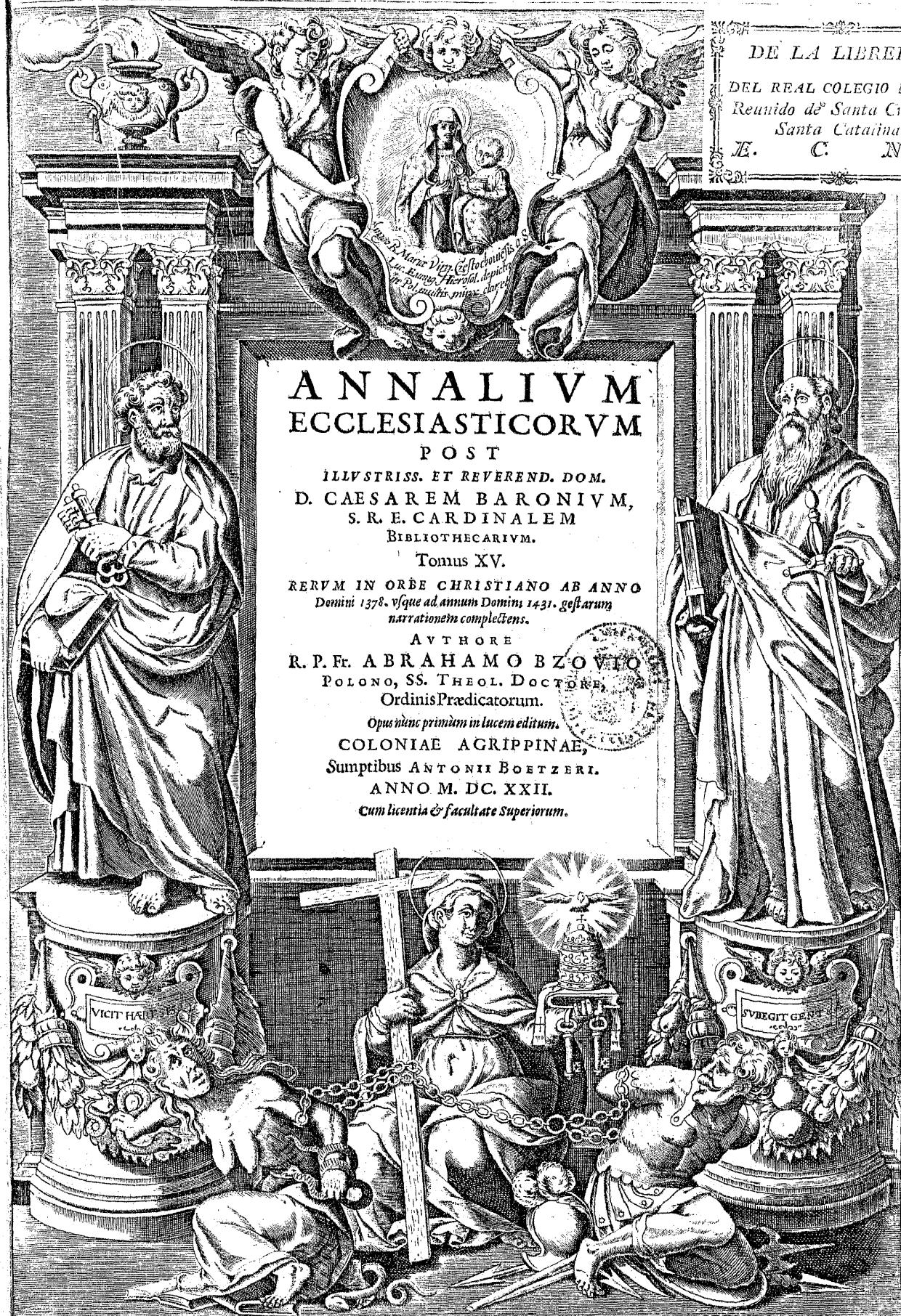

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.

E. C. N.

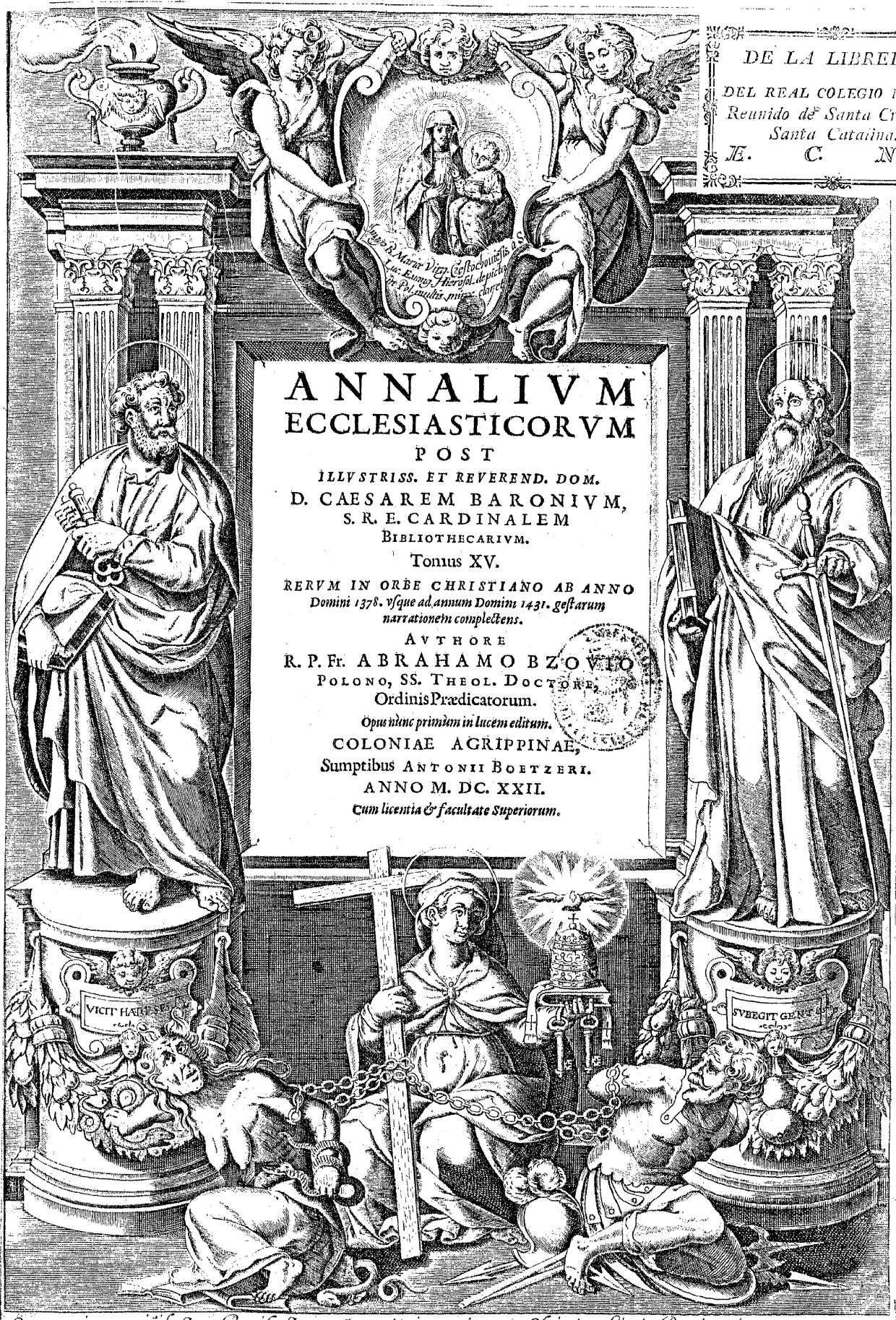

Cum gratia et priuilegiis Summorum Pontificum, Sacrae Cæs. Maiestatis et Christianissimi Regis Francorum, et c.

Ex Libraria del collegio real mayor de Granada

0 J 5 3 4 2 8 3 10 J 15 J 13 J 14 J 12 J 11 J 18 J 10 J 50 J 55 J 53 J 54 J 52 J 58 J 59 J 30 J 34 J 35 J 33 J 34 J 32

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
M. C. N.

Cum gratia et priuilegiis Sum. Pontif. Sacra Cæs. Maiestatis et Christianissimi Regis Francorum, etc.

Ex Edibencia del Colegio Real Mayor de Granada

SS. D. N.
D. G R E G O R I O X V.
LVDOVISIO PONTIFICI
OPT. M A X.

FR. ABRAHAM BZOVIVS SS. THEOL. MAGISTER
ORDINIS P R A E D I C A T O R V M.

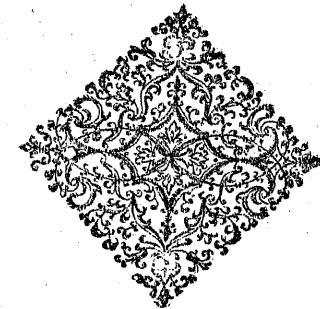
P. F.

B E A T I S S I M E P A T E R.

N Orbis Christiani, de Tua ad supremum apicem assumptione, faustis festis que gestientis animi significationibus, FRAGMEN M ALI PVNICI, cui assimiles GENAE, sponse Tuæ Ecclesiæ, Tibi offero, & consecro. Aliquis Herorum eius generis malum à quopiam oltore oblatum, pomi venustate & offerentis ingenuitate delectatus, pretiosis Principum donarijs accensuit. Existimo, non Tu quoq; despiceris, Romanæ Ecclesiæ vniiones, quos in hoc Annalium Ecclesiasticorum XV. Tomo, sub M ALI PVNICI FRAGMINE Symbolico produco. Non dissimilis enim uero illa Granato, sed quâ ceteris illud suis partibus antistat, tuberculo fastigiatum diadematè eminens, candidioribus, natura & blandioribus, quin & rubicundioribus acinis, ceupyropis, vel vñionibus russatis purpurascens, minus amaris membranis distinctum, & admiranda perpetui ordinis structura deuinustum. Siquidem Romana Ecclesia ceteris omnibus alijs eminent, Regno Sacerdotali, Sacerdotio Regio, Principatu Monarchico, Hierarchiæ Ecclesiasticae originatione, inq; omnes alias auctoritate; quandoquidem eius Primarcho, à Principe Pastorum & Conditore Ecclesiæ dictuni, *Pasce oves, Pasce agnos*: ac illius Successores Nazarei candore vincant viues, nitiditatem labes, rubore ebur antiquum, pulchritudine Sapphyros; fundamenta Ecclesiæ, columna Templi, Patres Patrum, Confirmatores Fratrum, Nutritij & Baiuli Christi fidelium, intuolata Fidei Seruatores, Sanctitatis immaculata Custodes, non interrupta serie alter alteri per manus curam totius gregis relinquentes; Fidei propagandæ ac propugnandæ, virtutumq; depangendorum desiderio inflammati; ac quod caput rei est, Nationes quibus Apostolici Senatus Principes, eandem fidem, eiusdem orthodoxie promulgauerunt, & Ecclesias quas per traducem fidei & semina dogmatum toto Orbe considerunt, vna Sacramenti traditione, vnius appellatione fraternitaris, florentissime pacis communione & confeeratione hospitalitatis, in vnam animam, in vnum cor, spiritum, sensum, corpus, in Christo deuincientes; & quod non postremum est, de illis illis Sathanæ Satellitibus, qui foedere percusso cum morte, pacticis que stabilitis cum inferno, portarum instar inferni rabidum guttur ad absorbendos pios aperuerant, linguas maledicas ad lacerandum vel seducendum, itylos acutos & gladios bicipites ad diuidendum, & quidni ad dissipandum, perdendumq; vnici Pastoris vnum ouile exacuerant, nō minus quam de ipsis potestatibus inferni triumphantibus: à quorum præstantia, sublimitate, dignitate, cura, officio, virtute, illa apud omnes gentes audit, *Vna, vni ca genitrix sua*, Primiceria Sponfartum, Matrix Fidei, Magistra Gentium, Fons Sacerdotij, Depositorium Apostolici thesauri, Regina Ecclesiarum, sine macula erroris, sine ruga divisionis, contra quam ne portæ quidem inseri præveleant, omnium aduersariorum Christo potestatum Triumphatrix. Conati sunt aliqui hoc infelici X IV. Seculo, vñionem illius disrumpere, quando Vrbanum Sextum Pontificem Maximum, in ordinem redigere, & Robertum Gebennensem intrudere annisi sunt. In vanum laborauerunt, cathedram pestilentiae erigentes, & idolum abominationis in loco Sancto statuentes. Vedit & risit melior Orbis, homines, non minus sine fronte quam mente, non Hierusalem, sed Hiericho, non in nomine Domini, sed in conamine Antichristi, non seruanda, sed perden-dæ Ecclesiæ, instaurare. Risit inquam Catholicus Orbis desertorum vanitatem, atq; vñianiam; quando illi in arcum prauum conuersti, quæ prius Sancto Spiritu inspirati extruxerant, mox à

EPISTOLA DEDICATORIA.

Spiritu maligno in transuersum acti defruerent; cum illum quem concordibus iultragijs, canonicis, ad Cathedram Apostolicam euexerant, euctum pari veneratione coluerant, Sanctissimum, Catholicum, Apostolicum, Summum Pontificem, Christi Vicarium, Petri Successorem, Amicum Sponsi, aliquor mensibus habuerant, dixerant, & datis ad Orbem Catholicum litteris scriperant, nec non cultus & obseruantia in illum varia fidei, submissionis, & obsequij argumenta, publicè ac priuatim ediderant; mox disciplinæ Ecclesiastice impatientes defruerint, ac præcipiti temeritate, nequam, maledictum, schismaticum, Apostaticum, Antipapam, Anti-christum, inuasorem, turbatorem, Bartholomaeum Barensem dicere non crubefcentes, ex uno ore calidum & frigidum efflarent: minimeq; penit. haberent, quod olim Bernardus decreuerat, post primam electionem non posse fieri secundam: ac celebrata a prima, qua secundo presumeretur, non esse secundam, sed nullam: & illam quam secundo tentarent, non electionem, sed factio nem, umbras tantum, & occasionem, & velamentum malitia futuram; & quemcumq; hominem peccati, qui super electum à Catholicis Catholicum & Canonicum, locum sanctum ascendere, inuasorem, intrusum, occupatorem alienæ Sedis fore; qui una cum Suffragatoribus videri inferior erubescens, & solium inter astra Aquilonis, contra summum in terris Antistitem ambiens, sibi quidem ac illis casum acceleraret, laborem vero & dolorem grauissimum, magnæ Ecclesie, & populo grani afferret; quandoquidem in unius Ecclesie Romanae diuisione, Apostolici Principatus Sacrum eniteret, Domum Dei, qua columnæ & firmamentum veritatis est, demoliri, gemmas Sanduarij dissipare, corpus Christi mysticum Crucis affigere, fodere latus innoxium, tunicam inconfutabili scindere, funiculos Ecclesie viuierfa in diuera trahere ac rumpere, gregem Dominicum à Pro-Pastore supremo auertere, acinos Christi sanguine punicantes dislocare, inter Regnum & Sacerdotium lapidem offensionis & petram scandali ponere, non minus turpissimo, quam impissimo autu procuraret. Non ignorauit eos propulos conatus omniæ Ecclesie Sanctorum, Sigismundus Imperator, Cattæla, Lusitania, Anglia, Dania, Suecia, Norvegia, Vngaria, Bohemia, Polonia, Reges, Proceres, Clericus & populus, Capitis Vicarij & unitatis cum Ecclesia Romana amantissimus; ac frontosa audacia desertorum, qui neclareri Salvatoris, ex quo sanguis & aqua redimendis ac conglutinando discreditibus profluxerat, parcere, nec honori Ecclesie aut Maiestati deferre, nec Sacerdotij aut dignitatis suæ rationem habere, nec execrabilem Schismaticorum infamiam vereri, nec famosas & horrendas in Schismatis auctores poenas metuere in animum induixerant, vñanimi consensu damnata, vñitati Ecclesie Romanae subscrivens, Urbanum verum Pontificem, ac ei succedentes Bonifacium, Innocentium, Gregorium, Alexandrum, & Ioannem, Romano in Solio præsidentes adorauit: eos autem, qui falsa altaria, & illicita Sacerdotia, & sacrificia sacrilega, & nomina adulterata fingerent, inter ethnicos & publicanos, rebellis & hostes, deputauit; adeoq; coronam gloriae, & diadema Regalis Sacerdotij Romanae Ecclesie imposuit, ingenti confusione conspiratorum, honore autem Pontificum Romanorum, quorum nonneminem magnificauit: Deus in conspectu Regum; adeoq; incenarrabili triumpho Romanae Ecclesie, qua inter dolores ut parturientis, vota solennia ingeminabat, Cadant illi & non cadam ego, pauant illi & non paneam ego, confundantur illi & non confundar ego: Ceciderunt enim à latere illius mille, & decem millia à dextris eius; quando Spōstis clementiore aspergit in illam oculo, & recognovit os de ossibus suis, & carnem de carne sua, & quodammodo spiritum de spiritu suo; & ad vindicias exardescens, ad nihilum tandem in conspectu illius deduxit malignum. Hæc decora, hæc spolia, hos vñiones, hos triumphos, auctos etiam triumphatione hærefeos, Anglicanæ atq; Bohemicæ, cuius auctores flammis piauit, Tibi defero BEATISSIME PATER, qui non minore studio, vñitatem, ordinem, candorem, auctoritatem, maiestatem, dignitatem, fidem, sanctimoniam, felicitatem Romanæ Ecclesie, à morte PAULI V. Pontificis Tui curæ Diuina prouidentia creditæ, seruas, curas, ornas, tueris, propugnas, magni facis, amplificas, instauras; & ab his Diuinae notæ curis, æternitatem nominis Tibi concilias. Romæ apud S. Petrum Calend. Martij. M.DC.XX.I.

ILLVST.

ILLVSTRISSIMIS
ET REVERENDISSIMIS
DOMINIS,

D. FRANCISCO SFORTIA
EPISCOPO TVSCVLANO.

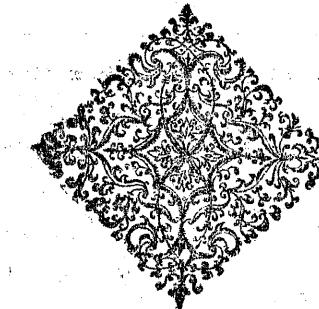
D. ALEXANDRO VRSINO
FLAMINIÆ LEGATO.

S.R.E. CARDINALIBVS. DD. COLENDI SS. mis.

FR. ABRAHAM BZOVIUS POLONVS,
SS. THEOLOGIAE MAGISTER
Ordinis Predicatorum.

P. F. P.

VOD magna pars, magnorum Vrsinæ ac Sfortianæ vestrae styrpis Capitum, magnam partem huius Tomi XV. Annalium meorum Ecclesiasticorum, quem iubente Paulo V. ac fauente, monenteq; eius domus Praefecto, I. Baptista Costaguto, scripsi, etiam ex vestris archiuis impluerit, proq; Romanæ Ecclesie fide, vñitare, dignitate, integritate, ac Patrimonio Apostolico, contra hereticos, schismaticos, perduelles, tyrannos, Reges, Principes, Potestates, ingentia & egerit, & tulerit; adeoq; in partem victoriarum, triumphationis, & felicitatis illius venerit; est, cur etiam nomina Vestra Illustrissima, post SS. D. N. eidem Tomo præscribere, illudq; ipsum FRAGMEN M A L I P VNICI Vobis repræsentare voluerim; publica & priuata meritorum Vestrorum in Ecclesiam, & officiorum in me Vestrum clientem confessione. Fruimini fructum illorum, annos nescientem, & quod facitis, Maiores Vestros, Ecclesia Catholica ornanda, tuendaq; studio, vel æquate, vel superate. Romæ apud S. Petrum Calend. Martij. 1621.

LECTO.

LECTORI CANDIDO S.

CÆSAR APVD SALLVSTIVM.

Non solum, qui de rebus dubijs consultant, sed etiam qui rerum gestarum memoriam produnt, eos ab odio, amicitia, ira, misericordia vacuos esse conuenit. Haud facile animus verum prouidet, vbi illa officiunt.

De Reuerendo Admodum Patre

A BRAHAMO B ZOVIO ECCLESIASTICORVM ANNALIVM SCRIPTORE AD Polonus Hyacinthi Mannochij Societatis Iesu.

CARMEN ELEGIACVM.

*Imperium Lechis Deus annuit, est Poloni
Est alaces: Orbis vos manet Imperium.
En Gostauus autem melior, pomaria viator
Trans Moscas tendit: Thrax pauer, albet, hebet.
En pacis decus omne roga concrescit amice,
Sarmatici & studi fama superba volat.
Inde Vladislauus, Bzoviusq; hinc arma munistrant,
Ille Iago Princeps, inclitus iste toga.
Imperium vobis, nec vates auguror addo;
Et Gladij & Calami vos manet imperium.*

Idem ad Poloniam de eodem.

*Sarmatia Heroum genitrix facunda, Minerua
Sue ad opes, Martis nobile sue ad opus:
Dacos quid supplices, quid supplices postere Gallos,
Qui tua sceptra terant, si tibi sola satias?
Te locuples novis plures Berezintha Diuus
Non genuit, non te: tibi sola satia.
O quid ego tibi sola satia, sum lapsus, abunde
Illi est, que Bzovio Romula dama letat.
Dinitis est Moscas Regem donasse. Quarinis
Donasse Historicum non locupletis erit?
Nulli ergo inuidas iam Sarmata; cuius in aureo
Roma sibi inuenit peccore BARONIOS.*

DISTICHON AD LECTOREM,

De Reuerendo Admodum

P. A BRAHAMO B ZOVIO ANNALIVM ECCLESIASTICORVM SCRIPTORE F. ALBERTI REINDORFII Ordinis Prædic. Coloniae.

*Temporis elapsi, si non dubitabile verum
Scire cupis, rectum BZOVIVS virget iter.
Ille sua BZOVIVS Patria clarissima lux est,
DOMINICANORVM flosq; decusq; gregis.
Ingens cui probitas, decorat quem vivida virtus,
Doctrina exundans, nec minus eloquum.*

Ad R. P.

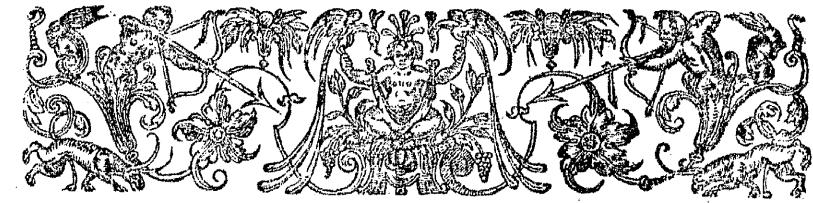
**A BRAHAM M V B Z O V I V M
ANTONII QVAERENCI VTRIVSQUE**
Signaturæ Referendarij.

*Te xalxevriq; effe nominandum
Dixi ob innumerabiles libellos
Admirande abrahame, quos labore
Summo intra breve tempus edidisti.
Nunc ob atra flumina eloquentis
Lingue, qua veterum disseritorum
Claris pars titulis decus meritis,
Iam xjudevriq; arbitror vocandum.*

Ad eundem.

*Multos Historie Scriptores scula vertita,
Et minnum multos scula nostra vident.
Syncere pauci scribunt, ex tempore nulli,
BZOVIVS è cunctis vnu, vtrivq; facit.
Solutus hic effigiem veri sine vesse tueri,
Solutus & memor peccore premis opus.
Quodq; magis mirum, primæ est manus ultima scriptis,
Et nihil vltior rodere linea potest;
Non credes nisi si videas; sed tum scio dices
Historicus non est BZOVIVS, Historia est.
Nicolai Gelder.*

PRIVI-

PRIVILEGIVM CAESAREVM.

ATTHIAS Divina fauente clemētia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germania, Hungaria, Bohemia, Dalmatia, Croatia, Sclavonia &c. Rex Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Styriae, Carinthia, Carniola, & Virtembergæ &c. Comes Tirolis &c. Agnoscimus & notum facimus tenore presertim vniuersis. Quod cum demissè Nobis exponi currit noſter & Sacri Imperij fidelis dilectus Antonius Boëtzerus, Ciuis & Typographus Colonienſis, ſe publico Litteratorum, & vel maxime corum coniunctio, quibus Theologia ſtudium & Historiarum cognitio cordi eſt, Opera omnia Patris M. Abrahami Bzoui Ordinis Prædicatorum, quæ ſcripsit, queq; in poſterum scripturus ſit, prælo ſubjicere, ſumptibusque & typis ſuis in publicum edere decreuifc. Vereri autem, ne quod ſubinde accidiffe malo ſuo didicerit, amulorum fraude, qua Incri captandi cauſa primas iſtiusmodi editiones imitari, atque ita ex alienis fudoribus quæſitum facere conſuerint, ipſe ſperato laboris & impendiū ſui fruſtu ad alios translato inique fraudetur. Ac proinde ſupplex Nos rogārī, vt indemnitate ita hoc loci confulerē, ipſumque aduerſus quorūcunq; machinationes ſupradictas Privilegio noſtro Caſareo clementer munito dignaremur. Nos pro benigna animi noſtri in rem Litterariam affectione, precibus iſtiusmodi hand grauitatim annuerimus, uti vigore praefentium annuimus. Ac proinde omnibus ac ſingulis Typographis, Bibliopolis, & alijs quibuscumque negotionem librariorum exercentibus ſerio inhibemus, & veramus, ne quiſquam predicta Opera quoq; modo, charactere, aut forma, ſiue integræ, ſiue aliquam corum partem, citra memorati Antonij Boëtzeri, eiusuſ heredum voluntatem & aſſenſum, intra decennium à prima editionis die computandum recudere, aut alij recudenda dare, ſiue alibi etiam imprefſa in tra Sacri Romani Imperij, Regnorumq; & Dominiorum noſtrorum hereditariorum fines apportare, vēdere, vel diſtrahere audeat ac praefummat. Si quis autem Edictum hoc noſtrum transgredi, violare, aut contemnere deprindatur, eum non ſolum eiusmodi Libris perperam recuſis & apportatis, quos dictis Antonius Boëtzerus, eiusuſ heredes ybiq; inuenti fuerint, ſiue propria, ſiue Magistratus ibidem authoritate atq; auxilio ſibi vendicare poterint, priuandum, ſed & poena decem Marcharum auri puri, cuius ſe- mis prædicto Boëtzero eiusuſ hereditibus, alter vero ſemis fisco noſtro Imperiali fraudis vindictoties quoq; cōtra factum fuerit, omni ſpe venia ſublata, mulctādum decernimus. Dummodo tamē eiusmodi Opera nihil in feſtā oſtū, aut orthodoxæ Religioni Catholicae, Sacriq; Romani Imperij constitutionibus aduersum, vel bonis moribus cōtrarium, ſiue in prefatione ſue in cōtextu, ſeu alias quoq; modo contineant, & Boëtzerus ipſe terna ut minimum dictori Librorum exemplaria ſuis ſumptibus quamplimum ad Cancellariā Imperialē Aulicam tranſmiserit. Mandamus ergo Vniuersis noſtris, & Sacri Rom. Imperij, Regnorumq; ac Ditionum noſtrorum hereditariorum ſubditis, cuiuscunq; status, gradus, ordinis, conditionis aut dignitatis exiftant, tam Ecclesiasticis quam ſecularibus, praefertim vero ijs, qui in Magistratu confituti, vel proprio vel ſuperiorum nomine & loco Ius ac lufitia administrationem exercent, ne quenquam Priuilegium hoc noſtrum Caſareum temere & impune transgredi aut violare patiantur, quin potius contumaces, ſi quos forte compererint, praefcripta poena mulctari, alijsq; modis idoneis coērceri curent, quatenus & ipſi eandem mulctam uitare voluerint. Harum testimonio litterarum, manu noſtra ſubscriptarum, & Sigilli noſtri Caſarei imprefione munitarum. Datum in arce noſtra Regia Prague, die 17. Mensis Ianuar. Anno Dom. M. DC. XVII. Regnorum noſtrorum, Romani V. Hungarici IX. Bohemici vero VI.

Matthias

VI. H. L. Bon. DEM.

Ad mandatum Sacre Caſareæ Maiestatis proprium.
Io. Bartolus.

FACVL.

FACULTAS SVPERIORVM.

NOS Fr. Raphaël Riphoz Barchinonensis Sacrae Theologie Professor, & totius Ordinis Prædicatorum humilis Vicarius Generalis & Seruus: Tenore præfentium, nostriq; auctoritate officij facultatem concedimus *Admodum R. P. F. Abrahamo Bzouio Ord. nostri Prædicatorum Sacrae Theologie Magistro*, ciq; in meritum sanctæ obedientiae iniungimus, vt librum qui inscribitur PONTIFEX ROMANVS, ET DECIMVM QVINTVM TOMVM ANNALIVM ECCLESIASTICORVM ab ipso compositum, iuxta decreta Sacroſancti Concilij Tridentini, & Constitutiones, statutaq; Capitulorum Generalium Ordinis nostri, à duobus Patribus Sacrae Theologie Magistris Ordinis nostri examinatum & approbatum, publicistypis mandare valeat. In quorum fidem his officij nostri sigillo munitis manu propria subscriptissimus. Datum Romæ in Conuentu nostro S. Mariæ super Mineruam. die 1. Augusti 1618.

F. Raphael Riphoz

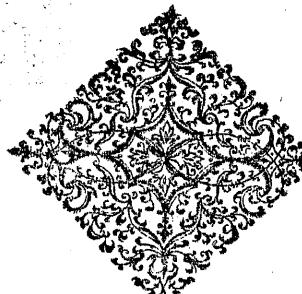
qui ſupra.

R. ta fol. 112.

VIDI ac legi Tomos XV. & XVI. Annalium Ecclesiasticorum compositos à R. P. F. Abrah. Bzouio S.T. Magistro, Ord. Præd. & dignos censui impressione. Datum Romæ in Collegio Græcorum Calendis Decembbris 1620.

Ego F. Zenobius Medices S. T. Lector, & Philosophie in eodem
Collegio publicus professor manu propria.

Ego F. Antoninus de Granatis, Philosophie & S. Th. Lector
manu propria.

ANNA-

I

ANNALIVM ECCLESIASTI- CORVM,

Post

CÆSAREM BARONIVM S. R. ECCLESIAE CARDINALEM BI- BLIO THECARIVM ET HISTORI-

OGRAPHVM,

TOMVS XV.

Auctore

F. ABRAHAMO BZOUIO POLONO, S. THEOLOGIAE MA-
gistro, Ordinis FF. Predicotorum.

ANNO CHRISTI URBANI PAPÆ VI. WENESLAI REGIS ROMANORVM
1378. ANNO I. ANNO 2.

PEBECCAM Isaaci Patriarchæ spon-
tam, non alij grauiores torquebant
dolores, quam eius vni puererij,
quo duo populorum Capita in eius
visceribus collidebantur; iam tum
ab ipso vmbilico, de Principatu con-
tentebant. Portendebant, Ecclesiæ
Catholicæ calamitates intoleran-
das, quæ illi ab ea partu, quando pro Patribus Filij in Pa-
tres Patrium succedunt, si gemelli erumpunt, solent acci-
dere. *Ibi dolores vi parturient;* cum ab infusa parturitione
duorum, quorū alter Caput videri ambit, funetū ynitati exi-
tum, à divisione autore comparatur. Eos parturientis
cruciatus, si aliquando, hoc anno Domini M CCC. LXX.
VIII. à morte Gregorij XI, vigilantisimi pontificis exper-
ta, & quinquaginta luccedaneis annis perpeſta est Eccle-
sia vniuersa; cum hinc Romani, summo, optimoque iure,
Romana sedi affixum desiderarent pontificem; illuc Galli,
Sedem Apostolicam, septuaginta & amplius annis Aui-
nione vagam subsidere contendenter. Factum; vt illi ve-
rum Petri successorem aspicerent; Hi, quanquam ab ipsis
designatum desererent; & alterum; quidni Anti-Caput, si-
bi affingerent; atque ludibrio pædonomis nomen Orbi
adorandum exponerent; quia regulas Grammaticorum
illud temporis inflebant: Papa, Papæ, Paparum, Ge-
nerationem vtriusque, cum non incenartabilis sit, ab ipsis
ipſiſſimis ſecundinis enarrabo: vt omnes certo certius
perſpiciant, Urbani Sextum fuisse verum legitimum
que Catholicæ Ecclesiæ Antistitem, Clementem vero à
desertoribus intrufum, ipſiſſimum Antipapam. Eo,
quem in duobus & trīginta voluminibus, de ſchifinate in Vati-
cani Archivii manuſcriptis vetusſimis, & in Theodorici Nien, qui
interfuit rebus gestis, aliorumque Clſiſoriorum auctorum Com-

mentariis reperio ordine, Urbanus elec̄tus, Clemens vero
intrufus fuit.

Gregorius XI. cum horam extremam ſibi imminere
cognouiffet, cupiens Cardinales ſimul atque Spiritum
exhalatim in unum conuenire, vt concordibus suffragiis
iſ pontificem Romanam Sedi imponerent; litteras Indi-
cationis, vt vocant, Conclavis vulgauit; admonens o-
mnes, & singulos; ne quispiam affectui priuato conde-
rent; ſed reipublicæ Christianæ aspectu, talem delige-
rent, qui virtutibus, & inprinmis prudentia, iuftitia, &
fortitudinis commendatione Sedem Apostolicam imple-
ret, ornaretque. libr. 1. MS. de ſchifnate, in archivio Vaticano ex-
tat epiftola.

Gregorio pontifice, ad XXVI. diem Martij fatis fun-
ero, non amplius quam XV. Cardinales iuftitio interfue-
re, preſentes in Vrbe: Quatuor Itali, reliqui (vno ex-
cepto) Galli; omnes amulacione diſcordes. Ex Italis,
Iacobus Vtſiaſus Romanus, tit. San. Georgij in Vela-
bro Diaconus Cardinalis, nobilitate, clientelis, & re-
rum vſu præstantiſſimus, Pontificatus virute ambiabat.
Inter Gallos, non omnino conueniebat; dum alij Lemou-
icem, alij vero Gallum quidem vnum aliquem, ſed non
Lemouicem, Gregorio ſufficebat cupiebant. Lemouicen-
ſes dominationi, & rerum ſummae iam afflueuerant. Qua-
tuor enim nouiffimi pontifices maxiſi, Clemens VI. In-
nocentius VI. Urbanus V. Gregorius XI. Lemouicces pa-
triā fuerant, ac vnde triginta contintos annos, à Lemouic-
cibus, humanum genus ſacra perierat iura. Itaque cum
ea factio, in purpurato ſacroque Collegio, multum ad-
huc Maieſtatis viriumque habere videbatur, retinere
ingens ſummaque decus in ſua ſibi gente contende-
bant; vt quintum pontificem Maximum Lemouicem
designarent. Reliqui Galli, Lemouicenſium domi-
na-

IL
PERNICIO
SISSIMVM
CHISMA
POST OB-
TVM GR-
GORI XI.
PR. ET IL-
LIVS ORI-
GO.

tionsis pertas, in medium communeque vocabant, nec alium Pontificem optabant, quam qui Romanam urbem extorseret, & Auenionem reueteretur. Clerus porro, Senatorius, populusq; Romanus, Patres Principes ad concordiam vocabat, vtque vel Romanum, vel ex Italib; aliquem Pontificem crearent, obsecrabat, monebat, suadebat; vel ipsis potissimum rationibus, quae in urbe sedentem Pontificem requirebant. Scilicet, metus illis erat, ne si Gallus deligeretur, Romanae Sedi necessum esset Auenionem iterum remigrare, remque & spirituale, & profanam, non tantum Ecclesia Romanae, verum & vniuersitatem Christianitatis in deterius labi, ab hac transmigratione Pontificis Romanii, ab urbe Romana.

Quamobrem memorabant omnes, Romanam urbem, Pontificio supremo Ecclesiae Catholicae Sedem diuinatus designatam, atque a Petro eius ordinis Primarcheo electam, inseparabilem, impletam, ornatamq; fuisse: Pontificem Catholicum sua Sedi Principi perpetuo astitem esse debere: quādiu Pontifices Romanii Romā praeſiderent, rem urbicanam & Ecclesiasticam floruisse; abente Pontifice, urbem Romanam, omnimeq; Provinciam, & fere vniuersam Italiam tyrannicis seditionibus continuo vexari; Ecclesias vrbicas neglectas & incultas, situ & squallore magna ex parte iam prolabi pietatem populorum, ob deuotionem atq; pietatem Romani continuo venientium imminui; cum videant & Sedem Pontificiam, & titulos Cardinales, & Monasteriorum, & sacratissima martyrum loca, sine recto, coruentibus iam parteribus, pecoribus & brutis animantibus patere. Proinde aequum esse, aliquem Pontificem vel Romanum, vel Italum eligi, de quo magis quam alio certissima spes sit, illum eo loci federe velle, vbi Petrus Sedem pontificiam, volente Deo in perpetuum collocauit. Numerabant deinde, à Diu Petro vñq; ad Clementem Quintum, sanctissimos Antistites, qui totis xi. & amplius seculis, Romanam cathedralm, non alibi quam Rome infederunt; atque ex eam ius orbi dixerunt, tum pacem vniuersis florentissimā stabiliuerunt, tum in omnes Orthodoxos, quos sol vbi vbi locorum aspici, auctoritatē sibi cœlit; datam esse factis ostenderunt. Itaq; tanto iustius esse dicebant, aliquem vel suorum, vel Italorum designari, cui maior animus fuerit antecessorum Sedem Romā implere, & eo loci vbi illi sanctissimos sudores sudarunt, laboresq; ingentes, pro Ecclesia Catholica tulerunt, nec non sanguinem vel cineres indidem posuerunt, per eorum exempla, saluti hominum sublure.

Non æquis auribus accepérunt hanc, Partes Galli, Auenionem potius quam Romanam cogitantes. Qui cum Romanis Optimatibus, Christum nullam acceptiōnē personarum, in his quos ad Apostolatum euexerat habuissent, adeoque neq; se quicquam penititulam aut Romanum habere, sed bono publico tantum, ex quauid tandem gente aut natione dignus pontificari foret, pontificem designare velle, respondiſſent; ac proinde non obscure se eorum votis minime fatis facturos significasset; maius desideriū, Romanū, aut Itali alicuius pontificis illis iniecerunt; Iacobu Virsino, ad omnem occasionem summi fastigij consequendi, summopere in tēto Proceres & Populus, non tatum Vrbicus, sed etiam suburbicarius, qui tunc frequenter in urbe conuenerat, animos illi faciebant; cum & in arca Vaticana, & in Comitio Palatino, contentis vocibus Romanum, aut Italum implorarent. Ceterū Patres Galli surdis auribus ista omnia audirebant, neq; tamen quicquam certi in principio illis promittebat; aliis extra suffragatorum Collegiū, aliis ex gremio Comitio, aliis Italum, aliis Romanum, reliquias Gallum, nec vnum postulantibus. Eam diffensionem Purpuratorum cum illi audirebant, neque vnum alteri cedere velle intellexissent, anxi de pontifice, qui Romā per petuo commoraretur, Italicum aut Romanum tanto eniūtius deposebant; neque in commune tantum omnibus, sed & singulis per ordinem supplices erant, vt voto illorū, quod bono publico se concepisse manifestum faciebant, satisfaccerent; nec non se eximerent periculo, quod illis forte a conferta multitudine populi, prope ad tumultum inclinantis imminicabantis talē eligerent, qui Auenionē non amplius cogitaret. Potro ne Patres impressionē violentam, aut patarentur, aut postea vel communisferentur,

vel causarentur, Senator & Magistratus Vrbicus, nō tantū in illam iuris Canonici Sanctionem Vbi periculum, Sacramentū dixit; vñrum etiam pro Patri incolumitate, quamplures armatos Comitio in uiolata custodiendo addixit: & desideriū omnium eos frequentius admonuit; & non sciel illis tum simplex fuit, tum nisi inclinarent, quid à precipiti vulgo expectandum foret, significauit: adeoque effecit, vt communib; suffragis volentes, lubentes, pontificem Italum Gregorio sufficerint. Ms. 7. fol. 13. Bibliotheca Vaticana, de schismate S. Antoniu p. 3. tit. 22. c. 2. Platina, Ciacconius, Massonius & alii in Vrbano VI.

Theodoricus à Niem, qui omnibus interfuit, hæc quā vidit, ipsis verbis ad memoriam posteritatis scripsit, in iis Commentariis quos de schismate præsenti euulgavit. Ita habet narratio.

Et tempore quo Gregorius XI. Papa deceſſit, fuerunt in urbe pene omnes Cardinales natione ultramontani, ac inter eos non nisi quatuor Italici presentes: unus Petrus Florentinus: alter Simon Mediolanensis, luris Canonici Doctor insignis; tertius Iacobus Vrſinus Romanus: & quartus Franciscus Romanus, qui vulgo dicebatur Cardinalis S. Petri. Eodem tempore fuit Roma Bartholomeus Neapolitanus, ex Archiepiscopo Acherunio Meropolitanus Barensis, Cancellaria Apostolica in Italia Prefectus.

Fuit is egregius Decretorum Doctor, homo humilis & deuotus, & retrahens manus suas ab omni munere: inimicus & persecutor Simoniarum: Relator casitatis & iustitiae: frequenter in iure & in sacra pagina studens, ingenium sociorum torpescere non sinebat. Viros bonos & litteratos sincere dilexit, & pro poſte adiuuavit, non impidiens se in negotiis alienis. Singulis diebus dum corporis soſtitute gaudebat, misericordia legit: nec non plura officia in curia Romana tunc Aueniore exercuit. Fuit enim per plures annos examinator in gratiis specialibus, nec non prefidens in Cancelleria predicit: & documenta quiescens circa litteras apostolicas recipit. Ipſe talis ac tantus in minoribus, nunquam aut per se, aut per alium pro aliqua conseqüenda dignitate laborauit: vii vel leuisima sufficiente posuit quis indicare, ipsum ad obtinendum Papatum impressionem aliquam, aut seditionem fecisse, aut eo aliquid cogitasse, aut presumpsisse. Hic etiam ante papatum per multos annos, me existente cum ipso singulis noctibus, postq; ad cubile suum causa quiescendi ascenderet, coram se Biblia, quoniam obdormire legi fecerat: & raro vel numquam tempus aliquod vigilando ocoſe confundit; sed aut studebat, aut commissarii officia exercebat, vel orabat: nec nisi quodammodo arctatus per plateas incedebat mula vestus, vno tantum comite equite contentus. Tunicam albam talarium de mediocri panno luceo super alias vestes induebatur, quaindutus dormiebat. Omnia ieiunia per Ecclesiam indicta sunt, siue obscrubat: nec non per aduentum Domini, & quadraginta annis ieiunabat, ac ieiunantes bonoſque religiosos sat is amabat. Multum erat patiens in aduersis: valdeq; compatiens calamitatibus aliorum. Cum autem omnes Cardinales, post obitum Gregorii Papa XI. ut moris est, intrarent Conclave in Palatio Papali tropo Basilicam Principis Apostolorum, supradictus erat Bartholomeus Barensis, cum eis, non tamen ut Cardinalis intrabat: & expectans inibi, donec omnes alii Prelati qui tunc pariter intraverant abunde recederent, sola eisdem Cardinalibus in Cameris eorum singillatis loquebatur, ipso deuotius deprecando, vt Deum & iustitiam pre oculis haberent, & omni affectione semota Ecclesia Romana de utili & idoneo poſtore, per electionem Canonicam prouiderent: sicut hec fieri videt; audiri, cum eodem ibidem tunc existens. Et quia dicti Dominii Cardinales per multos dies antequam eligerent, in dicto Palatio seu conclavi remanserant, idem Bartholomeus tunc sexagenarius vel circa, ne forte aliquid sinistrum ipſi Ecclesie contingere posset, interim dum dicti Cardinales erant in conclavi, singulis diebus ad altare secundum in ipsa Basilica legit missam, Dominum deprecando, ut ipsi Cardinalibus suam gratiam infundere dignaretur, vt Pontificem, virilem & idoneum citio eligerent. Cunq; postea dicti Cardinales, in eundem Bartholomeum, in ipso Conclavi, quod assumeretur in Papam, per electionem uniformem nenuine ipsorum discrepante factam infinitum concordassent, quadam die Veneris, scilicet VI. Nonas Aprilis tunc currenti anni prædicti, paulo ante horam tertiam misserunt pro eo, & multis aliis Prelatis Ecclesiasticis, qui tunc fuerunt in urbe ipsa presentes. Qui quidem Bartholomeus statim ibros & quasdam alias res suas ad loca tua portari fecit, ne si rumor insurgeret in populo quod ipse electus esset in Papam, forsitan Romani more suo in eius hospitium irruerent, ac ipsum libris & omnibus rebus poluerent, postquam vero eadē die, tam ipse Archiepiscopus Barensis, quā alii Prelati vocati, ad Palatium Apostolicum circa horam tertiam ve-

nissent;

nissent, ortus fuit rumor maximus in populo, quod Papa iam esset electus: sed quis esset ille, adhuc erat ipsi incertum. Sed cū paulo post ali quis de ipso Palatio clamasset ad populum, in maxima turba priſoribus dicti Palatij congregatus, quod Barensis esset in Papam electus, ad hoc vehementer commotio subito facta fuit, hi fere de causis. Gregorius Papa non ita pridem defunctus, habuerat Cubicularium quendam Ioannem de Barre, Galum, Lemouicensem, satis, vt fama erat, superbum, pariter & lascivum: qui propter neam Romanum, verum etiam pro maiori parte Curialibus erat exodus. Hunc Romanum credebant electum esse in Papam. & ideo per errorem nominis seducti, dolebant plurimi & tumultuabantur: maxime incitati à Iacobo Cardinale Vrſino, qui quod esset de domo potius Romana, conabatur ad Pontificatum affequendum reliquos post se relinqueret. Quamquam & alij Romani, non modica causa rumor fuerant. Nam inter Prelatos ad Palatium vocatos, erant aliqui eorum potentes: scilicet Petrus Abbas Monachus Montis Caſtini, & alij: quorum unici & consanguinei reputabant aliquem ex suis per necessariis fuisse electum Pontificem. Unde maximus concursus & spectaculus fuit, fere tota illa die, omnibus Ioannem de Barre Gallum, electum esse indigne ferentibus; Patribus vero errorem illorum ignorabantibus: nec nisi ad nomen Barensium multuantur ap̄ficiens. Itaque ad eum tumultu sedandum, runorem spargi iuferunt, Cardinales S. Petri esse electum: quod cum percrebuit in populo, amici illius in Palatium irruentes cum rapuerunt, & ad altare maius in Basilica Vaticana adduxerunt, supraquod illud posuerunt: eijs in iuncto & dicente, quod non esset Papa, sed Barensis, non quidem Ioannes de Barre Gallus quemadmodum opinabantur, sed metropolita Bartholomeus, per eum & alios Cardinales electus. Eodem tumultu durante, quatuor vel quinque Cardinales cum Iacobu Vrſino Urbem exierunt, & reliqui ad Caſtrum Angeli declinarunt, aliquam scilicet impressionem ab his metuerunt, qui Ioannem de Barre electum fuisse, per errorem arbitrabantur. Alteradic immediate, ad electum Pontificem Urbanum in Palatio Apostolicō existente, satis tempestive accepit Petrus de Luna tunc: & paulop; alter, qui Abbas Majoris montis vulgo novinabatur: & postea Robertus de Gebenna, ac subsequenter ceteri Cardinales, scilicet Agrifolio, Vianienſis, Glandatenſis, S. Angelis, & Sancti Eustachij: nec non de Britannia, & Pictauienſis qui omnes fuerunt natione Gallici, & reliqui Cardinales Italici: ita quod omnes prefati Cardinales, qui cum elegerunt, infra horam reverberiorum illa die conuenerant in ipso Palatio: neq; Romani cum plurimum intellexissent prædictum Cubicularium Ioannem Barensiem non esse electum, amplius tumultuabantur.

Sedato tumultu, qui ea de causa fuerat per errorem excitatus, quod Romani opinarentur, in contumeliam eorum, à Galli fuisse designatum Pontificem Ioannem Barensiem, omnes prefati Cardinales qui Metropolitam Barensiem in Pontificem elegrant, tunc insimul hora vespere in eundem Palatio congregati, ipsum Pontificem electum Urbanum, paulo post eandem horam vespere, more solito inthronizauerunt: qui postquam per eosdem fuit inthronizatus, ad locum in quo Gregorius Papa benedictionem dare populo consuebat, cum omnibus Cardinalibus, nec non magna multitudine Prelatorum accedens, populo in maxima frequenti & multitudine ibi tunc congregato, Papalem & Solemnenem benedictionem dedit. Deinde in ipso Sacra festiuitate Paschali Domini, de mane, valde solenniter, per ipsos Dominos Cardinales, ut moris est, ipse Urbanus sic coronationis insignia, ante portam Ballicā Vaticana recept. Sicque coronatus, dicti Cardinales ac Prelati & Officiales, ac multierunt Nobiles & Curiales, ac penes vniuersus populus Vrbis, ad Ecclesiam Lateranensem per eandem Urbem cum maximo honore seu pompa transeuntem afficiarunt. Fuerunt etiam tunc in Urbe multi valde Barones, & alij magnates per plures dies presentes, qui vniuersaliter, singuli videlicet eorum, eidem Vrbano vt vero summo Pontifici, publice ac priuatim honorem & reverentiam exhibuerunt. Et tunc nullum dubium, nullusque rumor sinistro erat in Urbe Romana, etiam inter Cardinales & alios quoſcunq; quod idem Vrbanus non esset verus Papa, aut quod per impressionem, vel alias minus causas foret electus. In ipso omnes Cardinales tunc temporis, scriptis & dictis, publice & priuatim dicebant omnibus, etiam secum de ipsi Vrbano conferentes, quoniam ipse Vrbanus esset verus Papa, & canonice & concorditer per ipsos electus: & hæc est veritas, nec potius reuera negari. Haec tenus Theodoricus à Niem, quæ vidit referbas, conformiter ad facti narrationem ipsifissimam sed prolixam in lib. 13. Ms. deschismate, in archivo Vaticano.

Petrus Cufius, Simon Barensis, & Iacobus Vrſinus, in ea quam post duos annos iam seducti scripserunt Regibus partiaris relatione, addebat quæ adiungere operæ preti-
X. NOMINA CARDI-
D. QVI VRBA-
NI ELE-
CTIONI SUBSCRI-
PSERUNT.

um existimauit. Tumultu sedato, Cardinales hinc inde ab Urbano electo semel & iterum requisiſti, venerunt ad Palatium, & ipsum inthronizauerunt more cōſuetu & reue-
rentiam sibi fecerunt, & cantatum fuit Te Deum laudamus: & orationes consuetæ fuerunt dictæ. Die vero sequenti infor-
matuſus per aliquos ex Dominis, quia erat in more, quod electus in Papam faceret collationem Dominis, eos con-
vocauit. & collatione facta, Prior presbyterorum petiit indulgentiam, vt quilibet posset eligere Confessorem, qui cum absolueret plenarie, & concessit. Quilibet etiam eorum, petiit alia consueta dari cardinalibus, per nouum Romani ontificem. Ante tamen inthronizationem, aliquos interrogauit ex Dominis: Si electio esset Canonica: & responderunt quod sic. Imo aliqui ex Dominis intimauerant sibi ante introitum Conclavis, quod erat in propoſito eli-
gendi eum. Vnde ipse ex post, in diuersis Confistoris, & Collationibus publicis, dixit praesentibus & tacentibus Dominis, quod erat Canonice, & non per impressionem electus. Quodcum illi qui ab Urbe recesserant sciuissent, redierunt ad Urbem, & reuerentiam sibi vt Papæ fecerunt; & ipsum postea in die Pasche omnes coronauerunt. Erat illo tempore, Domini Cardinales in reuerentia & alius tractauerunt ipsum vt Papam; & aliqui ex eis donauerunt sibi annulos tamquam nouo ſponſo; quos tamen annulos post aliquor dies eis restituit. & Cardinales, in Confisto-
riis publicis, & priuatim, & Missis, sibi vt Papæ reuerentiam exhibuerunt: & post aliquor dies aliquas litteras comi-
nuntur scripserunt de electione sua Dominis Cardinalibus, qui erant Auenione, in quibus continebatur, quod vna-
nimiter & libere elegerunt eum. Principibus quoque ac Communitatibus per Orbem, vt moris est, iudem Do-
mini Cardinales per suas litteras solennes intimarunt, i-
psum in Romanum Antistitem Canonice ab eis electum fuisse, & Vrbanum in Palatio Apostolicō existente, satis tempestive accepit Petrus de Luna tunc: & paulop; alter, qui Abbas Majoris montis vulgo novinabatur: & postea Robertus de Gebenna, ac subsequenter ceteri Cardinales, scilicet Agrifolio, Vianienſis, Glandatenſis, S. Angelis, & Sancti Eustachij: nec non de Britannia, & Pictauienſis qui omnes fuerunt natione Gallici, & reliqui Cardinales Italici: ita quod omnes prefati Cardinales, qui cum elegerunt, infra horam reverberiorum illa die conuenerant in ipso Palatio: neq; Romani in eodem lib. 7. fol. 315. 324. 341. & lib. 4. fol. 30. & lib. 13. fol. 25. exempla litterarum publicarum, ex Comitio pu-
blico Cardinaliū, Venceslao Regi Romanorum electo, Ca-
rolo Galliarum, Ioanni Hispaniarum, Petro Aragonum, Richardo Anglorum & aliis Regibus Europæis, nec non Cardinalibus quinque qui Auenione remanerant, data-
rum, de concordi & libera electione Urbani Pontificis; cui omnes infraſcripti, vna quasi manu, singuli subscripte-
runt.

- Petrus Cotsinus Florentinus, Episcopus Cardinalis Portuensis & S. Rufiniæ.
- Ioannes de Croſſo Lemouicensis, Gallus, Episcopus Cardinalis Præneltinus. S. R. E. Maior Pœnitentia-rius.
- Guillelmus de Agrifolio Lemouicensis Gallus, prebiter Cardinalis tituli S. Stephani in monte Cælio.
- Franciscus Thebaldeſci Romanus, presbyter Card. tit. S. Sabinae. Archipresbyter Basilicæ S. Petri.
- Fr. Bertrandus Lagerij de Figiaci, prouincia Aquitaniae, custodia Rutensis, Gallus, Ordinis Minorum, dictus Glandatenis, presb. Card. tit. S. Petri.
- Robertus ex Comitibus Gebennensis, Gallus, presb. Card. tit. Basilicæ SS. XII. Apostolorum.
- Simon de Borofano Mediolanensis, presb. Card. SS. Ioannis & Pauli. tit. Pamphacij.
- Hugo de Monte Longo, dictus de Britannia, Gallus, presb. Card. tit. SS. Quatuor Coronatorum.
- Guido de Malofisco Pictauienſis, Gallus, presb. Card. tit. S. Crucis in Hierusalem, qui post electionem venit, & Urbani legitimate assumptione Pontifici reuerentiam detulit.
- Fr. Joannes de Grangia, Gallus, Monachus dictus Ambianensis, presb. Card. tit. S. Marcelli, ex Legatione Etrusca, paulo post creationem Urbani, Romanus, ad praestandam obedientiam eidem Pontifici adiulauit.
- Petrus Cufius, Simon Barensis, & Iacobus Vrſinus, in ea quam post duos annos iam seducti scripserunt Regibus partiaris relatione, addebat quæ adiungere operæ preti-

12. Fr. Gerardus de Podio, Monachus & Abbas Maioris Monasterij, presb. Card. tit. S. Clementis.
13. Iacobus Vrsinus, Romanus, Diaconus Card. S. Georgij in Velabro.
14. Petrus Flandrini, Gallus Diaconus Card. S. Eustachij.
15. Guillelm. Nouelleti Gallus, Diaconus Card. S. Angelii.
16. Petrus de Verruco, Gallº, Diac. Car. S. Mariae in via Lata,
17. Petrus de Luna, Arrago, Hispanus, Diac. Card. S. Marcellina Cosmedin.

Iti, quos numerauit Cardinal. ad Reges & Principes Christianos, nec non ad Cardinal. quinq[ue], qui Auiinione remiserant, litteras ex comitio dedere, de Vrbano pontifice; ipsi legitima electione fuisse creatus. Factum ab hac renuntiatione, ut per totum Orbe[m] Vrbanus habitus & cultus sit summus sacerdos; vt Iacob. Meyerus lib. 13, rerum Flandricarum testatur; maxime, p[ro] illum, eo quod apud Pontifices maximos Auiinione in gratia, apud o[mn]es vero authoritate su[am], à prima iuuenta fuerat, & Itali, & Galli, & reliqui suū fore existimarent, vt memorabat Paulus Aemilius lib. 9. rerū Gallicarū. Alfon[s]us, eius temporis monachus, in eo quena deschisnatae scriptit tractatu, plane eadē quæ vidit, & q[uod] audiuist, de eadē electio[n]e Vrbani, his ipsiis verbis quae adiungo, ad memoriam posteritatis transmisi: quæ Crantz[ius] in sua metropolis lib. 10 c. 11. adscripsit, hoc tenore.

XI.
ALIA NA
RATIO I
ELECTION
NE VRBA
NIEST CA
SA SCHIS
MATIS
POSTEA
EXORTI.

XI.
ALIA NAR-
RATIO DE
ELECTIO
NE VRA-
NI ET CAV-
SA SCHIS-
MATIS
POSTEA
EXORTI.
Quo, ac tempore, vacante Apostolica sede per mortem Gregorij XV., qui Curiam Antionine Romani reduxerat, parabatur Roma conclave remoris est. & interim Cardinales partim inter se tractabant de persona eligenda, & diuisi in duas partes apparebant. Ex una erat Gebenensis, Glandaten. Lunen. & de Aluario Cardinal. qui de Italia sibi tres cōfideruerant consores votorum, Florentinum, Mediolanum, & Vrbinum. Ex alia parte erant, Lemouicensis, Viuariensis, S. Egidius, de Agriofilio, Pictauien. & maiori ex monasteri Cardinales, qui traxerunt ad se Cardinal. S. Petri. Primi volvere Papā ex ordine Gallicorū, alijs Italicum. & cum cernerentur partes pene equate, & neutrā poterat alteri preualere, quia in neutra erat due partes voci, prout iura disponuntur: iam antequā conclave ingredierentur, cogitauerūt mercis fore, aliquę extra cæcum & collegium Cardinalium eligere: & ambo hoc inter se secreto agebat. Vt siq; est vtrq; parti, ad hoc aptissimū esse Dn. Bartholom. Archicishopum Barenensem, quidam tamen inclinauere in Dn. Martinum de Calvis, Decretorum Doctorē Referendariū Domini Gregorij Pape, sed qd; illa aberat, & iuuenis etate, minor ēt ab annis videbatur illo Pontificatu, conuenire ut elegerent Dnūm Barenensem, qd; esset vir litteratus, honestus, Deo & religione deditus, sciens practicā Cancellerie apostolice, quia erat Viccancellarius, & nouit omne cursum & stylum Curiæ. Hoc inter se patres diuinis agebat, altera nesciēt, prout ambe fasse sunt, saltatam electione. Cumq; die Mercurij, VII. mensis Aprilis, id conclave intrare d'spōrrent, & magna esset aeris seruitus, ecco subite tempestas oritur, & ictu tonitruo durissimo tellū Apolstolicū Palatij percussit. & vsq; in pavimentum signum deforsus, quasi cerum perturbationis Ecclesiæ præbabit induxit. Cumq; Cardinales post meridiū eum sonitu instrumentorum musicorum conclave intrarent, Romani in magno clamore postulabant Papam Italicum, nō Gallicum. Non erat clamor urgentium, sed precantium, quod gefib; apparet. Die postea, hora tertia, per Conclavite Cardinali ambulantibus, quidam eorum colloquia inter se serentes, vt erat res agenda omnium maxima, constituerunt. De parte quoq; altera, & ipsi inter se cōfideruerunt, de re loquentes: & post interclusum inueniēb; significabant, qd; in Dnūm Bartholom. vtrq; propenderent. Attraxere ergo sine discrimine partium in eandē sententiam. Sedeamus ergo, inquit ad eligendum & statim cōsidurare, emisisse vota, & cōcordabant in dictum Dnūm Barenensem, sine aliqua impressione. Et hoc quidam Cardinali, reuelabant secreto amicis suis, eodū vesperū quo cōlate exierunt. Sed Cardinales timentes qd; illa electio disperceret Romanis, noluerāt eā statim publicare. Quare ordinare muttere certas se heddulas vniuersitatis, nōnullis prelatis Rome morantib; Italiciis, Archiepisc. Pisano, Archicishopo Baroni, Episcopo Nucerino, & Abbatu matris Cassini, vt venirent sigillatum secreto alter sine altero, ad ardua negotia, que in conclave emergenter. Quib; venientibus, Cardinalib; ad prædictū misquisq; in cella sua; & pdicti Prelati collocati sunt in cætro, parlante donis P. apatis, qd; erat prope Cœlacle, & ibi prandebant. Deinde circa horā nonam, dum silentium tenuerunt Romani à clausorib; dixit Cardinals S. Petri ceteris: Ecce, Domini, nullus clamat de Romanis; sedet unus, & iterū eligantur Dn. Barensem: ne poſta dicatur, qd; electio fuerit imprefixa. & iterū cōſiderant eundem, elegerunt. Deinde circa horā vesperarum Cardinali, exierunt cōlācū, nō indutus detegre electionem, propter populū Romanum. Tunc Agapitus de Columna

*Episcopus Vlysonensis, capellanus Cardinalis Gebenensis, familiaritatem
retus, alloquitur Dn. suum; multi, inquit, multa loquuntur de facta
electione. Cui Cardinalis respondit: Dn. Agapite si vultis liberare Ecclesiam,
adatis cum comitiu[m] vestra: quia magni est nom[us] vestrum in hac
v[er]e, magna cognatio, dignissima familia; multa vobis ad populum inest au-
horitas. Cujofore diligenter hac nocte Dn. Archiepiscopu[m] Barens[ius] qui est
biscons[ens] in palatio Papali. Illum elegimus, ille ergo versus Papa: licet po-
nul[us] crederet & cupiat Card. S. Petri proiectum. Hoc n[on] insuffructum es,
neglio ergo Romam populus tuus inveneris cognitus. Se uero, postea, resoluisti ba-*

neque quin, nam, populus cui iam non cognitio, haec magis extinxit horum, & populus squaluit ex more domini eius: quia tunc ille omnibus respedit, & non esse electum. Inde id est Cardinali, se intus ornauit, & ad arcem Zagaro se transtulit. Dn. autem Agapitus fecit quod monuit Cardinalis. Die veneris primo mane Dn. Barenfis, cum iam illi innocuisset de se facta electio, misit pro Cardinalib[us] tam in urbe, quam extra, ad electionem solemnis, et andam. Quibus, venientibus electus dixit Cardinalib[us] in effectu: Domini, & Patres euerentibus omniis, quia dicitur, q[ui] me, immeritem, elegerit summi pontificis, supplico per nomen Iesu Christi, huic rei veritatē mibi indicate, si erit aliquam impressionē factum sit, vel vestri animi, proprio motu. Adiuviati per nomen Christi, responderunt, & iure turando firmarunt, q[ue] nulla facta impressionē, sed suis motib[us] libere, legitime, iuste, canonice, cōcorditer, & comodo vniq[ue] facta fuerit, cōcordissime. Et tunc consenserunt, ipsi, card. Florentius, q[ui] Portuensis erat, ad intronizationē electi faciebant, ap[osto]lū h[ab]et verba apostoli: Decet Episcopum, &c. Quibus fui, resprobatis electus: Timor, & tremor venerant super me, & cōvictatio

vis inchoasset, Cardin interruptur per verb a cito dicentes: nō esse de more cōcionari electum: sed federet q̄et ut in loco cōstitutus, vi indueret unum Papalib ornamenti. Quo facto, exhibuerunt ei sigillatim Papale rementiam, osculando pedē manū & os & impoſitū est nomen Urbano ex to. Quibz expleto, exhibuerunt illum r̄isendūm b̄ populo, & per littorū sua Regibz & Principibz Christianis, & Prelatis multis intimauerūt, quod Dn. Bartholomeum Archiepisc. Barensem Papam elegiſſent. Deinde e Pasche, q̄ tū erat 18. mēnsis Aprilis ordinato suggeſto ad primas portas ecclie S. Petri, solemniter eū coronabant: deduxeruntq; eum in Laterānum, cum omni, & quo poterant maxime omnū ſe fruſitare, ibi, per tibz ſolēnibus, reduxerunt eum in palatiū Papale, apud S. Petrum. Cardinales quoq; imprevarūt ab eo pro ſe, familiā, & amicis beneficia & officia: abſoluſt, ab eo in certis caſibz tamquam a vero pōtifice, humiliſtularunt, & permittiſbi remiſione omnium peccatorum, putſieri ſo in creatione ſummo pontificis. Nam & Card. Glandatenſis ab eo petravit Epſcop. Ostiensem. Deinde D. Urbani, cū effet vir ſeuere inſtricta, capit Cardinali increpare, & exasperare de multis, & praſertim cardinali. Ambianenſem q̄ venerat deſtituit. Quam rem agerrimē tuleſtres: & pœnit eares ad acrem verborum cōcertationem cum Cardinali menorato, in preſentia aliorum. Et refudiit Card. Gobbenenſis in unū modū: Pater Sacerdote, ſo faciſt modicum honorē Cardinalibz vestrī, verbis & gestibus, nec eos tractatis honorifice, ſicut antea coſores vestrī: & nos forte taliter faciemus, q; viceſtām à nobis modiū honore reporatis. Hor quidam Cardin. reſeruant ſecreto amicis suis in eorū domibz ſquād de palatio reuerſi ſunt: Ex illo tempore Gallici Card. traſlati ab ſchismate. His pp correctionem Dn. Urbani cōmotis, Cardin. Gobbenenſis, vna cum quibusdam aliis mēſe Ianio urbem extiens, in cuiusarem undanam ſe recipit, & receptus a Comite Endorū, cū aliis ſe ſecta ſortit. Cardinalibz de impugnatione electionis Dn. Urbani traſlati. tandem trib. aliis, ad ſe attractis, q; vſa in illum diē cum Urbano reuent, reſeruant elecione, ipſe ſe conſortibz eligeretur, & Clementem ſe ſepitimum appellare. Vnde ſchisma, quo manus in Ecclesia Dei illū erat excreuit: Eſt ſedis ſunt homicidia, incēdia, rapina, bella, & deſtruções non modo diuina, ſed poincarinam, & calamitatem, & erro in ligacū. Hęc Alfonſus monachus, in tritatū quē defuper capiſſuit.

*Frossardus ci^o atatis author, istud peculiariter memoria mā-
uit, sib recentē Urbani electionē, Robertum Card. Geben-
sem, q postea Clemens vi, vocari examinuit; quicq; electio
Urbani interfuerat, ac vna cū reliquis pro illo suffragiū tu-
rād, ad Ludouicū Flādūm Comitē scripsisse, delectū Vr-
bānū consensu omnium, vīteq; Vnde tā Flāndrū. q; Britānū
teris Gebennensis adducti, deinceps vita omni ab Urbano
etere; Gebennensi ante exortā emulatio ē affirmanti. poti^o
cum postea de pontificatu certare negati, credētes. *Thoma*
Walsingham, in historia Anglicana hoc anno, aliqd amplius, ea de-
narrat; sc. Robertus Gebennensis, Comitis Flāditiae coniungu-
ū, & nobilitate generis, & sciētia litterarū, p̄fūlāt̄c, Vrba no-
p̄tificatus alfecto, familiarius careris adh̄fūl̄s. & cōsiliis
scialtis interfūl̄s. Q̄od cū Comes Flāndria intellexit, se-
nis est, ait, quāsi p̄ plūm multa illerū apud Papam facturū
imperaturas. Nec secis accidit, quāsp̄ erabat. Nā cōfeste
*psū suas destinatū ep̄istolas, oneratus precib; & promissi-**

U.
AD.
EN-
VR-
.LEGE
IR ELE
MASSE
AB
VE
TIAS
B-
T

卷之三

X
CAT
PEC
CAT
AB
P.

DE
NIS

rat
nu
par
sup
pit
po
ntq
bias
pli
rali

os ar
uod i
astu
aca
det
ria;
bon
urp
llab
llet
s

te
ley
n,
ea
ah
ine
tm
ter
ent
ocu

URBANI WENCESLAII
AR.VI. I. REG. ROM. 2.

Ecclesiastici.

depositum videlicet ad Episcopatum cum de sua fama promoueri. Quantitati viri conlantur petitiones curierat im perpetrat; petitionibus Flan-eras, nuntians. & gaum Dominum commemorans et iustitia. Vnde nunc esset Vrba- tam favorabilem in Vrbano ipsum quæ omnia idem si.

iam die Lune, immediate post secundam Dominicam post Pascha, i- pse Dominus Vrbanus tenendo publicum Confessorium, & conflu- tribus illuc Dominis Cardinalibus, nec non Prelatis ac Officialibus & Curialibus in magno numero, ut est moris, incepit in presencia ipsorum sermonem facere, cuius thema fuit, Ego sum Pastor bonus &c. in quo Cardinalium & Prelatorum mores voluit redargere. Ex res illas plurimum offendit, intempestivitate admonitus occasione dedit schismatis subsequentis. Nonnulla alia, homo serius, de die i- diem pro censura morum faciebat, per quae omnium Cardinalium & Prelatorum iracundiam contra se magis concitauit, vel ex hoc factio- Veniens illo tempore quidam Collector Camere Apostolice quadam temporie quodam praesentiam eiusdem Vrbani, quandam pecunia summulari ratione sui officij illi offerbat. Huic Vrbanus respon- dens, Pecunia sua tecum sit in perditionem, ait, atq; illam non recipit. Theodoricus in Commentariis de schismate, Thomas Vual singanius & istud quod aiungo mecum orabat. Abiit quidam Cardinalibus, ait, qui quondam fuerat Ambianensis Episcopus (Fra-

Cum itaque continuo ab Urbani assumptione, Purpuriati Patres, & Cardinalibus Autiononensis, & Principibus Christianis, rite, legitime, sancte, vnanimiq; consensu Urbanum ad Pontificarium euectum fuisse significassent, etiam ipse Urbanus datis ad Reges, Princes, & Cardinales Autiononenses litteris, eos omnes & singulos assumptionis sue admonouit. His ille certiores facti, vel gratulatorias scriperunt, vel congratularum Urbano viros illustres miserunt: Vuenceslaus in primis Rex Romanorum electus, Oratores destinauit, qui fidem & obedientiam deferrent, & diademam Imperij ab eodem postularent, lib. 5. Ms. a chii Vaticani de schismate. & lib. 7. fol. 352. Ex eplo Vuenceslai. Ioanna Sicilia & Hierusalem Regina, Ottonem Brunswicensem maritum, & Nicolaum luenatium virum Illustrem, misit: Carolus Galliarum, Richardus Anglorum, Petrus Aragonum, Ioannes Castella, Ferdinandus Lusitanie, Robertus Scotorum, Hacquinus Suecorum, Danorum, Noruegiae, Gothorum & Vuadalarum, Ludouicus Vngariae, Casimirus Poloniae, Carolus Nauarrorum Reges, Albertus Aufstius, Ludouicus Flandrus, Philippus Burgundus, Andreas Contarenus Venetorum Princeps, nec non reliqui Christiani, praeципue autem Italiæ Proceres, aut scriperunt, aut Legatos Romam ire iusserunt, Urbanum verum Pontificem agnoscentes. Ms. 1. 2. 7. 8. 13. archiati Vaticani de schismate. Florentini receptis litteris de electione Urbani (narrat S. Antonius p. 3. tit. 22. c. 2.) quam citius destinarunt Oratores octo, duos milites, duos jurisdictos, & alios quatuor Cuius omnes de nobilibus familiis, qui in solemni apparatu Urbanum visitarent, de sua assumptione gratulantes, deuotam ei obedientiam vti Christi Vicario offerentes, demum suam ci communitatatem vt filiam prædilectam commendantes. Antonius ex antiquo. Bononiensem nomine, Gerardus Confortus, Eganus Lambertus Equites, Bartholomeus Salicetus, & Dinus Ostefanus I. V. Doctores, Urbano Pontificatum gratulati fuere. Viz. anuse Sist. Bonon. lib. 5.

trem Ioaninem de Grangia notabat) iussi venerande memoriae Papa Gregorij, ad sedandum quasdam disensiones apud Pisas, quo ora fuerant inter Papam, & Cives eiusdem Urbis. Qui auditio de morte Papa Gregorij, & de electione noua facta, tunc quidem ibidem morari decreuit, donec noua recuperet & Fratribus, aut à Papa; quod est factum est. & ex post in brevi apicibus accitus apostolicis, properauit ad Curiam Papalib; mandatis pariturus. Post cuius aduentum cum nouis Pontificis Confessoriorum intrasset, capis eritice tractare de multis, & inter multa disputatione contra Cardinalium auaritiam, qui fulvo corrupti metallo, aut excavati pecunia, plus venabantur argenteum quam pacem gentium, ad quam nisi fuerant inter reges repandam. Ambianensis autem amplius publice detestabatur, & condemnauit perfidiam, imponendo sibi, cum sepius missus fuisset à Papa Gregorio predecessor suo, ut quoquando pacem inter Anglie & Francie regna firmaret, ipse insatisfactiles auri & argenti summas de virtu regno capisset: & oniro Legionis sua officio, paci regorum prosidere non curasset, sed potius elaborasset, ut odia & dissensiones inter Reges dintuim continuarentur, ut dum ipse sepius descendenter taliter sub umbra firmanda concordie, rediretq; multoties in seculo negotio, suo prouideret uberiora infando manusq; de male qualitera pecunia reuelata de Christi patrimonio, virtu regno sophistice spoliatio. Ambianensis his auditis, in furore mentis erexit se cum indicibili fusto: & in proprio extento dígito, Dominio Papa hac verba furiose refudit: Tu, inquit, tamquam Barenſis mentiris & mox relatio Confessorio, cum contumelia a conspectu Papal; receperis; quem illico secuti sunt plures & Cardinalibus quiparti fidei facebant, vel quos consilニア sceleris obligabant. Vulfing, in Richardo 11. Addit & ista, ingentis ad mouendos animos momenti, si pse scriptor rerum Anglicarum, Robertus Cardinalis Gebremen, & ceteri de collegio, quib; Ecclesia perturbatio complacebat, cum viderent Urbanum Papam, ut summum Pontificis semper omnia condescenderet agere, contra auaritiam ipsorum disputatione, aduersus iniusticias disceptare, & in omnes Simonicos intrepide ac terribiliter fulminare perniciem eos se hominem fecisse. Atque in super furorom eorum, quod protestatus fuerat se in finitum facturum inter virum & virum: & maxime inter Reges Francorum & Anglorum, per quorum discordias, pene tota Christianitas de-

Vidit eam Orbis Christiani iam venerando Pontifice Urbano consensionem, inimicus pacis, & inuidit. Quamobrem Deo permitente perniciosem schismam in Ecclesia excitauit, ab his, non aliis initius. Patres Galli Antinomem suspirabant, Urbanus Roma per perpetuo manendum decreuerat. Illos anreactae vita memoria, ad illicita trahebat: Urbanus, quod Meyerus narrat, Cardinalibus imperabat, ut pompa, fastum, superbiam & ambitionem suam minuerent; superbiam cœaneam domesticorum turbam, equorumque stetitum detraherent; Simonite non proferret, sed auctareant pomaria; vindicem se futurum in quoescunq; Simoniacos; atque bonam partem pecunias quam per luxum & superbiam turpiter profundebant, velle se pauperibus & Tempis collabentibus attribuere; Romæ, que summae sedis natalis esset locus se permaniturum, ac mores Ecclesiastico rum reformaturum, neminiisque se ex eis qui vel discessum, vel contumientiam suaderent obteneraturum, Meyerus lib. 13, rerum Elandi icarum. Apertius hac & alii Theodoricus Niœ, qui vidit, & audituit. Die Luna, ait, infra festa Paschalia, dieis vespere in Urbani Papa præfentia, in eodem Palatio, in Capella maiori, me presente, ipse Urbanus publice incipit in repare Episcopos, qui illuc venerant, dicendo, quod omnes esen perire, quia Eccl. suis suis deferentes, in eadem Curia residendo, subsequenter et
trimentum accepit. Fauabant nimis Regi Francorum, eius ille
mancivibus. Vnde & metuebant, ne aliquid salubriter statueret cor
ta eum, per quod vel eorum ministerum commodum, vel eorum op
no penes Regem, idem qui supra Thomas in historia Anglorum.
Accet sit & ista causa defectionis Cardinalium. Ioanna Sic
lie Regina, audens Urbanum ad Pontificatum esse electum, (narrat
Theodoricus Niœ) gauisa fuit gaudio magno valde, ac per multis d
e Neapo lumenaria multa more patricie per totam Civitatem in cre
pusculo vespertino, ad honore illius fecit accendi, & Ambasatores
cum multis gratiilibus & liberalibus donariis missi, ipsig. XL. M. di
catorum partim in auro, partim in argentea moneta destinavit, Orth
quoq; Dux Brunsvicensis, Princeps Tarentinus, marius Ioanne, con
fecta pace inter Ecclesiâ, & Tuscâ ac Liguria partes, Româ sub id tem
pus adueniens, Pontificatum Urbano fuerat gratulatus. Accidit
inter prandidum, Otto & Urbano potum præbetur gemflexus. Urbano
porro, vel quod non sicut, vel quod aliquis alteri rei fuisset intentu
non tam citio poculum è manus Principis porrigitis accepisset, gra
ter & virum, & Cardinales, & conniunctas magni nominis offendit.
Tunc tunc instanter sollicitare retrorsum, ut pacem pro Ecclesiâ statu firmari
do benigne acceptaret. Hoc tamen pro tunc facere recusauit, seu non ci
ravit, quibus reb. preconcepimus Cardinalium rancorem non medi
criter adauit, nec non Joanne & Orthonis animos vulnerauit, qui
recusasset, ne Maria bares regni Trinacrie, Marchionii Montis Ferr

II

11

NICOLAVS
SPINELLVS
VRBANO
PL. OFFEN
SVS ET
QVARE.

XV.
SIMVLT-
TES INTR-
VRE. ET
IOAN NEM
SICIL. RE-
GINAM.

XVI.
CARD.
VRB RE-
LICITA EVN
DOS SE
CONF-
RVENT ET
ANTIPA-
PAM CRE-
AENT.

colai Neapolitani, inter eius temporis Iurisconsultos clarissimi, Ioanna Regiae consiliarij, & Urbano inimicissimi, Meyer, & Colenius libris qui supra. Ante hos, Archiepiscopus Arelatensis S. R. E. Camerarius, in cuius potestate scelerat Romanus Pontificis suppelle fuerat, in favore Urbano, sparata, & vestes Pontificias, Roma Anagniam profectus transalpum, vechementerque Urbano offendit, quod suscipiebat illud fore initium rerum nouandarum. Et sane non falsus fuit. Agrifolio, Pictaviensi, & Viuariensi Cardinalibus precepit, qui Archiepiscopum interciperent, & captum Romanum reducerent. At illi ne dum iussa contempserunt, verum etiam Cardinalem maiorem iniunxerunt, ne Petrus praefectus, quem is moli Hadrianae praefidario militi auctum pro Urbano impoferat, Pontifici arcem repetenter restitueret, sed ab eo deciceret. Vnde Urbanus magis exacerbatus, Cardinalem acerrime increpauit, seque de eo supplicium aliquando velle sumere terminatus est; nisi arcem quantoce restitu curaret. Cardinali quoque Ambianensi minatus est, quod Francisco Vicano, Viterbiensem tyranno, hosti Ecclesia, fecero faueret: quemadmodum & Cardinale Sancte, Eufrasij, quod cum Britonibus eiusdem Ecclesie perduellibus, qui circa urbem hostiliter graffabantur, clandestina quotidie consilia agitaret; ac si pecuniam, pro recuperatione milis Hadrianae a se numeratam, in eius perniciem tribuisset; necis contentus, eisdem Britonibus, stipendia contra illum penderet; quibus illi receptis, eisdem sua si a Pontifice descindissent; quae res non sine consensu Ambianensis, Gebennensis, Maioris monasterii, & aliorum Cardinalium Gallorum facta credebat. Ea cum non ignoraret Urbanus, angebat, neque cum quoquā alio, quam cum Romanis consilia communicabat; ad seditionem manifestam Gallis rueribus, & tum prae desiderio Auinianis, tum prae fafido Urbani recta monentis, eius preces & obsecrationes, ne pessimo exemplo Ecclesiam in praecepis impellerent, nihil penitentibus. Anagniam primo aufugerunt, & M. C. C. Britones & Vascones sub signa vocarunt: tum cum Honorato Caietano fœdus percusserunt; vt sub illius tutela, nefaria cogitata tandem ad exitum perducerent. Archiepiscopus Arelatensis Camerarius, imprimis Urbano, quem Bartholomæum intratum dicebat, vt ius suum tueretur, & processus aduersum se habitos auditet, diem dixit. Schismati deinde, quattuor Cardinalibus Urbano adhaerentibus, vt ad novam electionem secum conuenirent, precepert: atque ad Urbano, primo Carthusie Neapolitanæ Priorrem, secundo Martinum Saluanum Episcopum Pamphilonensem, ac tertio Iacobum Vrsinum Cardinalem, quem arbitrio pacis elegerant, rogatum ut eam dignitatem deponerer, destinarent. Urbanus etiam ad eos, primo Episcopum Massiliensem, & Andream Carafam Domus sui Magistrum; secundo Iacobum Vrsinum Cardinalem & Galeotum Malatestam Ariminum Principem; ultimo eundem ipsum Cardinalem Vrsinum ire iussit, qui reueracionem suaderent, secessionem dissiaderent, ac veniam præteriorum sponderent, deserterib; obstinatis. Otto quoque Brunsuicanus & Princeps Tarentinus, vt nefarium schisma anteuerteret, & Urbano perduellibus iratum lenire, & desertores ad obsequientiam reducere, omnimode conatus est: sed frustra: Gallorum animis in proposito obduratis, & ne sequeris Pontifex aliquando vindicaret timentibus. Inflammavit eos magis, Nicolaus Spinello, ob contumeliam, & repullam irritatus, vt tandem schisma maturaret. Ad Quintum Idus Augstii, iussu XIII. Gallo, & Archiepiscopi Camerarij, Archiepiscopus Hildunius, Patriarcha Constantinopolitanus, post facranc maiore Ecclesia Anagnina celebrata, ambo confesso, illis, & in numero Prælatorum, Cleri & Procerum multitudine præsente, publice legit declaratoria schedam, ab eisdem Gallis: etiam ex qua exposuit, Urbano intratum, non esse, nec suis Pontificem: neq; pro Pontifice habendum: & ideo fedem Apostolicam vacantem esse, cui offerret Pontificem præficere. Urbanus quamprimum istud intellexisse factum, tres Cardinales Italos ad se cito auerunt: vii potissimum ea in re opera atq; consilio Ni-

VII.

colai Neapolitani, inter eius temporis Iurisconsultos clarissimi, Ioanna Regiae consiliarij, & Urbano inimicissimi, Meyer, & Colenius libris qui supra. Ante hos, Archiepiscopus Arelatensis S. R. E. Camerarius, in cuius potestate scelerat Romanus Pontificis suppelle fuerat, in favore Urbano, sparata, & vestes Pontificias, Roma Anagniam profectus transalpum, vechementerque Urbano offendit, quod suscipiebat illud fore initium rerum nouandarum. Et sane non falsus fuit. Agrifolio, Pictaviensi, & Viuariensi Cardinalibus precepit, qui Archiepiscopum interciperent, & captum Romanum reducerent. At illi ne dum iussa contempserunt, verum etiam Cardinalem maiorem iniunxerunt, ne Petrus praefectus, quem is moli Hadrianae praefidario militi auctum pro Urbano impoferat, Pontifici arcem repetenter restitueret, sed ab eo deciceret. Vnde Urbanus magis exacerbatus, Cardinalem acerrime increpauit, seque de eo supplicium aliquando velle sumere terminatus est; nisi arcem quantoce restitu curaret. Cardinali quoque Ambianensi minatus est, quod Francisco Vicano, Viterbiensem tyranno, hosti Ecclesia, fecero faueret: quemadmodum & Cardinale Sancte, Eufrasij, quod cum Britonibus eiusdem Ecclesie perduellibus, qui circa urbem hostiliter graffabantur, clandestina quotidie consilia agitaret; ac si pecuniam, pro recuperatione milis Hadrianae a se numeratam, in eius perniciem tribuisset; necis contentus, eisdem Britonibus, stipendia contra illum penderet; quibus illi receptis, eisdem sua si a Pontifice descindissent; quae res non sine consensu Ambianensis, Gebennensis, Maioris monasterii, & aliorum Cardinalium Gallorum facta credebat. Ea cum non ignoraret Urbanus, angebat, neque cum quoquā alio, quam cum Romanis consilia communicabat; ad seditionem manifestam Gallis rueribus, & tum prae desiderio Auinianis, tum prae fafido Urbani recta monentis, eius preces & obsecrationes, ne pessimo exemplo Ecclesiam in praecepis impellerent, nihil penitentibus. Anagniam primo aufugerunt, & M. C. C. Britones & Vascones sub signa vocarunt: tum cum Honorato Caietano fœdus percusserunt; vt sub illius tutela, nefaria cogitata tandem ad exitum perducerent. Archiepiscopus Arelatensis Camerarius, imprimis Urbano, quem Bartholomæum intratum dicebat, vt ius suum tueretur, & processus aduersum se habitos auditet, diem dixit. Schismati deinde, quattuor Cardinalibus Urbano adhaerentibus, vt ad novam electionem secum conuenirent, precepert: atque ad Urbano, primo Carthusie Neapolitanæ Priorrem, secundo Martinum Saluanum Episcopum Pamphilonensem, ac tertio Iacobum Vrsinum Cardinalem, quem arbitrio pacis elegerant, rogatum ut eam dignitatem deponerer, destinarent. Urbanus etiam ad eos, primo Episcopum Massiliensem, & Andream Carafam Domus sui Magistrum; secundo Iacobum Vrsinum Cardinalem & Galeotum Malatestam Ariminum Principem; ultimo eundem ipsum Cardinalem Vrsinum ire iussit, qui reueracionem suaderent, secessionem dissiaderent, ac veniam præteriorum sponderent, deserterib; obstinatis. Otto quoque Brunsuicanus & Princeps Tarentinus, vt nefarium schisma anteuerteret, & Urbano perduellibus iratum lenire, & desertores ad obsequientiam reducere, omnimode conatus est: sed frustra: Gallorum animis in proposito obduratis, & ne sequeris Pontifex aliquando vindicaret timentibus. Inflammavit eos magis, Nicolaus Spinello, ob contumeliam, & repullam irritatus, vt tandem schisma maturaret. Ad Quintum Idus Augstii, iussu XIII. Gallo, & Archiepiscopi Camerarij, Archiepiscopus Hildunius, Patriarcha Constantinopolitanus, post facranc maiore Ecclesia Anagnina celebrata, ambo confesso, illis, & in numero Prælatorum, Cleri & Procerum multitudine præsente, publice legit declaratoria schedam, ab eisdem Gallis: etiam ex qua exposuit, Urbano intratum, non esse, nec suis Pontificem: neq; pro Pontifice habendum: & ideo fedem Apostolicam vacantem esse, cui offerret Pontificem præficere. Urbanus quamprimum istud intellexisse factum, tres Cardinales Italos ad se cito auerunt: vii potissimum ea in re opera atq; consilio Ni-

VII.

bantur detali Ambasiam: & mirabantur, quod talia sufficiens Neapoli, quo ad secretum colloquium ad Joannam excuterat, reuertit. Galli Fundos abeuntes, Legatos Ioannæ, Comitem Castellanum, ac Spinellum Regni Cancellarium adierunt: deinde Cardinales Italos ad electionem celebrandam inuitarunt: Singulis seorsim Pontificatum promittentes, si id secretum alter ab altero retinerent, & quamprimum Fundos conuolarent. Promissionibus ille, & ipsi numerum schismaticorum auxerunt; & ad xii. Kal. Octobris Antipapam creauerunt, Robertum Geneuensem, ex Cardinali xii. Apostolorum, hominem ambitiosum, decoctorem, semper indigentem, sumptuosum, negotiis Ecclesiastici indiligentem; multis & nobilibus propinquis, quos profuse extulit, abundantem, dissimilatorem & simulatorem calidum, altero pede subclaudicantem, omnibus nobilibus & principibus obvium atque hospitale; Latine, Gallice, Germanice & Italice doctum, eloquentem, ac magis prodigum quam liberalem: quem Clementis VII. nomine appellarent, & Calendis Nouembris inaugurarunt. Statim archeis intrusus est, Lemouicen, in Gallias, Agrifolium in Germaniam & Boemiam, Pictauensem in Angliam, Petrum Lunam in Hispanias, ad Reges alegauit, qui eis assumptionem suam renuncient: Pseudocardinales vero litteras adiunxerant, in quibus mentiebantur: quod nuper sede vacante, cum ipsi cum aliis Cardinalibus conuenissent, & officiales urbis populusque Romanus pro magna parte armatus, hostili morte Palatum Apostolicum circumdat, comminarentur, nisi Romanum vel Italicum eligerent Pontificem, statim eos effici interfecti, bac vi metuque coacti Bartholomæum eum Barenfis interim acciserat, qui ibidem nos recollecti in prandio, & postprandium prefatis aliis nobilibus qui secuerant, pertinientia ad Ambasiam per eum nobis impoferant, ac responsione ad ipsam Ambasiam per Dominos Cardinales nobis factam plene retulimus, sebiantes. Aliqua alia habemus vobis dicere, quae exponemus cum vobis placuerit, & hora opportuna nobis data. Qui die sequenti, pro nobis tribus singulariter & diuiniis missis, & quenlibet per se examinavit, super his quae non diximus velle serio fibi explicare. Quilibet autem nostrum eidem explicavit seriem veritatis, narrando quicquid Domini Cardinales existentes Anagnie nobis sub iuramento dixerint, de facto suo vt supra premittitur. Et licet idem Dominus Barenfis deprimisis sat appareret turbatus, tamen conatus & natus est simulare, seilla non credere, quia omnia beneficere, dicens, quia alia aliunde habebat. Quo responso audito, considerantes quod ipse Barenfis multum regebatur conflio aliquorum nobilium laicorum, & maxime Caroli de Pace Ducis Duratii, Nicolai Vrsini Comitis Nolani, Domini Thomasi de sancto Senerino, & Domini Raynaldi de Vrsini, cum dictis quartuor suum locuti, secreto eis narrantes que invenimus, & eos ansantes de predictis requisitiis ut instante apud eum, quod intenderet ad prouidendum de remediis opportunitis. Iti posita nobis reculerant se hoc scisse; & quod in effectu, nibil profecerant apud eum. Itaque nos tres, qui suimus de veritate negotii informati, & præcedebamus periculum; postquam considerassimus illam verba non audire, existimavimus debiti nostri esse, facti seriem in scriptis summatis redigere, & fibi per modum narrationis causas seu thematicas tradere; vt in facto suo mature deliberare valeret, ne se posset proper facti ignorantiam excusare; & nos essimus in omnem eventum perpetuo excusati. Et ita casum nostrum compascimus, honestando tamen verba rbi loquemur de Romanis. Medio tempore, dum circa predicti causis ordinatio vacaremus, & secreti laboraremus, superuenit una die nobis tribus congregatis in Domi Prædictorum, ubi habitarabat Dominus Cardinalis de Vrsini, Guillelmus Paris scribens armorum, qui intravit cum Notario & testibus, tenet in manu vnam membranam xiii. Dominorum qui erant in Anagnia, sigillis pendentibus sigillata: in qua in effectu narrabatur, qualiter per impressionem nominatis, & ordinatis, quod tres ex eis, scil. ego Portuensis, Mediolanensis, & de Vrsini item Anagnianus ad dictos Dominos Cardinales, & eisdem exponerent, quod non erat in necessarium tenere illos modos securitatis, neque timere de aliqua nouitate que ex sua parte veniret, vel procuraretur eis per Romanos: & quod ipse intendebat illuc ire; vel ad civitatem Tiburtinam ipsi venire, ut ipso esset eis cum eis, offrendo eis multa grata & favorabilia, & utilia pro se & suis, quod plus faceret pro eis quam fecerit aliquis Pontifex Romanus. Ambasiam igitur nobis tribus inpositam, Dominis Cardinalibus ibidem existentibus fidliter exposimus: qui super expeditis per nos habita deliberauit, tandem responderunt, quod mira-

confilio portauimus eam ad dictum Barrensem. Hic visa illa, satis fuit turbatrix, & ordinatus super ciuitatem, in domo Cardinalis S. Petri haberi consilia. Interim vero completo per nos casu & themate, eundem casu scriptum manu Domini Cardinalis Vrfini, copiis apud nos retentis, vocatis per nos quatuor laicos superioris nominatis, in eorum presentia tradidimus dicto Barrensi, inslantes apud eum: quod cum ageretur de statu suo & Ecclesiæ, veller deliberare mature, & salubriter prouidere: quoniam non honori & statui nostris intendebamus consulte attendere & prouidere; & pro pace atque vnitate Ecclesiæ fideli laborare, conueniendo cum aliis. & sic Tibure recessimus in crastino S. Iacobi, die Lxme, ad castrum Vicouarrum nos conferentes; nec ad eius presentiam vltieris fauimus reuersi. Verum est, quod post recessum nostrum, nos tres Cardinales Italicis, prope ciuitatem Prenestinam concuerimus cum tribus Dominis Cardinalibus Vlermontanis, sc. cum Domino Roberto tunc Cardinale Gebennensi, & cum Domini Piëtatiens, & sancti Eustachii, qui suo, & aliorum Anagnie congregatorum nomine ad illum locum venerant, & nobiscum aliqua super vltitatem & fidei Ecclesiæ locuti sunt. Deinde prædicti tres ad ciuitatem Anagni redierunt, & facta ibi publicatione, ad diem octauum Augusti, de intrusione Bartholomei, sequenti die contulerunt se ad ciuitatem Fundanum, & quam ab ipsius requisitione iunimus, habito tamen salvo conductu. Ibidem existentibus nobis, & propotius eis per nos tres aliquibus super factis Ecclesiæ, in vigilia Beati Matthei Apostoli; & facta nobis per eam confiteatione, ac per omnes Dominos Vlermontanos, qui erant numero x. ii. tandem in uostri presentia, duodecim ex eis elegerunt tertium decimum, sc. Dominum tunc Cardinalem Gebennensem, quem Clementem VII. appellarunt: cuius electioniper nos non exitit contradicturn, cognovimus enim, & reputauimus eius electionem esse Canoniam. Hæc est littera missa Vrbano, & mense Julio representata, praesertim, Carolo Duce Duracio, Nicolao Vrfini Comite Nolano, Thomae SanSeverinate, & Raynaldo Vrfini; lib. 13. MS. archivii Vaticanis, de schismate: quam etiam in sua Anglicana historia adscripta VValsinghamus, tenore quo sequitur.

Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Cardinales, Apostolica sede vacante, Bartholomeo quondam Archiepiscopo Barrensi, spiritum consilii fanios.

Exigit Sanctitas, & Catholica Fidei puritas, & Christiani populi detrectio salutaris, totiusque status Ecclesiæ clara profectio, ac salus animarum Christi fideli singularis, vt ea que dissimulatum in fide maculam, subuersiōnem in christicola populo, status Ecclesiastici eneruationem, ac evidentia animarum pericula induerent, palam notificentur omnibus, & annuncientur in populis, & iuxta doctrinam Euangelicam super teletas predicentur, neper indiscretum silentium in errore relinqantur hi qui potenter erudiri; ac hi ad quos ex officio pertinet, subiaceant reprehensioni Propheta dicens: Propheta & Predicatores tui videbant sibi falsa & fulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, vt tu ad penitentiam prouocarent. Cum igitur Apostolus Sede rara, ante per obitum pie recordationis Domini Gregorii Pape vnde cimi, qui mens Martio proximo præterito in Urbe diem clausit extreamum, nos pro electione futuri Pontificis (vt iuri, & moris est) celebranda, in Conclavi ad hoc in Apostolico Palatio, in quo idem sancte matrem Domini Gregorius obierat deputato conueniens, populis Romanis etiam ad campam sibi congregatus, hofili more locum totum irruendam, abutens & ab extra totum sibi implens palatium, & cum terrorre vehementi minas etiam superaddens, quod nisi eligemus & sine mora Romanum vel Italicum, statim incidemur per finitam, etiam congruo spatio omnes, in quo saltu de persona idonea deliberare possemus, penitus nobis subfracto, contra voluntatem & proprium nostrum ad eligendum Italicum, subito, & ex abrupto per violenter & metu corporis coegerunt initios. Propter quod ad eum adhuc mortis periculum duxerat, alias non facturi, vt et amissi palem inter nos diximus, te in Papam duximus eligendum; estimantes, te, cui ram infusa impreso, sicuti & roti Clero, & populo nostra & tua conscientie, quod eam nullatenus acceptares. At tu proprie latitudo & conscientia procul pulsata, ambitorum alias, mandati honoris ardore quam maxime inflammatus, presentatione electionis huiusmodi, ab illis qui e nobis in urbe remanserant, etiam per metum extorti, contra Canonicas sanctiones, in scandala maximum clericorum & populi Christiani, ac exempli perniciem, elelionibus modi, licet nulla & invalida ipso iure, consenserit; nec non metu, & ipsius metus causa adhuc prouulsum perdurance in urbe in bronziatis & coronatis de statu, in Papam nominasti: qui à sanctis & sapientibus Patribus, & totius Christianitatis iusfas, ac destruetoribus, & merito nominaris. Nempe igitur, cum ista tua tam ne-

phanda intrusa in Papam sit diuulgata per Orbem, velut tam notoria, quod iam aliqui celari non posse: cum hoc tempore, videlicet modicum ante Pascha factum fuerat, quando de vniuersitatibus Christianitatis maior adest populi multitudine in urbe, quod errores plurimi pullulare incepserunt, & fideliūm Christi, in oratione illaqueari conscientie, tuque diuinus expectatus, & in secreto charitatiue admonitus, immemor salutis propriae; totum in precipitum cupiens trahere clerum & populum vnuersum, ad cor redire non curas; sed inanem & transitoriam mundi gloriam, salutis anime, & aliorum Christi fideliūm antepones, animo obfusco satagis ipsum Papatum tyrannice possidero, qui per osium non intrasti. Nos non valentes premissa salutis conscientia amplius sub disimulatione transire, ad tuam & aliorum Christi fideliūm notitiam, omnia premissa, licei ipsa tam tibi, quam pene toti clero & populo existant notitia, deducentes, te anathematizatum, ac tanquam intratum ad Papatum, nulla electione canonica precedente, totius Christianitatis iusfas, qui caput ipsius Christianitatis inuidere non formidas, destructoremque, qui vi sub tua occupatione tyrannica efficeret satagis, vt sere Sacra menta deficiant, & vt christicola populus tamquam vero Pastore carens, per abrupta deducatur in deum publicamus, & etiam denuntiamus: te nihilominus exhortantes & obferebantes per vicera misericordia Iesu Christi, citius Ecclesiæ sponsum suum non reverbiisti inuidere, vt de fine cogites, ad quem te trahit plenitudo dierum, ad Deum & puram conscientiam dirigas aciem mentis tuae, ipsamque Beati Petri sedem sanctissimam, quam sine titulo occupas, liberam & vacuan omnino dimittas, insigniaque deponas Papalia, & ab administratione spiritualium & temporalium Papatus & Romana Ecclesiæ abstineas in dilata, ac altas Deo & Ecclesiæ sua sancta per fructum vera penitentia satisfacie studeas iuxta posse. Quod si feceris gratiam Dei & gloriam mundi, & laudes cleri & populi, ac carbarum panarum per iura Canonica tibi impositarum ac imponendarum remissionem, cum vnuersitate diligenter mereberis obtinere, aliter indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli, sanctorumque omnium non immrito incursum. Nosque diuinum & humanum consilium, cum Christifonsa & omnium Christianorum, quorum Mater per reprobulatio violatur inuocabimus, aliosque vitemur remedii per canonicas sanctiones concepsis; abinde, & ante nullam sibi de misericordia habiturus.

Hanc epistolam plenam veneno & malitia, subiungit VValsinghamus, iidem Cardinales & schismatici dolose confinxerunt, & eam publice Domino Papæ transmiserunt; desiderantes per eandem, commune vulgus & innocentem populum a vero Pastore suo fraudulenter auertere, & in fauorem eorum talibus literis inclinare. Vnde ipso elaborante qui nostris gauder in periculis, & Ecclesiæ latratur perturbationibus & procellis inimico homine, qui solet puro tritico superseminare zizaniam, multi seducti ipsorum sequentur errores, in brevi ex discipulis facti magistri, vt pote potentes Francorum cum ipso eorum Rege & aliis, qui non parum nausiculam Petri, Sponsum Christi, matrem Christiani populi perturbantur. Hoc modo ministris suis mille artifex viam prouidit, qua desiderium eorum attulit eis, & non sunt fraudati a desiderio suo, saltem pro tempore, quo sponsus Ecclesiæ Christus, Petri nausiculam, inter tot fluctuum perturbationes agitari permisit.

Inter hos rerum turbines, omnes vere Catholicæ & presertim vnitatis amantes Episcopi, qui Vrbano legitimate electo adhaeserant, apostolicis Cardinalibus, hanc quam idem VValsinghamus adscriptis miserunt; postquam aliam ipsi ab eis interim squaloriam, qui ab Vrbano recederent, accipserint. Ita haber.

Vnueris Christi fideles, suo sacro sancto charactere insigniti, super firmam Petram Fidei sibi fundati, vt manuente Domino, & nostra sancta Fidei irrigante radicem, nullo turbine hereticæ seu schismatica persuasione extirpari poterimus aut everti, Ioanni Episcopo Prenestino, Gulielmo titulo sancti Stephani in Calio monite, &c. &c. non prout nobis scribitis, in seruatione Diuina saecle Romane Ecclesiæ Cardinalium, immo super vos in aedificatione fulminante, lapis rapacissimus torius gregis Christi inuasoribus, ac vulpibus calidissimis vineam Domini. Subiactis capientibus demoliri, non salutem sed langorem, non gaudium sed merorem, & inducunt diploide confusione vestra.

Tenor insipidus litterarum vestiarum, quas in flagite diabolo per omnes & singulas Christianitatis provincias temere destinas, corda & intima que nobis sauciant, non, inquam, sicuti in falso legione, sed pia cordis compunctione, detem horrendo scandalo in Ecclesia sancta Dei nouiter suscitato. Veruntamen ve nobis, per quos scandala-

rum re-

lam venir. Nam pallida facta est maris Ecclesiæ facies, pellor nempe turbacionis immensa; & ex errore scelerum vestiarum a seculis inaudito, qui patasbanum esse lego sculatores, facti estis sacrilegi, rubor verecundie interdum convergitur, dum ex vestris altibus scindis, lofis fines totius Christianitatis vnueris. O vestra detectabilis & in felix ambito, qui tunicam Domini in seculum, quam fors beatæ vestre dispositioni non annuit, sed congauder potius unita. Serui nequam, ex ore vestro indicandi, modum electionis Summi Pontificis nuper celebrare nobis per litteras declarasti, dicentes quod Conclavi vestrum vallavit armatorum indomita multitudo, minis vobis facientes terribiles & lethales, insidigeris Italicum vel Romanum, nullam tamen certam vobis limitando personam ad quam compelleremus eligandam. Mansus est igitur quod personam, quam vos conceditis, elegisse libere & non coacte, & sic quantum ad personam a vobis tunc electam tenemus firmiter, & tenebimus, ipsam electionem esse, & sufficerit & canonicæ celebratam, & ipso electo, & intronizato, & coronato, tanquam vero sacro sancte Ecclesiæ Capiti, & Petri successor, & in terris Christi Vicario fideler adhæremus; & ipsius monitribus, & dictis, & factis, vt veri sediles & Catholici humiliati proutmissus obedire, vestram perniciosem rebellionem, & sacrilegiam ac hereticam contumaciam, in exemplum damnabilis non trahentes. Deteguntur insuper vestrum recordiam, qui cum in aie Ecclesiæ sitis confituit veluti pugiles & propagatores orthodoxie, & Ecclesiastica libertatis, Capellos in capitibus rubeos portantes, ob signum brevium & audacie, quod intrepido usque ad mortem certare pro iustitia deberitis, quoniam metus mortis vos inuasit & vicit, vt perire iustitiam sinatis: quonodo, qui coiuersas Ecclesiæ vos nominatis, facti estis infirmi & debiles, vt sustinere non possetis rectum quin rueris? Numquid adiut ibi Sanson, qui longepris obierat? sed dicitur fortasse ad excusationem in peccatis, quod Petrus perra Fidei, & post perram Christum primum Ecclesiæ fundamentalium, ad vocem ancille ostiaria expuicens, ipsum Christum detestando & iurando negant: cuius infirmatus vos estis participes & sequaces. Genimina viperarum, callidi serpentes veneno nutriti; si amarum gressatis herbam, gustate similiter dulcem & suave: & post Caput vestri damnabilem negationem, redite cum Petro ad confessionem. Verum, verbum hoc seminamus super petram, cum vestra detectabilis obstinatio, Iudea proditoris vos officiat particeps & consorts; cuius iniunctus resedit super talentum plumbi. Ceterum, non existimet vestra stulta exitas, & cœca stultitia, quod illa verba, que interdum in vestris litteris videntur saepe pietatum & zelum domus Dei, nos commoneant, vel quicquam ad vobis confidentiam perfudant. Satis enim perpendimus luculentem, quod ipsa verba ferimento Phariseorum conditum, à quo in Evangelio Christus suos cauere præcepit. Locum ergo quem elegistis vestris sceleribus perpetratis idoneum vobis nominatis, offendentes clare vos verum Caput Ecclesiæ reliquise, & effectus membra Diabolici desertum cum Iudea proditore abiisse, vbi vo' nescipio estis facti, quod supponi, vt de vobis verificetur id Prophetem; Fiat habitatio eorum deserta, & in habitaculis eorum non sit qui inhabitet. Et iterum de singulis vestrum dictum est; Fian dies eius pauci, & Episcopatum eius accipiat alter. Præterea, Comitis Fundorum claram famam vestris commendationibus in toto christicola populo dignificis, cum dicas Poeta; Idem est laudari à turpis, & ob turpia. Aviduaduere igitur Fundorum Comes, quod per quamplures Christianorum fines erae incognitus, sunt vero per ora omnium vobis; eo inservi, quo tibi non nomen, sed ignominiam perquiris, inimicos Christi, & vnitatis Ecclesiæ diuiores, ac pacis & tranquillitatis totius Christianitatis turbatoe inuertendo, eos in ipsorum detectabilis perditionis confundendo; vt etiam contra Christum & populum Catholicum edificasse videaris asylum. Exurge potius Comes, & de tabernaculo tuo fuga serpentes, ac deinceps tuos carbones execute sulphureos, ne flamma inextinguibili te exurant. Eam res feceris, Deigratian, & benedictionem totius populi Christiani, gloriam mundi & coniunctionem adipisceris, diuinamque increberis effigere vtrionem. Vos autem prætaractores redite ad cor, & quem semel elegistis verum vniuersalitatem Ecclesiæ Pastorem Vrbananum, agnoscere, sufficere, & habere. Datum, &c. Wallingam. in Richardo 11.

Hæc Catholicæ Episcopi, apostolicis Cardinalibus scripserunt. Ceterum, cum hi lectione turpis facta, anti-papam subrogassent, nec non Principibus Christianis, electionem, quidem Vrbani quasi vitiola foret, Clementis autem quasi canonican denunciasset, & schismatis primi perniciissimum in antisepicato in Ecclesiæ introduxisserit; Vrbanus Pontifex habuit eos, in primis benignius ut ad cor re-

honetus

honestus cum eorum complicibus, dictam ciuitatem Anagniam, & alias terras Papae occupare, & occupantibus fauorem praebere praeiumpserunt, crimen haeresis, schismatis, lata Maiestatis & apostasiae damnabiliter incurriendo. Cumque huiusmodi excessus & sceleris essent adeo notoria, quod nulla possent tergiuersatione celari, Dominus Papa, ad maiorem certitudinem eorundem, Ioanni titulo S. Sabinae, & Guillermo titulo S. Eusebii presbyteris Cardinalibus successisse, & indiuisum commisit, ut se de predicatione informarent: qui informationem huiusmodi per eos debite receptam Domino Papae in Consistorio retulerunt, predicta excessus & sceleris, fuisse & esse notoria, & manifesta, & tandem Dominus Papa nequius absque graui offendit Christi, & remorsu conscientia, tot & tantos excessus amplius tolerare, aduersus prefatos sceleratos viros, in virtute Altissimi, de dictorum Fratrum consilio (ut praemittitur) exurgere dignum duxit, & contra ipsos procedere iustitia mediante. Ipsiis igitur ad hoc legitime citatis, & alias debitis iuri solennitatis obseruantur, per Papalem diffinituam sententiam, decreuit, & declarauit, prae dictos Robertum, Joannem, Gerardum, Petrum, olim Cardinales, nec non Iacobum olim Patriarcham, Petrum olim Arelatensem, &c. fuisse & esse schismaticos, & contra Papam conspiratores, & blasphemos, & tanquam haereticos puniendos, & reos criminis laesae Maiestatis, ipsosque pariter excommunicatos & anathematizatos, incidiens in pueras & sententias, tam a iure, quam ab homine in talia perpetrantes infiictas & promulgatas, &c. ac etiam declarauit dictos Robertum, &c. fuisse & esse depositos, & ab omnibus beneficiis Ecclesiasticis quibuscumque fuisse & esse priuatos & inhabilites; & inhabilitauit etiam ad habenda. Declarauit etiam prae dictos Patriarcham, Archiepiscopos & Episcopos, depositos ab omnibus dignitatibus Pontificalibus, &c. nec non praedictum Honoratum & reliquos depositos ab omnibus dignitatibus & honoribus, & gradu militiae, & cingulo militari priuauit, ac etiam declarauit, tam praedictorum olim Cardinalium, quam etiam omnium aliorum superius nominatorum bona mobilia & immobilia peccatorum inuoluere, sed in reprobum sensum dueli alios secum ad precipitum trahere conabantur. Nos qui divina dispensatione clementia predicti & viuene sollicitudinem & curam gerebamus, prout gerimus aduersus huicmodi pretergredientes veritatis & fidei rectitudinem, & præparacionem addentes vte tandem vineam demoliri in virtute auctoritatis fratrum nostrorum consilio decreuimus exurgendum, & contra ipsos non nullus alios eis adherentes ac suuientes inferius nominatos per infra scriptum modum mediante iustitia duxiimus procedendum. Si quidem cum predicti nequam viri nescientes in semitis iustitia dirigeret gressus suis, & timorem Dei pro oculis non habentes, contra confirationes, colligationes, & machinationes diversas facere, & in Ecclesia dei schismatis & divisionem ponere ac ciuitatem nostram Anagnensem & castrum S. Angeli de verbis, & nonnulla alia castra, terras, & loca, nobis & dicta Ecclesia subiecta occupare & occupari facere, seu illarum occupationibus auxiliu, consilium & sauorem præsumpsent, & presumenter & insuper, vt dictam ciuitatem & alias terras prouincias nostra Campanie factius occupare, & occupata detinere, & alios ad consentiendum eorum ini quis voluntabili & operibus violenter atrahere posset, magnam multitudinem gentium armigerum qui Britones & Vascones nuncupantur, ad dictam ciuitatem & prouinciam venire fecissent, & exinde quamplurima homicidia, sacrilegia, rapina, depopulationes, & alia mala ac damna & sceleris fuisse subsecuta. Nos qui salutem zelabamus illorum sperantes illos ad correusuros & viam iustitiae repetitivos, eos per venerabilem fratrem Petrum Episcopum Portuensem, & dilectos filios nostros Simonem, &c. N. N. Cardinales plures per diversos alios probos prelatos, ac magna authoritatis viros, ac etiam per literas nostras iteratis vicibus, vt adiuvam veritatem & iustitiam redire, & ab huicmodi erroribus respicere vellent duxiimus exhortando ac etiam requiringos, sed predicti nequam viri in sua pertinacia ac superbia obstinati, post monitiones & exhortationes huicmodi contra nos ante in urbe per ipsos & alios ad quos spectabat, in Papam electos, ac debitis & consuetis solemnitatibus obseruantis inthronizatos & publico coronatos (quibuscum tanquam cum Papa & Summo Pontifice in Missarum solennitate & consistoriis publicis ac priuatis consilendo, & ordinando de statu Romana Ecclesiae atque publica recipiendo a nobis Ecclesiastica Sacramenta, ac dignitates, & beneficia Ecclesiastica proferentes & altis a nobis imponendo per plures mensis tractauerunt) duxeris libellos diffamatorios

secerunt, & ad diuersos prelatos, & principes mundi transiuerunt, & tandem in profundis descendentes malorum, & capientes sancte matris Ecclesie scindere vnitatem in Ciuitate Fundanensi cum quibusdam aliis, quos cum machinationib. & diabolico suggestionib. ad eorum impium positum, attricerunt, congregati in domo iniquitatis filii Honorati Gaietani olim comitis ciuitatis Fundorū cum ipsis Honorati auxilio & sanore, præstatum Robertū, tenere celigendo Antipapū fecerunt, ipsiungit, iusus sacrilego Papū nominare præsumebant, & præsumunt; ipsi, Robertus se Papam nominare ausu temerario non pauecebant, huiusmodi discurrentes falsarū opinione lumen abstererunt, quoniam impetuosa vis pluvia turbidauit. Vos itaque dilectissimi filii qui ex hoc limpidisimo fonte dulcissimas litteras atido hanci elicitis, congaudemus vobis, & S. Romane congratulamur Ecclesie, cui talia ligna fructus producentia dulcissimos secus decursus aquarum in tam ingenuo viridario summis parens Rex plantauit, cui dnu congruendum, & exultat spiritus noſter, quando intra felicia castra studii Parisiensis tot doctissimos ac magnanimos veritatis & orthodoxe fidei pupiles intruerunt. Genit beriticorum prauitas quantum potest, & enactet contrata munitissima castra pharetrarū suas turbas schismatica; nam sunt milites alium nisi ad restendum promptissimi, veritatis & fidei thorace muniti, habentes bicincta spicula, quibus hostium corda penetrerunt; habent & faces ardentes charitatis, quibus illorum machine confundantur, habent & scutariunt fontis vndas, quibus eorum faculce protinus extinguantur, vt nec illud prætercamus, cuius sola recordatione plurimum consolamur, quodque imperi cum ingenti gaudio fide dignorum relatione percipimus, quemadmodum vos aduersus eorundem hereticorum atque schismatistarum assertione subdolam contra nos impudicum loquuntur, nonnullas sanctas, veras & saluberrimas, & quales professionem pestram decet, in nostrum, in memoratae fidei sauorem, & veritatis defensionem sententias publice tenuistis, & contra quosunque contrarium profentes defensistis: pro quibus vniuersitatem vestram iteratis in Domino laudibus prosequentes, deuotionem vestram requirimus & hortamur attentius, ac per aspercionem sanguinis Iesu Christi, cuius in hac parte resagit, obsecramus, quatenus causam in istitiamque nostram toti mundo notoriem, quam dicti predicti schismatis obnubilare ac schisma pernicioſissimum in Dei Ecclesia suscitare moluntur, suscipere, in iam susceptam velitis defensare, tanquam legitimis certatores, & ne inconsutilis veri Ioseph tunica lanietur sub Druine potentia a dextere vos murum inexpugnabilem opponant, hostiumque multitudinem nullatenus formidetis, sub signis militantes victoribus veritatis, que licet quandoque calumniantur fuscatis argumentorum coloribus impugnetur, vinci tamen non potest, & illorum nequit multitudo conculari: nihil enim facilius, quam pro veritate bellare, nulli clariores triumphi, nulla pinguis spolia reportantur, quam que veritas defensio pollicetur. Eta ergo Athlete magnanimi & veritatis orthodoxe fidei deuotissimi defensores, contra ilorum impugnatores & hostes feliciter insurgatis, vt proinde præter aeternae mercedis premia, humanarumque laudum praeconia, nostram & apostolice Sedis benedictionem & gratiam, ac exaltationem in vestris petitionibus, tanquam be-ne meriti reportet. Datum Rome apud S. Mariam trans Tiberim xi. Kal. Decemb. Pontificatus noſtri anno primo.

Præscriptis superioribus litteris, ne Ecclesia illis schismaticis exauctioratis, Senatu Apostolico viduata remaneret, Vrbanus, Pontificia auctoritate fretus, ad 14. Calend. Octobris, nouem & viginti Cardinales, non tantum nobilitate generis sed magis virtutibus & eruditione præstantes, per se, aut per alium, si persone singulare excommunicationis, si vero contra Episcopis & Prælatis deinceps sententias fuerit aut forer, interdicti sententias incurrerent eo dicto. A qua quidem excommunicationis sententia aliquis absolvit, & interdictio huiusmodi ab alio quam a Romano Pontifice relaxari non posset, decreuimus quoque fore absolutos a debito fidelitate homagium seu ligii, & alterius ciuitatis obsequiis omnes & singulis qui eisdem damnatis superius nominatis iuramento, obligacione præmissione vel quacunque firmitate vallato antea fuisse absterti, alias etiam pavas eisdem damnatis infligimus, & a iure infiictas decreuimus in suo robre duraturas. Et infra. Datum Rome ad sanctam Mariam trans Tiberim VIII. Idus Novembris Pontificatus noſtri Annoprimo. Hæc Vrbanus Papa, contra schismaticos decrebat: & ex eadem formula qua Archiepiscopo Coloniensi, aliis pariter Archiepiscopis, Episcopis, Prælatis Ecclesiasticis, Regibus & Principibus christianis, Clero & populo vniuerso, scribebat.

Adiunxit etiam infra scriptam vniuersitati Parisiensi, quam sciebat vnitatis & veritatis Catholice amantissimam. Ita habet.

Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis, Rectoribus, Magistris, Doctribus, Scholaribus ac Vniverſitati studii Parisiensis, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Inter, inno super ceteras studentium Vniverſitatis, in quibus scientiarum gemma resplendet, vœtra Parisiensis velut quoddam fidus radiat, & pulsus ignorantia ac erroris vnebris doctrine sua lumen circumlueret; ex ipsa tempore velut ex quadam purissimo fonte, semper sani dogmatiſ riuuli profluerunt, qui per inumeros alueos propius discurrentes falsarū opinionem lumen abstererunt, huiusmodi quidem fontis claritatem nullaynquam, quoniam impetuosa vis pluvia turbidauit. Vos itaque dilectissimi filii qui ex hoc limpidisimo fonte dulcissimas litteras atido hanci elicitis, congaudemus vobis, & S. Romane congratulamur Ecclesie, cui talia ligna fructus producentia dulcissimos secus decursus aquarum in tam ingenuo viridario summis parens Rex plantauit, cui dnu congruendum, & exultat spiritus noſter, quando intra felicia castra studii Parisiensis tot doctissimos ac magnanimos veritatis & orthodoxe fidei pupiles intruerunt. Genit beriticorum prauitas quantum potest, & enactet contrata munitissima castra pharetrarū suas turbas schismatica; nam sunt milites alium nisi ad restendum promptissimi, veritatis & fidei thorace muniti, habentes bicincta spicula, quibus hostium corda penetrerunt; habent & faces ardentes charitatis, quibus illorum machine confundantur, habent & scutariunt fontis vndas, quibus eorum faculce protinus extinguantur, vt nec illud prætercamus, cuius sola recordatione plurimum consolamur, quodque imperi cum ingenti gaudio fide dignorum relatione percipimus, quemadmodum vos aduersus eorundem hereticorum atque schismatistarum assertione subdolam contra nos impudicum loquuntur, nonnullas sanctas, veras & saluberrimas, & quales professionem pestram decet, in nostrum, in memoratae fidei sauorem, & veritatis defensionem sententias publice tenuistis, & contra quosunque contrarium profentes defensistis: pro quibus vniuersitatem vestram iteratis in Domino laudibus prosequentes, deuotionem vestram requirimus & hortamur attentius, ac per aspercionem sanguinis Iesu Christi, cuius in hac parte resagit, obsecramus, quatenus causam in istitiamque nostram toti mundo notoriem, quam dicti predicti schismatis obnubilare ac schisma pernicioſissimum in Dei Ecclesia suscitare moluntur, suscipere, in iam susceptam velitis defensare, tanquam legitimis certatores, & ne inconsutilis veri Ioseph tunica lanietur sub Druine potentia a dextere vos murum inexpugnabilem opponant, hostiumque multitudinem nullatenus formidetis, sub signis militantes victoribus veritatis, que licet quandoque calumniantur fuscatis argumentorum coloribus impugnetur, vinci tamen non potest, & illorum nequit multitudo conculari: nihil enim facilius, quam pro veritate bellare, nulli clariores triumphi, nulla pinguis spolia reportantur, quam que veritas defensio pollicetur. Eta ergo Athlete magnanimi & veritatis orthodoxe fidei deuotissimi defensores, contra ilorum impugnatores & hostes feliciter insurgatis, vt proinde præter aeternae mercedis premia, humanarumque laudum praeconia, nostram & apostolice Sedis benedictionem & gratiam, ac exaltationem in vestris petitionibus, tanquam be-ne meriti reportet. Datum Rome apud S. Mariam trans Tiberim xi. Kal. Decemb. Pontificatus noſtri anno primo.

XXV. VRBANVS CARDINALES NOVOS CREATAT.

XXVI. ANATHEMA A CONCL. ROM. IN ANTIP. ET IOANN. REGINAM.

XXVII. Orbis

LITT. VRBANI PP. AD VNTERSITATEM PARISIENSEM.

LEGATI
IN VARIA
ORBIS
PARTES
AB V.R.B.
MISSA.

XVII.
ARCHIE
PISC. CAN
IVARIEN
CONFE
YAT SCHIS
MATICOS

XXIX.
CAVILLAT
TONES
DESENTO
RVM RE
FELLYN
TVB.

Orbis provincias iure iussit; qui vniuersum rei statum ab quo, quod auit, omnibus quibus intercerat coram explicarent, ac in sde & obsequientia sua illos continerent. Pileus Princeps ex Archiepiscopo Ravennate, tit. S. Praxedis presbyter Cardinalis in Germaniam missus, Venceslai in primis Regem Romanorum, deinde cunctos eius amplissimi imperij Proceres, & liberas ciuitates, in Urbani obsequio confirmavit. Philippus Gezza Romanus, ex Dominicanico Cardinali S. Sulmante, per totam Italiam discursans, ubique locorum Principibus & populis, ne ab Urba non deficerent, sed ut Gebennensem execerentur, disertis concionibus persuasit, nutantesque stabiluerunt. Poncellus Vrbinus Romanus, Episcopus Averanus, tit. S. Clemensis Cardinalis, multa contra Iacobum Vrbinum Cardinalem desiderarem egit, & Romanis ne illius exemplo ad Robertum aspiraret, auctor fuit. Ioannes Boemus Archiepiscop. Pragensis, Card. Basilica XII. Apostolorum, Boemos, Demetrius Archiepiscopus Strigonensis, Card. SS. Quattuor Coronatorum, Hungaros, Urbani partibus addixit. S. Antoninus, summatus, Collenetus sup. Ciaconus in Urbano VI. VV aligamus ista addit: Ad idem Parlamentum venerant solentes ex Italia Papalibus Nuntiis, petentes succursum Domino Pape in arce confitato per Regem & magnates, declarante iniurias & damnas, que idem Dominus Papa pertulit ab insolentia apostatarum Cardinalium, qui nitebantur eundem cum vniuersa Ecclesia subvertere & infirmare. Venerant & Nuntiis eundem defortim, afferentes litteras de censigillis signatas, petentes & ipsi auxilium suu prostat, allegantes fortiter procedem. Sed Dominus Deus faciens, qui cuncta in se disponit, repulsi sunt apostatici, & ad ipsi Papales, promissumque sub fidum Domino Pape gratianter quam cito tempus exigeret opportunum. Cantuaricus nempe Archiepiscopus perpendens publicam falsatem & errorum manifestum per scripta eorumdem, in quo uidetur Cardinals voluntarie verbabantur, & eorum actus sceleratos exercitans vehementer, spiritu Dei subito agitatus, cepit hoc thema: Vnus erit Pastor noster. Nam inuenit in eorum litteris electionem factam de Urbano Apostolico. & ita populo luculenter illorum declarauit errorem, & permulta argumenta, & precipue per eorum dicta propria, ut omnibus constaret illorum malitia, & innotesceret error execratus.

Thomas in Richardo II. scilicet, errauerant ab viro, missi in eis sententiam; quippe qui iam inde ab initio rerum, nunquam prouierunt ad Gallicam mobilitatem. Scripsiter autem statim post Urbani electionem, ad Ludouicum Comitem, Cardinalis ille Gebennensis, Urbani iuste ac legitime fuisse electum, ac tyra redimitum; eaque causa etiatis, & postulandi, & persuadendi, quinimum & quādam tamen virgendi, ut & suffragantibus talis Pontificis illis designaretur, qui Cathedram Petri non amplius defererent; postquam illam ntu diuino, Princeps Apostolorum Petrus, ab Antiochja Romanam translatisset, ac in urbe omnium Principe, sanguine profuso constabiliusset. Quamobrem quid sentient, & Episcopum in sua fide refidere debere; & nullatione calamitatibus quibus premebantur finem impositum iri, nisi Pontifex Romanus Roma subluderet; scribit enim, ut videtur, Urbani recte atque ordine esse creatum. Si igitur, inquit, Urbani legitima est electio, iustus sit ipse Pontifex, Clemens autem Pseudopropheta sit oportet. Non enim duos summos sacerdotes capit Orbis. Similiter, & alii Gallici Cardinales, ad suos quisque Principes, ut mos erat praescripserant, rite atque canonice Urbani fuisse electum. Praeter hanc vero, in maxima Orbis, propter hanc Cardinalium secessionem, perturbatione, Ludouicus, coacto Gaudium totius Sacerdotii sui conuentu, consuluit; vtri potius parentum existimarent. Cumque nutare sententiae videbentur, communis consilio missi sunt viri aliquot litterati Bononiam Italiam (vbi tum schola celebris erat) ad Thelogum quemdam Claudium Lygicunum nomine, cuius tanta fama erat, ut facile sapientissimus totius Orbis predicaretur. Hic audita Flandorum legatione, Urbano adharendum asserebat, eoque modo Flandri in obedientia Urbani confirmati fuerunt. Cumque Agreula & Pietatensis ex Cardinales, a Clemente missi essent ad Ludouicum, vt se ceteris Regni Galliarum Principibus conformaret, tantum absfuit ut audirentur, ut ne admisi quidem sed reieci, ac facessere iussi, nisi sibi mallem vincula expectare. Meyerus in Ludouico.

Radulphus de Rivo Decanus Tungrensis recenset Ludouici decretum de Urbano suscipiendo. Ita habet.

Premis-

& scripto ipsi illi manifestum fecissent, libero animo illum elegisse; & quatenus opus forer, iterum velle & voluisse illum eligere, si etiam ad locum alium illos contigisset demigrare. Iam ipsi illi non à duabus tantum partibus, sed ab omnibus electum illum salutarunt, protestationem nullam interposuerunt, reuerentiam, & obsequientiam, tum publice, tum priuatim, tamquam vero Pontifici multoties detulerunt: annulos tanquam vero & vno vniuersalis Ecclesia Sponso donarunt, illum esse legitime electum, Cardinalibus Auinionensibus, nec non Regibus & Principibus christianis significauerunt, beneficia ab eodem postularunt, obtinuerunt, retinuerunt, edicta ferentem audiuerunt, atque tolerauerunt; conscientiarum vincula illius clauibus supposuerunt; & in summa tortis tribus mensibus pro Pontifice eundem habuerunt, neque quicquam vitii in electionem incidisse tantisper communi sunt, donec Spinelius eos in transuersum egisset, & exerrando schismati viam aperiuisset. Ioanna Regina impellente; cuius factione Robertum Gebennensem mense Septembri intrusum, Clementem VII. nomine appellarent, & tandem Calendis Nouembribus coronauerunt, totumq; Orben Christiam in grandem perturbationem, magnamque pietatis iacturam coniecerunt.

In ea Ecclesiae perturbatione, narrat Meyerus, postquam iam per menses amplius sex totus Orbis christianus Urbano paruiaserit, Ioannam Siciliam Reginam omnis Gallia secuta ad Clementem adulterinum Pontificem defecit. Rex item Castellæ Ioannes frater pollutus sanguine, quod amicus & foederatus esset Gallorum, nequicquam memor monitionis paterna Henrici Regis, illo extincto, Antipapa in initio adhaesit, sed postea sapienter resiliit, fecitus verum Pontificem. Scotti, perpetui Gallorum socii, amore Gallici foederis, schismatis facti sunt. Ludouicus Flandria Princeps, quanquam Gallicæ foederis nationis, Gallicum Regem ad affectionem follicitatem minime audiuit, sed sub Urbano cum suis Flandris vsque ad vitæ exitum constanter permanxit.

Nec cogendia hoc erant Flandri, sed pedibus ibant in eis sententiam; quippe qui iam inde ab initio rerum, nunquam prouierunt ad Gallicam mobilitatem. Scripsiter autem statim post Urbani electionem, ad Ludouicum Comitem, Cardinalis ille Gebennensis, Urbani iuste ac legitime fuisse electum, ac tyra redimitum; eaque causa etiatis, & postulandi, & persuadendi, quinimum & quādam tamen virgendi, ut & suffragantibus talis Pontificis illis designaretur, qui Cathedram Petri non amplius defererent; postquam illam ntu diuino, Princeps Apostolorum Petrus, ab Antiochja Romanam translatisset, ac in urbe omnium Principe, sanguine profuso constabiliusset. Quamobrem quid sentient, & Episcopum in sua fide refidere debere; & nullatione calamitatibus quibus premebantur finem impositum iri, nisi Pontifex Romanus Roma subluderet; scribit enim, ut videtur, Urbani recte atque ordine esse creatum. Si igitur, inquit, Urbani legitima est electio, iustus sit ipse Pontifex, Clemens autem Pseudopropheta sit oportet. Non enim duos summos sacerdotes capit Orbis. Similiter, & alii Gallici Cardinales, ad suos quisque Principes, ut mos erat praescripserant, rite atque canonice Urbani fuisse electum. Praeter hanc vero, in maxima Orbis, propter hanc Cardinalium secessionem, perturbatione, Ludouicus, coacto Gaudium totius Sacerdotii sui conuentu, consuluit; vtri potius parentum existimarent. Cumque nutare sententiae videbentur, communis consilio missi sunt viri aliquot litterati Bononiam Italiam (vbi tum schola celebris erat) ad Thelogum quemdam Claudium Lygicunum nomine, cuius tanta fama erat, ut facile sapientissimus totius Orbis predicaretur. Hic audita Flandorum legatione, Urbano adharendum asserebat, eoque modo Flandri in obedientia Urbani confirmati fuerunt. Cumque Agreula & Pietatensis ex Cardinales, a Clemente missi essent ad Ludouicum, vt se ceteris Regni Galliarum Principibus conformaret, tantum absfuit ut audirentur, ut ne admisi quidem sed reieci, ac facessere iussi, nisi sibi mallem vincula expectare. Meyerus in Ludouico.

Premis-

XXX. FAUTORES ANTIPOPA.

XXXI. FLANDRI VRBANO CONSTAN TER ADHAREN T.

XXXV. BALDI DE VRBANO SENTENTIA.

XXXII. DECRE
TVM LVD.
FLAND.
COM. DE
VRBANO
SUSCIP
DO.

XXXIII. REX AN
GLIA V.R.B.
PARTES
TVETVR.

XXXIV. QVOMO
DO ALI
REG ES ET
PRINCIP
IN NEGO
TIO VRB.
SE HABVS
RINT.

XXXV. BALDI DE
VRBANO
SENTENTIA.

Premissa protestatione, quod parati sumus stōre declarationi Concilii Generalis, & ab unitate Catholicæ & Apostolica Ecclesia nullatenus diuerte, atrentis relationibus perniciosus Italiæ & alia remota loca missos nobis factis; visissetiam & auditis pro parte virtusque electi propositionibus scriptisque diuersis, saluis conscientias nostras, nō audemus ab obedientia Urbani Pape VI. primi electi, quem hattenuis pro vero Papa tenuimus & tenemus, recedere, neccedemus, sed tanquam Vicario Iesu Christi obediemus, nisi alter legi:ime informati fuerimus.

Pari modo Eduardus Rex Angliae qui & Urbano adhæbat, dato diplomate decrevit, ac insuper AntiCardinalibus acriter rescripsit, vsus illa formula, qua Episcopi eidem scriperant: quam inferimus superioris non Cardinalibus, sed Lupis rapacissimis totius gregis christiani inuictibus, ac vulpibus callidissimis vinea Domini Sabbaoth demoliti cupientibus præscriberat Eduardus, nec salutem, sed languorem, nec gaudium sed macorem, & indu sicut diploide confusione illis ipsis desertoibus volebat. Tumgren. de Episcopis Leodiensi. tom. 3.

Annales Francici, apud Paulum Amilium, authores sunt, ex Purpuratis illos post delectum Clementem extemplo ad Francum Regem misisse, ne fidem vllam haberet litteris nunciis Urbani, se Pontificem Maximum creatum prædicantis; eosdem, vbi Fundos ventum est, Gebennensem elegisse; Regem ad hortos Vicenarum, Concilio Patrum, Procerumque, ac doctissimorum virorum habitu, de eorum sententia, causam Urbani, quasi viuioque creati auferatum, Clementem Pontificem quamvis libetque Fundanis Comitiis lectum agnouisse; quod Auinione, viris Roma amula sedem sibi delegisset. Eadem Clementi, purpurati Auinionenses, simul ex Regibus Scotus, Castulonensisque, veterque Franco fedatus se tradidere: sed Scotus constanti inexpugnabilis voluntate, Castulonensis variauit, prius Fundana Comitia, quæ & Cathalani, qui & ipsi Hispani sunt, secutus; postea Romana, quæ Itali, Germani, Hungari, Boemi, Angli, Poloni sanctiora duebant, & ex eadem Hispania Lufitani, Hannones, neutri partium secesserant. Eam ob tem Canticus Sanctæ Ecclesiæ Parisiensis, Episcopum neutræ partes adscendens prædicantem, auctus fuit litteris subincusare, quod cum semel atque iterum Lutetiae habitum fuerit Ecclesiæ Gallicanæ Concilium, vbi idem Episcopus sedis creditur, mox tamen eius Synodi decretorum immemor videretur. Priore enim Conventu, qui mense Septembri coactus fuerat, in consilio sex Archiepiscoporum, trinitate Episcoporum, complurium Canobiorum Patrum, simul Theologia, Iuris & Civilis, & Pontificii professorum, constitutum, Cardinalibus Romana Comitia improbabibus non assentiendum fore, nisi maiore consilio, grauioreque deliberatione. Posterioris Concilium mensie Nouembri coactum, sed id infrequentis: idcirco priori standum sibi vslum; nec ob eam rem, cum duo existant qui se Pontifices Maximos contendunt, neutrum, sed vnum verum in Comitio Romano designatum sequendum. Etenim siue Cardinalibus credis, inquit, neutrius esse non potes. Siue non credis; prioris Concilii Parisiensis decreto standum tibi est. Is tamen vir primo Clementem, quem & Rex; deinde Urbani secutus, ac Romanum profectus est. Abbas adis Vedatti, à consilio Regis Franci, cum Urbani daminaret, Regi suo auctor fuit, vt Clementem sequeretur. Namque non ex vano Meyerus memorabat, quod quantumvis in Synodo Gallici Sacerdotii (credo posterioris) sententia variarent, decretum tamen fuit, Urbani electionem fuisse non libertam, sed coactam, ideoque Clementem fuisse summum sacerdotem. sc. Abbas Vedattus tanti apud Carolinum fuerat, vt is illo vniaco auctore, editum per Regnum misserit, vt omnes reiecti Urbano, Clementi obedirent.

Baldus, peritissimus Iuris Civilis Pontificiique interpres, apud eundem P. Amilium, super tanta re eaque recenti consultus, aliquanto post edidit, Urbani sibi vetum videri Pontificem, quod Purpurati in ipso negotio prædicasset, vt Orbi terrarum consenserent, simul quod scirent Bartholomaeum Pontificio fastigio ferendo esse, ac sacra aula peritum, idcirco scilicet diligere. Præterea eum uocatur Baldus, qui Urbani loco summa sedis velut na-

tali sederet, quod post designationem eius, cum inter tumultum diuersi Patres, ali in arcem Hadriani, ali extra urbem concessissent, reliqui in urbem in ædes quiske suas se receperint, conticelcente tandem tumultu, ad Urbannum regressi, eum insignibus Summi Pontificatus magna excoluerint ceremonia: quodque his verbis, his factis, his sententiis omnes regiones repleuerint, vt totus vere Orbis terrarum Urbannum verum Pontificem sit opinatus. Hac fete Baldi verba. Amilis lib. 9. hist. Francorum in Capitulo V.

Catherina Senensis virgo sanctissima & cum reuelationum, tum miraculorum gloria id temporis illistris, Urbannum Pontificem legitimum agnouit, simulque Caroli Imperatori (sive is adhuc in viuis fuerat, sive putatur) legitimè electum, coronatumque à Cardinalibus, nec in metum conferendarū esse electionem, scripta epistola significavit: nec non tres Italicos genere Cardinales, qui ab Urbano descivit, vt ad sanitatem mentis redirent, illumque ab eis rite, non autem metu creatum, Pontificem sequerentur, datis litteris admonuit. Cumque illi & reliqui, in auerione pessimâ obduruisserint, octo epistolæ Urbano scriptis, quibus eum hortatur, ad Ecclesiam Romanam, ut hunc optimis suauissimisque floribus, ita sanctissimis Cardinalibus munierint, qui essent velut columnæ firmissimæ, & ad omnem Satanæ impetu inconstit. S. Catherine Senensis. in p. 1.

Sancta etiam Catherina Sueca, Diuæ Brigitta Regina Suecorum filia, ex his quæ in virbe præsens circa Urbani electionem aut vidit, aut audiuit, interrogantibus, an illa rite & canonice, an vero viuio & per impressionem, facta fuissent; iurecurando interposito, respondebat; Cardinales nullo metu coactos, sed sponte, adeoque lege Urbannum elegisse, inaugurasse, Pontificemque legitimam aliquot mensibus libere adorasse, & habuisse. Eius Diuæ, & aliorum innumerabilium sanctitate & nobilitate illustrium virorum, qui per id tempotis, cum Romæ Urbanus electus assumptusque fuisse, indidem vixerant, & omnia coram aspererant.

Extant in MSS. I. 2. 4. 5. 7. 8. 13. archivi Vaticani, testimonia pro Urbano; & in his Francisci Thebaldei Romani, Archipresbyteri Cardinalis S. Petri: qui & si maximis pollicitationibus ab Ioanna Regina, ut Urbannum defereret, eiisque viuio assumptionem affireret, trahebatur, nec quicquam in oueri voluit, sed Urbani electio memori videretur. Priore enim Conventu, qui mense Septembri coactus fuerat, in consilio sex Archiepiscoporum, trinitate Episcoporum, complurium Canobiorum Patrum, simul Theologia, Iuris & Civilis, & Pontificii professorum, constitutum, Cardinalibus Romana Comitia improbabibus non assentiendum fore, nisi maiore consilio, grauioreque deliberatione. Marcus Vifspionius, in his quos de Minoritana familia scripsit commentarii, p. 2. lib. 9. cap. 35. memorabat, eadem tempestate Rodericum Comimbricensem Minoritanum, spiritu propheticis insignem vixisse; ad quem cum Catherina, Ioannis secundi Castellæ Regis mater, agitudine concepta, sciscitatum, quem, an Urbannum, an vero Clementem defero standum tibi est. Is tamen vir primo Clementem, quem & Rex; deinde Urbani secutus, ac Romanum profectus est. Abbas adis Vedatti, à consilio Regis Franci, cum Urbani daminaret, Regi suo auctor fuit, vt Clementem sequeretur. Namque non ex vano Meyerus memorabat, quod quantumvis in Synodo Gallici Sacerdotii (credo posterioris) sententia variarent, decretum tamen fuit, Urbani electionem fuisse non libertam, sed coactam, ideoque Clementem fuisse summum sacerdotem. sc. Abbas Vedattus tanti apud Carolinum fuerat, vt is illo vniaco auctore, editum per Regnum misserit, vt omnes reiecti Urbano, Clementi obedirent.

Baldus, peritissimus Iuris Civilis Pontificiique interpres, apud eundem P. Amilium, super tanta re eaque recenti consultus, aliquanto post edidit, Urbani sibi vetum videri Pontificem, quod Purpurati in ipso negotio prædicasset, vt Orbi terrarum consenserent, simul quod scirent Bartholomaeum Pontificio fastigio ferendo esse, ac sacra aula peritum, idcirco scilicet diligere. Præterea eum uocatur Baldus, qui Urbani loco summa sedis velut na-

morte extinctus est, quasi in vindictam suæ falsæ probatio-
nis. Qui de Pontificibus scribunt, *Paulo Aenilio* referente, tradunt, vitia temporum corruptissimorum, quæ Urbanus tollere, more sequè depraatos emendare volebat, occasio-
nem dedisse fecessoni, & hinc secessori de Urbani electione narrationi; cum is iubet Purpuratos à donis muneribus que accipiendis, & à Simonum ambitu labeque Nicolai abstinere. Addit non leuem eius rei conjecturam idem *Aenilium*, cum istud quod adiungo scribit. *Ioannes Theologus Minor*, antequam Gregorio Pontifice, purpura in Italianam remigraret, Auenionem ductus fuerat in carcere, quod ea in virbe grauitibus concionibus vita temporū coarguere, veterique fabule nouum commentum affingere auderet. *Rufus* diem per ambages dictabat, qua cum omnia que gignere natura-
rapostel genera volucrum, iam in lucem edita, ex vestita suo queque decore ornataque essent, apparuerit diuina specie aut, fœdæ implu-
mis, atque idcirco qua volitare sequere alere vagando non posset: verum miraculo maiestatis, miserationeque inopie adductas ceteras volucres, ne fame miseriaque perirent, ex suo quamque corpore aliquid pluma-
rum pennarumque reualisse, in illamque consuliisse, quo ad cibum capiendum ferretur, vivitareque. Hanc ubi sc̄e tanto honore dignata esse haberique sensit, factu spiritalibusque inflata, tamam in-
se ceteris alitibus tramouisse, vt consensu spoliata, redactaque ad pri-
ficiam sit egestatem. Persimili ratione Procerum Ecclesiæ Ordinem
diuinum institutum, sed initio inopem, deinde à mortibus locupletatum, per superbian, & que minime deceret, etatem agera. Si o-
dium, iudiciumque mortalium ad quos venissent minime reverenter;
si, quando iam opibus præstare, terrarū illis nullus merus, nullus pudor
foret; at Deum cuncta accrimine intuentem, à quo ad hominum genus
pietate dimisi nonque amimibendum Legatis, tandem tamen
sibi ducerent; qui quo tardior, eo grauitor vtor futurus sit. Illum
enim dextram in proceros Ecclesiæ sue fulmine armare, vt quod ad ho-
mines fieri nefas sit, ipse non exuat modo, sed etiam exurat, scindat, dis-
cipit. Ita quidem ille Proceribus Ecclesiæ sacræ minabatur,
appetentesque pœnas denunciabat, cum ne Regibus quo-
que, Dicibus, Comitibus, ceterisque terrarum principi-
bus parceret; sed & aulae via grauita publiceque incre-
pitaret; & ipsi capitlum rerum Regi in primis, ingens, insolitu-
mque malum prædicaret. *Aenil. in Carolo V.* Propter eam
dicendi libertatem in ergastulum coniectus, coniiciendi
ausam exhibuit; quid Cardinales, de Urbano Pontifice se-
rio, potuerint decernere, insolita seueritatis odio, an o-
dio adducti. In hac rerum Ecclesiæ perturbatione, ait *sanc-
tus Antonius*, obediens Urbano, Clementem affirmava-
bant apostolicum, non Apostolicum; cum electio Urbani
fuerit canonica; & hoc protestati fuerint electores ipsi, lit-
teris suis per viuversum orbem destinatis. Et si illatus fuisset
eis merus cadens in constantem virum; tamen sublati
causa illius, & data plenaria libertate reclamandi cum ni-
hil fecerint, sed ratum ostenderint habere & gratum, ac
voluntarium quod factum erat; ac per aliquot menses, ve-
nerati sint Urbani, vt Christi Vicarium, & Petri successo-
rem legitimum, idque ipsum toto orbi notum fecerint;
ideo schismatics & excommunicatos appellabant deser-
tores, & præ illis Robertum Gebennensem Antipapam.
XXXIX.

tinos prolatas relaxauit, & tam cum eis, quam cum Pe-
rufinis, & allis ciuitatibus, quæ Gregorii Vndecimi Imperium derrectarant, pacata stabilituit; ne eos aetior pru-
rigo inuaderet, ad apostoram declinandi. *Antonius. supra.*
Ceterum, ne & ipse vna cum virbico populo opprimita-
tur, neue patrimonium Sedis Apostolica ad prædam Ge-
bennensi exponeret, Romanos in primis in armis effe-
sus, qui vim si quæ inferretur depellent: deinde Lega-
tos Cardinales, prouincias & viribus Ecclesiasticis, qui & domésticos motus componerent, & arma si quæ à
pseudopapo ostentarentur reprimenter imposuit, postea
Ludouicum Regem Hungariae, ad quem Carolus reu-
terat, vt hunc suppetiatu remitteret, obsecrauit; & tam
Carolo Duratio ipsi regni Neapolitan, pra Ioanna &
Ottone ampliorem fecit: quam Wenceslao Regi Romani-
orum, diadema Imperii Hagiati, omnia ex voto promi-
xit, si modo is & in officio persisteret, & Ludouicum
Pannionum non impediret, quo minus Carolus quam-
citus in Italiana, militem auxiliarium, contra aposto-
tam conduceret. Hoc enim anno Wenceslaus, Caro-
lo Quarso Imperatore volente, Ioannem Pragensem Se-
natorem, vna cum aliis viris Illustribus Oratores ad Ur-
banum recens electum destinauit, qui obsequientiam Pon-
tifici rite designato, nomine Regio deferret, sponderet-
que, ac Imperii diadema & reliqua solennia postularet.
Non difficulte se exhibuit Pontifex, in his Venceslao de-
ferendis, modo is ipse more iampridem recipio, iureiu-
rando & verbis, & scriptis expresse, Pontifici Romano,
Sedi Apostolica, Ecclesiæ Romanæ, nec non omnibus Ecclesiasticis salutem integratamque conseruata esse
vellet, atque omnia priuilegia, superiorum Imperatorum
prompta voluntate sue concessa, siue probata, siue tole-
rata, concederet, approbareret, confirmaret, inque ma-
iorem certitudinem, diplomata signaret, daretque, exem-
pli parens Caroli, qui haec omnia ex pæsto confusa, si-
gnauit, & robotauit. *MS. lib. 5. & S. archivii Varianii de schis-
mate.*

Inter haec recens exorto schismate, quod totum prope terrarum concussum orbem, pax inter Franciæ & Anglia Reges conuenire non potuit, contentione schis-
matis, magis exarcebatis odii, quod Carolus Francus Clementem, Richardus Anglus Urbani secundum arbitratu-
s, ille Urbani, hic Clementis Legatos non tan-
tum reiicerer, sed etiam contemneret. *Aenil. sup. Ciacco-
nius in Urbano VI.* Enituit tunc temporis, Cleri Anglicani ze-
lus, non tantum pro maiestate Pontificis supremi, verum
etiam pro Ecclesiastica immunitate vindicanda. *Thomas
VV. alsingam* narrabat, facinus vna ex parte execrandum,
altera ex parte tanta seueritate puniendum. *Rem*, ait, scri-
pturus sum plusquam tragicam, qui comediam scripsi semper
optaueram, scilicet a nastris seculis intonatum, sed in nostris die-
bus (prob dolor) perpetratum; qualiter videlicet Satana satelli-
te irrumpevis in templum, inauditum perpetraverint crudeli-
tatis exemplum. Pollutionem vtique illius aulae ab apostolorum
Principi dedicata, & ad presens tempus ab ipsis etiam incredu-
lis & siue fidicibus impollute. Sed inuenit tempus nostrum
(prob dolor) homines christiano nomine insignitos peiores insi-
delibus, & irreverentiores ipsis Ethnici aut pagani. Reuera pa-
gani, suorum facrorum immunitates & iura, que non Solda-
num. Adiutoriorum, siue Regum charis fulcitur, sed so-
lum denotione plebis, adeo illibata custodiunt, vt capitale sit in-
fra ambitum templorum hominem percussisse & enim templa-
tanta gaudent immunitate, vt nulli licet danum aut grauamen
inforo, qui in talibus libertaribus contulerunt. Econtrario Christi
modi nra temporibus sub fide falsi & detiores Ethnici, non
sunt Dominum Dei portant cali, ianuam paradiſi, summi sacer-
doti a. Iam, videlicet Domini Iesu Christi sponsam, non solum liberam
& innuicem esse, sed etiam in se manibus, fuisse gladius, truci
proprio, non tantum ancillare, sed in super pollueri humano sangu-
inem pseudopatum inire; vt probaret se non esse filium col-
lumbæ, oleum pacis ferentes; sed eius mancipium, in cuius
denuo circuitu formido. Necessestati Urbano impo-
suimus, iniquioribus conditionibus pacem componere cum
iis, qui tempore Gregorii Vndecimi, Ecclesiastica Romana-
nam, aut deseruerant, aut armis infestabant. Enimvero,
interdictum, & alias censuras à Gregorio contra Floren-

vereri quam Deum, illa trademus notitia posterorum, que pro sima-
gnitudine latere non debent.

Et si ergo in his temporibus duo armigeri, quibus non facile vel
in Anglia, vel in Francia validiores sperari valerent. Nomen vni Robertus Haule, alteri vero Joannes Schakel. Hi ante decennium, in bel-
lo quod Eduardus Princeps contra Hispanos gererat, in quo & Hen-
ricum Bastardum deuicit, & Petrum fratrem eius iniuste pulsus re-
gni resistit, ceperant Comitem de Dene; pro quo postea liberando,
donec is pretium redemptoris perfolleret, filium eius obsidem retine-
bant. Rex Anglie, & Duke Lancastria, siue ut ad Regnum Hispanie
faciliat sibi aperire, siue ut pacem cum Rego Hispano compone-
rent, dediobus postulabunt. Ceterum illi, nisi pecuniam acci-
perent, pernegabant: & ne extorqueretur, alios sum transtulerant. Ea
proper capi, & in turris Londonense detruerunt: ex qua euaden-
tes, ad VVestmonasterium conseruare, quod Duke grauita ferens,
& eorum amul consiliarii, consilium inauditum, ut videlicet fratres
sunt Sanctorum Regum sanctionibus, tot Sanctorum Pontificum con-
firmationibus, & tot contravenientium terribilibus sententiis
communiationibus, postposito quod timore ac sancte matris Ecclesiæ
reverentia statuerint, eos a sanctuario petractos, ad turrim que
reducere, & ibidem cautus custodiore, vel ut paratur tot malis afflige-
re, vt vitam deserere cogerent. Proinde missuntur ex aulicis ad
VVestmonasterium, causa huic iniuria in homines, Deum & Ec-
clesiam committende, quinquaginta armati; secretetamen, proper-
mentum Lugdunensem, ne forte tumultus fieret in plebe illa. Quin-
igressi Sanctuarium sancti Petri, Joannem quidem Schakel ait circum-
cumumentum libertate Ecclesiæ exuerunt, & ad turrim illici reduxe-
runt. Ad Robertum autem Hauleum venissent, & ipse in crastino
sancti Laurentii missarum solemissis intercesserit, conuenierunt cum de fa-
tis faciendo Regi super his, quibus eius offenda maiestatem: quia
cum esset eius ligius homo, non tantum postulationibus, quantum
precibus Regis fratris, contra eum tam procaciter tergiversari ausi
fuerit. Ille vero, dum non Regem, sed eius consiliarios de iniustitia, auar-
itia, falsaque consilio accusare niteretur; & illi manus iniicerent, ad
extraendum de Ecclesiæ violenter; extraquo quadam curto gladio,
mox omnes armatos ipse inermis ad fugam cogit. & saluare se cu-
piens, bis circa eborum Monachorum pro refugio currendo, tandem
in ipso choro ab ipsis vndeque circumallatus est. Quid multa? Ex
omni parte stratis pugnibus impetus, ut se redderet perstre-
bant horribiliter exclamando, & sanctissimum illum conuentum
Monachorum, nec non Sacerdotem facio assentem altari, post per-
fecta sancti Euangeli verba conturbando. Amplius etiam exarsit eo-
rum furor, instantum, vt dominum Deum non solum haberent despiciunt,
sed etiam in ipso Christi sanculo, qui Dominico in choro stabant
minister iniquitatis via conuerterint, petitoribus singulorum fi-
gentes cupides gladiorum, veteres eos sub pana mortis horrida, ne
subsidio forent illi, quem perirebant. At illi qui Robertum
circumsteterant, dum pacem Ecclesiæ peteret, dum causam tan-
ti sceleris quereret, dum se tandem cancellare manibus Deo & Ec-
clesiae commendaret, inquieti; Deo me reddo, talium iniuria-
rum vindici, & libertati sancta Matris Ecclesiæ; viis eorum
inter hac verba gladio percussus caput eius, eum in choro prope al-
tarum stantem crudeliter excerebravit; alius vero eius corpus in eodem
momento transfudit mucrone à tergo. Quidam autem ex familiis
ipsius Ecclesiæ, qui conatus fuerat eos a tantis sceleris perpetracione im-
pedire, preceps atque moneno, ne verendum illud templum mira-
culose ab Apostolorum Princeps dedicatum, & hancem impollutum
federant, cuiusdam frances mox in ipso loco per latera træctus in-
tererit, vt credimus martyrio coronatus. Dicti vero ministri sele-
rati, non contenti aut fatiati tot exercentis maleficiis, ipsius Ro-
berti Haule cadaver examine per pedes arripientes, & illud horren-
de sacratissimum locum chori, acer Ecclesiæ trahentes, eiusque
sanguine sine cerebro cuncta fedantes, demum foras eiecerant. Sic
vero prophaneum est sanctuarium lugere Sion, sancti Petri sacra-
rium sedet in trifilia, Regum reciprocum, Domina Ecclesiarum
facta est in opprobrium & derisum; via Sion lugent, quia omnes
portiecius destruxerunt; Sacerdotes eius genentes; & ipsa oppresa ana-
ritudine. Facti sunt hostes eius in capite, inimici eius locupletati sunt,
quia Dominus locutus est super eam. Et quid locutus est Dominus?
Prædictus, vt à senioribus nostris audiuius, istud sacrum, & vindictam
differandam, ob necem sancti Thome martyris & Archiepiscopi
Cantuariorum, donec sacrum VVestmonasterium humano sanguini
ne sedaretur.

Praeterea apud VVestmonasterium cœde predicta, Pastors Ec-
clesie congregati aliquam diu dubitauerunt, quid faciendum fore; v-
trum videlicet motum materialis gladii, gladio spirituali percuterent,

vel omnino potestati & iuribus sancti Petri renunciarent: tandem

etiam turba concepta audacia, Metropolitanus Pontifex cum quinque suffraganeis processit in publicum, & terribiliter fulminauit ex-
communicationis sententiam, in omnes qui huic nepario operi in-
tererant perpetrande, vel quis illis consilium impenderant aut inua-
men; præcepit autem & nominat in Alanum Buxbul, & Radul-
phum de Ferraris, malefactorum Capitanos & Duces. Demum
tamen Regem & matrem eius, nec non & aunculum Ducem Lan-
castria, ab hoc anathemate specialiter exceperunt. Londoniensis
Antistes, apud sanctum Paulum, Dominicis diebus, nec non feris
quartis & sextis, in dictis malefactoribus duis predicant continuando
sententiam terribiliter publicauit, unde factum est, vt plures ex eis
tam terribilis fulminis adiustione perculsi, citius panitendo ad pacem
Ecclesiæ se converrent. Dux Lancastria unus solus, eam Londoniensis
Prefulus constantiam egre tulit, illumque vel inuitis Londoniensibus
ad consilium se violenter adductum minatus est: quod is con-
temptis Regis litteris, vt velle desidereret, vel à publicatione anatha-
mais tanquam potuit dinoueri: omnibus constantian Episcopi laudanibus, & in Lancastria, malefa-
ctorum fine incircorem, siue adeo autorem probra dicenti-
bus.

Enituit & in hoc altero saculo, Cleri Anglicani, pro libertate
Ecclesiastica zelus. Instigatione quarundam peruerorum, qui sem-
per aliquid noui incommodi sacerdotio, siue etiam Regno molieban-
tur, Rex, Gouerniam Connictum indicravat, vt regnum & sacer-
dotium per nota rectigalia inasimilabilis pecunia spolaret. Ceterum
Archiepiscopi, & ceterorum Episcoporum cor, vt erit, datur,
ad Robertum autem Hauleum venissent, & ipse in crastino
sancti Laurentii missarum solemissis intercesserint, nihil concedere, quod in predictum Ecclesiæ, vel
damnum aliquod redundaret. Sententiam Archiepiscopi & Sanc-
fraganeorum reliqui secuti, in se receperunt, nihil facturos, quam
quod illi aut sancirent, aut invenirent. Walsingham in Richar-
do II.

XLI.
B. PATRVS
OLAI OR-
DIN. CI-
STER-
CIENS.

Hoc anno rebus humanis exemptus est, Petrus Olai, Monasterii Aluastræ, Ordinis Cisterciensium in Ostrogothia Prior, eximii vir spiritus, multaque in rebus diuinis meditationis. Hic diuina inspiratione fuerat admonitus, vt revelatione Diuæ Brigitte conscriberet. Cumque sumpto ad deliberandum tempore, quadam vice in templo sta-
teret, cogitationibus variis, his quidem à proposito reuocantibus, aliis vero virginibus distraictus, ac tandem à præ-
dictis reuelationibus manum continere, siue quod se ciu-
modi munere indignum, ineptumque iudicaret, siue quod illus illusionem Diaboli formidaret, statuisset; diuinus influi-
tus est ei colaphus tantæ vehementia, vt omni sensuum ac
virium desiratus officio instar mortui ceciderit. Relatus
in cellulam à monachis, & ad medium noctis in se reuer-
sus, cum id sibi propter neglectum diuinæ inspirationis
euensis contecisset, ac se in posterum huic scripti ad-
dictum fore pronosticasset, nulla interposita morsa sanita-
tem recuperavit, nec non à capitio dolore, quo à pueri-
tate laborauerat, liber evasit; Diuamque Brigitte se-
cucus, peregrinationum eius comes Roma, Hierosolymis, & alibi locorum, aurem confessionibus illius exci-
pendis, & calamus reuelationibus conscribendis illi ac-
commodauit. A conuersatione sanctissima Regina inci-
tatus, famem, siti, labores & pericula itineris, contumelias & persecutions quamplurimas æquo animo tolera-
uit. Somni parvissimus, sapientia super nudam terram re-
cubuit. Diuinis rebus dies noctesque intentus, sodales
suis exemplo præclaro ad sanctitatem viræ prouocauit.
In seipsum seuerus, siue contemptor, erga alios beni-
gnitatis & charitatis visceria ostendit. Piis exhortationibus, eleemosynis, officiisque alii eximia charitatis pau-
peres adiunxit. Extra septa monasterii viuens, viuendi mo-
naстicam rationem seueriore, in vigiliis, ieuniis, mor-
tificatione carnis, deuotio, humiliare, non neglexit. In missis quotidie celebrandis, in precibus diuinis no-
turnisque recitandis, in diuinum terum tractatione af-
fidius & intentus, nihil temporis vacuum à sanctis exer-
citiois prætermisit. Tentationem quandam circa SS. Tri-
nitatis mysterium, visione cœlitus facta superauit. Re-
uelationes & apparitiones Diuæ Brigitte, quemadmodum
ab illa accepit, ex fide descriptis. Regulam & instituta
Ordini ab eadem instituto, & à Sede Apostolica appro-
bato præscripsit: nec non officii diuinis formulas com-
posuit.

suit. In ecclesiis contemplatione, animo & vultu hilari, se iam in coelis conuersari, exultatione crumpente præstulit. Corpus sanctæ in patriam cum retulisset, aliquotæ à dæmonie infestos liberavit. cùmque bonum certamen certassit, & cursum consummasset, ad repositam sibi ecclesiis coronam, plenus dierum emigravit. *Ioan. Vastouins, Sigisfridus III. Polonie & Suecia Regis Bibliothecarius ex lib. reuel. S. Br ejetto. & alii Reeni Suecia monumentis.*

XLII. Hocanno, Urbanus Pontifex, Magistro Generali
INQVISITORES EX Prædicatorum datis litteris, pontestatem fecit, tres Inqui-
ORDIN. ftores Fidei instituendi; unum in Armenia & Georgiana;
Prædi- alterum in Gracia & Tartaria, tertium vero in Russia, ac
CAT. in utraque Valachia. *Ludovicus Baramus lib. 2. tit. 2. cap. 29.*

Hocanno rebus humanis exemptus est Carolus I V. Romanorum Imperator, nemini veterum vel pietate, vel magnitudine rerum gestarum secundus. Isadeo feliciter regnauit, vt vel de sola Praga metropoli Boemie, ad indicium aliorum opertum potuerit dicere, quod de Roma di- xiisse fuerunt Octauium Augustum, nempe marmoream se reliquere, quam lateritiam accepisset. Princeps sane clarissimus, & (vt Cochlae comparabat) Augusto Cesari multis in virtutibus haud immerito comparandus, in nonnullis etiam praeferendus; imo vero in omnibus, velut ethnico Christianus longe anteponendus. Extra enim fidem & charitatem Christi, nulla potest esse vera consummata virtus, vti docent SS. Paulus, Augustinus & omnes Theologici. Longe igitur verius poterant Bohemi Carolum, quam Romani, Octauium, Patrem patria salutare, Augustus enim Cesari licer bona multa Romanis contulerit, attamen & mala, nec pauca, nec lenia intulit eisdein. Quemadmodum grauissime questi sunt M. Cicero & M. Brutus, aliquie libertatis assertores. Quot enim gesit aduersus Romanos bella ciuilia? Carolus vero Boemis se nunquam hostem sed semper patrem exhibuit. Et non solum Pragam, caput Regni, sed & alias vibes magnis affectis commodis, ac publicis operibus exornauit. Extruxit Octauius Romanorum cum aede Martis Vitoris, Templum Apollinis in Palatio, aedem Tonantis Iouis in Capitolio, facerdotiū item & numerum & dignitatem, atq; etiam commoda auxit, praecipue vestitum virgininum. At vanafur ista religio, diis falsis ac vere dæmoniis in animarum exitium exhibita. Carolus vero adeo magnificus fuit veræ religionis cultor, vt non solum Praga multa templo & Monasteria extruxerit, verum etiam in toto Bohemia Regno diuinum vbiique adauxerit cultum. Imo & in Italia collegiatam exerxit Ecclesiam in villa Terentii Parmensis agri, dedicatam Deo vero, in honorem Dei Genitricis & virginis Marie. Quam & magnifice dotauit, sic tamen, vt patre interim non esset immemor. Constituit enim patronum illi Ecclesia Praecentorem Ecclesiae Pragensis, Pragensem vero Ecclesiam, qua ante sub Metropoli Moguntina Cathedralis erat, ad Metropolitanum decus Rom. Pontificis autoritate euxit. Quam sane Ecclesiam (in Chronicis id Boleslao Pio adscribitur, sub quo primus Episcopus Pragensis factus fuit Dymhmarus, Anno 968.) Vratislaus, primus Rex Bohemie, anno Domini m. lxxxvi. sub Alexandre Papa II. & Henrico Imper. IV. fundasse perhibetur, eo sane cum Priuilegio, & honorificientia splendore, vt quando agitur res diuina, Prepositus & Decanus Episcopalibus vti possint Infulis, & ornamenti. Quod sane decus & Priuilegium, in hodiernum vsque diem Ecclesie illi saluum permanet. Ceterum Carolus Rex longe magnificens illam exaltavit, arque adauxit priuilegiis, honoribus, opibus, sanctorum reliquiis plurimi, auro, argento, geminisque exornatis, vasis item auro, & argento pretiosis, aliisq; ornamenti & structuris, amplissimis sane donationibus. Nam non solum Archiepiscopum, sed & Prepositum, totumq; Capituli multis donavit possessionibus. Ipsum vero templum ex quadrato lapide magnificissime edificauit iuxta exemplar & formam Metropolitanam Ecclesie Coloniensis. Multas præterea aedes sacras & Monasteria, vel extruxit à fundamentis & dotauit, vel vetustate collapsum restituit, censibusque & ornamenti adauxit, non solum Prage, sed & in aliis Regni oppidis & Castellis, adeoq; & in rure, ac solitudine ampla Monasteria, ac sumptuosa pro diuino cultu edificia erexit. Quorum fæcernuntur hodie ruine, & magnificientia illius vesti-

EIVS IN
VARIORU
TEMPO
RYM ET
MONAST.
EXTR
CTIONE
RELIGIO
ET ERGA
PRAGEN
ECCLES.
Constituit enim patronum illi Ecclesiae Praecentorem Ecclesie Pragensis, Pragensem vero Ecclesiam, quae antea sub Metropoli Moguntina Cathedralis erat, ad Metropolicum decus Rom. Pontificis auctoritate euxit. Quam sane Ecclesiam (in Chronicis id Boleslao Pio adscribitur, sub quo primus Episcopus Pragensis factus fuit Dymhmarus, Anno 968.) Vratislaus, primus Rex Bohemiae, anno Domini M. LXXXVI. sub Alexandro Papa II. & Henrico Imper. IV. fundasse perhibetur, eo sane cum Privilegio, & honoris-

centia splendore, ut quando agitur res diuina, Præpositus & Decanus Episcopalis vii possint Infulis, & ornamenti. Quod fane decus & Priuilegium, in hodiernum vsque diem Ecclesie illi saluum permanet. Ceterum Carolus Rex longe magnificentius illam exaltauit, atque adauxit priuilegiis, honoribus, opibus, sanctorum reliquis plurimis, auro, argento, gemmisque exornatis, vasis item auro, & argento pretiosis, alioq; ornamenti & structuris, amplissimis fane donationibus. Nam non solum Archiepscopum, sed & Præpositum, torumq; Capitali multis donauit possessionibus. Ipsum vero templum ex quadrato lapide magnificentissime ædificauit iuxta exemplar & formam Metropolitana Ecclesie Coloniensis. Multas præterea aedes sacras & Monasteria, vel extrixit à fundamentis & dotauit, vel verustate collapsum restituit, censibusque & ornamenti adauxit, non solum Prage, sed & in aliis Regni oppidis & Castellis, adeoq; & in rure, ac solitudine ampla Monasteria, ac sumptuosa pro diuino cultu ædificia erexit. Quorum fæcernuntur hodie ruine, & magnificentia illius vesti-

gia in excelsis templorum parietibus turribusq; fidei vstulatis vt cunq; apparent intuentibus. Maxime igitur floruit sub eo Princeps Bohemorum religio cultuq; diuinus, adco fane, vt Aen. *Sylvius* (qui postea Pius Papa II. fuit) in historia rerum Bohemicarum affirmet. Ea tempestate nullum fuisse Regnum in tota Europa, tam frequentibus, tam Augustis, tam ornatis ditatum templis, quam erat Bohemicum. Nullis enim parcebat sumptibus. Pius Princeps in omnibus que

adagendum Dei cultum & populi deuotione spectare videtur, vt non immerito possimus illud scripturae de eo predicare: *Qui curauit gentem suam, & liberauit eam a perditione, qui praeauit amplificare ciuitatem, qui adest ei gloriam in conuersatione gentis. Qui ingressum domus & atrii amplificauit, & quasi solrefulgens, sic ille effulgit in templo Dei.* Nam ex iis quæ Haretoni furore deuastata non sunt, facile coniicere poterit homino cordatus, quantus fuerit vbiique in templis ornatus & splendor. Quod enim Sacellum vel Romæ augustius videatur, eo quod Præga in maiori Ecclesiæ choro. S. Venceslao dedicati cernitur: quantibi parietum sublimitas, quantus decor? Vestiti enim sunt parietes partim crustis lapidis Porphyretici, adeo sane coruscis & expolitis, vt eas vulgas meras gemmas existimet partim picturis magnificis. Et fornix affabre concameratus, latitudine sua parietum altitudini & scilicet amplitudini pulchre respondet. Quantum vero fuerit Monasteriū fratrum Carmelitarum: Ingens adhuc molles, & in cœlum erecta templi pars, quæ deuastationi superest, admirantib. indicat per coniecturam. Er aedes D. Iacobi, quæ Monasterium Fratrum S. Francisci sibi coniunctum habet, à Ianiis defensa contra haereticos, clare demonstrat sua magnitudo, quæ celebriter fuerit ibi & fratri Conuentus & populi deuotio. Vnde factum est, vt inclutum Regnum Bohemiae, sub pio Rege isto maxime floruerit in omnibus bonis, quia Dominus abunde retribuit magno cum incremento & meritorum cælestium, & frugis quoq; opumque terrestrium, quicquid in cultum & honorem eius impenditur. Iuxta illud quod per Prophetam dicit: *Infer te omne deciman in horreum meum, & sit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit Dominus, si non aperuero vobis Catacaustas cali, & effuderò vobis benedictionem vjsque ad abundantiam.* De hac Dei benedictione multa habemus exemplum in historiis Regum, tum sub veteri, tum sub noua lege. Quis enim inter Reges Iuda felicior fuit in omni benedictione quam Daud, q; Salomon, q; Josaphat, quam Ezechias, quam Iosias? At fuerunt hi omnes, quam religiosissimi Reges, qui maximos in Dei cultu sumptus expenderunt. Sic & in novo testamento longe felicissimi fuerunt Imperatores Constantinus Magnus, Theodosius Major, Iustinianus I. Carolus Magnus, Ludouicus Iius, Otto I. Henricus I. Qui sane omnes maximos fecere sumptus in ampliando & exornando cultu diuino. Itaque benedictionem à Deo consecuti fuerunt longe abundantiores quam alii antecessores, & successores eorum, qui circa cultu Dei, aut negligentes aut sacrilegi exiterunt. Sic & Carolo IV. contigit, qui Dei benignitate ea magis abundauit pecunias, & omni opum abundantia, fortunaque indulgentia & rerum prosperitate, quo plus in cultum diuinum erogauit. Deus enim in amena illi opes ex mineris & fodinis auri & argenti, in montibus Cattinæ repedit. Habuit itaque Rex iste pacem in Bohemia cunctis diebus suis, vt totum Regnum in pace florererat ac proficeret, adeo vt non solum Rex ipse magnifica & sumptuosa extrueret opera & edificia: Quorun bona pars adhuc hodie Præga alibique cernitur, vt Regium in aere Prægeni Palatium multis ampliisque aedificiis magnificissime exornatum: & Pons Multauæ lapideus, cuius latitudo adeo spatiofosa est, vt tres currus simul transenentes capere queat. Longitudo vero per xviii. arcus amplos extenditur. Murus item & Maria maximi ambitus, per colles & valles extensa (quibus eam cincti urbis par tem. quæ parvum latus dicitur) tam pulchram exhibent speciem intuenti, vt Praga situ & spatio Romæ quam simillima: videatur. Arces præterea ut plurimæ, ita & munitissimæ, quarum nonnullæ à Carolo nomen retinent. Ea maxime utr. in qua Corona Regni per Burggravius asseratur, & multa præterea sanctorum reliqua, & prisca Regni Privilegia, sed & plerique Procerum ac Baronum Regni, atque etiam civitatis nonnulli, piii Regis exemplo prouocati, templo & Monasteria quædā, priuatis

CHRISTI URBANI WENCESLAI
1378. PAP. VI. I. REG. ROM. 2.

Ecclesiastici.

WENCESLAT VRBANI CHRISTI
REG. ROM. 2. PAP. VI. 1378.

extruxerunt sumptibus. Constar enim exinium Pragæ templum, quod Innocentum Bethlehem dicitur, opus fuisse eniudicium Civis Pragensis, sed Hussiticis postea concionibus factum est patriæ permotissimum. Licet hic addere pauculos versus Conradi Celtis, primi apud Germanos Poetæ Laureati, quos in laudem inclite huius urbis ætate nostra cecinit carmine Sapphico.

Visa non est vrbis meliore cœlo.

Explicat septem hæc spatioſa colles.

uitata magna

Mentis Roma.

Ulta hæc omnia maximum Regno decus instituit sapientissimus Princeps, Academiam Pragensem, autoritatem Rom. Pontificis Innocentii sexti, conditus ex Vniuersitate Parisiensi Magistris, in omni facultate peritissimis. Quæ sane schola, impensis & studio Regis, in tantam bieui excedit celebritatem & frequentiam, vt ex vna Germanorum Natione reperta ibi fuerint supra duo (quidam super quinque aut) studentum Millia. Quorum studiis ita fuit, ac delectatus fuit Rex, vt ad scholam cum Purpuratis aliquando veniens, tres aut quatuor horas continue audiret Magistrorum disputationes & exercitia. Cumque ab Aulicis admoneretur, adesse tempus cenandi, dixerit: Iter vos ad cœnam, hic meus est cibus. Quod autem tanta ibi Germanorum multitudo erat, illud in causa fuisse arbitror, quia eo tempore, aut nullæ omnino, aut perpaucia in Germania erant Academie. Talis ergo fuit erga patriam & Regnum paternum Rex iste, Princeps profecto non solum pietate, sapientia, linguarum peritia, cunctisque generosis animi virtutibus illustris, verum etiam Natalium splendore maxime nobilis & conspicuus, vt pote ex Imperatoria & Regia stirpe progenitus. Nepos quippe Henrici septimi Imperat. Comitis Lutzelburgensi, & filius Ioann. filius eius, cui Venceslai septimi Boemia Regis, filiam Elizabetham Pater Imperator desponsauerat, per quam & Regno potitus fuit. Ipse in baptismo nominatus fuit Venceslaus: In confirmatione vero à Franciae Rege, apud quem adolescentia rudimenta peregit, Caroli nomen accepit. Fratrem habuit Ioannem, natu minorem, cui Moravia Marchionati cessit, filios vero duos reliquit. Venceslaus natu maiorem, quem mox in secundo ætatis anno, Bohemiæ sceptro donavit. Et Sigismundum alterum filium Hungaria Regno destinatum, tradita ei vxore, nomine Mariae Ludouici Vngarie Regis filia: Felix per omnia Pater, Rex & Imperator, si nec Regno nec Imperio sufficeret Venceslaus, qui nec Patris, neccauit virtutes retulit. Carolus ergo ætate grandævus (quippe annos natus LXXIIII.) diem obiit. Anno Domini Millesimo CCC. LXXVIII. Reliqui poetae rerum à se gestarum historian, quam propria manu conscripsiisse fertur, quam propter multarum huius aëi rerum gestarum cognitionem isthac volui adiungere. Ita eis ipsissima.

Carolus IV. Romanorum & Bohemiae Rex, &c. secundis filiis meis. Venceslao & Sigismundo, sedentibus in Thronis meis binis, binas mundi vitas agnoscere, & meliorem eligere.

Cum binam faciem Lani bifrontis, in enigmate respicimus, memoriam de ambobus vīsi habemus; quia sicut facies que videtur in speculo, vana & nihil est, ita & peccatorum vita nihil est. Vnde Aquilaris S. Iohannes in Euangelio ait: Et sine ipso factū est nihil. Quod molaris autem factū est nihil peccatorum opus, cum ipse id fecerit? Peccatum quidem fecit, sed non opus. Opus denominatur ab optatione, & peccator semper optat delitias, & inquinatur per eas; fraudat vero in desiderio sua, quia corrupibilis desiderat, quae ad nibilium rediguntur, & sic sepelitur vita sua cum ipso, quia cum carnalia corrumpuntur desideria sua suincur. De secunda autem vita ait Aquilarius. Quod factū est in ipso vita erat, & vita erat lux hominum. Quonodo autem faciemus vitam in eo, ut vita sit lux nostra? Id docet nos Saltator, dicens: Qui manducar meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. Qui vivunt ut cibo spiritali, manent in eternum. Quonodo de ipsis vivant, adverteramus. Nonne, si carnaliter varia cibaria & corruptibilia comedimus, appetitus a ca nos oportet habere, & interior a nostra amplecti desideranter, & emittere per organa corporis nostrī, vt conuertantur in sanguinem, & spiritus, qui in sanguini manet, cum vita, non frāta inibi posit manere? sed omnia certi sunt corruptibili, sive bona, sive mala, ut enim corruptibili

bum illum spiritualem, de quo anima vivit, nonne oportet, quod homo in anima sua illum appetat, & desideranter recipiat, ac diligenter in charitate amplectatur, ut illius cibi feriore scintilla dulcediu& amoris in eo generentur, in quibus anima huiusmodi suam habeat vitale, & in eo maneat? Et si eum in illo nutritrime nihil corrumpit& ita manentes in ipso carent omni corruptione, & vivent in eternum. Quod Salvator affirmat, dicens Ioh. 6. Hic est panis vivus, qui de ca-

lo descendit. Et si quis de ipso manducauerit, non moritur in eternum. Vita aeterna est lux hominis, quae sine Deo nullum est, & ideo dicit idem Aquilaris: Et vita erat lux hominum, quoniam aliam vitam reparat mortem. Et vere est mos: quia amarissima est. Quid autem amarissima est, quam amatores deliciarum has panas sustinerent? Non enim sunt mortui tantum, sed omnia hora moriuntur. Videntes autem in vita eterna benedicuntur, videntes, quia vi mortis resistierunt, delicias carnales refutando, & coperiunt in præsumptuis deliciis semperternas. sed multi comedunt spiritualem cibum sive appetitu & desiderio, & euomunt illam ex cordibus suis. Væ illis, quia reatu illorum cum iudeo describitur, & portio eorum cum Dathan & Abiron, nec proderit animabus ipsorum ad nutrimentum. Nonne cognoscitis, quod si bestia comedet sine appetitu, non prouenit ei ad matrimoniolum, sed dolore torqueretur? Multo magis vos torquebitum, quia panis vester est aeterna, sicut cibus est eternus. Quorun vestigia vos ad seco canete, atque in nutritum animarum vestiarum cibum illum cum defiderate tum recipite. Et sine ipso nolite vivere, ut in eternum vivatis, scuti non in solo pane vivit homo, sed ex omni verbo, quod procedit de ore Dei. Nam panis celestis, non solum est panis, sed & verbum & caro, quae si sola esset, non habberet nutritum vita aeterna. Quonodo autem ille panis sit caro, aut Salvator: Panis, quem ego dabo, caro mea est. quae caro vestrum est, prout Iohannes in Evangelio ait: Et verbum caro factum est. Quod verbum Deus erat, de quo idem: Et Deus erat Verbum. Et sic iste panis, Caro, Verbum, & Deus est. Quem panem qui sumere vult, accipere oportet carnem, verbum & Deum in illo pane celesti, qui panis Angelorum nunquam caputur. In sumptione panis oportet, ut sumatur verbum veritatis, da quo verbo Christus ait: Ego sum veritas & vita. Qui verbum veritatis non accipit (sumendo) non accipit illum panem. Oportet ergo eum, qui panem sumit, carnem sumere: quia cum eum Dominus discipulis suis tradiceret, dixit: Hoc est corpus meum, quod pro vobis traditur. Et sanguinem vestrem carnis dedit eis, dicens: Hic est calix sanguinis mei noui & eterni testamenti, qui pro multis effunditur. Cum autem carnem sumperferit, oportet eum & panem illum sumere verum, prout ipse ait: Ego sum panis verus, qui de celo descendit. Conformatum nobis ipsi Christus nouum & aeternum testamentum per panem illum. De qua confirmatione David canit in Psalmo: Et panis cor hominis confirmat. David autem non innerrante figurative de aeterno pane loquitur. Nam dominus eius Bethlehem vocatur, quod interpretatur dominus panis. De hac domo voluit Deus Christianum summati, qui est & verus panis. Et ideo nominat eum scriptura de domo David, id est de domo panis. Conformat autem ille panis corda & animas vestras in sancta dilectione, & charitate sua, ut sic valeat transire per Regna temporalia, ut non amittatis eterna, Amen.

Cum autem regnabit post me decorati diadema Regum, me mentore quod & ego rex ante vos, & in puluorem redactus sum, & in litorum vernum: similiter vos caderis transuentis ut umbra, & velut flos agri. Quid valer nobilitas genitorum rerum affluentia, nisi ad pura conscientia cum fiducia & spe sancte resurrectionis? Non aspergit vitam vestram sicuti impii, non recte cogitantes, cum exiguis sit, quod estis, quia a Deo creati, & ex nihilo nati sitis, post ad nihilum redigantini, tanquam non fruifatis. Scio te vos habere Patrem eternum, & Filium eum Dominum nostrum Iesum Christum, qui primogenitus est in multis fratribus, qui vos vult participes fieri regni sui, j mandata eius seruaueritis, & non iniquam aueritatem mentes & conscientias, & voluntate sanguinis & carnis vestrae efficientini filii Dei, protinus Iohannes in Evangelio ait: Dedit eis potestatem filios Dei fieri, si gemitus effici filii Dei, mandata patris vestris servare, qui annunciat pobreper filium suum, Dominum nostrum Iesum Christum, Regem caelorum, cuius typum, & vicegerit in terris. Mandatum vero maius est, diligere Dominum Deum ex toto corde, & ex tota anima, & proximum sic ut temeritatem, si ea dilectione Deum diligitis, pro ipsis ponere animas vestras non formidabitis, & non timebitis eos, qui corpus quidem possunt interficere, animam vero perdere non valent, sed timbitis patrem vestrum, qui potens est salutem, & mittere in gehennam sempertempore. Si vero in iurez, Domini auctoritate, sentientia erit vestrum ini-

Digitized by srujanika@gmail.com

rium, & iudicabitis fratres vestros in iustitia & aequitate, prout ipsi speratis iudicari a domino: nec sic deuinabit in deum: quia via domini regla est. Erige misericordia vestra super eugenos & pauperes, prout optatis misericordiam consequit de egestate & fragilitate vestra a domino. Et sapientia vestra fortis habebit in labore domini, & ponet arcum cneum brachium vestrum, & conteret bella fortia, & cadent iuppi coram vobis, iusti autem gaudebunt: cogitationes quoq; ini-
miorum vestrorum deus dissipabit, & docebit vos facere iustitiam & iudicium, reuelabit vobis secreta, scrutinium iustum ostende vobis, & non palliat vir astutus malitiam suam ante faciem vestram, quia spiritus sapientie & intelligentie dominus erit in vobis, & relabuntur oculi vestrorum coram vobis. Tollit ergo deus discordibus eorum verbum, & amentes erunt propositiones eorum, iustus autem saluabit vitam suam, seq; erit honor regius: qui honor regis iudicium diligit. Et scripsit vestra florilegium coram domino: quia porrexisti ea lapto, & in opem extraxisti delaqua venantium. Diadema vestra splendebuit, & facies vestra illufrabuntur, quia oculi sapientiarum in ipsa resplendent, & laudabunt dominum dicens: Adiicit dominus dics regis super dies eius: in generatione iustorum benedicetur semen vestrum. Anaritiam si odio habueritis, affluent vobis diutiae, quibus nolite cor apponere, sed thesaurizate vobis sapientiam quoniam in iustitia secessione eius multa dominatio. Anarus autem non dominatur, sed subditus est pecunie editioni. Peruersa confilia atq; conforta fugite: quia cum sancti critis, & cum peruerteremini: morbus namq; contagiosus est peccatum. Apprehendite igitur disciplinam domini, ne quando infaicitur, & perea de via iusta, cum in brevi exsarcitur ira eius, si peccare vos contigerit, tedeat animam vestram vita vestra, donec recurratis ad fontem pietatis & misericordie. Quan-
quam humanum sit peccare, diabolicum tamen est perseuerare. Nolite peccare in spiritu sanctum peccando in confidentiam dei. Quia spiritus dei sanctus elongatur a vobis, putandumq; est, quod spiritus sancti peccati zelator est. Non date in vobis locum ira, sed mansuetudini, quae mansuetudo vincit iram, & patientia malitiam. Nolite innidere alterum, sed charitatem potius habere inuicem, quoniam inuidia generat odium. Qui uidat non amat, & in furore sua peribit. Qui vero charitatem habet, diligetur, & est dilectus deo & hominibus. Si exaltari cupit cor vestrum, humiliare vos, nec veniat vobis pes superbia, superbia ingrata est creatori & benefactoribus, & ideo non habet superbus gloriam, nec coram deo, nec coram hominibus. Conterat iten eum dominus in fine, depontes potentes de sede, & exaltans de pulvere humiles, ut seleant cum principibus & solum gloria veante. Nolite crupulari a cibo & potu, sciat sacrum hi quorum deus venter est, quoru[m] gloria & finis secum accumulatio est. Nolite renes vestros coquinare, sed lumbos vestros pretingite, fortitudine mentis contingit. Quoniam spiritus sanctus fugier luxurie se dantes, nec habitabit in corporibus peccato subditis. Abstinere ergo vobis a malo accidere, ne vostrah[er] grauedime sua in profundum inferni. Cauere ergo vobis ab omni peccato in etate revera, quia pars error in principio magnus erit in fine. Sed ambulate in lege domini sine macula, ut benedictionem accipias ab eo, qui ait: Beati in iustitia, qui ambulant in lege domini: ut sitis tanquam lignani, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo, & folium eius non defuerit, sed a scriptum erit in libro vite, ubi scripta sunt nomina iustorum. Quod vobis prestatum dignum fuit aperire librum & signacula eius. Successione vestre diligenter scripta verba presumpta sapientie & timoris dei, quantum mea parvitas diuini auxilii capax fuit. Nunc de vana & stulta vita mea scribere cupio, ac de exordio transitus mei mundani, ut cedere valeant vobis in exemplum. Gratiam autem a deo mihi infusam, & anorem studii, quod mei pectoris habuit temeritas non tacebo, ut tanto magis spereris diuinum auxilium in laboribus robi succurrere, quanto patres & praedecessores vestri magis annunciant. Nam & scriptum est: Patres nostri annunciant auferunt nobis. Cupio igitur vos non latere, quod henricus VII Rom. Imper. genuit patrem meum nomine Ioannem ex margaretha ducis bavariae filia, qui duxit uxori nomine elizabeth, filian wenceslai II. bohemie regis, & obtinuit regnum bohemie cum ea, quia masculinus sexus in progenie regali bohemorum descerat: & expulit henricum carinthie ducem, qui habebat in uxore annam ut infra forensem vestris sue dicit, quae mortua est in postero sine prole. Qui regnum bohemie causa eiusdem sororis ante eum obtinebat, protulit clarissim in chronicis bohemorum continetur. Genitique idem Ioannes, rex bohemie, cum elizabeth regina me primogenitum sum nomine wenceslau, an. Dom. M. CCC.XVI. prid. Id. Maii hora prima in praga. Deinde alium filium nomine ottagaru, qui in puori illate decessit. Denum genuit & tertium nomine Ioannem. Habitque predictus rex duas sorores desponsatas: beatricem vnam quam tradidit

CAROLVS
IN CONFIR-
MATIO-
NIS & VOCA-
TIVS ET IN
FRANCIA
EDV CA-
TVS IB I-
DEM VXO-
REM D V-
XIT.TOXICVS
EVADIT.CONTRA
IPSVM ET
EIVS PA-
TRREM
CONIVRA-
TIO ETRE
BELLIO.REDIT EX
FRANCIA.

cordauit dictum ducem cum ludouico. Deinde iuit in comitatum tyrolis ad ducem carinthia, quem expulerat de regno boemia, cuius vxor prima mortua fuerat, soror matris meae. Demum tamen accepit aliam uxorem, sororem ducis de bronswig, cum qua habuit unicum filium, quam copulauit fratri meo iohanni in uxore, & post mortem suam constituit sibi filios suos principatus. Deinde peruenit pater meus in ciuitatem tridentinam, & illo tempore mortua est mater mea in die s. wenceslai martyris in prag. Moram autem in tridento patre meo trahente, date fuerunt sibi in Lombardia ciuitates: brixia, Bergomum, Parma, Cremona, Papia, Regium, Mutina, in Tuscia vero Luca, cum omnibus tributis, & Comitatus ad eandem pertinenteribus. Ad quas pater meus accedens, post hac mansonem fecit in parma, & vicecomes eas in suam suscepit regimen. Azo de medisano, qui regebat pro tunc ciuitatum mediolanum & nouariam, quis in vicariatu eodem tempore a patre meo suscepit. Tempore isti pater meus in ciuitatum lucemburgensem pro me. Ego autem arripiui iter per ciuitatem merensem, per ducatum lotharingie, per burgundiam & sabaudiam usque in ciuitatem lausanneri, & cum sex millibus pedum contra inimicos, qui pene totidem, vel plures erant, pugnam arripimus, & durauit bellum ab hora nona usq; post occasum solis. Ex veraq; parte fuerunt interfici ominus dextrary, & aliqui egus, & eramus qui sidenui, & dextrarum, in quo resedebamus, etiam interficiuntur. Et relenati a nostris, sic duma gratia protegente, usq; quia magna missa prolixe agebatur, & communicaram in eadem, & nolui considerare ante missam, cum autem irem ad prandium, dictum milibus fuit, quod familia mea subito in infirmitatem cediderat, & specialiter illi, qui ante prandium comedebant. Ego autem sedens in mensa comedere nolui, & eramus omnem territi. Et sic aspiciens, vidi hominem pulchrum & agillem quem non cognoui, qui deambulabat coram mensa singulis sequenti ominus dextrary, & aliqui egus, & eramus qui sidenui, & dextrarum, in quo resedebamus, etiam interficiuntur. Et relenati a nostris, sic stando & respiciendo, quod eramus quasi superati, iamq; fere in desponsatione positi, aspeximus, & ecce eadem hora cuperunt fugere inimici cum vexilla eorum, & primo mariani, denum eos plures sunt secuti. Et sic per dei gratiam victoriam obtinimus de inimicis nostris, occidentes galatos in sua captiuitate, & quinq; millia pedum interficiendo. Et sic per hanc victoriam, liberatum fuit castellum s. felicitatis, in hoc bello acceptum, cum ducentis viris strenuis militarem dignitatem. De quo habita sufficie, ipsum capitulare feci: qui post multa tormenta, tercia die locutus est, & confessus fuit, quod ipse in culina cibaris toxicum immisit de iussu & procuratione azonis vicecomitis mediolanensis. De illo autem toxicu fuerunt mortui iohannes dominus de berge, magister curie meae. iohannes de hochkirchen, simon de keyla, qui deferuerat mensa mea, & complices alii. Ego autem manebam illo tempore in monasterio s. augustini, ubi corpus suum iacebat in papia, de quo monasterio expulerat ludouicus de bavaria abbatem & canonicos regulares illius monasterij. Quos ego reuocatis in prandium monasterium introduxi. Quod monasterium post obitum illorum fratrum papa iohannes augustinus, quorum ordo bideria die possebat, contulit, dominante patre meo, quibus pater meus possebitionem tradidit. Deinde iuit ad patrem meum in ciuitatem parmensem, & era intrans annum sextum decimum, pater autem meus commisit regimen omni illorum, & tuitionem de domino ludouico & ciuitate sabaudia, qui erat sacer azonis vicecomitis & gubernatoris mediolanensis. Decedens de parma in ipsi ciuitate, & tradidit sibi secundo genitam sororem meam, nomine gutam, iohanni filio primogenito philippi regis francie. Primogenitam autem margaretam habebat henricus dux bavariae. Tempore illo quo remanserat cum dicto domino ludouico de sabaudia in italia, fecerunt ligam secrete contra me, & patrem meum. Robertus rex apulia, florentinus, vicecomes azo, gubernator mediolanensis, gubernator veronensis masfinus de scala, qui tempore illo tenet paduanum, ternium, vincentium, feltrensem, & bellunensem, ciuitates, gubernator mantuanus paffemius bonacossa, qui ante promiserat nobis fidelitate, gubernator ferrariensis Reynaldus estensis. Et diu seruit inter se occulte ciuitates, quas tenebat. Veronens, brixianum, & parmensem ciuitates, mantuanum regium, ferrariensi mutinam, mediolanensem, bergomum & cremonam. Florentini lucu. Et sic omnes subito habentes prditiones occulte in ciuitatibus antequa dissidarent. i. denunciarent, irruebant in nos, de quibus nullum timorem pro tunc habebamus, pepigerant enim fadus nobiscum. & invirabant nobis, literisque confirmarunt, patri ac nobis fideliter assistere. Et intravit veronensis in enixiam, mediolanensis obedit bergomum, & habuit illam subito. Papenses rebellabant contra nos. & receperunt dominum per se videlicet illi de braccaria, de quibus magis presumebamus, quam de aliquibus in illa ciuitate. Et sic omnes ipsi colligati fecerunt validissimam guerram ex omnibus partibus contra nos. dominus autem ludouicus de sabaudia, praedictus commissarius noster & tutor, benepraeuidisset aliquam pericula, sed non propositum remedium, & nescio quo motu spiritu, forte amore generi sui azonis vicecomitis supradicti, recessit de patria, nos relinquentis in angustia. Illi autem de rubis ciues parmenses, & illi de italiano, & de mangredis, de regio, & illi de pisis, de mutina, & illi de ponzoniis, de senis, de cremona, & domini simon & philipp, de pistorio, capitaneus luca, assumpserunt factum meum fideliter, & apposuerunt omne consilium & auxilium, quod poterant, prout in sequent. pagina clara describatur. Tunc pronomineti coniuratores fecerunt validum exercitum ante ciuitatem nostram mutinam, & steuerunt ibi, per sex septimanas, scilicet mediolanensis, veronensis, ferrariensis, & mantuanus. Elaps tempore sex septimana cum deuastassent dieceses, & comitatus mutinae & regii ciuitatum, recesserunt, & posuerunt potentiam eorum & exercitum ante castrum s. felicitatis, mutinensis diecesis. Et cum ibi exercitus diu stetisset, postauerunt illi de castro cum eis. Quod si intra mensem, videlicet vsq; in diem b. catharinae, qui expirabat codem die, ipsi non succurreretur per nos, tradiceretur eis castrum. Parmensis vero, cremonensis, mutinensis, & de regio hoc audientes, congregauerunt potentiam eorum, accesserunt, ad nos dicentes: domine, obueniemus destructioni vestrae, priusquam in toto deleamur. Tunc accepto consilio, existimauimus ad campos, castro, metu sumus, & de ciuitate parmensi in die b. catharinae peruenimus ibidem, quo die castrum debet traduci ad manus inimicorum. Et circa horam nonam, cum mille & ducenit, vel plures erant, pugnam arripimus, & durauit bellum ab hora nona usq; post occasum solis. Ex veraq; parte fuerunt interfici ominus dextrary, & aliqui egus, & eramus qui sidenui, & dextrarum, in quo resedebamus, etiam interficiuntur. Et relenati a nostris, sic stando & respiciendo, quod eramus quasi superati, iamq; fere in desponsatione positi, aspeximus, & ecce eadem hora cuperunt fugere inimici cum vexilla eorum, & primo mariani, denum eos plures sunt secuti. Et sic per dei gratiam victoriam obtinimus de inimicis nostris, occidentes galatos in sua captiuitate, & quinq; millia pedum interficiendo. Et sic per hanc victoriam, liberatum fuit castellum s. felicitatis, in hoc bello acceptum, cum ducentis viris strenuis militarem dignitatem. De quo habita sufficie, ipsum capitulare feci: qui post multa tormenta, tercia die locutus est, & confessus fuit, quod ipse in culina cibaris toxicum immisit de iussu & procuratione azonis vicecomitis mediolanensis. De illo autem toxicu fuerunt mortui iohannes dominus de berge, magister curie meae. iohannes de hochkirchen, simon de keyla, qui deferuerat mensa mea, & complices alii. Ego autem manebam illo tempore in monasterio s. augustini, ubi corpus suum iacebat in papia, de quo monasterio expulerat ludouicus de bavaria abbatem & canonicos regulares illius monasterij. Quos ego reuocatis in prandium monasterium introduxi. Quod monasterium post obitum illorum fratrum papa iohannes augustinus, quorum ordo bideria die possebat, contulit, dominante patre meo, quibus pater meus possebitionem tradidit. Deinde iuit ad patrem meum in ciuitatem parmensem, & era intrans annum sextum decimum, pater autem meus commisit regimen omni illorum, & tuitionem de domino ludouico & ciuitate sabaudia, qui erat sacer azonis vicecomitis & gubernatoris mediolanensis. Decedens de parma in ipsi ciuitate, & tradidit sibi secundo genitam sororem meam, nomine gutam, iohanni filio primogenito philippi regis francie. Primogenitam autem margaretam habebat henricus dux bavariae. Tempore illo quo remanserat cum dicto domino ludouico de sabaudia in italia, fecerunt ligam secrete contra me, & patrem meum. Robertus rex apulia, florentinus, vicecomes azo, gubernator mediolanensis, gubernator veronensis masfinus de scala, qui tempore illo tenet paduanum, ternium, vincentium, feltrensem, & bellunensem, ciuitates, gubernator mantuanus paffemius bonacossa, qui ante promiserat nobis fidelitate, gubernator ferrariensis Reynaldus estensis. Et diu seruit inter se occulte ciuitates, quas tenebat. Veronens, brixianum, & parmensem ciuitates, mantuanum regium, ferrariensi mutinam, mediolanensem, bergomum & cremonam. Florentini lucu. Et sic omnes subito habentes prditiones occulte in ciuitatibus antequa dissidarent. i. denunciarent, irruebant in nos, de quibus nullum timorem pro tunc habebamus, pepigerant enim fadus nobiscum. & invirabant nobis, literisque confirmarunt, patri ac nobis fideliter assistere. Et intravit veronensis in enixiam, mediolanensis obedit bergomum, & habuit illam subito. Papenses rebellabant contra nos. & receperunt dominum per se videlicet illi de braccaria, de quibus magis presumebamus, quam de aliquibus in illa ciuitate. Et sic omnes ipsi colligati fecerunt validissimam guerram ex omnibus partibus contra nos. dominus autem ludouicus de sabaudia, praedictus commissarius noster & tutor, benepraeuidisset aliquam pericula, sed non propositum remedium, & nescio quo motu spiritu, forte amore generi sui azonis vicecomitis supradicti, recessit de patria, nos relinquentis in angustia. Illi autem de rubis ciues parmenses, & illi de italiano, & de mangredis, de regio, & illi de pisis, de mutina, & illi de ponzoniis, de senis, de cremona, & domini simon & philipp, de pistorio, capitaneus luca, assumpserunt factum meum fideliter, & apposuerunt omne consilium & auxilium, quod poterant, prout in sequent. pagina clara describatur. Tunc pronomineti coniuratores fecerunt validum exercitum ante ciuitatem nostram mutinam, & steuerunt ibi, per sex septimanas, scilicet mediolanensis, veronensis, ferrariensis, & mantuanus. Elaps tempore sex septimana cum deuastassent dieceses, & comitatus mutinae & regii ciuitatum, recesserunt, & posuerunt potentiam eorum & exercitum ante castrum s. felicitatis, mutinensis diecesis. Et cum ibi exercitus diu stetisset, postauerunt illi de castro cum eis. Quod si intra mensem, videlicet vsq; in diem b. catharinae, qui expirabat codem die, ipsi non succurreretur per nos, tradiceretur eis castrum. Parmensis vero, cremonensis, mutinensis, & de regio hoc audientes, congregauerunt potentiam eorum, accesserunt, ad nos dicentes: domine, obueniemus destructioni vestrae, priusquam in toto deleamur. Tunc accepto consilio, existimauimus ad campos, castro, metu sumus, & de ciuitate parmensi in die b. catharinae peruenimus ibidem, quo die castrum debet traduci ad manus inimicorum. Et circa horam nonam, cum mille & ducenit, vel plures erant, pugnam arripimus, & durauit bellum ab hora nona usq; post occasum solis. Ex veraq; parte fuerunt interfici ominus dextrary, & aliqui egus, & eramus qui sidenui, & dextrarum, in quo resedebamus, etiam interficiuntur. Et relenati a nostris, sic stando & respiciendo, quod eramus quasi superati, iamq; fere in desponsatione positi, aspeximus, & ecce eadem hora cuperunt fugere inimici cum vexilla eorum, & primo mariani, denum eos plures sunt secuti. Et sic per dei gratiam victoriam obtinimus de inimicis nostris, occidentes galatos in sua captiuitate, & quinq; millia pedum interficiendo. Et sic per hanc victoriam, liberatum fuit castellum s. felicitatis, in hoc bello acceptum, cum ducentis viris strenuis militarem dignitatem. De quo habita sufficie, ipsum capitulare feci: qui post multa tormenta, tercia die locutus est, & confessus fuit, quod ipse in culina cibaris toxicum immisit de iussu & procuratione azonis vicecomitis mediolanensis. De illo autem toxicu fuerunt mortui iohannes dominus de berge, magister curie meae. iohannes de hochkirchen, simon de keyla, qui deferuerat mensa mea, & complices alii. Ego autem manebam illo tempore in monasterio s. augustini, ubi corpus suum iacebat in papia, de quo monasterio expulerat ludouicus de bavaria abbatem & canonicos regulares illius monasterij. Quos ego reuocatis in prandium monasterium introduxi. Quod monasterium post obitum illorum fratrum papa iohannes augustinus, quorum ordo bideria die possebat, contulit, dominante patre meo, quibus pater meus possebitionem tradidit. Deinde iuit ad patrem meum in ciuitatem parmensem, & era intrans annum sextum decimum, pater autem meus commisit regimen omni illorum, & tuitionem de domino ludouico & ciuitate sabaudia, qui erat sacer azonis vicecomitis & gubernatoris mediolanensis. Decedens de parma in ipsi ciuitate, & tradidit sibi secundo genitam sororem meam, nomine gutam, iohanni filio primogenito philippi regis francie. Primogenitam autem margaretam habebat henricus dux bavariae. Tempore illo quo remanserat cum dicto domino ludouico de sabaudia in italia, fecerunt ligam secrete contra me, & patrem meum. Robertus rex apulia, florentinus, vicecomes azo, gubernator mediolanensis, gubernator veronensis masfinus de scala, qui tempore illo tenet paduanum, ternium, vincentium, feltrensem, & bellunensem, ciuitates, gubernator mantuanus paffemius bonacossa, qui ante promiserat nobis fidelitate, gubernator ferrariensis Reynaldus estensis. Et diu seruit inter se occulte ciuitates, quas tenebat. Veronens, brixianum, & parmensem ciuitates, mantuanum regium, ferrariensi mutinam, mediolanensem, bergomum & cremonam. Florentini lucu. Et sic omnes subito habentes prditiones occulte in ciuitatibus antequa dissidarent. i. denunciarent, irruebant in nos, de quibus nullum timorem pro tunc habebamus, pepigerant enim fadus nobiscum. & invirabant nobis, literisque confirmarunt, patri ac nobis fideliter assistere. Et intravit veronensis in enixiam, mediolanensis obedit bergomum, & habuit illam subito. Papenses rebellabant contra nos. & receperunt dominum per se videlicet illi de braccaria, de quibus magis presumebamus, quam de aliquibus in illa ciuitate. Et sic omnes ipsi colligati fecerunt validissimam guerram ex omnibus partibus contra nos. dominus autem ludouicus de sabaudia, praedictus commissarius noster & tutor, benepraeuidisset aliquam pericula, sed non propositum remedium, & nescio quo motu spiritu, forte amore generi sui azonis vicecomitis supradicti, recessit de patria, nos relinquentis in angustia. Illi autem de rubis ciues parmenses, & illi de italiano, & de mangredis, de regio, & illi de pisis, de mutina, & illi de ponzoniis, de senis, de cremona, & domini simon & philipp, de pistorio, capitaneus luca, assumpserunt factum meum fideliter, & apposuerunt omne consilium & auxilium, quod poterant, prout in sequent. pagina clara describatur. Tunc pronomineti coniuratores fecerunt validum exercitum ante ciuitatem nostram mutinam, & steuerunt ibi, per sex septimanas, scilicet mediolanensis, veronensis, ferrariensis, & mantuanus. Elaps tempore sex septimana cum deuastassent dieceses, & comitatus mutinae & regii ciuitatum, recesserunt, & posuerunt potentiam eorum & exercitum ante castrum s. felicitatis, mutinensis diecesis. Et cum ibi exercitus diu stetisset, postauerunt illi de castro cum eis. Quod si intra mensem, videlicet vsq; in diem b. catharinae, qui expirabat codem die, ipsi non succurreretur per nos, tradiceretur eis castrum. Parmensis vero, cremonensis, mutinensis, & de regio hoc audientes, congregauerunt potentiam eorum, accesserunt, ad nos dicentes: domine, obueniemus destructioni vestrae, priusquam in toto deleamur. Tunc accepto consilio, existimauimus ad campos, castro, metu sumus, & de ciuitate parmensi in die b. catharinae peruenimus ibidem, quo die castrum debet traduci ad manus inimicorum. Et circa horam nonam, cum mille & ducenit, vel plures erant, pugnam arripimus, & durauit bellum ab hora nona usq; post occasum solis. Ex veraq; parte fuerunt interfici ominus dextrary, &

DIVERSA
BELLA IN
ITALIA
PER EOS
GESTA.

in Marchionatum Montisferrati, & de Marchionatu transmearunt per Lombardiam, usq[ue] in Cremonam, & de Cremona usq[ue] in Parmam. Erat numerus galatorum circa mille sexcentos, qui nobis venerant in adiutorium. Deinde pater noster cum exercitu congregato iuit ad succurrend[em] Castru Papense, quod se adhuc tenebat contra ciuitatem nomine nostro. Et postiunus castra, & obsecratus Ciuitatem Papensem, & eramus bene tria milia galatorum, & destruximus suburbia & monasteria suburiorum, & repleuimus castrum, cui in auxilium veneramus, virtualibus & hominibus, ipsum renouando, sed ciuitatem per castrum non potuimus obtinere: fossata & propugnacula inter Ciuitatem & Castrum eius facerant, ita quod ingressus ad eos non possebat, & ipsi habebant mille galatos de Mediolanensibus in suis auxiliis. Et postquam ibi stetimus decem diebus, inde recessimus, castra metantes prope Mediolanum, & deuastauimus valde Comitatum & districtum Mediolanensem. Abinde transiunimus versus Bergomum, ubi habuimus per quosdam amicos nostros tractatus, qui debabant nobis sperire vnam partem Ciuitatis. Et sic ordinatus erat, quod in aurora deberet intrare aliqua pars gentis nostre: & post debebat eos sequi vna acies magna, & intrare post eos, & retinere Ciuitatem, donec pater noster vna nobiscum cum toto exercitu eadem die reiremus. Et sic factum est, quod amici nostri in Ciuitate Bergomo, scilicet illi de Collisimibus, aperuerunt portam, & primi nosq[ue] intrauerunt. Secunda vero acies noluit eos sequi, neccio quo motaffiliu: & tunc primi, qui pro tempore steterunt in Ciuitate, exierunt ciuitatem, qui non poterant soli resistere inimicis. Et multi amici nostri cum eisdem eisferunt, residui vero qui remanserant, captiuati sunt, & suspensi fuerunt ultra muros, quorum numerus erat ultra quinquaginta. Cumque pater noster nobiscum superuenisset, videntes quae gesta fuisse, & neglecta, turbati sumus valde cum toto exercitu nostro. Post aliquot dies transeuntes sumus Abduam, reuersi sumus per territorium Cremonense in Ciuitatem Parmae.

Posthec pater noster iuit Bononiem ad Ostiensem Cardinalem nomine de Pogeto vide Albert. Argent. Beltrandum. tunc Legatum & latere Sedis apostolice in Lombardia: qui temporibus illis regebat ciuitatem Bononiensem, & alias plures, videlicet Placentiam, Rauennam, & totam Romaniolam ac Marchiam Anconitanam. Et transiuit cumeo, quod ipse confederatus est nobiscum, & factus est inimicus nostrorum inimicorum. Nam & ante erat inimicus Gubernatoris Ferrarensis propter causam Ecclesiæ & suam, qui cum inimico confederatus erat, paratus in adiutorium ipsius, & ipsib[us]. Et dedit nobis prefatus Cardinalis auxilium gentium & pecuniarium, posuisseque prefatus legatus exercitum, & castra contra hostes temporibus illis in suburbis ciuitatis Ferrarensis quorum Capitaneus fuit postea Comes de Armentaco. Demum eadem estate post Pentecosten congregauit Pater noster magnum exercitum, & præmisit nos in ciuitatem Cremonensem de Parma ultra Padum cum quingentis galatis. Hos misi ante castrum Pitzignonis, qui rebellauerat contra nos, & contra ciuitatem sua dicentes Cremonensis, & aspergabat deseruendo Papensibus & Mediolanensibus. Et remanseramus in Cremona vix cum viginti galatis. Tunc repente fortificati sunt ini[n]ici, & augebatur numerus quotidie, ita quod illi qui erant ante castrum, manierunt se fessatis, auxilium nostrum expellentes. Illo tempore subito Mantuani & Ferrarenses miserunt naues suas per Padum ante Cremonam, & submerserunt omnes naues in Padu[m] territorio Cremonensi, ita pater noster cum tota gente sua non poterat nobis venire in auxilium, nec mittere aliquem nuncium: quia omnes naues & molendinae submerserant, & se receperant. Et nos ipsi in Ciuitate Cremonensi existentes, ita cum paucis eramus in perditione & ciuitatum & personarum quotidie propter latitudinem: quia ciuitas temporibus illis propter guerras erat quasi desolata, ita ut effensus in magna tristitia constituti: quia nec pater noster, nec nos patris, nec vertere nostrum illis, qui iacebant ante castrum, possimus succurrere. Tunc facta est dissonia inter inimicos nostros, qui ciuitatem prædictam nostram obdederant in fluvio Padu[m], ita quod se verberantes inuicem, reuersi sunt vniuersitate ad propriam. Nescito isto, pater noster venit de Parma cum exercitu suo super flumen Padum, & mandauit extrahit naues de profundo flumij, & sic transfretauit cum paucis in Ciuitatem Cremonam. Et sequenti die condonatus exercitus, processimus in subuentoriem illis, qui erant ante castrum Pitzignonis, & tanum fuimus per gratiam Dei fortificati, quod fortiores eramus omnibus inimicis nostris: eramus enim in numero tria milia & galatorum. Et postquam percepimus, quod coram dicto Castru nibil proficeremus, voluimus procedere in succursum Castru Papensi, de quo ante mentio facta est. Quod presentientes inimici, miserunt consiliarios suis, & fraudulente cum

illa de,

illa die, postquam venimus in Parmam, dixit patri nostro omnia, quae sibi dixeramus. Tunc pater noster vocauit nos, interrogauit nos, si verum esset, & si ita vidissimus. Cuiuspondimus: Utique Dominus, etiam pro certo sciatis, quod Delphinus mortuus est. Pater vero incipiens, nobis dixit: Noli credere somnis, prædictis autem patris nostro & Thome nondic. nam integre sciente videamus, sed solum de quod Delphinus mortuus esset. Post aliquot ergo dies venit nuncius ferens literas, quod Delphinus congregato exercitu suo venerat ante quoddam castrum Comitus Sabaudie: & quod de vna balista magna sagitta in medio omnium militum suorum fuisse sagittatus. Post aliquot dies confessio habita mortuus. Tunc pater noster auditus litteris, dixit: Miramur valde super his: quia filius noster mortem ipsius nobis ante praedixerat. Et multum mirati sunt ipse & Thomas. Nullus tamen post hoc de ista materia cum ipsis fuit locutus.

REDIT IN
GERMANIAM.

Post hec videns pater noster, quod expensæ sibi deficiebant, & guerram vtterius ferre contra predictos Dominos Lombardie non possent, cogitauit de recessu suo, & volbat nobis committere easdem ciuitates & guerram. Nos vero recusatimus: quia cum honore confernare non poteramus. Tunc data nobis licentia recendi premisit nos versus Bononiem: & receptis trengis cum inimicis nostris, transiuit per territorium Mantuanum in Veronam, abinde in Comitatum Tyrolis, ubi inuenimus fratrem nostrum, nomine Iohannem, quem pater noster copulauerat sibi Ducis Carinthie, Comitisque Tyrolis: quia Ducis, sacer fratri nostri, habuerat prius sororem matris nostra nomine Annam, prout superius scriptum est. Post obitum vero eius recuperat vxorem sororem Ducis de Bransvigg, cum qua predictam filiam habuerat, nomine Margarethan. Et cum eadem dedeatur fratri nostro post obitum suum Ducatum Carinthie & Comitatum Tyrolis: nam prole mascula carebat. Et sic pax facta erat inter eum & patrem nostrum: quia antea erant inimici, propter expulsionem eisdem Ducis, quem pater noster expulerat de Bohemia, prout superius scriptum est. Deinde transiuit per Bauarium, ubi inuenimus sororem nostram seniorem, nomine Margarethan, quæ vnicum filium habebat cum Henrico, Duce Bauarie, nomine Iohannem. Demum peruenimus in Bohemiam, de qua absentes fueramus undecim annis. Inuenimus autem, quod aliquot annis ante mater nostra, dicta Elizabeth, mortua fuerat, ipsa vero viuente soror nostra secunda genita, filia sua, nomine Guta, missa erat in Franciam, & copulata Iohanni, primogenito filio Philippi Regis Francie, cuius sororem, nomine Blancam, habebamus in uxorem. Tertia vero soror nostra & ultima nomine Anna, erat apud dictam sororem nostram in Francia temporibus illis. Et sic cum venissimus in Bohemiam, non inuenimus nec patrem, nec matrem, nec fratrem, nec sororem, nec aliquem notum. Idiomam quoque Bohemicam ex toto oblinioni trideramus, quod post redicimus, ita loquemur, & intelligeremus, ut alter Bohemus. Ex diuina autem gratia, non solum Bohemicum, sed Gallicum, Lombardicum, Teutonicum & Latinum ita loqui, scribere ac legere sciimus, ut vna lingua istarum, sicut altera ad scribendum, legendum, loquendum, & intelligendum nobis erat apta. Tunc pater noster procedens versus Comitatum Lucemburgum, propter quandam guerram, quam gerebat cum Duce Brabantie, ipse & collegus sui, videlicet Leodiensis Episcopus, Iuliacensis Marchio, Gerlenensis Comes, & quanplures alij, communis nobis autoritatem suam temporibus absentes in Bohemia. Quod regnum inuenimus ita desolatum, quod nec vnum castrum inuenimus liberum, quod non esset obligatum cum omnibus bonis regalibus, ita quod non habebamus ibi manere, nisi in dominis ciuitatum, sicut alterius. Castrum vero Pragense ita desolatum, destructum, ac communatum fuit, quod à tempore Ottogari Regis torum probratum fuit vsque ad terram. Vbi de novo palatum magnum & pulchrum cum magnis sumptibus adficari procuravimus, prope hodiernam die apparere intuivimus. Tempore illo misimus pro vxore nostra: Quia adhuc erat in Lucemburg. Quia cum venissimus, post vnum annum habuit filiam primogenitam, nomine Margarethan. Illis autem temporibus dederat nobis pater noster Marchionatum Moraviae, & eodem titulo vtebamur. Videns autem communitas de Bohemia, proborum viorum, quod eramus de antiqua stirpe Regum Bohemorum, diligenter nos, dederat nobis auxilium ad recuperandam castram & bonagallia. Tunc cum magnis sumptibus & laboribus recuperavimus castra Purglinum, Tyrzov, Lichtenburg, Lutitz, Gretz, Pieck, Netzir, Zbirch, Tachov, Trutnov, in Bohemia: In Mora-

OBIUS
DVCIS CA
RINTH. ET
COM. TY
ROL.

FALSO A
DVX PA
TRIBUS DE
LATVS PRI
VATVR AD
MINISTRATIO
NEM BO
HEMIA ET
MARCH.
MORA
VIA.

VISTO NO
CTVNA.

CAROLI
VISO IN
SONNIS.

VARI
RVM LIN
GVARVM
GNARVS.

FIT MAR
CHIO MO
RAVIA ET
BONA RE
GALIA RE
GVERAT.

via vero Luckov, Feltz, Venetzie, Olomucense, Brunnen- se & Inoyinse castra, & quam plurima alia bona obligata & alienata à regno. Et habebamus multos paratos militares seruientes, & prospicabatur regnum de die in diem, diligebatque nos Communis bonorum, malo vero timentes precauebant à malo, & insititia sufficienter vigilat in regno: quoniam Barones pro maiori parte fecerunt Tyranni, nec timebant Regem prout decebat: qui regnum inter se diuiserant. Et sic tenuimus Capitanatum Regni, malo, ando de die in diem per duos annos. Tempore illo tradidimus iuniorum sororem nostram nomine Annam, Othoni Duci Austriae, in uxorem.

In illis diebus mortuus est Dux Carinthie & Comes Tyrolis, sacer fratri nostri. Et cum frater noster debuisset accipere possessio[n]em Ducatus Carinthie & Comitatus Tyrolis post mortem ipsius, tunc fecerat occulte ligum Ludouicus, quis egerebat pro imperatore, cum ducibus Austriae, Alberto videlicet & Otthoni ad diuidendum dominium fratris nostri occule & falsè, volens idem Ladoricus habere Comitatum Tyrolis. Dux vero Ducatum Carinthia: impensis Ludouicus & ingratius servitorum patris nostri, quæ sibi exhibuerat in adepitione Imperii, ut supra est scriptum. Dux vero Austriae, licet nostram sororem haberet, statim post obitum Ducis Carinthie predicti per confirmationem habitam secreto cum nomine Auffstein, qui era Capitanus ex parte Ducis totius Carinthiae, statim cum fratre suo habuerunt Carinthiam, quam idem de Auffstein libere tradidit, ac possessionem eiusdem dedit. Et sic frater noster perdidit Ducatum Carinthie, illi vero de Comitatu Tyrolis noluerunt se subdere Ludouico, sed permanerunt in obedientia fratribus nostri.

Illi peralio venit pater noster in Bohemiam, & adduxit post se vxorem suam, quem recuperat sibi in Regiam, nomine Beatrixem, filiam Ducis de Bourbon, de genere Regum Francie, cum quæ postea genuit vnicum filium, nomine Venceslau. Tunc mali & falsi consiliarii inualuerunt contra nos apud patrem nostrum, lacrum proprimum prætententes, tam Bohemi, quam de Comitatu Lucemburgensi, & accedentes patrem nostrum sibi suggesterunt, dicentes: Domine prouideatis vobis, filius vester habet in regno multa castra, & magnam sequalam ex parte vestra; vnde si diu sic erit, præualebit, & expellet vos, quando voluerit, nam & ipse haeres regni, & de stirpe Regum Bohemie est, & multum diligitur à Bohemis: vos autem estis adiuena. Hoc autem dicebant querentes lucrum, sive lucum suum: ut ipsis committeret castra, & bona predicta. Ipse autem in tantum assenst consiliis eorum, quod de nobis diffidebat, & propter hoc abjicit nobis omnia castra & administrationem in Bohemiam, & in Marchionatu Moraviae. Et sic nobis remansit solus Marchio Moraviae, sine re. Illo tempore equitabamus vna dierum de Purglin in Pragam, volentes adire patrem nostrum, qui erat in Moravia: & tarde venimus in castrum Pragense ad antiquam domum Burggrantiatus, vbi mansione per aliquot annos feceramus, antequam palatum magnum fuerat aedificatum. Et nocturno tempore depositum nos in lecto, & Busko de V: ilhantze senior in aliore annos. Et erat magnus ignis in Camera: quia tempus hyemalis erat, multaque candela ardebat in camera, ita quod lumen sufficiens erat, ac iamue ac fenestra omnes erant clausæ.

Et cum incepimus dormire, tunc deambulabat nescio quid per cameram, ita quod ambo euigilauimus, & fecimus dictum Buskonem surgere, vt videtur, quid esset. Ipse autem surgens circuuit per cameram, querens & nihil vidit, nec quicquam potuit inuenire. Tunc fecit maiorem ignem, & plures candelas indit, & iuit ad scyphos qui stabant pleni vino super bancas & pectauit, & depositus vnum scyphum prope vnam magnam candelam ardente potatione facta. Tunc depositus se sterum ad lectum, & nos induit pallio nostro sedebamus in lecto, & audiebamus ambularem, neminem tamen vide poteramus. Et sic resipientes cum predicto Buskone super scyphos & candelas, vidimus scyphum projectum, & idem scyphus projiciebatur, nescimus per quem, vltra lectum Buskonis de uno angulo camere, vsque ad alterum parietem, qui sic reuerberatus à pariete occidit in medium camere. Videntes hoc, terri sumus nimium, & semper ambularem in camera audiuitus, neminem autem vidimus. Post vero signati Sancta cruce in Christi nomine vsque in medium dormiuimus, & mane surgentes, scyphum prout projectus erat

QVOMO
no SILE
SIAAD R
GNVM B
HEMIAL I
VENERIT

TRANSAC
TIO INTE
CAROLI
PARREM
ET REGEL
POLON. S
PER DVE
SILESIAS.

BELVM
CONTRA
DVCEM
AVSTRIAE
RATIONE
CARIN-
THIAE.

in medio cameræ inueniens, & nostris familiaribus ad nos de manœ
venientibus, ostendimus.

Ilo tempore misit nos pater noster cum pulchro exercitu super Du-
cem Silesia, nomine Bulconem, Dominum Munsferberensem. Nam
ille Dux non erat Princeps, neque vasallus patris nostri & Regni Bo-
hemie, pater tamen noster acquisiverat Ciuitatem Vratislauensem, per
Dominum Henricum septimum, Duxem Vratislauensem, qui
heredes non habebat. Et idem Dux accepérat in donum Glacense
territorium temporibus vite sua, voluitque potius prædiplam ciuita-
tem ac Ducatum patri nostro & corona Regni Bohemiae perpetuo ap-
plicare, quam fratris suo Boleslao dimittere: quia ipse & frater eius
mutuo sibi inimicabantur. Postquam autem pater noster accepis-
se possestionem ciuitatis Vratislauensis: omnes Duxes Silesia & O-
poliensis subiecerunt se ditioni sue ac corona Regni Bohemiae perpe-
tuo, ut defendenterentur à Regibus Bohemorum: exceptio Duce Silesia
Domino Bernardo Studnicensi, & Fulcone, Domino Munsferberen-
si, cuius territorium deuastauimus, prout in Chronicis scriptum
est: quod in tantum deuastatum fuit, quod ipsi coactus est mediante
bus placitis, esse vasallus patris nostri, ac corona Regni Bohemiae, sic
ut & alijs Duces.

His peractis arripimus iter versus Vngariam ad patrem nostrum, quem innenimus in Vissegrado super Danubio apud Regem Carolum I. qui ante habuerat sororem patris nostri, ipsa vero defuncta, accepit sororem Regis Cracoviæ Casimirum, cum qua generat tres filios: primogenitum Ludovicum, secundum Andrew, tertium Stephanum. Ibique fecit item Rex Carolus pacem inter patrem nostrum & Fraconia Regem, ita quod renunciat pater noster iuri sibi debito in inferiori Polonia, scilicet Gnezenijs & Calssienijs, & alii in inferioribus Proniciis Polonia. Rex vero Cracoviæ renunciavit patre nostro, & regno Bohemia, pro se & successoribus suis, Regibus inferiori Polonia, in perpetuum de omni actione omnium Ducatum Silesia, & Opolie, & ciuitatis Vratislavie. Nam antea erat dissenso inter eos: quoniam annus noster Venceslaus II. Rex Bohemie, possederat inferiorem Poloniam predictam, cum Ducatibus Cracoviæ & Sandomiria ratione vnius Nicae filia Premislai, Regis inferioris Poloniae, Dux Cracoviæ & Sandomiriae, quam accepit in vxorem. Qui Premislai post mortem suam dederat aucto nostro & coronare regni Bohemia in perpetuum tam Regnum quam Ducatus possidens. Casimirus vero predictus erat patrius ipsius Domine, & dicebat se in habere in Regno Polonia inferioris, afferendo quod feminina non posset hereditare in Regno: Et sic regna à longis temporibus durauerat inter Regem Bohemia & Casimiri, ac patrem suum quondam Vladislauum Loricum Regem Cracoviæ, seu inferioris Poloniae, scilicet illa guerra concordata fuit per predictum Regem Vngarie, qui propter hoc ligauit se, & promisit esse in adiutorium patri nostro contra Ducem Austris, qui abfculerat fratrem nostro Duca cum Carinthia, & contra Ludaovicum predictum. Hi autem fuerant in hac liga, scilicet pater noster, Rex Vngariae, Dux Bavariae Henricus, qui sororem nostram habebat in uxorem. Eodem tempore misit nos pater noster in Comitatum Tyrolis, ut eundem gubernaremus, & strarem nostrum cum sua uxore, ipsi existentibus in estate puerili. Sicque euntes intromisimus nos de his, sicut pater noster commiserat nobis: siuimusque diligenter ad regnum illius partie per terrigenas Comitatus supradicti.

Tempore succedente post Pascha die sequente congregauimus exercitum de Comitatu Tyrolis, & intrauimus vallen Puschariæ Brixenensis diœcesis super Comitem Goriciæ, & acquisiuimus castrum montis, S. Lamperti. Et transiunimus ylterius super predictum Comitem, & deueniamus terras suas usque Claufam: qui vocatur Linz: & statuimus in campi cum predicto exercitu tribus septimanis in illa deuastatione; quia civat adiutor Ducum Austriae, inimicorum

nosrorum. In crastino B. Georgii Martyris fugabat pater noster Orsonem Duxem Austriae, ultra Danubium, & acquisuit multa causa in Austria. Ludovicus vero, qui se gerebat pro Imperatore, adiunabant Duces Austriae, & per consequens tota Alemannia. Gubernatorisque Civitatum in Lombardia, & specialiter Maistrinus de Scala, Gubernator Veronensis, l'incitie, Padiue, Tervitio, Brimie, Parma, & Luca civitatum. Omnes hi nos & Comitatum Tyrolis inuidabant toto posse, ita quod ciuitates Tridentina & tota vallis Athenses erant in magno periculo à Lombardis. Vali vero tam à Suevis quam à Bavariis pericula magna minimebant, ita quod totus Comitatus Tyroli erat in magnis periculis quasi ex omnibus partibus. Illo tempore factum Nicolaum, Cancillarium nostrum, Episcopum Tridentinum, & Biixensem, natione Brunensem, nomine Mattheum, Capellananum fratris nostri: quia ambo Episcopatus vacabant tempore eodem. Asflate vero eadem Ludovicus, qui se gerebat pro

Imperatore, magnum exercitum cum omnibus principibus Alemaniae duxit contra Henricum Ducem Bauaria, sororium nostrum, qui tunc nobiscum erat. Dux autem Austria venit in subsidium eidem Ludonico per Passauiam: pater vero noster veniens dicto Henrico in auxilium, meratis sumi calvra penes vnum riuum iuxta Landovia. Tunc venit dictus Ludonius cum Duce Austria, & cum alijs cum exercitu magno. Et quia propter riuum eis accessus non patiebat, deuastantes Bauariam per vnum mensem, licet exercitus Duci Henrici minor esset, tamen dictus Ludonius cum Duce Austria sine voluntatis eorum complemento ad propria sunt reuersi. Tempore vero eodem volentes venire patri nostro & predicto sororio in auxilium de Comitatu Tyrolis cū magna gente peditum & equitum, non poteramus transire per Scuffstein, ubi erat stans Ludonici, quem cum eadem gente ibidem ob sedimus tanto tempore, quanto predicti principes aduersus se siabant in campi. Cum autem separati fuissent ipsi, versus Tyrolis sumus reuersi. Post haec circa festum Michaelis tractata fuit concordia inter patrem nostrum, & Ducem Austria, sic quod Dux Austria restituit ciuitatem Znoymensem, quam pater noster dederat

Tyrolis sumus reuersi. Post hac circa festum Michaelis tractata fuit concordia inter patrem nostrum, & Ducem Austriae, sic quod Dux Austriae restituit ciuitatem Znoymensem, quam pater noster dederat eidem cum filia sua in dotem, magnamque partem pecunie dedit patribus nostro, & quadam castra circa fluvium Draue, ad comitatum

Tyrolis fratris nostro. Ducatum vero Carinthie pro se debuit retinere. Demum eadem byeme iuimus cum patre nostro versus Praesiam contra Lituanos, fueruntque ibidem nobiscum: Comes Vilhelmus iuuensis de Hollandia. Comes de Montibus, iuuensis de Lo, & comitatus alijs Comites & Barones. Hyems vero tam milites erat, quod glacies non erat: unde procedere contra Lituanos non potuimus, sed reuersi sumus vniusquisque ad propria. Cum autem orta fuisset inter Lombardos magna guerra, quam trahaueramus, antequam exiremus de Tyroli, scilicet proper ligam, quam fecerant Veneti, Florentini, Mediolanenses, Ferrarienses, Mantuanos, Bononienses & comitatus alijs contra Magistrum de Scala, Gubernatorem Veronensem, & Paduanum, qui inimicus noster erat (vt supra apparet) eodem tempore, de mense Aprili iuimus per Morianam in Austriaem, volentes Lombardiam intrare, vbi Dux Austriae noluit nobis prestare conductum. Tunc locantes nos ad naues, transiimus ad Regem Vngarie, qui de ciuitate Buda dedit nobis conductum per Vngariam, Croatiaem, Charvatiam, Dalmatiam, vnde in ciuitatem Seny superalittus maris, vbi intraiuimus mare. Quod Venetorum Capitanei resuscitentes, nos, quamvis essemus eorum amici, captiuae voluerunt. Vnde galeam Tirreniem nostram circumuallarunt par galeas suas, ita quod galea nostra minime evadere posset. Et cum nona die persuerissimus ante ciuitatem eorum Gradensem, ac resuscitentes consilio Bartholomei, Comitis VVegle, & Senij, qui nobiscum erat in galea, mandauimus, vt ipsi per nostros diceretur: Ecce Domini scimus, quod manus vestras minime possimus euitare, placeat vobis premittere ad Ciuitatem, & trahare, qualiter nos veletis suscipere ad ciuitatem. Et cum eis pulchris verbis loqueremur, per foramina galea cecidiimus in paruum barcham cuiusdam pectoris, cum dicto Bartholomeo, & peruenimus ad portum inter arundines. Et hic manus eorum euidentes, iuimus pedes usque Aquileiam. Ipsi vero captiuaerunt galeam nostram cum omni familiâ, quamer aliquot dies tenuerunt in captiuitate, & ipsam dimisissent. Eiusdem tempore, in urbem iuimus, quae postea nomen ob

erunt. Et cum ejus in Aquileia, notificauimus nos hospiti nostro,
quod consilio ciuitatis mox non faciebat, cines vero vsque ad Patriarcha
notitiam perduerant. Patriarcha mox ciuitatem ingressus, cum
magno honore Cleri & populi, pulsatis campanis, nos suscipiens, in
palatium suum deduxit. Et sic cum magno honore familia nostra ad
nos de capite perueniente, in terra sua per quatuor septimianas
nos tractans, confirmatus est nobiscum, deducens nos per vallem Cad.
in Comitatum Tyrolis, ubi pro tunc pro fratre nostro, qui puer
& parvus erat, praeſidebamus.

De mensa autem Iunio cum obfeditissent Veneri, Florentini, Medio
anenses, Mantuani, Ferrarenses, & alijs eorum complices ciuitatem
adue, cum magna gente, quasi cum decem milibus equitum armo-
rum, & cum infinito numero peditorum: & aliqua pars gentis eo-
rum obfedit ciuitatem Feltrinensem cum Episcopo Feltrensi, Sicono
de Caldimario, Comitibus Semenibus, Dominis de Camino, & dum
in sterierint in obfessione cum quingentis galatis, & multis pediti-
bus: quia ciuitas Paduana cum Feltrinierant de dominio Mafini
& Scala, Domini Veronensium & aliarum ciuitatum, que supra
ominata fuit: & iam predicti Veneti acquisiuerunt Tenglan, Sa-
tabellum & Baffanum, que de dominio dicti Mafini existerant,
comesque de Colalto, aducatos Teruisi, & complices alijs rebellaver-
ant predicto Mafino, & flarent cum Venetis: quidam ciuiis ciuita-
tis Belluni, nomine Sudratina de Bongagio (infra Andrigetus voca-
tur) timens ne amitteretur sic ciuitat Feltrinensis, & per consequens

IN
DVC
T. E
ROL.
TRIB

ROLVING
ITALY

LA
BABA
A CA
O G

RVM DE-
SCRIPTIO

ellum perueniret in manus Venetorum, quos specialiter odio habebat, & videntes obfessum ex omni parte, cogitauit de Iacobo Anofano, qui cum captis ex Budenstein. & cum aliquibus montanis, pertinetibus ad dominium Belluni,ditione se nostra supplicerat, & ciebant ad nos,communicauit consilia in parua nauic secreto nerefis Veneци & Dominus Veronensis, quia contra ipsiun faciebat, dicens: Si possetis deuincere & fugare hostes a ciuitate Feltrina, nam portam ciuitatis vellecum volis aperire, qui potius oboea vobis de ciuitate, quam alteri cuiuscumque. Ego vero atendens verbafus, posui sibi certam diem, quia secreto veniremus, & uia oportebat me sapienter congregare homines, propter quoddam bellum duorum nobilium in dieceps Novoforensi super Alpesin, conuocauit multos nobiles sub colore, ac si amici eorum ficerent aliquam diffensionem, quod possem eos tueri in duello, ne resigretur, propter quid congregationem facerem, ut Ciuitatem Feltrensem secreto

dire possem: *Victorem vero ac interfictorem alterius, qui in duello dicto triumphauerat & obtinuerat, cinximus gladio militari.* Et um hac facta suffisent, rogo qui militiam, que praefens aderat, quod deret re nobiscum, nullo sciente vbi volebamus. *Ipsi vero parati exhibentes se, continuo arriperunt iter mecum, & equitarunt, equitantes cum eum per villam Flemarum tota nocte.* *Craftino vero die equitatis per deserta montana, qua vadunt per Castrugineum, vbi non conuenierunt homines equitare.* Et cum peruenimus ad nemus, quod inter Castrugineum & Brimejum, viam habere non potui propter usus arborum: & sic desperabat meus exercitus. Tunc ego pedes cum liquibus peditibus per abrupta montium & viarum, dudum destruarum, que sustinuit viam, ita quod peruenimus ultra nemus, custodibus sylue dudum recedentibus propterea solus occasum, nec suspicantibus aliquem timorem seu periculum ibidem ab aliquo ipsis imminere. *Sic viam facimus nobis in reliquo montibus: ipsis vero nos sequentes, venimus ad castrum Pannensem, quod etiam obsesum fuerat a Venetis, & fugatis inimicis, capimus illud.* Qui venientes ad societatem suam, qua iacebat ante Feltrensem ciuitatem, dixerunt, uad magna gens, quam nefascient cuius est, veniret super eos: qui audientes, ciuitate noctu recesserunt. *Castrum vero die altera transiuntes de Primejo versus Agordum, & de Agordo festinantes iunius ad ciuitatem Bellunensem, & premisimus ad Andrigetum cum quo ractaueramus, significantes fibi, quod effemis prope ciuitatem cumente.* Qui statim accedens Capitanos & rectores, dixit eis, quod uenienti venissent fibi, dicentes, quod Comites Claremontenses, sibi Mastini de scala, Domini eorum, venissent cum magno exercitu, uagando inimicos ipsis in auxilium. Qui letanter aperuerunt portas, putantes amicos esse. Et ego intravi portas in die B. Procopij, uarta die Mensis Iuly. Et cum omnes intrasse aperiuit bannevia Regni Bohemiae & Comitatus Tyrolis. *Ipsi vero videntes inimicos, stupesci nefasciant, quid essent facturi, nec poterant resistere potentia nostra.* Et sic Dei gratiam obtinuimus ciuitatem. *Castrum vero aliquo diebus tenebatur contra nos. Minis tamen impotis, qui in Castro fuerant. Castrum in manus nostras resignarunt.* Deinde pacimus exercitum ante Ciuitatem Feltrensem. Et quia Veronensis cum occupabatur cum Venetis, & ipsi secum, inde nocere nobis, & exercitus nostro minime poterant sed pterg. eorum nobiscum tractabant, nos si in adiutorium attrahere cupientes. Et cum stetissimus per sex septuaginta in obfusione Ciuitatis Feltrensi, concordati sumus cum Veneti, & ligauerunt se nobiscum, vt nobis afficerent cum tota potentia in guerra illa aduersus Mastinum de scala, & miserunt nobis ex expensis propriis septuaginta galeatos & multos pedites. Nos vero imminentes fratrem nostrum cum exercitu, iunius Venetas. Vbi cum magno honore suscepimus, magnas tractare reverentia, ligam mutuam firmavimus. Et inde reversi, Feltrensem ciuitatem fame acquisivimus. Illi quo Canaria Paduanus, tractarunt nobiscum, & copererunt ciuitatem Paduanam & captiuauerunt Albertum, seniorem fratrem Mastini: quem Veneti in captiuitatem dederunt, & reuoluerant seruatores nostri, retinuerunt Paduanum in sua potestate. Nos vero dimicentes seruatores nostros, constituvimus in ciuitatibus, & Castris Capitanos Volgianum de Burghash, magnatum de Comitatu Tyrolis in Feltrensi, Andrigetum de Borgogia in Bellunensi ciuitate. Capitanam vero guerra contra Veronenses Ioannem de Lypa. Quo septimo die sui Capitanus mortuo, loco eius Loporem substitutus. Sic reversi in Comitatum Tyrolis, iunius in vallem Oeni, abinde in Regnum Bohemicum, & confederati sumus cum Ducibus Austriae: in ante non cravimus amici.

Illa hyeme in carnis prouio tradidimus filiam nostram primogenitam Margaritham, Ludouicu, primogenito Caroli Regis Vngariae, & ligauimus nos contra omnem hominem. Post hoc vero cum sororibus nostraribz in craftinum inuiteasset nos ad prandium, in ortu Solis

Cum autem venissemus in Bohemiam, contigit nos venire Boleslavia in Tussen, & cum somnus ceperit nos inuidare, superuenit nobis fortis imaginatio de illo Evangelio. Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro. &c. quod legitur in die Ludimile. Et sic incipiens imaginari, in somniis incepit expositionem. E vigilans vero, retinuit conceptum prime partis Evangelij, & sic diuina gratia adiuuante perceperit, quae sic incipit. Simile est regnum celorum, &c. Fratres, eloquim sanctorum Euangeliorum nemo potest expondere: quia intellectus eorum tanta est profunditas, quod ne mo potest ad eorum eniuentiam plene pertingere, nec ipsorum sensum sufficientem eniaret. Vnde Paulus in Epistola sua: *O altitudo diuinarum sapientie, & scientiae Dei, quam incomprehensibilium iudicia eius, & inuestigabiles via eius!* Et ibidem. *Quoniam cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius eius?* Tamen quantum mihi datum est deinceps a diuina lenititate, a qua omne datum optimum, & omne donum perfectum de sensu descendit, ut scribit Iacobus in Canonica sua: *ad intelligentiam istius sancti Evangelij vobis aliiquid describere cupio, quod vos, charissimi, fraterne rogo suscipere, & puri cordis sinceritate contemplari.* Audit namq; vestra dilectio, quod Matthau in presenti parabolâ regnum celorum thesauro abscondito in agro assimilat per quod quidem thesauri non improrprie spiritus S. designatur, quem homo inuenit per gratiam, & charitatem Iesu Christi, qui promisit fidelitatem in Evangelio Ioannis, dicens, *Rogabo patrem meum, & alium paraclitum dabit vobis, vt maneat vobiscum, spiritum veritatis.* Per agrum vero, in quo thesaurus ille intenuitur, designatur cor hominis, vbi seminat homo bona & mala opera, que referunt fructum animae sua in posterum, prout ibi seminavit, sicut aperte inuitat Lucas, dicens: *Quod autem cecidit in terram bonam, hi sunt, qui in corde bono & optimo audientes verbum Dei, retinent, & fructum afferunt in patientia. Thesaurus autem ille vere est absconditus a peccatoribus & indignis, qui volunt cognitionem habere, ne paenitentiam agere, & sic perdunt oculos gratiae, vt thesaurus illum inuenire non possint, excusat, de quibus ait Prophetus: Oculos habent & non videbunt. Sed homo vere contritus inuenit illum thesaurum per gratiam Iesu Christi, vt supra dictum est.* Quia iuxta verbum Psalmi: *Cor contritum & humiliatum Deus non despicias: sed sua exuberante misericordia illud consolatur semper & coadiuat, vt legitur in psalmo: Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Thesaurum vero illum cum homo contritus inuenit, abscondit eum in corde suo, vigilans & timens, atque custodiens eum, ne diabolus aduersarius noster, qui (vt Perrus ait) circuit, querens, quem denuoret, ipsum auferat de corde suo. Secundum: quod potest intelligi, quod in Evangelio Matthiae legitur. Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua. Sed notandum est, quod pro gaudio illius videri: quod designat festinationem, Nam ad bona opera festinare debemus. Vnde in Evangelio Lucae: Exi cito in plateas, & vicos ciuitatis, & pauperes & clandes & debiles introduc huc. Sequitur autem in superiori parabola, quod homo illi inuenio thesauro abiit, & vendidit universa que habuit, scilicet peccata sua per renunciacionem malorum operum. Ad quod accedit, quod de Mattheo in Evangelio scribitur. Qui reliquit omnia sua. Et illud. Nisi quis renunciaverit omnibus, quae possidet, non potest esse meus discipulus. Quae venditio & renunciatio distat fieri in foro, & non in quolibet, sed in foro conscientia dunt axat, per puram videlicet confessionem & integrum contritionem coram sacerdote, per Deum ad hoc deputato, secundum doctrinam CHRISTI. Ita, ostendite vos sacerdotibus. Ad quod Iacobus in Epistola sua noshortatur, dicens: Confitemini alterutrum peccata vestra. Pro quibus quidem malis operibus, cum ea vendiderit,*

EXPOSITIO VNI
EVANGELII PER
CAROLVS
FACTA.

1

& ipsi renuncianerit, dicitur bona opera recipere, & possessionem atri illius, videlicet cordis, quem possidere debet in caritate & patientia, & in eo thesauro predictum recondere. Quem thesauro in regno celorum, si perseverans permanferit, in eternum possidebit, iuxta dictum Matthei: thesaurizate vobis thesauros in celo, vbi nec tineas, nec arugo demolitur.

SEQVITVR ALIA EXP OSITIO I- psius sacri Euangelij, facta per ipsum Carolum.

Postquam autem sagena illa sine verbum Dei fuerit adimpletur, tunc statim adimpleretur similiter & numerus Sanctorum in verbo Dei, & animabus propter verbum Dei, prout in Apocalypsi. Ioann. vidit, & in figura dixit: Vidi subtus altare Dei animas intercessorum propter verbum Dei, quod habebant & clamabant voce magna, dicentes: vndeque, Domine, sanctus & verus non vindicat sanguinem nostrum de his, qui habitant in terra. Et datae sunt illis singulae stolae albae, & dictum est illis, ut resusciterent tempus adhuc modicum, donec impleatur numerus fratrum eorum, qui interficiendi sunt, sicut & illi. Postimpletionem sagena seu verbi & numeri predictorum instabat dies nouissima & ultimi iudicij, propterea Euangeliū innuit in verbis preassumpti, cum dicitur: Sic erit in confirmatione seculi, &c. Et tunc illo iudicio educunt illa sagena impleta. Unde dicit: Educentes. Idem erunt educentes, qui fuerint immittentes eam, videlicet Apolstoli. Et ipsi educentes sagenam, scilicet verbum, quod in nos seminavit, vna cum agro & seminum fructu. Et plenam eduent seu impletam, videlicet bonis & malis, seu in quibus verbum Dei bene fruictivit, & illis in quibus male, sicut in Euangilio Luca legitur: Quae seminavit, ea & impedit. Et in Psalmo: Qui seminavit in lachrymis, in exultatione metet. Et quia ipsi seminaverunt in vobis, etiam de vobis merent, & edificant. Educunt autem nos per quatuor funes herentes in agena predicta ad instar sagena materialis, & similiter per quatuor funes ducunt. Sunt enim in qualibet sagena, quatuor funes, duo super aquam se tendentes, & duo sub aqua natantes. Et hi duo inferiores correspondunt duab. superioribus, ita quod ille, qui est in dextra inferiore corundem, illi, qui est in dextra superiori, & in sinistra inferiore illi, qui est in sinistra superiori. Sic enim est in ista agena sagena, in qua sunt similiter quatuor funes, per quos omnes trahuntur, duo scilicet supernantes, & illi sunt ex parte Dei, videlicet gratia & fortitudo: & duo inferiores natantes, qui sunt ex parte nostrorum, videlicet charitas & odium. Primo, funi superiori, scilicet gratia Dei, correspondet primus inferior, scilicet charitas, & his duobus trahuntur boni. De primo dicitur in Euangilio Ioannis: Nemo potest venire ad me, nisi pater meus traxerit eum per gratiam. De secundo: Dicimus dicens in Euangilio Ioannis: Si quis diligit me, & pater meus diligit eum, & ad eum veniens, scilicet in illi in caritate & dilectione, & mansione apud eum faciemus. Et de his duobus potest intelligi, quod dicit psalmista: Funes cediderunt mihi in praecellis. Item secundum funi superiori, videlicet fortitudini, correspondet secundus inferior, scilicet odium. Et huius trahuntur omnes mali. Nam omnis, qui male agit, odit lucem, sicut dicitur in Euangilio Ioannis. Et quoad illos, magis necessaria est fortitudo Dei, quam ad primos. Nam primi voluntarie veniant ad iudicium, sacerdotes premium: isti autem fugient iudicium, timentes supplicium aeternum, & abscondent se in speluncis & petris montium, & dicunt montib. & petris: Cadite super nos, & abscondite a facie sedentis super thronum, & ab ira agni: quia venit dies magnus in ipsorum, & qui poterit stare, sicut legitur in Apocalypsi. Quare quoad eos, necessaria est fortitudo, ut per illam trahantur iniuti. De prima, scilicet fortitudine, potest intelligi, quod dicit Apostolus: Omnes rapientur, scilicet fortitudine Dei, obviam Christo in aera. Et quod salvator in Euangilio dicit: Cum exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum, scilicet fortitudine. De secundo vero legitur in libro Regum: Extendet vero super Hierusalem funiculum Samariae, & pondus domus Achab. De ambobus dicit psalmista: Funes peccatorum circumplexi sunt me. Et sic omnes eduentur per Apostolos in illa sagena. Nam, ut ait Apostolus: Omnes stabimus ante tribunal Dei, receptari prout in corpore gessimus. Edulent autem nos ad littus, id est tribunal omnipotenti Dei, quod proprio littori comparatur. Nam sicut littus est terminus nautantium, sic tribunal est terminus & finis omnium in hoc seculo fluctuantium. Postquam autem eduent nos, tunc erunt sedentes secus littus id est tribunal, ut supra dictum. Sic ait salvator in Euangilio: Cum federit filius homini-

nisi sede maiestatis sua, sedebitis & vos super ledes duodecim, iudicantes dodecim tribus Israel. Et eligent adiudicantes Dominum nostro bonos in vasis, id est, adscribent eos in eterna tabernacula, vbi pax est & gaudium, suo recto iudicio, malos dum foras mittent, id est ad gehennam perpetuam condemnabunt, vbi est fletus & stridor dentium. Quod fieri in verbo Dei, dum dicit bonis: Venire beneficii patris mei, percipite regnum, &c. ad malos autem: ite maledicti in ignem aeternum. Sicut legitur in Euangilio Matthei. Quo iudicio finito, statim Angeli tanquam ministri, & executores dictarum sententiarum & iudicij, separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis, ut sequitur in verbo Euangeliū praeceptum. Nam ipsi sunt ministri Dei, ut de eis psalmista dicit: Benedicite Deo omnes Angeli eius, potentes virtutes eius, facientes verbum illius ad audiendum vocem sermonam eius. Benedicite domino omnes virtutes, eius ministri, qui faciunt voluntatem eius. Sequitur autem in verbis praeceptum: Intelleximus haec omnia? Interrogabat autem eos, non quia de eorum scientia dubitabat: quia omnia nouit antequam fiantur, sed ut interrogando intellectum eorum ad sui cognitionem altius eleveret. Quod nobis in persona Petri liquide in Euangilio Matthei demonstratur. Cui interrogato. Quem homines dicunt filium hominis, respondens: Tu es Christus, filius Dei vivi, statim à Domino dictum est: Caro & sanguis non revelauit tibi, sed pater meus, qui est in celo. Ecce quomodo ad interrogationem discipulorum intellectus continuo fuerat eleuatus. Unde proponitur responderunt: Etiam Domine, Dominus igitur eleuationem intellectus eorum aspiciens, ac ipso ad capienda reponit: Sicut erit in confirmatione seculi, & non faciunt, vocantur quidem scribe, sed non docti, ut in Euangilio Matthei: super Cathedram Moyse sedent scribae & Pharisaei: sed de doctrina eorum facite, secundum opera eorum nolite facere. Ecce quod vocantur scribae, & non docti. Ideo non omnis scriba, sed dumtaxat scriba doctus, similis est homini patrifamilias, qui de thesauro suo profert nova & vetera. Thesaurus est enim diuinitus successus reconditus. Sicut igitur patrifamilias tempore opportunitatis & necessitatis pro terrena gloria de thesauro suo profert nova, qui nouiter recondit, & retusa quod dudum referuntur. Sic scriba doctus de thesauro suo, quem S. sancto inspirante in corde suo recondidit, pro gloria in caelesti patria adipiscenda, & ad educationem, & iustificationem aliorum, sua famula predicatione & eruditio noui & veteris Testamenti mysteria salubriter profert & exponit. Rebus enim sunt tales scribae docti, quibus legitur in Daniele: Qui autem docti fuerint, fulgebunt, &c. & qui ad iustitiam erudiant multos, quia stellae in perpetuas aeternitates.

Estate eadem veniens prope Mutam, regi Castrum Chotzen, Totz, & alia compulsa castra Domini de Bodenstein: quia habuit eodem tempore guerram cum eodem Domino, & postea fuit concordatum. Eodem tempore invenit furius argenti fodina in Vresin. Eadem estate arripit iter cum multis Baronibus Bohemiae, volens transire in Comitatum Lucemburgensem ad patrem meum, qui miserat pro me, & de Francofurt reuersus sum. In eadem reuersione creauit Collegium ad omnes sanctos in capella Regia in castro Praegensi. Et processit ad Regem Vngarie, qui grauiter infirmabatur, & antequam in Bohemiam reverteretur, metamus ex Vngaria ex euntem, venit pater meus ad Ludonicum, qui se gerebat pro Imperatore, ad tractandum pro concordia. Dicitus tamen Ludovicus promiserat mihi, nullus tractatus cum patre meo aliius concordie se sine me habituimus, sed de consilio meo dicebat, secum patre meo gratias ordinaturum. Ipse vero Ludovicus immemor fidei ac promissionum suarum, fraudulente decipiens patrem meum, ad compositionem cum deduxit, afferens se dudum mecum concordasse. Et sic posuit magnam differentiam inter me & patrem meum, fecitque quod ex ratione concordia, quam idem Ludovicus conficerat, inter me & ipsum factum esse, patrem meus recepit ab ipso feuda sua tantum ab Imperatore: concordavit etiam cum ipso, & in pluribus voluntatis eius condescendit, quae minime fecisset, si sciuisset quod ego cum eo nondum concordatus fuisset. Ego vero hoc resuscens, ad patrem meum in Mitebergk, Mogunt. diaces, acceleravi; significans eidem totum esse falsum & fraudulentum, quod idem Ludovicus Bauanicus cum eo tractasset. Sicque ea, quae inter ipsos facta fuerant, cum Baronibus Bohemiae, nec signillare, nec ratam habere volui

concordiam:

concordiam: sed ea que ibi acta fuerant, omnia pro non facta habui, & nulla dixi. Abinde veni Posonium, qua est in metis Vngaria & Austria, & concordati Regem Vngarie cum Duce Austria. Deinde processit pater meus versus Morauiam, volens desfruere Nicolaum, Ducem Opaviae & Ratisborie. Quem patrio meo vix reconciliavi. Dedit tamen patrio meo castra & pecuniam multam, abinde processit in obsidionem Castrum Bodenstein, quod contra me & Regem Bohemiam rebellaverat, & spoliis multa de eo commiscebantur. Et licet inacquisibile videbatur, intratamen nonem septimanae ipsum acquisiuit, turrimq; cum Barone, cuius castrum erat, in terram deiecti, muros quoque cum roto castro solutos prostrauit. Deinde iuri cum patre meo Vratislaviam. Episcopus vero Nancius locum illius erat, patrio meo inobedientis, propter quod pater meus commotus, abstulit eidem castrum Miletz. Ipse vero ex causa excommunicavit pacrem meum, pater autem meus expulit cum una cum Clero de Ciuitate. Et hoc dissensio durauit pene per duos annos inter patrem meum & Clerum predictum. Abinde processit pater meus in Buda: inde in Franciam in auxilium Regi Francie, quia tunc incipiebat guerra inter Reges Francie & Anglia. Et dimisit me loco sui in Regnum. Ego autem substitui loco meo Petrum de Rosenberg, & secutus eum fui per Bauariam, ubi inueni fons orientis meum. Henricum Ducem Bauarie, mortuum; qui unicum filium cum sorore mea Margaretha, reliquerat in heredem, puerum decem annorum, cuius tutelam pariter & patriam occupauit Ludovicus, qui se gerebat pro Imperatore, ratione matrimonij & tractatus, quem idem Ludovicus fecerat cum patre predicti pueri: quia repulerat filiam Rudolfi Ducis Bauarie, Comitis Palatini, filij fratri sui, qui predicto puer erat promissa & in narrata. Dedit que eidem filiam suam, quae nondum loqui poterat, dicens, quod vellet pro ea promittere, donec eadem pro se loqui retur, quae Deo permittente muta facta est. Et inde transiit Bauariam, venit ad patrem meum in Comitatum Lucemburgensem, & ibi ego optans processi in auxilium Regi Francie, cui tunc obfederat Rex Anglia ciuitatem Rothomagensem, antequam gentem suam ipse congregaret. Et abinde processit ante oppidum S. Quintini, deinde ante oppidum Rubemontis, & abinde prope vsque ciuitatem Laudinensem. Demum reuersus est versus Comitatum Hannonie: ubi Rex Francie secutus est eum vsque ad metas. Metatus est utique castra in metis Hannonie. Rex vero Anglie recessit, dimisit Regi Francie campum, cum eum per integrum diem expectasset, & aces essent paratae: quamvis in exercitu haberet multos Principes Alemani, videlicet, Ducem Brabantie, Marchionem Iuliacensem, & de monte, Comitem Flandrensem, de inferiore Alemanni: de superiori vero Marchionem Misenensem, Marchionem Brandenburgensem, filium Bauarii, & complures alios cum potentia Ludovici, qui Ludovicus ipsum Regem Angliae per Germaniam Vicarium Imperij constituerat. Ilis diebus cum pater meus unum vnum imperiū perfiditer, in altero incipiens insirmari, transiit in montem Pessularum secreto ad medicos, si posset curari, qui tamen eodem tempore execratus est. Ego vero procedebam ad Regem Hispanie, in auxilium eidem contra Regem Granatae, Peragatum ac gentes & apparatus meos iam premiseram in Montem Albani. Sed pater meus retinuit me in Monte Pessulano secreto, non permittens me transire viterius. Et cum carari non valuerit pater meus, processi vna cum ipso versus Auenionem ad Papam Benedictum XII. ad concordandum cum eo de denario S. Petri, qui datur in diaconi Vratislaniensi. Nec tunc fuit concordatum, sed remansit in discordia. Tamen in posterum fuit concordata discordatio, que erat inter Ecclesiam Romanam & dictam diaconem pro denario iam dicto, & ibi nobis existentibus, confessus fuisse eidem Papae de visione nobis facta de Delphino Vienensis, cum fueramus in Italia, quae superius memoratur. Tamen in tempore illi visum fuit, quod melius esset tacere propter alias rationes, quam patre meo dicere seu reuelare. Et cum ibidem essemus apud Papam, Petrus quondam Fiscanensis Abbas, Lemouicensis diaconus, promotus est in Episcopum Alsatiodensem, demum in Archiepiscopum Senensem, post haec transiit in Archiepiscopatum Roromagensem, tempore illius Episcopatus Presbyteri Cardinalis, titulus sanctiorum Martyrum Nerci & Achillei, de quo antea mentio facta est, qui fuit de consilio Regis Philippi, & coram eo celebrauerat Missam in die Cinerum, prout ante dictum est. Is recuperat me in domum suam, me Marchionem Morauie existente, pro eo tempore, quo fuit apud Papam Benedictum, & venimus cum magna difficultate in diaconem Aquileiensis, per hostes grauiter oppugnatur, cui tenent seruatores. Dominatum vel puellarum portius opitulari debent. Ideo rogo vos & vestros Principes vitiare, quatenus amore Dominae Dominarum non permitatis ita ipsius dominium & bona violari. Quibus auditis, vna cum multis nostris pene ducatis, galateis & milie pedibus transiimus per altissimos montes, vbi transiimus non erat consuetus. Dominus quoque transiimus nobis paruit per Senevallem, & venimus cum magna difficultate in diaconem Aquileiensis, & altero die ad Patriarcham, qui congreguerat gentem suam, & castra metatus est ad nos prope vnum flumen contra inimicos suos, qui iacebant ex altera partem, inter nos & eos existentes. Ipsa autem eadem nocte resistentes aduentum meum, fugerunt, & dispersi

GESTAE.

SVC CVR-
RIT PA-
TRIARCH.
AQVILEI-
EN.

PROCEDE-
IN AVXI
LIVM REGI
FRANC.
CONTRA
ANGL.

VENIT AD
PP. BENE-
DICT. XII.
RATIONE
DENARII
S. PETRI.

PROPHET.
ALIA CA-
ROL. RES.

IN PRUSSIAM CONTRA LITVANOS TENDIT.

est exercitus eorum. Tunc nos secuti sumus eos, & obsecdimus partem eorum in castris, ubi iacimus per multum tempus, & impugnauimus sepius dictum castrum. Ibidem ex nostris multis fuerunt vulnerati.

Post aliquantulum temporis Iohannes Rex & Carolus (loquitur de se) in Bohemiām fuerunt reuersi. Et Rex Iohannes totius Regni administrationē tradidit in manus Caroli, hac tamen condicione interposita: Quod ipse Carolus deberet Regi Iohanni quinque millia de parata pecunia ordinare: & quod ipse Rex Iohannes non deberet intra duos annos ad manendum in Bohemiām venire, nec intra dictum terminum aliquam pecuniam postulare à Regno. Hanc quidem pecuniam sibi per Carolum celeriter conquisitam accepit, & in Franciam secessit. Post cuius recessum Carolus felicitate & satis industriose geste Regni gubernacula, & queque dissipata & distracta reuocando, in statum debitum dispositus & reduxit. Expiratis itaque duorum annorum (sicut supra scriptum est) curricula, Rex Iohannes reuersus in Bohemiām, dispositus cum Carolo, vt vna versus Prūsiām transiret, contra Lituanos pugnatur. Celeriter ergo ad viam procuratis necessaria, Vratulauiam transferunt, quo etiam Rex Vngarie, Comes Hollandie, & plures alii Principes, Marchiones, Duces, & multi viri spectabiles in eodem proposito, de diversis mundi partibus conuenierunt. Is itaque in Vratulauia exsistentes, inter alias solatia, quibus Principes solem insisterent, ille odiosus & furibundus taxillorum lufus inter eos extitit. In quo Rex Vngarie & Comes Hollandie sic fruentur lufuerunt inimicem, ut ipse Comes in Rego sexcento florenos lucraretur. De quod dictum Regem iracundum & turbulentum videret habere animum, motus vehementia, & arroganti animo, prorupit in his verba. O Domine Rex, mirandum est, quod cum Principe tam magnificus sis, cuius terra auro abundante dicitur, de tam modica pecuniae summa, sic ægrum debet monstrare animum, & in inquietudine ponere mentem vestram. Ecce vt vos & omnes alij videatis aperite, quod pecunias taliter acquistas non amplectore, nec in viis meos transire, sed liberaliter ite transire debent. Quod dicto, omnes pecunias in lufu acquistas proiecit in medium populi circumstantis. De quo ipse Rex maiorem concepit iracundie materiam: quam tamen vi sapientiæ dissimilans silentio presit. Post non multos vero dies omnes isti Principes & magni viri de Vratulauia versus Prūsiām processerunt. Evidenter cum per longum tempus glaciem expectantes, iacuissent, hyems adeo fuit nollis & lenis, quod per glaciem transire, sicut alijs annis, minime habuerunt. Et sic multi magni viri suis rotis frustrati perdidunt labores similiter & expensas.

INSIDIAS A REGE CRACO VIA SIBI STRUCTAS FELICITER EVADIT.

Reuersi sunt itaque Domini pronominati, & quisque eorum ad terram suam direxit gressus suos. Rex autem Cracouie & Ballico Dux maligium fraudulenter confluauerunt consilium, qualiter Iohannem Regem & Carolum in eorum reditu de Prūsiā possent capere, & post multas contumelias usque ad extremum derarium depalpare. Ipsi autem talium infidilarum ignari, Rex Iohannes cum suis per Marchiam Brandenburg. & Lusatiam transiendo, versus Comitatum Lucemburg. se recepit. Carolus vero vitare non potuit, quin oportet cum per Regis Cracouie terram versus Vratulauia necessario remeare. Venit itaque in ciuitatem Calis: ubi procurante Rege Cracouie iuretitus fuit infidus, non vt tanquam hostis publicus capi deberet, sed ne iunctam exire, clanculo custodiari. Quod statim Carolus cum inteligeret, finxit schiulam non sentire custodiari, sed dixit, se ibidem velle pausanionis gratia per dies aliquot permanere. Misit itaque ad Capitanum Vratulauensem nuncium pedestrem, insinuando sibi totius facti ordinem seriatim. Qui statim cum trecentis armatis prope ciuitatem Calis ad unum militare perenit, valentemque fiduciam habendis coloribus equum Carolo ante portam ciuitatis transmisit, quem Carolus satis sagaciter, sicut per nuncium, quem in Vratulauia transmisserat, edocet fuit, tentauit. Adductum itaque caballum ascendit, & celeri cursu ad suos, quide Vratulauia ad eripendam eum venerant, circu perrexit. Cum igitur Rex Cracouie intellexisset, quod Carolus suis sic euesset laqueos, totam eius familiam, qua post eum in Calis remanserat, captiuari mandauit: quam possea, ex quo Carolum, sicut decreverat, retinere non potuit, absolutam abire permisit. Post haec Rex dictus Cazimirus ciuitatem Stenauiam ad territorium Vratulauensem effecit, obsecdit & expugnauit, ubi multa enormia desolorando virginis, & ciuium vxores deturpando, commisit. Quod cum lo-

exceptis

Post hec Rex Iohannes intravit curiam Aueniensem ad Papam Benedictum, & cum trecentis armatis citius currendo praenuit, & cum Vngaros & alios, qui de Cazimiri Regis mandato Ducis ciuitatem obfederant, bellum feruidum inflaurauit. Quos fugam capientes vsque in ciuitatem Cracouiam insecurus est, & in eadem fugi trecenti Vngari interficti sunt, & sexaginta viri nobiles captivati. Reliquos vero sic insequebatur aude, vires & magnas pars suorum ciuitatem intrarent animo furibundis, qui cancello Schoz-gatter turris demissi, fuerunt in ipsa ciuitate retenti. Rex vero Iohannes valde fecerat amaro animo, quod ipse disturbio tali non interfuit: quia ciuitatem sine omni resistencia acquisiuerit. Statim tamen eodem die Cracouiam cum magno obsedit exercitu, & iacendo ibidem, rotatu terram, depopulatis suburbis, parte maxima deuastauit. Tunc Cazimirus Rex Cracouia nunciavit Regi Iohanni, vt ad euitanda multarum personarum pericula, secum sola solue in fluba clauderetur, & qui ibi alium vinceret, suum propositum de eo obtineret. Sed quia Rex Iohannes omnino tunc excacatus erat, nunciavit sibi, quod se excacari faceret, tunc libentissime paribus armis veller intrare duellum. Post hoc petente Cazimiro statim fuerunt trengarum trium septimanarum inter eos inducita procurata. Quid, pendebitis, tota inimicitiam materia fuit complanata, ita ut Carolina Marchio Moravia, de decem Marcarum milibus argenti, que sibi dudum Cazimirus in mutuo concederat, quietus dimitteretur omnino & solutus. Et sic extincta dissensio materia, fuit inter eos pacis tranquillitas posita & firmata. In qua quidem pacis formatione omnes isti Principes, qui prius ipsum Regem Iohannem & Carolum Marchionem Morauie, diffidauerant, fuerunt unanimiter comprehenshi.

Post hoc Ludouicus Bauarius, solemnem suam ambasiam ad Regem Iohannem & Carolum misit, inflanter petendo, vt secum ad placitum Parlamenti conueniret terminum: vellet enim sibi de Vngariis iniuriis & violentiis, quibus Iohannes filius suis per Ludouicum filium suum in abalienatione uxoris & Comitatus Tyrolis damnificatus esset, integraliter satisfacere, & condignam reddere recompensam. Qui quidem placitorum terminus fuit super die certa coram Treverensi Archiepiscopo, qui Regis Iohannia patrua erat, in Treveri constitutus, ad quem quidem terminum multi Domini & viri magnifici ad Regis Iohannem partem conuenierunt, qui super re magna magnos habuerunt tractatus: quia sic facti enormitas, & perpetrati criminis execrabilis inumanitas requirebat. Asculo quippe non est auditum, vt magius generosusque Princeps & Dominus tam nobili terra, & uxori propria, machinatione iniqua, & proditorio consilio ne quicquer priuaretur. Multis itaque examinatis consilis, productum fuit in medium, quod Iohanni, quidem Comitatu Tyrolis & alios suis dominis, maligno & fraudulento consilio per suo eictus & expulsus fuerat, nullatenus competet, nec honorificum existeret, vt Comitatum Tyrolis, & alia sibi dominia reingredieretur denouo, nec vxorem reassumere, quam taliter adulteri turpitudine pollutam nunquam posset amplius dulcibus souere amplexis, nec affectu uxorio sine abominatione nausea, sicut ordo coniugalis exigit, adamare. Tandem adhuc deuenit, quod Ludouicus de Bauaria se adhuc detulit, quod Regis Iohanni & filio suo, qui de dominis suis (ve preferitur) relegatus fuerat, vellet dare terram Lusatia, vt pote Gorlitz & Budisim ciuitates, que cum totis dominis, & viuieris suis pertinentibus Regno Bohemicum incorporari debeat, totis futuri temporibus permaneatur, preterea viginti Millia Marcarum puri argenti, pro quibus Berlin, Brandenburg, & Stendelciuitates Marchio obligare vellet cum viuieris & singulis prouentibus, militatibus, & viufructibus ad ipsas ciuitates pertinentibus, tandem per Regem Iohannem, aut filium eius Iohannem tenendas, posseint, & viufructas, donec ipsa viginti Millia Marcarum in parata pecunia in ciuitate Praengi totaliter soluerentur. Quam quidem (Rex Iohannes) ordinationem amplexatus est, sed postquam ad Carolum, Marchionem Morauie, & Iohannem filios suis perducere, soluerunt in eadem consentire, dicentes: si pater noster arriperuerit istas pecunias, disperget eas inter Rhenenses Henkines, & sic decepti manebantur, & illis. Dux itaque Ludouicus Bauarius intellexisset, quod Regis Iohannis filii ipsam ordinationem acceptare noluerint, nec eorum libertas firmare, sed torum, quod tradatum & ordinatum fuit, irritum & inane remansisse, de eo valde fuit territis, & ultra modum, quam dici poterit, stupescuit: & suspicatus est malis euentus esse omnem, quod filii Regis Iohannis ordinationem per magnos Principes maturis & proutis consilis dispositam, & per patrem ipsorum acceptatam, acceptare renunt & amplecti, sed animose & mente superba contradicunt.

ne ci quid m subuenisti, sed nos orphanos reliquisti: Non conqueror quod aliud quam insum et equum feceris, & certe ipse merebatur finem imponere huius mundi laboribus, & tecum esse. Sed dolor, quod tantum incurrit damnum eo abeunte Ecclesia verum eum redderes, ut tuum regerer stabulum, & defendere Ecclesiam, velut prius. Idem Eusebius. Et tu natura quid fecisti: quare Principem nostrum abstulisti virnam spiritum vitalem in corpus redderes. Quapropter Arbitremis Iohannes Lib. 8. in Oratione ad naturam sic inquit.

Hoc nihil, immo minus Dea respice fletus,
Forticilos stagna lachryme, maroris abyssos
Extenues, & plena malis vinaria scices.
Torqueor, & plantus animi tormenta facietur
Garrulus, & morbi latebras suffiria clamant.
Nec lachryma fraudor, veris a nubibus imber
Solutur, & nimbus oculi pluit intima nubes.
Ducitur ex animo luctus, certissima fleti
Causa subest, & vera mouent aduersa querelas.
Nam tot inexhaustis, anima languente, procellos
Concitor, totusq; dolor circumfluo omni
Veste, &c.

Et ideo cibafinis pane lachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis in mensura. sed est aliquid in quo mens amara, & oculari fatigati alicuius consolationis fuerentur aliquo adiutorio: nam præter duos homines, videlicet Enoch & Elias, omnes homines necessario oportet mori. Et ideo mors vitari non potest: Vnde Sapientie. 8. capit. sic scribitur: Vnus ergo introitus est omnibus ad vitam, & simili exitus. Seneca de remedio fortunatorum. capit. 2. contrapaucorem mortis sic dicit: Mortieris nec primus nec ultimus, multi te antecederunt, omnes te sequentur. Est aliud, quo spiritus noster alicuius recreationis antidoto respirat. Non enim Serenissimus Princeps noster decepit, sed receperit, abiit, non obiit. Mors enim per quam misericordia Dominus sanctum suum, non est mors, sed est dormitio portus mortis & porta vite, introitus in delicias cœlestes pariter, prout ait Petrus Blefensis in quadam Epistola. Vnde Cantorum 6. dicitur Ecclesia: Quo abiit dilectus tuus, & pulchra mulierum, quo dilectus declinavit, & ex quærum eum. Vox Ecclesia: Dilectus meus delendet in hortum suum, & ibi paseatur in hortis, & lilia colligat. Et Eusebius in quadam Epistola sua sic ait: Dilectus meus cædibus, speciosus, electus ex milibus, in quo nulla est macula, pulchritudo inter lilia, in vinea Domini Zeaboth. Ecclæs campi, & rosa nimio fragrans odore, de horto nuper Ecclesia in viridarium Domini est translatans, ecce Cypress in cœli altitudine se exultat: ad Infusas enim longe diuulgetur nomen suum, ut sit in eternum nomen suum in benedictione. Certe non est mortuus, ut astemant sui hostes, sed certe regnat vider in terra viuentium. Et Sapient. 4. cap. sic de eo dicitur: Placens Deo factus dilectus, & viuens inter peccatores translatus est: raptus est, ne malitia mataret intellectum eius, aut ne scito deciperet animam suam. Consumatus in brevi, expedit tempora multa: placita entera est Deo anima illius, vocatus est in cœlum, quo mundus non erat dignus, nec ob hoc extinguita est lucerna eius. Et cur ista tam audacter loquar, attendite, & vide opera quæ fecit, de quibus longum est perstringere, pauca tamen dicere conuenit. Tertius est totus mundus, qualem vitam duxerit ab aucto iuvenili usque decrepitudi senectutis sua & mortis, scripta enim sunt per plurimos codices: adhuc Principum & Baronum est copiatestantum, que Deo præbuit beneficia. & ideo explanatione verborum non indigent opera eius. Ideo merito Threnorum 4. capit. de eo dicitur. Propterea mæstum est cor nostrum, ideo conturbati sunt oculi nostri propter montem Sion: quia dispartiuntur. In veritate enim mons Sion dicitur, quia perfectissime tres Theologicas species in se habebat. Primo enim fidem habebat, que monti Sion applicatur. Vnde Psalm. 14. sic dicitur: Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion, non commouebuntur in æternum. Ipse fidem firmissime tenebat, & sciebat, Hereticos saepissime confutabat, verus defensor fidei & Ecclesia existens. Et quia Trinitatis fidem confessus est, ideo ad beatissimam gratiam peruenit: sciebat enim, quia iustus ex fide vivit. Abacuc. 2. capit. Quia sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, &c. & ad Hebr. 11. capit. Vnde octa beatitudines in se habebit, quia scribuntur Matthæi 5. capit. ut fideli diceretur. Primo enim era pauper spiritu, quām fuit Imperator. Nam in vestibus, in lectionariis, in cibis & potibus semper formam pauperum quantum in eo erat, exprimebat, & ideo omnem arrogantiā per hoc repellebat, & compatiebat pauperibus. Quia beatus, qui intelligit, super

egenum & pauperem. Psalm. 40. Ipse fuit mitis, ideo possedit terram in tranquillitate: unde multis adversitates passus, & iniurias & damnæ, miti modo transiebat. Vnde: Beati mites, quia ipsi possidebunt terram. Tertio, ipse etiam fuit iugens. Nam mortem alicuius sui lugebat, & etiam excidia Christianorum multo tibi ex deuotio, quod utique ipse debet esse consolatus: quia qui seminavit in lachrymis, in exultatione merent Psalm. 135. Quarto, ipse etiam ejus erit & stetit iustitiam. Nam tanta iustitia erat vita sua tempore in mundo, quod totus mundus in agitate & pace vivebat, & ideo iam in celis saturatus ea existit. Quinto etiam ipse erat misericors, quia oppressi compatiebatur, & ubi potuit, semper misericordiam faciebat. Vnde bene dicere potuit. Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine. Psalm. 100. Et ideo nunc misericordiam in celis consecutus est. Sexto etiam fuit ipse mundo corde. Nam non poterat audire male, que homines faciebant, semper compatiebatur, communicabat, iustitiam exhibebat, vel sacris lectionibus infuscebatur, & ideo in celis Deum nunc videre meruit. Septimo, ipse etiam persecutionem magnam passus est propter iustitiam. Nam Reges & Principes inuidabant ibi, & ideo est eius regnum calorum. Et ideo eo dicitur, ut supra Matthei 5. capit. Gaudete & exultate, ecce enim merces vestra copiofa est in celis. Et quia fidem firmiter tenuit, & fidelis creator suo fuit. ideo sibi dicitur Matthei 5. capit. Euge serue bone & fidelis, &c. Ostauo. Ipse etiam habuit firmam spem, habens illud in mente: Quis sperauit in Domino, & derelictus est: Ecclesi. secund. capit. Unde spes tua erat erat de Deo, quod per firmam spem inimicos deuincit, & aliqua desperata negotia, & quasi impossibilia, ad finem bonum deducebat. Ideo sperauit in Domino, eripier eum, saluum faciet eum, quoniam vult eum. Psalm. 21. Et ideo quæcumque petebat Deum, spem semper habebat, quod eum Deus exaudiens, habens illud dictum Euangelij: Quæcumque petieris in nomine meo, credite quia accipies. & si te vobis Iohann. 16. cap. Vnde in spem vite eternæ septem opera misericordia in se habebat. Primo, iudicis operiebat, tenens illud dictum Euangelij: Cum videris nudum, operieum. Esaï. 58. Secundo potum tribuebat pauperibus. Unde audiuit a quibusdam Baronibus, qui adhuc viuunt, quod semel in quodam horo canabat, & ex casu leprosi ad mensam venerantur, quos fecit colloqui in alia mensa proprie, & cibavit eos, & decupasit, de qua bibebat, dedit eis bibere, & iterum residuum ab eis eportat, quamvis ab omnibus prohibitus exiatis, commemorans Euangelium. Qui dederit vni ex minimis meis calicem aquæ frigidae, aptus est regno cœlorum. Marc. 9. capit. Tertio pasebat esurientes. Tenens illud dictum. Frange esurienti panem tuum, & iterum, repletus etiam erat spiritu timoris Domini. Nam pre occupat, dum habuit, ut nihil ageret, quam sibi placitum, reputans illud dictum: Principium sapientiae timor Domini. Sapient. 1. Preterea in facie sua quatuor virtutes Cardinales resulgebant. Vnde Se-
cunda Lib. 1. in quadam Epistola ait: Si animum nobis virtutib; liceret inspicere, & quam pulchram faciem, quam sanctam ex magnifice, placidoque fulgentem videremus, hinc iustitiam, illinc fortitudine, hinc temperantia prudenter lucentibus. Et ideo commendandus ex ista quatuor virtutibus Cardinalibus. Primo de iustitia, nam ita iustissimus apparet, quod ipse viduam & adueniam suscipit, & vias peccatorum dissipedit, Psalm. 136. Habuit etiam simul iustitiam & misericordiam: quia, quibus misericordia fieri debet, semper faciebat. Vbi autem raptos & fures, & malefactores inuenit, eos a facie terre delectat, habens illud psalmis. Deleantur de libro viuentium, & cum iustis non scribantur, Psalm. 86. Et illud dictum Seneca, in quadam epistola sua sic interrogat, & respondentis similiter: Quid ergo occidit hominem? quia occidit, ille meruit, ut hoc patremur. Vnde Anselmus in libro. Cur Deus homo: Iustitia est animi libertas, tribuens viuicuque secundum propriam dignitatem, maiori reverentiam, pari concordiam, Deo obedientiam, sibi sanctimoniam, ego operam misericordians, inimico patientiam. Hec omnia prefatis Dominus noster faciebat: reddit enim viuicuque secundum operas. Secundo, in eo refutat fortioriter. Inlytus enim fuit & inuincibilis, vnde fortitudo & decor indumentum eius praecedit. Fecit enim mirabilia in vita sua. Ecclesiastic. 31. Quinto. Fortissime plorabat, cum corpus Dominicum sumebat, alta ex deuotione adducens quia: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Sexto. Quia tantu virtutibus abundabat, quas nec aliquis valeret enarrare: nam horas suas Canonicas, sicut vii sacerdos, dicebat: Diuinam officia libenter audiebat, & etiam augmentabat. Septimo & ultimo breuer transiit, ipse habuit in se septem sacramenta Ecclesie. Primo ordinis: ipse enim fuit ordinatus Acolythus, & etiam Rex & Imperator inunctus. Secundo, coniugium ita puretenebat, & firmiter, quod nemo eum conuincere poterat. Tertio, baptizatus etiam fuit per Episcopum vt quisque fidelicet. Quarto fuit confirmatus in fide Catholica. Quinto. Eucharistiam sacram multo tuis in anno sumpsit. Sexto extreman viuicuque bene quater sumpsit. Septimo & ultimo, confitebatur semper, cum se aliquo peccato credebat granatum. Ideo enim septem sacramenta dicuntur, que solum fidelibus & sanctis tribuntur, & regno cœlesti participes efficiantur. Vnde sancta mater Ecclesia, quia Christum Dominum perdidit de hoc seculo, quid retrahet sibi pro tantis beneficiis, quae ei in hoc mundo offendit? Non reflat aliud, quam quod beatum faciat eum in terra, id est in abu-

noster sapientiam immediate pre participis suis à Domino habuit: nam magnum eum fecit in Israel, & victoriam illi dedit Dominus omnipotens. Immortalis est enim memoria illius, quia apud Deum nota est, & apud homines. Sapient. 4. c. Secundo ipse habuit in se spiritum intellectus, unde ipse intellexit se omnia idioma totius Christianitatis. Optime istas linguis sciuit, videlicet. Bohemicam, que est naturalis. Teutonicam. Latinam. Francigenam. Lombardicam. Tuscanicam, & quam plures particulares linguis, & ab his descendentes profecte sciuit, ac intellexit. Vnde verus fuit Christus Apostolus, quia in omnem terram exiit sonus eius, & tali debuit universo orbi præesse, qui diffarit in linguis loqueretur sapientiam, & cuiilibet responderet in lingua sua, in qua natus est. Actor. 2. Cap. Tertio ipse habuit spiritum fortis. Nam quæcum sapientissimus est, tamen consilio trebat, habens illud dictum: Ne innitaris prudentia tua. Quod transumptive ponitur. 3. capit. Ne innitaris, de constitutionibus. Quarto ipse habuit spiritum fortitudinis. Nam Spiritus sanctus in omnibus ipsis aduerstatis confortabat eum, dicens: Confortare & esto robustus. Deuter. 31. capit. Cui ideo Serenissimus Dominus noster respondebat: Fortitudo mea & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem. Psalm. 117. Quinto ipse habuit spiritum scientie: nam ut bene notum est, ita doctus fuit, quod sciens & Magister in Theologia putaretur. Nam salutem in aliquibus locis pulcherrime exposuit, similiter & Evangelia & Orationes, & alia Magistralia similiter commentabatur sapientius, cum Magistris Doctorib; & discentibus conferebat disputando. Quapropter studium Pragensem fecit, & quæplurima collegia. Vnde de distante est. Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendori firmamenti. Danielis 12. capit. Sexto. Ipse habuit spiritum pietatis. Nam ipse compatiebat pauperibus, infirmis, & mortuis, pupillis & viuis, & omnibus oppresis, humilis, mansuetus, & pius pre omnibus huius mundi Principibus: sciuit enim, quod quis humiliat, exaltebitur. Luke 18. cap. Septimo & ultimo, repletus etiam erat spiritu timoris Domini. Nam pre occupat, dum habuit, ut nihil ageret, quam sibi placitum, reputans illud dictum: Principium sapientiae timor Domini. Sapient. 1. Preterea in facie sua quatuor virtutes Cardinales resulgebant. Vnde Septem operi misericordie corpore.

IV. VIRTUTES CARDINIS.

VII. DONA SPIRITS.

Quartus ego Carolus magni quædam tremor orbis, Caesar & inuictus, modo viuia morte, sub ista Fossa regor, Deus alme precor, mens astra subintret. Spiritus & cuncti, pro me pia soluite vota. Quos moriens ligat, quos viuens opefoni. Et sic anima eius requiescat in sancta pace. Et non mirimi, Reuerendissimi Patres, quod Beatum & sanctum cum nominauerim, cum in veritate beatus, vel sanctus reputari debat, quod probatur septem rationibus. Primo enim vñctus oleo sancto ad modum Regum. Vnde Psalm. 102. Inueni David serum oleum, oleo sancto vñxi eum. Oleo enim sancto, missa sancta inungi debent. Secundo, propter eius sublimitatem dignitatis. Nam prefactus fuit sacro Romano Imperio, cui nullus praescidebat, nisi sacris virtutibus & magnitudine pollens, sicut hic. Nam qui in sanctum dubitet, quem apex tanta dignitatis extollit. 40. Distinctio. capit. Non vos. Tertio ipse fuit in omnibus sanctis negotiis: vbi enim cumque sciebat sanctuaria & corpora sanctorum, acquirebat, & auro fulvo, gemmisque pretiosis obducbat, & toto corde dilgebat, sicut alter Constantinus. Nam etiam sicut alter Constantinus, Papam per Romanum duxit, videlicet Papam Urbanum Quintum, & patrimonium Ecclesie Romane confirmavit. Quartus propter multa miracula, que mediante Deo habuit in omnibus & vigilis in iuueni etate & senili, futura predicendo, visiones plurimas videndo, demonia effugando, que nullus faceret, nisi sanctitate polleret, prout testimonio plurimorum patet, & in libro suo de gestis suis conscripto, qui procedit. Fecit enim mirabilia in vita sua. Ecclesiastic. 31. Quinto. Fortissime plorabat, cum corpus Dominicum sumebat, alta ex deuotione adducens quia: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Sexto. Quia tantu virtutibus abundabat, quas nec aliquis valeret enarrare: nam horas suas Canonicas, sicut vii sacerdos, dicebat: Diuinam officia libenter audiebat, & etiam augmentabat. Septimo & ultimo breuer transiit, ipse habuit in se septem sacramenta Ecclesie. Primo ordinis: ipse enim fuit ordinatus Acolythus, & etiam Rex & Imperator inunctus. Secundo, coniugium ita puretenebat, & firmiter, quod nemo eum conuincere poterat. Tertio, baptizatus etiam fuit per Episcopum vt quisque fidelicet. Quarto fuit confirmatus in fide Catholica. Quinto. Eucharistiam sacram multo tuis in anno sumpsit. Sexto extreman viuicuque bene quater sumpsit. Septimo & ultimo, confitebatur semper, cum se aliquo peccato credebat granatum. Ideo enim septem sacramenta dicuntur, que solum fidelibus & sanctis tribuntur, & regno cœlesti participes efficiantur. Vnde sancta mater Ecclesia, quia Christum Dominum perdidit de hoc seculo, quid retrahet sibi pro tantis beneficiis, quae ei in hoc mundo offendit? Non reflat aliud, quam quod beatum faciat eum in terra, id est in abu-

mundo enim canonizare debet, quia utique in celo sanctus existit. Nam sancta mater Ecclesia, & Rector eius sancta matris Ecclesia, si portenta cupis, seu miracula, huc fecit. Si vita & virtutes rimabere, ecce certissime in eo inuenies deotionis magna insignia. Si iure procedas, & Capitulum Dilecti de testibus eius, materialiter per lucide apparentem testimonium praecepserunt nostrorum Cardinalium, Episcoporum, Prelatorum, Regum, Principum, & Magistrorum viuentium, que figura & portenta, quanta vita & sanctitas, quae virtutes in eo illuxerunt: vt Iuris tramite procedendo, utique & merito beatum faciat eum in terra, vt mercede laborum suorum accipiat: quia dignus est mercenarius mercede sua. Pro defensione quoque sancte matris Ecclesia alius veniat: qui Ecclesia Dei similitudine donis & virtutibus Dei adiutorio foreat. Quod & factum est: quia licet Pater mortuus sit illius, Serenissimus Princeps nosse Carolus, Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus & Bohemia Rex illius, attamen est, quasi non esset mortuus: similem enim reliquit post se, quem in vita sua vidit, & latatus est in illo, in obitu suo non est contristatus, nec confusus coram inimicis. Reliqui enim defensores domus contra inimicos, & ancius reddenter gratiam. Eccles. 3. o. hac habentur. Unde respiciat Dominus in faciem testamenti sui, & non det in conculationem vineam suam, quoniam planit dexteram eius, Ecclesiam, quam acquisuit in sanguine suo: suscit spiritum Moysi, erigat cornu illius unicorni nostri. Wenceslai Regis Romanorum & Bohemie serenissimi, vnde summi, singulariter quatenus arripiant iudicium manus eius & cornu suo ventile Syriam, intonet contra Edom, fulminet contra vitulos Bethel, contra idola Aegypti, contra pinguis Sanctorum, contra sacerdotes Baal, contra pastores paucos & spes, contra iudices, qui cadiunt iniquas leges, contra canes mutos non valentes latrare, contra amphoram Zachei, contra ipsa pastoris fluit, contra ambitionem Simonis Magi, contra tyrannidem sceluli, & abusione clausi, contra pauperes, contra arrogantes, contra oppresores pauperum, contra turbatores Ecclesiastice pacis, & fidei subversores. Hec Petrus Blefensis in quadam Epistola sua. Et tu Deus iudicium tuum Regi da, & insitiam filio Regis, id est, serenissimi quondam Caroli, Romanorum Regi, augustinis virtutes. Nam cum Elias Reg. 4. cap. dixit ad Eliseum: Postula quiduis, vt faciam tibi, antequam tollar a te, id est, Serenissimus quondam Dominus noster, Imperator, dixit ad filium suum: Dixitque Elie: id est, Serenissimus Romanorum Rex, filius fuis: Oblecto, vt fiat duplex spiritus in me. Qui respondit, rem difficilem postulasti, atramen si me videris, quando tollar a te, id est, si feceris opera mea, & bene feceris, subsequenter erit, quod petisti. Si autem non videris me, id est, non feceris secundum opera mea, non crit. Cumque peregerit, & sermocinarentur incidentes, ecce curris igneus. Ecce signi diuinae vestimenta, & ascendit Eli per turbinem in calum, id est, Pater eius, Serenissimus Dominus noster Imperator, sepius nominatus Eliseus, id est, Serenissimus Dominus noster, Rex Wenceslaus, videbat & clamabat: Pater mihi: pater noster, curru igneus, & auriga eius, non vidit eum amplius, id est, quia mortuus fuit: apprehenditque vestimenta eius, & scidit eam duas partes. Reversusque fletus super ripam Iordanis, & pallio Eli, quod cediderat ei, percusit aquas, & non sunt dividisi, & dixit. Vbi est Deus Eli? quasi diceret: tamen eundem Deum credo vt Eli, & tamen aqua non dividuntur. Tunc percusit aquas, & diuinae sunt sic batque illuc, & transit Eliseus: videlicet per bona opera, prout pater suis ante transferat. Vnde omnino adiicit sibi virtutes, & augmenta, vt in locum illius beatitudinis suscepimus, verus Eliseus, duplicato beato spiritu, pallio virtutis & bone operationis accepto, vniuersam orbem in virginitera constringat, libraque iustitia Reges & Principes vniuersaque clima orbi feliciter dirigat. Nam sibi dictum est: Ecce constituite super gentes, & regna, vt euellas & dissipes, adficies & plantes. Ieremie 1. capit. & transsumptu 3. capit. Solita. De maior. & obed. Vnde de seipso dicere potest: Inuenis & acutus inueniar in iudicio, & in conspectu potentium amabilis ero, & facies Principum mirabuntur me, tacentem me sustinebunt, & loquentur me respicient, & sermocinante me plura, manus ori suo imponent, disponam populos, & nationes mihi erunt subiecte. Sapient. 8. capit. Quia Dominus iudicabit orbem terrae, & dabit Imperium Regi suo, & sublimabit cornu Christi, vt per vitam & operationes bonas insigne talentum Domino duplicatum reportet. Luca 12. Vt paternis restigii inservias, valeat in fine ad regnum prouechi sempiternum, quod solum iustis ab initio preparatum est, vt sint in virtute & potentia manus Domini: quia iustorum anime in manu Dei sunt. Que verba fuerunt restripiatis proposita, in quibus verbis tria bre-

nit colligi possunt. Primo exordi electorum narratio cum dicitur: Iustorum anime. Secundo, diuina poteatis retento, cum dicitur: In manu. Tertio, in Deo aeterna consummatio, cum dicitur: Dei sunt. Dico, primum, probatur beatarum animarum in Deo virtuosa opera, cum dicitur: Iustorum anime. Secundo diuina maiestatis grata earum apprehensio: cum dicitur: In manu. Tertio, sempiterni gaudij cum Deo sine fine mansio cum dicitur: Dei sunt. Ad primum cum dicitur beatarum animarum in Deo virtuosa operatio, videlicet cum dicitur: Iustorum anime, inde secundum est primo, quia homo est compitus ex corpore & anima. De summa Trinitate & fidei Catholica. cap. 1. Nam eadem via qua coniunguntur, eadem & in fine disiunguntur. Cum coniungantur, tunc anima infundendo creatur, & creando infunditur, prout dicit Aristoteles Libro de anima. Cum dissoluuntur, tunc numerum quodque ad naturam suam primam reverterit, corpus terrena tribuitur, de qua sumptum est. Vnde Genes. 3. capit. dicitur: Donec reuerteris in terram, de qua sumptus es. Animam etiam redit ad suum principale, qui spiritus redire ad Dominum, qui fecit illum. Eccles. vltimo cap. Utrumque in fine resurrectione simili invenietur. Vnde lob. 19. o. & in nouissimo die de terra resurrectus sum, & rursum circumdabo r pelle mea, & in carne mea videbo Deum salvatorem meum. Vnde Magister sententiarium. Lib. 2. cap. 6. Quare homo sicut institutus, vt anima sit unita corpori, sic dicit: sic ergo Deus condidit rationales spiritus varia forte, pro arbitrio voluntatis sua disponens illis, quos in sua puritate reliquerat, sursum in celo mansuonem. Illis vero, quos corporibus terrenis sociauerat, deorsum in terra habitacionem constituit: virisque gloriam proponens obedientie, quatenus & illi ab eo, & vberant, non caderent, & isti ab eo vberant, ad id, vbi non erant, ascenderent. Et hoc de animalibus iustorum. Unde secundum: quod multis modis anime iustorum appellantur: aliqui virginum pudicitia insigni, vt chorus virginum. Alij Martyrio diuinis mode cruciati, vt Martym patet passio, Alij Confessores domino famulanti, vt quam plures Episcopi, Monachi: Alij in videntate & alias continentis: Alij in coniugio casti viventes: Alij in errore pro Christo disiungentes, multiplaque vita in hoc mundi servientes, Domino seruientes, meruerunt habere premia semper, quia iusti in perpetuum vivent, & apud Deum est merces eorum. Sapient. 5. Quod si locus & tempus esset, de quolibet aliiquid praefatus Dominus noster habuisset, & quia in vita sua multa passus est, & ideo non sufficiens his, etiam aeterna videre voluit, inquies: Quoniam videbo celos tuos, opera digitorum tuorum. Lunam & stellas, que tu fundasti. Dicit secundo, diuina maiestatis grata earum apprehensio, cum dicitur: In manu Domini. Quare secundum, quod manus Domini multipliciter agit, Nam iustus & iustus manus Domini tanguntur, & tamen diversimode tanguntur. In iusti autem manu Domini tanguntur, vt moriantur. Vnde Psalm. Manus tuus Domini, perculsus inimicum: Et alibi: Euaginabo gladium meum, & interficiet eos manus mea. Quare iusti decidunt, interficiunt, percutiunt manus Domini. Secundo, Iustus etiam multipliciter tangitur. Primo, ad correctionem & ad probationem. Secundo per gratia Dei largitionem. Tertio, ad coronam aeternam sumptionem & beatitudinem largitionem. Primo tangit ad correctionem & probationem. Ad correctionem, vt Marian, sororem Moysi. Numer. duodecimo capite, quam demum sanauit, & Paulini, vnde electionis. Ad probationem, vt de tobidi factum est, de quo dictum est lob secund. capit. Miraculum tuum, & tange os eius & carnem, nisi in faciem benedixerit tibi. Secundo per gratia Dei largitionem, prout termina prim. capit. Misit Dominus manum suam, & tetigit os meum, & dixit mihi: Ecce dedi verba mea in ore tuo, &c. Quia enim tetigit, ecce gratia, cum quo loqui enim dicit per miraculi ostensionem. Vnde tetigit mortuus, & Lazarus, & infirmos, & sanatos sunt. Tetigit leprosos & mundatos sunt. Vnde leprosus vinenis adorabat eum, dicens: Domine, sivis, potes me mundare. Et exiendens manum Ius s v s dixit: Volo mundare, & confessim mundatus est a lepra eius. Tertio ad corone aeternam sumptionem, & miraculi ostensionem, cum dicitur: Aperi tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Vnde quos manus Domini tetigit, non nisi ad coronationis gratiam, & ad vita aeterna premium habendum tegit. Quapropter Serenissimus Dominus noster quondam Imperator, manus Domini tacitus, vt iustus ad correctionem & probationem. Secundo per gratia Dei largitionem & miraculi ostensionem. Tertio & in fine ad coronam aeternam sumptionem & beatitudinem.

largitionem. Quare de seipso ipse dicit. Manus tuae, Domine, fecerunt me, & plasmaverunt me totum. Job. 15. Et iam manus tua, Domine retigit me, videlicet ad mortem carnalem, vt rodem Capitulo, quia ad te vado. Ideo in manus tuas Domine, commodo spiritum meum, & hoc dicens expiravit. Luc. 2.3. Dixi ad tertium, ubi dicitur, sempiterni gaudicta Deo sine fine manu, cum dicitur: Dei sunt. Vnde duplicitate hoc fieri potest. Primo, vt sint iusti, secundo, vt ubi Deus inhabitat, ibi & in habitent. Ad primum, vt sint iusti, unde potandum, quod multipliciter iusti nominantur. Vnde iusti aliquando nominantur servi. Vnde Esa. 41. Servus meus es tu, quoniam ego elegi te. Aliquando vocates patrem, matrem, fratrem, fratrem. Vnde: Quicunque fecerit voluntatem patris mei, ille meus pater, mater, soror, & frater est. Matth. 12. Aliquando eos vocat amicos. Vnde: Iam non dicam vos seruos, sed amicos meos. Ioan. 15. Aliquando eos vocat parvulos. Vnde: Nisi efficiamini sicut parvulus iste, Matth. 18. Aliquando eos vocat filios. Vnde ad Hebr. 1. Ego era illi in patrem, & ipse erat in filium. Se unndo, vt ubi Deus inhabitat, & illi inhabitent. Vnde habitaculum illud multipliciter dicitur, uno modo dicitur celum. Vnde: Celum sedes mea. Esa. 46. Alter tabernaculum. Vnde Apoc. vlt. cap. Ecce tabernaculum Dei cum hominibus. Vnde ad Gal. 4. Quae sursum est Hierusalem libera est, quae est mater nostra. Aliquando dicitur mons Sion: Vnde non Sion, in quo habitat, in ea aliquando simpliciter mons vel civitas dicitur. Vnde Apoc. 21. Sustulit me in montem magnum & altum, & ostendit mihi civitatem sanctam Hierusalem. Alibi dicitur templum. Vnde Apoc. 4. Qui vicevit, faciunt eum columnam in templo Dei. Aliquando dicitur dominus. Vnde Genes. 28. O quam terribilis est locus iste, vere non est hic aliud, nisi dominus Dei, &c. Aliquando dicitur Paradisus. Vnde Apoc. 2. Vincenti dabo edere de ligno vita quod est in Paradiso Dei nostri. Quia illuc ascenderunt tribus, tribus Domini, ad confitendum nomini Domini. Et quidem Serenissimus Princeps & Dominus noster ad predicta loca translatus est, cui dicitur cum aliis iusti: Venite benedicti patris mei, percepit regnum, Matth. 25. Quod nobis prestatum datur, cuius regnum & Imperium sine fine permanet, in secula seculorum, Amen.

XLVI.

RITVS FVNERIS QVIRVS ELATVS FVNTR CAROL CADAVER.

Finitus est sermo, factus per Dominum Ioannem Arthepiscopum Pragensem, Apostolicae Sedis legatum secundum, post mortem Imperatoris Caroli IV. feria 4. post Epiphaniam.

Pontificatus Urbani Sexti verum & indubitatum, non intermisit Deus miraculis & victoriis comprobare. Postquam enim aucti temerario, Anticardinales, ad v. Idus Augusti, anni superioris, precone Hildunthino Archiepiscopo, Anagniae in Basilica maiore, coram ingenti spectatorum multitudo, Vrbani non fuisse legitimum Pontificem renunciasset, ac paulo post Robertum Gebennensem intrusum sacram pompam, quam Arclatensis Archiepiscopus Camerarius Fundos auexerat, indidem Fundis ad diem Calendarii Nouembrium induissent; nec non quamplures in partem execrandi schismatis secum traxissent, ad x. subsequentis Iunii, apud Aquilam civitatem Bruttiorum, euidenti miraculo Deus ostendit, Vrbani esse verum Petri successorem, Robertum vero antiPapam. Aquilanus Episcopus a schismatis seductus, vt Roberto Apostolico honores Pontificis exhiberet, processionem solennem in sua vice instituit, imaginemque illius depictam deferre decrevit; Vrbani vero statua ex ligno sculptam asello cuidam imposuit, colloque illius funem crassum circumvoluit, vt ad cotumeliam extremam, circum circa, in processione traduceret. Ista ad ludibrium instituta pompa, cum ante Diui Maximii Ecclesiastice praepatata fuisset, neque Deus tantum fuisse Vrbani iniuriam toleraret, mox in aere haeretus clarissimo, nubem quandam aterrimum dampnibus plenam, super locum pontis immisit: ex qua tanta fulgura, fulmina, tonitra, tempestates & aquarum desluvia eruperunt, vt plures dominus euerter, plures homines interempti, multa animalia deimera, maioresq; pars ciuitatis fuerit diruta. Insuper dæmones vexillum imagine antipapæ execrandum rapuerunt, discerpserunt, & disceptum abstulerunt, statua Vrbani relicta, nec quicquam levata, aut maledicta, vel perfusa. Chron. Pontif. Leadien.

Deinde a xxx. Senatoribus Magnæ & Novæ Ciuitatis, trans pontem, vsque ad S. Clem. Deinde ab aliis xxx. ciuibus, vsque ad S. Clem. Deinde ab aliis xxx. ciuibus, vsque ad S. Clem. Deinde ab aliis, vsque ad Burggraviū domum. Omnes, pulla veste. Sic & ceteri portatores vestiti erant cereorū, defensati. Item ccc. cerei, ante funus portati. Item ex Bohemicā regione gestatores cereorū. ccc. cccc. Prosecuruti sunt omnes Scholastici, Sacerdotes, Monachi, Professores & Studiosi Acad. num. 7 mil. Iacebat corpus super feretro in auratis pannis & pilulariis. Ad caput, tres coronae eius. Ad dextram, Mediolanenses: ad sinistram vero corona Regis. Iuxta erat crucifixum, crux, gladius nudus; sed ad dextram cepit. Chirothecæ albae, in manibus multis cum annulis. Auratis indutus caligis. Corona maiest. in capite. Super ipso vmbellam auratam portabant xxi. viri. Obiitum venit Cesarissa, Regina, Marchionissa cum xx. pullatis. Fæmine item ciuitatis in 36. rhedis atraria. Præfecta sunt Imp. ab armatis equitibus. Insignia Imp. Regnum, variarumque ditiorum. Portabat eques auratus galbae & ensim illius, cuspidem deorsum versa. Gelfabatu & labarum S. Imp. Alba crux, in campo rubro: nigra aquila Imp. cap. deorsum verso, in equo pullato. Omnes equi nigri, nigro contexti, omnes proceres, equites, & nobiles, circiter 10. numero, atrati. Die S. Lucia portatus est Cesarissa ab æde S. Iacobi vbi pernoctarat. Supradictum, vmbella cum cereis, flagrabant circiter 10. cerei, quisque semilibata. Delatus est in ædem D. Virginis: vbi iterum, iusta facta. Feria 5. in curiam portatus, rursum sacrorum operatione honoratus est. Rex quotidie dabat ccc. cccc. cereos per t. 4. dies: quorum quilibet fere vi. librarium erat. Quo-

III.
Vrb. PP.
SENTEN-
TIAM IN
ROBERT.
ET SEQUA-
CES PRO-
NVIAT.

tione contenti, flammis & cædibus omnia suburbana fœ-
dabant, excursionibus sèpius vñque ad virbis portas maio-
rem, Tiburtinam, & Lateranensem factis. Ducibus Petro
& Bernardo Salanis. In vrbem quoque dubio procul, eo
tempore quo ad pontis Salarii confitü Romanorum cir-
citer octuaginta ceciderant irrupissent, nisi Nicolaus Co-
mes Nolantus, Palatii & custodia præfectus, gente Vrsinus,
cum Thoma Sanctuerinate Senatore Vrbico, & Andreas
Caraffa Dominus Magister, Romanos ex fuga retraxissent,
ac barbaris impetu cæco ruentibus obicem posuissent, eos
que Marium vñque abscedere compulserent. Opportune
id temporis in Vrbani auxilium adiularat Ioannes Auctu-
tus, cum millibus aliquot Britonum, qui in Etruria aduersi-
sus Perusinos & Florentinos pro Ecclesia militaranter. Ho-
rum adiuvau aduersarii, qui molem Adriani prædictione o-
lim Cardinalis Gerardi de Podio occupauerant, & Petro
Præfeto vici Duce auctore ab Vrbano desciuerant, per-
territi, paclis conditionibus cum Vrbano, arcem illi tradi-
derunt, cui cum ille præsidios imposuisset, maiores ani-
mos Romanis fecit, ad excusiones faciendas, & hostes
subimmodum.

Inter hæc militaria Vrbanus, Robertum Gebennensem, quod Calendis Nouembribus anni superioris Pontificatus inuafisset; quod schismate, & herefi fœse polluisset; quod Ecclesiam Romanam cladibus grauissimis afflixisset; quod criminis maiestatis se contaminasset; quodque alia

execranda facinora admisisset, ad dicendum causam iterum aduocauit: & Ludouicum Capuanum sanctæ Marie nouæ, necnon Galeottum Fastratum Aretinum, S. Georgij ad Velabrum, Diaconos, Cardinales, qui ad fores Palati, num ali-
quis pro Roberto satisfacturus adesset, inquirerent, secundo &
terrio misit; ac tandem referentibus Ioanne Archiepiscopo
Corfisi, tituli S. Sabine, atque Guillelmo tit. S. Eusebii presbyteris Cardinalibus, quibus causa cognitionem
comiserat, in atrocissimum criminum reum, senten-
tiæ Canonicam pro tribunali Apostolico tulerit. Aposto-
tas quoque ex cardinales, ex auctoratos, & grauissimis pœ-
nis addictos iterum pronunciavit; & inter hos Simonem
Bursanum, Petrum Cursinum, Iacobum Vrsinum, quod
Pacariorum munere assumptum, propter ambitum Pontifi-
catus, quem singulis, si ab Vrbano defecissent, Galli polli-
cebantur, secessione omnium turpissima fidem prodidis-
sent; & cum his Ioannem Grangium, Gerardum Podium,
Ioannem Grosium, & Petrum Flandrinum, Agrifolium,
Picstauensem, & Viuariensem, quod Petro Præfeto, ne
arcem Adriani restituaret, authores fuissent; quod Franci-
co Vicano, vrbis Viterbiensis tyranno hosti Ecclesia, fe-
creto olim fauissent, quod cum nonnullis Britonibus eius-
dem Ecclesiæ perduellibus, qui circa vrbem hostiliter gra-
fabantur, clandestina confilia pridem agitassent, atque iis
pecuniam pro recuperatione molis Adriani se acceptarant,
in eiusdem perniciem tribusserint, nec non aduersum se illos
iplos armassen; adeoque maiestatis obnoxii essent, se-
uerilissima animaduersione damnauit. *Chaconus in Vrbano VI.*
& *Clemente antipapa.* *Processus varius Vrbani VII.* *VValsingam,*
Collenucius, *Summonius,* *Antonius,* *Blondus,* *sup.* Theodoricus
Niem addit: etiam in Ioannam Reginam, in Angelum vrbis
Præfetum, in Honorum comitem Fundorum, ac
Ioannem & Raynaldum Vrsinos, Iacobi Cardinalis Vrsini
germanos, nec non in Petrum Salanum & reliquos complices
atque fautores, penas sanxit Vrbanus: & illam qui-
dem regno Siciliæ, ac fœdis, terris ac dominiis suis, istos
vero omnibus dignitatibus ac bonis quibuscumque priuios,
atq; excommunicatos fecit; quod Roberto adhæsissent, &
arma infesta patrimonio S. Petri in Etruria, Latio, Campania,
Piceno, regno Siciliæ intulissent, perque multas strages
hominum, plurima de Ecclesiæ Romanæ oppida, castra &
civitates cœpissent, monasteria & Ecclesiæ vastasse, res
sacratae prophanaissent, nec non bona & iura Ecclesiastica
occupassent, atque imprimitis vrbem Romanam interfis-
sido laborantem rapinis & cædibus vbiique locorum
faelis afflixissent.

Mensem integrum Raynaldus & Ioannes Vrsini, cum
exercitu suo, portam S. Agnæ obfessam tenuerant: Iordanus de Monte Iordanus Vrsinus, ex suis molti Adriani im-
minentibus ædibus, Angelus autem Præfetus Vrbicus ex

mole Adriana, quasi totum annum continuum, in fauores
graſtabantur Vrbani, illo apud sanctam Mariam Tranſibe-
rinam ægertine ſe ſuoque defendente. Reuerterat inte-
rim in Hungariam, ad Ludouicū Regem patrum Caro-
lus Dux Duratii, vt cum eo confilia de regno Neapolitano
ab Vrbano oblato, deque bello Ioanna Reginae inferendo
conferret. Quem vt fine mora Ludouicus cum copiis ar-
matis tranſmitteret, miſis Marrino Princeps Tarentino,
& Camerario suo Analfitano, Nunciis Apostolicis Vrbani-
nus flagitauit. Venceslaus quoque Regem Romanorum
iterum ſuppeditas poftulauit: neue Carolo in auxilia exer-
citum ducenti impedimento forer, aut partes Robertianae
antipapæ foueret, impertranit. Mouit Vrbanum ad externa
ſubſidia accerſenda, Robertus, qui Anagnæ ſubſidens, ne-
potem ex Galliis milite copioſe inſtructum accuerat, &
cum is exitinere plurima quam potuit ditionis Pontificie
oppida ſubegifet, etiam ad Vrbanum capiendum, vel ſane
interſicendum ferebatur. Quamobrem vt militi extero
externum opponeret, Ludouicū Pannonium interpel-
lauit, quem ſicut Andreas fratris ab Ioanna intercepit ne
cemelle vindicare, & Regi Franco pro Ioanna ſuppeditas
ferent, in gratiam Caroli nepotis aduersari. Non potuit
tam cito quam veller Carolus aduolare, partim compon-
endæ inter Venetos & Genuenses paci cum Apostolico
Legato occupatus, partim ſcribendo ſupplendoque neceſ-
ſatio exercitus ſumimopere intentus.

Inter hæc Roberti Gebennensis nepos, in Hernicis
ad Marinum duodecimo ab vrye lapide oppidulum ſuſſi-
ſtens, Vrbanum comprehendere geltiebat. Vrbanus porro
à Romanis fidelibus incitatus, Almericum Barbianen-
sem Francum copiarum Ecclesiæ Præfetum, nec non Ga-
leatum Pepulum Bononiensem contra illum ire iuſſit: qui
tripartite exercitu prælium conſeruerat, ac tandem vi-
etriecim primo hoſtis phalangem, deinde reliquæ acies
proſtraverunt, Monzoiaque Roberti nepote, ac pluribus
veteranis militibus captis, Romam triumphantum more
reuerentes, signa Robertiana lacerata per vrbicas plateas
ſolentus traxerunt, primoresque Ducum in vincula coni-
cientes tantum terroris Roberto iniecerunt, vt ſecundum
aduersam pugnam Neapolim profugerit, ac deinde Maſſi-
cam, quem singulis, ſi ab Vrbano defeciffent, Galli polli-
cebantur, ſeſſionē omnium turpissima fidem prodidif-
ſent; & cum his Ioannem Grangium, Gerardum Podium,
Ioannem Grosium, & Petrum Flandrinum, Agrifolium,
Picstauensem, & Viuariensem, quod Petro Præfeto, ne
arcem Adriani restituaret, authores fuissent; quod Franci-
co Vicano, vrbis Viterbiensis tyranno hosti Ecclesia, fe-
creto olim fauissent, quod cum nonnullis Britonibus eius-
dem Ecclesiæ perduellibus, qui circa vrbem hostiliter gra-
fabantur, clandestina confilia pridem agitassent, atque iis
pecuniam pro recuperatione molis Adriani se acceptarant,
in eiusdem perniciem tribusserint, nec non aduersum se illos
iplos armassen; adeoque maiestatis obnoxii essent, se-
uerilissima animaduersione damnauit. *Chaconus in Vrbano VI.*
& *Clemente antipapa.* *Procesſus varius Vrbani VII.* *VValſingam,*
Collenucius, *Summonius,* *Antonius,* *Blondus,* *sup.* Theodoricus
Niem addit: etiam in Ioannam Reginam, in Angelum vrbis
Præfetum, in Honorum comitem Fundorum, ac
Ioannem & Raynaldum Vrsinos, Iacobi Cardinalis Vrsini
germanos, nec non in Petrum Salanum & reliquos complices
atque fautores, penas sanxit Vrbanus: & illam qui-
dem regno Siciliæ, ac fœdis, terris ac dominiis suis, istos
vero omnibus dignitatibus ac bonis quibuscumque priuios,
atq; excommunicatos fecit; quod Roberto adhæsissent, &
arma infesta patrimonio S. Petri in Etruria, Latio, Campania,
Piceno, regno Siciliæ intulissent, perque multas strages
hominum, plurima de Ecclesiæ Romanæ oppida, castra &
civitates cœpissent, monasteria & Ecclesiæ vastasse, res
sacratae prophanaissent, nec non bona & iura Ecclesiastica
occupassent, atque imprimitis vrbem Romanam interfis-
sido laborantem rapinis & cædibus vbiique locorum
faelis afflixissent.

Ioanna Regina, cum prius, ſive ex animo, ſive fitte
ſchismæ ciuitatis, & Vrbanum verum Pontificem adoraf-
ſet, Legatosque ad eum, quatuor ex præcipua nobilitate
definifet, & auxilia contra hoſtes expatio mittere pro-
misſet, qua erat ſive inconstantia, ſive fraudulentia pro-
misſis non ſtetiſt, ſed de die in diem rem protraxit. Quamobrem
& ab Vrbano, & à Neapolitanis granis aliquid me-
tuens, ex tribus quas Roberto parauerat longis nauibus v-
nam conſendens, reliquo Ottonem ad tutelam regni, in Gal-
lias quoque concelit, vt & Pfeudopontifici Carolum Re-
gem conciliaret, & aduersus Duratum noua ſubſidia com-
pararet; quem ſciebat non multo post ex Hungaria compa-
rato exercitu properaturum. Erat tūc Ioannis Andegauen-
ſeſcundus natus filius Ludouicus, rebus gerendis maxime
idoneus. Is cum Ioannam Auenionem conuentam officioſe
coluiſſet, ab ea ſterili in filium adoptratus, ad Regnum Siciliæ
hæreditario nomine ab Ioanna delatum, inque feudum
ab antipapa concessum aspirauit; eaque de cauſa ingentes
copiaſ contraxit, Carolo Rege Gallo adiuuante, qui pro-
pinqiori ſuo Ludouico regnum illud cupiebat; adeoque
& Vrbanum, & Duratum depreſſum eſſe volebat. Enim
vero Robertus Gebennensis tam adoptionem Ludouici,
quam regni Siciliæ cefionem ab Ioanna factam dato di-
ſlomate probauerat, auctorque Carolo Regi fuerat, qui
toleraret, & ditas in Vrbanum toto regno publicari, & mi-
litiam vbiunque protinclarum euertendo illi colligere.
Horum in Pontificem legitimum à Roberto proceſ-

IV.
Vrb. M-
SERE A B
ANTIP. SE-

V. Vrb. VI-
CTORIA
ET ANTIP.
FVG.

VI. IOANNA
REGIN. IN
GALL. SE-
CEDIT.

VII. VII.

VIII.
LITTERÆ
VRB. PP.
AD DIVE-
SOS, ET
NOMINA-
TIM AD
CAPIT. ET
CLERVM
LEODIEN.

IX.
VRBAN.
SCRIBIT.
ARCHIEP.
COLON.
ET RIVS
SVFRA-
GANAS.

X.
LITTERÆ
ARCHIEP.
COLON.
AD LEO-
DIENSES.

YACIB.
VERXATVS
AD EXTER-
NA AVXI-
LIA RESPIC-
CIT.

ANTIP.
RIDELE-
VAS IN
SOS QVI
VRB. OBE-
DIRENT.

sum occasione, refert Theodoric. magna aduerſitates ac pre-
varications in diuerſis regnis ac prouinciis oriebantur.
Multi enim Prelati, Presbyteri, ac Clerici, qui Vrbano o-
bedierunt, ab apostolice terra marique capiebantur, &
rebus exuti vel mari mergebantur, vel ignibus vrebantur,
vel alio crudeli mortis genere extinguebantur, Roberto
cum suis in eos atrocissime fauiente. Wenceslaus Rex
Romanorum, & Ludouicū Pannonorum, Legatos ad
dementem destinabant, vt eum ad mentem ſaniores re-
uocarent, & Vrbano obedire perſuaderent. Cæterum
Robertus parum habuit recta monentes contemnere, ni-
ſi etiam contumelias nihil tale merentes afficeret. Ita-
que aliquos illorum, in equileo ſuſpensos, aliiſque tor-
mentis varijs excruciatos, in ergaſta terribilla conie-
cit, multoque tempore pædore carceris & inedia confe-
ctos detinuit. *Theodoricus Niem lib. 1. cap. 11. 13. 14. 15. 16. 17.*
*19. 20. Collenutius hiftor. Neapolit. lib. 5. Summonius hift. Nea-
polit. lib. 3. Blondus dec. 2. lib. 10. Pigna de rebus Aſſenſis lib. 5. Sum-
ma annal. Aragon. tom. 2. Cracow.*

Vrbanus porro hoſte iam ex Italia proſfigato, vt Wен-
ceslaus, & Ludouicū Reges atque vna cum eis Germani-
am, Hungariam, Boemiam, Poloniā, Daniam, An-
gliam, Hiberniam, Lufitaniam, Belgiū, & fere vniuer-
ſam Italianam in ſide ſua conſirmaret, quid haſtenus contra
hoſtes egerit, datis litteris ſignificauit, hoc quem adiungo
tenore conceptis, ſed aliquantum pro qualitate personarum
variatis. Ita habent, quas Capitulo & Clero ciuitatis
Leodiensis ſcripſit.

Vrbanus Episcopus, ſeruus ſeruorum Dei, &c.

V.

Cum ineffabilis mentis iubilo altissimo referimus gratias, quas
noſtri poſt infirmitate, ex eo quod ſicut à ſide dignis accipimus, largi-
tor omnium bonorum Deus mentium reſtrarum oculis illuſtrauit,
vt declinatis laqueis quos per mundum, pro dolor, Anticribus quæ
vndique eicit, per veritatis tranitem ambuletis. Pro quo pruden-
tiam peſtram digna in Domino laudibus attolentes, deuotionem ve-
ſtram rogamus per viſceris misericordie Iesu Christi, quatenus ſpiri-
tum fortitudinis affiſſimus, litteras, monita, vel mandata illi in-
breviſſimis, alijs Principibus, Comitibus, & Baronibus, nobis etiam pre-
ſenſibus in oppido Francofordiensi conuenit; ibique coram ipſo Do-
mino noſtro Rege Romanorum aſſiſſimis ſibi tam Electoribus, quam
alijs Principibus, Comitibusque antedictis, ceterorumque nobilium
hominum multitudine copioſa preſente, demonstratum extitit mani-
fere, ac ſola ſplendoris claritas est deducit, ſcil. Dominum noſtrum
Vrbanum Papam ſextum, in ſacra ſancta Romana ac vniuerſaliter Ec-
clesia ſummuſ Pontificem, per Cardinalium pro tunc Rome preſen-
tium Canonici & communem electionem aſſumprum, & per eos-
dem ſolemnibus & conſuetis ritibus coronaram: & quod eodem Do-
minum noſtrum Papam ipſi Cardinals poſtmodum, per non modica
temporaria curricula coniuncte ſubsequentium, tam conſiderialiter,
quam alias omnis honoris ſtudio, reverentiaque cultu quibus Sum-
muſ Pontificem venerari conuenit excoluerunt, atque idem Domi-
nus noſtro Apofolicus, ex hiis & alijs que ſingula ſcribere gratia breui-
tatis omittimus, ante omnes discordiam ſchismatis, quod nunc ini-
mici homo ſe deducit inā in quadam mudi clymata nequier
diſcernare contendit, in Papatu pacifica poſſione queuit, ſicut
est iniquitas ſibi, malitia manifestissime detexta est, ac noſtra inno-
cenția, noſtræ iuſtitia adeo notoria cunctis patet, quod nulla po-
tentia tergiversatione ſificari. Testis enim nobis est ille, qui nihil
ignorat, quod ſi ſenſim noſ per ſtūm non intrasse, per horaſa-
tum non ſenſim auſi in Petri Cathedra reſidere. Sed quia, ſicut
est toti mundo notorium, & niſi malitia hoſtium noſtrorum men-
tis culpis obaccaret, ipſem hoc etiam ſaterentur, prout alias ore &
litteris confitit, & per evidencia facta maniſtati, ſigna noſtris
menſeſt facerunt, quod per viam ſancti Spiritus, ad iuſtitudinem
Ecclesiæ vniuersalis onera noſtrum imbecillitatem Deuſelegat; ideo
depoſita formidine, thoracem fortitudinis induentes, decreuiſſus
pro deſonſione veritatis & Fidei Catholice, ſponſe noſtre, qui-
buſcumque pericula & perfecutionibus obiūcere corpus noſtrum, in
illo qui in ſepulcrum non deferit, conſidentes, quod Ecclesiæ ſuam
nunquam derelinqueret, ſicut nec aliquando reliquit, licet eam
quandoque permitrat perſecutionum fluctibus agitari. Nam enim
procellule, que ſuper vacuum montium ſe videbantur extollerere,
incipiunt quietari. Nam poſt nobis nupti missam de caelo victo-
riam, qua Britones & Vafeones, aliique ſipendiari & preſa-
ti hæritarchæ ſequaces conſiſtiſſerunt; poſtquam deſitionem Ca-
ſtrenſi Angelii de vrbe eodem die non ſine miraculo ſequarunt, di-
lecti filii Neapolitani zela deuotionis accensi, predilectionis hæritar-
chæ antipapam, & Catholice fidei ſubuerforem de ciuitate Nea-
politanæ, in qua ſperbarat in peſtilentie cathedralia reſidere, cum ma-

gnō opprobrio fugauerunt. Ioanna quoque olim Regina Siciliæ, que
ab illis peſtilentibus viris ſedēta per errorum tramitem ambula-
bat, abintrato errore būſſinadi nos credit & tenet verum Iesu Chri-
ſti Vicarium, & celeſtis claugeri ſuccoſorem; de die auem in diem
eiusdem Ioanna ſolennes Nuncios exspectauit. Die quoque 111. pre-
ſentis mēſis Iordanus de Vrſinib⁹ de Monte Iordan⁹, qui nos & di-
lectos filios populi Romani, cum auxilio ſequacium Antichri-
ſi multiplicitate moleſtabat, illo faciente, in cuius ditione cuncta
ſunt poſita, in ſpiritu humilitatis rediit ad obedientiam noſtram,
& Eccleſia prelibat. Super hiſ ſuam vobis latius explicabit, dilec-
tus filius Ioanni de Dunghen, & Ioanni Louys, Magiſtris in arti-
bus, & in vtrroque iure peritis harum latoribus, veluti ſidem indu-
biam adhibere. Datum Romæ apud S. Petrum, pridię Idū
Junii, Ponitificatus noſtriano ſecundo.

Scriptis etiam Vrbanus, Friderico Archic平ſcopo

Coloniensi,

& ſuffraganeis illius, eodem tenore quo-
liis Archic平ſcopis; ſolennia illa preſcribens: Nuper cum
vineo Domini Sabbath, ſanctis videlicet Romana Eccleſia vterum
ſuum doleret, & amaricatis viſeribus gratia emittere cogereſ ſu-
ſiria, ex eo quod filios veri ſui quoſ emertruerat, & de inſimis eri-
gena ad culmina dignitatum extulerat, &c. Quas, qua men-
te Fridericus receperit, quidam tam Wenceslaus Rom. Rex,
quam ipſe & reliqui Principes pro Vrbano egerint,
placeſ ex eius ad Leodiensiſ datis cognoscere. Ad cum
modum ſcribēbat.

Prudentibus & discretis viris Magiſtris ci-
uium, & Consulibus Ciuitatis Leodiensiſ, ami-
cis noſtriſ chariſſimiſ, Fridericus Archic平ſcopus Coloniensiſ, VVefphaliæ & Anſgarie Dux,
&c.

X.

LITTERÆ
ARCHIEP.
COLON.
AD LEO-
DIENSES.

Amici dilecti. Noſeritis, quod uipper Serenifimus Dominus noſtriſ VVenceslaus Romanorum Rex, ſemper Auguſtus, cum multi-
tudine Sacri Imperi Electoribus, aliisque Principibus, tam Eccleſiaſiſis quæ ſanctis ſaculat

Archiepiscop. Treuirense aunculo nostro charissimo, & Illustri Princepe D. Ruperto Seniori Comite Palatino Rheni & Duce Bauarie, Sacri Rom. Imperii Electoribus, nostris charissimis, qui etiam litteras suas vna cum presentibus vestre discretioni destinare curarunt, huius facti veritatem simplicem duximus exponendam; vt eos qui contra S. Rom. Ecclesiam, dictumque D. N. Urbanum sextum iniquitatis trahentes vehiculum, unitatem tunicae inconsutilem scindere, ac oves gregis in lupinos morfus seuisimos suis relatis conficit abigere non formidant, patentes cognoscentes super plebem, & populum vestrum Leodium fideles excubias peregrinando, non patiamini per ipsos notissimos Antichristi discipulos dictam plebem christificolam, & salutifica manu Petri Piscatoris abduci, & in abyssum pelagi perpetua periclitatio ne dannari. Precauentes etiam summopere, ne dictorum falsificationum litterae, seu processus, aut etiam infidae memoria eloquia infra veram civitatem villantes admittantur, veleriam audiantur.

Per hoc calamitati quam patitur in praesenti Christi sponsa immaculata virgo mater Ecclesia salubriter succurrit, & in futuro vestre saluti perpetua, ac in praesenti seculo, statu, & honoris integritati praelate tutissimo preudio consuletis; vosque S. Rom. Imperii, cuius honorabile membrum inseparabiliter permanet, redditis orthodoxis verbo & operatione conformes. Nobis & dictis nostris Coelectoribus super his vestram benuolum cum portatore presentium scribere plausum responsum. Datum Lutse die 25. mensis Iulii. Decanus Tangensis. Annal. tom. 3.

XI. WENCESLAI IMP. VRB. DIGNITATEM CVRAT.

Ad eum modum Wenceslaus cum Principibus Imperij, dignitatem Urbani, curabat; operante Pileo Protano Cardinali Legato, quo cum Wenceslaus hoc anno Coloniam venit, ut ibidem statum Urbani, non minus quam in aliis urbibus, quoque velibat, vel Nuncios destinabat, confirmaret. *Trithem. in Chron. Sponheim.*

Urbanus porro, vrb., & ditioni Ecclesiastice prouidere cupiens, ne quid à Gallico milite aduersi accideret, vicarios provincis Patrimonii S. Petri cum plenaria protestatione praefecit, Philippum Alenconium in Etruria & Vmbria; Francicum Prignanum nepotem in Campania & maritima; Andream Bontempum Perusinum in Piceno; Agapitum Columnam & F. Nicolaum Caracolum Dominicum in Flaminia & Aemilia; quibus etiam, ut Legionis munere inter Genuenses & Venetos conciliandos fungentur inuenit; ipse vero censuris Ecclesiasticis Florentini & Perusini exsoluit, atque sedis cum Galeazio Mediolanensem Toparcho, ac reliquis Italiae Principibus percussit, subidia bellica ab eis pactus, quibus Roberto Gallicis auxiliis praevident superior esset. Pronis auribus hi quis numeratu Principes Urbanum audierunt, & non tantum bellum auertendo aut gerendo necessaria, sed etiam amplissima munera illi miserunt, inter qua Elisabetha Ludouici Vngaria vxor, tyaram Pontificiam auro & lapidibus pretiosis insignem, cum sacro apparatu pretij xx. M. aureorum. *Niem. cap. 18.*

Carolus Rex Galliarum Roberti vesaniam secutus, quod *VVafingam*, narrat, ne aliquis per vniuersum regnum suum Urbano obediret, vulgato diplomate edxit, inque refractarios poenam capitum lanxit, addita publicatione bonorum si quis Roberto antipapa contrariebat. Eapropter Urbanus, Roma, ex sententia sanctioris senatus, Carolum Gallum & reliquos Robertianos anathematizauit, & quoque terrarum Legatos destinarat, acta contra illos in vrbe, diuulgari precepit. Ex his, Archiepiscopus Cassiliensis Hibernicus Roma Londinum in Anglia veniens, habito sermone ad populum, Regem Francie, & quoquot antipapa adhæabant, excommunicationis sententia inuolutos denunciavit, Regemque Angliam ad inuadendum Regnum Gallie inuitauit, praesertim dicens esse verisimile, quod Rex anathematizatus non haberet fiduciam resistendi, in *Richardo II.* Sancta Catherina Senens. pro causa Urbani, pridie nonas Maii, huius anni Carolo Gallorum Regi scriptis epistolam, qua nihil grauius, nihil elegantius, aut concipi animo, aut scribi ab illo illius temporis viro potuisse, quo argumento, nihil inferiores, Ludouico Vngaro dedit quib. hortabatur, ut Urbano adhæreret. Apud illu nihil omnino efficit, quod Andegauensis spe Regii nominis ab antipapa promissi diceret. Carolum à concepto iudicio de Urbani electione non discesserunt Ludouicus, in fide Urbani confirmauit. Inter haec etiam Petrus Rex Aragoni, quod regna Siciliae & Sardiniae ab Urbano se consequi pos-

qid PETRS REX

se speraret, Matthæum Clementem, Regium Consilium, iuris sacri civilisque perfissimum, Oratorem ad illum delinatarat; qui si impetraret postulata, obsequientiam Urbano deferrer. Quamvis autem Urbanus, nec quicquam, aduersus paecta inter Fridericum iuniorem & Ioannam Reginam, auctoritate Gregorii antecessoris stabilita Regi concedere voluisse; Petrus tamen qua erat vasta mente prædictus, in summum rerum discrimine, lacerataque christiana republica, duobus de Pontifice maximo dissidentibus, & infestissime contendentibus, de grauissimorum, & sapientium virorum, procerumque sententia, Episcopis suarum ditionum, edicta à Roberto in Urbanum contumeliosa promulgare in regno venuit, & Legatos ad dissidentes misit, si quo modo illos ad veram concordiam aduceret. Reditus tantum Pontificios, penes sequestrum fore, publiceque custodiri, quoque iudicio Ecclesiæ controvergia finem acciperet, in prouincia mandauit, ex Concilio Episcoporum, Ecclesiasticounque viroqum Barchinone initio huius anni congregato.

Quod regnum Sicilia attinet, Petrus, à Friderici maiori patru hæreditaria substitutione, illud expetebat, sequere legitimum successorem aſterebar, repulsa ea pactione quam Gregorius inter Fridericum minorem & Ioannam Reginam lanxerat, cuius decreti sanctione fœmina ad illius hæreditatem arcessuntur. Sed Urbanus, viſus est Sardoa ac Sicula expeditione id temporis aduersari. Cumque ea de re multis audiuntibus sermo efficit institutus, dixit, Regem, regno Sardinie iuremerito ab Ecclesia esse multatum, sequere operam daturum, ut eares palam denunciaret, atq; regnum illud Iudici Arborensi tribueretur. Quod si rem publicam Siculorum iniquo imperio misere, regnumque inuadere tentaret, Alagonie regno euerſurum, multaturumque illum renunciavit. *Surita lib. 3. indic.* Cauſa erat, cur Petrum à regno Sicula inuadendo auerteret. Fridericus iunior Trinacria Rex, ante decem annos in facta concedens, Mariam filiam vicinam regni hæredem reliquerat. Eam Otto Brunfuscanus, Marchionis Montisferrati vxorem via cum regno dotali, ab Urbano Pontifice flagitabat, Urbanus porro, quod sciret Ioanni Galeazio virtutum Comiti ac Toparchæ Mediolanensi, opera Artalis Aлагoræ illum despousam, Principes vicinos committere nolens, coniugium improbabat, negabatque, ne illis decertantibus pro Maria, Italia vinter tam turbulentem tempore conflagraret. Paulo post cum Galeazio initum matrimonium, Guilelmus Raymundus Montecatinus, Manfredo Claremoniano ad id parata tritemi, Mariam Reginam quanquam reluctantem captam imposuit, & Barchinonem appellens, eam Mattino, Martini Montis Albi Ducis filio, Petri Regis ex fratre nepoti despondit. Quod itaque Petrus, primum Friderici substitutione, deinde cum ea ratione non succederet, Maria per vim coniugio celebrato, Sicilia regnum ad se pertinere arbitratetur, vnde Urbanus & Siculorum inter se tumultuantum oppressionem, & impedimenta schismati in fœmine eradicando, & bella atrociora in Italia metuebat, illum ab ea cogitatione dehortabatur; ne regnum Ecclesiæ Romana, hoc titulo inuaderet, diris ostentatis monebat. *Phuzellus de rebus Siculis de poſt. lib. 9. c. 1. Theodoricus Niem. lib. 1. c. 8. addit.* Urbanus, in tanta competitorum anxietate, destinauit Francisco Prignano nepoti, Mariam Regni Trinacriæ hæredem vxorem. Quam, quod proditorie captam, inque Aragoniam abducant, & alteri despousam accepisset, grauita tulisse. Ut raptus est Maria, multas clades & innumerablemala postmodum populis attulit, que Urbanus prævidens, anteuertere cupiebat. Otto Brunfuscanus, quanquam ab Urbano repulsa passus recessisset, tamen illum esse verum Pontificem semper tenuit, & publice dixit, ut meminit *Niem.* Petrus Aragonum Rex, tantum abfuit, ut minarum Urbani terrorre commoveretur, ut etiam magna classe adornari iussa, qua in Sardiniam traiceret, & Siculis rebus accurret, ea se transmissurum confirmaret. *Surita sup. & in Annalibus.*

Præter Legatos ad Petrum missos, alios etiam ad Henricum Castellæ & Legionis Regem iussit Urbanus. Hi, ad Cordubæ agentem venerunt, vtque Urbanum verum Pontificem salutaret, amulum vero Robertum vitio crea-

ARAG. IN
CAYS. VRB.

XIV.
V.RB. PE-
TRVM A-
RAG. REG.
REGNI SI-
CIL. PRE-
TENSIONE
DETERRE-
RE CONA-
TVR.

QVALIS
HENRIC.
REX CA-
STELL.

OTTO
BRVNVS.
VRB. PRO
VERO PÖT.
SEMPER
TENVIT.

XV.
REX CA-
STELL. NEV-
TRI PAR-
TIVM FA-
VET.

TOLETI
SEPVLTUS.

SUCCEDEIT
IOAN. FI-
LIVS.

tum

tum execraretur, postulabat. Vlsum est Regi, Toleti, vires primariae in consilium adhibitis, in frequentiori contentu, de re tanta dijudicare, quo etiam Joannes Regis filius hyematus venire decreuerat. In eam urbem noui à Rego Gallo Legati venerunt, Roberti cause affuturi. Episcoporum & Procerum Concilio aduocato, in re controveria, sui iudicij non esse responsum in partem alteram inclinare, facturos, quod Ecclesia iudicio decretum esset. Quicunque in prouincia ad Romanos Pontifices pertinenter, integra ei fore qui emulum superaseret. Eo reponso Legati dimisi sunt principio huius anni. Non impune Rex tulit, quod in partem Urbanus amplius non inclinasset, diuina permissione, vt ferebat fama, veneno Maurico extinxetus. Rex Granatæ Maurus, ne belli impetus ab Henrico in se verteret formidabat, ex conscientia eorum quæ Petrus Rege fecerat digna meruens, neque fari Henriciani placatum esse arbitratus. Itaque nullam retinenda potestatis nisi in se spem fore, eo omnes cogitationes intendit, vt prævalidum hostem ex insidiis occuparet. Maurus quidam eius suatu simulato exilio, accommodatique tempori officiis, Henrici gratiam promereri non deslebat, elegancia pretiolaque munera addita, gemmae, ocreaque habiles, Maurico opere pulcherrimæ, sed præstante atque efficaciter medicatae. Sic donec auctoris fama vulgaruit, & exitus fidei conciliavit, quod quo primum tempore eas induisset, vis morbi lethalis illum inuaserit; netuorum dolore prudentiores extinctum aiebant, ad 111. Calend. Junij, die decimo, ex quo capite rotat. Fuit Henricus aduersus aque ac prosperis viradmirabilis, constans aduersus fortuita, acer consilio, manu promptius, cibo promiscuo, veste cultique corporis vix a ceteris distinctus. vindicatis maternis fraternisque manibus amuli sanguine, regnoque ablato felix: clarissimum exemplum, obscuritatem natalium virtutum non officere. Si libidinis intemperantia abesseret, antiquis Regibus pat, Nam profus liberaltatem, qua regni potentiam immisus vissis est, temporis perturbatio satis excusat, proceribus alliciendis confirmansque, ingentia munera data. & erat æquum, victoriae præmiorum participes esse, qui fuerant periculorum & laborum. Sed et tamen munificentis postremis areanisque testamenti tabulis restituta est; cognitis à latere ab hæreditate exclusis, ac iis tantum admissis, qui recta serie succederent filij, nepotesque. Vnde alio tempore magna eorum oppidorum, quæ donata erant, pars ad regiam reddit ditionem. Affuit mortuus Ioannes Mauricus Seguntinus Episcopus. Eo interprete Joanni successor hæc missa mandata. In Pontificum dissidio, non temere in alterutram partem inclinaret. Deum præ oculis & incolumentem Ecclesia habebat. Gallicam amicitiam omnibus officiis tueretur; vnde tantum præsidij rebus asperis extitisset. Captiios omnes christiani nominis redderet libertati. Nullum neque manus, neque magis pretiosum iusti imperii instrumentum, quam bonos amicos existimat. Morienti Henrico Regi defunctoque vestis Dominicanus ordinis iaduia. Id eius voluntati amorigue, quo eum Ordinem complectebatur ob Diuini Dominici sui gentilis memoriam datum est: & Regibus solenne erat ex eo numero & ordine Sacerdotes diligere, quibus conscientia vulnera detergerent, procurarentque. Vixit annos sex & quadriginta, menses quinque, Toleti sepultus, facello eius sumptibus extuto, ea parte maximi templi, vbi præcipua turris surgit, Marremque virginem de celo delapsam vestigio olim constitisse, ducta per manus traditione affirmatur. Verum id facultum Caroli Quinti Imperatore in alium locum migravit: vbi Henrici, eiusque filii & nepotis Castellæ Regum, atque vxorom sepulchra lex, cum inscriptionibus extant opere elegantia: vbi sex & triginta sacerdotes sacra quotidie hostia pro eorum animabus parentare non defuerint. Regis Henrici funere pro curato, Ioannes eius filius Burgis in Olgarum templo, vna cum Eleonora coniuge, regni coronam ab Ancistite Catholico suscepit, cum prius Sacramentum, de immunitate Ecclesiasticanon immuenda sed seruanda, tuenda, atque amplificanda, verbis solenni more conceperit, atque leges regni dato diplomate confirmasset.

Conturbauit tunc publicam urbis regnique letitiam, causus Iudaicus, qui à scelerata corundeni perfidia per id temporis accidit. Opera præmium est narrare, ad fraudem illorum pernoscentiam. Iudeus quidam in ea gente prima- riis, opibus copiosus, cui Iosepho Picho nomen fuit, fraude sua gentis occubuit. Vectigalium rationibus præfectus, magna ex ea re tum gratia, tum autoritate apud Regem & Principes fuerat. Iudei quidam in ea natione principes, qua causa non proditur, sed tamen exosi hominem, eius intercambiandi consilia communicarunt. Diploma à Rego inciso, & quid subscripteret ignorante, vt continuo perimere mandans, fraude ablatum. Adiunctus Regius apparitor, seu simili deceptus fraude, seu pecunia cortups, quod sibi tum de eo supplicium arguit. Facto agmine in Iosephi domum inuaditur, venturi lecurus inopinato obtruncatur; fraude cognita, sceleris auctoris interrogata supplicia; Iudeorum genti in sua nationis homines animaduertendi in posterum potestas ablatas; quod temporibus ante datum erat Principum dissimulatione, propter ararij egestates, genti pecunia omnes vias callenti. *Mariana de rebus Hispania lib. 17. c. 2. 3.*

Non eiusmodi fidei, Comes de Denna Hispanus, erga Ioannem Schakelium Angliam, quanquam ab eo captus, mancipio loco esset, & haberetur. Intercepserat iuueni, in eo prelio, quod contra Henricum Hispaniarum Regem, ante undecimum annum gesset: neque Richardo Anglo, id est, suo Regi eniuxi captiuum postulanti concedere voluerat; quin potius, anno superiore, vt narrauimus, vinciri, & in carcere Londinensi detinendi, quam illum tradere decreuerat, donec id bono eius fore, & libertati Ecclesiastice à Richardo imminutæ seu violata satisfactum esse accepisset. Ad possessionem Comitatus ineundam, captiuius querebatur, vocabaturque: Richardus iuueni, qui haecenus quis, cuiusque esset nesciebatur, nec nisi conjecturis apud Ioannem detentus esset dicebatur, fauerebat: ac insuper, quod Schakelium è Basilica Westmonasteriensis tumultuose rapuisse, inque ea Robertum Haule interimi tolerasset, quinque Sacerdotia in eodem templo profanata erigere spondebat; si modo Schakelius Comitem representasset. Ibi Schakelius cunctis admirantibus, famulum qui pone se erat exhibuit, Comitiisque fidem in exemplum obiecit: quod is quanquam captiuus, in maximis calamitatibus, in variante fortuna, in tempore Westmonasteriensis, inter medios lictores, in carcere Londinensi, inque periculo præsentaneo moris atrocissima, hominem externum, hostili animo libertati aduersum, nedum non prodidisset, neque deseruisse. In Pontificum dissidio, non temere in alterutram partem inclinaret. Deum præ oculis & incolumentem Ecclesia habebat. Gallicam amicitiam omnibus officiis tueretur; vnde tantum præsidij rebus asperis extitisset. Captiios omnes christiani nominis redderet libertati. Nullum neque manus, neque magis pretiosum iusti imperii instrumentum, quam bonos amicos existimat. Morienti Henrico Regi defunctoque vestis Dominicanus ordinis iaduia. Id eius voluntati amorigue, quo eum Ordinem complectebatur ob Diuini Dominici sui gentilis memoriam datum est: & Regibus solenne erat ex eo numero & ordine Sacerdotes diligere, quibus conscientia vulnera detergerent, procurarentque. Vixit annos sex & quadriginta, menses quinque, Toleti sepultus, facello eius sumptibus extuto, ea parte maximi templi, vbi præcipua turris surgit, Marremque virginem de celo delapsam vestigio olim constitisse, ducta per manus traditione affirmatur. Verum id facultum Caroli Quinti Imperatore in alium locum migravit: vbi Henrici, eiusque filii & nepotis Castellæ Regum, atque vxorom sepulchra lex, cum inscriptionibus extant opere elegantia: vbi sex & triginta sacerdotes sacra quotidie hostia pro eorum animabus parentare non defuerint. Regis Henrici funere pro curato, Ioannes eius filius Burgis in Olgarum templo, vna cum Eleonora coniuge, regni coronam ab Ancistite Catholico suscepit, cum prius Sacramentum, de immunitate Ecclesiasticanon immuenda sed seruanda, tuenda, atque amplificanda, verbis solenni more conceperit, atque leges regni dato diplomate confirmasset.

Desauit tunc diuina vindicta, in violatores cuiusdam Sanctimonialium in Anglia cenobii. Ex Regi servatus sententia, decretis Duci Britanno aduersus Gallos hostes auxiliis, Ioannes Arundelius classe comparata, commoditatatem traiciendi donec mare detumeficeret, in litore Anglicano expectans, ad monasterium quoddam vicinum cum suis perrexerat, si à Sacrum Virginum Praefecta, hospitium sibi & illis potuisse impetrare, intra claustrum penitiora. Sanctimonialis autem fœmina, narrat *VVafinghamus*, mente librata per tales hostipes possent emergere, & quia omnino religione talis peritio contraferat, cum reuerentia & humilitate quædecuit, exposuit sibi, iuuenies plures qui cum eo venerant & impelli posse de facili in scelus inexpiable, quod non fuisse in opprobrium & infamiam illius loci, sed in periculum & perniciem sui & suorum redundaret. Potius castra pudicitia impugnare viraret, & omne genus flagitii effugere laboraret, si vicitore de hostibus obtinere cuperet.

Contra Arundelius magis cepit propositum vngere, illamque falli in suis suspicionibus dicere, nec esse verisimile quod mente imaginari pertractaret. Ibi illa solotenus prostrata, viros effrenes & indomitos milites commemorare, neque expedire qui claustra tenebant: proinde pafsis manibus iniuriam sacro loco ne inferatur deprecari: nisi Deum vltorem expectaret. Contempit ille supplicantis preces, & mox milites intra monasterium introduxit: qui spiritu diabolico agitati, perruptis cubiculis, virginis sine nubibus, sive velandas, filias nobilium, nec non viduas atque matrimonio coniunctas, que indidem deuotionis gratia sece conluerant, ac præterea ipsa Deo dicatas sanctimoniales, ausu sacrilego incæstarunt. Parum deinde habuerunt indidem illas polluisse, nisi etiam easdem nauigaturi rapuissent, & reluctantes nauibus imposuissent. Addiderunt, & calicem ex altari sacramentum eriperent, & sacerdotem, ut erat sacris operantis veste sacerdotali indutus, repente fannis & contumelias exciperent: propter quae miseri, euocatis circumciuinis sacerdotibus, ad litus processit, & candelis accensis, campanisque pulsatis, anathema sacrilegis dixit; nec non proieco in mare cereo, grauissimum calamitatem imprecatus est violatoribus loci sacri. Vix à littore soluerant, cum venti velut agmine facto incubuere mari, ceruleusq; super eorum caput nymbus, noctem, hyememque ferens, & terram mari milicem exortus, mortem certissimam oculis eorum obiecit. Quodque ipsa morte terribilis fuit, diabolica visio horrenda inter sacrilegos apparuit, quæ perditioni horum qui in Arundeliania nauis vehebantur, imminere videbatur. Iactati inter fluctus, cum nec quicquam exonerato nauigio profeciente, in feminis temere abductas manus iniecerunt; & pars occisæ, pars viuæ, in gurgites eiecerunt, eoque facinore, citam vitionem sibi accelerauerunt. Ad litus enim Hibernicum in arenas eieci, à fluctibus reuertentibus in profundum pelagi retraxi, infelicem mortem inter vada & syrtes hauserunt, quoquæ scelerillo execrandæ se implicant; Arundelio ipso in primis, ad orcum præente. Thomas Percyus, Hugo Calverleius, & nonnulli sociorum, qui Arundelium, ne classem sacrilegio contaminaret fuerant dehortati, post triduanam iactationem, diuino beneficio salui & incolumes eusæ: ut omnes manifeste agnoscerent, & certissimam vindictam diuinæ seueritatis in flagitiosos, & evidentem benignitatem dominica pieratis, in eos qui scelus exhorruerint, in Richardo II. Thom. as.

XIX.
PESTIS IN
ANGL. OB
VIOLATAM
ECCL. MAIES.

XX.

XXI.
OBIT S.
JOANN. BRIDL
TONIENS.
IN ANGL.
ET EIVS
VIRTUTES.

Addit infuper *Vvalingam*, partes boreales Angliae hoc anno, gran pestilentia laborasse: ex qua fere tota illa patria fuit desolata. quo tempore cum Scotti eas regiones peruestarent, & iam iam morituros iugularent, hac ratione se fore à contagione liberos existimabant, si quotidie summo mane ista oratione sece præmuniissent. Senior, vel maior natu, inter ipsos, *Benedicite, inchoabat*: reliqui, *Dominus respondebat*: tum ille adiungebat, *Deus, & Sanctus Kyngarius, Sanctus Romanus, & Sanctus Andreas servent nos hodie, à diuina gratia, & feda morte qua Angli moriuntur*. Causam eius cladis Thomas, in peccata hominum referebat, inter quæ primas vendicabant, sacrilegia, oppressiones pauperum, & violatio Ecclesiastica maiestatis: quæ, ex speciali, *aibat*, gratia Deus temporaria morte vindicaret. Eapropter Scotti, ab hac diuina gratia liberi esse cupiebant, ex qua illa superiori formula orabant.

Eodem anno Vrbanus Papa, Eleazar Episcopo Theatinus, tit. S. Albina prebytero, nec non sex aliis S.R.E. Cardinalibus, negotium canonizationis S. Brigitæ commisit: qui in actiones vitæ illius atque reuelationes, apparitiones, & miracula inquirerent: & quicquid explorato didicissent, Sedi Apostolice renunciarent.

Hoc ipso anno, in eolum emigravit S. Joannes Prior Monasterii Bridlingtonæ Canonorum Regularium in Anglia. Hic pīis parentibus natus, & ab eis in pietate Domini enutritus, nec non studiis liberalium disciplinarum admotus, breui longo interuallo omnes post se suos condicilos reliquit. Neque tamen soli acquirendæ scientiae deditus fuerat, sed caelestibus animo inhians, cum esset in schola Oxoniensi, crebro interruptis disputationibus scholasticis, interiori homini excolendo vacabat, templi animi sui supremo Principi dedicans, & in Dei ac proximi hono-

referenti spiritu sece exercens, atque in ipsa iuuenili ætate toto animo Deo addictus, aduersus illatas iniurias & contumelias placidum & tranquillum sece exhibebat. Leuitatem & petulantiam omnem perpetuo vitabat, suo potius & omnium cupiens militare creatori, quam vanis & friuolis occupationibus tempus terere, & bonas horas male collocare.

Hunc in modum in virtutibus edicatus feliciter, in Comitatu Eboracensi, in locis maritimis, nec multum à Monasterio Bridlingtonensi remotis, cum biennium exegisset Oxonia, ocyus domum reuersus est, atque illuc non tam humana institutione partam, quam celesti vñctione infusam perquisuit scientiam: atque in ipsa iuuentute maturos annos induens, quod ætati deera, virtutum studiofa conuersatione suppleuit. Cum sic autem & scientia, & honestis moribus esset ornatus, vir quidam celebris ac opulentus illum suorum filiorum voluit habere formatorem, qui eos & litteris, & moribus imbueret, atque à virtutis coercent. At ille perpendens teneram esse lili substantiam, que spinarum aculeis facile perforetur, timens etiam astus infantium libidinis, vigesimo ætatis sua anno, magno religiose vita ardore correptus, virtutibus præclare instrutus, Christi sempiterno seruitio se constituit mancipare. Monebatur enim etiam iis rebus, quas partim quotidiana discebat experientia, tot inter homines existentibus contentionibus & discordiis diuturnis, partim memoria repetebat scripturis diuinis, Abel & Caim uno parente editos, columbam pariter & coruam in arca commorantes, Isaæ & Ismaelem inter se colludentes, ab ipsis primis creati orbis initis improbos bonus admixtos; denique multis vndeque male blandientis mundi laqueos esse propositos. Horum accurata consideratione incitatus, Bridlingtonensem ceonobium petiit, atque illuc non secus atque Angelus eieci, à fluctibus reuertentibus in profundum pelagi retraxi, infelicem mortem inter vada & syrtes hauserunt, quoquæ scelerillo execrandæ se implicant; Arundelio ipso in primis, ad orcum præente. Thomas Percyus, Hugo Calverleius, & nonnulli sociorum, qui Arundelium, ne classem sacrilegio contaminaret fuerant dehortati, post triduanam iactationem, diuino beneficio salui & incolumes eusæ: ut omnes manifeste agnoscerent, & certissimam vindictam diuinæ seueritatis in flagitiosos, & evidentem benignitatem dominica pieratis, in eos qui scelus exhorruerint, in Richardo II. Thom. as.

Præceptor eius eximias virtutes demandata ei fuerunt Præceptorius, Eleemosynarii & Supprioris ministeria, in quibus recte atque ordine sece geflit. Ab aliis functionibus, quæ mundi huius tumultibus & tempestatibus exposita sunt, ad tempus i. lum diuina prouidentia præseruant, ne animus recens virtutum ornamenti pulchre compositus, mundi huius occupationibus implicatus, fallaci rerum labientium amore obscuraret, & excaerarer. Ita ille protector noster Deus, ut quondam Noc ad iluuium, Loth à caelesti incendio, Isaac ab impendente gladio, Joseph à cœmina calumnia & carceris angustiis, Moyen ab ira Pharaonis, Rahab à ciuitatis excidio, Iona à mortis periculo, Sunanam à falsis testibus, Daniel à leonibus, tres pueri ab ignibus, sic monastica vita specimen Ioannem, à sequentis blandientisque facultatibus seruauit.

Cum famam virtutum eius cresceret, accidit ut Monasterii Præposito in Fratrum manus suum munus resignante, vota omnium sancto id agente spiritu in eum conferrentur, quod ea functione dignum iudicarent. Sed ille ut erat humillimus, ita ad eos Itane vos, in Ecclesia strutta, imbecillas pigræ vires, columnam vultis statuere? Hominem cæcum hostiles dolos & machinas posse peruidere putatis? aut canem mortuum, latratu suo lupos gregi Dominico insidiantes abigere? An vero ignoratis, dum

abest maceria aut idoneum munitum, vineam Domini fraudulentas vulpeculas demoliri? Itaque ego multa in uolatus ignorantia cœcitate, etiam si ad columnam alliger, & multis conficiar plagiis, non tamen audebo istud in me onus recipere. Ad eum modum illo sece excusante, alius electus est. At illo intra annos non ruitus peste sublatu, diuina sapientia prouidentia, volens lucernam tanta luce conspicuam suis radiis etiam alii prælucere id efficit, vt denuo liberis Fratrum suffragiis electus sit. Et quamuis ille, oneris eius immane pondus attendens, ægre ad tempus animi sui æstus tolerat, tandem tamen diuina consolatione perfusus, atque maior ex ætate matuore accedente iudicio, animaduertens quanto laboriosus est vita huius peregrinatio, tanto ex Dei gratia illustriorem quoque fore triumphum ex hoste tartareo, humeros sarcinae supposuit, confidens in clementia & adiutorio Salvatoris.

In eo officio afflicti compatiens, eluctientes panit, nudos vestiuit, frigus temperavit, dolori consolacionis fomentum adhibuit, lachrymas abstergit, oppressos subleuauit, pacem conciliauit, vincitos liberavit, federmannos confirmauit, lites consopiuuit, bella remoratus est, indicias produxit: ægris salutem, seruis libertatem restituit, clementia profligauit crudelitatem, detexit fraudes fuso veritatis illatis, destruxit instaurauit, noua ædificauit. Quiet contemplationis feruentius operam dedit, cum Fratribus nocturnis pariter ac diuini horis preces Canonicas tam accurate persoluens, vt auditio campanæ signo, si negotiis secularibus occupatus fuisset, Fratribus voce lamentabilis sepius diceret, se ægre à Rachelis diuelli complexibus, propter importunitati Læ actionem, proximis necessariam tantopere. Carterum, ne à sacrificio celebrando, diuino tempore retraheretur, solebat illud, etiam frigidissimis anni temporiibus, in aurora conficere. porro omnipotentis Dei amore inexplorabili inflammatu, ob nimium animi ardorem vestimenta quedam frigori arcendo opportuna deponebat, nihil interrin sentiens aspernum gelu, quo cum premeret, ab eius vertice visebantur densi prodire vapores, perindeatq; solet ex multis bullientre aqua. Interim nonnunq; spiritus eius in Deum rapiebatur; corpus vero quasi examine cernebatur, quod suo pondere depresum vix subsistere potuisset, nisi ab aliis sustentatum esset. Quodam die eiusmodi iuunda deuotione affectus, in suo Sacello voluit sacrificium sacrolæcum offere, ministro illius cum quodam homine seculari ei assistente. Præmissis igitur priuatis orationibus & meditationibus, mox sacerdotales vestes indutus, cum anhelo pectori caelestis patriæ gaudia contemplaretur, vñquæ ad epistolam omnibus rite præactis, ministro dixit, qui hominem illum iubetet à Sacello discedere. Quod cum fatum esset, vt aeo diuino amore est inflammatus, vt præ multo lachrymarum imbre verba pronunciare non possit. Istud ille non virtuti sed infirmitati attribuit, nolens ut minister illius gloriam alii renuntiaret. Certe adeo erat humilis, vt etiam eos diligenter, qui ipsum contumelia afficerent, ingratius beneficiis obrueret, vanas adulantium laudes odire, honores fugeret, inferioribus ministaret, proiectioribus sociabilem se exhiberet.

Porro gregi sibi commisso vigilanter intendens, aduersum maligni demonis tentationes subditos suos, exhortationibus & bonis exemplis egregie animauit. Desides & pigri in praestando officio, castigabat: pios & religiosos gerentes, fauore & amore prosequebatur. Fratres diligenter admonebant, vt a dominibus officialibus mulieres excluderent, ne mente vacantes libidini, à beatorum consortio fierent alieni. Communi cibo cum fratribus in refectione velcebarunt, nisi aliquando propter aduenientes hospites cogeretur abesse. Noctibus in dormitorio cubabat, nocturnisque precibus quas matutinas vocant peraugil intererat, multum reformidans, si secus tempus exp̄deret, cum lampade vacua non se peruenientur ad epulas colestium nutriantur. Agrotos sollicitè visitabat, eis opportuno tempore res necessarias subministrans. Apud hospites iuundus, eis apertos aliis distribuebat, inter delicata ferula sepius folio pane contentus. Quod tamen ne alii admirarentur, ipsi gloriam inanem pareret, cibos considebat & partiebatur, sed caute eos in aliquo vasculo reponens, cum edere putaretur. Dei amore carnem abstinentia macerabat.

Sermo eius haudquaquam infructuosus fuit, nec delectabatur verbis friuolis & superuacaneis, sed virilibus, ab ipsa scriptura diuina depropria, cuius erat admodum studiosus. Mos illi fuit, nocturnis precibus persolutis, reliqua noctis parte studio deuotionis impendere, accurateq; in suis actus quotidianos inquirere, idq; non sine lacrymis & eiulatu. Ita meditando & vñq; ad auroram contemplando, vñque quo sacrificium Missæ offerret præclare occupabatur, aduersus omnia vita communis, rerum conditor multas gratias agebat. Tanto deuotionis igne inflammatu, tot virtutibus innotescens, precibus diligenter intentus, rara benignitate conspicuus, cœlesti consolatione abunde fruatur. Quam vero insigni fuerit patientia, sequens narratio declarabit.

Quidam ex Fratribus eius monasterij magno furore commotus, procaciter in aulam ingressus, vbi vir mansuetus cum quibusdam familiariter conferebat, multa in eum conuicia cœtum loise & impotenter lactauit, minis & clamoribus id se effectum sperans, vt ira permoqueretur. At ille bilis exp̄ers, & columbine simpliciter amans, ne verbum quidem ei respondit. Id cernens aliquis, p̄a carteris viro Dei magis familiaris: Cur, inquit, tam atrocia huius hominis dicta perfers, cum verbo vñco possis edicare, vt redeat ad suum cubiculum? Vides, quas suis verbis rationes prætexat, vtque ex latentis nequitæ fouea tumens superbia, innocencia proculatrix noxiū caput attollat? Quid ita negligis existimationem tuam, honorisq; tui iniuriam? cur tantæ nequitæ administrum non reprimit? Huic Beatus vir respondit; Si flamma vorax ædifici teat lambens in sublime feratur, num tu consulte facturum putabis eum, qui plus erat materia in flamnam iniicere velit? Frater ille ad præfens magno ardor futoris æstu, cui si ego comminationum faculas admonere velim, furor eius magis magnisq; inflammabitur, atque ita fieri, vt in rectam viam placide & amanter non possit reuocari. Sed vbi haec flamma deſerbit, tum demum ad opportuna remedia animo delibero accedemus. His dictis, nihil commotus abscessit, cum Davide sacre scripturæ pulsans citharam, atque ita Saulis insaniam contemplans, ea enim suauissima harmonia, didicerat inuidiæ velaniam profligate. Ita naturæ propensionem comprimens, diuinæ gratia beneficio Christi se fidelissimum sectatorem comprobauit. Eam vero & reliquias virtutes addisceret, probatissimum Ecclesiæ Doctorum libros, scripturarum ardenter studiosus amator studiose perlegit, lectosque memorie commendauit, & ad vñsum quotidianum reuocauit.

Rerum exteriarum curam ea moderatione gesit, vt anima cum Deo coniungendæ studia atque rationes nequaquam omitteret. Otium, vñtorum omnium fomentum strenue à se repellens, aut in Marthæ labore scitulos, aut in Maria quieras & iuendas contemplationes incumbebat. Cum Frater quidam non paruo ære à mercatore cuculam sibi comparasset, & de illo apud sanctum virum coriquestus, intolleranda quoque iniuria affecisset, volens plus pastor eius fastum superbiāq; sanare, quod non esset neclusus, vt quemadmodum rubigo ferrum, & tinea vestem corruptit, ita superbiadem olitur religiosam humiliatem, Fratri auctor fuit, qui pretiosum amiculum reiiceret; cum ipse pariter vñtoribus amiciretur. Nam quidam multa instantia apud ipsum egerant, vt propter functionis dignitatem pretiosis bellibus vñteretur: at ille modestissime respondit: Agnorūm pellicula abunde sufficiunt arcendo à nostris corporibus frigori; videlicet noluit eorum inepris persuasione obsequi, qui iam in sui contemptu perseuerans, secularis pompa omnem fastum protriuerat, & adulterantem superbiā eneruandi vires accepérat.

Cum vitas sanctorum Patrum legeret, locum quendam diligenter obseruauit, vbi impurus dæmon scribuit visibilis apparuisset, cœdum eremita, quod etiam venerabilis memoria Wilhelmi Slegtholmensē, miraculis celebrem cum permouisset, scilicet a Beato viro, quid causa sit, quod non itaiam conspicutum se præbeat Sathan, vt olim sanctis illis Patribus consueuisset. Ille vero respondit: Antiquorum Patrum mannos, non fallas splendor, & inanis gloria, sed diuina gratia illustrata. Itaque facile illi fraudulentas iniimici machinationes pertinidentes, cœpū-

BEAT VT
SOLE HAT.EXTERNO
RYM AD
IPSVM C5-
CVR SYS.EIVS DE
EVANG. S.
IOAN. ELO
GIVM.XXII.
LAVDARI
SE AYDI-
ENS ABSC
DIT.QVANTU
VANAM
GLORIAM
FUGERIT.MIRACV
LA EIVS DI
VERSA.

I.

giles inuiti illum fortiter expugnarunt. Quod ille superbus non ferens, difficilima tentationum certamina illis obiiciebat, monstruosas formas & tētrimos impetus eius ingerens, ut vi illos in peccata protrudaret. Nos vero qui facile ei obedimus occulti tentationum iaculis cito prosternt, etiam nullam nobis terram speciem representent.

Fama sanctitatis Beati viri procul euagante, perfectissimi quique Britannia viri, à finibus terre properabant ad eum, audituri sapientiam Salomonis: plane persuasum habentes se felices ad sua redituros, si cuius digni forent colloquio. Ex his nonnullis sciscentibus, cur perfectius monasticum institutum non completeretur, illi sapienter respondit: In quolibet monastica vita genere, postsumus continenter animo cœlestis patriæ gaudia contemplari, & progredi in virtutibus sanctitatis. Interim tamen fateor, ait, me huic instituti, ea quæ substantialia vocant nequid impudicis: ac proinde temeritatis arguendis sum, si laxioris vita etiam minimanum obseruans, arctiori disciplina me tradam, sublimia professurus.

Quibusdam pereonantibus; quis Canon monasticis potissimum sit consecrandus; respondit; Euangelium secundum Ioannem, omnes Canones excellerat. Et quidem ipse beatus vir inter huius procellosa vita tam variis casis & innumerae discrimina, diuinis amoris pennis ultra sydera sublatus, atq; inde cōtemplans quicquid id orbis habet, id omnne instar aquæ præterlabentis euaneat, præclarus S. Ioannis doctrinā sibi ipsi normam vitae delegebat: eaq; propter sicut inter quatuor Euangelistas B. Ioannes, ad cœlestia, sublimer in istar aquile eulans, summa diuinitatis mysteria cūdientius pronunciavit, sic ea tempestate aliis Ioannes cœlestium mysteriorum probe conscius, eximio contemplationis volatu, calcaris terrenis, sese cœlestibus inseruit, cui rei confirmandæ non modicæ id conferri quod adiungo.

Cum aliquando ex officio diuersa loca quæ monasterij ipsius ditione tenebantur inuiseret, ad quandam inclusum in Comitatu Richemundia diuerterit, ut inter tot externas occupationes spiritualibus colloquiis animum accenderet atq; inflammaret. Oblata autem fuerat illi inclusus superiori nocte visio, illam confolans atq; cōfirmans, quam illa beativo exponens; Vidi, inquit, obscura nocte, nulla apparente Lumen, aquilam suæ formosam expaxisse alis domum hanc circumvolare, in cuius rostræ chartula brevis habebat, cui hac verba erant inscripta; Iesus est amor meus. additq; illa inclusa; Tu vero Pater, es aquila illa pro tuorum excellentia meritorum, qui magna cœstantia mundi conceptio amore, diuino fortiter inberes. Ille vero ad hanc respondit; Nos quidem eo animo hic accepimus, ut virtutis colloquio omnipotentis Deitatem & benevolentiam nobis conciliaremus. at nunc, ut video, malus demon, vitiorum nostrorum callidissimus explorator, per tot inanes sermones sibi aditum parat in animos nostros, atque his dæcis ocyus abscessit, indignè ferens importunam ac prepostoram sui laudationem.

Ceterum, quantum vanam gloriæ fugiebat, tantù aduersus monasterij quantumvis terribiles oppresores, clypeo fortitudinis armatus, alacer procedebat. Administer quidam Lancastriae Ducis, exactor seuissimus, sibi Dominum, tanquam Assuerum alter crudelis Aman, in augmentu facinoris sui in innoxio Mardochæus scelerate incitabat; fratresq; eiusdem Principis autoritate, timenti animo, viro mansuissimo multas minas intentauit, in monasterij irreparabile detimentum. Contra vero sanctus vir constans præditus, nihilq; furore illius fracto, lenire furentे decreuit, eumq; benigne admonuit; ne pro vitiis ait, erga Dominum tuum studio & amore, quia te coimpellit, ut bona nostra quotidie affligas atq; diripiás, in tartaru destrudaris, pœnas illi daturus aeternas. moxq; recedens, opem à Dño atq; consolatione petuit, & impetravit. Mane enim Sol illuciente, qui paulo ante superbia inflatus Luciferum quendam representabat, magna cordis contritione immitatus spopodit, se in posteru monasterio amicu futurum. Ad hunc modum gratia S. Spiritus in mente improbi conuerit, efficitq; ut bonos amaret, iuvarerque, quos ante stimulante inuidia perseguiebatur.

Miracula quoq; nonnulla sanctus vir patravit. Quinque viri mari tempestate iactati, in summo versabantur discretione, ita ut se emersuros desperarent. Tandem sua lugentes peccata, atq; gesta B. Ioannis viventis in memoriâ regnantes, viderunt quendam illi simillimum, in regulari habitu

illis apparentem, & malum natus manu firmantem, ipsam quenam ad littus maris appellatam. Soluti periculo, cam ad monasterium accessissent, processit illis obiuvum vir Dei, nunquam eis corporaliter visus, quem illi ex imagine apparente cognoscentes, pedibus eius adiulci, liberatorem suum prædicabant, non minus quam olim alij Nicolaum Myrensem, quos ille pariter à naufragio seruauerat.

Famulo cuidam, ex grandeva uxore partum desideranti, in Dominum sperare, atque domum reuerti cum iussiſt, duas filias impetravit, quarū alteram gibbo deformem, & facie horrendam cum pater natam doleret, idque sancto viro representare; is domum redire, & digitum in summo gibbi vertice ponere imperauit; ego vero, ait, Dominum incessanter, ut sanetur, interpellabo. Redit ille domum, ter appositum digitum gibbo, atq; intra breuis hora spatum infinitum sanatum apexit.

Alio quoq; tempore fœminam quādam febris grauitate laborantem, precibus suis Ioannes curauit. Aliquando ad granarium accedens, cum modicum frumenti, q Fratribus sufficiere non posset reperisset, ministris ut diligenter illud seruarent præcepit, cui Deus larga manu addat benedictionem suam, dicens, illudque multiplicet & augeat. Non fuit inanis illius deprecatio, frumento illo intantum auēto, ut decem partibus priorem mensuram excederet. Eundem in modum postea & hordeum auētum fuit, ab oratione illius.

Adueniente autem tempore, quo sancta eius anima, post reportatam de hostie victoriā, fides æthereas penetratura erat, peste correptus in latere, venientes Fratres horrabatur, ut humilitatis, concordia, & obedientia iusta seruarent: atque per charitatē unanimes, statuta monastica etiam minima religiose custodirent: ipso defuncto Pastorē charitatis seruore inflammatu statim deligerent, diuitias & delicias mundi contemnerent, atq; per sanctuarum virtutū exercitia conuersionem monastica Deo & hominibus probarent.

Morbo ingraescente, cum medicus leniendo dolori medicinam præscriptam iubet, admittere, sive quanquam non profuturam ad vitam prolongandam optime perspiceret, obedire tamen voluit, ad D. Augst. quam professus fuerat regulam iubentem; Fiat sine murmuratione, de consilio medici, quod faciendum est pro salute. Tribus continua diebus lecto decumbens, sepius bearorum spirituum visitatione & cœlestibus visionibus confortatus est, idque adeo, ut pro illorum supernorum ciuium reverentia, quos sibi assisteret cerebatur, iussum alpiciens crebro deponeret pileum, eosq; hilariter salutaret. Mortis horam, sacerdoti, qui à sacrifici illi fuerat prænunciauit, eaque plane, sexagenarius, ad sextum Idus Octobris, à corpore in caros migrauit, postquam multis virtutum exemplis, tanquam luculentis radiis, militantis Ecclesie firmamentū dum vineret illustrasset, atq; Prioris officio, annos xvii. summa cum sanctitatis laude funsus est. Fuit innocentia Abel, Enoch munditia, quando præculatis virtutis per virtutum itinera cum Deo arabulauit. Spei certitudine Noc, ex virtutum materia arcam cordis fabricans, qua ab inferorum dilatio & fluctibus extortus gehennæ liberatus est. Abraham fide, suos enutriens filios, qui eius vestigiis inherentes, illud monasterium miraculum signis illustrarunt. Jacob labore, propter Rachelis obtinenda consortia, Lia actus occupationes nō recusans. Iob & Thobias patientia, inimicorum vexatus iniurias, nec tamē peccans in labiis suis. Humilitate David, Salomon sapientia: dedit enim ei Dominus cor sapiens ultra omnes dæcessores. Ezechias pacientia, etiam ob minima peccava multas lachrymas dolo iis effundens. Ioannes Euangelista castitate, corporis luxum castigans, & cōtempplati omnia Deo placere desiderans. Ioannes Baptista abstinentia, inter delicata fæcula, iis rictis, gulan domans. Ab obitu, multis clarus miraculus, ab obfessis dæmones expellit, paralyticos sanat, claudis restituit gressum, cæsis vifum: permultos vita functos excitat, leprolos curat, omniaque morborum genera, si cum deuotione inuocetur, profigare potens. meritis & intercessione apud illum quem viuens coluit sumopera potens. Ex MS. vita apud Surium, tom. 5.

Eodem anno Vrbanus Papa, emulorum suorum procurante luore peccitus veneno, adeo languebat, ut pene ab omnibus qui adiutarent, moriturus esse crederetur. Inni xus autem verbo Euangelij, si mortiferum quid liberis, non nocbit;

nocebit, liberatus est toxicó, non sine dolore maximo, sed sine adhibito remedio. Crantius. Metropolis lib. 10. c. 14.

Hoc ipso anno, idem Vrbanus Pontifex, Guillelmum Montis Regalis in Sicilia Archiepiscopum, exauditoruit, quod Roberto antipapa adhesisset. Ioan. Ludovicus Lelius in his. Archiepiscoporum Montis Regalis.

ANNO CHRISTI 1380.

VRBANI PAPÆ VI. WENCESLAI REGIS
anno 3.
Rom. anno 4.I.
DEVS STI-
GNIS VE-
RVM VRB-
PONTIF-
CATVM DEMON-
STRAT.IN COM-
ETIS IMP.
VRBANVS
VERVS
PONT. RE-
NVENTIA-
TVR.II.
GALLORU-
M VIBRVS
STUDIA.POST OBLI-
TVM MI-
RACVLIS
CLARET.

Carolus Quintus tres reliquit liberos, Carolum, Lucolum, Catharinam. Carolus tertium decimum annum ingressus erat, regno administrando nondum idonius per etatem. Ex sententia Procerum, qui Lutetiam cum regni optimatibus conuentarunt, Ludovicus Dux Andium Rector Francie, Borbonius Audax; testamento Quinti Regis tutores fuerant instituti. Authoritate Sanctorum summorum; virorum effectum est, ut primo quoque tempore Carolus VI. Rex sacratetur, coronareturque, in eius verba iuraret, res militares ciailesque eius nomine administrarentur, eius signo literatum diplomatumq; fides constaret; Audax patrus, ac Borbonius auunculus pupillos educandos curarent, instituendoq; iis artibus, quibus futuri optimi Principes Regesque eruditæ solent, Dux Andium patruorum maximus natu, Rector Francie diceretur, maxima queaque de read sanctis procerum consilium referret, ipseque sententias rogaret. Hac ratione & sua Ducibus dignitas seruari, & forma regni consilium optimatum temporati instituti, & suprema sapientis Regis voluntas rata haberi visa. Rhemis coronatione facis factis magna ceremonia peracta, pulchritus Duci Andium cupidio imperii videbatur Regem quam Rectorem dici. Itaque ad regniab Ioanna Sicilia & Hierusalem Regina propositi administrationem in eundam, totus intentus, qua ratione illud consequeretur cogitare caput. Clemens totus illius erat; itaque Regem eum effectum pollicebatur, ac Regnum Siculum, quod iuris sacrosanctæ potestatis esset, illi ab Ioanna delatum, pro parte quoque sua vltro afferebat, quando Vrbanus Hungaros in Italiana evocabat, incumbens in perniciem Ioannæ, qua exhortatrice sollicitatriceque exortum schisma coarguebat. Occupatus aliquantum erat Carolus Veneto bello, pro Ludouico Vngaria Rege. Quo omnil, vt is memor Andréæ fratris scelere Ioannæ necati, Carolum mirteret ad gentile regnum Siculum armis repetendum, ac à mulierib; fædoque dominatu vindicandum persuasit. Contra Clemens, ne Regina sui studiosissima cuenteretur, anchora fuit, ut Vrbanus versus Pontifex, & legitimus Beati Petri Successor, non obstantibus quibuscumque Clementis Antipapæ publicatis processibus, per terras Imperij declararetur, & pro tali reciperebatur. Hoc vnam Principe electorum sententia concluso, vniuersa Germania & Boemia, in fide & obsequientia Vrbani persuererat. Radolphus Decanus Tengyri, tom. 3. Duo tunc portis, de Episcopatu Leodiensi contendebant, Eustachius Perlandus, communibus canonicorum suffragii electus, sed ab antipapa confirmatus, & Arnoldus Horneus ab Vrbano ei Ecclesia Praefectus. Certatum aliquanto ingenibus suis, inter utrumque: donec Wenceslaus Romanorum Rex, ex Principe electorum sententia, Horneum tanquam alegem, & legitimo Pontifice prælatum agnouit, & dato diplomate administrationem Ecclesiæ illi permisit; quo supremam Vrbani indubitate Pontificis auctoritatem comprobaret. Perlandus, cum nihil se posse proficere vidisset, quod reliquum vita fuit, priuatum sibi traducendum putauit; omnibus in sententia Vrbani euntibus. Idem ipse Radolphus in gestis Pontificis Leodien.

Gallia vicina, Roberti antipapæ studio ad vsque insiam vñianebat, multis ex vñianitate Parisina contra nentibus. Hærebe cordi plerisque Vrbani epistole; qui inito Pontificatu, supra ceteras Studentium Vñianitatis, in quibus scientiarum genra refleßent, Parisensem velut fidus quoddam radiare, & pulsus procligior autem & errorum tenebris, doctrine sue lumine relucere cum fricis, athletasque magnanimos, ac veritatis orthodoxæ fidei defensores, illius collegas dixisset, monerat, ut contra illius impugnatores, & hostes feliciter insurget; si præter eternæ mercedis premia, humanarumque laudum preconia, illius & apostolicæ Sadii benedictionem & gratiam, ac in petitionibus exaudiitionem, tanquam bene meriti expectarent. Excitati nonnulli isto monitorio, & publice, & priuatim causam Vrbani agebant: maxime à morte, Caroli Quinti Regis, quia ad xvii. diem Septembri huius anni, non sine suspicione venienti à suis propinati, ut VVasinghamus meminimus, extinxetus. Non tolerauit Deus, Carolum, diutius Ecclesiæ diuexare: regno Galliarum in varias calamitates, propter schismatis patrocinium coniecto, & sub gravi tutorem Regis pupilli onere labante. Placet, ex P. Amelio, ea quæ schismatis fomentum incrementaque attinent, producere.

III.
DE IS
QVA AD
FOMEN-
TVM IN-
CREMEN-
TA QYE
SCHISMA
TIS PERTI-
NENTIAR
RATIO.

etum Prætorem mercatorum circumfistunt, iubentque magno plebis comitatu Rectorem ad eam, agatque de tributis abrogandis. Superuenientibus nonnullis optimatisbus aulicisque ac, ut intermisso spatio impetus repentinus vasana turba sponte languesceret, fando permulcentibus, suadentibusque ut concio in posterum differret diem, quidam sutor veteramentarius ait, necessariis rebus exxi plebem, ut pauci magnifice excolantur. eundum ad Duceum, deplorandas tenuiorum calamitates. Itum igitur ad Rectorem, proceresque habita oratio de miseriis plebis; eam nomine vestigialium, nomine subditi pecunia ferendi, ac collationibus aliis super alias, ad extremam inopiam redactam, Rege Carolo Quinto mississime orasse, vt oneribus qua ultra ferri non possent, leuarentur: illum omnia benigne pollicitum: eo defuncto filius adolescentulus Rex, fidem sapientissimi patris indulgentissimique praefaret, ac memoriam cinesque eius fraude noxaque liberaret. Verba in præfensi plebi tumultuant data, & tributorum nomen, in publicam regni necessitatem reieclum: unde perditissimi qui que, ne blanda quidem oratione permulsi, cum aliud tunc temporis non possent, Indorum domos adorti, foribus effractis omnia miscent, prædant: maritos, vxores, liberos abstrahunt. id odio superstitionis peruvicacis factum defendi poterat; sed & in mensario, publicansque impetu facto, æs, aurum, argenteum diripiunt: librios rationum nominumque ac syngraphas discerpunt. Auge edicto Regis factum est, vt Indorum patres familiæ martronaque dimitterentur, iisque partii liberi restituerentur. Exemplum licentia, totam Franciam peruerferat. omnes vrbes tributa, collationesque pecunia detrectabant. varie ab hinc inter Principes certatum, plebe Praefectos non admittente, & illis sua, per occasionem expeditionis Italicae, querentibus, curantibus.

IV.
LVDOVIC.
DVX AN-
DIVM CLE-
MEN. AN-
TIP. STV-
DIOSSI-
MVS.

Dux Andium Ludouicus Rector Franciæ res Italicas cogitatione, confilis, spe completebatur: Clemens Antipapa incitabat; nihil ei denergabat; sacras decimas ei in sumptu belli exigendas dederat, magna sacerdotum indignatione: multis palsim expostulationibus, appellacionibus, prouocationibus, testationibusque; sed decumano auro infelici. Eo præterea homines mouebantur, quod cum Clemens Antipapa, sex & triginta sua factionis Anticardinales haberet, eorum cupiditatibus prope sola Francia proposita erat; quod reliquæ terrarum orbis longe maxima ex parte Urbani vniuersum Pontificem Maximum agnosceret: qui vero antiCardinalium pseudopontificem sequebantur, sacris Franciæ beneficiis, vt quæque opulentissima erant, ita maxime spe, conatu, expectationum, reservationumque muneribus imminebant, nullo sanctitati honore habito, litterarum Mafiaque Parisiensis nullo respectu. Ioannes Gelforius Theologus, causam scholastici Sacerdotij libera oratione apud Regem egit: in exactas decimas, in mores, in tempora inuectus; re, verba sententialaque suppeditata, magno proposito argumento, lato dicendi campo. Qua re offensus Dux Andium Ludouicus, Franciæ Rector, quod ea Italici bellii confilis aduersa erat, noctu hominem ex Musaro raptum in custodiā coniecit. Orta luce, schola vniuersa affuit. Redditus Gelforius, ad Urbani in urbem se contulit, à quo benigne exceptus, ac liberaliter altus est, quod pro sacra maiestate, libertate, contumelias, & vincula libenter pertulisset. Rectorem quoque scholasticorum, Dux Rector Ludouicus comprehendendi iusserset, quod ab Urbano litteras breves accepisset, ac in vniuersa schola cœtu recitasset. Fuga periculum vitavit. Quare aliquot millia liberalium disciplinarum studiosi, Lutetia alii dilapsi sunt. Sed causa Clementis expugnatio non poterat, has studiorum contentione. Manus sonus erat, in Regnum ab Urbano stantum maiestate. Oraatores Regum, sub vnum idemque tempus, ut Annales Francici tradunt, ex diuersissimis regionibus affuerunt, Castulonensem, Germanorum, Hungarorumque. Commemorabant Reges suos procerum, populariumque, ac Sacerdotum, & vniuersæ gentis conuentu habitu, cau-

sam Urbani sanctam judicasse: petebant, vii Francia cum reliquis regnis sentiret, schisma tolleretur. Nefas esse Reges, cum schismatis studiois aut fœdus iungere, aut iunctum seruare. Respondit Ludouicus Clementis cupidissimus, ipsum quoque Francum Regem sapientem Carolum Quintum, conuentum suorum habuisse, deque eorum sententia statuisse; Urbani minis terroreque Romanorum delectum, Fundana vero comitia, vbi liberis suffragis Clemens creatus sit, sanctiora Romanis videri: filium Regem patris sapientis vestigii insistere. Hoc in commune respondit: Castuloniensis proprie velut exprobatur est, quod cum beneficio Francorum regnaret, sua à Franci consilio separaret. Hungaro dictum, vetustissimum fœdus inter Francos Hungarosque intercedere, non vilitatis causa, tanto terrarum spatio interualloque diremptos, sed cognationis nobilitatisque gratia. scilicet ambitio omnia id temporis miscerat; Clemente Pontificatum, Ludouico regnum Siculum, Proceribus Franci dominacionem Galliarum, magna animorum contentione obtinere & retinere cupientibus: unde facile fuerat Ludouicus, quæcumque veller comminisci, vt regno delato poteretur. Non tamen Gallia à tumultu quietuit. Ludouicus profectionem Italiam animo versans, nomine Regis rerum venalium vicesum indexaverat. Parisijs, Ambiani, Rhotomagenes in primis id detrectarunt: cetera vrbes exemplum harum fecerunt sunt. Conabatur nihil oseciū ille, alia ratione per Ioannem Maresium, ac Petrum Riparium, alterum disertissimum, alterum Lutetia amplissima cognitione confidere: vt non tributi, neque vestigialis appellatione inopiam fisci inuarerent, subleuarentque, sed opem rei pecuniaræ, subdij specie nomine minus inuidioso, quo sapientis Rex vixit fuerat, ferrent. Hominum quamvis popularium oratio, nequaquam popularis vixit. Non fallebat multitudinem bellum immensum sumptus, & longinquum, & non necessarium suscipi, sed semel conscripto exercitu, palam factis confilis, turpe erat cum externis ferociissimisque hostibus pugnaturum, tanto ante à suis interibus, & à plebe domestica vinci. Stabat Ludouico sententia, as in vrbe Regia cogere. Cum Rex Melis abesset, à viris initium factum non est. In oratorio foro, à quadam Petronilla Maurella nasturtium venum exponente, coactor Regis obulum postulabat. Cum iam coruio flagitaret, exigereque, mulier fidem virorum implorauit. Ad quiritanis muliercula vociferationem concursu facto, exactor à turba oppresus obtritusque est. Inermis plebs ad aedes publicas impetu delata, deiecit foribus, arma telaque (in quibus plumbi mallei erant, qui fabricati fuerant, vrat Magistrum equitum mitterentur, vt eo etiam telo militem armaret) corripiens, exactores, redemptoresque, quos cumque, vrbe perugati, adipisci poterant, plumbeis malleis conficiebant; quendam etiam in Divi Iacobi ad Lanios æde madarunt, simulachrum facrofanæ virginis Leiparense amplexantem. Præter hæc vii viciisque carceres prætendunt, carcerem Regij iuriu inaudiat, custodias emittunt, vincitos soluunt à quibus Pontifex Regie vrbes & optimates metuentes, Lutetia procul à viania facerent. His abeuntibus, plebs Pontificia coercitionis carcerem irrumpit; ea ex custodia in primis rapunt Ambrotum quendam, eumque sibi Duceum præficunt, ac iubent Sequanæ ac Matronæ confluentes occupare; ne Regi ea parte Lutetiam, id quod antea fecerant, frenarent. Ambrotius magni in Aula nominis creatusque Regie vrbes Prator fuerat; magnifica opera facienda curarunt, egregios muros ad Divi Antonij portam perduxerunt: pontem subtilium ad Divi Michaelis, simul via fornicate & ponticulum, & Castellum quod patrum dicunt, extruxerunt. Sexto Rege adolescentulo reus factus est, quod de Numine patrum pie sentiret; quod Hebreorum puellarum consuetudine teneretur. Questione habita, Pontifex Parisiensis impetratis damnatum in perpetuam custodiā tradiderat: unde nunc seditione Parisiensi exemptus, ac insperata saluti redditus, omnia plebi pollicitus, cum domum deductus esset, postridie rediri

ad se,

ad se, ac res gessi iussit; gnaralque quantam pestem futuræ populi ducibus suis afferat, noctu profugit. Plebs vero Rothomagensis commota, quendam nomine Gaslum sellæ curuli impositum per urbem circumferunt, Regem per licentiam salutant, iubent eum pro potestate proprie edicto vestigium ius abrogare, nomenque tollere subditorum. In arce vrbes præsidio Regio in secessum, vim facere conati, reciuntur. Parisenis multitudine Ambrosij fuga comperta, Maresij authoritati se dedidere, ut malis mederetur. Is, ac quicquid optimatum in vrbe Regia reliquum erat, qui nihil ipsi mouerant, Regem adiere habuit reorum, cum lacrymis miserabilis oratione strati ad pedes orant, vrque veniam vel errore lapsi, vel furore impulsis daret obsecrarent. Spes venia tentant ea legi, vt mulcta sexaginta millium aureorum ceteris irrogata, authores seditionis, iisque qui custodias inuasissent, capite lucent. Maresius Lutetiam renuntians legationem, cætera multitudini exposuit, de sotibus puniendis clam habebat, noctu corripit singuli capere, ac Sequana demergi. Plebs rursus, dum libi quisque timet, concitatur; supplicia intermissi; pecunia tamē exacta. Hunc in modum, & Clemens Pontificatum sibi stabilire, & Ludouicus regnum parate Siculum aggressus, ingenti calamitate Franciam vniuersam afflixerat. P. Emil. in Carolo VI.

Aut inione ad xi. Kal. Augusti, Ludouico Andiu Duci idem Regnum, nulla autoritate permisit; cum Ioanna Regina ad iiii. Kal. Iulij, Neapoli in arce Oui; solenni edicto promulgato, illum in filium adoptasset, ditionumque cis freum Siciliense, futura ut volebat Regem instituisset; Provincia, Folcalquerij & Pedemontis hæredem scripsit; Calabria Ducatum quasi legitimo successori attribuit; is vero Sacramento fæse obstrinxisset; se pro Reginæ, & Ottonis Brunswicani incolumente, aduersus quoscunque hostes, & in primis contra Franciscum Andriæ Ducem arma sumpturum. Suralib. 3. & in annalib.

Ab hoc de Pontificatu Romano dissidio, concusus fuit Orbis, Urbano Pontifice pro iuribus suis certante, è contra Roberto aduersante. Neuter sibi debeat, Cardinalibus in suas partes trahendis, & legationibus ad Principes Christianos sollicitandos destinandis. Thomam Cardinalem Vrsinum in primis Robertus, sed frustra follicitauit.

Nam is tantum abest, vt illi adhæserit, ut etiam contra Nicolaum fratrem Urbano Pontifici infestum, vna cum Andrea Castello vires circumiunxit, & tum Narniam de eo pro Urbano recuperauerit, tum ab Interamna obdizione depulerit, eamque ciuitatem Castellis antiquis eiusdem regulis restituerit. Ex monumento familie Castelle, Comes Gabriel Castellus, virtutis ergo mihi illustrissimus vñacum reliquis alii a eam familiam fledebantibus, ministravit.

Florentiam Petrus Anticardinalis Gallus cum venisset, turpiter reieclus est. Siadebat vt ab Urbano desicerent, ac in rei in Generali Concilio operam suam & autoritatem interponerent, quo utriusque causa dijudicari posset hortabatur. Gallorum quoque Regem Robertus impulserat, qui Florentinus istud ipsum scriberet, nomineque antipapæ sponderet: si Concilium pro se iudicaret, Urbananum creare Cardinalem; si vero è contra, illum ultro in potestate Urbani futurum. Agebat tunc Florentia Antonius Mannucus Seruitarum Ordinem professus, maximæ apud Florentinos auctoritatis. Hic reipublicæ ambone consenserat, postquam virulentum illud schismatis status fuisset, & Florentinos nunquam post hominum memoriam schismatis adhæsisse dixisset, Legato renunciavit; Rempub. Florentinam simul cum orbis à Christo redemptio exortam, semper Catholicam Fidei præ oculis habuisse: suum non esse de sacris Conciliis agere; Nolle denique ab Urbani sexti obedientia redire, quem sciebat legitimate creatum Pontificem. Ita Petrus reieclus, Florentia excessit. Archangel. Ganius lib. 3. annual. Seruatorum.

Audituit tandem non inuitus Ludouicus, Urbananum opem implorarem, & conditiones ab eo propositas admittens, vt neptori Carolo regnum compararet, illi mandauit, sine mora in Italianam exercitum ducere; regnum quod sutorum auspiciis gubernari cosueverat, in premium defensionis Urbani accepturus. Is & tuendi Urbani, & regni capescendi desiderio, incensus, sati magnis Hungarorum copiis per Tarquinium Vincenzinumque agrum in Italianam descendit, ac per Etruriam copias ducens, augensque, tandem ad extremos anni menses Romam venit, vbi ab Urbano Pontifice primū Senatoriis, deinde Rex Siciliae & Hierusalem, iisdem conditionibus quibus Carolus I. à Clemente IV. renunciatus, nimurum, iuramentum fidelitatis, & ligium horumq. S. R. Ecclesie præstaret, pro iure fiducia quatuor myriadas aurum penderet. VII. M. vñcas aurum singulis annis nomine census solueret. Subsidiarios milites & myoparones quoties opus esset mitteret, nihil in terris Rom. Ecclesie, quois titulo aut acquireret, aut occuparet. Ablera Ecclesie restitueret. Libertatem Ecclesiæ & Ecclesiastici integrum seruaret. Appellationes ad Sedem Apostolicam non prohiberet, non impediret. Statuta aduersis immunitatem Ecclesiasticam reuocaret. Collectas & vestigialium Ecclesie non imponeret. Clerici, ad forum laicum non traheret, Regalis & fructus in Ecclesiæ ne vñfuparet. Fœdus contra Ecclesiam cum nemine iniaret: & reliqua in pacis expressa, submissione iuriis fiduciarii exequatur. Addidit Pontifex, Francisco Prignano suo ex fratre neptori, Principatum Capuanum permitteret, quo interpreti, facilius apud Sedem Apostol. Carolus negotia sua curaret; Sedes autem Apostol. aliquem habere in regno recens collato, diligenter iuriis & libertatis Ecclesiastice Seruatorum. Leonardus Arerius de rebus sui temporis. summ. lib. 3. Collenucius lib. 5. Bonfinus decad. 3. lib. 1. Niem lib. 1. c. 21. Lellus de Archiepisc. Montis Regalis.

Iisdem fere conditionibus, & Clemens Antipapa, Atinione ad xi. Kal. Augusti, Ludouico Andiu Duci idem Regnum, nulla autoritate permisit; cum Ioanna Regina ad iiii. Kal. Iulij, Neapoli in arce Oui; solenni edicto promulgato, illum in filium adoptasset, ditionumque cis freum Siciliense, futura ut volebat Regem instituisset; Provincia, Folcalquerij & Pedemontis hæredem scripsit; Calabria Ducatum quasi legitimo successori attribuit; is vero Sacramento fæse obstrinxisset; se pro Reginæ, & Ottonis Brunswicani incolumente, aduersus quoscunque hostes, & in primis contra Franciscum Andriæ Ducem arma sumpturum. Suralib. 3. & in annalib.

Atinione ad xi. Kal. Augusti, Ludouico Andiu Duci idem Regnum, nulla autoritate permisit; cum Ioanna Regina ad iiii. Kal. Iulij, Neapoli in arce Oui; solenni edicto promulgato, illum in filium adoptasset, ditionumque cis freum Siciliense, futura ut volebat Regem instituisset; Provincia, Folcalquerij & Pedemontis hæredem scripsit; Calabria Ducatum quasi legitimo successori attribuit; is vero Sacramento fæse obstrinxisset; se pro Reginæ, & Ottonis Brunswicani incolumente, aduersus quoscunque hostes, & in primis contra Franciscum Andriæ Ducem arma sumpturum. Suralib. 3. & in annalib.

Atinione ad xi. Kal. Augusti, Ludouico Andiu Duci idem Regnum, nulla autoritate permisit; cum Ioanna Regina ad iiii. Kal. Iulij, Neapoli in arce Oui; solenni edicto promulgato, illum in filium adoptasset, ditionumque cis freum Siciliense, futura ut volebat Regem instituisset; Provincia, Folcalquerij & Pedemontis hæredem scripsit; Calabria Ducatum quasi legitimo successori attribuit; is vero Sacramento fæse obstrinxisset; se pro Reginæ, & Ottonis Brunswicani incolumente, aduersus quoscunque hostes, & in primis contra Franciscum Andriæ Ducem arma sumpturum. Suralib. 3. & in annalib.

Atinione ad xi. Kal. Augusti, Ludouico Andiu Duci idem Regnum, nulla autoritate permisit; cum Ioanna Regina ad iiii. Kal. Iulij, Neapoli in arce Oui; solenni edicto promulgato, illum in filium adoptasset, ditionumque cis freum Siciliense, futura ut volebat Regem instituisset; Provincia, Folcalquerij & Pedemontis hæredem scripsit; Calabria Ducatum quasi legitimo successori attribuit; is vero Sacramento fæse obstrinxisset; se pro Reginæ, & Ottonis Brunswicani incolumente, aduersus quoscunque hostes, & in primis contra Franciscum Andriæ Ducem arma sumpturum. Suralib. 3. & in annalib.

Atinione ad xi. Kal. Augusti, Ludouico Andiu Duci idem Regnum, nulla autoritate permisit; cum Ioanna Regina ad iiii. Kal. Iulij, Neapoli in arce Oui; solenni edicto promulgato, illum in filium adoptasset, ditionumque cis freum Siciliense, futura ut volebat Regem instituisset; Provincia, Folcalquerij & Pedemontis hæredem scripsit; Calabria Ducatum quasi legitimo successori attribuit; is vero Sacramento fæse obstrinxisset; se pro Reginæ, & Ottonis Brunswicani incolumente, aduersus quoscunque hostes, & in primis contra Franciscum Andriæ Ducem arma sumpturum. Suralib. 3. & in annalib.

Atinione ad xi. Kal. Augusti, Ludouico Andiu Duci idem Regnum, nulla autoritate permisit; cum Ioanna Regina ad iiii. Kal. Iulij, Neapoli in arce Oui; solenni edicto promulgato, illum in filium adoptasset, ditionumque cis freum Siciliense, futura ut volebat Regem instituisset; Provincia, Folcalquerij & Pedemontis hæredem scripsit; Calabria Ducatum quasi legitimo successori attribuit; is vero Sacramento fæse obstrinxisset; se pro Reginæ, & Ottonis Brunswicani incolumente, aduersus quoscunque hostes, & in primis contra Franciscum Andriæ Ducem arma sumpturum. Suralib. 3. & in annalib.

Atinione ad xi. Kal. Augusti, Ludouico Andiu Duci idem Regnum, nulla autoritate permisit; cum Ioanna Regina ad iiii. Kal. Iulij, Neapoli in arce Oui; solenni edicto promulgato, illum in filium adoptasset, ditionumque cis freum Siciliense, futura ut volebat Regem instituisset; Provincia, Folcalquerij & Pedemontis hæredem scripsit; Calabria Ducatum quasi legitimo successori attribuit; is vero Sacramento fæse obstrinxisset; se pro Reginæ, & Ottonis Brunswicani incolumente, aduersus quoscunque hostes, & in primis contra Franciscum Andriæ Ducem arma sumpturum. Suralib. 3. & in annalib.

Atinione ad xi. Kal. Augusti, Ludouico Andiu Duci idem Regnum, nulla autoritate permisit; cum Ioanna Regina ad iiii. Kal. Iulij, Neapoli in arce Oui; solenni edicto promulgato, illum in filium adoptasset, ditionumque cis freum Siciliense, futura ut volebat Regem instituisset; Provincia, Folcalquerij & Pedemontis hæredem scripsit; Calabria Ducatum quasi legitimo successori attribuit; is vero Sacramento fæse obstrinxisset; se pro Reginæ, & Ottonis Brunswicani incolumente, aduersus quoscunque hostes, & in primis contra Franciscum Andriæ Ducem arma sumpturum. Suralib. 3. & in annalib.

Atinione ad xi. Kal. Augusti, Ludouico Andiu Duci idem Regnum, nulla autoritate permisit; cum Ioanna Regina ad iiii. Kal. Iulij, Neapoli in arce Oui; solenni edicto promulgato, illum in filium adoptasset, ditionumque cis freum Siciliense, futura ut volebat Regem instituisset; Provincia, Folcalquerij & Pedemontis hæredem scripsit; Calabria Ducatum quasi legitimo successori attribuit; is vero Sacramento fæse obstrinxisset; se pro Reginæ, & Ottonis Brunswicani incolumente, aduersus quoscunque hostes, & in primis contra Franciscum Andriæ Ducem arma sumpturum. Suralib. 3. & in annalib.

Atinione ad xi. Kal. Augusti, Ludouico Andiu Duci idem Regnum, nulla autoritate permisit; cum Ioanna Regina ad iiii. Kal. Iulij, Neapoli in arce Oui; solenni edicto promulgato, illum in filium adoptasset, ditionumque cis freum Siciliense, futura ut volebat Regem instituisset; Provincia, Folcalquerij & Pedemontis hæredem scripsit; Calabria Ducatum quasi legitimo successori attribuit; is vero Sacramento fæse obstrinxisset; se pro Reginæ, & Ottonis Brunswicani incolumente, aduersus quoscunque hostes, & in primis contra Franciscum Andriæ Ducem arma sumpturum. Suralib. 3. & in annalib.

Atinione ad xi. Kal. Augusti, Ludouico Andiu Duci idem Regnum, nulla autoritate permisit; cum Ioanna Regina ad iiii. Kal. Iulij, Neapoli in arce Oui; solenni edicto promulgato, illum in filium adoptasset, ditionumque cis freum Siciliense, futura ut volebat Regem instituisset; Provincia, Folcalquerij & Pedemontis hæredem scripsit; Calabria Ducatum quasi legitimo successori attribuit; is vero Sacramento fæse obstrinxisset; se pro Reginæ, & Ottonis Brunswicani incolumente, aduersus quoscunque hostes, & in primis contra Franciscum Andriæ Ducem arma sumpturum. Suralib. 3. & in annalib.

Atinione ad xi. Kal. Augusti, Ludouico Andiu Duci idem Regnum, nulla autoritate permisit; cum Ioanna Regina ad iiii. Kal. Iulij, Neapoli in arce Oui; solenni edicto promulgato, illum in filium adoptasset, ditionumque cis freum Siciliense, futura ut volebat Regem instituisset; Provincia, Folcalquerij & Pedemontis hæredem scripsit; Calabria Ducatum quasi legitimo successori attribuit; is vero Sacramento fæse obstrinxisset; se pro Reginæ, & Ottonis Brunswicani incolumente, aduersus quoscunque hostes, & in primis contra Franciscum Andriæ Ducem arma sumpturum. Suralib. 3. & in annalib.

XI.
BELLUM
TER GENE-
VENS ET
VENI T.
CAUSA ET
SYCCESSVS.

VENETI
ADEXTE-
MA REDA-
CTI.

Belli inter Genuenses & Venetos causa fuisse dicitur, quod cum Petrus Cypr. Rex, Famaq. coronationis pompam duceret, Venetum Mercatorum Prisdem quem Balium vocant Gennensi prepositum, Genuensemque cum ignominia pulsum, Rege in Venetos magis, quam in Ligures inclinante, magna sunt Genuenses indignatione affecti. Ad hanc cum Andronicus Genuentum auxilio fretus, quibus Tenedum insulam in mercem facinoris promiserat, si Calo Ioannem patrem Constantinopolitanum Imperatorem imperio deturbaferet, Veneti eundem in regnum reduxerunt, ac Tenedum insulam ab eo receperunt: & cum atrox sibi bellum imminere consiperint, ingentem classem decrevere, cui Victorem Pisani praeferant, eique Pantaleonem Barbam, & Ludouicum Lauredanum Legatos addiderant. Classem in altum deduxerunt, ad caput Antii in maritima Latiora, Ligisticus tritemibus inueniens, Ludouico Freco Duce, cruento utrumque Marte dicatum est. Denum Genuensisibus inclinatis, Ligures vincuntur, tritemes quatuor media pugna dilapsae sunt, reliquæ cum Ludouico Freco captae, & cum eo Genuenses nobiles quamplures, sociisque nauales ad octingenti, cæsi ad sexcenti. Pisani deinde classem admota, Catharam Pannonia Regis urbem expugnauit. Autem postea classem, Polam, vbi hostium classem esse dicebatur concessit: & cum hoste arbitrii ditionem fecerunt: arque ita ab eo feliciter gradu, ad quem paulo ante singulari quodam fortunæ beneficio euersti fuerant, exiguo tempore puncto, cum admirando fragilitatis humanae exemplo deieci ac precipitati sunt. De Victore Pisano, memoria proditum est heroicæ virtutis exemplum, quod cum apud Senatum Veterum, multis calumniis, quibus nihil non est periuimus, oppressus, in carcere innocens compactus fuisset, eum summo mane ad Comitium è carcere venire iussum, liberumque declaratum, in custodia pernoctare, ac nisi post longam exhortationem ea liberari voluisse; bonaque conscientia confitum traduit, vt non ante egredi sustineatur, quam faderet in consilium adhibito, illi totius virtutis cursu declarato, non semel iure iurando testatus fuerit, se innocentem, ac nihil tale de Repub. merentem, tam indigna perpeccum fuisse: ignorare se tamen cunctis, quorum opera & auctoritate factum fuisset, vt tantis iniuriis afficeretur. Et ne hic suis animis à quoquam in dubium, vel in suspicionem deinceps vocari posset: sumpta sacra fanta ac venerabili Eucharistia, religiosissime deierant, se libenter omnibus ignorare, ac omnium contumeliarum & iniuriarum memoriam deponere: nihilque esse in sua potestate, quod pro ceipit. Salute non libenter cum vita sue periculo subiret, atque exequeretur. Itaque sic è carcere profectum in Senatum, ab eo summis honoribus exceptum, & maximis omnium Patrum suffragiis Praefecturae classem insignibus ornatum afferunt. In hoc renum turbine, Vrbanus Pontifex, nihil eorum omisit, quæ ad conciliando Venetos ac Genuensem facere videbantur. Et imprimit quidem Carolum Duratium, exercitu Pannonio Veneti insegitum, ex agro Teruino auocauit, Regnoque potius Neapolitano parando, quam Venero imperio evertendo intentum esse iussit: deinde Agapitum Columnum S. R. E. Cardinalem, ad virilemque populos ire iussit, si qua ratione arma illis extorqueret, & ad concordiam ex bono & aequo reuocaret. Petrus Marcellus aeribus Veneti. Petrus Bizarus de bello Venero. Bonifacius supra. Ciacconius in Vrbano. I. Accidit tunc casus quidam valde memorabilis, & nullo pacto silentio prætereundus, in ponte Euxino, cum Ligures in Oriente aliquot præclaras vites sub iuri erio retinuerint.

Inter ceteros, narrat Bizarus, qui Capha, olim Theodosiae, varias negotiaciones exercebat, & propter mercium commutationem sese in Cæsar's Trapezuntini amicitiam & familiaritatem insinuaraat, Megolus Lercarius ciuius Genuensis nobilis & pernictiose genere ortus, propter suas egregias animi corporisque dores, vel precipiti locum obrinebat. quo sane factum est, vt hoc nomine magnam sibi apud quamplures, etiam ex primoribus, inuidiam, arque odium conflaret. hinc inde nouis consiliois duas tressas ad utrumque caput portus erigendas curauit. Accidente postea Carolo Ludouici Regis nepote, cum decem Hungarorum millibus, ad Tarnisiumque conse-

pezu-

FORTVNE
MVZATIO.

HEROICÆ
VIRTUTIS
EXEMPLVM
IN VICTO-
RE PIS-
ANO.

STYDIVM
VRB. IN
CONCIL-
ANDIS V-
TRIS QVE.

XII.
CASVS ME-
MORABILI-
SIS IN PO-
TO EVXI-
NO DE ME-
GOLO LER-
CARIO GE-
NUENSI.

pezuntij esset, & laterunculis luluque, vt fit, pomeridianas horas traduceret, in altercatione & iurgio ab homine, qui magnum gratia locum apud ipsum Cæsarem obtinebat, colaphojeas, cum initium suum à Cæsare negligi videret, omnem iracundia ac indignationis impetu, humiliante auctoris spreta, in ipsum Imperatorem conculit. Proinde paucis post diebus, Geniam reuersus, animique mastianum equalore atque habitu corporis preferens, iniuria amicis & propinquis exposita, illorum opibus adiutus, duas tritemes comparavit atque instruxit. Cum quibus, egregia florentis ætatis bellatorum, omnisque navalis instrumenti, & bellici apparatus copia refert, tanta matis emensus spatia, Euxinum ingressus, non populationibus modo, incendiis, & stationibus omnem Cæsarianæ ditionis oram breui infestam fecit, sed vim & iram implacabilis animi, memoriāque alte insidentis iniuria volvens, in miseros à se captos fœdo supplicij genete expromebat, quos natus & autibus amputatis, dimicabat: vt videlicet consumeliam in ore acceptam, illa oris deformitate reddenda vlcisci videretur. His acerbitatibus impulsus tandem Cæsar, quatuor tritemes in illum armavit, quas Megolus, cum aperta vi imparem si intelligeret, atque sollertia de causa agitata sunt: à Legatis Pontificis summa contentio adhibita; quod ibi decretum esset, ratum in reliqua Hispania fore, minime dubiantibus. Alteri Romana, alteri fundana suffragia magnificabant; aliis neutri parti fauendum esse videbatur, sed quasi Pontificio interregno, controuersiam ad arbitrium Generalis Concilii reiciendam. Tem, us altercationibus trahetur. Afferre ibi Benedictini sodales frequentes, iniurias expostulantes, quæ à proceribus in interiori Castella grauissimæ extabant, specie quasi ea monasteria opibus amplitudineque præstantia, habent ipsi cōmendata oppida per vim occipitæ, & incolita vestigia imperari oppidanis: cognitiones rerum capitulum, iudiciorum, eorum arbitratu fieri, contra superiorum temporum morem legesq; querebantur. Dati iudices in causa viri prudentissimi, Procerum superbiam avacitiamque restringendam videri prouinciantur, cenobiorum diutias fore sanctas, neque cuiusquam turcicæ praterquam Regibus commendari. Id Iohanne Rege decretum valuit. Missa etiam Legatio ad Sul-tanum Aegypti, per causam Leonem Armeniæ Règem, qui fortunis eueris capiuvus tenebat, vxore filiaque in custodia amissis calamitosum liberandi. Dedit barbas Imperator, quid à Rege Castella periebatur; misisque litteras de le superbas, in Iohannem honorificas, cuius virtutem & parentiam magnis laudibus celebrabat, amicitiam expetebat. *Mariana de rebus Hispan. lib. x. capit. 3. & 4.*

In Anglia istud Cysterciensibus acciderat. Fuit in monasterio sancti Edmundi de Burgo, Edmundus Brumædius, religionem quidem profecit, sed turbulentus, contentiosus, discordiarum seminarior, & odij concitator. Parres eius monasteri rimentes ne vna quis moribido rotum gregem contaminaret, neve aliquod successu temporis scandalum occasione illius emerget, à monasterio abegit. Lercarium porro reversum, Senatus populuse que Genuensis maximo cum honore exceptit, habuitque: quod priuata iniuria occasione, tam potenter Principem, ad tam ignomiosam pacis conditionem, priuatis opibus innixus adegit, remque Genuensem in Urbe Principe, publicis illisque amplissimis ædibus à Cæsare extructis amplificasset. *Bizarus Histor. Genuens. libro septimo.*

Sed nosad Vrbanum pontificem renertatur. Ab eo, quod Carolus Rex Galliarum Rex aperte deficiisset, & Ludouicum Ducem Andium in illum ire iussisset, ne à Regibus, Principibusq; Christianis impetratis, aut iniquitatis is ipse Carolus Rex puer argueretur, edictum ex mente Ludouici conceptum toto regno publicari voluit, illudque ipsum ubique terratum Proceribus tam Ecclesiasticis, quam secularib, scriptis: quo rationem reddere conatur, sibi causas iustas non defuisse, vt Robertum antipapam sequerentur, & Vrbanum non tantum excraretur, sed euerter-

XV.
RICHARDVS ANGL
REX VRB.
FAVET.

Regni à Rege missus, temulentum, turbulentumque hominem, & male seductos monachos, in custodiam turris Londinensis coniecit, non tam quod iniussu Regio, quam quod iure subreptio, per fraudem & dolum Abbatiam iniussit. Read Urbani delata, iterumque falsis testibus, qui dicerent, Edmundum voluntate Regia monasterio fuisse prælatum, iamq; posse sionne donatum, subordinatis, Pontifice Archiepilcopo Cantuariensi negotium commisit, qui in factum inquireret, & quod ex re esset de cerneret. Scriptis Cantuariensis Urbano id quod erat, Pontificem quædam monuit, ne impostori amplius fidem ad hiberet, sed falsi reum Ecclesiastica disciplina castigari permitteret, *Vulningam in Richardo II.*

Facile tunc Richardo Rege Angliae Urbani impetravit, ut pro sua in Romanum pontificem obseruantia, & gratia, opibus, consilio iuaret, & quo id facilius faceret, decimas ei sacras concessit, veniamque ac remissionem peccatorum pro tam iusta causa contra antipapam & schismaticos pugnaturis dedit. Quapropter Rex illius rogatu, continuo millia peditum quindicem, equitum amplius duo millia coegit, illisque Guillelmum Bellacampensem, virum militaris artis scientem præfecit, cui præter alios adiunxit Henricum Spencium Episcopum Nordouensem, virum & animi magnitudine, & multarum rerum experientia præstans, ab Urbano Papa Legatum exercitu Prefectum, ut eius consilio & auctoritate cuncte gererentur. Is exercitus vbi Caletum peruenit, exceptum est agitari, vbi loci bellum inciperetur: & quia Rex præceperat Ducibus, ut in eos duntaxat populos arma mouerent, quos constaret Clementis sectam sequi, placebat fere omnibus prius Fracos inuadare, quos nemo hominum ignorabat eum enixe iuare. At Henticus Episcopus, siue primatus alter sentiens, siue consilium Regi mutante, ab illo impulsum, in Ludouicum Flandrum, quod scđere cum Gaudensibus Regi intercedente, homines Anglos toto suo principatu expulisset, mouit; principemque Urbano ad dictum grauiter offendit, ut is ad Carolum Gallorum Regem opus habuerit confugere. *Polydor. Virgil. Angl. histor. lib. 20.*

Accidit id temporis, in Belgio, in Monasterio Villariensi Cysterciensis Ordinis, mirum mirandum quod adiungo. Quidam Frater Martinus nomine, cum Lutetia fauor quorundam mæcenatum aliquot annis sacris litteris operam dedisset, & gradu iam Baccalaureatus insignitus, ad vacancem Abbaralem dignitatem, propter eruditonem, & quam de se fecerat temporalium recte administrandorum spem electus fuisset, factum est contra, ut Ducus Brabantæ aulam frequentare, Monasterij bona ac eleemosynas surripere dissipare coepit. Et cum Religijs superioribus suis quoniam visitantibus iam multores querelas defaciebat, huiusmodi prodigalitate frustra propoñerent, tandem nullum aliud præcentius remedium rati, illum in vincula coniecerunt, quibus tamen postmodum deprecatis, liberatus, ad Horneum Leodium Episcopum contendit, de monachis conquestus. Episcopus, assumpis aliquot eiusdem Ordinis Abbatibus Villarium visitat, Monachos aliquot carceribus mancipat, Abbas de monachis suis quasi triumphum agens: ego, inquit, Beatum Mariam Deiparam, sanctumque Nicolam huius loci patronos sancte inuoco, precorque, ut signo aliquo demonstrent, quis, cui iniuriam inferat. Vix verba finierat; & ecce manus Domini super eum. Nam illico in amentiam versus, ore ad terga cœuerit, instar bouis mugiens, misera morte periiit. *Michael Pius Bononiensis. de viris Illib. Prædic. lib. 1.*

Qui porro scire vitam Sancte Catharine virginis incomparabilis voluerit; haec est aliquantum contracta, ex ea quam Beatus Raymundus Capuarius, Prædicatorum familia supremus Magister, scriptis; quam placuit propter rerum Ecclesiæ ab ea gestatum noticiam adscribere.

Apud Senas præclarum Italicum, Iacobus quidam filius, vir simplex, integer, & timens Deum. Is xvorem duxit Lapam, ab omniibus seculi malitia alienam. Erant plebej ambo, satis laudabilioris familia, reque familiari pro sua conditione bene instruti, Iacobus in rebus molesti & aduersi erat multa patientia, nec murmuris voces sinebat vel ab ore suo, vel cuiusquam è sua familia prodire. Si quem autem commoto animo asperius loquenter adiisset, hilari vultu blandillum consolabatur, & sui offici admonebat. Quidam cuius eius per summam iniuriam grande ab illo as alienum repetebat, cum tamen nihil ei deberet: fratruque amicorum potentia, simpli cem virum pene ad inopiam rediget. Moleste hoc serebat Lap vxoris eius, & scelsto homini nefcio quid mali imprecabatur. At Iacobus omnia sedate serens, obiurgabat eam. Sine inquit, mea coniux. Accurrit ille sine mora vlt ad Priorrem, & istud illi aperit. Prior fratrem delirum putat, vel somnam narrarem: attamen dum virgatur, valid, vider, & credit, & ille quoque turbatur, tenuique mox confert cum gravioribus & prudentioribus monasterijs Patribus. De horum consilio sacras vestes assimit, & sacram Christi cor-

XVII.
TERRIBILI
S. VISION
ET DIVINA
AD MONI
TIO IN
MONAS.D.
DOM. NEA
POLI.

Non minus terrible est, quod hoc anno circiter, accidisse, Capenstenu, ex Antonio Senene referit, de Dominicanae familia nonnullis, in conuentu Neapolitano Diu Domini. Contigit, ait, ut post Completorium refectiois locum ingredetur is, cui erat cura illius commissa. Qui mox in ingressu vidit illum Fratribus circumquaque resertum, & illi cappas habebant indutas, & tamquam hora foret collationis faciente, & illum expectarent, sedebant. Accurrit ille sine mora vlt ad Priorrem, & istud illi aperit. Prior fratrem delirum putat, vel somnam narrarem: attamen dum virgatur, valid, vider, & credit, & ille quoque turbatur, tenuique mox confert cum gravioribus & prudentioribus monasterijs Patribus. De horum consilio sacras vestes assimit, & sacram Christi cor-

aliquicunus, & vt solent tales, plerumq; non abstinebant à verbis in hysuffis & luscis. Ea restabant illi Bonaventure animi dolorem atulit, ut etiam in morbum incidet, & indies macie conficeretur. Niolas ab illa causam mororis perquirenti grauiter respondit: Ego in paterna domo tales sermones non audiui, quales hic quotidie inclantur. Itaque pro certo noverit, nisi ab his edibus fuerint exclusi, me brevi moritur. Mirabatur ille mulier pietatem, & se corrigens, prohibuit ulis, ne illa audire verbis parum verecundis reverentur. *Vtin. an vero ad hoc exemplum suam familiam hodie patres familias instituerent: melius profecto Christiana Res. haberet.*

ERAM DE
SIDERIVM.

II. Cum autem Lapa multas Iacob prole peperisset, tandem geminas edidit filias, è quib. Ioanna altera: altera Catharina est dicta: sed Ioanna ab Baptismo non dum superiuerit, Catharina remanxit, quia mater eius multa cura educanda suscepit, caterisq; prolibi habuit chariore, cuius partim ea ratio fuit, q; cum ob crebros partus alias proles nutritibus tradere compulsa esset. Catharinam sui ipsa vberibus lactauit. Educata igitur hac puella, cum iam ambulare coepisset, tam omnibus chara & grata fuit, tantumq; verba eius prudentiam redolebat, ut mater vix eam domi portaverit retinere, vicini & cognatis illam ad se rapientibus, desiderio fruende iucunditatibus & non plane infantilis fermonis eius. *Quidam vero incredibili affecti latitia & consolatione ex eius suauissima presentia, non Catharinam sed Enphosnam eam appellabant. Dicinde annos nataplus minus quinque, salutationem edicta Angelicam, illam crebro repeatbat, & cœlitus permota, caput per gradus, tum ascendendo, tum descendendo, ad singulos singulis flexis geniculis Virginis matris salutaciones promere, & in eiusmodi pī studiis magis ac magis proficere.*

III.

Postquam autem sextum fere etatis annum expluerat, cum Stephanus germano fato, illa paulo adultiore puto, ad eadē sororis sue Bonaventura, cuius ante meninimus, accessit: confecto, negotio, cuius causa à matre fuerant misi, in redditu sacra puella fūsum erexit lumen, supra verticem tēp̄fratrum S. Dominici vidit in aere thalamum elegantiissimum, regio splendore composite, & in illo Christum salvatorem in throno Imperatoris sedet, induitum. Pontificio habitu, & in capite ferente tiaram, qualis est Pontificum Romanorum. Aderant illi Petrus & Paulus, atq; Iohannes Apostoli. Ibi puella desigens oculos: vtriusq; homini in Christum, illam amantisime contemplabatur: vtriusq; Christus sua maiestatis oculis in eam intentis, blandissime subirens, extorta super eam dextera, expresso Crucis signo illi benedixit. *Mox eara p̄sp̄itu & transformata in eum, que suauissime afficiebat, & sui & itineris obliterat: immotag, permanisset hanc dubio, non tum solum, sed etiam alias sepiissime, in tantilla etate in via publica, neg. homines neg. iumenta transiunt adiuentes, nisi per alium tracta fuisset. Cum autem Stephanus puerulus iam processisset aliquo vsque, ac paulo post adiuvasset illam non sequi, sed cum attēssione intueri, iterum atq; iterum nonne eam inclinauit: sed ea nihil respondente, ino nec sentiente quid clamarē, tpropius accessit clamitans. At nec sic quidem ea semouente, manibus traxit eam, tum illa quasi à grauiōno exercepsa, retracta p̄parum oculis, dixit: O si videres, que ego video, ab hac mellitissima visione me nequitia renouares. His dictis, referebat oculos ad colum, sed tam viso illa dispergerat. Quod illa fine dolore ferrenon valens lachrymis in se vindicauit, quod oculos in deuertisset.*

IV.

Ab eo tempore tantillā: puella canescet ab morum maturitate ac sensu mirabilis, ita ut facta eius non pueritia, vel adolescentie sed veneranda potius senectus esse videbentur. Iam enim accensus in illa erat ignis diuini amoris, cuius virtute intellectus illustrabatur, voluntas seruebat, confirmabatur memoria, & actiones externe, ad diuinam legem normam dirigebantur. Nam sicut ipsa Reuerendo Patri Raymundo confessi sunt, per id tempus vitas Sanctorum Patrum Egyptiorum, quorundam item aliorum Sanctorum, potissimum autem beati Dominici, didicit non ab illo homine, sed sola reuelatione diuina, tūtusq; eius mentem capit ardor illas imitandi, ut nihil aliud cogitare posset. Inde in ea existere, tam multa rara & inusitata, qua omnes in admirationem raperent. Querebat latibula, & clam suum corpusculum quodcum cordula cadebat, precibus ac meditationibus perpetuo vacabat, in dies magis dabat operam silentio contra morem puerorum, & cum ea etas increvens multo egat alimento, illa sibi aliqd potius de cibo detrahebat. Eius exemplo complures coetanei & pueri, eq; illis abscedentibus, humiliiter ac deuote ex oscularerunt. Porro crevit in eius pectore ingenis desiderium illius in iustiti complectendi, ut posset cum fratribus studere salutis animarum, sed sexu id non permittente, cogitabat sanctam Euphrosynam, cuius nomen iam su-

VOTVM
SERVAN
DAE VIRG
NITATIS.

V.

Eius autem visionis, cuius paulo supra fecimus mentionem, tanta fuit apud sacre infantile animum vii & efficacia, ut mox omnis mundi huius amor pro�ris in ea extinctus sit, accensus sanctus amor Christi Iesu vnī filii Dei, & amantisime maris eius, semperque virginis Mariae. Itaque omnia arbitrabatur ut stercora, modo luciferaceat Christum salvatorem. Valde autem aprobabat ad tuendam in se virginem integratam, cognitique Deo reuelante, beatissimam Dei genitricem primam nuncupasse perpetue virginitatis votum. Itaque anno etatis septimo, non ut septennia puella, sed plane grandea, mature ac diu eiusmodi prestante voto secum deliberauit, apud regans matrem Dominum, Reginam virginum & Angelorum, ut Domino ipso impetraret gratiam id faciendo, quod ejus illi gratius, & sua salutis conducibilis. Atque interiam augescebat quotidie furore amoris diuini & desiderium puritatis Angelica. Vnde hand obscure intelligens, quid Domino placeret, quadam die secreto petiit locum, & flexis vtriusq; hominis genibus, siccata est beatissimam matrem Christi: O virgo sacratissima quæ prima inter feminas perpetuam Domino virginitatem voulisti, qui te voluit esse matrem vnici filii sui, obsecro benignitatem tuam, ut non attensis meritis meis, digneris mihi sponsum dare filium tuum, quem totis anima vinceribus concupisco, & ego promitto illi & tibi, quod nullum unquam alium admittam sponsum, sed virginem me illi perpetuam conseruabo. Ita septem natæ annos, Christo sponsō immortalis suam dedicauit virginitatem, idque voto coram Deo solenni, vtait Raymundus.

VII.

Ab hac die crevit in dies in veris sanctitate, copita Christi tyrannica, tam tum bellum indicere carni, etia nequid rebellanti. Statuit, quoad fieri posset, carni carnis esum non permittere. Itaq; si quae eis senti apposite carnes, ut plurimum porrigebat ea Stephano fratri, aut paululum proiciebat eas felibus, ut nemo posset adiuvare. Flagella, de quibus ante diximus, non solum continabat, sed augebat etiam & folia, & cum pueris, quod mirum in tantilla etate videbit posset, in eius animo seruebat ardor illas imitandi, ut nihil aliud cogitare posset. Inde in ea existere, tam multa rara & inusitata, qua omnes in admirationem raperent. Querebat latibula, & clam suum corpusculum quodcum cordula cadebat, precibus ac meditationibus perpetuo vacabat, in dies magis dabat operam silentio contra morem puerorum, & cum ea etas increvens multo egat alimento, illa sibi aliqd potius de cibo detrahebat. Eius exemplo complures coetanei & pueri, eq; illis abscedentibus, humiliiter ac deuote ex oscularerunt. Porro crevit in eius pectore ingenis desiderium illius in iustiti complectendi, ut posset cum fratribus studere salutis animarum, sed sexu id non permittente, cogitabat sanctam Euphrosynam, cuius nomen iam su-

DESIDE
RIVM IN
STITUTV
S. DOMIN
IN. COMPLE
CTENDI.

XVIII.
DE B. NI
COLAO VE
NET. ORD.
S. DOM.

XIX.
S. CATHA
RIN. SE
NEN. ET
EIVS VITA.

PAREN
TES.

PROGRE
SSVS IN VIR
TVTBVS.

alij in-

SAPIENS
MATER RE-
SPONSVM.QVAN-
TVM COR-
PORIS CVL-
TVM Dete-
STA
STA
EVERIT.

pra diximus ei à quibusdam impositum, hac in parte imitari, & inserviar illis singe semasculum, atq. procul in regionibus ignorat se adiungere fratibus Dominicanis. Verum licet diu in hac cogitatione fuerit, non tam permisit Deus, ut ita fieret. Accepere interim in ea quotidiana incrementa, & corpus & animi virtutes, & quodammodo reuerandam amorem honestas & maturitas apud omnes, qui eius actus contemplabantur. Stupebant parentes, mirabantur germani eius, tota domus familia stebat attonita.

VIII.

Ante decimum etatis eius annum mater illam misit ad pastorem parvocie sue rogandū, ut Missa sacrificium sacerdotem in honorem S. Antonii, deditque ei circos & nummos, quos posueret in altari. Paruit Catharina, libenter exequens ea, que cederent ad honorem Dei, sed ipso delectata sacrificio, manu in templo, donec peractum esset. In domum sacerdotis. Mora autem illius matris dislocuit, itaque ut ruborem ei asserret. Maledicta fuit, inquit, lingue, que te nunquam reditaram aseverant (sic enim illis in locis vulgo solent dicere) Puerula sapiens, ut audiuit matrem ista dicentem paulisper conticuit: Deinde seorsum illam ducens, cum multa maturitate & modestia, ita locuta est: Domina mater, si me quandoque videris tua iusta negligenter, credas me virginis, quamvis vilium fuerit, id enim dignum & iustum est: sed quas, ne propter meas culpas cuiquam iniquam maledicas, nam neque tuam id decet grandaueritatem, & me summo animi meroe afficit. His auditis, noster incredibiliter admirans puerulam filiolam sapientem admonitionem, non tamen volens ea intelligere. Cur, ait, tam diu illis beneficiis? Respondente ea, se Missam auscultasse, quam ipsi celebrari mandasset, moxque inde revertisse dominum, mater amplius adiustata, utrum marito retulit, ille vero gratias agens Deo, remacitus considerabat.

IX.

Postquam autem sacra virgo ad nubiles pervenit annos, pro illius regione more parentes eam domi inclusuerunt, non enim patitur illuc confundetur, ut eius etatis puerle innupte & domo excent. Coperunt autem & parentes & germani eius, ignari propositi illius de eius tractare coniugio, mater quoque ad studium excolendi corporis eam horbari, ut posset procuram oculis esse gratior, & amabilior, sed illa memor voti sui, licet id parents pro illorum reverentia, celaret, nihil tale facere vult. Non enim hominibus, sed Deo modis omnibus placere contendebat. Ferebat ad mater eius moleste, & cum per se illam mouere non posset, filiam Bonaventuram, quam Catharina impensa amabat, ut ei persuaderet, hortata est. Et illa quidem multas vias eius tentans auctum, tandem co-adluit, ut daret operari aliquam ornando corpori, nihil tamen interim remittens de proposito feruande integratis. Hunc autem culpam posse non sentit tantum singularib; & lachrymis confessus est, ut videlicet gratissimo se sceleris obstrinxisse. Sciscitante ex ea D. Raymundo, confessario, cum illo ornato voluerit contra votum virginitatis venire, aut nullum bonum placere, illa que respondebit, se quidem nihil voluisse nimis, immo nihil tam sibi acerbus fuisset, quam in iunctu bonis, aut abiliis confici, at nihil minus tamquam se ream esse aeternam damnationis. Raymundo culpam illam extenuare conabatur, sed cum hoc illa ferret egerime, sursumque erexit oculis diceret. O D E V S, qualis est hic meus spiritus Pacer, qui etiam peccata mea excusat? adderetque loquens Raymundo. Nihil debuit haec creatura vilissima, tota a suo creatore praeferit meritum aucta beneficis, bonas horas ornandas, putri carni sua collocare? Ego ne ipsum quidem tartarum puto sufficere huic peccato puniendo. Tunc coactus est Pater Raymundus sibi, qui tam coram Deo & sancta eius Ecclesia hoc et reddidit testimonium, quod licet sepissime eius audierit confessiones, etiam interdum generales, nunquam illam inuenierit peccata in Dei preceptum, id est illius letalis culpa rem, immo vero etiam a venientibus culpis adeo immunitum, ut in confessionibus eius quotidianis ut plurimum vix deprehendere quinerit erratum ullum. Omne enim tempus suum, aut orando, aut contemplando, aut proximos adiuvando illam traduxisse confirmat. Quod est praecularum mirabilis innocentia a tanto viro testimonium. Et cum tanta esset vita puritate, nihilominus ait tam dure illam se accusasse, tamque ingeniose sibi culpas imposuisse, ut facile ab ignorantia eius vitam reputari potuerit, ubi rea non erat.

X.

Sed ut in institutam narrationem se referat. Oratio, cum sedisset nonnulli compoundingo corpori, a Bonaventura persuasus, non quam animum suum illi homini applicuit, vel fonte, ut boniibus visus prebuit, tamen sibi Orationis seruere & aspiditatem meditandi nonnulli tepestando remisit. Verum soror eius Bonaven-

tura, que ei huius vanitatis author fuerat, non diu post in puerperio obiit, percutta a Domino. Et si illa quidem proba & honesta valde verbis & moribus, sed tamen quia illam, que cum Christo placere desiderabat, ad ea que sunt mundi huius, inuitare auctor erat, durandi incrementa, & corpus & animi virtutes, & quodammodo reuerandam amorem honestas & maturitas apud omnes, qui eius actus contemplabantur. Stupebant parentes, mirabantur germani eius, tota domus familia stebat attonita.

VIII.

Ante decimum etatis eius annum mater illam misit ad pastorem parvocie sue rogandū, ut Missa sacrificium sacerdotem in honorem S. Antonii, deditque ei circos & nummos, quos posueret in altari. Paruit Catharina, libenter exequens ea, que cederent ad honorem Dei, sed

DAMON
TENTAT
ILLAM A
PROPOSITO
TO VIRGINIT.
DIVER
TERE.CAPILLOS
SIBI PRÆ-
SCINDIT.MVLTI MO-
NASTICO-
RVM ORDI
NII INSTI-
TTVTORE
EI APPA-
RENT.PAREN-
TES EAM VI-
LISSIMIS
MANCI-
PANT OB-
SEQVIIS.PARENTI-
BVS PRO-
POSITIVM
SVVM A-
PERIT.GRATAN-
TER CON-
TEMPTVM
SVBET IN-
IVRIAS
OMNES
TOLERAT.ASPERI-
TAS VI-
UOS.

ipse mecum. Hoc ergo suauissimo hospite contenta & frcta sacra virgo, ricit diabolum & omnes machinas eius. Docbat ille canituras & rationes mirabiles externa omnia superandi. Imaginabatur sacra virgo patrem suum representare Christum Iesum, matrem suam, sanctissimam Christi genitricem, ceteros de familiis, Apostolos & discipulos saluatoris. Hac imaginatione sortiter concepsa id assecuta est, ut omnibus illis cum omnium admiratione hilariter & officioso inferiret, tum etiam, ut illis seruendo, semper cogitaret de spacio suo Christo, cui se ea omnia officia praefare crebat, siue factum est, ut dum in calix versaretur, semper esset intra sancta sanctorum, seruensq; ad menyan recumbentibus, animum suum mirificaret imaginanda presentia saluatoris, contemptum vero sui & iniurias omnes etiam iocando seruit animo. Attamen, quia non poterat profrus etia extero carcere cubiculo, ubi noctu quisceret, nec licet bat tamen aliquod priuatum habere, sibi sui Stephanus cubiculum delegavit, ubi posset, illo absente interdiu nonnunquam sola degere, & noctu illo dormiente pro voto precibus vacare. Rogabat autem indefinitus Dominum, ut ipsius dignaretur tueri virginitatem. Nec debeat ille sponsa sue, sed quanto plures & persecutiones & iniurias inferri cernebat, tanto cam maioribus iustus gaudii & charismatis mirabiliter officiat. Tandem germani eius videntes constatiam, se viros favebantur. Pater autem eius ceteris innocentibus, tatus eius facta contemplabatur, atque in dies certius perspiciebat, non inueniens leuitate, sed spiritu eius eneaffe.

XIII.

Contigit interim quadam die, illam in iunioris fratris sui Stephanii cubiculo seruente Dominio preces offerre, idque non obserato ostio, non enim iacebat ei aliqui clausa manere ianua. Forte autem in illud ingressus pater eius, vidit illam in angulo or. autem flexis genibus, & columbam parvam niuei canoris eius capiti insidente, sed eoviso, maxper fenestram altius evolante. Percontans autem ex filia, que esset illa columba, respondit ea, se columbam profrus non vidisse. Admirans igitur valde patrem eius, secum id conservat, neque tunc solum, sed etiam alias cepit columbam. Per id tempus magis magisque in eius pectore crescebat desiderium induendi habitum Dominicum, rogabatque in instantem Dominum, ut dignaretur ipsi praefare quod cupiebat. Et ecce dum sic pulsat aures clementissimi saluatoris, videt in somnis multis sanctos Patres, Monasticorum Ordinum institutores, atque in suis beatissimum Dominicum. Horabantur autem eam illi Patres, ut vnu aliquod institutum monasticum deligeret, in quo Domino gratior posset exhibere simulatum. Tam illa copiis ire ad Sanctum Dominicum, qui mox ei occurrit cum habitu sororum que dicuntur de penitentia. Sancti Dominici, atque ad illam: Forti animo esto filia, nihil ambigens quin isto sis habitu fructuaria. Illa cum lachrymis gratias egit Deo & San. Dominico, & ipsis lachrymis excitata, ad se redit. Ea autem visione mirabiliter confirmata, eodem die parentes & germanos consociavit, sicutque ex locutis est, sciam pridem in tenebrae atque Deo suam votum integratam, atque in ea sententia iam maturioribus annis quae se firmare permanvere, ut nulla ratio ne ab ea relit discedere, non obstatque, ut cibis frumentis canadis, frumentis prouocare, se enim Deo potius obediens debere, cui se deonifiser, quam ipsis. Multaque alia confortans coram illis loquebatur, cum haecsemper intra silentium se verecunda puerilla contineisset. Tunc autem ex eius verbis obortu sunt lachrymae omnibus, ut nihil ei possent respondere: posset vero, cestante ciuitate, pater, qui cam reuere diligebat, & erat alius religiosor, ita sit, ad eam: Absit, dulcissima filia, ut quoquo modo Deo reluctari velim, a quo videamus sanctum propositum tuum proficiisci. Fac libere, quod ei pollicita es, & sicut te illius spiritus docebit. Verterisque se ad uxorem & liberos suos. Nemo, inquit; posthac sicut placet animum, clam sublineante posse vel duo ligna ponere, ut in illis iacens, nihil de duritate strati sui mutare. Tandem vero mater, nihil se proficere intelligens, att illi: Ego video me omnia frustra accettare, dormi posthac, sibi confueisti. Inuidebat sanctis eius exercitiis diabolus, & illius instigatio multa ei impedimenta obiciebat.

XVI.

Rufus igitur restituta sua libertati, tato capite esse seruuntur, quaque acris sibi obvni videlicet satanan. Quotidie genitus, quotidie lachrime, quotidie processus perpetue ad Dominum Iesum, ut habitum diu optatum consequi merebatur, quem a B. Dominico sibi promisum esse interdictus, adeoque illas a se removit, ut etiam odorem ille, abque valeritudine in omnido percepere non posset, immo vero ad cibos acerbos patimque insipidum adeo se affuefecit, ut dulcia eximi ei pernicieis offendit. Voluit quandoque D. Raymundus,

DVITIA
STRATI.

quandoquidem nihil illa sanciebat esculentum aut poculentum, unde posset debiles confortari, ut aqua frigida, quam bibebat, saccatum misceretur. Quod rbi illi reficit, ait ad eum: Ut video, pater, exiguum hoc quod in me superest vitæ, penitus vis extingue. Viuimus igitur adeo dilucbat, ut odore simili & sapore extincto, nihil praeter rubrum colorem relinquere, quo sunt vina illius loci. Decimoquinio etatis se & anno vimum à se reiecit, ac deinceps semper aqua frigida uteretur. Cuiusvis generis coelos cibos, prout panem, paululum sibi subrabebat, & intra breve tempus eo suum adegit corpus, ut pane & crudis herbis esset contentum. Anno etatis viii, ut dum in calix versaretur, semper esset intra sancta sanctorum, seruensq; ad menyan recumbentibus, animum suum mirificaret imaginanda presentia saluatoris, contemptum vero sui & iniurias omnes etiam iocando seruit animo. Attamen, quia non poterat profrus etia extero carcere cubiculo, ubi noctu quisceret, nec licet bat tamen aliquod priuatum habere, sibi sui Stephanus cubiculum delegavit, ubi posset, illo absente interdiu nonnunquam sola degere, & noctu illo dormiente pro voto precibus vacare. Rogabat autem indefinitus Dominum, ut ipsius dignaretur tueri virginitatem. Nec debeat ille sponsa sue, sed quanto plures & persecutiones & iniurias inferri cernebat, tanto cam maioribus iustus gaudii & charismatis mirabiliter officiat. Tandem germani eius videntes constatiam, se viros favebantur. Pater autem eius ceteris innocentibus, tatus eius facta contemplabatur, atque in dies certius perspiciebat, non inueniens leuitate, sed spiritu eius eneaffe.

SYMMVM
HABITVS
S. DOMIN.
DESIDE-
RIVM.CORPO-
RIS AFFILI-
CTIO.

RECIPI-
TVR A SO-
RORIBVS
DE PENIT.
S. DOMIN.

A CHRI-
STO IN SR
TVR.

needum patiebatur a quo sati animo, & vt eam ab illa aspera sua
videnti ratione atque ret, ad thermam secundum solebat profici. Parebat illa parenti, sed ut ergo cluderet Satanam, qui matrem eius, mulierem simplicissimam, ad hoc infligere videbatur, in iphis thermis, simulans se velle perfecit suum corpus abluere, adit canalem, & aquas sulphureas atque furentes sinens manare diu satis in suum corpusculum, atrocis illud affligebat, quam solebat accendendo carens serice. Fatchatur posca, cū D. Raymundus ex ea esset perconatus, quomodo illos furentis aquae ardentes, sine vite periculis perfrapauisset, se regasse Dominum, ut panas tartareas & purgatorias, quas se credebat meruisse, in hos cruciatus, quos libenter ferret, committare vell, siue se dolorem quidem sensisse, sed citavllam lesionem, illum statuerit tolerasse. A thermis illis domum reuersa, mox ad solita penitentia exercitio serecepit, tandemque matrem permonit, licet diu calcitrarem, ut cū sororibus de penitentia S. Dominici, loqueretur de ipsa in suum confortium admittenda. Sorores autem illae aliquandiu difficiles se ostenderent. Interim virgo sancta in morbum incidit, & corpus omnem scabescerat prustulus, simulque febris se admissit non parum vehementis. Ibi mater eius, que eam pro liberis omnibus tenerius diligebat, decumbentis tristis aspidens, somnata, que poterat adhibebat. Sed virgo sancta, in iphis corporis exigitudine fortior fuit, videns ad se opportunitatem matrem impellendi ad satis faciendum voto suo, ita ei locuta est: Si vis dulcissima mater, ve vites recuperem, effice ut mihi detur habitat S. Dominici, alioquin nondubito, quin Deus & Sanctus Dominicus, qui rite vocant ad servitium suum, id effecturi sint, ut breui me sis caritatem. Horum postea mater accepto, nimio terrore ob mortem filia correpta, celeriter se contulit ad forores, quas sepiam diximus, tamque serio cum illis egit de filia, ut in eius receptionem consenserint. Quod vbi ad virginem mater Lapa retulit, illa pregaudio fleuit, rogauitque Dominum, ut moribus abscederet, ne iphis voto, & diuinata expectationi remorari & impedimentum adferret. Et cito Dominus exauditus precies eius, atque intra paucos dies reuelauit: Neque potuit pius Dominus negare illi quicquam que se summo studio ad omnem eius voluntatem conformabat. Aduenit igitur diu optata dies, & habitus, quem petebat, datus est ei, cum ingenti cordis eius exultatione.

XVIII.

Postquam autem noua militie vel professionis genus complexa est, dicebat sibi ipsi: Ecce iam religiosum vitæ institutum suscepisti, ad eius prescriptum viuas oportet, & quidem multo aliter, quam feceris haec tenus. Habitus tuus ater & candidus te admonet, ut mundo sis mortua, & summae studias puritatem. Itaq; vt posset vivere purius, statuit nulli prorsus loqui, nisi cū efficiat peccata confessari, idque toto triennio ex aetate obseruauit. Habitabat etiam intra cellularam, nec inde exibat praterquam ad tenplum. Cubum nunquam sumpsit, nisi prius lachrymas Domino obtulerit. Quis vero eius vigilias, preces, meditationes, lachrymas dicendo consequi posset? Fratribus Sancti Dominici, quos ipsi studiis dicebat, somniant capientibus, ipsa perigil manebat. Illis ad diuinam laudes nocte secunda dato signo properantibus, ipsa se dabant quieti, corpori asperges, capiti lignum supponens. Similatque autem ipsi a se in cellularam abdidit, sponsus eius dulcissimus Christus Iesus ei apparet, & eam de omnibus, que essent animæ eius conducibiles, perfette insituit, ita ut ipsa posse affirmaret in confessione, se ea que ad viam salutis pertinente, non nisi ab ipso Domino Iesu Christo, sine insuffrante sine perspicue apparet, didicisse. Cum autem initio formidaret, quam formidinem Christus quoque in ea probauit, dicens hominem, donec in corpore degit, non debere esse sine timore, cum formidaret, inquam, ne saluatoris presentiam diabolus mentiretur, transfigurans se in ipsum, Christus eam docuit, quo patet ipsius apparitionem à diabolica interno seret: Pro certo, inquit, noueris, quandoquidem ego sum veritas, ex mea apparitione semper in anima matorem existere veritatis notioem. Ex veritatis autem cognitione id præstatur animæ, vt & me & te rectius cognoscas: Vnde porro confessuit ut se contemnet ex animo, inquit honorare ac venerare. Ita fit, ut ex meis visionibus, anima se ipsam suamque vilitatem plenius intelligat, canique intelligendo, se te contemnet magis, humiliorque efficiatur. Cuius diuersum accedit ex Satanae visionibus. Cum sit enim mendax, & mendacij pater, & rex super omnes filios superbiorum, in illis, quibus appetet excitat superbiam & confiditiam, qua sibi multum tribuant, seque putent efficiat, animisque influentur ac timente faciant.

XIX.

Hoc quidem ille Venerabilis Pater se coram Deo secure loqui scri-

bit, quia

Hac saluberrima doctrina non oscitantur percepta, caperunt multiplicari visiones calantes & revelationes, tamque illi credo apparuit Christus Deus ac Dominus noster, castarum mentium sponsus, ut vix duo possint reperi homines, qui tam absurdita fruantur inter se familiariitate, quam fuerit inter Christum & hanc sacram virginem. Siue enim oraret, siue legeret, siue meditaretur, siue vigilaret, siue dormiret, ut plurimum, hoc vel illud modo eius visione recreabatur: immo etiam interdum loquenti cum aliis aderat hec sacra visio, ita ut mente cum Christo, ore cum hominibus loqueretur. Sed id diuinum esse non poterat propter ecclasiæ, quam paulo post patiebatur. Hinc autem proficisci cebant omnia illa admiranda, puta, in usitata ceteris abstinentia, doctrina mirabilis, & luculenta miracula, que per eam Deus effect.

XX.

Ne quis autem hesitaret de veritate eorum rerum, quæ de illa scribuntur. Reverendus Pater Raymundus, ob confirmandum Lectorem, quid ipsi acciderit, verecunde communorat, malens coram hominibus pudesceri, quam sancte virginis iniurias suum pudorem posthabere. Aut enim se intu, cum venisset ad eius familiaritatem, multis modis de incredulitate suis tentatum, duque quadam fluctuatione iactatum, cum modicoruibus, quibus id posset fieri, super explorare, num res eius esset à bono vel malo spiritu. Rogabat autem, ut inquit, anxius Deum, qui nec fallere posset nec fali, ut ab ipso dirigere tur. Interim subito ei venit in mente, si sancta virginis precius obtineret à Domino in solitudo quandam, & qualem nunquam esset expertus, ob admisit peccata contritionem, id ipsi fore signum eudentissimum, à Spiritu sancto omnia illius facta profici. Nemo enim protest hunc habere dolorem sive contritionem nisi a Spiritu sancto. Itaque accepit at virginem, & impense rogauit, ut à Domino ipsi impremet veniam peccatorum. Illa hilariter respondit, se id libenter facturam. Addente autem Raymundo, se non posse frui quiete, nisi viae venie ac remissioni certum obtineret signum, nempe magnam quandam & insolitam contritionem, mox sacra virgo annuit, se eam illi impremetur. Videbatur autem Raymundo, eam omnimes suas cogitationes habuisse perfectas. Abiit deinde domum, & altera die mors laborans, decubuit. Eodem tempore etiam sancta virgo febris & alijs exigitudinibus afflita decimbebat, atque ad sociam: Eamus vistum Fratrem Raymundum, quia male se habet. Illa respondente, non esse necesse, & si maxime forer, sepius illo valere, mox præter morem celeriter cum socia abiit ad Raymundum, atque illi: Quid habes Pater? Ille vero præ debilitate ager quispiam loqui poterat, sed tamen adhuc a vi, ait: Cur Domina hevenisti? Peius tibi est, quam mihi. Illa incipiente suo more locuti de Deo & nostra ingratiitudine, nonnulli confortatus Raymundus assidit, nihil iam menor hefene ne petitionis sua, aut sponsionis virginis, cumque illa loqui pergit, oblata est mente Raymundi que in solita consideratio peccatorum suorum, & quam esset corum causam dubio reus moris, & diverso autem cognita benignitaria diuina, que cum gratia bonitate ab ea morte liberaret, ipsamque mortem in vitam, & ignominiam commutaverit in gloriam. Sub hac contemplatione ille præ multo cordis dolore tantam vim lachrymarum effudit, in eumque rugitum prorupit, ut timeret cor & pectus diruptumiri. Id vt videt sacra virgo, que ea sola causa venerat, conicit, ut ille bene vicerit se & fuguliret. Interim Raymundus reddit unum memoriam petitionis sua & promissionis virginis, vertensque se ad eam, dixit: Est ne hæc bulla, quam hevi petiū? (Bullam enim vocauerat certum signum obtine rena.) Illa respondit, Ipsa est, addensque ut menor esset gratia Dei abscessit, illo multum adfatuato, & exhalato.

XXI.

Accidit deinde, ut virgo Christi multis pressa morbis, Raymundus ad se uberet acciri, communicatura illi quedam, diuinus ipsi regulata. Venit Pater Raymundus, & adstant illi decumbenti atque febricitanti, audiuimus illam more solito loquentem de Deo, & quod illo die ipsi Dominus revelasset, exponente. Ibi rursus referente illa grandia quædam & alijs iniquitatibus, de quibusdam cogitabat aperte. Putasne vera esse omnia, quæ dixit? Similque intendit in faciem loquens, & subito videt faciem eius in viri barbi transformata, qui sis oculis in eum reficiens, valde illam terrefecit. Erat autem facies oblonga, etatis media, barba non prolixæ, colore tritico, maiestatem quandam praeferebat, unde manifeste se Dominum offendebat. Territus igitur Pater Raymundus, exclamavit: O quis est, qui me respicit? Respondit virgo. Ille, qui est. Iis dictis, mox faciens illa dispergit, & facies virginis redit.

XXII.

Hoc quidem ille Venerabilis Pater se coram Deo secure loqui scri-

CREBRA
VISIONES
COELE-
STES.

VT DÆ-
MON VIN-
CATVS
CRUX AM-
PLIETEN-
DA.

TESTIMO-
NIVMPAT.
STEPHAN.
PRIOR.
CARTH.
TICIN. DE
S. CATH.

bit, quia ipse Deus, & Pater Domini nostri Iesu Christi sic, inquit, quia non mentionio. Ut autem haec scriberet, dicit se copulatum ab incredibili, quos etiam hortatur, ut sibi diu incredulo & hesitanti, sed tandem mirabiliter confirmato, fidem commendent, & definant esse incredulam, ut illi ait Christus, quanto plus patinuer propter ipsum, tanto ei efficacius magis conformes, hic quidem in gratia, posse a vero in gloria. Iustus igitur Christus, ut dulcia pro amari, & amara pro dulcibus suscipiat, ita enim ipsam inquietam fore, Non surda aure eam Christi doctrinam accepit, sed vsque adeo apud se statuit delelati afflictionibus, ut nihil in hac vita tantum ei refrigerij & solatij adferret, quantum afflictiones & Cruces, sine quibus, ut ipsa aiebat, vita hec si fuisse molesta, propter eas autem libenter ferret beatitudinis dilationem, non ignorans, eam afflictionibus non parum augeri. Sed ubi satis eam Christus communiquerat, permisit demonibus attentare, si quid posset obtainere ab illa. Nec illi desides sunt ad nocendam, & primo quidem à rebus venerari illi suggestendis capiunt initium. Ininiti turbes cogitationes castissimo pectori, adhuc illusiones & phantasmat dormienti, in etiam corporeas aere sumptu, oculis & auribus vigilantis ingerunt faciuntque multa, quæ sine horro dici non queant. Illa è diuero catena forrea flagelat corpus suum, fundit sanguinem suum, adiicit per multum ab priore vigilius, ita virgino pene omni renunciare videatur. Non cessant autem hostes, cum in genitudo multitudine apparent, primo quasi blande adulatur, hortantur, ne se ipsam interficiat tanta vita asperitate Iuuenies es, inquietum, fac quod aliae faciunt feminæ, nubas viro: & augeas humanum genus. Proponunt exempla Sarra, Rebecca, Lie, Rachelis. Ne facile credamus hereticis, quando ipsi nobis scripturas diuinias ad suam confirmandam impletat perferunt. Faciunt enim etiam hoc demones. Quid, auerunt ipsi virginis, hæc sibi vult vita singularis, in qua tamen perfuerare non poteris? At quicquid illi blaterarent, sancta virgo nihil penitus respondens, orabat, cum autem perseverantie defestationem ei vellent iniicere, hoc respondit procacibus illis: Ego non meis, sed Domini nostri Iesu Christi, virtibus nitor. Nec voluntate aliud ab ea verbum extorquere poterunt, solebatque ea familiariibus suis inculcare, netentati, in disputatione cum demonibus ingredenterur. Cum sint enim versati, inquit, & longa fallendi exercitatione instrutissimi, facile sibi victoriæ promittunt, si possint ei, cui nos dicimus. Itaque si vidiſsi suos timere periculum aliquod, dicebat illi: Quid itavos de vobis estis solici? Permittaris vos diuinæ prouidentia, que semper haberat in vos oculos defixos, agitur curam perpetuam salutis vestre. Et de hac quidem Dei prouidentia, tantam sacra virgo fiduciam conceperat, postquam audiuit Dominum dicentem. Ego cogitabo continentem de te, ut nunquam satiaris posset ea loquendo. Fuit quandoque sacra virgo in mari cum multis alijs viri sexus, aderat etiam Pater Raymundus. Ipsis autem nauigantibus, ventus secundus fluit, nec res erat sine periculo, siu latere spirasset ventus. Raymundus pias querelas delitulit ad virginem non sine lachrymis. Illa autem dixit: Quid ita de te anxius es Pater? quibus verbis eius timorem compresi. At paulo post relaxante vento aduerso, nauclerus dicebat se compelli ad reducendum nauem eo, unde evidentem profecti. Id ubi sacra virginis Raymundus exposuit, illa ait: Reducat in nomine Domini, & sequatur ventum, quem Dominus dabit. Nauclerus flexit nauem, iamque caperunt reverti, at sancta virgine caput submittente & Dominum deprente, mox redit ventus proferit, & breui ad portum optatum appulerunt, nec visibiliter nec invisibiliter opem ferentis aut consolantis. At illa nihilominus sine intermissione & carnem affligebat, & precibus tota incumbebat. Atque in hoc præclarum de se omnibus diuinæ gratia sensibili suauitate & consolatione defitit, exemplum præbuit, ne solita sua exercitia propterea remittant, sed augeant potius. Dicebat autem sancta virgo ibi: Tunc vilissima vills te consolationibus dignam putas? Itane iam tuorum oblita es peccatorum? An non satis est tibi, si possis vel damnationem aternam euadere, etiam si has tenebras & molestias ad supremum vobis vita diuinam perferre oporteat? An vero Christo propter eius consolationes seruire voluisti, & non eo potius ut aeternum illo fruatis? Nihil igitur de solitis remittas studis, quin addas potius aliquid. Haec sancta humilitatis tela illam superbum Goliath profernebat Christus virgo, sanguine animum confirmabat. Durante autem bactentatione, plus solito herebat in Ecclesia. Nam illuc infestatur quidem, sed non perinde, atque in cellula sua, quam quoties esset ingressa, miram illuc vidit damorum multitudinem, turpissimos sermones & actus ipsiingerentium, ita ut si licuisset, pro illorum horro, libenter cum Sancto Hieronymo concava vallium, esperamontium, rupium præcepteret, ut tam abominandas demonum species & actus flagitos non cerneret. Non cessabat autem clamare ad Dominum, donec non nihil sedetur illa tempestas. Iam multos dies isthac duraverat infestatio, & ecce quodam die illustrata diuinus, capit hilariter seipsam offerre Domino paratam ad quascunque vexationes preferendas, quandiu ipsi vobis esset. Sed illa ad Christum confugit, & fermentis atque diuinis precibus ab illo fortitudinem, & robur animi obtinere contendit. Christus autem eam munivit & confirmavit

egregie, docuitque eam, si vellet vincere hostem, ut crucem pro refrierio amplectetur, quem admodum ipse, proposto sibi gaudio, suscipiet crucem. Sunt autem Cruces reuera refrieria, quandoquidem, ut illi ait Christus, quanto plus patinuer propter ipsum, tanto ei efficacius magis conformes, hic quidem in gratia, posse a vero in gloria. Iustus igitur Christus, ut dulcia pro amari, & amara pro

TENTA-
TIV A DÆ-
MONE DE-
REBUS VE-
NEREIS.

CHRISTVS
SEPIVS BI
APPARET
I.

CONTRI-
TIONEM
DE PECCA-
TIS CON-
FESSARIO
SVO A DO-
MINO IM-
PETRAT.

XIII.

In ipso diuinorum risuonum initio, Christus Dominus ei apparuit oranti, dixitque ei: Si nosti filia quis ego sim, & quæ tu sis, beata eris. Ego sum qui sum, tu es quæ non es.

XIV.

Haccognitione freta, omnes facile conteres laqueos inimici, nunquam venies contra præcepta mea, omnemque gratiam & veritatem nullo negotio obtinebis. Que quidem verba brevia sunt, sed sensibus verryima & copioſissima, & exponuntur ea fuisus à Patre Raymundo, sed ne ab his toria recedamus, eo lectorem remitterimus. Alia autem vice rursus Dominus apparet sancta virginis, dixit ei: Filia cogita tu de me, & ego cogitabo continenter de te. Ex hac saluberrima institutione sacra virgo solebat infestare, quandoquidem Deo dicati sumus, tan per sacram baptismam, tun per religionem seu monasticam, sive clericorum, nulla in re nos sollicitos esse debere de nobis, sed sollicitudinem & cogitationem omnem eo conferre, ut placeamus ei, cui noſ dicimus. Itaque si vidiſsi suos timere periculum aliquod, dicebat illi: Quid itavos de vobis estis solici? Permittaris vos diuinæ prouidentia, que semper haberat in vos oculos defixos, agitur curam perpetuam salutis vestre. Et de hac quidem Dei prouidentia, tantam sacra virgo fiduciam conceperat, postquam audiuit Dominum dicentem. Ego cogitabo continentem de te, ut nunquam satiaris posset ea loquendo. Fuit quandoque sacra virgo in mari cum multis alijs viri sexus, aderat etiam Pater Raymundus. Ipsis autem nauigantibus, ventus secundus fluit, nec res erat sine periculo, siu latere spirasset ventus. Raymundus pias querelas delitulit ad virginem non sine lachrymis. Illa autem dixit: Quid ita de te anxius es Pater? quibus verbis eius timorem compresi. At paulo post relaxante vento aduerso, nauclerus dicebat se compelli ad reducendum nauem eo, unde evidentem profecti. Id ubi sacra virginis Raymundus exposuit, illa ait: Reducat in nomine Domini, & sequatur ventum, quem Dominus dabit. Nauclerus flexit nauem, iamque caperunt reverti, at sancta virgine caput submittente & Dominum deprente, mox redit ventus proferit, & breui ad portum optatum appulerunt, nec visibiliter nec invisibiliter opem ferentis aut consolantis. At illa nihilominus sine intermissione & carnem affligebat, & precibus tota incumbebat. Atque in hoc præclarum de se omnibus diuinæ gratia sensibili suauitate & consolatione defitit, exemplum præbuit, ne solita sua exercitia propterea remittant, sed augeant potius. Dicebat autem sancta virgo ibi: Tunc vilissima vills te consolationibus dignam putas? Itane iam tuorum oblita es peccatorum? An non satis est tibi, si possis vel damnationem aternam euadere, etiam si has tenebras & molestias ad supremum vobis vita diuinam perferre oporteat? An vero Christo propter eius consolationes seruire voluisti, & non eo potius ut aeternum illo fruatis? Nihil igitur de solitis remittas studis, quin addas potius aliquid. Haec sancta humilitatis tela illam superbum Goliath profernebat Christus virgo, sanguine animum confirmabat. Durante autem bactentatione, plus solito herebat in Ecclesia. Nam illuc infestatur quidem, sed non perinde, atque in cellula sua, quam quoties esset ingressa, miram illuc vidit damorum multitudinem, turpissimos sermones & actus ipsiingerentium, ita ut si licuisset, pro illorum horro, libenter cum Sancto Hieronymo concava vallium, esperamontium, rupium præcepteret, ut tam abominandas demonum species & actus flagitos non cerneret. Non cessabat autem clamare ad Dominum, donec non nihil sedetur illa tempestas. Iam multos dies isthac duraverat infestatio, & ecce quodam die illustrata diuinus, capit hilariter seipsam offerre Domino paratam ad quascunque vexationes preferendas, quandiu ipsi vobis esset. Sed illa ad Christum confugit, & fermentis atque diuinis precibus ab illo fortitudinem, & robur animi obtinere contendit. Christus autem eam munivit & confirmavit

ALIA MVI-
AM AGGRE-
DITVR DE-
MON.

XXV.

Porro autem, cum aduertaret malignus demon sanctam virginem ad has Christi institutiones se penitus conformantem, & sublimes in virtutibus progresus facientem, veritus ne tandem etiam alijs multis officerent causa salutis, nulle machina eam filii fuscis accerme oppugnandam. Sed illa ad Christum confugit, & fermentis atque diuinis precibus ab illo fortitudinem, & robur animi obtinere contendit. Christus autem eam munivit & confirmavit

E
molestias

CHRISTVS
EL APPA-
RAT.COLLO-
QUIO DIVI-
NO RE-
CREATVR.QVANTA
FAMILIA
RITAS
CHRISTI
CVM IPSA.DIVINI-
TIVS LEGI-
RE DOCE-
TVR.CHRISTVS
SAM SIBI
DESPON-
DET.

molestias pro nomine salvatoris perpeti, iocundum & delectabile est, quatenus quidem eius vium erit maiestati, His dictis totus ille demum cactus instar sumi pudefactus evanuit, & ingens lux cultus illa pax est cubiculo, & in ea luce Christus crucifixus apparuit, dicens: Filia mea Catharina, vides que ego tua causa perpessus sum, non igitur dubites tu quoque propter me aliquid perpeti.

XXVII.

Deinde sub alia specie magis propinquans, b. t. unde ei gratulabatur de triumpho tam obtento. At illa: Vbi inquit fuisti mi Domine, cum esset cor meum tot spuriis diuexatum? Et ille, in corde tuo, inquit. Rursus virgo. Et qui fieri poruit, bone Iesu, vt tu in illo meo essem corde, quod tot obrutum erat impurissimis cogitationibus? Respondit Dominus: Cogitationes illae quid in tuo efficiebant animo? gaudium, an mactorem? Immo vero, inquit illa, non nulli sumnum dolorem. Hoc igitur, Christus ait, ego mea praesentia efficiem, quia si tu destituta fuisses, illis spuriis delectata es, iam vero cum eas profligare velles, nec posses, inde mactorem oriebatur, sed me authore, & effectore, qui eram intus in corde tuo, & tuebar illud, interim extinximus te sinens oppugnari, quantum videbatur expedire tibi. Sed quando illustrata radio lucis mea, reipsum sponte oblitus ad tolerandas eas infestationes, mox eas abscedere iussi, neque enim poenis, sed voluntate poenas fortiter perferentis ego delector. Tu autem filia mea, quando non tua, sed mea virtute certasti viriliter, maiorem a me gratiam consequeris, & deinceps crebrius atque familiarius me ipsum tibi exhibeo. His dictis viso distinxit relicta in animo virginis suavitatem incredibili, maxime quod eam Christus vocasset filiam suam. Unde etiam confessi ium rogauit, vt scipsum appellaret, quo posset redire seipsum in eorum verborum dulcissimam memoriam.

XXVIII.

Potius autem caput Christus cum etiam familiariter conuersti, tamque frequenter apparet, ut proprie vim videatur, sed illis qui gustarunt, quam suavis & humanus sit Dominus Iesus, facile id persuaderi posset. Manebat etiam diutius solito cum illa, & interdum beatissimam matrem suam fecit adducerebat, itemq; diversos alios, sed ut plurimum solus ad eam veniebat, loquens cum ea amicissime, idque adeo, vt non raro cum illa pariter dicebat Psalmos, ambulans cum ea sursum deorsum in cellula. Hec fortassis quibusdam videbuntur incredibilis, sed meminerint, quam familiariter idem ipse Dominus olim in teris ultra triginta annos etiam cum impiis peccatoribus vixerit, meminerint, que ex eis persona dicuntur in proverbiis Salomonis: Delictice mea esse cum filii hominum, quoniam negari non posset, eximium & reueras singulare fuisse, quod hoc in parte praeferit eis huic a Deo singulariter dilecta & electa virginis. Et quia diximus eam cum Domino psalmos legisse, scire debet Lector, eam Latine recessuisse, sed cum aliquando a soia quadam sibi curasse descripsi alphabetum, & aliquo illi addiscendo hebdomas impendisset, nec tamen posset apprehendere, ad Dominum confugit, ab illoque obnoxie precebat, ut si ipsi gratum esset, ipse eam doceret, quo posset precies horaria dicere. Audiuimus autem illam celeriter Dominus, ita ut ab oratione siergens, legeret expeditissime. Stupebat ad eam rem Pater Raymundus maximus non posset syllabat, quicquam pronunciare, immo vix nosset literas. Deinde sibi comparavit libros, & ex iis leditabat precies, quas Canonicas vocant, solebat autem vulgari didicere rebro repetere illum versum. Deus in auditorium meum intende. Dominus ad adiuvandum me festina. Porro autem crecente in ea diuina contemplatione, paulatim precies vocales dimisit, ita ut tandem ob frequentissimos mentis excessus, vix vnam posset dicere Orationem Dominicam, quin eis in patre pertinet.

XXIX.

Pt posset autem sponso coelesti, immutabiliter quodammodo & inuolabili fidelitate semper manere subiecta, valde aspirabat ad perfidum fidei gradum, dicens cum Apostolis: Domine adauge misericordem, eamque adeo in me perfice, vt nulla posset viaducenti concuti vel prosterni. Cumque sepe illi id oranti, sepe etiam responderet Dominus. Desponsabo te mihi in fine, tandem in Bacchanalibus, alii venti festi celebrantibus, ipsis inclusi in suam cellulam, non ressociens in vanitates & insa-

nias falsas, sed ardenter petens a Domino eam, quam diximus, fidei perfectionem. Et quia verissime dixit Prophetas. Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui: Christus ei apparuit cum sanctissima matre sua & aliquo sancto, & eam mirabil modo sibi desponsit, hortatusque est eam, vt deinceps ageret viriliter, & inunctanter ea, que ex divina prouidentia ipsi facienda incumberent. Post eam autem desponsationem capit eam Dominus sensim trahere ad hominum coniuctum & consuetudinem. Volebat enim eius opera ut ad multorum hominum promouendam saltem. Itaque cum ei appareret, & multa ei dixisse familiariter, ait ad eam: Hora prandij est, eas ad mensam, & inde ad me reuertaris. Sed hoc erat sancta virginis nimis intolerabile, a Christo retici ad homines. Flebat igitur coram Domino, sed ille, sine, inquit, dulcissima filia, sic enim decet te implore omnem iustitiam, vt non tibi duntaxat, sed etiam aliis per meam gratiam fructuosa efficiaris. Simul admonebat eam zelata animarum, quem etiam in tenera etate habuisset. Illa vero libenter se permittente ipius divina voluntati, sed nihilominus suam imbecillitatem, run etiam sexus conditionem opponente, quem non deceret versari inter homines, presertim diuersi sexus: Dominus ei abunde satiasfecit, inter cetera dicens, vt que adeo increuissuperbiem, corum preferimus, qui se literato & sapientes purarent, quod diuina iustitia id amplius ferre non posset, quin eos pudefacret, idque per feminas, ipsius virtute & sapientia instructus. His auditis, sancta virgo, inclinato capite, Domino se offerent paratam ad omnem implendam voluntatem, celeriter egredia est, vt cum aliis ad mensam accederet. Eterat quidem corpore cum illis, sed animo tota erat apud Christum, extra quem cetera omnia tedium erant illi, breueque tempus, quo cogebatur esse apud homines nimis ipsi prolixum videbatur, dabitque operam, vt quam posset celerrime ad cellularum reverteretur, fructuaria cuiusdam praefectio saluatoris. Ab hoc autem tempore exitit in ea desiderium ingens sacra communionis, vt posset non solum sibi, sed etiam corpore coniunge. CHRISTO, quem certe nouerat in Eucharistia reuera corporaliter presentem adesse. Atque hoc desiderium, quoad vixit, semper in ea agebat, ita ut, quam posset celerrime, sacra Eucharistia perfici conaretur.

XXX.

Dominus autem in dies eam emittebat & incitabat ad conuersandum modecum hominibus, quorum salutem per illam consulere decreuerat. Ne igitur dominus sue hominibus otiosa videretur, solebat nonnullum redire ad familiam ministeria exequenda, vnde multa notatudo digna consecuta sunt. Studebat enim virgo sancta ita se comparare apud homines, vt posset omnibus de se virtutis exempla praebere. Occupabat se ceteris actionibus, exercebat hilariter ancilla officia, verendo ades, lauando coquine vestimenta, & id genus abiecia leviter vespertino, maxime cum ancilla male valeret, quo tempore duplicebat sibi eiusmodi officia, serviciem ancilla & agerant, & eis loco reliqua familia. Interim nihil de perpetuo precan- di studio & per se civita incomparabilis remittebat, nihil ab aeterni sponsi casti complexu recedebat. Versa enim propenodum ei in naturam videbatur incredibilis, sed meminerint, quam familiariter idem ipse Dominus olim in teris ultra triginta annos etiam cum impiis peccatoribus vixerit, meminerint, que ex eis persona dicuntur in proverbiis Salomonis: Delictice mea esse cum filii hominum, quoniam negari non posset, eximium & reueras singulare fuisse, quod hoc in parte praeferit eis huic a Deo singulariter dilecta & electa virginis. Et quia diximus eam cum Domino psalmos legisse, scire debet Lector, eam Latine recessuisse, sed cum aliquando a soia quadam sibi curasse descripsi alphabetum, & aliquo illi addiscendo hebdomas impendisset, nec tamen posset apprehendere, ad Dominum confugit, ab illoque obnoxie precebat, ut si ipsi gratum esset, ipse eam doceret, quo posset precies horaria dicere. Audiuimus autem illam celeriter Dominus, ita ut ab oratione siergens, legeret expeditissime. Stupebat ad eam rem Pater Raymundus maximus non posset syllabat, quicquam pronunciare, immo vix nosset literas. Deinde sibi comparavit libros, & ex iis leditabat precies, quas Canonicas vocant, solebat autem vulgari didicere rebro repetere illum versum. Deus in auditorium meum intende. Dominus ad adiuvandum me festina. Porro autem crecente in ea diuina contemplatione, paulatim precies vocales dimisit, ita ut tandem ob frequentissimos mentis excessus, vix vnam posset dicere Orationem Dominicam, quin eis in patre pertinet.

XXXI.

Accidit illam quandoque sedere ad multas primas, & veru cum carnis assidis, veire. Interim cogitabat illa de sponso Christo, cuius amore intu: ardebat, & esti: passi, nihil amplius se mouit. Videlicet hoc Lysa, vxor fratris eius, & intelligens quid patet, caput ipsa versare veru, & deinde omnia alia eius officia exequi. Durauit autem ea celsus valde dia, donec iam omnes inuenient cubitum. Lysa autem constitut vigilare, vt videret eius finem. Egreddaque post longam moram, vt exploraret, num sibi esset redditum,

ridit.

IN IGNE
IACENS
NULLATE-
NVS LAEDI-
TVR.FREQV-
ENTES IN EX-
TASIS RA-
PTVS.CREDEBRI
ME COM-
MUNICAT.LIBERALE
TAS IN E-
GENOS.VELVM E-
IVS AB I-
GNEILLAE-
SVM.

vidit toto corpore eam in prunas corrusse. Exclamauit ergo euilans, Hoc Catharina plane est combusta, accurrensque velociter, & ab igne eam extrahens, inuenit neque corpus, neque vestes villes ex parte leuis ab igne, immo nec odorem ignis extare in illis, nec cineres villos iis adhesisse, cum tamen etiam aliquot horis in illo igne iacuisse crederetur.

XXXII.

Orabit quodam tempore sacra virgo Senis in templo Domini canorum. Decidit autem ce: eis ardens in velum ipsius orantis, nec desit ardore, donec cera omnis absumenta est, velo prorsus nullum igitur vestigium retinetur. Solebat vero tartare demon, nimis acerbe ferens lucra animarum, quae per eam in diversis regionibus crebro siebant, sepe cam multis adflectantibus, Deoque permittente, toto corpore actare in ignem. Cunctis autem euilantibus, illa subridens, prorsus illis exibat ab igne, dicens: Nolite timere, mala tenebra hoc fecit. Sic enim appellata diabolum. Tascia autem illa in locis significat saccum, vicit Raymundus. Sed his extra ordinem obiter inservit, ad historie seriem reuertarum.

XXXIII.

Peregebat interim sacra virgo quotidie perfectius & sponso Christo intus se ferme, & foris operam dare animabus ad illum, edendis & adducendis, nec in altero aut deflectere, aut diminuere quicquam de altero: quod est summa perfectionis, & plusquam perfecta charitatis in vita mortali. Cetera autem eius externa opera illa excedebant, qua ex amore erga proximorum corpora & animas exercebat. Cum enim non ignoraret, se sponso Christo tanto gratiorem effici, quanto benignior & officiosior esset in proximis, patrem suum adiut, ab eoque petitis, vicibus pace & bonaveritatem ipsi de facultatibus eius pro sua conscientia agentis preflare elemosynam. Annus Pater, idque opulentus, quod cerneret eius vita mirabilem sanctitatem, simul etiam prohibuit familia, ne quis eam impidiret, etiam si omnia vellet pauperibus elargiri. Dabat igitur, vel potius dispergebatur larga manu respaternas, non tam menem, nec quibusunque, sed quos noterat indigere. Erant haud procul ab eius aliis familia quedam valde inopes, nec tamen per verecundia a sepetre elemosynam. Id ubi sancta virgo resiuit, summo dilucido per seipsam ad eam adspicere etiam frumentum, vinum, oleum & cetera, que habere poterat. Inuenit autem Dominus id efficiente, officia aperta, sed rebus intra eam illatis, ea claudens fugiebat.

XXXIV.

Quodam tempore ita toto corpore intumuit, vt nec pedibus constire, nec a lectulo furgere posset, audiuit autem non longe degere viduum pauperum, cum prolibus suis multa penitria laborantem. Rogauit igitur Dominum, vt tantas ipsi vires suppeditare dignaretur, quo posset illi miseris opitulari. Mozesque summo manu surgens impletum saccum triticum, grande vas virentem vino, aliudque vas culum oleo, esculentus quoque que inuenire potuit, cum iis omnibus deportauit in cellularum suam. Esi autem singula hec per se potuit inferre in cubiculum suum, tamen vt omnia simili ferre sola ad viduam, id ipsi impossibile videbatur. Attentat tamen, & alia dextra, alia sinistra, alia alia corporis locis tollens, facit periculum, nam posset portare omnia. Ecce autem Christi virtute nihil sentit ponderis, cum tamen non minus eorum libris aut circiter ferret. It igitur alacriter, licet toto corpore inflata, & valde onusta, sed vbi appropinquant adibus vidua, sensit pondus intolerabile. Aduentus autem ludum est sponsi sui, ipsam probantis, cum omni fiducia clamant ad eum, pondusque levans non sine labore, depositum intra domum vidua offio mirabiliter parafacto. Sed excitata vidua sone ac strepitu, quem virgo sancta cauere non poterat, tum etiam ob virium nimiam debilitatem, non valente ea se de loco mouere, vidua eam ex habitu cognovit. Tandem precibus a Domino impetravit viri, quibus donum reuertetur, ubi mox residit in morbum, quo fuerat propter illam viduam paulisper reuelata.

XXXV.

Orante illa quandoque in Ecclesia Dominicanorum Senensem, quidam mendicus ab ea petit open. Illa cum nihil haberet apud se, rogauit vt expectaret, donec esset reuersus domum: At illo die, scilicet, scilicet duu expectare non posse, sancta virgo eius non forens afflitionem, auxilio cogitare cepit, quidnam ei dare posset. Mox succurrerit ei haberere apud se crucem parvam argenteam. Eam igitur pauperi bilariiter dedit, ifque ea accepta letus abcepit. Nocte proxima Christus virgini oranti apparuit, eamque crucem ostendit, mul-

ti gemmis egregie ornatam, promisque ei, se in die inducere eam coronam tota Angelorum & hominum frequentia ostensuram. Alio tempore sacra virginis ex eodem templo domum redire volenti, Christus occurrit in forma iuuenis pauperis a peregrini, trigo & plus minus annorum, petinique ab ea vestem. Illa rediens ad Sacellum, unde descendebat, tunica non manicata, quam propter frigus habebat, sibi caute detracit, pauperique tribuit nesciens esse Christum.

At ille etiam lineum vestimentum petuit. Tum illa iubet eum se sequi ad eadem sicut, ubi ei subducatur & sibligaculum dedit. Verum non desit ille plura mendicare, vt probaret eius animum. Quid, inquit, faciam huc tunica, que manicas caret? Quaso, etiam manicas mihi largiaris. Illa perlustrat dominum, & ecce videt a perita suspensam nouam ancille tunicam, ab eaque manicas asperges dat pauperi. Rursus ille eam in domo hospitale se habere dicit, valde indigentem vestib; Tum vero sancta virgo nihil propter sibi superesse videns quod dare, preter tunicam, quia e- rata induta, quam non sinebat virgineus pudor & honestus vt sibi detraheret, ne nuda cogeretur cum multorum offendicula incedere, dixit pauperi: Reuera charissime, si possem villo pacto, libenter aliquid praeflarem socio tuo. Ille vero subridens: Vide, inquit, promptum animum tuum: sed iam beate vale. Etsi autem sancta virgo, illo recedente, ex quibusdam signis conicit Dominum Iesum esse, tamen quia tanta gratia se indignissimam putabat, ad confusa se recepit exercita sua. Sed nocte sequenti Dominus ei oranti manifice se visendum prabuit in illius pauperis effige, in manu serens tunicam, quam ipsi virgo dederat, margaritis iam & coruscantibus gemmis conspicuam, atque se illi daturum vestem inuisibilem, quae ab ea arceret omne noxiun- triusque hominis frigus. Quod certe reipetitiam prestiterit, adeo ut ex eo tempore iisdem hyeme, quibus estate, contenta fuerit vestibus: immo nec hyemis intemperie vnguam senserit. Simul au- temeriam Doninius, & cum crucem argenteam, & cum hanc tunicam illi ostenderet, talia ei promissa fecit, unde certo illi conserposset, ipsam in calo excellenti gloria sine fine perfru- ram.

XXXVI.

Panper quidam, sed qui sua sponte bonis temporis se nudasse propter Deum, rerum ad vitium pertinentium penitentiam patiebatur. Percepit id sacra virgo, & aliquot ora conicit in saccum lineum, tunica ipsius intrinsecus aspergit, vt in illo paupere Christum reuiceret. In via autem ingressa in templum, oratione se dedit, & ecclasi impassa, casti incubuit corpore in saccum illum ouisplenum. Erat autem in eodem sacculo digitale areum. Ecce tibi rem, omni admiratione dignissimam. Digitale illud pondere virginis corporis calicifratum est in tres partes, tota prorsus integrâ manserunt, cum tamen aliquot horis illud pondus sustinuerint.

XXXVII.

In eisibus paternis vas erat vinarium, vnde familia potus dabatur, sed eius vasum casu nonnullum corruptum erat. At virgo sancta non vultus, sed optimam potius, quantum liebat, pro Dei honore pauperibus prabere solita, ad aliud vas se contulit, vnde nec dum quisquam liberat: in quo tantum erat vini, unde posset homines viginti ad quindecim dies bibendo natura satisfacere. Ex eo va- se quotidie dabat pauperibus & quidem abunde & diebus non pau- bis, antequam inde familia haeret. Tandem cellulari vestis ex eo vase secundam familie haeret: perrexit etiam virgo, & quidem largius, quod putaret a nemine iam iam animaduerti, inde porrigerere e- genis. Ita non quindecim dies, sed integer mensis transiit, & nihil videbatur de vino ablatum. Stupebant omnes, & gratulabantur tam du stifficere vas illud, tum etiam vini esse gustum haud vul- gare: sed nesciebant miraculid fieri. At sancta virgo, scilicet Christum id facere, iam palam omnibus, quos inuenire poterat, pauperibus inlargissem manu distribuebat. Transit etiam mensis secun- dus, venum est ad terrium, apparabantur noua vindemias, mu- sto omnia implentur, sed adhuc torcularia habent vinum. Mittitur pro illo vase euacuando, vt posse vino novo impleri: sed renun- ciatur illi, qui praeceat torcularibus, pridie inhaustum esse lagena magnam, plenam puri vini, nec videri solito minus relictum in vase. Illo vero vigente, re vas euacuaretur, vas apertum est & nec vestigium vini in eo apparuit, sed repertum est fasciisimum, cum pri- de multum adhuc vini continisset. Inde ergo stupentes colleguntur, magno Dei miraculo ex vase tam siccum haec multo tempore vi- num haustum fuisse. Eius miraculi tot fuere testes, quot dominus eius habitatores, plus minus viginti.

E 2

XXXVIII.

HVMANI
TAS IN AE-
GROTS.

XXXVIII.

*Hactenus de benignitate eius in pauperes: nunc desumma in morbi-
des & agros humanitatem dicendum est. Scis fuit mulier inops & ae-
grotia. Tessa nomine ea, cogente penuria, domum hospitalium petuit,
sed valde tenuem, ut vix suppetere ipse necessaria. Ad cumulum mi-
serie accepit lepra, que totum corpus eius occupauit, iamq; virabatur
ab omnibus propter contagionem, cogitabantq; eam a se extra urbem
dimittere. Id ubi sancta virgo perseruit, mirabiliter seruare properauit
ad eam, & non modo res necessarias, sed etiam suum ministerium vsi-
que ad obitum illi oblitus. Itaque quotidie mane & vesperi illam visi-
tabat, parabat necessaria, Christumque in ea contentans, accurate
& reverenter ei inferuerat. Ex ipsis autem sacra virginis beneficis
illa mulier superbia & ingratitudinis pestem contraxit, & quod S.
virgo pro solo Christi amore faciebat, illa caput pro debito exigere, ad-
dere etiam coniunctus, iurasci & irridere, si non statim o-
mnia sacrificet ad ipsius votum, vel si aliquanto tardius reniperit. Sed in-
nihil irritata sancta virgo, fludebat iracundam blandis verbis & fe-
duluis officiis delinire, haud aliter atque propriam parentem eam tra-
ctans, ita ut etiam improba mulier admiraretur. Durauit autem illa
dui, nec quicquam solita humanitatem propterea omisit sponsa
Christi. Multi mirabantur, sed Lapa mater eius valde molesta fere-
bat, timens ne lepra inficeretur. Illam quoque virgo placabat, & per-
gebat in officio charitatis. Ecce autem, vix hoste gloriosus trium-
pharet, permittente Deo, & diabolo efficiente, manus sacre virginis
lepra inuasit. Quod illa nihil morata, malebat toto corpore leprosa ef-
fic, quam captum charitatis ministerium deferebat. Non dux post ex-
cessu eiu[m] viuis mulier leprosa, virginem illi in extremis astante, & eam
efficacissime consumante. Eius corpus horridum, sancta virgo diligen-
tissime ablit, induit, & suis manibus sepelinuit. Post eius sepulturam
ita omnia lepra a virginis manibus euauit, ut etiam eleganter, quam ante,
viderentur.*

XXXIX.

*Incedem vix fuit quadam soror de paupertate S. Dominici, Palmerina nomine. Hec incredibili odio & iniuria stimulata, nec no-
men sancte virginis audire sustinuit. Obrectabat ei priuatum & pu-
blice, nec obrectationibus & maledictis poterat satiari, denique mo-
dis omnibus se eam acerbissime odire declarabat. Cernens id sancta
virgo humiliata & manuētudine eius animum placare nitebat,
sed frustra. Confugit igitur ad Dominum, & pro illa misera singu-
lares ei precos oblitus, petens misericordiam. Audit dominus preces
eius, sed prīus exercitus iudicium, percutitque illam Palmerinam in
corpo: at nihilo illa melior facta, immo exacerbata magis, infensi-
o[n]em se virginis offendit. Rursum ergo studuit humilitatis & mansu-
tudinis officiis eam emollire. Serviebat illi modis omnibus, quibus
poterat, blandisque verbis & obsequiis eam confortabat. Sed saxe
durior, nihil mouebatur tanta humanitate, & benevolentia, immo
vero ex suis edibus eam iusit furibunda expelli. At iusitius index tan-
tum charitatis odium cernens, ita eam percussit, ut repente viri-
bus omnibus deflita, ad inferos properare videretur. Quod ubi co-
gnovit sancta virgo, mox in suum cubiculum recipit, eoque clau-
so, crebro & inflammatissime rogabat dominum, ne sui occasione illa a-
nima periret. Ostendit autem illi dominus miseriam & periculum
miserae acutur in agone, & supremum trahebat spiritum, nec tam
mori potuit. Nam toto hoc spatio perseverabat S. virgo in pre-
cibus, & tandem lachrymā vicit & expugnauit iniunctū & insuperabi-
lem, ita ut adspiceret illi adamantinopectori gratiam suam, qua ag-
nosceret culpam suam, eamque se admisisse doleret. Id postquam
domino resuante sancta virgo didicit, mox abiit ad illam: qua ut
eum ad se venientem vidit quibus poterat signis, gaudium & erga il-
lam reuerentiam ostendit, cum prius eam videre non posset aqua-
nimit: sicque perceptis sacramentis, cum magna cordis contritione
migravit a corpore. Cuius animam vidit sancta virgo in tanto decoro
& pulchritudine, ut nullus posset verbis exprimi, cum tamē nondum
esset in gloria visionis dei, atque dominus ad virginem. Quis non
omnem meritū perferat labore, ut possit lucrari tantæ
pulchritudinis creaturam? Si ego tanto animarum amore
captus fu, ut pro illis redimendis homo fieri & sanguinem
libens fundere voluerim: quanto magis vos debetis sum-
mopere in eam curiam incunbere, ne pereant tam specio-
fice creature? Orante autem sancta virgine, ut dignaretur ipse do-
minus hanc prefestare gratiam, ut possit videre deinceps elegantiam &*

STATVM
ANIMARU
PERVIDE-
RE MERE
TVR.

5

NVLLVM
CIVVM CA
PERE PO-
TEST.

*per tria passioni conformati, & pœnas amplecti pro refri-
gerio: Simulque è sinistra saluatoris spinae coronam feruenter
aripiens, illam vi multa impresit in caput suum, illudque vndeque
spinis compungens, ita ut post eam visionem capitum dolores sentiret.
Tum vero dominus iusit eam permanere in ministerio illius agrota,
promisitque se maligni demonis calumnias in ipsius caput retrorsu-
rum, plenamque ei de illo victoriam praabitur. Fuit ea non parua
sancta virginis consolatio. At mater eius lapa, ubi percepit fratres
illas de sua filia rumores, licet de eius puritate esset certissima, tamen
valde comota in illam andream, multum spere dixit ad filiam: An
non sepius prohibui, ne illi vetula seruiretur? Eni[us] qualiter tibi
refundit mercedem. Fiebat hoc quoque artificio satane, ut sanctum illud ministerium impidiret. At sancta virgo, flexis coram
matre genibus, eam optimè rationibus flexit, & lenuit. Deinde se
contulit ad agram, tantumque ei alacriter seruierat, ut illa plane iam
superata, in seipsum descendere, videretur que facinus suum, valdeque
animō compangeretur. Interim visionem quandam vidi ad
randam. Cum aliquando eius cubiculum virgo sancta intraret, circa
lectum suum vidit diffundi lucem inseparabilem amabilitate &
dulcedinis, ita ut omnia miseriarum suarum penitus oblinisceretur.
Nesciens autem eius cuius causam, vidit vulnus sancte virginis
quandam angelicam maiestatem praeseruentem, ipsamque eo
lumine tanquam tegmine quodam vndeque circumdatam. Inde cre-
uerit in animo eius dolor, quod ita excellentem virginem spacio ore con-
taminasset. Panopoli dicens ea lax, & egra multum ciuilans, ve-
niam petit a sancta virginē. At illa cum amplexans, blandissime
consolabatur, & culpam omnem conferserat in tartarem demonem.
Porro sicut ante celestes doctrinæ et sacrae virginis illa infirma annis,
ita postea misericorde eam etiam cum multis lachrymis praticauit, &
praelat a eius sanctitatis testimonia dixit referens etiam visionem,
quoniam diximus, & inestimabilem suavitatem atque spiritualis con-
solationem, quan tunc sensisset. Crevit inde sancta sanctissima vir-
ginis, & serpens innuidus omniconatus suo frustratus est. Sed iterum
redit ad faciendum periculum, si eam frangere posset stomachi e-
uersione. Nam cum sancta virgo illud abominabile vulnus rursus a-
perisset, ut ablueret, intolerabilis fator, partim demone efficiente,
immundam eius stomacho naufragauit. At illa in suum cor-
pus sancta quadam in accidia incitatam: Vixit, inquit, astilissimus,
qua hoc ipsum, quod vsq; adeo perhorrescit, intra tua vi-
scera conditur: statimque illius horrendi vulneris ablutionem
& saniem, in scutellam collectam, scorsum abscedens, totam e-
bibit: moxque naufragio illius tentatio omnis sopita est, & ipsa postea
falsa est patri raymundo, nunquam tam suauem cibum vel potum
hausisse in omni vita sua. Hac sunt reuera admiranda, & apud
cordatum rectorem indubitate signata virtute & eximia sancti-
tati. Apparet autem ei christi nocte sequenti, cum tam prae-
care diabolum naturamque propriam debellisset, & eam ad sacratissi-
mum vulnus lateris sui adnouens ineffabili & inexplicabili potu-
diu satis admirabiliter resegit, unde tanta gratia abundantia, in
eius mente diffusa est, viciam in corpus redundarit, nec vnguan-
deinceps more solito cibum acceperit, sed neque potuerit accipere,
quod certissimo fuit argumento, eam visionem minima dubiam
fuisse.*

XLI.

*Non debet autem lectorem mouere, si de hac singulariter & Deo
electa virgine, quadam innistrata referantur. Attendant vite admini-
strabilis scandali etatem, multi ut veras, easque eximias virtutes, &
libenter accommodabit fidem iis, que de cari gratissima constanter
asseuerarunt. Et quia propter singulariter vivendi rationem mul-
ti ex ea scandali materiali, sibi ipsi sumpturi erant: dominus poste-
am, quam diximus, visionem quadam tempore oranti apparet, pre-
dictum mira, que in illa, & per illam effectus est, simile etiam multo
suum cibis conatus; ne dum sumptu ipse, tantum eius corpori tor-
mentum & molestiam afferebat, ut etiam crudelissimum quisque non
posset non ei ex animo condolare, si coram esset inturus. Nam quis-
quid ingerebat corpori, aut per os recti necesseriat, aut atrocissime
eum discruciat, & pene totius corporis inflationes officiebat. Et
quamvis nihil corum, que dentibus terebat, prater succum solum
in stomachum dilabebat; nam crassum omnem substantiam expue-
bat, & caueri vix poterat, quin aliquid succi deglutiret, tunc etiam
ob refrigerandas fauces & guttura libenter aquam sorbillabat: atta-
men quicquid hoc pacto sumpsisset, cogebatur quotidie violenter ex
imo stomacho exclusire, faniculi aut alterius herber virgulaper os
ad stomachum vsque depresso, que res ei famulos pariebat cruciatus.
Atque hac vivendi ratione vix est vsque ad mortem proper eos, qui*

PERIC-
YLVSV-
MENDICIA
BVM FA-
CIT SED
FRVSTRA.

tari, cum multa infirmitate petunt sacerdotem, peccata sua valde dolenter constentur, facta confessione, blasphemie mutantur in Laudes Dei, dignos se etiam maioribus tormentis fatentur, stupent omnes repentinam conuersationem, carnis fles quoque mirescunt nec audiret noui imprimere tormenta seu flagitium, dum vident tantam animorum detractionem. Denique illi ad mortem hanc fecerunt atque ad epulas festinant. Sive bona freti, sepe supradicta momentanea citius venturus ad gaudia sempiterna. H. deus Lector, quod miraris multo etiam amplius, quam si horum extineta corpora ad vitam essent retocata.

LIII.

In eadem urbe fuit Franciscus quidam de Ptolomeo, cuius primogenitus Iacobus filius valde sceleratus viuebat, & iam duos suis manus trucidarat, timebantque cum omnes propter eius crudelitatem & immunitatem. Erat vero soror illi Gineccia, corpore quidem virgo, sed mundo huic prorsus dedita, & in corporis cultu ultra modum curiosa & vana. Horum mater diuino timore compuncta, timente illos damnationem, adiuu sanctam virginem Catharinam, orans, ut cum duabus filiabus suis, prefertim vero cum Ginoccia loqueretur de istis, que ad salutem anima faciunt. Illa libentissime annuit, tantumque precibus apud Deum & admonitionibus apud Ginocciam effectis, vi habitum accepit sororum de Panitia. S. Dominici, & omnere liquum vita tempus in precatiobibus & meditationibus sancti non occupavit, tanque duram & asperam duxerit vitam, vt Pater Raymundus, quod effet nimis, eam reprehendere debuerit. Secuta autem eam est Franciscus soror eius in omnibus, erat gratissimum spectaculum, illas duas sorores, paulo ante mundi vanitatibus deditis, iam vivere mira confititia non mundum duntaxat, sed etiam sua corpora habere despecti, & summo bono ardenter inibiare. At postquam istuc huic fuit Iacobus eorum frater, suribundus venit ad urbem, modis omnibus Ginecciam & sancto proprio reuocatus. Aderat autem illi frater eius, adhuc puer, qui vix audiret eum multat in itinera militantem, dixit ei: Reuera frater, si Senas veneris, tu quoque conuerteris, & confiteberis peccata tua. Ille vero horrendum in modum iactabat maledicta, sequentes patens cedes perterritum dicitur, quam vilius inquam confessurum. Interim venient ad urbem, atrocos intentat minas, nō soror abicit religiosum habitum. Altera luce à matre eius accersitur. Frater Thomas sancta virginis confessarius, isque secum adducit Fratrem Bartholomeum. Thomas cum Iacobus loquitur, sed nubis efficit. Vidi autem hec omnia in spiritali Catharina, & pro Iacobi salute Dominum rogabat. Loquitur autem Iacobus etiam Bartholomeus, & hominis adamantis punctum expugnat, adeo ut totum suum petitorum virus per confessionem euomuerit. Stipe eius mater ad tam insperatam filii mutationem, sorores gratulantur, tota familia laudat Deum. E. Thomas & Bartholomeus eunt, vt hoc iunctum sancte virginis, sed illa iam referat omnia foris. Vide hinc Lector, quam apud Deum efficax fuerit sancta virginis deprecatio. Perro Ginoccia in Dei seruio vixque ad obitum perseuerat, & diuinitum morbum ferens hilariter, cum ineffabile gaudio migravit ad Dominum. Franciscus quoque soror eius brevi eam secuta, inter doloris corporis semper ridens, cum iocando risus existit corpore.

LIV.

Alius quidam Senus fuit, Nannes vocabulo, mundo addictissimus. Is priuatus cum multis exercebat simulacra, multaque illi infidus struebat, ita vt sibi diligenter ab eo cauerent, dareneque operam, ut persequebros pacem cum eo componebent. At ille homo fraudulentus, cum solus paci obficeret, tamen se nihil magis arque pacem vel simulabat, vt posset suilli vlciscendi libidini indulgere. Tandem vero quodam sancto viro infiniti Augustiniani perfusus, ita vt loqueretur Catherine virginem, cuius alioquin colloquium semper magnopere deuicaratur. Vbi autem ad eius ades venit, in Patrem Raymundum incidit, à quo agre potius ad brevem statuum retineri. Interim sancta virgo precium suarum infiabitur mortuam fletere non potest. Itaque Christus iustus can dicere matrem, iam quidem nolle ipsam mori, sed futurum quandoque, vt mortem summopere exceptori, nactam posset voto potius. Et ita sane enenit. Nam vixque ad ultimam senectutem tot aduersus ei accidenter ex iis rebus quas anal. at, vt dicere post soleret: Itaque transuersum posuit Deus animam in carnem in corpore, vt inde exire, & tandem etiam sine confessione mortua est, canque morientem tres feminae viderunt. Sed virgo sanctissima cum lachrymis oculis ad calum leuans, dixit Domino: se ab eo loco non quanam discessaram, donec ei matrem restitueret viuam. Hac eius verba eadem feminae auerterunt, nec ait sive corpus examine mandare sepulture, donec viderent quem exitum essent habiture preces sancte virginis. Orabat igitur feruentissime cum multis lachrymis, & subito recuauit Lapa, & manit in hac vita vixque ad annum etatis sue

richtum saterunt, flexis genibus offert se sancte virginis paratum ad omnia, non obscurae aduertens iam sed diabolus vinculis ferreis suis impeditum habet. Virgo autem sancta ad seruendum, gratias agit Deo, dicisque ei. Locutus sum tibi frater, & contempti me, locutus sum Domino, & ille non despexit preces meas. Age igitur pœnitentiam, ne repentina aliqua afflictio te prehendat. Ille vero peccata sua omnia constitutus Patri Raymundo cum multa cordis contritione. Non dico post a præside capit, & in angustiam custodiā conicitur, sanque pharangebat capite plexum in. Sed virgine sancta pro illo rogante Christum, breui liberatus est, sed non sine magna suarum facultatum actura. Vnde sancta virgo letabatur dicens, euidem signum esse, Deum panas eternas ei condonasse, quem temporariis malis castigaret.

LV.

Hoc loco testatur Pater Raymundus, si scribere voluisse hominem maiorum conversiones omnes, honorum prospectus, infirmorum confirmationes, afflictiorum consolationes, spiritualium periculorum pronostiones, quas Dominus per sanctissimam virginem mirabiliter operatus est, permultos esque grandes ipsi libro suis confidit. Quis enim, inquit, narrare sufficiat, quod sceleratos homines, ab ipsi inferorum fauibus extraxerit, quod obstinatos ad sui cognitoriem adduxerit, quod mundo huic deditos, ad eius contemptum induxit, quod variis dinexatos tentationibus è Sarane laqueis eduxerit, quod cœlitus vocatos pœnitutem iter deduxerit? si cuncta corporis mei membra verterentur in linguis, nō sufficerent ad explicandum fructum animarum, quem attulit virgo Christi. Vidi ego nonnunquam vel mille & eo amplius vtriusque sexus homines ad eam videndari & audiendam confluere, soloque eius aspectu, ita ob sua malefacta, animo compangi, vt lugentes properarent ad confessarios, & cum ingenti contritione sua peccata confiterentur, & id crebro ita contigit. Quam ob causam Gregorius eius nominis XI. Romanus Pontifex, mihi & duobus sociis meis dedit absoluendis omnes ad eum venientes, & confiteri volentes, facultatem; quam habent Episcopi. Et certe multi veniebant, immanibus implicati facinoribus, qui vel nunquam fiterant confessi, vel nunquam pœnitentia sacramentum rite suscepserant. Itaque non raro vixque ad vespertinas preces ieiuni permanebant confessores, nec tamen audire poterant omnes confiteri volentes; sed virgo sancta sine intermissione orabat, & ita vixit, capta preda, exultabat mirum in modum in Domino. Ita Raymundus Pater, es si non plane iudicem veribus, tamen eadem sententia. Ifsa autem hinc luce meridiana clarus perspicci possunt, quo spiritu hac virgo sanctissima plena fuerit, que tot animas ad Christum adduxit, sed ad alia pergeamus, quamquam Raymundus palam testatur, plurimas sancte virginis res gestas se in scripto non retulisse.

LVI.

Lapa eius genitrix, simplex quidem mulier fuit, sed que parum rebus inuisibilibus afficeretur, vnde siebat vt nimirum abhorret ab emigratione è corpore. Nam post obitum mariti capit aduersa labore valeridine, & virginem Catharinam pro eius incolumentate oranti, Dominus respondit, expedireci, vi è vita decedat. Retulit hoc ad matrem Catharinam, sed illa amore vite presentis horrens & refugiens mori, rogabat filiam, vt à Christo vivendi statua longiora impretraret. Dolens sancta virgo, sed tamen rogabat Christum, nesciat mori matrem, nisi ipsius voluntati magis conformem. Audit Christus precentem virginem, & licet incresce finat morbum, non tamen patitur illo extingui Lapam. Sed ecca dum iniunctum Deum propinquum vincit sancta virgo precium suarum infiabitur matrem flectere non potest. Itaque Christus iustus can dicere matrem, iam quidem nolle ipsam mori, sed futurum quandoque, vt mortem summopere exceptori, nactam posset voto potius. Et ita sane enenit. Nam vixque ad ultimam senectutem tot aduersus ei accidenter ex iis rebus quas anal. at, vt dicere post soleret: Itaque transuersum posuit Deus animam in carnem in corpore, vt inde exire, & tandem etiam sine confessione mortua est, canque morientem tres feminae viderunt. Sed virgo sanctissima cum lachrymis oculis ad calum leuans, dixit Domino: se ab eo loco non quanam discessaram, donec ei matrem restitueret viuam. Hac eius verba eadem feminae auerterunt, nec ait sive corpus examine mandare sepulture, donec viderent quem exitum essent habiture preces sancte virginis. Orabat igitur feruentissime cum multis lachrymis, & subito recuauit Lapa, & manit in hac vita vixque ad annum etatis sue

octuagessimum nonum, sed ob multos aduersos casus rebementer afflita, sicut ei filia predixerat.

L VII.

Anno salutis 1374, plusminus, pestis inquinaria vastauit Sebas, co tempore degelat illic Pater Raymundus, & sedulius exhibebat ministrorum, non sine presenti vita & discrimine, & pes laborantibus, ne sine confessione decederent. Solerat autem crebro diuenter pro vtriusque hominis aliqua captanda requiri ad domum sancte Marie de Misericordia, cui tum praerat vir vite & venerabilis & integerrime. Matthaeus nonne. Accidit autem, vrellum quoque ea sepe pestis corripit, & iam medicis insigis eius vitam prope desperaret. Perlatum est hoc ad sanctam virginem, quam ille Matthaeus ob eius sanctitudinem impensis amabat, & festina ad illum accedit, & prius quam ad eum propinquaret, eminus clamavit: Surge Domine Matthae, surge: non est iam tempus in lecto molliter cubandi. Vixilla verba compleverat, & momento temporis pestis, & apostema, dolorque omnis ita euaniuerit, vt iis nunquam Matthaeus laborasse videretur, videntisque è lecto se subrigeret, paulo post cum Pater Raymundo non agrovorum, sed fortium hominum solitus cibos ederet. Eius præclaris miraculi per multa testes fuere.

L VIII.

In vicinia eius domus sancte Marie de Misericordia, quæ am. Deo deuota femina morabatur. Ea cogitit sancte virginis virtutibus, in eis se familiaritatem inserviuit, eamque veneratione habuit. Accidit autem vt quadam die esset in solario domus sue, & una cum solario ipse separiter caderet, non carnibus dum taxat, sed etiam osibus grauiter conqualatis, ita vt propediem omnibus moritura videretur. Audiuit id sancta virgo, & ad eam accedens ad patientiam hortabatur. Cum autem videbat eius dolores propter intolerabiles, virginis manus capti attrahere leniter loca male affecta, & mox dolor omnis abscessit ab eo loco, quem primo tetigit. Rogante autem erga famam, vt pergeret etiam reliqua loca correctare, fecit libenter, & ecce repente sanitas integræ redit: sed illa, ne sancte virginis modestiam & humilitatem offendaret, quam sciret humanas laudes abominari, filium docere recedebat. Tum vero omnibus palam dixit: Catharina Lapethia me suo contulit sanauit. Grates & laudes a cunctis aguntur Deo, qui sancte virginis cam gratiam contulisse.

L IX.

Sub capite, cuius paulo supra meninum, sensis quidam fuit anachoretus, re & nomine sanctus. Percusus est autem etiam ille pestis, & sancta virgo eis sua cellula, in qua extra urbem degebait, curauit transuersi ad dominum misericordiam, superius menoratam: eumque cum sociis inuisis, de rebus necessariis illi prouidit, propiusque accedens, clam ei dixit in aures. Noli timere; quantumcumque te vis morbi intenderit, non morieris hac vice. Alius autem nihil huius indicare voluit, sed rogantibus, vt pro eo timor inveniret, quia valde eum amabant propter vita sanctitatem, ita se exhibuit, vt etiam ipsa de vita eius dubitare videretur. Crescebat quasi continuo morbus, & iam nihil nisi mors expectabatur. Rursus autem accedit ad aures eius sancta virgo, dicitque submissa voce. Non timicas, non morieris. Luctabatur ille cum morte, & tamen plus credebat verbis sancte virginis, quam illius mortiferis aculeis. Interim parantur funeri necessaria, sed ille iam præterit terminum, intra quem, vt plurimum occumbere solent eo morbo prestiti. Sic aliquot dies transuersi, & moriturus expectabatur. Tandem in eius aurem, ita dicit Sancta virgo: Ego tibi præcipio in nomine Domini nostri Iesu Christi, ne migres à vita. Eustiglio autem sanctus in lecto subrigit, cibumque petit, breuite tempore spatio adeo curatus est, vt postea multis annis supererit. Ispose narravit aliis, quæ ei sancta virgo clam dixisset, affirmavitque palam, nulla se virtutenerat. sed sola diuina potentia liberatum. Vixit is apud Senas annos plus minus triginta & sex solitarie infor Anachoretarum, & multum cum eis venerabatur, quicunque noverant eius virtutes.

L X.

Pater Raymundus per id tempus, quo illa pestis græssabatur Sebas, fidissimam nauavit operam cunctis, quibus adesse poterat, nec illos sibi videntes putabat, licet morbus ille, & aerem & corpora aliorum suorum contagione inficiat. Animabat vero etiam illum sancta virgo: sed quia solus prope erat, in tam magna vrbe, vix plurimum aut cibis; aut somni cipendi dubitabat ei sapientia: tor ad eum peste laborantium multum confluuerant, sed dum solus fore, vt dixi, in tam fando opere esset occupatus, ipse quoque sensit & aperte pestifero affectionem: accedebat etiam sebris, & dolor capitum, vt soleret in eo morbo. Tum vero vt potuit cum socio natus ad eum sancte virginis; quam cum non inuenisse, in quodam seruositate lectulo, doncella veniret. Venit illa, ad-

mouer manus suas Raymundi capit, flexisque genibus orat Dominum, & inter orandum vider Raymundus, vt pape alias, eam mentis excessum pati. Cum ergo sic ad dimidiam sere horam permanisset, sentit Raymundus ex corporis sui extremis partibus tanquam violenter quippian extrahi, sensimque se melius habere, adeo vt ante, quam tunc virgo filii esset restituta, plane curarum se experiretur, interim tanquam debilitate quadam remanente. Inquit autem sacra virgo ei cibum parari, eoque sumptu, voluit vt paulisper quisceret. Quieuit ille, surrexit paulo post ita incolunis, ac si nihil mali passus esset, rediitque ad pristinos labores.

L XI.

Frater Bartholomeus Dominici, socius Raymundi Patris, eadem peste & acris & diutius oppressus, sancta virginis precibus iridem restitutus est. Multos etiam alios dueros vexatos morbis, in diversis locis sancta virgo suis orationibus sanauit; sed id genus multa se breuitatis studio omisso dicit Raymundus.

L XII.

Postquam autem illa pestis extincta fuit, preter alios multos, quæam Deo dictata virginis apud Pisas mirum in modum cupiebant sancta virginis & confessio & aloquo frui. Nam eius doctrina, sicut reuera erat, ita etiam dicebatur admirabilis. Et quia non licet illis proficiunt ad eam, per literas & nuntios initiant eam, vt veniret Pisas. Virgo sancta licet semper via esset discursus, tamen tam crebro pulsata precibus, ad Christum confugit, ab eo per sensu sibi indicari, quid hac ure faciendum esset, maxime cum ex domestica cius alii hortarentur, vt iter suscipiet, alii ab suspicio plane deterrent. Post multos autem dies more solito apparuit ei Christus; inquit vt sine mora iret Pisas. Indicauit hoc illa Raymundus confessio, & cum eius bona reuina iuit Pisas. Secutus est autem eam Pater Raymundus cum aliquo fratribus Dominicanis, vt eorum, quos illa ad Dominum conuerteret, confessio recipierat. Multi enim eius sermonibus ignitis corde compungebantur: quos illa statim iubebat ire ad faciendum confessionem, ne diabolus a bono proposito illos retocaret. Vbi autem Pisas ventum est, hospitio vsæ est sancta virgo apud Gerardum quendam, eius vrbis ciuem.

L XIII.

Is vero postea adduxit ad eam iuuenem quandam, annorum plus minus virginem, quem quoridam febres, per mensis octodecim miserebarum, ex robustissimo plane inbecillum reddiderant, orauitque videretur. Sancta virgo pro illo Dominum deprecaretur. Illa ex animo miserans iuuenem se circumferat, quando postrem esset confessus peccata sua. Illo respondente se multis annis non esse confessum, sancta virgo dixit: Ea igitur causa est huius diuini flagelli, quod tanto temporis interallo nolueris sancta confessione expurgare animam tuam; sed vade celeriter ad Confessariū, & euome hanc putredinem peccatorum tuorum, quæ & animam & corpus inficit. Confessus est iuuenis F. Thome, & vbi ad sanctam virginem rediit, illa manum bumeris eius imponens, ait: Vade fili in pace Christi, nolo enim, vt has febres deinceps patiaris. Dicit ille, & vbi vix verborum eius declarauit repentina salus iuuenis. Huius rei, preter aliis, ipse Pater Raymundus testis ocularus fuit.

L XIV.

Senis Gemella, soror de pœnitentia sancti Dominici, anginam, quam vulgo squiniantiam vocant, periculosem patiebatur. Tuit ergo ad sanctam virginem dixit se non posse non mori, nisi ipsa precibus suis operari. Illa vt vidit morbi atrocitatem, & quod gutturis suffocatione vixit, cibumque petit, breuite tempore spatio adeo curatus est, vt postea multis annis supererit. Ispose narravit aliis, quæ ei sancta virgo clam dixisset, affirmavitque palam, nulla se virtutenerat. Itaque mares & tremens aduenierat, iocunda domum abiit. Ea tempestate, qua Gregorius Undecimus Romanus Pontifex auinione Romam se recepit, sancta virgo cum suis sodalibus illum antecepit, Gentianumque venit, illuc huc, donec Pontifex eo veniret. Aderat tunc illi Pater Raymundus, & duo pueri adolescentes, patria Senenses, ambo amanuenses, quorum alter Nerus Landocci, alter Stephanus Conradus de Maconibus dicebatur. Ex iis Nerus postea solitarius, & prope anachoreticam duxit vitam: Stephanus, subiecte sub mortem sancta virgine, cum nihil minus excogitaret, vt ipse de se scribit, quam de monastico suscipiendo habitu, Carthusianus factus est celebris & valerius religiosus.

VARIOS
MORBOS A
DIVERSIS
PELLIT.

Indicantur hæc sanctæ virginis, illa iubet acciri medicos. Venient duo medici, sicut omnia, quæ illi prescribunt: sed miser illenon modo nihil noluit, sed prius etiam habere caput, ita ut medici eius vita spem omnem abiurerent.

LXVI.

Quo cum Stephanus audieret, ad virginem sanctam se confert, eum pectoribus lacrymabundus adoluitur: orat, ne finit sicutum suum in peregrino solo misericorditer ex hac vitamigrare. At illa: Cur sic, inquit, doles fili, si Deo vultum est fratrem tuum ad suum regnum euocare? Stephanus perseuerat in precibus suis, dicit se nihil ambigere, quin si velit, posset Neri salutem obtinere. Tum illa, non sereus homini summam afflictionem. Vbi cras, inquit mead faciam communionem abire conplexeris, reduc mihi istuc in memoriam, & ego offeram Deo preces, tu vero rogabis Dominum, ut illas admittat. Ab Stephanus bene contentus, & altera luce virginis ad Missam cuncti inculcat preces suas. Percepit ea sacram Eucharistiam, & more solito extra scripta est; ubi autem ad se redit, Stephanum illic expectantem subridens ita alloquitur: Dominus nobis restituit Neri. Thomas celiter abit ad Neri, eumque in Domino consolatur. Deinde paupilatum renuntiatur morbi acerbitas, & Neri totus reualescebit. Ecce autem Stephanus, qui ei ministraverat egrotanti, ex multis corporis & animi molestiis, quas eius auctor aperitur, febres acres cum vomitu, & intolerabili capitum dolore patitur, & quia omnibus pectoribus charus erat, omnes sanctæ virginis socii ei decubentes afflstant. Sed virgo sacra non sereus eius afflictione ad decubentem accedit. Præcipio, inquit, tibi in virtute sanctæ obedientiae, ut has febres deinceps minime patiaris. Abscessit febris, & Stephanus totus surrexit in columnis. Hoc ita reverentia Pater Raymundus, & ipse quoque Stephanus in Epistola ad Fr. Thomam Dominicanum, quam scripta, cum esset prior Carthusie Ticinensis. Permula alia fecit Christus miracula per sanctam virginem in depellendis morbis, sed quæ etiam Raymundus satetur non annotasse. Nam & foro quendam de Penitentia sancti Domini, ex pedibus & febre laborantem, celerrime sanauit, & ab infantulo quodam horrendis corporis tumores depulit.

LXVII.

Apud Senas Michael Monaldi vir grandior, uxore consentiente, Dei servitio se mancipare statuit, duasque filias suas tradidit monasterio virginum, & ipse cum coniuge foris habitans, propter Christum curam rerum temporalium eius monasterii. Nam leprosum quoque, & sua illi monasterio donarat. Postea vero altera filia, Laurentia nomine, annorum circiter octo, à domine arrepta est, adeo moesta sit illi monasterio, ut pater eius coactus sit eam è canobio educere. Multis autem modis dabani operari parentes eius, ut innocens puella à nequissimo spiritu posset liberari, sed nihil proficiebant, Christo eam curationis gratiam feruanti Cartharinæ virginis ad quam cum esset tandem à parentibus adducta, illa rectum ascendit, clanke fugit, ut nulla posset ratione inneniri. Sed parentes puer tanta eius humilitate magis ad bene sperandum permoti, F. Thomam confessorum eius rogavunt, ut pectoro compelleret ipsam ad iuuanam filiam demoniacam. At ille sciens se nullam habere potestatem nec gratiam miracula faciendo, præ quadam fraude circumuenit sanctam virginem.

LXVIII.

Accesit enim ad eum, secum ducentem pueram, dixitque sacerdos eius, ut illi reuerteneti (nam tunc domo aberat) verbis suis præcipiceret, ut pueram ca nocte apud se reineret. Paulo post reddit sancta virgo, videt pueram in cubiculo suo, senit mox plenam esse de moni, supputare eam esse quam fugiebat, dicit ex sacerdoti, quid iubes F. Thomas. Tunc vero sacerdos se effugere non posse, ad solitum precium refugium seconfert, pueramque flexi genibus secum orare compellit. Ita tota nocte per vigili cum demone pugnans, ante lucem coegerit, licet iniuitum illum abscedere, nihil loquitur puer. Indicatur hoc F. Thomas, & ille cum parentibus pueram venit ad virginem: qui ut viderunt filiam suam prorsus incolument, cum lacrymis Deo & sancte virginis gratias egerunt. Cum autem vellent eam secum abducere, non est passa Catharina, sed eam apud se retinuit illi gratulantes. Optimis interim & verbis & exemplis pueram instruens, quodam die exiit cum Alexia, cuius erat illa domus, ad aedes suas, pueram Laurentiam cum famulis in Alexie domo reliquit. Iam vero nocte ingrauente, dicit sancta virgo Alexia: eamus celriter ad aedes tuas. Illa respondebat, non decreta, num dixerit omnia confessio. Illo crebro affirmante, sénibil quorum fuisse memori, subficiisse, sancta virgo traxit eum seorsum, & quodam inimicane facinus, quodam in Apulia occulitissime perpetrata, ei in memoriam reduxit. Tunc vero ille obstupuit, seque oblitum afferens, confessarium perit, eique explicauit etiam illud peccatum. Capit autem palam edicere, quod virgo sancta id ei indicasset, eamque mirifice prædicavit, atque deinceps haud aliter, quam discipulus Magistro, illibediuimus, eodemque anno feliciter ex hac luce migravit.

LXXXIII.

Frater Thomas, sanctæ virginis Confessorius, cum socio Fratre

poris pectoris ita flagellauit demonem, ut expellere exiens, deinceps numquam in eam reuerti ausus fuerit. Reducta est autem pueram ad monasterium, & multis annis in Christi seruicio illoquo perseuerauit.

LXIX.

Fuit quandoque sancta virgo in castro quodam cum nobilio domina Bianca vidua. Intrauit enim demon eius castri feminam suam, & horrendum in modum diuexauit. Volebat vero Bianca pro illa rogare sanctam virginem, sed ausa non erat, scens eius modestia & humilitas tales preces esse molesto. Curauit autem, ut demoniaca in virginis conspectum veniret. Etsi autem illa hoc ageret, tamen cum eo tempore esset occupata quadam pace consueta, demoni precepit, ut ex eo loco se non moueret, donec ipsa reuertetur. Postquam autem illa abit, demon per os misera clamabat. Cur hic me detinet? finite ut abeam, nam atrociter nimis excrucior. Hos autem clamores illa subinde altius iterante, & sanctam virginem criminante, illa venit: mox autem ut cubiculari est ingressa, demon foriter clamauit: Quare me detinetis? Cui virgo, Surge, inquit, miser, & quamprimum ex hac Dei creatura discedere. His dictis, tuto mulier illi in corpore relicto, in solo gutture borrendos excitauit tumores. Sed virgo sancta crucis signum illi impri- mens, illum prorsus eiecit; feminam vero, quod ex præterita vexatio ne esset debilis, aliquandiu suo pectori admouit & vlni: deinde insit cibum aliquem ei porrigi: quo sumpto paulo post suis pedibus sanare ceperit, que eo ab aliis per trajecta fuerat.

LXX.

Vt vero etiam aliquid de Propheticis revelationibus dicamus, non erit Lector Propheta spiritu, ita perfecte & continue, sacram hanc virginem preditam iussi, ut nihil eam Dominus celare videatur eis, que vel ad ipsam, vel ad domesticos eius, vel ad eam pro anime salute refugientes attinerent: nec poterant, qui cum ea versabantur familiariter, quicquam vel boni, vel mali, quod aliecius esset momenti, ipsa absente agere, quin illa divinitus id sciret: imo etiam secretas cordium cogitationes sepe ita luculentiter indicabat eis, ac si ipsa eas in suo corde versaret. Eatur ingenue de seipso suscipiens ille Pater Raymundus, cum sancta virgo seipsum in reprehenderet quedam, quællæ tacitus secum cogitabat, ipsoque se excusare vellet, illam dixisse. Cur mihi negas Pater, quod ego evidenter cerno, quam tu ipse, qui id cogitas?

LXXI.

Fuit vero Senis miles frenus & nobilis, Nicolaus de Saracenia. Is post longam militiam domum reuersus, curabat rem familiarem, longosque sibi vite dies pollicens, indulget coniuvit. Horribus autem cum coniuge, & quidam cognati, ut sua confiteretur peccata, & ob admisso in multis bellis flagitia ageret penitentiam. At illa pias admonitiones irridebat, ut solent homines mundo penitus affixi. Clavebat per id tempus sancta virgo Catharina apud Senas multis virtutibus, præsertim vero peccatorum etiam obstinatiorum conversione mirabilis: nec quisquam, quantumvis durus, & ferreas, illi loquebatur, vt quotidiana docebat experientia, qui non vel torus respliceret, quod ut pluriuum contingebat, vel saltum à multis sepe rituis, quibus antea suis deditus, cobiberet. Quod cum non ignorarent illi, qui hunc Nicolaum ad confessionem invitabant, precebat illum, ut vel semel sancte virginis Catharina loqueretur. Respondebat vero cum multa affirmatio. Quid mihi cum illa muliercula negotij est? quid vel in centum annis illa mihi conferre posset? Avorius adhuc sanctam virginem, rogauitque, ut pro eo Dominum deprecaretur. Demide in somnis sancta virgo Nicolaus apparuit, moneret, nimirum velut ut obtemperet conjugis sua consilii: Euigilans ille, dixit uxori, se ridet Cartharinam, velisque se ei loqui. Letatur pia coniuncta, agit cum virginem de opportuna ad colloquendum hora: cum Nicolaus loquitur cum ea, & tunc corde conuersus, peccata sua confiteretur F. Thomas, sanctæ virginis confessario.

LXXII.

Potest ad eum, secum ducentem pueram misericordem, dixitque sacerdos eius, ut illi reuerteneti (nam tunc domo abierat) verbis suis præcipiceret, ut pueram ca nocte apud se reineret. Paulo post reddit sancta virgo, videt pueram in cubiculo suo, senit mox plenam esse de moni, supputare eam esse quam fugiebat, dicit ex sacerdoti, quid iubes F. Thomas. Tunc vero sacerdos se effugere non posse, ad solitum precium refugium seconfert, pueramque flexi genibus secum orare compellit. Ita tota nocte per vigili cum demone pugnans, ante lucem coegerit, licet iniuitum illum abscedere, nihil loquitur puer. Indicatur hoc F. Thomas, & ille cum parentibus pueram venit ad virginem: qui ut viderunt filiam suam prorsus incolument, cum lacrymis Deo & sancte virginis gratias egerunt. Cum autem vellent eam secum abducere, non est passa Catharina, sed eam apud se retinuit illi gratulantes. Optimis interim & verbis & exemplis pueram instruens, quodam die exiit cum Alexia, cuius erat illa domus, ad aedes suas, pueram Laurentiam cum famulis in Alexie domo reliquit. Iam vero nocte ingrauente, dicit sancta virgo Alexia: eamus celriter ad aedes tuas. Illa respondebat, non decreta, num dixerit omnia confessio. Illo crebro affirmante, sénibil quorum fuisse memori, subficiisse, sancta virgo traxit eum seorsum, & quodam inimicane facinus, quodam in Apulia occulitissime perpetrata, ei in memoriam reduxit. Tunc vero ille obstupuit, seque oblitum afferens, confessarium perit, eique explicauit etiam illud peccatum. Capit autem palam edicere, quod virgo sancta id ei indicasset, eamque mirifice prædicavit, atque deinceps haud aliter, quam discipulus Magistro, illibediuimus, eodemque anno feliciter ex hac luce migravit.

LXXXIII.

Frater Thomas, sanctæ virginis Confessorius, cum socio Fratre

Geor-

ALTERIVS
A DEMO-
NE ARRE-
PTA SA-
NATIO.

Georgio Naldi, eques quæandoque projectus est ad monasterium virginum, cui tum praecorat Pater Raymundus. In itinere autem quæuerent parumper, sed parum caute propter vicinos latrines, qui erant in taberna quædam: qui cum his fratris conspexissent, decem ex illis à mensa surrexerent, & illorum iter anteruertentes, in loco quodam obsecro eorum aduentum sustinuerant, eosque venentes exequis turbaverunt, & pene vestibus omnibus nudatos, ad loca valde non erostra, & opacæ duxerunt, ut illi ingulatus clam humo obruerent. Rogabant fratres, ut fibi arcerent, sed illi nihil respondebant. Cernens igitur Frater Thomas presentem suum mortis discrimen ex signo minime obseruit, mente sic est locutus. O dulcissima filia Catharina, virgo Deo deuota, succurre nobis in hoc tam crudeli periculo. Vix ea verbamente protulerat, & ecce latro illi propinquior in hanc prorumpit vocem. Cur necem molimur his bonis viris, qui nunquam nos laeserunt? Immane isthuc flagitium est. Si manus eos abire, non enim prodent nos. Mox omnes assentunt, vestes, equos & ablatæ omnia restituant, demptaparia pecunia, eosque illos à se dimittunt. Eoden autem ser temporis puncto, quo Fr. Thomas sanctam virginem mente appellauit, illa dicit socius eius: Pater meus vocat me, & scio eum cœse in magnis angustiis: moxque contulit adrogandum Deum, nec prius cessauit, donec omnia effici illis restituta. Abierat autem a loco illo, vbi hec accidit Fr. Thomas virginis quartuor Italica militaria. Cogitare hinc Leitor, quam facile & scire res nostras & nobis opiculare possint sancti, iam Deo in celis perfectissime coniuncti, si tantum potuit sancta virgo etiam degenis in corpore mortali.

APPONITVS
AD CAR-
THUSIANOS
QVOS-
DAM SER-
MO.

LXXVII.

Alexia, iuuenis vidua Senensis, feruente amabat sanctam virginem, ut propemodi absit illa nollet vivere. Atq. ea causa habitum sororum deponentia S. Dominici libens accepit, & reliqua propria domo, non longe ab edibus Cartharinæ alia condidit, ut possit maiori eius familiaritate gaudere, & erat crebro sene cum illa virgo sancta, & multis diebus apud illum non raro morabatur, interdum etiam septimanis atq. menses integras in eius conductitius edibus exigebat. Accidit autem quodam, ut magna esset tritici apud senenses inopia, vendebatur autem vilis & male olens triticum, & eius partem quandam etiam Alexia emet, ne pane omnino carereret. Antequa autem illud putridum triticum abfumeretur, novum idq. purum proflabat in foro. Itaq. volebat Alexia abire, id quod reliquum erat corrupti tritici, & emere recens. Prius tanèmentem suam sanctæ virginem aperit. Illa vero respondit: Ita ne tu abiicere vis, quod Dominus voluit esse hominum alimentum? Qod si tibi non liber illo velci, da pauperibus, qui non habent quod edant. Alexia rufus dicente, non posse se accidere Fr. Thomas virginis quartuor Italica militaria. Cogitare hinc Leitor, quam facile & scire res nostras & nobis opiculare possint sancti, iam Deo in celis perfectissime coniuncti, si tantum potuit sancta virgo etiam degenis in corpore mortali.

FOTEN-
TEM FARI-
NAM ME-
LIOREM
REDITI;
EAM QVE
AC PANES
A SR CON-
FECTOS
MIRACU-
LOSE MUL-
TIPICAT.

LXXIV.

Anno salutis millesimo trecentesimo septuagesimo quinto, ditiones omnes Romane Ecclesiæ Pontifici Gregorio XI. rebellarunt. Per id tempus sancta virgo Pifis erat in domo quadam hospitali. Superueniente autem rumore de ciuitatis Perusina rebellione, Pater Raymundus multo animi dolore incitatus, quod nullus esset in hominibus Dei timor, nullus horribilis anathema metus, nulla erga Romanam Ecclesiam, Ecclesiarum omnium matrem & Magistrum, reuertientia: modestus iuit ad sacram virginem, & lacrymabundus in narravit, quid audiuerit de Perusinis. Illa videns multas eius lacrymas dixit: Noli Paterante tempus flere, multa adhuc lacrymarum materia superest. Quod enim nunc cernis, lac & mel est eorum comparatione, quæ sequentur. Et possunt ne, inquit Raymundus, peiora his accidere, quando videmus Christianos, tam nulla erga matrem Ecclesiam esse devotione & reuerentia? Quid supercilie potest, nisi ut ipsi quoque Christi fidem negent? Respondit sancta virgo: Quod modo fit, laici faciunt. Paulus post deteriora videbimus in Clero, cum Pontifex cœperit in eorum prauos mores animaduertere. Excitant enim immane schismata, & totam scindent Ecclesiam. Praepara igitur te Pater ad patientiam. Tu enim isthuc visurus es. Huius schismatis initia fuere, ab Urbano VI. successore Gregorio XI. durauit illud in annos plurimos.

LXXV.

Postea autem sancta virgo secreta dixit Patri Raymundo, rem totam scire volunti, zelo quodam se permotam, ut non donum Dei despiceret, tum ne pauperes negligerentur, cum feruore accessisse ad illam farinam, mox vero Beatisimam Mariam virginem ipsi apparuisse cum multis Sancti & Angelis, suisque sacrificiis manibus cum ipsa panes composuisse, atque inde sic aucto susse.

LXXVIII.

Vrbanus sextus Romane Pontifex inquit quandoque, ut sancta virgo Romanam veniret. Multi autem utrūque sexus, quos ipsa in Christo generat, sed postea in suis per redire ad ingenium, & in præstina vita reuertentes, quodam die in feruore spiritus dixit ei: Tu quidem crebro venis ad me, sed inox instar quis reuolas ad via tua. Ego vero quandoq. talentum restinuimus, incolimus in iunctu collo tuo, quod deinceps ex meritis Eleemosynis quotidiæ emendatius videntur, omnes hilariter in suum hospitium admittentes, nihil dubitan, quin Christus & possit & vellet illi videntur suppeditare. Accidit interim, ut quodam die vix tantum panis superesse, quod vel quatuor hominibus sufficeret, & hora tardior non sinebat mendicare panes necessarios. Inquit autem sancta virgo apponi singulis exiguis panis cœne particulas, donec Dominus prouideret; ac deinde se ad prius solitas recedit. Mirra res: sumunt tam multi anide exiguae illas panis particulas, & semper superest quod edant, nec id possunt absimere. Non immerto stupescere, panem non solum non minuit, sed augeri etiam. Sexdecim viri abunde sufficerat, & reliqua faminis cœntis adeo fuere satis, ut etiam large Eleemosynæ inde profiteantur. Eiusdem modi miraculum fecit per sanctam virginem Christus eodem anno etiam in quadragesima. Scribit etiam Pater Raymundus, post obicium sanctæ virginis eius meritis quodam die paucissimos panes,

IVIDAM
PECCATVM
OCCVLTVS
SI MVM
QVOD IPSE
PERPETRA
RAT DCTB
GIT ET VT
ILVVS CÖ
FITEATVR
PROCVY
RAT.IVVENTI
CVIDAM
DEPRAVA-
TO MELIO
REM FRV
GEM PRÆ
DICIT.AB VIRG.
AD PANES
CÖFICEN-
DOS ADIV-
TA.MODICI
PANIS MI-
RAMUL-
TPLICATIO.

VAS VACUVM SV-
BITO D-
VINITVS
IMPLETVR
VINO, QVOD PO-
STEAS RIVS
PRECIBVS
IN FACS
MVATVR.ARDOR
RIVS ERGA
SAC. CQM-
MVNIO-
NEM.MIRACY-
LVM S. EV-
CHARIST.
AD ILLAM
VLTRO AC-
CIDENTISE CHRI-
STI MANI-
BVS. COM
MVNIO-
NEM PER-
CIPIT.

I panes, qui quinque hominibus non sufficerent, adeo fuisse multiplicatos, ut amplius quinquaginta sufficerent, & reliqua in penarum deportata fuit. Addit erat, crebro eam, cum adhuc viueret, eiusmodi miracula fecisse.

LXXX. X.

Apud Pisias sancta virgo ob nimium mentis excessum ita corpore debilitatem fuit ut moriturā putaretur. Cum autem nihil alimento vellet admittere, immo nec ferre ea posset etiam fama: Gerardus hospes eius misit ad quendam anicūm orans ut parum vini cuiusdam ad ipsam mutteret. Volebat enim extrinsecus vino illo tempora & pulsus arteriarum faulē virginis delinire. Sed iam vasculum eius vini ad tres mensas vacuum fuerat, nec aliiquid mitti posse videbatur. Voluit autem virille, ut Gerardi nuntius suis oculis vasculum inspicere. Vidi ille, fasique compensis dū vacuum fuisse. Et tamen, ne qua posset supereffice ambiguitas, epistolum ē vasculo extrahit herus domus illius. Sed ecce dum id facit, prater omnem expectationē venit ad vasculum valde praelucrāt inde promanans, būnum mafacit abunde, stupet ille incredibiliter, clausoque illo epistolum, perquirit & tota familia, num quipiam vinum in illo vasculo fuisse consciens sit. Ignorant omnes, intrazentes tres, nihil in illo vīnū fuisse. Mox per omne cūtūtē res propalat, nec alia quam miraculi loco habetur. Postea virgine sancta eunte ad Patriarcham quendam, nuntium Pontificis, omnes confluente tota urbe ab vidēdā illam. Hoc vero ipsa tulit molifissime, nec cessauit pīus querimoniis pulsare aures Salvatoris, donec cum vīno in facie repente mutato, fama quoque illa abolita est. Erat autem certe insignis miraculum, ut vacuum optimo vīno magna ūi pars subito impleri diuitius, multos cines ex sola deuotio ne inde bibere, nec tamen quicquam illi decedere, rursum autem ad preces virginis, hominum laudes & fauores abundantissimis, in fascis mutari.

LXXXI.

Iam longe supra diximus, sacram virginem crebro sacram sumpsisse Eucharistiam, & quedam alia eo pertinentia. Solebat vero etiam huius rei causa suos patios obrectatores, sed Reuerendus Pater Raymundus, sciens eius seruens impiam pro viribus dabat operam, ut illas tanto bono, quoties vellet, frueretur. Quod autem mens eius eiusmodi inflammatuā ardore, dicere consuebat Patri Raymundo: Pater, ego esfusio, propter Deum porrigere mihi cibum animae meae. Hac etiam ex causa Gregorius Undecimus Romanus Pontifex pro eius consolatione Pontificio diplomate permisit ei, ut posset apud se habere aliquem quotidie, qui eam absoluere, & sacra sanctam Eucharistiam ei ministraret: imo etiam, ut licet ei altare portatile baberet, sicut posset ubique Missam audire, & illud eximium sacramentum accipere.

LXXXII.

Narrat autem Pater Raymundus, quodam tempore iussiliani cum ipso & aliis ad iniungendos quosdam Dei seruos: deinde Senas reuertitur hora tertiarum prope exacta, dixisse queam ipsi: O si scires Pater, quantum ego nunc esfusio, facile autem se intellexisse quid veller, sed exculpasse se sacrificando tum tempore importunitate, tum suet itineri defangatione. Ea vero iterum dicente, se rebemerter esfusio, accepisse ipsum ad sacrificandum illa presente: cumque illi sub finem eis præbiturus Eucharistiam, faciem illius infor Angelicas splendisse: tum vero se mente ita dixisse: Veni Domine ad sponsam tuam, moxque sacram hostiam, priusquam eam contingere, ad ipsam vltro accessisse spatio latitudinis digitorum trium & eo amplius.

LXXXIII.

Alio quodam tempore sancta virgo magno tenebatur sacra communionis desiderio, sed nimis afflita taliter atque doloribus, misit ad Patrem Raymundum sociam suam, que rogaret eam, ut dfferret non nihil Missa celebrationem, ille libens annuit, sed morbo non remittentibus, iterum misit sociam, quæ dicens se non posse praedoloribus sacram communionem percipere. Interim nihilominus, Raymundo nesciente, ipsa venit ad templum, vbi ille sacrificium offerebat, & se in extrema fere parte reponentes, preces ferentes ad Christum fudit, ut sicut ipsa sacra communionis desiderio eam affectisset, ita etiam per seipsum illud perficere dignaretur. Pergit Raymundus longo ab ipsa intervallo offere sacrificium, vbi autem ventus est ad frangendam hostiam sacram, quedam pars magnitudine fere vnius fabre, diligenter aduentente Raymundo, exiliit ultra calicen in corporale, sed eam ille nulla ratione, cum diu multumque que sinisset, posse inuenire potuit. Quamobrem valde anxius & perplexus, tandem ad sanctam virginem peruenit, & ab illa didicit, eam particulariter ex ipsis Christi sacroficiis manibus se percepisse.

LXXXIV.

Cum esset sancta virgo auinione, Romanus Pontifex Gregorius XI. iusit eam manere in quadam eleganti domo, attribuitque ei ornatum facillum. Soror autem Pontificis, domina valde religiosa, postquam cum sancta virgine locuta fuit, multa eam benevolentia cepit complecti. Inter cetera autem dixit clam Patri Raymundo, seper optare adesse, Catharina sacram Eucharistiam sumente. Ille vero promisit ei, se die Dominico id ipsi indicaturum: Es autem die sancta virgo hora tertiarum facillum ingressa est, & more suo extra se rapta, expectabat sacram communionem. Misit itaque Pater Raymundus Stephanum, qui postea factus est Carthusianus, & hec commemorat in quadam Epistola sua, ut indicaret sorori Pontificis, Catharinam ian sacram communionem sumpturam. Illa tunc Missam audiebat, sed ut videt Stephanum, agnoscens eum esse eam familiam sancte virginis, venit ad eum cleritus, & ait: Quid queris fili? Respondit Stephanus, se misserit, ut dicere Catharinam communicari am. Festinavit illa, & cum multis viriisque sexus comitibus venit ad facillum: venit cum ea pariter coniunctus nepos Pontificis, iuuenula indomita & mundi vanitatibus dedita. Et soror quidem Pontificis valde religiose gefit, hec autem misera fortassis existimans simulare agere sanctam virginem, peracto sacrificio finxit se eis peccatis pre deuotione facienti suam supponere velle, & interim pedem alterum crebro accrimine acu compunxit. At sancta virgo in Deum absorpta, nihil penitus sensit, nec se quicquam commovit. At postquam omnes abscesserant, & illa ad se rediit, magnos sensit dolores pedis, ita ut ege posset ingredi. Socia autem eius inficiens, que dolere aiebat, viderunt emorruum sanguinem, atque inde deprehensa est perdicta illius mulieris malignitas & incredulitas.

LXXXV.

Scribit porro Raymundus Pater, pernultos viriisque sexus fidigentes homines ipsi retulisse, sancta virgine percipiente sacram communionem, perficie se videlicet sacram hostiam e sacerdotis manibus in os eius inuolare: & ipse Raymundus testatur semper se strepitum quendam sensisse, cum ei sacram Eucharistiam porrigeret, ab ipsa sacra hostia excitatum.

LXXXVI.

Fuit vero diuinus sancte virginis revelatum, ipsam parem in celesti gloria futuram sorori Agneti de monte Politiano. Eius ergo Agnetis reliquias sacra virgo summopere cupiebat inuiscere. Ne sit autem Lector pro� ignarus, quoniam hec Agnes fuerit, non erit sūisse Deo dicatum virginem in Monasterio Montis Politiani, cuius monasterii aliquot annis rex fuit Pater Raymundus, & huius Agnetis histriam ex relatione quatuor discipularum eius & scriptis quibusdam contexit. Tanta autem gratia benedictione eam Dominus preuenit, ut ipsa nascente, mira quedam lumina visuasit eo in loco, ubi mater eius parturiebat, sed post eius partum evanuerunt. Procedente autem aetate semper aquila maioribus virtutum incrementis, duo virginum canobis condidit, in quorum altero ipsa condita est, in quo & viuis & defuncta multis & magnis claruit miracula. Post obitum autem virginem corpus eius multis annis permanit incorruptum, & cum loci eius incolebilem illud balsamo condire, ut diutius duraret integrum, ex eius extremis manibus & pedibus liquor pretiosissimus distillatur, isque per forores in vas vitreum collectus, afferatus est, balsami colorē præferens. Voluit eare ostendere Deus, non indigere corpusculum illud balsamo, quod ex ipso supra nature vim balsamum funderet. Eautem hora, qua Christo spiritum reddidit, quæ fuit intempestivæ noctis, viriisque sexus infantes, apud parentes susubantes, clamitabant: Soror Agnes iam migrat à corpore, & est sancta in celis: atque postea mane ingens multitudine virginularum solo Deo instigante confluxit, nullam admittens, quæ virgo non esset, & cum candelis ardentiibus, quadam inuicta procepcione, ad eius monasterium accedit, virginem oblationem virginem exhibens. Propter hec autem & alia multa signa & miracula, & si nondum esset Raymundi atate in sanctos relata, attamen annis singulis eius memoria à populo regionia illius honorificissime celebrabatur. Ad huius igitur præclarę virginis virginale corpusculum visendum atque venerandum, virgo Catharina cum bona uenientia confessiorum suorum profecta est, cunctaque eo venisse, mox ad Agnetis virginis corpusculum religiose se contulit, cuncta fere eius canobii sororibus sociabus suis presentibus: moxque ad pedes eius flexit genua, illos exoculari volens, & ecce sacram illud corpusculum alterum pedem, cunctis videntibus, elevauit, eique osculari videntur oblitus. Id vero cernens Catharina, caput inclinare profundius, siueque Agnetis sensim se reraraxit in locum suum.

LXXXVII.

LXXXVII.

Alio tempore rursum ad illud monasterium veniens virgo Catharina, non iam ad pedes, sed ad caput Agnetis virginis accessit, dumque genas suas admirans panis sericis & aurei, quibus eius virginis gens recte erant, deinde ad socias se vertens, ait: Cur non estis grati Deo pro munere illius? Tum ille sursum erexit culis, vident candidissimum manuam infor pluvia delabi, corporique Agnetis, & virginem Catharinam omnisque adstantes sua copia operire, ita ut vna ex eis manus illis gravis impulerit. Fuerat autem Agneti virginis hoc uisitatum, dum adhuc viueret, precipie in preces incubenti, ut manu super eam plueret, voluit itaque consoladē suam Catharinam etiam hoc miraculo cohonestare.

LXXXVIII.

Iam supra diximus, virginem Catharinam predixisse futurum schisma in Ecclesia Dei, cuius initia fuerit sub Vrbano VI. & in multis durauit annos. Cum igitur corneret oculus suis iam euentre, quod ante predictarum, horrendaque mala eius schismatis occasione in Dei Ecclesia, cuius zelo ardebat, existere, Christis Vicarium Romanum Pontificem vndeque infestari: nocte ac diu plorans alegens, sine intermissione rogabat Dominum, ut pacem redderet Ecclesie sua. Et partim quidem exaudita est, Deo ex hostiis insignes aliquot victorias Pontifici largienti: sed cito eius dolores recruduerunt, maligno demone inter Pontificem & Romanum populum excitante; que eousque excreuerunt, ut populus Pontifici etiam necem intentaret. Cernens itaque id sancta virgo, rursus dat se precibus rogans Christum, net tantum sinat patrari felicem. Videlicet autem in spiritu, totam urbem plenam demonibus, plebem ad illud immane particidum incitabantibus, & ipsi quoque virginis crudelē mortem minitantibus. Virgine autem in precibus ad multos dies perseverante, cum incredibili mentis seruore, tandem obtinuit à Domino, quod voluit: sed ita tamen, ut in se recuperet pœnas, quas diuina iniusta à Romano populo erat repetitura, quæ etiam mortem ei impensis est, repente capit viribus defitum, nec tamen cessabat a facis adiutoriis, Paulatim autem Romane plebis in Pontificem furor & rebellio se non nihil remisit, & tandem penitus sōpita est: sed in sanctam virginem, Deo permittente, tartarorum demonum furor omnis conuersus est, eiusque exhaustum corpusculum rot morbi illi maligni atrocissime excruciatum, ut credamus possum, nisi ab his, qui coram intuiti sunt. Nam cutis ita adhuc rebatur obfusis, ut non tam viu corporis, quam cadaveris in terra consumpti speciem eius caro præferre videbatur. & interim nihilominus ambulabat, laborabat, in continuas incumbentes preces, solito etiam feruentiores & prolixiores, qui autem tunc illi aderant, perficie cornebant vestigia perberum, quibus cedebat, utrūq; a demonibus, nec tamen poterant adferrere remedium. At virgo sanctissima animi inuicto robre & virili constantia ad paternas omnes se promptissimam offerebat, omnia perferens hilariter, que illi proceras & damnati spiritus ei possent inferrere, eorum & minas & maledicta, & verbera contemnens. Et si autem dolores illi quotidiani caperent incrementum, & ipsa tum propter illa tormenta, tum alias suas agititudines, antea conuicuit, ad horam tertiarum diffidere Missa auscultationem, at nunc tota quadragesima mane longissimo itinere se conferebat ad sancti Petri Ecclesiam, atque inde sub precibus Vesperinis reuertebatur domum, vbi non nisi in lectulo potuit inueniri, in quo sane quisquis eam est inuenitus, facile iurare non posset eam inde se mouere. Et tamen sequenti die surgebat, & ibat propere ad S. Petrum, quo itinere etiam si quis posset fatigari.

LXXXIX.

Interea vero quotidie in ea augebat sanctum illud desiderium, quo cupiebat dissolui & esse cum Christo, cuius desiderii fons eternus erat perfectior diuina lucis in eius animum diffusio. Porro biennio ante obitum suum librum dictauit modo sane admirabilis, quem ex ore eius partum se scriptissime testatur Stephanus Prior Cartusianus Ticiensis, idque tum, cum mens eius exstasim paterneret. Extat ille liber & est typice excusus. Appropinquante tandem huius vite termino, vocavit ad se viriisque sexus, quos in Christo generauit, arque id temporis secum habuit, egregiumque ad illos sermonem habuit, intercedens hortando, ut rotum amorem suum transferrent in Deum, ne scia corda patarenter illius rei labentis viciose affici, sed simpliciter ac pure tenderent in Deum, afferens etiam se a teneris annis magnanili cordis simplicitati deducere. Huc autem ut pertinet, propter electionis Vrbani, reliquis sociis representarunt; cui illi manibus propriis indidem subscripterunt; quam Robertus Antipapa principibus christianis mititeret, totoque orbe vulgaret; ut tanto facilius seductos in precepis impelleret. Fingebant impressionem in Comitium Romanum à populo factam, adeoque Vrbani per vim intrusum mentebantur; Robertum vero circa citra nox subrogatum. Extat falsimonie exemplū in MS. Vaticanus nu. 3934. Cum hoc exemplo Robertus antipapa, emissarius ubique gentium desti-

E IVOS
OB
TIVS.DIVERSIS
POST OB
TIVM MI
RACVLIS
CORVS
CAT.I.
Robertus
Antipapa
vbi
que emis
sarios de
stinas ad
Reges &
Populos
in suas par
tes pertra
hendum.

ANNO CHRISTI 1381.

URBANI PAPAE VI. WENCESLAI REGIS
anno 4.
Rom. anno 5.

A XV. diem Nouembris, anni superioris, Nicæa in Provincia, in domo Gregorij Vrselli ciuiis Niciensis ad Petrum ex Cardinalem, cognomento Viuariensem, Petrus Cursinus Florentinus, & Simon Borsanus Mediolanensis, olim Cardinales conuenerant: quo etiam se contulere. Anglico Grimoardi, Petrus Flandrinus, & Guillelmus Nouellus, eadem dignitate ab Vrbano exuti. Cursinus & Borsanus, ut suo & aliorum errori fucum inducerent, suoque exemplo & conatu, alios, præserrim Reges & Principes, in parte Antipapæ seducerent, scripto concepto formulam electionis Vrbani, reliquis sociis representarunt; cui illi manibus propriis indidem subscripterunt; quam Robertus Antipapa principibus christianis mititeret, totoque orbe vulgaret; ut tanto facilius seductos in precepis impelleret. Fingebant impressionem in Comitium Romanum à populo factam, adeoque Vrbani per vim intrusum mentebantur; Robertum vero circa citra nox subrogatum. Extat falsimonie exemplū in MS. Vaticanus nu. 3934. Cum hoc exemplo Robertus antipapa, emissarius ubique gentium desti-

F
nauit,

Petrus I. naurit, inter quos Petrum Lunam in Hispanias ire iussit. E-
na Card. na Card. har Petrus Luna nobilissimo inter Aragonios loco, à Gre-
gorio Pontifice Cardinalis creatus, secessusque in dissidio
Roberti parres, ardenti ingenio vir, legum peritisimus. Is
in Hispaniam, ut dixi, si ingenii dexteritas eas gentes in
partes attraheret legatus est, ineunte salutis isto anno 1381.
Et in Aragonia quidem inanis opera fuit, Regis & Procerum
animis incertis, suspensusque. Apud Castella Regem maius
opere pretium fecit. Viri praestantissimi selecti, de re tota
iudicaturi. Multi dies, in cognitione consumpti. Salmantica
tandem, quo conuentus translati sunt, ad 13. Calend.
Junias, Urbani causam quasi virtutis creati auferunt, Clem-
entem Pontificem ac si liberis comitiis electum salutarunt,
Auenionem morantem. In quo & loci vicinitatem fecuti
sunt; & Regis Galli gratiae magis id datum, quam ad aequi-
tatis regulas expensum.

Dubiam reddiderant Urbani Pontificis electionem, anticardinales schismatici. Itaque opera pretium fuit, rem
ut acciderat orbini vniuerso significasse, & quid de ea censem-
dum foret, manifestasse. Baldus I Consultorum Princeps id
abunde fecit, istudque consilium euulgauit. quod iuri Urbani
sexti afferendo, necessarium existimauit adscribere. Ita
habet.

*Ad honorem Dei, & Beatae Mariae semper Virginis, & B. Petri
Principis Apostolorum, & Ecclesie tam triumphantis quam etiam mi-
litantis. Ego Baldus de Perugia minime, utrūque iuri Doctor, duxi
huc inservere aliquas allegationes, quas feci super puncto infra scripto,
quondam mihi transmissopere Veneranda recordationis Dominum &
Dominum tunc sacra mente Romane Ecclesie dignissimum cardina-
lem, tempore quo primatum in Ecclesie Dei fuit seminata zizania, circa
electionem Summi Pontificis, videlicet Anno Domini Millefimo, tre-
centesimo, septuagesimo octavo, de mente Iuli. A quo Domino Cardi-
nali, fui requisitus, ut solum Deum habendo pre oculis, scriberem sibi,
quid mihi iuri videbatur: quod & feci obediens, consilus non in pro-
priis viribus, sed in Deo, donecque ipse vixit filii ex causa: unde que in-
seri scribo, non publicauit, sed tantum insinuauit paucis, permisso poeta
additis, ad corroborationem eorum, que prius scripsoram, & ad ma-
torem indaginem veritatis. Cuius intuivu simpliciter, & nullo alio re-
spectu loquitur, non pertinaciter aliquid dicens vel afferens: sed sine pre-
iudicio sententia potioris, vt l. Claudio felix. Quicquid enim dico,
cum protestatione loquer, quam facio secundum formam. C. dannatio-
mus, in fine, de sum. tri. & fide Catholica. Bal.*

In nomine Domini nostri Iesu Christi, Amen. Factum tale est.
Cum sancta memoria Dominus Gregorius Papa XI. die 26. Martii
obiisset in Roma. Officiales viris, diuersa consilia tenerunt aliquas se-
creta, aliqua non secreta, propter inter eos moris est, in expeditione ma-
giorum negotiorum in quibus tractatum fuit, quod modus tractari de-
beret per eos in electione Pape, & prout per plures Romanos, rela-
tum fuit Dominis Cardinalibus, quorum ciuum aliquipredicis con-
silia interfuerunt. Alii vero audierunt ab his qui interfuerunt semper
in illis consiliis, quod conluerunt, quod omnino expediebat eis habere
Papam Italicum vel Romanum, & quod de hoc pulchro modo suppli-
carent Dominis Cardinalibus, quantum posset, & quod si precibus
obtinere non posset, quod ad hoc omnino cogerent eos: scilicet Dominis
Cardinalibus. Et hinc erat sermo communis in Roma inter omnes, & in
omnibus locis publicis, dicebant enim se non posse esse alteri securi os, nisi
quod curia in Italia remaneret. Mortuo tamen Gregorio Papa, predi-
cio presterunt senator & alii officiales viris debitum iuramentum
de obseruando constitutionem, vbi periculum, &c. Item predicti officia-
les viris decem diebus praecedentes quiescerunt inter mortem Do-
mini Gregorii & introitum conclave, simul adunati cum alio numer-
o ciuum omnibus Dominis Cardinalibus, insimil adunatis supplica-
nerunt, & eos requisiuerunt, vix gerent Papam Romanum vel Itali-
cum, adentes ut ante ingressum conclave, vellent eos super hoc decla-
rare ad consilacionem populi. Et aliquibus vicibus subiunxerunt quod
alias dubitabant de maximis & irrecuperabilibus periculis, cum vi-
derent & cognoscerent corda ciuum umium sublenata. Et ultius
cristianos miserunt ad dominum Dominorum Cardinalium, ex parte
officialium & populi, & qui similes requisitiones fecerunt domini in par-
ticulari, propter quod Dominii Cardinales dubitantes, miserunt pro
officialibus, & expoferunt ei errores, qui poterant sequi ex modis quos
timebant circa ipsos, & quomodo ipsi tendentes quod curia circa eos
remaneret esset causa eam perdendi. Et requisiuerunt eos de duobus.
Primo, quod rusticis expelleretur de communitate, qui erant in ma-
gna quantitate in Roma prout reportabatur Dominis, & taliter ordi-

Castella
in pautes
antip. coit.

II.
Baldus Ju-
risconsult.
Princeps
in Vib. cau-
sa consiliū
euulgat.
Bald. in 4.
Cod. tit. Si
quis ali-
quem.

III.
Tenor co-
filii Baldi.

naretur populus: ut non posset esse scandalum: & quod abstinerent ab
illis consiliis, quae videbantur esse causa inflammanti populum. Secun-
do, quod ordinarent vnum bonum capitaneum, ad custodiendam Burgi
S. Petri cum certo numero gentium, & gentes esse bene confidante Do-
minis, & quod sacerdoti bene custodiri pontes, vel ipsos tenendo clausos,
vel saltim de bona gente in bono numero manitos, taliter quod popu-
lus ad palatium transire non posset; que omnia verbo concernerent,
& vnum banderum tunc fecerunt Capitanum, & ille fecit qua-
tuor civites consstabiles, & ipsi ultra iuramentum, quod prius officia-
les prefecerunt, iuxta formam C. vbi periculum, iuramentum bene
& soluenter Dominos, ab omni violentia, & impressione tenere se-
curos, & alia multa prout ab eis petita fuerunt, sed finaliter nihil serua-
uerant.

Aduentum est autem, quod dictis decem diebus precedentibus, mandatum fuit omnibus nobilibus, & sub granissimi paenit, ut
exirent urbe, & Domini Cardinales multo vetus requisiuerunt officia-
les, ut nobiles stare permitterent pro eorum securitate quod penitus ne-
gauerunt sub colore quod timebant, de aliquo rumore intra ciuitatem.
Et finaliter Domini Cardinales rogauerunt officiales, ut saltim duos
ex dictis nobilibus stare permitterent, qui erant officiales Ecclesie, quod
abunde fecit, istudque consilium euulgauit. quod iuri Urbani
sexti afferendo, necessarium existimauit adscribere. Ita
habet.

*Ad honorem Dei, & Beatae Mariae semper Virginis, & B. Petri
Principis Apostolorum, & Ecclesie tam triumphantis quam etiam mi-
litantis. Ego Baldus de Perugia minime, utrūque iuri Doctor, duxi
huc inservere aliquas allegationes, quas feci super puncto infra scripto,
quondam mihi transmissopere Veneranda recordationis Dominum &
Dominum tunc sacra mente Romane Ecclesie dignissimum cardina-
lem, tempore quo primatum in Ecclesie Dei fuit seminata zizania, circa
electionem Summi Pontificis, videlicet Anno Domini Millefimo, tre-
centesimo, septuagesimo octavo, de mente Iuli. A quo Domino Cardi-
nali, fui requisitus, ut solum Deum habendo pre oculis, scriberem sibi,
quid mihi iuri videbatur: quod & feci obediens, consilus non in pro-
priis viribus, sed in Deo, donecque ipse vixit filii ex causa: unde que in-
seri scribo, non publicauit, sed tantum insinuauit paucis, permisso poeta
additis, ad corroborationem eorum, que prius scripsoram, & ad ma-
torem indaginem veritatis. Cuius intuivu simpliciter, & nullo alio re-
spectu loquitur, non pertinaciter aliquid dicens vel afferens: sed sine pre-
iudicio sententia potioris, vt l. Claudio felix. Quicquid enim dico,
cum protestatione loquer, quam facio secundum formam. C. dannatio-
mus, in fine, de sum. tri. & fide Catholica. Bal.*

Cum sancta memoria Dominus Gregorius Papa XI. die 26. Martii
obiisset in Roma. Officiales viris, diuersa consilia tenerunt aliquas se-
creta, aliqua non secreta, propter inter eos moris est, in expeditione ma-
giorum negotiorum in quibus tractatum fuit, quod modus tractari de-
beret per eos in electione Pape, & prout per plures Romanos, rela-
tum fuit Dominis Cardinalibus, quorum ciuum aliquipredicis con-
silia interfuerunt. Alii vero audierunt ab his qui interfuerunt semper
in illis consiliis, quod conluerunt, quod omnino expediebat eis habere
Papam Italicum vel Romanum, & quod de hoc pulchro modo suppli-
carent Dominis Cardinalibus, quantum posset, & quod si precibus
obtinere non posset, quod ad hoc omnino cogerent eos: scilicet Dominis
Cardinalibus. Et hinc erat sermo communis in Roma inter omnes, & in
omnibus locis publicis, dicebant enim se non posse esse alteri securi os, nisi
quod curia in Italia remaneret. Mortuo tamen Gregorio Papa, predi-
cio presterunt senator & alii officiales viris debitum iuramentum
de obseruando constitutionem, vbi periculum, &c. Item predicti officia-
les viris decem diebus praecedentes quiescerunt inter mortem Do-
mini Gregorii & introitum conclave, simul adunati cum alio numer-
o ciuum omnibus Dominis Cardinalibus, insimil adunatis supplica-
nerunt, & eos requisiuerunt, vix gerent Papam Romanum vel Itali-
cum, adentes ut ante ingressum conclave, vellent eos super hoc decla-
rare ad consilacionem populi. Et aliquibus vicibus subiunxerunt quod
alias dubitabant de maximis & irrecuperabilibus periculis, cum vi-
derent & cognoscerent corda ciuum umium sublenata. Et ultius
cristianos miserunt ad dominum Dominorum Cardinalium, ex parte
officialium & populi, & qui similes requisitiones fecerunt domini in par-
ticulari, propter quod Dominii Cardinales dubitantes, miserunt pro
officialibus, & expoferunt ei errores, qui poterant sequi ex modis quos
timebant circa ipsos, & quomodo ipsi tendentes quod curia circa eos
remaneret esset causa eam perdendi. Et requisiuerunt eos de duobus.
Primo, quod rusticis expelleretur de communitate, qui erant in ma-
gna quantitate in Roma prout reportabatur Dominis, & taliter ordi-

Domino electi, & aliqui ultramontani, quodni nisi statim sine aliqua
morali gerent Romanum vel Italicum, quod omnes Domini Cardi-
nales erant in periculo, quod incidenter per frustis, propter quod
Domini ultramontani propter periculum uitandum mortis, prout
major pars dixit, & nunc omnes cum Sacramento affirmant, & a-
lias nisi propter mortis periculum non facti, consenserunt quod Italicus
eligeretur. Et quia aliqui ex Cardinalibus Italicis dixerant,
quod nullatenus acceptarent, si talis modo eligeretur, cum videbant
oppressionem quae fiebat, omnes quasi ex abrupto sine alia discussione
persona nominauerunt Dominum scilicet Archiepiscopum Barensium,
& ipsum, tanquam illum quem credebant eis magis notum, & in fa-
ctis curie experienti eligerent in Papam, animo & proposito prout di-
xerunt tunc ut ipse esset verus Papa. Timore tamen predicto duran-
te, ut nunc afferunt exceptis tamen duobus uno ultramontano qui di-
cebat quod consentiebat taliter qualiter, tanquam compulsus, & cre-
debat, quod electio esset nulla, & uno Cardinali Romano, qui dixit
quod propter notoriam impressionem, quam videbat: nec fibi nec al-
teri darent vocem suam, nisi esset impressio, & esset in sua libertate.
Et ultius dixerunt inter se aliqui ex Cardinalibus facere: prout
alias fecerat factum, & per chronicas apparet, scilicet quod quam pri-
mum commode posset, accederent ad locum tutum, & etiam tunc,
quod ipsi renunciarent ad castellum, & tunc quod ipsi de novo re-
ligerent, & ita proper schismata evitandum, fibi adiuvent contradic-
xerunt. Demum Domini Cardinales, cum iam plures super expe-
ditionem fuisse per custodes conclusis solicitati, ad populum clamantem
& tumultuantem, & iam dispositum ad furiosam, miserunt tres
ex Dominis Cardinales. Et quia non audiebant, eis in illo furore
existentes, publicare electionem per eos, fecerunt eis promitti, &
promiserunt, quod in crastinum ante vesperas, consolarentur de Pa-
pa Romano & Italicu, & fecerunt populum rogari, quod recede-
rent, quod cum magna difficultate recessit aula, non tamen exi-
xit palatium, vel circuitum eius, sed aliquantulum rumor ce-
llavit, & interim Domini miserunt pro multis prelatis, inter quos
fuerunt tunc Barens. Et per predictum medium electus, qui venit &
vidit populum furestem, & totam violentiam & impressionem fa-
ctam, & ante viderat & audiuerat clamores populi furentis, & sci-
vit, & scire debuit, quicquid per populum actum est, tanquam rem
notoriam, & tunc populus aliquatiter a rumoribus cessante, et ta-
men iuxta & infra palatium existente, Domini aliquatiter comedere-
runt, & interim prelati, pro quibus missum fuerat, venerunt &
post confessionem, Cardinales venerant ad capellam, in eodem loco,
vbi electio primo facta fuerat, exceptis tribus qui non interfuerunt,
& tunc unus ex Dominis dixit, modo cessat illa violentia, & illi ru-
mos, qui erant de manu: quare revertere & reeligamus eum. Tunc
fuit ibi dictum per quandam alium Cardinalem, quod non cessabat
violentia, nec timor, qui fuerat per prius, & quicquid fuerat, non va-
leret, nam semper armati reclamantes erant in palatio, licet non ita
fortiter, nec in tanto numero.

Hic tamen fretis, exceptis illis tribus, & etiam excepto illo
Romano, qui dixit ut prius reciderent eum, & adhuc durantibus
verbis cum perpessis Romani ex aliquibus signis, quod non esset elec-
tus Rom. sive cum maximo furore incepissent frangere conclave, &
clamantes, Romano lo voleno, intrauerunt & ipsum per tres par-
tes fregerunt, & intrauerunt officiales & populus Romanus arma-
tus, quantum fere recipi potuit, propter quod Domini plus solito
mortis timorem timessem, in capella secreta, se pro maiori parte re-
duxerunt, cuius porta statim fuit securis fracta, & intravit popu-
lus armatus adhuc clamans: vt supra; & omnes Dominos hincide-
circundaverunt, & nisi quis unus Dominus, volens suum & aliorum
periculum uitare, dixit eis, quod Dominus Sancti Petri erat elec-
tus, sed nollebat confessire, & quod ipsi introducerent eum ad confes-
sionem, creditur, quod omnes fuisse imperfecti, maxime ultramontani,
sed auditio illo verbo, irrueverat in predictum. Dominum
sancti Petri, & ipsum in iunctum & reuertentem posuerunt in una Ca-
thedra, & dum accederent ad faciem suam reuertentiam, qui tibet
ex Dominis ut melius potuit, exiuit palatium. Et aliqui exiuerunt
Romanum vel nocte vel de die, disimulato habitu, & aliqui etiam
sub disimulatis habitibus, se retraxerunt ad castellum S. Angeli. Ali-
qui tamen pauciores, in suis dominis remanserunt. In castellum autem
aliqui alteri quiescerunt populo, iste tunc Barens, qui remanserat
in palatio, & nullo modo etiam plures per aliquos ex Dominis requi-
sus exire voluit: misse ad Dominos, qui erant in Castro, iteratis vi-
cibus, ut reverent ad ipsum, & quia non citio venerunt, fecit eos re-
quirere Barens, & alios officiales viris pro parte populi ut Domini
mais, quod pro maioris scandali citatione exirent castellum, &
venirent ad palatium. Ipsi vero ut affirmanit dubitantes de ma-
iori scandalo: maxime quia tam ipsum, quam aliorum Do-
minorum familiæ fere tota erat differens per urbem, primo scri-
perunt manibus propriis, quod erant contenti, quod Domini
erant extra inthronizarent eum, & ad hoc facientiam eos pro-
curatores constituerant. Demum quia fuerunt modo premiso
requisiisti, exiuerunt castellum, & venerunt ad palatium, & ipsum
inthronizauerunt more consueto. Et dum hoc scierunt illi, qui
ab urbe recesserant, redierunt ad urbem, & ipsam coronauerunt,
& ab illo tempore Domini Cardinales in reuertentis, & alios, tra-
duauerunt eum ut Papam, tamen ut afferant, nunquam intentio-
nem habuerunt, ut per hoc aliquid fibi tribueretur, quam quod
esse ex electione questum, ipse autem in consistorio & alius vsus
est ut Papa, hac tamen omnia facta sunt in urbe, vbi Domini sal-
tum ultramontani ut dicunt, nunquam reputauerunt se securos:
imo verisimiliter credunt, quodsi in urbe suam electionem reu-
ercent in dubium, quod fuisse in magno periculo. Item quod re-
quisitus plures, noluit exire urbem, usque ad diem, quia omnes
Cardinales ultramontani erant in auania, & tunc venit ad ciuitatem Tiburitanam populo Romano subiectam.

Modo primi queritur. Vtrum istius electio fuerit Ca-
nonica secundo, si a principio non fuit Canonica. Vtrum tacitus
consensus omnium Cardinalium, premiso modo subsecutus, suffi-
ciat ita quod iste sit verus apostolicus, an apostaticus debeat iudicari.

1. Pontifex dicitur, qui est electus a duabus partibus.
 2. Cardinales, non possunt suspendere summum Pontificem.
 3. Cardinales iuri arbitrio, non possunt renuntiare.
 4. Obligatio dicitur duobus modis.
 5. Arbitrij cognitione, an repugnet libertati, in substantia voluntatis?
 6. Libertas, an sit de genere substantiae?
 7. Electio, significat substantiam actus.
 8. Clamor populi non excusat a peccato.
 9. Substantia cessat, licet non cesset consensus.
 10. Principis nomen, posset esse inane.
 11. Papa nemo potest esse, nisi sit re & nomine.
 12. Arbitrii in eligendo iudicium, quid sit?
 13. Clerici debent esse audaces.
 14. Electio non omnis dicitur electio.
 15. Causa generis dicitur causa speciei.
 16. Cardinales summum Pontificem eligentes, debent esse puris & liberis intentibus.
 17. Liber non dicitur, qui vim patitur, nisi vis a iure auferatur.
 18. Mente libera non sit, quicquid de illico metu vigente sit.
 19. Terior armorum, inducit iustum metum.
 20. Minarum furore, impedit libertatem arbitrij.
 21. Cardinales si dicant quod Papa de eorum mente non fuit electus, an standum sit electioni?
 22. Conscientia aliena, a nemine potest cognosci.
 23. Animus non potest probari, quando factum accedit ad verbum.
 24. Cardinales in electione Summi Pontificis, debeat habere virilitatem publicam pra oculis.
 25. Praetoris edictum, approbatius Ciuale.
 26. Papa si pecunia, vel gratia populari fuit electus, non Apostolicus, sed apostaticus debet haberi.
 27. Sine concordia qualiter sit intelligendum.
 28. Concordia dicitur duplex.
 29. Electio Canonica plus continet, quam concors.
 30. Papa dicitur apostaticus, quando popularis tu-
multus impedit concordem electionem.
- In nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, Amen. Dominus Deus, qui illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum, digeris illuminare oculos meos: & intellectum meum in viam dirigere veritatem, ut super quesitos a me, recte respondeam. Causa enim tua agitur Deus. Reuerendissime Pater & Domine, vobis literis vestris, & puncto quod transiit est expauit, & cum laetitia & tremore cordis loquens super ipsa, ipsa semper salutem, & vestra correctione. Et quia scriptum est, quod nos veri-

1. a lex, que est sine dolo & malitia. 3. quest. 9. c. pura. & ibi not. inc. Romani. §. parvo in ver. pura sive. de iure. in clement. & in e. exiit qui en mat, nihil ergo coquuntur, potest dici purum, sed debet esse sordidus & sece ambitionis syncrum, & ab omni prauitate removum, integrum certe & absumentem ab omnium vel sive proprii commodi fidem prestat debent ff. de neg. gest. l. qui sine pueris. ver. nam ille. du quibus & liberis mentibus, i.e. absque impressione.

17. Quid si libertas queritur, nulli rescrivere, nelli necessitat, nullis casibus, qui ergo vim patitur, liber non est, nisi via auferatur a iure, vel a ministerio, modo seruato, nam non minus est liber, quia obediens rationi, & in frenis, mens freno moderante honestetur. ff. de statu boni l. 3. in modis libertas est, rationi scrivere: cum ei abservare si seruitur: quia qui facit peccatum, seruus est peccati. Cod. de sen. pf. l. in questione testamenti, in ver. libidinam seruo, & ibi natiuitate hoc.

18. Concluditur ergo quod libera mente non sit, quicquid illicio meru virgine fit, & quod dicitur, liberu mentibus, nominaliter auger. i. per aduersum libere, & exponit sine aliquo obstante. Cod. de sacra scripta eccl. l. 1. de stupenda negligi, p. v. cap. 1. lib. 6. de praeb. cap. 1. tibi de officiis. ordin. cap. cum Episcopis eadem compilatione.

23. Amplius quando factum accedit ad verbum, impossibile est probare animum abesse, quem propria vi factum includatur. ut in c. vidua de regula, & hoc inferius prosequar luculentem.

24. Sequitur in tex. utilitate publicam principaliter hoc est publice civile, & summinecessari toti orbi ff. de inst. & iure. lib. 1. §. publicum. & ff. de orig. iur. l. 2. §. notissime. ibi dum dicit, ut necesse esse reipublica per unum consuli & l. Metaphysics in fin. & ff. de officiis. vigi. Nam salutem, & si secus esset quod absit, impleretur, quod scriptum est secundi Paralipomenon 15. transibunt dies multi absque vero Deo, & Osee 3. sedebunt filii Israel sine rege, & sine Principi. vel quod scribitur Proverb. 28. Propter peccata populi erunt multi Principes, & in lacrimis dictposser populo Christiano, ubi sunt lumen oculorum & pax. & Baruch. 3. quomodo enim mundus sine Capite spirituali stare potest, à quo cuncta dependunt. Sina uicula Petri submergetur, ubi erit animarum solamen? apud quem erit administratio sciamtorum? Imperatorum confirmatio & conscientia? Regum inunctio, & absolutione & remissio peccatorum? vt no. in d. §. publicum, certe apud neminem esse potest, nisi apud Petrum clauigerum Iesu Christi, nunc quid Odacius conferat Sacra menta? Absit. Cod. de Sanct. ecc. l. decernimus.

25. Post hac notandum est, quod c. pbi periculum, & cap. ne Romanis, voluntaria vetera, quatenus mutata non sunt, obtineret robur firmatum: sic illa confirmingat: inno verius approbat: quia non indigebant confirmationem, cum essent valida ex seipso, de off. dele. c. super quarum. sic pratoris electum, in circulo approbat, tam non proprius dicitur confirmingari. l. 1. ff. commo. & not. inscrit. de acti. §. sed ifsi, id enim proprius dicitur confirmingari, quod indiget confirmatione ff. de libe. leg. Laurentius §. testamento ff. de testa. mil. I. librum. §. vlt. ff. de leg. l. legata inutiliter ff. de ritu nupt. qua in Provinci. §. 1. ff. de adopt. l. apud celsum, in princ. ff. quibus ex cau. impf. eat. l. fulcim. §. quid si latitare, ver. animum enim, ubi de hoc, & in c. pro posse, & d. l. celsus, & ff. de rel. at sequi. §. igitur. & §. plerique & ff. ad treb. l. quia poterat ibi, cum vane sunt voluntates hominum, quorundam timendum, &c.

Subsequitur in litera, nuda electionis conscientia, & totum hoc est sumptum formaliter, & d. l. quemquam.

21. Queritur igitur. Si Domini Cardinales dicant, quod non sicut de eorum mente quod iste esset Papa: an standum sit eorum dicto: & videtur quod sic. Cum enim testimonium conscientiae perhibetur, vincitur creditor, de seipso, & vt d. c. statutum. §. assessor, & arg. ff. de do. prae. l. theopompos.

In contrarium. Nam illud quod est in verbis, debet esse in mente, & qui allegat contrarium, dicit se mentitum, id est expressissime falsa vocis actum, & sic allegat turpitudinem suam, unde audi non debet, & maxime sacerdos. C. de episco. & cleri. l. presbyteri. ff. de sup. lega. & l. labo. §. verum. Item mens in corde retenta, nihil operatur in actibus humanis. C. de conditi, ob cau. l. si repetendi. C. de iure deli. l. potuit. ff. de verb. obl. l. quicquid astringenda.

22. Item coram quo iudice hoc depositum, testimonium non reperiatur. Est ergo priuatum dictum, non testimonium, & sic non valet. Item nemo alienam conscientiam nouit, vt not. in l. 2. C. quando fiscus, vel priuatus, nisi Deus, qui corda scribatur, quia est ubique per potentiam, per scientiam, & per influentiam. Est enim ubique, quia semper fuit ubique, & quia est semper ubique. Homo est autem animal parvum, quid velit alius, cum plerisque sunt homo, quid velit ipsam. Vnde Seneca: nescit homo, quid velit, nisi in eo momento quo vult, & sic quilibet est in suo dicto singularis, facit quod eleganter not.

Inn. extra deremuncia. cap. super hoc, vbi referit quodam diceret, quod sive duos testes probetur violenta spoliatio, non valer aliquid probatio, tentans probare spontaneam voluntatem, etiam per centum testes hoc reprobaretur, quantum non possunt scire intentionem, quia soli Deo cognita est, & de inuisibili, & quod non audiunt nec sentiunt, ferunt testimonium, de quo nulla potest esse certitudo, quia oculis non vidit, sicut requiritur ad probandum verum actum bonum, fecit pulchritud. Dy. ff. de aqua plu. arcen. l. 2. vnde apparet, quod actu exteriori probato, id est meru actus interior, id est voluntas probari non potest. Et si dicatur, quod probari potest, per verborum expressionem: quia dixit sponte factio. Respon. quod per talia verba tempore metus prolatu, metus non purgatur sed geminatur argument. ff. de nota. l. dolimati. §. diversam. Sed dicendum videtur, quod de mente sua, id est, ipsorum Dominorum, sit verbi ipsorum, & multo magis factus ipsorum credendum omnino. ut C. de non nu. pec. l. generaliter in fin. ibi nimis enim indignum est. & c. & volentes se dicere non consenserunt, sunt in eorum testimonio singulares, quia quilibet de se loquitur, & quilibet perse.

28. Conclusio ergo est, quod illi qui expriment viuam vocem, in eodem fine probantur, & concordia, & pares. ff. de ver. obli. l. 1. sive instrumenta de conu. coning. c. dudum. sive testes. l. de paenit. l. qui sententiam de verb. sign. c. nibilo heft.

Et est notandum quod duplex est concordia. s. plena, quando nem discepit. Est & alia concordia duplex partis in electione Papae. vel maiori pars in aliis, & hoc dicitur concordia, non respectu personarum, sed respectu actus: quia est tanta & talis, quantita & qualis sufficit ipso actu: vt d. c. actus de vitanda, & no. in c. cipientes §. ad hoc. ver. concordem. in lib. 6.

Quandoque enim aliquid absolute dicitur, & tunc equipollat vniuersali, quandoque respectu determinati effectus, & tunc satis est, quod sufficit, vt ff. de pac. l. cum in eodem. hic autem in omnibus, nullam discepit apud viuam vocem actum: ergo concors sive electio, & quod dicitur in tex. & Canonica, patet quod si concors & libera: ergo Canonica: quia si in electione Papa de necessitate aliqua forma non seruatur, electius tamen consensus requiriatur, vnde formula ingenio statuentium introducta, omitti potest in electione Papa, sed formula naturalis id est consensus electius non potest omitti. C. de ap. leg. nominationes, & vt consentiant duas partes.

Sed quandounque appetat duas partes consentire in aliquem, tanquam electum, ius habet & verus est Papa. & nihil potest sibi opponi, & ex sola electione habet plenitudinem potestatis. d. c. licet & c. in nomine Domini 23. di. & 6. di. ego, cum si, sicut ex ure gentium, Reges orti sunt ex solo cōscienzia eligentium, omni solemnitate circumscripta, cum prius fuerint Reges, quam leges, quando regent in iuris primis. & sola natura hominibus alicebat, vt ff. de inst. & iu. ex hore, & ff. de Ori iur. l. 2. in princ. & in aut. quib. mo. natu. effi. sui. §. 1. collatio 6. & 7.

29. Aliquid tamen plus continet Canonica electio, quam concors, quia si Papa esset notorie hereticus vel schismaticus, non esset Canonica electio 79. di. quis. vbi de hoc, quia claves B. Petri non possunt concedi infidelis, sed custodia causa debet tradi maiori natu & meliori, & fructu. vt ff. de lega. 2. l. cum prator. §. prator. plurib. quas nedium ultramontano, vel citramontano, sed gallico, Deus commisit, significans quod non erat apud Deum, differentia nationum quia ipsi fecerunt omnes nationes de nihilo, & Domini est terra & plenitude eius, orbis terrarum & vniuersi qui habitant in ea. Item eligentes debent esse tales, quod possum eliger, quia virtus & potentia can efficientis, semper intuenda est, vt possum in passum, & in subiectum materiam, quod non solum legi sed viua ratione patet cuiuslibet de elec. c. cum vintoniens. c. nosf. & c. vlti. de confus. c. cum dilectus, de eti. & qualic. c. cum bone de app. c. constitutis, secundum Inn. & alios. ff. de confus. tuto. l. naturali. §. si. nam iriticum est, quod ab incongruo usurpatur audacter l. 2. de execu. & exac. lib. 12. & C. de test. l. consult. diuina, & ff. de offi. proconsil. l. 2.

30. Dicamus igitur restantes, quod quando popularis seu militaris tumultus impedit concordem & Canonica electionem, tunc electus acquisitus, est apostolicus. sed quando non impedit concordem & Canonica electionem, tunc electus est Apostolicus, non apostolicus, vocem proscripto liberam esse oportet. C. de decu. l. quandoque summatus lib. 10.

Et istud impedimentum potest esse duplex. s. electionis imprecisionum, & electionis restrictuum. Primo casu, impedit consensus libertate intrinsecis, respectu actus & persone electa. Secundo vero casu, diffusis volumatis ad speciem specialitatem est electus, non imprecisus. ar. ff. de le. 1. l. huiusmodi. §. si. ff. de test. l. quod si plures. luet ergo tumultus popule est, quod eligeretur Italicus vel Romanus: tanen quia non cecidit super certo, non videtur posse dici, quod respectu individui, sicut mercifico electio. vt ff. de leg. 2. l. cum prator. §. a. l. si. no. in aut. de tabel. §. nos autem. & C. de neg. gest. l. p. C. de his qui per me. iud. non app. l. 2. extra de app. l. si. si. metus sciebant enim Domini, hoc esse de iure necessarium ad declaracionem diffusa, nam per alium modum, difficultis est ista probatio.

2. Præterea electio Domini Vrbani, habet fundatum quatuor causarum, nam causa efficiens, sicut potens subiectum capax, causa formalis congrua, & causa finalis expressa, quia ut ibidem dixerunt, collegialiter & effectu elegerunt Dominum Vrbani pro mundi utilitate, cum ergo concurrant omnes causa, procul dubio secum suum traxerunt effectum.

3. Præterea actus interior, non potest probari contra actionem exteriorem, ut extra, de fonsa, ceteris nos, in ve. ne. non videmus. Plus dicto quod cum in opere, consensus appearat mentalis, diffensus suppositus etiam pro consentiens, non ruitaret actu: qui consensu viri usque pars sunt effectum, & hoc per heciam datam. C. de cond. ob. cau. l. si reperiendi, & ff. co. l. s. i. ad quod facit quod elegantem no. Inn. extra de fonsa, c. tue.

4. Præterea Domini erant ausi, de eo quod accedit eis, vnde falso factio, & sua culpa, sibi non proficerunt vnde voluisse videntur, qui suo factio fecerunt, ut nolle non possent: sic dicimus contra. C. de secun. sup. l. i. in gl. que incipit. quod fecerat. Item de garrulitate populi Romanis, queri non possunt, cum siarent quemadmodum taceant.

Præterea quam ob causam fecerunt electionem bis, nisi cum ministerio? Omnia enim dicta & facta, maxime sapientum, presumentur facta, cum ministerio & intellectu. c. de fideicom. l. quoniam.

Præterea quare dicerunt, quod eligebant ipsum tanquam experimuntis quia de eius regimine bene fieberant, ut ff. de confir. rato. l. si patronus. Accesit igitur ratio ad actum, & si cit ratum factum. ar. ff. deleg. l. l. si filius. S. diu. & ff. de adi. leg. l. diu. seuerius, in verbo ratione motu.

5. Præterea omnis questio voluntatis, in estimatione iudicis est. vt. C. de fideicom. l. voluntatis, quis ergo de hac causa cognoscere posset, non exstas cum Dominus Vrbani sit in possessione, nisi forte esset sacram Concilium totius mundi, legitime congregatum, quod tamen congregari non potest, nisi per dictum Dominum Vrbani, qui est in possessione Papatus, & sed super Carthaginem S. Petri in suo loco naturali, arg. ff. de offi. profec. ang. l. l. vbi de hoc.

6. Præterea & ad istud, non videatur illo modo posse responderi, nam Domini dixerunt, se eligere ea intentione, ut sit Papa. Quid igitur alibi egemus testibus? loquelle tua te manifestum facit, ut ff. qui, ex cau. in pos. eativ. l. fulcinius. S. quid sit latitare. & quod no. per. Dy. in c. pro possefore, & bene facit quod no. ff. de except. do. l. apud celsum in princ. & ff. qui ex cau. mai. l. antep. Nos enim formatos cum ministerio sermones, imperitum vulgo penitus ignorabat. Sed Domini ad viuiscandam actum cui impreso videbatur obstat motu proprio & formaliter protulerunt quod pertinet ad libertatem voluntatis. ut ff. de rest. leg. qui a latro-nibus.

7. Præterea post hec verba accesserunt facta tam substantialia quam ceremonialia, precedentia in ipsum ut in Papam: & ab ipso, ut a Papa, de omnium iudicio & consensu. vnde & si quis fuisse in electione qualitas virtuosa, sequentibus actibus & consensibus, purgato omni vitio, efficax remanserit electio, ut ff. de cond. ob. cau. l. si ob turpem, tamen facta consensum habent valide, sicut verba, ut ff. de leg. l. de quibus, ver. nam cum ipse, cum enim coronauerunt cum, manifes- fuisse est, quod conseruant in ipsum. vt. C. de lati. liber. tol. l. s. sed qui Domini, qui tex. est ad hoc no.

8. Præterea punctus dicit quod tractauerunt reverentis & aliis ipsam ut Papam, ex quo tractatu, dilucide, consensus appareat, nam ut aut Inn. in c. ex parte, de resto fpo. differentes ad us approbat, dant cognoscere verum esse rei, & ad hoc ff. de acqui. here. l. pro herede. S. papianus, habendo igitur ut Papam, in aliis deputatis a iure, scire debuerunt per hoc, se conferre vel confirmare veram possessionem, qui certe actus non fuerunt imprestiti sed voluntati. ut C. quod met. can. l. 2. ita quod Domini Cardinales, non tanquam verbu sed factis & sententiis repleuerunt orbem terrarum, ab ipso principio, quod Vrbani sit Papa. & factis potest dici mundus fore totius opinatio: ergo ita est. ut ff. de infya. Lathetas, & quasi tota Ecclesia Catholica, erat proo, ut hec etiam sint luce clarissima manifesta. Considerandum est, qd tria sunt in anima, intellectus, ratio, & voluntas intellectus namq; examinat & illuminat, ratio determinat, & voluntas acceptat, quae tria huius sunt per omnia sibi consonantia manifeste patet, sicut namque intellectus, examinans personam electi, immo dudum ante exanimat, habens ex diuina conuersatione, ut ff. de rob. dub. l. qui habebat fluctum fullonem. Item fuit ratio determinans, quia propter bonum publicum & utilitatem viuiscantis Ecclesie elegerunt dictum Dominum Vrbani, que quidem ratio determinatio intellectus ad

voluntatem ipsius, sicut natura pertransit, quia omnes homines, bonum appetunt, ut patet primo Ethicorum, in princ. & est impossibile habenti lumen intellectus & determinationem rationis, non consentire in eo quod bonum patet.

Ceterum & si obstinatissimi viri velint quandoque malum, & non consentiant ratione pro firmo est tenendum, quod non habent lumene intellectus, quod de Dominis Cardinalibus dicere nefas est: cum profiteantur eos viri utique bonos, & valde disciplinatos. argu. ff. de admin. tuto. l. quidam decedens, S. papianus. ut ff. de excusa. tutor. l. sed reprobar. S. valde tamen.

9. Præterea sicut qui non habet aliquem animum, ut legi, & nota. ff. de acqui. posse. l. peregre. S. que sicut, ita est contra qui habet aliquem animum, habet animum, sed Domini Cardinales habuerunt aliquem animum; ergo, &c. & licet sicut circumuerit eos, nil ad rumbum, quia sicut sapientissimos fallit, ita ut patientur letargum, illusiarum mentium morbum. ff. de condi. ob. cau. l. 3. S. quoniam.

10. Amplius sciendum est, quod homo potest considerari in triplici statu voluntatis, scilicet, concepte, prolate, & scripta. Item ex conatu quodam & sono offensa, ut ad literam hoc patet. ff. de supel. legat. l. labeo, nam dum dicit sentit, & dum dicit ibi mente significat conceptionem: ibi vero dum dicit, vocis ministerio significat: significat prolationem articulatam: & ibi dum conatus & sono: significat prolationem inarticulatam, confusam: quia proprie non est vox: sed sonus vel signum.

Item ponitur ibi verbum commune, dixisse: quod est in commune ad prolocutum vel scriptum, nam & scriptura dicit in Euanglio, ut impleretur scriptura que dicit, & hoc patet c. de tef. l. hac consultissima, & insit. de pupill. subst. post prim. & infinitus locis si consideremus hominem in statu voluntatis concepta per se & simpliciter: ita homo non est totus homo, sed anima, id est intelligentia pura. Item homo interior, interius operatur, exterius nil infundit: ita voluntas congregari non potest, nisi per dictum Dominum Vrbani, qui est in possessione Papatus, & sed super Carthaginem S. Petri in suo loco naturali, arg. ff. de offi. profec. ang. l. l. vbi de hoc.

11. Nempe tantum distat scississe, & concepisse: quantum perfetum ab imperfecto: & quantum semini, quod est reconditum in horreo, quod nil fructificat, ab eo quod est seminatum in agro, abortum enim facit intentio, si conceptum sufficit in utero, & non producit in lucem, unde hanc voluntatem preceptum, nunquam existentem in actu, abortiuam diu partus abortiuam similitudinem ff. de verbo, signo. l. qui morri. C. de posse. hered. insit. l. quod certaram, ibi dum dicit, si viuus ad orbem totus processit.

12. Sin autem consideramus hominem in statu voluntatis secundum id est prolate, vel etiam tertie. scripta, tunc perfecta est dispositio: & voluntas de voluntate procedit, id est de interiori voluntate procedit verbum, & tunc homo concurreat: id est animus seu intellectus cum organis: & voluntas in actibus humanis complendit, debeat esse intrinseca & sensibilis non interior & spiritualis tantum: quia hic non est quiescio de proprio spiritu, sed de actu humano. & ideo rex, nil ponit. C. de iure delib. dicit actus, id est consensus, & voluntas id est interior habitus mero, fuerit necessaria, vox enim sine mente, est sine radice. & voces fictilia & simulatae, vel voci vel doctrinae causa non ad verum esse rei dicit. C. plus vale, quod agi, per torum de presum. c. asserte. ff. de rest. milit. l. diu. & ff. de edil. edic. l. sciendum. S. dictum, non enim quicquid dicitur, est vel erit, ut ibi patet.

Et si mentis arcano accedit verbum, & ab utroque procedat: scriptum erit, verbum de corde, & scriptura de utroque procedens, & tamen non essentialiter, nisi vna voluntas precise que negotium perfectissimum ac consummatissimum reddit. In hoc autem triplici statu, fuerunt Cardinales secundum pondum prædictum, nam in statu ultimo interioris hominis, fuisse probatur, proprius oris confessione: quia dixerunt eligimus, non sine ministerio: subiungentes huc verba ea intentione ut sit Papam, natu & digesto loci sunt: & bene proprie debent presumere, immo pro certo tenere eos esse locutos. Si enim per merum dicunt se confessos: certe respondetur, quod nullus metus fuit incusus ad confitendum, & ad hos ministeriales sermones profervendum: quos nec imperitum vulgo, formare cisset. Extraneis ergo coneturur non egemus, nam in ipsa loquelle manifesti sunt.

13. Item ex causa electionis insertione, qua insit a fuit, id est de genere insititia, nam insititia causa suum insitum causatum, vestit, & informat, & non potest esse in insitum, quod sit cum causa iusta & vera. ut ff. de in integr. restitutione Lomnes. Item in statu vo-

litio vocalis expressionis, ipsi se fuisse fatentur: quia voluerunt loqui, & si loqui: & si dicant, quod voluerunt per metum. Est enim metitulofa volueris, pregenerans impetu, & multiplicans quandam dissensum cum consensu, & quandam cum affirmatione negationem, habet enim in superficie, volitionem: in medulla, positionem, & scandit cor hominis, in duas partes. & una pars est velle, altera non velle: prima superficialis: secunda realis. Respondetur, quod non est verum: quia ipsi contrarium affuerunt, dicendo eligimus ea intentione, ut sit Papa: quia verbum sit est verbum substantium, esse diuinum & productum. ff. de here. insit. l. his verbis, substantiam rei perfectissime includens, nec est aliud verbum ita substantificum in mundo sicut verbum. sum. est. est. Quis enim est tam insanus, qui arbitretur Dominos Cardinales altius voluisse, quam verum locutus es, quoniam de mente: quod etiam in re honestione, credendum non est. vt C. de here. insit. l. si proponas. s. si hereditatem, talis enim negotio, insit. solitudo haberetur, ut not. Dy. in d. c. possefore, & Cy. in l. 2. C. de here. pe. & facit l. libitibus. C. de agri. & confi. l. l. C. loca. l. si quis conductio, cum si.

14. Auget etiam presumptionem consensus, reuersio illorum, qui de Roma recesserunt, & proprio moto redierunt, & solemnitas peregerunt, nam ex reuersione prefatur animus, ut insit. de rerum diuin. s. pauorum, in ratione sui, & multo magis, si qui ab eo transiit. & in officio. l. si proponas. s. si hereditatem, talis enim negotio, insit. edictum non habet, ut no. C. de here. ac l. cum adulta, & ff. desepa. bo. l. l. s. illud. & s. præterea. & C. de bo. aut. iu. pos. l. 2. verb. precepsit, nam qui acceptat aliud ab aliquo tanquam a tali, non habet a modo ius negandi, ut C. de contrahere. & committ. s. l. opimam. ff. de inoff. tef. l. si proponas. s. si hereditatem, talis enim negotio, insit. solitudo haberetur, ut not. Dy. in d. c. possefore, & Cy. in l. 2. C. de here. pe. & facit l. libitibus. C. de agri. & confi. l. l. C. loca. l. si quis conductio, cum si.

15. Discutamus in super populi sermonem, qui erat Romano-rum, volvulus vel italicum, nam ex ordine verborum apparet ordinis intellectus, de conse. distin. 2. in Christo pater. & ff. de lib. & pos. l. l. galus. S. l. & ff. de v. v. s. l. quies. ff. de s. seruo. l. seruus communis, ita intentus ergo populi dirigebatur principaliter in Romanum. Erant enim duo Romani in collegio, non digni: venerabiles & præclaris, & si seniores siue iuniores habuissent populus Romanus, hoc fuisse ad votum populi elegisse, & ex themate patet, quod non contentabatur populus quod eligeretur Papa de extra urbem, & ideo de electione Vrbani, per nimium doluerunt: quia italicum extra Romanum in consequentiam posuerunt, nec voluerunt ipsum esse verbum principale, sed intentio Dominorum erat inter se ipsos contraria eo quod ad papatum per se quilibet inhabebat. unde sibi inveniunt ff. de here. insit. l. iniucem. Pugnauerunt vota cum votis, & consilium cum consilio, tandem eo ventum est, ut vbi ratio non disponeret, prouideret mera fortuna. ut C. quando & qui. quar. pars. deb. l. 2. lib. 10. Eo item est ut in proceloso mari & onustam mercede iactatis naticula Petri non mergeretur, nam iactus re medio, ceteris in communis periculis salua nauis confutum est. ut ff. ad l. rho. de iac. l. amiss. natus.

16. Præterea videamus, si iste Dominus Vrbanus, debet at dicci Italianus, & si populus fuisse interrogatus de eo, qui sola nascendi causa erat italicum populum Roma, nec gratus, nec ingratius: an opinionem habuerit clamidi pro isto, cuius natus inter Gallicos sunt formati, & qui nutritus est in Gallia, & transformatus in mores eorum, ut de ipsorum appendicibus. ut ff. de acqui. her. l. si quis heres.

Quis enim dubitat naturam in qualitatem transformari, ita re naturale nomen, non conveniat transformatis, ut ff. de verborum specie, misericordia necessitate in generi, ut no. Cod. de codi. l. si. in gl. quod eligat, & ff. sa. erois. l. heredes. S. si certo, habuit ergo hanc electio, inspecta causa specifica & propria saltem fundatum de iure naturali. Unde autem sicut aliqua inspectio in re naturali: & simpliciter aliqua erit, saltim secundum quid, id est secundum quod fuisse consensus applicatus ad certum individuum, & quicquid naturalitatis seu iure naturali fuisse, & inueniatur in ipsius natura, & moysi electus, ut vtiusque partis opinio saluetur, immo magis preualeret opinio Gallicorum: quia vtius naturam vertere consenserit, testante Aristotele pluribus in locis. Ex quibus apparet manifeste, quod Dominus ultramontani seipsos propter consuetudinem: & Domini citramontani seipsos propter naturam considerantes vota adiucent in misericordia, & propter repugnantiem diversitatem hereditatis inter Casarem & eum qui Parthenio substituta erat, ut ait Sextus Pomponius. ff. de here. insit. l. hec tyberius. Et quod ex concursum qualitatum, neuter per se dicatur obtinuisse animi votum, ut patet ff. de le. l. teria textores, unde nec vox populi, nec intentio de Vrbano praedicabat, quo magis est ut ultramontanus, quam citramontanus.

Quid dicendum? Oscurrat mihi verbum Seneca in declamationibus. Quis es tu, qui de facto patrum sententiam feras: fed respondeo. Sum agricola rudis: & non sero sententiam, quia ad me non pertinet vlo modo: nec pono os in calum: sed semino verbum in agro Domini exercitum, & largioris virtutum, & siborum est, terri recipiet & fouebit, si autem malum, tanquam mala herba, eradicabitur. ut ff. locati. l. sed vte addes. S. si quis dolia, nec in alterutram partem curvo, quia sicut utriusque parti homo ignotus, immo non homo: quia nimia esset ista predicatione, sum tamen in hoc misericordia corporculo, deuotus sancte Romane Ecclesie, quia per eam spem habeo in Deum.

17. Ex quibus sequitur concludenter, quod voluntas Domini fuit in actu electionis: voluntas ergo fecit electionem esse solen-nem, ad hoc. ff. de leg. l. si mibi & tibi. S. sine in j. & ff. de iure cod. l. legere, in verbo animi eff. eti. exprimitur, blanditur ergo sibi, qui patet ut ei egisset. ut ff. de adm. cu. l. plures. S. si parens in fin. s. quo niam creditur factio & verbis, ut ff. de iure cod. l. conficiuntur in verbo creditur. Experimentum verorum sermonum est, ut concordent rebu-

Dominum Urbanum predictum vere & proprie dici & esse Papam, & Apostolicum dicendum, tenendum & nuncupandum, nec levitati perfectam donationem renocatum, assentendum. C. de cond. ob cau. l. si repetendi, vi dicit: levitati perfectam donationem renovare cupientium: ure occuratur.

1. Verborum significacioni est standum.

2. Species est ipsius actus necessarium subiectum.

3. Conflus dicitur mortificatus, qui nunquam potest conualescere.

4. Scientia, generat superbiam.

5. Arbitrii liberi actus, in quantumcunque scintilla gradus potest fundari.

6. Papa Urbanus, an per Cardinales metu fuerit electus.

Sed quia. Parum esset afferere, & non respondere contrariis: vtile mibi videtur respondere probabiliter ad ea que videntur obstantia.

1. Et ide responderemus, primo ad. C. si quis pecuniam, quia ex supposito themate patet, quod concors fuit electio duarum partium Dominorum, & ultra, & quod voluerunt eligere, & quod consenserunt in Dominum Urbanum ratione persona & mixta consideratione nature & accidentis, & propter publicum bonum, & de hoc standum est significatio verborum, & plus quam significatio factorum. ff. de ver. sign. l. ne posproculo.

2. Item non obstat, quod metus incutio in genere, derivetur in eam speciem, que est ipsius actus proprium & necessarium subiectum, ut ff. de leg. 3. l. Si chorus, & eleganter per Inn. de iure patr. c. ex literis, quia hic mens, non fuit causa finalis, sed fuit sicut undam, que interdum ad fundum inducit, interdum ad rudes. vt no. ad l. fol. l. prout rerum, in si. viderum populi non fuit determinatio, sed excitatio, ut ff. de he. inst. l. ff. Nec in rumore fuit fundata electio, sed in eam secundum naturam actus: non enim potest dici, quod sit causa finalis, qua absissa ab actu non vitiat actum. vt C. de iure dol. si mulier dolet, magis autem obflare videatur, quia maior pars Dominorum Cardinalium ultramontanorum, predixit. quod alias nisi propter mortis periculum non facturi consentiebant, quod Italici eligeretur. Cum enim talis predictio idem sit, quod protestatio, ut ff. nau. cap. stab. l. debet. S. 1. & protestatio contraria confessio, coniuncta cum actu, renouat voluntatem ab actu. ut ff. de ret. & sim. fol. l. at quis. S. plerique, & etiam si istius naturae, quod tollat dubium, ubi dubitatur de confessio vel disfessio. ff. de acqua. here. l. pro he. vers. & ideo solent. & C. de he. ac. l. vt debitorum. & no. C. de lit. con. l. t. & per Inn. de conf. & c. cum M. Ferrariensis, statim sequitur, quod talis electio non sit electio, sed potius abusiva, neque voluntas libera, sed de necessitate, ne sana, sed vulnerata: ergo electio non tenetur.

3. Et si dicatur, per secundam electionem fuit purgatum rituum prima, videtur posse responderi negatiue, nam ut eligeretur aut Inn. extra, quod me. cau. c. l. vbi procedat protestatio & mortis metus, ut quia gladij erant presentes, & potestas impetuosa: intelligo hunc metum esse presentem donec configatur ad locum futurum, vbi non sit periculum, ad quod citius facit quod no. per gl. & Cy. de nup. l. si contra: qui dicunt talen consensum esse mortificatum, quod nunquam potest constare nec afflire spiritum vita, sed denouo consentendu ex integrone, nec trahit retro. Sed respondeo, quod fuit consensus verus & electio, tam in primaelectione quia in secunda, & qui negat consensum, in hoc casu non potest negare, & negatib; sensum, veritas resoluta, quia oculus videt, lingua non potest negare, vt inst. de grad. S. cum magis, quare necesse est sacerdoti veritatem, nam lucet tempore prime electionis, aliquipredixerunt, quod non erat de voluntate eorum eligere Italicum: postea tamen contra dixerunt, & finis corrigit principium, ut ff. de manu. ce. l. ff. & no. ff. si cert. pet. l. si ibi. aperte enim protestat in suis, quod elegerent eum ex intentione, quod sit Papa, & in hoc proposito perffessus iterato reelegenter eundem, non repetita protestatio contraria, vnde onus est dubitandum, de confessio. ut ff. lo. l. cum in pluribus. S. locator horre, & facit quod no. per Cy. de pac. l. pax nouissima, ad binam enim electionem, populus non coget, sed accidit Dominus, sicut quando vnde magis inveni se frangunt, & collidunt, nam aut naticul, aperititatur, aut ducitur se trahit a potenti, vt ait Clemens, ducunt violentem fata: nolentem trahunt.

4. Item, quia illi Domini nolentib; eligere de Italia, & precise dicunt se habuisse in mente, excludere Italiam ab electione, certe hoc non fuit, nisi propter ambitionem, & talis protestatio fuit turpis & apparuit facie contra Italicos: imo contra ipsum Deum, & contra v-

nieralem statum Ecclesie manifesta. Et ideo credendum est, quod Deus posuerit in conscientia eorum mutare animatum, & cederationi, & licet inter Dominos sint maximi scientia & conscientia, tamen sciendum est, quod scientia generalis superbiam, & superbia inflationem, vt no. ff. de reg. iur. l. non ex pluribus: de conscientia autem indicare non possumus: quia est de secretis secretorum, vt dixi superius.

Hec quo dixi respectum punctum formatum, nam si factum aliter se habet, videlicet, quod ad procurationem & votum multorum Dominorum & de ultramontano, Dominus Urbanus voluit suum electus, excite contra Deum & veritatem tantum item, & ponere mundum in tanta tribulatione spiritus, effet infamia manifesta: & est impossibile, quod transat sine peccatione Dei: quia Deus non deridetur. Facio finem verbis, sed non lachrymis: quia illa diuiso, multum afflitus animam, cum sim S. Romane Ecclesie fidelis seruus, & Dominorum Cardinalium quorun correctioni mesubmittu, protestans me in hoc negotio, solam tenere illud, quod tenet S. Catholica Ecclesia, & ita protestor in principio, in medio, atque in fine, pro nunc & semper: Deo gratias.

5. In eadē opinionē confirmo, non intente sed remisse: ut timor nondum omnis partes & cellulæ rationis, & mentis inuictus, sed alijs scintilla libertatis adhuc in mente est: quia quod ex parte est, non totum locum occupat sicut in corporalibus, vt l. si recto. S. si duobus vehiculum, ff. conno. In hac autem quantumcunque gradu scintilla libertatis, potest actu liberi arbitrii fundari: quia superior & securior pars rationis & spiritus, libera & sope est: sicut in eo quod est remissum, aliquid est innatae callitatis, ita in passionibus & terroribus animare remissum, id est non intentis accidit, quia in alijs aliquid innata libertatis, & inconusa mens: ita ut possit natura proprio vigore & spiritu supra morbum, & libertas supra metum: quapropter metus dum crescere potest, imperfectus est dum crescere potest, nondum perfectus est: perfectio enim est perfectibilium quies & finis, sicut igitur adhuc infirma mente, cum qualibet terribili fronte a mens impulsu a timore, nondum tamecum, nec subiugata timori: nondum meticulo saepe est: quia nondum prostrata est.

6. Quod autem tempore electionis Urbani, Cardinales, non essent metu prostrati, & quod nondum excidissent à sui animi robore, sberma offendit: quia apostolus plus timuerunt: ergo ante minus timebant: ergo aliquiliter non plene timebant: & tunc voluntas non erat adhuc subseruit, pugna bat terribiliter cum animo fortis & nondum mēs metu ferua erat. Quapropter in radice libertatis fuit fundamentum libere voluntatis, sanctissima enim terribilia actuū: sed virtus servit, animorum ligat animas, ita quod non possint afferre bono delectabili, honesto, vel utili. In hac autem servit, quia vincit animos, non erant adhuc Domini Cardinales: quia non excederant à propria firmitate sed erat eis aliquid redditum, & spontanei, quia non nondum plene timebant, cum postea creverit timor. Quare qui parvum, non vere timent, & qui parvum videt, non est catus: ergo libertas non fatim moritur, cum mens timere incipit: sed cum propter metum, libertas mens protectionem & vim natura lumen potentiā exscissum restituit, Deo gratias.

Baldus de Perusio, vtriusque Iuris excellentiss. & Venerabilis Doctoꝝ, ita consuluit in ista quastione Papatus, ut supra patet, cum hoc manifesto, Nunciij Pont. Urbani, Provincias propagabant, inque illius obedientia Ecclesie vnitatis amantes confirmabant. Cum suo pariter Antipapa, alios dimisit, atque schismā promouebat.

Dum Clementis antipapa opera, Castella in partes trahitur, Carolus Durrachij Dux al. Urbano ex Vngaria euocatus, ac Romæ Senator a pontifice creatus, Regisque in signibus, ad secundum diem Junij coronatus, exornatus, in Ncapolitanis fines irrupt. Omnia, opinione faciliora fuerunt, Vrbes & oppida aduenienter pacata. Neapolis ipsa vrbs amplissima & nobilissima dedita. Iohanna Regina viribus minus an cuiusbus fideret incerta, arcis munitione aliquamdiu bellum defendit. Vir Otto Brunsuius ad pugnam egressus, in acie caput, inque vincula datum est. Regina, amissa iam omni spe, dedicationem fecit: dedidit, in custodiā coniecta, & anno sequente iussu Ludouici Pannonij ea parte suspedio necata est, vbi ipsa viro Andreas folgam fregerat. Otto Brunsuius, in patriam dirissus. Multam ea victoria, Urbani auctoritas confir-

mata est. Numen ab eo stare visum: oppugnare, damnare, & amuli conatus.

V. Anathema in Castellum Regem Antr. partes sequentem.

VI. Monstru. & prodigium in Gallis.

Carol. Rex Gall. Aunctione ad Antip. venit.

Calamitatis Cleri in Gallis.

VII. Sacerdotia in Reg. Gall. ab Vrb. iteratur.

IV. Carol. Dyrrach. Victoria.

Iohanna Reg. suscep- dio vitam finit.

Ecclesiastici oppri- muntur.

mata, sibique regnum Siciliæ vindicaret, & Urbani Pontificem in gratiam Antipapæ euerteret. Vna liberum artium Schola apud Parisios, tantis conata est manus obsecrare, sed tam ampla, tamque potenti tyrannidi cedere cogebatur. Ludouicus enim qui omnium prædatorum erat participes, quique per impubrem Regis erat, Rector Gallie vocabatur, vi & armis abstulit decimas Ecclesiastiarum, nec non expostulatione Sacerdotum appellatione que omnes facile perfregit. Iohannem Roncaum, ut diximus, Muki nomine expostulare & conqueri ausum, in carcere coniectis, nisus comprehendere & Receptorem Schole. At is cum recepto e custodia Ronca, ac Ioanne Gersone, Agadioque Ecclesiæ Parisenſis Cantore, fuga periculum vitauit. Romam ad Urbanum Pontificem fugerunt, magna pars studiorum reliqua Littera, alij alio se contulerunt. Sic Andium Dux cogebat in felix decumanum aurum, quod infelici rerum eventu male disperire.

mata.

Rex Lupitus bellum in Castellatum Regem, pto Anglo mouit. Namque illum tamquam impium auersabatur, ipse Urbani Pontificis partes securus; Marian. lib. 18. capit. 4 & 5. Porro Urbanus cum accepisset, Regem Castellatum, pro antipapa litteras scripsit, edictaque toto Regno, pro obscuritate ei deferenda, & legitimo pontifice execrando vulgasse, anathemate promulgato, schismatis & heresis fautorum percusso. In Aragonum nihil decreuit; quod etiam ille, Cesaraugusta, menœ Ianuario huius anni Comitiū cōnocato, nihil perniciosi contra se statuisset; quamvis Petrus Luna perurget. Surita lib. 3. & Ms. Vatic. de schism. li. 3.

Pero dies in Gallis non procū a Sanct. Dionysio, visum est monstrum tres oculos, & duas linguas habens. Debet præterea suum prodigium æther. Nam ex Cardinalis monachi collegio, per summam celi serenitatem viuis est ignis supra ciuitatem Parisiorum, à porta in portam circumferri. Indicabat incendium rerum publicarum, præcipue in Gallia, qua ab illo execrando inceptorē excitabatur. Hoc enim auctore Robertus Antipapa, Carolum Regem Galliarum per litteras oravit, ad le Auenionem venire, vt de Neapolitanis rebus amplius consulerent; cui se id curarunt Carolus respondit, as professionis eius causa, tributa exactio esque auxit, Clerum sine modo premens. Salieriam maius vextigial imposuit, & patris monetarū nullo illi instituto pretio sustulit, nouamq; magnō populū dispendio cudit: deinde Auinionem profectus, Antipapa adiit; apud quem aliquor dies communicato confilio, & Ludouicum Andegauensem regni Siciliæ diademate coronari, & in Urbam Pontificem diras & arma decerni sustinuit, magna oppressione populorum, Cleri, & Ecclesiastica libertatis. Nam haec de Romano Pontificatu contentio, multis incommodis cum alias nationes, tum Gallicam maxime vexauit. Nam Pseudocardinales triginta Roberti cauam secuti, exploratores per Franciam constituerant, qui Ecclesiastiarum opulentiores prouentus inquirerent, quas Rectoibus vacuas mox fibi ab Antipapa obtinebant. Tulit quoque Clemens de vacuris Ecclesiæ legem, quam expectatiū gratiam appellauit; qua ad adipicendas morte poffessorum Ecclesiæ, fas iulque expectanti per Pontificem designato erat. Solis ex hac legi Anti-Cardinalibus & potentioribus viris Ecclesiæ contingebant. Exigebant præterea a Clero Decimæ, & de maioribus Ecclesiis, dum Pastore erant orbatæ, primi anni prouentus legebantur. Neque id sine Ludouici Andegauensi conscientia fieri rumor erat, exactio siquidem partem capientis. Eas ob res cum Scholastiæ non pauci Scholam relinquerent studij Parisenſis, Rector concione aduocata, ex concilio Doctorum Iohannem Roncam Pichardum deputauit, qui de huiusmodi dispendiis apud Regem & Andegauium orationem haberet; Habita oratione, tanta ira percitus Andegauius est, vt satellitibus noctu ad cubiculum Iohannis Roncae missis, hominem effraetis foribus eductum in vincula coniici mandauerit. Nec alter, repente eum Rectore exemplus est, quam vt Antipa auditurum se polliceretur. Nisus quoque est Andegauus Rectorem comprehendere: sed re per amicos cognita, Rectora fugit. Comprehendendi illius cauam afterebat, quod ab Urbano Pontifice litteras accepisset, neque Regi exhibuisset. Porro bello aduersus Urbani patando, cum Regi census atque ararium minime sufficerent, Carolus, rebus omnibus vñrum expositis vextigial imposuit, nec non Ecclesiasticos viros vix non capitacioni supplicauit. Robertus Guagninus de Reb. Gallicus lib. 9.

Quam rem cumprimum Urbanus Pontifex, à configentibus Parisiis accepisset, in Carolum Galliarum Regem iterum sententiam tulit, quod antipapam tueretur, & Ludouicum Ducem Andium toleraret, Ecclesiæ exactiōibus opprimere, nec non militem scribere Regno Siciliæ inuadendo. Ludouicum, antipapa infatuat, cum illum ab Iohanna Regina adoptatum in filium, vanâ authoritate Regem Siciliæ & Hierosolymitanum dixisset, atque inuixisset. Quo beneficio ille obnoxius, exercitum innumerabilem ex Gallis collegit, vt duas similes res conferret; Io-

Cotona-
rio vxoris
Carol.
Reg.

X.
Vrb. oppi-
da ecclesia
sticab
belli ne-
cessitatem
oppigno-
rari man-
dat.

XI.
Pratanus
Card. in fi-
de Vrb. po-
pulos con-
firmat.

nificantia & gratiae; qui que in mercede iniquitatis, 150. florenorum annuorum pro se & hereditibus, censum, in bonis ciuitatis Biteti, è mensa Archiepiscopi Montisregalis in perpetuum detractum, ab eodem Clemente antipapa repererat, deditio castris San. Erasmi Carolo facta, in castrum nouum coniectus, vna cum Roberto Artesio, squalorem & predorem ergastuli sustinuit. Qui ad obsequientiam Urbani reuertebantur, coram Gentili Sangro tituli S. Hadriani diacono Cardinale, Urbani pontificis, & Sedis Apostolica Legato, antipapam ex formula execrabantur, schismata & fautores illius damnabant; & si peierasent, sententiam ipsi in se ferebant. Quæ tunc Neapoli Legatus gesserit, Ciacconius ex Theodoro Nicom, & Ms. Vaticano. numer. 454. referabat: quæ, reiectis ex Satyra verbis, fuerunt eiusmodi. Cardinalis de Sangro, natione Aprutinus, de Bonorum genere, cum Rege Carolo, Legatus de Latere ab eodem Urbano ad Regnum Siciliae destinatus, Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, presbyteros & Clericos qui Reginae Ioannæ ea propter adhaeserant, quod aliter suis prouentibus in ipso regno frui non poterant, afflixit. Multos enim ex his in carcere coniecit, multosque graviter tortis, ac dignitatibus omnibus, sacerdotiis, & postremo cunctis ipsorum bonis, nulla ætatis, honoris, status aut virtutis habita ratione, spoliavit: quibus idem pontifex, alias passim subrogavit: ita ut vna die 32. Episcopos & Archiepiscopos, Neapoli ortos, ex his pontifissimum qui Carolo Regi in acquisitione regni fauissent, creauerit. Ad pridie etiam Nonas Septembres, in Ecclesia S. Clarae, Carolo Regi, multis proceribus, & ciuibus Neapolitanis congregatis, Leonardum de Ghiffone, & Iacobum Hidruntinum, Clementem VII. Cardinales, Casellum Episcopum Theatinum, & Abbatem Masselum eiudem factionis, cum Anna Regina capros, coram se publice, pilicos Cardinalitos, pallium & cucullum Episcopales comburere coegit; & ad populum verba facere, paliaodiamque recitare iussit: quæ errores suos reuocantes, Clementem VII. eiuarunt, & Urbanum VI. tamquam legitimum pontificem confessi sunt. Tertio nonas Nouembres, Generali totius Regni Concilio, in area arcis nouæ congregato, cui Rex Carolus Regio vestitus induitus, & Legatus interfuerunt, lectora sunt aliquot Urbani bullæ Legati iussu, quib. pontifex auctoritate Apostolica regnum Sicilia Regi Carolo confirmabat. Ad 7. Kalendar. Decembres, Legatus, pontificis nomine & iussu Margaritæ Dyrachiam, Caroli Regis vxorem, diametate Regio coronauit, & sacro oleo inunxit, in Ecclesia S. Mariae Coronate, Rege & cunctis proceribus astantibus. Die 4. Decembres, comitio in Sanctæ Clæræ habito, Carolus suadente Nicolao Vrino Comite Nolano, ac permittente Apostolica Sedis Legato, in subfidiu belli contra Ludouicum Andegauensem, pecuniarum censum à nobilitate atque ciuibus, volentibus, seque oferentibus, impetravit. Nolanus, X. M. nummum summam in se recepit, exemplo aliis, ut tanto libentius conferrent.

Urbanus, Philippo Alenconio Cardinali, in Patrimonio, Etruria, Umbria, & apud Perusinos pro sede Apostolica Legato potestarem fecit, oppida Ecclesiastica pignori tradere, & militem stipendiis Ecclesiæ legere in proximum mensem Septembrem, quo Carolus Neapolitanus petebat: ac demum in reliquum tempus, quo auxiliis opus habebat, contra Andegauensem exercitum. Prater hæc autem, iura & proprietates Ecclesiæ & monasteriorum vrbis, magna ex parte ciuibus Romanis collocauit, & exinde LXXX. M. florenorum, pro stipendiis soluendis contraxit. quæ cum non sufficerent, sacram atream & argenteam suppellestilem, plurimi in Ecclesiis conflauit, & numeros percussit. Tanta necessitate, aduersus potentissimum hostem breui venturum premebatur. Ciacconius in Urano 6. Summontius lib. 3. Niem lib. 1 c. 22.

Confirmans eriam in fide populus, Pratanus Cardinalis Legatus, Vuenceslau Regem Romanorum Germaniam & Boemiam peragrandem sequebatur. Hoc enim anno, Moguntiam, Aquigranum, & Coloniam penetravit: & Richardo Anglorum Regi, cum Vuenceslau magis ac magis locando, affinitatem inter potentissimos Reges conciliavit: sorore Venceslai Richardo desponsa. Tri-

themius in chron. Sponheimen. Vuelsingham in Richardo 11. Transmisit & in Angliam Pratarius, sed eam bello rustico, non absimili illo, quo Germania Patrum memoria conflagravit, vehementissime concussam reperit: quod Ioan. Balæus, ex Vuicelleiana Schola hausto errore sacerdos, excitauit. Hic annis amplius viginti, plebe plaudente, vbi que in latribus docuit: Statum seruilem, contra naturam & legem Diuinam, violenter à potentioribus institutum, & à Christianorum cruciibus depellendum: eosque qui nobilitate & diuinitiis pollerent, aut plebem dignitate anterent, ad aquilatatem reducendos. Omnes enim homines, gradu at fortunis pares esse voluit. Tum obedientiam Magistratus, & praefectum Clero debitam, nec non decimas subtrahendas. His nephariis & popularibus opinionibus permisit quædam alia Vuicelli dogmata, quæ à potentioribus tum atque sciolis recepta cognoverat. Hæc & similia vulgo plausibila primo non adeo publice prædicavit; deinde factis interdictis, in plateis, vicis atq; campis multitidine congregata disseminauit. Clericumque in omni sermone maledictis & calumniis onerauit. Tandem excommunicatus, cum in contumacia perseuerasset, ab Archiepiscopo captus, & carceribus inclusus est. Cum autem ad carcera duceretur prænunciavit, se militari manu viginti milium armatorum educendum. Id quod paulo post hoc anno euenit, Namque rusticis & coloni, qui serviscriptis fuerunt, iam confertini tumultuari & congregari cœperunt, qui multitidine copiosa in capo Blacheaten, collecta, Ioannem Straue, & Vualtherum Tiler (eiusmodi enim nomina consulto, & in contumelia in ludibrium que militum & armigerorum sibi imponebant) furoris sui Duces crearunt; paucisque diebus eorum numerus iudicatu adauerstus est, utne Regis quidem potentiam metuerent. Hi, primo carcera publicos vi frangunt, & reos eximunt, suaque turbæ adiungunt; inter quos tum fuit perditus ille atque flagitiosus Ioannes Balæus. Hunc sibi Pastorem, & ministrum præficiunt. Qui concione habita, de hoc vulgariter metro & prouerbio pororant. Vochan Adame Datue, and Eau Span, Vbonas then & gentleman. In eo themate explicando, omnes homines pares fuisse creatos, & æquali simili- que primæuo atque naturali iure vixisse dicebat. Illa hominum, graduum, digniratum & ordinum discrimina, ut ambiti oforum hominum & potentiorum inuenta, quibus plebem opprimere, & in seruitutem cogere, damnavat. Deinde suadebat, ut Archiepiscopū, Episcopos, Regni Proceros, iustitiarios, iurisperitos, omnifq; qui iudiciis, tribunalibus, aut Cōsistoriis præsentes, tāq; plebeianæ libertatis inimicos trucidarent. His deletis, & sublatis, facile sibi fore seruitutem omnem atq; paupertatem exterminare, ea que iura describere, quibus simili potestate, & æquali dignitate ac fortuna omnes possint vitam transigere. Hoc iam tempus eis diuinitus esse concessum, in quo seruitutis iugum possint deponere. quod si prætermittant, non esse vñquā amplius, & libertate sperandum. Cum hac & his simili plausibilia dogmatu decantasset, magnis clam oribus à tota multidine dictum est: eum prophetam colitus missum esse, solumque dignum qui Archiepiscopus & Regni cancellarius esset, ac statim capto consilio decernunt, Archiepiscopum, & Regni Cancellarium, aliosque non nullos, simul atque deprehenderentur, sine vlo iudicio, ut Regni proditores, & plebis inimicos capite plectentur. Deinde edita sua publice proponunt, quæ Regis & plebis sive communis nomine, exclusis Episcopis & Proceribus conceperunt. Rex, legatis ad eos militibus quibusdam, quæsivit causas, cur tanta multidine ac frequentia conpirarent. Illi Legatos ad Regem redire, ei que nuntiare iusterunt: se pro magnis quibusdam recipi. negotiis conuenisse, de quibus cum ipso Rege vellent communicare. proinde, necesse ei esse, si coniurationis sua causas, propofitaque scire vellet, ut ad eos accedat. Hoc impudens atque audax coniuratorum responsum, cum Rex accepisset, consilium cepit, eundumne sibi, aut mandatum esset, tum, quibus modis tumultus ille, ac quiete sedandus, aut vi sit compescendus. Multi suadebant, ut eos Rex adiret. fore enim, si Rege præsente, verbis ac promissis senioribus permulcerentur, depositis armis singu-

XII.
Bellum
rusticum
in Anglia
à Ioann.
Balæo VVi
clessiano
excitatur.

Lacastria
Ducis do-
mum va-
stant & ex-
urant.

Alia eoru
gesta. &
impie-
ratis.

Careerib.
effractis
Barleum
sibi in mi-
nistrium
præficiunt.

Eius ad
Rusticos
cohorta-
tio.

Decernit
cum Archi-
epic. &
Regni
Canc.

Impudens
eorum ad
Regem re-
sponsum.

li ad sua fecederent. Verum Simon Sudburius Archiepiscopus Cantuariensis, & Robertus Hales Magister Hospitalis Sancti. Iohannis Regni Thesaurarius contradicebant; neque dignum, neque tutum esse Regi, tam abiecitam & delperatam multitudinem adire, de quibus sumendum esset aperto Marte & vi militari supplicium. Quod cum plebi nunciatum fuit, exclamauit se quæfitos Archiepiscopum, & Robertum Hales, eosque Regis atque plebis hostes morte affecturos, ac protinus itineris Londinum arrepto, primum in Ducis Lancastri domum inuadunt: ibi omnia diripiunt, vasa argentea atque aurea securibus iniuracim proscindunt, pannos aureos & holosericos discerpunt atque lacrant: annulos, iocalia, gemmas maleolis conterunt; suppellestile omnem convulsam & contritam in profluentem Thamsem, aut cloacas profluiunt: & ad extremum aedes ipsas, quæ pulchritudine atque magnificientia qualcumque, etiam Regias superabant, immixtis ignibus & incendio flagrantes relinquent. Cum ad has Ducis aedes accesserint, edicto veterantur, ne quis clam subriperet, aut priuatis visibus aliquid ex illa tam ornata & sumptuosa suppellestile reserueret, sed omnia vastarentur, atque delerentur. Repertus est viuis, qui multa pretiosia in finum clam congerierat: quem cum ipsa domo & omnibus quæ acquisierat, atque celauerat, combasserunt.

Ab eo palatio, ad iurisperitorum domos, quæ prope Temple barum sitæ fuerunt, & ad hospitium San. Iohannis de Clerkenwell properarunt, odioque Roberti Hales pati incendio vastauerunt. His perperatis, cum eorum numerus iam pene in infinitum crevisset, in tres partes se se diuiserunt: vna agros depopulabatur, & ex præda reliquos sustentabat; altera in coloco, qui milesend, eo quod mille passibus Londino abest, dicitur, Londinum proficiscentes obseruabat, & ad iurandum compellebat, vt Regi, atque plebi communitatì semper se forte fideles protinrentur. Tertia pars, in monte prope arem Londonensem, quæ vulgariter Tonibill appellatur, casta posuit. Rex, cum Archiepiscopo, & Consiliariis suis, arcem Londonensem sexcentis sagittariis, alisque permultis militibus instruenda tenuit: qui tamen hanc insanam plebem multitudinemque mentientes animis conciderunt, & ingressum permiserunt. Illi conseruati ingressi, Regis militibus cædem minantur, Regem ipsum conueniunt, libertatem & diuinitas posunt, Archiepiscopum & Robertum Hales ad cædem postulant. Quid multa? impetrant quacumque flagitant, ac primum Archiepiscopum in Missa celebrazione deprehensum, cum Roberto Hales, & Iohanne Legg liatore quadam Regio arec edunt, & capitibus securi abscessis interimunt. Non inscius Archipræfus eorum aduentus & propositi, totam noctem præcedentem duixerat in confessionibus, orationibusque deuotis; & ideo post sacram in Missa perceperunt communione, orationis insistens, cum magna securitate eorum ad uentum intrepidus expectauit, frequenter tam in missa sua, quam post missam celebratam, moras eorum arguerunt modo: Quando, inquiens, sunt venturi? Deus bone, quid expectant? Iam enim tempus est, si Deo placet, vt venturi. Cum autem eos aduentantes audirent, cum magna constantia dixit suis: Vadamus modo secuti: præstat enim mori, cum non iuuat viuere: neque enim ante in vita nostra rara securitate conscientia mortui fuimus. Et post pusillum ingressi tortores, clamaverunt: Vbi est regni proditor? Vbi communis vulgi depraedor? Archiepiscopus vero tanquam nihil omnino turbatus, ad clamores eorum, ita respondit: Bene, ait, venisti filij, ecce ego sum Archiepiscopus quem vos queritis: non proditor, aut depraedor. Igitur covito, mox ganeones dæmoniaci, iniectis in cum manibus sceleratis, rapiunt eum de Capella, nullum deferentes honorem loco, seu sacris altaribus, aut imaginis Crucifixi, quæ in summitate eius baculi figurata erat: postrem nec corpori Dominico, quod sacerdos ante eum tenebat; sed peiores dæmonibus qui Christi Sacramenta verentur & fugiunt, nihil pendentes Salvatoris presentiam, extra portam ad montem turris raptarunt. Inter clamores eorum dissonos, & stricturas gladiorum, monebat, ne se violarent, neve in se diuinam vltionem prouocarent, & censu-

ras Ecclesiasticas fibi & toti anglie accererent. Praefactis vocibus illi clamabant, se nec Papam, nec interdictum timeret: ac proinde collum spiculatori submitteret, vrgebant. Non deslit illi tum recta monere, tum pro persecutoribus Deum orare, tum illis omnem offendam ex animo dimittere, donec abscessis primum manus digritis, quibus crudum vulnus contrectauit, octauo isti carnicis martyrum compleuist. Toto die Veneris, in quem Sancti. Baſilij festiuitas inciderat, & Sabbatho inféquent, iacuit cadaver cruentatum; cum nemo auderet honorem impendere sepulture. Percussor illius mox diuinam sensit vltionem, in furio actus, & cætate percussus. Simili modo punitus quidam rusticorum, qui nocte subseqüente decollationem, annulans ex dígito iacentis vobis detrahere.

Vltio di-
uina.

Miracula
mortem
Archiepil.
subsecuta.

Pergunt
Ruit. in su-
is crudeli-
tatibus.

De VValt.
Tylor
Rust. Tri-
buno & ei-
ius fine.

Rustici
viuunt
sui
ducis
occisi
parant.

Rex libertatem & vniuersitatem eis promittit.

Ioannis Stravvianus Rutherfordus & I. Bal. coniurationis suorum in carcerebus confessio.

XIII. Cantabrigiensium leditio & furor in Scholaris & vniuersitatem.

Regis edictum continebat ac Prioratum de Bernvvel incipiunt.

Itaque, ut eos à suburbis quae incendere statuebant ediceret, in campos festinavit. Vbi Maior Londinensis, cum mille armatis ciuibus succurrentes, aliquos illorum cepit, aliquos maestauit, reliquos in fugam compulit. qui iterum congregati, in Canto & Eſſexia per tumultum multa perpetraverunt: neque prius quieuerunt, quam Rex manuſcriptionem, libertatem & veniam illis promisit. Ioannem Stravvum, Maior Londinensis, in cauponam perpotantem comprehendens, capitali sententia damnauit, cum primum ab eo, cur coniurationem iniuerint, audiuerit, se ideo conuenisse, Regemque accessuisse, vt omnes quos adduxisset milites, armigeros, & generosos subita morte conficerent: tum Regem in suam portestate redigerent, & cum eo totum Regnum perlustrarent, eoque populis exhibito Ducem coniurationis statuerent; atque conciliata vbiq; plebe primo proceres, deinde ipsum Regem, postremo Episcopos, Monachos, Canonicos & Ecclesiastas. Rectores delerent solos Fratres & presbyteros mendicantes facrū obediunt admodum. Omibus vero aduerari exstinctis, leges nouas condidissent, & Reges in unoquoque regni comitatu creassent, quibus tamquam Imperatorem VValterum Tyler Cantrij Regem præposuerint: illud vero propositi, quod Archiepiscopus impedit conaretur, in eum ea propter defensione. Ea Stravvius fatebatur, postquam illi in subsidium anima, triennales missas, Maior Londinensis promisit. Ioannes Ball popularis & seditus presbyter huius coniurationis suorum, Conuentus capitul & ad Regem in monasterio S. Albani ducetus, eadem plane confessus est. Arque huiusmodi quidem tumultus, non modo in Canto & Eſſexia, sed in plerisque regni Comitatibus quasi uno tempore orti sunt.

Eodem enim anno, Cantabrigienses oppidani magno furore correpti, in Collegia & Scholas irruefuerunt. In Prætorio suo, quod Tolbothe appellant, Maior & Burgenses, die Sabbathi post festum Corporis Christi coniuererunt, ac ibi de subditis sibi in perpetuum Scholaribus consilium ceperunt, & Iacobum quendam Grancester, insani sui stultiq; conatus Duce & authorem creauerunt, quem inuitum atq; reluatantem, mortis metu, ad suscipendas illas partes, fidemq; sibi iuramento dādam, de his omnib; perficiendis praefatisq; quae illi mandarent, coegerunt, eique fratrem suum Thopnam Grandecester adiunxerunt, ac utrumque villam suam Buffgenses, seu municipes crearunt. Hos inuitos duces suriosi satellites secuti, primo Collegium corporis Christi adeunt. Ibi ædificia diripiunt; chartas, scripta, & monumenta incidunt, Iocalia & bona Colligij afferunt, Collegiorum Præfectos & magistros vi aggreduntur; eos omnibus Academia, à Regibus antea concessis immunitatibus & priuilegiis iurevit renunciare, sibi que & suis in perpetuum successoribus obedientiam profiteri, mortis metu compellunt. Adhac obligatorias litteras, quibus Scholarium vniuersitas maiori & municipiis Cantabrigensis in tribus librarum millibus denuncientur, soluendis, si vñquā ab illis iuratis pollicitationibus deinceps recederent, per vim exigunt: nec non omnies seruiles subiectiois autores, de medio tollendos. Tulit demeritas pœnas Balleus, iudicio publico propter turpissima sceleris tractus, luspus, decollatus, & in quatuor partes lectus.

Acciderunt hæc mala omnia, inquit VValsingham, diversis prouinciis, vno eodemque tempore, iisdem diebus quamquam itinere longissimo loca distarent, infra Octauas videlicet festivitatis Corporis Christi; multis opinantibus propter remissam curam Archiepiscopi, certorumque comprouincialium Episcoporum, huins rei præcipue quam curas debuerant, quia fides & stabilimentum Christianæ religionis consistit. Namque cum nouis sentindigne agere filios suos, Ioannem VViclef & eius sequaces, dogmatizantes peruersam & damnatam doctrinam Berengari de Sacramento Corporis & Sanguinis Christi, permiserunt longe lateque per patrias eorum prædictiones dilatarit, adeo ut pene maiores prouinciarum, eorum sequerentur errorem: neque nullus fuit, qui voluisset, aut auderet tantis malis occurtere, & perfida filios debita correptione castigare. Ideo credebatur misse eam tribulationem, eo præcipue tempore quo speciem de translatione Corporis Christi facit sacrofæta Ecclesia mentionem; nec non Archiepiscopum tam crudeli morte sustulisse. Alij causam malorum peccatis dominorum adscribant, quia aliqui eorum nullum Deum esse, nihil esse Sacramentū Altaris, nullam post mortem aut vitam, aut resurrectionem fore credebant, sed more iumentorum vivabant, in subditos tyranos, in pares diuersi, inuicem suspecti, incesti, adulteri, Ecclesiæ deſtructores.

Alij facinoribus plebis imputabant, quod vulgus in pace degens, bono pacis abutebatur, dominorum facta roderet, noctes infomies in potationibus, fornicatione, adulterio,

& quo-

In clericos infaniunt.

Rex corū luspus.

Pseudosacerdos ab eis Rex satulatur.

Ballai se-ductoris finis.

XIV. Causa ma- lorum.

& quoniam generlibidinis transfigeret; diebus vero perpetuis, rixas, contentiones, lites, fraudes, falsitatemque exerceret, & super hæc omnia in fide & fidei articulis plurimi elaudicarent. Alij mendicantium fratibus depabant, quos idco pauperes esse & ab omnibus expeditos voluerunt legislatores eorum viri sanctissimi, vt pro dicta veritate, nihil haberent quod amittere formidarent. Ex qua frequenti appellatione in vulgus recepto & diffusato, Lollardi deinceps audierunt. Thomas Arundelius, in ea quam contra eos edidit constitutione, Lollardos à Lollio nuncupauit: quia sicut Lollum bonas segetes inficit, sic Lollardi Orthodoxos inter quos conseruantur. Thomas VValsingham in Richardo II. & in Edwardo Neuftria.

Eodem enim tempore, ipse verus hypocrita, Angelus Sathanæ, Antichristi præambulus non nominandus, Ioannes VViclef, vel potius VVickebeleue hæreticus, sua delirantia continuans, visus est absorber Iordanem, & omnes Christianos mergere in abyssum, reaſumens quidem damnatas opiniones Berengari & Okleue, altruire laborauit, post consecrationem à sacerdote in missa factam remanere ibidem verum panem & vinum, vt prius fuerit, Christumque ibidem, vt vbique, quamquam specialius assistere; & non plus valere panem illum quam alium, nisi solam propter benedictionem à sacerdote dataam, quinimo sibi efficeretur corpus Christi, aſſeuerauit in fractione se posse frangere collum Dei sui. Affirmauit præterea Christianos errare in veneracione illius Sacramenti, quod panem dicebat esse, & rem inanimatam; & potius venerandum esse quodlibet animatum, quam illud; quia multo præstantior esse affirmabat rem animatum, quam quæ anima carebat. Hæc & alia multa deliraſus VViclefus, multos in eundem errorem seduxit.

Vnde quidam miles de Comitatu VVilshire iuxta Sarasbutiam, nomine & cognomine Laurentiu de Sancto Martino, non dissimiliter seduictus, cum infante festo Paschali viuificum Sacramentum sumere debuisset, à sacerdote tuo petuit, vt in vigilia ipsius festivitatis sibi dare sanctam communionem; qui iuxta vota post missarum vñllius memoria in perpetuum aboliretur, carceri Episcopali inclusus, furore plebis vñsanctis ex eo educitus, & Regio titulo ab eius consalutatus, fuga evasit. Ab eo Hugo, Hugo notti in Galliis appellati illi, qui doctrinam Ecclesiæ Romanæ Catholicæ & Apostolicæ reiuentes, in barathrum errorum se precipitarunt, & terram celo miscerunt. Nicolaus Egidius in Annalibus Galliarum, Guagninus lib. 9.

Simoni Sudburgo Archiepiscopo Cantuarieensi caso, successit in ea dignitate VVilhelmus Courtnai ex illustri familia Comitum Deuonie. Monachi Cantuarieensi communibus suffragiis postulauerant, ac Vrbanus sextus, ignarus adhuc postulationis, pro potestatis plenitudine, ex Londonensi Episcopatu ad Cantuarieensem transtulit. Deferebant monachi Archiepiscopalem Crucem, eumq; nomine summi Regis, vt Ecclesiæ suam regendant sacerdotem, eamque diligenter arque protegeret obsecrabant. Hanc cum ille a monacho suscepisset, tamen, an sibi licet, antequam pallium à Romano acciperet pontifice, iubere ante se deferri, & cunctis Richardi cum sorore Regis VVenceslai benedicere, dubitauit: neque prius illam ante se prefferi iussit, aut coniugio benedicendo manum impoluit, quam monachi certiore reddidissent; posse vtrumque fieri. Ille tamen, quoniam ex assertione monachorum prælata ante se crucem incaserit, ac regales illas nuptias in celeberrimo ac frequentissimo procerum catu celebrauerit, tamen protestationem non fecit in contemptum Romani Pontificis facere, interposuit; ac in eunte vere Thomam Chexnatum illustrem militem, ad Vrbani misit: cui & Ioanni Trefual Anglo, & Apostolici Palatij Magistro authoritatem petendi ab Vrbano pallium commisit, ex archio Cantuarieensi, auctor antiquitatum Britannica Ecclesiæ.

Pari reuertentia, Sciborius Ostios, meus gentilis, ad Episcopatum Plocensem ex Archidiacono eius Ecclesiæ, in regno Poloniae euectus, Sedi Apostolice in ea dignitate adiipiscenda detulit. Erat Ziemoitio Duci Masouia Henricus filius, Plocensis & Lenciniensis Ecclesiæm Præpositus. Eum ne fratres Duces collegio facio inuitio in Episcopum intruderent, Canonici, appropriata electione Sciborium designarunt. Nec mora confirmatus is est à Ioanne

Quare VViclefiani ab Anglis Lolaridivocati.

XVII. De Hugo, ne Aubriotto VViclefista in Galliis unde Hugo notti nomen accepterunt.

XVIII. VVilhelmuſ Court nati ad Ar chiep. Can tuar. poſtu latuſ pro pallio ad Yrb. mit tit.

XIX. Bonorum eccliefra pro pto & facili legi in Polon. cenf. eccl. innodan tur.

Archiepiscop. sed ea confirmatione is non contentus, Romanum concessit, & aliam ab Urbano Pontifice obtinuit. Porro matrem huius Henrici Ziemouitus, cum in eam deperiret, quod adulterij insimularetur, per satellites iugulauit. sed eum postea facti vehementer premitur, cum nihil certe de crimen eius competisset, liberosq; ex ea suscepitos per similes sibi esse cognosuerit. Multa ab ininceitate Ecclesiastis largitus, Ziemouitus prosector factus, eas vexauit & afflixit: atque ob id diris non semel deuoratus, & anathematice percussus est. Vexata sunt eodem anno in Polonia nonnullis in locis bona Ecclesiastica. Nam Vladislavus quidem Dux Oppolienus vetuit in Dobrinens tractu decimas dari Plocensis Epiloco. Insuper ab agricolis eiusdem Episcopi, quaternos & vicenos grossulos in iugera exegit. Sed anathematice percussus ab Episcopo, interueniente Ioanne Archiepiscopo Gnesnensi, & Sibilutho Episcopo Vladislauensi, in arce Zlotorieni cum eo in gratiam rediit, ac de omnibus iniuriis satisfecit. In bona quoque Gnesnensi & Lubussenis Ecclesiastis, quoddam vulgo equitum debachatum est, ac Pelta Praepositus Curelouiensis, Vncouensis arcis ab Archiepiscopo praefectus, in coniuvio interfecit, arce amissa occubuit. Quapropter tam Archiepiscopus, quam Lubussenis Episcopus, opus habuerunt, censuras Ecclesiasticas in raptores & sacrilegos distingere, donec illi satis deditus, & veniam interpellassent. Cromerus, dux Poloniae. lib. 13.

XX.
In Ecclesiasticos & co-
rum bona
in Silesia
securitum.

XXI.
Res Eccel.
in Inf. Ital.
reflorent.

XXII.
Pax inter
Venet. &
Genuen.
quib. condic.
tion. cō-
posta.

In Silesia quoq; ortum est contra Ecclesiasticos bellum, ob electionem Episcopi Vratislauensis, oggerente aliud Regem Venceslao, alium Capitulo. Cum enim Collegium urbem totam excommunicasset, & ne Regi quidem intrati facili publice permitteret, is iratus sacerdotes omnes expulit, & bona Ecclesiastica iniicit: quae non prius restituuit, quam Urbanus Papa hominem monuisse, & ad satisfactionem auctoritate Apostolica compulisset. Curaus de recb. Silesia, & epist. Urban.

In Italia inferiore, apud Venetos, & Ligures, Ecclesiastica res, aliquantum per occasionem belli Veneti cum Genuenib; oppresse, respirare atq; refloren hocco nō cōpērunt, pace inter eos populos, ab Haimo Allobrogum & Salassorum Duce, opera Urbani Pontificis, ad 24. diem Augu. conciliata. Clade superioris anni ad Clodiām fossām recepta Genuenses non prostrati, tredecim triremum classem emiserant, ad amissorum recuperationem intenti. Iustinopolis ad eos defecit; ax tantum retenta est. Pola ab eisdem capta, magna; ex parte incensa. Alba & Signa eadem fortuna fuit, quae oppida capta & exusta sunt. Parentium vrbs dissimili euentu tentata est, oppidanis egregie se defendebatibus. Maiores classe nonaginta & octo triremum comparata, cum vrbe Tergestum à Veneti necessaria deditione per vim abstractam Patriarchae Aquilegiā dono deditus, Venetas perierant, vt bello Clodiano interceptos recuperarent, & meliorem fortunam experirentur. Veneti quoq; ad urbem suam tutandam, & hostes pessimandos classe parata, totos conatus adhibuerunt. Tarusium Patauniū armis graniter vexatum, ibiq; commineatis, interclusi, non parvū fælaboratum. Cumq; eam urbem retinendi spes nulla Veneti supercesserit, ne in Carrarij manū deueniret, missa ad id Panaleone Barbo, Veneti eam Leopoldo Austria Ducis habendam concessere. Demum cum tam aeri & diuturno bello, cū hostibus, terra mariq; defessi essent, Urbani Pontificis auctoritate, & Sabaudia Ducus interuentu, pax cum Ludouico Rege, Genuensem Socio, & reliquis, his conditionibus cōposita est. Rex Hungaricus piratas in ora Dalmatica ne recipito, neq; salinas exerceto; eaq; de causa Veneti decimo quoq; anno septem ducatorum millia illi pendunto. Patriarcha Aquilegiā iis conditionib; esto, quib; erat ante bellum. Venetus arcem Tenedi demolitor, eiulq; insulæ possessione excedit; neutriq; populo licet eā insulam habere, ant arcē in illa in posterum adificare, pro qua re obseruanda, Florentini, qui ipsi quoq; se in ea pacificatione interposuerunt, ducenta milia aureorum intercesserunt. Neuti populo licet circa fluvium Tanain mercatoria commercia exercere; ne ea res, vt sēpē factum est, caussa armorum sit. Carrarius, arces & munimenta ad ostia fluminū, & in stagnis aedificata demolitor; finelq; inter ipsum &

Adulator facta, & voluntate parentum Egardo viro nobili in matrimonium collata, ipsa die nuptiarum in secreto thalami, sanctis exhortationibus & orationibus, sponsum adolescentem ad perpetuam virginitatem obseruantem imitauit, parique voto cum illo se ēastrinxit. Eum florēm integrum vi illudato corpore seruarent, vīgiliū & orationibus, iūcūm, duritiam letri, disciplinas, & reliqua crucifigende carni accommoda, associabant, neque quicquam obtestationes, secundum sculpi voluptes viuentium hominum pensi databant; sed iniicta constanza opprobria exprobrantium sibi deridebant. Carolus frater Catharine, p̄r ceteris, in castos coniuges inuehabetur. ceterum Catharina tantum abest vt eius sannū & ledoris moueretur, vt etiam eius conthoralem vixorem, ad summam perficitioñi allicere conaretur: cum ei in primis contemptum ornatus superflui persuaderet. Contemnebat ista in principio saluberrimas exhortationes Catharine: cum seni in Oratorio Diue Deipara apud Colmariensis sponore oppresa, in somno confixisset, quasi Regina colorum, Catharinam quidem leto vultu, & vero toris oculis aspiceret: causamque interroganti responderet, quod monita Catharine contemptisset, & negat habitum cultorem, neque vitam laxiorem mutare voluisse. Eugilans, vestimenta elegantiora, atque ornamenta superbie deposita, moresque in posterum ex voluntate Catharine conformauit.

Mortuo patre Vlphone, cum mater Brigida, iam quinque annos in sancta peregrinatione, tum in Palestina, tum in Italia, & prefecit Roma exegisset, ipsa quoque desiderio limina Principum Apostolorum videndi inflammat, permittente Egardo marito

Venetos à Sabando terminantor. Veneti & Genuenses res mobiles mutuo captas retinente; captiuos cum fide vterq; illico dimitti. Supremus Pontifex, in violatores concordiae vindex pro arbitrio esto. Hanc pacem, Ludouicus Rex, Patriarcha Aquilegiensis, Veneti & Genuenses in regre obseruatur. Eo die quo pax sancta est, infans natus dicitur crux brachia; quatera habens, vixitq; quae fuit ex baptismo fonte sublatu. Veneta matrona tatum in medium cōculere, vt Genuenses qui semiaudi custodia educti sunt, tunica aliaq; velamenta corporis, vt cuiq; hac vel illa re o- pus fuit, sint abeuntib; data, viatico adiuncto, ne mendicare cogentur. Mille quingenti numero fuere emissi, catari carceris factore, tædioque, & vt quidam tradiderunt, a longa obſidionis inedia, ad esurientem satiadam cibo ingurgitati, medio tempore mortem obiuer. Venetos, ad victoriā obtinendam non parum iuuit vsus bombardæ, tum primum à quadam Teutonico Minorita invenit. Nulla erat illorum capha, nullusq; lembus, qui non duas aut plures haberet; quibus multi Genuenses, vt rē insolita, nec ad præcautendum scita, op̄primebantur. Singula enim bombardæ vna explosione binos ternosq; plerumq; mactabat, cum in tremibus declinare iectus non liceret. Genuensem animos Spinula, ex Oriente, ybi ciues norimulos nouarum seditionum auctores partim in fugam coniecerat, partim intercederat, reuersus, ingenti gloria inde parta, nec minore præda inuenta recreauit; eo magis, quo rariora monumenta deportasset. Inter pretiosissimas manubias & hostilia spolia, quibus in immensum datus erat, Diuorum reliquias ex templis Gracorum ablatas, summa cum religionis reverentia, Clero Genuensi, inaudito fere ad illa vñq; tempora exemplo conseruandas religiose tradidit, atq; diutribuit. Bazarus lib. 2. de bello Veneto. Tollita de rebū Genuensem lib. 8. Sabellius Ennead 9. lib. 9. Petrus Marcellus de rebū Venetis. & alij.

Hoc anno ad cœlestem patriam concessit, Sanct. Catharina Sueca, Sanct. Brigittæ filia: cuius vitam ecce habes.

Vndeclimo Kalend. Apriles, rebus humanis exempta est, hoc anno, Beata Catharina, Regio sanguine Suecorum, patre Vlphone Principe Nericie, matre vero Sancta Brigitta nata. Mira sunt, que de ea scriptores prodiderunt. Infans, cura nutricia tradita, propter impudican & lasciuam, vt probabili conjectura coniicitur, vitam, fugere eius manum abhorret: at mamillas vero matris sua Sancta & quarundam continentium mulierum sine horrore bibeat, incontinentium autem lac velut aspinchium cum lachrymis & vagiti exborerat. Septennis, in consortio coetanearum ludopuparum intenta, tantoper illum & reliquos postea ludos refugit, cum secundum quietem multos immundos spiritus, in specie puparum cubulum suum subintranter, ac de leto se cœstam flagellantes, aspexisset, moxque experiet, ita in corpore luorem & vices roperisset.

Adultior facta, & voluntate parentum Egardo viro nobili in matrimonium collata, ipsa die nuptiarum in secreto thalami, sanctis exhortationibus & orationibus, sponsum adolescentem ad perpetuam virginitatem obseruantem imitauit, parique voto cum illo se ēastrinxit. Eum florēm integrum vi illudato corpore seruarent, vīgiliū & orationibus, iūcūm, duritiam letri, disciplinas, & reliqua crucifigende carni accommoda, associabant, neque quicquam obtestationes, secundum sculpi voluptes viuentium hominum pensi databant; sed iniicta constanza opprobria exprobrantium sibi deridebant. Carolus frater Catharine, p̄r ceteris, in castos coniuges inuehabetur. ceterum Catharina tantum abest vt eius sannū & ledoris moueretur, vt etiam eius conthoralem vixorem, ad summam perficitioñi allicere conaretur: cum ei in primis contemptum ornatus superflui persuaderet. Contemnebat ista in principio saluberrimas exhortationes Catharine: cum seni in Oratorio Diue Deipara apud Colmariensis sponore oppresa, in somno confixisset, quasi Regina colorum, Catharinam quidem leto vultu, & vero toris oculis aspiceret: causamque interroganti responderet, quod monita Catharine contemptisset, & negat habitum cultorem, neque vitam laxiorem mutare voluisse. Eugilans, vestimenta elegantiora, atque ornamenta superbie deposita, moresque in posterum ex voluntate Catharine conformauit.

Mortuo patre Vlphone, cum mater Brigida, iam quinque annos in sancta peregrinatione, tum in Palestina, tum in Italia, & prefecit Roma exegisset, ipsa quoque desiderio limina Principum Apostolorum videndi inflammat, permittente Egardo marito

Venerabilis matrona in Genuen. captiuos pietas.

Venerabilis matrona in Genuen. captiuos pietas.

Spinola Vi-
ctor ex O-
riente pre-
cōtissimis
reliquias
Genuen.
infant.

XXIII.
Obitrix S.
Catharine
Sueca &
eius vita.

Quid in in-
fanta &
pueritia.

Ipsa cum
fuo coniu-
ge perpe-
tuam virgi-
nitatem
vouent.

Humilitas
& rerum
externa-
rum despe-
ctus.

Romam
ad S. Brigi-
dam ma-
trem suam
venit.

CHRISTI VRBANI WENCESLAI
1381. PAP. VI. 4. REG. ROM. 5.

Ecclesiastici.

WENCESLAI VRBANI CHRISTI
REG. ROM. 5. PAP. VI. 4. 1381.

Goflano Thunassone Suecia marecalco, duabusque honestissimis matronis, & Petro Olani, quo à sacris confessionibus vtebatur comitata Romam venit, sequentatri Brigida in omnium virtutum exercitatione comitem adiunxit. tanto libentius, quanto per regulationem Salvatoris Diuine Brigida apparentis didicisset. Egardum maritum, iam diem extremum felicitate consummasse. Multi hiis filiorum Belli, ausi ex impunitate captantes, & per compita urbica impune honori & vite aliorum innuentes, peregrinos, & presertim fragilloris sexus adolescentes, à visitandis Ecclesiis urbana & extra urbana retrahebant. Graue id Catharina fuit, quod non posset devotionis fructum, ex locis sanctis concipiūt pericula. Itaque antelucanis horis, nec sine magno periculo, templa martyrum exuimus iuncta in usus. Semel accidit, ut basilicam, & fibertaneas sanctorum sepulcras apud Diu Sebasitiani properaret. Ibi in itinere, vnu Comitum Romanorum, veniente forme Catharine illeculus, & libidinis effo percussus, ex infido pudicissimum adoratus, vñm hanc dubio illi intrisset, nisi per dinim prouidentiam, cerius inopinato pretercarrens hominem ad longe nobilorem predam intentum attirisset, seque persequendum ei obtulisset. Alia die, sc̄ festo solenniore Diu Laurentij, ad eius basilicam in agro Verrano emitentem, vna cum matre Brigida, ante ipsum diluculum ibat: cum ille Comes vestigia eius obseruans, in infido profundum sonnum tandem, quo ipso pertransiret, obdormisset, & postea illacefcente sole, à radix diuinioribus excavatus nibil omnino videtur, donec ad pedes Catharine in templo San. Laurentij adductus, supplicier rentam postulasset, atque per intercessionem illius visum recepisset. Quodam etiam tempore, cum Assumptionem vna cum eadem matre Brigida concederet, in infido latronum pudicissimum eriperent voluntatem incidit, per certissimum miraculum seruata est. Cum enim illi sc̄ libidinis succensi, in eam inflire disponerent, subito factus est impetus magnus tanquam aduenientis exercitus, audiri, que est colliso armorum, validusque clamore exhortantium se, ad capiendo latrones: à qua illi diffugierunt, & intactam Catharinam reliquerunt. Verum tamen, cum inueniētis strepitum existimasse, ex vtraque parte via qua iterant se in infido collocarunt: nec tamen quicquam iniuriam infere illi potuerunt, quod in claro lumine præterentes, videre, per miraculum non potuerint: cum ipsis solis superposita esset grauis nox & in agro tenebrarum, circumque orbe terrarum limpido lumen colluxit.

Vt autem Catharina ad fastigium perfectionis tanto fecerit perueniret, voto obedientia Petro Olai patris spirituali asticta, omnia ex nuto illius agebat. Cultu diuino addicta, singulis diebus ab infantia sua horas Beate virginis, septem psalmos, cum multis priuatis orationibus recitabat, neque prius quiete dabant, quam horas quattuor continuas genitrix, in deplorando peccatis, & in meditatione passionis Christi exigit. Modico somno contenta, ante diluculum orationi & contemplationi inquietabat, neque ante meridiem defiebat, ab innotando sacrificio laborum.

Aliquando in Basilica Vaticana, ante altare Sanct. Iohannis Evangeliste oranti, quadam matrona peregrina, alba tunica induita, bultha precincta, album velamen in capite gestans, & pullo pallio superposita apparuit, ex nomine salutavit, mortem Gydri vxoris Caroli fratris reuelavit, vt pro anima eius oraret admodum, circulum capitum avecum illi testamento reliquit, ad ea remuniciavit, moxque ex oculi disparuit. ac interim nuncius mortis eiusdem aducuit, & ornamenti illud capitum ei derulit: quod Catharina, partim in suis, partim in pauperum vñs statim distractit. Eiusmūro exemplo matris Brigida, super egenum & pauperem, ipsa quoque intelligebat, obvis indigentibus benignè largiebatur, decimib; argyro in nosocomio ministerium sedulo impendebat, neque vñquam ab exercicio pietatis desistebat.

Humilitatem mentis quā se interius despererat, etiam exterius in habitu, motu, incessu, verbis & actionibus p̄ferebat. Vestitus illic & corporis cultus inculitus, tunica semirita, stragulum lecti obsoletem: sed tamē illa & illa, & illud diuinitas ornamenti excutit.

Aliquando cum matronis Romanis ad vineam inuitata, cum seminulum brachium ad botros decerpentes extensisset, hyacintho & purpura miraculo circumactum illis videntibus apparuit. Comes quoque Ludouicus Romanus cum agrotan- semel iniussit, lectum eius non nisi stramineo sacco instratum, & panno quadam pallio conformatum, optimis tamen & splendidis lectiernis, operimento auro & coccineo diuiniti, folius ipsa aspexit. Patientia porro incredibili, omnes iniurias à quibuscumque illatas, fine murmure tolerauit: neque vñquam ore suo ver-

77

Constan-
tia in vitiis
reprehen-
dendis.

Miraculis
clara Ty-
beris dilu-
uium sta-
gat.

Viuū par-
tium mu-
nicipiū impe-
rat.

Stella post-
eius orbitū
apparet.

XXIV.
Eiusdem
vita paulo
prolixior.

Parentes
& cōfiantia.

Dæmon il-
lam præfo-
cate ten-
tar.

Septenis
ob puppa-
rum ludi
à demoni-
bus flagel-
lata.

In matrim-
collocata
vna cum
sponso sū
perpetua
virginita-
tem vover.

cum quo nobis est bellum intestinum, postquam sanctis precibus, genitissimis & vigilis noctu incubuerant, humi in cubiculo substerrebaru pannum aliquem, capite canticula singula supponentes, ita se ad amorem cubabant, ne hyeme quidem hunc morem immutantes, solebat San. Catharina castissimo coniugi suo crebro referre virtutum exercititia & afferatatem penitentie, que ipsa in sanctissimam matrem suam Brigittam videtur, partim ab aliis ducatur, ut ipsi quoque his se conformarent. Itaq; vigilis & precibus & ieiunia adiungebant, ut in seculum caro redigeretur. Christus, amore non modo a veritate, sed a plenis, etiam licet abstinebant eis. Nouerant enim quantitas abstinentia virtus, quippe que vitam producat, castitatem tueatur, Deum conciliat, profligat demones, illustrat intellectum, animum confirmat, vita expugnat, carnem edomet, diuinam amorem in hominis spiritu inueniat. Felix plane horum coniugium, quod non sed a carnalibido, sed sincera in Christo dilectione confluera, & coram Deo quidem in seculi litorum suauiter redolebant fragrantia castitatis, porro apud proximos virtutum exemplis & exercitis, & gratia bona fame & optimae existimationis. Erant vero in eorum familia homines spiritualiter vite rudes, qui apud Carolum Catharinam fratrem, eos superstitionis insinuarunt. Ille ductus curiositate, clam in eorum cubiculum ingreditur, videtque eos non voluptati deditos, sed lanceis, nsg, aferis induitos vestibus, spreta lecti molitiae, humiliacionem cubare. Id ille moleste severus, ut solent, qui non sapient ea que sunt spiritus, tanquam fatios & superflitos eos obnugavit, nec effectis tamen, ut vult vel reprehensionibus, vel obtrectationibus, vel irrisoribus à continentia & abstinentie studiis retraherentur.

III.

Sed quia carnis continenti, sola non sufficit, nisi etiam animus sit impollutus, & a superbis factore alienus: venerabilis Christi ancilla Catharina sua pudicitia frumenti praefidium adhibuit, veram & voluntariam animi summisionem & humiliatem. Cepat tam illa vestitum simplicitas que antiquitus in ea regione seruata fuerat, mutari in fastu & pompa, maxime apud nobiles: sed S. virgo id genus vestitum pallatius a se renouit, nec vult obviciationibus & irrisoribus adduci porrum, ut ab humiliitate & prisa patria confundere aperciret. Eius autem exemplo permotis multis nobilibus, confodales & cognate eius, vestitum pompa & cultus superfluum abicerunt. In iustis nobilis domina, rex Caroli, cuius ante mentio habita est: quod licet initio pertinaciter illi resistaret, at postea in melius vitam commutauit. Cum enim in Chalmarensi vrbe pariter orarent San. Catharina, & hec fratris eius coniuncta in facie beatissime Marie, id, coram illius imagine paululum ipsa obdormit, videbatque diuinam virginem blando vultu Catharinam, se revo toru oculis tracundinueri. Itaque multum anxia cum lacrymis dixit ad matrem Dei: Cur me ita terribiliter respicias dominina mea? Cuia respondebit: Et quare tu non obtemperas consilii mihi dilecta Catharina? Si tu eius exemplo & moniti habitum moreisque tuos correxeris, ego te quoq; blanditer respiciam. Illa ad se reuersa, non immensu quid vidisset & attulisset, illuc repudiatis superbus vestitus ornamenti, ad S. Catharinam exempla se compasauit. Id ut videt maritus eius Carolus, qui tum adhuc totus erat mundo deditus, turbato animo dixit sorori sue Catharine: Non sat erat, ut te nobis Monacham exhiberes, nisi in eam quoq; coniugem tibi adiungeres, & omnibus ridendam propinates? At S. virgo equo ferebat animo opprobria & irrisiones: porro se laudari obiret facta moleste ferebat, obtestans eos, qui ipsam laudabant, ne id facerent, immo familiare suos, qui secretorum eius erant consilij, & eum admoueri voluit, ut a maire non discederet. Hoc ut illa percepit, subiunxit se quidem humiliare diuinam voluntati, nec tamen cessabat tortuosus serpens ei ob animi oculos representare natalis solidi delicias: & licet eas ratione & voluntate respueret, tamen cum ei esset molestus & importune Satana vexationes, à matre fibi pertinet adhuc remedium. Et illa que iam eiusmodi tentationes visitrix superaserit, oportuniua sua cari adhuc affectione laboranti, remediu apposuit, molystum sane carni & sanguini, sed quod ipsa quoque Catharina summopere appeteret. Curauit enim eam aliquoties virgines cadi, donec omnis illa tentatio in seculi cuauit. Non porum superibus demoni tantam ferre humilitatem, sed tanquam ipse esset flagellatus, cum ignominia anguit.

IV.

Non multum intercessit temporis ab initio coniugio, & Pater eius dominus Vlpio Gudmarsson, Neriticus Princps, in senectute bona defunctus in canobio Alnastra honorifice tumulatus est. Eo mortuo, S. Brigitta coniunctus eius, diuinus iussa, Roman abut: cumque solicita esset pro obtinenda sua peregrinationis fideli sociis, que eam in negotiis arduti familiarium adiunxit, à Christo in seculi est, bono esse animo: ipsam enim curaturum, ut fide poteretur adiutrice, quam etiam specie sua benedictionis gratia esset preuenturus. Itaq; cum iam quintuennium fore praterisset, postquam S. Brigitta à Suedia Roman venerat, incredibili Romam adiundi desiderio ardore capit Catharina filia eius. Nec latebant Eghardum eius suspiria immensa, causam quae in solita ex ea scisit, anti, non reticuit Catharina, quid animo agitaret. Ille vero sciens animi eius constantiam, eam diuinum per urgei existimat, nec ausus fuit ei se opponere, licet tenerime il-

lam diligenter. At nihilominus veritus, ne quid famina ranti decoris & florentis eratis, puta que annos duntaxat haberet decem & octo, in tam longinqua proficione aduersi accideret, non illico assensus est. Virtus tandem & illius precibus, & animi religione, sumptus in iter nec stolidos, & honestos conites comparat. Iam nihil nisi e patria excessu expectabatur, & ecce Carolus Catharina frater ira & paternus, minas atrocis intentat Eghardus, si permettatur sororem ipsius ire peregrinari. Commodum tam dono obterat Eghardus, & litera in manu Catharina venere, qua suspicata quod erat, literas resurgens legit minasque fratris ad auunculum suum Israelem virum potentem, multaque in Deum pietate & prudentia insignem retailit. Is inbet eam ob fratris minas non discedere a proprio, dicens se in eam illius facilius sedatur. Additique verbis humanissimi etiam munera, ut maturius proficeretur. Mox igitur se dat itineri cum D. Gorislano Thunafon Maristello Suedie, & alia duabus Suedie nobilibus matronis.

V.

Mari non sine multa difficultate emens per Germaniam iter habuere in Italiam, atque tandem Augusto mensa Romam Catharinam peruenit, agebat tam Sancta mater eius Bononia, quo Christus eam misericordia consulit. Abbatis & fratrum eius admonendorum causa. Erat cum illa Dia. Petrus Olaus, pater eius spiritualis, & pauci e familia. Porro Catharina nesciens quo illa abiisset, ad dies octo anxie quiescuit eam Roma. Interim D. Petrus Olaus caput virginis quibusdam intolerabilibus animi stimulis, ut Roman rediret. Affensis, licet iniuita S. Brigitta, & ille celerrime proficisciens, ubi Roman venit, in ade S. Petri Catharinam & Comites eius offendit, quam sane humanissimo salutans, nihil tam dubitabat eius causa se fuisse compulsum ire ad urbem: sequenti die cum illa & socio eius profectus est ad matrem, & ab abbate Monasteri pro S. Brigitta amore, cuius famam exhortationibus iam ad meliora se frugem reperat, honoriifice accepti sunt. Post dies paucos horante matre, Catharina cum suis Roman repetit, & cum multa deuotione ad stationes & limina sanctorum accessit. Deinde ex adiuste Rome aliquot septimanis, patrem reuise constituit, cumque iam ad iter accincta esset, mater ex illa percontata est, vellere ne cum ipsa Romam vane, & Christi causabores & aduersa quaque perpeti. Tum illa tota in seculata spiritu respondit se non modo patrem, cognatos, amicos, dinitias, & delitias, sed ipsam quoq; Eghardum, quem suo corpore chariorum haberet pro Christi voluntate & amore liberi animo reliquerat. Vbi igitur confessit matre, Christus ei reuelauit, ipsam esse fidem adiutoriem quam ei promisserat. Adiecit etiam, se illam multis aucturum graviter inuenire. Et certe ab eo tempore, quo se vult cum matre permanissem, mirabilis ei à Deo collata est eloquenter, ita ut etiam apud principes, & eruditos viros de scripturis diuinis preclarere diceret. Atque ipse etiam Romanus Pontifex Urbanus VI, cum aliquando coram ipso & Cardinalibus verba faceret, vsque adeo eius miratus est sapientiam, ut etiam familiariter diceret: Reuera filia tu bibisti de lacte matris tua. Porro autem non diu post borre non nihil copit insolitum vivendi modum, & memor libertatis priscine, multum anxia rogauit matrem, ut licet ipse redire in Suediam. Sensit sancta mater eius tentatione innicii ad fieri, & ad Christum se convertiri, preces fundens. Qui ei indicauit obisse Eghardum, & eum admoueri voluit, ut a maire non discederet. Hoc ut illa percepit, subiunxit se quidem humiliare diuinam voluntati, nec tamen cessabat tortuosus serpens ei ob animi oculos representare natalis solidi delicias: & licet eas ratione & voluntate respueret, tamen cum ei esset molestus & importune Satana vexationes, à matre fibi pertinet adhuc remedium. Et illa que iam eiusmodi tentationes visitrix superaserit, oportuniua sua cari adhuc affectione laboranti, remediu apposuit, molystum sane carni & sanguini, sed quod ipsa quoque Catharina summopere appeteret. Curauit enim eam aliquoties virgines cadi, donec omnis illa tentatio in seculi cuauit. Non porum superibus demoni tantam ferre humilitatem, sed tanquam ipse esset flagellatus, cum ignominia angusti.

VI.

Per id tempus Romanus Pontifex Attinione residebat. Prebuit ares improbis multis occasionem predas agenti Roma, & multa contrariae attenit, adeo ut peregrini & teniores homines, illorum audacia & importunitate abservari, non audenter ad promerendas condonatorias, quas indulgentias vocant, atque ad stationes accedere, maxime per operculum impenderat fenestratae & formatae prosternit. Quae res in causa fuit, ut etiam Sancti. Brigitta Catharine filia intercederet, ne fine multis sociis sacra loca iniurierent.

Itaque

siderio à malogno spiritu, sed visione B. Virginis in proprie bono conformatum.

Itaque matre cum suo confessario ad stationes & indulgentias abeat, illa diuis non paucos cum suis amicis levigat domini. Adeo rursus Satan, & acerbis in eius animum copit cogitationes inimicorum, tunc quam aletis suarum animarum lucr & captantibus ipsa instar brnti animantis, ab omnibus spiritualibus bonis, acretetur. Ad. barbis, eius cognatus, fratre & sorore in patria cum summa tranquillitate scrive Deo, ipsam vero miseram ducere vitam: presbare igitur, ne in lucem quidem edit, in seculi, quam id genus in vertem vitam vivere. Erat hoc in animo sancte virginis tantummodo vchemens, adiog, eam merore & perturbatione oppulerat, ut matre illius reverente, & serio precipiente, ut tanto mororis causam elicere, simpliciter responderet, se loqui non posse. Et certe iam plane instar mortua faci vires ex aliis occurrerent, intantum ei molitus erat deponit, id genus importunitatis in gerendis cogitationibus. Porro nocte proxima in somnis viafibia est videre totum mundum quasi inflammatum, seque in medio igne politam in parva quadam planicie, planeque desperantem ab illo se posse flammis eripi. Tum vero apparentem ipsi Beatissimam virginem Mariam, his verbis deprecantem: A diuina me domina clavis. Illam vero respondentem: Et quia te possunt ratione iuicare, quia tanto patria teneris desiderio, oblita spissitudinis tuae, & neque Deo, neque mihi, neque matri tuae, neque patri spirituali obediens? Se vero offertem ad omnia exequenda, que iuberet Dei mater, atque tum deum Dei generem dicentem. Obediens igitur matre tuae, & patri spirituali. Expergesca in die Catharina, matrem cum omni humiliare celestiter edocere a revelationibus, id volueret. Ita quandoque instantie solemnitate S. Laurentii, mater eius dixit illi: Cras, Deo benevolente, simul ibimus ad S. Laurentium. Cumque illare responderet, reveri se, ne ab illo Comite vel adhuc raperetur, mater dixit: Confido in Domino Iesu, nos eius misericordia ab omni periculo immunes fore. Ipsis ergo Laurentii seris cum se S. Crucis signo munissem, & sanctissimo Martyri commendassent, abeunt ad eum Ecclesiam. Porro Comes latrabat illuc quidem cum suis satellitibus, sed dimittit & cecitate percussus, tandem ad S. Laurentii adem perductus prostratus se coram illis, remaniac obnoxia petens, promisit sibi eni modi danceps attentatus, in eo eas viribus defensuram, & modis omnibus ei gratificaturum. Tum vero illis Dominum pro eo deprecantibus, illuc visum recipit: atque deinceps multas eas reuocentibus, multisque beneficiis proscutus est: ipsi sumque miraculam coram Urbano Romano Pontifice & eius Cardinalibus enarravit.

VIII.

Cum adhuc Rome ageret, vivente matre, etiam in aere iuueniti, puta annos habens non amplius viginti, mortuus fuit gratuitate spectabilis, & sensus canos preferens. Accedebat eo corporis elegancia, que omnium oculis eam amabilem reddebat, adeo ut non pauci magistris illam optarent habere conjugem, vobisque suum, tunc per scipios, tum per dios ei aperirent, multaque amplissima offererent munera. At illa constanter omnibus respondit, se Christo perpetnam ratione continentiam, novelle mortali viris subirentur. Dolebant illi se portuisse blandis officiis pollicitationibus; itaque ad minus & viu infirmandam convertuntur: ponunt infidias in viis publicis, ut eam rapere vel iniurias. Accidit tum temporis, ut matre eius aliis occupata, cum multis nobilibus Romane urbis matronis, ad sanctum Sebastianum extra murus, ob condonationes sue indulgentias, promerendas se conferret. Ecce Comes quidam cum magna horum in catena se in floscas abdit, & ut certo cognovit Catharinam illas transfiguraram, iubet suos esse paratos ad rapaciendam illam. Et illi quidem eius prouunt latibus: sed subito offert se illius cerus, cui capiendo acriter intendit, Catharina cum eis matronis celeriter reddit ab urbe, erat in secula instar aut ex infinitis acripi. Viderat eius & periculum & easiam suam saeculari mater eius in spiritu, reverentique tantum felicitatem gratulabatur. Ex illo tempore non ibat palam ad iactantes, sed contenta visitasse vicinum templum domini sua, & in platea ridenti voluit. Non tamen etiam extra urbem muros religionis ergo proficiunt dubitauit, quoties mater eius diuinis edocere a revelationibus, id volueret. Ita quandoque instantie solemnitate S. Laurentii, mater eius dixit illi: Cras, Deo benevolente, simul ibimus ad S. Laurentium. Cumque illare responderet, reveri se, ne ab illo Comite vel adhuc raperetur, mater dixit: Confido in Domino Iesu, nos eius misericordia ab omni periculo immunes fore. Ipsis ergo Laurentii seris cum se S. Crucis signo munissem, & sanctissimo Martyri commendassent, abeunt ad eum Ecclesiam. Porro Comes latrabat illuc quidem cum suis satellitibus, sed dimittit & cecitate percussus, tandem ad S. Laurentii adem perductus prostratus se coram illis, remaniac obnoxia petens, promisit sibi eni modi danceps attentatus, in eo eas viribus defensuram, & modis omnibus ei gratificaturum. Tum vero illis Dominum pro eo deprecantibus, illuc visum recipit: atque deinceps multas eas reuocentibus, multisque beneficiis proscutus est: ipsi sumque miraculam coram Urbano Romano Pontifice & eius Cardinalibus enarravit.

IX.

Multis sane modis antiquis serpens per sua organa eius Deo contracratam se oppugnauit castitatem. Insa quodam tempore diuinus fuit mater eius iniurie Aſſisium & Ecclesiam, quae de portuula dicitur, vna etiam proficiens Dominus voluit filiam Catharinam, promittere obnoxia petens, promisit sibi eni modi danceps attentatus, in eo eas viribus defensuram, & modis omnibus ei gratificaturum. Tum vero illis Dominum pro eo deprecantibus, illuc visum recipit: atque deinceps multas eas reuocentibus, multisque beneficiis proscutus est: ipsi sumque miraculam coram Urbano Romano Pontifice & eius Cardinalibus enarravit.

X.

Latronibus vni cimeti infere vobis diuinus seruatur.

Cernens autem Catharina tam evidentia erga se diuinam bonitatem indicia, ut prepotenter. Deo posset magis magis placere, virtutum ceterarum fundamentum, putat sanctam humilitatem, vsque adeo feta est, ut non modo sibi ipsi vilesceret sed vellet etiam ab aliis vilis haberi, & duci pro nihilo. Et quamvis eius praelata extarent vita

Charitas
in Deum.Vixio indi-
cans ei o-
bitum vxo-
ris fratris
sui.Charitas
in proximi-
mos.Paupertas
volunta-
ria.

merita, nequaquam tamen ab alia sibi sanctitatem voluit attribui, sed potius non alio, quam peccataris loco haberet. Ab illa vero interna animi submissione proficiebatur exterior illa sui abiectione, atque humiliatio in verbis & corporis habitu, sanctissime actionibus. Nec ferre a quo paterat anima, vt a quoquam laudaretur, laudari omnem suorum recte factorum illi transcribi volens, quem sciebat bona omnia in nobis efficiere & operari. Charitate quoque in Deum fuit eximta: & promittantem eam ab infancia precies Horaria diuine virginis, septem psalmos, quos penitentiales volant, multaque alia quotidie legisse, prius quam se ad dormendum componeat, diebus singulis hora, quatuor continuerent impendebat genibus & tundendo pectori, multaque fundendis lachrymis in Dominica passionis commemoratione, veluti rotam se Domino in holocanthon offerens. Deinde & nocturnis & diurnis festa laboribus, somno membra fatigata permisit, sed non valde diurno. Nam semper admodum mane surgens, redibat ad precas, in silentio quotidianum Deo sacrificium impendens, nec ante remissum, nisi virg. ret necessest, a sancta occupationibus defessus. Oravit quodam tempore Roma, ante aram S. Ioannis Euangelista in edificio maiori D. Petri, apparuitque illi secundum peregrinam, alba induita ueste, praeclara balto, album ferens in capite velamen, & pallio atro operata. Accesit autem celestiter ad illam, salutansque eam nominatum, supplex rogauit, vt oraret pro anima Norice. Sciscitante autem Catharina, ut quid non licere: porro brevi ipsa habituras non parum subsidii est patria, nam Noricam legasse eis auream capitum sui coronam, iterumque repetebat, vt fideleretur pro anima illius: siue dispernit. Admirans autem Catharina, rogabat ancillas, quoniam abiisset matrona illa. Tum illa rogauit, vt veniret ad edesmatris sue. Illa vero ait id sibi non licere: porro brevi ipsa habituras non parum subsidii est patria, nam Noricam legasse eis auream capitum sui coronam, iterumque repetebat, vt fideleretur pro anima illius: siue dispernit. Admirans autem Catharina, rogabat ancillas, quoniam abiisset matrona illa. Responderunt illa, se quidem audiuisse vocem cum ipsa loquentis, sed neminem vidisse. Stupens igitur indicauit matris sue, cui oranti reuelatum fuit migrasse e corpore Cidham uxorem Caroli, eiusque animam petendere opus causa, filia apparuuisse. Non multo post venit e Suedia Ingwaldus Amundsson, familiaris Catharinae, qui ei & obitum indicauit Cidham, & coronam attulit auram, quam pro more patriae in capite ferre solebat, erat enim ex nobili Notoricum stemmate orta. Fuit autem tantum pretio corona illa, vt ad totius anni viiensem S. Brigitta & filia Catharina totique earum familie stesscerit. Solebat vero Catharina Domino preces oblatu, locum secretum expetere, vt posset liberius Domino cor suum effundere.

XI.

Fuit sane tanta erga proximos benevolentia & commiseratio ne, vt posset ipsa quoque sibi vsipare illud sancti Iob: Ab infancia mea crevuit necum misericordia, nempe erga inopes & morbis affectos. Solebat enim sanctissima mater eius adhuc tenellam secum ad donos hospitalis, & isoconia dicere, & illi ipsa inspectante, miserationum plaga, vulnera & vlerca sine horre, suis manus deuote contrectare, multa quoque ei conferre beneficia, & opinis sermonibus illos consolari: vel filia eius exemplo ducere per omnem etatem eius familiam impendere humanitatis officia. Erant quidem nonnulli, qui reprehenderent piam matrem, quod teneras filias suas ad id genus loca perduceret, veritatem quid ei aduersi accideret ex labore: at illa respondit ea causa se id facere, vt discerent filia seruire Christo in morbis & egenis. Exerte filia eius Catharine materna tum dicta, tum nobilis, tum etiam plebe, sacras illas reliquias deuote excolantes, quas virgo sacra hortabatur, vt posthabitus mundi labentis illecebris ac pompos, celestibus bonis ardente inhiarent. Et multi sane verisimiles sexus nobiles, eius sermonibus permoti, ad meliorem se frugem receperunt. Solebat vero etiam clam noctibus matri in duro paupiri cubanti regem capitis sui supponere, dolens venerabilem donum suum duriter se habere. Et quia animi deuotionem vel maxime impudente mundi & carnis desideria, et tanquam virtus mortis, rursum opere conata est proficere, & ut posset pro modulo suo Christo se conformare, qui cum diues esset, propter nos egenus factus est, & humilitate semper ipsam: paupertatem, & abiectionem vivendi rationem ultra complexa est: mundique calcaris dinitus, voluptatibus, & pompis, immo ipsa quoque proprie voluntatis abdicatione alterius se per obedienciam subiecit, & exilium posthabitus amicorum solatus ipsa patria charitas habuit, vt posset dilectissimo Domino suo & rebus celestibus animi intentionem liberius affigere. Hanc vero eius voluntariani sui subiectioe munificis ille casuarum metum sponsus Christus refusum etiam in hac vita in gloriam communivit. Nam cum aliquando quadam nobiliores Romane matrone petenter a matre eius, ut permitteret ei cum ipsi animi causa extra muros egredi, idque ob illarum insignem probitatem mater annueret, ubi ad vinearum macerias ventum fuit, viderentque matrone botros ultra macerias propendere, rogarabant S. Catharinam, ut illos botros ipsi decerpere, erant nun proceris corporis statura, praeceps alias egregias utriusque hominis

dotes, que eam cunctis reddebant amabilem. Illa vero studio paupertatis iam manicas habebat, attritas & confusas, neque verebatur apud matronas vilis & inops videri. Itaque extendit brachia ut vuas carperet: & ecce matrona illa videbatur sibi sunt brachia eius purpura magni preciis opera. Accedunt igitur pra multa admiratione, tanguntque singule, cernuntque manicas insigni purpura, rutilantes, aitque ad eam: Quis vnuquam crederet, domina Catharina, tanti pretii vestibus vti te voluisse? Ignorabant enim Christum cohonestasse sponsam suam. Testabatur haec familia, que his interfuerat, itemque sancte memoria magister Petrus, eius confessarius.

XII.

Decubuit quandoque sancta virgo, matre adhuc Roma degente, erat tum graui corrupta morbo, petitum ab eius matre eam insuicopiam, quidam nobilis Baro, Ludovicus nomine. Erubuit vero familia, quod vir tantis ad eam in vili lectulo iacentem esset accessus, erat is lectulus straminus: ad caput cervical exiguum: porro operimentum retusum constatum, ac nullius pene pretii. Sed Dominus Iesus, qui sua inopia servorum suorum voluntariam paupertatem maxime illustrem reddit non deficit sponsa sue. Cum enim potensille & opulentus vir multis stipatis ad eam accessisset, videbatur ei lectulus illius aureo & purpureo testis experimento. Stupens igitur dixit famulis suis: Haec domina pauperes ab omnibus putantur, nam saepe ob res necessarias emendas pecuniam mutuo accipiunt. Praestaret illas, tanti pretii purpuram, tantumque apparatum, quem illic vidimus distrahere, quam premi inopia. Inter alias virtutes, quarum celebri opinione apud omnes mirifice redolebat, erga domesticos, & qui eam iniuria afficerent, sancta virgo egregiam semper animi patientiam declarabat. Accurate enim secum perpendit, si quid a nobis bene gestum sit, id facile redigi in nihilum, sicut animus patientia destruitur. Ut igitur solent odores tum latius propagari conuentur: ita haec sancta virgo, iniuria & persecutoribus infestata, praecipuum exhibebat patetiam: haud aliter, quam qui eam afficerent beneficio, diligens eos, a quibus offensa fuisset. Vtrum autem vera quia sit humilitate preditus, tum potest intelligi, si placideferat iniuriam. Praelatissime huius venerabilis virginis patientie testimonium reddit religiosa Deoque sacra virgo Margareta Caroli fratris eius filia: que cum quinquennio ei inseruit, affirmabat se nullam vnuquam impatiens vocem, immo ne signum quidem commoti animi in eis, qui eam lessent, animaduertere potuisse.

XIII.

Annis viginti & quinque cum sanctissima matre sua Roma, & quocunque illa profecta fuisset, permanuit: sacra cum illa loca iniuisens etiam procul in dinervis & longinquis regionibus, Dominicumque ad dienos hospitales, & isoconia dicere, & illi ipsa inspectante, miserationum plaga, vulnera & vlerca sine horre suis manus deuote contrectare, multa quoque ei conferre beneficia, & opinis sermonibus illos consolari: vel filia eius exemplo ducere per omnem etatem eius familiam impendere humanitatis officia. Erant quidem nonnulli, qui reprehenderent piam matrem, quod teneras filias suas ad id genus loca perduceret, veritatem quid ei aduersi accideret ex labore: at illa respondit ea causa se id facere, vt discerent filia seruire Christo in morbis & egenis. Exerte filia eius Catharine materna tum dicta, tum nobilis, tum etiam plebe, sacras illas reliquias deuote excolantes, quas virgo sacra hortabatur, vt posthabitus mundi labentis illecebris ac pompos, celestibus bonis ardente inhiarent. Et multi sane verisimiles sexus nobiles, eius sermonibus permoti, ad meliorem se frugem receperunt. Solebat vero etiam clam noctibus matri in duro paupiri cubanti regem capitis sui supponere, dolens venerabilem donum suum duriter se habere. Et quia animi deuotionem vel maxime impudente mundi & carnis desideria, et tanquam virtus mortis, rursum opere conata est proficere, & ut posset pro modulo suo Christo se conformare, qui cum diues esset, propter nos egenus factus est, & humilitate semper ipsam: paupertatem, & abiectionem vivendi rationem ultra complexa est: mundique calcaris dinitus, voluptatibus, & pompis, immo ipsa quoque proprie voluntatis abdicatione alterius se per obedienciam subiecit, & exilium posthabitus amicorum solatus ipsa patria charitas habuit, vt posset dilectissimo Domino suo & rebus celestibus animi intentionem liberius affigere. Hanc vero eius voluntariani sui subiectioe munificis ille casuarum metum sponsus Christus refusum etiam in hac vita in gloriam communivit. Nam cum aliquando quadam nobiliores Romane matrone petenter a matre eius,

quan-

Legatus fra-
mineus &
viliissimus
apparet au-
ro & pur-
pura oper-
tus.Monaster-
ium in-
greditur.Animi pa-
tentia.Sepulchrū
Dom. cum
matre a-
dit.Obstinata
mulierem
precibus
ad peni-
tentiam
conuerit.Seuero Cru-
cigeros in
Prussia re-
prehendit.Mulieri
que septē
abortus e-
luderat vi-

quantisque miraculis illustrasset matrem eius sanctissimam Brigittam diuersis in regionibus.

XIV.

Cum Lincopiam venisset S. Catharina cum sacrissimis reliquiis, Nicolaus sancte memoria eius vrbis Episcopus obviam processit, idque ritu solemni, cum clero & monachis, populo subsequenti. Pulsabantur campana, resonabant organa, laudes canebantur Deo, qui est mirabilis in sanctis suis, & glorificat honorantes se, vbi ad maiorem adem ventum est, concione absoluta. Episcopum & Canonicos seorsim conuocat Catharina, sua negotia explicat, & ipsum Antistitem cum multa reverentia quibusdam ieiuniis immoderatis admouit. Multo enim tempore ille se incluserat, soli Deo vacans in ieiuniis, vigilis, & precibus, post habita cura pastorali: non quod labore detrectaret, sed quod malitia vixque adeo excreveret in Regno Suedie, vt citra cleri & Ecclesiastiarum diffidencia non posset se murmur opponere domo Domini. Zelus domus Domini comedebat eum, & opprobria exprobrium privilegii Ecclesie occidenter super eum. Sed audito sapienti sancte virginis consilio, decreuit equo ferre animo afflictiones: multumque deinceps veneratus est eam. Tandem quarti serua intra octauas Petri, & Pauli ad VVatstenense monasterium S. Catharina peruenit, & cum ingenti gaudio excepta est. Habita deinde collatione cum fratribus, ad sorores sue sanctissimae ingressa est, cum illis intus permanfura. Ab eo autem tempore caput illius processit, & regulam Saluatoris, quam apud matrem tot annis didicerat, ipsi suo exemplo declarare, multumque abhorrebat ob illis onibus, quia essent a sancta illarum professione aliena. In primis autem detrahatur ob trecenties, que aliena fama morsis venenatis insigunt. Videbant in ea omnes sum fratres cum sororibus exempla totius honestatis & sanctimonie: seruorum in diuinis officiis, in rebus diuis & aduersis patientiam: Post preces horarias solebat cum una sororibus psalterium relegere. Euocabat autem modo singulas, modo vniuersas sorores, & ad regula obseruantiam humanae esse incorporeas.

XV.

Posteaquam reliquie Beatissima Brigitte in VVatstenensi carbio reposefuererunt, multus ceperunt coruscare miraculis, permultique ex diuersis regionibus eo confluxerunt, laudantes Dominum in operibus admirandis, que per eius merita fiebant. Permonuit ea res Regem & Regni processores, miseruntque Catharinam, vt Roma agetur cum Pontifice de S. Brigitte in diuos relatione. Fecit illa, vt iussa fuit & Romanus veniens, omnibus in Romana Curia animos negotio huc promouendo addidit competerit. Venientibus tum ad eam multi Romani nobiles eius preces expertes, memores pristine eius conuersationis. Erat id temporis extra urbem vidua quedam nobilis soror Latini Baronis Romanii. Ea viuebat parum honeste: admonitione crebro a fratre suo Latino & viris religiosis, vt casta viveret, non solum nihil mutata fuit, sed multo etiam magis voluntaria dedit operam. Aegro tandem ab ea Latinus impetravit, vt Roma cum ipso moraretur. Et eo quidem venit cum multo fastu, sed in tantam incidit agitudinem, vt eius salus a medico desperaretur. Tum frater eius per seipsum, & alios prius homines multum admonebant illam vt peccata sua pure confiteretur. Illa animo obdurato semper respondebat, se fatus esset confessam. Rogauit igitur Latinus S. Catharinam, vt veller miseram adire, & intrare ad veram confessionem, plurimum enim de eius sanctitate sibi pollicebatur. Illa vt erat semper ad consolandos agros propensa, nihil derelicit: venit ad languidam: hortabatur vt integre confiteretur, sed schismatis cum recens ortum, multaque aliae eius conatus retardabant. Iam quinquennium Catharina Roma egerat huius rei causam, & sine magnis impendiis: sed cum videret ob schismata cernebatur, ut eius precibus a Domino consolationem obtinerent, nec sunt prefrustrati sua.

XVI.

Expediit is Neapoli, que illic exequenda suscepit, Catharina Romanum redit, & urgebat quidem matris sua in diuos relationem, sed Pontifice Gregorio XI. moriente, non potuit ita faciliter ad effectum perdurare. Itaque totum illud negotium ad Urbanum sextum Romanum Pontificem deuolutum est. Nouerat is Pontifex Brigitte, coram imagine ipsius a Cruce pendentis legerent septies Dominicanam Orationem, & ob reverentiam passionis Christi, & ob reuerentiam paternitatis eius simpliciter fiducia, ipsi indicare non dubitasse. His audiatis, valde illarum vicem dolebat Catharina, & tacite secum legens sem salutationem Angelicam, vt semper erat solita, cum de rebus spiritualibus consulueret, saluberrimum eis consilium impetravit. Primo, vt pure sua peccata confiterentur. Atque enim, ob peccata in confessione celata, plerunque id genus illusiones accidere. Deinde vt nulius pedibus, & abs que linea indutus cum omni humilitate, continuo celo diebus irent ad templum S. Crucis, & ob reverentiam passionis Christi, coram imagine ipsius a Cruce pendentis legerent septies Dominicanam Orationem, & Regni processores, miseruntque Catharinam, vt Roma agetur cum Pontifice de S. Brigitte in diuos relatione. Addebat vero, se quoque licet indignam ex commiseratione libenter pro ipsis Dominum rogaturam. Fecerunt illa Domina, vt iussa erant, & ecce die Octavo revertant ad Catharinam, ingentes Dominum gratias agentes, quod iam liberas essent ab illa impuro demone. Catharina consilii obtemperando. His & id genus alii magna sanctitatis existimatio conciliata est. S. Catharina non modo Roma & Neapolis, sed etiam in multis aliis Italiae & Germaniae regionibus: compluresque afflicti ad eam configabantur, ut eius precibus a Domino consolationem obtinerent, nec sunt prefrustrati sua.

XVII.

Ob schismata cano-
nizatio S.
Brigitte
retarda-
tur.

Roma dis-
cedit S. Ca-
tharinam
perrata a
Pont. Re-
gula S. Sal-
uat.

Expediit is Neapoli, que illic exequenda suscepit, Catharina Romanum redit, & urgebat quidem matris sua in diuos relationem, sed Pontifice Gregorio XI. moriente, non potuit ita faciliter ad effectum perdurare. Itaque totum illud negotium ad Urbanum sextum Romanum Pontificem deuolutum est. Nouerat is Pontifex Brigitte, coram imagine ipsius a Cruce pendentis legerent septies Dominicanam Orationem, & ob reverentiam passionis Christi, & ob reuerentiam paternitatis eius simpliciter fiducia, ipsi indicare non dubitasse. His audiatis, valde illarum vicem dolebat Catharina, & tacite secum legens sem salutationem Angelicam, vt semper erat solita, cum de rebus spiritualibus consulueret, saluberrimum eis consilium impetravit. Primo, vt pure sua peccata confiterentur. Atque enim, ob peccata in confessione celata, plerunque id genus illusiones accidere. Deinde vt nulius pedibus, & abs que linea indutus cum omni humilitate, continuo celo diebus irent ad templum S. Crucis, & ob reverentiam passionis Christi, coram imagine ipsius a Cruce pendentis legerent septies Dominicanam Orationem, & Regni processores, miseruntque Catharinam, vt Roma agetur cum Pontifice de S. Brigitte in diuos relatione. Addebat vero, se quoque licet indignam ex commiseratione libenter pro ipsis Dominum rogaturam. Fecerunt illa Domina, vt iussa erant, & ecce die Octavo revertant ad Catharinam, ingentes Dominum gratias agentes, quod iam liberas essent ab illa impuro demone. Catharina consilii obtemperando. His & id genus alii magna sanctitatis existimatio conciliata est. S. Catharina non modo Roma & Neapolis, sed etiam in multis aliis Italiae & Germaniae regionibus: compluresque afflicti ad eam configabantur, ut eius precibus a Domino consolationem obtinerent, nec sunt prefrustrati sua.

Roma matrona quedam nubilus septem abortus ediderat. Cernens vero se marito ea causa minus gratam, cum tam iterum grauidam esset, supplices adiit S. Catharinam, de cuius sanctitate nihil hostiabat,

valde

Duo alia
eius mira-
cula.
I.

valde exhausta curru vehebatur. Quidam vero ex eius familia somno correptus, è curru decidit inter equorum pedes; porro succedentes morota ad eis costas attrinxerunt, vt via ambulitum dulcere videbatur. In currum autem subleatus, animum Catharina multo dolore affectat. It que sto mere dicebat Angelicam salutationem, & leteor hominis quiescam latus contrahabat. Mox adeo ille restitutus est, vt qui pro doloris aceritate siccari vix poterat, eodem die latus discurrebat, Christum laudans & S. Catharinam, cuius meritum est fuit tenetum ei ritter adeptus. Porro ab eo tempore, quo ab yrbe discessit, corpore caput debilitari. & licet morbus quotidiana cuperet incrementa, at nihile de animi pietate & devotione decedit: nec medicorum voluit uti opera, quippe que toto pectore cuperet dissolui, & esse cum Christo. Deinde in monasterium VV. atlenenferuerat, ab octauis Appost. Petri & Pauli, usque ad Dominica Annunciationis solennitatem, variis continentia exercebatur corporis molestias. Sed quanto erat oratione infirmior, tanto magis animi virtus & robur augescet. Accidit tamen, vt quidam ex simili monasterio ab alto edificio praecepis in ligna & lapides decidere, fractisque dextri lateri ossibus, vix spiritum trahere videbatur. Id ubi illa resciuit, ad monasterium ossium descendit, oratione praemissa saepe tenebat, doloremque omnem ita repente depulit, vt eger, membris consolidatis, statim ad laborem reuersus sit, magnificans Deum, qui talen portestate dedit hominibus.

XVIII.

B. Catharina felicitate in Domino obdormit.

Stella ap-
patens.

Concur-
sus ad eius
obitum.

Miraculū.

ANNO CHRISTI 1382.

VRBANI PAP. VI. WENCESLAI REGIS
anno 5.
Rom. anno 6.

I. Joannis de
Lignano
de P. Vib.
predicatio.

Ioannes de Lignano, hisce temporibus vtriusque iuris Doctor Bononiae excellentissimus, priusquam schisma perniciosum exortum fuisset, predicebat de Urbano: Hic, inquiens, Papam multis habebit aduersarios, inducentes prodictionem

Principatus, retinebat tamen Pontificatum, quamquam cum lite: & qui deberent esse auxiliarios, erunt aduersarii. Aliquod tamen pro ipso adiutorium veniebat ex alto. Ipsi declinabat multoties a proposito suo; habens semper aliquos exos, & insidiantes sibi. Regum eius aliquantulum diuturnum, & non perder Dominum, sed continuo habeturus est amulos. Caudum est ipsi in anno Christi 81. & deinde 5. ipse timebitur: & impedimentum in facto ex ipso erit, non obstante, quod erit bone legis & religionis. Erit valde rigorosus; per semetipsum multa expediet, & consiliariorum mysterio non vietur. Sanus; atque saluus ab infirmitatibus erit. Magna fraudulenta aduersarii laborabunt contra eum; & finaliter cadent in persecutionibus suis, & forte incident in graue infortunium itineris, religionis, vel mortis, inter amicos morietur, & extra propriam terram. Innovabit gesta decessorum suorum, de quo non commendabitur. Non erit bonus eitinerare, licet ipse intendat mediante religione, vel itinere augere regnum: quod non sicut hoc, sed a populo ipsum nescient: & auxiliatores impedit augmentum regni. Cardinales non diligenter, & laborabunt contra eum. Hec Lignanus. Alphonus Monachus, de quo supra diximus, in supravomato tractatu scribit, quod postquam schismata in Ecclesiam erat introductum, cuiusdam in visione dicitur fuit: Urbanus est verus Papa, & sponsus Ecclesie; sed in regimine suo tenet modum, sive modo, apud Crantzum lib. Io. metropol. c. 13.

Factum est, vt omnia que de Urbano isti prae dicieren, ex ordine prouchnerint. Haec tenuis multos anti Cardinalium, quos exauferauerat, perperus est aduersarios. His parum fuit legitime electum delerius, & alterum exaduerso illi opposuisse; nisi etiam per fraudes & dolos, Regna & Principatus ab eo proditione auerterent; nec non insidiantes vita illius clam & propalante submitterent. Praeter haec que superius narrauimus, Populū Romanum concitauerant, vt armatus pateret Palatium, minis & extra ordinem terroribus extorqueret volens tum libertatem, tum auctarium libertatis scelerum impunitatem. Id nisi impetraret, dicebant, omnia se subuerstros. Hos vbia dividit aduentare tumultuantes, Urbanus animo infracto iussit sibi ad ingressum atrii, Pontificiam cathedram preparari, portaque Palatij reservari: ac vestes Pontificiales indutus, sacra tiara caput refulgens, crucemque manibus tenens, confidit, primisque magna stipante & à tergo virginem turba ingreslos, Christi illis verbis, Quem queritis? adeo perterriti, vt muti & immobiles substiterint, prementes quæ à tergo retinuerint, vel qui truculenti aduenerant, pacati redierint; pauci illius verbis, & reuertentia aseptus Pontificis conterrati. Crantz. cap. 14.

Thomas VV. alingham in Richardo II. rem vt acciderat, paulo copiosius narrabatris verbis. Romanus tempore editio & inquieti, insurgere contra Papam & Cardinales cuperunt, & tantum terrorem Cardinalibus incisissent, vt pene fugerent viuueri, vel dueritula queren & latebras, quibus saluari posse a facie furoris, indisciplinate & crudelis plebi. Sed Dominum Papam in sua infirmitate confidentem & in adiutorio altissimi sperantem, non plebs armata, non clanos horribiles, non discursus inordinatus vulgi perterruit, quin confidenter assumpta cruce tua manibus egrederebat ad eos, bruismodi verba faciens ad eosdem: Quid est, inquiens, filii? quid molis in? quid subiecte nimini amicos vestros? Quid in vos peccavit Collegium Fratrum meorum? Quare exaristira vestra in eos qui me diligunt? Aut certe si me queritis, cur moramini caput meum tollere? Ecce caput meum in manibus vestris est; si placet tollite, vt pax reformetur: si tamen hoc opus habetis. Videntes Romanus tantam viri constantiam, tanquam telo trabali percussi, cuncti protinus corruebant in terram, indulgentiam flebiliter implorantes decommissos, & paternam benedictionem humiliter postulantes. His dominus Papa, eleuata manu benedictionem impetratus est, monens vnumquemque cum pace ad propriam reare, & a talibus tumultibus & seditionibus in posterum temperare. Quipatrem muniti inibus obtinuerant, de positam non sine grandim miraculo sue frictatis malitia, ad propriam reuersi sunt.

Non minus grauia imminabant Urbano, à Gallis, quorum Rector Ludouicus Dux Andegauensis, à Roberto antipapa Rex Siciliae & Hierusalem renunciatus, & Regno quarendo, & Urbano in ordinem redigendo, ingentes copias Romam, & in regnum Siculum trahebat. Tantas fuisse affirmat Leonardus Aretinus, in eo quem de rebus huius sui temporis commentatio scripsit, vt non facile maiores

transf-

IV.
Ludouic.
Andegau.
contra Ur-
ban. cona-
tritus.

III.

Visio de
Urbani.

II.

Urbani im-
perterritus
animus.

V.

Ioanna Re-
gin. infec-
tus obit. &
contentio
inter Car.
& Lud. de
Reg. Sicil.

VI.

Obit. Lud.
Reg. Hung.

VII.

Carol Du-
rat. Regn.
Hung. af-
fectat. &
qua inde
reuta.

1382.

transisse Alpes quisquam meminisset. Equitum enim circiter quadraginta millia habere in exercitu cerebatur; numerus peditum incertus est. Bernabonem Mediolanensem Principem, Romano Pontifici infestum, in societatem bellum traxit, commeatu & pecunia, aduersus V. banum & Carolum ab eo adiutorum. Multi alii qui Ioanne Regina casum doluerant, Ludouico se adiunxerunt, copiaque illius auxerunt. Qui societatem belli detrectarent, aut pecunia multari, aut in vincula abduxi, in protestatem peruidentis veniebant. Iohannes Episcopus Aretinus, & pater Leonardi, vnam illo puer, ac permultis ciubibus intercepimus, carceris molestias perpessus est. Florentini neque Ludoticum, neque Carolo, luppetias & societatem per Ora-tores flagitantibus, quicquam certi in praesens responderunt; sed Legatos postea misserunt, qui excusarent, & officia explerent. Urbano Pontifici pecuniam postulauit, & domi reliquerunt. Irruunt premissarij, cum nonnulli militares, virgines ac pueros periuerant, veteros repleuerant, & præda facta abiuerant, aliubi gravatari. Parres & mariti reuertentes, vxores, filios, & filias, quæ à milite viciatas accepissent, gladiis subiiciebant. Dum haec agebantur, timuit Urbanus, ne regnum Siciliae Carolus omnino amitteret, & Ludouicus illud affutum perderet. Itaque Maiorine, Pontificatus sui anno quinto, Roma contagione vexata discessit; nec quicquam dissidentibus sex vel septem Cardinalibus, qui pericula imminentia proponebant, & ne se, atque sacrum collegium in disserimen adduceret, obsecrabant.

Fraudem subesse existimat Urbanus; & à Carolo, qui pactis iureuando firmatis non satisfecerat, subornatos esse. Enimvero, statim atque is regno Neapolitanum potitus fuisset, Bartholomeum Mezaucam Bononicum, tit. S. Marcelli, F. Nicolaum Carracidum Dominicanum, Neapolitanum, tit. S. Cyriaci, F. Ludouicum Donatum, Venerum Minoritam, tit. S. Marci, Cardinales Legatos, Pontifex, ad Carolum miserat, qui pactorum admonerent, & Capuanum Amalstanumque principatum, Francisco Butillo ex fratre nepoti, prout conuenierat, postularent. Reliquum erat, vt pro imperio suo, nec suo sibi pugnaret. Misit ad Carolum, ut sibi cederet illo, ab Regina Ioanna dono dato: parceret decreto Clementis; ab eo enim se Regem crebat. Respondit Carolus, ius non suisse Ioannam, sive regni fraudare reliquam sobolem Caroli primi Siciliae Regis, à quo ipse sit oriundus: nec penes Clementem esse arbitrium dandi adimendue Regni; cum non esse verum Pontificem, sed Pontificis hostem: Pontifici Urbano, id potestatis iurisque esse, Regnum Siciliae conferre, auferreque: sibi ab eo collatum; ab Ioanna, iustis de causis ablatum esse.

Decessit interim id temporis Ludouicus Hungariae Rex, cum maiorem filiam Mariam, in spem Regni Pannionum, Sigismundo Caroli IV. olim Imperatoris filio, Wenceslai Romanorum Regis fratri despondisset. Eliabera Regina superstes, vii iudicium fecuta, vt gener adolescentulus regnaret, elaborabat. Persona pars militaris Procerum, viro ætate rebus administrandis maturet, ut parenter, Carolum Duratium, recenti rerum gloria bello Italico gestarum splendentem accersebant; vno iam regno virtute parto non apernandum visum, ad alterum sibi fore non inutilem sperantes. Carolus, Pannionis magis quam Italicas rebus addicetus, Hungaricum Neapolitanum Regno preponens, discessum cogitabat: nec interim qua ratione, Siciliae adeptam possessionem, tam ab interno, quam ab externo hoste in columem seruare expendebat; aut quomodo conditionibus Urbano Pontifici, & Ecclesiae Romanae satisfaceret, secum reputabat: quinim, in partem suam aliquos purpuratorum, artibus quibus potius potentissimi traxerat: vt Urbano retraherent, siis, vel proficationem in regnum Siciliae pararet, vel abitumentem remorari statueret. Non latuere ista omnia Urbano. Itaque vbi & apud suos, plus inquietatem quam aquitatem praestare, & Carolum neque regnum seruare, neque conditionibus iureuando stabilis stare velle, sed proditione & fraudibus omnia constare intellexisset, maxime cum Regni commotionem, in quo

Viuebat id temporis, Iacobus Baucus, Dux Andriae & Margarita Tarentina filius: ac Ottone Brunsuicano in carcere comecto, principatum Tarentinum, quo illum Ioanna Regina extera, armis receperat. Cognitione attingebat Carolum Regem, ducta in matrimonium Agne-te, so-

IX.
Caroli in
Vib. fure-
tis securia
aduersus
cōlang. &
affines.

te, sorore Margarita Reginæ, natu maiore, nepte Ioanna; ad quam potius, quam ad Margaritam regnum pertinere affirmabat; & prater hæc, Imperatorem le Constantino-politanum iure olim Bauciis quæsto scribebat. Ad hunc Vrbanus, iam à Carolo proritatus, cum Regnum transferre destinaret, Rex tanto magis, tum à Mezauacca, tum à Sancteuerinibus, sollicitatus, Pontificem vehementius exercari capiebat: atque interim vi aenulum Regni Baucium subnoveret, Agnetem ciuius uxorem, & Ioannem Duxem Duratij in vincula conseruit; dubio procul, & ipsi Iacobu in vincula iniecisset, nisi se Tarentum fuga receperisset. Ne etiam Ioanna Reginæ adhuc in hunc annum superstes aliquid turbarum occasione sua excitaret, eam extinxit: cui aliquis inscripsit:

*Inlyta Parthenope iacet hic Reginæ Ioanna
Prima, pr. us felix, mox miseranda nimis.*

*Quan Carolu genitam multauit Carolus alter,
Quamortu illa virum suskulit ante suum.*

M. CCC. LXXXII. xxii. Maii. v. Indict.

Agnes quoque soror Margarita Reginæ, ad 15. diem Iulij, in carcerebus diem clausit extremum: Ioanna Duce Duratij altera sorore, in angustius ergastulum in perpetuum coniecta, conclusaque. Periclitabatur maiorem in modum, propter Procerum dissensiones hinc inde exortas Regnum Neapolitanum, ab hostibus quoque Gallis non minima iam ex parte peruersum, atque vastatum. Cui, ne in manus omnino Ludouici Andij veniret, opem ut ferret Vrbanus, etiam ex hac causa Neapolim properabat: maxime quod à plurimorum Principum familiaritate speraret, se facile posse & hostem externum profigare, & domesticos morus componere, & Carolum aliquando ad officium reuocare. Leonard. Aretinus de rebus sui temporis. Summont. lib. 4. de rebus Neapolitanis. P. Emil. de rebus Gallie. Ciacconius ex Ms. Vatican. de rebus Sicilie. Crantz. Metropol. lib. 1. c. 15. 16. 17. Nien. lib. 1. c. 27. 28. Collenetus lib. 5.

Sollicitudo Vrban. pro Regno Neapol.

X.
Lud. Hug.
Reg. laudes & obitu.

Inter hec Ludouicus Rex Hungariae, ad 13. diem Septembri, Tirauia, quo Conuentum Vngaris edixerat, vitam finiuit. Mortem eius Cometes prænunciavit. Fuit is moribus ita temperatis, ut foris bella acriter & excelsa animo gereret, domi placabilitate & iustitia pacem coleret; virilique prudenter & animi moderatione singulariter esset; in contumaces seuerus, in supplices clemens, maleficio iuxta ac beneficio supercarerit se non patiebatur. In viros doctos fuit propensiō. Nam & ipse studia bonarum litterarum atque arrium libenter coluit, nec quicquam viris litteratis inconflitis solebat aufcipiati. Pictatis acque Religionis ita fuit obseruans, ut non in postremis duceret, Iudeos, & Cunos fallorum Deorum cultores ad christianam fidem adducere. Quodin Cunis quidem affecitus est, Iudeis autem cum neque minis, neque præmis propositis persuadere posset, omnes proscriptis Plebis non minorem quam nobilitatis curam gessit. Itaque nonnunquam dissimulato habitavicos & oppida perlustrauit, ut cognosceret, quid de publicanis & exactoribus, iudicibus & magistratibus suis, ac de se denique vulgus hominum assentandi nescium sentiret, multaque ex huicmodi sermonibus in se suisque castigauit. Rebeller Vngaris Bulgaros, Bosnenes, Serbos, Croatas, Transalpinosque ad officium rediuit. Valachiam, siue Moldauiam cum Bogdano Palatino in clientelam accepit, multis victoriis & in Dalmatia, & in Italia clarissimus. Diu Deipara deuotissimus, duas illi ædicularas Regiom sumptu constiuit, ac ingenti donatio excoluit, in Aquigrano alteram, alteram in Cellis. Pauli primi eremiti cenobium excellentissimum, in Nozthre, & aliud Carthusianis in Leueldo edificauit, magnificeque donauit. Exemplo quoque suo multis ex Anilistibus, Optimatibus & Nobilibus ad pietatis diuina officia invitauit; qui ne à sui Regis magnificencia degenerarent, per se suosq; templadonaque dicarunt. Quare prater omnium opinionem, religio in Vigilia maiorem in modum amplificata, & vñq; adeo propagata, ut plus tercia regni parte in dinum vñm possideret. Nonnullos populos, Tartaria feritate ac ritibus infectos, ad veram fidem adducere impensisque studuit, & spe sua nequaquam fructuatus, adductos, immisis eo sacris declamatoribus religionis Magistris, quantum in

se fuit, diligentissime confirmauit. Ad rectam quoque fidem Patarenos in Bosna conuerit, qui variis erroribus implicati, in desperitam impietatem inciderant: qua quidem in re Peregrini Boilenensis Episcopi, viri profecto sanctissimi opera vñs est. Quinetiam in Sclavonia, & in ea quidem regione, quam Lipnam nunc appellant, quum multis depravatis opinibns esse intellexisset, quibus Sacerdotes ex Diu quondam Hieronymi institutione sacra ministrabant, ad veram sapientiam reduxit. Priuilegia populorum, immunitateque seruitur. Sacrarum ædium & personarum iura nunquam laesit. Provincias, quas in Christi fidem afferuit, omni liberalitatis officio sibi conciliavit, in omnes demum, vel maxime in calamitosos & miserabiles pius & munificus, tyranni notam morte diligentius praecauit. A comitate ac clementia, pater patriæ, regni custos & propugnator dicitus, ad extreum, à gerendarum rerum molestiis ad diuinam contemplationem se reuocauit, quantumque in se fuit, Sanctorum Patrum confuetudine vñs, perpetuae salutis incubuit. Marinum Antalphitanum, Archicishopum Tarentinum, tit. S. Pudentiana Cardinalem Legatum Vrbani VI. de rebus grauissimis Ecclesiæ Romanae, pro salute Italie perorantem, extremo viteanno, quæ par est reuerentia audiuit, ac vires omnes adiecit, vero Pontifici aduersus hostes tuendo, ornandoque. Cromerus de rebus Polon. lib. 13. Bonfinius de rebus Hungariae dec. 2. lib. 10. Ciacconius in Vrbano VI.

XI.
Mors &
succes-
sio
memora-
bilis quo-
randam
episcoporum
in Po-
lenia.

Ludouic.
Episc Bamber-
genensis.

Fridericus
Ludouici
in Archiep.
Magdeb.
succellor.

XII.

gnomento Crepidio, Boleslai Oppoliensium Ducis Vinaldislai fratri filius, adolescentis admodum, factus est. In vertroque Vrbanus Ludouico Regi petenti gratificatus est, vt in schismate, quo tunc Rom. Ecclesia distrahebatur, fauorem eius sibi retineret, & bene merenti gratiam referret. Cromerus lib. 13.

Non omnino dissimili morte hoc anno extinxetus est, quemadmodum & Zanissi, Ludouicus Archicishopus Magdeburgensis, quemadmodum narrat Paulus Langius monachus, in Chronico Citizeni. Hic ob altitudinem stemmatum elatus, plus seculi vanitati, quam diuino cultui mancipatus, contra Pauli Apostoli monita, in omni apparatu, vita & moribus suis huic se mundo conformare studuit, conuersatione sua rotunda & tumida, populo non salutem, sed viam perditionis monstrans, cum ipse palam & inuerecunde ea patrare haud formidat, a quibus suos subditos retrahere debuerat; spectaculis vanis, lusibus atque choreis intentus, Dei offensam & commissorum scandalum minime timens, nec illud terrible B. Gregorij de Pastoriis dictum animaduertens, que dicit, *Pralatus tot esse mortibus dignos, que exempla perditionis in suos linquunt.* Tandem omni prorsus Dei timore expulso, more suo, diebus larubibus, tempore videlicet carnis priuji, secularibus se conformans, cum eisdem & curritare, & tripudiare, ne dicam, delirare coepit, ac secunda feria post Dominicam *Ego mihi tempore prænarrato Bacchanali celebrando, magnam nobilium virginum & matronarum choream in Calvi opido institui;* ubi cum eodem die vñque in noctem choreis productis interestet, repentina super eum irruit calamitas, & ut scriptum est, extrema gaudii luctus occupauit. Subito enim clamore & tumultu super incendio fortuito exerto Episcopus perterritus, ipse primus omnium cum ea quam manutenebat fugam iniit; quem ceteri terrore pari percussi insequentes, in desculpi porrecto pondere & perfura virginitum se gradibus contractis, Episcopus infra cadens post & super se cadentium impetu & ruina oppressus fuit penitus & extinxetus. Et implatum est in eo etiam corporaliter, illud sancti Augustini dictum; *Quantus status altior, tanto & casus gravior.* Et ita conuersa est cithara in lacum, & vox lamentum in lamentum: cum mundus fallax, qui suis amatoribus per tempora longa pollicebatur prospera & lata, illis subitanam cladem & inprovisam calamitatem accelerauit.

Nescio an idem sit Ludouicus, Episcopus Bambergensis, de quo MS. apud Nicolaum Serrarium, qui eundem esse existimabat haec recenset.

Ludouicus Episcopus Bambergensis, octenii litigio pro Archicishopatu Moguntiensi completo, cum in chorea quadam, insolentius, quam suis statu reuerentiam decuit, ager, viuis igne, sicut dicitur, calcifi comburitur. Contraversiam Ludouicu, cum Adolpho Nassau. Colligi Moguntini suffragiis ad Archicishopatum designato habebat deponiticia sede afferenda. Adolpho apud Romanos Pontifices fama impedimenta fuerat, que vñque pernagata, autore toxicum quo Ioannes Lutzeburgius, S. Pauli Comes, Archicishopus Moguntius interierat, illam esse crebat. Quapropter neque prius, neque competitore sublato, à Sede Apostolica pallium petere voluit, à morte Ludouici hoc vñs preterextu, quasi ignoraret, quis, an Vrbanus, an Clemens, esset verus Pontifex. Hoc cauillo ludens, à neutrō sublato, concordia quererūt, certus confaret, hinc, & non alium esse verum Sedis apost. antistitem. Moguntiacum lib. 5.

Ludouicus Pontifici Magdeburgio, ipsis Bacchanali diebus de gradibus scalarum precipitato, & postridie extinto, Fridericus Antistes Merseburgius succellor. Hinc, cum omnes alij iuramentum fidelitatis præstissem, Magdeburgenses & Halenses recusarunt: parentiam pallii fratentes, quod is à Pontifice Romano nondum accepisset. Non diu in ea possesso fuit Archicishopatus, cuius confirmationem ad Vrbano obtinere contempsit. Aliquot post menses, succellorem accepit Albertum Quernfurdi, à Pontifice Maximo accepto pallio confirmatum. Præcessit mortem Friderici cometes, circa festum S. Martini, toris 14. diebus conspicuus. Author rerum memorabilium Saxoniae vñcives & lib. 2.

In Anglia, Wilhelmus Courtneius, Canthuarien-

sis Archiepiscopus designatus, eam Pontificis Romani in conferendis Ecclesiasticis dignitatibus prærogatiua non contempsit. Thomam Cheyneum militem, & Ioannem Trefnauium ad Vrbanum Oratores miserat, qui pallium Archicishopalis potestatis insigne imprestarent. Postulationi detulit Vrbanus, & pallium de corpore Principis Apololorum ex more prisco defumprum, Wilhelmo transmisit. Istud Cheyneius, Londinensi Episcopo, Sedis Apostoli commissario, qui imponeret, primum in manus deedit: Episcopus vero, ad festum diem Maij, adstante Cleri populi corona, Archicishopo in Sacello Croidonio fedenti, solita ceremonia id tradidit. His ritibus solenniter peractis, Wilhelmus in Archicishopali administratio ita processit: Balitos Canthuarienes, qui laicapo testate adulteria, & huiusmodi crimina, quæ à Prælatis eant corrigena, vindicabant, Ecclesiastica censura compescuit. Cleri Synodus, Londini in Fratrum Predicatorum cœnobio habuit. In ea plurima Ioannis Wicleff dogmata & commissorum scandalum minime timens, nec illud terrible B. Gregorij de Pastoriis dictum animaduertens, que dicit, *Pralatus tot esse mortibus dignos, que exempla perditionis in suos linquunt.* Tandem omni prorsus Dei timore expulso, more suo, diebus larubibus, tempore videlicet carnis priuji, secularibus se conformans, cum eisdem & curritare, & tripudiare, ne dicam, delirare coepit, ac secunda feria post Dominicam *Ego mihi tempore prænarrato Bacchanali celebrando, magnam nobilium virginum & matronarum choream in Calvi opido institui;* ubi cum eodem die vñque in noctem choreis productis interestet, repentina super eum irruit calamitas, & ut scriptum est, extrema gaudii luctus occupauit. Subito enim clamore & tumultu super incendio fortuito exerto Episcopus perterritus, ipse primus omnium cum ea quam manutenebat fugam iniit; quem ceteri terrore pari percussi insequentes, in desculpi porrecto pondere & perfura virginitum se gradibus contractis, Episcopus infra cadens post & super se cadentium impetu & ruina oppressus fuit penitus & extinxetus. Et implatum est in eo etiam corporaliter, illud sancti Augustini dictum; *Quantus status altior, tanto & casus gravior.* Et ita conuersa est cithara in lacum, & vox lamentum in lamentum: cum mundus fallax, qui suis amatoribus per tempora longa pollicebatur prospera & lata, illis subitanam cladem & inprovisam calamitatem accelerauit.

Thomas Walsingham, de Wicleff erroribus & progressibus, paulo accuriosus narrabat, que adiungo.

Adversarius, ait, *fidei christiane, heresarcha recordationis execrabilis Ioannis Wycleff, sufficiens per se tam maiores quam minores regionis incolas suis nequam adjunctionibus, statim damnabilis opiniones modo per se, modo per sequaces suos, modo scriptis, modo predicationibus, per totum tempus istud dilatare contentit.* Et quia minus satisfaciebat eius affectus, predicationibus in vulgariter exclarificiter declamat erroris diuulgare, scriptis ad Dominos & Magnates, qui circa festum S. Ioannis ante portam Latinam, Londonias ad Parlamentum fuerint coadiuvari machinationes nouas, quibus eos posse allire & in errorem trahere. Huiusmodi, in eius schedula, erat verborum prescriptio.

1. *Quod Rex, aut regnum nulli fidei vel Prelato obediat, nisi de quanto ex fidei scriptura sonat, in obedientiam Iesu Christo.* Patet: quia aliter proponetur Christo in obedientia Antichristi. Omnis enim obedientia que non fit Christo, fit Antichristo. quia Lucas 2. Qui non est mecum, &c.

2. *Quod nec Curie Romane, nec Aunionice, nec alicui exterem emititur regni pecunia, nisi doceatur hoc esse debitum ex scriptura Sacra.* Patet: quia aliter foret rapina lupi apud quem Christi, Mattheus dicit, esse à fructibus cognoscendum.

3. *Quod nec Cardinalis, nec alius habeat fructum Ecclesie, vel præbenda de Anglia, nisi vel rite resident, vel occupetur legitime in causa regni a proceribus rationabiliter approbata.* Patet, quia aliter non intraret per Christum sed aliunde ascenderet, ut Antichristi discipulus, & per traditiones feculi tangquam latro prediceret regnum in subiectis pauperibus, sine equivalentia pecunia recompense.

4. *Quod Rex & regnum tenetur defruere Regni proditoris, & suos a fratribus iniurias defendere.*

5. *Quod regni communitas non oneretur t. alligis insuetis, antequam totum patrimonium quo Clerus dotatur deficit.* Patet, quia omnia ista sunt bona pauperum, charitate expontia ad eorum regiam, viuente Christo in perfectione primaria paupertatis.

Canthua-
riens. Ar-
chiepisc. in
Anglia, pal-
lium ab Yr-
baio pe-
tit.

Wicleff
dogmata
damnat, &
in eius le-
quaces po-
testatem
suum exer-
certer.

XIII.
Wicleffus
& eius im-
pia dogma-
ta.

XIV.
Aliæ Wic-
leffii op-
niones.

6. Quod quocunque Episcopo vel curato dotato de Anglia, in contemptu Dei notorie incidente, nedum licet Regi, sed teneatur sua temporalia confiscare. Patet: quia aliter regnum postponeret Christum, Regi Domino temporali, plus ponderans huius quam illius contemptum.

7. Quod Rex nullum Episcopum vel Curatum, in principiis suo ministerio seculari. Patet: quia tam Rex, quam Clerus, foret proditor Iesu Christi.

8. Quod Rex nullum propter moram in excommunicatione incareret, antequam secundum legem Dei mortalia doceatur esse illicita. Patet: quia sepe multi excommunicantur improinde. Vnde secundum legem Dei & Ecclesie non debent excommunications perpetuas tolerare, nec incarcerationes hominis eos autorizare.

Prater has propositiones, ut magis periculosis auditores suos traheret Wiccleffus, scriptis eodem tempore & publicauit alias conclusiones, ab omni Ecclesia anathematizandas, & sunt istæ.

1. Substantia panis manet post consecrationem; & substantia panis post consecrationem est corpus Christi.

2. Deus de potentia sua absoluta non potest facere, quod in Sacramento altaris efficit accidentia sine subiecto.

3. Deus dubet obediens diabolo.

4. Papa plus tenetur Imperatori, quam econseruo.

5. Omnes Monachi de ordine sancti Benedicti, noleant labore manuum victum acquirere, non solum ab ordine S. Benedicti, sed quod verius est, à discipulatu Christi sunt apostate.

6. Nullus est Dominus, nullus Episcopus, nullus Prelatus, dum est in peccato mortali.

7. Si Ordines Fratrum efficiunt certi, & in Christo fundati, non quererent confirmationem a Papa.

8. Vbi leges humanæ non fundantur in sacra Scriptura, subdit non tenentur obediens.

Has execrabilis delirations posuit Wiccleffus ea vice, & ad damnationis sua cumulum, aliquot apostatas de Fide Catholica pessime sentientes, ad eas & alias periculissimas predicandas misit. Inter quos erat quidam vulnus & habitus præferens eremita, in vestimentis quidem ouium veniens, sed intrinsecus erat lupus rapax. Hic à Wiccleffo emissus, Dominica in ramis palmarum abominationes infra scriptas publice apud Leycestriam predicauit.

I. Conclusio.

Quod homines qui dimittunt audire verbum Dei & Euangeliū prædicatum, propter excommunications hominum, sunt excommunicati, & in die iudicij traditores Dei habebuntur; & etiam illi, qui dimittunt prædicare propter talen excommunicationem.

II.

Excommunication, que datur ad impediendos homines audire verbum Dei, excommunication Antichristi est, & non christiani.

III.

Quod nullus Prelatus debet excommunicare aliquem, nisi prius fecit ipsum excommunicatum à Deo. & si quis aliter aliquem excommunicaverit, ipse est excommunicatus & hereticus.

IV.

Nullus debet aliquem excommunicare, nisi ex charitate, & pro salute animæ sua.

V.

Prelatus excommunicans Clericum, qui appellat ad Regem & consilium Regni, eo ipso est traditor, Dei, Regis, & regni.

VI.

Prelati Ecclesiæ acquirunt beneficia super aurum, & sic sunt Simoniaci & heretici.

VII.

Contra antiquam & nouam legem est, quod viri Ecclesiastici habeant possessiones temporales.

VIII.

Nunquam erit bona pax & plenaria in regno ipso, quoniam temporalia ista viris Ecclesiastici non asseruntur, & ideo extensis manibus rogabat populum, ut vnuquisque in ista materia adiuuaret quantum posset.

IX.

Quod viri Ecclesiastici dummodo vixerint in diuinitate & vol-

7. Item dicitur, sicut iam viuitur, sunt inhabiles ad orandum pro populo, pro quo sine principaliter fuerant ordinati.

X.

Si Rex haberet in manu sua temporalia Ecclesiasticorum, non oportet eum tunc accipere tallagia, nec communiam regni fiscaliter.

XI.

Beatus Paulus acquisitus victimum pro se & discipulis suis, suis manibus, & sic deberent Religiosi manibus suis laborare, & non publice mendicare.

XII.

Quod si iste noua secta, que quasi hesterno die venerunt, asserunt vitam suam perfectiore, quam religionem Christi communem & Apostolorum, volunt facere Christum fatum.

XIII.

Quod Sacramentum Altaris post consecrationem est verus panis, & verum corpus Christi: & illa rotunditas que videtur, & albedo, & huiusmodi, sunt panis. & haec est sententia Apolloni, Doctorum antiquorum & Sanctorum, & in ista materia Doctores novelli, vel contradicunt inter se, vel non dant sufficientem huius Sacramenti descriptionem.

XIV.

Religiosi predicantes, qui nolunt dicere populo & scribere veram descriptionem huius Sacramenti, & fidem fundatam in Evangelio & sacra Scriptura, sunt excommunicati & heretici: & si quis talibus elemosynam sitam dederit, ipse est fautor illorum, & cum ipsis excommunicatis; & quod Fratres recedantur Fidem suam dicere de Sacramento Altaris. Pro confirmatione autem omnium dictorum suorum affirmanit, quod hec est fides, quam debent habere ex Evangelio, & dictis Apostolorum: & si quis oppositum ipsis dicere vel predicaret, nullo modo ei esset credendum. Haec & multa alia errore & scandalosa, in detrimentum Ecclesiæ, & Fidei Orthodoxæ, idem leminatorizante publice prædicauit. Nec sufficit huic diei malitia sua, nisi etiam iterum apponatur in die sancto Parascheue prædicare nequitiam inauditam in eodem loco, Recolibus Ecclesiastium non valentibus prohibere eum ob fauorem popularem, qui libenter & audiebant, & se periculo malebant expondere pro eodem, antequam vel prohiberetur prædicare, aut quicquam contra eum per viam iuris tentaretur. Reuera loquebatur eis placentia, & quicquid proferre noverat in derogationem Praælatorum, detractionem magnatum, que vulgus commune solerter audire, lingua protulit venenata: captans per singula sermonis sui fauorem, laudem quoque vulgi, callide commentis talibus decipiens & seducens populum imprudentem. Vnde postea contigit, cum Episcopus Lincolniensis eum correxisse parasset, & facultatem prædicandi ei tulisset, turba saepe adeo deterrabat Episcopum, vt nihil auderet agere contra eum. Ad notitiam igitur posteriorum, vt cognoscant quantum nostris temporibus prævalueret inimicus, atque impune fuerit debaccharatis, conclusiones, vel potius abusiones, quas in die Parascheue vbi supra proclamauit, huius paginae inferemus.

XVII.

Archiepis-
canthuar,
preparata
ead enor-
mitates
itas rolle-
das.

XVIII.

Aliæ abo-
minanda
conclusio-
nes.

Notantur
grauiores
errores.

1. Quod substantia panis materialis & vini maneat post consecrationem in Sacramento Altaris.

2. Quod accidentia non maneat sine subiecto post consecrationem in eodem Sacramento.

3. Quod Christus non sit in Sacramento Altaris identice, vere, & realiter in propriâ presentia corporali.

4. Quod si Episcopus in peccato mortali existat, non ordinat, non conficit, nec baptizat.

7. Item idem dicitur publice & expresso in predicatione sua coram Maiore Leycestria & multis aliis, quod Deus nunquam constituit Missam celebrari: & quod bonum efficit in temporibus, ut pauciores Missae celebrarentur, quam celebretur.

8. Item dicitur publice & expresso coram Vicario de Fushy, Decano de Hofecote & multis aliis in predicatione sua, quod quinque Parochianus dans decimas suo Curato, sciens ipsum in mortali peccato, vel tenere aliquam mulierem suspectam publice vel occulte, quod ipse consecratus decimas huiusmodi Curato suo, manuteneret ipsum in peccato suo huiusmodi, & est particeps criminis eiusdem.

9. Item dicitur, quod sacri canones, sunt traditiones humanae.

10. Item idem Willhelmus dicit publice & expresso in predicatione sua Leycestria, quod scit bene, quod istud quod tractabatur in altari fuit Corpus Dominicum; sed (vt afferit) scit plus dixisse de ista materia si volueret. & si per huiusmodi verba sua per eum prolatas, nequiter & perplexè indicata simplici populo christiano, eosdem Christi fidèles fecit per sua erronea dictiona multipliciter deuiae, & de Fide Catholica desperare: & quod dexterus est, omnes laicos de ipsa patria à tramite iustitiae & veritatis quasi penitus declinare; Diacestano, vt reuelimus, praे timore turbæ, cui sermones illius seductoris quam maxime complacuerent, contra eum agere non audente. Fuerunt eodem tempore & plures alii, huius nefanda doctrina sequaces & discipuli, qui ista, & plura alia magis enormia prædicauerunt, non in quibuscumque villis aut ciuitatibus, sed in ipsa viuenteritate Oxonie, profectis diebus: Cancellarius pro tunica Magister Nicolaus Hertford, acerminus sectator Ioannis Wicleffii, & quidam Canonicus Leycestria, & alii qui non ascenderant per ostium in ouile scholarum, sed alii unde potestate magnatum contra Fratrum suorum & Abbatis proprij voluntatem; hi omnes, & plures alii eorum complices, peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec abscondentes. Nec sufficit in scholis male sentire de Fide Catholica, aut de ceteris in quibus errabant arriculis, nisi publicis prædicacionibus traheant in sua prauitatis deuum Christi fidèles. Ex quibus ille Canonicus Leycestria, vt pateret, quam imperfecte viuendi normam didicisset ex Doctrina Sanctorum, in quadam prædicacione sua afferuit, se columno suum laudare ordinem, ex hoc quod ceteris ordinibus erat propior & conformior vita seculari, qui ut erat in ceremoniis propriis, operabat ut etiam in habitu esset conformis; hocque uniuscum eis deesse ad gradum perfectionis afferuit, quod in habitu à secularibus essent disformes. Itaque Monachorum & calitorum Religiorum vitam, imperfectionem esse dicebat, quod plurimis obseruantis astringerentur.

His clamoribus excitatus Dominus Cantuariensis Willhelmus Courtney, vt erat vir (vt creditur) spiritu Dei plenus, non pauci est tantas nequitias, libertas habens possidere, sed mox atque erat in Christum Domini confidatus, vt doceret sibi non iustitiam Phineas, sed facultatem haec tenus defuisse in refrenandis animis ruentibus & infractis, conuocatis Fratribus suis Suffraganeis, transiens de malitia temporis, conquestus est de filiis proditiois, qui sinu matris Ecclesiæ foti, conabantur discerpere matrem suam. Tandem post tractatum habitum, auditis quorundam superista sententiis, deliberauit apud se, vel tot enormitates ad rectam regulam retorquere, vel caput exponere pro Dei causa. Primum itaque dispositus, adhibitis quibusdam Episcopis, qui post Baalim non abierunt, & pluribus sacrae paginae professoribus, diversitates leprosorum, quibus resperge erant oves ertatice: & diligenter inspectis opinionibus infirmis, inter lepram atque leprosum discernere. Igitur allata fuerunt in medium tantæ feeditatis vlerca, manibus Pastroris palpanda, eiusque ministerio anathemis ignibus consumenda: que seorsum singillatim ponemus, prout damnari meruerunt.

1. Quod substantia panis materialis & vini maneat post consecrationem in Sacramento Altaris.

2. Quod accidentia non maneat sine subiecto post consecrationem in eodem Sacramento.

3. Quod Christus non sit in Sacramento Altaris identice, vere, & realiter in propriâ presentia corporali.

4. Quod si Episcopus in peccato mortali existat, non ordinat, non conficit, nec baptizat.

5. Quod si homo fuerit debite contritus, omnis confessio exterior est sibi superflua atque inutilis.

6. Pertinaciter afferere, non esse fundatum in Euangeliō, quod Christus Missam ordinauerit.

7. Quod Deus debet obedire Diabolo.

8. Quod si Papa sit præstigator & malus homo, ac per consequens membrum Diaboli, non habet potestatem supra Christi fidèles ab aliis sibi datam, nisi forte à Cæsare.

9. Quod post Urbanum Quintum, non est aliquis recipiendus in Papam, sed viuendum est legibus propriis more Grecorum.

10. Afferere, quod est contra sacram scripturam, vt viri Ecclesiastici habeant possessiones temporales.

His grauioribus culpis notatis, Dominus Archiepiscopus consequenter descendit ad reliquias, vt euelleret, & destrueret, dissiparet, & disperderet, que filius perditionis seminauerat, omnia scandala in regno Dei, quæ partim hic inferius annotantur.

1. Quod nullus Prelatus debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat ipsum excommunicatum à Deo.

2. Quod si excommunicans, ex hoc sit hereticus, vel excommunicatus.

3. Quod Prelatus excommunicans Clericum, qui appellavit ad Regem & consilium Regni, coipo est traditor Dei, Regis & Regni.

4. Qui dimittunt predicare, seu audiare verbum Dei, vel Euangeliū prædicatum propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & in die iudicij traditores Dei habebuntur.

5. Afferere, quod licet alii Diaconi vel presbytero, predicare verbum Dei ab ipsa autoritate Sedis Apostolice, vel Episcopi Catholici, seu alia, de qua sufficiens constet.

6. Quod Domini temporales possunt ad arbitrium eorum auferre bona temporalia ab Ecclesiastici habitualiter delinquentibus, vel quod populares, possunt ad arbitrium eorum, Domini & delinquentes corrigerre.

7. Quod decima sunt pure elemosyna; & quod Parochiani posse propter peccata suorum Curatorum eas detinere, & ad libitum alii conferre.

8. Quod speciales orationes, applicatae vni persona per Prelatos vel Religiosos, non plus profici eiden persona, quam generales orationes eisdem, ceteris paribus.

9. Eipsi quod aliquis ingreditur Religionem quamcumque priuatam, redditur ineptior & inhabilior ad obseruantiam Dei mandatorum.

10. Quod sancti instituentes quascumque Religiones priuatas, tam possessionatorum quam mendicantium, in institutione peccantur.

11. Quod Religiosi viventes in Religionibus priuatis, non sunt de Religione christiana.

12. Quod fratres teneantur labore manuum, & non mendicatio vitium suum acquirere, error dannatus ab Alexandro Quarto.

Dannatis prædictis conclusionibus hereticis & erroneous à Domino Archiepiscopo & ceteris sapientum, consequenter idem Archiepiscopus mandatum misit Cancellario Oxonia Roberto Ruge, in quo declarauit damnationem, & mandauit, vt per se, vel per alium easdem esse damnatas publice denunciaret. Prohiberet insuper hæc & cetera talia, vel in scholis communicari, vel in prædicacionibus pertractari de cetero: & eo magis laboraret in executione mandati sibi directi, quo Archiepiscopus posset aperte cognoscere, cum nullatenus talibus erroribus maculatum, aut talium Prædicatoribus adhærente. Sed dissimulari non potuit malitia præconcepta corde suo, quin patenter foris effunderet venenum, quod in eius animo fedem sibi firmauerat. Nam diebus solemnitioribus, quibus eius officio incumbebat sermones in populo facere, commisit onus verbi his quos scit acerrimos Ioannis Wicleffii sectatores, spreto vel parvipoeno Archipontifici mandato. Et quidem Philippo Ripindone præfato Canonico de Leycestria, sermonem dicendum affiguit in festo Corporis Christi, in quo sermone inter multa quæ dixit abusiva, talia perorauit: In doctrina autem speculativa, cuiusmodi est materia de Sacramento Altaris, ponam, inquit, custodiā meo meo, donec Deus aliter illustrauerit, seu instruerit corda Cleri. Factumque est, vt non ad emendationem, sed augmentationem malorum, & ad irritationem paternæ pa-

Archieps.
cogit eos
errores
suis fateri.

XIX.
Londonen-
sium infor-
mantia.

XX.
Terrena-
tus in An-
glia.

XXI.
Impostor
& eius pu-
nicio.

tientia & lenitatis, idem Cancellarius mandato Archiepiscopi viceretur. His rebus Archiepiscopus exacerbatius iterum recollecto cartu Magistrorum, citari fecit prae dictum Cancellarium, & ceteros superius nominatos, ad respondendum de tanto contemptu coram eis publice, & ad declarandum quid de premisim damnam articulis ipsi sentirent. Post multas tergiversationes, & diuersas cauillationes, quibus duplacet sensum propositionibus affingebant, tandem coacti sunt, vel iniuiti, sensum suum de illis simpliciter proferre. Vnde facta prius protestatione, quod vellent & intenderent esse humiles & fideles filii, & Ecclesia in omnibus obedire, concesserunt cunctas praemissas conclusiones, intelligendo eas prout verba sonant, fore vel haereticas, vel erroricas, iuxta quod Archiepiscopus & Magistrorum catus plena determinatione diffinierunt de eisdem.

Londinenses isto tempore cuperunt ultra modum insolescere, in perniciosa exemplum urbium aliarum. Nam fratii Majoris illius anni Ioannis de Northampton auctoritate superciliosa, presumperunt, Episcopalia iura violare, multas de honestationes inferentes, in fornicationibus vel adulteriis deprehensis. Capitas ne tempe mulieres in carcere, quod dolium vocabatur, apud eos primo seclusa in carcere, etiam si punitio ad confitum publicum, decisa casarie, ad modum furum, quos appellatores dicimus, circumduci fecerunt in conspectu cunctorum inhabitantium ciuitatem, precedentibus lituis & fistulatibus, ut latius innotescerent persone eorumdem. nec minus huiusmodi hominibus pepererunt, sed eos iniuriis multis & opprobriis affecterunt. Animati enim fuerant per Ioannem Wicelle & sequaces eius, ad perpetrandam huiusmodi in reprobationem Praetatorum. Dicebant quoque se abominari Curatorum non solum negligentiam, sed etiam attaritiam, qui studentes pecuniae, omisissi pecunias a iure limitatis, & nummis recepisti, eos fornicationis & incestus, favorabiliter in suis criminibus vivere perniserunt. Dicebant preterea se utique pertimescere, ne propter talia peccata in urbe perpetrata, sed dissimulata, tota ciuitas quandoque Deo vidente ruinam patetur. Quapropter se velle purgationem facere ciuitatis, ab huiusmodi inquinamentis, ne forte eis pestis aut gladius accideret, vel certe eos tellus absorberet. Erat autem Major eorum homo durus cordis & astutus, elatus propter ditiuitas & superbus, qui nec inferioribus acquiescere, nec superiorum allegationibus sive monitis flecti valerer, quin quod proprio ingenio incepérat, torto propposito ad quemcunque finem perdere niteretur. Habet plane totius communis ascensionem ad noua moliendum; quia

Mobile versatur semper cum principe vulpis.

& quo rarius audita vel visa tentaret, eo audiens eum sequi ad huiusmodi negotia festinaret. Factum est, ut Curatus eorum Episcopus Londonensis, veritus indisciplinatum cum capite vulgis, & malitiam temporis, contra eos procedere non auderet. Sed & ipsum Archiepiscopum in ciuitate ledentem, cum aduersum quendam Ioannem Aston Magistrum in artibus, arctissimum Ioannis Wicelle sequacem, circumdatu multitudo Theologiae & iuris professorum, processum in stituerat, eadem turba effractis foribus clausis præsumpti irrenerenter impediens.

Duodecimo, & 9. Calend. Iunij tantus tertia motus Angliam vexauit hoc anno, ut alicubi Ecclesiæ concusserit, atque solotenus diruerit; indicio cladis & commotionum, quæ in ea insula à pseudodocentibus, & impostoribus vallis.

Aliquis eorum pretendens physicum & astrologum proclamari Londonij fecerat, ne quisquam in vigilia Dominicæ Ascensionis cubiculum suum exire prælumeret, antequam orationem Dominicam quinque soluisse, & ieunium comedendo soluisse, proprie nebulam quam eodie suprauenturam prædictabat. Rogauerat insuper se servari interim & pœna plecti, confidens in fatuitate ciuitum, si ipsu suu vaticinium fessellisset. Nam prædicti omnes stibio morituros, qui secus quan ipse consuluerat facturi essent. Plures igitur consilio ganeonis parentes, eo die nec ad Missas audiendas processerunt, nec egredi voluerunt,

priusquam eius diei ieunium violassent. In crastino, cum mendacijs conuictus ex intentu contrario esset, (nulla enim nebula apparuit) caprus, equo impositus, equinaque cauda commissa eius manibus loco fræni, duabus ollis quas Jordanes vulgo vocamus ad collum eius colligatis, cum cote, in signum quod illam mentiēdo promoveruerit, per omnem ciuitatem circunductus est, in conspectu cunctorum physiorum & chirurgorum, digna de honestamento recipiens promercede. *Vvalingham in Richardo II.*

Superius narratum, Pileum Pratum Cardinalem Urbani Pontificis Legatum, in Angliam traxisse, tum matrimonij Regis cum Wenceslai Romanorum Regis foro conciliandi causa, tum Richardi Regis in schismatics Gallos atmandi, tum haeresis Wicelleianæ longius quam credebar serpents extirpanda, atque Ecclesia Anglicana ab hac tertiaria macula preferuenda. Cantharientis Archiepiscopos, quicquid cum Coepiscopis subiectis, contra gralantem perfidiam fecit, auctoritate Apostolicæ Sedis per Cardinalem Legatum impetrata fecit: quod Romani Pontificis fuerit, pro supra in dogmatibus definitis potestate, inter lepram & lepram decernere, atque haeresis contagio in effecto à ceteris discernere.

Cæterum bello in Gallorum Regem antipapæ fato gerendo, Urbani, interprete Legato, decimam Richardi concesserat, eiusq; exactorem, atq; facta militia coactorem, Henricum Speiferium Episcopum Nordouicensem instiuerat; illiq; auth oritatē commiserat, edicta contra antipapā, pseudocardinales, & quoscunq; fauores, socios, adiutoriosq; schismatics euulgandi, capitalia cōtra eosdem omnes & singulos, ubi cunq; locorum cum manu forti exequendi, summarie, & de plano, quod aiunt, de omnibus & singulis schismatics potestatem inquirendi, ipsos incarcerandi, & ipsorum bona mobilia & immobilia publicandi; laicos schismatics, quibuscunq; officiis secularibus priuanis, & nummis receptis, eos fornicationis & incestus, & officiis alis personis idoneis conferendi; quoscunq; clericos schismatics in hac parte priuandi, & priuatios declarandi, ipsorumq; beneficia, cum cura vel sine cura, dignitates, personatus, & officia aliis tribuendi; nec non censuram Ecclesiasticam in personis exemptis, laicis & clericis, secularibus & regularibus, etiam forent de ordinibus mendicantibus, seu Praeceptoriarum, vel hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani, vel B. Mariae Theutonicorum, vel quoruncunq; aliorum ordinū professores, occasione eiusdem schismatis exercendi. Præter hæc Urbani, eidem Nordouicensi quemadmodum & alius ubi cunq; locorum Episcopis & Commissariis, potestatem fecerat, dispensandi cum quibuscunq; Clericis secularibus beneficiis, cum cura vel sine cura, eriam dignitates, personatus, vel officia habentibus, etiam Regularibus, exceptis vel non exceptis, quod ipsi secum possent abesse de ipsis beneficiis ac dignitatibus, &c. sub vexillo Crucis sine licentia ipsorum Praetotorum obtenta, cum integra perceptione fructuum beneficiorū suorum, ac si personaliter residerent. Item concesserat omnibus, transuenitibus suis propriis sumptibus, & expensis, vel etiam alterius expensis plena remissionē peccatorū, atq; ea priuilegia quæ concederentur secū transuenitib. in terra sancta subdium. Item illis qui propriis bonis & facultatibus, ministrarent sufficientis stipendia idoneis bellatoribus, iuxta discretionem eiusdem Episcopi, vel alterius deputandi per eum, licet ipsi per personaliter non interfuerint in executione negotij prædicti, consimilē remissionē & indulgentiā peccatorum, ac si personaliter interessent: eius quoq; remissionis participes essent omnes, qui ad expugnationē dictorū schismatis, eidem Episcopo de bonis suis congrue ministrarent: siq; aliquem sequentē vexillū, in itinere atrepto mori contigit, eandem gratiā impetrerentia; ac præterea excommunicandi, suspendendi, interdicendi quoscunq; personas rebelles, seu impudentes ipsu exercere potestatē præmissam, cuiuscunq; dignitatibus, iatus, gradus, praeminentia, ordinis, loci, conditionis extirpant, etiamq; Regali, aur Reginali, aut Imperiali, seu quavis alia Ecclesiastica vel mundana præfulgerent dignitate: ac quoscunq; Religiosos, etiam de ordine mendicantium professores, pro executione prædictorum destinandi, transmittendi atq; compellendi. *Vrbana Papain encyclica ad omnes Episcopos Catholicos missa.*

Hanc

aliquem sequentē vexillū, in itinere atrepto mori contigit, eandem gratiā impetrerentia; ac præterea excommunicandi, suspendendi, interdicendi quoscunq; personas rebelles, seu impudentes ipsu exercere potestatē præmissam, cuiuscunq; dignitatibus, iatus, gradus, praeminentia, ordinis, loci, conditionis extirpant, etiamq; Regali, aur Reginali, aut Imperiali, seu quavis alia Ecclesiastica vel mundana præfulgerent dignitate: ac quoscunq; Religiosos, etiam de ordine mendicantium professores, pro executione prædictorum destinandi, transmittendi atq; compellendi. *Vrbana Papain encyclica ad omnes Episcopos Catholicos missa.*

CHRISTI VRBANI WENCESLAI
1382. PAP. VI. 5. REG. ROM. 6.

Ecclesiastici. WENCESLAI VRBANI CHRISTI
REG. ROM. 6. PAP. VI. 5. 1382.

Hunc cumptratum Nordouicensis Episcopus acceptiss, quantum promulgatione illius proficerit, ipse datis hoc anno, die 9. mensis Februario significavit; quorum exemplar voluntadiscribere. Ita habet.

Henricus permisso diuina Nominiensis Episcopus, Sedis Apostolice Nanciæ, Dilectis nobis in Christo omnibus & singulis Religiosis, Vicariis & Capellani Parochialibus, per ciuitatem & diecēsib; fbor; a censē constitutis. Salutem in Domino. Liceat vobis omnibus & singulis auctoritate Apostolica, in Domino exhortantes stricte preciendo mandatimus, quatenus vestris Parochianis Cruciatam nobis commissam, & eius virtutem, pro tempore & loco magis opportuni publicare, cuius sustentatoribus, fautoribus & auxiliatoribus, secundum nostram seu nostrorum deputatorum discretionem plena conceditur remissio peccatorum, & ultra hoc salutis aeternæ policeetur augmentum, prout in litteris Apostolicis per totam Angliam legitime publicatis plenius continetur: sed quia ex relatione sive dignorum facta sentimus, quod exhortatio nostra, & mandatū, nullum aut modum fortius tunc effectum, maxime (vt creditur) propter negligentiam Curatorum, in diminutionem Fidei Catholice & periculum animarum, que consilio & exhortatione vestra, prefata priuilegia & gratiam faciliter potuerunt consequi sempiternam. Quapropter nos animarum salutem & profectum effectuantes, ne huicmodi gratia spiritualis practicis & infinitum menis, seu restringentes, aliquem Parochianum vestrum, quantum in nobis est lateat in futurum, vos adhortamus, ut ad notitiam omnium & singulorum ea omnia dedicatis, vt autem exemplo aliorum alii quoque proficiant, monemus, & iubemus, ut nomina singulorum Parochianorum vestrorum scribi faciatis, summas & donationes soluentis super ipsorum nominis signando, & non soluentes de diebus in dies, quotiens, & quando expedire, non soluntur, sed puperes, ad similitudinem pauperula vidue, sanos & valetudinarios, maxime in confessionibus, prudenter tradicatis & inducatis, vt huiusmodi sancto viagio in destructionem & exterminationem hereticorum modernorum, manus apponant adiutrices, vt meriti & premii in hac parte indultorum valent efficiantur, & vos ex hoc ab onore cura & vita plenum releneri. Insuper huius sancti viagi perturbatores, & nostrar mandatis, seu verius Apostolicis rebellis, moderni schismatis fautores ceteri, seu citet aliquis vestrum peremptorie, quod certo termino per vos vel aliquem vestrum prefigendo compareant personaliter coram nobis, vel commissariis nostris, in Ecclesia Cathedrali sancti Pauli Londoniensis, officijs & propositorum pro termino prædicto & peremptorio, quare in censoris contra talia perpetrantes fulminatis provinciarum non debent incidisse; velut inque facturi & recepturi, quod in sua fiducia suadebit. De nominibus autem, & quantitate, eleemosynam in hac parte conferentium, nec non de diebus citationis vestre, modo & forma, idem, nos vel nostris Commissariis discrete & prudenter certificet, seu corrigat, aliquis vestrum: de quibus omnibus & singulis, omnism, & cuiuslibet vestrum conscientiam exoramus, vobis in virtute obedientie, que apostolice Sedi tenemini firmante in angustis, quatenus presentes litteras nostras inter Parochianos vestros publicatas, copias penes vos retentis, ipsas ad Curatum proximum in decessu prefata celeriter transmittatis. In cuius rei testimonium, signum crucis, quo in hac parte vitium presentibus apposuitur. Datum in hospitio nostro, apud Charing, iuxta Vtaluensem, 9. die mensis Februario, anno Domini millesimo, trecentesimo octuagesto secundo, consecrationis nostre 13.

Exemplum quoque absolutionis impetranda Henricus mittet, infra scripta formula conceptum.

Auctoritate Apostolica in hanc partem commissari, te A. B. ab omnibus peccatis tuis ore confessis, & corde contrito, & de quibus confiteri velles si tu occurserint memoria, absoluimus, & plenariam tuorum peccatorum remissionem indulgeniam, & retributionem infundemus, ac salutis aeternæ policeetur augmentum, & omnia priuilegia quæ in terra sancte subdium proficiuntibus conceduntur tibi concedimus, ac Ecclesiæ vniuersitatis Synodi, & Ecclesiæ sanctorum Catholice orationem & beneficiorum suffragia tibi impartimur. Thom. Wallingam in Richardo II.

Hec in Anglia, pro Urbano, contra Robertinos schismatics agebantur.

In Belgio, quod Ludouicus Flandriae Comes, pro eiusdem Urbani veri Pontificis fide & obsequientia constanter fecisset, Deus, per misericordiam, vietorem contra subditos rebelles fecit, isto anno. Ante quatuor circiter annos, orta fuit discordia ciuitatis, atque sedition domestica, gentis infania, peccatis reipublicæ, & numinis flagellū proper nimiam

morum corruptionem irati. Incredibilis erat vanitas & abiens vestrum, non modo per opulentas ciuitates, verum etiam per vicos, per pagos, villasque hominum rusticorum. Juramenta, perititia, blasphemia, adulteria, iuria, odia, similitates, rixæ, cades, rapina, furta, latrocinia, ludia, lectorij, scortationes, commissationes, auaritia, pauperum oppressio, vis, raptus, ebrietas, taliaque alia tam multiplicita vbiique locorum regnabant, vt à nemine facilius valerent enarrari. Apud solos Gandauenses tanta graffatio, vt non plus quam decem circiter mensum tempore, intra eorum oppidum & territorium inuenta sint quadringentia super mille & eo amplius homicidia, per thermas, lupanaria, scholas aleatorias, tabernas poratorias, locaque alia atrociter facta. Ad hanc Sacerdotium, unde bona manarent exempla, suis vitiis laborabat. Nobiles boni prohibique, pauci numero; reliqui autem fastuosi, vani, superbi, prodigi, rapaces, venerei, scortationibus & adulteriis Principis exemplo, quem etiam aliquantum Deus & per hunc reliquos castigavit, dedit. *Regis ad exemplum totus componitur orbis, inquit ille. Ita enim omni labefacto ordine, regnabat vbiique Saranas. Et quanquam subinde fames, bellum, pestilentia, incendia, marisque diluvia irruerent, parua tam mortalium resipiscientia erat. Prima malorum à feditione occasio, ipsum Comitem habuit authorem. Erat in sua dignitate valde magnificus, superbus, & sumptuosus. Delicis & voluptatibus supra modum addicatus, equestribus decurcionibus, aliisque ludis, cantoribus, minis, choris, commissationibus, omnique leuis inuentus stultitia se oblectabat. Seneclus, grauiumque virorum maritatus non perinde illi artifere. Innumerabile pecuniam talibus rebus insumpsit. Semel, iterum, ac tertio exhaustum ærarium Flandria sublevarat. Tandem Gandauenses, qui primas tenebre solent in collationibus concedendis, conferre amplius recusantur. Aliquis ciuitum, media in concione surgens, clara voce dixit: *Populus Ganderis, ne nimium quidem obolum, in voluptates & delicias Principis amplius contribueret. Satis superque illi collatum, ad vestigia coglibera civitas nefit.* Offendit ea res Ludouicum, cui Brugenenses vestigia ratione per miserant, vt Reyam flumolum suum, vlaque in Lysam amorem perducere licet: propter quam rem Gandauenses magis fremere & indignari, & sicrem interpretari, quasi totum flumum à Ganda velut auertere, naturaleque eis comoditatem intercipere, ac Brugenibus commodare conaretur. Accessit ad feditionem incurrandam, imprudens Ludouici factum, qui Ioannem Heynsium veterem amicum, Praefecture nautarum dicit, eique grauem aduersarium, Ghiselbertum Matthiam magna in ciuitate cognationis & authoritatis virum sufficit, atque eo interprete, quamvis cum ingenti reipublica dolore vestigia affectata obtinuit, Brugenenses interim alueum fodiebant, & Gandauenses quo modo tam nocte rei occurrerent, cogitabant. Acepit et impediebat negorio conditionem Hensius, & iam hostis Ludouici factus Ducem se factios exhibens, Albatrum se fætam introduxit. Confecta statim magno numero alba capitia, viri ex plebe robustissimi, seditionissimi exemplo Hensij induerunt, & tantum negotio Ludouico facerent, vt is aliquando ex prælio aufugiens, inque domum cuiusdam pauperula sele recipiens, ab ea sub stragulo inter pueros lecto affixos occulatus, perfractum dimentigant agere eluserit. Varia fortuna inter rebelles & illum dimicant, popularibus salutem libertatemque, Ludouico dignitatem tutante; donec ea indignitas, Carolum Regem Galliarum irritat, perpuleritque, vt de illo inuado cogitaret: quanquam non omnino confidium probaret antipapa. Erat huius inuitus Ludouicus, quod illi obediens recusat, Brabantisque & Hannoniis author eset, vt Urbano sele submitterent. Quin & istud pseudopapam offendebat, quod ablegatos illius Ludouicus à se facebant præcepit, ac vincula eis ostentarat, si amplius homines ab Urbano secederent. Itaque tantum abeft, vt Carolum ad auxilia ei ferenda primum monerit, vt etiam ad bellum illi inferendū non semel incitaret; eo vsus prætextu, quod Ludouicus Brabantum regni hostem apud se haberet. Gandauenses quoq; ac reliqui Belgarii pro Urbano stabant. Sed quia de eis pseudopapam spem omnem deposituerat, quam de Ludouico*

Rex Gall. frusta Lu-

narribus illius adiungendo Carolus illi faciebat, non diffisi-
cis tandem assensu est, bello in seditiones decernendo.
Dicebat, huiusmodi flagro belli ciuici turbulentissimi ideo
percussum, quod Urbanista esset, neque se voluerit hac
eius potestari permittere; ideoque hortabatur, ab hac
occasione resipisceret, & tandem aliquando ad obsequium
illius rediret. Recufauit Ludonicus, & nonnisi in reciuili,
in verba Caroli Regis iuravit; qui spe de eo non omnino
abiecta, magno omnium consenuit pietatis illi tulit. So-
lenne est Gallis, in extremo discrimine, Flaminulam fa-
cruum vexillum, ex penetralibus Dionysiaci templi depro-
mere, & in praelio explicare. Factum est eo tempore, ac
atrum martyrum corpora ex inferiore sarcario deprompta,
& supra editio rem aram tripli cferetro reposita: non sine
præfigiis futurae cladis rebellium. Priusquam bellum com-
mitteretur, nocte qua præcessit, cornicum greges supra
Flandros conuolitabant, in clamabante Galli, eos corou-
runt eisdem proxime futuros. Nocte quoque eadem con-
cubia, auditus est ab illis ipsiis ingens tumultus, stridor ar-
morum, & voces instar virorum prælantium, à cacodæmo-
nibus excitatorum, in præludium euentus tristissimi. Tan-
ta etiam caligo cœlum obscurauit, vt fœcæ avix consiper-
cent. At postquam in hostem suos Carolus procedere
intulit, atque auriflamman signifer explicasset, discussa
mox caligine serenitas redditæ est: quæ res ut Francis spem
auxit, ita hosti animos deiecit; quanquam etiam & Franci
non circa metum, quod Regiam acicim loco motam, men-
tientur. Proinde, si fœcæ, & luctu, & morte, & venatione
proprios artus defauit. Cæteri milites hoc euentu exter-
riti, templo abstinerunt.

Gandavensis Ludonicus necessitatem imposue-
rat belli producendi, quod pacem postulantibus duras con-
ditiones proposuisset; scil. vt sibi ius vita mortisq; ac omnia
sine exceptione permitterent: maiores quindecim anni
viri ac mulieres cum singulis vestimentis vrbe exirent:
restique ceruice inserta supplices procumberent; tunc de-
mum se constituturum. Philipus Artevelda Albatorum
Princeps, postquam Antistes Harlebecana Ecclesiæ con-
ditiones renunciasset, vocata ad concionem multitudine,
cum cætera expousteret, Res, inquit, noſtra euſta ſunt, vix
fortuna triū rerum electio proponatur; ſacrae confeſſione purificati,
ſacrosancto que viatico ſumpto, templis vltro inclusi, quando iam
commeatu deficitim mortem opperamus, noſtri memoriam illuſtrem
reliuir, veluti martyrio defuncti, ac in caſa vindictaque libertatis
nulla re aqua impetrata; an illaqueatos nos, quamvis irato, homini
tamen, & non feræ, nec omnes virique, nec nea vniuersorum ceruicē ne-
cato tradamus: an armis ipsius Comitem aggrediamur, nihil mi-
nus quam nunc vim noſtram metuente, ac Brugis ſedentem. Quod-
cunque rel minimum malorum, vel optimam ſalutem conferuerit, in id
exequendum me Duxem profiteor. Nam & pro iuſtitia ante aras emori-
, & caput meum propriæ ſecuri ſubiere, & vertere periculum in
ſuum authorem paratus sum. Vbi finem dicendi feciſſer, vndi-
que ſucclamatum est, eum dediſſe optionem, idem elige-
ret. Tunc, Lugo, inquit, quod virorum est: auferrō vincamus,
aut cum gloria virtuteque cadamus: miserebitur noſri Numerus, qui a
mea, & libidinosa, & ſollicita.

Rex Gall
Ludouic
fert sup-
petias.

Prodigi
diuerfa.

Flammula
sacrum ve-
xillum dis-
paret.

Victoria
penes Gal-
los.
Comes fa-
ni Pauli
Flandriam
Antip sub-
iicere niti-
sime

Divina pu
nitio.

Alia.

ANNO CHRISTI 1383.

V R B A N I P A P E VI. W E N C E S L A I R E G I S
anno 6. Rom. anno 7.

AD III. Calendas Iunij anni superioris, Ludouicus An-degaensis. Autini ne ab antipapa, Regni Siciliae ins-
gnibus decoratus, cum nonen regale vltupstet, iuncto si-
bi Amædæ Comite Sabaudæ, ingenti cum exercitu in
Italiam intraverat, ac Flaminiam. Picenumque peragrans,
partim contagioso morbo, qui isthie grallabatur, partim
rusticorum montanorum hætrociniis, qui ea loca per id

Oratio Du
cis militiæ
ad Ganda
uenses.

Eius obi-
tus & occi

XXVII.
Tumultus
contra Vi-
bani sequa-
ces exor-
tus matu-
re reprimi-
tur.

Car
Sici
Vrb
& i
ei st

Vtb
atec
Reg
duc

I.
Lud. Ande
gauen. in
Italiā cū
exercitu
aduentus.

CHRISTI URBANI WENCESLAI
1383. PAP. VI. 6. REG. ROM. 7. Ecclesiastici. WENCESLAI URBANI CHRISTI
REG. ROM. 7. PAP. VI. 6. 1383.

Ecclesiastici.

tempus infestabant, non exiguum partem exercitus perdidere; nec non his difficultatibus quoquo potuit modo superatis, Neapolim non longe cœtra posuerat, illam mox oblidione cingere, ditionemque facere festinans. Incalsum omnia tentauit. Nam inde magis ex exercitu pestis depopulabatur, & Vrbani cohortes Anglorum equitum peditemq; Carolo Siciliæ Regi in auxilium mittebat, & suas singula oppida copias subministrabant, quibus vnde cinetus Ludovicus, sutorum suorum salutis confundendum ratus, vigesima nona Nouembri huius anni, relicta Neapoli, Apuliam versus contendit, illuc in hydrinis militem curaturus. *Riuanus de rebus Tungrentiæ.*

uior cura tenebat. Quam obrem Regem monebant, ne se crimen omnium atrocissimo contaminaret, neue iustam & Numinis, & Pontificis vindictam sibi compararet. Fregerunt Regis proteruiam aliquantum, quod nouatione rerum, Neapolii, à ciuibus Vrbani perneccariis metueret. Itaq; liberare, & Neapolim deducere Pontifice decreuit. Bidiuo ipse præcesserat, non tam ut Regia magnificientia venientem exciperet, quam ut de illo pessimando consilia cum suis communicaret. Nona die mensis Octobris Vrbanus Pontificio cultu venerandus Neapolim properabat: Carolus Rex throno eminentiore ante portam Capuanam erecto, diademate Rœco illustris altera manu sceptrum al-

Inter alios, à Florentino populo, Vrbanus pecuniarum subsidia postulabat. Multam ei debebat respub. Florentina, Carolus quoq; Rex Siciliae, Florentinos ad luppicias ferendas urgebat. Obtinuit veroque, quod anno superiore Ludouicus Vngarie Rex, paulo ante quam vita funderetur, ab illis petierat. Dimisitunt Iohannem Augustum Florentine militiae Ducem, ad stipendia pontificis conductum, eique nomine Vrbani pecunias numerarunt. Hic porro milite in supplementum contrafacto, ab Vrbano Neapolim missus, Caroli vites auxit, & Ludouici Andegauenis affixit. Peftis, hoc anno in vniuersam fere Italiam saeuiabat, adeo ut Florentie ad medios dies Iulij, amplius quam trecenta fūnera singulis diebus numerarentur. *Leonard. Aretinus de reb. Florentin. lib. 8.*

Vrbanus Papa, ne periculum aliquod vita, à contagione in Vrbegraflante, adiret, Roma exiuerat, & partem anni in agro Campano primum, deinde in agro Vestino, ad montes Massicum & Catenum, in via Appia, Sessa, in regione amena ac fertili, exegerat. Illi cum accepisset, eos omnes quos casus Ioanna Reginæ tangebat, quoq; dominario Vngarica vexabat, quotidie à Carolo ad Andegauensem deficeret, plurimosq; & exactiōnum grauitatem, & morum acerbitatē Caroli vix suffere, adeoq; eos vel nutrare, vel op̄e Sedis Apostolice implorare, fretus multorum in regno Principium familiaritatem, vt regnum turbatum pararet, Capuam, deinde Auersam properavit. Carolus Rex, & si iureiurando obstrictus esset Pontifici, nonnullis capitibus pactorum violatis male sibi coifcius, cum per Cardinales partarios, qui profectionem Neapolitanam Urbano diffiudicabant, nihil se profecisse, Vrbaniumq; illis ipsiis suis foribus infestū sibi, esse perp̄xisset, relicta expeditione in Ludonicum Andegauensem, qui veste murata, Tarentum, ex acie profugerat, in occursum Vrbani adiutolauit, ac suspicione, quod non tam fui, quam suorum gratia aduenisset permotus, insidias illi parauit, si quomodo posset conatus illius inuerrere.

Rex ad venit dias it.

illius inuertere.
Venientem Carolum, cum Urbanus intellexisset, non posset Auerfa, quo etiam ipse ibat, abesse, Pontificiam pō-
pam mox induit, vestitus equum ascendit: ac paulatim pro-
grediens, Regem obuium ad pedis ac manus osculum ad-
misit seq; ad oculandam eius frontem aliquantum demis-
it. Tegebat Carolus dolum, quem mēte conceperat; pro-
indeq; omnia demissanimi officia præstabat: reverenter e-
quo defecit, submissi salutavit, manus & pedes osculo
cepit, equi freno prehenso ipse pedes Pontificem dedu-
xit: sed in arcem iusidiis detegendis accommodari intro-
ducere destinabat. Urbanus porro metuēs, ne quid sinistri
acciperet, Carolo in castrum ducenti contradixit, & in æ-
des Episcopi diuertit; vbi Carolum cœnæ regiis sumptibus
præparare adhibuit. Quieuit vterq; per diem sequentem:
at nocte qua proxima fuit, misit Rex qui Pontificem in
arcem inuitarent, reculans etiam adducerent. Primum
pacatis verbis, excusabat noctis horam suspectam, adeo-
que ne eo iret recusat Urbanus: mox arripitur, deduci-
tur, anathema in ductores proferens contemnitur, ad Re-
gem sine honore introducitur quamquam à Rege be-
nignus in speciem excipitur. Quinq; continuos dies de-
tinuit eum Carolus indidem captiuum, donecab eo con-
ditiones, prioribus in tabulario iuris fiduciarij in regnum
Siciliæ delati expressis contrarias extorqueret. Cardinales,
vna cum ministris Pontificiis Auerfa derenti, nihil omnino
scire poterant, quid factum esset de Pontifice. Neapolitanos Proceres, pro illius malestate atq; incolumitate gra-
mis perfusus, iratum Pontificē veniam deprecasset, nec nō
è custodia in ædes Archiepiscopales libere egredi, indide-
que diuertere, ac Pontificia munera exercere tolerasset, tri-
uole tamē facinus in illum admissum excusauit, & per spe-
ciem honoris non semel visitans eum adem, nec quicquam
celare animi cupiditate non satisfaciēdi occupatum potu-
it: & Pontifex curiosus mentium explorator, quid secum a-
geretur, non ignorauit; & iniurias contumeliasque, tum
a Rege, tum a nonnullis Cardinalibus, Regij honoris
quam Pontificia dignitas magis cupientibus prudens
volens dissimulauit: adeo ut propalam dicereatur, non re,
sed nomine, pacem inter vrumque fuisse conciliatam.
Reatinum Mezzauaccam ex Cardinalem, authorem ma-
lorum faciebant, vt plurimum; quasi is exanætorionis
iniuria irritatus, Carolo, omnes Urbanum perdendi vi-
as aperuisset, inque seueriorum Pontificem, vna cum eo
plerisque Patrum & Procerum concitatasset. Vt, vt eſ;
Pontifex mente alta repostum seruauit dolorem, maiestati-
fij; lēla non facile deponere voluit vindictam. Ne tamen
videtur apertas inimicitias exercere, Regem & Reginam
splendido comitatu in Archiepiscopium honoris causa
venientes, benigne accepit; ad Subsellia Pontificia prouo-
cantés quoscumque comiter adiunxit; beneficiis quamplu-
rimis tam clerum, quam populum cumulate ornauit; in
perugilio nativitatis Domini, Vespertina sacra in Basilia
ca maiore, nec non in ipsa festiuitate natu Saluatoris, præ-
sente Rege ac Regina Sacris solemnitate operatus, be-
nedictione omnibus imperata, non obscurus recessit.

Neapolim
deinde de-
ducitur &
postmodū
captiuus
in custodi-
am conii-
citur.

V.
Quibus
condition-
ib. Rex &
Pontif. cō-
siliati

'ax parū
era

ont. con-
mencias il-
tas dissi-
plinas

A Roma-
nis reuoca-
tur sed redire non
potest.

ciliari cum Rege animi signa dedit; ac quo firmiter concordia censemur, duas neptes, duobus Proceribus Neapolitanis, in matrimonium collocauit.

Romanis, qui tumultu contra pontificem excitato, autores illi fuerant, ut Vrbem relinqueret, atque Neapolim concederet, quod metuerent, ne indecim pontificiam Secdem in longius tempus quam par erat collocaret, unde per absentiam illius, per renouatas seditiones, mutuas in caedes reueterentur; legatione ad eum missa obsecrabant, ut Romanis rediret: neue aut illos desereret, aut se in discrimen grauius apud fallacem Regem, cum indignitate Apostolica exultimationis coniceret. Reuertionem tamen is distulit; quamquam illi edicere, sevel alium pontificem ei sufficeretur, vel Robertum antipapam: extocaturum. Non potuit Neapolitanum regnum, in tantarum publicarum perturbatione egredi; maxime cum videret Carolum, qua ab externo hoste oppugnatum, qua à ciibus, acerbioris administrationis causa, non omnino cultum, conflictari, & regnum Hungariae cogitatione versare; ad quod, à nonnullis Principibus, capessendum vrgebatur. *Nien lib. I. capit. 29. 31. 32. Crantius Metropol. lib. 10. capit. 17. VV Alvingham in Richardo 11. Summersius lib. 4. Collenucius lib. 5. Ms. Vatican. de rebus Neapolitanis.*

Forte per hanc occasionem in se excitatorum motuum, tulit Vrbanus sententiam in violatores libertatis Ecclesiasticae. Ita habet.

V R B A N V S E P I S C O P V S S E R-
vus seruorum Dei, Ad perpetuam rei
memoriam.

VI.
Vrbani in
violatores
libertatis
Ecclesiasticae.

Quisque disponente accepimus, nonnulli diuersarum partium Principes, Marchiones, Dukes, Comites, Barones, & aliq nobilis, nec non Potesates, Capitanei, Baiulii, Scabini, Aduocati, Recleres, Iudices, & Consules, aliique Officiales, & Confidarij, Cuitatum, oppidorum, terrarum, castrorum, & aliorum locorum, ali que laici, & laicale personae, dominium, seu iurisdictionem in temporalibus obtinebant; nec non ipsorum ciuitatum communia, & opidorum, castrorum, terrarum, & aliorum locorum viuierates, non attendentes quod laici in clericos, & personas Ecclesiasticas, & illorum bona, nulla sit attributa potestas, nubilominus ministros Ecclesia, etiam interdum in dignitatibus constitutis teneritate propria bannire, seu relegare, aut proscibere non verentur.

§. 1. Nos aduersus teneritatem huiusmodi remedium opponere cupientes, omnes & singulis talia presumentes, & ex sibi mandantes, seu eorum nomine, vel mandato facta, rata habentes, vel incis faciendo dantes, auxilium, consilium, vel favorem, si singulare personae fuerint, ciuitateque praeminentes, dignitatis, statu, vel conditio existant, earum videlicet singulas: si vero ciuitates vel viuierates extinerint, omnes & singulis eorum communiatum, & viuieratum Potesates, Capitaneos, Baiulios, Scabinos, Aduocatos, Rectores, Iudices, Consules, & Officiales, quoque nomine conseantur, ac Confidarij, & priuatis personas, que huiusmodi sacrilegi principaliiores patratores existent, excommunicationis sententias incurvare, necnon quamlibet earundem communiatum, seu viuieratum, ac illa ipsorum Principum, Marchionum, Ducum, Comitum, Baronum, nobilium, & aliorum quorumcumque laicorum, & laicalium personarum, talia presumptum, in quibus talia fuerint, ciuitates, terras, oppida, castra, & alia loca Ecclesiastico interdicto subiacere volumus ipsa factio.

§. 2. Nullusque ab eisdem sententiis per alium quam per Rom. Pontif. praterquam in mortis articulo, posuit absolu, nec interdi- dum huiusmodi per alium etiam relaxari. Non obstante si aliquibus communiter, vel diuissim a Sede Apostolica fit indutum, quod excommunicari, suspensi, vel interdictio non possit per litteras Apostolicas non facientes plenan & expressam, ac de verbo ad verbum de induito huiusmodi, & coram propriis nominibus mentionem, & quibuslibet constitutionibus, priuilegiis, & litteris Apostolica contrariis, de quibus etiam plena, & expressa in nostris fieri oporteat mentionem.

§. 3. Nulli ergo omnino hominum licet hac paginam nostra voluntatis & concessionis infringere, vel ea ausu tenerario contrarie. Si quis autem hoc attentare presumperit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, sa-

nouerit incursum. Datum Rome apud S. Petrum, quarto Idus Decembbris. Anno Sexto.

Ista forte occasione tumultum Neapolitanorum, Vrbanus lancebat.

Per hos in regno Neapolitano tumultus, Aragonum Rex ipse conceperat, aliquid ab Vrbano pontifice obtinere. Hugo Index Arbitorius in Sardinia, Marianus filius, paternas spes poterit, haud minori ambitione regnandi, suorum coniuratione ferro occubuerat, omnibus cruciatibus, quos ille perimendis hominibus, homoferos immanisque, neque quantitate multitudinis vires malis exacerbatae considerant, excoxitata, interemptus. Mariam quoque regni Trinacrie hæredem, à Guillermo Moncada per vim uectam, Aragonius in potestate habebat. Eam ob rem tam Sardinie, quam Trinacrie nonnulli proceres, ad hunc inclinabant. Aragonius ab Vrbano, non satis Carolo Sicilia Regi addicto, dum & res Christiana maxime dilaceratur dissidio, & Vrbanus ubique periclitaretur, facile se posse impetrare vitrumque regnum confidebat. Itaque vi in se aur promerendi, aut proferendi beneficii locum habere velle, Petrum Guillhelmu Estamboishum, & Matthæum Clementem Apostoliarum causarum iudicem, Regium Consiliarium Oratores ad eum destinavit, quibus comites Guillhelmu Valscam, & Petram Zcalum iuris & Canonistarum sanctionum viros, consultissimos adiunxit, qui nomine Regionis Siciliae regnum, iisdem conditionibus pacisque, quibus ab Vrbano IV. item Pontifice Maximo, Carolo I. delatum poscent. Sardoum etiam tributum, Ecclesiæ debitum, cum continentibus bellis, ob eius insula pro-pugnationem, ingenti suorum strage atque interneccione Aragonia regna exhausta, ciuitatesque exinanitæ essent, condonari, ac remitti flagitabant: simul Decumatum Ecclesiasticarum fructus, in decennium, in sumptus bellicos redigi; & vt Montela Magistratus, Ampolæ Hierosolymitanæ militia præfectura, & Catalonia eiusdem instituti Prioratus, à Rege possent conferri; & veigalia militia Diu Iacobi, & Calatravae suorum regnum, nouo Ordini ab illo instituendo contribuerent; ac plura alia dignitatis, supremique pontificij juris, nec non inter hæc Darocam & Serabim Vrbis Episcopalisibus sedibus decorari, & vt dioceses illis assignarentur, postulabant. Tam multas, magna que res Regi depositent, Vrbanus pontifex non omnino assensus, magnam tamen occasionem criminandi aduersariis non sustulit: qui apud Catolou regni Siculi detinendi audum, accusarent; quasi ille nouas res aduersus eum moliretur. *Serita de rebus Aragon. lib. 3. Marianus lib. 18. capit. 6. Ms. Vatican. de rebus Siciliae.*

Erat, quod hostes Vrbani, occasionem criminacionum sumberent; cum forte præsumerent, pontificem, proferendi in Hispanias imperij, Robertum deprimendi cupidum, facile posse Aragonio, quod volebat concedere; cum speraret, non tantum eundem dicto suo obedientem fore, verum etiam ipso autore, impulsoreque, Iohannem Regem Castellæ facile ad obsequium suum venire: maxime, quando is Duxem Alencastrum, grauem ad regnum competitorem, iura sua ad regnum Castellæ apud se prosequentem, haberet, arque experiretur. Auxit, & istud de Vrbano suspicionem. Aliqui Siculorum in vulgo sparserant, Aragonium Regem, Mariam hæredem regni Siciliae, Iohanni Regi Castellæ in matrimonium defonsare voluisse, ac vtrumque comparata classe, ad possessionem eiusdem regni, properare: Vrbanus porro non tam cum proceribus tuenda infusa, quam consiliis cum Regibus communicandis, Francisci Vintimilij F. Prothonotarium Apostolicum, Nuncium in Siciliam amandalle. Itaque, quod VVillielmus Valsicus & Petrus Zcalmus, Aragonij Regis iussu, in causam Vrbani & Roberti Antipapæ, culus electio potior esset, ideo inquirent, ut si illum citra noxam designatum iussisse pontificem constaret, Robertum vero intrulatum extra controversiam appareret, illum quidem tamquam verum legitimumque Christi vi- carium agnoscet, istum vero velut antichristum execratur, atque iure merito omnibus execrandum prædicatur.

§. 4. Nulli ergo omnino licet hac paginam nostra voluntatis & concessionis infringere, vel ea ausu tenerario contrarie. Si quis autem hoc attentare presumperit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, sa-

VII.
Aragonu-
l ex Sicil.
Regnum
& alia mal-
ta ab Vrb.
deposit.

IX.
Angli in
Belgio co-
tra schis-
maticos in
gentia ten-
tant.

X.
Negotiis
Crucis
sue beli
faci mira-
culo pro
moventur.

VIII.
Occasio
criminatio-
rum.

Ardor An-
glorum pro
Vrbano.

ret* haec vero inquisitionem Vrbanus non tantum tolleraret, verum etiam adiunctis suis Commissionis adiuvaret: adeoque se in partes Aragonij propendere indicaret: an-sam aduersariis non leuem exhibuit, imponendi, quasi aliquid noui contra Carolum moliretur. *Serita, lib. 1. annal. cap. 37.*

Dum hæc in Italia contra Vrbanum agerentur, Angli pro illius dignitate, in Belgio, contra schismaticos ingentia re-tarunt. In superioribus, compendio, narravimus, Henricum Spenserum Nordouicem Episcopum, publicando gerendoq; factro bello Præfectum ab Vrbano fuisse, & in Flandros prius, quam in Regem Galliarum exercitum duxisse, Itud nonnulli hancinum, idque ea de causa factum. Conabantur Galli, qui in subisdum Ludouico Comiti vernerant, totam Flandriam Antipapæ subiicere. Gandavenes aperte recularunt, & quidusc portus pati, quam vel Vrbani descerere, vel Ludouicu qui schismaticos in auxilia euocarat, Dominum agnoscere, vel Regi antipapam fuenti sepe permittere significarunt. Reliqui Flandri, & i-pse Ludouicus Comes, le deliberat, &ante proximum Palma Regi responsum datus, renunciarunt. Inter haec Carolus Gallie Rex, dato Reclatore Flandria, præter prædas ingentes quas trahebat, vim quoq; conscientis infrebat: cum erat Ludouicu, ne nemini suorum hostium parceret, sed tyrannidem in omnes promiscue exerceret. Nullus ordo, nulla ætas, extra periculum fuit. Senes, iuuenes, pueri, infantes promiscue trucidati, matronea virginisq; stuprata pati abominanda coacta: aedes sacrae diruta; suppellex sanctior prophana: Clerus indignis modis diuexatus; omnia deniq; vel cædibus, vel flammis deformata; quod Gandavenes dixerint, le malle omnia extrema pati, quam Ludouicum, schismaticorum vel complicem, vel socium, pro Principe recipere. Spem omnem, fiduciāmq; vniuersam posuerant, in Anglorū auxiliis: ques ab Vrbano Pontifice ad lacrum bellum excitos non ignorabant. Vrbanus etenim pontifex, vt antipapam Gallorum euerteret, codicilos & diplomata multa, vt diximus, in Angliam miserat, omnibusq; delictorum veniam plenariam pollicitus fuerat, qui aut contra schismaticos arma sumerent, aut bello gerendo pecuniam tribuerent: simul fatrapis ac belli Ducibus eam expeditionem professis decimas ac prouentus Ecclesiastarum per Angliam concesserat. *Meyerius lib. 14.*

Hoc anno, narrat VV Alvingham, diebus Quadragesimæ libus coacto Comitio Londonia, plurimis diebus actum est, de ea potestate a summo pontifice Episcopo Nordouicensi permissa, & de profecitione contra schismaticos. Pars, quorum Deus corda tetigerat, tamquam Ecclesiæ pugilem, contra hostes Christi proficiunt; pars repugnabat affirmans, non esse tutum populum Regium in experto Episcopo committere. Dilatum est negotium, vñq; ad Sabbatum, quo Passio Crucisque Dominica in vniuersali Ecclesiæ fit mentio: quo post multas Principum & nobilitatis altercationes, omnino Dei virtute & constantia fidelium superatas, ipsa hora qua Sancta Ecclesia *Vixilla Crucis* prodire decantat, omnis illa turba que comitio interfuit, & que potissimum contra Crucis negotium, bellique sacri promotionem ex aduerso contradixit, repente decreatum mutauit, & in piam militiam confensit, tamquam tonitrua ius gentium turpiter violare: sc. stragem & calamitatem à Deo sibi decretatis, acceribant. Itud cum Angli accepissent, maxima iracudia percipi coniurat, aut vniuersos eo loci se perituros, aut caduceatorem suum insigniter vindicaturos, Episcopus peditatum cum signo S. Crucis iussit præire; tum pone vexillum Sancti Petri, clavis de pictum Euangelicis comitari: atque in hostes impetum facere. Vario Marte in primis certatum, donec equitatus Anglicanus currit, a quo Flandri oppressi, obtriti, reliqui vel pecuniam, vel commeatum conferebant, vel qui pro le copias militiae implerent conducebant. Tantus fuit ardor cunctorum, ut nemo fuerit in amplissimo regno, qui vel se, vel sua non obtulerit pro Vrbani & Ecclesiæ negotio. Inter proceros primus dedit nomen Hugo Caluerleius, bellicatum artium sciens. Secundus ab eo VVillielmus Faringdonius, sane vir prudens & callidus; sed cui opera non responderunt ultima primis, quū id quod summa cum laude inchoauerat, ad extreum perfidia macularit. Hic pri-

Flandria
oppugna-
tur.

Flandro-
rum ves-
tina.

De Fland-
ris vicio-
ria.

Legatus a post Hy-
pram occu-
pare desi-
derans sed
obsidio-
nem solue-
re debet
Gallorum
aduentu.

interfuerant, magno timore perterriti, Duynkercam ad Legatum profecti, deditioinem rebus omnibus saluis fecerunt, magno gudio ab illo accepti. Eo primum non intermiti iubente, Drincham, Casletum, Fanum Venantij intercipliunt. Omni terra Casletensis, Baleolensis, Mefinensis, Popringensis, Furenensis, Neoporusensis, Oftendain, occidui Franconates, Blankebergia, totumque latus Clusum usque in Anglorum venit potestatem. In gens trepidatio Brugis, adeo ut si recta eo duxissent, verisimile fuerit non ita difficulter potuisse capi; sed consilium erat prius Hypram obtinere, quam protinus se expugnatores sperabant, Brugas inde petirii. Ibi Zipanus minor Praefectus, cum Dionysio Paedline antistite Martiniani cœnobij fide publica in castra ad Legati accedens colloquium exposuit, Hyprentes iam inde ab initio Urbano pontifici tempore obediuerit; Anglis nihil auctoritate, sed amicos suis fuisse, oratione, vt pro sua clementia atq; iustitia, gentem insontem nihilque mali teritatem defineret, exercitū; reduceret: Pro belli impensis aquam sumam aris ciuitatis numeraturam. At Legatus oppidi potius cupidus in proposito persecutus, Clementinos usque vocare, nolle aliud credere, nolle nisi oppido capto vel pedem vilium discedere; se fidem Gaudensibus habere, sed praeterea nemini. Propter magnam mortalium multitudinem fame domari oppidum facile poterat: quapropter Ludovicus Comes valde sollicitus, per colloquium aliquod pacis eum Anglis initium in modum cupiebat. Ad hanc rem conficiendam Arnulphum Episcopum Leodiensem ad Legatum misit, pollicitus, si Flandriam reliqueret, se illi impensis suis cum quingentis equitibus per tres menses in quoescumque Clementinos militaturum. Gaudenses suadebant Legato, ne Comiti villa in re fidem haberet; pro comperto se habere, omnes eius pollicitationes plena fraudis esse. Varie inde certatum; donec Rex Galliae maioribus quam ante viribus in Flandriam descendit. Duxentia hominum numerata fuisse, autem, in quib; erant VII. Duxes, & XXIX. Comites, nobilitatis flos precipuus. Volebat Legatus Hypras innadere, & tandem contra Regem castra mouere: maxime quod videret, & alacritatem suorum, & dininitus non semel missum auxilium. Quo enim die Dunkirkam expugnabat, horrida fulgura, & tremenda tonitra in hostes ferebantur, que illos prostererent, & necarent.

Ibidem Burburgi, istud aliud accidisse eodem tempore memoratur. Aliqui procerum sive auro corrupti, sive emulazione gloria quam Legato inuidabant percisi, sive metu tam ingentis exercitus perterriti, & insultum in Hyprentes, & expeditionem in Gallos dissidentes, victoriam de manibus Legato extorserunt. Soluta obsidio Hypræ: Casletum, Drincham, Duynkerca, Burchburgum, Berga & reliqua oppida amissa; plurimi mortalium cœsi, calamitate inuidit alijs oppressi, quod Britones, robur Gallicæ militie, non milites & prædones tantum erant, sed ad eo etiam fœdi supratores, & latrones tam crudeles, ut ad illorum nomen vniuersa regio exhorret. In aliis quedam nonnumquam honestas & misericordia; sed isti nec sancti, nec profani, nec viri, nec mulieribus, nec pueris, nec puellis parsæ: reliquias diuinauro & argento spoliaverunt, tempa funditus expilarunt, nonnulla oppida igni subiecto exstinxerunt; vnde lacus erat, & plurima mortis imago; donec postulante Ludouico, conuenientibus, Regum Anglia, Galliae, Hispania Commissariis, inducitis animalibus stabilitatis, Legatus, in Angliam, reliquias exercitus. Cruce signatorum reduxit, & Ludouicus Comes ex vulnere in fata concessit. Biturigum Dux, in controvèrsia de Comitatu Bononiae, quem vterque ad se trahebat, pugionem Ludouico in pectus proiecit; ex quo vulnere tertio post die obiit infelix. Exxeru. stip. VV Alsingam in Richard. II.

XI. Historia miraculose Imaginis B. virg. a quadam Britone la. & eius punitionis.

Inducie annales & Ludo. I. Fland. in-
felicis obi-
tus.

Contra editum Principum, aliquot scelerati milites Britones, non contenti sua sorte prophanas ades deuastando, in templum Sanctum Dei, quod Dux Iohanni Baptista dicatum est, irruerunt, impetuque fecerunt non sine magno suo incommodo. Quidam enim ex illis, cuius nomen relati indignum est, auaritia vitio oculum mentis gerens excacatum, ad gazophylatum, quem truicu[m] templi Belgo vocant, deuenit, & ratus ingentem thaurum in illo contineri, bipenni in partes comminuit. Imposu[m] factus confessum in terram concidit, & tamquam à demonio obsessus alienata mente terribiliter vociferabatur, caput paucum illidebat, labra mordebat, dentibus fridebat, calcitrabat, spumabat: dixisset canem rabidum fuisse, vel hominem demoniacum. exitum templi querebat, nec inueniebat: tandem prope baptisterium in pavimentum cadens crepit mediis, & dispersa sunt omnia viscera illius.

Mirabilis Deus in excelsis, faciens prodigia in cœlo & in terra, qui vt bonos bene remunerat, ita malos male perdit: alij tres non paulo humaniiores, imo nefarij homines, ruptis cancellis irruunt in chorum, ac ibidem visa statua seu imagine sancti Iohannis Baptiste, in summo altari posita, que ex auro facta videbatur, ad illam diripiendam proruperunt. Et vius eorum auctu temerario, nec indicium Dei habens pro oculis, super altare ascensit, & impurissimos pedes ponens in loco sanctificationis, strewauit illum deuota tabernacula in terram deiecit. Inibi orta est contentio inter eos, cuius futura effeta statua: viuisque enim habere volebat, & quisque sibi debet afferebat, eum revera nullus propria esset. Dum autem lis in longam protraheretur, & illi inter se tumultuantur, ecce repente permisso diuino factum est, vt statua visa sit pristinum suum locum occupare. Mox vius illorum ceteris andavit, ubi loiterans tanto miraculo, mirabilium Dei operi immemor, consenso altari venerabilem statuam volens in terram deturbare, fatus in agonia toto corpore tremuit, & tamquam glacies obriquet;

denique

XII. Diuina vi-
tio in di-
uerlos fa-
cilegos &
Iconocla-
stas.

denique ante ipsum altare deciduu[m] infelicem animam efflauit. ex archivis Ecclesiæ Burburgens. Alius in templo Deipare virginis, cum imaginis (quidam) Diu[m] Baptiste tradunt) pretiosum margaritum conaret detrahere, imago se vertens tergum illi ostendit, mittus autem retrorsum cecidit, atque collum frangens interit. Meyrus lib. 14. Cum ideo alijs milites tentasset, addit Broffardus, campanas omnes sponte sonuisse, eadz propter miracula Regem processus, attoritos templum religiose inuisisse, ac trecentos amplius Francos illo donis, apud Meyerum superius.

XIII. Caroli Regis post reditum à bello Fladr. crudelitas.

Catolus Rex a bello Flandrico reuersus, multo cruento ciuium effuso se contumauit. Narrauimus in superioribus, Regem, pecunia in sumptus belli Italici egente, vniuersos Gallia ordines, ac præcipue plebem, exactiorib; intolerandis afflixisse. exhaustisque: atque Parisiens in primis, exemplo Scholaru[m], quæ tributum ad Urbanum Pontificis cuerendum imponi agere cerebat, Regi resiliisse, Malabarorumque, non secus atque apud Gandavenes, Albatorum seclam, libertatis defendenda causa coiuisse. Regressus Rex, ad Dionysij Deo optimo maximo laudes meritas, martyribus gratias egit; Flammulam Petrus villaris loco restituit. Tripliactie, sub signisque Lutetiam ingressus Rex, occurrentes reuerentissime Decuriones, Pretore inque mercatorum ad se non admisit. In aedibus publicis reperta dicebant litteræ aliquot Malleatorum, ad Albatos datae. Diu[m] inter haec Virgini vota perfoluit, & ad concessionem in Regiam inermes ciues incolaque vocauit. Verba Praefectus iuri, pro statua Philippi Pulchri fecit; circumfusis interim multitudo armatis, atrocis acerbis; oratione in Malleatos inuenitus infidelitatē, crudelitatem, seditionē, furorē illis impensis, eos per contumeliam coarctuit: ac vbi perorasset, ad pedes Regis procubuit, rogans, dicerene ei iussisse? Respondit, le vero eni[m] iussisse, dicta; velle: ac lenius quam pro atrocitate scelerum dictum fuisse dixit. Patrii pro Regia viba, cuius optimates, nobilitasque consilia cum Malleatis non conficiantur, procumbentes deprecabantur. Simul ad crepitum armorum territa plebs, miserabili fletu supplice omni impluit. Trecenta nomina ciuum edidit Carolus, ij capite lucent; cæteri are multati: catena vicis, & plateis reuulſe, ac in arcem Luparam delata. Suos deinceps Decuriones, Pretore inque Mercatorum habere recreareque vetiti. Quinto post anno sui Regie Vbi maiestas, inque redditum creandi Decuriones, Prætoremq; Mercatorum. Creatus est Ioannes Luuensis Vrsinus, cuius ipse Parisiens, sed patre e Proceribus Romanis, qui in Galliam a fratre Neapoleone Mediomaticum Pontifice ductus, pro gloria imperioq; Francorum, bello Flandrico aduersus Anglos multum operæ posuerat. P. Aemilius in Carolo 6.

XIV. Patrii Regis ingentiū malorum cauſa.

Valde reprehensibiles erant grauitaque peccabant patru[m] Regij, Burgundio, & Biturix, cum Duce Andium. His in manu fuerat tollere schisma, & hinc natu[m] vbiq; gentium seditiones: si fortinimo, illuvia, Robertum Gebenensem antipapam, submouere voluerint. Sed propter priuatias cupiditates nihil boni in republica egerunt, occasio[n]emq; ingentium malorum dederunt, quibus & Gallia, & Flandria, & Anglia, & Italia conflictabantur id temporis. Meyerus sup.

XV. Amædei Sabaudie Comit. mors & pa-
nitentia.

De Comite Sabaudie Amædeo, qui Ludouico Andegauensi Duci in Italianam contra Urbanum Papam proficisciunt socium se belli adiunxerat, narrat VV Alsingam: quod cum in illa partibus, inquit, moram diuinam sed damnosam fecisset, manum Domini contraria se missam agnuit, circa tempus festi Paschalis huius anni. Nam qui in patria sua subdiu Deonoluit, & communem mundi Patrem venerari, sed portus dimissæ quiete quatuor vias fierat, statutum eum persequi in remotis, in isto Dei iudicio more Ant. ohi miserabiliter percussus in terra peregrina pergit, confessans prius, insum est subditum off. Deo, eiusque vero Vicario, quodque peccaverit enarraverit, patrem filius persequendo. Quapropter filius suo & heredi dedit fiducia mandata, ne suo exemplo Urbanum Papam persequatur: ac si quid forte contra eum tentasset, celeri satisfaciōne corrigeretur, atque ad unitatem Ecclesiæ conferret. Angelat autem non solu[m] dolorem suum, sed & paenitentiam eius mortis in sanctis militum quos secum conduxerat, ex quibus omnes (XXVIII, M. numerabantur) procer esto, ante eum dysertera perie-

runt, atque Duci Andegauensi manifestum resipisciendi exemplum reliquerunt. Sed superba mens eius, quatenus hec omnia aspicere, recusat tamen Deo, & Christo eius humiliari. Induratum nempe erat cor eius contra Dominum, & contra Christum eius. VV Alsingham in Richardo II.

XVI. Tunc in-
ter Chri-
stianorum
discordias
rebus suis
ampli-
cand. in-
tentus.

Inter has Regum Europæorum, ac Principum Christianorum discordias, bella, & cedes, Turca rebus suis amplificandis intentus nihil omittebat, quo fines imperandi proferret. De Cypro controvèrsia fuerat, inter Christianos ad inuicem cuius administrationem, cum Genuen[is], Lupianis Regibus imminutum esse voluerent, non parum animorum Turcis & Saracenis faciebant, ad illius possessionem pertendantam. Opera premium est, ea que superioribus annis acciderant, in memoriam reuocare. Petrus Cypri Regi in ciuitate Nicosia, à fratribus domesticâ proditione necatus, Petrinus filius, qui per totam Europam patris inuiditum comes prius fuerat, Venetorum & Gentuen[is] auxilio pacatis cœdam rebus, in regnum substitutus, Genuenses in se prouocarat, ex hac causa. Cum coronationis illius pompa duceretur, procerusque Venetorum & Genuen[is] adesent, qui in virbe Famagusta (vbi Rex etat) aliisque eius insula emporiis suis utriusque Ciuiibus, qui mercium causa ibidem negotiabantur, insidiebant, contentio inter eos ora est, de loco digniore circa Regem obtinendo: uterque enim Index dextrum Regis latutus claudere ambiebat. Videbatur Rex Genuensis causaque vocata. Verba Praefectus iuri, pro statua Philippi Pulchri fecit; circumfusis interim multitudo armatis, atrocis acerbis; oratione in Malleatos inuenitus infidelitatē, crudelitatem, seditionē, furorē illis impensis, eos per contumeliam coarctuit: ac vbi perorasset, ad pedes Regis procubuit, rogans, dicerene ei iussisse? Respondit, le vero eni[m] iussisse, dicta; velle: ac lenius quam pro atrocitate scelerum dictum fuisse dixit. Patrii pro Regia viba, cuius optimates, nobilitasque consilia cum Malleatis non conficiantur, procumbentes deprecabantur. Simul ad crepitum armorum territa plebs, miserabili fletu supplice omni impluit. Trecenta nomina ciuum edidit Carolus, ij capite lucent; cæteri are multati: catena vicis, & plateis reuulſe, ac in arcem Luparam delata. Suos deinceps Decuriones, Pretore inque Mercatorum habere recreateque vetiti. Quinto post anno sui Regie Vbi maiestas, inque redditum creandi Decuriones, Prætoremq; Mercatorum. Creatus est Ioannes Luuensis Vrsinus, cuius ipse Parisiens, sed patre e Proceribus Romanis, qui in Galliam a fratre Neapoleone Mediomaticum Pontifice ductus, pro gloria imperioq; Francorum, bello Flandrico aduersus Anglos multum operæ posuerat. P. Aemilius in Carolo 6.

Simulta-
tes inter
Venetos &
Genuen-
ratione
Regni Cy-
prenata.

stratione certarunt, donec Rex satis concessit, eique Iacobus patruus, qui ea tempestate vna cum coniuge in vinculis Genuae afferriabatur, in regni possessionem, consanguinitate & hereditario fure proximus, successit. Dux enim Montaldus, vbi de morte Petri in tellexit, opera prestitum se facturum existinuit, & imprimis reipublicas conductere videbatur, vt huius custodia exempto, publico nomine de tanti Regni successione congratularetur. Proinde a sumptibus aliquot Proceribus, ipsum 7. Idus Aprilis quo ad Principianum euectus fuerat inuisit, ac pristinam libertatem restituit, aliaque omnia hospitalitatis & humanitatis officia exhibuit, illum amice amplexis placidis verbis consolauit, omnemque operam ac singulare studium Reipublica nomine pro pacifica Regni possessione, aliaque ad iter necessaria obtulit. Lusinianus incredibili gaudio perfusus, commutata forte, & prateriter fortuas acerbitatem insperata dignitate solatus, illi cum multis lachrymis ingentes gratias egisse dicitur. Reipublicaque omnem benevolentiam, ac vera animi integratatis studia promisisse; cum fateretur, se multis beneficiis erga rem publicam, licet in custodia, patiorum oppressione & inuidia, contra bonorum omnium voluntatem asseruatum, obstrictum atque obligatum esse: se igitur non communis, ut aliquia de causa in posterum ingratius deprehenderetur. Itaque statim libertate donatus, possessionem Famagustam ac illud tributum, à Genuensibus, Cypris Regibus impositum solemniter confirmavit, paucisque interiectis diebus, iussu Senatus, Nicolaus Maruflus cum decem triremibus bene preparatis atq; instructis, ipsum Regem saluam arque incolumem in Cyprium deduxit.

Turca pro
grellus.

XVII.
Leo Rex
Armen. ad
Vrb. venit.

Extortas à Lusiniano conditiones, non nemo videbat, ipse quoque in libertatem & regnum restitutus, iniurias vinculum & diuini carceris pädorem, vna cum turpi nundinatione pactorum, ex quibus & Famagusta excludebatur, & durissimo tributi ingo seruiret, premebatur, mente renoluens, quem in modum grauissimis conditio- nibus se se eximeret cogitabat. Qua occasione inter Venetos & Gennenses iterum renate similitates, quae in apertum bellum eruperunt, his dominium Cypri insulae, illis dignitatem Lusigniani in oculis habentibus. Cum hi in mutuas cades fuerent, Orientales quoque diffidio interneccino laborabant, proper necem Andronici, quem iussu paterno aliqui Procerum occiderant. Turbatis vbi que rebus, Baizites Turcarum Imperator, commodatatem temporis nactus, quicquid opportunum præda fuerat, rapiebat, & integras provincias in potestate redigebat; hoc tantum nomine non omnino execrandas quod per ditionem occutas Christianorum vrbes, ab iniuriis militaribus integras esse voluerit, præda sola contentus. De Bolina ciuitate istud narratur, quod cum eam Murates, alter Turcarum Dux hoc anno intercepisset, omnino cauerit incolentibus Christianis de seculo discessu, cum liberis, vxoris & facultatibus è direptione reliquis, si qui mutare domicilium voluerint; nec à suis hanc datam fidem passus est vila fraude violari.

Vna Armenia à Turcis occupata, quamquam mirum in modum premeretur, regni tamen speciem & libertatem nonnullam præferebat. Regemque nomine Leonem habebat: qui hoc anno ad Vrbani Sextum Ponitificem Maximum profectus est, ad aliquam auxilia contra barbaros colligenda. Vrbani, pro officio Pastorali refugientem Regem benigne accepit, & in subsidium rebus Orientalibus, bellum sacrum, toto Orbe datis literis edixit: tum deinde militibus Rhodiis, Richardum Caraciolum ex Priore Capuano Magistrum Generalem, exauctorato Iohanne Ferdinandino Eredia Roberti antipapa secessario, pafecit: cuius opera in intendo Rege Armenio ex propinquio vteretur. Tolerauit deinde illum extorem, Reges Europeos conuenire, supprias postulatum; cumque datis ad eos, & ad Principes Christianos epistolam commendatum fecit; data etiam commissione, si posset Gallia, Scotorum, Castella & Aragonie Reges, suo suatu ad unitatem Ecclesiæ reuocare, atque inter eos pacem conciliare, in id serio incumbendi. Primo ad Regem Galliarum venit; qui eius fortunam misertus, illud vnicum fe maxime optare

respondit, vt sibi tandem liceret in communes religionis hostes arma mouere; sed præsenti tempore bello Anglico occupatum, istud præstare minime posse. Leo his cognitis, impigre curare coepit, vt controuersiis compositis, ipsi Reges iunctis armis bellum sacrum susciperent: eaq; de causa confessum in Angliam traxit, a cunctis aduentus sui causam. Richardo Regi expoñit, pacis consilia agitare coepit. Benigne, illum Rex exceptit, audiuit, & ad pacem inclinavit, Legatosque in Galliam eius confidencia destinavit; tum deinde, si ea coalesceret, publica auxilia & priuatas impensis, atque ad rem publicam Christianam defendandam animum promptissimum obtulit.

Bello inter Christianos Reges intercipiendo, & in hostes nominis Christiani conuertendo, Vrbanus Papa intentus, præter Epistolas, & Legatos ad omnes Principes Christianos id temporis misit, qui eos ad obsequiū suum invitaret, & ad arma contra Turcam sumenda incitarent. Pre aliis, ad VVenceslai Regem Romanorum, & Sigismundum eius fratrem, legationem honorificam, cum multa benedictione Apostolica destinavit, atque illum ad Imperij coronam Romæ capellendam euocauit: inique Germanicæ gentis gratiam, tribus Imperij Electoribus, Sedes Archiepiscopales implentibus, sacram purpuram tunc deputit; vt auctoritate illorum, schisma pestiferum eradiceretur. Robertus antipapa in ordinem redigeretur, pax inter Reges coalesceret, militia sacra in infideles scriberetur, vettereturque. Robertus ambitu Pontificatus tumens, in diuersum omnia trahebat: ac imprimis inter Rhodios milites, at quibus citæ & tutæ auxilia in Turcas erant, discordias serebat, Eredia olim Magistro author, ne Vrbano inclinaret, à quo turpiter exauctoratus fuisset. Iohannem deinde Corsinum, Petri Corsini ex Cardinalis fratrem, Regni Armeniae Seneschallum, ad Regem Leonem in Gallis agentem, ire iussit; qui hominem ab obsequio Vrbani auerteret, atque in partem suam detraharet. Præter hæc, VVenceslai Regis Romanorum Oratores, qui à schismate dehortantes, illum vt Pontificatum deponeret, potiusque Ecclesiæ commodis quam suis affectibus confuleret, etiam atque etiam rogabant, ignominia affectit, & quodam ex eis sacris ordinibus initiatos in carcere coniecit, & eis reos maleficij immanissime tortis. Ad extremum id efficit, vt cum Legati Regum, ad pangenda inter hos feedera, frequentes in Gallis hoc anno conuenissent, minime eam confidere perpetuum potuerint: odijs & fastu Robertianorum, omnia milcebantur. Hisfor. Ioannitarum lib. 4. Iacobus Boſtis hist. Hierosolitanorum militum lib. Mutilus rebus Germ. lib. 26. Bizarus de reb. Genuens. lib. 7. Hisfor. Musulm. Turc lib. 5. VVafingani in Richardo 11. Ms. monumentorum gentis Corsina. Regest. epib. Vrbani. 6. & Clementis VII. antipape Annales Turcici hoc anno.

Hocanno, cum in Anglia, hæresi VViclessi vires sumeret, alibi locorum Deus per miracula fidem Catholici illustrabat. Moguntia in Germania, Sacra Crucis affixi imago, vna cum aliis Diuorum iconibus, ab homine sceleratissimo impie conuulnata, sanguinem ex vulneribus stillauit. Theodoricus Gresemundus, à Trichemio & Erasmo Rotherodamo laudatus, narrationem, quæ sepius edita est, de hoc Crucis miraculo seripit, & in eodem S. Crucis templo voti cedula fixit, quæ hodie etiam legitur hoc tenore.

Anno Salutis nostræ M.CCC-LXXXIII. fuit in his regionibus homo quidam, cui nomen Schelkropf: de cuius origine & patria neque aliquid adhuc compertum habeo, neque magnopere attinet matri. Humili certe genere, & ex infame plebe ortum fama consentit: sed quæ natum ob servitatem, velut alius Herofratus, incensio libri Diane Ephes. insigni scelere illufrauit, immortaliter quadam infamia nominatissimus. Hic igitur, cum alioquin natu a præditus esset maligno ingenio, factus est etiam vltro, tam licentia, quam peccandi consuetudine deterior. Neque flagitia tantum, sed etiam infamia ipsa delectatus, in luctris & tabernis etatem agebat. Fuit autem appetitissimus ludi, ex quo pleraque vitiorum genera, tamquam vermes, e putri cadavere, vberiter erumpunt: præsque vero impetas erga Deum inde nascitur, qua duce Schelkropf tantum nefas admisit, quantum vix omnibus retro seculis auditus est. Cum eum alioquin volens pro consuetudine sua fortunam ludo experiri,

quodam

quodam etiam sui similes ad eius rei coitionem illexisset, (nam fere iniquum in magna ciuitate complices peccatum defuerit) itum est ab illis in quoddam diuersorum publicum, sive tabernam suburbij Moguntini Filtzbach appellati. Nomen vero & signum ipsius taberne, florserat, dicebatur vulgo, ut der Blumen. Cuncte illæ aliquando taxilli lufus, contigit forte vt Schelkropf parum profera fortuna yus pecuniam fare omnem quam habebat perderet, multumque derimenti; opinione sua) acciperet: quod cum per ludi progressum nedum non emendaret, verum etiam inmodice augeret, cepit tandem (vt solebat) grauiter somnachari, & post conuicta collusoribus dicta, Deum etiam & sanctos blasphemare. Sunt qui referant cum hac ira & impietate successum palam fasce minitatur: quamcumque Crucifixi Iesu imaginem primam obuiam habuerit, ab ea se presentis danni penas & vindictam repetitum: quod & si huius hominis impietati plurimum congruebat, multumque credibile est, tamen id pro comperto affirmare non asum. Hoc sane confitat, cum à sociis nihil pacatore animo digressum, peruenisse ad facilius quodam inter adem Dni Albani, & hanc Beate Virginis Ecclesiam, sicut, vbi id omni hec simulachra fuerant deposita. Plenus erat Schelkropf haud dubie impietatis, & qui scelus abominabile iamdudum animo conceptum mox effundere concupiseret. Quam primum ergo ad id scellici peruenit, hanc imaginem Crucifixi dissecut, ita vt nec vll. attemperet quidem. Mox Diua Virginis, aliorumque Sanctorum signis Crucis astantibus, & simi & punctum plorat, vulnus inflxit: haud absimilis lupo, qui maiore intercordum eadis libidine quam fame percitus in ouile indefensum grastatur. Hac tenuis Schelkropf debacchatus est. Que vero sequuntur, ad vindictam diuinam, & miraculorum pertinet. Terrificus enim & admirabilis ille crux, quem hic tibi videt licet, subito ex vulneribus à crudelissimo illo scelario pafis illatis effluxit, seu non lignea simulachra, sed viu homines eam iniuriant forent perpeſi. Crederet Deum ipsum tanto scelere appetitum quodammodo indoluisse, & tam stupendo miraculo veluti manifesta doloris confessione, mortales ad faciendam vindictam animaſe. Schelkropf autem iam expedita impietate sua, sive nunc Dei affixus, sive ipso crux miraculo exterritus, inde pedem non mouit, donec à superuentibus in flagrantem criminis deprehensus, & in vrbem Moguntiam captiuus ductus est: non tam sua, sed diuina ira memor, anxiusque meu panarum, quæ paulo post dedit; non quidem flagitio suo respondentis, (non enim tanta impietatis pars supplicium poterat excitari) sed quæ homini homines infligere debuerant. Vtius enim in confiteo populi exodus est, non longe ab vrbine, in eo loco, quem Iudeorum arenam vulgo appellant: quod Iudei quondam cadavera sua illi humare solement. Hac morte impiissimus ille consumptus est. Imagines vero vulneribus & cruce insignes, ab edicula illa veterti, ad hoc templum, sacerdotum manibus translatas fuerint: vbi in hodiernum vjsque diem terrificus ille crux visitatur, & admodum religiose colitur: multi que mortales rari afflicti, suscepit votis, Dei Opt. Matr. clementiam experti & salutem adepti sunt. Subscriptis eidem miraculo idem Theodoricus carmen peregrans, quod in eodem templo legitur: ex quo ista pauca placuit adscribere, ad infelix istum contemplando.

Continuo Christi caput à ceruice resectum, Abstulit ense ferox; atque, miserabile visu, Exiliit ligno crux: vt cum vita satelles Corpora decollat, praecisa sanguine venæ Exundant: animamque vomunt, largiunque cruentem. Nec tua te Virgo pietas, qua protegis orbem, Prorexit: ferrum Crucifixi à cæde cruentum In te conuertit scelerati dextera Schelkropf, Roboreumque caput rigido petiti impius ense. Protinus hoc etiam manat de stipite sanguis Terrificus: verum iam cæcus ad omnia Schelkropf Virginis os, faciemque ferit, nec multa dedisse Vulnera contentus, casim iam denique, peſtus Virginicum, tamquam sensurum, fodiat; ac si Haud dubiam inferret tam certo vulnere mortem. Ultima sacrilegè restabas vietima dextra, Qui si viuis eras poteras trepidare Iohannes. Victima certa quidem: nam cur tibi parceret vni Crudelis, qui non Christo, Mariaque pepercit? Ergo tibi malas repetit perculit ense. Mox nasumque, oculumque uno transuerterat i. tu, Bacchaturque ferox: sed singula vulnera versu. Quis recitare velit? Potius miremur ab omni. Vulnus, e. purpureum subito manasse cruentem

Annal. Eccl. Tom. 15.

Scu crux hoc, seu succus erat, similisq; crux Stiria. Magnatum rerum hac miracula Diuum Quid fuerint, aut qua ratione creentur, ad vnguenam Explorare nefas: tacit est si supplice cultu, Et non impuro Dominum veneremur honore. Postquam terrificum ligno manare cruentem, Et non vana suo vidit, data vulnera ferro, Palle, vt hiberno decusse turbine frondes: Et circumfudit gelidas præcordia sanguis, Dirigitque caput, sursum intendente capillo. Quin totus, veluti vibrata aquilonibus arbor, Intremuit; cedidere illi feritasq; furorq;. Scilicet vltices metuebat numinis iras. Nec frustra: nam cum subito dare terga pararet, Hæsit, vt arborea truncus radice retentus, Et tamquam Alpinæ cautes, immobilis astatat. Vsque sub aduentum hominum; miremur eundem Ad pœnam potuisse rapi, & nequissime moueri, Ut pœnam fugeret: sed scilicet omne tactus, Exanguisque metu fibbat, tam corporis impos Quam mentis; vel te patricula nepharie, magni Laeti Dei pietas, quæ temperat omnia nutu, Sistebat: nam quæ dederas crudeliter illi. Vulnus: non erat te impune dedisse volebat. Vifum igitur multis Primoribus, igni piari Tantum posse nefas, animamque expellere flamma. Inter ea vt feri tam tristia facta nepotes, Vtioresq; Deos nos sentire regnare per orbem, Et non vilescat crux admirabilis vñquam In mediis negligenter agris: veneranda vetustas Hac simulachra Crucis, hac Virginis ade recipit. Nunc etiam horrifici miracula tanta crux Relligione mouent resiles, Dominique timorem Segnibus incutunt, atque indurata malorum Peccatorum demulcent, meritoq; coluntur honore. Hoc omnes phanum stabili pietate salutant Ciuias plebs, pueri, iuuenesque, virique, senesque, Matroneque, pium vulgum, viridesq; puellæ. Causam porro suscepit in hac descriptione laboris, ita in extremo pandit.

Est mihi non studium laudis; non curio placere. Perpetuus alii se in ferrare laborent. Vatibus, & vltimam placitudo extendere versu. Gresimundo sat erit, vel si sua carmina soli Christe tibi placeant. Nec enim popularibus auris Paficitur ingenium, quod iam tibi militat vni, Teque Ducem sequitur, quo cumq; vocaueris, vltro. Et pridem accepit depulsa præmia febris. Donatiniū ingens; quod si cumulare corolla Vis aliqua largus, non sit mihi gloria merces Non aliud quicquam dederis, quod vulgus inane Miratur, cum te precibas, vltisque fatigant. Te mihi da, & vacuo clemens illabere cordi. Tu mihi pro gaza Cræsi, pro sorte Metelli, Pro neruis magni Alcidæ, pro Nestoris auro. Hac Theodoricus scripta appendit, ad S. Crucis altare, vbi etiam ex more vetusto in Ecclesia recepto, visuntur varia è cera signa, & cincula variorum, aut diuinitus concessarum curationum, aut pie nuncupatorum votorum indices. Pie enim, fiducia, paficatos, inquit Theodoretus lib. 8. ad Græcos, ea maxime consequi que desiderant, testantur illa, qua votorum rei pafolunt. Nam alij quidem oculorum, alij vero pedum, alij manuum simulachra suspendunt ex argento, auro, concha, &c. Inter hæc vota, vnum eminet chartaceum, à duobus filiis Serenissimi Bavariae Ducis Guillemi manu propria elegantissime adscriptum.

Ad Crucem miraculo insignem.

Potum

Philippi & Ferdinandi Bauariae Ducum. Ergone, se lignum, ligni celestis imago Irauens peti, & scelerata caderentat. Afficiamus panidi caput à ceruice reuulsu. Et vena haud solita manantis signa crux.

I At circ.

At circu[m] rot[us] pendentia pariete dona
Votiu[m] que tua tufes op[er]is vndeque ceras
Ovltore Deo Sanctum, & venerabile lignum.
E[st] te submissi ad terram venerantur & are,
Et tibi supplicibus designatus oscula labris
Et pia suspensa testatur vota tabella.
Serna b[ea]t[us] nam feruere potes? Crux alma Philippum
Fernandumque Dux Guillelmi pignora Boy.
Seruati meritos olim referemus honores.

Philipus Episcopus Ratisbonensis, &c. &c. & Ferd.
fratres, &c. poneb. & scrib. in residentia Moguntinensi.
apud Serrarium in Moguntin. lib. 1. cap. 3. i. & lib. 5. in Adol-
pho 1.

Eodem fere anno, Diu[m] Deiparentis imago, vt fataa
fert, à Diu[m] Luca Euangeli[m]a penicillo depicta, apud Claro-
montem in Regno Polonia illustris esse coepit. Nic-
ephorum audio, quilibet. s.c. 16. inter imagines, ipsius que Chri-
stum supra naturae captiu[m] mirifice genuit Virginis Mariae orbibus
adumbras, ad hunc usq[ue] diem conservatas, vnam quam Diu[m]
Apostoli Lucas suis ipse manibus depinxit, illa adhuc viuente, & ta-
bulam ipsam vidente, gratiamque adeo illi forma sua immittente,
recenset: quam Antiochia misum, Pulchritudo Augusta in Templo
Odigon Constantinopolis magnificissimo opere ad dictato dedicauit,
vbi ingentia miracula patrata sunt. Hanc Verbi Matris imaginem,
successu temporis labentis in manus Leonis Russie
Ducis, siue praeium militie, siue dotele pignus; & ab eo
ad Ladislau[m] Oppolia Duce[m], qui Regibus Poloniae mi-
litabat; & ab hoc deinde ad Clarumontem (abest locus à
Cracouia 18. leucis) neque sine prodigio, venisse, tradit
author libelli de miraculis Marianis, ad ipsum illum montem,
huncusque patratis. Oppolian cogitabat Diu[m] inferre, at cum
in eum clu[m] venisset, miraculo defixam imaginem loco mouere
non potuit. Relinquere eo loci coadu[t], devotionem maiorem in ani-
mis priorum erga Deiparentem excitauit. Ab hac tempore locus ille
apud Polonus & Bohemos in magna fama, imago in veneratione,
Sanctissima Deipara in honore est, propter ingentia miranda indi-
cata perpetrat. Nullus enim, vt Germanus Patriarcha Con-
stantinopolitanus concionabatur, post Dei filium, ita generis
huanani curam gerit sicut Maria. Nullus ita nos defendit
in nostris afflictionibus, sicut Maria. Defendit sane inter al-
ios hunc ipsum Ladislau[m] Oppoliensem Duce[m], à ferro barbaro-
rum. Bells perimur feruabatur, illata à Leno Russorum Duce Leo-
poli conditore, donec Ladislau[m] ea vrbe potiretur. Accidit, quod ex-
scribo. Fiducia virium, & celeritatis perniciitate fredi Scythe, ex-
cursonem fecerant in Velicinam prouinciam, atque adeo etiam in Rus-
siam conterraniam ferro & igni omnia vnguentisque Belsam. Pre-
fensibus aderat Ladislau[m] Oppolia Princeps, arcis prefido, vt ex-
stinctabat, probemunitus. Adulant Scythe, & agmine facto arcem
circumcurrentes, in eminentis Ladislau[m] cubiculum, in quo hac Sacra
Deipare imago profabat, vnum eorum arcu intento sagittam torquit.
Prosternit ante eam iacob at p[ro]m[er]t Ladislau[m], opem implorans contra
barbarem, & sagitta quidam illa supplice, guttur imaginis trans-
fixa. Ladislau[m], non ita dolens, si p[ro]cul peccatis eius penituisse, quantu[m]
Diu[m] Virginis simulachri inturiam; & voce sonora: Equis
tu[m] iniuriam, Diu[m] non vindicas, inquit? Dicit, & ecce in
momento spississima nebula arcem & ciuitatem operuit: ex qua visi-
suerunt, Scyli, magnitudine, splendore & viribus longe prestan-
tissimi quidam milites prodire, inque hostes irrumpere: quo ostento
terris barbare, infuga quarent salutem, à Ladislau[m], qui animo
& viribus resumptu[us] postequetus est tergantes, pars prostrati, pars fu-
gati dilapsi sunt.

Translatu[m] in Clarumontem icona maiestatis plena, continuis
miraculis in iuuandois p[ro]p[ter]i hadenus effulgit. Dabo aliqua ad SS. Vir-
ginis glori, in illu[m] strandum, & ad animorum deuotionem inflam-
mandam.

Istud in Manu[m] capi, ab combone virgineo.

Sigismundus I. Regis Polonie contra Moschos, ad
annum Domini 1514. dimicabat. Sub eandem pralij horas, Co-
norinus Cracoviensis Episcopus, ante eam imaginem Diu[m] Virginis
Claramontana pro Regis salute & triumphatione orbat: & inter-
im audiuit Sarban[us] ore energumenorum conlamentem: Eia sodales,
multos hodie cōiuia apud Plutum nostrū hospitalem
excipiems. Subiungebat cacodemon: O Maria, tu iniuncta in-
defessaque persistis in precibus pro ruis Nazarenis.

Eodem momento (quod auditors obseruarunt) sumam de
moschis retulit victoriam Sigismundus, quam ipse postea donariis
datu[m], & vexillis apud Clarumontem suspenis, Sanctissime Deipen-
trici signauit, & Leoni Decimo Pontifici Maximo litteris si-
gnificauit.

Vuratis lauia apud Silesios, ciuitis ciu[m]is ancilla partum ex for-
nicatione suscep[er]at, occiderat. Coniecta in vincula, conuicta, in
exquo toro & crux, mortem indubitam canique atrocissi-
mam (viva desoduntur, & palu acuto confodiuntur) expectabat. No-
ste, antequam in circum produceretur plectenda, Sanctissimam Vir-
ginem Claramontanam, cui à lade Catholico deuota, orabat, lapse
misericordia, succurrerat, liberaret. Misera est, succurrerat, liberauit
que misericordia, & mirandum quidem in modum. Nam in bo[re] & pe-
dicis somno obrutan, ex agastu, dormientem, nihil sentientem
mirifice extraxit, eduxit, & una leuca ab urbe, ante oppidu[m], cui à Ca-
ninoprate nomen est collocauit, à metu & periculo mortis solutam.

Anno Dom. 1592.
Cracouia, quadrina quedam dum est in porticu super aqua du-
elum Rudanu[m] interfluentis, in profu[n]tem aulem, & sub ipsam mo-
larem rotam lapa, he[re] sub rota & aqua plus vna hora antequam
extraheretur. Compressa, & oppressa exanimis extracta elataque est
à molitore. Superuenit Anna mater, & tristi spectaculo filiole iam
mortue grauita perclusa, Sanctam Deipenitricam Claramontanam
ingeminabat. Totis octo horis complorabat, super certo non arbitra-
rio demortu[m]. Sub occasum tandem Solis Diu[m] ex alto affixit, &
puellam suo spiritu redanimatam matr[is] eiulanti restitut. Anno
1578.

Subiun[dit] Cuius est Polonia, Tribunali totius Regni Poloniae in
ea re[m] celeberrima. Ibi ante annos 80. Martinus Ciuitatis, arte-
lanus, Huic duo filii, alter bimus, quadrimus alter. Abar domo
ipsi & vxor, cunim[ari] natu, prout viderat patrem pecora mactan-
tem, cultro ingulari fratrem in cuna dormientem. Metu[m] vir-
gas in fornacem repit, signisque in stremu[m] compotis se occulit.
Redit mulier ē templo, & de pueris cogitans nibil, liga succedit. Cor-
ripiunt ignem, atque puerum antequam illa succurrerat posse prefo-
cant, extinguit, inut latenter. Mesta, quid faceret? Dat se in la-
menta, & cum appropinquans, cum videret alterum anguini-
mare, si extrase. Adeo postmodum ipse Martinus, & tragico aspe-
ctu[m] perculsus, ratis quod vxor furiis inuicta patrasset, tam atrociter
illam habuit, vt ipsa animam exhalaret. Reversus ad se, cum toe-
funera in domo videtur, suas amicorum & familiarium, Diu[m]
Deiparentem Clarumontanam orat. Mox fiducia conceperat, carro
impetu[m] cadaveribus se dat in viam, & Clarumontem (abest à Lublin-
o quinquaginta circiter leucas) veniens, cum putentia cadavera ante
imaginem SS. Virginis depositisset, & patrocinium implorasset, adspic-
tione numerabilis populi congregazione, & vxorem, & filios viros
recepit. Anno 1540.

Ibidem inter Lublinenses Cuius alius, arte arcularius, siue mensa-
tor, in stylum proceferat cum filio, materia comparanda causa. Cum
excisioni arborum interesset, pinu[m], & alitudine, & crastitudine non
modica decidua, oppresit, atque adeo contrivit, & extinxit puerum
incau[m]. Hunc post aliquar horas extractum, spondet Diu[m] Deipar-
enti apud ciuitatem Clarumontanam susterre, siad vitam illa di-
gnaretur renocare. Annuit Diu[m] in Claromonte culta, redinregu-
it, & redanimauit filium examinatum, p[ro]cep[er]at p[ro]p[ter]i fatigata. Anno
Dn. 1543.

Vizionia oppidum est Archiepiscopi Gnesnen[s]i, Primatis & Pri-
mi Principis Regni Poloniae. In ea Iohannes quidam natus, dum Louis
(aliud oppidum est eiusdem Principis) scholas frequentat, ex gra-
uissima infirmitate surdus & mutus erudit. Quatuordecim annos
habuerat infirmit[er], grauissimum sive morbus. Edit postmodum ad Di-
u[m] Virginem Claramontanam, & cum prostratus ante iconem Dei-
parentis iaceret, a corde intimo opem implorans, ope numinis bene lo-
quens & audiens, atque Deum prepotenter quisurdus facit audire &
mutos loqui, in diuina c[on]fite[re]ntia collaudens exsurgit, ad an. D. 1587

Thomas Legien nobilis Hungarus totu[m] sexennio pedibus & lumi-
nibus capitus, insper & hydroptergens, omnia fecerat recuperande
sanitati. Cum u[er]abilis iuuaret, ad Diu[m] Clarumontanam venit, ipsius
opus cau[m]. E[st] in sacello ante iconem Deipenitricis, & supplex orat. Sa-
cro deinde Eucharistico p[ro]p[ter]i inibi recreatus, pedibus, oculorum, & ro-
tiis corporis sanitatem, ab intercessione Marianar[um] recuperat. Anno D.
1602.

Pueram non inelegante[m] deperibat quidam nobilis Polonus, sed
petulcus. Vt inique nomen, honoris causa non expressum. Cumque
adamante furiore durioraque compresset, ad malas artes con-
uersus venientem, que v[er]o iuste p[ro]ficiunt, que vel

4. Ad morte
damnatā
liberat.

5. Mortua
puellā lu-
berat.

6. Tres mor-
tui vita re-
stituti.

7. Filius ex-
animatur
danima-
tar.

8. Surdo &
muto lo-
quelam &
auditum
conser-
vit.

10. Deme-
niaci libe-
rata.

11. Paralyticā
& eloquio nō
valentem
sanitati
reddit.

12. Moribun-
dus sanita-
tem recu-
perat.

13. Cæsus vi-
sum recu-
perat.

14. Immobili-
lis perstet
& vulnera
sibi illata
obduci nō
permittit.

15. In mare
projectum
a mortis
pericolo li-
berat.

16. Aquis sub
mercum
ad vitam
revocat.

illicerat, vel contemptum vlcisceretur amore. Tentat illa lenocin-
modi: hic pudica perseuerat, tandem saga in vercundam benefi-
cium parat, & in obvientem Satanam emitit. Obsidet miseram, &
se esse malum h[ab]entem vario indice prodit. nam acus, crinalia, bom-
bicem, carbones pueram vomebat. Vora nuncupant amici Diu[m] Vir-
ginem Claramontanam pro afflictis, ducunt infessam, fistulam ante ico-
num. Dum ibi sunt, a falcis serpente pudica hec liberatur, Diu[m] Dei
parentis auxilio, cui datum est conterere malum calcaneo. Factum
anno 1592.

Kofsyce oppidum septima leuca abest à Cracovia, metropoli Po-
lonie. Istud ad annum Christi 1600. fortuitis ignibus consti-
grabat. Indidem Aladberti Richiliu[m] coniuncti, incendio absurda
est. Relicta sitiola, cum & mortem maternam, & suam orbitatem
deploraret, in grauissimam labitur infirmitatem, atque adeo paraly-
si, siue apoplexia correpta, v[er]o loquendi amittit. Dat se postea pe-
rigrinantis comitem ad Diu[m] virginem Claramontanam cuius
sacram imaginem cum pie aspexit, in solo momento corde orans,
linguavsum recipit, & perfectam sanitatem Beate Deiparenti ad-
scriptis.

Nicolaus Poremski, Balib[us] sarcis Tribuni Cracoviensis filius, an-
tiqua nobilitate & animi ornamenti apud Polonus per illustri, gra-
uissima injuriate, exhaustus, animam ipsam agebat anno Christi
1591. iam mortem in limine salutabat. Suscipiunt pro illo ad
Diu[m] Virginem Claramontanam vota parentes, amici, familiares,
qui noribundum deplorabant. Votis propensis, sine vnu pharma-
cis personatum, & a mortis pericolo ad vitam reducem aspiciunt, at-
que ad Diu[m] Deiparentis templum incolument ducunt, fistulam vo-
taque exoluunt.

Iacobus Pomaski nobilis Polonus ex destulio catharii vtroque
lumine captus, Louicu[m] decubuit, à medicorum manu lucem require-
bat. Frustis Colyria, catuaria, idque omne genu medicamentorum
restituere non poterant lumen antissem. Tum vnu ē foditalis Reli-
gioforum, quos S. Franciscus obseruantia appellant: Quid tu, in
quit, pergis ad Diu[m] Virginem Claramontanam, atque ab illo Sole radium poscis? Perrexit, in sicillum venit, vi-
sum quem ars medica restituere non poterat, recuperavit. Anno
1592.

Multa deuotione apud Claramontem cultam Deiparentis ima-
genem, cuius viciniores Boemii tunc intellexissent, cum infelix illud bo-
minis monstrum, de quo inferius frequens narratio erit, non homo,
Zischa, rebus & personis sacris bella in indixerat, magnum sub eius
signis Husitarum agmen venit Claramontem, thesauris Ecclesie
in sacra legem predam designantes. Intrantes in templum, religio-
sus pars trucidant, pars dispergant, gazarum pretiosum diripiunt, inter-
quam & imaginem sanctissime Virginis multo auro & cyathis orna-
tam. Istud cum detrahebant, atq[ue] imaginem secum auchere statuissent,
scerit illa immota. Trahebant, impelbant, raptabant: sed illa im-
mobili perstebat. Strito postmodum, aiuice vnu eorum feroris
importu[m], in malam virginis dextram, duos iustus dedit. Quiescit à Re-
ge Ladislau[m] Lagellonio p[er]t[er]es, qui vulnera obducere nulli potue-
runt. Imperatis h[ab]e indicia voluit Maria in sua imagine profoste,
vt se Triumphaticem ostenderet hereticorum, quos non multo post
Ladislau[m] sp[irit]us virginis adiutorius profiguerat, atque debeat.

Hoc autem à militibus castis, Nicolaus Varsavius stirpe no-
bili, primos ordines militum ducebat, sub Magno Iohanne Zamo-
scio, Regni Poloniae Cancillario, & Capiarum exercitus iniunctissi-
mo Praefecto. Non longe ab oppido Barborosia, contra Tartaros fer-
ro & igni omnia vastantes processerat cum phalanxe. Ibi cum va-
rio Marte cum barbaris certasset, tandem in p[ro]sternentem hostis ve-
nit. Nulla erat fessus endentia aut elabendis, nisi in sola p[ro]p[ter]i Deum
Deipara, que est apud Claramontem in veneratione. Est itaque il-
lis simplex: adfert illas, mirum, catenulas, manicas, compedes, ce-
teraque ferrea ligamenta vel instrumenta dissoluit, carcere fir-
misimis vebibus oppressa, la[re]um, & multiplicitas seris occlusum
refratur: Nicolai supplicem edidit, & v[er]o ad Basilicam
Claramontanam duxit, sanum, saluum, Deo gratias soluen-
tem. Pestilentiali febre cor-
reptus sanatur.

Tertio post Anno sc. 1594. species convulsionis multos in Regno
Poloniae absuebat mortales. Hoc agititudinis generis Illustris Iohannes Kuczkoński, & una vxor, filii, familiares confluerant,
& pene dixerunt moribundus. Dum sunt in sinu Balbico,
ponit personam fratri, sumit fratre, sumit & amicida, verbis,
politicationibus, tandem & minu Novocatholicum aggreditur, vt
ad Camisum, atque ad arcebnum rediret. Cum i[er]e recuperat,
v[er]o iuste tyronem ligatum in vndas deicit, & aliquoties, præterlante usu[er]go mergit emer-
gentem, interrogans: Ecquid muraret? cum detestaretur
Caluinum, tandem melioribus restibus despoliat, & lacinia qua-
dam lacra uoluntut in mare proicit, p[ro]p[ter]i escan faciuntur
martyrem. Fluunt ab miser tribus ampli[us] horis, & a fluctibus
pene presebuntur. Diu[m] virginem Claramontanam habens in
ore. Interim Diu[m] soffriterat, dirigente, opportune adfuit na-
uis, quae percutientem excipit, Gedanum reexit, vota Sanctissime
Virginis soluentem, que v[er]o iuste p[ro]ficiunt, & hunc constantie tyronem ligatum

Gariolimum, oppidum q[ui] non parum in regno Poloniae. In eo
natus quidam Cawlus, Louicu[m] operam studiis nanabat. Torrido die
vna cum scis exierat ad profectionem Bzuram, vt lauaret. Tunc al-
uenus traherat, ex p[ro]p[ter]i imribus, quem tamen eius soldates tra-
nigerunt.

Paulus conabatur, sed tandem defessus aquis obrutus. Vi-
derant ceteri, sed nihil malis suspicabantur, opinati, vel fru[m]atoria,
vel vrinatoria arte occulte, ut. Inclini die cum donitionem pa-
rarent, Paulum in clamabant: is non comparebat, submersus. Od-
rati quod erat, querunt, nec nisi po[er]t[er] horas sex inueniunt, sed exan-
guem. Tum in g[ra]uia proculib[us], Diu[m] Virginem Claramontanam
implorant, atque votu[m] peregrinationem pro eo pollicantur. Cum
in oratione perseuerarent, vius est Paulus aquam eructare, & ani-
man rechabere Anno 1592.

Anno Christi 1577. innovebat Sicilia, atque adeo vintera I-
talie Turca innovebat. Melitenses milites custodienda tuende que I-
talia definita, mare mediterraneum Turcis infustum reddebant.
Dum e regione Goleta in ancoris consisterent, tempestate insolenti
percelluntur. Fit inter trepidantes magna comploratio, & expecta-
tio certe mortis. Fuit inter illos Procopius Pieńiacek, gente Polo-
nus, stirpe Odrońianus, nobilitate, pietate, virtutibus, & arte ni-
litari insignis. Ip[er]citatibus suggestus, vt virginem Claramontanam
communem omnium p[ro]p[ter]i implorarent, dignarunt
nanfragantes à per

23.
Viceribus
plerorū vi-
res & salu-
rem red-
dit.

& ipse depuratus in eadem sacramentam intravit; ab hinc paucis annis.

Laurentius Kavriekz nobilis Polonus ex Palatinatu Rauensi, multis in medicos producere pecunias. Ab his in deplorata valitudine derelictus, viceribus obfusus moriebatur Louici apud Religiosos Sent. Franciscos de Observantia vocant, quibus bene & volebat, & saciebat. Studebant, ut peregrinationem voceret ad Diuam Virginem Claromontanam, sanitatem ab eius intercessione quaesierunt. Melius à votu habere caput, postmodum lento passu veniebant, inquit, scilicet ante imaginem Dei Matri illatus, vires & salutem recipit anno 1587.

24.
A peregrin-
ibus valen-
tiam cu-
rat.

Adolescens quidam à Moravia in Poloniam redux, habuit obvios sibi defores viarum. Ab his spoliatus, & vulneribus concisus, pro mortuo relatis est in ania sua. Cum recessisset, ille quoque ad se rediit, acceptans, ut potuit, appulit ad proximum pagum. In eo totis triginta diebus decubuit, absque cibo & potu. Nullus fuit qui misereretur, & ipse erat sano vlo obello, vulnera interim hiabant, & patrescentia vehementiore in modum tubo diffuebant. Subiit tandem in mentem recordari Diuam Virginem Claromontanam. Illam ergo precibus flagitabat, vellit sibi esse propria, sanitatemque vulneribus ablibet. Obrutus interim somno profundissimo, in quo vidit Reginam celorum angustissimam specie sibi appropinquantem, vulnera abluentem, personantem, cicatrices obducentem. Anno 1526.

25.
Filium vni-
cum defun-
ctum ma-
tri viam
reddidit.

Illiis quedam matrona Moratta, vnicum filium habebat, fiducium extremum & familię, & senecte. Is in iuuentute, scilicet in florile, magnas spes defē ostentans, conseruit eas in merorem. Languet, agonizat, moritur. Quid faceret mater? Tota se in lamenta resolut, & dum plorat, à genito custode admonita, vite melioris originariam fontanam Diuam Virginem Claromontanam orat, inde sse & voto concepto, adolescentem cadaver capulo induitum curru imponit vobendum ad templum Dns. Postquam fuit ante adem D. Claromontanum, ille qui mortuus fuerat, quasi de graui somno excitatus, oculos aperuit, verba formauit, surrexit, procepsit, viuus & vigens à celesti ope, ex libello Cracoviæ excusso Anno 1606. de miraculis Marianis apud Czenstochowium perpetratis exceptimus & Latina fecimus.

26.
Historia
captiuitatis
& mira-
culois li-
berationis
Samuelis
Ducis Ko-
reccii.

Dignum istud prolixiorae narratione, qd An. 1617. accedit Samuels Ducis Korecio, sibole magnorum Ducum Lithuaniae, in Russia nato, à captiuitate Constantinopolitana, magis ope Diuæ, cui se ad Laurentianas & Claromontanas edes deuouerat, quam industria humana in pernigilio S. Catharinae Martir, liberato. Occasio captiuitatis ista fuit.

Duo Principes, rare indolis inuenies, filii Hieremie Mochila Patrini Valachis, eiusdem provincie legi imi b̄ redes, duas germanas sorores diabolis heribus illustrissimis, Michaeli Ducis Visnouherio, & Samuels Ducis Korecio, in sociis vita obtulerant, caratione (ve fana dicebat) adducti, ut hereditarium Principatum, quem illa Turca eripuerat, virtute cognatorum martis artibus poterint recuperarent. Non illos vñqueaque fecerit. Duce enim, sanguine & animis coniuncti (quāquam prater voluntatem Regiam) conscripto numero exercitu, fauentibus Superis pluribus cum Turca custodibus manus conseruere, arcis & oppidi pluina de hoste recipere, & vno ac rigore pralisi, amplius quam C. M. Turcarum simul ac Tartarorum in acie prostrauerat. Paulus post VVij noncas febre pestifera corposus, ingenti totius Valachia siuorumque dolore extinxit, Korecio bellum prosequendum reliquit. Is mibilo à morte socij fractus, in hostem duxit, adque tantam necessestare Turcam adduxit, ut re desperata missa adducatur ad Koreciū renunciatur, se hereditum Principatum relinquatur, simodo illa arma deponeret, & militem dimitteret. Non fecit pollicitationem Turca. Mox enim atque Koreciū militem ad sua abire permisisset, validissimo Turcarum, Tartarorum, ac ipsorum Valachorum perfidiorum collectio numero summum exercitu (60. M. & amplius numerabantur) Duxen mibil minus quam armis cogitantem aggressus est. Tri prope milliae iis qui nondum stationes Korecianas reliquerant, censabantur. Generosa mens Duci etiam in rebus desperata desperare nescia, aduersus illam tantam conflugem sese nibolimmo erexit; atque illos ad gloriōse morientum porum quam in manus hostium incidentum, hortatus signum configendi dedit. Tres integras dies cum potentissimo hoste, non sine sse vitoria dimicatum: quam omnino retulisset, nisi maiora tormenta, castra & Vallum continuo fragore distractibant. Nul la evadendi viarelicta, Korecius, qui ne agnosceretur, gregarij mi-

in cuius medio, alia minor que inderetur, & vinum exiceret continebatur. Vinum, Turcs effundebant antequam Ducis propinarent: inutus tamen quāpiam latere non putabant: maxime quod Korecius se egre ferre simularet, quod r̄as vinarium spurcioribus illotisq; manibus contrectarent, ex quo ille bibere exhorret. Vide custodes, non amplius adeo curiosè explorabant: maxime cum scirent Basiliis Korecio permisisse, iniurias à custodibus illatas, vel occidione illorum vesciscendi. Iuuabat, & facultas morum, & frequentia coniuniorum, quibus Korecio barbaros deuinciebat: vt remissiores essent, in perscrutandis intraneis. Qui etiam corruptis pecunia aferuerat, ab arxia perlustratione reliquos auferebat, bonamque ssem de illo faciebat. Korecio pariter, eo die quo iusfratio ficeret, ad finem frām carceris debat, neque aliquis loco monere illum, pr̄ viri maiestate, audebat. Crate triplici perfracta, sed tamen ne deprehenderetur, lmatutis patens, pulueri commixta obducta, nactus finem molis corporis sustinenda, in perugilio Sancti Catherine martyris, euasione designato, custodibus, comituum solito laetus exhibuit, & vsque in multam noctem genio cum illis induxit, donec illi fessi, ad qui escendum discesserent. Periculum deinde paulo post, an dormiissent, facere volens, aquam ad bibendum posculit, uit: ab indignando Turca, per foramen osfī accept: mox aliis, qui noctem quietam illi preceperat, carcerem ingressus, metum illi iniecit: sed hunc importunum statim is abscedere iusit, sequē in lectum, ac si omnia opprimeretur demisit. Obsistebat oramen illud osfī carceris, ne faga deprehenderetur, ab his qui perugiliis ante cubiculum duebant. Korecio, obstruendo illi, tale confusum repperat. Fels, noctura hora confusa irrumpebat, sapientis illectus alimentis, à Korecio studio projecta. Eadem nocte etiam penetravit: Dux illi nihil cibariorum proiecit: ille stridere & clamore, quod nihil illi porrigeretur, vigiles excitauit: pulsus, & iterum, ac non semel repulsa iterum ad foramen famelicus redit, ac multe mīlē cubitalibus sonus fractis commouit. Non pertuerunt dimouere, donec foramen, etiam Duce cum indignatione deprecante, vestibus quibusdam obturasset: ne amplius, & Duci, & illis dormitioribus incommodaret. Media nocte appetente, cum omnes vigiles flerent, Korecio in genua prostratus, Deo, & Diuæ Departenti Maria Laurentiana & Claromontana, nec non Diuæ Turelaribus vitam & incolumentum suam iterum commendauit, volumque visitandi limina Basilicarum illarum Principis Apostolorum popondit: & ingenti fiducia animatus, compedibus primo, ne aliquem strepitum ederent, quodammodo inuoluit, perfracti crati bus ferreis, fune preparato & ad reliquum crati ligato, sese incolumus eicit, demisitque. Gallus tandem eadē ratione eusit: Greco illo, cum vno Turcarum, quem 100. aureis donauerat, funem suscitante. Maxime opportuna nox erat evasione & fugae: namq; ventus, nymbus, fulgura, fulmina & vehementissimus turbo exortus, omnia adeo concutiebat, ut auditum eiuscumque alterius strepituseriperet: subscuta deinde pluvia tam densa, ut visum pene admiseret: cuius beneficio fretus Korecio, sperabat se neminem obuium habere. Incidit tamen in quandam Turcam equitem: ceterum in fossam quandam luto plena se abdidit: donec Gracis pauca interrogacionibus hominem cludens, illum periculo exemerit. M. si discri- men à molosis canibus nec non à Pajoribus gregem p̄pus magni Turce custodiens. Paulum enim aberat quin ab illi laceraretur, & ab his vel reprehenderetur, vel detegetur. Ab his praesenti pecunia, ab illis ope Beata Virginis illesus vna cum sociis evagisti: & ad mappale quoddam vrbē vicinum, quod Gracis paulo ante conducterat, vix trahens compedes properauit. Longius aberrauerat ab eo loco, cum aurora consurgens noctis caliginem discutere capisset. Caterum Greco locorum gnarus, in quoddam vinctum illum duxit, & fosse cuidam inditum, asperibus quibusdam & tabulis semifragidis operari, ac versus Vrbe utr̄ direxit, Duce in eadem fessa electo. In ea Dux periculum adiit presentanum, ne à Patriarchis qui summo mane ad perlustrandam vineam venerat, & versus fossam pedem (quod Dux per rimas affectit) tulera, detegetur. Ibi in summo discrimine, Dux, vota germinavit: hominem Diuam auerit, ut ushū omnino adhucientis transferit. Inter hacteta vrbē rumor increbit, Duxen carceribus effractis effrigite. Fit ingens animorum commotio, tum deinde diligentissima vbiique locorum conquistatio. Nonnulli ex aula Legati Regie Francie, quod Gallus ille qui pecuniam Duci submissus erat, at primo atrafigisset, quodque alius ille vna cum Duce evagisset, intercepti, inque carcere compadi: Omnia Legitorum, exceptio Veneti domus custodiis circumdat, perlustraque. Omnia dominicia, duos, receptacula secreta, naues, lembe, templi, monasteria, ac denique sepulchra quā plurimam introtpecta: omnes viae infessa: portus occupati: exploratores vbiique lo-

XXI.
Calua S.
Dominici
translatio
miraculis
fulget.

XXII.
B. Alexan.
Strozzi
Domini-
cani vita &
obitus.

sculentum blanditiis illexissent; non vero is, à Spiritu sancto inflamatus istud viuentem genit delegisset. Causa Episcopo Florentino ad cognoscendum commissa, è Cænobio in Episcopum eductus, ac indidem totis decem diebus inter parentum & consanguineorum illecebras detentus; siasiones, preces, oscula, suspiria, gemitus, plorat, blanditias, adeo; ipsum pectus maternum, atque autoritatem paternâ risit, neglexit, nihil fecit; perque calcatum patrem, perque calcatum matrem, siccò vestigio ad vexillum Crucis anhelauit: quin etiam non secus atque à vento flamma, ab illorum conatibus magis incitatus, seque ipso maior factus, tanto verborum apparatu, sententiarumque gravitate propositi sui rationes reddidit, vt, ne amplius illi molestiam exhiberent, summa felicitate efficeret. Démicanis restitutus, ac si in eo Ordine natus & innutritus fuisset, omnia perfecti religiosi officia, lubens, volens explerat; ieiunia protrahebat, in oratione & vigiliis perdus & pernox perseverabat; vixissima quaque monasteri miniatura libentius oblati, in iurias patientissime tolerabat; linguanam à vaniloquio, mentem & carnem ab impuritate, conscientiam à criminis, conuerlationem à suspicione criminis, incontaminata feruabat; temporis reliqui, studiis & lectioni dabat; à quib. suo tempore eruditissimus Theologus, & secundissimus Cöcionator, Apostolico instituto satificans multos Christo adiunxit; facere prius, quam docere docebat. Haredatem, qua illum contingebat, (annui prouentus amplius XX. M. aureorum censebantur) matre consentiente, in vīs pauperum, sive quotidianos, sive perpetuos distribuit, ac trigesimo tertio anno, in flore aetatis, & sanctitatis, quieuit. *Michael Pius, de viris illustrib. Ord. Præd. lib. 1.*

Eadem tempestate floruit Petrus Ferdinandus, familia Eremitarum S. Hieronymi, quæ præfertim in Hispania & Lusitania floruit, & adhuc floret, fundator. Is Petri Regis Castellæ aula relicta, cui tum paternis, tum propriis obliquis gratissimus erat, primum enim quibusdam solitariam vitam agentibus sibi adiunxit; deinde institutum San. Hieronymi, quod in chitrate Bethleem ab ipso inchoatum, diuq; conseruat, iam pridem cessauerat, cum aliquot alii, eiusdem animi & consilij excitare aggressus est, idque in Tolerana primum prouincia. Itaque Romam veniens, Urbano Sexto, nouam illam vitam formulans artulit; que ab ipso hoc anno 1583. confirmata, brevi deinde tum hominem, tum domiciliorum accessione non mediocriter auta est. *Platus lib. 2. de bono status Religiosi cap. 22. ex Paulo Morigia.*

Eodem anno, in suburbio S. Laurentij Civitatis Leodiensis istud accidit. Adolescentis cum quadam iuueniula matrimoniū contraxerat, in eōq; vīq; ad Dominicām proxime subsequente lucide vixerat: quia iuxta patrie morē noui coniuges ad ædem Sacram, à Parocho benedictionem accepturi se conferre solent. Nocte Dominicām præcedente, cum sanī hilaresque ad cubile secessissent, manū exorto deprehensus est uterque mortuus, non leui suspicione, eos de illorum catalogo coniugatorum sive, quos Raphael Angelus Thobia loquens depingit: *Audi me, inquit, & ostendam tibi qui sunt, quibus posit præualeat demonium.* Hinamque, qui coniugium ita suscepunt, ut Deum à se, & à sua merte excludant, & sive libidini ita vacent, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. *Ruanus in Episcopis Leodiens. tom. 3.*

Albertus Austriacus, tertius eius nominis in familia illa dictus, cum Tricā Academā Viennensis Mathematicas lectiones intulisset, eius rei confirmationem ab Urbano Sexto Pont. Max. id temporis impetravit. *Oymerus in Chronol.*

ANNO CHRISTI 1584.

VRBANI PAPAE VI. WENESLAI REGIS
Anno 7.
Rom. Anno 8.

I.
Lud. Andegauensis pro
gressus bellici.

Ludouicus Andegauensis in Apuliam ducto exercitu, nō minimos progressus, vel solo terrore bellico faciebat. Cumq; longius traheretur bellum, nec alterutra pars ad summum præualeat; aliam equitum alam, quæ circiter XV. M. equitorum complectebatur, ex Gallia e-

uocauit. Ducebat eas copias Engheramus quidam Gallus, vir domi potens, ac bello clarus; ac transmissis alibus in Italiam descensione facta, à Bernaboue Mediolanensem Principe hospitaliter receptus, commeatuque & pecuniis adiutus ad dexteram flexo itinere, per Placentinorum, Parmensiumque fines in Etruriam penetrabat.

Hos apparatus bellicos, cum Urbanus Papa intellexisset, Carolum Sicilie Regem, vt portius in Ludouicum palantem, intimaq; Regni populantem duceret, quam adiutum Gallorum expectaret admonuit; quod his distinendis, dissipandisque, Florentini, Senenses, Lucenses, Pisani, & ceteri fœderati satis escentiū Ludouico oportere ipsum Regem congregi, neque cuiquam alteri aleam extremam committere. Decreta in Andegauensem expeditione, Calendis Ianuarii huius anni, Urbanus, in Basilica Archiepiscopali Neapolitana, præsentibus Rege, Regina, Cardinalibus, & Principibus, sacris solenniter operatus, in Ludouicum Dicem Andegauensem, ob crimina, hæresis, schismatis, maiestatis lese; regni Sicilie quod in patrimonio est Ecclesiæ, invasionis, spoliationis, deaustationis, vsurpationis, que, nec non proprie alia grauissima ab eodem perpetrata, anathema tulit; ac Duci exercitus illius, Consiliariis, sociis, fautoribus, adiutoribus, militiaeque vniuersa, diras omnes imprecatus. Sacrum bellum contra eos indixit; atq; indulgentia delictorum omnium ex more recepto omnibus proposita, ad profecitionem eos qui poterant, alios ad suppeditas pecuniarias ferendas inuitauit. Huic sacra militia, nomine S. Rom. Ecclesiæ, cuius caula & schismatis eradicandi, & regni hæreditarij vindicandi agebatur, sumnum Vexilliferum & Copiarum Praefectum supremum, Regem ipsum Carolum præfecit; cui Sacrum Vexillum, imagine Divi Petri Præcipi Apostolorum, & Clavium in signe, quod is manu propria, toto tēpore sacrificij missæ tenuerat, quodque Pontifex ritu solenni consecraverat, explicatum in coram vniuerso populo dedit; gladioq; militia sacre præcinctum, animos ingentes contra hostem Ecclesiæ & Fidei sumere iussit, certissimā victoriā illi pollicitus de dannatis. Intercesserat his dieb. nonnulli discordarunt inter Urbani & Carolum; quod Franciscus Butillus nepos Pontificis, quandā Clarissimā è parthenopæo erectam incestafset, & Carolus præsente in Vībe Pontifice, reum sacrilegij, ad subsellia sua vocatū, nō quicquam consulto Urbano, capitali sententiā prædamnasset; atq; Urbanus, q; se supremum Regni Siciliæ Domini, quo præsente, nō liceat Regi quēpiam ex magnatib. ad prænā capitū damnare, diceret, agrestulisset, sententiamq; Regi nullius ea propter roboris fo- se pronunciasset. Eam quoq; dissensionem, Patres, & Proceres sustulerunt: Carolum ab exequenda sententiā reuocarunt: Urbani, ne in Franciscum ad legis rigorē animaduerteret cohiberetur; Nepotem, ad prætentiam faciem- dam, & ad satisdādum pro criminē impulerunt; & quo certior firmorq; inter Pontificem & Regem necessitudo cōstaret, Carlicij Ruffi Magni Iustitiarj Regni neptem, Carolo Regi propinquitate cōiunctam, in matrimonio Francisco Buillo conciliariunt: cum Rex Nuceria, illi vtendā frumentamq; dedisset; atq; se prætaginta millia nummum aurorum, titulo inuestiture, & census, Sedi Apostolicae hucusq; retenti, Urbano, numerare promisisset. Ipsi Calédis Ianuarii, Pontifex, præsente in eadem Basilica Metropolitana, Rego & Regia, sponsis beneditit; ac mensis sequentis initio, die solemnē Purificationis S. Dciparae, Sacra solenniter fecit, candelas benedictas Regi, Reginae, Cardinalibus, nepoti, propria manu, reliquis Cardinalis Rauennas distribuit; atq; tandem ad diem 4. Aprilis, diuinissima hostia oblatā, Regi ad bellum in Apuliam vicinum exercitu abeunt bene precatus, Landolphum Marramaurum, Archiepiscopum Barensim, tituli S. Nicolai in carcere Tulliano Cardinalem Legatum ei adiunxit, cuius consilio omnia agerentur. De Principatu Capuano, & Amalitano, Rex, id temporis ne cogitauit quidem; sed partim expeditionem bellicam, partim alia causatas, Pontifici pene obfuso verba- dabat, & de die in diē pectorum fidē eludebat. Non poterat Pontifex, militib; copiis a Rege circūdati, necessitatem tollerādi superare. Quā obre & ipse dissimulauit, neq; fero- ciente irritare magis voluit; Deo, & tēpore oīa cōmittens.

Ad

III. Quæ Vrb. post Carol. ad bellum profectio- nē ab eius uxore pa- fusi sit.

II. Lud. cum fociis ana themate ab Vrb. per stringitū Sacre bello indiō.

VxorisCar- ol. mores tyrrannis & quaerititia.

Carol. Rex Sacr. Belli Vexillifer præficitur.

Cardinalium fuga Pont. solo relatio.

Matrimoniū inter Pon. nepo tem & quā dam Caro. propinquā stabilitat.

Lues pesti- fera in v- tro; exer- cit.

Legatus ap. ad bel- lum adiun- gitur.

IV. Obitus in- felix Lud. And.

Ad 25. diem Maij, Urbanus, cum Cardinalibus, agnatis, amicis, & familiaribus Neapoli reliq; Nuceria cōcessit, non tam astus vitandi, quam contumelias fugienda causa, quia illi intolerabilis, à Margarita Regina. Carolus Rex profectus, administrando Regno, Vicariā renunciat. Illa, ab indulgentia mariti insolentior facta, impotenti animo tyrannidē exercet. Præsente enī in Vībe p̄tūlīte, eques mo- re virili, singulis diebus cum probro discurtabat nocturnas horas vīq; ad summū dificulatum, alea, & ludis altis, cum quibus colliberet fullebat: lusum matutinū somnus diurnus vī- que ad meridiē excipiebat, reliquā diē solennia lūconib. deformabant. Interim edicta atrocia, non in vībā tantū, sed etiam in prouincias regionib; subiectis, affigebat: noua vīgalia, cōtradicente Pontifice imposta, à maximō vīq; ad minimū, nulla ratione ordinis aut status habita, per vim extorquebat: Monopolio carniū, salis, frumenti, vini, olei, & reliquorum venaliū vīq; ad candelas, instituto, ipa illa omnia, non omnibus duntaxat sed designatis per hebdomadas diebus, in deputatis adiibus, à Regis cellis distrahebat. Si quis fal ex aqua marina coxisset, vexisset, vendidisset, graniter luebat. Si quis rerū ad vitā vīsus necessarii quippiam aliubi, quam apud Reginam emisset, maiestatis laſae poenas dabat. Sol ipse, ad eius insolentia, truculentiaq; erubelcebatur, & Urbani dolebat, inq; sum contumeliam & contemptū fieri videbat, maxime cum audiret suos familiares conque- rentes, q; nec prece, nec pretio, per aliquot dies potuerint, apud Monopolitā, quicquā rerum sine quib; vita tollerari nequit obtinere. Itaq; vt locū irā daret, Nuceria concessit: sed tamē Regina, abeuntē cōcessit, editioq; vulgato, ne quis extra vībem quicquā venaliū rerum efficeret, vīllum authorem Regiā suā dignitatis, salutis, atque vīctoriā, ante omnia & omnes visitare, venerationemq; debitam illi impendere deberet. Neglexit, vel portius contempsit, in centore Recatino, qui ad id temporis Neapoli, contra Pontificem omnia fanda & infanda tentabat. Hic Carolus exultaverat, adeo; demen- uit, vt statim à festivitate S. Martini, Oratores Nuceria miserit ab Urbano sciscerat, cur Neapoli discessisset, oratumq; in speciem, vt reueneretur quantocvus, quod haberet per multa, reipublica christiana accommoda, secum conferre. Urbani porro dignitatis Pontificie respectu, indignum reputans, si flagitante, & non coram ipso Regi invitante, deducenteque, in Sedis Apostolice hæreditariano vībem rediret, respondit: *Rego & Principes christianos, solere ad Pontifices, idq; pedes venire, neutiquam vero Pontifices, Regibus ac Principibus hunc honore exhibere.* Adiunxit præterea, pacis iurecurando confirmatis satisfaceret, tributis insolentibus populum ne oppimeret, vīgalia præter aequum indicta abrogaret, Recatino rebellem, ne in vībe foueres, maiestatis Pontificiæ reos, ne tueretur: censualem ex pācto pecuniam Sedis Apost. numerate ne amplius differeret; discessum in Hungaria, quod contra iura nature, & regni Pannonij iusfru- dum, à paucis, refractariis vocaretur, ne cogitaret: Maria Reginā, & Sigismundo designatō Hungariae Regi, ne in- commodaret, neue regnum illud florenſissimū, lēclere aut perfidia pancorum quereret, aut se, & vna secum rempubli- can christianam in apertum discrimen coniceret. Demisit altius in peccūt Carolus, ea quæ Pontifex fortissimus, magnaanimi constantia renunciati iusserat, ac in furorem verius, tantū abeles, vt exactiones imminueret, vt etiam per a- lias multa grauiores fiscura augere vellet, dixit: suumq; Regnū Sicilia fore affirmavit, quod non tantū successione, à Margarita coniugio, verum etiam armis à Ludouico pro- strato, acquisiuit. Profecitionem quoque Hungaricam, non tantum non neglexit, sed etiam modis omnibus, Regnum illud se non posse deftere significavit, arque huic ex- peditioni, longe grauiora tributa, species soluendorum quæ iam aduersus Ludouicum depugnantes meruerant stipendi- torum, vīnūris ordinibus Regni imposuit. *Theodoricus lib. 1.6.33.34.35.36.37.4.1. Summont. lib. 4. Valsingham in Richard. 1.1. Aretinus de rebus suis temporis. Crantz. Metrop. lib. 10. 6.17. MS. de rebus Neapolitanis, biblioth. Vaticana. Colleutus lib. 5.*

Sed præstat isthīc de reb. Hungaricis narrationem Bonifianam inscrere. Ita habet. Ludouicus Rex Vngariae mo- riens, Mariam & Hedwigem filias reliquerat. Hedwigis, in spem regni Polonie educabatur. Maria, velut pater testa- mento cauerat, Sigismundo Caroli Imperatoris filio, & ad- huc puer, ex compacto ita nupferat, vt ad maturas vīque nuptias virum nos duceret; consummatis nuptiis, Sigismundum Regni consorte pariter admitteret. Hanc con- ditio hemi vīnūris tunc Hungaria vīlro accepérat, quum immortalia Ludouici Regis beneficia omnes pariter ob- strinxerit. Post opes incomparabiles profusas, post Duces & optimates amissos, post exercitū numerosissimū profligatū, neq; patris merita vīnūris sibi deuinētos haberent, quæ inter regnū ipsi facile paterentur; Mariā tanto studio, suffragiorumq; successu tota Pannonia in regni fastigium

V. Carol. Ne- apolim vi- etorū re- uersi ingra- ga Vrb.

Vrb. ad Ca- rol. moni- ta.

VI. Narratio de rebus Hungari- ci & Caro- li ad Re- gnum pre- tensionib.

extollit, ut non modo Reginam, sed Regem pronunciarit, atque salutarit. Quod sexui natura derixit, fortuna concitatissimo favore rependit: pro Reginis, Rex passim salutatur imperium, vanam damnant patientiam Vngarorum; Nicolai Garae tyrannidem ingeminant, variis criminibus insulstant, & quid periculi cuique nobilium immineat, variis argumentis ostendunt. In horum plerique sententiam concilere, & imprimit illi qui nouarum rerum audiē solent. Addebat adhac, Reginam bonis omnibus auctoribus designata, hanc cedignata fuisse dicitur. Hinc quanta Ludouici beneficentia, & quam pia memoria fuerit, facile coniici potest. Quanquam vero adolescentula regnum iniuerit, ac etatis intemperitiuitate, sui munieris magnitudini adhuc satisfacere non posse videretur, materna tamen Elisabethae sapientia manus probe rarxit; ac longe profecto commodi resarxisset, si dexteriorum illa diuinam voluntatem, in cuius potestate sunt omnia iura recognitorum, sortiri potuisset; aut si ē suo, quoniam alieno arbitrio, maxima quaque gerere voluisset. Erat huic Nicolaus Gara, vir nō magis genere quam opibus spectatissimus; quem Ludouicus quondam ob rem bene gestam, ad Palatinatus (vt ait) munus euexerat. Hunc potissimum Elisabetha mater in consilium solebat admittere, quandoquidem sibi fidum studiosumque pernouisset. Quodcumque Regi Ludouico in vita exoluere non poterat, ne ingratiudinis reus esse videretur, id omne vxori ac filiae post mortem rependerem nitebatur. Nunquam à Reginā latere discedebat, ne imbecillum sexum in tanta aruorū varietate patetere periclitari. Quantum deinde in se fuit, Elisabetha confulebat, quacunque dignitati aut saluti conuenire viderentur. Contra illi intercessione Palatini fidem intellegere, in omnibus ei credere; ex eius sententiā cunctā gerere, nec illo quidem inconsulto quicquam agere; quando in viro non parum fidei & consilij iam inesse, quin etiam totum seruio suo addictum esse pernouisset. Hic multum auctoritatis apud Reginam adeptus, parum commode consulere subinde coepit, ne suos proceres nimis extollat, nimiumue donet, hortatur: quandoquidem iam potentes effecit, imperatores quoque Magistratus, quicunq; sunt formidolosi, ne quid insolentius audiantur, obsequia detrectant, & repentina insolentia correpti, aliquid nouitatis moliri conantur: satius esse hos ita trahere, ne nimium possint obesse. Item præpotentibus qui busdam attenuandas esse vires; auferendos quoque Magistratus, quicunq; sunt formidolosi, ne quid insolentius audiantur: fidelibus tantum viris, qui nunquam à latere abscent, honores ac munera conferenda. Neminem se in Ludouici prolem spectatoris esse aut fidei, aut constantiae, quoniam vetera illius in se merita obliuioni tradere nullo modo queat. His artibus, inditionem suam proinde mente mentem Regina trahit, persuader quacunque cupit, & pro libidine sua cuncta facit. Capit ex hoc illa multis sibi ē proceribus habere suspicatos, in plerasque profecto immicentes odium ex suspicionibus concipit, seque ipsa temere in nonnullorum inuidiam trahit: item odio haberi cepera, quia non omnes aequa diligere videbatur. Quoniam alios alii honorando anterrefier, ne mediocrem quidem discordie ac diffensionis materiam serit. Inter Proceres, quicunque se Nicolao præstantiores esse reputabant, eum vincum posthabitis cæteris in consilium admitti granate ferebant. Conflata hinc immicida inter optimates odia, & in Garani præserit dominum: quippe quia non solum prædominari, sed quemque procerum ē Reginā gratia submouere, ac deprimere nitebatur. Hinc quoque immortalia Ludouici merita obliterari cepta, fastidirique plane virginem sceptrum, & pro nihil duci. Suborta quoque mutua inter magnates, nobilis bella; vim palam pro se quisque inferre, rapere aliena, vicos & oppida ferro invadere. Multi etiam rebellare, ē proceribus plerique deficer, qui alium Regem creare revolebant. Perfidia hos primum incesserat, Zagabriensem Episcopum, Itala gente natum, & hac à Ludouico dignitate donatum: item Stephanum Vaiuodam Tranſyluanum, & Andream, fratres, quibus Ladislau pater fuerat: nec non & Stephanum Symonthorium, & Ioannem Croacie præsidem, & Ioannem denique Crucigerorum equitem, Auroraque Antistitem; qui quidem omnes aduersus Marianum coniurati, Ludouici beneficio quondam, honore & opibus

quoniam

quam fœmineo imperio se subiecerant, ne vitio verteret, quinimo aduentu suo corrigeret, & sceptrum, quod fœmineas mollesque manus, aiebat, abominabatur, fulciperet, & ad faustissimam expeditionem confessim & audacter proparerat.

Secundum orationem mandatorum litteras ostendit, coniuratorum sigillis obsignatas, & viatici, & auctorandi militis collata stipem depromit. Carolus audita legatione, se solum ipse in consilium admisit. Hinc quietis ratio, coniugis liberorumq; suauissima cœstuudo, & partum nuperime in Italia regnum, quiescere suadebat, neq; illud fugiebat, quam formidolosum sit & arduum, noua quotidianis morti, incerta pro certis querere, quo plus tentauerit, eo gravius fortunæ imperium sibi, & per maiora quodidie discrimina vagari: hinc saeuia impensis cupiditas angebat; se liberis proficere oportere, vtile, gloriolumq; forc, alterū Vngaris, Italis alterum preficere, & se vtroq; regno portut, cuncta facile pacaturum. Succurrebat latenter labrantis Vngarie commiseratio, ignauiaq; nota: atq; vitum quem natum genuisset ad regnandum, si oblatum & hæreditarium regnum vltro regularit, pusilli crimen animi nunquam euallirum. Vicit tandem regnandi cupiditas, & quando charissima sibi vxor erat, consilium cum ea communica re statuit, aperit illi animum, & qua potest ratione, in sententiam suam nititur trahere. Legatos ab Hungaria venisse nunciat, qui regnum offerunt, occasionē hanc censet haud quaque aspernandam, quando quam varia sunt Neapolitanorum studia & artes experientia docuerit. Addit Vrbani Pontificis, & Seuerinae domus inimicitias, item infestos Galloruū animos, qui & classem maritimā, & terrestres copias in ipsum comparant. Hac & alia Carolus Reginā dicebat, decretū sibi fore in Vngariā trahi, Bonfin. dec. 3. lib. 1.

Inter hæc Neapolim, & totum Regnum, exactionibus intolerabilibus misere afflxit, eodemq; plane modo alias provincias vicinas opprimere cepit, vnde magnam vim pecunia collegit: quod magnis indiget copiis, ad regnum Hungariae, ad quod animum adiecerat, capessendum. *H. Al-lutius de r. Germ. lib. 26.* Nihili faciebat Vrbani monita, quia precibus miscebat, ne Regnum Ecclesiastice ditio nis tributis grauissimis exhauriret. Quo enim amplius orabat, eo magis Carolus, pecuniarum in sumptus bellicos sitiens extorquebat, neq; obscura indicia exacerbati animi erga illum quidio ostendebat, maxime quod suscepit haberet, ne quippiam in Regno Siciliae nouaret, neve sibi impedimento foret, ad Hungaricū sceptrum assequendum. Enimvero, Vrbani, Wenceslao Regi Romanorum, & Sigismundo eius fratri, designato Mariae Reginā coniugi & Regi futuro Hungariae, obnoxium esse non ignorabat, quod illi contra antipapam, pro dignitate Sedi Apostoli, nihil non tentarent, & ad Regna Boemiae, Germaniae, Poloniae, Danie, Angliae; in fide Vrbani continenda platinum opera posuissent, ac ponenter. Quam obrem ineruerat, ne Sigismundo, potius quam sibi in possessione Regni fauere.

Richardus duca in matrimonium, Anna, VVenceslai Romano-rum Regis frōrōe, dum inter voluptates & gaudiū illi blandiretur, & regi offertaret opes, subito extitire nonnulli domestici, qui sue vtilitatis persuidentes, in Regem deriuaret inuidiam. Quid enim à Regi grauitate impetrabant, aliis pretio concedebant, & absque pretio gratias agebant, perinde quafili ipsi vendidores, non Princeps, beneficia conferrent. Res ista effici, vt in caput Richardis coniuratum, quo eo adempto, omnis inuidia mater tolleretur. Et quidem Princeps ita beneficiū srebret, vt fidei fructum meret: sed quia in numeritos priuatim conferebat, nihil à populo benevolentia consequebatur, quinimo odium sibi generatim comparabat, sfg. eo, vt iam tum per multi fremeret, male cum rebus publicis agi, pafing, iactarent illud ex Sacris prouerbī, Vt terra, cuius Rex puer est. Ista autem voces aures Richardi non penetrabant, vt pote quia Rex, semper ultimus omnium verum auctoritatem, ceterum nō mediocriter nonnullos mouebant optimates; qui tam eti studerent, malos à latere Regis submouere, & quoniam optimos in eorum locum subrogari: nihil tamen profecere, futili quadam ignavia Regem & neutre. Est igitur in eum confiratum. Deus tamen volunt coniuratum patefactare, & haec ratione gratiam Regi referre, quod is constansime, pro Christi in terris Vicario, Pontifice Vrbano, aduersus coniuratos eius hostes, & stetisser, & pugnasset. Duos memorant scriptores, qui fulmen in caput Regis brevi erupturū indicarunt: vnum equitem; alterum Religiosum, proficie Carmelitam.

Quomo-
do Caro-
lus ad Re-
gnum vo-
catus.

Statut in
Hungaria
trahi.

VII.
Card.Ro-
tinus &
Bartholi-
nus Plac-
entin. pro-
curator cum
aliis schi-
maticis de
perdendo
Vrb. mo-
dos & vias
omnes ex-
cogitant.

Coniura-
tio contra
Vrb. dere-
cta per Cat-
din. Vrsin.

VIII.
Narratio
alterius cō-
iuracionis
contra Re-
gem Angl.
Vrb. partes
cuentem,
& quomo-
do reiecta
fuerit.

toaines Ansleus dicebatur ille, qui cum Hugone Cartono, scelere coniunctus, in Regem coniurarat. Virgente malevolentia, cum inter eos contentio forte orta esset, alter alteri crimen maiestatis exprobavit, ac verique se in illius facinoris suspicionem faciliter adduxit apud circumstantes. Ansleus, ne ab eis retergeretur, ad praesulum cubiculi Regis edulit, ille ad Regem, Rex ad Senatum; coram Senatu Cartonus vocatus, crimen in Ansleum veritus, & ab eo se ad partidum patrlandum sollicitatum fuisse, neque tamen auctem accommodare voluisse dixit: Senatus porro, cum certus index non interfuerit, qui restaretur in quo culpa esset, & illi, alios si quierant, coniurantes indicare nolent, dimicacionem singularem virisque permisit, denunciante precone, cum proditore habuit iri, qui ab altero viuis foret, non quo sic viuis, incognita causapuniretur, sed ut aliquod rei indicium liquidum exinde elicerent. Cartonus, accepto graui vulnere, humi prostratus, iam spissatum edens, cupans confessus, ut criminis coniunctus supplicio addictus esset. Carmelita sch. dam Regi obulerat, in qua coniuratio Principem, Duxem Lancastri, quasi plausus Regem repente opprimere, regnumque occupare, indicabat, simul tempus, locum, & cetera que huius rei sacre possent argumentum, ostendebat, & super SS. Sacramento Eucharistia iuramento concepto, vera esse quae scriptis est, confirmabat, finilque, ne Duxie exstanti fidem adhiberet, neue eum a se dimicaret, admonebat. Vocatus Dix, negabat, excusabat, & tum participationem, tum delitum oserebat, ad innocentiae probationem. Dedit Rex auren, & fidem excusanti, ac postulante illo, Carmelitam in custodiā dedit, die crastino ad responsum producendum. Noche antecedente diem designatum inquisitioni, Ioannes Holland frater confessor Regis, vna cum Henrico Grene nobili equite, comprehendens Carmelitanum truculentum in modum excruciarunt. Colle enim illius fuisse circumligarunt, al o partes quas natura occultauit strinxerunt, sive arcuatum in ligno quodam suspenderunt, atque suorū extremis illius ingentis ponderis lapidem posuerunt, qui & verenda sortis fringenter, & guttar circa prefocares, & spinam dorsi perrumperet, & omnia interiora comprimeret, vt non uno tantū supplicio, sed quatuor tormentis vitam finiret. Die subsequente, cadaver examine crati vimine superimpositum trahe instar per loca publica, re'ut si proditoris effexerant, ut suspicionem tollerent mortis iniuste illate. Sunt qui dicant cratem utam, super quam fratri corpus tractum erat reviruisse, floruisse, & folia produxisse: & quendam cactum ad eandem cratem lumen amissum recepisse.

Prope dies istos, id est 20. die mensis Augusti, quo celebratur passio S. Oswini Regis & martyris, in novo castro super Tynam, apparuit nouum & inauditum prodigium.

Duo nautae ad nauem suam resarcendam, quoddam lignum dolare sagientes, dum alter ilorum secari lignum percusisset, affirmabat sanguinem deem dem ligno, tanquam depecede aliqua ubertim emun. Iste percussus magna formidate, à tanta reuocatare, diu his sit, & recordatus dicitur sancti Oswini, cuius solemnitatem violauerat, vobis nihil viterius eo die in eternum scelorum operū manuatis. Socus miraculum pertrahendis, iuramento interposito dixit, se lignum delaturum, & eccl. in die loco praeordinato possum. Cumque & ipselignum percusisset, vidit sanguinem abundantiam in parte percussa effluentem. Induratus, alia pars lignum vertit, & operi incubuit, sed nec ibi desistit ne ruelam impetrasset. Nam & ex eadem parte largissimum sanguis decucurrit. Versus diu lignum in alias partes, & percussus, sed ab omni quoque parte crux manauit. Hoc eternis ille qui prius imprebigerum contempsit, ad denotum se conuertit, & deinceps de ab omni opere quoque cossicatum sponpit. Istud miraculum à multis visum, & quibus incumbebat approbatum, testimoniis redditum & excellentiam martyris supradicti. Thomas Walsingham in Richardo 11. Polydorus de reb. Anglic. lib. 20.

Nobilis est istud mirandum, quod Wandalico in solo, in Wiltsaco oppido Prignis, hoc ipso anno accidit. Erant nonnulli ea regione habitantes, vel hostes, vel latrunculi, qui incensa villa VPfisnaco, Ecclesiam pariter in cineres redigerant. Secundos quam ad proximan villam, confugerunt, effeque molu in fratre, audiflertur vocem; Surge, prepara te lacrima ministerii, dicturus Missam in altari exulta super Ecclesia. Primā vocem arbitriatus iudicationem, contempsit, repetita secundo, repetita quoq; tertio, nec potuit negligere ita confirmationem denunciationem. Surgit, ex ex mole soluto lib. oratione penit. ad Ecclesiam locum proficiunt. Statuit altare post incendium, duo ibi ceci ex lacrime vitroque. In medio videtur mundam sindonem, inquit eastrum hostiam que videbatur in unum coactus, eamque cruciatam. Staupesclus rei nouitate, unde hostie cruciata post incendium, reverenter inclinans, & componentis quo modo potitur, concito petit loci antisitem H. uelbergensem, quid audi-

rit, & deinde quid viderit, enarrat. Miratus & ille, proficisciunt cum Clero, videt, miratur, cuncta percunctatur. Vbi prater diuinum miraculum nihil videt, ricondit hostiam crystallo, & vicini primū locū, in deremotoribus Dei mirabilia nunciantur. Accurant undecunque populi, abusque Hungaria, Francia, Anglia, Scotia, Dania, Suedia, Norvagia. Multa fertur renouasse Christus Dominus in reuelatione corpori faci, sub altaris relamento mystera, unde capta est indiden frequentissima annū singulis peregrinatio. Crantzus lib. 9. Wandalic. c. 11.

In Hilpanis, violatores facri ararij Deus castigavit. Exhasto orario publico, Rex Castella vt pecuniam in stipendiū bellū Lusitanorum coraderet, thesauri Guadalupi templi, ea tempestate celeberrimi, que inde monasterio religio erat, signa argentea, acq; donaria sustulit, constulit, ad 111. circiter M. argenti pondō. Male omnium bellū vulgus interpretabatur, suumque Templum Diuani virginem Deiparantem tuturam, gratia & violatoriis placula fore exigenda credebat. Factum. Peccatis non modo in vulgus militum, sed etiam in principes defecit, ingravescente in dies mali, ducenta in dies singulos funera in Lubitaniam veniebant: prorsus ut extincta magna exercitus pars, necesse fuerit ab armis discedere. Grauis clades accipi portuit, si Lusitanī infecti essent, à paucis modo integris dederi viuērē copiaptuerint. Marianus lib. 18. c. 8. 9.

Apud Genuinas Basilica Dio Bartholomeo dicata, hoc anno aucta est sacro Sudario, Redemptoris miranda imagine insigni. Expressa est in eo hæc imago Christi Domini ex illius sudore, cum os sibi eo linteo abstersisset. Hanc Abagato Regi efflagitanti, ipsum Dominum misisse, sacra historia tradidit. Montaldus Dux Genuensem domi compreserat, atque in ædium penetralibus religiose adseruata haec tenus. Febre pestifera correptus, cum diem sibi supremum adesse cognosceret, reipublica dono dedit, vt in æde Bartholomeiana reponeretur, Folierib. 9. Genuen. hist.

Hoc anno F. Nicolaus Eymericus Inquisitor Generalis Fidei in Regnis Aragonie, Valentia & Catalonia, in oppido Puigcerdano, Regni Catholoniæ condemnauit errores Arnaldi Montabernij, quo dum visitus fuisset refutare erroribus abiuratis, post decem & nouem annorum spatium in pertinacia perseuerans, ab Inquisitore iudici seculari traditus, igne exustus est. Ferdinand. Castellus 2. parte. lib. 2. cap. 4.

ANNO CHRISTI 1385.

VRBANI PAPAE VI. WENCESLAI REGIS
anno 7. Rom. anno 8.

Vt anno præsenti, Vrbanus Pontifex sibi caueret, longe ante prædictarum Ioannes Liguinus. Renunciarat & istud: ipse timebitur, & impedimentum in facto, ex ipso erit, non obstante, quod erit bone legis & religionis. Erit valde rigorosus, per se metu multa expedier, & consiliariorum ministris non stetar. Euenera hæc omnia, isto ipso anno M. CCC. LXXX. V. Cauendum illi fuit à Cardinalibus, familiaribus, Rege Carolo, Optimatibus Neapolitanis, Proceribus Romanis; Regibus Gallie, Castellæ, Aragonie, ab antipapa, à pseudocardinalibus, à schismatis, ab ipsi domesticis, ab his qui cū consiliis, & ad extremum ab ipsi supplicibus. Crimen hæresis & schismatis, quanquam falso, & quantumvis bonereligionis Catholico Pontifici affingebant. Negligentiam, scordiam, ignorantiam, & ceteras non recte administrationis notas, bona legi, vigilansimoque Paliori imponerant. Conspirationem, in perniciem Regis Caroli, ei qui potius sibi cauere deberet, quam alieni malum, ut pote Pater bona legi ac Religioni, cogitaret, ipsi illi impostores ad euersionem innocentia coniurati, imputabant. Perfidia præterea, quasi alteri quam Regie soboli Regnum destinaret, quasi Carolum illo exire decerneret, quasi Aragonensem Regem in eius possessionem vocaret, quasi Romanos defereret, neque res virbicas curaret, quasi schismati eradicando nullas rationes adintenieret, quasi officio imposito minime satisfaceret, alli quasi Pontificatum iniuste usurpare, turpiter facaret, Ecclesiam laceraret, opprimeretque accusabant, adeoque depresso, in ordinem redactum, perditumque esse volebant, quin & in mortem il-

lius,

I. Ioannis Liguanii de Vrb. prophetia.

Quanta crima Vrb. affi-
gebant.

III. Pont. di-
uictoriis Car-
din. & al-
lios prodi-
tores capi-
iubet.

XI.
VI. io diu-
na ob fa-
cram arca-
rium viola-
rum.

II.
Vrbanus
diuersa co-
mitia cele-
brat & qd
in illis ege-
rit.

XII.
Sacerdotum
Sudarium
apud Ge-
nuenes.

XIII.

lius non consilia tantum contulerant, sed & manus facilegas armaverant. Non deseruit Dominus Christum suum, in summo rerum discrimine, sed, & meditata hostium, radio clarissimo detexit, & consilia, citra consiliariorum ministerium, suppeditauit, & animos, & vires intantum auxit, vt is per semetipsum, multis in rem præsentem expediens, sibi sufficiens fuerit, tantumque robur peccatoris diuinatus induerit, vt non timeret, sed timeretur, à malitia ipsa ad omnem vimbram trepidante. Cardinales, quos ipse recens creauerat, iam apud Carolū Regem effecerant, ut, quem & ipse Vrbanus ad Regiam dignitatem promoueret, manum in eum mittere, & in carcere coniicte fuissent, quatuor alios Cardinales Vrbano detraxerat, qui nihil minus merentem voluerit.

Vrbanus porro re detecta, arcanum tegens, inter hos dies, multo ære animum Caroli expugnauit, cumque proditoribus more solito aliquamdiu conuerterat, ac Neapolitum cum eis profectus, coram Rege & Proceribus, sacra diebus nativitatibus Domini, Calend. Ianuarij & aliis, ritu solenni celebravit: deinde non semel cum eis Consistorium ingressus, multis Ecclesiæ negotiis in medium propositis, suffragia eorum postulauit, audiuit, admisit exq; eorum, votu Cardinales aliquot, inter quos Treurenlein, Moguntinum, Coloniensem Archiepiscopos, Arnoldū Leoditensem, Wenceslaum Wratislauensem Episcopos, & Petrum Rofenbergum Boemum, ad 7. Id. Ian. creauit, atq; Ecclesiastarum illis commissarum administrationē tam in spirituallibus, quam in temporalibus quoad viuerent referuant, aliudq; Comitum ad 4. Idus eiusdem mensis, ibidem Neapolitū coniocabit. Fuit Wenceslaus Boleslai Ducus Lignicensis regia stirpe Polonia Regum natus, ab eodem Vrbano VI. ab Ecclesiæ Lubissen, ad Wratislauensem translatus. Opportuni Regi fuerat, manū in iuicere, ac quemadmodū perduelles volebant, perdere Pontificem. Cæterum maiestas illum protegebat, vt potius timeretur, quam timeret. Comitio ad hunc modum, 4. Id. Ian. Neapolitā peracto, Nucerianam, in diem crastinum coniumentum indixit, deque rebus grauissimis ad rem publicam Christianam pertinientibus se deliberaturum pronunciauit. Contenerunt omnes Cardinales, vno Reatinō proditoris auctore excepto, qui Neapolitū remanserat, ad Carolum dementandum, atque inflammandum. Cum omnes ex ordine cœdissent, Vrbanus pro Concione, perfidiam & improbitatem coniuratorum in primis accusauit, manifestumq; Patribus fecit, quod sex ilorum, in mortem ipsius conspirassent, & per multis calumnias illum perdere decreuerint. Numerabat tringinta articulos hæresis, quos illi cōfinxisse in eum dicebantur, qui comprobare cum depravata fuisse heretica prauitate nitebantur. Proponebat & 12. questiones à Bartholino Placentino bipedium sceléstissimo inter eos propositas, ventilatas signatasque. Ostendebat, & epistolam, ex composto à Cardinali Sangro, ad quatuor Cardinales, secretioribus characteribus, quos Itali zifras vocant, in eadem materia coniurationis ad quam inuitabat scriptam. Ad extremum exprobabat, quod Regem infestum illi per multis imposturas reddidissent, necnon per illam solennē falsimoniā, quasi is in fortunam & vitam Regis & Reginæ. cum Sanctorum infortunia conuenisset, implacabilem illum efficerent; quodque Romanorum Proceres, clerici, & populus, iidem artibus & dolis in eum concitarent. Cardinales attinuti, vnu post alium iuramento interposito affirmarunt, se nunquam talia cogitasse, nulliusque coniurationis conscientis esse, aut vñquaque fuisse.

Aderant in Palatio Franciscus Butillius, Princeps Capuanus, habens in armis multos expeditos. Iubente Pontifice rigoroso, vt indicis & testimonis grauissimis designatos illos in custodiā duceret, manus eis iniecit, & in carcere distinctos duxit. His interrogandis, iudicarioq; processu ad iuris rigorē formando Vrbanus præfecit, Petrum Alacrum à Secretis, Basiliū Leuantum Genensem, quendam Cardinales, nec non omnes consiliarios adituores, factoresq; eorum verbo vel facto, insuper & omnes comedentes ac bibentes cum eisdē, ac quomodo cōfūctū, conscientios cōfūcationis excommunicauit, Regē & Reginam regno primit, Cardinales & Episcopū, acalios dignitatib; exuit, & canonicis pœnis mulctados esse iudicauit: tū deinde Neapolitanā vbi, Sacrae omnia & sacramentalia ademit, & sacrū omnib; interdixit: & ad indicū demeritā excretionis, cādelā extinxit, inq; terrā proiecit. Nec illo tantū die, sed singularis subsequētib; diebus, ter in singulos dies, ex loco eminentiō palatiū arcis Nucerinae, eadē anachemata, eodē ritu plane quo prius publicauit, Regi, diē dixit, ad respondendum apud Sedis Apost. Tribunal, pro criminis laice Pōtificie maiestatis, cuius fore participem illi detexissent.

His prædictis, quidam Ecclesiastici Prelati & Clerici, suspecti, quod partes Vrbani fouerent, Neapolitā Rege cāritatus fuit in Vrb. fāci

Bartholomaeus Cucurnus Liger Clauaritanus, Archiepisc. Genuensis, Minoritanū ordinem professus, tit. S. Laurentii in Damasco: item, F. Ludovicus Donatus, Patricius Venetus, Minorita, tit. S. Marci, Gentilis de Sangro, Neapolitanus, tit. S. Hadriani, Adam Herfordiensis, Anglus, Episcopus Londoniensis, tit. S. Cæciliae. Landulphus Maramarus Neapolitanus, eleitus Archiepisc. Barcis, tit. S. Nicolai in carcere Tulliano, Marinus de Iudice, Amalphitanus, Archiepisc. Tarentinus, tit. S. Pudentianæ Cardinales, Petrus de Tartari, Romanus, Abbas Cassinensis, dictus etiam Reatinus, Neapolitū subtiliterat, & postquā illi in vincula conicte fūsset, quatuor alios Cardinales Vrbano detraxerat, qui magis Carolo, quam Pontifici bene vellent. Capti Cardinales, additus est Petrus Episc. Aquilanus, & interrogatus, coniurationis authores, locios, modum, & tempus, de- textit. Cardinales, iureitando proposito in primis, deinde in equuleum suspensi, torti, fusi sunt, ordinem edixerunt, complices indicarunt, & vt familia eorum dispergeret necesse sitatem suis imposuerunt. Aliqui litterarū Apostolicarum scriptores, in suspicionē criminis vocati, fuga sibi consuluerunt. Paulus Spinellus, & Petrus Alacrus, fortuna & calamitate Cardinaliū miseris, plorabant, Theodoricus Niem Vrbānū trepidus interpellat, capitiū parceret, iniurias si quas ab eis accepisset, dissimilaret, ad tempus magis opportunitatiā difficeret, ne se periculo, & ludibrio exponearet, neue familiam vniuersam in extremū discrimē adducere. Sepe contigit, dicebat, quod hostis deuictus, sed benigne dimisissus, factus est victoris verus amicus, nec vñquā posse retegit ab ipso. Petrus, & miericordia, semper vigore debet in Summo Pontifice. Nobilis animi est in bono vincere malum. Ecclesia non debet ciudare gremium humiliiter redicenti. Hæc Theodoricus Niem proponebat: cæterū grauitas sceleris, ad facientes vindicias excitat, tanto magis, quanto Episc. Aquilanus graviora reme- lasset, & Cardinales captiuos factorum omnium conscientios for- re affirmaret. Thomas Cardinalis Manuppellus, quem illi in coniurationis participi vocabant, pondus maximum adiecerat, his quæ ab Episcopo renunciata erant. Excepto Cardinali Anglo, qui præter id, quod Pontificem superbū dixerat, nihil farebatur, delictum suum, siue conscientia stimulati, siue vt pœnarum acerbitate euaderent, cōfessi sunt.

Quamobrem Pontifex, die Dominicō proxime in sequente, qui in 19. Cal. Ian. inciderat, ad concionē in dīctam Cardinaliū reliquos, familiares, Clerū & populu vocauit, & sex illos vinclitos Cardinales, nec non Episcopū Aquilanum produci imperauit, cumq; inter multa quæ præfatus fuerat, Coniuratoū autis nefariorum denunciasset, quodq; illi se articulos supradictos excogitasse, inq; morte sua hoc modo cōspirasse, vt Rex Carol. illū & reliquos sibi adhæretes intercipieret, deponeret, vel certe perimeret, cōfessi fūsset, disertis verbis recensuerint, Cardinalē Reatinū inuentore & authorē omnium malorum pronunciavit, aliorū seductoriū quos ipse de puluere ad sublimē dignitatē euexerat, nec nō Regis & Reginae, quos ipse ad Regiam maiestatē extulerat in gratitudinem accusauit, & ad extremū concionis, ex sententia sancti oris Senatus, erecta Cruce, & accensis candeliis, Regem Carolum, Reginam Margaritam, Robertū Antipapam, Anticardinales, Abbatem Montis Cassini quondam Reatinū Cardinalem, & supranominatos sex quondam Cardinales, nec non omnes consiliarios adituores, factoresq; eorum verbo vel facto, insuper & omnes comedentes ac bibentes cum eisdē, ac quomodo cōfūctū, conscientios cōfūcationis excommunicauit, Regē & Reginam regno primit, Cardinales & Episcopū, acalios dignitatib; exuit, & canonicis pœnis mulctados esse iudicauit: tū deinde Neapolitanā vbi, Sacrae omnia & sacramentalia ademit, & sacrū omnib; interdixit: & ad indicū demeritā excretionis, cādelā extinxit, inq; terrā proiecit. Nec illo tantū die, sed singularib; subsequētib; diebus, ter in singulos dies, ex loco eminentiō palatiū arcis Nucerinae, eadē anachemata, eodē ritu plane quo prius publicauit, Regi, diē dixit, ad respondendum apud Sedis Apost. Tribunal, pro criminis laice Pōtificie maiestatis, cuius fore participem illi detexissent.

His prædictis, quidam Ecclesiastici Prelati & Clerici, suspecti, quod partes Vrbani fouerent, Neapolitā Rege cāritatus fuit in Vrb. fāci

Torti veri-
tatem pro-
ditionis
fatur.

IV.
Rex & Re-
gin. Antip.
& ali eius
sequaces
excommu-
nicant
& ali pro-
ceres digni-
tati
ex-
untur.

V.
Rex Carol.
itatus fuit
in Vrb. fāci

tores & amicos.

Nepos Pont. in vincula co*c*iecius.VI. Exardin. Reatin. copias Regis in Vrb. ducit ac ipsu*s* Nuceria ob*sidet*.VII. Pont. ab ob*sidion*. liberatur. Neapolitanum concordiam inter Pont. & Carol. stabilire tentant.

Pontifex, praesidio arcii Nuceriae imposito, discedere volebat, nec tamen statim poterat, intercedentibus Neapolitanis, si interim aliqua inter Regem & illum concordia iniretur. Monebat Neapolitanos feria exortatio Pontifici, quam is ter in singulos dies, ex arcis fenestra, are campano pulsato, & funalibus accensis, in Regem, Reginam, Regumq; exercitum, magno cum terrore pronunciabat. Dolebat priuater illis, sacramenta & reliqua diuina ministeria, vbi sublata esse: Ecclesias desertas: populum squalentem, urbem in partes scissam, nobilitatem in mutuam perniciem armamat: Regem in opprobrium hostibus datum, Regnum cædibus & flammis deformatum. Itaque, quæ semper fuerant fide & obseruantia erga Summos Pontifices, maximaque in religionem Catholicam pietate florentes, Regem supplices adeunt, obsecrant, vrgent, ad animorum cum Pontifice confensionem: à qua illi ingens fructus, si in Hungaria, vt destinauerat, proficiat regnum capessendum vellet. Inclinauit tandem Carolus vel potissimum expeditione Hungarica, quam Legatis pollicitus fuerat, coactus. Quamobrem Neapolitanis respondit, se filium Romanæ Ecclesie obsequentiissimum esse, nihilque magis ex animo optare, quam concordiam & pacem. Incumberent illi serio, ad eam conficiendam, se velle omnia probare, ac præstare, quæ & Regionibus singulis, singuli, ab uniuerso Senatu populoque Neapolitanorū, deputati, decreuerint. Interarios, Nicolaus Catociolus, & Ioannes Spinellus, è regione quam vocant Nidi designati, arbitrabantur, & pacta stabiliebant, futuræ, sed non multum durauit-

marisubmergebantur, alij diutissimo pædore & squallore conficiebantur: maxime illi, qui rem diuinam iubente Carolo facere detrectabant. Enimvero, is more recepto seculi, nonnullos male Theologorum, intrisque peritorum in concilium euocarat, atque ab eis metu mortis, exorserat, qui affirrarent; sententiam Pontificis minus iustum, adeoque non timendam, adeoque interdictum non seruandum, atq; adeo, in illam arma proferenda, quibus in ordinem cogebatur. Ex horum decreto Carolus, Sacerdotibus ultima comminatus est, nisi diuinum ministerium Neapolitani admiserent. Multi illorum fecularunt, seſe retraxerunt, abscondiſerunt, alijs pro dignitate Pontificis mori potius, quam in iusta edicta transgredi, maluerunt. Aliqui Religiosi, Cardinalium damnatorum partitarij, Pontifici minus quam Regi partuerunt, & gaudentes cantauerunt. Cognatio Pontificis que in urbe remanerat, prima omnium male habuit. Franciscus Butillus Urbani nepos, in castro Scifati per proditionem captus, inque vincula compactus.

Abbas Cassiniensis, ex Cardinalis Reatinus, quem id temporis Carolus Cancellerium dixerat, exercitu Regio Praefectus, copias in Urbani duxit, & rotis fere octo milibus Nuceriam obſidione cingens, neceſſitatem Urbano impoſuit, qui ad Raymundum Baucum Vrſinus Principem Nolanum, quia partibus antipapa fuerat, quique pro Ludouico Andegauensi pugnauerat, conſugeret, auxilia postulatum. Conduxit is ære pontificio non contemnendum exercitum, sed tamen Duces exercitus, Raymundo nesciente, Carolus pecunias corrupit, ut illum prodere voluerint. Et dubio procul, in itinere fuisset proditione eorum interceptus, nisi equi beneficio cum paucis ad Pontificem evadisset. Qui Pontificis nepotem, Carolo tradiderant, hi ipsi Baucum perditum esse designarant. Interim creſcebant mala obſidionis, Abbatte Cassiniensi infenſiſſimo Pontifici, illi præſidente. Iam oppidum expugnauerat, diripuerat, incenderat, propugnatores in manus hostium venerant, via omnes ad arcem ducentes obſeruabantur, nihil committat, adducebar, multitudine in arce cum Pontifice virgebatur; fame, siti, acinopia omnium rerum laborabatur, Cardinalis Rauennas Pratanus, paci inter Pontificem & Regem concilianda Legatus, magis Carolo quam Urbano adiutus, eamque ob rem Pontifici suspicetus, nihil conficiebat, militare roburab Urbano defecerat, & fere soli Ecclesiastici remanerant, vna cum Pontifice fortiter obſidionem tolentes, donec Vrſinus, maiores copias, cum Thoma Sanſuerinate, nec quicquam obſistentibus Regiis, qui angustias montium occupauerant, adduxisset. Ad eos in aduentum, hostes obſidionem soluerunt.

Pontifex, praesidio arcii Nuceriae imposito, discedere volebat, nec tamen statim poterat, intercedentibus Neapolitanis, si interim aliqua inter Regem & illum concordia iniretur. Monebat Neapolitanos feria exortatio Pontifici, quam is ter in singulos dies, ex arcis fenestra, are campano pulsato, & funalibus accensis, in Regem, Reginam, Regumq; exercitum, magno cum terrore pronunciabat. Dolebat priuater illis, sacramenta & reliqua diuina ministeria, vbi sublata esse: Ecclesias desertas: populum squalentem, urbem in partes scissam, nobilitatem in mutuam perniciem armamat: Regem in opprobrium hostibus datum, Regnum cædibus & flammis deformatum. Itaque, quæ semper fuerant fide & obseruantia erga Summos Pontifices, maximaque in religionem Catholicam pietate florentes, Regem supplices adeunt, obsecrant, vrgent, ad animorum cum Pontifice confensionem: à qua illi ingens fructus, si in Hungaria, vt destinauerat, proficiat regnum capessendum vellet. Inclinauit tandem Carolus vel potissimum expeditione Hungarica, quam Legatis pollicitus fuerat, coactus. Quamobrem Neapolitanis respondit, se filium Romanæ Ecclesie obsequentiissimum esse, nihilque magis ex animo optare, quam concordiam & pacem. Incumberent illi serio, ad eam conficiendam, se velle omnia probare, ac præstare, quæ & Regionibus singulis, singuli, ab uniuerso Senatu populoque Neapolitanorū, deputati, decreuerint. Interarios, Nicolaus Catociolus, & Ioannes Spinellus, è regione quam vocant Nidi designati, arbitrabantur, & pacta stabiliebant, futuræ, sed non multum durauit-

ræ concordia. Aduersiorum enim improbitate, iterum iniuncti renouatis, post multas obſidionis tentatæ contumelias, opprobria, damna tolerata, coactus est Pontifex Nucerina arcē discedere, & primo Trinacriam, deinde Germaniam proficiſci.

Antoniotius Adornius Genuensis Dux, ad hoc consilium magni molimini, magni; splendoris animam adcepit, Pontificis è manu Caroli eripiendi preter gloriam, ac pietatis commendationem, sacrosancti Christi vicarij è fauibus infensiſſimi holtis crepti, duplum inde fructum sperans, & Cuiuit aduentu Romane aula, diuturnaque commemoratione ditante, & in societatem arbitrii daſchis mate rollendo, quo tunc Ecclesia res maxime concurſebantur, veniendi, quæ res per ampli sibi & honorifica effet futura. Ea igitur de causa, decem tritemes omnibus rebus instruſtas, Clemente Facio Praefecto, in regnum Neapolitanum misit, qui Vrſinus propteris familiæ ope adiutus, Pontificem in colum, cum magna Cardinalium ac Romanæ cohortis parte manibus obſolidum creptum, clafſe ceuexit. Vario caſu nauigant, namq; prima in Siciliam, quæ tunc in obſequio Urbani fuerat, classis transfrerant, tantoque tempore Panormi Urbanus haſit, donec comētum ſufficientem comparafet. Panormo discedens, in latus Italiae delatus, Neapolim & Tyberim prætererūt. Corneranum portum tenuit, quod oppidum, Genuensis bus, pro prelio tritemum, quod ad LXXX. m. aureorum, à quatuor mensibus excreuerat, pignoris nomiae in poſſitionem dedit: ac tandem poſt variis caſus, ad diem XXII. mense Septembri Genuam adueniens, ſumma totius urbis leuita acceptus, apud Equites Ioannitas diuertit: ac volens Scyllam uitare, in Charybdiu incidit.

Eniūero fautores vinclorum Cardinalium, vt eos eriperent, multa moliti, in primis veneno ſepiuſ tentauerunt illum extingere: deinde cum iſtud minime ſucceffit, manu armata in palatium irruerunt, iamque no[n] ē media ingressi, primam cubiculorum ianuam effregerant: ac viſcera irruerunt, niſi custodes excitati, reliquos conuocaffent, & inuafores terrore inopinato excitato, in fugam compulſerunt. Pontifex cum diligentius iſta ſcrutaretur, duo Cardinales, scil. D. Pileus Rauennas, & Petramalaus, non exspectata diligentiore inquiftione, Genua profuguerunt, ac ſuceptissimi criminis facti, ad Antipapam ſeciferunt. Rauennas, non ita priuiderat in Germania & Anglia Legatus Urbani, priuquam Italia excederet, flammam pileum, quem illi Urbanus honori Cardinalatus contulerat, in foro publico, Papæ exiſtit. Ioannes Galeazio Comite Virtutum id ſpectante, probanteque, quod illi Regni titulum, quem in Longobardia vniuersa ambiuerat, & à ſede Apostolica poſtulauerat, Urbanus negauifet. Præter hæc Apostata, Principibus per Germaniam ſcripsit, finitque; ſe magno pridem errore captum, partes Urbani ſouiffit; nunc vero diuina miseratione veritatem ſibi apparuile, quam tum præstigiis eiusdem Urbani, oculos eius fascinantis, videre non potuifet. Proinde illi quoque animabus suis conſulerent, & ab his quæ ille preſens olim diſsemifuerat, prudenter emendati recederent, ſaniori confilio ſerius, quam nunquam emendati. Principes, acceptis litteris, riſere in constantiam viri, alias doctissimi. Antipapa, apostatas non inuitus accepit, & ridiculosa auctoritate, Cardinales accenſuit: cum etiam alii modis conaretur, alios ab Urbano auertere.

Venerat enim tunc temporis quidam impostor, qui cremiticam proſtereret, viſione, vt ferebat admonitus, à Deo misitus, vir Pseudoprophetæ ex Galliis, qui Urbani verbis Dei interpellauit, vt Pontificatum dimitteret; ac vero Pontifici Clementi cederet: alioqui, diuinam vltionem ſentire. Interrogabat Urbanus, unde noſſet viſionem effe veram, non illuſionem phantasticam, neque diabolica effigienta. Sed ille nihil dixit probable, quæſitionibusque quibuscunque ſe offerebat, ex quibus appareret ſe effe vera locutum. Germam inſignem in auro praeferebat. Hoc non eſeremittim, cum dicere Urbanus, ille intulit, Eam quidam, sanctissimam in Christo Pater, Dominus Clemens, iufit ut perferam. Eam cum posceret viſendam Pontifex, proxime adstanti è familia tradidit, dixitque, videret, ne quid in ea ni-

gromanticum

VIII. Pont. ope ra Duciſ Genuen. è manibus Carol. eripitur & Ge nuam ve nit.

XI. Galeazius abſolutio nē ab Vrb. petuit.

Vrb. in cōrum ac ſentent. ca non. & in Carol. A nthema pronuntiat.

IX. Conſpira tiones no uae in Vrb. necem.

Cardin. Ra uennas a poſta.

Vxor prō fectionem diſſuader fed fruſtra.

X. Impoſtor quidam ab Vrb. dete ratus pal inodium canere iu betur.

CHRISTI VRBANI WENCESLAI CHRISTI 1385. PAP. VI.8. REG. ROM. 9. Ecclesiastici. WENCESLAI VRBANI CHRISTI 1385. PAP. VI.8. REG. ROM. 9. 109

gromanticum effet. Areptum deinde hominem iuſſit in carcerem detridi. Abierat duo fugiālapi, ex his qui cum eo venerant. Subiectum quæſitione eo perpulit, vt fateretur Diabolica effigienta. Voluitne de eo ſupplicium ſu mere. Rogatus à Praefatis Gallicis ne faceret, quod in omni regno vir effet notissimus, & pro magno habitus, iuſſit vt proxima Dominica, omnia quæ dixiſſet, palam reuocaret, leque vanum, mendacem, à Diabolo inſtinctum, audacia fretum, dixiſſet quæ pridem Redditis iumentis, & annulo, permifit abire, promittentem, quantum in ſe effet, de vno ne, ex ſide agere.

Ioannes Galeazio ad cor reuertit, ac Genuam profeſtus, ab Urbano Pontifice abſolutionem à reatu petuit, quod Pileum non modo non caſtagiſſet, verum etiam galera exuente toleraſſet. Poncellus Vrſinus Cardinalis, qui Nuceria, per ſpeciem relaxandi animi, ab Urbano ad propria ſeſſerat, nunquam ad illum redit, Urbano interim antequam in Genuenſium naues introiuiſſet, in Epifcopum Aquilanum ex lege animaduertit. Cardinales illos captiuos, viuacis que Genuam ſecum duxit, & aliquot menſibus in custodia detinuit, neque interpelatibus pro eis quicquam cōcedere ſuſtiuit. Cardinalibus, Rauennati, & Petra malæ, quod aufugilſſet, quod paricidii attentati ſuſpeti forent, quodque indignis modis ad antcipam defecifſerent, diem dixit, & in conuacces ſententiam canonican fixit. In Carolum Regem, cauſa eorum quæ ab ipſo paſſus fuerat, anathema, iolenſiſſimo ritu pronunciavit, deque omnibus que acciderant, Wenceslaum Romanorum, Germania & Boemiam, Sigismundum Hungariae, Perrum Aragonia, Ioannem Luſitaniam, Richardum Anglia Reges admonuit, auxiliaque ab eis poſtulauit. In gratiam Regis Anglia, Adamum Herfordiensem iam exauſtorum dimiſit: Genuaque hibernauit, donec inextimabile aurum ſumma, pro ſua e-reptione Genuenſius perſuollet, nec non quadam bona Ecclesiastici illis, in ſupplementum ſolutionis obligaſſet. Niem. lib. 1. cap. 44. 45. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 56. 57. 61. VVafſingham in Richardo II. Crantius lib. 10. Metropol. cap. 18. 19. 20. Summontius lib. 4. Riuauus de rebus Tungren. tomo 3. Ciacconius in Urbano VI. Annales Triuuliani, & regni Siciliae. Folietum de rebus Genuen. lib. 9. & alii. Michonitis de reb. Polon. lib. 4. cap. 36.

Carolus porro, non contentus Urbani Nuceria eieciſſe, Mariam quoque Regi Hungariae Sigismundo deſignatam coniugem regno exiere properauit, & ad 4. diem Septembri, Vicaria Regni Siciliae Margarita Regina relata classem in portu Barletano confendit, à malefici ſuſtobis velut bos viſtimarius ad lanianam ductus. Immensis mali, velut praefaga Margarita, profectionem diſſuadebat, malisque anticpis Legatos adueniſſe dicens, memorabat, grauem ſemper fulle Vngariam malorum omnium officinam, qua tot inextis ſolis diſtumtabiſſus que compleraſit, vt donec mutuis externisque cedibus ad internacionem peruererent, nullum vnuquam oci veltigium in Pannonicis eſſet reperiſſet. Gens est, ait, cuius animus nunquam patet, nouos in horam dolos excludit, decies in hora mutatur. Vultus ad aliena mentis habitum effiginitur, aliud in ore eſt, aliud in corde: quod quum ſubornatum ſit ſemper, ex alieno ſemper incommodo, ac Regum mutatione ſibi quſuſum facit. Exultat cadibus, crudeliter geſit, & plusquam barbaria paſſim feritate graſſatur. Nil quiete vehementius abominatur, primas ex more in ſum Regem inſidias intedit: quod superiorum te Regum exempla docent, ex quibus, ſi recte meminiris, quid tibi confliſti capiendum ſit, facile colliges. Proinde coniux dñeſiſſe, pergeat ſeſſuſtobis reſuſſe. Non Regum bi patrum, ſel proprium tibi deferunt exiſtum. Scythicis artibus ne crede, queſo Carole mi, ſi tibi tuorūque ſaluti probe conſulſum iri capis. Habenda eſt etiam ſororum tuarum ratio: neque Ludouici manes, de te, de patre tuo oprimere meriti, mente tibi exiſtere debent. Iauo is autem mortem, te cum valdissimo exiſtatu in Italianis iuſſit. Eius duclu & aſſuſio Regum Siciliae occuſati. Sat igitur in Italia ample dominaris, hic tibi regnum, hic liberi, hic vroreſt, hic tua deinde eſt Vngaria. pro hac pugna, hos rueret. Nefas quidem eſt, te Ludouici violare teſtamentum: quippe qui Mario, cui Sigismundum Caroli Imperatoris filium pro viro deſignarat, Vngaria, tibi vero Siciliæ regnum deſignarat. Si quid in vir-

Caroli in Hung aduentus & quid ibi egreditur.

Carolus
Rex Hung.
renuntia-
tur.

Regina Eli-
sabeth ad
filiam ex-
hortatio.

sent, quando dolis pariter tentarentur. In occursum ergo aurato curru inueniebat, in occursum prodeunt, dolorem me- tumque dissimulant, at ubi in congreßum peruerunt est, hilari fronte accipiunt, amplexibus confouent muruis, ob fatigatis memori oriam lachrymas interfundunt, quamvis vtrique pariter ambitio inhaeret. Mox Budam, vna iunctis agminibus iter capiunt: at ubi ciuitatem subeunt, Carolus ut solum eo magis animum celaret, modestiam charitatemque praeferet, non arcem ac Regiam, sed priuatam ho- spitium subiuit, & donec occasio daretur, Regalibus testis censuit esse abstinentium. Multa hinc inde verba data, multe significaciones charitatis mutuæ, animos in perniciem mutuam intentos celabant. Mulieres in Regiam digressæ, quid Carolus moliretur, sagaciter inuestigabant, adentes & abentes obserabant, exploratores multos subornabant, qui cuncta diligenter inquirerent. Nicolaus interea Palatinus, cuius iniudentia factiones exorta fuerant, à Regina latere non discedebat, stipatores cum praetorianis cohorti fidelissimos adhibuerat, ne quid insidiari Mariæ intenderetur: quoniam hostem in media pene Regia intueretur, qua posset arte præsenti haric periculo libera- re, hic omnes ingenii neruos intenderat. Dum insidiis utrumque certatur, Carolus occupande arcis tempus obseruat concussum ad se Procerum in dies augeri: contra, mulieres ac Regiam a paucissimis adiri, contemptuque sensim haberi conspicitur. Inprimis, vt rem turius agat, Gubernatoris, ad declinandum aduersariorum iniudiciam, sibi nomen usurpat: sub gubernationis prætextu arcem Regiam subit. Interca perniciofum quorundam opera, ad declarandum hunc Regem, & ad deponendam Mariam plebs illa sollicitatur: que nouitatis audi, mulieribus primo clam illudere coepit, mox palam dicere: *Infelices Vngaros, quibus mulier imperat, præ posterum esse humana- rum rerum ordinem, qui viros faemini fecit obnoxios.* Iuveniam esse nature ira: nec superest aliud, quam ut mulierum loco pena disponant: contra illa pro his ar- misuant, & virilia passim munera obeant. Proinde in- uersos natura mores non ultra tolerandos, virile retrocandum esse in perium, ne effeminiti vbiique gentium Vngari prædicentur. Hec dum illæ auditunt, per vicos, compita, foraque vulgo inclamari, non tam regni iactura, quam vita periculo grauius angebantur, rata instare mortem, tumulum & sedimentem immuinere, se dudum perfidia procerum ad extrema supplicia raptum iri. Carolus vulgi fauoribus elatus, haud ultra cunctandum catus, frequen- tissimum conuentum sub specie pacandæ gentis indicit, ubi Rex ab omnibus crearetur: nec mulieres quidem Antistites cum Proceribus conuenere, cuius fores Itali obsernabant. Ibi de eligendo Rege agi caput est. Maxima pars optimatum, cum obscura multitudine, Regem Caro- lum declarauit, pateti, qui Mariæ fauebant, præ timore plebis subtrictere. Iussu populi Rex pronunciatus, cunctorum fore Procerum auctoritate comprobatur. Antequam conuentus solueretur, nuncius infaustus ad Mariam properauit, qui eam regno abdicatam, scepro cedere iubet, id Procerum decrero, & populorum iussu factum esse referit, ne sub muliebri imperio Pannonia iterum periclitaretur, de- dum mone, vt quando Respublica ita iubet, regno cedat, sacrum diadema sceptrumque resignet, ne sola necquicquam omnibus aduersari videatur. Maria consternata, re- millionem ad Sigismundum postulauit, Elisabetha se age- re velle cum Carolo dixit: mox utraque redintegrata luctu, vna voce vltorem Deum exorant, ingeminant diniam iusticiam, & furias proditorum vtrices, ac Ludonici manes Carolo & fantoribus imprecantur. Desidente aliquantis per planctu, matre filiam hortatur, vt quando Carolus regno iam dudum potitus, coronam exposcit, arque necem interminatur, Regia cedat, in priuata se testa recipiat, ne facto populi rugientis in Regiam impetu, vita si- mul & regno utraque spoliatur, plurquam efferatum affir- mans esse Vngaricum furorem, quando nulla dignitas, metitorum & sexus apud hos ratio haberet soleret. multo inumanus fuisse quam feras, cito deferscere, in furore ni penitit habere: neq; quid agant, neq; quid futurum sit co-

gitare, sed ferali tantum libidine trahi: ceruices præferre humiles, atq; vbi in iras excanduere, rationis omnino fieri expertes. Adicere ad hec, opes, regna, potentatus, in Dei manu esse, hunc pro voluntate sua rebus humanis moderari. Humanæ quoq; conditionis esse, calamitates, exilia, miseriae, vincula, inopiamq; pati, quando malis omnibus nos obnoxias esse natura iubet. Nihil homine miserius fixis naturam, neq; magis inerme. Deum conditionem nostram miserit, intus tantu hominē ratione munuisse, quo nos docuit vitamq; mediocriter ferre fortunam: eum ab alto humana corda respicere, obseruare cuncta, innocentes tueri, & nullum deniq; ictus impunitate donare. demum confulere, ut atlant deferat, furorq; infreadentis populi cedat. Maria propoſito adhuc perstebat, cui certu erat malle mori, quam aula cedere, coronam reddere. Elisabetha Carolū conuenit, missionem in priuatam vitam expetiit, Pannonicas res pro arbitrio moderari iuicit. Carolus verba dabat: ac interim in tanto rerum successu properandum ratus, coronationis tempus adiungit, Alba cœtum frequentissimum edicit, coronam subtrahit illuc præcipit afferri, ad celebritatem hanc Elisabetham & Mariam invitat, & illuc ambas, quando res communis agebatur, adesse iubet, ad præstitutum diem quadrato agmine Albam contendit, quem omnes Antistitum Procerumq; Ordines sequuntur: a matre deinde, non modo vrbem cum instruenda acie, verum etiam Diu Stephani templum ingreditur in solenter, circa Basilica præsidia disponit. Adsuere ex compagno mulieres, quæ se ad ludibrium exacerbandumq; dolorē potius, quam ad celebratrem honestam accitas esse reputabat; diffi- mulandum tamen esse Elisabetha censebat, veluti vltorem quandoq; tanta audacia Deum fore speraret: quin etiam sub diuina humaneq; pœnitentia, filiam imparem dissimu- lationis allexit. Coronationis die, quum ex imperio in Ba- silicam venissent, ad magnam primum Diu Stephaniaram supplicant: mox antequam cœcum Sacella lustrant, in Lu- douici aediculam, quæ ad dextram est defectum, vt inferias operetur, & ad sepulchrum eius pro anima defuncti Deum orient, quo cum venient, lucum clandestinum mulieres sibi instaurant, ac sepulchrū lachrymis osculisq; aspergunt; præsertim Maria, quæ præ dolore morte batur planc. Per- cit breviter inferias, instante coronationis hora, siccis oculis, & dissimilato dolore suggestum vtraque condescit. Inter solennia sacra, veluti moris est, Carolus solo præ- dicens, Regalia expectat in signa. Strigonensis Archiepisco- pus (cuius munus est, pronunciat Reges coronare, sa- crisq; Regalibus initiare) accepto diademate, quod capitius dudum impositurus erat, ex more terrogat, an populus ignorabat, Regalia illa fore comitia. In Budensem arcem Antistites cum Proceribus conuenere, cuius fores Itali obsernabant. Ibi de eligendo Rege agi caput est. Maxima pars optimatum, cum obscura multitudine, Regem Caro- lum declarata, pateti, qui Mariæ fauebant, præ timore plebis subtrictere. Iussu populi Rex pronunciatus, cunctorum fore Procerum auctoritate comprobatur. Antequam conuentus solueretur, nuncius infaustus ad Mariam properauit, qui eam regno abdicatam, scepro cedere iubet, id Procerum decrero, & populorum iussu factum esse referit, ne sub muliebri imperio Pannonia iterum periclitaretur, de- dum mone, vt quando Respublica ita iubet, regno cedat, sacrum diadema sceptrumque resignet, ne sola necquicquam omnibus aduersari videatur. Maria consternata, re- millionem ad Sigismundum postulauit, Elisabetha se age- re velle cum Carolo dixit: mox utraque redintegrata luctu, vna voce vltorem Deum exorant, ingeminant diniam iusticiam, & furias proditorum vtrices, ac Ludonici manes Carolo & fantoribus imprecantur. Desidente aliquantis per planctu, matre filiam hortatur, vt quando Carolus regno iam dudum potitus, coronam exposcit, arque necem interminatur, Regia cedat, in priuata se testa recipiat, ne facto populi rugientis in Regiam impetu, vita si- mul & regno utraque spoliatur, plurquam efferatum affir- mans esse Vngaricum furorem, quando nulla dignitas, metitorum & sexus apud hos ratio haberet soleret. multo inumanus fuisse quam feras, cito deferscere, in furore ni penitit habere: neq; quid agant, neq; quid futurum sit co-

forinſe-

Caroli co-
ronatio.XVI.
VVicleff
errorum
initia &
progres-
sus.XIII.
VVicleff
paraly-
si
corripit.

forinſe ostendisse, hocque colophone militiam suam conclusile. Thomas VVicleff in Richardo II.

Obiit diem supremum Wiccleffus, Diuo Sylvestro Pontifici consecrato festo; cum totum triduum horrendos sustinuerat dolores. Voluit Deus horum sanctorum iniurias vindicare. Nam Wiccleffus in utrumque sedis petulantia conuicia lacte solebat; cum Thomam quidem quasi imminuta & leste maiefatis reum perageret, in sanctum palmarium, primorū fructuum, ciborum, & aliarum rerum, cerci item Paschalis, luminum candelari, Ecclesiarum dedicaciones, annos & statos earum festos dies. Et quia torquebat impium hominem videre tam celebres Catholicorum ad Tempora concursus, in quibus defensabilis illius doctrina palam ex sacro suggeri, summo omnium concursantibus confessi damnabatur, suos interims afficias, in suis ceteris, aliisque latebris conociat, seducebat, prophani sacrarum iniurias, vel potius contaminat; ipsam templorum, splendidam pre- servit adificationem ad hypocrismum refutat, adeoque auersabatur: nec verebatur, ostiparum, dicere principiū Diabolicum esse, in splen- didis Templorum adiūcū: ac prater hac, ritus illus omnes sacros, qui conscientia sacri oficiale Ecclesie mysteriis soleniter adhibentur, cum sanctis orationibus impudenter cupiebat abolerere. Nec minus execranda quod ipsam corporis Christi in Eucharistia presentiam, nefarie expellebat. Iam nonus Goliath, ad maleficā in castro Dominica con- uersus, negat de necessitate salutis esse, credere Romanam Ecclesiam es- se summam inter alias, in blasphemiam esse, appellare quemquam caput Ecclesie, præter Christum. Addit, Ecclesiam Romanam esse synagoga, Decretalis epistolulas esse apocryphas, & fatuus omnis illius insaniam non violat. Viuos spoliat omnium Sacramentorum fructu, magnac, sincera & solida Catholica Religionis doctrina; pro qua hominibus sua execranda commentaria subiecit. Vita functos, qui adhuc expiatoriis purgantur, viuorum solennibus suffragiis; Diuos qui iam cum Christo regnāt, cultu debito & honore, quem illis pieas christiana dertere solet, priuat. Omnen in Episcopos, quos Christus posuit regere Ecclesiam suam, obser- uatianam, obsequientiamque, omnem Presbyteris, quos dupli- ci honore dignos esse censuit Apostolus, reverentiam; omnem hierarchicum Ecclesiae ordinem, tollit, abrogat, euerit. Monasticam vitam execratur, nouoq; de prefatis dogmate, quo statuit, omnem illi propterea Deo magistratum abrogari, qui graui & mortali peccato obnoxius est, paratam viam populo ad omnem seditionem, & Principis sui imperium excutiendum ostendit. Ioannes Lukas Theologus Oxonii Professor, ex Wiccleff voluminibus ducentos sexaginta sex: fuere, qui supra trecentos, Thoma Waldensis, octingentos errores ex iisdem codicibus tradit, Romanam Ecclesiam deponentem de rebus qua ad fidem spectant, probati & errare non posse. Abominationem defoliationis flantem in loco sancto, Romanum Pontificem intelligens Antichristum vocat. De amathemate quod à Romano Pontifice sive quocumq; alio Prelato de- nunciat, haud laborandi esse quin sit censura Antichristi, ait. Nullam denique potestatem habere Papam, qua quemquam aliqua pena ad officium cogere posit. Nec ad eum pertinere Episcoporum & Archi- episcoporum ordinacionem. Nec idoneum eum esse in causa hereticos cognoscere atq; iudicem. Nec habere cum iustam definendi, quid sit heres, auctoritatem eos esserendos velut fatuos, qui in Papa indul- genzis aliquod momentum inesse credunt. Schismatis presentis tem- poris, in unctione arrogante potestatis à Deo innissimi, quod Romani Pon- tificis iniuriam in reliquam Ecclesiam auctoritatem sibi usurpasse, & præstatu dogmatum veritatem fidei obtrusif. Omne nouis iste Italiani clerici Cesarei in appellar, quasi nulla alia quam Caesar à Constantino Magno auctoritate natus, quem tam celebrem Principem, qui primus Augustorum, & ipse sacris christiani initiatus est, & christianam fidem latissime per totum orbem terrarum diffun- di curavit, variis contumelias vexat & lacerat: cum tamen Ecclesia, atque Ecclesiastici viri, non ab Imperatore, sed à Christo omnem di- gnitatem atque auctoritatem mutueret. Quamobrem impie blatte- rabat VVicleffus, quod Papa, Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Archidiaconi, Officialis, Decani, Monachi, & Fratres ordi- num mendicantium, sunt de capitulo Antichristi: cum tamen ille in- terim cum suo grege, & egregiis apostatis, nullam meliorum quam Iuliiani apostole auctoritatem, sua fationi obtendere poterit. Aueris item auribus illas voces accipit & aversatur, quibus qui ex Clero sunt, vel per Antoniom astiam Ecclesiastici, vel propter ordinationem Patres appellantur. Nullum autem est Prelatum, nullum Episcopum quisit in mortali peccato censet. Subditis dat potestatem iudicandi de vita & officio Pastorali. Omnes professiones non Monachis modo, sed vni- verso Clero prorsus eripit, nec solidum aliquem aut stabilem decima- rum fructum relinquit, atq; dorare Ecclesiam, esse contra sacram scri-

pietur & regulam Christi singit. Addit; Sylvester & Constantinus errauerunt in dotanda Ecclesia. Papa, Cardinales, & omnes Clerici possessiones habentes sunt heretici, & una cum eis laici conscientes. Imperator & seculares seduli sunt à Diabolo, ut Ecclesiis bonis dotarent. Sacerdos veteri testamento viventibus sine proprio. Ecclesia non habuit dotem vel possessionem rei immobili ante Constantium Magnum. Non est sacrilegium auferre res Ecclesiasticas, atque Deo consagratas. Debent Principes sub pena damnationis auferre bona temporalia à Clero habitualiter peccante. Decimas sunt mere elemosyna, quae possunt Parochiani ad libitum auferre. Parochiani Presbyteri dissolue viventibus, non debent cunctas solvere. Pastores Ecclesiasticum, non possunt decimas per censuras Ecclesiasticas exigere. Ex verbo, & opere, & ratiuitate Prelatorum, supponitur velut probabile illos esse diabolos incarnatos, cum quibus nec in Sacramentis, nec in sacramentalibus est communicandum. Nullus Prelatus debet excommunicare aliquem nisi sit statim communicatus à Deo.

Qui dimittuntur predicare, sive verbum Dei audire propter excommunicationem Prelatorum, sunt excommunicari, & in die iudicii extremi reputabuntur tanquam proditores Christi. Licerat alius Diacono, vel presbytero predicare verbum Dei abs Apostoli Sedis, vel Episcopi auctoritate. Dat Deus simplicius sacerdotibus, etiam super Episcopos licentiam predicandi, nec liceretur cuicunque, bonis eos impetrare, ut ferme Christi curat libertus. Prelatos precessit Deus suspendit perpetuo, tam ab officio, quam a beneficio. Episcopi non sunt censendi propter electionem & institutionem, sed propter predestinationem. Perperam Episcopos faciunt, quod sibi confirmationem, collationes ordinis, consecrationes Ecclesiarum calicem, & id genus alia reseruant. Tempore Apostolorum duo tantum fuerint ordines, sacerdotum videbatur & Diaconorum: ne Episcopi a sacerdotibus, aut sacerdotes ab Episcopis differebant. Ad Regem potissimum pertinet prouidere de Pastribus. Liceret in causis Ecclesiasticis & Fidei, post indicum Episcoporum, ad laicum Principem appellare. Clerici qui in causis fidei vel Ecclesia, a Rege, vel a consilio Regio, ad Episcopum provocant, eviposunt traductores Regum. Si aliquis ingreditur Religionem approbatam, quamcumque, tam professionatorum quam mendicantium, redditur inceptor & inhabillor ad obseruanda Dei mandata, & est in statu dannacionis, nisi apostolauerit ab eisdem. Religiosi viventes in approbatae privata religione, non sunt de religione christiana. Peccare fundantes claustra, & ingredientes sunt viri Diabolici. Secta Religiosorum confundunt virginitatem Christi Ecclesie. Christus non nulli vnam fecerunt, vnumq; ordinem instituit, ac preterea legi suenibilis addi, nihil subtrahit volunt. Augustinus, Benedictus, Bernardus, quod habuerint possessiones, & religionem intrauerint, nisi penitentiam eorum egissent, damnati sunt. Omnes religiones indifferenter a Diabolo introducte sunt. Omnes de ordine mendicantium sunt heretici, & dantes illis elemosynam sunt excommunicati. Christus non voce, sed vultu eleemosynam elicit. Colores secundum castitatem, vestimenta, studia, gradus, collegia, magisteria, sunt ex vana gentilitate introducta; & tantum profundi Ecclesie, quantum diabolus. Collegia cathedralium Ecclesiarum & Academiarum Coftra sunt Cainitica. Iuramenta illicita sunt, que finit ad roborandos humanos contractus, & ciuilia commercia. Ad verum seculare dominium, requiritur vera iustitia dannantis, adeo, ut nullus in peccato mortali existens est. Dominus alicuius rei Rex, Princeps & Dominus, quo tempore est in peccato mortali, non sortitur nomen officii sui, nisi equinoce. Eo ipso, quod quis potestate sua abutitur, Deus solitus cum omnium suo Virtus praecellens in homine, est precipua causa regnandi ciuiliter, atque ipsa per se sufficit ad regnandum En. angelice, si approbatio populi accferit. Populares ad arbitrium suum, possunt Donum delinqüentes corrigerre. Ciuitate dominium necessario includit peccatum veniale. Deus non potest dare cuiquam profectum & hereditibus ciuale dominium in perpetuum. Omnia omnius scripta, quia ad perpetuum hereditatem pertinent, sunt impossibilia. Quicunque, est in gratia iustificante, habeat pro suo tempore ius verum ad omnes res que a Deo donantur. Homo non potest, nisi tanquam minister concedere donationem aliquis rei temporalis in perpetuum, sine naturali filio, sive adoptivo.

Præter huc, communis tam viatorum, quam vita sanctorum hostia, & illos sanctorum in celis regnantium, & hos viatorum in terris peregrinantium communione, adeoque præfusio spoliare conatur. Sanctorum igitur qui celo adscripti sunt, pro nobis intercessiones reddit. Dies sancti dicatos atq[ue] consagratos abolo. Sandorum canonicationem, vt appellamus, quia in album coelestium referuntur, improbat. Sanctorum corpora & reliquias nullo loco habet. Miracula quæ a Beatis ad ipsorum sepulchra, vel alibi patr. autur, demonum praestigis ascribit. Dinorum sepulchra ornare, eaq[ue] suscepitis peregrinationibus re-

*iosis deuote invisiore, hypocrisiam appellat. Diorum virtus atq; his-
tis, tamquam apocryphas reuicit. Idololatrias deniq; christianos affi-
ciavit, quod sanctis iustum honorem impendant. Sanctorum ora-
nes, nonnisi ipsius, nentiquam vero proccatoribus valere dicit.
per hoc affirmat, que edingo. Speci desorationes appropriate vi-
sones, non magis prosumunt quam generales effusae pro omnibus. Om-
nis sunt Simoni ac i, qui se obligant orare pro aliis, pro temporalibus
recepit, vel assignatis. Oratio prescutibilis valet. Dein non re-
uirit cogitationem, vel vocem, sed vitam in iustitia complacentem.
non ruit nos esse in oratione pro aliis nimis prolixos, sed tantum
iustitia operibus intendamus. Ab his placitis VV in lessiv, reicit can-
m in precibus Ecclesiasticis, neque patitur clerum ad certas oratio-
nem formulas: nec ad diurnas nocturnasque preces, vigiliasque, nec ad
rurum & fixum aliquod orandi tempus aut modum aspringi. Non
alit, vt laicus cum Clero, pro orationum penitentiis, ut. Reprehen-
et diplomata Fratrum, quibus orationum, suffragiorum, & aliorum*

orum opérum communicationem alii tribuant. Astringere homines certas & prescriptas precandis formulæ, dii nibil aliud est, quam pertinet, quam à Deo habentis diligere. Dare aliquid peccatori, est uere proditorem Christi. Præter ista ab surda homo nihili, Patrum autoritatē nullo loco haberet. Ambroſiuſ Duocore Apoſtoli, &c. omnes qui scripferunt post millesimum à Christo nato autem, difſimiles hereticos appellant. Apud sapientes relinquendam tanquam im- Martinus, inquit, quicquid saeva scriptura expreſſe non posuit, quia nec concilia generalia manus apud eum pondus habent, que magno superlio contemnit. Ut autem orationis aliena beneſcium deprimit, iubet minime, ſperare atq; confidere ne in athena ſed in propria iuſtitia. Firma autem ſunt, que de absolute verum neceſſitate, de preſcribitis atq; ad destinatis horribiliter effundit. Omnia, inquit, de neceſſitate abſoluta eueniunt. Hoc illi dogma quasi Pandora pīxisse, & reliquarum omnium eius heretici ſeminariū: ex quo ita inferi, Patrum preſcribitum, non poſſe vere peneptere. Deum ſingulare, as creatures actibus ad aum ſuum neceſſare, Iudam ad penam preordinatum, quanquam in collegio Christi numeraretur, nunquam eius membrum fuſſe. Iuam & omnes dannandos, diaboloſi, item eo: qui nihil vinhām nisi aut mali egerunt, ex eodem numero censori. Iudam non diuiniſſe, ſel humanus tartum à Christo electum fuſſe. Propter hoc dūna VVicelleſſus, magis exacerbadus eſt quam Origenes, qui homines preſcritos, in altero ſeculo diaboloſi futuros ſingit: ifle vero ex altero. De predestinatione, etiam anequequam ſint in verum natura. Deſtabilior etiam Maniū hæc, qui originem peccandi in ipſo homine alio, non ut ifse in Deo conſtituebat: que flagitioſa doctrina Deum ſi Diabolo deteriorem ſtendit. Neque enim quisquam omnia peti- tias ſi Diabolo ascribit, que ex egregiis ifſis VVicelleſſus dogmatibus coſcribuntur. Hac autem dogmata, omnem prorū liberi arbitrii potestet hominibus eripiant. Ex his etiam principiis prodiit la vox horrenda; Infans preſcitus & baptizatus, ſi viuit diutius neceſſario peccabit in Spiritum sanctum, ratiōne cuius merobitur, & perpetuo condenetur. Ex his iſdem & hec altera, ſicut predestinationis non potest à charitate & gratia excidere, ſic preſcritus non potest à charitate vel gratia perpetuo perdurare. Ex his illis ipſis, ſi error de Ecclesiæ, quod ſit tantummodo predestinationis uiruſterus, ex quo ruerſo dogmate, ſeditionis clasſicū populo canit, ne Ecclesiæ ſit, aut ſeculariibus magistratibus obtempereat, vt que censuras, mandata, edicta, leges eorum floccifaciant, donec doceant quod ſunt predestinationis, al- que membra Ecclesiæ. Inſite præterea atque imperite VVicelleſſus Ecclesiæ diſtribuit, in Clericos, milites, & operantes: cum ſit ex Ecclesiæ, quos nulla hiuſus diuifionis pars comprehendit, cuiusmodi ſunt ſubiles, claudi, ſaci, virgines & alii. Ex illo etiam impuro de preſcien- a & predestinatione errore, dimanant & alii, inter quos eſt, quod peccati mortalia & venialia diſcretuſ metiatur, non ut scripture de- monstrant, ex voluntatis iudicio ſed preſcribita & predestinationis il- uis abſylo. Solum autem finali impunitate ſimplicer & proprie- tatem conſtituit. Negat horum paſcatorum diſcrem, per alios extrinſicos colligat. Negat peccatum mortale dignum perueni suppli- io, quāmuis eis qui peccat, ſint uero non paucitate, iteque ſingit hiuſus

*sodi peccati dignum solū temporaria pena, cōtra manifestas diuinis
cripturas. Eo cīrī errore inuolutuī, vt afferat, quicquid ab eo agitur,
ūi mortalē peccato implicius est, esse peccatum mortale. ino prae-
inutum nunquam peccare mortaliter, prescītum vero mortaliter
continuo delinquerē. Deum, tantum dilexisse Petrum & Davidem, &
teros quando grauitate peccauerim, quantum diligere in celo Beatos.
is & alii foids erroribus hisce de rebus cum afflueret, petulante
en Catholicis insultat, quāsi inter peccatum mortale & veniale ne-
ant distinguere.*

Prater hoc quid de sacramentis sentiat VVicelius, opera premium
est recensere. In primis dubitare se ait, vtrum Catholici Sacerdotes con-
ficiantur ordinem vel rite ministrare aliqua Sacramenta; quia non est,
inquit, euidentes, quod Christus asserat Pontificem, vel Sacerdotem, qui rite
Christi contraria est conuersatione sua. Addit. si Deus non cooperatur
debeto laico ad conficiendum Sacramentum, vt, neque malo Sacerdo-
ti. Valde, inquit, iustus, proper indignatur auctoritate pro qua orat,
communiter non exauditur; que igitur necessitas erit, vt Deus exau-
diat reprobum Sacerdotem, mediante oratione blasphemata taliter de-
precantem? Addit, Prelatos presicōs Deus suspendit perpetuo, tam ab
officio, quam à beneficio, quod occupant in Ecclesia militante. Presci-
tus nihil efficit, quia est suspensus perpetuo. Sicut nullus necessitatur
credere eum praedestinationem, sic nullus, immo nec ipse conficiens credere
tenetur se conficerre Sacramentum.

Iam vero sigillatim, foeda atque horribilia, qua ferreum hoc os,

Multis etiam erroribus atque presibus. de iis rebus que ad Sacros

Abrogat itaque pro suo nono Apostolatus, antiquissimas ceremonias & sacros ritus, qui ab Apofolorum temporibus baptismo accessere, christi videlicet fontis consecrationem, inflationem, salutem & pulueris mixtionem, Sathanae operum abiuariacionem & alia. Neque hic stetit, sed execranda impudentia ad omnia Christi & Ecclesie de baptismo placita atque de cetera conuellenda irrumptit. Negat characterem aliquem per eum imprimi anima. Insciatius omnia peccata in baptismo aboliri. Cum infans citra baptismi gratiam obit, iusto Dei iudicio, id ob aliquam parentum culpam evenire existimat. Baptismum non conferre, sed significare tantum gratiam collatum. Baptismi necessitatem in parvulis auferit. Nam execrabilem errorem, & si Augustinus multis in locis apergitissime, nullaque verborum aut circuitione, aut ambiguitate vsus, cum aliis Patribus euertat, bellus tamen hic interpres. Quicquid, inquit, Augustinus de necessitate baptismi scriptit, reputare & conditionaliter loquiritur, non desuavit.

Sed parum est istud prece, quod rabies iſi in sacras scripturas tentauit; quas vt ad suum peruersum dogma infleceret, nefarie communauit. Cum enim illud Christi; Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei, in fanum hominis caput valde torqueret, effundit inauditum habentis Ecclesi oraculum, ut id non de materiali aqua intelligi debat, sed vt quis baptizante aqua, qua de latere Christi effluxerat, & baptizante flaminis baptizetur. Illos itaque qui infantes sine baptismo obuenient eterna salute excidere assurant, presumptuosos & stolidos appellat. Fatur tamen quandam baptismi necessitatem; sed quia ab alio illo eius vetusto errore pendeat, & quam non ex fide & verbis Christi, Nisi quis renatus fuerit, &c. metitur, sed ex ea necessitate, qua

omnia que etenunt, necessario & absolute eueniunt.
Sed in nulla ille re magis Antichristi praecursorum & emissariorum se ostendit, quam in detestandis contra venerandam Eucharistiam blasphemis, cui impignoraat ac querande cum preceptore suo Berengario olim damnato totus infudat. Hinc illa dogmatum exercrandorum portenta. Substantiam panis, similiter & substantiam vini, manere in Sacramento Altaris. Accidentia panis non manere sine subiecto. Christum non esse in codem Sacramento identice. Negat itaque hostiam sacram esse adorandam: & Christianos omnes qui eam adorant, inter idolatrias refert. Et sectatores illius, pulchram aliquam iuueniculam patens adorandam, vt pote que imaginem Trinitatis luculentius referat, affirmant: quibus illorum verbis, & facta, Guillemi Iacobi presertim respondebant, qui dum in solenni missa sacra hostia de more rulleretur, auro so ab altari carope, sublatissima in altum mani-

obtinuit in feminam quadam formâ excellenter signat, in qua se Deum clarissim & expressissim, quam in consacrata hostia inueni, cum blasphemia ingenti singebat. VViclefus autem suo discipulo faedior, non minus malu fore dicebat, quod bono illud quod primum vider in die, per totum die resolutum honoret, ut deum quam sacram hostiam altaris, & inter ceteras oris impuri blasphemias; Fideles, ait, coguntur concedere, quod quilibet talis hostia, quam nos credimus esse panem & non corpus Christi; sit peior simulacrum quam panis equinus, vel corpus aliquod quantumlibet venenosum. Illam vero blasphemâ eius vocem

quis Christianus non horret, qua diuinam potentiam tam exiliter & temeriter, tamque impie ad calculos reuocat, ut plane affirmet, non posse Deum si maxime velit, corpus suum variis simili locis siffrere. Horribilia autem inde effudit conuicia; quasi si Ecclesie de praesentia Christi in Eucharistia, vera & solida effectu sententia, (ve certissime est verissima) Sacerdos in hostia comminucenda, capit, collam, & crura Christi confringet: cum non ignoraret veterator, doctrinam Ecclesie esse, corpus Christi non confringi secundum propriam formam, sed in specie Sacramenti. Mentitur deinde, non esse fundatum, dicens, in Euangelio,

mutuo consensu constabat? Quo indicio intelligent homines matrimonium esse initium?

Sequuntur & alia his erroribus consentanea. Iudices, inquit, qui ex natis verbis iudicant pro matrimonio, iudicent contra legem Dei. Haec verba, accipiunt te in uxorem, magis accommoda, quam ista, accipio te in uxorem, ad contrahendum matrimonium, contra omnem rationem, & perpetuum cotius Ecclesie usum existimat. Ab hoc placito insert, si quis contrahat cum una per huc verba de futuro; accipiunt te in uxorem; non debet frustrari prima, propter secundum, cum qua contraxit de presenti. Ut autem sibi omnibus hominum impetrantibus ridiculus offendat, solenniter ritum, quo in Ecclesia macrionum dictante Sacerdote coringes incurrunt, improbat, eaque verba falsa & nugatoria appellatur. Frater hoc, multas diuinior causas, quas sacra scriptura agnoscat, petat, anterrei it, nihilque sanctum habet, quod Ecclesia, quae fundatum & columnam certitudine, sanctum habet.

In Deum quoque ipsum contumeliosum, multa contra eius maiestatem, potentiamente evanuit. Inter haec horrendum istud, Deus, ait, ob-dire debet Diabolus. Quidlibet creatura est Deus. Quodlibet semper est. Deus nihil potest amplius facere, quam quod fecit. Deus non poterit mundum maiorem efficere, neque potest eundem immixtum, nec animas nisi ad certum & fixum numerum creare, neque aliquid in nihilum redigere. Cum autem sacra scriptura tradat, Deum omnia esse quod omnino nihil erat creasse, VVicelius contendit, totum oppositum, a quibusdam fragmentis docere, atque aliquid creationi praexitisse, & ideo non omnino ex nihilo omnia confabere. Prater haec assertit, Deum, nihil boni dare inimicum suis. In Christo, tres esse naturas singulariter distinctas. Christum in triduo mortis, vere fuisse hominem. Humanitatem Christi se invenit a diuinitate, adorandum esse adoratione latris. Deum, esse humanitatem ab eo assumptam. Deum, non magis primum esse ad premiandum, atque ad puniciendum iniquos. Et ne quid nonne videbatur, omnia antiquorum sceleriorum & hereticorum delicia, toto calo damnata, de profunda noxia caligine reuocavit, ut ne quid eius discipuli, ab eisque progressi nostri temporis heretici, de prescriptione, a successione antiquitatis ambigerent. Quemadmodum itaque in primis philosophia rudimentis, olim explosos Anaxagore, Democriti, Plotini, Apuleii, & aliorum Sophistarum variis errore, ita & multipliciter viximus hereticorum anathemate ab Ecclesia confixa dogmata perdere renonavimus.

Quod enim Ecclesia Christi abdita sit, & occultata! à Rogatianis accepit: in quibus expugnandis Augustinus suo tempore laborauit. Orationes pro defunctis, cum Atrio damnato damnauit. Christianos propter honorem quem sancti impendunt, idolatrias cum Vigilantio dixit. Contra miracula & reliquias sanctorum dogma, ab Eutonio, Vigilantio, atque Eutonio sumpsit. Cum in propria sperare iustitia iubet, Phariseos & Pelagianos exprimit. Deo omnipotenti, eum Petro abaylardo sustulit. Illud de absoluta rerum necessitate, quo hominibus liberum arbitrium auferit, Manichaeorum, Pelagianorum & Predeclaritorum heresit. Deum, non omnino ex nihilo omnia creasse; Manes quoque cum suis discipulis affi mabat. Neque illud aliud quo statuit. Deum salvare prescrivit non posse, à Manicheorum delicio absit, nisi quod Manichaeus hoc nature homini male, VVicelius absolute prescrivit. Reicit solennes Ecclesie canticos, cum Manichaeis illa iis. Mulieres sacerdotio orant, cum Peppianis. Cum omnes viros & feminas, dummodo sine membra Christi, sacerdotio annoverat, ex cibis est miles Chora, Dathan, & Abyron, qui contra hierarchiam ordinem, & aduersus Aaronem inconditum vocibus; Omnis, perstrepebant, sanctorum multitudo est, & in ipsis est Dominus. quamquam Dathanus a numero ei ad eam inservit propter, vi feminas ad sacerdotum dignitatem vocarent, quas VVicelius pascit vel affirmat, vel irruere sunt, quod & nostra etate Sol orbibus erubuit, in Elisabetha serua feruntur suorum, Anglicani presbitali, quemadmodum nonnulli ludebant, Papissa; & sua tempestate se accidisse memorat, Henricus Kingltonius Leicesterensis, quod in chronico scripsit, puellam quandam Londini, in celeberrima totius Anglia Metropoli, missam solenni ritu celebrasse, stupidos illos homines VVicelius inservit demeratos exercendo sacro interfuisse, Ex hoc evidens est, quod non gratuita Dei bonitati, sed merito sacerdotis vim tribuit Sacramenta. Quid sepulture attinet, negat corpora mortuorum, contra omnem omnium sensum, in eis continari. Temporum magnificientiam cum damnat, Manicheis accusatur: ex quibus in Falso reponebat Augustinus, dicens: Ecce quomodo

tarum non immemor, quorum, eis ipsi essent Lenithe, arrogantium, & rociismo, & per omnem hominum memoriam inaudito supplicio, ad omnium peccatoris exemplum Deus castigauit, versusque est. VVicelius, (vt alia cum aliis compounit) liberas conjugii ineundi habent sacerdotibus permitti ut preclarus siluet Nicolai, Bardelait, Vigilantii, atque tunicianii initiat; Monastis autem non paulo deterior. Illi enim Episcopos in tertium Ecclesie statum atque ordinem detinebant, iste eos omnino de alio Ecclesie, apud quam Apostolorum locum semper tenuere, prorsus collit. Quamquam, quod etiam Episcopo, non modo uxorem ducenti potestat facit, sed & nocefit, item ex illis Pauli verbis, quorum sensum peruersa interpretatione corruptis; oportet Episcopum virius uxoris esse vitrum, ipso Iouiniano deterior est, qui tisla Hieronymo confitebatur, non posse esse Episcopum, qui in Episcopatu filios faciat. Ceterum, quemadmodum Leittonius hereticus, Dicunt Augustini concubis incessit, quod monasticum vita genit insitum, atque nonnullarum monacharum dictatas regulas (quas insulse aliquis, non esse Auguistini, etiam suis coniuncti argumentis, aucti) prescripti sunt, propter candem causam VVicelius, Dicte Benedictum, Bernardum, Dominicum, Franciscum & alios Religionum conditores infestatur. Atque ut hoc genus vita quale sit nesciebat, vel potius totu orbenitum, ut scribit Augustinus nescire se singebat, ita & VVicelius, qui cum iis qui monastica vita sunt initiati solenni professione, ab ea desideri, & in diuin vita rationem se transferendi intentio nam nimirum tribuit sa. ultimam, ipse in Lampetium insiguum hereticum transiit.

In eo autem dogmate, quo nudam, & à Deitate omnino separatam Christi carnem latraria adorandam docuit, in Photinum, vel Patrum Samosatenum transformatus est. Cum vero Ecclesia ex solis predestinatione constare garrit! Parthenianum Donatistam egregie representat, contra quem Optatus Melititanus, & Augustinus Episcopus soliter pugnauerunt. Externum baptismum, propter iusenitibilem quandam flaminis ut appellat baptismum, externas Sacerdotum ordinationes, propter internam & occultam quandam, quam somnit, Dei vocationem, cum nullus momenti facit primariam se Maffalianorum discipulum ostendit. Quod Ecclesia, passionibus & opibus abundet, id vero diuina ire argumentum docet esse VVicelius, id vero Vtricellarum superbißima mendicabula, tores in Conciliis exterranda, a petribus ante Gregorium primum hereticis mutuantur, & VVicelius pauperitas Christi & Apostolorum proposito emulatiori infilluntur; Apostolicus (hoc enim nomine aliqui coram audiabant) hoc rancum nota inferior, quod illi omnibus in viuendum, rerum omnium possessionem omnino interdictam esse affirmarent. Docet VVicelius, Episcoporum, ut appellari benedictiones nullius esse momenti, sed nullus ante seculis in hoc cum errore antevenerit Pelagius; licet alia ratione reiciat. Nullum discrimen facit inter Episcopum & Sacerdotem? sed hec heresi ab Atrio primum proflaxit. Iubet, cedere bonis omnibus propter Christum, nullam accessionem aut cumulum conferre ad perfectionem, neque eleemosynam ignotis esse conferendam: hoc omnia à Vigilantio sternente auctor. Negat malum sacerdotem sacramentum aliquod confidere? sed hac iam ante milles Donatistarum fuit heresi, amplissima Ecclesie authoritate vbique explosa: quamquam VVicelius Donato in hoc sit deoior, quod illi solis iustis, iste solis predestinatione hec manus tribuit; in quo reuera ab omnibus auferit, dum docet non debere nos credere quemquam sacramentum aliquod confidere, sed opinari tantum, propterea quod nobis non sit certum, an faceret, sit prescitus. Negat in Eucharistia rerum Christi corpus esse? sed hanc gloriosam feliciter palmarum Berengarii, sacerdotio annoverat, ex cibis est miles Chora, Dathan, & Abyron, qui contra hierarchiam ordinem, & aduersus Aaronem inconditum vocibus; Omnis, perstrepebant, sanctorum multitudo est, & in ipsis est Dominus. quamquam Dathanus a numero ei ad eam inservit propter, vi feminas ad sacerdotum dignitatem vocarent, quas VVicelius pascit vel affirmat, vel irruere sunt, quod & nostra etate Sol orbibus erubuit, in Elisabetha serua feruntur suorum, Anglicani presbitali, quemadmodum nonnulli ludebant, Papissa; & sua tempestate se accidisse memorat, Henricus Kingltonius Leicesterensis, quod in chronico scripsit, puellam quandam Londini, in celeberrima totius Anglia Metropoli, missam solenni ritu celebrasse, stupidos illos homines VVicelius inservit demeratos exercendo sacro interfuisse, Ex hoc evidens est, quod non gratuita Dei bonitati, sed merito sacerdotis vim tribuit Sacramenta. Quid sepulture attinet, negat corpora mortuorum, contra omnem omnium sensum, in eis continari. Temporum magnificientiam cum damnat, Manicheis accusatur: ex quibus in Falso reponebat Augustinus, dicens: Ecce quomodo

Tempum Dei blasphematis, ut non solum Sancti non esse dicatis, verum etiam machinamentum diaboli, & erga futurum Dei. Majestatum simul heresi implicatur, dum communia Christianorum templum contemnit, & in primitus tantum locis doceat esse orandum. Illud enim VVicelius & ipsius discipuli dogma à Donatistis haurit, quo Fidei causa ad Principum laicorum arbitrium reuocant, cui etiam Nestoriani assint sunt, qui alii dixerunt: Nostre preces sunt, ut indicum à tua pietate accipimus. Illud autem pecuniae discimen, quo in homine duas formas statuit, spiritum & animal, ac praez animalium immortalem & corpus corruptibile, animalium etiam illam de violata Beatae Marie Virginis Matris Christi post partum illius virginitate heresim, VVicelius discipulparsum in Germania & in Anglia resumperunt. quin illud detestabile cuiusdam Birkeletti dogma, quo cuiuslibet potestatem concedit, tyrannum, aut hostem re publica de medietate tollendi, à VVicelius antiquioribus discipulis per manus deductum, & à Constantiensi Concilio, ut peficerunt, damnatum est. Conceptum autem erat illud his ipsis verbis: Quilibet tyrannus, potest & debet licere & meritorie occidi, per quemcumque res nullum suum vel subditum, etiam per clancularias & fabiles blanditias, vel adulterationes: non obstante quocunque proposito iuramento, seu consideratione facta cum eo: neque exceptuata sententia, vel mandato iudicis cuiuscumque. Illud autem, quod fere totum huius architecturae VViceliana fundamentum est, solam fidem iustificare, à Simone Mago primum profectum est. Iam & nonnulli contra Sancti diuinum item, pneumatophorum: nonnulli contra Christi effusam referunt & aperit. In hoc quoque Pelagianis deoerit, quod omnia pascata per baptismum abolierantur. Dum autem auricularem ut vocamus atq. ex parte confessionis ponentemiamq. abrogat Italianum apostolam, Maffalianos & Iacobites hereticos assequitur. Cum clamaret, videtur illud esse Catholicum, & Christianum non comuniceret cum Prelatis in sacramentis & sacramentalibus. Donatus in eo renatus est. Longi effigi prosequuntur veterum errores atq. hereses, quas insanus VVicelius longissimo postulatio aduocauit: quibus principes est, illa Ariana & aliorum fere omnium hereticorum suprema diaphora. Solis scripturis credendum. Est & illa, quod Deus bona bonis, & mala mala tantum largitur. Quando autem affirmat authoritatem & potestatem Romani & aliorum Pontificum, non ex ministerio delegato, sed ex vita metiendo & veterem quandam renouat Ethniorum errorum. Cum vero maior enim in eo qui non rovet, quam in eo qui volet statuit: id Vigilantum quam proxime accedit. Quoties autem audiunt vociferantur, malorum sacerdotum orationem esse blasphemiam, toties Petilianum & alios Donatistas te audire ne dubites. nec minus cum asserit, sacerdotem manifeste malum, nihil conficeret conseruisse sacramenti. Concedit etiam VVicelius, quod non est futurum, non posse fieri: quia in re veterem Diodori Philosophi, & Petri Abaylardi hereticorum refutatur. Persuaderet etiam conatur, peccatorem suo ipsius libero arbitrio, posse penitentes sine auxilio gratus posse que remittat peccatorum sine sacramenti gratia & sacerdotis prescripto obtinere: quadcum satani & aliorum Pelagianorum placit bellum quadrat: ut & illud cum Novati, qui affirmit, Claves spiritualis non esse sacerdotum datas, ad dominum peccata tollenda. Desribant, inquit Augustinus, Pelagiani preces Ecclesie, cum gratiam Dei predicabant, sine meritis, multo magis VVicelius dum contendit, non solum gloriam, sed etiam gratiam dari promovit. Affirmit etiam ut dicimus, Deum non requiri cogitationem, & vocem, & orationem, sed vitam iustitiae sue complacentem! venit heresi dicendum: sinuit Deus quid oremus antequam oremus, & sic quibus indigemus: frumenti, ciborum loquuntur: cum Deus omnia preparat & disponit in hunc modum, ut si quis ore, vel non oret, non magis, nec minus dabit, quod dispossit ac preparauit. Propter haec VVicelius, damnat nocturnas vigitas & preces, cum Vigilantio. Garrit & blatteratcum Euthemis nos plures colere quando sunt, qui cum Christo in celo regunt, honorem impenitentis. Ille & alia quampplurima assertiorum placitorum que portent, ex libro VVicelii, tamquam è potentissimo inferorum puto, vel portus ex sedisima abyssi hauriuntur. Accepta, apruitatis omnino. Magistro pestifero non habilitate, non meliores discipuli: & ipsi aliquid ex principiis à VVicelio tamquam fundamentis iactis adiuvare, turpimque Babyloniam antiquorecentem adalere. Inter hos iconosachi, qui veterum Xeniae, Copronymi, Isaiasi, & aliorum anathematice damnatorum sepultos cineres, in sacras Dei, Duci, Dei parentis & sanctorum iconas exsuscitarent, sunt & illi qui baptizant puerorum superfluum & innobile existimant: qui sunt Aliungenium error. Huc accedit incredibilis placitorum impudentia, qui verba Christi in cena, non ad Eucharisti

siam, sed ad solas scripturas populo distribuendas pertinere contentur: qui tamen tam fatus & impius error in Paulinis primum recessit. Illi autem qui & olua se ex: sedta VVicelii, & hodie etiam non ab omni peccato immunes & puros, quos Puritanos vulgo appellamus, iactabunt & iactant! ad veteres hereticos Casbaros esse recipiunt. Nec à Sagarellini cum suo preceptore differunt, cum publica tempora contemnunt: quique afferunt Ecclesiam confusam nihil plus momenti habere, ut ibi preces fundamus, quam fabulum porcorum: immo praefare in memoribus quam in Ecclesis orare. Iouianum etiam illam de violata Beatae Marie Virginis Matris Christi post partum illius virginitate heresim, VVicelius discipulparsum in Germania & in Anglia resumperunt. quin illud detestabile cuiusdam Birkeletti dogma, quo cuiuslibet potestatem concedit, tyrannum, aut hostem re publica de medietate tollendi, à VVicelius antiquioribus discipulis per manus deductum, & à Constantiensi Concilio, ut peficerunt, damnatum est. Conceptum autem erat illud his ipsis verbis: Quilibet tyrannus, potest & debet licere & meritorie occidi, per quemcumque res nullum suum vel subditum, etiam per clancularias & fabiles blanditias, vel adulterationes: non obstante quocunque proposito iuramento, seu consideratione facta cum eo: neque exceptuata sententia, vel mandato iudicis cuiuscumque. Illud autem, quod fere totum huius architecturae VViceliana fundamentum est, solam fidem iustificare, à Simone Mago primum profectum est. Iam & nonnulli contra Sancti diuinum item, pneumatophorum: nonnulli contra Christi effusam referunt & aperit. In hoc quoque Pelagianis deoerit, quod omnia pascata per baptismum abolierantur. Dum autem auricularem ut vocamus atq. ex parte confessionis ponentemiamq. abrogat Italianum apostolam, Maffalianos & Iacobites hereticos assequitur. Cum clamaret, videtur illud esse Catholicum, & Christianum non communiceret cum Prelatis in sacramentis & sacramentalibus. Donatus in eo renatus est. Longi effigi prosequuntur veterum errores atq. hereses, quas insanus VVicelius longissimo postulatio aduocauit: quibus principes est, illa Ariana & aliorum fere omnium hereticorum suprema diaphora. Solis scripturis credendum. Est & illa, quod Deus bona bonis, & mala mala tantum largitur. Quando autem affirmat authoritatem & potestatem Romani & aliorum Pontificum, non ex ministerio delegato, sed ex vita metiendo & veterem quandam renouat Ethniorum errorum. Cum vero maior enim in eo qui non rovet, quam in eo qui volet statuit: id Vigilantum quam proxime accedit. Cum enim in Eucharistia Sacramento, substantiam panis & vini torrestrem remanere, affirmat: tamen illa verba Domini, Panem nostrum supersubstantiale em da nobis hodie, ex sententia S. Hieronymi & aliorum Patrum, ad Eucharistiam applicat: quam prorsus illi à terreno & natura alio modo separant, proculdubio in capanem & vini secundum substantiam remanere negant. Quam vero omnino praetendit, in hac contradictione Schola se exercuerit VVicelius, Guillelmus VVicelius qui bellissime hominem novavit, & in S. holistica velitationibus Oxoniensem cum non semel commissus depugnat, ipse conficit, atq. exerit manifestissimum argumentum non veritatem, quae una, simplex, constans, perperuataque est, sed mendacium quod quartu verbi claudit, variisque, senario verborum inflatiuum docuisse. Quantum sibi repugnet: vel ex controversia de Eucharistia, & transubstantiatione, quam pre ceteris oppugnare conatur, euidentur. Cum enim in Eucharistia Sacramento, substantiam panis & vini torrestrem remanere, affirmat: tamen illa verba Domini, Panem nostrum supersubstantiale em da nobis hodie, ex sententia S. Hieronymi & aliorum Patrum, ad Eucharistiam applicat: quam prorsus illi à terreno & natura alio modo separant, proculdubio in capanem & vini secundum substantiam remanere negant. Quam vero omnino praetendit, in hac contradictione Schola se exercuerit VVicelius, Guillelmus VVicelius qui bellissime hominem novavit, & in S. holistica velitationibus Oxoniensem cum non semel commissus depugnat, ipse conficit, atq. exerit manifestissimum argumentum non veritatem, quae una, simplex, constans, perperuataque est, sed mendacium quod statuit: id Vigilantum quam proxime accedit. Quoties autem audiunt vociferantur, malorum sacerdotum orationem esse blasphemiam, toties Petilianum & alios Donatistas te audire ne dubites. nec minus cum asserit, sacerdotem manifeste malum, nihil conficeret conseruisse sacramenti. Concedit etiam VVicelius, quod non est futurum, non posse fieri: quia in re veterem Diodori Philosophi, & Petri Abaylardi hereticorum refutatur. Persuaderet etiam conatur, peccatorem suo ipsius libero arbitrio, posse penitentes sine auxilio gratus posse que remittat peccatorum sine sacramenti gratia & sacerdotis prescripto obtinere: quadcum satani & aliorum Pelagianorum placit bellum quadrat: ut & illud cum Novati, qui affirmit, Claves spiritualis non esse sacerdotum datas, ad dominum peccata tollenda. Desribant, inquit Augustinus, Pelagiani preces Ecclesie, cum gratiam Dei predicabant, sine meritis, multo magis VVicelius dum contendit, non solum gloriam, sed etiam gratiam dari promovit. Affirmit etiam ut dicimus, Deum non requiri cogitationem, & vocem, & orationem, sed vitam iustitiae sue complacentem! venit heresi dicendum: sinuit Deus quid oremus antequam oremus, & sic quibus indigemus: frumenti, ciborum loquuntur: cum Deus omnia preparat & disponit in hunc modum, ut si quis ore, vel non oret, non magis, nec minus dabit, quod dispossit ac preparauit. Propter haec VVicelius, damnat nocturnas vigitas & preces, cum Vigilantio. Garrit & blatteratcum Euthemis nos plures colere quando sunt, qui cum Christo in celo regunt, honorem impenitentis. Ille & alia quampplurima assertiorum placitorum que portent, ex libro VVicelii, tamquam è potentissimo inferorum puto, vel portus ex sedisima abyssi hauriuntur. Accepta, apruitatis omnino. Magistro pestifero non habilitate, non meliores discipuli: & ipsi aliquid ex principiis à VVicelio tamquam fundamentis iactis adiuvare, turpimque Babyloniam antiquorecentem adalere. Inter hos iconosachi, qui veterum Xeniae, Copronymi, Isaiasi, & aliorum anathematice damnatorum sepultos cineres, in sacras Dei, Duci, Dei parentis & sanctorum iconas exsuscitarent, sunt & illi qui baptizant puerorum superfluum & innobile existimant: qui sunt Aliungenium error. Huc accedit incredibilis placitorum impudentia, qui verba Christi in cena, non ad Eucharisti

stiam, sed ad solas scripturas populo distribuendas pertinere contentur: qui tamen tam fatus & impius error in Paulinis primum recessit. Illi autem qui & olua se ex: sedta VVicelii, & hodie etiam non ab omni peccato immunes & puros, quos Puritanos vulgo appellamus, iactabunt & iactant! ad veteres hereticos Casbaros esse recipiunt. Nec à Sagarellini cum suo preceptore differunt, cum publica tempora contemnunt: quique afferunt Ecclesiam confusam nihil plus momenti habere, ut ibi preces fundamus, quam fabulum porcorum: immo praefare in memoribus quam in Ecclesis orare. Iouianum etiam illam de violata Beatae Marie Virginis Matris Christi post partum illius virginitate heresim, VVicelius discipulparsum in Germania & in Anglia resumperunt. quin illud detestabile cuiusdam Birkeletti dogma, quo cuiuslibet potestatem concedit, tyrannum, aut hostem re publica de medietate tollendi, à VVicelius antiquioribus discipulis per manus deductum, & à Constantiensi Concilio, ut peficerunt, damnatum est. Conceptum autem erat illud his ipsis verbis: Quilibet tyrannus, potest & debet licere & meritorie occidi, per quemcumque res nullum suum vel subditum, etiam per clancularias & fabiles blanditias, vel adulterationes: non obstante quocunque proposito iuramento, seu consideratione facta cum eo: neque exceptuata sententia, vel mandato iudicis cuiuscumque. Illud autem, quod fere totum huius architecturae VViceliana fundamentum est, solam fidem iustificare, à Simone Mago primum profectum est. Iam & nonnulli contra Sancti diuinum item, pneumatophorum: nonnulli contra Christi effusam referunt & aperit. In hoc quoque Pelagianis deoerit, quod omnia pascata per baptismum abolierantur. Dum autem auricularem ut vocamus atq. ex parte confessionis ponentemiamq. abrogat Italianum apostolam, Maffalianos &

que cum omnium bonorum aures refugerent, alibihebat istam textum repugnarem interpretationem: Potest tamen Deus, si voluerit. Hac vero, praeclaras illas positiones euerit, non nemine videbitur. Namque si Deus non potest: quomodo potest si voluerit? Eadem moderatione contempnerat communicationem suffragiorum quam prius conuelebat: dicens illam prodebet, si Deus voluerit. Docet nihil nos operari meritorie! & tamen monet, nos considerare debere in propria iustitia. Dicit, nomen Papae esse diabolii commentum! attamen factetur Christum esse Papam generalissimum. Affirmat cum substantia panis & vini, vere corpus & sanguinem Christi: & aliam nihil aliud esse Eucharistiam affirmat, quam corporis Christi figuram. Alia praeterterea multa quia probauerat in uno loco, in alio reprobant: memoranda suis sectariis relicto exemplo, ut ipsi non tantum a seipso, sed inter seipso distiderent. In hac contradictionum Schola, belle illum emuntur, non minus ab Ecclesia, quam ab illo ipso mendaciorum archetipi districati. & quibus alij sacerdotibus iuptis concedunt, alij adiuvant: alij ipsam Corporis Christi substantiam in Eucharistia contineri fatentur, alij cum Magistro variante prorsus: alij iusurandum a Magistratu delatum suscipere non recusant: alij mira superstitione affricti, non licere suscipere affirmant. alij Principebus licere ex iusta causa gladii in noxiis & sceleratos perimit: alij etiam priuato, in quemut religiosis sua, aut reipublica hostem concedunt: alij, non negant sepeccatis communicatos & impiscitos: alij tam mirificam in se sanctitatem finitent & somniant, vt non verecundus palam pro confessione affere, se numquam mortale peccatum at decem aut amplius anni, ino ne ab ipso quidem puerita admittit. alij negant Christum ad inferos descendisse: alij non modo descendisse affirmant, sed & eidem in penitibus quibus damnatorum anima cruciantur, aliquamdiu manifesste. In oratione ad Christum dirigenda, triplex fuit discipulorum VViccleffis schisma. Ali enim existimabant, ex hominibus solum Christum esse interpellandum: alij quidem non vt hominem, sed quatenus Deum compellendum: alij cum Christo, etiam viventium in terra patrocinium implorandum. Quoad festivitatem attinet, alij Dominica die excepta, omnes alias reuident: alij ne Dominicam quidem excipiunt. Fuere, qui Sabbathum tantum cum Iudeis colebant, ad Romanos Pontificis, & via nondum irreperant, vias exercendo de eadem Eucharistia errori aperuit: nec non incendiis hostia pacificorum sublata, cruento gladio oninia Catholicorum sacra fudavit, ex citatis suis quibusdam pax & quietis iniusa. Pelagi, ut dogma suum contra originis nostrae peccatum magno commendarent, iactabant, a Romanis Pontificis, quod in tamen auctoritate atque sententia maxime fuerant perculsi (et que eversi) sua commenta approbat! VViccleffus asimili mendacio, cum omnem Ecclesiam, & Patrum, & praeferum Romanorum Pontificis auctoritatem refugeret atque detestaretur: ad dogmata tamen eiusdem Ecclesie concilienda; aliquos eorum obtorqueret, & male vel circumcisos, vel interuersos, vel sufficiens ab ipsa illo, posse adducit: in quo hominis, conlamentatio inconfitientum, impudentia administrat, facile quibus potest intueri. Neftori, Arius, & alii antiquiores heretici, Patrum quieos state antecesserant auctoritatem nihil faciebant! Solenne est illud ipsum VViccleffus, atque discipulus: quos adeo dementauit, vt qui ab eo initiati fuissent, calitus se descendisse, & a supremo diuinis thesauris, arianae quoque licet homini loqui, se accepisse mentirentur. Veteres apostatae, vt se hebreos & publicanos probarent, Ecclesiam non audiebant: Faciebat cum suis VViccleffus, ab Ecclesia Catholica a sancto Dni habentur. Canonici, Monachi, Sacerdotes, Religiosi, deinde omnes qui laudibus diuinis decantandis, vel orationibus ad Deum publico nomine dicendis addidicunt. Baldis Sacerdotibus idololatri, qui altius vocem attollere, ad excitandum dormientem Deum debeat, accensentur. Clerici prater omnes Catholicos, quos pastores Cesares dicit, stercora & oida excrementa, ex ipsius sparsissimo dicterio. Collegia & academie, casra Caimica, Constantinus Magnus, Carolus item Magnus, & reliqui Imperatores, Reges, Principes, Dynastae, qui rem Ecclesiastica possessionibus collatis amplitauerunt, VViccleffus dictatore satui, impri, caelo indig: i. Theologici & Legum Doctores Catholicae Ecclesie stulti, bardi, qui ne discribam quidem inter mortale atque veniale didicunt: ipsi parro cum suis, miranda non sanctitatis tantum, sed & doctrine, de celo, scilicet, recens delapsi: qua posset omnes nodos Theologicos, omnesque sororum dissoluere atque recessere. que adeo importuna & horrenda conuictio, cum summa arrogantis coniuncta, facile produnt, & quo spiritu & dolore impia illius placi profluxerint: maxime cum nec Apostoli, neque viri Apostolicis unquam pepercit, sed omnes omnino Magistros, Doctores, Patres, Interpretes, dono sapientiae & scientie praefantes, pra se contempserit; addicita ista ab omnibus explodenda voce: Cum autem, ait, omnes sancti, prater Christum, vt Iohannes constitutus, exinde multipliciter peccauerint: palam est, quod omnes cura Christum, habuerunt valde antiquam consuetudinem ad

nus, id Sabellius, Arius, Manes, Donatus, Pelagius, & reliqui omnes ex hereticorum collunis, venditabant, & in sole illius christiano tenebras palpabant.

Seruent apud VViccleffanos solennes martyrum, & aliorum Sanctorum dies: quarantone, in maiorum suorum, scilicet Manicheorum vestigia incurvant, atque vestris & eorum omnino similes, virilim Manichei, Manetis, alij Valentini, alij Marciotis, alij Arii, alij Eunomi: quin & Inde & Caenitiae & VViccleffiani sui preceptoris, & post eum aduersariorum Fidei, iustificatione exustorum pseudomartyria celebrarunt: expunctione ex albo Ecclesiastico sanctorum nominibus, damnatorum memoria in inscriptis admontum corriperent, castigarentque, admonuerat: nec non Guillelmus Barthonus academia Oxoniensis Praes, iubente Urbano sexto Romano Pontifice, qui in hanc rem edicta per Legatum Pratanum Cardinalem miscerat, acerbitis duodecim Theologis, ex iis qui presbiterios in pietate & doctrina hoc tempore videbantur, magna diligentia VViccleffiana huic peste ne amplius serperet sepe opposuit: & in primis authori propugnosi dogmatici anathema dixit: deinde libros eius undequaque conquistatos incendio addixit: & ad extrellum omnia extirpande heresi necessaria fecit & proficit: ne malis coru malum orum, in perniciem aliorum nationum, aliquando pestilens sanguinem sobolem produceret. Parem diligentiam & Guillelmus Courtney Simonis Cantuarie fuscifor, in eradicando errore adhibuit: & octo Episcopos, atque alios 40. doctissimos viros, curande, profligandeque huic peste admonuit: manus opera pretium fastus, si Dux Lancastrii VViccleffum temporis deservisset.

Antiqui heretici, vt Ariani, Donatisti, Iconomachi, & alij nonnulli, testisima veritatis Catholica signa, videlicet miracula, sibi aspersione. Non dererit illos in hoc presumptionis gradu VViccleffis, sed terra motum, qui eo tempore quo ad synodum Episcoporum accessus fuerat, ex naturalib. causis accidenter, suo merito adscripti, illanque synodum Conclitum terra motus ideo appellauit: si indicio turbulenta quam seminabat doctrine, ad quam vnuersus fere septentrionem contremuit: non adeo itus inficias. Veteris ordinis heretici, vt Ariani, Iconoclasti, Donatisti, & plures alij, perniciosas ad dogmatam sua prouachendas, seditiones, contra rem publicam concitarunt. Non quietior VViccleffus cum suis, omnia perturbare, & sursus ad dorsum misere conatus est. Illi, campaceum in ore haberent, macheras manu strigebant, & per eades Catholicorum presertim sacrorum hominum, pietatem & memoria, scilicet, & possesiones, corruptamque ye diebat doctrinam in inuidiam volentes: Ciuius autem Magistratus potestatem in immensum exaggeraret, eaque ratione venientia doctrina sua multa lenocinis & fraudibus regeret: multorum animos, & Duci presertim in graui prius erga multos & iuxta indignatione preoccupatum, in fraudes suas pertinxerit: adeo, vt Lancastrius hominem ad synodum Episcoporum euoluit, vi illi manus negotium exhiberet, ad se accepserit: & tandem apud subiecta Conclit, a sententia difedere vernerit: quin insuper, contra sententiam Sacri Senatus, sedere respondentes insisteret, arque Courtney Antisiti, indignum ut qui reus pergitur, in Conclitum Episcoporum sedeat, dicenti, extrema committatus fuerit. Si quis alius, certe Courtneyus magiam operam ad Duceum sanandum, VViccleffum autem reprehendens posuit. Inquit & Guillelmus Bartonus Oxoniensis academicus Prefectus. VViccleffus antequam diem classisset extremum, per speciem sanctitudine multa imponebat. Ipse enim & discipuli illius nuda pedibus, & parvo rudi vilissimoque vestiti in publicum prodibant. multi adumbrata hominis hypocrisia, prelectio- mibus, disputationibus, lectio- nibus, concionibus, librisque inescatisse illi adiunxerant: nullumque suis Oxoniis Scholasticorum Sodalitum, in quo aliquot ealbe non sufficiunt contaminati: quod malum incuria academia. Prefectorum, ex quibus etiam aliquot VViccleffos palam aut clarae fauulant, maxima inualuerat. Sed his vt dicere caperam temporibus, Bartonus, magna industria, huic pestilenti indies serpenti sepe cum aliis opposuit. Is accessus XII. ex iis qui pietatis atque doctrina nomine maxime commendabantur, mandauit, vt libros VViccleffis diligenter perlegerent, & prava eius dogmata accurare norarent: Hi cum mandato negotio diligenter perficiunt, summo tatus academicis consensi, qui & publica litteris configuratis erat, dogmata illa admissa sunt: dicto anathematice illi omnibus, qui libros haberent, recordarent, legerent, ac doctrinam reprobatione sequerentur. Vrbanus Pontificis Romani auctoritate, ab ipsi Apostoli, usque ad Victoriam Romanum Pontificis tempora, doctrinam suam in propagamisse glorificauit: qua tamen ipsius Victoria temporibus eniererat, ipsis illo inuentore.

Cum VViccleffus commenta, multis infandis erroribus, quo omnium piorum aures statim refugiant, sciret noscantur, discipuli tamen illius, vt periclitanti, atque grauiter lese illius extiminatione, quacunque ratione possent subvenirent, multa, non quod ita sentire, constanterque defendere: sed quod inquirerent atque differendi potius gratia scripsisset, docuisseque, ab illo prolati defendebant. Eadem fraudem tam olim adhibebat Pelagius, cum ea vel efficierebat, vel exarabat, quo videbat piorum omnium aures respire.

Nemo veterum hereticorum, non vbiique terrarum & gentium, doctrinam suam & rationem publicatam, receptamque mentebat. Facebant & VViccleffisti, quamquam & domi in variis Synodis, & foris in pluribus universitatibus, ac presertim in Parisiensi academia, avris illo tempore doctissimi, putidos VViccleffis errorum reprobatos non ignorarent: non minus ea in re impudentia Ecclesiastica censura percellendi. Talem est, vt adhuc VViccleffos superflue, doctrina illius pestilens, audio irate Sedit Apostolice, vbiique fuerit explosa: & post mortem, memoria etiam illius, non sine accurate quadam cognitione, diligentia, cautione atq;

Oppositor
nes contra
VViccleff.
sum.

Anathema.

Dux Lan-
castrii.

Dux Lan-
castrii
VViccleff.
deserit.

Doctrina
VViccleff.
explora.

prudentia

providentia damnata. Author addit. Polychronici. Thomas Waldeſin tribus tonis doctrinal. VV alſingham in Richardo II. Reg. Sudburien. & Courtney. Acta Concilij Conſtantien. Guillelm. Vuidringtonus. Guido Carmelita contra V' Nicleſum.

XVII. Courtneyus Catheruſus Archi-
ep. strenuus immunitatis ec-
clesie defen-
ſor. Eodem anno, Courtneyus Archiepifcopus Cantuariensis, non tantum pro Fide Catholica, sed etiam pro im-
munitate Ecclesiastica strenue depugnauit. In Comitio Londoniensi, vniuersi Ordines ſecularium Procerum, Re-
giuam quintam decimam & dimidiam postulant, hac
conditione obtulerat, si Clerus Anglicanus decimam &
dimidiam contribueret. Archiepifcopus, cum Ecclesiā debere eſſe liberam, & à nemine ſecularium graui velenti
cneſtione opprimendam dixifet, pari constantia caput &
iugulum, pro Ecclesiā libertate le veſle offerre renun-
ciavit. Fremebant proceres, & obsequium ſe Deo factu-
ros, ſi clerum omni poſſeffione exuerent, affirabant. At
Courtneyus nihil omnino demifit, nihil concedere Regi
voluit; tantumque effecit, vt Rex, & Comitū decretum
ea de re antiquarit, & Ecclesiā le veſle in priuila liberta-
te tueri, propalam omnibus edixerit. Hoc etiam tempo-
re idem Cantuariensis Archiepifcopus, quemdam Richardum Iſmonger, de Ailsford in Cantic, quia criminofos
a Prælatiſ corrigendos caſtigauit, & iura liberaſſe que Ecclesiā violauit, excommunicauit. Is humiliat per-
tens, iureirando ſe Ecclesiastica iurisdictionem non
volutatur, pœnamque quamcumque ſuę contumacia
ac temeritatis dignam & ab Archiepifcopo imponendam
ſubiturum promiſit. Poena iniuncta fuit, vt primo in fo-
ro VVefſtaling, in frequentissimo conuentu populi, tri-
nius diebus forensibus, iustibus nudus cederetur; deinde
tam Maidlonie, quam Cantuaria endem poena arque-
totes pleteretur. In ultima vero caſtigatione, Can-
tuariæ Ecclesiā nudus ingredetur, & ad basilicam S. Thomæ cereum librarum quinque offerret, quam iniunc-
tam penitentiam ſi non adimpleret, ſtatim in excom-
municatione ſententiam iterum incideret. VV alſingham
in Richardo II. Author antiquit. Britannia Ecclesiæ.

XVIII. Ioan. Rex Castell. postſpolia-
tum B. Virg. Guadalupe. tem-
plum infe-
licitate con-
tra Lufi.
pugnat.

Hoc ipso anno Ioannes Caſtellæ Regem, ſive quod
templo Diuæ Virginis Guadalupanum ſpoliasſet, ſive quod
agnitum ſemel verum Ecclesiæ Pontificem Vrba-
num ſequi detrectaret, iterato caſtigauit, in pralio con-
tra Ioanneum Lufitanum Regem, apud Aliabarrotum in
felicitate commiſſo. Magna cedes Caſtellanorum fuit; de-
cem millia ceſſerunt, nobilissimi Duces in oculis ſui Re-
gis trucidati aduerso corpore omnes. Rex veritus, ne vi-
uis in hostium potestatem veniret, vix fuga euafit. Regis
duo fratruelles, Reginae vnuſ auunculus, defiderati.
Victoria huius memoriam gens Lufitanæ annuerſa-
riis ſacrifiaſt, ſed perwigiliis, & Bacchanalibus magis,
quam Christianæ discipline ſimilitate. Orator ē
luggiſtu declamantis in morem, in Caſtellæ ignatianam
inuicti, Lufitanorum virtutem efficit, p̄eclaraque fa-
cta; ac ne à verborum quidem obſcenitate aliquando ab-
ſinet. Conſequitur abſtinentia riſus magnus, plauſu-
que. Turpe diēt; ſed danda veria, ob partam retar-
tamque eius pralij euenu, patriæ libertatem. Caſtel-
la homines, non virtute hostium, ſed ſuorum laſſitudi-
ne ignominiam acceptam vulgo aiunt. Vim numinis per-
ſuadentalij contra quam nulla potentia ſatis eſt. Virginem
Matrem à Guadalupe templi ſpoliatoribus eas habuiffi-
ſe. Marianæ lib. 18. c. 9.

In Lufitania, Iohannes filius Regis defuncti, quamvis
illegitimi natus thoro, & Magiſtro equitum Sancti, Ia-
cobi Compostellani, poſtulantibus Lufitanis, aſſenſu
Vrbani Pontificis, eo inſtituto ſolutus, Rex Lufitanus
ſalutatus eſt hoc anno. Infanteſ oſtimetrem Eborac-
num, aiunt cuius aſſurrexiſſe, tertioque Iohanneum Lufi-
tanum Regem proclamaſſe; quod illi qui regnum de-
ſercent, de Autiſi Magiſtro interpretabārunt, vt ſuis vo-
tiſ ſauſe nimium humana mortalitas, author Chronol. Eccle-
ſiaſt. & Marianæ vbiſip.

Eodem ipſo anno, Bernabouem Mediolanensem, gra-
uem Urbano, & Ecclesiæ Romanae hostem, tandem
Deus extinxit. Erant illi complures filii, inter quos vi-
bes ac oppida aequis partibus diſtribuerat. Haec diuini-

imperij ſortitio, eum habuit euentum, vt vnuſquisque
corum dolore nimis anguste ditionis, Iohanni Galeacio
patrueli, multo opulentioris imperij fortunam intui-
deret, & de eo cuncti ſaſe contempti & criminoſe loque-
rentur. Regina ſiquidem mater, ambitioſa ſuperbaque
mulier, iuuenes ſuope ingenio elatos, & ſupra centum
ſumptuos, quotidianis ſermonibus impulerat, vt im-
moderata percuperent, audendoque & moliendo aliquod
facinus infigi, ad praalta, vt generofos decerer aspiran-
do conſiderent; ſicut non obſcurare indicate videretur,
ſublato patruel, hoſte verius quam propinquo, ipsos
coſectim ex opulentia hereditate potentes & plane beatos
euafios. Regina non multo poſt ſato ſueta, Barnabas
cum liberis eadem ſpectare cocepit, vt pote qui tot filios ar-
ario huic graues pretenui, atque ob id infirma ditionis
conditione regnatoſos proſpicere. Sed dum ſceleſta
conſilia inſicet, & diri odij cogitationes extendit, Iohanni
Galeatio cuncta produntur. Is graui callidoque inge-
nio, audita explorataque diſſimulat, & adutuſi inſidias
ſeſdomi & foris preſumit, intimi offici miniſteria co-
arcat; abdicatoque luxu mēſam certis dapibus aſtrin-
git; cuſtodiā vero corporis ex fidis veteranis adauget,
ne necris limine pedem effert, niſi explorato, preeun-
buſ ſcileſer armatorum turmis, & pratoria cohortē cir-
cumtueri, propalam omnibus edixerit. Hoc etiam tempo-
re idem Cantuariensis Archiepifcopus, quemdam Rich-
ardum Iſmonger, de Ailsford in Cantic, quia criminofos
a Prælatiſ corrigendos caſtigauit, & iura liberaſſe que Ecclesiā violauit, excommunicauit. Is humiliat per-
tens, iureirando ſe Ecclesiastica iurisdictionem non
volutatur, pœnamque quamcumque ſuę contumacia
ac temeritatis dignam & ab Archiepifcopo imponendam
ſubiturum promiſit. Poena iniuncta fuit, vt primo in fo-
ro VVefſtaling, in frequentissimo conuentu populi, tri-
nius diebus forensibus, iustibus nudus cederetur; deinde
tam Maidlonie, quam Cantuaria endem poena arque-
totes pleteretur. In ultima vero caſtigatione, Can-
tuariæ Ecclesiā nudus ingredetur, & ad basilicam S. Thomæ cereum librarum quinque offerret, quam iniunc-
tam penitentiam ſi non adimpleret, ſtatim in excom-
municatione ſententiam iterum incideret. VV alſingham
in Richardo II. Author antiquit. Britannia Ecclesiæ.

Barnabas comprehen-
dendirur.

Quantus theſaurus in arce in-
veniuntur.

XXI. Horrenda vito-
ria in viola-
torem faci-
cri peculi.

Vicatim

ſiſ obi-
tus.

Barnabas.

Mediolan.

in Ioan.

Galeat.

pa-.

trueli.

conſpira-

tia.

etra.

Prodigia ante eius mortem.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

Rex Caro
lus lethali
ter vulne
ratur.

Carol. in
carence
strangula
tur & cor
pus sepul
tura carer.

ret, cui mortem molitur erat. Commonefacit omnes Mariae fautores, quos fidos esse diu nouerat, iubet claudens cum armis Regiam obambulare, vt si quid res auxiliij postulet, quam nondum aperuerat, p̄festo adiungit. Elisabetham Reginam edocet, vt Rosarum die, quarum Februario mense solennia celebrantur, facta cauila Regem ad se aduocet, acceptas à Sigismundo litteras commentetur, quarum gratia secreta quedam s̄c cum eo communicatram significaret, quae magni admodum momenti forent. Omnibus inde coniurat's dicem indicit: necaducit rem omninem, quo cautius agatur, detegit. Atvbi hie dies aduenit; Blasium, qui faecinus patratus erat, secum dicens cum instruēta manu, veluti ad gnatæ nuptias dudum profecturus, ad arcem concessit, ac eadem hora admonitus Reginam adit, qua accutus ad eam Carolus aduenerat, ut omnia ex compoſito gererentur. Carolus omnis expers suspicionis, inter Elisabetham & Palatinam medius confedit. Palatinus Regem prior allocutus, commeatum exorat, proximas filia nuptias causatus, quod haud abs refectionem est, vt omni vitrum suspicione liberaret. Reginam Sigismundi litteras adiecit, de quo quidem conciliando non nihil agi coepit est. Inter colloquendum, è compoſito Palatinus Blasio signum à limo oculo dat, vt Regem stricto gladio adoriat. Blasio imperata peragit, Caroli caput ad oculos vsque diuidit. Rex lethali vulnera confectus exclamat. Itali, qui cum Rege venerant, & colloquio cesserant, ad clamorem conuenientiū sp̄ctato Regis vulnere, animo consternantur. Blasio, per medios, cruento gladio fretus, ad Palatinam cohortem effugit, quam ad Regis foras Palatinus dudum ipse reliquerat. Elisabetha pr̄ timore in atrio examinata concidit. Rex fatigante capite paucimenter cruore late respurgens, in cubiculum vnde paulo prodiuerat se recepit. Palatinus rei successu ad modum confirmatus, in Regiam milites quos secum adduxerat, introit iubet. Hi facto impetu, curiam occupant, Italos eliciunt, arcī foribusque praefidū impoñunt: ita tumultum in urbe, sumptis armis excitare conantur. Panici Regis amici conuenientiū: qui quā neminem ad arma excitari cernerent, reformidare ceperunt: ad arcem accurrunt, quam vbi à Palatio occupatam intuentur, desperatis Caroli partibus rediere. Qui autem Marie partes festabantur, intempesta nocte vi curiam ingressi, Regem fauicum abstrahunt, & in alta turri, quando moribundum intuebantur, asperuari iubent. Itali deputata Regis salutem, neā fera gente trucidarent, eadem nocte clam versus Italiam iter adeunt: sat magnum sibi quāstum fecisse rati, si incolumes domum sese recipient. Nondum illucescente die, innumerā multitudine è proximis pagis oppidisque conuenit: quæ Budan ingressa, magno clamore Mariam Regem exclamat, Maria Regi felicitatem ingeminit, Ludouici filia felicitat, Sigismundo viro felicitate, Carolo tyranico eiusque fautoribus exitium imprecatur: mox ad rapinas conuersa in Italorum ædes, qui multa in Pannoniis negotia habebant, impetum facit: necattati, nec sexu parci, fortunis diripit. Examini Caroli quicumque occurunt, trucidantur passim: mulierum contumelias grauita vleſcitur: cedibus per vicos & foras graſſatur. Et multo crudelius omnia faciunt, nisi Ioannes Croatiæ Banus (vraint) in tanto furore intercessisset. Hic enim cum validissima manu portam Sabbati non sine cruento certamine occupauit. Carolus nondum mortuus, hinc ad Visegradi arem adducitur: ibique in carcere, ad morte plaga pharmaco, & obſtructis fauibus interisse dicitur. Corpus in Sancti Andreæ ad finem pompa reconditum, paulo post ex disciplina Ecclesiastica formula effossum, multos annos sibi spectatores allexit. Multa ad hoc humana conditionis, regalisque miseria spectaculum, è temotis partibus conuenire: quo facile regnandi quisque cupidissimus, quid audire debeat: & quam formidolosa sit humana mentis ambitio, admonet. Inhumati corporis calamitatem mortuus Carolus sustinuit, quod Pontificis anathemate multatus obierat. Anathematis ipse causa fuerat, quia annua sacro æario tributa pendere, & aliis conditionibus ex feedere debitis, Sedi Apostolice faciliſſimè contempserat, Vrbaniū Pontificem indi-

gnissimis modis vexauerat, & in fugam abite compulerat. Quā diro supplicio hic foret obnoxius, cadaver quoque infamia carere non potuit. Hic igitur fuit Caroli Regis Neapolitani finis, qui quā in Christi Vicarium Romanum Pontificem se impium, nec non in Ludouici Regis hæredem se ingrātū exhibuererit, haud immerito has violētiae maiestatis & hædi poenas exsoluit. Bonfin. dec. 2. lib. I. rerum Vngaric.

Graffabatur id temporis, execranda illa VViccliesita rum hæresis, quæ in tyrannos, vnumquemque, priuati iuris & publici fallo prætextu armabat. Eam, quomodo Deus sibi displiceret ostenderet: Elisabethæ Reginæ factum, & particidari casus manifeste demonstrat. Prætrete isthic non possumus eam narrationem: vt diuinæ in rebus humanis vindicæ, quam iustæ, quam cœta sint, plane videantur; & quam sibi quisque cauere debeat, ne suas Regio sanguine manus inficiat; quam sub peculiari Dei tutela, sacri Principes esse repuruentur.

Post Caroli cædem, Reginæ vna cum Nicolao Palatino, Blasioque particida, sine prætoriana cohorte, inferiores Regni partes visere decreuerant. Quare ingenti lætitia elatæ, Idibus Martiis Syrmium veniunt, vt Saui accusas, Myshoſquæ lufrent. Nihil interfecto Carolo ultra ventur, omnia sibi tuta putant, nullius insidias suspicantur, anlica tantum turba hos sequitur. Quā Diui Philippi & Iacobi festo Diaconum versus iter facerent, ecce in medio campo Ioannes Croatiæ Praefectus, qui Caroli Regis vulnere, animo consternantur. Blasio, per medios, cruento gladio fretus, ad Palatinam cohortem effugit, quam ad Regis foras Palatinus dudum ipse reliquerat. Elisabetha pr̄ timore in atrio examinata concidit. Rex fatigante capite paucimenter cruore late respurgens, in cubiculum vnde paulo prodiuerat se recepit. Palatinus rei successu ad modum confirmatus, in Regiam milites quos secum adduxerat, introit iubet. Hi facto impetu, curiam occupant, Italos eliciunt, arcī foribusque praefidū impoñunt: ita tumultum in urbe, sumptis armis excitare conantur. Panici Regis amici conuenientiū: qui quā neminem ad arma excitari cernerent, reformidare ceperunt: ad arcem accurrunt, quam vbi à Palatio occupatam intuentur, desperatis Caroli partibus rediere. Qui autem Marie partes festabantur, intempesta nocte vi curiam ingressi, Regem fauicum abstrahunt, & in alta turri, quando moribundum intuebantur, asperuari iubent. Itali deputata Regis salutem, neā fera gente trucidarent, eadem nocte clam versus Italiam iter adeunt: sat magnum sibi quāstum fecisse rati, si incolumes domum sese recipient. Nondum illucescente die, innumerā multitudine è proximis pagis oppidisque conuenit: quæ Budan ingressa, magno clamore Mariam Regem exclamat, Maria Regi felicitatem ingeminit, Ludouici filia felicitat, Sigismundo viro felicitate, Carolo tyranico eiusque fautoribus exitium imprecatur: mox ad rapinas conuersa in Italorum ædes, qui multa in Pannoniis negotia habebant, impetum facit: necattati, nec sexu parci, fortunis diripit. Examini Caroli quicumque occurunt, trucidantur passim: mulierum contumelias grauita vleſcitur: cedibus per vicos & foras graſſatur. Et multo crudelius omnia faciunt, nisi Ioannes Croatiæ Banus (vraint) in tanto furore intercessisset. Hic enim cum validissima manu portam Sabbati non sine cruento certamine occupauit. Carolus nondum mortuus, hinc ad Visegradi arem adducitur: ibique in carcere, ad morte plaga pharmaco, & obſtructis fauibus interisse dicitur. Corpus in Sancti Andreæ ad finem pompa reconditum, paulo post ex disciplina Ecclesiastica formula effossum, multos annos sibi spectatores allexit. Multa ad hoc humana conditionis, regalisque miseria spectaculum, è temotis partibus conuenire: quo facile regnandi quisque cupidissimus, quid audire debeat: & quam formidolosa sit humana mentis ambitio, admonet. Inhumati corporis calamitatem mortuus Carolus sustinuit, quod Pontificis anathemate multatus obierat. Anathematis ipse causa fuerat, quia annua sacro æario tributa pendere, & aliis conditionibus ex feedere debitis, Sedi Apostolice faciliſſimè contempserat, Vrbaniū Pontificem indi-

II. Deus parti cidiorum Regiorum vlor.

Elisabeth
Hung.
Reginæ &
aliorū mor
tis Caroli
authorum
infelix
finis.

III. Deus de fensores Pont. di giratis submittit. D. Sigismu ndo Rege Hungariae & eius ad uentu.

In locum eorum, qui Ecclesiæ & Romano Pontifici graues fuere, Deus, alios, hoc anno substituit: qui Maiestate, consilio, studiis, armis, & modis omnibus aliis, dignitatem libertatem, iura, sacra huius Pontificia & Ecclesiastica sublimitatis, vel tuerentur, vel amplificarent, vel iuvarent.

Inter hos, Sigismundus designatus Rex Hungariae, futurus Romanorum Imperator, propter ingentia in Ecclesiæ merita, de quibus inferius copiosa intercurrit narratio, Magno Constantino non omnino inferior. Eum post illas Regias mortes, ad fastigium imprimitis Regni Hungariae, hoc anno Deus euexit. Hic, vt diximus, celebratis cum Maria Rege nuptiis, in Boemiam aufergerat. De Caroli morte, & de recuperato regno, Marie ac Elisabethæ litteris certior factus, non parvum animi cum ingenti lætitia sibi renocarat. Reginarum vero casum, qui paulo post intercesserat, nondum nouerat. oblata fortuna lite occasione, nil ultra cunctandum ratus, quando ad recipiendum regnum crebris litteris inuitabatur, haud mediocrem in Boemia delectum habuerat: coacto quo exercitu, superioris Hungariae fines ingressus, multos proceres obuios benigne admittens, auctus copiis, Budam, nemine impediente, ingressus est. Pronum erat Iohanni Croatiæ Banu, spes omnes Sigismundo præuertere, si Mariam neci tradidisset. Seruare placit inoccidentem, substiuentendo in Regnum Sigismundo: qui non tantum in Regi languinis particidam illum animaduerteret, sed etiam ingentia rem publicam Christianam facinora, pro summi pontificis authoritate, proq; Ecclesiæ vnitate suscipiter.

Mariæ, qui culpæ expers esse ferebatur, ignouerunt: immo diuino quodam decreto vitam illi reseruarunt, vt supereſſor que Iohannis immanitatem vleſciceret. Virgines & nobilitate & forma præstantes, pro militari libidine incitatæ, v̄rāunt: nullus in tanta crudelitate, neque pudori, neque humanitati locus: more plusquam barbarico direpta omnia, prouincie contemerata pudicitia. Maria seorsim asseruata, quā Reginæ maiestatis omen à morte ac turpitudine vindicarat, parum abfuit quin cum infeli ci matre pari fato necaretur. Insequentie die, cum furor aliquantum deferuerit, initius agere cepit Iohannes in Mariam. Subbat imprimitus patrati prætentia crudelitatis, quæ in effectis furii absterrebatur hominem, neque fugiebat, in agendis rebus cunctius futura cuncta prosperebant, tenuerat, alterum capiti impoſuit: dexter, iuſu populi, Patrumque consensu, tradidit alterum. Hinc tantus fator ac plausus elatus est, vt Sigismundo Regi, Mariæque Reginæ, cuncta feliciter ingeminent. Initio deinde in Dini Stephani æde solennibus, inter sacrificandum, ab Strigoniæ Metropolita coronatiō rite celebrata est vbi hi deo oculorum supplicium, de Ioanne de Regis. Supplicium de Ioanne. Regina Elib. occulare sumptu.

Itaque Iohannes Croatiæ Banus; qui Mariam captiuam detinebat, auditio Sigismundi Budam aduentu, & quod iam sine controvēria regno poteretur, p̄nitenzia duetus, captiuæ sua supplex, vitam ab ea deprecatus, custodia educlam, honorifico apparatu, Budam, Sigismundo adduxit. Soteris admiranda lætitia solenniter celebratis, Maria de coronando Sigismundo sollicita, frequenter illum Albæ conuentum indixit, dieque Pentecostes inaugurationi præstituto, cum omnes ordines conuenientiſſimi, sponsu dextra tenens Sigismundum Regem Hungariae renunciant. Vbi plurima in rei presentem dixit, Sacrum diadema ac lepton, quod ipsa in media coniō gestabat, Sigismundi, quem manu semper apprehēsum tenuerat, alterum capiti impoſuit: dexter, iuſu populi, Patrumque consensu, tradidit alterum. Hinc tantus fator ac plausus elatus est, vt Sigismundo Regi, Mariæque Reginæ, cuncta feliciter ingeminent. Initio deinde in Dini Stephani æde solennibus, inter sacrificandum, ab Strigoniæ Metropolita coronatiō rite celebrata est vbi hi deo oculorum supplicium, de Ioanne de Regis. Supplicium de Ioanne. Regina Elib. occulare sumptu.

IV. De Ladisl. Iagell. quo modo ad fidē Cath. conuerſus & Rex Po loniæ eff etus sit.

Non inferiorem dignitatem, neque minorem rerum gloriam gestarum, hoc ipso anno, Deus, Fidei Orthodoxæ amplificandæ, & Ecclesiastica rei tum augendæ, tum aliquando tuenda, ex Magno Lituanus Ducatu, ad Regnum Poloniæ euexit Ladislauum Iagellonem. Huius genus explicandum nobis est breviter, prius quam cetera profiquamur. Erat apud Viteniens Magnum Lithuanorum Ducem, Magister Iabuli Gediminus, vir ambitiosus & excellens, inimicos, per inimicos puniret Deus: & ne quid sceleris impunitate doneret, crimina criminibus penas exoluunt. Elisabetha Reginæ, Palatinus, & Blasio particida, extremum patrati facinoris haud longe supplicium sibi distulere: Carolus immo dica regandi cupiditate succensus, quā præter fas & æquum sorori sceptrum eripuisset, ac præterea Vrbano Pontifici, & Se di Apostolice non semel iniurias suifset, præsentaneas facinoras, andas, p̄cas expendit; ingenti documento iis qui in alto statuerantur: quippe qui quanto altius à Deo euerū sunt, tanto grauiorem calum reformidare debent, ac maxime præcauerare, ne quo se Ieceler, publice, vel priuatim, & præterum in Ecclesiæ, & summum Christi in terris Vicarium obstringant. Bonfin. dec. 3. lib. 2.

Non inferiorem dignitatem, neque minorem rerum gloriam gestarum, hoc ipso anno, Deus, Fidei Orthodoxæ amplificandæ, & Ecclesiastica rei tum augendæ, tum aliquando tuenda, ex Magno Lituanus Ducatu, ad Regnum Poloniæ euexit Ladislauum Iagellonem. Huius genus explicandum nobis est breviter, prius quam cetera profiquamur. Erat apud Viteniens Magnum Lithuanorum Ducem, Magister Iabuli Gediminus, vir ambitiosus & excellens, inimicos, per inimicos puniret Deus: & ne quid sceleris impunitate doneret, crimina criminibus penas exoluunt. Elisabetha Reginæ, Palatinus, & Blasio particida, extremum patrati facinoris haud longe supplicium sibi distulere: Carolus immo dica regandi cupiditate succensus, quā præter fas & æquum sorori sceptrum eripuisset, ac præterea Vrbano Pontifici, & Se di Apostolice non semel iniurias suifset, præsentaneas facinoras, andas, p̄cas expendit; ingenti lætitia sibi renocarat. Reginarum vero casum, qui paulo post intercesserat, nondum nouerat. oblata fortuna lite occasione, nil ultra cunctandum ratus, quando ad recipiendum regnum crebris litteris inuitabatur, haud mediocrem in Boemia delectum habuerat: coacto quo exercitu, superioris Hungariae fines ingressus, multos proceres obuios benigne admittens, auctus copiis, Budam, nemine impediente, ingressus est. Pronum erat Iohanni Croatiæ Banu, spes omnes Sigismundo præuertere, si Mariam neci tradidisset. Seruare placit inoccidentem, substiuentendo in Regnum Sigismundo: qui non tantum in Regi languinis particidam illum animaduerteret, sed etiam ingentia rem publicam Christianam facinora, pro summi pontificis authoritate, proq; Ecclesiæ vnitate suscipiter.

L
quarum

Qualis Lithuania fu
erit ante
Ladislai
conuer
tionem.

quarum virtutum non vulgare condimentum erat forma corporis eximia. Neque grauatum viri muliebri imperio parituri esse videbantur, si ad domesticas Procerum inter ipsos dissensiones sedandas, exterorum bellorum impenitentium metus parum autoritatis & præsidij fore in puella iudicarent. Nec satis in tuto Reginæ pudor illa ætate, illaque forma, & necessaria cum viris consuetudine siue coniugio futurus erat. Ad hæc postterita quoq; prospicendum erat. Itaque noua cura Procerum animos in cœlum, de adiungendo nouæ Reginæ marito, qui Regiam dignitatem, & molem rerum maximarum recte sustinere posset. Desinat quidem Ludouicus Rex adhuc viuens generum sibi & successorem, siue in Hungaria, siue in Polonia, VVillelum Austriorum Duce, & puerum admodum in aula sua educarat, promisso ei Hedwigis matrimonio. Sed non magnopere placebat Polonis, eum habere Regem, qui propter paternum principatum, longo spacio & interiectu terrarum distantem à Polonia, longius aliquando à Polonia absfuturus esset; nec multum opis Princeps tenui fortuna & potentia domestica, Polonia in rebus dubiis afferre posset. Dum autem de tanta rediutia consultarent, commodum aduenerunt Oratores ab Iagello Magno Duce Lituanorum, Skirgello & Borissili fratribus Principis, & Iohanno Praefectus Vilnensis. Hi per ampla munera Hedwigam Reginam attulerunt; coniugium eius, Regnumque dotalē Principi suo petierunt, multa, magnaque pollicentes, que ad amplitudinem Reipublicæ Polonæ, & ad incrementum Religionis Christianæ pertinere videbatur. Non surdis auribus oratio illa à Proceribus Polonis audita est. Ceterum Hedwigis, à Barbari matrimonio abhorribat. Preposita Oratoribus causæ, quam ob rem non impetrarent, quibus de rebus venient: nimis quod Christianæ cum barbaro nuptiæ esse non licet, & quod pacta iam quedam cum VVilhelmo Austriorum Duce matrimonio prius intercessissent, adiecta ducentorum millium florinorum pactione, nisi pacis conuentus statum esset. Ad hæc Oratores responderunt: Quod ad religionem Christianam attineret, Iagellonem cum ceteris fratribus Christiana matre natum, iam inde ab inuite atate Christiana religione imbutū, non alienum ab ea gerere animum, quamvis eius mysteriis de more initiatus non sit. Sed quod multis Principibus viris pertinentibus haec tenus negauit, id eum Hedwigis, & matrimonio eius datum esse, vt se pariter, & fratres, & gentem suam omnem Christianis mysteriis initiari sit curatur. Illa vero ducenta millia ipsum etiam praefaturum, & si necesse sit exsoluturum esse: thesauroisque suos omnes & maiorum suorum in Poloniā comportaturum, & Lithuaniae Poloniae adiuncturum, vt eodem deinceps cum ea Imperio censeatur. Permovebant hæc magnopere Polonorū animos: maxime quia præclarum & gloriosum regni mandati ceremoniis, non modice statim signa decit cura sacrorum. Ad pacandam enim maiorem Poloniā prosectorum, Posnanię, Pascha sacrum magna cum deuotione hoc anno peregit: Bonaque Ecclesiastica, à quibuscumque per viam sine dolim occupata erant, iustis dominis restituit. Cumque forte per ignorationem adhuc libertatis & inmunitatis Ecclesiastica, commestum à Collegio Basilicæ Gnesnensi, petisset, nec impetrasset, eaque propter more barbarico facultates adscriptiorum Ecclesia pignoraserit; eamque ob rem Sacris ciuitati interdictum illo præsente esset, à Nicolo Strosbergo Præposito & Vicario Archiepiscopi, Posnania orto; reprehensus à Regina Ladislao, & pignora capta reddi iussit, & nihil graue in Strosbergum admisit. Memorant Reginam suspirasse, dixisseque: *Pignora quidem reddemus, inquit, ageribus: ceterum lachrymas quis eis reddet?* Pium Regina dictum, & semper memoria dignum, Regem valde commouit, ne amplius imposteriorum Ecclesiæ vexarem, sed potius amplificaret, & ornaret. *Cronerus de rebus Polon.* lib. 14. & 15. *Matthias Miechouius rerum Polon.* lib. 4. capit. 38. Aeneas Sylvius, de Ladislao, compendio ista narrabat. Conueritus, inquit, ad Christum, religiosum Principem gesit: multis ex Lithuaniae ad Euangelium traxit. Pontificales Ecclesiæ nonnullas exerit: Episcopos magno honore prosecutus est. Inter equitandum, quicunque turre templorum intexit, detracto pileo caput inclinavit, Deum qui coleretur in Ecclesia veneratus. *lib. de Polonia. De Lithuania. Alexander Guaginus,* narrat, quod eis regio amplissima, plurimos Ducatus, regiones & provincias diuersis nominibus appellatas, suo nomine complectens, & Violdi magni Ducis temporibus, à Ponto Euxino, Tauricaque Chersoneso, ad sinum usque maris Baltici, pelagumque Curlandiae, Liones, & Prutenos verius fines suos longo tractu por-

gulsi domibus atque familiis, & lacis libabatur, & galli gallinacei immolabantur, et que inauspicatum & exitabile toti familiae, quemquam ex his occidisse, aut violasse. Erat autem apud eos quorannis solenne sacrificium, sub initio mensis Octobris, post collectas fruges, ad quod frequentes cum viribus, & liberis, & seruirs conueniebant, ac toto triduo epulabantur, de his qua dies maestabantur, & obtulerant. Et bellis et reuertentes, manubias, & vnum aliquem de captiis exiunium, vietiua loco igni cremabat. Corpora mortuorum cum pretiosissima luppellestili, qua viui maxime vi erant, & cum equis & armis exurebant, & ad busta propinquorum, laete, melle, & multo parentabant. Hos igitur errores, ceteraque omnes superstitiones Iagello, priusquam cum Hedwigis matrimonium iniret, vna cum fratribus & Proceribus, atque vniuerso comitatu suo, exceptis iis qui iam apud Russos iniciati erant abdicare iussus, die 14. mensis Februarij a Bozenia Archiepiscopo, & Ioanne Episcopo Cracoviensi aero fonte ablutus, & Christiana Religione initiatus, Vuladislai nomen accepit, & mox matrimonium cum Regina solenni ritu contraxit, Lithuaniaeque omnem cum Samagia, & ea parte Russiæ quo in direzione eius erat, Poloniæ regno iure sempiterno addxit, & iure iurando interposito in vnum corpus redegit. Ad hæc Vitoudus, cum Michaela Duce Zaslavensi, & Lubarto patrino, propo ipso his ipsis de rebus Reginae & Proceribus Polonis fidem suam obstrinxere, & obsidum loco fuere. Quarato autem die post Vuladislauis vñctus ab Archiepiscopo diadema Regium suscepit. Sequenti die in Vrbem solenni pompa deductus, & in foro positio solio collocaetus, insuurrandum à Cracoviensibus & alii oppidanis de more accepit. Lithuaniaeque & Russiæ Duces atque Proceres, qui tunc caderant, in verba Regis & Reginae iurarunt, confitantesque diplomatis, in fide & clientela ipsorum, & Regni Polonici se cum dictoribus suis deinceps semper fore promiserunt. Præter Vuladislauum, tres quoque eius fratres, dogmata Christianæ fidei edociti, illo ipso die sacris aquis abluti sunt: & Viguntho quidem Alexander, Corigalloni Kasimitus, Suurigelloni Boleslaus nomina imponserunt.

Ceterum Rex Vuladislauis, perfectis rite solennibus regni mandati ceremoniis, non modice statim signa decit cura sacrorum. Ad pacandam enim maiorem Poloniā prosectorum, Posnanię, Pascha sacrum magna cum deuotione hoc anno peregit: Bonaque Ecclesiastica, à quibuscumque per viam sine dolim occupata erant, iustis dominis restituit. Cumque forte per ignorationem adhuc libertatis & inmunitatis Ecclesiastica, commestum à Collegio Basilicæ Gnesnensi, petisset, nec impetrasset, eaque propter more barbarico facultates adscriptiorum Ecclesia pignoraserit; eamque ob rem Sacris ciuitati interdictum illo præsente esset, à Nicolo Strosbergo Præposito & Vicario Archiepiscopi, Posnania orto; reprehensus à Regina Ladislao, & pignora capta reddi iussit, & nihil graue in Strosbergum admisit. Memorant Reginam suspirasse, dixisseque: *Pignora quidem reddemus, inquit, ageribus: ceterum lachrymas quis eis reddet?* Pium Regina dictum, & semper memoria dignum, Regem valde commouit, ne amplius imposteriorum Ecclesiæ vexarem, sed potius amplificaret, & ornaret. *Cronerus de rebus Polon.* lib. 14. & 15. *Matthias Miechouius rerum Polon.* lib. 4. capit. 38. Aeneas Sylvius, de Ladislao, compendio ista narrabat. Conueritus, inquit, ad Christum, religiosum Principem gesit: multis ex Lithuaniae ad Euangelium traxit. Pontificales Ecclesiæ nonnullas exerit: Episcopos magno honore prosecutus est. Inter equitandum, quicunque turre templorum intexit, detracto pileo caput inclinavit, Deum qui coleretur in Ecclesia veneratus. *lib. de Polonia. De Lithuania. Alexander Guaginus,* narrat, quod eis regio amplissima, plurimos Ducatus, regiones & provincias diuersis nominibus appellatas, suo nomine complectens, & Violdi magni Ducis temporibus, à Ponto Euxino, Tauricaque Chersoneso, ad sinum usque maris Baltici, pelagumque Curlandiae, Liones, & Prutenos verius fines suos longo tractu por-

rigebat.

Baptiza
tur Ladisl.
Lithuan.
omne Po
lon. regno
adiungit,
coronatur
Rex Polo.

Magnus
rei eccl.
iast. defen
sor & rura
tor effici
tur.

Quam re
ligiosus
Principis
fuerit.

VI.
De Buldr
ino Panica
li Pontifici
copiarium
Duce &
Sfortia

rigebat. *lib. de Sarmatia Europea.* De Lithuanis, referit Michonius, vetustiores antiquarum relatores narrati, illos ex Italia olim adductos, cum primis Itali, mox Litali, deinde Lithuaniae dicerentur, corrupta sensim dialecto, Lithuaniae appellatos esse. *lib. 2. de Sarmatia Europea;* c. 2. Nobis pro comperto est, Genus Ligurum, familiarum Sapicham adhuc inter nobiles non potremus esse: atque Roma, in Templo SS. Virginis apud Mineriam, quæ foribus intermedii, sepulchrali, cum hac inscriptione, *De Sapibus* adhuc extare: Sapiharum autem Illustrissima soboles est inter Lithuaniae, quæ nostra hac etate plures Palatinos, & Leonem Magni Ducatus Lithuaniae Magni Cancelleriarum dedit, pietati Christianæ augendæ, & rebus Ecclesiasticis ornandis, ruendisque. Si illis, quod credo, genus est ab Italib; magnitudine animi, & rerum gestarum gloria, à Magnanima, religiosaq; ea gente non degenerarunt. Vox qua est hoc illo de quo agimus tempore, Deus, propugnatorem Ecclesiæ excellentissimum, excitatuit, *Magnum Sfortiam*, Sfortianæ familie Principis: Braccio, & aliis tyrannis Italiae, qui armis submixi impensis, Romanam Ecclesiæ, quæ præcipue Italica stat maiestas, vii sunt sibi delegisse in quā incurserent, ex aduerso oppositum. Eius meminisse, Romanæ Ecclesiæ nomini feruisse est: cui pietatis, religionis que iure, omnes conatus, Laboreisque, vt diuinissime cursum nusquam interrupto laudis tenore seruauit. Illud supra ceteros omnis memoria dices felix, quod etiam mortuis copias ducenti, viatorique hostium non semel fuit. Nam cum qui illi succederet, nemo vnu à militibus satis dignus conferretur: eius cadaver primo exquisitum, tum larva ex nudis eius ossibus compactilis ab exercitu circumducebatur: illi prætorium, illi scutelles, illi cubicines, illi reliquias Imperatorius apparatus præsto erant: iactisque aleis, cum quid tentandum esset, per fortis, eius quasi numine præsentis voluntas explorabatur, felici plenumque vt tradunt eventu. Hæc Buldrini, quem primum militaris artis Magistrum Sfortiam habuit, gloria et post mortem fuit. Atq; vt ex ipso iam extinto forte imperia accipiebant milites, ita ex se ipse militaris vita cōsilium forte item quadam exquisiuit. Nam cum agrum die quādā fodienti auditus esset è propinquo prætereuntium militum, qui in agrum Picenū ducebatur strepitū; omisso tantisper opere, ad spectaculum erectus stetit. Ibi notus quidam è militibus; quin tu, inquit, *Buldrini relatio ligoneno-bisum ad bellum veni;* cui Buldrinus subridens; *Facerem, si execratus hic ligome sequi nolle.* Cur id ergo, addit miles, non experitur? Tunc Buldrinus: *Super hanc illum ego arborē (impendebar forte capiti ramo a arbore) iaciam.* Si sublime penderit, ab eius ego veteri consortio liber veniam. *Sirecitat: antequam sodalem non relinquam.* Exceptis risus audientium, tam facete dictum; simulque Buldrinus ligonem in sublimi jicit. Hæsit arboris innexus ramis ligos. Quare multorum qui subtiliter ad spectaculum militum magnus confessus platus, clamorque eum ad se vocantium sequutus. Ita illle sortis ductus, & ioci monitum pro felici omne accipiens, secundis commilitonum votis militia adscriptus est.

Hæc de Buldrino vere facta, vt Panicalis primores affirmit, non multo post vbi Sfortia nomen inclaruit, in illum ab inuidis faciliter traiecit, à Magistro scilicet in discipulis translata sunt. Re enim vera Attendulorum genus, & nobile in Aemilia fusile veteres tabule reconciliacionis inter Guelphos Gibellinosque, testatur; neque rerum necessiarium inopia laborasse, quæ nunc nunc de partis in Sfortiam munificentia dicam, satis ostendunt. Iam sextum decimum etatis annum attigerat Sfortia, cum subiiciente adhuc fama melioris acres magno adolecenti stimulos, in gloriam militaria apud priuatum equietum & agnoscere coepit, & aspernari. Regente igitur præmatu prudentia intemperiuam laudis sitim, suppella Vera confitili sui ratione, aliâ prätexuit; pueri in insignis viri memoria huius tenebris sœculi, quo nullum fuit obscurius, intercedat: tum vt ignobilis calumnia, quæ ex illo in Sfortiam translata fides apud non neminem inuenit, diluatur. Buldrino patria Panicalis fuit, quod est agri Perusini oppidum in primis nobile. Milita-

rem pubem alit, Duccelque non inglorios sape eduxit. Faciit mares ciuibis animos, præter Perusinæ vrbis plane bellicosas vicinitatem, ingenia, vt ferunt, nobilitas. Ita enim traditur, eo in oppido, magnum è propinquis locis nobilium familiarum numerum consedisse, siue amanitatem loci captum, siue cœli salubritate. Amicitiam inter cetera facit prospectus omnino iucundissimus. Edito enim colle in quo situm Panicalis est, non subiectum modo Thrasimenum lacum suis interstitiū insulis, frequentibusque pagis & castellis circumscriptum, sed magnum etiam Etruria latus, multaque Etruscas despectat virbes neque cœli salubritas minor, aut incertior, vegetam enim sene etiam indigenarum plerique in longissimum æcum, nullis medicamentis prorogant. Eo in oppido Buldrinus humilibus natu parentibus, militiam robustam iumenta tolerare coepit, tanto ob insignem virtutem & soleritatem commilitonum fauore, vt Ducem nemo alius si quid asperi tentrandum esset, mallet. Quare non multo post equitum ductor voluntarius pro huic ætatis more factus, collectis mille circiter equitibus, militiam exercuit. Inde fortibus fortunatisque monstratis factis, Pontificij aduersus antipapam primo, & paulo post contra Ludouicum Andegauensem Regni Neapolitani invasorem, exercitus declaratus Imperator, pristina virtutis fortunaque cursum nusquam interrupto laudis tenore seruauit. Illud supra ceteros omnis memoria dices felix, quod etiam

Vnde illi
cognomē
Storie in
ditum.VIII.
Status Re-
gni Nea-
poli, post
Carol. in-
tercedum.

quam sequi instituerat ornamenta acciperet. Ita ad Albericum & Iohannem fratres, quos dicebam, patris iam voluntate miles, nomen in exercitu Urbani Sexti Pontificis datus venit. neque illi distulere adolescentem magnam indolis, formaque honeste, & quod caput est, celsum nescio quid spirantem sacramento adigere, interque equites grauius at mature adscribere. Decurionem quoque inter greges adsciri, ut prius pene ordines duxisse, quam meruisse stipendia videatur. Forte isdem sub Imperatoribus Braciis à Montone militiam tolerabat, domo Perusinus, adolescentem acer animo, manu promptus, gloria appetens in paucis. Hunc contubernalem, militia initia Sforiae dedere, quem eximulum dein, pauloque post hōstein, committente par inclutum italicorum Ducum totina, habitus erat: diuque eodem sub testo, eadem mensa, duos adolescentes charitas atque amicitias coniunxit, quos viros postea factionibus distractos Italia vix cepit. Eo in contubernio, Iacobus Attendulus, & Sforiae non men, & vestitus diversi coloris insignem cultum, qualem milites ea tempestate ferme usurpabant, inuenit. Praedum ierat olim cum gregalibus, inter quos Tattala fuerat, aliique, quos claros deinde Duces posterior atas vidit. Vbi prædam in castra retulere, & tuæ cuicunque partes ab iis quibus militari more ius est, tributa: malignius se quā pmeritis ratus donatum, ad Imperatorem Alber cum prouocavit. Dum apud eum virimque à commilitonibus disceperat, clara voce finitiam sibi fieri Attendulus exclamat. Delectatus adolescentis serocia Imperator, placide, per amanteque ad eum versus: *At isthac, inquit, comiliito vñ effogeret me p̄ violentiam, vñ alios consueſt, niter.* Sane ego te in posterum sforzam appellari iubeo, que vox apud Italos violentum, coactoremque sonat. Atque inde hoc illi nomen additum, ad posteris insignis gloria titulus manauit. Faustum vel superiore ut alij volunt, vel hoc anno, quo is Pontificio in exercitu stipendia merebat: illi strii inditio magnitudinis futura, quam rebus pro Sede Apostolica frequentius suscepit, feliciterque gestis, ad posteritatis memoriam transmisit, reliqua etiam Sforiana illusterrima genit, que ab ipso duce auctoritate praclaris initii nata, aliis ex aliis aucta subinde incrementis, claros etiamnum ad Ecclesiæ & Italie splendorem alit. *Paulus Bombinius lib. x. de Magiis Sforiae vita rebusque gestis.* Sed nos ad Urbanum Pontificem.

Carolo Rege Neapolitano, eo ipso die quo is Urbanum tolere decreuerat, rebus humanis exemplo, magni mortuus in Regno Neapolitanum, à affectionum procibus excitati, omnia turbauere. Margarita Reginam administrandæ Rei publicæ, Carolus Rex in Hungariam proficisciens, Vicaria Regni reliquerat. Porro ne quid à populo ab illa desideraretur, optimates aliquorū consilii ei adiunxerat, ex quorum sententia que accidissent moderaretur: & qui tum Regni, tum Reginam, tum Ladislai & Ioannam parvulorum eius filiorum curam haberent. Auta mulier corradetide pecunie intenta, postquam aliquanto tēpore ex industria Caroli cedem occultam habuisset, & feliciter cum eo agi omnia ad populum renunciasset, per noua vēctigalia, quasi intendo illi, vniuersos afflixerat. Hi primo ad Urbanum omnium retulerant: Urbanus anathemate alio post aliud illum percussit, Regis occisi cadaver exhumari imperaverat, tantumq; terrendo & minas adicioendo efficerat, vt populus Neapolitanus eo Reginam adduxerit, vt & vēctigalium grauitatem abrogaret, & Octo virum Magistratum, qui regendæ virbi præsideret, institui toleraret. Virgabant illi Urbanum, vt in Neapolitanam professionem inumberet, quantum in se esset, velle illi virbi dominium permittere. Non potuit, quod primo decreuerat, maturate: cum & dicrimen vice à factioſis metueret, & Ladislau nullius culpa afflīm esse optime agnoscet. Itaque propositum murauit, & Genue, quantunq; rerum cupidus, cū Proregis titulum usurpasset, quo faciliter & inuidiam à se alienaret, & potentiam ex procerib, acquireret, & tum vniuersum regnum, cū præcipue Neapolitum regni metropolim, in potestatam suam redigeret: ad exemplum virbis, non quidem octo, sed sex Viratum Optimatum, apud Aefculum indi- cto conuentu instituit: inter quos ipse Prorex, Ottone-

cebant, ad illam Regnum pertinere, quod neptis Ioanna esset: quod Regno administrando Vicaria pro Carolo iam assueſt: quod Ladislau pene infans rebus publicis nondum maturuſſet. Pars aduersa reponebat, q; Ioanna nōa poterat successione Regni ad illam, quod non filia esset, transmittere: & quod grauius est, Urbanus pontifex atrocissimis iniuriis ab ea & Carolo vexatus, illam non minus quam Carol, anathemate seruisset, Regnoq; omnino priuaslet. Vicit hæc, quæ Ladislau Regem oprabat, & ad 25. diem Februaria, qui in primam Quadragesimam Dominicanam inciderat, successorem Carolo renunciatuit. His porro Anton. Denticem Oratorem ad Urbanum misit, qui pontificem deliniret. Flagitabat, ne amplius iustam vindictam in manus patris defuncti exerceret, sed exemplo Christi scientis & solentis misereri & parcere, meritam iam deponebat: exhumaturoq; parentem, postquam ipsi penitentia signa extrema dedisset, sepultura Ecclesiast. non indignum indicaret: tum deinde iniuriarum, in quarum partem non venerat innoxius, oblitus, se in clientelam Apostolicam admittere: atque Regnum Neapolit. iustis conditionibus quas ipse statuſſet sibi integrum esse permitteret. Stetit Urbanus aliquantum in sententia: ne facilitate indulgentia, gravitatem scelerum à Carolo & Margarita perpetratorum immisit, aq; q; Sedis Apostolicae maiestatem indignissimis modis violata neglexisse videretur. Ceterum postq; Franciscus Buillus nepos, quem Margarita vinculis exemptum, summo cum honore Genuam ad Urbam remiserat, vñ acum Florentinorum, Bononiensium, Romanorum, & aliarum Urbium Legatis, supplices pro innocentie Ladislao accessit, Urbanus ad commiserationem inclinavit, & se suo officio non defuturum, Dentici respondit inox Raymundellum Vrbinum, Vexilliferū S.R. Ecclesiæ creauit, numeratisq; ei in stipendiis partem 20. M aureorum, Monopolitum Episcopum Sedis Apostolicae Nuncium ad illum destinauit: vt ex eius sententia ageret, quæ Ladislao & Regno Neapolitano tuedo ex re esset. Postea Margarita dignitatem Ladislao non denegatam, Regniq; & Urbis possessionem communis tueri, nisi auaritia & tenacitas illam in transuersum egisset. Namq; ad naruram reuerrens, tributis insolenter exigendis iterum vacavit, ex auctorū inpotentiam non modo non repressit, sed per communitiam auxit: oppressorum querimonias sorda aure audit: corradetate pecunie conditores & inuentores rebus publicis praefecit: Iudicium fordes & iniuriantes tollerantia nimis amplificauit, necessitatemque octo viris recens institutis tantam imposuit. vt illi sumam ad se rerum deriuariant, occasio nemq; dederint Regno turbando, & virbi perdendæ.

Id temporis Otto Brunswicus Ioanne Reginæ matritus, cœtodia dimisit, Auinionem concedens, Ludouicuſſi Andegauensem Duci, quem Ioanna ad spem regni adoptauerat, filium Ludouicum, ad res tentandas impulserat. Quod enim pater non tantum adoptionis, sed etiam fiduciario titulo, à Roberto antipapa delato niteretur: facile sibi præstaderi passus est Ludouicus, ad se Regnum Neapolitanum ex hereditaria successione pertinere. Accedit Roberto antipapa arrogata authoritas, qui Urbano euerten- do, & Regia Gallorum stirpi demerenda, euchendæque intentus, Ludouico Regnum Neapolitanum probauit, & ad capessendam eius professionem, dato commeatu, indicato; bello incitauit. Thomas et S. Seuerinas Urbano factus iniquior, quod omnia à Gallis potiora speraret, transiunctione ad Ludouicum facta, vt quantocvē vel ipse adularet, vel suppetias transmiseret, perurgebat. Misit Ludou. Ottone Principem Tarentinum, cum non contemnendo cōmitem, qui Genuam præteriectus primo Trinacriæ appulit, & à partariis auctis ope & opera in litus regni Neapolit. trahiuit, factioneq; S. Seuerinæ præualebat puto post in Urbem admissus, oia pro Ludou. tentauit. S. Seuerinas n. varius, nouarumq; rerum cupidus, cū Proregis titulum usurpasset, quo faciliter & inuidiam à se alienaret, & potentiam ex procerib, acquireret, & tum vniuersum regnum, cū præcipue Neapolitum regni metropolim, in potestatam suam redigeret: ad exemplum virbis, non quidem octo, sed sex Viratum Optimatum, apud Aefculum indi- cto conuentu instituit: inter quos ipse Prorex, Ottone-

secundum

Ladislau
Carol. fil.
in Regne
succedit.Margarit.
Carol. vi-
due infa-
tiata auari-
tia.Otto Brun-
suc filius
Lud. And.
ad Rega.
Neap. animat.San. Seu-
rinæ ab
Urb des-
cit & Prore-
gis tituluſ
fluerat.Legatione
ad Antip.
& Lud.
And. des-
titut.Urb Nea-
pol. poti-
tur.

secundum esse voluit, quem se maximi facere in speciem ostendit: cum ad illum res minutiores deferret, ipse interim grauiora tractaret, tentaret, patraret: adeoque summa rerum, non fecis atque prorex aut ipse Rex esset, gerere. Collecto aliquante exercitu, placuit Octouitos Neapolitanos ad defensionem, misla legat: one inuitare: Recularunt: & Margarita, ne sibi deceller, omnia reculebant: dicentes, se in fide Urbani & Ladislai persuerat, si modo illa officio funderetur. Tantum a' est, vt illa beneficium se à ciuib; accipere agnoscet, vt etiam illos defectionis aut hores affirmaret, inque carceres coni cere vellet: quasi Thomam S. Seuerinatem euocassent, casque in urbe turbas excitaſſent. Iacobus Marcius Dux Stielle, importunus feminam mitigant, ne quid grauius in eos starueret: eosque bona spe esse iuberet, quod Vrbinus Vexillifer auxiliis conquirendis iam apud horarios laboraret, & iatra faucon dies copiis adductis, obsidentes submoueret. Ad secundum ab Urbe lapidem, castrametati illi, omnibus incommodis Neapolitum premebant. Vendimiarum tempus aduenerat: Cives extra meniacum pedem effere non possebant, adeoque in opia rerum affliti, nihil ex agro subiecto importari, quinimo in oculis suis omnia suburbana vastari viderent, octo viros interpellabant: qui vel eruptione facta, vel pactis initis obsidionem soluerent: vel tandem liberum in agrum egressum, frugibus colligendis impetrarent. Datum itud postremum ea conditione à Seueritatu: vt etiam triginta simul militibus, singulis vicibus quoad induciarum tempus duraret, liceret Urbem introire, commeatus comparandi. Inuadendæ Neapolit., non aliud ex re hostili præsentius confitum. Huic præuerendo Margarita, Guillelmum Guinatium Archiepiscopum Neapolitanum, Abbatem Sancti Seuerini, & nonnullos Proceres ad confirmando Urbicos, equites ire imperauit: qui dicent: indignum esse Neapolitano populo, tantis beneficiis ab Urbinano Pontifice & à Romana Ecclesiæ ornato, militem Antipontificum, prædæ, cædibusque intentum, tollerare in Urbe. Animos itaque sumerent, vires coniungerent, & Urbani Papam, Ladislauque Regem fauibus concilarent, certi subsidiorum à Raymundello Vrbinino. Inter eas acclamationes, miles hostilis intromissus, in Pontificios & Ladislauanos imperio facto, multos ex eis trucidauit, multos in fugam coniecit: & quod deterius est, Octouitorum animos deiecit, vt hi videntes quam plurimos Clitum in Andegauensi partes à Margarita descentes, ex pæsto cum Sexuiris inito, Thomam Sanct. Seuerinatem, & Ottonem Brunswicanum, eorumque copias in Urbem admiserint. Paulo post etiam Vrbinus Neapolitum ingressus, amissa Urbis inuidiam sustinuit: quod & tardius quam necessitas postulauerat exercitum admoueret, & consilio Octouitali neglegente nullum operæ pretium fecisset: & ex conklamatione nominis Pontificij & Ladislai, nil aliud ab excitata parte aduersaria obtinuisset, quam vt reliquum exercitus intra Urbem ea euocauerit, Pontificisque ac Reginam & Ladislauum in fugam conuerterit, magna acclamatione subsequente: *Vixit Rex Ludouicus, & Pontifex Clemens.* Margarita cum filiis Caieram, Vrbinus Nolan Campania fecellit. Thomas Sancto Seuerinas Urbem portitus, quod ab Urbano metueret, Comitio indicto, legationem ad antipapam, & Ludouicium Andegauensem destinauit.

Illi fidem & obsequientiam, huc Regnum, à Senatu populoque Neapolitanum, deferri nunciauit: atque vt hic quamprimum properaret, ille vero auxilia submitteret, postulauit. Neuter sibi defuit: sed tam pecuniam, quam cominecum, quam etiam militem copiosum, semel & iterum Neapolitum misit: hoc vno uterque parum cautus, quod Sanct. Seuerinat rerum potenti, titulum Proregis non confirmassent: & Monzaon Roberti antipapæ nepotem, hominem præfatae temeritatis & arrogantis, classi, militia, & vniuersa administrationi prepostularent. Offendit ea res Ottudem & Sanct. Seuerinatem tantopere, vt ille statim Neapolit. discesserit: iste quamquam dissimularet, ingratis tanient Regem & Robertum dixerit; nec nisi vano honoris (ne inconstantia ar-

gueretur) pratextu. Andegauensi & antipapæ amplius itinererit: ad eo utrum difficile tunc temporis fuisset Urbano & Margarita; Neapolim recuperare: si dissententes à Monzoia Duces, non tam liberalitate, quam facilitate morum sibi adiunxissent. Urbanus exhausto æratio, omnique cymelicu vel armis in fuga, vel distracto in militem, non poterat quicquam corrigare. Margarita auricula dedita, nihil volebat impendere: inanis opinione seducta, quasi Neapolitanis inopia rerum ad vitæ vsum necessariarum bœci laboratura, tumultum excitarer, & Andegauensis negotium facceret. Irrita fuit ei cogitatio: commeatu terra marique in Vrbem comporrato. Vexilla Antipapæ, & Ludouici Andegauensi, que Monzoia in arcibus Neapolitanis fixit, aera inplebante: Urbano Pontifice inter insidias aduersariorum vix semet ipsum servante. Istud tandem efficit, Venceslao Romanorum, Sigismundo Hungariæ, Richardo Angliae, Petro Aragonum, Iohanni Lusitaniae, Ladislao Poloniae Regibus, quio in statu res Neapolitanæ & Ecclesiæ Romanae essent significauit: auxilia in tanta calamitate flagitauit: in Octonem Brunswicanum, Thomam Sanct. Seuerinatem & reliquos perduelles, nec non in Robertum Antipapam, & Ludouicum Andegauensem, eorumque partarios, tam schismaticos, quam Regni Neapolitani inuaiores, turbatores, occupatoresque anathema strinxer, nec non Sacrum bellum in eos indixit, data ea indulgentia, quæ sollet concedi proficisciens in subſidium terræ Sanctæ. *Theodoricus Niem lib. I. capit. 62. 63. 64. Sunmontius lib. 4. de reb. Neapolit. Naclerus volum. 2. generatione 47. Thomas' val-ſingham in Richardo II.*

IX.
Vrb. de
Card. ma-
ieſtatis
reis sup-
plicium fu-
nit.

Duxerat fecum Genuam, Urbani, sex Cardinales, magistri statis reos. Ex his vnum tantum, Anglium genere, criminis concium, morti exemis, & Angli Regis precibus, vnum, sed exactiorum dimisit: reliquos omnes, omnipre conuictos, quod in necem eius cum Rege Carolo conspirarent, quodque per multas easque grauissimas impotulas, in multam illum calamitatem conseciſſent, ex sententia Sacri Senatus, in praetentia complurium Regionum & Vrbicorum Legatorum, qui tunc Genuæ ad aliquam rationem inueniendam extingendi schismatis frequentes conuenerant, capitali sententia damnauit. Alij fraſta gula in carceribus enectos perhibeat; alijs saccis insutus, ac mari demersi referunt: nemine Oratorum, pro quoque, nisi pro vñco Anglo, qui idē culpæ affinis dicebar, quod coniurationem ad quam sollicitabatur, non detexisset, deprecante. Hi Regum, Principum, ac Urbium Oratores postulabant, vt quoniam electionem Urbani non omnes omnino, æque vt illam Roberti antipapæ aliqui tantummodo probarent, permetteret aliquorū Proceres designari, qui in virtutisque iura & facture inquirent, & ex bono publico Ecclesiæ arbitrarentur. Adornius Genuensis Dux ambiebat, arque ab Urbano omnibus precibus contendebat; seſſe collegam adscribi, arbitris ad res schismatis componendas electis. quod cum non impetrasset, ex ea re indagatione orta, Pontifex sub finem huius anni, cum de nulla re inter ipsum & Adornium conueniret, deprecante. Hi Regum, Principum, ac Urbium Oratores postulabant, vt quoniam electionem Urbani non omnes omnino, æque vt illam Roberti antipapæ aliqui tantummodo probarent, permetteret aliquorū Proceres designari, qui in virtutisque iura & facture inquirent, & ex bono publico Ecclesiæ arbitrarentur. Adornius Genuensis Dux ambiebat, arque ab Urbano omnibus precibus contendebat; seſſe collegam adscribi, arbitris ad res schismatis componendas electis. quod cum non impetrasset, ex ea re indagatione orta, Pontifex sub finem huius anni, cum de nulla re inter ipsum & Adornium conueniret, deprecante. Hi Regum, Principum, ac Urbium Oratores postulabant, vt quoniam electionem Urbani non omnes omnino, æque vt illam Roberti antipapæ aliqui tantummodo probarent, permetteret aliquorū Proceres designari, qui in virtutisque iura & facture inquirent, & ex bono publico Ecclesiæ arbitrarentur. Adornius Genuensis Dux ambiebat, arque ab Urbano omnibus precibus contendebat; seſſe collegam adscribi, arbitris ad res schismatis componendas electis. quod cum non impetrasset, ex ea re indagatione orta, Pontifex sub finem huius anni, cum de nulla re inter ipsum & Adornium conueniret, deprecante. Hi Regum, Principum, ac Urbium Oratores postulabant, vt quoniam electionem Urbani non omnes omnino, æque vt illam Roberti antipapæ aliqui tantummodo probarent, permetteret aliquorū Proceres designari, qui in virtutisque iura & facture inquirent, & ex bono publico Ecclesiæ arbitrarentur. Adornius Genuensis Dux ambiebat, arque ab Urbano omnibus precibus contendebat; seſſe collegam adscribi, arbitris ad res schismatis componendas electis. quod cum non impetrasset, ex ea re indagatione orta, Pontifex sub finem huius anni, cum de nulla re inter ipsum & Adornium conueniret, deprecante. Hi Regum, Principum, ac Urbium Oratores postulabant, vt quoniam electionem Urbani non omnes omnino, æque vt illam Roberti antipapæ aliqui tantummodo probarent, permetteret aliquorū Proceres designari, qui in virtutisque iura & facture inquirent, & ex bono publico Ecclesiæ arbitrarentur. Adornius Genuensis Dux ambiebat, arque ab Urbano omnibus precibus contendebat; seſſe collegam adscribi, arbitris ad res schismatis componendas electis. quod cum non impetrasset, ex ea re indagatione orta, Pontifex sub finem huius anni, cum de nulla re inter ipsum & Adornium conueniret, deprecante. Hi Regum, Principum, ac Urbium Oratores postulabant, vt quoniam electionem Urbani non omnes omnino, æque vt illam Roberti antipapæ aliqui tantummodo probarent, permetteret aliquorū Proceres designari, qui in virtutisque iura & facture inquirent, & ex bono publico Ecclesiæ arbitrarentur. Adornius Genuensis Dux ambiebat, arque ab Urbano omnibus precibus contendebat; seſſe collegam adscribi, arbitris ad res schismatis componendas electis. quod cum non impetrasset, ex ea re indagatione orta, Pontifex sub finem huius anni, cum de nulla re inter ipsum & Adornium conueniret, deprecante. Hi Regum, Principum, ac Urbium Oratores postulabant, vt quoniam electionem Urbani non omnes omnino, æque vt illam Roberti antipapæ aliqui tantummodo probarent, permetteret aliquorū Proceres designari, qui in virtutisque iura & facture inquirent, & ex bono publico Ecclesiæ arbitrarentur. Adornius Genuensis Dux ambiebat, arque ab Urbano omnibus precibus contendebat; seſſe collegam adscribi, arbitris ad res schismatis componendas electis. quod cum non impetrasset, ex ea re indagatione orta, Pontifex sub finem huius anni, cum de nulla re inter ipsum & Adornium conueniret, deprecante. Hi Regum, Principum, ac Urbium Oratores postulabant, vt quoniam electionem Urbani non omnes omnino, æque vt illam Roberti antipapæ aliqui tantummodo probarent, permetteret aliquorū Proceres designari, qui in virtutisque iura & facture inquirent, & ex bono publico Ecclesiæ arbitrarentur. Adornius Genuensis Dux ambiebat, arque ab Urbano omnibus precibus contendebat; seſſe collegam adscribi, arbitris ad res schismatis componendas electis. quod cum non impetrasset, ex ea re indagatione orta, Pontifex sub finem huius anni, cum de nulla re inter ipsum & Adornium conueniret, deprecante. Hi Regum, Principum, ac Urbium Oratores postulabant, vt quoniam electionem Urbani non omnes omnino, æque vt illam Roberti antipapæ aliqui tantummodo probarent, permetteret aliquorū Proceres designari, qui in virtutisque iura & facture inquirent, & ex bono publico Ecclesiæ arbitrarentur. Adornius Genuensis Dux ambiebat, arque ab Urbano omnibus precibus contendebat; seſſe collegam adscribi, arbitris ad res schismatis componendas electis. quod cum non impetrasset, ex ea re indagatione orta, Pontifex sub finem huius anni, cum de nulla re inter ipsum & Adornium conueniret, deprecante. Hi Regum, Principum, ac Urbium Oratores postulabant, vt quoniam electionem Urbani non omnes omnino, æque vt illam Roberti antipapæ aliqui tantummodo probarent, permetteret aliquorū Proceres designari, qui in virtutisque iura & facture inquirent, & ex bono publico Ecclesiæ arbitrarentur. Adornius Genuensis Dux ambiebat, arque ab Urbano omnibus precibus contendebat; seſſe collegam adscribi, arbitris ad res schismatis componendas electis. quod cum non impetrasset, ex ea re indagatione orta, Pontifex sub finem huius anni, cum de nulla re inter ipsum & Adornium conueniret, deprecante. Hi Regum, Principum, ac Urbium Oratores postulabant, vt quoniam electionem Urbani non omnes omnino, æque vt illam Roberti antipapæ aliqui tantummodo probarent, permetteret aliquorū Proceres designari, qui in virtutisque iura & facture inquirent, & ex bon

XI.
Vrb. Luca
aduenit.

XII.

authoritate Pontificia ad regnum eucixerat, incommodare, parresque anti papae uno cum Gallo iuware. Affinitate noua cum Castellano, data Catharina filia Henrico Ioannis Regis filio in matrimonium, contracta, conatus bellici in nihilum recidere: cum etiam alteram filiam, Lancastrius, Lusitano Regi collocaisset. Philippus non prius Lusitanus sibi copulauit, quam Vrbanus Romanus Pontifex eum lege soluerit, qua innodatus fuerat, in Regione olim cœbatum professus. *Polydorus Virgil. lib. 20. Val-singam in Richardo 2. Marianalib. 18. c. 10.*

Lucani Etruria Vrbem, cum Vrbanus concessisset, ad libertatem eiusdem Vrbis, libertatis quoq; & iustitiae, fine qualibet stare non potest, insignia addidit; dum no[n]e nativitatis Domini diuinis p[ro]era[ct]is mysteriis, supremum Ciuitatis Magistratum, ene[re] & p[ro]leo gemmis auro que exornato, & Pontificia benedictione consecrato d[omi]n[us]. quemadmodum Nicolaus Tugrinus Lucensium ad Alexandrum sextum Legatus, in oratione publica favebat. *Mafson in Vrbano 6.* Hoc anno Pilgrimus Archiepiscopus Salisburgensis Concilium Provinciale, in causa fidei & morum celebravit, in quo XVIII. Canones promulgavit. ext. tom. Concil. Binian.

A N N O C H R I S T I 1387.
Vrbani Papæ Wenceslai Romanor. Regis
6. Anno 10.

I.
Quid Ant.
cōtra Vrb.
molutur.VVencesl.
Rom. Reg.
ad se per
trahere co
natur.Vrb. Con
ciliis iudi
cio se per
mittere no
vult.

Oberto antipape non satis fuit Aumione, & in unius Galia, execrandas ditas in Vrbani Pontificem eu[n]igare, nisi eti[am] Regem Carolum ac vniuersos Gallos, ad arma sumenda incitaret: vt per occasionem belli Neapolitani, illum euenteret. Itaque singulis solennioribus diebus, more Ecclesie usurpatu[m], execrations in illum publicabat; & Ludouicu[m] cum Andegauensi Duce[m], quem ipse arrogata autoritate Regem Neapolitanum dixerat, ad profectionem maturandam sollicitabat; ac præterea nuncios vi[b]iq; terrarum, ac præsertim in Italiam mittebat qui vero Pontifici addictos in primis ad defec[tionem] vrgerent; & si id omnino efficerre non possent, in dubium eius electionem verterent; & Concilij generalis indictionem postularerent; in quo devirginisque facto & iure, Patres deliberationem fulciperent, arque tandem, quod ex re Ecclesie esset decernerent. Non ignorabat Robertus, Vuenceslaus Regem Romanorum, magnam Europæ partem Vrbano addiccam, authoritate & exemplo suo in officio contine[re]. Itaque ut hunc Pontifici detraheret, Carolo Regi author fuit, qui in Galliam euocaret, & honoribus do[n]ari]s que delinquit ad defec[tionem] induceret. Rhenes, Vuenceslaus, magno comitatu iuit: & in comitio, de schismate eradicando, cum Catolo & præceribus Gallis egit. Decreta Legatio ad Vrbani, vt se iudicio Concilii permitteret. Et siquidem pleno iure illum esse Pontificem legitimam constaret; Ecclesie Catholicae præsideret; Cardineam autem dignitatem, Roberto integrum seruaret. Si vero ius supremæ cathedrae Roberto esset, eandem ab illo purpuram expectaret. Genua discedens Vrbanus, Lucanum Etruria Vrbem concesserat, vt Ecclesiastice ditionis prouincias, tum à tyranno vexatas defendaret, tum à p[ro]sternendo operâ frusta posuisset, renunciavit. Si tñ supplices accederet, & præteritoru[m] nomine satis Ecclesie faceret, propenso animo illos admissurū significauit. Suadebat Florientinus Perusini, qui ad Vrbani conciliandum Oratores mitterent. Miserer illi duos, sed tractadis reb. nimis graues, multumq; præfractos. Eos Vrbanus, indignitate comutus eius oronis fine, vt iudicium alienum, in facto & in iure electionis sue subire non deterretaret, Carolus Rex Sextus, qui Vuencesl. Comitesq; illius honorifice in comitio habuerat, ab e[st]i[que] omne aurum, argentum, ornamenta, vniuersa domus sua, cc. m. aureoru[m] pretio estimatione obtrusaret, facile p[ro]uaderet ut iuri permitteret. Florenti Ecclesiastiu[m], coru[m] q[ui] admiserat titulo, ne amplius vexaret: & ad extremum in controuersia de tollido schismate, iudicio Cœcilij se submittiret. Grauis fuit p[ro]fici, interpellatio Florentinoru[m]: atq; eo amplius, quo foderatus illis Reginaldus Vr[bi]nus, agru[m] Perusini sub illius aspectu vastaret: & sub id t[er]poris Cornetū, Vrb[is] veterem, Spoleri, Aquila, aliaq; ciuitates intercepserat. Accelerat & stud Vrbano irritando. Thomas Cardinal. Vr[bi]nus, Patrimonij Apostolici in Etruria Legatus præsens

Thomae
Card. Vr
bi. infelis

tunc

II.
Antip. Flo
rentinos
sollicitat.Diversa
bona eccl.
recuperata.Ecclesiast.
supellechi
li & redd.
Eccl. Nea
politanis
concedit
pro militi
solutione.Florentini
ecclesiæ
iniurii.III.
Vrb. Peru
nam venit.Vrb. in Flo
rentin. Le
gatos ira
tus.V.
Caroli suc
cessor An
tip. adha
ret.euncapi
mandat.tunc in ciuitate Cornetana fuerat, cum Reginaldus eam cepisset. Vnde suspicio non modica Pontificem incellerat, per conuuentiam Legati, illam in potestatem hostis venisse. Quare, cum amplius nontantopere fidendum illi esse existimat, Viterbio, quod recente frustatum caso Vici Prefecto Viterbienses Vrbano dedidet, & cui Vrbi Pontifex, Vrbinum Cardinalē Vicariū præfecerat, hoc submoto, alium Vicariū cum plenaria potestate submisit. Destinatū Thomas nō admisit, & concitato ad seditionem populo, Vrbani ad eo inflammatu[m], vt eum Perusia accerit, in itinere intercipi, inq; vincula cōfici iussit: Nicolao fratre Vrbinu[m], vindi-
cione vlticibus furii, & recentis facinoris ac sceleris vindi-
cibus agitatum mortem obiisse. Nam cum superiorē anno,
b[ea]to. Præfecturā omniū prouinciarū & Vrbini, ad patrimoniū Romanæ Ecclesie spectantū: ea qdē conditione, fran-
gendi non in alliciendis illis opportuna: vt illi omnē cen-
sum, omniaq; ve[ct]igalia recipieret, & tantisper apud se nomine depositi detineret, donec in aliquo Cœcilio, Patres, vtriusq; iura cognosceret, & alteri eorū pontificatū adscriberet. Inter hec Carol. Galliarū Rex, Oratorib. ad eūdē missis, postula-
bat; Vrbani defererent. Roberto adhærent: Ludovicus. An-
degaenus, in Italiā ad capessendū regnū Siciliae vadente, si non iuarent saltē ne in cursu gloriae impedirent; atq; in primis, ne Vrbano quicq; supperietū submitterent. Vr[bi]nus; Flo-
rentini responderent nō sū iuriis esse Concilii Generale cō-
tinueare. Reges & principes Christi annos istud debere, p[ro]spice-
re, ex re sit, in tā re publica Christianæ perturbatione, ad
Patres totius Ecclesie Cathol. negotiū deferre. Sibi firmū es-
se, ab Vrbani, quē haecenus verū pontificem coluerat, obse-
quio & fide nolle discedere: quod Patres Cœcili, pontificiū
cum illius non insciari. Præter hæc quā diximus, Ro-
bert. antipapa, Neapolit. potestate fecit, qui omnē aurea argenteamq; Ecclesiast. supellechilē conflarent; redditus ea-
rundē occuparent: & vndecimq; ab Ecclesiast. polsen: pecu-
niā & cōmeatū cortaderent, stipendis Andegauēi Lud. militariis, persoluendis. Præter clāsē quam superiore anno
& Ludouicu[m] cum Andegauensi Duce[m], quem ipse arro-
gata autoritate Regem Neapolitanum dixerat, ad profe-
ctionem maturandam sollicitabat; ac præterea nuncios v-
biq; terrarum, ac præsertim in Italiam mittebat qui vero
Pontifici addictos in primis ad defec[tionem] vrgerent; & si
id omnino efficerre non possent, in dubium eius electionem
verterent; & Concilij generalis indictionem postu-
larent; in quo devirginisque facto & iure, Patres deliberationem
fulciperent, arque tandem, quod ex re Ecclesie es-
set decernerent. Non ignorabat Robertus, Vuenceslaus
Regem Romanorum, magnam Europæ partem Vrbano
addiccam, authoritate & exemplo suo in officio contine[re]. Itaque ut hunc Pontifici detraheret, Carolo Regi author fuit, qui in Galliam euocaret, & honoribus do[n]ari]s que delinquit ad defec[tionem] induceret. Rhenes, Vuenceslaus, magno comitatu iuit: & in comitio, de schismate eradicando, cum Catolo & præceribus Gallis egit. Decreta Legatio ad Vrbani, vt se iudicio Concilii permitteret. Et siquidem pleno iure illum esse Pontificem legitimam constaret; Ecclesie Catholicae præsideret; Cardineam autem dignitatem, Roberto integrum seruaret. Si vero ius supremæ cathedrae Roberto esset, eandem ab illo purpuram expectaret. Genua discedens Vrbanus, Lucanum Etruria Vrbem concesserat, vt Ecclesiastice ditionis prouincias, tum à tyranno vexatas defendaret, tum à p[ro]sternendo operâ frusta posuisset, renunciavit. Si tñ supplices accederet, & præteritoru[m] nomine satis Ecclesie faceret, propenso animo illos admissurū significauit. Suadebat Florientinus Perusini, qui ad Vrbani conciliandum Oratores mitterent. Miserer illi duos, sed tractadis reb. nimis graues, multumq; præfractos. Eos Vrbanus, indignitate comutus eius oronis fine, vt iudicium alienum, in facto & in iure electionis sue subire non deterretaret, Carolus Rex Sextus, qui Vuencesl. Comitesq; illius honorifice in comitio habuerat, ab e[st]i[que] omne aurum, argentum, ornamenta, vniuersa domus sua, cc. m. aureoru[m] pretio estimatione obtrusaret, facile p[ro]uaderet ut iuri permitteret. Florenti Ecclesiast. coru[m] q[ui] admiserat titulo, ne amplius vexaret: & ad extremum in controuersia de tollido schismate, iudicio Cœcilij se submittiret. Grauis fuit p[ro]fici, interpellatio Florentinoru[m]: atq; eo amplius, quo foderatus illis Reginaldus Vr[bi]nus, agru[m] Perusini sub illius aspectu vastaret: & sub id t[er]poris Cornetū, Vrb[is] veterem, Spoleri, Aquila, aliaq; ciuitates intercepserat. Accelerat & stud Vrbano irritando. Thomas Cardinal. Vr[bi]nus, Patrimonij Apostolici in Etruria Legatus præsens
Quarto post Nauarræ in die, Petrus Rex Aragonum, eo nomine 4. annos natus LXXV. Barcinone decellit, cum vehementer p[ro]cenitu[er]et, quod in ditionē Ecclesiastici iu-
ris Tarraconensis irruisset. Ea opinione tota Tarraconensis ciuitas obstricta est, tantaq; religio mentes illorum inuasit, vt nulla frequentior fama sit, quam cuius Gonzalus Gar-
cias S. Marie, & Gaubertus Monachus authores sunt, Re-
gen vlticibus furii, & recentis facinoris ac sceleris vindi-
cibus agitatum mortem obiisse. Nam cum superiorē anno,
b[ea]to. Præfecturā omniū prouinciarū & Vrbini, ad patrimoniū Romanæ Ecclesie spectantū: ea qdē conditione, fran-
gendi non in alliciendis illis opportuna: vt illi omnē cen-
sum, omniaq; ve[ct]igalia recipieret, & tantisper apud se nomine depositi detineret, donec in aliquo Cœcilio, Patres, vtriusq; iura cognosceret, & alteri eorū pontificatū adscriberet. Inter hec Carol. Galliarū Rex, Oratorib. ad eūdē missis, postula-
bat; Vrbani defererent. Roberto adhærent: Ludovicus. An-
degaenus, in Italiā ad capessendū regnū Siciliae vadente, si non iuarent saltē ne in cursu gloriae impedirent; atq; in primis, ne Vrbano quicq; supperietū submitterent. Vr[bi]nus; Flo-
rentini responderent nō sū iuriis esse Concilii Generale cō-
tinueare. Reges & principes Christi annos istud debere, p[ro]spice-
re, ex re sit, in tā re publica Christianæ perturbatione, ad
Patres totius Ecclesie Cathol. negotiū deferre. Sibi firmū es-
se, ab Vrbani, quē haecenus verū pontificem coluerat, obse-
quio & fide nolle discedere: quod Patres Cœcili, pontificiū
cum illius non insciari. Præter hæc quā diximus, Ro-
bert. antipapa, Neapolit. potestate fecit, qui omnē aurea argenteamq; Ecclesiast. supellechilē conflarent; redditus ea-
rundē occuparent: & vndecimq; ab Ecclesiast. polsen: pecu-
niā & cōmeatū cortaderent, stipendis Andegauēi Lud. militariis, persoluendis. Præter clāsē quam superiore anno
& Ludouicu[m] cum Andegauensi Duce[m], quem ipse arro-
gata autoritate Regem Neapolitanum dixerat, ad profe-
ctionem maturandam sollicitabat; ac præterea nuncios v-
biq; terrarum, ac præsertim in Italiam mittebat qui vero
Pontifici addictos in primis ad defec[tionem] vrgerent; & si
id omnino efficerre non possent, in dubium eius electionem
verterent; & Concilij generalis indictionem postu-
larent; in quo devirginisque facto & iure, Patres deliberationem
fulciperent, arque tandem, quod ex re Ecclesie es-
set decernerent. Non ignorabat Robertus, Vuenceslaus
Regem Romanorum, magnam Europæ partem Vrbano
addiccam, authoritate & exemplo suo in officio contine[re]. Itaque ut hunc Pontifici detraheret, Carolo Regi author fuit, qui in Galliam euocaret, & honoribus do[n]ari]s que delinquit ad defec[tionem] induceret. Rhenes, Vuenceslaus, magno comitatu iuit: & in comitio, de schismate eradicando, cum Catolo & præceribus Gallis egit. Decreta Legatio ad Vrbani, vt se iudicio Concilii permitteret. Et siquidem pleno iure illum esse Pontificem legitimam constaret; Ecclesie Catholicae præsideret; Cardineam autem dignitatem, Roberto integrum seruaret. Si vero ius supremæ cathedrae Roberto esset, eandem ab illo purpuram expectaret. Genua discedens Vrbanus, Lucanum Etruria Vrbem concesserat, vt Ecclesiastice ditionis prouincias, tum à tyranno vexatas defendaret, tum à p[ro]sternendo operâ frusta posuisset, renunciavit. Si tñ supplices accederet, & præteritoru[m] nomine satis Ecclesie faceret, propenso animo illos admissurū significauit. Suadebat Florientinus Perusini, qui ad Vrbani conciliandum Oratores mitterent. Miserer illi duos, sed tractadis reb. nimis graues, multumq; præfractos. Eos Vrbanus, indignitate comutus eius oronis fine, vt iudicium alienum, in facto & in iure electionis sue subire non deterretaret, Carolus Rex Sextus, qui Vuencesl. Comitesq; illius honorifice in comitio habuerat, ab e[st]i[que] omne aurum, argentum, ornamenta, vniuersa domus sua, cc. m. aureoru[m] pretio estimatione obtrusaret, facile p[ro]uaderet ut iuri permitteret. Florenti Ecclesiast. coru[m] q[ui] admiserat titulo, ne amplius vexaret: & ad extremum in controuersia de tollido schismate, iudicio Cœcilij se submittiret. Grauis fuit p[ro]fici, interpellatio Florentinoru[m]: atq; eo amplius, quo foderatus illis Reginaldus Vr[bi]nus, agru[m] Perusini sub illius aspectu vastaret: & sub id t[er]poris Cornetū, Vrb[is] veterem, Spoleri, Aquila, aliaq; ciuitates intercepserat. Accelerat & stud Vrbano irritando. Thomas Cardinal. Vr[bi]nus, Patrimonij Apostolici in Etruria Legatus præsens
Quarto post Nauarræ in die, Petrus Rex Aragonum, eo nomine 4. annos natus LXXV. Barcinone decellit, cum vehementer p[ro]cenitu[er]et, quod in ditionē Ecclesiastici iu-
ris Tarraconensis irruisset. Ea opinione tota Tarraconensis ciuitas obstricta est, tantaq; religio mentes illorum inuasit, vt nulla frequentior fama sit, quam cuius Gonzalus Gar-
cias S. Marie, & Gaubertus Monachus authores sunt, Re-
gen vlticibus furii, & recentis facinoris ac sceleris vindi-
cibus agitatum mortem obiisse. Nam cum superiorē anno,
b[ea]to. Præfecturā omniū prouinciarū & Vrbini, ad patrimoniū Romanæ Ecclesie spectantū: ea qdē conditione, fran-
gendi non in alliciendis illis opportuna: vt illi omnē cen-
sum, omniaq; ve[ct]igalia recipieret, & tantisper apud se nomine depositi detineret, donec in aliquo Cœcilio, Patres, vtriusq; iura cognosceret, & alteri eorū pontificatū adscriberet. Inter hec Carol. Galliarū Rex, Oratorib. ad eūdē missis, postula-
bat; Vrbani defererent. Roberto adhærent: Ludovicus. An-
degaenus, in Italiā ad capessendū regnū Siciliae vadente, si non iuarent saltē ne in cursu gloriae impedirent; atq; in primis, ne Vrbano quicq; supperietū submitterent. Vr[bi]nus; Flo-
rentini responderent nō sū iuriis esse Concilii Generale cō-
tinueare. Reges & principes Christi annos istud debere, p[ro]spice-
re, ex re sit, in tā re publica Christianæ perturbatione, ad
Patres totius Ecclesie Cathol. negotiū deferre. Sibi firmū es-
se, ab Vrbani, quē haecenus verū pontificem coluerat, obse-
quio & fide nolle discedere: quod Patres Cœcili, pontificiū
cum illius non insciari. Præter hæc quā diximus, Ro-
bert. antipapa, Neapolit. potestate fecit, qui omnē aurea argenteamq; Ecclesiast. supellechilē conflarent; redditus ea-
rundē occuparent: & vndecimq; ab Ecclesiast. polsen: pecu-
niā & cōmeatū cortaderent, stipendis Andegauēi Lud. militariis, persoluendis. Præter clāsē quam superiore anno
& Ludouicu[m] cum Andegauensi Duce[m], quem ipse arro-
gata autoritate Regem Neapolitanum dixerat, ad profe-
ctionem maturandam sollicitabat; ac præterea nuncios v-
biq; terrarum, ac præsertim in Italiam mittebat qui vero
Pontifici addictos in primis ad defec[tionem] vrgerent; & si
id omnino efficerre non possent, in dubium eius electionem
verterent; & Concilij generalis indictionem postu-
larent; in quo devirginisque facto & iure, Patres deliberationem
fulciperent, arque tandem, quod ex re Ecclesie es-
set decernerent. Non ignorabat Robertus, Vuenceslaus
Regem Romanorum, magnam Europæ partem Vrbano
addiccam, authoritate & exemplo suo in officio contine[re]. Itaque ut hunc Pontifici detraheret, Carolo Regi author fuit, qui in Galliam euocaret, & honoribus do[n]ari]s que delinquit ad defec[tionem] induceret. Rhenes, Vuenceslaus, magno comitatu iuit: & in comitio, de schismate eradicando, cum Catolo & præceribus Gallis egit. Decreta Legatio ad Vrbani, vt se iudicio Concilii permitteret. Et siquidem pleno iure illum esse Pontificem legitimam constaret; Ecclesie Catholicae præsideret; Cardineam autem dignitatem, Roberto integrum seruaret. Si vero ius supremæ cathedrae Roberto esset, eandem ab illo purpuram expectaret. Genua discedens Vrbanus, Lucanum Etruria Vrbem concesserat, vt Ecclesiastice ditionis prouincias, tum à tyranno vexatas defendaret, tum à p[ro]sternendo operâ frusta posuisset, renunciavit. Si tñ supplices accederet, & præteritoru[m] nomine satis Ecclesie faceret, propenso animo illos admissurū significauit. Suadebat Florientinus Perusini, qui ad Vrbani conciliandum Oratores mitterent. Miserer illi duos, sed tractadis reb. nimis graues, multumq; præfractos. Eos Vrbanus, indignitate comutus eius oronis fine, vt iudicium alienum, in facto & in iure electionis sue subire non deterretaret, Carolus Rex Sextus, qui Vuencesl. Comitesq; illius honorifice in comitio habuerat, ab e[st]i[que] omne aurum, argentum, ornamenta, vniuersa domus sua, cc. m. aureoru[m] pretio estimatione obtrusaret, facile p[ro]uaderet ut iuri permitteret. Florenti Ecclesiast. coru[m] q[ui] admiserat titulo, ne amplius vexaret: & ad extremum in controuersia de tollido schismate, iudicio Cœcilij se submittiret. Grauis fuit p[ro]fici, interpellatio Florentinoru[m]: atq; eo amplius, quo foderatus illis Reginaldus Vr[bi]nus, agru[m] Perusini sub illius aspectu vastaret: & sub id t[er]poris Cornetū, Vrb[is] veterem, Spoleri, Aquila, aliaq; ciuitates intercepserat. Accelerat & stud Vrbano irritando. Thomas

Diversi ha-
rcis & Vi-
celf pro-
motores.

Sacerdos
eius seca-
tor tandem
in fine vita
resipicit.

IX.
Zelus Ar-
chiep. Ca-
chuar.

X.
Eiusdem
propositio
in co-
mitis san-
guinariis.

confagtarunt, siveque serpiterne pœnæ primitias isthic degustarunt. Etsi vero per Willmum Courtenay Canthuariensem Archiepiscopum & Synodum Wicellefi dogmata errotea damnarentur, non defuerunt tamen multi, vt diximus, qui ea nördicis retinerent, & inter eos quidam illi fore loco natu & positi, è quibus fuerit Guillelmus Neutilius, Ludovicus Cliffordius, Ioannes Carew, Richardus Styri, Thomas Latimer equestris ordinis homines. Ex his Latimer, omnes Christi & Ditorum imagines, quas in sacello suo habuerat derubauit, & fecit: & vna cum sociis, gratia, opeatq; auxilio potenteribus, multos vt pertinaciter lecta adhærerent, vestimentis anivauit: præcipue autem Petrum Patetallum Augustinianum, qui cum Londini exercitanda quadam via Augustinianis suis palam pro concione imponeret, multos in societate erroris à Catholico cetero quenlibet in ea partepenitus aescutare, iure Paritatis & cuiuslibet coram interfessi in dicto Parlamento, quo ad omnia & singula inibi exercenta, nos & coram eis libet statu & ordine congruentia, in omnibus semper salvo. Ad hec insuper protestarunt, & eorum quilibet protestatur, quod propter huiusmodi absentia, non intendimus, nec voluntas, nec eorum aliquis intendit, vel vult, quod præcessus habet & habendus in presenti Parlamento super materiam antedictam, in quibus nec possimus, nec debemus, vt premititur interesse, quantum ad nos & eorum quilibet attinet, futuri temporibus quomodolibet impungentur, infirmantur, seu etiam infingantur.

Hæc Anglia Prima, vna cum reliquo clero, pro iuribus Ecclesiasticorum proponebat, cum etiam in sua Synodo, Wicellefistis in omnia Ecclesiastica debacchantes, auctoritate qua præstabilit te pressis. Caputios, que Pileatos, & Lollardos appellabant. Et Lollardos quidem, quod lollii in inst agrum Dominicum inficerent: Caputios autem vel Pileatos, quod sacrosanctæ Eucharistia pro more vetusto in editiore templi loco collocata, caput non aperirent, adeoque nullum cultum impenderent. auctor antiquit. Ecclesiæ Britannicae, ex regis. Courtnay fol. 124.

In Polonia, rebus christiana fidei amplificandis, Ladislau Rex intentus, amplissima sibi ad immortalitatem merita comparabat; isto anno. Quod enim in pastis fuerat, vt Lituanos, hactenus idolatria deditos, ad Christi agnitio nem adduceret, abunde id præstit: fundus non tantum Regis, sed etiam Apostoli officio. Vnde ad anni initium, ingenti Procerum & equitum Polonorum cetera stipatus, vna cum Hedwig Regina in Lituaniam se contulit, Archiepiscopum Gneifensem, & multos sacerdotes acpios homines secum duxit. Zemowitus etiam & Ioannes Masourium, & Conradus Oleśnicki, Duces, eum comitati sunt. Ad initium Quadragesimæ ieunii, Vilnam conuentu indicito, eouenerunt eo, Skirgello Trocenium, Viteodus Grodnensem, Volodimirus Kiowitishum, & Coriburus Nouogrodensium, Duces, statres Principis, & infinita equitum plebisq; multitudo. Ibi de Religione christiana populariter suscipienda, ac de exterminando cultu falsorum Deorum, & omni superstitione diligenter actum. Colebant autem ab origine Lithuanii numina, ignem, sylvas, aspides & serpentes. Sylvas & lucos factos sanctos, & habitacula deorum putabant. Ignem, Zincz, lingua eorum r' incupatum, per se impetravit. In Comitio porro, cum Proceres, multos qui seditionis inter eos atque Regem autores fuerant, ad supplicia poposcissent, & de ultimo plurimorum supplicio agerent. Archiepiscopus cum suis suffraganeis, qui iure interesse causis sanguinis tractandis non poterant, intercedendum Proceres reos neadiudicarent, a Parlamento recessit, hac vsus protestatione.

In Dei nomine Amen. Cum de iure & confuetudine Regni Anglia, ad Archiepiscopum Canthuariensem qui pro tempore fuerit, nec non tateris suis suffraganeos, Confatres, & Coepiscopos, Abbatesque & Priores, alioquin Prelatos quocumque, per Baroniam de Domino nostro Rege teneentes, pertinet in Parlamentis Regis quibuscumque vt Pares Regni predicit personaliter interesse, ibidemque de Regni negotiis, & aliis ibidem tractari consuevit, cum ceteris dicti Regni Parisibus, & aliis ibidem ius interfessi habentibus consulere, tractare, ordinare, statuere, & definire, ac cetera facere que Parlamenta temporibus ibidem imminent facienda: in quibus omnibus, & singulis, nos V' ilbelmus Canthuariensis Archiepiscopus, totius Anglia Primas, & Apollonius Sedis Legatus, pro nobis, nostrisque Suffraganeis, Coepiscopis, & Confratribus, nec non Abbatibus, Prioribus, ac Prelatis omni-

bus supradictis protestamus, & eorum quilibet protestatur, qui perfervit per Procuratorem hic fuerit modo presens, publice, & expresse, quod intendimus, & intendit, volumus at vult quilibet eorum, in hoc presenti Parlamento, & alio, vt Pares Regni predicti, more solito interest, confidere, tractare, ordinare, statuere, & definire, ac cetera exercere cum ceteris ius interfessi habentibus, in eisdem statu, & ordinem nostrum, & eorum cuiuslibet in omnibus semper salvo. Verum quia in presenti Parlamento agitur de nouenella materiis, in quibus non licet nobis, aut alioquin eorum, iuxta sacrorum canem in instituta, non modolibet personaliter interesse, ea propter pro nobis & eorum quilibet protestamus, & eorum quilibet hic protestamus, quod non intendimus, nec voluntas, sicut de iure non possimus, nec debemus, intendit, nec vult aliquis coram in presenti Parlamento, dum de his inquisitio materiis agitur vel agatur, quomodolibet interesse, sed nos & eorum quilibet in ea partepenitus aescutare, iure Paritatis & cuiuslibet coram interfessi in dicto Parlamento, quo ad omnia & singula inibi exercenta, nos & eorum eam libet statu & ordine congruentia, in omnibus semper salvo. Ad hec insuper protestarunt, & eorum quilibet protestatur, quod propter huiusmodi absentia, non intendimus, nec voluntas, nec eorum aliquis intendit, vel vult, quod præcessus habet & habendus in presenti Parlamento super materiam antedictam, in quibus nec possimus, nec debemus, vt premititur interesse, quantum ad nos & eorum quilibet attinet, futuri temporibus quomodolibet impungentur, infirmantur, seu etiam infingantur.

Hæc Anglia Prima, vna cum reliquo clero, pro iuribus Ecclesiasticorum proponebat, cum etiam in sua Synodo, Wicellefistis in omnia Ecclesiastica debacchantes, auctoritate qua præstabilit te pressis. Caputios, que Pileatos, & Lollardos appellabant. Et Lollardos quidem, quod lollii in inst agrum Dominicum inficerent: Caputios autem vel Pileatos, quod sacrosanctæ Eucharistia pro more vetusto in editiore templi loco collocata, caput non aperirent, adeoque nullum cultum impenderent. auctor antiquit. Ecclesiæ Britannicae, ex regis. Courtnay fol. 124.

In Polonia, rebus christiana fidei amplificandis, Ladislau Rex intentus, amplissima sibi ad immortalitatem merita comparabat; isto anno. Quod enim in pastis fuerat, vt Lituanos, hactenus idolatria deditos, ad Christi agnitio nem adduceret, abunde id præstit: fundus non tantum Regis, sed etiam Apostoli officio. Vnde ad anni initium, ingenti Procerum & equitum Polonorum cetera stipatus, vna cum Hedwig Regina in Lituaniam se contulit, Archiepiscopum Gneifensem, & multos sacerdotes acpios homines secum duxit. Zemowitus etiam & Ioannes Masourium, & Conradus Oleśnicki, Duces, eum comitati sunt. Ad initium Quadragesimæ ieunii, Vilnam conuentu indicito, eouenerunt eo, Skirgello Trocenium, Viteodus Grodnensem, Volodimirus Kiowitishum, & Coriburus Nouogrodensium, Duces, statres Principis, & infinita equitum plebisq; multitudo. Ibi de Religione christiana populariter suscipienda, ac de exterminando cultu falsorum Deorum, & omni superstitione diligenter actum. Colebant autem ab origine Lithuanii numina, ignem, sylvas, aspides & serpentes. Sylvas & lucos factos sanctos, & habitacula deorum putabant. Ignem, Zincz, lingua eorum r' incupatum, per se impetravit. In Comitio porro, cum Proceres, multos qui seditionis inter eos atque Regem autores fuerant, ad supplicia poposcissent, & de ultimo plurimorum supplicio agerent. Archiepiscopus cum suis suffraganeis, qui iure interesse causis sanguinis tractandis non poterant, intercedendum Proceres reos neadiudicarent, a Parlamento recessit, hac vsus protestatione.

In Dei nomine Amen. Cum de iure & confuetudine Regni Anglia, ad Archiepiscopum Canthuariensem qui pro tempore fuerit, nec non tateris suis suffraganeos, Confatres, & Coepiscopos, Abbatesque & Priores, alioquin Prelatos quocumque, per Baroniam de Domino nostro Rege teneentes, pertinet in Parlamentis Regis quibuscumque vt Pares Regni predicit personaliter interesse, ibidemque de Regni negotiis, & aliis ibidem tractari consuevit, cum ceteris dicti Regni Parisibus, & aliis ibidem ius interfessi habentibus consulere, tractare, ordinare, statuere, & definire, ac cetera facere que Parlamenta temporibus ibidem imminent facienda: in quibus omnibus, & singulis, nos V' ilbelmus Canthuariensis Archiepiscopus, totius Anglia Primas, & Apollonius Sedis Legatus, pro nobis, nostrisque Suffraganeis, Coepiscopis, & Confratribus, nec non Abbatibus, Prioribus, ac Prelatis omni-

los sacro fonte tingere, nobilioribus tantum hic honor habitus: reliquum vero vulnus turmatim distributum, aqua lustrali sine sacra a fæderotib. conspersum est, vnumq; non men cuiusq; turma, tam virorum, quam mulierum inditum. Plurimæ ex his multitudinē Rex adiectus est Polonia panis, lanceis & calceis ad sacra suscipienda invitata vestiuit, cum ad eum dicte gens illa conficiendū eorum omnino rudit esset, sed adiectitatis tantū nobiliores vtererent. nam vulgus agrestes, peronibus magna ex parte etiam nunc vtrunt, & lincis vestibus, pelliceisq; tunc vtebatur. Basilikam deinde Rex Vilna condidit, & redditibus amplis atq; fæderotis locupletauit; quam Bozentha Archiepiscopus, Diu Stanislai memoria consecravit: atq; Andream Vasiliu Ponlonum, gente fastremicium, Diu Francisci institutu professum, qui Elisabethæ Regine à confessionibus facerat, ei Ecclesiæ tantisper præposuit, donec ab Urbano Pontifice Episcopalem ei dignitatē imperasset, quemadmodū paulo post Ladislau milla Legatione, vtis Episcopus Lithuaniae Vilnenibus crearetur in perpetrat. Praeterea hac Regis septem Parcias in institutu, dota tisque, Voleomiriensem, Miltogo Nemanicensem, Mednicensem, Creuensem, Oboleciensem, & Halnensem. His omnib. templis Reginæ plurimam suppellestil, ad cultū diuinum accommodā largita est. Rex propagandæ in Lithuania religioni christiana totum annum vacuit, plurimaq; loca eius rei gratia cum fæderotibus per se ipse obiuit; Dobrogostum vero Posnaniensem Episcopum ad Urbanum Pontificem allegauit, eique scilicet audientem solenni christianorum Regi more promiuit: tum deinde que ad constituendam Lithuaniae Ecclesiam necessaria forent postulauit: & ad extremum legem condidit, n' Russis & catholice matrimonium inter se contrahere, licet, nisi Russus vel Russa à suis ad catholicos transire. Aliam item constitutionem edidit, qua bona Ecclesiastica, ab omni onere, labore, pensione & iurisdictione Principis & profanorum quorumlibet liberavit. Cronerus lib. 15. Mechouius lib. 4.c.39. rerum Polon.

Fodem anno, Robertus antipapa Gallorū, cupiens vnitatem Ecclesiæ, vel falcis simulari le cupere, vt pluri fauorem sibi compararet, misit Legatos per Romanam Ecclesiæ, petritisq; Concilium generale cōuocauit, vt schisma tolleretur. Policebatur se Pontificari cestrum si ita videtur Ecclesiæ. Interim autem se non posse electione suam reiutere, affirmabat: quod suaua conscientia, votacione sequendam sibi esse necessarium existimat. Addebat; si Pares Concilii electionem suam probarent, verumq; atq; legiū in illum esse Pontificem decernerent; Urbanum inter primæ nota Cardinales numerare veleret. Mutius de rebus Germani. lib. 26.

Pileus intertem, Cardinalis olim Raetanus, ab eo in Italiā missus, omni studio atq; conatu tentabat, si quo modo posset, Urbano addicatos, in partē antipapa seducere, vel ideo potissimum illi infensus, quod Pontifex nō tantu facta purpura cū priuauerit, verū etiā Archiepiscopatu Rauennate deiecerit; Archiepiscopo Rauennatis, dato, Cosmato Meliorato Sulmonensi, Pontifici iuriis cōsultissimo Diacono, & Valentinius Ecclesiæ Proposto. Extant ipsius Urbanus hac de litera, date Perusi, quo se iam è Genua contulerat, Nonis Octobris huius anni, ad Populum Rauennatæ; quibus imperabat, vt illum recipere, cīq; obtemperarent. Habentur & alia, tam ad vniuersos Ecclesiæ Rauennati subiunctos, atq; Rauennati sacrorum conuentu codem die scripti, quemadmodū & 4. Idus aliae ad Carolū Flaminie prouincia Rectorē, & ad Malateitan Pandulfi filii, Pisaurensem, & ad Pandulfi Malatestan Atrimensem, Regilos, quos Domicellos appellat, & Romanæ Ecclesiæ Vicarios; quib. magnopere hortabatur, vt Colmaru auxilio iuarent, & in omnib. commendatū haberent. Rubens hist. Rauennatis lib. 6.

Praeterea hac Robertus antipapa, scripsit ad Biturigem, Burgundum, Barensem Ducem, eiusq; filium Iolantheidē nouamiam Aragoniæ Reginam, multisq; pollicitationibus perfecit, vt reliqua neutralitate, sua Arragonenses iuxerit, ne quiuerit. Lectica Narniæ deportabatur, cum alia eum calamitas exceptit. Stipendiarii, quos in spē capienda Neapolis cōdūcebat, à Florentinis auctiōne corrupti, illū deferuerunt; nec nisi c. equites cum eo remanserunt. Ea rāmē defectione minime fractus, iter maturabat; & quod Roma-

nis obiit Auenione Petrus Cardinalis Lutzelburgensis frater Valeriani Comitis Fani Pauli, filius vero Guidonis, sepultus ibidē in Sacello Diu Michaelis, clarus multis militibus. Meyerus lib. 14. rer. Elund. Molanus hæc de eo scriberat.

Aniōne, obitus Beati Petri de Lucelburgo, tituli ad S. Georgiū, ad velū aureum Diaconi Cardinalis. Qui parentes habuit ex Imperiali & Regali stirpe prodeentes, Guidonem de Lucelburgo, Comitem S. Pauli, & Dominā Matildam de Castilione. Hi autem puerum bonam animam fortū, liberalibus arribus & decretis imbūendum Parisis tradiderunt, vbi à Clemente VII. antipapa, etatem morib. transiens, Parisiensis Canonicus est institutus, & post bienium Archidiaconus Carnotens. & 15. ætatis anno, licet plurimū renitens, Episcop. Eccles. Metensis. In quibus sanguinis & honorū dignitatibus lese non extulit, sed omnia tanquam atanearum fila nihil pendens, soli Deo placere studuit. Vnde etiam Clemens, voluntati Dei se conformans, qui supra cardines terræ posuit orbē, eum Cardinaliū collegio aggregavit. Cumq; omni sanctitate polleret, crucem suam fundando, adeo Christi vestigia est insecurus, vt in exsiliis positus, ipsum Iesum in cruce pendente, corporis oculis in aere meruerit inuerti. Migravit autem per mortem ad vitam auctorem, circa annum 18. ætatis anno Dñi 1387. die 2. Iulij, sublinatus & disciplinis atritus. Quinta autem die fætus eius est Avenione, in cœmitorio, vt ipse voluit, S. Michaelis, vbi nunc est Monasteriū Fr. Calestinorum de Lucelburgo, in quo loco eius meritis, intra duos sui obitus annos, noncenta & sexaginta quatuor miracula leguntur contigisse. Philippus Dux Burgundie Basileensem patribus, anno 1436. scripsit, qui vellente eum in sanctorum album referre. Vepinguit Petrus, procumbens in genua, ante crucifixionem. Molanus in natibus SS. Belgū ad 6. Non. Julii, ex floriori Lucelburgo MS.

ANNO CHRISTI 1388.

Vrbani Pap. VI. Wenceslai Regis Romanorum
Anno 11.

Anno 12.

Confirmatis aduentu suo, Urbanus Pontifex, Ciuitatis Ecclesiæ ditionis, quas Florentini ad libertatem incitabant, appetente autumno huius anni, ad extremos dies Augusti Perusia discessit, vt rebus Neapolitanis cōsuleret. Multi procerū, potiusq; regni spem ei faciebant, si mature adiularet. Enimvero in variis Ladislai & Margaritæ, quam Andegauensis partiariorū iactatione, maximum opere pretium ponebant, dominii capiendi: si is copias Anglicorū adduxisset, & dissidentibus illis, qui de possessione vrbis dimicabant, tertius, q; Romanae Ecclesiæ iuris erat, occupasset. Enimvero Otto Brunfusianus, siue superbis Monzois, Roberti antipapæ nepotis, rerum in viba Neapolitana pro Ludouico Andegauio potentis irritatus, siue, quod alii volunt, pollicitatione futuri matrimonii, à Margarita Caroli Regis reliqua ad defectionem inuitatus, Neapolitani discedens, primum Vgolini Grotani priditione, arcem nomine Capuanam Ludouico detraherat; deinde invididem vexillo Dyrrachiano pro Margarita defixa, ad eam concedens, animos illi addiderat, qui copias exteriores & domesticas vibi capienda admoueret. Qui conatus cum non succedisset, atque Thomas Sanctus Seuerinus accidit, quoniam perdidera Capuanam ditionem Vgolini recuperasset, Prefectusq; illi quendam Gallum impoluisse; ea re Neapolitanorū plurimos offendit, alienauitque, vt ad Vrbanū respiceret, facilemque inter dissidentes vrbis aditum promitterent. Sed & hi qui Ludouico studebant, ad eandem euerinti Ladislai admodum pueri cogitationē Vrbanum impellebant; siue quod ab eo regnū Andegauense obtinebat, Natnā properantē, decimo, à Perusia lapide casus afflixit. Mullus enim cui infederat cespitans, corruit, & Pontificē adeo vellementer opprescit laitac, vt amplius eques procedere nequiuerit. Lectica Narniæ deportabatur, cum alia eum calamitas exceptit. Stipendiarii, quos in spē capienda Neapolis cōdūcebat, à Florentinis auctiōne corrupti, illū deseruerunt; nec nisi c. equites cum eo remanserunt. Ea rāmē de-

Pontifex Neapolim veritus pro perat.

I. Vrbani de Reg. Neapo- liti.

Orto Brus- sic. res no- nas in Re- gno mo- litur.

XII. Antip. Cō- cilium ge- neralē po- thular.

XIII. Cosmatus Melioratus Archiepise. Ra uen. ab Vrb. crea- tura pothi- priuationē Pilei ex- card.

XIV. Robert. A- ragon. in par- tes luas trahit.

Lithuani fide christi- fulcipliū.

Ad Vrb. legiū mutat.

Caputia & Lollar- di.

XI. Rex Polon. Ladisl. ro- tis rebus fidei chri- stian. am- plifican- dis inten- tus.

Rex variis extract & dotat ec- clesias.

Visitio Pon-
tificis.

II.
Romani
Vrb. Ro-
mam redi-
re compeli-
lunt.

III.
Wences-
laus Rex
Roman.
Romam fe-
niente vel-
le singit.

IV.
Wences-
laus filii
Ioannis Reg-A-
ragon. in
matrimonio
depositi.

Ioannis
Reg. mo-
res.

nisi, ne se retinerent, nene sibi impedimento essent, maxime diffidideret, Roma ad dextram relicta Tibur ferbaratur. Cum eserat ad pontem, Aniceni, via Salaria impositum, Legatos & Proceres quamplures Romanorum, qui vi in urbem descendereret, & Sedem Apostolicā sua praefectia omaret, orabat, audiuit: neq; tamen vel diuenter sustinuit; fed Ferrentium properauit. Aliquis eremita, secundū visionem admonitus, horrabatur Pontificem, ut Romam accederet. Qua exhortatione perculsus, cum dubius expenderet quid faceret, nondum fatis ad profectionem animatus, vidit B. Petrum in sublimi, ad eam partem qua Romanum ducit. Nec ipse tantū Urbanus, sed cum eo videre plurimi. Sed ille imperauit, ne cuiquam visionē viuente se dicerent. Post eius obitum, Episcopus Tarentinus, qui Urbano à Confessionibus fuerat, pro concione publica palam dixit ad populus, se cum Pontifice, & multis alii tum in ea effigie vidisse. S. Petrum in sublimi, qua sculpsus adiit ad porticū Basilicae Vaticanae. Ab hac visione tum denum incitatus, Romanum reuertens insigni honore à Romanis est in Urbem introductus. *Platina in Urbano VI. S. Antoniu. p. 3. tit. 22. c. 2. §. 14. Summō. lib. 4. Theodorus lib. 1. c. vlt. Crantz. lib. 10. Metropol. c. 2. o.*

Tam vehementer desiderio Pontificis astatabant Romani, ut etiam vim Urbano, ut Romā fleeteret inferre voluerint: ac proculdubio fecissent, nisi maiestate Pontificia eorū militiam occurrentem perculserit: vt illi interrogati, ad quid tantam manū adduxissent, in eis obsequiū, ut quocumque ipse vellet deducerint, responderint; & accepta à recuante officium benedictione, in urbem reuertentur. Porro ut necessitatem ei Romanū veniendi imponerent, Abbatem montis Cassini ex Cardinalem Reatinum, Urbano infensissimum impulerunt, qui iter Neapolitanum, vbiique viarū politis militibus, properant impeditret, & in urbem redire compelleret. Fecit ille, non impigre, & transītū modis omnibus prohibuit. Cumq; Urbanus, restitutionē dignitatis ademptā, missis nunciis & literis illi premiū impedimentorum si ea amoueret, abunde offerreret, nō modo recusauit, sed & contemptū diploma restituīt purpura accepere: monitione reddita, ut Romam rediret mundi Metropolis, & ibidem inter Romanos versareret ut Papa Romanus, quia proculdubio non expediebat sub sualitādē cōstitutione cōstitutis eum querere tam remote, ut ad mare magnum proficerentur, qui eius benedictionibus perfūti cibiebant. Redit ergo Urbanus vellē Rōmam, vbiā Ioannae filia magis coniungeret. *Surita annal. lib. 10.*

Nihil prater hæc tentauit Wenceslaus, totus luxū immeritus, per quam eius viuendi licentiam, cum publicis rebus quasi extrellum valedixisset, ultra septuaginta in Suevia, Bavaria & Francia libera ciuitates inter se conspirarūt, quod se à Principib⁹ & nobilitate opprimi dicere, nulloq; in loco aut̄ itinere, salutē ac fortunas suas tutas esse affirmare. Principes Germania, quanto in discrimine verarentur, cogitantes, cum à Wenceslao neq; auxiliis, neque consilii quicquam esset, mutuis exhortationibus animati, id vnicam in primis, ne vires suas possent ciuitates coniungere, curarunt: ac proximam quisq; suis prouincias intusseverunt, eas suēderi renunciare coegerunt, & data illis priuilegia abrogarunt. Rupertus Palatinus, multis qui contra se progressi fuerant caſis, semel exiis sexaginta, qui nocturno tempore villis & pagis incendendis fede admodū graſabantur, capiit, ac omnes in ardenter calcariam fornacem coniici mandauit, ut flammis lucent, qui flammariū tantum excitassent: quo anno Cuno Falckensteinus Archiepiscopus Treurensis, successōrem accepit Wernherum suum gentilem, suffragiis canonicoꝝ electum & ab Urbaño Pontifice confirmatum. quo etiam anno, Vniuersitas Coloniensis à Magistratu urbico crecta, ab eodem Urbano Papa comprobata, priuilegiisq; ornata est. *Chron. Sponheim. Autor rerum memorabilium Saxon. lib. 11. Serr. Morum. lib. 5.*

Eodem anno idem Urbanus transtulit Thomam Arundelium Episcopum Elenensem, ad Archiepiscopatum Eboracensem: Alexandru Neuile translato ad Episcopatum S. Andreæ in Scoria. Item Ioannē Fordanum, ex Dunelmensi fecit Episcopum Elenensem: Waltherum Skirlon ex Bathoniensi Dunelmensem: Radulphum Ergon de Satum Episcopum Bathoniensem: & Ioannē Waltherum, citra electionem, authoritate plenaria Apostolica creauit Episco-

V.
Rebellio
duierat
Ciuitatū
in Germ.

VI.
Res Anglia-
ca.

pum Salisburensem. *V. Valsingh. superius.* quo anno, cum in Parlamento Cantabrigiensi, Proceres & reliqui seculares, ea conditione, Regi in Gallos proficisci, decimam concesserunt, si etiā Clerus concederet ex suis decimariōne, Archiepiscopus Canthuariensis vna cum suffraganeis, valde iniquum, & pessimis exempli eam additionem esse aſseruit, quod Cleri donationes sponteē gratiaq; esse debent, & nullis conditionib⁹ a quoquā extorquend⁹. Addidit, se de quacumq; cleri concessionē, in Synodo Episcoporum non auctorū, nisi illam conditionē decreto publico abrogassent. Visa est aqua expostulatio Antistitis. Quamobrē abolita illa additione violenta, Clerus in Synodo indidem in Ecclesia SS. virginis celebrata, decimā Regi concessit, si tamen ipse ante Calend. Octobr. prox. cum exercitu in Gallos mare traiceret. Post hanc Archiepiscopū, cum visitationē metropolitā in prouincia peragere constituerat, ut majori autoritate nitetur, impertrauit ab Urbano Papa, ut sine Romā curia ē impedimento visitationē totius prouinciae sūs iperet. Itaq; Roffensem, Cicestrensem, Bathoniensem, Wellensem, ac Wigorniensem diacesim nullo resistente aut contradicente visitauit. Cum autem ad Exoniensem ventū esset, visitationē inchoaſſet, eandemq; sepius de die in diem, ac de loco in loco prorogasset, & iuridictionē tam Episcopi quam reliquo in ea diocesi Pralatorū, durante sua Metropolitica visitationē suspensam teneret ac impeditret, Exoniensis Episcopus omnibus sūs diacesis praecepit ac mandauit, ne Archiepiscopo in visitatione obtemperarent: sed vt beneficiorū institutiones, collationes & admissions, tenementorū insinuationes, bona iureſtorū administrandi commissiones, electionum confirmationes, causarū omnium cognitiones atq; decisiones, criminū correctiones, omniaq; iura ordinaria nō aliunde quam à se suis inferiorib⁹ in sua diacesi Pralatis peterent. Omnes, qui secus fecissent, codē editio sententiā lata excommunicauit. Hoc prohibitorū sue censoriū Exoniensi Episc. editū, Archiepisc. contrario editio sustulit ac deleuit, & excommunicationis illius sententiā inanē pronunciauit. Exoniensis deinde quater ad Papā appellauit, & appellationes suas in scriptis Ecclesia cathedralis Exoniensis values affixit. Eas omnes Archiepisc. reiecit ac refutat; & nihilominus in visitatione pergens, i: lum Episcopum responsū certis in visitatione propriis articulis variis editis citauit. Quidam Exoniensis Episcopialē, secula, Petri Hill Archiepiscopi mandatarū in oppido Tapsham comprehendērunt, maleq; multatū, mandatum in membranis Icriptum, & Archiepiscopī sigillo signatum: q; in sinu ad Episcopum citandum habuit, dentibus cum cera manducare & deglutire coegerant. Ad quos tanquam rebelles & facinorosos coercerent, Rex, Eduardo Courtneyo Deuonia Comiti, aliisq; mandauit, ut eos inuentos ad Archiepiscopum ducerent. Capti tandem, hanc penam ab Archiepiscopo iniunctā subiacerent. In Ecclesia Canthuariensi, Paulina Londoniensi, & Exoniensi, diebus festis statutis, camisūs tantum in dūtū, Crucem, cœris accensū portatis, in illa papalī processione præcederent, tum Sacordōtem, qui quotidianas missas ad tumulum Comitis Deuoniae celebret, dato salario sustentarent: postremo secundas singulare ſciendis Exoniā ciuitatis muris municipib⁹ foluerent: de hac peracta pena, Archiepiscopum, testimonio trium Decanorū, Cantuariens. Londinens. & Exoniensis sigillis suis signato, certiorē facerent. Postea Archiepiscopus in visitationis negotiis processit, & Willhelnum Byd Legum Doctorem Aduocatū Curie de arcibus, quod contra Canthuariensis Sedis dignitatis consilium Episcopo Exoniensi dederit, ordine atq; loco mouit. Exoniensis autem Episcopū appellationē suam quam ad Papam contra Archiepiscopū interposuerat sedulo prosequutus est. Sed cum suam conditionē non modo inferiorem sed diuiores esse perspexisset, quod Rex Archiepiscopo adhæsset, appellationē deserta ad Archiepiscopum supplex confugit, & tam delictum suum, quam Archiepiscopi autoritatem, iurisdictionem & prerogativam, quæ etiam authoritate Urbani Papa aliquantum nitebatur, agnosces, temeritatis & contumacia veniam, in quam cōſilio potius quam iudicio se dūctum fatebatur, impetravit. Sarisburienſis autem Episcopū, cum anno subsequente vel paulo post visitandus eset, eosdem sibi spiritus animumq; resistendi Archiepiscopo sumptū, sed in iure, ut sibi visus est, cautius prudentiusque egit. Cum enim Archiepiscopū sola Urbani autoritate ad visitandum suffultum putaret, Urbano mortuo à Bonifacio suo successore, i: ro se ac sue diacesis subditis priuilegiū, ne Urbani litterā aut horitate visitarentur impetravit: ratus, Archiepiscopū & Metropolitanū, proprij officij autoritate, nullam posse visitationē exercere, nisi Pontificia adit autoritas. Sed Archiepiscop. & in iure peritior, & vñiātē experientia certior, & in Romā Curia, Regiaq; aula gratiō, cum ad eum Satisburienſis, Bonifaciū quod postulauerat in perpetuā atq; attulit, eoque se à visitationis iure eximi crederet, statim decretū suum interposuit, atque coram tabellione in sinuauit, se Sarisburienſis Episcopū, eiusq; totam diocesim autoritate Metropolitica visitatum. Præter hanc editio ac mandato publico, Episcopū munuit, ut Metropolitica visitationem (de Urbani Papæ concessione, nec verbum, nec mentionem fecerat) in sua Cathedrali Ecclesia Sarum, statuto & præfixo die subiret. Eo dic Episcopū inani priuilegio imprudenter securus absuit, & ab inchoata Archiepiscopi visitatione, tanquam ab illato sibi suisq; subditis grauamine saepius appellauit. Ceterum Archiepiscopū nō eadem moderatione huius cōtumaciam quo Exoniensis Episcopi tolerauit, sed statim eundem excommunicauit. Deinde eundem de periurio & contemptu postulauit, quod à subiectione quam Cantuariensi Archiepiscopo in visitatione iurecurando promiserat, recesserat. Hac seueritate, & exemplo recenti confratris lui Exoniensis Episcopi deterritus Sarisburienſis, appellationē renunciat, & Archiepiscopi visitationi se subiecit. Reliquas diaceses Archiepiscopus sine molesta tunc visitauit. ex Regest. *Courtnay author antiquit. Eccles. Britannica.*

In Galliis, cum pro Ioanna Brabantina, aduersus Gelberos Iuliacofq; Anglorum viribus subnixos, Carolus Gallicorum Rex, Biturigen, Borbonium, Lotharingum, Turonē, aliisque Gallorum satrapas traheret, & in sumptus bellicos, vettigalium insolentiū in positione exactioneque subditos opprimet, venit ad eum quidam magni nominis Anachoreta, dixitque diuinus se missum de vettigalibus miferiisq; populi leuandis, alioqui brevi tempore iram Dei in Regem seuituram esse. Verum iste Concionator ab auctis Principibus Biturige & Burgundo, qui & Regem & regnum gubernabant, tanquam homo delirus reieciit, feuitque ita Dei in Regem intra annos plus minus quatuor. Nec tamen interim Regnum Gallorum, à diuina visitatione immune fuit. Ludovicus frater Caroli Regis, duxit vxorem Valentinam filiam Ioannis Galeazij Mediolanensis præfecti, veneficam plane mulierem, Gallis ab irato (credimus est) numine in vindictam schismatis ac scelerum suorum missum, nempe incredibile est narratu, quantam illa Gallicis rebus inuexerit turbationem. Eaerat, quæ filium pene infantem ipsa necauit hoc errore. Dedit illi in manū venenatum malum, ut traderet illud suo aquali, Delphino filio natu maximo Caroli Regis. At puer abstine non potuit, quia mox admotum oti suo malum dentibus morderet. Hoc ex mortuotoxicatus ille, subito expiravit. Studuit enim Valentina & maritus eius, omne genus Regium maleficiū extinguere, atque ita ad Regale folium pervenire. *Meyerus rer. Flandric. lib. 14.*

Dum Galli & reliqui bello inter se gerendo incumberent, Antoniotus Dux Genuenſium, ad honorifica consilia conuersus, bellum contra Mauros instituit. Cum enim fama exiſſeret, Tunetanum Regem classem ad res Genuenſium vexandas parare, præuerens ipſe, Manfredo que Claramontio Siciliae Halmirote in societatem armorum affumpro, duodecim triremes hoc anno in illum armavit, quibus Rafaelem fratrem prefecit, qui Genua soluerens, cum Siciliā insulam appulisset, Claramontio cum octo triremibus, quarum tres ipse parauerat, quinque à Pisanis Ducibus conduxerat, sibi adiuncto, in Africam nauigans, insulam Lothophagin, nunc Gerbim appellatam tenuit, cuius expugnata imperio, veluti ex propinquō aptiore Claramontio cessit; lex & triginta autoreū millibus

Archiep.
Cantb. &
Episc. Sa-
risburienſis
de visita-
tionē.

Excommu-
nicatur E-
piscop.

Visitatio-
ni se subii-
cit.

VII.
Carolus
Rex Gall.
ab Anacho-
reta fruſtra
admonet-
tur.

VIII.
Progresſus
Duci Ge-
nuen. con-
tra Mau-
ros.

in compensacionem traditae insulae ab illo acceptis: classe que opulentis spolis capitale insulae, & tanta auri vi dedita, o- uans Genuam rediit. *Folietalib. 9.*

IX. Eius Mansfredi Claremontij, autoritate & opibus in Sicilia potentissimi, Constantiam filiam, Margarita Regina, Ladislao filio, missa Legatione vxorem hoc anno conciliavit, nec quicquam Sancte Seuerinate dissuadente, qui metuebat, ne Ladislau dotali pecunia, & subsidiis bellicis a loco auctus, Andegauensi factioni negotium facesseret. *Summontius lib. 4. hisp. Neapolitana.*

X. Eodem anno, Mediolani, iussu Ioannis Galeazii Comitis Virtutum, Temporium maximum in honorem SS. Deiparae virginis Mariae, incredibili ac indicibili prope tum impensa, tum artis elegancia solidio è marmore candidissimo, adificari cepit: tum est: quod certe inter christianorum tempora principatum tenuisit, nisi Basilica Principis Apostolorum Vaticana, ab Iulio I. inchoata, postea tamen Pontificum succendentium operas, à PAULO QUINTO BYRGHESTO, P. M. ad incomparabilem pulchritudinem, maiestatem mixtam consummata, super illam, & omnes alias quotquot orbem christiano visuntur eminenter.

Hoc ipso anno 1388. in oppido Bopardensi, Treuiren sis diocesis, natus fuit infans, ab umbilico & sursum duplex existens: qui habuit duo capita, manus quatuor, & cætera omnia qua ad perfectionem hominis requiruntur, duplicitate. Deorsum vero ab umbilico, cunctæ membrain forma vniuersi homini erant disposita. Infravnius annis spatium, ambo mortui sunt. *Chron. Sponheim.*

XII. Peridem temporis, in Norico, Deus vultus est iniuriam sacrorum. Georgius Oberhaimer, eques Boius, habebat auxiliarem quendam comitem Andream nomine. Cum hoc duo socii, in ripa Danubiana templum Sultzachii intraverunt, sacrarium vi effregerunt, sacra, hostiamque (thecam auream ratu) sacrilegis manibus suffrati, proxime arcem, ubi nunc templum extat, quod accolæ eius regratia venerantur, condiderunt; holosericam vero crumenulam, quam viuæ seruæ solita, septem assibus scorto diabolari vendiderunt, sed sacrificij pœnas mox eodem die depicerent. Andreas subito furus actus, misere in castris quiritando, omnibusque ad huiuscmodi spectaculum conuolantibus expiravit. Alter sceleris focus, dum aquatum equitat, ab equo excusus, aquis obrutus. Tertius ferro casus occubuit. *Aventinus lib. 7. Annal. Boiorum.*

ANNO CHRISTI 1389.

Vrbani Papæ VI. Wenceslai Regis Romanorum anno 12. anno 13.

I. Diversæ Robert. Antipap. actiones. IN Gallia, Carolus Rex, Ludouicus Aurelianus, Ludouicus Borboneus, Biturix, Dux Andax, eius filius Ioannes, aliaeque Gallorum potestates, Robertum Antipapam, Autione, simul omnes visitarunt. Horum omnium propinquis & familiaribus per expectatinas suas, omnia pinguis tota Regno sacerdotia is accumulauit, vt ita Regem & Satrapas inescaret, atq; in gratia & amicitia contineret. Hinc maximæ querelle proborum virorum, qui litterarum studiis operam manentes, ad nullos honores potuere pertingere. Omnia erant venalia. Omnia nobiles obtinebant; eaque pseudopapæ simonia statim sparsa, adeo per totum orbem in immensum crevit, vt inter Ecclesiæ ministros eius partarios, nihil quietum, nihil honestum, nihil iustum, nihil sanctum relinqueretur. *Meyerus lib. 14. rerum Landiarum.*

Aliud quoque turbanda reipublica christiana facinus aggressus Robertus, id temporis partauit. Calendis Novembribus inter missarum solennia, Ludouicum Ducem Andegauensem, Ludouici in Apulia defuncti filium, magna cum ceremoniarum pompa, Regem Siciliæ & Hierusalem coronauit, & fidei sacramentum ab eo suscepit. Rex Carolus cum haec fierent, à dextro antipapæ latere seddit; & facia facienti aquam manibus lauandis affudit, postquam pedes, manum, & os illius osculo excepisset. Omnes fere Galliarum principes, & viuæ nobilitas Gallica, cum octo milibus equitum huic celebratati interfuerunt: quos anti-

papa ad euentendum Urbanum animare amplius volens, iterum diuos processus & censuras exercitadas in illum promulgavit, eumq; anathematæ notatum, antichristum, idolum, & pseudopapam vocavit, nec nō omnes operam suam quoquomodo cipræstantes similibus pœnis multauit. Et quum esset Procerum ac nobilium studiosus, oppida & castella cathedralium Ecclesiæ & Monasteriorum, illis aut vendidit, aut pignori obligauit, aut censu modico imposito, beneficiario iure in perpetuum concilfit; vt omnes sacrificiis sibi auctoratos, in schismate confirmaret. *Ciaccon.*

Præter haec Robertus, Pileum Pratum ex Cardinalem Rauennatem, ad Florentinos sollicitandos, circa idem tempus destinavit. Ceterum hic cum nihil apud eos proficeret, eo quod Angelus Accioli Episcopus Florentinus, amicitia & consanguinitate apud suos potens, cines in fide Urbani detineret; iuncto fædere cum Reginaldo Vifino, quicquid ad Romane Ecclesiæ patrimonium pertinebat, peruerit, & hostilem in modum vastavit; vt hac ratione populos in Urbanum irritaret. *S. Anton. t. 22. c. 2. §. 14.* Factum, ut etiam Romani, qui primum tanto desiderio Urbanum in urbem inquitauerunt, paulo post controuersia de Senatore ab eo designato mota, aliquantum tumultuarint: quod non deessent qui criminarentur, quasi hostem eis prefecisset, vt tanto fortius illos opprimeret. Iam seditionis arma corripuerant, proculdubio aliquid per vim tentarunt; nisi aliqui Procerum illos mitigassent, & ad officium reuocasset. *Anton. sup.*

Romæ cum esset Urbanus, in primis annum Iubilæum, in sequente annum Domini 1390. ea intentione indixit, vt singulis deinceps 33. annis excusibus, in memoriam Christi vitæ annorum, in perpetuum celebraretur. deinde, pro exitu pando schismate, festivitatem visitationis Beatissima virginis, ad secundum diem Iulii, perpetuis temporibus invenit, eo fine, vt quemadmodum Diua Deipara verbo Deo grauis Elisabetham visitauit, ita à precibus eiusdem sanctæ Deigenitricis, quas ea festivitatem omnes Christi fideles depolcent, Deus Ecclesiæ suam a spiceret, & exaltare visitaret. Pro hac ipsa festivitate, Bonifacius successor, diploma anno insequente vulgavit; cum ad huius finem, idibus Octobris, Urbanus septuagenario maior, Pontificatum vna cum vita reliquisset, non sine suspicione veneni, quod vt caueret, sancta Catharina illum admonuerat, defunditus. Funus curatum est in Basilica Vaticana, rudi hoc elogio ad sepulchrum inscripto.

Hac anno magna, sapiens, iusfusque Monarcha Parthenopeus adeſt, Vrbanus Sextus in arca. Feruebat fidei latebras conferre magistris: O dous, hic fretus semper post prandia ffris Schismatis magnis animo uiajore regebat. Omne Simoniacum tanto sub patre tremebat. Quid tuat hunc terris mortalitatem laude? Pro meritis cali splendet sibi gloria valde.

Ciaccon. Platina. Niem. Massonius.

* Tanta vita priuata austerioris suis Urbani ferunt, vt mores, & consuetudines Carthusianorum, quantum officii Pastorali rationes patiebantur, imitareret. Tanto rigore iustitiae, vt nemini, quantumvis potenti, sed peccanti ignoraret. *Walsingham in Richardo II.* qui addit. Eodem anno, Thomas Brutonus Roffensis Episcopus concessit in fata; cuius morte comperta, mox Papa, paulo ante quam moreretur, contulit Episcopatum illum Fratri Joanni Boltesham de ordine Predicatorum, qui fuit Episcopus Landauensis; Edmundum vero de Brumfeld, competitorem Abbatij S. Edmundi de Bury creauit Episcopum Landauensem. Elegerant autem Roffensis in Episcopum unanimiter, Magistrum Ioannem de Barneth. Sed Papa cupiens utique præstare gratiam, Ioanni scilicet, quia secum permanesar in tentacionibus suis tempore obſidianis Nucerianæ; & Edmundo, eo quod damnæ & carceres in causa Papæ sustinuerat, quando Abbatiam Sancte Edmundi danam à Sede Apostolica impetraverat, electione Roffensi abrogata, utique gratiam reponuit; confirmato Abate Sancte Edmundiano, Willermo Stratfeldio quem Monachi elegerant.

Eodem

IV. Sandus Al- banus a- mentem lanat. Eodem tempore, addit Walsingham, mulier quadam Agnes nomine de Londoniis, quam tristitia amentem effecerat, ita vt pene nulli qui frequentare solebar Londonias incognita foret eius dementia, præ famositate sui clamoris & operum; admonita erat per visionem, sanctum adire Albanum Anglorum Prothomartyrem, apud eum consecutura sensum & sanitatem. Quæ mox vt paruit visioni, præstigia restituta est perfecte sanitati.

Sub istud diebus apud Ely, beata Etheldreda, virgo perpetua & Regina, apparuit cuidam iuueni, docens cum cauere pericula sibi imminentia, & infraueniens eum de periculis maximis que regno superuenient, nisi pius Deus placatus piis orationibus fidelium, manum suspenderet à vindicta. Quapropter monet, vt priorem & monachos aeat, & eis mandata sua deferat, vt pro salute gentis exorent Dominum, & presentur, vt auerat iram indignationis sue à populo Anglicano. Sponderetque eadem virgo, suas etiæ preces oblaturam Domino pro causa premissa. Cunctanti vero iuueni, nec audienti iusta perficere, signum dedit dicens: *Contritus, & claudus erit, & omnino inutilis, qui modo sanus & soſſes esse dignoscet, vñz ad diem festum depositionis meæ, quo die deportatus ad memoriam meam, conseruans integrum sanitatem.* Prodit ergo iuuenis quæcumque viderat, & ad credendum dictis suis, sue contractionis poena multos inuitat. & ne fictum videretur, vel humano adinuentum ingenio, quod in ipso factum fuerat, consumptis carnibus, tibia exanimata fuerant, vt tantum pellis hereret ossibus, & poplitæ ita constricti, vt tali natibus inseparabiliter coiungerentur. Accurruerunt ergo multi, ille etiæ fama facti, ferreboe pungunt tibias seu pedes iuuenis; sed caro consumpta, pellis mortua, nihil sensere. Tentant tibias contractas à tergo retrahere! Sed minime profecere. Starent igitur operi diem preficunt, in qua fama vel mendax, vel omnino vera probaretur. Illabente die gloriose virginis Reginæ, iuuenis ad Ecclesiæ deportatus primo ceperit obdormire, & mox excitatus à somno resiliit: audiabanturque neruorum crepitus, & sequebatur membrorum distensio, & iuuenis exirecepsit, & coram multis memoria sanctorum circumire. Et quia idem iuuenis, iufi- su sanctæ virginis Edelthredæ multa lecreta de multis praedixerat, quæ suo Parochiali sacerdoti sub sigillo confessio- nis reculauerat, quæ omnia vera fuissent comperta sunt, fidem fecerunt indubitate de cunctis quæ ventura praedixit. Prædictis enim multa pericula imminentia, inter quæ prophetauit æstatem feruendissimam affutatum, cuius feruor plumbum Ecclesiæ liquefaceret, nisi Deus apponneret manus adiutrices. Feruorem utique sensimus aliquam, intolerabilorem subiuri, vt credimus, nisi preces fiducium obstiſſent. Plumbum etiæ Ecclesiæ per ignes coelestes eo tempore liquefactum est, cum in Southsexia in villa de Maunfelde Ecclesiæ collegialis Archiepiscopi Canthuariensis, cum omni pena villa, cōflagravit, & quedam prædia in Essexia, nauesque cum nautis quibusdam in locis fulminis iēribus conlumpante sunt.

Fidem fecit huius visionis & miraculi alia visio circa subsecuta, manifestataque cuīdā octuagenera mulieri, cui videbatur, beatam Reginam virginem Etheldredam sepius astigilie, atque endem vel plura commemoratione superuentura pericula, nisi deuotis supplicationibus Deus omnipotens placaret: adiecitque beata virgo, se cum populo preces Domino porrexisse, vt malum subtraheret, quod proposuerat terra immittere pro peccatis: monuitque, vt Priori, Conuentui, atque plebi ex parte sua mandaret, continuare processiones, multiplicare deuotiones, facere incessanter orationes, vt Deus auerteret gladium imminentem, sciantque proculdubio, (*Inquit Sancta*) quod ego precium meum instantia, pœnas varias & ruinæ ab eis auerti: iussitque gloriofa Domina, vt mulier hanc vniuersaliter profiteretur, & in festo S. Mariae Magdalene se deferri faceret ad eius tumbam, ibidem contractio- nis & intalitudinis consecutura coram populo sanitatem. Nempe per triennium ita confecta fuerat tibiarum intollerabili passione, vt immobilis semper in uno loco iaceret, nisi quando infestatione vicinorum compatiens deuenio in aliud locum portabatur. Igitur in festo memorato,

Annal. Eccl. Tom. 15.

vetula decrepita ad feretrum beatæ Etheldredæ in sporta deferetur, vbi in somnum resoluta, vidit gloriosam virginem prodeuntem. Quæ accedens apprehendit eius tibias, & in longum protractit, neruique tibiarum, (pluribus de populo assistente audientibus) crepuerunt, & mulier mox sancta surrexit, quæ prius fuerat rega & contracta, tumbamque tribus perlustrauit vicibus illam deuote defeculans, & agens Deo gratias, & gloriose virginis Etheldredæ.

Per idem tempus Canterbury in festo conuersionis sancti Pauli, occurrit uidetur & festum dedicationis sancte Marie ibidem, ad quod festum amplius honorandum, in processione per parochiam deferebatur corpus Dominicum super humeros duorum sacerdotum, in feretro non ponderoso, sed tâ leui, vt à septenni puero, sine vexatione portari tota machina potuerit. Procedebant igitur, & præcedebant dicti presbyteri, supportantes corpus Domini per dictam villam, donec venirent ante locum Fratrum Augustinianorum, qui situati sunt ante mercatum villæ, vbi reperi- entur sacerdotes & hostes, & equaliter veriusque humeris accluefuerat, se subrigens, nitebatur, quasi quadam virtute imperceptibili ab eorum humeris refilire, efficiebatur, adeo ponderosum, vt Sacerdotes neque posset suffrere tantum pondus, neque feretri fines ad humeros iterum destrahere & applicare. Torquentur proinde & sudant, & a nihil tanta labore nimio, laicorum auxilium flagitantes. Accurruant laici, manus supponunt, sed (quod mirabile fuit) nihil ponderis persenserunt. Cumq; pertransiſſent omnem loci sum, dictorum fratum, iterum repente super illorum humeros equaliter requieuit. Sed tunc quid: unum incepit & vere miser, incompito moro corporis & pit falcatum, pellis mortua, nihil sensere. Tentant tibias contractas à tergo retrahere! Sed minime profecere. Starent igitur operi diem preficunt, in qua fama vel mendax, vel omnino vera probaretur. Illabente die gloriose virginis Reginæ, iuuenis ad Ecclesiæ deportatus primo ceperit obdormire, & mox excitatus à somno resiliit: audiabanturque neruorum crepitus, & sequebatur membrorum distensio, & iuuenis exirecepsit, & coram multis memoria sanctorum circumire. Et quia idem iuuenis, iufisu sanctæ virginis Edelthredæ multa lecreta de multis praedixerat, quæ suo Parochiali sacerdoti sub sigillo confessio- nis reculauerat, quæ omnia vera fuissent comperta sunt, fidem fecerunt indubitate de cunctis quæ ventura praedixit. Prædictis enim multa pericula imminentia, inter quæ prophetauit æstatem feruendissimam affutatum, cuius feruor plumbum Ecclesiæ liquefaceret, nisi Deus apponneret manus adiutrices. Feruorem utique sensimus aliquam, intolerabilorem subiuri, vt credimus, nisi preces fiducium obstiſſent. Plumbum etiæ Ecclesiæ per ignes coelestes eo tempore liquefactum est, cum in Southsexia in villa de Maunfelde Ecclesiæ collegialis Archiepiscopi Canthuariensis, cum omni pena villa, cōflagravit, & quedam prædia in Essexia, nauesque cum nautis quibusdam in locis fulminis iēribus conlumpante sunt. Et qui taliter ordinati sunt ab haereticis, sibi cuncta licere putantes, missas celebriare, divina tractare, & sacramenta conferre minime timuerunt. Prodita est hæc nequitia per quandam ab eis ordinatum, qui stimulatus conscientia, Episcopo Sarum confessus est errorem. Eodem tempore dicti haereticæ prædicauerunt peregrinationes non debere fieri, & præcipus apud Walsingham, & crucem de Northdore, apud Ecclesiæ S. Pauli de Londoniis, vbi blasphemauerunt nihil esse numinis, sed tantum putridas stipites, scaturientes vermis, quas imperium vulgaris seductum idololatrie cogebatur. Audierunt, & viderunt, atque sciuere hæc vniuersa Pontifices, neque quippiam curauerunt: sed abierunt alii in villam suam, alius vero ad negotiationem suam, dimiserunt oues expostas luporum riētibus, & nullus erexit baculum ad abiendum. Nam plena erat turba lupis rapacibus, quorum mortis lethales atque virulentæ multos lacerabant: sed nullus oblatrator, qui saltem vocè illos terrebat, inuictus est, præter Nordouicensem antistitem, qui non permisit taunta laeti infici plebem suam. Iurauit nempe & non penitit, nisi quando infestatione vicinorum compatiens devino in alium locum portabatur. Igitur in festo memorato,

M. uaretur.

uaretur. Nullusque fuit de tanta sequela, qui his cognitis veller ad martyrium properare, propter quod in Episcopatu suo haec fides & religio inuolata permanit. Neglectum religionis Catholicae in Anglia Deus vultus est hoc anno. Magna enim & formidabilis pestilenta subsecuta est, praefertim Cantabrigie, qua homines sospites subito correpi, mentis frenesi, moriebant sine sensu, sine viario. quo tempore in possessione Regia de Schene, repente tot cives confluxerunt, ut ipsum aerem obscurare videbantur; que mox confusum inuenientes, pugnam confecere duriuscam, ita ut duae partes illius innumerabilis multitudinis in terram cediderint interficiuntur; tercia vero pars confecto prelio, & consummata victoria anolauit, dubium in quas partes: tantaque fuit peremptarum copia, ut multi modi potuerint impleri. Haereticorum mutuas contradictiones, indicare aliqui volebant. *V. Valingam in Rhabdo.*

X. Inuentio Corp. S. Engrat. & S. Luperti Cæsaraug. Eodem anno, iv. Idus Martii Cæsaraugusta, dum templa pars reficeretur, cui ab Engratia nomen est, opinione sanctitatis in ea vrbe celeberrimum, dumque supererituendo opere fundamenta effoderentur, gemina sepulchra veritate obruta forte reperta sunt, diuine Engratiae, atque diuini Luperti eius vrbi tuncularium. Acedem illam sacram à S. Braulio Cæsaraugustano Episcopo insigni sanctitate ilustrata, & non solum amicitia, sed etiam studiorum communione Diuino Isidoro coniuncto edificata, sunt qui non sine certa ratione opinentur. Ad eam sanctorum corporum inuentorem cœsecuta est ingens lætitia, cuius publice signa vultus, & oculorum dabant Bonifacius, statim arque supream dignitatem adeptus est. Fuit Bonifacius stirpe Tomacellus, genere Cybo, patria Neapolitanus, parentibus tenui quidem fortuna, nobilibus tamen. Proceri stature, decorum vultu, singulari humanitate, mediocri doctrina, modestia & continentia tanta fuisse memorant, ut inuentum cum sancte permalite videbatur. Ab Urbano sexto, primum acoluthus & Prothonotarius Apostolicus, deinde diaconus Cardinalis S. Georgii in Velabro, postremo presbyter Card. tit. S. Anastasie, sacrum Collegium amplissimis virtutibus ornauit. Annos natus quadraginta quinque, gradum sibi ad pontificatum, à rebus gestis, & maturitate morum aperuit, inque florentissima arata, & tanta peccandi licentia, ita deinceps vixit, ut nulla ei libido, nulla voluptas impingi vel obici potuerit: hoc vno felicior futurus, si illius Davidici meminisset: *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, & emundabor a delabo maximo.* Assimilis & cognitorum, non adeo vehemens studium, aliqui in eo desiderauerunt, qui scripserunt, nihil illi ad summam gloriam defuisse, praterquam, quod illis impenitus obtulerans, aliquam ab auto notari contraferit, & plusquam oportuerat; aut decuerat illis siue indulserit, siue permisserit. Andreas eius frater Piceni Marchio, & Rector Interamna factus, vel solus ostendit, quid à coniuncta Pontificum possit, ac soleant consanguinei admittere. Apud soles Interamnates 300. tures ornamen- to & tutelæ citium palatii impolitos, & inter alia arcem dominii Castellorum principum cupiditate vel potius libidine Castella familiæ extinguende demolitus est.

Prage in Bohemia, Catholici, contemptum sacrosancta Eucharistie insigniter id temporis vindicarunt, Iudeis ipso die sacro Pasche ad internectionem cœs. Ibat tum Christi sacerdos sacram Eucharistiam deferens, pro ritu Christiano, ad agoratrem. Veniens autem ad propinquum vicum Iudeorum, pueri Hebraeorum, nimis blaphematis parentum instincti, sacerdotem luto lapidibusq; in secessu fuisse. Iam tum sub ignauissimo Rege Wenceslao omnia dissimulante, nihil in ea vrbe videbatur illicetum. Indoluit plebs fidelis, que ex more lequebatur, interrogata Christo & facis eius contumeliam. Repressis pueris, & cum contumelia abactis, cum illos adulti Iudei tuerentur, primum rixa, deinde sedition exorra est. Effervescente autem Christiano populo in deuotionem recente: assumpti in factiofanata fessitate Pasche diuinissimi Eucharistiae sacramenti, excanduerunt iura vehementi in Iudeos: & confusii ex omnibus ordinibus facto, maxime immiscientibus se plurimis studiosis clericis, in Iudeorum domos impero facto, quicquid obiitum fuit prostrauerunt, domosq; eorum incenderunt. Feminae metuentes, ne probris Christianorum exposita, ad extrellum necarentur, vna cum parvulis in incendium prorientes, ab temporali igne ad eternam tristatione facta, peccati violati sanctissimi sacramenti expenderunt; cum adhuc illa vrbs ferueret plena Christi religione, neendum seduca ad superstitionem fætam Hussitarum. *Kramzus Vandal.* lib. 9. c. 23.

Quo etiam anno F. Nicolaus Eymericus Inquisitor Generalis in Regnis Aragonum, Valentiae & Cataloniae, perpetuo carcere incipuit Valentiae Parochum & Rectorem Sylla, Petrum Seplantes, postquam is hæresim publice euinasset, & scripta sua in Ecclesia Valentina Cathedralem coram omnibus exuisset. *Dias. hist. Aragon.* lib. 1. c. 26.

BONIFACII PAPÆ NONI, ANNO I.

XIII. Creatio Bonifac. Pap. AD xvii. Kalend. Nouembr. Romæ in Basilica Vaticana, Patres initium fecerunt sacris nouemdiibus pro Urbano pontifice defuncto celebrando. His absolutis, die proximo missa de spiritu sancto more solenni celebrata, conclave, non plures quam xiv. ingredi, Pontifici creando in suffragia iuerunt. Angelus Acciaiuolus, Florentinus, tit. S. Laurentii & Damasi, impedimento fuit, ne Poncelius Vrfinus Romanus, tit. S. Clementis, S.R.E. Archiprebyter Cardinalis, ad summum fastigium primo scrutatio-

enaderet. Namque & ipse Pontificatum ambebar, & aliquam partem suffragiorum trahebat, & tum doctrina, tum usum rerum eminebat. Sex calculis Angelus, totidem Pontillus nitebatur, nec alter alteri cedere suffinebat. Instauraris comitiū itum est, à persuacione Francisci Cardinalis Carboni, in Petrum Thomacellum tit. S. Anastasie presbryterum Cardinalem. Hunc communī consensu, ad iv. Nonas Nouembri pontificem designarunt, & Bonifacii nomi nomine salutarunt: nec non iiii. Idus Nouembri in Basilica principis Apollotorum consecratum, ante gradus eiusdem Basilicae, facia tyra exornarunt: imponente diadema pontificis, Thoma de Manupello Vifino Archidiacono, praefectibus Cardinalibus, Episcopis, Clero, Senatu populoque Romano. Eodem ipso die, quantumvis pluio, ad Lateranensem Basiliacum profectus, possessionis symbolum claves argenteas accepit; congratulanibus omnibus sapienti dicens: *Gaudium meum, gaudium vivitrum.* Scilicet, non modica lætitia signa, ipsa alacritate vultus, & oculorum dabant Bonifacius, statim arque supream dignitatem adeptus est. Fuit Bonifacius stirpe Tomacellus, genere Cybo, patria Neapolitanus, parentibus tenui quidem fortuna, nobilibus tamen. Proceri stature, decorum vultu, singulari humanitate, mediocri doctrina, modestia & continentia tanta fuisse memorant, ut inuentum cum sancte permalite videbatur. Ab Urbano sexto, primum acoluthus & Prothonotarius Apostolicus, deinde diaconus Cardinalis S. Georgii in Velabro, postremo presbyter Card. tit. S. Anastasie, sacrum Collegium amplissimis virtutibus ornauit. Annos natus quadraginta quinque, gradum sibi ad pontificatum, à rebus gestis, & maturitate morum aperuit, inque florentissima arata, & tanta peccandi licentia, ita deinceps vixit, ut nulla ei libido, nulla voluptas impingi vel obici potuerit: hoc vno felicior futurus, si illius Davidici meminisset: *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, & emundabor a delabo maximo.* Assimilis & cognitorum, non adeo vehemens studium, aliqui in eo desiderauerunt, qui scripserunt, nihil illi ad summam gloriam defuisse, praterquam, quod illis impenitus obtulerans, aliquam ab auto notari contraferit, & plusquam oportuerat; aut decuerat illis siue indulserit, siue permisserit. Andreas eius frater Piceni Marchio, & Rector Interamna factus, vel solus ostendit, quid à coniuncta Pontificum possit, ac soleant consanguinei admittere. Apud soles Interamnates 300. tures ornamen- to & tutelæ citium palatii impolitos, & inter alia arcem dominii Castellorum principum cupiditate vel potius libidine Castella familiæ extinguende demolitus est.

Factus pontifex Bonifacius, omnes Reges & Principes Christianos electionis sue, datis ex more vertufo literis admonuit, orationeque Ecclesia pro felici admiristratione reipublicæ Christianæ postulauit. Deinde, ad vinitatem Ecclesiasticam conficiendam, adque schismatis pestilens tollendum, animum adiecit; & tam Regem Romanorum, Angliae, Lusitanie, Vngarie, Poloniaque, qui secum in eam curam incumberet, quam Galliae, Castelle, Nauarre, & Aragonie Reges, antipape obsequentes, qui ad gemitum Ecclesia Romanae, sub viuis veri legitimique Pontificis vmbram, & ipsi redirent, & Robertum Robertianumque, qui præfabant potestate reducserent, illudque vicinum orbis Christiano optatum efficierent, ut sit unum ouile, & viuis pastor, obsecraret. Monuit & Robertum Antonionem antipontificem, vnaque cum eo anticardinales, & Clerum Gallicanum; ne amplius Ecclesiæ diuide- ret; ne dignitatem pontificiam exercendo sceleri sibi af- fingeret; ne animas preioso Christi sanguine redemptas, in barathrum damnationis traheceret; ne recuerit ad locum unde excederat differret: neue ignoraret, sibi apertum esse finum benignitatis Apostolicæ, si ciuitato schismate, procrastinare reuertere non vellit: paratam vero condignam censuram, si admonitionem Apostolicam contemeret. *Ciacconus, Platina, Massimus, Franciscus Maria Vialardus, in Bonifacio 9.*

Petrus de Tarraris Romanus, Abbas montis Cassini, olim Cardinalis Reatinus, ab Urbano sexto exauktoratus, primus omnium Bonifacii clementiam implorauit. Hic

autem,

Qualis Bonifaci.

XIV. Encyclica Bonif. ad princip.

XV. Cardinal. quodā ex aucto- ros digni- tati refu- sit.

II. Status Ita- liae tunc turbatae.

XVI. F. Bonau- tua Ba- duarius martyro- cumbit.

autem, cum omnibus censuris Ecclesiasticis exsoluit, & dignitatem Abbatialem ei restituit, datus literis omnib⁹ subditis monasterii Cassinensis, qui illi obtemperarent. *Cathal. abbat. Cassinensis apud Ciacconem pag. 753.* Bartholomeum quoq; Mezzavaccam, Adamum Anglicum, & Landolphum Meramaurum, ab eodem Urbano dignitatibus Cardinis exutus; vt coniectura erat, à Gallis seductus. Procurata sibi à Florentinis necem quereretur; idq; per literas procureribus quibusdam & ciuitatis significauerat. Ioannem quoq; Ricciū accusabat, quasi is publico in Florentinorum concilio, fraudulentum cum atq; in fidum hominem vocasset, & quod eius in Bernabouem perfidia exprobaret, ab eoq; quasi ab hoste caudum esse monuisset, audiente ciuitate & probante. Occasionem belli Galeazius prehensabat, adeoq; hinc occasione accepta, cunctos Florentini nominis per oppida sua & loca versari coegerat ut ueterat imposterum. Et quamquam Florentini criminationes confitcas excusarent, omnibusq; præterea palam facerent; non esse more in suum veneno aduersarios necare, sed armis aperte cum expedit bellum inferre; venenis autem & prodictionibus uti, tyrannorum esse, non populorum: tamen apud hostem causam bellii querentem nihil effecerunt, quin is Senenses & Perulinos feederet eorum detraherit, bellumq; socii Bononiensis & reliquis primo intulit, Florentinorum vrbe & ditione in triumphum designata; vt tanto facilius pontificias curas, tum in regno Siciliae, tum in patrimonio Apostolico impedit. Metuebant, neq; immrito, Florentinum à Galeazio, per alienas dissensiones, propriis rebus amplificandis intento. Capto Bernaboue & extincto, omne eius dominium intulaserat. Postmodum feruente inter Veronensem & Patauinum bello, cum duo inter se conflictati imbecilliores essent effetti, repente se eorum certaminibus immiscerunt, & Patauino coniunctus Veronensem deleuerat. Verona & Vicetia Dominus factus, ad priorem potentiam magnum incrementum addiderat. nec multo post aduersus Patauinum suscepit bello, ipsum quoq; dominatum spoliaturus videbatur. Itaq; illius magnitudo merito formidabatur, præterim, cum deprehensus esset, aliud fronte simulare, aliud corde sentire. Ia vero quicquid per Etruriam strepebat, ab eo putabatur oritur. Nam Senenses quidem, & ipsi veteres socii, iam tunc sunt visi ad illum respicere, cupidi rerum nouarum. Politianenses, Legatos, arcans de rebus ad eum miserant, famaq; increbribat & illi vrbe dedisse, & prouocasse ad rem Etruscam capessendam. In Picentibus quoq; atq; Vmbbris magna copia in societatem cogi nuntiabantur, mox Etruria petuit. Lucenses præterea ac Pisani studiofissime sibi vendicabant, & seruitutem indubia Florentini parabat, quam ut hi refugerent, & à bello inferendo auerterent, non ignari quantum momentum in Carolo Rego Gallorum hac in parte esset, persuadente Ioanne Riccio, mittendos esse in viteriorum Galliarum Legatos ad Carolum, qui omnia denuntiaret, & cōsilium & auxilia peteret, tandem aliquos destinarunt. Inter hæc rex Gallorum, tueri & protegere velle Florentinos respondit, si modo ciuitas, Robertum antipapam vt verum pontificem in spiritualibus relictio Bonifacio sequeretur, ac donatiuum aliquem annuum censum, titulo delatae turcæ Regi assignaret: quo vniuersis manifestū fieret, ius defendendi populi, ipsi incumbere. Vtrumque, magno animo negatum est Carolo: q; alterum fidem Bonifacio despōnam violare, alterum libertatem vrbicam imminuere videretur. Ad tam intrepidam sententiam dicendam Florentini animos adiecerant, in primis Bononienses. Maxima formido habebat Bononiensem ciuitatem, non inconfitam Vicecomitum tyrannidis; quamque Ioannes Archipiscopus Galeazzii magnus patruus & Olegianus tenuisset. Itaq; cum essent socii Florentini populi, ob metum impeditum tantum militie robur Legatus postularet. Præter enim domesticos hostes, qui Ladislao & Margaritam in Caietanas angustias coniecerant, maior vis ab externo incubuit. Ludovicus Andegauensis Dux, ab antipapa Roberto, anno superiori, Regis Siciliae titulo cōsulatus, triconta nauum classē comparata, Neapolim die xiv. Augusti inuenitus, & à suis partiatris Rex salutatus, omnia Ladislao iniquiora fecit: non eo tantum modo, quod copias non contemnendas aduexisset, nulloq; impedimento in

urbem introduxit, sed etiam quod sociis pontificis distractis, plurimū se posse consideret. Florentini inter alios Italiae proceres, magnum pondus adferebant, sive inuanis Ecclesiæ rebus, sive non incommodandis. Eos pontifici detrahere voluit, Ioannes Galeazius Mediolanensis Dynasta; vt coniectura erat, à Gallis seductus. Procurata sibi à Florentinis necem quereretur; idq; per literas procureribus quibusdam & ciuitatis significauerat. Ioannem quoq; Ricciū accusabat, quasi is publico in Florentinorum concilio, fraudulentum cum atq; in fidum hominem vocasset, & quod eius in Bernabouem perfidia exprobaret, ab eoq; quasi ab hoste caudum esse monuisset, audiente ciuitate & probante. Occasionem belli Galeazius prehensabat, adeoq; hinc occasione accepta, cunctos Florentini nominis per oppida sua & loca versari coegerat ut ueterat imposterum. Et quamquam Florentini criminationes confitcas excusarent, omnibusq; præterea palam facerent; non esse more in suum veneno aduersarios necare, sed armis aperte cum expedit bellum inferre; venenis autem & prodictionibus uti, tyrannorum esse, non populorum: tamen apud hostem causam bellii querentem nihil effecerunt, quin is Senenses & Perulinos feederet eorum detraherit, bellumq; socii Bononiensis & reliquis primo intulit, Florentinorum vrbe & ditione in triumphum designata; vt tanto faciliter pontificias curas, tum in regno Siciliae, tum in patrimonio Apostolico impedit. Metuebant, neq; immrito, Florentinum à Galeazio, per alienas dissensiones, propriis rebus amplificandis intento. Capto Bernaboue & extincto, omne eius dominium intulaserat. Postmodum feruente inter Veronensem & Patauinum bello, cum duo inter se conflictati imbecilliores essent effetti, repente se eorum certaminibus immiscerunt, & Patauino coniunctus Veronensem deleuerat. Verona & Vicetia Dominus factus, ad priorem potentiam magnum incrementum addiderat. nec multo post aduersus Patauinum suscepit bello, ipsum quoq; dominatum spoliaturus videbatur. Itaq; illius magnitudo merito formidabatur, præterim, cum deprehensus esset, aliud fronte simulare, aliud corde sentire. Ia vero quicquid per Etruriam strepebat, ab eo putabatur oritur. Nam Senenses quidem, & ipsi veteres socii, iam tunc sunt visi ad illum respicere, cupidi rerum nouarum. Politianenses, Legatos, arcans de rebus ad eum miserant, famaq; increbribat & illi vrbe dedisse, & prouocasse ad rem Etruscam capessendam. In Picentibus quoq; atq; Vmbbris magna copia in societatem cogi nuntiabantur, mox Etruria petuit. Lucenses præterea ac Pisani studiofissime sibi vendicabant, & seruitutem indubia Florentini parabat, quam ut hi refugerent, & à bello inferendo auerterent, non ignari quantum momentum in Carolo Rego Gallorum hac in parte esset, persuadente Ioanne Riccio, mittendos esse in viteriorum Galliarum Legatos ad Carolum, qui omnia denuntiaret, & cōsilium & auxilia peteret, tandem aliquos destinarunt. Inter hæc rex Gallorum, tueri & protegere velle Florentinos respondit, si modo ciuitas, Robertum antipapam vt verum pontificem in spiritualibus relictio Bonifacio sequeretur, ac donatiuum aliquem annuum censum, titulo delatae turcæ Regi assignaret: quo vniuersis manifestū fieret, ius defendendi populi, ipsi incumbere. Vtrumque, magno animo negatum est Carolo: q; alterum fidem Bonifacio despōnam violare, alterum libertatem vrbicam imminuere videretur. Ad tam intrepidam sententiam dicendam Florentini animos adiecerant, in primis Bononienses. Maxima formido habebat Bononiensem ciuitatem, non inconfitam Vicecomitum tyrannidis; quamque Ioannes Archipiscopus Galeazzii magnus patruus & Olegianus tenuisset. Itaq; cum essent socii Florentini populi, ob metum impeditum tantum militie robur Legatus postularet. Præter enim domesticos hostes, qui Ladislao & Margaritam in Caietanas angustias coniecerant, maior vis ab externo incubuit. Ludovicus Andegauensis Dux, ab antipapa Roberto, anno superiori, Regis Siciliae titulo cōsulatus, triconta nauum classē comparata, Neapolim die xiv. Augusti inuenitus, & à suis partiatris Rex salutatus, omnia Ladislao iniquiora fecit: non eo tantum modo, quod copias non contemnendas aduexisset, nulloq; impedimento in

III.
Iubilatum
sub Bonif.
& conser-
vatio-
natis.

Diploma
Bonifacii
pro cōfir-
matione
festi vīti.
B. V.

maxime cum is Viterbius, Faliscos, Narniam, Interamna, Spoletanarces, & postremo cuncta quae Urbano sexto Ecclēsiaeque Romanas abstulerat, Bonifacio restituisset, cuiusque copias hoc quo ducabat milite auxilserat.

Leonard. Aretin. hīst. Florentin. lib. 10. Craccon. pag. 768. & 782.

Symontius hīst. Neapolit. lib. 4. S. Antoniu. tit. 2. c. 2.

Bonifacius, inter haec Romæ iubileum annum, ab Urbano antecessore, in id temporis indicium, solenni ritu celebravit: ad quam celebriterem, innumerabilis multitudine, ex Germania, Hungaria, Polonia, Bohemia, Anglia, Hibernia, Lusitania, Italia, Sicilia, Dalmatia, Dania, atque aliis regnis & provinciis, quæ in fide Romani pontificis permanerant, ad limina Apostolorum confluxit: ingenitumque pecuniam tuum Basilicis urbicis instaurandis, tum bello aduersus schismaticos & rebelles Ecclesiae gerendo contulit. Huic porro schismati abrogando, soleniem festiuitatem Visitacionis beatissimæ virginis, quam Urbanus paulo ante mortem instituerat, Bonifacius confirmauit, dato diplomate quod adiungo.

Bonifacius Episcopus Seru. Ser. Dei ad perpetuam rei memoriam. Superis benigint conditoris, humanam naturam ad similitudinem suam etiam misericordi pietate respiciens, etiam collapsam fore primi parenti lapsum considerans, illam miro decrevit consilio regendam, ut scilicet verbum supernum quod erat in principio can à mortis nebulis liberaret. Igitur p̄ patrū, quæ nos dilexit et charitas temporis veniente plenitudine verbum ipsum eternum sub forma serui carnis nostræ mortalitatæ assunere ut eandem mortem nostram moriendo destrueret ac damnationis sententiam simul & maculam quam per restum primi homini generi humani posteritis incurrisse noscebat, clemens verbi eterni bonitas aboleret. Quapropter de clara stirpe regia Denudita prelegit virginem in cuius vtero mystice sibi verbum ipsius carnem suscepere, ut egrederetur iuxta verbum propheticum virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascenderet, & requiesceret spineta Domini super eum, perfectam reginam inclitem matrem eligens, que tanto regi digna fuit sui corporis thalamum preparare, ad quo tanquam floribus pro filiis hominum procederet speciosus, locum in Nazareth, quæ flos sine sanctitate dicitur, ad suam conceptionem elegit, in quo per Angelica salutationis eloquia ipsius incarnatae verbi mysteria, miraque fuerunt solenniter celebrata. Ibi enim sumptuosa nostra redemptio exordia, ibique primum dies sanctificationis illuxit, qui nobis de salute p̄ misit, & de aeternitate latitavit. In hoc etenim tanta secundatio loco virgo regia venustissima à domino conservata, flos sanctitatis, rasa cœlestis gratia mundissimum, omnium virtutum floribus redimita, cuius pulchritudinem sol & luna mirantur, redemptorem gentium virgo concepit daturam lucem gentibus sub mortis caligine constitutis. Sane ipsa regina celorum in cuius se clausit viscer Dei filius factus homo, extantib⁹ honoris fastigio sibi per Angelum nunciacum nequam elatione assumpsi florib⁹, sed tanquam ancilla humila quamvis mater ecclesia Domini, humilitatis sua quam respexit Dominus, exequens officium, exergens abit in montana ad Elizabeth cognatam suam, quæ vocabular sterila iam senectri pregnantem cum festinatione: & quemadmodum ab angelo humiliata salutationis suscepit orationem, sicut etiam ipsam Elizabeth humiliata salutauit. Elizabeth vero: ut salutationem auditu virginis gloriose, riplata spiru sancto, & incarnati verbi mysterium in vtero sentiens virginali, voce magna exclamauit & dixit: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventri tui. Et unde hoc mabi ut veniat mater Domini mei ad me? Ecce enim vi facta est vox salutationis tua in auribus meis, exultauit pro gladio infusus in vtero meo. & beata quæ credidisti, quoniam perficiuntur in te, quæ dicta sunt tibi à Domino. Ad quam virgo veneranda in humilitatis spiritu respondens illud mirabile cantum decantauit. Magnificat anima mea Dominum, & exultauit spiritus meus in Deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancilæ sue: ecce enim ex hoc beatam me dicunt omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potest & sanctum nomen eius. O magnum mysterium, o admirabile commercium, o ineffabile sacramentum, vestimentis de signis que gestabant in vteris, in spiritu presentirent, & eriam probarent, & ut sacri Euangelii pandit historia, celi Regina gradiis partu confecranda diuino suo humilitatis amplioris figuratio precorsori sui quemque glorificabat sibi genitrici gradiis humanitatis impedit obsequium: quæ impenso completoque huiusmodi visitationis quæ struimus mensum tempore, in domum suam est reversa. Hoc est enim illa, de qua sacra canunt eulogia, sole amicta, lunam habens sub pedibus, stellæ coronari meruit duodenis. Hoc est enim illa, quæ in sinu capiti visceribus colla terra que gestauit opificem, & sola

V.
Humili
marchi.
A
testini in
vrbem ad
uentus.

pora in-

quod à
pietate
Christia-
na obtine-
re laborat.

pora infestiores schismatics reprimendos plurimum in-
digere. Tectum imprimitis Basilica Vaticana, tantum quantum erat deciderat. Ecclesia & Basilica Urbana, suburbanaque, per diuturnam pontificum sue Auinione, sue alibi locorum moram, vel collapsa nonnulla facebant, vel ruinæ proximæ, manum diuitem suspirabant. Edes quoq; tum pontificia, & publica casum expectabant, nisi aliquis prævertisset. Iam hospitia ægris, orphanis, & peregrinis ex-
cipiendis, nullos praæ paupertate admitebant. Disciplina præterea publicæ adificata munimenta diruta, nulli vsui tuerant: vnde licentia peccandi, ab impunitate scelerum viribus sumptis, pauplum volitabat, non tantum populo, proceribus, magistratus, verum etiam summo capituli lepius infesta. Accedebat, augebaturque, in vrbe, & in vniuerso suburbano Ecclesiæ patrimonio insolens tyrannis optimatum; qui in omnem occasionem vigiles, rem Ecclesiasticam armis vexabant, diripiebant, occupabant. Regni præterea Neapolitani inter vehementissimos turbines tuendis, & ad obsequium reuocandi causæ, maximos sumptus postulabant; & vt alias necessitates, quibus Ecclesia Romana grauissime laborabat, omittam; bellum à Genuensis & Pisani aduersus Barbaros, pro tutela totius maris mediterranei, ac præcipue Italie Africani littoribus op-
positæ, thesauros requirebant. His expensis domi forisq; faciendis, cum impar esset Bonifacius, nihil mirum, si Cōmissos vbique terrarum hoc anno disperserit; si quid sub-
sidiorum nomine, portuissent à pietate Christiana, quæ aliorum incommoda pro suis deputans, alienæ nouit succurrere inopia, obtinere. Si quid, vel auara, vel perfida, vel impia Commissorum audacia, vel extorsit, vel clepsit, vel infano ore, aut priuatum dixit, aut pro concione vul-
gauit; extra novam Bonifacius est: qui non turpis lucri, sed neccesitatis extreme graria, more ad id temporis rece-
pto auxilio postulauit: & in sacrificios ex lege Ecclesiastica animaduertit; cum alios in carceres detrusi, alios alii pœnis subiecisti, quod rem facio sandam cupiditate execranda vel polluisse, vel in supplicationem adduxisti. Non tolerauit etiam Deus ipse, infideles in euulgando Iubilæo ministros: sed variis modis castigauit. Hi enim, qui vel vñum indulgentias exposuerant, vel citra satisfactionem pœnalem, quam pœnitentiam à confessore impositam vulgo dicimus, peccata confitentibus grauissima indulserunt, vel malis attribus pecunias extorserant; vel potestate ligandi atque soluendi, Petro & successoribus eius à Christo in rem spirituali gratis data, ad corradendas opes abuli sunt; vel impinguati, dilatati, in crastinæ Ecclesiam defraudarunt, aliqui mortem sibi consciuerunt, nonnulli male mortis genere perierunt, aliqui furore populi interficiuntur; ali in hæreses & errores prolapso pœnissime decesserunt: iusto Dei iudicio intercedente, ut qui rem sanctissimam impie ac iniquie habuissent, male quodque perderentur. Niem. lib. 1. c. 68. Bugatus hīst. Mediolanensis. Philipp. Bergomas in suppl. com.

Adam Cardinalis Anglicus, author fuit Bonifacio pontifici, qui valorem indulgentiarum pleniarum, ad articulum mortis restringeret, ea ratione, ut in extremis tantum eas consequerentur, in confessione videlicet, quæ immediate mortem antecedit. alias, in aliis confessionibus, quantumcumque periculum imminereret, sed tamen mors non subsequeretur, vñque ad supremum mortis articulum, nullum sortirentur effectum. Walsingham in Ri-
chardo 2.

Quamobrem falsus est Corius, qui sine confessionis Sacramento pœnito, indulgentias à Bonifacio fuisse concessas mentitur; non minus quam & Theodosius Niem, qui sine pœnitentia, remissionem peccatorum ab eodem esse in dubio.

Ex his, qui lustrali anno, pro indulgentia criminecumque expiatio Romanam profectio fuisseceperant, fuit Albertus Marchio Aretinus. Comites ei fuere cccc. eodem omnes habitu, bacillo sacro è cucullis humilitatis ergo suspeso. Cuculli haud plane dissimiles fuere iis, quibus Monachi & peregrinantes, voti causa vti consueverunt, in quo multi viatorum corrum temporum vestis signari sunt decepti. Exceptus ad primum ab vrbe lapidem à

quinq; Senatoribus, postea magno omnium ordinum concursu urbem intravit. Multa illi pontifex tribuit; in primis diploma Bonifacianum vulgo appellatum, quod pertinet ad Empytheuses Ecclesiasticas, ceteraque eiusmodi bona, vt ne ciues pauplum, sed certis tantum de causis eorum possessione excidant. Itemque ius ac facultatem habendi Ferrariae publice Gymnasi. Pigna de rebus Atellis lib. 5.

Inter Christianæ republicæ necessitates, quibus subleuandis Bonifacius se esse destinatum existimabat, Africana expeditio vel maximam totius orbis Europæ opem flagitabat. Afri enim vniuersitatem Italiæ oram, insulæque inferi maris, crebris excursionibus mirum in modum infestabant, ac multis illatis cladiibus, cum summo totius Reipublicæ Christianæ incommodo iuxta ac dedecore, omnina longe lateque depopulabantur. Adurnius Senuenium Dux, rebus in Africa feliciter, quemadmodum narratius, non ita pridem gestis, ad se præcipue pertinere, si non ex officio, saltē ex pietate publica, tutelam eius oræ putans, longe maiori studio quam antea, omnes suas curas, animisque cogitationes ad externas expeditiones contulit, adque expugnandam Tunetum validam classem adorauit.

Ne vero interim, celeberrimam vibem tacitus preteream, priusquam vltorū progrediā, minime abs re fuit, si adiecero que scriptores de illa prodiderunt. Hac vrbis Africæ verutissima, ipsi etiam Straboni ac Polybio memorabilis, Arabibus Tunis, antiquoribus Tharsis appellata, principio oppidum angustissimum fuit, ab Afri ad lacum quendam extructum, quod à mari mediterraneo circiter xii. milliaribus distabat. Deleta vero Carthaginæ, cum ædificiis, tum etiam incolis mirum in modum augeri coepit, & tum primo Abu, Zaccaria Regis Tunetensis filius, Marocci Regis iugo excusso, Regiam Tunetum aulam instituit; sub quo principe, ad Leonis vñque Afri tempora, adeo Tunetenis res publica excreuit, ut totius Africæ opulentissima sit appellata. Huius filius cum post obitum patris ad regnum peruenisset, amplissimis ædificiis suburbia locupletauit. vnum, ad portam Bebel. Suaiva ædificauit, quæ ferme CCC. numerabat famulas; alterum ad portam Bebel Manera extruxit, quod quidem amplius mille familiarium fuit capax. Frequentissima in vrboque est opificum multitudine; & in posteriori omnes Tuneti Christiani habitant, qui in Regis custodiā electi sunt. Adiunctus est ab eo tempore tertius quidam vicus ad marinam portam, Bebel Bacchar dictam, quæ à sinu duntaxat dimidio milliarib⁹ abest. Huc se Genuenses, Veneti, ac reliqui mercatores Christiani conferunt, habentque sua extra Maurorum tumultum hospita seceriora. Est autem hic vicus tanta amplitudinis, vt tam Christianorum quam Maurorum familias supra centum annumeret. Domus autem humiles sunt, & aliquantulum arctiores: ceterum lapidibus, multoque museaco, vrappellant, elegantissimæ. Huius ciuitatis ædificia, cum iis quæ vñntur in suburbanis tecis, numerum attinquent decies fere millesimum. Ornatisimum hoc oppidum, atque incolis frequentissimum, singulis artibus locum peculiariter assignatum habet. Hic textorum numerus proptermodum infinitus, talique longe subtilissima per totam Africam distrahit, magnaque pretio diuenditur. Hic etiam aromatariorum, aliarumque artium quæ manuales vocantur ingens copia, similique innumeris laniones in macello frequentissimo, qui ouillas vt plurimum carnes diuendunt. Sunt omnes per liberali ingenio, & habitu satis decoro. Dulipannum in capite gerunt, quod prolixo admodum linteo regitur; idq; omnes aulicæ ac milites gestare consueuerunt, sic tamen vt in eis aliquod discrimen agnoscatur. Divitius numerus haud sanc permagnus, idque fortasse ob rei frumentariae, omniumq; adeo frugum sumam penuriam atque caritatem. His enim propter crebras Arabum incursions, non licet agrum vel minimu intercallo ab vrbe situm colere; ideoq; vrplurimum frumento importato vruntur, & quod præterim illis Beggia & Bona locis haud valde remotis aduechit. Nonnulli ex indigenis agros in suburbio muri cinctos habent, vbi hordeum ac triticum serunt. at solum

VII.
Descriptio
Tuneti.

ita est aridum, ut frequentissima irrigatione indiget; id coquus singulis ferme est sius puerus, unde aqua rota quodam, quam nulus aut carnelius agit exhaerat, & quiibusdam in eis agit, sicut dicitur, ad id summo artificio paratis, totam agri superficiem irrigant. Est in hac urbe amplissimum quoddam templum, sacerdotum numero atque annuis prouentibus opulentissimum. Alia quoque tempora passim reperiuntur, sed diutius ac reditibus longe inferiores. Infinit etiam pleraque Collegia & confraternitas, more patro extructa, que omnia communia ciuium beneficia continentur. Miro quodam artificio gypsum incident, & eleganter coloribus depingunt. Est autem lignorum incredibilis inopia, in quibus aliquid egregii posset insculpi. Balnea multo commodiora quam hæc, licet non admodum ampla, neque sumptuosa. In suburbis frequentissimi atque amanissimi sunt horti, qui etiā haud magnam copiam frumentorum, præstantissimos tamen producunt: & malorum citrorum, rosarum, atque aliorum omnis generis florū maxima vbertas, eo præstent loco, quem ipsi patrio idiomate Bardum vocant, ubi Regum visitur palatium, hortis amanissimi vndequeq; cinctum. Habet insuper ex omni parte, ultra quatuor aut quinq; miliaria campos oliuarum feracissimos, vnde tantum olei conficiunt, ut non ciuitati folium sat sit, verum etiam ad Egyptum hanc exigua copia transmittatur. Ligna ex olio decisa, igni committere solent, indeque carbones conficerunt. Nonnullarum feueriarum inopia in cauā est, quo minus integrum pudicitiam scierunt. Haec quidem ornata vestiuntur, & domo egressae, festanari more faciem obregunt. Pannus enim latus frontem velat, cui etiam alter subiungitur, & caput tam multis panopliis obvolvunt, ut ea parte gigantea referre videatur. Omnen fere substantiam, omnemque adeo curam & studiū, suffumigationibus, quos profanos vocant, & humi nodi deliciis insunt. Est autem apud ipsos cib⁹ quidam sumptuosissimus, quē Lhasa appellant, cuius qui vinciam vnam surpliciter, perinde ac in ebris efficit, ride, iocari, atq; inceptre incipit, maximeq; ad libidinem prouocatur. Sunt præterea in hac urbe nonnulli, quos infanire planè dixeris, qui temper lapides circuferunt, nudisq; pedib⁹ & aperto capite incidunt, atq; à populo seu eximia sanctitatis viri coluntur & obseruantur. Hoc imperium Tunetanum octingentis fere millibus passuum in ora ab occasu in Orientem extendebatur; nam Bugea & Tripolis emporio Genuam, vnde soluerat exercitus. *Bizarius de reb. Genuen. lib. 8. P. Emil. lib. 9. Author hyst. Ioannitarum lib. 4.*

Adornius Genuen. Dux expeditionem parans in Mauros mittit legatos ad Reg. Galli etiam in Societatem belii trahat.

Maius porro opera pretiū fecissent hi principes, si tunc temporis prius in Turcam mouissent, quam domos reuerterent, expedire ipsi ac Patribus cōscriptis videbatur, ut Gallicæ rex, ad bellum societatem missis legatis insisteretur. Missi Oratores, exponebant, crudelissimos & immanissimos Christiani nominis hostes, imperio atq; opibus potentes, despetatis Christianorum viribus, contemptisq; priorū principum armis, non solum Asiae atq; Africae longe lateq; dominari, sed etiā Europam transgressos, Byzantio certissima spe imminere; Hungaros fortissimā gentem, nouis excusibus ita terrere, vt nisi oppidō nouis auxiliis adiuti fuerint, plauso rebus suis deperirent: Hispanias, fere omnes tot iam etatibus occupare; terrarum dominos se dicere; nec ea re contentos, mari etiā insultare; Narbonensis prouincie maritimā oram tanta cum audacia præteruolare, vt parum absit, quin ora miserorum hominum ex litore spectanti remis aspergant. Addebat præter hæc Legati, quod Mauri, Genuensem ditionem, continebant, Galliae Liguriam, atq; exiguo tantummodo anno diximus, insulæque in mutuo conspectu sitas, piratica, assiduisq; latrociniis infestas facerent, neq; modum aliquē aut finem incursionibus prediſq; imponebant, sed igni ferroq; crudeliter assidue depopularentur; proculdubio ipsam Genuam aggressi, quod fecerint, in facies bellis, maximā Christianae reipublicae operā, Genuenses cives posuisse. Itaque, cum maiores eorum, non semel pro religione Christiana præclaras facinoras ediderint, sepiusq; sanguine hostili gladios sacrae militiae impuerint; ne ab eorum virtute & parta gloria degenerasse videantur, sacrum bellum in Afros, aliosque pieatis hostes, necessarium, coacti magis quam sponte su-

scerunt; cui gerendo, opportuna auxilia postularent. Magno aspernū audita est Genuenis oratio, decretaque in primis à Rege ad Bonifacium pontificem legatio, qua hortabatur, ut renouata faci belli mentione, Christianos ad illud incitaret. Et Bonifacius quidem id gnauerit prestitus: Carolus etiam Rex edixit, ut circa aliquam intermissionem maturā auxilia ferrentur, tanq; omnium procerum ad hanc expeditionem erat animorū inclinatio, ut Regius frater mira gloria cupiditate flagrans, eam prouincia libi sigillatim depositeret. Verum, q; negotium cum perfido magis quā genero hoste esset, ita ut veterano aliquo duce opus in primis fecerit, proceres ipsi Regi auctores fuere, vt Dux Borbonius huic expeditioni Imperator designaretur. Nobilitas Gallica certatim huic militiæ nomina dabat, ingenisq; ardor omnī animos inceperat, ut etiam cum vita periculo bene de republica Christiana mereretur. Nec is ardor solum per Gallias fuit, verū, ut plerumq; solet, virtutis æmulator in Gallia transiit. Nam cōstitutus ea de causa cum Gallia Rege in trienniū induciis, aliquot præcipui inveniuntur Anglice proceres, cum valida sagittaria manu in Galliam transmisere, communicatisq; consiliis & armis, sub signis, Alpibus parvo tempore transgressis, Genua peruenere, vbi in vsum huius belli validissima classis, nempe quadraginta triremiū, & viginti onerariū, duce Ioanne Centurione Ultramariano, Adornio principi aucta necessitudine cōiunctio instruta erat. Veneti quoq; ad hanc militiæ auxilia cōtulerunt, liceat ea tempestate libi cum Genuenis bellum intercesseret. Sed magis cōmuniis fidei ac religionis, quā priuata quærimonia rationem habentes, recociliatis operante Bonifacio pontifice ad tempus animis, cateris Christianis populis inferioris videri solebant. Ceterum ne schismate pontifici animi distinerentur, iurecando inter se socii huius militiæ se se obstrinxerunt, nullā mentionem, nullam memoriam fore ceterarū rerum, contentionis: de solo hoste Saraceno, vel tollido, vel saltem coercendo intra fines Africæ barbarie cogitavero. Itum in Africam, vario Marte cum Tunetano Rege certatum: ac tandem his conditionibus cōuentum; Atri finibus ne dixeris, qui temper lapides circuferunt, nudisq; pedib⁹ & aperto capite incidunt, atq; à populo seu eximia sanctitatis viri coluntur & obseruantur. Hoc imperium Tunetanum octingentis fere millibus passuum in ora ab occasu in Orientem extendebatur; nam Bugea & Tripolis emporio Genuam, vnde soluerat exercitus. *Bizarius de reb. Genuen. lib. 8. P. Emil. lib. 9. Author hyst. Ioannitarum lib. 4.*

Aduersus hos Mauros, Adornius, expeditionē parabat. Verū cum sustinendo tanto bello se suosq; impares cōspiceret, expedire ipsi ac Patribus cōscriptis videbatur, ut Gallicæ rex, ad bellum societatem missis legatis insisteretur. Missi Oratores, exponebant, crudelissimos & immanissimos Christiani nominis hostes, imperio atq; opibus potentes, despetatis Christianorum viribus, contemptisq; priorū principum armis, non solum Asiae atq; Africae longe lateq; dominari, sed etiā Europam transgressos, Byzantio certissima spe imminere; Hungaros fortissimā gentem, nouis excusibus ita terrere, vt nisi oppidō nouis auxiliis adiuti fuerint, plauso rebus suis deperirent: Hispanias, fere omnes tot iam etatibus occupare; terrarum dominos se dicere; nec ea re contentos, mari etiā insultare; Narbonensis prouincie maritimā oram tanta cum audacia præteruolare, vt parum absit, quin ora miserorum hominum ex litore spectanti remis aspergant. Addebat præter hæc Legati, quod Mauri, Genuensem ditionem, continebant, Galliae Liguriam, atq; exiguo tantummodo anno diximus, insulæque in

mutuo conspectu sitas, piratica, assiduisq; latrociniis infestas facerent, neq; modum aliquē aut finem incursionibus prediſq; imponebant, sed igni ferroq; crudeliter assidue depopularentur; proculdubio ipsam Genuam aggressi, quod fecerint, in facies bellis, maximā Christianae reipublicae operā, Genuenses cives posuisse. Itaque, cum maiores eorum, non semel pro religione Christiana præclaras facinoras ediderint, sepiusq; sanguine hostili gladios sacrae militiae impuerint; ne ab eorum virtute & parta gloria degenerasse videantur, sacrum bellum in Afros, aliosque pieatis hostes, necessarium, coacti magis quam sponte su-

subiu-

IX.
Influitur
in Mauros
exercitus.
Sed cum
paruo fra-
ctu domi-
redit.

X.
Rerum O-
rientalium
tunc stā?
& primum
de Amura-
the.

Admirāda
Amura-
this mors.

subiugandum totū Europæ imperiū aspiraret, & in socios, vel leuissima de causa animaduertet granissime, aliquis Palatinorū in Mytilē reuertens, Lazaro principi exprobavit, indecorumq; dixit; ut Rex Christianorū erga Turcum penit scriulem in modū se gerat; eidem Sacramentū, adiecit: Etiam Rex Christianorū, (per Deū significat) cuius vi Deū resterit, sancte prestatum, quae illi religiosi hosti polliceretur, dicat; & subditos suos Christianos, ad serendū homini, pano subditi mittat: nō alii fine, nisi ut illos in oculis totū exercit⁹ ad peccāty tyrannus poscat, inq; barbarorū conspiciū ad dira supplicia, puto, fœdis contumeliis afficiat: Interim vero Christianorū viribus auctoritatem rebus suis cōciliat; illorumq; frētus virtute aleā prælii subeat, ut sanguine victoriā consequatur. Addebat Palatinus; Cur ignorab⁹ ab hoc infanty anno ferutute nos premi, cur proculzati paterni? Si maximas ille vires colligat, pīx in hosti L. C. 15. virorū armis idoneorum producere poterit. Sed cito, demus ei cīmū nullū. Non tu, sī serio rem agas, & exercitū habere maiore, & decuplo ceteris illum rebus, adparatus, bellico vincere, modo velū, posib⁹? præfertim si Regū omnium principum, Christianorū, quotquot in orbe sunt, aduersus hostē Christianorū publicū implorauerū auxiliū; quorum tantū viris haud dubie sunt, ut huius barbari potentia in comparationem venire nullo modo posat, ac tibi tūq; defendens abunde sufficient; ea reuertens verū Namū, & in Iezum Christū salvatore nostrum triumphat, id deniq; studiū, ut amor Christianorū religiosa, nequā ut metuendum tibi sit, ne illi te defēt; sed expertanda potius auxilia promptissima, quibus & terpericula ab hoc numeris hosti liberas, & omnes ei præcludas aditus, quoniam in eorū regna & regione spernos penetrare & fines, & more suo graffari posat: quo quidem illi in maiore cum animorū alacritate sua præfido rebus esse violent, ut incendū hoc formidabile potius in alieno, quā sapientie restinguat. Hac Vainuodē illius oratio, tā vehementes in animo Lazarū Despotū reliquit aculeos, ut à Murathæo fœdere, pactioneque, ierūtis, indigna tanto principe, discedendū ibi statueret. Quapropter ad Ioannē Regem Bozinensem misso legato, quo Turcæ res essent loco, que sua cōsilia, q; molitiones cēdū ostēdit; eumq; ad societate bellī, iēto fœdere inuitauit. Nō latuere ista cōsilia Amurathē. Itaq; exercitu ingenti, etiā ex Christianis, qui tributū ei annū soluebant, collecō, bellū Lazarū indixit. Lazarus porro tanto hosti virib⁹ impar, Otratores alios, quemadmodum Vainuoda monuerat, misit ad Christiani orbis vniuersi Reges ac principes, aduersus tyrannū modū possim quidquā eu promisiſſe? Tū alter ille; Tamē si tecum, ait, collocutis non sunt; cum Vezire tamē, sive consiliario tuo, de virbe tua bonis condicibus dedenda paci⁹ sunt, si que tu nomine singulis in columnatis promisiſſe. Ergo, respōdit Baiaſites, si constituius meus aliquid ēst est pollutus; præfet sane, quod promisiſſe. E quidem nihil horum me facturum recipi, nec obligor ad præstandū, cōtius ipse nomine fidem mean non interposui. Hoc modo Baiaſites in agro territorio Cratouanae ciuitatis, hoc anno, castella sex occupauit, & vario quidem auctu ac dolis: req; si vir esset, omnino p̄gredieretur, & secū pugnaret, renunciari imperauit. Inflammatis vtrīq; animis pugnatū: viētoria tamē ad Turcos, quāvis nō incruenta, iūclinauit: cēlo, q; miraculī loco habitū est à plerisq; post pugnā ipso Amurathē. Speculator erat omnino futurū, ut ipse à Christianis in eo prælio interficeretur, & martyriū (chedorum mercedem Turci dicere solent) corona diuinitutis donareret. Sed postea quāq; casis profligatisq; Christianis, in columnis, quantūq; equo excusū, euāsset; admirari rem suo cū animo cepit, quāq; præfertim eo se nomine sciret ante præliū vitam ipam deuouisse. Quamobrem cū ministris maxime sibi familiariis in locū pugnae prodit, cadauera caſorū inspectūtus. Dū hinc inde nihil malis formidans obambulat, prater expectationē Christianis quidā, grauiter in pugna vulnerat⁹, totusq; cruce tinct⁹, qui metu mortis inter cadauera peremptor latebat ab diris, erigere se, cōpēto Amurathē cepit. Et quantumuis p̄g viri debilitate viri perficere posset q; moliebatur, nūc surgens, nūc iterū corrues, quasi si mente caprus esset, ramen ad extremum voti compos factus, ad Sultanū Amurathem recta, p̄fectus est. Volebant homines ab accessu Amurathis arcere Thauzū; Sed ipse iūlit admitti, q; diceret aliquid fortasse petitur. Tū Christianus ille, deformatus, p̄aneq; cōfēctus totū ac vulnēris, quā in manica lūe vestis sic occulauerat, manus prehēdit, & propius ad Amurathē accedens, quasi pedes i-

subiugandū totū.

XI.
De Baia-
zithe.

Christia-
norū i-
gnavia vel
discordia
Turcicis
reb⁹ robur
addidit.

Baiaſites
a morte
perfida
arguitur.

Rhodi
Smyrnae
metuentes
ab Antipa-
pa auxilia
postulant.

bat, datus ad omnes Christi fideles, qui illi obsequabantur, literis, plenaria indugentiam & remissionem omnium peccatorum pollicebatur, vniuersis & singulis, ad minus duos florenos in subsidium Smyrnae conferentibus. Praeter hanc Rhodiorum pfecto imperavit, ut conquirendis domesticis praefidiis, auxiliisque, comitii sui ordinis Autione, ad ultimum diem Augusti indicere: in quo omnes, ex Gallis & Hispanis praelertim Ioannitae, in commune non solum conuerterent, sed etiam necessaria Smyrnae defendende, & hosti arcendo deferrent. Ex his iisdem duos procuratores, publicandæ indulgentia, & conquirendæ pecunia, in Gallias & Hispanias misiti: data etiam potestate, annuente, siue mercenario, ad quem non pertinebat de ouibus; sic lupo, cui placuerat oves & agnos diuinioris noræ, quos non ipse laceraret, alii ad deglubendum expondere, ne dicere prodere. Bonifacius Papa, ut pro iuribus Ecclesiæ decertantes, amplius gulas domos censendi. Qui Robertum antipapam execrabantur, Itali præcipue, Germani, Bohemi, Hungari, Angli, Lusitani; nec quicquam audire volebant edicta: cum alias his quæ Bonifacius pontifex in sacri belli apparatu edixerat, libenter obtemperarent. *I. Boſtu hif. Ioannitarum lib. 4.*

Philippus Attribacensis Dux, Flandros, conabatur ad se tam Roberti pseudopapæ variis modis traducere. Sed illi constantes in fide Bonifacii, portius voluerunt vexationem redimere, quæ à vero pontifice ad adulterinum deficerent. Sexaginta millia nummū Philippo numerarunt, ne eos ad apostasiam compelleret; quod viderent schismatics dura morte interire. *Meyeru lib. 14. rerum Fland.*

Enimuero Castellæ rex Ioannes, hoc anno miserandum in modum occubuit. Complutum concesserat, postquam in comitio Caracensi, de abdicando regno, proceres, nec quicquam illum audiuerint. Ibi cum esset, venerant ex Africa quinquaginta milites, professione quidē Christiani, atq; Farfanæ vulgo dicti; ceterum Marroc Regi operam nauare soliti, atq; Africanæ militiæ assuefacti, ut fere quib' quiq; in locis milites versantur, multum earum regionum confuetudine moueantur necesse est. Equos magna agilitate incitabant, variolæ; orbes elegancia quadam implicare explicare; erant educti. Eo spectaculo cum se Rex & Proceres oblectare cuperent, die Dominicæ, septimo Idus Octobris, sacrifici procuratis, egressi in vicinum agrum sunt, ea porta qua palatio coniuncta est, & vulgo Burgensis vocatur. Rex studio incitatus equum quo insigni vehabatur in veruacto cum subditis calcarib' incitasset, loci inæquitate sulcisq; offendente equo, concusso afflitoq; corpora ad terram precipitatur, momentoq; temporis extinguitur. Nihil ei Regia potentia profuit, nihil opes, comitatus, copia; nihil artis viridæ decoræ; iuuentu flos, ad morte ipsa tristis mortis genus euadendum; quo in peñā schismatis extinctus est; fere in ipso furore facinoris, quando partem Ecclesiasticorum prouentum delibebat, annueniente antipapa. Decumaru Ecclesiasticarum tertiam portionem Robertus pseudopontifex concesserat, ut eo blandimento Castellæ principes deuinctos teneret; exemplo Urbani sexti, qui idem, sed in vsum sacri belli Anglis præstiterat. Eas se decumas, ac Hispalim, Cordubam, Gienniū, Murcian, atq; Cantabriam retenturum dixit; cum filio regnum voluisse relinqueret, in eo quo diximus comitio. Prater eam culpam schismatis, & quadrantenus sacrilegii, alia quoq; via Rex in Ecclesiam deliquit. Priorum temporum perturbatione Castellæ vterioris Proceres in iure Ecclesiastarum inuaserant, patronorum occupato nomine Sacerdotes instituere soliti: exiguo stipendio constituto, decularum multo maximam partem, pro se quisq; domū auferre, Ecclesiastū iura occupare, dare & auferre templis mercenarios Sacerdotes atque temporios. Ad hanc externis hominibus sacerdotia in prouincia dati vñi recepti erat; vnde magna in commoda extare necesse erat; templorum cultum negligi sacerdotum absentia; literarum studia prouinciales non curare, nullis virtuti præmiis. De isto extremitate communis consensu constitutum, Robertum antipontificem appellandum: neq; enim iustissimis prouincia vñis repugnaturum purabanti. De priore, Episcopis Burgensi & Calaguritano, vñi vis mali incubuerat maxime, agentibus in comitio Caracitano relatū est. Rege, ut scriptor blan- diebatur, ad æquitatem propenso, præclarū iu conatus impediti Regulorum intercessione, ne noua offensione corum

animi irritarentur. Erat enim subditis paulo ante potestas cœcessa, à proceribus ad iudices Regios prouocandi, quod ægerine rulerant. Iraq; Ecclesiastarum libertas sancti non potuit: & illi morent per multas attates continuatum, majorum merita, priorum pontificum venia excusabant, ante Concilii Lateranensis tempora: Alexandre tertio pontifice scilicet, cum nouo decreto cautum sit, ne profani decimas inuaderent, ne pontificum quidem permisisti. *Mariana lib. 18. c. 13. sc. volupe fuerat Regi schismatico, magis profano, quam sacro ordini deferre; annuente, siue mercenario, ad quem non pertinebat de ouibus; sic lupo, cui placuerat oves & agnos diuinioris noræ, quos non ipse laceraret, alii ad deglubendum expondere, ne dicere prodere. Bonifacius Papa, ut pro iuribus Ecclesiæ decertantes, amplius gulas domos censendi. Qui Robertum antipapam execrabantur, Itali præcipue, Germani, Bohemi, Hungari, Angli, Lusitani; nec quicquam audire volebant edicta: cum alias his quæ Bonifacius pontifex in sacri belli apparatu edixerat, libenter obtemperarent. I. Boſtu hif. Ioannitarum lib. 4.*

In Italia hoc ipso anno, rebus Ecclesiæ Romanae amplificandis, tuendisq; Bonifacius pontifex incubuit: ac in primis Legatos prouinciarum, qui iura darent, & qua ab externis hostibus defendarent, qua intestinas populorum discordias cōponerent, præfecit; Bartholomæum Mezauaccam tit. S. Martini in montibus, Patrimonio in Erruria; Franciscum Carbonem tit. S. Susanna, Campaniæ & maritimæ: Andream Bontempum tit. S. Marcellini & Petri, Piceno; Poncellum Vrini tit. S. Clementis, Sabini; Landulphum Maramaurum tit. S. Nicolai in carcere Tulliano, Æmilia; & alios Cardinales aliis. Andreā præterea Thomacellum Marchionem, Rechorem Spolerinis ea cum potestate detinere, ut coercendis rebellibus ac seditionis ciuibus, vñique locorum & vrbium in eo Ducatu terves, & quecumq; munimenta dirueret: cum ipse continendis in officio Romanis, & molem Hadriani, & Capitoline ades, arcu in modum instaurauerit, præsidioq; nonnullam rationem ab ipsiis ciuibus excogitata, oblatamque, vtriq; imposuerit. Thomacellus in vna Interamna ad CCC. terves deiecit: cum etiam castrum familiae Castellorum indidem solo æquauiasset. Honorus Caetanus Fundorum Comes, ab Urbano sexto diris deuotus, Ecclesiæ haec tenus incommodebat. Quapropter Bonifacius Raynaldo Brancatio Neapolitanus, & Pileo Pratano Episcopo Tusculano Rauennati, nec non Cosmato Cardinalibus inuinxit, vt de eo pertinace hæretico atque schismatico, quamquam absente cognoscerent, qui postquam questionibus habitis, quæ de ciuis impietate, contumacia & rebellione comparerant, in Patrum confessu retulissent; Pontifex, maiestatis diuinae & pontificie reum damnauit. *Ciaccom. in Urbano 6. & monimenta ciuit. Interamna.* Pileo enim Pratano, Bonifacius, sacerdos galerum id temporis restituit. Et quoniam Cosmatum Archiepiscopum Rauennatem, ab Urbano pontifice, Bononensem Episcopum factum Bononienses repudierunt, ipse hominem virtutibus inclutum, in Cardinatium collegium, titulo S. Crucis in Hierusalem cooptravit, & Rauennatis Archiepiscopatus administratorem esse voluit: Cosmatus vero, quoniam retinebat adhuc Pileus,

Cardinalis Rauennatis nomen, Cardinalem se Bononia appellavit. *Rabeus hif. Rauennatis lib. 6.*

Eodem anno, illa pfa in genere hominum multitudine, quæ ex omnibus regnis Europæ Romanum jubilei causa confluxerat, Diu quoq; Dei genitricis Mariae domum Laurentanam viserat. Ut enim sedes pontificalis Romam aliquando reuocata, cupidoq; viendii pontificis, illos ad Basilicas Apostolorum excuterat, ecclesiæ igni, pontificia, & indulgentiarum fama eisdem ad Laurentanam celam Septembri potissimum mense visendam, Natalemque virginis dicim inibi agitandum accendit. Quippe Urbanus, de ecclesiæ flammis v. Idus Septembri supra Aedem Laurentanam spectari solitus certior factus, cœlesti Regina honeste animum adiecerat, Natalemq; virginis lucem cœlestibus à Deo prodigiis decoratam, pontificis à Dei vicario munericibus decorandam existimauerat; adeoque Laurentanam domū ipso Natali virginis die videntibus cum laetissimam delictorum omnium indulgentiam imperiuerat, p hoc anno M.CCC.XC. mira omnino omnium Romipetari opportunitate. *Turcellina hif. Lauretanlib. 1. c. 21.*

Eodem anno, Bononienses, emulazione Mediolanensis, Diu Petronio Episcopo vrbis suæ Tutelari, ingentis magnitudinis Basilicam, mense Maio inchoarunt. *Pompeu Vizani lib. 5. hif. Bononiens.*

A N N O C H R I S T I 1 3 9 1.

Bonifacii Papæ 9. Wenceslai Romanorum Regis
Anno 2. Anno 15.

I. Roberto Antip. vniuersitatem febre orbi contra Bonif. excitat.

FERE vniuersus orbis, hoc anno, in Bonifacium pontificem, Roberto antipapa incitante cōspiravit. Ad xviii. diem Maii superioris, Raynundus Alamanus Cervello-nius, Episcopus Elneensis, & Petrus Berga Oratores, Roberto antipapa, & Carolo Rege Galliarum conditiones scribentibus, matrimonium conciliaverant, inter Ludouicum ducem Andegauensem, & Violantam Regis Aragonii filiam. Eodem plane anno, Martinus eiusdem Aragonii ex fratre natus, ipso illo Roberto probante, spōfam duxerat, Mariam Friderici Trinacriæ Regis filia, regni eiusdem hæredem. Vtriq; Robertus regnum Siciliae, his legibus diuferat; vt Ludouicus quidem cis Pharam, Martinus ultra Pharam & ille quidem Neapolis atq; Hierusalem, hic Trinacria; seu Sicilia; insula Rex diceretur: vterq; iure iurandum, homagiumq; ligium sedi Apostolicæ prestaret; pontificem Romanum supremū regni Dominum agnosceret, coleret, iuueret; centum singulis annis penderet; militem & quevis alia subsidia aduersus hostes quoscumq; pontifici cum opus esset mittere; & alter alterum, contra communis, siue Ecclesiæ, siue alterius aduersarios, pecunia, commutauit, clasfe, copias terræ tribus & maritimis, adeoq; omnibus viribus propaginaret. Bonifaci? Papa vtriq; obiiciebatur, cōtra quem ambo consurerent. & quo acrioris in illi exciraret, placuit necesse fuit affinitatis illos amplius cōfoderare, per; matrimonia, ex quibus certa nonnunquam hæreditas solet accidere, ad eum modum armare, vt alter pro altero, p minus quam pro seipso depugnaret. Iam Ludouicus Neapolitanus Regno occupato, nihil reliquum, præter vñi Caetam, Ladislaum Regi reliquerat, rebusq; eius regni compotis, nihil à quoquam procerum metuebat. Martino, ad obtinendam Siciliam subfidiis opus erat. Eam Franciscus Vintimilius, Artalus Alagonius, Mansfield Claramontius, & Guillelmus Peralthus, Vicarii Generales pro Romana Ecclesiæ administrabant. Ad hos animandos, Bonifacius Papa scripsit; vt Mariam quidē Reginam ne admittere recusarent, Martinum vero & Alagonios, si uan penitentias efficerent, ne eis illi aut sponsam permitterent, aut insulam dederent. Auscultarunt illi pontifici monenti, & ad x. Iuli, in Ecclesia S. Petri Castro-nuana comitio facta, Guillelmum & Henricum Vintimilius, Bartholomæum & Fridericum Aragonios, Guillelmum Russone, Blasium Alagonam, & alios Optimates in societatem vocarunt, fœdusq; cum illis, pro Bonifacio & Ladislao Regi percusserunt, vno consensu omnium, ne Aragonios tolerarent. Confans eos sententia tenuerat, Robertum antipapam, non potuisse, aut lege pro-

pinquitatis Martinum & Mariam ad matrimonium contrahendum soluere; aut Regnum, Romana Ecclesiæ hereditarium, cuiquam concedere: maxime, quod in pactis Friderici Regis cum Ioanna Regina, à Gregorio XI. confirmatis, cautum legeretur; ne fœmina, hæres regni Tri-nacie, virum ducret, præter voluntatem Romani pontificis, Romanæ, aut suscepit, aut hostem Romano pontifici, aut Ioanna & successoribus eius, sed Catholicum, sed Apo-stolicum obsequenter, Ronano pontifici benevolentem, Ioanna & successoribus eius amicum, quique possit pro Ecclesiæ Romana regnum tueri atque administrare, in matrimonium sibi adiungeret. Secus si faceret, liberum fore Romano pontifici, eam hæredem, iure regni Siciliae, & insularum adiacentium priuam renunciare, atque regnum alteri cui liberet concedere. Sciebat ista Robertus anti-papa: & autoritate usurpara, coniuges futuros iure propinquatus soluerat, Regeque dixerat: cui quod Siciliæ non obtemperarent, sed Bonifacium legitimum pontificem agnoscerent; hoc ipso pro iuribus Romana Ecclesiæ agente, nullum illud fore matrimoniu inter Mariam & Martinum iudicarunt; atque ideo contra hunc, tanquam contra regni & thori inuasorem pugnandum sibi esse statuerunt. Qui recusasset, aut qui defecisset, proditor fidei & patriæ haberetur. *Serita. Annal. Arragon. lib. 10. c. 45. 49.*

Contra hos Martino Aragonio venienti, Ludouicus Andegauensis, mille equites & x. tritentes, beneficio Neapolitanorum, quoad bellum gereretur submisit: scilicet, Bonifacio euertendo, & Roberto antipapæ stabilendo, utque confederatus studebat. *Summoniu hif. Neapol. lib. 4.*

Carol. reg. Gall. contra Bonif. conatus,

Carolus quoque Rex Galliarum, huic rei omnem contumaciam admouebat. Florentini & Bononienses, à Ioanne Galeazio metuentes, Legatos ad Carolum miserant, suppicias contra communem hostem postulatum. Iacobus Armeniaci Comes, opportune Auinionem aduenierat. Placuit Roberto antipapa, hominem prehensare, tentare: si per occasionem iuandorum illoram, veller in Italiam descendere, & confeceo utrum posset Mediolanensi bello, in Bonifacium & Ladislaum, pro Ludouico Andegauensi copias quam maximas posset conducere. Iam omnem eius erga se studium intellexerat Roberrus, quod partibus suis principem Turonensem Bonifacio detractum adiunxit. Itaque non diffidebat, illum operam suscepiturum. Conditionem ergo Armeniacus accepit, fidemque Antipapa contra Bonifacium & Ladislaum obstinavit; Antipapa autem Carolum Regem totius rei admonuit; Carolus porro precibus Florentinorum & Bononiensium fatigatus, illum in speciem quidem Mediolanensis, reuera autem ad Romanum, Neapolitanumque bellum, cōtra Bonifacium & Ladislaum auētorauit: Deus autem pro Vicario suo, & pro innocēte Rege depugnans, consilia malignantium interuerit. In Italiam, per Taurinos Armeniacus descenderat, habens in exercitu xx. M. maiori parte equites paratissimos. Castellatio Alexandrinorum oppido vi capto, spoliatoque, Alexandritam quoque se spoliaturum communias fuerat; ac impetu ad ipsam delatus, castra pro portis merari parabat; quin Vi-cocomitis Galeazii militum pars in aciem prodicens impetum represtit: ceteri omnes auctis excentes portis, ad extremitatem hostium aciem occultis itineribus circumacti sunt. Galli interea dum cohortes eorum leui prelio cum hoste decertant ante portas armato, non magis arma quam vestes exuunt, parsque per herbam strata, pars in annis Tauri ripa deambulans auras captat, pars in flumini mens natat: & qui vltimam claudentes subsidiari aciem possemit, aut insulam dederent. Auscultarunt illi pontifici monenti, & ad x. Iuli, in Ecclesia S. Petri Castro-nuana comitio facta, Guillelmum & Henricum Vintimilius, Bartholomæum & Fridericum Aragonios, Guillelmum Russone, Blasium Alagonam, & alios Optimates in societatem vocarunt, fœdusq; cum illis, pro Bonifacio & Ladislao Regi percusserunt, vno consensu omnium, ne Aragonios tolerarent. Confans eos sententia tenuerat, Robertum antipapam, non potuisse, aut lege pro-

Factio in
Belgio.II.
Bonif necessitas.III.
Baizethis
in Oriente
progre-
sus.

Perfidia.

Baizethes
iterū per-
fidia a
morione
arguitur.gerbar. *Spiritu annal. lib. 10. c. 46. Blondus deo. 2. lib. 10.*

Pandulfus quoque Malatœstra contra pontificem arma sumperat, & iam Thuder ac nonnulla alia sedi Apostolicæ eripuerat. Tulus opem Bonifacio Andreas Castellus: non vna cum Vgolino Trincio socero Fulgini regulo copiis coniunctis Thuder, & reliqua pro pontifice à Malatœstro recipiebatur, nec non Pandulphum ad officium recuauit. In Belgio quoque non decerat, qui Bonifacio incommodarent. Philipus princeps, authoritate sua ac terrore nominis, multos in Flandria ab eius obedientia in suam trahebat factiōnem. Hinc discordia grauis & sedition inter populares orta; alii Vtbanistæ, alii vocabantur Clementini. Hi non plus communionis inter se habebant, quā olim Iudæi & Samaritanæ. Sacerdotibus Vtbanistarum, aut eorum sacri Clementini non vrebantur, nec Vtbanista Clementinorum. Multis locis cessavit ab omni diuino cultu. Sed Gandaenses quicquid ageret Philippus, constanter in obedientia Vtbanæ eiusque successoris persistebant. Panici erant bullos, qui non essent Clementini; sed maxima longe pars multitudinis Bonifacium audiebat. *Meyeru annal. Flandr. lib. 14.*

Itaq; & Flandrorum, & Bononiensium, & Siculorum, & Neapolitanorum, & Ladislai Regis, & patrimonii Apostolicæ tuendi necessitas, eodem tempore Bonifacio incombēbat; vt etiam non pratermittant res Orientales, à Turcis vexatas, quæ totum Bonifacium postulabant.

Baizites vicitoriis anni superioris animatus, ad reliquos Christianos Myrios opprimendos properabat. Vidynam profectus cum copiis, & oppugnauit vrbem, & in eas rerū cōficit difficultates, vt etiam Vidynenses ad paciscendum adacti, Baizisti se dederent hac conditione, liber ut eis diffcessus, absque vlo damno & iniuria permitteretur, quod quidem Baizites facturum se recepit. Ideoque Christiani nihil sibi metuendū mali à Turcis existimantes, castellum ex pacto tradiderunt. Dimisit eos bona cum pace Baizistes; sed mox Feris Begum hos insequi iussit, ac periculum facere, num adhuc posset ad eos peruenire. Nam si Vidynenses adfectus esset, omnes præcepti interfici. Parvus mandato Feris Begus, & in itinere deprehensos in frusta discessit. Ibi rufus ille quem diximus morio, re intellecta, Baizitem adiit, & colloquium exorsus; Non tu, inquit, ô Domine, tuomet ore cum hac egisti vice, fidemq; liberi dicens nomine dedisti? Quid ab, respondit Baizites, à me premissum, quod non prestiterim? Poilicetus es, ait alter, liberam ei abundi potestem, ne te permisso dixisti vt interficeretur. Sed ecce, Feris Begus à tergo discedentes insecutus vniuersos occidit. Ad ea Baizites; Hanc me culpam in me conferes? Promisi equidem, non insatis eo, ne permissurum, ut securi, deferta Vdyna, quo velint, se confundant, nec quinquæ ex eis interficeretur. Promisi fessi, abitum concessum liberum, nemini supplicium mortis intulit. Si Feris Begus eos ad oras ad intermissionem delectat, quid hoc ad me? peccati sui panas ipselus luit. Tunc morio; Sed enim, ait, si Feris eos contri voluntatem & sententiam animi tui trucidavit, omnino cafigandus est. Baizites vicissim respondens, Cur velu, inquit, hunc à menecari Myslum & amicum, Gavorum causa, qui nobis inimicis sum? Nequi hoc vlo modo fieri, quando ne lege quidem nostra reperitur vsque præceptum, ut fiat. Sic illud etiam perfida patratrum à Baizite facinus fuit, qui hoc anno regni secundo, diuersis itidem fraudibus, arcis & opida quinq; Christianis adempta nequiter intercepit, & Hadrianopolim redit, inde pacem cum Christianis horum locoru feicit, qua tamē ad insignem duntaxat abusus est fraudem. Suis enim mandauit, vt sub prætextu pacis huius cōtidie Nicopolim & Silistrum, res comparaturi necessarias ingredierentur. Non fidebant his Silistrani, quum rerū suarum securiores Nicopolitanis, & ingrediundi, & rursus exēndi, sine cuiusquam molesta, facerent eis potestarem. Hoc dolis ita factum, profectus est in Anatoliā Baizites, coque discessū magis etiam Nicopolitanorum animos in negligentiā secordiaque sua confirmauit, pari tandem vt iure Christianis vrbis & Turcis pateret. Quia callidus ille Feris Begus occasione arrepta, xxx. milites singularis virtutis & fortitudinis habitum mutare iussit, & curtos quodam acinaces in hunc vsum de industria factos, sub ueste reliqua laterib; accingere, prorsus vt conspici nō possent.

Imprecarer, vt superi Græcis male facerent, nisi iniquitatis & perfidia sue lat pœnari expendissent: quippe quorum calamitas sat superq; notissima. Hi namq; fuerit, qui primi Turcos in Europā traiecerent, & omnibus Christianis causas timendi adduxerit. Namquon ex Augustal (vt aiunt) Palæologorum famili, duo de imperio certarent, duas in Græcia factiones excitabant, quibus vniuersa res publica nimium laborauit. Decertatum vtrique diu, quare Græcorum opes admodum attenuate sunt. Alter,

Hinc de suo edicto instituto & stratagemate, Nicopolim præcepit ingredi, tanquā aliquid empturos; non tamē omnes simul, & eadem vice, sed vel singulos, vel binos, vel ternos; q; itidem ab eis inter excendum obseruabatur; & eo quidem ordine, vt quaterni ad summum ex vrbis simul prodirent; & egressi, velut aduentum cæterorū præstolantes, extra portam cōsisterent. Hoc modo tandem xx. ex eis egressi, ante portam vrbis substiterunt, & reliquis decē qui adhuc erant in vrbis, quinq; præ se ferebant, quasi si & ipsi vellet exire. Quumque peruenissent ad portā, alter alterum lingua Bulgara compellans, an è suis hunc illumue videlicet, interrogabat. Is vicissim respondebat eadē lingua, manuſſis hominem in foro, cum hoc vel illo colloquenterē. Tum alius quispiam ex hisce Turcis; *Expetemus eum parumper, nit.* Ad cōsistentibus ceteris, intra portam substiterunt tantisper, dum reliqui aduentarent. Hoc vbi factum fuisset, exituros se simulabant; & versus ipsam progressi portam, subito prehensos manibus acinaces illos breves & abditos educabant, & eamē geregant in dufria, manuūq; vigore; tandem vt Bulgaris custodibus superaret, portā in potestate suam redigenter, illosque Turcos suos qui foris stabant, ad se protinus intromitterent. In hunc modū capta Nicopoleos porta, confessim quidam ex eis currere iussus fuit, nunciatum laetibus Turcis in vicinis insidiis, haud procul ab vrbis Feris Begus eiusdem altu in hunc cœtum collocatis, quā felici successū portam vrbis occupassent. Quapropter illi summa contentionē virium properantes, in vrbem intrarunt. Mox & opidani suos instruxerunt ordines, vt Turcos rufus expellerent. Quumq; dimicatum prælio fuisset acerrimo, tandem longe numero superiores Turci victoria pariter & vrbis potiti sunt: cuius occupatione Baizites intellexerat per intermuncios illorum, qui cam in potestatem redegerant, absq; mora in Europam traecevit. Vbi vero iam ad illa loca proprius accessisset, Legatos ad eum Christiani miserunt, interrogatum; cuiusnam culpae tribuendum esset, quod inter illos & Turcos constituta mutua pace, talis adempta Christianis vrbis, & mera latoſcini fraudē, non aperto Marte, fuisset. Minime quidem id recte fieri, debereq; Baizitem Christianis restituere Nicopolim, & maturo consilio, seuerisq; suppliciis deinceps eiusmodi latrociniis occurrente. Responsum à Baizite, nequaquam sibi hoc facinus imputandum, qui tunc temporis in Anatoliā fuisset: nec quod factum erat, infēctum fieri posse. Jurare se per caput suum, daturum operam, vt aliquod rei remedium, inueniret. Sed vrbem vt refueret, non esse sua situm in potestate; quando Musulmanorum lex id minime præcipere. Feris Begi poena fatiscrii sibi patuerunt, quem ab officio remoturus, & alio relegaturus esset. Ad ea Christiani vicissim, recte facturū, si Nicopolim redderet. Sin autem non amplius se vel pacem, vel amicitiam cum Baizite culturos, atq; hoc modo summa pax fuit. *Hist. Musulman. Turc. lib. 6.*

Sigismundus Hungariae Rex, quod Myrios, quos nunc Bulgari vocamus, sub sua ditione esse nosset, quum è soiorum literis, varisq; rumoribus accepisset, Turcos Myrios inuasisse, in diuina humanaq; bacchari, omniaq; ferro, & igni vastare, ad Baizitem continuo Legatum misit; monens, vt & prouincia, in qua ius nullum se habere uerit, & alienis rebus manum abstineret; si quid fas, quid æquum foret, recte sciret. Distulit ille responsum, donec vniuersam fere prouinciam occupauit: deinde quum dominis armis instruxerit, accito Legato, sat sibi iuris esse respondit, quando paries etiam ita iura preferrent. Quum hæc Legatus continuo retulisset, Sigismundus huic ius omnino in armis esse sensit; cumque dico sibi hoste agendum esse ratus, haud parum timere cepit.

Imprecarer, vt superi Græcis male facerent, nisi iniquitatis & perfidia sue lat pœnari expendissent: quippe quorum calamitas sat superq; notissima. Hi namq; fuerit, qui primi Turcos in Europā traiecerent, & omnibus Christianis causas timendi adduxerit. Namquon ex Augustal (vt aiunt) Palæologorum famili, duo de imperio certarent, duas in Græcia factiones excitabant, quibus vniuersa res publica nimium laborauit. Decertatum vtrique diu, quare Græcorum opes admodum attenuate sunt. Alter,

qui in-

qui inferior erat, ne facile cederet, ad barbaricam open plane configerat; ratus plus in prophana gente fidei, quā in Christiana se inuenturum. Turcorum auxilia implorauit, qui late in minori Asia dominabantur: & ad Amuratum, primum Turcorum Imperatorem, (quando ita eorum vires excederant, vt imperium orbi interminarentur) agnoscendo supremo Dei cōditoris, collatorisq; in omnes res humanas dominio aut arbitrio, facio ordinis debebantur. Celerrime hic mandata peregit: quando Turco nihil erat antiquius, quam per occasionem in Europam in res Ecclesiasticas imperio, ad sedis Apostolicæ, & Ecclesiæ vñs, atq; necessitates, ex aquo & iusto imponerentur, exigenturque. Priuatim imprimis, neq; dum edita cōstitutione, eos fructus primorum annov, Bonifacius postulabat. Multæ fraudes ab his qui beneficia flagitabant, admittebantur, quas gnari competitoris reddituum detegebant: adeoq; plus illis aliis offerebant. In hac ambitiōsorum, & defraudatorū multitudine, cum hi illos non ex fine egisse accusarent, & nec ipsi vorū valorem prouentum Ecclesiæ, quæ vacabat pro tempore assignarent, ac dūmodo alteris præfererent, multa per indignitatem admiserent; non potuit aliquid nō accidisse, quod in ministris & ratiis aut tabulariis Pontifici, non desideraretur; donec beneficia Ecclesiastica dispositioni sedis Apostolicæ referantur, & quoniam præsentem intercessionem conspicerentur. Ceterū nouas quotidie causas Turcus ipse nō cōcebēbat, quibus redintegrato bello vñque adeo Græcorum vires eneruerentur, vt exhaustos deinde viribus vñque facile domitaret. Nec se quidem id consiliū frustratum est. Nam exterritis Græcorum opibus, in eos arma verrit, & Gallipolim, quæ ad Hellestionem sita est occupauit. Locum nactus ad inferendum bellum nimis idoneum, vbi ex Asia copias facile trahi poterat, ceteros mox impetrare, vñstare agros, perque finitimas regiones excusare coepit. Occupata magna Græcia ac Macedonia parte, in Thraces deinde arma verit. Nam cum excursionibus & rapinis omnibus late longeque vexaret, defatigatos ad deditonem, multos ad mercandam pacem populos impellebat. Ei succedens Baizites, Anurathæ patre longe audacior, & acriore in rebus gerendis ingenio, brevi Thracian, Theßaliā, Macedoniam, Phocidem, Barotia & Atticam in potestatem suam redigēbat. *Bonifaciu. rev. Hungaric. deo. 11. lib. 2.*

Primi oīniū Angli fuerant, qui Bonifacius vñs sint contraire. Comitio enim Londini indicito, pœnā maiestatis in illos decreverant, qui pro obtinendis beneficiis Ecclesiasticis transfererant. Edixerant præterea, vt omnes beneficiari, verbo *VValingam rem narrabat*, existentes in Romana Curia, redirent in Angliā circa festū S. Nicolai, sub pœnā, sedi Apostolicæ, etiam circa tantam necessitatem quantam respublika Christiana patiebatur (cuius open adferre cupiebat) iustissimo titulo deponeret. *Nien. lib. 2.*

Imperabat apud Constantiopolitanos, Romanorum Rex Manuel Palæologus, cum vrbis huius vires diminuta erant, Turcorum autem potentia, nec quio Dei iudicio, subinde in maius crescēbat. Quapropter opis indigens, ad Italianum sibi configendum iudicauit, & pontificem maximum, Italoisque principes, auxiliū alii cius, ad malum aduentans quod præuidebat propulsandum, impetrandi causa appellandos. Cum itaque profectionem adornaret, loco suo interea imperio gubernatorem reliquit Ioannē, siūm fratre nepotem: cuius patrem Andronicus cæcauerat, quod nouis reb⁹ studens, passim finitimus locis damnis intulisset: ad id comite vñs sioque Musa Zelepe, Agrenorum Regis filio, quem item pater suus, vt parium facinorum reum comprehensum, de susceptra audacia puniens, interfecerat. Cum igitur Imperator Manuelus naue confensa in Italiam peruenisset, de subsidioque magnopere sollicitasset; promisit quidem id ei Pontifex, ceterique Proceres, sed praestitum non fuit, sicut exitus declarauit. Caūta prætexebatur, Manuelum die quadam festo, veneratione imaginis crucifixi Christi, in dextera manica Chorpiscopi intextæ reculasse. Vnde causa arrepta Pontifex, Italis omnibus scriptis; Quicunque Imperatori Græco, qui noluissest imaginem Christi adorare, auxilium ferret, cum à sacerorum communione sine venia exclusum iri. *Hj. Polit. Confaniopol. lib. 1.*

Cum ergo ad eum modū, & in Oriente, & in Occidente, res Christianorum & Catholicorum se haberent; & tam Imperator Constantiopolitanus, quam Sigismundus Hungariae, & Ladislaus Neapolis Reges; ac præter hos Siculi, Bononiens, Florentini, Flandri, Pontificis Romani ope indigerent: neq; minus ipse Bonifacius, vt & Romanos in officio conserueret, & patrimonii Apostolicis subdiros à tyrannis vindicaret, auxilia vndequeq; respiceret; exhausto arario, omniq; cymolio pretioso S.R. Ecclesiæ distrausto, ac redditibus sedis Apostolicæ per iniurias temporum im-

Imp. Cōst auxilium cōtra Turcas ab 1-
tal, princi-
pibus fru-
stris flagi-
cat.

Sigismud.
Hung. rex
legatus ad
Baizethem
mittit.

Quomo-
do Turcæ
in Europā
traie-
centur &
Græcis vocati.

V.
Legatis
Bonifacii
ad Reg.
Angl. pro
tuendis ec-
clesia iu-
tibus con-
tra statuta
Parlamen-
ti.

Regem Tuscia & Lombardia; & Ducem Andegauiae firmare in Regno Siciliae. Quare Papa exhortatur & rogat, vt Rex ad defensionem fidei, & sedis Apostolicae se exporat. Item Papa exponit pericula, si Antipapa & Rex Francie praevalerent: & quantum Reges Gallici, iusta regni Angliae conati sunt deprimere. & si Gallici usurparent imperium, conseruerent totum mundum, & sic tandem Angliam occuparent. Ideo Papa consulit, quod Rex Anglie videat, & prouideat de remedio opportuno. Item Papa significat, quod Gallici tractabunt cum Anglicis, vt concordia inita possint liberius usurpare premissa; & vt subtiliter (fractis tandem conditionibus) possint Angliam ad extremum occupare, quare Papa suadet, quod cu sint schismatici, ex nulla alia causa communicatio sit cum eis, nisi pro reducendo eos ad fidem & obedientiam debitam. Item in casu quo tractetur de pace cum Gallicis, Papa hortatur & roget, quod nulla fiat consensio, nisi pactio roboretur pacis vallata, quod Rex Francie non mittet gentes in Italiæ; nec permetteret suos subiectos illuc ire occasione praemissa; & de factis Romanæ Ecclesiæ, & Romani imperii, vel Italiæ nullatenus se intromitteret: & quod non fauabit Antipapa in partibus Italie, sub pœnis appositis. alias pax intelligatur esse fracta. Item Papa desiderat, quod Rex Angliae mittat Legatos ad Imperatorem, vt pro honore Ecclesiæ, & imperialis dignitatis, concurret cum Rege Angliae in premissa. Item quia dicitur, quod gentes paratant ad inuadendum, vt supra, Papa exhortatur, & roget, vt ad defensionem ipsius rex Angliae praefert subfidiū, cum aliis subuenire volentibus, ad resistentiam Gallicorum.

Rex vero Angliae vt filius obedientia auditus præmissis, & conceptis sensibiliiter, subuenire decreuit, & parere singulis, quae expediebant maxime vel licebant. Iusit ergo Papal Nuntio, vt expectaret parlamentum futurum, in quo de communi consilio responsum de singulis sibi daretur. Non multo post, sc. feria sexta proxima lequente commemorationem animarum, incepsum est parlamentum Londoniis; in quo tractatum est de Papali negotio, quod statutum nuper editum contra prouisores. & quamquam Rex ipse & Dux Lancastriae viderentur Papæ deferre, tamen milites parlamentales nullo modo consentire voluerant, vt liceret Romipetis impune acquirere ibi beneficia sicut prius. Sed ne vidarentur nullum honorem Papæ vel Regi derelisse, hoc tolerauerunt, vt per Regis gratiam licet eis acquirere, vsque ad Parlamentum futurum. In hoc Parlamento concessa fuit Regi diuina decima, & iduia quintadecima, que pecunia deferueretur tractatum habendo pro pace cum Gallicis, quem tractatum Dux Lancastriae prolecuturus erat. *Vvalsingam in Richardo 11.*

Scilicet, iam haeresis radices agebat, cuius portissimi conatus fuerant, caput ipsum Ecclesiæ viuens petere, & Anglos potestati eius tensim eximere. quod *Polydorus* non obsecravit, cum scriptis: *Fatu annus salutis humanae M. CCC. XC. I. & cum regnare caput Richardus, XIII. Quo anno multi rerum agendarum causa, concilium habitum est ad Vestmonasterium, eo in concilio Regi pariter atque principibus visum est Republica sua Anglicana fore, si pars aliqua imperii Romani Pontificis Oceano terminaretur, quod multi quotidie vexarentur, ob causas, quas Romæ non facile cognoscere posse putabant, quapropter sanctum est, ut nulli mortaliū deinceps licet, pro qua causa agere apud Romanum Pontificem, ut quispiam in Anglia, etiā auctoritate, impius, religionisque hosti publice declararetur, hoc est excommunicaretur, quemadmodum vulgo dicuntur, neu exequi tales mandatum, si quod ab illo haberet. Pana vero ius constituta est, qui legem violasset, vi amissu omnibus bonis, vitam in carcere agerent perpetuo. Polyd. Vergil. hist. Angl. lib. 19. Vnde autem haec statuta prodierint, facile est diuinare, ex his quae auctor antiquatum Britanicæ Ecclesiæ, huic ipsi Polydorianæ & Walsingamianæ narrationi adiūxit, illis verbis ipsissimis. Circa hac temporis modum crevit coram numerus qui *VVicellefo* affensi sunt; vt non modo plebs, sed nobiles proceresque Regni existimabantur hū opinioribus imbuti, quas *VVicellefan* predicabant, multaque in opprobrium Episcoporum atque Cleri dicta, edicta, scripta ac diuulgata sunt, qua vix comprimi auctoritate Regia posuerunt. Idscriptores, Episcoporum ignavia atque fœcordie tribuunt, quos scriebant, que sua fuerunt, non que Iesu Christi que-*

Aliud statutum cōtra sed. A. post.

suius. auctor in *Villelmo Courtney* Archiepiscop. Cantuarie. Non tulit eam sedis Apostolicae ignominiam Bonifacius. Sed datis ad Richardum Regem & Proceres statutarios literis, eosdem violate libertatis Ecclesiasticae coaguit; deinde, vt eadem statuta impia & iniqua retinarent, serio precepit; & nisi obtemperasent, censuram Ecclesiasticanam offenserent: ac ad extremum ipse eadem statuta edictum publico abrogauit. *in Rege. Bonifac. tom. 1.*

Quoad proutis beneficiorum attinet, istud per id temporis in Regno Poloniae accidit. Cum Bozenta Archiepiscopus Gnesensis mortuus esset, Ioannes Cropicillo, quemadmodum prius Poenitentiem, ac deinde Vuladislauensem sedem inuaserat, Gnesensem etiam, neq; suffragiis collegii, neque Regis commendatione adiutus, vnius de duobus qui de Pontificatu maximo cotendebarant, auctoritate inuadere conatus est. Sed Rege Vladislao aduerfante, neque Gnesensem adeptus est, & Vuladislauensi excidit, Henrico Legnicensi Duce successore accepto. Cum autem pertinacius of Archiepiscopo litigaret Cropicillo, captus a Sibigne Brezio Marcalco Regni, & omnibus facultatibus exutus, Regisque iussu dimisus, inopem vitam aliquot annis egit; donec Camenensis Episcopus in Pomerania, ac deinde Henrico mortuo, & Nicolao Curio successore eius ad Archiepiscopatum translato, Vuladislauensis iterum Rege indulgente factus est. Bozena autem Dobrogostius Nouoduarius Episcopus Poenitentiensis, qui Cropicillo Vuladislauem translato successerat, voluntate Regis successor datus est à Bonifacio Pontifice, cui regnum Poloniae inclinabat. *Cromerius lib. 15. renum Polonic. & Dugofius.*

Castella & Aragonia, sub Roberto Antipapa spirabat; sed illa domesticis dissensionibus concusa. Rex IOANNES antequam moreretur, tabulis testamenti, Henrico filio vsque ad quintumdecimum annum ætatis instituerat tutores Archiepiscopos Toletanum Compostellatumque, Alfonsum equitum magistrum, Gonfalonum Gusmanum Calatravae magistrum, Alfonsum Gusmanum Comitem Niebla, Petrum Mendozam Regie Procuratorem. His sex ciues, Burgis, Tolcto, Legione, Hispani, Corduba, Murcia, ex singulis viribus singulos, aliorum ciuium suffragio diligendos adiungebat. Recitatis in comitio tabulis, variis anniorum motus consecuti sunt. Pauci desunt Regis voluntatem ratam esse cupiebant; alii testamentum abrogandum videbatur: quod conditor ipsi displicuisse multis argumentis & testibus confirmabant. Itaque ea sententia valuit; tametsi Archiepiscopus Toletanus combitulas testameti vetuit; quod in eo templo Toletano multa abs Rege legarentur, que rata fore disputabat, vt cetera consulta & decretalia reficerentur. De administrando imperio mox actum; & communis sententia rerum potestas Beneventi, Villene, atque Transtamara regulis commenda, Archiepiscopis Toletano & Compostellano adiunctis, nec non Diu Iacobi & Calatravae magistris, additi è sexdecim Regni Procuratoribus octo per vices spatio trienni adiungendi proceribus. Collatis omnium sententiis, quod maior pars decreuisset, id ratum fixumque fore placuit. Ea gubernationis ratio vni Toletano Archiepiscopo displicebat, in plures partito principatu, eoque minori singulorum potentia, maiori rerum perturbatione; atque Alfonsi sapientis stari lege mandabat, malebatque, vnum, tres, quinque, aut septem Rege minori Procuratores creari faciens. vicitus tamen aliorum procerorum importunitate minisque, consensit. Hinc ortum diffidium. Madriti in templo quodam procuratorum Regni conuentus haberi soliti erant. Beneventi atq; Transtamara Reguli ferro tecti in conuentum irrupere: cohortibus armatis locus circumseptus. Ea res in Praefulsi Toletani, cuius prima pars, in renunciando Rege Henrico tunc vnde cenni, in que vexillis de more explicandi fuerant, pectus, altius quam vt facile euelli posset, descendit. Itaque proxima luce Complutum abiit, lata ditionis municipium, deinde Talaucram concessit. Ex iis locis solicite populus & proceres literis non desistebat, atque ad arma concitare; Roberum antipapam, Reges Gallie atque Aragonie monere: Paucorum vi oppressam Castellæ libertatem; In Senatu

Bonif. &
iusti modi
statuta
abrogat &
statutario
coar.
guit.

VI.

VII.
Domestica
dissensio
nes in
Regni
Castell. &
Arag.

VIII.
Clades lu
dias in
His. illa
ta.

IX.
Bonif. con
stit. Frid.
Imp. pro
libert. Ec
cles. inno
uat.

non

S. I. Dudem siquidem Honorius Papa III. predecessor noster auctente considerans, quod clare memoria Fridericus secundus, Imperator Anglus ad laudem Romanæ Ecclesiæ, & sacri decus Imperij, &c. Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator, & semper Augustus, Marchionibus, Comitibus, cunctisq; populis, quos clementie nostra regit imperium. Salutem & gratiam.

In die qua de manu Sacratissimi Patris nostri Summi Pontificis recipimus Imperij diadema, curiam ad Dei & Ecclesiæ sua honorem, edere quasdam leges, quas in presenti pagina inservimus annotari, per totum nostrum imperium publicandas, per Imperialia vobis scripta precipiendo mandamus, quatenus eas quicq; literas, in suo distri-
ctu irrefragabiliter, & inconcurrens fuerit, & sunt ha leges.

Ad acc. & honorem Imperij, & laudem Romani Pontificis, nihil omnino magis videtur accedere, quam vt expurgatis quibusdam errorib. & iniquis quorundam statutis penitus destitutis, de cetero Ecclesia Dei plena quiete vigeat & secura gaudet at libertate. Sane adeo infidelium quorundam & iniustorum iniquitas abundauit, vt non dubitate contra Apostolicam disciplinam, & sacros Canones statuta sua configere contra Ecclesiasticas personas, & Ecclesiæ libertatem. Cum ergo dispositione diuina faveat, nihil velit Ecclesia, que nihil debet prater bonum apperere, quod nobis eodem concurredit non placet voluntate. Nos Fridericus Romanorum Imperator & semper Augustus, hac editali lege irritamus, & irrita nunciamus, omnia statuta & consuetudines, que Civitates, vel loca, potestatis, Consules, vel quacunque alio persona contraria libertatem Ecclesiæ, vel Ecclesiasticas personas edere, vel servare, aduersus Canonicas, vel imperiales sanctorum presumunt. Et ea de Capitularibus suis mandamus infra duos menses post huius publicationem editi, penitus aboleri. Et si de cetero similia attenuerint ipso iure decernimus esse nulla, & eos sua iurisditione priuatos, superiori protinus applicanda. Nec non locum vbi deinceps talia presumpti fuerint, banno mille marcarum precipius subiaceat. Porestat interea & Toletano Proculitate, & a Regis habitu, milites conscripti, castra posita: & iam cōflictui res proxima erat. Eleonora Vaconum Regina, quæ Areali in Castella tenebat, periculo percita, nc pars cu parte configeret, parti damno sine viatorib. siue vietis coniuratis Regisque, utroq; adeundo, magno labore, magna contentione impetravit, vt colloquio de pace esset, & exaltatio oppido designato conuenire die dicta, ex vtrac; parte Proceres. Affui Regina ipsa, virili animo formata; & Roberti antipape Legatus. Factum: vt omnes decernerent Toletanum Antistitem audierint; ac Beneventi & Transtamara Regulos ex Regio sanguine natos, nec non Diu Iacobini Magistrum, sententia Comiti, ad Regni administrationem admiserint. Adalios Regni Procuratores, si, cum Alfonso Gegenonis Comite adiuncti, rempublicam hoc ordine administrarent. Tempus Imperij singulis constitueret, ita vt semestri spatio quini rempublica procurarent: cessarent alii. Hac compositione, tranquillitas spem provinciales conceperet; non diuerto tamen tempore ea manifist, & enas de schismat. *Deo deposito, Marianus lib. 18. c. 15. 16.*

Item nulla potestas, vel persona, publica vel priuata collectas sine exactiō, angarias vel parangarias, Ecclesiæ vel alia p̄ loca, aut Ecclesiasticas personas imponere, aut inuadere bona Ecclesiastica preficiunt. Quod si fecerint, & requisiuti ab Ecclesiæ vel ab imperio, emendare contempserint, tripli refundant, & nihil minus banno imperiale subiaceant, quod absq; satisfactione debita nullatenus remittatur. Item quacunq; communitas vel persona per avnum in excommunicatione facta, propter libertatem Ecclesiæ persistet, ipso iure Imperialis banno subiaceat, a quo nullatenus extrahatur, nisi prius ab Ecclesiæ absolitus fuerit.

Itē statutum usi nullus Ecclesiastica persona in criminali questione vel ciuii, trahere ad iudicium seculare presumat, contra constitutions Imperiales & Canonicas sanctorum. Quod si fecerit, Actus a iure suo cadat, & iudicatum non tenet, & index sit ex tunc iudicis potestate primus. Statutum est ut si quis Clericis vel personis Ecclesiasticis in iustitia denegare presumperit, terror requisitus suam turis dictio nem amittat.

Gazaros, Patarenos, Leonistas, Speronistas, Arnaldistas, Circumcisos, & omnes hereticos viri usq; sexus quocumq; nomine cōfiantur, perpetua damnatio infamia, diffidamus, atq; bannimus. Præcipentes ut bano talium cōficiuntur, nec adeos ultius reuertantur, ita quod filii eorum ad successiones per non possent, cum longe grauius sit eternam quam temporalē offendere. Maledictum. Qui autem inueniuerint sola suspicione notabiles (nisi ad mandatum Ecclesiæ iuxta confederationem suspicione), ac qualitatem persona propriam innocentem congrua purgatione monstrauerint, ita quoniam infames, banniti ab omnibus habeantur. Ita quod sicut per annum manserint, extunc eos sicut hereticos condemnamus.

Statutum etiam hoc editio in perpetuum validuro, vt Porestat, Consules, seu Rectores, quibuscumq; fungantur officii pro defensione fidei presenti publice iuramenti, quod de terris sue iurisdictioni subiectis, vniuersos hereticos ad Ecclesiæ denotatos, bona side pro viribus exterminare studebunt. Ita quod a modo quondamque fuerit quis in potestatem, sine perpetua templa, afflent, hoc tenuatur Capitulum iuramento firmare. Alioquin nec pro potestatis nec pro

Tenor cōstitutionis Frid.

Consulibus habeantur, & eorum sententias irritas ex tunc decernimus & inanes.

*S*i vero Dominus temporalis, requisitus & admonitus ab Ecclesia, terram suam purgare neglexerit ab heretica prauitate, post annum a tempore admonitionis elapsum. Terram illius ipsius exponimus Catholicis occupandam, qui eam exterminatis hereticis, absq; vilia contradictione possident, & in fidei pietate conseruent. Salvo iure Domini principali, dummodo super hoc nullum praeter obseculum, nec aliquod aliud impedimentum apponat. Eadem nihilominus leges seruata, contra eos, qui non habent dominos principales.

Credentes praeferre receptatores, defensores, & factores hereticorum

baninum, firmiter statuentes, ut si posquitam quilibet talium fuerit ab

Ecclesia excommunicatio ne sit, nec facies contumaciam infra an-

num, ex parte ipso iure sit factus infamis, nec ad publica officia, seu co-

silia, vel ad eligendum aliquos ad huiusmodi, nec, ad testimonium,

admittatur. Sit eti; intestabilis, ut nec testandi liberam habeat facul-

tatem, nec ad hereditatum successionem accedat. Nullus præterea ex su-

per quoque negotio, sed ipso alius respondere cogatur. Quod si forte

index extiterit eius sententia nullam habeat firmicatem, nec causa

aliqua ad eum audientium perferatur. Si fuerit aduocatus, eius pa-

tronum nullum penitus admittatur. Si tabellio, instrumenta per eum

confecta, nullum penitus sint momenti. Naugia quoque, locorum per-

uenient, si quo casu contingenti rupta fuerint, vel aliter ad terram

peruenient, tam naugia, quam naugantium bona illis integre reser-

uentur, ad quos spectabunt, antequam naugium illud periculum incur-

rissit. Subdat omnium locorum penitus confitundine, que huc adver-

satur sanctio, iusti tali sunt naugia, que praticam exercant prae-

uitatem, aut sunt nobis vel Christiano nomini inimica.

Transgressores vero huius nostre Constitutionis, honorum suorum

publicatione multentur. Et si re exegerit, eorum audacia iuxta

mandatum nostrum modis alii competescant.

*O*mnes peregrini & adveni, libere hospitentur, vbi velint, & ho-

spitati, si testari voluerint de reb. suis ordinari de liberam habeant fa-

cultatem, quorum ordinatio imponitur. Si qui vero intesta-

ti deciderint, ad hospitem nibil perveniant, sed bona ipsorum per manus

Episcoporum loci, trahantur hereditib; (si fuerit possit) vel in plas casis ero-

gentur. Hocque vero si aliquid de bonis talium, contra hanc constituti-

onem nostram habuerit, triplum Episcoporum refutatur, cui usum fave-

rit a signidu, non obstante statuto aliquo, seu consuetudine, seu pri-

uilegiis, quia hactenus contrarium inducebant. Si qui autem contra

presumperint, eis de rebus suis testandi interdicimus facultatem, vi-

ti ne puniantur, in quo deliquerint, alias procula culpa qualitas exige-

rit puniendi.

Agricultores, & circa rusticitatem occupati, dum villi insident,

dum agros colunt, securi sint quacunq; parte terrarum, ita ut nullus

inventetur tam audax, qui personas vel boves, agrorum instrumen-

ta, aut s; quid aliud sit, quod ad operum rusticalem pertinet, inuade-

re, capere, aut violenter auferre presumatur. Si quis autem huiusmodi

statutum aucto ac merario violare presumperit, in quadruplum ab-

lata refutatur, i; famam ipso iure incurrit. Imperiali aduersione ni-

hilominus puniendus.

S. 2. Dicitus prædecessor noster constitutionem istam de Consilio et

fratrum suorum S.R.E. Cardinalium qui tunc erant, autoritate

Apostolico confirmando approbanit, & ipsi mandantur i; iuolabilit-

ter obsecrari, & non statuari, & scriptores, ac violatores predicatorum,

excommunicatis auctoritate Apostolica predicta publice nunciari.

S. 3. Et deinde ad audiendum dicta memoria Caroli Quarti, et

iam Romani Imperatoris, &c.

Omititur narratio huius Constitutionis Caroli IV.

quia est hic in fine.

S. 4. Cum autem sicut exhibita nobis super propria parte dilectorum

filiorum SS. Blasii intra, & Cyriaci extra muros Ecclesiarum De-

canorum, & Canonorum & personarum, actoriis Cleri Brunsuvi-

ensis, Hildensemensis. Halnstratenensis Diacecum petitio cotinebat, quod

ad quorundam laicorum & dominorum temporalium huiusmodi

Civitatum, & Diacecum predictarum, & in locis circumiacentibus

miliebat, quod huiusmodi Imperiales Constitutiones & San-

tiones transgredi non verentur, & Ecclesiasticas libertates violare

presumunt, ex parte eorumdem Dominorum, Decanorum, Canoni-

corum, & personarum predictarum, sicut nobis supplicatum, ut

eis super premisso de opportuno remedio prouidere de benignitate A-

pofolica dignarentur.

S. 5. Nos igitur vestigia predati Honorij Papa prædecessori nostri

inherentes huiusmodi supplicationibus inclinati, discrionis vestre

per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus ve-

ritrum per vosse diuum, vel alios, constitutiones predictas in prefatis ciuitatibus, & diocesibus, & in aliis locis circumiacentibus, vbi, & quando expedierit, auctoritate nostra faciat in iustis, libi- ter obsecrari, transgressores, seu violatores, & contemptores, ac sa- crilegos predicatorum, nec non contradicentes quolibet & rebelles, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. In- uocato ad hoc si quis fuerit auxilio brachij secularis, non obstante constitutione, quod interdicti, suspendi, relexcommunicari non pos- sunt per literas Apostolicas, non facientes plenam, & expressam ac de verbo ad verbum de induito huicmodi mentionem. Nulli ergo ho- minum, &c.

Dat. Rom. 6. Calend. Junii. Pontificatus nostri An. secundo.

SEQVITVR CONSTITUTIO CA- ROLI IV. similiter pro libertate Ecclesie.

Carolus Quartus Divinae fauente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, & Bohemia Rex, &c. Ad perpetuam rei memoriam.

*E*t si Imperiali benignitatis clementia quorundam deuotorum fiducium quos sacrum Romanum ambit in perium ex officio debito tenet necficiatibus & iniustis oppressoribus considerare, & de opportunitate remediorum prouidere. Ad illos tamen maxime diriguntur nostra mentis affectio, quos indebet pati cognoscimus, quorumque oppressionibus status Ecclesiastica libertatis, quam semper nosris temporibus augeri volumus, in nibilium rediguntur, & minus debite prægauratur.

S. 1. Sane ad imperialia Majestatis audiendum, pro parte honorabilium Prepositorum, Decani & aliorum Prelatorum, & Capituli Magdeburgi. Magistrorum in urbis, & Colonensis Ecclesiastici deuotorum nostrorum dilectorum, per inscriptionem querulam suppliciter deducuntur, quod seculares quidam in potestatibus & officiis publicis constituti, videlicet, Duce, Comites, & Barones, & alii dominis temporales, nec

noi Consiles Civitatum, oppidorum, villarum, & locorum rectores distillati: M. Agdeburgensis, Magentiniensis, & Colonensis, provinciarum Duorum omni possumto, statuta singularia, & iniqua. Ordinationes motu proprio, & de facto contra personas Ecclesiasticas, Ecclesiastiarum li-

bertates & priuilegia considerant, estq; publice & de facto inffestare pre-

sumpturum contra legitimas, Civitatis & Canonicas sanctiones, & pu-

tas, quod nulla bona temporalia in potestatam Ecclesiasticam transfe-

rantur, new Clerici in sacra constituti ad agendum & telificandum in Civilibus, & maxime in his causis aliquatenus admittantur.

Quodq; excusum est laici & publice denunciari, in Civilis foro mini-

me repellantur. Item predati dominicæ porales Cœlestes & Rectores per

secularem portantes, & bona Clericorum occupant & arréfiant,

oblaciones, fidelium dimicium & restraining, exactions & tallus

indebet de bonis Ecclesiæ, & redditibus exigunt, & extorquent, posse-

sunt Ecclesiæ, & personarum carum deuastant incendiis & rapi-

nia. Contractus inter Clericos & laicos factus legitimis ad libros Ci-

vitalium, villarum, & locorum recusat inscribere & signare. Dona-

ta & legata ad fabricas & Ecclesiastiarum structuras contra predatores

voluntarie, & aliorum quorum interisti, presumunt usurpare contra

iusitiam, in fraudem & odium Clericorum, de rebus & bonis er-

iam Clericorum, quas non causa negotiationis, sed pro ratis propriis

per terras ducunt, seu duci faciunt, theoloneum exigunt, & recipere

non verentur. Et confugientes ad Ecclesias & cemeteria inde extra-

habeare contra sanctiones Imperiales presumunt.

S. 2. Quæ omnia & quilibet ab inde sequita, cu; per sacras & Ci-

viles & Canonicas sanctiones expresse reprobatæ sunt, & in fraudem

Ecclesiasticae libertatis de facto presumpta, de Principiis, Ducum, Comitum, Baronum, fideliis nostrorum consilio & certa scientia,

authoritate Imperiali cassamus, irritamus, & annulamus, cassaque

& irrita, & nullius esse momenti, penitus deducimus, & expesse

pronunciamus. Præcipit sub indignatione Imperiali banni, vni-

uersis & singulis dictarum Magdeburgensis, Magdalenensis, & Co-

lonensis Provinciarum, & locorum vicinorum, Principibus, & do-

mino temporibus, Consulibus & potestatibus, & in officiis publicis

constitutis, quatenus mox visit & intellectus predicta ipsorum

statuta & ordinationes sicut in praedictum Ecclesiast. libertatis edita sunt, omnino reuocent, & de luce tollant. Quodq; secundum

ea non iudicent amplius, nec sententias different, aut ejusdem in iudi-

cio, aut extra iudicium quomodolibet pro se & contra Ecclesiastici

libertatem potiantur. Item pronunciamus & declaramus Imperiali

autoritate, quod quicunq; laicos cuiuscumque statuta vel conditionis ex-

istat ausi sacrilego, & proprie temeritatis audacia sacerdotio vel Cleri-

cum secularem, vel Religiosum diffidauerit, vel capitulari, pro-

scriperit, squaluerit, occiderit, muri lauerit, aut in carcere detine-

rit, aut

rit, aut huicmodi maleficia perpetrantes scienter receptauerit, vel fauorem in his eis presterit præterponas à Sacris Imperialibus & Canonis Sanctionibus eis inflatis, sive ipso facto infames & omni honore priuati, nec ad placita vel Confilia Nobilium admittendi quo modo posse.

S. 3. Hinc igitur Apostoli sancti prodire per viuicium orbem genitum humanum, quod sub peccati iugo tenebatur, ad vitam & salutem excitantes, & cum firmissima confidantia predicantes verbum Dei, ut in omnem terram exire sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum.

S. 4. Splendidi quoq; Martires fidei lorica induit, & inconcupis- stabilitate baltho succincti, laniarū solas suas in sanguine innocentes agni, & imitati candidato exercitu Christum Iesum, ad stridurā superiore Hierusalem, hoc est triumphantis Ecclesiæ, cum gloriosa victoria palmas gestantes in manibus, se viuos lapides addiderunt, exemplum venerabile, & eternam dignam, memoriam militanti Ecclesiæ reclinentes.

S. 5. Prodigis sunt & Doctores lucisfissimi, qui pseudo Christiani, falsi Propheta, superstitiones & variis opiniones in vera fide Catholica adducere, ipsamq; fidem subverttere satagentib; se opponentes, talium confutati erroribus, miro eloquio, & solidis ac rectis sententias operante, Spiritu ipsam fidem & militantem Ecclesiæ illustrant, subponit, quibus eadem Ecclesia communia progreditur, quasi aurora confurgens pulchra vt luna, electa vt Sol, terribilis vt castorum aries ordinata.

S. 6. Sequuntur & limpidi Confessores ornati gemmis & virtutibus coruscantes, Dominorationem de talentis creditis reposcenti, cu; se astuta & vigilans sanitatum operationum exercuerunt mercatu- ra, vt pore fideles & boni serui, multiplicatum de suis laboribus fru- dum afferunt, ac domum repouscent in arcam.

S. 7. Etiam Anchore, & solitulinis ac eremislectatores, blandientis & capti, sed venenosæ mundi vanæ spes acula fugientes, re securi ad patriam peruenient, latibula petiunt, & antris abditis parvo & rudis vicius scatur

WENCESLAI BENIACII CHRISTI
REG. ROM. 16. PAP. IX. 3. 1392.

XI.
Bonif. Ca-
rol. Reg. ob
extremam
cias ante
obitum pe-
nitentiam
a cen. solui-
& sepeliri
permittit.

Eodem anno Bonifacius Papa, postulante Ladislao Re-
ge Neapolitano, Strigoniensi Archiepiscopo comisit,
vt si vera essent, quae de extrema Caroli Regis non ita pri-
dem in Hungaria casi p̄enitentia, à filio Ladislao, & testib.
ferebantur, à censura Ecclesiastica Carolum solueret, ca-
dauerque illius, haec tenus extra Ecclesiam in arca quadam
seriatum, in Ecclesiam ad lepeliendum inferri toleraret.
Dedit ea de re litteras, 3. Nonas Febr. anno 2. quæ legun-
tur lib. decret. h. c. dñi eis furnit Bonif. ap. 2. ful. 209.

XII. Jubilatum vibz Mediolan. ex form. R. concedit. Galerio quoque Mediolanensis Dynasta intercedente, & pacis non minimam spem ostendente, Jubilatum eius Vrbi, ex formula Romana concessit: si modo contutti, & confessi, quinque Basilicas Mediolanenses: sc. SS. Virginis, S. Nazarij, S. Laurentij, S. Ambrosij, & S. Simplicia-ri. *Galerius & Silvius in his faci bellis conferentes.* Ex

in vintatim, & antiquis viis necēdūt. Corītus, alius Corītus, qui neque contritos, neque confessione sacramentali procuratus, absolutionis sacramentalis potentes vel capaces ex eo induito suisse commēmorat. cum iſtud absurdum, neque in Romā, neque in Mediolanīscī Iubilī litteris indēctionis corineatur. Eleemosynātūm, siue subſidiorū nomine, ſi quid tunc Mediolanī conferretur, duas partes adificandā Basilicę & Mediolanīscī Bonifaciū addixerat: nec niſi tertiam partem Sedi Apoſtolicā in ſacram militiam reſeruarat. Corītus partē 3. hiſt. Medio. & epift. tradit. ſabili.

XIII.
Gymnasi-
um Ferraria-
e erigitur.
Ita ut. I. 1. 1.
Eodem anno Albertus secundus Ferrariensem Principem Atestinus, Romareuersus, ex Bonifaciano diploma-
te, bonarum omnium artium, liberaliumq; disciplinarum
Gymnasio Ferrarie exirexit. Videl enim, ad nominis
mortalitatem nihil magis conferre, quam litterarum mo-
numenta, eosque Principes magna sibi ac Ciubus suis or-
namenta parare, quorum cura optime nata ingenia in spem
praetara eruditonis aluntur. Prefuit aliquando ei Gy-
mnasio Theodorus Gaza, doctissimus sui temporis prae-
ceptor. Geraldus de Ferri aegiphilus Principibus.

Hoc ipso anno Erfurdiana Academia in Thuringia, a
lim à Dagoberto Francorum Rege instituta, à Bonifacio
pontifice priuilegiis ornata est: cum etiam Anthonie a
lam condidisset, Robertus antipapa. *auct̄or rer. memorabil.*
Saxon. lib. 2.

In Italia florebat hoc tempore Ioannes Rauennas, qui cum à Francisco Petrarcha multa didicisset, cum illud magnum adimentum atulit Italos, vt Orationem Latinam efficerent: quod complures Ciceronis libros, qui adhuc cecis tenebris obruti non cognoscabantur, in lucem vindicaverit, & docendo, ad eloquentiam excitationemque dicendi primus viam aperuerit: vt nihil sit mirum, Leonardum Aretinum de illo dicere solitum, vti Blondus testis est, è diutino exilio ad Italos studia eloquentiae reuocasse. Nam diuino favore, vt dicere idem folgarerit Aretinus, primus post Petrarcham, qui paucos admodum Ciceronis libros viderat, incitauit ad bonarum litterarum studia, Petrum Paulum Vergerium, Robertum Rubeum, Poggium, Guarinum Veronensem, Victorinum, multosq; præterea doctissimos viros: vnde, quicquid nunc eloquentia floret apud Italos, manauit, Rubeus hisp. Rauennat lib. 7.

XVI. Hac tempestate, in Scotia, Deus vltus est quemadmodum
Divina vlt. violatorem Sacrorum. Anglus quidam Comitis Lancastriæ iniles, in Emonia insula Monasterio incenso, templo pluteo quoq; exure conatus est, sed frustra. Præsenti numero feruarum est. Memorant illum terin templum ignem immisisse, terque flammarum sponte extinctam, eumq; sacrificeum carnem propriam mordicus absumentem menteque captum pœnas decisisse. *Hector Boethius Scotorum biflor. libri*

XVII. Eodem anno S. Vincentius Ferrerius Dominicanus, in
S. Vincent. urbe Valentia, plurimos Indorum ad sanam mentem
Ferrer. prædicatione sua reduxit, Integrum vicum, quam calle-
maris vocant, ad Fidem Christianam conuer-
tit. *Dig. lib. 2.*
cap. 53.

ANNO CHRISTI 1392.

Vrbani Pap
2. Anno : 3

Wenceslai Romanor. Regis
Anno 16.

In Italia, Iohannes Calcarius Vicecomes Mediolanensis
Dynasta, Florentinus, quemadmodum diximus, bellum monerat, inque cōrum s̄ocios Bononienses exercitū
missō, multa de cis castella in suam potestatem redegerat.
Qua impressione coacti illi, Albertus Atelstinus, Franciscus
Carriarum, Franciscus Gonzagam, Patauinos, & a
lios in societatem belli exciuerant; nec non Iacobum Comitem
Armeniacum ex Gallis, Stephanum Bauariae Ducem ex
Gērmania, Ioaninem Auctum & Albericum Bal-
biatum ex reliqua Italia auxiliares conduxerant: quos pot-
tentissimo hosti opponuerent. In hoc rerum turbine, Boni-
facius Pontifex, pro officio Pastorali ad se pertinere
existimans, pacem Italiae conciliare & tueri, Richardum
Caraciolum Neapolitanum, Dei gratia Sacrae Domus Hos-
pitalis Sancti Iohannis Hierosolymitani Generalem Magis-
trum, & F. Raymundum de Vinea Capuanum Ordinis
Prædicatorum Generalem Magistrum Oratores misit,
qui vna cum Antonioto Adurnio Duce Genuensem de-
tora re cognoscerent, arbitrantur, & decernerent. Ad
diem 20. Ianuarij linii anni, in Palatina Ducali Genuen-
i conuenerunt, pro Galeazio Comite Virtutum, Nicolaus
Spinellus Neapolitanus Legum Doctor, Comes Ioz̄, &
Regni Siciliae Cancellarius, cum Guillelmo de Beuila-

quis: pro Francisco Gonzaga Mantua Imperiali Vicario, Philippus Molza & Iohannes de Bobio: pro Alberto Marchionne Esten. Francisco Carario, Astorgio Manfredo, Bernardino & Eustachio Polentani, Ludouico Alodoxio, pro Florentinis, Bononiensibus, Perusinis, Senensisbus, Parauinis, Fauentinis, Rauennatisbus, Imollenibus, alijs ducis Procuratores, quos *Baldus lib. 2. Conf. 147.* memorabat. His praesentibus & auditibus, arbitrio Apostoli ad pacem inter dissidentes conciliandam, de creuerunt: Iohannes Galeazi & Marchio Estenis in-

iuriarum, cædium, incendiorum, damnum, & quartum cumque offenditionum mutuarum memoriam depo- rent. Ciuitas Parauina, cum castris, terris, villis & locis, quæ haec tenus Franciscus Carrarius possideret, in eiusdem possessione remaneret. Quia Galeaziis in territorio Parauino, vel Marchia Teruisina habuissent, possideret. Carrarius, Galeazio, x. m. numinum aureorum singulis annis, usque ad summi m. ccccc. m. dependeret: clientes Galeati bonis quæ in dominio suo essent frui permette- rer. vi et q[uod] in non suis possessionibus nulla castra aut fortalitia extuereret. Galeaziis, Corregientes ne vexaret. Flo- rentini, Senenibus & Pilanis ablata restituerent. Perusini, Florentinis & Cortonensis erupta, remitterent. nulli eorum, proscriptos alienos, vel hostes reciperen[t], aut in- uarent. Galeaziis, ab aqua frigida, ulterius, nihil in Etruria prætenderet. Nemo sociorum, sive terra, sive mari, quic- quam negotij alteri facceret. Perusini, Senenses, & Man- tuani, Florentini, Bondinensisibus, & Carrario, c.m. aureo- rum numeraret. Luca Ciuitas, inter vrbes socias conser- retur. Nullus eorum, Ecclesiæ Romanae perduelles admis- teret, aut protegeret, aut adiuvaret. Nemo, Sedis Aposto-

licet patrimonium inuaderet, aut usurpare. Neutra partium, nec aliquis ex dictis partibus permitteretur, in territorio suis aliquas gentes armorum in modum societatis congregari, aut de territorio suo in alienum exire, citra voluntate alterius partis. Nemus federatorum, concederet ingressum cuiuscumque exercitui exterorum, in Italiam penetrare contendant; sed omnes pro virili, & bona fide, omnia auctoritas locorum, valles, aquas, pontes, stricturas moxium, exitus, in fratre territorio custodire, & eis

monium, exitium in his temporibus continebat, & quocumq[ue] extraneos, cuiuscumq[ue] conditionis forent, adiutorib[us] haberent. Nemo contra Romanum pontificem, aut Imperatorem arma sumeret. Qui pactis conditionibus non stetisset, perierunt, & hostis publicus haberetur. His omnibus & singulis supradictis, Reuerendus in Christo Pater, Fr. Raymundus de Vinea, de Capua, Ordinis Praedicatorum,

CHRISTI BONIFAC. WENCESLAI WENESLAI BONIFAC. CHRISTI
1392. PAP. IX. 3. REG. ROM. 16. REG. ROM. 16. PAP. IX. 2. 1392.

Ecclesiastici.

rum Generalis Magister, ibidem Genua, die, hora, & loco, ac praesentibus supradictis Principum & communia-
tum Procuratoribus, pafens, habens authoritatem Apo-
stolicam, & super omnibus praedictis, à Bonifacio Papa,
vigore litterarum Apostolicarum, apud S. Petrum, Kalend.
Iunij, Pontificatus eiusdem Bonifaci anno 2. datarum, can-
dem authoritatem Apostolicam interposuit, & in partem
non obferuatem omnia & singula supra scripta pronuntia-
ta, censuras Ecclesiasticas pronunciantur: in personas quidem
singulares, excommunicationis, in communitates vero, v-
niuerſitates & dominios, suspensionis & interdicti, in eorum
ciuitatibus, terris, & locis; transactis diebus quindecim,
quorum quinque pro primo, quinque pro secundo, & reli-
quos quinque dies pro tertio & peregrinioris termino af-
signauit: atque abſolutionem fibi & suo superiori tantummodo
referuantur. Corrus parte 3. biff. Mediolanen. Baldus sup.

Conſeruatorib. Cameræ vrbiſ, Senatus officiū exercentib.
belli gerendi administratoribus, nec non cum Lucio Ioan-
nis Gotthofredi, & Ioanne Augustino Banderis; cum
Francisco Ioannis Palotij, Paulo Magalotto, Nutio Gabrie-
lis, Bruzaronne Neapoleonis, confiariis, nec non cum 13.
Praefectis Regionū vrbiſ, nomine populi Romani agetib.
& paciſcentibus, bellū cōtra Ioannē Castellū vrbiſ praefe-
ctū, Vicanos, Britones, & alios quoſcumq; hostes ſue re-
belles Pōtificis & Populi Romani. Huic bello, de communi-
ni ſententia praefecerant Duce Bertholdū Vrbiſ Comitem
Suang, data ei plena acilbera pofteſtate pignādi, & ſi etiā res
ferret, cum hostib. transigendi, ea tamē cōditionē, vt quic-
quid ſue ex paſto, ſue à pugna recepiſſet, ſi id quidē ad Ro-
manā Eccleſiam pertineret, Camerario Sedi Apostolicae,
ſi autē ad populū Romanū Conſeruatorib. Cameræ vrbiſ
reſtineretur. ſummo: vrbiſ: partijs & noſſiſſi: cōſiderare

Non diuturna fuit ea concordia, propter Carrarium, illa graui pecuniarum mulcta oneratum: quam cum Galeazi deponere vellet, pacta primus fregit, & duo milia equitum, ac ingentem numerum pedirum mox armavit. Suspecta ea molitus Florentini, atque Bononiensibus, ex parte suorum & illi militum, Cen. Comit. S. G. ad dicitur, quod in anno 1392. Indict. 15. die Martis 5. mensis Martij, Pontif. Bonifac. IX. anno 3. Extrahit ex Archivo Veneris Comitum Pitillani.

quamobrem & illi militem scripserunt, & fædus cum locis vrbibus percesserunt, auctore Francisco Gonzaga, qui à Galeazii amicitia fecelerat, Romamque per speciem deuotionis concedens, Bonifacio Pontifici, qua Galeazius conaretur renunciaturat: cumque cum illo fœdus icisset, inde reuertens, Florentinos, Pisanos, Lucenses, Ferrarenses, aliosque in societatem belli excinerat. Ad diem nativitatis B. Virginis, Mantuae publicarum est fœdus, inter Estantem, Gonzagam, Carrarium, Florentinos, Bononienses & Pisanos, probante conditiones Bonifacio Pontifici, quem Galeazius tergiuersatione quotidiana ludificabat, ut Mantuano & Carrario incommodaret. *Cotius ssp.*

Bononienses, in cultu & obseruatiâ Bonif. Pontif. magis fideles, diligentesq; Perusini. Quamuis enim haec tenus, nullos de more oratores gratulata nouo Pontifici, occupati bellicis in commodis mississent; Nuncio tamè Apostolico, se in fide & obsequentiâ Bonifacij esse significarunt: & hoc anno, Paciottu Argelatè, Ioanne Caneroli, Vgoliniu Scappiù, ac Mufottu Malzeziu, officijs causa Româ destinarunt, qui Bonifacij abunde omnia, a deuotissima Sedi Apostolicae Bononia, polliceretur. Grata fuit ea legatio Pontifici, qui vt Bononienses aliquo Apostolico munere exornaret, vexilliferu vrbis & Senatus viuierfum, pro Sede Apostolica Viariu, ad 25. annos proxime in sequentes, quibus eo nomine

Isto priore fœdere, cum sociæ ciuitates non essent soluendo militibus, hi facta societate, quam latronem (ideo quod latrocino viuerent) dixerant, ciuitates Etruriæ infestabant, & multam pecuniam omnibus imperabant. Horum manipulus, Actio Castello, & Biorde Michalotio Duciibus, Perusinum agrum infederat, & iunctis sibi eius virbis exilibus, ingentes prædas agebat. Exules, reliquæ multitudinem contra Ciues inflammabant. Inter quos, ut Bonifacius pacem conciliaret, Pileum Pratanum Cardinalem Legatum misit: is vero omnia ex sententia animi confecit, Perusinosque ad dedendum ciuitatem Bonifacio adduxit, adeo ut ipse, Oratores Romanos destinariet, qui virbem offerrent Pontifici & ad communendum inuitarent. Opere

obligato ut retineret. *Pomp. Vizantio*, *dereb. Bonon.*
Paulo antequam Roma discederet Bonificius, ad se venientē Ladislau Regē Neapolitanū, summo honore accepit. Venerat, ut pœta conuenta Sedi Apóstol. confirmaret: vt subsidia cōtra Ludouicū Andegauensem Neapoli subdidentem obtinaret; vtq; lege matrimonij necdum cōsummati, cum Cōstantia Regina folueretur. Publicæ honestatis causa præterdebarūt, à rum ore dissipato; quasi Martinus Aragonius Momblanei dux, statim atq; cū filio in Siciliā traecisſerat, Manfredi. Claram otii relicta, matre Constantia abutereatur. Itaq; Margarita Regina indignum iudicabat, si Ladislauus eam haberer vxorem, cuius mater illicitis amoribus in dulgeret. Detulit Ladislauus pene puer, matrī, aliud matrimonium, doris nouæ caufa cogitanti, atq; prius improbanti. Itaq; Romā iuit, Pōtifici rem qua ferebatur retulit, & tum diuiriū, tum auxilia facile impetravit. Caietā cum reuerteret, die 1. Dominicā mens. Iulij, in Bāsilicā, vna cum Cōstantia Regina venit. Ea totius rei ignara, Sacro velle Ladislauū intercessione existimauit: cum aliquis Episcoporū à Bonificio missus Nunciū, antequā rem diuinā faceret, diploma Pontificiū, quo Ladislai cum Constanția coniugū dirimebatur, nemine non plorante, legit, adeoque vtrumq; lege matrimonij exsolvens, annulos vtriq; detraxit; sūmque vincicuique restituit. Inter hæc Constantia, incredibili patientia contumeliam tulit; omnibus toto Regno ingratitudinem & immanitatem Ladislai & Margarita accularunt.

Antequam ista reliqua accidissent, Marinus S. Mariæ nouus Diaconus Cardinalis, S. R. E. Camerarius, nomine Bonifacij, & Romane Ecclesiæ, fœdus percusserat cum Francico Talca, Iannone primocetij, nuncio Nicolai Vrsi,

VII.
De rebus
Regni Siciliæ

opibus, habere potuisse. Singulis diebus, quasi emendata esset stipes, modicum quid edulii illi deferebat, ab his, quos custodia infelicitas Margarita desigparat. *Summontius lib. 4. Constantius lib. 10. de rebus Neapolitanis.*

Andreas tamen Constantia frater, nec quicquam ab obedientia Bonifacii discessit, sed vna cum aliis siciliæ Proceribus, aduersus Martinum virtumque constantissime stetit; fractus potius, quam adductus, ut se fidei horum permitteret. Quatuor Vicarios pro Sede Apostolica Bonifacius, rebus Siciliæ administrans praefecerat, Guillelmum Peraltanum, Antonium Vintimillium, Manfredum Alagonam, & Andream Claramontium Regni Almirathum. Ad hos prehensandos, Martinus Monblanci Dux, Bérengharium Cuilliæ, & Gerardum Queraltum Oratores mittiterat, si quo modo illos ad obsequium Martini filii & Matris, quos ad 14. Calendas Decembris anni superioris Roberius antipapa in matrimonium copulauerat, Regesque Siciliæ dixerat, adducerent. Fingebant duo viri, Martinum patrem & filium, Bonifacio obsequentes fore, illumque verum Christi Vicarium agnoscere, nec a quoquam alio quam ab illo regi Sicilia ius beneficiariun velle depoescere. Adeabant, Martinum Duxem Exercitæ, Regio titulo abstinere, eam dignitatem soli Mariae hæredi permittente; Coadiutoris tantum nomine, quemadmodum & Pater Admiratoris seu Curatoris filii officio contentum esse; Proceribus à Sede Apostolica Regno administrando prælatis, suam dignitatem, iura, prærogatiwas, & bona quæcumque à Romanis Pontificibus, quocumque titulo donata, oblataque, integrâ fore: illas, non Martino, filio, aut patri, sed Mariae Regi Siciliæ iuramentum fideli-tatis & homagii præstare debere, nec alterutri eorum, sed ipsi illi Mariae, rationes administrationis exhibendas esse. Hæc & alia in speciem decora, duoviri Oratores Aragoniæ proponebant, offerebantque, ceterum præ, vel cum alis cautos Alagona, artis & doli intelligens, constanter reponebat; Regnum Siciliæ, in potestate Romanæ Ecclesiæ esse, Bonifacio vero legitimoque Pontifici, non Roberto antipapæ, fidem & obsequium spopondisse, Mariam, adhuc calibem eos agnoscere; neminem eius sponsum legitimum haëstenus videre, illi soli, quantum per Bonifacii Pontificis permissionem liceret, ius in tempore publicam deferre; Martinus vterque, quod Roberto manus dedidit, non ignorare: adeoque technas & artes ambitorum non clam latere: proinde alios tentarent, non eos quibus fides tam Religiosa quam humana, vita ipsa charior esset. Retulerunt hæc, qua audierant duum viri Martino vtrique, & Marie. Martinum Seniorem, & ambitio Sicilia regni vrebant, & odium quo Ioannes Rex Aragonum hominem prosequebatur, vrebant, vt quamquam omnia aduersa à quatuor viris renunciarentur, discessum ex Aragonia maturaret, ad Siciliam inuadendam. Itaque gemina face inflammatum, prætentus apud Regem occasione, quod insula Siciliæ per absentiam Reginæ in diuersas partes distracta; impotentie plurimorum subiiceretur, & classem, & comitem, & militem, & discessionem imperavit, & inuenit Martio, à Fangosio portu soluit, scilicet, (vt Surita fingebar,) Siciliæ à tyrannorum dominatu vindicandæ, & filii in libertatem afferendæ: quasi vero legitimus Pontifex Bonifacius, & ante hunc Vrbanus, Gregorius, & alii, tyrannide Siciliam, aut quæsiertint, aut tenuerint, aut contulerint, aut pro Sede Apostolica quatuor viri Vicarii, nullo iure tempore publicam eius Regni administrauerint. Qua fide runc egerint, hi qui fidem antipapæ fecerit, eiusdem præsumptione regnum Siciliæ occuparunt, præterea quæ iam de Martino vroque & oratoribus illorum narravimus, Bernardus Capra proditor in exemplum esto. Hic fuit antesignanus Regni inuadendi, & Claramontie familiæ perdenda: quæ hac vnicata tantum infamia laborauit, si ramus laborauit, quod Manfredi relæta, & Andreas, atque deplorata Constantia mater, consilia prodenda in insula, Martino Seniori vna cum corpore prodiderit, vniuersoque Claramontios perdiderit. Hæc Surita in Indic. quæ adiungo. Cum Procerum omne nomen, militumque robur concitaretur, illustrare exercitu Martinus Dux, Fangosio portu classem soluit. C. actuaris, oneratisque nau-

bus confiterat. Ad 11. M. grauis armatura equitum, & ingentis peditatus copias conueniente memorant. Edificantis naubus, contrahendoque militi ac remigi, nauibusque aduerso certaminibus atque exercitationibus, ac demum vniuersa classis imperio, vnu Bernardus Capra præficitur. Cum ad 9. Kalend. Aprilis classis ad Fau-nianam appulisset, postridie Drepitanum portu omnes copia exponuntur. Quod Panhormitanorum, eisque insulae pars Andreas Claramontius Modicæ Comes potitur, & in superbissimo dominatu esset, Dux in tene-stra, infesto exercitu, castra apud Panhormum facit; vrbe obsesta muros labefactare, & obsesto vrgere non intermitit. Inde inter eruptionem sepius tentatum compulso in urbem hostem, cum occasio data esset Aragonis irrumperi, sponso in dedicationem accepti. Ad 15. Kalend. Junij, Panhormus Duci deditur. Andreas Claramontius, Manfredus Alagen, & Iacobus Manfredi F. ac fere omnes primarii, domus ac stirpis Claramontia, in Duci arbitrium, potestatemque veniunt. Kalend. Junij, Andreas Claramontius Medicis Comes, Panhormitanus in foro, maiestatis lege, capitis pena afficitur; & Claramontia familia vetus admodum atque illustris, quam satis constat maiorum fuisse in ea insula gentium, extinguitur, & funditus deletur. Dux Monblaci, vt legimus filij tutor ac Procurator, Bernardum Capraram, qui exercitu & classi præpositus fuerat, vt pro magnis, (sidiis) in tempore publicam meritis honoris ei haberetur, Medicæ Comitatu, & opulentissima eius ditione donati: qui eius expeditionis consiliarius princeps, ac pene auctor fuerat. Ista Surita lib. 10. Annal. & lib. 3. Indic.

Locupletius ista omnia Thomas Phazetus, de virtute Vicariorum, & meritis Capræ, quæ libuitadiungere; ut fides Bernardi qualis fuerit cognoscatur; tum, vt quo iure in Siciliam Aragonij niterentur, cur Reges Gallia, Aragonia, & Castella, pseudopontifici Roberto faucent: quo modo paulo post Petrus Luna, Pontificatus inuadendo viam sibi aperuerit, omnibus appareat.

Erat Martinus Dux Ioannis Aragonum Regis germanus frater, & Petri Regis secundogenitus: qui cum Mariam Lunæ Comitis filiam vxorem duxisset, sacer oblique masculis mortuo, etiam Lunæ Comitarui iure vxorio succederat. Martinus igitur huius Martini, & Mariæ Lunæ Comitis filius, cœfectis cum Maria Sicilia Regina apud Barchinonem nuptis, Rex ab omnibus salutatur. Verum cum Martinus Pater, Ioanni Aragonum Regi germano fatus est, non ignorare: adeoque technas & artes ambitorum non clam latere: proinde alios tentarent, non eos quibus fides tam Religiosa quam humana, vita ipsa charior esset. Retulerunt hæc, qua audierant duum viri Martino vtrique, & Marie. Martinum Seniorem, & ambitio Sicilia regni vrebant, & odium quo Ioannes Rex Aragonum hominem prosequebatur, vrebant, vt quamquam omnia aduersa à quatuor viris renunciarentur, discessum ex Aragonia maturaret, ad Siciliam inuadendam. Itaque gemina face inflammatum, prætentus apud Regem occasione, quod insula Siciliæ per absentiam Reginæ in diuersas partes distracta; impotentie plurimorum subiiceretur, & classem, & comitem, & militem, & discessionem imperavit, & inuenit Martio, à Fangosio portu soluit, scilicet, (vt Surita fingebar,) Siciliæ à tyrannorum dominatu vindicandæ, & filii in libertatem afferendæ: quasi vero legitimus Pontifex Bonifacius, & ante hunc Vrbanus, Gregorius, & alii, tyrannide Siciliam, aut quæsiertint, aut tenuerint, aut contulerint, aut pro Sede Apostolica quatuor viri Vicarii, nullo iure tempore publicam eius Regni administrauerint. Qua fide runc egerint, hi qui fidem antipapæ fecerit, eiusdem præsumptione regnum Siciliæ occuparunt, præterea quæ iam de Martino vroque & oratoribus illorum narravimus, Bernardus Capra proditor in exemplum esto. Hic fuit antesignanus Regni inuadendi, & Claramontie familiæ perdenda: quæ hac vnicata tantum infamia laborauit, si ramus laborauit, quod Manfredi relæta, & Andreas, atque deplorata Constantia mater, consilia prodenda in insula, Martino Seniori vna cum corpore prodiderit, vniuersoque Claramontios perdiderit. Hæc Surita in Indic.

De Catol. Reg. Gall. segritudine & alis in Gall. malis.

VIII.
Locupletior rerum
Sicul. nar-
ratio &
quomodo
P. Luna
viam sibi
ad Pontifi-
catum in-
uadendæ
aperuerit.

IX.
Vtio diu-
na Gallias
tentare in-
cipit.

Bernardus
Capra
prodit
Claramon-
tios.

mum, & alia à Claramontianis occupata oppida repentina contendunt. Andreas Comes vbi Regum aduentum cognovit, magna equitum ac pedum manu contra egredens ad Montem Regalem castramatus est, vrbe interim militibus & armis fortiter communica. Reges itaque Panhormum veniunt, quam vt obstantem vident, magna via aggrediuntur. In eius oppugnatione Garaus Cerullus Lacuna Dominus, qui cum Regibus Barchinonam adueniret, occubuit. Tandem Andreas ne Regum furorem experiretur, vltro citroque missis ac remissis nuntiis, vitæ & rebus omnibus, aliisque præterea pacis iniquissimis, vt eum Reges intercederent, ibi induit, deditioinem fecit, vt diplomate Regio dato Catanae 12. Calend. Maij constat. Ita Maria & Martinus Reges, cum Martino Duce Martini patre, Panhormum anno sal. 1392. more Regio ingrediuntur, atq; ab Andrea, totaq; vrbe magno gaudio exiit, & Reges salutantur. Panhormo recepta, carera circumcaeca oppida quæ desciverant, per deditioinem ea quoque Reges recipiunt. Atque hi tres, vterque Martinus, & Maria simul in Sicilia regabant. Post hæc cum Martinus Rex sub capitis inuicta inter ceteras sanctiones edixisset, ne quis piam armis instructus Regium Palatium ingredi omnino auderet, Bernardus Capra Andream Claramontianum ne inermis accederet monuit, si paratas insidias cuperet evadere. Huius verbis Andreas motus, ense succinctus Palatium ingredi constituit. Subinde Bernardus, qui & comitatum ambibat, & ob id reconciliationem Andrea cum Regen iniquo ferebat animo, Regi suggestit, ne illi se crederet, qui in caput eius deuolisset, & ad id enim subiectum gestarer. Quo Rex audito, Andream nihil tale metuente repente caput, atque in tritimes qua in portu erant conicit. Inde ad iudicium traxit, & tormentis adactus Andreas, seditionemque, de qua primum non cogitaret, contra Regem fassus, à Salimbenio Marchesio Melisanensi iureconsulto Magnæ Regiæ Curia Indice, qui liberalitate & sumptibus Andreat, ieprem annos vtric; iuri operam dederat, & in recôsultoru College adscriptus fuerat, vltimo supplicio cum ceteris quoque coniuratoribus damnatus est, arque in area maritima, quæ eius adibis suberat capite plexus, bonis eius ac adibis Regi Comitatu vero Motice Bernardo Capra additæ, vt diplomate Regio dato Panormi ptidic Cal. Iulij anno sal. 1392. sati liquet. Thomas Phazetus de rebus Siciliæ dec. 2. lib. 9.

Vnico Siciliæ Regno, quod patrimonij Romanæ Ecclesiæ est, Hispaniæ que vt Galli inhibant: quod cum neque ab Urbano, neque à Bonifacio obtinere potuerint. Robertum antipapam nimis non de suo liberalem adorabant; Petro Luna ad inuadendum Pontificatum, per afflictiones cum Aragoniis, & per turpem seruitutem, conante; ac ideo schismatis fonte. Carolus Galliarum Rex, quem Corius & Surita, totius malii authorem faciunt, tandem tandem diuinam tulit vindictam; cum anno superiori, à conuentu Ambianensi, in quo de pace cum Anglo perperua, frustra traetauerat, discedens, in calidam februm cum phrenesi quædam coniunctam incidit, vnde nonnulli toxicum accepisse arbitrabantur. Tentatus & Birurix, & Ambarus, & hic morbo absumpitus, illo vix superstite. Ita diuinio vt Gallias tentare coepit: que hoc anno amplius deservit hoc ordine.

Petrus Crao amplissimæ familie vir, Andium Britanorumque Proceribus propinquæ cognatione iunctus, in aula Francica plurimum poterat, & in primis apud Regis fratrem Ludouicum Autelianensem, qui Valentina vxore non contentus, Parisiensem formis capiebatur, cuimque muliere quædam Parisiensi habuit in primis adulterij constitutin. Non se ferunt externi amores anxiæ Valentianam. Ea multe briter indignante, nec quicquam dissimulante, cognovit Ludouicus Craonem exitissile arcana cum exercitu misisset. Hunc in vulgo sparsere ruitorem, Gallicæque simplicitati illusserunt. Alij arbitrabantur, à Deo ita percussum, quod vestigialia miseria que populi non leuasset; quamvis per saudum eremiam, vt retulimus, fuisset admonitus. Nonnulli, quod bellis ciuilibus implicitus, christianis in Græcia nihil auxilijs contra Turcas tulisset. Vt cumque sit, manum Dei fuisset constat, maxime propter schismata. Guillelmus Harfilius Latitudinensis, aliquid magni nominis medici vndique vocati, longo tempore in Regalatu se eum mōrbum asserebant. Misus Rex cœrus Aperiat, in Cameracensiibus, ad memoriam Dini Aychardi. Misum & tale similitudinem

De Diuo
Aychardo.

lachrum ad Diuum Hermetem Rotornacensem, vt hi Diui pro Regis sanitatem apud Deum deprecatores existarent. Et recuperauit Rex sanitatem; quamquam per crebras vires & interualla maneret phreneticus, adeoque laboraret, vt neminem agnosceret. Diuum Aychardum Piertonem Episcopum retulisse memorabat, Carolus Regem in eo quo vexabatur internum furore, nihil molestius tulisse, quam si quis Angliae Anglorumque mentionem faceret: purreas Cruces, que Anglis pro militia tesserent stuerant, plutum exectari solitum. *lib. i. de rebus Hispanie, 6.16.*

Crucis militarem tesseram, non solum Angli, sed omnes quotquot in sacram militiam nomina darent, & vestibus aliuebant, & in vexillis, clipeis, accuteris armis prefrerant, quoties in hostem fidei prodirent. Et erat sane hoc tempore ingens necessitas eius militiae signanda, Mauris in Hispania, Turcis in Oriente, christianis extrema ministrantibus.

In Hispania ab illis maximo terrore bellum imminebat videbatur, Mahomadis Granatensem Regis obitu, cui huius anni principio importune fane defuncto, magnaque rei christiana incommodo, (nam amicitiam Hispanorum perpetuo coluerat) Iuzephus filius successit, ingenio haud absimili, moribusque, atque pietate; qui superstitio patre, multis christianis libertatem restituit, eosque in patriam remisit, nullo redemptionis pretio, sed propria de nostra gente benemerendi voluntate: quod illi Regi factio malo fuit. Quatuor generat filios, Iuzephum, Mahomedem, Halim, Hametum. Mahomed ardentis spiritu iuuenis, nullamque spem regni nisi in fraudibus habens, aetate minor patrem crimino, quasi nomine tantum Maurus esset, & ex arcane professione christianus, multos in partes attraxit, virtus humani ingenii rerum nouarum cupiditate concitatos, & prava superstitionis studio incensos. Eo res a paruis initis processerat, vt periculum esset, ne pars cum parte armis certaret, pari utrinque gentis malo cladeque. Aderat Marrocij Regis Legatus, vir a multo rerum vita collecta prudentia, vt in ea gente admirabilis. Eo annitente, dissidio sublatto inter patrem & filium, pax in praesenti quidem composita est. Prouidebatur, ne potentia imminuta ciuili bello, gens Maurica praeceps esset hostibus, ad omnem occasionem eius imperij delendi intentis. *Moneant, inquit, vos viri que temporis documenta, ne consumaciam cum pernicie, quam concordiam cum securitate malitiae. Nostris disidibus, nulla hostium virtute, maxime clades accepere. Quid nam fore putatis, non tunisliu concitor? Parenti quanum impio, solum obsequi consentaneum est. Ineius vitam confirare, quid aliud quam naturam inuertere, & ima summis, summa iniis commutare? Quin potius iunctis viribus, in hostium fines irruitis, iniurie opportunos propter infirmam Regis etatem, diffidentes Procerum inter se voluntates, bellum Lasciani metum.* Ad has voces rebellium studia repente conqueuerunt, Mahomed in patris se potestate fore dixit. Mox in Murciae fines impetus factus, ea parte vbi Eliocrota sita est, Hispanis Lorca, vastati agri, praeceps acta, magna metu Hispania laborabat, nisi Alfonso Fagiardus cum delecta equitum & peccatum manu accurens, hostem afflixisset. *Mariana sup.*

Equidem omnes Mauros, Hispania tunc eiecisset, si Crucem militie sacra indicem, Castellae Rex, à Bonifacio legitimo Pontifice accipere voluisse; quam is aduersus Turcas Orientalibus christianis infestos erigebat. Hoc enim anno Baiafites superioris anni successibus elatus, ad obsidem Silistram se contulit, eamque militum corona circumdatam sic oppugnauit, & fractis incolarum animis ad tantas redigit angustias; vt certis pactionibus se dediderint. In his era hanc principia, lictum ut ipsi esset inde discedere, cum rebus suis, & armis, & coniugibus, & liberis: eoque nomine Baiafites, ipsis salvo commeauerit; quo praterea contineretur, ne quis vlam molestiam eis inferret. Has ille conditions admisit, neque duntaxat expediti saluum illum, quem diximus, commatum voluit; verum etiam ultro significauit, minime se commissurum, vt soli discederent, sed begum Sanzacam eis adiunctorum, qui saluos & incolares ad tutu limitum loca perduceret. Fuf ergo Turcis tradita ciuitas, incolis alio commigrantibus, quos Sanzac begus quidam cum mille Turcorum comitatu deducebat. Postea quā ad deci-

decem per annos Sacraenta in Episcopatu administraverat, exutus Sacerdotio decollatus est. *Meyerus lib. 14. annal. Flandr. P. Aemil. & Guagninus, de reb. Gallie.* Mariana casum Caroli recensens, Ioannem Iuuenalem Bellouacorum Episcopum retulisse memorabat, Carolus Regem in eo quo vexabatur internum furore, nihil molestius tulisse, quam si quis Angliae Anglorumque mentionem faceret: purreas Cruces, que Anglis pro militia tesserent stuerant, plutum exectari solitum. *lib. i. de rebus Hispanie, 6.16.*

Crucis militarem tesseram, non solum Angli, sed omnes quotquot in sacram militiam nomina darent, & vestibus aliuebant, & in vexillis, clipeis, accuteris armis prefrerant, quoties in hostem fidei prodirent. Et erat sane hoc tempore ingens necessitas eius militiae signanda, Mauris in Hispania, Turcis in Oriente, christianis extrema ministrantibus.

In Hispania ab illis maximo terrore bellum imminebat videbatur, Mahomadis Granatensem Regis obitu, cui huius anni principio importune fane defuncto, magnaque rei christiana incommodo, (nam amicitiam Hispanorum perpetuo coluerat) Iuzephus filius successit, ingenio haud absimili, moribusque, atque pietate; qui superstitio patre, multis christianis libertatem restituit, eosque in patriam remisit, nullo redemptionis pretio, sed propria de nostra gente benemerendi voluntate: quod illi Regi factio malo fuit. Quatuor generat filios, Iuzephum, Mahomedem, Halim, Hametum. Mahomed ardentis spiritu iuuenis, nullamque spem regni nisi in fraudibus habens, aetate minor patrem crimino, quasi nomine tantum Maurus esset, & ex arcane professione christianus, multos in partes attraxit, virtus humani ingenii rerum nouarum cupiditate concitatos, & prava superstitionis studio incensos. Eo res a paruis initis processerat, vt periculum esset, ne pars cum parte armis certaret, pari utrinque gentis malo cladeque. Aderat Marrocij Regis Legatus, vir a multo rerum vita collecta prudentia, vt in ea gente admirabilis. Eo annitente, dissidio sublatto inter patrem & filium, pax in praesenti quidem composita est. Prouidebatur, ne potentia imminuta ciuili bello, gens Maurica praeceps esset hostibus, ad omnem occasionem eius imperij delendi intentis. *Moneant, inquit, vos viri que temporis documenta, ne consumaciam cum pernicie, quam concordiam cum securitate malitiae. Nostris disidibus, nulla hostium virtute, maxime clades accepere. Quid nam fore putatis, non tunisliu concitor? Parenti quanum impio, solum obsequi consentaneum est. Ineius vitam confirare, quid aliud quam naturam inuertere, & ima summis, summa iniis commutare? Quin potius iunctis viribus, in hostium fines irruitis, iniurie opportunos propter infirmam Regis etatem, diffidentes Procerum inter se voluntates, bellum Lasciani metum.* Ad has voces rebellium studia repente conqueuerunt, Mahomed in patris se potestate fore dixit. Mox in Murciae fines impetus factus, ea parte vbi Eliocrota sita est, Hispanis Lorca, vastati agri, praeceps acta, magna metu Hispania laborabat, nisi Alfonso Fagiardus cum delecta equitum & peccatum manu accurens, hostem afflixisset. *Mariana sup.*

Eadem tempestate insigne exemplum datum est omnibus, quam fidem debeant adhibere falsis delatoribus, quae hos poena astici necesse sit. In Polonia lites & simulantes inter Ladislauum Regen & Hedwigam Reginam suspicionibus quibusdam, ac susurronum delationibus eousque increverant, vt non longe essent a dissidio, nite primores interpoluerint. Conuenit tandem, vt delatores utrinque ederentur. Editus Gneoufius Daleuitius Succameranus Cracoviensis, qui sanctissimam foeminam Hedwigam Reginam clam apud maritum Regem probti insimularat, quod diceret, absente illo, Guillelmum Austrum secreto Cracoviam venisse, & aliquot diebus cum Regina consueuisse. Regina, iure iurando solemniore Regi factis fecit: contra Gneoufium indicum de infamia Vislicie in conuentu Procerum institutum est. Ibi accusatus, damnatusque Gneoufius, cum non probasset quae dixerat, nec dixisse se posset negare, ex decreto iudicij, mentitum se esse, clara voce, & latrato subter sciamnum edito professus est. Est autem ea grauissima apud Polonus poena, & in fama plena iudicium retractatio, quae sit publice latrati canino adiunctio. Ita sublata omni suspicione, anor coniugalis inter Regem & Reginam redintegratus fuit. *Cromerus lib. 15.*

I.
Bonif. pro
luribus Ec-
cles. & pro
pace Italiae
indefiniter
labo-
rat.

X.
Sacra mi-
litiae co-
tempore
necessitas.

Res His-
panie
Mau-
ris.

XI.
Bonif. Ju-
bil. in Ba-
varia. conce-
dit.

XII.
Punitio
falsi dela-
tors in Po-
lonia.

Baiafites in
Oriente
progres-
sus.

seruatur erant. at enim qui cum hoste militauerant ductores quidam, non diu post pacem factam secederent ab illo, & in societatem coire coeparent. His etiam nonnulli à Florentinis & Bononiensibus, propter non soluta stipendia secessione facta se adiunxerunt, ac iter à Bononiensibus & Ferrariensis postularunt: quod si non concederetur, in eos se transitus minabantur. Ea res suspicione maximus peperit, ne simulata ab hoste missione vites sibi referueret, ac sub alterius nomine Florentinos socios adoriretur. Negare igitur transitum placuit; & auxilia Bononiensia missa sunt, quo illorum conatus repugnaretur: & simul Galazio scriptum pro observatione contentorum. Sed tandem ductores illi, de quorū transitu dubitabatur, diufo itineri per Parmensem, inde Lucensem, Pisaniū agrum, secus inferum mare in fines Senensem deuenire: postea inde moventes in Picentibus confitere, maiorem latrociniū societatem augentes. ibi cum sati auditi roborati, fulscent, reuerti in Etruriam ac ciuitates vexare minabundi cœperunt, & ad redemptionem sui populos compellere. Hæc majorem suspicionem Florentinis sociisq; afferebant. Augebat suspicionem, obstinatio Senensem, qui post pacem infensis nimium animis temnisse cernebantur. His addebatur in humana tractatio Legatorum Florentinorum, qui apud Alexandriam capti fuerant, præcipue Ioanne Riccio; cui post pacem factam inieci fuerant compedes, & 30. M. indicta redemptio. Accedebat insuper, quod Franciscum Carrariensem seniorem nihilominus captum Galezius retinebat, atque militem contra pacta conscriperat. Ob eas suspiciones, Florentini, & socii, fœdus inter se renouare constituerant: atque missis Bononiensia Legatis, iisdem fere quibus prius conditionibus percuterant; Florentini, Bononienses, Patavini, Marchio Ferrarensis. Illud in fœdere ascriptum fuerat, vt cuicunque Principi aut ciuitati venire in fœdus volenti locu esset. Ob quam facultate laud multo post Mantuanus in societatem concessit; probate Bonifacio Pontifice & Wenceslao Rege Romanorum, pacta conuentu. Intererat Pontifici eam fœderationem stabilire. Franciscus Gonzaga Marchio Mantuanus, terra & aqua à Galeazio petebatur. Posita est Mantua in medio paludem, quas Mincius ex lacu Benaco egressus creat, nec nisi pontibus, qui eximij admodum, adiutur. Huic flumio auerendo, & palubribus exciscandis, adeoque vrbi perdende, Galezius, apud Vallecum, annis ripas ponte validissimo iunxit; secundum quam paulo post partem, quatuor ostiis patente, fluminis immisit, duoque fortissima fortalia adiunxit; quibus tandem terra oppletis, Mincium alio diuerteret, Mantuanumq; sue perflentibus aquis, quas non influente amine corrumpi opus erat, sic terrestribus admotis copis perderet. Gonzaga non ita pridem clientela Bonifacijs se secesserat, auxiliisque contra Galazium postularat. Hunc itaque vt Pontifex tueretur, necessis habuit fœderi sociorum interesse: ne illo prostrato, Bononia, Ferraria, & quicquid est Romanæ Ecclesiæ in Flaminia partimonij, prædae hostis pateret. Iam Piceni, Vmbriæ, Etruriæ, vrbes Pontificias, Bioribus Micchelotus, & Aetius Castellus, vna cum Ioanne Theutonico latronum duobore, in fœdus in suspicionibus vexauerant, eoque aliquos Picentes adduxerant, vt imperium Pontificis pene voluerint detrectare. Perfinos quoque ad seditionem incitarunt: in qua exules beneficio Pontificis ad urbem restituti, tumultu facto, multis ciuibus interemptis, multis proscriptis eiecisque, periculum ingens Bonifacio creauit. Conabatur ad concordiam, tumultuantes inter se reuocate. Cumque nihil efficere posset, permisit, vt Florentinis arbitris vtere. Misericordi hi duos magna æquitatis viros, qui controvirsch cognoscerent atque sedarent. Pontifex etiam Episcopum Firmianum, Nuncium Sedis Apostolice illis adiunxit, qui pro parte Ecclesiæ, quoniam non nihil causa erat Perafinis cum Bonifacio, satisdaret. Autem Betronam castrum congregati illi, cum oratoribus, tam exulum, quam incolarum Petrusinorum, quarimonia ciuibum & proscriptorum audiuerunt; hi omnia quæ velcum Pontifice, vel inter se haberent, Florentinorum, Florentini, pro honore Sedis Apostolica, Pontificio arbitrio permiserunt, vtque illi volentes lubentes ad Bonifacijs

ANNO CHRISTI 1393.

Bonifacij Papa IX. Wenceslai Regis Romanorum

Anno 4.

Anno 17.

SVperiore anno, cum de pace agerent Principes atque Ciuitates Italiae, conuenerat utrū alterutris prouidetur, ne equites vel pedites qui apud Florentinos & socios, vel apud Mediolanensem militasst ita dimitterentur, vt in fœderatione latrocinij coirent. Id duabus cautelis asseque posse videbatur, vna si non tota simul agmina, sed paulatim dimitterentur; altera, si ducentes ad eam rem idoneos penes se retinerent. Florentini igitur & socii id bona fide

sententiam deferrent, effecerunt; Bonifacius vero, non alia decernere aut probare sustinuit, quam quæ Florentini Oratores arbitrarentur. Ex eorum decreto, omnibus exuliis ciuitas restituta; conditiones pacis scriptæ, ac utrumque que recepta; Miccheloto & Actio 10. M. florenorum à Bonifacio numerata: vrbes, castra, & oppida ditionis Ecclesiasticae, Pontifici restituta; Biordus, Perusio, Tuderio, & Vrbiveteri Vicarius pro Romana Ecclesia praefectus, iniuriarum & damnorum obliuio inducta, pax conciliata, sed non diuturna; turbata factio Becccheritorum, qui vnum quemdam exulum in Ciuitatem restitutum occiderant. Praefetus iustitia volebat ad legi rigorem in homicidas agere. Pandolfinus Baglionius metuebat, ne ex cæde istorum maior sedatio emerget. Cum eodem Bonifacius, pacis cupiens, idem confessar, ut aliam quam mortis pacem subirent. Cum de hac re amplius deliberaret, exules manu facta, conditionem excitabant. Pandolfinus cum pluribus sociis ac vnum fratrem eius germanum, item Pelinum Cuchitum Baglionem vnum ex prioribus vrbis, Oddonem de Oddonibus, Raynerium de Rayneriis, ac multis aliis interfecerunt, Domoisque Pandolphi & Pelini exullerunt. De Beccherinis, partim in vrbis, partim extra circiter c. casi: ccc. vel amplius in exilium electi: Bonifacius ei necessitatibus adductus, vt ab exilibus ingratissimis sibi caueret, ac Perusia reliqua Assissium, & inde Spoleto, ac postea Romanam cōcederet: Legato Cardinale Perusiae præfato. Eicentibus, nonnullis Bonifacius, præteriorum indulgentia concessa, & anni eius censu remisso, benignitas Apostolice signa dedit, eosque ad obsequium reverentes recepit. In Piceno, & in Flaminia, vrbes à societate latronum vras, numerata pecunia iniurii exempta. Viterbum, à Ioanne Sciarra occupatum, Romani pro Pontifice recuperarunt, multoque Britonum, qui Patrimoniu Apolloniu in Etruria infestabant, ad intercessionem deleuerunt: Bonifacio pro iuribus Ecclesiæ, proque pace Italiae nullis laboribus, aut sumptibus parcente. S. Antoniu. tit. 22. c. 3. s. 1. & 15. Corius parte 3. his. Mediolan. Niem. lib. 2. c. 1.

II.
Bonif. vi-
gilancia &
in Gallis
infelix ca-
tus seu po-
tius ultio
diuina.)

Eius vigilantium, & reliqua Italia hoc anno postulauit. Neapolim Ludouicus Andegauensis, in eius oculis occupabat. Aquila, Brutorum vrbis, imperium Ladislai Regis delectabat. Comites Sore & Alutri, Reginaldus Viribus Comes Manupelli, nec non Sancti Seuerinates, publice omnia in regno Neapolitano miscebant. Aduersus hos Ladislao Regi exercitum paranti, Albericum Balbianum, cum non contempnenda misit manu delectorum. Eorum auctus vrbibus Ladislau, ad vincam armorum ostentationem, Soranum & Alutanum repressit, Manupellanum captum in carcere coniecit. Aquilam & alias ciuitates in Brutis recuperavit, tantumque terræm & Sancti Seuerinatis, & Ludouico, & Neapolitanis incussit, velli habuerint elementiam victoris implorare; iste cum partitiis, à Roberto antipapa, & Carolo Galliatum Rege auxilia flagitare. Robertus, ad consueta remedia reuertens, virginem Carolo & patruis, decimam clero imposuit: à cuius exercitoribus, quamquam Parisiensis schola prouocasset, se tamen à tributo extimere non potuit; Biturige & Burgundo apud Antipapam omnia petentibus; isto vero, vt Pontificatus sibi stabiliret, quicquid illi imperasse, concedente. Clamoribus oppreso clero, vindictam Diuinam non minus grauem quam prius, in Carolam Regem excitauit, que hominem peine extinxerat. Res est Patrius summarum demandata. Rex valetudinarius ab administratione Regni vacabat. Qui soluti publica procuratione vobantur illius in prima familiaritate, illi ferme aquales, ad eum oblectandum, aut noua ludorum lusumque oblectamenta ipsi adiunquerent, aut obscundabant qualcumque excogitanti, vt istud si modo ipsius, ac non in ipsius alterius iudicio commentum. Quinto Calendas Februario, die Marti, media nocte, adulta virgo nubebat nobili & in aula gratissimo adolescenti, non turisque ludis Rex catero ornatum deposito, vultum leonini oris imagoem per sonato, reliquum corpus pice delibitum, multoque lino depexo, ac in villis confecto ita coniecit, vt hispida ac semiferi portentis speciem spectabilis praberet ipse, codemque habitu quinque præterea subtili saurores. Ad eum modum, specie fylax frum hominum, more que Satyrorum, in catum principum matronarum virorumque prodentes, in orbem recte data choreas ducebant, Regemque nefatis in a-

nire viderentur, ante se propellebant, scemino carmine modulantes. Tota Regia concursus factio fuit, ad picatorum spectaculum. Ludonis Aurelianensis Regis frater, cuius iuventa denegata erat administrandi Regi mœles, studio clarus videnter correptam faciem proprius admovit. Scenilla exinde in Regem forte: cedens, repentinum in omnes illos effusa flamma incendium conflauit. Duo inopes auxiliis conflituque, pertinaci conflagratione miserabiliter luctaverunt, sed quoque nido; duo inter manus clati, cum biduum animam traxissent. expiavere, vnustruens in propinquam promiscellam, aqua vinoque se perlusi salutem sibi peperit. Concursu ad Regem facto, vxor Biturigii, Regem, antequam ad vnum flamma iam corpus lambens periret, refixa caudata flexus, erat inuoluit, ac ignem refinxerat. Aurelianensis errorem imprudentiamque excusans, criminis liberavit. Exin valetudo mentis Regis multo magis suspecta apud omnes fuit, nec vla piacula calceatum placardorum ornissa. In primis scismatis componenti cura incepit. Aurelianensis, quod magnus esset Regni affectator, mala tamen sufficiencia non caruit. & vxor eius Valentine beneficis mente Regis excantasse cerebarat; ideoque aula abstinere iussa est. Quapropter Pater eius Galatius tracundia accessus bellum Galli indexit; Christianorumque confilia Thessalii prodidit. Hæc scismatica qua post Gallos natos nulla maior, in eisdibus Reginæ in suburbano Diui Marcelli coniugit, que aedes ob eum causum demolita sunt. Ita vndique velut agentibus furis Gallorum perturbata mentes, nihilque illis nec domi, nec militia feliciter cessit. Bonifacius Romanus Pontifex hoc secundum signum esse confirmauit, quo Deus Gallos veller ab infania reuocare, vt sublato tandem antipapa schisma tollerent, pacemque & vniōne Ecclesiæ redherent; presentis cum certum esset, Robertus nihil nisi illustre esse.

Quamquam autem non ignota esset diuina hæc vltio, plurimi tamen schismatica confirmabant. Philippus Dux Audax cum Ludouico Trimolio Episcopo Tornacensi Robertino seu Clementino, Flandros, etiam hoc anno ad secessionem compellebant. Ad Pentecostes vterque Brugas venit, vt nouos Sacerdotes Episcopus indidem crearet. Sed posteaquam vidissent vacas flare Ecclesiæ, adeo vt ne ipso quidem di Pentecostes populus templum Seruatoris (vbi creandi erant Sacerdotes) intraret, Slaus profecti sunt, vii inibi in ade Virginis matris Episcopus suos ordinaret Sacerdotes. Hic conuocato conuentu Philippus perfecit, vt Slusani verbottenus Bonifacij obedientia renuntiarent. Idem quoque fecisse dicebantur Hyprenses, cum infernibus Flandris. Bruges autem dubi ritabant. Gaudenses, cum idem Ducis nomine quidam proponerent, motum concuerunt; ad quem fedadum Ioannes de VVilde Poeta & Orator eloquentissimus producito in foro venerabilis corpore Christi, orationem ibi habuit ad populū, graueni, piam, & vtilem Reipublicæ: cuius initium erat: *Hic est Deus Deus noster*, qua quidem oratione seditionem populari compescuit. Pridie Calend. Iunias, cum Slusæ in templo Beatae Mariae Ludouicus Episcopus creaturus esset Sacerdotes, mane inter horam septimam & octauam, ortum est magnum in Parochia Beatae Mariae incendium, talisq; perturbatio torius oppidi, vt Episcopus ordinare sacerdotes non posset, sed perplexus & confusus discerit, imprecantibus illi oppidanis malâ pestem, arbitrantibusque tale sibi accidisse in fortunum propter ipsius aduentum, ideo quod Robertinus esset, atq; schismaticus. Plurimi his diebus ex Flandria in Brabantiam, Leodium, Traiectumq; migrauerunt. Omnes fere Carthusienes, cum multis aliis Ecclesiasticis Flandriam reliquerunt. Gerardus cognomento de Zipa Doctor Sacrae Theologie & Abbas in Boudeloo, Abbatiam suam sicut plures alii reliquit, & periit Brabantiam. Gandauenses tamen, quicquid Dux Audax & Episcopi molirentur, ad finem vñque immobiles & constantes in Bonifacii obedientia persistirunt; Gallos omnes deliros appellantes & impios. In Comitio Boloniensi, actum est de pace Regum Gallia & Angliae. Calesiam, Galli demolitam & funditus sublatam volcabant, Angli reclamabant, ac simul postulabant, vt schismatica Galli tollant, finantque Ecclesiæ ad suam redire vniōnem. Responsum est per Burgundionem, cuius summa erat authoritas, temporaneos Regni Proceres, non interfuisse electionibus Paparum, neque id negotij præcipue ad eos pertinere, neque indices illarum rerum esse, prius componendam esse concordiam

Régum, quam de illis rebus fieret relatio. Optabat autem Burgundio in primis pacem Regum, veritus, si Flandri, & Brabantii rufus se forte cum Anglis colligant, maximā iterum omnium fore perturbationem, censemq; omniem sibi in Flandria deservit. Hinc valde reprehensibilis Burgundio, qui quum esset Rex Regis, totumq; Regnum gubernaret, facilis vel intra mensam vnum schismata potuerat tollere, nisi illum auaritia transuerstum egisset. Leo Rex Armeniæ, pro pace Regum, & vniōne Ecclesiæ, sed frustra desudauit; ac postquam nihil contra barbaros obtinuit auxiliū, Lutetia obicit, apud Coelestinos, vestitus omnibus indumentis albis sepultus est. Petrus Luna, & Petrus ab Aliaco, & Aegidius à Campis Theologi, in schola Parisiensi multade vniōne Ecclesiæ disputarunt; sed nihil profecerunt. *Summonius & Constantius de rebus Neapolitanis. P. Aemilius & Guagrinus in Carolo VI. Meyers lib. 14. annal. Flandri.*

In Siciliam quoque, Bonifacius Papa, curam suam hoc anno extendit, vt pro Sedis Apostolice iuribus in ea decertantes proceres Vicarios, aduersus Martinos Aragonios tueretur. Andrea Claramontij, totiusque eius familiæ clades, inuidiam maiorem Aragoniæ non immerito conciliavat, quod principem eius gentis, per sumnam Capræ perfidiam, atque vna cum eo, toto regno illustrissima stirpe extinxerat. Panormo, ob Andream mortem nondum sedata, Martinus pater & filius, cum Maria Regina abeuntes, Catanan fecerant. Vbi cum morarentur, Guillelmus Peralta Calabellotta Comes, & Nicolaus eius filius, à Martino & Maria descenderunt; atque Ennus, Suteram, Erycem, & Narum cum arcibus sibi occuparunt. Post hos, Bartholomæus Iuuenius Comes, Regerius Passanicus Grafus, filius Comes, Manfredus Alagona, Fridericus Spatafora Rocella Baro, Ninnus Tagliaua Caſtri veterani Domini, & plures alij Sicilia Proceres, nec non Randatum, Caſtrum Leonis, Nicolia, Vizinis, Platia, Butera, & pleraque alia oppida, ab ifdem vno fere tempore defecerunt. quos Martinus & Maria, Catanae in arce Vrsina personentiam rebelles declararunt, bonisque omnibus spoliabant: nec non Nicolao Brachioforti Mazareni Domino Graſſulatum, Aſſorum quod Artalis fuerat Alagonæ, Simonni Valguarneræ, Caſtellum & Sclafanum, quod Guillelmi Peralta diuīti subiectum era, Guillelmo Raymundo, Augūſta & Meliueti Matchioni, dato Platia anno salutis 1393, ad 8. Idus Decembris priuilegio concesserunt. Verum non multo post, Guillelmus Raymundus Montecatinus, Sicilia Magister Iustitiarius & Conſtabilis, Antonius Vintimiliensis Comes Golifani, & Dominus vtriusque Petralia ac Sicilia Camerarius, Antonius Sclafanus Comes Adrani oppidi & Sicilia Senescallus, à Martino & Maria, & ipsi descenderunt: quod indignum iudicarent illis obtemperare, qui à vero Iesu Christi Vicario deficiuerunt, & schismatica antipapa adhæſerent, à quo neq; in matrimonio copulari, neque in Regni possessionem admitti potuerint. Aragonius Rex, non nesciuit hos in Sicilia motus. Quamobrem consobrinis iuandis c. l. m. arietum quanto potuit studio à mercatoribus extortis, & nonnullas triremes cum auxiliariis Panormū misit, totiusque rei Robertum antipapam admonuit, cuius permissione licet, aliquid pecuniarum ab Ecclesiastis, in sumptus bellorum Siciliæ & Sardo emulgeret. Non illiberalis fuit de alieno Robertus. Itaque non minus quam in Galliis, pro Ludouico Andegauensi pugnax, etiam in Aragonia, pro Martino, à Clero decimationem indulxit: suo antipontificio stabiliendo proditione vtriusque Siciliæ, quam Galli æque ut Aragoni ambiebant. *Surital. lib. 10. Annal. Facellus dec. post. lib. 1.*

Baiasites, facto quidam aduersus Italos belli principio, ratus illos esse opera, non tantum Manuelis, sed etiam Sigismundi Regis Hungariae excitatos, bellum Vngarum inferendum statuit, & ipsam armis inuadendam Vngariam. Huius rei persicienda causa iam Itei ingressus, exploratorem Constantinopolitanum à suis captiū intellectus, apud quem reperta fuisset epistola, qua ipsi oblata Baiaseti, paucis ab Imperatore Græco verbis ad Regem Hungariae, proptermodum in hanc erat perscripta sententiam; *Cum otioso es, ò Rex, quidue cunctaris? En Tauris bella reperi non accedit. Facer, te paratum & infrastructibile ab omnibus inuenies, quin & ipse veritatem rei falsus Explorator, iam ante missum fuisse dixit alij ab Imperatore, monendi causa Regis, exploratorē. Ibi aliquis Beglebergus, Imperatore Constantinopolitanū, cum vasculi, malitiosum & infidulum dixisset, etiamq; primum è medio tollendū, Constantinopolim; in primis petēdāni suauifser, Baiasitem impulsu, vt terra mariq; vrbem maximis viribus, quamquam frusta oppugnari. Soluta obsidione, cum expugnatæ vrbis nullam rationem in præsens inteneret, intellectus Sigismundū Regem Danubium insigni cum exercitu, in quo essent horinum ad c. xxx. millia è Valachia transmisso, militumq; corona Nicopolim obſidere coepisse. Adiuvant Italorum, Burgundionū, Gallorumq; auxilia, qua Orthodoxa fidei charitate commota, gratis hæc sacra ſupēria faciebant. Multi d' Belgis ac Celcis, eminioris fortunæ viri, nonnulli quoque Reguli confluxerant, quorum insignia Budæ in Diu Nicolai aede parieribus affixa, expeditionis huius præstantiam testabantur. Calend. Octobris, maiorem Nicopolim, quam Hadriani esse volunt, non aliam minorē, qua ab altera Iltriripa Traianis esse dicitur, castris circumedit. Eam donec expugnaret; nunquam alio statu moutere decreuerat. Baiasites, auditio ingenti christianorum apparatu, ne Europa eiiceretur, vniuersam quoque Turcorum rempublicam ad arma excitauit, etiamq; maximo equitatu, ac innumeris peditum multi-*

folia postularent, hoc specioso prætextu, si Rigensis Ecclesiæ & ciuitas, sacri ordinis veste decoraretur, tum vnam futuram per omnem eam prouinciam manum, qua nunc sparsa sit, cui neq; Russi, neq; Lituanis nōcerent tantopere; quemadmodum hucusque; quando nullus vnas esset, qui hostium audaciam reprimere, & in plures diuisio Prussiae imperio, facilis illa esset domesticæ discordiæ, quae augeret audaciam hostilem; vt in Ecclesiastum Christi perinde fidemtiores confugerent. Hæc apud Bonifacij in speciem proponebantur Marianis. Contra hos Ioannes, Wenceslai Regis Boemotum opem implorauit. Hic eorum conatus reprimeré volens, bona eorū quæ in Regno Boemie possidebant detinuit, si hac ratione eommoniti, ad aquas cum Archiepiscopo conditions delcederent. Cum nihil proficerent, Bonifacio totam rei summam exposuit. Bonifacius porro, vniuerso negotio rite examinato, Ioannem quidem ex Archiepiscopo Rigensi, Patriarcham Lituanorum dixit; Rigensem autem Ecclesiastum & ciuitatē Marianis attribuit; quos vicinis Samagitis & Lituanis nondum omnino christiani opposeret, siue Doctores, siue bellatores. Ad eum modum, & in Septentrio, rempublicam christianam Pontificis curabat. *Crantz lib. 9. VVand. lib. 6. 28. Niem. lib. 2. c. 16.*

Non etiam omnino neglexerat, in Oriente, res christiana notum tueri. Nō incredibile est, Manuelum Imperatorem Constantinopolitanum, qui bie innū ante Bonifacij conuenerat, crimen iconoclastæ, proper quod auxilia negata fuerat, veneratione saeculari imaginis purgasse, adeoq; postulata à Pōtifice & christianis principib. Europæ subidia impetrasse. Non enim ex vano in historia Musulmanica huius anni lego, Italos euicta classis triremium, portus & oras Europæ Rumilia maritimæ depopulatos esse, magnaç; locis illis omnibus intulisse detrimenta. Confederati fuerant, à Bonifacio Pontifice, ad opprimendum Turcam, in societatem sacri belli euocati. Gallorum robur interuenierat, submissum à Carolo Rege, qui diuina illa vindicta admonitus, ad vniōne Ecclesiæ, adeoque ad obsequiū Bonifacii inclinabat, vtinam illi Sigismundo Regi in acie exhortanti auscultassent, non tantam cladem, quantam Turcæ hoc anno attulerunt, ipsi pariter subiessent. Sed præstat rem vt accidet narrare.

Baiasites, facto quidam aduersus Italos belli principio, ratus illos esse opera, non tantum Manuelis, sed etiam Sigismundi Regis Hungariae excitatos, bellum Vngarum inferendum statuit, & ipsam armis inuadendam Vngariam. Huius rei persicienda causa iam Itei ingressus, exploratorem Constantinopolitanum à suis captiū intellectus, apud quem reperta fuisset epistola, qua ipsi oblata Baiaseti, paucis ab Imperatore Græco verbis ad Regem Hungariae, proptermodum in hanc erat perscripta sententiam; *Cum otioso es, ò Rex, quidue cunctaris? En Tauris bella reperi non accedit. Facer, te paratum & infrastructibile ab omnibus inuenies, quin & ipse veritatem rei falsus Explorator, iam ante missum fuisse dixit alij ab Imperatore, monendi causa Regis, exploratorē. Ibi aliquis Beglebergus, Imperatore Constantinopolitanū, cum vasculi, malitiosum & infidulum dixisset, etiamq; primum è medio tollendū, Constantinopolim; in primis petēdāni suauifser, Baiasitem impulsu, vt terra mariq; vrbem maximis viribus, quamquam frusta oppugnari. Soluta obsidione, cum expugnatæ vrbis nullam rationem in præsens inteneret, intellectus Sigismundū Regem Danubium insigni cum exercitu, in quo essent horinum ad c. xxx. millia è Valachia transmisso, militumq; corona Nicopolim obſidere coepisse. Adiuvant Italorum, Burgundionū, Gallorumq; auxilia, qua Orthodoxa fidei charitate commota, gratis hæc sacra ſupēria faciebant. Multi d' Belgis ac Celcis, eminioris fortunæ viri, nonnulli quoque Reguli confluxerant, quorum insignia Budæ in Diu Nicolai aede parieribus affixa, expeditionis huius præstantiam testabantur. Calend. Octobris, maiorem Nicopolim, quam Hadriani esse volunt, non aliam minorē, qua ab altera Iltriripa Traianis esse dicitur, castris circumedit. Eam donec expugnaret; nunquam alio statu moutere decreuerat. Baiasites, auditio ingenti christianorum apparatu, ne Europa eiiceretur, vniuersam quoque Turcorum rempublicam ad arma excitauit, etiamq; maximo equitatu, ac innumeris peditum multi-*

folia Manuel. Imp. Conſtant. & Si- gis. Hung. Reg. con- tra Baiasi- tem ad Ni- cop. con- flictus.

Res ecclesiasticae, & vrbis præcat: cum Mariani vtramq; à Sede Apo-

tudine in Neapolitanum agrum his occurrit. Vrbs aceris ob-
sidione circumdata, ac ingenti p̄silio tuta, haud impo-
gre obſtibet, etrumpebat sapientia exilia Turcæ, ac varia
fortuna porti redibant. Irritabantur in dies ad pugnam v-
triisque animi, sed appropinquante Turcorum exercitu,
eo vires conterere opus erat. Relicta legione cum non-
nullis turmis equorum, que cives eruptione prohiberet,
ceteri omnes in Turcos, qui iamdudum in conspectu ve-
nerant, sese vertere. Quum collatis signis dimicandū esset,
Galli in slantissime à Sigismundo petiere, vt primā pugna
partes sibi concederentur. Id laudis diuinæ charitatis ar-
dore, cuncta Gallorum agmina expofebant. Concessum
id facile. Mox in castrorum conspectu, cum Turci in fru-
cta acie obuersaretur, nondum instructa Vngarorum acie,
neque dato signo, Galli elato clamore, in hostem è castris
prodiere. Concitatæ equis in certamen descendentes, in-
auficatu pugnam conterere. Vbi ad congregatum pertuen-
tum est, Gallico more equis relatis, pedestres hostem in-
cessere. Equi dimissi initio prelio ingentem confusionem
pugnatorum concinere. Turcis nihil antiquius contingere
potuit, quam vt ab equo cum pedite dimicarent. Itaque ab
expedito hostium equitatu circumventi Galli obteruntur,
miserrimeque creduntur. Durn enim hasta aut lecuri Tur-
cum ferire studerent, incusū recusq; hostili defatigabantur,
deludebanturque, dumque audacia ponueretur, a late-
ribus modo aduersi auersique, telorum imbris, aut ful-
catis ensibus lanceisq; obruebantur. Subsidii spe firmati, ad
necem vñq; dimicabant, illa tamen frustati, inter pugnan-
dum occumbent. Nam equi quos dimiserant, in castra
reverentes, Vngarorum absterrere animos, quippe qui
huiuscemorū ignari, sociorum cædem fecutā sulpicantes,
infelicis Gallorum calu territi diffugerūt, tanta trepidatio-
ne, vt Sigismundus exutus castris, & omnibus spoliatus ar-
mis, vix euaferit ex hostium manibus: quinq; paulo ante cœ-
li ruinam non metuendam esse dixerat, in manus Turcorum
peruenisse, nisi parva cymba Danubium traieceret, Xeris
profecto satum naftus; qui cōtempo maris imperio, par-
uo nauigio in Asiam relatus est. In hoc prelio viginti mil-
lia christianorum cediderat, ex Turcis sexaginta millia desi-
derata. Traecto Danubio, reformidato Vngarorum impe-
tu, ob rem male gestam, in Thraciam Constantinopolim.
Rex effugit, hinc classe Veneta nauigauit R̄hodum, & Ae-
geum Ioniumq; mare emens in Dalmatiā, iusta que
Dalmatia ora, in Croatiā, atque inde in Regiam se rece-
pit. Carolus Galliarum Rex VI, ad quem eriam Imperator
Constantinopolitanus rebus suis dissimilis pro implorandis
auxiliis nauigauerat, cum periculi magnitudinem intelli-
geret, Comitem Niuerensem patrem, qui postea Bur-
gundie principatum consequutus est, cum equitatu exqui-
to in Pannoniam miserat, vt Sigismundo Regi in commun-
nes hostes arma paranti cōiungeretur. Sequitur fuerat eum
lechissima equorum cataphractorum turma, quas præter
principios Gallie Principes multi præstantes viri ex pro-
ceribus Sueicis, Bavaricis, & Austriacis auxerunt. Ioan-
nes Comes Niuerensis cum aliis trecentis Gallorum no-
bilibus captus fuit; qui cum insignibus armis decoti essent,
omni protinus ornatū à Turcis spoliati, lacerisq; & situ ob-
fatis vestibus induit fuere. Baiastites Ioannem acceris-
tum, cum ob vestum sordes irrufisset, de captiuorum condicio-
ne interrogauit, eiq; supplici vitam donavit, his eum verbis
allocutus; Es tam legib; nōfis Mahometi; is, quam ingenio meo
aduersum est, illi Christianorum partem, attamen & statuue inue-
nil, & sanguini Regio bac rice parcam, & ob hanc vnicam causam
modo te vitia dono, tum etiam ex captiuorum coru quinq; altos in
tu gratiam eadem donato, venia à merum mortis vindicabo. Volo ita-
que, vt quinque statim, quorum vita parcatur nomines. Quo facto,
reliqui miserando spectaculo, præseste & aspettant
Comite Niuerensem, & quinq; iis, quos tyranni gratia la-
nienæ isti exemerat, trucidati, & in frusta concisi fuere.
Ioannes cum quinq; captiuis Prulsam abductus ibique cu-
stoditus fuit, donec c.c. aureorum millibus se redimerent,
pecuniam Mitylenatum principe soluente. His. Musulman.
Ture lib. 6. Bonif. reg. Hung. dec. 3. lib. 2. Turcic. lib. 1.

Smirna à
Baiast. op-
pugnata.

Non tam cita Rhodiansis à Roberto antipapa auxilia:
cum illa Arnaldus Castilionanus pro Smirna in discrimen

adducta, postularerat. Eam urbem terra mariq; Baiastites adeo
circumdederat, vt pene intercepisset, nisi virtus ciuium ob-
ſtilleret. Ab illo cum grauiora indies metueret, openi Ioan-
nis Ferdinandi Eredia, qui Roberto obtemperabat, & is
istius spem implorauit. Nec quicquam vterq; tam cito sub-
mittere potuit, vterque alii curis distractus. Boſius his.
Ioann. lib. 4.

In Hispania enim, induciis inter Caſtella & Lusitanias
Reges, magna virtuſq; gentis laetitia prouulgatis, grauissi-
ma turbæ domestica, Roberti, cui Caſtella parebat, di- i-
gentia populerentur. Fridericus Beneuentanus Dux, admis-
trando reipublicæ, quemadmodum dixeramus adnotus,
id facile. Mox in castrorum conspectu, cum Turci in fru-
cta acie obuersaretur, nondum instructa Vngarorum acie,
neque dato signo, Galli elato clamore, in hostem è castris
prodiere. Concitatæ equis in certamen descendentes, in-
auficatu pugnam conterere. Vbi ad congregatum pertuen-
tum est, Gallico more equis relatis, pedestres hostem in-
cessere. Equi dimissi initio prelio ingentem confusionem
pugnatorum concinere. Turcis nihil antiquius contingere
potuit, quam vt ab equo cum pedite dimicarent. Itaque ab
expedito hostium equitatu circumventi Galli obteruntur,
miserrimeque creduntur. Durn enim hasta aut lecuri Tur-
cum ferire studerent, incusū recusq; hostili defatigabantur,
deludebanturque, dumque audacia ponueretur, a late-
ribus modo aduersi auersique, telorum imbris, aut ful-
catis ensibus lanceisq; obruebantur. Subsidii spe firmati, ad
necem vñq; dimicabant, illa tamen frustati, inter pugnan-
dum occumbent. Nam equi quos dimiserant, in manus Turcorum
peruenisse, nisi parva cymba Danubium traieceret, Xeris
profecto satum naftus; qui cōtempo maris imperio, par-
uo nauigio in Asiam relatus est. In hoc prelio viginti mil-
lia christianorum cediderat, ex Turcis sexaginta millia desi-
derata. Traecto Danubio, reformidato Vngarorum impe-
tu, ob rem male gestam, in Thraciam Constantinopolim.
Rex effugit, hinc classe Veneta nauigauit R̄hodum, & Ae-
geum Ioniumq; mare emens in Dalmatiā, iusta que
Dalmatia ora, in Croatiā, atque inde in Regiam se rece-
pit. Carolus Galliarum Rex VI, ad quem eriam Imperator
Constantinopolitanus rebus suis dissimilis pro implorandis
auxiliis nauigauerat, cum periculi magnitudinem intelli-
geret, Comitem Niuerensem patrem, qui postea Bur-
gundie principatum consequutus est, cum equitatu exqui-
to in Pannoniam miserat, vt Sigismundo Regi in commun-
nes hostes arma paranti cōiungeretur. Sequitur fuerat eum
lechissima equorum cataphractorum turma, quas præter
principios Gallie Principes multi præstantes viri ex pro-
ceribus Sueicis, Bavaricis, & Austriacis auxerunt. Ioan-
nes Comes Niuerensis cum aliis trecentis Gallorum no-
bilibus captus fuit; qui cum insignibus armis decoti essent,
omni protinus ornatū à Turcis spoliati, lacerisq; & situ ob-
fatis vestibus induit fuere. Baiastites Ioannem acceris-
tum, cum ob vestum sordes irrufisset, de captiuorum condicio-
ne interrogauit, eiq; supplici vitam donavit, his eum verbis
allocutus; Es tam legib; nōfis Mahometi; is, quam ingenio meo
aduersum est, illi Christianorum partem, attamen & statuue inue-
nil, & sanguini Regio bac rice parcam, & ob hanc vnicam causam
modo te vitia dono, tum etiam ex captiuorum coru quinq; altos in
tu gratiam eadem donato, venia à merum mortis vindicabo. Volo ita-
que, vt quinque statim, quorum vita parcatur nomines. Quo facto,
reliqui miserando spectaculo, præseste & aspettant
Comite Niuerensem, & quinq; iis, quos tyranni gratia la-
nienæ isti exemerat, trucidati, & in frusta concisi fuere.
Ioannes cum quinq; captiuis Prulsam abductus ibique cu-
stoditus fuit, donec c.c. aureorum millibus se redimerent,
pecuniam Mitylenatum principe soluente. His. Musulman.
Ture lib. 6. Bonif. reg. Hung. dec. 3. lib. 2. Turcic. lib. 1.

VII.
Grauissi-
ma turbæ
domestica in
Hisp. & re-
rum tunc
illius Re-
gni misce-
lanae.

runt

runt plenaria libertati, & ipsa principaliter potiuntur, nos teneri
rundin etatis Regis ipsius adhuc in pubera propensius attendentes, &
proinde captionem seu detentionem huiusmodi, non tam ex ipsius, quam
sui deliboratione consili pertramat fuisse verisimiliter arbitrantes,
relempo que propter hoc mitius agere cum eodem: fuisse in hac parte sup-
plicationib; inclinati, Fraternitati tua committimus & mandamus,
quatenus ipsum Regem ab excommunicationis sententia, quam occa-
sione premisso incurrir à iure vel ab honore, quoquo modo, si hoc
huiusmodi petierit, auctoritate nostra absoluas in forma consueta: &
irriungas inde sibi pro modo culpe penitentiam salutarem, & alia
que de iure faciuntur in iungenda; etiam iuri rigore circa hoc mansu-
tudine temperato, si, & prout ex iustis & rationabilibus causis discre-
tioni tue videbitur faciendum: nec non penas alias, in quas propter
premissa quoniamlibet incidit; circa ipsum eadem auctoritate relax-
sus. Dat. Aunione, 4. Cal. Iunii, Pontif. nostri anno quindecimo.

His acceptis mandatis, in Diuina Catharina templi
maximi Burgensis Sacratio, Rex in genua procumbens, at-
que humillimo corporis habitu veniam precatus, sacra-
mentoq; adactus, sc in posterum legibus factis obtem-
peratur, facias in iurisq; Toletano Praefus redditis arcibus,
anathematis Religionis exsolutus est; quarto Nonas
Julii, die Veneris. Affectum Episcopi, Petrus Vxamensis,
Ioannes Calaguritanus, Lupus Mindoniensis, Diegbus
Mendoza maris Praefectus; interdicti decreto inductum,
quo tres vrbes erant stricte. Ad hanc letitiam, noua accep-
tit. Compostellano Archiepiscopo, penes quas rerum arbitrii
erat, deprecatore atq; amiente, Beneuentano Duci
persuasum est, ut dimissis copiis animi ad tranquillitatem
referret, atq; se Regis permitteret potestari. Lusitanæ in-
ducie mōuebant, amici Praefus calus, vnde rebus suis præ-
sidium expectabat. Sexaginta millia Francorum paſta, do-
cis Lusitanæ compensatio; libertasque concessa ex quaui
genti uxorem ducendi, exceptis modo Lusitanis, vt Tau-
rum venit, nullis acceptis ob fidibus, quo fidem fide obliga-
ret, Rex eum omni comitate atque officiis omnibus com-
plexus, eo loco apud se habuit, quem eius nobilitas postu-
labat, minori aulicoru potencia, Regis auctate confirmata.
sic magnorum motuum sublate meu, qui sollicitos habe-
bat prouinciales, pax rebus redditia est. Compostellanus
magnus haberi, in ore omnium esse, gloria handi turba;
Rege breui iuri sui facto, Toletano aenulo in pristinum
gratia & auctoritatis locum restituto. quod illi malo fuit,
vti fuit viriisque Praefus nominibus, vulgaroque prou-
erbio populus ominabatur.

Inter hæc multorum imperio, vnde magna incommo-
da extiterant sublato, rerum administrationem Rex defun-
dit, quatuordecim annos natus. sed id specimen sui dede-
rat, vt magni, prudentis, iusti, Principis in eo indolē es-
saperaret, si modo vita suppeteret. Proceres, vt rem publica-
m caperesset, coniit propemodum horabantur, non
vno omnes studio, quidam vt puerili cupiditati indulgendo
gratia aditum sibi & necessariis parefacerent: pars inuidia
presentis status astuentes, & nouarum rerum studio inci-
tati. Consilio Rex approbato, in Olgari Monasterio, Epi-
scopo Dominico Roberti antipape Legato, Procerib. Du-
ce Beneuentano, Magistro Calatrava & aliis, tortis cere-
monia testib; spectatorib; prefentibus, Regni insulis exornatus
a Compostellano Antistite, cui primas ceteri
deferebant. Hac in eunte Augusto mense acta sunt: mox de
Regni statu relatum. Sacris Castellæ beneficiis, vt quæque
opulentissima erant, ita maximo studio, p. e., conatu externi
imminebant, nullo probatis respectu, nullo eruditio-
nis honore. Tanti mali procurant causa, Carace in Regni
Conventibus, vt superius dictū est, cautei fuerat, ne exteri
in ea beneficia inuaderent. Nihil esse sordidus, atque
crudelius, quam si Ecclesiastis arroderent ii qui nihil opis cō-
tulissent, neq; ipsi, neq; maiores eorum: nulli deinceps vñsi
futuri essent. Cum id decreatum à Romanis Pontificib; ne-
gligereat, à Regni Procuratori, prioribus annis sacerdoti-
orum redditus quis extermi obtinebant, occupati erant. De
ea re referente Roberto antipape Legato, in conuentu di-
scipratum, cōſiliq; inter Proceres communicato respon-
sum: Inqua videri extermos petere. Sed aulicis ramen
imminentibus ea sacerdotia impetrandi venia Pontifici,
lubrica pueri Regis artas tentata precibus, ac vñsta tandem

Annal. Eccl. Tom. 15.

tocius efferret, quodim pluuium, in momento, quemadmodum accidit, corrueret. Quintum egressa annum, Petro Gambacurta Pisanius tyranno, à ciubus in carcere compacto, in spiritu apparuit, vrg; pro illo singulis dieb. quinq; salutatores Angelicos recitaret, Dia Deipara puellæ obiecta imposuit. Adultior facta, volitare parentum, maritum, & hoc extincto, alterum accepit, quo etiam brevi mortuo, nunquam ad tertias iupicias adduci potuit, cum prius ab hoc impetrasset, vt in firmis & peregrini excipiendis ades quasdam relietas posset addicere. Soluta à vinculo matrimonii vitam austerrissimam vixit, super nudo tabulato dormiebat. Quatuor diebus hebdomadæ ieunabat. Quo die sacrofaniam Eucharistia perciperet, non alium cibū sumebat. singulis diebus ab hora completeriori, flagris corpus suū cruentabat. Horis matutinis, nocturnisq; pro ratione officiorum diuinorum vigilabat: reliquas ab oratione, seruitiū infirmorum impendebat, in quos omnia qua labore manuī quassisset impendebat. Angelos, & Christū in forma pauperis, nec non omnia mysteria patientis Salvatoris aspergit; illorum colloquio recreati & salutaribus instru monitis, huius vulnera bluere, curare, & ex iis dulcedinem caelestem degustare meruit; cui etiam Christus patiens, caput inclinavit. Aliquando etiam secundū spiritum, Patrem aeternum, & gloriam beatorum, SS. Virginem 63. Angelis, in nube lucida circumdatam, Angelū custodem florem quendam sibi deservente, sanctissimam Eucharistia, ab una Ecclesia ad alteram se transferente, animam elatae cuiusdam ad caelestem beatitudinem; S. Brigittam Suecia Principem, & Angelum qui illi habuit S. Dominici offerret intueri, nec non caelestem beatorum harmoniam audire digna fuit. Quandam animam Purgatoriū pœnis cruciatā cum aliquando vidiisset, partem tormentorum in lederiari experti, mox febris correpta, cilicio, catena ferrea, flagriq; multiplicatis tamdiu discrucierat, quoad illam suppliciis exemerit. Peccati silentiam, & bella ciuilia Italiæ, longe ante prædictis, & tandem annis & meritis grauis, sanctissimo fine quietuit. Michael Pius lib. 1. & 3. dreb. Predic. ord.

Eodem anno in Archiepiscopatu Treuerens. in via quæ dicitur Brecchen, natu est infans horredæ dispositio- nis, nam inferior pars corporis, hominis preseformans & habitum ferebat, superior autem bufonis teterimi, ita vt intuentes horror innaderet. Multi id attribuebant peccati geneticis. Chron. Sponheim.

ANNO CHRISTI 1394.

Bonifacij Papæ IX. Wenceslai Regis Romanorum
Anno 5.

DEPRESIA RELICA, Bonifacius Pontifex, cum septem Cardinalibus Alissium concesserat. Millis Oratoribus Perusini qui factionis Alissium erant, vt reuerteretur obsecrabant, adeoq; quietum ciuitatis dominii illi deferebant. Satis habuit ille, Rauennæ & Pisanius Cardinales, rebus tranquillandis Perusie præfecisse; Romanæ profectiōni ipse attētus. Adfuerūt comodū Legati Romanū postulantes, vt Alissio Romā profecisceretur. Diffimulauit ille in primis, id q; magnopere desiderabat, verebatur ne ea faciliitate, contemptū sui apud Romanos ad seditionē tunc proclives excitat. Itaq; facturū se q; petebant initio negavit, quod diceret eos noluisse recipere, quem ipse ex nobilitate externa, iure & more recepto creauerat Senatorē: quodque Romanæ Camera Cōficiatores priuato arbitrio elegerint, homines parū idoneos, quorū ignauia Banderosis omnia licenter. Cunctabat ergo Bonifacius postulatio- nibus eorū satisfacere. At Romanī discordiis interstis- fessi, vt aliquando calamitate grauissima leuarentur, vtq; Pontifici gratificantur. Senatus populiq; auctoritate, opera potissimum Nicolai Columni, Banderosis sustulerunt, nec non Sigismundum Malatestam virum doctum & prudentem, Pontifici nomine Senatorē electum, administranda vbi admiserunt; ac præterea in sumptu itineris pecuniam reuersuro submiserunt. In Vrbē summo cum honore acceptus Bonifacius, tantū consilij in recuperanda ditione Ecclesiastica habuit, vt magna mole Hadriani, Capitolio, turribus, pontibus, & mœniis vrbis vniuersoq; vrbico domi-

XI.

I.
Bonif. in
vrbem re-
ditus.

Quanta
eius in ve-
be pote-
stas.

nio libere potitus, visus fuerit quasi primus omniū Romanorum Pontificum, omnem populi Romani vim sustulisse, Pontificiam autoritatē eouiq; in urbe nutantē confirmasse, ac tandem vrbis summum imperiū obtinuisse, cunctis salutationes Angelicos recitaret, Dia Deipara puellæ obiecta imposuit. Adultior facta, volitare parentum, maritum, & hoc exticto, alterum accepit, quo etiam brevi mortuo, nunquam ad tertias iupicias adduci potuit, cum prius ab hoc impetrasset, vt in firmis & peregrini excipiendis ades quasdam relietas posset addicere. Soluta à vinculo matrimonii vitam austerrissimam vixit, super nudo tabulato dormiebat. Quatuor diebus hebdomadæ ieunabat. Quo die sacrofaniam Eucharistia perciperet, non alium cibū sumebat. singulis diebus ab hora completeriori, flagris corpus suū cruentabat. Horis matutinis, nocturnisq; pro ratione officiorum diuinorum vigilabat: reliquas ab oratione, seruitiū infirmorum impendebat, in quos omnia qua labore manuī quassisset impendebat. Angelos, & Christū in forma pauperis, nec non omnia mysteria patientis Salvatoris aspergit; illorum colloquio recreati & salutaribus instru monitis, huius vulnera bluere, curare, & ex iis dulcedinem caelestem degustare meruit; cui etiam Christus patiens, caput inclinavit. Aliquando etiam secundū spiritum, Patrem aeternum, & gloriam beatorum, SS. Virginem 63. Angelis, in nube lucida circumdatam, Angelū custodem florem quendam sibi deservente, sanctissimam Eucharistia, ab una Ecclesia ad alteram se transferente, animam elatae cuiusdam ad caelestem beatitudinem; S. Brigittam Suecia Principem, & Angelum qui illi habuit S. Dominici offerret intueri, nec non caelestem beatorum harmoniam audire digna fuit. Quandam animam Purgatoriū pœnis cruciatā cum aliquando vidiisset, partem tormentorum in lederiari experti, mox febris correpta, cilicio, catena ferrea, flagriq; multiplicatis tamdiu discrucierat, quoad illam suppliciis exemerit. Peccati silentiam, & bella ciuilia Italiæ, longe ante prædictis, & tandem annis & meritis grauis, sanctissimo fine quietuit. Michael Pius lib. 1. & 3. dreb. Predic. ord.

S. Antonij. tit. 22. c. 3. §. 2. addit. Banderosios, vna cum populo, mensē Maio, contra Bonifacium Pontificem, ex quibusdam discordiis ortis inter eos iterum insurrexisse, & adeo illi succēsuisse, vt omnes ex istimare, manus ei inieciros, neque vita illius peperfures: sed huic conatu aliquos scelē opposuisse, & ne tantum sacrilegium in maiestatem Pontificiam admitteretur obstat, arque tandem Ladislauum Regem Neapolis, armis correptis furorem populi repressisse, Banderosios, qui vrbis dominio assueti iterum depescabant imperium, in ordinem redigisse, & ad extremum pacem inter pontificem atque tumultuantes, sedato tumultu composuisse.

III.
Ladislauus
Rex Romæ
venit & au-
xilia con-
tra Lud.
And. à Bo-
nif. & aliis
obtinet.V.
De Pet. Lu-
cana Robert.
Antip. de-
functo sus-
cepto: &
quomodo
viam sibi
ad Pontifi-
carum ape-
riuit ac
turbis po-
stea feci-
tis.IV.
Robert.
Antipap.
obit. &
fa-
cilegia.Biord. Mi-
chelot. Pō-
tēf. reb-
lat & Ana-
rachemate
feritur.II.
Banderosi
Bonif. in-
fensi.

NB.

cessarii suis quippiam conquerere. Maiora quam à Pontifice accepisset Ladislauus deterrendo Ludouicū in vulgo sparserunt, hi qui Ladislau bene cupiebant. His perculis Ludouicus, ipse etiam Barnaba Sancte Seuerinæ misso in Gallias oratore, antipapā Obertum & Carolū Regem subfidi apostulauit. Et Carolus quidem, sex tritemes quanto submisit, Robertus autem nequicquam praefare potuit, per hos dies extinctus. summōt. de reb. Neapolit. lib. 4.

Hac conceptione verborum iurati singuli, iurati & vniuersi vnius & viginti Anticardinales, omnibus suffragiis Roberto antipapa suffecerunt, Petrum Lunam, Aragonum natione, nobilissima familia ortum, Martino Regi Aragonio affinem, iuris ciuilis sacrifice cognitione inter eos excellentem, multis obitib; pro antipapa Legationibus, ea tempestate, in Aragonia, Castella, & Gallia clarissimum. Comitas inerat, atque naturalis ingenij dexteritas, quibus studia hominum conciliantur maxime. Hoc potissimum artificio viam sibi ad inuadendum Pontificatum aperuit. Legationibus fungens in Hispaniis, dirum schismatis publice detestabatur, necnon Roberti famam, quod unitatem Ecclesiasticam negligenter, coram Regibus & Principibus carpebat; deque ea vniione, astantibus Praelatis, Clero, & populo, frequenter, ardentis eloquentia homo, pro conditione differebat. Luterian ad Carolum Regem, & Gymnasia Parisiensia aliquando a Roberto alegatus, cum Petro Alliaco, & nonnullis aliis Doctoris, de hac ipsa vniione procuranda sepiuscule disputauit, atque Regi ac Principibus, apertissimis verbis se Pontificatum experere professus est, cum non semel s'opondisset, quod si ipsi succedere Roberto contigisset, totis viribus ad unitatem Ecclesiasticam sarcendiā conaret. Eadem Auinione, & vbius locorum, ea oris constantia affirmabat, vt omnes existarent, idem animo cogitare, quod verbis speciosis assereret. Hac ratione Regi Galliarum, & patruis administratoribus adeo illusit, vt pro arbitrio, quo erant in illa Auinione, principia, edixerint; neminem alium quam Petrum tante molli sufficerent: sin facient! omnem operam, ac præterea Regiam benevolentia perderent. Dicto citius quam opinio fuerat paruerunt: quod vnicā suffragatione, & Gallo, & Nauarræ, & Aragonio, & Castella Regibus satisfacerent. Itaque ad 6. Calend. Octob. omnibus suffragiis feneribus, & eavmlos etiæ scrutinibus atq; excutientibus, in demortuī Roberti locum, illum ipsum Petrum Lunam imposuerunt, & Benedicti 13. nomine salutarunt.

Iacobus Bossius, ad tantam inopiam deuenisse Robertum scribit, vt vita tolerande, aurariaque aliena explenda opus habuerit, infulas, diadema, sacrum Pontificis & diuini ministerij apparatum, omneq; cymbellum, Ioanni Ferdinando Eredit Rhodiano equiti, pignoris loco trade- re, vt qui illi, in antipontificatum successit Petrus Luna, non nullus initiatus, nisi Eredit sup pellecile ceremonia necessarium gratuito restituisse. h[ab]it. Ioanit. lib. 4.

Roberto ad eum diem exticto, Carolus Rex Galliarū, Ioannes Aragonum, Henricus Castella ac Legionis, nec non Principes finitimi atq; longinqui, cum antiCardinalibus per Legatos egerunt, ne Comitū festinatis, quemquā in defuncti locum cooptarent, nee clam aut palam de fuc- cellore illius traherent, quad Bonifacij Pontificis voluntatem, in concordia Ecclesiæ procuranda non explorassent. Tollendi schismatis rationē prius ineundā videbi, si forte Bonifacius Pontificatus iure abire, & Cardinales Romani Auiniones ad Comitia admittentes sustinuerint. Differri Comitia non placuit. Id modo Principi voluntati concessum, vt pro se quisque conceptis verbis iuraret Pontificatus abiturum, si designaret, modo idem facere Bonifacius induceret in animum: totius orbis terrarum concordiae reuocande eam optimam rationem videti. Pene inuitus, ac recusans, Petrus Luna tit. S. Mariae in Cosmedin Diaconus antiCardinalis, eo iure iurando obstringitur, scil. iam tum ostendebat, an ambiret: & an labens postea dimitteret, q; nunc reluctans promitteret. Iurisfundi formā hoclōco adscribi placuit: sic conceptis verbis, eam rem spōdebat.

Nos omnes, & singuli, S. R. E. Cardinales congregati pro electione futura in conlatis, ante altare in quo missa communis celebrari conseruit, vnitate Ecclesiæ sua sancta ac salute animarum fidelium omnium promitterimus, & iuramus ad sancta Dei Evangelia corporaliter per nos talia, quod absque dolo, fraude, & machinatione quibusque, ad vniōem Ecclesiæ, & finem imponendo schismati, prob dolor in Ecclesia nunc vigenti, quatenus in nobis erit, la- bor, ibimus fideliter & diligenter, quatenus ad nos pertinet, sevetiam pertinet, & datum est Pastori nostro, & gregis Dominicis, ac Vicario Domini nostri Iesu Christi statuo qui erit pro tempore, auxilium, consilium & fauorem, nec ad impedendum præmissa datum consilium, vel fauorem, directe vel indirecte, publice vel occulte. Et ista o-

mnia, & singula, & alia ultra præmissa, omnes vias utiles & accom- modas ad utilitatem Ecclesiæ, & vniōem prædictam, sane, & vera- citer, sine machinatione, seu excusatione, vel dilatatione quacunque, seruabit & procurabit posserem quilibet nostrum; etiam si fuerit af- sumptus ad Apostolatum, etiam vñque ad cessionem inclusum per ipsum de Papatu faciendam; si Dominis Cardinalibus, qui nunc sunt, revere- runt in futurum, de iis qui nunc sunt, vel majori parti corundem, hoc pro bono Ecclesiæ, & vniōem prædictam rideatur expedire.

Encyclicas
ad Princi-
pes mirit
ingens se
Ecclesiæ
pacem per
cupere.

modus ad reb. Neapolit. lib. 4.

Annal. Eccl. Tom. 15.

non modo relibus, tuisque & alienis scriptioribus, sed ex colloctione seris inter nos & te, dum in partibus Regni tui Legationis Apostolicae fungemur officio, super hoc sapius habita, a certo scimus voluntariū & intentum: ad qua nos etiam, sicut officium virgat assumptum, modis omnibus possibilibus intendere, ceteris omisiū proponimus, acto conanime laborare. Quare serenitatem tuam attenerogamus, ac per Dein misericordiam objecramus, quatenus per se proponimus, quantum superne retributionis premium, quartum etiam humana laudis acquires preconum, si Ecclesiam, tam dubie nunc nutantem, nosque ipsius ministrum, qui de presato regno tuo traximus originem, adiuves, & ad ipsius unionem, cum fidei sinceritate labores, cor nostrum fidelis affectionis exhibitione letifices, & ad insfar clara memoriae progenitorum tuorum, per quorum potentiam ac operam efficacem Ecclesia semper haec tenet in suis necessitatibus misericordia relevata, nunc Proceringar ad opus, ac tuum presarum, sanctum virg. piumq; propostum, prout Deus permisit, ad executionem deducere non posponas. Nunc itaq; charissime fili exurgens misericordia Sion, quia tempus miserendie, quia nunc, ut credimus, opulente Domino venit tempus. Insuper etiam amantisime fili, potentie tua subdia, in his que ad robur sunt Ecclesiastice libertatis, impotius nobis oneris que sumus alienes granitae, ut per hac apud Regem aeternum, & temporalis prosperitatis angustum, & perennis coronam gloria merearis, nosque in te gaudentes, benedictionis filium, & salutis reperisse ministrum, eaque que ad donorum commodumque gloriose specti tui redundare censetur. Quamobrem ipsi quoque renunciabant seire, illos omnes potius extrema quæcumq; aut tentaturos, aut toleraturos, quam impiorum admissuros, non iure, sed summa iniuria, aut à pseudopapa datum, aut à tyronnus usurpatum. Hos itaq; vt Martinus O&othoris suscepit, de transferendo in Itiam dominicio, deque Bonifacio in ordinem cogendo consilia agitauit; de abdicatione memoria nulla. Vtique re Gallica natione, in primis percula est. Itaque Luteria, Principium contentu collecto, suscepta à Rege & patruis deliberatio est. Ad terendum Petrum vasti animi hominem, tanta preferrim potentia, quantum reliquis actionibus declarauit, maiestate opis erat. Tres Dux Philipus Burgundus, Ludovicus Arzelianensis, Ioannes Bituricensis, Auenionem legatione suscepit, orabant, flagitabantque, vt pacem terris redderet, memor iurisprandi, memor calamitatum quas gens christiana passa erat. Cogendum Pactum Concilium, qui in re praefenti disceperant. Negauit ille, deferritum se Diu viuenis Ecclesias, Petriq; nauem, quam in tantis fluctibus suscepit gubernandam. Cum nihil impetrasset, illo insulato Auinione discesserunt, Regi q; authores fuerunt, quia alios Reges Christianos totius negotij admonebant. Ioannes Cambillacus ex intimis Caroli Regis admirabiliter, ad Carolum Nauarrorum Regem Orator misitus, de christiana repulca dilacerata in antiquum statum restituenda, vt in vnam & idem facili corpus confluere ac redigeretur, legationem tentauit. Hæc Legatio vni tantum Petro maxime infensa & aduersa erat, nam ipso illo tempore, Villaensis Vicarius, Ribadensis Comes, & Thibaldus quidam ad illum ipsum, de Petro, ad sumnum Pontificatum abdicandum compellendo, ablegati discesserant. Diocorus item Patriarcha Alexandrinus, Carcasanensis Ecclesias administrator, & S. Michaelis Abbas, nec non aliquot Parisiensis schola viti doctrina præstantes ad Regem Aragonie Legati Perpinianum concesserant, summo opere exhortantes, Petro abdicationem non modo suaderat, verum etiam imponebat, si veram orbis christiano cōcordiam restitueret. In Castellam quoq; profecti, eadem apud Henricum Regem & Proceres exponebant. Aragonius postulatione propalam reicit; & vna cum Castellano, fine villa mora, Petro Lunę antipape inclinatus, uterq; missis legationibus, & vulgaris edictis, veri legitimumq; fore Pontificem professus. Inter hæc, dum Carolus Gallus alios Reges sollicitaret, Petrus simile ac fingere doctus, auinionensem & Turiafonensem Episcopos ad illum, ad Aragonium vero & Castellum. Marchionis Salassorum filium, & Gaufredum Boilium. Nuncios destinat, oratum, efficent oīnni studio, vt Ecclesias partes distractæ capiti cohærent, & in pristinam concordiam reducantur. De abdicatione præterea, nihil. Mariana lib. 19. c. 5. Surita in Indic. lib. 3. Niem de schismate b. 2. c. 33. Ciaccum, ex monumentis Vaticani in Petro Luna, seu Benedicto XIII.

Suscepit
Pontificis
Consilia
de Bonif.
in ordin.
cogendo
agitatur.

Regé Gall.
offendit.

Regg. A-
rag. & Ca-
stell. Pet.
Anrip. in-
clinant.

Intererat Aragonio, Petrum Lunam Pontificem habere; Siciliæ regno, nepoti ex fratre Martino stabiliendo. Ex Luncensi familia mater, Martinum ediderat. Petrus in Aragonum regno natus, plurimisque à Rege beneficis ornatus, illi & Martino vtriq; multum debebat. Opportunum tempus aderat, quo Bonifacius Papa Siciliam Martino concedere nolens, Siculos Proceres ad resistendum consilio & copis iuuvat. Siculi, inter quos Artalus Alagonius Manfredi filius, Martinum Regem agnoscere nolebat, quod publicum hostem Ecclesie, perdulem Sedi Apostolice ac inimicum fidei Catholice illum haberent, inq; hac existimatione, testimonio Legati Cardinalis, necnon Bonifaci editis contra illum vulgatis confirmarentur. Erat & haec alio diendi causa, quod Martinus, quemcumq; Proceribus coepisset, non eiusdem gentis nobilibus, sed Aragoniis addiceret, eumq; ad modum Siculos extirparet: quemadmodum etiam hoc anno, Ferdinandum Lopelum Lunam auunculatu Hieracensis Comitatus ditione donauerat, quem Henrico Vintimilio Comiti, titulo defectionis publica eripuit. Supra omnia vero illos mouebat, quod Martinus armis, securi belli, illos conabatur subiicare: neque ius in vniuersum Regnum à Romano Episcopo & à Sede Apostolica sustinebat, quoniam potius Bonifacium legitimum Pontificem eucrsum iret. Quamobrem ipsi quoque renunciabant seire, illos omnes potius extrema quæcumq; aut tentaturos, aut toleraturos, quam impiorum admisuros, non iure, sed summa iniuria, aut à pseudopapa datum, aut à tyronnus usurpatum. Hos itaq; vt Martinus O&othoris suscepit, de transferendo in Itiam dominicio, deque Bonifacio in ordinem cogendo consilia agitauit; de abdicatione memoria nulla. Vtique re Gallica natione, in primis percula est. Itaque Luteria, Principium contentu collecto, suscepta à Rege & patruis deliberatio est. Ad terendum Petrum vasti animi hominem, tanta preferrim potentia, quantum reliquis actionibus declarauit, maiestate opis erat. Tres Dux Philipus Burgundus, Ludovicus Arzelianensis, Ioannes Bituricensis, Auenionem legatione suscepit, orabant, flagitabantque, vt pacem terris redderet, memor iurisprandi, memor calamitatum quas gens christiana passa erat. Cogendum Pactum Concilium, qui in re praefenti disceperant. Negauit ille, deferritum se Diu viuenis Ecclesias, Petriq; nauem, quam in tantis fluctibus suscepit gubernandam. Cum nihil impetrasset, illo insulato Auinione discesserunt, Regi q; authores fuerunt, quia alios Reges Christianos totius negotij admonebant. Ioannes Cambillacus ex intimis Caroli Regis admirabiliter, ad Carolum Nauarrorum Regem Orator misitus, de christiana repulca dilacerata in antiquum statum restituenda, vt in vnam & idem facili corpus confluere ac redigeretur, legationem tentauit. Hæc Legatio vni tantum Petro maxime infensa & aduersa erat, nam ipso illo tempore, Villaensis Vicarius, Ribadensis Comes, & Thibaldus quidam ad illum ipsum, de Petro, ad sumnum Pontificatum abdicandum compellendo, ablegati discesserant. Diocorus item Patriarcha Alexandrinus, Carcasanensis Ecclesias administrator, & S. Michaelis Abbas, nec non aliquot Parisiensis schola viti doctrina præstantes ad Regem Aragonie Legati Perpinianum concesserant, summo opere exhortantes, Petro abdicationem non modo suaderat, verum etiam imponebat, si veram orbis christiano cōcordiam restitueret. In Castellam quoq; profecti, eadem apud Henricum Regem & Proceres exponebant. Aragonius postulatione propalam reicit; & vna cum Castellano, fine villa mora, Petro Lunę antipape inclinatus, uterq; missis legationibus, & vulgaris edictis, veri legitimumq; fore Pontificem professus. Inter hæc, dum Carolus Gallus alios Reges sollicitaret, Petrus simile ac fingere doctus, auinionensem & Turiafonensem Episcopos ad illum, ad Aragonium vero & Castellum. Marchionis Salassorum filium, & Gaufredum Boilium. Nuncios destinat, oratum, efficent oīnni studio, vt Ecclesias partes distractæ capiti cohærent, & in pristinam concordiam reducantur. De abdicatione præterea, nihil. Mariana lib. 19. c. 5. Surita in Indic. lib. 3. Niem de schismate b. 2. c. 33. Ciaccum, ex monumentis Vaticani in Petro Luna, seu Benedicto XIII.

Rationes
cur Arag.
Petr. P̄fif.
habere vel-
let.

Comites, quos idem dolor vrebatur, viresq; & copias sociant, siidem verbis appellare. Respondit Beneuentanus, nonis hominibus apud Regem primum gratia & auctoritas locum esse, a grete ferre. Ea causa dilectissima est Curia, neq; reditum tamen, vt Rex postulabat, nisi obsidibus datis trium aulicorum potentissimum filii. Ad Compostellanum, quoniam ad coniuratos. Principes proprie- tates erat, Stunica abs Rege Legatus, eius verbis mandauit, quam primum in Curiam rediret. Negauit ille præsente Tolciano, cum quo ab antiquo inimicitiae essent, ventrum ad Regem. Eleonora quoq; Regis amita, Vasconum Regina, quæ cum carteris proceribus cooperatorauerat, ex Madridi conuentibus irata discesserat, quod anni redditus qui ex Regio fisco dabantur, magna ex parte essent detraceti. Ad eam Petrus Tastamara Comes, se è Curia subduxit, præsidio futurus si vis pararetur. Beneuentano consilio, dolum & coitionem suscipiat Rex, in aulam euocato, vincula inicci mandauit, custodiaq; adhibuit, & in Alfonsum Gegenonis Comitem castra mouit. Ad hunc modum Proceres, Castellæ, Regis schismatico infensi ceperant tumultuari; procul dubio aliquid grauius facturi, nisi Dñi Tutelares ad demissionem impulsent. Alij prætere tera, terrores, à Nauarræ Rege vxore Eleonoræ restituti postulante, &à Lusitano inducas paetas incisante. Castellano Regi & Regno inimicabant: maior tamen aliud ostentatus est, vnius hominis imprudentia & temeritate, fœderis cum Mauris initi mota fide. Martinus Barbuda, præcipiti vir ingenio, Natione Lusitanus, Ioanni Ansilij Magistro infensus, tamestis eius Ordinis clauiger erat, an spe liberalioris in litiæ nam causæ æquitate fecutu non arbitror) bellum cum Lusitanis tempore. Castellæ & Regiadheserat, prælioq; ad Aliubarrotam factio interfuerat. Studij operæq; præmium Alcantara Magister creatus est, unde magna autoritas, opes ample. Ioan, quidam Sagus vir Sanctus (sic vulgo creditum) qui ius secretum ab hominum etiument vitam in montibus egerat, quasi in funditu, i. flatus, numinis (furor percutitum evenitus docuit) ingentes de Mauris victorias, nominis gloriam amplissimum imperium pollicebatur, horribatur, persuadebatque, vt cum Mauris, de Christianæ religionis veritate præfiantaque, armis deceraret. Præclarato initium, legibus Christianis violandis earum tueri sentitatem. Ille tamen idoneos viros Granatum misit, Maurorum Regem ad singulare certamen prouocatum. Si id recusaret, viceni, triceni, aut centeni dimicaret, Maurorum duplicato numero, eam defendenda professionis conditionem proponere, quam recusare non deberent. Inclemēti responso, Legati, coniuncti, violati. Et Magister maiores celeritate confilium maturare constituit. Nihil potius ad promovendos multitudinis animos, quæ religionis opinio: quia vbi capta est, impotes, seua, mutabilis in præcips ruit. Ad rei famâ multi mortales conciti: trecenti equites sequebantur, mille pedites: ac celere magno numero milites voluntari: omnino ad quinq; pedum millia erant. Sed ex omnini numero, quota pars militarib. armis instructa: carteris spari, funda, fudes. Consilio indicato, conatus est Rex hominem ab ea mete deducere. Aquilarij Reguli, Alfonlus, Diegusq; quibus à Corduba nomine erat, obuij facti: Quo, inquit, Magister ruis? Cur te & socios in præcips das? nimis fatea in exitium trahunt. Horum miseret, quoniamque pecudes mactantur. Christiani omnes, & quicquid in celo sanctum est, istam mentem exue: compressoq; tantisper impetu, animi cupiditatem, ad ratione reuoca. Sicut uas, ne magnum genti malum, perpetuum, ignominia religioni certissima comparas. Ad has ille voces, neq; flebant animo, neq; mouebatur, non magis quam durissima cautes. Obsecrat anq; os diuina vindicta, cum supplicij imminentis aciem retundit non vult. In hoc penetratum 6. Kal. Maij. die Dominic. Exea turris in ipso aditu impugnata; quo tempore Rex Maurus improbus aduenit, equites quinq; millia, pedites ad centrum viagi, millia infans delectu trahentes: iussi tota ditione arma capere, quorum effecit artas idonea. Re improuisa perculsi Christiani, momento temporis superantur: pedes præteriti ab equitatu disclusi, & ex promiscua colluione cōflati, nulla virtute, nulla militari scientia, equites restiterunt

VI.
Res orientis.
Baiasites
Neocastrum
stru vla
Bosphori
fauces ex-
truit.

Imp. Con-
stant. ini-
quas à Tur-
ci condi-
tiones ac-
cepere cogitare.

Musulmana diceret. Mansere indidem Musulmani id temporis, donec Temurlengus superatum prælio Baiaitem in suam potestatem redigisset, & cauea clausum teneret. Hac enim tam optata occasione arrepta Imperator Constantinopolitanus, populum torus vici Turcicum mox virbe vi expulit, & Muschitam destruxit. *bif. Musulm. Turc. lib. 6. & Pandect. hif. Turcice. n. 128.*

Non poterat, quemadmodum volebat Bonifacius Papa, tanta quanta cupiebat, & opus erat auxilia reb. Orientalibus adferre, per eam Principum Christianorum occasione schismatis dissensionem. Galli, & Hispani, potius antipontificem propugnare, & pecuniam militemq; oppugnando vtroq; regno Siciliæ suppeditare, quam ad factum bellum contra hostes Christianæ fidei à Bonifacio inditum vites coniungere maluerant. In septentrione pariter, Mariam robur militis, quod poterat Sigismundum Regem Hungariae, & Imperatorem Constantiopolitanum iuuare, magis optauit Vladislao Regi Poloniensem negotium facessere, Lituaniamque, recens Christianis ritibus ablutam, & regno Poloniae adiunctam vexare, quam opera p[ro]p[ri]um aliquod, professioni & instituto suo consentaneum, aduersus tyrannum conferre. Lituaniam, & Samagitiam vniuersam, suo imperio subiictere volebant, Prussienses & Liuonienses Crucigeri. Itaque vbi se occasio obtulisset, socios se faciebant his qui iustum Vladislai Regis diminutum detrectabant, vt horum viribus assida bellorum continuatione vel imminutis, vel prostratis, ipsi provinciis portarent. Huic rei, cum Vitoudum Regi s[ecundu]m patrem, Lituanie præfecturam ambientem adiuuare decreuerunt, exercitum in Germania comparauebant, ac præter Teutonura voluntarioru[m] manum, ingentem ex Anglis & Franciis numerum armatorum, & in his Lancastrium Henrici Regis Anglorum filium, trahabant, prætextu quidem Vitoudi vindicante restituendique, reuera autem vt Lituaniam & Samagitiam sibi subiungarent. Toto triennio, vii. o[cto]b[re]m contra Regem armatum, armati, Prussiensis & Liuoniensis Magistri Crucigeri sequebantur. Vitoudo autem Regi conciliato, cum Sutrigellus iniquior Regi fratri factus esset, apud eosdem Crucigeros arma & auxilia parata occupanda Lituanie adiunxit. Hoc enim incitante illi, hoc anno, Lituanie crebris excursionibus longe lateque vexarunt: minitiosas etiam nonnullas cooperunt, & caput gentis Vilnam tentarunt, spe subornata per Russos monachos proditoris & incendendarum arcium. Vanus eorum detectus proditionem de consciis sumptum supplicium: Crucigeri reinfeta discesserunt: nec minus ab exercitu Regio incommodi accepterunt, quam ipsi insulserint. Hac commemorata vísu est, vt euidens sit, quam iusta causa fuerint Vladislao, in illos aliquando mouendi: quamue ingenis desiderium eidem Regi, iuanda in Oriente reipublica Christianæ. Namque paulo ante, Leopoli, Petrum Palatinum Moldauia, & Valachia, cum proceribus ipsis, quod ab Hungaro non vsquequaque aduersus Turcam defenderent, vt modos excoigitarent, quibus totius Ecclesiæ possessiones eriperent, & quod peius fuerat, cunctas Canonicas abrogarent sanctiones. Ista quam primum Richardus audiret, diuino spiritu inflammas reuersus est in Angliam, existimans magis fore necessarium Fidei & Ecclesiæ periclitanti succurrere, quam circa temporalia regna decerpere. *V. Valsingam in Richardo 2.*

In Belgio, Brugenfes, cōstantissimi in obsequio Bonifacii pontificis, perseuerarunt. Hoc enim anno, tota reuincita pro festiuitate Paschali Gandalum petiit; ibique peccata confessi, sacram Eucharistiam sumpsere, à sacerdotibus Urbanitatis. *Meyeru lib. 14. annal. Flandr.* qui cum mortis pseudopape mentionem fecisset, addit ista verba: alium, mox sibi Antichristum Galli statuunt Petrum Lunam, appellantque Benedictum, & continuant fedisimum schisma cum aeterno suo dedecore. Ita de Petro Luna Meyerus.

In Germania, multæ similes, inter Venceslaum Pomeranorum Sceninsem, ac Boguslaum & Barnimium eius fratres ritu solenni iuratos, in fidem & clientelam suam, atq; regni, & in societatem contra Crucigeros Prussienses accepit: & ad studia pacis animo adiecit, in suburbano Cracoviensi Septentrionali, & in ora Cleparia-

oppidi, Monasterium titulo San. Crucis inchoauit, quo in Sclauos Benedictina sectæ Praga accitos, qui Slavical lingua lacris operarētur, collocauit. Aliud item Monasterium in eodem suburbano occiduo, titulo S. Mariæ in arena Carmelitis sodalibus mendicantibus condidit: ac prærea, Psalteriarum, sive Psalteristarum Collegium in Basilica Cracoviensi instituit, iisdemq; sularium ex falinis attribuit, auctore, sociaq; pietatis Hedwige Regina. Qua tempeste, Henricus, Ziemouiti Malouiae Ducis filius, qui Plocensis Episcopus post Scibori Ostoi moi tem designatus erat, iam hypodaconus, repudiato Sacerdotio filiam Vitudi Ringalam vxorem duxit. Sed paucis dieb. veneno extinxit, temerati voti poenas dedit. Qua re cognita Bonifacius pontifex, cum Plocense Collegium Sacerdotum alium sibi Episcopum elgere cunctaretur, Mamphiolum propinquum suum Episcopum dedit Plocensibus. Sed cum is possessorum Episcopae adipisci non posset, aduentibus Ducibus, facroque & equestri ordine: Jacobum Corskenium sive Carduanouium equitem Polonum, Interconsultum, & Auditorem Palatij Apostolici, in locum eius sufficit: atque hic quoq; ægre receptus est. Sub idem tempore, Ioanne, cognomento Parvo, Episcopo Cracoviensi mortuo, successor à Collegio designatus est. Secechus & Liuoniensis Crucigeri. Itaque vbi se occasio obtulisset, socios se faciebant his qui iustum Vladislai Regis diminutum detrectabant, ac præter Teutonura voluntarioru[m] manum, ingentem ex Anglis & Franciis numerum armatorum, & in his Lancastrium Henrici Regis Anglorum filium, trahabant, prætextu quidem Vitoudi vindicante restituendique, reuera autem vt Lituaniam & Samagitiam sibi subiungarent. Toto triennio, vii. o[cto]b[re]m contra Regem armatum, armati, Prussiensis & Liuoniensis Magistri Crucigeri sequebantur. Vitoudo autem Regi conciliato, cum Sutrigellus iniquior Regi fratri factus esset, apud eosdem Crucigeros arma & auxilia parata occupanda Lituanie adiunxit. Hoc enim incitante illi, hoc anno, Lituanie crebris excursionibus longe lateque vexarunt: minitiosas etiam nonnullas cooperunt, & caput gentis Vilnam tentarunt, spe subornata per Russos monachos proditoris & incendendarum arcium. Vanus eorum detectus proditionem de consciis sumptum supplicium: Crucigeri reinfeta discesserunt: nec minus ab exercitu Regio incommodi accepterunt, quam ipsi insulserint. Hac commemorata vísu est, vt euidens sit, quam iusta causa fuerint Vladislao, in illos aliquando mouendi: quamue ingenis desiderium eidem Regi, iuanda in Oriente reipublica Christianæ. Namque paulo ante, Leopoli, Petrum Palatinum Moldauia, & Valachia, cum proceribus ipsis, quod ab Hungaro non vsquequaque aduersus Turcam defenderent, vt modos excoigitarent, quibus totius Ecclesiæ possessiones eriperent, & quod peius fuerat, cunctas Canonicas abrogarent sanctiones. Ista quam primum Richardus audiret, diuino spiritu inflammas reuersus est in Angliam, existimans magis fore necessarium Fidei & Ecclesiæ periclitanti succurrere, quam circa temporalia regna decerpere. *V. Valsingam in Richardo 2.*

In Belgio, Brugenfes, cōstantissimi in obsequio Bonifacii pontificis, perseuerarunt. Hoc enim anno, tota reuincita pro festiuitate Paschali Gandalum petiit; ibique peccata confessi, sacram Eucharistiam sumpsere, à sacerdotibus Urbanitatis. *Meyeru lib. 14. annal. Flandr.* qui cum mortis pseudopape mentionem fecisset, addit ista verba: alium, mox sibi Antichristum Galli statuunt Petrum Lunam, appellantque Benedictum, & continuant fedisimum schisma cum aeterno suo dedecore. Ita de Petro Luna Meyerus.

In Germania, multæ similes, inter Venceslaum Pomeranorum Sceninsem, ac Boguslaum & Barnimium eius fratres ritu solenni iuratos, in fidem & clientelam suam, atq; regni, & in societatem contra Crucigeros Prussienses accepit: & ad studia pacis animo adiecit, in ora Cleparia-

Iodocum Sigismundus ad arma sollicitabat: Procopio VVenceslaus aderat. Nunquam actiora sunt odia, quam vbi fratres certant de patri imperio. Facit & accendit oda paritas natum, & perinde crescentis in alterutrum contemptus. Lacerata perinde Moravia, incensæ domus & arces. Senere vicinum incendum adiacentes prouincia. hostes Christianæ fidei gaudebant, à distractis viribus cognitorum principum. Hos vt ad concordiam reuocaret Bonifacius Papa, nihil non fecit: vt malorum fessi, fratres se esse Germanos recordarentur. *Krantz. Vuandal. lib. 9. cap. 29.*

X. Bonif. pro Albert. Reg. Sueciae plurimum labo rat.

Narratio facti.

Pro Alberto quoque Rege Sueciæ id temporis captiuo liberando, idem Bonifacius Pontifex plurima conatus est. Non inutilis est narratio, quam scriptores habent, de hoc negotio, crudelis alieno casu. Principibus Christianis: que quod mores respiciat, non fuit aliena, meo arbitrio, à nostro instruistro. Ista habent. Magnus, Suecia, Gorchorum & Noruegorum Rex potentissimus, quod commissariis deliciisq; magis quam reipublicæ utilitatib; inservieret, quodq; repudiatis sapientum consilii, ad vanitates se abiecerat perditæ iuuentutis: qui præter alia facinora, ad iustitiam quoq; illum impulerant, vt violata matrimonij lege, relatio Blanca Reginae coro, ad nefaria libidinis conluctudinem se penitus contulerit, & Hemmingum Vpsalensem Archiepiscopum, carterosq; Regni Episcopos & Proceres, admonentes, vt publicam vita sua infamia publica morum conuersatione castigaret, adeo contemperit, vt nulla sua Regie dignitas, aut Pontificie autoritatem ratione habita, le incepta vita institutum nequaquam mutare velle iurauerit: Pontifices & optimates, diuinam indignationem, ne ob horrenda Principis facinora in omnes eius subditos provocata defactaret, formidantes, eo necessitatibus adduxerat, vt publica Senatus autoritate iudicauerint ipsum esse nomine Regio indignum: maxime, q[ui]p[er] esset abominandus criminib; notoriis infelicitis (ex scheda legebatur, coram Pontificum & Senatoru[m] Regni Comitio, q[ui]rele cōtra eum proprieitate) atq; in eis ita obstinatus, vt nec fide Christianam, nec Catholicæ Ecclesiæ autoritatem in aliquo estimaret: eo deterior Ethnicis & barbaris principibus factus, quo diuina malestare, & sapientia contempsit, (Deo resitentes) pariter & regnum suum iusto regimine destitutum subiiceret in opinatæ calamitati, idq; iusto vinclio Deo factum est, vt qui velle latios in precipites casus ruinamq; emittere, ipse cerus fore partim iterire. Præterea, iuuentuta quæ in sua coronatione ex more regni fecerat, non solum multipliciter violauerat, sed pro ioco & ludo reputauerat: terras regni sui pro sua voluntate ad manus hostiū tradere, inter egregia facinora duxerat: subiectos populos omni vexationis genere molestare, nec vulnus sine tributis & oneribus imponere, ad Regiam gloriam spectare aſceruerat. Insuper, nec iudiciis, nec legibus aliquid in toto Regno vñclum vestigium reliquerat: immo nō secus ac publicis Regni hostis, ad omnium ciuium fortunas, nulla iustitia aut æquitatis ratione habita passim transiit. Amoro a Regni administratione Magno, Proceres ipsi, ne in alienam familiam Regia dignitas translata videbantur, eiusdem Magni ex sorore nepotem, Albertum Ducus Magnopolenſis filiu[m], in Regio solito collocaverant, Haquinu Magni filio, quia magis paternis scelerib; quam patræ fauisset, præterito. Albertus in Regno confirmatus, maximam multitudinem Teutonum fecum aliquando adduxerat, in quib; erant multi, quia sempernam eius perniciem instruēti vel potius nati esse videbantur. Tales n[on] se in consiliis erga Regem, & in conuersatione erga incolas præsriterant, vt ab iniunctis potius in eius familiam intrusi viderentur, quippe sub prætextu assidueorum obsequiorum, brevi tempore effecerant, vt Rex ab incolis, & incolea à Rege penitus discederent, omnemq; amorem & gratianam, quam in Albertum à principio ostenderant, publico odio commutarent. Cum enim ad vilitatem, honestatemque Alberti spebasset, vt Sueonum Proceres in summa eius gratia, quem magnis vitæ periculis in regni tolio collocauerant, versarentur, atque ex ipsorum consilio omnia reipublicæ negotia indicaret: hi tamen extranei homines, rerum Goticarum penitus ignari, eo Régem perfidissimis

consiliis abduxerant, vt nulla negotia publica per Regios senatores, sed omnia per priuata suorum Teutonum indicia decerneret & execuerent: castra omnia, & munitiones loca, officiaq; publica suis Teutonicis assignaret. Præterea, Sincenes & Gorthi, suas causas coram Rege, vel eius indubitate dictur, cachinnis & improperiis, immo non raro verberibus excipiebantur, atque sine omni consolatione reciciebantur. Nobilissima quoq; virgines & viduæ, stipe in extraneorum, & indignissimorum coniugium confentire cogebantur: quos etiam Albertus suis consanguineos appellavit, vt digni haberentur Illustrissimo matrimonio decorari: de quibus postea compertum erat, quod effient cerdonum & vilissimorum hominum filij. Inter ea Regni Proceres, non secus ac vilia mancipia assumati, prædia & possessiones diuidentes, vt Regi in bellicis negotiis, que continue contra Danos promovit, inservirent. Tributa quoq; quæ iudicem imprudentes Regis consiliarii sine intermissione incolis imponebant, grauiissima & intolerabilia erant, nullumq; finem habebant: videnturque Sueciæ historiae magno contentu affirmare, quod nequam anteā a principio Regni tanta fuisse violentia Suecicibus irrogata, quantam tūb hoc Alberto sustinuerunt: quod non perfōrūt eius quidem, sed perfidissimi consiliarii eius iusti ascribēbatur: qui cum possent sua marsupia infasciare, & maxima suis cognatis munera transmittere, nihil prorsus curabaunt, an Rex gloriōsus, an infamis remanebat. Tandem postquam talib; hominum tyrannde ita evacuatum esset regnum, quod anteā fortunatissimum fucratur, vt nūquā alicuius aurū vel argenti vestigium appareret, coactus est Rex vim & violentiam suis subditis inferre, quos tenebatur ab omniā iorū vi atque iniuria liberos conservare. Contractis siquidem ad publica Comitia Pontificibus, Proceribus & omnibus qui in regno prædicta possidebant, quodlibet tertium prædium ab eis pro sua Cūria suffitentanda postulauit, statimque sine consensu possessorum, omnia quæ voluit, nullo servato numero occupauit. Hanc Alberti temeritatem, sine tyrannide, cum Noruegia & Dania Regina Margarita Haquinu reliqua competerit, Sueones admouuit, vt pristine liberratis memores, nequaquam patarentur, se ab hominibus Teutonicis tam iniuste oppītūt & ad ignominias feruntur. Contractis siquidem ad publica Comitia Pontificibus, Proceribus & omnibus qui in regno prædicta possidebant, quodlibet tertium prædium ab eis pro sua Cūria suffitentanda postulauit, statimque sine consensu possessorum, omnia quæ voluit, nullo servato numero occupauit. Hanc Alberti temeritatem, sine tyrannide, cum Norvegia & Dania Regina Margarita Haquinu reliqua competerit, Sueones admouuit, vt pristine liberratis memores, nequaquam patarentur, se ab hominibus Teutonicis tam iniuste oppītūt & ad ignominias feruntur. Contractis siquidem ad publica Comitia Pontificibus, Proceribus & omnibus qui in regno prædicta possidebant, quodlibet tertium prædium ab eis pro sua Cūria suffitentanda postulauit, statimque sine consensu possessorum, omnia quæ voluit, nullo servato numero occupauit. Hanc Alberti temeritatem, sine tyrannide, cum Norvegia & Dania Regina Margarita Haquinu reliqua competerit, Sueones admouuit, vt pristine liberratis memores, nequaquam patarentur, se ab hominibus Teutonicis tam iniuste oppītūt & ad ignominias feruntur. Contractis siquidem ad publica Comitia Pontificibus, Proceribus & omnibus qui in regno prædicta possidebant, quodlibet tertium prædium ab eis pro sua Cūria suffitentanda postulauit, statimque sine consensu possessorum, omnia quæ voluit, nullo servato numero occupauit. Hanc Alberti temeritatem, sine tyrannide, cum Norvegia & Dania Regina Margarita Haquinu reliqua competerit, Sueones admouuit, vt pristine liberratis memores, nequaquam patarentur, se ab hominibus Teutonicis tam iniuste oppītūt & ad ignominias feruntur. Contractis siquidem ad publica Comitia Pontificibus, Proceribus & omnibus qui in regno prædicta possidebant, quodlibet tertium prædium ab eis pro sua Cūria suffitentanda postulauit, statimque sine consensu possessorum, omnia quæ voluit, nullo servato numero occupauit. Hanc Alberti temeritatem, sine tyrannide, cum Norvegia & Dania Regina Margarita Haquinu reliqua competerit, Sueones admouuit, vt pristine liberratis memores, nequaquam patarentur, se ab hominibus Teutonicis tam iniuste oppītūt & ad ignominias feruntur. Contractis siquidem ad publica Comitia Pontificibus, Proceribus & omnibus qui in regno prædicta possidebant, quodlibet tertium prædium ab eis pro sua Cūria suffitentanda postulauit, statimque sine consensu possessorum, omnia quæ voluit, nullo servato numero occupauit. Hanc Alberti temeritatem, sine tyrannide, cum Norvegia & Dania Regina Margarita Haquinu reliqua competerit, Sueones admouuit, vt pristine liberratis memores, nequaquam patarentur, se ab hominibus Teutonicis tam iniuste oppītūt & ad ignominias feruntur. Contractis siquidem ad publica Comitia Pontificibus, Proceribus & omnibus qui in regno prædicta possidebant, quodlibet tertium prædium ab eis pro sua Cūria suffitentanda postulauit, statimque sine consensu possessorum, omnia quæ voluit, nullo servato numero occupauit. Hanc Alberti temeritatem, sine tyrannide, cum Norvegia & Dania Regina Margarita Haquinu reliqua competerit, Sueones admouuit, vt pristine liberratis memores, nequaquam patarentur, se ab hominibus Teutonicis tam iniuste oppītūt & ad ignominias feruntur. Contractis siquidem ad publica Comitia Pontificibus, Proceribus & omnibus qui in regno prædicta possidebant, quodlibet tertium prædium ab eis pro sua Cūria suffitentanda postulauit, statimque sine consensu possessorum, omnia quæ voluit, nullo servato numero occupauit. Hanc Alberti temeritatem, sine tyrannide, cum Norvegia & Dania Regina Margarita Haquinu reliqua competerit, Sueones admouuit, vt pristine liberratis memores, nequaquam patarentur, se ab hominibus Teutonicis tam iniuste oppītūt & ad ignominias feruntur. Contractis siquidem ad publica Comitia Pontificibus, Proceribus & omnibus qui in regno prædicta possidebant, quodlibet tertium prædium ab eis pro sua Cūria suffitentanda postulauit, statimque sine consensu possessorum, omnia quæ voluit, nullo servato numero occupauit. Hanc Alberti temeritatem, sine tyrannide, cum Norvegia & Dania Regina Margarita Haquinu reliqua competerit, Sueones admouuit, vt pristine liberratis memores, nequaquam patarentur, se ab hominibus Teutonicis tam iniuste oppītūt & ad ignominias feruntur. Contractis siquidem ad publica Comitia Pontificibus, Proceribus & omnibus qui in regno prædicta possidebant, quodlibet tertium prædium ab eis pro sua Cūria suffitentanda postulauit, statimque sine consensu possessorum, omnia quæ voluit, nullo servato numero occupauit. Hanc Alberti temeritatem, sine tyrannide, cum Norvegia & Dania Regina Margarita Haquinu reliqua competerit, Sueones admouuit, vt pristine liberratis memores, nequaquam patarentur, se ab hominibus Teutonicis tam iniuste oppītūt & ad ignominias feruntur. Contractis siquidem ad publica Comitia Pontificibus, Proceribus & omnibus qui in regno prædicta possidebant, quodlibet tertium prædium ab eis pro sua Cūria suffitentanda postulauit, statimque sine consensu possessorum, omnia quæ voluit, nullo servato numero occupauit. Hanc Alberti temeritatem, sine tyrannide, cum Norvegia & Dania Regina Margarita Haquinu reliqua competerit, Sueones admouuit, vt pristine liberratis memores, nequaquam patarentur, se ab hominibus Teutonicis tam iniuste oppītūt & ad ignominias feruntur. Contractis siquidem ad publica Comitia Pontificibus, Proceribus & omnibus qui in regno prædicta possidebant, quodlibet tertium prædium ab eis pro sua Cūria suffitentanda postulauit, statimque sine consensu possessorum, omnia quæ voluit, nullo servato numero occupauit. Hanc Alberti temeritatem, sine tyrannide, cum Norvegia & Dania Regina Margarita Haquinu reliqua competerit, Sueones admouuit, vt pristine liberratis memores, nequaquam patarentur, se ab hominibus Teutonicis tam iniuste oppītūt & ad ignominias feruntur. Contractis siquidem ad publica Comitia Pontificibus, Proceribus & omnibus qui in regno prædicta possidebant, quodlibet tertium prædium ab eis pro sua Cūria suffitentanda postulauit, statimque sine consensu possessorum, omnia quæ voluit, nullo servato numero occupauit. Hanc Alberti temeritatem, sine tyrannide, cum Norvegia & Dania Regina Margarita Haquinu reliqua competerit, Sueones admouuit, vt pristine liberratis memores, nequaquam patarentur, se ab hominibus Teutonicis tam iniuste oppītūt & ad ignominias feruntur. Contractis siquidem ad publica Comitia Pontificibus, Proceribus & omnibus qui in regno prædicta possidebant, quodlibet tertium prædium ab eis pro sua Cūria suffitentanda postulauit, statimque sine consensu possessorum, omnia quæ voluit, nullo servato numero occupauit. Hanc Alberti temeritatem, sine tyrannide, cum Norvegia & Dania Regina Margarita Haquinu reliqua competerit, Sueones admouuit, vt pristine liberratis memores, nequaquam patarentur, se ab hominibus Teutonicis tam iniuste oppītūt & ad ignominias feruntur. Contractis siquidem ad publica Comitia Pontificibus, Proceribus & omnibus qui in regno prædicta possidebant, quodlibet tertium prædium ab eis pro sua Cūria suffitentanda postulauit, statimque sine consensu possessorum, omnia quæ voluit, nullo servato numero occupauit. Hanc Alberti temeritatem, sine

XI.
Bonif. Ni.
Aret. Alb.
fil. Ferrariam iure
fiducia-
rio confir-
mat.

In Ital a, hoc anno, Bonificius, Nicolao Atestino, Al-

berti defuncti filio, Ferrariam iure fiduciaro confirmavit, siue adeo recens contulit, certis pactionibus utrumque stabilitatis.

Ceterum,

cum Nicolaus,

nondum decimum

annum egressus,

administrando reipublica inidoneus es-

tus,

pontifici ex Curatores adiunxit, Philippum Robertum Comitem Tripolitanum, Thomam Obitum Lu-

censem,

& Bartholomeum Melam,

priores nobilitate

clarissimos,

utrumque iuris Civilis cognitione præstanti-

lum.

His primo additus est Iohannes à Sale vir potens

ac nobilis,

deinde Albertinus Ioculus,

Nicolaus Consta-

bilis,

Compagnus Bouleus,

Mainardus Contrarius,

Ia-

cobus Valengius,

& Jeannes Grifius:

quorum Magistra-

tum altero finitum incētē totidem exciperent:

ipso deinceps aliis traderent:

tum ne eam pro curationem quasi suo

iure sibi affererent,

tum ut pluribus familiis & ciuibus i-

dem deus communicaretur.

Ac eorum quidem,

quos primis

quatuoraccescisse dicebamus,

potesas duorum

mensum fuit:

Roberti & trium

Collegarum perpera-

ta:

quod expediret extare,

qui nouis nec admodum peritis

succedentibus reipublica gerenda ratiōnes anteactaque

terentur:

partim quod experientia omnium maxime pol-

lerent, vel ipsi sui sponte, vel Alberti, cuius in consilio fu-

erant consuetudine erudit, adeo ut sine magno publico

deterimento committari non posse, & pro arbitrio cun-

cta moderarentur.

Editis à Bonifacio pueri Rectoribus,

omnium primum loca opportuna præsidiis firmata fue-

re:

nam terum nonarum metus eam cautionem adhibe-

ri suadebat:

simil ad popularium animos conciliandos

publice ac priuatim complures multæ condonare, multis-

que capitalia auctis ultimum supplicium remissum est, pro-

bante omnia Bonifacio Summo pontifice.

Pigna libro

quinto.

Hoc eodem anno diem clausit extremum Aretij in E-

truria, Fr. Guido Regiolanus Diu Dominici institutum

professus, sanctitatis ingens. Aliqua noctium auditio hy-

mo Trium puerorum, quem Dominicani Arerini pro

quingentos. Hi, quod solenne est mercatoribus aduenis, naturam, quam olim pauperes occulauerat, crescentibus diuitiis, maxime talem principem affectu, sub quo omne libitum licet esse putauissent, in perniciem indigenam coepant conuertere. Captio Alberto, & Magnoplenisibus vbique in Succi superioribus, ipsi quoque audaciores facti, parum habuerunt omnia lucra mercimoniorum ad se transferre, nisi etiam exterritum exitium primioribus mercatorum inferrent, inque omnes ciues crudeliter sauerint. Horum quamplures nocte intempesta armati in uaserunt, ceperunt, in arcem traxerunt, prestantiores ex eis ferris ex ligno factis dislocuerunt, reliquos in insulam Cheplingam deportatos, & primum insigni ludibrio, deinde grauissimi tormentis affectos, postrem domo quādam inclusos, vinculisque alligatos, igne superiniesto com busserunt, ipsa nocte, qua festiuitatem Corporis Christi in Ecclesia celebrare consuevit. Ea ipsa hora, qua hæc contra iuslurandum datum à Teutonibus cucullatis patrata sunt, tot fulgura, corruscationes, tomnitua, ignes coelestes & postea inundantes pluvias secutæ sunt, vt à fulmine totum fere emporium & in eo mille sexcenti homines conflagrarent, & proflatio autem aquarum vix non subversum fuerit, id quod incendio supererat. nec minus miserabile quo sequitur: Fœminæ, pueri, puellæ, sine numero, ac viri non pauci, qui in naues fœse contulerant, vt cladem ciuitatis diuinatus immisum euaderent, priusquam à litore soluiscent, à superueniente multitudine in naues fugientium, naibus depresso demersi in momento interierunt, diuina maiestate, illam beluiuam seuitiam contra innocentes, & contra iurecurandi illis datam fidem perpetrata, tanta seueritate in eiusdem ciuitatis reliquias vindicante. Non ignorauit eam Alberti Regis, & Regni Sueciæ calamitatem Bonifacius pontifex: & qua per Venceslaui Regem Romanorum, qua per alios Principes Septentrionales, qua per litteras & nuncios, Regis libertatem, Regni autem tranquillitatem curauit. Crantz in Dania, Suciæ & Iuandalia. Ioann. Olaus Gotorum Sueconumque hist. lib. 21. Bonif. epist. ad diuersos.

Hoc anno F. Vincentius Vlyssponensis Dominicanus totius Proæ Hispanie Provincialis, à Bonifacio Pontif. Max. Inquisitor Generalis per vniuersam Hispaniam in- stitutus, in diversis viribus, oppidis & castris, hæreses, errores & superstitiones validissime exterminauit: & tan- præclare tanto munere functus est, vt post eius obitum concessum fuerit singulis Provincialibus Hispania, qui essent Inquisidores generales, cum facultate alios instruendi, & cum ficeret necesse submouendi. Episcopus Monopo- litanus 3. parte hist. Ord. Predic. lib. 1. c. 88.

A N N O C H R I S T I 1395.

Bonifacij Pape Wenceslai Romanor. Regis 9. Anno 6.

Anno 19.

Carol. Rex Gall. acu- leis consi- entia pun-ctus de schismate tollendo serio cog- citat.

XII.

Def. Gui- done Re- giolano ord. S. Dom.

laudibus matutinis decantabant, totus compunctus, & extra factus, totū se Deo colectare voluit, in ea religione. Tyrus adhuc, fuit exemplar humilitatis & obedientiae. R. professione: oleni, maior seipso, orationi, contemplationi, mortificationi corporis, vigiliis, ieiuniis, abstinentia, disciplina, & aliis exercitiis spiritu & carni frenandis adeo incubuit vt in extrema confessione habuerit scismatum accusare, quasi à rigore viuentis, non nihil spati sibi detraheret longioris vite. Tanta præterea a confueridine cum Deo perpetua fuit tum apud Cenobitas, tum apud omnes extraneos exultationis nis, vt gratitudo Catonom, sapientia Socratē, sanctitate Martin. feueritate & gratitudo Ambrosium referre dicerent, exq; ore ipsius penderent vniuersi, quorū disertē vñquani audiuerint. A liquido Floriniani patram eius depopulati, circiter CC. Regiolas capti, capitali sententiā damnauerant: cum mox in aciem producendos, nemine interpellante, ad solam Guidoni memoriam vinculis exemerint, & ad monasterium Dominicanum adductos, Guidoni reddiderunt, vt illum Liberatore agnoscerent. Deuotione maxima rebarunt in Passionem Christi Redemptoris: in cuius contemplatione, totus in lachrymis liquecebat. Diuina quoque Deipara virginis plorinum addictus, meruit illam statim à matutinis precibus in choto sibi apparentem a spicere, filiolum in vlnis gestarem. Ab hac visione intellexit, extremam horam sibi imminere, qua ne illum impatrum inueniret ille qui monet vt vigilamus, ampliore gradum ad sanctitatem fecit, sacrificio more Catholicō deuotissime recepit, in cœlum alacer emigravit. Pius libro prim. de viris Illustribus Ordinis Predicatorum.

censuram

CHRISTI BONITACII WENESLAI BONIFACII CHRISTI
1395. PAP. IX. 6. REG. ROM. 19.

Ecclesiastici.

WENESLAI BONIFAC. CHRISTI
1395. PAP. IX. 6. REG. ROM. 19.

censitam ambo remitterent: vel Concilio Occumenico, suminam ornem, siue illi velint, siue Principes Ecclesiastici, & Christiani optant, permitterent. Auinonenibus, eo Comitio quo Petrum Lunam suffecerunt placuerat via, quam appellabant, cessionis. Postquam enim Carolus ab eis non imperasset, ne electionem matuarent, antequam ratio schismatis finienda minaretur, & antequam Bonifacius Pontifex consideretur: pro se quisque eorum persicte iurauerat, se, si eligeretur, Pontificatum depositurum, modo Romanus idem faceret: vt totius Orbis terrarum conuentu Sacrae Sedi certus imponeretur Pontifex. Sperabat Carolus, Petru fidem constare: tanto magis, quod is Auinonensem & Turisanensem Episcopos misseret, postulatum, vt aliquos Auinonem ipse dirigeret, quibuscum conferre posset, negotium desiderante ab omnibus vñionis. Irrita spe fuit Caroli Regis. Aragonius & Castellanus Reges, hac de iterum interpellati à Carolo, nihil aliud quam responderunt, se vna cum Episcopis, Clero, & Proceribus Regnorum suorum delibera- raturos.

Castell. &
Arag. Reg.
pro Petri.
Antip. stant.

confirret. Hæc quamprimum audiunisset Castellanus & Aragoniæ Reges, ægre tulerunt: & missa ad Carolum Regem legatione, in primis paterna illum erga Robertum Petri antecessorem obseruantæ admonuerunt: in cuius locum quod Petrus successisset, non debere hunc quoque defere, aut Romano Pontifici prodere: quin potius illum ipsum tueri oportere dixerunt. Sibi fixum esse, pro Petro agere & pari velle omnia: neque illo modo permittere, qui in ordinem à quoquā redigatur: es- se alios modos quibus Ecclesiastica unitas restitueretur: se nihil posse statuere, absque decreto Procerum Ecclesiæ Hispanæ: proinde etiam nihil admittere, quicquid à quoquā alio, aduersus Petrum sanciatum: Romanum proficationem sibi non omnino probari, quod plena pericula videretur: inque dubio poneret, quod illis certum esset, Lunam fore Christi Vicarium. Apparebat propalam, Reges Hispanos cum Petro, ex condito tergulari, neque illo modo ad sponsam renunciationem in- clinare: quam etiam ille non sponte iurauerat, sed tan- tum ne videretur Ecclesiæ deesse. Ideo vero similiter serebat, se ad illam minime teneri. Quatuor vel quinque menses datum est contentioni, cum Petro, Pontificia dignitas nimis ambioso. Misere postmodum vltro citrore à Regibus legationes, rationibus nouis adiueniendis, quibus Ecclesiæ unitas redintegrari posset.

II.

Arag. Rex

morbo re-

pentino ex-

tinguitur.

Qualis i-

psie in vita.

III.

Terramo-

tus in agro

Valentine.

Vindicæ

divinæ in

Castell.

domestici,

Ecclesiastica censura remittere: vel Concilio Occumenico, suminam ornem, siue illi velint, siue Principes Ecclesiastici, & Christiani optant, permitterent. Auinonenibus, eo Comitio quo Petrum Lunam suffecerunt placuerat via, quam appellabant, cessionis. Postquam enim Carolus ab eis non imperasset, ne electionem matuarent, antequam ratio schismatis finienda minaretur, & antequam Bonifacius Pontifex consideretur: pro se quisque eorum persicte iurauerat, se, si eligeretur, Pontificatum depositurum, modo Romanus idem faceret: vt totius Orbis terrarum conuentu Sacrae Sedi certus imponeretur Pontifex. Sperabat Carolus, Petru fidem constare: tanto magis, quod is Auinonensem & Turisanensem Episcopos misseret, postulatum, vt aliquos Auinonem ipse dirigeret, quibuscum conferre posset, negotium desiderante ab omnibus vñionis. Irrita spe fuit Caroli Regis. Aragonius & Castellanus Reges, hac de iterum interpellati à Carolo, nihil aliud quam responderunt, se vna cum Episcopis, Clero, & Proceribus Regnorum suorum delibera- raturos.

Castell. &
Arag. Reg.
pro Petri.
Antip. stant.

Luit peccas procurati schismatis, Iohannes Rex Aragonum, sub ipsu tempus, quo de extinguendo agebatur. Cum enim in Foxano nōmō, pomeridiana lustratione agrorum, ante Vriolum Castellum in luporum venationem animum intenderet, portentose magnitudinis lupa excitata, siue spectrum id fuit, siue vera species, morbo repentinō & lethali oppressus occubuit, ad XIV. Kalend. Iunij, nulla virili prole relata; nulla re præterquam ignavia, otioque studio nobilis. Aucupio, venationi, musicis & poeticas studiis deditus in primis exco- gitareret & proferret, perurgebat. Ceterum ille propositi pertinax, se esse verum indubiumque Pontificie affirmabat: conscientiam testem aduocabat: totius electionis Vrbani successum & modum sibi probe fore notum memorabat: à quo stare iustitia vel aliquando stetisset, se optime scire: neque tamē tantū se facere Pontificatum, vt Regibus ac Principibus Christianis nollet aliquid concedere, insinuabat: Pontificatu tamē abire recusabat: sed cauillabatur, vt Bonifacius aliquos eligeret: ipse quoque ex sententia suorum totidem designaret viros, aequitatis, & Ecclesiastica pacis amantes, qui in iura vñiusque inquirent, & proposito iureitando decernerent, quod ex re videbatur. Intellexerunt Petri cauillos, Duces talium experti: & VVenceslai Regis Romanorum, aliorumque Regum Septentrionalium, nec non Principum Imperij atque Italæ, constantem de renunciatione vñiusque sententiam, ab eodem Luna probatam, magis expeditam schismati eradicando rationem inculcabant. Atille, ad eam se ex formula concepti iuriarandi minime teneri, reponebat: & alias se rationes propediem innentur more suo promittebat: cumque Duces anti-Cardinalibus, vt eas aliquando aperiret, molestiores essent: ille nonnisi verba dabat, atque de die in diem differebat: donec populari tumultu à ciuibus ex- citato, coactus, tandem tandem decreuit, Elensem Episcopum, Dominicum Maseum, & Petrum Garcezum in Italiam mittere, qui ab Honorato Caetano Comite Fundano, & à Ciuibus Romanis impetrarent, libe- ram veniendi Romanam potestatem, ybi cum Bonifacio

castell.

domestici,

V.
De Ioan.
Arag. Reg.
& magna
cuius animi
moderatione.

domestici, tam Maurici belli terrores, aliquamdiu temere; accessit diuturni grauiisque valetudo, perpetua oris macie, corporis viribus debilitatis, mentis vigore vaillante. Vnde curis grauioribus impat, prestatre reliqua etate non potuit; qualem prioribus annis promiserat Principem. Compostellanus Archiepiscopus, à Petro Luna discessit, constanterque postea afferuit, Autinonensis virtus creatos esse legibus Romanos. Ea propter à Rege metuens, in Lusitaniam abiit: vbi primum Conimbricensis, deinde Braccarense Episcopus, Lusitani Regis intercessione, à Bonifacio Papa creatus est. Marian. libro decimo nono, capite quinto & sexto; & libro decimo octavo, c. 14.

Quod Iohannem Regem attinet, Hieronymus Blanca, hac in dolo virtutis, & continentiae fuisse narrabat, vt si quando eidem aliquae forsan querimoniae de ministrorum iniuriis proponerentur, vel enim à recta legum via aliquo modo aberrare; facillime se admoneri, atque ad rationem & aequitatem reuocari patetur. Nec illi umquam graue aut molestem fuit, si aliquando preceps ad alicuius agendum nimia celeritate delatus esset, à suscep- tro desistere, modo in optati sibi otio portum confuge- ret. Addebat huius rei exemplum, quod Ioannes Eximi- ni Cerdanus, Iustitia Aragonum, in patris locum suffe- stus, sibi cum hoc Rege peribet contigisse: non indi- gnus, qui hic inseratur, ad moderationem animi depan- gendam. Is ergo testabatur, Iohannem hunc Regem, in quo- sfdam Cesarauastanos Ciues grauiter saeuientem, pa- trio iure nequaquam seruato, eos in carcere contrudi imperasse. Hi tametii innocentissimi, mortis sibi peri- culum intendi merentes, vt hanc vim Regis effugerent, ad aram Magistratus Iustitia Aragonum configuerant, ab eo firmissimum, ac suminum quod populariter vocant Manifestationis auxilia flagitantes. Est autem Manifista- re, reum subito sumere, atque è Regis manibus extor- quere, ne qua ipsi contra ius vis inferatur, non quod reus iudicio tunc liberetur: nihilominus enim vt loquimur, de meritis causa ad plenū cognoscitur: sed quod deinceps ma- nifesto teneatur, quasi ante a celatus extitisset: necessaq; deinde sit de ipsius culpa, non in impetu, & cum furore, sed sedis- tis proflus animis, ac iuxta constitutas leges iudicari. Ex eo igitur, quod huiusmodi iudicium manifesto deprehen- sum, omnibus iam patere debeat, Manifestationis nomen obtinuit. Iustitia ergo Aragonum, adicitam Magistratus opem, ciuibus à periculis subleuandis protinus imper- tuit. Neque enim sibi alter facere licuisset, quin graui- etiam pena multaretur. Rex id acerbe ferens, quorum- dam suorum impulsu, Iustitiam Aragonum sibi in ea cau- fa nimis suspectum esse asseuerans, eidem adiunxit, quem vocant Iudican dandum decreuit. Raymundum Fran- ciam, peritum ac praestantem virum, qui eo tempore Pro- cancellarij Regij munus sustinebat. Tunc ista partium contentio, in magna posita fuit iudicali controvergia: cum non iam de facto ciuum, sed de publico Regni iure disceptaretur: Vtrum, scilicet, Iustitia Aragonum, quan- tumvis, vt loquimur, pro suspecto dato, adjumentus Iu- dex à Rege dati possit: in communione libertatis, Ciui- bus, haud posse, contenditibus: Rege vero contrarium emitente: qui etiam per priuatos nuncios eidem Iustitia mandauerat, ne ea de re iudicium faceret: donec sibi pri- us, quid faciendum esset praescriberetur in Regio consilio: ad quod Regis iusli idem Iustitia fuerat accersitus. Sed ei tunc illa fuit animi virtus, qua quondam Dominico Cerdano patrastro. Nam antequam ad Regem accederet, abiecta omni cunctatione, ne forte procrastinatio aut tarditas ciuibus periculosa esset futura, contra istam rem minimi dubiam statim iudicavit: ab eo in dicta causa, sine vlo adiumento, ius dici debere. Post autem aliquanto, ad Regem, ipsius vocatu le contulit. Ibi cum frequens sta- ret clarorum virorum in Regis conspectu ad consilium congressus, fuit ab eodem Cancellario sermo propositus, omnisque ad Iustitiam Aragonum directa oratio: Illum nempe idcirco in eum locum vocatum fuisse, vt de causa Ciuium, antequam lentiamentum pronunciaret, ad eos o- mnes ibidem referret. Cui cum Iustitia respondisset: rem

ab eo iam iudicatam, eamque Iudicis adjunctionem penitus esse reiectam: Procancellarius cœpit tantam celeri- tam magna vocis contentione obiurgare: eo præfer- tim; quod ipsi Iustitia, ne id ageret, ab ipso Rege, etiam per priuatos Nuntios præscriptum fuisset. At Iustitia si- bis fuisse affirmauit, rem illam tritam esse, & vulga- rem: nec, que ex tempore agi ius erat, tardari, aut pro- crastinari oportere. Tunc Rex eundem Iustitiam, acro- ri adhibita obiurgatione, de iudicij aequitate, & iure po- stulauit. Verum ille grauiter & acute causam in tempus conferens, hac usus fuit urbana & iusta excusatione: Sal- lu honoris Regis maiestatis, eū non alter potuisse facere: si quid pre- ter officium admisisset, paratum se esse in Comiti Generali ratio- nem redire: in presentiarum, huic rei non esse locum. Nam eo tempore Iustitia Aragonum de factis per eum nemini te- nebatur reddere rationem, nisi in Generalibus Comitiis. Non dicit enim Forum editus fuerat, quem nunc habent A- ragoni, sub tit. Forum Inquisitionis Officii Iustitia Aragonum: quo editum fuit, vii hi Magistratus subiectus existat su- premo septendecim virorum iudicio, ac pote stati. Cum vero Iustitia Aragonum non paterneret se vlo modo ab ea mente & sententia dimoueri: Rex à Procancellario & nonnullis aliis in illum acriter concitat, statim sequen- ti die in Zueræ oppidum, non procul ab Urbe, conficta venationis caufa fecerit, Iustitiamque ad se quamprimum iussit euocari, & alios duos, Michaelm Capilliam, & Vincentium Yecarum, primarios viros, eidem Iustitia amicicia & sanguine valde coniunctos, qui istius facti, consej ac participes esse purabantur. Eo enim paeto cre- diderunt, eosdem melius in ea Ciuium causa ad Regis arbitrium adducendos. Hi ergo ornates, quamquam à non- nullis perterriti fuerant, & Deputatis Regni commo- monefacti, ne Regem adirent: tamen ipsius dicto audi- entes, confessim ad eum ire perrexerunt, vt ij, qui: quo- ad fas esset, Regibus semper patere dicidissent. Turpe enim fore iudicabant, ac merito, Regis sui conspectum subterfugere, qui ipsius accitu benigne euocabantur: tamen Iustitia Aragonum constanter statuerat, omnem cruciatum perferre prius, quam aut officium prödereret, aut fidem. Vbi ad Regem pertinuerint; Procancellarius iusli illius, eadem qua Cesarauastæ, contraria Iusti- tam disseruit, nimiamq; celeritatem illius in ferenda sententia coagiri. Rex autem oratione Procan- cellarij interrupta, hac se monendi caufa dicere, secun- do & tertio assuerauit: cumque à rionnullis, vt in Iusti- tam scuere animaduerteret, vrgeretur, reculauit: pro- fessus, se illi maximam gratiam habere: non tam quod è- ius ope fuerat in defendenda generali Regorum gu- bernatione contra patrem subleuatus, quam quod tan- ta constantia aequitatem, & Magistratus adepti autho- ritatem defendisset. Blanca in Commentar. rerum Aragonen- sium.

Hæc temporis in Aragonia gesta, quando Bonifacius Pontifex Romanus pro vnitate Ecclesie, pro pace principum Catholicorum, proque defensione Christianorum impenitus laborabat. Hoc enim anno, Vuencelao Regi Romanorum, ac Principibus Romani Imperij scriptis, vt omnes vires & consilia conferrent, ad tollen- dum tam perniciosum schisma. Eius autoritate incitati illi, Nuncios ad Petrum Lunam destinatarant, qui homini ambitioso abdicationem persuaderent. Tantum obtin- re, quantum Carolus & Proceres Galli, quibus ille vspatæ dignitatis nimium tenax, verba dabat. Anton. titul. 22. cap. 3. §. 2. Præter hæc Bonifacius, inter Galliarum & Anglia Reges, pacem conciliare conatus est, misa in hanc rem legatione. Regi quoque Neapolitano Ladis- lao, pro recuperanda vrbe aduersus Ludovicum Andegauensem Duxem, suppetias non contemendas, & in his tres trimes, & pecuniam quamtam poterat suppeditauit. Froissard. hist. Gallic. Summont. lib. quart. hist. Ne- politan.

Maiora ab eodem Pontifice auxilia Sigismundus Rex Hungariae, aduersus Baiaitem Turcam postulauit: in cuius manus, ne minor Nicopolis, quam ultra Danubium sitam in suam potestatem redegerat, veniret, vehemētius

metuebat.

metuebat. Erant cause, cur longinquæ adiutoria implora- ret. Stephanus extincti principis Valachia filius, qui & Christianitatis, & vicinitatis iure, vires suas Sigismundo coniungere debuerat, affinitatem magis contrahere cum Baiaite voluit, quam aut principatus & ditiones adem- pas ab armis reperere, aut rem Christianam coniunctis viribus cum Sigismundo iuuare. Tantum absuit, vt Chri- stiano more, ad omnem modestiam illum conformaret e- ius foras, Baiaites recens nupta, vt potius occasionem de- derit, ad vniuersam dissolutionem. Ante quā numerot Baiaites, ignorabat ille quid esset vniuere, quid sumptuo- sis se recreare conuiuui, quid indulgere genio: que qui- dem omnia primum Lazar filia magistra didicit. Ipsa stirps Osmanidarum ad illud vque tempus, nec vno fuerat vfa, nec temulentia se dederat. Osman, Vrchan, Murates à vi- no abstinuerant. Et quoniam in Turcarum mentionem in- intelligent, vt eos mihi donet. Ad quidisi Calogeris tibi seruient: ait Baiaites. Inter modis Cadilaros, inquit Æthiops: substitue- mus in eorum locum Calogeris. At cur non prefiteris, subiecit Baiaites, iudicibus occisis alia mea substitui mancipia potius, quam exteris sum? Quia literarum peritos, ait Æthiops, oportet esse iudices. At illa mancipia tua non sunt eruditi. Ergo iudices bi- literatis sum? inquit Rex. Tum Æthiops: Nequit esse index, qui non est literatus. Vicissim Baiaites: At vero si literati sumus, cur que perscripta præclaras in libris inueniunt, re ipsa non prefiant? Eius rei rationem, inquit Æthiops, Alii bassi tribi reddere poteris. Ita- que Baiaites Alim baslam confessim ad se venire iussit. Quinque comparauit; Quid ait? inquit Baiaites. An iu- diques isti literas non sunt? Non potest, respondit Alis, officio iudicis fungi, qui literas ignorat. Siquidem ergo, subiecit Rex, literati sunt, cur non faciunt id, quod bene perficiunt in libris inueniunt? At nullas annas, inquit Alis, nulla stipendia Regum habent, vnde se cum suis alant; eaque de causa committunt illa quæ dixisti. Quid igitur, ait Baiaites, cum in agendum censes? Opus est, inquit Alis, aliqua hæc munificencia Regia. Tu vero, subiecit Rex, aligno- cis stipendium confitue. Quapropter ordinavit Alis, vt cuius res litigiosa milles asprorum pretium æquaret, is vicenos a- spros iudici pro dicendæ sententia premio numeraret, vt que pro quavis scriptura, vel instrumento conficiendo iu- dex aspros xii. nomine sui laboris acciperet. Amplius, vt in matrimoniorum, & eiusmodi contractuum instrumen- tis, item vicenos. Ita inopis subuentum, & simul iustitia que laborabat. Alia munera nefas erat accipere, nec certe, quoquinque colore aut velo decebat. Haec placuit adscri- bere, si quibus id temporis opus esset Cadio fide Iudice, quarebant hinc inde variis in Medressis aut gymnaſiis; quod nemo Cadii munus in se veller suscipere, persuasis omnibus, Cadilaros ad oreum precipitari. Ab his moribus, tandem degenerarunt. Inuenias, qui spe consequendi Ca- dilicatum, gladios etiam nudaturi sint, & aliquem mox in- terfecti. Nulla se coherberat lege malitia patitur, nulla iuri- sti & aqui haberat ratio. Videas quandam ad aliquod tem- pus operam nauare euidam è procerum numero, qui vicis- sum vt ei beneficiat, homini sua gratia & authoritate qua- valet, Cadilicatum impetrat, at cuius viro? qui tam rudis & imperitus est omnis doctrinae, ne quidem vt nomen suum ab aliquo scriptum legere norit. Vnde interpellatus ab aliquo scriptura communicande caufa, ignorare se literas re- spondet, & scribam queri iubet. Præter hæc, Talismanorum multitudine increscente, iustitia quoq; administrans, rationes inuenie sunt; cum illi Procerib⁹ se infi- suantes, que hos audire velle animaduerterent, præceptis æ- quitatis neglectis, pronunciarent. Ad eum modum, ex Ta- lismanorum prævaricatione, Cadilarorum quoque flagi- tia supra quam auctiari potest, hac tempestate creuerant; qua cum Baiaites deprehendisset, vindicare, & Cadilaros perdere festinauit; nisi illos Æthiops quidam Morio, fe- stino commento semel & iterum ab internecione seruaf- fer. Iusserat Imperator, vt in vrbe Neapolim Bithynia conuocarentur, & vna domo conclusi, lignis circumposi- tis & accentis, absumerentur. Erat id temporis Baiaisti, pri- mus à consilio Alis Bassa. Is quum viam aliquam & ratio- nem liberandi ludices hoc periculo quereret, nec villam inuenire posset; tandem arcis illi iussit ad se Baiaites leu- ram quendam Æthiopen, apud Indos natum, tamque faceti hominem ingenii, plurimum vt ipsius leporis apud Sultanum Baiaitem valerent. Quoties lante Baiaites, à na- tura semper itacundior excandececeret; nullus eum placare poterat, nec audiebat alloqui, præter vnicum hunc morio-

Baiaites Cadilaros perdere ob ipso mai- litiam volens ab æthiopem re- tinetur fac- to con- mento.

VII. Sigism. au- xilia à Bo- nifa- ci. contra Turcam postulat.

VIII. De B. Mar- garita Se- ptem- peda- na.

metuebat.

frequentissime sumebat. Primo quoque diluculo, ad Ecclesiam pergens, sacro Myssie sacrificio attenta, preces denotissime fundebat: reliquum dici visitandis agroris quibus inscriuebat, & labori manuum, ex quo pauperibus eleemosynas tribueret, infundebat. Supra cilicium corda crassiore adeo constringebatur, vt ex sanguine facies efficeretur. Oranti noctu diabolus apparuit dicens; *Erustra te ieiunia & disciplina affligi misella, cum id plane facias, ut ab hominibus videaris.* Alia cum subiiceret, Margarita diuinam opem implorante disperauit. Alio vice, cum in specie caprae, domum ingressus dæmon, flammis omnia complicit, oratione profusa illum fugauit. Septuagena cum esset, diem obitus praescivit & prænuncivit, neque non filia aliquod amoris monumentum petenti, calcos se reliquere respondit. dicenti autem, *quos calcos, cum uero agnum gestauerit, dixit; illus quis nabi detraheat statim, & mortua fura.* Ea defuncta, calcos quosdam renes quasi ex membranulis confessos, detraxit & pedibus illius filia, atque in capsula abscondit. quo miraculo perungato, illi in Ecclesiam reuenerer delati, & asseruati, iniurios à variis languoribus ipso solo contactu sanabant. Corpus in æde S. Dominici conditum est, ad cuius tumulum agrori & demoniaci curari solebant. Nondum inter SS. mulieres solenni ritu relata, in Tabularium namen sanctorum Apostolica authoritate scripta est, ad xvii. diem Augufti, quem eius natalem Septempedani celebrant. *Ex eius vita & morum Ecclesiæ Septemped. quarum memini Baronius in notis ad Martyrolog. ipsi illo die.*

Rauennae, codem anno, Thebaldus Britonianus Episcopus, qui Rauennatene Ecclesiam, Vicarius, pro Cosmato Archiepiscopo administrabat, nonnullas venerandas reliquias reperit; quas, solenni supplicatione omnium Ordinum facrorum virorum indicta, in æde Virginiana, ad aram cui titulus S. Crucis est erectam & dedicatum, in loculo marmoreo condidit. In his, Crucis Christi frustum satis ingens numeratur; adeo & nonnulli myrra, quam Christo Deo infanti tres Magi obtulerunt, reliquorum pignorum nomenclatura, in eodem marmore inculta, etiam hoc tempore legitur. *Rubens bistor. Rauenat. lib. 7.*

Eodem tempore, imago Crucifixi cum stigmatis sanguinolentis apparuit in Gallia, supra turrim campaniam Cathedralis Ecclesiæ Laudunensis, per medium rehoram, cementibus Episcopo, Clero & populo manifeste. quo etiam tempore in Anglia, narrat *W. singulamus*, Loddard cum suis factotibus in omnem militiam effervati, affixerunt publice super ostia Ecclesiæ S. Pauli Londoniæ & Westmonast. abominabiles Cleri accusantes, & haec tenus inauditas conclusiones, quibus personas Ecclesiasticas, & sacramenta Ecclesiæ nitebantur destruere; animati (vt ferrebat) nimio fauore quo-rundam Procerum & militum Anglicorum; inter quos Campinductores fuerunt Richardus Sturii, Ludovicus Clifford, Thomas Lafynmer, Ioannes de Monte acuto; qui instigabant & confortabant hereticos, si posse darent, ad confundendum præcipue religiosos. Horum conceptis malitiis, Rex festinavit in Angliam, & quosdam Procerum acriter obiurgavit, nec non iurecendo, ne in posterum talia attentarent, vniuersos astrinxit; poena mortis proposita contra prævaricatores & factores. *W. singul. lib. 2. R. hardo 2.* hæc que adiungo addir. Eodem anno *W. helius Cantuariensis Archiepiscopus*, impetravit ab Apostolico bullam, vt per totam suam prouinciam accipere posset quatuor denarios de qualibet libra omnium bonorum Ecclesiasticorum, tam exemptorum, quam non exemplorum. Huius bulle executores fuerunt, Archiepiscopus Eboracensis, & Episcopus Londinenis. Multi centurias merentes quod indicabant numerarunt; non nulli ad sedem Apostolicam protocarunt.

Eodem anno *Wenceslaus Rex Romanorum*, non ex sententia septemviral, Ioannem Galeazium Mediolani Ducem creavit, quem Florentinis, & reliquis Romanæ Ecclesiæ locis opponeret. *Corius part. 4. bistor. Mediolanensis.*

ANNO CHRISTI 1396.

Bonifacii Papæ 9. Wenceslai Regis Romanorum
Anno 7. Anno 20.

Dobys, pontificatum Romanum, altero iure optimo, altero summa iniuria, ad se trahentibus, diuisa Ecclesia; variis motus Ecclesiasticorum, pro consequendis beneficiis & dignitatibus, ea tempestate fuerunt. Ad Bonifacium alteri, alteri ad Petrum Lunam; & quod dederit est, qui vel à Bonifacio imperasset, neque diplomata obtinuerint, vel à Petro aliquid rapuerint, neque tamen tufo ea se posse retinere cederent, illi ad Petrum, hi à Petro ad Bonifacium currebant, turpissimaque velut marina reciprocatione, nullo iusto titulo, beneficia & dignitates Ecclesiasticas occupabant; verbali quibus ex membranulis confessos, detraxit & pedibus illius filia, atque in capsula abscondit. quo miraculo perungato, illi in Ecclesiam reuenerer delati, & asseruati, iniurios à variis languoribus ipso solo contactu sanabant. Corpus in æde S. Dominici conditum est, ad cuius tumulum agrori & demoniaci curari solebant. Nondum inter SS. mulieres solenni ritu relata, in Tabularium namen sanctorum Apostolica authoritate scripta est, ad xvii. diem Augufti, quem eius natalem Septempedani celebrant. *Ex eius vita & morum Ecclesiæ Septemped. quarum memini Baronius in notis ad Martyrolog. ipsi illo die.*

Rauennae, codem anno, Thebaldus Britonianus Episcopus, qui Rauennatene Ecclesiam, Vicarius, pro Cosmato Archiepiscopo administrabat, nonnullas venerandas reliquias reperit; quas, solenni supplicatione omnium Ordinum facrorum virorum indicta, in æde Virginiana, ad aram cui titulus S. Crucis est erectam & dedicatum, in loculo marmoreo condidit. In his, Crucis Christi frustum satis ingens numeratur; adeo & nonnulli myrra, quam Christo Deo infanti tres Magi obtulerunt, reliquorum pignorum nomenclatura, in eodem marmore inculta, etiam hoc tempore legitur. *Rubens bistor. Rauenat. lib. 7.*

Eodem tempore, imago Crucifixi cum stigmatis sanguinolentis apparuit in Gallia, supra turrim campaniam Cathedralis Ecclesiæ Laudunensis, per medium rehoram, cementibus Episcopo, Clero & populo manifeste. quo etiam tempore in Anglia, narrat *W. singulamus*, Loddard cum suis factotibus in omnem militiam effervati, affixerunt publice super ostia Ecclesiæ S. Pauli Londoniæ & Westmonast. abominabiles Cleri accusantes, & haec tenus inauditas conclusiones, quibus personas Ecclesiasticas, & sacramenta Ecclesiæ nitebantur destruere; animati (vt ferrebat) nimio fauore quo-rundam Procerum & militum Anglicorum; inter quos Campinductores fuerunt Richardus Sturii, Ludovicus Clifford, Thomas Lafynmer, Ioannes de Monte acuto; qui instigabant & confortabant hereticos, si posse darent, ad confundendum præcipue religiosos. Horum conceptis malitiis, Rex festinavit in Angliam, & quosdam Procerum acriter obiurgavit, nec non iurecendo, ne in posterum talia attentarent, vniuersos astrinxit; poena mortis proposita contra prævaricatores & factores. *W. singul. lib. 2. R. hardo 2.* hæc que adiungo addir. Eodem anno *W. helius Cantuariensis Archiepiscopus*, impetravit ab Apostolico bullam, vt per totam suam prouinciam accipere posset quatuor denarios de qualibet libra omnium bonorum Ecclesiasticorum, tam exemptorum, quam non exemplorum. Huius bulle executores fuerunt, Archiepiscopus Eboracensis, & Episcopus Londinenis. Multi centurias merentes quod indicabant numerarunt; non nulli ad sedem Apostolicam protocarunt.

Eodem anno *Wenceslaus Rex Romanorum*, non ex sententia septemviral, Ioannem Galeazium Mediolani Ducem creavit, quem Florentinis, & reliquis Romanæ Ecclesiæ locis opponeret. *Corius part. 4. bistor. Mediolanensis.*

fit: ve-

fit: vexilla quæ in dominibus repererat, distraxit; Bonifacioque author fuit, qui Honoratum hostem Ecclesiæ inducere, & quoad vixit copias militares haberet, non tam sui corporis custodiendi, quam Ladislai, & Regni Neapolitanu[m] tuendi causa. Hunc ut noua aliqua affinitate potentiorum redderet, permisit, repudiabat ab eo Constantiam Claromontanam Andreu Capuano Comiti Alatavillano nubere; illum vero aliam sibi vxorem querere, cuius dote & parentela auctus, hostibus posset tanto magis superior esse. *summotius sup.*

Eodem anno Bonifacius Papa nihil non egit, vt Genuenses inter se tumultuantes, & ex occasione bellii ciuci, à Ioanne Galeazio in prædam designatos, tum ad innicem conciliare, tum ab hoste communis defendere, seu eximeret. Montaldus & Adornius de principatu certantes, sopitas iamdiu Guelphorum & Gibellinorum factiones, in mutuam perniciem suffictrant. Directionibus, stupris, crudibus, & incendiis virs omnium magnificissima deformabatur; donec Bonifacius Lucam Fliscum Cardinalem Legatum missus, & Iacobu[m] Flisco Archiepiscopo Genuensis locum adiunxit, qui discordes ad concordiam adduceret. Effecerunt apud Adornium, vt is citra aliquam resistentiam, fasces, aliaque supremi honoris insignia, sicut antea non semel fecerat, vltro resignare constitueret. Priusquam tamen se principatu abdicaret, opera pretium se facturum existinuit, si ciues quos proscripterat, & in exilium egerat, in patriam, impunitate proposita reuocaret; quibus patriæ restitutis, caterisque ciuibus, in hac postrema sua electione, longe maiori sinceritate atque animi candore quam antea vltis fuerat, proposuit, sibi subinde de reipublica dignitate ac fatu cogitanti, rerumque statutum penitus introspicente, omnino consultum videri, vt ad restituendam rem publicam tot vulneribus confossum, eius administratio alicuius externo principi permitteretur. Quia in re, si ita ciuitati expedire videretur, se omne studium atque operam interpolitum pro virili parte pollicebatur, cosique obnixa rogabat, & pro patrie incolumitate obtestabatur, vt explicatis consilis, hac in re mature aliquid decernerent; ne, cum periculum in morte esset, aliquid grauius ex longis deliberationibus reipublica oriatur. Se interim eas quas habebat penes se copias, vltro, ad remouendam omnem suspicionem exautoraturum & dimisurum, libenterque principatum legitime adeptum, in gratiam tranquillitatis & utilitatis publicæ, ea fide qua assumpsit depositurum. Haec eius lenissima oratio, qua a singulari quodam patre amore ac studio profecta videbatur, simulque deponendi principatus confirmatio, tantam vim in omnium animis habuit, vt omnes ciuitatis Ordines, missis Oratoribus, qui præcipuo factio[n]is authores publico nomine rogarunt, vt ab armis discederent; q[uod] & imperatur fuit; in vnum conspirantes, super hac te in Curiam confluent, & comititia celebrarent. In his Luca Flisco suo latore, conuenit, vt ad Carolinum Regem Gallorum principatus viris deferretur: quem Adornius, tribus de caulis Mediolanensi anterendum dicebat. Primum, ait, *vt iniquum & iniuriam hominem viciſcamur, imperio ciuitat noſſra hianti cupiditate iniuriantem; ac modo per occulos dolos difſidaque noſſra artificio atendo, peſtis vobis machinantem; modo nobis aperta arma communantem.* *Hicene noſ ſummi, Patres, hanc letitiam dabimus, ingi tandem nobis imposuit nullam gratiam nobis habuero, quad nos illius imperio fronte ſubiunxerimus; quod idecirco tanquam de iniuriis, vel circumstria partum in nos impuniter exercet?* Talis timenda non fuit à maximo Rege, ac beneficio tanti doni ad nos charitate complectendos provocato. deinde, *quod Mediolanenses principes experti sumus; deprehendimusque nihil aliud nobis, quam seruitutem ſtruere.* Age opponamus illi Regem; qui nos ab eorum ſuicibus eripiat; cum prefertim in timor nobis à Galli non impendeat; quia latenter, acque omnium que sub celo sunt opulentissima ditione videntur; ad hoc lange à nobis disti, Genuam non ſibi ad regnum amplificandum, aut ad ſuas opes augendas, sine que latice proferendos, sed ad maritimam expeditionem opportunitates datum putabunt. Postremo, minus decorosum est, tanti ſugiti Regi, quam parvo pro illo Mediolanensi principi parere. Hac cum diuinitet Adornius, principatum magno animo deposituit, edita voce extrema; *Non obſtitit poſthac otio priu-*

blico, ac ciuitatis felicitati Antoniotti Adornii persona.

Gallo demandam urbem suadet Fliscus, quod Regem videtur ad viratatem Ecclesiasticam curandam propensum, non omnino alieno animo à Bonifacio esse; postquam Petri Lu-

næ tergiuersationes in purpura rerinenda perspectas ha-

buerunt. Deditio, in has cōditiones, Caroli Legatis facta est.

Genuenses Regem Francorum verum Dominum acci-

piunt, cuiusque maiestatem pie colunto; iuribus imperii,

si qua sunt, filius. Vexilla Regia & Cœfariana simul cum Genuensibus eriguntur.

Rex Vicarium Gallicæ nationis Genuam mittito; qui res vna cum consilio ciuium illi à ciuitate adiuncto, ad præscriptam formam legum regat; quam egredi ne liceto.

Gubernator in consilio ipſi addito, ius tantummodo aquila sint cum ceteris; vt Duces habere solebant.

Dimidium consilium æqualiter esto, Guelforum & Gi-

bellinorum, ac nobilium factio[n]is, & popularis nominis ciuium: princeps tamen consilii Gibellinius esto.

Vicario absente, de omnibus maximis & minimis rebus consilio statuere liceto, perinde, ac si ille aderat.

Nulla Regi noua vētigalia, aut tributa imponere, neque vetera artiungere liceto; qua ciuitatis sunt.

Genuenses eosde quos Rex, amicos & hostes habento.

Eos, ad huius vel illius Pontificis partes sequendas co-ge, Regi, ne ius esto.

Genuensis ditionis regimen penes consilium ciuitatis esto; neque in illius virbes atque oppida Prætores ac Re-ctores mittere Regi liceto: decem tamen arcas, que nominatae sunt, Regi traduntur, qua prædictis, & præfectis ab illo missis teneantur.

Rex, quatuor proximis mensibus omnia loca, omnesq[ue] arcis ditionis Genuensis ciuitati adempta recuperare obſtructis eſto, omniaque summa facere, vt illa in Genuensiū ditionem redeat. Item, Genuensium, atque omnium locorum illorum ditioni subiunctorum, aduersus quoſcumq[ue] oppugnantes propugnationem fulciper obſtructis esto.

Regi, dominatum Genuensem, iuraque sua in alium transferre ne liceto.

His conditionibus scriptis, ac celebri iure iurando fan-ctis, concilio vniuerſa ciuitatis in aulam maximam conuocato, Antoniottus principatu se abdicavit, ac ſceptrum, claves virbis, & carera insignia dominationis, procurato-ribus Regis tradidit, vultis cogitationibus magno animo depositis.

Quo etiam tempore apud eosdem Genuenses, Luchinius Vinaldus ciuius insignie ac memorabile exemplum continentia dedit, dignum qui ifſic inferatur. Marrona quan-dam, Genua, forma præstantem ac generis nobilem, verum ciuitate inuictaque pudicitia nobiliorum cum depereat, neq[ue] animi aduersus omnes oppugnations pudore multum, vultis aut precibus, aut blandimentis, aut donis fletere vel corrumpere potuerat; factum est, vt mulieris vir vna cum naui omnibusque mercibus à piratis captus, & in seruitutem fuerit abductus. Quare mulier ad egestatem, extreminque rerum omnium inopiam redacta, cum, unde parvulos liberos ariet, nihil haberet, necessitatibus vici-ta, ad Luchini occulto ad se accerſi genua prouoluta, atque in flebiles questus effusa; *Quandoquidem, inquit, men-tum tantummodo poſt hac pudicam geſtura v̄e vereque parte mei caſta a perpero manarem, fortuna iniquitatem prohibet, animumque illam aduersus omnia inuictum famas, charismorum pignorum alijs peritiorum, amor & misericordia expugnauit, dona illa Luchiniæ, qua à te ſronte accepta nuncquam fu, nunc accipere, hoc corpore, in ea que libido tua feret, morem tibi gerere parata sum.* Conſpitam, atque à libidine conſtitam generofis animi virtutem misericordia excitauit, & in domitiae cupiditatis aſſum, tum, vt cum maxime ardente, ſuicito extinxit. Pro-uidet, meliore mentem conuerſus Luchinus, lachrymas ipſe quoque non tenens; *No iſtus, inquit, Deus Opt. Max. finit, permittatque, vt tan pudicum corpus violare audem, mentemque tam castam, & flagitio tantopere abhorrentem, fortu-ne iniuriam vitam, ad detestabim rem descendere patiar.* Quod do-na prostrate pudicitia à me habitura fueras, eadem etiam atq[ue] etiam

cumulationa seruata, hera, habebis: domumque reuersus, vt omnem suspicionem profrus tolleret, coniuge participe cōfili faēta, eademque ministra & internuncia, tantum mulieris subinde suppeditauit, quantum in illius, & filiorum alimento abunde sufficeret. Hoc sane Luchini factum, & singulatis animi magnitudine, Alexandri cognomento Magni, & Africani continentia, tantis laudibus, tamque magnifica oratione à quamplurimis in eolum sublata, si quis rem suis momentis ponderet, infinito intercalo est antefixa. Nam neque prior, qui Darii potenterissimi Persarum Regis deuicti vxorem, facie inelytam multiterem, vertitur in conspectum suum deduci, ut eam ne oculis quidem contingeret; nequae alter, pueram, licet forma egregia, nobilis viri Hispani filiam captiā, perductamque ad se, & mox patri inuolata in redditam, nunquam ante conspectum, adamabat; adeo, vt vallis veteris, alte que insidentis amoris facibus vtriusque libido accenderetur, facileque fuerit, a re non expēcta oculos & cupiditate abstinere. Ad hoc, ipsorum errata, occulta esse nequierant, sic ut inuidiam apud suos, atque inimicorum, quorum maximus erat numerus, obreūtatorumque vituperationem, simulque graviter offendit apud exteris populos, flagitium admittendi deuident. qua quidem re nihil splendidius, suscepti, consilis magis aduersabatur. Illorum itaque affectus, non tam à virtute, & continentia perdomiti, quam ab alia longe maiore, inueterataque gloria cupiditate confopiti iure merito videri posunt. quod totum cōtra in Luchino fuit, animo veteri Hamma astuante, occultoque peccato, nulli profrus liuori, aut fraudi obnoxio, nihilque priuatae vita suscepit rationes ladeant. *Bizarius Genes. hif. lib. 8. Folia de rebus Genue. lib. 9.*

Sed nos ad Bonifacium reuertamur. Hic libertatis Italie, quā Galeazius opprimere solebat, amantisimus, Florentinis, Bononiensibus, Atestino, Gonzaga, & Carrariensis, ceteris que sociis vrbi & principibus author fuit, qui fidei percuterent cum Carolo Galliari Rege. Ad viii. Cal. Octobr. huius autem in quinquenniū scriptae sunt Lutetiae eius foederis tabulae, ex quibus auxilia mutua decreta sunt aduersus hostes communes. Nulla melior ratio visa est, Galeazii potentiae reprimēdæ, libertatis Italie vindicanda, Caroli a studio antipapa auertenda, Ecclesiastice unitatis curanda, schismatis eradandi; & quod etiā non postrem cōscibatur, potentiae Ludovici Andegauensis in regno Neapolitano imminuenda, totique adeo regno tranquillando. Nicolaus Atestinus, inter alios socios magis per attatem impotens, pontificiam opem implorabat p̄t careris. Huius in rebus aduersis, qua tunc multipliciter labare videbantur, ut ex viciniū aliquius affinitate, tutum ac firmum präsidium suppeteret, Bonifacius, Giliolam Francisci Carrariensis iunioris filiam vxorem despondi curauit, vtque nuptiae iusta esse, vtrumque legibus soluit; quo præstium ius sanguinis nouo etiam vinculo artius adstringeretur, & exinde vterque contra Galeazium potestor redderetur. *Pigna lib. 5. de rebus Atestin.*

In Anglia, p̄acta foederis, inter Carolum Galliar., & Richardum Anglie, Reges, scripta, Bonifacius, autoritate Apostolica confirmavit. Indicias in totos xxx. annos, apud Calciam pepigerant; qua, quo sumiores essent, Isabella Caroli Regis filia, septem annos nata, Richardo Regi Anglo nuptria data est. Paulo enim ante, Anna Wenceslai Romanorum Regis soror defuncta, viduum Regem reliquerat. Arderam vterque Rex usque aduenierat. Ibi cum mutuis amicitia & affinitatis significationibus vacarent; non vīsi ante id tempus imbræ, grandoque frequens cum vehementi vento irruentes, quatuor, sine intermissione horas, principes in territorio Caroli tenuerunt. Altera quoque infrequentis die nocte, insurgens subito imbrum & venti violenti, Franci Regis territori centrum & quatuor funes, & tigna quæ tabernaculum sustentabant, Anglicæ vero mansionis, quatuor etiam funes abrupit. Vīsa est etiam non multo ante stella grandis, quam quinq; minores stellæ, hostili more persequi viderentur; & præterea iuxta astre armatus homo, manu lanceam gestans, ignemq; mitens, qui stella percussa, mox euanescit. In Aquitania quoque auditæ per eolum voces, & armorum strepiti.

I. V.
Bonif. pro
suo teste
Italia con-
seruanda
laborat.

V.
Bonif. pa-
cta foede-
ris inter
Angl. &
Franc. Re-
ges confi-
mat.

tus, velut hominū præstantium. *Guagninus hif. lib. 9.* Diem supremū id temporis apud Anglos clausit, Wilhelmus Courtenay Archiepiscopus Cantuarienis. Huic succedit Thomas Arundelius, ex Metropolitanana Eboraciensi dignitate, Bonifacii autoritate translatus. Ad xi. Ianuarii diem, Rege ac Proceribus presentibus, pontificio diplomate perfecto, Henricus Chillingen Prior Canthuariensis, Crucem Archiepiscopalem, in Ecclesia Westmonasteriensis, visitata & more Ecclesiastico concepta verborum formula, Archiepiscopo recens translato tradidit. De cimo Februario proximo, a Wilhelmo Wickham Wintoniensi Episcopo, missum Roma pallium accepit, die xix. eiusdem mensis solenni titu eius Ecclesia soliū consendit. quo etiam die Londini, frequens Synodus Cleri conuenit. In hac Synodo, Doctores Oxonienses quasdam Ioannis Wiccleff opiniones exposuerunt, quas Synodus condemnauit, quo anno Bonifacius Regi scripti, oratione, ut non expēcta oculos & cupiditate abstinere. Ad hoc, ipsorum errata, occulta esse nequierant, sic ut inuidiam apud suos, atque inimicorum, quorum maximus erat numerus, obreūtatorumque vituperationem, simulque graviter offendit apud exteris populos, flagitium admittendi deuident. qua quidem re nihil splendidius, suscepti, consilis magis aduersabatur. Illorum itaque affectus, non tam à virtute, & continentia perdomiti, quam ab alia longe maiore, inueterataque gloria cupiditate confopiti iure merito videri posunt. quod totum cōtra in Luchino fuit, animo veteri Hamma astuante, occultoque peccato, nulli profrus liuori, aut fraudi obnoxio, nihilque priuatae vita suscepit rationes ladeant. *Bizarius Genes. hif. lib. 8. Folia de rebus Genue. lib. 9.*

VI. Arundel, Cantuar. Archiep. pro extirpanda ha- refi VVic- cleff. labo- rat.

VI. Miraculū ad hæresi- sum VVic- cleff. vin- dicandam.

VII. Rex Ca- stell. ob schisma- varie exer- citus.

non vestierat, palam hæreses defenserat, Clerus in Synodo Arundelium rogauit, vt ad eam opprimendam OXonium pergeret, & tam Academiam quam urbem visitaret. Conuerit inter reliquias Richardum Flemmingum; quem tanta pœnitentia exinde cepit, ut omnes in Collegio suo Linconiensis, contra pestiferas Wiccleff hæreses iuramento in perpetuum obstringendos statuerit. Complures alii pallium in Cantuarieni prouincia, opera arque diligentia eiusdem Arundelii tandem resipuerunt, & in his Cliffordus, qui ut restiariem & certiore faceret veræ & solidæ sua pœnitentia fidem, Arundelio, non solum exercitāda schola huius dogmata quæ tenuerat, & se misere circumcūptū quærebatur, fed & defensores corum nominatio prodidit. Ex his erant hi quos subiungebat errores.

Septem Sacra menta non sunt nisi signa mortua, neque valent in forma qua eis vītū Ecclesia. non vestierat, palam hæreses defenserat, Clerus in Synodo Arundelium rogauit, vt ad eam opprimendam OXonium pergeret, & tam Academiam quam urbem visitaret. Conuerit inter reliquias Richardum Flemmingum; quem tanta pœnitentia exinde cepit, ut omnes in Collegio suo Linconiensis, contra pestiferas Wiccleff hæreses iuramento in perpetuum obstringendos statuerit. Complures alii pallium in Cantuarieni prouincia, opera arque diligentia eiusdem Arundelii tandem resipuerunt, & in his Cliffordus, qui ut restiariem & certiore faceret veræ & solidæ sua pœnitentia fidem, Arundelio, non solum exercitāda schola huius dogmata quæ tenuerat, & se misere circumcūptū quærebatur, fed & defensores corum nominatio prodidit. Ex his erant hi quos subiungebat errores.

Virginitas & presbyteratus non sunt statim approbatæ à Deo; sed tamū statim cōtingit, qui optimus est, ordinatus est à Deo. Quapropter Virgines, Presbyteri, Religijs ac populi si saluari desiderat debet conjugari, vel esse in voluntate & proprio coniugandi. Ilias sunt homicida, & defrument sanctū sacerdotē. unde confugeret secunda Trinitas; & sic impedunt numerum salvandorum pariter & damnandorum.

Pueri recens nati, non sunt baptizandi manibus presbyterorum, quia non sunt contaminati vīlo peccato.

Sabbatum debet obseruari; caro autem porcina vitari. Licer congregari extra matrimonium, cum quacumque muliere, sine peccato.

Neque Regi, neque Episcopo, neque cuiquam hominum, dum est in peccato mortali, est obediendum.

Doctrina VVicclifianorum, probator & probantior est, quam villa fuit, quia hædens in Ecclesia Catholica docebatur.

Huius hæresis quamplures sceleratos, vel impotentates, vel relapsos, Arundelius flammis addixit: his autem qui ciuissent, pœnitentiam salutarem iniunxit, vt tam in supplicatione publica, quam in foro publico, cum mercatus exercerentur, sola camisia induiti in publicum procederent, altera manu cereum ardente, altera imaginem Christi crucifixi, quam prius execrabantur, gestantes, terque se in genua demittentes, cum religiose distinctis temporibus de oscularentur. *Reges tr. Arundelii, VVicclifianorum in Ricardō 2. auctōr antiquit. Britanicis. Ecclesi. in Arundelio. Thomas VValden- sis cont. VVicclif. MS. Vatican. de rebus Angli.*

Ad eam hæresim vindicandam, aliud miraculum idem temporis Deus patravit apud Tirolenes. In finibus eiusdem Comitatus, in castro Schlosberg, Osvaldus Mulser nobilis de Scueld, tempore festiuitatis Paschalis, qua ex praecipto Ecclesie Christi fideles ad sacram communionem accedunt, Sacerdotem postulauit, vt maiorem hostiā quam offerebat, non vero minutiora forma quam laici accipiunt, sibi porrigeret desumendam. Timore perculsus Sacerdos, postulationi satisfaciens, cum Sacramentum supra linguam eius póneret, ante altare ipsum, terra per miraculū aperta est, ac si Osvaldum absorbere deberet. Cumque in fixuram vīque ad genua cecidisset, latus altaris manibus apprehendit, id sibi ayslum fore proponens. At vbi altare in altare cerā mollescere, manusque edere cœpisset, Osvaldus Dei vindictam, in se ambitione tumentem, atq; illicita à ministris Sacramentorum exigentem presentem, pœnitentia ductus veniam à Deo precatus est; Sacerdote, sacram hostiam, quam Deo prohibente deglutire non poterat, in sacramentum reponentes, quæ etiā nunc sanguine tintā, & salua nonnihil contracta conspicitur, ibique in dies plura sunt miracula. Paulo post Osvaldum in molestam incidit ægritudinem; ex qua euadens, aliquanto superuixit tempore; cum in altari vestigia manuum illius, & inxtailud, terræ hiatus quo absorberi cooperat, modo ferreis cancellis cooperitus remanserit; quem se vidisse referunt, qui scriperunt, *Tilmanus Bredenbachius in Collationib. & Riesbene lib. 1. de Eucharist. 6. 7.*

In Hispaniis, Rex Castellæ Henricus, in poenam schismatis quod souebat, varie exercitus fuit. Valeridine in primis laborabat. Ab hac contemptui esse cœpit Lusitanis, qui bellum statim indixerunt, & primo impetu Parem Augustam occuparunt. Mauricium quoque bellum, vix non illatum sicut Castellanis. Granathæ Iuzephus Rex prouiderat quoq; ex indigenis viros sapientes & timentes Deum, in quibus eset veritatis amor, & anaritiae odium, atq; ex eis iudices constitueret. Nullis insolitis tributis aut exactionibus subiectos populos oneraret. Bella in vicina, aut remota regna, nisi grauibus iniuriis coactus, non transferret; neque ea fine Senatus consensu, dum pax nullo alio modo haberet posset, exequeretur. *Olaus hif. lib. 22.*

XI.
De B.
Marcolin.
no ordin.
S. Domin.
apud forū
Litii.

In Italia, apud Forum Litii, rebus humanis concessit B. Marcolinus diu Dominicini institutum professus. Fluic tanta vita sanctimonia, ut Generalis Magister eius ordinis Raymundus Capuanus, eius opera, plurima canobia ad veterem disciplinam conformarit, tanta orandi confuetudo, vt callū genita contraxerint, tam vehemens in divina studiū, vt sacris operas in extasim raperetur, tanta in egenites misericordia, vt quicquid acquireret, omnia in illos profunderet, tanta deuotio in diuam Dei parentem, vt imago quadā Diuā sapientiae responderet colloquenti, tanta corporis mortis caro, vt cibū sumere sapientiae obliuisceretur, & à ieiunio tabesceret, tanta innocentia, vt rebus humanis exemptus, atque sc̄upturā traditus, iterumque ad importunas voces populi qui videre gestiebat, erutus, integer, incorruptus, & odorem non vulgarem spirans remanerit. Aliqui principium Germaniae, cum Oratoribus Regis Angliae, Bonifacium orabant, qui pontificatus decederet. Ceterum, quod circa Wenceslai Regis consensum & voluntatem virgerent, non tantum non admisit suasionem, sed etiam agerent. Alii principes literis datis iterum hortabantur, vt cederet; alioquin neq; illi, neque Petro vellet obtemperare. Veruntamen & has monitiones reciecit; certus sui legitiimi pontificii, quā omnibus legitimis suffragiis obtinebat; incertus autem voluntatis Petri, quem sciret vt Lunam in momenta mutare. *Pius lib. 1. de viri illustr. ord. Præd.*

A N N O C H R I S T I 1397.
Bonifaci⁹ Papae 9. Wenceslai Regis Romanorum
Anno 21.

I.
Cōuentus
Rhemensis
pro tollē-
do schis-
matis.

Hoc anno Carolus Galliarum rex, quod propter schismatis culpam à Deo se perculsum esse credidisset, ad extirpationem illius serio incubuit. Auxit illi vehementer hoc studium, q; Ioannes Philippi Burgundionum Dux filius, à clade Hungarica, & à captivitate Turica reuterus, passim narraret, quā omnis Graecia (quatenus pia adhuc erat) ob schismata Gallici afficeretur dolore, quātūq; & quā ignominiosis cachinnis barbari Christianorū irritiderent religionem vanamq; arbitrarentur, propterea q; per ipsa sua capita tum sacra, tum laica, adeo turpiter contaminaretur. Scindeturq; infinitis discordiis. Et gaudebat optimi quique, q; hac tam ingenuo Niuerenſis exponeret, sperantes tollendo schismati haud mediocre Regi fore incitamentū. Sed obstabant ii, quibus questui tantummodo erat religio. Guido Ponifex Remorū, & Archiepiscopi Rotomagensis & Senonensis cū suis suffraganeis Regem in factione Petri Luna quod potuerunt tenbant; propterea q; tam dulcissimis effictis præda, quam toto sibi Regno ex Sacerdotiis majorum Ecclesiastum accumulabant. Misericordia Regis legatio in Germaniam: accitus Wenceslaus rex Romanorū in Rheims ad Conuentum, de tollendo schismate; sed simulabat Rex nihil aliud actum iri, praterquam de matrimonio filiae Duci Aurelianī, cum Comite Blancobergensi; vt defugeret molestas Episcoporum interpellationes, illiusq; fidelis, qui omnibus se sanis obiecerunt consiliis, ne fieret vno in Ecclesia, suumque quæstum perderent. Adfuerit cum Rege in vrbe Rhemorum frater eius Ludouicus Aurelianensis, Ioannes Biturix eius patruus, Ludouicus Borbonius eius aunculus, Carolus Rex Nauarrae, Valeranus Comes Fani Pauli, multaque alia nobilitas. Cum his Rex obuiam proceſſit aduentanti Wenceslao, eumq; decluxit usque in templum Deiparæ virginis, & cenobium diuini Remigii. Carolus rex omnes Germanorum expensas luit. Dedit Wenceslao coniuiri. Vna in mensa fedebant, Patriarcha Hierosolymitanus primus, inde Wenceslaus, tertius Rex Carolus, quartus Rex Nauarrae, nec plures. Ad alteram fedebant nobiles Germaniae, sed nulli Galli: Nam mensis illi in honorem Wenceslai ministrabant. Aderant & Regis Anglie complurimumque aliarum gentium Legati. Devotione Ecclesia varia consilia & colloquia habita, sed nullo fere fructu: ideo quod Wenceslaus omnibus in rebus suis nimis efficit somniculosus & ignavus; & Dux Burgundio cum schismatis Episcopis conspirans, Conuentui interesse nollet, dicitans inanem esse laborem; Germanos promissa sua non seruatueros. Decretum tandem isthinc, vt Bonifacius & Petrus Luna papatu se abdicarent, ac tertius virus aliquis eligeretur, qui certus haberetur Episcopus vrbi Romæ. Carolus Rex in ædibus Archiepiscopi hospitium habuit, omneq; aurum & argentum cum tapecibus aliisque domus sua rebus, que ad CC. M. florinorum æstimabantur, dono dedit Wenceslao, vt illum

magis ad schismata cuellendum inflammaret. *Meyerus annal. Fland. lib. 14.*

Surdo fabulam narravit Carolus. Proximo mensi Aprilis, quemadmodum cōenerat, principes Germaniae, Francofordianū confluxerant, super eodem negotio consilium factū. Multi Reges & Principes Europæ, nec non Patres Vniuersitatis Parisiensis, Oratores eo destinarant, vt in cōmune conferrent, quemadmodum Ecclesiasticam unitatem redintegrare possent. Duo decimū integrō dies Wenceslau Regē expectarunt, vt in fauorem Catholicæ fidei veniret. Promiserat, datisq; literis publicis edixerat se venturum. Neglexit, seu adeo contempserat. Vnde Principes & Oratores, non aliud in præfens, quam legationem ad Bonifacium & Petrum Lunam decreuerunt: cuius summa erat, vt viam cessionis vrbi perfruaderent. Aliqui principium Germaniae, cum Oratoribus Regis Angliae, Bonifacium orabant, qui pontificatus decederet. Ceterum, quod circa Wenceslai Regis consensum & voluntatem virgerent, non tantum non admisit suasionem, sed etiam agerent. Alii principes literis datis iterum hortabantur, vt cederet; alioquin neq; illi, neque Petro vellet obtemperare. Veruntamen & has monitiones reciecit; certus sui legitiimi pontificii, quā omnibus legitimis suffragiis obtinebat; incertus autem voluntatis Petri, quem sciret vt Lunam in momenta mutare. *Niem lib. 2. c. 33. de schismate.*

Surita narrabat, quemadmodum hoc anno Petrus Luna mutarer. Misericordia Antonium Lunam, ad Martinum Aragonum Regem, & Sicilia ad capessendum regnum abeūtum, vt de iritate aliquantum deflectens Auñionem dūteretur; velle se affirmans cum illo consilia communicare, Ecclesiasticae vniōnis confiendæ. Obtrum ibat Cardinales Auñionenses, quorū maior pars ab illo dissidentebat; quod viderent hominem, nihil minus quam vnitatem Ecclesiae cogitare. Hos vt potentia Regis armati perterrifereturq; infinitis discordiis. Et gaudebat optimi quique, q; hoc tam ingenuo Niuerenſis exponeret, sperantes tollendo schismati haud mediocre Regi fore incitamentū. Sed obstabant ii, quibus questui tantummodo erat religio. Guido Ponifex Remorū, & Archiepiscopi Rotomagensis & Senonensis cū suis suffraganeis Regem in factione Petri Luna quod potuerunt tenbant; propterea q; tam dulcissimis effictis præda, quam toto sibi Regno ex Sacerdotiis majorum Ecclesiastum accumulabant. Misericordia Regis legatio in Germaniam: accitus Wenceslaus rex Romanorū in Rheims ad Conuentum, de tollendo schismate; sed simulabat Rex nihil aliud actum iri, praterquam de matrimonio filiae Duci Aurelianī, cum Comite Blancobergensi; vt defugeret molestas Episcoporum interpellationes, illiusq; fidelis, qui omnibus se sanis obiecerunt consiliis, ne fieret vno in Ecclesia, suumque quæstum perderent. Adfuerit cum Rege in vrbe Rhemorum frater eius Ludouicus Aurelianensis, Ioannes Biturix eius patruus, Ludouicus Borbonius eius aunculus, Carolus Rex Nauarrae, Valeranus Comes Fani Pauli, multaque alia nobilitas. Cum his Rex obuiam proceſſit aduentanti Wenceslao, eumq; decluxit usque in templum Deiparæ virginis, & cenobium diuini Remigii. Carolus rex omnes Germanorum expensas luit. Dedit Wenceslao coniuiri. Vna in mensa fedebant, Patriarcha Hierosolymitanus primus, inde Wenceslaus, tertius Rex Carolus, quartus Rex Nauarrae, nec plures. Ad alteram fedebant nobiles Germaniae, sed nulli Galli: Nam mensis illi in honorem Wenceslai ministrabant. Aderant & Regis Anglie complurimumque aliarum gentium Legati. Devotione Ecclesia varia consilia & colloquia habita, sed nullo fere fructu: ideo quod Wenceslaus omnibus in rebus suis nimis efficit somniculosus & ignavus; & Dux Burgundio cum schismatis Episcopis conspirans, Conuentui interesse nollet, dicitans inanem esse laborem; Germanos promissa sua non seruatueros. Decretum tandem

isthinc, vt Bonifacius & Petrus Luna papatu se abdicarent, ac tertius virus aliquis eligeretur, qui certus haberetur Episcopus vrbi Romæ. Carolus Rex in ædibus Archiepiscopi hospitium habuit, omneq; aurum & argentum cum tapecibus aliisque domus sua rebus, que ad CC. M. florinorum æstimabantur, dono dedit Wenceslao, vt illum

magis ad schismata cuellendum inflammaret. *Meyerus annal. Fland. lib. 14.*

II.
Principes
Germani,
pro tollē-
do schis-
mate Frā-
cofurt. cō-
gregantur.

III.
Inflabili-
tas & cre-
bra Pet.
Antip. ma-
tatio.

Monachus
Pet. à Rege
Franc.

A. & gon.
Rex Antip.
studiorum.

Henricus
rex Castell.
frustra le-
gationem
ad Pet. pro
tollendo
schismate
mitit.

tanti dissidiis, in presentiarum constitui non posse, Perro Luna pontificatum retinere ambiente. Satis apparuit, Petrum desiderio euertendi Bonifacii pontificis teneri. Misericordia id temporis ad eum Bonifacius, Philippum Brancacium Nuncium, qui ad eligendas, renunciandasque rationes extirpandi schismatis, intra certum aliquod tempus illum hortaretur, adeoque adstringeret. Huic Petrus nihil certi respondit, sed Ferdinandum Paresium Caluillum Episcopum Turiasensem, Dominicanum Mascum, & Thomam Colibrium, duabus triremibus armatis impositos Oratores ad Bonifacium Romam misit. Hi non primo ad portum Centumcellam, aut Romanum, sed ad Terracinnensem applicuerunt, vt Honoratus Caetanum Comitem Fundanum hostem Bonifacii prius conuenirent, & cum eo consilia communicarent. Ab eo militibus aucti, Romanum aduenerunt. Eos Bonifacius in Palatio principis Apostolorum honorificecepit, habuit, audiuit deinde Florentino, Monopolitano, Bononiensi, & S. R. E. Camerario Cardinalibus, qui vna cum eis tractarent, & rationes extirpandi schismatis inuenirent, commisit. Cum autem hi, renunciationis mentionem iniecerint, & vt vel utraq; de pontificatu contendens, certum in aliquem loci designatio-
ne die conueniret, vel summam fidei atq; integritatis arbitrios, qui de iuriis eorum, & de opportuno remedio decernerent, mutuo consensu eligerentur in mediū proposuerint; Lunani necquicquam audire, aut concedere voluerunt: sed primum ad Comitem Fundanum redierunt; deinde Centumcellas Ioannem Vicarium viris Praefectū euocarunt, cui xli. M. nummum aureorum offrabant, si portum & Castellū Centumcellam, 40. ab vrbe lapide, mati Tyrhenio impositum Petro Luna concederet, quem nonnulli Proceres Romani, atq; non modica pars populi, authore Honorato Fundano, Romanum pontificem agnoscerent, & ad Apostolicam fidem capeſſendū invitarent. Paſtam Vicano pecuniam numerarunt Lunani, Petrus Luna paulo post Gonzalem Forcenum, ad recipiendum Castellum designauit; Vicanus tamen hunc assignare noluit, quod in pacis esset, debere illum nō alteri, sed iphi Petro Luna ve-
nienti tradere coempta. Ad eum modum Petrus, de concordia cum Bonifacio agebat; in ore pacem, in manu gladium ferens. Non ignorauit hæc omnia Carolus, vna cum Patribus Auñionibus, & Theologis Lutetianis. Itaq; iterata legatione Petrum admonuerunt, meminisse iusfundandi quo se ad cessionem Pontificatus, ante quā designatur aſſinueraſt. hanc esse vnicā rationem schismatis tollendi: quam etiam Bonifacius pontifex ante legitimam suffragia, & eque vt ille arte qualiacumque, bono publico totius Christianitatis admisſerit, & dabo Sacramento de abdicando Pontificatus comprobabat. Quod si recusaret iuramento satisfacere, aut amplius per finiolas, ppositiones piorum desiderium eluderet, sciret libi Canonicas censu-
ram in propinquio imminet; ne nonch. Christianū apud barbaros & hæreticos probro haberetur. Hæc vbi accepit, Aragonis Rex Martinus, Petri antipontificis studioſissimus; cessionis rationem, in Ecclesia inauditā esse pronunciauit; adeoque Petrum, necquicquam sine Principibus, qui illum Pontificem agnoscabant, posse statuere, Oratores Regis Galliarum renunciavit. Præterea, cum intellexisset Carolum mississe Oratores ad Henricum Regem Castellæ, qui illum à Petri Luna obſequio deducere fatigari; ipse etiam hoc anno Vitale Blanum, & Raymunda Franciam, pontifici iuris sacrarumque ſanctiū per-
ritos ad illum deſtinauit, qui Henricum, à consilio cū Carolo, ea de re incundo, auertere conarentur. Nam Carolus summe follicabat, vt abdicandi ratione ſucepta, pax Ecclesia conciliaret cōcordia reuocanda nullam aliam mentis effet inops, dum proceres per superbiam dementi-
tū laud minus quam Rex infaſit, dum ſummi Dei nu-
men peناس ab illis propter schismata expereret: certum esse donec talibus hærent vitii, nulla potitos viatoria. Aduenerat id temporis in Angliam Guido Comes S. Pauli missus à Carolo, vt officiis ac amoris gratia, eius verbis Isabellam filiam & Richardum generum ſalutaret. Huic Richardus, Procerum voluntatem aperuit, & ſeditionis reos effe dixit. Comes, nō effi diutius tantum iniuriarum patiendū, sed cōtinuo vindicandū, ſimilq; praecauendum

Parisenses
Petr. re-
ci-
cient.

IV.
De Ioann.
Cetina &
Petri Du-
gnas Fran-
cianorū
martyrio.

V.
Angl. Rex
in pro-
ces regni
debaccha-
tar.

Dux Glo-
cestriae &
Comes A.
rundelius
extremo
ſupplicio
affecti.

Dux Glos.
ne-
catus. Ar-
chep.
Canth. ex-
ilio mul-
tatus ad
Bonif. PP.
fugit.

Regis ad
Bonif. cō-
tra Archi-
ep. literae.

malum, quod omnino futurum esset, nisi mature obuiam ieretur, respondit. Rex eo consilio permotus, Thomam in primis intercepit, Calefiam misit, indidemq; strangulari praecepit. Ex eadem suspicione captus etiā fuit Richardus Comes Harundelius, & Londini, contra fidem datam capite truncatus. Promiscerat Rex impunitatem omnibus, & fidem scripto publico edito dederat. Eam ex sententia quorundam reuocauit, & in illos proditionis insimulatos, ex lege se posse agere existimauit: cum tamen ipse subornauerit & criminatores, & testes, qui, quicquid volueret a pudiciis sublē proferret. Et quidem Arundelius traitioni, suspensioni, exenterationi, combustioni interictorum, decollationi, & tandem in quatuor partes sectioni, non minus quam postea mitigata sententia decapitationi adiudicatus, alacri animo omnia audiuit & pertulit. Neq; enim cum responsis astitit, nec cum sententiam atrocissimam subiit, nec cum de loco iudicij ad locū transiit supplici, neque cum iam flexo poplite praefolabatur ictū gladii, vultu concidit, sed seruans semper facie colorem vniiformem, non plus palluit, quam si fuisset ad epulas in uitatus. Data deinde listori venia, rogauit ne torqueret eum diutius, sed ictū vnioco caput eius amputare, tentauit que suis digitis mucronis aciem quo fuerat ferendus, ac; satis acutus est, inquit, facito, quod fatuus es. Statim ab eius decollatione, Rex, diuertiis imaginibus in somnis turbatus est. Videbatur nempe vmbra Comitis, mox ut dormire cepisset, ante oculos suos volitare, minarique sibi, & eum indicibiliter deterrere; quasi diceret cum Poeta:

*Nunc quoq; factorum vento memor vmbra tuorum,
Ius quoq; & vultus cum ossa forma tuos.*

His imaginibus Rex pauefactus, cum pr̄ timore medios somnos interrumpere, maledixit dici, in quo nouisler Comitem Arundelium. Auxit quoq; mentis insaniam, quod audiuit vulgus commune Comitem reputare pro martyre, atque peregrinationes fieri ad corpus eius Londini inter Augustinianos humatum. Iam plurima signa affixa fuerant à populo, ad sepulchrum illius. Ea Rex iussit deponi, & locum sepuliturae sub pauciamento occultari. Occidit pr̄terea Rex Ducem Gloucestriam suum patruum; Comitem Warwicium carceri perpetuo addixit, & Thomam Arundelium Archiepiscopum Canthuariensem, quod in eo Comitio, in quo de p̄enit capitalibus agebatur abfusset, proscripti, atque exilio multauit. Dati sunt ei quadraginta dies, quibus si non exiret patria, capite plecteretur. Is Romanus profugit, & in maxima gratia cum Bonifacio Papa vixit; qui ad Regem scripsit, ut tam illustrem nobilicemque Pratulam in p̄istinam gratiam ac dignitatem restitueret. Sed cum nihil proficeret bullis ac verbotenus, cum ad S. Andrea Archiepiscopatum in Scotia transtulit, & multis Ecclesiasticis dignitatibus in Anglia eum inuitato Rege prouisionis titulo locupletare statuit. Quod cum Rex accepisset, Bonifacio, acerrime in Archiepiscopum inuectus, his verbis scripsit: *Thomas, proditoris non exp̄ nostra Regia maiestati insidias fabricauit; pro cuius demerito, imo potius inexplicabilibus maleficiis, is eternam solūm passus est extilsum, qui pati potius debuit & merito proditoris supplicium.* Vnde Dei reverentia, fuit propria nostra maiestas Regia: *de quo dolet eadem Regia celsitudo, dolent etiam & mirantur omnes & singuli Regni nostri: cum iam intelleximus eundem Thomam ad vestra sanctitatis presentiam euocatum, & talibus consolatoriis sermonibus ipsum, ut dicunt animafie, quod ad eadem beneficia vel maiora intra nostrum Regnum; vel saltem in partibus nostra ditioni subditis se credit verisimiliter prouocari, & in his, & in aliis, sedis apostolicae autoritate communi-ri. Quod quia directe & immediate contra flatum nostrum & Regi nostris pacificam gubernationem, ac manifestum periculum, quod silentio pr̄termissu renderet, vita nostra comite nullatenus tolerabimus, & si rotus mandus ad hoc quonodlibet consentirent. Nouimus enim hunc hominem ad medullas nouimus eius animum, impatiens quidem paci cuiuslibet, qui ad inueteratas imaginationes nobis suscepisti, totam intentiosis sue congeriem, & si non publice, tam per fucata velamina, si liberum ad partes nostras poterit habere recursum, inter nos nos leges deriuabit.* Prouideat igitur sancti Apostolatus vestri discrecio, ne hac in parte tale preiudicium contra menem presertim nostram & conscientiam nobis, quod tamen via credere possumus inferatur, per quod inter Sacerdotium & Regnum

scandalorum materia valeat exoriri, qua forsan tam leuiter spiri non poterit, sicut ex causa in honesta inconsiliis generari. Ut enim plaus non sicut sermone vitatur; antiquus nobis beneficium esse non poterit, qui notoriū inimicū dextras exhibet sive confert. Alibi namque, si volēs placuerit, prouidere sibi poteris; dum tamen nobis manu non intingat in catino. Quod enim in partibus à nobis distantiis & remoto sibi prout vobis placuerit prouideatis, Regia maiestas equanimitate poteris tolerare. Hanc quiesamus materiam cordi teneriter commendatis, prout volueritis quod Regia deuotio ad vestre voluntatis beneficium deuotius accendatur.

Hec Richardus Bonifacio scripsit. Bonifacius porro, Rogerum Walden Eboracensem Decanum & Londonensem Episcopum, ad Canthuariensem Ecclesiam transtulit: qui toto et tempore, quo Thomas peregrinatus est, se pro Archiepiscopo gesit, Synodos celebravit, constitutionsque nonnullas prouinciales tulit. Continuator Polychronius, & Valdung in Richardo 2. deth. Anglicani.

Deicit sibi ea ratione Bonifacius Richardum, ut in hoc anno suppeditas Carolo Galliarum Regi miserit, contra Ioannem Galeazium Mediolanensem Ducem, Bononiensem subditis Ecclesiae Romanae, & Florentinis, Mantuanis, atque Atestino sociis infestum. Tyrannice is dominabatur in Italia, atque ad regiam dignitatem, perspecta Wenceslai Romanorum Regis ignavia aspirabat. Itaque contra illum Proceres & Vrbes Italae societatem cum Bonifacio iniuerant. Has & illos cum immodece vexaret, in societatem foderis Carolum Regem accuerant. Erant aliae præterea Carolo causa contra Galeazium. Huīus filia Valentina, Ludouico fratri Caroli nupta, dicebatur Regem potionibus effascinasse, ut Ludouico maritiam ad Regnum administrandum aperiret. Enimvero Rex frequenter laborabat phrenesi, quam putabant à malificio venefica mulieris accidisse. Hinc existimabatur Ioannes Barrensis, multa vir (eo tempore) litteratura, qui Burgundica erat clientela, magice ab Aureliano duce acerbitus, & igne crematus. Inde duo monachi Augustinianae nationis, exuti Sacerdotio & capite plexi, quod votati ab Aureliano ausi leuamen polliceri Regi propemodum illum interemissent. Valentina etiam, beneficiorum, & malarum artium, quas à patre suo didicisse cerebatur, suscepit, pulsa ex aula. Enimvero Galeazius, non abstinentis alieni sanguinis, solenne habuerat his in vitam aliorum grassari. Nam priorem vxorem suam Isabellam Regis Gallorum Ioannis filiam toxicó necauit, quamquam datus ex illa filios procreasset. Eodem modo suscepit sibi fratrem de medio sustulit. Robertum Bauaram per medium quandam suum magna corruptum pecunia vidente cibo absumere conatus est. Franciscum Carrarensem, ablato ei per vim Patauio, caput veneno extinxit. Gallorum etiam Regem potionare dicebatur, ut generum suum Ducem Aurelianensem ad Regni gubernacula subueheret. In summa, ingenio callido, astuto, malo, prauoque, animo tam ambitioso vt posthabito Dei timore, per proditio, veneficia, omnemque tyrannidem ad Regnum grassaretur. Huius gener, quod in veneficos animaduertisset, fors auertenda suspicione, & in Philippum Burgundionem Ducem patruum deriuandæ criminationis fecit: implacabili odio in illum propter Regni administrationem exæstuans, in qua verari Philippum pati nullo potu modo, sive concepta se absque patruo tandem ad Regale solium alcensurum. Promisit Anglus Carolo in Galeazium auxiliares equites mille, & sex milia sagittariorum: eaque ratione Bonifacium recreauit, propositi & subditis follicitum. Meyer annal. Fland. lib. 14.

Galeazius quietis impatiens, omnes infestabat. Et in regno quidem Neapolitano, Ludouico Andegauensi aperte spiritus faciebat; ceterum Ladislao fucum inducebat, cum illi hoc anno quedam ab armis donaria mississet; sc. thoracem ferreum, scutum chalybeum, gladios duodecem, totidem velles militares, ornamenti equi pretiosa, & nonnulla alia. Aduersus tamen illum, Andegauensi armatum excitabat, cum Ladislao focios principes Italos, & vires pontificias detraheret; Florentinis, Bononiensisibus, Perusinis, Rauennatisbus, Atestino, Mantuano & Carrarenisisibus bello illato.

Bonif. pro
Ladisl.
Reg. & a-
liis a Ga-
llatio ve-
xatis labo-
rat.

Non defuit Bonifacius Ladislao; sed partim auxilia misit, partim patrarios Ludouici, ut eū vel defererent, vel Neapolitano diuercent follicitauit. Et quidem Ioannes Bonifacii frater, tertia legatione suscepit, Ducem Suissanum, qui non ita pridem ad Ludouicum defecratur, impunitate & restitutione bonorum proposita, Ladislao recociliavit; adeoq; ingens robur illius rebus à viro potentissimo adicit: Sancteuerinates vero, Auinionensis auxilia vel incerta, vel sc̄a, vel potius nulla in posterum futura perspicientes, & tum Ladislai successus felices, Ludouici autem seiores, à proxima manu Bonifaciana, ap̄sidentes, quamquam non aperte Ladislao, saepebant tamen; & qua ratione Regis potentioris iram aliquando mitigarent, cogitant, atq; excogitarunt cum Ludouico persuaserunt, Neapolim tantisper relinquere, inque Calabros concederet: qui, quod Regem nunquā est proximo vidissent, tanto maiora venientia subsidia, virōs, arma, committit, pecuniam & reliqua ministrarent. Faciebant eo consilio, ut per Ludouici absentiam, Neapolitanam urbem Ladislao experiret. *Summont. hist. Neapol. lib. 4.* Pro aliis quoque, in reliqua Italia, à Galeazio vexatis, Bonifacius laborauit; & Calabri Malatessam, Flaminia pro Romana Ecclesia Praefectum, ad Principes, socios, & ad Galeazium destinauit; qui iuberet, ut certis conditionibus arma deponerent, & per foedera mutua pacem sempiternam, vel saltrem inducias cōponerent. *Orlando Malavolti de rebus Sic. parte 2. lib. 10.*

Venit per id tempus Venetias Austriae Dux, & paulo post Gallia Regis nepos, proficisciendi in Syriam cansa, ad Christi Regis nostri Iepulchrū visendum, adorandumque. His ab Antonio Venerio Duce, iustitia ad miraculum cultore, & à Patribus, itum est obtutam, magnique exhibiti honores, nec non dual exhibita tritemes, instructæ, quibus vterque in Syriam nauigauit; cum prius ad seueritatem Veneri obstopuisse, Aloysius eius filius, cuiusdam patricia feminæ amore captus, in mari illius inuidiam, cornua ad eius ianum suspenderat. Super eare, quæstio ne decreta, flagitiū coniunctus, patris iudicio carceri perpetuo addicitus, tentate alienæ pudicitæ, & illata contumelia pœnas luit. *Inflammat. hist. Venet. lib. 6. & Petrus Mirellus in Venero Duce.*

Eadem tempestate, quam ingenti odio Græci in Latinos flagrarent, non obscurio indicio significarunt. Theodorus Porphyrogenitus Emanuels Constantinopolitani Imperatoris frater, à progressibus Turcicis rebus suis metuens, Peloponnesi principatum, Corinthum, Spartam, & alias non ignobilis ciuitates, Rhodianis militibus vidererat. Ibi Spartanus Episcopus, ritu Græco innititus populis præfectus, sua curæ subiectis ad concionem vocatis, tantum odium Latinorum apud eos concitauit, ut maluerint extrema omnia sustinere, quam illos in possessionem vibis admittere. Iam Baiasites Turcarum Imperator Argum vires intercepserat, & Spartanis infesta arma ostentabat. Illi tamen tyranndem imminentem magis expetivare, quam tutelam à Rhodianis certissimam accepere maluerunt. *Basis de rebus Rhodiorum lib. 4.*

A N N O C H R I S T I 1398.

Bonifacii Pap. 9. Wenceslai Regis Romanorum
Anno 9.

Anno 22.

SUPERIORIBVS mensibus, per occasiohem pestilentialis Auenione graffantis, Petrus Luna Antipapa ad Pontem Sorgo secesserat. Ea remitteente, cum in codem Castro, sacra Natuvaris Dominiæ folleonia celebrasset, Auinionem, nonnisi tribus antiCardinalibus comitatus, reuersus est. Pampilonensem, Viuariensem, & Anticeniensem dicebant. Reliqui, per eandem pestis contagiohem, ab eo defecerant. Populus Auinionensis, Cleri principis defectione incitatus, quamquam ingenti honoris specie, & insigni adhuc pompa Petrum reducem recipiebat, ad ostentationem tamen omnia faciebat, nec nisi in speciem, faustum, felicem, fortunatumque aduentum illius dicebat, atque per dolum, quasi verum Christi vicarium innu-

Antip. se-
catores
Auenion.
disecedent
eo deferto
Surita in
ind. lib. 3.

Galeazzii
tyrannis &
fclera.

I. Petri Anti-
pap. à di-
uersis mo-
nit in pro-
posito per
tinacia.

Ecclesia
Gallie. à
Petr. Anti-
pap. fece-
dit.

Antip. se-
catores
Auenion.
disecedent
eo deferto
Surita in
ind. lib. 3.

Ioannes Gebennensis tituli S. Anastasia Vicecancellarius Viuariensis, Ioannes de Murolio Arvernius, Petrus Lugdunensis tituli S. Petri ad vincula maior pénitentiarius Aniciensis, Guillelmus de Verzeio Burgundio, presbyteri: Hugo de S. Martiali Lemouix, Petrus ex Vernio Lemouix, Amadeus Salaffus ex Marchionibus Salafforum, & Petrus Blauii S. Angeli, Diaconi Cardinales. Cum Petro autem Luna remanerunt, quos adiungo; Martinus Calma Pamphilensis, Ferdinandus Perecius Caluillius Turianensis, Berengarius Anglecola Gerundensis, presbyteri; Gaufridus Boilius, & Bonifacius de Amannatis diaconi anti-Cardinales.

III.
Auenio
capitur &
Antip. in
arc obli-
detur.

Desertam ad hunc modum à Petro-Lunanis Auinio-

nem, Bucicauis Gallicarum copiarum ductor, Venay-
fino Comitatu potitus, ad vi. Idus Septembri, die fe-
sto Nativitatis Beatæ Mariæ, cum aliquot militarisbus
manipulis ingressus, populum ad arma concitauit, & Pe-
trum Lunam in arcem compulsum, circumsestumque, ob-
sidione cinxit: tum deinde & cuniculis circumquaque a-
etas, & omni tormentorum vi, ad deditonem facien-
dam compellebat. Inter hæc etiam Cardinales, nonnulli
copiis collectis, Duce Ioanne Nouocastrensi Ostiensi
Episcopo, Auinionem reuertentes, Bucigando animos &
viles, contra Aragonios Petri Luna propugnatores ad-
diderunt, & nomine Sacri collegi ubique proclamato,
administrationeque reipublica tuiscepta, tantum necessi-
tatis Petro intulerunt, vt is in palatium Episcopale fatus
munitum arce deserta se seceperit, & Pamphilensem, Boilium, Amanarumque, qui de concordia traçarent,
ad illos destinari, nec non opem Aragonii Regis missis
nuncius implorauit. Et quidem Bucicauis nuncios Pe-
tri, nihil nisi ludificandis Cardinalibus missos, in carce-
rem Borbonii castri coniecit; Petrum autem ipsum veter-
atorem, strage non modica circa eum edita ad peten-
das trium mensum inducias coegerit; quibus æge con-
cessis;

IV.
Legatio
Reg. Arag.
ad Antip.
pro pace
eccl.

interim à Rego Aragonum Martino Oratores ad eum
& ad Regem Carolum, nec non ad Cardinales vene-
runt, Abbas Rinipullensis, Gerardus Alemanus Ceru-
lionius, Petrus Zaquamus iuri pontifici & publici con-
fultus, Petrus Martinus ex instituto minorum Aragonia
provincia minister, sacris studiis & canonis institutio-
nibus apprime eruditus, & Petrus Pontanus Regiarum
epistolarum magister. Ad viii. Calend. Decembri A-
uinionem applicuerunt; & Cardinalium qui à Petro Lu-
na defecerant, & Auinionensium ciuitatum fide publica pa-
larium ingressi, illum cohortabantur, vt rerum omnium
decerationem, omnem partem exultationis sua, ac
spem dignitatis, & suscepta negotia concordiae, & con-
iunctio Ecclesiæ, vnius Philippi Burgundia Ducis fi-
dei potestati, si publicæ orbis Christiani paci consul-
num veller, committeret. Ea renunciata legatione, Pe-
trus anxi & sollicito animo astuauit, quod ad Ludovicum
Aurelianensem Duxem Regis Caroli fratrem, de
concordia incedæ conditionibus Vicecomitem Roten-
sem queuerat, neque adhuc quicquam certi ab eo rece-
perat. Suscepit tandem post multas querimonias cum
Oratoribus deliberatione, eo Petrus recedit, vt causam
Ecclesiæ ac suam, potestari Regum qui suarum partium
obedientiam nondum abiecerant, permitteret; & si duo-
rum Regum iudicio res transfigenda foret, Gallorum & A-
ragonie Regum sententia decideretur. Si autem ob Re-
gis Gallorum agravitudinem sententia non conflatet, vnuis
ex Duxibus Regis patruis, aut Ludovicus Aurelianensis,
Regis nomine de tota re pronunciaret. Aurelianensi &
Burgundoni, plurimum Petrus fidebat. Aragonenses, ni-
hil, nisi tempus per confuetas tergiuerationes extrahe-
bant. Cum ad Carolum & Parisensem scholam conti-
derent, Carolus, Bucicauis, ne quicquam à custodiendo
Petro discederet præcepit. Is porro Auinionensisbus
seruandum in Palatio commisit: qui in fidem suam rece-
perunt, & si fugisset, retrahere spoderunt, tantisper-
que detinere, donec de tota re conuentret. Misit præter-
ea Carolus Petrum ab Aliaco Episcopum Cameracen-
sem, ad Bonifacium Pontificem, vt iuxta placita conuen-
tus,

Carol. rex
Franc. pro
pace laborat.

Surita in
annualib.
lib. i o. &
Meyerus
annual.
Fland. lib.
14.

tus Rhemensis, pontificatum deponebat. At Bonifacius, Petri Luna conatum non ignarus, respondit ex sententia Sacri Concilii; se omni culpa schismatis carere; eam agnominiam non esse sibi imponendam; quippe quæ fo-
lius fuisse nominis Gallicani. Satius curandum, vt Anti-
papam tollat, eiusque sectarios Galli expellat. Sic omne
sulbratum erit schisma, & pax Ecclesia reddita. Præter
hæc, Carolus, Wenceslaus Romanorum Regem mon-
nuerat, vt is quoque cum Regibus, ac ceteris principi-
bus Christianis, pro unitate Ecclesiastica laboraret, atque
Bonifacius author concordia esse vellet. Hic autem quantum
proficeret, quidue conatus fuerit, datis literis hoc
anno significavit; quas placita adscribere. Ita habent;

SERENISSIMO PRINCIPI DOMINO KAROLO REGI FRANCORVM ILLVSTRI, consanguineo charissimo, Wenceslaus D.G.
Romanorum Rex, salutem, & Fraternæ
dilectionis mutuum incremen-
tum.

SERENISSIME Princeps, consanguineo charissime. Ve-
nientibus ad nos proxime honorabilibus ambasadoribus vñstris,
in fatto sancta matris Ecclesiæ, hucusque miserabiliter lantata,
deliberauimus ad Serenitatem nostram, serenissimos Principes &
Dominos, Sigismundum Regem Yngaria, fratrem nostrum char-
issimum, ac Vladislavum Regem Polonia, Marchiones Moraviae,
patruos nostros charissimos, ac duces Polonia. Item duces Si-
lesia regno Bohemia nostro subiectos, aliosque nostros Imperii Sacri
regni Bohemia principes Ecclesiasticos & seculares, prelatos &
nobiles aduocare. Verum dictorum Regum imminentis necessitas,
& occupatio grandis natum sedium, corum aduentum ad nos,
quoniam nobis iniurias, retraxit. Verumamen cum eisdem Re-
gibus & Principiis tali sumis intentione concordes, quod ple-
niori mera pofpsta, apud nos in ciuitate nostra Pratislavia, in-
tra se filium Natalis Domini debent finaliter conuenire. Quibus
aupue Deo nobiscum conuenientibus, ipsorumque consilio in fa-
cto sancta matris Ecclesiæ, & signanter super via cœsionis, sicut
expedit, communicato: Serenitati vestram buismodi factio per am-
basatores nostros solennes, finale rapprofam voluntate definire.
Presertim cum etiam à Domino nostro Apostolico, domino Boni-
facio, de intentione & desiderio vestro, nondum obivimus respon-
sum. Ideoque eandem Serenitatem vestram studiois exortamus,
quatenus vestra dilectio Serenitati nostra Regia non impater, quod
hucusque vobis, absque dictorum Regum & Principum, quorum
in hac parte res agitur, quorumque consilia vitare non possumus,
ne videantur esse conempti, quodque omnes tangit, debet ab o-
mnibus approbari: & quod à pluribus queritur, faciliter inveni-
tur; responsum non valiumus exhibere, singularis in eo vobis amori
gaudium offendiri. Si enim à diis Regibus, quorum hucusque
adueniunt, consilii radio, prebotali sumus, responsum & consilium
participassemus, dudum dilectioni vestre responsum debitum
dedissemus. Datum in Burgenis die sexta decima Mensis Octobris.
anno &c. M. CCC. XCVIII.

Hec Wenceslaus, de congressu Regum ac Principum,
Carolo perscripserat. Apud me, non omnino in incerto
est, Regibus Sigismundo & Vladislao, id negotium vñ-
tionis Ecclesiæ, cordi fuisse. Namque apud rerum Poloniæ
scriptores Dlugosius & Cromerus lego, Sigismundum
hoc anno Cracoviensem venisse, & cum Vladislao af-
fine multa contulisse. quid vero verat, & Wenceslaus,
ad conditam diem, Wratislaue conuincisse, deque schil-
mate eradicando, cum reliquis Polonia & Bohemia pro-
ceribus consilia communicasse? Dlugosius, visendi Regis
& Reginae; Cromerus, res suas stabilendi caufa, Sigis-
mundum Vngaria Regem Cracoviensem accessisse memo-
rat. Namque, & ab Vngaris post cladem Nicopolitanam,
alienatus, nouisque adeo tes inolentibus, non par-
rum metuebat; & tam à Baizite Turcarum, quam à
Tamerlane Tartarorum, Imperatoribus, inter se qui-
dem dimicantibus, ad perniciem tamen Christianorum
intensis, bellum in horas expectabat. Enimvero Ba-
izites superiorum temporum victoria elatus, Thra-
ciamque, Myiam, Dardaniam & Macedoniam depopu-
latus,

V. Vences-
monit ut
idem faciat.

V. Literæ
V. Vences-
Reg. Rom.
ad Carol.
Reg. Frac.
de cōgē-
su Regum
& Principi-
in facto
Ecclesiæ.

Quo astu
ad regnum
peruenie-
tit.

VI. Vnde ei
cognomé-
tum Te-
murlani.

Eius feue-
ritas.

Baizites
& Tamer-
lanes in
pernicem
Christian-
intenti.

latus,

latus, ad reliquas Europa prouincias occupandas, i-
psumque imperium Orientale euertendum, animos cum
adiceat, Tamerlam Scytham cum centum myriadi-
bus equitum ac pedum, victoria quidem sua obicem,
ceterum Christianis omnibus non minorem pernicem,
excitit; à quo non minus quam illo, omnes Hungari &
Poloni metuerent.

Hunc Tamerlam, quem Græci scriptores Tem-
rem vocant, tradunt, Samarcanda vñbris, quæ metropoli-
lis est Zagarainorum Tartarorum, ad Iaxartam annem,
Sogdiane regioni finitimum, infimæ fortis ciuem fuisse,
& ex humili loco prosperis successibus ad supremum im-
perium euctum esse, finitimus Sogdianis, Sacis, Araco-
liis, Seris, Ariis, Bactrianis & Hircanis, quos uno no-
mine omnes hodie Tarratos Zagatois nominant, ad
Persiam usque edomitis atque subactis. Alii in literas re-
tulerunt, ipsam fuisse filium Cobile, vt ab Haytho
vocatur, vel Cublai magni Chan, quinti Tartarorum
Imperatoris, cuius aulam & imperium latissime in India
& toto Oriente patens, M. Paulus Venerus libr. II. &
III. prolixus describit. Aut̄ Chronicon Turicum non
Regia stirpe, aut̄ insigni aliquo stemmate ortum esse, ex
Petro Perondino, sed patrem extrema inopia pastorem ha-
buisse, narrat. Er quoniam in Tamerlam mentionem
incidimus, nonnulla de eo, ex eodem narrato, & referre adlubuit. Tamerlanes, quem atavorum nostrorum
etas, armis, iustitiaque, præficiis principibus aquila, re-
gni autem atque exercitus magnitudine Xerxes, & Alexan-
der, nedium parem vidit, inter pastores ipse nutritus, & pue-
libus ludis à pastorebus Rex creatus, alio nauaque in-
dustria ad eam potentiam venit. In primis namque eos,
vt iureuando imperata se facturos pollicerentur, impul-
lit, pecora igitur venundare eos, atque vt à tam inopi-
vita se vendicarent, arma equosque comparare iusit. Hoc
numero (ad quingentos peruenierant) quadam mercato-
rum societas, qua per eas regiones magno numero
præsidii gratia conuenerat, & vulgo Carauanna
dicuntur, armis denicit, atque in partienda præda, adeo
se inter comites iustum liberalemque praeficit, vt mu-
tata conditionis pastores non modo non perenierent, sed
fide amoreque enixi ei deuincentur. Ad compescen-
dam prædonum audaciam mille equiribus Dux in eis
regionis fines, vbi hec aduersus mercatores gesta erant,
à Persarum Rege missus, cum à latronum duce in collo-
quium vocatus fuisse, latronis arte verbiq; delinuit,
& ex hoste comes ei factus, potentiam sibi ingentem com-
parauit. Inter Persarum Regem, fratremque eius ora
controversia, cum huius cauam tuendam fuisse, re-
gnunque ei asservuisse, maiori exercitus parte ab eo im-
petrata, dum singeret, in exteris gentibus in imperium pa-
rare velle, compulsa ad rebellionem populis, brevi se,
qui ante latronum princeps erat, Persarum Regem fecit,
& Persico regno Armeniam, Syriam, Babylonem, a-
liisque ingentes prouincias & gentes adiecit, vñbreque
Samarcantam ambitu maximo condidit. Quod autem
Ishia debilitatus erat, eius nomini Temur, quod Scy-
tharum lingua fener significat, lang Perse addiderunt;
quod Ishia debilitatum Persica lingua ostendit; coniuncti
etisque ambobus verbis Temirlang, corrupto autem vo-
cabulo Tamerlanes, ab aliis vero Tamburlanes nuncupau-
tus fuisse. Hic grauem fñ & scuerum in militari disciplina
geslit. Cum aliquando per minorem Asiam exercitum
duceret, & quepiam mulier lachrymabunda ei se obtu-
lisset, querens, ab eius milite nullo dato precio, coetum
lac, patimque caseri crepita esse; statim confitire insur-
erat, arque inde agnem ordinatum incedere, vt
mulieri facultas esset eum qui vim fecerat agnoscendi. A-
gnito igitur, peclis & ventrem gladio aperiti iusit, vt in
eius vñceribus erepti laetis & caseri reliquis repertis, in-
dicium criminis agnosceret; poena mulieri cadem propo-
sa, nisi inueniret. Hac feueritate assequebatur, vt co-
piae quas immensas habebat, cum tutus ad casta omnibus
esse acclisis, omni semper committit abundantem.
Insigne quoque exemplum abstinentia ostendit. Nam
quodam tempore cum per Syriam iter faceret, obtulit se

ei arator, qui tunc in ingens vas aurea monetæ arando
impegerat. Cum autem omnes qui cum Tamerlane e-
rant, Regis aurum illud esse dicerent; quoniam inueni-
ti qui occultantur thesauri, fisci esse putantur; iussit ille
agricolam ad fe aurum deferre, qui iam omni spe terren-
di illius prorsus deciderat. Inspecta moneta, ab astan-
tibus pettit; putarentne patris imaginem esse, quam pecunia
impressam habebat. Cui cum respondissent, Ro-
manorum principum effigiem esse; ille dixit; Si ergo haec
pecunia maiorum morum non fuit, arator, ad quem
Deus eam derulit, illam relinquamus. Saeu alias & in-
exorabilis ingenio. Si quam vñbem oppugnaret, tem-
toris primo die candidis vñbem, quibus spes salutis
dedentibus faciebat: altero die coccinis, quibus cum
stationis pecunia morte datum in significabat: tertio die
atri coloris crebro tentorio, vñbem extremam calamitatem,
omnibusque omni exulta misericordia immanissimum
denunciabat interitum. Alique ciuitas in alterum usque
diem deditonem distulerat. Eius sauitiam ciues metu-
entes, cum pueros & puellas, candido amictu vestitos o-
mnis, ramoisque oleæ manibus prætendentes, obuiam
missis, spes concepita, eos sua innocentia illius iracun-
diam mitigaturos; illi immisilis in eos equitibus immi-
nenter omnes concilauit, & ciuitatem in Hammas rede-
git. Cuidam interroganti, cur in omnes adeo sauit, ter-
tio aucto, retorique oculis fetur respondit; Ali-
iu me hominem pitas, & nov Di posuit in am, ad periculum ho-
minum in terris agentem? Ab Emmanuele Palæologo O-
rientis Imperatore, aduersus Baizitem Turcam, in ex-
trema rerum desperatione auxilia postulatus, non tam
preferendi Imperii, quam sanguinis humani profundi-
di, in Thraciam exercitum innumerabilem traduxit, &
capto Orthobule Baizethi filio, tantum in captiuos fe-
cuit, & in captiuos reportat capto Ba-
izite.

De Turcis
victoriam
reportat
capto Ba-
izite.

Baizitis
miseris.

Tamer-
lanes fan-
guinis
Christia-
norum si-
tientis.

Quid E.
manueli
Palæolog.
responde-
rit.

Eiusdictu.

De Turcis
victoriam
reportat
capto Ba-
izite.

De Turcis
victoriam
reportat
capto Ba-
izite.

Quid E.
manueli
Palæolog.
responde-
rit.

uit, &

VII.
Bonifac.
Martin.A-
rag. Reg.
fil. ad suas
partes per-
trahere
conatur.

VIII.
Res Nea-
politan.

I X.
De statu
viris Ge-
nuen.

uit, & non minus quam alibi in Christianos maximam crudelitatem exercuit, & Viroudo Wladislai Poloniae Regis fratri, magno Duci Lituaniae, necessitate belli sufficiendi impoluit, tantumque terroris tam vtrique, quam Sigismundo Vngaria Regi incusit, ut hi fœdus in sexdecim annos perculserint, quod Cromer memorabat. lib. 16. de rebus Pol. m. Sed nos ad Bonifacium pontificem reuertamur, pro vnitate Ecclesiæ laborantem.

Magnus pondus, in Martino Aragonii Regis filio, regni Sicilia occupatore viderat, ad schismæ extirpandum. Hunc enim si obsequente sibi reddidisset, sperabat & patrem, & per hunc, Castellæ & Navarra Reges, Petrum Lunam deferturos, & ad unitatem Ecclesiasticam conficiendam, ingens opere pretium allatu. Itaque & literis datis, & nunciis destinatis, illum ad obsequium suum inuitauit; atque Insula Sicilia pacificam postmissionem, illi in premium laborum proposuit. Iam Martinus, bellorum cum Siculis rebellibus pertulit, Bonifacio auseculauerat, & propemodum in fidem eius transierat. Ceterum à Rege patre, qui Petro Lunæ impensis fauebat admotus, nec quicquam persecutus; maxime cum is iurisfundiandi, pro regno Siciliae, Sardinie & Corsica Petro dati, memoriam illi reficeret, adeoque à Bonifacio retraheret. Surita annal. lib. 10. t. 6. 68.

Ludouicus quoque Andegauensis, Regni Neapolitanii inuasor, Martinum, ne Bonifacio adhæceret, demen- tanit. Metuebat, ne coniunctis viribus, possessionem Regni sibi eriperet. Itaque ad 28. diem Augusti, Neapoli re- lieta, cum à Calabris auxilia conquereret, Messanam traxit, & maiores sumptus facerent, quam decus & honestatis ratio patenterunt. Bizarrus lib. 9. his. Genue.

Dum hæc inter Ligures agerentur, Galeazio Mediolanensem tyrannus, more suo & artibus, ad imperium Italie aspirabat. Mantuanum in primis, post Carrarienses superatos, in prædam sibi defigarat. Hunc Bonifacius pontifex, tuendum suscepit, & Carolum Malatestam, Flaminia præ se de Apostolica Rectorem, vna cum auxiliari- bus copiis illi subinicit. Eius aduentu, viatora, penes Franciscum Gonzagam stetit. hostibus terra aquaque fugatis, capta illorum castra, equitum circa duo milia, in captiuis relata, nauigia omnis generis supra cxx. in Erydano intercepta, capi homines supra vi. M. equorum duo milia; ita plurime; commecatus ingens copia; casi multo plures. Actum proculdubio tunc de Galeazio prorsus fuisse, nisi victores, quasi iam totum confecissent, dislocati viribus discolliscent. Itaque hostis refecto exercitu, nauigisque comparatis, fines Mantuanos inuasit, multaq; de aduersario recepit. Quæ res cum ad Bonifacium pontificis aures peruenisset, Carolum Malatestam arbitrium pacis in Aemiliam misit, qui Venetorum & aliorum sociorum opera, in confiencia pace Italiae laboraret. Primum apud Forum Cornelii, deinde Venetiis, cum pontificio Legato, sociorum principum & virium Oratores cœnenterunt. Galeazius, aliud quam concordiam cogitabat, & manifestum bellum reliquis ostendebat. Ab hoc Veneri merugantes, societatem & fœdus cum Bonifacio, Mantuano, Astino, Carrariis, Florentinis, & reliquis inuerterunt; & missa ad Galeaziū legatione, nisi ab aliis diuexandis desisteret, arma illi ostentarent; eaque ratione illi deterruerunt, ut ad tractationem pacis aliquando inclinaret. Istud porro vt tanto magis curaret, placuit Bonifacio & sociis, maiores apparatus bellī inter hæc facere, quibus hostis, nisi pacē recipiceret, inuaderetur. Eius rei gratia Legati in Galliam & Germaniam misli, ad duces exercitus in Italiam conducendos. Papæ tandem conuentientibus Pontificis, & Venetorum Legatis, inducia in decem annos, inter Galeaziū & alios pædæ sunt, & die sacro Pentecostes ad vii. Cal. Iunii à confirmatione Bonifacii publicatae. Interfuit pro Bonifacio, Carolus Malatesta; pro Duce Vene- to, Michael Stenus & Petrus Cornelius; pro Ioanne Galeazio, Petrus Episcopus Novariensis & Iacobus Vermis; quod viderent contentiones de regno Siculo & Neapolitanum plurimum illi obstat; à Genuensis quoque auxilia Ludouico reprimendo postularunt, neque tamen impetrarunt; quod & pestilenta, & inrestito diffidio virs laboraverat; neque minus à barbaris in Oriente res illius tute essent, Tamerlane in Christianos, Baialite deuicto,

graflante. Enenim Senatus, quatuor longas naues, omni nautico instrumento ac bellico apparatu instrutas, opus habuit hoc anno in partes Orientales mittere, pro eorum locorum quæ adhuc Ligustico nomini parebant tutela ac securitate. Pestilenta lanae tanta vis superior & isto anno Genue fuit, ut nullis humanis consiliis, potuerit leuari, sed tantum cœlestis ira placatione, per supplications ad tempora sanctorum indicias, & per morum saluberrimam reformationem. Inter reliqua, Patrum decreto, ad coercendam virorum iuxta & feminarum in nimio corporis cultu ac vestitu luxuriam & immodicos sumptus, lex sancta est, qua in his rebus modus prescribebatur. Nam sicut olim apud Romanos, quo latior indies fortuna reipub. arque imperium crecebat, eo magis splendor & magnificencia cum in ceteris rebus, tum in his quæ ad ornamentum corporis spectabant, excrescit, ita vt Q. Fabio & T. Sempronio Coss. lex Oppia lata fuerit, qua prohibebatur, ne que mulier plus seminencia auri haberet; ne vestimento versicolori vteretur; ne iuncto vehiculo in vbe, oppido uice, aut proprius inde nulle passus, nisi sacrorum publicorum causa veheretur; ita quoque Genue florentibus rebus, diversisque duobus virtutis, avaritia & luxuria ciuitate laborante, que pestes omnia magna imperia euerterunt, inter bellorum magnorum, aut vixium finitorum, aut imminentium curas, Senatus, summa prudentia, summaque iudicij restitutidine canit, ne viri pariter ac mulieres, vel domi, vel cum in publicum procederent, in habitu ornatusque corporis ac ceteris rebus modum excederent, & maiores sumptus facerent, quam decus & honestatis ratio patenterunt. Bizarrus lib. 9. his. Genue.

X. Galeazio Mediolanensis res in Lobar- dia militatur.

Bonifacius laborat.

Inducia
decennales.

Ex num-

X. Bonif. Legatum ad Reg. Angl. mittit pro reuocatio- ne statu- rum cōtra Sed. Apost. V. Valin- gham. Richardo 2.

Ex nunciis; quos Bonifacius Pontifex, in varias orbis prouincias publicæ salutis causa itinerat, fuit Petrus à Bosco Episcopus Aquensis, ad Richardum Regem Angliae delinatus. Postulabat Regem inter alia; ut statuta contra eos qui à Sede Apostolica obtinuerint beneficia, reuocaret, breviaque quorum initium est, *Quare impedit, & Primum iuris facias de Tabulatio eraderet.* De eare Richardus, ad Clerum Anglicanum retulit, & num Pontifici Romano, vel beneficia conferre, vel Episcopos in alias sedes transferre li. eret, perquisuit. Et quidem Clerus, properter Apostolica Sedi reuertant, quamquam non expresse, insinuauit tamen, id quidem Pontifici licere, ceterū rogan- dum fore, ne vel conferret, vel transferret, quod ab hac beneficiorum prouisione, indigni plerunque per ambitum ad Ecclesiæ irreperent, digni autem non nisi suspirarent, & exinde studiorum & probitatis rationes negligerentur. Aegre tulit Richardus eam Cleri responsionem, alioquin promptus Pontifici iurisdictioni, in conferendis Anglicane Ecclesiæ beneficiis de facto praescibere, liberatamente Ecclesiasticam violare. Transtulit itaq; hoc anno, Bonifacius, Joannem Lincolniensem Episcopum, ad Episcopatum Celfrie tunc vacantem: Lincolniensem vero Episcopatum Henrico Beaufordio, Ioannis Lancastria Ducis ex Catharina Spinforda filio contulit. Cum autem Lincolniensis Episcopus, magis monasticam vitam Cantuarie cum monachis agere, quam ad Ecclesiæ Cestrensem abire malueret, Dominicanum quendam qui Richardo Regi à sacris confessionibus fuerat, ab Episcopatu Landafeni, ad Cestrensem Ecclesiæ transtulit, vtque sanctiones superiorum Regum, pro libertate Ecclesiastica innovarentur, obtinuit.

XI. No nullæ Regum & Principum Anglicor. constitutions pro re Ecclesiastica.

Placuit alias, aliquorum Principum & Regum Anglicanorum, pro re Ecclesiastica constitutiones, isthie adscribere.

Inas Rex.

Primiti seminum, ad celebre Divi Martini sepsum redduntor (ex eo vero quique soluit dominicu, in quo m. duhyeme commoratur) qui tunc non soluerit, 40. solidis mulitator, & ipsa præterea primi- tias duodecim persoluit.

Si quis rei capitalis reus ad templum configerit, vita potitor, & secundum ius fasque compensato.

Si quis verbera proueritus fani suffugium implorarit, ei verbera remittuntur.

Qui in templo pugnauerit, 120. Solidis noxam sarcito. Romano Pontifici annuatim, Sancti Petri denarius, domo- sciam corrigandus impenditor.

Ethelulphus Rex. quanta reuertentia sanctam Ecclesiæ obseruat, quamque amplissimis pœmisi, vera Fidei nuncios amplificaverit, ex eis diplomate libet agnoscere.

Regnante, inquit, Domino nostro in perpetuum, duci in nostris temporibus bellorum incendia, & direptiones opum nostrorum, nec non & vastantium crudelissimas hostium degradationes barbararum paginarumq; nationumq; multiplices tribulationes ad affligendum nos propeccatis nostris, vñq; ad intermissionem temporis certinum incumbere periculosa; Quamobrem ego Ethelulphus Rex VVessaxonum, cum consilio Episcoporum ac Principum mcorum, consilium salubre atque uniforme affirmantes, confidimus, ut aliquam portionem, sue famulatibus & famulabus Dei Deo servientibus, sine laicis misericoriam, decimam manuim, vbi minimum sit, tam decimam partem omnium bonorum in libertatem perpetuam donari sancte Dei Ecclesiæ diuidam, visitata & manita ab omnibus secularibus seruituribus, in modo Regalibus tributis maioribus & minoribus suetaxationibus, quæ nos ducimus V. intendem, sfg; libera omnium rerum, pro remissione animarum & peccatorum nostrorum ad scripturam Deo soli, sine expeditione, & pontis extrallione, & arcis munitione. Atta sunt hac apud V. innotianum in Ecclesia S. Petri, anno Dom. Incarnat. 855. Indict. 3. Nonis Nouemb. ante maius altare, pro honore gloriose virginis & Dei genitricis Marie, sanctique Michaelis Archangeli, & Beati Petri Apofolorum Principis, nec non & Beati Patris nostri Gregorii Papa, presentibus & subscriptis Archiepiscopis & Episcopis Angliae vniuersis, nec non Borredo Rege Mercie, & Edmundo Eastanglorum Rege, Abbatum & Abbatisserum, Dicatu, Comitatu, Procerumque totius terre, aliorumque fideliutum infinitam multitudine, qui omnes Regium chirographum laudauerunt, dignitatis vero sua nomina subscrip-

runt. Rex vero Ethelulphus pro firmitate ampliore oblitus hanc chartulam scriptam super altare Sancti Petri Apostoli, & Episcopis pro fide Dei illam accepert, & per omnes Ecclesiæ postea transmisserunt in parochiis suis publicandam.

Aptissimum inuestituræ locum, Deo dicatum domici- lium elegerat, cuim nec quidquam fere, ne inter laicos qui dñe, integræ transfigeret, nisi Diuino sacra quædā numini intercessissent. Sane de suscipiendo in litore ordine, Ingulphus Abbas Croplandensis scribit: Anglicorum, inquit, erat consuetudo, quod, qui militia legitime coiscrendus esset, vespere precedente diem sua cœlestracionis, ad Episcopum, vel Abbatem, vel Monachum, vel Sacerdotem aliquem contritus & compunctus de omnib; suis peccatis confessionem face- ret, & absolutor, orationibus, deuotionibus & afflictionib; deditus in Ecclesiæ pernoctaret, in crastino quoque missam auditurus, gladium super altare offeret, & post Euangelium Sacros benedictū gladium collum militis cum benedictione imponeret, & communicatus ad eandem Missam sacris Christi mysteriis denuo, miles legitimus permaneret. Tanti ha- buerunt Angli veteres, ea quæ sacra acta imposita fuissent. Sane & Cedula R. ex, cum Theodoro Archiep. Cantuarie, nonnulla bona & priuilegia dedit, ad cumulū confirmationis, diploma super sanctū altare Salvatoris posuit, & propria manu, pro ignorantia literarū signū S. Cris. ex- pressit & subscrivit, vt *Malmesburiens. lib. 2. t. 8. de gestis Regum* scripsit. Præter hæc auē Aethelulphus, Romā vt pontificia salutare limina profectus, cum in gratiā illius Leo I. V. Alfredus eius filiū in Regem vñxisset, & in filiū adoptio- nis sibi met accipiens confirmasset, pro utilitate animæ sua (*Affirius Menevius. de reg. gestis Alfredi narrat*) quam à prima eo iuuentus sua florē in omib; procurare studuit, per om- nem hæreditariā terram suam semper in 10. manentibus v- num panper, aut indigenā, aut peregrinum, cibo, potu, & vestimento, successoribus suis vñq; ad ultimū diem iudicij post se pascere præcepit: ita tamen si illa terra hominib; & pecoribus habitaretur, & desertanō esset. Romā quoque omni anno, magnā pro anima sua pecuniā, i.e. 300. man- cussas (*Malmesburiens. marcas. Rogerus de Houeden manculas appellant*) portare præcepit, quæ taliter diuiderentur: scilicet 100. mancussas in honorē S. Petri, specialiter ad emendum oleum, quo implentur omnia luminaria illius Apostolice Ecclesiæ, in vespera Paschæ, & æqualiter in Galli cantu, & 100. mancussas in honore S. Pauli eadem conditione ad comparadū oleum in Ecclesia S. Pauli Apostoli, ad imple- da luminaria in vespera Paschæ, & in Galli cantu, 100. quoque mancussas vñuerali Papa Apostolico. Ad hunc mo- dum Aethelulphus auxit, pleniusque confirmauit, quod Inas & Offa Reges alio nomine contulerant. Magis autem Edwardus eam donationem & priuilegium Diuo Petro au- xit, lata ista lega, cap. 10.

Omnis qui habuerit 30. denariatus vine pecunie in domo sua, de suo proprio, Anglorū lege dabit denariū S. Petri, & lege Danorū dimidiā mancussas. Iste vero denarius debet summoniri in solemnitate Apostolorū Petri & Pauli, & colligi ad festinatū quæ dicitur ad vincula, ita vt ultra illius diem non derelinetur. Si quisq; detinuerit, ad iustitiam Regis clamor deferatur, quoniam denarius hic Regis elemosyna est. In iustitia vero faciat denariū reddere, & foris factura Episcopi & Regis. Quod si quis plures domos habuerit, de illa vbi residens fuerit, in fecho Apostolorū Petri & Pauli denariū reddat. Itud vestigial, omnis Anglia, ab Ina temporibus vñq; ad Henricum VII. vt testabatur Steidianus, siue vt de suo tempore memorabat Po- lydor. lib. 4. his. pietatis & religionis cauila Romano Pontifici pendebat domesticum collatum: & nummi illi argentei vulgo vocabantur denarij Dini Perri, quos Pontificius quæ- stor, quem non inficiens Collectorem nuncupabant, exige- bat. Sed nos ad alias pro re Ecclesiastica sanctiones re- censendas reuertamur, quas sanxit

Alfredus Rex. Si qui neccesitate coactus irauerit, pignusque posuerit, quo is ad infidias Domino suo parandas, vel ad opem iniuste cuius adserendam astringatur, resistat potius quam capio infflat, suadens. At si spon- tes, & iustitia & legitime prestat, poterit, neq; resistiterit, armis fortu- nasq; suas omnes amicorū fidei cōcredito: ipse in custodia Regiam 40. dies mittitur, subitibus id supplicia quod ei Episcopus impoferit.

Criminis causzung, noxius (siquidem id villam Regis ant- lam

liam honoratam aliquam non artingat) si ad famum confugerit, tres noctes quibus saluti sua proficiat (nisi interminigratam redicerit) ibi maneto. Ac si quis cum per id temporis, plagarum, vinclorum, aut vulnerum metu proligarit, multa, vel ipsa capitatis estimatione, prout eius genitius fuerit cunctudo, noxiam omnem sarcito: sani porro editus 120. solidorum numerationepacis Ecclesie violatae penas lato.

Vnicuique tempore religiose ab Episcopo conferente hanc pacem concedimus, si quis alteri inimicatur, si que templi suffigium imploravit, per septem dies à nemine abstrahitor, siquidem pro fame visuere posit, & viam vi noua paveretur.

Sacilegiorum manus absconduntur.

Qui die Dominice, festo Nativitatis Domini, eut Paschatis, sacro-faneto Iohannes die, aut diebus iustificationis furtum admisit, perinde ac si tempore Quadragesime id flagitiū perpetratasset, duplo noxiām sarcito.

Mpīla 120. solidorum, Regem inter & Episcopum differtienda, itis qui sanctimoniam e canobio capuerint, interrogator.

Qui coram Archepiscopo, vel Episcopo, tumultario dimicauerit, ferrum distinxerit, gravi pecuniaria pena coercet.

Eduardus Rex.

Festis diebus omnibus, & legitimis ieiuniis, Ordalium nullus ingreditur, neque ad infurandum addicitor.

Sage, ariolantes mulierculae, periuerosa, pestifera, & meretrices feda, & flagitiosa, scibi deprehendantur, à finibus Regni, ut pura & integraplebis, relegantur, aut in regno, ni ab illa mente desisterint, in deperirent.

Atelstanus Rex.

Omnis honorum permixtatio presente Preposito, Sacerdote, Quæstore, fundi Domino, aut alio denique homine fidelijs far. Si quis fecis fecerit, 30. solidus multulator, ac rempermixtam qui est fundi Dominus habeo.

Qui se Ordalii questione examinandum obrulerit, triduo quam id sit aggressurus. Sacerdotem, vt is sacra de more peragat, adito: arg. intercī pane, sale, aqua & oleribus tantummodo refector. Missa preterea illis ipso diebus intercessio, munificis sumo offerto, sub ipso autem quo est Ordalium ingressus die, panem Eucaristicum sumito, ac inreuerendo se illius de quo appellatur sacerdos puram minimeque consuum invato. Accusator autem inreuerando interposito criminatione persequitor, vterq; etiam in sua sacerdotia ieiunato, nec pluribus quam duodecem alteruter filipatus aduenito. Si accusatus pluribus ea committatus accederit, perinde sit, ni illi discadant, arg. in iudicio cedisset.

Dic dominico nemo mercatur facio, id quod si quis egir, & ipsi mōre, & 30. præter solidus multulator.

Edmundus Rex.

Christianus quisq; decimam, seminum primicias, nummumque elemosynariū illū, religiosependito, qui nouisolverit, anathema esto.

Siquis monachūm stuprabit, aut in fieri homicide compenſato, aut sacrē seputura prohibetur.

Ethelredus Rex.

Quicunque, de Ecclesia aliquid tecum erit, vel in fundo Ecclesie manione habuerit, extra Curiam Ecclesiasticam coactus non placitabit, quoniam soris fecerit; nisi (quod alio) in Curia Ecclesiastica de recto defecerit.

Quicunque, reus vel noxius ad Ecclesiam causas praesidiū confugerit, ex quo atrium Ecclesie temerit, à nemine infrequentem nullatenis apprehendatur, nisi per Pontificem, aut ministrum eius. Quod si fugiendo, domum Sacerdotis, vel Curiam eius intrauerit, eandem securitatem habeat quam & apud Ecclesiam, dum tamen sacerdotis domus & curia eius in Ecclesie feudo & fundo confituntur. Hic si latro, vel raptor est, quod male cepti, si ad manū habet, reddat. & si illud penitus extirpauerit, & si suum proprium unde reddit, habuerit, integrum, cui dannum inuit, restituat. Et si more solito latro taliter egerit, & si forte fortuito, ad Ecclesias, vel ad sacerdotis domus frequenter enaserit, ablatione restituta, se adeo virum aliquem innocentem haud dannatur, nonnecepsit, nisi a Rege data licentia.

Dies Sabbathi, ab ipsa diei S. saturni hora pomericiana tertia, usq; in Lunaris diei dilucidum festus agitur.

Celeberrimus ex omni latrapiabis quotannis contentus agitor, cui quidem illius diecī Episcopus & Senator inter se, quorum alter ex diuina, alter humana populus docet.

In singulis centuriis contumia fuit, arg. libera conditionis viri duodenī, etate superioris, vna cum preposito, coram Sacerdote sacra tenentes iuramento, se adeo virum aliquem innocentem haud dannatur, nonnecepsit.

Canutus Rex, ad limina Apostolorum Romanū profectus.

Denarius, qui Romanū ad S. Petrum debentur, sive ex vrbiis, sive ex villa, item decima animalium ipso anno procreavorū, decima frumenti mediante angusto, & in festiūate S. Martinis primicias seminum, ad Ecclesiam sub cuīs p. archiū q̄isque degit, deferantur. Si quis non detulerit, Regia yis secundum leges in quem culpa cadit, disfritte absque venia vindicabit.

Si quis Sacerdotem ad certam aliquā religionis normam vivente in crimen vocat, arg. te mittas sibi sacerdos fuerit, Misericordia (si modo id facere non vereatur) celebrato, & Eucaristie perceptione v-

nus calumniam omnem solus contundito. Sin trium fuerit accusatio! percepta (si modo aufus fuerit) Eucaristia, atque adiunctis sibi aliis eiusdem ordinis duobus, omnem cogitari sacerdos suspicionem dilato. Diaconum ad certam religionis formulam viventem, si quis singularis calumnias criminis reum fuerit, assumptis duobus aliis eiusdem ordinis, Diaconus se criminis liberato. Criminatio si fuerit tripla, admotis ordinis eiusdem viris sicut se culpa extirto. Plebeum Sacerdotem, qui se ad nullam certam religionis regulam astrinxit, si quis infimularit, perinde vt Diaconus ex prescripto viuens is crimen purgo. Si corum qui Ar. & defensione aliquis, anvis oratus, adeo, qui secum una patiterirent non habens, criminis fuerit postulatus, panem execracione denuncio, ete, atque deco siat propter diuina feret voluntas, nisi quendam licet fuerit Eucaristie perceptione seculpa liberare.

Quisque orationis decem synā, ad decimum quintum à Paschate diem pendito, festum decimas, ad Pentecosten soluio, terra denegat, fructuas decimas, ad festum omnium Sanctorum celebre redditio. Si eum modum dare noluerit, Prepositus Regis, Episcopus, fundi Dominis, sicuti Sacerdos conuenientio, atque eo velinito, decimam Ecclesie, cui quidem debetur, partem, nona ei relata, reddunto. Quoad residuas octo partes attinet, quatuor qui est fundi Dominus, reliquas illius decisis Episcopus habeo.

Ter quartans ad lucernas pecunia conferatur, sicut quidem Paschatis in singulas terre hyd. cere obulus imponitur, ad festum omnium Sanctorum celebre, tam undem redditio. Similiter sicut ad festum Purificationis Dom. Maxie.

Ad singulos Diue Mariae atque Apóstolorum omnium dies festos, excepto vno Iohanni & Iacob, quo Paschatis gratia cibo non temperatur, ieiunia sumo. Singulo quoque Veneris die, nisi quidem festis, ieiunat, ieiunia esto. A Paschate vero usque ad Pentecosten, atque ab ipso Natale Iesu Christi die ad octauam usque ab Epiphania die, ieiunia nemo obseruat, nisi quidem iudicio ac voluntate fecerit sua, aut id ei fuerit à sacerdote imperatum.

Festis diebus omnibus, quatuor temporis ieiuniis, Quadragesima, ceterisq; omnibus quibus ritus fuerit indicium ieiunii diebus, Ordalium omnium, ac ieiuniorum iurisdictio intermitto. Ab anniversario item adventus Domini die festo, ad octauam usque ab Epiphania die, atque à septuagesimo ad decimum quintam à Paschate lucem, ieiunia edicimus.

Si quis sacra inauguratoris rei capituli obnoxius exirebit, comprehenditor, atque vt tandem Episcopo criminis admisi patens dependat, affiruator.

Guillelmus Rex.

Omni Clericus, & etiam Scholares, & omnes eorum res & possessiones vbi cunque fuerint, pacem Dei & sancte Ecclesie habeant.

Vbiq; Regis ieiunia, vel cuiuscunq; sit, placita reuerit; si misericordia Episcopi illi, cveniens causam aperuerit sancta Ecclesie, ipsi primiū terminetur. Inglum est enim, vt ubique Deus preterea honoretur.

Quicunque, de Ecclesia aliquid tecum erit, vel in fundo Ecclesie manione habuerit, extra Curiam Ecclesiasticam coactus non placitabit, quoniam soris fecerit; nisi (quod alio) in Curia Ecclesiastica de recto defecerit.

Quicunque, reus vel noxius ad Ecclesiam causas praesidiū confugerit, ex quo atrium Ecclesie temerit, à nemine infrequentem nullatenis apprehendatur, nisi per Pontificem, aut ministrum eius. Quod si fugiendo, domum Sacerdotis, vel Curiam eius intrauerit, eandem securitatem habeat quam & apud Ecclesiam, dum tamen sacerdotis domus & curia eius in Ecclesie feudo & fundo confituntur. Hic si latro, vel raptor est, quod male cepti, si ad manū habet, reddat. & si illud penitus extirpauerit, & si suum proprium unde reddit, habuerit, integrum, cui dannum inuit, restituat. Et si more solito latro taliter egerit, & si forte fortuito, ad Ecclesias, vel ad sacerdotis domus frequenter enaserit, ablatione restituta, se adeo virum aliquem innocentem haud dannatur, nonnecepsit, nisi a Rege data licentia.

Pactis sancta Ecclesie violator, Episcoporum sicut a iudicio. Si diffigerit, Regi post 40. dies criminis deseratur. Quod si infra 31. dies, ex parte amicis, & notis, sive per ieiuniam Regis inueniri non poterit, vtлагabat enim Rex verbo ori sui. Si vero postea repertus fuerit, & si forte posset, vienus Regi reddatur, vel capite eius, si se defonderat.

De annona, pullis, vitulis, caseo, buvo, porcellis, apibus, prato, aquis, molendinis, parci, vitulis, virgultis, horris, negotiationibus, & omnibus rebus quas dedit Dominus, decima pars eius reddenda est, qui nonnecepsit partes finis cum decima largitur. Qui tam detinererit, per ieiuniam Episcopi & Regis, si necesse fuerit, ad redditionem compellatur.

stolicam in rebus agendis dexteritas, & integritas, vt is solus labore improbo, ac vigilanti studio, negotium canonizationis S. Hyacinthi Odrouansij, apud Clementem VIII. promoverit, & ad finem adduxerit, tam indefessum in re

Theologica commentandi desiderium, vt ingentia voluntina, in sacram Euangeliorum harmoniam manu propria elucubraverit, tanta vita regularis obseruantia, vt non sine opinione sanctitatis, plenus bonorum operum, mita in morbo diuturno patientia, obierit, cum non semel, haereticos, & præfertim aliquando Lublini, in eadibus Societatis Iesu, post deploratum quorundam cum eis congressum publicum, triumphasset, & ante se aliquot mensibus, eiusdem instituti, cœnobij, meriti, doctrina, eloquentia, libertatis & veritatis Ecclesiasticae virtutem vindicem, Fr. Bartholomaeum Præmisliens. S. T. Doctorem, Cathedralis Ecclesie Cracoviensis, Regium & Pontificium totis 18. annis dissertationis in Ecclesiastem, in celos premisisset, anno Domini 1610.

Sed nos ad annum Domini 1398. recurrantib; quo Nicolaus Rauennas Dominicanus, celos exornauit. Natus Rauennæ honestis parentibus, & ab eruditissimis laude, Philosophia & Medicina Doctor, cum Venetiis, Ioanne Dominicini Florentinum, antiquam viuendi notnam, apud Dominicanos reuocare audiisse, illico loco quenad hoc Episcopus constituerit. Ext. apud auctorem analæct. Anglia Britannic.

Hec Gaileltius Rex Anglus, pro re Ecclesiastica fanixit. Alia aliorum Regum placita omitto, quæ vt Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis integra remanerent, Bonifacius Pontifex misso nuncio laborauit.

Floruit hac tempestate in Hispaniis, Paulus Carthagena, cognomento Burgensis à patria vnde ortum habuit, & vbi Episcopum egit. Is professione antea Iudeus, copiis, nobilitate, doctrinaeque laude in ea gente facile princeps, Dñi Thomæ Aquinatis scripta de Theologia percolutando, facile intellexit, quantum christiana religio sudaicæ superstitioni præstaret. Christianus factus, religionis quam suscepit placita litteris illustravit, librosq; edidit in suo genere mirandos. Erat enim ingenio facilis, copioso, perspicaci, & diuinarum literarum cognitione excellebat. Treuigni Archidiaconus primus, deinde Carthaginensis Praef., postremo Burgensis creatus. id probitatis eruditissimæ que præmium fuit, addita consequentibus annis scripsi Regi Praefectura, perspecta fidei argumento, quod rarum in eagentem est. Eius vox illa fuit, Ex gente Hebreæ prognatis, nullam reipublice partem comitendum videri, moribus ex fraude atque mendacio compotis, simulare mentitur natus, neque bello bonis, neque pace. Tres filios ex unis nuptiis reliquit, priusquam christianus esset suscepit; Alphonsum, qui ex Decano Segobiensi in defuncti patris locum subrogatus Burgensis Episcopus, scriptis de Hispania Regibus opus non inelegans, cui Anacephalæosi non menfecit, Gonçalum, virum merito Placentinum Episcopum, Aluarum Garsiam familie propagatore, sanguine, in celum abiit, Venetus in cœnobio S. Dominicis. Socius qui morienti adfuit, claritate vultus illius qua irradiatus excessit, non potuit satis intueri, indicem gloriae quam vita funesta fruitur. Pius de viris illustrib; ord. Pred. lib. 1.

XII. De Paulo Carthagena Epile. Burgen. ex Iudeo facto christiano.

XIII. De Sev. Cracoviens. Polonorum doctissimo ex Iudeo facto Catholiceam concilio.

Par, ac superior Paulo, ante aliquot annos quam hæc scriberemus, Cracoviæ in fata cœsillit, ex eadem Hebreæ gente Dominicanus Fr. Severinus Cracoviensis, S. Theologie Magister, & Ecclesiastes Polonorum omnium doctissimus, dilectissimus, felicissimus. Huic eruditio, vt fecer omnes in scholis, & inter haereticos controverfas materias, omnia sacra scripture abdita, omnia philosophorum ac politicorum placita penetraverit, tanta memoria, vt fere omnes patres, & in primis Augustinum & Aquinatem temerit, tanta felicitas in disputationibus, cum haereticis frequentissime suscepit, vt semper victor ex hac arena discederet, tanta facilitas dicendi pro concione, vt plurima haereticorum & perditionum millia, ad veritatem Catholicæ fidei, & ad sanctiorem vitam in Polonia reducerit, tanta apud Reges & Proceres authoritas, vt Helium nostrum temporis omnes putarent, tanta apud haereticos existimatio, vt neminem magis, qui fallacias eorum vel retegeret, vel confunderet, metuerent, tanta apud Sedem Apo-

concordia
reuo-
ca-
da.II.
Pactio-
nes
à Coacio-
rio Reg. Frac.
Antipapa
proposito.

frequenter summum coactum est, in quo de concordia reuocanda consultatum. Hincad Petrum mandata missa, quorum hæc summa erat, ut pro virili parte quam primū pacis constituta rationem ex cogitaret, ad contentum Episcoporum veniret, quem ex toto orbe christiano euocare delinabant, in Patrum potestate futurus: Galli Regis fide atque presidio militari, à vi & iniuria securus. *Marianalib. 19. c. 9.*

Placet vero pæctioe ipsas, à consilio Regis Gallorum Petro Luna propositas, ad verbum exprimere, ex *Sur. Ind. li. 3.*

1. Si properer reuerentiam Dei, & saluationem gregis Christi, Petrus predictus velit acceptare viam cœstionis, & promittere, quod Bonifacio cedente, mortuo, vel agro, in seruiciis Papati, ad finem quod eligatur vires vera Pastor & Vicarius Iesu Christi, & penitus dimittere viam facti, & abiicere a se gentem armigeram quam secum habet in palatio, & alibi tam in terra, quam in aqua, Rex procurabit & faciet cura effectu, quod Domini Cardinales sacri Collegii, cuiusque & habitatores villa Awinionensis, à qualunque via facta refabunt penitus, & omnino.

2. Item etiam item Petrus teneatur promittere, & promittat, quod ipse directe, vel indirecte, quouis modo non faciet, nec procurabit aliquid, per quod unio Ecclesiæ valeat retardari, nec via cœstionis quomodo libet impediti, & hoc etiam iurabunt persone que apud ipsum manebunt, quodque eidem Petro, si contrarium facere vellet, non consentient, nec dabunt consilium, aut saeum.

3. Item similiter promittet, quod quotiens expediatur, ipse ibit ad

Conuentum, seu Congregationem, que sicut pro ratione sanctæ matris Ecclesiæ, vna cum illis qui ad eundem conuentum, seu congregationem predictum sunt vel erunt ordinatis, de parte, qua obediuit Roberto Gemonensis, dicto Clemenci V. & eidem Petro.

4. Item medianibus predictis, quia dicti Oratores prefati Domini Regis Aragonum sicut approbaverunt, quod antequam aliquis pro parte Domini Regis Aragonum recipere ipsum Petrum Lunam in sua Regia & speciali protectione, etiam cum Dom. nostro Rege Francorum predicto oportet primus ipsum Domini Regem Aragonum adire, & per hoc bonum biusmodi negotio posset multum disseri, id est, dum Dominus noster Rex obtulit eis, quod ipse exercipere personam ipsius Petri, & illarum qui secum erunt, usq; ad numerum centum personarum, sine armis, cum coram bonis omnibus in sua speciali custodia, seu potectione. Ex hinc deputabit sibi personas notabilis Ecclesiasticas & seculares, quipsum custodiens, associabunt, & honorabiliter tradicunt, in palatio, in quo minū est, vel alibi, ubi eius manus expedient, & honorabilis videbuntur. De quoniam loco primitur nonne edere si ne consenserit Regum, quibus obediuntur, & sacri Collegii, & ad hoc dabant operam de consensu suo, deputandi ex parte Regis, quantum fieri poterit honestius.

5. Item quod persone, que cum ipso Petro, & ad eius servitia manebunt, iurabunt, & promittent similiter, quod ipsum Petrum non permittent à dicto loco recedere, nec ad hoc sibi dabunt directe vel indirekte, auxilium, consilium, vel saeum.

6. Item facit Rex sibi, & illis qui cum illo erunt, usque ad numerum centum personarum sine armis, ministra reuocalia, & alias necessaria coram exercitu, honeste statut debet, & vna cum Regibus Castille, Aragonie, Navarra & Scotia, ad pacem & unionem Ecclesiæ habendum incertanter, quantum poterit plus, laborabit, sic quod per Dei gratiam in brevi, id est Petrus, & ceteri omnes christicola pacem Ecclesiæ se videre gaudebunt. Per predicta tamen in nullo intendit Rex predictus, à conclusione danegationis obedientia imperi per Ecclesiæ Regi sui & Delphinatus recepta, in aliquo recedere, seu ab ea aliquatenus deridere.

7. Item si Petrus predictus supra scripta facere velit, Oratores dicti Domini nostri Regis intrabunt palatum, ad loquendū cum eo super predictis, & ad faciendum circa predicta, que videbuntur nec offerta, seu etiam opportuna, prouiso tamen, quod sibi reuerentiam Papalem non exhibeant. Si vero concordare, & promittere noluerit predicta, ingressus & colloquio oratores Domini nostri Regis non videbunt nec essaria, ut honesta, & vt brevius predicti oratores possint esse expediti, ex hinc Rex tradidit gentibus suis litteras suas super securitate predicti Petri, & alias litteras, per quas committit effectum dicti securitatis, guardiamque seu custodiā genitum & honorum suorum Archiepiscopo Narbonensi, & tribus Baronibus suis, videlicet Senechalio Belicadri, & Dominis de Cazenatico, & de Volta, & Domino Georgio de Marle Seneschallo Pronuncie, vel eorum tribus, aut duobus. Et ne ista Dei causa ducatur per dilaciones fruitorum, predicti Oratores promittent, & iurabunt in ingressu Palatii, non remanere ibi denūl ylratres, vel quatuor dies.

Et quidem Carolus Rex Galliarum, ex sententia Patrum Concilij Lutetiani, Petro Luna proponēt atque idem verbis conceperat. Cum his conditionibus, Guillermum Tignouillanum, Abbatem S. Michaelis in periculo, ut vocant, maris, & Egydiūm de Campis Sacra litteratura Magistrum, Legatos, cum Oratoribus Aragonum Regis, Aūtūmōnem ad Petrum iure iussit. Hiā 1. Non. Aprilis, palatium, in quo ille seruabatur, ingressi, decreta Regia & conciliaria eidem exposuerunt. Hic Petrus primum, secessione, vim, contumelias, oppressionem, obſidionem, & reliquias iniurias quibus afficiebatur, conqueri, neque legi, aut more à maioribus instituto receptoque fecunagi, sanctorum canonicas de rebus factis minimè seruari; iniquas conditions à Principibus profani sibi contra ius & fas imponi, adeoque vel mori satius esse, quam aeternam labem sua sc̄enectuti, aut maculam omni alia teriore Pontificia dignitati inurete, pertinaci animo dicere voluit: deinde auctoribus, suaſribus, impulsoribusque anticardinalibus Palatinis, ut superiores conditions ratas haberet, in animum vix induxit, atque tandem subscripti. Quo facto, Pamphilensis quidem & S. Hadriani anticardinales, qui ab Awinionensisibus detinebant captiui, dimissi sunt: Petrus autem Luna in eodem Palatio, arcta custodia circumallatus, remansit: iureitando omnibus propositis conditionibus confirmatis. *Surita superius.*

Martinus Rex Aragonie, vna cum Regina coniuge, mensē Aprili, Cælaugusta, de more innūti, Regia infirmita arque Regni infusas suscepere, à Fernando Heredia Episcopo Cælaugustano, in cuius manibus, sacro & profano Ordini, sacramentum dixerunt. Eaceremonia peracta, Martinus, ne Petrum Lunam deferrisse, aut Bonifacio Pontifici adhæſisse videretur, cladem t. x. longarum & oneriarum nauium, quam per speciem faci belli obcundi adornauerat, in Siciliam p̄misi, Bonifacio, qui filium eius Martinum inuasorem Siciliam ad defectionem à Petro sollicitauerat, incommodando, seu a leo inuadendo, atque in ordinem redigendo. Istud Petrus Luna, per Comitem Fundanum, & Vicanos, cum Centumcellenſem portum mercaretur, non ita pridem, quemadmodum ex annalibus Surita narrabamus, tentandum esse existimauerat. Itaque, quod nonnulli Proceres Siculi, Bonifacio & Romana Ecclesiæ magis quam Martino filio obsequentes, in Bruttio ad Ladislauum Regem, à persecutione Mariniana profugissent, & tam illius, quam Bonifacij turela se credidissent, Martinus pater, quasi à Ladislao merueret, in Siciliam mouit, & per eam occasionem, cum aliud nec quicquam efficere aut tentare potuerit, reliquis Apostolica Sedi proceribus reprobis, vniuersum Regnum Siciliae in potestatem filij redigit: dubio procul maiora auſsus, nisi Bonifacius pro dignitate sua, & pro L. Ladislao Rege vigilasset.

In canecessitate positum, non vna calamitas Bonifacium excepit. Galeazius Mediolanensis Dux, veterem morbo consequendi rotius Italiam imperij laborans, præter pača apud Ticinum anno superiore stabilita, in primis in Pisano & Seneſe, deinde in Perusino Pontificie diuinis exercitum duxit, calque vrbes in potestatem suam redigit. Romanorum quoq; nonnulli proceres, sive Pontificij imperij in patientes, sive ab hostibus Bonifacij, Ludouico Andegauio, Martino Aragonio, Ioanne Galeazio, & Petro Luna sollicitati, imperata detrectabant, & per seditiones omnia miscebant. Aliqui etiam vltamontanorum, à fide Bonifacij per id temporis vel discesserant, vel discessione proximi eis nunciabantur. Ex ilis Leodienses, nescio q̄ia cacoedamone decepti, ac medietatem seu neutralitatem quādam complexi, Bonifacium desernerant, & clericos suos omnes ex vrbe Romana domum reuocabant, insuper nuncios illius qui mederi infania voluerant, per contumeliam cicererant. Frossardus referit per Gallos effectum istud fuisse, millo Leodium equite Regis Caroli Balduino a monte Iardino. Ex his Anglos fore metuebatur, Henrico II. Rege Lancastrio, ex Gallo reduce, qui Richardum Regem exauthauerat, & Regiam post eum dignitatem ylurpauerat. Itaque cum & domi, & foris,

III. Antip. de
conditio-
nibus con-
querunt &
tandem il-
las subſcri-
bit.

IV. Rex Ara-
gonius Bo-
nif. infus-
as in Sici-
lia moue-
r. & Regnum
in fili-
potestatem
redigit.
*Surita in-
dic. li. 3.*

V. Alia Boni-
fac. calamiti-
tis.
Leonardus
Aretinus
in hist Flo-
rentin.
Niem. lib.
2. de schi-
mate.

Meyerus
lib. 14.

VIII. Meyerus
sup.
De Alba-
torum fe-
dia & eorū
Bonif.

CHRISTI BONIFAC. WENCESLAI BONIFACI CHRISTI
1399. PAP. IX. IO. REG. ROM. 23.

CHRISTI BONIFAC. WENCESLAI BONIFAC. CHRISTI
1399. PAP. IX. IO. REG. ROM. 23. PAP. IX. IO. 1399.

Cashian. in Vene-
tia &
Naclerus
generat.
4. Necesse-
re compul-
sus anna-
tas bene-
ficiorum
vacantia
cam.ap.re-
fernat.

V. VI. VVence-
slai Regis
ignavia &
facinora.

tam sibi, quam suis, & imprimis Ecclesia timeret, multis que ausiliis opus haberet, arque ea à Wenceslao omnium ignauissimo & atarissimo Rege frusta speraret, recepto iam à temporibus Ioannis XXII. more, primos fructus vi- nius anni, etiam Ecclesiarum Cachedralium & Abbatarum vacantia, sua camere reseruit, latique legiē poſterum hanxit, vt quicunque Archiepiscopus, Episco- pus, Abbas, eam dignitatem vacante à Sede Apostolica, statim deinde conclamabant, miltis ieuiis se se macerabant, ad meliorē frugē omnes provocabant. Nemo à suis finibus hos arcebat, sed certatim ciuitates se illis adiungebant. Vnde magna mutatio mortuū vbiq; facta, fraudibus & dolis nemo alium tentare, inimicitias mortales ponere, iniuriarum obliuisci, charitate certare, industrias producere, hospitalitatem exercere, in pauperes largas elemosinas profundere conabantur. Præter hæc, confessiones peccatorum, & communiones Corporis Christi creberimæ, vbiq; pax & tranquillitas tota ea profecitione, permuli à magnis sclerum criminibus ad pœnitentiam conuersi. Arcatum Dei opus creditum fuit à multis. Lucenses, Florentini, Ianuenses, Pistorienses, omnis etas, omnis ordo, Episcopi, Sacerdotes, Mercatores, agmina populorum, se illis sociabant. Simili exemplo, alii ad quos accederent, moeabantur. Ex Apennino per Etruriam, Umbriam, Picentes, Sabinos, Marsos, catenaque gentes, transibant. Viterbij cuti agerent, ac Romam petere meditarentur, Bonifacius Pontifex misera militum manu ductorem presbyterum illum comprehendit, Romamque adductum igne cremauit, quod, vt *Pigna memorat*, in speciem quidem moribus compositis & sanctitate eximia, intus vita profligatissima, seditione ad Pontificatum apicaret. Addit, alios quoque nimis superstitionis suspectos fuisse, cum, vt Naclerus narrat, cederent presbytero affranchanti, Crucifixum, quem preferebant, ob hominum errata lachrymari. *Theodoricus Niem* certiora hac fecit, his ipsis quæ adiungo verbis. Anno decimo eiusdem Bonifacii, aliqui trahitores de Scotie partibus ad Italiam venientes, crucis lateritia: subtiliter per insulam sanguinem in conspectu populi exprimentes, dictas crucis etiam olei liquore intus madefactas astio tempore sudare fecerunt, & vnum ipsorum Heliam effigiem proprieatatem fixerunt, & deparatus exiisse, mundumque in breuiterre motu perire debere. Et totam penitentiam Italiam, Romanum quoque & Campaniam Romanam perire, anates, omnem populum mirabiliter deceperunt, ita quod etiam presbyteri, & clerici, ac laici viri que sexus, & pene totus populus in Roma & vicinis regionibus, nec non etiam quidam Cardinales decepti per huiusmodi trufatores, se induerunt sacci seu albi camis, nec non cantantes noua carmina per modum litaniae, processionaliter iuenerunt per ciuitates & vicina loca, per 13. dies continuos, antequam ad dominum propriae redierunt, nocturno tempore cubantes in Ecclesiis, & mortuariis, ac eorum cameteriis, & aliis officiis, illa turpiter defadando. In quibus quidem processionalibus & stationibus maxime nocturno tempore, multa fiebant anormalia, quia senes & iuuenes, nec non adolescentes & mulieres pariter & virgines prava suspitione simulante nocte in eodem loco cubabant; & manes regentes ibant vltoribus cantando nocte die, scie per predictum fecerunt. Sed demum vno comprehenso pseudopropheta in Aquapendenti, nec non ad questiones posito, spile flagitium detectus pena docente, quem postea flamma cum busse. Quod cum acceptissimum aliqui ex eius complicibus, ne ipsi etiam venirent in locum tormentorum, ab illis partibus clanculum abi-erunt. Hac *Theodoricus Niem* referebat.

8. Antonius, narrabat eam Albatorum deuotionem orum habuisse, ab apparitione Diuæ Deiparæ, quæ euidam rusticò apparuerit, atq; filium suum contra mundum propter eius feclera valde turbatum reuelasse, istudque deuotionis genitū ad reconciliandum & placandum illum obseruandum tradidisset. Ioannes *Pigna* affirmabat, eam feclam ab Henrico II. Rege Castulonensi, placandi numinis ergo institutam fuisse, comperto, sanctissimā virginem Deiparen-tem in terris obseruatam denuntiasse fore, vt teterim mortalium noxis gravissima pestilenta christiano orbi quam late incideret. *Philippus Bergomensis* recenset, Crucifixi imaginem quam illi ante se defecuti faciebant, apud Lucenses maxima cum veneratione seruari, ad quam vota & imagines deferantur. Addit, propter albatorū frequentiam, tantam in Italia fuisse pestilentiam, vt Florentiae ad xxx. m. ho-

represso-
ne.

Lib. 2. de
schism. &
z.

minum abstempta fuisse censerentur. Addit *Pigna*, ex eo
catu qui Venerias perirexant, quod commercis & mer-
cature impedimento essent, alias etiam nimis supersticio-
nis suspecti, tantum non inde publico decreto, fuisse ex-
pulso. Ut vt est, poterat ista congregatio originem ab
aliqua apparitione, aut reuelatione traxisse, poterat in pu-
blico, plurima exempla pietatis dedisse, & multos ad me-
liorem frugem mouisse, poterat denique ex tanta multi-
tudine, quanta in dies vindique concurrebat, non modi-
ca pars, sanctiore spiritu animata, nihil indignum profes-
sione christiana admississe: ductore, superstitionis nimio,
aliquis in ranta colluione, quae sine ordine, non ad for-
mulam christianitatis viuentibus, vniuerso autem agmine,
vel mole sua omnibus graui, vel incondito ad omnem mo-
rum studio, sive ad seditionem, sive ad superstitionem, sive
ad damnatam flagellantum sectam proclivi, que necessi-
tatem Bonifacii Pontifici imposuerit, qui ductorem qui-
dem comprehensum ad rigorem Ecclesiasticum castigaret,
cateram vero multitudinem, agro & foro grauissimam dis-
siparet. *Thomas Walsingham* in historia Anglicana, eadem
his verbis insinuabat. Sub hoc, inquit, tempore Romæ,
imagines Crucifixi, & Beatae virginis Marie, humorem
sanguineum sudauerunt, quo tempore nobiles pene to-
tius Italia, cum plebe communi, noua deuotione tacti, in-
duti pannis lineis, cum crucibus insertis in eisdem, feren-
tes cruces in manibus, & vexilla habentes, & imaginē Cru-
cifixi deportata coram eis, fecerunt processiones, circum-
euentes stationes die nocteque, & nudatis corporibus vñq;
vmbilicū flagellabant se, cantantes pios cantus in vulga-
ri & in Latino, sed deuotius & frequenter inter cateros,
stabat mater dolorosa, iuxta Crucem lachrymosa, dum pen-
debat filius, & clamabant sapissime misericordiam & pa-
cem in suo vulgari. Fuerunt autem in via comitiua quadra-
ginta millia, in alia vero viginti millia, in alia quoq; decem
millia. Vtautem via comitiua compleuit Romæ suam de-
uotionem, accessit & alia, faciens per omnia sicut prior, &
non dormierunt in lectis, pro tempore peregrinationis
sua; nec carnes ac lactescia comedederunt, & diebus Sab-
athis generaliter jejunauerunt.

IX.

Tamerlan
nes cum
Tartari
bellū chri
stianis in
fert.

X.
Vitoudus
Lithuan.
Dux in Ta
taros alte
ram expedi
tionem
facit.

Aduersus hunc Tamerlanem, Alexander Vitoudus Magnus Lituanie Dux, Wladislai lagellonij Regis Poloniae fratruelis iniislu, non omnino infaustis auspiciis bellum suscepit & gessit hocanno. *Martini Cromeri polonorum historiographi*, haec sunt verba:

Vitodus, necquequam dissidentibus Rege & Regina, alteram expeditionem fecit in Tartaros, ad quam permulti de Polonica & Germanica nobilitate glorie cupidi nominadere. Multi Hedio Regina aduersos eam expeditionem successus predictensis autoritate de

mens Glouatius Palatinus Mafouienensis, Ioannes Dambrouius, Varsius Michouie, Sotha Ploensis Palatinus, Thomas Verincus, & illustris in primis Spiteo Melfinius Palatinus Cracoviensis, ac Dominus inferioris Russie sive Podolia, quam ei VVladislaus Rex ante duos annos frustria reclamante Regina cum Proceribus donarat, sua adeo certo pacto obligarat, ealge, ut accitus a Rege ad quodius bellum cum auxiliis prosto esset. Recensit apud Kouiam copia Vitodus bona spei plenus, Scythiam cum infesto exercitu ingreditur. Imperabat tunc, quemadmodum diximus apud Tartaros sive Tamerlanes, humili quidem lo. o natus, vernon scientia rei militaris & felicitate eo potentiae prouelius, vt duodecimcentena millia haberet in exercitu, ac Turcis profligatis, Imperatoreque eorum Baiazete captio, & in ferrea catena fera in modum secum circumfuerat, ac Iberia, Albanta, Armenia, Persia, Mesopotamia, Asia & Egypto incredibili celerritate vastatis, orbem terrarum terrore sui nominis implerat. Lamque transmisit Sula & Pola fluminibus, ad campostria Tartarie, & ad Vor selam amneni Vitodus nemine repugnante peruenierat, cum Edigani vnum inter Duces Tartarorum potestissimum Tamerlanis Legatum cum innumerabilibus copiis obutum habuit. Itaque studante maxime Spiteone, de pace cum barbaris agi placuit. Neque illi pacem a spernabantur. Verum id maiorum nata consilium quasi timendum, seriocres plerique cum reprehenderent, re vniuersae dimicacionis discrimini commissa, vicerunt barbari, non incruenta quidem victoria. Quod si multitudine abundassent, viritate Polonorum superati seissent. Cecidere ex his plurimi, nec inulti tamen. In his frater Regis Andreas, & Demetrius Coribius, & alii nouem Duci Lituani & Russi: pauci viui capti. I. itoudus cum Suirigallone patruele, Ostrorogo & Samotulio, cum inclinari aciem suorum cerneret, perniciifugus erexit. Melfinius cum seu fuga, seu ducis hostium indulgentia, cui virtutem & prudentiam suam inter colloquendum de pace probarat, salutis esse posset, inter confertissimos hostes honestissime occumbe maliuit, quemadmodum ipse optarat & pradixerat Paulo Sciucoio. C. ormerus lib. 1.

Albertus Krantzius aliqua singularia huius expeditionis recenset, his verbis. Alexander Dux Lituanorum, pridem dictus Vitoldus, vir armis inmunitus, & qui iam Christianus illam acrimoniā ostendere estipicbat pro Christo, quam quondam præterderat contra ipsam, magno furorū aquilinū duxit in Tartarus, christianitatis expertes. Tertio equum pede tunc plusquam centum millia educisse. Obuiam illi progressi Tartari, manus cum illo conservuerunt. Prima illi prospensa pugna fuit, magna enim hostium strage peracta, vixit in campo stetit, hostibus fugatis. Renovato per aliā vicem prelio, quam fortiter virimque damicaretur, atque multi ex christianis cecidissent, maior tamen strages erat Tartarorum. seruentis trecenta millia Tartarorum daubus prelio fuisse concisa. Tertio quoque manum conferre ausus Alexander, non eadem prosperitate pugnauit. Nam congregati Tartari, aliquando se vindicarent. Fuis ex exercitu Alexandri, cæsare ad interneccio- ne penes omnes ; vix ita oclausi cuasi, versam in se fortunam expertus. Mariani, Liutones & Pruteni Equites, quorunq; a primario instituto officium fuerat, christianorum exercitum aduersus

barbaros implere, maluerunt vicinam Samagitariam Alexandro Vi-
toude subiectam interim vexare, quam illum aduersus Tartaros
pugnauerint iunare. Hoc enim ipso anno, nacti viam per conge-
tas paludes, quindecim milibus suorum eductis, in Samagitariam
ingrati preadas ingentes egerunt, & quatuor millia Samagitariorum
occiderunt. Fratres quoque ex Prussia, alia ex parte ingressi, sibi
oppositi similes vastitatem intulierunt: specie quidem, ut armis com-
pellenter Samagoras, ad fidem christianam amplexandam, ut autem
apparet, ad dominium Samagitarum consequendum. Wandaliae lib.
9. cap. 37. 39.

Tanti scilicet faciebant Bonifacij Pontificis auctoritatem, qui indulgentiis quam maximis, & gratiis Ecclesiasticis propositis, invitabat omnes & singulos, ad sacra militiam contra Tartaros suscipiendam; à quibus & Orientale imperium pene prostratum iacebat, & Occidentalibus Regni vastitas extrema, non minor quam olim ab Attila vel Tolita impendebat. Auditum Vitodus sacram Bonifacij classicum, & quamquam à Rege & Regina dissuaderetur, adeoque prohiberetur, contra barbaros exercitum eduxit, ex Germanis, Polonis, Russis, &

Obiit id temporis, die 12. mensis Iulij, Heduigis Regina Elisabetham Bonifaciam primo partu enixa. Elata est De

11-

CHRISTI BONIFAC. WENCESLAI
1399. PAR. IX. IO. REG. ROM. 23. Ecclesiastici. WENCESLAI BONIFAC. CHRISTI
REG. ROM. 23. PAR. IX. IO. 1399.

magnificentissimo funere, multorum Regum, & Summi Pontificis Bonifacij noni Splendidis legationibus celebrato; tametsi non ad exequias, verum ad leuandam de sacro fonte prolem Regiam, Rege ipso inuitante misse erant. Fuit autem Hedwigis singulari pietate & vita sanctimonia prædicta; ab omni fastu, leuitate & iracundia aliena. Ocij, iuxta ac alienorum à suo sexu atque dignitate negotiorum fugiens, tempus omne suum vel diuinu cultui, vel lectioni eorum, qua ad pietatem moresque formandos pertinenter, vel deinde audiendis & leuandis videturum, pupillorum, & aliorum miserabilium hominum querimoniis impertiebat. Vetus & nouum testamentum, Vitas Patrum, Homelias Quattuor Doctorum, Passiones & sermones sanctorum, Meditaciones & orationes S. Bernardi, Officia S. Ambrosii, & alios libros pietatis le-

mina
&
bitu-

mi acquirebat, vt illud non solum virgis, flagris, tribulis, diuersisque generis instrumentis acutis caderet, sed etiam adhuc à tenebris annis, aestate quidem candela accensis, ferro candente, aqua bulliente, pinguedine feruente: verna autem intemperie, glacie, ventis, pruina, intensissimis frigorisibus, quibus se voluntarie exponebat, mirum in modum duexaret. Praterea, in brachis, si pedibus, tibis, femoribus, diuersa fibi vulnera, affligendo corpori inflexerat, vt totum corpus, facie & manibus exceptis, (quae ne illas afflictiones proderet, data opera illas reliquerat) saucium, vulneratum, exsustum, concisumque haberet. Cum autem simul cum marito, pio licet & deuoto coniuncti sepins eam interesse, iustis de causis necessum esset: illa clanculum pedibus suis vulnera infligebat, vt studiosè claudicans, à chorei ducendis, quas multum detrahebatur, honestam excusandi occasionem haberet.

marito orbata, ut magis Christo posset placere, in statu viduatisque ad mortem viuere decreuit. Unde quicquid adhuc in se reverteret Ada, carnaliumque desideriorum quo militant aduersus animam sentiebat, continua suisvis victoria, voluntatisque proprias abnegatione extinguiere, & in sanctam seruitute appetitus suos redigere, & corpus frequenter castigatione, recte rationi perfecte subiecte conabantur. Orationi vacans, non solum sua, sed etiam aliena peccata desebat. Exemplo aliarum sanctorum feminarum, desiderio visitandi sacra loca accusa, & familia domus sua optime disposita, viitissimo peregrine habitu, primaria Aquisgranae Deipara virginis miraculosa imagine celebrem, deinde Apostolorum principum sepulchrum Romae salit, anno salutis humana millesimo trecentesimo, octuagessimo octauo, tempore Urbani Sexti Pape. Rome, Septem Basilicas, & alias Ecclesiis religione sacrificisque reliquiis celebris, multo peribus, multi cum lachrymis & suspiris obibat: ac postea dibilio & infirma, nullaque itinere fatigata, summa cum humilitate atque patientia, apud Xenodochium, quod Sanct. Marii consolatione vocant, diuertens, in defectus suos, si quos se commisso aduertisset, animaduertebat. Roma in patriam cum redire, Coloniam Agrippinam se pulchris S.S. trium Magorum, & Sanctorum vndeclim millium virginum celebrem visitans, plurimas afflictiones ex infermitate, & aduersitates ex persecutione hostis humani generis (quem suis orationibus semper vincebat) forti animo pertulit. Aliquando Sanctissima Dei mater, numero suo Sanctorum Angelorum & Sanctorum Virginum catu comitata, visibiliter e apparuit, canique verbis consolatorius, & plane materni confortauit. Ab hac visitatione, illa ad obsequium Domini magis incitata, magis quotidie sibi ipsi mori cupiens, sequie ipsam concennens, ut magis Deo vivere posset, afferre hicme sola tenui tunica & humili palto induebatur. quo tam tempore adeo Diuino ardebat amore, ut corpus ipsius, ex inflammatu mentis ardore, abundanti fudore quasi in medio astri diffuseret. Aeterna vero tempore, i-

*Sydis Polonorum iacet hic Hedwigis eorum.
Regina uobilis generosa, &c.*

Feruntur autem propter sanctitatem illius, miracula quædam ad tumulum eius postea fuisse edita. Cromerus sup. Michonius rerum Polonicar. lib. 4. t. 4. Monumenta, & traditiones Basilica Cracoviensis.

Obiit hoc ipso anno in Polonia Beata Dorothea, vidua Pruthena, cuius haec est vita, ex monumentis Ecclesiarum Marienburgensis Parochialis descripta. Nata est Dorothea, anno Domini 1334, in villa Montou, insula maioris Quicicensis, Diocesis Pomeraniae, in Prussia, parentibus honfatu & dñitutis, pietate in Deum, & liberalitate in eugenios claris. Ab his optime educata, se primo etatis anno, magna futura sanctitatis signa dedit. In illa estate, sicut modico valde cibo semper rereverat, Sabbathos tamen diues ad honorem Deiparae Virginis, quam toro vite sua tempore specie cultu reverentibus, panem & aquam selen tantum comedens ac bibens, ad extremam vifg. senectutem obseruant. In matrimonium à parentibus, vni ex cibis Quicicensibus tradita, nihil expristino deuotioni: seruore remisit. Defectus suos, qnti tamen ob eius vivendi modum gra. ce esse non posuerant, quotidiane, in aliquoties pluries in die, purificari conseruit. amississima, Sacerdoti approbato confitebatur. Pietati ita vacabat, ut in re familiari curanda vocationi sue non deficeret. In cura domesticæ rei magis Deo, qui eam ad tale genia vita vocauerat, quam marito suo placere desiderabat. Ex attenta Dominica passionis consideratione, ad affligendum corpus proprium tice imbelli, a deo superiam excitabat, tantumque ani-

num contemplationumque ei locus, eademque brevis somni quietisque, idque lapide capiti supposito erat. Matutinis horis, numquam è templo, etiam gravisissima urgentibus negotiis, domum renoverebatur, nisi post omnia sacrificia diuinaque officia, qui bis magna cum attentione adesse solebat, finita. Reliquam temporis à meridie, vel in oratione pro viuis & mortuis, vel in visitandis Ecclesiis, vel in obsequio languentium in Xenedochiis insumbebat. Huic mulieri vere forti, que panem otiosa non comedet, die Sancte Agathe Virginis & Martyris, post Sacrosanctam Eucharistiam suscepitam, altera contemplatione dedit, maximum cordis dolorem, qui vix sine speciali Auxilio diutio ferri poterat, patienti, sponsus eius CHRISTVS, cum sanctissima Matre sua, plurimisque aliis Sanctis apparuit, cordique eius quinque sagittas leniter insigens dicit: Dorothea filia mea, ve ego pro te, fac tu pro me dolorum patiere. Quia visione licet pertterita, proxima tamen CHRISTVM Dominum adorauit, & maxima cum exultatione pedes eius exosculari aest. Eius pietate & humilitate piissimus Dominus delectatus, illi benedixit, eiusque caput exosculari dignatus est. Cum autem dulcissimi eiusdem colloquio frueretur, extra se quasi rapta, & pene à sensibus alienata, visa fuit virtute diuina in aere quinque horarum spatio eleuata. Ad se deinde reuerta, per multos dies admirandam dulcedinem in corde suo, ex iis sponsis suis CHRISTI colloquio sensit. Tandem liberius securiusque DEO seruire cupiens, disposita prius familia, scilicet fratres suorum operae pietatis erga-

Annal. Eccl. Tom. 15.

XIII.
Iudeorum
Posnaniae
sacrilegii
& sacrae
hostiae mi-
raculum.

I.
ANNO DOMINI 1399. POSNANIAE IN
Polonia maiori, Iudei preto Christianam seruam corrum-
punt, ut Sacraissimam Eucharistiam surreptam,
ad illos deferat.

Persida Iudeorum gens, quemadmodum sub veteri le-
ge, Deo, qui maximis eos beneficiis, ad sibi parendum
& truendum semper inducebat, inobedient & refractaria
exitit: ita sub lege gratia, filio eius unigenito, Christo
saluatori & vero Messia, per tot oracula illis promisso,
in mundum venienti, & maxima gratia dona deferenti,
contrariam se adeo exhibuit, ut eo per summum scelus &
inuidiam, in crucem acto, post eius Resurrectionem &
gloriosam in caelos Ascensionem, discipulos eius & na-
scetem Ecclesiam, infaciibili odio & caninabili, perseque-
nunquam desisterit, eo maxime confuso, ut redemptio
humana perpetuis memoriam tenebris involueret, & e-
terra penitus exterminaret. Quia cum in augustissimo Sa-
craissimae Eucharistie Sacramento, plurimum emineat:
in illud infernale virus suum effundere nunquam inter-
misit: cuius rei exempla, quamvis in variis orbis Christia-
ni partibus reperiuntur, in civitate tamen Posnaniensi, que
maioris Poloniae metropolis & caput est, facinus horren-

uit, & in ediculam quam in flar Sacelli, ad Ecclesiam maiorem Qui-
censis ciuitatis sibi confruxerat, terrena onus contemnens, &
celibibus iubians, ingressa, sponte ibidem se oculati fecit: ex qua
cum liber ei pateret in templum prospectus, sacrificia que in eodem
templo offerebantur, summa cum devotione intrubatur: neque ex
eadem edicula, que sibi in flar magnifici Palarii ritebatur, voluntar-
rioque illo carcere, in quem se Dei amore incluserat, amplius egeri
curans, medico valde cibo qui eipse fenestram porrigebat, ritam
sustentans, in eodem loco ieiunii & orationibus Deo seruens, ad extre-
mum vita sua permanis. Spiritu Prophetico a Domino donata,
multa variis, moremque suam plurimi predixit, & aliorum
occulta diuinis cognovit. Antequam ex hac vita migraret, insig-
ni pririlegio a Domino cui toro corde seruierat exornata est. Nam
cum morti proxima, sacrum corpus Dominum suscipere arden-
tissime desideraret, ministrisque animaduertentis quibus eum tali
ritu muniendi cura incumbebat, profunda fessura ex intimo
cordis affectu trahente, ipsemet Salvator noster Iesu Christus, cum
SS. sua matre apparuit, eamque per eandem fenestram, per quam i-
psum toties in Missa sacrificio, sub speciebus panis & vini latenter
adorauerat, ipse in proprio corpore, sub speciebus panis refecit, quo
illa percepit, non multo post ad eandem speciem feliciter migra-
uit, die 11. mensis Septembri. Post mortem labia eius liquore mi-
rabili & odoriferi sudore visa corporis vero licet macilentum, squalli-
dum & luidum, suauissimum ex se diffundebat odorem, cuius at-
taet & odore plurimi debiles & claudi fuererat, aquae caci vi-
sum receperunt. Sepulta est magno cum honore, in eodem loco, in
quo mortua est: ad eum sepulchrum, multi obsecrati a Demonibus li-
berati, pluriusque miracula dita, ad eisdem invocationem par-
ata, quibus permoti Generales Magistri Prussiae, cum Episcopis &
Capitulo circumciditis, nomine totius Ordinis Cruciferorum, a
Bonif. Papa IX. posuerunt, ut eam Catholigie sanctuarum multorum
attribueret. Hec eius vita excusa est Cracoviæ in officina Ba-
silica Skalci, anno Domini M. DC. IX. auctoritate Illastris
& Reuerendissimi Domini Bernardi Macieonisli S.
R. E. Cardinalis Archiepiscopi Gnesnen.

Eodem anno, Posnaniae in maiore Polonia, Iudei na-
Et tres factofanctæ Eucharistie particulas, è vicina Domi-
nicanorum Ecclesia, cultris eas confoderunt. Manavit ex
ipsius copiosus: mitacula deinde innumerabilia subsecuta
fuit: Basilica, eodem loci quo non sine miraculo reperta
fuit, a Ladislao Regi adiuncta: cultus Eucharisticus ma-
gno piorum commodo usque in diem propagatus, que o-
mnia ex Ms. libris antiquis, & maiorum traditione colle-
cta erunt, & typis Brunsbergianis anno 1609. dedit, excel-
lenti vir pietate Thomas Treterus, Stanislaus Hosio Cardinali
Varmiensi olim à facis, primum S. Mariae TransTyberin Ra-
me, deinde Cathedralis Varmiensis Ecclesie Cufos Canonicus.
Placuit, ad consolationem Catholicorum, & ad confu-
sionem sacramentorum, totidem verbis adscribere mi-
ra miranda.

I.

ANNO DOMINI 1399. POSNANIAE IN
Polonia maiori, Iudei preto Christianam seruam corrum-
punt, ut Sacraissimam Eucharistiam surreptam,
ad illos deferat.

Persida Iudeorum gens, quemadmodum sub veteri le-
ge, Deo, qui maximis eos beneficiis, ad sibi parendum
& truendum semper inducebat, inobedient & refractaria
exitit: ita sub lege gratia, filio eius unigenito, Christo
saluatori & vero Messia, per tot oracula illis promisso,
in mundum venienti, & maxima gratia dona deferenti,
contrariam se adeo exhibuit, ut eo per summum scelus &
inuidiam, in crucem acto, post eius Resurrectionem &
gloriosam in caelos Ascensionem, discipulos eius & na-
scetem Ecclesiam, infaciibili odio & caninabili, perseque-
nunquam desisterit, eo maxime confuso, ut redemptio
humana perpetuis memoriam tenebris involueret, & e-
terra penitus exterminaret. Quia cum in augustissimo Sa-
craissimae Eucharistie Sacramento, plurimum emineat:
in illud infernale virus suum effundere nunquam inter-
misit: cuius rei exempla, quamvis in variis orbis Christia-
ni partibus reperiuntur, in civitate tamen Posnaniensi, que
maioris Poloniae metropolis & caput est, facinus horren-

impie

impie derelabiles operam collaudarunt, ac dimissam
honoratio non exiguo cumularunt.

III.

**IVD AEI TRES COMMUNIONIS PARTI-
CULAS CULTRIS PERFODUNT E QUIBUS COPIOSUS CRUOR E-
MANAT. Iudea mulier cacaibidem illu-
MINATUR.**

Rabbini tanti facinoris architetti, conuocatis primori-
bus Iudeorum, ut rabie aduersus Christi corpus diu-
iam ante conceptam, tutius & facilius expromere posset;
se ad domum lateritiam conferentes, quæ inter Iudeo-
rum maniones posita, ad nobilem Svidvvarum familiam
pertinebat, in locum subterraneum seu cellarium descen-
derunt: vbi mensa ad columnam quam concamerationem
cellarum sustinebat, apposita, in eam tres hostias Sacraissime
particulas profererunt: Vtus autem ex eis, Diabolico
furore percitus, cultro vnam hostiam perfodit, ex qua Sa-
craissimus crux erupens, perditissimi latronis illius fa-
ciam copiose respersit, illique ita fortiter adhæsit, ut nullis
arribus ab illo detegri nunquam potuerit. Huius exem-
plum exercitum lequiti: alias itidem hostias, cre-
bris pugionum iætibus percutiebant, inconditis clamori-
bus, blasphemis, & improperiis, Dei filium lacerantes, &
se veros patrum suorum imitatores & Israhitas proclamantes.
Nam quemadmodum illi sanguis officium, hac experientia recupera-
ret. Progredientes vero longius, per vicum qui Stelmacho-
rum vocatur, in ædibus quibusdam æger iam in extremo
agone constitutus, veluti è gravi somno excitatus, lecto se
proxipuit, & Christum salvatorem præterisse, & sibi sa-
mitatem restituisse clamabat, Iudei interim in obstinatio-
ne permanentibus: qui cum ad eum locum peruenissent,
vbi nunc insignis Christi corporis Ecclesia adificata conspicitur (tunc autem non nisi paludes & pascua Ciuitatis erant) dirabus perticis, cespitem eruentes, in fonteum il-
lam Sacraissimum Sacramentum praieccutunt atq; ita ab-
ierunt, existimantes le officio suo præclare funestos. Extat
in eadem Ecclesia, locus erat ferrea testus, in quo scelerati
Iudei, Diuinum illum Thesaurum, fordidis manib; pri-
mum deposuerunt; ad quem multi cum certa fide, & debita
veneratione accedentes à variis infirmatibus curan-
tur. Iudei autem quid? Nec miraculis, que in deportatione
Sacramenti oculis suis conspexerunt, nec temorsu consci-
entiae admonitioni, in tua cœcitate permaneunt, & contribu-
libus suis, veritate rei occultantes, persuadere non ce-
fariunt; quicquid hac in reactum esse, non ad potentiam
Christi crucifixi, sed ad prestigias quasdam esse referendum.
Proinde gentem Christianorum, maiore deinceps odio
prosequi inueniunt & in Conuersione ad eorum fidem, tanquam surdae aspides, perpetuo aures obrutarent.

V.

**SS. HOSTIAE SVPER PALVDES ELE-
VANTUR, à Paulo pueru adorantur, iumentis itidem
genua sceleribus. Bubulus pueri pater
superueniens stupet.**

Quod olim apud Isalam, de populo Israelitico, Domi-
nus conquestus est, se ab illo spernit, cognoscere bo-
uem possessorum suum, & asinum praesepi Domini sui: Is-
raelites autem eum nō cognoscere, & populum suum non
intelligere: id de hac scelerata Iudeorum progenie & hoc
loco, dici recte potest. Nam Rabbini illi nequam, Vene-
rabilis Sacramento, in lutum demerso, quasi triumphantes
in vrbem redierunt, nullam de perpetrato tam atrocis cri-
minis, doloris aut perturbationis aliquius significacione ex-
hibentes. Deus autem ad arguendam incredulitatem &
obstinationem ipsorum, non multo post iumenta excita-
uit, quæ honorem Diuinæ maiestati convenientem de-
ferrent. Nam die Dominica, infra Octavias Assumptio-
nis Beatisissimæ Virginis, bubulus, qui pascendorum ci-
uitatis iumentorum curam habebat, assunto secum
puerulo Paulu ad pascuilla, in quibus Venerabile Sacra-
mentum delicebat, boues perduxit: & reliquo pro cu-
stodia eorum filio, ipse propter audienda officia Diuinæ,

E. r.

in Ciui-

in Cuiitatē reuersus est. Ecce autem post discessum illius, tres illæ hostiæ in alium eleuatae, volitare in aere ceperunt, in star candidissimorum papilionum, idque trina vice factum puerulus aduerit; cumque iumenta etiam in genua procubuisse, & Deipresentiam adorarent, ipse quoque idem fecit. Postorū ē Cuiitate reuerso, narrat ea quæ videt, filius qui à levitate pueruli, ex prouenire ratus, fidem dicit adhibere neglexit. Non ita magno temporis intercallo currente, vidit & ipse pastor, boues in genua proculbere & tali signo, superculturantibus super paludes hostiæ, cultum adorationis exhibere. Quo miraculo obstupefactus, relicto ibidem puerulo, ipse ad Cuiitatē perirexit. Ecce igitur in detestationē Iudaicæ facinoris boues cognoverunt possessorum suum. De astu vero præsepe Domini cognoscente, & Sacrosanctam Eucharistiam adorante, memoria proditum est, in vita Sancti Antonii de Padua Christi confessoris, qui cum in partibus Tolosanis, cum perfidissimo quodam Hæretico, disputationem acerbius habuisset, de presentia corporis Christi in Eucharistia, & Hæreticus vim argumentorum tolerare non posset; Missa facianus, inquit, verba, & ad res veniamus. Situ miraculo testatum efficere potueris, in Eucharistia verum haberi corpus Christi, cernices meas Catholicae fidei iugo submittam. Cui Sanctus; Confido in Christo Salvatore, me pro tui & aliorum conversione, id quod postulas, ab eius misericordia impetraturum. Tum Hæreticus; Ego iumentum quoddam triduana inedia macerabo; tuque stabis ex aduerso cum tuo illo, ut dicas, Corpore Domini. Si iumentum posthabito pabulo suo, properauerit ad adorandum Deum tuum, Ecclesiastica fidei totus accedam. Afferit iis vir Dei; & die praefixa, in plateam latissimam populo frequentissimo concurrente, adest vir Dei Antonius, ingenti Catholicorum frequenter stipatus, nec absit Hæreticus cum nequissima suorum caterua. Prope aderat Sacellum, in quo vir sanctus ingressus, cum multa deuotione obtulit Missæ Sacramentum. Eo præacto, egreditur ad populum, cum summa reverentia gestans Corpus Domini. Producitur conclavi mulus bene famelicus, congruumque illi pabulū offertur. Imperato silentio, vir Dei multa cum fiducia, bruto illi animanti ita dixit: In virtute & nomine Creatoris tui, quem in manibus, licet indignus, te vera teneo, tibi præcipio, vt confessum humiliiter huc accedas, & eam quam pat est, illi præstes reverentiam, vt hinc perspicue intelligat peruersitas Hæreticorum, omnem creaturam suum subdi cœtatori, quem dignitas Sacerdotalis in Altari contrectat. Necdum Christi seruus dicendi finem fecerat, & ecce iumentum illud, neglecto pabulo, vsque ad populus submissio capite accessit, & coram illo viuifico corporis Christi Sacramento, genu curvauit. Mox imenso gudio exultant Catholicæ, Hæretici dolore animi contrahuntur. Hæretiæ coram omniibus abiturata perfidia, Sanctis Ecclesiæ mandatis deinceps paruit. Cuius exemplum vt nôtri quoque temporis Dubitantij sequi velint, orantis est Deus: & qui Ecclesiæ & Sanctorum Patrum, & Canonum auctoritate ad veritatem amplectendam perduci recifiant, saltēm brutorum animalium, Creatoris potentiam reverentium & agnoscientium, magisterio, ad rectum de Augustissimo Eucharistia sacramento sensum perdici non ignominiosum sibi esse persuadent.

VI.

BVBVLCVS MAGISTRATVI MIRACVLUM indicat. Ut delirus in carcere comicitur. Sponsor reclusis portis egreditur, & fidem reificat, que ad Episcopum defertur.

Pastor miraculi indicium daturus, ad Consulem & Magistratum ciuitatis accessit, & quæ oculis ipsomet suis vidit, verbis simplicibus exposuit. Sed nulla dictis eius si deadhibita, tanquam delirus reputatur; & quod cum rebus suis interpellare primores auctus esset, in carcere turris porta, quæ Viatislaniam ducit, coniuci inbetetur. Qua in re, quam incerta sunt hominum iudicia, vi-

dere licet. Nam apud magnates, quæ perviles & abiectos homines verissima nunciantur, contemptui habentur. Mendacia vero quæ ab aliis, seculari eloquentia præditis, & cultu nitidore fulgentibus, proponuntur, non adeo magno negotio admittuntur. Quid autem sequuntur est? Veritas ipsa qui Deus est, pauperis patrocinium suscepit: & sponte sua ianuis carceris patetatis, eundem præfidis obtutibus presentauit, & quæ antea coram illo depositar, non alter se habere, sancte affirmauit. Itatus consul, custode carceris aduocato, eundem vehementer obiurgauit, quod mandatorum suorum immemor, captiuum tam citio dimittere veritus non esset. Custos qui claves carceris apud se haberet, & ianuam, clausis & repagulis optimè muniam videtur, afferebat se officio suo non defuisse. Bubulcus autem personæ iurabat, absque aliqua machinatione sua, valvas turris apertas, Spiritus illi addidisse, vt pro veritate comprobanda, denuo magistratum adire, quicquid tandem de illo fururum esset, non dubitaret. Motus ea nouitate consil, amplius in re tanti momenti deliberare coepit, & adiunctis aliquo Senatorij ordinis viris, accessito etiam Preposito Ecclesiæ Parochialis Sancti Mariae Magdalena, ad locum illum accessit; vbi rei veritate comperta, pastorem libere abire permisit, & stupore tanti miraculi permotus, quid amplius faciendum esset, ad frequentiorem senatum retulit. Sic Deus que prudentibus huius seculi videtur impossibilia, patulis & humilibus reuelare consuevit; ut maior inde gloria Diuina nominis eluceat, vtque auctoritas humana, Diuina potentia virtutem, vel inuita agnoscat & veneretur.

VII.

EPISCOPVS CVM CLERO AD PRATA descendit, Ioannes presbyter senex, Sacratissimas Hostias apprehendit, quas Episcopus summa remonita verbis impo-

tae.

Magistratus ciuitatis, postquam de miraculi veritate certam & indubitaram notitiam accepisset, vna cum Parocho, ad Episcopum, qui in Curia sue Cathedræ residebat [hunc nonnulli Stanislaus Cyolek fuile volunt, Sed annorum computatio repugnat, quandoquidem anno 1428. Episcopatum adeptus fuit. Probabilis est Albertum II. dictum Iastrzembiec, qui anno 1399. ad Episcopatum electus fuit, Ecclesia Posnaniæ, gubernacula tenuisse] accessit: eidemque pluribus verbis exposuit, quæ & quanta Deus operatus esset, circa Augustissimum Eucharistia Sacramentum, quod in prato illo Cuiitatē spectandum se publice omnibus exhiberet. Humiliter ab illo postulauit, vt ad locum ipsius cum suis accedens, Sacratissimas hostias auferret, & in loco conuenienti illo reponeret, ad augendam populi deuotionem & Catholicæ fidei confirmationem. Dedit apud se locum iustis postulationibus Episcopus, & conuocato Clero uniuerso, maxima cum dignitate, cum crucibus, vexillis & luminaribus, ad locum processionaliter accedit, vbi, post factam Diuinissimo Sacramento debitam venerationem, Sacerdoti cuidam seniculo, & opinione sanctitatis celebri, qui Ioannes Riczywol vocabatur, iniunxit, vt proprius ad paludes accedens manibus hostias Venerabiles extiperet, & ad se adferreret. Fecit imperator Presbyter obediens, & sine mora, diuinus in manus suas illapsus sanctæ communionis particulas, stupore plenus vidit; quas Episcopo cum summa reverentia tradidit. Quanta letitia piorum mentes Diuini beneficij magnitudo, tunc temporis affecerit, non difficulter quiuis conicerere potest. Personabant in turribus Ecclesiistarum campanæ, Sacerdotes Dei laudes concinabant; frondibus, & varijs generis floribus, platearum via exornabantur & sternebantur. Populus lachrymis & singulibus gratiarum actiones ingeminans, temporum suorum felicitatem testabatur. Cum tanta igitur solemnitate, processionem illam absoluere Episcopus, & in Ecclesia Parochiali sacras illas hostias depositit, dum quid agendum deinceps esset, maturius deliberaret. Publica hæc letitia, plurimum sollicitudinis &

timoris

timoris Iudeis perfidis incutiebat: cum rem quam in contemptum Christi & religionis, instruxerant, in maiorem Dei gloriam & Christianitatis propagationem redundare viderent.

VIII.

SACRA EUCHARISTIA E PLVRIBVS Ecclesiæ ad eum locum in quem à Iudeis protecta fuerat remigrante, Episcopus ibidem Sacellum ad tempus edificat.

Sacra pignore in Parochiali Ecclesia deposito, hominum studiis diuersas partes scindebantur. Nam Episcopus cum primis conueniens esse iudicabat, vt in Cathedrali, qua ceteratum Ecclesiastum caput esset, collocaretur. Fratres Ordinis Predicatorum, afferebant, templo suo sacras hostias inferi debere, ex quo per summum sacrilegium, furto ablate essent. Magistratus vero contendebat, in Parochiali relinquendas esse, quandoquidem in fundo Cuiitatæ, inuentæ, Diuina quadam ordinatione, sufficiens. Sed Venerabile Sacramentum, quod est signum Unitatis & vinculum charitatis, controversias ciuili modi mirabilis prouidentia composuit. Nam etiæ in Parochiali clauso tabernaculo, diligenter custodiatur, in loco ramen Inventionis, si quid de Translatione in alias Ecclesiæ attentetur, semper spectandum se exhibuit. Vnde considerans prudens Episcopus, vt in illo eodem loco, cultus Sacrosanctæ Eucharistie a fidelibus exhiberetur, in quo à perfidis Iudeis, contemptu fuerat exposita, ad maiorem Dei gloriam, cespite eruto, & loco purgato, Sacellum pro tempore erigendum curauit ad quod Christi fideles, accedentes, diuina gratia consolationes reportarent. Hæc exigua initia, maioriibus incrementis deinceps ianuam, vt ex iis quæ dicerentur liquebit, aperuerunt.

IX.

VLADISLAUS IAGELLO POLONIAE Rex, Voto ob incolumentem uxoris facto, ibidem Basilicam in honorem Corporis Christi construit, & Carmelitas in ea collocat.

Fama miraculorum iudies magis ac magis percrebrente, ingens populi sexus viriisque concursus, non solum ex Polonia, sed ex circumiuncis proutiis, ad sacrum hunc locum, confluerebant: vnde diuina gratia beneficia & amplissimas consolationes reportabant. Videbatur erat, in tanta hominum multitudine & varietate, Dei laudes concordibus votis, subinde crefcere, eius misericordiam ubique predicari, quia afflictorum miserias, immensam Charitatem, subleuabant. Quoniam autem loci sacri angustia, non aequaliter aedunribus commoditatem præbebat, eadem Diuina bonitas, huic quoque necessitati, benigne succurrerit. Nam cum Regina Hedwigis, Vladislai Jagellois Regis coniunx, in grauissimam infirmitatem incidisset, prius Rex votum pro illa ad locum hunc Sacelli Corporis Christi nuncupavit. Sed Deus aliter dispousit. Nam postquam Regina, Bonifaciam, filiam quæ tertio post die mortua est, enixa esset, ipsa quoque non multo post extremum diem clausit. Vladislaustramen Rex, promissionis ad Deum factæ memor, dum propter bella, quæ illi cum Crucigeris erant, voto satisfacere prefens non posset, fabrica Ecclesiæ corporis Christi in ciuitate Posnaniensi, sumptibus Regia magnificentia dignis, in loco Inventionis Venerabilis Sacramenti, aggregitus est: quæ pluribus annis continuata, pulcherrimo schemate, ad exitum deducta, Vladislao Regi, videndi operis desiderium ingessit. Quoniam breviter aliquantulum resipit, Anno Domini 1414. Posnaniam venit, & in facto hoc loco, profusis lachrymis, Deo liberatori, pro receptis beneficiis, gratias agens, amplioribus donatis factam hanc, adem angere constituit, & redditibus assignatis, Monasterium illi adiecit: in quo fratres Ordinis Sanctæ Mariae Carmelitarum ciblocauit: vt quemadmodum filius in Ve-

nerabili Sacramento: ita & Sanctissima Virgo eius mater, uno eodemque loco, in Congregatione sua sancta, cuius singulari protectionem gerit, honoraretur.

X.

IVDAEI CVM SACRILEGA MULIERE, ad palum cum canibus eos lacrantibus, alligati, Vinti comburuntur, & dignas impietatis penas luunt.

corollario addere, quod Iustitiae quæ illis cum hominibus Christianis determinandæ apud Iudices intercedit, tam accurati subversores reperiuntur, ut vix etiam incorruptus Index, laqueos peruersorum hominum, aliquando euadere possit. Hæc pauca, ex occasione sceleris Hebraeorum Posnaniæ perpetrati huc apponere libuit: ut iij qui in Potestate constituti sunt, caute cum eiusmodi simis agant: quæ vbi decipere aliquem in animo magis infixum habent, hoc magis ludica & placenta proponere consueverunt, quibus ad desideratum scopum, commodis eorum subseruentem, pertingere valeant. Ut his ultima manus imponatur:

*Hoc fuge crudelis terras fuge littus aurarum.
Hoc fuge peruersos homines, gentemque dolosam.*

VOTIVA
CORPORIS CHRISTI MIRACULOSA,
In Capita compendio redacta.

Aquarum submersione liberati.

CAPUT I.

ANNO Domini 1493. In vigilia Corporis Christi, A homo quidam ex oppido Nakel minus caute agens in profundissimam fontem aquis plenam incidit, cumque illi in mente venisset, Ecclesiæ gloriosissimi corporis Christi, cum oblatione Missæ visitare, statim miraculose ex aquis cœctus, in terra se constitutum vidit.

Quidam puer ex villa Cuthno ultra Lenciciam, qua draginta milliarib. Posnania distante, submersus sex horis mortuus iacuit: quem simul vt parentes voto emissio, se presentatos in hoc Sacro loco promiserunt, illico puer reuixit: quem se, Anonymus Miraculorum Collector vidisse testatur.

Alius iridem puer de Golambino Anno 1493, submersus, quinque horis mortuus iacuit: quem parentes voto ad hunc Sacrum locum pie emissio, in columinem ac viuentem receperunt: quem Scriptor Miraculorum se confexisse fateretur.

In Oppido Czenstochovva, quod à Posnanien. ciuitate quadraginta duobus milliaribus distat, puer submersus, parentibus incisi, & eum querentibus, post meridiem tandem mortuus extractus est. Pro quo cum morti parentes vota fecissent, ad Ecclesiæ Beatisimæ Virginis in Claro Monte positam, & dimidio tantum millarii distante, (in qua Deus omnipotens per merita suæ clarissimæ Matris, cuius imago à Diuo Luca depicta ibidem religiosissime afferatur, infinita Miracula operari dignatur) nihil tamen consolationis reportantur; vel quod, vt nonnulli interpretantur, Virgo mater Sanctissima, dilectissimum filium Christum Salvatorem, miraculo cohonestandum duxerit, vel quod pro filii filiure parentum supplicantum, non eascuit fides & deuotio, qua illud impetrare mereatur. Fit enim plerunque, vt indigenæ, minus ad deuotionem propensi nimia locorum sacrorum familiaritate, supina quadam negligenter, reddantur; quam exterius longis peregrinationibus, & mortificatione carnis facilius consequuntur. Cuius rei exempla vel in hac nostra Posnaniensi Ciuitate, non paucæ produci possent; vt Vetus illud dictum hic quoque recte possit usurpari; Quod ratum, carum: vilescit quotidianum. Sed his omissis, cum parentes per dies plures, se viderent non exaudiri, fama miraculorum adducti, voto ad Ecclesiæ Corporis Christi Posnaniam pro salute filij direxerunt; quæ statim consequuta est, puer ad vitam renatus: quem in manibus matris suæ vidisse, & Magistratus Czenstochouensis litteras, quibus miraculi veritas ostendebatur, se legisse, scriptor Anonymus die S. Michaelis Anno 1493, memorie prodidit.

Puer deceennis de Lancko prope Tucholiam, submersus die Sabbathi, in aquis vñj ad meridiem feria secundæ faciuit. Inuentus voto per parentes suscepito, reuixit: quem

Scriptor miraculorum feria Quinta Ante festum S. Matthei se vidisse in columinem affirmat.

Duo viri ex Zieliezniki nauigio vecti, validissimo venorum turbine, naue euerfa submersi sunt: quorum unus, se in extremis positum vident, votum, ad Corporis Christi Ecclesiæ magna cum fiducia emisso & illico diuinum eximo gurgite exiit, & periculo liberatur; alter Diuinum auxilium non implorans aquis suffocatur. Acta sunt hac Anno 1493.

Martinus puer filius Stephani Baran ex Opalienica, submersus hora Vesperarum per totam noctem iacuit exanimis. Voto per parentes emissio, reuixit.

In Vnycovv, puella parua cecidit in Vas aqua plenum, quod ante domum, propter incendium refingendum, positum fuerat, & submersa est. Querentibus illam parentibus, mulier casu transiens, indicio vestis supernatantis, eam submersam in illo dolio indicauit. Quam cun exanimem parentes extraxerint, ac Vota pro illa supplices obtulissent, subito vitæ restitutam viderunt.

Nobilis quidam prope Calissiam, diebus quatuor in aqua submersus iacuit, Domesticis vota pro illo facientibus, reuixit.

In Suchylas puer aquis suffocatus, & in Capella sub altari positus vitæ magno miraculo redditus, exclamauit: ô Maria. Hunc P. Albertus Ordinis Carmelitarum Baccalaureus vidit.

In Villa Semprno, puerum in puto lapsum & suffocatum, dominus eisdem villa extraxit, & voto pro eodem facto, rediuuium parentibus, ex mercatu Costinensi recuperavit.

In Vnikov prope Casimiriam puer in argilla fodiens prolapsus expirauit. Voto pro illo facto, vitalem autem recepit, teste predicto Parre Baccalaureo.

In Villa Slivno tempore messis, parentibus in campo occupatis, trium annorum puer, ab alio protusus, in putoū incidit. Ad clamorem puerorum, qui præsentes erant, ancilla quædam accurrat, qua cum vestibus supernatantibus, puerum extrahere conatur, idem capite deorsum presso, pedibus sursum erectis, submersus expirauit. Cuius cadavere per vicinos extracto cum iidem, ad Ecclesiæ Corporis Christi pro eius salute vota fecissent, illico reuixit: quem P. Albertus Baccalaureus se vidisse in columen testatur.

In Sochaczouensi Oppido, Vistula fluui exundante, sex annorum puer, per posticum domus, ad marginem ripæ egressus, terra subsidente, in aquam prolapsus suffocatus per aliquot horas mansit. Ex tracto voto per parentes ad visitandam Posnaniæ Corporis Christi basilicam, suscepto, ad vitam rediit, à P. Baccalaureo vñs.

Puer villa cuiusdam, in foueam profundam, qua argilla fodiens continebat, prolapsus suffocatus est; Voto fratris emissio, vitæ restitutus est.

Nicolaus de Brodnica, Dominica post Ascensionis hora circiter vigesima, per fluuium ratibus ligna conducens, ad aggerem Lubovskiem, fracto temone seu gubernaculo, in aqua submersus, in ea per vñus horæ spaciū iacuit. Alij subsequentes nautæ, qui aggerem cundem præternavigabant, ad ripam appellebant, & suffocati corpus extrahere volentes, eundem supernatantem viderunt, & in ratem receptorum, qui vitam, voto ad Christi Corporis Ecclesiæ emissio, se recuperasse referebat.

Puer quidam in Masouia, inter Plockum & Sochaczovv, parentibus incisi in Vistula submersus, post horarum quatuor & amplius spaciū repertus, voto per parentes emissio, & emensis octo milliaribus itineris ad Ecclesiæ Corporis Christi instituti, magno miraculo, rediuuius apparuit, quem scriptor miraculi, se vidisse in columen affirmat.

Anno 1491. Puer quidam ex Zathor, quod oppidum quattuor milliaribus Cracoviæ distat, Vielickam pro fale in absentia patris proficisciens, ex monte qui est prope Ecclesiæ altissimo in stagnū incidit, & submersus est: quod cum Sacerdos quidam frater germanus patris pueri, ex aliiorum relatione intellexisset, diligenter conquisitum, & quintam iam horam in aqua facientem, extraxit: ac Votum vñuit, quod pater cum eo, Ecclesiæ Corporis Christi perfos-

personaliter visitatus esset, sive uiuisceret: quod & factum est. Nam tribus hebdomadis peractis vna cum parente, Posnaniæ in columen à Patribus dicti Conuenientibus viuis est.

In villa Vlina prope Lonczbar in Saxonia posita, duodecim milliaribus Posnania distante, cuiusdam Simonis fratribus minus diligenter adhiberet, illi circa putoem luctantes, in eundem prolapsi sunt, in quo per duas & ultra horas iacuerunt. Mater inestissima, postquam indicio cuiusdam adolescentis, & Proconsulis oppidi qui vnum supernatante casu superuenientes viderant, de eorum interitu notitiam habueret; homine primum per funes in putum demisso, deinde vno ferreo adhibito, vtrunque extrahi procurauit: quorum minor per vnum, alter per duos dies vita priuata remanserant: quo ad usq; Ecclesia Concionator D. Bartholomeus, votum pro illorum salute emisserit, quæ Diuina benignitate sublequuta est.

In Glamboczcz puer nomine Simon, in aquam prolapsus, durab. horis, vita priuata, ad votum patris, à morte miraculose recuatus est: quem idem pater in maxima populii frequentia, Ecclesiæ viuum representauit ipso die S. Ioannis Baptiste, Anno 1493.

Rustica mulier, cercuissam ex pago propinquio condidere, & ne lacum circumiret, compendium querere volens, ad tabernam ad eundem lacum positam perueniens, ab hospite petuit, vt se nanigio ad locum definacum conduceret. Consensu exigua cymba, eaque in medio lacu disoluta, Tabernarius submersus est, ipsa vero voto emissio, nauicular part adhærens, ad arundinetum usq; delata, clamore indicium faciens, ab incolis erupta periculum vita euasit. Id factum Anno 1508.

Anno Domini 1510. In villa quadam, que à Ciuitate Posnaniensi tribus milliaribus distabat, pueri tres ad lacum ludentes, vnum in aquam proiecserunt, qui submersus est. Duo illi facinoris consigilii parentibus indicare socij submersionem noluerunt. Tertia tandem die puerum mortuum in margine lacus iacentem, parentes inestimare repererunt. Pro quo cum votum ad Ecclesiæ Corporis Christi Posnaniam emisissent, resuscitationem filii impetrarunt.

Eodem Anno puella quedam in Oppido Pobiedzki, dum incendio conflagraret, exterrita, in aquas prolapsa, mortua extracta est: Voto per suos facto, statim reuixit.

Anno Domini 1512. puer in VVilkus duobus à Posnania milliaribus in fluui submersus: post duas horas extractus, voto per matrem emissio, vñia ad ponentem Ecclesiæ vicinum, puerum in brachis gestans, peruenit, eundem viuum subito conspexit, multis honestis viris miraculum inspectantibus.

Eodem Anno, puero in puto lapso, in quo ab hora quindecima usq; ad decimam octauam iacuit, cum Votum pro eo factum esset, eundem viuum sui statim reuicerunt.

Puer in aqua submersus, à meridiie usq; ad horam Vespertinam ibidem iacuit. Cum extractus esset, voto ab aliis pro illo facto, ad vitam reuocatus est.

Puer ab alio protrusus, in puto lapso, per dimidiam horam ibidem hæsit: extractus per quatuor horas mortuus iacuit feria sexta post festum Corporis Christi: Voto per mulierem nonnullas pro salute eius facto, vitam recuperauit in Villa Liufzovvo.

In Villa Lufzoviec ante festum supradictum, trium annorum puer in lacus margine ludens, submersus est: quo per quendam hominem extracto, & plane mortuus, pater dolore consternatus, & quasi semimortuus, vñum nihil minus pro illo fecit, atque ita puer post aliquod temporis intersticium reuixit.

Puer minorenus bibere volens, ut aquam ex dolio mediocris lamberet, capite inclinato, in illud decidens, submersus, per dimidiam horam mortuus remansit. Voto per matrem emissio ad vitam rediit.

Posnaniæ in ea patre quæ Chyvaliszewo dicitur, tritum annorum puer, negligenter matris incustoditus excedens ex ædibus, in fluui præterlabente submersus, post vñam

horam extractus & mortuus, voto per matrem facto, quæ si è somno euigilans, ad vitam reuocatur.

Mulier quedam de Sochaczewo, veniens cum duobus filiis, quorum vñus octo, alter quinque annorum erat, ad quandam Dominam vt cereuham coqueret, eiusdem Domina curæ filios commendauit, quæ cum illorum custodiā minus diligenter adhiberet, illi circa putoem luctantes, in eundem prolapsi sunt, in quo per duas & ultra horas iacuerunt. Mater inestissima, postquam indicio cuiusdam adolescentis, & Proconsulis oppidi qui vnum supernatante casu superuenientes viderant, de eorum interitu notitiam habueret; homine primum per funes in putum demisso, deinde vno ferreo adhibito, vtrunque extrahi procurauit: quorum minor per vnum, alter per

duos dies vita priuata remanserant: quo ad usq; Ecclesia Concionator D. Bartholomeus, votum pro illorum salute emisserit, quæ Diuina benignitate sublequuta est.

In Glamboczcz puer nomine Simon, in aquam prolapsus, durab. horis, vita priuata, ad votum patris, à morte miraculose recuatus est: quem idem pater in maxima populii frequentia, Ecclesiæ viuum representauit, Anno 1526.

Vincentius Ville Splavye colonus, ipso die Visitacionis B. Virginis à Domino negotiorum causa ad aliud prædium milles, ab equis ferociantibus quos retine-re non poterat, validissimo impetu tractus, in stagnum, prope villam Michovvo, vno à Posnania millari distante, precipitatus, per vnam horam submersus in aqua iacuit. Deinde à rusticis Michouienibus extractus, per dimidiam iridem horam vitali priuatus aura manxit. Voto per eos qui cadaveri adstabant, pro eius salute, ad Ecclesiæ Corporis Christi facto, statim reuixit.

Posnaniæ, puer annorum quatuor de Chyvaliszewo, ex aggere qui Ponti Maiori adiacet, in Vartham prolapsus, maximo fluminis impetu, longo fatis interuallo, abruptus, mortuus extractus est.

Mater inestissima simul ac votum pro illo, ad Diuinissimum Sacramentum emisit eundem viuum recepit, & in Sacra Capella hominibus spectandum exhibuit.

Quidam ex tractu Cuiavieni, hyemis tempore, per amplissimum lacum qui Goplo vocatur, carpento duobus equis vñctus, semitam per alios tritam sequitur, ad eum locum peruenit, vbi glacies magna ex parte resoluta, modico tamen gelu confusa & niue conspersa erat: quam firmam credens, in aquam cum equis & carpento illico cadens, vñum ad Sacratissimum Corpus Christi fecit: atque statim supernatans, latus cum equis, nullo damno accepto, ad litus peruenit. Id publice, voti reddendi causa pro festo Corporis Christi ad Basilicam eandem veniens, confessus, Diuinae Maiestatis gratiam recognovit.

Dominica Tertia post Trinitatis, quedam mulier ex suburbio Posnaniensi quod Vinary vocatur, aduentens, exposuit Diuina potentiam miraculum, in filium eius ostensum. Is etenim iuuenem quendam in foueam altissimum lapso, è peticulo cupiens eripere manum eidem porrexit, quam ille tantis viribus constrinxit, vt cum ab eo diuelli non posset, in imum aqua profundum cum eo descendere, atque summergi coactus fuerit, in qua per dimidiam horæ partem permanuit. Superueniente deinde vno adolescente, qui submersos cognoverat, idem ingenua procumbens, Beatisimæ Virginis Marie supplex implorauit opem, vñ vñus exiit appareret, qui iuvari ab eo posset. Tandem mulieris predictæ Vinarientis filius emerit, quem in siccum extrauit. Et quamvis per medium horam mortuus ibidem iaceret, voto tamen per matrem emissio, vitæ restitutus est, qui Charitate proximi pereuntris adductus, vitam pro illo in extreum discrimen adducere non dubitauit.

Puer quidam in Cromolice, in puto lapso, cum non cito extractus esset, expirauit. Per votum ad Ecclesiæ Corporis Christi fulceptum, mundane lucis vñram reportauit. Stephanus Bialek piscator Posnaniensis cum sociis in cumberis pescationi ante festum Nativitatis Domini, glacie propemodum in Vartha fluui resoluta: & fluctu-

bus, & glaciis fragmentis supernatantibus vehementer obrucharunt; cumque mortem propinquam exspectaret, fiducia in Dei solis adiutorio reposita, locios adhortabantur, ut vota vna secum ad Ecclesiam Corporis Christi pro ipsorum liberatione suscepissent. Quibus suscepitis glacies liberum illis aditum praebuit, ut incolumes ad latus adpellentur. Voto persoluto & oblatione facta, ad corum instantiam miraculum hoc in festo corporis Christi, in publica F. Gregorij concione, Anno Domini 1531. publicatum fuit.

Eodem Anno, tres viri ad villam Nadzin, nauigio per flumen veclu, venro & grauissima tempestate iactati, in extremitate submersi tota nocte in aqua mansit. Mane extracta, omni vitali Spiritu catens, facta per suos vota ad sacram hunc locum, tanquam ex altissimo somno excitata reuixit: & feria tercia ante festum S. Adalberti in templum adducta, vovit se illos cum oblatione, ac Sacrosancto Missa sacrificio, in Ecclesia Corporis Christi representantur. Subsequitur mox tranquillitate, incolumes ad ripam peruenientur, & vota Domino reddiderunt.

Anno Domini 1531. Matthias de Bok, cognomine Kozyel mercator, merces suas conduceens, ubi ad Vartham fluminum peruenierat, & colle eminentiori, in profundam diuina prolapsum, clamatorem, clamare coepit: & sanctissimum & diuinissimum Sacramentum, & Domine Iesu Christi: tibi me hodie commando. Libera me famulorum tuum interficere peccatorem, ex hoc periculo: Votum factum, quod cum Missa & oblatione, Locum hunc sanctum visitaturus esset, statim equi a scilicet terra esset, constituerunt, & sensim promouentes, illas cum Mercatore, exquisitum ad latus peruenientur. Cumque votum dictus Matthias persolveret, miraculum hoc ad maiorem Dei gloriam, publicari proceperat, eodem Anno in die S. Mariae ad Nives.

Anno Domini 1531. in Vigilia Sancti Michaelis, Generosus Dominus Grzimulthovski Hierosolymis cum aliis viris nobilibus in patriam nauigio reuertentes, vento validissimo & contrario exurgente, grauissima tempesta te iactatus, in certissima naufragij expectatione verberabatur. Recordatus nihilominus miraculorum, que Deus Ecclesiam Corporis Christi Posnania visitantibus, praestare solet, spe firma vna cum sociis votum emisit, statimque maris tranquillitate consequuta, Christi saluatoris beneficio a presenti periculo erexitur. Et veniens ad locum hunc, voto satisfecit: utque tantum hoc miraculum publice populo denunciaretur, obtinuit.

Filiam decem annorum, Dorothę Barankovę de Chvalisseyvo, pueritatem in decimo etatis anno constituta, in flumini Vartha tempestate incūmescente protrusit. Anno 1532. feria secunda Pascha: cumque spes exortio nulla superesset, parentes cum astutis, votum pro illius salute emisit, ad festum rediit. An. Dn. 1532. Matthias artis futoria, de Villa Krzywazeka, corpus in flumino abluens, & natandi non adeo peritus, ut par est credere, ministerio, in ripa incolumis constitutus sita est: quam parentes in fidem ranti miraculi, cum oblatione, Dominica in albis, in templo presentarunt.

Gregorius Reuerendissimi Domini Posnaniensis. Episcopi tibicen, in villa Solecz in flumine Varcha natans vespri in Octaua Pentecostes submersus est: qui cum in profundo gurgite, quasi per vnam horam, veluti in quādam extasi positus iaceret, dicit sibi diuinus fugitum fuisse, de voto ad Ecclesiam Corporis Christi faciendo: quod simel ut mente concepit, illico apparente sibi quodam, ab eodem extractus, & in ripa constitutus est incolimus: quod miraculum nudus pedibus ad Basilicam accedens, obvoti persolutioinem, feria quartā in crastino Visitationis B. Virginis Anno 1532. in magna populi sexus vtrisque presenta, publice accepti beneficij memor, omnibus exposuit.

Matthias Pyacioro pescator, exigua cymbavectus, ea rapidissimi fluminis impetu ad latum inclinata, submersus: voto cum oblatione pie concepto, è profundo mirabiliter sublevatus, natando ad ripa pertingens, periculū evanescit. Quidam puer de Golambino, Anno 1533. in aquis submersus per horas quinque pro mortuo habebatur. Voto per parentes religiose suscepito mirabiliter ad vitam reuocatur, & in templo presentatur.

Anno Dn. 1533. in oppido Czenstochowien. puer aquis submersus, per medianam diei partem ibidem haren, tandem extractus est. Parentes vota pro illo ad sacram locū Christi corporis emisso, cuncte viuū, in festo S. Mich. hic constituerunt, & oppidi Magistrorum literas, ei⁹ rei testes exhibuerunt.

Cuius cuiusdam Gedanensis puer minorenus, in Motlaviam lapsus post vnam horam exanimis extractus, voto per parentes, cum Missa & Cero statuta ipsius pueri, ad

Ecclesiam Corporis Christi facta, vita restitutus, cum parentibus in festo Ascensionis Domini pietatis hinc comparuit, Anno Domini 1533.

Eodem An. mulier transiens pontem prope templum omnium Sanctorum Ecclesiam Corporis Christi aditura, puerum in vlnis gestans castū cecidit: inde puer in aqua lapsum, per horas quadrantes ibidem iacutus. Eo extracto, & voto per matrem factō, reuixit.

Anno 1534. ante Dominicam palmarum, puella annorum octo, Ioan. VVyrobovski de Kolo filia, in Vartha flumine submersa tota nocte in aqua mansit. Mane extracta, omni vitali Spiritu catens, facta per suos vota ad sacram hunc locum, tanquam ex altissimo somno excitata reuixit: & feria tercia ante festum S. Adalberti in templum adducta est.

Anno Dn. 1535. in oppido Sochaczovien. sex annorum femella in puteum cecidit, feria quinta ante Dominicam in Palmis. Post duas horas, ex aqua exempta plane mortua, maximo dolore Stanislau Kramarczik pannificem, parentem suum affectit: quo in genita cum lachrymis ibidem procumbente, ac vota repetente, puella oscitare ceperit. Votisq; pro ea subinde ferventioribus emissis, ad vitam redit, & Dominica Conducens Pascha, in hanc Ecclesiam adducta, ab omnibus incolmus visa est.

In Villa Sczyniki, quae non multum distat à Posnania Laurentij Kozyel coloni, ditorum annorum filia, in fonte profundam aqua plenam incidens, post horas circiter duas, extracta, plane mortua, voto factō reuixit: quam parentes promissioni satisfacientes, in Ecclesia exhibuerunt. In Villa Straniszko, haeredis eiusdem filius, in messe sexto, à quinque annorum pueri gestatus, in ignem catu proiectus, ac rotus ambulans, & ipso mortis periculo portatus, voto per suos pie suscepito, integrum sanitatem recuperavit.

Quidam in VVozniki, cui villa incensa crimen ob-

iiciebatur, ut viuus combureretur, sententiam mortis accepit. Is sibi optime conscientis, spem in Dei filius auxilio depositam habens, visitandi sacrum locum hunc votum fecit, statimque Diuina quadam ordinatione, innocentia eius iudicibus evidenter comprobata, absolutus & liber dimissus, Die Sancti Hieronymi, apud Ecclesiam comparvens, vitam acceptam Sanctissimo Christi Corpori retulit.

Anno 1538. Puer Ciuis cuiusdam Iacobi Danyek filius, castū & ancillæ incuria, lixiuferi perfusus, à capite vñque ad cingulum cutē ad interiora nudatus, miserè affligebatur, & consumebatur. Pater & patruus eiusdem Magister Matthias, votum cum oblatione ceræ ponderis quod puer adaequatetur emiserunt. Illico caro pueri flue defit, nec vñlum combustionis signum remansit. Id se videlicet testantur, qui miraculum literis consignant, inter quos unus frater Ioann. Vernerus Sacra pagina lector.

Anno 1539. In Villa Komorniki, rustica mulier, puerum reptare incipientem, in cunis humiliribus depontens, domo discedit. Rerentia puerum in cunis non repertum, vna cum matre diligenter queruntum, in orificio depressa fornacis in primis magna ex parte in cinerem & fauillam redactis, iacentem mortuum repperit. Voto pro illo ad Ecclesiam Corporis Christi factō, puer mortuus reuixit.

Anno Domini 1540. Puer in Pavroviccie, die Sancti Laurentii ad focum accedens, aquam bullientem, in corpus & pedes casu effudit, quæ pollem totam maximo cum eius dolore depauperat. Nocte subsequente, quamprimum mater pro illo votum fecit, illico sanus effectus est.

Nobilis Domina Anna Gostinska, cum Tucholia in Nundinis profecto Annunctionis esset, incendio in vicinia eius exorto, hospitium quoque eius peruersit, idque nocturno tempore. Ciuitate clausa cum exitus nullipateret, magnitudine periculi territa, votum visitandi locum hunc sacrum emisit. Atque ita Deo disponte, paulo post cum omnibus suis, curru, equis & rebus easit, in cera tantum, quam reliquerat, damnum perpessa.

Dorothę pescatriceis puer, bullienti butyro perfusus, ad extrema deuenerat. Matre pro illo votū emittente, statim conualuit.

Anno Domini 1540. feria quarta Paschatis, cum Varfaie incendum grallaretur, & cuiusdam Ciuis filius igne

qui in stagnum, cadens exspirauerat ex voto factō, Dominica secunda post Pascha incolument, in hac Ecclesia, constiterunt.

Anno Domini 1540. Dominica Tertia post Pascha, Margarita nouem annorum puella, casu fortuito in stagnum, quod Ecclesia Cathedrali Posnaniensi vicinum est, incidit, post dimidiam hotam inde crepta, plane mortua reperta est. Parentes mostissimi, ad Diuinam Potentiam auxilium configentes, voto ad Ecclesiam Corporis Christi feruenter emissi, eandem Vita restitutam, in loco factō presentarunt.

Erepti ex ignis periculo.

C A P V T II.

Anno Domini 1493. In villa quæ Oppido Kosthen adiacet, puer in ignem lapsus adeo male tractatus fuit, ut de vita ipsius plane complainatum fuerit. Parentes in summo luctu constituti, vñcum tam acerbi casus remedium existimarent, si voto ad Ecclesiam Corporis Christi factō, eundem Diuinam misericordiam totum permittere. Consolatus est illico Deus omnipotens. Nam & filium vitium receperunt, & eundem in templo, proacti beneficii memoria, paulo post representarunt.

In Villa Straniszko, haeredis eiusdem filius, in messe sexto, à quinque annorum pueri gestatus, in ignem catu proiectus, ac rotus ambulans, & ipso mortis periculo portatus, voto per suos pie suscepito, integrum sanitatem recuperavit.

Quidam in VVozniki, cui villa incensa crimen ob-

iiciebatur, ut viuus combureretur, sententiam mortis accepit. Is sibi optime conscientis, spem in Dei filius auxilio depositam habens, visitandi sacrum locum hunc votum fecit, statimque Diuina quadam ordinatione, innocentia eius iudicibus evidenter comprobata, absolutus & liber dimissus, Die Sancti Hieronymi, apud Ecclesiam comparvens, vitam acceptam Sanctissimo Christi Corpori retulit.

Anno 1508. Puer Ciuis cuiusdam Iacobi Danyek filius, castū & ancillæ incuria, lixiuferi perfusus, à capite vñque ad cingulum cutē ad interiora nudatus, miserè affligebatur, & consumebatur. Pater & patruus eiusdem Magister Matthias, votum cum oblatione ceræ ponderis quod puer adaequatetur emiserunt. Illico caro pueri flue defit, nec vñlum combustionis signum remansit. Id se videlicet testantur, qui miraculum literis consignant, inter quos unus frater Ioann. Vernerus Sacra pagina lector.

Anno 1509. In Villa Komorniki, rustica mulier, puerum reptare incipientem, in cunis humiliribus depontens, domo discedit.

Cumque votum ad gloriosum Sancti Martys & Pontificis Stanislai tumulum, qui in Arce Cracoviensi Christi fideli deuotione frequentatur, emisisset, in visione nocturna, apparente fibi splendenti facie viro, Pontificibus induito, responsum accepit, illam ab hac infirmitate liberari non posse, nisi voto ad Ecclesiam Corporis Christi Posnaniensem emissio: Quod simul ut factum est, ab infestatione tam exitialis morbi liberata, vota sua Dominu Saluatori reddidit ipso die Corporis Christi. Anno 1494. Scriptor id se ab eius ore accepisse, memoria prodidit.

Alia quædam mulier Cracoviensis per vnum annum

grauissimo epilepsia morbo vehementer, tribus & sex ali-

quando diebus in Hebdomada, concutiebatur.

Cumque votum ad gloriosum Sancti Martys & Pontificis Stanislai tumulum, qui in Arce Cracoviensi Christi fideli deuotione frequentatur, emisisset, in visione nocturna, apparente fibi splendenti facie viro, Pontificibus induito, responsum accepit, illam ab hac infirmitate liberari non posse, nisi voto ad Ecclesiam Corporis Christi Posnaniensem emissio: Quod simul ut factum est,

ab infestatione tam exitialis morbi liberata, vota sua Dominu Saluatori reddidit ipso die Corporis Christi. Anno 1494. Scriptor id se ab eius ore accepisse, memoria prodidit.

Alia quædam mulier de Praszakovo, similem Epilepsie morbum anno integro percussa, & parris difficultate laborans, statim ut votum, ad visitandam Posnaniensem Corporis Christi Basilicam fecit, è tanticis miseriis est

reupta.

Mulier quædam in Kyekrz per semestre grauissimo dolore capitis in tantum oppressa, ut omni auditus sensu

caruerit, voto factō integrum sanitatem recuperavit. Anno 1494.

Quidam de Massiovio cum grauissima infirmitate de-

tineretur, voto pie concepto, illico sensit se sanitati, resti-

tutum.

In Vscye sex mensium grauissimo quidam vexatus morbo, factō ad sacram hunc locum voto, incolumentem

consequutus est.

Vir atate iam maturus prope Stawiszynum, feria

quarta post Pascha, & morbo caduco oppressus, & pa-

ralyti in manu & lingua tactus, cum per quinque dies,

manu & loquela destitutus iaceret, animuim ad visitan-

dum sacram hunc locum conuertens, miraculose con-

valuit.

Pater Albertus ordinis Carmelitarum Baccalaureus

circa pontem vna cum aliis fratribus operi manuum in-

tendens, vidit hominem vno pede claudum, duobus ba-

culis sub brachii innixum ad Ecclesiam reptare. Hunc

eundem post vnius horæ spacium, ex Ecclesia redeuntem,

& officio pedum absque omni adminiculo fungentem, vna cum sociis confixit.

Prope Cittatem Plocensem in Masouia, coloni cuiusdam puer longa infirmitate detinebatur, admonitus piorum hominum, pater pro illo votum emisit, repente sanatus est. Parcens voto satisfecit.

Iuneni pictori per Hebdomas aliquot grauiter decumbenti, & non exiguis sumpus pro valerudine recuperanda fructu facienti, in quadam veluti exstasi, apparuit quedam insigni specie & honestate Domina eum comiter alloquuta: Cur in procurandis medicinis, tantam pecuniam vim absque fructu aliquo effundis? Scito sanitatem non prius te recuperaturam, nisi te voto adstrinxeris, te opus aliquod ex arte tua facturum, quod in Ecclesia, in qua gloriosum Corpus Christi repertum religiose affluerat, collocari posuit. Quæfuit quale nam illud esse deberet. Respontum accepit, Annunciationis B. Virginis Mariae tabulam pingi debere. Voto facto, subito sanatus, id quod promiserat, re ipsa præstít.

Petrus Buccoviensis mortui caduci vehementia, ad deilitum peruerterat. Reuersus ad se, voto cum oblatione emissio, pristinæ sanitati restitutus est.

Quædam Domina in Nakensi traetu, per continuos annos sex, maxima infirmitate distinebatur, ut eam mouere te non valenter, famili sella gestatoria deferrent. Simul ac voto emisit, sanitatem recepit.

In oppido Stawiszyn, quidam à multo tempore infirmus voto facto, sanus factus est.

Mulier infirmam habens filiam, idque multis mensibus, voto pro illa facta & quod genibus flexis & nudis Ecclesiam Corporis Christi circumitura est, filia sanitatem obtinuit.

Mulier ex vrbe Romana reuersa, vbi per multos menses grauissimas infirmitates perpetua est, voto emisit se visitatram cum oblatione Christi corporis Ecclesiam. Sanitate recuperata, cœcum grandiorum Ecclesiarum Virtutum repræsentauit.

In Cittate Toruensi, quidam longo tempore morbo caduco infestabatur, Voto ad Ecclesiam Corporis Christi facto, ab infirmitate prædicta liberatus est.

In oppido Maouiae Syrocz, quod quinque milliari bus absit à VVarsavia, mulier quædam nomine Dorothea, molestiis animi plurimis exagitata, vsum rationis amissit, & amens per quinque Septimanias, nec comedens nec bibens, per campos hinc inde vagabatur. Quintæ Hebdomade feria quarta, cum prælalitudine in terram corruisset & quietem capere coepisset, apparuit illici formosissimus quidam puerulus, candidissima vette infirmitas, qui illam alloquutus est: Dorothea vis fana fieri: Repondit illa: ò quam libenter puerule dulcissime. Ille ad hanc: Exaltissimi Dei omnipotentis mandato significo, te sanitatem recuperaturam, simul ut voveris, te Ecclesiam Corporis Christi Posnaniæ personaliiter visitatram. Visione disparente, Voto pergegnationis eiulmodi emisit, atque iterum abdormiuit. Postquam euigilauit, te sanam & ab amentia liberam comperit. Quod vicini videntes, dederunt gloriam Deo, qui facit mirabilia magna solus. Ipsa vero Posnaniæ veniens Patri Gaspari Ecclesiam Corporis Christi Concionatori, miraculi huius seriem enarravit Anno Domini 1493. feria secunda die Sancti Iohannis Baptiste.

Hedwigis ex oppido Bulk, cum grauissime infirmatur in vione quedam mira pulchritudinis domina illi apparuit, dicens: Hedwigis quid iaces? Surge, & te visitatram Christi Corporis Ecclesianam promitte, & sanaberis. Vbi voto emisit, subito morbus illam reliquit Anno 1493.

Anno Domini 1503. Quædam domina in Noua Cittate Masouia, grauissima maimillarum infirmitate detinebatur, ita ut caro penitus deflueret, & de vita pericilarentur. Voto ad Sacratissimum locum hunc facto, miraculose sanata, ad Ecclesiam veniens, cingulum argenteum, in recepti beneficij tanti memoriam, in sacra Capella reliquit.

Anno Domini 1504. Dominus Lavveki Canonicus & Archidiaconus Ecclesie Metropolitanæ Gnesnen, per biennium Morbo Gallico grauissimo laborans, & mente reuolens, quantis miraculorum signis Deus omnipotens locum hunc Sanctum condecoraret, fide integra & detractione singulari concepta, cum oblatione votiva Ecclesiam hanc visitauit: & subito sanitatem integrum recuerant.

Anno Domini 1508. Ducissa quædam Masouia, grauissima infirmitate detenta, si ab ea liberaretur promisit se Corporis Christi Ecclesiam visitatram, cum imagine cerea, qua statu ram corporis sui adæquaret. Sanitate subsequita, eandem representauit è lex lapidibus Cere confectam.

Mulier per annos daodecim morbo Gallico infecta, cum per biennium lecto affixa inanobilis manaret, voto cum oblatione cerea, prout facultates eius fercebant, emissio, statim contulit.

Anno eodem 1508. Nobilis vir Valentinus Kothovski, lue pestilentialis morbi correptus, sibi & liberis ne inficerentur meucens, nec medicos ad manum habens, ad Dei omnipotentis auxilium, qui locum Corporis Christi magnis illustrabat rizaculis, configendu sibi existimauit: ac voto pie suscepit, se cum suis presenti periculo diuinus erexit.

Matrona quædam in Cittate Posnaniensi grauissime decumbenti, in somnis puella mira pulchritudinis apparens, eam admonuit, vt votum ad visitatram Christi Corporis Ecclesiam emitteret: quod cum expergefacta magna cum denotione fecisset, illico sospes è lecto surrexit.

Anno Domini 1510. Die Dominicæ Sancti Aegidij confessoris, Nicz kova mulier Ecclesie vicina, repente in grauissimum morbum incidit, vt iam de vita ipsius concamarum fuerit. Simul ut votum emisit, & præalent periculo liberata est.

Anno Domini 1512. Incola villa Sobothka, non procul à Cyzom distante, cum per biennium pedum & aurium officio destineretur: voto emissio, Dominicæ Trinitatis, vtrumque recuperauit.

Eodem anno puer quidam in VVegierskie, per quinque dies loqua cœns, caue redintegrata, motu pedum & manu per Hebdomas quidam priuatus, voto per suos emissos, tam grau infirmitate conualuit.

Hoc ipso Anno, quidam è Marienburgo, que Cittas est in Prussia, per biennium nec videre, nec loqui, nec incedere valens, cum ipso die Corporis Christi votum fecisset, omnia sibi ad sanitatem fuisse miraculose restitutus, qui illam alloquutus est: Dorothea vis fana fieri: Repondit illa: ò quam libenter puerule dulcissime.

Anno eodem, Sartor è Gnesna, Ierhaliter ad effusione cerebri in capite vulneratus, cum chirurgi curam eius omnes detrectarent, vxore eius in genna procumbente, orante, ac facrum hunc locum pro illo vora faciente, vulnus mortiferum repente clausum & obducentum, expertus est.

Mulier in Pleschewy cum per annum integrum pedibus incedere non posset, voto pro illa emissio, gressus beneficium recepit. Cumque prius Capellam Sanctæ Annae visitasset, denio langiore pedum percussa, non ante perfectam sanitatem consequitur fuit, quam votum prius, quo obstricta fuerat, adimpleret.

Eodem Anno, Mulier quædam, ex grauissima infirmitate, vsum pedum per quatuor Hebdomas amiserat. Voto facto ab hac calamitate liberata fuit.

Femina Posnaniensis è Cerdonum platea, grauissimo manus morbo, quem medici curare non poterant, affecta, statim ut votum emisit, pristinæ sanitati restituta est.

In viculo Posnaniensi qui Arena dicitur, Martinus quædam gradendi officium, vt loco se mouere non posset, amiserat. Quamprimum votum emisit, sanus repente factus est.

Quædam mulier ob fractos pedes, toto bimestri lecto affixa, & grauissimos dolores perpetua, Dominū precabatur, vt morte superueniente, è tantis angustiis liberaretur.

Tandem

Tandem diens, quam multi quotidie, voto ad Ecclesiam Corporis Christi facto, à variis infirmitatibus sanarentur, ipsa quoque se facrum hunc locum, maxima cum deuotio, visitatram recipit, & subito sanata, Diuinum hoc beneficium publice fatebatur.

Quidam in oppido Pakosc minus considerate agens, leucuri pedem grauissime affixa, vt se perpetuo claudum futurum existimaret. Voto ardenti fide concepto, repente ita sanatus est, vt vulneris locus nusquam appareret.

Pettus ex Kokendorff suburbij Posnaniæ, ardentiissima & exitiali febre correptus, voto cum oblatione cerei, & sacrificij Missæ facto, statim se liberatum sensit.

Mulier Posnaniæ in Hospitali S. Spiritus per quadratum grauissima infirmitate detenta, cum vite terminum adesse videret, inspiratione quadam diuina votum emisit, & illuc sanitatem fuit consequuta.

Matrona quædam Posnaniensis, oppressa periculosisima infirmitate, votum fecit, se Ecclesiam Corporis Christi genibus reptando circumuit: atque ita repente sanata est.

Puer quidam ex oppido VVschovia in finibus Silesia, per quatuor menses infirmatus, vocis, & auditus amiserat, ita ut nec loquendi, nec respirandi facultas illi superesset, videns extremum sibi vitæ periculum imminentem, scriptis quidam à suis, vt Ecclesiam Corporis Christi, voto pro se suscepit, visitaret. Id ut factum est, statim conualuit, & cum solenni oblatione votum in personam eius emisit, adimplerit.

Quædam Domina per duos annos grauissimos pedis dolores perpessa, ita ut se incedere in posterum posse dubitaret: voto feria tertia Pascha, ante imaginem Crucifixi, deuotissime facto, integrum sanitatem recipere promeruit.

Anno Domini 1514. Feria quinta post Pascha, Nobilis Dominus Baruchovski, Burgiarius Reuerendissimi D. Episcopi Posnaniensis in Cyozym, grauissimo dolore gutturis oppresus, ita ut nec loquendi, nec respirandi facultas illi superesset, videns extremum sibi vitæ periculum imminentem, scriptis quidam à suis, vt Ecclesiam Corporis Christi, voto pro se suscepit, visitaret. Id ut factum est, statim conualuit, & eadem Dominicam voto pie concepto, sanatus, id quod voverat, sancte compleuit.

Matrona quædam, feria secunda post Dominicam Iudiciæ, maximo pedum, manuumque dolore prægrauata, vt mouere se non posset, & à duobus sella gestatoria portatur, simul ac votum emisit; pristinæ incolumenti est restituta.

P. Stanislaus Bidgostiensis, conuentus Cracoviensis

Prior, per annum integrum grauissimo dolore gutturis laborauit, cui nemo Medicorum subuenire potuit. Voto ad visitatram Christi corporis in cittate Posnaniensi Ecclesiam facto, conualuit.

Anno eodem 1516. Quidam in Cittate Kosyan multo tempore infirmitate maxima grauatus, remedia seculira quarebat. A sacerdote quodam pio monitus, vt ad diuinissimum Christi corpus confugeret, in genua procumbens, & cum promissa feruente oratione votum suscipiens, statim ad sanitatem rediit.

Mulieri quædam de Orzytchevo per decem Septimanas tanto capitis dolore vexata, vt fenestrum officio deftueretur, vir quidam venerabilis in habitu religioso apparuit: atque admonuit, vt votum ad Ecclesiam Corporis Christi faceret, & sanata miraculam in se diuinitus ostendit.

Quædam Posnaniensis matrona, capitis acerbissimo dolore adeo vexata, vt omnem vitæ spem abiiceret, pro ultimo remedio, per votum emisum, ad Sacratissimum Christi corpus visitandum, configuit, & subito à morbo liberata est.

Alia quædam domina acutissima febri vexata, voto facto, ab infirmitate sanata, cum illud adimplere distulisset, in multo periculosiore infirmitatem incidit: cumque in instanti se illud impleturam recepisset, repente conualuit.

Civis VVogrovcevensis, puerum mortifero apostematice persecutus, & in extremis laborante, voto religiose concepto, se presentaturum in Ecclesia Corporis Christi Posnaniæ promisit. Is statim, è mortis faucibus eruptus, incolumentis apparuit.

Anno eodem 1514. inter festum Assumptionis Beatisissimæ Virginis, & S. Bartholomæi, Vrathæ fluminis tanta Posnaniæ erupit inundatio, vt fratres Carmelitæ sedibus Monasterij relictis, ad montem Sancti Adalberti fugere, & ibidem prope Parochiale Ecclesiam habitare, necesse habuerint, per tres circiter Hebdomas. Quo tempore ibidem è fratribus septem, pestilentia morbo extinti sunt: in ipsa vero Posnaniensi Cittate, ultra quinque hominum milia eadem contagione dicuntur absumptra. Quicunque tamen in suburbis Kokendorff, & VVynary, vota ad venerabilem Corporis Christi Ecclesiam facientes, ipi presentissimum mortis periculum mirabiliter evaserunt.

Vidua quædam ex ea Cittate Posnaniensi regione, quae ab Arena denominatur, è tumore ventris grauissimas

partiebatur infirmitates. Voto ad Ecclesiam Corporis Christi, cum oblatione cerei, & Missæ, ad imaginem præserit Transfigurati Salvatoris emissio, tumor desedit, & ipsa primaria sanitatem statim recuperavit.

Matrona quædam morbo pestifer, vna cum liberis, in extremum vite discrinens aduelta, posteaquam die S. Catharinae votum fecisset, illico cum suis, sanitati se restitutam vidit.

Baiuli cuiusdam filio, os transuersum in gutture actum cum per duas horas, nec hinc, necinde propelli posset, præsentem perniciem adferrebat. Voto per parentes emissio, excidit abque aliqua pueri laetione.

Anno Domini 1516. Matrona quædam, votum, quod ante festum S. Michaelis pro filio grauiter decumbente, emiserat, sanitatem subsequuta, adimplere distulit. Tandem Dominica Quadragesima pestifer idem morbus perniciem inuadens, matrem voti non redditum admonuit: quod prieferit, puer repente sanatus est.

Nobilis Dominus Kampschi Posnaniensis veniens feria quintaante Dominicam Reminiscere, subita infirmitate, quæ internoscere non poterat correptus, sabbatho ante eandem Dominicam voto pie concepto, sanatus, ad Ecclesiæ accedens, peccata confessus, id quod voverat, sancte compleuit.

Matrona quædam, feria secunda post Dominicam Iudiciæ, maximo pedum, manuumque dolore prægrauata, vt mouere se non posset, & à duobus sella gestatoria portatur, simul ac votum emisit; pristinæ incolumenti est restituta.

P. Stanislaus Bidgostiensis, conuentus Cracoviensis Prior, per annum integrum grauissimo dolore gutturis laborauit, cui nemo Medicorum subuenire potuit. Voto ad visitatram Christi corporis in cittate Posnaniensi Ecclesiam facto, conualuit.

Anno eodem 1516. Quidam in Cittate Kosyan multo tempore infirmitate maxima grauatus, remedia seculira quarebat. A sacerdote quodam pio monitus, vt ad diuinissimum Christi corpus confugeret, in genua procumbens, & cum promissa feruente oratione votum suscipiens, statim ad sanitatem rediit.

Mulieri quædam de Orzytchevo per decem Septimanas tanto capitis dolore vexata, vt fenestrum officio deftueretur, vir quidam venerabilis in habitu religioso apparuit: atque admonuit, vt votum ad Ecclesiam Corporis Christi faceret, & sanata miraculam in se diuinitus ostendit.

Alia itidem mulier, per annum dimidium, morbum epilepsie seu caducum passa, quam primum votum emisit, ab hac infestatione liberata est.

Posnaniensis scimia, anno integrum pedum officio defitutum votum fecit, se genibus flexis Ecclesiam Corporis Christi circuituram. Votum sanitas repente consequitur.

Anno supradicto, 1516. quo tempore Posnaniæ maxima pestis graftabatur, mulier quædam in phrenesim prolapsum, fea à Dæmonibus infestari, tanquam eam rapturi essent, vociferabatur. Elapsis non paucis diebus, occurrit illi in visu speciosa quædam domina habitu ornatissimo induita, quamdiu inquietus, hac vexatione detineris: Voto ad visitandum Christi Corporis Ecclesiam te obstringe, & Dicitur potentia gratiam, ipso dic Octauum Corporis Domini publicani procurato: mox à morbo liberaberis. Fecit illa quod moneretur, & statim se incolumentem agnotit.

Quædam Domina per biennium morbo Gallico labrans, cum nullum infirmitatis remedium inueniret, vovit se locum hunc sanctum, cum tribus aliis propinquis, visitatram. Subito sanitatem ita recuperavit, vt in illa ne vestigium quidem fedissimi illius morbi appareret.

Vicina monasterio mulier, tantas pectoris passa est angustias, vt vix aliqua respirandi facultas illi superesset, voto

facto cum oblatione, trahendi spiritus difficultas, repente sublata est.

Anno Domini 1521. Reuerendissimus in Christo Pater & Dominus Petrus Tomicki ex Premisliensi in Posnaniensem Episcopatum translatus, Torunijcum Serenissimo Poloniae Regem manens, in grauiissimam incidit infirmitatem. Vnde Cyozenum migrans, votum solenne fecit, visitandi Corporis Christi Ecclesiam Posnaniæ, cum oblatione cerei, qui statutam corporis eius adæquaret, & corde argenteo deaurato. Repente conualuit, & voto Domino reddidit.

Eodem Anno, Nobilis Dominus Ioan. Goczuchovvski prope Toruniam multo tempore tanta ventris tormenta patiebatur, vt morbi vim luctinere non valens, per terram hinc inde volaretur, & morti potius, quam vivere in talibus aruminis expereret. Admonitus a vicinis, statim ut votum ad Corporis Christi Basilicam emisit, eadem hora sanatus est, & ipsa Dominica Trinitatis, votum solenniter adimplevit.

Dominica infra Octauas Corporis Christi veniens Dominus Petrus Tarnovvski, narravit se cum tota familia grauiissime infirmatum fuisse. Quamobrem omni humano destitutus auxilio, ad Dei solius præsidium confugiens, vna cum coniuge, & filio, voto se obstrinxit, vt Missa quindecim, de quinque Christi Domini vulneribus in hoc facio loco legerentur. Ita sanitati cum suis omnibus restitutus est, idque eo tempore, quo vix aliquis reperiabatur, qui ex infirmitate conualeceret.

Nobilis quidam vir haud procul à Torunia distans, per quatuor Menses, maximis viscerum agitabatur doloribus, vt morti proximus videretur, quam etiam exoptabat. Persuasus ab amico vicino, votum Posnaniæ Christi corporis adendri causa, fecit. Eadem die in Vigilia Sancti Iohannis Baptista, morbi vehementiam non amplius sensit.

Paulus Ciuis Posnaniensis, grauiissimum capititis dolorem patiebatur. Voto factio, statim liberatur, Dominica festum S. Iacobi subsequente, votum adimplevit.

Mulier eiusdem Civitatis, diuersis calamitatibus afflita, vsum rationis amiserat. Vbi paululum ad se rediisset, voto concepto, vidit integræ se restitutam sanitatem.

Iacobus Daniek Ciuis Posnaniensis, profunda nocte, neminem habens assistentem, vehementer catarro opressus, suffocabatur. A fene quodam venerando sibi apparente monitus, vt se cum Missa in Ecclesia Corporis Christi præsentaret, tanquam è grauiissimo somno expergefactus, voto emisso, à præsenti periculo erupus, equalit.

Fœmina quædam ventris acutissimo dolore per multis dies detenta, curationum remediis abiectis, voto pie facto, nullam morbi vim deinceps est experta.

Sterilis mulier, cum per multos annos nullam ex marito problem suscipere valuerit, ad Venerabile Sacramentum cum orationibus, & voto confugiens, paulo post quod petuit, obtinuit.

Anno Domini 1522. Mulier ex pede vehementissime laborans, eius absconditi periculum videns, voto factio incolumentem recepit.

Puer per septennium in graui constitutus infirmitate, post votum per suos emisum, Dominica Quarta post Pascha, subito sanatus est.

Vir quidam de Strzelcye prope Chodziez per biennium morbo Gallico miserum in modum ita vexatus, vt incedere nulla ratione posset, statim voto factio pusulis è corpore cadentibus, sanus est factus.

Anno eodem 1522. in Vigilia Corporis Christi, pater de Polvica, filiam per Hebdomas quinq; ægtotantem, & per quatuordecim dies loquela destritam, in hoc sacro templo præsentavit; qua ad Confessionem accedens, & vocis vsum, & integrum corporis sanitatem recuperante sanata est.

Eodem Anno, ipso die Corporis Christi venit ad Ecclesiam ciuius quædam Posnaniensis, que narravit, se per triennium morbo Gallico laborasse; & tertio anno festum concepisse, Adueniente tempore, tantam partus difficult-

tatem expertam fuisse, vt nullam vitæ spem relistam iudicaret. In hisangutis posita, vbi pullum campanæ, ad Matutinum officium in Ecclesia Corporis Christi, dari audiuit, in genua procumbens, votum pro partu facili emisit, & statim non magno negotio proleficeret auta est.

In domo matronæ ciuiisdam in ea ciuitatis Posnaniensis parte, qua nouis agger appellatur, tres vna, eademque graui infirmitate correpti, in maximo vita discrimine verlabantur: quibus pro Christianæ charitatis affectu, eadem domina compatiens, votum pro illis, secundum facultatem eorum adimplendum, emisit, qui statim pristinæ sanitati sunt restituti.

Nobilis Domina Anna Splavyska post partum per sex menses infirmitate & grauiissima derinebatur, & medici de eius curatione, vehementer in sententiis ferendis dissidebant. Maritus Vincentius, ad eum qui solus omnipotens medicus est, confugiens, flexis genibus, vout, se pedestri itineri suscepit, pedem argenteum Ecclesiæ Corporis Christi oblaturum. Statimque coniux, sanitatem recuperauit: & ipse in Octauas Corporis Christi, votuum munus cum gratiarum actione dedicauit.

Honestæ cuiusdam matronæ filia, constitutio laicuarum fœminarum eo deducta fuit, vt pudicitiae prostituenda non dubia in ea signa apparetur. Id mater tristis aduentens, & admonitionum, ac custodiæ remedia adhibens, ante imaginem Misericordie Christi, qua non procul ab ostio Ecclesiæ posita est, in oratione prostrata, ardentes ad Dominum preces effundebat, vt filia prauam inclinationem ad meliorem frugem conuerteret. Id statim subsequutum est, infra Octauas Assumptionis Beatae Virginis Mariae.

Vix pro infirmo marito, votum emisit, eudemque sanitati restitutum statim recepit.

Nobilis Domina prope Kostrzym oppidum, partus doloribus per vnum Mensem misere afflita, & morti proxima ab omnibus derelicta, ab vna tantum verula oblitetrice custodiebatur. Quæ illi compatiens genibus flexis, votum pro illa ad sacram hunc locum fecit. Infirma graui somno videbatur oppressa. Paulo post votum emisum exercefacta, puerulum elegantem cum omnium admiratione, præter expectationem enixa est, circa festum S. Michaelis Archangelii die reportauit.

Anno Domini 1524. Dominica Lætare Ciuis Cracoviensis veniens expoñit, fratrem eius germanum graui & diuturna infirmitate detentum, post magnas in Medicos expensas frustra factas, ad extrema deuenisse. Simul ac pro illo votum emisit, à porta mortis reuocatum vidit.

Allus icidem Ciuis Cracoviensis, cum in vehementem incidisset infirmitatem, nec iuuari medicorum opera posset, voto emisso, desideratam recepit incolumentem.

Balthasar Cracoviensis vna cum coniuge morbo quotidianum grauiissimo conficitabatur; qui simul vt vout annullatim se aliquid Ecclesiæ Corporis Christi oblaturum, & sumam & vxoris obtainuit sanitatem.

Mulier ex Hospitali S. Spiritus Posnaniæ, per dimidium anni, manus vsum amiserat, vt illam mouere non posset. Tandem voto ad Ecclesiæ corporis Christi, cum oblatione manus cerea facta, Dominica post Pascha Cantate replete sanata est.

Nobilis Domina prope Hosten, Anno 1525. quo tempore grauiissima pestis in vicinia grassabatur, si eam Deus à tali periculo liberaret, vna cum familia, & subditis, se visitaturam Corporis Christi Basilicam sponte ponebat. Ne vnu quidem puer in villa peste sublatus est.

Adolescens quidam per sex Menses paralysi tactus, voto factio, ipso Corporis Christi die sanatus est.

Quædam prægnans mulier in Lubon, opere rustico grauer concussa, fœtum in utero per duas Hebdomas non sentiens, ad extrema fuit deducta. Voto vna cum matre ad Corpus Dominicum suscepit, pericolo liberata, partum concepisse, Adueniente tempore, tantam partus difficult-

Anno Domini 1526. Mulier grauiissima partus difficultate labens, abortiu fœtu emisso, in agone versabatur. Maritus pro illa votum fecit, & illuc miraculose convaluit.

Quædam domina grauiissima pestis contagione affecta, statim ut votum emisit, è præsenti periculo libertata est.

Cuius quidam Posnaniensis, pro liberis peste infectis votum fecit, & vite restitutos videntur.

Frater Iohannes Wernerus sacra Theologia Lectio, & Ecclesiæ corporis Christi concionator, memoria scripto prodidit Anno 1526. Posnaniæ peste grauiissima sequente, multa hominum millia è medio sublata fuisse. Qui cuncte raman votum ad Basilicam corporis Christi emerant, quorum certus numerus iniit non potuit, eos periculum evasisse.

Anno Domini 1528. quædam domina Banorova deta, cum longo & periculoso morbo conflictaret, ipso die S. Stanisla Episcopi & Martyris voto facto sanitatem recuperauit.

Nobilis Catharina Wielzynska, famulum ex acuta infirmitate in phrenesim lapsum, vt se & astantes mortibus impeteret, ad Ecclesiæ corporis Christi se adducturam vout; statimque morbi illius vehementia cessauit.

Simon Ecclesiæ Cathedralis Posnaniensis Vicarius, tam periculosa infirmitate detinebatur, vt nullæ vitæ spem libi superesse videret. Ad solam Diuinam misericordia openem confugiens, votum pro se fecit, cum eiusdem publicatione, statimque perfectam sanitatem ipso S. Michaelis Archangelii die reportauit.

Catharina quædam iter faciens ex improviso in tantam prolapso fuit infirmitatem, vt omnis respirandi facultas intercluderetur, à vectore subleuata, vout se nudis pedibus Ecclesiæ corporis Christi circuituram, & confessione facta, Misericordia legi cum aliis oblationibus curaturam. Subito conualuit, & votum die SS. Simonis & Judæ, summa cum devotione peregit.

Quædam Domina Posnaniæ maximam partus difficultatem experiebatur, ita ut morti proxima videretur. Voto pro caper astantes suscepit, ante festum S. Hedwigis factice problem enixa est.

Mulier inani dolore capitis oppressa, cum nullum morbi remedium inueniret, ad Diuinam gratia præsidium confugiens, se cum Misericordia & Cereo in Ecclesiæ corporis Christi representaturam promisit. Paulo post omnis illa doloris acerbitas abscessit, post festum Nativitatis Domini.

Proconsul Posnaniensis Stanislaus Helt, filium Ioannem grauiissima infirmitate corruptum, vt de vita eius aetate fuisse videretur, vout cum imagine argentea, & crebro qui statutam iphius adæquaret, in templo corporis Christi representaturam promisit. Mox puer ad vitam, cum omnium admiratione, reuocatus, parentes maxima affecta latitia.

Anno Domini 1529. Mulier è graui Capitis dolore, propemodum ad infaniam redacta, hinc inde discurrendo crines capitis vellebat. Voto factio ad se rediit & sanata est.

Quædam mulier ex morbo Gallico vsum manuum & pedum plane amiserat. Promisit se genibus flexis Ecclesiæ corporis Christi & Sacellum, cum oblatione Misericordia circumduram. Statim ex magna parte sanitatem & gressus officium recepit.

Alia quædam mulier ex ea ciuitatis Parte, qua in Arenis vocatur, pedes habebat ex vi morbi Gallici vehementer inflatos, vt multo tempore incedere non posset. Simul ac votum visitandi corpus Christi emisit, tumor desedit, & recte ambulavit, visa in Ecclesia post festum Pasche.

Quidam Posnania ex suburbio Sancti Adalberti, cum grauer infirmitatem, voto ad Ecclesiæ corporis Christi fœtu suscepit, sanitatem recuperauerat. Ceterum vieti quarendo & operi manuum insistens, cum voto predicatorio faris facere distulit, in morbum multo grauiorem incidit, & morti propinquus, votum quod non adimpleuerat, in memoriam reuocauit. Tandem penitentia ductus, illud cum certa promissione iterauit: atque ita restitutus incolumenti, quam Domino voverat oblationem, humiliiter obrulit.

Anno Domini 1531. Generosa Domina Magdalena

Catharina matrona, ex periculoso apostemate, in ore proueniente, misere cruciabatur, & ne vi morbi facies putresceret, & tota deflueret, vehementer extimescebat, ac per multos dies, omni ciborum ac potus sustentatione destituebatur. Voto vita integræ concepro, seditas & morbi tortus molestia recessit.

Cuiusdam foemina nepos, in puerili ærate, in morbum periculissimum incidit, cui cum valde parentes metuerent, votum pro illo fecerunt, ex quo sanitatem subito recuperauit.

Dominica Rogationum, quædam domina in maximo vita periculo constituta, ad preces & vota confugiens, subito sanata est.

Quædam pro puer morbo graui oppresso votum fecerat, eoque conualecente, cum votum indies differret, in multo periculosiori priore, infirmitatem incidit. Ommissione voti prioris admonita, eodem iterato & impleto, incolumentem filij reportauit.

Mulier quædam grauiissimis aruminis, & filij mortis per annum vexata, sere in manam inciderat, & maligni dæmonis suggestione, quocunque se vesteret, sibi videbatur obiudi, quo se prefocaret: nec ab ea potuit imaginatione & tentatione liberari, nisi voto ad Ecclesiæ corporis Domini facto, quo subsequito, ad pristinam animi reuersa est tranquillitatem.

Barbara coniux Francisci acuficiis in arena, febris vna cum filio & vnuerba familia grauiissimis labranti, emisso voto, & ipsa & domestici omnes conualecenti.

Puer in Kokendorffactissima febri detentus, à parentibus cum voto ad Ecclesiæ corporis Christi destinatus, statim sanatus est.

Mulier de Marzenino, duos filios in extremis fere constitutos, voto visitandæ Basilicæ Vniuersalis Sacramenti obligauit, quos per Diuinam gratiam subito sanatus recepit.

Puer cuiusdam Posnaniensis filius, longo tempore tanta infirmitate conflictabatur, vt ter in ipso iam agone constitutus videretur. Maxima matry ultima necessitate adacta, votum pro fili incolumente fecit, qua etiam subsequita est, quinta post Trinitatis Dominicæ.

Quidam ex oppido Lobzenica, fracto pede per annum frustra chirurgicorum opera vrebatur, cum maxima rei familiaris iactura. Voto factio, pedem restitutum videntur.

Mulier cuiusdam facies intumuit, vt nec oculorum nec otis locus in ea appareret. In medicis nullam sibi spem amplius repositam videns, per emisum votum facies ad pristinum statum rediit.

Quædam mulier multo tempore, membrorum fracturam & debilitatem patiebatur. Posteaquam votum emisit, exoptatam recepit sanitatem.

Stanislai Bothenek futoris Vxor, habuit Posnania filium qui morbo caduco frequentius laborabat. Cuius infirmitati mater ex animo compatiens, in modum Crucis humo prostrata, eundem in Basilica corporis Christi, se cum oblatione presentaturam vout: quod vt factum est, puer nihil tale patiebatur.

Posnaniæ quædam domina (sub idem tempus, quo per totam Prussiam grauiissima pestis desauiebat, ita vt Germani per triduum, ultra tria hominum millia interirent) easdem pestiferue lue per viginti quatuor horas oppressa, iam in extremis laborans, votum ad vniuersale Sacramentum fecit, & à periculo statim liberata est.

Quidam Posnania ex suburbio Sancti Adalberti, cum grauer infirmitatem, voto ad Ecclesiæ corporis Christi fœtu suscepit, sanitatem recuperauerat. Ceterum vieti quarendo & operi manuum insistens, cum voto predicatorio faris facere distulit, in morbum multo grauiorem incidit, & morti propinquus, votum quod non adimpleuerat, in memoriam reuocauit. Tandem penitentia ductus, illud cum certa promissione iterauit: atque ita restitutus incolumenti, quam Domino voverat oblationem, humiliiter obrulit.

Anno Domini 1531. Generosa Domina Magdalena

Wrzeszewska ex diuturno & graui motbo, ad extremum agonis terminum deuenerat. Inspiratione quadam diuina, voto ad visitandum corpus Christi se obstrinxit; & cum repente conualuisse, cum imagine cerea sibi simili, se in templo praesentauit, & miraculum, populo frequentia diuina congregato, Dominica Reminiscere publicari cœravit.

Ex ea suburbij Ciuitatis Posnaniensis platea, quam pileorum consciendorum artifices inhabitant, filius mulieris, Zeliezina nuncupatae grauissima correptus infirmata, extreum Spiritum videbatur exhalare matre, Missam, oblationem, & beneficij Diuini denunciationem publicam promittente, Dominica conductus Paschæ conualuit.

Eadem Dominica, Valkierovva Ciuitis Posnaniensis, morbi vehementia ad ultimum vitæ terminum deducta, cum loquela amississet; & bis, in actu moriendi, cereum oblatum exceperat, perstantes voto emissio, cum oblatione, sanata, Missam votuam cum gratiarum actione, cero sue statute presentato, decantari solenni ritu procurauit.

Stanislai Kleczewski coniunx ex platea Wronicensi, cum per totam Quadragesimam morbo vehementi lecto affixa esset, voulit se Ecclesiam corporis Christi genibus flexis circumseruit, tria Missa sacrificia ibidem celebri curarunt, in honorem Vniuersitatis Sacramenti, & cereum sue altitudinis templo praesenturam. Statim lenis autem cuiusdam afflatus, sibi testitum sanitate experita, votum religiose adimplenit, & Diuinum hoc beneficium, in Concione Dominica Rogationum, publice deunicari fecit.

Filia virgo nobilis Dominae Bilacka, per quatuor Hebdomadas morbo grauissimo detinebatur, appetitu plane deiecko, vt septem dierum spatio, nihil degustaret, ac per triduum loquela destitueretur, nec aliud quam vita exitum expectaret. Mater illi compatiens, voto pro illa ad locum hunc sacratissimum emisit, cum lachrymis in genia deuotissime procumbens. Puella ad vatum huiusmodi, sublatas & compositis manibus, matri promissione, ad Deum suspirans, affensu suo comptobauit. Paucis post restitura pristinæ sanitati, Ecclesia se una cum matre, conducta Missa, & oblate cero presentauit, & miraculum publicari fecit, feria tercia post quartam Dominicam Paschæ, Anno Domini 1531.

Quidam acufex in arena Vico, vna cum coniuge sua per duos & amplius menses, grauissimas patiebatur infirmitates. Cumque se in extremis positos vterque vidisset, voto coniunctim magna cum deuotione emissio, Diuina benignitate viderunt se incolumenti restitutos, & vota die SS. Philippi & Iacobi Dominino cum gratiarum actione reddidetunt.

Margarita Baiorovna, per integrum Quadragesimam, vsque ad feriam tertiam Conductus Paschæ decumbens, maxima premebat infirmitate; vt de ea plane fuerit iam conclamatum. Voto per suos facto, conualuit, & cum Missa & oblatione cerei, ad corporis altitudinem formati, in Ecclesia comparuit. Anno 1531.

Alia quadam matrona, grauissimos pedis dolores perpessa, voto facto, cum oblatione sacrificij, & cerei pedis, illico sanata est.

Puer aliquot annorum, matronæ Iosefovæ filius, Anno prænominito 1531, per duodecim integros & amplius Menses diuersis infirmitatibus detinebatur, ad extreum facie & collo intumescente, nulla spes in eo salutis apparebat. Parentibus vota pro eius incolumente facientibus, omnis languor abcessit; & Missa solenniter de Diuinissimo Sacramento decantata, ac statua puerili que magnitudinem infirmi ad equabat, oblate, debita Domino Deo gratiarum actiones, feria quarta ante Dominicam Rogationum reddite fuerunt, puero ipso eleemosynas propriis manibus ibidem distribuente.

Anna fabri ferrarij ex suburbio nouiaggeris vxor, habebat enatum in pede apostema; quod per septem continuas Hebdomadas nullam admittebat curationem, & acerbissimos propter venatum & humorum in affectam

partem concursum, illi dolores infligebat. Tandem post innumera frustra tentata remedia, votum ad Ecclesiam corporis Christi, cum Missa & cerei pedis oblatione, fecit; & repente ab illa calamitate liberata, Dominica infra Octauas Ascensionis Dominicæ, voto pie suscepit.

Filius parvus Anna Kalierhnicki de Budy, ex infirmitate graui ad extreum agonem deuenerat. Mater voto pro illo, cum Missa & oblatione, facto, sanum recepit, & eadem Dominica miraculum publicari fecit.

Generosa Catharina Chobielska, per vnius anni spacium acutissimos in brachio patiebatur dolores, enatis in digitis ulceribus, & vulneribus, ita ut caro putreficeret. Similiter, vt vatum emitis, se pedestri itinere Basilicam V. Sacramentum, cum Missa & manu cerea visitarum, statim conualuit, & votum in Octaua Ascensionis Domini perfoluit.

Margaretha ex Vico Arenæ, ad mortem decumbens, voto emisso conualuit, & cum Missa pro gratiarum actione oblationem presentauit ipso die Corporis Christi, Anno 1531.

Hedwigis negotiatoris Posnaniensis cuiusdam coniunx, cum esset granida, multo tempore infirmabatur, in medicos & facultatibus suis non pauca frustra impendens. Tandem ad Deum præcentissimum totius humanæ infirmitatis medicum, confugiens, vatum emisit, se ab eo ponte, per quem ad plateam artificium qui pileos conficiunt defecdit, vsque ad Ecclesiam gloriose corporis Christi, genibus positis, perrecturam, & Missa sacrificium cum oblatione procurat. Statim & ab infirmitate diuturna sanata, & fortun ablique magna aliqua partus difficultate, feliciter enixa, miraculum diuinitus in se ostensum, infra Octauas corporis Christi, in eadem Ecclesia publicari fecit.

Filia virgo nobilis Dominae Bilacka, per quatuor Hebdomadas morbo grauissimo detinebatur, appetitu plane deiecko, vt septem dierum spatio, nihil degustaret, ac per triduum loquela destitueretur, nec aliud quam vita exitum expectaret. Mater illi compatiens, voto pro illa ad locum hunc sacratissimum emisit, cum lachrymis in genia deuotissime procumbens. Puella ad vatum huiusmodi, sublatas & compositis manibus, matri promissione, ad Deum suspirans, affensu suo comptobauit. Paucis post restitura pristinæ sanitati, Ecclesia se una cum matre, conducta Missa, & oblate cero presentauit, & miraculum publicari fecit.

In eadem ciuitate Helyszewo, puer incaute lapillum deglutiuerat, & interculo gutturis hauit, videbatur in extremitate esse constitutus. Voto pro illo facto, lapis è fauibus exsiliit, & puer ab interitu vindicatus.

Andrea Dambrovskij famulus, trium Hebdomadarum infirmitate, ad extreum deductus, voto per assistentes emissio, statim conualuit, & cum oblatione, feria tertia post festum corporis Christi, in Ecclesia eiusdem comparuit. Anno 1531.

Frater Petrus Szwajka Presbyter Ordinis Carmelitani, per annos tres, grauissimam peccoris infirmitatem pallus, in qua cutanda, non mediocres in Medicos sumptus impenderat, ad coelestum medicum, qui praefens in diuinissimo Sacramento adest, confugiens, & vota domino reddens, peccoris integrum recepit sanitatem.

Adalbertus ex ciuitate Gnecheni Presbyter, per quinque septimanas diarrhoeam sanguineam perpessus, extreum vitæ Spiritum trahebat. Votum, quod emiserat, sanitas statim est subsequuta; quam sacrificio, oblatione, & miraculi publicatione, testatam omnibus reddidit.

Puerum ex oppido Lvovko, annua vexatum infirmitate, parentes Ecclesiae Corporis Christi se representaturos promiserunt. Sanatum, cum sacrificiis duabus, ex cero sue statute, in templo statuerunt, Anno 1531.

Eodem anno, puella quædam de Czyzlenino, Anna nomine, gutturis & dentium grauissimo dolore, in tantum affecta, vt vatum loquela nullum amplius haberet; parentibus, qui calamitate filiæ vehementer mouebantur, votum facientibus, ad sanitatem redit; & cum Salutaris hostiæ oblatione, cerei qui corporis magnitudini responderebat, donatione, ac miraculi denuntiatione, in Ecclesia vixit.

Thomas de Pirschnio fluxum sanguinis per Hebdomadam vnam patiebatur. Voto pedestri cundiad Ecclesiam corporis Christi, cum Sacrificio Missæ, & cerei oblationibus, emisso sanitatem recuperauit, & miraculum publicari fecit, in Octaua Corporis Christi Anno 1531.

Anno Domini 1532, Franciscus acum conficiendum magister, multo tempore, graui capitis dolore, cordis tremore & respirandi difficultate vehementer laborabat. Voto facto sentit se restitutum sanitati.

Thomas Tinctor, Toruniam proficisciens, in morbum vehementem repente prolapsus, voto facto, Posniam se reduci iussit, & beneficium incolumentis illico reportavit.

Stanislaus Brasiatoris socius, ex infirmitate graui sensim auditus omnem amiserat, idque non paruo tempore. Ut votum fecit audeundi corporis Christi, cum Missa & beneficij publicatione auditum recuperavit.

Valentinus Piscatoris vxor, morbo caduco pluries conticabatur: cumq; in medicinis nihil eam iuantibus multa consumpsisset, ad sanctissimum corpus Christi, cum votivo sacrificio & oblatione, supplex confugit; atque ita molestissimam infirmitatem statim libertata est.

Mulieris ciuitatem de Gizeyce filia, per annum dimiditum circiter, hydropsi laborabat. Voto per matrem facto, ruror ille aquosus abscessit.

Frater Marianus ordinis S. Francisci de obseruaria & Confessarius fororum dicti ordinis, per biennium quartana febri detinebatur. Remedis omnibus frustra tentatis, voulit se Missam in Ecclesia corporis Christi, in finem liberationis sua lectorum. Reliquit eum statim febris, & votum Sabbathio ante Dominicam Conducens Pascha perfoluit, Anno 1532.

Agnes ex Arenæ platea, quæ Ceruissa propinacionem publicam exercebat, acutissima febris molestias, diebus plurimi experiebatur. Voto facto liberata se vidit.

Sutor Sperla ex Strelmacherum suburbio, grauissima febris ardore perpessus, emisso voto gratiam lanitatis obtinuit.

Anna Meyczezowna de vico piscatorum, per sex menses continuos, febribus variis & multiplices calores, viribus ex hausta suffinebat. Statim vt se voto, de Missa & oblatione representanda, obligauit, morbus & languor omnis evanuit.

Anna Popyclina ex Vratislavicensi platea, morbo vehementi conflabatur. Nuncupato voto, se sentit incolumentum.

Nobilis Domini Szczitnicki filius, non absque moris periculo grauissime infumabatur. Voto per parentes emissio, cum Missis & oblationibus, ad sanitatem pristinam reddit.

Ioannes Gruszeński Gnesne, manus contractæ doloris maximos patiebatur. Promisit se pedestri itinere Basilicam corporis Christi deuotissimum, & sacram Missæ sacrificium ibidem legi curaturum. Consolatus est cum Dominus, & omni molestia liberauit.

Joannes Czarny ex vico Piscatorum, maximas circa cor angustias, quæ respicendi facultatem illi adimebant, experiebatur: à quibus voto emissio, redditus est immunitis, & promissionem suam cum Missa, ceteo, & miraculi publicatione, Domino perfoluit.

Hedwigis Kozlowe de Kundorff, diu morbo & quinque graui premebatur, ita vt de vita vix aliquam spem sibi reliquit arbitretur: quæ tamen, voto facto, diuinitus illi restituta est.

Mulier Pszenicznikova nominata, prope pontem, per quem ad Ecclesiam corporis Christi venitur habitans, magno gutturis infestabatur dolore. Voto cum sacrificio Missæ & oblatione cerei suscepito, nullam sensit amplius molestiam.

Eiusdem filia Margarita, capitum & dentium dolore in tantum premebatur, vt faciem eius tumor, hydropsi non absimilis, occupasse, non sine spectantium horrore palam videretur. Per emissum votum, ad Christi corporis auxilium configiens, morbo periculo relevata est.

Chvalikovska nobilis feminina, non procul ab oppido Słupensi distans, maximum per viii anni spatium pedis dolorem patiebatur; vt incedere nulla ratione posset. Duarum Missarum cum oblatione, facta promissione, sensit sibi pedis vius, Diuina benignitate restitutum.

Gregorius Thafsnik ex Arenæ platea cum coniuge Anna, ob grauissimos Stanislai filij morbos & languo-

res vehementer contristari, non paruo tempore, in magnam itidem inciderunt infirmitatem. Videntes se in miserabili vita statu constitutos, vnamiter votum emiserunt, de Missa cantata cum cerea pueri imagine, in templo praesentanda. Statim omnes conualuerunt; & voto deuote concepto satisfecerunt.

Vxor cuiusdam Molitoris in oppido Koynia, prae nimia iracundia, quam erga maritum conceperat, in tam phrenesim incidit, ut maximum viro tortuque familiae negotium faceceret, huc illuc currendo: noctis quietem interturbando, verberibus obvios impetendo. Maritus eius calamite permotus, votum pro illa, deuotione qua maxime poterat, emisit: atque ita fanitati pristinæ redditam, in templo cum oblatione paulo post comparuit.

Anno Domini 1533. Henricus Szimalec Proconsul Posnaniensis, Lublini cum esset, infirmitate grauissima correptus est, vt mortuus potius quam viuis ab adstantibus iudicaretur. Ad se tamen in ipso morbi vehementia vrcunq; reuersus, voto visitandi Ecclesiam corporis Christi, cum Missa solenni, cleemosyna, accereo sua statuta facta, repente conualuit.

Eiudem duo pueri, vehementi gutturus dolore laborantes, post emissum votum sanari sunt.

Generosus Dominus Puczolowski, fracto erure, sumam doloris acerbitate patiebarat, nec aliquam iaceendi facultatem sibi reliquam arbitrabatur, nisi ab ipsius Dei misericordia: ad quam supplicem, per emissum ad Ecclesiam corporis Christi votum, confugiens, pedem sibi restitutum vidit, & oblationes pro tanti miraculi memoria, templo praesentauit.

Matrona cuiusdam puerum de piscatorum platea, morbus hydropisis corripuerat, & in extrema vita dictamen adduxerat. Voto per illam Diuinissimo Christi corporis facta, puer vim infirmitatis effugit.

Fœmina Pobiedziscensis è pedibus vehementer laborauit: quibus remedium fuit, votum ad Ecclesiam Corporis Domini emissum, cum oblatione pedum ex cera formatorum.

Sculpti de villa Czerslenino coniuncti, fractis pedibus, & ambulandi potestate priuata, voto suscepto conualuit, & ceteros pedes obtulit.

Iohannes Butlny ex suburbio Kundorff puer, in pedis vnius genu grauissimam patiebatur infirmitatem. Post votum suscepsum, nullam sensit amplius molestiam.

Proconfulis Posnaniensis Schmalcz puer, magna detinebatur infirmitate, ita ut propemodum in extremis esse constitutus videretur. Voto per parentes, emissio, de illo cum imagine cerea, que statura eius conformis esset, in templo praesentando, languor omnis abscessit.

Anno Domini 1534. Balthasar Textor, in grauissima constitutus infirmitate, per biduum omnem vocis vsum amiserat. Voto per assistentes illi, ad locum hunc sacrum facto, statim conualuit.

Dorothea Pistoris coniuncta pro cœmiterium Sanctorum omnium, morbi vehementia manus officio destituebatur, ita ut parvili videretur affecta. Vicini, qui miseriem eius contemplabantur, votum pro illa fecerunt, quæ statim pristinæ sanitati restituta fuit.

Nobilis Zavvorski, morbo graui propemodum deficiens, se locum hunc visitandum, cum cereo sua statuta promisit, & integrum recuperauit sanitatem.

Simon famulus Stanislai Koffika de villa Gluchovvo, quinques morbo caduco concussus erat. Voto per domesticos facta, solitus est ab eiusmodi infestatione.

Hedwigis Bochenkovva Sartoris Alberti coniuncta, è diuturna languoris acerbitate, rationis vsum perdiderat, & ad vitæ terminum deuenerat. Marito votum emittente sanata est.

Catharina de villa Sciesyel, in extremis versabatur. Maritus pro ea sollicitus, votum fecit, ut Ecclesiam ter circumire, & oblationem pro facultate Domino offerret, illico vidit incolumenti restitutum.

Anno Domini 1535. Femella trium annorum, filia nobilis matronæ Skorgeszevyska, prope oppidum Crobya morbi caduci grauissimam patiebatur vexationem.

Mater mæstissima, filia incolumente procurans, acit Dei solius auxilio spem omnem repositam habens, cum capere peregrinatione sulcepit ad sacra loca Clari Montis Czenstochouensis sancte Crucis, & tumulum Dni Stanislai Cracouian. Neque tamen inde consolacionem reportauit. Posteaquam autem, votum pro ea ad Sacratissimi Christi corporis Ecclesiam, pie sulcepit, nulla mora longiore interposita, maxima cum laetitia sensit filiam charissimam, à tam atrocis morbo penitus liberatam.

In villa Sczyniki, adolescentem pecora pascientem, serpens iactu mortifero grauissime circa genu lassit. Præsentius remedium in summo doloris nullum adhibuit, preter votum ad Ecclesiam diuinissimi corporis Christi statum, quod illi, veneno profligato, salutem peperit.

In platea Wronicensi, adolescentem pecora pascientem, serpens iactu mortifero grauissime circa genu lassit. Præsentius remedium in summo doloris nullum adhibuit, preter votum ad Ecclesiam diuinissimi corporis Christi statum, quod illi, veneno profligato, salutem peperit.

Anno Domini 1538. Valentini Milek coloni Czrovieni puerulus, per aliquot menses epilepsie morbo detinebatur. Parentibus vota pro illo nuncupantibus, omni deinceps molestia caruit.

Anno Domini 1541. Stanislaus à Radzicov, per annum integrum, vehementer fluxi sanguinis infectabatur. Votis ad multa loca sacra factis, nullam morbi sensit reuelationem. Tandem supplicem ad Ecclesiam corporis Christi Posnaniam voto directo, sensit illico se liberatum.

Anno Domini 1551. Iohannes Barlozek ex oppido Wagroucen, fracti tactus, per biennium lecto affixus decumbebat. Cum nulla spes salutis appareret, admonitus à suis, ut ad corpus Christi votu se obstringeret, cum vehiculo impositus Posnaniam proficeretur, in via statim conualuit, & promissioni facte satisfecit.

Jaroszy Aduocati Posnaniensis vxor, cum duos filios maxima infirmitate prægrauiatos videret; quorum vnu extrema quodammodo spiritum ducebat, votum pro illis magna in Deum fiducia concepta emisit, quam Dominus statim consolatus est, sanitatem filii restituta: quos cum oblatione, & sacrificio solemnri ritu decantato, ac elemosyna competenti, in hoc sacro templo praesentauit, in festo Pentecostes, eiusdem anni 1551.

Coloni cuiusdam ex villa Slivnina, prope Schamotulos filius, morbo caduco vexabatur. Parentes ea re vehementer afflitti, ad voti præsidium pro eo feruenter emisit, configerunt, eumque tali molestia liberatum statim conspexerunt, & beneficij accepti memoriam in hoc sacro templo reliquerunt.

Anno Domini 1562. Iacobus ex Starozatuvvia, morbo grauissimo corruptus ad extrema deuenerat. Voto per Sacerdotem illi assistentem emissum, statim conualuit.

Anno 1563. Faber ædificia lignea constituens, Posnaniæ vehementem morbum contraxerat. Voto ad beatissimam virginem Czenstochouensem pro illo, per suos emissum, nullam sensit infirmitatis reuelationem. Cumque in extremis positus accensum cereum, peradstantes exhibitum apprehendisset, incidit illi repente in memoriam gloriose corporis Christi Ecclesia. Ad quam voto cum spiriis deuote facto, tanquam è grauissimo excitatus somno, in lectulo confedit, & die tertio, sanus & incolumis, præter omnium expectationem, qui cum in mortis articulo viderat constitutum, in Ecclesia cum oblatione gratiarum actionis, comparuit.

Anno eodem cum studiosus quidam, qui literis operam in Collegio Societatis Iesu Posnaniæ dabat, i.e. Calen. Iulij, in febrim quotidiam incidisset, medicis de salute ipsius addubitantibus, voto facto, ad Ecclesiam corporis Christi sibi configendum putauit, morboque abscedente, ad. Calend. eiusdem Mensis votum Domino perfoluit.

Anno 1564. Petrus Erasmi ex Dupisovo pedes habens fractos, per amicos, voto ad Basilicam Diuinissimi Sacramenti obstrictus, in eamque delatus, statim gressus officium sibi sentit restitutum.

Anno 1565. Femella trium annorum, filia nobilis matronæ Skorgeszevyska, prope oppidum Crobya morbi caduci grauissimam patiebatur vexationem.

Fœlix generosi Domini Przeslavvski Mensæ stricatoris Posnaniensis, filius ex infirmitate grauissima, ad v-

timum vite propemodum deuenerat terminum. Voto facto, conualuit.

Paulus Pycciozka ex Chodieze à multo tempore mutus, posteaquam ad Ecclesiam corporis Christi venit, loquela recuperauit.

Mortui resuscitati.

CAPT. IV.

Anno Domini 1493. In oppido Poniec, puer quidam per horam mortuus iacuit. Voto per parentes emissum ad vitam reuocatur.

Matrona quædam puerum est enixa, qui per duas horas plane mortuus & exanimis iacuit. Voto per parentes facto rediuius confestim apparuit.

Anno Domini 1488. Hæredi villa majoris Strzedziæ circa noctis medium natus est mortuus. Vniuersa familia propter tam miserabile casum, in planctum reflecta, parer mæstissimus eam ad monitum, ut multiplicatis precibus supplices Diuinam misericordiam inuocarent, in cuius poteſtate incris & viræ facultas reposita est. Votis & precibus ad Deum ardenter effusis, post horas quatuor, vita puer est redditus, omnibus Dominum in eius mirabilibus laudantibus, & vota facratisimo huic loco reddentibus.

In suburbi Posnaniensis villa Kukendorff nominata, quædam ancilla, Dominica infra octauas Ascensionis Dominicæ capitis crines complicans reperita in morte sublata est, in area iacentis exanimis, votis pro illa per adstantes emissis, ad vitam reuocata est.

In villa Stavyiona, puer quidam calcibus equi percussus, occubuit. Parentes inopinata filii morte cōturbati, vota pro illo fecerunt & diuinitus sibi viderunt restitutum.

In Vfye colonis quidam terram aratru procul inde iratus filium in tempora stria percussit, qui subito mortuus corruit in terram. Pater facti vehementer poenitens, defuncti cadaver complexus votum pro illo nuncupavit, statimque, qui erat mortuus reuixit.

In oppido K. belinensi, quidam trabe domus nouæ in illum cadente, spina dorsi & pedibus fractis, pro mortuo habebatur. Voto per vicinos emissum, mirabiliter ad vitam reuersus est.

Nobilis quidam non procu ab oppido Sziodensi manens, stabulum aliquando ingressus, in terram reperire corruit, & loquela defunctus anima agebat. Matre & yxore accidentibus, eumque pro deplorato habentibus, votum nihilominus ab illis, pro illo factum est. Paruo tempore interiecto, veluti è sonno excitatus, moueri coepit, & vitalem auram restitutum.

In Prussia prope Mariæburgum, puer annorum quatuor, casu in cultum tam grauiter corruit, vt ferrum in viscera adactum, extremitatem per spinam dorsi protulisse visum fuerit. Chirurgis aduocatis, & nullum vita retinende remedium adhiberi posse affirmantibus, mæstissima mater agonizante filium vident, circa medium noctis in genua procidens, votum fecit, se pedestri itinere Christi corporis Ecclesiam Posnaniæ, quæ quadraginta millibus ab eius domo distabat, deuote visitatram, & Divina maiestas, filio vitam restitueret. Exaudiuit eam dominus, & puerum rediuium, post mensem tertium in templo cum oblatione representauit.

Anno Domini 1504. Catharina virgo Magnifici Domini Pamppovski Capitanei Posnaniensis filia, feria tertia infra octauas Assumptionis B. virginis Marie, matre cum ad prandium, per curritorium Arcis, sequata, cum laetitia in tabulari pauimenti præ verustate scatentem, transilite, more aliarum puellarum non posset, in terram altitudine sexdecim cubitorum distante, cecidit, & collata exspirauit. Mæstissimi parentes cum viuenda familia, admittenda vota supplices sibi configendum arbitrantur, quæ in eodem ista, puerm quatuor & amplius mensu, quem in sinu tenebat, eidem opposuit. Infans paterna manu tristis iraciter, occubuit illico: & fere per triduum mortuus iacuit, parentibus tam miserabilis casu consternatis. Quivit se recollegunt, auditæ miraculorum fama, quæ a pud Ecclesiam corporis Christi Posnaniae diuulgabatur, votum pro filii salutem fecerunt, quem resuscitatum cum gratiarum actione, in templo statuerunt.

Anno 1514. Lithuanus in Ciuitate Grodnensi, corpore ingressus cellarum, in quo cerevisia recens illata, vapores mortiferos emittebat, statim suffocatus, per parentes extractus est mortuus: cumque tribus horis vitali spiritu desitueretur, voto per suos concessu, reuixit.

Mulier in lecto noctu dormiens, infantem quem penes se posuerat, casu opprescit. In angustiis constituta, timens ne Magistratus supplicio extremo mulctaretur, accipito in vinas pueru ad Ecclesiam corporis Christi deuotissime confugit, innocentiam suam Diuinæ bonitati commendans: ubi cum in Missa, sacrosanctæ hostie elevario fieret, infans repente vitæ relitutus est.

Puer in Stelevy ingressus cellarum, in quo cerevisia recens illata, vapores mortiferos emittebat, statim suffocatus, per parentes extractus est mortuus: cumque tribus horis tanta miracula testem, in sacra Capella depositus.

Anno 1515. Puer validissimo iactu, in oculum cultro ita percussus, vt cerebrum efflueret, & mortuus cohidebat, post votum emissum à circumstantibus, ad vitam rediit, & cultrum tanti miraculi testem, in sacra Capella depositus.

Agrippa cœlestis filius postea ad Ecclesiam, cum gratiarum actione, & statuæ Cereæ, qua statuam eius exprimebat, oblatione.

Anno eodem 1504. in quadam villa quinque milibus à Posnaniæ distante, colonus cum uxore tempore messis in campis euntis duos pueros domi reliquerunt: qui cum per pagum vagarentur, deserunt quædam vertem casam ingressi ludis puerilibus vacabant. Mox turbine cum validissimo vento confusente, ædificiū illud corruit, & pueros opprescit: pro quibus cum votum parentes fecerunt, ad vitam Diutino miraculo reuocatis sunt.

Puerula in minori Goslina, die nativitatis B. Virg. Mariae vt fornacem restauraret, argillam fodiebat: cumque in caverne longius progreßa esset, ita Deo permisente, ruina terra miserabilitate extincta, ibidem ultra tres horas morua iacuit. Parentes reiecta hunc, simul ut pro defuncta votum conceperunt, eam iuolum reuocare.

Puerum minorenem parentes in adibüs reliquerunt solum: qui foras egreditus, sedens apud sepem, cultello hinc vibrato ludens, ventrem transfixit, & per quartu horas in sanguine voltatus, repertus est à matre ex pratis reuersus pro pempodium mortuus. Vxor à marito sibi, ne eam interficeret, meruens, in summas angustias redacta, fuga sibi querere salutem constituerat. Interea quædam fœmina, quæ illam in tanto luere consolabatur, suggesta illi, vt votum pro filio morituero ad Ecclesiam corporis Christi saceret: quod ut praeficit, puer ab interitu vindicatus est.

Anno Domini 1508. Puer quidam in Grodzisko, cellularium ingressus, in quo recens decocta cerevisia vapores calidissimos exhalabat, vertigine correptus corruit, & exspirauit. A parentibus elatus, omnique vitali aura destitutus, deplorabatur. Qui luctus acerbitate confessi, ad memoriam corporis Christi voto pro filio salutem concepero, configendi purarunt. Atq; ita resuscitatum intravnius horæ pacium viderunt.

Anno 1510. Ancilla proadferenda cerevisia ad propinatorem missa cum domum rediret, puer hospite, dari sibi cantharum ad deferendum vrgebat, quod cum propter effusionis periculum denegaret ancilla, puer ex iracundia repente symptomate correptus cecidit, & manibus pedibusque in longum extensis exanimis iacuit. Parentes caducre sublati, votum profilio feceré, qui statim vitæ restitutus est.

Eodem anno, feria sexta, festum S. Agidij, quod Calend. Septemb. celebrabatur, antecedente, filius Matthie Kurnitzki defunctus est. Voto per patrem facto, reuixit, & cum imagine cerea in templo presentatus est.

Anno 1512. Puer validissimo iactu, in oculum cultro ita percussus, vt cerebrum efflueret, & mortuus cohidebat, post votum emissum à circumstantibus, ad vitam rediit, & cultrum tanti miraculi testem, in sacra Capella depositus.

Mulier in lecto noctu dormiens, infantem quem penes se posuerat, casu opprescit. In angustiis constituta, timens ne Magistratus supplicio extremo mulctaretur, accipito in vinas pueru ad Ecclesiam corporis Christi deuotissime confugit, innocentiam suam Diuinæ bonitati commendans: ubi cum in Missa, sacrosanctæ hostie elevario fieret, infans repente vitæ relitutus est.

Puer in Stelevy ingressus cellarum, in quo cerevisia recens illata, vapores mortiferos emittebat, statim suffocatus, per parentes extractus est mortuus: cumque tribus horis vitali spiritu desitueretur, voto per suos concessu, reuixit.

Anno 1514. Lithuanus in Ciuitate Grodnensi, corpore ingressus cellarum, in quo cerevisia recens illata, vapores mortiferos emittebat, statim suffocatus, per parentes extractus est mortuus: cumque tribus horis tanta miracula testem, in sacra Capella depositus.

Anno 1515. Femella trium annorum, filia nobilis matronæ Skorgeszevyska, prope oppidum Crobya morbi caduci grauissimam patiebatur vexationem.

Anno 1517. In oppido Bukouiensi, feria sextaante Dominicam Passionis, puer duorum annorum filius Nobilis viri Grodzinski, graui infirmitate derentus expirauit. Post votum à parentibus emissum, vitam recuperauit.

Anno 1521. Viro absque Confessione sacramentali repentina morte sublato, vxor piamente condolens, & de anime defuncti fulice sollicita, votum post vinam & amplius, à transitu eius horam, in genua prolapso fecit pro illo: qui statim rediuitur, & peccata commissa confessione expiavit, & incolmis diu permanuit.

Anno 1523. Adolescentis quidam pro hauriendo aetato misericordiam in cellarium, recenti cerevisia refertum, quae non ferens vini exhalationis cornuit: cumque haud exigua mora interiecit non compareret, Michael hospes oppidi Gostin, famulum ire in cellarium iussit, ut videtur quidageretur de ancilla; qui ingressus ubi in mortuum conspexit, ipse quoque synopen passus, redire non potuit. Tandem hospes adiuvata familia accurruit, & vtrunque extrahiri curauit. Et famulus quidam, ad se rediit, ancillavero per duas horas examinis planic facuit. Pro qua cum hospes Michael votum emisisset, vita prioris beneficium ancilla receperit.

Anno 1531. Feria sexta festum Corporis Christi subsequente, puer in Blasi Kapicza domo, in platea Wronicensi sira, fletu nimio suffocatus, per dimidiam horam iacuit exanimis. Parentibus & vicinis lachrymantibus, votum ad corporis Christi memoriam occurrit: quo emissio, per sternurauit & reuixit.

Anno eodem, puella quedam in Gozdzikovvo, praefirmata, in extremo agone constituta erat. Voto per adstantes factio, subito surrexit incolmis, & in felto Sancti Michaelis in Ecclesia cum oblatione, comparuit.

Anno 1531. In platea Wronicensi, pellificis cuiusdam puer, grauissimo detentus morbo, spiritum exhalabat, certe benedicto in manibus eius accesso. Soror matris eius, simul ac votum emisit pro eo, à morte ad vitam reddit.

Gertrudis Arcularij in ciuitate Posnaniensi coniux suscepit Ecclesiae Sacramenta, eum morte lucretabatur. Qui quamprimum sacer corporis Christi locus in mentem venit, voto facto, ex ipsius mortis fauibus crepta, vota sua Domino reddidit.

Anno 1534. Puer in platea Wratislauensi filius Ciuis, qui Cudnik cognominabatur, auditus album panem deglutiendo, suffocatus & in ipso mortis punto constitutus erat. Macti parentes quamprimum pro illo voto se obstrinxerunt, frustum panis conglobati ex infantis gutture profundit, & vitam illi reddidit.

Anno eodem Puer Magdalena Bugzelka ex Arene vico, fletu nimio prægrauatus, ad extrema deuenit, anhelita per dimidiam horam obstruxo. Voto per matrem facto praefenti periculo mortis liberatus est.

Anno 1538. Iohannes Balnearioris sub Castro Posnaniensi parvula filia, per limen portæ in terram corruens, cernicem fregit. Parentes mortuum è terra subleuantes, flexis genibus, plures diuini Corporis numen inuocantes, & vota ingeminantes oscitantem filiam confexerunt, quia in fletum paulo post resoluta, ad vitam rediit.

Anno 1536. Iohannes Winkler Cius Posnaniensis filius grauissima prætentus infirmitate, sensuum officio destitutus, ab infestatione maligni spiritus liberata, & in Vigilia sancti Iohannis Baptiste exomologesi purgata, & sacra Synaxi munera, non amplius vexationem sensit.

Eodem anno in felto Visitationis B. Mariae, mulier alia, à Diabolici tyrannie, imminis facta est.

Anno Domini 1513. Dominica Rogationum puer Kilian Ciuis Posnaniensis, chartam Iusorianam sensum rodens, eandem deglutiuit, & obstricto gutture, per duas horas repertus est mortuus. Voto per matrem facto, reuixit puer, & cum oblatione ceræ templum cum parentibus adiuvantibus.

Anno Domini 1593. In oppido Naklensi quidam in Vigilia corporis Christi, casu in foueam profundam aquis repletam cecidit. In suffocatione ipsa, memorie Corporis Christi recordatus, per integrum horam submersus, diuina virtute, è profundo ad marginem fouea eiebas, mortem evasit.

Eodem anno, puer in oppido Poiec mortuus, voto per parentes facto, reuixit.

Anno 1602. Dominica secunda post Pascha, Agnes Iacobi cingula conscientis in vico Sancti Ioannis vxor fœcum mortuum edidit. Obsterrix ad opem Diuinam confugens, votum ad corporis Christi Ecclesiam fecit. Post horam vnam & dimidiam, puer flere coepit, & vitali aura positus est. Parentes vota pro illo Domino persoluerunt.

Anno 1604. In oppido Mosineni Iacobi Smolnik Agnes puella, Lubrico carpenti casu precipitata, per vnam horam mortua iacuit. Parentibus, per votum emissum, ad deuotissimam corporis Christi Basilicam, confugientibus vita restituta est.

Demoniaci liberati.

CAPUT V.

Mylor ex oppido Gostin, Catharina nomine, per quinquennium, à Dæmonie obessa, pluries, vexatione cessante, ad diversa pia loca, vota emisit, quibus cum nihil iuaretur, ultimo ad corporis Christi memoriam supplex configit. Statim ab infestatione maligni Spiritus, immunitus remansit.

Anno 1493. Quidam è Drzeyno, cum equis in campo pascendis innigilaret, subito quodam terrore corruptus à Dæmonie se putabat obfessum. Quapropter vbi se Crucis signaculo muniisset, votum ad vihram Chriſti corporis Ecclesiam emisit, & repente Dæmoniacæ protestatis imaginatio penitus abscessit.

In Zninensi oppido, cum in Vigilia Assumptionis B. Mariae non ieiunasset, à Dæmonio correptus, mirum in modum cruciabatur. Quodam tempore ab infestatione maligni spiritus liberior, votum ad corporis Christi templum fecit, & in posterum nullam sensit amplius vexationem.

In Arnswald Saxonie vxor Anna cum viro ad rixas deueniens, eundem mille dæmonibus deuouit, quod adeo malus in ipsam esset. Id audiens nouerca, signo S. Crucis priuignum consignans, Deum orabat, vt eum ab einsmodi imprecatione defenderet. Statim quernaledictio illa, in ipsam vxorem conuerit mille dæmonibus obfessam, oculis orantium exposuit. Quicum illam crudelissime vexarent, ita vt larratus canum & magis boum, non absque adstantium horrore, terribiliter ederet, & in terram proiecta vehementer concuteretur, a vicinis & propinquis, ad Ecclesiam Diui Iacobi, quia in eodem era oppido, votis concepsit presentata est: cumque nullam vexationis intermissionem expericeret, ad visitandum eiusdem Apostoligloriosum sepulchrum, voto se obstrinxit, quo cum peruenisset, liberata quidem est, quinque tamen obstinationes maligni spiritus, se illam non relikturos considerant, nisi Posnania in Ecclesia corporis Christi: quod eriam subsequendum est, die Sancti Bonifacii in Vigilia corporis Domini, cum pro Vesperi signum daretur, Anno Domini 1493.

Anno Domini 1512. Mulier obessa à Dæmonio ad Ecclesiam glorio corporis Christi adducta, post exercitios adhibitos, ab infestatione maligni spiritus liberata, & in Vigilia sancti Iohannis Baptiste exomologesi purgata, & sacra Synaxi munera, non amplius vexationem sensit.

Eodem anno in felto Visitationis B. Mariae, mulier alia, à Diabolici tyrannie, imminis facta est.

Anno Domini 1513. Dominica Rogationum puer Kilian Ciuis Posnaniensis, chartam Iusorianam sensum rodens, eandem deglutiuit, & obstricto gutture, per duas horas repertus est mortuus. Voto per matrem facto, reuixit puer, & cum oblatione ceræ templum cum parentibus adiuvantibus.

In Podlachia in villa Mlinkovvo, seruebat apud rufum puer, qui erga eandem quadam de causa excedens, quia cum in ipso corporis Christi festo, in curan-

dis pecoribus occupabatur, eam dæmonibus, vt ab illis obſideretur, deuouit: Imprecationem res ipsa statim subsequuta est, capitulo recensere Damnum colloquia, qui cachinnantes cōmemorabant, quem quis seduxisset. Inter quos vnu per eam vociferabatur; Voucas te Posnaniam ad paludes, & ad Lubusch. Id ubi hospita, quæ tum absens erat, intellexister, in frequenti die votum pro illa deuotissime fecit, eoque dæmones illico profligati abscesserunt. Parentes vero, eam à vexatione liberam, non adeo multo tempore interiecerunt, cum oblatione, in hoc sacro loco repræsentarunt.

Anno Domini 1531. Agnes in oppido Slupcensi, ex gravi infirmitate vñum loquela amiserat. Paulo post in phrenesum incidens, hostis maligni terribili vexatione cruciabatur, adeo vt se ipsum, vestes proprias, & quos poterat, mortibus impeteret. Tandem vinculis constricta, & in custodia aliquamdiu afferuata, ubi votum pro illa per propinquos emissum est, sanitatem recuperauit: & per soniter ad locum hunc sacrum accedens, in festo Sancti Michaelis, vota satisfecit.

Anno 1532. Sophia Czarnocka in oppido Szroda, per menses quatuor obessa, grauissime torquebatur. Concionator publice in Ecclesia, in modum crucis prostratum, oratione fiducium commendauit, & votum pro illa ad corporis Christi Basilicam emisit. Ab eo tempore nullam sensit infestationem; & pedestre feria quinta ante Domini natus contemplans, dice ns, ubique Christi corpus habebi: Sed post aliquot annos, ob sacri huius loci, quem Deus specialibus illuſtrat miraculū vilipendium, cum in grauissimum morbum incidisset, per fratres Carmelitas, qui Marienburgum casu tunc aduenierant, saepius visitatus monitus, vt anima sua confuleret, aure surda ista percipiens, absque Sacramentis Ecclesiasticis & peccatorum confessione, in terram corruens anjuna infelicem exhalauit.

Eodem Anno Heduigis è traetu Cuiavensi, in gravi morbo constituta, cepit à Dæmonie vexari, & omni ratione destitui. Vir eius votum pro illa emisit, pedestri itinere Basilicam corporis Christi Posnaniam visitandi. Starum ad se rediit, & incolmis Dominica Tertia post Pascha, votum adimpluit.

Puella quædam in oppido Grodzicensi, per dies aliquot spectris dæmoniorum mirum in modum exigitabatur. Ad votum patris pro illa factum, sensit se liberaram.

Bartholomeus Sliwka Sculterius de Bruszhovo post imprecations Demoniorum ab irata vxore in se coniectas, garritum crocitanum corui ad fenestram statim audiuit, cumque tremores, dolorem capitis, & per totum corpus horrem, & debilitatem ingentem perientis fecerunt, inclamauit; Iesu Nazarene rex Iudeorum, miserere mei, & in genua procumbens, votum ad sacrum hunc corporis Christi locum cocepit. Sensit illico se ab impertitione maligni spiritus liberatum, & confessio proprio parochio absque dilatione facta, veniens Posnaniam promissioni facta satisfecit, in octaua Ascensionis Domini, Anno 1551.

Catharina ex Gostin per annos quinque fuit à Dæmonibus obessa: cumque à vexationibus illorum quandoque relaxaret, vota ad quædam loca facia faciebat: neque tamen à Domino exaudiiebat. Ad extreum vbi diuinus inspiratus, votum ad Ecclesiam Corporis Christi emisit, vidit sc̄ à tantis exornis liberaram.

Anno 1593. In oppido Znenensi, quidam ex contempnu Vigiliam Assumptionis beatissime Virginis Mariae negligit ieiunare. Protinus à Diabolo arreptus, meritas impetratis pœnas dabit. Ad se postmodum reuersus, & presentia ductus, statim, vt se voto adeundu corporis Christi Ecclesiam obstrinxit, à vexatione liberatus est.

A periculo mortis erexit.

CAPUT VI.

anno Domini 1494. Crudelissima Scytharum seu Tartarorum gens, inter festum Assumptionis & Nativitatis beatissime Virginis Matris Mariae, in terras Russiarum irruptionem fecit, ferro & flammis longe lateque omnia deuultans, scens trucidauit (quod in more habet) pueros palis infixi, virgines violauit, iuuenes in captivitatem miserabilem abduxit. In tam inopinata clade, domum quoque Nobilis cuiusdam Iohannis, qui possessiones non mediocres habebat, ipso fere diluculo invaserit, qui è lecto se propriens, seminudus, per abditos recessus, profugens, in arundinetis Nestri fluminis, quem Tyrann veteres nomi-

nant, per biduum latitabat. Voto ad Basilicam Christi corporis per illum emissio, barbara gens, hinc inde dispersa, ad bona sua redeundi potestate illi fecit: qui beneficii accepti, & salutis diuinitus oblatæ memor, nulla longinquitatem habita ratione Posnaniam veniens, in ipsa gloriosi corporis Christi solemnitate, vota sua Domino, in Ecclesia Carmelitarum debite persoluit.

In ciuitate Culmensi captiuus quidam, in profundum altissimæ turris coniectus, & catenis ferreis constrictus ardissima custodia claudebatur. Qui videntes se in maximis angustiis constitutus, ad auxilium diuinum aunimis, per orationes deuotatas, supplex configit; nec id quidem frustra.

Nam cœlica quadam luce, tembris turris fugante, vidit sacratissimam Christi corporis horam, maxima luce circumfusa, sub ipso turris teatro, volitare & exeundi viam premonstrare. Tam insigni spectaculo animatus, catenarum vincula cōtrectans, sensit eadem in modum certa dissolutioni, à quibus liberatus, per substructiones ligneas sensim ascendens, ex feno & paleis, indusio & tunica, fume confecto, ex altiore fenestra se in terram dimisit; & catena, quam in testimonium miraculi secum acceperat, praecinctus, Marienburgum munissimum Polonia Regis in Prussia castrum, peruenit. Et catenam quidem Praefectus arcis Chlebowiski accepit, miraculi vero Corporis Christi, ad quod se captiuus Posnaniam deuouerat, magnitudinem contempsit, dice ns, ubique Christi corpus habebi: Sed post aliquot annos, ob sacri huius loci, quem Deus specialibus illuſtrat miraculū vilipendium, cum in grauissimum morbum incidisset, per fratres Carmelitas, qui Marienburgum casu tunc aduenierant, saepius visitatus monitus, vt anima sua confuleret, aure surda ista percipiens, absque Sacramentis Ecclesiasticis & peccatorum confessione, in terram corruens anjuna infelicem exhalauit.

Albertus villa Kozyczno prope oppidum Sbafzin colonus, dum Tartari irruptione facta, circa Francofurtiam prædas agerant, ab eis caprus & in vincula coniectus, ni certam pecuniam summissum numeraret, quam non habebat, mortem exspectabat. Ad orationem & votum corporis Christi configiens, vinculis per diuinum auxilium miraculose solitus, per medium barbarorum transiens à nemine confactus, vite periculū præsens cuasit.

Ioannes Byalli Valachus, in Pokuēye per Tartaros captus, dum sociis capita præcidebantur, à quodam in simili periculo constituto, de voto ad corporis Christi Capellam faciendo monitus, vna cum eo, barbaris non aduentibus, fuga salutem consequutus est.

In Prussia prope Marienburgum, faber carpentarius in hospitio, cum quodam sulpeste probitatis viro, sedens, caput ab eo vexari: qui quamvis omnem rixarum occasioñem studiose deuitaret, iniuriosi tamen verbis prouocatus, ad anima configit, & pluribus cum vulneribus afficit, ita vt de vita ipsius spes exigua conciperetur. Quoniam breuiter comprehensus, & in arctissimum Marienburgiem carcere coniectus, sententia mortis in horas exspectabat, cum illi per custodes carceris de vulnerati incolumente nihil anunziaretur. Quoniam autem multorum sermonibus saepius acceperat, miraculorum magnitudinem, que videntibus ad Ecclesiam corporis Christi Posnania diuinitus exhibebantur, animo compunctus, promisit se locum hunc sacrum visitaturum si à presenti calamitate liberaretur. Vedit statim album murem, quem Armenium vel Alemannum vulgo nominat, per murum turris ad certum locum ascendere, quem pro signo liberationis suæ artipiens, ferramentis ibidem repertis, murū perfringere coepit, cuius lateres millo propemodū labore ita diffligebant, vt foramine, quod vel duas personas capere posset, effracto, in terram desiliret. Et ad Parochium subito accedens, illi miraculum suæ liberationis exposuit; ac per portam ciuitatis, nemine ipsum agnoscebat, egressus evasit. Et quamvis re comperta, magistratus, ad eum comprehendendum, ministros hinc inde direxisset, nullum tamen impedimentum sensit, & Posnaniam incolumis veniens, votum Domino rededit.

In Bialaczyno, parētibus insciis, puer deperit, per triennium non visus. Tandem voto per genitores emisso, vt

scire possent, quid cum illo ageretur, in quadam syluare pertus est in columnis: qui narravit se a caprea sylvestri nutritum & in sinu eiusdem nocte calcatum, ut nullum incommodum vnam perfererit.

Quidam die Dominicō, religione posthabita, in syluam profectus, arborem succidens cœpit: cumque ob laetitudinem cibum sumeret, superuenit puer quidam illi propter coniunctus, qui cum refectionem una sumens, in vicina arbore viscum conspexisset, iussu rufici ascendit arborem, & decerpit viscum, ac in terram se demisit. Interēa pinus, quam succidens rusticus in eam partem ubi puer stabat, inflexa, corruīt, & puerum miserabilitate oppressit. Rusticus tanto casu territus, ut extincti cadaver extrahere posset, ad villam pro auxilio curtere coepit: cum subito quidam canes nigri velut in rabiem versi, eum inuaserunt. Ille ratus humani generis hostes diabolas adesse, prout araderant, Sancta Crucis signaculo se communituit, & votο se ad corporis Christi Ecclesiam adeundā obstrinxit. Quo facto, statim canes illi terribili latrati, in voces humanas mutato, nisi te, inquit, talibus armis protexisses, & animæ & corporis interitum incurris: hoc dicto euauerunt. Ille autem funere pueri, casu fortuito ut dictum est extincti, procurato, Posnaniam veniens, votum Domini persoluit.

Est in Masouia pagus Dambie, quinque milliarium distans remota a Warsawensi ciuitate. Hic coloni cuiusdam Nicolai puerulus, nomine Martinus, triennis, tempore messis ad extrema deuenit, ut mortuus iudicaretur. Voto tamen ad Christi corporis Ecclesiam Posnaniensem emitto, reuixit Anno 1492. Idem Anno in sequente, i.e. 1493, in puto profundum, limo portus quam aquis scartem, catu prolapsus, & ex eodem pro mortuo extractus, voto per suos iterato, vitalem auram recuperauit.

Anno 1496. Matrona quedam Posnaniensis, acum cum filio tenens in ore, manibus opere alio præpeditis, candem imprudens deglutiuit. Vnde cruciatus immensos percibens, & cum præsens vita dicrimen animo conceperet, ad illud auertendum, votum ad diuinissimum Christi corpus interposuit. Mirū. Acus ex interioribus, ad palatum repente prosluit & filo annexo extraēta, mulieri salutem pèperit.

Anno 1503. Nobilis vii, magnifici Luca Kurnicki Burgrabiū, nomine Chamblan, cum in expeditione aduersus Tartaros esset, innumera barbarorum multitudine circumdatus, de se iam aëtum videbat. Tandem cogitatione diuinitus immissa, di voto ad sacram Christi corporis ædem faciendo, statim ut illud emisit, insigni miraculo, è manibus hostiis se in toto loco collocatum vidit: & gratiam seruatori Christo Posnaniæ referens, arma, quibus erat induitus & ballistam in facculo appendit.

Anno 1504. Gregorius Krupski nobilis Lithuanus, in bello Moscouitico cum aliis multis captus, & armis omnibus spoliatus, mortem sibi videns imminere, votum fecit, nudis pedibus se Basilikam Christi corporis adiitum, si a præfenti periculo liberaretur. Adsuī statim diuinam potentiam præsidium. Nam ē custodia claspis, & fagitis impetrans, absque aliqua lassone fuga salutem consequutus, Posnaniam venit, & miraculum in se diuinitus ostensum pronulgauit.

Eodem anno, Mercator Posnaniensis, ex Nurdinis Lublinensis, absque conitatu, rediens, in latrones incidit: qui vita & mercium iactura se incurrit animaduertens, ad diuinissimi Sacramenti vnicum præsidium configit, iludque voto suscepit. Mox miraculum in se diuinitus ostensum pronulgauit.

Piscatores tres in flumine artis sua exercitio dediti, eversa nauicula, in extremo vita discrimine verabantur. Voto factō periculum cuaserunt.

Stanislaus incola Tucholensis oppidi, solitus bombardas infestari, quodam die Dominicō, syluam ingressus, vidit gallum auratum, qui de arbore in arbore transiliens, conduxit eum ad locum, cuius & densissimis

fructibus refertum. Pluia repente oborta, arbori cuiusdam innixus obdormiuit: in somnis audiuit vocem sibi dicentem; Fac votum ad corporis Christi Posnaniensem basilicam; & hodie liberaberis à morte subitanea. Cumque nihilominus somno propter laetitudinem detineretur, ubi candem vocem repetit, expergaetus diuinæ protectioni se commendans, votum eiusmodi emisit, animo secum reputans, se nemini vnam nocuisse, nec inimicitis cum aliquo implicari. Progresus paululum, in vsum immanem & ferociissimum incidit, quem plumbæ glande træcit, & in terram prostravit; cumque secundo ictu bombardam præparasset, casu rota eius laxata, globus ex parte manus digitum minorem illi abscidit, & pileum è capite deiecit ad dilaceravit. Ita duplice periculo, vna eademque die liberatus, Posnaniam venit, & fernatori suo, que vocerat, pie representauit, Sabbatho infra octauas omnium Sanctorum Anno Domini 1530.

Anno Domini 1531. Mulier quedam cum duabus pueris, propter acquirendas indulgentias, profecto sancti Ioannis Baptista, Posnaniam pedestri itinere veniebat. Latro ex insidiis profiliit illas spoliatus & occisurus. Illæ postquam auxilium corporis Christi in clamauerunt, latro nec gladium extrahere, nec verbum proloqui, aut aliquid danni inferre potuit. Sie incolunies manus illius euaserunt, & votum suscepit. persoluerunt.

Anno 1538. Matrona nobilis Zawiszya in itinere constituta, auriga ex equis deficiente, ab illis per loca confusis, & paludes traçta fuit; & tandem curru excusia manum fregit, & cum eset nonagenaria fere mortua reperta fuit, vt ne verbum proferre posset. Voto pro illa factō, sanitati pristinæ restituīt.

Anno 1550. Blasius molitor Gnesnensis, leui quadam de causa, ad instantiam Custodis Ecclesiae Metropolitanæ Gnesnensis, in carceris profundissimi fundum coniectus fuit, in quo cum per obliuionem, per integrum Hebdomadam, cibus & porus illi non subministraretur, ubi se morti proximū vidit, vout se Christi corporis Ecclesiam visitatrum, si è præsenti periculo liberaretur. Statim auram quandam gratissimam senit, cuius afflatus mirifice se refecit & odore recreatum vidit. Eadem hora mulier quedam in eandem carceris custodiā immissa fuit, qua occasione, ipso misericordiam clamante, à lictoribus extractus, & Inaudi præsentatus, liber dimittitur, voti facti memor, gratias Christo Salvatori, veniens ad Ecclesiam corporis Christi perendie S. Ioannis Baptista, qui dies in feriam quartam inciderat, maxima cum deuotione, reddidit.

Anno 1597. Quidam Ioannes Bially ex Valachia oriundus, à prædonibus Pokutienibus captus cum alijs compluribus, cum eos capite plecti videret, eundem exitum libi videns adesset, diuino quodam instinctu votum ad Capellam corporis Christi fecit: & subito, quodam insigni miraculo percussorum manus effugit.

Eodem Anno, in villa Goslino, tribus milliaribus à Posnani distante, vxor Stanislai molitoris Papyraceam artem exercens, dum circa malleos, materiam papyro conficiendo idoneam rudentes, minus caute verfaretur, veste ab eisdem attraeta in alueatum incidit, ubi brevissimo temporis momento contorta manibus, pedibus contulit, ac ceruicem in partem inflexa, dum vitalis aura modicum adhuc superebet, votum subito ad corporis Christi Sacrum vistandum deuote suscepit. Mirum dictu, statim rotula mola, & malleorum, quos propellebar, iētus subfitebunt, & ipsa extracta, post aliquot dies, manuum & pedum integrum vsum, ac si nūquā haec corporis partes confraetæ fuissent, recepit; remanente nihilominus, ad tam insignis miraculi testimonium, ceruice inflexa: quantum beneficium diuinæ potentie, Posnaniam veniens ubique prædicare non intermitit.

Cœci illuminati, Cap. VII.

anno Domini 1492. Mercator quidam Silesius dum in oppido Siczew districtus Plovensis verfaretur, per

quindam Seprimanas, cœcitate percussus, post impensas plurimas, in Medicos frustra collocatas, amicorum persuasus exhortatione, ad corporis Christi voto factō, vim recuperavit.

Anno 1513. Duo viri per vnum Mensam, sensu visus priuati, voto factō, ex oculis corum tanquam squama cedebunt, & integrum videndi facultatem recuperarunt.

Iuuenis quidam Lencicensis per hebdomadas aliquot cœcitate laborans, voto pie ad corporis Christi suscepit, lucem aspergit.

Anno Domini 1516. Catharina pistoris vxor, in platea, quæ Butelska dicitur, cœtitatis Posnaniensis maximo oculorum dolore prægrauata, cum in præsenti cœcitatim imminentis periculo verfaretur, voto ad sacratissimum Corporis Christi emisso, primu vnius oculi, denum oblatione facta, alterius quoque vsum recepit.

Anno Domini 1521. feria quinta in octaua corporis Christi, coniunctus futoris Koziel, votum pro filio, qui maximum oculorum dolorem patiebatur, emisit: & subito cœcitatim liberatus fuit.

Paulus acum confiendarum artifex multo tempore grauissimum oculorum dolorem perfecbat; vxoritatem eius ardentissimo febris calore, consumebatur. Voto per eos suscepit, sanitatis optata donum diuinus sunt consequuti.

Sutor quidam Posnaniensis adeo laborabat ex oculis, vt cœcitatem brevi sequituram vehementer pertimesceret. Maxima igitur deuotione, voto ad Basilikam corporis Christi emisso, diuinam opem supplicem implorauit: & statim incoluni prole edita, quinto post die, non absque insigni miraculo, vna cum pueri, pedestri itinere peracto, vna cum matre, in Ecclesia cōparens, Deo gratias persoluit.

Coniunctus Stanislai de Ossowa coloni Szamotulensis Anna, per dies fere quinque, cum ingenti cruciati, partus angustiis detinebatur. Voto per eam ad Christi corporis memoriam factō, puerum saluum enixa, se vidit restitutam.

Anno 1514. Nobilis quedam Domina, quatuor à Posnania distans milliaribus, monstrum cum duobus capitibus diebus integris partus maxima difficultate laborabat. Cuius mater, cum pro eius liberatione, ad diuersa loca sacra nullo fructu vota suscepit; simul ut promisit, se neque cibi neque potu aliquid sumpruram, nisi Ecclesiam corporis Christi adiret, ibidemque Missam audiret; filia statim incoluni prole edita, quinto post die, non absque insigni miraculo, vna cum pueri, pedestri itinere peracto, vna cum matre, in Ecclesia cōparens, Deo gratias persoluit.

Coniunctus Stanislai de Ossowa coloni Szamotulensis Anna, per dies fere quinque, cum ingenti cruciati, partus angustiis detinebatur. Voto per eam ad Christi corporis memoriam factō, puerum saluum enixa, se vidit restitutam.

Anno 1531. Maritus pro vxore in partu ad extremum prope vitæ terminum, in suburbio S. Adalberti, deducita, votum deuote suscipiens illico prole incolumi, eandem rediuimus conspergit: & oblationem pro facultate representauit.

Eodem Anno, Balthasar de Kundorff coniunctus, magis partus doloribus oppressa, vix extremum spiritum trahebat. Cui vir ex animo condolens, votum pro eius salute fecit, & quod magna fide petuit, obtinere meruit.

Anno 1532. Martini Sartoris vxor in maiori platea, in partu vehementer periclitabatur. Voto per suos emisso, præfatis vitæ discrimen euauit, & sanu puerum edidit.

Eodem Anno. Agnes Wildzianka cuius Posnania in foro habitans in extremo partus periculo constituta, & spiritum vix trahens, statim ut votum emisit, forum redditus salua incoluem.

Quidam mulier in platea cordonum, per hebdomadas integrum partus difficultate misere affligebatur; adeo per illa conclamatum plane fuerit. Voto pie suscepit, præter omnia exspectationem puerum enixa, sanitatem recuperavit: & miraculum diuinus in se ostensum, Dominica in Passione Anno 1532, publicari curauit.

Coniunctus Matthiae eiusdem in nouo aggere magnis verteri doloribus in partu conflictabatur. Statim ut sui votum pro ea cum oblatione fecerunt, feliciter edita prole sanata est.

Pellificis cuiusdam vxor, partus doloribus per tres horas grauissime laborans, forum examinem edidit. Pater spe in Dei misericordie collocata, in genua procumbens, votum emisit, illico puer oscitauit, & ipsius vitæ receptit: quod miraculum Dominita Rogationum, per concionatorem loci ex suggestu ad maiorem Dei gloriam populo frequenti denunciatum fuit, Anno Domini 1533.

Quædam matrona in oppido Gostin, in partu cum agonizaret, maritus votum cum oblatione competenter Ecclesiæ representanda emisit; & vxorem cum prole salua, saluam recepit eosque in loco sacro die Sancti Ioannis venerabundus exhibuit.

Item alia mulier Adami de Villa Gaii vxor, simili partus dolore detinebatur. Voto per maritum factò, quod si coniunx superuerit, genibus flexis reptantes Ecclesiæ per circuitum visitarent, puerpera præsenti periculo liberata, & prole incolumenta, votum eum marito eodem S. Ioannis Baptista festo persoluit.

Regina mulier Dicowna, in partu propemodum mortua videbatur. Voto per virum & astantes suscepito, pericolo liberata, maritum prole laetificauit.

Anna Krolycwa in platea cordonum, grauissime in partu laborabat. Post votum per propinquos emisum, infantulum enixa, incolumis feria quinta ante festum S. Adalberti, Anno Domini 1355, in Ecclesiæ pro gratiarum actione comparuit.

Eodem Anno 1355. Vxor Iacobi Paczota, habitantis prope templum S. Martini, post quatuor partus superioribus annis abortiuos, quinto partu instantे, voto cum maritio pusepto, prolem incolumenta, maxima consolatio ne, in lucem, emisit, vicinis vndiq; cōgratulantibus, quod eam Dominus post tot tribulationes cōsolari dignatus est.

In villa Nyeimezno, mulier ex partu laborans, fætum inanimatum, ipsa etiam fere examinans, edidit. Maritus ad Dominum supplex in oratione confugiens, viuentem infantulum recipit; & votum adimplevit, per biduum Ecclesiæ cum deuotione frequentans, Anno 1344.

Mulier de Ossyeczno, in puerperio ad extrema prope modum deuenerat. Voto ad corporis Christi Basilikam emiso prolem saluam edidit.

Alia similiter ex pago Gay grauissime in partu periclitabatur. Adsuī supplicantii diuina bonitas, & cum prole matrem seruauit. Anno 1550.

Anno Domini 1557. In Kcino prope oppidum Zbaszin coloni Alberti cōiunx, in partu laborans pro mortua plangebatur à mulieribus circumstantibus. Maritus eiulans ad vicinum horreum, se contulit, & pro vxore moriente, qua maxime poterat deuotione, votum fecit. Reuerfus in eodem statu vxorem reperit: nihilominus spic in Dei omnipotentis auxilio collocata, votum denuo repetuit. Coniunx oculos aperit, & se leuari perit, & subito viuam filiam peperit.

Hoc anno, Equites Rhodiiani, insulam Cariæ, mausoleo Arthemyfie Reginæ celebrem, suam fecerunt, & aduersus omnem barbarorum in cursum, castellum, Diui Petri Apostoli titulo, in eadem extinxerunt. Non paruo vñsi, idem castellum munitissimum, Christianis a Turcis fugitibus fuerat. Namque in ea facillime saluabantur. Inter reliqua beneficia publica, canum molosseorum ingens agmen, Rhodiiani, ad excubias noctu facienda alebant; de quibus fama erat, quod Christianos odore cognoscerent, eisque aduentanibus blandirentur; Turcas autem latratur proderent, & mortibus infectarentur. *Sylvius de Asia minore*. 88. Boſius in historia Rhodiiana addit, aliquid de vno ex his canibus mirum mirandum. sc. aliquem Christianorum a Turcis profugum, in profundam cisternam, aqua ramen vacuam descendisse; suis viribus exinde euadere non potuisse; vnum canem odotatu hominem miserum represide; panem diurnum dimidiatum, quotidie illi famelico dñmnauit, bonaque illorum publicauit: ac dimisso conuentu, rebusque ex animi sententia compositis, non modo quicquam consultus agere, vel Ducum patitorum suomacesceret admirationem, & hinc voluntatem explorandi inicisse; hunc, an canis totum comedet obseruasse, & tandem ad cisternam confuctam panis dimidium ferentem, iniicientemque vidisse: & tandem, quod Christiano inidem subsidenti ferret, reperiſſe: & hunc quidem beneficio canis seruatum, incolumenta euasum, canem autem pone ad miraculum omnibus extitisse. *Boſius lib. 4.*

Eodem anno, in Castella Hispaniarum Petrus Tenorius Tolitanus Archiepiscopus decessit, vir bello paceque clarus, præstantique animi magnitudine, rebus aduersis pecuniarum ingentem sumam extorquebat; grandiorum vero pecuniam, xvii. Regni comitatibus, calumnia imposi-

est: alii Talaueræ in Carpetanis aiunt. Iunior, innispudentia studiis operam dedit, in Italia cum fratribus extoris, propter turbida reipublica tempora Petro Regg. Cum aitate, Episcopatum Coniunbricæ obtinuit, deinde Tolestanum, nullo ambitu; Pontificis tantum Romani beneficio, cui notus erat. Extant multa & præclara aedificia, tota prouincia Tenorii impensa constituta, munificentissimi animi certissima argumenta; vix ut credas tantis sumptibus priuatas cuiusquam opes pares fuisse. nimis domi frugalibus, parcus in suis, ad publicum splendorem communemq; virilitatem cuncta referre solitus erat; quæ magna in principibus virtus est. Tolerti quidem pontem, cui a Diuo Martino nomen est, bellis ciuilibus quæ Petrum inter & Henricum fratres fuerunt euersum restituit. Arcem subterfluenti Tago amni imposuit, quibus olim vestigii S. Seruandi canonib; fuit. Templo maximo coniunctum peristylium amplissimum; vbi ipsius sepulchrum cernitur facello dicato, prope alterum Vincentii Balboæ Placentini Episcopi, quo multum & familiariter vñs erat. Sexdecim in eo facello sacerdotes perpetuis sacris, ipsi & maioribus quotidie parentant. Ad fines Granatenenses, vbi Alcala regia municipium est, turrim extruxit, capiutorum, quorum erat inter Mauros magnus numerus per fugio, perpetuis per noctem ignibus monstrato itinere. Talaueræ Diuæ Catharinæ nomine cænobium amplissimum templo maximo contiguum, Canonis illud defitans, abdicatis volutatum illecebris, communi mensa & domicilio victuris; sed incolarum intercessione conatu impedito, Diu Hieronymi monachis, attributum est, amplissimum reditibus, ipsoque struttura genere in paucis insigne. Aliis in locis alia, munifice omnia, religioseque.

Mariana lib. 19. c. 9.

Pari beneficio Apostolica sedis, Thomas Arundelius, à Bonifacio pontifice ad Archiepiscopalem Canthuariensem sedem, hoc anno restitus est. Richardus Rex Angliae, hominem, criminis maiestatis falso accusatum in exilium proscripterat, ac præterea Bonifacio scriperat, ne patetur illum huic Ecclesiæ præfesse. Bonifacius porro Regi gratiam facturus, ad Ecclesiæ S. Andreae in Scotia illum transtulerat, Canthuariensis autem Rogerum Waldenium tantisper preponerat, donec benignior aura Arundelio aspirasset. Hacten toto eo exilii tempore Thomas Romæ; vbi abunde innocentiam suam Bonifacio probauit, Richardumq; ad extremam calamitatem reductum hoc anno apsexit. Thomam Ducem Glocestriae, conspirationis insimulatum Richardus intercepserat, & Caleum transportatum strangulare fecerat, nec non alios principes sive in carcere conicerat, sive in exilium eiccerat. Ex his fuere Richardus Arundelius, Thomas eius filius, Richardus Comes Varuicensis, Ioannes Cobanus & Ioannes Chenius equites, atque plures alii. Dolebat istud Duces Lancastrium & Eboracensem; maxime cum viderent Regem, præter scelus admittimus, consilii ducum contemptis, multo insolentius se gessisse. Et quidem, postquam illis promiserat, se nihil, nisi ex sententia illorum, in posterum acturum, promissis non stetit; sed omnia sibi per imperium licere facere ratus, quicquid adlibuit tentauit. deinde in comitio principum, vulnus Dicum refricauit, & aliquot in se nefarie conspirasse dixit. Præter hac, se iuste exercitum in eos duxisse, & animaduertisse affirmauit: deinde de aliquibus quæstione habita, maiestatis eos damnauit, bonaque illorum publicauit: ac dimisso conuentu, rebusque ex animi sententia compositis, non modo quicquam consultus agere, vel Ducum patitorum suomacesceret admirationem, & hinc voluntatem explorandi inicisse; hunc, an canis totum comedet obseruasse, & tandem ad cisternam confuctam panis dimidium ferentem, iniicientemque vidisse: & tandem, quod Christiano inidem subsidenti ferret, reperiſſe: & hunc quidem beneficio canis seruatum, incolumenta euasum, canem autem pone ad miraculum omnibus extitisse.

ta, quali

XV.
Rhodiiani
Equit. Ca-
rian capi-
unt. & mi-
randū de
quodam
cane.

XVI.
Obitus &
res gestae
Petri Te-
norii Ar-
chiep. To-
let.

XVII.

Mirabilis
in Anglia
terram Ca-
tastrope.

Procerum
Regni à
Richardo
alienatio
& caufæ.

Hentic.
Dux He-
reford. ad
capellam co-
tra Richar-
dum Angl.
Regnum
sollicita-
tur.

Henricus
salutatur
Rex.

ta, quasi cum Duce Glouciæ; & Comitibus Arundelii & Varuici contra illum conspiciant, proposita mortis pena imperauerat: ac præterea, missis aliquot Episcopis ad processus vñuersi Regi, literas, in quibus se Regis proditores fuisse faterentur, atque eius clementia se permitterent, fere per vim excusferat; cuius ut furem omnes illi lenirent, ingens auri pondus ei detulerunt. Inauditus porro istud est, quod ad op̄primendos miseros excoigitauit. Ad omnes Regni comitatus edicta transmisit; & terroribus omnes ligios tam Ecclesiastici quam seculares compulit, qui iuramentum fidelitatis haec tenus in solitu illi praefarent, & literis datis confirmarent, se adeo in Regis potestate fore, ut quicquid imperaret, admitterent: nec quicquam omnino detracerent facere ex his quæ ille infisset. Hoc vero grauius adiunxit; Albas chartas, sigillo cuiusunque signatas & manu subscriptas, ad omnibus & singulis im petrauit; in quibus postea, quicquid adlibuit, se incriberet, eo que inuenit omniū exitiosissimo in vitam & fortunas omnium grassaretur. Si quis contra missitaret, non decrant delatores, quibus se adiungebant impostores, qui neque audita, neque visa, neque tentata communiscentur, ut Regia cupiditatii satisfaccerent. Henricus Dux Herefordia, hac ratione pérículum sibi in primis creauerat. Cum Thoma Mombraiō Duce Northfolchia quæstus erat, quod Rex præcipites suos negligenter, nullo numero haberet, & quantum in eo esset perdendos curaret, & alios quidem in exilium cicereret, alii mortem minaretur: ideoque admo in cordu fore. Prodiit Membrinus Henricum; & cum probare non posset; Venetas, Henricus autem in Gallias exultum clamnatus est. Ita hic nullo suo merito, patria extorris, harcitate fraudatus, nudus & spoliatus, aliquot mentibus in Galliis egit; & in ea calamitate, gradum ibi ad Regnum capessendum aperuit. Edmundus Eboracensem Dux pati non potuit, quod Rex omnia iam iura peruerteret, & tam patricidio, quam rapinis se obstrinxisset. Itaque cum ad hanc, & fratris necem, & ne potis exilium, & sexcentas alias præter hæc iniurias animo perpenderet, & Regem contemptorem esse monitorum animaduerteteret, cum filio suo Edouardo Aberginalia Duce donum secessit, ne se auctore, quicquam in republica decreatum esse videretur. Cum is ad eum modum a latere Regio discessisset, complures principes qui præsentem Regni statum continentem deplorabant, Henricum Richardi, contra regnum suum in Regnis & Dominis supradictis, pro tempore regnum sui commissis & perpetratis, ac etiam dictis statibus palam & publice propositionibus exhibitu & recitatis; quæ adeo fuerint & sunt publica & notoria, manifesta & famosa, quod nullus poterat aut poterunt tergiversatione celari; nec non confessio post dicti Regis recognoscens & reputantis, ac veraciter ex cora scientia iudicantis, se fuisse & esse insufficientem penitus, & irrationalib; ad regimen & gubernationem regnorum & dominii predictorum, & partium eoruendem, ac propter demerita notoria non immerito depônendum; ac per ipsum Richardum prius emisse, ac de voluntate & mandato suis coram dictis statibus publicata, estque notificata, & exposta in vulgaris, præhabita super his & omnibus in ipso negotio actitatis, coram statibus antedictis, & nobis diligenter deliberatione; vice, nomine, & autoritate nobis in hac parte commissa, ipsum Richardum, ex abundantia & ad cautelam, ad regimen & gubernationem dictorum Regnorum, & dominii iurium, & partium eoruendem, fuisse & esse inutili, inhabilem, & insufficientem penitus & indignum, ac propter premisse, & eorum praetextu, ab omni dignitate & honore Regis. (si quid dignitati & honoris huius in eo renanserit) merito depônendum pronuntiamus, decernimus, & declaramus; & etiam similis cauila deponimus, per nostram definitiunem sententiam in his scriptis. Omibus & singulis Dominis, Archiepiscopis, Episcopis, & Prelatis, Duciis, Marchionibus, & Comitibus, Baronibus, militibus, va-llis quibuscumque, ac ceteris bovinis dictorum Regnorum, & dominii, & aliorum locorum ad dicta Regis & dominia spectantium, subditis ac legiis suis quibuscumque ipsorum, de cetero inhibentes expesse, ne quisquam de cetero prefato Richardo tanquam Regi, vel Domino Regnorum, aut dominii predictorum pareat quodmodolib; vel intendat.

Hæc vbi dixissent Commissarii, & omnium nomine statum constitutis Procuratoribus, obsequientiam & fidelitatem Richardo abrenunciassent, regnoque illum esse Richardus le Regno exiit.

Sententia
in Richar-
dum lata.

Henricus
Lancastri⁹
Regnū ca-
pessit & ab
Archī Cā-
thūar. in-
augura-
tur.

exutum palam omnibus fecissent, Henricus inuocato Christi nomine, signo Crucis in facie, & in pectore munitus, dixit. In Dei nomine Amen, Ego Henricus de Lancastria, vendico Regnum istud cum corona, & omnibus membris ad illud pertinensibus, tanquam per Regnum sanguinem veniens de Rege Henrico, & per iustitiam quam Deus sua gratia mihi misit, cum adiutorio consanguineorum meorum & amicorum ad recuperandum illud; quod Regnum erat in punto perditionis, propter defectum gubernationis, & legum violationem. Dixit; Thomas vero Archiepiscopus Canthuariensis, ad Regale solium illum adduxit; cumque illum collocaſſet, verba ad Comitum, super illa Sacra Scriptura sententia, Vir dominabitur in populo eius, habuit, & virtutes illius magnifico sermoni laudauit: deinde, die festo S. Edouardi Regis, in frequentissimo omnium ordinum cœtu, apud Westmonasterium, solenni ritu inauguraui; viſus vnguine coeleſti, quod olim sanctissima virgo Deipara, Diuo Thomas Canthuariensis Archiepiscopo, dicitur ad conſecrandos Reges deculſiſ: à cuius vniōne, fidei Catholice constantiam, & in regendis populis benignitatem diuinitus acciperent.

Thomas VVſinghanus narrat, istud vnguentum ampulla lapideam commiſſum, & in aurea aquila conseruatum, per miraculum fuſſe Henrico primo duci Lancastria reuelatum, & Edouardi Regis Edouardo primogenito datum, atque ab hoc in turri Londoniensi repolitum; tandem in manus Richardi Regis veniſſe; & inter eius cymelia repertum, viſibus inaugurationis Henrici fuſſe.

Polydorus Virgilius memorat, Richardum iam exauthoratum, antequam Henricus coronaretur, non in Londiniensi custodia diem extremum inedia clausiſſe, neque diu in turri in quam coniectus fuerat maniſſe, vt procul ab hominum cœtu, sine minore parricidiarum infamia atque calumnia necaretur. Siquidem, vt natura mortalium eſt, bona iam pars Optimatum, Richardo in tanta mala precipitato misericordiam imparti, & Henrico Duci ita repente in sublime elato ceperat iniudicare. Itaque ait, primo in Cantium ad Ledesam arcem misum, deinde aliquanto post Pontificalium secreto adductam, & ibi fame necatum; constanti adhuc fama, quæ testatur, cibaria in singulos dies more Regio illi apposita fuſſe, quo sic facinus occultaretur, fed eiſurienti non licuisse, non modo deguſtare, sed ne attingere quidem, adeoque inter medias epulas fame peiſſe.

Quo tempore Henricus Rex recens inaugurauit, Comitum, apud Westmonasterium, reipublicæ constituenda habuit, Thomas quoque Archiepiscopus, Synodus in Basilica Paulina celebrauit. Ad eam Rex, duos Comites, Northumbria & Westmerlandia Oratores destinauit; qui Clero renunciarent, non ſe ad pecunias ab eis pro Rege extorquendas, (quod ante Richardi & aliorum superiorum Regum temporibus penit quotidianum fuerat), veniſſe, fed Henrici in Ecclesiastica tuenda amplificanda ſtudium illis deferre; cui in animo eſſet, Ecclesiastica liberratem vindicare ac seruare, Ecclesiæ immunitates comprobare, hæreticos & omnes Ecclesiastorum hostes vel ad ſanam mentem reuocare, vel oblitiniam mentis proſfigare: ſi modo vniuersi ex Clero, preces ardentissimis, pro auspicis Regni illius, quod fuſcipiebat, effunderent. Recreavit Patres, ea Regis propenſio. Quamobrem sperabant, ſub illius imperio, Ecclesiastam poſte aliquando respirare Anglicanam, cui rei, ſupplieabant, velle authoritatem ſuam apud Apostolicam interponere; ne Bonifacius, & quicunque forent Romani Pontifices, beneficia Ecclesiastica Anglicana, ambitoribus Palatinis, qui Romanam aulam ideo ſequerentur, vt citra laborem ac meritum conſequerentur, conſerueret; ſed vniuersam diſpoſitionem, vel ſuffragatoribus, vel Patronis permittebat; vt illi eligerent, illi vero conſeruerent, ea qua pro tempore vacarent. Nihil imprefans, Henricus, ad poſtulationes Cleri importuniores fecit; ſed in ſe recipit, Bonifacio defideria illorum exponere; que eo tendere videbantur, ne hominibus ignotis, idiotis, criminis ali-

quo in patria notatis, ambitionis, nullo iure, nulloque merito, beneficia & dignitates Ecclesiasticae distribuerentur. Rogerus Waldenius ſede Archiepiscopali à Bonifacio Pontifice motus, dignas intemperiuſe ambitionis penas dedit, in ordinem redactus; non minus quam Richardus Rex, è Regio fatigio in carcerem deicetus. Non diſimili omnino caſu, anno inſequente, à ſumma rerum decidit Rex Romanorum Wenceslaus; de quo in subsequentibus Germanorum Chronographi.

Hoc anno, Gerunda obiit F. Nicolaus Eymericus, Inquisitor Fidei Generalis, in Regni Aragonum, Valentia & Catalonia. Quadraginta integrum annos, vir iuste indeſeffus fidei zelator, contra heresim defudauit. Immenses labores pro Ecclesia exaltauit. Intellexandas calamitatem pro Fide Catholica perpeſſus eſt. Lutte vel maxime, hominis per ingentes injurias patriam conſtantiamque exercuerunt. Scriptis aduersus haereses complura opera. Directorium Inquisitorum. De potestate Pontificis. De duabus Christi naturis. De tribus personis in Deo, aduersus errores Parochorum Valentinæ vrbis, qui quando Sacramentum Eucharistiae infirmis vel aliis porrigerent, interrogabant. Credo, quod hec ſacra Euchariftia quam pro manibus habeo, eſt Pater, Filius, & Spiritus sanctus, ac respondentibus infirmis, Ita credo, tunc demum porrigebam. Scriptis preterea, de excellentia Christi & B. Virginis cont. quoddam eam calumniantes; ac præterea cont. eos Hispanos, qui afferebant Sanctum Ioannem Euangelistam fuſſe naturalem filium Sacrofæcta Deiparae. Diag. lib. I. c. 26. & 27.

A N N O C H R I S T I 1400.
Bonifacii Papa 9. Roberti Regis Romanorum
Anno II. Anno I.

CVM Turca, in dies, Romanum Imperium & Ecclesiastiam carperet, Wenceslaus autem Imperator (cuius præcipuum officium debuſſet eſſe, hostes Ecclesiæ & imperii propulſare) octofus torperet; imperii electores Princes necessario de alio eligendo Imperatore cogitare ceperunt. nam præter Turcos horrendos conatus, Princes Christiani inter ſe geberant bella, nec multum curabat Imperator, tantum ſtudebat iis rebus, quibus oculum ſuum foueret. Electores ergo Princes, potiſſimum Rupertus Comes Palatinus Rheni, decreuerunt hunc Principe Imperio inutilem, quare conſilium de alio Imperatore eligendo contulerunt, cum Pontifice Rom. qui inſtitutum magnopere approbavit; miſis etiam legaris Pontifice ut propoſitum premerent, & non mutarent ſententiam adhortatus eſt.

Quamobrem iuxta maiorum decreta die mensis Septembris xx. conuenierunt circa horam x. vel quasi, in Lainſtein Superiori, Fridericus Archiepiscopus Coloniensis, Wernherus Archiepiscopus Treuircensis, Ioannes Archiepiscopus Moguntiensis, & Rupertus Comes Palatinus Rheni duxus Bavaria, cum multis aliis Princibus, & depoſuerunt Wenceslaum Regem Romanorum à regno, propter conſequentes articulos, quos aduersus eum (vt ait Trithemius) poſuerunt. 1. Item quod ciuitatem Ianueniem accepta pecunia ab Imperio alienauit, contrades eam Regi Francorum, ſive confiſſa Princeps Eleutherum & Imperii. 2. Item, quod Vicecomites Mediolanenses, ſive confiſſa Princeps creatus in Duces (ſicut ſupradiximus) aſſignando eis totam Lombardiam in Titulum. 3. Item quod territoria, dominia & caſtra ad ipſum iure imperii deuoluta, ab imperio alienauit, concedens ea in perpetuam proprietatem aliis. 4. Item quod martyrizauit, & occidit, tam ſpiritualiter quam ſeculariter honestas personas, & præcipue quendam Magistrum in Theologia; & multas alias crudelitates exercitit, tam in viros literatos & clericos, quam in nobiles & pauperes. 5. Item quod fuit predones, qui mercatores & quolibet itinerantes ſpoliauerunt, nullum tutum erat quocquam ambulandi, nec in aqua ſub eius regmine. 6. Item, quod accepta pecunia dedit membranas ſub ſigillo Regia Maiestatis. 7. Item, quod vniuersi & confederauerunt ſe

cum rege

I.
Mutius de
reb. Germ.
lib. 26.

Principes
Germ. de
eauto-
rādo VVē-
cesl. Imp.
cogitant
comuni-
cato cum
Pont. con-
ſilio &
ab
eode pro-
bato.

II.
Deponi-
tus VVē-
cesl. ob ar-
ticulos hic
allegatos.

In Chron.
Sponhei-
mens.

cum rege Polonii, qui ſe cum Pagani habuit, contra Dominos Teutonicos in Prussia, magis quam cum Christianis. 8. Item, quod ciuitatibus multos homines ad curiam ſuam, abſquerantib[us] caſaſolam ut pecunias extorqueret ab eis iniuste, & ſine omni occaſione iuſtitie. 9. Item, quod illam laudabilem vniuerſitatem Pragensis, quam Pater eius inſtituit, quod penitus ad nihil redigit, expellens Doctores, & odio habens viros literatos & nobiles, quod multi de eo teſtabantur iniuste expulſi, bonisq[ue] ſpoltati. 10. Item, quod commiſſionibus, & ebrietatis, & luxurie ſemper intentus, negotia regni non curauit, ſed in omnibus remiſſe agens, bella ſouit & ſediuſes. 11. Item quod ſuper premiis, & multa alia criminibus, & negligentiis, ſepſus admittiſſus a Principibus, palam, & occulte, manu[m] ſe vel in uno emendare curauit. Acta ſunt haec in Lonſtein Superiori, anno praenotato Dominicæ Incarnationis M. CCCC. die xx. mensis Septembris, circa horam x. vel quasi. Sed hac praefata ex authographo ipsius ſententia cognoscere, cuius eſt tenor.

S E N T E N T I A E X A V T O R A T I O N I S E T
P R I V A T I O N I S D O M I N I W E N C E S L A I R O-
mānorum Regis, lata ab Imperiis Electoribus, Anno
Domini M. CCCC. ex chronico I. A. C. O. B. I
K O N G E L S H O V I I
translata.

IN nomine Domini, Amen. Nos Ioannes Dei gratia sancte Meguntiensis Ecclesiæ Archiepiscopus, ſacri Romanii Imperii per Germaniam archicancellarius, notum facimus vniuerſis, prefertibus & futuriſ. Quam varia, multiplicita & grauita tum incommoda, tum difſidia multa ab hinc anno, in ſacram Ecclesiæ inuictu[m] ſint, etiam numeru[m] durantia, atque in dies vberis pullulantia, in ſacri Romani Imperii (quod Ecclesiæ Dei & orbis Christiani preſidio eſſe debebat) gratiſſimum conuolentem, immunitationem & diſpatiōnem: id omn[e] ut ſcribi neque, ſic mala indies inguenita, manifeſte ſati docent atque comprobant. Eamque ob rem ſacri Romani Imperii Domini Electores, interuenientibus ſacra Ecclesiæ, Princeps, Dynastrum, Cuiatibus, prouinciarum & ſubditiorum ſacrum imperium, prudenter moderatoſer ut experientur, ardentibus precibus, Illuſtrissimi moni Princepem Dominum VVenceslaum Bohemia Regem, etum ſuam, tum amicorum opera, literis denique, iampridem, perpeſe, & ſerio nobis cum admonere, eisque diligenter ob oculos poſuere, priuatis ac publicis, indecentes ac deſtitutives eis in imperando mores & actiones nec non eiusmodi Ecclesiæ orbisque Christiani defectus, incommode aqua diſtida, grauitates item membrorum ſacri Imperii auilliones, diſtinationesque, contra nominiſ ſu[m] dignitatem dannosſaſtas, ſerieque permiſſas, nempe quod pacem in Ecclesiæ non promouere, quanquaque in ſuma orbe Christiani neceſſitas, nec non ipsius, ceu aduocari & defenſori Ecclesiæ munus flagitaret, & ad ſacrum ſepſus regatu[m], requiſitus & admotorius eſſet: ipſo ſubtilitate imperium membrum aliquot pernitioſe mutante, & mutilem reddi permittente, in quorum numero ſunt Mediolanum & prouincia Longobardie, que urbs Sacri Romani Imperii fuerant, redentibus inde ad Imperium ampliſſimis emolumentis: in qua ditione Mediolanensis, veluti Minſter, ſacri Imperii paribus fungebatur: eum ī, contra quam eius ſubtilitate & dignitatem debeat, accepta pecunia Mediolani Ducum & Comitem Papensem creauit. Complures in ſuper vrbes terrasque tam in Germania, quam Italia, ad imperium pertinet, quarum quedam ad idem redierant, alienauit: parum penſi habebant, vi eis ſacri Imperio retinere.

Præterea, membranas perplures nudas, rafasq[ue], ſu[m] tamen Maiestatis ſigillo munitas, amicu[m] pecunia vediſſit, in quibus, cum illis, cum aliis, in quorum manu ſu[m] modi membrana venerunt, ſub ſigillo que ſcribere vellent, liquit. Qua ex re, ob ſacri Romani Imperii turium coemulmentorum dannosſam inminutionem & diſpatiōnem, grueſe queſeſtate ſub re ſunt. Controversias porro bellaque, qua (prob dicit) Germaniam, alijsq[ue] ſacri Imperii terras misere affixiſſerunt & peſſimandarunt, atq[ue] etiamnam peſſimandarunt, nil vñquā cura habuit. Hinc pradationes, incendia, & larvicio[n]a orta, adeo ſu[m] ſenſita vel hodie incrementa, vi nulli neg[lig] clerici, neq[ue] laici, neq[ue] agriculta neg[lig] mercatores, neq[ue] vires neg[lig] mulieres, ſu[m] terra, ſu[m] mariculi versentur: templa, conchein, & domus ſacra, quoſ ſacri Imperii manu affereat atq[ue] tueri debeat, capiſſa & incendiū pateant & ad intericū redigantur. Eores abit, vi quibus contrariaſt, & equi ratione, alijs pro arbitrio tractent, ac etiamnum trahent, abſq[ue] villa ſacra, ſp[ec]taculo, diu, imperialia autoritas reformatio[n]e: ſic vi & locus conuenienter.

In Henri-
co. +
Lib. 20.
De vngue-
to quo
Reges
Angl. in-
unguntur.

Obit⁹ mi-
ferandus
Richardi
Reg.

Henr. Rex
oratores
& Synodū
Canthūar.
mittit qui
cuius pro-
p[er]tio[n]em
ergo cleri-
& libert.
Eccl. vin-
dicandam
renuntiat.

Author
antiqui-
tum Eccl[esi]a-
ſt[ri] Britan-
nicæ.

tionem, quocumque nomine tandem appellanda veniat, seu Rom. regi pendat, exhibeant, aut exhibeant permitant: sed eiusmodi debita viti & idoneo Rom. regi, diuino fauente nomine duximus sufficiendo, afferuent.

In quorum omnium fidem & testimonium: Nos Ioannes Archibishopus Moguntinus, praesens instrumentum, per subscriptos Notarios, hac forma patente, confici, & maius nostrum sigillum appendi curauimus. Letta & renunciata fuit sententia premissa: per nos Ioannem Archiepiscopum Moguntinum, nostrum & Dominorum Coelectorum nostrorum ante memoratorum nomine, sub castro Lonsfieri ad Rhenum, Treuerensi Diocesis, Brubachium versus progrebi, è publico folio, in tribunalis yrum eretto, dominio Coelectorum nostris ibidem iudicio a fidentibus: anno Dominice Incarnationis 1400. iudicione Octava, feria sexta, die 20. mensis Augusti, paulum ante Nonarum tempus: Pontificatus Sanctissimi in Christo Patri ac Domini, Domini Bonifacii noni, divina prouidencia Pape, anno xi. presentibus Illustrissimis Principibus ac Dominis, Ioanne Illustriss. Principi ac Domini Ruperti Duci Bauariae, & Comitis Palatini ad Rhenum filio, Friderico Burggravi Norimbergensi, nobili Philippo, domino in Nassav & Sarbrucke. Emichone de Liningen, Ioanne de Zigenhain, Cunradus Burggrave, Canonicus nostro Moguntino, comitibus: Bernardo a VVeflensburg, Ioanne à Limburg. Reinhardo de Hanovre baronibus. Domino Nicolao Brovvin sacra pagina, Ioanne à VVitenburg, & Nicolaus Burggrave decretorum, Domino Hermanno preposito. S. Gertrudis Colonien. legum Doctribus. Item strenuo equite Sigfrido de Lindovre vice Domino nostro in Ringaungia, Ioanne Bassen à VValdeck, Burggrave nostro Beckelheim, & fidelibus Henrico Rulmann à Dadenberg, Gerardo a Emenberg. Domino in Landcron, Friderico de Sachsenheim. Kulmanno à Coneren. Ioanne de Dalburg, Rudolpho de Feisiken, nec non pluribus aliis domini, e quibus & ingenui, spiritualibus & secularibus, magno numero existantibus, ad superscripta vocatis atque rogatis.

Et ego Nicolau Bercholdi Fridberg, clericus, Moguntine Dic. Pontificia & imperiali auctoritate Notarii publici, ac prædicti clementissimi Domini mei, Domini Ioannis Archiepiscopi Moguntini scripsi, iuratu, quoniam cum temporis cum iudiciale ijsbac, quam præscriptius sententia lata & renunciata fuit, vna cum subscriptis publicis tabellionibus, testibus commemoratus, præfensi inter fui, eaque omnia fieri vidi atque audiu: ideo iubente atque petente prædicto Moguntino, domino mei clementissimo publicum hoc instrumentum bona fide prescriptum, in publicam redigì formam, illudque consueto mei Notariatu signo ac nomine, appenso etiam prædicti Moguntini, Domini mei clementissimi, maiori signo, in fidem & testimonium prædictorum omnium, subfignau: atque munui.

Nomina Notariorum sunt:

Nicolaus Bercholdi Fridbergensis.
Ioannes Meier iunior Gaeruerdensis.
Conradus à Leiborn, clericus, Paddebornensis diaconus.
Henricus Stalberg Rotenbergensis.
Tilmanus à Honberg.
Conradus Coler Eufensensis, Coloniensis diaconus.

IV.
Quæ diuersi scriptores Alemanni de VVenceslao prodiderint.

Et quidem ista superiora Principes Electores, de VVenceslao ignato dixerunt, atque decreuerunt. Alemanni scriptores, hec quæ adscribo, de codem prodiderunt.

1. *Aucto. Annalium vrbis Misne. Praeful Misnenensis VVenceslao Romanorum Regi exactiones pendi per biennium, causa literis non expressa. Idem VVenceslaus Ioannem quandam Doctorem Theologie, patria Germanum, in flumen Multaham iubet conicci, qui coram Rege dixerat, eum Regio nomine indignum, qui non dicitur aut sciret Regnum administrare. Id autem fecisse suauis obscuri hominis Buchniconis Praeful. Eum Buchniconem cum auarum esse Rex sciret, iussit ex ariero suo tantum aurum sumere, quantum posset effire. Lætatus ille Regia munificencia; non solum tunica amplam impiebat, sed etiam perones ruficis visitatos induit, quos cum simili modo referisset, progressus loco, mouere se non potuit. Rex illius stultitiam irridens exi iussit, & onere illo spoliatum, a suo conspectu eti. lib. 2.*

2. *Aucto. Annalium Saxonie ynusse. Hoc anno Ioannes Antistes Moguntinus, Fridericus Colonensis, Theodoricus Treuerensis, Rupertus Palatinus Rheni, ac alii*

Principes Imperii, Wenceslaus Imp. vt de honestatem Cæfæci nominis, Imperio exuunt; & communibus suffragiis vnamiq; consensu, Fridericu Ducem Brunsvigium, egregium virum, & rei militaris peritissimum, inque bellis felicem, Imperatorem salutant. Wenceslaus Imperio deieetus, domi torpens, illaudatum egit æuum. lib. 2.

3. *Nicolaus Serrarius Moguntiacarum rerum lib. 5. Cum per Wenceslai Cæfari ignauiam, cibricatem, crudelitatem, literarum odium, alia que vita, quæ anno 1400. in Sponheimensi Chronico recitat Trithemius, & per copiose Cuspinianus, ruere videretur Imperii dignitas, & Hussitarum inualeceret hæresis, adlaborauit Ioannes Archiepiscopus Moguntinus, primo quidem Bopardie, dein Francofurtæ, vt noui esset Imperatoris electio. Fuit is Fridericus, Brunswicensis & Luneburgensis Dux Magni filius. Sed è Comitio redeuntem nefarie occidit ex insidiis Waldekanus Comes, culpamque omnem in Dominum suum Ioannem Archiepiscopum, qui Rustenburgensis illum arci prefecrat, contulit. Hinc magna Moguntini fundi calamitas. Nam & occisi Friderici frater Henricus, multa dioecesi damna intulit: & Nobiles quidam anno 1406. urbem cadibus ac direptionibus affere. quin & ipsum Moguntinorum nomen ridiculariis fabilibus non pauci exagitauere, prout ex hisce apparet Leoninis;*

*Regula non facta; Nequam Moguntiadicta,
Germen Pilati, nunc denovo viuiscati.
Sicut dum vixit, iterum Christum crucifixit:
Namq; Duxem stranit Fridericum, qui, quasi David,
Brunsvig protexit, gentemq; suam bene rexit.*

Ceterum Ioannem, non fuisse cædis huius authorem, accusationisque huius fallitatem & calumniam, ipse Ioannes solenni iureuando in iudicio prolatu diluit; cædis deinde illius rei, Henricus Comes de Waldeck, Cuntzmannus à Falckenberg, & Fridericus ab Hertingshausen, datis literis, Ioannem eius facinoris innocentem esse pronunciatur; atque ad postremum Rupertus Rex Romanorum extra omnem culpam esse dixit, cum Norimbergæ anno Domini 1403. Sabbatho post B. Virginis Purificationem in fontes sententiam tulit; quorum omnium in archivio Moguntino extant monumenta. Caso Friderico, iterum die xx. Septembris ab Moguntino, Colonensi, Treuerensi, Palatino Bauaro Ruperto, licet Electores Saxonie & Brandenburgi non venissent, abdicatio Wenceslai confirmata est, & à quibusdam *Iodus* Moraviae Marchio Barbatu dictus, ab aliis Rupertus ipse electus, qui Bopardia poeta coronatus, & ab iisdem Archiepiscopis, Stephanoque Bauariae Duce Coloniam deductus, deinde à Colonensi Archiepiscopo anno 1401. ipso Epiphanius die vñctus & coronatus ibidem, quod Aquisgranensis cum cluita Regem noller. Adeo autem ei studuit Bonifacius IX. vt multum contra nitentibus Archiepiscopis Electoribus, exigendarum à Germanico Clero decimaru potestatem ei concesserit.

Albertus Krantz lib. 10. *Saxonia c. 19. Robertus Dux Bauariae Comes Palatinus Rheni, cum Wenceslaus Rex Romanorum nullis monitis proficeret, nullis rebus præter suam volupratem intendenter, neque Bohemiam, neque Romanum Regnum in sua cura complexus, vir ipse perditissimus curaret; Electoribus Imperii Franckfordiæ congregatis Wenceslao deplorato & defituto, in Regem Romanorum eligitur, & à Friderico Colonensi Archiepiscopo de more coronatur.*

Idem lib. 10. *VVandalia c. 1. longe prolixius. Arinus erat à Christo nato M. CCC. quoniam iam Principes Electores incorrigibilem cernerent Wenceslau Bohemiae & suum Regem, Regno illum destituant, sèpè cōmonitum à summis Pontificibus, ab ipsis Electorib⁹, priuati ab amicis. Incredibile memoratu est, qua fuerit ignavia, quae foilius ventris cura, qua leuitate, & vbi in ira excaduit, qua etiam crudelitate. Belluinan ferociæ, & suillam inertiam, di-*

uersis per

gionem coquinari, homo otiosus, somno veneriq; dedi- tis paflus est. Inuita equidem est nostra Religioni macula cicatrica, sub eo Sardanapalo & stulto Rege, cum hæresi Hussitarum in Bohemia, quæ hodie durat, nequid sanari potest. Et si multi præstantes ingenio viri hanc curare summis viribus nisi sunt, nō tam potuerunt. Ita radices longe lateque transfundit hæc infania. Cum enim hic infanus Wenceslaus esset à pueritia in Bohemia ac Romanorum Regem sublimatus, statim luxur deditus, ac desidia corrupus, voluptates omnes sequebatur, ventrique tandem defernit, maiores curam vini ac gule habens quam Regni. In vitramuis deinde aurem securus dormiens, errores qui suborietur, minime emendavit; labores omnes deuiauit, neficiis difficilius nihil esse quam bene regnare; q; olim Diocletianus dicere solebat. Cū igitur multa sicut in Bohemia scandala, atque enormia facinora; & nunc miseri Iudei populari tumultu spolarentur sine causa, omnibusque bonis privarentur; nunc viri in fontes sine noxa exquisitis nouis cruciatis plesterentur; fertur nonnullos manu sua ludibrii cauſa peremisse. nullum namque scelus intentatum reliquit. Nam & molitoris cuiusdam coniugem, cui Sophia nomen erat, ad infaniam usque deperebat, licet haberet vxorem pulchritudinis immenſa. Nimirum igitur usus tyrannide, tandem à Baronibus Regni captus, quatuor mensibus & diebus septem custodia est traditus, donec per fratrem suum Ioannem Marchionem, Duxem Lusatiae, & Procopium Marchionem Moraviae liberaretur, non sine reipublica ingenti auctura. Hic enim, cum pacem reformaret, nihil est factus melior. Cum ergo tyrranide, sordida, & luxu omnia feceret, provinciales cōquesti Sigismundo fratri, qui tum Rex erat Hungarorum, obtinuerunt ut illum Sigismundus caperet, & securius custodiendum, Alberto Austriae Duci tradaret. qui Viennæ, in magnifice constructis ædibus, Danubio adiacentibus, quibus etiam hodie nomen est Praga (quod Pragensium Rex ibidem fuisset seruatus) custodiendum præcepit. Sed cum negligenter custodiretur, figura elapsus Regnum repetit; sed neque vitam emendavit, neq; mores mutauit, sed in antiquam sylviam transit, vino, Veneti, ventri dies noctesq; inserviens. & veluti porcus Epicuri, domi tanquam in stabulo clauſus ac saginatus, neque Regni negotia solerter ordinavit, neque Ecclesiæ schisma extirpauit, neque Imperii coronam acceptare curauit. Igitur ab Electoribus Imperii crebro admonitus, cum nihil curaret, Imperio turbatur est; primumque ei Fridericus Dux, quo morruo Rupertus Palatinus, Rex Romanorum declaratus est.

6. *Trithemius in Chronico Sponheimensi. Porro Dux Saxonie, & Marchio Brandenburgensis ad terminum vocati non venerunt; quorum absentia non obstante, Principes alii Electores Wenceslau per se etiam deposituerunt, vt hominem ad Regnum penitus inutilem, quippe qui omne tempus in Bohemia in otio & libidine consumpliit. Post eius depositionem, Principes qui convenerant, Rupertum Comitem Palatinum Rheni ac Bauariae Duxem in Regem Romanorum vnamiter elegerunt; quem Fridericus Archiepiscopus Colonensis circa festum Epiphaniae Domini, in maiori Ecclesia Colonensi vnxit & coronauit; qui præfuit Imperio Romano annis x. homo fatus Christianissimus, iustitiae cultor, in rebus bellicis strenuus, amator Cleri, & pauperum defensor integrissimus. Eius electio nem Papa Bonifacius IX. confirmauit, ratam habens depositionem Wenceslai Regis inertis. Verum cum postea coronam Imperii suscepturus Romam pergere decreuisset, Galeazius Dux Mediolanensis, fautor Wenceslai, à quo in Duce creatus fuerat, in Italiam venienti cum potentia restitit, & iter versus Romanum interclusit. Reuersus ergo in Alemaniæ fine benedictione Imperiali, Regnum strenue gubernauit.*

7. *Ioannes Naucerus lib. 14. annal. Flandri. Motus rerum apice ob intolerabilem ignauiam Wenceslaus Imperator, electusque in eius locum Robertus Dux Bauariae, Palatinus idem Rheni, cognomento parvus, vir belli pacisque artibus clarus, cui statim Colonensis pontifex Fridericus Imperiale tiaram imposuit.*

10. *Ioannes Dubravius Episcopus Olomucensis, ista & pleraque alia, copiosius iuxta & certius lib. 23. his. Bohemiae, in his verbis, Wenceslaus Norberga natus, & aqua lustrali inuenitus est, acciditique vt eandem aquam, adhuc infans loatio suo resperserit; sicut alii fimo ipsam aram in qua nondum bimulus coronabatur coquinauit. Vtrumque periodes inter prodigia retulerit, portendi per hæc dicentes, futuram, que sub hoc Rege evenit, sacrorum fontium, altariumque contaminationem & violationem. Hic igitur Wenceslaus Carolo parente solemibus exequis funerario, postquam regimen in Bohemos suscepit, initio statim adeo dissipate illud auspiciat est, vt nullam neq; legum, neque iudiciorum curam habuerit. Ex quo velut initio, & impunitate facinorum inde consequente, latrocinia & rapina, mala nuper intercepta, rursus per vias publicas coriri coepit, ingentem rerum facturam præfertim mercatoribus, Pragam tanquam ad celeberrimum emporium confluentibus, afferebant. Non enim pedites modo, sed etiam equites itineris obsidebat, maleficiis nobilitate quoq; obnoxia. Aduersus hanc tandem nobilitatem, veluti è scopo à suis excitatus, manum militarem collegit, caputque illi duræ ceruicis præposuit, quod flechi non poterat, nisi latronibus expugnat, & locis illorum eueris. Tres*

ueris per tempora moribus præferebat. Ferunt inter processus sepe fastantem, si quando cum exercitu peteret Italianam, adeo letique urbium & agrorum vastationibus, editio propositum, ne quis vino noceret, ne cellaria inuaderet. capitale futurum, si quis iniussu eius cellam vinariam innaderet; cetera omnes res militibus ad prædam essent exposita. Insignis nimurum, & Rege digna cura. Cum vero iam ciuitates Imperii nouare Sacra menta novo Regi iuberentur, soli Nurembergenses pertinaciter inhærentur Wenceslao, afferentes, se viuente Rege suo, nisi eius iussu, alteri non iuratos. quoniam grauius virgerentur, misere Oratores, qui super ea re sententiam & nutum Regis acciperent; offerentes aureorum xx. M. si illos absoluere. Ille porro contempto auro mox absoluuit, nec nisi aliquot plausu vini Rhenensis cis imperanit. Ita summa illi de vino cura fuit. Quapropter per solenem sententiam illum Imperio exuerunt, & omessa de Iudoco & Sigismundo controversia, Rupertus Duxem Bauariae illi sufficerent.

tunc ar-

Horrenda
Wences-
lai facino-
ra.

Carnificē
semper se-
cum habe-
bat quem
Cōpatrem
vocabat.

tunc arcēs ē sāxo strūctā ad fundamēntū sunt dīcūtā, iti catērem publicūm, in quēm supplicio afficiendi pālūm cōnīciebāntur, detruserunt, & mēnsēs ibi quātuor in fēctōre & squallore miseriis modis habuerunt. Exoratus deinde mul-
tis Regis sui p̄cibus Senatus Pragensis, ut loco illo tan-
tisper ei egredi, dum illūuiem & fordes balnei lauacrum
aliquē cupiditatis suis illo interueniente statuebat; ca-
teri omnib⁹ habitis contēptui. Huius succēssit Sbinco
à Leporibus & familiā procerūm: sed cui Wenceslaus mi-
nime aſcultaret. Expeſtabant Germani Principes, dum
ille officio suo prouocatus Germaniam inuiceret, atque in
illa, vt parerat, Imperialia munera obiret. At ille edendo
ac bibendo, tempus conterebat inter Bohemos; neq; aut
principū authoritatē, qui accitum illum Oratores mis-
erant, aut offici rationib⁹ excitari poterat, vt rebus illorū
afflictis opem quam implorabant adferret. Ferunt Orato-
rib⁹ ſpondiſſe; Se qua peragenda ſbi in Germania furant,
Regno Romanorum p̄dēm ibi legitime inito, omnia negotia con-
fisse; neq; in p̄fressis quod èr reſtaſtific agat, ſuperfice ſequantur. Si
quidē princeps eſſet, qui opera ſua inidigeret, potius ille ad R̄gem ac-
deret, non vero Rex ad illum. Contemptū ad hunc modū Prin-
cipes, quod poterant contemptū reddebat; atque ex
iis princeps Bauariae Rupertus, vſq; ad cōiunctiōnēm Im-
perii aspirare aſus, res Wenceslai cum in Bohemia, tum
in Italia turbauit. Wenceslaus itaq; cura externa de ani-
mo posita, quo ſecuriore ſe eſſe viderat, eo defidia & in-
ertia maior, atque libido intemperantior ipsū inuasit, ſic
vt ne à ſeſdiſ ſquidē luſtris, nedum à thoris alienis abſi-
nereret, ino ſepiuſ in lupanā quād in adulterio deprehe-
deretur. adeo proſtitutis amoribus delectūtum ferunt. Ab
ea turpitudine Ioanna vxor maritū dehortari conata, tan-
tam offenſionem ſubiit, vt audiret minantem, ſe quoque
in lupanā ab illo transferendam eſſe, ſi hac dehortatione non ſuper-
federet. ac paulo poſt adhuc ira flagrante, accersit Ioannem
ſacerdotem, audiſ Reginam ſolitū, quoties delicta fi-
delibus aurib⁹ committeret; que quidē delicta Rex ab
eo, dum authoritatē, minis, carcere fruita exploraret, vi-
etus iracundia, Ioannem de ponte Pragensi deiici ac ſub-
mergi iuſſit. Quam vero Sanctus & innocens Sacerdos il-
le fuerit, ipſe fluius oſtendit, ita de repente arefactus, vt
corpus nūdare ſubmersi, inque ſtati illo triduum perma-
neret, donec ſubmersus ad Sanctum Vitum ſepeliretur; vbi
in hunc diem, quicunque ſepulchro temere inſultauerit,
immunis ab infamia non euadit. Mortua deinde Regina
quod, ex maſtitia & dolore fuit, quem ex iniquissima Re-
gis fulpicio, cum maximo animi cruciati tolerauit. At
Wenceslaus alia occultuſ naufragia aduersari ſuos ad-
uersarios excoſtigauit, extructo ſub arce Vicegradensi in ri-
pa Vultuā balneo (nam ſepe balnei vtebatur) machi-
noſo, in quo tabula pauimēti certa ſui parte ita leuiter co-
agmentata fuerunt, vt vel uno pede proculata facile la-
xarentur. Quos igitur ex iis qui ad lauaca inuitati erant,
perdere volebat; per hanc imam ruinamque precipites in
Humen dabant. Adeo autem natura feruſ & ſanguinarius e-
rat, ut aſcidium penes ſe carnificem haberet, quem vulga-
ri vocabulo **Compatrem** familiariter vocabat, quod filium
eius de ſacro fonte leuafet. Hunc tam proximum ſibi ad-
hibuit, vt aliquoties uno codemque equo ſecum velhi il-
lum paſſus fuerit, desilientemque rapi ad poenam, quos iu-
ferat ſpectauerit. Nulli interim ordinū aut nationi ſatis fi-
debat, & nūc Bohemos Germanis, nūc rursus Germanos
Bohemis anteferebat, Pragae praſcritim, vbi paucos in
Senatu Bohemos reliquit. ac poſtrem nec arci Vicegra-
densi ſalutem ſuam valde credere voluit, perturbatus tu-
multu plebe contra Iudeos excitato, quem cum omnib⁹
bus ſuis nullo modo ſedare potuit. Scortum igitur a Praga
ſpatio vnius miliarii, nouam ſibi arci vocabulo Cun-
trice bene firmā adificauit, ad quam in quoquis vrbana ple-
bis motu, tanquam ad aſylum excurreret. Sed non minus
ſibi cauent qui timent, quād qui vult timeri: & ſepe multi
prauat aduersus vnum, quemadmodum in Wenceslaus
tunc vſi venit; qui quantumuis ſibi cautus eſſe vide-
batur, tamē ad ſuā captiuū eſſe. qui in illū, tam ex plebe
quam ex nobilitate conſpirauerant, caede recenti irritati,
qua pridie duos ciues Pragenses, & duos ex Procerum or-
dine, Giroſſum & Hroskam occidi gladio iuſſit. Captum

Capi-
tur,
fed poſte
ē caro
eudit.

De Mago
Wences-
lai & eius
preſtigis.

Iterū ca-
pi-
tur. Sed i-
terū ē ar-
ceribus
proſugit.

impostor ad extreſum à Cacodæmonē ſuperſtes, cum
corpoſe & anima de medio hominū ſublatuſ fuit; in-
icicique Wenceslao curam de religiōſis deinceps ac ma-
gis ſeris rebus cogitandi. Ita haecenus Dubrauus de Reg.
ſuo VVenceslao.

II. VVenerus Rōleypvinle VVephalus in fasciculo temporum
ea quā Dubrauus omisit; cum ſuperius reſenſis hiſto-
ricis addit. Wenceslaus non curauit de imperio; & ideo
poſt multas adiunctiones depoſitus fuit. Nobilem eius
indolem libidinosa vita polluit; & fuit finis eius ſine ho-
nore. Niſis enim degener erat à morib⁹ & virtutib⁹
ſui genitoris Caroli IV, nec vnuquam diademate Imperiali
coronatus fuit.

12. Christopherus Hartmannus, Monachus & Bibliothecarius
herem Diopara matris monasterii in Helveria, in annabue. Anno
millesimo quadringentisimo, cum multa vndique de Re-
ge Wenceslao eſſent querelle, vtpote qui non modo feci-
dit morib⁹ & libidinibus Imperii maiestatem macularet,
ſed plerasque Regni Germaniae vrbes & dominia, accepta
pecunia abalienaret; ſordide, auare, turpiter imperaret,
conuenere poſtremo menſe Maio Elecotoris Honſteinii,
in opido Rheni, & ad dicendam cauſam Wenceslau, ad
proximū Dui Laurēntii festū diſ conuocauere. Cum
non adaptuſſet, neque qui defendere quifquā adeſſet,
Imperio exuerūt xiiii. Calend. Septembriſ, etiſque acta
& priuilegia, reſciderunt, vana & irita iudicauere. Feſ-
ſequenti, concordi ſuffragio Romanorum Regem ſali a-
runt Rupertum Comitem Palatinum, vtriusque Bauariae
Ducem, qui annos nouem, mēſes quatuor, dies 16. Im-
perio praeſuit.

13. Suffidus Petrus Frisius, in geſtu pontificum Leodiensem.
Anno 1400. Wenceslao Cæſari ob ſegnitiam atque lu-
xi, xiii. Calend. Septembriſ Imperium abrogatum eſſet.
Cæſar Fridericus IV. Rex Romanorum paulo poſt deſigna-
tus obiit: poſt quem Rupertus Bauarus Rex Rom.
creatus, regnauit annis 9. &c.

14. Henrīus Matius Chron. German. lib. 26. Principes E-
lecotoris abdicato Wenceslao, Rupertum Comitem Pa-
latinū Rheni, Regem Romanorum elegerunt: qui quoq;
ſcribitur priuū oblatum Imperium recuſasse. Poſt ele-
ctionem, comitatus multis Principibus Coloniam deſcen-
dit; itaque ab Archiepifco Coloniensi vngit, & co-
ronatur, appellaturque Imperator: Eius electionem Pon-
tiffex approbavit.

15. Aubertus Mirabe in Chronico. Anno M. cccc. Wen-
ceslaus Imperator ob ignauiam xiii. Kal. Septembriſ per
Elecotoris priuū, & Rupertus Bauariae Duke &
Comes Palarinus Rheni, Romanorum Rex creatur.

16. Paulus Langh in Chronico Monasterii Cittensis. Anno
Domini M. cccc. Wenceslaus, Imperator non corona-
tus, ſicut nec meruit, propter ſegnitiam atque laſciuian ab
Elecotoribus depoſitus eſſet ab Imperio; & loco eius Rup-
ertus Duke Bauariae & Palatinus Rheni, Romanorum Rex
deſignatus eſſet. Colonia ab Archiepifco cororatus eſſet;
& a Bonifacio Papa confirmatus. Fuit quippe Chriſtianissimus, iuſticia cultor, & in rebus bellicis itenq;
cōuiuas preterea Regis varie ludebat, ac interdum manus
corum, ne illas ad patinas porrige valerent, in pedes
boum, interdum in vingulas equorum transformare, &
a liquoties fronti illorum cothurna coruorum latiflma adi-
cere, quoties videlicet e fenestrā ad ſubitū ſpectaculum
proſpicere, ne rufus caput & ora ad mensam referre ſe
poſſe crederent, antequam ipſe vino diapibusque illorū
fe ingurgitasſet, videbatur. Atque vt oſtenderet, ſe pecu-
niam quoque pro vſu ſuile confare poſſe, hoc modo
ſpectatoribus aliquando illuſit. Triginta fues bene ſagi-
natas, ex manipulis graminis ſe procreaſſe, oculis alio-
rum obiecit, illasque paſtum proxime ſuiles pistoris parci,
ſed locupletis exuſſit, ac venales proponuit, quo pistor
voluſiſſe prieſtio, hoc tantum admourit empṭorem, ne gre-
gem nouim ad flumen lotum propellere. que illa moni-
tione neglecta, vidi in flumine, ſubibus ſubmersis manipu-
los fluitare, ita vt neque ſtraminibus, neque ſuibus potire-
tur. Dun priuū datum recuperare pararet, diuque ven-
ditore quālito, atque in taberna vinaria tandem reperio,
in qua porrectis pedibus in ſcamno recubabat, ſtomachabundus
alterum pedem illius excitandi cauſa inuafiliſſet, vi-
ſus eum à corpore protinus cum coxendice auſuſſe; elate
Zittonē quirante, & obtorto collo pistori ad Iu-
dicem trahente. Non aliud habebat quod facebat pistor,
in manifeſto deprehensus, vt ſibi videbatur, facinore, niſi
vt dannum damno addereret, atque de hac inſupr. inuria
cum Zittonē decideret. Vſurpant ad hoc vſque tempus
Bohemii, vt malam emptionem exprobriari, vice pro-
uerbi dicant: *Liarum facies, quantum Michael in ſuibus.* Pi-
ſtori namque illi Michael nomen erat. Cæterum Zittonē

aut orna-

aut ornamento Romano Imperio esse posset. Verum enim tuero qui personae sua interdum meminisse debuit, multo effusus indices vino ac libidini indulgere, ita ut nullo modo ad bonam frugem, & honestam hominum opinionem traduci posse videceret; præsertim quod semel captus à Bohemis, & à Procopio Matorum præcipite consobrino suo liberatus non tolum non exierat veteres mores, sed ad eos eriam superbiā in populares adiunxerat. propreterea à Sigismundo fratre Pannonie Rege iterū comprehensus, traditusque in custodiam Alberto Austriae Ducis, Vienna deinde ubi asseruabatur auffigit. In hanc vitiorum colluuiem adeo omnium scriptorum monumentis notata, crudelitas quidem & sordida mīro quodam modo consipraverant; sed tamen sordida plus incommodi afferebat, quā crudelitas. Ad hanc vulgo ferebatur, ipsum fibi portentum fuisse, iniuria & iatris & numinis sub vita initium. Nam mater ex partu obiit, ipse sacro fonti admotus dum ablueretur aquas conspurcavit. Hæreditat in imperio non exigua labes; quam cum unius Rectoris interitu liceret abolere, nec illi aut faro, aut externa vi finem viuendi faceret, reliquum erat vel dignitate exueretur. Ita communī omnium consensu, de mensie Maio, Francofordinē comitiis habitis, abrogato Wenceslao, Fridericū Atestinū Brunsuicēm Dūcem ei subrogarunt: deinde hoc casō, Robertum Comitem Palatinū Rhēni Dūcem Bauariae Cäsem̄ salutareunt.

18. *Theodoricus Niem lib. 2. de schismate c. 5.* Interim Wenceslaus Rex Bohemiae, plures Oratores diuersis temporibus misit ad Dominum Vrbānum, significando qualiter pararet aduentum in Italiam diadēmati Imperialis per manus eius recipiendi gratia. Sed quia ad hoc perficendum multis sumptibus indigeret, petebat sibi concedi, vt decimam à Clero Regni sui postē exigere in subsidium huiusmodi expensarum. Quod cum concessum ei foret, decimas extorsit easque confundens; attamen se de regno suo propterea non remouit, sic Papam, & etiam Curiales ac Romanos ludificando. c. 25. Septimo autem anno pontificatus Bonifacii, Ioannes Galeazius de Vicecomitibus, postea vocatus Dux Mediolanensis, emit à Wenceslao Rege Bohemiae pro summa C. L. milliū florenorum, quod ipsum Dūcem Mediolanensem fecerat, & postea etiam vnum de filiis suis Comitem creauerat Papiensem. c. 24. Nō dū ante obitum, Bonifacius Papa electionem de Domino Roberto moderno Rege Romanorum, per Archipiscopos Moguntensem, Coloniensem, & Trenensem Electores Imperii contra dictūm Dominum Wenceslaum Regem factam, me etiam tunc præsente, in Consistorio publico approbavit; promittens quod sibi fauores Apostolicos veller impendere.

V. Asseritur Ius pontificis in deiiciēdo vel probando Rō. Reg. & Imp.

Hactenus *Theodoricus Niem*, cum superioribus chronographiis; quorum verba iithic volvi adscribere, ad suffundandam cuiusdam rerum Germanicarum sciolis inscritam, qui scripsit; nihil esse certi apud Germanie historiographos, de Wenceslai inertis abrogatione; deinde finxit; nihil esse iuris, aut Elektoribus Principibus, aut Romano Pontifici pro tempore, siue in deiiciendo, si ignauis, si perierunt, si oppressor, si neglector, si haereticus aut schismaticus; siue in sufficiendo, probandoque Romanorum Rege atque Imperatore: cum ab hoc vel solo & vno exemplo clarissimum sit; Principes Electores, Bonifacius pontifici, inertiā & reliqua Wenceslai Regis significasse, consiliq; de exauthorando illo cum sede Apostolica comunicasse; Bonifacium vero re in deliberationem proposita, a notorieta facinorum Wenceslai, in sententiam principum iniquioris, diuulgare edictū, ne quisquam Romanū isto anno seculari ex suo Regno accederet, prohibuerat; ac prætere, ne quisquam Bonifacio, aq;te ac Petro Luna obtemperaret, grauissimis propositis penitentias statuerat; huius vni rei intentus, vt vtroque abdicaret, Cardinales Galli Gallū Pontificem, qui in Galliis subiuderet, designarent. Erant, & alicie præter has grauissimas causas, Rupertum vrgendi, qui Romanū magis publico quam priuato bono omni postposita mora conuolaret. Itaque & literas scripsit, & Nuncios misit Bonifacius, oratum, ne profectionem differret.

Enimvero Robertus, vt S. Antoninus narrat tit. 22. c. 3. §. 34. ad Imperium electus, confessim Oratoribus suis in Italiam missis, fauorem & gratiam sedis Apostolicae sibi

procurabat. Nam suberat controvēsia; cum non omnes pariter Alemanie Proceres ac populi Wenceslaiū deferrissent; sed essent nihilominus qui illum Imperatorem appellarent.

Surita annal. Aragon. lib. 10. c. 72. memorat, Robertum recens electum Imperatorem, euertendo Galeazii qui Ducatum Mediolanensem à Wenceslao ignauo emerat, quique ad dominium Italiae aspirans, multa de sociis Bonifacii pontificis, & de bonis Ecclesiæ Romane rapuerat; fidelis cum Bonifacio pontifice, cum Ladislao Rege Neapolitano, cum republica Veneta, Florentinis, Patauino, Atestino, Mantuanoque, & aliis locis principibus & vrbibus Italiae percussisse. sc. Bonifacius pontifex pro fidelis Apostolicæ maiestate, pro sua pontificia dignitate, pro vniitate Ecclesiæ, pro integritate Apostolici patrimonii, pro subditorum incolumente, pro sociorum salute, pro Italiae, Germania, Bohemia, totiusque Christiani orbis pace, nō minus quam Robertus pro Imperio & Ecclesiæ commodis, vna cum principibus confederatis laborabat. Præterea, quæ bono publico sanxerat, Robertus, more majorum recepto, & statim atque designatus est Rex Romanorum, coram Commissariis Bonifacii, & antequam Colonie ab Archiepiscopo diademati Regio submitteret caput, & missis postea Romanis Oratoribus, Bonifacius & Apostolicæ sedi, iurecurandum ex formula illa solenni, *Tibi Domini ac in canonem Ecclesiasticum scripta dixit, arque huius rei literas publicas, nec nō diplomata solennia confirmationis priuilegiū Romanae Ecclesiæ, ad instar Henrici VII. Ludowici Boii, Caroli IV. & Wenceslai huius filii dedit: quorum exempla in Vaticano, authographa autem in molis Adriana Archivo conservantur.* Florentini præter alios, vt S. Antoninus eorum ciuis & Archipiscopus meminit, circundatū vbique à ciuitatibus & oppidis, quæ in portestate atque arbitrio Ioannis Galeazi Mediolanensis erant, magnitudine insuper potentia ac multitudine copiarum eius deterriti, cum prosperam Roberti famam acceptisset, ad hunc respexerunt. Itaque & Oratores illius Romanos pergentes, omni studio prosecuti sunt; & missis ad eum in Germaniam Nuncis, vt in Italianum quantocius veniret inuitauerunt, ac opes & auxilia venienti detulerunt. *Antoninus supra.* Bonifacius Papa ante omnes, confessim atque Oratores nomine Roberti, tum fidei & obsequientia sacramentum dixerunt, tum diplomata confirmationis priuilegiorum aurea bullā signata sedi Apostolice dederunt, tum reliqua quæ in pacis fuerant, porestate commissa cōprobarent, Robertum ad accipendum Imperii Romanii factam, me etiam tunc præsente, in Consistorio publico approbavit; promittens quod sibi fauores Apostolicos veller impendere.

Galeazius, Perusiam, Romanæ Ecclesiæ vrbem in potestatem suam rapuerat, & alias ditionibus Patrimonii Apostolici imminebat. Romanorum nonnulli, siue ab eo, siue à Comite Fundano, siue à Petro Luna vetere amico, sollicitati; siue etiam libertaris amantes, & Pontificia dominationis impatiens, omnia miscebant, atque Imperium detrectabant. Ludolivus Andegauensis, frenus potentia tam Raymundi Vrfini, quam Petri Luna, & reliquorum auxiliariorum, Ladislao Regi Neapolitanō Bonifaciū clienti, non omnino tuta omnia quæ hacten⁹ possederat faciebat. Carolus Gallorum Rex, quamquam Petro Luna antipapæ infestus, vnitatem Ecclesiæ curare videceret, Bonifaciu tamē obsequi, aperte detrectabat; & exemplo Philippi Regis antecessoris, Bonifacii VIII. ante centum annos iniuriosi, diuulgare edictū, ne quisquam Romanū isto anno descendisse; vtque omnia rite pergerentur, potestatem illis Comitium indicendi, Wenceslao diem dicendi, cauam eius discutiendi, & tandem incepsum deponendi, a liumque diligendi fecisse: & quod suprēma in Ecclesia authoritatē super omnes fideles esset, Roberti Bauariae Dūcis electionem probabat; nec non gratiam Apostolicam illi derulisse, & ad suscipiendum diadēma Imperii Romanū euocasse.

Enimvero Robertus, vt S. Antoninus narrat tit. 22. c. 3. §. 34. ad Imperium electus, confessim Oratoribus suis in Italiam missis, fauorem & gratiam sedis Apostolicae sibi

tatus est furoribus. *Theodoricus Niem*, qui hoc anno Romā vixit, ista scripsit. Anno vero undecimo Pontificatus eiusdem Bonifacii, supradictus Dominus Nicolaus de Columna cum aliquibus ciuitibus Romanis confiurauit contra Bonifacium, conatus visenter auferre dominium temporale ab eo Vrbis predicta. inde quadam vice noctis sub silentio, mensi Januarii, clanculo, cum multis armigeris equitibus & pedestribus per portam Populi Vrbem intravit: & vna cum eo copia quas ducebat ad plateam Capitoliū penetrarunt, & ad portas domorum plurium Ciuitatum Romanorum forte dormientium, quos crediderant Nicolao in hac parte velle adhucere, ipsoq; iuuare repulserunt. Sed illis non respondentibus, immurunt: credentes, quod hoc Bonifacius reficit. Sicutque ipsi cateruatum, eorum negotio imperficio remanente, ab vrbē fugi elapsi, & aliquibus eorum pedibus in quibusdam vineis int̄ & extra vrbem se vsq; ad crepusculum matutinum occultantibus, aliqui infelices vsque ad numerum 31. per Romanos capi, nec mora, morti additū omnes in patibulo, permittente dicto Bonifacio, simulugulati fuerunt. Vbi tunc contigit res horribilis, quia tunc Iudices queos ad mortem condemnarū non habentes suspicentes, cuidam inueniū adolescentiū, etiam tunc inter alios capto, cuius pater & frater etiam tunc illic captivati erant suspicendi, pronosserunt ei immunitatem, si secum capitulatos sufficeret, qui aliquandiu super hoc deliberando, tandem omnes ipsos, ac etiam patrem & fratrem suos, tamen acriter flēdo sufficeret: qui tamen mortem, postquam omnes illos sufficerit, vix evagis: sed astantium populorum precibus liberatus abscessit. Eতে ecce miseranda humana conditio, & pericula niuis dominandi ambitio. Nam isti pauperes sufficiens furent subtiles predicti Domini Nicolai de Columna, coacti secum Romanum proficiunt, causa temporalis Dominii ripendi à manibus Bonifacij & suorum: & in hoc deficientes, & comprehensim malam morte vnam in morte perierunt. lib. 2. de schismate cap. 7.

Celebrabatur hoc anno, secundum antiquam institutionem Ecclesiæ Romane, in vrbē Lubileum. Eius indulgentia capeſſendæ, & visitationis liminum Apostolico cauſa, ad vrbem, narrat idem *Theodoricus c. 28.* cateruatum vtriusque homines sexus, in maxima multitudine pene perrotum illum annum aduenientur: quorum multi erant nobilis & egregia personæ: ac larga offertoria, ad Vrbanas Ecclesiæ attulerunt. *Auctor Annalium Ecclesiæ Aurelianensis* testatur, ad hoc Lubileum innumerous ex Galliis profectos venisse: licet edito Regio sanctum esset, non minus quam centum annos à Philippo, tempore Lubilei Bonifacij VIII. ne quis Romanū iret. Et quidem is ipse auctor, propter penitentiam pecuniarum, & clades Regni, prohibitum fuisse commemorare: res tamen erat, propter interdictum omnibus Gallis obsequientiam Bonifaciu Pontifici: quod Rex, ex suggestione Scholæ Parisiensis vrgereret, vt omnes Ecclesiæ ex aquo, tam Bonifaciu, quam Petro Luna obedientiam subtraherent: vt Suffridus Petrus in chronologia Episcoporum Leodiensium testatur, tom. 3. & huius rei tam ipse, quam eius impulsu, nonnulli Principes Galliarum, Oratores, ad Reges Hispaniarum, & Proceres Christianos destinatar, qui eos à fide vtriusq; auerterent. Hanc quidem vnicam esse rationem extirpandi schismatis atque vniende Ecclesiæ dicentes: reuera autem ad istud vnicum aspirantes, vt vtroq; abdicato, Pontifex non Itali, non Hispanus, sed vel Gallus, vel Gallo obnoxius designaretur: qui Auinioneum numerum desereret, & ad voluntatem illorum fesse accommodaret: vt Corius de rebus Mediolanensis, scribens secretum aperuit, part. 4. Ioannes Galeazius, quinquam Bonifaciu infestus, ne quidquam certi suo exemplo in Italia constitueretur, difficultatem in pestis contagionem qtae vbiq; gravabatur recit: insinuauit tamen, rem tātōpere difficilem, non posse ex aquo & bono decerni, nisi vel in Concilio Oecumenico, vel in aliqua Patrum Congregatione Generali: vt idem Corius meminit. Hentius Rex Castellæ, quod opera illius & Fratrum Predicatorum à Ladislao in Russiam adiutorum, ea civitas hactenus schismate diuisa, ad gremium Catholice Ecclesiæ rediisset. Obtinuit Antistes hic, ab Iuone Kioutensium tunc temporis principe, ingentem portionem Crucis in qua Redemptor mundi salutem humani generis operari dignatus est: quam Lublinum delatam, Fratribus Dominicanis ad ædem S. Stanislai, neq; sine miraculo reliquit. Extat hæc portio, in modum Crucis iusta conformata, altitudine & latitudine pati & fere secundum cubitali, crastis autem fere trium digitorum. Cracoviā, cogitabat inferre: vt tam insigni munere, amore in patriam testaretur. Lublinum cum venisset, atque vicerius

Venceslaus Boemus Rex, quod in Bonifacij fide perseveraret, argumento est certissimo, quod, vt Iubilei Romani particeps eset, à Bonifacio impetravit, vt ad Romanum modum domiū illum consecratum haberet: celebrauitque Praga magna religione, ac mira hominū multitudine, quæ non lubisci soluit, verum etiam reliquiarum venerandrum gratia Pragam confluxerat. *Dubraius reliqui supra.*

Ladislaus præterea Rex Poloniæ, à patrib. Bonifacij stetit: à quo erectionem Vniuersitatis Cracoviensis obtinuit. Hoc enim anno, feria secunda post festum S. Iacobi Apostoli, Academia Cracoviensis, ex testamento Hedwigis Regiae, & cumulatione liberalitatem Regis, de consensu Bonifacii Pontificis condita est, dubibus douibus, seu Collegis excitatis: altero Philosophis & Theologis, in platea, que Iudeorum tunc fuit, nunc Diuæ Annae nomine nuncupatur, altero Iureconsultis & medicis, qua ex vrbē ad arcem itur: tamē medici cum Philosophis feste coniuncte: accitiq; magistri & Doctores omnis generis è Pragensi Academia, censuq; his in perpetuum attributi à Rege & fālinis & teloneo, & diuina cōlacerdotia omnia apud Dñi Floriani, præter præposituram vt vocant. Auctior deinceps ea Academia, & locupletior, multorum & maxime Doctorum ipsorum beneficentia redditæ, magnopere omni tempore studiis Dialecticis, Mathematicis, Philosophicis, Iurisprudentia & Theologicis adhuc vñq; tēpore effloruit, cuis & si plura numerentur extente opera illustria, nullum tamē æque magnificum ac necellarium, quam quod emergete ab inferis hæsi impravis Hullitarum, & postea Luthericorum, atq; aliorum sexcentorum, viros doctissimos protulit, sapientissimq; ipsa stetit, pro confutandis optimendisq; hereticis & erroribus, pro illustranda veritate Catholica, pro conuellenda impietate, pro extirpatione vitiis, pro serendis virtutibus, pro defendenda iustitia, proq; libertate Ecclesiastica & vetere disciplina. Sobrietatem enim, sapientiam, & iustitiam, & virtutem maximo cum eiusmodi operari dignata, ut vñq; abdicato, Pontifex non Itali, non Hispanus, sed vel Gallus, vel Gallo obnoxius designaretur: qui Auinionem numerum quām desereret, & ad voluntatem illorum fesse accommodaret: vt Suffridus Petrus in chronologia Episcoporum Leodiensium testatur, tom. 3. & huius rei tam ipse, quam eius impulsu, nonnulli Principes Galliarum, Oratores, ad Reges Hispaniarum, & Proceres Christianos destinatar, qui eos à fide vtriusq; auerterent. Hanc quidem vnicam esse rationem extirpandi schismatis atque vniende Ecclesiæ dicentes: reuera autem ad istud vnicum aspirantes, vt vtroq; abdicato, Pontifex non Itali, non Hispanus, sed vel Gallus, vel Gallo obnoxius designaretur: qui Auinionem numerum quām desereret, & ad voluntatem illorum fesse accommodaret: vt Suffridus Petrus in chronologia Episcoporum Leodiensium testatur, tom. 3. & huius rei tam ipse, quam eius impulsu, nonnulli Principes Galliarum, Oratores, ad Reges Hispaniarum, & Proceres Christianos destinatar, qui eos à fide vtriusq; auerterent. Hanc quidem vnicam esse rationem extirpandi schismatis atque vniende Ecclesiæ dicentes: reuera autem ad istud vnicum aspirantes, vt vtroq; abdicato, Pontifex non Itali, non Hispanus, sed vel Gallus, vel Gallo obnoxius designaretur: qui Auinionem numerum quām desereret, & ad voluntatem illorum fesse accommodaret: vt Suffridus Petrus in chronologia Episcoporum Leodiensium testatur, tom. 3. & huius rei tam ipse, quam eius impulsu, nonnulli Principes Galliarum, Oratores, ad Reges Hispaniarum, & Proceres Christianos destinatar, qui eos à fide vtriusq; auerterent. Hanc quidem vnicam esse rationem extirpandi schismatis atque vniende Ecclesiæ dicentes: reuera autem ad istud vnicum aspirantes, vt vtroq; abdicato, Pontifex non Itali, non Hispanus, sed vel Gallus, vel Gallo obnoxius designaretur: qui Auinionem numerum quām desereret, & ad voluntatem illorum fesse accommodaret: vt Suffridus Petrus in chronologia Episcoporum Leodiensium testatur, tom. 3. & huius rei tam ipse, quam eius impulsu, nonnulli Principes Galliarum, Oratores, ad Reges Hispaniarum, & Proceres Christianos destinatar, qui eos à fide vtriusq; auerterent. Hanc quidem vnicam esse rationem extirpandi schismatis atque vniende Ecclesiæ dicentes: reuera autem ad istud vnicum aspirantes, vt vtroq; abdicato, Pontifex non Itali, non Hispanus, sed vel Gallus, vel Gallo obnoxius designaretur: qui Auinionem numerum quām desereret, & ad voluntatem illorum fesse accommodaret: vt Suffridus Petrus in chronologia Episcoporum Leodiensium testatur, tom. 3. & huius rei tam ipse, quam eius impulsu, nonnulli Principes Galliarum, Oratores, ad Reges Hispaniarum, & Proceres Christianos destinatar, qui eos à fide vtriusq; auerterent. Hanc quidem vnicam esse rationem extirpandi schismatis atque vniende Ecclesiæ dicentes: reuera autem ad istud vnicum aspirantes, vt vtroq; abdicato, Pontifex non Itali, non Hispanus, sed vel Gallus, vel Gallo obnoxius designaretur: qui Auinionem numerum quām desereret, & ad voluntatem illorum fesse accommodaret: vt Suffridus Petrus in chronologia Episcoporum Leodiensium testatur, tom. 3. & huius rei tam ipse, quam eius impulsu, nonnulli Principes Galliarum, Oratores, ad Reges Hispaniarum, & Proceres Christianos destinatar, qui eos à fide vtriusq; auerterent. Hanc quidem vnicam esse rationem extirpandi schismatis atque vniende Ecclesiæ dicentes: reuera autem ad istud vnicum aspirantes, vt vtroq; abdicato, Pontifex non Itali, non Hispanus, sed vel Gallus, vel Gallo obnoxius designaretur: qui Auinionem numerum quām desereret, & ad voluntatem illorum fesse accommodaret: vt Suffridus Petrus in chronologia Episcoporum Leodiensium testatur, tom. 3. & huius rei tam ipse, quam eius impulsu, nonnulli Principes Galliarum, Oratores, ad Reges Hispaniarum, & Proceres Christianos destinatar, qui eos à fide vtriusq; auerterent. Hanc quidem vnicam esse rationem extirpandi schismatis atque vniende Ecclesiæ dicentes: reuera autem ad istud vnicum aspirantes, vt vtroq; abdicato, Pontifex non Itali, non Hispanus, sed vel Gallus, vel Gallo obnoxius designaretur: qui Auinionem numerum quām desereret, & ad voluntatem illorum fesse accommodaret: vt Suffridus Petrus in chronologia Episcoporum Leodiensium testatur, tom. 3. & huius rei tam ipse, quam eius impulsu, nonnulli Principes Galliarum, Oratores, ad Reges Hispaniarum, & Proceres Christianos destinatar, qui eos à fide vtriusq; auerterent. Hanc quidem vnicam esse rationem extirpandi schismatis atque vniende Ecclesiæ dicentes: reuera autem ad istud vnicum aspirantes, vt vtroq; abdicato, Pontifex non Itali, non Hispanus, sed vel Gallus, vel Gallo obnoxius designaretur: qui Auinionem numerum quām desereret, & ad voluntatem illorum fesse accommodaret: vt Suffridus Petrus in chronologia Episcoporum Leodiensium testatur, tom. 3. & huius rei tam ipse, quam eius impulsu, nonnulli Principes Galliarum, Oratores, ad Reges Hispaniarum, & Proceres Christianos destinatar, qui eos à fide vtriusq; auerterent. Hanc quidem vnicam esse rationem extirpandi schismatis atque vniende Ecclesiæ dicentes: reuera autem ad istud vnicum aspirantes, vt vtroq; abdicato, Pontifex non Itali, non Hispanus, sed vel Gallus, vel Gallo obnoxius designaretur

pergere destinaret, mirabile dictu, equi currui adiuncti cui infederat, nullavi plane propelli poterunt, ut vel latum pedem loco progrederentur. Cum immobiles velut humi fixi consisterent, Antistes id quod res erat, virtute sacrati ligni id accidisse existimans, curru descendit, sacram pignus exemit, & equos incitati iussit. Statim illi celeres excurrere, & iter carpere institerunt. Reposo iterum in currum sacratissimo ligno equi rursus incitati, gradum promovere detrectarunt. Vnde ille diuina voluntatis argumentum evidenterissimum fore intellexit, ut eo loci illud relinquere. Parochialis Ecclesia Praepositus virgebatur, ut aliquam eis partem suo templo diuidideret. Annuit Episcopus valde cnixe supplicant, & postridie, habita prius de laudibus SS. Crucis concione, reque diuina facta, ferrum sumpsit, quo nonnullam particulam decideret. Mira res, vix semel atq; secundo illud in lignum S. Crucis adegerat, mox manifesta Dei vindicta punitus est. Ferrum enim à ligno Sancti Crucis resiliens, manum illius grauiter vulnerauit, penitusq; perfidit, adeoq; tenaciter carni adhaesit, ut nullo modo posset humana vi euelli. Ibi Antistes temeritatis ponens dependere se agnoscens, lachrymis & sanguine madidus, Christo vota fecit, illiusq; medelam supplex postulauit: atq; vix verba finierat, ferrum è manu perfostra excidit, vulnus in momento curatum, cicatrix tamen usq; ad mortem relata: Index miraculi, quo Deus possessionem eius vivificare Crucis, FF. Pradicatoribus stabilitabatur. Adhac vix que tempora, Lublini, in Ecclesia FF. Pradicatorum titulo S. Stanislai in magnificissimo Illustrissimae Firleiorum familiae facello, quod Henricus Firleius Plocensis Episcopus sumptibus ingentibus, & Nicolaus Castellanus Voynice, & Ioan. Palatinides Cracoviens eiusdem ex fratre Palatino Cracoviens, nepotes conlato etiam in partem aere extinxerunt, seruatur tam nobile munus; concurrentibus ad venerationem ex toto Regno Poloniae innumerabilibus, propter ingentia miracula, que perpetuo operatur: ex historia de hoc sacratissimo Crucis Dominicæ ligno ante c. LXXXVI. annos edita: & iterum Cracoviae excussa, in officina Andrea Retiowij S.R.M. Typographi anno Domini M. D.C.XVIII. & ex re oculis subiecta.

XIII.

XIV.
Inuentio
Imag. B.V.
in Vacceis.

XV.
Ladisl. à
Bonifaci
cura Regn.
Neapol.
& vrbe
recuperat.

Præter Gallos, Boemos, Polonos, alia quoq; gentes Bonifacij Pontificatum agnoverunt, cum ad Iubilei celebrarent, ex Germania, Virgaria, Belgio, Anglia, Dania, Suedia, Dalmatia, & aliis quibuscumq; Regni Europæ Roma maecurabant. Ab hac occasione, tum secularis anni celebratio, tum Basilicas Apostolorum visendi, ipsi illi qui Virbem petebant, etiæ ad Diuinam Virginis Deiparentis Laurentianas aedes properabant; cupiditate inflammati, videndi illam cellam Angelis venerandam, in qua salutem humani generis auspiciari digna: us est, vngenerit Deipatris filius, & erubus caro faustum Turfelin. hist. Laurent. lib. 1. c. 21.

In Hispaniis quoq; id temporis, cultus in Diuam Regiam coelorum auctor est. In Vaccæis ad oppidum Nientam, virginis matris lignum (imaginem) porerat scribere Maria. repertum est. Ibi constituta Dominicanorum cenobio, impensa Regine Catharina, locus religiosus haberi coepit, plenusq; numine: breviisque multorum concursu in municipium exercuit, eius templi possessione, atque opinione sanctatatis, quam re alia nobilis, lib. 19. c. 10.

In Regno Neapolitano, tandem omnia quietiora, à cura Bonifacii Papæ, & S. Seuerinatum, quorum opera Ladislau R. ex Neapolim hoc anno recepit. Petrus Luna, quamquam in Aquinensi custodia seruatus, duodecim tamen nauigia, ex quibus erant sex oneraria, & sex triremes vndequaq; conquisitæ, Ludouico Andegauensi in auxiliu per hos menses misit. Antequam Neapolim appellerent, Bonifacius non tantum admouit eius rei Ladislaum, verum etiam & subfida auxit, & S. Seuerinates animauit, ut quantocius Neapolitanæ virbis ditionem sollicitarent. Aberrat Vrbe Ludouicus, Tarentum profectus, ad Raymudum Virsuum principem ditionis Tarentinae sibi adiungendum. Per eius absentiam, Sancti Seuerinates, maiorem partem Nobilitatis Neapolitanæ adduxerunt, ut Ladislau in Vrbem admittere voluerint: si modo pacia quædam cum eis iniret, initaque stabiliret. Decem ex præcipua nobilitate designarunt, qui istud impetrarent. Ladislau ex

suis Quatuor viros, Gorelum Origlianum Regni Prothonotarium, Saluatorem Zurlum Magnum Seneschallum, Gorelum Carafam Mareschallum, & Iohannem Spinellum magni consilij virum destinauit, qui cum illis tractarent. In Basilica Diu Petro Martyri dicata virtue conuenientes, obliuionem præteriorum in primis decreuerunt: deinde omnes proceres qui haecens à Ladislao deficiuerant, ei reconciliarunt: cum conditione, ut Ladislau omnia eis ablata restituere, & acta quacumque aduersus eos rescinderet. Die Iulij x. Neapolim Ladislau Rex in grellis, quacumque in pauciis decreta fuerant, iurecurando confirmauit: & sub umbella aurea, per virbis plateas, ab vniuersi, ingenti cum laetitia Rex consulatus, possessionem Virbis capefuit, priuilegiaque amplissima illi concessit: cum vicissim Neapolitani, vestigia vinarium, in sumptu residuos belli, illi permisissent. Eam defectionem cum Ludouicu audiuisset, neque ad suas partes Virsum, qui pecunias in stipendia postulabat, neque imperabat, trahere po' uisit, Regnum Neapolitanum reliquit, & in Gallia discessit: vñs clausus à Petro Luna, non omnino tempestive misla, Remanserat Neapoli Carolus Ludouici frater, ad custodiā Castelli quod Notum vocant, cum non contemnendo Gallorum præsidio relictu. Eum Ladislaus à Carolo certis conditionibus obtinuit: Ille vero castrum Victori Regi restituit, potestatem noctis vna cum suis Virbe excedendi, & quocumque vellerabeundi. Secutus est & ipse fratrem, litora Neapolitana non minore dolore quam pudore legentem: quod per socordiam, possessione nobilissimi Regni excidisset. Bonifacius porro datis ad Neapolitanos litteris, edicta ab Vrbano antecessore contra Ladislaum lata antiquauit, Regemque Hierusalem atque vtriusque Siciliae illum renunciavit. Summont. hist. Neapolit. lib. 4. Boësius de rebus Rhodiorum libro quarto.

Ludouicus Aurelianensem Dux, is erat, qui non tam in Petri Lunæ gratiam, quam in suorum Ludouici & Caroli Andegauensium, adeoq; totius Gallicæ nationis comodum, omnia contra Bonifacium, cuiusque clientes faciebat, eaque nauigia. Neap olim submiserat. Cui rei, per rapinas pecuniam corradebat, & quosvis ad solvenda insolita vestigalia & tributa compellebat. Clero etiam vniuerso ad eam ieruiturum compaço. Et quidem R hemorum Archiepiscopis re cognita, Aurelianensis auaritiae occurrit: at contra Senonensis Archiprestul, excommunicatione ferriebat Anreliano non parentes. Tam diuersa erant hominum studia, vt non lege, non charitate, sed concupiscentia sua, & Sacerdotes, & Proceres in diuersa traherentur. Fauerebat maxime Petro Luna Aurelianus, & ab eo factam esse discessione moleste ferebat. Quamobrem Scholæ Parisiensis odium in se contraxit. Guagninus hist. Franc. libro 9.

Iacobus Meyerus memorat, quod hoc anno Emanuel Patologus Imperator Gracius Lutetiam Parisiorum venit ad Regem, atque inde in Angliam transmisit, ut discordia Regum compositus tandem Turcis Respublica Christiana posset resistere. Atinanem (pro dolor) sumpsit laborem. Principes odiis & cupiditatibus suis nimium excaecati, qua religionis, qua iustitiae, qua veritatis & pacis erant, parui pendebant. Luteræ Sacerdotes Graci suo more rem diuinam Græce fecerunt, cum magna Gallorum admiratione. lib. 14. Annal. Fland. Thomas Valsingham eadem narrat, quod sub eodem tempore Imperator Constantiopolitanus venit in Angliam, postulatus subdidum contra Turcas. Huic occurrit Rex cum apparatu nobili ad Blackethium usque, die Sancti Thomæ Apostoli, suscepitque prout decuit, tantum heroem, duxitq; Londoniis, & magno in honore habuit multis diebus, multisque munieribus datis, ad Romanæ Ecclesiæ authoritatem suscipiendo excitauit: adeoq; à Bonifacio Pontifice opem esse flagitandam insinuauit.

Gliecebant id temporis grauissima inimicitia atque turba, inter Gallos & Anglos, ac inter Anglos, & Anglos. Dolebat Carolo Gallorum Regi, generum suum Richardum Anglorum Regem, regno & vita exutum cum eis iniret, initaque stabiliret. Decem ex præcipua nobilitate designarunt, qui istud impetrarent. Ladislau ex

ita

pridem

ita

pridem Richardo nuptæ, impositam, in Gallias reuertendi. Burdegallenæ in primis sensum Caroli odotati, cum passim vociferarentur, Richardum bonum principem à perdis hominibus proditum, iusque omne in eo violatum, reliquos Aquitanorum, ac poster omnium Gallorum animos inflammatum, ad omnem Aquitaniam Henrico subtrahendam, & ad bellum Anglis inferendum. Sed nec Anglis ad inuicem conueniebat: pars Henrico fauiebat, pars aduersabatur. Et quidem hec ad illius perditionem intenta, per occasionem ludorum equestrium, ad quos Henricum inuitauerat, iugulum eius petebat. Eius intentum periculum Henricus, certior per amicos, de dolo qui parabatur, factus. Hic cum non processisset: pars aduersa, quod clam tentauerat, iam aperito marte sibi maturandum constituens, iuuenem quemdam, Richardo, sicut iam mortuo, sive haecens in turri Londinensi scripso similem, Regio induitum habitu copiis militaris præostensum, recta contra Henricum promonit: is autem secundo conatus eorum frustratus, Londinum tene in tutum recepit, eoque coniuratos, sola tolerantia impulit, ut à perlequendo illo detinervent, moxque, sive timore affecti, sive viribus diffisi, sive ausorum preuentibus, uno tempore puncto, alij ailio abierrint, ac non multo post fere omnes aut trucidati, aut supplicio mactati fuerint. Comes Sarum, qui Loddardorum fautor in tota vita extiterat, & imaginum vilipendor, contemptor canonum, Saeramentorumque derisor, sine Sacramento confessionis vitam finiuit, ad Cicestriam, quo vna cum Comite Cantiano configerat, à ciuibus, quibuscum pugnam comiserat, occisus. Iohannes Hollandus in Eflexia comprehensus, fecuti percutitus est. Thomas Spenserius, Bristolij, & alij equites alii, ac tam summi & medijs, quam intimi homines, eius coniuratio focij, extremo supplicio affecti sunt. Episcopus Cartoleensis, damnatus, misericordia Regis seruatus est. Duo clerici apud Londonum trahi, suspensi, & decollati sunt. Decretum, ne quisquam omnium amplius Richardi persona se armaret in Regem. Demortui tandem Richardi cadaver, aperta facie, per loca celeberrima, à ponte fratre usque Londonum, circumlatum, & ibidem post officium mortuorum, nec non post Sacrum missæ sacrificium omnibus reuelatum, ac inde ad Langleum cœnobium Dominicorum delatum, indidemque sepultura datum est, sacris operante Episcopo Cestrensi. Abate Sancti Albani, & Abate Valthamio, fine magnatum prælentia, sine populari turbâ: nec erat qui eos inuitaret ad prandium, post laborem.

Florentini Rupert. ad profectio-
nem in Ital.
magia pecu-
num sum-
ma virg.
Ad hunc modum Henricus Rex Quartus regnum si-
bi confirmauit. Ferunt, ad eum, quamprimum coronatus esset, Anachoritam quandam barbatum virum, di-
uinoque afflatum spiritu venisse, inonuisseque, vt adver-
sum haeredem Regum transferret: quod ni fecisset, i-
psum cum Lancastria familia, vnde oriundus erat, di-
uis plagi concussum iri: Henricum vero metuentem,
ne in vulgo credulum ac mobile ea prolata aliquam re-
bellionem concirent, è medio virum exemplo susti-
lisse: non tamea vaticinij eventum subterfugisse, vt et-
iam in sequentibus narrabimus. Valfingb. in Henrico IV.
Polydor. hist. Angl. libro vigesimo primo, Hector Boethius hist.
Scotorum libro decimo sexto.

Procerū
Germ. sta-
tuit.Ante profe-
ctione Bo-
nif. & Se-
di Apost.
ex form.
vst. se ob-
stringit.II.
Rupertus
Galeazio
Mediolan.
infelius
literas dif-
fidatoris
scribit.III.
Galeazio
Mediol. ad.
Rupert.
respōsum.

ANNO CHRI STI 1401.

Bonifacij Papæ

Ruperti Romanor. Regis

Anno 1.

IN festo Epiphanie Domini, in Basilica Colonensi, in maximo Procerum ac populi cœtu, Rupertus Dux Bau. in Regi Rom. coronatus est, à Friderico eiusdem ciuitatis Arciepiscopo. Aquen- ses, Venceslao abdicato addieli, noluerunt inaugura- tionem in sua vrbe admittere. Iuliacensium Dux Ru- perto infestus, animos illis faciebat: ne quicquam ad-

versus Venceslaum tolerarent. Contra hos Rupertus a-
nimaduertit, & inter proscriptos perduelles recensuit:
deinde res in Germania turbatas magno studio compo-
suit: huic vni rei intentus, si quo modo inter principes
diffidentes conciliaret concordiam. Ad hanc stabilien-
dam, Comitium procerum inidxit: in quo, vt priuata o-
dia deponerent, & publicam Imperij maiestatem omni-
bus anteponenter, multis illos horratus est. Aderat com-
modum Bonifacij Pontificis Nuncius, qui ad Imperij
solennia Roma capessenda, Rupertum inuitaret. Re in
consultationem proposita, decreta est profectio. Diem fe-
stum Pentecostes, Bonifacius designarat, sacrae ceremoniæ
peragenda. Itaque Rupertus omni mota postponita,
Principes ad iter inuitauit, copiasque numerosas le-
git: quo rebus Ecclesiæ & Imperij in Italia labantibus o-
pen ferret, solenne diadema adeptus. Antequam lo-
co moueret, ex more prisco, fidem Bonifacii & Sedi A-
postolicæ, ex formula vñstata obstinxit: se non ad op-
pressionem Pontificis aut Ecclesiæ Romanæ proficisci, sed
ad illius dignitatem, istius vero libertatem tuendam: ad
iura & bona vtriusque, à tyrannis vindicandæ: ad Ec-
clesiam, priuilegiis & immunitatibus ornandam, mu-
niendamque: ad socios & subditos Ecclesiæ, ab oppres-
sione quorundam liberandos: ad schismæ pestilentissi-
mu[m] tollendum, Ecclesiasticamque vnitatem cuan-
dam: & in summa, ad omnia Sedi Apostolicæ & Ital-
iae commoda, ex officio promouenda. Tanto acris in
Romanam expeditionem incumbebat Rupertus, quan-
to grauiores iras coquebat, in Iohannem Galeazium Me-
diolanensem, qui d. is & principatum sue Virbis Imperi-
o detraxit, & ad dominationem Italiae vniuersa a-
spirans, Romanæ Ecclesiæ & proceribus Italics multa
eripiuerat, & quod Rupertus omnibus Regibus at-
que ciuitatibus significabat, se quoque veneno tenta-
fet. Florentini, cum Galeazium potentiam in Etruria ad-
eo indies crescere, vt tandem apprehensum omnia cre-
derent, vidissent, magis ac magis Rupertum ad Ital-
ianam profectio[n]em virgebant: sperantes ab illius aduen-
tu, omnem Mediolanensis ambitionem & tyrannidem
ruitarum. Cum autem, Bonifacium, Rupertu[m] euoca-
to, in sumptu itineris & belli, decimationem omnium
beneficiariorum in vniuersa Germania Ecclesiastico-
rum, quamquam iniuris tribus Eleboribus Archiepi-
scopis, concessisse accepissent: & ipsi pariter, cc. m. au-
reorum, hoc nomine eidem Regi paci, pollicitique
sunt: quorum alteram patrem statim dependerunt. Fa-
ma vulgaterat, magnos exercitus circa Rhemon para-
ti, nouo cum Rege Romanorum Italianam transiros:
nec minor cura Galeazium habebat: qui pecunias con-
gregare, equites & pedites scribere, ciuitates & oppida
munire, aditus locorum & flumina custodire, omniaque
Rupertu[m] prohibendo & bello gerendo patare, nihil in-
termiserat.

Non ignorabat Galeazius, quo consilio Rupertus
in Italiam tanto cum apparatu maturaret. Enimvero mo-
nitorias accepérat, hoc schemate scriptas, à Ru-
percio.

Robertus de Bauaria, Dei gratia Romanorum Rex, & Co-
mes Palatinus Rheni. Tibi Iohanni Galeazio Militi Mediolanen-
si pricipiendo mandamus, quatenus omnes Ciuitates, castra, ter-
ras, & loca, Romano Imperio & ditione nostra subiecta, quia in I-
taliam occupata indebet detinetis, nobis, quibus Romanæ Imperij gu-
bernatio ex electione per Imperij Electores de nobis Imperatore cano-
nicæ facta, spectat & pertinet, restituere ac resignare debet: alio
quin, vt, & Sacri Imperij terrarum ac iurisdictionum in maiorē, &
nostrum hostem & rebellē diffidamus.

Respondithis verbis Galeazi.

Tibi Roberto de Bauaria. • Nos Iohannes Galeazius Viceco-
mes, Dei & Serenissimi Domini Venetiæ Romanorum & Bo-
emia Regis gratia Dux Mediolani, &c. ac Papia & Virtutum Co-
mes, per presentes respondemus, quod quacumque ciuitates, Ca-
stra, terras, & loca in Italia possidemus, iure a præfato Serenissi-
mo Domino Venceslao Romanorum Rege, & Sacri Imperij gu-
bernacula canonice possidente tenemus & possidemus: ipsasque à te

T 2

Imperi

XI. Diuersa Gallorum studia.

XII. Eman. Pa-
tol. Imp.
in Francia
& Angliam
aduentus.XIII. Diuersa
contra Hé-
rici Angl.
Reg. coni-
uationes.I. Rup. Dux
Bau. in Re-
gi Rom.
coronatus
in Ital. pro-
fici de
confessio

Annal. Ecl. tom. 15.

Imperij inuatore, & ipsius Imperij atque prefati Domini Venceslai Regis, ac noſtro hoſte maniſſo, defendere priuſus intendimus: teque ipſorum Imperij & diuī Domini Venceslai Regis atq; noſtrum hoſtem maniſſum, ſi noſtrum territorium inuadere præfumperis dif- dāmus.

IV.
Galeazius
de Germi-
niorum
refert.

His litteris Robertus irritatus, vindicias cogitauit, & contractis virde quaque copiis atq; pecunias, iteraripuit. Tardius, quam ab initio cederetur, ſic licet, per extreum animum, Tridentum venit. Inde, residua à Florentinis pecunia ex pacto recipienda, in Brixianum agrum, qui tunc Galeazio ad dictus fuerat, exercitum mouit. Contra, Galeazius quoq; non impigre lias copias eduxit. Graui ar- matura Germani, leui, & ad omnem incursionem aptiore praefabant Itali. Hac, in locis angustis ad pugnam deſtitutis, animos Galeazio addiderat: ut in pedatis illorum acies imprimis contempserit, ac demide cum paucis fu- rum inuaderit. Pugnatum vtrime fortiter: Italii magna virtute ſidentes castra hoſtium aggressi, ita Germanos tur- barunt, vt illa defuerint, multique ſuorum amifis, ſignata reto retulerint. Ita prolixiſ ſuorum animis ac me- tu defecit, Robertus reliquos Tridentum reduxit. Et quo- niam res non ex tentia ſuccedere videbantur, & alteri alteros acculaſt, Archiep̄copus Colonensis, & Leopoldus Austria Dux, à Roberto abeuntis, cum ma- xima copiarum parte domum redierunt. Robertus i- ple Tridenti ielictus, pudore ſolummodo tenebatur, nec quid agendum effet facile ſtatuebat. Domum reuerti- ritio cōcepto, permagnum ſui nominis dedecus: remane- re vero in Italiæ fauibus, maxime debilitatis viribus, non modo vanum, ſed & inuictum existimabat, Franci Car- rariensis, ac aliorum Procerum, nec non Florentinorum tentia praevaluit, vt Patauium ſe conferret. Sic enim & famam eius poſte ſeruari, & ſperma magnarum per Italianum rerum illi ſuperesse ostendebant. Itaque primo Taruſium, deinde Patauium accedit: in diademate nouam Florentini legationem audiuit: qua ad bellum Galeazio inferen- dum incitabat.

Rupertus
turbarus
necit quo-
verter de-
beat.

A Florenti-
nis & aliis
animatur.

V.
Venetos &
Bonif. in
focietate
belli inu-
tare propo-
nit.

VI.
In Germani-
am redi-
re volens
à Venetiis
reuoſat &
pecuni-
as in vnum
belli & Flo-
renti acci-
pit.

VII.
Ob diſce-
ptatio. Flo-

duciarum & pacis auctores ſuaforesque fuerant, inter Galeazium & Florentinos. Itaque, quod ad eodem ſpe- ciale exiſtimarent onus ſeuandorum paſtorum, co- querebantur Mediolanenses aduerſum hos, quod contra fidem & iuſuandrum inducias & pacem violalſent: quod ſtante pace, Robertum Regem, contra Galeazium cum quo illam fecerant, concitaffent, inuitaffent, pe- caniamque illi in ſtipendi belli dependiffent: Legatos preterea apud illum ſuos haberent: Gallos, Germanos, ac alias exteris ac barbaras nationes, Italico nomini in- festas, in perniciem Italiae vniuersae traduixiſt: patrium ſolum hoſtibus prodidiſſent: adeoque odiūm vtiuer- ſae Italiæ pomeriuiſſent. Reponebant Florentini Ora- tores, Galeazium, nocendi inſidiandique illis animis post inducias & pacem factam, non modo non abieciſſe, verum etiam aerioem ſumpſiſſe, ac hoſtili mente ſele cum illis gelliſſe: & in primis Ductores equitum il- lius, Lucenſium ſociorum agrum vastaffe, Volaterranos diripiſſe, de laueniſbus & Collensiſbus praedam & capriuſos abegiſſe, & apud Senenes ſua diuina cum ea praeda captiuuſque ſe recepiſſe: Pifam, finitiam Flo- rentiae vrbem, omniaque eiusdem vrbis oppida castella- que occupaſſe: Senas in ſuam potefatam traduixiſſe: Pe- riſſam & Aſſiſſum Pontificias vrbes, ſibi ſubiecifſe: & per hanc tot Vrbium & oppidorum inuafionem, ad op- preſſionem non modo Florentinorum, ſed & ſociorum, adeoque ad totius Etruriae, & Italiæ dominium aspi- rare.

Hac cum ab Oratoribus diſſerentur, & vtrique pœ- nas violata pacis de aduersario poſtularent: Veneti au- tem in pœnſis nihil decernere in tanta conſuetuſia poſſent: inoluerunt palam in eius ſocietatem belli inclina- re. Bonifacium Pontificem, inopia erari excuſabat: quod in ſumptu intolerando, bono publico, Romæ, Patrimonio Apoſtoli, Regni Neapolitan, Orientali- que belli exauferat. Romæ, per occaſionem, in pri- mis anni ſuperioris innumerabilium Romipetarum, in- gentem ſumim auri expoſuerat, vt ciuitatum veni- entabunde effet in viuē. acceſſerat cura publica quietis, quam & in vrbē, & in ſuburbanis vt ſeruaret, multa, in ſtipendiatum prefidiariorum, tum excubitorum erogabat. Præter hæc, rebellibus ciuibus frenandis, tam moles Hadriani, quam aedes Capitoliha, & alia æ- diſia publica, que vel inſtaurabat, vel extruebat, vel muniebat, ingentes expenſas poſtulabant. Iam ſtipen- dia qua in militares copias, in clafſis parandam, in clafſarios, in commenſus, inque reliqua bello depelle- do neceſſaria, in patrimonio Apoſtolico à perduelli- bus & proſcriptis violato, in Regno Neapolitan ab An- degauſibus haecenſis diſcerpō, in Flaminia à reliquiis tyrranorum lacerata, in Bononiensi vrbē atque terri- torio ab inuaforibus occupato, in ſociorum & ſubi- torum vrbibus & bonis à comuni hoste in poſteſ- tem redactis, perpetuo numerabat, theſauros inexhaustos requirebant. Itaque, quod Robertus nonniſi pecu- nias expectabat: eas autem Bonifacius, neque in cenuſi, neque in deposito haberet: ad ſocietatem belli non pa- lam deſcedidit.

Inter hæc Robertus, Venetas, tam viſenda Vrbis, quam Reipublice contulendæ conſeffit, & magnificen- tissimo ſumptu atque ſplendore à Venetis ſuceptus, quod Florentini promiſſam pecuniam non tam cito vt volebar numerarent, coram Duce Senatuque Veneto conqueſtus eſt. Purgabat fidem Legati illorum: Robertus, ad pecunias relpiciens, irritatus, gradum in Ger- maniam referre accelerat, & iam Cravolam, vni- vni diei nauigatione adpulerat: proculdubio vltius ab- uiturus, mihi Veneti ſummis precibus eum reuocaf- ſent. Venetas reuertiſſ, pecunias deſideratas à Floren- tinis accepit, ac equitatū Italico auctus, Patauium con- cedens, reliquam hyems ibi egit: data, & mutata v- niuerſis expectatione de poſtione Romana, & de bello Galeaziano: quod neque Bonifacius Pontifex, ne- que Veneti in auxilium eius palam deſcederent.

Hac damnarunt, qui nobilitatem portius ac virtu- tem ſpectabant, quia iuriis inter omnes aequabilita- tem: Patriſit vero vſque adeo, vt reliquo arque in or- dinem coaſto Gozadino, omnia ſtudia ad Bentiuoliu- m contulerint, & ſuopte ingenio College admodum diſimi- lem, &

rentino-
& Me-
diolan. i.e.
gatorum.
Veneri in
ſocietate
belli incli-
nare no-
lunt.

lia quattuor ab Angelii Fano, vbi tum erat, proceſſit: fœ- diſque cum illo iniuto eius ſocero Carrario percuſſit. Ad eum modum Aſteinus, ne amplius mediū, ac neutrū partis effet, ſeſe expediuit. Vnde etiam Gonzaga, Vi- cecomiti ſe applicuit, catere finitimi non mediocriter a- nimo aſtuabant. Græcus Cæſar Emanuel Palæologus magis aſcipites aque animi dubios Venetos reliquit: quod renunciaverit, Turcam terra marique ingentes co- pias contraxiſſe ad Eubæam oppugnandam, quamque poſſet maxime nocendum nomini Chriſtiano. Soli Flo- rentini Robertum apertius inflammarunt.

Inter hos, quos ad excipiendum, militaribusque co- piis eius exercitum augendum miferant, eminebat Attendulus Sfortia, eius gentis princeps. Facile fuit Sfortia, in bellico Regis intimam familiaritatem, tum à perpe- træ virtutis commendatione, tum quod pro foederatis auxiliarium militem duceret, inſinuari. Auxit beneu- lentiam, quod in familiari colloquio, certis argumen- tis, Bauarus, eadem ſe ſirpe atque Attendulos Sfortias propagatos ſe comperit. Vtrosque enim ex vetuſiſ- timis Daniæ Regibus duciā origine, magna familiarum diuorta, diuerſis, vt aſſolet, caſibus feciſſe. Eius rei Rex vt argumentum daret, caruile parma Sfortiam, cui aureus Leo inſcriberetur, gentilicio Daniæ Regum, Ba- uarorumque Ducum vti voluit: cui deinde Sfortia coto- neum malum dextro Leonis pede defenſum adiunxit: indicium, patræ, cui à cotoneo nomen eft, in patroci- nium ſucepta. Pro Ecclesiastica ditionis, & libertatis I- talia tuteſa, Robertus Rex, magnitudinem Sfortiam hoc insigni addito magis deuinire voluerat: San. Antonius ti- tulo vigiſimo ſecondo, capite tertio, §. 33. 34. 35. 36. 37. Corvus de rebus Mediolanens, parte quart. Pigna de rebus Atſlin. libro quinto. Vizani de rebus Bononiens, libro 6. Carol. Sigonius, de Epifōpia Bononiens. Paulus Bombinus: Societ. Iſu, de rebus Magni Sfortia geſta libropromo, Tritheμius in Chronic. Spom- bens. Pogius, & Aretinus de rebus Florentin. Liber expeditur Bo- nificay 9.

XIII.
Res Ne-
apolitana.

Aliqua noctium, cum Bentes Bentiuoliu excurbito- rum vigilanciam exploraret, occaſionem dedit, vt quæ- dam Diuæ Deiparentis imago, in eminentiore cancel- lo, vici Sanct. Stephan, non longe à porta Vrbica depi- cta, miraculi hoc anno inclinarerit: que vſque in hodiernum diem, Deus ad eandem operatur. Excurbitorum, quod dixi, vigilantiam Bentes explorabat. Ad eum locum, quam hodie Baracanum vocant, cum nocte inter- peſtavent, quandam anum decrepitam, ante imagi- nem SS. virginis procubauam, precibus incubente- reperit. Aliquam, que cum hoſtibus, tam intra, quam extra vrbem quippiam neceſſitudinis habere, que aut litteras vltro citroque reciperet, mitteretque exiſti- mans, rem Iohanni detulit: is porro de eo quod erat certior factus: ne amplius eum in locum, aut anus, aut aliquis alius in poſterum gratia deuotionis veniret, ante Sacram iconam, parietem fatis crassum laetitio o- pere excitauit. Miraculi loco acceptum eft, illum ipsum parietem, imagini Deiparentis adiunctum, illa ipsa nocte ſponte corruiſſe: imaginem vero eam, ad operan- da mira miranda vegetiore appariuſſe: non tantum ad tutelam, ſed etiam ad medelan Vrbis, Diuæ Deiparenti ſupra multas alias deuotissimæ.

Ceterum non tantum Bentiuoliu, ſed etiam alij nu- tabant: adeo vt Bonifacius nihil potuerit, de Societa- te belli cum Florentinis & Roberto ineunda aperte ſta- tuere. De Venetis, iam narauit. Nicolaus Aſteinus viſum pueritiam egressus, ſuique iuriſ factus, primum non hanc magis quam illam partem fequentandam arbitra- tus, illud vnicum cogitabat, ſi quie principatum ſu- um adminiſtraret. Quod ſolē accidere: vtrumque of- fendit. Cum autem à Vicecomite maius bellum illi inſta- ret, & Germani in eundem ſe compararent, magis ad il- lum, quam ad Robertum inclinauit. Itaque conuenien- dum cum ſibi ſtatuīt, vt eiſuſmodi congreſſu, hominiſ beneuelentiam demereretur. Ergo poſtridie Nonas Se- ptembris magno cum nobilium atque hominum mili- tarium non minus cccc. comitatu de improliſo ad eum contendit: appropinquanti Vicecomes paſſum mil-

XIV.

Pet. Antip.
alud ver-
bis, aliud
cordis fe-
nit.Turba in
Gallia ob-
Pet. Antip.XV.
Aragonius
rex torus
pro digni-
tate Antip.
Regis.

ris in fiscum relatis. Supererant alij, non minus potentes, & Ludouicu[m] sulphirantes. Contra quos, cum Bonifaciu[m], Ladislao, opem ferre necesse haberet, non potuit bello in Aemilia vel apud Insulam gerendo, operam vniuersam praefare. *Summonius lib. 4 hist. Neapol. & Monimenta fam. L. V. fin.*

Ludouicus Andegauensis in Galliam refugis, animos illis faciebat: ipse ingenti concepta, à pollicitationibus Petri Luna, qui omissa abunde promittebat, si modo ex custodia Auinionensi liber euaderet, & alicuius cura, eos qui ab illo desinuerant, ad obsequium reuocaret. Non omnino dislisebat, ab aduentu Ludouici: Cui ad yit. Kalend. Septemb[ris] Auinionem venienti & ad pedes humiliter prostrato, iuris iurandi Sacramento, Neapolitanu[m] regni iura, reuincitac constrictis de natre pollicibus sanxit: atque is, se ac Carolum fratrem eius nomini arque potestari addixit. Præsente Ludouico, commodum interuenierunt Oratores Regis Castellæ, & Petri Luna perfluerunt, vt is potestatem quam ambiebat Pontificiam abdicaret. Consenit ille: sed non nisi in futuro aliquo vel Concilio, vel cœtu Patrum Generali: ea tamen conditione, vt interim ad eius obsequium, qui d[icitur] reuelauerant redirent. Itaque Oratores, Carolum Regem, & Ludouicum Aurelianensem Regni Administratorem ac reliquos Princes Galliarum virgebant, obdienti Petru[m] & redderent & facerent; & vel Conciliū, vel congregacionem indicerent, in quo de schismate eradicando, deque Ecclesiasticae vnitate redintegrandā, à Patribus deliberaretur. Ve erem cantilenam Petrus Luna succinebat, & verbis solis abdicationem præferebat: hæc potissimum visu, ne Carolus & Ludouicus Bonifacio infestos irritaret: neue Petrum Lunam desideret. *Spiritu animali libro decimo, capite septuagesimo tertio, septuagesimo quarto, & indic. lib. 3.*

Inter has Ecclesiæ & reipublicæ Christianæ difficultates, Bonifacium strenue omnia Pontificis munera obiuntem, noua emergens excipit. Hoc enim anno, frater Venceslai Boemia Regis Sigismundus Vngaria Rex, à proceribus captus, multorum accidentium occasio fuit. Causæ pretendebarunt, à tyrannide atque libidine, propter quas illi manus iniecissent, & eo in ordinem redacto, ad Ladislau[m] Neapolitanorum Regem, occisi Caroli patrem a p[ro]ximis. Operæ pretium est referre, vel propter Bonifacium & Ladislau[m], à calumniis vindicanos. Ant Bonifaciu[m] rerum Hungaricarum scriptor, quid Hungaros ad mutationem rerum impulerit, hæc adiuncta narrabat.

Sigismundum, de pacando Vngariae Regno, & componeb[us] Optimatum litibus laborante, Maria Regia vxor, cui nihil materna viriditia videbatur antiquus, dies ac noctes ad id irritabat: Inauditaque iniurias & illatae matri Elizabethe probra oculis obiciens, nullum Regalis decori simulachrum eum retinere affirmabat, nisi in particidam, qui sacro manu cruce fedat, Reginamque innocentem, & Virginem duro carcere macerat, pro criminis indignitate animaduertatur. Mout precibus Sigismundum, adeoque vicit Maria, vt exercitu conscripto in Iohannem Croatiae præfectum, alioisque particidas duxerit. Capitis tam illis, quam aliis rebellionis auctoribus, pacatiisque regionibus, in Quinquecliarum Vibem Sigismundus cum viuero exercitu se recepit, secumque captiuos omnes adduxit. Ibi pro dira Mariae libidine de Iohanne supplicium sumptum est. Reuinctis enim ad palum manibus, per Vrbes, viros, & compita curru circumiectus, carentibusque frustillatim forcipibus passim disceptus est: postremo ad Gemitorios vique gradus traictus est, quadripterto que discessit: frusta corporis singulis portis ad deterrendam facinorosorum audaciam imposita. Ad hunc modum Iohannes dignas crudelitatis sua penas expendit, cæteri capite multat. Zagrabensis Episcopus, huiusc nouitatis auctor, ob Sacrosanctam dignitatem, quum capitalis esse non posset, Episcopatu[m], publicatis bonis, abdicatus est. Offendit ea crudelitas Vngariae processus adeo vehementer, vt cum primum Maria, ex repen-

tis, Provinciales, Occitanos, Venetijs sineque armis compellebat, ad obedientiam Lunanam. Oportuit, Bussicandum nouos milites legere, Aragoniis reprimendis, & Petro Luna ærctius custodiendo: postquam & Hispaniarum Reges, & Ludouicu[m] vicerque, tam Andegauensis videlicet, quam Aurelianensis pro illo starent. Præter hæc Aragonius, alio argumento demonstravit, non schismatis eradicationem, sed Petri exaltationem, cum Bonifaci deiectione coniunctam quæsiuiss[er].

Ladislau[m] Rex, Iohannam forem, forma & ingenio præstantem, viro iam maturum habebat. Eam Martinus Regni Siciliae occupator, Aragonij filius, in matrimonium sibi coniungere designabat. Carterum quod præter voluntatem patris nihil sibi in re tanti momenti faciendum esse existimaret, desiderium suum illi significavit, simus que rationes quibus moueretur perscriptis: quod Bonifaciu[m] Pontificem, in sententiam suam, facile posset, per Ladislau[m] Regem adducere, vt is & Regnum Siciliae, iure quo maximo poterat sibi concederet, & non amplius vel Anathemata in illum vulgaret, velarma moueret, vel Siculos qui ad Sedem Apostolicam opis pertendae causa configerant contra se concitaret: futurum etiam aliquando, vt Ladislao prole mascula destituto, vitaque functo, Regnum Neapolitanum & Hierosolymitanum, ab eodem, vel a successore ipsius, Romanam Sedem insidente, obtineret. Imp[ro]bavit Aragonius filij propositum: non minus quam Ladislai Regis reiecit votum, quo is Iabellam Martini germanam in matrimonium flagitabat. Varias excusationes prætexebat: hæc potissimum visu, ne Carolus & Ludouicus Bonifacio infestos irritaret: Bonifacio in ordinem cogendo, ac Pontificatu[m] sibi arrogando totus intentus. Clerus minoris Britanii, ab Aureliano concitatus, Prælati & Episcopis utis obsequi recusat: argumento inde sumpto, quod ipsi quoque iugum Petri excusserint. Eodem Aureliano, auctore, ex Senatus Regij lentiencia, certis quibusdam conditionibus adiunctis, decretum, vt omnes Petru[m] quasi vero Pontifici obedirent. Ingens exinde secura, inter Procesos Ecclesiasticos, & in Schola Parisiensi turbatio. Aliquis Minoritarum Provincialis Minister, Frat. Guillelmus Palmerius, Auinione Dominica quam septuagesima vocant, pro concione ausus est pronunciare orationes esse excommunicatos, maledictos, schismaticos, qui Petru[m] non parerent. Inde non tantum Cleri, sed etiam populi orta est vehementissima sedition: quam vix potuit Carolus comprimere, missis Oratoribus qui prohiberent, ne quicquam eam re riotaretur. Porto Cardinales, qui à Petru[m] secesserant, maiore diligentia quam antea, Petru[m] custodiendam esse, nomine totius Collegij edixerant.

Sciuit iltud Rex Aragonum, & huic liberando Nuntios ad Regem Galiarum misit, Vicecomitem Rhodium, Guillelmum Lerium equitem, & Bonifacium Ferrerium Duci Vincentij Dominicani germanum, Porcatalani Carthusianorum in Regno Valentia cœnobij Priorem. Hi nihil aliud impetravint, quam vt ad dies mensis Aprilis, cum designatis à Rege viris delibera- rent, si qua ratione possent Petro conciliare, Cardinales, Cleruni, & populum Auinionensem. Destinavit præter hæc Aragonius ad Carolum, Gerardum Ceruelionum, postulatum, vt aliquos insignes Oratores ad Robertum Regem Romanorum ire iuberet, qui eum ad diem Dino Iohanni Baptista consecratum, ad Vrbem Metensem Lotharingie Metropolim inuitarent: ibi Co-mitio indito, tam Reges, quam Princes Christiani, quam Patres Ecclesiastici, aliquem modum schismatis tollendi statuerent. Autore Rege Aragonum, & Henricus Castellæ Rex cum primum ad obsequium Petri rediisset, Rubinum Bracamontium ad Carolum ablegauit, liberando Petru[m], concilio vel cœtu aliquo indi- cendo, rationique vniuersitatis Ecclesiastice adiuenienda. Palam erat, Aragonium non tam vnitati Ecclesiæ stude- re, quam pro dignitate Petri labore. Namque & Principes Christiani missis legationibus sollicitabant, & compis militaris in Provinciam & Occitaniam destina-

tina

tina quadam & graui ægritudine perbreui diem sine libe- ris obiislet, ad Ladislau[m] Poloniae Regem, vxorio iure (ad Hedwigim Mariæ forcem Poloniae Reginam, regnum iure recidere videbatur) Vngariam depolcentem, prope defeculent, nisi Iohannes Kanyla, Strigonensis Metropoli-ta occurrit. Deplorat Sigismundus vxoris fatu, in ocium redactus, ad vindictam animum reuocauit. Praeter alios quotidie sibi succurrerant, quicunque Regina- rum temporibus, sibi, illisue infidias intenderant; de que utr[um]que male meritos, mente non poterat facile ei- cere. Et quamvis in consultando diuersis quandoque tra- heteretur, & beneficentia conciliandos illos fore sibi per- suaderet; tamen quosdam qui grauius errasse videbantur, capite multe decreuerat, quando nullo hos officio ad fidem reuocare speraret. Duo & tringa numerabantur, ranta obfirmati pertinacia, vt malent mori quam facere imperata, apudque eos neque salutis, neque dignitatis ul- tra tolerari posse, quod ad interitum Vngariam redige- ret, rem domi forisque male gereret, infamique sibi no- bilitatem ordinemque Patricium haberet. Adiungebant, Caroli Regis eius patris probitatem, instram & virtutem ita omnium peccatoribus insedisse, vt excidere nequeat: eius item fatum ita passim ab omnibus deplorari, vt nihil ve- mentionibus votis experteret, quam filium magni scele- ris vltorem, Pannonicarumque rerum legitimum mode- ratorem. Ad extreum in pensus orabant, vt delatum sibi patrium Regnum ne reuiceret, sed acciperet, quo si- ne controvicia posset potiri. Ladislau[m], cum se ad magna capta vocari intellexisset, continuo Caroli patris fatum acerbum in memoria inuocauerat. Obuersabatur ergo ante oculos illius paterna fortuna, cædes miserabilis, varia Pannonicorum ingenia, subornata corda, & studia perquam diuerfa, nedum mutabilita, quæ omnia cun- cataris capere consilium coegerant. Quamquam au- tem illi Sigismundum exigere, ac regnum pacatum & tradere, & fore spondere; tamen hunc paterna infeli- citas absterebant. Cum Ladislau[m] in capiendo consilio tardiorum conspicerent, cum magis in dies litteris ad- urgebant, & ad capessendum Regnum instantissime ac- cendebant: demum per internuncios interieco Sacra- mento cum Ladislao pepigerat, vt es tatum ac firmum apud te haberet, quicquid in Pannoniis, ipsius nomine ve- terque Stephanus egisset. Paecta conditione coniuratio- nis auctores, Ladislai partes pro viribus indies auxerant, torque nobiles labe infidelitatis coinquinarent, vt per- duciellum posteri in hodiernum usque diem ad rusticita- tem redacti, majorum lucenter. Nec totis duobus annis Regno excluderant. Restitutum, Strigonensis Archi- episcopi, & Canysarum opera in Regnum, fere in quarum annum, infelicem, odiis communibus exercuerant. Iam g[ener]is fere viuensa, ex omni ordine, ab ipsius fide de- fecerat, & limis illum oculis omnes inuebantur. Duorum & tringa equitum cædes, Nicopolitana clades, in inuidiam Mariæ obitus, & inita post mortem illius intempe- rancia, & præcipue fæminarum, quibus præ licentia cali- barus te fecerat obnoxium, in hunc contemptu adduxe- rant. Exaggerabant coniuratorum obloquiis hæc omnia, qua multo minora quam cerebantur, profecto, vt scri- bit Bonfinius, fuere: quippe qui multa ab eo comiter popu- lauitque facta, vitio vertebar, & in malam cuncta par- tem interprerabuntur. Tempus tantum idoneum expe- citabat, quo Regem tuto caperent; cetera qua ad patran- dum facinus pertinebant, summo studio diligentiaque pa- rauerant. Ad postremum, hoc ipso anno salutis Quadrin- gente primo supra millestimum, festo Vitalis die, ex compo- sito Regem ingens Procerum multitudine sub officijs pre- textu adit, ac frequenti virum corona circumvenit. Con- uenere etiam duo fortissimi iuvenes, Nicolai Gara Pala- tini quondam filii, quem ad Elisabethæ Reginæ latus à Iohanne Horuato caefum esse, superius diximus: quorum alter Nicolaus, Iohannes alter dictus est. Ambo, ob indignitatem, quam à paterna nece accepérant, quia illum Sigismundi fa- citione occisum esse felerant, haud difficulter in hanc coniurationem descenderunt. Vbi ad Sigismundū conuentum est, de patratis ab eo facinoribus, de Republica male gesta, primo agi capti. obotta contentione, quādo de rebus gra-

Ladislau[m]
Rex Nea-
polit. ad
capessend-
dum Vng.
Regnum &
proceribus
initiatur.

XVI.

Sigismun-
dus Hun. Rex
ob cyranni-
dem, libidi-
nem & a-
lia sceleris
Procerū
odium in
se concitat
ac tandem
ab eis capi-
tur & in
carcerem
detruidi-
tur.Famili er-
ga domi-
num ium
suppicio
affection
fides.In proce-
res Regi-
texit.

tina

inquit, Doninus tuus ego sum, qui tibi magis quam trunca ille possum prodeſſe. Ad hæc dolens puer, Nunquam ego, inquit, Boemico porco facie defensum; quoniam in partes mille discripsi malum, nam a Domini magnitudine defecisse, cuon- menses Boemum animu[m] prefare non possem. At Sigismundus his incutens; Fatus, inquit, heri cum inmanitate sequere infelix puer; & cui viuens in omni fortitatis ministerio sponte seruifui, cuiusdem mortui latu[m] ipse vel mutus claudito. Ille vero Regis im- penitum haud quaquam detrectans, vltro ac parti animo quam herus ceruicem lictori supposuit, cæsorumque nu- nisterum non inuitus clausit. Extra pomærium in suburbio, qua ad veterem Budam exitur, horum corpora sepulta sunt: in cæmetorio aedicula extructa est, vbi statim inferiae fierent. Hinc futura coniurationis multo pernicioſis semina in Sigismundum profluxere. Nam ob sumptum è tot proce- ribus nobilibusque supplicium, tanta optimatum animos rei indiguitas incisit, vt in odium Regis clam exarserint, & quod in aliis spectarent, sibi idipsum timere cooperent. Auxit odia in illum, bellum ad Nicopolim pessime gestum, & a morte Mariae libidinatio in peneralia Regis introduc- ta. Stephanus Ladislai Vaiuoda filius, & Stephanus Si- monthorius, Caroline olim factionis Princes, cum au- ficiens à Regis fide Vngarorum animos intuerentur, ad re- fouendam factionem pristinam animum aduertere. Ita- que tempus perquam idoneum sibi oblatum esse rati, è proceribus multis, in coniuracione ipſissima socios sibi adcluerunt, ac populorum, sub officijs & publicæ charita-

Annal. Eccl. Tom. 15.

T 4

vibus

Sigismundus
capitur &
in carcere
conciuratur.

Vng. in po-
tenti. Ladis-
lai abfen-
tis redigi-
tur.

XVII.
Edictum
in Angl.
contra Lo-
lards seu
VVicelleff.

Rex sta-
tuit ne
quis sine li-
centia E-
pisc. con-
cioniari au-
deat.

Causa sta-
tuti.

vibus ageretur, ad comititia, contumeliasq; peruentum est. Irritatis vtero citroq; ab iurgo animis, arque nimis exacerbatis mox facto impetu, omnes, veluti inter eos dudum conuenerat, Regimanus iniecerunt, hostiliisque more confrumentes cuperunt, & iam de trucidando illo cogitabant, nisi quorundam amicorum suas remortas fuissent. Fatum fortasse Iulij Casaris subiunxit, nisi bonorum plerique intercessissent. In vincula tandem, præter dignitatem illum concrecerunt, & cohortem procerum custodiæ causa adhibuerunt, mox uno consensu, cum de praefectis custodiæ agerentur, Nicolai Garæ filii, quos infestissimos illi esse intelligebant, committendum esse decreuerunt, hi vero captiuum in Sokles oppidum abduxerunt, ibique cum praefidio Regem asseruant. Sigismundu in miseram captiuitatem redacto, omnes qui aduersa factione facerent, capita extulerunt. Suscitato tumultu, Proceres cum numero e quietatu Vrbem discurrebant, Ladislauum Regem declarabant, hunc verum Regem ingeminabant. Præter hæc Ladislai signa ediderunt, neque modo per forta & compita, verum etiam per omnes Regni oras circumulerunt. Cuicumq; virbi elata signa appropinquabant, cum omni pompa sacerdotali collegia Sacerdotum occurrebant, illa modulato carmine ac hymnis præreuerenter excipiebat, templs inferebant, ac magnis aris imponebant, plausu & congratulatione excolebant, atque saluti hilaritatique publicæ passim supplicabant. Redacta in Ladislai absens poteftatem Vngaria, ex omnium Antistitutum ac optimatum consulto, ad eum in Italiam continuo Legati missi sunt, qui Sigismundi Regis captiuitatem, & eum Regem declaratum nunciarent, demum orarent, quando iam in vadò res esset, in Vngariam repente traiceret. Hac Bonifacius dec. 3. lib. 2.

Cerum est, tam Ladislauum, quam Antistitites & Optimates Vngaros, omnia quæ Sigismundus admiserat, vel quæ in ipsum illi ipsi commiserant, ad subfella Bonifacij Pontificis detulisse, & à Sede Apostolica calculum decretorum in re grauissimi momenti expectasse, ut inferius ostendemus.

In Anglia, ad festum sacrosanctæ Epiphaniæ, iuncto Comitio apud Londinum, promulgatum est edictum aduersus Lollardos seu Wicelleffas, ut vicinumque deprehenderentur suam prauam doctrinam amplexantes, caperentur, & diaecelano Episcopo tradenterunt. qui si perfuerant pertinaciter opiniones suas defendere, degredarentur, & iurisdictioni seculari committerentur. Actum est hac lege in quendam pseudopresbyterū, qui apud Smithfieldium, multis aspectibus combustus est: maxime quod Rex Henricus, maximus huius comitii autoritate, constitueret & sanciueret, ne quisquam sine licentia Episcopi, (exceptis iis quos ius Ecclesiasticum admittit) concionari auderet, nead praua & damnata dogmata discenda, aliquis conuentus hominum coiret, ne quis aurem huiusmodi docentibus præberet, ne damnatos libros apud se retineret. qui autem obstinate in erroribus persistenter, palam incendio ad terrorem & exemplum aliorum absulerentur. Istud decretum non ita accipi debet, quasi nulla prius fuisse de hereticis comburendis per leges Regni Anglicani cautio atque prouisio, sed quod eandem in ultro reuocari, atque confirmari, olim latam atque exercitam. Nam & Albigenenses, ignis supplicium olim subiere sub Rege Ianne, & Rescriptum tam Ecclesiasticum, quam ciuite, de hereticis comburendis tam antiquum est, atque ullum aliud constitutum. Erat autem opera pretium, causam, quæ hanc Regi, omnibusque Regni ordinibus sanctiōne quasi extorsit, hoc loco ex præfatione statuti subiicere: quæ eo porissimum respicit, ut ostenderet, Catholicam Fidem super Christum fundatam, perque Apostolos atque Ecclesiasticam Catholicanam sufficienter atque abunde declaratam & definitam, fuisse integrerrim, constantissime atque religiosissime à Regibus Anglia haec tenus obseruatam, Ecclesiastique Anglicanam, ad summum Dei, totiusque Regni honores, amplissimis per eosdem priuilegiis, libertatibus, prærogatiis, & possessionibus (quæ haec tenus omnia sancta atque inuolata permanere) fuisse ornaram, dictatamque, nuper vero aliquos emeruisse, nouorum atque

damatorum dogmatum improbos inuentores atque seculatores, qui de Sacramentis & de Ecclesiæ auctoritate perfidie & perditissime sentirent, quique spreta tam diuina quam humana lege, concionandi munus sibi ipsi arroganter vendicarent, necnon concionando improbata & execranda dogmata, Catholicæ fidei atque Ecclesiæ sanctiōne prorsus repugnantia, populum ab aita religione & pietate seducerent, & ad disperganda eadem dogmata, illicitos conuentus & fœderationes, scholas tenerent, liberos conserbarent, & quoad possent populum ad perniciosos moros, seditionem, magna dissidia atque contentiones in Regno concirarent, quotidieque alla piacula designarent, ad extream Catholice fidei ruinam, ad diuinæ maiestatis contemptum, & ad omnium Ecclesiæ libertatum atque prærogatiuarum imminutionem, confusione, interitum, ex quibus imminaret ingens periculum non solum animabus, verum etiam viuero Regno, nisi ocyus his tantis malis idonea cautione legumque seueritate occurrat. Hæc & alia id genus in iis Comitiis.

Adeo autem Rex istead profigandam hanc hæreticam lumen accuratas cogitationes suscepit, ut Episcopos ad suum in hac causa manus vigilanter & strenue obeundum, missis elecissimis ad ipsorum Synodus ex precipua nobilitate sua reuocare consilio viris vehementer & sollicito excitari, & cisin hac tam necessaria perfunctione quadammodo præuirit.

Tulit præmium eius sollicitudinis Henricus, hoc anno, diuina prouidentia, à nece seruatus. Aliquis proditor, posuerat in occulto lectuli Regij ferrum quoddam ad modum tricuspidis fabrefactum, habens tres longos aculeos subtiles atque rotundos, punctorum aculeis acutissimis sursum erexit, tali ingenio, ut cum Rex decubuisset, & mole corporal instrumenta pressisset, iisdem aculeis incumbens periret. Sed per Dei gratiam, inopinato instrumentum mortiferum Rex deprehendit, & periculum evitauit.

Iuit Regem in extirpandi hæretibus, inter alios, Ioannes Bottleshamus, ex Dominicano Episcopus Bethlehemitanus, ac deinde Roffensis, ab Urbano VI. ad eam dignitatem eueritus, & ad reprehendendos hæreticos in Angliam missus. Quo in opere usque ad extream spiritum laborans, hoc anno ad Christum emigravit. VValsingham in Henrico IV. MS. Bibliotheca Vaticana de rebus Anglicanis.

ANNO CHRISTI 1402.

Bonifacij Papæ IX. Ruperti Regis Romanorum
Anno 13.

Non intermittebat Bonifacius, Robertum Regem Romanorum, ad imperii diadema capessendum, Romam euocare: non minus quam is ipse Robertus, Bonifacium, ad societatem belli, contra Galeazium Mediolanensem inuitare. Cum neque Pontifex, neque Robertus, quicquam imperasset, co quod, neque Veneti in fauorem auxilium que Roberti palam descendenter, neque Florentini familia factu postularent, neque Robertus aliud quam pecuniam a sociis respiceret, ac præterea Germani qui in exercitu censebantur, impotentia animi socios lacebentes, nec minus rapinis, quam cædibus, & libidine omnia loca fecerant, detrectante Bonifacio apertam societatem, Robertus profectionem Romanam, & cepta in Galeazium in aliud tempus differre constituit, atque mense Aprili Patauio mouens, magnis itineribus trans alpes reddit.

Ante illius difcessum, Galeazi, successu rerum elatus, partem copiarum in Bononienses miserat, ad Ioannem Bentiuolum, nouum eius virbis occupatorem, si fieri posset opprimendum. Sed cum tandem abiisse Regem intellectuisset, tuacmaiores omnino copias, palam acutio nomine destinauit. Præerant his, Mantuanus Princeps, nuper in gratiam Mediolanensis reuersus, & Pandulphus Malatesta, & Ottobonus Parmensis, & alii Duxes quamplurimi. Exules Bononienses, extra urbem satis potentes, castella & oppida ad defensionem sollicitabant. Cuius intra urbem discordes, plerique Bentiuolio male volebant,

ac non-

Rex in pro-
figanda
haec
totus in-
cumbit.

Rex diuini-
tus à nece
seruatur.

Ioan. Bott-
lifamius
ex ord. S.
Dominic.
Episc. Ro-
fensis.

I.
Robertus
Rex. Rom.
in Germ.
redit.

Galeazius
Bononicus.
Princeps
renuntia-
tus poten-
tia mo-
ritur.

II.
Galeazius
in Bononi-
enses mo-
uer ac
virbe tandem
potuit.

III.
Bonifac.
post Galea-
zii obitum
ad recupe-
randam Bo-
noniam a-
num adi-
cit & qui-
dem fecici
euenter.

nonnulli ad Bonifacium, alij ad Galeazium aspicerant. Florentini periculum sibi imminentem cernentes, partim à Bonifacio, partim à sociis inflammati, magnum equitatum, Bernardo quopian Anglo duce copiarum praefecto, mercuentibus Bononiensibus miserunt, & alias copias postea, cum hostium creceret exercitum cognouissent adderunt: venerunt & à Patauino, & ab aliis sociis sat magna auxilia. Albericus Cunij Comes, inter Galeazianos præcipius, animos sociis qui Galeazij signa sequebantur, addidit, ut impetu in Bononiensibus facto, illos in fugam fodiissimam verterint, & ad sextum Kalendas Iulij, vibrum in Galeazij portafem redegerint. Bernardus Anglus in Facini, Franciscus & Iacobus Carratiensis filii in Gonzaga potestatem venerunt; pauci evaserunt, præter equites, qui in alam ab rosa cognominatam nomina dederant; qui prælio initio cum conferti abiissent recta ad opidum Calacium pertenderunt, ubi Bentiuolius subliterat, ad populum in fide continentum. Bentiuolius periculovit, contempno, magna animi præsencia, sine dubio seditionem ab exilibus Gozadiniis & Ocellanis excitatam compressisse, nisi aliquot ciues post aduerbam pugnam, ea porracu à Diuo Manuulo nomen est, hostium equitatum accepissent. Intromissis hostibus, cum totis passim vicis nomen libertatis personar, Ioannes omni vindicione præsidio destitutus, omnibus modis consulendum sibi in primis statuit, & Arcangeliano ponticulo receperunt dante aliquot horas alcubi latuit, inde produxerunt Alberici fidei te creditur, pollicenti quantum ut se effet vim atque iniuriam ab illo prohibitum. Albericus, vel in tanta letitia nondum plane mitigatus, vel iterum memoria fraternæ cædis à Bononiensibus perpetratae, vel certe concitata plebis pertinacia atque impotentia odioque in perculsum nebulosum vietus, Ioannem in vincula coniectum asseruari in turri prætorio coniuncta sinit, ad quem postera die ingressi quidam, hominem crudeliter interemptum in minuta frusta dissecuerunt: qua post collecta, amici ipsius clam in Heremitarum templo considerunt. Cæso Bentiuolio, Decuriones ac Vexilliferum viatores creaerunt, fine villa mentione dimittiendi Galeaziani præsidij: insuper longe maximum auctoritatem in republica gerenda consulto tribuerunt Nanni Gozadino. Ea res vehementer pupigit Bentiuolum, & Baptistam Balduinum, maxime vero Iacobum Ocellanum; ut inuidia stimulis exagitari detestarentur eiusmodi viris statum, ut parum libertati appetunt. Multi præterea non dubitaverunt affirmare, si quidem id spectaretur, ut omnia in viuis manu esent, fatius fore si id Mediolanensi concederetur. Postremo cum hac de causa, tum veteris memoria principatus, quicm alias in ea ciuitate occupasse Vicecomites dicebantur, ac nonnullorum ambitione atque obtrectatione totius prope nobilitatis intet se, quæ externo longe opibus excellent, quam cùm aequali mallet subici: qui rem ad Galeazium traherant, atque tenuerunt, ut eodem die abrogata Magistratum dignitate ille Princeps renunciaret: statimque ipsius nomine custodia præfuit Pandulphus Malatesta, continuo Florentinis, & commercio, & finibus interdictum, ita ut ne itineris quidem causa in Bononiensi agro pedem ponere auderent. Verum quod in altissima fortuna plerumque accidere solet, Galeazius, cum in tanta viuit accepione, Florentiam sibi destinaret, & Regni Italiae insignia se brevi sumpturum palam iactaret, iamque partem copiarum ad illam urbem occupandam præmisisset, tenebre Septembri, Mariniani facti esset.

Ab eius morte, Bonifacius, quod se magna cum sarcinæ Sedi dignitate amissam Perusiam, Assissium, & plura oppida sub veterem imperij Ecclesiæ Romanæ formulam redigere posse animaduertet, ad Bononiam pium animum adiecit, non magis adductus Florentiorum horratu, quam Galeazini dominij diuisione, quæ huius neruus admodum debilitavit. quippe Ioatines Galeazi minime cogitans, tunc vel maxime opes firmas esse, si integræ ad tirpi maximum perueniant, triginta Ciuitates quibus viuens imperauerat, inter filios Ioan-

nem, Philippum, Gabrielem, omnes Maris adiuncto cognomine appellatos, partitus est, licet postremo natibus restituto, Cremam & Pilas tantum legatisse. Priorum æqua propæ partes fuere: excepto quod Ioannes Mediolanum, eique contributas ciuitates, præter nonnulla pauca indidem abstracta, vna cum paterno titulo obtinuit. Magnum quoque ad eam rem suscipiens Albericus Cunij Comes, inter Galeazianos præcipius, animos sociis qui Galeazij signa sequebantur, addidit, ut impetu in Bononiensibus facto, illos in fugam fodiissimam verterint, & ad sextum Kalendas Iulij, vibrum in Galeazij portafem redegerint. Bernardus Anglus in Facini, Franciscus & Iacobus Carratiensis filii in Gonzaga potestatem venerunt; pauci evaserunt, præter equites, qui in alam ab rosa cognominatam nomina dederant; qui prælio initio cum conferti abiissent recta ad opidum Calacium pertenderunt, ubi Bentiuolius subliterat, ad populum in fide continentum. Bentiuolius periculovit, contempno, magna animi præsencia, sine dubio seditionem ab exilibus Gozadiniis & Ocellanis excitatam compressisse, nisi aliquot ciues post aduerbam pugnam, ea porracu à Diuo Manuulo nomen est, hostium equitatum accepissent. Intromissis hostibus, cum totis passim vicis nomen libertatis personar, Ioannes omni vindicione præsidio destitutus, omnibus modis consulendum sibi in primis statuit, & Arcangeliano ponticulo receperunt dante aliquot horas alcubi latuit, inde produxerunt Alberici fidei te creditur, pollicenti quantum ut se effet vim atque iniuriam ab illo prohibitum. Albericus, vel in tanta letitia nondum plane mitigatus, vel iterum memoria fraternæ cædis à Bononiensibus perpetratae, vel certe concitata plebis pertinacia atque impotentia odioque in perculsum nebulosum vietus, Ioannem in vincula coniectum asseruari in turri prætorio coniuncta sinit, ad quem postera die ingressi quidam, hominem crudeliter interemptum in minuta frusta dissecuerunt: qua post collecta, amici ipsius clam in Heremitarum templo considerunt. Cæso Bentiuolio, Decuriones ac Vexilliferum viatores creaerunt, fine villa mentione dimittiendi Galeaziani præsidij: insuper longe maximum auctoritatem in republica gerenda consulto tribuerunt Nanni Gozadino. Ea res vehementer pupigit Bentiuolum, & Baptistam Balduinum, maxime vero Iacobum Ocellanum; ut inuidia stimulis exagitari detestarentur eiusmodi viris statum, ut parum libertati appetunt. Multi præterea non dubitaverunt affirmare, si quidem id spectaretur, ut omnia in viuis manu esent, fatius fore si id Mediolanensi concederetur. Postremo cum hac de causa, tum veteris memoria principatus, quicm alias in ea ciuitate occupasse Vicecomites dicebantur, ac nonnullorum ambitione atque obtrectatione totius prope nobilitatis intet se, quæ externo longe opibus excellent, quam cùm aequali mallet subici: qui rem ad Galeazium traherant, atque tenuerunt, ut eodem die abrogata Magistratum dignitate ille Princeps renunciaret: statimque ipsius nomine custodia præfuit Pandulphus Malatesta, continuo Florentinis, & commercio, & finibus interdictum, ita ut ne itineris quidem causa in Bononiensi agro pedem ponere auderent. Verum quod in altissima fortuna plerumque accidere solet, Galeazius, cum in tanta viuit accepione, Florentiam sibi destinaret, & Regni Italiae insignia se brevi sumpturum palam iactaret, iamque partem copiarum ad illam urbem occupandam præmisisset, tenebre Septembri, Mariniani facti esset.

Inter hæc lacerabatur vndeque Ducis status, & magna calamitas omnes eius vrbes peruerferat, adeo sua sponte, nullo impulsore, Guelforum, Gibellinorumque faccio, exasperatis odio animis, mutua cede grassabatur. Ea adolescentis Ducis tam aduersa fortuna, Florentinus populus, conspecta, quo scilicet illius vrbes aliquæ ab eo deficit, aliquæ discordiis & intestino odio vexarentur, bellum neque petita, neque data pace remisit: fatis in tuto res

Civiliis Me-
diolanen-
siscordia
Bonifaciū
iuuat.

Balthasar
Coffa Le-
garus A-
postol.

Bonif. Bo-
noniam &
Perusiam
recuperat.

Magna sta-
tus Medi-
olan. cala-
mitas post
Galeaziū
obitum.

Comites obitū eius portabat.

V. De Ioannis Galeazii virtutibus & rebus gestis.

Perspicacis ingenti.

Magnus historiarū lector.

Negotii intentus.

Praeclaros omnium disciplinarum professores p. Gymnasio Ticinensi stipendius conductus.

res suas fore existimans, cum videbat hosti nedum intradu-
dialiana, sed ne tuendi quidem sua porestatem esse reli-
ctam. Turbata enim adeo erant omnia, ut nec quidem ipsa
Civitas Mediolanensis, ei pro voluntate obediret: reli-
que autem urbes maiori ex parte in aliorum arbitrio es-
serent; alias militaris libido, communis intellēta seditione,
nunc hac, nunc illa factiose pulsis militibus, sibi ollauit.
Alexandria, Vercella, Novaria, à Montisferrati Marchionē
occupata sunt. Papia, domestico odio lacerata. Placen-
tia, ob domesticas factiones, à militibus saepē direpta, fere
deserta à ciubus visa. Bruxiam, Pandulfus, Malatefa, at-
que hoc expulso, Facinus Canis, tam hanc, quam Papiam,
Alexandriam & Cortonam, quemadmodum Ottobonus,
Placentiam, Parmam & Rheygum eieciit alii prioribus
vsurpauit, & vna cum sociis inter se, & à Duke dissentienti-
bus viam Legato Apostolico aperuit, ad res praeclarare a-
gendas in Aemilia, quas hic compendio perfrinximus. Ser-
uata pleniore narratione illarum ab eo gestarum, in annum
consequenter. Nam eorum maior pars hoc illo accidit,
non statim à morte Ioannis Galeazii, quam dirus Come-
tes portendere vīsus est, qui pér aliquot dies ante eius mor-
tem ars, lucida, & fūnebra, oblongaque cāda, versus eam
cæli plagam, qua in Corum ventum obuerterit.

In Ioanne Galeazio fuere plurima, non illaudanda.
A primis statim pueritiae initis, vñque adeo mira grauita-
tis atque prudentiae species in eo enītū, quum supra ca-
ptum eius atatis, solertia, iudicium, memoriaque vige-
rent, vt eum plerique ex ratione physica cæstissime mōritu-
rum existimarent, neque vñquam tantas præcōcias eius
ingenij dotes, ad opimæ frugis maturitatem peruenituras
arbitrarentur. Ferunt, sicur in Petrarachæ vita legitur, Ga-
leazium patrem, quum ex consuetudine confilium aduo-
casse, multique insignes togati viri in intimum conclave
admissi confidisse, à puero tum forte intentis oculis Pro-
cerum, atque habitum contemplante, per iocum qua-
siuissē: quisnam sibi ex eo numero sapienter videbatur:
tum vero puerum, qui tum erat fere quinquenniis suspen-
so vulni consideratis singulis, demum accessisse ad Petrar-
acham, quem nunquam antea viderat, & blande arrepta
toga eum orasse, vt se ad patris sellam perduci pataretur:
statimque magnum cum admiratione omnibus rīsum ex-
torsum, quod puer perspicaci iudicio omnium longe clari-
ssimum ea tempestate Poetam delegisset. Nec eum, per
omnes atatis gradus, summa cura & cæstissimi præcepto-
ribus atque nutritiis educatum, quin in eundem iudicij
morumque tenorem incumberet, natura desituit. A puer-
itia enim ad integrum atatem prouectus, in multa actio-
num varierate tale semper ingenij specimen edebat, vt eius
opinione natura præsidio firmata, corroborataque
multa historiarum lectione, atque vñi rerum, nemo fal-
leret, atque omnia vel plane fortuita præsentiens, confi-
lio fortunam regere videbat. Nec id mirum erat: cum
longe omnium amplissimæ, & quod vltra summam pru-
dentiam, veterano milite, strenuique & præclare fortu-
natim Dicūm niterentur. Scaligeris Veronam atque Vin-
centiam ademerat: Carrariensem Patauum, Franciso
seniore in Modoetianum carcere coniecit: præterea
Taruuum, Feltrium, Bellunum, montanaque oppida cum
Tridento in potestatem redegerat. Perusini & Assissiates
ad eum à Poncifice defecerant: Senenses, tadio incertæ li-
bertatis, ad eius autoritatem, finitimos Pisani fecit se
se contulerant, quum neque Luncenses imperium eius ab-
nuerent. Florentinis post Bononiā interceptam, tan-
tum terroris intularet, atque Bonifacii Pontifici tantum
merum incusserat, vt in societatem belli, quam primum
cum Roberto Rege palam inire recusabant, sponte de-
scenderint. Secuta est, vota lociorum qua vindici tyran-
norum pro salute publica faciebat, in præcōcem pru-
dētia atque impotentia, diuina vindicta: quæ diuinæ & Pon-
tificia maiestatis contemptorem, pestilenti febre extin-
xit. Contraxit fama sua Galeazius inuidiam granem, quod
patruum Barnabam dominio exuisset, inque Tritiano car-
cere enecasset. Pragmatuam præterea eam ipam illius fa-
mam, immensa proferendi imperii cupiditas, animus sa-
pe rapax & inimicus, atque perpetuus vrbium ciuarum ex-
pator. Neque enim ex bello pacem expetebat, sed ex

Niger, & Antonius Vacca, quorum Commentarij in scho-
lis præleguntur. In tradendis Græcas lingue præceptis
eminens Emanuel Chrysoloras Bizantius, supra Docto-
res omnium disciplinarum erat conspicuus Petrus Phila-
rus Cretensis, sacrarum litterarum interpres, qui postea
Pontifex euasit, & Alexander Quintus est appellatus. Ex
hoc præsertim lec̄tissimo genere hominum, & ex his qui
vñi rerum & prudentia valerent, consiliarios vberimis
honestatos stipendiis asciuerat, vt non plane mirum vi-
deri posset, postquam i. se acerrimo iudicio polleret, si
in consilio exactissime deliberata discussaque, ex voto ple-
rumque desideratus euentus sequeretur.

Cuncta sub eo officia, quæ tanta molis administrationem respicerent, admirabilis ordine constabant. nihil enim in toto humana rerum negotio, domi & foris, ipso ordine esse præstantius differeret erat solitus: quo vno, & ipsa in primis res militaris, & actio ciuilis omnis, & domes-
tica disciplina, veluti certissima compage regerentur. Imperia autem iussaque, in maximis minimisque rebus de scripto exhibant: & rerum omnium sumptuarum ratio-
nes codicibus mandabantur: ex quibus ministrorum fidem & diligentiam exigebat, & per censores quidem spe-
cata probitatis, qui singuli pro meritis ad personam & pre-
mium reuocarent. Erant autem in eius aula infiniti prope
librarij, amanuenses, atque notarij, qui per singula offi-
cia rationum Praefectis operam naudent, tanta cura reli-
gioneque, vt non modo totius domi: i. vrbiumque stati-
tum existimarent, neque vñquam tantas præcōcias eius
ingenij dotes, ad opimæ frugis maturitatem peruenituras
arbitrarentur. Ferunt, sicur in Petrarachæ vita legitur, Ga-
leazium patrem, quum ex consuetudine confilium aduo-
casse, multique insignes togati viri in intimum conclave
admissi confidisse, à puero tum forte intentis oculis Pro-
cerum, atque habitum contemplante, per iocum qua-
siuissē: quisnam sibi ex eo numero sapienter videbatur:
tum vero puerum, qui tum erat fere quinquenniis suspen-
so vulni consideratis singulis, demum accessisse ad Petrar-
acham, quem nunquam antea viderat, & blande arrepta
toga eum orasse, vt se ad patris sellam perduci pataretur:
statimque magnum cum admiratione omnibus rīsum ex-
torsum, quod puer perspicaci iudicio omnium longe clari-
ssimum ea tempestate Poetam delegisset. Nec id mirum erat:
A primis statim pueritiae initis, vñque adeo mira grauita-
tis atque prudentiae species in eo enītū, quum supra ca-
ptum eius atatis, solertia, iudicium, memoriaque vige-
rent, vt eum plerique ex ratione physica cæstissime mōritu-
rum existimarent, neque vñquam tantas præcōcias eius
ingenij dotes, ad opimæ frugis maturitatem peruenituras
arbitrarentur. Ferunt, sicur in Petrarachæ vita legitur, Ga-
leazium patrem, quum ex consuetudine confilium aduo-
casse, multique insignes togati viri in intimum conclave
admissi confidisse, à puero tum forte intentis oculis Pro-
cerum, atque habitum contemplante, per iocum qua-
siuissē: quisnam sibi ex eo numero sapienter videbatur:
tum vero puerum, qui tum erat fere quinquenniis suspen-
so vulni consideratis singulis, demum accessisse ad Petrar-
acham, quem nunquam antea viderat, & blande arrepta
toga eum orasse, vt se ad patris sellam perduci pataretur:
statimque magnum cum admiratione omnibus rīsum ex-
torsum, quod puer perspicaci iudicio omnium longe clari-
ssimum ea tempestate Poetam delegisset. Nec id mirum erat:
A primis statim pueritiae initis, vñque adeo mira grauita-
tis atque prudentiae species in eo enītū, quum supra ca-
ptum eius atatis, solertia, iudicium, memoriaque vige-
rent, vt eum plerique ex ratione physica cæstissime mōritu-
rum existimarent, neque vñquam tantas præcōcias eius
ingenij dotes, ad opimæ frugis maturitatem peruenituras
arbitrarentur. Ferunt, sicur in Petrarachæ vita legitur, Ga-
leazium patrem, quum ex consuetudine confilium aduo-
casse, multique insignes togati viri in intimum conclave
admissi confidisse, à puero tum forte intentis oculis Pro-
cerum, atque habitum contemplante, per iocum qua-
siuissē: quisnam sibi ex eo numero sapienter videbatur:
tum vero puerum, qui tum erat fere quinquenniis suspen-
so vulni consideratis singulis, demum accessisse ad Petrar-
acham, quem nunquam antea viderat, & blande arrepta
toga eum orasse, vt se ad patris sellam perduci pataretur:
statimque magnum cum admiratione omnibus rīsum ex-
torsum, quod puer perspicaci iudicio omnium longe clari-
ssimum ea tempestate Poetam delegisset. Nec id mirum erat:
A primis statim pueritiae initis, vñque adeo mira grauita-
tis atque prudentiae species in eo enītū, quum supra ca-
ptum eius atatis, solertia, iudicium, memoriaque vige-
rent, vt eum plerique ex ratione physica cæstissime mōritu-
rum existimarent, neque vñquam tantas præcōcias eius
ingenij dotes, ad opimæ frugis maturitatem peruenituras
arbitrarentur. Ferunt, sicur in Petrarachæ vita legitur, Ga-
leazium patrem, quum ex consuetudine confilium aduo-
casse, multique insignes togati viri in intimum conclave
admissi confidisse, à puero tum forte intentis oculis Pro-
cerum, atque habitum contemplante, per iocum qua-
siuissē: quisnam sibi ex eo numero sapienter videbatur:
tum vero puerum, qui tum erat fere quinquenniis suspen-
so vulni consideratis singulis, demum accessisse ad Petrar-
acham, quem nunquam antea viderat, & blande arrepta
toga eum orasse, vt se ad patris sellam perduci pataretur:
statimque magnum cum admiratione omnibus rīsum ex-
torsum, quod puer perspicaci iudicio omnium longe clari-
ssimum ea tempestate Poetam delegisset. Nec id mirum erat:
A primis statim pueritiae initis, vñque adeo mira grauita-
tis atque prudentiae species in eo enītū, quum supra ca-
ptum eius atatis, solertia, iudicium, memoriaque vige-
rent, vt eum plerique ex ratione physica cæstissime mōritu-
rum existimarent, neque vñquam tantas præcōcias eius
ingenij dotes, ad opimæ frugis maturitatem peruenituras
arbitrarentur. Ferunt, sicur in Petrarachæ vita legitur, Ga-
leazium patrem, quum ex consuetudine confilium aduo-
casse, multique insignes togati viri in intimum conclave
admissi confidisse, à puero tum forte intentis oculis Pro-
cerum, atque habitum contemplante, per iocum qua-
siuissē: quisnam sibi ex eo numero sapienter videbatur:
tum vero puerum, qui tum erat fere quinquenniis suspen-
so vulni consideratis singulis, demum accessisse ad Petrar-
acham, quem nunquam antea viderat, & blande arrepta
toga eum orasse, vt se ad patris sellam perduci pataretur:
statimque magnum cum admiratione omnibus rīsum ex-
torsum, quod puer perspicaci iudicio omnium longe clari-
ssimum ea tempestate Poetam delegisset. Nec id mirum erat:
A primis statim pueritiae initis, vñque adeo mira grauita-
tis atque prudentiae species in eo enītū, quum supra ca-
ptum eius atatis, solertia, iudicium, memoriaque vige-
rent, vt eum plerique ex ratione physica cæstissime mōritu-
rum existimarent, neque vñquam tantas præcōcias eius
ingenij dotes, ad opimæ frugis maturitatem peruenituras
arbitrarentur. Ferunt, sicur in Petrarachæ vita legitur, Ga-
leazium patrem, quum ex consuetudine confilium aduo-
casse, multique insignes togati viri in intimum conclave
admissi confidisse, à puero tum forte intentis oculis Pro-
cerum, atque habitum contemplante, per iocum qua-
siuissē: quisnam sibi ex eo numero sapienter videbatur:
tum vero puerum, qui tum erat fere quinquenniis suspen-
so vulni consideratis singulis, demum accessisse ad Petrar-
acham, quem nunquam antea viderat, & blande arrepta
toga eum orasse, vt se ad patris sellam perduci pataretur:
statimque magnum cum admiratione omnibus rīsum ex-
torsum, quod puer perspicaci iudicio omnium longe clari-
ssimum ea tempestate Poetam delegisset. Nec id mirum erat:
A primis statim pueritiae initis, vñque adeo mira grauita-
tis atque prudentiae species in eo enītū, quum supra ca-
ptum eius atatis, solertia, iudicium, memoriaque vige-
rent, vt eum plerique ex ratione physica cæstissime mōritu-
rum existimarent, neque vñquam tantas præcōcias eius
ingenij dotes, ad opimæ frugis maturitatem peruenituras
arbitrarentur. Ferunt, sicur in Petrarachæ vita legitur, Ga-
leazium patrem, quum ex consuetudine confilium aduo-
casse, multique insignes togati viri in intimum conclave
admissi confidisse, à puero tum forte intentis oculis Pro-
cerum, atque habitum contemplante, per iocum qua-
siuissē: quisnam sibi ex eo numero sapienter videbatur:
tum vero puerum, qui tum erat fere quinquenniis suspen-
so vulni consideratis singulis, demum accessisse ad Petrar-
acham, quem nunquam antea viderat, & blande arrepta
toga eum orasse, vt se ad patris sellam perduci pataretur:
statimque magnum cum admiratione omnibus rīsum ex-
torsum, quod puer perspicaci iudicio omnium longe clari-
ssimum ea tempestate Poetam delegisset. Nec id mirum erat:
A primis statim pueritiae initis, vñque adeo mira grauita-
tis atque prudentiae species in eo enītū, quum supra ca-
ptum eius atatis, solertia, iudicium, memoriaque vige-
rent, vt eum plerique ex ratione physica cæstissime mōritu-
rum existimarent, neque vñquam tantas præcōcias eius
ingenij dotes, ad opimæ frugis maturitatem peruenituras
arbitrarentur. Ferunt, sicur in Petrarachæ vita legitur, Ga-
leazium patrem, quum ex consuetudine confilium aduo-
casse, multique insignes togati viri in intimum conclave
admissi confidisse, à puero tum forte intentis oculis Pro-
cerum, atque habitum contemplante, per iocum qua-
siuissē: quisnam sibi ex eo numero sapienter videbatur:
tum vero puerum, qui tum erat fere quinquenniis suspen-
so vulni consideratis singulis, demum accessisse ad Petrar-
acham, quem nunquam antea viderat, & blande arrepta
toga eum orasse, vt se ad patris sellam perduci pataretur:
statimque magnum cum admiratione omnibus rīsum ex-
torsum, quod puer perspicaci iudicio omnium longe clari-
ssimum ea tempestate Poetam delegisset. Nec id mirum erat:
A primis statim pueritiae initis, vñque adeo mira grauita-
tis atque prudentiae species in eo enītū, quum supra ca-
ptum eius atatis, solertia, iudicium, memoriaque vige-
rent, vt eum plerique ex ratione physica cæstissime mōritu-
rum existimarent, neque vñquam tantas præcōcias eius
ingenij dotes, ad opimæ frugis maturitatem peruenituras
arbitrarentur. Ferunt, sicur in Petrarachæ vita legitur, Ga-
leazium patrem, quum ex consuetudine confilium aduo-
casse, multique insignes togati viri in intimum conclave
admissi confidisse, à puero tum forte intentis oculis Pro-
cerum, atque habitum contemplante, per iocum qua-
siuissē: quisnam sibi ex eo numero sapienter videbatur:
tum vero puerum, qui tum erat fere quinquenniis suspen-
so vulni consideratis singulis, demum accessisse ad Petrar-
acham, quem nunquam antea viderat, & blande arrepta
toga eum orasse, vt se ad patris sellam perduci pataretur:
statimque magnum cum admiratione omnibus rīsum ex-
torsum, quod puer perspicaci iudicio omnium longe clari-
ssimum ea tempestate Poetam delegisset. Nec id mirum erat:
A primis statim pueritiae initis, vñque adeo mira grauita-
tis atque prudentiae species in eo enītū, quum supra ca-
ptum eius atatis, solertia, iudicium, memoriaque vige-
rent, vt eum plerique ex ratione physica cæstissime mōritu-
rum existimarent, neque vñquam tantas præcōcias eius
ingenij dotes, ad opimæ frugis maturitatem peruenituras
arbitrarentur. Ferunt, sicur in Petrarachæ vita legitur, Ga-
leazium patrem, quum ex consuetudine confilium aduo-
casse, multique insignes togati viri in intimum conclave
admissi confidisse, à puero tum forte intentis oculis Pro-
cerum, atque habitum contemplante, per iocum qua-
siuissē: quisnam sibi ex eo numero sapienter videbatur:
tum vero puerum, qui tum erat fere quinquenniis suspen-
so vulni consideratis singulis, demum accessisse ad Petrar-
acham, quem nunquam antea viderat, & blande arrepta
toga eum orasse, vt se ad patris sellam perduci pataretur:
statimque magnum cum admiratione omnibus rīsum ex-
torsum, quod puer perspicaci iudicio omnium longe clari-
ssimum ea tempestate Poetam delegisset. Nec id mirum erat:
A primis statim pueritiae initis, vñque adeo mira grauita-
tis atque prudentiae species in eo enītū, quum supra ca-
ptum eius atatis, solertia, iudicium, memoriaque vige-
rent, vt eum plerique ex ratione physica cæstissime mōritu-
rum existimarent, neque vñquam tantas præcōcias eius
ingenij dotes, ad opimæ frugis maturitatem peruenituras
arbitrarentur. Ferunt, sicur in Petrarachæ vita legitur, Ga-
leazium patrem, quum ex consuetudine confilium aduo-
casse, multique insignes togati viri in intimum conclave
admissi confidisse, à puero tum forte intentis oculis Pro-
cerum, atque habitum contemplante, per iocum qua-
siuissē: quisnam sibi ex eo numero sapienter videbatur:
tum vero puerum, qui tum erat fere quinquenniis suspen-
so vulni consideratis singulis, demum accessisse ad Petrar-
acham, quem nunquam antea viderat, & blande arrepta
toga eum orasse, vt se ad patris sellam perduci pataretur:
statimque magnum cum admiratione omnibus rīsum ex-
torsum, quod puer perspicaci iudicio omnium longe clari-
ssimum ea tempestate Poetam delegisset. Nec id mirum erat:
A primis statim pueritiae initis, vñque adeo mira grauita-
tis atque prudentiae species in eo enītū, quum supra ca-
ptum eius atatis, solertia, iudicium, memoriaque vige-
rent, vt eum plerique ex ratione physica cæstissime mōritu-
rum existimarent, neque vñquam tantas præcōcias eius
ingenij dotes, ad opimæ frugis maturitatem peruenituras
arbitrarentur. Ferunt, sicur in Petrarachæ vita legitur, Ga-
leazium patrem, quum ex consuetudine confilium aduo-
casse, multique insignes togati viri in intimum conclave
admissi confidisse, à puero tum forte intentis oculis Pro-
cerum, atque habitum contemplante, per iocum qua-
siuissē: quisnam sibi ex eo numero sapienter videbatur:
tum vero puerum, qui tum erat fere quinquenniis suspen-
so vulni consideratis singulis, demum accessisse ad Petrar-
acham, quem nunquam antea viderat, & blande arrepta
toga eum orasse, vt se ad patris sellam perduci pataretur:
statimque magnum cum admiratione omnibus rīsum ex-
torsum, quod puer perspicaci iudicio omnium longe clari-
ssimum ea tempestate Poetam delegisset. Nec id mirum erat:
A primis statim pueritiae initis, vñque adeo mira grauita-
tis atque prudentiae species in eo enītū, quum supra ca-
ptum eius atatis, solertia, iudicium, memoriaque vige-
rent, vt eum plerique ex ratione physica cæstissime mōritu-
rum existimarent, neque vñquam tantas præcōcias eius
ingenij dotes, ad opimæ frugis maturitatem peruenituras
arbitrarentur. Ferunt, sicur in Petrarachæ vita legitur, Ga-
leazium patrem, quum ex consuetudine confilium aduo-
casse, multique insignes togati viri in intimum conclave
admissi confidisse, à puero tum forte intentis oculis Pro-
cerum, atque habitum contemplante, per iocum qua-
siuissē: quisnam sibi ex eo numero sapienter videbatur:
tum vero puerum, qui tum erat fere quinquenniis suspen-
so vulni consideratis singulis, demum accessisse ad Petrar-
acham, quem nunquam antea viderat, & blande arrepta
toga eum orasse, vt se ad patris sellam perduci pataretur:
statimque magnum cum admiratione omnibus rīsum ex-

VIII.
De Joanne
Huls & o-
rigine eius
hæresis.

Huls in In-
dulgencias
& sacerdo-
tes maledi-
cum os a-
perit.

Alythiam
Vicelleſſi
librum na-
dus multa
abominan-
da in vul-
gus spar-
git.

pientissimam: testem Deum adesse iubet, iureurando fadus obſfirmat. Quidcumque initium fedus violariſt, non modo libertate careat, velut omnium compos miseriārum: ſed ut bratum aliquod pecus diffeatur in fructu. Dextra demum vtrinque data, fadus iustum eſt. Mater mox cum liberis de illo liberando tianſegit: Sigismundus Morauia dominationem illis ſpōpondit: com- mentum id vafre à muliere inuenit, vt à filii ſtudiosius & cautiis ille educeretur. E ſententia omnia facta ſunt. Emiſſus in Morauiam Sigismundus p̄imum ad Cilie Comitem peruenit; cuius vitribus adiutus, quia ſororem eius Barbaram dcfponauerat, in Boemiam iuit, & Wenceslaus fratrem ad recuperatam Regis Romanorum dignitate in, adque imperij insignia capeſſenda excitauit. Bonifacius dec. 3. lib. 2. *Mutius chron. Germ. lib. 2. 6.*

Et quidem haec tenus, (vt *Dubrauius memorat*) recepta ſe in fab Sede Apoſtoliſca, a Boemis christiana religio, cum omnib. ceremoniis inuolata, inſcūlaciōnē in Boemia perdurauit. Sennis inde vacillare & labascere, ſimil atque Ioannes Huls, quod vocabulum *anfem* ſonat, ſtrepere inter olores, eorumque ſuam cantum ſtrepitu ſuo, propter inualeſcentem factionem ſuperare cœpit. Popularem enim cauam inter populares ſuos agendam ſucepte aduersus Germanos, & aduersus ſacerdotes, quibus utrique Boemi non valde propiti erant, & ipſe quanquam ſacerdos, capi- talis nuper inimicus utriſque factus, dum impatiensime fert, in honore cuiusdam ſacerdotij prælatum ſibi fuſſe Germanica nationis candidatum, ſufragio Germanorum, & fauore primorum ſacerdotum. Sic videlicet Carolus ab inſtitutione Pragensis Gymnasii conſtituerat, vt in ferendis ſuffragiis Germaniæ voces, Boemii quartam haberent, quoniam paucissimi Boemorum tunc operam literis nauabant: poſtrem tamen diplomatice ſic conſclusi, vt mos Parſenſis Gymnaſii Praha item ſeruaretur. Exclamat Hus, morem hunc in Gallia recinet, vt externi ſuffragio ſimpli, domes- tici autem tripli perfungeantur. Ad Regem protuocant Germani, que ruraque interī pars iudicem muneribus corrumpe non ceſſat, adeo ut Rex ſibi dicere permiſerit, unde mihi hic tam beatus aſternatus, qui tot ſubinde aurea argenteaque oua mihi excludit? Lata denique ſententia ſecundum Anferem cum tanta Germanorum indignatione, vt plus quam viginti quatuor milia ſcholasticorum intra octo dies Praha excederint, deſtantibus artificiis collegiis Anferem, cuius opera fieret, vt labor illorum recideret ad tene preium, cum non addeſſent emptores.

Hac re tam inſigni deſignata, vertit hinc roſtrum inquietum Huls, adveſſandas libilei condonationes, quas Indulgencias vocant, taxandoque ſacerdotes de auaritia, luxu, ambitione, ſine villo diſcrimine fontes inſonſteſque, ut omnibus vbiq[ue] inuidiam conflare, ac præcipue in au- la Regia, ad quam cum Sulco, prepoſitus Chotefouiae, ſtipatus equitum peditumque ceteruaincedebat, Rege ad mensam diſcuibente, qui adſtabant, ut Regis animum inciderent. Videſne, inquit, Rex quanto ſuperius, quam etiam tu, Monachus iſte progrediatur? Quoniam tu pompa illo indignam detrahis, & ad te, quem decet, illam reuocas. Sulconem in- gressum Rex interrogat, cuiusnam hoc tam frequens effet ſatellitum? vt ſi ſuum responderet, mulctaretur. Non defuit ratio illi respondendi: Quemadmodum, inquit, tuus ego sum & Rex, ſciſt omnes tuſiunt, id quod nuper in bello Bauarico fati deſclararunt; ſed & bodi mecum in hoc apparent, ut ornamento tibi ſint, & ſi opus fuerit contra quofuſcunque auxilio. Stabat in menſa Regis patera aurea vino plena, ad eam Rex manu porrecta, prabito, inquit, tibi ſulco, hanc pateram, ut tu reliquum exhauias, in ſuperque eandem pateram tibi habeas, pignus erga te benevolentie. Quo viſo auditioque, inuidia Hulſitas rumpebantur. At Magister eorum Huls, quotidie inſolentior fieri, maxi- me vbi naſtuſ est libellum Vicelleſſi hæretici, in Anglia dannati, cuius titulus eſt *alythia*, per antiphraſim videlicet, quia verum minime dicat, ſicut *Lucum nos*, & *Parcas* no- minamus, quod neque ille luceat, neque iſta parcant, ſed potius ad interī omnium festinent, ita libellus ille ruina- moniarū continet, ac capite proſterendo ortus, dum ſummo Pontifici authoritatem ſuam admittit, illumque in ordi- nem aliorum ſacerdotum redigit. Imo inter ipſos quoque

facerdotes omnem turbat ordinem; omnibusque bonis illos ſpoliat, cletoſyna tantum contentos eſſe volens: mo- nachos vero haud ſecus atque dæmonis figmenta vitan- dos: nihil enim eſſe vota, nihil pudicitia, continentiaque vincula, nihil disciplina tolerantia & innocentia, niſi mera hominum commenta. Confeffiones autem auricu- lares, ſatisfactioneque, tum extreſa languentium inun- dationes, & pro defunctis poſtulationes, ad fulm quæſumum ſacrificulorum pertinere, quemadmodum ad ambitionem ſacrarium veſtum ornatum. Et cetera que commemorare piget, interque & illud, quod libetam cuique verbi diuini atiunctionem concedit, cum in Ecclesia aliis quidem Deus poſuit Euangelistas, aliis Prophatas, aliis Doctores, ne omnes omnia eſſent. Huncigitur, (ve diximus) libellum Huſſaſſe- tis, multo aliter, quam Catholico docet Ecclesia in aures vulgi ad res nouas arrectas deponat, ſuque de quæ faciens obnunciations, qua per Magistratus ſacerdotum hebat, donec ipſe Sbinco Archiepifcopus vir magni animi Pra- gam deſcendit, vulgoque Regio edicto omnes citari iuſſit, qui deſcriptum Vicelleſſi librum penes ſe habent. Amplius ducenti fuerant allati, atque in tanta aſtiminatione habiti, ut maior illorum numerus ſibulis argenteis, inauratis que inſibularunt, caterum ad unum omnes igni conſumpti. Ipsi Hus ſconcionibus interdictum. Atque ille Pra- ga deſcedens in pago Husinetz ynde oriundus erat, veteri domino ſuо permittente, sermones quos caperat in magno caeruleo hominum ſermoe inabat: glorians ſe eiusmodi colap- phum Romane Ecclesiæ impacturum, vi luorem eius, ne poſt centum quidem annos abeat.

Interim Praha Hieronymus & ipſe liberalium attium Suffragiis Germaniæ voces, Boemii quartam haberent, quoniam paucissimi Boemorum tunc operam literis nauabant: poſtrem tamen diplomatice ſic conſclusi, vt mos Parſenſis Gymnaſii Praha item ſeruaretur. Exclamat Hus, morem hunc in Gallia recinet, vt externi ſuffragio ſimpli, domes- tici autem tripli perfungeantur. Ad Regem protuocant Germani, que ruraque interī pars iudicem muneribus corrumpe non ceſſat, adeo ut Rex ſibi dicere permiſerit, unde mihi hic tam beatus aſternatus, qui tot ſubinde aurea argenteaque oua mihi excludit? Lata denique ſententia ſecundum Anferem cum tanta Germanorum indignatione, vt plus quam viginti quatuor milia ſcholasticorum intra octo dies Praha excederint, deſtantibus artificiis collegiis Anferem, cuius opera fieret, vt labor illorum recideret ad tene preium, cum non addeſſent emptores.

Quæ omnia Wenceslaus cum fine cura haberet, Su- binco Archiepifcopus, ut malis impendentibus obuiam tempeſtie iret, in Hungariam ad Sigismundum Regem ſe recipiebat, utrabo confiſum & auxiliu, periclitanti in patria religioni imploraret. Venitque Poſonium ad finem Hungariae, vbi finem vita quoque ſua fecit, veneno (ut ferunt) potionatus: corpus eius Pragam referendum, & in conditoria familiæ condendum affines & cognati curarunt. Praclarissimo Antifti, Wenceslao fauente, ſordidissimus eſt ſuffectus; Magiſtrum Albicum cognominabit, arte Medicum ac prorsus dignorem, qui phar- macopolis, quam Pontificibus adnumeraret, ut quia ingenio auido, & ad rem attentio ſuit, ut minutissimum quoque rerum diligentiam, curamque non omitteret, ipſe clauem a peno & a cella vinaria ſibi retinere, vinique pro- manum abſtemiā praſicere, & domi quiaſi cau- nom & macellum inſtruere, dum vina meracora, eduliaque ex pifibus, autibus, feris lautora are commutat, ſequit ad mensam aridam & ſordidam cum familia pauca & abie- ſta reuocat. Quis enim paulo honestior ei libenter familarer, qui ab alendis equis tanquam ſumptuofis, propter ea quod noctu etiam vorarent, ita auerſus erat, ut palam praedicaret, ſe multo patientius ſerrā ſtridorem ferre poſte, quam audire equos per noctem dentibus hordeum confringentes. Ob quæ in tantum venit contemptum, ut non minus ſuis, quam aduersariis eſt deſpectu. Quin neque illis amilla authoritate & aſtimatione prodeſſe, neque iſta ſine viliis viribus nocere poſſet. Audacter iugit Huls Pragam ad niidum reuolat, ut in illo alas matro- res, quam in nido natali extenderet. *Dubrauius lib. 28. hiſtor. Boemica.*

Præbue-

XI. exemplum Angli Vicelleſſi, quorum non conſemenda pars, tam olim quando Venceslaus An- nam foroem miferat Richardo Regi Anglorum vxorem, quam id temporis, cum Henricus Rex Angliae filiam ſuam deſtinarat coniugem filio Imperatoris, eamque Coloniam Agripinam tranſluxerat, & in Germaniam, & in Boemiam traiecit, adeoq[ue] peſtilera contagione quāplumis pre- ſertim Boemos infecri: maxime, quod leſerit populares ſuos nullis edictis, nullisq[ue] panis poſſe coerēti, quo minus con- ceptum diaboli virus euomeren. Hoc enim etiam anno, vt Valsingham narrat, docuerunt conſluſiones execrables, in occulto tamē, propter metum iudiciorum, que ſunt inſta- ſcriptæ: quod ſeptem Sacra-menta, non ſunt niſi ſigna mortis, nec va- lent in forma, qua eis uitetur Ecclesia. Item quod virginitas & presbyte- ratus, non ſunt ſtatutuſ approbatū à Deo, ſed ſtatutuſ coniugii optimus eſt, & ordinatus à Deo, quod propter omnia virgines & presbyteri. Reli- giosi, populi, ſi ſatueri deſiderant deſerant coniugari; vel eſſe in volan- tate & proposito coniugandi, alia ſunt homicide, & deſtruunt ſan- ctum ſemem, unde coniugari ſecunda Trinitas: & ſic impedient ma- nūm ſaluatorum partem & damnatorum. Item, ſivir & ſe- mina conuerunt in una voluntate ſubvnde, ipſa voluntate ſufficiens eſt coniugium ſine maioris obſtaculo Ecclesiæ ſeruanda. Item, quod Ecclesia nihil eſt aliud quam Synagoga S. Iohanna, & ideo nolunt adi- re illam ad honorandum Dominum, neque perciptiendam Sacra- mentum aliud, & principiē Sacramentum altaris; quia (viaſſer- rante) non eſt niſi uicella panis mortis, & turris ſue pinaculum Antichriſti. Item ſi aberent puerū modum natum, non bap- tizaretur per manus prebiterorū apud Eccleſiam; quia puer iſte eſt ſecunda Trinitas non contaminata peccato; & peior eſſet, ſi deueniret in ma- nus eorundem. Item quod non habemus aliquem diem ſanctificatum, vel ſanctum, ſed nec diem Dominicum: ſed quilibet dies eis eiudem libertatis, ad operandum, conendum, & bibendum. Item quod non eſt purgatorium poſt hanc vitam; neque quod oportet agere mai- ore penitentiam pro vilo peccato, quanquam vilissimo: ſed trahit ut committentes illud deſerant, & apud ſepem iacent: quia (ut di- cant) in fide ſit, quicquid eſt, ſicut Magdalene Christus dixit: Fides tua te ſalutem fecit. Item, quod nemo eſt Dominus, quādū eſt in peccato mortali, & nemo tenet illi obediēti.

X. Has coniuraciones, Ludovicus Clifford miles, olim fau- tor hæreticorum, Archiepifcopo Canthuariensi palam fecit, & præter hæc, nomina dogmatizantium eis prauitates de- exiit, cum videret ab hac ſchola, ſeditioſis & perduelles quotidie prodire, in perniciem Regis, & Regulū armatos. Hoc enim anno, iterum aliqui in necem Henrici Regis conſpirauerunt, coniugia ſabita quā Richardus adhuc viuebat, ac Londinum proparcer, vbi iusta premia reperderet hi qui fideles ei hæc tenus perſeuſerant. Aliquis preb- ter apud Vare, indicem coniuratorum ſcripsit, multorumque nomina per calumniam in eandem reuulit, ut tanto ſa- cilis alios ad parricidium inflammareret. Captus, crimen conſefiūtus, traſtis, & ſuſpensu meritis paenam dedit. Valte- rus Baldorus Prior Launae, nec nō aliqui minoritæ (octo numerabantur) eodem ſupplicio quod in Regem versus ma- ledictis plenos diuulgaverunt, nec non cum aliis conſpiraſſent, extincti ſunt.

XI. Apparuit, inter hæc, diabolica species in Eſſexia apud Danbury, in feſto Corporis Christi, hora vſperarum, in ſimilitudine fratris Minoris intrantis Eccleſiam, & inſolentia- diabolica debacchantis: vnde Paro chianis indi- cibilem incuſit terrorem. Eadem hora cum tempeſtatis turbine, & tonitruo horrendo, fragore fulgurum & corrufatione globis confluentibus, concutias toruſ ſe confracta eſt, & medietas cancelli diſſipata. Rex, contra Ouenium Glend- riuum, ac Edmundum de Mortuomari, cum exercitu profe- ciūt, vix non perire: arte magica, ut credebat, pluia ingenti, niuibus & grandine excitatis. In pernigilio Natiuitatis Beatissime virginis, cum in amarissimo loco fixiſſet tentoria, noxque quietiſſima fuſſet, repente prima vigilia flauerunt venti, tamq[ue] copioſe pluit, ut tentoriū Regium deſtituit. Sepultus autem in templo Cenobiū Londorū, miraculis aliquot annis claruit. Verum vbi Iacobus primus Rex mortem eius vlcisci aggressus eſt, miracula exinde cef- furant. *Hector Boethius hiſt. Scot. lib. 16.*

Superiora hæc probra, ex Vicelleſſiana ſchola prodi- re: Namque huius dogmatiſi peſſimi doctores, vel potius ſeductores, Anglia ſinibus egredi, totum fere orbem inſi- ciente conati ſunt. Alicui ex his F. Guillelmus, non bene apud Lubecam exiuit.

tam contraherent familiaritatem, & ponerent in gloria ſua maculam, nullo ſeculo detergendam.

Edmundi Mortymerij natuitatis exordia, dita comitata ſunt prodigia. Nocte enim qua in lucem profulſus eſt, in hippodromo paterno omnes equi patris ſuoi reperti ſunt in alto crinore ſterile, vlique ad tibiarum detmersionem. Portendebat infaſtam eius pugnam, contra Henricum Regem hoc anno ſuceptam, in qua ex magnatibus amplius quam mille viros amicit, captus, inque carcerem compaſſus, vbi aliquot poſt dies, ſue tadiq[ue] dire captiuitati, ſue metu moris, obiit. Comes, qui huius anni mense Martio inter Corum & Septentrionem appauſerat, in Circio flammis emittens, poſtremo coamas in Boream tranſiuit, prefignans fortassis eam effusionem humani ſanguinis, qua ſaſta eſt circa Valliam & Northumbriam, à Regis exercitu, viatore in rebelles à Vicelleſſiano dogma- te male armatos. Tantopere execrati ſunt homines, eam coniuratorum infamiam, ut permiferint facinus in- anditum in occiſos perpetrari. Nam feminae Vallensium, poſt confli- cium, pudenda peremptorum defecuerunt, & pari orbi caſorum inſiderunt, alias a mento dependere fecerunt: neconon nasos eorum preciosos, parti politice eorumdem, ad contumeliam aboinandam imposuerunt; neque patiebantur caduera peremptorum, tam inſigni ignominia affecta, ſive grandi redemptione, ſupremis exequiis commendari. *Valsingham in Henrico III.*

Fere hoc anno, mirum mirandum accidit in Scotia, poſtquam Henricus Rex Angliae, non tam viribus humanis, quam per miraculum, victoriā de Scotis retulifet. Erat Ioanni Regi Scotie. David primogenitus, ſub imperio Annae Belae Reginae habitus. Vbi haec viuere deſiuit, ille nonne purgatorium poſt hanc vitam; neque quod oportet agere maiorem penitentiam pro vilo peccato, quanquam vilissimo: ſed trahit ut committentes illud deſerant, & apud ſepem iacent: quia (ut dicant) in fide ſit, quicquid eſt, ſicut Magdalene Christus dixit: Fides tua te ſalutem fecit. Item, quod nemo eſt Dominus, quādū eſt in peccato mortali, & nemo tenet illi obediēti.

Has coniuraciones, Ludovicus Clifford miles, olim fau- tor hæreticorum, Archiepifcopo Canthuariensi palam fecit, & præter hæc, nomina dogmatizantium eis prauitates de- exiit, cum videret ab hac ſchola, ſeditioſis & perduelles quotidie prodire, in perniciem Regis, & Regulū armatos. Robertus mandato letus (nam illum ē me- dio ablatum ianuū optauit) intra Deidonum & caſtel- lum Diui Andreæ Dauidem comprehendit, ac ad Viui An- dreæ caſtelle perduxit: inde in alia nomine Fauseland traductum, in aſto carcere conclusit, omnique cibo pro- hibuit. Ibi ancilla quædam Dauidis misera, per ſtrictum quoddam foramen fundens, aliquamdiu vitam illi pro- rogavit. Sed quium per queſitionem ea depreheſa fuſſet, morte paenam dedit. Erat & altera, quæ inſerendam eius ſemel padore. Tandem Rex defatigatus nouis iterum querelis, Roberto ſtrati ac gubernatori mandauit, ut eum penes ſe haberet, ſuaque preſencia cum eſt patruſ, in of- ficio ſeruaret. Robertus mandato letus (nam illum ē me- dio ablatum ianuū optauit) intra Deidonum & caſtel- lum Diui Andreæ Dauidem comprehendit, ac ad Viui An- dreæ caſtelle perduxit: inde in alia nomine Fauseland traductum, in aſto carcere conclusit, omnique cibo pro- hibuit. Ibi ancilla quædam Dauidis misera, per ſtrictum quoddam foramen fundens, aliquamdiu vitam illi pro- rogavit. Sed quium per queſitionem ea depreheſa fuſſet, morte paenam dedit. Erat & altera, quæ inſerendam eius ſemel padore. Tandem Rex defatigatus nouis iterum querelis, Roberto ſtrati ac gubernatori mandauit, ut eum penes ſe haberet, ſuaque preſencia cum eſt patruſ, in of- ficio ſeruaret. Robertus mandato letus (nam illum ē me- dio ablatum ianuū optauit) intra Deidonum & caſtel- lum Diui Andreæ Dauidem comprehendit, ac ad Viui An- dreæ caſtelle perduxit: inde in alia nomine Fauseland traductum, in aſto carcere conclusit, omnique cibo pro- hibuit. Ibi ancilla quædam Dauidis misera, per ſtrictum quoddam foramen fundens, aliquamdiu vitam illi pro- rogavit. Sed quium per queſitionem ea depreheſa fuſſet, morte paenam dedit. Erat & altera, quæ inſerendam eius ſemel padore. Tandem Rex defatigatus nouis iterum querelis, Roberto ſtrati ac gubernatori mandauit, ut eum penes ſe haberet, ſuaque preſencia cum eſt patruſ, in of- ficio ſeruaret. Robertus mandato letus (nam illum ē me- dio ablatum ianuū optauit) intra Deidonum & caſtel- lum Diui Andreæ Dauidem comprehendit, ac ad Viui An- dreæ caſtelle perduxit: inde in alia nomine Fauseland traductum, in aſto carcere conclusit, omnique cibo pro- hibuit. Ibi ancilla quædam Dauidis misera, per ſtrictum quoddam foramen fundens, aliquamdiu vitam illi pro- rogavit. Sed quium per queſitionem ea depreheſa fuſſet, morte paenam dedit. Erat & altera, quæ inſerendam eius ſemel padore. Tandem Rex defatigatus nouis iterum querelis, Roberto ſtrati ac gubernatori mandauit, ut eum penes ſe haberet, ſuaque preſencia cum eſt patruſ, in of- ficio ſeruaret. Robertus mandato letus (nam illum ē me- dio ablatum ianuū optauit) intra Deidonum & caſtel- lum Diui Andreæ Dauidem comprehendit, ac ad Viui An- dreæ caſtelle perduxit: inde in alia nomine Fauseland traductum, in aſto carcere conclusit, omnique cibo pro- hibuit. Ibi ancilla quædam Dauidis misera, per ſtrictum quodd

XV.
Ex dissiden-
tibus &
conniven-
tia Princi-
pum Herc
ulis in se-
pient, in-
crements
accipit.

Lubecam cessit. Is enim alia veste incendens, & Apostolum se profens, cum eius imposta, & prava seductio mani-
festata eset, iussu Magistratus exustus interiit. *Bucholzerus*
in Chronol.

Crescebat ea humani generis pefis, in Septentrione, per occasionem Venceslai & Roberti de imperio contendentium, non minus quam Bonifacij & Petri Luna, de summo in Ecclesia fastigio. Hic cum siuinicem excrarentur, & pro Schismatis haberent, nec non studia principali sibi compararent, indulgentia & connivenientia, multa tolerarunt; non minus quam illi longe plurima, vel permisérunt, vel, quod magis par erat, non castigarunt. Venceslaus Regno Romanorum exutus, ad Petrum Lunam inclinavit; neque quicquam pensi habuit, acriora remedia adhibere, ad contagem hereticam, vel in principio extirpandam. Roburus non omnino potuit, bello ciuico implicatus, excitato ab his qui Venceslao imperium cupiebant. Bonifacius, quamquam nihil aliud magis quam extirpationem heresis videre optaret, tamen quod magistratus ciuius studio partium distractus, parum obsequens esset, quinimo alicubi officium neglegiret; dolebat, ventilabrum Ecclesie in manu sua, ad discernendu lolum à tritico possum, vel à manu sua exertum, quod summo desiderio exoptauerat, non operari. Ad Petrum Lunam mercenarium, vel potius lupum, quod ea cura minime pro auctoritate pertineret; ea is omisita retinenda tantum per summam arrogantium Pontificia usurpatæ dignitati flu-debat.

Ostendit istud non obscuris indicis, quando Episcopus Oscensis à Rege Aragonum, & Guillelmus Molonus à Ludouico Aurelianensem Duce, Regni Galliarum Administratore Oratores missi, illum cum Cardinalibus Au-nionensis in gratiam reducere, eaque ratione aliquam vieniam vnienda Ecclesie, & schismatis eradicandi au-nire satagabant. Iniuriarum tantum, qua vel ab illis, vel à Clero & populo Au-nionensi, vel à Praefecto praesidii, vel à militari insolenti recepisset, obliuionem proponebat; benigne eos in posterum se velle habere, & quantum aliquis Pontificis, illorum commoda & decora se velle curare offerebat: de vniione Ecclesie, de extirpando schisme, de Pontificis abdicatione, de republica christiana; ne mussabat quidem. Istud cum illi intellexissent, & quod erat subolsecens, reponerunt, scilicet eorum in illum admisisse, quorum obliuionem vel indulgentiam expectarent. Itaque extra omnem culpam innoxij, nec nisi Ecclesiastica vnitatis cupientes, flagitabant; partibus suis ne defesset; neve amplius Ecclesiam diuidereret; sed Ecclesie & Collegij Romani iudicio se submittaret, nec pluris dignitatem quam exambiebat, quam Ecclesiastica vnitatem dicerent. Attingerentur doctus Petrus, retinenda puritate plusquam amens, non meliora repetebat, neque ad momentum causæ, in quo tota controvèrsia vertebatur, inclinabat, illud solenne, tanquam cramben mille recoctam recoquens, ex sententia Cardinalium, & Praetatorum Ecclesie, se velle Concilium Oecumenicum indicare, in quo vñacum illis deliberaret, de rationibus inueniendis curande Ecclesiastica vnitatis. Verba senex dabant; & inter hæc Burgundus & Aurelianensis discordes, illi salutem Ecclesie, hic Petri Luna dignitatem, ceteris omnibus anteponens, armatos contra se augebant, adeo ut Rex & Regina, Ludouicus Andegauensis, Borbonius, & Barenzis Duces, multam operam ponere necesse habuerint, si quo modo illos reconciliarent. Praevaluit Aurelianensis. Huic custodia Petri Luna permisit. Au-nionensisbus, vt delinirentur, aliquid concessum. Missa à Rege Legatio ad Petrum Lunam, quæ libertatem illi in breui renunciaret. Cardinalium Au-nionensem cætus, nonnihil remisit, & vna cum Episcopo Oscensi, & Priore Portacelano, Prænestinum, & Allobrogem Partes ad Petrum ire iussit, qui conditiones concordia exponerent, & obstinata mentis hominem, ad ea que pacis & vnitatis Ecclesie vniuersæ essent, adducerent. Aliquot dies dati sunt interloquio. Ab hoc, nihil plus quam ab aliis referebant, quanquam vna cum his,

Abbas Sancti Ioannis Pennensis, & Petrus Sanchezius Calatubanus, recens ab eodem Petro Luna rebus tractandis delecti, persuaderent. Regi Aragonum interrat, ne Luna Pontificatus excideret. Aurelianensem, & Andegauensem eadem ratio tenebat. Ille Sicilia & Sardinia, hi Neapolitanum Regnum, & Principatum Tarentinum, qua his vel eorum necessariis iure fiduciario adscriptum esse Petrus voluerat, retinere cupiebant. Itaque cum nihil tergiversando profererent, & tamen Petrus Luna in palatio Au-nionensi seruaretur, & Patres Au-nionenses, nihil de cura vnienda Ecclesie remitterent, Rex Aragonius cogitauit, si qua ratione illum posset custodie eximere. Ergo Iacobum Pratensem Regni Aragonia Conestabulum, Ioannem Valterram iuris ciuilis peritum, Franciscum Blanum Sanctionem Canonicularum consultum, & vitalem Blanum, Au-nionem destinavit: specie quidem vt de rationibus concordia inter Petrum & Patres transigerent; reuerauimus ut Iacobus Pratenis Petrum è carcere educeret. Fallendi causa tres quos dixi Legionis, Iacobus adiuncti fere. Iacobus omnia struere, tentare, audere, facere debet Petru liberando. Ad xiv. Septembbris, Au-nionem appulere. Non introduci, quinimo porta qua ad pontem est exclusi, Villam nouam fere conferentes, iniuriarum & datinorum titulo, qua quingentis M. aureorum astimabant, protestationem contra Partes, Magistratum, & Praefidios interposuere: atque tandem obtinueret, vt intra palatium ad Petrum Lunam admitteretur, cum id recipublice christiana expedire iudicaret Ludouicus Aurelianensis, Ludouicus Andegauensis, & Carolus eius frater. *Surita Annal. lib. 10. cap. 77.*

Præter hos quos numerauit, Ludouicus Aurelianensis Au-nionensis in gratiam hoc anno venit, latus opem Petro, quem schola Parisiensis dignitate amouendum magnopere curabat. Magni siquidem nominis atque auctoritatis, per id tempus schola ipsa habebatur, ita vt scholasticum offendisse, placulum esset. Inter itaque multis similitates, cum res tota Francorum ad ciuilem discordiam inclinaret, nemo non fere studebat, scholæ fauorem atque benevolentiam sibi comparare: eo melior astimandus, quo litteratorum maiore auctoritate niteretur. Erat ergo per eos dies, Parisianis scholasticis, plurimum nominis atque astimationis. Enimvero, dum ad Diuam Catherinam, que scholasticorum appellatur, supplicationem haberent, quidam ex familia Caroli Sauoli aurati equiris, ex quo per lutum vñctus, vñctus ex scholasticis luto inquinuit: quem protinus ira feruens scholasticus luto percusit. Ad vociferantem feruum, cum reliqua Sauoli familia armis instruta procureret, scholasticos infestans, cum ad Ecclesie vestibulum successisset, nescio quis sagittam temere ad maiorem vñctam aram, dum ad rem diuinam sarcosse pareret, emisit. Hanciniuram scholasticis vñcti properantes, ita apud iudices egernerat, vt Sauoli ades, vnde de familia prodierat solotenus diruerentur, ipse vero exular. *Guagin. hist. Franc. lib. 9.*

Præter hæc qua Aurelianensis in gratiam Petri fecit, adiunxit & istud non minoris momenti. Narrauimus in superius, Genuenses factionibus domesticis turbatos dominium vñbis ad Carolum Regem Galliarum derulisse. Ab eorum imperio Gallus, cum necquicquam animum abduceret, Praetores vñbi imponebat, quius dicerent, & grauiores motus atque seditiones compecerent. Dedit in hunc etiā annum Aurelianensis, Bocicauðū, rigidæ seueritatis virum, ingenio ferocium, & aspectu ipso malis omnibus terribilem, perid temporis vñctum ex Marscallo, quod est apud Gallos amplissimum mucus, custodia Petri Luna præpositum. Fecit, vt Petrum ab eius vigilanti oculo subduceret, hancq; soleritatem Bocicandi in Bonifacium Pontificem aliquando conuerteret, scilicet si quando vel Petrus Luna, quod animo vñctebat, ad opprimendum illum Romanum penetrare posset, vel Bonifacius ad colloquiu extra vñbem inuitatus processisset. Ex his qua apud Genuenses gesit, nō difficile est coniicere, an illi tantu audacia & viru, vt Bonifacium posset cuertere. Legatus in Italiam missus, delecta mille pediti manu, actitudine equitum ala Vñbem ingressus

Rex Arag.
cogitar de
Petr. An-
tip. è custo-
dia subdo-
le cripien-
do.

XVII.
Aurelian-
ensis Dux A-
u-nionem
venit opē
latus An-
tip.

Quanta
Authorita-
tis tunc
schola Pa-
ris.

XIX.
Famagu-
ste prodi-
cio detrac-
& compli-
cias suppli-
cio affecti.

XVIII.
De Boc-
icauðo Frat-
Marscal-
lo Genu-
ib. ab Au-
relianensi
prefecto.

est. Initia ordendarum rerum ea fuerunt, qua dubiam existimationem facerent, virtum ea ad audiacionem factosorum hominum compescerant & interfingendam, seditionumque & tumultuas vias præcedendas, at ad imperium Genue, Regi Galliarum stabiliendum, ab illo compararentur. Biduo, postquam vñbem ingressus est, Baptifam Buccanigram, & Baptifam Francum Lusardum, ea dignitate, iisque familiis ortis ciues, tanquam maiestatis coniuctos, quod regimur Ciuitatis, post illam Regi deditam, Regis iniussu alsumere ausi essent, capite plebeo, indicta causa iussit. quod tam munus vñerque à Consilio Ciuitatis, liberi suffragis, ac bonis approbantibus, mandatum accepit, salvo Regis honore, cum titulo Regiorum custodie Praefectorum, tunc, quum Ciuitate Rectoribus orbata, omnia factosorum & seditionis audacie exposta essent. de Buccanigra supplicium sumptum, Lusardi, qui fuga evanuit, domus solo aquata. Terrore ciuibus incusso, aliud in miseros tentauit. Hoc anno siquidem, loco edito, arcem ceruicibus ciuitatis imminentem adfiscavit. Ad hæc arma ciuibus ac plebi rusticæ, præter gladios & maioris forma scorpiones aderunt, qua in prætorium comportari iulsi, per cauam, ciuitatis impensis, qua in stipendia militum fiebant, leuanda. Ad extremum Vicarios, Vexilliferos, Comestabiles, nec non opificum Consules plebi abrogavit; cui omnibus conuentibus & cætibus in perpetuum interdictit, Consulesque opificum a plebe electos; qua se se nullum iussum ea de re accepisse dictaret; carcere inclusos pecunia multauit, quo exemplo perterriti vapilantium fratribus ordines, in domos sodalitatum ad statas ac solennes precationes conueniente destiterunt, veriti, ne res ad cætum & conuenticulum interpretatioem revocaretur. Non deerant Bocicauðares, seu etiam nonnulla virtutes, ad homines sue flectendos, sicut impellendos. Fuit enim ab omni flagitorum genere, omnibusque libidinum illecebros, ac iuuentutis lusibus natura longe remoros, ad hoc religionis, ac sacrarum ceremoniarum, diuinique cultus diligentissimus obseruator, cum magnam temporis partem, sacris & precationibus daret. Condecorabant hominem, iustitia studium, animi magnitudo, Regia liberalitas, intrepidus ad terrores animus, celeritas in negotiis suscepit, conscientis, ingeniumque minime in consiliis rapidum, sed omnia circumspectus; qua re nihil est ad hominum behenolentiam magna fortuna viris attrahendam validus, summa in speciem humanitas, morumque suauitas, atque in quorundam conseruidine & colloquio cœmitas & affabilitas, quibus artibus id assécutus est, vt omnibus generis hominum voluntates teneret, cum aliqui amarent, aliqui timerent. Eripuit hoc eodem anno, opidum Monacum situm munitissimum, Ludouico Grimaldo, ac Francisco Aranda clavens, in vicinum sancti Antonij templum se tantum per cordidit, donec flumentana porta aperiretur, ad quam aliquis Montis Maioris Monachus, cum nauigio remis & armis instrueto, quod Cardinalis Pamphilensis ex condicione submisit, expectabat, qui elaben-ti atque hæceret. Ita ad 4. Idus Martij, S. Gregorij festo die, albente coelo, Iacobi Pratenis, & aliorum Legatorum consilio, & Pamphilensis Cardinalis, qui Arelate comorabantur auxilio, ex Au-nionense arce, ab eodem Iacobo Pratenis, obsidione custodia crepus Petrus, parata infra Rhodani pontem sepha, in Reginaldi castellū, ad Drientie ripam, quarto lapide ab Au-nione situm, emigravit, ubi illum Pamphilensis, cum aliquot alis militaribus à Piata-no condicione expectabat.

Biduo, postquam se se fugia subduxisset, conuenient ilium Ludouicu Andegauensis, accederent & Cardinales Prænestinus, Allobrox, & Santangelus. Ad ultimatum eius mensis venerabili, duodecim ex præcipiis Au-nionensisbus. Omnes indignitatem fugæ elehabant, & vt Au-nionem reuenererent, tum orabant, tum moebant. Prætere, quomodo Ecclesiastica concordia posset postliminio reuocari, atque schismatis perniciem extirpari, vt media & rationes proponeret, flagrabant, non alienos se & vñuersos Gallos esse, ab obsequio illis, ad quod vñllent redire, si modo is curam vñienda Ecclesie ex animo suscipiat. Porro, neverba sibi dari existimat, Collegium Cardinalium Au-nionensem, Viuariensem Cardinalem

XX.
Scandella-
dus fidei in
Germ. Ia-
quisitor.

I.
Petr. An-
tip. è custo-
dia Auc-
tion en-
pirit à Præ-
ten. Card.

II.
Diversæ ad
eum Lega-
tiones pro-
vinitate fa-
bilienda.

Procancellarium, cum litteris misit, quibus significabant, suam in illum promptam voluntatem, ex qua illi obsequi parati essent. Ad secundum Kalend. Aprilis, Auenionensis Civitas, & vniuersus Comitatus Venetus, vt hominem demulceret reuocaretque, potestati eius se addixit. Ille autem nec quicquam audire sustinuit, sed primum ad Pontem Sorgae, deinde 111. Non. Maij Carpenteriam etenim transfluit: que antequam accessisset, ad 111. Kal. Maij Henricus Castellæ Rex, soleni cerimonia Valleleti, scilicet illi pariturum pronunciavit. Rex autem Carolus, patruorum, & fratri consilio, & de communis comiti sententia, paulo post, ad 111. Kalend. Iunij, eiusdem nomini se addxit. Carpenteriæ iterum ad Pontem Sorgae rediit, ubi Petrus Luna Joannis Martinij Lunæ farris filio, Dertosana Ecclesiæ administratori, Toletanam Ecclesiæ à Petri Tenorij Antistitis obitum vacantem consulit, & Alfonsum Exeam, ex Obileni Ecclesiæ, ad Archiepiscopatum Hispanensem transtulit, ad 111. Kal. Augusti. Inde ad Sellonii castrum, & ab hoc ad vi. Idus Novembri Massiliam concessit, primo vere in Italiam natigaturus; præferens, se operam daturum, vt Ecclesiastici ordines distraeti in pristinam concordiam reducerebantur.

Conuentum eum nomine Scholæ Parisiensis, Ioannes Gerson Legatus, eiusdem vniuersitatis Cancellarius: & ad diem Nonam Novembri proposito pro Concione illo themate, *Benedic hereditatibus*, hominem duræ cenuis frustra obsecravit, ne amplius Ecclesiastica dotem lacaret, sed optatam vnitatem, abdicatione Pontificiorum numerum postliminio restitueret: neque amplius periculo se exponeret, cum non desuerit quipiam, qui illum interficeret, eaque ratione pacem Ecclesiæ reuocare voluerit. Proinde se etiam isto discrimine eriperet & extra aleam malignitaris evaderet. Extat is sermo, inter opera Geronis, quem Massilia coram illo dixit. Nouembri exacto, Petrus Tarasconem abit, vbi vagantem, Ludouicus Aurelianensis Dux cum inuisit.

IV. Quid Ger- son coher- tationibus à Peir. re- portauerit.

Venit etiam cum Duce idem Ioannes Gerson Academia Parisiensis (v. dict. Cancellarius & Legatus, vt ei vnitatem Ecclesiæ à nouo persuaderet. Itaque iterum pro Concione, Kalendis Ianuarii anni subsequentis dicta, in publico confessu illum monebat, vt sponsoni solenni, secundum quam inreuirando in se recipiebat, vsque ad immolationem proprii corporis, velle l'vnionem Ecclesiasticam procurare, satisfaceret, neque amplius cedere Pontificie functioni differret: quod illi ipsi ante alios incumberet, pacem Ecclesiæ salutiferam promouere: pro qua sequenda, conficienda, non deberet illum aut honor, aut status, aut gradus, aut propria virtus autocare. Obtinuit Gerlon, vt Petrus tunc tempore in se iterum (an exanimatio in speciem) receperit, viam cessionis insisteret: quod is ipse Cancellarius Duci Aurelianensi & Episcopo Cameracensi datis in perugilio Epiphianæ literis significauit. *Tomo 1. oper. Gerlon. Surita Annal. lib. 10. cap. 77.*

Ad vi. Kal. Nouemb. Martinus Zalua Cardinalis Pamphilionis ad Sellonem, quo pestilenzia causa Petrus fecelerat, diem clausit extreum. Aunione autem in humani esse desuit Petrus Cursinus Cardinalis Florentinus, vltique ad supremum spiritu anti-pontifici adductus, & Urbanus extit Pontificis electionem inficians. Reliquit inter alios Cathedrales Florentinæ, nonnullam particulam tunice Saluatoris nostri, & digitum pollicem S. Ioannis Baptista, quem ab Emanuele Paleologo Imperatore Constantinopolitano, Ioannes Cursinus Eques, Regni Armeniae Seneschallus, accepit, ac illi transmisit. Extat, in manibus familiae Cursinæ, eius munera testimonium Graeco idiomatico conceptum, & subscriptum infra scriptis nominibus:

Antonius miseratione diuina Archiepiscopus Constantinopolis nouæ Romæ, Oecumenicus mundi Patriarcha, Humilis Metropolitanus Heracleæ Ioseph. Humilis Metropolitanus Nicomedie Macharius. Humilis Metropolitanus Quisii Matthæus. Humilis Metropolitanus Chalcedonia Gabriel. Humilis Metropolitanus Seren Matthæus. Humilis Metropolitanus Mysia Thadæus.

Placuit istud instrumentum isthinc adscribere, ad Reliquiarum contemptores suffundendos. Ita habet.

In Dei nomine Amen. *Cum Egregius miles Dominus Iohannes Cursinus seneschallus Armeniae Regni complures in Civitate Constantinopolis Reliquias haberet, & voluerit de predictis veram habere fidem, voluit certificationem Patriarche Constantinopolis ad Graecorum partes prout de predictis omnibus apparerit instrumentum publicum de predictis reliquiis fidem faciens eidem D. Ioanni Cursino hoc prefens pro veritate continens suo sigillo ab eo pendente bullatum testibus infra scriptis roboratum. Vnde cum hoc instrumentum in lingua fore scriptum grece, & dictus D. Iohannes voluerit hoc nos folium gracie fore manifestum, sed & latini ceterisque mundi Christiani, voluit dictum instrumentum lingua gracia confectum in lingua translataritam: Cuius instrumenti tenor talis.*

Antonius miseratione diuina Archiepiscopus Constantinopolis nouæ Romæ Generalis mundi Patriarcha. Multi ad hanc regiam civitatem venientes emunt, cum recordant aliquia ad eorum partes causa portandi, ut eorum voluntatis. Vnde vir nobilissimus D. Iohannes Cursinus miles frater Cardinalis Florentini, Regni Armeniae seneschallus amore domino talium sacrarum Reliquiarum Arcam pro aliqua mercantia, & nobilis deposito, inde accipiens in propria patria satagit reponere: de aliis quidem cum sint omnibus nota & facia ad inveniendum querenti modicam facinus mentionem, volentes probare, quorum fuerint sanctiorum, sed cum inter has Reliquias due sint sola, que forte per totum vniuersum requisita inveniri non possint integræ vel ea una pars, ita quod multi de his dubitantes si vere sint. Vnde propter diuinam gratiam in ista residentem Reliquias, ac earum eminentiam pro rei firmitate significamus has esse, videlicet. Vnde pars Domini Tunicæ, quam cum terigerit Mulier fluxum habens sanguinis à dicta liberatur infirmata. Aliæ dictus Digitus pollex precursoris Baptista, quia in Antiochia erat, & qui digitus proiectus in ore Draconis ibidem extant est eum mortificat. Quare in istum nobis apparuit propter supra dicta de his aliqua narrare, ne aliqui dubitarent, sed cum magna devotione fidem adhucientes dictas ocularentur reliquias. Primo de tunica afferentes, illa quidem antiquitus erat in Imperiali Camera deposita per tunicam Imperatores Hierofolymam reportata, quasi quidam lapillus, vel gemma pretiosissima & bene securè custodita ultra omnes mundi reliquias: Cum vero sceptrum Imperiale recipit ille Palæologus D. Michael in Oriente existens ad se vocavit Imperiale thesauri custodem, qui thesauri custos vocabatur Chochala & ab ipso custode dicta est regiusfieri reliquias, qui custos dictam Arcam Imperiorum in manu eandem ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos expulissent, dictus Chochala dictam tunicam in edes tenebat, & habebat nullo sciente præter ipsū, & filium eius: tempore autem currente peruenit ad unum filium dicti Chochale, qui filius veniens ad dictam ducens Reliquias, & alias quidem ostentas tradidit Imperatori, sanctam autem Tunicam se: retò usurpauit sibi eam vendicans, & hoc sicut dictum est fuit in Oriente cum Graci de Constantinopoli latinos exp

decerrabant. Atx Budensis, ceteraque præsidia loca, adhuc in hunc Sigismundi persistebant. Qui superiores Regni partes incolebant, statim atque Sigismundum aduentare acceptissent, cum ingentibus auxiliis obuiam illi processere. Ad illius aduentum, diffugiere inimici, obtuerari minime ausi. Budam vbi venit, arcem recipit, ceteraque munitissima in Pannoniis castella recuperavit. Ladislans inter hac, Thomam S. feuerinatem, quem Pro Regem Vngariae creauerat ad possessionem Regni capeſſendam fruſtra ante se p̄misiſt. Nam hic fama successuum Sigismundi conſernatus, nullo opera p̄tio ſacto, irrisis capitis elufus reuerterit. Super hec, ab ea expeditione, fūorum litteris reuocatus eſt Ladislans. Significaretur, non modo Neapolitanos, verum etiam pleb̄olque Regni Principes iam formidolosam commutatiōnem in illum moliri, vt absentem Regno excluderent. Thomam S. feuerinatem & alios eius stirpis in crimen vocabant, quaſi illi Regem perdere voluerint. Ergo, & ab Hungaris, & à Neapolitanis non ſatis tūtus in Italiā reduxit, Thomam S. feuerinatem & filium, Venceslaum Duceum Venefinum & Melphitanum cum filiis, Vgōnem Comitem Potentinum, Ludouicū Comitem Melitenum, Hearicū Comitem Terranouanum, Galparum Comitem Materanum, & plerosque alios maietatis pofſulatos in carcere coniici, strangulati, & inhumatos canibus prolixi imperaverunt.

X.
Eius ad Si-
gismund. &
Dalmat.
litt.

Antequam Dalmatia folueret, ad Sigismundum haec ſcripsit: In genueſe fatorē Sigismundi Rex, me à Proceribus Vngariorū diu at impensū ſollicitatum, in uitium tandem ad promiſum mihi Regum in Dalmatiā vſque veniſe: ſubſeditte ibi diu, donec rei exercitū ſuſcipiārē: ut quid ipſi fortuna, ac varia Hungarorū ſuſtia ſibi veſtent, veluti è ſpecula proſpectare. Inconſtantiam, dolosque huic genti, planonauifit. Ut in patre idipſum non ſuſſem expertus. Nihil bi Regum nouitate ducunt antiquis: & tunc maxime geſtiant, quando in certamen Reges ex arte committunt, ex hac re queſtum faciunt. Excuſatum igitur me habebit quia expeditiōnem hanc vltro non accepi; acceptamque idcirco cunctatiū gōſi, vt diuīnam quoquo modo voluntate elicerem, vnde mortalis potefas cuique tribuitur. Proinde tibi, quem è tot urbinis ipſe Deus afferuit, ſponte cedo, poſthac me officiō ſum amicū, imo affixem tui ſtudioſiſſimum in ceteris rebus aguofes. Mibi autē nihil gratius vñquā ſuſcipiēt, quam ſi ab his qui Regum nouitate letantur, ea pānas exegiſi, quas de te ſumere conatiſunt. Sigismundus ad hāc, pro fratre in poſterum ſe habiturum, & cumulatas a paracridis pānas exacturum ſe respondit. Reuerſus in Italiam Ladislans, cum Regnum Neapolitanum incredibili celeritate pacafferet, omnibus Italiae potentatiſbus, ac imprimis ipſi Pontifici Romano, & Apostolicā ſedi, à qua ingentia acceperat beneficia, formidolosus, atque ingratus eis coſpit. Quod quemadmodum acciderit, in conſequentiis narrabitur. *Sannionius Hift. Neapol. lib. 4. Clacconus in Angelo Aciālo. Bonifacius dec. 3. lib. 2.*

Reuerſus
Ladisl.
Bonif. &
fed. apot.
ingratuſ
efficitur.

XI.
Bonif. Bo-
nonia &
alii Ecl.
Rom. di-
tionibus
recuperan-
dis incun-
bit.

Bonifacius inter hāc recuperandā Bononiae, & reliquis ditionibus Ecclesiæ Romane, hoc anno incubuit. Sociis opus habebat, ad bellum contra Galeazianos rerum Ecclesiasticarum occupatores gerendum. Nicolaus Atestinus Ferrariae princeps, ante omnes proceres eminebat. Eum priusquam de ſocietate, ductandoq; exercitū ſtūtex appellaret, Almericus Balbianus Comes Cunii, Petrus Polentanus, Ludovicus Zagonarius, & Manfredus Barbianensis fratris filius, hōc anno, VII. Idus Martii Ferratiā profecti mouendo effecerunt, ne Pontificiam amicitiam operamq; in ducēdo exercitu flagitanti defecſet. Nicolaus haud ambigens medium ſe acneutrius partis amplius eſſe non posse, camq; ſocietatem vtilem imprimis atq; honestam ſibi fore, Almericum audit, & Crapacorianos, qui ſe post captam Bononiā in libertatem alſeruerant, vltro obſequiuſ pollicentes, milo ad eos cum idoneo equitum numero Nicolo Brizio in ditionem accepit. Bonifacius apperētē mēſſe, quod tempus iis qui bellum inferant oppotunum, arctibus aduersum eſſe ſoleat, Balthazarē Cossam Cardinalem Legatum Ferrariam iſſit: iſque naſtus Atestinum in hanc ſententiam locutus eſt: *Nuper auctore Ponifice, ex Bononiensibus in fines Regiensem profeti agros vñſtatimus, & Lentiam ponterangreſi Parientes incutauimus: Item nunc quoque non paulo ardentius cupit, quando & plures id caufe ſuadent, & maior in dieſ rei bene gerende ſepſe affulget. Neque enim ignorat Guelphus ad-*

tuendaque oppida Parmam atq; Rhegium afferret, magna pompa ac celebriate insignia imperii ei detulit poſtridie Cal. Jun. quod fuit perugilium Pentecostes. Erant in exercitu Almericus & Manfredus Barbianensis, Ludovicus Zagonarius, Petrus Polentanus, Albertus Pius, Carolus & Malateſta Malateſta, Paulus Vſinus & facobus Sforza, omnes Ecclesiæ ſtipendiaria facientes. Legatum ſuum Nicolaus ediderat Vgōnem Contrarium, arcani consiliū Praefidem, & totius ſui principatus Vicarium, immatura quidem arata, ſed consilio prudentiaque praefertum. Summa equitū loricatorum tria milia & quingentos expleuit cohortes fuere complures, nullo certo ab authoribus expreſſo numero. Cum his copiis Nicolaus Bononiā moventur, Auticule turrim egregie inuitam (id nomē loco eſt) tum vi, tum aſtu occupauit. Erat autem ea commodiſſimus in Bononiensem agrum aditus, & locus valde opportunus commeatibus expediendis. Sine iniuria ac maleſicio inceſtum agmen, ad conciliandoſ incolarum animos, vt ad ſanctā ſedis obſequiuſ redirent. In itinere, Podium, Halleriam, Arzellanam non contenenda oppida receperunt. Ludovicus Alidosii Forocornelienſium principis vires ſibi adiunxerunt; ita vt ex his & aliis ſuperalias aduenientibus copiis exercitus auctus (Paulus Vſinus cc. c. equitum alam ſolus adduxerat) milia equitum octo excesserit. Placuit praefectis, interim, Parmentem & Rheyenfem agrum, quod vtrinque oppidum Galeazianæ etat ditionis, euastare, immaturus adhuc frugibus.

Dum prædī ſabigendis & populationi inſisterent, nuntiis eſt citeriore Gallia allatis, ſuborta ſpes eſt, aliquem Bononię tumultum excitum iſi: quippe Antonius Vicecomes graui inconfusus odio in Francicum Barbauarum, cui Principes mater totius ditionis procurationem mandauerat, coactis apud ſe nonnullis ex Alipranda & Poragente atq; aliis clientibus, & ille munere, & vita ſimul aduersarium expellere ſtuarerat. Tum Cafatis cede, qui ſe in verbis hominem ab hiuſuodi confiſcio reuocabat, ſeditio vſque eo exarferat, vt ne ipſa quidem & filius Mediolanum perequantes, ac plebeis vti quiesceret obteſtantes quicquam proficerent. Imo cum tumultus omnis reſedisse videretur, de repente conglobata milia quindecim adarem contendereunt; cumque Barbauros ad ſupplicium depoſerent, Francicum & Manfredum fratres, ſummo cum mulieris pauro, figura ſibi conſulere coegerunt. Proinde Barbauarum infenſi iam elatiore animo quasi lymphati tota vrbe diſeurrerunt, promiſcuramque aduersarioruſ cædem ediderunt; nullo, ne Abbatis quidem Diuī Ambroſij respectu, qui ſe in portero ſe habiturum, & cumulatas a paracridis pānas exacturum ſe respondit. Reuerſus in Italiam Ladislans, cum Regnum Neapolitanum incredibili celeritate pacafferet, omnibus Italiae potentatiſbus, ac imprimis ipſi Pontifici Romano, & Apostolicā ſedi, à qua ingentia acceperat beneficia, formidolosus, atque ingratus eis coſpit. Quod quemadmodum acciderit, in conſequentiis narrabitur. Idem nuntiū afferebant, Ciuitates Galeazio ſubiectas, ſenſim fluctuare, Guelphis aduersus Gibellinos coortis.

Per hos dies quamquam Facinus Canis, cum expedito equitatuſ Bononiā ſe contuliferet, haud tamen Atestinus conceptam ſpē remiſit: ſed præmilla ad Vrbem parte copiarum, cum Facinus magno impetu in paucos quodam portis obequantes erupiſſeret, ab iis in ſuſtias petraclus eſt; & ingenti clade à Paula Vſino ad portam compulſus, agre in urbem euaſit. mox exules nonnulli Legato renunciarent, Ciues ad ditionem inclinare; qui plurimum vigilias agitare iuſſi, eas incurioſe obirent, nec cum prædiſio vſquequaſe conſentirent. Vario Marte ſubinde dimicatum: obſidione Bononia ad vi. Kalend. Auguſti preſta; ſed donec Pontifici litteras ad ſuam Legatum dediſſet, ſi videretur Atestino, ac ceteris veteranis praefectis expedire, alios Galeazij fines pertentare, id per eis liceat. quippe qui Duci, Tribunis, ac Legato eodem perreſturo, totam gerendi belli rationem permitteret.

Coffa Cardinalis Legatus, ratus illud tempus teſtificandi Pontificis animi, re cum Nicolao Atestino communica-ta, Praefectos in conſilium adhiberi ſolitos aduocauit, atq; in hanc ſententiam locutus eſt: *Nuper auctore Ponifice, ex Bononiensibus in fines Regiensem profeti agros vñſtatimus, & Lentiam ponterangreſi Parientes incutauimus: Item nunc quoque non paulo ardentius cupit, quando & plures id caufe ſuadent, & maior in dieſ rei bene gerende ſepſe affulget. Neque enim ignorat Guelphus ad-*

Exercitus
Ecclesiæ &
 eius pro-
gressus.

Seditio.

Coffa Car.
Legat. ad
Prefectos
bel. oratio.

Lauda Cre-
mona &
Crema lega-
to ſe de-
dunt.

uerſus

uerſus Gibellinos conſurrexit: qui motus non prius videtur poſſe conqueſſere, quam populi deſtiones moliantur, aut Inſubrium domum diſerpat. Itaque qui nos longe maius alibi, quam in Bononia oppugnanda opeſ preiū facturos confeat, ſignificauit mihi, vos hortarē pro Sancta ſedi conuodo, qui ad Deum quoque Opt. Max. refertur, & pro reſtricta animorum proprieſtate, & vſi in re militari, quarum rerum ego & Princeps Atestinus apud Pontificem ſe peſtulentis reſtaſſe ſuimus, libere eloquamini: ſit ne ſatius in obſidio ne peruerare, an in Galliam togatam exercitu traducto aliam conuānū experiri, qua quidem in re pollicor vobis ſicut hic vel ali bi Ecclesiæ proſtitu, longe maximam ab ea, parensque aperius ipſius rebus gratiam ininitus: ita longe plus glorie ad vos redundatur, maioriſque vobis beneficio Pontificis ipſum ac Successores obſtrūtiū iſi. Quod ex re fineſ atque vrbes, quibus nunc Vicarii titulo preceſtis, magnis incrementis ac preſidiis aucta eximia quadam dignitate florebunt. ego vero qui intimoſ Pontificis ſenſus, & quibus men anguſtis prematur Ecclesiæ, pro munere atque vſu meo non ignore, vere poſſum affirmare hac illi maxime incundafore: ac iam nunc animo proſpicere, tum meritorum in Sanctam Sedem, tum gloria quam hinc capiſſis magnitudinem.

Coffa Legati Apoſtoli orationem Bonifacij nomine habitam Conſeruit Atestinus, idemque in mandatis ſe habere etat ſtatuſ eſt, tum cepti diſſerunt, multo priore loco reſeſſe Gallicas, quam ipſe Pontifex opinaretur: ſe alſidus Florentinorum precibus fatigari, vt exercitū in Galliam traſficiat ac rem gerat, ſicuti Pontifex ipſe videatur poſtulare, ad hoſce ſtimulos accedere veſtigia mini- me obſcura Mediolanensium calamitatum, quod pupilli mater filium Bernabouis arceſſuerit, qui poſt patrem in custodiā datum ad eam diem Ferraria ſtūli: rem in arcto eſſe: cum quos maximis iniuriis habeas inimicos, vltro appetunt vel ſuis vel clientium opibus preſumiliadi: monere ſe vti magna adhibeatur cauio in rebus arduis, que ex incerta ſpe potius pendeant: fore, vt alij promiſſis neſtent: quam ex propriis viribus. Vgōnem Atestini orationem excepiſ, diſſuaderet conatus exercitus in Galliam Cispadanam traductionem.

Almericus, qui Magiſter Equitum Neapolitanii Regis adhuc appellabatur, obſequium eſſe Pontifici & Legato ſuadens, à motibus inreſtiniſ Galeazianorum argumento ſumpto, in hoſtes mouendum eſſe dixit. Co- gitandum eſt, ait, ſuborientem ignem non vno tantum in loco, ſed longo terrarum trac̄tu poſt artuum. quippe illa municipia magnis moribus agitantur, eoque propripi furor, vt faſtiones mutuas inter ſe cedibus Brixie graſſentur: cum & cadauerim fruſta propalam quaſi pecudum in macello ex ipſis pendeant rigillis, & altera al- teram quotidie contendat copia anteire. Illud quoque non mediocres turbas inuehat, quod Franchinus Rulco coniunctus cum Otthono Rusca per ſpeciem regendi Gi- bellinos Galcaziſ ſtūdiosos, parandique ampliſſimi imperij, quod mox reſtitutadoleſcenti, ex matris amico- rumque in gubernando dominio imperitia laboranti, Parma egiſſus cum equitibus C. in Comenium fines in- curſauit, vrbemque puliſ ſauipariſ ſuauit. quod quidem alii æque potentibus, nec optima in principem voluntate, ad idem audendum incitamento erit. Commemorauit præter hāc Almericus, Cremonensium deſectionem, cuius exemplum, fini imos eodem pertra- xerat: Guelphorum item cum Gibellinis coniunctiones: Mediolanensium ſeditionem: facinorū & pueri principis importentiam, ad reprimendam aliquot patriciorum audaciā: Senatum ex plebi nutrileatum, iam plebi inuiſum: Vgōnem Caualcabouium veteris iniurie memorē, certamina iſthac alere ex composito: Vermij, Orthoboni, Gonzaga, & Facini Canis vires distractas, adeoque ad reſiſtendum minus aptas. Cum de inferendo Galeazianis bello hunc in modum deliberaret, à Laude, Pompeia, Cremona & Crema Oratores venerunt: qui populi, quod Vicecomites à Pontifice damniſi hoſtelque iudicati eſſent, quo nomine pro ſe quisque in eorum Vrbes inuaferat, eodemque ſibi licere aſſe- uerabat ab iis deficere. Hi publico nomine Cardina- li atque Atestino omnia Ciuitum ſuorum ſtudia detul-

runt, orantes vt in fidem recipiēt, quæ nullo de- incepſ tempore ſub Inſubrium Imperium redituri, ar- que eisdem foederis participes conſanctissime tueri de- creuient. Ex confilij tentia, Ciuitatum poſtulata admissa ſunt, & pronunciatiū iter in Galliam citerio- rem.

Iter in Gal. cit. à prefe- ctis pro- nunciatur.

XII. Pax inter Med. Duc. & Pont. cō poſita. re- cuperata Bononia & alii.

Cum Inſubrium fines videntur, pupilli Ducis ma- ioris mali anxia ad pacem animū adiecit, quam fi- lios honestiores ſe petente atque aequioribus conditio- nibus conuentum eſſe existimauit, opera communis a- micī ſide atque auctoritate pollentis, qui pro beneuo- lenzia in Inſubrem, & foedore obligatos, ſtudioque quie- tris eius regionis onus ſuſcipere. Franciſcus Gonzaga ad id lectus: cum ſuo etiam nomine bellum tam propinquum odifſet: alioqui traxande rei perdoneus, pro- prietate affinitatem Caroli Malateſta ſeſſeret adscripti, cui Cardinalis Legatus plurimam habebat fidem, negotium cupide ſuſcepit. Conſecit in pacem, grata Pontifici, atque Ecclesiæ: Legatus coniunctioſ pacis, Bonifacio re- nunciauit, ex quibus is Bononiā, Peruſia, Aſſiſſium, & reliqua veteris Ecclesiastici dominij recuperauit. *Pigna de rebus Atestini lib. 5.*

Iohannes & Bonifacius Gozadini, ad dominium Bononię aspirantes, coacta non contemnda mercenariorum manu, volebant tumultuari. Ceterum populus Bono- niensis, armis correptis, illorū conatus repelliſſit: ac vtrumque Gozadinum intercepit: quos Legatus capitali ſen- tencia multauit, publicatis eorum bonis. *Sanct. Anton. titul. 22. capite quartu.* Opprelſa coniuratione, Legatus Bononiā inſtitutum pīpam induit, Bononiā ſub umbella or- natiſſima ſtūli: ab vniuerſo Clero, Magistratu & po- pulo obuiam effluſo, ſummo cum honore ſuſcepit, poſſeſionem eius Vrbis recuperauit: Senatus deinde & po- pulus, quinque Oratores, inter quos Lambertinus Ca- netorius, & Bentiuolius preſtabant, Roimare inſtitut: qui Bonifacio, vrbem, & omnia ſuburbana, de- derent, ac fidem & obſequium deferrent. *Vizani. de rebus Bononiens. libro ſexto.* Ita huic bellō datus eſt finis, paxque eſt conſecuta, Bononia, Aſſiſſio, & Peruſia à Po- nificiſ ſeptis. Forum Corneliani, Alidosius, in Po- nificiſ ſepti, in turelā adſcripti, ipſe pro ſede Apo- ſtoliča Vicarius retinetur. Anno inſequente, cum Alme- ricus Baltianensis Fauentiam infeſtā redderet, Iohannes Galeazius Astorgij filius, Paulo Vſino Pontifici- rum copiarum duxtori, qui Bononiæ morabatur, accito, vrbem ipſam Fauentiam reddidit. *Rubeus hiflor. Rauemat. libro 6.*

His pro recuperandis vrbibus ſediis Apoſtolicæ, pro- que pace Flaminia & Aemilia geſtis, Bonifacius etiam pro concordia inter Venetos & Genuenes, magno ſtu- dio laborauit. Struxerant hi Gallorum Regis opibus (ſub cuius ditione fuerant) vīam & viginti tricēmes, ceterasque aliquot naues. Harum Imperium, Bucicaldo vi- ſo fortissimo demandarant. Is ſimilans, Genuenes clas- ſem in Ianū Cyprī Regem comparafſe, ex Tyrrenio in Pamphilium mare nauigauit. Hinc poſte profectus, animo in Venetos infeſto, in Syriam curſum tenuit, Be- rituunque Vrbem maritimam, ſubito incuſi inuadens, armis occupauit: ac foedare violato, Venetas naues, quae tum forte in portu erant, hoſtiliter diripiuit. Ex Syriā in- de preda onuſtis, in Peloponnesum venit: vbi Carolus Zenū, cum xi. tricēmis ſtationem habentem ad di- micationem prouocauit. Variè inter eos certatum, qua- tuor integris horis: demum Bucicaldo muſtum in- dignante vieti Ligures, tribus longis nauibus demersis, aetoridem captis, celiſſe, quingenti ex his partim ferro, partim flaminis, partim vndis periſſe dicuntur: ac octi- genti capti: in quibus fuere Paulus Saulus Ligur, ac Caſtemorianti gente Gallus, viri ambo inſignes. Veneti haud inuenta vīctoria potiti sunt, quippe qui ſupra centum & quadraginta ex omni numero occubuerunt, Zenusque Imperator fauicus ē pugna excelfit. Claffe viētrice in patriam rediūta, captiuū in vincula publi- cae custodiae conieciūt ſunt, inter quos aliquis Gallus

XIII. Bonif. pro concordia int. Genuē ac Venet. ſtrenue la- borat.

generis, cum tadio & carceris ira accensus palam dixisset, spectare se quandoque fore, ut Veneto sibi sanguine manus ablueret; dirum eius omen Patres execrati, uno ordine Gallum ad geminas columnas laqueo necandum censuerunt. Ab his initis ortum inter Venetos & Genuenses dissidium, Bonifacius Pontifex dirimere tentauit: quod ex re Orientalium Christianorum expedire iudicaret, pacem inter hos stabilire. *Iustinianus hist. Venet. lib. 6. Expeditur Bonif. 9. liber.*

XIV.
Eman Imper.
Genua
veniens
honorifice
excipitur.

Emmanuel Græcorum Imperator, qui paulo ante superatus alpibus, ad varios Christiani Orbis Principes ac Dynastas perrexerat, ut illos ad expeditionem contra publicum Fidei Christianæ hostem, à quo mirum in modum duevabatur, sua præsencia & variis cohortationibus sollicitaret, hoc anno Genuam venit. Hunc Patres, summis, uti parerat, amplissimique honoribus profecti sunt: Abeunti 11. m. nummum aureorum dono dedere, similque tres triremes illi obtulere, partim ut eum comitarentur, partim etiam ut praesidio firmaret ea loca, quæ in partibus Orientis atque Asiae, nondum à Liguistico Imperio descuerant. *Bizetus hist. Genuen. lib. 10.*

XV.
Pax inter
Ioannit.
Rhod. &
Salad. A.
gypt. &
quibus pa
ctis.

Ioannita Rhodiani ingens momentum rebus Christianorum in Oriente, hoc ipso anno attulere, pace stabilita cum Salibi Quirici Saladino Aegyptio. Fessus hic à bellis & incursionibus continuis, misso Haga Mahomedo Caudiceatore, cessationem ab armis flagitauit. Supremus Magister eius sacrae militiae, Philibertus Nailaccus, statim atque inter Ianum Regem Cyprium, Venerorum locum, atque Genuenses concordiam sanxit, oblatam eam occasiōnem vito recipit, inque pacis fœderā subscripti. Stebit in pactis: *Rhodianus Magister, Hierosolymis & apud Ramam posuit Domum Hospitalem extruere: sed Religiosos sui instituti vtrōque collocare: Consules, seu Iudices Christiani in idem commorantibus preficere: peregrinos quoquaque in Syriam aduentantes suscipere, dicere, atque reducere. Rhodiane militia Equitibus, omnialoca in Syria & Aegypto adempta, Saladinus restitueret. Equitibus & peregrinis, sine vlo stipendij pretio, liceret, quoquaque finitima in eius fide continuit, compluresq; aduersariorum munitiones in suam potestatem rediget, & Procedent, ire. Vtrisque fini Hierosolymam, sue montem Synai, sue aitiam loca sancta pertinentibus, nullum impedimentum à Saracenis praefatur. Nauli, vel portori nomine, non plus quam in paciis Alexandrinis conuenit, utique soluerent. Non a vtilitalia, non eis imponebantur. Vtique locorum, utrique, adificare & restaurare edificia publica, priuataque licet. Consulem apud Daniatam, & vicinum locorum in vniuersa Aegypto, Christianis degenibus suprenus Magister Rhodiorum imponeret. Captiuos vel redimendi, vel commutandi potestatem haberet. Redemptionis pretium, nullo unquam tempore ageretur. Ius commutiorum Christiani omnibus in levi est. Saladinus ne gre habaret, si Christiani mercatores, legorum recta, Saracenis non suppeditarentur. Rhodianus liberum foret, apud eis discere, quoquaque Romanus Pontifex, sacram bellum in hostes Fidei indicaret. Idem Saladino in eis, vbi cumque Turcarum princeps in Christianos vniuersos arma moueret, utique in hoc casu, antetres menses huius rei federatum admonerent. Qui hoc, & alia in Tabulas publicas relata, ac iure iurando veriusque habilitate violasset, hostis consenseret, ac sibi ipsi, si quid fecerit ab aduersario accidisset, imputaretur.*

XVI.
Alia con
uentio in
ter Rhod.
& Theod.
Porphyro.
de Princ
patu Pelo
pon.

Conuenit præterea inter eosdem Rhodianos, ac Theodorum Porphyrogenitum Emanuelis Imperatoris fratrem, de principatu Peloponnesico, & reliquis quæ in Rhodianis vendiderat: hi vero possessionem eius, per ordinum Græcorum quo in Latinos feruebant, nondum obtinuerant: vt quingenta & quadraginta sex millionumnum aureorum eis numeraret: Si vero omni iure quæsito se se abdicarent: ac sublatis omnibus dissensionibus, pacem perpetuam inter se statuerent. Eorum pactorum tabulas, vna ex parte Emanuel Imperator, cum suis: altera ex parte Romanus Pontifex, cum cœtu Patrium compobarent. Ex his pactis Rhodiani à Theodoro tunc temporis obtinuerunt, pro Spartanæ vrbe, & aliis locis, Comitatuum Solis, & dominium Zeronense: vt ad hunc modum amicitia confirmata, defendendis rebus publicis utique potentiores essent. *Boſius hist. Rhodian. libro quarto.*

Non eo animo Marianus Crucigeri, erga Ladislauum Regem Poloniae ingrat. Conradus Iuningenus Magister

eorum in Prussia, ne quicquam memor beneficiorum quæ à Polonis ea Religio accepit, Regi in conuertendis catechizandisque Lithuanis occupato incommodare hoc anno volens, semelac iterum in Lithuania excusione facta, ferro ac flammis plurima vastauit, plurimamque prædam retulit. *Miechouibus libro quarto, rerum Polon. capite quadragesimo secundo.* Non multo post, eadem Lithuania, hinc à Prussiis, illinc à Lituanis iisdem Crucigeris vechementer peruestata est, multique mortales in feriorum abacti: quos Vitodus permutatione captiiorum liberavit, quo anno Valachia Palatinus Alexander, & mox Romanus Petri filius, cum è potestate & vinculis Svitrigellonis Crucigerorum incitatoris à Rege Ladislao liberatus esset, iurati vna cum consiliariis, in verba Regis, in potestate eius atque Regni se esse, foreque profecti sunt: Romanus vero etiam societatem belli, contra quos quis hostes, Prussis atq; Lithuania propter locorum intercapidinem exceptis, promisit. Boguslaus quoq; Dux Pomænorum in aulam Regis concessit, octingentorum marcarum stipendio à Rege accepto, ea conditione, ut quoties opus esset, cum centum hastatis sibi militaret. Vilhelmus item Marchio Misnensis fœdus & societatem cum eodem Rege pepigit: nec nō Vngari proceres cum Polonis quo cautum erat, ne alteri contra alteros Regibus suis opularentur. Ad Regem quoque Ladislauum iisdem Vngari de pace ac fœdere Oratores cum certis mandatis misere, metuentes propter facinus in Regem Sigismundum perpetratum. Sed Ladislauus magno studio de liberando ea laborasse fertur, ita ut Regnum quoq; à Proceribus Vngarum sibi oblatum contempset: ac Sandaciam vñq; exercitum promoverit, vt propinquitate loci terrorem Vngarum obiceret. Non parum autem & Sciborius Sciborius Ostroëus eques Polonus Palatinus Transylvanæ meus gentilis Sigismundo commodauit, propterea quod armis Polonorum & Boemorum superiores Vngarie partes, Polonie & Moravia finitimas in eius fide continuit, compluresq; aduersariorum munitiones in suam potestatem rediget, & Procedent, ire. Vtrisque fini Hierosolymam, sue montem Synai, sue aitiam loca sancta pertinentibus, nullum impedimentum à Saracenis praefatur. Nauli, vel portori nomine, non plus quam in paciis Alexandrinis conuenit, utique soluerent. Non a vutilitalia, non eis imponebantur. Vtique locorum, utrique, adificare & restaurare edificia publica, priuataque licet. Consulem apud Daniatam, & vicinum locorum in vniuersa Aegypto, Christianis degenibus suprenus Magister Rhodiorum imponeret. Captiuos vel redimendi, vel commutandi potestatem haberet. Redemptionis pretium, nullo unquam tempore ageretur. Ius commutiorum Christiani omnibus in levi est. Saladinus ne gre habaret, si Christiani mercatores, legorum recta, Saracenis non suppeditarentur. Rhodianus liberum foret, apud eis discere, quoquaque Romanus Pontifex, sacram bellum in hostes Fidei indicaret. Idem Saladino in eis, vbi cumque Turcarum princeps in Christianos vniuersosarma moueret, utique in hoc casu, antetres menses huius rei federatum admonerent. Qui hoc, & alia in Tabulas publicas relata, ac iure iurando veriusque habilitate violasset, hostis consenseret, ac sibi ipsi, si quid fecerit ab aduersario accidisset, imputaretur.

Conuenit præterea inter eosdem Rhodianos, ac Theodorum Porphyrogenitum Emanuelis Imperatoris fratrem, de principatu Peloponnesico, & reliquis quæ in Rhodianis vendiderat: hi vero possessionem eius, per ordinum Græcorum quo in Latinos feruebant, nondum obtinuerant: vt quingenta & quadraginta sex millionumnum aureorum eis numeraret: Si vero omni iure quæsito se se abdicarent: ac sublatis omnibus dissensionibus, pacem perpetuam inter se statuerent. Eorum pactorum tabulas, vna ex parte Emanuel Imperator, cum suis: altera ex parte Romanus Pontifex, cum cœtu Patrium compobarent. Ex his pactis Rhodiani à Theodoro tunc temporis obtinuerunt, pro Spartanæ vrbe, & aliis locis, Comitatuum Solis, & dominium Zeronense: vt ad hunc modum amicitia confirmata, defendendis rebus publicis utique potentiores essent. *Boſius hist. Rhodian. libro quarto.*

Non eo animo Marianus Crucigeri, erga Ladislauum Regem Poloniae ingrat. Conradus Iuningenus Magister

Rex Ecclesiastici, ab iniuria vindicat.

X. Portenta in Anglia visa.

XI. Quid Leo aduenit, ad suum Antistitem constanter steterunt, & miro stratageme, illum neutraliter ad obedientiam Sedis Apostolice retrouarunt. Nondum sacris ordinibus initiatus fuerat, & multo tempore Episcopatum, sub nomine Electi administravat: quod ne ordinaretur ante legitimam æatem, & canonum decreto, & peculiari rescripto Bonifaci, se rebatur. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. Distrubebat Deus per dissensiones domesticas nobilissimum Regnum: cuius Rex, Ecclesiastici per schismatis extingueret, ut ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Belgio, Leodienenses, pro fide & obsequientia Bonifaci Pontificis, aduersus Iohannem de Bauaria, electum sumum Antistitem constanter steterunt, & miro stratageme, illum neutraliter ad obedientiam Sedis Apostolice retrouarunt. Nondum sacris ordinibus initiatus fuerat, & multo tempore Episcopatum, sub nomine Electi administravat: quod ne ordinaretur ante legitimam æatem, & canonum decreto, & peculiari rescripto Bonifaci, se rebatur. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Belgio, Leodienenses, pro fide & obsequientia Bonifaci Pontificis, aduersus Iohannem de Bauaria, electum sumum Antistitem constanter steterunt, & miro stratageme, illum neutraliter ad obedientiam Sedis Apostolice retrouarunt. Nondum sacris ordinibus initiatus fuerat, & multo tempore Episcopatum, sub nomine Electi administravat: quod ne ordinaretur ante legitimam æatem, & canonum decreto, & peculiari rescripto Bonifaci, se rebatur. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus, omni risu sceleratissimo homini quādiu vivit obstiruit. Scriptū hoc anno copias vterque: & vtique pugnassent, nisi alij Proceres contentionem diremissent. In Galliis, præmium schismatis tulere, Duces inter se tumultuant. Aurelianum protervo & sediciose nepoti, Burghidio patruis obstebat. Causa discordia præcipua, quod Rex ab Aurelianō veneno potatus mortiferio, diu in vita esset discrimine. Conabatur per summum scelus fratrem Aurelianum omnemque eius stirpem extingueret, vt ipse regnaret. Burgundio iam inde a pueritia Regno fidelissimus,

Comites & alia mortem eius portentosam. Niem. c. 24.3.1.24.

Tumultus Rom. post obit. Petri.

IV. Elec*tio*Inno*c*e*n*.
Ciaccon in Innoc.
7.

V. Mirtit En*cyclicas ad* Principes.

1. Postquam omnes Principes Christianos, atque Petrum Lunam, assumptionis sue admonuit, in primis, qua ratione schisma extirpari posset, in commune deliberauit, & viros iuris & rerum peritos consuluit: Petrum quoque Lunam, datus litteris horatatus est, ne tam sanctae, tamque ab omnibus desideratae unioni decolleret: & si quid in eonegotio proponere vellat, quantocius significaret. Petrus Luna, ante omnia, Nicam Salassorum aduolauit, rei pro se bene gerendae, & auxiliis Genua preparatis intentus. Venceslauum deinde, & Reges ac Principes partarios, rerum, Romae, & Nunciis suis, & in eos gestarum, nec non electionis Innocentianæ certiores fecit, & quod pro eo videbatur, omnina eleuanit. Ad extremum, visus est difficulter, & operosum concordie cum polliceti, simplici & expedita abrogationis spe reiecta: videlicet, ut prius cum Innocentio electo, in uno aliquo loco, à Regibus & Optimatibus partiaris suis designando, congregeretur. Videbat homin ex fraudibus tortus compositus, Reges & Optimates sere numquam aut agre posse in commune conuenire: & quod caput est, numquam vel difficultime in eamdem de loco & tempore congressus sententiam descendere posse. Itaque quod quasi impossibile effectu esse censebat, proponebat, inquit eadem sententia, quoad vixit persistebat: ac interim, si quid Reges Christiani de congressu vniuersalique constituisserent, clat-
2. Ante mortem Bonifacij, totis quadraginta diebus commeres artis: quæ horribiles tempestares, venti validi, grandines, tonitrua & terra motus Romæ excepterunt: ex quo mænianum quadrato lapide firmissimum ab eodem Bonifacio ad aed. Lateranenses adficatum, populoque benedicendum dedicatum, nec non pigna & postes molis Adrianae cederunt. Statim à morte Bonifacij, populus Romanus à Nicolao & Iohanne Columniis, & a Baptista Sabello, nec non ab aliis primoribus Gibelline factionis, libertatis mentione iniecta, ad arma concitatus, in eos qui à partibus Ecclesiæ fuerant, tumultum fecit. Columnentes cum suis partiaris, à populo stabant: Poncelletus Vrbinus Apostolice iura tuebatur. Venimus ad manus inter verosque, nonnullo damno Ecclesiasticorum: ex quibus non vnu pro Ecclesiæ Romana fortiter dimicantes occubuit. Varia deinde fortuna inter partes certatum. Inter hæc Praefectus molis Adriana, Petri Luna, Nuncios vicecepit, & in arcem captiuos detrusit: neque prius dimisit, quam V. M. numnum aureorum numerasset. Hi Columnensium auctoritate freti, solicitabant Patres, ne nouum Pontificem designarent, sed Petrum pro indubitate Antistite suscipiarent. Ei rei, multa, tum priuatim, tum publice, & inter hæc vniunionem Ecclesiæ cito furram, & Petrum illis in omnibus benevolum fore polluebantur. Surdis auribus ita Patres audierant: existimantes quod ea irridendis, ludificandi que illis proponebant.
3. Conuenerunt itaque duodecim numero, & promisso iure iurando, de abdicando Pontificatu, ab eo qui legitimis suffragiis crearetur; si Petrus Luna, vere, & ex animo, usurpatam dignitatem deponeret, sique id est repulsa Christiana esset: collatis in commune calculis, elegerunt in Pontificem Romanum, Cosmatum Melioratum, honores parentibus, Sulmone Pelingorum oppido, natum, Iuris Canonici & Civilis peritum, qui per omnes fere gradus Ecclesiasticos, omnibus par officiis, primum Apostolica Camera sub Urbano Sexto Clericus, deinde ab eodem Collectio fructuum Camera Apostolica in Anglia, & Archicishopus Rauenensis, atque Romana Ecclesiæ: Thesaurarius: inde à Bonifacio ix. tituli Sancti Crucis in Hierusalem Cardinalis Camerarius, & ad conciliandos Veneros cum Insubribus Legatus, viam fibi ad Pontificatum virtutibus & meritis aperuit. Nomine Ianocentij vi. salutatus & iv. nonas Novembbris, Romæ, ante Basiliacum S. Petri coronatus, iterum Sacramentum dixit, ad vniunionem Ecclesiæ, etiam abdicatione Pontificatus adepti, omnibus conatibus procurandam.
4. Innocentij Pape VII. Anno I.
5. Iudex quis ex iure inter duos contendentes de Papatu.
6. Ecclesia cum vacat, penes quem residet potestas vniuersalis Ecclesiæ.
7. Concilij congregatio ad quem spectet.
8. Collegium Cardinalium est in possessione eligendi Papam.
9. Quid si Collegium sit diuisum, quis conuocabit Concilium.
10. Iustitiam cum quis non potest consequi à suo superiori, an liceat ei sua auctoritate sua recuperare.
11. Plures permitendo in Papatu, in quo offendatur Ecclesia.
12. Licere indirecte non licere quod directe prohibetur.
13. Subditos facile amplecti id, in quo dogmatizant Principes.
14. Papæ, an aliquando non sit obediendum.
15. Papa si vellet destruere id quod Apostoli docuerunt, conuincitur errare.
16. Papa potest cedere Papatu.
17. Papa non ligatur in his que sunt de iure positivo.
18. Papam hunc vel illum esse, non est de iure diuino.
19. Injuriam nemini facit, qui suum ius prosequitur.
20. Schisma inducit haec sin.
21. Papa quid possit statuere de electione successoris. Consilium.

sem peratam trahebat, æmulo Innocentio, quod optabat Bonifacio, in cassis & pedicas perrahendo.

Inter hæc viri doctissimi deliberabant, & consilia scriptis publicis communica bant, quid facta opus esset, ad oportam Ecclesiæ vniunionem consequendam. Francisc. Zabarella, ifud consilij pro schismate extirpando dereliquit: ad ureconsulit eius leculi non illaudatum.

Thema.

In questione duorum Pontificum, de Papatu contendentium.

Vnitatem Ecclesiæ firmatur tenere, ac rendicare debemus omnes Catholicos. 2.4. quælibet. i. loquitur. Sed maxime Episcopi, qui præsidet in Ecclesiæ vniunioni, etiam Doctores iuris, maxime Canonici, qui in Dī Ecclesiæ debent afferre fructum opportunitate de elect. cu ex eo lib. 6. quælibet præcipua cura tenentur vnitatem Ecclesiæ querere & conservare. Quæde causa motus, de modis opendi peccatorum schismæ, quod est in Dei Ecclesiæ, nonnulla colligere studui, quæ subiijo.

Quero itaque quibus modis prouideri posit, vt sit in Ecclesiæ vniunioni Romanis omnibus, cui omnes Catholicos pareant, & non duo, vniuncti, luci defacti, sunt. Etiam diu faciunt. Respondeo præmitendo: quod licet quælibet schismatis prefens sit ardua, propter excellentiam Pontificatus de quo contendit: tamen varia modis potuisse iam dudam terminari, si suisset habili & parata inris excusatio, quæ cum etiam videatur esse adhuc valde difficilis, forte videbitur alibi non fructuosus labor de hoc inuestigasse. Sed vtcumque sit, saltem ego meipsum in eis non condemnabo. Dico itaque, quod sex infra scriptis modis, & forte pluribus aliis, potest hoc schisma terminari.

Primus modus est.

Vt procedatur via iuris, ad discutiendum, An Urbanus Papa sextus, siib quo schismæ cepit, fuerit verus Papa. & in hoc Index est Concilium, vt in tractatu quem alias edidi super hac materia, quem subiocio: videlicet.

Tractus.

Quælibet sepe fuit à me, de his dubiis, de quibus questus refra Excellentia: super quibus nulli dedi responsum, tum quia ipsorum difficultas & periculosa est materia: tum quia & ingenium profundum, & studium non tenue, desiderare videbatur. Ego vero quamquam studium possem exinde pondere, non sic de ingenuo cù rem tam ardorem credere non fidebam. At nunc vixius rogatu vestro, constiui potius impudens in responso videri, quan in denegatione superbus & inhumanus. Itaque Redemptoris cuius agitur causa præsidio possum, respondeo vt sequitur.

S. V M A R I V M .

1. Iudex quis ex iure inter duos contendentes de Papatu.
2. Ecclesia cum vacat, penes quem residet potestas vniuersalis Ecclesiæ.
3. Concilij congregatio ad quem spectet.
4. Collegium Cardinalium est in possessione eligendi Papam.
5. Quid si Collegium sit diuisum, quis conuocabit Concilium.
6. Iustitiam cum quis non potest consequi à suo superiori, an liceat ei sua auctoritate sua recuperare.
7. Plures permitendo in Papatu, in quo offendatur Ecclesia.
8. Licere indirecte non licere quod directe prohibetur.
9. Subditos facile amplecti id, in quo dogmatizant Principes.
10. Papæ, an aliquando non sit obediendum.
11. Papa si vellet destruere id quod Apostoli docuerunt, conuincitur errare.
12. Papa potest cedere Papatu.
13. Papa non ligatur in his que sunt de iure positivo.
14. Papam hunc vel illum esse, non est de iure diuino.
15. Injuriam nemini facit, qui suum ius prosequitur.
16. Schisma inducit haec sin.
17. Papa quid possit statuere de electione successoris. Consilium.
18. I.

Queritur autem primo, si conringat esse contentionem inter duos de Papatu, utrumque affrente se Papam, & alterum inuiaforem esse, qui erit Iudex? Respondeo, quod Concilium vno. 79. dist. Si duo in glo. 1. Et videtur bene probari ibi in littera, cum dicit, quod ille erit

Papa, quem iudicium & vniuersitatis consensus elegerit. Nam nomine universitatis debet intelligi de vniuersitate totius Christianitatis, cu... Papa si vniuersalis Pontifex, de maiorit. & obed. Solita, de translat. c. i. & duobus sequentibus. Pro hoc quod ad Concilium in specie vnde, de hoc est 2. qu. 7. S. Item Symmachus alias ver. sub §. Item cum Balaam. Nam in tanto negotio, Syno. tis a. s. est sequenda prescribere, id est statuere qui ceteri sequentes. XVII. d. hinc etiam. Et licet ibi non exprimatur omnino aperte, quod tunc est schismæ in Papatu, tamen bene exprimitur ibi, quod erat schismæ contra Papam. In chronicis autem legitur, quod tunc fuit schismæ, ex eo quia Laurentius contentebat de Papatu cum Symmacho, & congregata Synodo determinatum fuit pro Symmacho. Pro hoc etiam est, quod no. Archidiac. & Ioan. Andri. de hæc in fide lib. 6. vbi dicunt, quod cum Papa accusaretur de heresi, competens index est Concilium. Ad hoc idem est, quia ex quo surget alteratio, & dubii probabilitas; non potest dici Ecclesiæ plene reformata; ex quo nester potest plene administrare, arg. de transact. c. 2. Est ergo Ecclesiæ vniuersali quasi vacans. ar. dict. C. Cum autem vacat Ecclesiæ, potestas vniuersalitatis Ecclesiæ videtur residere in ipsa tota Ecclesiæ, quæ est fideliūm congregatio, de consecr. d. i. Ecclesiæ, de bigamia, debitu, de elect. fundamento. lib. 6. Siceriam dicunt Philosophi, quod regimen ciuitatis consistit penus congregacionis ciuitatis, vel ipsius congregacionis partem valentiorum: que sententia colligitur ab Aristotele in Politica. & conformiter est dicendum, quod regimen orbis penus congregacionem hominum totius orbis, vel ipsius partem valentiorum consistit. & vacante Papatu per schismæ, penes ipsam Ecclesiæ vniuersalem, quæ representantur per Concilium generale: & ipso Concilio congregato, consistit penes ipsius Concilii partem potiorum. & in hoc non operet instare: quia perit Csononum communiter in hoc conuenient.

I.

Quarto quaro, si euenerit, quod Collegium Cardinalium sit diuini- sum, & non concordet in convocatione Concilii, vel ex quacunque causa non faciat talēm convocationem, ad quem spectabit convoca- tio? Respondeo, quod ad Imperatorem. casu videtur 65. dist. c. Si. vbi negligente illo ad quem deueluitur congregatio vicinorum Episcoporum pro ordinanda Episcopis locorum, ipsi populi conuocant conuicinos Episcopos. Ipse autem Imperator representat totum populum Christi; cum in eum translata sit iurisdictio & potestas vni- uersiorum, ff. de origin. iu. l. 2. §. nouissime. C. de vc. iur. enu. l. 1. §. cum enim. Loco ergo ipsorum populorum, habet congregare Concilium. Et sic w. revolabit ad a. quia extremitas retrahitur ad principium. 35. dist. ab exordio. Ut enim dixi in secunda questione, non concordet in convocatione Conciliorum ab initio siebat per Imperatorem; sed postea referuera est Papa. Deficiente igitur Papa ipso, seu non conuocante, deficientibusque his qui succedunt loco Papa, scilicet Cardinalibus, seu non conuocantibus, reuertimur ad modum pristinum. Sic dicitur in simili, quod cum quis non potest consequi iustitiam à superiore, licetum est sibi sua auctoritate sua recuperare; vt eleganter notat Innocentius de restituitione spoliatorum. olim. lib. 1. Et pro hoc, collatione de militi va sallo qui contumax est. c. viii. in fine; vbi permittitur va sallo in defectu iustitiae, sibi consule. & Dominum de pari. & hoc euenerit, quia in defectu magistratus reuertimur ad modum pristinum, unde constitutus magistratus quo tempore vnicuique licet in sibi dicere. Confirmatur hoc, quia congregatio Concilii sit natura sit, vt ibi agatur de his quæ spectant ad fidem Catholicam, ut si repeteriant ex Catholicis errare in si- de, per Concilium corrigantur, & in eodem Concilio statuatur quid sit tenendum. Sic enim in Nicena prima Synodo, damnatus est Arius. In secunda Constantinopolitana, Macedonius. In tercia Ephe- sina, Nestorius. In quarta Chalcedonensi, Eutyches, vt legitur xv. dist. c. 1. Fuerunt autem predicti damnati de variis erroribus in si- de, vt ibi legitur. Sic fortius interest, quod sit pax in toto orbe; in quo non potest esse flante contentione de Papatu, quia vt in Euangelio dicitur, omne Regnum in se duum sum de solabatur. Pro hoc autem, quod ad Imperatorem spectet talis sollicitatio est; quia est Aduocatus & defensor Ecclesiæ, de elect. c. Venerabilem. Et intelligendum est, quod ipsi qui de Papatu contendunt, debent congregare; ita tamen quod sine in possessione obedientia, ita quod gerant se pro summum pontificis & ita habeantur à Catholicis vniuersisque ab ea parte qua sibi fauer. & sic debet intelligi. §. hinc etiam, preallegato in eo, quod ibi Symmachus, qui vt predixi, cum Laurentio de Papatu contendebat, congregauit Synodum, quia intelligendum est, quod Symmachus fuit in possessione Papatus, quod ampliorem partem Catholicorum. Si autem non essent in possessione obedientia, vel si nolent congregare, quis habeat congregare? dicetur in questione sequenti.

III.

Tertio quaro, si contingat, quod duo electi non sint in possessione Papatus; vel quod ipsi quoniam sint in possessione, & congregare possent Concilium, vt in proxima questione, tamen nolint: quis con- gregabit? Respondeo, quod Collegium Cardinalium. Quia cum sit in possessione eligendi Papam; de elect. licet. & eo titulo. vbi periculum lib. 6. & Clem. ne Romani. eo titulo. per con- sequens ad eos spectant omnia, que sunt ad electionem consequentia. de elect. vt praeterita. & c. Cupientes. §. ad hoc. & §. Si ve- ro lib. 6. Pro hoc etiam 65. d. c. Si. & quod ibi in glo. ar. quod in hoc casu non subest remedium, vt deputetur Visitator Ecclesiæ Romana vacans, quo casu ipse Visitator talēm convocationem facit, vt si deputetur Ecclesiæ Metropolitanus, & vocandis sint Comprobantes Episcopi, ipse Visitator conuocat. vt not. Archidiac. 7. q. 1. Amal. Eccl. Tom. 15.

feudi. de foro compe. verum. de appella. Romana. §. debet. lib. 6. cum eo quod ibi notat in glo. pura. Hoc autem ca. u. sub- est ratio ffectus, ino ffectus, na Fides Catholica ruit, que ni- minum periclitatur dia permitendo pluralitatem in summo pontifi- catu; in quo maxime interest Imperator. & pricipium potestem habet, ut dixi supra eadem questione. Nam perniciere plures in Pa- patu, est offendere illum Fidei articulum, vnam sanctam Cathol- icam, vt notat 7. q. 1. non autem in glossa. Si ergo, que est singularis. & probatur hoc 2.4. q. 1. loquitur. Et specialiter cum a- gitur de Papatu, concessa est potestas luso principi super Clericos, vt in obseruatione Conclavi. de electionibus. vbi. §. præterea, lib. 6. & Clem. ne Romani. §. porro, vbi etiam permititur principalitate, vt compellat Cardinals ingredi Conclave. Et quam- quam expositorum non apertant ibi, quomodo possint cogi ad ingre- diendum: ego tamen ibi in secunda questione dixi, quod sicut pos- quam sunt in conclavi compelluntur indirecte expedire electionem, vt in c. vbi. §. verum. vbi cognatur per subventionem viciualium; ita possunt cogi, vt ingrediantur ab initio: vel si omnes sunt egei, vi redingrediantur; vt non sit melior conditio Cardinalium nonappa- rem, & non se offerentiam ad ingrediendum conclave, quam se offerentiam argumentum de postulan. c. 1. Nam permisso con- sequenti, permititur antecedens, de officio delegati c. 1. & c. præterea. & compellentur indirecte modo prædicti. Et per hoc tol- litur, quod posset opponi de eodem cap. vbi. §. præterea. Ad pra- dicta estetiam, quia si persistemus in eo quod nonnulli putant, vt in- distincte dicemus nello casu lucere aliui congregare Concilium ge- nerale, nisi Papa, posset Fides multum periclitari. Fingeant, quod Papa est hereticus, hoc casu ad Concilium spectaret iudicare. 17. 1. q. 1. memor. Constat autem quod Concilia oratione sunt ad conseruationem Fidei Catholicae. Vnde etiam Apostoli dicuntur fecisse concilia, in quibus Canones constituerunt, de quibus 16. dist. Pla- cuit. & quanta se utilitas conciliorum, non expedit rationibus o- stendere, cum ipso factu nota sit. Nam stradicem omnium inconuenientium & malorum, que à multis temporibus passa est Ecclesia, con- sideremus; tota surrexit ab omissione conciliorum; quae si congregata fuissent, ve quondam siebat, abque dubio credendum est, quod prou- sum fuisse contra mala & schismata instantia & futura, nec aliud remedium, citra Dei manum, ad schismatis tollendum, & ad Ecclesia reformationem video. Hoc autem quia superiorius scripti, subi- citio iudicio melius sententiam; in quibus si quid erratum est, sup- pleant & emendent; cogitantes quod vniuersitatis Catholicorum interest iniquitate super hys, per quae Fides Catholica conservatur. quo Zelo ductus, & nullo extrinseco premio, vt scitis, cuius hoc scripti, tentati- ren hanc licet ardorem. & per alias intentatam. Ius individua Trini- tati Amen. M. CCCC. III. penult. Decembr. Franciscus de Za- ba, iuri vniuersus Doctor. Finis tractatus, sequitur residuum consili. Secundus modus est.

Vt contendentes de pontificatu, scilicet Dominus noster quem di- cimus innocentium septimum, & alius quem alii dicunt Benedictum, committant aliquibus in numero, prout eius visum fuerit, potestem discutiendi de iure, vter istorum, vel virum tenerit versus Papa, & super hoc quod videtur pronunciandi: cum hoc protinus cum pronun- ciaverit, stetit sententia absq; aliqua contradictione. Vbi videndum, an talis commissio fieri posset; cum videatur fieri in praedictum Car- dinatum, ad quos spectat electio, de elect. licet. Cum ergo Papa non posset sibi facere successorem, 8. q. 1. c. 1. si non videtur, contendentes posse committere potestem pronunciandi super Papatu; yn- de contingere posset, quod pronunciarer pro eo, qui non erat Papa. Et sic ex talis commissione, videtur dari indirecte potestas creandi Pa- patu; quod tamen directe non licet. Et magis hoc virget, si ponatur, quod neuter istorum sit Papa verus, quod se posset, presupponendo quod electio Urbani sexti non tenuisset; & similiiter presupponendo, quod Cardinales non bene processerint in eligendo illum quem dixerunt Clementem, vt dicunt plurimi, afferentes, quod etiam si electio Urbani non teneret, vel esset cassanda, propter imprisionem & metum; tamen ex quo fuit in possessione Papatus, non potuerunt Cardi- nales se subtrahere ab obedientia, & alium eligere: sed debebant prius facere de hoo discutiri per concilium. Et ideo secundum istos, ante omnia deberet refutari quasi possit obediens illi qui successerat Urbano sexto; super quo ad prefatos disputare non oportet. Sed his non ob- stibus, videtur quod premissa commissio fieri posset. Nam Papa potest cedere papatui, de renunciati. c. 1. lib. 6. Potest ergo vterque isto- rum, cum Papa per suam obedientiam reputetur, committere potestem pronunciandi super titulo Papatu. Nam ex quo vterque pro- supponitur habere iurisdictionem, potest super hoc dare delegatum; quod Imperator vocaret Prelatos generaliter, pro reformatio- nate multorum sibi incumbentium, quod potest; & tenentur Prelati pa-

rere, vt notat Innoc. de ap. cum parati. & sic posset esse quod con- uenient due partes, que vocarent tertiam. Hoc tamen ca. u. posset contingere perplexitas. Si contendentes de Papatu prohiberent Pra- latos accedere, per ea qua not. idem Innoc. in eodein c. Ad quod di- cendum, vt in sequenti questione. Videtur etiam posse dici, quod ne- gligente vtroque pontifice, & collegio Cardinalium, & altius modi præmissis non habentibus locum proper impedimenta, poterunt Pra- patu, est offendere illum Fidei articulum, vnam sanctam Cathol- icam, vt notat 7. q. 1. non autem in glossa. Si ergo, que est singularis. & probatur hoc 2.4. q. 1. loquitur. Et specialiter cum a- gitur de Papatu, concessa est potestas luso principi super Clericos, vt in obseruatione Conclavi. de electionibus. vbi. §. præterea,

VI.

Sexto quero, Si contingat quod facta congregatione Concilii per Collig. Cardinalium, vel per Imperatorem, vel per duas partes Con- cilii, contendentes de Papatu, utrue, vel alter, probhebat Prelatos sibi obedientes accedere. Respondeo, quod non tenentur parere. Nam vt eleganter dicit Innoc. de senten. excom. inquisitioni. Pra- quam sunt in conclavi compelluntur indirecte expedire electionem, vt in c. vbi. §. verum. vbi cognatur per subventionem viciualium; ita possunt cogi, vt ingrediantur ab initio: vel si omnes sunt egei, vi redingrediantur; vt non sit melior conditio Cardinalium nonappa- rem, & non se offerentiam ad ingrediendum conclave, quam se offerentiam argumentum de postulan. c. 1. Nam permisso con- sequenti, permititur antecedens, de officio delegati c. 1. & c. præterea. & compellentur indirecte modo prædicti. Et per hoc tol- litur, quod posset opponi de eodem cap. vbi. §. præterea. Ad pra- dicta estetiam, quia si persistemus in eo quod nonnulli putant, vt in- distincte dicemus nello casu lucere aliui congregare Concilium ge- nerale, nisi Papa, posset Fides multum periclitari. Fingeant, quod Papa est hereticus, hoc casu ad Concilium spectaret iudicare. 17. 1. q. 1. memor. Constat autem quod Concilia oratione sunt ad conseruationem Fidei Catholicae. Vnde etiam Apostoli dicuntur fecisse concilia, in quibus Canones constituerunt, de quibus 16. dist. Pla- cuit. & quanta se utilitas conciliorum, non expedit rationibus o- stendere, cum ipso factu nota sit. Nam stradicem omnium inconuenientium & malorum, que à multis temporibus passa est Ecclesia, con- sideremus; tota surrexit ab omissione conciliorum; quae si congregata fuissent, ve quondam siebat, abque dubio credendum est, quod prou- sum fuisse contra mala & schismata instantia & futura, nec aliud remedium, citra Dei manum, ad schismatis tollendum, & ad Ecclesia reformationem video. Hoc autem quia superiorius scripti, subi- citio iudicio melius sententiam; in quibus si quid erratum est, sup- pleant & emendent; cogitantes quod vniuersitatis Catholicorum interest iniquitate super hys, per quae Fides Catholica conservatur. quo Zelo ductus, & nullo extrinseco premio, vt scitis, cuius hoc scripti, tentati- ren hanc licet ardorem. & per alias intentatam. Ius individua Trini- tati Amen. M. CCCC. III. penult. Decembr. Franciscus de Za- ba, iuri vniuersus Doctor. Finis tractatus, sequitur residuum consili.

Secundus modus est.

Vt contendentes de pontificatu, scilicet Dominus noster quem di- cimus innocentium septimum, & alius quem alii dicunt Benedictum, committant aliquibus in numero, prout eius visum fuerit, potestem discutiendi de iure, vter istorum, vel virum tenerit versus Papa, & super hoc quod videtur pronunciandi: cum hoc protinus cum pronun- ciaverit, stetit sententia absq; aliqua contradictione. Vbi videndum, an talis commissio fieri posset; cum videatur fieri in praedictum Car- dinatum, ad quos spectat electio, de elect. licet. Cum ergo Papa non posset sibi facere successorem, 8. q. 1. c. 1. si non videtur, contendentes posse committere potestem pronunciandi super Papatu; yn- de contingere posset, quod pronunciarer pro eo, qui non erat Papa. Et sic ex talis commissione, videtur dari indirecte potestas creandi Pa- patu; quod tamen directe non licet. Et magis hoc virget, si ponatur, quod neuter istorum sit Papa verus, quod se posset, presupponendo quod electio Urbani sexti non tenuisset; & similiiter presupponendo, quod Cardinales non bene processerint in eligendo illum quem dixerunt Clementem, vt dicunt plurimi, afferentes, quod etiam si electio Urbani non teneret, vel esset cassanda, propter imprisionem & metum; tamen ex quo fuit in possessione Papatus, non potuerunt Cardi- nales se subtrahere ab obedientia, & alium eligere: sed debebant prius facere de hoo discutiri per concilium. Et ideo secundum istos, ante omnia deberet refutari quasi possit obediens illi qui successerat Urbano sexto; super quo ad prefatos disputare non oportet. Sed his non ob- stibus, videtur quod premissa commissio fieri posset. Nam Papa potest cedere papatui, de renunciati. c. 1. lib. 6. Potest ergo vterque isto- rum, cum Papa per suam obedientiam reputetur, committere potestem pronunciandi super titulo Papatu. Nam ex quo vterque pro-

pacum. dicto c. 1. Et ad id quod dicitur de Cardinalibus, dic quod non agitur de ipsorum praesidio, ex quo seles non vacat, saltem apparenter. quia tamen hoc est arduum, debet fieri de consilio Car- dinalium, per id quod notat Ioan. Monach. de hereti. super co. lib. 6. Et quia non est verisimile, quod in hoc contradicant tanto bono, quantum est quod vniatur Ecclesia; ideo non expedit pro- pxi; quia si contradicerent.

Tertius modus est.

Vt per utrumque contendenter fiat commissio aliquibus tan- quam compromissaria, de iure tantum, vel de facto tantum, vel de iure & de facto, & de compromissu de iure, constat quod fieri potest super patrimonio spirituali, de elect. Cum inter Canonicos de arbi. ex parte. De compromissu autem de facto dubium est; quia super titulo beneficii non potest transfig. de trans. super co. tam dic contra: quia tituli beneficiorum sunt de iure positivo. Vnde talia dicuntur Simoniaca, quia prohibita, vt not. 1. q. 3. Saluator. de officio deleg. ex parte primo de pac. cum idem, & de iure curando. & si Christus in glo. quadam. In his autem que sunt de iure positivo Papa non ligatur, de concess. præbend. proprie. Et sic possunt isti qui habentur per pontificis, non ob- flante dispositione iuris positivo compromittere etiam de facto super Papatu. Et si dicatur, quod potestas Papa est de iure diuino, & non de positivo. de translat. c. 1. 2. 3. & c. Dic quod hunc Papam esse vel illum, non est de iure diuino. Vnde non est illicitum, quod inter- uenient transactio, dum tamen alias non illicita: vt pro sedando schis- mate, alter istorum remaneat in Papatu, & alter aliter consul- tur, prout si uenit compromissaria. De hoc tamen compromis- so intelligendum est, quod fiat consentiente collegio Cardinalium; cum ad eos spectet Papam eligere.

Quartus modus.

Vt vterque horum pontificum cum suo Collegio decernat, quod se moriente vel cedente, non possint Cardinales ad electionem alterius procedere; & quod electio sit nulla. Sed teneantur vel adherere su- perficii, & eum habere pro Papa, relexpessare, quoad etiam alter ce- dat, vel decedat. & tunc utrumque Collegium conueniat Roma, vel in loco vicino, si ibi esse non possint ad eligendum elium. & quam- quam iste modus non tollat schisma in continentie, satu est tamen, quod saltu tollerat aliquando, & ecce, quo vterque istorum est se- nex. Et si dubitetur, An alter istorum cum suo collegio possit decer- nere, quod non valeat electio facta per collegium, dic quod de hoc non est dubitandum, cum Papas possit statuere de electione successoris. 23. dist. In nomine Domini. de elect. licet. & eodem titulo, v- bi periculum. lib. 6. & Clem. ne Romani. coden. rit. Et si queratur, mortuo altero istorum, quis reget suam obedientiam, quoque alter etiam decedat, vel cedat. Respondeo, quod ordinari potest, quod primus Cardinals illius collegii, vel ipsum votum colle- gium, administret in his qua non possint commodem reseruari, in tem- puse successoris.

Item si opponatur de eo quod contingere posset, quod Cardinales vnius collegii essent plures quam alterius, & sic ageretur in electione de prauidicio pauciorum. Respondeo, quod hoc prauidicum non est curandum per eos, sed solum quod bene prouideatur Ecclesia. Item posset ordinari, quod electio fieret ad quatas, & in hoc multa modis possit provideri. Vtile autem est in obseruatione huicmodi, quod ante omnia tollerentur omnes processu bincinde, & quod licet in- uicem tute communicare. Et si dicatur, quod hoc est dare materialia, ut duo videantur esse simul summum pontifices, contra id quod notat gloss. 7. q. 1. non autem in gloss. Sic ergo, que est fin. in eo quod dicit, ideo non posse duos esse summum pontifices, quia offendere- tur ille articulus, vnam sanctam Eccl. Respondeo, quod non datur talis materia; quia per hoc non approbanus isti duo, tanquam sint duo summum pontifices, sed vterque permittitur in administratione in Archidiac. 18. dist. c. 1. & per Hostiensem de rerum per- mutat. c. quiescitum. Et quamquam in praedictis iuribus, non habeatur specifica de Papa; tamen id est fortius in eo dicendum; cum scandalum quod imminet ex persona eius, sit periculosis quam in alio Prelatu; qui concernit totam Ecclesiam, & publicam utili- tatem omnium Christianorum, que debet preferri priuato commendando vnius vel duorum incumbentium Papatui, cum schismate & scandalo. 7. q. 1. mutationes. & c. scias. & c. sequenti. in quibus attenditur in talibus mutationibus causa necessitatibus & utilitatis publica, non propria voluntatis, aut donatio aliquius. Sed contra est quod notat Innoc. de elect. licet. in verbo, noluerint. vbi di- cit, quod nemo cogitur renunciare aliqui rei, in qua credit se ha- bere; & quod nemini facit iniuriam, qui saum ius prosequitur. Ad quod dicit, quod quis non cogitur renunciare simpliciter, id est fine causa; sed ex causa sic, vt in iuribus praedictis. Item aliud est co- gi simpliciter ad renunciandam, aliud cogi ut dimittat vnum beneficium, & accipiat aliud, hoc enim faciliter debet. Sic facien- dum est eo casu, quo Prelatus ex causa necessitatibus vel utilitatibus cogi- tur cedere. Nam tunc, vt dicit Innoc. in dicto §. propter mali-

VII.

Petr. Anti-
pap. cona-
tus pro
pontificat.
sibi stabi-
liendo.

Hac ille in materia schismatis, statim ab electione In- nocentii pontificis consulebat. Petrus Luna, alia quam pacis consilia, quibus sibi pontificatum stabilire, agitra- bat. Antequam Mastilia solueret, inter Ladislaum Ne- politanorum Regem, & Martinum Sicilia occupatorem, concordiam conciliauerat, vt Innocentio Ladislaum de- traheret, atque sibi per Martinum adiungeret. Nicetam profectus, quod Gallicanas copias non satis esse iudicaret, ad res in Italia, quam petebat, nouandas, in Aragoniam misit, triremibus & onerariis conducendis, quibus mili-

tum aliquot turmas imponeret. Barchinonæ cam classem parabant, armabantque, Gironius, & Catanensis, sua factionis Cardinales. Ea autem, cogitabat in Italiam nauigare, si quomodo potuisset Innocentium opprimere, & armis dignitatem pontificiam sibi assercere. *Sutoria annal. lib. 10. c. 8o.*

VIII. Ladislaus rex Neap. addomi- niū vrbis Romæ. aspirat.

Sperabat, aliquid momentum suis rebus posse adferre. Ladislaus, à Columnis, & reliquis Gibellinis sollicitatum; siue etiam sua sponte ad dominum viris ruerentur. Enimvero Ladislaus purgato à seditionis Neapolitano Regno, inque potestatem redacto, ea amplissima ditione minime contentus, non minore ambitione quam non ita pridem Regnum Hungariae, imperium totius Italie appetere videbat. Itaque quamprimum accepit, Bonifacium, diem suum obiisse, Romani cum ingentibus copiis aduolauit, operam datus, vt Patres, benevolum fibi pontificem designarent. Cum iam Innocentium electum comperisset, diffimulauit, & inter primas causas aduentus, gratulationem & salutationem praetexxit; tum deinde auxiliorum nomine pro fede Apostolica tantas copias se adduxisse dixit: vt his frati Cardinales, tanto magis libere pontificem eligerent. Ista in speciem affirmabat; erat autem, vt credebat, reuera augendi Regni cupiditas, quam summa calliditate occultabat, ad oīnem occisionem preferendi Imperii intentus. Cum in urbe esset, quamquam ab Innocentio pontifice, supremis honoribus exceptus, tamen contra illum occulte Romanos coicabat, inente erexit ad urbem occupandam. Itaque non aperta vi moliebatur, nec in praesens rem ipsam virgebat, sed clam ciues irritabat, vt pontifici redderet infestos. Existimauit pontificem, miti & pacato ingenio fene, insolentiam illorum minime laturum, sed virbe discessum: atque per illius absentiam Romanos ad se inclinaturos. Dolebat Romanorum Gibellinos, frumentum illis à Bonifacio iniecitum: quando molem Adriam, Capitolum, Turrim pontis Milii, & nonnulla alia munimenta compescendis seditionis excitauerit, & praesidario milite armauerit. Ergo Ladislaus supplices quarebantur, libertatem illis à pontifice ademptam; seruitutem intolerabilem imponitam; publicas aedes Capitolinas eratas; urbem circumquaque militaribus praefidis clausam; dominium Senatui populoque interuersum. Nicolaus & Ioannes Columni, Baptista Sabellus, & alii proceres Gibellinae factionis, ista proponebant, veterem licentiam depositentes. Vrini, & reliqui potentes partis Guelphæ, reponebant, afferentes expedire bono publico, si vrbis, non à ciuibus, sed à pontifice, quemadmodum aquum erat, regeretur. Praualuerunt illi apud Ladislaum, adeoque in auxilium suum fauoris popularis cupientem euocarunt; quo freti, Guelphorum optimates laeserent armis non dubitauerunt, unde praeter adulteria, stupra, vim publicam honestati & fortunis, multa vtrinque caedes fecerunt. Neque his contenti Gibellini, pontificem per tumultum interpellabant, vt Dominium viris tempore, Vexilliferis, quos Banderosios dicebant, restitueret; vt que Capitolinas aedes, castra, & fortalitia vrbica, populo Romano permetteret. Extorsissent, quæ importune vrebant ab Innocentio & sacro Patrum Collegio; nisi Paulus Vrnius, & Mostarda, copiarum pontificiarum Praefecti vii utrumque repressissent. Ibi Ladislaus Rex, Mediatoris seu Conciliatoris persona suscepit, arbitrum se inter pontificem ac populum Romanum constituit; sed magis pro Gibellini, quam pro Ecclesia controuersiam dicentis; cum populo Romano, aedes Capitolinas, excitandas seditionibus haec tenus celebratas, seu dicatas, addidit; nec non deceni viros, rebus administrandis, ex factione Gibellinae deligendos, imponere voluit. Senatorum vrbicum pontifex, de consensu populi preficeret. Rectores seu Officiales Vrbani, ab eodem probarentur. Pontes, & portas, intus & extra vrbem pontifex obtineret. Molem Adriam, & citatem Leoninam, pro arbitrio suo possideret, administraretque. Quia in edibus Capitolinis essent, Senatui populoque Romano libere permittit. Popularem statum Ladislaus reuocabat, vt tanto facilius mutuo commissos oppimeret: imposita ab eorum

rebellione pontifici necessitate alio emigrandi. Tulit præmium arbitrii non satis aqui, Ladislaus, ab Innocentio, Campaniam, Maritimam & Aſculum, in tres annos. s. Antoni. 3. parte. tit. 2. c. 4. Theodoricus Nien lib. 2. c. 34-35. *Infirx. & Antonius Petri. in diariis Romanis. lib. 10. c. 8o.*

IX.
Ladislaus
rebus eccl.
infestus.

Vt autem magis appareat, Ladislaus auditate Imperii amplificandi altusse, confitat, illum alia quoque parte voluisse Innocentio pontifici incommodare. Albericus Balbianensis, contra Mediolanenses, Apostolica fedi, anno superiori militauerat. Hunc ad stipendia sua Ladislaus traduxit, & vexandis Ecclesiæ in Flaminia rebus arauit. Fauentiam inprimis, infestabat: ac proculdubio ooccupasset, nisi Ioannes Astorgii filius, Paulo Vrni illam dedidisset. Impediebat præterea, ne Bononiæ comitatus adfetteret; atque certissime eam vrbem uehementius afflixisset, nisi Balthasar Cossa Cardinalis Legatus hominem compescuisset. Is copiis contra hostem mortis, bello perivit, & Lollianum, Fragnanum, plebem S. Andree, Montecadunum, Mancolum, & Granarolum, de Almerico cepit, & ad pacem faciendam illum coegit. *Rubeus hift. Rauennat. lib. 6.*

Tanta porro gratia & auctoritate apud pontificem Balthasar Legatus fuit, vt ex eius vnius consilio penderent, quæcumque in Flaminia & Gallia circiore ad Sanctam sedem pertinenter, & ipse per se arbitrioque suo res arduas pertractaret. Istud cum Veneti non ignorarent; in eo bello quod illis cum Cartariensis fuerat, authoritatem illius implorarunt, qua inter illos atque Parauinos componeret. Quod Legatus nihil portuisset promouere; antequam acriora coercendis illis idem Veneti tentarent, ad Neapolitanum, Gallum, Pannionumque Reges, nec non ad Duces Austriae Oratores destinauere. Robertum Caesarum nihil necesse habuerunt fatigare, quod tadio huiusmodi seditionum omnem Italiam curam prorsus abiecisset; atque hand dubius passurus esset, prouinciam suismet telis in sua viscera graſſari. His legationibus Carraciensium in se iniurias, ambitionemque atque superbiam plane intolerandam accusabant, quæ reprimere atque viciſci statuerint. proinde hortabantur atque obſerabant omnes, ne qua op̄e illos iuarent, quo tandem illi meritas poenas lucerent. *Pigna hift. Atel. lib. 5.*

Falsi itaque illi, qui mentiuntur, Innocentium pontificem, nullam curam habuisse concordia fanciende inter principes Christianos: cum Balthasar Cossi Cardinalis Legatus, eius autoritate fetus conatus fuerit, Venetos, Patatinofisque inuenit, nec non Genuenses cum Veneris conciliare. Nam & illis occasione rerum Cypriarum, non bene conueniebat cum Venetis.

Quo tempore duo exempla dederunt Genuæ, duo rerum Praefides, sed longe inter se dissimilia; alterum quidem moderationis, alterum impotentis dominationis; illud Antistes & Ciuis, iſtud Prorex & extraneus. Amplectendum iſtud omnibus Ecclesiæ Prelatis, Pileus Marinus Archiepiscopus Genuensis morum sanctitate venerabilis, ad reliquum vitæ sacerdotialiter semper actæ, facinus cum singulari pietate coniunctum, atque ad omnem posteritatem memorabile edidit. Totus enim in animarum salute procuranda, moribus sacerdotorum corrigit, religionisque ac sacrarum rerum cultu stabiliendo & amplificando, animo & cogitatione defixus, alterum munus, vespigalium ac bonorum Ecclesiæ procurandorum, remque pecuniariam administrandi, tamquam sordidum & ignobile, atque Episcopo indignum alpematus, quatuor primarios ciues sibi collegas adiicit, quos curationi huic bonorum Ecclesiæ, in egestatem misérorum subleuandam distribuendorum, ac rei nummaria tractandæ præfecit. Hic magistratus, à re, misericordia appellatus, ingentia incrementa paulatim accepit; amplissimi iuribus à Romanis pontificibus, & à republica auctus.

Fugientum iſtud omnibus Proregibus, Ioannes Boccardus, quem alii Bucicardum scribunt, Caroli Galliarum Regis nomine Genuæ Prefectus, ad reliqua astute & impotenter acta, addidit. Is siue de Genuæ imperio Regis suo stabiliendo, magis quam de salute Genuensem laboraret, siue hac ipsa in Regem sancita obedientia salutem

X.
Diffidium
inter Ve-
net. &
Carrarien.XI.
Pont. à ca-
lumnia
vindica-
tur.XII.
Egregium
charitatis
exemplū.XIV.
Diversi ab
Innoc. de-
scient.XIII.
Impotens
Gallorum
Genuæ
domina-
tio.

Genuensem contineri putaret; nimis acribus remedii cuitatis vulnra portius exacerbabat quam sanabat; duobiamque existimationerū fecerat, vrum duriora effēta, an superiora réipublica tempora; & vrum præterea dissoluta libertas; ac nimis libertatis abusus ciuitati pernicioſor esset, an infinitum Gallorum & Bocicardi imperium acerbitus. Nam quamquam ab intellectis tūmultibus, acturbulentis seditionum procēs, quæ à verborum contentionibus ad manus sapientia & ferrum reuocabantur, quies facta erat; maiestatis tamen antea ignotum crimen non minus ciuitatem exercebat: cum antea, ciuium studiis in variis scētas distractis, altera factio aduersus alteram insurgeret; armataque in illam sumeret; nemō se, præsentem tertium statum, ac factiōnem tum regnante oppugnando, contra rempublicam venire, aut maiestatem publicam laderere putabat; sed inimicum suum de principatu per vim adepto vi deiūcere contendebat: contra quem conspiraciones palam siebant, ac consilia de illo cuertendo non solum inter ciues, sed cum exterris principibus inibantur: quod tum aut nullum crimen putabat, aut perleue, ac vix animaduersione dignum: cum etiam regnantes ipsi aduersus quos arma ferabantur, facile id in aliis ignorarent, quod ad se aliquando perirentur vererentur. At tum mutata ratione, non modo arma sumere, aut occulta consilia contra præsentem Regiarum rerum statum inire, quæ res semper tum impunita fuerat, capitale erat; sed paulo liberiore quoque sermones capite puniebantur: quotidie homines, ac primario loco orti adolescentes, ea de causa ad supplicium rapiebantur; quarum rerum iudicia, ad voluntatem & Imperium Proregis, non ad legum municipium præscriptum dirigebantur, quas se Prorex in maiestatis insimulatis non obseruantur palam ferrebant; vt non magis olim dissoluta impunitate, quam nunc nimia severitate Genuæ laboraretur, præteritaque mala diuturna asueritudine minus sentirentur; horum mortis infusis acutissimus esset. Neque vero natura, rerum subitas mutationes fert; neque ab altero extremorum illius est, nisi per medios gradus transfluit. Inuetur enim animi habitus, aut non deponi possunt omnino; aut contrario ac frequenti, & diuturno vsu tolluntur. Accedebat aliud non lenius malum, tributa atque iniuitata vespigalia, quæ cum ciuibus ac plebi Vrbanæ grauiā erant, tum vero dictiois Genuensis incolis ita acerba, vt populiorum defensiones quotidianæ publice fierent, compluresque hominum greges ab ultima desperatione in rabem versi, cacuminibus montium occupatis, angustiisque viarum infessis, populationibus, latrociniis, cædibus infesta omnia facerent: ac non modo publicani, atque ii quibus ea procuratio obuererat; ad exigenda tributa circummissi, a latronibus, si in eos forte incidissent; sed ipsi quoque Prætores ac Rectores oppidorum, ab ipsi populis quiibus præferant, præferti acerbitate metum pœnarum vincente; iugularentur. quo tempore Antonius Guaricus insimulatus consiliorum aduersus Regiarum rerum statum Papie initarum, exilio multatus est; iungentibus præmis propositis, si quis hotinum vel viuum, vel mortuum in manus Regiorum Rectorum deditisset. Neque caruit effectu consilium, Guarco paucis post mensibus Papie à sex scitariis circumuento, & interfecto; qui tanti sceleris facinus haud diu impunitum tulerunt: in eadem vrbē à magistratu comprehensi, ac ignominioso crudelique supplicio interempti, cruribus boum per terram trahi, atque lacerari.

Granius iſtud accidit Genuensis, à Gallorum dominatione. Oratores ad illos Carolus Galliarum Rex miserat, qui eos à fide & obsequientia Innocentii pontificis, ad Petrum Lunam antipapam avocarent. Tantum conatus est Prorex Bocicardus, vt Archiepiscopum Marinum, is vero Clerum & populum Genuensem à vero Pastore auerterit. Defecit id temporis ad Petrum Lunam, & Ludouicus Fliscus Cardinalis; quo authore, sacro ordine scriptis Genuæ coiuocato, de seductortum Theologorum consilio, te diu ac multum disputata, decretum fuit, Prolege vrgente; Petrum Lunam, vt verum pontificem esse colendum. A doctissimis viris, imputatum fuit leuitati Genuensem, quam veritati melius agnita. Idem Oraatores Galli Pisæ profecti; Gabrielem Mariam defuncti Galeazii filium illegitimum; Pisani Præfectum; ac universos Pisanos, Innocentio detraherunt; atque edicta publica in dominio Pisano vbique locorum diuulgauunt; quibus obsequium Innocentio subtraheretur; & Petro Luna addiccretur. Non obscuris indicis palam omnibus fiebat, quo animo Petrus Luna in Italiam properabat. S. Antonius, supra citato c. *Follieta de rebus Genuen. lib. 9.*

Non tantum potuere, alii eiusdem Caroli Regis Oraatores, apud Ioannem de Bauaria, electum Episcopum Leodiensem. Is enī cum primo de Innocentii electione certior factus esset, sine mora ad illum, Legatum suum M. Ioannem de Turnhout misit, ac rogauit, vt dicecesim Leodiensem in gratiam recipere dignaretur. Admisit preces electi Innocentius, & dato diplomate, culpam secessionis prioris remisit. *Suffridus de Epist. Leodien. c. 5.*

Parum quoque in Anglia promouere potuerunt iidem seductores, Henrico Rege, & Thoma Arundelio Cantuariensis Archiepiscopo, Clerum & populum Anglicanum, in fide Innocentii continentibus. Pro dissipibus meritis, diuersa quoque decreuit Deus, in hos qui varie in pontificem Innocentium affecti. Pisani, vix ab illo defecerunt, ingenti seditione labore corporunt, & aduersus Gabrielem Vicecomitem consurgentes, principatu vrbis cicerentur. Ioannes Episcopus Leodiensis; vix atque caput Innocentio inclinavit, de seditionis quibusdam, qui populum in eum concuerant, triumphauit; quos in fugam facile vertit, multoq[ue] ex eis captos, demeriti supplicis addixit. *Suffridus supra.* Henricus Rcx, pari felicitate, coniuratorum reliquos inuestigauit, & proſtagauit; qui Richardum Regem adhuc in viuis superesse mentiti, plurimam seditionem in Regem & Ecclesiasticos concuerant. Mater Roberti Veeri Duxis Hyberniæ, prima fuit que rumorem de Richardo sparserat; aliquis ex cubiculariis Richardi tigillo priuato illius vñus, scriptis hinc inde literis, famam vbique volantem de eodem auxerat; quidam præterea Clericus, cum Richardum se vidisse affectuerat, fidem pene fecerat quamplurimis, qui Henricum perditum esse volebant. Detecti, intercepiti, in vincula dati, Comitissa quidem bonis publicatis & arcto carcere pœnas luit; duo impostores trahi, & pariblo affixi; coniurati autem armis prolixi sunt.

Pessimis consulitoribus, inter quos primatum tenebat Ioannes Cheyne, ex Diacono miles apostata) qui Regi subidia ab ordinibus Regni, secundo, hoc eodem anno postulanti, vt bona Ecclesiastica in fiscum Regium redigeret; suadebant; Thomas Arundelius Cantuariensis Archiepiscopo constanter restitit, adeoque & illorum atlataciam fregit; & Regem ad conferuandam libertatem Ecclesiastican, & tutelam bonorum Ecclesiæ animauit, memorando exemplo zeli & constantie Pastorales, pro immunitate Sacrorum. Opponebat miles, se non tantum fortunas profudisse, verum etiam corpora periculis expouſisse, pro salute Regis & Regni; Clericis interim domi otioſe fedentibus, neque quicquam auxiliū ferentibus. Archiepiscopos reponerat, Clericis multo plura semper cōfutauit, quam Equestris & popularis ordo attulisset. Nempe, quod frequentius ille decimas, quam si quintadecimas darent; quod militem stupidiarium longe numerosiorē, magisque it structum submitterent; quod denique pro Regis & Regni incolumitate, preces & sacrificia, die nocte offerten; ac sapere sepius viētoriam à diuinitate impetrassent. Risit miles impius, ad pietatis arma, quibus non nemo puitis semper vincebat. Archiepiscopus porro, quo tenderet fortuna eius Regni, quod manus ad Deum exorrectas flocci penderet, quodque pluris currus, & eos, & instrumenta bellica, & phalanges armatas, quam nomen Domini, & orationes supplicum faceret; diserte rationibus & exemplis quamplurimis indicauit; simulque vt Regem iuta tem conformat, genuflexo coram eis, rogauit; vt primum quod apud se constituerat, de iuribus vñicuique seruandis, ratum haberet; iusurandum de Ec-

clesia tuenda, deque ministris eius honorandis, foudensis, & defendendis conceperat, in mente reuocaret; Ecclesiastam, atque Ecclesiasticos priuilegiis & libertatibus, quibus maiorum temporibus ornata fuerat, frui permitteret: periurii, & violata dignitatis Ecclesiasticae criminis ne se impiaret, neue coelestes plagas sibi accerret; Regem, per quem Reges regnare, non offendere, neue ad vindictas iustissimas prouocaret: & ad extreum, censuras Ecclesiasticas in eos qui res Ecclesiastae depravantur metueret, neue excommunicationis lata sententiam in sacrilegos decretam contremiseret. Dixit hæc Archiepiscopus, & simul caput suum pro Ecclesiastis donavit; Rex autem bono animo illum surgere ac esse præcepit, sponsione interposita, pro dignitate & immunitate Ecclesiasticarum rerum & personarum non modo seruanda, sed omnibus modis amplificanda. Secundum Regis edictum, Proceres quoque Angli, qui Senatum Regium implebant, omnia Ecclesiastis integra esse voluerunt, & lata fæctione, libertates Ecclesiasticas confirmarunt: satrapis male suadentibus tanto timore incusso, ut ad pedes Archiepiscopi sponte prouoluti, veniam temeritati sua postularint.

XVIII. Quo anno clarescentibus miraculis circa corpus sancti Ioannis quandam Prioris Canonorum Brydelingitorum, de mandato pontificis Romani translatum fuit corpus eiusdem sancti, per Archiepiscopum Eboracensem, atque Episcopos Dunelmensem & Cartolensem. Guillelmus Wickham Vintoniensis Episcopus, hoc tempore viuere mundo desit, cuius sumptibus erecta arca dicta sunt duo Collegia Vintonia, centum clericis studiis aieatis, & eruditis. *Vallisingham in Henricus IV.*

Dum hæc premia, Romano pontifici seruatae fidei isti reportarent, Wenceslaus Rex Bohemiae eiurata eiusdem, & ad diuersos schismaticos Petru Luna mercedem tulit, tum à Sigismundo fratre Rege, tum à Proceribus Bohemis, tum à reliquo subditis, ingentem contemptum, seditionem, rebellionem. Sigismundus Rex Pannonum frater, palam ab eo, ut sibi Regno Bohemorum cederet, contendebat: Bohemi proceres non obsecrare Sigismundo fauabant, & Wenceslaus stupidum, canoque voluntatum pene immeum, bis captum, ab imperio detinendum, & maxime contemptibilem, plane oderant. In gratiam Sigismundi, Dux Austriae Morauiam infestare videbatur; Wratislauenses, magistratum à Wenceslao urbi praefecimus, & senescalos præcipitabant: ceteri subditi ad hæresim deficients Husiticam, plane imperium detrectabant. Actum fuisse eo tempore de Rege schismatico; nisi Ladislaus Rex Poloniae, cuius amicitiam & societatem certo sibi foedere adiungere fatigebat, cum Vratislauiam adueniens, & Regnum illi undeque turbatum stabilissemus.

Eas pactiones quas inter dissidentes fratres Reges Ladislaus sanxit, Sigismundus Hungariae, Dalmatiae & Croacie Rex, Marchio idem Brandenburgensis, sacrique Romanorum Imperii Vicarius, & Regni Bohemicæ gubernator (hos titulos literis datis præscribatur) missis ad Philippum Burgundum, Nicolao Episcopo Vatzensi, Hermanno Comite Ciliæ, & Nicolao Gara Hungariae Palatinio Legatis, significauit: ac præterea renunciavit, se pacem ac foedus cum Otto Regi Boia habere; Stephanum Despotum Ducem Rassie, in porestatem ex deditione receperisse, & hunc contra Turcos aliosq; inimicos crucis Christi magna potentia præficiunt, victorias aliquot reportasse, proximoque cum illis congressu ad decem millia Turcorum occidisse; nec non Constantinum Augustum, & Palarinum Valachie Transalpinæ pacem & foedera secum iniunxisse, ac contra Turcas pulchra facinora facere, illisque auxilia complura, a se & a Rege Poloniae missa esse. Datum, inquit, Posonii die 16. Aprilis anno Domini M. CCCC. IV.

Rex Poloniae, ne rebus afflictiis Christianorum in Oriente decesset, maluit, non tam speciosam, quam necessariam pacem cum Prussicis Crucigeris facere, & ea stabilita, iniurias grauissimas apud eos suscepimus, & ab eis postmodum illatas forti animo tolerare. Conuenit tunc, ut

Rex quinquaginta millia florenorum Crucigeris exsolueret, Dobrinumque & Zlotoriam recipere; verum ut ratas tamen magistri donationes atque largitiones haberet, & paœta à Cazimiro magno cum eis conuentu rata esse iuberet: deinde ut Nouogrodi magni Dominatus Regi, Samogitis vero Crucigeris cederet; ipsi vero ut omni iure quod habebant in Lituania sese abdicarent; nec paterni hostiles aliquem exercitum per ditiones suas in Lituaniā transire, neque ipsi per eam sine permisso Regis copias suas ducerent; neque proscriptos ē Lituaniā, ac ne profugos quidem propinquos Regis receptarent; denique ut Lituani atque Prussi liberam inter se mercaturam atque societatem haberent.

Toruniam deinde Rex à Magistro inuitatus, cum magna procerum parte diuertit; vbi obsequitans, cum situm, munitionem atque aedificia urbis contemplaretur, sordibus culinae & muliercula quapiam seu casu, seu data opera perfusis, non tantum non fregit quod aliis fecisset fædus, sed etiam muliercula morti ob id destinata impunitatem impetravit.

Paulo post, cum nihil magis fida pax Polonis esset à Crucigeris; quod hi cum expedita manu clam in Masoviam ingessi, Ioanem Ducem Cirensium nihil hostile suspicante, apud Zlotoriam arcem ceperint, & equo impositum, ac subter aluum equi pedes indigne colligatum, arcu incensa secum abduxissent; Rex, satis habuit de violato fædere illos admonere, & ut caprium dimitterent postulare. Dimissus Ioannes, nouum Prelatorium & Canonicum, & item Vicariorum Collegium, in amplissima Basilica Varsauensi, ad inuidiam plurium Cathedralium Ecclesiarum, operam interponente Alberto Iastrembecio Posnaniensi Episcopo instituit, atque luculentos reditus de bonis suis, ac de decimis à Plocensi Episcopo permutatione quadam acquisitivt, utique illi Collegio, atque Parochias aliquot, & quædam alia Sacerdotia, supprellis veteribus titulis addidit; vnde nobilissimæ illi Małouiorum Metropoli, ingentia sanctitatis exempla semper promanarunt, tanto cum fructu pietatis, ad hæc viue tempora produccebant; vt ea vrbis nunquam hæresim admiscerit, neclarum vnguem à veteri maiorum deuotione vñquam recesserit; quinimo maximis accessionibus aetiam perpetua contentione amplificauerit; admisssis ad propagationem cultus diuini, & ad depangendam Christianam sanctitatem, diuersis Religiorum ordinibus, quorum ingentem numerum, ciues ad omnem virtutem nati, beneficentia iuarent, & in exercitiis pietatis quotidie fatigarent.

Ex his, anno M. DC. III. pridie Calend. Augusti, auspicis Beatissime Deiparentis, & S. Hyacinthi Odrouanisi, nec non Alberti Secoui provincialis Poloniae, ord. Prædicatorum, quali mea opera, erectum est ab ipsi sumptu, Cœnobium ac Templum augustinum, sub inuocatione eiusdem S. Hyacinthi, Dominicanae familie in Septentrione conditoris: tanta felicitate, vt intra tres mensies, alendis 40. Religiosis opportunum fuerit; paulo post à munificentia Illustris memoria Christophori Szymborni, & Anna Tarnauæ Castellanae Conariensis, Fundatorum, possessionibus auctum, abunde sit sexaginta & amplius Dominicanis fouendis: confluentis ad Basilicam illustrissimam, non tantum urbico, sed etiam vniuersitatem, & Regis Palatinæ flore, concionibus audiendis, animorum vulneribus curandis, sacris percipiendis, confisiis spiritualibus implorandis, & quod non postremum est, miraculosis sanctoribus impetrandi; que illuc frequentissimæ, tum ab imagine Divæ Deigenitris Mariae, in Saccello SS. Rosarii, tum à brachio S. Hyacinthi Cracoviæ lato, tum à precibus Sodalitatis SS. Rosarii, omnibus obtinenda gratia instrumentis, fere ad miraculum eximiis.

Sed nos ad res anni 1404. reuertamur, que contra Turcos, & alios hostes Fidei foedus percusserunt, Emmanuel Imperator Constantinopolitanus, Ioannes eius primogenitus princeps, & alii filii, Theodorus Porphyrogenitus Dux Sparte, & Despota Peloponnesi, Carolus Tocchius Dux Leucateus, & Cefalonie Comes, nec non reliqui principes Christiani in Oriente; cum Equitibus Rhodiis;

quibus

Clementia Regia.

XXII. Fundatio Collegii Canonorum & beneficiariorum in Eccl. Vanaica.

Innoc. An tipap monet pro Eccl. vinate.

XXIII. Erectio Cœnobii ac templi S. Hyacinthi in Polon. pro fratribus dominicaniis.

XXVII. De B. Guillelmo Eremita in Sicilia.

XXIV. Principes Christi in Oriente cōtra Turcam fæd' percutiunt.

quibus Innocentius supremum magistrum id temporis dedidit, F. Nicolaum Vrbinum Priorem Venetum; amplissima auætoritate in administranda ea militia ornatum. *Iacobus Boës de rebus Rhodianis lib. 4.*

Principes Galliarum magis inter se tumultuari, & vel schismata promovere, vel de summa rerum in Galliæ certare, quam arma in Tinetas communia vertere voluerunt. Ludouicus Aurelianensis Dux, Regis Caroli frater, à Petro Luna antipapa, quædam literas obtinuerat, in quibus continebatur, ne posthac reipublica gubernanda Burgundio se iminisceret; æquum esse, vt finaret Aurelianum Regis fratrem, pacis gratia solum versari in rerum administratione. In viuis esse iam desiderat Philippus, quando id decreti exscriptum est. Ioannes filius cum illud legisset, grauiter consernatus, matri in Attrebatis tunc agenti, ea vero Antonio filio qui Bruecellæ erat, misit; simul quid Philippus moriens eos voluisse, admonuit. Is liberis mandauerat, vt omnibus modis pro Regni salute laborarent, neque opprimi paterentur. Caroli Regis progeniem, ad quod feciis periculum Acrelianus maximum opere contendebat. Itaque literis antipapa nihil honoris habuit, autæque mirum in modum principum inimicitæ. continebant enim literæ præter hæc aliquid grande & horrendum, quod omnibus est scriptoribus mirum quidem lectis incognitum. *Meyerus annal. lib. 14.*

Non est difficile coniicre, quid execranda mandata continerent. fors, Petrus necessitatē imponebat tam principi, quam subiectis, vt omnibus modis ad oppressionem Innocentii pontificis, consurgerent, neque amplius illi quicquam honoris deferent, sed tanquam anathema Maranatha detestarentur. Huiusque madidum narrauimus ex aliis authoribus, & Nuncios miserat, & classe comparata ipse in Italiam promoverat, & Buciculum Genuæ Proregem copiis maritimis & terrestribus potenter premerat, vt in primis ab obsequio Innocentii populos auerteret, & tandem tandem pontificatum illi eriperet; quod in sequenti anno luculentius faciemus. Innocentius porro, nihil antiquius habuit, quam statim arque ad pontificatum dignitate euæctus est. Petrus antipapa obtulerunt; cum etiam ipse, vtique, regnum Siciliæ, Ludouicu quidem citra, Martinu autem ultra Pharusa, usurpata auctoritate diuissifet. Ea pæctio quod Galliæ & Aragoniæ Regibus insciis, neque re consulta, aut explorata, constituta esset, statim fuit rescissa. apparuit tamen, quo animo esset Luna, in vnitate Ecclesiæ procuranda. Istud cum non obscurum foret vniuersæ Christianitati; plurimi ambitione & recordiam hominis deterstantes, ab eo desciscerant. Ille porro sex actuarias naues natus, Nicæa soluens, primo Monacum, deinde Albergam, & Saonam, ultro Genuam applicuit; vbiique locorum effusa letitia significatione exceptus, atque omni veneratio & obedientia officio cultus. Gerundensis & Cataranensis anticardinales, ad vi. Id. Aprilis, duabus maximis actuariis nauibus tritremum instar Barchinone adficatis & instrutis, quarum ductores & nauarchi erant Galcerandus Marchetus, & Antiochus Altrogauar Barchinonensis ciuius, Barchinone soluentes, classem Petri auerterant. Vnam Barchinonenses, tres autem Genuenses item actuarias vñhendo illo dederant. Auxitauus, Viuariensis, Aniciensis, Cataranensis & Gerundensis presbyteri, Xalantius & Pompelonensis iunior diaconi anticardinales, vna cum Petro vehebantur; reliqui Auinione subsistentes, hominem deseruerant, atque sequi contempserant.

Eadem anno B. Guillelmus Eremita, apud Seulum opidum Siciliæ Siracusanæ diocesis vitam solitariam duce-re desit, in cellula que vix hominem caperet, inclusus. Quoad vixit, assiduis vigiliis, orationibus, ieiuniis, in-cubebat: corpus suum verberibus affligebat: sanctitate admiranda fulgebat; cuius istud signum aliquando dedit. Inuitatus à quodam amico ad comedendum, cum vinum docset, vxor amicuas vacuum Guillelmi iussu repetens, illud vino diuinitus repletum reperit. Cum autem mortem suam eidem amico prædictisset, & calceos suos ad dominum illius detulisset, sequenti nocte, pridie Non. Aprilis, hoc anno ex hac vita migravit, campanis nullo pulsanre sonantibus. Populus Seulenensis hac nouitate commotus, ad cellulam beati viri pergens, illius cadaver genu flexum, manique adhuc in celum portrectas habens, & locum coeli quodam splendore illustratum reperit. Cum

autem lis esset, in qua Ecclesia sepeliri debet, corpus plastro impositum, à iunctis bobus, ad Ecclesiam S. Martini, qua major est, delatum, ibi in arca marmorea conditum est. Ad eius tumulum, plurima super ægrotos morbis insanabilibus oppressos miracula patrata sunt. Cum pestis, per vicinas vices & oppida grassaretur, Seculum, beati Guillelmi capite in publica supplicatione delato, ab ea illam seruatum est. *ex vita eiusdem MS. ex oppido Seulenæ habita.*

Per idem temporis Fratres Prædicatores prouinciarum Germanie & Lombardie, adeo acriter contra lamias, cuiam superstitionem à diabolo excogitare emancipatas, de-pugnauerunt, vt ad xxx. M. earum, in diuersis locis & annis fuerint exulta ab Inquisitoribus haereticæ prauitatis. *Ludouicus Paramus Inquisitor Siciliae lib. 2. tit. 3. c. 4. numero 27.*

XXVIII. Fratres Prædicatores contra lamias.

I. Quo anno fuerit Antip. in Eccl. vinate procedenda.

Romæ ad pontificatum capessendū clas-sē instruēta nauigat.

Tempe-state clas-sē affig-i-tur.

Genua ap-
pellit ho-
norifice
biexcep^t.

Ad xvii. Kalend. Junii Genuam inuenctus, omni splen-
dore Regii apparatus, ab Archiepiscopo, & Prolege Bu-
cicaldo, à Magistratu & vniuerso Clero ac populo suscep-
tus, primum ad Ecclesiam S. Laurentii supplicationis
gratia descendit, deinde ad Minoritanum canobium ho-
spitio diuertit. Inde ad Wenceslaum Bohemia Regem,
& alios principes Christianos sua factionis, Nuncios &
literas destinata, atque auxilia contra Innocentium ad-
uersariam, ciuiisque sequaces, qui illi pacem Ecclesie
perturbarent, & vniōnem Ecclesie impeditarent, postu-
lavit. Quo autem maiorem sibi autoritatem concilia-
ret, die quinta Iulii, duos Archiepiscopos, nouem Epis-
copos, triconta & octo Abbes sacris initiauit; quos o-
mnines iuruerunt sibi devinxit.

II.
De B. Vin-
cet. Ferrer
Dominico
miraculis
claro &
Bonifacius
fratre Car-
thus.

Prater hæc, Vincentium Ferrerum Dominicanum, in-
signi sanctitate praestantem, à Confessionibus, & predica-
tionibus sibi adhucbuit; vt ab exemplo illius, ea multitudo
quam is trahebat, in obsequio suo perseueraret. Tanta
felicitate porro Vincentius ad populum concionabatur,
vt quamplurima Iudeorum & Saracenorū millia, sua
prædicatione Christo adiunxerit; necnon innumerabiles
grauissimis facinoribus obnoxios, non tantum ad pœni-
tentiam, vērum etiam ad fastigium virtutum adduxerit;
hoc peculiari diuinitatis fauore, vt Valentino idiomate
concionantem, Græci, Hebræi, Galli, Itali, Saraceni,
& quicunque alii, tamquam si patrio viuis cuiusque fer-
mone loqueretur, intelligerent; & ad imperium eius cun-
cta facerent; maxime quod viderent illum, non tantum
dono linguarum, sed etiam miraculorum praestare: cum
manuum sola impositione, omnes ægitudines, humana
etiam ope insuperabiles curarer; dæmonia à corporibus
expelleret, ac infiper mortuos ad vitam reuocaret. Eius
quoque fratre germano Bonifacio Ferrero professione
Carthusiano, vrebatur Petrus Luna; quod sciret homi-
rem summa religione sanctimoniam, acerum diuinarum,
& sanctiorum Apostolicarum, iurisque ciuilis scientia in-
ter plurimos praestantem adeo, vt nec illius virtutum a-
ciem splendor fraternalis nominis præstringeret, aut eius lu-
minibus officeret sanctitatis altitudo & gloria.

Sanctus Antoninus, hos & alios religiosissimos, atque
si qui fuerunt alii miraculis fulgentes, à crimine schismati-
cis excusabat ideo, quod quæstio de schismate, nunquam
haec tenus potuit ad eum modum definiri, quin semper a-
pud plurimos remaneret dubia. Nam tametsi necessaria-
rium sit credere, ut, sicut vnam esse Catholicam Eccle-
siam non plures, ita & vnicum eius Pastorem Vicarium
Christi, iuxta illud Ioannis x. *Fiet vnum ouile, & vnu pa-
tio;* tamen si contingit plures per schismata creari seu no-
minari pontifices summos, uno & eodem tempore; non
videtur saluti necessarium credere, istum esse, vel illum;
sed alterum eorum, qui scilicet canonice fuerit assumptrus.
Quis autem fuerit canonice electus, non tenetur quis sci-
re, sicut nec ius canonicum; sed in hoc populi sequi pos-
funt maiores suis seu Prelatos. *S. Anton. tit. 22. c. 2.* Cæ-
terum Petrus Luna, non ignarus legitimæ assumptionis
Vrbani sexti, ac post illum Bonifacii IX. & Innocentii
VII. grauissimi eius criminis reus fuit; tanto magis, quod
hominibus sanctissimis & imponebat, & abuteretur, ad
fucum faciendum simplicioribus, qui eorum ductum se-
quebantur.

III.
Genua sol-
lens Ma-
ffiliā redit
Antip.

Reliquias
SS.in Hisp.
mituit.

Subsistisset diutius Genuæ impostor ambitiosus, nisi
pestilens contagio illum expulisset. Ad viii. Idus Octo-
bris, vna cum Bucicaldo Prolege, Genua excessit; vnde
Saonam se contulit; inde Finarium, atque deinceps Mo-
nacum, & Niceum; tandem Maffiliam reuersus est, cum
in singulis hisce locis aliquot dies subsistisset. Misit Caesar
augulatum quatuor argenteas statuas, summo artificio fa-
etas, auro, geminis, margaritisque interflindas, quibus
sanctorum Valeri, Laurentii, Vincentii, atque Encratis
reliquias includuntur, quas hodieque sacris litaniarum lu-
strationibus, magna celebritatis festis diebus, soleni-
ti pompa, thensarum vehiculis gestari summa religione
mos est, & commeritam tutelaribus diutius gratiam iustis
honoriibus, integra, incorruptaque mente & voce per-

quam Pe-

IV.
Alia Petr.
Antip. cō-
tra Innoc.
Papam
molimina.

V.
Romani
tumultua-
tur & in
pont. in-
furgunt.

V.
Petr. occa-
sionem In-
noc. crimi-
nandi ca-
pat.

quam Petrus armis non iure niteretur. Ergo, quod pro di-
gnitate sedis Apostolicae, tanta constantia aduersus impo-
nitem steriles, habuerunt Gibellina factionis scriprores
calumniari Innocentium, quasi is post calidum, frigidum
exsufflaret; quodque in Urbano & Bonifacio antecessori-
bus carpebat, ipse omitteret, Ecclesiasticam vnitatem, et
ianum cum abdicatione pontificatus curare. *Niem lib. 2. c. 36.*
& 38. Platina, in Innocentio 7. & ali ex scriptores.

Non poterat, quod volebat Innocentius, efficere, va-
riis artibus Petri Luna exercitus. Soli Romani, vel potis-
sime, impedimento fuerunt, cum, siue inter se mutuo, siue
contra fedem Apostolicam tumultuantur. Nicolaus &
Ioannes Columnii, populum Romanum concitauerant,
aduersus Theobaldum Molarii filios; quod hi pro sede Apo-
stolica, libertatis seu insolentia popularis memoriam re-
uocantibus fortiter obstitissent. Duxerant contra illos,
Columnii, copias populi Romani, atque multa damna,
Molarie & Rocchæ, quam Papa vocant, intulerant. Hos
vt Innocentius ad concordiam reduceret, Priorem Eccle-
sie S. Mariæ Montis Aventini, Bartholomeum nomine,
definancerat. Fecit is, pro aequitate causa, atque paecta in-
ter dissidentes compoluit. Hæc, quod non ex sententia a-
liquorum stabilita fuissent, populus Romanus ad furorem
à seditionis primoribus incitatus, dic. S. Marci reuer-
tem Bartholomeum, capite iniminit, maiestateque
pontificiam grauissime violauit. Agre, quenadmodum
par fuerat, eam contumeliam Innocentius tulit; & in son-
tes seditionis & perduellionis reos, animaduertere voluit.
Septem viri, rebus urbicis administrandis à populo dele-
cti, iram iustam pontificis in praesens mitigauerunt; & ab
Oratorio S. Catharina, quod ad ingressum areae Vatica-
na extat, supplicum habitu & gestu, facilius ardenteribus
prælatis, nudi pedes, ad pedes Innocentii, die x. mensis
Maii, ante Basilicam Vaticanam expectantis accesserunt,
misericordiam & indulgentiam postulantes. Indulxit pon-
tifex, vt erat clementia professor. Illi postquam faculas,
ad altare principis Apostolorum depositissent, atq; com-
plura beneficia ab Innocentio impetravissent, ad inge-
nium redierunt, & praefectibus non contenti, alia iterum
impudente flagitabant. quibus in officio continendis, in-
ter undecim Purpuratos, quos duodecima mensis Iunii
creauit, quinque Romanos ex præcipua nobilitate dele-
git; Jordaneum Vrsinum Archiepiscopum Neapolitanum,
titulo Equiti; Antonium Archionium ex Episcopo Aqui-
nate Asculanum, tit. Endoxia, seu S. Petri ad vincula; An-
tonium Calunum ex Canonico S. Petri, Episcopum Tudor-
tinum, tit. S. Praxedis; Otthonem Columnam, ex Pro-
thonotario & Referendario Apostolico, tit. S. Georgii in
Velabro; & Petrum Hannibaldum Stephanescum, ex Pro-
thonotario & Acolytho Apostolico, tit. S. Angel. Pre-
ter hæc, Antonium Caerulanum Romanum, ex presbyte-
ro Cardinale tit. S. Cecilia, Episcopum Praenestinum, &
summum penitentiarium designauit; si forte hac signifi-
catione benevolentie, à supremis dignitatibus delatis, ho-
mines emolliret. Necquicquam obtinuit; quantumvis à
pactionibus anno superiori per vim extortis, populus li-
beritate fruereut. Ex principibus, Columnenses, & Sa-
belli, qui plurimum apud populum Vrbicum poterant, siue
à Petro Luna, id quod rumor vulgauerat, siue à Ladis-
lao rege Neapolitano, qui totus in urbem Romam fere-
batur, siue sua sponte incitati, populum exciuerant, vt In-
nocentium perurerent, qui alia pignora publice securita-
tis, Pontis Milii turrim, & Adriani molem, in ciuim po-
testaten tradeter. Prætexebant, Ladislaus Regem, Ro-
manum cum ingenti exercitu, ad libertatem opprimendam
properare: quem vt dominio vrbis excluderent, munici-
pia salutis publica flagitabant, adeoque pontificiam
iurisdictionem sensim execrabantur. Quatuordecim nu-
mero cives, nomine aliorum destinati, Innocentiu ea de-
re conuenerant: cumq; non pro voto exaudirentur, mul-
ta per summam audaciam, indigna pontificis auribus ef-
fitterunt; ac præterea minas adiecerunt; neque his con-
tentis, paecta à Ladislao inter eos & pontificem anno su-
periore propria, multis modis violarunt; & tamen singu-
lis fere diebus, alia post alia, per effrontem impudentiam

extorquere nitabantur. Ioannes Columnius spiritus fa-
ciebat, non longe ab urbe castis positis, in subsidium par-
tiariorum Rem populi Romani administrantiū, in odium
Pontificis, Cardinalium, & tortius aulae Palatine, fingens,
vt narrat Niem qui interfuit, partes Petri de Luna se fouere,
vt orta demum divisione grandi inter easdem partes, vr-
bem violenter intrare, atque Papam, Cardinales, & Cu-
riales predictos vi opprimere posset. Innocentius vero, vir
pacificus, mitis, & probus, quantum potuit, Rectoribus
populi complacuit; quod in bono vincere malum deside-
raret. Sed breuiter in his omnibus non profecit, quin il-
lum iterum continuo iniulisti petitionibus vexarent; cum
ex precepta malitia, etiam non concedenda, impor-
tune rogarent. Aliquando fracta patientia commotior fa-
ctus, illis respondit: *Nunquid non omnia qua voluisti, & si-
ci, & concepsi, & induisti? Quid aliud amplius vobis facere possum,*
nisi velitis & hinc quem gesto pontificem amiculum? Forte, re-
cepito in seditionibus excitatis more, ad tumultuantes ma-
iestates pontificia deterrendos, pontificiam pompam in-
duerat, Innocentius; & hoc dicendi modo innuebat, se
velle potius pontificatum abdicare, quam tot indigna fa-
cta & vota, sustinere & audire. Sed ne tanta quidem illius
expostulatione mitiores facti, nouis indies exquisitis co-
loribus, quietis amantem adco interpellabant vexab-
que, vt coactus fuerit, stipendiarij militem, custodia
sua & suorum adhibere, tantoque sumptu in tutelam
incoluntatis facere, vt in illos non sufficerent, redditus ex
patrimonio Apostolico.

Non omnino fidebat Rectoribus populi, quorum ada-
mantina corda, omni officiorum & beneficiorum genere
magis indurabantur. Latebat anguis in herba, *quad Niem
ridit.* Ipse namque Ladislaus desiderans ardenter domi-
nari Romanis, *sortib[us] ille.* dictos Regentes & multos maio-
res de populo, qui Caualratte nuncupabantur, corrupti
pecunia vt sibi affiserent, quod dominium vrbis quomo-
dolibet fortiretur; & hos corruptos reliquum vulgus pro-
pterea multum habebat exos, & prouisionatos nomi-
nabat.

Addit aliquis Norarum diariarum Romæ id temporis
scriptor, populum eo amplius exarsisse, quod Galcetus
Normannus, quem Ladislaus rex Roma difcedens Eque-
stri dignitate ornauerat, cum titulum Equitis Libertatis
præscriberet, in Comitio dixisset, se velle cadauerat Guel-
phorum canibus lanianda proictere. Rectors interim, ad
arma factiosos concitabant, neq; vllum quieti locum In-
nocentio relinquebant: ranta erat illorum inconstancia
atque peruersitas. Tandem iii. Non. Augusti, ante lucem,
vna cum auxiliaribus copiis à Ladislao missi vrbe egressi,
ponente pontifici custodiebant, ne quis inuitu Innocentio
posset transire. Vehementer ibi aliquot horis pugnatum:
donec Innocentianis laborantibus, subdicio missi equites,
Romanos in fugam vertissent, paniis interfecisti, frequen-
tibus vulneratis. Illi in urbem reuersi, solita temeritate in
Capitolio constituerunt, atque sonitu aris campani multi-
tudinem conuocarunt. Festus erat dies; plebs oculosa, &
vino calens concursauit: sumptisque rapiti armis, & ve-
xillis prælati, ad oppugnandas pontificis aedes properauit:
ac proculebilio grauius aliquid in pontificem admis-
set, nisi præsidarius miles, ante molem Adriam vallum
ieceret, & populi impetum fortianimo exceperet, nio de-
nique certamen diremisset. Ea nocte, vigilia per totam
vrbe facta. Subsequentibus duobus diebus, de concor-
dia agitatu est. Eius rei gratia, ad viii. Idus Augusti, qua-
tuordecim cives ad pontificem venerunt. Hi post multa
in auditorio agitata, cum re infecta domum redirent, pau-
lo supra molem Adriam, iussu Ludouici Meliotati nepo-
tis pontificii, vndecim ex eis capti, cæteri in ipso impetu
dilapsi sunt.

In ædibus Xenodochio S. Spiritus contiguis, habitabat
id temporis Ludouicus. Illis coram adductis, multa de perfida-
cia in pontificem, de oppugnatione pontis Milii recenti-
fime tērata, de occultis infidilibus, de seditione excitata, deq;
corruptela Regis exprobrait. Cum nedū non excusarent,
verū pleraq; à se recte facta responderent, ac minas & cæ-

Pont. pop.
Rom. fu-
torem vi-
tans Ro-
ma egre-
ditur.

Palatum
Apost. di-
ripiunt.

Ladislaus
Romā in-
greditur,
Dominū
vrb. occu-
patur.

des adhuc palam spirarent, exarsit ira iuuenis, ac re unde re ora gladio ceperit; mox satellitibus imperauit, qui in lete maiestatis reos pro indignitate sceleris animaduerterent. Hos illi vulneribus confoslos trucidarunt, ac post cædem cælestis ædium precipitarunt. Inter hos duo fuerunt ex septem viris, quos ad gubernandum rem publicam populus Romanus creuerat: ceteri autem nouem ex primariis ciuiis, ac nonnulli ex iis qui has molestias inferri pontifici permolecite ferebant. Huius rei fama cum per urbem vulgata eset celeriter, itum est confessum ad arma, vnde omnes aditus completi, clamoribus & vociferationibus omnima personabant. Iacebant in platea publica, ut erant iactata, cadauera casorum, usque ad horas vespertinas. Casorum agnati & propinquai accurrerunt; ceterum pontem Adriani caterua ingens occuparat. Stabat ferri acies micerone stricto parata necem patrare.

Pontifex hac sentiens, nitro dolore angebatur. Res enim tota, eo inciso transfacta fuerat, quod ipse esset vir pacificus ac mitis, à cuius lenitate, nihil minus quam cedes & sanguinis effusio proficiseretur; & qui nihil magis quam ea Marcialia consilia abhorseret. Itaq; mastus fessi, ac fortunam deplorabat suam, oculosque in cœlum tollebat, quasi Deum inuocaret, fæcæ erga populum Romanum testem innocentia. Deinde harum rerum anxius, nec quid ageret, nec vbi confiseret, præ nimio dolore sciebat. Circumstantium, varia erant sententiae. Alii confessum abundum censebant, nec impetus populi Romani tam insigniter irritati expectandum esse: Infuper haud procul ab urbe Regias copias, quas pro Romanis stare hand ambi-guerat. Alii nullo modo abeundum, sed obsidionem tolerandam, auxiliisque ex amicis accessenda censebant. Erant etiam, qui posteru vel altera die abeundum putarent, simul ut colligendarum rerum spatum esset, & non fuga, sed migratio illa esse videretur.

Victe eorum sententia, qui suadebant è vestigio abeundum, quod & committatus deficeret, & Regie turma pontifici infesta aduentare nunciarentur. Prater hæc Rectores qui per fugam evaderant, Capitolium ingressi, campanam non minoribus iætibus pullauerunt, quam solet eo tempore quando aduersus hostem publicum populus exercitat. Iam aliquot Cardinales, intercepti, & in Capitolum dueti, indignissimis conuicti assiebantur. Complices Praefati, & Palati Apostolici ministri, rebus & vestibus exuti, in carcera publicos undeque trahebantur. Ebori populi, nec amicos, nec inimicos discernebat, sed promiscue in omnes bacchabatur; dum alii domos expilarent, alii honestatem violarent, alii in vitam & fortunas etiam innoxiorum graflarentur. Pontifex hora circiter xx. in summo æstu diei, non sine magno timore vrbis egreditus, circa secundam noctis horam, in vicu Cæsiano, duodecim millibus passuum ab urbe, vix se saluauit. Inde Sutrium, deinde Viterbiu processit.

Ioannes Columnius, statim atque intellexit Innocentium euafuisse, in primis Palatum pontificium inuafit, dimitiuitque, deinde Ladislaus Regem, secundum quod conuenerat, ad capessendum vrbis dominium accersuit. Interim vero populus monumenta sedis Apostolica, libros, epistolas, & Regesta quecumque vel lacerauit, vel ex archiio pontificio priuati iuriis fecit; thesaurariam expilauit; atrocissima quoque per hanc occasionem perpetrauit; imagines & insignia pontificis vel luto & cordibus cospurcati, vel oninu deturbavit; & quod extremitum fuerat, omnem obedienciam & fidem Innocentio debitam ciuitatibus, atq; diuulgatis editis, non amplius Innocentiū se pro pontifice agnoscere velle, omnibus propalā renunciantur.

Aduenit inter hec Ladislaus, in tanta rerum Ecclesiæ Romanæ perturbatione seu calamitate, dominium vrbis occupaturos. Ipse in Palatio Vaticano substitit; Comitem vero Troianum, & Richardum Sanguineum, & Ioaninem Columnum, ac reliquos partarios ad urbem in potestatem redigendam, & ad molem Adriam capiendam, cum M. armatorum destinauit. Ut vero est mutabile vulgus, confessum pœnitere auferunt, & Regis aduentum contumelique agre fere ceperit. Itaque tumultu à quodam Regio militi excitato, priuum ad verba, deinde ad verbera

res processit. Regii suum defendere, Romani ciuem quem ille offendebat vindicare voluerant. Ab utraque parte oratrixa, plurimi utrumque casu, plures vulneribus confecti; domus aut exultæ, aut direpta: hinc inde; nec aliquid aliud ubique quam tristissima mortis imago, vel fæditas miseranda videbatur, vlciscentis Numine violatam pontificiam maiestatem. Ab hac funestissima pugna, qua usque in noctem durauit, sanior populo animus. Itaque in subsequentem diem coitione facta, contra Ladislaum, & Columnios, & Rectores conspirauit, iure iurando concepto, se omnia extrema pastiros, quam Ladislaum Regem in urbe toleratos. Editis antiquis obductis, & sanioribus promulgatis; quamquam & molis Adrianæ prefectus pro Rege staret, & Rex ipse exercitum ingentem in Leonina ciuitate haberet, tantum rarer terrem populus armatus, Regi & hostibus pontificis incusit, vt is ipse primus urbem reliquerit, ac post eum Columnii, & Sabelli discesserint.

Vnde populo maior audacia, ad Aedes Capitolinas & Rectores obsidendos, atque coercendos. Post triduanam obsidionem, populus Capitolium recepit; Magistratum seditionis abrogauit; Tres tantum viros, quos bonos appellarent, reipublicæ administranda, quoad Innocentius aliud statueret, imposuit: captos à sepm viris, & inter hos Patriarcham Gradensem, & Episcopum Narnensem, aliosque illustres quamplures (quinquaginta numerabantur ex Palatio Apostolico in vincula coniecti) pontificia aulae ministros, ex carceribus dimisit, omninoque bona eorum direpta conquiri imperauit. Paulus præterea Vrsinus, cum Molarda, & Ceccholino, pontificiarum copiarum praefectis, aduolauit; & Ioannem Columnam, ac reliquam Ladislaui militiam, in pratis Neronianis fudit. Comes Troie, cum nonnullis suorum per Campaniam fugiens, suburbana transiberina adeo vastauit, vt C. M. florenorum summa astimarentur sola tantum animalia, que is abegerat, aut occiderat. Non minore in commodity affecterat res vrbicas, & pontificias copias, quas ipse tutela Vaticani, & Ecclesiæ transmisserat. Quamobrem Romani hinc inde afficti, & multis calamitatibus circumventi, residente amplius furore, Oratores ad pontificem miserunt, qui vrbis dominum, tanta cum potestate, quam tam Bonifacius nonus exercuerat, illi deferent; si modo iniurianti oblitus, mansueritudo ingenita illos in gratiam recuperet, atque ad sedem Apostolicam reuerti festinaret.

Tanto libertus inuitabant Romani Innocentiu, quantum magis certiores facti essent, illum Ludouico nepoti, sed promiscue in omnes bacchabatur; dum alii domos ex pilarent, alii honestatem violarent, alii in vitam & fortunas etiam innoxiorum graflarentur. Pontifex hora circiter xx. in summo æstu diei, non sine magno timore vrbis egreditus, circa secundam noctis horam, in vicu Cæsiano, duodecim millibus passuum ab urbe, vix se saluauit. Inde Sutrium, deinde Viterbiu processit.

Ioannes Columnius, statim atque intellexit Innocentium euafuisse, in primis Palatum pontificium inuafit, dimitiuitque, deinde Ladislaum Regem, secundum quod conuenerat, ad capessendum vrbis dominium accersuit. Interim vero populus monumenta sedis Apostolica, libros, epistolas, & Regesta quecumque vel lacerauit, vel ex archiio pontificio priuati iuriis fecit; thesaurariam expilauit; atrocissima quoque per hanc occasionem perpetrauit; castæ vita, & bona fama, canendi & scribendi peritus; bonarum literarum apprime doctus. Fuit etiam olim collector frumentorum camera Apostolica tempore Vrbani VI. in regno Anglia, in quo quidem officio, vt fama volabat, multum laudabiliter se habebat, deinde Bononiensis Episcopus factus, ac postea Thesaurarius eiusdem Vrbani VI. inde Cardinalis à Bonifacio IX. renunciatus, tanta benevolentia apud Bononien. vt cum hi profugum ex urbe intellexissent, Guidonem Pepulum, Bartholomæum Bolognnum Equites & Doctores, Ioannem Cannerolium, & Paulum Letrium. Oratores miserint, inuitatum, qui ad eos diuinceret, humanissimæque ciuitatis hospitio frueretur.

Pompeius VI. Zani de rebus Bonon. lib. 6. Theodoricus Niem lib. 2. c. 36. 37. 38. Leonardus Aretinus à Secretis Innocentie 7. in epistola. Stephanus Insixta, & Antonius Petri, in notis diarii

Nouus in
urbem tu-
multus.

Ladisla. ex
partiaris Roma pel-
litur.

Romanii
Innoc. in
urbem re-
uocant.

Innocen-
ti laudes.

bius anni. Platina in Innoc. 7. s. Antoni. 3. p. tit. 22. c. 4. §. 2.

Non minor sollicitudo Innocentium incepit, rerum Neapolitanarum, à Ladislao afflictarum. Ad iv. Septembbris anni superioris, Maria Regina; cum per variâ medicamenta, vt mater esset possit, procuraret, mortem sibi accersuit. Eius mors quamquam Ladislaum grauissime afflixisset, non tamen vel ad submisionem erga pontificem, vel ad clementiam erga subditos, vel ad gratitudinem erga benuculos, quod solent calamites plerumque, excitauit. Affinem præterea, Guillelmum Duxem Austriæ, sororis Ioanna maritum, nec non Raymundum Vrsinum principem Tarentum Comitem Licii, cuius beneficio, id q; erat præcipuum, in Regno Neapolitano acquirerat, his diebus amicis. Et quidem Maria & Guillelmo inferias solenni apparatu fecit, & Ioannam viduam cum honore reuocauit; ceterum manus Raymundi infestare voluit, conscriptoque exercitu, vii. M. equitum, & non minorem numerum pedum, in Apuliam duxit, vt relictam Raymundi Mariam Borboniam, & liberos vtriusque omnibus bonis exueret. Quatuor liberos reliquerat Raymundus, Ioannem Antonium, qui in principatu Tarentino, Gabrielem qui in Ducatu Venusino successerat, & Mariam cum Catharina. Fere dimidiam Regni Neapolitani partem in bonis possedebat, cum præter principatum Tarentinum, uniuersam Hydrunti prouinciam, Barium, Ducatum Venu-sinum, & Comitatum Licitum in sua ditione numeraret. Tam ampla possest, Ladisla saliuā mouerat, vt pupilli cripere tentauerit. Iam à Cerrano territorio, Tarentum usque solo terrore belli disperso, omnia in potestatem redegerat. Vrsina, cum pulillis orphanis, frustra clementiam Regis implorabat. Itaque quod reliquum fuit, Innocentium pontificem, Iordanem Vrsinum Cardinalem, nec nō alios eius stirpis Proceres, totius rei admouuit; deinde Barnabam Sanzeuerinatem, sanguine propinquum in auxilia vocauit; quando iam Ladislaus terra marique Tarentum obfedit, Vnū tantum mensem obsidione prefecit, virtute propugnatorum reiecit, adeo vt eum suscepit, & penitentia oppugnationis. Per occasionem mortis Guillelmi, & reuocandæ Ioanna, indidem soluit ipse, reliquo ad continuandum bellū Aquauiano Antonio Duce Adriano. Facilius fuit hunc detergere, atque profligare: & illius exercitus superato, omnia amissæ recuperare. Non deerant & alii, à Ladislao ternere vexati. Simontius lib. 4.

Eorum cura vehementius distinxit Innocentium, ne aliorum totus quantus erat posset intendere, & bellū inter Venetos ac Carrariensem exortum, quamquā suminope laborasset, extinguere. Francisco Carrario iuniori auctore, exarferat, grauissimo torus Italie incommodo, nec non sedis Apostolice non modo detrimet: sed ex quo tamen oblati est Venetis materia sua ditionis propaganda. Erat tum Venetii Guillelmus Scala, non in ciuitatem solum, sed in principatum etiam adiicitus. Hunc Carrarii, post Viccomitis Galeazii mortem, instando caltagondos, impulit ad paternum principatum repetendum, & confiditum, & operam ei pollicitus. Veronam cum Scalanuscepit, statim vna cum vita amissit. Franciscus, hominem familiarissimum, & quem nuper armis iuuerat, vencio, vt fama est, sustulit; Antonium & Brunonum filios proditio-ne captos, in carcere necando curauit; atq; cum his omni Scalanorum stirpe exirent, Veronam occupauit: mox Vicetiam adiortus, nisi deditionem facerent, omnia hostilia comminatus est. Horribile Vicetini Carrariorum tyrannidem. Itaq; cum à Galeazii relicta opem impetrare non potuissent, fuisse illius, Venetorum fidei, vna cum Feltrinibus, Belunensibus & Bassanicis sese dediderunt. Ira percutius Carrarius, caduceatorem missum à Venetis, nunciantem vt à Vicetiorum rebus abstineret, contra ius gentium violauit, naflo illi & auribus præcisus; ac præterea illis renunciari iussit, impudenter eos facere, qui se continentis rebus immiserent, ac leges merito imperantibus temere prescribere auderent; tenerent ipsi se pelagi aestuariis, iniquo etiam animo tulerit. Enimvero, in ipsis Carrariis, nescio, an Carolus Malatesta sedis Apostolica fiduciarius, in iussu pontificis mouisset, aut aliquot expeditiones summo animi ardore contra hostes fecisset, aut tam numero exercitu præsele circa voluntatem

Carrari-
sum mis-
finis.

IX.
Innoc. à
calumnia
defendi-
tur.

Innocentii, sustinuisse; cum Pontifex illis corripiendi, adque concordia reocandis omnia prius tentasset. Quod Carolus non magno opera pretio facta ex acie discesserit; vereor, ne Nicolai Atestini, qui Francisci Carrari filiam Liliolam, in manu monito habebat, gratias aliquid, contra intentionem pontificis detulerit: cum Scriptores Notariorum diariarum eius temporis Ronani, meminerint, Innocentius Papa de nece Archiepiscopi certior factus, gravissimas peccatas & censuras, in peremptores illius tulit. quo anno Archiepiscopus Canthuariensis, multa pro coercendis his qui Ioannis Wickeffi dogmata fecerunt, in Synodo transfigit: ac prater hac Cantebrijensem Academiam iure Metropolitico visitavit, multa Collegiorum statuta ordinavit; prius consuetudines deleuit; & facienda scholarium castigauit, hæreti Wiccleffianæ, pro officio Pastorali extirpande intentus. *V. Wallingb. in Henrico IV. & M. Vatican. de rebus Anglicanis.*

X.
Tumultus
in Angl. ob
nimis Re
gis exacti
ones.

Superioribus annis, Henricus Rex, nimis exactione decimorum & quindecimorum, non minus Clerum quam populum Anglicanum oppresserat. Hoc etiam anno, post festum Purificationis Beate Virginis, ac iterum diebus Quadragesima Comitiis indictis, nihil nisi subfida pecuniaria flagitabat. Nulli processus voto Regio satisfacere voluerunt; & ad extremum in vigilia Palmiarum, velut in discordia à Rego discesserunt. Prater alios, offendit Regio postulatio, Richardum Scropium Archiepiscopum Eboracensem, & Thomam Comitem Mowbrayum Regi Marechalum. Ciues quoque Eboracenses agre tulerunt, tum alia, tum perpetuas ilicas exactiones, seu extortiones. Itaque cupientes, aliquando modum imponi nimis cupiditati Regionum, arma inducerunt, & quo facilius insignia, isto anno. Sed præstat originem eius cultus, altius repeteret, miraque alia nonnulla ibidem gesta enarrare, ad gloriam Dei, & laudem Diuae. Iustus Lipsius ex actis publicis, bono publico ea vulgauit; que ab ipso mutabilis scientia, vita præcedentis sanctitas, & insignis morum suauitas. Ad eum, in primis Marechalum armis instrutus aduolauit; Secuti deinde Eboracenses, milites armigeri, plebs urbana & rustica. Omnes vrgebant, ut curam publicæ salutis susciperet, obuiamque iter malis que viueros premebant. Ad famam tantæ multitudinis Rex excitatus, Ioannem filium & Comitem Westmerlandia, cù copiis misit; qui initis obseruerent. Nec quicquam tentare, in quo rem multitudinem voluerunt. Iam enim longe fortior manus Archiepiscopaliuni videbatur, quam Regionum. Placuit inquirere, cur coiuissent, & cur arma sumpserint. Archiepiscopus respondit, se nihil contra pacem aut dignitatem Regiam moliri; quinimo cuncta pro pace & tranquillitate facere, hosque armatos, nonni pectoris causa ducere; quod ei, à multitudine ascensorum, quibus Regia redundabat, intuta omnia essent. Carterum sive lalent nosse, quo erga Regem animo foret, schædam in quibus articuli conscripti visabantur, legerent. Comes Westmerlandia interrogabat; cumque schædam porrectam perlegisset, in speciem quidem tum laudauit, tum in se recepit, modis omnibus curaturum, ut tam sanctum piumque Antistitis propositum iuuaret apud Regem: certe rurum fraudibus & dolis agens, finxit, adeoq; imposuit credulo Archiepiscopo, vt is è media suorum turba, non nisi cum patris, ad colloquium Comitis longius processerit; & Comiti, omnia que in schæda cōtinebantur falso comprobanti, & pacem deferenti, nec non emendationem admisorum à Rego vel à Regis promitterenti fidem adhibuerit; seque in cales coniccerit. Namque expostulante Comite, non amplius opus esse armis, quasi iam omnia ex animi sententia confecisset, coram armatis aspicientibus, in signum pacis quasi stabilitate, cum Comite, ex compositeo comedit & bibit; inde mox omnes suis abire præcepit. Hi ab Archiepiscopo seducto, & ipsi seducti, ad propria reuertent, & Antistitem cum Comite reliquerunt. Comes porro, in Sanctum Domini, & in Marechallum manus violentas infecit, ac vruncum Dei & hominum fidem implorantem gladio percussit. Impletum est cuiusdam Bridolintone febricitans vaticinium, quod in præsens facinus aliquando, quamquam obfusca edixerat:

*Pacem trahabunt, sed fraudem subter arabunt.
Pro nulla marca, saluabit illæ Hierarcha.*

Archiep.
Ebor. &
Marechallus Regi
dolose capi
pti & in
terfecti.

Archiepiscopus constanter morrem tulit. Ferebantur miracula suisse patrata, & in loco patrata necis, & ad sepulturam martyris; propter quæ populus cooperat obnixe co-

lere sacros eius cineres; donec aliqui ministri Regii frequentiam prohibuisserent. Caput Marechalli, quantumvis longo tempore, iniurias cœli sustinuisse, defixum supra muros in stipite; tamen postea iussu Regio depositum, reperit est non tantum incorruptum, necq; decoloratum, sed quem vixerat retinuisse deorem & venustatem. Innocentius Papa de nece Archiepiscopi certior factus, gravissimas peccatas & censuras, in peremptores illius tulit. quo anno Archiepiscopus Canthuariensis, multa pro coercendis his qui Ioannis Wickeffi dogmata fecerunt, in Synodo transfigit: ac prater hac Cantebrijensem Academiam iure Metropolitico visitavit, multa Collegiorum statuta ordinavit; prius consuetudines deleuit; & facienda scholarium castigauit, hæreti Wiccleffianæ, pro officio Pastorali extirpande intentus. *V. Wallingb. in Henrico IV. & M. Vatican. de rebus Anglicanis.*

In Belgio, Leodiensiū Episcopus Joannes Bauarus, vna cum Clero & viuieris diœcessis, ad obsequium Innocentii redierat, & missis Ioanne Turnhoutio, veniam defectionis à summo pontifice supplex postulauerat. Admissus Innocentius in gratiam reduces, & multis priuilegiis eius urbis Basiliacam, & viuierum Clerum ornauit; dato diplomate, quod hoc anno primum Joannes Episcopus Leodi vulgauit. *Suffragia Episcop. Leodiensibus. c. 6.*

Patrata fuit, ibidem in Belgio, ad iconam SS. Deiparae Mariae virginis, apud Hallas cultum, duo interalia miracula insignia, isto anno. Sed præstat originem eius cultus, altius repeteret, miraque alia nonnulla ibidem gesta enarrare, ad gloriam Dei, & laudem Diuae. Iustus Lipsius ex actis publicis, bono publico ea vulgauit; que ab ipso mutuare vñsum, fidei atrauendæ causa.

I. Origo imaginis à Diua Elisabetha.

Andreas secundus Rex Hungariae (que præscorum fere Pannoniæ & Daniam continet) vxorem habuit Gertrudem, Ducis Meraniae, Carinthia, & Istriæ filiam; cuius soror (dignum monitus) Hedwigis, nupta Henrico Barbaro principi Poloniae & Silesia, insigni pietate inclaruit; adeo ut Sanctorum numeris adscribi metuerit. Ea obiit anno M. CC. XL. III. diu post ipsam Elisabetham ex sorore nepitem, de qua eo dictum. Nam Andreas ex coniuge illa sua tulit quatuor liberos, Belam, Colomanum, Andream, Elisabetham. Hæc admodum puella, & trimula dumtaxat, Hermanno, Ludouici Landgravi Thuringia & Hassia filio desponsa, quadriennis, anno post in Thuringiam duxta, subque oculis curaque parentum mariti educata, magna sanctimoniae indicia dedit: à qua cura deinde, puella, vxor, vidua, mira pietatis laude celebris fuit; ideoque à pietoribus aut sculptoribus passim caput eius triplici corona insignitur, quam in quoque ordine illo iure sibi poscit. Sed hæc igitur grandiuscula, & viri iam patiens marito iungitur, annos nata circiter quatuordecim. Is mulierem matremq; fecit, & genuit ex ea anno altero Hermanni, primum vñciumque filium; & mox biennio post filiam Sophiam, quæ Duci Brabantæ nupsit: iterumque bīennio alteram Sophiam, quæ matris, opinor, monitis aut exemplo, pertæta rerum terrestrium, & cœlestia spirans, sacrarum virginum cœtu se mancipauit, in Franconia monasterio Kitzinga. Hi liberi, neque maritus diu superfluit, cum tactus pia militia amore, anno M. CC. XXVII. vna cum Friderico Imperatore, ad terræ sanctæ recuperationem iret; nec perueniret. Nam Hydruntin in Apulia, dum transuersi omnia parantur, febris corruptus obiit, sive ut alii, veneno interceptus. Loculus & ossa paulo post ad maestam Elisabetham translata; maestam etiam ab iniuriis, quas ab Henrico fratre mariti erat passa. Is enim a primis statim nuncis de morte Hermanni, pueritiam suam commodam ratus, prouinciam, arcem, bona inuaserat; Elisabetham cum suis etecerat; ita propere & ferociter, ut misera paruos liberos trahens, & cum fortuna deserta ab omnibus, vix hospitium reperiuit, metu potentioris. Consulti se itaque in Hassiam, tota pietati iam consecrata; cui affiduc, ductore quodam Conrado, religioso & optimo viro operabatur Marpurgi: vbi & diem suum obiit, & si

Innoc. cœ
futus in
peremptio
res fert.

XI.
Episcop.
Leodi. ve
niām de
ficiens
ab Innoc.
imperat.

XII.
De origi
ne cultus
Deip.
Virg. apud
Hallas in
Belg.

Vita S. E
lisabethæ
Hassia &
Thuri
ngia Land
gravia
familiæ

Triple
x nota qua
vera a fal
sis miracula
distin
guantur.

placato iam Henrico, & ideo ab opibus instructior: sed quas non nisi in pauperum vñsum; & statim clargitur, admittit. Obiit autem quadriennio circiter à marito, anno M. C. xxxi. obiit autem iuuenis, nec nisi annos viginti quartuor nata, sed brevi curiculo maximam virtutum copiam complexa: quæ fama, sed & miracula diffusa, caput Ecclesiæ Gregorium tunc Nonnum hanc latuerunt, atq; is eas produxit & propalauit, & ipsam conuentu & consensu factorum Procerum Perusia, celestium numeris adscriptis: iussitque precibus & veneratione prosequi, & festū quotannis diem habere 13. Kal. Decemb. quo ex hac vita migrasset. Diploma ipsum Pontificis Vaticana Bibliotheca in Regestis suis habet, promulgat anno M. C. xxxv. quadriennio ab eius morte. Eo in Germaniam perlato, concursus Marburgum factus, ossa de humiliore in altiore locum & augustiore loculum translata, cum adesset Imperator ipse Fridericus, honoris & pietatis ergo, itemq; Archiepiscopi Moguntinus, Coloniensis, Bremerensis, & magna virtus ordinis procerum manus. Imperator corona aurea decoravit, alij donis aliis. Hermannus Elisabethæ filius cum oculis auro decimo circiter anno vñsum duxisset, in flore aut obiit, veneficio, ut constans fama ferebat, Berchrae Sebergie nobilis feminæ, incertum, amore an odio, suo an alieno impulsæ. Sed obiit, & sororem reliquit Sophiam, quam sibi secundis nuptiis despontit, Henricus II. Dux Brabantæ, cognomento bonus. Illa materna pietatis erit hæres & adæla, Diuae Virginis cultui in primis fuit mancipata. Putatur à matre statuas aliquot accepisse, quas vel ob cius memoriam charas sanæfæ; habuit, ex quibus vñam Viluordiæ, in cœtu virginum Religiosarum dedit dedicauit, miraculis olim & inper claram, cui cognomen Diuae Consolatrix ait indumentum: quia multi malis animi corporisque remedia illuc aleviamenta reperiebant, tres alias dedidit Machthildi sorori Henrici Duci mariti sui, quæ eas coluit, & iam moritura dispartiuit, & locis suis quamque assignavit. Vnam Graefanadæ, Hollandia veteri oppido, quod finitimum est Losdunenii cœnobio, q; ipsa considerat, in eo que vitam à morte mariti caste pieq; eggerat. Alteram Harlemit, ad seruadam in sacrario Carmelitarum. Tertiæ deniq; Hallis Hannonia. Etiæ istud oppidum in finibus Hannonia, tertio à Bruxello milliario. Habet templum foro immobilem, eleganti facies opere, in cuius ala ingredientibus sinistra facillum est & atra, ac super eam statua hac Diuae Virginis. Sacellum modicum est, ornatum à donariis & tabulis votivis habet, reliquionem a se, & nescio quomodo ingredientes ea tangit. Concursus hic olim & nunc vñdique, etiam a longinquis locis, & quan late propemodum christiani fines se tendunt. Mira hoc efficerunt, quæ crebra, & vel assidua hic eueneunt, eueniuntque, quod boni gaudent & iacent, improbi lieuant, aut calaminentur.

II.

*Transitus ad miracula. Sed primo communiter vera hoc asserta.
& discrimen triple, à falsis.*

Quod miracula attinet! Non certius diuinitatis argumentum, quam à miraculis, quæ Deus ipse homo factus, ut ralem le affterer atq; offendere, palam exhibuit & vulgauit. Sunt, & fuerunt Genij fateor, qui ludibri aut fraudi hominum, similia quedam patranti, sed similia ab ipsiis illis veris, non vña aut fallaci nota felungenda. Dicam, ut bonitate nostris praestratum, & contra impotoborum, an impotis calunias, preferam scutum. Triple nota est, quæ vera a falsis miracula differunt. Magnitudo, Finis & Fides. Magnitudo, quod non exigua aliqua aut levia sunt in opere, sed quæ opinionem, sensum, naturam omnem vincant, & quæ ipsa illa natura non nisi domino suo possit indulgere. Quod legitur, à Moysi, Pharaone Regearbitro, victos varie eius præstigiatore aut Magos, tale est vñiuerse in veris vanisq;: vñ illi veram & diuinam eminere, id est & maiestatem: hic fallax aliquid, lusorum, & illusorium, & in exploratione leue reperiendum. Genij se miscent, aerei, terrei, aut inferi, & opellas aliquot exhibent, sed opellas: quod ex comparatione diuinorum operum peruidas & peruidas. En interim, in equalidis arentibusq; locis, è dura petra, iectu virge, torren-

tes aquarum manantes. Nemo non augustum & ingens hoc, in mari abducetas, & è lapide duelas aquas videt, nō ab alio nisi à numine patratum. Nam magi omnes cōtentiant, non facient, nisi fallaci aliqua imagine, & sine alio fructu mox peritura. Idem in nouæ scriptura libris, idem in nouitiae, & magis nostra. Non damus namquæ zona multercula alligatum, & aduerso fulmine mortam, nō aquam in cribro gestatam, non manu permulsum, & tactu æneam facta barbam: nō cotem nouacula scissam, minuta, & à minuris Geniis haec facinora esse sciunt. Damus nos, claudos erectos, cæcos luce affectos, morbos personatos, mortuos ipsos fulitos, & vera vitali luce iterum donatos. Imperium in alimento, in animantia, in naturam ipsam ipsissimam, Christus, & christiani vñr partunt, & vñr pant.

Iam discrimen alterum, à Fide est. Vt demus, magna quædam à profanis prauisque hominibus patrati: finis dissident. Illi in ludibrium, aut noxam faciunt; nostri in seruum fructum, auctsalutem. Præstigiatores, calculatores, & id genus, nihil nisi vana species obiecta oculos sensuq; fallunt, & falsole delectantur alia fortasse perimulent. Magi, incantatores, venefici, nocendi palam finem habent, & ad dæmonum cultum adducendi, quorum ope consilioque haec piarent. Itaque non fallax & iste character, quod vera miracula ad verum, & vnum Deum ducunt, falsa ad falsos, & multos.

Tertium deniq; discrimen, Fides: atq; id dupliciter. Primum, quia vana multa eiusmodi, fama aut scriptis prodita: & Lituus ipse non semel agnoscit, turbido aliquo tempore, versi in r. ligione animis, multa vñs creditas, prodigia, quæ non erant. Natura scil. humana, superstitioni prona, haec accipi, & fraus Genialis obicit, insinuatq;. Sensu etiam altero vana, quia speciem læpe, nō rem habent, non certe perfectio nem, aut diuinitatem. Nam & Genij morbos interdum, aut cæcitates, aut alia damna corporis curare videntur. Videntur, inquam, vel quia ipsi temporaneū aliquid tale intulerint, vt auferant, vel quia nō in longi curant, & eadem, aut maior noxa (vñ cognitū) mox adhæret. Non sic in veris, absit, omnia fidem habent, sive libris facis tradita, qui non magis quam eorum auctor (is Deus est) mentiuntur: sive bonis testibus arbitrisq; affirmata: deniq; fidei erit perpeñiq; operis, nec retrahantur ex facilis, aut mutant. Quod si minuti creati spiritus, aliqua alii miranda facere vel videntur, vel permituntur, longe maiora, maximus ille conditor & creator omnium potest. Quod hæc magis sapientia, hodie in Diuorum, & sepissime Diuae Matris nomine facit, non ipse in suo, nō opus nunc Christo afferendo prodigiis, mox Augusti, de Civit. Dei 12. c. 8. animaduertit, si quis earipratur, ipsi offert prodigium, qui mādo credente non credat.

Excipto, si apud gentes longinquas res geritur, & omnis fidei nostræ adhuc expertes. At in Diuis aliter est, & multi etiam Christum professi obstrigillant eorum honori, aut cultui: merito extra ordinem eos affirerit, & quos abiiciunt, alienat, quos obtenebant, illustrat. Et quia non nemo nescit, innumeræ nouellæ opinionum sectas, consensu & voluntate compacto in vnam Diuam virginem incurrit, & deus eius omne ire imminutum; ergo iste vindex tuerit, & auger quotidie, & ausim dicere, nullibi, in nullo nomine, aut titulo, plura & maiora miracula, quam in eius exhiberi.

III.

Miracula, que oppidum Hallas, aut templum, aut statuam propriæ tangunt; & tutela in istis Diuæ palam obscurata.

Istud primum obseruo: in ipsa statua miri aliquid videti,

que haud magna (bipedalis circiter) & è puro, nec medicato ligno, tot secula perseverat, immunis ad exitiali peste. Immunis etiam ab incendiis, que vñbæcula illa aliæ quoties, vel nostra memoria sensit: cum illa Diua, & se, & templum suum, omni vicino foro, & iuxta ipsam adem ardibus ardentiibus, defendit. quin, & ab hoste, & à vi bellica hucusq; defendit. Incole præferunt, & Annales referunt, aliquoties oppidum illud, nec sit, nec opere munitum, tenetatum ab hoste, vel clam & fraudibus, vel palam & machinis, sed tutela præsidioq; Diuæ Deiparentis sterile inuidit.

IV.

Miracula, & beneficia in priuatis.

Eius superioris, aut simplicitas, aut neglectus, qui ampli-

rima scriptis non consignauit, etiam quae in illustribus personis patrata opinemur. Nec enim fructu opinamur, in valide frequenti Diuæ cultu patrata, quem non nisi beneficis & miraculis probabile est; prouocatum. Atqui pauca ante annum M. C. C. extant, nū longius quadam spectant, quibus temporis nota non est adiecta. Querarum, imo indigentia quamquam olim simile, atq; ipse August. ætio illo curioso & erudit. scribit 12. Cuius Dei, c. 8. *Multa ad inemoriarum scilicet, agnitione aut obliuione, fama excidisse, atq; ad eo in ipsa vrbe Carthaginæ euenisse, que Carthago neficit. Simile Hallis factum; & deum simplici pietati veniam, quæ contenta prefenti & suo fructu fuit. Hæc in oculis plurium gesta, testibus firmata, à religiosissimis hominibus, ante doctrinam nouitiam spernentem Diuos, natos conscripsa, iudicioque Magistratus sanctioris discussa probataque, illa tempestate gelta sunt.*

V.

Quidam à morte & patibulo seruatus, qui Falconem amiserat.

Ancipium, inter nobilitatis Belgicæ prisca & prima exercitia sicut, etiam nuper, prinsquam tristis bella omnem ludicram honestamq; voluptate arcerent. Huic captura Falcones habebantur, immenso pretio è Septentrionis fere partibus petiti, fuscæ, albicans, aut variæ, bonitate etiâ varia, ut genus cuiq; suum, & ex eo vigoraut rapacitas erant. Vir igitur nobilis (notum sicut) taleni aeterni praedictarum astinatam & amatur habebat: quæ casu aut negligientia ministri auolauit. Dominus in occasione requirerit, ille mislare, & quod res erat, deniq; dicere, Auolal. Bilis huic in tribus: & sceloste, sic impousus; pretio aeterni alienasti, & manum mihil mendacio adis. Audin' autem serio edico, nisi intra quinq; septimanam (hanc comprehenditionem vita tuæ dono) uis comparet: tu peristi. Scruis in metu, qui dominica & seminbarbara tunc imperia norat. Itaq; requirit, ipse & alij vadique, Sylus & deuia vestigant scutula. Dies lapsus, hero minæ non claps; quas ad ea, vult conferre. Iterum ille supplex precatur, & impetrat menstruum dilatationem. sed nulla quæstio iuuat. Dominus crucem iubet statui, misellu sub ea desitui, iam laqueo illigandum. Carnifex adeit, oculi obligantur: spe omni atque ope humana abeunte, diuina subuenit: & in mente ei est Diuæ Hallensis, quam miserorū & præsternit innocentium, se pè leuamen audierat fuisse. Tacitis precibus inuocat, atq; ecce stria in aere visus audire sonum tintinnabulorum, quibus pedes huic auditio, ut amissæ se prodant, solent illigari. Lum mens, iam spes illi redit: & dominum supplex rogat paulum reuelari, ut liberis saltæ & erectis in cælum oculis, ultimas preces possit eifundere. Conceditur, orat iterum Diuam, quam ex animo quid opus dicere? pro ipsa anima. Ecce autem palam, & in conspectu omnium, ille ipse Falco, nihil deterius ea populi multitudine, è sublimi aere præcepis deuolat, & in humero eius confedit. Clamor & gratulatio facta: ipse autem in aue vitam recuperat, dominus innocentius. At Diuæ omnia ore laudes accipit, & ab ipso quem seruauit, testimonium quod inuicibi in ligno comparet, aliquatenus dillonoriam à recitatione mea & scripto. Nam illic Falco, non precanti, & appendendo, sed iam appenso & illigato superuenit, quod magis sum ut credam, & augead admirationi faciat.

VI.

Quidam inter aquas seruatus, in innani & subito dilatio.

Aliud ab ipso illo auro, sed quod certius designem. Euent enim, ut vetetes memoriae habent, anno M. C. C. xc. mensis Augusti die, qui Petro est sacer. Angianu in Hannonia oppidum est, in declivium situm: vbi cius quidam inter gregarios, Pafinus nomine fuit. Euent die iam dicto, ut subita, & prodigiosa tempestas esset, nimbi, tonitrua, fulmina, & aque sic densæ caderet, ut torrentes vbiq; fluarent, domos abriperent, plateas delapidarent, molas auferrent, omnia deniq; ut mare inundarent. Homines trepidare, aliis in altum, alium inum fugere, ille aquas, hic fulmina, & Pafinus in cellam peniarium suam, plurius gradibus deuallis. Dum ibi est, & seruare etiam eduliu aliquia aut vtebilia sua satagit, ecce aquæ vis perrumpit, canum implet, tanta vi, ut exitus ipsi, nec ipsis quidem esset, nisi mutis in

portum

parte perruptis & deiectis. Sed nec sic finis, aquæ aliae adueniunt, & iam Pafino mors in oculis. Diuæ virgo Hallensis in sensibus, quam trepidus inuocat, & vna (illa insipiente) ianuam in sublimi, quæ fornitem claudebat, manibus apprehendit. Tener fortiter duas horas, & aquæ nihilominus vndiq; assulstant, mentum & caput intercum supergrediuntur aut tangunt. Iam nos aduenit, & mortis nuncia aut foror caligo, cum ille flebiliter iterum Diuam, nec fructu inuocat, quippe quæ claris radiis immisso locu illustravit, & simul vires ei addidit ad perdurandum. Nos & aqua abiit, ipse emersit: vxore & prole tantum submersis; Hallas venit, cœream imaginem obruit, septemdecim fidos testes adduxit, qui vna cum eo de re gesta sic affirmarunt.

VII.

Puer mersus in vitam renovatur.

Aliare magna, sed breuicula, & sine tempore, aut perforia, loco, narratio; sed verus & fida. Puer domo egreditus queritur duas horas amplius, nec inueniuntur. Pater denique in lacum lapsum repperit, capite in limo fixum, pedibus superne claris. Edicit, deponit in terram, adstat mestus, & explorat si quid adhuc anima infit. Expirasse videt, & hora tota iam lapsu ab eductione erat: cum interno quodam instinet ad virginem Hallensem impellitur, eiq; puerum & preces offert. Vix factum, vita reddit, puer palpitat & erigitur, eum lato patre domum abit.

VIII.

Homo à malogenio liberatur.

Alia item sine tempore, sed alijs tamen notis insignita. Fuit Aldenardus in Flandria Reinerus Wilgeimus, vir mente & corpore validus, sed in quem ipso Assumptionis Diuæ virginis festo malignus Genius irruit, & dormit sibi fecit. Fremebat, spumabat, laniabat sese & alios: feda facies, & vel hosti, nedum cognatis & amicis miseranda. Hi confessu & voto Hallas adspiciunt, tutelare hanc inuocant, aduersus notum & sapientum fractum hostem. Audit, adeit, & cœlavi cœlit, & statim restituit sibi & suis, vere iam Reinerium, & purum. O potens, ô benigna, nos quoq; ab eodem fallaci serpente defende: & quæ caput eius semel in sacra partione tua contriuisti, ne cauda nos flagellat, aut steruat, adiuua & indulge.

IX.

Ledice puer luminibus captus, & roto corpore eger aut impotens, ab utraque labe sanatur.

Alia carmine complectenda.

In terra & vrbe Ebarrorum fuit puer,
Stupe atque tensu honestus, eger corporis;
Et orbe utroque lucis orbis, quod patri
Perdoluit & matre, atque amicis omnibus,
Medicina adhibita frustra, inherebat malum
Et cœtitatis simul, & egrimonia.
Sed ecce fama melior aures ac idit,
De Virgine hac Hallense. Vota nuncupant:
Et nuncupatu luce donatur puer,
Clara atque certa: quique beri tenebrio
Vulgo audiabat, pronocat nusca Lyncea:
Donatur & salute reliqui corporis.
Veni patens uterque, venit & puer,
Cui Nicolaus nomen, Hallæ oppidum:
Sistuntque Diuæ sese, & vna imaginem
Puri & puti argenti osserint: que postea
Benefici restamen efficiunt: & que postea
Tempestate iactati, & iam naufragantes crepti.

Iam ad ea venio, quæ temporis, & si non rei magis certa. Hoc anno M. C. C. v. vii. tredecim, quorum nomina schedis expressa premium non est iterare, navi è Bataua Antuerpiam vehebant. Tempestas oboritur, & mæte fit magnum, & nox superueniens mala metumq; auget. Magis etiam gubernator, qui vietam à viartem fallus, oratione stricta & a spera horatur. Quisq; se fatis parer, Deo liter, ad meliorem vitam iturus hac amilla. Fit genitus, & comploratio, in genua volvuntur, manus ad cœlum tendunt, præsentem omnes mortem expectant. Fuit, qui suggesteret, Diuam virginem Hallensem coimunibus votis vocibusq; inuocandæ: q; faciuit. Et facto, statim claru lumen naui superfulsit, q; tenebras dispulit, metum minuit: & mox illa gubernante nauis

portum tenuit, è qua totidem illi viri egressi, omisis rebus, Hallas veneræ, & vitam se virginæ debere testati, votum bona fide soluerunt.

XI.

Innocens mirabiliter à laqueo liberatus.

Eodem anno M. C. C. v. Diuæ virgo Deipara, matrem se misericordiæ, ut Ecclesia appellat, in hoc miseria genere ostendit. Auenæ in finibus Hannoniae & Picardia opidū est. Ducibus Arschotanis iure & mancipio subditu: viu tam, & transactione aliqua, Principum Belgicæ factum, ut præsidia locare, munire, & tueri facilius, pro suo arbitratu possent. Hic istud mitrandum accidit. Erat Ioannes quidam Sampenoius Gallus natione, ex oppidulo Aspernaco, in Campania opinor. Is pietate motus, Hallas ad visendâ virginem affectabat: & in via duos Comites (heu paru fidos!) reperit, Nicolaum Bateniū, & Pétrum Normannum. Illi benigne appellare, & Quo iter? In Belgiam. Nos vna te pietas, nos lucellum trahit, & mercatores sumus. Auenas iuncti veniunt. Statim misi è Gallia superueniunt, qui duos illos furti & rapinarum nimis ex vero arguent: atq; illi duo iam capti, ifsum, falso. Farentur in tormentis, quartuor argenteas pateras se furto abstulisse, vendidisse, & triente pecunie huins Ioannicessisse. Amplius, tres alias in oppido S. Ma-xentij, partitione eadem facta. Denique, præter hæc que alia farta, cœdem patrasse innoxij viatori, & huius quoq; cœnsium acq; adiunam Ioannem fuisse. Ira, illi in illicem vinculis & custodia haberunt, & Nicolaus iam eductus, & cruci admotus, in eq; suspendens, religione tactus liberat culpæ omnis Ioannæ, & reuocat quicquid accusarat. Alter, Petrus contra, & palam iterumq; afferit, & in extremis fallere se Deum hominemq; negat; Ioannem confortè facinorū illorū vere esse. Hic Prator nihil yltra ambigere, & Ioannem eodem adiungere: & tamen quia innoxium se proclamabat, populum horrari ut sacrifici missæ intereste vellet, in gratiam veniamq; criminum morituri. At Ioannes; Imopatius ò Prator, inquit, Dominus orationem & Angelicam salutationem singulare recitent, honori Beate virginis Hallensis, ad quam ibant. Et quoniam in innocentia parum præsidivit, ad illam appello, et meruatur. Post dicta carnifex hominem cruci applicat, laqueo illigat, scalis deiicit: & ille viuere perseuerat, quod alij miratur, carnifex indignatur. Itaq; funem trahere, & strin gere, gembris nisi super eum & premere, omnia facere, que acceleranda morti essent. At ille tamen viuere, & palam videre (postea fassus est) pulchra & augusta specie formam à tergo sibi stanem, quæ ample & eretur & circumdat, velut in tutelam suam receptum. Hora amplius sic exigitur: atq; ecce demirantibus superuenit in equo vir nobilis Ioannes Sellius, omnibus ibi à virtute, stirpe, & opibus notus. Is ad Pratorem: Domine, inquit, precibus ate posco, hanc innoxium hominem mihi dones, aut potius Beata virginis, cuius nomine & monitu huc veni. Ille impellitur, iam ante inclinarus, & solui iubet, ac sibi habere. Accedit Sampenoius ad suum Seruatorem, grates gratias agit: ille se abdicat, & ad Diuam, inquit, Hallensem perge, cui promiseras, aut forem tua salutis agnoscere, & meum ab illa depositare. Nos quoq; facimus, ô clemens, ô pia: & ut hunc innocentem laqueo mortis exiusti, sic nos nocentes, & vitios illigatos, absoluere, & ad beatam regnam perducere.

XII.

Puer triduum mortuus, & sepultus reuiniscit, eodem aeo.

Seneffæ, qui pagus est Brabantio
Hallæ propinquus, nimirum edidorum
Olim accidisse, audite, res certissima est,
Firmata scriptis seris, & testibus,
Firmata, item tapere pecto, textili
Quem num videre templo in Hallensi licet.
Res sibi habet. Matrona nupta partu
Propinquia, languor: mortuam prælēparit.
Amici, & agnati, ut soler, mandant hemo
Cadauer, abeunt, atque luce postera
Matrona hæc volenter, non volenter nunciant:
Sed nunciam: in lacrymis hac soluitur
Diemque totum lugere: ecce vestere
Videre vix a fœcie honesta feminam,

Solati que hac lege faceret copiam,
Si vota conceperet Hallensi Dea.
Nil morata concipit, dein vocat
Oratque presentes, suam prolem sibi
Saltem liceret leuiter oculis tangere,
Quam mensibus tut conditam in sinu suo
Mater tulisse. Spernere illi, & dicere
Prolem sepultam, & mortuam anteriduum.
Inflit hac, & precibus iterum quæsire:
Negantibusque, versa in iram edicere,
Sepotionis & cibi expertem fore,
Idonei impetrasset. His vici minis,
Eunt, refodunt, adserunt, in lectulo
Locant parentis. Illa lumen posere
Et intueri sedulo, quid fit puer
Mutat colorem, è pallidoque punicat,
Mouerque utrumque brachium, & bis ter gemit.
Deserit in sacrari edem, ut vinda abluant
Ex lege sacris: sed sacerdos in mora est.
Adstebat are, & incruentam victimam
Deo immolabat: immolata, iterum tam
Moratur, & negat puellum vivere,
Hi dicere, ille abnuere: at ecce mox puer
Et spiritum palam, atque aquas emittere.
Ergo ille manus fungitur suam, hi suum,
Domumque redirent: denique à meride
Sopitus iterum, christiani tam gregis,
Demoritur infans, calitamque init domum.

Haecenus patrata recensebat Lipsius, omnia mira miranda, supra captum aut fidem hominum, supraque ipsam naturam, ut omnibus conspicuum sit, palam in loco numeresse, quod vel ignatus mentibus se suprafundat. Alia, aliis temporibus gelta, suo loco narrabimus.

Hoc anno, ordo mendicantium S. Hieronymi, sub Regula S. Augustini, Fesulus, à Redone Comite montis Graueli, & Gualtero Marso institutus est. Omifrus.

Eodem anno Innocentius Pontifex, Regulam Fratrum & sororum de penitentia, Ord. S. Dominicæ, datis litteris & Cal. Iulij approbavit.

ANNO CHRISTI 1406.

Innocentij Papæ VII. Ruperti Regis Romanorum

Anno 6.

Comes Troix, Comes Carrarius, Ioannes & Nicolaus Columnij, Gentilis Monteranus, Concius Paternus, & aliquot Sabelli, Ladislao Neapolitanus Regi, imperium Vrbis ambienti, magis, quam Innocentio Pontifici addicti, infesta omnia urbana & suburbana id temporis fecerant. Paulus Vrbinus, cum hostibus armatis armatus quoq; resistet, non poterat omnino Vrbi adeo commodare, ut aliqua pars insolentia militaris, ab eius quoque suspenderi, ad Cives non perueniret. Vndequaq; ergo afflicti Cives, ad Pontificem potius benignum, quam, ut Ladislau ferociatem respicere voluerunt. Itaq; Ioannem Barocellum, & Antonium Scocolan Legatos Viterbiu ire iusterunt, qui claves vrbis ac dominium integrum deferrent Pontifici, ac veniam furenti ante populo deprecarentur, simulq; ad reverzionem in vrbem follicitarent. Die 14. mensis Ian. huius anni, dominium vrbis Innocentius recuperavit, Lelio Capoccio, & Petro Palucio Conseruatoribus vrbicis, omnia dedecibus. De reeditu in vrbem deliberatione suscepit, vicit ea pars quæ reverzionem suam: quamus non omnino pacata vrbis fuisse; & intra mœnia ipsa, molem Aditiam La-dislauianum miles & Praefectus haberet.

Non prius, quam ad diem 13. Martij eiusdem anni, Innocentius, Viterbio Romam reuersus est. Ingredienti per portæ Portuensem, Romani obuiam procedentes, honores quam maximos exhibuerunt. Interalia pompa solennia, palmarum & olivarum ramos, nec non funalia ardentina prætulerunt, & Viuar Pontifex conelamurunt. Subvimbone aureo, vlique ad Basilicam Vaticanam, inter gratulabundæ plebis lætitiam iuit, non diuturna tamen ciuitatis fuit, imminentibus Ladislai & editio foris illorum copiis, & crescente in tantum metu, ut coactus fuerit, & auxiliorum

XIII.
Ordo Men-
di. S. Hic-
ronym.

XIV.
Regula fra-
triæ de pe-
nitent. ord.
S. Domin.

I.
Bonif. do-
minium
vrb. recu-
perat mi-
hi ipsa
Pop. Rom.
clauibus.

Infixura &
Aut. Petr.
in diariis
Romanis.

II.
Quanto
honneo In-
noc. Româ
redieis à
Românis
exceptus.
Leonard.
Aretin. in
epistol. &
Nicæ lib.
z. c. 39 41

III.

conuocandorum causa in Picenum & Gallicum agrum, Leonardum Aretinum mittere, & quod Viterbij intermisserat, armis spiritualia in Regem atque Regios stringere. Erat causa, seueritatis Apost. exercendæ. Ladislaus enim, præterquæ, qd Pontificem in fugâ compulerat, ac cingentea damna illi, & Cardinalib. & Palatij Apost. ministris, Cameræ, &c. sibi missæ, clera & porculo, in reb. sacri & pro-

plentissimus, plurimum ei profuit, cum non minus quam mater filium, consilio, subsidioq; Sedis Apost. iuuandū suscepisset. Nauatae in concordia conficienda operæ à Ladislao Rege tulit premia Paulus Vrbinus, multa aurea & argentea donata; ac præterea titulum Compaternitatis, cum eius filiam ab Episcopo Lladren ad 15. Iulij baptizatam Rex ex facto nomine missis oratoribus suscepisset.

Ecclesiis, monasteriis, clero & populo, in cibis, lacris & prophanis intrulerat: dominio Virbico Sedem Apostol. prope exuerat, totq; malis, quod ipsius miles interim perpetravit, occasione dederat. & decreuerat quidē Innocent. Viterbij adhucagens, via iuris cōtra illum procedere, hominēq; ingratū & p̄frahacte temeritatis statim in limine audaciae castigare. Carterū non defuerūt, qui, re in consultatione proposta, differendū esse peruerterūt: si forte is ipse ad cor reuersus, benignū magis q̄ seuerū Pontificē yeller habere. Frustra sperabat de Rege, in sua duritia permanēte, nec Pōtifici in aliquo deferēte, sed mala malis accumulāte. Namque neq; exercitū recens submissum ab Vrbe reduxit, neq; partiarios suos ad officiū reuocauit, neq; seditionis mateř & fomitię remouit, neq; molē Adriani restituere voluit; ex alto tonc, minis gloriis tribus laetupet.

Die Nona mensis Augusti, molē Adriam Ladislais Pontifici restituit, cui Innocentius Iacobū Thedeliniū p̄eposuit, & ad omnia commoda virbia int̄itus, Vniuersitatē, seu scholas publicas restituit, & edes Canonicorū & minoris Cleri Vaticani instaurare sumptibus, publicis definitiū, noxiōs quosdī ciues, republique turbatoribus, quemadmodū demeruerant castigavit, annonā abundātiā populū recreauit, grāslatores publicos compescuit, administrādā Romanae vibi saluberrimas leges constituit, Senarōre, & reliquī magistratū vrbicum, bono publico dedit; & quod non potestremū est, Patrimoniu Ecclesiæ Romanae, ab iniustis p̄fessoribus vindicare conatus est: prouulgato diplormate, quadadiungo. Ita haber.

etiam & omnes remouit, neq; mox in locis diversis & in aliis, & præter haec, castra & bona Ecclesiastarū Monasteriorumq; in Regno Siciliae occupavit, beneficiorū Ecclesiasticorū & omniū dignitatū spiritualiū dispositionē sibi usurpauit, & anni prioris fructus, ab eis quib; vacanția cōserebat extorxit, insuper in hyberna, milite quem cōtā Vr̄fīnos copioſam conſcriperat, in Ecclesiastarū & Monasteriorū bona diſtribuit. Secutę fuit inde oppreſſiones Pr̄latorū, quos impius miles vexabat, inde stupra, adulteria, sacrilegia, rapiñæ, caedes, vaſtitas & foeditas à milite, in Christi patrimonio. Præterea idem Ladislauſ multis datus in stimulū, neq; Procerib; Regnū pepercit, ſed complures, etiā ex eis, quorū auxilio Regnū obtinuerat, in ergaſtula coniecit, fortunisq; & vita exiit. Inter hac meſe Mart. Mariā Borboniā Raymundi Vr̄fīni Principis Tarentini reličiā, & pupillos eius, ſecundo, rotis 50. diebus obſidione preffit, cumq; vi eripere Principatū & reliqua haereditarie Vr̄fīnorū bona nō pofſet, per fraudeſ & dolos, exprefſit, adiuuāta illa ſibi in matrimoniu, Reginaq; Sicilia & Hierufalē dicta, ſed præ Margarita Sessana, & Maria Guinazia, nunciam amata ab illo, qui non quadrageneria consuetudinem, ſed Principatum Tarentinum diſiderauerat.

Innocentius Episcopus ſeruus feru. Dei. Ad futuram rei memoriam. Inianētū nos excitat apostolica ſeruitus officium, vt ſicut ceteris, immo ſecundum Apoſtol, ſapientibus & iſpiſerit ſuis iusti debitorib; ita Rom. Eccleſia ſpana noſtra debemus ure & neceſſitate non deſſe. Sentientes itaq; nouummo Dominoſ, Vniverſitatis & ſingulare perſonarū abſg; titulo detinim⁹ per nonnulla tempora & etiam detinere quamplures Ciuitates, terras, caſtella & loca, ac fructus redditus & prouincia, ex ipſi percipere & percepiſſi indebita, ad nos & ipsam Eccl̄ ſiam pleno iure ſpectantes & pertinentes in animi aru ſuā rum periculum & graue diffendendum iurum prefata Eccl̄. Nos volentes indemnitate eiusdē Eccl̄ leſi, propter expedit, ſalubriter prouidere, auctoritate Apoſtolica preſentem tenore citamus, requirimus, & monemus, omnes & ſingulare occupatores, & etiam detentores Ciuit. Caſtorum & locorum predicatorum vel aliquius eorum, etiāq; ea vel aliquid eorundē bonorum pro aliquo tempore iam claz̄o in Vicariū Gubernatorē, administratorem nobile ſendū ſeu employn. finit. ſeu alio quous modo, à predicta Eccl̄ ſemiflent, quatenus inſra 60. dies proxime ſequentes, querū 20. pro proprio, aliis 20. pro feſcido, reliquos 20. pro tertio, ultime & perpetuo portio termino, hanc ſeru. agnamus, poſſeſſionem vacuam, liberam & expeditem Ciuitatum, Terrarum, Caſtorū & locorum huiusmodi, que vt per ſertorū abſg; titulo tenuer-

IV.
Innoc. in
Ladislaus
& compli-
ces censu-
ras Ecclesie
distingit.

Non potuit amplius ferre Innocentius, Sedis Apost. & suorum iniurias, à Ladislao, & complicib. illatas. Itaq; in publico Patri Concessu, præsentib. Senatori, Cœleritorib. Palatine aule ministri ac Prætatis, nec nō Populi Romani Præfeciis, ad 18. mens. lun. Ladislai in primis, per iuriū, proditionis, ac cōspirationis, adeoq; lese P̄tificij Maiest. alioquinq; id. criminū reū anathemate percussit, peinas & cē- furas, ab Urbano VI. in Carolū illius patrē, atq; successores latus innovauit, nec nō Regno Siciliae, & omnibus bonis, quae iure fiduciario ab Ecclesia possederat, priuū renunciavit; deinde Ioannē & Nicolauū Columniis, Gentilē Monteranū, Cencio Paternū, Comitē Cerrarii, Sabelloū aliquos, ac plerosq; alios Ladislai socios, ministros, complices, violata pacis Vrbicæ, & aliorū facinorū particeps, eadē censura A postolica percussos, omnib. dignitatib. honori- bus, prærogatiis, feidis, bonisq; multauit, publicato edi- & o corā Patribus, Senatu ac populo Rom. in Comitiū ad cam rem cōgregato. Istud p̄s edictū, ad diem 24. eiusdem mensis, postib. Basilica Principis Apostolorū affigī impe- rauit: ac Roberto Imp. alifsq; Regib. & Principib. christia- nis significauit, quid in contumacem Ladislaū statuisset,

V.

Perculit ea res in primis Comites Trojanū, atq; Catrārium, vt authores Ladislao fuerint, qui Oratorem ad Innocentium mittenter, vel inducīs impetrāndis, vel paci confiēdā. Inducias ad diem tū. Innocentius cōcessit; Paulus autem Vr̄sinus, & Ludovicus Melioratus, ita postulante Rege, Neapolim profec̄ti, concordia, sed simulata consererunt: Innocentio à sua simplicitate docto, ne amplius in principib; confideret. Nemo hominum poterat maiora sperare à Ladislao, si h̄c aliquā ratio gratitudinis tenuerit. Namq; cum is Bonifacianis temporib; Regno ab Andegauis exutus, & Caietan quasi in exilium electus, saepe fāpius auxiliū impetrāndi causa Romā venisser, Innocentius, illo tempore Cardinalis, præter alios honoris Ladislai cu-
tes, quas quidem sententias quomodolibet contras facientes incurvare volunus eo ipso, as in dicta causa illorum Civitatis, Terras & loca Ecclesiastico stipponimus interdictū, ad publicationē aliarum sententiarum & paucam: um per fel. res. Ioann. XXII. & alios prædecessores nostros contra occupatores & detentores būijsmodi impostorū nibilominis processiū. Volentes nibilominus & devenientes auctoritate predicta quod būijsmodicitario, monitio & requisitio perinde valeat, & plenam robur obtinere firmiter, ipsoque detentores & quemlibet eorum perinde arctet, quacunquā constitutione Apostolica contraria non obstante, ac si eius intimata & iunctimata & eorum culibet personaliter & prefamilialiter extirpissent, non obstante, si aliquis connumeretur vel diuīsim ā Sede Apostolica sit indutum, quod interdictū, suffendi, vel excommunicari non posint per literas Apostolicas non

CHRISTI INNOCENT. R V PERT I
1406. PAP.VII.2. REG. ROM.6. Ecclesiastici. R V PERT I INNOCENT. CHRISTI
REG. ROM.6. PAP.VII.2. 1406.

ficientes plenam & expressam de Indulso humili mentionem, & alius contraria, non obstantibus quibuscumque. Nulli ergo &c. nostri, am citationem, requisitionem, monitorium, assignationem, suppositionem & voluntate infringere, &c. Si quis &c. Datum Roma apud S. Petrum in vincis die Sventembri. Pontificatus nostri anno secundo

Hec Innocentius Pontifex dictabat, dignior longiore
Pausificaria.

Eius qui fuerit, procuratione potius ad deponendum Pontificatum, quam Pontificem se factum intelligere posset: id enim iam pridem se constituisse, atque ea mente Conclave ingressos. Finito in hunc modum colloquio, suum ad negotium. Patres reuerserunt.

257

Haec innocentius Pontificis dictabat, dignior longiorque
Pontificatu.

Hoc anno ad 6. diem Novembris mortis hominem op-
presit. Varia de eius morte fama spargebatur. Romæ etiam
arque adeo in ipsis ædibus, quibus diem obiuit, varia vatis
sulpicabantur, opinabanturque, prout alij confessim puta-
rent, que voluissernt mala; alijs per calumniam, & que non
putabant, diffundenderent. Qui ex iis que apæxerant, iudica-
bant, nequaquam dubitabant, illum natura interiisse. Neq;
enim aliud poterant, de homine, qui & su^ra septuagesti-
num etatis annum, & valetudine fracta ac misera fuerat.
Neq; enim tunc primum vis morbi in illo, sed iam pridem
eruperat. Nam praterquam quod pedibus æger, & lateris
dolore nōnumquam cruciabatur, bis apoplexia correptus
intra paucos dies fuit, Romæ pridem leuius, deinde Viter-

mita patetis dies, et, quia procul redditus, non possunt
bij grauitate, cum in auditorio lederet, quo quidem in loco,
nisi aliquot familiares circum illum fuissent, qui accurren-
tes suscepissent spectante multitudine de sella in caput vol-
uebatur. Ab illis tunc in cubiculum relatus, semianimis
plane atq; clinguis, non nisi longa difficultique medicorum
cura demum evasit, si id est euadere mortem, differe. Per
Martium inde mens in Roman regressus, quamdui rastas
caloresq; fuerunt, non improbe se habere visus est: vergen-
te mox in hyemem anno, rursus corruit arque in teriti. Illud
modo interfuit, quod prima illa Viterbiensi ægrotatione
linguam sic impeditam habuit, nihil ut exprimere non ri-
dicule quireat: in extrema vero qua defunctus est, nullum
linguae impedimentum apparuit. Præterea in prima illa
difficilis & morosis, in hac perfacili & humanus. Quatri-

duo ante obitum eius, tabellariorum Florentini populi, qui captas tunc primum Pisas attulerant, in cubiculum introductos, benigne habuit: cum quibus ita propere locutus est, nullo vel premi morbo videretur. Interit autem Roma apud Basilicam Varicanam: corpusque eius post funebrem pompa in eadem basilica sepultum est.

Pontificis in causa barbare repudiatione.
Pope Innocentius mortem sumiisque more illi peractum
longa patrum deliberatio fuit; supercedentia electione
an alium in demortui locum Pontificem crearent. Facie-
bat dubitationem, quod Principes Galliarum, quorum po-
puli diversa sectabantur, Petrum Lunam quem Benedictus
xii. Pontificem suum vocabant, strictis promissionibus
adegerat, ut Pontificari se se abdicaret, huic Cardinalem
Romani mortuo Pontifice supercederent ab electione, siu
Pontifex ipse item se abdicaret: quo virtutisq; collegio in vi-
num conuenienti unica indubitate Pontificis sequeretur
assumptio. Sancta certe proutis principum illorum, &
cunctis fidelibus merito commendanda. Neq; enim finis
vulum inueterati schismatis sperare licebat, si de iure disce-
ptaretur; praesertim cum prater Deum ea causa iudicetur
nullum certiorem habere. In hac consultatione occupata
Patres, à multis causis & rationibus distracti, quid utilissi-
mum esset haudfacile statuebant; propterea quod in super-
sedendo, & seditionum metus, & longior temporis dilata-
tio, & frustratio Petri Luna, & huiusmodi multa timebantur;
& in eligendo voluntas eius qui assumpitus esset, formidabilis videbatur. Vicit tandem eorum lententia, qui eli-
gendum quidem Pontificem suadebant, sed validissimum
obligandum, quo aduersario se abdicare volente, ipse que-
que Pontificariatum dimitteret.

X.
aroti
ent. Pa
is in Cō
ui allo
endi fa
tas per
sua.
que et concilium dimicaret.
Ea mente iam conclave ingressis, superuenit Ioannes
Dominici Dominicanus à Florentinis Orator. huic postu
lanti contra consuetudinem fenebellâ conclusis aperta e
& Patres alloquendi facultas permissa. Summa oratione
eius ita fuit missum sc à Florentino populo, vt Patres co
hortaretur, electione superfederent: eam quidem certissi
mam esse viam unionis consequenda. Hac multis verbis
magnoque facundia, homo dicendi exercitatisim cum
egilerat, Patres per seipso ferebantur magis incendere visi
erit. Itaque responsum à Patribus est, quando iam conclau
intrasarent, electuros quidem, verum ita prouisuros, vt ele

XI.

XII.
Ang. Co
rar. Vene
Pont. elig
eue

XIII.
Causæ c
Patres Pe
Antip. fr
stration
metueré

Gallorū
Italoru
expecta
nem fal
Petr.

Schola Parisiensis ab eo
descendit.

XIV.
Instram.
contine
tenorem
decreti pu
blici de
Iure iurando
ante no
ui Pont. e
lectionem
à Cardin
practic in
Conclavi
factum su
per mater
vnion. Ec
cles.

à Binicaldo, & in Gallia à Ducibus Andegauensi & Borbonio, & in Italia à Genuenib. Pisaniis atq; aliis, ducento illi Romanis facti fuerant, in irruere cadere fecisset, adeoq; suos fautores & auxiliarios deseruerat. Ægre ferebant Principes Galli, quod Genua retrocessisset. Hanc illi Petro tempora-
riam Seden designarant, Proceribus & Vrbibus Italiæ, in eius obsequiū pelliciendis, vel trahendis. Dux Borbonius & Ludovicus Andegauensi curā scribendi ducendis; exer-
citus suscepserant, eaq; de causa, bona Sedis Apostolicae in Galliis occupauerant, stipendiis colligendis, si quando ille Roman properaret. Fefellit, & horum, & Italorum expe-
ctationem; vixque Massiliam diuertit; Gallis, tum propter instans variisq; ingenium, tum propter fastum, an seueritatem, tum propter gentis stirpem, non omnino bene vi-
sus. Sane schola Parisiensis, huius anni mense Junio, ab ipso desciit, quodis desiderium Patrum & Procerum Galliæ, de vnione quoquomodo procuranda frustrauisset. Surita annal. lib. 10. c. 83.

Noluerunt, Patres Romani, voto orbis Christiani de-
esse, sed, quemadmodum Leonardus memorabat, voto &
Sacramento sese altrinxerunt, de Pontificatu cedendo, si
quis illorum Petri Sedem concendisset. Istud est instru-
mentum publicum, contineat tenorem decreti publici, de
iure iurando, ante noui Pontificis electionem à Cardinali-
bus prestito, in Conclavi factum, super materia vnionis
Ecclesie.

In nomine sancta & individua Trinitatis, Amen. Anno à na-
tuitate Domini nostri Iesu Christi M. CCC. VI. Indictione 14. die
Maris, mense Nouembri, in die sancti Clementis, Apostolica Sede ra-
cante per obitum fel. mem. Innocentij Pape VII. congregati ad iniui-
cem, & collegialiter adunati pro futura electione Summi Pontificis,
celebranda, infra scripti Reuerendissimi Patres & Domini, Angelus
Ostiensis Florentinus, Henricus Tuscanus Neapolitanus, & Anto-
nis Prenestinus Aquilegianus Episcopi, Angelus titulo Sancte Pu-
denziane Laudenensis, Conradus titulo Sancti Chrysogoni Militenensis, An-
gelus titulo Sancti Marii Constantinopolitanus, Iordanus titulo San-
cti Martini in Montibus de Vriniis, Ioannes titulo Sancta Crucis in
Hierusalem Rameus, Antonius titulo Sancti Praxedis Tuderinus,
presbyteri; Raynaldus sancti Viti in Macello de Brancatis; Landul-
phus sancti Nicolai in carcere Tulliano Barensis; Otto sancti Georgii
ad velum aureum de Columna; Petrus sancti Angeli, & Ioannes san-
ctorum Cosme & Damiani Leodienses vulgariter nuncupati, Diaconi,
sancte Romane Ecclesie Cardinals, in communione apollae sacri Pa-
laris Apostolici Romæ apud sanctam Petrum intra conclave consue-
tum, quod pro loco ad infra scripti idoneo elegerunt, & etiam deputa-
runt, in presentia mei & Baroniis de Piflorio, & aliorum Notario-
rum & testimoniis infra scriptorum, considerantes christiane Religionis
infamiam, detractionem, & graues fidelium molestias, ac pericula, que
hadem emergerunt, & emergevere verisimiliter est credendum, nisi
salubriori remedio, ac in tempore, diuina saeuia clementia, cuius res
agitatur, occurratur, ex peccato & damnabilis seismate, quod tan-
ta (prob dolor) temporibus in seismis christiane fidelitatis grau-
sime perdurauit & durat, nec plena provisionem alias pro huiusmo-
dischismatis remotione per eos factam effectum aliquem produxisse,
ac intendentes ad remediam fortiora, non quid iuri pro parte eorum iu-
stitia suadeat, quod iuri verisimili est, & plena veritate fit, sed
quid pro redintegratione & unitate christianorum, ex malitia tempo-
ris, desiderio, & si non de iure expedit, eligentes, & speciem eorum
considerationem accelerantes, quod antiposse esse discriminis, si dilatio in
electione futuri Summi Pontificis fieret, temporum malignitate pen-
sata, vniuersaliter singuli, & singulariter vniuersi, vna miti & co-
corditer, non in disprepte, ex certa scientia conuenirent, ruerunt,
Deo, ac eis matri virginis gloriose, ac sancti Apollini Petro & Paulo,
totoq; celesti Curie iurauit, & ad inuicem vnu alteri, & eis con-
seruato se obligando solenniter promiserunt, quod si quis eorum assum-
ptus fuerit ad apicem summum Apostolatus, pro redintegratione vnitatis
christianorum, renunciabit effectualiter iuris suo ac Papatui, pure,
liberis, ac simpliciter, si, & quando Antipapa, qui est, & qui pro tem-
pore fuerit, consimiliter renunciabit, & cederet pure iuri suo & Papati-
ui, siue decedet, dummodo Anticardinales velint cum eisdem Domini-
nacri Collegiis sic conuenire & concordare, quod ex hoc sacro Colle-
gio & ipsiis sequentur iuste Canonica electio vniici Summi Romani Pon-
tificis; ac etiam promittentes se facturos & curaturos, omni dolo &
fraude, atq; maligna interpretatione cessantibus, propoſe, quod si quis
ex Dominis absentibus, vel de extra Collegium per eos assumatur in

Papam, eandem faciat obligationem; ac quod infra mensam à die sua
intronizationis numerandum, per suas expensas & Apostolicas lit-
teras, Regi Romanorum, Antipape, & eius pretenso Collegio, Regi
France, & omnibus alio Regibus, illistribus, Principibus, Prelatis,
Galli, quod Genua retrocessisset. Hanc illi Petro tempora-
riam Seden designarant, Proceribus & Vrbibus Italiæ, in
eius obsequiū pelliciendis, vel trahendis. Dux Borbonius
& Ludovicus Andegauensi curā scribendi ducendis; exer-
citus suscepserant, eaq; de causa, bona Sedis Apostolicae in
Galliis occupauerant, stipendiis colligendis, si quando ille
Roman properaret. Fefellit, & horum, & Italorum expe-
ctationem; vixque Massiliam diuertit; Gallis, tum propter
instans variisq; ingenium, tum propter fastum, an seueritatem,
tum propter gentis stirpem, non omnino bene vi-
sus. Sane schola Parisiensis, huius anni mense Junio, ab ipso
desciit, quodis desiderium Patrum & Procerum Galliæ,
de vnione quoquomodo procuranda frustrauisset. Surita
annal. lib. 10. c. 83.

subscri-
ptio DD.
Cardin.

Ego Barontius Philippi de Piflorio litterarum Apostolicarum scri-
ptor, & abbreviator publicus, & apostolica autoritate Notarius, &
sic omnes alij Notarij subscripti ferunt.

Lecto & publicato supra scripto instrumento, & ab om-
nibus Cardinalibus probe auditio atque intellecto, singuli
manu tangentes Sacrosancta Euangelia, ex praescripta
formula iurauerunt, & instrumento manibus propriis sub-
scripti ferunt, hoc ordine;

Ego Angelus Episcopus Ostiensis Cardinalis Florentinus, sicut pre-
mititur, vovi, promisi, iurauit, & in testimonium me manu propria
subscripti.

Ego Henricus Episcopus Tuscanus Cardinalis Neapolitanus, sic-
ut premititur, vovi, promisi, iurauit, & in testimonium me manu
propria subscripti.

Ego Antonius Episcop. Prenestinus dictus Aquilegianus Cardinalis,
sicut premititur, vovi, promisi, iurauit, & in testimonium me manu
propria subscripti.

Ego Angelus titulo S. Pudentianus presbyter Cardinalis Laoden-
sis, sicut premititur, vovi, promisi, iurauit, & in testimonium me manu
propria subscripti.

Ego Conradi titulo S. Chrysogoni presbyter Cardinalis Militen-
sis, sicut premititur, vovi, promisi, iurauit, & in testimonium me manu
propria subscripti.

Ego Angelus titulo S. Marci presbyter Cardinalis Constantino-
politanus, sicut premititur, vovi, promisi, iurauit, & in testimonium me
manu propria subscripti.

Ego Jordanus titulo S. Martini in montib. presbyter Cardinalis
de Vriniis, sicut premititur, vovi, promisi, iurauit, & in testimonium me
manu propria subscripti.

Ego Ioannes titulo S. Crucis in Hierusalem presbyter Cardinalis Ra-
uenensis, sicut premititur, vovi, promisi, iurauit, & in testimonium me
manu propria subscripti.

Ego Antonius titulo S. Praxedis presbyter Cardinalis Tuderti-
nensis, sicut premititur, vovi, promisi, iurauit, & in testimonium me
manu propria subscripti.

Ego Raynaldus titulo S. Viri in Macello Diac. Card. de Brancati-
is, sicut premititur, vovi, promisi, iurauit, & in testimonium me
manu propria subscripti.

Ego Landulphus S. Nicolai in carcere Tulliano Diac. Card. Ba-
ren, sicut premititur, vovi, promisi, iurauit, & in testimonium me
manu propria subscripti.

Ego Otto S. Georgij ad Velum aureum Diac. Card. de Columna,
sicut premititur, vovi, promisi, iurauit, & in testimonium me
manu propria subscripti.

Ego Petrus S. Angeli Diac. Card. Leodien, sicut premititur, vovi,
promisi, iurauit, & in testimonium me manu propria subscripti.

Ego Ioannes SS. Cosme & Damiani Diac. Ca. d. Leodien, sicut pre-
mititur, vovi, promisi, iurauit, & in testimonium me manu propria
subscripti.

Balthasar Cosci Cardinal. Legatus Bononiensis, quam-
quam equis dispositis iter Romanum maturauerat, tñ non
potuit tempore Romanum venire, aut tractatione elec-
tio Romani Pontificis interesse. Qui interfuerunt, collatis
suffragiis, pridie Kal. Decemb. sumnum Pontificem desi-
gnarunt, Angelum, quem dixi, Coriarium, Patriarcham
Constantinopol. titul. S. Marci presbyterum Cardinalem,
vnum insigni doctrina & religione venerandum, qui Bo-
nifacij noni Pontificio, vt Ecclesiastica vnitatis efficeretur,
summopore laborauit. Eleccius, Gregorij 12. nomen edidit,
& Comitio publico congregato, cū pro concione, verba-
lia, lata, vestimenta, ad istud vnuionis Ecclesiastice ma-
teria discutiebam proposuisse, multaq; in rem candide ex-
occione differuerat: deinde ex parte cardinalibus, in ista
parte, ad sollemnem, & Canonicam electionem vnicum Romani Pon-
tificis devenire possumus. Extra hunc autem quod de non creandis Cardinalibus, tra-
dictu huiusmodi pendente diximus, ita locum habere intendimus, si
tu quoque idem obseruaueris. Hanc vero oblationem & insinua-
tionem de Cardin. non faciendis, ac superiori oblationem renunciatio-
ni modo predicit: vt stridori vinculo fierent, iurauimus, vovimus,
& promisimus ante electionem nostram: cōdēm vinculo efficaciter im-
plendas, cum singulis ex nostris Fratribus antedictis in causa, quo al-
quis nostrum, ad apicem Apostolatus efficeretur: post ipsam assump-
tionem, id ipsum, ad firmorem constanter: denuo iurantes, voventes,
promittentes, atq; ratificant. De hoc autem, q; bullæ fine impreg-
nate nominis ejus appensa, presentium nullus debeat admirari: n
ante nostræ coronationis solennia, vnuis prefata bullæ cum impref-
sione

XVI.
Greg. Anti-
papam mo-
het quid
ex senatus
couſulto
proschis-
mate ex-
cipit, inven-
dat effice-
re.

Greg. lit-
teræ,

XVII.
Idem alii
Principib.
perscribit.

sine huicmodi nominis non habetur. Datum Roma apud San. Petrum, die 12. ab assumptione nostra, 11. vero Decemb. An. à Nativitate Domini m. cccc. vi. Zuccarus.

Ad hunc etiam modum, variatis pro conditione personarum nonnullis, scriptis Gregorius, Collegio Anticardinalium, qui à Petro Luna erant, significabat, que pro extirpatione schismatis, in se fulgisset, & qua facere vellet, si modo etiam ipsi officio suo non descerent. Fere eodem tenore, Roberto Regi Romanorum, Carolo Galli, & reliquis Regibus ac Principibus Christianis, omnia gesta, & quæ in animo haberet, significauit. ex quibus ut Lector gustum aliquem capiat, volui, vicinam adscribere, qua est ad Robertum Regem Romanorum.

XVIII.
Litt. Greg.
ad Rob.
Reg. Rom.

Charissimo in Christo filio, Roberto Regi Romanorum Illustri. Salutem & Apofoliam benedictionem.

Eo celerrim, charissime fili, litteras nostras ad describere properauimus, quo maiorem latitudinem ex eisdem litteris, cum studia & desideria nostra, erga pacem, & redintegrationem unionis Christianorum cognovimus, te creditum suscepimus. Etenim felicis recordationis Innocentio Papa VII. predictissimo nostro, 8. Idus Novembris, ab hiis seculi mortaliatate sublato, cum post essequias, ut more est, solemniter celebratas, venerabiles fratres nostri S.R.E. Cardinales, ex quorum numero tunc eramus, inuocata gratia S. sancti, in Palatio apostolico apud S. Petrum, pro electione futuri Romani Pontificis cœlae intrassent, multa ac variis tractatibus per plures dies habuit, tandem in nos tunc titulo S. Marci presbyterum Cardinalem oculos direxerant, nos in Romanum Pontificem concorditer eligentes. Nos vero, quamquam pro imbecillitate nostra tantum monosubire formidabamus, tamen in eo qui mirabiliter facit, sive concepta, submissus numeros nostros, non de nostra virtute, sed de fumis Dei, cuius præcudibio res agitur, benignitate consenserunt. Cum igitur Pastoralis offici, non pro nobis, sed pro Dei honore, & publica utilitatibus commode suscepta, ad illud ante omnia conservatum animum, ut cum effectu hac pestiferam ac execrabilem suffiram, que per tot amorum curricula populum Christianum peruersit, ad redintegrationem & unitatem reuocemus: super quo tantam gratiam speramus nobis ex alto parari, ut iam nobis susserimus, brevi tempore spatio hoc, quod cupimus, ad effectum perficiemus. Atque ut omnibus notum sit, animi nostri positum, decreuimus omnium nostrorum, quod verisimum est, innentes tollere omnem effectum & effectum, tam iuri, quam facti, quantum in nobis rationabiliter esse poterit, que impedit valemur gratiam mani Christianorum unionem, netantis calamitatibus subiiciuntur Ecclesia. Sed quo validera, certior, & firmior sunt iuri nostra, & quanto magis de ilis nullatenus dubitamus, tanto laudabilis esse duximus, propice Christianorum illa deponere. Non enim semper summo iuri inherendum est. Sepe utilitas ac temporis, habenda est ratio. Itaque omni contentione seposita, aduersario nostro iam scriptis ipsam ad pacem & unitatem benigniter inuitantes, atq; offerentes, non paratos ad iuri nostrum cessionem, & ad Papatum renunciarem effecit per nos faciem, si. & quando ipse aduersarius, vel successor quicunque hoc idem faciet, renunciando scilicet iuri & Papatus suo præteritis, aut decedat, dummodo illi, qui apud dictum aduersarium pro Cardinalib; se gerunt, sic conuenire & concordare cum ipsis Fratribus nostris relint cum effectu vt exinde Canonica Romani Pontificis sequatur cœlestis. Nec non offerimus aliquam viam rationabilem, per quam schismatollatur, & unionis sequatur integritas: quam oblationem votum & promissum, vt strictiori vinculo fieret, per iuramentum ante electionem nostram eodem vinculo efficaciter adimplendum. cum singulis ex ipsis Fratribus: ut in casu, quo aliquis nostrus, ad opicem suum Apostolatus esset assumpitus, post ipsam assumptionem, id ipsum ad firmiorem constantiam, denio suramenti, reuocentes, promittere & ratificantes. Oratores etiam nostros celebraverunt, qui de loco idoneo & decente cum eisdem disponent, ad huiusmodi unionem faciendam. His igitur cognitis, deinceps, vnitate Ecclesia bonam spem suscipere debes. nam profecto confidimus tempus aduenire, in quo Christianorum adimplentur vota: in ceteris autem rebus, que ad te atq; tuos attinent, gratiam & benignitatem nostram prouidissime offerebentes.

Tenor autem litterarum, quas circa primissima dirigimus prefato nostro aduersario, sequitur, & est t. 6: Gregorius Episcopus, &c. Petro de Luna, &c. Datum vt supra.

Has ad Reges, Duces, Marchiones, Principes, Archiepi-scopos, Episcopos, Prelatos, cōmunitates, Vnueristates, datas litteras, Gregorius, per religiosos diuersorum Ordinū

& inter hos præcipue ad Petru ipsum, per Conuectum Ordinis Prædicatorum misit, quod sciret apud illum autoritate praestare, Vincenatum Ferterium Dominicanum, cui etiam hac de re perscripsit: apud vero Reges & Principes, alios, Religiosos plurimum posse, fidelesq; fore, ad renunciandam promptitudinem voluntatis, quam præferebat, ad uniuersitatem faciendam: pro qua vellet, etiam pedes ire, & quæcumque pericula itineris adire: si modo aduersarius ex fide agere in animum induxit. *Niem lib. 3. de schismate.*

Octavo Kal. Ianuarij huius anni, vnum ex Luna fautoribus, Henricum Regem Castellæ, annos natum xxv i. Toleti mors oppretit. Corpus in ueste Franciscana, Regio sacello templi maximi ibidem tumulatum, verissimis rotius gentis lachrymis, luctuque, immatura morte præreptum eximia inde Principem lamentantium. Fuit ingenio facilis, miti, atq; liberali: vultu satis decorus, nisi perpetua valetudo fædasset. vernacula facundia instructus, omnium quæ dicerat atq; ageret, arte quadam ostentator. Ad principes tum Christianos, tum Mauros, finitos, longinquosq; legationes mittere solitus: unde multum prudentia rebus gerendis, multumq; splendoris haustum est. A nimi magnitudinem atq; contulit, vnius rei argumento notable sat erit. Superioribus annis cum primum Regni administrationem suscepit, Burgis accidit, ut ex coruñicum auctorip, quo se oblectare coſuebat, post meridiem redeunt die quadam nihil obſonij ad prandium effert. Paratum. Causa sc̄ientia, respondit opsonator: Regis vestigalibus exhaustis, sicut etiam esse consumptam: ne pignora quidem superessebis Regi & familia comparandis. Miratus Rex, arietinas carnes, pallio oppignorato, emi continuo mandat: iis & coturnicibus quas ceperat, prandium parati. Ministrat brachatus Regius ipse opsonator. In serum dies erat extractus. Proceres, Tolitanus Archiepiscopus, Dux Beneventanus, Trafatana Comes, Henricus, Villena, Medina, Cœlinæ, Ioannes Velascus, Alfonso Gusmanus, aliique magno numero luxu inter se & splendore menſarum certabant, soliti in orbem conuiuis se mutuo excipere. Forte apud Tolatanum cœnabatur. eo Rex nocte tectus, involutoque capite abiit, opipara ferula illata, deliciis lauditiae diffubabant. Remotis mensis, variis ut sit sermores addici, quantum quisque copiarum haberet, quantum ex Regis vestigalibus perciperet, ut in nullo tali periculo commemoare. Non ea res Regem impletuit ira, proxima luce fingit grauissima se valetudine opprimi: dare suprema mandata velle, proceres in arcem euocat singulos, iis admissis Comites exalati. Sub meridiem Rex ferro tectus, distrectoque gladio, ad proceres ingreditur in coenationem magnam, vbi rei eventum suspicis incertisq; animis expectabant. Assurgunt illi: Rex assidet, trucique vultu, Tolatanum rogat: Ecce Reges antea nosset. Idem exalit sc̄ientia, alij tres respondunt quidam quattuor, qui plurimos quinque. Ecce id verum esse, ait, cum hac ipsa mea etate, viginti Reges nibilominus in Castella nouerim regnasse. Mirantibus dicti cauam, vos, inquit, vos omnes Reges ipsis, magna reipublica calamitate, nostri nominis ignominia. Sed ne diutius imperet, neque Reges ludibri habent, vestris capitibus continuo sanciant. Simil contenta voce lectores enocat, militesque sexcentos, quos arcano paratos habebat, quæ ad supplicium postulabat parari, afferrique iubet, tunc Tolitanus ab insita animi magnitudine præsidium petens, in genua procumbit, veniam supplex rogat: idem eius exemplo ceteri faciunt, panis manibus, lachrymis tote ore manantibus, emendatores, atque in eius potestate se suaq; fore pollicentur. Increditos, atque ultimi supplici metu percullos, non ante dimisit, quam Regis arcibus traditis omnibus, autq; pondere repreſentato, quod occupatis Regis vestigalibus debet. Iis rebus perficiendis duo menses consumpti, ex quanto tempore in arcem levata sunt. Regia authoritas confirmata: nullo vi tempore obsequentes proceres fuerint, timore ipsius timoris causis longiore. Eius illa vox fuit: Populi exercitatus, amplius quam hostium arma formidare, eq; thesiuros congregari, innoxios tamen, & sine subditorum gemitu: cura tamen Regiorum vestigium, modestiaque, quæ magna Principi laus est. *Mariana lib. 19. c. 14.* Eodem anno, Iudæi quidam sceleratissimi in Hispania,

S. Eucha-
risti iniuri
supplicio
afficiuntur.

angustissimam Eucharistia hostiam nocti, eamq; lacerare, & gravissimis iniuriis afficere nisi, cum conatus nefandos opere adimplere nequirent, communis confusus aduersus hostes, ac pluribus simul locis prælia conferta. Gregorius vbi ista sensit, confessim ab ædibus Vaticani, quibus inhabita-bar, fæc in molem Adriam recepit: Patrum vero nemo fecutus est eum, præter vinum Columinæ, nam catari metu perculsi, fuga sibi consulere, quam cum Pontifice includi maluerunt. non aliam noctem magis turbulentam fuisse multi purabant, trepidis omnibus & incertis: quid agere, quone considerare deberent, suspecto Pontifice, nec tota Vrbe quidem idem sentire. Fuga ipsa Patrum debilitabat animos: quasi præstantes sapientia viri, ac plurimum discernentes, quoniam intelligerent resisti non posse, mi-grandi consilium afflampsifuerunt.

Quamdiu nox fuit, hostis superior habebatur, neciam procurà Capitoliu pugnarat. Sed albescente mox cœlo, Paulus Vrbinus, cum equitatu, subditis Pontificis veniens, per diuersam ab hoste regiæ ingressus, media videntis vrbe transuersis itineribus ad eam portam peruenit, per quam hostes intrarunt. Ibi dissipatis stationibus, pone congregatus, ita ut inter multitudinem populi ac suum equitatum medios hostes haberet. Hi à fronte & à tergo vexati, tandem in fugam versus sunt. Capti eorum multitudine ingens, & in iis principes ferme omnes diuersæ facti. Ex tempestate itaq; adm odum turbida, vbi serena lux effusifuerit, atq; ex marore larvia ingens, reuocari fuere ex fuga Patrum, cum iam eorum pleriq; multa passu millia Sutrium versus abiissent. Erant qui putarent, hanc totam rem à Gregorio de industria compositam fuisse, quo mentio omnis vnitatis obrueretur: quod futurum erat, si Ladislai obtinuerit. Alij de Pontifice non credebant: sed de propinquis non dubitabant.

Pontifici
superiores
euadunt.

S Tatim ab Innocentio Pontificis morte, bona spes omnes habebat, pesteram Ecclesiæ divisionem è medio sublatam iri. Erceti erant cunctorum animi: & quia ante missabant, postea palam vnitatem efflagitabant. Gregorius sane de depositis contentionibus aduersario scripti, benignè illum ad pacem inuitans. sc̄que paratum offerens, si ille hocdem facere vellet, Pontificatus abdicare, quo vna Romani Pontificis sequeretur electio. Petrus Luna, eisdem ferme syllabis Gregorius rescripsit, eadem inuitatio fuit: eademq; cohortatio: locus deinde necessarius vius est, in quo & Pontifices ipsi, & collegia conuenirent. Ad hoc Sciona pari consensu recepta est Vrbs, medio ferme spacio, & tam mari quam terra accessibilis. Prospere hucusque, & plane ex tententia.

Subto deinde turbationes graue, cunctaq; suspicio-nibus referta. Necessari enim quidam, propinquiq; Gregorij, post assumptionem ad ipsum confluens, suspicione apud multos pepererunt, quasi voluntatem prius re-tam inflectere conarentur. Accedit super omnia Ladislai Regis detestandus conatus. Cum enim Regnum Sicilia ad Sedem spectet Romanam, & in hac diuincione, Gregorij quidem Pontificis Ladislao, diuersi autem Ludouico Andegauensem Duci id Regnum concillerint, ac certamina ea de causa fuerint permagna, in quibus tandem Ladislau præualuit, Regnumq; solus possidebat: timebatur, ne abdicatione facta, & vtroq; Collegio ad electionem co-eunte, Gallie forte aliquis ad Pontificatum afflimeretur, qui fauorem in Regno obtinendo ad Ludouicum conuerteret. Hac suspicione pernotus, omnes machinas adhibuit, ad vnitatem impugnandam. Quod quidem factum Patribus ac bonis omnibus ita molestum fuerat, ut ad summum odium nomen Regis peruererit. Nam illi quidem fatus cautum erat, ex formula ipsa, qua prouideatur in cunctis dignitaribus, vbi plures a diuersis electi reperiuntur, postellori duntaxat ius fore. Itaque suspicabantur quidam, honores ab eo sperantes, in sinum eius adulando irrepererant. Hi & formidines inanes illi incuse-rant, & recta volentem inflexerant. De Ioanne Dominici quærela spargebatur, altera pars in Veneris portum. Lucam cum perueniſet Gregorius, crebro vtroq; citroq; Oratores fure-re, nullo profecta. In Petru Luna nequaquam recta mens fuit: quamquam simularer illi micabili astutia, vt facile imprudentes posset decipere. In Gregorio quoq; nihil certi inerat: vtq; tangeretur: alter alteri exultationem & diffusigura præbatur. In Gregorio recta & simplex natura, sed vt quifq; bonus & simplex, ita facile ab improbis decipiatur. Quidam, honores ab eo sperantes, in sinum eius adulando irrepererant. Hi & formidines inanes illi incuse-rant, & recta volentem inflexerant. De Ioanne Dominici quærela spargebatur, quod curu ipse in primis authoris fuerit, vniom fuisse, ac cæteros omnes ardenter com-moniserit: tamen postquam Episcopus Ragustinus illi a Gregorio datus esset, quasi medicata offa præclausa fuisse. nichil posthac pro vniione, sed multa aduersus eam videtur fuisse. Dicebant præterea, causam, quam prius acerri-me perurgebat, spe maioris dignitatis prodidisse, neque ignorantia peccasse, sed cupide animi transuersum, Gregorio ea qua ante fuisse fuisse. *Hec Leonardus Are-tinus, in Epistolis pressius, insinuat potius, quam luculent-ter, imo non omnia vt par erat exprimebat.* Placet omnia ista ex monumentis publicis amplius producere, & quidnam impedimento fuerit, quominus Gregorius Pontificatum, vt promiserat, deponeret, apere. Res est;

Gregorius, antequam insignia Pontificatus afflumperet, præterquæ quod Petrus Luna, Regibus, ac Principib; Christianis, Prelatisque, Clero, ac populo vniuerso scripsit: dedit etiā tam ipse, quam Cardin. Romani, litteras, ad Patres Lu-nanæ facti. Et quidem Luna, à Rege Carolo, quod ab eius obedientia dilucidere vellet, non nihil perterritus, eodem desiderio quo Gregorius teneri significauit, statim que atq; litteras à Gregorio acceperat, tam ipse respondit, quam vt sui responderent curauit. His verbis, ipse Gregorio rescripsit.

Petr. Anti.
ad Greg.
respondo-
ria.

Benedictus Episcopus seruum seruorum Dei, Angelo dicto Corrario, quem nonnulli in permisso scismate, adharentes Gregorium nominant, pacis & veri unitatis effectum, pariter & effectum.

Per quendam Conuersum Ordinis Predicatorum tuas die 15. bu-
tias me. sis laniarum litteras recipimus, nonnulla per ea concepta circa
tractatam vnoniam Ecclesie S. Dei frequenti hacten per nos repetitione
tentari & ad optatum finem peccatis non deductum sum-
marie continentur, quorum tenore pfecto, illi gratias egimus, qui
sua ineffabilis clementia quando venit temporis plenitudo, nostra hu-
manitas instrumento contulit, insuauit atque exordio diuersis in-
separabiles copulare iam caperit, & nunc virum nobis, a nostro pro-
motionis ad apicem summum Apostolatus initio pacem & vnoniam to-
tius viribus & desideriis querentibus, talem innuncire conceperit, qui no-
biscum, ut te littere protestant, in hoc salutari proposto, Deo ac-
cepto, saluti animarum ac commodo mundi necessario, ut illi & voti-
uo nostru affectibus, sic sincera, & affectuosa, atque optauimus,
& optamus, intentione concurrerit. Multo etenim hactenus, sicut te-
scire non ambigimus, apud duos predecessores tuos immediatos, in
statu quem adjunxit, per nos & nostros labore sudaratum est, vt tam
exitiale malum de medio Christi unitatis euangelii radicitus, a mil-
lantis Ecclesia finibus tolleretur. Non enim nobis sunt inconquida-
dama (pro dolor) Christiani populi, que iam dudum hac execranda,
& detestanda, duraque diuinis protulit. Horum autem malorum qui
causam dederunt ab initio, qui scismata prorogaverunt & continuo
successibus neglecta iustitia, & veritate suppressa foverunt, certum
videtur, i.e. preteritum qui regesta veritatem nonneceperit, & qui prede-
cesserunt in negotio, de quo agitur, atq. id recte libramine responderant.
Sed, quod referimus dislocanter: & si his nostris negotiis in cassum
malitia operante deductus a predecessoriis tuis antedictis, quib. vias
in instrumento contentas, & etiam alia rationabiles aperiri fecimus,
& apertas, perpendiculis recipere & profecti obtulimus, nos parato-
nem tamen resonsum congruum reportauimus, nec verbum aliquod
effectuum. O te felicem, & ad hoc te Dominus referauit: si facultas
tom ad ea, quae libidinosa videtur, cum omni diligentia efficaciter
proseguatur, nobis in effectu prosequendo vnoniam reddendo confor-
mem, prout propoundisti, de contingentibus sui omittens. Ad hoc enim
te ipsi exhortationibus inuitauimus, ad hoc nos promptos reperies, hoc
summopere capimus. Ad hoc nostra semper aspirabit & aspirat in-
tentio, nos tamen attendit affectus, vt Deo dirigente, qui nouit, eo prestan-
te, qui potest, per nos humilitatis ministerium, vt vno in Dei Ec-
clesia desiderata sequatur. Sed non permittit nos dissimilare silentio,
imo in stuporem vobementis admirationis adducit, quod tua scriptura
in interprete videatur dicere, quod per insitum vias ad optatum vnoniam
peruenire non potes: vt nobis quodammodo videatur impingi, quod
pia discussio veritatis & iustitiae per nos recusat fuerint, vel in al-
iquo impeditur. Absit hoc a nobis. Nam, teste Deo, numquam in hoc
via iustitia, ac discussio veritatis recusat, aut impeditur.
imo, vt verum profiteamus, eam obtulimus, optauimus, & optamus:
Ergo dictis predecessoreis ruis, te te, qui ut percepimus, aliquando
erga alios quos negotium tangebat, cum debita sol-
licitudine quissumus, ac proficiemus: nec per nos vnguam stet-
tit, nec stat, nec stabit, quoniam in iustitia & veritate huicmodi, quan-
tum ad nos pertinet, videatur & agnoscat: sicut satis ex oblatione per
nos predecessoriis antedictis postea liquido apparere. Tamen de
iure nostro, per scientiam & iuri evidentiā famus certi. Ut igitur
de intentione nostra, quam habuimus circa huicmodi scismatis
exirptionem & vnoniam affectionem tecum redamus, tibi
presentium tenore significamus & offerimus, quod, vt tam pro opta-
rum vnoniam negotium celerius & securius valeat executioni deman-
dari, parati sumus, vna cum Collegio venerandorum Fratrum no-
strorum Sancte Romana Ecclesia Cardinalium, in loco seculo, decen-
si, & idoneo, tecum, & cum quocumque successore tuo, ac presenti Col-
legio tuo, vel tui successoris, aut te, vel dicto successore tuo decendenti-
bus, qui apud partem tuam pro Cardinali, se gerunt, vel ge-
rent, personaliter conuenire pro ratione Ecclesie tractanda, & fa-
ciente Domino, obtinenda: ibique, prouiso & ordinato de his, que pro
securitate & acceleratione vnoniam predicta erunt opportuna, ac ne-
cessario disponenda, parati sumus pro pace & salute animarum, ac
vnoniam & redintegratione Christianorum in dicta conventione per-
sonaliter, nostro verissimo iuri & Papatu, pure, libere & simili, le-
cider, & renunciare, & efficaciter faciemus, situ ibidem consi-
militate renunciabis, & cedes praefaciouit tuo & Papatu, vel dece-
des, vel quicunque successor tuo, & illi, qui apud partem tuam pro
Cardinalibus segerunt, aut gerent, sicut preferunt, volueritis, &
voluerint cum effectu conuenire & concordare nobiscum, & cum

prædictis venerabilibus Fratribus nostris, quod exinde Canonica y-
nici Romani Pontificis sequatur electio, & vno Ecclesie Sancte Dei.

Oratores autem tuos, quos, vt assertis, ad nostram presentiam cele-
ritate definire proponi, libenter videbitur, benigne audiemus, & chari-
tative tractabimus, eisque iam saluum conductum per dictum
Conuersum destinamus. Quod etiam de abstinentia à creatione

Cardinalium, nisi in certis casibus intimatis, volumus & intendimus
obseruare. Festina itaque, tolle moras, concurre nobiscum, & con-
siderans humanum tempore breuitatem, tantum bonum non ultra dif-
ferendo procastimes, sed celeriter viam salutis ac pacis amplectaris,
vt tandem in extremo iudicio, cum immensa multitudine eorum,

qui nos in hac, quam prefolamur vnone sequentur, quam ad illius

vniuersitatis, & desideriis querentibus, talem innuncire conceperit, qui no-
biscum, ut te littere protestant, in hoc salutari proposto, qui pro ouibus

suis animam suam posuit, nos, vt de eius misericordia speramus, in

dilecta sua tabernacula introducat. Data Marseilia apud S. Vidio-

rem. 11. Kal. Februar. Pontificatus nostri anno 13.

Et quidem Petrus Luna, in hunc modum respondit,
Responderunt & Anticardinales, ordine qui sequitur.

I.

Gregorio Pontifici.

Responsio
AntiCar-
din. ad
Greg. Pôr.

Misericordie diuina, Episcopi, presbyteri, & Diaconi Sancte Ro-
mana Ecclesie Cardinales, Angelo Corrario, quem in hoc miserabi-
li schismate nonnulla gentes Gregorium nominant, spiritum cogi-
tandi que sunt pacis & unitatis, & illa promptius exequendi, usq. in
videtur, i.e. preteritum qui regesta veritatem nonneceperit, & qui prede-
cesserunt in negotio, de quo agitur, atq. id recte libramine responderant.

Sed, quod referimus dislocanter: & si his nostris negotiis in cassum

malitia operante deductus a

predecessoriis

tuis

antedictis

etiam

</

hortentur, & obsecrant, atq; obtestentur, quod ad eis etiam diffi-
cultatem itineris, pericula personarum, quarelas lirium, tractatus
preparationem, occasiones aliarum viarum tractandarum, & alia
pleraque discrimina formidanda, que pacem odio possunt differre,
volunt abentes cedere uterque in loco suo, aut in manib; sutorum col-
legiorum, aut per litteras exhibitas, aut procuratores constitutos: pro-
visionibus tamen congrua ut prudenter addibitis, ut alteri de altero
nihil metus fraudis posit orari, qui spes reas audierint, mox am-
bo collegia, rupta mors, summa celeritate in locum eundem conuoca-
bantur, & vni Romanii Pontificis electionem celebrabant. Quia ve-
ro ambasatores prefati Papam Benedictum primo sunt adiutari, ne
forte dilationis occasionem querendo, dicat non ante certum se re-
sponsum daturum, quam illius Romanii Oratoris perspiceret:
per eos instantes requiretur, ut propter accelerationem negotiorum moras
non adiutat, in casu, quo Romanus ille sine conventione personali se-
veller cadere. Ut partis nihil expectando etiam se extinxerit es-
surum offerat. Quid si ambo voluntates a nobis in hac parte dis-
enserint, & non nisi in conventione personali cedere voluerint: hoc
eorum propositum nullatenus impedirent, sed potius adiuuandum
duximus: sperantes eundem Salvatorum, qui iam eorum membris
tani salubrem sentientiam inspirauit, ad hunc conventionem ad paci-
faciendam effuturum. Sed si Papa Benedictus, quod probabat Deus,
subterfugia quiescerit, & viam, aut vias alias cessioni praetulerit, aut
quouis modo negotium trahere, aut protelare conatus fuerit, aut ille
Romanus, cuius littera conventionem personali nulla faciunt mentio-
nem, Benedictus, in absentia, locaq; suo, vel Procuratores cedere
volente, ob firmata sententiam extra conventionem personali, aut a-
liu; cedere nullo pacto voluerit, ex nunc, put ex tunc confirmatio decerni
mus, & statim per Concilij Ecclesie Regni nostri sententia, & charis-
tissimarum nostrarum filiarum Vniuersitatium, Parisiensis, Aure-
lianensis & Andegavensis deliberationem, quod, nisi ante dictum in
rare plenam securitatem sibi & suis, de non offendendo, aut damnifi-
cando, seu in aliquo ledendo, de se, vel suis, imo defendendo, & con-
seruando, ac manu stando ledere aut offendere volentes, durante
dicta conventione, eundo, vel rediendo, per se, vel alium, directe vel
indirecte, tacite aut expesse: & similiter iurare debeant familiares
vniusque predicatorum duorum dominorum, & familiares cuiuslibet
Cardinalis vniusque partis, in manibus per ambos predicatoris Do-
minos deputandorum.

Item, quod quilibet ex predictis duobus Dominis debeat ibi con-
uenire cum esto galea tantum armatis, ut est consuetum: nisi de se-
pem vel sex dictus Dominus Romanus contentaretur: quo casu te-
neatur non sicut in fratre dictum mensem tali proxime sequentem.

Item, quod quilibet ex predictis duobus Dominis alteri debeat in-
rare plenam securitatem sibi & suis, de non offendendo, aut damnifi-
cando, seu in aliquo ledendo, de se, vel suis, imo defendendo, & con-
seruando, ac manu stando ledere aut offendere volentes, durante
dicta conventione, eundo, vel rediendo, per se, vel alium, directe vel
indirecte, tacite aut expesse: & similiter iurare debeant familiares
vniusque predicatorum duorum dominorum, & familiares cuiuslibet
Cardinalis vniusque partis, in manibus per ambos predicatoris Do-
minos deputandorum.

Item, quod ab vtriaq; parte sicut duo Capitanei maris: vnu pro
quilibet, qui ex suo Collegio in tam diro proposito & Ecclesie supra-
modum inimico sibi sauerint, apud nos subiacebunt. Deinde vero
Cardinales, qui nobiscum in veritate persistent, apud quos perefas
eligendi integrum permanerint, cum altero Collegio ad vni Romanii
Pontificis electionem facientem conuenient. Si vero easus miserabilis
inter Cardinales omnes, quod Deus auertat, irreperitur, quod in unam
sententiam, ad faciendum vniensem nequeant concordare: nostri am-
busatores, nostra Ecclesia & regni nostri potestare fungentes, cum al-
tera parte procedent, ad vniensem Ecclesie tractandam & faci-
endam his modis & legibus, quae latius in suis instructionibus a nobis
comprobatis exprimitur, & prout in deliberationibus postrem
Concilij Ecclesie Regni nostri, & charissimarum filiarum nostrarum
Vniuersitatium prescriptarum, super quibus instrumenta publica co-
facta sunt, extit ordinatum. In quorum omnium & singulorum testi-
monium, robur, ac fidem, sigillum nostrum hic presentibus duxi-
mus apponendum. Datum Parisis die 18. Febr. Anno D. M. CCC.
VII. & regi nostri 21.

Per Regem, cum consilio & consensu Dominorum Lu-
douici Siciliae Regis, Dicunq; Aquitanie, Bitericensis, &
Aurelianensis, atq; Borbonie, necnon Patriarchae Alex-
andriae, atq; Praetoriorum & Procerorum, necnon plurimorum
aliorum Ecclesiasticorum virorum & secularium de Con-
silio magno Regis, scriptae sunt subscriptae litterae, & vbiq;
locorum diuulgatae.

Inter haec Gregorius, votorum & iuramentorum suorum non immemor, Nuncios, quemadmodum spon-
derat, ad Petrum Lunam misit, Antonium Episcopum Bononiensem, Guillelmum Episcopum Tuderitum, & An-
tonium Butrium I. V. Doctorem Bononiensem: qui de loco, & de aliis ad vniensem Ecclesie necessariis conditionibus, seu cautionibus in commune cum Luna & Cardinalibus eius partis decernerent. Marfilia apud S. Victorem, Petrum agentem conuenerent: ac die 4. Aprilis, in eius Consistorio publico, summam legationis exposuerunt:
Gregorium capientissimum esse pacis & unitatis Ecclesiastice: cuii procurrerent illos destinasse, ac postea ipse velle
interesse, in loco, a consensu mutuo designando. Quinque

Item,

Item, quod ab vtriaq; dictorum duorum dominorum sit vnum
editum, aut statutum, in quo imponantur pacis & excommunicatio-
nis, interdicti, inhabilitationis ad Beneficia, dignitates, & honores
etiam seculares quam Ecclesiasticos, priuationis ab omnibus digni-
tibus, feudi, vassalitatis, & quibuscumque iuribus, in plenissima forma,
in casu, quo dicti Capitanei, vel aliquis eorum offendetur, in persona,
malitijs, aliqui ex dictis dominis, vel eis dominis virtus, Collegiis
Item, quod quilibet ex predictis duobus dominis debet secum du-
cere c.c. boni armorum pedes, qui intrent ciuitatem sine equis
cum totidem famulis, & C. balistariis, in quantum fieri potest honestos
& fidatos, per quemlibet dictorum duorum dominorum castrorum eligi-
dos, pro custodia & defensione dictarum partium, qui debeat simili-
ter pristinam iuramentum vt in 4. capitolo continetur. Et si debeat sub-
esse Capitaneis ab vtriaq; parte electi, & in manibus virtus, quae
etiam aliqui compellat aliquem, Antipapam, vel Anticardinales no-
minare: sed quilibet sit liber nominando Papam, vel Antipapam,
quem voluerit.

Item, inibi beatur cum proclamatione, & graui pena, quod nullatenus
aliquis compellat aliquem, Antipapam, vel Anticardinales no-
minare: sed quilibet sit liber nominando Papam, vel Antipapam,
quem voluerit.

Item, quod a domini castorum, tenentibus ingressus & passus pa-
tria, habeatur debita securitas, detraheundo, stando, & redeundo,
defendendo, & protegendo, & non permittendo, quod aquoquam
violentia aut clamorem fieri posset aliqui parti.

Item, quod in omni aduentu, certus & firmus locus, in quo dicta
conuentio fieri debet, habeatur, absq; alia dilatatione. Sed si ratione
peste, vel quoque alio interueniente causa legitimo, de descendendo a di-
cta ciuitate, ab vtriaq; parte fieri deliberatum, & conclusum: seu
prodicatio conditions, videlicet defensio, etiatis dandi per Gubernato-
rem & communivitatem Ianuensem, ambabus partibus & de Ve-
netis, & de dominio Saone habendo, & de divisione ciuitatis, non
fuerint adimplata: dominus Antiochenus cum suo Collegio accepta-
re tenetur vnum de locis sibi oblatis per Oratores Domini Romani.
& in eodem loco, cū dicto D. Romano, & suo Collegio, ad sanctam
vnum Ecclesie perficiendam debet personaliter conuenire.

Postquam haec capitula, commissarii virtutis parti sta-
bilissent, atq; Petrum Lunam, eiusque Cardinales ad
subscriptionem eorum induxit, Gregorio, ut pariter il-
la probaret, confirmataq; acceptaret, miteretur. Et quidem
poterat esse Gregorio suspicere Saona, non minus quam
Genua: propterea, quod haec in dominio Regis Galliarum
esset illa vero non multum abesse. Itaq; ex decreto Com-
missariorum, Genuensis & Saonenensis Magistratus ac popu-
lus, Oratores Romam destinavit: qui Gregorio, fidem
virtutis, vrbis, non tabulantis tantum, sed etiam iureitando,
& datis oblidibus, quantum attinet securitatem publicam,
obligarent: & ad tam sanctum opus, quantum erat vno
Ecclesie, perficiendum sollicite invitarent, omniaq; ab
unde offerrent venienti Pontifici, atque sacro Collegio.

Conficiens ad tantum negotium aliis rebus, Nuncio
Gregorii Parisios profecti, Regem, Proceres, Partes Ec-
clesie Gallicanarum, nec non vniuersitatem, Parisiensem, Au-
relianensem, atq; Andegavensem adierunt: & quanto desiderio
pacem Ecclesie Gregorius desideraret, omnibus &
singulis tum renunciarunt, tum perspectum fecerunt. Non
erat, qui sumam laetitia non afficeretur, quique summis
laudibus Gregorium non prosequeretur: cum omnes a mi-
nimo vnuq; ad maximum, illum esse certissimum lucis vere
Angelum dicenter, per quem languens corpus Ecclesie
fanaretur, atq; haecenus discilium redintegratur. Diue-
ria opinio eos habebat de Petro Luna, Regularis, Magna-
tes, Proceres Regni, Vniuersitas studii Parisiensis, & alijs,
qui Nuncios Gregorii honorifice exceperant: haesitabant
tamen, ut respetti Nieri hostis Gregorii, de dicto Petro, quod ipse
securitatem & obligations, super omniummodum securitatem onni-
um Venetorum & Ianuensem. Circa autem securitatem dandam
per dictum Gubernatorem dictis dominis & vtrique parti, seruitur
forma, que fuit seruata, cum Curia ibi fuit.

Item, quod circa receptionem, protectionem, securitatem &
depositionem dictorum duorum dominorum, aut dominorum ipsorum
Collegiorum, vel alterius ipsorum, aut eorum Curie, seu familiae, cir-
ca etiam securitatem & libertatem gabellarum, aut aliorum one-
rum de novo non imponendorum seu augmentandorum, & rerum
omnium libere venientium, & aliis omnibus, obtineatur a dicto Do-
mino Gubernatore, ac ciuitate & communitate Ianuensem, & a
liis, ad quos spectat, quicquid conuenient & concordatum fuit,
quando pars ista circa montana ibidem init & fuit: & ab eis ob-
tineatur, quod dictis duobus dominis venientibus, statibus, & rece-

Genuensis
& Saonen-
sis Magis-
tratus ora-
tores Ro-
man mit-
tunt, &
prosecuri-
tate publi-
ca se obli-
gant.

Diversa a-
lia ad Gre-
gor lega-
tiones pro
vinitate et
cilianda.

Cause va-
ria, que
Greg. à pro-
fessione
deterre
poterant.

nonagebant, ut illum Roma educerent, & in casas præpa-
ratas conicerent.

Non ignorabat fraudes Oratorum Gregorius. Sciebat, que fama de Petro Luna, etiam apud ipsos Gallos fuerat: de qua iam satis constabat. Confirmabatur in sententiâ, quod Luna, arcen Auinionensem vrbeq; præsidio & armis in-
solentibus, munivisset: quod classem ingente comparasset: quod militem innumerabilem, Saonam duceret: quod Bu-
ciculus Genuesium Prorex, copias non contemnendas haberet: quod Lygusticu litus, Aragonio, Siculo, & Gallo, Regibus aduersariis obnoxium esset: quod hi tres Reges, ac Proceres Galli, omnia, ducento Romanum Petro pollici-
erent: quod tam Genua, quam Saona, sibi intutæ forent.
Quamobrem stabiliendis rebus suis, nonnulla ex pacto Massiliensi, ab Oratoribus Regis, & Lunanis, postulavit.
Ea, tantum abest, ut Gregorio adimplerent, vt etiam Parres, & nonnullos Romanorum Proceres, ab eo alienare cona-
tuerint, omniaque iniqua ora illi reddiderint.

Accedebat & istud, quod vel vnicum, potuerat Grego-
rium à profecione dererere. Oratores Gallorum Regis, maiestatem Pontificiam tantopote v. olauerant, vt parum absuerit, quin statim vindiciae de illis sumerentur. Veteres quoq; à Ladislao Neapolitan. Rege morus, poterant deri-
nere Pontificem, ne amplius per suâ absentiam res Vrbicae turbarentur. Diximus, quod ea tempestate, Italiæ vniuersitate, & in primis Vrbis Romanae Principatum concupierat. In-
gens per se vii animus: opulentissimi Regni opes: distracti-
pro modicis virib. Italiae Reguli: resq; publicæ exitabilis,
Romanae Sedis competitori, vigente pestilenti & chismate, apud quosdam incertudo: supra omnia, ancillata iam te-
plius vastis inuenit. Regis cupiditatibus, fortuna, vt facile est priuia omnia credere, vbi primi conat processere: immo-
dicas immissi spiritus spes alebant. Necq; propriæ Ladislao de-
ceant Vrbis Rome inuadédae occasiones. Romani n. Ci-
ties nimis licenter assueri, que per Pontificium Auinione degentium absentiam paulatim irrepserat, agere omnia tu-
lerant à Bonifacio eius nominis Nono non multis ante annis Milium pontem, Adrianiq; molem opere & militib; firmata: Capitolium populo ademptum, valido præsidio munitum. Incenderat præterea eorum itas acris, illa superiores anni feneritas, cum Romanorum primos, Capitoli-
nam arcam repentes, præsidiaq; ponti & Adrianiq; moli imposta quarætes, nec non schismate aliquando tolli pos-
tulantes, Ludouic. Melioratus è fenebris pæcipites dederat. His rebus concitatati reliqui, in longum tempus immane o-
dium aduersum Pontifices conceperant: cui innutriti, vici-
num aliquem Principem, virib. subnixum iustis assidue cir-
cumspectabant, vt in eius fini Vrbem deponerent, veteris Imperij pertas. Hæc agitantibus, Ladislauus eo tempore apertissimus ad id facinus videbatur. Pulsus n. à Neapolitanis Regno æmulis, validus viribus, & quoniā eius cupiditati parum Vrbanius Sextus olim responderat, vltioni iminen-
s videbatur. Eum ergo missis clam Nunciis, Cives complures Romani concitarunt. Necq; veneti ipse fortunæ defuit, si, que Neapolitanis Regni fines, Romaniq; interiacent, oppidis in portatem redacti, Ludouicum Melioratum In-
nocetij nepotem, Piceni pro Ecclesia Romana Rectorem, prouincia ciecit, pluraq; ei ab Sede Apostolica iure fiducario addicta, & in his Alculum eripuit: deinde ad Vrbem copias admovit, atq; Cives dominij impatientes commovit, vt præsente adhuc in Vrbē Pontifice, ausi fuerint, deis, i. mensis lunij, copias, noctu, perfoſto ad portâ Tiburtinam muro, in Vrbem introducere, tantumq; negotijs Gregorio exhibere, vt vix duob. Cardinalibus, Rauennate & Colu-
mbo comitatus, poruerit se in molem Adriani recipere.

Auctum procudubio tunc temporis fuisset de Pontifice, nisi Paulus Vrbinus, & Iacob. Sforzia aduolassent, achora di-
ei fequentis tercia collatis armis hostes fudissent. Casi mul-
ti ex coniuratis: capti & in vincula vrifica duæ, Ioannes &
Nicolaus Columnij, Corradinus Columnitus, Iacobus Vr-
binus, Antonius Sabellus, Galeottus Normandus, Richar-
dus Sanguinarius, Petrus Ioannis Cencius, & complures aliij Ladislao addicti, Ioannes Cingulanus, Senator, Nico-
laus de Calvis, & Franciscus Reggius Conseruatores Vr-
bici, in perduellionis reos ex lege animaduerterunt. Nor-

manus, ligatis retro manibus, equo strigoso impositus, ac pedes subtus ventrem equinum ligatus, discooperitus caput, & velut proditor Vrbis ductus die 20. Jun. in area Capito-
lini capite luit. Postea die 27. eiusdem mēsi, Sanguineus eaf-
de pœnas dedit. Et quoniā paulo post, Oratores quoq; Gal-
li, authores nonnullis fuerant defectio[n]is à Pontifice: ali-
quis indignatus tei moris, insigni eos contumelia dignos existimauit: & faciem coriacetū lati capacem, omni spuri-
ciarum genere infarcitum, illis apud San. Apollinarem in palatio olim Roberti Gembennensis holpitio receperis, qua-
si aliquid munere dignum esset, misit: atque captus, tortuſque, se authorem esse non alium eius contumelie, inter exquista suppliciorum genera constantissime affeuera-
uit.

Hæc omnia, & alia, inferius ex litteris tam Gregorij, quam Ladislai Regis recensenda, poterant Pontificem di-
stinxerit, ne Roma pedem moueret: voluit tamen desiderio Orbis Christiani, etiam cum euidentissimo vita sua pericu-
culo, satisfacere. Itaq; in pertugilio S. Laurentij cum Pe-
trum Annibaldum Cardinalem, administrante, seruan-
daque Vrbis causa Legatum Romæ renunciasset, Vrbe exiuit, & Viterbiu[m], ac postea Senas iuit: animo vterius eundi, si per aduersarium Lunam ac reliquos, conditioni-
bus ex pacto fatis datum esset.

Fallus Theodoricus Nicanor, qui fraudes & dolos Grego-
rio, per amaritatem, virulentamque imponendi libidi-
nem assingit; quasi ex composite cum Ladislao Rege col-
luderet, atque ab eo occasionem captaret, ne Roma exiret,
neue vterius ad locum destinatum progredieretur, in quo Pontificatum deponeret: cum nescio, an ex composite posset de alio supplicium sumi, quemadmodum de illis à Ladislao submisis, seu incitatis sumptum est, & in ipsum Ladislauum ex lege actum est, quemadmodum inferius narabimus.

Eran illa superiores, & alia infra scriptæ cause, quæ Gregorium à profecione derinerent, non aliqua collusio cum Rege, alias Sedi Apostolica ingrato, ac infesto. Vix pedem Vrbe extulit Gregorius, cum Ladislauus copias Vrbi admovit: & sane ad diem 25. Augusti Vrbem occupauit: sed Paulus Vrbinus, cum Iacobo Sforzia, resistit: posulatumque in armis esse iusti, tanto animi ardore in Pontificis exci-
tato, vt omnes plateas Vrbis clamoribus compleuerint: vo-
ciferantes: Interat proditor Rex Ladislauus, vna cum reliquis fa-
ctis proditoribus Romane libertatis.

Sicut omnia ista Gregorius, & diem Ladislao dixit: ca-
terum pedem non retro tulit, sed Senis tantisper substitit, donec triremes à Venetis submitterentur, quibus vehere-
tur, & aduersarii conditionibus iureiturando firmatus fu-
tis facerent. Erant, qui profecionem vteriorem dissuade-
rent. Causæ fuerant grauiſſima, que movebant, ne amplius pedem moueret. Gregorius tamen, ne quid piam tem-
pore admisisse videberet; exspectandam esse ab aduersario sa-
tisfactionem censuit: & interim rem in deliberationem proponuit, vt lurisperit, & pacto non ignari, decerne-
rent, ad quid ipse, ac vna secum Cardinales, ex voto, & iuramen-
to, & pactis Malilianis tenentur. Dabo trium illo
tempore Illustrium virorum, de eare consilia.

P A V L V S A C A S T R O I V . D . H V N C
in modum scri-
psit.

Consilium CCCCXIII.

1. Attende Lector, & olim sapienti Ecclesiæ Dei schismate labo-
rare: nam hoc consilio & duobus sequentibus, tres clarissimi iuri-
consulti, pro eo sedando iam annos 30. in maximam Christiani no-
minis perniciem pertinaciter durante consuluerunt. Id quod superiore
anno valde etiam formidabatur: nec citra ingentem hominum stra-
gem, incepta tantum scissura pertransiit, quod & nunc super iniectu
cineribus, non satia tute perambulatur.

In Creatione autem Gregorij XII. conuentum fuerat, vt is postea
Pontificatus renunciaret, quo facilis & antipapa Benedictus nomi-
ne, si quid iuriis haberet, ad renuntiandum induceretur fieret, vna
minister noni legitimis postoris electio.

Quod inter Cardinales, & Gregorium promissione: iureiran-
do: & voto fuerat roboretum, idque ex conuentione Saona fieri

debuit.

Oratores
Galli con-
tumeliosi
a quadam
tractati.

Greg. Vrbe
exiit & se-
nas venit.

Niem ma-
ledicetie
arguitur.

Ladis. post
Greg. dif-
ficiens
Vrbem oc-
cupare ten-
tat.

Trium Il-
lustri Iuri-
per Consilia
de pro-
fessione
Greg. ad
Vrb. Sao-
nam.

debut. Gregorius renuebat ad locum designatum accedere: nec etiam permittebat ut Cardinales accederent: consuluntur.

2. Quod Cardinales non obstante prohibitione Pontificis ad lo-
cum accedere sua promissione teneantur: eo quod Papa notorie fit cri-
minosus & periturus & 4.

3. Quomodo propter scandalorum crimen Pontificis possunt Car-
dinales confilii convocare.

4. In quibus casibus (& hoc melius in sequenti consilio) Papa pos-
sit à Concilio iudicari. vide in seq. in Conc. num. 9.

Et per omnis consilii multa eleganter adducuntur de potestate
consilii: & an schismate septiat heretum: & quod de notorio criminis
Pontificis.

In Christi nomine. Amen.

1. Primito ad evidenter duo. Primo, quod inspectis & consi-
deratis verbis instrumentis factis in conclavi Papa est obligatus ad re-
nunciandum sub duplice conditione. Prima est, si & quando Anti-
papa renuntiabit. Secunda est, si & anti Cardinales diu[m] re-
sist effectu alteri conuenire cum Dominis Cardinalibus. vt sequatur
communis electio, ad est dicere si effectu alteri conuenient ambo colle-
gæ. Nam cum ista conuenientia sit mutua: quod de uno collegio dici-
tur, videtur dictum de alio. ar. ff. de acceptil. l. si rudes sensus verbo-
rum ejus: videlicet diu[m] anti Cardinales effectu alteri conuenient
aut hinc obtemperare vel renunciare in quoconq; loco vel
procuremente ad hoc constitutum mittore, non tenetur ibi personale
renunciare quia postea renunciatio non exprimit conuenientem
de necessitate fienda. Sed simpliciter dicitur, quod renuntiabit. si &
quando, &c. Ex quibus elicio tres Conclusiones necessarias pro intel-
lectu, quia illud verum, vbi obligatio non procederet: sed hic proce-
dit obligatio de renunciando, nec est articulata loco aliquo conuenientia
sed solum tempore scilicet, quo alter renuntiabit, & sic propter
primam obligacionem incidit in secundam. arg. ff. de acti. emp. l. qui
seruum. Item dico quod dicti Domini teneantur accidere in termino
conventu, alias essent in mora & transgressores promisi, de contra-
ben. stip. magnam.

Præterea posuo quod Papa non esset dispositus aliquod predicto-
rum facere, sine haberet causam non eundi, sine non, tamen adhuc
Dn. Cardinales accedere debent, vt faciant quod in eis est. & ad quod
tentur: non enim pertinet ad eos declinare maxime in partem de-
teriorum, sed credere debent quod faciunt, & posso quod non faceret
accessus eorum non erit sine fine.

3. Sed debent provocare Concilium, vt prouideatur quid agen-
dum sit, cum videant ipsum esse in notorio peritio, & voti fractione
& incorrigibili. Ecclesiæ ex hoc scandalizari. ar. in. C. si Papa.
& que ibi no. in gl. 40. dist. Vnde pertinet ad dictos Dominos, cum
deum & mundum protidere vna cum Concilio. Ista enim sunt
contingentia necessaria & opportuna istius negotij: ad que Domini
Cardinales teneantur: sine quibus optatus suis haberi non posse, nec
sibi obire debent si mandaret eis quod non accederent. ff. de actio.
& oblig. l. seruus, cum cogere eos ad peccandum & ad contemne-
dum promissa: otium enim quod emiserunt dicti Dn. Cardinales fu-
tum non necessitatis, id est eius ad quod etiam sine roto facere tene-
batur, in quo quidem votu non intelligitur excepta superioris autho-
ritas: quia nec super hoc Papa posset aliquid contra statuere, secun-
dum ea que habentur 25. q. 1. sunt quidam 15. di. sicut. & Gofr. in
summa de voto. §. omnia vota, quinquo secum postterminum con-
ventionis salta conscientia participare non debent, cum videant i-
psum esse in notorio crimen: & sic traditum Sathanæ & excommunicatum
est. & dicti Dn. etiam in eundem locum teneantur. Nam luce quo-
ad ipsam in eius voluntate, vt dictum est: quia potest dicta renun-
ciatio fieri sine conventione, tamen quantum ad Cardinales est
in obligatione: quia postea se obligant ad omnia contingentia ne-
cessaria & opportuna, dicta vero conuentio Dominorum Cardinalium
est necessaria, quia sine ipsa non purificatur obligatio Papa, nec noua
electio fieri potest per eos.

Ex quibus elicio talam Conclusionem: videlicet quod electio facta
loci per Oratores Papæ non solum videtur facta per Papam quo ad i-
psum Papam: sed etiam facta videtur per Cardinales quo ad i-
psos Dominos, quod probatur dupliciter. Primo per ipsos Dominos su-
os Papæ commissari vi dictum est, & electio facta per illum cuius commis-
saria est, videtur facta per ipsum committentem ff. quod cuiusq; iniuer-
to. l. item eorum. §. si curiosities de legat. 2. vnu ex familia, in pr.
& §. item facta, stat nomine dictorum Dominorum & ipsa postea ra-
tione videtur, vt prefuptum ergo & eis legitime: putari propter infirmitatem,
vel aliam naturalis causam impeditur. Nam tunc naturalis causa
cui lex deseruit ipsam excusat, ff. de excusat. si reponit. § suffi-
cere de admitt. tut. Concluditur ergo quod dicti Dn. Cardinales sunt

obligati ad conueniendum vigore dictorum verborum quibus promi-
serunt nil ostendere de necessitate. Item in dicto loco Saone, qui per
ipsos videtur electus vi probatum est.

2. Ex his sequitur responso, ad id quod queritur: videlicet, vtrū
dicti Dn. teneantur accedere Saonam sine Papa. Respondeo quod sic,
etiam si Papa in istam causam habret non eundi, quantum ad se for-
mam, vt puto, quod si probatur, licet aliquam rationabilem causam
haberet personaliter non eundi, puta propter infirmitatem vel alia
que personam suam solam resiperent, non tamen est liberatus ab ob-
ligatione facta in conclavi, scilicet de renunciando, cum illa die con-
ditiones impluantur. scilicet, quod antipapa renuntiet & colle-
gia conueniant: sed debet vel renunciare in quoconq; loco sibi plus vel
procuremente ad hoc mittere: vt dictum est. Sed alter iam est ibi & of-
ferit se paratum edere, & seruare promissa similiter, & collegum su-
um conuenire, debet ergo ipsi simul accedere ne confundantur in
mora: & etiam vel dictum obligationem Papæ purificant: alias per i-
psos faciat, quoniam impuleretur conuenio, & quoniam Papa effi-
cacia obligaretur, & per consequens per ipsos impeditur vnu:
semper enim Papa posset eis dicere, si faciesset debitum vestrum in co-
nveniente, fecisset ego debitum meum in veniendo vel mittendo:
aut hic cedendo, & sic Domini Cardinales totum onus istius negotij
super se suscepserent, & se res in confecta Dei & hominum face-
rent.

Nec ob. si dicatur, istud est arduum negotium: unde non cogitur
mittere per actuarem si accidere non potest. vt in C. quarelam, de
proc. quia illud verum, vbi obligatio non procederet: sed hic proce-
dit obligatio de renunciando, nec est articulata loco aliquo conuenientia
sed solum tempore scilicet, quo alter renuntiabit, & sic propter
primam obligationem incidit in secundam. arg. ff. de acti. emp. l. qui
seruum. Item dico quod dicti Dn. teneantur accidere in termino
conventu, alias essent in mora & transgressores promisi, de contra-
ben. stip. magnam.

Præterea posuo quod Papaæ non est dispositus aliquod predicto-
rum facere, sine haberet causam non eundi, sine non, tamen adhuc
Dn. Cardinales accedere debent, vt faciant quod in eis est. & ad quod
tentur: non enim pertinet ad eos declinare maxime in partem de-
teriorum, sed credere debent quod faciunt, & posso quod non faceret
accessus eorum non erit sine fine.

Caterum presupposito quod propter instantiam causam quam habet
Papa in non eundi esset excusatus ab omni promissione & conuratu
facto in Marfilia vel in conclavi, deberet intelligi si talis causa debe-
rat, vel esset notorie iusta vel legitima: putari propter infirmitatem,
vel aliam naturalis causam impeditur. Nam tunc naturalis causa
cui lex deseruit ipsam excusat, ff. de excusat. si reponit. § suffi-
cere de admitt. tut. Concluditur ergo quod dicti Dn. Cardinales sunt

Z. 2

proten-

pratenza vt in casu nostro in quo allegantur aliae cause que apud Papam sunt rufte, apud alios non. & sic sunt dubia, certe hoc casu cum promissio & iuramentum Papa & ipsorum transgresio & mōservationis sit notoria, excusatio vero sit dubia tenendum est contra Papam: quia omnis excusat, quae sit ab eo quod de se est illicium non censetur vera nisi probetur C. de iniur. si non conutū. no. per hoc. ff. lib. leg. l. art. 1. §. idem quiescit.

Hac autem probatio in generali Concilio fieri debet quod est index Papae in hoc casu non corum Cardinalibus, & sic apud ipsos Dominos Cardinales reputari debet notoria criminis quaque fuerit apud Concilium generale purgatus, & causas excusationis praesentias apud ipsum legitimaverit, interim vero standum ei quod evidenter & notorie apparat.

Concluendo igitur ex omnibus predictis: primo, quod Cardinales tentent accedere Saonam etiam Papa recusante, accederet triplex de causa.

Prima est, vt per hoc purificetur obligatio Papa: quia tenetur ad renuntiandum sub illa conditione, si alter renuntiabit, & si ambo collegi conuenient, & concordent in noua electione: que ultima conditione purificata non dicitur nisi realiter conueniant: alias autem videtur per eos stare quomodo vnu Ecclesie subsequatur.

Secunda causa est, propter obligationem in generali quia tenentur ad omnia contingua, nec sifaria, & opportuna, vt patet ex instrumento conclusio: Ita vero conuentio necessaria est fine quia vnu eque non potest licei conuentio. Papa non sit necessaria dummodo velit procuratorem ad renuntiandum constitutare.

Tertia causa est, propter obligationem specialiem, quas sunt a scripti per electionem loci & contractum factum in Marsilia per Oratores: omni nostri Gregorii firmatis ac omnibus aliis scripturis hincinde confessis de quibus in puncto transmissio mentio habetur, palatis etiam excusationibus quas Dominus noster allegat de non accedendo Saonam. Considerato etiam precepto Dominico quo proximos, vt nos diligere & amare debemus, quo quilibet Christianus quantumcunque minimus astringitur ad dandum consilium auxiliu & favore ad extirpationem tam crudelissime peitis huic in veterati schismatis, quo pene totus populus Christianus damnationi submititur alterius, non reputans in hoc Deo primo, nec non Domino nostro discipline requisitus, vt dicam quod sentio de re, de qua queritur. Vnde sic aggredior.

Dubitatur enim an positus que in facto ponuntur Domino nostro non volente: aut non volente Saonam accedere, proprie Ecclesie iuxta vota & iuramenta, ac conuenta populi Christi danda. Cardinales accedere tenentur. Primo effectu videat Cardinali, non architari, nec debere oppositum maxime Papa imperante absque causa tamquam pars corporis eius. 6. quest. 1. si quis tamen militibus C. ad. i. in. mai. quisqu. & tanquam astricti ad residentiam cum Papa ut illi assint in Conflit. & in aliis opportunitatebus momente ab eius praesentia abesse debent. de cleri, non res. ex gesu. & c. situ. 6. q. 1. perit.

Secundo attentis excusationibus, quas Papa allegat. Nam ex causa antecedentibus & sequentibus conuentione de loco Saona se non obligatum præcedit ad iurandum: Ex quibus satis responderet ad dubium, an ire teneatur, cum res negativa & excusatio dubia efficiatur. Leadem quibus adit. proclam. non li. no. de procu. cap. i. l. 1. de procu. cum similibus. In dubiis autem perinde est consensus distin- contra. morem 19. dis. memori. 8. q. 1. Scendum de re mil. l. 3. §. in bello. de tem. ordin. ad aures. 11. quest. 3. Qui resistit cum simili.

Secundo conclusio. incidenter quod Papa est obligatus ad renuntiandum etiam si non conuenient cum aduersario suo dummodo illud die conditione implentur: scilicet quod aduersarius eius cedat & collegia conuenient, & sic nec astringi potest ad conueniendum dummodo cedat vel ad hoc procur. tamen constituit: nec etiam excusari potest a renuntiando propter aliquas causas, quibus impeditur conuenire sed tenetur dictis conditionibus implitis, scilicet omnino cedere: & hoc si bene verba instrumenti ponderentur: & in hoc videatur mihi, quod multum consiliat declaratio eius quod principaliter queritur.

Tertio conclusio. Quod cum promissio iuramentum & votum Papa sint notoria similiter & electio & approbatio loci Saona. Insuper etiam & transgresio predicatorum & non obseruatio, quod quantumcunque causa quas pretendit de non conueniendo sunt de se vere & iusta, tamen quia notoria non sunt sed dubia debet in isto dubio reputari Papa notoria criminis, vt scire et quod notoria & liquidam est: non enim est dubium, quousq; per Concilium fuerit hoc declaratum. Ista tamen pars est quoad animam: ergo, &c. depon. C. inuenis. & hoc presupposito quod dicta cause excusarent eum a promissa etiam concluisti, si vero essent, quod supra negau.

Potremo, veniat tantorum Dominorum premissa considerent & attendant quantum bonum sequitur se predica viriliter & consequentur tam publicum quam priuatum. Quantaque confusa, quantaque ignoronia: fragesque verisimiliter evenientia est si dannabiliter negligantur: multo enim melius suferit nihil attentasse, quam attentatum vituperose dimittere. Memores eius quod scribitur, nemo

ponens manus ad aratum, & rediens retro acceptus erit domino: Erigant ergo se in virtute altissimi & studeant magis Deo placere quam hominibus. Nam & si Deo placebunt non vni bonini placent, sed pluribus uno & tunc mundo. Sed & pro eius oratio fiet sine intermissione ab Ecclesia ad Deum ut prosperentur in omnibus viis suis.

ANTONIVS DE BVTRIO I.V.D.
hunc in modum consuluit.

Confilium CCCXIX.

In Christi nomine. Amen.

V Iso punto transmissio, ac meditatis tribulationibus & angustiis, animarum perditionibus, corporum afflictionibus, quas hucusque iam lapsi tristitia anni passus est populus Christianus & attentis derisionibus, & iurantibus, & opprobriis quibus tradita est Christiana religio & sacerdotium Iesu Christi, & tam quod anno modo obscurato postero schismate quo dicto tempore inconsitile tunica Christi scissa est, quo sit in populo Christiano litorum dentibus exposito, postib[us] impinguatis, de lana & ouium vellere contenditibus penitus exulanate charitate & compasione tot animalium capitulum in abyssum inferni & profundum ruentium quotidie pena- ta penatis accumulentur: Ecclesia claves in contumeliam & derisionem habeantur, nec non penitus tota Christiana religio ruendo conquisetur ponderatis iuramenti à Cardinalibus in conclusio prestitis con-

tinentibus in Capitulo in Marsilia per Oratores: omni nostri Gregorii firmatis ac omnibus aliis scripturis hincinde confessis de quibus in puncto transmissio mentio habetur, palatis etiam excusationibus quas Dominus noster allegat de non accedendo Saonam. Considerato etiam precepto Dominico quo proximos, vt nos diligere & amare debemus, quo quilibet Christianus quantumcunque minimus astringitur ad dandum consilium auxiliu & favore ad extirpationem tam crudelissime peitis huic in veterati schismatis, quo pene totus populus Christianus damnationi submititur alterius, non reputans in hoc Deo primo, nec non Domino nostro discipline requisitus, vt dicam quod sentio de re, de qua queritur. Vnde sic aggredior.

Dubitatur enim an positus que in facto ponuntur Domino nostro non volente: aut non volente Saonam accedere, proprie Ecclesie iuxta vota & iuramenta, ac conuenta populi Christi danda. Cardinales accedere tenentur. Primo effectu videat Cardinali, non architari, nec debere oppositum maxime Papa imperante absque causa tamquam pars corporis eius. 6. quest. 1. si quis tamen militibus C. ad. i. in. mai. quisqu. & tanquam astricti ad residentiam cum Papa ut illi assint in Conflit. & in aliis opportunitatebus momente ab eius praesentia abesse debent. de cleri, non res. ex gesu. & c. situ. 6. q. 1. perit.

Secundo attentis excusationibus, quas Papa allegat. Nam ex causa antecedentibus & sequentibus conuentione de loco Saona se non obligatum præcedit ad iurandum: Ex quibus satis responderet ad dubium, an ire teneatur, cum res negativa & excusatio dubia efficiatur. Leadem quibus adit. proclam. non li. no. de procu. cap. i. l. 1. de procu. cum similibus. In dubiis autem perinde est consensus distin- contra. morem 19. dis. memori. 8. q. 1. Scendum de re mil. l. 3. §. in bello. de tem. ordin. ad aures. 11. quest. 3. Qui resistit cum simili.

Tertio conclusio. Quod cum promissio iuramentum & votum Papa sint notoria similiter & electio & approbatio loci Saona. Insuper etiam & transgresio predicatorum & non obseruatio, quod quantumcunque causa quas pretendit de non conueniendo sunt de se vere & iusta, tamen quia notoria non sunt sed dubia debet in isto dubio reputari Papa notoria criminis, vt scire et quod notoria & liquidam est: non enim est dubium, quousq; per Concilium fuerit hoc declaratum. Ista tamen pars est quoad animam: ergo, &c. depon. C. inuenis. & hoc presupposito quod dicta cause excusarent eum a promissa etiam concluisti, si vero essent, quod supra negau.

Potremo, veniat tantorum Dominorum premissa considerent & attendant quantum bonum sequitur se predica viriliter & consequentur tam publicum quam priuatum. Quantaque confusa, quantaque ignoronia: fragesque verisimiliter evenientia est si dannabiliter negligantur: multo enim melius suferit nihil attentasse, quam attentatum vituperose dimittere. Memores eius quod scribitur, nemo

necessario debet sequi renunciationis actum, vt locus valet. Non potest ergo se habere vt conditio ad ipsam renunciationem, vt l. quibus diebus. S. terminus, ff. de condit. & demon. & no. de condit. appo. verum, quare nec potest Cardinalium accusis necessarium aut vilem ad compellendum ambos, vt cedant vel aliter molestandum vt non cedant. Nam primo Papa architari non potest ratione obligationis ex iuramento descendens cum regulariter illa Deo est directa, de iure viri debitores, solum Deum habet vltorem. vt C. de reb. cred. l. 2. & quia Papa in hoc iudicium non recognoscit. Solum enim Deus iudicat causam suam. 9. q. 3. nemo aliorum, cum plurib[us]. seq. 21. dis. nunc autem 17. dis. §. ff. 40. dis. si Papa deele. licet ad fin. Non enim Cardinales aut ali iudices esse possunt vt inferiores. 21. dis. inferior. de maio. & obe. cum inferiores. Non enim molgorari potest, quasi non scrupulo iuramentum incurrit peccatum, aut delictum, cum non sit de his quibus. Papa in inferiorum iudicio subiicitur, etiam si talis sit quod ceteratum posse multitudinem trahat ad profundum inferni. vt d. c. si Papa, 40. dis. solum enim excipitur heresi, & quanquam schisma in principio differat ab heresi: in fine vero derivatur ab heresi, vbi perseveretur. 24. q. 3. inter schisma, & ibi. gl. & Arch. 2. 4. q. 1. non afferamus, cum gl. fallit hoc in Papa vt dicunt duagl. c. in summa. 24. q. 1. & ea causa, & q. didiscimus in gl. 2.

Concludendum ergo videtur eos accedere non debere capite non eunte, & multo minus Papa opponente, & vt non vadant imperante maxime quia multa in Capitulo comprehensa ad personam Papa referuntur per alios non expedita.

Quinimum aduerteret, quia post Capitulo in Marsilia aliqua fuerunt addita cum ambasatoribus Francie, quibus Cardinalium major pars assent: lices aliqui reuocauerint per que iam impletis non sunt. Et sic expresse videatur, & quo ad Papam & Cardinalium necessitas non sit de eundo Saonam maxime cum recebisse videatur a prima conventione.

Non obstantibus his puto eos de iure accedere debere. Primo quia nescit Cardin. sed quilibet minimus Christianus operari tenetur, quicquid operis & consilii potest. vt pax, & unitas sit in Ecclesia Dei & vinculo precepti, quo proximum vt se diligere debet a quo vinculo charitatis ligati vnum cor, anima vna in Christo, vt membra Christi esse debentur. Nam dicit Canon, qui coniunctionem pacis, nec unitatem spiritus obseruat se ab vinculo separat, & Christianum nomen habere non meretur. 7. q. 1. nouatianus & maxime vt dixi hoc pertinet ad prelatos, & plus ad Card. qui sunt cardines, quib[us] tota machina mundi & Ecclesie Sancte sustentatur, & ad quos post panam spectat, prouidere animabus populi Christiani, qui ceteratum vt dixi ex hoc dicto schismate descendunt ad chaos inferni in periculum animalium prefatarum, & hoc quia secundum eum excommunicatus Papa immo implementum obligationis eorum, & conditio præcedere debet obligationem Papae, seu obligationis implementum. Et quia Papa se non restringit ad renuntiandum ad locum determinatum, unde renuntiare potest & tenetur, vbi accedere non vult ubique, altero parato, in eius absentia renuntiare. Cum renuntiari suruerit similitudine per determinando ad locum, per que cœcluditur quod electio loci de renuntiacione potest esse, alia posset Papa causare, quod conditionem non impluerint. Non ob. quod Papa non accedit: quia posset vel non posset accedere, iste vel iniuste sit impeditus per hoc non liberantur Cardinales a suo voto: ex quo ire possunt, & hanc conditionem purificare: separata enim est eorum obligationis ab obligatione Papae, immo implementum obligationis eorum, & conditio præcedere debet obligationem Papae, seu obligationis implementum. Et quia Papa se non restringit ad renuntiandum ad locum determinatum, unde renuntiare potest & tenetur, vbi accedere non vult ubique, altero parato, in eius absentia renuntiare. Cum renuntiari suruerit similitudine per determinando ad locum, per que cœcluditur quod electio loci de renuntiacione potest esse, alia posset Papa causare, quod conditionem non impluerint. Secundo ostendit necitas, & virilis in accessu supposito quod Papa nec qui pro Papa se gerit nunquam velit vel cœcordare de loco, si cœcordare de loco alter nollet accedere; vel si nollet, vel al legare et si non posse allegatis causis frustis, aut etiam dubiis si Cardinales accedendo possent commodius, dare indicem, vel prouidere pro schismate tollendo, non est dubium hoc esse de opportunitate, hoc de necessariis atque viribus possunt viriliter non quererent ab Ecclesia vinculo atque collegio sacerdotum separari, nec Episcopi aut prelati potestat aut nomen habere merentur. vt d. c. nouatianus. 24. q. 1. didiscimus.

Ex necessitate ergo obligationis religionis Christianae, ac obligationis eorum officiis astricti sunt Card. ad agendum, quicquid in se & legare et si non posse allegatis causis frustis, aut etiam dubiis si Cardinales accedendo possent commodius, dare indicem, vel prouidere pro schismate tollendo, non est dubium hoc esse de opportunitate, hoc de necessariis atque viribus possent viriliter non quererent ab Ecclesia vinculo atque collegio sacerdotum separari, nec Episcopi aut prelati potestat aut nomen habere merentur. vt d. c. nouatianus. 24. q. 1. didiscimus.

Ex necessitate ergo obligationis religionis Christianae, ac obligationis eorum officiis astricti sunt Card. ad agendum, quicquid in se & legare et si non posse allegatis causis frustis, aut etiam dubiis si Cardinales accedendo possent commodius, dare indicem, vel prouidere pro schismate tollendo, non est dubium hoc esse de opportunitate, hoc de necessariis atque viribus possent viriliter non quererent ab Ecclesia vinculo atque collegio sacerdotum separari, nec Episcopi aut prelati potestat aut nomen habere merentur. vt d. c. nouatianus. 24. q. 1. didiscimus.

Secundo ultra has obligationes religionis Christianae, ac obligationis eorum officiis astricti sunt Card. ad agendum, quicquid in se & legare et si non posse allegatis causis frustis, aut etiam dubiis si Cardinales accedendo possent commodius, dare indicem, vel prouidere pro schismate tollendo, non est dubium hoc esse de opportunitate, hoc de necessariis atque viribus possent viriliter non quererent ab Ecclesia vinculo atque collegio sacerdotum separari, nec Episcopi aut prelati potestat aut nomen habere merentur. vt d. c. nouatianus. 24. q. 1. didiscimus.

Secundo ultra has obligationes religionis Christianae, ac obligationis eorum officiis astricti sunt Card. ad agendum, quicquid in se & legare et si non posse allegatis causis frustis, aut etiam dubiis si Cardinales accedendo possent commodius, dare indicem, vel prouidere pro schismate tollendo, non est dubium hoc esse de opportunitate, hoc de necessariis atque viribus possent viriliter non quererent ab Ecclesia vinculo atque collegio sacerdotum separari, nec Episcopi aut prelati potestat aut nomen habere merentur. vt d. c. nouatianus. 24. q. 1. didiscimus.

Secundo ultra has obligationes religionis Christianae, ac obligationis eorum officiis astricti sunt Card. ad agendum, quicquid in se & legare et si non posse allegatis causis frustis, aut etiam dubiis si Cardinales accedendo possent commodius, dare indicem, vel prouidere pro schismate tollendo, non est dubium hoc esse de opportunitate, hoc de necessariis atque viribus possent viriliter non quererent ab Ecclesia vinculo atque collegio sacerdotum separari, nec Episcopi aut prelati potestat aut nomen habere merentur. vt d. c. nouatianus. 24. q. 1. didiscimus.

Secundo ultra has obligationes religionis Christianae, ac obligationis eorum officiis astricti sunt Card. ad agendum, quicquid in se & legare et si non posse allegatis causis frustis, aut etiam dubiis si Cardinales accedendo possent commodius, dare indicem, vel prouidere pro schismate tollendo, non est dubium hoc esse de opportunitate, hoc de necessariis atque viribus possent viriliter non quererent ab Ecclesia vinculo atque collegio sacerdotum separari, nec Episcopi aut prelati potestat aut nomen habere merentur. vt d. c. nouatianus. 24. q. 1. didiscimus.

rantia & incorrigibilitas transcurrit ad heresim in si. 24. q. 3. inter schismata. vbi gl. eu. cau. & q. non afferamus. vbi tex. dicit. hoc delictum nuntiendi schismata excedere omnia delicta que committit possunt. Et quod decurratur sic ad heresim ponit Archi. pro regulari in d. c. inter schismata. in gl. Papam excipiant gl. in summa 24. q. 1. & ea causa. & q. didicimus. In gl. 2. que gl intelligenda sunt. ut etiam omnibus patet. quando duo contendunt de Papatu probabilitate. dubitando de se quis Papa foret. & qui non foret aliter non afficit ad aliquid in danda pace. qui tunc non patet de incorrigibilitate: seu quando essent astri iuramento & voto ad aliquam viam: qui tunc incorrigibilitas patris posset. & sacerdotice resisterent non est dare causam quare plus in aliis quam in Papa schismata transforatur in heresim. Nam & tunc aperie ostendentes velle duas Ecclesias & duo Capita plus appetiendo temporalem dignitatem quam eternam satulunt. Secundus c. ifis. quo Papa indicem habet. habetur 78. dist. si duo. coniuncta gl. vbi duo contendunt de papatu. vt indicetur. an alter. vel rierque per nephias. si electus. hoc ad nostrum casum etiam potest adaptari. iudicem autem quidam dicunt fore Cardinales alij quod Concilium. & in hoc residerit gl. in d. c. si duo. & hactenior est. quod no. 19. dist. anaesthesia. 15. dist. sicut in fin. 17. dist. c. huic 2. q. 6. & item 5. dist. 79. di. si quis pecuniam. 40. dist. si Papa 24. q. 3. sanc. sequitur hoc Io. an. And. post Archidiacon. de here. in fin. lib. 6. hinc est. quod gl. dicit quod in causa heresim maius est concilium quam Papa. vt in d. c. anaesthesia. no. gl. coniunctionem autem Cœlij nulli dubium Papa non conuocante spectare ad Cardinales vbi sic ad aliquid disertendum cum Papa. Digniores enim & superiores sunt. qui post Papam primum locum obtinent. arg. eorum quae no. ff. de albo scriben. l. 1. & l. 2. C. de decur. lib. 10. & quod not. Inno. de maio. & obe. c. 1. & loan. And. de elect. in causa. c. p. & cap. cum nobis olim. ad quod contrarium dicitur a subdiacono. 16. dist. fin. §. si.

Concluditur ergo. quod cum obligatio de cedendo ab utroque si notorium electio loci sit notorium. nec est necessarium adire locum pro renuntiando cum alibi posse renuntiari. vel si relint dicere hoc non esse notorium. cum excusationes sint dubiae. nec modo recepte. debet omnino Cardinales ad locum Saone accedere. vbi in concordia. aliorum poterunt conuocare concilium. vbi cum eo iudicare de excusationibus quis pretendent vincere eos de incorrigibilitate. & in eligendo alium locum. vel renuntiando extra locum. alias sine fine duraret tanta pestis cum faciliter posset licet hoc non sit dicendum. constringere haec impedimenta que erant si sunt verae. peredit patenter Papa. & qui pro Papa se gerit vt iusto iudicio disertantur; vt sua vice sit nisi tanti mali. sicut enim potest concilium cognoscere in casu certi: ita vbi apparet. certum quo modo in dubio renunciatum. cognitio est eius qui habet cognoscere. an sua sit iurisdictio vt est dictum: quis ergo dubitat hunc accessum fore de contingentibus. fore de necessariis. quinimo & de oportunitatis. Carent ergo Cardinales ne causam alienam faciant propriam. & ne penitus predictis & de lectione inuoluntur. Nam & contra eos. vbi negl. gerente fortius posset congregare Concilium per Patriarchas. qui primates sunt post Cardinales. hec omnia patet vera. vt accedit debeat erant. aperte in debito contrarium opponente. quia si ex debito religione christiana. ex debito officij. ex debito voti & iuramento ad hoc iurisdictio non precepit Papa non. iurisdictio ad eundem prædictum & ad rupturam voti & iuramenti. n. c. à talibus excepta constat anchoritas Papa. quia notoria non est in manibus Papa. vt no. gl. de re script. confirmatus. vnde sine causa non posset in tali causa differre. 15. quæst. 6. auctoritates. & cap. 2. per gl. de voto C. non. si vbi gl. 85. dist. Archi. Floren. & 22. q. 4. si aliud. quod not. gl. & doc. de iure iurando. quanto. Intra. de renuntiando.

Non obstat quod in dubio est parendum Papa. quia notoria est obligatio iuramenti Cardinalium & impedimenta Papa non tangunt eos & excusationes Papa sunt dubiae. vnde non offuscant notorium. nisi aliter approbaretur. quia negotio simplex contra notorium non facit rem dubiam. & quia tales excusationes causales non offuscant notorium. vt ne de cohab. ele. tua. per Cal. eo. ti. vnde per hoc patet responsum ad primam & secundam rationem. alio de facile tolluntur.

Ex his ponas Conclusiones. Prima. quod ex debito Christianae religionis officij iuramenti & voti Cardinali. si vident necessitatem aut utilitatem pro tollendo schismata artulantur sub periculo animarum suarum & sub periculo heresis ad accessum ad Saonam. Domino nostro erant non accedentes: quia non velit. aut non posset. Secunda. quod in accessu apparet est veritas & necessitas. Primo. vt implant conditionem iuramenti Papa. qua purificata for-

te mouebitur ad cedendum. & ne posset ei imputari quare non purificauerunt. Secundo. quia Papam volente accedere. vel volente renuntiare. accederi debent ut conuocatur concilium. & determinetur locus & deliberaur quid agendum pro Christi uitate quod melius deliberabitur utroque Collegio mixto quam separato. Tertio. quod in proposito sunt tres cause apparentes propter quas potest Concilium congregari. Prima. propter apparentiam notoriam delicti scandalizantis totam Ecclesiam. defluens opportunam excusationem. Secunda propter apparentiam nesciitatem schismatis recurrentis ad heresim. vbi excusationes non sunt legitime. & vbi apparent incorrigibilitas patris posset. & sacerdotice resisterent non est dare causam quare plus in aliis quam in Papa schismata transforatur in heresim. Nam & tunc aperie ostendentes velle duas Ecclesias & duo Capita plus appetiendo temporalem dignitatem quam eternam satulunt. Secundus c. ifis. quo Papa indicem habet. habetur 78. dist. si duo. coniuncta gl. vbi duo contendunt de papatu. vt indicetur. an alter. vel rierque per nephias. si electus. hoc ad nostrum casum etiam potest adaptari. iudicem autem quidam dicunt fore Cardinales alij quod Concilium. & in hoc residerit gl. in d. c. si duo. & hactenior est. quod no. 19. dist. anaesthesia. 15. dist. sicut in fin. 17. dist. c. huic 2. q. 6. & item 5. dist. 79. di. si quis pecuniam. 40. dist. si Papa 24. q. 3. sanc. sequitur hoc Io. an. And. post Archidiacon. de here. in fin. lib. 6. hinc est. quod gl. dicit quod in causa heresim maius est concilium quam Papa. vt in d. c. anaesthesia. no. gl. coniunctionem autem Cœlij nulli dubium Papa non conuocante spectare ad Cardinales vbi sic ad aliquid disertendum cum Papa. Digniores enim & superiores sunt. qui post Papam primum locum obtinent. arg. eorum quae no. ff. de albo scriben. l. 1. & l. 2. C. de decur. lib. 10. & quod not. Inno. de maio. & obe. c. 1. & loan. And. de elect. in causa. c. p. & cap. cum nobis olim. ad quod contrarium dicitur a subdiacono. 16. dist. fin. §. si.

Sic scripti & subscripti ego Antonius de Butrio iuris. V. D. protostars quod si aliqua dixissem erronea. vel ab Ecclesia sancta deviantia. volo pro non dictis haberi. & ex nunc me submitti determinatione Ecclesie sancte.

MATTÆVS DE M ATASSE LANIS
Ciuis Bononiensis Iuris V. D. hunc
in modum consuluit.

Confessio CCCXX.
In Christi nomine Amen.

Videtur omisso supernacis quibuscumque quod Dominii Cardin. teneantur ante Calendas Novemb. accidere ad locum Saone absque Dominio Gregorio Papa XII. etiam si ipse Dominus Gregorius hoc exercebat prohibebat.

Et mouetur primo quia in conclavi Cardini. XIV. venerant & iuraverunt. quod incubita meditabant prosequuntur & finient quantum in eis erit. & nihil de contingentibus necessariis vel opportunitis quomodo libet seu viribus omittendo. Sed ita est. quod quanquam dictus Dominus Gregorius allegat aliquas causas non remedium ad locum Saone contra votum suum & iuramentum notorium. que causa prima facie cuiuslibet videtur esse frivole. vel saltem suspecte. tamen necessarium. vel saltem valde vere est. quod Cardinali. predicti conueniant ad dictum locum Saone simul cum alio collegio ante Cardini. propter multas causas & respectus. Primo vt dictus Dominus Gregorius rubore suffusus conuertatur ad faciendum id quod voluit. & promisit videntes fratres suos hoc facere. ipsorum locum Saone non habere suspectum. argum. c. vestra. de cohab. ele. & mulie. Secundo. vt dicti Domini Cardinali. cum dicti Dominis anti Cardinali. posint deliberare & concludere de optimâ via eligendo pro substantiatione huic pestis. si schismatis. quod per 30 annos & ultra in Christianismu inuidit. maxime quia propter antiquitatem facti discordia variis in facto & probabilitate dubia in iure propter varias op. docta. qui conservantur pro & contra negari non potest esse probabile dubium. quis sit verus. propterea. & qui sunt veri Cardinali. nec ne. & ideo ad tollendum tale dubium. debet index aliquis inueniri. videlicet generale Consilium Episcoporum orbis eorum qui pro Episcopis habentur & collocantur. quod concilium aduanari & congregari i debet ad petitionem seu instaurandam Cardinali. seu eorum. quipro Cardi. se gerunt. habentur & reputantur publice ad vitram partem vel coram altera. arg. 8. quæst. 4. omnino & ad probandum extra de re indic. & l. 2. C. desent. & interlo. om. in d. & 3. quæst. 7. §. 3. ver. vero si feruus fecit. l. barbarus. ff. de officiis.

Et quod generale Concilium debeat esse index in tali causa probatur tali ratione. Nam sicut ad deponendum Papam vt hereticum non est alius iudex nisi Concilium generale Episcoporum. vt no. Archi. & loa. And. in c. in fidei. de here. lib. 6. pro quo allegat. 2. quæst. 7. si hereticus. & 17. distinct. cap. huic etiam versicul. ad hac sententiam. pro quo. C. si Papa 40. distinct. ita etiam ad declarandum. quis sit verus Papa. quando super hoc est probable dubium. iudex debet esse generale Concilium Episcoporum Orbis. Et quod tale concilium debet congregari ad petitionem Cardi. seu eorum qui publice habentur & reputantur pro Cardinali. & de quibus

est probabile dubium. an sint Card. nec ne. probatur quia ipsi sunt partes corporis Papæ vel quisquis. C. ad l. iul. mai. & 6. quæst. 1. §. si quis. cum si.

Item quia post Papam collegium Card. honorabilis & dignus dicitur esse membrum quod habeat Ecclesia artic. 96. dist. constitut. facit. c. 1. de offic. deleg. lib. 6. & c. felix. de renunc. lib. 6. igitur ad aliquid spectare non debet conuocatio generalis concilij quod vniuersam Ecclesiam militantem. seu christianos habet representare. argum. cap. 1. extra. dema. & obe. iunctis his que ibi not. per doc. Item ad hoc aliquid possint multationes per gloss. taclam in cap. 1. in fin. de schismati lib. 6. Item necessaria. vel saltem valde vbi est ista conuenio vniuersique collegi facienda Saone: quia ipsi poterunt facere conuagare generali Concilium ad hoc vt tam Gregorius quam Benedictus quasi heretici per Concilium si ei videbitur deponantur à Papatu vel presenti iure. quod habet in Papatu. nisi ambo sponte renuntiari volunt. post monitionem eis facta per virum collegium; vel saltum nisi offerret parum renuntiabit alter per quem scienter vulerit renuntiari postquam per Concilium fuit primo depositus ille per quem primo steterit quominus unio subsequatur. Nam tale delictum periret. & rupte promissionis & nutritio schismatis in Ecclesia Dei est notorium & valde scandalizat vniuersos christianos ergo. & vniuersi. gl. 4. di. 17. Papa. forte enim generali Concilium ligere opt. quam ibi ponit gl. Item non leuis presumptio heres est hominum etiam descripti perenerare in tam notorio & scandaloso crimen. & monitione non desistere. & nihilominus plures sumere publice corpus Domini nostri Iesu Christi. ar. 6. c. extra. deponit. facit. c. literas. extra de presumpt. & c. vel non est. extra de temp. ordi.

Secundo principaliter mouetur. quia ambasatores ex parte Domini Gregorii iusti ad predictum Petrum. qui se Benedictum dicit videntur habuisse mandatum etiam à predictis Dominis Cardin. ut patet ex litera eorum scripta Roma 26. Febr. sed ita est. quod exprimitur & secundis capitulis approbatum in Marsilia de consensu dictorum ambasatorum dicti Domini Gregorii & dictorum Petri & sui Collegi clare colligitur quod tam prefati Domini. scilicet Dominus Gregorius. & Dominus Petrus. quam etiam ipsorum Collegi a debet adest Saone. ante Calendas Novemb. Ergo licet dictus Dominus Gregorius non velit adimplere dictum suum votum & iuramentum. tandem dicti Domini Cardin. hoc debent & tenentur facere 33. q. 5. quod Deo par 22. q. 5. iuramenti. & in c. non est. extra de voto. nec debet obediens precepto dicti Domini Gregorio contrario; quoniam illud est factum anti Card. effectualiter velint cum ei. item dictus Dominus Gregorius non velit adimplere dictum suum votum & iuramentum. tandem dicti Cardin. & contra propria honorem ipsorum. ergo. c. 11. q. 3. Iulianus. & c. qui resistit. & c. si Dominus. & c. non enim. Item hoc est contra constantiam ipsorum Domini Cardin. qui mandato contrario obediens non debent vt n. c. literas. in fin. extra de refut. sp. c. inquisitioni. extra de senten. excus. cum fin.

Præterea quilibet etiam Imperator & Papa tenentur obseruare. ea quae sunt iure gen. vt pateat. nam graue est. fidem fallere. 1. in fin. ff. de consil. pecu. & l. 1. ff. de pac. & bene facit. c. 1. extra de proposito. & quod not. c. in l. digna vox. c. de leg.

Item non est licet alius venire contra votum vel iuramentum proprium. etiam si Papa contra illud dispenset. si non subit iusta causa dispensandi. vt in c. magne. extra de voto. & not. gl. in c. non est. cod. iur. & not. fin. inc. cum inter P. extra de renuntiacione. sed in casu proposito non appareat aliqua iusta causa. immo & rebemens presumptio contra dictum Domini Gregorii: ergo. &c.

Tertius principaliter mouetur. quia tam dictus Dominus Gregorius. quam eis collegium approbatum videntur omnia Capitula firmata & conclusa in Marsilia per dictos suis ambasatores. Primo tunc ex ipso quod dicta Capitula sibi in scriptis destinatae receptorunt. nec statim contradixerunt. l. si fin. ff. ad mace. & in cle. 1. extra de proposito. cum si. Ad quod etiam facit. c. cum olim abbas. extra de offic. delega. & c. si. de iure iurant. lib. 6. & maxime videtur approbasse: quia dictus Dominus Gregorius dicitur in presencia dictorum Domini Cardin. reipublica iuramentum fideliter & scire. ab atoribus tenentibus & Saonensis & gubernatori Iamna habentibus sufficientem mandatum prout fuerat in contractu Marsilia celebrato conuentum.

Et ita dico & confuso ego Mattheus de Matasselani Ciuis Bononiensis. Itis V. D. prout scriptum est: licet alterius manu scribi propter meas occupationes fecerim. Et ad ipsorum fidem mesubscripti signilloque meo magno signati. Die II. Octob. 1407. Laus Deo.

Sicut superius plenissime scriptum est & consultum. Ego Ioannes de Gammelv. puto esse de iure. & in testim. mesubscripti. & signilli feci signillo mei nominis consueto. &c.

Hæc superioris iuris & facti periti. in commune consulabant. Preter illos. alij 20. viri doctissimi. & rerum Ecclesiasticarum Romanarumque Scientissimi. iubente Angelo Cardinale Ostiensi. S. R. E. apud Gregorium Procanellario scriptis fertur. & in eandem cum superioribus sententiam iurant. decernentes. Gregorium. ex vi instrumenti Massiliensis. teneri ad comparendum Saona. in altero terminorum praefixorum. si modo aduersarius Luna. vna cum suis. propositis & iure iurando stabilitis conditionibus satisfacta.

Causa cur Greg. vte-
rius pro-
gredi ne-
queat.
cap. 19.

Cap. 21.

Et tract. 4.
cap. 2.
Cogitare de
Pontificis
abdica-
tions sed à
Cossa Car-
din. dissua-
deur.

Mutatio-
nem Sao-
na Antip.
persuadere
frustra co-
natur.

Cap. 23.

Greg. pu-
blice à co-
cionatori-
bus excusa-
tur ob non
professio-
nem.

V.
Articuli
propter
quos Greg.
Saona ac-
cedere ne-
que po-
tuit neque
debut.

ceret. Et quidem, nonnulli Cardinalium, ab Oratoribus Regis Galliarum atque Lunaniis, ut videbatur corrupti, seductique, modis omnibus profecitionem vrgebant. Gregorius autem ite non poterat, quod neque tritemes à Veneris, qui Genuesibus non multum adhuc fidebant, neque subidia pecunaria, omnibus Ecclesiis Italiz imperata, tam citio quam volebat, habere potuisse: ac preterea non minus à Ladislao, quan à Petru Luna armato, prafertim in dominio Genuesum, qui non ita pridem in Petri obsequium transuerant, metueret.

Ad primos dies Septemb. Senam Etruria Vrbem peruenet, summa populorum omnium gratulatione fulcitus. Aduenerant, Regum & Principum christianorum Oratores, qui illum, ad faciendam vnoniem desideratam sollicitarent. Cum aduersarii Saonensem vrbem ex pacto innitarer, & in ea insidias Gregorius trepidaret, volcebat id temporis, citra conuentione personalis Pontificatus se feibidem abdicare, si modo dignitatem Cardinalitiam, vna cum titulo Patriarchæ Constantinopolitani, ac Modonensem Coronensemq; Episcopatus, nec non quendam prioratum, quem ante comendatum possederat, posset retinere: ac preterea, nepotibus illius, vni Fauentia, alteri Foroliniu, tertio vrbes vetus & cornetum, cum nonnullis aliis adiunctis bonis iure fiduciari à Sede Apostolica concederent. Balthasar Cossa Cardinalis Bononiensis Legatus Apostolicus, vna cum nonnullis aliis, conditionibus de iure feudi non admisis, & aliis, d'bonis nonnullarum Cathedralium Ecclesiarum, que Gregorius postulabat improbat, Gregorium ab hac cessione intempestita reuocauit, & vt porto Saonam pergeret, dies noctesque exigitat, postquam iam Petrus Lunaillo se ad diem designatum S. Michaelis contulit. Cogitabat postea, Gregorius, ad Theodoricum Montisferati marchionem se conferre, vt terrestri itinere, cum mari non posset, Saonæ appropinquaret. Verumtamen propter difficultates Lombardei, bellis assiduis id temporis innolutes, nequit pedem mouere.

Conabarunt ad extenuum, Petro Lunæ, mutationem Sao- na persuadere, & ad pacta hominem reuocare, quibus cautum erat, vt si Gregorius, nulla sua culpa, non potuisse ad diem designatum, Saonam venire, Petrus, locum aliquem alium, ab Oratoribus Gregorij, Massiliæ propositum, cogeretur acceptare. Itaq; Lucensem ciuitatem, vel Petram Lançam, Lycenorum dominij illi ostendebat, vbi conuenienter, & desiderium orbis christiani adimplerent. Cæterum, Petrus, propositi sui tenax, Saona excedere recusabat, & à quocumque alio loco abhorrebat, vt autem per speciem zeli hominibus imponebat, Franciscum, tituli SS. Quatuor Coronatorum Cardinalem Archiepiscopum Burdigallensem Senas misit, qui Gregorio, Saonam non intutam esse ostenderet, & suspicionibus Pontificis liberaret. Cardinalis quoque quinquies Ecclesiensis Hungarus, quanquam decrepita ætate Senas aduolauerat, vt pacem operatam Ecclesiæ asperceret. Neuter tamen, scrupulum eximere potuit è mente Gregorij, iniectum illi ab oblatione Lunana, in ciuitate Saonensi, ad conuentione personalis retinenda.

Viderunt omnia ista, verbi diuini precones, & pro Concionibus frequentissimis Gregorium excusatunt, quod non per ipsius statet, quominus vno Ecclesiæ conficeretur, sed per Lunam aduersarium, tergiuerantem adeo, & Pontificatum ambientem, vt Gregorius mortali culpa & penitentiis affinis foret, si aliquid ambitioni Lunanae concederet, aut Pontificatum desereret. Addebat alij, ad minus 18. articulos, contra Lunam notorios euulgares, alij filios mortis omnes fore, quicunque Saonam accessissent. Eam esse mentem Petri Luna, omnes, aut neci dare, aut faltem in vincula conicere, quorundam Ligusticum sinum ap- pulsient.

Hi sunt articuli, propter quos affirmabant, Gregorium neque potuisse neque debuisse Saonam accedere. Dabo illos, vt sunt promulgati, pro Calendis Nouembribus.

In primis, quod Dominus noster voluit, vult, & volet vnoniem Ecclesiæ, per viam cessionis, & omnem diiam viam rationabilem, & haec prosequitur, & profequintendit, usque ad mortem.

Hanc conclusionem primo probant littere, quas primo misit per Orbem.

Tractat.
cap. 7.

2. Oratores, quos hinc inde per Orbem dispersi.

3. Quia misit ad partem aduersam, ad requirendum & conueniendum de loco.

4. Quia locum elegit in obedientia & Domino partis aduersa.

5. Quia electum locum defacto, & non de iure, (cum prohibuerit sibi Oratoribus, ne eligerent locum Ianua, sub quo est Saona) quamquam videtur incommode & difficultatibus plenus, sperans transierat adimplere conuentum acceptans ratificauit.

6. Quia pro adimplendis conuentis, potestatem dedit Cardinalibus, per suas bullas, impinguandi certas terras Ecclesiæ.

7. Quia per suos Nuncios requisiuit Principes & communites suo obedientie, de subditis, & aliis que pro tanto operare requirentur.

8. Quia iuramenta secundum pacta conuentiois Massiliæ, sibi per Ianuenses oblata, acceptauit.

9. Quia per suum Oratorem requisiuit Ianuenses & gubernatores eorum, de securitatibus Venetiis dandis, & similiter requisiuit Venetos de galeis armatis, & securitatibus mutuis acceptandis, pariter & exhibendis, cum multis aliis rationibus, quarum aliqua infra patet.

Secundo, quia per ipsum non stetit, quin pacta conuentiois Massiliæ facta, dico conditionalia, & principalia, pro vnonione necessaria, non adimplerentur, & tamen non sunt adimplenta videlicet;

1. Non est adimpletum, quod Veneti & Ianuenses cum suo Gubernatore muras securitates darent & acciperent.

2. Non est adimpletum, neque posuit per Dominum nostrum adimpleri, quod haberet tutas galeas in pacis ordinatas, non pro commoditate itineris, neque solum pro tutela sua persona, sed pro conservanda partium libertate in loco, sine qua vno vera introduci non posset.

3. Non est adimpletum, quod fuit in pacto, & est necessarium ex naturare, videlicet, quod viriisque in loco potentia foret equalis. Hoc autem Dominus noster, totueroe vñus est adimplere per suum Oratorem, & per Gallicos Oratores, alteram partem requirens; quod ex quo ipse Dominus noster Papa, tutas & communites non poterat habere galeas, ipse quoque Dominus Petrus de Luna, sine galeis ad locum venire, aut eas dearmare in loco. Illorum neutrum obtinere potuit, sed vñusque pars aduersa denegauit.

Tertio, quod postquam locus Saona fuit acceptatus, multis veritatis patet facti que prius latibant, ipse locus redditus est merito suspectus, & vnonio verisimiliter turbatus.

1. Innotuit quedam determinatio Ecclesiæ Gallicana, constituta domino Petro de Luna papa, dierum ad renunciandum, alias tanquam schismaticus aut hereticus haberetur; & sine sua renunciatione, ad electionem vñci Pontificis procederetur per vñrumque Collegium, verum, & prætentum; nulla mentione de vero Pontifice facta. Cum ergo multa preparatoria praecedant cessionem, ne post electionem vñci Pontificis restet disputandum, videlicet propter matrimonia, Regna, & terras Principibus concessas, dignitates Ecclesiasticas elargitas, Canonizationes Sanctorum factas, & alia plurima que infra pactum decem dierum commode fieri non possent, factus est suspectus; & etiam, quod licet locus existat sub corum dominio & usurpatione, ad tam brevem terminum ardentem partem, cuius rei nullam habeantur iuridicam facultatem.

2. Per multas literas dignorum fidei, de Gallia missas, intimatum est Dominu nostro, quod eidem pararentur insidia, veniret ad locum Saona; ad quem locum non accederet sine prudenterie cautelia, & securitatibus validis; quoniam securitates etiam prius oblatas petuit, & obtinere negavit.

3. Superuenit, quod Dominus Petrus de Luna Papæ palatium in Auinione incastellauit, & machinis, balistis, & bombardis, aliisque armamentis manuit, nec ad locum Saona voluit accedere, cum tamen sit de obedientia illius, & gubernetur per amicum eius, nisi esset fortis in mari & in terra. Unde presumitur, quod insidias timeat in obedientia sua, & sub amico suo. Quare Dominus noster ibidem extraneus, spiritualiter & temporaliter ille ire non potest, nisi armis militiis ut ille.

Quarto accedit presumpta violentia Regis Sicilia, & violentia in terris istis contra fidèles Ecclesiæ, quos Dominus Papa ex iuramento tenerit defendere, & sub Ecclesiastico dominio conseruare que violentia non exerceretur, vt Rex prefatus plures est proflatus, si locus Saona abiiceretur, ino Rex prelatis promittit obedientiam Ecclesiæ, & vnoniem auxilia ministrare, dummodo locum suspectus in tunc locum mutetur.

Quin-

Quinto accedit solemnis legatio Regis Hungaria, protestans cum pluribus Principibus & Comitibus de obedientia Dominino nostri, quod ipse locus Saone effervescit turbatus, cum communitatibus in obedientia, nisi vno alibi tractaretur in loco tuto: quorum rationabilis persuasione stacenter: quia cum honore alterius dici non possunt: quem Dominus noster charitati ntititur conseruare.

Sexto superuenit, quod Oratores Regis Francia, sub eius dominio est locus Saone, Romæ existentes, atque sunt diuidere Cardinales a Papa & seditionem Romanorum contra eundem Dominum excitare: & tandem grauissimis contumelias suam maiestatem innaserunt.

Septimo, considerans Dominus noster, non solum quod fuit absoluens in loco Saone, sed propter votum vñonis obligatus non ire (cum non propter loca vno, sed propter vñonem obligatur locus) vt tamen fideles populi, qui solum que exterius apparente considerant non scandalizentur, sumnum adhibuit conatum: & primo se noniter obligavit adire Saonam, quibus quidem media ornatissima similiter, propter que pars sua seniutus aliquatenus quiesceret, & aduersa onerata petitionibus condescenderet, primo petuit, quod gubernator Ianua multitudinationibus sua parti spectus, pro tempore vñonis rediret in Franciam: ad quod ipse se obtulerat: & Ianua remanente sub gubernatura eiusdem ex oratoribus Regis Francie, quos Dominus noster eliget, ipse Dominus noster prius differebat Ecclesiæ terras esse innundandas, quam gubernator Ianuam non innundandam, sed custodiendam.

Secondo petuit, quod sibi darentur obfides, centum vñdilecet Ianuenses, & quadraginta Saonenenses & hoc quid in obtulerant, dabit enim Dominus in illo securum Pontificem, & collegium suum, & rotam Romanam Curiam, cum ad eorum dominium se transferet, quasi in euenio.

Tertio petuit, quod Dominus Petrus de Luna, aut sine galeis, sicut ipse Dominus Papa Saonam veniret, aut dearmaret conductas, vt vñfugias, pars in his accedentibus esset equalitas: quamvis in aliis Dominis Petri de Luna pars remaneret incomparabiliter magis robusta, est enim ille Benedictus, eti litteratus, calidissimus hominum, versipellis, & suis astutis, vt anguilla de manib; vbi habetur vt antiqua: & antiqua fabiat & venerabatur stringentis elapsa: Gregorius autem, vt agnus innocens, & sine felle columba. Percipiens ergo aduersarium non vere querere vñonem, sed sibi subuersioem, vñfugis remaneret in Sede Petri mutauit vt sapiens proposuit suum de Saona. Et quamvis quidam dixerint, quod trepidauerit timore vbi non erat timor, & quod eas suspicione vel immiterent sibi, vel ipse simularet, ne Papatum dimitteret: tamen alii timorati viri, quod iustum causam timoris habuerit, affirmabant. miferentur nihilominus nuncios & litteras alter ad alterum, tractantes de loco alio: & numquam conuenire potuerunt. Benedictus autem ut magis simularer intentionem suam & votum ad vñonem efficientiam, ad portum Vencris appropinquauit. tit. 2. c. 5. §. 1.

Quarto petuit, vt de his omnibus adimplendis, ipse Dominus noster consenseret per totum mensum Septembre proxime præterit. Sed horum neutrum est seruitum effectum. Quare ipse Dominus noster ab obligatione secunda sponte oblati, est absolutorum.

Quinto Dominus noster propter tollendum scandalum papillorum Roma recessit, non cum paruo diffidio & periculo suorum fidelium,

& terrarum Ecclesiæ, eundo versus Saonam: vt sibi darentur perita adesse Saona, in termino, exponeret & totam Cariam suam magnis periculis, cum nullam videtur fibiciam tuam, nisi per Lombardum, diuinis & grauissimis guerris horridam & squallidem: ad quod pericendum grauissimum iter, requiri potentes obedientiam sue, de genibus non multis armorum, quas non valuit obtinere.

Sexto idem Dominus noster huius itineris difficultate percepta, non tamen annuo predicit, vt dimittendi conceptum pariter & contractum, de mutatione loci aduersarium humiliter magis robusta,

est enim inter suos & nosfer ibidem ad alienos: nosfer vt sic verus Papapart, vbi habetur vt antiqua: & antiqua fabiat & venerabatur

stringentis elapsa: Gregorius autem, vt agnus innocens, & sine felle columba. Percipiens ergo aduersarium non vere querere vñonem, sed sibi subuersioem, vñfugis remaneret in Sede Petri mutauit vt sapiens proposuit suum de Saona. Et quamvis quidam dixerint, quod trepidauerit timore vbi non erat timor, & quod eas suspicione vel immiterent sibi, vel ipse simularet, ne Papatum dimitteret: tamen alii timorati viri, quod iustum causam timoris habuerit, affirmabant. miferentur nihilominus nihilominus nuncios & litteras alter ad alterum, tractantes de loco alio: & numquam conuenire potuerunt. Benedictus autem ut magis simularer intentionem suam & votum ad vñonem efficientiam, ad portum Vencris appropinquauit. tit. 2. c. 5. §. 1.

Pompeius Visani, qui de rebus Bononiensis scripsit, refert, Bononiensis, Richardum Pepulum, Petrum Ancharam, I.V.D., Nicolaum Guidonozium, & Poetam Poeta, Oratores, tum ad Gregorium, tum ad Lunam misisse: qui

tertio per Florentenses Oratores: Secundo per

Oratores Senenses: quarto per Oratores Lucenses: offerent eidem etiam illa loca, que in principio conuentiois Massiliæ, ipse Dominus Petrus de Luna obulerat, primo Oratoribus dicti Domini nobis: cu-

los loci mutationis affirmatiuam non habet.

Septimo igitur quia ex ultimo capitulo conuentiois sepius nominatae antiqua teneunt accipere vñum de loci primitus sibi oblati, per Oratores Domini nostri (alijs evidenter effactori promissi) humiliiter & charitatiue Dominus noster per suos Oratores solemniter eundem in antiquam requirit, vt ad mutationem velit attendere: quorum nunc expectat responsum.

Dicit ergo Dominus noster: Quid ego debui facere, & non feci?

I: locum defendere! ego vñonem quero. Sicut enim, non ho-

mo propter Sabbathum, sed Sabbathum propter hominem est infor-

mum: sic non vñio propter locum, sed propter vñonem locum inquirendus est. & quem admodum, vtique propter bonum hominis expedit Sabbatho curare: sic propter bonum vñonis oportet locum. Saona mu-

ltare.

E

llis de caufis Gregorius, Senis sepe continuit. Petrus

Luna ad ii. Non. Augusti, à Massiliensi portu soluens, Saonam, ex paecto conuento nativaguit, ac primo in Diui Honoriati insula Cardinales sua factionis expectauit. Inde Nonis Septembri Nicream applicuit: quo in loco, à Patriarcha Alexandrino, Caroli Galliarum Regis ad Gregorium Oratore, Roma reuerteente, didicerat, Saonam, vt minime tutum conueniendi locum, à Gregorio reiici, & Lucam congressui destinari. Iuit tamen, sibi securus Luna, & Kalend. Octobris, Saonam intravit, magnificissima pompa exceptus. Barchionensis ciuitas duas, Iacobus autem Pratanus Comes Aragonia vnam triremem, Saonam iam agenti Petro, adduxit: omnes egregie instructas, armatisque refertas: quæ classis auctio maiorum suspicione iniecit Gregorio, ne Saonam, vt promiserat iacet. Itaque tres Nuncios ad Pertum destinauit: qui die 3. Nouembri in conspectum illius admissi excusaverunt Gregorium: & vt porro alium locum congressui eligeret, postulauit. Pôrum Veneris pro Petrus designauit. Sepe considerans Dominus noster, non solum quod fuit absoluens in loco Saone, sed propter votum vñonis obligatus non ire (cum non propter loca vno, sed propter vñonem obligatur locus) vt tamen fideles populi, qui solum que exterius apparente considerant non scandalizentur, sumnum adhibuit conatum: & primo se noniter obligavit adire Saonam, quibus quidem media ornatissima similiter, propter que pars sua seniutus aliquatenus quiesceret, & aduersa onerata petitionibus condescenderet, primo petuit, quod gubernator Ianua multitudinationibus sua parti spectus, pro tempore vñonis rediret in Franciam: ad quod ipse se obtulerat: & Ianua remanente sub gubernatura eiusdem ex oratoribus Regis Francie, quos Dominus noster eligit, ipse Dominus noster prius differebat Ecclesiæ terras esse innundandas, quam gubernator Ianuam non innundandam, sed custodiendam.

Sexto superuenit, quod Oratores Regis Francie, sub eius dominio est locus Saone, Rome existentes, atque sunt diuidere Cardinales a Papa & seditionem Romanorum contra eundem Dominum excitare: & tandem grauissimis contumelias suam maiestatem innaserunt.

Septimo, considerans Dominus noster, non solum quod fuit absoluens in loco Saone, sed propter votum vñonis obligatus non ire (cum non propter loca vno, sed propter vñonem obligatur locus) vt tamen fideles populi, qui solum que exterius apparente considerant non scandalizentur, sumnum adhibuit conatum: & primo se noniter obligavit adire Saonam, quibus quidem media ornatissima similiter, propter

X.
Aurelianensis Duxis abominanda criminata simulta-
tes inter ipsum & Burgundiam nec non mi-
terabilis eius postmodum in-
teritus.

propalam verba fecerunt, Portum Veneris, à Benedic-
to probati, si modo ille Petram sanctam ne daminaret. Subie-
cerunt Regij, interiora oppida Lunensis agri, tñres exige-
ret, etiam voluntate Regis ad congressum patere. lib. 6. de
reb. Atyslinis.

Jacobus Bosius, certiora ex aliis affirmabat, Gregorio Saonam, suspiccam ideo fuisse, quod in ea dominio Regis Galli subiecta, & tam Aragonio, quam Siculo Regibus obnoxia, periculum fuisse certissimum, ne caperetur, & in vincula duceretur. lib. 4. hist. Rodiana.

Si istud, prout istud, ex narratione virorum omni exceptione maiorum certissimum fuit, fuit commentum Ludouici Aurelianensis Ducis, quem propter malitias Pontificis & Regiae crimen, hoc anno rebus humanis Deus exemit, ne amplius sacra & profana violaret.

Conuentu, apud Lutetiam Parisiorum de pace Ecclesiae habito, inhibitus fuerat, quod nisi vltra, cuiusvis ordinis fuisset obediret Petro à Luna antipapa, neque quid auxili illi ferret: ministeria vero Ecclesiarum vacuantia à iustis collaroribus non ab illo pererentur. Aurelianensis, antipapa, fauerebat manifeste. Decretum interim fuerat Aurelianensi bellum Aquitanicum contra Anglos; sed quod illi facinoris virtus est: quod & postea, dum iam pater eius obiisset, & paternorum dominiorum administratio omnis sibi confirmata esset, opere & facto adimplere curauit. Carolus Rex, fatus, sic est mortale hominum genus, inprovidus, illud accelerasse visus est Aurelianensi, cum eum & Ioannem Burgundionem ad se euocauit. Nam redeuntem noctu domum, illum qui puerpera Regina gratificatus erat, satellites, dux Radulpho Auctuillo, proxime Barbet portam, dextra manu amputata interfecerunt, nec non aliquem ex aulicis eiusdem, qui se in ducem humi dieatum illius protegendi causa prostraverat, paribus vulneribus trucidarunt. Calend. Decemb. isto anno salutis M. ccc. vii.

Necis causas Burgundus complures diffamavit, quod Aurelianus scilicet Regnum affectasset, & Magos adhibuisse, a quibus gladios duos, & annulum acceperebat, quae Carolo Regi, dum Beluci agerer, ostensa, eum tota casarie expilatum, & paulo post incidentibus sensim vnguis, imbecilem reddiderunt. habuisse præter hæc virginem, quæ semel à feminis confecta, eam efficiebat libidini Duxis consenserit. Fuisse quoque eorum ludorum autorem, ubi Carolus fere existens est, iniiciente Aureliano faciem in villosas vestes, quibus lusores personai chorizabant, procurasse insuper apud Benedictum XII. antipontificem, Caroli à Regio fastigio missione, quod ut mente impotens, ita corpore valetudinarius esset. His addebat Burgundus grauitate concepta & accepta veletigalia, quibus aduersus Régem se potenter nimis exaltabat.

Erat autem (si recte perpendimus) Valentina illa Aureliani coniuncta megera quaedam acutrix vitorum Gallia, flagellib[us] irato nomine ob schismam precipue tam longum ac fædum Galliis ab Italia immisum. Galeatus, cum hanc mitteret. Aureliano; *Vade, inquit, filia, pete Galliam, & age fortiter: tenunquam post hac videre volo, donec te videam Regnam Galliarum.* Hæc Ludouicum maritum dementauit, & in haic calamitatem pene coniecit, docta à Galeazio parte Pontificis Romanos detestari, & antipontificibus tam fauore, quam fauores & auxilia, à coniuge, & per coniugem comparare. Vt ut intra horam dimidium, inuentum est Duxis corporis examinare, recisa dextera, & cerebro per viam excusso. Quæreabantur percussores & parricides. Sulpictus valde erat quidam Albertus Cannius, cuius vxorem Dux rapierat, ac penes se tenuerat, donec ex ea procrearet. Inuenio datum memoria, & vxorem Autouillam ab eo fuisse stuprata; ipsu[m]q[ue] Au[er]tuillam in Occitanis sp[ec]ialitatem eo fuisse sua quadam prætura, quam authore Philippo Audace acceperebat. Burgundio tamen, coram patrio Duce Biturigum, & Ludouico Andegauensi, se aucto[rum] necis fuisse, non tamen non negauit, quin potius magnus n[on] se beneficium reipublice præfuisse, & ideo gratarum amatione dignum esse renunciantur. Neque decerant aliqui Theologi, qui causam eius magna contentione defendebant.

Aliam caufam odi inter duos istos Duces, & causam cœdis Aureliani à viris magnis huiuscmodi rerum verisimiliter non ignaris talem accepimus. Cum enim haberet idem Burgundionum Dux generosissimam Dominam in coniugem, filiam vnuus Duxum Banariae, decore & elegancia formæ speciosissimam, quæ & ipsa, vt plerique feminæ nobiles alti & magni animi erat, contigit quadam die dum in palatio Regali choreis & lascivis (nocturnis iam horis) plures tam viri, quam feminæ procerum ac nobilium ex more se se recrearent, vt Aurelianensi Dux (qui, vt satis fa-

Burgundi-
onis v-
xor filia Du-
cis Bau-
ariae.

Aurelian.

Primus erat inter illos Ioannes cognomento Parvus, gente Normanus, professione Franciscus. Hic toti Principum consilii, conatus est illudere. Si quidem postquam multa de facta cœde dissimiles colligebat, Burgundionem rem seciles licet, & gravioriter peccatis, si non fecisset. Id quod cum suis aëles paratus erat aduersus quoslibet su-

stineret.

XI.
Ioann. co-
gnom. Par-
vus fra-
ncisc. fusi-
us Aurel-
ian. & Bar-
gundo oc-
ciso.

stineret. Sustinebant enim ferme quodlibet eo tempore per concrationes verborum, quamquam à veritate damnatas. Ad hunc modum, octavo Idus Martias, coram Regis & Principibus, Sacerdotio, Schola, & populo, presentibus Ludouico Delphino, Ludouico dicto Rege Siciliæ, Cardinale Barreni, Ducibus Biturige, Britanno, & Lotharingio locutus est Parvus ille Theologus.

Primum omnium, Aurelianum, conatum fuisse omnem Regiam stirpem per seculis extinguere, atque per artes diabolicas, & maleficia ad Regni solium gravata, auxilio focii sui Ducis Mediolanensis, & Antipape Petri à Luna.

Tradidisse Duxem, gladium, pugionem, & annulum suum cuiusdam Monacho apostata, & sociis eius, vt ea deditarentur diabolis præstigiis, incantarenturque ad maleficia per illa perficienda. Monachum illum in turri Montezza iuxta Ligniacum, super flumen Matronam, per artes suas euocasse ad se duos cacodæmonas, quibus gladium, annulum & pugionem, utrilibet operarentur tradidit.

Ea instrumenta à cacodæmonibus initia, incanta-
taque, & reddita Monacho, atque per Monachum Aurelia-
nensem. Per ea instrumenta incantasse ac dementasse germa-
num suum, Carolum Regem, adeo subtiliter, vt vix quis-
quam posset percipere.

Prima incantationem factam apud Bellouacum, quæ adeo erat virilenta, vt Regi vngues & capilli decidere. Alterum maleficium in Cænomanis, in quo erat tantavis, vt nervo mortalium iudicare posset, an viueret Rex, nec ne. iacebat enim absque vlo sensu, & spiritu virali, quantum cerni posset. at postquam ad se redire cœpit, obsecro, inquit, auferre hunc gladium qui milii corpus trans-
fodit; idque mihi facit germanus meus Aurelianus. Et hæc quidem fecisse Aurelianum, sola regnandi libidine inflammatum: nihil enim quicquam in vita nocuisse illi Regem, sed optimè de illo fuisse meritum. Hæc omnia maleficia au-
thoritatem Aurelianensi genero suo fuisse Galeatum Duxem Mediolanensem.

Eum Galeatum patrum suum Bernabonem dolo-
cœpisse & in carcere necasse, vt ipse solus ibi regnaret. Eum Galeatum, affectare vehementer, vt generum suum Au-
relianum perduceret ad Regnum Galliarum. Galeatum præterea maxima pecunia hanc sibi Gallicam comparasse affinitatem: qui cum filiam in Galliam mitteret, hæc ultimæ locutum illi verba; *vale filia mea dilecta, camprimum te rursum video, sfero rursum Regnam Galliarum.* His in maleficis-
tibus illis adiutorem præcipuum, quandam equitem no-
mine Philipum Mederiensem, magnum & deterrabilem proditorem. Fuisse primo equitem Regis Cypr, quem scelestissime prodiderat. Inde factum esse familiarem Bar-
nabonis Ducis, & Ioannis Galeatij Mediolanensis. Ab eo doctum nefanda maleficia Galeatum. Eum Philippum, vt rectiore omnia fierent fraude, venisse Luteriam, seque Monachum fecisse Cælestinum. Eum hypocritam, sicut se finxerat sancte esse vitæ, ad fallendum Duxem Bernabonem, ita iam se finxisse Monachum Religiousum, perden-
do Regi Carolo. Aurelianum singulis diebus frequente-
se Conuentum illum Cælestinem, atque audisse ibi quotidianus quinque vel sex Missas, vt speciem præberet cor-
di hypocritico pietatis. Sub specie enim illius religionis quodam in larvæ suis compotissime execrabilis dolos, colloquia habuisse, & omne consilium, vt ad sua scelestissima desideria peruenirent. De nocte Aurelianum moribus valde dissipatis fuisse, & rebus omnibus prauis ac de-
testabilibus deditum, inter comediones, aleas, scortationes & adulteria. Antipapam Lunam, promisisse Aurelianis consilium, quo perueniret ad Regnum. Authoritate sua se Carolum regno pulsitum, eumque reiectum tanquam iniurium, & non idoneum, propter morbum incidit, & extinxit est illo veneno. Tali errore Au-
relianum suum ipsius filium occidisse, dum Delphinum studet necare.

Ad hæc Aurelianum apud Antipapam Clementem & Lunam, conatum per falsas accusationes, vt per illos Pro-
ceres soluerentur iure iurando Carolo Regi præstito, iudi-
carentque Carolum non esse idoneum tanto regno guber-
nando: sed cedere debere ius soli & corona germano suo

Aurelianensi, illumine ab omnibus Regni Principibus & preuincis suscipiendum & coronandum, Carolo in ordinem redacto. Ad hoc perficiendum adhæsisse semper schismatis illis antipapis, cum magnainiuria & damnō, horreendoque & aeterno dedecore vniuersitatis Ecclesiæ Catholicae. Perhsuile Regine, adeo infensum illi fuisse Regem, ut de illa cogitarer nescio quid magni mali. Igitur aurelianus ducere illam ad quoddam castellum terra Lueburgensis, & alienare à Rege, filiumque eius Delphinum eo in itinere perdere, sed Burgundionem mox aduolasse, Delphinum retraxisse, & ab interitu libertasse. Per virgulam præterea quandam maleficis initiatam, reddidisse quamcumque voluissit feminam sua libidini obsequentem.

Eius per exercitus, quibus iniutiliter sicutum extenuasset, prouincias Regni misere fuisse oppresas, virgines, matronas, sacrasque Vestales absque ullo pietatis respectu violatas & stupratis. Populum iniustis vestigialibus per longum tempus miserrime vexasse. Regios thesauros per ministros maleficiorum suorum turpiter prodegitse.

Hæc & plura alia, Ioannes Parvus, cotam Rege & Principibus, in Ludouicum Aurelianensem dicebat. Meyerus annal. Flandr. lib. 15. in Leanne Burgundione, cui aliquando coram parte Philippo colaphum impegerat, quemq; Ioannem dulcem, Ioannem simplicem, Ioannem bellum Domini, alisque inuidiosi nominibus appellabat. Aurelianus dignus, quem antipapæ Gallicanum haberent fautori, & dedecorosi schismatis authorem; qui particio stabiliter illorum maiestatem.

Quam diuersis ab eo Ferdinandus, Ioannis pueri Regis Castella: patruis i, qui, cum potuisset Regnum à Proceribus delatum, pueri præcipere, non ramen sustinuit. Narrat Lipsius, ad exemplum magni in iuris. Rex Henricus desimus erat, filio reliquo in fante Ioanne, duos & viginti mensos. Patrius ei erat Ferdinandus. vir vel solo virtutum merito (ut sanguis spissatur) omni summa fortuna dignus. Itaque coniuncti in eum oculi, vulgi & proceri: nec ambo opus, ambiebatur. Atque id non a singulo tantum, & in priuatis colloquis, sed in publicis rebus, & in consuetudine, hinc rei indicio, omnium non studia, sed aperta studia in eum ibant. Incitabat non ipse solum aumaturus, & virnatum, ut tergi, stellatus, sed & etas pueri, quæ, quando tandem gubernationi suffectura esset. Longum anno in interuum, bella in manibus, turbas & dissidia in metu esse: que semper fere comitari, vbi penes alios regimen esset. Ergo ageret cum Deo bene iuvante, expurgiceretur, & vel regni causa caparet fratrem regnum. Surda aures ad has voces, & ius infinito ostendebat, & Hispanie consuetudinem, que co magis turanda ijsis, quominus ille puer (hoc ipso inseparandus) posset. Nondum tamen persuaserat, iterumque concurrit, si forte pioneria juventute mutasset. Non iugans ipse eius rei & affectionem, insitam chalynde rectim occulte mutavit, & cum Daualus Magister equitum, de communi consensi, iterum tentaturus dixisset: Quem Regem, Ferdinandum, renuntiati tibi placet? ille acri voce & vultu, Quem autem, inquit, nisi Ioannem fratris mei filium? & sicut puerum in silene exulit, nomen Ioannis identem & Regis, ut mox, ingenians, ius inique revulsa expli- carit, & aliis soliti fieri in novo regno. Tu fides, tu modestia, & excolli pueris descendit, & heu alium non vestrum letis oculis videte, quam maioris filio prælati est. Licit reveria. Henricus annus tuus fratrem Regem imperio euerit, eiusque filias paterna hereditate spoliavit. quod nuptiæ factum est? priores Reges iniuria regnasse, fatearis oportet. Prioribus annis Ioannes Aufili Magister Lusitanus occupata, iure an iniuria non disputationem, sed certe eximi populi voluntate habuimus ferit, quamvis Castella armis sepe licebit: & super due Ioannis Regis Aragoni filie, à paterno regno depulsa. Martinusque Ioannis frater ex Sicilia, ad imperii sceptra euocatus est. Nimis, quod publica salutis causa, & communi consensi institutum est: eadem multitudinis voluntate rebus exigentibus immutari, quid obstat? Quod si exterrit homo iniuriantur, nulla nobilitate, nullare rem gloria; consilium reprehendi posset: nunc Primipem nobilissimum, patre atque atensis Regibus natum, ad imperium rotundum ætate minori, ante oculos vertabantur. Defuncti Regis testamentum prolatum; in quo reipublicæ pro utratores, Regina vidua, Ferdinandusque Princeps scripti erant. Diegas Stunica, Ioannes Velascus, infantis tutores designati: Paulus Carthaginensis Episcopus, Magister institutus, adolescentia litteris & Regis moribus informanda, ea

tamen lege, ne aliquam reipublica parrem attingerent, contenti ea cura, qua ipsi concedita erat. Verum ea decreta rescindenda omnia nonnulli disputabant: Regem consilium morbo parum mente valuisse, nam pridie obitum testamentum confectum erat, & si certa essent in tanta, nouarum temporum fluctibus rempublicani obliterare recusabant. Hæc clam inter se, hæc palam atque in circuitus conuerebantur, consilia nihil vitandi non satis explicabant: quodque in re tali difficultatum est, primus auctor, primaque vox expectabatur, dum animis spes, timor, ratio, casus ac cipites obuersantur. Loquebantur omnes, adicere consilio periculum suum frigidi detrectabant. Vetus erat Ferdinandus Princeps, qui regno iulcepto rebus opem ferre poterat (sic illi existimabant) sed natura cunctator, mansuetus, modestia singulari: quæ vulgus virtutibus affluvia viriorum nomina attingendo, metum, ignaviam, angustiam, humilitatemque animi interpretabatur. Nouorum consilio sum opportunitatem Reginæ, tum se-xus, tum absenzia suppeditabat. Segobrix, cum filiis, quos sum res eadenter, exspectant, squallore, luctuque oppressæ, ob mariti obitum, neque magis presenti calamitate afflidae, quam in eum imminentem, ne ipsa filiisque ludibrii habentur. Re inter se communicata, proceres Ferdinandi constantiam tentare decreuerant. Daualus Magister equitum, post multos secretosque sermones cunctantem dubitatemque hac oratione erigere ac confirmare nitiebatur. Nosie Ferdinandus, ad patrum auctumque Regnum vocamus, salutare eipublice, tibi magnificum, nobis omnibus saufum. In tua id manuistum es. Nemo erit, qui nostro consilio regnare audeat. Neque enim adulantur, fraudemque subesse cogita. Ad regni spissatum, ambitu & malis artibus nite turpe est. Vt in delatum, & quasi ad tuum presidium consiguentem rempublicam defere, in periculo, ne sopor & ignavia videatur, proutidem est. Posse gentis consensu regna mutari, nonosque Reges institui ipsa Regia potestis nativa documento est, que populi voluntate exorti, rebus exiti- genzis transfigurari possunt ad alios. Vagi initio homines, incerti sedi- que id non a singulo tantum, & in priuatis colloquis, sed in publicis rebus, & in consuetudine, hinc rei indicio, omnium non studia, sed aperta studia in eum ibant. Incitabat non ipse solum aumaturus, & virnatum, ut tergi, stellatus, sed & etas pueri, quæ, quando tandem gubernationi suffectura esset. Longum anno in interuum, bella in manibus, turbas & dissidia in metu esse: que semper fere comitari, vbi penes alios regimen esset. Ergo ageret cum Deo bene iuvante, expurgiceretur, & vel regni causa caparet fratrem regnum. Surda aures ad has voces, & ius infinito ostendebat, & Hispanie consuetudinem, que co magis turanda ijsis, quominus ille puer (hoc ipso inseparandus) posset. Nondum tamen persuaserat, iterumque concurrit, si forte pioneria juventute mutasset. Non iugans ipse eius rei & affectionem, insitam chalynde rectim occulte mutavit, & cum Daualus Magister equitum, de communi consensi, iterum tentaturus dixisset: Quem Regem, Ferdinandum, renuntiati tibi placet? ille acri voce & vultu, Quem autem, inquit, nisi Ioannem fratris mei filium? & sicut puerum in silene exulit, nomen Ioannis identem & Regis, ut mox, ingenians, ius inique revulsa expli- carit, & aliis soliti fieri in novo regno. Tu fides, tu modestia, & excolli pueris descendit, & heu alium non vestrum letis oculis videte, quam maioris filio prælati est. Licit reveria. Henricus annus tuus fratrem Regem imperio euerit, eiusque filias paterna hereditate spoliavit. quod nuptiæ factum est? priores Reges iniuria regnasse, fatearis oportet. Prioribus annis Ioannes Aufili Magister Lusitanus occupata,

hotari,

Fusior ea de re narratio.

XIV. Leodien. Episcopū sum pel lunt & aliū eligunt. Vnde bel lum crū- tum & magna gentis calamitas secura.

hotari, collitum voces, & astrorum motus referre. Negauit ille tanti eis regnum, vt ambitiosi propterea notam velit incurire, atque inhumanitatis, innocentii pueri spoliato, Regina vidua contempta, quorum patrociniū suum scipere aequius foret; atque nouorum bellorum materialium praescindere, que Regni mutatione futura necessario prouidebant animis. Se quidem pro eo studio immortalis gratias agere; sed maius beneficium dare nō posse, quam fratri filio, vt iratio & aequitas postularent, Rege renunciato. Ipsum rempubl. curaturum, vi frater mortens mandarat; neque vllum labore, aut vita periculum patriæ denegaturum. vt suo nomine imperarer, adduci non posse. Conuentus Procerum in templi maximi eo facello inde secutum, magna genit. calamitas: quam horrenda prodigia, cometes, motus telluris, & infusa Mose fluminis inundatio præmonstrasse traduntur. *Nisi procedant delecta, non sequuntur flagella.* Expulso Ioanne nouum sibi statuerant Episcopum Theodoricum à Pareuis Henrici filium, quem quidem Henricum sibi Duce in quoque ac Protectorem creauerant. Ut autem electio, robur & auctoritatem habet, à Gregorio Romano pontifice, nouelli Episcopi confirmationem petierant. Is quod de discordia certior factus esset, confirmare renuit. Mox ad antipapam Lunam se verterunt. Ille omnia quæ petierant concessit, traditisque tabellis, diplomatis ac bullis *vt votant*, confirmauit: vnde subsecutum non incurrerunt bellum. Sub festum Paschatis huius anni, reuerlus est Iacobus Badus à Petro Luna, adferens secum bullam in confirmationem electi Theodorici Peruissi. En mox publicata; omnium Collegiorum Canonicorum, & Ecclesiarum Parochi conuocati, vt Theodorico in Episcopum confirmato obedientiam praestarent, & pariter Christina sub illius nomine acceptarent, quod quidem vt omnes noientes ac volentes facerent, in multam noctem in palatio detenti, praesenti vita periculo coacti sunt. Cum postridie non pauci tyrannidem exosi fuga dilaberentur, aliquot ex his retracti capite truncati sunt, in sequenti meni Junio: inter quos impensis erant nobilitissimi equites, Ioannes ab Horion, & Guillelmus eius filius; quibus adiuncti sunt & familiares eorum Nicolaus Tector, Ioannes Cenarenius, & Ioannes de sancto Martino. Mox etiam editio publico fugitiui Canonicorum proscripti sunt, constituto etiam xx. coronatorum premio, qui quemque eorum, seu viuimus, seu mortuum Leodium deferret. Contracito deinde vtricq; exercitu, cum de Episcopatu armis decernerent, Henricus cum filio suo iouio Episcopo interfactus occubuit, amissis triginta sex millibus de suo exercitu. Suffridus c. 7-8. Meyerus lib. 15. Guagrinus lib. 9. quo anno, apud Diuam Virginem Hallensem, istud miraculum contigit, indidem in Belgio.

XV. Miraculū apud D. Virg. Hal- len.

Virgo fuit nobilis, è gente Hangerelia, qua corpore sana, & for- ma bella, subito mente capta fuit, & in furorem data. Matrem ha- bebat casu hoc (qui de parentali effectu dubitet?) confusam & af- flictam. Omnia experitur, & fuit; ad diunam denique virginem i-psi auxili causa venit. In templo est, & precis fundit: ipso illo mo- mento filia absens contulit, & plene ad mentem rediit, priusquam mater rediret. O gaudium, & amplexus! Eamus mea filia, co- ram gratiis actura benignissime Patrona, cui tu sanitatem, ego vitam debemus. Venient, ceream imaginem cen- tum decein pondo libras offerunt, que filiam ipsam re- praesentaret, levatae avario, vt cum Gracis dicam, & ipso illo pondere aequali. Lipsius de Diu Hallen. c. 4.

Meminisset eiusdem Sospitaticis, quidam ciuis Wif- mariensis, non euerrisser suam domum. Superat ea tragedia Medea famellas, quæ accidit isto anno. Faber erat li- guarius in ea vrbe, qui per interuum miserabilis phrenes recitaret. Correptus aliquando furore, cum faret in solito labore, securum pre- bendit, dominum repetit, liberos duos per medium fecit; terium quum iam simili furia esset consumpturus, mater pregnans, cum e- iulata misero virum a tergo comprehendit. Ille vulnus femina excus- fus, in eam verit ilium, sternens uno impietis duos. Ita cruentus pro- diuit in medium, laborisque socios quo reliquerat loco adiuit. Rogatus ab illis, quid ita cruentus rideretur, horrore verbi cepit repulsere; & in se reuersus, recordatusque quid fecerit, dominum illico repetit, sparsos vidit parulos, & in medio matrem, crudeliter confectos. Territus suo facto, culterum proprio suo defixi in pectore. Nihil hoc parricidio horrendius; nihil miserabilis potest excogitari. Misericordia

XVI. Horribilis fabri li- gnarii phrenetici tragedia.

Annal. Eccl. Tom. 15.

A a per

XVII.
Exercanda
pastoris
cuiusdam
securia &
populi re-
marias.

ter furorem ita primum in effectos, denum per horrorem, in se-
ipsum defecuisse. Poterat non incidisse, si illi in mente diu Tute-
laria Depara incidisse. Krantz lib. 10. Wandal. c. 10.

Accidit, & istud, eodem ipso anno, in eadem Septen-
trionis plaga. Sundensis urbs est, in solo PP andalorum. Is ea,
Pastor. qui per opes Ecclesiastis vnu est, cives, non sat ad iuram Ec-
clesia obsecundarunt, oblationes immuuerunt, excuso numismatis
minore capre. Ferunt aliquanto tempore collectum à Pastore, in
cellar fustem versum, qui pro documento stabat diu post ea tempora.
Concilium urbū publicum (consulatum vocant) etiam ratione
facti pretendere videbatur, ne communitas sumptuosis funerali-
bus grauaretur. Nullum enim finem facebant, semper crescentibus
exequiarum pomposis sumptibus, quum alter semper alterum exsus-
perare contenderet. Pastor, vir genere militaris, animo ferocior
quam sacerdoti conuenient, cum immunitatem sui iuri & Ecclesi-
asticae consuetudine non patueret, nec non iuris proficeret; vr-
be gressus, co. vii militari manu inuicem suam. & Ecclesia iura vin-
dicare, incendiis, rapinis. & vastationibus omnia completa, imo sa-
dans. Audita ferunt nonnulla à quibusdam ex clero in vrbe probro-
sa, quo populum inflammarunt, cum incensa villa vbi flammis col-
luerent. Report Conradus Bonor (id enim Pastoris erat)
extra urbem nonnullos ex ciuibus, cum hostiis adequitatis, facili-
tate pauperes, officio baubus, operi sua pro mercede instantes. In eos
inuitus, non militare, minus sacerdotaliter, crudelissime feciuit.
truncatis manibus & pedibus, in cratore palpitantes miseris reliquit.
Monstrat securia feras bellas. Populus ea reinstitutus, vertitur in
innolum: sed ante omnes baubus, qui socios suis labora pertinacius
vindicarent. Omnis in vrbe cleru vnam cogitur in domum. Pro-
positum erat, incensa domo, vna omnes concurreare. Sed vnu est
crudele praecipue confitum, quod multi innocui, multi civium fi-
lii, propinqui, affines inessent, ac fratres. Extracti omni ex numero
tre, Ecclesiastri trium Rectores, qui excitato medio in foro igni ini-
ciati sunt. Triste innoxiorum supplicium, & crudele populi factum.
Ex his audita ferobus probro, quin villa ardenter. Nam dix se
quendam ferunt; Ecce collucent cerci funerales. In baiulos reincun-
teri ista in ferociem. Mox ob horrorem crudeli parricidi, Zve-
risiensis Episcopus vrbi sacris interdixit. Dia pertinaciter tulit re po-
nam. Sed um suplicem nuncium Romanum inuisit veniam postu-
lantes; Gregorius Papa misit aliquot ex Fratribus Prædictoriis,
cum facultate audiendi, ponitentiam pro qualitate facti cinqiue im-
ponendi, & deum reconciliandi; vt facis restituatis, communioni
Christianae vrbi cum ciuibus redderetur. Gravidae promagistrina
facinoris indicata est sat factio: Episcopo post eam diem nunquam
in ea vrbe dinum peregit officium. Inscripta est memoria fa-
tisfactionis testudini Catherdalis Ecclesiæ Zwierensis,
vt ab omnibus in populi contumeliam perlegatur. Ex-
cranda nimurum res, & que de populi temeritate, & Pa-
storis securia in id crudelitatis exaruit. Krantz lib. c. 11.

XVIII.
Clerus
VVorma-
tien, a ci-
uiibus af-
ficiens.

Wormatiensis quoque Clerus, per id temporis multa
perpetravit eti a ciuibus. Amplius duobus annis in exilio
manit; pro conseruacione libertatum vrbe cœctus. Mul-
tae controvergia, inter eos Romæ profide agitatae, multa
expensa facta, multa calamitates toleratae; donec Ruperto
rex Romanorum dissidio sublato illos restituisset. Tri-
bunus in chron. Spanheim.

XIX.
Archiep.
Mörsteg.
in Sicil. a
Matt. ty-
ranno fede-
pulsus.

Non melius, à Martino Siciliae occupatore haec tenus
habuit, Paulus Archiepiscopus montis Regalis, vrbe & se-
de puluis. Gregorius Papa, ad quem is prouocauerat, ho-
minem benignus accepit, Vicariumque pro se in spiritualibus Roma reliquit, dato illi Prioratu S. Eusebii Romæ, ex
ciuitate credibilibus vitam toleraret. Paucis post diebus, Nun-
cius in Siciliam deslinuit, sedis Apoliticae arduis negotiis
individuum tractandis. Ioan. Alloysius Lellus in his, Ecclesiæ
mortuus Regalis.

X X.
Milcella-
neca.

Benignus suum Clerum habuit Henricus Rex Angliae:
qui à Gregorio pontifice postulauit, aliquos Episcoporum
ad altiores cathedras transferri. Translatus est authorita-
tis Apolitica, Henricus Bonetus ab Episcopatu Batho-
nieni, ad Archiepiscopatum Eboracensem; Richardus
Cliffordius à Vigornensi ad Londinensem; Thomas Peue-
lius à Landaffensi ad Vigornensem; Robertus autem
Alu thronum confundit Sarisbutiensem, post obitum
Richardi Middordii, qui fœculo valefecit. quo tempore
Londoniis affixa sunt plurimis in locis schedulae, quali
Richardus rex viuere, & ad regnum recuperandum pro-

peraret. Captus commentor, & punitus, latitatum multo-
rum ex mendacio conceptam temperauit. Postis hoc an-
no Angliam exhaustus, adeo ut in sola vrbe Londonensi ad
xxx. M. hominum clara sint, Deo vlcscente heresim Wic-
cleffianam, quæ neque in hunc annum poterat extirpari.
Walsingham in Henrico IV.

Viuebat id temporis Vienna in Austria B. Franciscus
Retra Dominicanus, totis xxvi. annis, summa cum laude
sanctitatis & doctrinae Vniuersitati Rector prælator; ran-
ta deuotione in beatissimum Virginem, ut pene ad mira-
culum fuerit. Duodecim continuis annis, quibus liberum
Prouerbiorum Salomonis ad populum explicauerat, sem-
per repetitis illis verbis, Prim & purissimi fructu eius, totus
in laudibus Dicipientis amplificandis fuerat. Cum sex-
tum eiusdem libri caput exponeret, tria volumina ingenia
super Canticum Salme Regina, in laudes eiusdem vir-
ginis composuit. Singulis diebus Sabbatinis, concessionem,
ad minus dimidiam, in gloriam Reginæ dixit. Nullam i-
magine eius Diuine praterbat, quin salutationem Angelicam recitaret. Inter studiorum exercitamenta, quoties à
librum, vel de loco ad locum transire, candom
Reginam Angelicis verbis salutabat. Quatuor & octua-
ginta annos natus, cum in commentatione rerum B. Vir-
ginis assidua colloquiescererat, die Nativitatis eiusdem Diuine,
inter solennia sua deuotionis Marianæ, laetus expirauit.
Pius de virtu illustribus ord. pred. lib. 1.

A N N O C H R I S T I 1 4 0 8 .

Gregorii Papa 12. Roberti Regis Romanorum
Anno 2. Anno 8.

Q VID occasione schismatis, in Petrum Lunam anti-
papam, decretum hoc anno fuerit, narrabat Meyerus
his verbis. Induci, ait, non potest, antipapalem Petrum Lunam, vt
sua relicta perueritate pacem redderet Ecclesia. Discessio publice ab
eo facta. Destitutus à Rege, à Principibus, & à tota fere Gallia; nisi
quod quidam Episcopi, turpè luci gratia, mendacium adhuc prefer-
rent veritati. Petrus Luna viridicatum parare ausus, misit diploma
ad Regem, quibus piorum cœtu remouebat omnes per Galliam sibi
non obediens. Necesse erat impleri vaticinia de illis viribus nouis
morum temporum, cateterias ab habentibus conscientias. Propter hoc
schisma, non minus quam à temporibus Philippi Pulchri propter de-
tentam in Gallia pontificum sedem, varia calamitates Regno Gal-
liarum accidisse. Non erat sio Pastore spolianda antiqua &
Augusta pontificalis sedes, Romaque deferenda, ac summus sacerdos
in Galliam trahendus, tantoque tempore cum interita pene vniuersa
Ecclesia perturbatio, & schisma pestilentissimum, propter solam
auaritiam, & ambitionem alendum. Hinc cladem Carracensem
colligo; hinc pulchrum Regem tam fidei in reuocatione laceratum;
hinc infamiam ipsius domus; vt vxori nuruunque flagitia, filie Isabe-
la adulterium, que & faciem funestissimam Galliarum mortuam Ang-
elo peperit; hinc trium filiorum eius Regum meos & repentina
exitus; Caroli fratri miserabile mortem; tam sunfiam discor-
diam, pro iure Regis successoris: tenuis labores perpestos à rebellibus
Flaminis; hinc cladem Sluissianam, cladem Kerseiacam & Ca-
lis perditionem, cladem Pictauicam, Regu excepitatem; Valen-
tina detesta famina infelix & post ferment aduentum; Caroli
Regis sexi delirium & ameniam; cladem Italicanam, qua cum quadriga
in milibus equitum Andegauensis interierit, stragam Alexan-
drinam, cladem Nicopolitanam in Moysa; cedem Aurelianensem, cladem
Lodiensem, cladem Blangiacam in Morinis, cedem Burgundionis,
migris lactuca filia Sexitum Anglo, Delphini exhereditationem,
regnum ac tyrannidem Henrici quinti, indeque vniuersalem
totius Gallie calamitatem, evagationemque sub Anglo & Burgan-
dionibus, hac inquam omnia, & aliorum quidem malorum morum,
sed abominabilis potissimum schismati flagella sufficere addubito.
Initio huius anni, contentus apud Lutetiam Parisiorum ei extirpan-
do habiti. In eis schola Parisiaca per Ioannem Theologum cogni-
mento Corbognani natione Normannum, exposuit & declarauit
Petrum Lunam non modo obstinatum effschismaticum, verum eti-
am hereticum. turbatoremque pacis & vniuersitatis Ecclesiæ: non no-
minandum esse Benediti; non illi obediendum tanquam Pastori
Ecclesiæ: Bullam eius seu diploma per Gallias missum, plenum esse

fraudu

I.
Antip. à
Iehu Pa-
ris. schis-
mati &
hæresi-
dina.

Mala Gal-
lie ob
schismati
dina.

fraudis & perturbationis, neminem posse eius obedire licet, nisi fau-
tor esse vellet schismatis; in vincula conuicendum, aut vi pellen-
dum. Meyerus lib. 15.

Et quidem, ex sententia sanctioris Senatus, qui malum
Ecclesiæ sublatum esse quantocius desiderauat.

Carolus Rex Galliarum, tandem misertus Ecclesiastice
calamitatis, Petrum Lunam reliquit: & quamobrem
ab eo recessisset, diuulgato diplomate omnibus significauit
Istud est quod adiungo;

Carolus Dei gratia Francorum Rex, vniuersis Christifidelibus
salutem in Domino; & de eam quam sumptuose desideramus Ec-
clesiasticam vniuersitatem vnamittere aspirare.

Pax Ecclesiastica, que sub vrbo & certo Christi vicario coniuncta
debet vniuersa membra populi Christiani, secundum ipsius Christi
& Apostoli sui documentum, dum olim post mortem felicis recordationis
Gregorii Papa undecim conturbaverit, dumque schisma
perniciustum monstrum horrendum ingens in eadem Ecclesiæ sub-
ordini cerneretur ex causis tuto orbe notissimis, Christianissimus runc
ac praelaristæ memoria progenitor noster Carolus Quintus, stans
multis vehementibus rationibus deliberans adhucere, & obedi-
entiam prestatu illi quem Collegium Cardinaleum incurrando
asseruit in vita & in morte, atque publicauit canonice in summum
pontificem, & verum Christi vicarium sponte & concorditer elegisse.
Arbitrabatur namque verisimiliter idem progenitor noster, vt erat
totus seruens in Xelo domus Dei, & ex sua pia fide alios diuidicantis,
quod catetri Principes ac Prelati cum vniuerso Clero & populo proti-
nus obediens consimiliter, dum electionem huiusmodi per Colle-
gium prefatam Cardinaleum sufficiens eis innotesceret, rite fuisse
celebratam. Sed aliter evenisse dudum iam deploramus, neque enim
potuerunt usque hodie dicti Cardinales hoc ipsum certis argumentis
ostendere. Idcirco nescientes, experientia tempore docentibus,
quod hac obedientia prefusta inualidus erat ad tollendum funditus
schisma pestiferum, quod in exilium gravissimum pacem desidera-
tissimum & optimam deraferat, deliberantur tandem pacem ad
proprium cubile suum quod est Ecclesia, velut ad suam regionem per
alias vias totis conatum viribus reducere. Hinc concilia crebra;
hinc legationes laboriosissima ac sumptuosa per omnes penes Chris-
tianas regiones frequentata. Tandem aspirante Deo, via cœsio-
nitique contendunt, pro reuersione pacis turpiter exultant
inuenta est compendiosior, absque illa dubitatione expedienter in-
dicata. Hanc prouidebam, cum omni solemnitate presentari faci-
mus successoris illius, cui progenitor noster (sicut predicimus) obe-
dientiam prestat. quoniam obedientiam idem maxime postmodum
ab eodem successore pro tempore subtraximus; quia non satis aperi-
te, per via cœsionis compendium videlicatur velle pacem redire; pro-
posita disceptationum interminabilium anfractibus, ex inq[uest]ib[us]
aliorum viarum labyrinthis. At ubi visu est nobis ad subtilio-
ra se convertisse confusa, rursum absque omni mutabilitati culpabi-
li nota obedientiam eidem; ut tamen animo nostro gerentes, si, &
quandiu hoc obedientia nostra non obflare Ecclesiastica vniuersi;
quemadmodum in Concilio ultimo Ecclesiæ Regni nostri meminimus
satis datum intelligi. neque enim volumen vrbi quam sciente (neque
fus esse credimus) obedientiam prefare cuiquam mortalium in pa-
ci vniuersali praeditum, in schismatis fontem, in discordie in-
frumentum. Et si salutis Christi, princeps pacis, quandiu iam
quisiuit pacem, & non venit? Expectauimus tempus medele;
tempus sc. iurare conuentus virius que contendunt pro cœsione
celebranda; & ecclesie turbatio. Animaduertite huc principes Chris-
tiani, quibus est dolor, talis tantaque matris dissipatio. Attendite
inspiri vobis & vniuerso populo Christiano, vos sacri pontificis, in
quo posuit vos spiritus sanctus Episcopos regere Ecclesiæ Dei, quam
acquisitus sanguine suo. Attendite quasimmo; nolite dissimilant
agere, vbi depopulatur gregem Christi misericordia tempore hac se-
uissima, horrendaque vorago. Exurgat in vnu populus vniuersus
tollerare de medio suis deformisimum hoc portentum, unde sit in oppro-
rium hostibus incredulius, propriisque animabus damnationis eternae
discrimen apertum. Decidat vel inuitus, vnu, aut alter, imo
potius anima salutem desiderante, sed illa pie matris; date illi vnuuinfantem. Nos vero, qui nihil ita
convenimus deputato gregem Christi misericordia tempore hac se-
uissima, horrendaque vorago. Exurgat in vnu populus vniuersus
tollerare de medio suis deformisimum hoc portentum, unde sit in oppro-
rium hostibus incredulius, propriisque animabus damnationis eternae
discrimen apertum. Decidat vel inuitus, vnu, aut alter, imo
potius anima salutem desiderante, sed illa pie matris; date illi vnuuinfantem. Nos vero, qui nihil ita
convenimus deputato gregem Christi misericordia tempore hac se-
uissima, horrendaque vorago. Exurgat in vnu populus vniuersus
tollerare de medio suis deformisimum hoc portentum, unde sit in oppro-
rium hostibus incredulius, propriisque animabus damnationis eternae
discrimen apertum. Decidat vel inuitus, vnu, aut alter, imo
potius anima salutem desiderante, sed illa pie matris; date illi vnuuinfantem. Nos vero, qui nihil ita
convenimus deputato gregem Christi misericordia tempore hac se-
uissima, horrendaque vorago. Exurgat in vnu populus vniuersus
tollerare de medio suis deformisimum hoc portentum, unde sit in oppro-
rium hostibus incredulius, propriisque animabus damnationis eternae
discrimen apertum. Decidat vel inuitus, vnu, aut alter, imo
potius anima salutem desiderante, sed illa pie matris; date illi vnuuinfantem. Nos vero, qui nihil ita
convenimus deputato gregem Christi misericordia tempore hac se-
uissima, horrendaque vorago. Exurgat in vnu populus vniuersus
tollerare de medio suis deformisimum hoc portentum, unde sit in oppro-
rium hostibus incredulius, propriisque animabus damnationis eternae
discrimen apertum. Decidat vel inuitus, vnu, aut alter, imo
potius anima salutem desiderante, sed illa pie matris; date illi vnuuinfantem. Nos vero, qui nihil ita
convenimus deputato gregem Christi misericordia tempore hac se-
uissima, horrendaque vorago. Exurgat in vnu populus vniuersus
tollerare de medio suis deformisimum hoc portentum, unde sit in oppro-
rium hostibus incredulius, propriisque animabus damnationis eternae
discrimen apertum. Decidat vel inuitus, vnu, aut alter, imo
potius anima salutem desiderante, sed illa pie matris; date illi vnuuinfantem. Nos vero, qui nihil ita
convenimus deputato gregem Christi misericordia tempore hac se-
uissima, horrendaque vorago. Exurgat in vnu populus vniuersus
tollerare de medio suis deformisimum hoc portentum, unde sit in oppro-
rium hostibus incredulius, propriisque animabus damnationis eternae
discrimen apertum. Decidat vel inuitus, vnu, aut alter, imo
potius anima salutem desiderante, sed illa pie matris; date illi vnuuinfantem. Nos vero, qui nihil ita
convenimus deputato gregem Christi misericordia tempore hac se-
uissima, horrendaque vorago. Exurgat in vnu populus vniuersus
tollerare de medio suis deformisimum hoc portentum, unde sit in oppro-
rium hostibus incredulius, propriisque animabus damnationis eternae
discrimen apertum. Decidat vel inuitus, vnu, aut alter, imo
potius anima salutem desiderante, sed illa pie matris; date illi vnuuinfantem. Nos vero, qui nihil ita
convenimus deputato gregem Christi misericordia tempore hac se-
uissima, horrendaque vorago. Exurgat in vnu populus vniuersus
tollerare de medio suis deformisimum hoc portentum, unde sit in oppro-
rium hostibus incredulius, propriisque animabus damnationis eternae
discrimen apertum. Decidat vel inuitus, vnu, aut alter, imo
potius anima salutem desiderante, sed illa pie matris; date illi vnuuinfantem. Nos vero, qui nihil ita
convenimus deputato gregem Christi misericordia tempore hac se-
uissima, horrendaque vorago. Exurgat in vnu populus vniuersus
tollerare de medio suis deformisimum hoc portentum, unde sit in oppro-
rium hostibus incredulius, propriisque animabus damnationis eternae
discrimen apertum. Decidat vel inuitus, vnu, aut alter, imo
potius anima salutem desiderante, sed illa pie matris; date illi vnuuinfantem. Nos vero, qui nihil ita
convenimus deputato gregem Christi misericordia tempore hac se-
uissima, horrendaque vorago. Exurgat in vnu populus vniuersus
tollerare de medio suis deformisimum hoc portentum, unde sit in oppro-
rium hostibus incredulius, propriisque animabus damnationis eternae
discrimen apertum. Decidat vel inuitus, vnu, aut alter, imo
potius anima salutem desiderante, sed illa pie matris; date illi vnuuinfantem. Nos vero, qui nihil ita
convenimus deputato gregem Christi misericordia tempore hac se-
uissima, horrendaque vorago. Exurgat in vnu populus vniuersus
tollerare de medio suis deformisimum hoc portentum, unde sit in oppro-
rium hostibus incredulius, propriisque animabus damnationis eternae
discrimen apertum. Decidat vel inuitus, vnu, aut alter, imo
potius anima salutem desiderante, sed illa pie matris; date illi vnuuinfantem. Nos vero, qui nihil ita
convenimus deputato gregem Christi misericordia tempore hac se-
uissima, horrendaque vorago. Exurgat in vnu populus vniuersus
tollerare de medio suis deformisimum hoc portentum, unde sit in oppro-
rium hostibus incredulius, propriisque animabus damnationis eternae
discrimen apertum. Decidat vel inuitus, vnu, aut alter, imo
potius anima salutem desiderante, sed illa pie matris; date illi vnuuinfantem. Nos vero, qui nihil ita
convenimus deputato gregem Christi misericordia tempore hac se-
uissima, horrendaque vorago. Exurgat in vnu populus vniuersus
tollerare de medio suis deformisimum hoc portentum, unde sit in oppro-
rium hostibus incredulius, propriisque animabus damnationis eternae
discrimen apertum. Decidat vel inuitus, vnu, aut alter, imo
potius anima salutem desiderante, sed illa pie matris; date illi vnuuinfantem. Nos vero, qui nihil ita
convenimus deputato gregem Christi misericordia tempore hac se-
uissima, horrendaque vorago. Exurgat in vnu populus vniuersus
tollerare de medio suis deformisimum hoc portentum, unde sit in oppro-
rium hostibus incredulius, propriisque animabus damnationis eternae
discrimen apertum. Decidat vel inuitus, vnu, aut alter, imo
potius anima

dinalibus Pisaniis mentem esse, Benedictum intercipere, & tam illi, quam suis nonnullis velle manus iniiceret; postquam per inanem trepidationem noluisset reuera pedem e Portu Veneris vterias mouere. Denunciarant pariter, Francorum Regem, cuius fide publica in Genouensi ditio- nre tuco se commorari arbitrabatur, & periculoso itineri sese commiserat, studiosissime curasse, vt in eum & aliquo Episcopos manus iniicerentur. Addiderant praterea, Ladislaus Neapolitanum Regem, & Gregorio Vicarium Imperii & Senatorem Romanum renunciatum, occupata iam Roma, in Etruriam, ingentem exercitum, prætexu quidem Perusia adipiscenda, reuera autem illius capienda, & in ordinem cogendi duxisse, iamque non longe abesse. Vide tanto metu, hominem retinendam dignitatem audiun impleverunt, vt si nihil magis quam futuram cogitauerit, & ex consilio Xalanti, Auxitani, Gruenduni, Flisci, inexpectata, & repentina fuga a portu Veneris discesserit: postquam ad xvii, Kalend. Iulii, Cardinales qui ab eo defecerant, dignitatibus, aequo ut Gregorius suos deserteros exiesseret, & Concilium, Perpinianum, ad diem Calendarium Nouembrii indixisse.

Qui Petrus, hi fuissent traduntur, Guido de Malcesio Preneftinus, Nicolaus de Branciis Albanensis, Ioannes de Brunia Ostiensis, Petrus Gerardus Tusculanus Episcopi; Petrus de Tureyo tituli S. Sifanniæ, Petrus Frias tituli S. Paxedis Hispanus, presbyteri; Amadeus de Salutis S. Maria noctis, Petrus Blanii S. Angeli, & Ludouicus de Barro S. Agata Diaconi Cardinales. Hic cum Gregoriani congregati, in primis Gregorius & Petrum a religiosissima pactione concordia resiliisse, fidemque datam fecellisse, adeoque pontificatu excidiisse denunciabant. deinde, non rite, nec pure, sed sacrilego mote abrogationis actionem sibi intendi protestati sunt. Postea, Concilium a Petro Luna Perpinianum indictum, non Oecumenicum, sed conciliaulum, non extirpando, sed potius radicando augendoque schismati opportunum fore pronunciarunt, Concilioque Pisis ad xxv. diem Martii anni insequenti indicito, Petrum, antequam e portu Veneris solueret, & Gregorium ad illud inuitarunt: simuli que utique denunciabant, si ad diem designatum non adcessent, neque aliquem pro se Procuratorem destinarent, ad extirpationem schismatis ipsi procederent. Eorum omnium, que acciderant, geslerant, & decreuerant, Reges & Principes Christianos, nec non Prelatos & Clerum vniuersum datis literis, veriusque Collegi Cardinales nomine conceptis admonuerunt, impedita interpellatione, vt ad confessum venirent, aut Legatos destinarent. Petrus Luna, eo die quo e portu Veneris mouit, vix non passus est naufragium, seuissima tempestate iactatus. Marsilius appellens, cum in monasterium S. Victoris voluisset excedere, a milite Ludouici Andegauensem Ducis repulsa passus, ad vi. Non. Iulii ad Illiberitanum portum delatus; x. Calend. Augusti Helenam urbem, & postea die Perpinianum introiit: vbi illum paulo post, Carolus Nauarræ Rex, Iacobus Borbonius Marciæ Comes, & filius Comitis Fuxensis conuenierunt, & vt Ecclesiast tot calamitatibus affectam, conuulsamque, curare vellet, pro suo iure postularunt. Tantum abest, vt exaudiuerit, ut etiam schismati propagare conurus fuerit; ad diem xxii. Septembrii creatis anticardinalibus, quorum haec nomina; Ioannes Armeniacensis, Rothomagensis, & Petrus Ratiarius Tolosanus, Archiepiscopi; Joannes Martinus Mutilius Abbas montis Aragonis, Carolus Vricensis, & Alfonius Carilius Gomeci Carili filius.

Kalendis Nouembrii, Omnia Sanctorum festo die, Petrus Luna, Perpinianum non infrequentem coetum suorum habuit. Interfuere nouem anticardinales Lunani; Toletanus, Cæsaragustanus, Tairaconensis Archiepiscopi; Episcopi, Prelati ex regnis Hispaniarum, & nonnullis prouinciis, omnes numero C. XX. Sacris in aula Regia Maioriensi arcis Perpinianensis, a Petro antipapa peractis, Alfonso Exea Patriarcha Constantinopolitanus Hispanensis Ecclesiar administrator concessionem habuit, & absentium ratione a comitiis habita, ad xvii. Kalend. Decembrii coitionem prorogari renunciauit. Ad

ii. Idus Nouembrii, sanctioris ærarri Magalonensis Praefectum, Ecclesia Africana Administratorem, Patriarcham Antiochenum, & Franciscum Siuenium Ordinis Minorum Valentini, virum insigni sanctitatem, & magna ac multiplici doctrina, nec non diffusa scriptorum copia clarissimum Hierosolymitanum Patriarcham creauit, qui ab Auxitano Episcopo Cardinale ad xviii. Kalend. Decembrii consecrati sunt. Postero dic Petrus Luna, ex arce Regia in ædem Beatae Mariae Regalis sacrorum ordinum ceterum comitatus processit, & peractis missæ solennibus, concilium habere coepit. Sabbathio ad xv. Kalend. Decembrii secundam sessionem celebrauit, & concione pro more habita, ac professione fidei Catholicae recitata, scilicet illam fidem firmissime tenere, & simpliciter confiteri, assueverunt.

Die Mercurii, ad xi. Calend. Decembrii, tercia sessione habita, & concione praemissa, recitata est series, & continuatio rerum a Petro Luna gestarum, ex quo summam pontificatus dignitatem occupauisset, dictum, quot, & quantas, & quam incredibilis difficultates hauiisset; quantumque in discriminis versatus esset, vt summae pacis coniunctio Ecclesie Dei conciliaretur.

Quinque aliis sessionibus, variis actus, actionesque consilio & euentorum in procurandis Ecclesiastica concordia negotiis recitati sunt; & quemadmodum inter Gregorium atque Petrum per Legatos ultro citroque miseros conuenierat, vt Saona cum suis Collegiis, festo S. Michaelis, aut omnium Sanctorum die debuissent congregari, ad uniuersum Ecclesie procurandam.

Inter hæc, cum Petrus Patres consuluisse, quid è republica Christiana esse censerent, ne in progressione rerum, & noua molitione ad reliquias Ecclesie lacerandas, & distractiendas prauis consilio conuerteretur; summa dissensione atque dissidio in contrarias partes Patrum opiniones in deliberando distractæ fuere. Alii censabant, a Petro Legatis mandata danda esse, vt eius nomine pontificiam dignitatem nulla interpolata mora abdicarent: alii tempus duebant, maxime disiuncta atque contraria assertentes. Ea opinione & sententiarum discrepantia eorum deduxit, vt Porpiniano pene omnes discesserint: non nisi xvii, in sententia permanentibus, quam his verbis conceptam, per modum libelli supplicis Petro Luna pereixerunt.

Sanctissime Pater, ac Beatisime.

Hoc facrum Concilium generale supplicat, & consultit, humiliiter & deute, V. S. quod non obstantibus quibuscumque tribulationibus, persecutibus, & impedimentis vobis dati, dignemini propter Deum, & bonam Christianitatem prosequi efficaciter factum uniuersum sancta matris Ecclesie, per viam renunciationis; item viam alia via premiteendo: nulla alia tamen via exclusa.

Item supplicat, & consultit, prefatum sacram Concilium V. S. quatenus oblationem per eandem V. S. factam intruso de renunciatione, in casu renunciationis vel mortis dicti intrusi, dignemini extendere ad easum defectionem eiusdem intrusi; si fiat de iure, secundum fidem & obedientiam partis sua; ac etiam effectu litter, & de facto.

Item supplicat, & consultit prefatum Concilium V. S. quatenus pro celeri & debita expeditione, & conclusione præmissorum obtinenda, dignemini certos Nuncios, probos viros, Deum timores, & alii hoc idoneos pro parte V. S. & vestri Collegii, ac totius sacri Concilii, mittare ad intrusum, & suos Anticardinales, cum ipso, vel Pisis, vel alibi de gente, nec non & ad illos Dominos Cardinals Pisis existentes; & ad alios, qui in hoc sancto uniuersitate proficere poterunt; cum plena, libera, ac sufficienti potestate tractandi, concordandi, firmandi, & obligandi, omnia & singula necessaria, utilia, seu opportuna ad præmissam; & vt sis videbitur, tempus breue & congruum, locum idoneum & securum, & de securitatibus & libertatibus, in eundo, stando, & redeundo, recipiendi, concordandi, & obligandi. In quo S. V. omnia illa que concordata fuerint per ipsos efficaciter exsequatur personaliter; vel si personaliter ire noluerint, vel infirmitate corporali peractis, Alfonso Exea Patriarcha Constantinopolitanus impeditus non poterit, per alium, seu alios habentes plenariam & liberam potestatem ad omnia, qua S. V. facere potest, & posset, vñq ad renunciationem inclusive.

Item supplicat & consultit prefatum sacram Concilium, qua-

tenus dignissimi tales constitutiones & prouisiones adhibere; quod si ante operam uniuersum, quod absit, contingat V. S. ab hac vita ad aliæ euocari, posset ad uniuersum debite & canonice procedi taliter, quod post obitum V. S. propter defectum prouisionum, non differvet, seu impeditetur vno; aut, quod absit, scandala, seu subscismata suscitare vellent, dignetur V. S. per debitas Constitutiones, & remedia prohibere, ne ad similia perpetuanda procedant; sub panis decretis, & prohibitionibus ad hoc necessaritis, & opportunitis.

Item supplicat & consultit, prefatum sacram Concilium; quod in casu, que aliquis, quod absit, premisso spretis, scandala, seu subscismata suscitare vellent, dignetur V. S. per debitas Constitutiones, & remedia prohibere, ne ad similia perpetuanda procedant; sub panis decretis, & prohibitionibus ad hoc necessaritis, & opportunitis.

Admisit eam Concilii admonitionem Petrus Luna, & pollicitus est omnia adimplere. quam ipsius pollicitationem, aduersarii postea, primum in Pilano, ac demum in Constantiensi Concilio, in eius durissimum osiure merito retrofuerunt; quamvis ille sic viam cessationis Saonaem ampliex fuisse contendenter, & in Portu Veneris Gregorium per Nuncios & literas ad eam pactionem fuisse cohortatum, ac ruta loca conuenienti obrutissi; qua omnia fuerint a Gregorio refutata, atque reiecta, neque sibi aut negligientia, aut contumacia posset obiectari.

Concilio, quemadmodum dixi, interfuerunt Prelati pœne omnes Regnorum Castellæ, Aragonie, & Nauarræ; & nonnulli Francie, prouinciae Gallie, Vascianæ, Lotharingie, & Sabaudie omnes numero c. xx. Ex his principi Patriarcha Alexandrinus, Petrus Luna Toletanus, Garcias Ferdinandus Heredius Cæsaragustanus, & Petrus Zagatriga Tarragonensis Archiepiscopi. Antonius de Xalanto, cum ad finem Concilii Petru adhucisset, tandem ab illo secessit, Pisaque ad Concilium concessit. Surita, annal. lib. io. c. 8. & 1nd. lib. 3.

Santus Antonius Florentinus, qui eo tempore vinebat ista & alia quæ potuit aspexisse, narrabat his ipsis verbis:

Precipitos, ait, ergo Gregorius, aduersarii non vere quarere vñam, sed sui fabuerionem, vt solus remaneret in sede Petri; mutauit vt sajens propositum suum in eundo Saonam, & quamvis quidam dixerint, quod trepidant timore vbi non erat timor, & has sufficienes immitterent sibi, vel ipse simularet ne Papatum dimitteret; non sibi alii viri timorati, non sibi; sed quod iustam causam timoris & desperationis habuerat. Majorunt nibilis Nuncios & literas alter ad alterum, tractantes de alio loco: & nunquam conuenire potuerunt. Benedictus, vt magis similes intentionem suam & votum, ad vñam efficiendum; adhuc ad Gregorium magis appropinquauit, & ad Portum Veneris. Gregorius autem Luca permanxit per plures menses; ibique creauit quatuor Cardinals, scilicet Ioannem Dominum, quem prius Archiepiscopum Ragusinum insituerat, non illa quarentem, sed renuentem, prenatus tamen voluntas pontifici, ne diuina voluntati videbatur obstire. Secundum fuit Dominus Antonius, nepos ipsius Gregorii, Bononiensis prius ab eo factus Episcopus. Tertius Gabriel, etiam Venetus, & dicit Antonii focius indubitate, prius Senensis Episcopus. & hi duo ex religione Celestiniorum, sed post Imperator electus Concilio adhescit. Cum Gregorio, Ladislaus Rex Neapolitanus, vna cum aliquot ciuitatibus Italicis, & principiis quæ erant Ecclesie remansit. Cum Benedicto nullus pene, excepto forte Rege Aragonum. Mare autem per nauem ingressus fecit quatuor Cardinals novos, & excommunicauit Regem Francie, & omnes alios, qui recesserant ab obedientia sua, & rebellis Ecclesie. Gregorius autem cum gentibus armigeris Florentinorum, pro sui securitate, datus etiam obsidibus à Florentina, à Luca Sena, & inde ad urbem reverus est, excommunicans, & puto, ac omni dignitate & beneficio priuans, omnes Cardinals, qui contra eum confirauerant, recedentes ab eo, vt hereticos, & schismatiscos; ac præterea per vñam orbem significauit Regibus & Principibus de coniuratione eorum, & indebito recessu ab obedientia eius, vt non acquiescerent, nec crederent verbis eorum, quod tamen parum profuit, omnibus fere gestis eorum approbanibus. Quia vero vñis Romana erat in magni editionib; & rixis, Gregorius cum Curia sua de beneplacito Regis Ladislae profectus est Cætam, vbi aliquandiu morari traxit. Ille S. Antonius narrabat, tit. 22. c. 5. §. 1. & 2.

Leonardus Aretinus, inter aule pontificia id temporis assecelas non postremus, eadem tere, amicis significauit, istis verbis:

Motus va-
riari Greg
c. 24.

c. 25.

Greg. ad
Petr. re-
sponsio de
falso con-
ducta ab
ipso peti-
to. c. 25.

bauit; praecei hos, neminem quilius dignitatem & com-
moda magis ex animo quam Ladislaus curaret, multus
argumentis credulo perfusit, vtque ex illius arbitrio pen-
deret, omninaque aliorum consilia nihil penderet, tan-
dem, quemadmodum volebat, effecti: pactus
Ladislao mercedem iniquitatis, titulum Senatoris Ro-
mani, & Apostolice sedis in aliquot ciuitatibus, terris ac
locis Ecclesie Romanae, Vicarii; cum etiam Ladislaus,
Paulo, nepoti Gregorii, Comutatum quandam, & alia-
liis eius necessaria, in Regno Sicilie spopondisset. Fe-
rebatur inter certissima, Paulum Vriniun, Ladislao Re-
gi, ex compoto multa permisisse; postquam vidisset,
Cardinales Gregorianos praevaricasse, à corruptela Regis
Monteferrati, que sunt propinqua Saone, cum eadem nostra Cu-
ria profici. à qua proficione, multiplices resistentia, boni, re-
putamus, respectibus nobis facte, per eos qui conditionem ipsius
Lombardia formidabant, nos retraxerunt. Sed postquam securi-
tates iustissime postulatae nobis non prefabancur, volumus sal-
tem, vt tanta iustitia Ecclesie, a tantus pacis & tranquillita-
tis in populo Dei reducenda apud te affectus valuerit, ve non susti-
nuiss tempus illud frustra consumi, nec festum omnium Sanctorum
damno Ecclesie & animarum periculo expectare, sed ad v-
niacionem scripto conceptrum ostendisset. Et quidem, Car-
melite, concionatoris munus interdicendum; ceterum non
à motibus temperatum: cum inimicente festivitate Pa-
schali, aliqui Episcoporum, timentes, ne in peritii cri-
mine, (cuius reum) Gregorium, non nemo ab aduersariis
excitatus affirmabat) huic comunicarent, per diuer-
sas occasiones, Luca excesserunt; ne infra feita Pascha-
lia, cum eodem Gregorio, in diuinis participarent offi-
ciis. Discessio Episcoporum, & Praelatorum, maiores a-
nimis addidit; Cardinalibus quidem, vt Gregorium am-
plius excaretur; Oratoribus autem Regum & Princi-
pium, vt illum precentur; vel tergiuersationibus finem
imponeat, vel illis abundui potestate faceret. Desi-
derium vnionis Ecclesie, res vnicuique priuata & publi-
ca, expensarum intolerandi sumptus, ac multa alia, o-
mnesque vrgebant. Eadem, Petro Luna incommo-
da communia fuerant. Itaque illi quotidie interpella-
bant, votis omnium quartocies satisficeret Gregorius;
Petrus autem Luna Oratoribus suis salutum conductum
postulabat, qui cum illo de summa rerum transigerent.
Existimabar, omnibus satisfactum fore, si Luna respon-
disset. In hunc modum scripsit.

Gregorius Episcopus, seruus servitorum Dei, Petro de Luna,
quem nonnulli gentes, in hoc perniciose subfimare Benedictum XIII.
appellavit, pacis & vnionis auctor.

Acceptimus hodie literas tuas, datas in Portu Veneris, 4. Ca-
lendas Aprilis, per quas salutum conductum, à nobis, pro Iohanne
Rethoricensi, & Petro Tarragonensi praetensi Archibishopo, rati-
onibus, cum ceteris locis idonea & habilia per eosdem Nuncios nomi-
natae fuisse, dolimus, quod ceteris que haberi poterant omnis-
sis, in loco Petro sancto, quem sciebas nobis fuisse denegatum, en-
siffere voluisti, vt in hoc etiam tempore perdere. & secundum fuit
deinde, vt per nos ad ciuitatem Lucanensem, & por te ad portu-
m Veneris transiret; quibus in locis postquam fuisse, & de
eius loco pro busynodi conventione tractare; scis manifestum
est, unde difficultates, more atque dilationes oriantur. Tu enim,
vt Oratores tui in presentia nostra publice affirmaverunt, nullum
locum acceptare intendi; nisi sit maius, & dominum eius-
dem in nostra & tua manibus libere concedatur. quo duo, ma-
gistris in hac materia generant difficultates primo, quod ad mari-
time coartando, multa loca habilia & idonea excludantur, &
ex amplissima locorum copia ad paucitatem restrainingur. Dein-
de, quod quo loca idonea sunt, eorum dominium haberi non po-
test: ut ceteris busynodi locorum dominium habetur, gentes
armorum, copie, Capitanie, custodes, virtutum prouisiones, &
plura alia necessaria videntur, quorum difficultates in prosecutione
bus tractatus, nobis die in diem magis intoscit, quo omnia
angusta impedita, celeritatem retardant, pericula protendunt,
impensis requirunt magnas, ad quas Camera Apostolica iamdu-
m peritus exhausta non sufficit; vt potius ad impediendam v-
niacionem, quam ad tollendam diuisionem busynodi qualitates &
difficultates quicunque videantur. Nos autem putamus, si hoc nego-
tiu quidem Dei est, & ad pacem tendit, pacifice & charita-
tine, sine armis, & sine strepitu humanarum vanitatum confi-
dere. Itaque illa via nobis magis placabit & placet, vt sub uno
aliquo Domino, vel Dominio, in quo vtrique pars tuta foret,
busynodi fieret conuentio personalis. Hac enim via, omnia im-
pedimenta excludit, omnes scrupulos repellit, omnes amputat dif-
ficultates, pro cuius executione, Florentinenses & Senenses offe-
runt loca habilia & decentia, tam maritima, quam terre-
stria. & insuper ciuitatem Lucanensem, sibi pro parte nostra
fecimus offerri, & praecepi ciuitatem Pisaniam; qui locus sic est
idoneus, vt nullus magis valeat reperiri, diuisus flumine; galea,
secundum quod tu optare videris, accessibilis; abundans virtutibus,
capax multitudini, tucus, & omni respectu sic accom-
modua, vt ad istam conuentiōnē fabricatus videatur. Is v-
nius diei scio, nos per terram, & tu per mare ad eundem locum

conuenem

convenientes, pacem Christianitati reddere possumus, & tam in-
famem maculam, de confessu Ecclesie abolere. Hunc locum tam
propinquum, & tam idoneum, & capacem declinare, & ad ca-
stracula non capacia, neque dextir, & multas ac magnas dif-
ficultates continentia, se convertere, nullam habere potest sincer-
itatem. Quod si magis duo loca pro huiusmodi conuentione deside-
ras, (quamquam hec duorum locorum conuentio minus expedita
fore dignoscitur, minusque ad accelerationem vnionis accommo-
date) tamen si quocunque respectu desideras, nulla inuenies ma-
gis idonea, quam illa, quorum tractatum nuper, cum Floren-
tinenibus Oratoribus intradixisti, Pisani scilicet & Liburnum; in
quibus miramur te voluntatem tuam, nulla superueniente causa
mutauisse. Nos enim dictorum locorum tractatum promptissime
recepimus, & per Nuncios nostros fecimus tibi offerre. Unde cum
pro vni vel plurimum locorum materia talia obtulerimus, quibus
meliora & commodiora offere non posset; cumque Nuncios nostri
apud te constituti, de loco vel locis huiusmodi concludere sint pa-
rati, & sufficienti potestate ad concludendum suffulti; non vide-
mus, quod in ista missione Nunciorum tempus amplius ambi-
tendum, preferim cum ipsi Iohannes & Petrus Nuncio tui, quos
nunc remittere queris, paulo ante apud nos existentes, sati long-
um tempus nihil agendo consenserint, & Pisarum, Liburnique
tractatum à te per Florentinenses Oratores, vi prefecur motum,
& per nos acceptatum, suis operibus non dubitauerint impetrare.
Mitimus tibi nihilominus Salutem conductum, quem postulas; hor-
cavate ac requirent, vt velis sinceram & promptam efficaciam,
circa conclusionem huiusmodi tanti & tam desiderabili effectus-
liter adhibere. Datum Luca Calendis Aprilis, pontificatus nostri
anno secundo.

Cum his literis Gregorius, Nuncios ad Petrum Lu-
nam misit. His ite non respondit; sed ad respondentem
Commissarios designauit, qui potro, in modum sub-
sequenter responderunt.

Ex parte sanctissimi Patri at Domini nostri, Domini Beneti-
eti, diuina prouidentia Papa XIII. ad exposita & infra scripta,
tradita per vos venerabiles Ambasatores Reverendissimi Domini
Angeli Corrii, qui se faci Gregorium appellari, ad que in scri-
pta responderi petitis, responderet ut sequitur.

Et primo ad contenta effectu alter in prima schedula vestra, di-
citur; quod sanctissimus Dominus noster, cuia tota affectio &
sollicitudo in hoc versatur, vt postferum hoc schisma expellatur
radicibus, & vno salutifera in Dei Ecclesie celerriter subsequatur,
circum vniōnē prosequenda, & Deo duce obtinenda materiam pro-
cessu, & procedere intendit, non per cancellis & dilationem ex-
quisitus fugis, non per mundis & cauillias ingenia, non per
variations & simulationes confitas, depicatisque coloribus, sed
pure, libere, denote & sincere, de diuina gratia ac protectione, ac
sanctorum ac Christi fidelium meritis & intercessione confitis, re-
iecta temeraria presumptione, ac diuina maiestatis tentatione, qua-
in sacra scripture non immixto reprobatur, pro qua quidem v-
niacionis conclusione, quantum in ipso est, persicenda, ad lucum,
imo loca concordata, & prefixis terminis, non sine magnis labo-
ribus & expensis iam aduenit bina vice. Itaque dilationes, diffi-
cultates, perplexiones, & insolutions, quas circa locum mutua
conventione exortas pretendit, à Dominu nostro Papa, aut su-
vel suorum culpa, vel contumacia, ipsa exhibitione operis hoc eu-
denter comprobante, nullatenus processerunt: quod culibus redi-
sentient clare apparere potest, si gesta & adimplita, oblataque &
acceptata per Dominum nostrum & Nuncios suos circa materiam
propensius attendantur. Nam certum est, quod Dominus noster
in Massilia residens, Oratoribus Reverendissimi Domini Angeli pra-
dicti, ex causa, cum sufficiente potestate illuc destinatis, plura lo-
ca decentia & habilia obtulit, & tandem facta discussiōnibus lo-
corum omnium hincide oblatorum, de loco Saone vniiformiter
concordatum extitit, ad quem quidem locum Dominus noster Pa-
pa, cum suo facio Collegio, in forma & terminis conuenti se per-
sonaliter consultit, cum galea & gentibus concordatis, non ad o-
ficationem, vel aliquis officiōnem, sed ad suam & suorum se-
curitatem & ruelam: que quidem materia galearum, & gen-
tium, etiam in maiori numero habendarum, ac dominum loci ob-
tinendi à dictis Dominis Oratoribus, afferentibus se hoc à Reue-
rendissimo Domino Angelo habere expresse in mandatis, mot & ex-
citio, & ipsi insistantibus concordata. Sed dictus Reverendissimus
Dominus Angelus, ad dictum locum omnino venire recusat, &
recusat, non sine multarum animarum, & Ecclesie detrimento.

sicutum,

sicutum, & dictus locus de Carraria habili tamper dictos Oratores, quam secundum communem opinionem reputaretur, contra voluntatem & consilium Dominorum sui deo pretenso Collegio, & Ambasatorum prefatorum, & aliorum multorum de sua obedientia, quamquam per eos ambasatores obliterit ipse Dominus Angelus Dominus nostro respondere rationabiliter, eo venire, licet indebit & sine causa rationabiliter recusat. Ex quibus satis patet, quod dilatationes circa perfectionem vniuersi sacrificium, difficultate epro loco conventionis adhibe. A domino nostro nullatenus processerunt, aut procederunt; cum, ut predictar, & ad locum Saona concordatum venerit, & ex superabundanti, inslante domino Angelo, ad portum Veneris, & ultra ad alia loca per eos Nuncios oblati. Imo quod plueret, ad loca per Venetos & Concios eiusdem domini illi Angeli, & alios multos de sua obedientia nominata, & etiam per suum praeconium collegium suggesta & consultata, idem dominus noster sanctissimus dominus videns hec omnia aperit ad temporis dilatationem, que huic dei cause multum est nostra, evidenter tendere, cum, ut dictum est, solam alias oblatam, quibus si sit pro parte dictorum Nunciorum sufficiunt responsum, re offeratis, ne ulterius tempus inutiliter expendatur, suos Nuncios ad Reuerendissimum dominum vestrum destinat de presenti, de sua intentione plenissime informatos, qui, si prefatus Reuerendissimus dominus Angelus, ad aliquam rationabiliter, & vniuersi utilia & opportuna condescendere voluerit, cum ipso breuiter, & absque mora concludent, & firmabunt, ad laudem dei, & bonum Ecclesie, atq; consolationem totius populi Christiani.

Sed quia in dicta schedula prima exprimitur, quod dominus noster sanctissimus cum domino vestro conuenit iuxta exigentiam tertii modi. Non sine causa dominus noster in admirationem de tanta variatione induxit, quod cum nuper in Saona dominus Angelus per eos Nuncios publice obliterit domino nostro prefato tres modos conveniendi, (quorum primus erat, quod haberetur in unius loco, virginitate tatus, cuius loci dominum esse deberet in manibus vtriusque secundus, quod haberentur duo loca propinqua, quorum dominum ponere curerunt in manibus unius predicatorum dominorum, & aliud in manibus alterius: tertius modus, quod ambo dominis cum partibus suis fidem acciperent, & se poserent in manibus unius domini, vel dominii, quorem modorum optionem domino nostro dedit dominus Angelus prefatus, quem quidem oblationem, etiam in scriptis, incutit Senechal domini nostri Nunciorum replicauit, & nunc omisso primo & secundo modo, qui canem veluti honestores, ac decenuiores, pro Ecclesia securiores, ac viliori pro negotio paragendo, & longe in omnibus prefectoribus, qui & de facili haberi possunt, videntur sane intelligenti modo preferendi) nunc variando ad solam tertiam suam modum per omnia se refringit, quo non contentus, etiam illum sic limitat, ut omne dominium obedientie domini nostri penitus excludatur. Premisso autem non obstantibus, prefatus sanctissimus dominus noster vos benigne audiens, vobiscum, si aliqua rationabiliter & debito modo obliteret, libenter concludere debeat. Quia tanquam per vos expedita, & in scriptis oblationis facte per eos oratores dicto domino vestri in portu Veneris; den tanquam nunc vos obligatis, dictum dominum vestrum venturum Liburnum infra eundem terminum. Exhortatur igitur vos, & insisteret requirem ipsum dominus Gregorius papa, ut pro parte dicti domini vestri radicibus, per mitiatu rna cum mittendu per ipsam dominum Gregorium Florentinum, secundum formam oblationis facte per eos oratores dicto domino vestri in portu Veneris; den tanquam nunc vos obligatis, dictum dominum vestrum venturum Liburnum infra eundem terminum. Exhortatur igitur vos, & insisteret requirem ipsum dominus Gregorius papa, ut pro parte dicti domini vestri radicibus, per mitiatu rna cum mittendu per ipsam dominum Gregorium Florentinum, pro predicta concordia celeriter obtinenda. Et cum ipsum dominus noster Gregorius paratus sit obseruare vota & iuramenta sua, & secundum illa pura attendere ad ea, qua pro remigratione vniuersi Christianorum fuerint, dispositus non est sed de novo obligare, quod petere videbimini, sed solam ad convenientem localem.

Alia responsio, pro Gregorio pontifice, data 22. Aprilis istud Lunanum Nuncium, ad superiori schedam longissimam, super locis Cararia & Lauenfia, a Petro Luna propositis, & super diuersis columnis Gregorii impositis.

Quia scripta & narrata in schedula vestra sunt minus vera, & irrationabiliter ac indebet data, proposita, oblate, & responsa, vti sapientiam est publicis documentis, testibus, instrumentis, rationibus, & aliis experientiis opportunitate dicere eisdem respondetur, sicut alias in scriptis per suam sanctificationem, per eis proprios oratores rationabiliter, & vere responsum fuit, a protestationibus partis tunc factis nullatenus discedendo. Et licet tam ex eisdem contentia in dicta schedula, & aliis tractatu & per trattatu, tam cum dicto Reuerendu Patre domino Petro, quam cum aliis notabilibus personis de parte sua, quam etiam cum suis Nuncio; quam ex diuersis & continuatis plurim notabilium personarum, & insignium virorum indicationibus, cum omnisciencie & puritate domino nostro Gregorio papa, factu appareat expresse, quod dominus Petrus predictus omnino satagit dictum dominum Gregorium atrahere ad loca susiecta, in habilitate, non idonea, neque secura, propinquia sua potenti & obedientie, non sine rationabiliter causa & sufficiente, qua ex tenacitate locorum Lauenfia & Carraria, post tunc lates ac urgentes rationes, per oratores prefatos domini nostri factus in portu Veneris, contra predicta, & nunc iterum replicata & continua, necessitate per ambasatores prefatos domini Petri ipsi domino nostro merito augentur. Responsiones quae nunc data sunt per ambasatores dicti domini Pe-

nere, quas vos exprimitis, sufficientes, sine colore & fundamento quoquam praeterentes, ac finalantes pretorire, que dicitur, & que obiecta probare non possitis, vultus saltem premissa reddere criminosa, atque interrogati, respondistis ad huiusmodi sanctum negotium concludendum, vos ab aliis, aut alter de cetero misime oblaturos, nisi prout in premissa schedula, & separius narratis continetur; sanctissimus dominus noster videns hec omnia aperit ad temporis dilatationem, que huic dei cause multum est nostra, evidenter tendere, cum, ut dictum est, solam alias oblatam, quibus si sit pro parte dictorum Nunciorum sufficiunt responsum, re offeratis, ne ulterius tempus inutiliter expendatur, suos Nuncios ad Reuerendissimum dominum vestrum destinat de presenti, de sua intentione plenissime informatos, qui, si prefatus Reuerendissimus dominus Angelus, ad aliquam rationabiliter, & vniuersi utilia & opportuna condescendere voluerit, cum ipso breuiter, & absque mora concludent, & firmabunt, ad laudem dei, & bonum Ecclesie, atq; consolationem totius populi Christiani.

Venerunt Lunani Nuncii, Lucam, ad Gregorium pontificem, & die xvii. mensis Aprilis huius anni, infra scriptam schedam Gregorio obtulerunt:

Super materiam Pijarum & Libernarum, Nuncii sanctissimi domini nostri, domini Benedicti pape XIII. vt possent clarius respondere, velle inter alia de sequentibus corripi.

Primo, si Reuerendus pater dominus Angelus, absolute & sine conditione, intra breuem terminum nunc declarandum, Pisas accedit. Item, si illico, per tractatores, quorum numerum & qualitatem nunc exprimat, factum principale vniuersi intrare, & preparatoria, ac solam necessariam ad vniuersum & accelerationem eiusdem tractare & concludere vnde & breviter voluerit cum effectu.

Dic xx. eiusdem mensis Aprilis, responsum est iis, hunc in modum.

Cum sanctissimus dominus noster, dominus Gregorius divina prouidencia papa XII. quandam schedulam per eos dominos Ambasatores Reuerendi patris domini Petri de Luna oblatam die 18. Aprilis receperit, pro parte dicti domini Gregorii responderet: Cum sciat, quod dominus Florentinus nullum eorum locorum velint dare vniuersi non requisiuto ab utriusque parte; ideo dominus noster dicit, quod paratus est accedere ad locum Pijarum, infra terminum per veram partem concordandum, habita concordia cum eisdem debeat. Quia tanquam per vos expedita, & in scriptis oblationis facte per eos oratores dicto domino vestri in portu Veneris; den tanquam nunc vos obligatis, dictum dominum vestrum venturum Liburnum infra eundem terminum. Exhortatur igitur vos, & insisteret requirem ipsum dominus Gregorius papa, ut pro parte dicti domini vestri radicibus, per mitiatu rna cum mittendu per ipsam dominum Gregorium Florentinum, secundum formam oblationis facte per eos oratores dicto domino vestri in portu Veneris; den tanquam nunc vos obligatis, dictum dominum vestrum venturum Liburnum, pro predicta concordia celeriter obtinenda. Et cum ipsum dominus noster Gregorius paratus sit obseruare vota & iuramenta sua, & secundum illa pura attendere ad ea, qua pro remigratione vniuersi Christianorum fuerint, dispositus non est sed de novo obligare, quod petere videbimini, sed solam ad convenientem localem.

Alia responsio, pro Gregorio ad superiori schedam.

Respondet
tus scheda.

Scheda à
Nuncio
Petri Ge-
gori, obla-
ta.

Ladislaus
recepito-
la ad Flo-
rentinos
data ne
gotium v-
nitonis in-
ficit.

Responde-
tus scheda.

Alia re-
spōsio pro
Greg. ad
superiorē
schedam.

tri, triuile in seipsis apparent, diligenter intuenti. Nihilominus idem dominus noster accessus feriore inextinguibili charitatis ad vniuersum sancta dei Ecclesie, predictum Reuerendum Patrem, dominum Petrum petit, requirit, obsecrat & obtestatur per viscera misericordiae Iesu Christi, ut ad tollendam eandem sufficientem, & amputandam omnem dilatationem, & ad celeriter & fructuose inducendam in der Ecclesia dictam vniuersum, placeat eidem domino Petro aliquem de loco dominum Florentinum aut senesium, vel etiam circumiacitatem lucasensem eligere; pro quibus offerantur, & non auctoritate quo modo, nec in verbis quoniamlibet detineri. Date Roma, ut supra.

Hæc vel sola epistola, vel portius actio Ladislai Regis, totum negotium inficit vniuersum. Iam apud omnes diuulgatum fuerat, Ladislaus, ad diem xxv. Aprilis, Romam, triumphans in modum introitum, ac summa omnium ordinum laetitia, prodeunte obuiam cum ramis palmarum & olinarum, ac iudicis solennibus vniuersa multitudine, exceptum, annona abundantia, terra marique illatis vi etiibus, nec non clementie ac aquitatis significacione, conciliatis dissidentibus olim ciuibus, ac tum reductis exiibus, tum libertate donatis plerisque non ita pridem in carcere detentis, vibem recreasse. Acceperant Colunmenses cum vtriusque coniunctos pacem vibri reddidisse; militem tam praesidiarium, quam hostilem vibre emisum, Perusum properare; Pontifici Gregorio dominium vibricum restitutum, Banderalis omnino abdicatis, Consularibus ac Prefectis Regionum antiquis abrogatis, & aliis recentibus pro Gregorio subrogatis; Senatorum vibri datum; Marechallum rebus publicis praesulum; & in summa, administrationem Bouifacianam ad praescriptum reuocata. Ita ad diem 8. Maii Romanus aliquis ciuis, Lucam aduersariis Gregoriis prescripsit, timore magno omnibus, tam Gregorianis, quam Lunanis incuslerat, ne Ladislaus veniens, iam Romanarum rectum potens, exercitu Peruitem premislo, illorum quidem perfidiam castigaret, & vel utroque suo commodo opprimeret.

Aliquis, de Lunanis, das Lucas die VIII. mensis Maii, hoc anno M. CCCC. VIII. scribebat, quod Pifam, aut Liburnum, ire noluerint. Et qualiter illici Antipapissim, aut, andent, vniuersi, qui sunt adueni & peregrini in paribus istis? cum Rex totum Regnum Sicilia, ac Romanum, nec non Campam, Maricinam, & etiam magnam partem in Marchia Anteriori posideat sine lite, que sum quasi vicina seu propinquae civitati Pisanorum; ac dominus Gregorius papa, totam prouinciam, patrimonium beati Petri in Tuscica, nec non & Perusium & Bonorum, Forolinum & Fuentiam cuitates potestissimae, & earum comitatibus & ducib; nec non reliquias cuitates in ipsa Marchia antecetera, ac Marchia Romandola, multaque alias cuitates opulentas & potentes, posideat in Italia, in qua Antipapa nullum habet dominium; & dominus Gregorius. Et rex pifam, & sibi aduersentes sunt his dicti Antipapissim, & sibi adherentes, & eos persequentes odio capitalis; ipseque rex per mare terramque stipatus est granditer exercitu, quem potest etiam continuo adiungere. Sed hoc deinceps timentur, hec de more vitantur; hec refugit, uno hac aberrantia natura. Quis enim auderet, vel qua ratione aliquis reveretur coram tam potentibus aduersariis comparare? vi hec deducuntur in Clem. paf. de re iudicata §. Notorium. Hæc igitur materia perturbat huiusmodi vniuersum.

Et quidem isti timores, iuris, non facti fuerant. Ladislaus namque praeferebat, non nisi causa possellionis Regni Siculi, ne per mutationem pontificis ea excideret, veniebat, atque exercitum trahebat. Caeterum ac si iam iugulo vtriusque partis imminenter, utrique, sed magis Lunani, tam serio timere inceperant. Utique autem equaliter, tam in Gregorium, quam in Lunam, culpam referabant; palamque, non iam multabant, sed ambobus obrectabant, quod per illos staret, ne vno Ecclesie sequeretur. Gregorius, iam a suis metuebat, ne se defereret, aut vero Petro Luna proderent. Itaque serio eis præcepit; ne Luca exirent; ne clam conuenirent; ne cum Oratoribus Lunæ, aut Regis Galliarum participant.

Septem ex Cardinalibus Pifam profecti, hanc quam adiunxi appellationem interposuerunt, quidque haec tenus in negotio vniuersis actum est, Regibus & Principibus Christianis, datis literis significarunt.

Gregorii
ad suos
præcepta
a quibus
appellati,
& ad Re-
ges &
Principes
scriptum.

I. App. 111.

De Luni-
nis quod
Pifam vel
Liburnum
incolu-
tint.

Rumores
variū spar-
fi.

I.

Appellatio Cardinalium, Pisis interposita.

In nomine Christi, Amen.

Anno à nativitate eiusdem M. CCCC. VIII. Indictione prima, die Dominica, XIII. mensis Maii, hora terciarum, vel quies, pontificatus sanctissimi in Christo Patris Domini nostri, Domini Gregorii, diuinae prouidentiae Papæ XII. anno secundo, in civitate Pisarum, in Archiepiscopali Palatio, videlicet in Camera, in qua infra scriptus Pater Dominus Antonius Episcopus Præfensensis principaliter residebat, præsente ibidem Magnifico viro Ioanne quondam Domini Francisci de Vrinius, Laurentio de Hannibaldo de Stephanuio, & Valentiano de Fregepanibus, de vrbe, & regione Transiberina, Domino Bartholomao de Montegantio, Domino Angelo de Fusto Canonico Lateranensi & Lupo Genesalmo Canonico Lateranensi, & aliis quampluribus testibus specialiter vocatis hactenus & rogatis.

Cum hoc sit, quod pridie, videlicet die Veneri, 1. præsente mensis Maii hora terciarum vel quies, prefatus sanctissimus Dominus noster, Dominus Gregorius Papa XII. similius infra scriptus, nobis & aliis Reverendissimis Dominis Cardinalibus sancte Romane Ecclesiæ residentibus in civitate Lucanensi certa mandata fecerit, de quibus infra sit mentio; ipsique infra scripti Cardinales, quamvis predicta mandata credentes & reputantes, animoque tenentes fuisse & esse nulla, & omnino inutilia de iure, & ab eis, in quantum veniret Liburniam; quo oblatio per aliam partem certo modo fuit acceptata, nequaque erat eis se confiteas, ut securius etiam oblationem suam. Quare dictum mandatum fuit omnino nullum & iniustum. Item, per huiusmodi mandatum, contra ius & institutionem indebatur carcer; cum nihil distet a carceribus, mancipari, inter parites murorum collocari: & incipiebat ab executione a carceribus, contra viros in tanta dignitate constitutos: quod, omnia iura deflantur.

Aliud mandatum, quod fecit B. V. eidem Cardinalibus, fuit tale: Item, sub pena perire, quam incurrente ipso facto, precipitum & mandamus eidem, ne ulterius congregentur in aliquo loco, sine expresso mandato nostro. Cuius quidem precepti nullitas, & iniurias, & iniustias manifeste patet. primo, quia mandatum hoc est contra ius Collegii; quod habent Cardinales de iure & antiqua consuetudine, à tanto tempore, cuius initia memoria in contrarium non existit. quod ius Collegii principaliter consistit in conueniendo simul, & tractando negotia, ad ipsius Collegium pertinentia: quod ius & facultas ab eis sine causa auferri non debet. Item, Cardinales tenentur collegialiter inter se tractare, & conferre, de causa Fidei, & heresis, & infra scriptam appellationem in scriptis legi fecerunt, ipsam interposuerunt, & interponunt, apostolosque perierunt, & pertinet, omnino & forma, quibus inclinat & efficiens de iure possunt, aut debent; cuius quidem appellationis tenor sequitur, & est talis.

Coram beatitudine refra, beatissime Pater, cum omni reverentia in his scriptis appellando, proponens humiliter servitorum vestrum, Angelus Ostiensis, Antonius Præfensensis, Episcopi; Conradus titulus S. Chrysogoni, Jordanus titulus sancti Martini in montibus, presbiteri; Reynaldus sancti Viti in Macello; Oddo sancti Georgii ad Volum aureum, Iohannes sanctorum Cosme & Damiani, Diaconi, sancto Romane Ecclesiæ Cardinales, quod ad notitiam suam peruenit, quod E. B. V. nondum decem dies ab eis, eidem aliqua precepta fecit, que de iure sine nulla, & quatenus esset aliqua, cum omni semper reverentia loquendo, sunt iniqua, & iniusta. Primi autem mandati tenor talis est; Precipimus omnibus & singulis Cardinalibus existentibus in Romana Curia, sub pena priuationis Cardinalatus, vel aliquem ipsorum, quod se non congregabunt, sicut iuramentum fiduciarum & obedientiarum, si quod prefisterunt, non extenditur ad hoc, quod de iure facere possunt. Quare incongrua omnino, & inconveniens, atque iniusta fuit pena perire in transgreditione talis mandati, vel precepti constituta.

Tertium preceptum, quod fecit Dominus Cardinalibus, beatitudine vestra, fuit tale; Item, sub eadem pena perire, precipiunt, & mandamus eidem Cardinalibus, ne aliquis eorum participet cum Oratoribus Petri de Luna, neque cum Oratoribus Gallicia, sine per se, sine per interpositam personam. Cuius quidem precepti nullitas & iniurias manifeste patet. Primo, quia ex iuramento & voto sicut astricti, nihil omittere de contingentibus, necessariis, vel quod modis opportuni, se uirilibus: luceque omnia in boata profici, mediare, & finire, ad sanctam unionem consequendam; que obtineri, & perfici non potest, nisi habendo tractatus & colloquia cum altera parte, & cum Nuncia ad hoc missa; maxime, cum per vos, Pater beatissime, ad hoc tractandum fuerint acceptati. Hoc preceptum, manifeste etiam est, contra dictam obligationem, iuramentum, & votum; & per consequens nullum, & iniustum. Item, qui hoc preceptum est contra charitatem; in qua, qui non manerit, in Deo non manerit. Et quia quilibet Christianus tenetur, quantum potest, errantes deinceps reuocare, quod viri fieri non potest absque participatione & colloquio; non ergo debuit prohiberi, maxime talibus viris, quorum effectus omnes debeat reuocare ab heresibus, & schismatisbus. Quare beatissime Pater, prefati Domini Cardinales, & servitoris vestri, cum omni obedientia, & humilitate, ac reverentiæ exponunt, & dicunt, talia precepta esse nulla; & de iure, eos

millares aspergere, ad obscurantiam ipsorum iniuriam: aut se foris forent, aut confundentur alij in rubris, vel monachis: dicunt, ipsi sufficiunt, & esse iniqua, & iniusta: & se, ex ipsi preceptis suis, & esse gravatos, contra omnem iustitiam, ac debitum iuris. & ab ipsis preceptis, ac omnibus aliis gravibus, post predicta forte secuturis, si quis forte sequentur in posterum, prefati Cardinales, in quantum us fuerit, & in quantum possit, provocat, & in his scriptis appellant: & primo, quia ratio appetitus noscit, & se superior, & intellectus domini auctoribus: a l'obis, Pater Beatissime, irrationabiliter, & secundum non rectam rationem decernentibus, ad vos Metropolitam re clam rationem, & melius informandam: Item, si discrecio personarum requiritur, A Vobis, Pater Sancte, i cario, ad Dominum nostrum Iesum Christum, qui iudicatur est mortuus, & secundum intentionem, item, ad Generale Concilium, & quo, & in suo scripto seruata non fuit; & servitiam tamen deberet, si possem, seu debeat Cardinales priuari Cardinalatu; & de iure alter fieri non poterit. Item, quia secundum obligationem factam in Conclavi, & votum, ac iuramentum ipsorum, oportet eos conuenire cum alio praetento Calixto, in loco idoneo. Cum autem cunctas Lucanensis fuit iam per aliam partem recusat, tanquam locus non idoneus, necesse erat ipsos exire distin' cunctam Lucanensem, pro prosecuendo negotio unionis, & seruando iuramenti suis. Item, cum per vos, beatissime Pater, & per ipsos Cardinales, de voluntate vestra fuerit oblatum, de eundo ad cunctam Pisarum, si altera pars veniret Liburniam; quo oblatio per aliam partem certo modo fuit acceptata, nequaque erat eis se confiteas, ut securius etiam oblationem suam. Quare dictum mandatum fuit omnino nullum & iniustum. Item, per huiusmodi mandatum, contra ius & institutionem indebatur carcer; cum nihil distet a carceribus, mancipari, inter parites murorum collocari: & incipiebat ab executione a carceribus, contra viros in tanta dignitate constitutos: quod, omnia iura deflantur.

Super quia quidem eorum appellationes, Cardinales antedicti, Appositos, instantes, & instantibus pertinet sibi tradi, & exhiberi debere, protestantes, quod eorum appellationem pendente, nihil contrahat, & in eorum praeditiis debet quomodolibet attentari. Et quia in civitate Lucanensi, eis non licet, sine maximo & evidenti personarum suarum periculo, talem appellationem interponere, & intrinsecus, ex tali metu iusto, ibi appellari & distulerunt, donec ad locum tacum deuenierunt. Quare protestabantur, ne lapsus temporis praesidium eis sat. Quam quidem appellationem, predicti Domini Episcopi & Abbatibus, coram quibus vi preferuntur, interposita fuit, omni modo, via, & iure, & forma, quibus melius de iure possebantur, & scilicet extitit, freatis quorundam prauis, vouchosis & certitudinis consilios, nos pro parte violenter in terros carcere posset, & pro parte crudeliter vita priuasset; ut multi forent, & neque erat animo, tempore, & praesidio, & pro parte existimat, & nos sumus multo maiori informati, manifeste equitem ita & compere loquimur. Nam satellitum & armatorum non modicus numerus, per omnes Apostolici Palatij partes ad secretiores vque confecti sunt: & nonnullorum pallida ora, maximi sceleris patrare designa non dubia, effigimus, Dei misericordia, & Notaris infra scripti, sibi fieri & confici, vnum, & plura publica instrumenta, ad dictionem, si expedierit, sapientem. Adiunctorum in Civitate Pisarum, anno, mense, die, Indictione, Pontificatu, & loco, quibus supra, & presentibus testibus suprascriptis.

II.

Regibus ac Principibus Christianis
darce.

Illustris Princeps, & potens Domine, amice nosler charissime, salutem.

Reminiscentes nos, semper erga Matrem Ecclesiam Sanctorum vos denotum, fidem, ac promptum filium, pro illius statu & honore libenti animo laborasse: idea quo occurserunt impetravimus. & occurserunt in eadem Ecclesia, Nobilitati Vestrae deliberamus incircare. Notum sit itaque vobis, & aliis deuotis, & amatoribus ipsius Ecclesie, saecularibus & auxiliis, quod inustissime, & necessarie, pro amore Dei & eiusdem Ecclesie, per nos similes est cura, sanitas & desideratis, & ne parere aliquo modo deberentis, ipso illa minime mandare valente, cum honoris, & status Ecclesie Dei essent penitus desuetu, non valutus, quod egre admodum forebantur, inuicem congregari pro tractando ordinandoque ad unionem opportuna, quae ad consilium Christianopoli, & etiam Vestra Nobilitatis pertinebant, vobis & aliis Christianorum Principibus cooperantibus, & ut presat a vno veniret in lucem: attentis proteritis, & duritate ad moribus hominis, nihil aliud poterant animis volere, nisi nos esse tamquam ad immolandum vidimus reseruantur. Nec his acquescentis, die Mercurii sequenti, nono die mensis eiusdem, vota, promissiones, & iuramenti sua parcipiens, sine nostra presentia, & nobis per prius expressa contradicentibus, ut de iure tenetamus, sancta memoria dudum Innocentius Papa VII. esset sublatius de natio, quonodo nos moti, ut tenetamus, vna cum aliis Reverendissimis Dominis Cardinalibus Sancte Romane Ecclesiæ compagno camdui secessisse & lacerata Ecclesia: & cipientes, pro pace & salute animarum, gregii Domini, ut secessara tam pestilens & iam inueterata, de Ecclesia exterminaretur, iuramenti, votis & promissionibus (quamquam de iustitia & veritate partis nostra dubitari non posset, aut posse), inter quos erat Dominus noster, Dn. Greg. Papa XII. tamquam frater noster, quanto arctius cognitus, obligatus, cum quibus promissionibus, iuramenti & votis, ipse Dominus Gregorius fuit ad apicem summum Apostolatus assumpitus, & ad quæ, ante & post assumptionem prefatam immediate, & in tribulatione sua, & deinde in Confessorio publico illa ratificans, & se obligans iterum promisit, iuravit, & votit, ut in instrumentis publicis, & manus propria scripturis, ac suis propriis bullis, ad Christianorum Principes, Dominos, & communitates directe lucis clarius est. Et cum credere mus, sicut ipse aiebat, post conuentum Saone locum, se aut matricula soli, aut peditem solo buculo comitatum, si alter nequirit, ad illum prospectum omnino, vt, (quod verbi suis, penitus tamen effectu plures testabatur), tam sanctum uniuersum opus, tamque pium & desideratum negotium, ad quod assumpitus fuerat, persiceret: nunc uno, nunc alio dilationum variarum sumpto & quasitco-

Annual. Eccl. Tom. I. 5.

B b

post

post eam misit, quoque in Burgum Liberas facta territorij, suppositum florentinibus: vbi, sicuti commissum eis extiterat, ipsius trucidare tentarunt; qui opidani auxilio vix evasit. Quantum eidem boni Pastoris hi mores sint, qui annam suam pro omnibus suis ponet, & quantum meratur fibi obedientiam exhiberi: claretur ipso istis: nisi fortasse, Deo inspirante, se solitus modis exueret, que omnia cum maxima mentis amaritudine promittit, seu iam necessitate coadi climatocere non possumus. Summa denique hic, ut preducatur, proflatu, honore, & unione predictis dispositi & patribus libentissimis animis ad cunctia nobis possibilis. Nobilitatisque vestra statim concerterat, eum horribiles afflictosissime, ac rogantes per illam charitatem, qua Christiana Religio est, obnoxii, scimus maiores vestri indosse fecerunt, & similiter nobilitas vestra faciat, at tam instans, tamque honestam & necessariam causam Ecclesie, cui speramus certissime, pro tanto bono nobiscum una capessat: que anima vestre salutem, & nobilitatis vestra decus existimat, atque claritatem & fane vestre honorem maximum est in dubie allatura. Data Pisa, die decimo quarto mensis Maij, anno Millesimo quadrageentesimo octavo, sub nostrorum secretorum signatorum sigilli.

III

Populo Christiano, scriptae, pro subtrahenda obedientia Gregorio.

rio.

Miseratione Divina Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Sacro-Sanctae Romanae Ecclesie Cardinales, Uniuersitatis CHRISTI fidelibus presentes litteras inscribitur, salutem in Domino sempernam.

Quoniam ea que circa pacem & unionem uniuersalis Ecclesie sancta retroacta temporibus gestimus, non dubitemus ex litteris & scriptura nostra ad omnium vestrum notitiam deuenisse: nihilominus tamen ulteriori cura statui eiusdem Ecclesie & populi Christiani succurrere & prouidere cupientes, pauca admodum transacta resuere conuenti, dum ad ulteriora que restant, gratia nobis absentia divina simus processuri. Nouissimum enim fatus, quibus obligationibus, promissionibus & modis Dominus Gregorius ad uniuersum in dicta Ecclesia sacramentum fecit & sic afficitus, & quibus pollicitationibus se illam facturam toti mundo promitterit, oculi cunctorum litteris suis sollicitatorum inspererunt. quorum omnium numerus, suis promissionibus, votis, & iuramentis, reuteris vicibus factis, per eum spretis, & ad iudicium tractis, darmatum schismatis (pro dolor) inspici Dei Ecclesia inueteratum, notori & pertinaciter fecere & manutene, Christianumque populum secum praecepit habere, si non solum non abhorret, sed summa diligentia nutrit, & procurat: ut sic penitus ad gubernationem populi factus sit ratiocinalium. Nos enim, qui riuam cum duorum C H R I S T I fiduciam Regum, & aliorum Principum, & Ciuitatum, communiamque ambasatoribus & Oratoribus, propterea dicti Gregorii Curiam tunc frequentantur, cum eodem Gregorio uniuersitatis Priorum Sigillorum impressione, die primo mensis Iunii & modo, quibus posuit, ut predictum schisma, iuxta promissiones, vota, & iuramenta tolleret, & Ecclesiam Dei predicatorum ad unitatem reduceret, diligenter, indefinireque tractaueramus & laboraueramus. Sed considerantes & per experientiam cognitricem, omnem diligentiam, omnemque labores & tractatus praeterea factos, penitus irritos & inane factos: quodque nulla supererat spes proficiendi in huncmodi unionis materia, cum Gregorio antedicto: scilicet, ipso in dies magis ac magis, & pertinaciter ad dictam schismata suendum & manutendendum sentiente: in eis, ne de ipsa unioni materia, ad cetero tractaremus, publice in effectu prohibe: evideat Gregorium, veluti nuerit rem schismatis antiquari dereliquimus, sibiique, cum iuxta Canonicas sanctiones pacatum sit obedientiam prestare, die undevicesimo, mensis M ay proxime praecepsit, omnem, quantum in nobis fuit, obedientiam, iuxta iuris exigentiam subtraximus & recessimus ab eodem: discessi, ut oportuit, & oportet, ex aduerso consurgere, & ut murum nos opponere pro domo Israhel. Sic enim Dominica voce precipitur: Separandum fore à tabernaculo talium divisiomum boniuni, prout ipse est. & eum sequentes: ne simul pereamus in persecutis eorumdem. Nam simili supplicio digni habebuntur, qui peccatis eorum suavitate contaminata.

deret, sed

Hac Cardinales scribent, moti in primis à tergultatione Gregorij, seu, quemadmodum illi interpretabantur, & collatione amborum pro retinendo Pontificatus laborantium. Misericordia eisdem Petrus Luna sius Oratores Lucam, postulauit, ut omni exceptione, dilatione, & excusatione remotis Pontificatum deponeret Gregorius. Hic quoque in primo Lucano Confitorio, ad illorum propositiones responderet, se velle Pontificatu decedere, si modo ille pariter sine perire, sine per Procuratorem, eam dignitatem deponebat. Itaque non alia re opus fuerat, quam Procuratores cum sufficiens mandatis utrumque instruere, qui nomine illorum, sive coram, sive absentes, sive per litteras, sive verbottenus, se abdicasse illos dignitate, pronunciant: postquam contendentes, congregatum effugerent, & suspicionebus, metue inani laborarent. Cum vero ad id non portuerint adduci, quod facilim ratione faciendum fuerat: non difficile fuit Patribus eos collusionis accusare: unde reliqui palam & dicentes, & scriberent, inter illos pactum intercessisse, ne alteralterū offend-

ret, sed ostentationem quandam circumstantibus sacerent prompta voluntatis, ad unionem faciendam.

Mouit eos pariter Carolus Rex Galliarum, qui vtrumque colludere indicauit, eaque de re Cardinales, datus iterum admonuit, hoc tenore.

IV.

Cardinalibus Romanis, scripta à Carolo Rege.

Carolus Dei gratia Francorum Rex, egregiarum circumscriptio-num viris, & amicis nostris charissimis, pro Cardinalibus in Roma gerentibus, salutem, & miseranda lacrymantig, matri omnium Ecclesie condole.

Cognoscitis abunde, si non fallimur, dilecti & fideles amici charissimi, quod in gratiis doloribus & anxietatibus, ob duorum nefandam ambitionem, qui diu de Papatu contendunt, Sacra Santa Ecclesia magis indies affligitur, magis laceratur & concutitur. Violentes nunc miserabilis ac horrendam, arque ex alto nisi Deus ipsi oculis reflexerit subversio in, inde gemebundis & anxius fierentem communionem, eius deflatione pie condolentes, & eo magis, quod ad consolationem eius procurandam magis ex debito obligamus ad quam remperagendam, quantos labores, quantas sollicitudines in Concilis celebrandis, in legationibus per Christianum Orbum transmittendis nostra ab inerte adolescenti, Deo, & vobis testibus adhuc, satis, & se potius attendere. Ut igitur veteris vobis notissimum etiam, & nouissimum apicum, post multos variisque labores circavia mutue coitionis tentatos, post obitum illius, qui apud vos Innocentius dicebatur, Angelum Corarum, quoniam Gregorium appellatis, in refutum Papam sub votis & iuramenti derenunciando & cedendo Papatu eligitis: quo electo, ab eodis litteras acceptimus continentis, quod retro Petru Luna, cui tunc Papam obediuit, mortuo, vel cedente, erat pro unitate Christianorum parvus inri suo praecepto renunciare: & dictum Petrum de Luna, ut similiter ageret, per similis litteras hortatus est, cui super hoc bulbus suis misit. Tunc profecto magno gaudio exultauimus, quando ambes de Papatu contendentes incendio sonantibus, in viam confessionis conuenire, & totum mundum inde gaudere, & in nostra profectione esse viuam vobis, & vi a nobis conflatentibus, perniciem & ambitiose, diuisionem hanc pestiferam hactenus produxerunt. Idcirco ad vos hoc modo causa redit, ut conuentibus Collegis, reliquisque contendentibus, uniuersitatum Pontificis toti mundo cum optata pace donetis, super quo Sacro Collegio Cardinalium partis nofre, modo sequenti scriptissimus.

Quod fuit opulentum maximum, Reuerendissimi Patres, & quod vnuam ad schismata pestiferum & Ecclesie desertionem sedam, maxime pertinebat, id non humano consilio, sed proprie diuinis datum & oblatum super fideli populo videbatur, tum propter vota Angelii Corarum, iuramenta, promissaque, tum quod ea nobis virginibus Petrus de Luna recusare posse non videretur. Itaque iam deinceps pacis & laxitatis diebatur assiduisse: audiebamus labores vestros & diligencias: & quia pacem animis amplecti iam apparebant: sed delationibus, verbis, & disceptationibus suis duo de Papatu contendentes, ut non ab ambitiose potentatis discederent, hucusque diuisionem Sanctorum Matris Ecclesie, & ignorivissem desolationem produxerunt, ut dabum esse non arbitrarentur, Petri Cathedram, propter Ecclesiam, non Ecclesiam propter ipsius principandi rationem diuinitas ordinatam. Neque adducere volamus in disceptationem, quam diuiculatione, pro qualitate temporis sic contendentes, ad pacem dandam via reuinciationis obligati videantur: sed potius, quoniam diuini iudicij severitatem poterunt effugere, qui neque naturalis, neque humana, neque diuinis iruinationi obtemperant, sed pro votis propriis, iuramentis, & palliationibus, toti requirenti mundo, & posteni Ecclesie satisfacere voluerunt. Erit itaque de vnitate militantis Ecclesie male sentire indicabit posteritas. Hic, & alia maiora satis vos scire arbitratur: & quantum zelum ad pacem Ecclesie haberint, qualiter re processerint, inde elicere potuerint. Etenim ambo obstatuatis, & in durasentia obfirmati, vt Ecclesie pacem dare verecent. Vos itaque, in quibus spes obtinendepacis, ob defectum & vitium eorumdem, reliqua est, rogatamus, & cum instantia, per Deum rerum & immortalem, per eius afferationem sanguinis, per si qua est vobis, fidei & Christiane Religionis integratam & ad matrem Ecclesiam misericordiam & pietatem requiriunt, & hortantur, ut dimissio dicto Angelo, vos in viuum locum consenseris, & conuentum cum nostris Cardinalibus procuretis. Nam si in viuum locum conuenire, non dubitanus, quin in ipsorum contendentiā contumacia & absentia, attentareci necessita-

re, que in quantum subest legibus, & decretis Ecclesie prouisum sit, nec decretus tantum & legibus, inno miserandum necessariis oculum habeatis: quoniam cum his casibus futuris, & maxime tanto casu inopinato inferatoque, non vduerunt decreta, si opus esset prouidere. Nec existimant aliqui, quod propter longas dilations, & diu fatigations, resiliere, ac a nos proprie decessere debeamus: quin in ea reperienda ea feruentiores officiur, quo magis res cadem longas in moras & dilations protrahitur. Si vero huic modo inrogatione pariter & requisitione acquieueritis, nostrum auxilium, consilium, nostras opes, nostrum Regnum, nostram denique omniam vobis non denegabimus: inno vos omnes, & vos singulos, omnibus honoris, gratia & sauro, & Ecclesiam Sacrae Anctiam obsequio, adiutorio & honore amplectemur. De ceteris vero, que circabo, genitudo ad casum vestrae conuentiones, & nostram voluntatem atque affectionem continent, per dilectos & fidelicis consiliarios, & ambasatores nostris patriarcham Alexandrinum, & alios Collegas suos, nunc apud vos gratia prosequente pacis Ecclesie existentes, infra ad plenum volumus: quorum dictis fidem velitis indubam adhibere, & regquistis per eos vobis pro parte nostra faciendis totis contentibus attendere. Date Parisiis, Anno Domini MCCCC-VIII. die 22. Maij.

V.
Cardinalibus Romanis, Uniuersitas Parisiensis eodem argumen-to.

Reuerendissimi Patribus se pro causa Cardinalium Romae gerentibus. S.
Cum iam prope esset Reuerendissimi Dni, ut ex miserrima calamitate Ecclesie mater emergeret, ab ipsiis de Papatu contendentibus ortis junivit difficultatis vel impossibilitatis obstacula, & in homines aut veros, aut fictos, mox irrupta fida deficitio: unde tan graves rumores exiitatis sunt, ut iam nulli veri, vel sancti, nullus Dei metus, nullus insecuritas, nulla religio inesse convenientibus de Papatu predicari. Conclusiones etiam inter se mutuo habita clamant, quod sine pro tanto scelere sit sati comptum, sine adhuc aliqui basitent, nullus tamen apud nos in dubium renocat: quin ambio contendentes, perniciem & ambitiose, diuisionem hanc pestiferam hactenus produxerunt. Idcirco ad vos hoc modo causa redit, ut conuentibus Collegis, reliquisque contendentibus, uniuersitatum Pontificis toti mundo cum optata pace donetis, super quo Sacro Collegio Cardinalium partis nofre, modo sequenti scriptissimus.

Quod fuit opulentum maximum, Reuerendissimi Patres, & quod vnuam ad schismata pestiferum & Ecclesie desertionem sedam, maxime pertinebat, id non humano consilio, sed proprie diuinis datum, & oblatum super fideli populo videbatur, tum propter vota Angelii Corarum, iuramenta, promissaque, tum quod ea nobis virginibus Petrus de Luna recusare posse non videretur. Itaque iam deinceps pacis & laxitatis diebatur assiduisse: audiebamus labores vestros & diligencias: & quia pacem animis amplecti iam apparebant: sed delationibus, verbis, & disceptationibus suis duo de Papatu contendentes, ut non ab ambitiose potentatis discederent, hucusque diuisionem Sanctorum Matris Ecclesie, & ignorivissem desolationem produxerunt, ut dabum esse non arbitrarentur, Petri Cathedram, propter Ecclesiam, non Ecclesiam propter ipsius principandi rationem diuinitas ordinatam. Neque adducere volamus in disceptationem, quam diuiculatione, pro qualitate temporis sic contendentes, ad pacem dandam via reuinciationis obligati videantur: sed potius, quoniam diuini iudicij severitatem poterunt effugere, qui neque naturalis, neque humana, neque diuinis iruinationi obtemperant, sed pro votis propriis, iuramentis, & palliationibus, toti requirenti mundo, & posteni Ecclesie satisfacere voluerunt. Erit itaque de vnitate militantis Ecclesie male sentire indicabit posteritas. Hic, & alia maiora satis vos scire arbitratur: & quantum zelum ad pacem Ecclesie haberint, qualiter re processerint, inde elicere potuerint. Etenim ambo obstatuatis, & in durasentia obfirmati, vt Ecclesie pacem dare verecent. Vos itaque, in quibus spes obtinendepacis, ob defectum & vitium eorumdem, reliqua est, rogatamus, & cum instantia, per Deum rerum & immortalem, per eius afferationem sanguinis, per si qua est vobis, fidei & Christiane Religionis integratam & ad matrem Ecclesiam misericordiam & pietatem requiriunt, & hortantur, ut dimissio dicto Angelo, vos in viuum locum consenseris, & conuentum cum nostris Cardinalibus procuretis. Nam si in viuum locum conuenire, non dubitanus, quin in ipsorum contendentiā contumacia & absentia, attentareci necessita-

sim Patres, Ecclesia tota clamitans suis querelis emisit vos hortari videretur, esse vestiarum institutionum memores: nunc magno & consstanti animo viam sumere ad amborum Collegiorum conuentionem, vos rogat etiam viros illos dimittere, qui nedum ipsam dimiserunt, sed plagam sibi super plagam apposuerint. alterius Collegii Domini perfusati sunt conuenire vobis cum: nolite recusare Sancte matre, quia salus vestra clauditur, hunc extreum laborem exhibere. Non acerbe petit Ecclesia, quod peccatum est. Nam videte, quibus dicit Ecclesia: Vos enim pacem ademistis, pacem nubis reddite. In diuinis omnibus me laceratis, & crescit in dies singulos dolor meus, reduebit uitacum & consolationem, & eritis alumi. Si sit vultus appellari, probate subsidium alumorum, & filiorum obsequium: nec sceleratissimos hostes sectemini: quoniam qui eos feceris, aduersari mei sunt effecti. Amarabic est precario: sed certe pro morte & veritate non incongrua; multo tamen mitius, Renerendissimae Paternitates obsecrat & obtestatur pia mater. Supplex enim parvit moribus ac vulnera sua, rogit tam terren tamque horribilem, ac tam sibi infiamperitem derelinqui & expelli, atque eius factores omnes exierit. Obtemperat vos per asperitionem sanguinis Iesu Christi sui misericordie & inditiae succurrere. Nos vero in easdem preces mittentes vota nostra, qui nihil intem, cum relinqueremus debemus, quod causa Dei sufficiat, redimimus, nebras Renerendissimae Paternitates hortamus, & hoc tandem supplicamus, ut reliquo Petro de Luna, cum Dominis alterius Collegii, onus faciat, pacem, & vnum summum Pontificem pro populo daturi, & contentientiam indigentem, duritiam & pertinaciam declaratur: ferit nunc opem, quod ipsum destruxit: & penitus, quanti pondus negotiorum super vos descendit. Nam spes omnis pacis abinde in vobis posita est. Agite igitur, ut a vobis primum decus exeat, non exspectatis donec alterius Collegii Domini gloriosissimi meritum vos preueniant. Non enim est obscurum, quoniam in iusta re vos prædicti & sequatur unius Orbis, nec ex hoc deuenit vobis auxilia, dum tamen adist animi cura atque diligentia. In hoc etiam pollicemur grates & aſdiuos labores nostros, in quos Legatos nostros pro nobis audire dignemur. Denique media ex mediis inuenimus, quibus pernicias schismatis poterit coerceri, & per vos compoſitare, prius dicorem refutare potest Ecclesia. Beate pacis auditor, dirigat Renerendissimae Paternitates Vefras. Cum igitur veritas laboribus pax Ecclesiæ plurimum proœciat, ultimo, causa prænij vos hortantur obtestantes per fidem Christianam, ut relitio contentientibus, qui huius rei super avitu corporisque vires ad se debent, cum Dominis Cardinalibus nostris pari celeriter conueniatis, ad vnum summum Pontificem populo concorditer eligendum. Super quo Legatos nostros etiam pro nobis audire dignemur, que assueverint, ait colligatur in dubio non reuocamus. Alterius Paternitatis Vefras dirigere dignetur in viam pacis. Scripta Parifis in Congregatione Generali apud Sanctum Maternum super hoc specialiter congregata, die 29. mensis Maij. Anno Domini MCCCCVII. Vefser. Rector & Vniuersitas Studij Parisiensis.

VI.

Conclusiones Vniuersitatis Studij Parisiensis, publicatae contra Antipapam: audentem damnam Regem Galiarum, & omnes, qui ab eius obedientia recesserant.

I.

Petrus de Luna, fore non tantum schismaticum, pertinacemque habendum, verum etiam hereticum perturbatorem pacis & Sancte viuionis Ecclesie.

II.

Petrus de Luna, non est nominandus Benedictus, nec Papa, nec Cardinalis, nec nomine cuiuscumque dignitatis: nec sibi obedientium est tamquam Paftori, sub pena fautorum schismatis.

III.

Facta, dicta, collationes, protivisiones, siue processus à tempore datalicerere ad modum bulle confecta, insuper pœnae quecumque spirituales vel temporales, explicare vel implicate in dicta littera contente: nulla sunt.

IV.

Dicto Petro, aut suis litteris, aut mandatis, nullus potest obedire: immo tenetur, sibi non obedire, sub pena fautorum schismatis.

V.

Dicta littera est de se iniqua, sediciose, & dolosa, fraudulentia, perturbatoria pacis, & offendit Regie Majestatis.

VI.

Contra fautores, & receptores dicti Petri, & suorum, suarumque litterarum, procedendum est, sicut & contra dictum Petrum.

VII.

Laceretur & frangatur dicta littera ad modum bulle confecta, tanquam iniuria, sediciose, fraudulentia, ac Regie Majestatis offendit: cum protestatione, ad maiora procedendi fidem tangentia, ad explicandum predictam, coram quibus oportebit, loco & tempore.

VIII.

Fiat reformatio circa istam litteram: capiantur & definantur: urones suggestores, autores, receptores, propounding & corrigendo secundum Canones: de quorum numero plures sunt in isto Regno, quos Vniuersitas nominabit tempore & loco.

IX.

A Rege recipiatur Vniuersitatis filius, ut veritatem predicit in isto facto per totum Regnum.

X.

Reuocetur Episcopus Sancti Flori à Legatione, & detineatur. Insuper detineatur Magister Petrus de Cancellaria, Sancius Lupi, & Decanus Sancti Hermanni Antisiodorense, & puniantur iuxta demerita.

Sigillatum sigillo Vniuersitatis praeditæ.

VII.

Conclusiones & Decreta Doctorum Bononiensium in materia schismatis ad instantiam Balthasaris Cosse tit. S. Eustachij Cardinalis, Apostolicae Sedis apud Bononienses Legati.

In nomine Patri, & Filii & Spiritus Sancti Amen.

Primo prælato debita protestatione, quod si aliqua dixerimus, quod alijs, deviantia à traditione Ecclesie Sancte, pro non dicti habentur: ac ex nunc illa ex omni sua parte reuocamus: ad quæstia per Renerendissimum Patrem & Dominum nostrum, Dominum Legatum ponimus Conclusiones inscriptas.

1. Schisma, maxime antiquum, licet à principio sit schisma, eius tamen perdurante & obſervatione in fine transit in heresim. 2. q. 1. Non asseramus eadem causa. & queſt. 3. inter schisma & quod ibi nat. 4. nat.

2. Stante schismate antiquato, verus etiam Apostolicus, votu & iuramento astrius, ad certam viam pro tollendo schismatis electam, pro eo, quia alias de tollendo eo desperabatur, vbi non agit realiter & cum effectu, quod in se est, & est astrius: Si non se corrigit, nutritor est schismatis, quod consequenter defendit in heresi: quia quantum in se est, contra debitum charitatis, voti & iuramenti, absque cuiuslibet compunctione nutrit populum & infantes excrescentes ad duo capita, & duas Ecclesias, quod quidem notatur in iuribus preallegatis. 7. queſt. prim. Non natianus, cum gloss. capit. sequen. virginimo quarto, queſt. prim. in funina. & cap. didicimus. in gloss. secund. Non obstante, quod glossa illa excipiunt Papam: quia intelligi debent, quando duo contendunt probabilitate Papati re enti dubitanter, nec alter vel eterg. est astrius ad certam viam in schismate tollendo excequendam. Vbi autem uterque astrius est, maxime ex causa, quia alias, operante temporis malitia, & desidia, non speratur vno de schismate, præsertim tam longi temporis tractu antiquato, si non dant pacem populo Christi, incurvant ambo, quod dictum est, si rebelles existunt & incorrigibiles.

3. Papa igitur nutritiente incorrigibiliter schisma, maxime antiquatum, ad quod tollendum astrius est voto & iuramento, Cardinals tangunt ab heretico recedere possunt & tenentur, ad subito ei obedientia subtrahere: præsertim si ex corum obedientia palpabiliter viderint nutriti in schismate fateri & manu teneti, quia quantum in eis est, participant in criminis eius, & furent, & cum eo condescendent ad profundum malorum, tanto gravius, quanto intelligentiores sunt, sapientiores, & potenteriores, qui hoc agere possunt, non obstantibus iuramentis, fidelitaribus, homagis aut quibuscumque obligationibus, que non astringunt ad peccatum, auſpeclantia in peccato, nutriendo, vel inuando. 15. queſt. 6. Nos

Sandorum. & c. iuratos, inuita de lauratione innocentij de doc. periodatis. Pars prima probatur 19. dictio. Anafasis & c. nulli. 79 dict. c. Si quis pecuniam. 24. q. 1. schisma. 2. queſt. 7. Sacerdos. & quod ibi notatur.

4. Data diligentia Cardinalium (ad quos spectat in congregando Concilium, laborare contra Papam, etiam verum, contravotum & iuramentum apparenter nutrientem schisma: quia quorumlibet subditorum inter se, & maxime Conciliorum Provinciarum, & Principum, ne cum Papa nutriri schisma induatur,) maxime precedente suspitione, de non danda pace, que concluditur ex gestis præteriorum Pontificum, ex retardatione & retratione de accendo Saonam, alia non facta appropinquatione reali ad schisma tollendum: possunt humiliter requirere Papam, etiam verum, ut schismata tollat via iurata, & quam iurando & vowing inflamcentur. Et si pro viribus, realiter & cum effectu, non verbaliter tantummodo referent mem-ratum Papam, ad viam adimplendum, quam venit, & invenit, idque frustra: etiam si debite requisitus concluditur nutritor schismatis induatur, & incorrigibili, & consequenter zelator heresi & divisionis Ecclesie Sancte, qua vnitatem debet esse in unico Pastore. Potest enim quilibet subditus superiorem reverent & nonere, ad debitum implendum, ut dicit gloss. 40. dictio. Si Papa. & ibi, In quo subditus ascendit, cum ex peccato invenitur, ad quod 20. q. 7. Paulus Petrus. cum c. seq.

5. Quicquid sit de excusationibus in eundo Saonam, licet noverit iuramentum, & fama vigeat contra eum, ac virgines sufficiunt, ut predecessori sui via sequentem, dilatando non accedere ad implendum quod promisit: & si tenet communis opinio ex non accepta ad Saonam: ex talitamen non accessu, non conuincitur incorrigibili, cum possum moram purgare. Vnde ad tale conuictum noua exigunt requisitus, ut cum effectu, realiter & non verbaliter tantummodum preparatoria, qua debet dare, & quantum est in se, quod promisit adimplere.

6. Ex his insertur ad queſtum, quod etiam verus Papa, à quolibet Provinciali Concilio Prelatorum principalium Provinciarum, & Clericorum qui interest voluerint, convocatis ad hoc secularibus Principibus, & Dominis temporalibus Provinciis, ac principibus viri: notabilibus deponib; qui interest voluerint, requisitus, ut de vniōne per viam cessionis, electam per ambasatores sollemnes ad hoc destinatos, offerto modo, sedere potest & debet, per Procuratorem constitutum ad cedendum. Si vero in quantum dixerit cedentem vel in quantum dixerit cedendum, tamen iuramentum de cedendo cessionem ad certum locum non dicitur: & requisitus, ut deretiam licentiam Cardinalibus, ut cum Anticardinalibus ad viam se congregent locum, ad electionem Canonice faciendam unico Pastori: si hoc non accepterit, statim, ut potest, non verbaliter, sed realiter, & cum effectu implere, nec alicuius iustian causam & necessario concludentem allegat, quare hac non egit: vel viam non det aliam magis expeditam, per quam volunt & iuramentum implat, requisitus ut ambasatores suis cedula & Cardinalibus, ut faciat debitum suum, Provincia sua queque Concilia possunt, debent, & tenentur subtrahere & obedientiam, tamquam à nutritore schismatis & heresi, & incorrigibili, non obstantibus quibuscumque obligationibus, fidelitaribus, aut iuramentis, quibus Papa astringuntur, sive vel non de temporali iurisdictione Ecclesie, ad hoc, ut nutritiob; schisma tam periculose antiquatum, in contemptum Dei, vilipendium sancte Christi, & periculum animarum Christianarum, cum eis in profundum malorum demergantur.

7. Ex his insertur secundo, quod supposita tanta antiquitate tam periculosa schismatis, & quod ambo, quia alter desperabatur de sublatione schismatis, se obligauerunt ad certam viam, voto, & iuramento, sive non implentibus iuramenta, & incorrigibili, subditi, præsertim si vident ex obedientia schismatis magis induari, peccato mortaliter, & tamquam nutritientes, & nutritores schismatis, & participantes in crimen, atque iuantes, sunt particeps omnium peccatorum & malorum, que ex tam diro schismate sequuntur, & animalium que dominuntur.

8. Hec omnia dicta in papam, procedunt in eo qui se gerit pro Papa in Arianis filio: & tanto sorris, quanto magis pars sua fut, que schisma fecit: & quia minorem habet obedientiam: & quia partem nostram spoliavit obedientia illa: & quia magis in gerendo se pro papam inuerterat, ut est, & ad schisma non nutritum iuxtiar, inuenit eius ab antiquis preficiunt, amplius obligatus. Hec omnia dicimus subtili modo correctioni Ecclesie sancte, si, & in quantum approbentur & per Collegia virtusque iuris, & per Reue-

VIII.

Sententia in desertores Gregorij.
In Christi nomine. Amen.

Dudum, videlicet in 17. mensis Maij proxime præteriti, nos Antonii miseratione diuina titulo Sancti Petri ad Vincula presbyter Cardinalis, Dominino nostri Pape Camerarius, & ad infra scripta Commissarii specialiter deputatus, per nostras patentes certiteno-
ris litteras, maiori Ecclesiæ Lucanensiæ vultu affixas, de speciali man-
dato Sancitissimi in Christo Patris ac Domini nostri, Domini Gre-
gorij diuinaprouidentia Pape XII nobis viue vocis oraculo super hoc
facto, omnibus & singulis Patriarchis, Archiepiscopis, Abbatibus, &
alijs Ecclesiarum Prelatis, ac quibuscumque Curitis, & Officia-
libus Domini nostri Pape, tam clericis, quam laicis, sub priuinationis
quaruncumque dignitatibus Ecclesiasticis, & Monasteriali-
bus, Officiorum, & beneficiorum suorum queruncumque, quam
omnes & singulos in hac parte rebelles volebamus incurrire ipso fa-
cto, discrete precepido mandamus, ut nullus corum, qui absque
expressa nostra licentia ex Curitis, & Officibus in Civitate Pi-
sarum tunc re sedisset, exinde infra 4. dies ex tunica dicta die com-
putando proxime securius, de dicta civitate Pisarum recedere, &
ad Romanam Curiam reuerti, sub eadem priuinationis pena deberet.
& postmodum, scilicet 18. eiusdem mensis Maij, volentes cum ijsis
Pralatis, Curitis & Officibus, tunc Pisarum erant, mitius &
leuiserius ne condiret, per aliens nos litteras terminavimus in præstat

benignus procedere, per alias nostras litteras terminum in praetractis nostris primis litteris expressum, usque ad totum 22. diem eiusdem meus Magistri eisdem Pralatu, Curtisanis, & Officialibus tunc Pisis existentibus duximus prorogandum: voluntus tamen, quod quia in huiusmodi nono termino non venirent ad Curiam antedictam, supradicti panis ex facto subiacebant. Consequenter vero, quia multi ex Prelatis, Curtisanis & Officialibus huiusmodi, qui tunc in dicta ciuitate Pisarum existebant, ad eandem Curiam redire non curauerunt in terminis superscriptis, in huiusmodi nostri mandati vespendum, & ipsorum dannum non modicum & gravamen, per nos praeditas danunabilitate incurruendo: a properet etiam de speciali commissione ex mandato dei Domini nostri Pane, de super viue recte o-

ix

Gregorius Episcopus, seruus servorum Dei, Vniuersitatis Christi fidelibus presentes litteras inspecturis. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Inquit paulus in ecclesiis: quae sunt omnia? Propterea pericula sunt, & imminentia, & mortuus, quod coram nobis in certo alio competenti termino, peremptio etiam in dictis litteris nostris ultimis expresso, compararent, per se personaliter, & in eorum propriis personis, ad viderendum & audiendum de dignitatibus, monasteriis, Ecclesiasticis beneficiis & Officiis, quas, & que obtineant, priuatos declarari, vel ad dictum etiam causas, si qua rationabiles habentur allegare, quo in casu ad priuationem & declaracionem huiusmodi procedere non deberemus; certificando eosdem monitos & citatos, quod si præstatutis nostris, in eo verius Apostolicae monitionibus & mandatis parere, & in dicto ultime citationis termino, ut premissum est, ad predicta comparere non curarint, ad declaracionem predictam procederemus, dictorum monitorum & citatorum absentia, seu contumacia in aliquo non obstante: quandoquidem termino excedeant, nos more p[ro]p[ter]e patris volentes rigorem mansuetudine temperare, dictum terminum ad omnia predicta prorogamus, ad p[ro]ficiunt diem & horam, prout hec omnia in libris Camerae Apostolicae Latini continentur. Nunc autem die & hora presentibus, & in dicta nostra pro rogatione concursis, sumus per discretum virum Magistrum Ioannem de Scrinano Procuratorem Fisci dicti Domini nostri Patre, & curiuslibet coram consummatum accusantem, cum in flanaria debita requisiti, ut ad declaracionem predictam procedere dignaramur. Nosigitur Antonius Cardinalis & Camerarius, ac Commissarius prelubus, attendentes & considerantes requisitionem huiusmodi fore inflam, & consonam rationi: precipue, quod dicti Prelati, Cortisani & Officiales dictis monitionibus & mandatis nostris in eo verius Apostolicae parere non curauerunt: quinimo in contemptum & vilpendium predictas penas damnabiliter incurrendo, adducti sunt: ad declaracionem predictam duximus in hunc modum procedendum.

Dicit Apostolus, quod in nouissimis diebus infelabunt tempora periculosa, & erunt homines seipso amantes: qualia tempora & homines, nos in praesenti periculo tempore & Ecclesiastu miserando incessanter experimur & patimur. Nam cum pro reintegrazione virginis Christianorum renunciacionis viam iuxta firmam datam inge[re]t, fideleris & pure pro conclusione Laborauerimus, & huiusmodi via natura exigat, ut charitatiue perinde ac libere per eandem viam incedatur, quod summa desideravimus, & desideramus ab initio, quodque sit ab utraque parte suifer obseruatum pro tempore, ad finem suos deuentum optatum. Sed inicia binimedium non peritibus, nondum effectuatu (pro dolor) incapsulat, pro charitate odia, pro prouidentia iniustitia, pro veritate falsitas, pro cautela calunnia, pro obedientia proteruitas, pro matutinata leuitas, pro defensione oppugnatio, pro confortatione impulsio, & de ceteris rascacum, pro ordine seruando indigeta confusio, pro dilectione suspicio, aduersus nos a nostris fere continuo apposita siuerie: & dum sub specie unius nostrae diffusio appetitur, molestia & pericula diffusio loco uniuersis in parte nostra subsecuta est: ex qua divisione conspiraciones, machinationes, & collusiones contra sinceritatem nostram conficiuntur posse in neglectu posito omnis ea, quid nostra obediencia confusio, defolationis, ruine ac divisionis contingere, dummodo hoc unum habeatur, videlicet nostra electio. Nam cum fideleris tractalissimus conuenire cum Petro de Luna, quis se facit non inari Benedictum, de uno loco, ubi nos cum nostris Cardinalibus, & ipsorum suis pretensis conueniremus personaliter, & preparatoria, ac omnia necessaria pro integratione unitati Christianorum tractarentur, & svincentur, & optata vnio haberetur, nec vivquam cum eodem Petro proficeret poterimus, ipso non trahere ad quedam casprunchula maritima, periculosa, inhabilis & o-

*Christi nomine inuocato, ex mandato & commissione predictis,
vix vocis oraculo, ut predicitur, nobis facta, ac ex omnipotestate, &
authoritate, & iurisdictione nobis concessa ac attributa, nobisque
quomodolibet competenti, & omni modo, via, iure, ac forna, qui-
bus inuels possimus & debemus, exequentes, pro tribunale sedentes,
& habentes per oculis solum Deum, de iurisperitorum consilio & af-
fensijs, per hanc nostram sententiam, quam ferimus in his scriptis pro-*

Moniti-
um contra
Card.vt
ad Pont.
redeant.

sima & nouissima contigerunt, ex quibus adeo ipse in tractatus obscuratus & obtenebratus est, & sic immutata conditio, ut apertis oculis videamus circumdari nos vnde, laqueis & insidiis. Nam ipse Petrus de Luna, cum summis Gubernatorum Ianue grauitate inuocauit, in subversione statu nostri, interim precedente occulto tractatu, de sibi subiencia rrbe Romana: pro qua obtainenda dibus Gubernatorum Ianue cum galeis, neptibus, & maioribus prefati Petri de Luna, & alio propriis galeis, quas sub fucato colore occultabat, cum effusis ordinatis ad occupationem urbis, 25, die mensis Aprilis cum copiosa & forti armatura exiit procedens versus Romanum, quem accessum secrete dispossit: omnes versus ista loca, in quibus cum nostra residemus Curia venientes, obsecrati iteribus per quosdam dies capi & detineri faciens, & procurans alias quosdam ad nos venientes: quibus diebus sub specie conuentus nostrenbat intentos. Nam & sequenti die de mane, fol. 26, die mensis, Oratores prefati Petri nobiscum tractantes, obtulerunt praesatum Petrum ad Liburnum venturum, intra breue spatum si nos Pisatas accederemus: quod ex causa prae dicta per ipsum fieri verisimiliter non poterat, nec per nos impleri posse cernebat, quoniam tractatus per nos capitulandi cum Florentinensibus super dictis necessariis pro nobis, non posse finiri rationabiliter tam breviter ridebanatur. Et cum huiusmodi exercitus vento contrario retro remissus, & per aliquot dies detentus, attempo tamen est compoitus ad prosequendum iter versus Romanum, infra prefatos dies, scilicet 28, dicti Oratores iterum idem in scriptia dederunt, nos ludificantes: quares, nos, & multos merito turbauit, & ab incepitu rerraxit, concurrentibus periculis, & mutatis conditionibus verisimiliter Florentinensem, & ciuitatis Pisarum, ex traditione rrbi per dilectos filios Romanos, charissimo in Christo filio Ladislao Regi Siciliae illustris facta, suspicioribus quam pluribus inuoluita materia, ac detectis fraudibus ac machinationibus, & conspirationibus quorundam nostrorum, vi ipsius factus subfecit aperte indicant. Nam cum merito tam gratibus interim exortis malis debemus mature prospicere, quid essentia facturi, & tam periculis imputationibus super ecentibus, & iudicis magis superlucensibus, nisi vi seniori consilio, & prouido auxilio, ne res male intenta, sub specie vniuersi in precipitum daretur? Res in operum deducitur, cum quinque de nosris Cardinalibus, contra mandata nostra a nobis discesserant, & Pisatas accidentes, ac ibi permanentes & conspirantes in unum

aducunt nos, & fibi & surpantes potestatem contra ordinem datum ab Altissimo, voluerunt nos trahere sub suam usurpatam potestatem, & nobis legem imponere corruptis affectibus sub palu unionis, de quo loco Pisarum decenti, ex parte aduerterat traditum, sub iste est coloribus deductum manu quam concilius, & concludere, vi appetet, sperare tunc non habebamus. Nunc vero innovatis premis, collusiones incipiunt in lucem prodire: quibus attentis, cogimur ad Dominum cyclanare, ut liberet nos, & Ecclesiam a laqueis, quos periculose paventur pedestribus nostris. Nos enim, cum pure & efficaciter renderemus per viam renunciacionis ad unionem, tamen in has inutilitas conditiones, infidus & molestias eorum innocenter incidimus, qui abusus sunt mansuetudine, humilitate, gratia & clementia nostris, qui sere continue intendentos nos deprimere, souerant & exaltauerint partem aduersam suis non rectu tractatibus, & tendentibus ad precipitum nostrae obdientie, nos calumniantes per se & suos ministros per orbem falsa contra nos disseminantes, & nunc idipsum fortius procurantes, colorantes eorum intentionem ex casibus, qui nos intereperunt. Sed soler Deus ei ipere & defensare in nocentem, re iudicem illustrare, & prauas ac vanas cogitationes hominum & consilia non recte adiupare, in quo confunditis iuxtagatianem nobis concessam. Quae deo Vt ueritatis vestra intonante de reuertimur, ut aduersa calumniam, rerum seriem a veritate purissimam sciat, tenebras indubie, quod quantum ex Alto nobis concessum est, diuina, omnipotentia, maiestatis gratia, cuius res agitur, & in quena nobis iactantibus cogitatus, ineterato nimis et ligabri schismate sublate de medio, via salutaribus rationabilibus, congruentibus, atque iustis, christianitati pacem, & Ecclesia dabitibus desideratam unionem; ad que supra nostra desideria accedunt. Et cum his anfractibus circumcidos non dignoscemus existere, ad hoc, ut salutarius praemissa possumus Deo authore implore, quatuor in venerabiles Fratres nostros, in partem Apostolica sollicitudinis, ad perferendam dicti Ecclesie onera negligi hunc est incumbentia, & ad promouendam huiusmodi negotium unionis praefata Ecclesia, assumptissimis Cardinalis. Date Luce, duodecimo Calend. Iulij, Pontificatus nostri anno secundo.

Non omnino ex vano metuebat Gregorius, ea quae in his litteris prescripferat. Quod enim Petrum Lunam antipapam attineretur hic, ut coloribus verissimis illum Theodoricus Niem depingit, fallax, mendax, & in statera valde

renum, non solum Regno, sed Italia pepuli, & fugiunt. Quia vero, nem cito fierent, intermedio illo tempore, per quod statim Romanos Pontifices iani vita personellos, interiecla scandalorum obsecula, seditiones prouocare & fecerunt, tam inter Regni Proceros; quam inter Civiles, non absque corundem Pontificis & magno meo incommodo, silere homines arbitror, quam effari. Ad quid enim iuuat, aut opus est, hinc inde iam dudam aita, in memoriam renocare, reprehendi, & corriger quenadmodum recentia & pene in manibus sita excusaturus asserre, salua semper apostol. Sedit, ac Beatitudinis vestra gratia, & benedictione paterna. Scio enim & in certum firmeg, tenco, quod Ludosius de Melioribus offensu mihi, & meis subditis tunc infusus, à Marchio Redoratu, mea infamia & prece querula non fuit anotus, immo pro illo voto mea parva mihi. Apostolica fuit latia litterula, siue Breve dictans, id absque somite prope futuri mox scandali magnique periculi non posse tunc fieri. Sed confessio optimum remedium prebit, cum prater alias incursiones & bellis strages, diu stirris in Bruttis nostrorum fidelium cepit, quin potius fabrio occupauit. Sed per idem postea tempus fauus manitius Pauli de Vissis, contradicte in meliori fortuna, tam sodalitatis penitentis, & in illius status & fortune mutationem mutati, & saefiditi, soluta ut authoritate confusa inter eos, illa societate fraterna, ab eo suis officio & vestro stipendio reuocatus, Ego agitur, ut pluribus meorum cauerem incommode, inquietum illum hominem, & ad artes, & res quaslibet prouum, innotescere paratum & expeditem, licet eo modicium indigere, ne quoq; de terius laberetur, ad stipendia mea recepi, à quo denum, & Ecclesi Cittatem, non absque sumpta, diffendo, & mecum communisatio necessarum, ne priore loco rescederet, hac intentione recepi, prius in campo pro ecclesia conseruarem, & illi in tempore refutarem; deinde, ne in posterum aliquo suistro fucessu incommoda mihi & nunc ex vicinitate sentirem, quod Beatitudini vestra postea intimatum, non difflicuisse, nec ager latum fuisse, recolo mihi per Oratorem meum Fratrem Dominicum dictum. Sed nunc eius Beatitudinis verbi arguo, me hostilia contra verbem ex eo fecisse & facturum, quod ad locum Saonei, electum, ad inueteratum (prob dolor) schismatis tollendum, omnino sufficiunt, ipsa Beatitudine vestra accedere minime dubitabat, quod ego dictum, aut commissum ex me, pro suis abnego. Prosternit amique (et absit, quod vnuquam à veritate recedam) quod scripti, consilii cum fide, & sepe humiliatis supplicati, sicut & alii mundi Proceres & Magnates, sidi, quae rursum probis & vestro, immo & nostro, & cuiuslibet fidelium catu, ut compere i) iam facerent, ut locis eligendis ad tantum operari futurum boni mysterium, omnissipicione carerer: nec electus locus ad eatus & congruit videbatur. Sed mouebat zelo vestro, & ut ardua tanta res, tamque caritas Christicola necessaria, a fragore, recte, & ab aliis quouis imponitorū reduciōne artificio, omni careri scriptulo, sed auxiliante oī cuius res agitur foret in perpetuum duratura. Nam & licet mea, ut id rebe, quouis loco, nullum inuenit, parum tanere refert, immo nihil, quoq; unque terrarum angulo vel recessu bonum agatur, dum modo bene sit, ad quod vellem concurrenre ubi vobis, & sepe obruli, & denio offero, semperque offeram me paratum, & pro viribus adiutoriis. Itaque (prob Deum) vestram sanctam arque horum fidem, cur tantopere exigitur, in re, quam Beatitudine vestra, tot argumenta, & rationib; etiam per missam mihi bullam reprobauit? Cur vero Saonei locus mihi a te esse suspectus, non video. Non enim ratione Ital iisol; non dominus incoly Francorum Regis, qui sublimis prospice caput est stabile atque Princeps. Et si aliquando fuisse dicitur aliquid similitudinē, id vestri, vel rostrorum similium causa autem est. Non denique vobis Iane, in cuius liture, vel riparia situs est: quam mihi vinculo recte societas & amicitia, fidam & charissimam reputo velut meam. His ergo & aliis, quae nunc relinquo, nescit verborum prolixiter & radio, quandoquidem vestra Beatitudini est complicitum, & pro meliori tenuo arte est, perfruendo, consilio, supplico, & obtestor, ne, ad causam, precepta, optima quea confundimantur & perfectionem celerrimam, iter vestrum dispergatis, nec sciam ad Saonam locum, talem, & pollitum, ut omnes vere norint, sed etiam sibi, Parisios, resertam sapientia vobem dignissimam proficiat. Neque sferno, immo acceptissima est mihi oblatio, per vestram Beatitudinem facta, ut vobis temporum & locorum, causam meam, quae est, ut iustissima vestra est Beatitudine ipsa. (sicut pridie mihi spondit, ut ex possessoribus concludatur) habeat vna cum aliis Dominis sibi Collegii in prior ordine reconsumam. An non quadret dareveniam, si sic audacissime fratres diuinū presidit ad vestri nomine, & iuri & inflecanū titulo hoc Regnum ad me pertinens tam ex successione Diuina memoria Caroli Regis primi, cuius vnicus sum successor & heres, quam ex concezione Almæ matris Ecclesie, ita meorum fi-

delium ope & amore, & si opus erat armis ac virtutibus quibus illud adeptus sum, bene defendi, vt non absque cede, non absque finali exitio viui mihi inferre, aut quod absit, aberitque Deo favore, meorum & mea in possessione dominum afferre volentum, vicius remaneant non extincti: Postremo, citatus & monitus peremptio à Vestra Beatitudine, id tandem faciam, quod obdientia filii vero Patri, & Matri Ecclesie ex debito facere obligantur. Et licet pridie ante Bullę apostoli ce receptionem, in eos peritos Oratores ad Vestram Beatitudinem transmisserint, quos confessum supplico expediti, non diu tamen post hos alios multam, quae & meam innocentiam excusat, atque singula ad quod tener peracturos: Sed quod sanctissime Pater, compescere hos animi vestrum motus, ab aliis forsitan inter nos dispidum procurantibus concitat, & placidum prius Paris in silium spiritum rea sumatis. Orans denique cum Propheta, Domine ne in furore afgas me, neque in ira tua corripas me: precor, Altissimus B.V. bene dirigat, diu stirris gubernet. Date Neapoli 12. die Octobr. anno Domini M. CCCC VII.

Hunc in modum Ladislaus, superioris anni delicta, quod plurimos Regni Siciliae Proceres, quemadmodum narramus, oppresserint, inique Romana urbe ingentem motum excitaverint, excusabat: & hoc anno numerolum exercitum in Etruria duebat, in speciem quidem ad causam dicto coram subfelliis Gregorii, tam dicendam, quā pro Regni possessione agendum: reuera autem ad imperium amplificandum, & quemuis Pontificum, si obstitueret, opprimendum. Ab eius vi merens Gregorius Senas reuertens, tandem Ariminum ad Carolum Malatestam abiuit. Antequam Luca discedet, Concilium indixit, publicato isto quod adiungo diplomate.

XI.

Gregorius Episcopus Serum Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam. Cum tota nostra mea sit intentio sit christianorum Ecclesiam reunire, palatio per experientiam rerum Magistrum, quod per viam renunciationis; obstante iniquorum malitia id officere hucque nequitur, quā pure & sincere obtulimus, & in eadem perseuerantes perspicimus, & adhuc persistere non desistimus, secundum formam & intentionem nostri voti & iuramenti, nescientes diuinū secreta consilii sepius numero per effectum decuriant, quia rancorū cogitationes hominum, ad viam iuribus & antiquis consuetudinibus approbatam nos convertimus, Generale C. in clium, quod omnes vias ad rationem includit, nullam penitus excludendo, quodque congregare solito Romanis Pontificis esse dignos, sine cuius autoritate factum, non debatur. Sed mouebat zelo vestro, & ut ardua tanta res, tamque caritas Christicola necessaria, a fragore, recte, & ab aliis quouis imponitorū reduciōne artificio, omni careri scriptulo, sed auxiliante oī cuius res agitur foret in perpetuum duratura. Nam & licet mea, ut id rebe, quouis loco, nullum inuenit, parum tanere refert, immo nihil, quoq; unque terrarum angulo vel recessu bonum agatur, dum modo bene sit, ad quod vellem concurrenre ubi vobis, & sepe obruli, & denio offero, semperque offeram me paratum, & pro viribus adiutoriis. Itaque (prob Deum) vestram sanctam arque horum fidem, cur tantopere exigitur, in re, quam Beatitudine vestra, tot argumenta, & rationib; etiam per missam mihi bullam reprobauit? Cur vero Saonei locus mihi a te esse suspectus, non video. Non enim ratione Ital iisol; non dominus incoly Francorum Regis, qui sublimis prospice caput est stabile atque Princeps. Et si aliquando fuisse dicitur aliquid similitudinē, id vestri, vel rostrorum similium causa autem est. Non denique vobis Iane, in cuius liture, vel riparia situs est: quam mihi vinculo recte societas & amicitia, fidam & charissimam reputo velut meam. His ergo & aliis, quae nunc relinquo, nescit verborum prolixiter & radio, quandoquidem vestra Beatitudini est complicitum, & pro meliori tenuo arte est, perfruendo, consilio, supplico, & obtestor, ne, ad causam, precepta, optima quea confundimantur & perfectionem celerrimam, iter vestrum dispergatis, nec sciam ad Saonam locum, talem, & pollitum, ut omnes vere norint, sed etiam sibi, Parisios, resertam sapientia vobem dignissimam proficiat. Neque sferno, immo acceptissima est mihi oblatio, per vestram Beatitudinem facta, ut vobis temporum & locorum, causam meam,

iacuit.

X. Portenta que Gregorio Sebas eunt obtigerū.

iacuit.

tacuit. Super cubiculum quoddam, in quo Gregorius ad dormiendum tele repperat, cometes tota nocte ars, omnemq; illius familiam timore vehementi percult. Duo bus circiter milliaribus, in nemoribus Lucanensis, per inuidam & abruptam, ipse cum viuisco comitatu errauit, ac vix rectum iter repertum est. Ariminum, cum voluisset iter fleret, Malatestanorum Nunciū, vt sibi cauteret, si eorum territorium ingredi pataret, non libens audiuit. Familiares, & custodes illius corporis, cam profectionē Ariminensem omnino detrectabant. Balchafar Cossä Legatus Bononiensis aperte ab eo descivit, ad quadrigenas cius bullas in foro publico concrematuit, & mille quingentis equitibus bene armatis, magno numero balistariorum & peditū comitatus, territorio Bononiensi egredit, illum interceptare cogitauit. Senenses, nonnulli ingentibus conditionibus illum, nō plus quam octo dies apud se voluerunt detinere, metuentes ne quempiam Regum longiore hospitalitate offendarent. Florentini, aurum ab eis mutuum flagitanti, vix leptingeros florenos numerarunt. Senis cum esset quamquam Concionatores pro Concionibus illum excusarent, diu largarentque, illum, sub pena damnationis aterna, non posse, neq; debere Pontificatū tam facile deferere, ac præterea, quamvis ipse supplicationes publicas, pro vindicatione Ecclesie instituisset, & largitione indulgentiarū populos illiceret, omniaq; rum reconciliandi Cardinalibus qui secessionē fecerant, tunc extirpando schismati, se velle tentare præferret, non tam Prælatos & familiares cōtinentes potuit, quin deficerent, & Pisces contulerent. Itaque, ut potentiam suam ab aucto magis Senatus stabiliret, i. Cal. Octobris, iterum nouem Cardinales creavit: quotum hæc sunt nomina & tituli:

XIII. Petrus a-
bit & ad
Lucen. Dy-
nast. scri-
bit de ne-
gotiis Ec-
cles.

Ludouicus D.D. Doctor, Archiepisc. Tarentinus, presbyter S. Marci et Tyberim tit. S. Calixti.

Benedictus Episcopus seruus servorum Dei. Dilecto filio nobili viro Paulo Domino Luce salutem & Apostolicam benedictionem.

Propter nonnulla in quibusdam partibus innovata, que sensibus quasi palpancibus nobis innoventur, considerato presertim, quod cum Angelo dicto Corario, qui in hoc per nicio schismate se facit appellari Gregorium, post varijs & saepe tentatos labores, non sine personarum iactura, aliquem effectum ad bonum finem Ecclesie vnitatis obtinere nequit: de venerabilium Fratrum nostrorum consilio, & frequente eorum instant apulisti, deliberauius propriètate corporali presertim deferere partes illas, & nos cum Collegio nostro reponere in seculo. Ut igitur scias Ecclesiastica negotia qualiter remaneant pro presenti, elice poteris ex tenore litera, qua scribimus dicto Angelus sub hac forma.

Angelo Corario, qui in hoc pernicioso schismate se fecit nominari Gregorium, papa & unionis affectum, simul & effectum.

Sed tateri veritatem non pugnat, presertim cum sit uxorium, celare non poteris ea, qua tuis litteris intendo etiam promulgasti per orbem, vt ex vtriusq; cessione pax daretur Ecclesia, & quod scriptis tuis per nos ad hoc cessionis viam offerendo dato responso, & de conventione in iustia S. Saonensi, pro excavatione oblitorum hinc inde secuta cordia uiuentie in statutis terminis renouisti, & quibusdam interposuit per te excavationibus fruolis, post dilationes variae a te datas, post adiunctū nostrum ad hunc locum, ad quem nostraxerunt, Christi charitas & seruorū compunctionis animarum bona fide simpliciter incedentes, non absq; nostri atq; nostrorum satigatione, & graui personarum iactura per plurimum mensum intervallo, cum christi norum scandalorum renouisti, cantilo per verba, & quod referimus displicenter, denegatis multo etiam nonnullis per te oblatis, que ad executionem concordatorum ad unionē perficienda erant plurimum utilia & opportuna de vltoriū recum tractauit super huic suodi unionē prosequenda omnem p̄fūlū, Nuncios nostros, ei dem prorogationem sui conductus & audienciam denegando, a tua presencia vacuos renouisti. Hoc autem libenter plenio transierunt, nisi tua cōtumacia recuperet ex nostra taciturnitate fomentum. Postquam autem apud te passa est frequens nostra instantia repulsa, propter quadam in nonnullis partibus, quibusdam instigantibus, innovata, absq; personali nostro & nostrorum periculo in his partibus moram trahere non valentes, cum apud te, ut clare cernitur, proficere non possumus, noletus Denim tentare, imminentē periculo, ad a iunctum locum, vbi nō cum nostro collegio valeamus hoc turbationis tempore reponere in seculo, de Fratrum nostrorum consilio, sorumq; instantia pulsati decrevimus declinare. Sed ne videamur, sicut nec intendimus, aduersitate intercedere huiusmodi præficationem /uionis dimittere neglegimus, de dictiorū Fratrum consilio deliberauimus Nuncios nostros plena potestate feliciter (qui, si velles ad cor reverti, possent ad effectuū unionis & oblitorum procedere efficaciter in agenda) hic dimittere, impudentib; tamen Ambasadorib; charissimi in Christo filii nostri Caroli Regis Francorum illustrissimi in his partibus moram trahentes, saluus conductus dictis Nuncios necessarios non potuit detinere. Quid autem super hac re finis ultius duo axillante facturi, intendimus vniuersis Christi fideliib; breueri intricare. Tu vero, o homo, si scintilla compunctionis animarum in te viget, que secundum Deum pro bono unionis agenda restant, considera, & ad ea que obligaris ex debito, pro Dei misericordia te dispone, refectis carnalib; desideriis, que cōtra animas militare nō cessant. Nos n. ad oblatā p̄ nos semper promisimus, præteritos defectus tuos & cōtumaciā si bene egeris, in memoria non tenentes. Deum in iudicem, & negotiorum notorietatem

XI. Disfensiones inter Pont. & Cardinales.

iacuit.

Cardinales Concil. P̄fūlū indi-
contul-
torum in-
stinctu.

rum maior fuit Petrus Vissus Episcopus Cracoviensis, Doctor Iuris Canonici, vir, vt Niem testatur, & fama, & moribus notabilis, qui etiam boni Nunciū officium laudabiliter representabat, sollicitando & exhortando publice & priuatim sanctam unitatem. A Rege Portugalie avus Episcopus. A Regibus Angliae, Hungarie, Galliarum, Sicilia, à Romanis, Venetis, Florentinis, Senensis, Bononiensis, Iauensis, & quamplurimis aliis, viri maximae authoritatis, qui cum neq; à Gregorio, neque à Petro Luna, vt conuenirent, & per viam cōfessionis Ecclesie pacem reuocarent, quicquam impetrare portuerint, Cardinalibus triusque Collegij authores fuerunt, qui extirpando schismati, & vno, indubitate Pontifici delignando Concilium indicent, quemadmodum ad diem 25. mensis Martij anni subiectus in dixerunt, & ad illud Imperatorem Ruprem, Reges & Principes christianos, Catholicos Antistes & Prelatos inuitarunt.

Ab hac Patrum confessione Petrus Luna metuens, & ipse quoque abiit, ac similis profugo, has quas adscribere videntur Paulo Lucensium Dynastæ scriptis. Ita habent. Benedictus Episcopus seruus servorum Dei. Dilecto filio nobili viro Paulo Domino Luce salutem & Apostolicam benedictionem.

Propter nonnulla in quibusdam partibus innovata, que sensibus quasi palpancibus nobis innoventur, considerato presertim, quod cum Angelo dicto Corario, qui in hoc pernicioso schismate se fecit nominari Gregorium, post varijs & saepe tentatos labores, non sine personarum iactura, aliquem effectum ad bonum finem Ecclesie vnitatis obtinere nequit: de venerabilium Fratrum nostrorum consilio, & frequente eorum instant apulisti, deliberauius propriètate corporali presertim deferere partes illas, & nos cum Collegio nostro reponere in seculo. Ut igitur scias Ecclesiastica negotia qualiter remaneant pro presenti, elice poteris ex tenore litera, qua scribimus dicto Angelus sub hac forma.

Angelus Barbadicus Venetus, Episcopus Veronensis DD. D. tit. S. Marcellini & Perri presbyt. Card.

Philippus Anglus Episcopus Linconiensis, Theologus, presbyt. Card. tit. S. Nerei & Achillei.

Matthaus Germanus, Episc. Wormatiens. Theologus, Orator Imp. Ruperti, presb. Card. tit. S. Cyria. in Thermis.

F. Lucas Manzulus Florent. Ord. Humiliatorū Generalis Theol. Episc. Tusculani presb. C. tit. S. Lauri in Lucina.

Vincentius de Aragonia Hispanus Prior Montis Ferrari, DD. D. presb. Card. tit. S. Anaftahæ.

Petrus Maurocenus, Venetus, Arrium Doctor, Prothonotarius Apostoli. Diaconus Card. S. Marci in Dominica.

Ex hinc accessione, authoritate ampliore comparata, in illos qui discesserint acutis inturgens, monitoria, citationes, processus, sententias, poenas, censuras, declamationes, præfationes, & alia multa eius generis detonauit: cum illi vicissim nihil non agerent, quo illi famam, & autoritatem nec cōtēntū cōtēntū detraherent. Ex his, Militenis & Brancati Cardinales, non timuerunt Senas penetrare, vt Neapolitanos & Laudenes Cardinales, à Gregorio, Pisces auercent, negotio unionis pertractando, arque illo abrogando.

Non dubitauerunt præter hæc, Gregorio diem dicere, vt ad Cōcilio Pisanum ab eis in dictum, veniret, atq; cōsiderationi, si vellet, siue per se, siue per alium, nec per alios interest. Iam enim, vna cum Lunanis Cardinales, apud Liburnum conuenerant, & Florentinorum beneficio Pisanam urbem Cōcilio celebrando obtinuerant, ad quod indicendum, plurimum illos mouerant, Balchafar Cossä Legatus Bononiensis, & Petrus Philargus Archiepiscopus Mediolanicus, Cardinales magna authoritatis, qui per hos dies Pisces conuolarant, & ex consilio Theologorum, iurisperitorum, ac in primis Oratorum, non tantum posse, sed etiam debere, eo caſu, quo dubitatio est notoria, de uno legitimo, citra conditionem eligendo Romano Pontifice, Concilium, à Collegio Cardinalium conuocari. Ex Oratoribus, fuere Nunciū Ladislai Regis Poloniae, quo-

in re-

intestino inuocamus, quod per nos non statit, stat, aut stabit, quin ve-
ravno inducatur. Idus Iunii Pontificatus nostri anno 14. Extant
suprascripta extrema & alia in Commentariis Theodorici
Niemi Clerici diecesis Lucens.

Hac Petrus Luna excusabat, Cardinales collusionem
indicantes, Concilium Pisum indixerant, ex quibus Lunani,
hanc de eare Petro perscrisperunt.

XIV. Exemplum litterarum conuocationis Concilij Pisa-
ni, missarum Benedicto XIII. ex MS. codice excus. Lutetie anno
1612. ext. in 3. tom. Concil. Bini.

Sanctissimo Domino nostro Benedicto XIII. miseratione dini-
na Summo Pontifici, Deo buiulis & deuori Oratores Episcopi, Pres-
byteri & Diaconi S. R. E. Cardinales nunc in Liburno Pisana diecesis
existentes, pro nobis & aliis Reuerendissimi Patribus Dominis Car-
dinibus pro nunc adhucenibus adhucenibus & adhucerevolen-
tibus in hac parte, cum supplici & deuota econsegnatione, vtriusq[ue]
homini s[ecundu]s suu atem.

Qualiter hoc schisma pestis serum totius corporis Ecclesie infelli-
xum, unitatem lacerans & encruans charitatem. Clerum muolens
tortuosus laqueis, & populum subuertens, ab erroribus quanplurimis
circa Ecclesie fidem languentibus intronu[m]is ortum habuit, & diu-
nitatem adeo non iuuauit, V. S. nouit esse non dubitanus. Hac enim in
sui exordio modica via erroris iniuita, cuius tunc per deliberationem
Concilii, vt sanctorum Patrium moris fuit, non extitit obuiatum, sed
duro preposito via Concilii repulsa, fomenta adhibita, per inordinatos
& pernicioflos affectus, in quibus querentes bonum que sua sunt, non
que Iesu Christi, adeo inflammata proximam exaltant, mandu[m] per-
currit vainerum, concutit Clerum, subuertit populum, fidem macu-
lat sacramenta prophecat, & Ecclesiastica confusione contentum in-
ducit. Ecclesie libertatem omnino extinguit, & inde uos reddit Chri-
sticharadore infugit, vt vix digna vadeat quis existat Catholicas,
cum plures apparet legi Dei transgresores, & mandariorum Dei
manifestissimi contemptores. Et si hic in p[ro]p[ter]is in latitudine toleranda,
quid an vulgo de his qui basi & columna videntur Ecclesie, qui bo-
rum m[od]orū, & rancorū scelerum distimulatores esse videntur, diu-
dentes Clerum ac populu[m], & v[er]si in aqueum tortuosum, vbiq[ue] ponunt
scandalum, in sciarum & fere omnium perniciem animarū: nihil autem
deci posse, nisi quod tanta celeritate conti Deum, orthodoxi fidem, & S.
spiritu animo permacta commissa, inexpiabilis, te[le]scripta, etiam
sacrificiis reportantur; si Heli[us] c. at[us] longelevus, vt fara refert bi-
floria, inexpiabilis est paculum & delictum. Ne ceteri Pater Sancte,
ruina tam horribilis, tamq[ue] exsiccia in diuina mea estatis conspectu, vt
habet comuni unitus existimatio, in manu nostris ludibriis plena, & viru[m]
non blasphemis infecta in nos reprobat, non existimat, qui cum ex de-
bito debemus & tenemus, utramq[ue] in loco de medio nostro in-
defessos adhucibus labores, no[n]tra exponeas quae cuncte, etiam tuos
diguntur, annas nostras, & vtrixebibere calorem pe[ccati] onis ambu-
lantem est per dena & non plana, & velut ei palantes clausos pa-
rietos, aperte plana, itaque iuvare reiecta est, velut sponso aculeis &
venenosis tacitus, & iuxta affectionem in confitu Altrius & ho-
minum iudicio communis, voluntariam & non sanam, sicutem mag-
nis periculis viam elegimus, etiamque cessionis, in qua constituta summa
securitas, & hominum conscientia tamque summa sinceritas,
cum Dei offensio innumerisque periculis an marum elegimus. Et
quamvis ex post actis annorum circulus fuit haec via sancta & nece-
ssaria, communis omnium fiduciam iudicio prelecta, & cum Angelo Cor-
rario, Gregorio nomine pro S. V. recepta, etiam approbata, tota-
men & tante in illis desiderate executione habent adhuc difficile
cultates, variaciones, dilitiones, ac locorum repudia, & circa securi-
tates hinc inde, quod nullus effectus sequutus est, nec aliud desperatur
modo aliquo procurantur, sed quod am recessu perpetuo in dicto pacto
transatu, non verius regn[u]o perennis abusus, in viam longinquam re-
cessimus, nunquid ad agniti uipiatis per uitatis vinculum, vt a multis
credatur, intuatur. Hec malis sub brevi compendio considerantes pro-
uide, ac piamente consideratione pensantes, Reuerend. Patres nomi-
nati in parte dia[con]ales, in dicto Angelo Corrario Gregorio nomi-
nato, ad omnem viam habende uitiosam, plusquam describi possumus &
proposito indurato, iuxta diuinam mandatam recesserunt, ad quos de S.
permisso & voluntate expressa, quator ex nobis delecti fuerunt: &
conuentibus in Liburno, cum quatuor ex eius Cardinalibus nomi-
natibus, & den[omin]i nos omnes & ipsi in viu[m] conuenientes, prospicimus
communi & concordi voto, & maiora habita delib[er]atione, cum mul-
ti non notabilis, Pralatis, & quam plurimis literatis viris Deum timen-
tibus, & pacem Ecclesie habentibus in seruore charitatis, fore necessarii,
ut per Ecclesiam in viu[m]e congregatam, huic tam pestifenti morbo,

* Nota,
quod Car-
dinale
Gregorio-
ni, ex vi co-
missionis a
Gregorio,
indixerat
Concilium.

& inueterato laqueo, erroribus fidem tangentibus pleno subueniatur;
& ocurratur in brevi, ad seruandas omnium conscientias, errores sub-
motu[m] notarios, virtutes inferendas, animorū & Ecclesie reforma-
tionem debitam & salubre[m]: & quod per nos in nostra obedientia, &
alios nominatos Cardinales in sua, Prelati & alii qui vocadi fuissent,
conuecentur per nos in ciuitate Pisana & per illos in eadē, ad terminu[m] 25. dixi mensis Marci proxime futuri. & hunc modum Convo-
cationis communis afflens assumpsum, propter neutrales, & illos qui
de obedientia dili[ct]i Angeli, ad vestram, ac etiam illos de vestra, qui ad
vestram & dicti Angeli conuocatione nullatenus resiuent; & propter
defectus alias habitus in conuocatione Concilii: de quo sepius, &
dilectis dicitur, si temp[or]u[m] interiuallis fuit per nos S. V. requisita, & eidem
humiliter supplicatum, & alteri promissum, sed nullus ex eius adimple-
tum. Et ut omnis adhucetur caute[la], ex superabundanti vobis tenore
presentium supplicamus, & inflanter requirimus, quantum in vobis est
dicta conuocatione praebatis afflens, & open; & quod V. S. placeat
in dicto loco & termino per oneriter interesse, & in dicto Cœilio con-
uenire, in quo nobis procurantibus, plena & sufficiens securitas presta-
bitur, in veniendo, stando & recedendo, & de qua ante dictu[m] terminu[m]
cōgruo referatu interiuallis, S. V. certificare curabimus. & nos, seu
fratrorū maior pars cum S. V. humiliter commemorare, cum omni ho-
norificentia que summo debetur Pontifici, & honorifice tractare, ad
conseruatione vniuersitatis & pacis, & post ipsius exitu[m] felicem. Hac enim
conuocatione ad locum & terminu[m] antedictos nullo vobis colore difficulta-
tis, impedit, seu quocunq[ue] confitetur alio differi, declinari, seu mutari
cum esti in S. V. corporali infirmis, vel dilato current im-
pedimentis, seu alia absentia in causa, posse & debeat (de quo vos so-
licitate requiriunt, & alias sunt per nos consultum) hec Deitatem ne-
cessarium negotium, quo ad illa que per vos facienda existunt, per de-
putatum a vobis, quo ad omnia necessaria vel expedientia, proambula,
sufficiens etiam auctoritate habente perfici: & per procuratorem, suffi-
cienti & speciali mandato ac irreuocabili tinnitum, cesso pro parte
vestra fieri; Angelo nominato Gregorio cedente in persona propria, vel
per Procuratorem similem potestate habentem, & irreuocabile & spe-
ciali mandatum, vel ipso sublatu de medio, vel canonice per Ecclesiam
electo. Quod si dicta conuocatione open & afflens prestat[ur] refugieris-
tit, & in loco & termino antedictis conuenire, vel deputatum Procurato-
rem, ut premittitur destinare, cum extra terminos Italie, nequeant
partes, seu ipsarum altera, ad conservacionem vniuersitatis habende, mul-
tu consideratis, ita commode & viuiter conuenire: attento quod per
Cœilia particularia, fiducijs, & in locis diuiniis longa distantijs spa-
ratiss tenerentur, schismata extirpari non posset, nos & alii qui ad voca-
tionem nostram venerant, procedemus in negotiis vniuersitatis, &
schismatis tan horrendi errorum, tangentium fidem extirpatione,
cum Collegio Cardinalium patr[ic]i alterius, ac cum consilio vocationis per
nos, & ipsos, attenti promissis iuratis & contentis, per S. V. & dictum
Angelum, ut dict[us] auctor Spiritus sancti gratia, & alias sunt per San-
ctos Patres in Romana Ecclesia salubriter observata: vestra, aut di-
cti Angeli, seu alterius absentia non obstante: Suppliciter vobis iter-
e[re] extorantes S. V. in Domino, & per vobis a misericordia Iesu Christi
qui omni suam fundauit pretioso sanguine, vnamq[ue] effe voluit,
ac in vita eis permanescit, sine qua & extra quam non est sa-
lus, quatenus conuocatione iam dicta in loco & termino antedictis sien-
de open & auxiliu[m], vt decet zelatorem domus Dei adhuc velutis.
Ad que fecit de ure possimus super predicta vos protocamus ad cau-
san. quia si quod absit noluerit, aut impedimenta prestat[ur] dicta
conuocatione, & ad illam uenientibus, ac nobis qui ad illam tendimus,
eamq[ue] modo Canonico procuramus, talia ad impedimentum vniuersitatis
et lete, & ipsius schismatis perpetuatione censerentur luce clarius per-
tineat, cum ad veritatem contra falsitatem collata fuerit potestas, &
ad edificationem, non autem ad destrutionem. Esti, quod ab sit, vellit
S. V. impedimenta prestat[re], cum nihil sit per quod siende vniuersitatis, ad
quam tendimus, posset per potestatem aliquam in se fieri, cum in hoc
professum est, ut in vniuersitate diuina, Ecclesia, cuius vniuersitatis claves a Christo
concessi sunt, talia non patetur sub dissimulatione transfire. Itaq[ue]
circummissa, vestram intentionem, vestrum propositum, & quid in
premissis agere intendit prestat[er] nobis notificare dignemini, vt
proinde certitudine habita, prouidere valeamus quantu[m] in nobis erit,
circum vestram securitatem & libertatem, & alia necessaria ad tantum
negotium opportuna. In quorum omnium & singulorum fidem, &
testimonium prospicimus, presentes nostras litteras, per Notarium pu-
blicum infra scriptum subscribi & publicari mandauimus, ac nostros
sigillorum facimus appensionem muniri. Datum & album in loco
Liburni supradicto, in clauso Ecclesie dicti loci, nobis quidem tum
Guidone Prenestino, Nicolao Albano, Petro Tusculanensi, Episcopis,

nuenes, consilio vniuersitatis ciuitatis conuocato, coram ipso
Regis Caroli Vicario Bocicardo re ad suffragia deducta, sta-
tuerunt, neutrī Pontifici non rectis sensibus ambulanti pa-
rendum.

Bocicardum, haec tenus Petri Luna factorem, hoc anno
& infamia aspergit, & seditione aliquibus mota ad inuidiam ad-
duxit in p[ro]p[ter]a sceleris, quod Lunani schisma promovisset.
Laborauit infamia, quod Gabrielem Vicecomitem Galeatij
Notum, eum qui illa ipso auctore, Pisas Florentinis ven-
diderat, insimulatiū confitiorum aduersus Regiarum rerum
statum, quasi ea clam iniurisset, capituli supplicio Genua af-
fecisset: cum tamen pessimo exemplo, quando inumanem
pecuniam vim soluere pigeret, creditorem sustulisset. Tu-
multus porro ingens, à familia Iustinianorum, quae sibi cete-
ros principes adiunxerat, in urbe Chio excitatus est id tem-
poris, cum regiminis Bocicardi tæderet. Nam hiatmis ar-
reptis, arce in suam potestatem redacta, Praetores, deiecto,
alium in eius locum sufficerant; procidu[m] in ipsum Pro-
reget, si adfuerit, sciuissent, seque a seruitute Gallica libe-
raliter. *Vbi[us] h[ab]it. Genues. lib. 19.*

Bononia, Balthasar Cossa Cardinalis Legatus, à Colle-
gio vtroque, Vicarius S. R. E. electus, præterquam quod,
vt ex Theodorico narrauimus, editoretum Gregorianorum
exempla compluria in foro publico exussit, omnia in signia
illius eiusdem, & imagines sue diecit, sue deleuit, p[ro]p[ter]is
propositis decreuit, ne quis impostorum, Gregorium,
multo magis Petri Lunam aut dicere, aut haberet Ponti-
ficem Romanum. Ab eo editio Bononiensis, Antonium
Corriari Gregorij nepotem, Episcopum viri suu ab isto
datum, reiecerunt, atq[ue] tantisper donec in dubitatus Roma-
nus Pontifex designaretur. Economum Episcopatus Bo-
noniensis, qui rem & spirituali, & temporalem eius Ec-
clesie administraret. *Vizani, b[ea]t. Bonon. lib. 6.*

Romani, pro festinitate Assumptionis B. virginis Ma-
riae, ab editio Senatoris & Conservatoris Vrbicorum, quos
Ladislau Rex Siciliae, viri impostuerat, insignia pariter &
imagines Gregorij sustulerant, neq[ue] amplius Gregorium
Pontificem dicere audebant: cum prius occupator Vrbis La-
dislao, viuat Imperator Ladislau, cōclamasset, Petrum tit. S.
Angeli Cardinale pro Gregorio Romae Legatum, patientia-
riu[m] expelli videlicet, Senatorum alium, quam à Pontifice
datum, Ioannotu[m] Tortum, nec non Vexilleros & Capita
Regionum, pontificis a Ladislao deiectis, accepissent, & in
summa imperii, seu tyrannide Ladislai admisissent. Deleta
sunt id temporis Romae, etiam Vrbinorū Ecclesia & Gre-
gorij partitiorū insignia, atq[ue] Paulus Vrbinus, gentis Princeps
& Prælates orthodoxis, pro communi totius christianitatis
desiderarent, nempe, vt interim omnes, & ab obedientia
vtriusque, subditos suos retraherent, & ad Concilium
Pisum indicium vel nuncios mittent, vel si ipsi possent
coram venirent, & redditus si quos Cameræ Apostolica
quoniam titulo deberent, neutri illorum redderent, sed aut
Vicario Sedi Apostolica, quem hac tenus Balthasarum
Collam Cardinalem S. Eustachij esse voluerant, p[er]pende-
re, aut futuro indubito Romanorum Pontifici refer-
uent. Descenderunt monita Collegij in p[ro]ctus fere om-
nium Principum. In Anglia, in castro S. Maria Magda-
lene, in Comitio Cleri Anglicani conuocato Londini, as-
sistenteribus Doctoribus Vniverstitatum Cantabrigie & Ox-
oniae, decretis vtriusque Collegij omnes Prælati subscri-
pserunt, & tamen obedientiam, quam censum subtraxerunt,
oratoresque ad Concilium Pisanum, qui summa rei inter-
essent designarunt. In Gallia, Rex Carolus secutus consilia
Doctorum Vniverstitatum Parisiensem, Aurelianoru[m],
Tholosanorum, Montispessullani, & Bononiensem, idem
cum Anglis tum censit, tum dispossit, atque Oratores,
primum quidem ad competitores, si forte pacem Ecclesie
reddere vellent, deinde ad cætum Pisanum misit. *VValsin-*
gham in Henrico IV.

In Polonia, Ladislau Rex, ex sententia omnium E-
piscoporum, & Academia Cracoviensis idipsum consti-
tuit, & ab obedientia quam hac tenus Gregorio præstiterat
recessit, Conciliiq[ue] futuri decretrum expectauit. Ad id Con-
ciliu[m], Petrus Vifus Episcopus Cracoviensis profectus
est: careri Episcopi Polonici, itemque Academia Craco-
viensis, Collegiū Plocensis Basilicæ, que tunc Episcopum
non habebat, & Abbas Tineensis Legatos misere. Nam-
que intelligebant, quod ii qui sancte promiserant, se redi-
tegredire Ecclesie gratia abitum esse Pontificatu[m], ubi id
Cardinales postularent, iudicarent eos, qui fidem suam
secuti essent. *Cromerus de reb. Polon. lib. 16.*

Gallia motus specie atque opinione multo maiores
erant, quam re ipsa. Quamquam enim Iohannes Burgun-
dia Dux, Ludovicum Aurelianensem Regis fratrem im-
missis percussoribus inficiendum curaseret, ac Valentia
vixit communis liberos coram patruo statuisset, ob-
testans, ne cedem inultam patreteret, ea tamen Burgun-
dianis animi præsentia fuit, vt nequaquam inermi
coincidatu[m].

Cossa lega-
tus decer-
nit neutri
parendum.

Bonon. E-
pisc. suu
reiciunt.

Aetelius
a Reg. Gal.
admon-
etur.

XVI.
De Gall.
motibus
& Ducis
Burgundi-
onis post ce-
dem Aurel.
Luteria ad
eū ad cri-
mē dilu-
endum.

comitatu Luteriam venerit, atq; ad diluendum crimen au-
fus fuerit dicere, Ludovicum Magicis artibus mem-
tem tentans clamq; a Petro Luna contendisse, vti ius Re-
gnia ab Rego abdicaretur, quod is non magis illo dignus
foret, quam Chilpericus, a quo idem munus aucto^re Za-
charia Romano Pontifice ad Pipinum translatu affirmatur.
Veneficij qutto; & virum, & vxorem insimulabat, quo post
sublatu Regi, si reru potirentur: prouinde se, qui tyranni
caede patriam liberalerat, non modo non pena, sed præmio
dimicione esse. Pipa a decretu Archipontifici lib. 6.

Postulata
vxoris Au-
relian. a
Burgund.
pro satisfa-
ctione ex-
dis perpe-
trata.

Summa porro fuerat eorum, quæ Valéntina nomine
Cancellarius de Ludouico Aureliano, coram Duce Aqui-
tanæ, Biturige, Britanno, Borbonio, Alénconio, Claromõ-
tano, Vindocinensi, aliisq; Principibus expostulabat. Pri-
mum omniū ut ad pèdes vidua filiorumq; casi Ducis Bui-
gundio procumbens fatereetur cædem, & nō ob aliam cau-
lam, sed per meram iniimidatiq; ingenitiq; prauitatem, & libidi-
nem dominandi iussisse illam patrari. Reuocaret omnia
quæ pro se purgando affirmasset, illaq; contra veritatem al-
legasse fatetur. Confirmaret se perpetram egisse, ac facti
plurimum pœnitere. Veniam oraret & viduam, & filios
occisi propinquii sui, submissis precibus supplicaret, vt fa-
cilius tam atrox condonare vellent. Eo loci quo occisus
Dux est, aperto capite in genua procumberet, tantisper,
dum sacerdotes recitarent septem Plámos pœnitentiales
cum litanis pro anima Duciis defuncti. Terram inibi oscu-
laretur, petens tursum veniam à vidua ac liberis defuncti.
Edes eius in eternam rci memoriam Lutetiae demoliren-

Ad hanc peccatum reprimendam, hoc anno, Sbinco Epis-
copi Pragensis Antistes, Concilium Clei sui habuit, & ex
fententia Vniuersitatis Pragensis, heresim damnauit, nec
non Wiccleffivolumina ad se deferrit, coactoq; Theologo-
rum cætu, in foro concrematio iussit: facta congregatione in
Vniuersitate Pragana, in domo nationis ad nigrum Rolam,
præfente in eadem tanquam principali & consentiente Io-
anne Hus, qui primum, Wiccleffum publice quidem da-
mnabar, sed in occulto tamen & hominem laudabat, & er-
rores illius diuulgabat; donec ex dissensione inter Germa-
nicam & Boemiam nationem occasionem artipuisserit, tandem
propalati heresim dispergerent. Principatus gymnasij
facile sibi vindicataerat, partim vita subornata continentia
partita copiosa disserendi atq; dicendi facultate fretus. Pre-
pollebat enim maxima ingenij acrimonia, & eloquètia, li-
cet peregrina, non mediocri. Accedebant dialeccitæ argu-
tia, ingenium depravararum audiissimum opinionis, qui-
bins Theuronicos præceptores admodum sollicitauit, ratus
callidis confusis eos entymematis, possesta diu gymnasii
deserturos. Inter haec, ab Episcopo, ab Vniuersitate genera-
liter, à facultate Theologica specialiter, & à natione Boe-
mica specialissime & severissime damnata heres Wiccleffiana,
quamvis Ioannes Hus in publico tot eruditorum ho-
minum cætu, viapini omnium sententie cōradicere non
auderet, in occultis tamen colloquiis non desstitit, Wic-
cleffico veneno multos inficere. Cumq; flagraret vheimé-

XVII.
Greg. Ari-
min. Venit
Aquilegiā
pro Con-
cilio cele-
bran. pro-
fecturus.

XVIII.
Vencesl.
Rex Boh.
suit iner-
ia sua Bo-
nemos ha-
esi Hussit.
nfici.

phemia, & excoigitata crimina. Summum deinde Pontificem grauitate censare, desicere à Catholica Ecclesia. In huc ista dogmata commenti sunt; *Romanus. Pontificem reliquias Episcopis esse parem. Nullum inter sacerdotes esse discrimen, pres, pres, non sacrificalis dignitatem, sed vita meritis offici potioriem. Animos corporibus exutos, extemplo aut superis, aut inferis in aeternum addici. Inter haec nullum esse medium purgatorium quem banduquam inueniri, pro mortuis fructu inferias celebrari, ac preces esti irritas, & sacerdos alii auraria esse commentum. Item, imagines Diuorum mundi colliguntur, et residenda sunt tunc plurimam mundi stran-*

ognosia
aqualis
in

XIX.
uomo-
Hus
relim
Wicclef.
Bohe-
a sparle-
& qui-
s pro-
elsibus.

卷之三

CHRISTI GREGORII ROBERTI
1408. PAP. XII. 2. REG. ROM. 8.

Ecclesiastici. ROBERTI GREGORII CHRISTI REG. ROM. 8. PAP. XII. 2. 1403.

quantum alia tres simul, etiam in qualibet facultate. Erant enim quatuor facultates: prima Theologie, secunda Iuris Canonici, tercia Medicina, quarta artiū liberalitatis. Rex itaque à Boemis persuasus, statuit & mandauit, ut Rector Vniuersitatis, & Decanus facultatis Artium, atq; Examinatores promouendatur in facultate artium, eligi deinceps alternatis vicibus deberent, ita sane, vt vna mutatione (sic vocant semel tempus, seu dimidij anni spatium) praefulent Bohemi; altera Theuronici, non curando, cuiusnam existerent Nationis. Tresalia Nationes, videntes hoc mandatum Regis esse contra antiqua & primaria Vniuersitatis priuilegia & statuta, quibus iuramento erant obstricti, nollebant in illud consentire, quoniam falsa conscientia non poterant. Bohemi vero Pragenses, Regio confisi mando-
to, non iure aut rationibus, sed vi & armis agendum censemtes, multitudine armata irruperunt in Collegium, & Lectiorum facultatis Artium, Regisque nomine manda-
runt, vt eos reciperent Rectorem Vniuersitatis & Decanum facultatis Artium, quos ipsi nominari essent. Magi-
stri autem eis multa commenorarent incommoda, que inde futura essent, atque allegarent statuta Vniuersitatis à se irata, quibus citra piaculum, & lese conscientia reatum contrarie non possent, vñq; adeo tamen nihil profererunt, vt coacti fuerint, non solum recipere nouum Rectorem & Decanum, quos Boemii vellent, verum etiam reddere pecunias fisci facultatis artium, claves & clenodia Vniuersitatis, vna cum clauibus Bibliothecæ, præterea, iisdem omnibus & singulis, Ioannes Augustini, adiunctis sibi Scabinis di-
stricte mandauit, ne quis eorum Collegium facultatis exi-
ret. Temperatum quidem fuit ea vice à manuui iniectione, postquam tamem, cum sepe in eum modum irruerent armati, metum & terrorum incutientes, vulneratus ab eis fuit vir egregius M. Ludolphus Meysterman, natione Sa-
xo, suis setque omnino interfectus, nisi subuenisset ei Magi-
ster Ioannes Hofman, qui tunc erat Rector Vniuersitatis, postea Episcopus Misnensis factus, in Concilio Constan-
tensi preclara eruditione insignis inter Episcopos huius temporis eniuit.

Longe ciuitis, ipse Deus suorum sacerorum vindex accuri-
rit, arque veritatem Eucharistico Sacramento, quam noui Capharnaite eleubant, illustrissimo miraculo vindicauit. Quod enim W'iccleffitæ, vtramq; speciem populo obruber-
debat, id huic errori, viam struebat, qui affirmat, non sub alterutra, sed sub veraq; integrum Christū contineri: adeo-
que opus esse vtramq; speciem omnibus promiscue exhiberi. Illud est, quod hoc anno Waldura, quæ nunc Mogun-
tino subest, accedit miraculū Eucharisticum. Oppidū id est non ignobile, magno populi cōcursu, quotannis, propter istud miraculum frequentatum. Inibi, in sacra Diui Georgij ade, in cruentū Missæ sacrificium faciebat sacerdos, cui no-
men Henricus Otto. Sed dum inconsideratus negligen-
tijs, rem tantum agit, calicem rite iam consecratā euertit.
Ecce, de repente, sanguis Dominicus per subiectū cor-
porale effunditur. Vini species, sanguinis instar, rubescit,
quocumq; attingit miram imaginem exprimit. In medio
quidem, Crucifixi, ad latera vero, Veronicarū plurium, sic
enim eas icunculas appellamus, que sacram Christi caput
spinis redimunt ostendunt. Territus sacerdos, eis non de-
cessit, qui faētū vidissent, pannū camen illū, ita vt erat, san-
guineis illis imaginib; tinetū, in altate ipsū, lapide vno
femoto, condidit, vt quemadmodū panus situ & carie, sic
facti memoria, ipsius panni pture dñe interiret. At noluit
tantū suum opus Deus Opt. Max. latere. Venit ille sacerdos
ad vitæ extremitū, morbo angit, sed magis scleris sui con-
scientia torqueret. Mori cupiebat, sed motrem nescio quid
retardabat. Collegit se, factum confiterat, pannum com-
memorat, locum in quo ille abditus inceat indicat, & mo-
ritur. Inuenta omnia. Multus de re tona fit fermovbique,
cumque nouis quotidie miraculis Deus auger, ita vt etiam
post annum fere septuaginta simū accuratissime in rem totam
inquirere, & ad summū Pontificē, quod compserint re-
ferre, Magistratus statuerint. Voltit in hoc augustinissimo
Altaris Sacramento, ad vtrā Dominici corporis & sanguini-
nis sui presentiā ostendenda istud admirandū Deus operi-
ta, vt omnibus constaret, aequo in sanguinis, vt in corporis,
sue vt ad hominem dixerim, non minus sub vini quam sub

Inter haec Ioannes Hus, in æde Divi Matthiæ, quam Bethleem nominant, sacram declamationē sortitus, festis profectisq; diebus de diuinis humanisq; rebus vulgo prædicare exorsus, quodcunq; virtus ē beneficis quondam Wiccleff libris conceperat, in populum id vniuerteriu[m] euomere cœpit: quim & Theantonici, & reliqui omnes externi Professores quasi gradu morti, nihil omnino potuissent ut volebant resistere; ac eloquentia improbum hominem naœta, haud aliter le habuissent atque gladius qui in manus incidit furiosi. Ita omnis illa prior, Episcopi, & Vnueritatis diligenter, non diu profituit. Adeo tenet malum est heres, semel concepta, qua nouitate sua pranitatem cordis humani allicit ad res nouas, & in sui admirationem, maxime vbi oditum, inuidia, vanæ gloria, aut ambitus, rationis iudicium obnubilat, aut pœnitus excusat.

X.
error
ncha-
subv-
nespe-
mer-
Nondum Eucharistia prophanus error emerserat. Hanc nouam pestem Petrus Traensis induxerat, quod quidem oppidum ad Albitum flumini situm est. Hic à Teuthonibus rieclitus, quum prauis opinionibus laboraret, primus sub utraque specie Dominicum corpus ministrandum esse profitebatur. Ecclesiā infestitā nō medioteris insimulans, que sub vna tantum specie sumendum edixerat. Id Saluatoris ore prolatum; *Nisi manducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Ceteri sensim hac contagione coinqinari ceperunt. Wenceslaus Rex, quamvis iniquo id animo audiebat, correptus tamē ignavia, pestē hanc impune grassari patiebatur. Sbinco Präfūl, quum nulla ad coercenda hanc labē in Rege opem inueniret, ad Sigismundū fratrem Wenceslai fane confugit, obsecrans simul & exclamans, vt cibanti orthodoxa fidei succurreret. Perniciosem populi mētes hæresim obrepisse significavit, sacras ceremonias & mysticas cūcta incastri, ni breui prouideatur, Catholice Ecclesiā in Boemia iari perditum. Sigismundus Rex Hungarie respondit, se in Boemiā propediem venturam, & mysteriis diuinis diligenterissime propeclitum, quic impījū impura lingua profanarent. *Bonifacius rerum Hungarie dec. 3. lib. 2. Iohannes Cochleus hist. Husitū lib. 1.*

XXI.

XXII.
Deinstitu-
tio. Ca-
non. Reg.
S. salutari.
Bonon. a-
lia Scop-
eria.

duetu, longe infra oppidum in pratum denicitur (non flu-
men restagnabat) & ibi molliter deponitur, ac matri redi-
ditur. Reddunt & ipsi votum Hallis, Iubentes, merito,
virgini auxiliatri. *Lipfus c. 5. in Dina Hallens.*

Religiosas familias, W'ieclefita perditas esse vole-
bant. Ex eis, hoc anno, altera quidem instituta est, altera
vero ad antiquam disciplinam reuocata, Apostolica autho-
ritate. Et quidem Congregatio Canonicorum Regula-
rium S. Salvatoris Bononiensis, alias Scoperinorum, per
Stephanum Senensem ordinis Eremitarum S. Augustini,
instituta, à Gregorio Papa XII. comprobata est. *Ousius.*
De huius congregationis initis ac progressu, deque vni-
uerso ordine ac statu Canonicis. Ioannes Baptista Signius,
Bononiensis, Canonicus Regularis S. Salvatoris libros
conscriptis, editos Bononiis anno 1601. Vitam reli-
giostam agebat Stephanus iste cum sodalibus aliquor, haud
longe à Senis in sylva Illicetana. Sanctitatis eius fama com-
moris Gregorius XII. Pontifex, ipsum Lucam, quin in ve-
be tum forte versabatur, ad se enocuit, & Monasterium
Illicetanum, S. Salvatoris sacram, in Prioratum Canonicorum
Regulatum erexit. Itaque cum sodalibus suis velut
manu missus, atque ab omni alliorum presertim Eremita-
rum dominio liberatus, nouam vestem, & non decreta à
Pontifice suscepit. Franciscus Gislerius, Monasterii S.
Mariae de Rhene apud Bononiis, & Monasterii S. Salua-
toris in vrbis Bononiensi (que Canonicorum erant Regu-
larium cœnobia, eriperunt vniuersitate) Prior, post decem an-
nos, huic Congregationi tē suoque associavit, Martino
Quinto Pontifice institutum probante. Anno undecimo
deinceps, Parochialis Ecclesia S. Donati in Scopeto apud
Florentiam eidem congregationi suscepit, in Prioratum e-
recta: à qua Scoperinorum nomenclatura idem Cano-
nicis in vniuersum adepti sunt: nobilissimis Monasteriis in
vribus Italiae præcipuis conquistatis. Præst Congregatio-
ni vniuersae, Prior Religiosissimi Cœnobij S. Salvatoris
Bononiensis, unde ingentia sanctitatis & doctrina exempla
in Ecclesiā dimanarunt. *Signis de insit. Canonis. Regula-*

XXIV.
Reforma-
tio Cœ-
nobij S. Iusti-
nus apud Pa-
tau. vnde
exorta
Cong. Be-
nedictino-
rum S. Iu-
stin. de Pa-
dua voca-
torum.

Hoc ipso anno, Cœnobium S. Iustinae apud Patavium, ad veterem disciplinam reuocari cepit, vnde postea exorta est Congregatio Monachorum Benedictinorum, quam S. Iustina de Padua appellant. Res eius Monasterij admini-
strabat Andreas filius Principis Carrarij, in Abbatianis in-
stitutus. Monachorum disciplina temporum calamitate na-
tans, accessu puerorum Carrariensem penitus corruit. Pu-
eris referre quale tunc cœnobium fuerit, cum Andreas pue-
ri, fratres in maximō familia luxu amul: rentur parçētū
intemperantiā. Abbatis ex pellice natus filius, ostendit, qui
statu rēti id temporis. Aliquando quinq: Monachis, sape
tribus ac mercenariis incolebatur. At equorū stabulis ad-
dicti famuli sex, cubicularijs quatuor, pedestres pueri toti-
dem, canes, accipitres, familia, Principib. aequalis. Eo San-
ctorū Episcoporū dona, & pitorū ciuium facultates, Christi
Ecclesia, sacris vībis, pauperib. dicata, deuenerant. Cœ-
nobij porro hac facies erat. Inter multas vbiq: ruinas vete-
rū ædificiorū, vnicū claustrū etiā alicubi dirūti speciem
exhibebat religiosi loci. Id columellis frequentib. gemina-
tis, & minimis arcibus exrabat, ad pīcā Gerinanorū ar-
chitecturā rationē quā Verona, Mediolanī, & alibi cerni-
tur. Huic ad Austriā cohæbant ades Monachorum, quas
Dormitorij vocamus, ex quartor tantum cellulis, ad quas
liber adeo accessus erat, vt etiam mulieres per ostium quod
choro adiacebat cœnobium ingressa in Dormitorium ve-
nirent, atq: sepius (puderis scribere) ipsiis Monachoram la-
triniū vterentur. Reliquum cœnobij, portus larorum
specus, quam Monachorum domicilium videbatur. Eo-
dem tempore, S. Michaelis Ecclesiam curabat Marcus qui-
dam presbyter multæ sanctitatis, qua etiam super ægros
frequenter miracula edebantur. Huic quotidie mos erat,
cœlo etiā levante, in templo Diua Iustinae ad sancto-
rum sepulchra supplicare: ac ibi sepius deplorare, templum
male cultum, reiectum Cœnobium, extinctam Monacho-
rum disciplinam. Ea pietate cum apud sanctos Dei pluri-
num gratia iniussit, vñaliqua spe futura felicitatis præ-
sentem mōrem leniret, diuino monitu accepit iam tem-

pus appetere, quo ibi aliud cœnobium, alia familia exur-
geret, late S. Benedicti institutum propagarū. Auctor
tanti facinoris promittebatur Ludouicus Barbus Patricius
Venetus, q̄ti tum Prefesturam agebat Congregationis
Canonicorum S. Georgij nuper ex Venetiis Patriciis in-
choatē apud insulam æstuariorum ab Alga nuncupatam.
Ad eam dignitatem iuuenem fere illum prouexerat Ipse Ca-
ta morum integritas, in rebus agendis prudentia, atq: eru-
ditio non contemnenda. Retulerat eam visionem Marcus,
ad Ludouicum. Is porro fidem minime adhibebat, & quod
Abbatiam S. Cypriani regendam à Pontifice accepisset, &
quod Cœnobium S. Iustinae, Congregationi Monachorum
Montis Oliueti, qui albo induiti sub Regula S. Benedicti
militant, Gregorius Pontifex addixisset, & quod ab institu-
to Canonicorum ad Monachale, si debere, aut posse
migrare, non crederet. Diuina tamez prouidentia, reu-
lationi facta, fidem ab ipso euenuit affluerauit. Reliquia
sanctarum Iustinaria tres Monachi, iniquo animo tulere, eam
sui cœnobij ad Oliuetanos translationem. Itaque apud
Principem Venetum supplices, cum diceret sibi non de-
esse voluntatem Monasterij reparandi, si auctoritas à Sum-
mo Pontifice accessisset, vel si Abbas quis decerneretur, à
quo Religiosa familia coram administraretur, obtinuer-
unt, vt illo intercessore, Pontifex, diploma editum re-
uocaret, atque Patavino Prætori iuberet, pacate amotis
Oliuetanis veteres Cluniacenses restituere. Nephos deinde
de Pontificis, Antonius Cardinalis, qui Oliuetanis onus
adtraisti cœnobij commiserat, veritus, ne dicerebatur
id vñfice fecisse, fama consulturus, Abbas dignitatem in
Ludouicum Barbum conferendam esse dixit, qui præ-
ficiens diuinam rem, & sacras opes curaret. Ad hanc mo-
dum sua veritas diuina oracula stetit, cum Pontifex nepo-
tis consilium & Ludouici virtutem commendans, habito
sacro Senati 6. Calend. Ianuarij Abbatem S. Iustinae edi-
xit Ludouicum Barbum. Ea Attunini agebantur, vbi Gre-
gorius schismatum procellis iactatus residebat. Suscepit
itūd officij Ludouicus, & magnam curam instaurandæ
Monasticæ vtrique rei adhibuit, ranta felicitate, vt colla-
psum fere apud Italos institutum S. Benedicti, quod olim
Patres Cluniacenses vbique multo studio excitauerant,
paulatim ad antiquum Religionis decus cœnobio S. Iu-
stinae emerserit. *Jacobus Cauacius lib. 4. & 5. bish. Canobii Diua Iustinae Patavinae.*

Concessit rebus humānis hoc anno, Hentius Ar-
chiepiscopus Vpſalenſis in Succia, libertatis Ecclesiastica,
quam W'ieclefita id temporis impugnabant, vñdex. Is.
& sanctus Nicolaus Episcopus Lincoensis, aliquando di-
rata anathemata & maledictiones congeserant in ciues Hol-
menses, quod hi: 70. prefiantiores suos concives, par-
tim ferris ligneis, partim aliis horrendis formentis & flam-
mis consumplissent. Neglexerant illi ab his execrationi-
bus liberari, forte existimantes Christum filium Dei mi-
nus seruos Apostolis suis dixisse; *qui quid ligauerit in terra,*
erit ligatum & in celo. Proinde ciuitas illa tales fructus po-
sta tempora semper produxerat, vt nulli pio christiano du-
biū ædificiorū, vnicū claustrū etiā alicubi dirūti speciem
exhibebat religiosi loci. Id columellis frequentib. gemina-
tis, & minimis arcibus exrabat, ad pīcā Gerinanorū ar-
chitecturā rationē quā Verona, Mediolanī, & alibi cerni-
tur. Huic ad Austriā cohæbant ades Monachorum, quas
Dormitorij vocamus, ex quartor tantum cellulis, ad quas
liber adeo accessus erat, vt etiam mulieres per ostium quod
choro adiacebat cœnobium ingressa in Dormitorium ve-
nirent, atq: sepius (puderis scribere) ipsiis Monachoram la-
triniū vterentur. Reliquum cœnobij, portus larorum

specus, quam Monachorum domicilium videbatur. Eo-
dem tempore, S. Michaelis Ecclesiam curabat Marcus qui-
dam presbyter multæ sanctitatis, qua etiam super ægros
frequenter miracula edebantur. Huic quotidie mos erat,
cœlo etiā levante, in templo Diua Iustinae ad sancto-
rum sepulchra supplicare: ac ibi sepius deplorare, templum
male cultum, reiectum Cœnobium, extinctam Monacho-
rum disciplinam. Ea pietate cum apud sanctos Dei pluri-
num gratia iniussit, vñaliqua spe futura felicitatis præ-
sentem mōrem leniret, diuino monitu accepit iam tem-

luit

luit ea res vehementer S. Vincentio, quod rem tam felici-
bus auspiciis inchoatam deferebat cogeretur. Itaque, cum
etiam ipse verteretur, ne nouelle plantationi fidelium quam
indidem plantauerat, aliquid grauius accideret, in aliud
tempus seruatam esse longe copiosorem messem intelligens,
mōrē intolerando affectus inde dicescit. *Diagus lib. 2. c. 56. 57.*

ANNO CHRISTI 1409.

Gregorij Papæ XII. Ruperti Regis Romanorum
Anno 3.

Anno 9.

I.
DeConci-
lii à Cardi-
nalibus Pi-
fis indicato
ad schisma
euerendū.

Q

Vi pollicitus est, sc̄ in perpetuum ad fore Ecclesie Ca-
tholica, pollicitationi non staret, si Ecclesiam eo in-
turbine omnium maximo desereret, quando duo ambito-
res, de summo fastigio supremā in terris potestatis conten-
dentes, adeo in incerto rem relinquent, vt fere apud omnes
dubium sit, quis eorum Christo capit, Vicarius suffi-
ciens sit. Hac ratione permoti virilique partis Cardinales,
existimarent penes se authoritatem remansisse, coitionem
facere, & in commune deliberare, an Gregorius, atq: Bene-
dictus tolerandi forent amplius, postquam vñctq: non tan-
tum Conuocationis, quemadmodum Auinionenses gnati
Canonū cætum Pisaniū dicebant, sed etiam Concilij senti-
entiam, initio, non tantum non derrecesserat, sed & datis
vñctro citroq: litteris illi se velle stare, renunciasset. Itaque
quod non ad res fidei definiendas, sed ad schisma tollendū,
adq: certum aliquem Pontificem designandum opus fue-
rat confessus, ac postea consensu niueris Ecclesie, hac te-
nus in partes distinxit, Pisaniū conuenient, eo iure, quo po-
tent̄ Ecclesia conuenire ad notum Pontificem creandum,
inter-Pontificis emergente. Enimvero nemo inficias iue-
rit, etiam eo tempore, quo multi dubij & incerti pro Pon-
tificibus habentur, perinde esse ac si nullus omnino esset,
adeoque Ecclesia posse illos ut se Pontificatus abdicent
compellere, & aliquem indubitatum eligere.

II.
Qualis ad
hoc Conc.
concurtus.
Ex Polon.

Interferunt actis eius Concilij, Cardinales 26. Pa-
triarchæ 3. Archiepiscopi & Episcopi 180. monasteriorum
Patres 300. Theologi 270. Legati Principum comit. lures.

Ex Polonis, Petrus Vilfus Episcopus Cracoviensis ad id
Concilium profectus est. Carteri item Episcopi Polonici,
itemq: Academia Cracoviensis, Collegium Plocensis Ba-
silica, quæ tunc Episcopum non habebat, & Abbas Tine-
censis Legatos misere, vnde postea Ladislaus Poloniq Rex,
secutus eorum ductum, Concilij autoritatem probauit,
cum superiori tempore Gregorium pro Pontifice habuisset,
ac Decanatus Cracoviensis, & Præposituræ Gnesnen-
sis conferenda ius sempiternum ab eo accepisset. *Cramerus de reb. Polon. lib. 16.*

Ex Angl., Robertus Alin Sarisburiensis Episcopus à
Clero, Ioannes autem Coluile Eques, & Nicolaus Rixtonius à Rege Henrico cum aliis Patribus, Oratores iuere: &
tum Gregorius, tum Patribus Pisani litteras deuulcer, qui-
bus, illum quidem Rex interpellabat, vt exemplum sūmum de
vera matre, quæ coram Rege Salomonem contendens, cessionem potius
elegit, quam filii sūmum, ipse quoque Pontificatus cederet,
nec amplius Ecclesiam diuiderer, Cardinalibus autem in
medium proponebat, vt siquidem Gregorius Concilio Pi-
fano intercesserit, & iuxta votum ac iuramentum multiores
repetitum Pontificiam dignitatem deponeat veller, beni-
gne illum haberent: si vero recusat, id procurarent,
quod ex re esset Ecclesiastica vñonis. *VV alsingham in Hen-
rico IV.*

Eunibus Pisaniis Patribus Anglicis, vt de vñitate Ecclesi-
stica consulenter, Joannes Gerlon Cancellarius ex parte vñ-
niveris Parisiensis proponebat, ne personam cuius-
quam respicerent, sed tam Gregorius, quem Benedicto
deserto, vñctum certum Pontificem Ecclesias eligendum cur-
arent. Qui vel Gregorius, vel Benedicto fauabant, dice-
bant, tam contra conuocationem Concilij, quod illud non
deberet conuocari sine authoritate Pontificis, quam con-
tra viam cessionis, 1. quod ffolius ante omnia debet restituī, 2.
quod recensūs suis tanquam immixtū, qui ab obediēt, se subbrace-
runt, 3. quod Papa nō potest dicere, cur ita faciat adeo, an emine po-

test indicari; 4. quod Papa non potest fieri schismaticus, 5. quod povi-
colum est Pafiori deferrere gregari suam colendo: 6. & quod iam
quisbet, pro Ecclesiastica vñione fecit, quod in se fit. Caterum
contra Gerlon reponebat, virgebatque, vt summa ta-
tioni, quam ille existimabat esse vñitatem Ecclesie quo-
quomodo procurata, attenderent: & nec quicquam illo-
rum tergiversationibus inuocarentur. Ea de re scripta etiam
tractatum de vñitate Ecclesiastica, & alium de statib. Ecclesiasti-
ca, vñcum Trilogy in materia schismatis, in quo zelum, dif-
cretionem & benevolentiam colloquentes inducens, nihil ma-
gis inculcat, quam viam neutralitatis, scil. ne tam Grego-
rio, quam Benedicto deferrerent, sed terrum vñticum indu-
bitatumque eligerent. Iam antea Rex Galliarum Carolus,

Aragones.

non tantum ab obedientia recesserat Benedicto, sed etiam in vincula tergiversant, & peritum coniecerat. De hac re cum Benedictus, in eodem Trilogo, epito laod Regem
definata cōquereretur, & tunc mala Ecclesia lugeret, tunc
calamitatem suam, maxime quod schismaticum, hereticum,
peritum appellabant, eoq: nomine in carcere detinebant,
deploraret tum benignitatem Regiam inuocaret, nec non
prioris obedientia Regem admonebat, Regem postea lo-
quentem, seu epistolio missō respondentem facit, quod is
in isto zelo permotus, ab eo recesserit, praesertim, quod is ille
iure iurando interposito viam cessionis elegisset, & vel san-
guine proprio vñitatem Ecclesie se curarum spopondi-
let. *Tom. I. operum Gerlon.*

Aragonias.

Ex Polonis, Petrus Vilfus Episcopus Cracoviensis ad id
Concilium profectus est. Carteri item Episcopi Polonici

itemq: Academia Cracoviensis, Collegium Plocensis Ba-
silica, quæ tunc Episcopum non habebat, & Abbas Tine-
censis Legatos misere, vnde postea Ladislaus Poloniq Rex,

secutus eorum ductum, Concilij authoritatem probauit,
cum superiori tempore Gregorium pro Pontifice habuisset,
ac Decanatus Cracoviensis, & Præposituræ Gnesnen-
sis conferenda ius sempiternum ab eo accepisset. *Cramerus lib. 3. desibismate c. 39.*

Anno vero Domini m. cc. c. rx. circa festum Epiphany
venit Dominus Landolphus Cardinalis Barenensis, ad
Franckfordiam Maguntinenis diaœcis missus in ipsam
Germaniam, per l. ominos Cardinales vñctisq: obedien-
tiae, qui tunc residebant Pisani ad conuocandum Ecclesiasti-
cos Prælatos & Principes Alemaniæ, ad veniendum aut
mittendum ad huiusmodi Generale Concilium Pisani cele-
brandum, & multum honorifice vbique locorum per quæ
in Germania transiuit, à clero & populo fuit receptus, &
tunc etiam ad Franckfordiam, Maguntinenis & Colonien-
sis Archiepiscopi multū potenter accepserunt. Fuit & tunc
ibi Rupertus Rex cum suis consiliariis, nec non Henricus
Dux Brunswicensis, Hermannus Lantgravius Hassia, Friedericus
Marchio Misnensis, Fridericus Burggrauius Nu-
rembergensis, & multi Episcopi, Abbes, Comites, Baro-
nes ac Proceres, & plerique Curiales, nec non Regis Fran-
corum, & Regis Anglorum, arque de diuersis prouinciis
& terris insignes Legati illuc conuenient, ad tractandum
de vñione prædicta. Sed postquam ibi per sex dies steterūt,
venit etiam ibi Antonius nepos & Camerarius Gregorij,
cui modica reuerentia in Alemania exhibebatur, quia dice-
batur de ipso, quod illuc veniret, ad turbandam vñionem.

vnde communis populus Germania ipsū habere videba-
tur ex omnibus: salvo quod Rex ipse Rupertus eum per iter
quod egit, cum securitate duci proceruit, & multum ho-
norauit. Ipse autem Antonius in propria eius persona, in
præfentia aliquorum eorundem Principum & aliorum ma-
gnatum intrando prætorum Franckfordiensis, in que eti-
am tunc ipse Rex Rupertus erat præfens, valde prolixum
& tædiōsum fecit sermonem, in quo Gregorium & eius
factum iustificando, diotorum Cardinalium tunc Pisani exi-
stentium actiones, & præfati Cardinalis Barenensis sati scan-

XXVI.
S. Vine. Fer-
ret. à Gra-
nate. Reg.
Mahom.
vocatus ad
fidem Ca-
tholic. pīcā
dicandam.

III.
Monita
Gerlon. ad
Patt. Angl.
Pisani ad
Conc. eun-
tes.

Annal. Eccl. Tom. 15.

C. c. 2. dalofe

daloſe & opprobrioſe in publico impugnauit, adeo quod hoc iſis Principibus & aliis preeſentibus, exceptis forſan eodem Rege Ruperto, & qui cum eo erant, vehementer diſplicuit. Poſtea in ſtra duos dies Rex & Antonius predi-eti, & paulatim etiam alij ad propria redierunt, concluden- do finaliter, quod Rex Rupertus fuos, & Maguntinensis & Colonensis Archiepifcopi, & Marchio Milnenſis pre-di-eti, corum ambassiatores in Italiam mittere vellent, ad follicitandum factum vnionis. Ipſe vero Rex Rupertus, eundem Antonium Heidelbergam ſecum duxit, & ibidem multis diebus in ſuis expenſis procurauit, & ita pertin- citer partem Gregorij in omnibus fouit, ut dici non poſſit non aduerterens confilia Principum & Pralatorum, alio- rumque ſibi conſulentium, quod vtique conſentire debet, quod dicta fieret vno, & ad illam modis omnibus Gre- gorium innitarer. Poſt hoc Oratores Ruperti, Archiepi- scopus Rigenſis, Epifcopus Wormaciensis, nec non elec- tus Verdenſis, in Italiam ad Gregorium acceſſerunt, & ab hoc idem elec-etus Verdenſis illeccus & inductus ad diffe- rendum proceſſum vniōnis accedit Pisa, & Cardinalibus ibidem congregatis, vbi etiam tunc erat magna multitudine Eccleſiaſticorum Pralatorum, diuerſorumque Regum & Principum Oratores, quosdam articulos pro parte Ruperti tradidit, qui inter alia conſinebant, quod si Cardinales ad alium locum, Gregorio & eis communem, idoneum & ſecutum conuenire vellent, illue etiam Gregorius veni- ret, & ſic illuc veniret Petrus Luna, ſive non, in termino ſibi per generale Concilium ſtatudo, nihilominus ibidem Gregorius ſuo Paparui cedere velleret. Et quia di-ec-etus Elec-etus Verdenſis, multis evidentiis rationibus ſuadendis super hoc negatiuam ab eisdem Cardinalibus re- portauit, ideo ipſe vices Procuratores affuſum, eisdem Ru- perti Regis nomine appellauit, innuens in ipsa appella- tione, quod hoc caſu conuocatio Concilij Generalis ſpecta- ret ad Romanorum Regem, & quia huiusmodi Cöcilium ſpicio dicto Rege, nec coiſſuſ fieri mandante Pisa con- gregaretur propter ea contra ipsum Gregorium per huiusmodi Concilium non poſſet aliquid de iure definiri. Hac appellatione valuis eniſdam Eccleſia affixa, inſalutato hoſpite, clanculum Pisa diſceſſit, riſumque de fe & Ru- perto excitauit, ut vtrumque ſatum atque iuris ignarum omnes reputarint, in hoc poſſime, quod ipſam vniōni, quam merito promouere deſebant, ne fieret, tam varie perturbarent.

Quod autem huiusmodi auctus requiſitionis, & ap- pellationis, callide & malitioſe proceſſerit, clarum erat, quia tunc temporis quando dictus electus Pisa venerat, era eſſus & tempus calidum, prout in Italia tunc tempo- ris effe conſuetus, & erat etiam maxima multitudine For- ſum tunc Pisa, qui illuc venerant potiſſime per mare de remotis partibus, & apportarant illuc ſecum in nauibus neceſſaria pro ſe & eorum familiaribus, quoad in eodem Concilio, ſine Pisa morarentur, nec habebant equos ſeu alias veſturas eis, condeceſſerent ad alium locum, vt à Pisa diſcederent, imo hoc eis fulle penitus imposſibile, atten- to etiam, quod multi ex Cardinalibus erant ſenio & diuer- ſis infirmatibus conſtracti & impediti, qui non poterant niſi per modicum iter apportari, nec per ſe equitare vale- bant, Præterea ſi Petrus de Luna erat vocandus de nouo, ut ad dictum Concilium veniret, qui tunc in Regno Ara- gonie ſive Cathalonia multum ab Italia diſtantē moraban- tur, neceſſum exiſſet, quod ſibi ad hoc competens tempus ſtatueretur, & ſi hoc factum fuilſet, illi quia di- etum Concilium iam conuenierant, interim catena- tium recesserint, & forſam ad iſum nunquam rediſſent, quia tot ſumptus, ſicut iuxta eorum ſtatuum requirebatur, pra- ſtolando tam dubium aduentum dicti Petri veriſimiliter facere nō potuſſent, & ſic predicti Cardinalis ſimil con- gregari, tandem etiam ſub dubio euentu, quaſi ſoli reman- uiferent, & finaliter nulla efficax conuicio ſuper eodem vniōni negotio facta fuilſet: vnde etiam maxima confuſio & diuifio inter congregatos Cardinales ſub leui poterat, & quia forſan locum illum de nouo deputandum, dictus Petrus, qui ſemper per mare ambulabat in galeis tranſeundo de loco ad locum, tanquam ſibi minus aptum, ſive non

tutum quomodolibet reputaſſet, atque iterum Concilium ſeu congregatio huiusmodi ſine fine permanefſet. Sa- ne etiam non expediebat ambos ſimil conuenire, potuit enim quilibet corum cedere in loco particulari per ſeipſum, vbi voluſſet, vel per Procuratores fuos in aliquo loco communi, de quo ſimil concordaffent abſque quo- cunq; periculo perſonarum, vel ipſis, aut ſuis propter ea imminentia. Sed nolebant intelligere, ut bene agerent: ut terque contendens in Papatu remanere. Itaque Verdenſi electo abeunte, nemo à Ruperto Rege Orator Concilio interfuit.

Venceslaus Auguſto ſaltigio ante deieſtus, & adiūc Boemia Rex, non quidem ſua ſponte, ut pote excor, ſed ab inimicis Ruperti amuli impulſus aliquot Legatos longumque ſibi conſulentium, quod vtique conſentire debet, quod dicta fieret vno, & ad illam modis omnibus Gre- gorium innitarer. Poſt hoc Oratores Ruperti, Archiepi- scopus Rigenſis, Epifcopus Wormaciensis, nec non elec- tus Verdenſis, in Italiam ad Gregorium acceſſerunt, & ab hoc idem elec-etus Verdenſis illeccus & inductus ad diffe- rendum proceſſum vniōnis accedit Pisa, & Cardinalibus ibidem congregatis, vbi etiam tunc erat magna multitudine Eccleſiaſticorum Pralatorum, diuerſorumque Regum & Principum Oratores, quosdam articulos pro parte Ruperti tradidit, qui inter alia conſinebant, quod ſi Cardinales ad alium locum, Gregorio & eis communem, idoneum & ſecutum conuenire vellent, illue etiam Gregorius veni- ret, & ſic illuc veniret Petrus Luna, ſive non, in termino ſibi per generale Concilium ſtatudo, nihilominus ibidem Gregorius ſuo Paparui cedere velleret. Et quia di-ec-etus Elec-etus Verdenſis, multis evidentiis rationibus ſuadendis super hoc negatiuam ab eisdem Cardinalibus re- portauit, ideo ipſe vices Procuratores affuſum, eisdem Ru- perti Regis nomine appellauit, innuens in ipsa appella- tione, quod hoc caſu conuocatio Concilij Generalis ſpecta- ret ad Romanorum Regem, & quia huiusmodi Cöcilium ſpicio dicto Rege, nec coiſſuſ fieri mandante Pisa con- gregaretur propter ea contra ipsum Gregorium per huiusmodi Concilium non poſſet aliquid de iure definiri. Hac appellatione valuis eniſdam Eccleſia affixa, inſalutato hoſpite, clanculum Pisa diſceſſit, riſumque de fe & Ru- perto excitauit, ut vtrumque ſatum atque iuris ignarum omnes reputarint, in hoc poſſime, quod ipſam vniōni, quam merito promouere deſebant, ne fieret, tam varie perturbarent.

Ex Cardinalibus interfuerere, Lunani,

1. Guido de Malofisco, Epifcopus Pictauienſis, Gallus, Epifcopus Card. Praeneſtini, Decanus Collagi Lunani.
2. Nicolaus Brancatius, Neapolitanus, Epif. Card. Albanus.
3. F. Ioannes de Bronbiaco, Epif. Vitrarienſis, Gallus, Epif. Card. Oſſien. & Veliterius, Viccanus.
4. Petrus de Podio, Gallus, Epif. Card. Tuſculanus.
5. Petrus de Tureyo, presbyt. Card. tit. S. Sufanne.
6. Petrus Fernandi Trias, Hispanus, presbyt. Cardin. tituli S. Praxedis.
7. Amadeus, Marchio Salutiarum, Diaconus Cardin. S. Mariae Nonne.
8. Petrus Serra, Hispanus, Diac. Card. S. Angelii.
9. Ludouicus de Barro, Gallus, Diac. Card. S. Agathe.
10. Antonius de Calancho, allobroxi, Diac. Cardin. S. Mariae in via Lata.
11. Ludouicus de Elſico, Gennens. Diac. Card. S. Hadriani.

Gregoriani.

1. Henricus Minutolus, Neapolitanus, Epifcopus Cardinalis Tuſculanus.
2. Antonius Caetanus Romanus, Epif. Card. Praeneſtini S.R. E. Maior Peneſitariuſ.
3. Ioannes Flandrinus, presbyt. Card. SS. Ioannis & Pauli, tit. Panimachii.
4. F. Angelus de Anna, Neapolitanus, presbyt. Card. S. Puden- tiana tit. Paſtoris.
5. Conradus Caraciolus Neapolitanus presb. Card. tit. S. Chryſogoni S.R.E. Camerarius.
6. Franciſcus Hugoſtianus Vrbinas, Archiepifcopus Burdegallen. presb. Card. tit. SS. Quatior Coronatorum.
7. Iordanus Vrſinus, Domicellus Romanus, presb. Card. SS. Sy- ſephi, & Marti ii in Montibus tit. Equitii.
8. Ioannes Melioratus, Sulmonenſis, presb. Card. tit. S. Crucis in Hieruſalem.
9. F. Petrus Philargi, Crenenſis, Graecus, Archiepifcopus Medio- lanenſis Ordin. Minorum, presbyt. Cardin. Baſiliæ XII. Apoſtolorum.
10. Antonius Calanus Romanus, presbyt. Card. tit. S. Marci.
11. Raynaldus Brancatius, Neapolitanus, Diac. Card. SS. Viti & Modeſti in macello Martyrum.
12. Landolphus Maramaurus Neapolitanus Diac. Card. S. Nico- lai in Cacc. Tulliano Barenſ.
13. Ealthafus Coſſa Neapolitanus, Diac. Card. S. Enſtachii, Le- gatus Bononiae.
14. Otho Columna, Domicellus Romanus, Diac. Card. S. Geor- gii in Velabro.
15. Petrus Stephanus Annibaldus, Romanus, Diac. Card. S. An- geli in foro Piftum, diuſus Itinor.

Hui, ut aut Cefſon, Dei nutu, & Spiritus ſancti, ſicut credenduſ est, inſpiratione tacti, ut vim tempeſtatis cala-

mitofæ

mitofæ ab Eccleſia repellerent, vna cum Patribus, Theo- logis, & Oratoribus Principum inſimil congregati, Con- cilium legitime euocatos reputati, decetni, & declarari con- tumaces, iam bis, & nunc tertio, prorogata ſeu continua- ta dies inſtit, in qua contendentes ipſi & Cardinales ipſis adhaerentes, ceterique vocati coiparete tenentur, accu- fatque legitime.

In nomine Domini Amen. Anno à natuitate eiul- dem millesimo quadringentesimo nono, more Romano indictione ſecunda, die viceſima quinta Mensis Martij, in- chortum fuit generale Concilium ſive sancta Synodus & celebratum in Ciuitate Pifana in quo erant plures Cardinales, Patriarchæ, Archiepifcopi, Epifcopi, Abbates, facie Theologiae Magiſtri & virtuſus Iuriſ Doctores, & Licen- tiati notabiles, procuratoresque plurium absentiū Prae- latorum, in quo quidem Concilio proceſſum extitit per huncinodum.

Tandem ipſa die conuincia preditorum contendentium, & petito eos contumaces reputari, decerni, & declarari ipſa ſancta Sy- nodus, ſeu hoc ſacrum generale Concilium antedictum preſati antecedentibus & aliis legitime, ut ex proceſſu conſtat, ad valias Eccleſia vocatis, aliisque ſeruatis ſeruatis vna in conuinciaſtis, & auctoritate Iuris Docto- rum ſupradictorum contendentium & aiorum conuinciaſtis reputauit, decreuit, & declarauit per Organum Domini Cardinalis Pi- etatienſis, ut in ſchedula coniuebat, cuius tenor ſequitur, & eſ- talis.

Sancta Synodus, ſeu hoc ſacrum generale Concilium, Dominos Petrum de Luna, Benedictum XIII. & Angelum Corario, Gregorium XII, nuncupatos, de Papatu contendentes, & quantum in eis est Eccleſiam Dei notorie in Schismate tenentes, legitime requiritos, voca- tos & proclaimatos in cauſa Schismatis & fidei ad hoc preſens ſacrum & generale Concilium, & omnia in eo agentia non venientes, ſeu non comparantes legitime per ſe nec peralios, nec termino ſtaruto ſatisfacientes, licet ex- peccatos poſt terminum per duas ſeffiones reputar, decer- nit, & declarat in cauſa Schismatis & fidei conuincias, ponitque in conuinciaſtis & defectu, & ordinat in eorum conuinciaſtis, debet ad ulterio ſa procedi & procedendum fore: Ordinans ſeffionem aliam fieri die Luna poſt Domi- nicam in Albis que erit 15. die Mensis Aprilis: Ad quam diem ordinat preſens generale Cöcilium Dominum Car- dinalem Tudorinum Domingo Gregorio adhaerentem, & Dominos Ioannem Sabiniensem Epifcopum, sancti Adriani, sancte Mariae in via lata de Illico, & de Chalaneo vulga- riter nuncupatos S. R. E. Cardinales Domino Benedicto adhaerentes de benignitate expectando fore cum intima- tione. Quod si predicit duo contendentes, & prefati Do- mini Cardinales non comparuerint in dicto termino, ad ulterio procedetur, eorum conuinciaſtis non obſtant. Ordinavit nihilominus preſentem ordinationem in val- uis Cathedralis Eccleſia affigi publice, ut de premissis non valeant ignorantiā allegare.

Quarta Seffio.

Qua die Luna 15. Mensis Aprilis adueniente, Missa ibidem celebrauit, & aliis qua ad diuinam cultum ſpectant, ut moris eſt in Con- cilio Generali, vi ſupra declaratum eſt, & comparuerunt Ambaſia- tores Ruperti de Bauria ſancta ſedis Imperatorie electori, qui palam publice proſpiciunt pro impugnando conuocationem contendentium: ſecondo ſubſratioſionem faciunt per Cardinals ſua obedientia: tertio vnoſem Colligitorum, &c. Quibus auditis ſuit eis dies assignata ad audiendum reſponſionem ſuper proposito ad 24. diem dicti Men- ſis Aprilis, ſuitque hiſ non obſtantibus proceſſus continuatus, ut ſupra, vocando ad valias Eccleſie, ſi duo contendentes, aut eorum alter, vel aliquis pro eis eſt in hac preſenti Ciuitate Pifana, ut ſupra. Quibus non apparetibus fuerunt reputati conuincias, ut ſupra, continuando ſeffionem aliam ad diem Mercurii 24. predi- cant, quo termino pendente prefati Ambaſiaſtis Imperatoris ſecondi die receſſerunt illientiari, & hoſpite non ſalutato.

Tertia Seffio.

Declaratio & decretum latum contra duos contendentes de Pa- patu, ob conuinciam ipſorum in cauſa fidei & Schismatis conuinciaſtis, prolata ex ore Domini Praeneſtini S. R. E. Cardinalis Pictauienſis vulgariter nuncupati ex commiſſione totius Concilij, & affiſſu vñanimi.

Vniuersiſ & Singulis ſacra mandante Synodo tenore preſentium intimatur, quod hac die Sabbati penultima huius mensis Martij in Eccleſia Cathedrali Pifana celebra- ta deuote & ſolenniter Missa, pro vniōne ſacrolætæ Eccleſie ordinata, dictis in cantu Litanis & deuoris orario- nibus, ac exploris aliis in talibus conſuetis, auditis quibusdam propositiōnibus & petitionibus deputatorum, aduocatorum, & procuratorum ſacrolætæ Romanæ Eccleſie, iniquis de Papatu contendentium ausibus laceſſentium la- ceſſitorum, proh dolor. Imo diuīſime per quas recenſi- to, quod attenta conuinciaſtis inſcriptorum de Papatu contendentium, proxime lapsorum, in proceſſu huius cau-

Sexta Seffio.

Qua adueniente comparuerunt Angli, & proponit Epifo- pus Salbenienſis ſolenniter dicens prothemat. Iuſtitia & iudicium prepa- ratio ſedis tuae, concludens quod habebat à Rege & Rego Anglie poſtlatum magnam al omnia necſſaria in hoc facio Concilium.

lio rationabiliter tractanda, & postmodum fuit dies designatus ad aliam sessionem ad diem Sabbathi, quartam mensis Maii proxime futuram.

Septima Sessio.

Dicta die Sabbathi adueniente, seruatis solemnitatibus & ceremoniis primis, quidam Doctor Bononiensis Petrus de Anchorno dictus solemniiter respondit ad proposta per Ambasatores dicti Ruperti de Bauaria licet absentes & satis expectatos, ostendendo clare, quad proposita per eos erant manifeste fruola, & nullius efficacia, fundando clare uitentem Concilii, & quod ipsi Ambasatores ten-debant ad impedimentum sanctae unionis. Et postmodum fuerunt dati per Conclivum Commissarii & nominati pro examinandis testi-bus super propositis per procuratorem seu procuratores Concilii, & ad recipiendum instrumenta probationes, &c. etiam in absentia, & contumacia dictorum contendentium. Et ista die Dominus Episco-pus Eboricensis celebravit Missam in maiori Ecclesia, in presentia sa-cre Synodi, & fuit ordinatum quod aliqui eligerentur pro eundo ad Regem Ladislaum, pro mitigando eum, &c. fuitque dies assignata addidem Veneris proximam, scilicet deciman diem Mensis Maii pre-dicti pro alijs Sessione.

Sessio Octauia-

Qua die adueniente seruatis solennitatibus & ceregoriori vt supra, dictum est pro parte procuratoria vniuersalitatis Ecclesie & fuit requisitum quatuor Concilium sacrum vellet determinare & sententiare, &c. vnonem duorum Collegiorum factam fuisse, & esse legitime factam & facere vnum Collegium, ratificare, approbare & confirmare, conuocationemque sacri concilii per eos factam fuisse, & esse iuridice & legitime factam in loco habili, ruto, & securu, ipsamque congregationem esse, & representare Concilium vniuersalitatis Ecclesie: adiupiciumque Concilium spectare & pertinere cognitionem, distinctionem & decisionem omnimodam causarum in Ecclesie, & bis

matis sedandi, contra duos contendentes de Papatu, Ecclesiam Dei detinentes in schismate notorie, cum omnibus pertinentiis, emergentibus & coniexis. Et sicut percuti si placueret omnibus: & cum magna pars responsum quod placuerit, placebat quod ita fieret: Duo Episcopi quod primam Conclusionem contradixerunt, videlicet Salisberiensis & Ebroicensis, dicentes quod non poterat fieri ut duorum Colle- giorum quendam Cardinalem Benedictum, sibi obedirent prout faciebant, alia nos redibentibus Gregorio XI. sed solum Deo & Ecclesiæ, quia unius ex eis, quoniam omnes esse volebant. Et ita et sic colliguntur mandata.

Item eadē sancta Synodus in fauorem fidei, & schismatis extirpationem, ac pro Ecclesia lacerata vnienda & pacificanda decernit, pronunciat, & declarat omnes cuiusque statut, &c. etiam si Cardinalatus prefulgeant dignitate, qui in causa praesenti sunt, & possunt esse iudices, seu coniudices, similiter esse possint legitimos testes corum testimonio & depositioni fidem esse indubiam adhibendam.

voluntatem, & violenter contra eorum iuramenta, & vota, ac debitan pastorum officii, & deorum manifesta collusione satis confit) vellet & dignaretur pronunciarē & declarare, à tempore quo constituit eos non habere, vel non habuisse voluntatem vieniendi Ecclesiam per viam iuratanam, & protanto bono per Ecclesiam electam, quenlibet patruisse & debere recedere ab amborum obedientia, nec ultius amplius debere eis obedire, & petiti si hoc placerer omnibus, & responsum fuit in q̄, quod sic, excepto quadam Episcopo Anglico, & uno Alemanno: & nihilominus conclusum fuit ut ptebat dictus procurator: & postmodum Exequens Petri et aliorum ordinarii cum Vicario & aliis

Sessio Nona.

Die Veneris 17. predicti mensis Maii adueniente, celebrata Missa, solennitatis & carentis feruatis. Procurator Ecclesie ascendit pulpitum, & fecit requiri alta voce per adlocutum quod substratio in predicta sessione facta declaretur, quoniam aliqui murmurabant. Et fuit de consensu omnium in Concilio existentium pronuntiatum per os Domini Patriarche Alexandrini, licuisse se fabrare ab obediencia amborum contendentium de Papatu, à tempore quo, &c.

Item quod à cunctis Christi fidelibus erat obedientia substra-

obationes & instrumenta ad causam facientia receperunt, erant
parati legitimam facere relationem, per unum ex ipsis prelatis
missarum, videlicet per Organum Domini Archiepiscopi Pisanus,
Confitit placuerat: Et respondit Concilium, placet. Quo factio dictius
luccatus nomine quo supra, petit & requirit, quatenus dicti iuramenti
ad deliberandum, & audiendum determinationem dicti
Concilij super predictis petitis, & requisitis, ad dii Sabbathi,
que erit 25. prelatis mensis Maij, & ad ulteriora proce-
dendum, prout Sancta Synodo videbitur, ad quam diem
statuit proximam sessionem.

Sessio Duodecima.

*Q*uia die adueniente, seruatis sole unitibus & cœrmonis, ut supra, aduocatus Ecclesiæ ascendens pulpitum, supplicauit, petivit, & requisiuit nomine quo supra, pronuntiari super notorio, prout alias latius in ultima sessione perierat, & requisiuerat, & petitum fuit ab omnibus in Concilio presentibus, si placaret, qui omnes & singulare responderent ut placet: *Quo facto*, Patriarcha Alexandrinus, de voluntate & assensu Concilij, ascendit pulpitum, & pronunciat ut in schedula continebatur, cuius tenor sequitur, & est talis.

Sancta Synodus attenta eorum de quibus agitur notorietae, denique per evidentiam depositionum testimoniū, & alia documenta legitime constat habitaque super his deliberatione matura, decernit, pronunciat, & declarat, delicta omnia, & excessus ac alia ad decisionem necessaria in petitione praesentis causæ deducta contra dictos B & G. de Papatu contendentes per promotores seu procuratores per hanc Sanct. Synodus deputatos, fuisse, & esse notoria, & tanquam supernotoriis, fuisse & esse ad vteriora procedendum, & tanquam in causa, in qua imminent scandalum, & periculum est notorum in mea. De qua quidcum pronunciatione, disti procuratores petierunt instrumentum vnum, vel plura, ad perpetuam rei memoriam, a prothonotariis, & aliis notariis suorum presentibus.

Quibus ita expeditis fuit per dictum Concilium revocata potestas Commisariorum, antea data ad examinandum testes, fuisse super hoc data potestas per Concilium, de eligendo & mittendo Nuncios & legatos idoneos, ad Dominum Lucanum, & ad Senectem, pro facto Ecclesie. Et insuper fuit dies assignata, proxima sessione ad diem Mercurij proximam, quia erit vigissimo nono, mensis Maij, ad deliberandum de citatione contra contendentes faciendam, pro audiendo sententiam definitiuvam, & etiam pro ordinando de die ferenda dictam sententiam, & agendi ad procedendum vterius, prout sacro Concilio videtur, & fuerit expediens: & sic dictum Concilium revocatur.

fficio Undecima.

Dic 23. Maij aduenientē, seruat̄ solemnitatibus & Ceremoniis confuetis, Notariis qui de predicit̄ articulis 20. legerat, conmutando materialm legere capit articulos sequentes, usque ad numerum 37. inclusive, & postmodum legit quoque alios paucos articulos, & in continentia Archiepiscopus Peſauit ad quemlibet articulum adaptabat probationes, eo modo quo dictum est in praesenti sessione, iubus completi aduocatus Ecclesie ascendit pulpitum, & propositus sequitur.

Reuerendissimi in Christo Patres, audiuitis sufficien-
tia, & plenam relationem heri & hodie factam hic in ve-
lum & totius Sancti Synodi praesentia, recitataam per Re-
verend. Patrem D. Archiepiscopum Pitam, de manda-
to & auctoritate Reuerendissimorum Dominorum Car-
inalium Laudentium, & S. Angelicorum Domininorum pre-
atorum & aliorum Commisariorum examinatorum in
referenti causa, per hanc Sancti Synodum deputatorum. Et
quia ex eorum authentica & sufficienti relatione, cla-
re constat omnia & singula quaecunque proposita & pro-
ducita contra dictos contendentes, immo verius colludente-
s de Papatu, esse vera, publica: Notoria, & manifesta, i-
a quod non possint aliqua tergiversatione celari, propte-
ra peto, supplico, & require, nomine & pro parte pro-
curatorum & promotorum, ad prosecutionem cause pre-
sentis, per hanc Sancti Synodum procurari, decerni &
ribus rationibus, tam ex parte materia, scilicet animalium, quam
ex parte forme, que est *Spiritus Sanctus*: quam etiam ex parte cau-
sa efficientia, que est ipse *Christus*, quam etiam ex parte finis, que est
ipse Deus in Ecclesia triumphante. Et postmodum posuit opinionem univer-
sitatibus Parisiensibus, videlicet quod Petrus de Lame, est schismaticus,
pertinax, & hereticus, etiam accipiendo heresim proprie & stri-
cte, praesulque ab Ecclesia Dei, electus a iure Papatus, &
priuatus, ac per Concilium de fidei tanquam talis excommunicatus, & priu-
uatus. Et hoc declarauit pluribus rationibus, & subiunxit quod
de eadem opinione erant Vniuersitatis Andegavensis, Aurieliana-
sis, & Tholosanensis, ipso autem descendente de Cathedra, ascen-
dit quidam Episcopus italicus, qui Opinionem Centum & trium
Magistrorum in Theologia, & pluriam licentiarum, & Baccalaureor-
um formatorum, ac Vniuersitatis Bononiensis in quadam Sche-
dula publicauit, que est conformis Opinioni Vniuersitatis Par-
isenensis.

Postmodum autem ad vocatus Ecclesie ascendit pulpitum, & petit diem assignari ad sententiam definitiunam ferendam, & etiam citationem peremptoriam decernit per edictum ad valvas Ecclesie Cathedralis Civitatis Pisanae, & loca insignia contra dictos contendentes de Papatu, quam diem petit assignari Mercurij proxima, qua erit quinta dies mensis Ianuarii proxime futuri, & quod pendente dilatatione, illa die sicut vna secessio. Requisitur in super, quod pendente dilatatione, media tempore, videlicet die sabbathi proxima, qua erit prima mensis Ianuarii, sicut vna secessio, ad audiendum publicari attestaciones, super nouis,

contententes; super quibus omnibus petijt à sacro Concilio an placet: Omnes autem da Concilio responderunt placet: super quib. omnibus petit & requisitis per Episcopum, tam de sententiis ferenda, quam etiam de citatione, & sibi onus media: de quibus perierunt Procuratores instrumentum ad perpetuam rei memoriam, & sic Concilium recessit. Die autem sabbathi adueniente, que fuit prima mensis Iunij dicti anni 1409. Congregato Concilio in Ecclesia Cathedrali Pisana, & seruatis sollemnibus & ceremoniis consuetis, ac nonnullis orationibus ad sanctam vniuersitatem Ecclesie, dictis, dominus Archiepiscopus Pisanius ascendit pulpitum, & quia aliqui volentes plus sapere, quam sapere oportet, non fuerunt ad plenum contenti, de relatione alias per cum facta, tam quia multi non viderant attestationes, tum quia non fuerat relaxatio, nisi ducataxat, super notorietat facta, & non super veritate corundem: ideo ad obseruandum omnes circumstantes, de mandato Dominorum Cardinalium, & plurium Episcoporum, & aliorum qui dat fuerant Commissarii per Concilium ad examinandum testes, idcirco fecerunt relationem suam ex abundantia, per hunc modum: quia primo sumebat sigillatum vnuersitatem, articulum, exprimendo eius substantiam & effectum, & post statim subiungebat, atque iste articulus probatur versus, per tot testes quorum tres sunt Cardinales, quinque Episcopi, & duo Doctores, & tres Auditores, &c. Et sic de omnibus articulis usq. ad finem, qui omnes fuerunt & probati veri, & quibus per plures testes magna & autoritas, in fine, subiungit, si essent aliqui de Concilio, qui vellent videre ad longum attestationes, quod irent die Lane & Martis proxima ad Conuentum Carmelitarum, & ibi repente Notarios, qui omnia ad plenum ei ostenderent, de quibus, &c. re supra.

Sessio decimaquarta.

Die Mercurij adueniente, que fuit 5. mensis Iunij, seruatis solennitatibus, & ceremoniis, vt alias fuerunt seruatae, adiuvantes Ecclesie a scirent pulpitum. & proposuit quod die Mercurij ultime praeferita, fuit decreter citatorum contra dictos contendentes de Papatu ad audiendum sententiam definitiunam in presenti causa vniuersitatis Ecclesie, schismatis, & fidei scilicet ad diem hodiernam quintam mensis Iunij, videlicet per dictum poneendum & assigendam in valutis huius basilice, & alia loca insignibus Chiristatis, prout factum fuit & constat, per relationem legitimam curiorum, ac etiam per reenidentiam, ideo perit & exquisitus quod omnes Domini Cardinales, & alii prelati, se transverent ad valutas Ecclesie predictas, & proclamarunt, & requirent an dicti contendentes de Papatu improbe aut aliqui pro ipsis, aut aliquo ipsorum est profectus, & relatione dictorum Curiorum facta, per in sententiam definitiunam in scriptis fieri, ut iam contumacia non obstante, quam accusabat nomine quo supra. Quibus factis duo Cardinales, videlicet de Columna, & S. Angelii junior, & duo Archiepiscopi, videlicet Lanensis & Pisanius, plures Doctores solennes, & Notarii, ad valutas dictae Ecclesie se transtulerunt, & proclamaverunt, aut ter, an, &c. Quibus reveris, retulerunt sedictos contendentes de Papatu non repertis, nec aliquem profis. Ex quo procuratores per iter sententiam definitiunam contra eosdem contendentes, re supra, etiam contumacia non obstante. Et patet adnotatus Ecclesie, si placaret omnibus, quod sententia definitiua feretur per Dominum Patriarcham Alexandrinum, qui responderunt placet. Quo facto, dictus Dominus Patriarcha, astantibus sibi aliis duobus Patriarchis, scilicet Antiocheno, & Hierosolymano, uno à dextris & alio a sinistris, & sedens pro tribunali in dicto pulpite, in scriptis pronunciavit sententiam definitiunam contra dictos dictos contendentes voce alta & intelligibili, valutis predictis Ecclesie omnibus aperte, & innuenerabiliter multitudine populi, quantum Ecclesia poterat capere, assidente.

Tertor sententia definitiua contra predictos contendentes de Papatu.

Christi nomine inuocato, sancta & vniuersalis Synodus, vniuersalem Ecclesiam representans, & ad quam cognitio & decisio huius cause nolcitur pertinere San. spiritus gratia, in hac maiori Ecclesia Pisana congregata, ibique pro tribunali sedens, visis & diligenter exceptis omnibus & singulis productis, probatis & agitatis in presenti causa vniuersitatis Ecclesie, fidei, & schismatis, contra Petrum de Luna, Benedictum XIII. & Angelum Corario Gregorium XII. olim appellatos, que in praesenti processu & causa plenus continentur, ac quibuscumq; aliis, ipsam Sanctam Synodus ad infra scriptam definitiunam sententiam mouentem & inducentem, habita prius inter seipso, & denuo inter tunc copiam multitudinem Magistrorum in Theologia sacra atque vtrinque iuris doctorum, priusque &

re qui-

re quibus melius potest, prefata Sancta Synodus per hanc sententiam definitiunam cassat, irritat, & annullat.

Ad proutidum autem aduersus processus, constitutiones & sententias, in praedictum vniuersitatem, & alias per Perrum de Luna & Angelum Corario, olim contendentes de Papatu, seu colludentibus prefatis factis, & lata, contra Reges, Principes, Patriarchas quoque Archiepiscopos, Episcopos, & alios Ecclesiarum predatos, vniuersitatis quoque studiorum, & communates, ac singulare personas Ecclesiasticas, & seculares & certas promotiones per ipsos olim contendentes factas, ad dignitates quacunque vt viceris procedendo super alios bonum vniuersitatis Ecclesie tangentibus, Sancta Synodus statuit, diem Lunae proximam professione futura, qua erit decima mensis presentis & assignata eandem diem Lunae pro dicta sessione, ad proutidum super aliquibus que concernant statutum & bonus regimen Ecclesie vniuersitatis: Quo facto, omnes cantauerunt: Te Deum Laudamus, & fuit ordinata solennis processio ad diem crastinam octanam diem sacramenti, fuitque vterius ordinatum, quod nullus recedat de Synodo, absque licentia & donec se subscripsit in sententia praesbita.

Sessio Decima sexta.

Qua die luna, decima mensis Iunij adueniente, seruatis solennitatibus, prout supra, Archiepiscopus Pisanius supradictus ascendit pulpitum, & legit quandam schedulam mentionem facientem, quod Dn. Cardinales promittent Deo sic, quod procurarent toto posse, quod is qui in Papam eligeretur, reformaret Ecclesiam, & quod non patetur aut permitteret Concilium disoluiri, donec de Concilio effet facta bona Reformatio Ecclesie tam in Capite quam in membris.

Sequitur tenor Schedula.

Nos omnes & singuli Episcopi, presbyteri, & Diaconi Cardinales congregati in Civitate Pilana pro schismatis extirpatione, vnitate, & bono statu in Dei Ecclesia induendo, promittimus in verbo veritatis, Deo, Ecclesiae Rom. & Sancti Synodo, hic in Christi nomine congregatae, quod si quis nostrum in summum Romanorum Pontificis eligatur, praesens Concilium continuabit, nec dissoluet, nec dissolui permittet, quantum in eo erit vsquequo per Concilium eiusdem Concilij, sit facta debita, rationabilis, & sufficiens reformatio vniuersitatis Ecclesie, & status eius, tam in capite, quam in membris. Et proximitus etiam, quod si aliquem de Dominis Cardinalibus absentibus, vel de extra, nostrum Collegium alium contingat in Papam, veraciter & bona fide, antequam procedamus ad publicationem electionis illius, procurabimus toto posse, habere ab eo per millionem & sufficiem secuturam, quod seruabit, & implebit omnia & singula supradicta, & interim delata sententia contra concedentes, super eorum electione de Papatu sumus contenti, & ratum habemus quod sede vacante Concilium continetur, & quod in eo quantum commode fieri poterit, in dicta reformatione procedatur, & quod super hoc in proxima sessione alia sessio indicatur, & fuit assignata alia sessio, ad diem Iouis proximam, que ceteris dicti mensis Iunij, ad prouidendum super aliquibus, quam notoria videntur pro bono vniuersitatis.

Et ad fidem, robur, & testimonium praeditorum, nos omnes singulariter & diuissim, manibus propriis hic inferius subscripti sunt promitto. Piulan.

Ego Henricus Episcopus Tusculanus, subscripta sunt promitto. Neapolitan.

Ego Nicolaus Episcopus Alban, subscripta sunt promitto. Alban.

Ego Antonius Episcopus Prenestinus, subscripta sunt promitto. Aquilegi.

Ego Ioannes Episcopus Ostien, subscripta sunt promitto. Viuarien.

Ego Petrus Episcopus Tusculanus, subscripta sunt promitto. De Podio.

Ego Petrus Cardinalis de Thureyo presbyter, subscripta sunt promitto. De Thureyo.

Ego Angelus tituli S. Potentianus presb. Card. Lauden, omnia subscripta approbo & promitto. Lauden.

Ego Petrus S. Praxedis presb. Card. Hispanus supra scripta approbo & promitto. Hispan.

Ego Conradus tituli S. Chrysogoni presb. Card. supra scripta approbo & promitto. Militen.

Ego F. Card. Burdegallen, promitto vt supra Dominimi mei promiserunt. Burdegallen.

Ego Jordanus tituli S. Martini in monibus presb. Card. supra scripta approbo & promitto. De Vrfinis.

Ego Petrus Basilica XII. Apostolorum presb. Card. supra scripta approbo & promitto. Mediolanen.

Ego Raynaldus S. Viti in macello supra dicta approbo & promitto. De Brancacis.

Ego Landolphus tituli S. Nicolai in carcere Tulliano Diaconus Cardinalis Barensis praedicta approbo & confirmo. Bare.

Ego Odilo S. Georgij ad Vulum aureum Diaconus Cardinalis de Colonna praedicta approbo & confirmo. De Columna.

Ego Petrus tituli S. Angeli senior S.R.E. Diaconus Cardinalis premissa promitto. S. Angeli senior.

Ego Petrus S. Angeli Iunior S.R.E. Diaconus Cardinalis praemissa promitto. S. Angeli Iunior.

Ego A. de Challant S.R.E. Diaconus Cardin. praemissa promitto. De Challant.

Reclarunt ad se subscribendum Dominus A. de Salutis, qui postea se subscripsit.

Venerunt postea Dominus Ludouicus Cardinalis de Baro, & Dominus Antonius Cardinalis Tudertinus, & Dominus Balthasar San. Eustachij Cardinalis Legatus Bononien.

Sessio Decimaseptima.

Dicta die Iouis adueniente, seruatis seruandis, Patriarcha Alexandrinus cum aliis duobus Patriarchis, videlicet Antiocheno & Hierosolymano, ascendit pulpitum, & legit quandam schedulam, cuius tenor sequitur, & est talis. Item quia huius pectori schismatis tempore, Dominorum Cardinalium in sacro Concilio existentium, quidam sunt à diaisis olim per cōtendentes de Papatu creati, & nunc Deo dirigente procedendum est ad electionem vni & indubitate summi Pontificis, hoc factum Concilium vniuersalem Ecclesiam repreäsentans, consentit, disponit, & ordinat, quod ipsi sic à diaisis creari ad electionem praedictam procedant, si & in quantum opus est hac vice, autoritate, huius sacri Concilij, nec per hoc potestati dominorum Cardinalium circa electionem summi Pontificis Romani intendit in aliquo derogare, nec aliquid innovare: sed horat omnes predictos Dominos Cardinales, quod ipsi cum charitate ad electionem vnius pastoris procedant sic quicunque discordia scintilla notari non debeat.

Item omnes & singulos processus, sententias excommunicationis, suspensionis & interdicti, & maledictionis, seu alterius cuiuscumq; censuræ, seu penae constitutiones, inhabitationes, priuationes Ordinum, dignitatum, beneficiorum, officiorum, ac graduum nostrorumq; tam Ecclesiasticorum, quā secularium, contra p̄sequentes vniōnēs S. Matris Ecclesie, videlicet tā contra Principes, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & alios viros Ecclesiasticos, cuiuscumque dignitatis, Ordinis, vel status existant, quam secularies personas cuiuscumq; dignitatis, conditionis, etiā Imperiali, Regali, vel alia praeeminēt dignitate, potestare:

nec non relaxationem & absolutionem iuramentorum fidelitatis, confederationis, & homagiorum: ac etiam contra Ciuitates, vniuersitates studiorum, Collegia Ecclesiastica vel secularia, Communitates villarum, Castrorum, Terrarum seu districtuum, atque singulare personas, per Perrum Luna, & quocumq; tempore, & Angelum Corario, à die tertia mensis Maij, anni Domini millesimi quadragesimi octauii, de Papatu olim damnabiliter contendentes, quinquo verius colludentes, factos seu factas, & lata, vel de ipsorum, seu alterius eorum mandato, hæc Sancti Synodus vniuersalem Ecclesiam repreäsentans, hic in maiori Ecclesia Pisana Sancti Spiritus gratia congregata, declarat, & decernit nullos, seu nullas fuisse & esse, & quatenus de

facto processerunt, cassat & annullat; vultque esse nullius roboris vel momenti, & haberi pro infectis.

Item, si aliqua Bulla, vel littera, sub eorum, aut alterius nominibus, seu titulis expedite reperiantur, seu exhibeantur, videlicet Petri de Luna quandomcumque, vel sub nomine Angeli de Corratio, à dicta die tercia Maij, velante dies antedictos, contra prosequentes unionem antedictam, si illae non sunt presentatae vel exhibite sub testimonio sufficienti Capitulis vel Ecclesiis, seu Praelatis, aut alii quibus diriguntur, seu scribuntur, consimili modo sint nulla, & nullius roboris vel momenti, & pro infectis habentur.

Sessio Decima octaua.

Die Veneris 14 mensis Iunij, Anno Domini Millesimo 4.c. nono facta processione generali in Civitate Pisana, in qua fuerunt Domini Cardinales, Patriarcha, Archiepiscopi, Abbates, Doctores, & totus Clerus, & fuit missa celebrata deuote per Cardinalem de Thureyo, super factu unionis Sancte Matris Ecclesie: Postmodum comparuerunt illuc Ambasatores Regis Arragonum, & petierunt audientiam, que fuit ei concessa, dum tamen docerent de eorum mandato, & quidam Docttor Ambasator ipsius Regis, ascendit pulpitum, & proposuit bonam Regis Arragonum intentionem, quam habet ad Sancte Matris Ecclesie unionem, & afferebat se ad hoc laboraturum, & petuit se de actis in Concilio agitatis informari, quoniam informatione habita, paratus erat facere debitum: postea abbas tamen, quod non intendebat approbar vel conferre aliquo modo Actum in dicto Concilio, donec esset plenus informatus, de quo petuit instruicatum, & insuper dixit, quod nuncij D. Benedicti Pape XIII. erant in villa, & fuit tunc filii filiatus, quia dixit & vocavit, eum Papam; & petuit audiencem pro eis, ad quod fuit responsum regatando de voluntate Regis Arragonum, & fuit responsum quod libenter darentur deputati auctoritate Concilij, qui ipsos Regis Ambasatores informarent ad plenum de omnibus, &c. Quoad numerus Petri de Luna, dictum fuit quod tarde venerant, & quod ad presentem audiiri non posserant, & quod Domini super hoc deliberarent. Iste fuit deliberatur ea die, quod licet de iure contra sententiam latram contra hereticum audiiri non debebant, tamen ob reuerentiam Regis Arragonum audirentur ad partem, & sic Concilium recessit.

Eadem die Veneris, prandio sumpto, in Ecclesia Sancti Martini Pisaniensi apparuerunt Legati Regis Arragonum perentes audientiam pro numeris P. de Luna, que fuerat ei concessa, & cum conveniebant ad dictam Ecclesiam, fuit clamor contra eos, tanquam contra iudeos, & quando intrauerunt locum Concilij, nulli ei eis reuerentia facta, & fuit coram eis sententia lecta tribus Cardinalibus deputatis Audi. titulis, cum unus ex ipsis Ambasatoribus Petri de Luna scilicet Archiepiscopus Tarracensis vellet propinquare, ipse primo dixit quod erant numeri domini Renerendi Papa Benedicti XIII fuit magnus tumultus contra eos, & fuit vocatus Nuntius hereticus & schismaticus, & cum eo Iohannes de Costa olim Episcopus Mimacensis qui se gerebat pro nuntio dicti Petri cum pluribus aliis, & silentio facto, iterum petiti audiri, quo concessu incipit dicere quod videbat certa Capitalia concordata inter dominos Cardinales, & communiam Florentinorum, in quibus inter catena coniuebatur, quod nullus hic veniens posset impugnare facta in Concilio, vel contra venire, & quod habebat aliquia dicere, quod forte non bene conueniebant actis in hoc Concilio, ideo non poterat proponere iniuncta ad plenum, nisi auctoribus filii fecerit, as, quod non obstantibus ipsis Capitalibus possit libere loqui, & de hoc supplicabat, Cuper Cardinalem Aquileiem fuit responsum, quod omnes Domini Cardinales erant presentes, & quod non habebant potestatem diffundendi contra dicta Capitalia, & quod si vellet loqui quod loqueretur prout crederet expedire, alias non, quo auditio Legati Regis Arragonum, & dicti P. de Luna numeri, locuti sunt ad partem, & discerunt quod volebant latius dicta Capitalia videre, & amplius deliberare, & petierunt dilationem ad crastinum, que fuit ei concessa, & recesserunt die numeri P. de Luna, cum magno timore. Quo crastino adueniente, que fuit dies Sabbathi 15. Iunij, supra nominati numeri P. de Luna nulli, & audiencem pliuerius petit, & hospice insulato recesserunt.

Sessio decimanona.

Dicta die Sabbathi 15. Iunij sumptuose solennitatis & ceremoniae ut supra confectis, fuit missa celebrata in dicto Concilio, in Ecclesia Cathedrali de Sancto Spiritu per Archiepiscopum Lugdunensem, & factus sermo per Episcopum Nourianensem, qui caput pro themate, offer te Domino tuo, & redde ei debitum tuum, eligite meliorem, & eum ponite super solium. 4. Reg. de-

cimo. Cap. &c. & peropime deduxit illam materiam, & ipso finito Concilium recessit.

Eadem die Sabbathi hora vesperum Domini Cardinales numero 24, intrauerunt in conclave, cum magna deuotione, & erat deputatus ad custodiendum conclave Magister Rod, prout fecit cum pluribus aliis rotabilibus viris in domo Domini Archiepiscopi dicti Civitatis, & ibidem steterunt, vixque ad diem Mercurij 26. dicti mensis Iunij.

Die autem Mercurij, 26. dicti mensis Iunij, omnes Domini Cardinales vnam mense nullo reclamante existentes in dicto conclave, de mane circa horam tertiarum, elegerunt in summum Ponitatem reverendissimum in Christo Patrem & dominum D. Petrum de Canis Tituli Basilicae 12. Apostolorum presbyterum, Cardinalem Mediolanensem, nuncupatum, Ordinum Fratrum Minorum nunc vero Alexandrum Papam V. ipse fidei papa, post suam assumptionem, ordinavit vnam sessionem pro Concilio tenendo, videlicet ad diem Luna primam mensis Iulij proxime sequentis.

Sessio Vigesimalis secunda.

Qua die 14. Iulij adueniente, Missa ceremonias & aliis solenni-

-tatis

-tatis servatis Dominus Cardinalis de Chalanco induitus tunica diaconali & mitra, de mandato Domini nostri Pape ascendit pulpitum plurius praeditus associatus, legisque articulos & Capitula subsequens.

Pisanus.

Postea unus alius iurisperitus ex parte Civitatis Senarum ascendit pulpitum, & tria ex parte ipsorum exposuit, primo diuinum auxilium implorauit. 2. Orationem suam se abbreviaturum protestatus fuit. 3. Condescensuros ad ea quaslibet commissa fuerant. Primus dicens habuit quod 4. Iulij torus populus & Clerus Senarum, subtraxerat obedientiam Gregorio, & declarauerat se velle obedire Domini nostro Pape Alexandro, & suo Sancto Collegio. Recitauit diligentes & labores quos Civitas Senarum fecit prosequendo unitum, & accepti prothemerat. Populus gentium qui ambulabat in tenebris vidi lucem magnam. Isa. 9. quod applicuit populo Senarum pro tempore quo obediuit Gregorio. Sed postquam conuersus est ad obedientiam Domini nostri Pape vidi lucem magnam. Secundum thema quod applicuit Sacro Concilio Ecclesie fuit genus electum, regale facerdotum, gens sancta, populus acquisitionis quem revocauit de tenebris ad manum Iuan, & omnes partes huius thematum ostendit deinde conuenire huic Sacro Concilio. In fine dicit Civitatem Senarum, partem expouere quicquid haberet ad prosecutionem unitus & extirpationem schismatis. Et recitat quod iniuncti Domini nostri Pape succumbent quotidie. Et quod in uno conflitu recente facto, magna multitudo inimicorum perierat. Quibus sic actis Cardinalis de Chalanco ascendit pulpitum, & legit schedulam infra scriptam.

In nomine Sancte & indiuidua Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus Sancti Ameni. Nos Alexander diuina prouidentia Papa V. considerantes, quod tam per Petrum de Luna B. XIII. & Angelum de Corratio G. XII. à unnoniis nominatos, nuper de Papatu contendentes, quoniam per duos quondam Bartholomaui Archiepiscop. Barrensem, Urbanum VI. Petrum de Thomafallis, Bonifacium IX. Cosmatum, Innocentium VII. & Robertum de Gebenna Clementem VII. nominatos, dictorum nuper contendentium praedecessorum durante tempore schismatis & occasione eiusdem nonnulli processus, sententias excommunicationis priuationis, irregularitaris, inhabilitationis, suspensionis, & interdicti & alias censuras Ecclesiasticas in se continentes, in & contra Collegia, diuisas personas, regna, iurisdictiones, communates, universitates, Collegia, loca, distractus, & territoria fuerunt & sunt hinc inde facti, & promulgati, ac propter antiquos dictum schisma, ac etiam quia multi notabiles Doctores virtusque iuris, & Magistri in sacra pagina scripterunt pro & contra, ac publice & solemnitate determinauerunt, ita ut in dubium veratur a multis quis à tempore dicti schismatis fuerit verus Romanus Pontifex, seu quis veri Vicarius Iesu Christi fangeretur officio, ad exonerationem conscientiarum virtusque obedientiae, que etiam per Dei gratiam ad unum ouile Ouium redactae sunt: Omnes & singulos huiusmodi processus & sententias qui, vel quae occasione prae dictu schismatis & adhærentiae virtusque partis seu via neutralitatis assump ta vel introducta, hinc inde ut præmititur lati, decreta, seu fulminati fuerant, quos omnes & singulos, hic pro expressis haberi volumus, hoc sacro approbante Concilio ex nostra certa scientia tollimus & abolemus, ac pro sublatis & abolitis in perpetuum haberi volumus neminem prefatis sententiis aut processibus esse ligatum vel inuolatum declarantes, & nihilominus ex abundantia cantelam ac si & in quantum indigent, quoscumque subditis processibus comprehensos, à dictis sententiis & censuris absoluimus, & absolventes haberi decreverimus, & declaramus, & super irregularitaribus si quas propter præmissa vel occasione præmissorum contrarerint dispensantes.

Item, fuit ordinatum quod Domini sequenti coronaretur cum solennitatibus, & aliis necessariis ad premissa.

Item fuit ordinata alia sessio ad diem Mercurij tunc proxime sequentis, que erit die 10. mensis Iulij, & sic dictum Concilium recessit.

Sessio Vigesimalis prima.

Qua die Mercurij 10. Iulij adueniente missa celebrata per Archiepiscopum Iauensem & aliis ceremoniis servatis circa officium diuinum, Domino nostro Pape presidente, pro parte communatis Florentinorum ascensit quidam iurisperitus pulpitum, incipiens pro themate, offer te Domino tuo, & redde ei debitum tuum. In hoc themate caput tria intelligenda: Primum fuit veneratio se-

cund.

cund, gratulatio, & tertio obligatio. Veneratio debita tanta, &

tam solenni congregationis prælatorum, & aliorum, Concilium generali constituentium. Secundum gratulatio quam habebant Florentini de tam nobili aggregatione, quam pro tanto bono venerantur, ut finem debitum, & intentum inueniat, sanctam felicitem unitam Ecclesie, & in viro universaliter & indubitate paſſore. Tertium fuit olatio, nam postquam dixit labores, miseras, & Ambasatores, quas communis Florentina severat in persecutione unitus Ecclesie, addidit quod Civitas predicit seſſibet, & secundum possibiliter, & sive ad excidium proprium profecti extirpationem schismatis, & litteras exhibuit credentes, quas legit postmodum Archiepiscopus Pisanus.

Postea unus alius iurisperitus ex parte Civitatis Senarum ascendit pulpitum, & tria ex parte ipsorum exposuit, primo diuinum auxilium implorauit. 2. Orationem suam se abbreviaturum protestatus fuit. 3. Condescensuros ad ea quaslibet commissa fuerant. Primus dicens habuit quod 4. Iulij torus populus & Clerus Senarum, subtraxerat obedientiam Gregorio, & declarauerat se velle obedire Domini nostro Pape Alexandro, & suo Sancto Collegio. Recitauit diligentes & labores quos Civitas Senarum fecit prosequendo unitum, & accepti prothemerat. Populus gentium qui ambulabat in tenebris vidi lucem magnam. Isa. 9. quod applicuit populo Senarum pro tempore quo obediuit Gregorio. Sed postquam conuersus est ad obedientiam Domini nostri Pape vidi lucem magnam. Secundum thema quod applicuit Sacro Concilio Ecclesie fuit genus electum, regale facerdotum, gens sancta, populus acquisitionis quem revocauit de tenebris ad manum Iuan, & omnes partes huius thematis ostendit deinde conuenire huic Sacro Concilio. In fine dicit Civitatem Senarum, partem expouere quicquid haberet ad prosecutionem unitus & extirpationem schismatis. Et recitat quod iniuncti Domini nostri Pape succumbent quotidie. Et quod in uno conflitu recente facto, magna multitudo inimicorum perierat. Quibus sic actis Cardinalis de Chalanco ascendit pulpitum, & legit schedulam infra scriptam.

In nomine Sancte & indiuidua Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus Sancti Ameni. Nos Alexander diuina prouidentia Papa V. considerantes, quod tam per Petrum de Luna anniversario Millesimi quadragecentesimi octaui, placet Concilio, quod dictus Dominus noster Papa prouideat, ut si biustum esse videbitur: Item placet Concilio, quod super factum Archiepiscopi Iauensis, Dominus noster prouideat.

Item electiones, postulationes, ipsorum admissiones, confirmationes mutationes, consecrationes Clericorum, Ordinationes, præsentationes, institutiones, Collationes, & priuationes quasvis, priuationes & dispositiones quibusquis personis huic Sacro Concilio & eius determinationi adhærentibus, de quibuscumque beneficiis Ecclesiasticis de prælaturis, per electores, Confirmatores, patronos, Ordinarios, & quoscumque priuiores, aegroti potestatem & auctoritatem habentes Canonice factas, temporibus & locis subtractionis & neutralitatis, in quibus huiusmodi contendentes obediunt, dummodo alias Canonice factas, temporibus & locis subtractionis & neutralitatis, in quibus huiusmodi contendentes obediunt, dummodo alias Canonice factas sint hoc Sacro approbante Concilio ratificamus, & approbamus, & ratis habere volumus atque firmas, ac omnem suscipere roboris firmitatem, referendumibus non obstantibus, quibusque declarationibus, tam & decretis, hoc Capitulum concernientibus, in aliis sessionibus lectis, in suo robore permanebimus.

Item ut vnione & pace iam in Dei Ecclesia per ipsius gratiam in Capite confirmata, pax & tranquillitas subditorum perfectius prosecutetur & lumen anfractus, quarum dubijs sunt eventus, consultius evitetur, hoc Sacro approbante Concilio decernimus & declaramus, quod omnes & singuli beneficii Ecclesiasticis de prælaturis, per electores, Confirmatores, patronos, Ordinarios, & quoscumque priuiores, aegroti potestatem & auctoritatem habentes Canonice factas, temporibus & locis subtractionis & neutralitatis, in quibus huiusmodi contendentes obediunt, dummodo alias Canonice factas, temporibus & locis subtractionis & neutralitatis, in quibus huiusmodi contendentes obediunt, dummodo alias Canonice factas sint hoc Sacro approbante Concilio ratificamus, & approbamus, & ratis habere volumus atque firmas, ac omnem suscipere roboris firmitatem, referendumibus non obstantibus, quibusque declarationibus, tam & decretis, hoc Capitulum concernientibus, in aliis sessionibus lectis, in suo robore permanebimus.

Item ut vno & pacem iam in Dei Ecclesia per ipsius

gratiam proximam, que postea fuit de mandato Domini nostri Pape prorogata propter aduentum Regis Ludovici interius superuenientis ad diem 27. Iulij.

Sessio Vigesimalis secunda.

Qua die 27. Iulij adueniente, Missa ceremonias & aliis solennitatibus servatis Dominus Cardinalis de Chalanco induitus tunica diaconali & mitra, de mandato Domini nostri Pape ascendit pulpitum plurius praeditus associatus, legisque articulos & Capitula subsequens.

Item Sacro approbante Concilio, omnes & singulas promotiones, translationes, confirmationes, collationes, & quascumque priuationes, quibusquis personis huic Sacro Concilio & eius determinationi adhærentibus, de quibuscumque prelaturis, dignitatibus, beneficiis, & officiis Ecclesiasticis, Curatis, vel noncuratis consecrationesque Episcoporum, & ordinationes Clericorum, per ipsos contendentes de Papatu, aut eorum alterium, seu ipsorum prædecessores, vel eorum mandato, aut auctoritate temporibus, & locis in quibus eis deinde realiter & libere præstabantur obedientia, dum tamen ante sententiam definitam & alias Canonice factas sint, & publice, ac pacifice tempore sententia possederent, & in prædictum unitum, & accepti prothemerent. Populus gentium qui ambulabat in tenebris vidi lucem magnam. Isa. 9. quod applicuit populo Senarum pro tempore quo obediuit Gregorio. Sed postquam conuersus est ad obedientiam Domini nostri Pape vidi lucem magnam. Secundum thema quod applicuit Sacro Concilio Ecclesie fuit genus electum, regale facerdotum, gens sancta, populus acquisitionis quem revocauit de tenebris ad manum Iuan, & omnes partes huius thematis ostendit deinde conuenire huic Sacro Concilio. In fine dicit Civitatem Senarum, partem expouere quicquid haberet ad prosecutionem unitus & extirpationem schismatis. Et recitat quod iniuncti Domini nostri Pape succumbent quotidie. Et quod in uno conflitu recente facto, magna multitudo inimicorum perierat. Quibus sic actis Cardinalis de Chalanco ascendit pulpitum, & legit schedulam infra scriptam.

In nomine Sancte & indiuidua Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus Sancti Ameni. Nos Alexander diuina prouidentia Papa V. considerantes, quod tam per Petrum de Luna anniversario Millesimi quadragecentesimi octaui, placet Concilio, quod dictus Dominus noster Papa prouideat, ut si biustum esse videbitur: Item placet Concilio, quod super factum Archiepiscopi Iauensis concernientibus, in aliis sessionibus lectis, in suo robore permanebimus.

Item electiones, postulationes, ipsorum admissiones, confirmationes mutationes, consecrationes Clericorum, Ordinationes, præsentationes, institutiones, Collationes, & priuationes quasvis, priuationes & dispositiones quibusquis personis huic Sacro Concilio & eius determinationi adhærentibus, de quibuscumque beneficiis Ecclesiasticis de prælaturis, per electores, Confirmatores, patronos, Ordinarios, & quoscumque priuiores, aegroti potestatem & auctoritatem habentes Canonice factas, temporibus & locis subtractionis & neutralitatis, in quibus huiusmodi contendentes obediunt, dummodo alias Canonice factas, temporibus & locis subtractionis & neutralitatis, in quibus huiusmodi contendentes obediunt, dummodo alias Canonice factas sint hoc Sacro approbante Concilio ratificamus, & approbamus, & ratis habere volumus atque firmas, ac omnem suscipere roboris firmitatem, referendumibus non obstantibus, quibusque declarationibus, tam & decretis, hoc Capitulum concernientibus, in aliis sessionibus lectis, in suo robore permanebimus.

Item ut vno & pacem iam in Dei Ecclesia per ipsius gratiam in Capite confirmata, pax & tranquillitas subditorum perfectius prosecutetur & lumen anfractus, quarum dubijs sunt eventus, consultius evitetur, hoc Sacro approbante Concilio decernimus & declaramus, quod omnes & singuli beneficii Ecclesiasticis de prælaturis, per electores, Confirmatores, patronos, Ordinarios, & quoscumque priuiores, aegroti potestatem & auctoritatem habentes Canonice factas, temporibus & locis subtractionis & neutralitatis, in quibus huiusmodi contendentes obediunt, dummodo alias Canonice factas, temporibus & locis subtractionis & neutralitatis, in quibus huiusmodi contendentes obediunt, dummodo alias Canonice factas sint hoc Sacro approbante Concilio ratificamus, & approbamus, & ratis habere volumus atque firmas, ac omnem suscipere roboris firmitatem, referendumibus non obstantibus, quibusque declarationibus, tam & decretis, hoc Capitulum concernientibus, in aliis sessionibus lectis, in suo robore permanebimus.

Per primissa vero, se ualiquod præmissorum, non intendimus derogare ordinationibus circa præmissos articu-

los fa-

los factis, in ultima congregacione pralatorum, & aliorum virorum Ecclesiasticorum, facta Patisis etiam ex premis, vel aliquo praemissorum volumus aliquod praejudicium generari venerabilib. fratr. nostris Cardinalibus, aut alicui ipsorum hunc Sacro Concilio & eius determinatio, nunc adhaerentium in beneficiis, & alias per ipsos & quemlibet ipforum Canonice possellis. Per hoc autem etiam non intendimus fieri aliquod praejudicium Venerabilis Fratris nostro Cardinali Albanenisi, in iure quod habet in Archidiocesatu Ecclesie Lucionensis.

Item sacro approbante Concilio decernimus fore procedendum contra obedientes, & adhaerentes pertinaciter seu autores Petri de Luna, & Angeli Corario nuper de Papatu contenditibus & colludentibus, per hoc Concilium de schismate & heresi notoris, per definitiu[m] sententiam condemnatis, modis quibus est contra credentes & autores hereticae prauitatis, secundum sacros Canones procedendum.

Item sacro approbante Concilio, decernimus nos vel successorem nostrum ex certis magnis & arduis causis nos & hoc sacrum Concilium mouentibus, iterum generale Concilium fore conuocandum hinc ad triennium, videlicet anno quo dicetur. Anno Un. Millefimo quadringentesimo duodecimo, in mense Aprili in Civitate seu loco habili & decenti, qui locus declarabitur per annum ante tempus Concilii, per nos, vel per successorem nostrum.

Item sacro approbante Concilio, decernimus & declaramus quod si Cardinalis de Flisco infra duos menses proximos personaliter ad nos venire, & obedientiam nobis praeferre, & determinationi huius Sacri Concilij adhaerere voluerit, benigniter recipiarur, cum integritate status, & honoris, atque beneficiorum, que decimo quinto Iunij anni Millefimi quadringentesimi octauo obtinebat.

Item omnes dispensationes factas per Episcopos, diaconos, in partibus neutralibus, super defectu aetatis causa assequendi & obtainendi beneficia, dignitates & praaltutias.

Item omnes absolutiones, & habilitationes in foro penitentiali, tam per contendentes, quam per ordinarios predictos schismate pendente factas, super casibus Sanctae Sedi Apostolicae reseruatis, ex certa nostra scientia, hoc sacro approbante Concilio, ratificamus, & approbamus.

Post predicta archiepiscopii Pisani in Pulpito predicto pronuntiavit, quod Dominus noster Alexander Papa V. oculum misericordie & vicerariae compatis & pietatis sua conuertens ad Ecclesias desolatas, ruinosas, & in magna necessitate constitutas liberaliter remittit & indulget omnia arrerigata maiora, minoras & futura ab eius sive Camera Apostolica debita de toto tempore praeferit usque ad tempus sua assumptionis.

Item idem Dominus noster norificauit omnibus per organum dicti Dominii Archiepiscopi Pisani quod non intendit amodo ut ante a rescrivare bona seu spolia pralatorum & aliorum morientium pralatorum.

Item quod non intendit resuare fructus medi temporis beneficiorum vacantium.

Item supplicavit idem Dominus Archiepiscopus nomine totius Concilij Cardinalibus quod portionem competenter eisdem de arreragis praeferit temporis vellet Ecclesias & viris Ecclesiasticis remittere liberaliter quemadmodum Dominus noster fecerat in portione ipsum tangente, & petuit a Concilio in hoc placeret sibi & quod exprefse diceret placet, Dominus Cardinalis Albanenisi solus se operatur.

Item idem Archiepiscopus pronunciavit proxime futuram, secessum siendam ad diem Veneris sequentem de mandato Domini nostri Pape, & quod nullus interim recederet sine licentia Papali. De istis omnibus hac die expeditis promotor seu procurator Ecclesie petiuit unum vel plura instrumenta confici per clericos Cameram & Notarii Concilij ad perpetuam rei memoriem.

Item in hac sessione dictum fuit quod Dominus noster prouideret Archiepiscopo Ianueni super Archiepiscopatu suo: Etiam placuit Concilio quod Dominus Cardinalis Albanenisi prosequeretur ius

quod habere pretendebat in Archidiaconatu Lucionensi. Successione prefatus Dominus noster Papa Sessionem siendam certis de canonicis statim mouentibus continuavit usque ad diem Mercurij 7. mensis Augusti tunc proxime sequentis.

Sessio Vigesimaliteria.

Die Mercurij septima Augus[ti] adveniente solenniteribus & caremonitis seruatis circa officium diuinum Sanctissimum in Christo Pater Dominus noster sacro approbante Concilio, ordinavit quod bona immobilia Ecclesie Romanae, seu aliarum Ecclesiarum, nullatenus per ipsum vel alios pralatos alienen[us], seu hypothecantur, usque ad proxime indictum Concilium, in quo super hoc articulo maturius poterit liberari.

Item idem Dominus noster eodem approbante Concilio ordinat & mandat celebrari ante Concilium generale Concilia provincialia per metropolitanos & Synodos, ac eorum suffraganeos, secundum formam iuri & Concilij generalis, quae ex eorum omisione multa inconvenientia sequerentur.

Item idem Dominus noster eodem approbante Concilio, ordinat & mandat celebrari Capitulo Monachorum, Magistriorum, & Canonicorum regularium, secundum formam Concilij generalis, & constitutiones felicis recordationis Honori III. & Benedicti XII. & quia limitatio Provinciarum facta per Benedictum XII. non posset de presenti, obstante temporis malitia, obseruari. Oratione dicta Dominus noster, quo ad dicta Capitulo celebranda, standum iuri antiquo, durante impedimento predicto: videlicet, ut propria communis & vulgaris, poset per se Capitulum Provincialis celebrare, ex quo commode cum alia non posset conuenire, & deputabit Dominus noster presidentes, & executores ad premissa ezequenda.

Item idem Dominus noster eodem approbante Concilio, eisposit non facere translationes de iniunctis, nisi parte vocata, & audiuta, & de consensu maioris partis Cardinalium, usque ad proxime indicatum Concilium, nisi ex causis iustis & rationalibus.

Item, Dominus noster sacro approbante Concilio decernit, quod ex parte ipsius Domini nostri cum Cardinalium Concilio, depubabuntur nunc solenes, qui mittentur ad Reges & Principes, & certos fidèles, ad publicandum & prosequendum autoritate Domini nostri Pape & Sacri Concilij, acta in hoc Concilio.

Item Dominus noster auctoritate Dei, Apostolorum Petri & Pauli, & sua, concedit omnibus, qui in hoc Concilio interfuerint, & eius determinationi adherentibus absolutionem plenariam à pena & culpa penitentiam in vita, ita quod quilibet de predictis infra duos menses, postquam ad eius notitiam concessio huiusmodi peruenierit, poset dictum beneficium absolutionis assequi, in forma Ecclesie, si ille concessionem facit Dominus noster singulis supradictis in mortis articulo, intelligendo tam de Dominis, quam de familiaribus.

Item, cum Dominus noster Pape, cum Concilio Concilij intendit reformatare Ecclesiam in Capite & in membris; & iam multa per Dei gratiam sunt expedita, per ipsum Dominum nostrum Papam: & multa alia statim & fauorem pralatorum, & aliorum inferiorum concernentes restent, qua propter regressum pralatorum & ambassatarum de predicti expediti non posse, propterea idem Dominus noster sacro requirent & approbante Concilio, dictam reformatiōrem suffundit & continuat, usque ad proximum iam indicatum Concilium, & præsentis Concilium prorogat, & continuat, usque ad illum terminum, quippe fixus est omnibus ad Concilium conuocata redendum ad proprias edes, usque ad terminum prædictum supradictum.

Item idem Dominus noster norificauit omnibus per organum dicti Dominii Archiepiscopi Pisani quod non intendit amodo ut ante a rescrivare bona seu spolia pralatorum & aliorum morientium pralatorum.

Item quod non intendit resuare fructus medi temporis beneficiorum vacantium.

Item supplicavit idem Dominus Archiepiscopus nomine totius Concilij Cardinalibus quod portionem competentem eisdem de arreragis præterit temporis vellet Ecclesias & viris Ecclesiasticis remittere liberaliter quemadmodum Dominus noster fecerat in portione ipsum tangente, & petuit a Concilio in hoc placeret sibi & Legati Principum complures.

Dubitatum est valde, an Canonice & legitimate esset conuocatum: eo quod sine villa Romani Pontificis auctoritate esset indicium. De ea re, telle Sancti Antonino capite quinto, §. 3. Laurentius Rodolphi, Florentiae tri-duo disputauit, & tandem conclusit: Concilium fuisse legitimum. Iohannes etiam Gerzon, in libello, an Papa ex auctorari possit: Dei nutu & spiritu sancti talos suis Patres Pisani afferuit. Præterea, nemo Alexandrum V. verum fuisse Pontificem negauit. Item ipse Alexander V. cū Bononia

grau-

VIII.
An Conclegit
mū
fuerit,

IX.
Greg
con-
cil.
Aq-
uile-
gia
cele-
bra-
bit
contra
conc.
Pisan.

X.
Quon-
do Greg-
post coac-
celebra-
tionē ab-
sente &
insidias si-
bi positas
euitauerit.

grauius agrotasset, & mortem sibi imminere cognouisset, Cardinales ad se venientes ad concordiam & pacem, & ad eandam Ecclesie dignitatem adhoratus, dixit, per eam mortem, quam se continuo subiturum putabat, se extimate & credere, qua in Concilio Pisano acta fuerant, recte & integre sine dolo male facta fuisse.

Gregorius illegitimum esse pronunciabat, quod non ad eos, sed ad se, velut pontificis Romanū, pertineret convocare Concilium. Quomodo etiam etiam ipse in foro Iulii circa Aquileiam, datis ad Prælatos Ecclesie, Principes, & coenam literis indixit; atque tempore designato celebrait; conuenientibus indidem pralatis, precipue Regni Neapolitanii, quod in eis obedientia haecenus perfeuerant. Ibi breuiter explauerunt, quæ visa sunt eis expedire presenti negotio, sc. anathema dixerunt Patribus Pisani, Alexandro V. Petro Luna, & sequacibus atque autores illorum. Inde reuertenti insidias posse fuerant, ex quibus interciperetur. Eas tamen in habitu transformato euitauit; intercepto alio qui pontificiam pompa pro illo induerat. Ariminum deinde se contulit, in omnibus aduersitatibus magno animo, dicens, non esse malum in ciuitate, quod Dominus nō fecisset. Antonius sup.

Hac porro breui compendio narrata, quomodo acciderint Gregorio, Theodoricus Niem paulo diffusius commemorabat, his quæ adiungo verbis, lib. 3. de schismate, c. 36. 45. 46.

Postquam Gregorius, per tres menses, vel circiter, Senis moratus, indidem ad dilatandum schisma nouem alias Cardinales creasset, postea Ariminum iuit, ubi hyeme transacta, tempore Quadragesimali huius anni, ad terram ciuitatis Austriae Aquilegiae, si dicebis acceperit, & ibi circa festum Pentecostes suum Concilium celebravit: paucis existentibus Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ecclesiasticis Prælatis, aut Procuratoribus Ecclesiasticorum Prælatorum, nec non principiis secularium, qui in generali Concilio per summum pontificem conuocato, de iure & consuetudine interesse tenentur.

Cum autem cognouisset, sententiam aduersum se in Concilio Pisano latam & promulgatam fuisse, metuens, ne contra se executioni cum invocatione auxiliis brachii secularium demandaretur, quodque Veneti ei forsan non assisterent, eo quod per ipsum, Dominus Antonius Patriarcha Aquileiensis priuatus fuerat, qui contra eum suos, Cardinales potenter & sollicitate laborabat, ipsis ponendo insidias in omni loco circum circa dictam terram ciuitatis Austriae, habebatque exploratores semper in eadem terra, qui secreta etiam quippe Gregorius fecerat, cui sacre propriebe, soleritus exquirere nitebantur, & utrobique fuisse minus tute, defensoribusque sibi, fuisse Cardinalium sumptus & viualia, cogitauit inde recedere qualitercumque. Vnde scripti Ladislao Regi, rogando ipsum ut sibi quantius subueniret, vt inde posset recedere. Ladislau vero infra pacata tempora duas galas ad certum portum non longe distante a terra ciuitatis Austriae illi definavit, & quosdam armigeros, quippe Gregorium vsq[ue] ad illum locum, ad quem galea applicatur, per terram affociarent, illuc missi, qui cum ad eandem terram peruenissent, quanto secretus potuit preparauit se ad iter, vt cum predictis armigeris inde posset recedere. Et quia tunc eius camera auro & argento forsan erat exhausta, ipse Antonius eius Camerarius, ad vocula predicta dicta Camera et tempore recurrens, pro expensis itineris aliqua illorum pro sex millibus florinorum pignorauit, & aliquo etiam in sarcinula sua ligari fecit, que creditur inde secum posse deportari. Intelligentes autem Veneti, quia Gregorius inde velle recedere, pro certis suis negotiis iterum suos Nuncios ad eum desinariunt, quibus dedit terminum, in quo super nonnullis propostis responderent. Neque dictum Patriarcham istud latebat, quod ab eo siebat. Inde omnia itinera, quibus posset elabi, armato milite circumdedit, adeo ut nemo poterat elabi, quin in manus insidiorum incideret. Gregorius propter metus, ne auxiliari & trahentes ab eo recederent, conuocato catu suorum, schedam infra scripti tenoris ubique diuulgauit, qua denunciabat se esse cupido summum sacrosancte unionis. Ita habet.

Sanctissimus Dominus noster Dominus Gregorius XII. ardenterissimus ad sanctissimum unionem, illam querit totis affectibus introducere, verum quia per formam in claui conceptam, propter profanationes apostate Petri de Candia, videtur quod unio fieri non possit, per renunciationem ipsius & Petri de Luna, nisi modificatio aliqua fiat; hinc est, quod pro celeri & perfecta consecutione unionis præfate proponit, & acceptat hos modos. videlicet, quod

Gregor. à
Ladislao
Rege mali
habitus.

Veneti
Greg. de-
sero Ale-
xandro in
clinant.

XI.
Enyclica
Patrum
Concil. Pi-
fan. ad Re-
ges & prin-
cip. de e-
lect. Ale-
xand.

XII.
Alexand.
Enyclica
quaque ad
codem
scribit.

XIII.
Ladisl. in-
solentem
excōmu-
nicatum
& regno
priuatum
denuntiat.

dem in Bruttios, inde Sulmonem, deinceps Caietam, paucis annis co-
mitatus venit, ubi aliquamdiu moram traxit. Sed quia ut iustus &
timoratus, in collatione beneficiorum & Episcopatum solebat La-
dislao frequenter iniusta petenti obdire, & Rex nihil Regalis condi-
tions habens aut diutini timoris, prius omni fide & pietate, utpote
castra continue sequens, & ad dilatandum per fas & nefas impe-
riu[m] ambitione submersus, nihil plane honoris illi deferret, quinimmo
contumelias quotidiana[n] hominem ab omnibus fere desertum exerce-
ret, iniurias non ferens Ariminum rediit, a Carolo Malatestano cum
omni honore & gaudio receptus. Hic solus, in eius obedientia, quo-
ad pontificatum sponte non depositus, perfugerat. Veneti, a con-
cio Pifano, illum deferuerunt, & Alexandru[m] V. inclinarunt; post
quam multi Reges & Principes, Oratoribus ad eos misis, flagi-
fuerunt, & ipsi coacto ceto Theologorum & Turisperitorum, quoru[m] in-
gentem in suo dominio numerum habebant, ab eis didicissent, Ale-
xandro ut vero & indubitate Pastori Ecclesia Catholica fore obe-
diendum.

ALEXANDRI PAPÆ V. ANNO I.

S[T]ATIM, atque Alexandrum pontificem Patres renun-
ciarunt, omnibus Regibus & Principibus Christianis
significauit, causa etiam ad scripta, cur utrumque pontifi-
cem in ordinem coegerint: nimis, quod comprehendit
fear, ambitione inflatos, rem Christianam fidelitatem aliena-
da peccatum dare, atque inuicem colludere. Iustum pontifi-
cium creatum, qui de more sacra[us] ipse, & literis, & Nunc-
ciis cuncta ordine significaturus es[ter]. Adiecerunt haec a
se prescripta, ut commune gaudium omnes gaudenter; in-
termi[us] etiam hortabantur, ut qua via maiores illorū essent,
eadem ipse insisterent erga sanctam sedem; neque qui-
quam honoris aut reuerentiae Angelo Corrario, aut Petro
Luna deferent, qui potius illos in ordinem coactos, nisi
ad cor reuerentiarunt, modis omnibus persequerentur.

Scipit & Alexander pontifex Enyclicam, ad omnes
Prælatos & Reges ac Proceres, nec non ad Clerum & po-
pulum vniuersitum, longe longissimum: in qua ortu schis-
mati Religionis, ante pontificatum culrus fuerat, crevitque
cum fastigio summa dignitas obseruantia adeo, ut quem
ex Lucia Treslania octauam suscepit paulo post filium, è
pontificis nomine Alexandrum diceret, vel isto pontifi-
cum deuinētus officio, quod cum Alexander ipso statim
necessitatem & actiones, sententiam in collusores latam,
acta illorum reficiā, electionis sue modum; Collegii v-
trijusque coniunctionem, schismatis sublatum, vniu[er]sionem Ec-
clesiae sub uno indubitate pastore explicat: & ad extre-
num hortatur, ne collusoribus fauenter, ne gratias aut be-
neficia ab eis postularent, ne sancitis eorum parerent, ne
minas, aut censuras eorum metuerent, in summa, ne eos
pontificium loco haberent, quin potius illorum fidem e-
jurarent, & ex concepta formula, schismatis detestarentur,
& ad schismatis reliquias tollendas totis conatus colla-
borarent.

Et quia hoc ipso tempore, Ladislao R[ex] Sicilie, præ-
ferens in speciem Gregorii patrocinium, ad 12. diem Mar-
ti Romam iterum occupauerat, collectisque xiv. equitum
millibus, toridemque & mille amplius pedibus, Floren-
tinorum, qui locum Concilio Pifis dederant, fines infes-
tos habere coepit; Senenses item, quia eos adiungere
in amicitiam non potuit, quia id vlturus armis, ter in eorum
finibus per aliquot dies statu[m] habitus, vexauerat, ac
Peruginorum agrum incendiis & populationibus foedaue-
rat, plurimisque de Ecclesia Romana interceptis, ad Bononiensem exercitum promouebat, vt ea subacta, & Alexan-
drum pontificem, & Balthasarem Cossam Legatum circum-
cumquaque concluderet, argu iis reppressis, sub specie
protectionis Gregorianæ, ad alias Gallia citerioris ciuitates,
adeoque paulatim ad Italiam regnum sibi aditum pate-
faceret: ideo Alexander ceteru Patrum habito, ex senten-
tia Concili, illum hostem Ecclesie indicauit, fideliumque
cetu eiecit, maxime propter schismatis quod fouebat, ac
propter ditionem Ecclesie ardentiam fideique lacer-
tam. Preter haec, Regno Neapolitano illum proteruen-
tem ferocientemque priuauit, ac Neopolitanum dia-
dem, ad Ludouicum, Ludouici Andegauensem Ducis ti-

lium pertinere voluit; simulque eundem ad spem delati
fibi Regni euocauit, certus ab eo contra aduersarios auxi-
liorum, ne diutius Ladislao felix conculeata pontificie
inauctatis seclus es[ter].

Iam antea Ludouicum, Clemens antipapa Regno Sici-
lie donauerat. Hunc igitur placuit, Ladislao opponere.
Eum in Italiam complurium nauium longarum classe de-
uictum, terrestri itineri subsecutus est equitatus, quam
amplissimus ex provincia cogi potuit. Mense Julio Ge-
nuam, nec multo post Ligustico nauigio adiuetus, Pifis,
vbi à purpuratis Synodus celebrabar venit: vbi splendi-
do ac Regio apparatu exceptus, ab Alexandro pontifice,
regnorum Siciliae ac Hicroslymorum iura & confirmationem
iiscepit, iuramentum fidelitatis & homagii ligii
sacramentum dixit, censum & submissionem Ecclesie Ro-
manae ex formula consueta sponponit, & inter alia, aduersus
hostes Ecclesie vexillum tradidit accepit, vt infelix
signis Ladislau[m] vnicum ipsius Ecclesie atque Concilii
aduersarium impeteret, atque armis subigeret. Sanctæ sedis
Vexillario Ludouico ad eum modum creato, libuit fo-
cios adiungere, Regem Galliarum, Florentinos, Senenses,
Bononienses, Nicolaum Atestinum, & nonnullos alios
Italie proceres, qui fœdus cum pontifice & Patribus per-
cussere.

Placuit, & sacrum bellum cōtra eundem indicere, pro-
mulgatisque indulgentiis & gratiis spiritualibus, Cruce si-
gnorum exercitum armare, cui Balthasar Cossa Cardi-
nalis Legatus, cum imperio pontificio praefecit. Inter eos
qui stipendiis Ecclesie mercant, Paulus Vifinus Ladislao
damnato, atque propter impietatem deseruo eminebat:
cui non impar in iste castris militabat, Magnus Sforzia,
cuius conditionem, quam Cossa Legatus, cum illum ad rei
pontificia propagnationem acciūsset proposuerat, com-
probauit. Tam antea Sforzia virtutem amauerat Alexander
der, propenfamque in illo pontificum tuendorum voluntate,
pontificio amore dignam iudicar: neque minus
ipse à Sforzia ob spectatam morum sanctitatem, studium
que Religionis, ante pontificatum culrus fuerat, crevitque
cum fastigio summa dignitas obseruantia adeo, ut quem
ex Lucia Treslania octauam suscepit paulo post filium, è
pontificis nomine Alexandrum diceret, vel isto pontifi-
cum deuinētus officio, quod cum Alexander ipso statim
necessitatem & actiones, sententiam in collusores latam,
acta illorum reficiā, electionis sue modum; Collegii v-
trijusque coniunctionem, schismatis sublatum, vniu[er]sionem Ec-
clesiae sub uno indubitate pastore explicat: & ad extre-
num hortatur, ne collusoribus fauenter, ne gratias aut be-
neficia ab eis postularent, ne sancitis eorum parerent, ne
minas, aut censuras eorum metuerent, in summa, ne eos
pontificium loco haberent, quin potius illorum fidem e-
jurarent, & ex concepta formula, schismatis detestarentur,
& ad schismatis reliquias tollendas totis conatus colla-
borarent.

Et quia hoc ipso tempore, Ladislao R[ex] Sicilie, præ-
ferens in speciem Gregorii patrocinium, ad 12. diem Mar-
ti Romam iterum occupauerat, collectisque xiv. equitum
millibus, toridemque & mille amplius pedibus, Floren-
tinorum, qui locum Concilio Pifis dederant, fines infes-
tos habere coepit; Senenses item, quia eos adiungere
in amicitiam non potuit, quia id vlturus armis, ter in eorum
finibus per aliquot dies statu[m] habitus, vexauerat, ac
Peruginorum agrum incendiis & populationibus foedaue-
rat, plurimisque de Ecclesia Romana interceptis, ad Bononiensem exercitum promouebat, vt ea subacta, & Alexan-
drum pontificem, & Balthasarem Cossam Legatum circum-
cumquaque concluderet, argu iis reppressis, sub specie
protectionis Gregorianæ, ad alias Gallia citerioris ciuitates,
adeoque paulatim ad Italiam regnum sibi aditum pate-
faceret: ideo Alexander ceteru Patrum habito, ex senten-
tia Concili, illum hostem Ecclesie indicauit, fideliumque
cetu eiecit, maxime propter schismatis quod fouebat, ac
propter ditionem Ecclesie ardentiam fideique lacer-
tam. Preter haec, Regno Neapolitano illum proteruen-
tem ferocientemque priuauit, ac Neopolitanum dia-
dem, ad Ludouicum, Ludouici Andegauensem Ducis ti-

Theodoricus Niem, tanti suis Paulum Vifinum com-

memor-

XIV.
Ludovicus
Andeg. fl.
in Italiam
ab Alexan-
dro euocatur
contra La-
disl. rex
creatura ac
creatura
sed. Apoll.
vexillarius
elevatur.

XV.
Bellum fa-
ctum con-
tra Ladisl.
indicitur.

Magnus
Sforzia ab
Alexand.
accerit.

Progressus
ecclesiast.
exercitus
& vict. de
Ladislai-
nis.

Paulus Vi-
finus qua-
lis co re-
pote.

memorat, vt is solus in vrbe predominaret, pro sancto
a plerisque Romanorum habiceret, Roman & eius cives
quo volebat verteret, quos volebat magnificaret & exalte-
ret, falharer, perderet, omnia in vrbe pro beneplacito
disponeret, multis victorias de aduersariis referret, nemini
ad eo crescerer, qui sibi violenter posset
resistere, omnes volentes aliorum stipendiis militare, sub
signa sua cogeret, & ab Ecclesia Romana nedum innumer-
as pecunias, sed etiam ciuitates & castra, nec nō alia tem-
poralia dominia plurima reportauerit, propter ingentia
merita in sedem Apostolicam præstata eo tempore, quo
ad pontificibus Romanis merebat. Cum Paulo, Nicolaus,
Iacobus, Iordanus, Bertoldus Vifini, & Laurentius Annibaldus,
magnum opere pretium posuerunt in profugis
Ladislauianis: cum iam ad diem 10. Octobris Balthasar
Legatus, cum Ludouico Rege, ad recuperandas alias Ro-
manæ Ecclesiæ ditiones Roma discessissent, & multis in
potestatem receptis, Ludouicus ad pontificem, qui con-
tagionis metu Pifis Pistorium conceperat, recutisset, pri-
mo vere sese in Italiam magno cum triremum equitumq;
numero veniturum promitterat.

Quamquam autem Vifinorum virtute, vrbs in pot-
estatem pontificiam venisset, & populus vrbicus, quem
iam Regii imperii & militaris licentia satias ceperat, magna
cum laetitia Alexandrum expectaret, Alexander tam-
en veritus vt fatis Romanæ turbæ conquieuerint, La-
dislai potius metu quam benevolentia ciuium fiducia, Pi-
ctorum Bononiam processit, que pridie Idus Ianuarii anno
eius seculi decimo peruenit. Atestinus cum honestissima
familiarium cohorte ad Pianorum ei occurrens Bononiam
v[er]que est prosequutus, auxit Nicolai nomen atque decus,
quod qui pontificem equo ciuitatem inuestitum virum
tegebant, pedes binis ad ipsius caput, totidem ad fe-
tis lateri, quique ad vniuersitatem semitam alterius id
minus subibant, Atestini ferme clientes erant. itidem præ-
toriæ pontificis cohorti prefuerunt Nicolaus Robertus,
& Gerardus Boiardus Atestini beneficiarii. In explican-
dis etiam que ad pontificatum pertinenter, nihil non ex
Atestini, & Balthasari Cossæ confilio gestum est, quorum
arbitrio Alexander omnia permisit.

Pof curam vnitatis Ecclesiae, duas aliae non minores A-
lexandrum exciper: altera bellii sacri cōtra Turcas Chri-
stianis infestos, altera extirpande Wicclefitarum haeres-
is, que Bohemiam foedabat. Post cladem Baizetis, fi-
lius eius Calepinus Cyricelipes, quem & Cybelium no-
minabant, fuga elapsus Hadrianopolim peruererat, vbi
opera veteranorum, Gracorumque principium qui Paleo-
logi partibus minus fauabant, eos qui ex Scytharum ma-
nibus in Europam elapsi essent recepit, breuiter tantas
contraxit copias, vt rumultario progesu vicinos Bulga-
ros, Seruos & Macedonas armis diuexaret. Hos eius co-
natus vt armis reprimere Sigismundus rex Vngarorum,
haudquiam cunctandum ratus, præsertim cum Scy-
tharum vitoria non ex Europa solum, sed & Asia vniuer-
sa pellendum de lendumque occasionem aperuit, exci-
tis Vngaros & Bohemis, validas contra cum copias eduxit.
Infestis armis concurserunt ad Columbaciun Seruianorum
oppidum iuxta Samandriam non procul à ripis Istri,
hoc anno 1409. Victoria ex incuria Christianorum penes
Turcos fuit. Cum enim cecido impetu equitatus Christia-
norum in aduersos hostes rueret, graui clade accepta, an-
tequam a peditaru subsecuente, quo superiores hostibus
videbantur, subueniri posset, dissipato ordine loco pulsus,
& in fugam actus est. Fuga equitum animaduersta, pedes
quoq; turbati terga hosti verterunt, qui post equites Hun-
garos & Bohemos loco depulsos circumfusi equitau[er]untur. Tur-
cicagiis omnes confixi perierunt. Eam cladem suorum
Sigismundus rex cum Alexander nunciasset, quo in pe-
riculo Regnum Hungariae esset significasset, opem ponti-
ficis implorauit: hic vero Nunciis & literis ad omnes prin-
cipes & Reges Europæ destinatis, ad sacra[m] militiam
eos excitauit, maxime quod Rhodiani milites zelo recu-
perandæ terra sancte flagrantibus, id ipsum ab eodem postu-
larent. *Bosis de rebus Rhodianis lib. 4. Author Turcicagiis,*
tomo 1.

Non minorem diligentiam Alexander adhibuit haeresi
extirpandi. Anno superiore, Ioannes Huss, a Rege Wenceslao
imperatore, ut Bohemi professores, tribus aliis
nationibus exequaruntur, in beneficiorum & officiorum
consecutione. Aperuit ea res ianuam Ioanni Husso, ad
haeresis Wicclefitanam, per abiemant Themonicorum,
quos ille Vniuersitate Pragensi electos esse cupiebat, pro-
palam disseminandam. Themonici liquidem, vt Cochlear
narrat, cum frustra per integrum annum, & Wenceslai
Regis, & Consiliariorum eius opem, contra Hussi ausis &

Annal. Ecc. Tom. 15.

XVII.
Alex. de
bello fa-
cro contra
Fureas
follicius.

XVIII.
Alex. he-
resi Hesit.
in Bohe-
mia exit
pandæ di-
lignantiam
adhibuit.

violentias imploravissent, sordisque (quod aiunt) fabulae narrascent, de futuris, nisi praecauerent, ex Wicclefi heresi malis, initio communiter se confilio statuerunt abire, & alium locum publicis studiis querere. Requisiti itaque ab eis illusfrimini ac religiosissimi principes, Landgravius Thuringiae, & Marchionis Misniae, assignauerunt pro publica studiorum professione locum per quam idoneum, celebre oppidum Lipsiam ubi & ager fertilis, & aer salubris existit. Turmatim igitur abeuntes Praga Doctores & Magistri cum duobus milibus studentum, Lipsia peruenierunt hoc anno Domini 1409. ubi publicum gymnasium instituerunt, diuidentes Vniuersitatem iuxta morem Academie Pragensis in quatuor nationes, Misniam, Saxoniam, Bavaricam, & Poloniam, sed ita, ut vna in genere Natio, multas in specie comprehendenter Natiōnes, v.g. Bavarica, non solum Bavaros, sed etiam Aufrios, Styrios, Catinihius, Sueos, Helvetios, Rhenenses, & Francones. Polonica, Bohemica, Lusatios, Vandalo, Silensis, Prutenos, &c. Magnis præterea donati sunt libertatibus, priuilegiisque, & censu per perpetuū fundatōribus. Item Collegiaturi, & præbendis Cathedralium Ecclesiastiarum Misnici, Merseburgensis, Numbergensis, & Critensis; quæ sane omnia cum tempore sic adauēta sunt, ut ausi dicere, nullum esse in tota Germania literarum Gymnasium tam commode institutum, aut tam certis ac firmis censibus fundatum, quam Lipsense cernebatur. Hac fuit prima ruina floris & decoris Bohemicæ, & primus fructus male arboris, doctrina Wicclefica, per quam cornu alio à culmine Praga. Ex hac enim Theutonicorum emigratione, ita defecit, ac paulatim cecidit laudabilis ac celebris Vniuersitas illa Pragensis, supremum atque altissimum totius Regni Bohemicæ decus, vt ne spes qui dem superuerit splendoris pristini recuperetur.

Hanc vero ruinam Vniuersitatis, mox sequuta est longe grauior Catholicae religionis & fidei ruina, per quam fane inala Vniuersitas in illud florentissimum Regnum irruerunt, longe plures haereses, schismata, blasphemia, dissensiones, odia, detractiones, disputationes ventosae, prophana colloquia, temeraria iudicia, rixæ, seditiones, cades, bella, pugna, direptiones, prædæ iniquæ, nefanda sacrilegia, immanissimæ strages, & nihil non calamitarum. Et durauerunt ea mala, in continuo furore & motu, supra quinquaginta annos, nempe ab hoc anno Domini, M. CCCC. IX. usque in annum M. CCCC. LX. & ultra, in eo Regno, quod Carolus Imperator, auctum, & omnibus bonis decoratum filio suo Wenceslao reliquerat, pace & religione florens, populi pietate & devotione decori, ac Doctorum hominum fama & sapientia celebre. Etenim Ioannes Hus, eius per suprascriptas iniurias Theutonicis, liberior factus, virus Wiccleficum quod in corde gerebat, per os in populum effundere palam cepit. Nam cum esset in sermone potens, & mundioris vita opinione clarus, nactus concionandi munus in celebri Ecclesia Beethleem, quam Aeneas Sylvius, sanctis Apostolis Matthæo & Martino, alii Innocentibus ab Herode pereveris, sacram dixerunt, populum sensim perduxit in odium clerici, per commendationem doctrinae Wicclefici, & non solum ore, sed & calamo studuit, impia illius haereticorum dogmata ad laicos dinigare, traduciis aliquot eius libris in lingua Bohemica, quos vel magni munieris loco mittebat ad potentiores Laicos, & quidem non solum ad Proceres Bohemæ, sed etiam ad vicinos eiusdem linguae peritos Morauos, atque adeo ad Morauia principem Marchionem Iudocum, transmisit quatuor libros Triologi, in vernacularum translatos, qui inter omnes Wicclefili libros maxime sunt virulenti & haereticæ. Neque Magnates tantum aut populum, Hus sibi conciliabat concionibus, & librorum Wicclefici in vernacularum versionibus, verum etiam ex electro magnam ad se partem trahebat. Nam plerique diffloctionis vita, alieno ære gratai, & Ecclesiastico iudicio propter sceleria obnoxii, ea nonitate pœnas se sperabant qualuros. Nonnulli vero doctriæ celebres, & morum honestate prædicti, iniquo cerebant animo, facerdotia maiorum censuum iis committi, qui quamvis nobilitate præarent, scientia tamen & meritis longe inferiores essent. Ex-

cacati itaque inuidia, ac nouarum rerum studio, prioris suis oblii lententia, qua Wicclefi doctrinam communim cōsensu damnauerant, iuxerunt se Ioanni Husfo, à Catholica Ecclesia deficientes. Cumque in quosdam virtuosos & indoctos sacerdotes, vere ac iure possent inuehi, odio & inuidia perceti, in omnes generaliter latrare coepiunt, adeo ut etiam fedi Apostolice non parcerent. Inter quos sane, post Joannem Hus, eloquentia & doctrina preeminent videbantur, Hieronymus Pragensis, & Iacobellus Misnensis Concionatores, qui populum in odium Sacerdotum & Monachorum concitabant. Ipse autem Hus saepe inter concionandum iactabat libros Wicclefici, assérens in eis omnem veritatem contineri, adiuvansque crebro, se optare, ut post mortem in ea proficisci retur loca, ad quæ Wicclefi anima peruenisset, quem non dubitaret fusile virum bonum, sanctorum, cæloque dignum.

Dum hæc Praga agerentur, & multi ex Doctribus & Magistris, pia & fraterna admonitione, in cassum, & sine correctionis fructu Ioannem Hus frustra increpant & rogarunt, ut ab eiusmodi ceptis desisteret; Magister Andreas de Broda Bohemus, Artiū Magister, ac sacrae Theologiae Baccalaureus formatus, scriptor ad Archiepiscopum Pragensem Dominum Suinconem, cognomento Leporem, ex nobilissima Baronum de Leporibus familia prognatum, Raudnicki in arce sua Archiepiscopali habitantem, de his omnibus, vehementer eum adhortans, & obtestans, ut his malis obuiarer. Inter cetera enim sic scripsit:

Valde timendum existimo, illud horribile Domini nostri, quod Ezechiel scribit: Ecce ego ipse super Pastores, requiram gregem meum de manib[us] eorum. Formidabile & paucum, ne sanguinem orium de manu Paforum quandoque requirat. Ausultet Reu. vestra Paternitas, si quis has bratas oculas predaretur, & abigeret homines vestris, nonne vestri milites, nonne famosissimæ, nonne validi festinantes armigéri; imo, quod plus est, nonne vestre Paternitas tota consurgeret parentela, quatenus abigere gregem pauperum non sinerent, sed ut predam abactam recuperarent, etiam cum nobilium corporum dispido veluti tigrider currenter, seque confitenti ingererent, quod adiutorum recuperarent predam cum effectu? Reu. apluris est vniæ anima hominis quam talum gregum mille milia. Igitur plus inuigilandum est, ne hostis noſter adversarius diabolus, suis venenatis discipulis captiuans & illaqueans animas, ipsas abigat, & secum in infernum ducat. Labor hic, vigilia hac, vobis incumbit ex officio pastorali, cuius est errantes corrigerere, & ad viam redire: imo etiam compellere, veritatis. Ut auecum res quam inveni, vestre R. P. patet, ecce palam dico, quod variis libri illius pestilentis heretici VVicclef Anglici, in vestra multiplicansur dicens: qui non paucos, imo complures erroneous articulos, imo dannatos ac merito dannandos continent, quales sum Dialogus, & Trialogus, & Tractatus de corpore Christi, & plures alii, ut audio. Ex quibus & eorum venenatis positionibus timendum est, ne oues lethali & infanbiliter fauientur. In quibus precipue dannabilis ponunt articulus, quod in Sacramento Altaris maneat panis post consecrationem, contra quem articulum scribere cogor, quia prius cauenda sunt vulnera, quam venient. & chirurgie prius variapreparant antidota, quam ad se vulneratos & saucios videant properare. Et ideo R. vestram propter Iesu Christi sanguinem pretiosum & roseum, & proper salutem vestram quam defidero, & proper tuelam Christi fidelium, quos omnes cupio, si Doo placuerit, saluos fieri, peto & humiliter peto, imo populi fixo deuotius rogo, quatenus inuigilare, ne multiplicati libri pestilentibus, fideles vestri virus infidelitatibus pestiferum hauriant, per quod animarum periculum & honoris excidium patuerint. Nulla enim pestilentia, nulla fames, nullus gladius, tanta male possint ingenerare, quantum fuerit ex haereticorum persa prauitate, &c.

His motus & excitatus Archiepiscopus, vir confilio & animo illustris, orienti calamitati obuiare cupiens, munitus ad hoc Apostolice sedis autoritate, velut Legatus & Commissarius, conlocari Doctribus, iussi ad lectiones libros Wicclefici, quibus sane allatis, Doctorum confilio & examine fretus, omnes illos ignibus adiudicauit. Narrat Aeneas, fusisse, supra ducenta volumina, & ea quidem pulcherrime conscripta, ac bullis aureis, tegumentisque pretiosis ornata. Crematis tamen libris, non potuit pius pontifex è cordibus hominum conceptum virus

eximere,

Archiep.
Prag.
magister
inno[n]t
ut malis
irruent
occurred.

Quo au-
daciæ mu-
liores tunc
prorupe-
rant.

Româ ci-
tatus Hus
pont. & e-
ius bullam
cōtemnit.

Archiep.
orienti ca-
lamitati
obuiare
frustra stu-
deret.

Appellat
ad pont. à
ulla pon.

eximere, aut vi villa expellere. Neque omnes libri combulti fuerunt. Non enim omnes qui eiusmodi libros habebant, Archiepiscopi mandato, ut eos afferent, paruerunt. Nondum erat ars impressoria eo tempore inuenta, & tamen tantea fuit ad res nouas aduersus Clerum Laicorum feruor, ex crebris nouorum dogmatistarum Concionibus, vt in occultis, (in publico enim non licebat, cum fuissent illi libri iam pridem per Vniuersitatem condemnati) intra breve tempus in tam multa fuerint volumina transcripti. Libris vero combustis, Ioannes Hus, ut Archiepiscopo in iuriu rependeret, ita & odiosum, & contemptibilem eum suis detractionibus populo reddidit, ut plerique partium suarum laici, vulgares & Ironicas in optimum pastorem cantiones configerent, ac in publico decantarent *Suinick kraschy ſhalil. sc. Suipinguis ex ſu quod pulcherrimum fuerat*, proper eam libitorum combustionem. Et adeo incrébuerat ea cantionum cōtumeliosa frequentia, vt rex Wenceslao neceſſe habuerit, publico euulgato edicto, ne amplius, sub pena capitali, omniumque facultatum amissione, eiusmodi decantarentur cantilenæ. Sed calidissimum genus hominum haeretici, pulchre nouerunt variis artibus eludere principum mandata, dum in angulis per varias technas, ſectatores suos, ab ordinaria & debita superiorum ſuorum obedientia & reverentia retrahunt, atque ad maledicta detractionesque nouarum rerum cupidos excitant. Hus itaque, omifluis cantilenis in iuriosis, alias excogitauit irridendi & vexandi cleri vias. Institutum sane pellitics, farto, fatores, futores, & id genus alios Mechanicos, qui crebris concionibus operam dantes, & sacras literas in vernacula lingua translatas feruide legentes, cum facerotibus cotam plebe disputarent, & non solum viri, sed & Begirtæ aliaeque mulieres, eo audacie atque inuercundia proruperunt, vt de sacris literis differerent, ac presbyteris certamina mouere præsumerent: quin etiam libros componerent. De harum vna sic habetur in antiquo cuiusdam Bohemi (cuius nomen non habetur expressum) volumine. *Hac enim mulier Izabel, magna comminatione in ſeruos Dei deſeuens, ludens & illudens ſanctu[m] ſcripturam, non ſanctam Eccleſiam, ſed ſuam pro vi in ſectam attollens, ſic mentitur, & dicit: Quod in omni flatu, ſpecialiter in ſpirituali, nec vnu quidem, exiuit Husſis, inuentus poteſt, qui vitam ſuam ſpiritualiter & boneſe agere, verbumque Dei in ſpiritu ſancto prædicare poſſet. Et ve pro fe, & ſu[m] duntaxat, vi- ta ſanctitatem & prædicationis veritatem reſerueret, ceteris exclusis tanquam reprobatu[m] & reprobiu[m], materiam ſu[m] presumptioni con- tinuat, & poſt pauca. Ad concludendu[m] ergo b[e]ta mulieris hu[m]i- nis garrule, ſi tamē mulieris, cuius tractatis, ſu[m]ma deuotione à ſu[m] ſecta promiſi hominibus ſucepta eſt, legitur, & pro magni munieris tenet reverentia, quod & mulier ad gloriam ſcripturarum, mira ſubtilitate ingenio, magifri Husſ & ſuorum ſequacium nouerit defendere non veritatem, ſed potius ventosam vanitatem, &c.*

Dum sic proteruerit Hus, cum complicibus suis, contra ordinarium ſuum, factus est reus apud Apostolicam ſedem. Ille vero Romam citatus, non plus obediuat Papæ, quam ſuo prius obedierat ordinario Praelato. Scriptit itaque Alexander Papa Quintus Suinconi Archiepiscopo, ut authoritate Apostolica prohiberet, ne per aliquos (etiam si) effent super hoc, Apostolico, ſeu quoque alio induito muniri) prædicationes, aut fermes ad populum fierent, niſi in Cathedralibus, Collegiis, Parochialibus, ane Monasteriorum Ecclesiarum, ſeu earum cōmeteris. & non permetteret, articulos VVicclefici, ab ylo homine, cuiuscunque ſtatu, conditioni, aut gradus exiſteret, publice velociter aſſert, aſſerit, aut dogmatizari. Mandauit infuper, ut ſu[m] p[ro]p[ter] hoc quatuor in ſacra Theologia Magifri, & duobus Doctribus decretorū, de ipſu[m] confiſo super h[ab]u procederet, ac prohiberet, ne quis in Eccleſia, ſite in ſcholiis, aut quibus locis aliis predictis articulos doceret, defendere, aut approbare. Ita quod si quis contrariam faceret, velut haereticus censeretur. Et niſi reuocauerit

Ex quibus vir quidam genere nobilis, ex domo, quam Puſridi p[ro]ficiſ vocante, apud Oxoniā Anglia ciuitatem literis ſtudens, cum loannis VVicclefici libros offendiffet, quibus de realibus vniuersitatis titulis inscribuntur, magnopere illis oblectatus, exemplaria ſe cum attulit. Inter qua de ciuitate, de iure diuino, de Eccleſia, de diuertiſ questionibus contra clerum pleraque volumina, veluti p[ro]ficiſ ſu[m] ſequacium remota: Inuocato ad hoc, ſi opus fore, auxilio brachii ſeculari.

Aduersus hanc Alexandri Bullam, multa obiecit, & quæſtus est Ioannes Husſ, quemadmodum narrat ipſe in

eo, quem de Ecclesia inscriptis libro cap. 18. vbi ait: *Man- datum illud effe factis & verbis Christi, & ſuorum Apofolatorum con- trarium, cum Christus, in mari, in deſerto, in loco campeſtri, in domibus, in Synagogis, in viciis, in plateis ad populum predicaverit, & Apofol[us] predicatorum vbi que, Domino cooperante. Ait præterea, mandatum illud effe in detrimentum Eccleſie, in aliando verbum Dei ne currat libere. Effet item in preiudicium Ca- pelliarum, erectorum ad verbum Domini in illis predicandum. Unde, ab ipso, inquit, mandao, ad ipſum Alexandrum, pro meiori ipſius informatione appellanti, & me proſequente appellatio- nem, Dominus Papa de proximo expiravit, &c.*

Archiep.
Prag. ad
Hung reg.
pro reme-
diis appor-
tando pro-
fectus in
via mori-
tur.

XIX.
Luculen-
tior ex A-
enea Sylu-
ſi ſupradic-
torum e-
narratio:

lia sua cognomen, putridum pscem, id est, foedum virus, in ciues suos euonuit. Commodauit autem scripta que attulerat, his posuisse, qui Theutonicorum odio tenebantur. Inter quos Ioannes Hus eminuit, obscuro loco natus, ex villa Hus, quod anserem significavit, cognomenum mutatus. Hic cum esse in genio perarum, & lingua diserta, mulumque dialeticis argutis oblectabatur, & peregrinas opiniones amaret, audite admodum V Vicelstiarum doctrinam arripiuit, eaque Theutonicos Magistros vexare caput, sperans eo modo confusos Theutones, scholas relicturos. Quod cum minime sucederet, a VVenceslao imperavit, ut Pragae gymnasiorum Parisenis gubernaretur. Ea res Magistratum schole Theurombus absuluit. Hanc ob causam committi Magistri ac de-

cllesi adferri, omnesque, Doctorum virorum consilio adhibito, publice concremari iussit. Supra ducenta volumina fuisse traduntur, pulcherrime conscripta, bullis aureo regumentisque pretiosis ornata. Ioanni Hasso predicatione intercidilla, & adiecta mina, si quantum priores in populo errores vulgare auderet. Ipse Praga excendens, apud villam, vbi sibi origo fuit ac cognomen, permittente loci Dominu, qui citu insanie fauebat, vocare plebes ac docere non desstitit, multa in Romanum Praesulem, multa in reliquos Ecclesie pontifices maledicta congerens. Ut autem populi animos magis ac magis sibi conciliaret, decimas, hundaliter quam elemosynas Sacerdotibus debitas astrictur, liberum, predia possidentibus, si velint eas dare, si nolint: nullo incocgi posse.

Nondum error de Sacramento Altaris irrepererat. Sed attulit nouam proptertem Petrus Dresensis (id oppidum Misnia superstitum) qui cum aliis Theonotinibus Bohemiam reliquerat. Cognitus inter iros, quia Valdenses lepra infectus esset, patria pulsus, veluti haren*torum* asylum Pragam repetivit, puerorumque docendorum curam acceptis. Apud Ecclesiam sancti Michaelis per idem temporis opulum predicando instruebat Iacobellus Misnensis, litterarum doctrina, & morum praestantia iuxta clarus. Petrus hunc agrestis, mirari se ait doctum hominem & sanctum virum, qui diuinam eloquentiam sacras scripturas plebis exponeret, errarem illam non animaduertisse communionis Eucharistia, qui iam pridem Ecclesiam proptersum dominicum, in qua sub una tantum specie, Dominicum corpus populo ministrat, cum apud Ioannem Euangelistam & Apostolum Christo dilectionisnum, sub duplicitate specie, panis, vinique sumi euercatur, dicente apud eum Salvatorem, nisi manducauerit carnem filii hominis, & bibiter eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Commotus his Iacobellus, cum perquisitus verusstia sanctorum Doctorum codicibus, Dionysii presertim & Cypriani, communionem calicis laudatam inuenisset, probabilitas apud sacratum Archangeli Michaelis predicare, ac in templo maiore sancti Marini cathedratis, fortius, publice commoneare populum caput, ne deinceps communionem calicis, sine qua salvati nemo posset, quoquo pacto negligerent. Huic omnes heretici consenserunt, band motica gesientes letitia, quod articulum inuenirent in Euangelica lege fundatum, per quem Romana fides vel ignorantia, vel nequitia posset argui. Odioso quazuis hac animo Rex intelligereret, defidia tamen corruptus, & inertia corpore, impune debachari sive nebat hereticos. Sabino Archiepiscopus ubi nullum aduersus tantum emergens malum in Venedicis presidium inueniebat, ad Sigismundum Hungaria Regem confugit, obsecrans atque obtestans, ut negligientiam fratris emendet, neque la*st*ari Orthodoxe fidei Sacraenta permittat. Dat fidem Sigismundus petitorum se brevi*ni* Brehemi*m*, Ecclesie Catholicae confuturum. Sed dum dies de die ducitur, Sabino apud Posonium in Hungaria moritur, & Albericus ei sufficitur, natione Bohemus, arte medica, & Sigismundo propterea charus, vnicum extreme auaritie barathrum, qui claves della vinaria nulli alteri quam sibi ipsi credidit, & animalia viventia dono accepta mox vendidit. Et quia sumptuosos esse coquos didicerat, abiectam anum popina sua prefecit. Interrogatus aliquando sonorum omnium quem molestius audiret, maxillarum, inquit, aenam frangentium. Idoneus profecto pontifex, qui surgenti fomentum darei heresi. Sylvius hist. Bohemic*a* c. 35.

Contra eam hæresim, cum Alexander pontifex laboraret, non omisit pariter reliqua Ecclesiæ carcinomata curare. Multa, per occasionem schismatis, in Religiones diueras irreperant, cum earum Patres, in diueras quoque partes abiissent, & fere vnaquæque, duos supremos Magistros, seu Præfectos habuissent. Itaque in unum coalecentे Ecclesia, dum eadem Religioſæ sodalitates ad unitatem pristinam, sub vnius Præfis fastigium reueterentur, opus fuit medela, rebus, per diuisionem vtcumque olim afflitis. Non distulit Alexander, & summis earum Prælatis potestatem fecit, Capitula generalia conuocandi, & extra ordinem in eis faciendi, quæ bono publico necessaria viderentur: vt omnibus constaret, illum ad pontificium munus parem animatum attulisse. *Bosius hisp Rhodiane lib. 4.*

Per idem tempus Pragensem Ecclesiam pontificio retinebat, Sabino, cognomento Lepus, claris parentibus apud Bohemos oratus, consilio & animo illustris. Hic orienti calamitati obtutam ire cupiens, priusquam amplius debaccharetur, libros Ioannii & Vic-

out.

CHRISTI GREGORII ROBERTI ECCLESIASTICI. ROBERTI GREGORII CHRISTI
1409. PAP. XII. 3. REG. ROM. 9. REG. ROM. 9. PAP. XII. 3. 1409.

quam longe plures ab eodem antipapa Patres discesserent, nec nisi xvii. indidem remanserent. Placuit ex eodem consilio Legatos Pifas mittere, qui persternarentur, quibus conditionibus res ad concordia pactio- nem deducerentur. Ad spem obtinendam rei delecti fure, Petrus Zagatriga Archiepiscopus Tarracensis, Seguntrius, Mimacensis, & Senensis Episcopi, Bonifacius Ferrerius Dominus Carthusiensis Prior Cesarangustanus, & Minister prouincia Gallaecia. Tarracensis, praeceps hæc, imposita Legatio ad Francorum Regem. Reliquos Oratores, Nematus, cum illis iter longum conficiendum instaret, Francorum Regis ministri detinuerant, & mandata qua dederat intercepserant, que res spem omninem Petri Luna confregerat. Ad xi. Kalend. Iunii Archiepiscopus Tarracensis, & Gerardus Ceruilianus Cataloniae gubernationi Praefectus, Sperandeus Cardona pro Cancellerio Regio, Vitalis Blanius, & Petrus Bassetus I.C. ab Aragonia Rege, ad Carolini Gallo- rum Regem iuerunt, specie, dirimendi Ecclesiastici dis- fidii. Ad v. Idus Iulii, Perpinianeni cœtu dimisso, & Pyrenæo transceso, ad cœnobium Rhodensem, prope Emporiarum vetusta virbis vestigia Petrus emigravit, inde Barcinonem ad Regem Martinum, vti cum eo de rebus suis deliberaret contendit, atque graui ac pessili- enti anno, in turri Regia diuturno tempore permanxit. Ibidem Barcinone ad xii. Kalend. Nouembri, decem Car- dinales qui à se defecerant, & Pifas fecisserant, execrationibus publicis & Ecclesiasticis pœnis condemnauit, & contra se ac Romanam Ecclesiam conspirantes, sacrilegos, schismaticos, nouorunque subfictisnam fauto- res, læsa maiestatis, perduelltionis & patricidii reos no- minauit, atque lata sententia pronunciavit, nec non a- éta Concilii Pisani abrogavit. Inde Cesarangustum con- cessit, vbi solemnitatem Nativitatis Dominicæ, pon- tificia pompa celebravit. Cum in æde maxima Salua- toris, horis matutinis, Martino Regi assideret, quin- tam lectionem, que Ecclesia more instituto, coram summo pontifice, à nobili aliquo viro, stricto gladio palam vniuersis recitari consuecerat, Ioannes Simenius Cerdanus Iustitiae Aragonum Praefectus, legiſe memo- ratus.

Quo anno, ad viii. Calend. August. Martinus Sicitia Regni occupator, in ipso imponentis flore, cursuque rerum gerendarum extinctus est, Calari in Sardinia, quo, ad Brancalonis Auria, & Aimerici Narbonensis Vicecomitis, qui ad imperium insule nou obsecne nitiebantur, vires reprimendas appulerat. Strecdere in eo Regno voluit Martinum Patrem Aragoniae Regem, vnum & quinquaginta annos natu, id temporis viduum, qui procreandae sibolis, cum Margaritam Pratensem, eximia forma venustate, Regia stipe ortam sibi toro iuxxit, fatale sibi horam potius acceleravit, fracto valerundis corpori, & a multa sagina grauis, libidinis audius magis quam potens, cuius facultatem dum exquisitis medicamentis excitaret, vitalia labefactauit, mortemque sibi praematuram accersiuit, anno insequente vita functus. Ad eum modum, authores, & fautores schismatis, Deus eximebat. *Sicca Inde lib. 3. Mariana lib. 19. 6. 19.*

Guido etiam à Roia Archiepiscopus Rhenensis, cum Cardinale Barensi, & Petro Episcopo Cameracensi profectus ad Concilium Pisanum in itinere prope Genuam ab hominibus plebeis interfactus occubuit, talem fortius exitum vltione (vi putatur) huminis, quod magnus esset Clementinus, seu Lunapus, seu schismaticus. Meyerus lib. 1. cap. 1.

XXIV.
cicatricis
tip. stu-
lus Ge-
ren. &
diolan.
fectu-
tive ex-
cipit.
tum. 15. annal.
Bocicardus pariter Genue Praefectus, is qui classem ad intercipiendum Romae dominium atque Gregorium pontificem armatam miserat, imperio Genuensi, dum Mediolanense ambiret, exutus est: cum non minores poenas darent ipsi Vicecomites lese pontificie maiestatis, atque proscissae Ecclesiasticae vnitatis. Per ea enim tempora res Mediolanensis intestinis malis, ac ciuibus disfensionibus laborabat; Vicecomitibus ipsius principibus inter se discordibus, ac mutuis odii flagrantibus. Philip-
pus Maria, titulo Comitis Papiam urbem tenebat, Ioan-
nacceret, cumque ita nequitum ex animi lenitate recedere, edictis propositis, & percula sub suo nomine moneta, ita impotens animi libidinem nudavit, vt non solum Ioanni Marie Mediolanensem principi, sed etiam præcipuis vtriusque factionis authoribus, simulque in vniuersitatem omnibus patriciis, in minime obscuram affectati principatus suspicionem denunieret, ita vt dum Mediolani hac iniaci spe immodicos spiritus alit, ingenique sibi promiscue apud omnes odium parat, vtraque Praefectura eodem ferme tempore penitus exciderit. BIZARRUS lib. 10. Vberius lib. 9. de rebus Genue.

Journal of Taiwan Studies 18

XXV. Fuit hic annus insignis, Virginis Matris signo reperto, Salmanitcam inter & Mirobrigam, religiosissimo cui in Regno Hispaniarum Castellae, à Francia rupe nomen est. Dominicanorum id cœnobio instituto, hominumque concurso ex vicinis longinquisque locis celebre est. *Mariana lib. 19. t. 19.* quo etiam anno S. Vincentius Ferrerius Dominicanus, suis concessionibus traxit ad Fidem Christianam, & sacro lauacro regeneravit, incolas Agarenos opidorum Fortuna & Hauanilla prope Oriolam, in Regno Valentino. *Dias. lib. 2. t. 59.*

ANNO CHRISTI 1410.

Alexandri Papa 5. Roberti Romanorum Regis
Anno 10.

I.
Status vrb.
Rom.

ETIAM ad initium huius anni, Ladislai Regis partitii, Capitolium, ac portas Tiburtinam & Tergeminam in viba tenebant, donec Paulus Vrinius, Franciscus Vrinius, Vrinius à Monterotundo, Nicolaus Vrinius Comes Talacotius, & Malatesta, copias sedis Apostolicae introduxissent, & necessitatem hostibus, Nicolao & Iohanni Columnis imposuerint, occupata relinquendi. Quinta die Ianuarii, Iohannem Tortum, pro Ladislao Senatorem Capitolio cœctum, in vincula & carcere, in domo Pauli Vrini coniecerunt. Eodem die, maceriem pontis S. Petri, à Comite Troia olim superstructam dirue- runt, liberunque ex viba ad ciuitatem Leoninam aditum omnibus aperuerunt. Die 8. eiusdem mensis, hi qui portam Tergeminam infederant, ditione fecerunt. Quinto post die, omnia hostium repagula, circum circa sancti spiritus ædes fabricata, Paulus Vrinius disiecit. Die 15. Februarii, portam Tiburtinam recuperavit. Calendis Maii, in quas festum Ascensionis Dominice inciderat, Conseruatores vrbis, pontem Milium hostibus eripuerunt, atque vna cum vicario Apostolico Alexandri pontificis, tum Praefectos Regionibus vrbicis, tum praefidia-rios locis publicis imposuerunt.

II.
Alex. Bononiae Roma à pop.
euocatus venire non potest.

Nic. Ate-
stini, aurea
rosa do-
nat.

III.

singularis fautor & patronus, ipse Theodoro Montis- ferrati Marchioni longe amicissimus, Genue, quinque maiores naues aduersus Ludouicum Andegauensem, summa & aduersarium, mercede suaque pecunia conduxerit, quarum ope cum hoste haud semel prospero ac felici marte dimicauit, & præter ceteras clades variis temporibus inflictas, Ligusticarum nauium beneficio, cum septem Andegauensis optime instructis congregatis, quinque illarum sui iuris fecit, via submersa, septima incolmis eualit. *Bizetus lib. 10. Virtus lib. 9.*

Surita in annalibus narrat, quod eodem anno, Aprili ferme exacto, aliquot Cardinales, qui Petri Luna imperio ad eam diem parabant, & ciues Auinionenses, ductoribus Bellicadi Scenescallo & Delphinatus Gubernatore, ac vicario Venaysinii Comitatus, qui expulso Roderico Luna ei editioni ab Alexander pontifice impositus fuerat, repentina defectione Auinionense palatum circumcederint, ac omni machinarum vi, & tecis, & apertis cuniculis, aggere, vineis & turribus oppugnauerint, eamque necessitatem propugnatoribus Bernardo Sous vicecomiti Ebulenfi, Martino Alparrilio, & Petro Bertrandi arcis Palatine maioris praefecto, ac ccc. praefidiariis imposuerint, vt propugnacula decididerint, & Narbonam inde sub fide publica discesserint. *Annal. lib. 10.*

Miserat cius vrbis & comitatus recuperandi gratia, Alexander pontifex, Legatum, Conradum Caraciolum Cardinalem, S. R. E. Camerarium, quem etiam in Galiam Cisalpinam, legatione, vt aliquot oppida mutantia, in sua & Ecclesia Romana fide confirmaret, cohonestauerat. Quibus cum inumberet, & Ecclesiasticam ditio- nem à tyrannis vindicare satageret, coram eodem Iohannes Gerzon Cancellarius Parisen. verba faciens pro festo Ascensionis Domini, hortabatur, vt reliquias schismatis extirpare, vt Gracos, Catholice Ecclesia adiungeret, vt Ecclesiam à tyranorum manibus eriperet, vt morum disciplinarum reuocaret, ne priuilegiis insolentibus leges Ecclesiasticas obrueret, ne auaritiae postulantum pluralitatem beneficiorum quicquam concederet, ne abusus quo- rundam, qui de more patrie, pro mitris, inquit, vtuntur galeis, pro veste linea vestiuntur ferrea, arma ferunt, bella gerunt, fundunt sanguinem, præsules negant, Duces exhibent, spiritum nesciunt, carnem fount, lites serunt, fauoribusque humanis, gratia, metui, cupiditatibus, san- guini, donis, atque pecunia beneficia, debet arbitrantur, & aliud quiduis quam clericos profitentur, toleraret, sed potius castigaret. *Addebat, spiritualibus literis eruditissimos sacerdos, Dei legem ignorare non possit.* Aduocabi spiritualis viros ad beneficia, ab his carnales arcebis. Excludes, quos probis ad importunum petendum impulerit, & indutus intra- re coges, quos parvum pender terrena comparatione calsum agnoveris. Confusionem presentis temporis, reduces ad distinctionem ordinis. Coges vnuquaque suum tenere locum, suo gradu contenter, officium exercere ordinis suscepisti, limites non excedere, non perturbare terminos positos à Patribus. Iubebis quemlibet esse contentum, mensura statum decente. Praecepis seminare spiritualia, his qui me- tunt carnalia. Leges recte latas, quantumlibet importunitate pe- tentium fatigari, nonquam dispensabis, nisi aut necessitas urgeat, aut communis prouocet velitas. Dispensationem lege communio- nem facere, cauebis. Schismatum aulisti radibus, pacem orbi terrarum restitues. Corruptela morum abolita, sanctitatem ex corre- ctione resocabis. Gregoriano exemplo persuasis, tantorum la- borum socios, Clericorum ac Religiosorum quoque prudentissimos ac optimos aducabis. Domum tuam, quam super omnes decet san- citudo, sancta, prudentibus, modestis, integris, incorruptis vi- riis ornabis. Summi Regis secutus exemplum, quemadmodum ab illo discurrent affidue spiritus Angelici ad hominum ministerium, per orbem terrarum pacis Nuntios diriges. Posthabebis rem minorum curas, vt huic maxime maior ac efficiacis inservias. Vigilantis viri illud Canticum; Si dedero somnum oculis meis, quoniam is opportunitas Ladislaiensis & Gregorianis reprimendis videretur. *Antonus Petri in notis diariis. Vizani hist. Bononi. lib. 6. Pigna hist. Atestini. lib. 6.*

Rerum Genuensium scriptores memorant, quod hu- ius anni mense Maio, Ladislau, Gibellinarum partium

Tandem votu concludebat; Det Deus dies vita tua, ac robur virtu- tu, vt sub tuo pontificio, pulchra pacis dilatationem amplissimam videbit possumus. Amen. Tomo 1. Gerzon. Ciaccon. in Innoc. 7.

Audiuit eam Gerzonis commonitionem libertaire Alexander, & in pectus demisit, sed ad opus reuocare non potuit, tertio post eam concionem die, febre acutissima extinxus. Corpus ad Minoritanos Bononienses marmoreum tumulo condiditum est, cum his versiculis:

Summa Pastorum Alexander Quintus, & omnis Scriptura lumen, sanctissimum Ordo Minorum Quem dedit, & proprio Cretenis nomine Petrus.

Fuit enim natione Cretenis, Petrus antea vocatus, qui hoc admirationis plenum aliquando de se narravit; *Sene- parentes, nec fratres, aut aliquem ex agnatis cognatisque suis unquam vidisse, sed à Franciscano quodam Italo, suscepit in Creta, ductumque in Italianam, max in Angliam missum: cumque Osonum operam humanioribus literis dedit; Lutetiam Parisorum venisse, ut Philosophie & Theologia studia disserat, in eaque diu professus scientiam rerum diuinarum, & ad libros tentiarum Commentarios scripsisse.* Platina hominem laudat, quod fuit, vir doctriæ & sanctitate virtae præclarus. Magnus quoque Operator, & Prædictor est habitus. *Hinc ob rem à Iohanne Galeazio Duce Mediolanensi accitus, primum locum in consultationibus suis habuit.* Deinde eius rogatu primo Vicetinus Episcopus, postea mutato loco Nouariensis, postrem præfatu Mediolanensis factus, & ab Innocentio VII. Cardinalis Basiliæ XII. Apostolorum creatus, & in eo gradu pontificiam dignitatem adeptus, merito Alexandri nomen consecutus fuit; quandoquidem & liberalitate, & magnitudine animi, cum quoquis optimo pontifice ac principe potuerit conferriri. Adeo enim munificus erat in pauperes, & viros sua benignitate dignos, vt breui nihil sibi reliquerit. Vnde per tocum dicere interdum sole- labat, se diuitem Episcopum fuisse, pauperem Cardinalem, mendicum pontificem. In eo enim defuit illa haben- di cupiditas, quæ vna simul cum re & etate accrescere in plerique soler. Sed hoc virtutum in viros bonos & rerum humanarum contemptores non potest, qui quo magis con- sensunt, eo minus viatici indigere sc cognoscunt, & ob hanc rem cupiditates fedant, auaritiam refrenant, ac cat- teras animi labes expellunt. Tanti præterea animi Alex- ander fuit, vt Ladislauum Regem tam potestissimum, qui ditionem Ecclesia pontificibus absentibus diu multumq; vexauerat, oppidaque aliquot vi occupauerat, in Concilio Pisano, approbantibus qui tum aderant Patribus Regni Sicilia ac Hierosolymorum, iusque illud in Ludouicum Andegauensem transtulerit. Cum autem grauiter æ- grotare cœpisset, nossetque mortem prope instare, Cardinales ad se venientes, ad concordiam, pacem atque unitatem Ecclesia tuendam horruit, testabatur, per eam mor- tem, quam ante oculos se continuo cernere dicebat, se ex- stimare & credere, quæ in Concilio Pisano decreta fu- sent, recte atque integre facta esse omnia sine dolo male fraude: nec se reformidare propterea iudicium diu- num, conscientia bene actæ vita fietum. Cum hæc dixi- set, lachrymabit omnibus qui aderant, illud Saluatoris verbum agre proferens, *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis,* vita funetus est, die Sabbathi, ad V. Non. Maii, noctis sequentis hora 5. pontificatus mense x. die viii. ætatis LXXI.

Ad xvi. Calend. Iunii, xvi. Cardinalium suffragiis, suffecit est Iohannes XXIII. Pontifex Maximus, ex Diacono Cardinali S. Eustachii & Legato Bononiæ. Balthasar, co- gnomento Cosa, ante vocabatur, Neapol., patre equite & opulento ortus. Adolescens, Bononiæ, ciuii pontifi- cioque itri operam dedit: vbi assumpto doctrina gradu, Roman, non sine spe pontificatus obtinendi, se contulit. Interrogatus enim ab amicis; quo proficeretur; *Ad pontifi- carum, respondit. Romanum cum venisset, à Bonifacio IX. pontifice, in gratiam patriæ communis, primum inter Cubicularios secretos auctoritatem, deinde Archidiaconus Bononiensis, postea Prothonotarius Apostolicus, inde Diaconus Cardinalis S. Eustachii & Legatus Flaminia creatus, prouinciam, nouem annis summa cum integritatis laude administravit; Bononiæ à Vicecomitibus recuperavit,*

VI.
Obit Alex.
PP. V.

IV.
Defectio
ab Antip.
& Palatii
Auencion.
expugna-
tio.

V.
Exhorta-
tiones
Gerzon. ad
Card. Ca-
riol. Alex.
in Gal.
Cisalp. le-
gatum.

VII.
Electio
Iohann.
XXIII.
pont. max.

VIII.
Damna-
tione La-
disl. Reg.
ratâ habet
ac bullam
quamvo-
cat crucia-
tam pro-
mulgat.

magnam Flaminia partem, in potestate Ecclesia rede- git, pulvis quibusdam tyrannis, aliique extremo supplicio affectis: uitatis Ecclesia curanda causa, Concilii Pisani principis author fuit; Ladislaianos tum in Etruria, tum Romæ repressit, virore viri, qui tyrannis, ac rem Ecclesiasticam occupare conantibus, percommode, quois tempore posset obici, propter militaris artis peritiam, & infra- etiam animi robur aduersus omnes aduersarios Ecclesia. Exinde suspicio famam disperserat, illum, timorem Patribus iniuste, neque sine violentia meru pontificatum illi delatum fuisse, quod & Legatus Bononiensis esset, & armatos milites tum in vrbe, tum in agro Bononiensi in statu habuisset, vt si precario eam dignitatem obtinere non potuerit, minis & armis tandem conserueretur. Alii lar- gitione vtrum, maxime vero in Cardinales Gregorianos adhuc dum pauperes, alii Ludouici Regis Sicilia commendatione, non sine ambitus suspicione, ad id fastigium concendiis memorabant.

Hoc enim anno Ludouicus in Italiam reueterat, cum Alexander Papa in colum abiisset, magno eius timore, ne vel per Comitiorum moras, vel succellos diuera studia, concepta in regnum Neapolitanum expedito abortiret. Vanus est timor cito euauit, cum festinatis Comitiis Iohannes subrogatus esset, non minus acer, qui que bellicorum in Ladislauum consiliorum, vel auctor Alexandre fuerat, vel incitator. Certe expeditionis onus Alexander, in illum Legati nomine, & iure transtulerat. Nihil ergo hic cunctatus, postquam omnes principes assumptionis suis admonuisset, & tum Nuncios misser, tum literas scripsisset, quibus ad unitatem Ecclesia non ita pridem in Concilio Pisano constabilitam tuendam tenendamque hortabatur; Ludouicum bono esse animo iussit, Ladislai damnationem ratam se habere pronunciavit, Paulum Vrini- num & Magnum Sforiam pontificii in Ladislauum exercitus ductores creant, fœdus iamdiu meditatum cum Ludouico, Florentini atque Senenibus aduersus Ladislauum sue confirmauit, siue percutit, bellumque sacrum contra maiestatis diuinæ & pontificie reum edxit. *Platina, Ciac- conius & Massonius in Iohanne 23. P. Bombinus lib. 1. de rebus gestis Magni Sforiae.*

PONTIFICATVS ANNO I.

EIUS REI GRATIA, BULLAM QUAM VOCANT CRUCIATAM, Iohannes, ubique locorum promulgare voluit, in qua vetusto more indulgentias offerebat, plenamque delictorum condonationem policebatur, iis, a quibus latum auxilium aduersus Ladislauum, Romanæ Ecclesie hostem & rebellem fuisse.

Istud porro pontifex, ex visu recepto Ecclesia fecit. Namque post annum Domini millesimum, pontificibus id vi- sum fuit, non vere, sed voce citeri viros, facrumque martem non cantu, non sonitu, non clangore tubarum, sed piis exhortationibus accendere. Quien, quod in Christi, vel Ec- clesiæ spose Christi inimicos excitarent, prædicationem eam, crucis, vel cruciatæ hac significacione appellauerunt, quando Christianos pro fidei, vel Ecclesiæ defensione ad arma corripienda, nonneque in militiam dandum, publi- cis priuatisque concionibus & monitionibus, etiam per li- teras conuocabant, subdictisque pie orationis facibus inflammabant, & quasi quoddam classicum ad prælia Do- mini alacriter prælianda canebant. Recte sane. Enimvero, ea prædictio, quæ pro conseruacione & propagatione religionis Christianæ, proque defensione & tutela Fidei, Sacrorum, Ecclesiæ, & Ecclesiasticarum sue persona- rum, siue libertatum instituit, nihil aliud est quam pro- fessio crucifixi: qui Religionem, Fidem, Sacra, Ecclesiæ, & Ecclesiastica condidit, & in quo Religio & Ec- clesiæ, in gratiam patriæ communis, primum inter Cu- bicularios secretos auctoritatem, deinde Archidiaconus Bononiensis, postea Prothonotarius Apostolicus, inde Diaconus Cardinalis S. Eustachii & Legatus Flaminia creatus, prouinciam, nouem annis summa cum integritatis laude administrait; Bononiæ a Vicecomitibus recuperavit,

IX.
Quid sit
cruciata &
de cruci-
gnatis ac
coriū cha-
racterē.

nomina sua in sacram militiam dabant, crucis signo insig-
niarentur, & hoc charactere palam profiterentur, se iam
in exercitum crucifixi cooptatos esse, iamque sub crucis
auspiciose se mereere, ac stipendia facere velle.

b. Functi sunt hoc munere prædicanda crucis ipsi ponti-
fices, ore & labore proprio non semel, aliquando per di-
plomatica, & Brevia, ac literas Apostolicas: aliquando per
Legatos Cardinales, Episcopos, & alios Praelatos, aliquan-
do per alios viros, pietate, vita integritate, doctrina &
eloquentia conspicuos.

c. Sacra militia character, vt dixi, erat **Crus**: nota distinc-
tionis & agitacionis, que, vericensi Gretseri lib. 2. de s. kru-
te, apud Historicos illis locutionibus occasionem dedit:
Signari, cruce signari crucem sumere, assumere, accipere, &c. id gen-
nus alius. Otto Frisingensis Antistes, de Saxonibus, cum
crux contra Saracenos in Syria tempore Conradi Impera-
toris predicaretur; **Saxoni**, quia quafdam gentes spurcius ido-
lorum dedita vicinas habent, ad Orientem profici abiuntes, eru-
ces itidem easdem gentes bello attentati assumpserunt. & Cunctis
qui aderant, ex priori rumore excitatis, ad accipendam crucem pl-
tro accurrentibus, accipere eadem hora crucem tres Episcopi &c. Dux
Bohemorum **Ladulau**, & Strensis Marchio. Idem de Ludouico
Francorum Rege. Ludouicus Francorum rex, crucem, & pra-
taxato Abbe Bernardo, cum multa mentis alacritate sumens, mi-
litiam transmarinam professus est. Ottō lib. 1. de Frid. 1. c.
40. &c. 36.

Arnoldus Lubecensis, de expeditionibus aduersus Li-
tiones idololatras; **Predicationis in Hispania nonnulli sublimis &**
nobiles signaculum S. Crucis insigniti, ad deprimentes gentilium vi-
res, vel potius ad cultum Christi perdomandas, iter peregrinationis
arripuit, lib. 7. Chron. 6. 9.

In gestis Ludouici Regis, que Pithaus edidit, fol. 138.
Nei defuit ibi S. Bernardus Clarenallus Abbas, qui cum quibusdam
Prælatis de assumptione crucis predicans, montis Baroni & popu-
lum, ut ad vindicandum Christi iniurias viribus totis insurgerent &c.
Rei primi profiliens cum magno devotione ardore signum S. Cru-
cis assumpit, & post ipsam Regina &c. Tunc videntes Regem & Re-
ginam signum crucis assumpisse, &c. isti quos litera nominabit,
crucem vnamini assumpserunt, &c.

Petrus Blefensis in tractat de peregrinat. Hierosol. de
nonnullis sacram hanc militiam professis, sed vitam crucis
diuinam non consentaneam agentibus: **Quidam signati sunt**,
sed non est in eis signatum lumen virtutis. Domine, &c. Adhuc di-
co, signati sunt, sed non ab eo, qui filii suum secum signavit, & mis-.

Sigebertus, & ex illo Vincentius, **Signo sancte crucis si-**
gnati & armati, vitum ire parant iniurias Dei in hostes Christiani
nomini. Ex Chron. illius, iste lib. 25. speculi historialis.

Hinc milites isti absolute dicebantur signati. Abbas Vr-
spergen, in Chronic. **Vnde** conque angebatur quotidianus circa-
cicum signatorum numerus. Etiam oruciati. Godefridus in
Annalibus. Et quicunque cruciati sunt, ad hoc iter expediti occur-
rant. Ipse exercitus crucifer. Abbas. Designata sunt ad pra-
sens in Domini militiam circiter centum milia virorum, ex Aqui-
tanica scilicet atque Normania, &c. Crucis signaculum in vestibus,
id est, vere crucis exercitus, ad mortificationem preferens & commo-
nitiorum. Propter idem signum appellat idem Chronogra-
phus exercitum istum, celestia milia stigmata insignitum.

Ab eodem crucis signo, ipsi expediti cruciata nomen
venit. Signus lib. 9. de regno Italia. **Qui in eam expeditio-**
nem profecti sunt, crucis signati, & ipsa expeditio cruciata vocata est.

Ferebatur autem crux patam in vestimento ad dextrum
humerum, idque mandato summi pontificis. Bertoldus
Constantien. in Chron. **Omnis qui se ad hoc iter denouerunt,**
signo crucis seipso in vestibus norare fecerunt, nimis Urbanus pon-
tifex. Urbanus pontifex oratione ad Synodum Claromontanam apud Malmesburiensem. Ituri, specimen crucis
vestibus insignitum, vt intestina fidei foras amorem prætendant. In
fragmento historiae Francicæ edito à Pithao: **Hierosolymam**
tendent, cruce Christi insigniti super vestibus. Sic enim præcep-
erat Dominus Apollonius, vt quicunque ad hoc bellum, faciente Christi
gratia, proficerentur, crucem eiusdem in una suarum ferrent
vestium. Willermus Tyrius lib. 1. belli facti c. 16. Conue-
nerat apud omnes, & id ipsum de mandato Domini Papæ iunctum
fuerat, vt quoque prædicta via voto se obligarent, viuifica crucis
salutare signum vestibus imprimenter, & in humeris, illius porta-

rent memoriam, cuius passionis locum visitare proposuerant. Otto
Frisingensis de Saxonibus, qui aduersus idololatras, eru-
ces assumpserant. A nostris in hoc disibant, quod non simpliciter
vestibus assuta crucis, sed a rota subterposita in altum protende-
bantur. Sigonius lib. 9. de regno Italia. **Signum eius expedi-**
tionis fuit crux è purpureo panno confecta, quam primus è pon-
tificibus Urbanus, salutari in signum expiacionis induxit, vestibus
super dextram scapulam affigendam. Jacobus de Vitriaco lib.
hist. Orientalis. **Signo salutiferi crucis affixo, sepe voto peregi-**
nationis Domino obligauerunt.

Neque semper crux ciuidem omnibus coloris. Roge-
rus Houden in animalibus. Rex Francie & gen. sua, suscep-
runt crucis rubras: & Rex Anglie cum gente sua suscepit crucis al-
bas. Et Philippus Comes Flandriae cum gente sua suscepit crucis vi-
rides, & hoc etiam propterea, vt quius princeps suos agno-
scerer. Aut̄or Stemmatum Lotharingie Ducum. Illorum
destrum humerum cruce lancea rubra pontifex decorauit, qua in ipso
conflicto vetererunt, insutusque paludamento preseferent. Apud
Robertum Monachum, mons Urbanus pontifex, profes-
turos ad bellum, crucem in fronte aur pectora præferre;
qui vero inde compos votum regredi voluerit, inter scapulas retro ponat;
inquit pontifex, vt quidem à Roberto loqui inducitur.
Robertus. **Cum requireret Boarmundus, quod signum gestavent**
peregrinationis, didicis, quod aut in fronte, aut in scapula dextera, ut si-
gnum crucis tollere, & sequi, accombra inimicos nostros
qui aderant, ex priori rumore excitatis, ad accipendam crucem pl-
tro accurrentibus, accipere eadem hora crucem tres Episcopi &c. Dux
Bohemorum **Ladulau**, & Strensis Marchio. Idem de Ludouico
Francorum Rege. Ludouicus Francorum rex, crucem, & pra-
taxato Abbe Bernardo, cum multa mentis alacritate sumens, mi-
litiam transmarinam professus est. Ottō lib. 1. de Frid. 1. c.
40. &c. 36.

Arnoldus Lubecensis, de expeditionibus aduersus Li-
tiones idololatras; **Predicationis in Hispania nonnulli sublimis &**
nobiles signaculum S. Crucis insigniti, ad deprimentes gentilium vi-
res, vel potius ad cultum Christi perdomandas, iter peregrinationis
arripuit, lib. 7. Chron. 6. 9.

In gestis Ludouici Regis, que Pithaus edidit, fol. 138.
Nei defuit ibi S. Bernardus Clarenallus Abbas, qui cum quibusdam
Prælatis de assumptione crucis predicans, montis Baroni & popu-
lum, ut ad vindicandum Christi iniurias viribus totis insurgerent &c.
Rei primi profiliens cum magno devotione ardore signum S. Cru-
cis assumpit, & post ipsam Regina &c. Tunc videntes Regem & Re-
ginam signum crucis assumpisse, &c. isti quos litera nominabit,
crucem vnamini assumpserunt, &c.

Petrus Blefensis in tractat de peregrinat. Hierosol. de
nonnullis sacram hanc militiam professis, sed vitam crucis
diuinam non consentaneam agentibus: **Quidam signati sunt**,
sed non est in eis signatum lumen virtutis. Domine, &c. Adhuc di-
co, signati sunt, sed non ab eo, qui filii suum secum signavit, & mis-

Sigebertus, & ex illo Vincentius, **Signo sancte crucis si-**
gnati & armati, vitum ire parant iniurias Dei in hostes Christiani
nomini. Ex Chron. illius, iste lib. 25. speculi historialis.

Hinc milites isti absolute dicebantur signati. Abbas Vr-
spergen, in Chronic. **Vnde** conque angebatur quotidianus circa-
cicum signatorum numerus. Etiam oruciati. Godefridus in
Annalibus. Et quicunque cruciati sunt, ad hoc iter expediti occur-
rant. Ipse exercitus crucifer. Abbas. Designata sunt ad pra-
sens in Domini militiam circiter centum milia virorum, ex Aqui-
tanica scilicet atque Normania, &c. Crucis signaculum in vestibus,
id est, vere crucis exercitus, ad mortificationem preferens & commo-
nitiorum. Propter idem signum appellat idem Chronogra-
phus exercitum istum, celestia milia stigmata insignitum.

Ab eodem crucis signo, ipsi expediti cruciata nomen
venit. Signus lib. 9. de regno Italia. **Qui in eam expeditio-**
nem profecti sunt, crucis signati, & ipsa expeditio cruciata vocata est.

Ferebatur autem crux patam in vestimento ad dextrum
humerum, idque mandato summi pontificis. Bertoldus
Constantien. in Chron. **Omnis qui se ad hoc iter denouerunt,**
signo crucis seipso in vestibus norare fecerunt, nimis Urbanus pon-
tifex. Urbanus pontifex oratione ad Synodum Claromontanam apud Malmesburiensem. Ituri, specimen crucis
vestibus insignitum, vt intestina fidei foras amorem prætendant. In
fragmento historiae Francicæ edito à Pithao: **Hierosolymam**
tendent, cruce Christi insigniti super vestibus. Sic enim præcep-
erat Dominus Apollonius, vt quicunque ad hoc bellum, faciente Christi
gratia, proficerentur, crucem eiusdem in una suarum ferrent
vestium. Willermus Tyrius lib. 1. belli facti c. 16. Conve-
nerat apud omnes, & id ipsum de mandato Domini Papæ iunctum
fuerat, vt quoque prædicta via voto se obligarent, viuifica crucis
salutare signum vestibus imprimenter, & in humeris, illius porta-

v. **Adiutorium nostrum in nomine Domini.**

w. **Qui fecit celum & terram.**

x. **Et cum spiritu tuo.**

y. **Oremus.** Omnipotens Deus, qui crucis signum precioso filii tui
sanguine dedicasti, quique per eandem crucem filii tui Domini nostri
Iesu Christi mundū redimere voluisti, & per virtutem eiusdem ven-
erabilis crucis humanū genus ab antiqui hosti chirographo liberaisti;

te suppliciter exoramus, vt digneris banc crucem paterna pietate
bene- & dicere, Eccelesem & virtutem ac gratiam impartiri, vt qui-
cunque eam in passionis & crucis vnguenti tui signum ad tutelam
corporis & anime super se gestaverit, eccelesie gratia plenitudinem in
ea, & munimen valeat tua benedictionis accipere, & quemadmo-
dum virginem Aaron ad rebellium perfidiam repelendam benedixisti,
bumeris suis affixa, sepe voto peregrinationis Domino obligauerunt.
Bertoldus Constantien. Omnes, qui se ad hoc iter denoue-
runt, signo crucis seipso in vestibus norare fecerunt. Anonymus de
Friderico Imperatore, & filio eius aliisque principibus:
Assumptions crucis signaculum ibi publice se voto & promissione iti-
neris astinxerunt.

Deinde pontifex aspergit crucem ipsam aqua benedi-
cta, & super receptum ipsam dicit. Oremus.

Domine Iesu Christe fili Dei vivi, qui es verus & omnipotens
Dew, splendor & imago patris, & vita eterna, qui tuus discipulus as-
seriisti, vt quicunque vult post te venire, semetipsum abneget, &
suum crucem tollens se sequatur, quascumque immensam clementiam
tuam, vt hunc famulum tuum, qui iuxta verbum tuum signum ab-
negare, stansque crucem tollere, & te sequi, accombra inimicos nostros
pro salute populi tui electi properare & pugnare desiderat, semper &
vbique protegas, ac periculis omnibus eris, & a vinculo peccato-
rum absoltas, acceptaque votum ad effectum deducas optatum. Tu
Domine, quies via, veritas, & vita, & in te sperantibus fortudo,
eius iter bene disponas, ei prospera cuncta concedas, vt inter presentis
seculi angustias tuo semper auxilio gubernetur. Mitte ei Domine
angelum tuum Raphaelim, qui Tobiae comes fuit in itinere suo, eu-
que patrem à corporis cecitate liberavit, vt in eundo & redeundo sit
ei defensor contra omnes visibilis & invisibilis hosti insidias, &
omnem mentis & corporis ab eo cecitatem depellat. Qui cum Doco Pa-
tre & Spiritu sancto vivit & regnas Deus per omnia secula seculo-
rum ipsum ad minorem fratrem tuum, appellatione postposu-
it deuolendum. Cap. Licet. Extra de voto &c. & extat inter
epistol. Innocentius pag. 5. Idem Innocentius in Consti-
tutione seu ordinatione pro recuperanda terra sancta, ex
sententia Concilii Lateranensis. Ne hoc, inquit, sanctum
propositum impedit vel retardari contingat, vniuersit Ecclesiastiarum
Prælatorum distincte precipimus, vt singuli per loca sua, illos qui signum
crucis diffuserunt refutem, ac tam p̄f, quem alios crucis signatos,
et signaculum, ibi publice se voto & promissione itineris
secutum aqua benedicta, qui genuflexus osculari manum
pontificis & discedit.

Tunc pontifex sedens, accepta mitra imponit illi cru-
cem dicens:

Acce signum crucis, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus
& sancti, in signum crucis, passionis, & mortis Christi, ad tuum cor-
poris & anime defensionem, vt diuina bonitatu gratia, posse iter ex-
pletum, salutis & emendationis ad tuos valeas remeare. Per Christum
Dominum nostrum. Demum pontifex aspergit cruce signa-
tum aqua benedicta, qui genuflexus osculari manum

Nec cruces rancum ex fæderorum manibus, cum certa
precautione & benedictione accipiant, sed & arma. Ab-
bas Vrispergen. Omnibus ultra quam credi potest ceterum in cur-
rentibus ad Ecclesiæ populus, nouo ritu, gladio, cum scutis, & ca-
pellis, fæderalis benedictio discurrat. Forte per fæstis & ca-
pillis, intelligit baculos & fæstis peregrinorum. Nam & has
non sine fæderiali benedictione iter ingressuri accipie-
bant. Rigordus de gestis Philippi Regis Francie, de eodem
Hierosolymam profectu. Cum lacrymis aboratione
surgens, spartis & baculis peregrinationis, de manu Guillermi
Rhemenis Archiepiscopi atunculi sui, Apostolice sedis Legati, deu-
tissime accepit. In gestis Ludouici Regis, filii Ludouici Crassi.
Veni rex, ut moris est ad Ecclesiæ beati Dionyssi, à Marthribus li-
centiam accepitur, & ibi post celebrationem missarum, baculum
peregrinationis & vexillum beati Dionyssi, quod Orisambie Gallice
adulterio perire accepit. Rogetus in annalibus Angli-
canis. Perrexit Rex Angliae Richardus Turonum, & ibi re-
cepit peram & baculum peregrinationis sue de manibus VVihelmi
Turonensis Archiepiscopi. Dumque rex se baculo fulciret, fractus
est baculus, quod malo omnis loco habitum fuit à plerique.

Nec arma duntaxat & insignia seu symbola peregrinanti-
tum benedicuntur, sed & ipsi peregrinantes. Abbas
Vrispergenis de Adamario Episcopo Podiensi. In signum
cœlestis militis signata exercitus, Apostolica benedictione consi-
gnans, conducto ab vniuersitatem tempore profectionis, ipse cum non mo-
dica & expeditionis turba Italiam reddit. Extat in Rituali libro,
qui Sacerdotale Romanum inscribitur, peculiaris formula,
qua Hierosolymam abitum bene precari moris est.
Bertoldus Constantien. His temporibus maxima multi-
tudo de Italia, & omni Gallia, & Germania, Hierosolymam,
contra Paganos, vt liberarent Christianos, ire caput: cuim expedi-
tionis Dominus Papa Urbanus maximus auctor fuit. Nam & in
præteritis Synodis studiosissime omnes de hac expeditione promovit,
eumque eis in remissionem omnium peccatorum faciendam firmi-
sime commandauit.

Addicbat etiam armis aliquando crux. Helmoldus
lib. 1. chron. cap. 60. de expeditione Conradi Imperato-
ris & Ludouici Francie Regis. Fuerunt signati titulo crucis in
vestibus & armatura.

Voto se astringebant, crucis recuperande desiderio
inflammati, adeo ut ipsa solennis assumptionis crucis votum
quodammodo existimaretur. Tyrius de prima in Palæsti-

Abbas Virspengensis de eodem Urbano pontifice. In hoc die Doctor egregia remissione omnium condonat peccatorum, & renunciatur omnibus que possidet, crucem post Christum unanimitate portantes, periclitantibus con Christianis ferenti auxilium.

Eugenius pontifex apud Ottonem Frisingensem lib. I. de gestis Friderici Imp. c. 35. in epistola, qua Christianos ad lacrum bellum cohortatur. Nos autem vestrum quieti, & eiusdem Ecclesia defensione paterna sollicitudine prouidentes, illū, quā tam sanctū, tanquam per necessarium opus & laborem, deuotū intuitū, suscipere & perficere decreuerint, illam peccatorum remissionem, quam prefatus praedecessor noster Papa Urbanus instituit, auctoritate nobis à Deo concessā, concedimus & confirmamus. Et Peccatorum remissionē & absolutionē iuxta prafati praedecessoriū assūptū, & ab uniuersis inquietationib⁹, tam in rebus alienis, quam in propriis statim manere securos. Si vero quisquam molestare eos interim a se temerario presumperit, per Episcopum loci excommunicatione feriatur, & tamdiu sententia ab omnibus obseruetur, donec, & ablati reddantur, & de illo dāmō congrue satisfiat. Episcopi vero & presbyteri, qui talib⁹ fortiter non reflicerint, officiū suspensionis fructū, donec misericordiam sedis apostolice obtineant.

Innocentius III. in Concilio Lateranensi.

Nos de omnipotente Dei misericordia, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli auctoritate confisi, ex illa, quam nobis (lacet indignū) Deus ligandi atque soluendi contulit potestate, omnibus qui laborem propria personā subierint & expensis, plenam suorum peccaminum, de quibus liberaliter fuerint corde contriti & confessi, veniam indulgentiā & in retrubacione iustitiae salutis aeternae pollicentur augmentum. Similia habet in epistola ad Archiepiscopum Magdeburgensem, & in alia ad populum Viennensem.

S. Bernardus in epistola ad Episcopum, Clerum, & populum Spirensim. Suscipe signum Crucis, & omnium pariter, de quibus corde contrito confessionem fecerit, indulgentiam obtinet.

Petrus Blesensis, tractatu de peregrinatione Hierosolymitanarum acceleranda. Privilegium siquidem Petri Apostoli, & auctoritate Ecclesiæ generali proposuerat Dominus in hoc signo verbum reconciliationis, ut via Hierosolymitanæ assūptio esset penitentia consummata, & sufficiens satiatio de commissione.

Thomas Cantipratensis lib. 2. Exemplorum cap. 2. sectione 10. De indulgentia, que Crucem sufficiuntibus predicatorum, nulla fidelium dubitare permittitur, quin integraliter vere paenitentes & confessi Indulgentiam recipiant omnium peccatorum, & in ea desiderii voluntate, qua profide, si sebe vel locutus, mori gerint, totaliter à pena simul absolvantur & culpa.

Extegebantur indulgentiae, etiam ad illos qui aliquid in subsidium terræ sanctæ contribuisset, licet ipsum eam peregrinationem non obirent. Innocentius III. in Concilio Lateranensi. Eu qui non in personis propriis illuc accesserint, sed in suis duxata expensis, iuxta facultatem & qualitatem suam viros idoneos destinari; & illi similiter, qui liceat in alienis expensis, in proprio tamen personis accesserint, plenam suorum concedimus veniam peccatorum. Huius quoque remissione volumus & concedimus esse participes, iuxta qualitates subsidii & devotionis effectum, omnes qui ad subventionem ipsius terra de bonis suis congrue ministrabunt, aut consilium, & auxilium impenderint opportunum.

Iusdem indulgentiae participes efficiebantur, hi qui contra hereticos militabant. Idem Innocentius III. pontifex cap. Excommunicamus ext. de hereticis. Catholici, qui crucem assūptio charactere, ad hereticorum exterminium se accinxerint, illa gaudente indulgentia, illoque sancto privilegio fint muniti, que accendentibus in terra sancta subfidium conceduntur.

Martyrii titulum adscribant, illis, qui in sacro bello, pro fide Christiana morentur. Urbanus pontifex, ad Synodum Claromontanam, apud Malmesburiensem: Habitu post obitum felicis Martyrii commercium. S. Bernardus ad Templarios. Quam gloriose, si reverentur viatores de prælio?

In eam expeditionem belli sacri, exactiones indecebantur. Innocentius III. in Constitutione de recuperatione Terræ sanctæ. Ex communi Conciliis approbatione staruimus, ut omnes omnino Clerici, tam subdit, quam Prelati, vicepsnam partem Ecclesiasticorum prouentuum usque ad triennium conferant in subsidium terra sanctæ, per manus eorum, qui ad hoc Apostolica fuerint prouidentia ordinati. Quibusdam duxata religiosis exceptis, ab hac prætaxatione merito eximendis; ac illi similiter, qui assūptio, vel assūmendo Crucis signaculo sunt personaliter profecti.

Idem pontifex scribens ad Archiepiscopum Magdeburgensem, eiusque suffraganeos mandabat, ut ab omnibus Clericis & Religiosis, Quadragesimam redditum partem pro subfido terræ sanctæ exigenter. In eadem sententiam diplomata miserat, per totam Alemanniam, per Tu-

sciam, ut multi relictis parentibus & amicis, immo etiam omnibus quæ habebant, Christum, assumpto salutifera Crucis signo sequentes, in defensione terra ipsius martyrio coronentur, & inde triumphans Ecclesia latetur, & attegatur in celum, unde militans dolere ac minorari videatur in terra.

Cruce signati, multis privilegiis ex parte rerum temporalium concessis, invitabantur.

Urbanus Papa, in Concilio Claromontano, apud Tyrium lib. I. c. 15.

Eos, qui ardore fidei ad expugnandos illos (Saracenos) laborem istum (peregrinationis) assūperint, sub Ecclesia defensione & beatorum Petri & Pauli protectione, tanquam vero obedientia filios recipiant, & ab uniuersis inquietationibus, tam in rebus alienis, quam in propriis statim manere securos. Si vero quisquam molestare eos interim a se temerario presumperit, per Episcopum loci excommunicatione feriatur, & tamdiu sententia ab omnibus obseruetur, donec, & ablati reddantur, & de illo dāmō congrue satisfiat. Episcopi vero & presbyteri, qui talib⁹ fortiter non reflicerint, officiū suspensionis fructū, donec misericordiam sedis apostolice obtineant.

Eugenius pontifex epist. ad Ludouicum Francorum Regem.

Vxores & filios eorum (cruce signatorum) bona quoque & possessiones, sub sancta Ecclesia, nostra etiam & Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum Prelatorum Ecclesiæ Dei protectione manere decernimus: Auctoritate etiam Apostolica prohibemus, ut de omnibus, quacum Crucem accepterint, quiete posse derint, nulla deinceps quicunque mouentur, donec de ipsorum redditu vel obitu certiſſime cognoscatur. Quicunque vero axe premuntur alieno, & tam sanctum iter puro corde incepint, de præterito usq; non solvanti, & si ipsi, vel alii pro eis occasione usq; rurum adstricciū sum Sacramento vel fidei, Apostolica auctoritate eos absoluimus.

Innocentius III. & cum illo vniuersa Synodus Lateranensis, eadem plane habet, & addit:

Quod si quisquam creditorum eos ad solutionem coegerit usq; rurum, eum ad restitucionem earum Ecclesiastica censura cogi mandamus. Iudeos vero ad remittendas usq; rurias, per secularem compelli precipimus potestatem, & donec illas remiserint, ab vniuersis Christi fideliis per excommunicationis sententiam eis omnino communio denegetur. Hū autem, qui Iudeū debita solvere nequeunt in presenti, si principes seculares utili dilatione prouideant, quod post iter arreptum, usq; que ipso obitu vel redditu certissime cognoscatur, usq; rurum incommoda non incurant, compulsi Iudei prouentus pignorum, quos interim ipsi perceperint, in sortem, expensis deductis necessariis, computare. Porro Ecclesiastum Prelati, qui in exhibenda iustitia crucis signat & eorum familia negligentes extirpant, sciant se graniter puniendis. Volut in super Innocentius, & cum illo pariter Synodus magna Lateranensis, vt crucis signati immunes essent, à collectis, talliis, aliisque gravaminibus; in quorum etiam gratiam anathemate percussit a diuines & fautores prædonum & piratarum, qui peregrinis in iure reditu multum detrimenti inferebant. Excommunicauit præterea, illos fallaci & impios Christianos, qui contra ipsum Christum, & populum Christianum, Saracenum, armatum, & lignamina galerae deferebant, vt & illos, qui eis galeas vel naues vendebant, quicq; in piraticis Saracenorum nauibus curam gubernationis exercabant, vel in machinis, aut quibuslibet aliis aliquote impendebant consilium, vel auxilium, in dissidente terra sanctæ. Adiungebat pro Ecclesiastico. Clericis indulgentiam, ut beneficiis sua integræ percipiāt per triennium, ac si essent in Ecclesiæ residentes, & si necesse fuerit, & per idem tempus pignori valeant obligare.

In eam expeditionem belli sacri, exactiones indecebantur. Innocentius III. in Constitutione de recuperatione Terræ sanctæ.

Ex communi Conciliis approbatione staruimus, ut omnes omnino Clerici, tam subdit, quam Prelati, vicepsnam partem Ecclesiasticorum prouentuum usque ad triennium conferant in subsidium terra sanctæ, per manus eorum, qui ad hoc Apostolica fuerint prouidentia ordinati. Quibusdam duxata religiosis exceptis, ab hac prætaxatione merito eximendis; ac illi similiter, qui assūptio, vel assūmendo Crucis signaculo sunt personaliter profecti.

Idem pontifex scribens ad Archiepiscopum Magdeburgensem, eiusque suffraganeos mandabat, ut ab omnibus Clericis & Religiosis, Quadragesimam redditum partem pro subfido terræ sanctæ exigenter. In eadem sententiam diplomata miserat, per totam Alemanniam, per Tu-

sciam,

itismodi exercitia non paucis ante torpidos excitauerunt, ut refer Tyrius. Aliquos proficentes, Crucis signum cælitus super eos apparet, ab imminente nece liberavit, ut memorat Virspengensis. Jam explicatis in hostem facies vexillis, facio exercitualacriter tendent non defuit calceatum miraculorum consolatio. Quidam enim ros suauissimus immisus desuperius, inquit Tyrius, modicus sed gratissimus super Crucis signatorum exercitum descendit, ita placidus, ut quasi in eo benedictionem & gratiam suam videretur Dominus in fasidisse. Quicumq; enim eo imbre cælitus immisso conspersus est, ita plenam mentis & corporis hilaritatem, & integratam solipsitatis suscepit, tanquam nihil laboris, nihil molestiae, rotilla expeditione passus eset, nec in somniis agnatur nihilominus ad hoc ipsam tria milia marcarum argenti, &c. Nos autem & fratres nostri S. R. E. Cardinales, plenarie decimam persolam, sciantque omnes se ad hoc fideliter obseruanum per excommunicationis sententiam obligatos.

Quondam laicos attinet, hæc in Concilio Lateranensi decreta sunt.

Volumus & mandamus, vt Patriarche, Archiepiscopi, Episcopi, Abates, & alii, qui curam obtinent animarum, studio preponant sibi communis Verbum Crucis, obsecrantes per Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, vnum, solum, verum, eternum Deum, Reges, Dukes, Princes, Marchioness, Comites, & Barons, alioque Magnates, nec non Communites Ciuitatum, villarum, oppidorum, ut qui personaliter non accesserint in subsidium terra sanctæ, omnipotentem confirant numerum bellatorum cum expensis ad triennium necessariis, secundum proprias facultates, in remissionem peccatorum suorum.

In eandem expeditionem eleemosynæ conferebantur, quibus recipiendis gazophylacium in Ecclesiæ cretum ab eodem Innocentio, in epist. ad Archiepisc. Magdeburgensem, sibi videre antiquos Martires, qui olim milites fuissent, quiq; mortis pretio parallent præmia vita, Georgium dico, & Demeritum (Robertus addit S. Mauritium) vexillis leuatis à partibus montanis accurrere, iacula in hostes, in auxilium vibrantes. Nec diffidendum est Martires adfuisse christianis, sicut quondam Angelos Macchabæi simili duxat causa pugnantibus. Addit Anonymus de Turcarum Princepe. Néquaquam suis fugitiis & atritatis sociis ad opem contendere poterat Corbathon, nam illi Podiensis Episcopus cum omni manu provincialium fortiter in faciem resistebat, eique lanceam Dominicam opponebat. Vnde colligendum est, quod Deo & Domino nostro Iesu operante, virtus illius diuinitus sibi timore immisso elanguit, & corda suorum tremuerunt, quia sic immobile permanebat in obstaculo, & visione cœlestis armaturæ, vt si omnis pugnae immemor cum infinito suo satellite haberetur.

Accesserunt & ista diuinæ potentiae argumentum. Cum enim quadam die exercitū desperatio inuaserit, omnibus machinamentis qua capienda Virbi Hierosolymæ adhibebantur, in irritum residentibus, adfuit diuina virtus, inquit Tyrius, qua rebus desperatis necessariam, & pro virtus hilariter intulit consolationem. Nam de monte Oliueti miles quidam, qui tamen postea non comparuit, splendidum & resulgebat vibrando clypeum, signum dabant Cruci signatis legionibus, qui primus in Conclilio Claromontano, ad annum Domini m. x c. Collecto & recensito ad Nicæam vniuersitatem exercitu, reperti sunt peditum promiscui sexus, sextenta milia, equitum vero loricatorum centum milia, vt Tyrius numerabat. Præcipui fuere, Dux Normannorum, Comites Tholosanus & S. Egidij, & Flandrensis, Blesensis, & Carnotensis, Hugo frater Regis Francorum, Godefridus Dominus de Bullion, Dux Lotharingie cum fratre Balduino, de regno etiam Sicilie Boemundus cum Tancredo cognato ipsius, vt Vitriacus memorabat. Inter Ecclesiasticos potissimum claruerunt, Ademarus Episcopus Podiensis, qui primus in Conclilio Claromontano Crucem absumpit, vir vite venerabilis, ait Tyrius, qui postea Apostolicæ Sedis Legationis functus, in eadem legatione populo Dei tam fideliter quam prudenter præfuit, & Guillelmus Aurasiensis Episcopus, vir vite religiosus ac timens Deum. Henricus Huntidonus lib. 7. his. miraculorum feculis inauditus, id temporis factum esse asseverat, vt tam diuersæ gentes, ex omnibus fere regnis, tot fortissimi Proceres, relictis possessionibus splendidis, vxoribus & filiis, omnes vna mente, loca ignorissima, spreta morte perierint. Nicetas lib. 1. de gestis Manuela Imp. mirabatur in eodem exercitu mulieres, non coniunctis pedibus, sed virorum instar diuisis, super palliis equitantes, hastatas atque armatas, at virili habitu ornatas, Martio vultu, Amazonibus audaciores.

Excitabantur ad eam expeditionem portentis cœlestibus. Germanis, signum in sole visum, multaque tam in aere, quam in terra portenta apparuerunt, quæ ad huius manifestus

expeditio-
nem exci-
tantur. Vnde
de recupe-
ratio Pal-
atin. & Re-
gn. Hieros.
institutio.

Alia diu-
ne poten-
tia argu-
menta.

Saci or-
din. cœtus
in facia
militia.

Cruce si-
gnati pri-
legiis et-
iam circa
tempora
milia in-
vita-
bantur.

x.

X. Vir. II. pri-
mus qui
Crucem
adserit
Satac,
præ-
dicatur
& qualis
concurrit
virorum &
mulierum
ex omni-
bus.
Regni.

XI. Portentis
cœlestibus
ad faciem

Exactio-
nes in ex-
peditione
belli fac-
indice-
bantur.

exactio-

Anal. Eccl. Tom. 15.

E e

appa-

Sacri ordinatus
in sacra militia.Vicelano-
centia.Alterutia
dilectio.XII. Secunda
sacra mi-
lit. expedi-
tio.XIII. Tertiæ ex-
peditio.

apparuit, aliquæ quamplures, qui in toto sitinre diuinis
mancipati obsequiis, piam in Christo dormitionem acce-
perant, multis in eadem cinitate apparterunt.

Iuit ad eam viatoriam obtinendam, sacri Ordinis
catus quamplurimum, cum Podiensis Episcopus Domini-
catus lanceam præferebat, sacerdotes vero sacris indu-
tibus, turmas circumventes & conuentus, critem de-
ferebant in manibus, & sanctorum patrocinio peccaminum
promittentes indulgentiam, & plenam delictorum remis-
sionem his, qui sortiter in acie desudarent, & paternarum
traditionum, & christiana fidei vellel esse defensores. E-
piscopi nihilominus, Principes & exercitus Primiceriorum
tam icosem, quam in publico exhortantes, quanta eis di-
uinus dabatur exhortationis gratia, insabat, benedicen-
tes populum, & Domino commendantes. Et erant immix-
ti procedentibus ad prelium Deo deuoti Sacerdotes & Le-
uite, stolis amictis albis, signum Crucis mirabile deferen-
tes in manibus.

Iuit, & vitæ innocentia, ad trophaea de hostibus re-
ferenda. Nam ex communis Principum ad Antiochiam de-
creto, faras & leues mulierculas ab exercitu sequestraue-
runt, adulteria & omni fornicationis genus sub pena
mortis inhibentes: commissiones, & ebrietates, & per-
picuum alearium ludum, inculta iuramenta, i ponde-
re & mensura fraudes, & omnem circumventionem, fur-
tum & rapinam interdicentes. Præcipuum erat videte mi-
raculum, ut Malnesberiensis, cum tam infinita multitudi-
nem per terras christianorum, & non prætabundu procederet,
non esset qui coeretur. Feruerat in omnibus
alterutia dilectio, ut si penes aliquem quid repertum esset,
quod suum non esse cognoscet, per multos dies passim
agnoscendum proponeret, suspendebaturque interim in-
uentoris auditus, dum fortius illius qui perdidera corrigere-
retur necessitas. Hæc erant casta Dei, hec acies vere ex
christiane militia disciplina ordinata; cui merito accini-
poterat illud mutari. Quam pulchra tabernacula tua Ia-
cob, & tentoria tua Israel, ut valles nemorosa, ut horri iux-
ta flumina irrigui, ut tabernacula qua fixit Dominus, quasi
cedri prope aquas. Huic militia debetur recuperatio Pa-
laestina, & institutio Regni Hierosolymitani, cui Gode-
fridum Bullionium præfecerunt.

Altera expeditio ad annum Domini m. c. I. indicta,
pene priori poterat numero æquari: quamquam non or-
dine, non pietate, non religione, non denique prospicio
succella. Ex sola Longobardia, Mediolanensis & Papie-
nsis Episcopi, ad quinquaginta milia signatorum ducebant.
Willelmus Comes Ninius, seu Nauers, cum quindecim
millibus equitum & peditum ibat. Willelmus Comes Pi-
etavienus, cum Duce Bavariorum Welfone, supra 160.
millia trahabant. Thimo Salisburgensis Archiepiscopus
7000 adduxerat. Conradus, Stabularius Hentici III.
Romanorum Imperatoris duo m. Theutonicorum, alij
Principes alias legiones. Per Constantinopolitanum Im-
peratore stetit, quomodo aliquid feliciter gesserint, &
Turcarum acinacibus confecti fere omnes cederint, ut
Vespergensi, & auctoritate Thiemonis narrant.

Tertiam expeditio indicta fuit Eugenius III. anno
Dominice Incarnationis m. c. XLV. adquæ eam Conradum
Imperatorem, & Ludovicum Galliarum Regem euoca-
uit, vñus opera præcipue S. Bernardi Abbatis Claræullis,
& Rudolphi Monachi. Et sane Bernardus, in Comitio Spi-
rensi, aueritate Conradi Imp. congregato, Friderico fratri
eius filio, aliisque Principibus & viris illustribus cruce
accipere persuaserat, plurima in publico, vel occulto fa-
ciendo miracula. Ad prædicationem quoque Adami Ebe-
racensis Abbatis, quem vice S. Bernardi duxerat secum
Conradus Archiepiscopum Moguntinum, & Conradum
Episcopum Heribolensem. Imperatoris zelo plurimi incen-
sati tam magnates, quam militares, signum Dominicæ
passionis in remissionem peccatorum suorum tunc tempori-
ris suscepserunt, Fridericus Dux Orientalis, Henricus Palati-
nus Rheni, Henricus Dux Brabantie, Otto Marchio
Brandenburgensis, Hermannus Landgravius Thuringie,
Walrauen Comes Limburgensis, Adolphus Comes Schaf-
vvenburgius, Hartvicus Archiepisc. Bremensis, Rudol-
phus Verdenensis & alij quamplures. Rex Francie iufer, nisi
Saraceni Mauritaniam incolentes, in vñteriore, Hispaniam
traientes, capto Rege Castella, Baticam quæ hodie Gra-

rensis Marchio Odoacer, & Carinthia illustris Comes
Bernardus, non multo post, cum magno suorum comitatu
Cruces accepere. Apud Verzeliacum Gallia oppidum, ad
S. Bernardi prædicationem, Ludovicus Francorum Rex
vna cum Regina, crucis ab eodem sancto, cum multa mien-
tis alacritate lumens, militiam transmarinam professus est,
cum Theodorico Flandrensi, & Henrico Theobaldi Ble-
seus filio, Comitibus, aliisque regno suo Baronibus, vi-
riique nobilibus. Nec politici tantum, sed & Ecclesiastici
Principes Regis & Reginæ vestigia secuti crucem assump-
plerunt, inter quos Simon Episcopus Noviomensis, Go-
defridus Episcopus Lingonensis, Arnulphus Episcopus Li-
sienensis. Ex Abbatibus, Herbertius Abbas S. Petri vici
Senonensis, Theobaldus Abbas S. Columbae Senonensis.
Metis similiter Crucem assumpsit Comes Morenna, a-
unculus Ludouici Regis Francie, multiq; cum eo Principes
& Barones, Petrus Abbas de Verzeliano, ut locus ille in
quo sancta Congregatio Crucem assumperat, tam nobilis
facti memoriam in perpetuum retinererat, in honorem S.
Crucis Ecclesiam construxit, quam postea diuina potentia
miraculis voluit illustrare. Conradus quoq; Imperator, in
hanc militiam nomine dato, septuaginta millia bellatorum
in loricis & equis duxit, exceptis aliis equitibus leuis armaturæ,
& exceptis peditibus, quorū erat numerus infinitus.
A Græcorū perfidia plurimi ex eis cederunt, cum calcem
farinæ venali imminiserent Græci, & Turcos præterea con-
citassent, ad bellū eis inferendum. Refidios a prelio com-
misso, legatus Imperatoris Constantinopolitanus dolo ma-
lo in deferto quoddam duxit, ubi viuere si fame & siti adeo
catabuerunt, ut in cursantibus Barbaris vñtro cœrueces præ-
buerint. Conradus Imper. & Ludovicus Rex vix fuga cu-
serunt, non tamen deterri potuerunt, quomodo iterum
apud Carnati comitio indicta, expeditionem decreuerint,
præfecto exercitu colligido designato, S. Bernar. Abbat. 4

Quarta expeditio generalis, suscepta fuit à Friderico I.
Imperatore, a Philippo Rege Galliarum, ab Henrico Re-
ge Angliae, & ab aliis Principibus Europæis, anno m. c.
LXXXII. pro Hierosolyma de manibus Saladinii recuper-
anda. Eam Deus voluit illustrare ingentibus miraculis.
Apud Iconium, Melichum magni Soldani filium cum qua-
dringentis millibus equitum, occurrentem, cum vix lex-
centi equites essent qui sub signo viuificæ Crucis exerci-
tum præbant, fuderunt. Ibi S. Georgius ea die sicut &
prius, aciem Crucis signatorum præcedere vñus est, impen-
dens auxilium exercitu Signatorum. Tageno dicit, Epis-
copos excitaſe populum ad implorandum Deum & S.
Georgium, qui cum S. Victore vñus est aliquoties cum
agminibus Angelorum Signatos comitari & adiunare.
Idem Tageno Decanus Passauensis, qui interfuit recta-
tum, cuius religioso laico apparuisse Angelum hasta pro-
terentem Turcos, cum filij Soldani collectis trecentis mil-
libus equitum, exercitu Imperatoris occurrerunt. Qui-
dam vir magnus ex Turcis, teste Anonymo, suadebat Mc-
lichio, ne cum signatis confligeret, tum alias ob cauſas,
tum propter terribilem candidatorum aciem, Angelorum
& Sanctorum celitum videlicet, quos ipse inter copias
Signatorum conspiciebat. Causa tam frequentis è cœ-
lo auxiliij, quod vñiueris audita sacra misericordia, singuli faciat
communionem accepissent, & hoc viatico armati ho-
stes mouissent.

Quinta expeditio indicta fuit, à Cælestino III. ad an-
num Domini m. c. xcv. Ad eam Henricus Imperator
quoniam non iuit, misit tamen & commeatum, & viros,
Conradum Archiepiscopum Moguntinum, & Conradum
Episcopum Heribolensem. Imperatoris zelo plurimi incen-
sati tam magnates, quam militares, signum Dominicæ
passionis in remissionem peccatorum suorum tunc tempori-
ris suscepserunt, Fridericus Dux Orientalis, Henricus Palati-
nus Rheni, Henricus Dux Brabantie, Otto Marchio
Brandenburgensis, Hermannus Landgravius Thuringie,
Walrauen Comes Limburgensis, Adolphus Comes Schaf-
vvenburgius, Hartvicus Archiepisc. Bremensis, Rudol-
phus Verdenensis & alij quamplures. Rex Francie iufer, nisi
Saraceni Mauritaniam incolentes, in vñteriore, Hispaniam
traientes, capto Rege Castella, Baticam quæ hodie Gra-

largitione indulgentiarum pios ad arma sumenda conci-
taſerit, id vero haeresiarcha ambabus iam buccis (vt Satyri-
cus dixit) Sclopum tumidis intendebat rumpere, totaſque
iam plane indulgentias cum potestate Pontificia abrogare,
factione plebeia fretrus, quam sic addictam sibi habuit, vt
tres vno die conditionis extremae homines, in tribus tem-
plis, cum quisque eorum in suo templo recitari, pro con-
cione decretem Pontificis audisset, clamore magno reci-
pienti obſtrepere ausus fuerit: palam vociferans Romanum
Pontificem esse Antichristum, qui Crucem aduersus Re-
genem christianum decreuerit. Omnes hi tres comprehen-
si, & in carcere continuo detrusi sunt iubente Senatu,

qui maiore ex parte è viris Germanis constabat, quibus
Venceslaus, tanquam in religione constantioribus plus
quam Boemis fidébat. Adfuit repente ipse Hus, & cum
eo turbæ, minimum secum cœdam trahens dumum mil-
lium hominum, aditum postulantum in Curiam. His re-
nunciavit Senatus, non esse locum in Curia tante multi-
tudinis capacem, sed si quid agere apud Senatum Hus vel-
let, actionem ei non denegari, modo quo decet numero
comitatus venire. Postquam venit, non aliud postula-
vit, quam vt ne quid grauius in iuuenes captos consule-
rent, omnem enim illorum culpam in eleandis indulgen-
tias in se transferre, qui illos talia loqui docuerit, nec ab-
nuere poenam pro illis subire, si poena, aiebat, dignus est
qui vera dicit. Et Senatus quidem respondit, irent cum
bona pace in viam quisque suam, si bique persuadeant, ni-
hil temere Senatum in captos acturum: inita autem deli-
beratione, & ante oculos edicto proposito, quod pridem
sub poena capitis in audaces & præfato promulgarunt,
qui gloria præcellentis non verentur conuiniens incessere,
postridie mane carcere cum praesidio armato eductos gla-
dio percuti iuferunt. Corporibus adhuc iacentibus, ac-
currit mulier quæpiam, & singulos sindone munda innolu-
uit, eamque continuo libitinarij cum choro scholastico-
rum infecuti, extulerunt illos ad templum Bethlehem, vbi
Hus concionatorem agebat, præcipientes: Ipsi sunt sancti,
qui pro testamento Dei sua corpora tradiderunt. Acillo quidem
die Hus concione abstinuit, sed postea non cessauit mor-
tem illorum deplorare, iuicia maiora quam ut illam federa-
re posset Senatores. Nam quæ tunc Venceslai Regis cu-
ra fuerit, inde licet astimare. Venerat Praga ad illum nun-
cius, nuncians arcem Vicegradensem incendio fere totam
esse consumptam; Etiamne, inquit, cella vinaria exusa est? vt
incolumem audiuit: Ardeat, inquit, vel deno arx, totaque pereat,
dum modis aut nobis cellam sitat cum vino nostro Rhenano. Tan-
tum etiam spei Sacerdotibus iniuriam passim ab Hus
suscepserunt, in Albico Episcopo Pragano erat, ho-
mine perinde officij sui negligenter, ac lucri tantum
autidissimo, cuius amittendi metu, ab omnibus arduis ne-
gotiis valde abstinebat, natura alias meticuloſissimus, vt
illos ad prædam fere exponeret. Dubius historie Bohemica
lib. 23.

Habuit causas Ioannes, in Ladislauum, grauius aliquid
decernendi. Hoc enim anno iterum, Romanam tentauit:
Et quidem ad diem Pentecostes, quinque triremes, & tria
alia nauigia, ex quibus vna ingens oneraria, ad fauces Ty-
berinus apud Ostiam occupandas Ladislauus misit, militem
que indiē posuit, si forte potuerit, Vrbem interceper-
re. Quinque millia equitum, & tria millia peditum sub si-
gnis ducebant, contra Senatum populumque Romanum,
ab assumptione Ioannis Papæ, latitiae publicæ incumbe-
tent. Non expectandum esse in vrbe censuit Paulus Vr-
sinius. Itaque non plusquam mille quingentis suorum col-
lectis, in Campaniam processit, & armis cum Ladislauano
exercitu collatis, feliciter dimicauit, adeo vt terrestri iti-
nere pedem reulerint qui à cœde residui, & nonniſi ad
monasterium Fossæ nouæ substiterint.

Alia quoque parte Ladislauus, vix non in extremum
discrem adducere est. Iam Ludovicus Andegauensis in
Italianu reuerterat, & ad Ceparamum Hernicorum oppi-
dum castra promovet: millibus passuum ferme decem
ab Ladislao, qui sub Rocca Sicca incepit præflente Mel-
phaamne, numero exercitu confederat, speciosiore ad
inanem virium ostentationem, quam ad belli vñsum tri-

liore consilio. Nam qui patentibus Fragellatis campis, sub unum pralij iustum Regni fortunas iuneniliter exposuit. si pugnae casum defugiens, angustos Cassini saltus obsecesserit, sedendo debellasset. Verum difficile iuueniles Regum imperius, ubi praesertim aliquo fortuna successu elati ferocius, si quis affulsi fatus gloria splendor, cohabitentur. Apud Ludouicum acribus de bellationibus sententiis certabantur. Cunctandum aliqui, pauci confessum pugnandum esse decernebant. Vicit Sforzia, qui id temporis Pontificis adiunctus copiis, ad Regem Ludouicum ex facere accesserat, persuasio, qui pugnam maturandam esse dicebat. Educte utrumque copia, cum aliquantum dimicassent, praeceunte Ludouicum Sforzia, in quo hostes strenue pugnante, Ladislaus terga verterunt. Ladislausque destituerunt. Postremus ille prelio excessit, Roccamque Sicciam agre recepit, vno hostium errore surrexit.

Nam cum octonos proceres iisdem quibus ipse revertitur in insignibus initio commissi pralij, ne dignoscit inter pugnandum Rex posset, exornasset, suis æque atq; hostibus ignotus, ancipitem omnium curam eliserat. Ingens haec victoria, Neapolitanus Regni adiutum Ludouico aperuerat, siæque vincere, ac victoria vi omnes scirent. Verum quia à re male gesta Ladislaus propere per vicinos pagos praesidia disposerat, Ludouicus vno ex illis frustrarentato, neque ultra progreendiendum, & omnem Neapolitanum belli tam feliciter cœpti curam, absurdas desperatio- ne abiciendam sibi esse existimauit. Romanus ergo continuo diuisis in statua copiis, inutilis victoria Nuncius redire voluit, cum prius captiuos liberaliter de more dimisisset. Ladislaus, eius victoria integrum laudem Sforzia tribuit: qui porro ori impatiens, dum Spolatum in Hibernia contenderet, Reate, Ladislaus copiis occupatum præteruectus, prædis ex agro actis, omnibus quibus ea ciuitas cingitur castella oppidaque breue expugnat, Ecclesiæque restituit.

XXIII.
Miscellanea.

Inter hæc Senatus populusque Romanus, insignia Gregorij XII. vbiue vel delenit, vel deiecit, proque illis Ioannis XXIII. depinxit, aut substituit, vexillaque eiusdem explicauit. dcinde Jacobus Vrbinus, cum aliquot aliis equitum Pauli Vrbin Roma egressus, in Ioannem & Nicolaum Columnis adhucdum Ioanni & Sedi Apostolicae refractarios mouit, necessestatiemque illis imposuit, vt Benedicto Caietano, qui Mediatoris & Pacarij officio defungebatur, faciliorem aurem dederint, ad inclinandum recens electo Pontifici. Nicolaus Columnio ad vigesimam secundam diem mensis Augusti defunctorum, postridie indulgarum est Romæ, Ioannem Columnam ad consilia pacis descendisse, inque arbitrium Pontificis concessisse, auctore Petro titulo sancti Praxedis Cardinale, quern his diebus Ioannes Legatum à Latere Romam præmisserat, nec non Rogerio Perusino quem Senatorum vrbi præficeret. Ex horum arbitrio concordia stabilita, Conseruatores vrbi dati, proditores capi & ad geminas ducti, Ludouico Regi ad diem 20. Septembriis vrbe ingredienti honores publici decreti exhibitique, cum vniuersa vrbe in occurrence eius se secesserat, & per ornata floribusque constratas plateas, vsque ad Principis Apostolorum Basilicam & Palatium omnibus cum letitate signis, inter faustas acclimationes duxisset. Hæst Roma Ludouicus Rex vsque ad ultimam Decembris diem, qua Bononiæ, vna cum Paulo Vrbinio iuit, si forte potuisset Ioannem Pontificem Romanum adducere. Iam ante vigesimam diem, Laurentius Annibaldus, Laurentius Staglia, & Nardus Veneçtinus, Senatus populi Romani nomine Oratores discesserant, rogatum Ioannem, ne reuerti differret, sed quantocum iter maturaret, cupidam esse vrbe visendissimus, cui omnia deberet. P. Bonbinus de rebus gestis Sforzia libro primo. Antonius Petri in notis diariis. Sanctus Antoninus de illa Ludouici Regis victoria addit, vocem fuisse Ladisla, qua die profigatus est, & sui corporis, & totius Regni potestatem in manibus hostium fuisse, secunda vero die corporis sui potestatem amissis, Regni tamen adhuc Dominos esse potuisse, si profecuti vicitoriâ fuisse, tercia vero die nec iam

Iste Rupertus, narrat Trithemius, antequam in Regem

XXIV.
De Ruperto Bauar.
Duc. ac Rom. Reg. & eius o. bitu.

L. 4. For-
mic. c. 11.

XXV.
Rupertus. V.
muerit. &
Eccles. S.
spir. Hey-
delberg.
fudator.

Rupert. V. Romanorum eligeretur, Vniuersitaté Heydelbergensem in primis fundavit, et extitit & dotauit anno Dñi M. CCC. LXXXV. quam Urbanus VI. Papa confirmauit, & variis priuilegiis honorauit. Construxit etiam in eodem oppido insignem Ecclesiastici in honorem Spiritus sancti, in qua multas Canoniconum & Vicariorum præbendas satis pingues & bonas instituit. Chron. Spanheimensis. Ita Eadem Ecclesia Regio apparatu sepulcrum, habet monumento hoc incisum elogium. Rupertus Dux Bauaria, Comes Rheni Palatinus, Romanorum rex, Iustus, Pax & Religionis amator, dignus Deo viuis qui pro iustitia patetur, huic Sacrae ede & Collegiæ institutor, hic cum castissima coniuge Elizabetha Norici-montis Burggravia quiescit, vita fuit, anno Christi M. CCC. X. Kalend. Iunii 15. Cuspinian. in Ru- perto.

Mortuo Ruperto, Ioannes Pontifex Oratores statim ad Electores Imperii misit, eos oratum, vt Sigismundum Lucemburgium Hungariae Regem Imperatorem crearent, virum, (vt ipse scribatur, dicebatque) strenuum, & ad omnia fortiter agenda promptissimum. Obtemperarunt illi monenti Pontifici, huncque concordibus suffragis, Romanorum Regem designarunt, adducti vel his etiam de causis, nempe quod patrem Imperatorem habuit, & quod potens erat, vt possit labentem imperio succurrere, & quod optimo & fortissimo animo esset, postremo, quod Germania amantissimus, multis id argumentis ante te- status fuisse. Platina in Joanne 23. Murius lib. 27. Dubrarius istud de eius electione memorabat. quod Moguntino comitia Electoribus indicente, cum ad ea Sigismundus Rex Hungariae, tamquam Marchio Brandenburgensis, qui vnuus Electorum haberetur venisset, dignitatisque Regiae grata, primus sententiam esset rogatus de Cælare nominando, leipsi nominauerit; Me, inquiens, ego noui, dios non iridem, an aque mecum imperio orbis dignissim, presertim in tanto renum motu, quo Italia quoque schismatis ibi durante plurimum laborat. Mirati hanc tam liberam & apertam Sigismundi vo- cem cæteri Electores, communique assensu illam appro- bantes, ipsum Sigismundum Regem Romanorum con- salutarunt. lib. 23. hist. Boemica. Cuspinianus hæc inter laudes Sigismundi numerabit. Ab inuite, inquit, etate, fratrem Venceslauum, indole, virtutum decor, ac eruditio su- perabat: adeo vt illud Poeta, fratum quoque gratiarara est, verum dici possit: creuitque in dies mirum in modum in Principem strenuum, & ad fortissima quæque peragenda promptissimum. Facile æquatus Carolos & Otrones, si ad pacis artes quibus excelluit, parenti bellum felicitatem ad- didisset. Nam & maiestate Regia, quam in procero ostendebant, nimurum infra omnes securas, histriones, lenones, mimosque quasi detrusi. Hic igitur Borra de numero eratorum, qui suis rebus non sibi timerent. In quibus è Regia absportandis cum aliquot horis districtus fuisse, tandem in conspectum Regis redit. Huic ille suppeten- ti voce, vnde, inquit, Domine Borra qui tandem abiui? Hic simil ut rem dissimilaret, simil ut Regem cupidum sua- us alloqui, si posset, hilaritate afficeret: Ego vero, inquit, è vicina vinea redeo, vbi nescio qui binulum meum per canam ad suum suspenderant, quas fiscos furto edidet, qui nondum maturi sunt. Ad hanc facetam vocem Rex cum arrissem, mox in fata properauit. Borra, vt erat ex aduerso, videbat vimbram quandam breue loci spatum occupantem, paulatim à me- dio ventre ascendente, prout anima continenter inferiora relinquebat. Id videritne, an videre vifus sit, an con- uexitas aliqua corporis obumbraverit, fides penes oculos eius sit. Vbi ad guttur euafit, & ipsa euauit, & Rex animam efflauit. Ita, vel diuinitæ quartæ languore, vel runc gravante peste, vel incommoda habitudine corporis, vel dato veneno, vel inconsultis vxoris medicamentis, vel moro reante aliquot menses amissi filij, vel horum plerique, inter complorantium mulierum & Legatorum vo- ces, non à sacerdotali benedictione, sed à scurrâ intem- peftiua scurrilitate animam emisit. Eius mortis, nonnullæ res, vt creduntur, prænuntia fuerunt. Eodem mense fuit ecclipsis Lunæ et toro sydere obductæ, circiter hora spatiū, item terra motus semel, cum mane surgeret, ictu- rum cum poculum à pincernæ manu accepturus esset. Cumque dixisset: Morsalcius magni viri terræ mortuifi- gniatur, quidam ex intimis inquit; Nunc nostra timeo parti-

De quodā
Scurra co-
gnomento
Borra Re-
gi Martin.
familiari.

Sunt qui scribant, ante Sigismundi assumptionem, intercessisse electionem Iodoci Barbatii Marchionis Brandenburgensis, patruelis eiusdem Sigismundi. Barbatum Cuspinianus appellat à Barba quam nutriuerat, & qua sola se virum ostendebat, cum nullas alias animi virtutes habeat: homo alioqui inutilis, & qui veritatem non amaret, promittens quæ neque præstare poterat, neque si posset, feruare voluit. grandia intempestiæ loquens, fidem mercatoribus & ore & litteris promissam minime seruans. quos cum tueri deberet, sepius spoliabat, ac conquerentes deridebat. Non coronatum ferunt, & sexto mense ab electione defunctum, Bruna sepultum. Galba seni com- parandum, qui septuagefimo tertio atatis anno imperium adeptus, sepmensibus imperauit. Cuspin. in Iodoco.

Præter mortem Alexandrii Pontificis, & Ruperti Ro- manorum Regis, in hunc etiam annum incidit mors Martini Regis Aragonum. Nihil intentatum viuens relique-

Prodigia
eius mor-
tis prænun-
tia.

ad eum Rex: *Ego non sum Magnus, vbi ades maior. Maior me Papa est, de illo igitur, non de me, terra motus loquitur.* Erat autem tunc Petrus Luna, qui Benedicti decimertij nomen usurpabat Barcellonae: ipse vero codem in prædictio suburbano. Et ille quidem hunc in modum suos eludere vultus est. fatum tamen non effugit, celeri morte opprefsus.

XXIX. Ab eius occubitu, varijs in utroque Regno motus, à competitoribus excitati. Fridericus in primis Luna Comes, Martini Senioris huius nepos, ut pote iunioris Martini ex nobili Hispana pellice, huc (vt alij scribant) ex Siculo vulgarissimo scorto prognatus, animique & corporis dotibus praeflans, iure omni Reginæ sibi debere affirmabat. Ferdinandus quoque Joannis Regis Castellæ secundogenitus, quem Infante appellabant, veluti propinquior, ut pote linea transuersali Aragonie stirpis ex Violanta, quam plerique Eleonoram vocabant, Petri secundi Aragonum Regis filia, & Martini Senioris Regis sorore, Henrico Castellæ Regi, defuncta priore vxore, inupta, editus, alter crat competitor. Iulius præterea unica Joannis Castellæ Regis filia, Ludouico Neapolitano Regi, & Andegauensem Ducem in matrimonium data, quæ ante nuptias Martino Regi eius partu Regni ius renunciaverat, Aragonense atque Siculum regnum velut à patruo fraudibus circumuenta, omni iure sibi poscebat, atque eius rationes Petrus Ancharanus in consil. 334. late explicabat. Matthæus præterea Foxanæ Comes, & Alfonso Gondæ Dux, & Reborgoria Comes, & Iacobus Vergelli Comes, successionem ambiebant. Regina præterea Martini senioris reliqua, utrum se ferre præferebat, adeoque successionem postumo, si forte nasceretur, vindicabat.

In Regno Aragonia, Comes Vergellensis, plurimum poterat. Is itaque Reginam maiore cura obseruandam curavit, ut vix misera cubiculo pedem liceret esserre, ne per speciem grauioris utrius aliquid nouaret. Quod attenit intelligenter Archiepiscopum Cæsaraugustanum, ac Petrum Lunam sibi aduersari, utrique minatus est, & Archiepiscopo quidem pro pileo Pontificali imposituram casidem ignitam, Petro autem Lunam rassurum esse verticem, non aqua, sicut fieri solet, ante perfusum. Iam Petrus Luna, Fridericum notum legitimis accensuerat, ac posse in Regna paterna auita succedere, autoritate quam Pontificiam usurpabat, renunciauerat. Archiepiscopus quoque Cæsaraugustanus omnem Ecclesiasticum catum in partes Friderici trahebat, & ad Synodus respiciebat, quam vna cum Petro Luna & viuisco electo celebraret. Itaque erat, cur utrique in sensu est Co- mites. Interea quotidie cades seditionesque per Regna & provincias siebant, nec eniisque autoritas aut potestas ire obviavat poterat: nemo fatus alteri credebat, nemo obtemperare, ipsa capita inter se dissidere, ac digrediari, usque adeo ut iam in contemptum venirent exteris.

XXX. Bernard. Caprera res nouas in Sicil. moritur & Influit Regnū affectat. Siquidem in Sicilia Bernardus Caprera, res nouas moliebatur, & insula regnum affectabat. Huic quidem spem faciebat, quod per mortem Martini Aragonia interestis bellis laborabat, quod in Sicilia neminem, neque potentiae, neque factionis, neque autoritatis maioris sciebat, ad haec quod era Prætor insulae, quem Magistrum Iustitiarium vocant. Nam Blancam Regis Nauarrensis filiam, que fuerat vxor Martini filij, vt foeminae continebat, eamque ut spoliari ac se auget, autoritate priuatam videri volebat: quod defuncto Rege ciuius partibus fungebatur, exauditora esset: se autem cum antea, tunc vero nunc esse summum Magistratum, & ad quem spæciet moderati prouinciam. Neque vero ob id modo aduersabatur Reginæ, vt primus ipse ac solus Magistratus esset, quo facilius Regnum occuparet, sed vt illam quoque in matrimonium acciperet, quo maiores sibi auctoritatem compararet, ad Regnum nomen assumendum. Faciebat præterea spem vicinitas Ladislai, autoritasque Gregorij XII. qui adhuc dum Pontificium Sedis Apostolicam ad se pertinere contendebat. Liber eam historiam ist-

hic recensere, vel ad constantiam Blancae, vel ad velianam Caprera, ostendendam.

Erat Bernardo in optatis eximia singularisque Reginæ pulchritudo, & in tam dubiis rebus atque arduis amare vacabat, aut vacare videbatur: cum potius opendum foret, illam minus speciosam esse, hoc est minus superbam ac fastidiosam, utique viro, nec iuueni, nec formoso. Eapropter si propalam in matrimonium peteberat, extimecebat ne respueretur, neue factum suum non satis idoneo colore tegere posset; quippe, qui credi volebat, velle insulam in officio tenere, donec in Aragonia interregnum. Constituerat itaque dolo atque infideli rem tractare, si id parum procederet, blanditis ac promissis, ad extreum terrorem atque vim adhibere. Tenebat se per id tempus Reginam in urbe Catina, vbi atx inter primas tutas, ac mari vicina est. Sed diuersabatur fere in propinquuo Monasterio cum Sanctimonialibus, quod nullarum esset quam illarum consuetudo, vel aptior viduæ feminæ, vel ad famam honestior. Hoc in loco Bernardus eam comprehendere cum parasset, illa seu admonita à suspicibus, leuiter facta à scientibus, in arcem furtim concessit. Hac de re Bernardus magis dolens, non modo quod deceptus spe forer, verum etiam quod vehementi conflagrati inuidia, qui dolo in Reginam viceret, misit ad eam, qui de colloquio agerent, cupere enim se purgare iniuriam, & suspicionem ab illius animo amouere. Nec abnuuit Reginam. Verum quia parum fidei utique alteri habebat, conuentum est, vt illa de puppi tricemis, hic de ponte, quo litoris nauis iungitur, sermonem faceret. Ille post multa verba quæ ad purgationem facti pertinebant, dicitur coningi intulisse mentionem, & ad ea turbato vultu Reginam subiecisse; *Hui Senex scabiose*, nec plura his, auerensque se iussisse dominum tricemis, retraheret à terra longius. Is propere imperans remigibus, in alium referre nauim, coegerit Caprera conantem excusare prætentem orationem, cum præterita facta male purgasset, protinus defilire de ponte, ne in mare simul decideret. Hic vero pernegasbat postea se de coniugio appellas Reginam, ideoque nec eam fastidiose respondisse, sed hanc sibi contumeliam ab inimico impositam, qui magis vt incommodaret ei quem oderat, illuc tricemum habuisset, quam vt Reginam gratificaretur, quæ dicenti non defuerant qui cederent, & si sciebant nauem adhuc stante eo in ponte reductam fuisse; nisi quæ infesta sunt indicasset, non modo affectasse vxorem, quo facilius honestiusque Regno potiretur, sed etiam corpus adamasse. Erat enim vir alioquin imprimitus mulieris, vt nefrantes homines Matrem ne magis an Venerem coleret. Lapsus hac iterum spe, & per contumeliam elusus abiit indignans ac minabundus, monstraturum illi quanu inconsulte ageret, quæ recusat cum summo Magistratu consilia in publicam salutem agitare, porciisque cum aliis priuatis hominibus consilierat, & seorsum haberet conciliabula, cum iam esset priuata. Itaque comparatis copiis, partim vi, partim minis, partim autoritate, ciuitates plurimas ab illius dictione ad suam transtulit. Idem propediem facturus de Syracusis videbatur, quam urbem non vt Regiam, sed vt peculiarem, traditamque sibi pro vita dignitate, Reginæ cordi habens, magisque quam careras amittere verita, illuc se contulerat, Admirataque iniuixerat, vt ratione inire, qua tam violentio viro potuisse obstante. Aduolauit eo & Caprera, ratus, vt dicebat, matrem se cum pullis una capturum esse. Recepta urbe, arcem obfedit, machinisque crebris ac tormentis faxa iacularibus, Reginam obfessam quotidie oppugnauit, ne noctibus quidem ad quietem datus, & quod minime decebat, tamquam odorem exhalant, sèpius quam faxa in arcis recta iaciebat, nolens deesse fortunæ, vt dictabat, votis suis aspiranti. Nihil longius ei videbatur, quam vt Reginam, quam cupiebat vxorem, ac tanto pere deperibat, & Admiratum quem nec minus odi-

Velaria
Caprera
& confan-
tia Blanca
Reginæ vi-
duæ;

rat, & suis consiliis aduersum præcipue timebat, in suam portestate redigeret, id est, antequam Rex in Aragonia constitueretur, ipse se Regem in Sicilia faceret. Johannes Moncada, cum Sancij Admirati sociis, vix Reginam liberauit, vro recuperata, & Bernardo non sine multa exinde obsidione repulso. Panorum tamen fugientem secutus, pone intercepisset, nisi illa fuga sibi consuluisse. Illa enim se magis quam Vrbem inuadi intelligens, examinata è cubili profili, & vna cum seminudis aliis mulieribus, ad aliquam tremulus properans, mari se compisiit, nihil morata aut vadi altitudinem, aut frigoris hyberni asperitatem. Naue arbus vnius tricemis, scapham submisit, & semimoratuam illam, atque reliquias exceptis ab imminenti naufragio. Ibi Caprera comperta fuga Reginæ, execratus dicim: *En, inquit, tertio manus meas effugit: arque ita indignabundus ad cubiculum Reginæ perexit, intravit, & ubi cernens illud turbatum, quale solet ad subitum terrorem reliqui: Perdicem, aut, perdidisti, sed nidiu teneo: protinusque, ut adhuc erat tepidum subiit, ac per totum se voluntans, & subinde spiritum per naras trahens, significabat more venatici canis ad lustrum feræ, ipso odore delectari.* Tanta ei fuit inter maximatum rerum conatus cura amoris, tanta etiam intemperantia, vt quod in primis distillatulum operuit, & quod ante pernegasbat, id postea deteggerat, fatetur. Sed opinor postea quæ am prope iam deprehensis esset, favorable sibi apud eam ducebatur, si amator videretur. Nam & in vicinum Panormo opidum Soloentram, cum illa se recipisset, ille secutus, nunc blanditus, nunc terroribus adorabatur, & amari se dignum illi ostentabat: dicens interim, non aduerlus illam acris agere voluisse, sed contumaces rebellisque, qui cum principibus Italiae sedus interint, coercere & dignitatem illi Magistratus esse. Ita quod suum crimen erat, quo magis abesse ab eo videretur, vt sunt per uerorum hominum artes, alteri prior obiectabat: cum tamen nemini pro ambiguo fuisse, cum & Reginam coniugem, & Regnum affectare.

Bern. Ca-
prera cap-
tivatur & fo-
deractatur.

Non prius delitit hanc insianam velanire, quam in arcis Panormitanæ obsidione, sive proditione Valcinos cuiudam, sive calliditate hostis, dum partem valli qui extra muros est circuaret, ac stationes recognoscet, improuiso hostium aduentu circumuentus, & cum aliquantis per gladio se in orbem tutatus esset, caprus fuisse. Itaque qui capere Reginam conabantur, qui coniugio, amori, & regno acquirendo operam dabant, iam tantum de amittendis bonis, de seruitute sua, deque morte cogitabant. Traditus enim in manus Sancij, ductusque in castellum cui nomen Mota, atque ibi ab inimico in cisternam vacuam demissus est, nec ita multo post ad immensam pluviam laxatis caducis, tamquam fortuito id accidisset, cum ex imperio factum esset, riu in cisternam defluant, etiamque replebant, Bernardo identidem vociferante, auxiliuque implorante.

Nemo ei domesticorum respondebat, tamquam obstrepsere eorum auribus pluvia, ne audirent: & ad alium qendam locum quo imber penetraret, occupati essent: donec innataente iam lectulo, non prout a vita aberat periculio. Tunc quidam veluti runc primum audisset, ab ore cisternæ respondit, ac festinabundus domino nuntiavit, qui miserantur sumis, propere succurrerat imperauit. Educit ergo è profundula lacu, obscuraque testudine Bernardus, modo Sicilia Regulus, vesta, capillo, toto corpore madenti, & hoc, vt vix credibile videatur, ex pluvia. Atque hic fuit horrendi carceris exitus, sed in locum transitus omni carcere grauiorem, & si non grauior esse videbatur. Ita res ei abominanda contigit.

Aliquot adulatus diebus homini à quo custodiebat, vbi sibi factum esse familiarē benevolium, que exstinxerat, tentauit pretio corrumperet, datumque, si opera illius liberaretur (vt solent qui de vita pe-

nitilitas) montes aureos: in præsentia vero antequam illuc pedes extulisset, mille aureos. Cultos respondit, se ea nocte deliberare velle: idque spatum dari imperauit. Rem confessim ad Sancium detulit: qui iusit, vt mani petenti annueret, pecuniam sibi in manus tradiri curaret. Docuit ille, quid factò opus foret, similque iurauit, è fenesta turris cum per funem demisitum: Caprera autem eo die pecuniam per amicos clanculum illatam numerauit.

Proxima nocte, de tertia vigilia, summisso fune, caligis complicatis, nulla amictus tunica se demissit, custode, vt validius conturbaret miseri consilium, virgente ad descendendum, tamquam anxius esset, ne in fuga deprehenderetur. Ille noctis pariter & timoris tenebris confusus, dum celerius quam manus ferrunt lubrico fune delaberetur, adaptatis ad id retibus induit, & rite feræ cassibus capte hastis: ita ut nec se deiciere, & si præcepis calus erat, posset, nec receptus in fenestram villus daretur. Si ferrum ad manum habuisset, mortem fortasse sibi ipsi consciuisset. Sed mors id loci pudenda quoque erat, atque inimico iucunda, & audiitas iniuria aliquando vlcisenda, contumaciam vitam ad perpetienda dedecora faciebat. Nocturnum frigus, & postea solem aduentem corpus non sensit, cum animum magis dolor perureret. Non tam è tenebris cisterne produci in lucem optauerat, quam nunc luce reduciad te nebras. Ita totum diem retibus inuolitus, ac plane irretitus, tamquam Mars in adulterio Veneris, ridiculam simul ac miserandum plurimi spectaculum fuit. Cuius turpiditati hic quoque cumulus accessit, vt cum ad transitum notorum atque honestorum virorum faciem vellet auertere, prohibetur, ne illis posteriore ostenderet: nec quod cibo aut potu caruerit eo die doluit, sed quod ea qua nisi remotis arbitris decorre non fuit, præsentibus arbitris facere non licuit. Receptus vespere eodem unde fugerat, alii quoque ludibriis non caruit: donec in Cartioniam fuisse reductus, ac Ferdinando Regi poscenti traditus. Laurentius l'alla de rebus Ferdinandi libro secund. Surita Annalium libro vndicimo, capitulo sexto, & sequentibus.

XXXI. Ferd. in-
fans Cast.
aduersus
Mauros
felicitate
pugnat. Pugnat hoc anno, aduersus Mauros, felicibus auspiciis, Ferdinandus adhuc Infans Castellæ. Ad Antequeram, quæ veteribus Syngilia fuit, Maurus Rex, oppidi liberandi causa, peditum octoginta millia, equitum quinque millia miserat. Ferdinandus Principe plures, quan decies nulle, quingentos equites, decies mille pedites ducebatur. Quod autem auxilio divino niteretur, trophya statuebat, pridie Non. Maij vii Mauri: ad quindecim millia, in pugna fugaque cecidere. vno impetu capta direptaque castra: victoria fructus eo syncetior, quod è Christianis centum viginti non amplius desiderati fuere. Secundum actas namini gratias, vicina oppida in potestatem rededit, & ad Archidonam castris promotis, apud Amantium petram, barbaros iterum deuicit.

De Petre illius appellatione, quoniam nobilissima est inter Archidonam & Antequeram, medio spatio, pauca dicenda arbitror. *Iuuenis quidam profesione Christianus, nomen & patria non traditur, sed Gratianus tamen capitius, duobus, tribus annis, quo multum dominus rebus Urbanis & domesticis ritebat, morum elegancia, virtusque heri filium in suum anorem allegerat. Libera consuetudo futura non ditt erat, altero seruo, puella nobilis: & ne deprehensi capite penas darent, verebantur. Fuge itaque consilium capiunt: adolescenti honestius, quoniam ad suos fugiebat, à suis illa abibat: nisi vera religionis anor impulit, quod non puto.*

Profecti, cum ad Petram peruenissent, fessaque puerla requiesceret: en patrem, & comites equis vellos, con-

tento cursu insequentes videntur quid sacerentur que se verterent! quid consilii caperent! Fallaces hominum spes, miseram conditionem, examinati metu, quod vnum erat reliquum, per petrae cautes rependo in cacumen evadunt, inane praevidunt. Flagrans oculis pater, rurique voce descendere iubet: iustitorem gerant, continuo extrema exempla editurum minatur, ceteri ad monere, bortari, vnam sciem in partis misericordia superesse: sed ad pedes abicerent, precarentur veniam, parere recusantibus in pedes dilapsi omnes rursum ascenderentur. Iauenii obmoliri fasa, giebas, stipes, quoque superbie sue modum statuerent voluerent. Sed quando nihil apud eos manuferetur & patientia viri priuato homini, ne dum Principi consiliane proficio, tue iustitia fiducia iusta piaque arma sumptuose reliquerat, ignominiam, probra, cruciatus miasme quadere parantes (qua fuerint extrema duorum verba commemorare non est necesse) sane arcto complexu innexi, ab ea parte qua secus pater operi intentus erat, se precipites deuoluunt. In eo complexu perlata, extinctaque sunt, fortunam miserantibus omnibus qui aderant, prater patrem, illachrimantibus, nonnullis dolentibus casum eorum, quos non prius amor quam vita defecit. In eodem habuit, quamvis inuito patre, eo loci sepulti sunt: & Petre ab eare nomen inuiditum: animorum constantia meliori exitu digna: nobileque certamen, si pro religione vera, non vefano amore fuisse septum.

Ab ea Petra Ferdinandus digressus Archidonam per deditionem cepit, superisque peractis gratiis pro diuinodono, templum quod in arce fecerat, ex ritu Christiano sacrauit, & habita supplicatione, diuinam in eo hostiam sacrificari imperauit. Mariana libro 19. capite vigesimo primo.

Superiora ista duo exempla eo consilio adducere isthinc volui, vt ostenderem vsciam inconcessio amore flagrantium, qua sibi extrems calamitates accersunt: non minus quam ingrati, tyrauni, blasphemii, & quicunque alij Deo vel hominibus iniurij. Dabo & horum exemplas, que hoc ipso anno alicubi acciderunt.

Ingrati animi istud in Polonia, Mariani Crucigeri, in igni post hominum memoriam clade, propter eam labem subcepit, dedere. Acci illi a Polonia Regibus olim aduersus barbaros, cum nonnulli otii a gentilitate, & plurimum beneficj a Polonis Principibus nachi fuissent, in benefactores suos arma non semel conuertent. Superfedeo, superiorum temporum bella memorare, que id temporis intulissent, paucis narrare visum. Magister eorum, contemptis Legatis Ladislai Regis, qui postulabant, vt conuentu constituto amice cum Rege de rebus omnibus atque iniuriis transigeret, excanduit primo, & mora impatiens, arma infesta in Poloniā mouit, ac Dobrinum imprimis magna vi oppugnatū capi, incendit, Polonos que qui arcem defendebant, vna cum praefecto arcis Iacobō Plominio capitali pena affecit. Inde Ripiūnū & Lipnū oppida primo impetu capta vastauit, magnaque in opere quidem, quanquam suos ex fide receperit, dimisit: quin & Sigilmundum Regem Romanorum, pacis 40. annum aureorum corrupit, vt is inducias Ladislao non concederet, & bellum Polonis inferret. Preter hæc, & Venceslaum Regem Boemorum ad eam insania pertraxit, vt, ad quem arbitrium causa inter se dissidentes contulerant, ne cognita quidem cauila, vt erat homo nibili, & voluptati atque ebrietatis penitus immersus, ita pronuntiauerit, vt nullam prorsus neque iustitiae, neque aequitatis rationem duxerit, & ineptissime que extra controuersiam erant adiunxerit, vt Poloni scilicet non nisi ex Occidentalibus oris Regem sibi deinceps peterent, Dobrinensem autem tractum, vt ipse vno anno obtineret, atque interim deliberaret, utri parti eum adiudicaret. Sed ita contumelia Ladislai Regis animo: & amplius non ferendam esse ingatorum perfidiam superbiamque existimans, bellum in crucigeros decreuit. Cum primum fines hostium attigisset, & in late patenti planicie, acceptum manus sua vexillum maximum (cuius insignis est alba aquila coronata hianta rostro, & alijs extensis) explicasset, suspirans & lachrymabundus sonora voce ita ferrur dixisse: Deus Optime maxime, non modo factorum atque dictorum, sed &

cogitationum omnium cognitor, tu mihi testis es & locupletissimus, me inuitum ad hoc bellum cum Christianis qualibus qualibus, Christianis tamen, gerendum descendere, maximis & intolerabilibus Crucigerorum iniuris provocatum, & officio meo adductum, vt populos abste eure & siedi mea concretos de rapacibus & cruenter eorum manibus, & contumelias vindicem. Tu nos, consilia pacis mea numquam defugisse, & vel iniqua pace iustum bellum redimere cupuisse, si quem Religiōs homines, insatiabili cupiditat, & irreligios superbie sue modum statuerent voluerent. Sed quando nihil apud eos manuferetur & patientia viri priuato homini, nedum Principi consiliane proficio, tue iustitia fiducia iusta piaque arma sumptuose reliquerat, ignominiam, probra, cruciatus miasme quadere parantes (qua fuerint extrema duorum verba commemorare non est necesse) sane arcto complexu innexi, ab ea parte qua secus pater operi intentus erat, se precipites deuoluunt. In eodem habuit, quamvis inuito patre, eo loci sepulti sunt: & Petre ab eare nomen inuiditum: animorum constantia meliori exitu digna: nobileque certamen, si pro religione vera, non vefano amore fuisse septum.

XXXII. Marianī Crucigeri Polonis in fetti insig-
nem ab illis clade accipiunt.

Protesta-

tio Regis
ante bellū

D. Stanis.
in aere vi-
sus.

Ostentum
in celo.

Superbia
Marianorum.

Benig-
nitas Regis.
Virtus Sbi-
gnei Ole-
mieci.

Quid post
Victoria
actum.

Victoria
Polonoru.

compa-

comparatarum, malo dominorum suorum reperta. Vlrici Magistri torquem cum cruce aurea gemmis pretiosis distineta, Mesiugus Scrinus ad Regem attulit, a gregario milite suo, qui eum interfecit detractum.

Ferrur autem à multis, ex virtuo exercitu per omne tempus prælii confectus esse in aere vir venerandus Pontificali habitu, dimicantes Polonus confirmans, hostibus vero terrorem incutens: atque is Diuus Stanislaus Episcopus Cracoviensis existimat. quin & canoëte, que prælium hoc præcessit, ostentum in celo circa lunam, euenum prælii portendens, multis testibus apparuisse membra. Monachum enim cum Rege aliquando depugnasse, & ad extremum, Monachum victum, ac celo perturbatum esse. Nec sane nouum & inusitatum est, futuros maximarum rerum eventus ostentis & prodigiis quibusdam, sive coelatum conuersum efficiens, sive laetissimum mentum quas Angelos vocamus, sive impurorum dæmonum, caliginosum hunc ac terræ vicinum aerem incolentium ministerio, non sine diuino tamen nutu, editis significari.

Dedi exemplum ingratitudinis punita: istud quod adiungo, erit Tyrannidis, & contemptæ Pontificie maiestatis. Apud Mediolanenses præcerat, Ioannes Maria Galeatus, desumpto Ducus nominis; susceptusq; paternæ dignitatis ornamenti. Gibellinus impensis fauebat, eosq; aduersus Guelphos armate per connivitatem videbatur. Inde vetera ciuitum odia recruduerant, inq; tumultum omnia eruperant, longe grauissimum, & summo pere lugubre: qui non vrbibus modo arque oppidis, sed pagis agrestibusque familiis, eodem infante morbo correptis valstrati attulit, quanq; cedibus incendiisque graffiti, cognatis & affinis ultimam vim inferre, Sacra denique non fecerunt ac profanaviolares putarent: virtutisque & gloria loco ducerent, si ad ostendendum insigne factiois studium, maxime crudelites evasissent. Ipse Iohannes Maria, in ærumino si per nouem annos Imperij rerum omnium appetitare, insana feritatis morbum conceperat, vsque adeo horrendum, vt iracundia in rabiem verfa, damnatos, aut sibi inuisos, voracissimi canibus laniandos obiiceret, eoque arroci spectaculo magnopere lætaretur: haberetque in delitio Squarciam Gitam alioqui honesta ortum familia, inhuanæ sequitur ministrum, qui ad eam carnificina m ingentes mollos humana carne alendos suscepit. Inter nobiliores, Antonium & Franciscum Vicecomites, hoc ferali modo excarnificauit: Pusterlam tormentis discruciatum, & a mollos lancinatum vno traxit, & capite immunito in partes dissecut: eius filiolum pariter canibus lanianum obiecit, ipsaque feras immanitate superauit. Eniit in eo prælio virtus Sbignei Olesnickij, qui inermis cum semi fracta hasta percurrens, eo momento quando Dipoldus Lusacius miles strenuus, Regem pugnare hasta directa pene confodisset, vt vel suo periculo Regium periculum aneret, à latere vibrata hasta de equo Dipoldum deiecit: deiecum Rex hasta in frontem revoluta casu casside aperte ferire satis habuit, ac postea magnis donis & Episcopatu Cracoviensi remuneratu: est Sbigneum, cum ille sacris initiari cogitans, baltheum militare abnuisset.

Inuit Regem ad eam consequendam victoriam, & illud insigne benignitatis facinus, tempierna laude dignum, quod ante pugnam commissam, captiuos omnes, exceptis Crucigeris Religionem professis, relaxasset, adque hostes remisisset. Eniit in eo prælio virtus Sbignei Olesnickij, qui inermis cum semi fracta hasta percurrens, eo momento quando Dipoldus Lusacius miles strenuus, Regem pugnare hasta directa pene confodisset, vt vel suo periculo Regium periculum aneret, à latere vibrata hasta de equo Dipoldum deiecit: deiecum Rex hasta in frontem revoluta casu casside aperte ferire satis habuit, ac postea magnis donis & Episcopatu Cracoviensi remuneratu: est Sbigneum, cum ille sacris initiari cogitans, baltheum militare abnuisset.

Insequenti die, qui fuit 16. Iulij, Sacris in primis Deo folenni pompa peragendis, hymnisque iussu Regis vacatum est. Hinc casorum funeribus cura impensa, collectaq; Magistri Vlrici & Principum Crucigerorum (inter quos Comes Vendensis erat, qui ita vt prædixerat, fortissime dimicans occubuerat) corpora, & curribus imposita Marieburgum transmissa sunt à Rege, mortem hostium simul & humanarum rerum vicissitudinem piis spiriis & lachrymis prosequente. Signa relata, Cracoviā missa, & ad Diu Stanislae Sarcophagum appensa sunt. Capti omnes domos dimisi, dato etiam pro cuiuscumque conditione viatico: Casimirus vero Scicenensis, & Conradus Olesnickensis Duces, Cristophorus Kerstorius Silesius, Venceslaus Dounius Boemus, & quicunque erant de Crucigerorum ordine, in Poloniā missi, perque arcis deformatus nō sine ludibrio spectaretur, insimē fortis metrictus intempestivus pietatis officium vltupans, totum castigabat. Cromerus libro decimo quinto, & decimo sexto.

XXXII.
Tyrannidis
& crudelita-
tis execra-
da exem-
pli & finis.

scelestus

11. Aegidius de Campis, Gallus, Theologus, & Confessor Regis Francorum, Episcopus Constantien, presb. Card.
 12. Lucidus de Comitibus, Romanus, Prothonotarius Apostolic. Diacon. Card. S. Marie in Cosmedin.
 13. Franciscus Labarella, Patavinus, I. V. D. electus Episcopus Florentinus, Diacon. Card. S. S. Cosmae & Damiani.
 14. Guillelmus Philasterij, Campanensis, Gallus, Decanus Rhenensis. Diacon. Card.

Ladisla. cōtumacem excommunicat & Regnis Neap. & Hierosol. exiit.

IV. Sedicio Bononiae.

V. Ant. Luna Comitem Vrgellit. ad Regnū Aragonie promovere quārē Archiepisco. Cæsar aug. nefarie truci- dat. Vnde odium omniū Conc. in- currit.

tenderet, quia se solum Regiam dignitatem pertinere luce esse clarius affirmabat. Quo autem prope huiusmodi contentio accedebat: eo iam proprius grauota Aragonia pericula conflabantur. Regie autem nomine consulto, vt proditur, se salutari in aliud ipse tempus distulerat: vt hoc continentia signo hominum sensus permiseret: apud quos nefas semper fuerat decretum, quemquam se Regem ante fancitas more solito leges nominari. quin & idipsum Gubernatoris generalis nomen tam cito usurpare, hoc quoque magni in patriam arioris artificio condicbat: quia si in eo popularibus videri cuperet beneficissimum, quod Reipublica pene succumbenti, & aliorum competitorum oneribus, turbulentisque factionibus indignissime oppresse, fin minus suavi, suorumve pollet, ipsius tandem potestate muneric subueniret. Sed nota haec illius calliditas, in maius sui odium retrahebatur. Non enim demissus iste, atque humilis sermo corruptis eius moribus consonabat: ino insolentem suam superbamque naturam extulerat fane supra modum tanti istius insolentia dominatus. In Beneficii conspectu, magna ea quæ plures angelis de Republica cura, omnium confederat. Is necdum palam in alterutram partem propendebat. Ab illius itaque ore, omnes Cæsaraugustani adiuvati Proceres pendebant. Plures ibi animis & voluntatibus inter se dissidebant, nec quicquam potuit decerni, præter Comitia generalia ad VI. Idus Februar. hoc anno indicta. In his post multas contentiones, Antonius Luna, Jacobum Vrgelli Comitem renuntiabat. Garfas Ferdinandi Heredia Cæsaraugustanus Archiepiscopus, Ludouicum Calabria Ducem, Guile Comitem, Ioannis demortui Regis ex filia Violante nepotem, anteponebat. Hinc Antonio Luna bilis effebuit, iracundiaque exarst: sed quam veterator & callidus in animo continerat, donec terti ac scelesti facinoris, quod postea comisit, opportunum locum & tempus inveniret. Existimabat ab artificio Archiepiscopi, causam Comitis in peiorum partem apud populares versam: cum iam Comes omnium Ordinum odium incurisset. Irritato ad eum modum contra Archiepiscopum animo Antonius Calatainbo discedens, ad illum Cæsarugustam reuerterem dedit litteras, fiaues ac iucundas in speciem, quibus significabat, se cum eodem de republica colloquivelle, vt ambo inter se commentarentur, qua ratione commodius esset, & ipsorum tunc temporum paci, & totius posteritatis otio contulendum. ea propter se amice & benevolentia, ad Almuniæ muros, solum in agro, Regia qua iur Cæsarugustam via, eundum Archiepiscopum præstolari: quod tacitum hunc eorum congressum esse oportet. Infidiose tamen haec omnia fingebat. Diu namque eidem periculum capitis moliebatur, ac in pectoris suis conceperat illi mortem continebat: quod vincum hoc statueret esse, agrotæ, sed nondum desperata Vrgellitani Comitis remedium, cuius se profitebatur esse, & in consilis capiendis auctorem, & adiutorem in rebus agendis fortissimum. Et Archiepiscopus quidem nihil mali suspicatus, alaci animo, tamquam aliquid quo gauderet ab illo auditurus consenso mulo obulam egrelius est, decem duodecemque comitibus. Nam festinata plures vindique conuenire non fuerat. Antonius Luna tardius de industria iter faciens, plus duobus studiis procul à muris Almuniæ Archiepiscopum exceptit: ac dum ambo simul iuncti fuere, postquam ille Archiepiscopum Patris, iste Antonius filii nomine benigne atque comiter salutasset, de publicis negotiis & rebus secreto colloqui coepérunt. Tunc Antonius tempus sibi oblatum nolens prætermittere, de singulis competitorum causis sermonem orsus, quod spectaret, non posse Archiepiscopum habere diu sua ea de re clausa consilia, captiose illum interrogauit, quid de vno quoque competitorum iure sentiret. Num Vrgeli Comitem futurum esse Regem autumaret? Cui cum Archiepiscopus prudenter parum, non me vino respondisset: Antonius incredibili furens audacia, detestabileque iam scelus anhelans: si non te, inquit, viuo; mortuo igitur esse oportebit. atq; hæc dicens, frenos flectenti Archiepiscopo colaphum in medio ore incussum, arreproque protinus gladio, graue capiti illius vulnus infixit, refugientem ceteri e mula de- turbarunt, humique iacentem nefarie contrucidarunt. Inter eos Antonij armiger, qui vnu lanceam gestabat, ea subebris brachium adducta incurrrens, Sacerdotem Domini in terram precipitauit: cæteri conuulnerarunt, manuq; inter cetera iacenti amputarunt. Sui etiam, quorum paucii admodum illuc conuenerant, iisque imparati omnes, atque inernes, subito eodem periculo circumueniti, nonnulli grauiter vulnerati. Alumniam confugerunt: alij crudeliter interfici sunt: alij ab insidiatoribus comprehensi Almoniarium ducti, ibidem diutius in priuatius studiis afferuati, quorum vnu fuit Jacobus Cerdan, Iustitia Aragonum filius, qui forte eodem die Archiepiscopum stipabat. De hac illius morte, ita in Kalendariu codice Sedi Cæsarugustana, Kalend. Junij, abit D. Garfas Ferdinandi de Heredia, Archiepiscopus Cæsarugustanus, qui pro defensione & Iustitia Regi suffixa, in loco della alumnia morti empensus est, prima die Junij. Anno a Nat. Domini M. CD. XI. Ita si qui diademate Regi imponere debebat, Imperio eius qui diademata sperabat, tetrovima morte affectus est, vltore Angelos relinquens, ne vnuquam in Sellam Regiam illi daretur ascendere, per quem lumen in regio Antistitis corpus fædissime confossum laceratumque iacisset. Ideoque statim diuinum, si recte estimemus, numerum apparuit. Nam si tantum animi ad inuidiam Cæsarugustam illis, quantum ad aggrediendum facinus fuisse, haud dubie sublata lis erat: & oppressa reliqua factio, Comes Regiam dignitatem vel extorisset, vel impetrasset. Nunc sceleris non voti compos effectus est. Eo enim patrato, omnia magis turbari coepit, cum nouarum inde perturbationum causa viderentur oriri: nemus ex Aragonis foret, qui non accerme ad tantam vlcitudinem iniuriam inumberet. Accedit plane, quod solet in iis quæ perpetra sunt, vt quod Antonius existimauerat commodum fore, id illi & Iacobu summum extit ex uitium. Namque omnes exclamabant, a Comite Vrgelitano, tamquam a Domino agresti & furoso fugiendum esse. Nam si regnaret: affirmabant, sine dubio futurum esse, procellam patriæ, turbinemque ac tempestatem pacis & otij, Aragoniosque eo Rege, neque patrias leges, neque communia iura tenere posse. Ipsi vero Antonio Luna probra omnia, maledictaque obiiciebant, non Vrgeli Comitis inimici soli, sed omnes prorsus omnium generum, etiamque directiones, nocturnos diurnosque tumulus, rati metus, rotaricula, tantas tam continuas clades, cuncta libidine, nulla legibus moderanda. Hec etiam ei possunt displicere quicunque erit: & tamen in incerto est, cui belli fortuna arriserit, que etiam secundam ostendat, non poterit esse diuina. Veluti concussa domus, cuius alter pars prior labefactata concidit, altera diutius constare non potest: nisi quod altius cadunt Vrbes quam domus. Maiores mei ciuitate fuerunt eicisti, & me quoque eadem fortuna veceauit, quid face reputatis illos ipsos quorum nos maiores eicerunt: non somnam, non quietem capere possunt, accusant parentes atque avos suos, qui ad hec se discrimina periculaque genuerunt: & quia ipsi non conceperunt oda atque inimicitias, ea nunc aleæ inuiti exercereque coguntur, qui si etiam dormirent, si quiescerent, si nihil timuerent periculi, humanus tamen putarent nos domi esse quam foris. Plura alia, Brachius, ad conciliandos Ciues tanta felicitate dixit, vt ab eius oratione arma deposuerint Camertes, & tum Berardo Domino inclinauerint, tum exilibus omnia indulserint, tum omnes mutuas offensas posuerint. Totum tri-datum apud illos Brachius commoratus, omnes priuatas publicaque contentiones sustulit, ac Dominum ciuibus, Ciues Domino conciliauit. Campanus libro secund. bistor. Brachij.

Concordia porro mutua inter ciues seruandæ gratia, Religiosas Confraternites institutas esse, nemus est qui ignorat. Eas, qui hac temestate impugnabat, quomodo ad Deo imminentे vindicta diuina admonitus fuerit, narrabat ad exemplum aliorum apud Iohannem Nider Theologum, Iohannes Decatus oppidi Isinensis, qui id temporis viuebat. Ita habet.

Cum de Scholis redij iam iuuenis factus sacerdos, & prædicationis exerceret officium, considerauit, quod Religiosi de Ordinibus mendicantium Fraternitates qualidam haberent, quibus se feculare denoto animo commendabant. Mihi autem hoc tamquam iuueni inexperienced.

Evidem viri Camertes, non tam (is Camertibus imperabat) Ber-

VI. Brachii Pe-
rus ad Ca-
mertes ora-
tio adfe-
ndandas ci-
uiles cori
discordias.

Christi IOANNIS SIGISMUNDI
1411. PAP. XXIII. 2. REG. ROM. I.

Ecclesiastici. SIGISMUNDI IOANNIS CHRISTI
REG. ROM. I. PAP. XXIII. 2. 1411.

337

to & fatuo displicuit, & veluti nouitas hac nocuit fore, in cancellis contra talia publice in Ecclesia impegi. Fui enim de numero eorum, de quibus B. Hieronymus in epistola ad Paulinum dicit: qui quicquid dixerint, totum hoc esse legem Dei putant. Habui pro tunc consanguineum veteranum, sed virginem multum Deo deuotam, cui haec displicerunt. Vnde quadam die ficeretem istum, qui pro frumento verbi Dei tribulos habere meruit, ita aggre- diendo locuta est charitatue: Domine mihi desidero ut Fraternitates caluniam non inuidatis, praesertim in loco publico. Nam multa bona simplices ibi faciunt: & si propter bona ista vobis intrare non placet, placeat saltem ta- cere. Difficiliter enim nos seculares bona aggredimus: quid igitur erit, si pronus ad malum, licita prohibebitis? Au- diuit lacerdos, sed velut sermones delirantis foeminae, cum que cœptam dispergientiam, quam nouis & inexpertas u- nianarum medicis hauserat, animo non relinquenter, ut debuit, redit alia die Sancta Virgo, & cognato ait: nisi de- stiteritis, periculum grande mihi videretur omnino vos ad- monebit & inuidet, quod de propinquio vobis imminet.

In genere mihi constat, sed in specie me latet. Itaque vos emendetis. His dictis receperit ab eo, & ecce altera die dum sacerdos federet in domo late cum quoddam suo consocio iuuene, venit inopinata tempestas, & insolitus fulmen emisit, & dominum incedit, & a latere sacerdotis socium pre- dictum ad mortem percussit, tecumque adustis vestimentis ad terram cecidit, vbi iacens se tandem viuum esle, & so- ciuum expirasse sensit: & ab eo tempore cautius deinde pre- dicauit, & tutor ac susceptor omnium Religiosorum, de- duos effectus est. lib. 4. c. 8.

Amisit hoc anno Iohannes Pontifex Gasparem fratrem, Romae, in domo Pauli Iuuenati Spinelli, viri hoc tempo- re nobilissimi factis funerum. Inde sepulchrali pompa elatu- tum, in Sacello Sancti Crucis Basilicae Vaticanae, vere Re- glio honore sepelitum: cum ei non semel, in omnibus Basili- cis & Tempis Romatis, ritu Christiano parentasset. An- ton. Perri in notis diariis.

Eodem anno Ladislaus Rex Poloniae, ad Iohannem Pontificem Oratores misit, Andream Lafurem Praepositum Vla- dislauensem, Martinum Vuroaimiicum vexilliferum Cracoviensem, & Sbigneum Oleinicium Secretarium suum, cum per amplis donis, nempe quattuor patinis ac duobus crateribus magnis aureis, tribus vestibus Sabelliniis, & culcitra item ab altera parte è pantheratum, ab altera ex ar- melinorum pellibus consuta, & aliis obdien- tam suam i-psi delaturos, postulaturoq; vt Pontifex declararet, ipsum superiore anno iuste bellum contra Cruciiferos suscepisse, & quicquid rerum sacrarum è templis Pontificis per id bellum ablatum esset, recte in Polonica templo distributum esse: deinde, vt ipsi Crucis militiam contra Tartaros con- cederet. Accatera quidem impetrata sunt: extremum hoc ne impetraretur, illud obstitit, quod eiusdem modi militia, contra Ladislaum Regem Neapolitanum ab ipso Pontifice promulgabatur: & obstant Polonis, Sigismundi Regis & Cruciferorum Oratores, veriti fortassis, ne contra Rex viteretur ea militia. Sub id tempus, Iacobu- bo Halicensi Archiepiloco, & Alexandro Camenecensi Episcopo mortuis, huic quidem Andreas Dominicanus, illi vero Nicolaus Tramba Procancelarius Regis petente à Iohanne XXII. successores dati sunt. quamquam Nicolaus Tramba, eodem ipso anno, ad Genesensem Archiepiscopam, præter Collegij Gnesensis voluntatem, quod Albertum Iastrembecium Episcopum Posnaniensem postularat, ab eodem Iohanne XXII. translatus est: secundum mortem Nicolai Curoni Archiepiscopi: qui cum Regi in Russia, & Lithuania reuertentib; ab ipso euocatus occurreret, casu equi collisus & extinxetus, iudicio Regis & Viteudi scese subtraxit. Nam Regina crimen ei in- tenderat, quasi ipsam de stupro sollicitasset. Trambæ in Halicensi Ecclesia successor datus est, Iohannes Ressouius, qui Archiepiscopam illam postea Leopolim transtulit. Crom. lib. 17.

Eodem anno Toleti in Hispania, S. Vincentius Ferrerius, quamplures Iudeorum, ad fidem Christianam adduxit, & Synagogam illorum antiquissimam, quam ante redi-

VIII.

IX.
Legatio
Ladislai
Reg. Polo.
ad Iohann.
Pont.S. Vine. Fer-
rer, multos
Iudeos ad
fidem Ca-

cationem templi per Zorobabel factam, extructam affir- mabant, in Ecclesiam, sub titulo S. Mariae Blancae conuer- tit. In eius rei memoriam, singulis annis die qua conuer- sio Iudeorum acciderat, celebratur processio solennis To- leti: in qua quidem defertur imago S. Vincentij, cum figura Christi Crucifixi, quam in prædicatione & conuersio- ne eorumdem gestauerat. Diag. lib. 2. c. 60.

A N N O C H R I S T I 1412.
Iohannis Papæ Sigismundi Romanor. Regis
Anno 3.

Vix certa veris signa apparebant: cujus Ladislaus Rex super- riori clade irritatus, verius quam fractus, aduersus Ioan- nem Pontificem Aloysij socium, viciniq; armis obiectum, magnam bellum molem concire cepit. Rebus trepidis, Pontifex, reputare vero bellum magnitudinem, impares vi- res, frustraque sperat Aloysij opem, cui levior è longin- quo rerum Neapolitanarum cura erat, campis diffusis, Ro- manam copias omnes cogit, in Vrbis incolumente summam salutis sitam esse existimans. Roman ergo vndeque Pon- tificis Duces, militesque conuenere: Paulus Vrfinus, Sfor- tia, Iohannes Columna Brachius, Gentilis, Picenus igno- biliiores alij. Hic aliquibus iniuriis, Sforzia, ab Vrfini pro- uocatus, & illius impatiens, & reipublice, si quid inter Duce- ces gravius accidisset metuens, sublatis signis, Vrbe egre- fuisse, ad Columnam oppidum secesserat: ac tandem ad La- dislaum concessit. Cause memorantur fere iste.

Paulus Vrfinus, Sforzanos ad transitionem sollicitasse dicebat. Sforzia vehementer commotus, Pontifici de- nunciari: nisi Vrfini astus coercentur, futurum sibi ex se- confitum: neque enim eius dolos ferri ultra posse. Pon- tifex, quamvis aqua, Sforziam, postulare intelligeret, Vrfini tamen opes, & præpotentis familiae vim temebat. Ita- que cunctando, cautandoque, nihil præter inanes spes, & speciosa verba, querenti in dies acris Sforzia dabat. Ille commotio factus, Vrbe dicescit: & ad radices Tuscula- norum montium, fossa strenue ducta, Pontificis militem professus, sine cuiusquam initia conludit. Pontifex, quamquam egregie Sforzia fidei considereret in præfensi- tamen veritus, ne exactis iis mensibus quibus Sacramento tenebatur, liberalioris spe militia ab opulento hoste euo- caretur. S. Angeli Cardinalem, (Romanus hic erat, ex no- bili Stephanensem familiâ) propere ad eum cum triginta septem aureorum millibus legat: vt ea accepta pecunia, Pontifici suam iterum in consequentes menes aliquor obligeat. Id quia perplexus, oblato argento, Cardinalis nunciabat: Sforzia, quo nemo candoris amantior fuit: Pa- ter, inquit, dixit: hoc explices velim. Ifud tu argentum, stipendium emerita à meiam militia attulisti, an autoramentum reno- uanda. Ea militari libertate percussus, non iam perplexe: Renouardi, inquit, apud Pontificem Sacramenti, mercedem attuli. Tum ille: ergo tuum istud argentum retro unde venisti referes. Nam & maiorem mihi summam debet Pontifex, & Sacramento Pontifici ne me iterum implisci. Paulus Vrfini impotentia facit: quamqua compescere, neque mihi sine Reipublica perturbatione li- tet, neque sine totum sua editionis motu Pontifici suu est: ego rebu meis nulla ciuusquam offensione confidam. Et mihi quidem vis à Paulo nequaquam timenda est, fravis timetur: quam ille sanguinolentam Exemplum sit Mafarda, frenum cataphractorum Duci fudus exitus, quem per infidus (notum erat ea tempestate Pauli facinus) su- stulit, vt ornatissima eius viri ala poteretur. Hec, ne audere quisqua posset, Pontifex fuerat prouidisse. Nunc quoniam præstari fraudu- lentis astus bonis non possunt, priuatam salutem priuato confilio tue- tur. Ab hoc colloquio Roman Angelanus cum pecunia rediit: Sforzia, Columna, dum Sacramenti Pontificij tem- pus effueret, vt iustitiat, substitit.

Ingen eo tempore annonæ caritas Romæ erat, neq; spes melior apparebat. Nam tritico opulentis Ciues defosso, tñ Romanæ plebis nimis quæstuofo tyranicæ mercaturæ ge- nere nudinari cœperant. In his nobiles quidam Romani Ciues erant, Sforzia non vulgaris familiaritate coniuncti, qui munita aliquot castella hæreditario iure possidebant. Hos primum, an priuatis offensionibus, an vt Sforziam v- reteret, vrexare Pontifex per ipsum Sforziam decteuit. Mandat illi per litteras, ad eorum oppida copias ducat, eorum

thol. To- leti addu- cit.

I. Noui mo- tus à La- disl. adiu- fuis Iohan- Pont.

II. Sforzia à Iohan. ad Ladisl. de- ficit & quart.

V. Ladisl. Pö- tif. reconci- liatur & schisma e- ciuitur.

VI. Mois ma- tris Ladisl. Reg.

VII. Quib. con- ditioni- bus pax inter La- disl. & Iohan. Pont.

agros

agros omni belli clade vastos: quem apud eos intuererit frumenti numerum omnem Romanum decuhendum euret. Paruit Sforzia, priuata amicorum gratia, fidem Sacra- menti præponendam ratu. Illi terrore prætentis Ducis ditionem certis conditionibus fecerat, frumentumque omne tradidere, quod Romanæ aduectum famam continuo leuauit. Sforzia, in pristinam fortunam oppidorum Dominis restitutis, non sua se voluntate, sed Pontificis imperio vim illis à se illatum testatus, deprecatur, vt si quid milites in eo tumultu ex agri rapuisserent, eorum voluntate id retinere illis licet. Columnam post hæc rediit: prius se- rio illis pro amicitia commonitatis, ne à fide Pontificis de- sciscerent. Paulus post à Ladisla magna mercede conductus, non amplius sub Iohanni auspiciis militauit. Ex hac re tantum doloris Pontifex concepit, vt meritorum veterum oblitus, eum Duxem pedibus suspensus, cum ignominioso carmine, per omnes Vrbis portas pontesque de- pinxit. Non prius haec imaginis abolita sunt, quam Ladislaus Vrbem iterum intuadens, iussu Regio sustulerit. P. Bombinus lib. 1. de rebus Sforzia.

Apparuit statim, quo animo Ladislaus pacem colere vo- lueret. Quamquam enim fratrem & alios consanguineos Pontificis carcere & vinculis excisum: in necessarios tamen Pauli Vrfini, Petrum Vrfinum Comitem Nolanum, & Al- galus eius fratrem exercitum mouit, bonisque omnibus exutum, Nolan obsecram relinqueret compulit adeo vt vix nauicula quadam parvula, humeris suorum ad littus mari- tinum apud Pharum quem vocant Annunciationis, dela- ta, effugere manus furentis potuerit. Istud credo occasio- nem dedit rerum nouitarum, cum Paulum Vrfinum apud Iohannem gratia & auctoritate præstantem, iniuria suorum perureret. Constantius de rebus Neapolitanis libro duo- decimo.

Praefecit hoc anno Pontifex Vrbi Senatorem, Iacobum Pauli, Comitem Podij: & ad retrancos Bononienses ad obsequium Sedi Apostolice, misit Cardinalem Fliscum, cum plenaria potestate Legatum: qui opera, præcipue Iaco- bi Insulan, eatem pelestare viri apud Bononienses præ- stantissimi usus, magistratu plebeio delecto, Vrbem & to- rum Bononiense territorium in fidem Romanæ Ecclesia rediit. Antonius in notis diariis, & Vrfini lib. Bononiem. lib. 6.

Inter hæc Petrus Luna, qui Benedictus XIII. nomen ad- huc retinebat, vt Regnum Aragonie turbulentum pacifi- care, labotabat. Alcanizium Proceres conuenerant, ybi in comitatu confeuerunt, quem rebus afflictis Regem pre- ficerent. Viderat Benedictus, Comitem Vrgelitanum, pro- pte necem Archiepiscopi, causa excidisse: Fredericum quoque Martini iunioris nothum, apud paucos in existi- marione esse. Horum itaque mentione prætermissa, ad Ferdinandum Castellæ Infanteum animum adiecit, ac Pro- ceribus congregatis voluntatem suam non obscure signi- ficauit: vel tunc maxime, cum in memoriam illis reuocat- set, legem à Gottorum vsq; temporibus receptam, ne quis, mortuo Rege, Regnum sibi circa voluntatem Ordinum usurpare, aut more tyrannico armis vendicaret. Hac ratione Comitem Vi- gelli, & quoddam alios excludebat. Surita Annal. lib. II. c. 66.

Quinque numerabantur, acerimi competitores, quo- rum ynisquisque Regalem ad se dignitatem pertinere di- nero ab aliis iure contendebat. Primus horum fuit, quem dixi Iacobus Aragonius Vrgelitanus Comes, qui Marti- no Rege viuente, generali Regorum ambierat gubernacionem: modo tamen Republica ad interregnum ad- ducta, fidentius Regale ipsum munus appetebat, iure quo superius attigimus, & quod Isabellam duxerat uxorem. Pe- tri IV. & Regiae Forziana filiam, Regumque Iohannis & Martini, tamen si non vterinam sororem.

Secundus erat Gaudiæ Dux, ac Ripacurtæ Comes, Al- phonius Aragonius, Iacobi II. Regis nepos, filius Petri, illius quarti filii: qui Beati Francisci Instituto addictus, clari- sis vita operibus, Valentia obiit. Huic Alphonso iam tunc aduersari cœperat ipsa fortuna: cum illi Villenæ Mar- chionatus, ac Castellæ Connestabulæ abrogata fuere, qui- bus ipse fuerat ab Henrico Rege, Transtamaræ antea Co- mite, paulo ante donatus. Præterea Violantris Arenofix vxoris immoderata nimis licentia, libertasque viueridi, haud sibi comparauerant eam, quæ tantum virum decui- sancita.

VIII.
Ladis. Pau- li Vrfin. ne- cescatos persequi- tur.IX.
Bononia cum suo territ. in fid. Ror. Eccl. redu- citur.X.
Quomo- do Ferdin. Castin- fans ad Regn. Ata- peruenie- rit.Competi- tores Re- gni qu' n- que.
Iacob. Aragon. Comes Vi- gelli.

2. Alphon. Arag. Dux Gaudiæ.

ser, claram, ac stabilem autoritatem. Ad hæc tanta erat confectus fene^ctute, vt pene iam desipere censeretur. Eas ob res videbatur ab omni non modo fortuna, verum etiam spe derelictus. In omnium tamen fide, quod esset regis virili Regum stirpi proxime adiunctus, causam ipsius suam deponebat.

Teritus, qui gentis quoque suum ab eadem ducebat Regia virili stirpe, fuit Fredericus Aragonius, Lunensis Comes, Martini Siciliae Regis ad Callatem mortui ex Tharsia concubina filius: cui, Martino auo Rege contendente, Benedictus XIII. concesserat, vt Regale munus posset obtinere, ac si esset ex iusto & legitimo matrimonio progenitus. Id autem licet fuerat imperatum ad Singulorum Regnum obtinendum, a quo filii illegitimae habendum iudicarent: is statim quiete, & pacifice, sine tumultu, sine armis, de communi Parlamentorum consensu, publicaque Regnum authoritate, Regna cum dignitate obtineret. Id autem Iudicium intra duos menses fieri debebat. Si vero latius id tempus vellent proferre, libere posset illud in alios duos menses protogare. Quod si ex deligendis aliquis suscepimus munus commode explore nequiter, vel forte recularer: superflites, quem vellent, in eius locum sufficerent: qui idem munus cumulate exequi valeret. Deinde autem, quia Aragonio Regno à ceteris ditionibus semper dari consuerat in tota dignitate principatus: decretum fuit, vt istius amplissimi Iudicij sedes intra Aragonios fines statueretur. Propreterea de communi Parlamentorum consensi, permissione Benedicti XIII. Caspe, celebre apud Aragonios oppidum, futuris Iudicibus constitendi locus circumscriptus. Ipsius quoque hæc adhibita fuit Iudicij ac cognitionis regula: Ut primum illius competitoris causam audiret, quia eos primus accederet. Si vero plures adessent uno tempore: quem vellent ipsi ordinem seruerent. Competitoribus, per Procuratores, non per seipsos agere licitum erat: neque proprius Iudicij locum, XII. M. palitum accedere, pluriū, quam singulorum XX. equitum turmis stipatos. Eorum autem Procuratoribus Legatis edicebatur, ne pluriū, quam singulis XL. equitum, & L. peditum inermibus ceteris comitati, ad futuros Iudices in ius adirent. Ipsi vero Iudicibus, ne qua calumnia, ne qua fraude, ne quis dolus in tanta readhiberi possit: ut sumptu prius Sacrae Eucharistia, solenne in hiuncum praestarent, fidem suam omnibus obligantes: se pro eo tantum suffragia laturos, quem indicarent iure esse ad obtinendum Regale munus potiorem. Neque se precibus, nec pretio, nec gratia, nec simulata, à recta iuri via deducendos: sed ea semper mente futuros, quam ratio & veritas ipsa prescriberet. Tum; ut suum quique suffragium, & suorum eiusdem munieris sociorum tandem regeret, & suprimeret, quamdiu potum, atque apud omnes perauguratum esse oportet. Ad hæc Caspensis ipse locus confessum fuit firmissimo militum praedium minus: quo futuris Electoribus tranquillitas animorum adcesseret, & maior securitas. Quin etiam vniuersi Regnum Ordines decreuerat: Parlamenta illa minime esse dimittenda, tametsi ad alia forsitan commodiora loca transferrentur: sed in inceptis iis communibus congressibus, qui singulorum Regnum faciem præferrent, quasi in vigilia permanendum: ut eis in huiusmodi custodia, tanquam in specula collocatis, Electores, Iudices ab omnibus curia vacui redderentur, causæque & officio suo satisfacere possent cumulatius. Quæ omnia singulis competitoribus vniuersa Parlamenta per litteras, ac numeris deferenda curarunt, initamque hanc rationem consiliorum, omnibus esse exploratam. A qua nemini licitum fore munierabatur, transuersum, vt aiunt, digitum discedere: si populorum gratiam sibi quisque conciliare cuperet, & quod aptissimum erat, ad quiete regnum, charitatem. Hic vero magna & obscura questioni, Iudices esse præficiendos, graues, sapientes, iustos, integerrimos: tales denique, quales ipsa natura causa, ac fides omnium publica postulabat. Fuerunt autem hi delecti Iudices.

3. Frider.
Atag. Cō.
Lunen.

4. Ferd. Ca.
stell. In-
fans.]

5. Compe-
titor Ludo-
nic. Calab.
Dux Ioan.
defuncti
Reg. ne-
pos.

Vtius, qui in ea Regia causa, non iam æqualem aliis, aut patrem se esse, sed longe superiori dictabat, Ludouicus erat, Calabria Dux, ac Guise Comes nuncupatus, Iohannis demortui Regis ex filia nepos Violante, quæ Ludouico Andegauensi Duci, Sicilia Regi aliquam diu apellaro, matrimonij dignitate fuerat coniuncta. Hic modo Regale munus, haud minori fiducia, ac si eadē solus concideret, conabantur, eaque propter Italia recedens, Neapolitano Regno, ad quod per viatorias, quem admodum diximus anno superiori properauerat, relieto, in

Gallias reueterat: quod eius omnis spes, & ratio, & cogitatio penderet ex Caroli Francorum Regis oblata sibi tutela atque præsidio. Ipse enim Carolus enixe Ludouici causam suscepit defendendam, quod esset sibi propinqua cognatione coniunctus. Ex Aragonis Herediarum omnis gens florentissima, illius studiosissimum se esse prospictebatur.

In tanta competitorum multitudine, cum varijs varie afficerentur, tandem vniuersi Regnum Ordines statuerunt, nouem viros tantum cooptandos, ex tribus siquidem Regnis ternos, qui Electorum quasi munere fungentur. Quem enim ipsi omnes, vel ex eis sex, dummodo alicuius è Singulorum Regnum electis interesset, Regem habendum iudicarent: is statim quiete, & pacifice, si ne tumultu, sine armis, de communi Parlamentorum consensu, publicaque Regnum authoritate, Regna cum dignitate obtineret. Id autem Iudicium intra duos menses fieri debebat. Si vero latius id tempus vellent proferre, libere posset illud in alios duos menses protogare. Quod si ex deligendis aliquis suscepimus munus commode explore nequiter, vel forte recularer: superflites, quem vellent, in eius locum sufficerent: qui idem munus cumulate exequi valeret. Deinde autem, quia Aragonio Regno à ceteris ditionibus semper dari consuerat in tota dignitate principatus: decretum fuit, vt istius amplissimi Iudicij sedes intra Aragonios fines statueretur. Propreterea de communi Parlamentorum consensi, permissione Benedicti XIII. Caspe, celebre apud Aragonios oppidum, futuris Iudicibus constitendi locus circumscriptus. Ipsius quoque hæc adhibita fuit Iudicij ac cognitionis regula: Ut primum illius competitoris causam audiret, quia eos primus accederet. Si vero plures adessent uno tempore: quem vellent ipsi ordinem seruerent. Competitoribus, per Procuratores, non per seipsos agere licitum erat: neque proprius Iudicij locum, XII. M. palitum accedere, pluriū, quam singulorum XX. equitum turmis stipatos. Eorum autem Procuratoribus Legatis edicebatur, ne pluriū, quam singulis XL. equitum, & L. peditum inermibus ceteris comitati, ad futuros Iudices in ius adirent. Ipsi vero Iudicibus, ne qua calumnia, ne qua fraude, ne quis dolus in tanta readhiberi possit: ut sumptu prius Sacrae Eucharistia, solenne in hiuncum praestarent, fidem suam omnibus obligantes: se pro eo tantum suffragia laturos, quem indicarent iure esse ad obtinendum Regale munus potiorem. Neque se precibus, nec pretio, nec gratia, nec simulata, à recta iuri via deducendos: sed ea semper mente futuros, quam ratio & veritas ipsa prescriberet. Tum; ut suum quique suffragium, & suorum eiusdem munieris sociorum tandem regeret, & suprimeret, quamdiu potum, atque apud omnes perauguratum esse oportet. Ad hæc Caspensis ipse locus confessum fuit firmissimo militum praedium minus: quo futuris Electoribus tranquillitas animorum adcesseret, & maior securitas. Quin etiam vniuersa Parlamenta illa minime esse dimittenda, tametsi ad alia forsitan commodiora loca transferrentur: sed in inceptis iis communibus congressibus, qui singulorum Regnum faciem præferrent, quasi in vigilia permanendum: ut eis in huiusmodi custodia, tanquam in specula collocatis, Electores, Iudices ab omnibus curia vacui redderentur, causæque & officio suo satisfacere possent cumulatius. Quæ omnia singulis competitoribus vniuersa Parlamenta per litteras, ac numeris deferenda curarunt, initamque hanc rationem consiliorum, omnibus esse exploratam. A qua nemini licitum fore munierabatur, transuersum, vt aiunt, digitum discedere: si populorum gratiam sibi quisque conciliare cuperet, & quod aptissimum erat, ad quiete regnum, charitatem. Hic vero magna & obscura questioni, Iudices esse præficiendos, graues, sapientes, iustos, integerrimos: tales denique, quales ipsa natura causa, ac fides omnium publica postulabat. Fuerunt autem hi delecti Iudices.

Ex Ara-

Iudicij no-
vem viros
ab ordinib.
Regi pro elec-
tione Regi in-
stitutum.

Caspis op-
pidam elec-
tum & Re-
gule Iudi-
cii.

3. Frider.
Atag. Cō.
Lunen.

Vtius, qui in ea Regia causa, non iam æqualem aliis, aut patrem se esse, sed longe superiori dictabat, Ludouicus erat, Calabria Dux, ac Guise Comes nuncupatus, Iohannis demortui Regis ex filia nepos Violante, quæ Ludouico Andegauensi Duci, Sicilia Regi aliquam diu apellaro, matrimonij dignitate fuerat coniuncta. Hic modo Regale munus, haud minori fiducia, ac si eadē solus concideret, conabantur, eaque propter Italia recedens, Neapolitano Regno, ad quod per viatorias, quem admodum diximus anno superiori properauerat, relieto, in

Ex Aragonibus.

I.

Dominicus Ramus, Oscensis tunc Episcopus, magnæ sanctitatis ac Doctrinae vir, qui postea Ildebrandi Ecclesiæ prepositus fuit: Indeque ad Taracensem Archiepiscopatum translatus, tandem à Martino V. Pontifici Max. S.R.E. Presbyter Cardinalis tituli Sancti Xysti primus, mox SS. Iohannis & Pauli, Portuensis denique Episcopus creatus decessit.

II.

Franciscus, seu vt vulgo vocabatur D. Frances Aranda, in Turoloensi ciuitate Equestri familia natus non ignobilis: homo sane equus, & ab omni cupiditate remotus, veritatis amicus, & apud omnes maxime charus. Hic fuerat studiorum ac officiorum, Iohannes & Martini Regum maxime consilii, eorumque fidelis ac benevolus consiliarius. Sed ea omnia contempsit, iampridem se in orientem solitudinemque contulerat, ac in celesti Carthusianorum cenobio. Porta cœli nuncupato, illius se dederat Religioni, sub coru, quos ibidem Donatos appellare solent instituto. quorum more vestitus, capillatio quam antea, barbaque maiore incedebat. Inde ergo fuit, ad Regiam huiusmodi causam indicandam vniuersa reipublica voce euocatus.

III.

Berengarius Bardaxinus, rum ciuilis Iuris, rum etiam totius Aragonicae antiquitatis peritisimus, qui apud Aragonios plures annos fuerat publici consilij princeps: butus autem tam magni operis principis inter ceteros omnes pavens & effector. In cuius industria & consilio, vniuersi omni Regnum Ordines, tantam componentia Republica spem collocaverant, ut communis huiusmodi causa, quæ sineo deferta ac desperata putabatur, cum eo non existimatione modo, sed quasi re ipsa iam constituta crederetur: tametsi nondum esset dicto, & pronunciatione definita.

Ex Catalanis.

I.

Petrus Zagarriga, Tarracensis tunc Archiepiscopus, ex Ildebrandi Episcopio translatus, vir summum officio ac virtute præditus, illustris & integratus plurimum prefatus, doctus sane in ciuili ac Pontificio iure, tum vero ita facundus, ut ei primæ partes in eloquentia tribuerentur.

II.

Guillelmus Valecica, legum & patriæ consuetudinum valde peritus: atque ex omni Barcellona cum prudenterissimus tum sincerissimus iudicatus: cuius in ipsis legibus interpretandis, aequitateque explicanda, scientia admirabilis his temporibus habebatur: vel ob hoc maxime, quod plerasque causas gratis defensiebat, neque ex patrocinio potentium fauores, neque ex humiliorum gloriam captabat.

III.

Bernardus Gualafius, qui ipsius etiam ciuilis Iuris intelligentia, atq; omni prudentia genere præstebat.

Ex Valentini.

I.

Bonifacius Ferrerius, Porta cœli Monasterio Carthusianorum Praepositus Prior, homo iustus, natura bonus, prudens & laudatus, studiisque ciuilis Iuris atque Canonici optime deditus.

II.

Vincentius Ferrerius, illius frater Germanus, Sacre Theologie Doctor sapientissimus, ex Predicatore, vt vocant, Instituto, Sanctissimus & Religiosissimus vir, in omnibus vita sua partibus moderatisimus, ac temperatisimus, plenissimus pudoris, officij, & charitatis. Cuius admiranda sanctitatis ac religionis fama, vniuersi Christiani Imperij fines fama per agraverat, earumque celebritate, remotissimi etiam nationibus notissimus erat. In patria autem sua, Valentia nempe ciuitate, ita illius sanctimoniam quasi lumen aliquod elucebat, cum inter alias præclaras virtutes rarijsimum esset exemplum continentia: vt omnes, iampridem cum sicuti aliquem de cœlo lapsum intuerentur. Cumque singularis hec vita sua integritas ad extremum vtque spiritum proiecta fuisset, diuinusque magnis signis ac miraculis comprobata: antecipata, pro more solito, accurata. Inquisitione veritatis, illum tandem Galicium III. Pontificis Max. postea in Diuorum coelestium numerum retulit. At dum à Valentini ad huiusmodi deliberationem faciendum adhucibus fuit, repente omnes maximis laetitia incescerunt: quod tanti viri interuenit, nihil inde non vere iustum, equum, rationi consonum, omnibusque virile & conducibile profectum sperarent.

Ferdinan.
Cast. in-
fans, Rex
designatur
à Iudicib.
& à B. Vin.
Ferrer.
promul-
gatur
Concione
ad popu-
lum.

celle

Ex Ara-

III.

Gensius Rabaza, Equestris Ordinis, vir, Iurisque Ciuilis interpres grauis ac discretus. Sed eoposita insaniente, (sive quod reuera in illud genus morbi delapsus fuisset: sive, quæ vulgaris, ac vehemens illi secunda opinio fuit, quod se data opera in sanum finxit, ut ab his in modi iudicio absinueret) in eius locum, cum iam Capit adficeret, fufelus fuit Petrus Belrandi, Decretorum Clarijissim. Doctor, plurimis, maximisque in rebus probatissimus.

Hi nouem Iudices designati cum fuissent, Alphonsus Gandiae Dux, vnu ex competitoribus Regni, per etatem, quæ nimis decepta erat ac infirma, nullam partem lanæ & saluæ reipublica gustare potuit. Etenim ad 3. Non. Martini Ann. Christi MCCC XI. in ipsa meditatione Regij munieris obeundi, è vita excessit: Alfonso filio grandiori, Denia Comiti, ac Ripacurtia, integrum suam petitionem relinques. Iohannes Pratenis Comes illi adserabatur, & inter competitores numerati ambebat. At Iudices ad 4. Kal. April. iudicij locum ingressi, Iohanne de pulso, ceteros competitores, hoc ordine atque his cognomina, seu titulis, in grauissimum istud Iudicium vocaverunt, scilicet Primogenitum Illustrissimi Neapolitanis Regis, Ludouicum. Inlytos, Ferdinandum, Infantem Castellæ: & Alfonsum Gandiae Ducem. Egregiosque, Fredericum Lunensem Comitem, ac Jacobum Vrgelitanum. Præter hos vocari etiam iusserunt: Violantem Reginam, Ludouici primogeniti Matrem, Iohannis Regis filiam: nee non & Isabellam, eiusdem Iohannis ac Martini Regum Sororem, Vrgelitani Comitis Jacobi vxorem: ne ille, quæ ius etiam ad Regale munus habere contendebant, conqueriri possent, non fuisse in eam cognitionem vocatas, ob eamque causam ipsi Iudices in prætermis debiti sui officij reprehensionem incurrerent. Hi iudices quo primo die ingressuri Iudicium erant, Corpus Domini inspectante populo communiter accepserunt, deinde continuos triginta dies, præter feriatis, partium adiutorios & pro eis Legationes diuersorum Principum audierunt, quoties & quamdiu cuique libuit dicere. Libellos, disputationes, ceteraque in scriptis probationum genera leorū singula accipiebant. Reliquam diei parrem in consultando soli consumebant. Postea vero quam nihil cuiquam libitum est verborum ac scriptorum proferre, conclusi sunt in oppidi arce, hac lege, ut illinc prodire fas non esset, nisi Rege declararet. Fuerat autem prius communis decreto constitutum: Eum, qui à Iudicibus Rex appellaretur, dulci ac suavi, præstita iam vniuersaliter reipubli. moderanda forma in omnibus rebus vi debere, suoque suorumque motus, legum, ac patrij iuris sedatione condire: neque in iudiciorum moribus, populorum scitis, ac liberratibus, vilian, nec minutulam esse mutationem futuram. Iudices porro in Caspensi arce conclusi, postquam de Iuribus competitorum satis superque disceptassent, postridie Sancti Iohannis Baptista, que est 25. mensis Iunij, Sabbatho, Ferdinandum ex omnibus competitoribus datis suffragiis delinarunt, & Diuino Vincentio Ferrerio Dominicano, perulgandi munus, quando de rebus sacris ad populum concionaretur, commiserunt. Ea autem dies, Martis, 28. eiusdem mensis Iunij dicta fuit. Auspicato igitur. Calpensis Ecclesie portam, quasi pro theatro illi iudicio adficate, publicus quidam locus apertus, & pro patulus, captus est opportunus. In hoc altare construtum fuit, suggestusque ornatus, vtres diuina maxima cum ceremonia fieret, celebritermaque illa concio habereatur. Ibi ergo præstirata die, audiendi causa, maximo vndeque hominum ex agris, ex vicis, ex cunctis denique dominibus concensu facta, hora Tertia Ecclesia consueta, Iudices, quamprimum altioribus in sellis confererunt. Atque tunc Dominicus Ramus, Oscensis Episcopus, inter eos primus, omnium Legatorum & Oratorum frequenter stipatus, innumerabilique ciuitatis populi multitudine, cunctis astantibus & auditentibus Sacra Missæ solennia celebravit, ac pro more solito Spiritus Sancti gratiam implorauit. His peractis, Dino Vincentio Prædicatore suggestum ascende, magnum illico fuit omnium qui ibi aderant silentium consequatum. Neque enim ne-

cesser fuit verare ne qua vox emitteretur, ne quis disputaret, ne loqueretur, neue pedibus streperet, aut quouis alio modo sermonem interrumpere. Omnes enim ingentes illae adstantium turbæ, tametsi valde effervescebant, atque hoc & illuc quasi ventorum vi agitabantur: mira quadam taciturnitate, ac si nemo hominum adficeret, tamquam stupefactæ, intentis oculis dicituram sic intuebantur, vt in eo penitus viderentur defixa. Ille vero suauissime, vt solebat, orsus loqui: primus quidem nonnulla de sanctissima Christianorum religione praefatus est: mox siam & collegarum in audiendis competitiorum causis adhibitum ratione explicavit. deinde singulæ eorum contentiones retulit, ac quo quisque iure nitetur, cum que fuisse sua, ac sociorum ea de re lata sententia: quam tandem suo, ac eorum nomine pronunciaturus, locum illum ascenderat. Ad extremum, quo eum iam vocabat tacita omnium expectatio, Dei Optimi Maximi prius, Sacratissimæ deinde Virginis Matris Mariae, ceterorumque omnium Sanctorum auxilio implorato, quod bonum, faustum, felix, fortunatumque futurum precabatur, magna & contenta voce, ut ab omnibus posset exaudiri, Gloriosissimum, Inuictissimum, ac Potentissimum Principem, Ferdinandum, Infante Castellæ, Felicem, Pium, Victorem, Augustum, Maximum, totius Aragonia dirionis Regem acclamauit, pronunciauitque, eidem, omnes Aragonum ditioni subditos, obnoxios, & supplices solitam communem fidem obligare debere. Omnia tunc repente & letissimi audientium vocibus, & ingenti tubarum sonitu, ac buccinatum tibiunque cantibus, va. itaque alii musica generibus perforarunt, Iudices porto, eam sententiam scriptis conceptam ad singulorum Regnorum Parlamenta transmisserunt: cuius istud est exemplar.

In nomine Domini nostri Jesu Christi.

Pateat ymum, quod die Sabbathi intitulata, viginti quinta mensis lunij, Anno à Nativitate Domini millesimo quadragesimo duodecimo, hora tertiarum vel quasi existentibus Reuerendissimi & honorabilibus Dominis Nouem persona infra scriptis, ad inuestigandum, instruendum, informandum, noscendum, recognoscendum, & publicandum infra scripta deputatis, & electis, in quodam Aula Castri villa de Caffi prope flumen Iberum in Aragonia constituta, personaliter congregatis. In presentia notariorum Notariorum subscriptorum, quide auditorate, facultate, & potestate dictorum Dominorum deputatorum & alio per Calenaria factis & expressis (prout nominati sunt in inferiori) facimus authenticam & veritatem silem, & in presentia etiam Dominorum honorabilium testium infra scriptorum, quod dicti Domini mandarunt Reuerendissimi Francisci Penelleda, illustrissimi Domini Regis Aragonum olim Scriptoris, Regiae authoritate Notarii publici per totam terram & dominationem suam, qui publicationi predicti, requisitus una cum prenominatione, & subscriptis Connotariis meis interfui, & clausi.

Sigillum mei Pauli Nicolai, olim illustrissimi Dn. Regis Aragonum scriptoris, auctoritate, eu. idem Notarii publici per totam ipsius regiam ditionem, qui predictis interfui & clausi.

Sigillum mei Francisci Penelleda, illustrissimi Domini Regis Aragonum olim Scriptoris, Regiae authoritate Notarii publici per totam terram & dominationem suam, qui publicationi predicti, requisitus una cum prenominatione, & subscriptis Connotariis meis interfui, & clausi.

Sigillum mei Raymundi Bayuli, auctoritate Illustrissimi Domini Regis Aragonum Notarii publici per totam terram & ditionem suam, qui premissa una cum Notariis subscriptis interfui, & clausi.

Sigillum mei Petri de Sagartiga, auctoritate Regia Notarii publici per totam terram & dominationem Serenissimi Domini Regis Aragonum, qui premissa una cum aliis Connotariis suis hic contentis interfui.

Sigillum mei Iacobi de Monteforte, auctoritate Regia Notarii publici per totam terram & dominationem Illustrissimi Domini Regis Aragonum, qui omnibus & singulis supra dictis, vniuersaliter interfui, & clausi.

Hoc notabiliter exiit, istud Interregnum, turbulentum quidem illud, graue, & difficile, sed magis rerum varietate periculorum, quam diuturnitate temporis productum, absolutum fuit: vnde viuenterorum omnium Regnorum Ordines, ac Baleares ipsi, & Sicilienses, abiecta omni cunctatione, latis acclamationibus, constitutum sibi Regem appellarent. Tunc singula Regna Legatos nouo Rege dignos decreuerunt, publicos omnino subdati ac Vasalli Corona Aragonum fideliitas debitum prestat, in eum studi, amoris, ac fidei interpretes: qui illum latro nomine Regem halatarent, deprecanturque ne aduentum suum nimis differerent, quippe cum omnes escent illius non solum audi, sed etiæ celeratis vehementer.

Solus-

quibus sex, seu inter quos sit unus de qualibet terrena) publicaremus, vel alias pro executione Capitulorum inter dicta Parlamenta concordatorum sacremus, aut executaremus quous modo, haberetur profacto ius, constanti, valido, atque firmo. Prout de predictis potestatis & capitulis conflat per publica instrumenta recepta in Alcagnozio per Bartholomeum Vincentij, Paulum Nicolai, & Raimundum Baiuli Notarios, die quindecima Februario, anno predicto. Considerantes, quod inter cetera solemniter, & publice, quilibet nostrum vult & iurauit, Quod simul cum aliis, secundum potestatem concessum, cuius quorundam habilitas fieri posset, in negotio procederet, ac verum Regem & Dominum publicaret; prout in dictis voto & iuramento, de quibus constat per publica instrumenta recepta in villa de Caffi, per Dominos Paulum Nicolai, Raimundum Baiuli, & Iacobum de Monteforte Notarios, diebus, decimaepiphania, & vicepsima secunda Aprilis, & decima octava Maii, anni predicti latius continetur. Vt, tenore, & forma, dictarum electionis de nobis facte, & potestatis nobis tradite, & iuramenti, & voti premisso, & probauit investigatione, instructione, informatione, notione, & recognitione, qua per nos sienda erant, & dictis, ac datis, & communicatis per iustitiam, secundum Deum & nostras conscientias nostras opinionibus, dictis, atque votis, & illis, ac aliis premis & recognitis, & consideratis, sicut Deum habentes pro oculis, secundum tenore potestatis & iuramenti, ac voti predictorum, dicimus & publicamus: Quod Parlamenta predicta, & subdati, ac Vasalli Corona Aragonum, fideliter, atem debitam prefare debent, & tenentur, Illustissimo, ac Excel lentissimo, & Potentissimo Principi, & Dno. nostro, Ferdinandu Infante Castelle, & ipsum Dn. Ferdinandum in eorum verum Regem, & Dominum habere et tenent, & debe. It. Ex quibus omnibus, ad perpetuam rei memoriam, petimus & requiremus fieri, vnu & plura, publicum seu publica instrumenta, per vos notarios infra scriptos. De quibus omnibus, & singulis supradictis, dicti Reuerendissimi & honorabilibus Dn. nouem deputatis, verbo etiam requisiuerunt per nos notarios subscriptos vnum & plura, publicum seu publica instrumenta. Que fuerunt acta, die, anno, & loco predictis: presentibus honorabilibus viris, Dominis, Francisco de Paul Milite, Domingo Ram Licentiatu in Legibus Priori Ecclesiæ Alcagni, Melchiorre de Gualba Milite, Domingo de la Naia, Gulelmo Zakra, & Raimundo Finallerij, Capellanus & custodibus dicti Castri de Caffi, ad hac pro testibus vocatis specialiter & assumpsi.

Sigillum mei Bartholomei Vincentij, Notarii publici Civitatis Cesaraugusta, & auctoritate Domini Regis Aragonum per totam terram & dominationem suam, qui predicta una cum Notariis subscriptis interfui, & clausi.

Sigillum mei Pauli Nicolai, olim illustrissimi Dn. Regis Aragonum scriptoris, auctoritate, eu. idem Notarii publici per totam ipsius regiam ditionem, qui predictis interfui & clausi.

Sigillum mei Francisci Penelleda, illustrissimi Domini Regis Aragonum olim Scriptoris, Regiae authoritate Notarii publici per totam terram & dominationem suam, qui publicationi predicti, requisitus una cum prenominatione, & subscriptis Connotariis meis interfui, & clausi.

Sigillum mei Raymundi Bayuli, auctoritate Illustrissimi Domini Regis Aragonum Notarii publici per totam terram & ditionem suam, qui premissa una cum Notariis subscriptis interfui, & clausi.

Sigillum mei Petri Beltrandi Decretorum Doctores, nonnulli videlicet Deputati, vel Electi per generalia Parlamenta, prout de nostra electione, & subrogatione mei Petri Beltrandi confitit per publica instrumenta facta in Alcagni, die quindecima Martij, anno à nativitate Domini millesimo quadragesimo duodecimo, & die Madj eiusdem anni, cum plena ac plenissima, ac generalissima auctoritate, facultate, & potestate, inuestigandi, instruendi, informandi, noscendi, recognoscendi, & publicandi, cui predicta Parlamenta, & subdati ac Vasalli Corona Aragonum fideliitas debitum prestat, in eum studi, amoris, ac fidei interpretes: qui illum latro nomine Regem halatarent, deprecanturque ne aduentum suum nimis differerent, quippe cum omnes escent illius non solum audi, sed etiæ celeratis vehementer.

Legationes singulorum Regnorum ad ipsius post electione decreta.

Vrgell. Comes, inde dignissime tulerunt designationem, dicens, per inuidiam, perique corrupta & contaminata iudicia, à Regia dignitatis gloria esse depulsam. Nec modo ista dictebat, sed etiam maximo furore & scelere inflammatus, hostilia gestis, donec Regis captus, in carcere Xatiæ (que olim Serabis, Proloemio auctore Contestanorum vrbis in Hispania Tarracensi fuit) compactus fuisset, in quo dictum Maternū expluit. Comitissa enim mater, temeraria nimis & insana mulier, quæ svllam partem sensus habuisset, auersos filij motus reprimeret debuerat, eundem passim frequentibus his Cathalanicis verbis incitabat: Fili, o Rey, ô bñres: quasi vnam exduabus rebus pra sibi esse ferendam constitueret, vt aut Rex esset, aut si id consequi non posset, nihil esse satius iudicaret. Vnde, vna cum vxore Iacobi, dies, nocteque acerbe & contumeliose, in eundem inuehebatur, abiectum, demissum, arque humilem fore clamabant, si le patetur, cuiusvis periculi, aut tempestatis metu, à Regi honoris aura dimoueri, etiam si gravis illa contentio, sibi ac suis teterimum finem esset allatura. His suasionibus, infelix Comes, sciens, sed non prudens, in eam se ferri pax est, quam insana mater predixerat, tortus sua dignitatis iacturam, vt illo nihil fuerit a pud Aragonos in felicitate.

Vinc. Ferrer. oblationibus responderet.

Vinc. Ferrer. oblationibus responderet.

Ferd. Rex post coronationem à Benedicto XIII. Insul. Triana. Sard. & Cors. iure fiducie.

XI. Salamanca. Iudeorum per S. Vicente Ferrer. Concilio.

Solus-

Solus Jacobus Vrgelli Comes, vnu ex præteritis competitoribus indignissime tulus etiam designationem, dicens, per inuidiam, perique corrupta & contaminata iudicia, à Regia dignitatis gloria esse depulsam. Nec modo ista dictebat, sed etiam maximo furore & scelere inflammatus, hostilia gestis, donec Regis captus, in carcere Xatiæ (que olim Serabis, Proloemio auctore Contestanorum vrbis in Hispania Tarracensi fuit) compactus fuisset, in quo dictum Maternū expluit. Comitissa enim mater, temeraria nimis & insana mulier, quæ svllam partem sensus habuisset, auersos filij motus reprimeret debuerat, eundem passim frequentibus his Cathalanicis verbis incitabat: Fili, o Rey, ô bñres: quasi vnam exduabus rebus pra sibi esse ferendam constitueret, vt aut Rex esset, aut si id consequi non posset, nihil esse satius iudicaret. Vnde, vna cum uxore Iacobi, dies, nocteque acerbe & contumeliose, in eundem inuehebatur, abiectum, demissum, arque humilem fore clamabant, si le patetur, cuiusvis periculi, aut tempestatis metu, à Regi honoris aura dimoueri, etiam si gravis illa contentio, sibi ac suis teterimum finem esset allatura. His suasionibus, infelix Comes, sciens, sed non prudens, in eam se ferri pax est, quam insana mater predixerat, tortus sua dignitatis iacturam, vt illo nihil fuerit a pud Aragonos in felicitate.

Antiquum coluit veteris hoc Synagoga Sacrum.

At nunc est vera Religione sacram.

Iudeo expulso primus Vincentius istam

Lustrauit pura Religione domum.

Fulgens namque iubar lubito descendit Olympo

Cunctisque impressit pectori signa Crucis

Inde trahunt Ciues Vincenti nomina multi

Et tenplum hoc vera dicitur inde Crucis.

Agydius Gonzalez Abulensis historiographus Philippi III. Regis Hispaniarum, lib. 3. c. 15.

Hoc anno Ladislaus Rex Poloniae, religionis causa Cracoviensium pedes venit, vexillaq; & signa militaria vnum & quinquaginta, de Cruciferis superiore bello capta, ad tempiternam insignis victorie memoriam, in Basilica S. Stanislai suspendit, que etiam in hanc usque diem extant. Crom. lib. 17.

ANNO CHRISTI 1413.

Ioannis Papæ XXIII. Sigismundi Regis Romanorum Anno 4.

XII.
Ladislaus Rex
Pol. Cracoviensium pedes
venit.

I. Ioan. Pör.
Conc. Roma contra
heresim
Ioan. Hus
inchoat.

Cum Ioannes Pontifex, nullum sibi amplius metum, à Ladislao Rege Sicilia imminere existimat, Concilium, quod ex formula decreti Pilani tertio post Alexandri V. Pontificatum anno celebrati oportebat, Romæ, anno superiori inchoatum, & aliquoties prorogatum, tandem die 6. Ianuarij huius anni iterum inchoauit. Posteaquam enim solemnum pontipm indutus, à Palatio Vaticano in Basilicam Principis Apostolorum, vna cum Senatu & universo ordine Ecclesiastico descendisset, ac viuenteri Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi & Praelati in suis quisque locis confidissent, & Episcopos Sianæ, sacræ de Spiritu sancto operatus fuisset, diuina implorata gratia, & absolutione milites in defensionem Romanæ Ecclesiæ nec non 8. m. aureorum nummum quos Florentinos dicabant, censu nomine, in singulos annos ad diem solemnum Principis Apostolorum depedentes, spopondisset, libertatemque Ecclesiasticam, & auctoritatem Pontificiam in omnibus iisdem Regis & insulis salutem fore, & in uiolatam, Sacramento & litteris confirmasset. L. Valli lib. 2. de rebus Ferdinandi Regis, Hieronymus Blanca in Comment. rerum Argon. Surita annual. lib. 12. c. 8. & antecedentibus.

Eodem anno S. Vincentius Ferrerius, Salmantica & Zamora in Hispania prædicans, plurimos Iudeorum ad Christum suis concionibus adduxit, Synagogamque Salmantinam in Ecclesiam commutauit. Iudeorum Salmantinorum conuersio, ad eum modum successit:

Qui sanctissimus Predicator, in Castella Regnum, & illud suis concionibus illustraverit, peruenient, & Iudeorum plurimos ad Ecclesiam aggregaret, ab Ioanne Secundo Rege Castelle impetravit, ne Iudei inter fideles continentur, propter mutui commerci

II.
Edictum
Pontificiū
contra pæ
dictam ha
resim.

bus publice concremari. Siquis autem huius sententia, inhibitionis, decreti, aut iusionis violator, aut contemptor extiterit, statimque, eodem approbante Concilio generali, contra ipsum velut si pectum de fide procedi. Monens in super autoritate premissa omnes & singulos, qui voluerint tueri memoriam dicti V' Nicleff, ut infra nouem mensis proxime futuros, quos pro primo, secundo, & tertio atque peremptorio termino asignerimus, compareant coram Sede Apostolica, atque nobis, vel nostro successore Canonice inante, dicturi, & alle-garui quicquid voluerint, ne, ut idem Ioannes VVicleph, licet ab humani receptu, de heresi condemnentur. Datum die sexto Ianuarii, Anno Domini M. CCCC. XIII. Lecta & publicata per Gi-bernum.

III.
Pont. labo-
rat pro ex-
cipiat. ha-
rebus praedi-
cta.

Istud edictum Pontificium, adeo non profuit, ad de-terfendos, & semel concepta heresi, infelices homines, ab Husto seductos, atque in primis ipsum Hussum, ut aduersus illud contumelias multas, & dixerint, & scriperint, perque glossemata sarcasmis & laedoris plena, violauerint, cum inter alia, pro verbis bulle, in generali Concilio, adscripsissent; In Angulare Concilio, ubi non Catholici Prelati de Regnis Orbis, sed pauci Monachi & Simoniaci virbi fuerunt, Legi Dei & veritatis emuli manifesti. Pontifex tamen nihil eorum omisit, que ad sanandos vescenos, & ad illuminandos caeos petrinere vidit. Namque, & Carolo Regi Galliarum, qui Venceslaus Regini Boemia in extirpatione heresis officij admoneret, & Vniuersitati Parisiensi, qua sedu-ctoribus illis Magistellis, faciem veri luminis ostenderet, scriptis, tantumque conando efficit, vt Rex Galliae, atque ea Vniuersitas, in id quod ipse volebat serio incubuerint. Ioannes Gerson Cancellerius & Decanus sacrae Theologiae facultatis Vniuersitatis Parisiensis, inter alios laborauit, ne Hussum amplius tolerarentur, sed brachio seculari compescerentur, postquam illis neque miracula, neque disputationes, neque Concilia, qua certissima sunt, ad heresies omnes conuincendas argumenta, quicquam pro-ficerent. Enimvero ante multo tempore non sive repectatibus eis sententia agere, sed statim vltionem adhibere, magni beneficij est in-dicium: quod Gerson dicebat.

IV.
Ladisl. fe-
distragus
iterum res-
nonas mo-
litur.

Ceterum Ioannes, dum in extirpanda heresi, & re-formanda Ecclesia, vna cum Patribus qui ad Concilium conuenerant torus esset, nec quicquam hostile a Ladislao Rege metueret, ecce is animo vasto, magis quam magno, iterum Romano Imperio, ad cuius diadema luscipendum intellexerat Sigismundum properare, arque Italie immi-nens, classe magnarum nauum & tricentrum 44, & alia-rum minorum complurium comparata, saucibus Tyberis inuestitus, omnia Pontificis consilia turbauit. Pridie Calendas Iunii, copias in terram Ladislau exposuit, & ru-pto quod pepigerat foedere, in primis agrum Campanum ferro flammisq; vaftauit, deinde per follo ad sanctam Cru-cem miro, novo & maiore comparato exercitu vrbem die 4. Iunij inuasit, cum Paulus Vrbinus in Piceno abesset, & 4. M. milites, quos ex tempore Ioannes collegerat, tantis viribus quantas Ladislau trahebat impares essent. Quam-quam autem Romani, primum in Palatio Vaticano, deinde in Capitolo congregari, ad primum irruentes Ladislai nuncius, Pontifici renunciassent, se prius omnia extrema toleratueros, & vel filiorum suorum carnis, inediā, si ille obsidione vrbem cinxisset, exploretus, tamen ad pri-mum imperium venientis tyrranni succubuerant. Vnde Pontifex, qui se ante aliquot dies, in aedes Comitis Manupelli ex familia Vrbinorum, quas in monte Iordanio pos-sidebat, vna cum 13. Cardinalibus receperat, ab omnibus fere desertus, Viterbiis, & postea Bononiam fugienti si-milis fecerit, quo dic, O Etua scilicet Ascensionis Domini nostri, Ladislau vrbem irrupit, & Palatum Lateranense occupauit. Ibi duos dies demotatus, Palatum Va-ticanum in siam potestatem rededit, Cardinalem Baren-sen in carcere coniecit, multos Prelatorum bonis ex-tos gladio occidit, sacrarium Pontificis diripiuit, cym-melia Sedis Apostolicae, & inter haec, complures Diuorum reliquias, auro, argento & lapide pretioso ornatas usur-pauit, iustitium officis diuinis in Basilica Principis Aposto-lorum induxit, templo vrbica & gazophylacia sacra despo-liauit, ad altaria sacrarum aedium equos pavuit, Ecclesias in stabula & prostibula conuertit, apparatum omnem pro-

Exercanda
Ladislai fa-
cinora.

multa

multa charitate atque devotione Ecclesie deuinatum, solita magna-minitate deliberauit Ecclesie sacrosancte totis assister viribus, illamque ab hostiis imperio rotu posse defensare. A. Cardinalis in Serm. qui extat in actis Concilij Constantiensis collectis per la-cobum de Cereranis, MSS. in Bibliotheca Vaticana, nu-mero 4942.

VI. Prorega-tio Conci-lii & deli-bera-tio de loco ope-ratio.

tur opportuna. Presentibus sub nostra maiestate signitate testimonio li-terarum. Datum in Ecclesia S. Stephanii Prothomartyris in villa po-lata Vigil in vulgo Virgi Cuman. Diec. Anno à Nativitate Do-minii 1413. die Lune penultima Mensis Octobris. Regnorum nostrorum anno Hungarie, &c. 27. Romanorum vero quarto.

345

VIII.

Securitas praefixa & exhortatio facta per Domini-num Regem Romanorum, Domino Gregorio, vt ad Concilium venire deberet.

Sigismundus, &c. Maximo desiderio iam dulam tenebamur, ut diem Mebis videre possemus, vnicam Christi sponsam Ecclesiam Ca-tholicam debite reformatam. Postea vero iuxta ad Imperialia guber-nacula fuimus assumpsi, id quod erat nobis in desiderium, transiuit in preceptum, cum teneamus Ecclesiam, per Imperiale Officium, tue-ri, cuius etiam canones sanctorum atrum nos appellant, Adiutorium & defensorem, itaque summo studio curauimus, ne quid negligenter in hac posset nobis apud Deum vel homines imputari. Et ob hanc rem per litteras & nuncios inferimus apud Serenissimum Dominum nostrum Papam Ioannem XXIII. pro Convocatione Generalis Conci-lii loco habili & tempore congruo facienda, qui nostris votis annuens misit ad nos Reuerendissimos in Christo Patres Antonium tituli sancte Caeciliae Presbyterum, & Franciscum sanctorum Cosme & Damiani Diaconum Sancte Romane Ecclesie Cardinales & nobilem virum Ma-nuelum Chrysolorla Militem Constantinopolitanum traditum eisdem in predictis plena potestate. Ipsius vero ad nos perniciensibus post multa nobis sum habiti super hiis consilia, tandem nos cum eisdem pro loco Concilii elegimus Civitatem Constantiensem. Provincia Moguntiensis, quem locum nos eisdem nominauimus tanquam idoneum, turum & Communem omnibus nationibus ad Concilium venientis, & in quo poterimus secundum nostrum Imperiale Officium tueri omnes cuius-cumq; stans ad Concilium venturos in plena libertate. Et insuper nos cum predicti logatis & multis ad initianum prefatum Conci-lium aspiciamus tempus vnius anni incipiendo die 1. Mensis No-embrii nunc instantis. Si ergo facere vultis quantum in vobis est ut Ecclesia Dei posset esse debite reformata modum habebis in veniendo ad premisam locum tempore constituto cum vestris de vestris obedientia, vestris facere voluntatis vestrum debitum, Deo mundo, vestreque con-scientie, ai que nobis plurimum satisfactis ad quem etiam aduentum vos pro nostro Imperiale officio exhortamur, requirimus, & monemus, & super his nostris litteras vobis transmitimus, ne posset de re vel allegaverit, ignorantiem valcat. Nos etiam ut plenorem causam venendi habeatis per presentes damus vobis & vestris plenum salutis conductum & securitatem. Datum Laude, &c. ut supra.

IX.

Instrumentum Iuramenti praefiti, per Ciues & Syndicos Ciuitatis Constantiensis super obser-vatione Capitulorum per Dominum no-strum Papam Ioannem XXIII.

petitorum.

In Christi nomine, Amen. Vt ueris & singulis presens publicum instrumentum in pectoris patet evidenter & sit notum, quod con-venato, congregato & ad unum publico & Generali Concilio Ciuitatis communis & populi Ciuitatis Constantiensem in sua seu aula Palatii du-di communis possumus in dicta Ciuitate, in loco qui dicitur forum pisium, videlicet supra Canale Rheni a tribu partibus & ab aliis, latere via publica, in quo quidem loco solent huiusmodi Consilia congregari iux-ta morem & conseruidinem dicta Ciuitatis de mandato Reuerendi in Christo Patris & Domini, Domini Andreae Archiepiscopi Coloniensis & Commissarii Serenissimi & Principis & Domini, Domini Sigis-mundi Romanorum Regis & semper Augusti, ac Hungarie, &c. Regi, de cuius commissione pater per litteras authenticas dicti Serenissimi Regi quarum tenor sequatur & est talis videlicet.

In primis a tergo sic scriptus & redactus de theutonico in latinum per Ioannem Ham Ciuium Constantiensem ad Notarium & Scribam Officialium & Communia Ciuitatis eiusdem nostris & sacri Regni charis & fidibus Magistris Ciuium Consilibus, & Ciibus Ciuitatis Constantiensis.

Ad intra vero in superiori parte earundem litterarum scribitur sic. Sigismundus Dei gratia Romanorum Rex & semper Augustus, nec non Hungarie, Dalmacie, Croacie, &c. Rex. Deinde sequitur in hac verba.

Tenor litterarum Regis Romanorum directae Constantiensibus, ut Capitula per Papam petita iurare debeant. Cari fidèles, sicut pridem Nuncii Serenissimi in Christo Patris Domini nostri Pape certa Capitula, quorum copia hic est in iusta per vos promis-

promitti & sigillari petierunt ad nos deuenit qualiter huiusmodi circumscriptorum virorum Henrici de Vlm Magistri Ciuium, Ioannis Capitula, non promissa nec sigillata, & eidem Dominu nostro transmissa existant, propter quod fortasse ad Concilium non veniet, vel vestras litteras antequam ad iter ad Concilium veniendo separet, & recipiat expedit, ne autem exinde occasionem non veniendo habeat desideramus, & vos iubemus, vobisque in virtute Romanorum Regie Maiestatis pricipius firmiter & tenore harum serie litterarum quatenus sine cuiusvis protractione dispendio huiusmodi capitula quemadmodum infra describuntur in manus Reuerendi Andreae Archiepiscopi Coloniensi, vtriusq[ue] turris Doctoris nostri Confessorum cari & fideli vice & nomine dicti Serenissimi Domini nostri Papa Ioannis promittere iurare, vestrasque litteras vestra Ciuitatis Constantiensis sigillo sigillatas iuxta informationem, & ordinationem eiusdem Andreae sine contradictione, & quia protractione de hoc dare velitis & beatam, prout bene considimus sub ammissione nostra & sancti Romani Imperii gratia. Nosenim nonnullorum Ecclesiasticorum & secularium Principum Doctorum & Clericorum in his sufficiens consilio maturo aliud non inuenimus nisi quod cum Deo & honore hoc facere positis, & etiam debeat pro ipse ne dictum Consilium, ex quo ut in Domino speramus, toti Christianitati multum bonum ostrietur per hoc retardetur, & impedimento subiciatur, prout supra est premisum. Eiderem etiam Andreae in per eum vobis dicendi, & vos informandis sicut credulam adhibetur. Vos in premis tales exhibendo & ea adimplendo, quod exinde apud Deum sanctam Ecclesiam, Nos, & Romanum Imperium comodum reportare valeatus. Scientes etiam iste consilium quod premisum cum Deo & honore facere positis non reperiremus, nos tam serio & super his scriptis, non direxerimus. Noserimus etiam Andreae firmiter in iuribus, & commissimus quatenus cum dictis nostris litteris & promissionibus more sublati dispendio die nocteque ad dictum Dominum nostrum Papam festinare debeat a hoc quod idem Dominus noster Papa, nullam extra dictum Concilium manendi seu ad ipsum non remaneat occasione sibi recipere queat. Et hi sunt articuli de quibus supra.

Sequuntur Capitula per Ambassiatores Papae a Constantiensiibus petita.

In nomine sancte & Individuae Trinitatis, Patrie & Filii, & Spiritus sancti, Amen. Substantia Capitula nunciorum Domini nostri Papae concludenda Constantia.

Primo Magistratus, Officiale, & Cives principales eorum, & totius Uniuersitatis Ciuitatis Constantiensis nonnibus at syndicis ad hoc eligendis promittent & iurabunt quod recipient Dominum nostrum Papam cum honorificitate & ceremoniis consuetis Romanis Pontificibus exhibebi, ac eum tenebunt & tractabunt ut verum & vicum Papam & Summum Pontificem, ac defensabunt ipsum in libertate sua, ita quod semper & omni tempore licebit eiflare in dicta Ciuitate, & ab ea recedere, non obstante quocumque impedimento.

Item promittent, quod Dominus noster Papa, per se & suos officiales suam iurisdictionem libere exercet, ita quod tam ipse quam Officiale suum ad hoc deputati vel deputandi libere poterunt ministrare iurisdicti inter omnes & singulos Cortesanos seu Curiam Romanam sequentes tam in iurisdictiibus quam temporalibus.

Item, quod dicti Magistratus, &c. reuenerenter recipient tenebunt & tractabunt Dominum nostrum Papam & Dominos Cardinales, ac omnes Cortesanos & Romanam Curiam sequentes.

Item promittent dicti Magistratus, &c. quod si aliquis eorum iurisdictioni subiectus contra aliquem ex Cortesano seu Curiam Romanam sequentibus, vel qui erant ibi causa Concilii delinqueret vel excederet, ipsi facient vel fieri facient celerem iurisdicti. Et similiiter facient Officiale Domini nostri Papa. Si aliquis ex Cortesano seu Romanam Curiam sequentibus excederet contra Ciuem vel aliquem eorum iurisdictioni subiectum.

Item quod dicti Magistratus, &c. obseruant & obseruari facient omnem salutem conductum quem ipse Dominus noster Papa aut eius Camerarius seu Apostolicam Cameram regens faciet cuicunque persona, nec illum infringit, aut violabunt, aliqua causa vel occasione, seu quoniam quicquid colore, dummodo non sit rebellis aut hostis dicta Ciuitatis.

Item promittent dicti Magistratus, &c. quod pro eorum parte per totum eorum Territorium & obedientiam suorum stratarum & vias securas & apertas, ita quod omnes venientes ad Concilium, seu ad Curiam, aut recedentes ab ea libere & tute absque alius offendiculo possint recedere vel venire. Ac etiam de mandato Nobilium &

Hagri Adlocuti dicta Ciuitatis habentum ad hoc specialem potestatem, auctoritatem & baileam secundum formam ordinamentorum dicta Ciuitatis talis Confisia congregandi. In quo quidem Concilio interfuerunt presati, Reuerendus Dominus Commissarius Magister Ciuium, & Aduocatus, predici Confisiles & Proconfisiles, Scabini Civis principales & alios & singuli Cives & Officiale sine Magistratus dicta Ciuitatis Constantiae, nec non ceteri Confisiliarii & Civis alii dicta Ciuitatis facientes & representantes vniuersi populi arbitrio & potestate eiusdem secundum statuta & ordinamenta ac consuetudinem dicta Ciuitatis, pro nonnullis necessario ac salubriter disponendis conceruentibus vniuersale bonum generalis Concilii in dicta Ciuitate Constantiensis, Christo prece deprecando celebrandi, & presertim ex causa & occasione promissionum & iuramentorum praefandorum per Syndicos infra scriptos.

In quo etiam Concilium vt premititur congregato egregio vtriusque Iuris Doctori domino Ioanne de Piendebeis de Montepolitano vocato interueniente & personaliter existente exiit enarratum quod cum alia de mandato Serenissimi Domini nostri, domini Ioannis ducia prouidentia Papa vigintiitri predicti eiusdem Magistro Ciuium & ceteris Officiblis dicta Ciuitatis secundum afferationem parium predictorum huiusmodi suprascripta Capitula actualiter presentauerit, & petierit illa acceptari, iurari & obseruari prout habuerat in mandato, & in dicto Capitulo plenus continetur. Et ex certis causis animos predictorum momentibus distulerunt dicta promissione & iuramento facere quoque super hiz a Serenissimo Rege prefato, licentiam obtinere super hys promissione, iuramenti & obseruationi Capitulorum predictorum stendit. Et numerus constat predictis Magistratibus, Concilio, populo & Communi, quod dictus Dominus Commissarius potestatis & autoritatem habeat a prefato Serenissimo Rege dictam huiusmodi licentiam concedere queat. Et hi sunt articuli de quibus supra.

Dat licentiam Dominus Archiepiscopus Coloniensis Commissarius Domini Regis Romanorum Constantiensiibus promittendi Capitula supradicta.

Qui dominus Archiepiscopus Commissarius antedictus audit dicta petitione sedens in dicto Palatio super quodam scanno ini-
bi posito, quod ad singula infra scripta pro suo Tribunalis idoneo elegit dictam petitionem nomine & vice dicti Serenissimi Regis admisit puer & simpliciter, concessaque dictam licentiam cum plena & libera potestate arbitrio & bala, omnia & singula per eum petitam vice & nomine dicti Communi acceptandi, promittendi, iurandi, & obseruandi prout & sicut in dictis Capitulis continentur omnibus meliori modo, via, iure & forma, quibus magis melius & efficacius potuerunt, tam de iure quam secundum formam statutorum & ordinationum, seu consuetudinem dicta Ciuitatis.

Deinde immediate post predicta Ioannes Hum, Ducus Constantiensis Notarius & scriba dictorum Officialium & Communis habens in manibus copiam Capitulorum in dictis Regis litteris insertorum & presentatorum coram dictis Magistratibus & Communis per supradictum dominum Ioannem de Piendebeis de Montepolitano, & dominum Bartholomeum Dillante de Pisces collegam pro parte eiusdem sanctitatis personaliter in dicto residenz concilio legit singulariter ac distincte omnia & singula Capitula supradicta de verbo ad verbum auctorata per nos Notarios infra scriptos cum alia Copia quam in manibus tenebamus, & subsequenter exposita & vulgarizata per prefatum Leonardum Brug Notarium publicum, & vt preferunt interpretem ad apertam & claram intelligentiam omnium predictorum ibidem existentium.

Que omnia & singula Capitula supradicta, sponte & ex certa scientia, non ducti aliquo errore iuris vel facti, sed ex eorum & cuiuscumque eorum libera & spontanea voluntate opportuna inter eos deliberatione probata approbaverunt & acceptaverunt.

Promit-

XIII. Promittunt Constantiensienses Capitula obseruare.

Promittentes omnia in eisdem Capitulis contenta attendere, facere & obseruare, prout inferius latius apparebit.

XIV. Interponitur Decretum per Dominum Archiepiscopum Colocen-

sium.
Quibus acceptationibus & promissionum obseruationibus, presatus dominus Archiepiscopus Colocensis Commissarius vice & nomine eiusdem & prefati faci Collegii Domini Cardinalium, & sua Curia vniuersal, & ita iurando promittit, quod omnia & singula Capitula supradicta, & ut supra lecta, & vulgarizata, pure, libere, & simpliciter, bona fide, & recto corde obseruabit & obseruari faciet in omnibus & per omnia, & contra illa, vel aliquod corrum nihil attentabit, seu attentari vel fieri faciet, seu permittit, per vel alium, seu alios directe vel indirecte, publice vel occulte, seu sub quoque quarto colore, de facto vel de iure quod vel allegari, seu excogitari quomodo cinque & qualiter cumque posuit iuxta, & secundum formam, exigentiam, & tenorem dictorum Capitulorum, sub pena violationis fidei, & per iuri.

Dominus Ioannes de Montepolitano accipiat promissionem, &c.
Prefante & intelligente dicto domino Ioanne de Montepolitano, & predicta omnia & singula acceptante, & fieri & obseruari perente pro parte ante facta sanctitatis nec non Collegii Reuerendissimi in Christo Parrum sacrosancte Romana Ecclesie Cardinalium, & sua Curia secundum exigentiam & tenorem dictorum Capitulorum.
Preterea eisdem die, loco, & testibus omnibus & singulis Concilium & Confisiliarii supradicti attentes quod inter cetera in dicta Capitulis contenta populatur, quod dicti Cives omnes & singuli dicti Ciuitatis facient in omnibus & per omnia, & contra illa, vel aliquod corrum nihil attentabit, seu attentari vel fieri faciet, seu permittit, per vel alium, seu alios directe vel indirecte, publice vel occulte, seu sub quoque quarto colore, de facto vel de iure quod vel allegari, seu excogitari quomodo cinque & qualiter cumque posuit iuxta, & secundum formam, exigentiam, & tenorem dictorum Capitulorum.

Iurant Syndici Constantiensienses in manibus Domini Colocensis Commissarii Apostolici deputati oraculo vitæ vocis.

Qui Syndici auditis predicta taliter responderunt, videlicet. Et ita promittimus & iuramus. Et ita Deus nos adiuvet, & hac sancta Evangelia Dei. Qui etiam dominus Archiepiscopus & Commissarius supradictus dictis promissiones & iuramenta dictis nominibus approbavit, & ratificauit, & ad firmioris roboris cautelam suam & prefati Serenissimi Regis auctoritatem interposuit & decretum omnino modo, via, iure & forma, quibus magis, melius, & efficacius potuit, tam de iure, tam secundum formam sua Commissionis.

Prefante supradicto domino Ioanne de Piendebeis de Montepolitano, & omnia & singula supradicta fieri & obseruari perente, secundum formam & tenorem Capitulorum superius decriptorum.

Rogando nos Notarios infra scriptos quad de omnibus & singulis supradictis, viuum duo vel plura confidere deberemus publicum vel publica instrumentum seu instrumenta & tenores quotiens fuerit opportunum sub dicta Ciuitatis Constantie soliti sigilli munimine roborandum seu etiam roboranda.

Actum in dicta Ciuitate Constantie in aula seu stufa Palatii supradicti. Presbiteri Magnifico & strenuo milite domino Ioanne de Bodon de Sacua, & eiusdem Serenissimi Regis in dicta Ciuitate Constantie Commissario a Venerabilibus & egregiis viris domino Francisco de Picolpasso de Bononia Camera Apostolica Clerico, & Nuncio sanctitatis eiusdem & domino Ioanne Polling Decretorum Doctore & Canonico Ecclesie Constantiensis, &c.

Et ego Honofrius, &c.

Conuenit postea Ioannes, Sigismundum Regem, hoc anno 1413. & ab eo certior factus, de habilitate, capacitate, & securitate Ciuitatis Constantiae, quam securitatem ipse Rex se præstiratum, & in ipso Concilio assutum pollicebarat, eam electionem loci & temporis authoricare Apostolica confirmauit, & Concilium in Ciuitate Constantiensis, die prima mensis Nouembris, anni M. CCC. XIV. initium, celebrandumque statuit, datis litteris Indictionis, quartum istud est exemplum.

Ioannes Episcopus Seruus Seruorum Dei. Ad futuram memoriā.

Eisdem die, loco, & testibus antefatos Reuerendis in Christo Pater & dominus, dominus Andreas Commissarius afferens se habere mandatum a sanctitate prefata, sibi factum per eandem sanctitatem oraculo vita vocis de recipiendo promissiones & iuramenta infra scripta tenens in manibus suis viuum Missale apertum, & coram eo genflexis ambobus Syndicis supradictis, & Capite dislocerto humili & deuota reverentia, qua debeat tactis per eos propria manibus sacrosanctis Evangelis, recepit ab eis promissiones & iuramenta sub hac forma videlicet.

Nos henricus de Vlm Magister Ciuium, & joannes Hagen Aduocatus dicta Ciuitatis Constantie Syndici & syndicario nomine statuit,

sicut Deo placuit). Postmodum vero ipso Alexander Predecessore nostro (sicut Deo placuit) vita funto, nobisque diuinae fauente clementia ad apicem Summi Apostolatus assumpcis, dum tempus triennij eiusdem tam adiuenerat. & nos per vestigia eiusdem Predecessoris incidere, & ordinationem prefatam ab eo in Concilio (vt preferitur) saltam, puto corde, & recta voluntate adimplere properaremus, quibusdam rationibus tunc expressis, animum nostrum mouentibus, Concilium huiusmodi in Romana urbe (que paulo ante de manibus hostiorum recuperata, presentiam nostram pro ipsius conservatione plurimum flagitabat) debito tempore coniunctum. Verum quia veniente post tempore constitutio, Prelati, & ceteri, qui huiusmodi Concilio interesse debabant, nequaquam in tanto numero conuenirent, quantum rerum agendarum pondus, & magnitudo requirere videbatur: nos post alias prorogationes per nos factas, tandem Concilium ipsum ad mensem Decembris nunc presentem, solenniter prorogauimus, ac celebrandum statuimus. Locum autem infra certum tempus reliquum das larandum, ut interim super eo maturius consideremus. Post hac vero, infra dictum tempus nondum elapsum, per litteras charissimi in Christo filii nostri Sigismundi, electi in Regem Romanorum, & Hungaria Regis illustris, in antisimile requisiti, ut non properaremus in declaratione huiusmodi loci pro Concilio praeciendo, sed tam in declaratione loci predicti, quam etiam in tempore dicti Concilij celebrando supersedere vellemus, donec ipse Nuncios suis super hoc instructos ad nostram presentiam destinaret, nos votis eiusdem Regis, qua ex zelo denotionis & puritatis fidei emanare confidiebamus, annuentes, aduentum prefatorum Nunciorum, de venerabilium Fratrum nostrorum sancta Romana Ecclesia Cardinalem, & Prelatorum, qui Roma in Generali Conistorio ad hoc vocati fuerunt, voluntate, consilio, & assensu duxiimus expectandum. Deinde cum post Romanae urbi miserabilem casum, ad nos tunc apud Florentiam exsidentes eiusdem Regis Nunci accessissent, & ex parte eiusdem Regis multa nobis circa materiam suggestissent, eorum audiis relatis, pro pleniori expeditione, dilectos filios nostros, Antonium tituli sancte Ceciliae predixerum, & Franciscum tituli sanctorum Cosmae & Damiani, Diaconum, Sancte Romanae Ecclesia Cardinales, cum plena potestate super huiusmodi electione loci, & deputatione temporis, ac simul cum eis dilectum filium nostrum nobilem virum Maeluelum Chrysolorum Militem Constantinopolitanum, ad presentiam eiusdem Regis transmissemus: qui ad eum venientes, tandem de ipsius consilio, & assensu, Civitatem Constantiensem, Provincia Moguntinensis, pro loco huiusmodi Concilij celebrandi, concorditer elegerunt, ac tempus ad initiandum huiusmodi Concilium, statuerunt, diem primum mensis Novembri proxime venturi.

Denda vero nos, qui pro quibusdam arduis, & magnis negotiis, cum eadem Rege, iuxta nostrum & ipsius desiderium personaliter conuenientes, certificati ab eo de habilitate, capacitate, & securitate Civitatis Constantiae antedictae, quam securitatem ipse Rex se prefuturum, & in ipso Concilio personaliter assatum pollicetur, volentes, & ab initio capientes, ut prefata celebatio Concilij salubriter implatur, & optatum consequatur effectum, huiusmodi electionem loci, & temporis (vt preferitur) fastam, auctoritate Apostolica renore prefantium de eorumdem Fratrum nostrorum consilio, & assensu ratificamus, approbamus, & confirmamus, ac ei Apostolicis robori adiuvamus firmatatem, prefatamque Concilium in Civitate predicta Constantiensi, die prima mensis Nouembri proxime venturi, initiandum, & auctore Domino exinde celebrandum, eadem auctoritate, & consensu, barum serie statuimus, pronunciamus, & decernimus. Venerabiles fratres nostros Patriarchas, Archibishopos, Episcopos, & dilectos filios Electos, Abbatibus, & ceteros Ecclesiarum, & Monasteriorum Prelatos requirentes, hortantes, & monentes, ac in virtute prefatis invitant, & sancte obedientia, eisdem mandantes, quatenus personaliter, nec non charitatis in Christo Reges, & nobiles viros Duces, Principes, Marchiones, & alios qui huiusmodi Concilio interesse debent, vel qui prodest possant quo modo, per viscera charitatis Domini nostri Iesu Christi inuitantes, & exhortantes, quatenus pro pace Ecclesie, & omnium Christianorum, etiam personaliter, vel si personaliter non possint, per solennes Oratores, congruo tempore Concilio dicto debeant intercessere: ut sic congregata fiducia multitudine copiosa, ea qua in eodem Concilio agenda incumbunt, Deo auctore & adiutorie salubriter ordinentur. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrae ratificationis, approbationis, confirmationis, pro-

nunciationis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contrarie. Si quis autem hoc attinet presumperit, indignationem omnipotens Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Latae 5. Idus Decembris. Pontificatus nostri anno quarto. Hac Pontifex edictebat. ext. tomo 4. Concil. edit. Rom.

Pigna, post alios complures historiographos, eadem breuiter perstringens, causas, cur in colloquium Pontificis & Sigismundus venerint, ac quid tunc successerit paulo fuisse explicabat, scilicet Sigismundus Religionis diffidio commotus, quod nomini christiano publice ac priuatum maxime officeret, siquidem & Boemi fides erroribus inquinati, iamiam à fratre secessionem facturi essent, iusto sanctoque Patrum Concilio vnum modo factorum Principem creatum iri, & in eis potestate impiorum capita fore existimauit. Eo nomine statim ad imperium enectus, in Galliam, inde in Britanniam transmisit, sive trique Regi persuadere posset, ut tam salutari, tam pio voto suffragarentur. Legati de eadem re ad Ioannem Pontificem, iam tum ab capta Urbe Florentia se continentem, misi, renunciaverunt mox & ab ipso affuturos, qui de Pontificis voluntate Sigismundum edocerent. Erant Ioanni permulti auctores, verbis tantum Sigismundo ostentare, nihil se morari, quominus primo quoque tempore Patres coirent, re autem ipsa ab eiusmodi consilio vi nimium ipsius rationibus incommodo abstineret. Nicolaus Atestinus consultus contra sua sit, iudicium ne diffugeret, id & persone, quam sustineret, conuenire, & praeterea verendum esse, ne Sigismundus amulis se daret magno cum ipsius detimento. Si consentiat causa multum adiecerum. Si dissentiat: multum detracturum sine dubio esse. Monuit tamen, etiam atque etiam videret, quo placeret Patres conuenire, eo, & salutem ipsius, & deus Ecclesie Romanae imprimis contineri. Ioannes consilio probato, Antonium & Franciscum Cardinales spe-
tates fidei, magnaque propter etatem auctoritatis ad se vocavit, praesertim vero Franciscum natum gente Zabarella, cuius extant ad ius Pontificium egregij Commentarij, coramque de ipsorum ad Sigismundum legatione cœpit differre.

Refert sanctus Antonius Archiepiscopus Leonardum Arretinum, quo tum ab epistolis Ioannes vtebatur, rem memoratu non indignam, ac se praesente gestam folium narrare. nimurum, cum ille intelligeret rem in eoverti, si suatum parvum locus in Italia Patrum congregari deligeretur, scripto. Urbi nomina quo conueniri placeret, complexum fuisse, formula Legatis edita, quo pacto ab durioribus primo conditionibus sensim, si sic necesse ficeret, ad aequiores descenderent, separatis vero atque in genere per scripta, quæ non multum ad summam rei pertinenter, & dicis gratia Sigismundo ac Proceribus ipsius enunciata veler, ceterisque, uno excepto Aretino, iussi excedere cubiculo, tanta animi contentione Legatos alloquutum, tum suam in ipsos benevolentiam pre-

dicantem, tum opinionem de eorum prudentia, ut dicere, se quidem oppida quæ probaret chirographo adnotasse, sed quia non dubitare vtrumque quid conduceret longe melius, quam à se exprimere posse, dispicere, paremque rei magnitudini adhibitorum diligentiam, consilium murare se, ac libera mandata dare, hæc dicentem chirographum, ignaris quidnam contineret, Legatis concerpsisse. Id illi abrogationi Pontificatus, Ecclesie saluti fuit, quippe Cardinales profecti in Germaniam comite ad honestandam legationem Emanuele Chrysolorum viro amplissimo, vel quod Archiepiscopo Moguntino, qui ante cum Coloniensi ab Concilio Pisano aduersus Gregorium steterat, vel quod ipsi Sigismundo confidenter, Ioannis maxime opera ad Regiam Romanorum dignitatem eucto, Constantiam ditionis Moguntinae ciuitatem probaret, qui locus non longinquus modo, & trans Alpes, sed in Sigismundi etiam potestare erat. Sero tandem didicit Ioannes, Legatos viros aliqui probos atque eruditos, non adeo vsu rerum valeare, ut iis tantum esset tribuendum: nec si levia queriam, Sacerdotiorum puta, atq; huiusmodi controvierias

XX.
Cur Pont.
& Sigism.
in colla.
qui ve
nerint &
quid time
succederit.

Atestin.
conditio
nem à La
disl. sibi
oblata
asperna
tur.

Federis
inter pont.
Atest. & E
trulcos ca
pita.

XXII.
Gibrini
Fundulii
Cremo
neni domi
ni supplici
um.

CHRISTI IOANNIS SIGISMUNDI
1413. PAP. XXIII.4. REG. ROM. 3.

Ecclesiastici. SIGISMUNDI IOANNIS CHRISTI
REG. ROM. 3. PAP. XXIII.4. 1413.

non imperite disceptasset, ideo pari prudentia longe magis ardua explicare debuisse. Sed et amplius non integrum Bononia, quo ante aliquot menses Florentia concilierat, uti saltem Sigismundum sibi conciliaret, ad eum perrexit, exitu mensis Augusti, cum Placentiam venisset, saepe inter se collocutus, Laudam, inde Cremonam vna petierunt.

Erat, quod Joannes, Sigismundo in electione Constantie indulgeret. Grauissime ab adueratio premebatur, & auxiliis maioribus indigebat. Eodem enim fere tempore Ladislao Florentinus grauis & infestus, alterum in Flaminia exercitu comparandum sibi esse statuit, quo Sanctam sedem omni profana ditione exuerit, Ioannis maxime angustiis, & discessu ex Italia Concilii ergo imminentem adactus. Quamobrem copiarum omnium, qua trans Apenninum cogentur, regimur Nicolao Atestino detulit atiectore Sforzia, qui & se Atestinorum alumnun profitebatur, & Franciscum filium, post Insulatum principem, apud Nicolaum inter ceteros nobiles pueros educandum instituendumque curauerat, quemque etiamnum adolescentem inde euocatum Ladislao Trecarenis Comitatu, aliisque compluribus castellis donauerat. Accepis de illo munere literis, nec non stipendio a Ladislao constituto, Nicolaus conditionem est aspernatus, tum quod se minime dignam duceret, & ipse pro veteri instituto, iureque in irando, sancta sedis non hostem, sed beneficiarium & vindicem se proferuerit, tum quod propediem societatem aduersus Ladislauum esset inititus cum pontifice atq; Etruscis.

Ad xv. Kal. Octobi. Mutina, leges scideris prescripta, at vero ut Ladislao & Philippo Maria Insulam, qui id temporis dominium Medicolanum accepérat, palam fieret, Nicolaum eiusmodi societatem ac Praefectuream copiarum non appetiūs, pontifex & Sigismundus, per literas ab eo condonante, Nicolaus conditionem est aspernatus, tum quod se minime dignam duceret, & ipse pro veteri instituto, iureque in irando, sancta sedis non hostem, sed beneficiarium & vindicem se proferuerit, tum quod propediem societatem aduersus Ladislauum esset inititus cum pontifice atq; Etruscis.

Ad xvi. Kal. Octobi. Mutina, leges scideris prescripta, at vero ut Ladislao & Philippo Maria Insulam, qui id temporis dominium Medicolanum accepérat, palam fieret, Nicolaum eiusmodi societatem ac Praefectuream copiarum non appetiūs, pontifex & Sigismundus, per literas ab eo condonante, Nicolaus conditionem est aspernatus, tum quod se minime dignam duceret, & ipse pro veteri instituto, iureque in irando, sancta sedis non hostem, sed beneficiarium & vindicem se proferuerit, tum quod propediem societatem aduersus Ladislauum esset inititus cum pontifice atq; Etruscis.

Quos Atestinus laetus armis persecutus, capitulare utro citroque euto comenaret, capitulū vtrinque restituerunt, quibus necesse foret liberare, pontifex & Sigismundus, per literas ab eo condonante, locum vbi commorarentur, ius arbitriatu suo statuerunt. Sacra, si pluribus militibus esset opus, plures submitterent. Reliquos cc. equites ac pedetes, Nicolaus apud se haberet. Ex equitibus cc. qui iusserit pontifex, proficerentur: per mensas amicis sex Flaminia aut Bononia sumbus vtrique interim regioni praesidio futuri ne excederent, nisi Atestinus eorum ope vti vellet. Si veteraret, locum vbi commorarentur, ius arbitriatu suo statueret. Sacra, si pluribus militibus esset opus, plures submitterent. Reliquos cc. equites ac pedetes, Nicolaus apud se haberet. Ex equitibus cc. pontifici destinatis, cc. fieret copia Florentinum, vt in Etruria eorum opera vterentur, modo, ne ipsi Atestinus egeret. Si quia expontifici à Nicolaus discederet, tum ne ei stipendium immuneretur, modo intra alterum mensem in eorum locum totidem milites substitueret. Nullum sedis, nulla pactio institueretur fieri cum Sigismundo, Nicolaio inconsulto. Initia, nominatim adscriberetur Atestinus, vtique Mutina, Regium, ac Parmam, omnibus tabulis ei addicerentur. Si contingere patet agitari ac conuenire pontifici & Florentinum cum Insulare ac Malatibus, et cum denum rata esset, si non praetermitteatur Atestinus. Pontifex, omnium que pepigisset, publicas tabulas nullam impensa Nicolaus petenti traderet, Cardinales cuncta comprebant. Plura alia ex parte Atestini & Florentinorum in tabulis expressa fuere, quibus peractis, Ioannes pontifex à Sigismundo, que cum ei de Synodo contineret, cum & ille Constantiam abiisset, Cremona Mantuanam venit, ibi que perbonam partem hyemis exigit.

Et quidem Sigismundus, postquam Aquisgranii solenibus ceremoniis inaugurus fuit, in Italiam descendebat, ut Mediolanum ferream, Romam auream coronam quam conferre solet pontificis, acciperet. Sed quod Insulare humeris reportaretur, literas cultiores à Latio extorris naturali solo restituit, eamque ob rem Patriæ Misericordiam que Pater, digna nominis immutatio post hac fuit appellatus. Et quidem Gentem Mediceam, in Europa & in Gracia, olim, & nunc illustrissimam, quamquam armorum gloria, diuinarum splendor, in homines mansuetudo atq; aequitas, in Deum pietas ac religio, insularum pondera, diadematum sceptrorumque fasces, sanguinis coniunctio cum yniuersis Monarchis Catholicis, & reliqua decora, artes, & virtutes, quibus terra marique celebratur, exor-

nent, eximium tamen aliquid addit eidem familiae, studium in rem literariam, cum nulla fere vñquam gens fuerit, in optimas disciplinas, studiososque homines propensior, atque munificentior, Medicea. Cum enim post missiunam & vñquam satis deplorata Italiam cladem, obmutuissent cultiores literae, & nusquam liberalia studia, nusquam Musa excolearerunt, eas ab exilio Cosmuss prius reuocauit, & humanitatem Italiam hominibus veluti postlimino restituit: cum Argyropulum, Chrysoloram, & plerosq; alios Graecorum doctissimos, dexterissimosque ingenti munificentia Byzantio Florentiam exciuit, vt Graecis literis Hetruscorum mentes imbueret. *Simoncellus in formio.*

XXV.
Ladisl. rex Polon. in Lithuania & Samogitia. fidem orthodoxam primitus inuenit.

Itaque amplissimam gloriam, Ladislaus rex Poloniae hoc anno promeruit, qui in Lituaniam & Samagitię, vallisimias Septentrionis provincias, non modo literas, verum etiam Fidei Orthodoxam, & omnem humanitatem primis inuenit. De luce Euangelii in Lituanian illata, alibi narrauimus, de reliquis memorat ista Cromerus. Apud Grodnum, supra Burgum amnem, Ladislaus rex, Polonorum & Lituanorum Conuentum habuit. Ibi federa inter has duas nationes renouata, concessumque ius nobilitatis Lituanis, iis dunitaxat, qui ritus Ecclesia Romanae & Catholicae seruarent, iisdem insignibus, iisdemque praerogatiis, quibus Polona nobilitas vtererentur: praterquam, ut iussu Magni Ducis, arcis condenserent, vias publicas reficerent, tributaque solita penderent: Senatum autem & Magistratus more Polonorum haberent, ceterum honores & Magistratus ne alienis ab Ecclesia Romanæ institutis mandarentur: Dux, quando vsus postularer, non nisi de sententia Regis, & amplissimi consilii Polonorum, legerent: vicissimque Poloni, vnde insciis & inconsultiis Duce & Senatu Lithuanico Regem sibi crearent: comitiis communibus quoties opus esset, ut ea Lublinum vel Parsouiam, vel alias quo videretur, mutuo consenserent: Ordo item Ecclesiastici, vt eodem iure, iisdemque praerogatiis, quibus in Polonia, vtererat. Hac omnia Proceres Lituanii, libertatem & praerogatiis nobilitatis adepti, approbarunt, & literarum monumentis consignarunt.

In Samagitię inde Ladislaus, solito conuentu, profectus, gentem eam, que nondum falorum Deorum cultum penitus abdicaret, magno studio, magna cura, extinctis sacris ignibus, succisis lucis, necatisque serpentibus, & aliis sacris animalibus, ad religionem Christianam conuerterit, partim donis alliciens, partim autoritate & minis adicens, non modo pii Regis, verum etiam Doctoris & Apostoli fungens officio, suggestibus sacerdotibus Catholicis, que dicret, quaeque faceret, cum ipsi barbaros loquentes non intelligerent, nec ab eis vicissim intelligerentur. Populariter autem Samagita tunc Religionem Christiahiam suscepserunt, per unum natu maximum apud Regem professi, se quos in eum diem Deos coluerint, velut infirmos & ignavios deserere, & in eius ius concedere, cuius nomine illi a Rege vixi & profligati essent. Cum autem nonnulli adhuc, si resuicire ignem extinxerunt è calidis fauillis post Regis discessum possent, relapsi esse in pristinum errorem viderentur, & haec inter se musserent, substituti ibi Rex diutius quam statueret, locumque ignis largiore aqua inundari iussit. Episcopum autem Mednicos, attributis agris & redditibus, & paracos duodecim (tot enim territorii continetur Samagitię) ut iisdem Canonici Mednicenses essent, instituit. Quamquam haec quarto decum anno post à Ioanne Archiepiscopo Leopolensi, & Petro Vilnensi Episcopo, consummata sunt. *Crom. lib. 18.* Rudiore stylo, locupletius tam, Mechouius, hanc Samagitarum initiationem, ad memoriā posteritatis, his quæ adscribo, transmisit.

De Samagitarum in fide initiatione.
Eo quoque anno, Samagita fidem Christi, & baptismus, opera Regis VVladislasi suscepit. Ad cognoscendum autem naturam provincie, & gentis illius, animaduerte, quod regio Samagita est Septemtrionalis & gelida, Lithuania, Lituania, & Prussia contermina, sylvis, collibus, & fluminibus circumscripta. Gentes regionis proverba & alta flatte, agrestes & inculta, parco & modesto viuviuentes, sicut aqua sedare solita, raro ceruisia aut medone, auri,

Delirum,

Delirum, & Episcopatu inutili, homo ambitiosus dixit, ut ipse Episcopatum Cracoviensem inuolaret. Facile quod voluerat, apud Regem, is vero apud Ioannem pontificem obtinuit, vt Petrus de Episcopa Cracoviensi, in Posnaniensem reiceretur, ipse vero ad Cracoviensem transferetur. Agonit paulo post Ladislauis fraudem Iastrembecii, Posnaniamque cum venisset, Petrum Episcopum in delubrum se uocauit, & in genua procumbens, culpam ab eo deprecatus est, quod cum fede Cracoviensi precipitanter eicisset. *Cromer. lib. 17. & 18.*

Non minus demissi animi signum, quamquam in alio genere, dedit etiam, hoc anno, Ferdinandus Rex Aragonie, qui Alphonsum primogenitum, iam successorem Regnorum ab Angonis renunciatum, Dertosam, ad deosculandos Benedicti XIII. pedes, adque omnem reuerentiam eidem, quem ipse pro summo in terris pontifice accurrit, fremensque diceret; *Vt est qui primigenium meum mihi peremit.* Alfonius, reluctante dolori, vultu ac voce erectiore quam pro viribus; *Nihil est, inquit, periculi, nihil mali erit.* solent huic modi contingere, equus me non homo percussit. Haec verba velut pro amico timentis, extenuarunt, & apud patrem, & apud ceteros culpæ atrocitatem. Quamquam vero aliquot diebus postea per extrelos dolores sine via recreatione iactatus esset, desperabantis iam medicis quin plagam faceret ignis corriperet, is tamen præstanti fortique animo tolerauit, magis de Bernardi innocentis, quam de sua vita sollicitus. *L. Valla lib. 2. de rebus gestis Ferdtn. Regis.*

Mature itid, quod adiungo, virtutis exemplum, in Henrico IV. Anglorum Rege, qui hoc anno in fata confecit. Mittebat aliquando Robertus Scotorum Rex, Iacobum filium in Franciam, ut cum periculo morris a patruo imminentis subduceret, & in tuto colloret. Iam alterum eius filium Dauidem, idem patruus, crudelissima miserabilissimaque in carcerebus morte affecratur: & ne hinc quoque interimeret, cauebat Robertus, aliorumque destinabat. Iam aliquantum Oceanii cunctis fuerat facibus, cum iactationis insuetus, ad litus Anglicanum exponi se iussit, ferenda nauis non par. Expolitus, captus, in carcerem a latronibus coniectus, & ad Henricum Regem, inter quem & Robertum bella glichebant, adductus, pro holte, patrem, reperit, vt non in captivitatem forte fortuna incidisse videretur debuerit, sed Deo ducente, in maximam que mortalibus in terra contingere posset felicitatem. Placuit quidem illum captiuum obferuare, benevolentia tamen Regis adhibitis pedagogis omni ex parte probissimis doctissimisque. Qui quum liberalioribus disciplinis instruieretur, nec (vt in propriis fit aulis) per adulacionem corruperetur, in tantum morum equalis probitatem, atque omnium bonarum disciplinarum eruditioem, vt in yna qualibet sola exquisite versatus videretur. Ut præterea alias, ingenio & principe dignas artes, Grammaticam, Oratoriā, Poeticā, scribendi latine elegantiam grauissimis sententias conditam, Philosophiae omnia arcana comperta haberat; Theologiam atque Iurisprudentiam yr nemini cederet; In rebus gerendis prudentiam, tolerantis autem aduersitatibus constantiam, vt propterea apud omnes summa in admiratione esset: plane dignus, quem Henricus Rex in Regnum Scotiæ remitteret, atque is postea Scotti post patrem imperare.

Præclarum est, quod de Iacobo scriptis *Boethius Hector.* Ante duos annos, sc. 1411. felici auspiciu coptum est celebratissimum literarum gymnasium, sancti Andreæ, conuenientibus ad id viris vnde cumque doctissimis, Laurentio Londoris Legum professore, Richardo Cotuel decretorum Doctore Archidiacono Laudonice, Ioanne Listera Canonicu sancti Andreæ, Ioanne Steues Officii sancti Andreæ, multisque aliis bonarum artium professoibus. Nec defuit exteniplo iustum auditorium, confluenteribus eo ex omnibus circa regionibus studiosis ac disciplinarum bonarum cupidis. Mox itaque in immensum exirebat: Sed præcipue cum Iacobus Rex primus ex Anglicana custodia reuersus est. Ipse enim vir omni disciplinarum genere preditus, doctos omnes vñcē coluit, renumerumque suum armis in primis florens, literis excolere

*Amal. Eccl. Tom. 15.***XXVIII.**

Demissi animi signum in Ferdin. Reg.

XXIX.

Admiranda magnitudo & fortitud. in Alphonso Ferdinandi Reg. filio.

XXX.

Eiusdem Alphon. patientia & mansuetudo.

XXVI.

Exemplum in signis humilitatis in Lat. disl. Pol. Reg.

XXXI.
Mature virtutis exemplum in Henr. IV. Angl. Reg.**XXXII.**
Jacob. Scottie rex. I. doctos viros vñcē coluit.

Gg z atque

atque exornare studuit, ut ea re sumمام apud posterios laudem gloriamque aspergatur, & cives sui manufactio-ribus artibus imbuti horriditatem ac securitatem sensim exaserent. Nam ut primum rediit, nihil prius agendum duxit, quam doctissimos quoque ex omnibus regionibus euocare. Conuenerunt tredecim Doctores Theologi, octo Decretorum, ac multi alii doctissimi viri, infinitus auditorum numerus: Illosque omnes Magistratus aut Sacerdotiis donauit. Hinc Ioannes Scheues Archidiaconus sancti Andreae effectus, Willchmus Stephanus Dumblensis Episcopus, Laurentius Londoris Abbas Scone, Ioannes Lister insule Columbae corobiarcha, vulgo dictus Prior. Et ut vniuersum semel dicamus, nullus ei erat fuit, aut paulo doctior, aut insignis eruditiorum cultor, vnde aliqua doctrinae comoditas expectabatur, qui non ab optimo Rege, parente, ac Mecenate omnium literarum, sacerdotiorum, aut aliud emolumenatum, quo vitam magnifice sustinere posset, accepit. Neminem autem in Regno suo eruditonis expertem, immo nisi eximie doctum Episcopum faciat passus est. Felix cum Regnum fuit, à tam studio ac prudente Rege gubernatum, vel veteri clergio: *Bene cum illis regis egit, philosophi regnant, aut Reges philosophantur.* Plane determinabatur illorum Regnorum morem, vbi pro optimis ac eruditissimis viris, paulatim ignauissimi quique ac celestissimi homines ad doctorum premia subreplicant, magistratus lacros & vibanos per summan ambitionem occupantes, populum ambiculum deglutientes, denorantesque: nihil reliqui bonis & dignis viris facientes, immaginanti nūi omnibus literis obstantes, ne si populus meliora sapere incipisset, virtus sua in apertum prodita deficeret cogentur, ac praedas suas ē manibus arietent. Et quidem ista Iacobus Rex. *Hector libro decimo sexto, his tor. Sectorum.*

XXXIII.
Quanta
prudentia
Hewic. V.
Angl. Rex
Regnum
autipatus
fit.

Non minor Jacobo Rege, Henricus V. Rex Angliae, ad quintum Id. Aprilis, hoc ipso anno, quo parcer ei via excelerat, ab Archiepiscopo Cantuarie, solenni ritu Ecclesiae Catholice inaugurus. Hic vir, hic fuit, qui à primo docuit, honores, ut et in prouerbio, debetere mutare mores, quippe, qui statim ut est Rex factus, statim alio atque habebat vita instans sibi videntium, omnes suos aquales quibuscum puerieram, que laciuitate & insolentia ut plurimum est plena, egerat, ab le relegant, illosque Regia interdixit: ac loco illorum fortissimos grauiusnoque quoque viros in familiaritatem recepit, in quibus indicarat, & in capiendo consilio prudenter summan incis, & in dando fidem: ut corum consilio, monitis, prudenter iuaretur. Is profecto vnu ferme omnium princeps tam inde ab initio cognovit, Regem oportere ceteris praestare hominibus, amio, consilio, grauitate, pierate, religione, vigilancia, cura, fide, & proprieat obtinere Regnum, non tam honorem quam onus, non tam aliena quam sua ipsius vite rationem esse, quando suu ingenii facultibus minime confusus, voluit habere circa se viros, qui cum subleuant in ferendo imperii onere, atque optima monerent, quo suis singulare virtutis exemplum aliquod edendum curaret. Enimvero videre licet, viri sum principem plus exemplo quam peccato hocere, cum permulti semper existant principum imitatores. Iacto igitur tali prudenter fundamento, cum multa egrebia facinora facere, animo destinaret, ac sciret omniu istro diuinus gubernari, humanaque vires pra cœlesti potentia insuffissimas esse, statut à pietate atque iustitia imperium mire. Itaque primum omnium duo cenobia prope vilam Regiam, cui hodie Richemondia nomen est, miro operis apparatu adificare coepit, magnisque tum possessionibus, tum irrogatis priuilegiis locupletavit, honefactaque. Alterum autem sacratum voluit nomini Iesu, appellauitque Bethleem, idque Cartuarianis monachis postea incolendum dedit. Est hoc cenobium in leua Thameſis ripa, è regione alterius, quod in altera fluminis ripa situm, dedicatumque est pariter Iesu, atque Dei-pare Virgini, ac Diu Brigidæ, quod eius Diu Ordinis viris & foeminiis commune est, vocaturque Sion. Indicit

plus princeps huiusmodi cenobis Bethleem & Sion nomina, ut per hac, memoria terra sancta, vnde salu nostra protecta est, in regno suo perpetuaretur. Et quoniam per id temporis, multi, praelatum Monachi homines Galli in Anglia plurima sacerdotia haberent, cenobitique præsentes, & continentes, magnam pecuniam, quam Anglicis pauperibus iuandis, Ecclesiastique ornans ac bonis Ecclesiastis amplificandis impendere debuerant, in patriam, suos iuandi causa mitterent, vnde & cultus diuinus immittuebatur, & Ecclesia lababant, & disciplina Ecclesiastica nutabat, & multa perperam fiebant, ex sententia Comitii constituit, ut post hac, extensis hominibus, qui vplurimum sacerdotiorum fructus absentes capabant, nullius Anglicani sacerdotii possesso-rum cultor, vnde aliqua doctrinae comoditas expectabatur, qui non ab optimo Rege, parente, ac Mecenate omnium literarum, sacerdotiorum, aut aliud emolumenatum, quo vitam magnifice sustinere posset, accepit. Neminem autem in Regno suo eruditonis expertem, immo nisi eximie doctum Episcopum faciat passus est. Felix cum Regnum fuit, à tam studio ac prudente Rege gubernatum, vel veteri clergio: *Bene cum illis regis egit, philosophi regnant, aut Reges philosophantur.* Plane determinabatur illorum Regnorum morem, vbi pro optimis ac eruditissimis viris, paulatim ignauissimi quique ac celestissimi homines ad doctorum premia subreplicant, magistratus lacros & vibanos per summan ambitionem occupantes, populum ambiculum deglutientes, denorantesque: nihil reliqui bonis & dignis viris facientes, immaginanti nūi omnibus literis obstantes, ne si populus meliora sapere incipisset, virtus sua in apertum prodita deficeret cogentur, ac praedas suas ē manibus arietent. Et quidem ista Iacobus Rex. *Hector libro decimo sexto, his tor. Sectorum.*

Regi cupientis eum sine deducere renocare, suspensum fuit negotium magno tempore. Sed cum Dominus Rex circa reductionem cuius longum tempus traxisset inaniter, significauit Domino Cantuarie, se circa eum inutiliter laborasse. Dominus ergo Cantuarie, dictum Ioannem, de, & super premis personaliter responsurum coram eo, ad certum terminum decrevit evocandum, ac munitum suum cum litteris citioriis ad eum transmisit (tunc in Castro suo de Cou-ling agente) mandans dicto nuntio, vt dictum castrum dicti Ioanni nullo modo ingredere, nisi licentiatus, sed per mediationem cu-ieslam Ioannis Butler hostiari Camera Domini nostri Regis, ipsum Dominum Ioannem requirevit, quatenus daret dicto Nuncio licen-tem ingrediendi, vt citaret eundem, seu saltens extra castrum suum predictum faceret sui copiam, ut sic citatione posset apprehendiri. Qui tamen Ioannes Oldcastel dicto Ioanni Butler ex parte Domini Regis sibi premis exponenti, publice respondit, quod nullo modo citari voluit, nec citationem ipsius aliquiliter tollerare. His auditus Dominus Cantuarie, decrevit, eum citandum per edictum, in valuis Ros-sensis Ecclesiæ libi vicino publice assigndam, vt compareret coram eo 11. die mensis Septembri, super premis, & aliis hereticam prauitatem concernentibus personaliter respondens. Quo die adueniente, Dominus Cantuarie, in capella maiori infra castrum de Ledes, quod tunc inhabebat, sedens pro tribunali, audita & recepta re-latione, quod idem Dominus Ioannes se in castello & fortificauit in Castro suo predicto, ac opiniones suas defendit, claves Ecclesiæ & potestatum Archiepiscopalem multipliciter contempnendo, fecit cum citari publice ac preconizari. Qui cum dui expectaculo nullo modo compareret, prope initio contumacem excommunicatur in scriptis. Et quia dictus Ioannes, in defensionem erroris sui, contra claves Ecclesiæ, se in castello & fortificauit, Dominus Cantuarie, decretit iterat citare dictum Ioannem, si posset apprehendiri, vel alias per edictum, sicut prius, ut compareret coram eo die Sabbathi proximo, post festum sancti Matthei Apostoli & Euangelista, allaturus causam rationabilem, si quam haberet, quare contra eundem ad grauiora procedi non debat, tanquam publicum hereticum, schismaticum, bohem & aduersarium uniuersitatem Ecclesiæ, & quare etiam pronuntiari non debat excommunicatus, ac auxilium brachii secularis contra eum soleniter innocari, personaliter responsurus, facturus, & recepturus, circa omnia & singula premissa, quod iustitia suadebit. Adueniente termino prædicto, Domino Cantuarie sedente pro tribunali in capitulo sancti Pauli Londoniæ, absidetur sibi Dominus, Richardo Londiniensis, & Henrico VVintontensi Episcopis, Dominus Robertus Murley miles custos turris Londoniarum, secum prefatum Dominum Ioannem adduxit. Nam parum ante per Regios ministros comprehensus fuerat, & in turri clausus. Cui Dominus Cantuarie recitauit processum memoratum, quomodo videlicet in convocatione Cleri decretus & delatus exitierat, quomodo citatus, & propter suam contaminacionem excommunicatus. In de Dominus Cantuarie gratioso se obtulit, & paratum fore promisit ad absolucionem eum, si tamen illum facili penitenter. Sed ille absolutionem Domini Cantuarie, petere noluit, sed diuertens ad alia, dixit, quod libenter recitaret coram Domino Cantuarie, si dem quam tenet, extrahit ex finis suu schedulam intentatam, quam tradidit Domino Cantuarie. Qua schedula perlecta. Dominus Cantuarie dixit; Ecce Domine Ioannes, in hac schedula vestra plura bona continentur, ac satis Catholica, sed habetis terminum istum ad respondendum super aliis articulis, errores & heres sapientibus, quibus per contenta in hac schedula, non est plene responsum. Et propterea vos oportet ad eadem respondere qualiter sentitis, & fidem vestram plenius declarare, videlicet; An credatis & affirmatis, quod in Sacramento Altaris post consecrationem rite factam, maneat panis materialis, vel non. Item, an teneatis, credatis, & affirmatis, quod in Sacramento pœnitentie necessarium fuit, vt habens copiam Sacerdotis confiteatur de peccatis suis presbytero per Ecclesiam ordinato. Qui respondit expresse, se nolle aliter prædicta declarare, quam in dicta schedula sua continentur. Cui compatiens Dominus Cantuarie dixit; Caneatis Domine Ioannes, quia si ad hanc vobis obiecta, clare non respondeatis in termino legitimo vobis iam dato, poterimus vos de-nunciare & declarare hereticum. Sed dictus Ioannes aliter respondere contempserit. Tunc Dominus Cantuarie sibi declarauit, quid sancta Romana Ecclesia, sequens dicta Beatorum Augustini, Hieronymi, & Ambrosii, & aliorum Sanctorum determinauit, quas determinationes oportet quoscumque Catholicos obseruare. Ad qua dictus Ioannes respondit, quod voluit credere & obseruare, quicquid sancta Ecclesia determinauit, ac quicquid voluit se credere & obseruare, sed quod Dominus Papa & Cardinales, Archiepiscopi, Episcopi, ceterique Prelati Ecclesiæ haberent potestatem talia determinandi, noluit pro tunc aliquiliter affirmare. Vnde Dominus Cantuarie, de, & super premis personaliter responsurum coram eo, ad certum terminum decrevit evocandum, ac munitum suum cum litteris citioriis ad eum transmisit (tunc in Castro suo de Cou-ling agente) mandans dicto nuntio, vt dictum castrum dicti Ioanni nullo modo ingredere, nisi licentiatus, sed per mediationem cu-ieslam Ioannis Butler hostiari Camera Domini nostri Regis, ipsum Dominum Ioannem secum dixit, ac coram Dominio Cantuarie, & tuto Clero pro tunc congregato constituit. Cui Ar-chiepiscopus affibliter, & suauiter recitauit alia prioria dicti, & quomodo excommunicatus fuerat, & est, ac regauit, & requisiuit eundem, vt peteret, atque admitteret in forma debita Ecclesiæ absolutionem. Quod si dictus Ioannes facturum negauit, sed a solo Deo absolutionem petitorum dixit. Consequenter Dominus Cantuarie, de, & super contentis in dicta schedula, iuxta determinacionem Ecclesiæ eidem transmissam, de sibi oppositis clarum daret response. Et primum, super Sacramenum Eucharistie. Ad quem articulum inter cetera respondit, quod sicut Christus hic in terra de-gens habuit in se diuinitatem & humanitatem: diuinitatem tamen velutam & inuisibilem sub humanitate, quæ in eo aperita & risibili fuerat, sic in Sacramento Altaris est verum corpus & verus pa-nis, videlicet quem videmus, & corpus Christi sub eodem velatum, quod non videmus. Ad fidem circa Sacramentum huicmodi in schedula predicta, per Dominum Cantuarie sibi transmissa, perque sanctam Romanam Ecclesiem & Doctores sanctos determinata, expresse negauit, dicens, quod determinatio Ecclesiæ facta est contra sacram scripturam, postquam Ecclesia totata est, & vene-num infusum in Ecclesiam, & non ante. Quod autem ad sacramentum penitentia & confessionem, dixit & asseruit, quod si quia esset in aliquo gravi peccato constitutus, à quo ipse surgere neciret, expedit, & bonus esset sibi adire aliquem sanctum & discretum sacerdotem, pro consilio ab eo habendo. Sed quod confiteretur peccatum suum proprio Curato, seu alteri presbytero, etiam si haberet copiam eiusdem, non est necessarium ad salutem, quia sola contritio peccati suadet. Adueniente termino prædicto, Domino Cantuarie sedente pro tribunali in capitulo sancti Pauli Londoniæ, absidetur sibi Dominus, Richardo Londiniensis, & Henrico VVintontensi Episcopis, Dominus Robertus Murley miles custos turris Londoniarum, secum prefatum Dominum Ioannem adduxit. Nam parum ante per Regios ministros comprehensus fuerat, & in turri clausus. Cui Dominus Cantuarie recitauit processum memoratum, quomodo videlicet in convocatione Cleri decretus & delatus exitierat, quomodo citatus, & propter suam contaminacionem excommunicatus. In de Dominus Cantuarie gratioso se obtulit, & paratum fore promisit ad absolucionem eum, si tamen illum facili penitenter. Sed ille absolutionem Domini Cantuarie, petere noluit, sed diuertens ad alia, dixit, quod libenter recitaret coram Domino Cantuarie, si dem quam tenet, extrahit ex finis suu schedulam intentatam, quam tradidit Domino Cantuarie. Qua schedula perlecta. Dominus Cantuarie dixit; Ecce Domine Ioannes, in hac schedula vestra plura bona continentur, ac satis Catholica, sed habetis terminum istum ad respondendum super aliis articulis, errores & heres sapientibus, quibus per contenta in hac schedula, non est plene responsum. Et propterea vos oportet ad eadem respondere qualiter sentitis, & fidem vestram plenius declarare, videlicet; An credatis & affirmatis, quod in Sacramento Altaris post consecrationem rite factam, maneat panis materialis, vel non. Item, an teneatis, credatis, & affirmatis, quod in Sacramento pœnitentie necessarium fuit, vt habens copiam Sacerdotis confiteatur de peccatis suis presbytero per Ecclesiam ordinato. Qui respondit expresse, se nolle aliter prædicta declarare, quam in dicta schedula sua continentur. Cui compatiens Dominus Cantuarie dixit; Caneatis Domine Ioannes, quia si ad hanc vobis obiecta, clare non respondeatis in termino legitimo vobis iam dato, poterimus vos de-nunciare & declarare hereticum. Sed dictus Ioannes aliter respondere contempserit. Tunc Dominus Cantuarie sibi declarauit, quid sancta Romana Ecclesia, sequens dicta Beatorum Augustini, Hieronymi, & Ambrosii, & aliorum Sanctorum determinauit, quas determinationes oportet quoscumque Catholicos obseruare. Ad qua dictus Ioannes respondit, quod voluit credere & obseruare, quicquid

filio & affenso magna discretionis sapientum virorum venerabilium nobis absentium, prefatum Dominum Ioannem Oldastellum sibi, Domum de Cobham, de & super huiusmodi defensione, reatu comitum, & ad Ecclesia unitatem penitentialiter redire nolentem, hereticum, ac in his qua tenet, docet, determinat, & predictat sacrosancta Romana & universalis Ecclesia, & presertim in articulis subscriptis, errantem iudicamus, declaramus, & condemnamus sententia & definitio in his scriptis, relinquentes eum ex sua tanquam hereticum iudicio seculari. Ipsiusque nihilominus hereticum, omninoque alios & singulos, qui eundem de cetero in sui favorem erroris receptauerint, defensaverint, seu filii consilium, fauorem vel auxilium in hac parte praeberuerint, tanquam fatores, receptatores, & defensores hereticorum, excommunicamus, & excommunicatos denunciamus in his scriptis. His peralit, Dominus Cantuariensis Regem certificamus super proximam, viae vocis oraculo, postulans, ut Domina. Rex dignaretur dicto Ioanni damnato iuridice, gratias concedere ad inducendas, 50. dicas. Nam tam Rex quam Procurus, non in interum sed vietam cupabant affectuiter, & pro salute sua laborauere non se gauerit, unde fiduciam est, ut ad turram reduceretur, ubi sub inductionem spatio sibi concessarum posset respescere. & gratiam tam Ecclesiasticam quam Regiam promoveret. Sed ista specialis indulgentia, folla fuit sibi malignandi copia, dum ultra proximum terminum clausum clausum est custodia, ut gravant inquietatem sibi, n. b. illud cogitans, quam de vindicta. Reuera, clam destinatis literis & sequaces suos, tam milites, quam armigeros qui non pauci fuerer, horabantur, ut & ipsi scriberent ad amicos suos, ut & ipsi se ad vindictam misero concitarent. Igitur per illud omne tempore, quod fluxit ab evasione eius usque ad Circumcisionem Domini, vel Epiphanius, discurrebant vnde Loddardorum Nuntii, qui rurales, & quoque poterant, promissa amplia stipendiis allatabant, quatenus in certum diem eis denuntiandum parati forent ad blandum viriliter, & actus Martios peragendum. Multu ignorari, quoniam causam, pro qua, vel in qua certare deberent, refusum fuit: non esse curandum, dummodo stipendia large perciverint, & pro rebus bene gestis influenter remunerandos procedulatio ne ferarent. Sed de his omnibus, in ordine praesentis historie posthac plenus referemus. Valsingham in Henrico V.

XXXV.
Ioan. pontif. de Regno Bo hem. sollicitus scribit ad. VVencesl. Reg.

Eodem initio in Regno florentissimo Bohemiae, eam turbarum, quae subiectum annorum narratio nes Tragicas facient. Scriptor Ioannes pontifex max. Venceslao Regi, se maxime dolere, quod in partibus sua (ita Regi scribat) Regis dictum supposuit exstant nonnulli, inherentes & dogmatisantes errores illius quondam hereticus, & VVicellicus, cuius libri à Catholicis fide, huiusmodi errore & heretica continentes, in generali Romano Concilio, iusto fuerunt tamquam damni iudicio, & quod deterius est, ne proprio huiusmodi excessus a suis superioribus corrigantur, hereticorum veritatis inherentes, ad regendam & celebrandam suam regnatum, & pertinaciam, detestando mandata sedis apostolicae & superiorum suorum, manifeste docent inobedientiam, clarumque contumaciam, & censorum Ecclesiasticorum quarumlibet, in eversione Apostolica dignitatis, vilpendentes uirorū sanctorum Patrum & sanctorum Casorum instituta. Addebat Ioannes. Si renatur tuam per viscera misericordie Domini nostri, quantum cordialitas valorem & possimus exhortamur, quatenus ob diuinam nominis gloriam, cultumque, & tutelam huiusmodi fidei, (quidam disuersionem teneri assuere, & exponeas tuas substantias atque vires) & pro conservatione tua Regi nominis, status pariter & honoris, Regnorumque & partium Tua Celsitudinis subiectorum felici salutarique regimine, placeat, (prout in desideriis cordis nostri gerimus & sse simus) taliter & tam efficaciter interponere & excitare totius Regalū potentia tua vires, prout Catholicum decet principem, ut labes hec errore, quae sic lamentabiliter & miserabiliter serpit & pullulat in istis partibus, & mentes mortaliū inficit in animarum interitum, & sequestrat a congregacione purissima & Catholicā veritatem & fidem, extirpetur.

Ad hanc pontificis admonitionem, cum solitum dorminisset veterum Wenceslaus, calamitate totius Regni Bohemiae qua paulo post fecuta est didicit, quantum interit scabiosam omen leggregare, ne totum gregem interficiat, & vix apparentem incitillam extinguiere, ne tantum quantum est vel maxima molis adiuvium incendio subsequente depascatur, vel diruat. Sciente isto Sar-

danapalo, omnia Apostolicae solicitudinis argumenta, apud scipios (vt Coclæus narrat) Huf, & complices sui contemplerunt, apud cordatos, appellationis preteritu cluserunt, apud plebem vero grauter & odiosè accusauerunt, per omnes Concio[n]es quirantes, quod Pap. & Archiepiscop[us], prohibet verbum Dei & Euangeliū Christi predicari: & per Indulgentias, aliasque Romanas Caris, & Episcopat[us] Confessoris prakticas quererent quae sua sunt, non qua Iesu Christi, quodque raperent ab omnibus Christi lanam, & lac. & non paferent eas verbo Dei, aut bone vite exemplis. & docebant populum, quod mandata Papa & Prelatorum non sit obedendum, nisi sequantur doctrinam & vitam Christi, & Apostolorum eius. Docabant, quod Laici debant indicare operae suorum Propstorum, sicut Paulus indicauit opera Petri corripiendo, ad Galat. 2. Docebant certa signa, per quae discernatur, an Prelatus obedendum sit, nec ne. Illudcebant praeterea iurisdictionem Papalem, propter schismam, quod id temporis in Ecclesia erat, quando tres de Papatu inter se contendebat. Num (aiebant) Balthasar Cossa dictus Ioannes 23. si Roma, Angelus Corriari, dictus Gregorius XIII. Arimini, & Petrus de Luna dictus Benedictus XIII. in Aragonia. Cur unus ex illis. Pator vocatus sanctissima, de plenitude potestatis, non compellit reliquos cum eorum adherentibus, ut subiungat in iurisdictione? Hoc, & id genus multa, in vulgus iactabant.

Vnde factum est, ut populus eis adhaerens, nihil curarer de processibus pontificis contra eos institutis. Doctos vero qui sue partis non erant, acutis & variis interim exagitabant questionibus, per quas & doctrinas existimationem, & indicis authoritatem illis derrogabant, sibi auctores, & quoque poterant, promissa amplia stipendiis allatabant, quatenus in certum diem eis denuntiandum parati forent ad blandum viriliter, & actus Martios peragendum. Multu ignorari, quoniam causam, pro qua, vel in qua certare deberent, refusum fuit: non esse curandum, dummodo stipendia large perciverint, & pro rebus bene gestis influenter remunerandos procedulatio ne ferarent. Sed de his omnibus, in ordine praesentis historie posthac plenus referemus. Valsingham in Henrico V.

In nomine Domini, Amen. Anno nativitatis eiusdem M. CCC. XII. Indictione quinta, die 3. mensis Martii, hora tertiarum vel quasi pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri D. Ioannis divina providentia Papa 23. anno 11. in maiori ciuitate Pragensi, in capella sanctorum Innocentium, Bethlehem nuncupata. In camera commoda habitationis, venerabilis & scientis viri, Magistri & Domini Ioannis de Husnetz, sacre Theologiae Baccalaurei formati, artiumque liberalium Magistri, & dicte Capelle predicatoris, in mei Notarii publici infra scripti, & testium presentia subscriptorum, ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum, constitutis personaliter presummatas Dominus & M. Ioannis de Husnetz, quondam scripturam in papyro scriptam, declarationem certiorum dubiorum in se continentem, in manibus suis tenens, milii Notario infra scripto, & honesto viro Andrea de Mytiloruz Olomoucensis diaconis clerico, membro Almae Uniuersitatis studi Pragensis tradit & assignauit. Quam scripturam presafata Andreas transcribi, copiari, transsumi, & in publicam formam redigi petuit per me Notarium publicum infra scriptum, ut eidem scriptura maior fides adhibeatur. Cu[m] tenor per omnia de verbo ad verbum sequitur, & est ita. Quia dubitantibus animi consilire, ut dubitatione posposta valeant veritati videnter adhaerere. Ideo quareanti, tria dubia debent solvi. Primum dubium questum est istud. Vtrum in Papam credendum sit. Secundum dubium est. Vtrum possibile est hominem saluari, qui non confiteatur ore mortali facerdoti. Tertium dubium est. Vtrum aliquis sanctorum Doctorum sentit & dicit, quod aliqui de Pharaonis populo submersi in mari rubro, & ex Sodomis subuersi sint saluati. Ad primum dicitur, quod non. Pro quo venerabilis Beda, super illud Apostoli, Credenti autem in eum, qui iustificat impium, ita dicit: Aliud est credere in Deum, aliud credere Deo, alicui credere Deum, &c. Ad secundum dubium respondet Magister sententiarum, qui in illo à tota Ecclesia tenetur, in quarto, dist. 17. cap. 11. dicens. Quid ergo super his sentiendum est, quid tenendum? Sane quod sine confessioneoris & solutione poena exterioris delentur peccata per contritionem & humilitatem cordis, &c. Ad tertium dubium rispondet S. Hieronymus super Nahum prophetam dicens; quod Deus genit humanum diluio, Sodomitas igne, Egyptios mari, Israelitas in eremo perdidit, scirote, ideo temporaliter eos pro peccatis puniisse, ne in aeternum punirentur:

De peccatis, dicit, &c.
Sunt plures. Authoritas.

quia

CHRISTI IOANNIS SIGISMUNDI
1413. PAP. XXIII.4. REG. ROM.3. Ecclesiastici. SIGISMUNDI IOANNIS CHRISTI
REG. ROM.3. PAP. XXIII.4. 1413.

quia non iudicat Deus bis in id ipsum, non in aeternitate ostendit, omnia que temporaliter puniuntur, non vterius à Deo punienda esse, atquecum cuique sceleris optandum est, ut cieletis fulmine percussus, aut equis submersus, aut à serpentibus vulneratus, pro peccatis suis distinctus interiret, ut aeternos cruciatu brevia & momentaria pena terminaret. Hec quidem, & id genus multa legerat ipse Huf, dum contra huc omnia definierat. Sed scientia inflatus, & propriebo obedientiam in reprobum sensum traditus, odioque in clerum accensus & execratus, maluit ex instinctu diaboli laicos suos decipere, quam docere veritatem: maluit in clerum exasperare, & cinoobedientem reddere plebem, quam vel errores Wicellici sui agnosceret, vel à seditionis desistere incepisset. Scriptis contra illud Hufi instrumentum, Stephanus Paetz Theologus Bohemus, quem cum impius ille, datis literis ad Monachos Dolanenses supplicasset, is viriliter ei respondens, inter cetera admonuit.

Ecce Namnam princeps Syria, sed leprosus, pro vili & quasi iniusti contemptu, pro salute propria, sermonem & praeceptio Hufi Propheticorum, inดignans, sine salute abibat leprosus. Sed antea etiam seruorum suorum consilio: Pater, & si rem grandem dixisset tibi propheta, certe facere debueras, quanto magis quia dixit tibi nunc, Lauare & mundaberis? auaritia, ovedit, & iuxta sermonem piri oti, quem ridiculum esse reputauerat, restituta est caro eius, scilicet caro pauci parvuli, & ministratus est. Hec dixerim, quia si tu audies sermonem dati tibi certe dubia ista secundum simplicem Ecclesiastici sententiam, ad pium sensum determinasset, & non depravasset dicta Doctorum per truncatas allegationes, per quas & sensum eorum peruerit, simplices decipiens, & bonis authoribus calumniam fecit de reprobo & adulterino sensu, quem tota damnat & exhorret Ecclesia. In primo namque dubio Papam irridens, Prelatos calumniari videbatur, tanquam docuerint plebem, in Papam mandati, conseruorum quidem mortuus, sed vt Prelatorum, & in hoc prophetarum, multum tibi Magister innocentiam puerilem, in adiunctionem & salutem in plebem comparasse. Sed nunc dicam tibi cum Samuel: Stulte egisti, nec custodisti mandata Domini Dei tui, quae praecepit tibi. Ex quibus corollarie sequitur, quod si orti tuo posuisse custodiun, nec contra Senatorum tuorum decretem rationabile, pro VVicellico heretico tanta diligencia quasi bolcanum offensus aduocasses, sed obnubiluiss. & humiliatus filiasses, quin uno & pro tempore, virtute obedientie etiam à bona filiis, plus edificasses populum Dei fructu centesimo silente Christi discipulis, quam ad excusandas extuitions in peccatis, festa magisterii tui inobedientis, & arrogans predicando, immo potius prevaricando. Audi super horum proposito Beatum Gregorium, quem tulindens, respectu tui VVicellico austri & Pralentzonem, id est Rythmarum appellare: ad curiam hispaniorum exemplar, qui prouinciam erat verba sua professe rythmice. Hunc ergo unum sanctissimum Gregorium, illusor illudens audi, in tua confusione facies, sic laudabiliter modularem, super illo, & dederunt eum viuisque oculi vnam, & in aeternum vnam. Quid, inquit, per ouem, nisi Innocentia, quid per inaurem, nisi obediens facies. Solauntur praterter ibidem Doctorum dicta, que Huf ex Magistro, contra oris confessionem adducit. Ex quibus sane conuincitur, ipsum Hufus malignam habuisse decipienda plebis intentionem, per truncatas ex Magistro allegations. In tertio quoque dubio non recitat integrum S. Hieronymi sententiam, neque etiam Magistri. Vera enim sententia Hieronymi est: Deum, ut omnium rerum, ita suppliciorum quoque scire mensuras, & non praeveneri sententiam iudicis, nec illi in peccatorum exercita de his pene auferri potestatem, & magnum peccatum magnis diuturnisq[ue] luctis cruciatis, leuem vero culpam presenti compensari supplicio: qualis fuerat illius, qui in Sabbatho ligna corporis. Altoquin, si magna peccata presenti compensarentur supplicio, opitandum foret adulteris, ut in presentiarum breui & cito pena, cruciatus frustrarentur aeternos. Hac maligne tacuit Hufus, quemadmodum & ea que Magister in contrarium allegat. Nam aperte ibi dicit, quod illud Nahum prophetarum dictum: Non iudicabit Deus bis in id ipsum, vel secundum aliam translationem: Non confugerat duplex tribulatio: de his tantum intelligi debet, qui presentibus supplicis commutantur in bonum, & sic perseverant. Qui vero inter flagelladuiores & deteiores sunt ut Pharao, presentibus aeterna connexi, ut temporalis supplicium sit ei aeterna pena initium: secundum Augustinum super illud Deuteronom. 33. cap. 17: successus est in furore meo, & ardebit usque ad infernum nostrum. Legerat deinde idem Hufus, quod de hac re in Decretis legitur, quandoquidem fuit notissimus in decretis, quae & creberunt in scriptis suis allegare solet. Sic autem habet ibi textus: Authoritas illa Nahum pro-

Hac idem. Eretla ergo arbitrii tui superbia, & nequaquam salutaris obedientia gladio subiecta, vide, si non solum ex idolatrie viatio, quod per inobedientiam & rebellionem crasse perpetrata, sed & Fidei renacutus merito, cum peruerso VVicelleff heretico, & cu ipse malae societatis facinus, hereticus comprobatur, sicut per David Spiritus sanctus dixit: Cum sancto sanctus eris, & cum peruerteris. Hac Stephanus.

XL. Exemplū confilii Vniuersitatis Pragensis, ad exi-
pādā hæ-
refim VVicelleff.

Dederat per id temporis, Ioannes pontifex, Administrarorem Ecclesie Metropolitanae Pragensis (repudiatum a Collegio, Albico homine fōrdido, ei Ecclesie à Sigismundō adinnoto) Conradum Olomucensem Episcopum, illeque tunc in iuxta, tum potestate fecit, ut hæc Wicelleianam in semine extirparet, plebisque motus ac varia in fide ac religione dissidia & scandala tolleret. Huic numeri cum is fatisfacere vellet, à Theologis Vniuersitatis Pragensis petit exemplum confilii, quod olim Sünconi Archiepiscopo postulanti in scriptis dederant: cuius haec quæ sequuntur fuere capitula.

I.

Omnis Doctores & Magistri Vniuersitatis Pragensis congregentur in Curia Domini Archiepiscopi, & in praesencia ipsius Domini Archiepiscopi & aliorum Prelatorum, quilibet Doctorum ac Magistrorum dicat sub iuramento suo, quod non tenet, nec vult tenere, vel dogmatizare, aliquem ex illis XLV. articulis dudum prohibitis, quorum occasione Regnum Bohemiae principaliter infamiam incurrit.

II.

De septem Sacramentis Ecclesie, de Clauibus, Officiis & Censuris Ecclesie, de moribus, pribus, ceremoniis, iuribus, libertatibus & sacris rebus Ecclesie, de veneratione Reliquiarum & de Indulgentiis, de ordinibus & religionibus in Ecclesia, quilibet ex supradictis dicat in loco ubi supra, sub iuramento suo, quod sentit & credit, ac vult sentire & credere, sicut Romana Ecclesia, & non aliter, sicut Romane Ecclesie Caput est Papa, corpus vero Collegium Cardinalium: manifesti ac veri successores in officio Ecclesiastico Beati Petri principis Apostolorum, & Collegii alitorum Apostolorum Christi.

III.

Quilibet ex supradictis, in omni materia Catholica & Ecclesiastica, fateatur esse standum fidei, sententias VVicelleff & aliorum circa septem Sacramenta Ecclesie, & alia superioris nominata, contraria tam dicta Romana Ecclesia, esse falsas.

IV.

Quilibet in iuramento suo fateatur, sententias VVicelleff & aliorum circa septem Sacramenta Ecclesie, & alia superioris nominata, contraria tam dicta Romana Ecclesia, esse falsas.

V.

Hæc omnia, similiter publicentur omnibus suppositis Vniuersitati, & mandentur sub pena præstiti iuramenti, & sub pena excommunicacioni latæ sententie, & exilio à Regno: ut nullus de Vniuersitate teneat, afferat, vel dogmatizet, aliquem de XLV. articulis, vel etiam alter quam Romana Ecclesia supradicta, in quacunque materia Catholica & Ecclesiastica: & specialiter de VII. Sacramentis Ecclesie, & alia superioris memorati: sed sentiat & credat de illis sicut Romana Ecclesia, & non aliter. Et isti articuli videntur nobis valere pro expurgatione Vniuersitatis, & ad tollendam malam suspcionem de Doctoribus & Magistris Vniuersitatis.

VI.

Hæc eadem premissa, in primo, secundo, tertio & quarto articulo contenta, Dominus Diocesanus faciat in suis Synodi publicari, & per Predicatorum in Regno Bohemia populo insinuari: videlicet, quod nullus clericus, vel laicus teneat, afferat, vel dogmatizet aliquem ex XLV. articulis VVicelleff, sed quod credat & sentiat sicut Romana Ecclesia predicta, in omni materia Catholica & Ecclesiastica, & specialiter de VII. Sacramentis Ecclesie, &c. & iste articulus videretur nobis valere pro generali purgatione Regnicolarum, & pro honore Domini Regis & sui Regni.

VII.

Si aliquis clericus, studens, aut laicus contrariebat in aliquo præmissorum, quod Diocesanus habeat autoritatem sine impedimento, cum suis Officialibus & coadjutorib[us] Doctoribus, talem, si repertus & coniunctus fuerit, corrigendi, secundum iura & Canones, sicut fuit ab antiquo: & quod nullus, talem debet defendere quouis modo. Nullenin competit rationabilius talium excedentium cor-

relio, quam diucesano, quia est Archiepiscopus Regni, & Cancellerius studii Pragensis. & iste articulus videtur nobis valere, ad incutendum terrorem singulis, ne quilibet prediceret, vel dogmatizaret, secundum caput proprium, sicut iam factum est: ne in consimilem infamiam Regnum veniat vel grauiorem.

VIII.

Camiones dudum & nuper prohibite, odiose, scandalosa, & a liorum fame offensiva, prohibeantur cantari in platis, in tabernis, & alibi: de mandato Domini Regis & Scabinorum, sub pena quibus apparebit.

IX.

Magister Ioannes Hus non prediceret, quoique ab solutionem à Curia non habebit, nec per sui prefectoriam, diuinum officium in Praga impediatur, vt eius obedientia in hoc erga sedem Apostolicam recognoscatur. & isti duo articuli videntur nobis valere pro pace habenda hic in cunctate, & in clero.

X.

Istud consilium iam oblatum, apparet nobis iuxta bonam conscientiam esse idoneum & rationabile, pro extirpatione mali hic in Regno Bohemia, & pro purgatione mala fame. Si autem quispiam modum rationabiliorem, ad tollenda predicatione repererit, illa practicetur, & nos parati sumus amplecti cum gratiarum actione. Ad modum autem insufficientem, pro extirpatione mali & mala fame, facultas Theologica & Magistri, non possunt consentire: ne Dominus Rex, Domini Barons, rotaque communitas Regni, Magistris de mala consilio & consensu in posterum imputarent.

XI.

Si Magister Ioannes Hus, cum suis complicibus, hoc facere voluerit, in quatuor articulis primis superius nominatis, parati sumus dicere, sicut ipsi optant, vbiunque fuerit opportunum, quod sumus concordes in materia fidei. Alter si hac facere denegabunt, illud testimonium reddendo, mentirentur grauissime Domino Regi & toti mundo: & volumus etiam pro eis scribere ad Curiam, salvo nostro honore, modo quo poterimus meliori.

XII.

Ex istis omnibus claret, quod in nobis non deficit, inire concordiam, sed in eis, ex quo nolunt ad ista rationabilia & prædicta consentire. Quilibet enim compositionis, intelligere posset ex hoc consilio, quod non propriam laudem, nec aliquorum confessionem, sed gloriam Dei, honorem Domini Regis & sui Regni vellemus libenter procurare, quia ad omnia supra scripta, nos ipsos subicimus, & parati sumus hac eadem facere inchoando. Ipsa autem volentes ad ista particularia descendere, nimis reddunt in materia fidei se suspicatos.

XIII.

Hæc illi consulebant. Istud consilium, cum videretur equum & salutare, Administrator supradictus Regi proposuit, & Baronibus Regni, atque etiam Senatu Pragensi, de quo certior factus Hus cum suis, & ipse aliquor articulos in modum Consilii proposuit, vt sequitur.

XIV.

Consilium pro parte Hus, & sibi adhaerentium, datum & exhibitum in congregatione cleri, in die S. Dorotheæ, Anno Domini M. CCC. XIII.

XV.

Pro honore Dei, & Euangelii ipsius libera predicatione, salute populi, & infamia sinistra, & mendoza Regni Bohemia, Marchionatus Moravia, ciuitatis Pragensis, & eiusdem Vniuersitatis, reformanda pace, & unitate inter Cleram & Scholaris restauranda.

XVI.

Teneatur iustum & rectum Edictum Principum, & Consilii Domini Regis, inter Dominum Sünconem bone memoria Archiepiscopum, & inter Dominum Rectorem & Magistros, & Magistrum Ioannem Hus pronuntiatum, sigillis roboratum, & ab utraque paro solemniter in Curia Domini Regis suscepimus, & approbatum.

XVII.

Regnum Bohemia, maneat circa iura, libertates, & consuetudines communes, quibus alia Regna & terra gaudent, & sunt contenta, in quibuscumque approbationibus, condemnationibus, & aliis actibus, sanctam matrem vniuersalem Ecclesiam concernentibus.

XVIII.

Magister Ioannes Hus, cui prefatus Dominus Sünco nullum crimen coram Concilio obiecit, adiit prefens in congregatione cleri, & ibi quicunque voluerit sibi errorem vel hæcim obsecere, obiciat, obligando se ad paenam talionis, si non probauerit.

IV. Si

Si nullus tunc se partem ponere voluerit, fiat mandatum Domini Regis per omnes ciuitates. Similiter ordinetur per omnes Plebans, vt proclameretur, quia Magister Ioannes Hus, paratus est de fide sua rationem reddere. Si ergo aliquis vult sibi hæcim vel errorem obsecere, quod se inscribat ex nomine in Cancelleria Domini Archiepiscopi, ad deducendum publice coram utraque parte.

V.

Si nullus obiciens inueniens fuerit qui se inscriberet, vocent illi qui ad Curiam Papa deduxerunt, quod in Regno Bohemia, in ciuitate Pragensi, & Marchionatu Moravia, multorum corda hæresi vel errori sint infecta, quod probent, qui sunt illi, & j̄ non probauerint, puniantur.

VI.

Dirigatur ad Doctores Theologie, & iuriis Canonici, & ad Capitula Canoniorum, & regnatur ab omniis, & à quolibet sacerdoti, quod nominent aliquid, si scire hæcim vel errorem. Quod si disserint, nesciunt, tunc faciant ad hoc recognoscendum coram publico Notario, sigilli sui eadem roborantes.

VII.

His habitis, Dominus Rex, similiter Archiepiscopus, mandet sub pena, quod nullus alium hæcim, aut dicat errorem, nisi vel in ipsum probare errorem vel hæcim sit debet.

VIII.

Post hoc, Dominus Rex concors cum Baronibus, subsidium seu collectam à clero recipiat, & dirigit Ambasiam honestam ad curiam, cum qua Ambasista transiret & illi super propriis expensis, pro expurgatione, qui Regnum falso & grauiter infamauerunt apud sedem Apostolicam.

IX.

Propter presentiam Magister Ioannis Hus, & eius predicationem, non debet ponere inter dictum interim, sicut nuper fuerat possum, contra ordinem & determinacionem sanctæ Matris Ecclesie.

Hæc ad plausum popularem composta, quum videbantur, & clero pericula minari, & ad nouum spectare tumultum, Administrator confessum transmisit ad Episcopum Lythomisensem, virum grauem & expertum, vt perlepto virulento partis consilio in medium consuleret, quid opus esset factio in re tam ancipi, & plena periculi. Is autem periclis eiusmodi consilii, in hac verba consulendo respondet.

Consilium R. P. Domini Ioannis Episcopi Lythomiseni ad Episcopum Olomucensem, Administratorem Ecclesie Pragensi, & Legatum sedis Apostolicæ, iusti tantum, qui posset in Curia Confidens, in 13. Seb. in qua oratione de vocatione dei consilium acquirens.

Secundo, Magister Ioannes Hus, vt Regnum & Regnicola Bohemia suis iuribus gaudent supplicari, sed facere, vt fermeatur, & a se deinceps iuribus, contra obsecrationem Ecclesie instare, vt nisi eum protegant contra ius & Ecclesiam, ipsos secum pariter innotescant. Quam conditionem denuniam ideo fiducie tentantum, ut omnipotens legibus contravenient cum ipsis.

Tertio allegat, sibi non obiectum fuisse per Dominum Sünconum crimen errore vel hæresis. Respondet, quoniam, non ad damnationem, sed ad inquisitionem pendebat terminus charitatis pro perfidis deciderit, quei consequenti, ex contemptu Clavium, errorne hæcies repperit.

In quarto articulo, quasi se iustum obiciens, desiderat suum In

nocentiam publicari per Plebans, & plebeios. Cui dicimus, vt Romanam Curiam consulat, nonnos, pro seipso.

In quinto articulo invitat & prædicat sui criminatores, vt si-

cum eo inscriberent in his, que ad Curiam Romanam scriperint, voleant desipere expugnari in Regno Bohemia, & non Rome: Opposi- tus Apolo, qui appellans Romanum, elegit Roma mortis potius quam applicacionem non prosequi in Roma.

In sexto articulo, Doctores Theologie & iuriis Canonici, & Capitulares Canonicos singulatim regari satagit, si se, aut alium, vel alios hereticos noverint, coram Notariis publici dicant, & vt ea- dem signis suis sigillis roborant: Quatenus eos proditoris extinguat, in corporibus & rebus.

In septimo procurat, vt nullus alium hæcim, vel errorum nuncupet, quatenus sub tali colore communis omnium Innocentia, & usque innocens valeat apparere.

In octavo, sub eodem colore Innocentiam communis omnium, vult & ipse innocens apparere, innocentesque involvare, vt ipsis nocentiam cum maculatione sue Innocentis affligant & expugnant, terpiscant & fuggerent, vt Rex ex cleri exactione collectam facient, apud Romanam Curiam ipsius nequitiam infligeret, & cleri iniustiam condemnaret, affligant & desipere Cleri simplicibus & impensis.

In ultimo, venenum sua effundit malitia, infensus vt predictet, nec interdictum obstat Apostolicum, assument pro se falsitatem determinaciones Ecclesie, que nunquam promulgata fuerunt, ne verbum Evangelii sentire obiciunt. Sed precludebat nihilominus ganius vulpis & laporum vulnus, qui se voices Evangelicas dolose mentiebantur, qualiter Magister Ioannes Hus in proposto,

fusus v.

XLIII.
Hus's do-
ctrina
Wiccleff,
in Bohe-
mia semi-
natur.

suis voces dissensionis & schismatis, voces esse mentitae Evangelicas & charitatis. Hac Ioannes Episcopus Lythomislicensis, die 10. mensis Februar. anno Domini M. CCCC. xiiii. contra Ioannem Husum, similem iudicium ludens tam aduersus clericum Praga, qualem olim aduersus sanctos Episcopos Hilarium, Eusebium, & Ambrosium, Catholicicae Fidei contra Arianam perfidiam acerrimos adversores lusit Mediolani inequissimus hereticus Auxentius, qui cum in toto corde suo Arianus esset, callidissimis tam versutiis & mendaciis ita simulabat fide Catholicum, ac pios pontifices velut haereticos incusabat apud laicos, in hoc cœculo potentes, ut duos ex iis in exilium fecerit relegari, tertium in mortis periculum perstape protrusserit, aulicorum fretus fautoribus. Sic enim & Ioannes Hus, cum toto corde amplectetur sapientiam & manifeste impiam, ac bataram doctrinam Wiccleff, que septem Sacraamenta, omniesque piæ ceremonias, & omnem statum & ordinem Ecclesiasticum prophana, conculet, & pessumdat, nolebat tamen dici hereticus, nec errorem vnum agnosceret. Neque circa periculum vita & facultatum, poterat se quispiam priuatorum hominum illi opponere: usque adeo preoccupauerat plebis & multorum nobilium mentes, quas in partem suam traxerat, non solum publicis Concionibus suis in Capella Beethlemy, verum etiam priuatibus colloquiis, & vario complicitum suorum ministerio, & librorum ex Latino in vernacula translationibus. Transferebat enim non solum Canonicos libros Bibliæ, sed etiam libros Wiccleff, maxime qui Papam & omnem statum Ecclesiasticum impugnabant. Quicquid igitur in Papam & in omnem clericum Wicclephus scriperat, id Husius dicebat, aut scriberat, & scriptoribus suis, ac si merum esset Euangeliū obtudebat: qui a magistratu civili, propter contemptum pontificis & Regie maiestatis capite lucerant, Martyres appellabant, & martyrum honore dignabarunt; Reliquias sanctorum ridebat, tumultus & turbas aduersus superiores concitatbat, & ramen quietis & veritatis amator videri volebat. Quum igitur maxima esset Praga in populo commotio, Husilis multa temere per multitudinis inconfusa vim & furorem, contra leges & Canones attentantibus, Praelatis vero & Magistratibus in feditos & rebelles iuxta Legum & iudiciorum severitatem animaduertentibus, ita ut tota Respubl. per tumultum crucisimimum in præcepis ruirura videatur; Rex Venceslaus, videns sua quoque Edicta, que vulgaverat, ut nequaquam, cuiuscumque conditionis aliquis audieret rebellare & contradicere, occulre vel publice, sub Capitali poena mandatis & indulgentiis Papalibus, contemni, maiestatem Regiam conculetari, adhibito Baronum consilio, ut paci & tranquillitati Reipubl. & honori tum suo, tum totius Regni propoteret, eiecit ei ciuitate seditionis fontem, Ioannem Hus, qui sedis Apostolicae auctoritate omnibus Ecclesiasticis censuris innodatus erat; Sententiam istam que sequitur, iuxta Doctorum consilia ratam habens & approbans, quam aliqui piorum in modum Edicti publicarant.

XLIV.
Hus ex
Pragæ ci-
uit. electio
& VVenes-
cesl. Reg.
contra 1-
plum sent.

Quia scienſim Principe & Dominu, Dominus VVenceslaus, Romanorum Rex & Bohemia, pro honore suo & Regni sui, de seno confilio Dominorum Baronum, per suas literas voluit & mandauit seriose, ut pestifera dissensionis materia, in clero Regni Bohemiae inuestigaretur, cum protesti ipsius Regum Bohemiae, & Regnicola, in diuoris principatus corona Regni Bohemiae adiunctibus grauerit inveniatur: prout ipse Dominus Rex se scribit accepisse, & ut ipsa dissensionis materia inuestigata, radicitus extirparetur & efficeretur, hanc dissensionis materia pestifera, ex parte quorundam de clero, ex tribus causis radicalibus est manifesta.

Prima causa. Nam communites clerici in Regno Bohemia, de septem Sacraementis Ecclesie, de clerbis, officiis, & censuris Ecclesie, de moribus, ritibus, ceremoniis, iuribus, libertatibus, & sacris rebus Ecclesie, de veneratione reliquiarum & indulgentiarum, de Ordinibus & Religionibus in Ecclesie, nedum cum communitate totius clerici in mundo, sed etiam totius Christianitatis, semper sentit fideleriter & credit, sicut Romana Ecclesia & non alter. Cuius Romana Ecclesia Papa est Caput, corpus vero Collegium

Cardinalium, existentes manifesti & veri successores, principis Apostolorum Petri, & Collegii aliorum Apostolorum Christi; In officio Ecclesiastico cognoscendi & definendi vniuersam materiam Catholicam & Ecclesiastican, errores circa illam corrigiendi & purgandi, atque in vniuersa illa materia, curam habendi omnium aliarum Ecclesiarum, & vniuersorum Christi fideliuum, cum pro regimine Ecclesie per vniuersum mundum oporteat semper manere huiusmodi manifestos & veros successores in tali officio principis Apostolorum Petri, & Collegii aliorum Apostolorum Christi. Nec possint inueniri vel dari super terram, aliis successores quam Papa existens Caput, & Collegium Cardinalium existens corpus Ecclesie Romane supradicti. Vnde beatus Augustinus in epistola ad Gloriam, Elefum & Felicem Donatissas scribit, quod in Romana Ecclesia semper Apostolice cathedra vigit principatus. Quidam autem de clero in Regno Bohemia dicens, condemnationem & prohibitionem X L V. articulorum esse iniqum & iniustum, fuerunt & sunt predicti contrarii, non voluntes credere, falsas esse sententias V. Wiccleff & aliorum, circa septem Sacraamenta Ecclesie, & alia praedicta, contraria iam dicta Romana Ecclesia & eius credibilitati, non attendentes dictum B. Augustini in libello de Fide Catholica (alias conciliorum) dicens: Si quis alias scripturas, prater eas quas Catholicæ Ecclesia recipit, vel in auctoritate esse habendas tradiderit, vel fuerit veneratus, anathema sit.

Secunda causa. Quia communites clerici in Regno Bohemia, cum communitate totius clerici in mundo & totius Christianitatis, semper tenet & credit fideleriter, sicut Romana Ecclesia, & non aliter, quod in omni materia Catholicæ & Ecclesiastica, standum est Fidei sententia, & determinationi sedis Apostolice, & Romana Ecclesiæ. eo quod Papa existens Caput, & Collegium Cardinalium existens corpus Romane Ecclesie, sunt in officio Ecclesiastico cognoscendi, & definendi causas Ecclesiasticas, veri successores principiis Apostolorum Petri & Collegii aliorum Apostolorum Christi, ut præmissum est. Quidam autem de clero Regni Bohemia, Papam & Collegium Cardinalium parviperentes, ad hoc sentire non volunt, sicut scripturam sacram in talibus materiis pro inde habere volentes, quam scripturam, secundum capita sua interpretant, & interpretari volunt, interpretationem communitatæ sapientum in Ecclesia non curantes. Nec aduentores scripturarum sacram Deuteroni. 17. cap. Si ambiguum & difficile iudicium apud te esse præspereris, inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & non lepram, & iudicium intra portas videris verba variari, surge, & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, veniensque ad sacerdotem Leuitici generis, & ad iudicem quicunque fuerit tempore illo, quaresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicium veritatem. Et facies quocunque dixerint tibi qui præsunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius, sequentique sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, vel sinistram. Qui autem superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex decreto Iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israel: cunctisque populus audiens timebit, ut nullus deinceps intumescat superbia. Confiat autem cuiuslibet fidelis, Romam Eccl. sicut locum, quem elegit Dominus in novo Testamento, ubi Dominus Ecclesia totius posuit principatum. In qua summus sacerdos, qui præstet loco, est Papa, verus & manifestus Petri successor. Cardinales vero sacerdotes Leuitici generis, qui Dominus Papa in executione sacerdotalis officii sunt coniuncti, ad quos in dubio & difficultibus, iuxta sententiam Domini Dei, ubi supra, in materia Catholicæ & Ecclesiastica est recurrentia. Sicut ad hoc expresse loquitur Innocentius Papa in titulo, Qui filii sunt legitimis in e. per venerabilem. ubi post verba Deuteronomii superius allegata, sic scribit. Sane cum Deuteronomium lex secunda interpretetur, ex vi vocabuli comprobatur ut quod ibi decernitur, in notio Testamento debet obserari. Locus ergo quem elegit Dominus, Apostolica sedes esse cognoscitur. Cum enim Petrus vobis fugiens exiulat, vobis cum Dominus ad locum quem elegerat reuocare, interrogatus ab eo, Domine quo vadis? respondit; Venio Romanam, iterum crucifixi. Quod intelligens pro se dictu, ad locum ipsum protinus reuerlus est, & ibidem subdit, sicut autem sacerdotes Leuitici generis fratres nostri, qui nobis iure Leuitico, in executione sacerdotalis officii coadiuant.

tores existunt. Is vero super hos Sacerdos sive Iudex existit, cui Dominus inquit in Petro; Quodcunque ligauerit super terram, erit ligatum & in celis, eius Vicarius qui est Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech. Hec ille. Et bonus Hieronymus in epistola ad Papam sic dicens: Haec est fides Papa beatissime, quam in Catholicâ didicimus Ecclesia, quamque semper tenuimus. In qua si quid minus perire, vel incaute aliquid positum est, emendari cupimus a te, qui Petri sedem tenes & fidem. Si autem haec nostra confessio Apostolatus tui iudicio comprobatur, quicunque me culpare voluerit, se imperitum vel malevolum, vel etiam non Catholicum sed hereticum comprobabit, hec ille.

Tertia causa. Quia communitas clerici in Regno Bohemiae, cum communitate totius cleri in mundo, & totius Christianitatis, semper tenet & credit fideleriter, sicut Romana Ecclesia & non aliter, secundum doctrinam Evangelicam & Apostolicam, ac sanctorum Doctorum, quod sedi Apostolice Romana Ecclesia & Praelatice est obedientium per inferiores, in omnibus quibuscumque, vbi non prohibetur purum bonum, nec precipit purum malum, sed medium, quod pro modo, loco, tempore, vel persona, poret esse bonum vel malum, iuxta sententiam Saluatoris Matth. 23. Omnis quacumque dixerit, & penitentia & scire & facere. & B. Bernardi in epistola ad Adam Monachum, Quidam autem de clero in Regno Bohemiae, non volunt consentire, conantes quantum in eis est, inducere fidelem populum ad inobedientiam respectu Praelatorum, & irreuerentiam erga Papalem, Epicopalem, & Sacerdotalem dignitates. Non considerantes ille Augustini Serm. 86. dicens: Si uenit uariuus, diabolus & uolubilis orationem fecerit, si in sacco stero vel cinere, si nil aliud fecerit, nisi quod præceptum est tibi in lege, & tibi ipsi visus fuerit sapiens, & obediens non fuerit Patri tuo (intellige, non patri corporali, sed spirituali) omnes virtutes perdiderit. Vnde obedientia plus valit, quam omnes catena virtutes mortales. huc ille. Quia vero constat, quod principalis honor & gloria Christianorum vniuersorum, nomen heretici præ omnibus malis nominibus abhorrentium, est, ut in tota materia fidei, & in omni materia Ecclesiastica, sentiant & credant, sicut eorum mater sape dicta Romana Ecclesia, & non aliter. Constat etiam Bohemia Reges, Principes, Barones, Nobiles, Armigeros, communitatem cleri, communatatemque populi eius, nedum nouiter & aliquando, sed semper in eiusmodi gloria præcipua manifeste rutilasse, & magnifice rutilare: Ideo ut ita magnifica gloria in Regno Bohemiae resplendet, multiplicetur, & conseruerit, & huic gloria Regis & Regni Bohemiae quisque de Regno maculam inferre præsumat, ac etiam, ut mala fama de Regnicolis suborta sopiatur, modus facilis est, ut iubilis pœnitentia granulissimis Ecclesiasticis vel ciuilibus pronideatur, ut nullus de Regno Bohemiae tencat, afferat, vel dogmatizet aliter, quam Romana Ecclesia, in quacumque materia Catholicâ vel Ecclesiastica, & specialiter de septem Sacramentis Ecclesie, & aliis superioris nominatis: sed quod in omni materia Catholicâ vel Ecclesiastica se vnuis-quisque vniuersali totius Ecclesie sententiae conformet. & in omni materia Catholicâ & Ecclesiastica standum est Fidei, sententiae, & determinationi sedis Apostolice, & Ecclesie Romane, ac per hoc obedientium sit Praelatis scriptis, sed etiam disputationibus publicis, processus illorum simul cum decreto conuelleret atque refellere tentauerunt. Haec sunt obiectiones Husitarum, contra superiorius, sive consilium, sive decretum Doctorum.

*X L V. Husitaru contra su-
perius de-
ceria ob-
jectiones.*

1. Fundamentum Doctorum, super quod fundant omnia sua scripta & consilia, est falsum; pura, quod quidam clerici in Regno Bohemiae præstiterunt, & erroneous, male sentiens de sacramentis.

2. Doctores per hoc infamant Regnum Bohemia, & nouas discordias generant.

3. Ostendunt ergo illum clerum pestiferum, & verisimiliter dictum suum, se ad paenitentiam calonis astringendo.

4. Falsum assertant, dicentes, Papam & Cardinales, veros & manifestos esse Petri & Apostolorum successores, nec posse inueniri & dari super terram aliquales Petri & Apostolorum successores, cum nemo sit, an odio, vel gratia dignus sit. & omnes Episcopi & Sacerdotes sint Apostolorum successores.

5. Non Papa, sed Christus est caput, nec Cardinales, sed omnes Christi fideles sunt corpus Catholicæ & Romanae Ecclesiæ, ut omnis sacra scriptura, & sanctorum patrum decretorum clamant & affirmant.

6. Et pater de Papa prescito, qui non caput, sed nec membrum Ecclesiæ Dei sanctum est, sed Diabolus & Synagoga sue.

7. Clerus Euangelicus, conformans dicto Augustini per eos allegato, iuxta functiones Patrum, & determinationes sanctæ Matris Ecclesiæ, dicit & affirmit rationabiliter; Inquit, & in istam, ac temperianam esse & satis XLV. articulorum condemnationem & prohibitionem: ex eo, quia non solum Doctores, verum etiam quicunque Episcopi, vel Archiepiscopi, in causis maioribus presentem fidem tangentes, ut sunt spirituali, nullam penitus habent autoritatem, re patet, ut baptismi & eius effectu, c. maiores, & in Canone 17. dist. c. Huius scđi, &c.

8. Secunda causa discordia est falsissima, etiam apud laicos: cum fides Ecclesiæ Romanae totius Christianitatis est tripartita, secundum tres Papas, & quartam est Neutralis. & nunquam est standum sententias Papæ & Cardinalium, nisi de quanto se conformant sacra scriptura veteris & noui Testamenti, unde sanctiones Patrum traxerunt originem, ut patet de accusationibus, c. Qualiter.

9. Item in quarto articulo, in quandam recordam erumpunt, & sibi ipsi contradicunt, ex eo quod stulte reprehenderunt Euangelicum clerum, qui in omnibus suis agibilibus, sacram scripturam, quæ est lex Dei, via, veritas, & vita, indicunt recipientes & mensuram, & postea ipsius allegant scripturam Deuter. 17. vbi docentur omnes iudices, & sic Pape cum Cardinalibus secundum legem Dei, inter letram & letram, ac omnem causam determinare, discernere, indicare Ecclesiastici, contradicunt suo secundo articulo, dum assertant, in materia Catholicæ ad Papam esse recurrentem, quod est contra ipsorum stultum articulorum condemnationem.

10. Consequenter tanquam idiota, falsissima pro sua intentione allegant Canonem sub auctoritate Hieronymi, possum 2.4. q. 1. Hac est fides Pape. Vbi verbâ B. Hieronymi de fide sita ad B. Augustinum, quem Papam beatissimum appellat, ad Papam Romanum applicare imperitissime.

11. Ex quo dicto S. Hieronymi patet, primum articulum primum esse falsum: ex eo quod alii quam Episcopus Romanus, & sui Cardinales, sunt Pape beatissimi, Petri fidem & fidem tenentes, & successores Apostolorum, ut sunt Augustinus & ceteri sancti Apostoli.

12. Ex quo sequitur vterius, Romanam Ecclesiam non esse locum, vbi Dominus totius Ecclesiæ posuit principatum. Quia summus sacerdos Christus sedet in Hierusalem, Petrus primus in Antiochia, denum Roma, post alii Pape, Bononia, Perusii, Aquinone.

13. Item quintus articulus pro tercia causa positus, sicut quartus est non solus. Pro quibus tanquam falsarii sacrarum scripturarum, & sanctorum canonum essent puniendi, dum afferunt Pape in omnibus obediendum. Constat enim multis Papas fuisse hereticos, & quandam feminam, quibus non solum non obedire, sed nec etiam communicare vel facere permisum est. vi ostendunt omnes rubrica, & infiniti Canones, de hereticis & eorum sautoribus compilati & confirmati.

14. Item sextus, septimus, octauus, nonus, decimus, & undevicensimus articuli, sunt & fundantur super falsitatibus & mendosis persuasioneis supradictis. Ideo sicut predicti, merito sunt respondi & derelicti, cum non sint pacis & veritatis, sed diffensionis & falsitatis induxit.

15. Constat enim & laicos, quod diffenso inter clerum est propter predicationem Euangelicam, per quam arguuntur Simoniaci, & principii heretici in Ecclesia Dei, qui in Curia Romana videntur maxime, & ramis suis diffundunt per universum orbem: qui non sunt a clero Euangelico, sed a profectis seculari sunt extirpandi. Hoc enim tria videntur, puta Simonia, luxuria & avaritia, que est idolatria seruitus, sunt causa totius diffensionis inter clerum in regno Bohemiae, & nos priores, cum sese Clero Euangelico adscribantur, quibus ablati, pax & vita inter clerum statim est reformata.

16. Demum ultimus articulus est nimis grossus, non solum iure, sed etiam iuri colore carens: cum nimis quereliter arguant, dicentes, idem processus contra Magistrum Ioannem Hus esse parendum, & obediendum, quia per communitatem cleri Pragensis sunt recepti, quia si Diabolo esset parendum, & obediendum per nos, quia parentes nostri Adam & Eva illi paruerunt & obedierunt: & Patres Patrium nostrorum fuerunt pagani, ergo & nos simus eis obedientes, & paganizemus.

17. Sed dimissa est sua falsa opinione, ista est veritas Canonica, quod processus contra M. Ioannem Hus sunt sine nulli, ex eo quia

conveni commissionem Pape sunt obtenti, extra dicti, fabricati, ac executi, contra determinationem sanctæ matris Ecclesiæ, ut patet in c. sacro, de sent. exco, cum infinitis iuribus.

18. Vterius omnes dictos processus, scienter & pertinaciter defensantes, exequentes, & eius consentientes, sunt blasphemii, sacrilegi, excommunicati & heretici consendi, ut alibi dictum & scriptum est, & datum Domino Episcopo Olomouci, & adhuc deducetur & ostenderetur, si audientia daretur coram omnibus Doctoribus.

Ad has obiectiones Hussitarum, ita responsum est à Doctoribus Catholicis.

Ad primam respondetur, quod Hussite falsa imponunt Doctoribus. In materia enim Catholicæ & Ecclesiastica, pro fundamento debent poni veritates Catholicæ, credentes, tenentes ac sentientes, ab Ecclesiæ approbatæ, quales Domini Doctores posuerunt tres veritates generales pro tribus articulis, à qualibet Christiano fidei Catholice credentes, sentientes vel tenentes, & sacra scriptura roboretur, ac per hoc ab Ecclesiæ approbatæ: subiungentes, dictis veritatis singulis, quod quidam de clero in Regno Bohemiae talibus nolunt consentire. Non hoc ponentes pro fundamento sui consilii, cum hoc non sit aliqua veritas Catholicæ, sed in clerum quandam, à communitate totius Christianitatis se extraneantem, ad conformitatem fidei reducere cupientes.

Ad secundam respondetur, quod Doctores in genere redargunt, nullum nominando, volentes per hoc, eos qui à veritatis in consilio positis peccatis dissentient, charitatiue ad consentiendum adhortare, ut pax & uno reformatur in clero.

Ad tertiam, quod hoc non videtur rationabile. Si enim predicator inueniens & dicens, quod quidam in Regno Bohemia, immo particularius defendendo, in civitate Pragense, sunt adulteri, vñiarii, prædoni, Simoniaci, &c. (sicut sepiissime predicatum est) deberet requiri & compelli, ad ostendendum tales, tota correctionis materia predicatoribus subrebatur, si ad talia tenerentur. Quod si vero, (licet contra iuris ordinem) tales ostendendi ac nominandi volunt, primo Dominum Regem habeant super hoc requisitum, qui in suis literis, ante consilium Doctorum, scriptis per totam Bohemiam dirigendo, qualiter peccatora diffensioni materia in clero suscepit, cuius pretextu Regnum ipsum & Regnicole, in diversis principiatis Regno Bohemiae adiacentibus, grauitate infantrantur. Et si tenori literæ Domini Regis nolunt fidem adhibere, excante ad principatus Regno Bohemiae adiacentes, & de illo clero peccatora sciscientur, & absque dubio eos propriis nominibus designabunt. Hic autem non est locus tales ostendendi, cum & ipsi accusatoribus, & iudicii, qui contra accusatos & coniuctos secundum Canonem veller procedere, rerum & corporum periculum immingeret. Allegarent enim contra vosq; & populus concitaretur in eosdem, tanquam in eis quæ terram inflammarunt, & sanctorum canonum essent puniendi, dum afferunt Pape in omnibus obediendum. Constat enim multis Papas fuisse hereticos, & quandam feminam, quibus non solum non obedire, sed nec etiam communicare vel facere permisum est. vi ostendunt omnes rubrica, & infiniti Canones, de hereticis & eorum sautoribus compilati & confirmati.

14. Item sextus, septimus, octauus, nonus, decimus, & undevicensimus articuli, sunt & fundantur super falsitatibus & mendosis persuasioneis supradictis. Ideo sicut predicti, merito sunt respondi & derelicti, cum non sint pacis & veritatis, sed diffensionis & falsitatis induxit.

15. Constat enim & laicos, quod diffenso inter clerum est propter predicationem Euangelicam, per quam arguuntur Simoniaci, & principii heretici in Ecclesia Dei, qui in Curia Romana videntur maxime, & ramis suis diffundunt per universum orbem: qui non sunt a clero Euangelico, sed a profectis seculari sunt extirpandi. Hoc enim tria videntur, puta Simonia, luxuria & avaritia, que est idolatria seruitus, sunt causa totius diffensionis inter clerum in regno Bohemiae, & nos priores, cum sese Clero Euangelico adscribantur, quibus ablati, pax & vita inter clerum statim est reformata.

16. Demum ultimus articulus est nimis grossus, non solum iure, sed etiam iuri colore carens: cum nimis quereliter arguant, dicentes, idem processus contra Magistrum Ioannem Hus esse parendum, & obediendum, quia per communitatem cleri Pragensis sunt recepti, quia si Diabolo esset parendum, & obediendum per nos, quia parentes nostri Adam & Eva illi paruerunt & obedierunt: & Patres Patrium nostrorum fuerunt pagani, ergo & nos simus eis obedientes, & paganizemus.

17. Sed dimissa est sua falsa opinione, ista est veritas Canonica,

impar

XLVI.
Doctorū
Cathol. ad
Hussitarū
obiectionē
respo-
sio.

impar propter impares ministros, sed par & æquale, propter hoc Euangelicum, hic est qui baptizat, & infra. Talis est baptismus, qualis est ille in cuius potestate datur: non qualis est ille, in cuius ministerio datur. Item: Dedit baptismum Iudas, & non est baptismum post Iudam: dedit Ioannes, & baptismum est post Ioannem: quoniam qui datus est à Iuda, baptismus Christi est: qui à Ioanne, Ioannis erat. Non Iudam Ioanni, sed baptisma Christi, etiam per manus Iudæ datum, baptismus Ioannis recte præponimus. Ideo, quos baptizauit Iudas, & Christus. Sic ergo, quos baptizauit Iudas, homicida, adulter, Christus baptizat. Hac Augustinus.

Ad quintam. Verum quidem est, quod solus Christus est caput totius multitudinis fidelium, in Purgatorio dormientium, in Ecclesia militante pugnantium, & in celo quiescentium: sed ex hoc non sequitur, quod Papa non sit caput Ecclesiæ super terram militantis, hoc est, omnium fidelium sub suo officio in tempore degentium: quemadmodum non sequitur: Christus est Rex super Regnum, quia habet in famore suo scriptum, Rex Regum & Dñ. dominium: ergo Carolus non est Rex super Regnum Francie. Est igitur Papa Caput, & Collegium Cardinalium corpus Romana Ecclesia, quæ est in officio Ecclesiastico super terram, cognoscendi & diffinendi omnem materiam Catholicam & Ecclesiasticam: erroris circa illam corrigit, purgandi, atq; in viuaria illa materia curam habendi omnium aliarum Ecclesiarum & omnium Christi fidelium. Ceterum corpus Christi, quod est ex tota multitudine fidelium aggregatum, non est in officio hic super terram, superius nominata exercit: eo quod tale aggregatum numquam fuit simul collectum, nec colligi potest de potentia ordinata, ad exercendum superioris nominati. Si n. huiusmodi aggregatum est et Ecclesia huiusmodi, numquam fuit aliqua determinatio ad Ecclesiæ huiusmodi facta, neq; aliquod Concilium celebratum: eo quod talis multitudine numquam simul congregata fuit. Oportet ergo aliquos veros & manifestos esse, ad quos in materia Catholicæ & Ecclesiastica debet esse recursum: quia multitudine illa omnium fidelium, qui corpus Christi sunt, non est simul congregata, nec nobis cognita: cum nullus de aliis sciat, neq; etiam de seipso, an sit in odio, vel in gratia. Cum autem omnis materia discordie in humanis, habeat locum, & praefidentes manifestos, rbi, & per quos illa materia debet decidere: non est rationabile, quod discordia in materia arduissima, scilicet fidei, non habeat locum manifestum, & iudices manifestos, vbi, & coram quibus agnoscendi debet, & determinari. Et si scilicet non dabitur, nec dari potest alius locus, quam Romana Ecclesia, cuius Caput est Papa, Corpus vero Collegium Cardinalium: sicut de hoc est scriptura plana, & Canonis infiniti. Sicut enim Christus, recedens de hoc mundo sua presentia corporali, se nobis reliquit sub sacramento in specie aliena, sic nobiscum existens vñq; ad confirmationem seculi. March. vlt. let. etiam quando vixit hic in presentia corporali, sicut Papa & Episcopus supremus, & sic Caput Ecclesiæ militantis super terram, coniunctu illi corporaliter, sicut Caput corporis suorum recedens vero ex hoc mundo, ne corpus suum, Ecclesia militans super terram esset acephalum, Petrum & successores eius illi pro capite dedit vñq; ad consummationem seculi, dicens ei: Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam: & tibi dabo Claves Regni celorum, &c. Matt. 16. & iterum dicens ei ter: Pasce agnos, vel oves meas, Ioan. vlt. vbi Christus: sic eidem non plures Pape, Vicarij immediati Iesu Christi, sed vñus est Pape. Sicut igitur omnis spiritus qui solvit Iesum, ex Deo non est, & hic est Antichristus. 1. Ioan. 4. sic omnis spiritus qui solvit Papam, ex Deo non est, & hic est antipapa. Vnde omnes, preter Romanum, non sicut Papæ, sed antipapæ Catholice iudicati.

Ad octauam. Absit hoc à cordibus fidelium. Non enim est tripartita Ecclesia Romana, secundum tres Papas: sed una est Ecclesia Romana. Dominio disponente, que cunctarum fidelium mater est & Magistra. De summa Trinitate, & fide, c. Damnamus. Et sicut cuncta Christi fidelibus, non plures Christi, sed vñus est Christus: sic eidem non plures Pape, Vicarij immediati Iesu Christi, sed vñus est Pape. Sicut igitur omnis spiritus qui solvit Iesum, ex Deo non est, & hic est Antichristus. 1. Ioan. 4. sic omnis spiritus qui solvit Papam, ex Deo non est, & hic est antipapa. Vnde omnes, preter Romanum, non sicut Papæ, sed antipapæ Catholice iudicati.

Ad nonam. Sicut consecuerunt scripturas false allegare, ita trahentes hic scriptum Doctorum, deponunt illam dictiōnem exclusiōnem. Solam scripturam sacram in talibus materiis pro iudice habentes. Nam Doctores in suo tertio articulo posuerunt, quod in omni materia Catholicæ & Ecclesiastica, standū est sententia & determinationi Seclis Apostolica & Romana Ecclesia, subiungentes, quod quidam de Clero in Regno Bohemiae ad hoc non volunt sententia, & sanctitas que ei ascribitur, non persona, sed officio deputatur. Quis enim sanctum esse dubitet, quem auctoritate dignitatis attollit: dist. 40. Non nos. Sed dicens Quidamista, vel VVicellefista, Menstrum mortuum, non potest aliis influere vitam spiritualem: quia nihil dat, quod non habet. Respondetur: quod non est simile de membro corporali, & de ministro Ecclesiæ. Sacra menta applicante, quia quamvis à corde animalis, non derivantur spiritus vitales, ad membra remotiora, nisi transirent per membrum propinquum: tamen gratia, quam dat Deus sacramenta rite suscipiente, non transire per ipsum ministrum, sed immediate causatur à Deo, in ipso suscipiente. Ideo quamvis minister in se sit membrum aridum: tamen ad applicationem Sacramentorum per talē ministrum vita spiritualis transiti à Deo in ipsum rite suscipientem. Nam secundum Augustinum super Ioannem: sicut per canalem lapideum transit aqua ad areolas aromatum, sic ad opus factum etiam per malum ministrum Deus infundit irriguum gratiarum. & sicut serum malum non tollit vitalitatem et irrigum transire per bonum Dominum: quinimo eque utiliter est recipienti, ac si transmitteretur per serum bonum: & sicut medicus infirmus quandoque administrat aliqua homini infirmo, ad quorum administrationem virtus naturæ facit illum hominem, medico tam permanentem infirmo: ita & Sacramenta per malos ministrum, propter nihilominus rite suscipientibus. Bonitas igitur ministrorum, non est de necessitate Sacramenti vel officij. Quia autem dicit Augustinus: Iustos oportet esse tanti iudicis ministrorum: intelligi debet, de oportet congruitatis, non de oportet necessitatis.

Ad optimam. Sicut duplex est correcit: Vnde ex autoritate, qua superior habet corrigerem inferiorem, & est contra de qua loquitur Apostolus, ad Rom. 13. Altera fraternalis, ex charitate, qua vñusquisque alium, cuiuscumq; conditionis fuerit, pro loco & tempore corrigerem potest. Matth. 18. Omnes enim hic viantes, fratres sunt, dicentes, vel saltu dicere debentes. Pater noster, sic & condemnatio duplex est: Vnde ex autoritate: & ista, in maiori usus causis, praesertim in materia fidei, ad fidem Papam, & suum Collegium pertinet. quia Ecclesia Romana est prima, & Caput alterum Ecclesiarum, ut ad eam quasi ad matrem atq; apicem, omnes maiores Ecclesiæ cause, & Episcoporum iudicia recurrant, & iuxta eius sententiam terminum sunt. sicut habetur 3. q. 6. c. Dicendum. sicut & ipsi de hoc multa iuria allestant, contra se telum expresse iacentes: quia in materia fidei nolunt ad Papam & suum Collegium recurrere, sed hic in Praga per seculares rationes volunt iudicari. Alius est condemnatio ex congruitate, quia ex factore: quando res in se, digna est condemnatione. & sic peccator pro qualibet peccato mortali, condemnatur ad mortem, iuxta illud apostoli Rom. 1. Qui talia agunt, digni sunt morte. Sic ergo 45. articuli sunt condemnati per tres communates famas, per Vñterstatem Pragensis omnium nationum, per nationem Boemorum singulariter, & per Doctores Theologice facultatis hic in Praga: non ex autoritate, cum talis condemnatio ad eos non pertineret, sed ex facto rei in se, iudicati sunt digni condemnatione, & prohibiti ex hac causa: quia nullus ex illis est Catholicus. Quod autem afferunt, eam condemnationem iniquam & iniustam, falsum afferunt. Quia licet in angulo multitudine, numquam tamen contradictionem illius conclusionis verificabatur: nec se ad verificandum in publico exponere audebant. videlicet, quod aliquis ex illis articulis est Catholicus, & nec hereticus, nec erroneus, nec scandalosus. Et mirandum est, quod à fiducia Christianitatis extraneantes, se audent Clerici Euangelicæ nominare, quia non est presumptio, quod in talibus existat, se legem Euangelicam sequi, assertive gloriabantur & se proprio telo iterum serientes, quia nemo sit, an odio, vel amore dignus sit.

Ad octauam. Absit hoc à cordibus fidelium. Non enim est tripartita Ecclesia Romana, secundum tres Papas: sed una est Ecclesia Romana. Dominio disponente, que cunctarum fidelium mater est & Magistra. De summa Trinitate, & fide, c. Damnamus. Et sicut cuncta Christi fidelibus, non plures Christi, sed vñus est Christus: sic eidem non plures Pape, Vicarij immediati Iesu Christi, sed vñus est Pape. Sicut igitur omnis spiritus qui solvit Iesum, ex Deo non est, & hic est Antichristus. 1. Ioan. 4. sic omnis spiritus qui solvit Papam, ex Deo non est, & hic est antipapa. Vnde omnes, preter Romanum, non sicut Papæ, sed antipapæ Catholice iudicati.

Ad nonam. Sicut consecuerunt scripturas false allegare, ita trahentes hic scriptum Doctorum, deponunt illam dictiōnem exclusiōnem. Solam scripturam sacram in talibus materiis pro iudice habentes. Nam Doctores in suo tertio articulo posuerunt, quod in omni materia Catholicæ & Ecclesiastica, standū est sententia & determinationi Seclis Apostolica & Romana Ecclesia, subiungentes, quod quidam de Clero in Regno Bohemiae ad hoc non volunt sententia, & sanctitas que ei ascribitur, non persona, sed officio deputatur. Quis enim sanctum esse dubitet, quem auctoritate dignitatis attollit: dist. 40. Non nos. Sed dicens Quidamista, vel VVicellefista, Menstrum mortuum, non potest aliis influere vitam spiritualem: quia nihil dat, quod non habet. Respondetur: quod non est simile de membro corporali, & de ministro Ecclesiæ. Sacra menta applicante, quia quamvis à corde animalis, non derivantur spiritus vitales, ad membra remotiora, nisi transirent per membrum propinquum: tamen gratia, quam dat Deus sacramenta rite suscipiente, non transire per ipsum ministrum, sed immediate causatur à Deo, in ipso suscipiente: ad quos spectat iudicium in omni materia Catholicæ & Ecclesiastica, iuxta scripturam Dictonem 17. allegatam) corrum in talibus materiis nolunt stare sententia, & determinationi, Solam scripturam sacram pro indice habentes: quod omnino stultum est, & irrationalib. Quia cum sacra scriptura sit r. s. in animata, per se non loquitur: vnde nec poterit aliquid indicare: sed secundum ipsam

(cum sit regula infallibilis, metrum & mensura omnium agibilium humanorum) iudex Ecclesiasticus, praesertim in materia fidei iudicare debet, qualis index Ecclesiasticus, non ipsa scriptura est, sed Papa cum suis Cardinibus, iuxta scripturam, nedum per Doctores, sed & per partem aduersam in 3. art. allegatam, videlicet, de Baptismo & eius effectu c. Maiores, & in Canone 17. distin. Huic Se- di 3. q. 6. Dendum, 5. q. 3. Aliorum, cum alii infiniti iuribus, ut ipsi afferunt. Si igitur vera reputant quia allegant, in hoc Doctorib. conformantes, tenuant illa, & submittant ea sententia & d. terminatio Sedis Apostol. & Romana Ecclesia, iuxta allegata, cui Doctores, condemnantes 4. ar. in nulla praedicant, nec sibi ipsi contradicunt.

Ad decimam. Videate coniunctores, & aspice d. tractatores, qui informari & emendari non querunt, sed calumniani, & Iesu in membris condemnare suis in sermone: qui retractionib. conuincentur, quia pertinentes sunt, ne autoritatis corriguntur, quia non recipiunt: nec persuasione fluctuant, quia superbi sunt, ut videntes non videant, & cor de cœcatis non intelligant. Nunquid Sedes Petri, est Sedes aliqua materialis, vel residencia localis, & non potius authoritas universalis super terrâ ligandi & soluendi, cognoscendi & definienti in universa materia Catholicæ, & Ecclesiastica, & curam omnium aliarum Ecclesiastarum, & omnium Christi fideliū: quia in loco antiqua, cathedra Moysi, super quem sedebat scribe & Pharisæi appellabatur, March. 23. & iam in nova lege, cathedra Petri incepit: à qua sene cathedra, Romana Ecclesia, non Vrbis Romana obtinet Principatum: quia sola ipsa habet authoritatem uniuersalem predicationis super terram, ut dicit Beda super apocalypsim: Angelo Epheci, id est, Episcopo Ecclesiæ, scribit, sic inquit: Sola enim Romana Ecclesia, sua auctoritate valet iudicare de omnibus: de ea vero, nulli permittitur iudicare: vt habetur 9. q. 3. Episcopo Cathedra autem Petri eiusdem meriti est, vbi cung. Papæ est, ut habetur 9. 3. dist. c. Legimus, sicut Sedes Regis Romanorum est, ubi que Rex Romanorum est. Nam vero Sedes Beati Petri, nunquam Beatus Augustinus tenet: eo quod numquam habuit auctoritatem uniuersalem superscriptam. Ideo Canon B. Hieronymi allegatus, non est scriptus ad Beatum Augustinum: cum in eo sic dicatur: Hoc est fides Papa Beatissime, qui fidei Petri tenet & Sedem.

Ad undecimam. Certum est, hoc dictum Hieronymi, non ad B. Augustinum, sed ad Episcopum Romanum scriptum snisse, ut est videre in epistola originali, atque etiam ex titulo canonis allegati, & ex antecedentibus, & sequentibus illius canonem 24. q. 1. ut patet inueni.

Ad duodecimam. Inferentes istud corollarium, non intelligunt, quid Sedes vel cathedra Petri nuncupatur. Non n. Sedes aliqua materialis, aut residentia localis, sed auctoritas universalis ligandi & soluendi, quam Christus Petro & eius successoribus dedit, Sedes Petri nuncupatur, ut supra obfusum est.

Ad tredecimam. Si constaret hereticum vel scismaticum esse in loco Papæ, non esset ei obedendum, quia illius, qui in tali casu ponitur esse Papæ, mandat nullum esse: cum talis esset excommunicatus maior excommunicatione à ure, vel à Deo. Vbi autem non constet de hereti, non de errore cuius personam, est ei obedendum in omnibus, quibuscumque; iuxta sententiam salvatoris Matt. 23. Omnia quæcumq; dixerint, scribare, & facite, & iuxta sententiam B. Bernardi in epistola ad Adam Monachum, & super Cantica serm. 66. sic dicentes: Super cathedralm sedebunt scribæ & Pharisæi, & qui non obedirent eis ramquam Episcopis, inobedienti rei fiunt, etiam in ipsum Dominum præcipiente & dicente: quæ dicunt, facite: quamvis scribæ, quamvis Pharisæi, quamvis videlicet maximi peccatores, propter cathedralm tamen Moysi. Adeo quoq; nihilominus pertinet, quod idem dicit: Qui vos audiat, me audit, & qui vos spernit, me spernit hæc Bernardus. Cum autem non constet, neg. de heresi, neg. de errore personæ, neg. de malitia scismatici, si est canonizator, quod omnes qui dictis processibus moniti non paruerint, sint prophanæ & excommunicati: & si in illis pertiverint perdurauerint, heretici sint confundi. Sic enim Beato Ioanni Chrysostomo se conformaret, super epistolam ad Hebreos sic dicenti: Nemo contremnat vincula Ecclesiastica. Non enim homo est qui ligat, sed Christus, qui hanc protestationem dedit, & Dominos fecit homines tanti honoris. & postea, non sine exitio suo, aut extremitate saltum periculu. At omnium miserrime vexabatur Clerus Catholicus, intus, & foris, à laicis, & à clericis qui Euangelicos se vocabant: quin etiam à mulierculis, & à pueris. Ex obedientiæ enim lege cogebant seruare interdictum, vbi cunque Hus præfens erat. Ille vero plerumq; venit Pragam è villa sua, predicans in Bethleem sua Capella, Clero (qui vndiq; vexatus omnia timebat) insultans, Doctorib. exprobrans, & omne malum aduersus eos excogitans. Miror, inquietabat, quare iam Doctores non docent in Praetorio, quod non practiceetur articulus de ablatione temporium, puta iste: Domini temporales posse sunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab Ecclesiasticis alieni. Hecine reddere coniunctur predictor verbi Dei?

Ad 14. Doctores in articulis illis manifeste narrant facti veritatem in se, & ad pacem & unitatem populum & Clerum inducunt, per

exhortationes Apostolicas, ut in fidei vñanimes, idem sapiamus, eandem charitatem habentes, idipsum sentientes, ne sint inter nos schismatis, sed simus perfecti in eodem sensu, & in eadem scientia, quæ sane dicta, neq; refusa, neque derecta sunt, sicut aduersarii dicunt, cum sint verba summorum Christi Apostolorum Petri & Pauli.

Ad 15. Quod ponunt alias tres causas, contra Doctores, tamquam tres radices diffensionis, in Clero Regni Boemicæ, scilicet Simonianam, luxuriam, & avaritiam: constat falsissimum esse. Et si enim in aliquibus de Clero aliquando vñgnerint ea virtus, tamen nunquam talis fuit in Clero d. scien. sicut iam exorta. Constat etiam evidenter, quod multi de Clero hic in Reg. 4. fuerunt, & sunt probi, & honesti viri, ab his virtutis immunes, bona apud Deum & homines prouidentes: qui tamen magni sunt inimici VVicclephistarum, & V. icclephista ipsorum est contra. Etiam multi sunt, in quibus appetit superbia, secundum ornatum & pamphylacum: quidam etiam concubinarii notori, & adulteri, & alij Simoniaci manifesti: quorum VVicclephista sunt sautores magni & amici, & contra. Ergo illa virtus non sunt causa diffectionis: sed oportet esse causa per Doctores allegatas, quia omnium & singulorum, qui tres veritates per Doctores profundamento posse affirment, tenent & affirmant, V. icclephista sunt inimici: quia cum eis in opinionibus falsis non concordant. Quicunque autem talibus contrariantur, illorum sunt ipsi amici, & contra: eo quod in opinionibus Fidei & Romana Ecclesia contrariis, eis consentiunt, vel saltem eos in talibus pronouint & defendunt: cum omnes defensat, & similes spiritualiter & seculares, qui partem eorum solum, probi & iusti apud eos reputant, & ab opposito, eis contrarii, sicut prebistis, mali, seductores, & Machometisti appellantur: quibus iam bona temporalia auctorantur, ex causa per eos allegata: quia Dominus Rex practicat istum articulam in malis sacerdotibus, omnes mali sibi contrarios afferentes. Vnde etiam & dicta Doctorum, & sanctorum Patrum, & Canonum instituta, quae sunt contra eos, non receptant, quia eis contraria. Dicta autem quae sunt pro eis, & si non sunt authentica, immo fabulosa, cum magna accipiunt solemnitas. Canones autem & institutiones sanctorum Patrum quae Ecclesia approbat, a se repellunt, traditiones humanas appellant. Ex doctrinis itaque VVicclephi, & ipsius sequacium, Regnum Boemia per totam Christianitatem seu grantier est insanatum, & hic in terra, plurima mala quæ nemo posset numerare accidentur.

Ad 16. Invito articulo formant per se consequentiam truncatam, quam Doctores non sic formularunt. Non enim assument maiorem superioris positionem, quam Doctores iam probatam & tamquam Catholicam premiserunt, scilicet Prelatis est obediendum in omnibus quibuscumque, vbi non præcipitur purum malum, nec prohibetur purum bonum. Quia maiori assumpta, subsumunt: sed in processibus contra Hus dat, quibus Cleris in Pragâ caruit, non præcipitur purum malum, nec prohibetur purum bonum. Ergo eis est parendum. Argumentum valebit evidenter: & per hoc cessabunt omnes eorum pueriles cauillationes: quia ad factum in se nihil arguerunt.

Ad 17. Nihil eorum, que sine ratione & fundamento, per iura Canonum impetrantur allegatae proponunt, in veritate subsistit. Procurator enim Magistri Hus, qui fuit in Curia allegans quod tales processus contra Commissionem Papa sunt extracti & fabricati, suspicetur merito est. Cumque eodem sit vinculo excommunicationis irrestitutus, per sua nulla verba licet in partibus nunquam faciat fidem. Cur enim, si ita est, eosdem processus, dum sunt in Curia, non procuravit retrucari? Sed quia non potuit, indeclinabile mansit.

Ad 18. Procurator Magistri Hus, vacans ex Curia rediens, furor repletus, in grauisimas istas iniurias protulit, vincula Ecclesiastica, & Claves Ecclesia parvupendens. O quæstæ soliditat, omni carens colore iuri & rationis, cum per oppositum deberet dicere Catholicæ, scilicet Canonum factor, & non violator) quod omnes qui dictis processibus moniti non paruerint, sint prophanæ & excommunicati: & si in illis pertiverint perdurauerint, heretici sint confundi. Sic enim Beato Ioanni Chrysostomo se conformaret, super epistolam ad Hebreos sic dicenti: Nemo contremnat vincula Ecclesiastica. Non enim homo est qui ligat, sed Christus, qui hanc protestationem dedit, & Dominos fecit homines tanti honoris. & postea, non sine exitio suo, aut extremitate saltum periculu. At omnium miserrime vexabatur Clerus Catholicus, intus, & foris, à laicis, & à clericis qui Euangelicos se vocabant: quin etiam à mulierculis, & à pueris. Ex obedientiæ enim lege cogebant seruare interdictum, vbi cunque Hus præfens erat. Ille vero plerumq; venit Pragam è villa sua, predicans in Bethleem sua Capella, Clero (qui vndiq; vexatus omnia timebat) insultans, Doctorib. exprobrans, & omne malum aduersus eos excogitans. Miror, inquietabat, quare iam Doctores non docent in Praetorio, quod non practiceetur articulus de ablatione temporium, puta iste: Domini temporales posse sunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab Ecclesiasticis alieni. Hecine reddere coniunctur predictor verbi Dei?

Domino Deo tuo, ex decreto Iudicis morietur homo ille, cunctusque populus audiens timet, ut nullus deinceps intrumescat superbia. Redite igitur prævaricatores ad cor, & cessate à derogatione matris vestrae Romane Ecclesiæ, eiusdēs dei, sententieque & determinationi obsequentes. Sic enim habetur dictum 22. Omnes. Non est dubium, quia quisquis culibet Ecclesiæ ius suum detrahit, iniustitiam facit. Qui autem Romane Ecclesiæ præilegium, ab ipso summo omnium Ecclesiastarum possidentes, condamnauerunt istum articulum: Decimæ sunt puræ elemosynæ, & multi venientes ad Praetorium petebant, ut eorum confessus, qui sunt elemosynæ, non tollerentur. Sed quidam Domini de Praetorio respondebant dicentes: Ecce vos prius condemnasti, quod dicimæ sunt puræ elemosynæ: & iam dicitis, quod sunt elemosynæ: & sic contra condemnationem attenatis. Ita Hussus in fine libri de Ecclesiæ. Neque tamen desiderant in Clero vires Catholici, docti & religiosi, qui constanter & obediunt processibus & mandatis Apostolicis, & loannem. Hus admonuerunt sue prauitatis & inobedientiae, etiam in medio, ne dicam extremo vita & rerum periculo constituti. E quorum numero Stephanus Paletz, cui pre omnibus infensus & infestus erat Hus cum suis inter cetera sic scriptis, magna spiritus libertate, & charitatis vigore erexit.

Cave Magister, & diligenter præifice, ne forte tu, cum tua societas diuersorio, obedientia Sancte rebellibus, & in mirabilibus superambulantibus corruias inferatur. Propter quod & verbum Osee præmisit ad prophetum. V. eis qui recesserunt a me, quoniam vastabitur, & per. Reversi sunt, inquit, ut erant absq; iugo, scilicet sunt quasi arcus dolosus. Vide ergo, in quantum, & quo terrore, si recte sapias, deberes concutiri, dum hoc in te manifesta concurrunt veritate. Cras siquidem contumax, & s. Ecclesiæ Catholicae recessisti obedientia, & in multorum scandalum & periculum, in tentacj; plurimarum Ecclesiastarum, & super omnia summi Pontificis, Christi Vicarii, positis, & publice denunciatis excommunicatis, timorem Dei abiit, nec censoriam Ecclesiastica adiutis. De verbo Dei, in cathedrali superbia tuis, & quod amplius est, de diuino Missarum officio, bona suffixa conscientia, audaci & satanica presumptione, plena geminit, te aedes invadere, & cum Rego Saule contra diuinam obedientiam, non victimas offerre, sed scilicet Idolatriæ perpetrate. At vero si dixeris: Non peccavi. Die sub cuius Prelati Ecclesiastica disciplina ingosissime tuipsè, & auctoritate canularum, & Index esse videar. En & agis causas, & solus iudicas causas: propomis, & decidis causas, te ipsum protestib. comprobans, non Apostolos postulas, & nequaquam Christi inuocato nomine, determinas sententias & promulgas. Quis ergo tibi comprobabit: Dies canonum proprium cum omnibus Officialibus ordinariis contemnit, & tamquam feblem reputas, quoniam sumum Pontificem, abominationem & Antichristum publice predicas, & omnes sanctum suum decretum, auctoritatem, & officium, maiori arroganter quamathan & abiron superbiis abiciens. Ecce quomodo absq; ingo factus es, quasi solus Dominus, solus altissimus. Vnde & auctoritate canularum, & Index esse videar. En & agis causas, & solus iudicas causas: propomis, & decidis causas, te ipsum protestib. comprobans, non Apostolos postulas, & nequaquam Christi inuocato nomine, determinas sententias & promulgas. Quis ergo tibi comprobabit: Dies canonum proprium cum omnibus Officialibus ordinariis contemnit, & tamquam feblem reputas, quoniam sumum Pontificem, abominationem & Antichristum publice predicas, & omnes sanctum suum decretum, auctoritatem, & officium, maiori arroganter quamathan & abiron superbiis abiciens. Ecce quomodo absq; ingo factus es, quasi solus Dominus, solus altissimus. Vnde & auctoritate canularum, & Index esse videar. En & agis causas, & solus iudicas causas: propomis, & decidis causas, te ipsum protestib. comprobans, non Apostolos postulas, & nequaquam Christi inuocato nomine, determinas sententias & promulgas. Quis ergo tibi comprobabit: Dies canonum proprium cum omnibus Officialibus ordinariis contemnit, & tamquam feblem reputas, quoniam sumum Pontificem, abominationem & Antichristum publice predicas, & omnes sanctum suum decretum, auctoritatem, & officium, maiori arroganter quamathan & abiron superbiis abiciens. Ecce quomodo absq; ingo factus es, quasi solus Dominus, solus altissimus. Vnde & auctoritate canularum, & Index esse videar. En & agis causas, & solus iudicas causas: propomis, & decidis causas, te ipsum protestib. comprobans, non Apostolos postulas, & nequaquam Christi inuocato nomine, determinas sententias & promulgas. Quis ergo tibi comprobabit: Dies canonum proprium cum omnibus Officialibus ordinariis contemnit, & tamquam feblem reputas, quoniam sumum Pontificem, abominationem & Antichristum publice predicas, & omnes sanctum suum decretum, auctoritatem, & officium, maiori arroganter quamathan & abiron superbiis abiciens. Ecce quomodo absq; ingo factus es, quasi solus Dominus, solus altissimus. Vnde & auctoritate canularum, & Index esse videar. En & agis causas, & solus iudicas causas: propomis, & decidis causas, te ipsum protestib. comprobans, non Apostolos postulas, & nequaquam Christi inuocato nomine, determinas sententias & promulgas. Quis ergo tibi comprobabit: Dies canonum proprium cum omnibus Officialibus ordinariis contemnit, & tamquam feblem reputas, quoniam sumum Pontificem, abominationem & Antichristum publice predicas, & omnes sanctum suum decretum, auctoritatem, & officium, maiori arroganter quamathan & abiron superbiis abiciens. Ecce quomodo absq; ingo factus es, quasi solus Dominus, solus altissimus. Vnde & auctoritate canularum, & Index esse videar. En & agis causas, & solus iudicas causas: propomis, & decidis causas, te ipsum protestib. comprobans, non Apostolos postulas, & nequaquam Christi inuocato nomine, determinas sententias & promulgas. Quis ergo tibi comprobabit: Dies canonum proprium cum omnibus Officialibus ordinariis contemnit, & tamquam feblem reputas, quoniam sumum Pontificem, abominationem & Antichristum publice predicas, & omnes sanctum suum decretum, auctoritatem, & officium, maiori arroganter quamathan & abiron superbiis abiciens. Ecce quomodo absq; ingo factus es, quasi solus Dominus, solus altissimus. Vnde & auctoritate canularum, & Index esse videar. En & agis causas, & solus iudicas causas: propomis, & decidis causas, te ipsum protestib. comprobans, non Apostolos postulas, & nequaquam Christi inuocato nomine, determinas sententias & promulgas. Quis ergo tibi comprobabit: Dies canonum proprium cum omnibus Officialibus ordinariis contemnit, & tamquam feblem reputas, quoniam sumum Pontificem, abominationem & Antichristum publice predicas, & omnes sanctum suum decretum, auctoritatem, & officium, maiori arroganter quamathan & abiron superbiis abiciens. Ecce quomodo absq; ingo factus es, quasi solus Dominus, solus altissimus. Vnde & auctoritate canularum, & Index esse videar. En & agis causas, & solus iudicas causas: propomis, & decidis causas, te ipsum protestib. comprobans, non Apostolos postulas, & nequaquam Christi inuocato nomine, determinas sententias & promulgas. Quis ergo tibi comprobabit: Dies canonum proprium cum omnibus Officialibus ordinariis contemnit, & tamquam feblem reputas, quoniam sumum Pontificem, abominationem & Antichristum publice predicas, & omnes sanctum suum decretum, auctoritatem, & officium, maiori arroganter quamathan & abiron superbiis abiciens. Ecce quomodo absq; ingo factus es, quasi solus Dominus, solus altissimus. Vnde & auctoritate canularum, & Index esse videar. En & agis causas, & solus iudicas causas: propomis, & decidis causas, te ipsum protestib. comprobans, non Apostolos postulas, & nequaquam Christi inuocato nomine, determinas sententias & promulgas. Quis ergo tibi comprobabit: Dies canonum proprium cum omnibus Officialibus ordinariis contemnit, & tamquam feblem reputas, quoniam sumum Pontificem, abominationem & Antichristum publice predicas, & omnes sanctum suum decretum, auctoritatem, & officium, maiori arroganter quamathan & abiron superbiis abiciens. Ecce quomodo absq; ingo factus es, quasi solus Dominus, solus altissimus. Vnde & auctoritate canularum, & Index esse videar. En & agis causas, & solus iudicas causas: propomis, & decidis causas, te ipsum protestib. comprobans, non Apostolos postulas, & nequaquam Christi inuocato nomine, determinas sententias & promulgas. Quis ergo tibi comprobabit: Dies canonum proprium cum omnibus Officialibus ordinariis contemnit, & tamquam feblem reputas, quoniam sumum Pontificem, abominationem & Antichristum publice predicas, & omnes sanctum suum decretum, auctoritatem, & officium, maiori arroganter quamathan & abiron superbiis abiciens. Ecce quomodo absq; ingo factus es, quasi solus Dominus, solus altissimus. Vnde & auctoritate canularum, & Index esse videar. En & agis causas, & solus iudicas causas: propomis, & decidis causas, te ipsum protestib. comprobans, non Apostolos postulas, & nequaquam Christi inuocato nomine, determinas sententias & promulgas. Quis ergo tibi comprobabit: Dies canonum proprium cum omnibus Officialibus ordinariis contemnit, & tamquam feblem reputas, quoniam sumum Pontificem, abominationem & Antichristum publice predicas, & omnes sanctum suum decretum, auctoritatem, & officium, maiori arroganter quamathan & abiron superbiis abiciens. Ecce quomodo absq; ingo factus es, quasi solus Dominus, solus altissimus. Vnde & auctoritate canularum, & Index esse videar. En & agis causas, & solus iudicas causas: propomis, & decidis causas, te ipsum protestib. comprobans, non Apostolos postulas, & nequaquam Christi inuocato nomine, determinas sententias & promulgas. Quis ergo tibi comprobabit: Dies canonum proprium cum omnibus Officialibus ordinariis contemnit, & tamquam feblem reputas, quoniam sumum Pontificem, abominationem & Antichristum publice predicas, & omnes sanctum suum decretum, auctoritatem, & officium, maiori arroganter quamathan & abiron superbiis abiciens. Ecce quomodo absq; ingo factus es, quasi solus Dominus, solus altissimus. Vnde & auctoritate canularum, & Index esse videar. En & agis causas, & solus iudicas causas: propomis, & decidis causas, te ipsum protestib. comprobans, non Apostolos postulas, & nequaquam Christi inuocato nomine, determinas sententias & promulgas. Quis ergo tibi comprobabit: Dies canonum proprium cum omnibus Officialibus ordinariis contemnit, & tamquam feblem reputas, quoniam sumum Pontificem, abominationem & Antichristum publice predicas, & omnes sanctum suum decretum, auctoritatem, & officium, maiori arroganter quamathan & abiron superbiis abiciens. Ecce quomodo absq; ingo factus es, quasi solus Dominus, solus altissimus. Vnde & auctoritate canularum, & Index esse videar. En & agis causas, & solus

XLIX.
Andreas
Broda
Huius re-
spondet.

Et hæc quidem Stephanus Palerz, insignis Hussi antagonista, inter alia scriberet: Andreas autem de Broda Magister, Huius respondens, haec præ carteris inculebat.

In eadem litera posuit, quod ex charitate mihi scribius. Det Deus Omnipotens, ut simus omnes in charitate. Deus enim charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in ea; sed te se B. Gregorio, charitas duxit uirtutem, confusa ordinat, in equali sociat. Et ipsa charitas dicit: Qui non colligit mecum, differt, quod expoenit Hugo sic dicit. Officium dubium est cōgregata differge: officium autem Christi, diffusa congregare. Ecce Magister Reuerende, quomodo charitatem tēdit ad invitatum. Quid ergo nos dicemus ad hanc, inter quos sunt tante diffensiones & schismata? ut ille Iohannita, iste VVicelophius, ceteri, Mahumetista nuncupentur? Numquid diuisus est Christus? Numquid VVicelophius crucifixus est pro nobis? aut in nomine ipsius Baptizati sumus: Gratias ago Deo meo, quod opinio ipsius numquam intravit in cor meum. Et vos in littera appellatis me fratrem charissimum. Det mihi Christus Iesus, quia pro magno manere, ut sitis in Deo frater meus. Nam ex toto cordis affectu desidero, vos ad unitatem S. Matris Ecclesiæ iam redire, in qua sunt Christiani atque invenire fratres, à quibus (quod dolenter rescribo) per inobedientiam receperitis. Vix enim patescit litera, quam uibi destinata, quod noster magis capiatur quam reuerti. Quonodo ergo fratres erimus, quoniam non est una Mater, & per confractas nec viri Pater! Et quonodo scribitis me charissimum, cum tamen readitus ad hoc, ut me reddatis omnibus vobis unius & dei sum! Dicitis, quod expectetis martyrium! Quonodo vultis sicut in mari, cum etiam locum ubi cognoscatis veritas, declinare? Legem aliud obicitis vos rura cum vestris! & nemo ex vobis facit legem, caritatem preceptis depingit, qui primam in cordibus teneantur. Nonne, & dicit: Ditis non dat abies: & omnes vestri: quoniam sunt detractionibus & coniuris pleni? Lex precipit: Non concubescit & vos vnu cum vestris discipulis aliena tollere predicatis. Mybi iudicium impo: itis quod tanquam in veritate ascribere non debet. Sed ve qui alium doce, tempore non doce, dicit apostolus. Quare vos Parani, Cardinales, Episcopos, Prelatos, & omnes indifferenter Clericos, vituperose, immuuiosseritis, iudicatis, & imponitis eiis crimina, quoniam fortis, quo adiungunt, non probaretis! Cur non sequimini legem Christi dicentes: si videtur fratrem peccatum, corrige ipsum inter te & ipsum solum, &c. Dicitis me colare calicem, & canem am deglutire. Verius hoc de robis dicerem, & de vestris. Nam illas qui non fuerint delecta VVicelophii, etiam partulas, acriter increpat: sed retrofasciat, peritros, blasphemos, homicidas, fures, & adulteros leuiter palpatu.

Hac Andreas, apud Cochleatum, hist. Italicarum, lib. 1.

Per hoc idem tempus, Ioan. Paruus, ille qui eadem Auriiani Ducis excusabat, viuere desit. Curabat aliqui, per Scholam Parisiacam, assertiones hereticas ab eodem ad ductas condemnari. Itaque haec duntaxat assertiones damnatae sunt.

Culver liet occidere tyranum.

Dicitus Michael sine mandato Dei, sed morus solus à more naturali occidit Luciferum morte perdurable.

Phineas occidit Zambry: sine mandato Dei aut Moysis.

Zambry non fecit id voluntaria.

Moysis sine M. mandato Dei aut alicius occidit Egyptum.

Iudit. 8. non peccauit decipiendo Holofernem. Mayerus lib. 15. annal. Flandr.

Eodem anno Derehase in Aragonia, coram antiPapa Benedicto: & in eius absentiâ, coram Magistro Generali Ord. Prædic. & Magistro S. Palati, habite sunt complures congregationes Rabbinorum in lege Hebraica eruditorum, vbi post multos congresus, plurimi Iudeorum ad Christianum concesserunt, quo etiam anno S. Vincentius in Urbe maioris censi multitudinem Agatorenorum copiosam, ad veritatem Evangelicam adduxit. Suriæ annal. lib. 12. c. 45. Diag. lib. 2. c. 62. 63.

ANNO CHRISTI 1414.
Ioannis Papæ Sigismundi Romanor. Regis
23. Anno 5. Anno 4.

I.
Alio la-
disl exreg-
contra lo-
gan. & eius
partiarior
res gesta.

M Agnam huius anni partem, Ladislauus ex Rex Neapolitanus, in vexanda Ecclesia Romana insumpit, donec fatali morbo intercesseret. Dic 14. mensis Martij, Romanum exercitu reuersus, hostilem in modum aduersus partarios Ioan. Pontificis bacchatus, ne Basilicis quidem Latieranensis & Vaticanæ pepercit. Totis quadraginta diebus

quib. in urbe habuit, ad euertendos Vrsinos, adq; Ioan Pontificis potestatem imminuendâ, omnes conatus adhibuit. Summa consiliorum, monstrante præferente que faciem Sfortia, fuit, ut Paulus Vrsinus omnium primus, quemque fieri posset, bellica seu vi, seu arte premeretur. Unum illum hominem solidice possessioni Urbis, & reliqua viatorie exitum morari: eo stante Romanum non omnino concidere posse. Eius ergo opprimendi cura ipsi Sfortia ab astuto Rege permisit: quod veterum inter eos Duces simulatum sciens, priuatis odiis publica bella acris exerceri nouerat. Picenum, Paulus Vrsinus, non contempnenda manu tenebat. Hunc Sfortia, celeritate ac dissimulatione vñs, in modo aiani ad bellum gerendum tempore pene securum, vix non intercepserat. Elapsus Paulus, cuius incredibili Regem Sfortiamque dolore affecisset, occasionem eis dedit, vt alios Italia Proceres in societatem belli aduerterum pontificem euocarent.

Brachium inter alios ex Rex ipse tentauit, à pontificis stipendis distrahere. Cæterum ille coram posecenti respödit: si sc̄ instrumentum esse, quibus parentam huicler, quorum sequeretur stipendia eis si fidem pure integregi, servare dicidisse: nunc lib pontifice stipendum facere: quo perdurante, etiam si morientur eis, in fide mansurum: non pretio: non amore, non metu, aut periculo defecuturum. nihil sibi fide esse præstans, carterum si priuato officio conferre quicquam Regio fastigio posset, eo demum pæco refutaturum esse, si nulla in re offendetur pontificis dignitatem, eius completo stipendio, si Regi ac sibi commodiatus videatur, illius maiestati eadem fide qua nunc pontifici paritum. Subolsecerat artes Ladislai Brachius, quā obrem auctorari ab eo recusauit. Hoc enim Ladislai Italie Imperium impo: itis quod tanquam in veritate ascribere non debet. Sed ve qui alium doce, tempore non doce, dicit apostolus. Quare vos Parani, Cardinales, Episcopos, Prelatos, & omnes indifferenter Clericos, vituperose, immuuiosseritis, iudicatis, & imponitis eiis crimina, quoniam fortis, quo adiungunt, non probaretis!

Car. non sequimini legem Christi dicentes: si videtur fratrem peccatum, corrige ipsum inter te & ipsum solum, &c. Dicitis me colare calicem, & canem am deglutire. Verius hoc de robis dicerem, & de vestris. Nam illas qui non fuerint delecta VVicelophii, etiam partulas, acriter increpat: sed retrofasciat, peritros, blasphemos, homicidas, fures, & adulteros leuiter palpatu.

Ita etiam in exercitu Thuderio, qd; oppidum Brachius acriter defendebat, cū pede retulister, Ladisl. suspicione nonnulla iniecit, ratuq; effecit, vt Thuderio Ladisl. omisso, Florentinis reconciliatus, à Fulgino quoq; discesserit Perusiam. Ibi de Vrsino vinciendo cōsilia capta. Nulla in Vrsinum priuata causa sicut uisse Ladislauum, vereres Neapolitanorum annales tradunt: sed meritorius illis qui ea tēpestate tyrānidē quādam militia exercere videbantur, infensu Ducibus, omnes c medio tollere decreuisse. Orsū à Paulo, sive qd; opportunior iniuria, sive qd; nō

ita re-

ita recentis meriti in castris erat. Sfortiam sine dubio eidem exitio destinatum, quo nunc ad Pauli exitium ministerio effecerunt. Hic porro Comitio apud Capitulum convocato, se in protestare Joannis Pontificis & Sanctæ Matris Ecclesiæ esse & fore dixit, venientique ad diem 19. Octobris Cardinali Legato, vna cum reliqua multitudine Ciuium ac plebis obtulam initit. Mirum dictu est, quam ingentia laetitia intra euentum illum suscepserint, vmbone super illum aureo expanso, pulsato totius Urbis ære campano, sunabilis accensis, ramisque palmarum & oliuarum ante eum prælati, plateis quacumq; ibat ornatis & multo flore constrictis, & omni musico instrumento vbiique personante.

Caterum Ioannes, cum perbonam Hyemis partem Mantua exegisset, extremo Ianuario Ferrariam concessit, vbi Nicolao Atelstino aliquor diebus cultus est honorificissime. Inde Bononiam diuertens, vñque ad principium Octobris, mittendis ad Reges & Principes Christianos litteris & nunciis, qui ad Concilium celebrandum inuitarent, tum rebus Ecclesiæ Romanae tenuis disponendis in cubuit. Ad Concilium deinde prefecturus, Brachium cum omnibus copiis, Bononiam, ne vacuam praesidio prouinciam relinqueret, accessit: eique vrbem atq; arcem tuendam dedit, proximaque vrbis oppida in fide retinenda. P. Bombinus lib. 1. de gestis Sfortia. Antonius Petri in notis Diariis. Campanus lib. 3. hislo. Brachii. Pigna de rebus Atelstini. lib. 6. S. Anton. tit. 22. c. 6. 5. 1.

Catetum antequam ad narrationem rerum in Concilio Constantiensi gestarum accedamus, opera pretium est causas eius indictionis ex anachæphesi superiorum annorum explicare, breuemque historiam ciudem Concilij istuc. Concilium Constantiense præcipue congregatum fuit, extinguendi schismatis causa, quo iam diu Ecclesiæ laborabat, & in tres diuisa partes, quis esset verus omnino & certus Pontifex, vix agnoscebat. Quæ res granissima, cum diu multumque Christianos tosisset, suo iure hic postulasse videtur, vt huiusc schismatis initia, paulo diffusus in superiorib. reuelata, hic per compendium repeterantur, & quis fuerit tunc Ecclesiæ status, atque horum temporum conditio, breuiter in memoriam renoceretur.

Ac primum quidem illud inter omnes cōstat, Clemensem Quintum Pontificem Maximum anno à Christo natum ccv. Sedem Apostolicam in Gallias translati, ac tum ipum, tum eiudem successores septuaginta annorum spatio, necesse statim impoluit, Capirolion relinquendi. Præsidarij quoque Ladislaiani, portis Vrbicis & locis munitionis impositi discesserunt, ac populo tantum indulserunt, vt Petrum Mattheutum communibus suffragis elegerint, cui imperium tantisper permitterent, donec Sedit Apostolicus Legatus, Iacobus Insulanus rit. Sancti Eustachij Diaconus Cardinalis aduenisset. Baptista Sabellus, Iacobus Columnius, Corradinus & Sfortia, cæterique Vrsinorum armuli, in Vrbem intromissi, conabantur eam nomine Ioannæ recuperare: quod illafatri sine liberis defuncto, ac nulla reliqua virili stirpe, sola in Regnum se debere succedere affirmaret. Cæterum superante populi multitudine, atque celo in imminens pluvio, contra illos pro Pontifice dimicante, vix non oppressi, Roma discesserunt, multis suorum amissis, nullo, quod miraculi instant habitum est, Romanorum, in biduum pugna desiderato. Sfortia, vno incepto desistendum ratus, Viterbum copias reduxit, & nonnulla in Faliscis Hetruscisque Ecclesiæ oppida, summa vñs celerrite occupauit: cum ead tempore tuenda Romæ necessitas, militum præsidii necessariis nudasset. Sexdecim numerabantur, quae ille intercepit, nemine pro Ecclesiæ resistente. Neapolim deinde exente anno abiit, se suaque Ioannæ Reginæ, quod antea Ladislao fratri fecerat, liberaliter oblatus. Gratissimum Sfortia aduentum Reginæ fuisse perhibent: tum quod Imperij initia fortissimi Ducus virtute stabili posse existimabat, tum quod, vt erat ingenio voluptatum extensus, militari Sfortia libertate delectari admundum credebatur. Ea res adamato Sfortia pene ultimo extitit fuit. Venerunt inter haec Vrbem, Franciscus, Poncellus, & Gentilis, Vrsinorum primi: & quamplurimi

Io. Pont. principes Christi ad celebratio nem Conci. in Co. Council. Const. inuitat.

IV. De Conc. Consta & causis cur indictum fuerit brevis historia. Extat tō. + Concil. ea. historia ante acta Concilii Constan.

Schismatis initia repe- tuntur ob quod tol- lendum Concil. in- diictum.

mos procerum Romanorum, quos Ladislauus Vrbe cice- rat, secum ducentes, Petro Mattheutio stabilem rerum pol- litionem effecerunt. Hic porro Comitio apud Capitulum convocato, se in protestare Joannis Pontificis & Sanctæ Matris Ecclesiæ esse & fore dixit, venientique ad diem 19. Octobris Cardinali Legato, vna cum reliqua multitudine Ciuium ac plebis obtulam initit. Mirum dictu est, quam ingentia laetitia intra euentum illum suscepserint, vmbone super illum aureo expanso, pulsato totius Urbis ære campano, sunabilis accensis, ramisque palmarum & oliuarum ante eum prælati, plateis quacumq; ibat ornatis & multo flore constrictis, & omni musico instrumento vbiique personante.

Ab hac re gesta, Perusio ad Tuderina castra Ladislauus reuersus, in eum morbum incidit, qui illi postremus fuit. Morbi causa incertæ. Venenum pleure aiunt, Floren- tinorum opera puella cuius corpori Ladislauus assueverat, a patre medico pecunis corrupto, pudendo illitum. Alij effrenatam, qua ea anni tempestate (iam enim Canicula bacchabatur, libidinib, præsentium fuisse venenum dicebant. Inde ægritudinis cælique impatientia Romam penultima Iulij delatus, inde consensu tñremibus paratis, Neapolim die 2. Augusti appulit, Vrsinos duos, Paulum, & Vrsinum à Monte Rotundo, quacumque iret, arcta clausos custodia, tecum circumducentes. Nauiam moribundus egrediens, eos diligenter in noua arce custodiri, quodque alij traditū interfici etiam mandauerat. Salutis fuit Vrsinus Antonius Aquavita Dux Adriæ, qui Ladislao iam expiranti, & cædem illorum imperanti, dixit, iugulatos, inque partes dissecos iam fuisse. Inter has voces sanguinarias, etiam Florentianum aliquoties cum suspicio memorauit: & fecit in hoce verbo, O Florentia, die Augusti 11. expituit: quia anni gruitate, quia cœli intemperie, quia nauigationis molestia, quia viæ ægritudinis confessus, inque pœnam violata. Pontificie Maiestatis atque ditio- nis, à Deo extinctus. Hic Ladislai Neapolitanorum Regis, Florenti adhuc atque tristis exitus fuit: eoque magis tristior, quod eius interitus florentissimi Regni occasum secum traxit. Hoc enim mariuam postremo ex Dyrrachiorum Regum stirpe, quæ Neapolitanio Regno ducentesimam iam ferme annum potita erat, Imperium ad Ioannam eius sororem, quæ inter Reginas eo nomine secula fuit, eo facto peruenit, vt huiusc schismatis initia, paulo diffusus in superiorib. reuelata, hic per compendium repeterantur, & quis fuerit tunc Ecclesiæ status, atque horum temporum conditio, breuiter in memoriam renoceretur.

Ac primum quidem illud inter omnes cōstat, Clemensem Quintum Pontificem Maximum anno à Christo natum ccv. Sedem Apostolicam in Gallias translati, ac tum ipum, tum eiudem successores septuaginta annorum spatio, necesse statim impoluit, Capirolion relinquendi. Præsidarij quoque Ladislaiani, portis Vrbicis & locis munitionis impositi discesserunt, ac populo tantum indulserunt, vt Petrum Mattheutum communibus suffragis elegerint, cui imperium tantisper permitterent, donec Sedit Apostolicus Legatus, Iacobus Insulanus rit. Sancti Eustachij Diaconus Cardinalis aduenisset. Baptista Sabellus, Iacobus Columnius, Corradinus & Sfortia, cæterique Vrsinorum armuli, in Vrbem intromissi, conabantur eam nomine Ioannæ recuperare: quod illafatri sine liberis defuncto, ac nulla reliqua virili stirpe, sola in Regnum se debere succedere affirmaret. Cæterum superante populi multitudine, atque celo in imminens pluvio, contra illos pro Pontifice dimicante, vix non oppressi, Roma discesserunt, multis suorum amissis, nullo, quod miraculi instant habitum est, Romanorum, in biduum pugna desiderato. Sfortia, vno incepto desistendum ratus, Viterbum copias reduxit, & nonnulla in Faliscis Hetruscisque Ecclesiæ oppida, summa vñs celerrite occupauit: cum ead tempore tuenda Romæ necessitas, militum præsidii necessariis nudasset. Sexdecim numerabantur, quae ille intercepit, nemine pro Ecclesiæ resistente. Neapolim deinde exente anno abiit, se suaque Ioannæ Reginæ, quod antea Ladislao fratri fecerat, liberaliter oblatus. Gratissimum Sfortia aduentum Reginæ fuisse perhibent: tum quod Imperij initia fortissimi Ducus virtute stabili posse existimabat, tum quod, vt erat ingenio voluptatum extensus, militari Sfortia libertate delectari admundum credebatur. Ea res adamato Sfortia pene ultimo extitit fuit. Venerunt inter haec Vrbem, Franciscus, Poncellus, & Gentilis, Vrsinorum primi: & quamplurimi

erat) totis viribus prospicere: mox dimisso populo, in Conclave, ut mos est, inclusi, confessum de electione Pontificis diligenter agere coperunt. Erant ipsi magna ex parte Galli: sed cum inter se primo non consentirent, aliquae aliis cedere nolent, tandem communī omnium contentū Bartholomaeum Prignanum Neapolitanum, Archiepiscopum Barensin extra Collegium summum Pontificem designarunt. Affirmant alii eos esse testatos, se populi Romanī metu suis suffragiis illum nominasse. Verum, quomodocumque seres habeat, reuera Bartholomaeus Pontifex constitutus est, & Urbanus Sextus appellatus. Quocirca, magno apparatu, Romanorumque latitia, insignia Pontificis accepit. Sed cum postea nimis eius seueritas impetrabat, Cardinales omnes, vix excepto, per

ratem improbare. *Carthagine omnes, viro excepto, per speciem virandi calor aestiu, primo Anagniam, deinde Fundos fecerunt. Ibi, cum se timoris causa Urbano Pontificis un decutuisse affirmarent, eius electionem irritam esse declararunt, cunctisque suffragiis Robertum Gebevenscm, qui Clemens VII. dictus est Pontificem designarunt, quinox in Gallias recedens. cum Cardinalium Collegio, more superiorum Pontificum, Auenione, que urbs ita est in Provincia, sui Pontificatus Sedem collocauit.*

Hincitur oratum schismatis tertium, totaq; Europa in contrarias partes distracta. Vrbanus, se int, atque aliorum Pontificum more creatum esse affirmabat, neq; posse Cardinales timoris excusationem prætexere, cum etiam aliquot post electionem mensibus, Roma commorari, liberamente Pontificis affuerint, ipsumque tamquam verum Pontificem fæpe venerati sint. Contra Clemens Populi Romani iniurias in medium proferebat, & Cardinales non sponre sed metu coactos, ad Vrbanum inclinasse, eumque verbo duntaxat non re ipsa Pontificem creatum esse dicebat. His igitur rationibus uterque Pontifex adductus, alterum contemperat, actum ipsum, tunc eius Cardinales exscrucrabatur. Cuna autem Reges, & Prouincia non aperie intelligenter, ut verus esset Pontifex: alij hunc, alij illum, variis rationibus permoti, sequebantur. Et quamuis mulri, temporis decurso sententiam mutauerint, tamen principio Italia tota (Regno Neapolitano excepto) Germania, Hungaria, Anglia, Polonia, & aliae Prouinciae Vrbanum fecuta sunt, cumq; tamquam verum Pófificem summa obseruantia coluerunt. At vero partes Clementis ampla est Gallia, & fere Hispania tota, item Scotia, Regnum Neapolitanum, & multa præterea Prouincia, ac viri Princeps, uterque Pontifex in eo maxime laborauit, vt omnes ad se allicieret. Vrbanus vero quia relictus fuerat a Cardinalibus (vno excepto) nouum Collegium instituit, multisq;

incluso vno excepto, nolunt Cagliarii, et aliis, in multis
viro, virrate & eruditione præstantes in Cardinalium nu-
merum cooptantur. Verum quia hoc momento non am-
plius agitur de reb. ipsorum Pontificum geltis, sed tantum
de schismatis causis, illud memorari sit fatis, in locum Vir-
bani, qui annos fere duodecim vixit, Bonifacium Nonum
successisse, et in locum Clementis Benedictum XIII. Hi-
spanum, qui trinitate & eo amplius annos Pontificis no-
men apud suos retinuit. Bonifacio successus Innocentius
VII. & Innocentio Gregorius XIII. Is quum Pontificatum
gereret, iamque Christiani omnes hoc schisma exgerime
ferent: egerunt saepe nonnulli viri, generis nobilitate &
auctoritate clarissimi, cum ipso, & Benedicto: vt iam tan-
dem hoc sumnum Ecclesiæ derrimentiū deferent, quod
si id necessarium esset ad schisma restinguendum, uterque de
suo iure cederet, aliusque tandem verus, ac certus Pontifex
diligeretur. Cardinales in primis tum Gregorij, tum Bene-
dicti, totis virtibus virtutumq; ad concordiam hortabantur:
dabantque in primis operam, ut ambo conuenirent, simul-
que communem illam perniciem depellentes, ac res po-
stulare videbentur, uterque se Pontificatus abdicaret. Af-
fenserunt Pontifices Gregorius & Benedictus, amboque
quasi desiderio prospiciendi laboranti Ecclesiæ flagrarent,
illlico Cardinalium comitatu septi, iter ingressi sunt. Sed
paulo antequam accederet, cum uterque alterius insidias ti-
miceret, aut te timere certe simularer: neuter, quantumuis
Cardinales animos dareat, ut locū destinatum voluit per-
uenire. Id vero molestissime ferentes virtusque Pontificis
Cardinales, cū insidias illas fictas & cōmencitias existima-

actum Gregorium, tum Benedictum, Ecclesiae dignitati suam utilitatem anteponere arbitrarentur: cōtinuit ab ipsiis discēdentes Pīas aduolant, Concilium congregant, accedunt multi Episcopi, quibus Ecclesia salus, chara in primis erat, eamq; tam graui ac diuturno scl̄fismatis morbo tot annos labore perinquo animo patiebantur. Deferritur hoc negotium ad Concilium, vocantur in ius Gregor. & Benedictū, examinatur causa: ad extrellum, cum illi adesse nolent, summa totius synodi approbatione, utriusque Pontificatus abrogatur. ac ne amplius Ecclesia cerro Pontifice effet orbata, statim à Cardinalibus Petrus Philagrius Creensis, vir optimus atq; doctissimus renunciatur, qui Alexander Cr̄tinus vocatus, summa bonorum omnium gratiarumque in S. Perri Sede colloccatur.

His peractis cum omnes gaudio exultarent: cum Cardinales, & Synodus, se iam Ecclesiæ dignitati optime consuiliisse, ipsiſq; Ecclesiæ sanitatem omnino atulisse existimarent, reuxit cōtinuo schisma, quod extinctum putabantur: uno vero non reuxit (neq; enim erat extinctum) sed cum occulto flamma lateret, repente maiore impetu eruptit, inauisq; incendium excitavit. Cum enim Gregorius & Benedictus Synodo parere, seque Pontificatu abdicare nolent: statim illud in controvēsiam venit: Num Synodus Pisana in illos animaduertere potuerit: præfertim cum cum alterius verus esset Pōtīfex, tametsi vir eius esset, non plane constaret. Itaq; cum hoc schisma duo tantum capita habebet initio, Synodusq; vtrumq; vellet abscindere, tria simul eodem tempore subito exitere. Nam præter Alexā- drum, qui in Concilio Pontifex fuerat constitutus, retinebat adhuc Gregor. nomen Pontificis, eumq; nonnullæ Italiae Cittates tamquam verum Pontificem colebant: non minabatur etiā Benedict. Pontifex, eumq; maxima Hispania pars, & nonnulli Gallie Proceres sequebantur. Erant deniq; tres nomini Pontifices: ipsaq; Ecclesia, qua in duas partes antea fuerat diuisa, tūc in tres partes quodammodo distrahebatur. Sed opem rulit aliquando tantis malis Deus Opt. Max. postq; turbulentas adeo tempestates, quib. Ecclesia iactata fuerat, sedatis fluctib. attulit tranquillitatem. Alexander igitur Pisus delectus, cum Conciliū ipsum ad negotiora Ecclesiæ confituenta maxime necessariū arbitraret, soluit illud dilloluere: attamē grauiſſimas ob causas in tēpou magis opportuniſſ referauit: atq; inde Bononiam prorectus, paulo post morbo extinctus est, cum decem menses Pontificatus gerſiſſet. Successit in eius locū Ioan. 23. qui de transferendo Concilio Pisano in commodiorem aliquem oculum, ad quem turus omnibus pateret accessus, ac de-restituenda Ecclesia in pristinum statum serio cogitare cœpit.

Incitabat illum, præter negotium schismatis, aliud maximum Ecclesiæ detrimentum, quod eodem tempore inveniebat. Cum n. Ioa. VVicclephus Anglus, homo sceleratus, multas hæreses disseminasset, easq; variis libris complexus esset, tantam perniciem huiusmodi scriptis est mortales attulit, ut multi venenoso illud mortiferum libenter hau- darent, ac tamquam furiosi, amentiaq; præcipites, periculum unum quod in illis latebat, quauius admoniti vitare nol- ent. Quin etiam, quod mirum est, cum in Boemiam iam libri peruenissent, tanta fuit illoru hominu stultitia, ut cum primo iusti Pontificis maximi, Archiepiscopi, tum Can- chuanensis, tum Eboracensis in Anglia, & Pragensis in Boe- mia eos libros damnassent, ac deinde Pragensis eos palam comburi iussisset: poste a vero Partes in Synodo Romana eos libros iterum condemnassent: multi tñ plus Ioa. Husz, qui illorum librorum, errorumq; patrocinium suscepserat, quam reliquias omnib; crederent, nec solù domini retineretur, verum etiā auro & argento Codices pestilentissimos exor- parent. Erat sacerdos Ioa. Husz, & simulacione sanctitatis, multos sibi in Boemia deuinxerat: siis aut Concionibus repugnante Archiepiscopo summis laudib. VVicclephum efferebat, populumq; ipsum, tum ad eius doctrinam am- bleeundam hortabatur: tum vero homo nefarius alias hæ- reses impudenter addebat, quas apud Partes in Synodo Ge- nerali se defensurum esse iactabat. Cum igitur tantum malum indies latius serperet, magnamque Boemie par- tem occuparet, vix iam sine Concilio huic detestabi- li pesti remedium poterat adhiberi. Huc accedebant

CHRISTI IOANNIS SIGISMUNDI
1414. PAP. XXIII. 5. REG. ROM. 4.

Ecclesiastici.

SIGISMUNDI IOANNIS CHRISTI
REG:ROM.4. PAP:XXIII. 1414.

367

Simoniae labes, aliaque virtus maxima, quæ occasione schismatis paulatim irrepserant, statimque Ecclesiæ ita deformabant, ut etiam si nulla alia causa subficeret, vel hæc una suo iure Concilium postularet.

Iam P̄t.
& Sigism.
Rom. Rex
Constant.
ad Concil.
veniunt.
Itaque Ioannes hisce canis permotus, & Sigismundi
Romanorum Imperatoris electi consilio adductus, 5. Idus
Decemb. anno à Christo nato m. cccc. xii. Conciliū in-
dixit, cumque Constantiam Vrbem, in Germania prope
Helvetios sitam delegisset, ipse anno præsente m. cccc. xiv.
5. Calen. Nouemb. cum maximo, ornatisimoq; Cardinale
& aliorum Antistitum Comitatu Constantiam venit,
paucisq; post diebus initium Concilio dedit. Convenerūt
ad hanc Synodū multi Patres, viti doctrina & probitate cla-
rissimi multi item viri potentia generisq; splendore, inpri-
mis vero ipse Romanorum Rex Sigismundus, qui magnam
in ea speciem pieratis & religionis dedit. Comitati sunt
eum permulti Germaniae atque Hungariae Principes am-
plissimi, qui etsi non omnes codem tempore, semper ta-
men aliqui Constantiæ permanserunt.

Inchoato deinde Concilio, tametsi eam ob causam potissimum erat coactum, ut schisma extingueretur, nunquam tamen in eo elaborarunt Patres, ut singulorum Pontificum ius perpendere, aut quis reliquis praeferendus esset, rationibus & argumentis exquirerent. Erat id enim difficillimum, vixque; vniquam ad exitum fuisset causa perduta. Itaque; Patres id vni curarunt, ut illi tres Pontifices de suo quisque; iure cederent, aliusque verus, & certus, de quo nulla posset esse dubitatio, Pontifex deligeretur. Quamuis autem Ioannes XXII. Synodum congregasset, seq; Pontificatus celsiorum promisisset, si Gregorius & Benedictus se vellent abdicare, tamen mutato consilio, clam, noctu, Pontificis insignib; abieccis Constantia discessit, & le in oppidu quoddam Ducas Austriae, cuius auxiliis implorauerat, metu perterritus receperit. Tulit grauitate Synodus Ioannis discessum, acerbique; in eum inuecta est. Fuerat Ioanni preterea multa obiecta crimina, de quib; continuo Patres cognoverunt, iudiciorumq; ordine seruato, primo quidem eum a Pontificatus administratione amouerunt, panis vero post diebus postrema late sententia eidem Pontificatum abrogarunt. Tulit Ioannes moderate, atque adeo suo assensu Synodi sententiā comprobauit. ac ne qua vniquā dubitatio posset existere, de suo iure sponte defecit, seq; Pontificatus abdicavit. Atque ita est Ioannis causa ad exitum perduta. Haec acta sunt, vñq; ad actionem 12. que habita est 4. Calend. Junii, anno M. CCCC. XV.

Asta Con-
cilii in can-
sa haereti-
corum.
Vt Vicelephi
& Hufs er-
tores dam-
nati.

Præterea errores Ioannis Wicclephi, & Ioannis Hus exanimati sunt, eorumq; causa doctissimi hominibus commissa, qui cū attente libros eorum legissent, multatim iis repererunt à religione christiana aliena. Imprimis vero apud Wicclephum quadraginta quinque, & apud Ioannem Hufum triginta articulos perniciosos, qui et si non omnes in eodē impetratis gradu versarēt, alioq; essentiales deteriores, tamē in omnib; peccatis latebat virus, omnesq; salutari Ecclesiæ doctring, aut omnino, aut aliqua certe ex parte aduersabātur. Quare Synodus articulis in mediū prolati, non solum libros damnauit, eorumq; lectionē christianis omnib; interdictis, verū etiam auctorē ipsum inter hereticos reuultis, atq; anathemate perculit, & eius ossa iuulfit, si quo modo agnoscī possent è lepulchro eruta concremari. Porro cū ipse Ioannes Hufus Constantiā venisset, vt Wicclephi hæretes, & suas coram Patribus tueretur, ac principio assentienti Synodo se velle dixisset, dcinde tamē ad ingenium rediens, suos & Wicclephi errores defendere, quā veram Ecclesiæ doctrinā sequi maluit, in illisq; persistens à Patribus de hæresi damnatus, viuus exustus est. Accessit idem ad Concilium Hieronymus Praga, eiusdē Ioannis socius, & eorundē errorum propagulator acerrimus. Huic fidem publicā postulanti Concilii dedit, salua tamē iuulfita (hac enim sunt verba Synodi) quibus verbis eidē, nisi ab hæreti discederet, a perte suppliciū minabatur. Ergo Constantiā profectus, primo quidē hæreses palam derelictas, sidemq; Catholican confessus est: sed paulo post ad pristinos errores reuerius, eandemq; Wicclephi & Ioannis Hufus doctrinā, à Synodo iam damnata (vna tantū re excepta) defendere aufus, statim fuit temeritatis & audacie poenam iuulfas debitasq; perfoluit. Haec acta sunt in haereticorum causa, quæ vt non eo-

dem tempore sunt omnia gesta, tamen cum eiusdem sunt generis, consimile ea coniungere consentaneum visum est.

Potest tentiam contra Ioannem XXXII. latam, omnia magna ex parte feliciter entenere. Gregorius enim vir bonus, & pius, paucis post diebus, cum Ecclesiae statum vide ret, religione obstrictus, Ioannem Dominicum Cardinalem Ragusinum, & Carolinum Malatestam vitum clarissimum Constantiam misit, nec solum auctoritatem suam interposuit, ac per hos Legatos Synodus suo nomine comprobavit, verum etiam per eundem Carolum, cui haec rem rotam commisit, magna omnium approbatione Pontificatum depositus. Accipit ex eare Concilium eximiam voluptatem, cum videtur duasiam partes inter se coniunctas, tantumq; reliquam esse tertiam Benedicti, camq; solam obstat, quo minus negotium grauissimum ad exitum perditetur. Quod autem suspicentur Pates, ex iis quae videant, Benedictum non facile censurum, omnes heruos in eo contenderunt, ut pertinacem eius animum expugnarent. Quare, cum summa esset eae temporis Sigismundi Imperatoris auctoritas, Synodus ipsum magnopere rogauit, ut Ecclesia suscipiat patrocinium, & ipsomet cum Legatis Concilii Benedictum adiret, & ad officium cohortaretur. Quod si eum adducere minus posset, Ferdinandum certe Aragonium Regem, qui preter cateros Benedicto fauebat, & ahius, qui cundem, ut verum Pontificem venerabantur, ab ipso Benedicto auertere, & ad delendum insigitem illam maculam, & ad Ecclesiam vno omnium conuersu in antiquum statum restituendam conparetur impellere.

Sufcepérat iam ante Sigismundus negotiorum, egemateque per litteras cum ipso Ferdinando Aragonie Règo, vt Nicaean Provincia Vrbem ambo conuenirent, ad eandemque Gregorius & Benedictus accederent. Tum vero cum Gregorius plane iam officio suo fatisfecerat, vnaque tantum Benedicti pars Synodo repugnabat, non solum iter ingressus est Sigismundus, verum etiam cum Ferdinandus, graui ac diuturno morbo laborans, nullo modo Nicaeam posset venire, Imperator clarissimus, cui Ecclesia dignitas chara in primis erat, purpura & maiestate Imperatoria indignum non putauit, in Hispaniam se conferre, ac Regem auctoritate & potentia inferiorem, cum tam longe abesse, quoniam ita expediebat, intra Aragonie fines conuenire. Erat Ferdinandus eo tempore Peripiniani, quod oppidum vt si in Regni Aragonie ditione, tamen circa montes Pyrenæos in Gallia Narbonensi situm est. Ibi Si-

gimundus vnde cum sex Concilij Legatis, quorum Princeps erat Iacobus Totonensis Archiepiscopus, magnifice ac Regio apparatu acceptus, statim cum Rege Ferdinando de negotio egit, deinde cum Benedicto, qui eiusdem Ferdinandi opera Perpinianum venerat, atque inibi tamdiu versabatur. Obscurarunt eum Reges, ac Legati, vt Ecclesia aliquando consuleret, & quoniam nihil preter ipsius voluntatem detestabili pesti depellendarū tunc obstat, daret ipse quoque manus, tribueretque hoc summum Ecclesie beneficium, eiusque virilitatem, vt virtus christianum decet, nomini & insignibus Pontificis anteferret. Restitutusque quoque Benedictus, inquit inquam precibus moueri potuit, atque adeo cum causam suam defendendam suscepit, septem horas in tuendo suo iure & explicando consumpsit. Tantum attulit fastidium omnibus, praesertim vero Ferdinandu, scimus illa duri hominis pertinacia, vt Benedictus portinerit, ne sibi fortassis aliqua vis afferretur. Quapropter noctu clam ad Colliberis portum, in quo duas ipse triceres promptas habebat, celeriter profugit, ac statim inde soluens, Peniscolam nauigavit. Est Peniscola oppidum Hispania citerioris apud Illegiones non longe ab Urbe Dertosa, quod oppidum ferme vndeque mari alluitur. Ibi Benedictus atcum habebat, loci natura, militum praesidio, omnique rerum genere munitissimum. In ea inclusus, deinceps viram egit, nihilque amplius de abdicatione, aut de Synodo audire voluit. & quamuis ab omnibus Regibus & prouinciis desertus, ad extremum tamen usque spiritum retinuit Pontificatus insignia.

Interea Ferdinandus Rex, singulari Benedicti consumaciam commotus, ab eo discedere decreuit, reque cum

Gregorius
in eodem
Concil.
Pontificá-
tum depo-
nit.

Quanto
desiderio
Sigismun.
Imp. vni-
tate Eccle-
siae perso-
nare;

Benedicti
pertinacia

Alius in-
ueteratus
Lollardus
captus &
combu-
itus.

X.
Obitus
Thom. Ar-
undel Câ-
thar. Ar-
chiep. infi-
gnis hære-
tici per-
secutoris.
Quanto
odio Hr.
V. Ang. Rex
hæres
proleque-
retur.

Duplex in
Wicclef-
itas suppli-
cium decre-
cum.

XI.

loco secretissimo vna cum pecuniis occultatus. Cum etia congella fuerant in quadam domo inter duos parietes sic erectos, ut nullus sine indice diete structura fallaciam percepisset. Illic inuenta sunt signa cum suo vexillo, in quibus depingi sumptuose fecerat calicem & hostiam in forma panis. Ibi etiam conspicienda fuere, Crux Christi cum flagris, lancea cum clavis, quæ depinxerat in vexillis ad seduccendos simplices, si quando contigisset erigere signa suffultum populari dementia. Sed cognito apparatu disposito peccato implicati sunt, quod Clero possessiones non eriperint. Omnes Ecclesiastici qui possessionibus fruuntur, semper salutem apud Deum excedunt. Pratece multa alia superius narrata, in contemplatione Divinæ & Regiae & Pontificie dignitatis, atque ad excidium illius, ab Wicclefis, mortali protervissimis, tanta cum audacia, insolentia, atq; proterua pronunciata ut non sinerent eos quibus ex officio intereferat Parochos, sive Curatos, sententias & censuras in hereticos prolatas, euulgare. More enim recepto, in singulis Parochiis, quatuor vicibus in singulos annos, ea decreta Ecclesiastica, in illos lata, promulgabantur. Sed hunc Curatorum metum, Henricus Chicheleus, qui Thomae Arundelio succedit, & Synodus quam initio Archiepiscopatu cœuocauerat disculpsit, in qua decretum est, ut sententia quæ cumq; contra impios decretum, primū apud Crucem in cæmetorio Dini Pauli Londini, vernaculo sermone, deinde per omnes alias totius Regni Ecclesiæ, veteri more, solennique ritu renunciaretur.

Gliscente itaque in Anglia hæresi Wicclefita, & ab hac periculis, capiti Regio & omnium Orthodoxorum impudentibus, etiam ipsi nihil aliud magis à Sede Apostolica suo iure flagitarunt, quam Concilii generalis, in qua ea seca ab uniuerso Orbe christiano damnaretur, cœlissimam accelerationem. Istud, cum primis Constantiæ indicatum fuisse accepissent, ex communi omnium sententiad illud definarunt, viros valde venerabiles, Sarisburensem, Bathoniensem & Herefordiensem Episcopos, & cum his Abbatem Wellmonasteriem, Priori Wigania, & plures alios ingenio pollentes, religione famulos, quorum cattus multipliciter honorauit Comitis Warwicensis presentia.

Cecidit hoc anno eminentissima turris Ecclesiæ Anglicane, & pugil aduersus hereticos & pseudopoliticos inuitus, Thomas Arundelius Archiepisco pus Canthuariensem, Bathoniensem & Herefordiensem Episcopos, & cum his Abbatem Wellmonasteriem, Priori Wigania, & plures alios ingenio pollentes, religione famulos, quorum cattus multipliciter honorauit Comitis Warwicensis presentia.

Cecidit hoc anno eminentissima turris Ecclesiæ Anglicane, & pugil aduersus hereticos & pseudopoliticos inuitus, Thomas Arundelius Archiepisco pus Canthuariensem, Bathoniensem & Herefordiensem Episcopos, & cum his Abbatem Wellmonasteriem, Priori Wigania, & plures alios ingenio pollentes, religione famulos, quorum cattus multipliciter honorauit Comitis Warwicensis presentia.

Affilius est huic & istud quod id temporis ibidem in Anglia contigit. Fuit in ea regione, que Norfolcia dicitur, quodam puella, quæ quindecim annos, ab omni cibo potu, terrestri abstinuit, immo non modo gustum, sed nec odorem alicuius alimenti suscire potuit, quæ idcirco ab Anglis, Ioanna Meates, id est, sine cibo videntis, dicta est. Fuit & alia virgo apud eisdem Anglos in pago Shidam, quæ Dilia appellatur, ad eandem prorsus rationem vitam tolerans, eodem modo ut prior illa affecta, ut enim solam Eucharistiam Ioanna singulis diebus per quindecim illos annos, ita & Dilia per octo annos sumebat, eaque sola viviebat.

Illiustrius est istud, quod Londini in templo Prædicorum accidisse memoratur. Erat inter equestris ordinis viros Cornelius Glonius Wicclefianæ sectæ acerrimus propagator. Is aliquando in Templo (ænobii Dominicanis sacrofæcio Missæ sacrificio interfuit. Eo momento, quo diuinissima hostia a sacrificante ostendit in eleuatione solet, nihil aliud vidit, quam panis speciem. At cum eandem Sacerdos de more postea diuidet, vidit terram carnis rubentem frustam, sine villa panis specie, & mox vidit tertiam hostiam sacra particula, solitam panis speciem, & nomen Iesu sanguineum litteris descriptum admirabiliter præferre. Obstupefactus, accersuit famulum, & nam quicquam insolum & inusitatum in terra hostia affixisset, interrogavit, is vero se nihil insoliti vidisse respondit. Inter haec Cornelius speculum accepit, in quo oculis vidurat, diuulgavit, cumq; Predicator pro Concone Dominicæ Sanctissime Trinitatis populo, quid pridie accidisse renunciasse, ille, non modis constanter, hoc quod afficerat, omnibus annunciant, sed & fidem suam de presentia Corporis Christi in Eucharistia, (in qua

mentia vrgebant, ut & ciuilem Reipubli statum, & Catholiciam ipsam fidem, & Ecclesiasticā hierarchiam euerterent, extingueret, derubarent. Nihil enim nisi classicum quodam feditionum & turbaram fuerunt funestæ istæ corum voces; Deus permisit tantum, & non voluntate beneplaciti vult.

Principes dominari Populus potest suo arbitrio, Principem delinquenter casigra. Non est Rex alicuius rei Dominus, qui peccato mortal obnoxius est. Omnes Anglia Reges antecedentes & consequentes, mortali peccato implicati sunt, quod Clero possessiones non eriperint. Omnes Ecclesiastici qui possessionibus fruuntur, semper salutem apud Deum excedunt. Pratece multa alia superius narrata, in contemplatione Divinæ & Regiae & Pontificie dignitatis, atque ad excidium illius, ab Wicclefis, mortali protervissimis, tanta cum audacia, insolentia, atq; proterua pronunciata ut non sinerent eos quibus ex officio intereferat Parochos, sive Curatos, sententias & censuras in hereticos prolatas, euulgare. More enim recepto, in singulis Parochiis, quatuor vicibus in singulos annos, ea decreta Ecclesiastica, in illos lata, promulgabantur. Sed hunc Curatorum metum, Henricus Chicheleus, qui Thomae Arundelio succedit, & Synodus quam initio Archiepiscopatu cœuocauerat disculpsit, in qua decretum est, ut sententia quæ cumq; contra impios decretum, primū apud Crucem in cæmetorio Dini Pauli Londini, vernaculo sermone, deinde per omnes alias totius Regni Ecclesiæ, veteri more, solennique ritu renunciaretur.

Cæterū cum Wicclefista, de sanctissimo Eucharistia indicatum fuisse accepissent, ex communi omnium sententiad illud definarunt, viros valde venerabiles, Sarisburensem, Bathoniensem & Herefordiensem Episcopos, & cum his Abbatem Wellmonasteriem, Priori Wigania, & plures alios ingenio pollentes, religione famulos, quorum cattus multipliciter honorauit Comitis Warwicensis presentia.

Cecidit hoc anno eminentissima turris Ecclesiæ Anglicane, & pugil aduersus hereticos & pseudopoliticos inuitus, Thomas Arundelius Archiepisco pus Canthuariensem, Bathoniensem & Herefordiensem Episcopos, & cum his Abbatem Wellmonasteriem, Priori Wigania, & plures alios ingenio pollentes, religione famulos, quorum cattus multipliciter honorauit Comitis Warwicensis presentia.

Cecidit hoc anno eminentissima turris Ecclesiæ Anglicane, & pugil aduersus hereticos & pseudopoliticos inuitus, Thomas Arundelius Archiepisco pus Canthuariensem, Bathoniensem & Herefordiensem Episcopos, & cum his Abbatem Wellmonasteriem, Priori Wigania, & plures alios ingenio pollentes, religione famulos, quorum cattus multipliciter honorauit Comitis Warwicensis presentia.

Affilius est huic & istud quod id temporis ibidem in Anglia contigit. Fuit in ea regione, que Norfolcia dicitur, quodam puella, quæ quindecim annos, ab omni cibo potu, terrestri abstinuit, immo non modo gustum, sed nec odorem alicuius alimenti suscire potuit, quæ idcirco ab Anglis, Ioanna Meates, id est, sine cibo videntis, dicta est. Fuit & alia virgo apud eisdem Anglos in pago Shidam, quæ Dilia appellatur, ad eandem prorsus rationem vitam tolerans, eodem modo ut prior illa affecta, ut enim solam Eucharistiam Ioanna singulis diebus per quindecim illos annos, ita & Dilia per octo annos sumebat, eaque sola viviebat.

prius

Seditiose
& furens
Vicel-
fista, voce
& impia
studia.

Henr. Can-
thuar. Ar-
chiep. de-
cretum co-
tra hære-
ticos.

XII.
Nonnulla
miracula
quib; Deus
veritatem
corporis &
fang. sive
Eucharist.
Sacramen-
to ostendit.
I.

XIV.
Vicel-
fista aliam
viam mi-
ficendi om-
nibus ag-
grediuntur.

Quales
precau-
tiones apud
iplos in-
gentes.

XV.
Oldcastell.
i. Vicel-
fista præ-
sencia
iudicium &
suppli-
cum.

prius ex Vicelphi placitis nihil nisi panem arbitratu est) integre atque sincere confessatus, singulariter tamē scum quo cumque qui alter sentiret decertatur dixit.

Hæc & alia non dissimila in Ecclesia sua Catholica, pro fidei Orthodoxæ corroboratione documenta, atq; illustria contra Wicclefianos signa Deus his temporibus pro sua benignitate ostendit, quemadmodum & per omnem Ecclesiæ prius memoriam, contra alios hereticos alia non minus gloriosa magnifice exhibuit, cum interim haeticorum omnium & presertim Wicclephantorum Synagoge, omnibus preclaris huiusmodi doribus prorsus destituantur, nec nisi per seditiones, cædes, sacrilegia, tumultus, prædictiones, conspirationes, noti siant. Et quia inter alia peritura dogmata, etiam miracula quæ ad reliquias & corpora sanctorum contingere solent, Wicclephista lærabant, Deus voluit his conuictioribus quasi os obstrueret, ex admirandis signis, quæ ad reliquias B. Etheldreda Elenensis, Thomas Cantuariensis & Joannis Bridlingtonensis, id temporis patravit. Et ad sepulchrum quidem Ioannis tanta miracula edita fuisse testantur horum temporum aequalibus Scriptores, ut omnis fere Anglia ad eorū auditionē obstupuerit, & Henricus V. Rex cum inter ceteros Diuos Turelæs atq; Patronos singulari obseruatū coluerit. Totum etiam Diuus Thomas, (quem impudentia Wicclephantarū tanquam proditorum conuicti inceſſe non verebatur) tanquam frequētibus & illustribus miraculis ea tempeſtate nobilitatus est, ut Rex clarum de eis tulerit testimoniū, eaque diuinitus ad Wicclephantas hæreses conuelliendas atq; euertendas fuisse edita professus fuerit, tunc vel potissimum, quando Ioannes Cobham, omnem virtutemq; Magistratus authoritatem, nefario conatu inceſſeret.

Eo enim incentore (ut reliqua istius tragedie istic representem) Wicclephanti cum superiora non succederent, aliam viam misericordis omnibus aggressi sunt. Dum enim Henricus Rex in Northmania bellum gereret, illi Scotos ingentibus promissis sollicitare coepérunt, ut Angliam infestarent, facili negotio, Rege absente, in potestate illorum (vtaebant) redigendam. Quin & Oldcastellius, Guilhelmus Duglassius Scotum apud Pontem fractum conueniens dicitur, amplam illi pecuniam pollicitus, si Angliam infesto cum exercitu vexaret, secundum adducerebant, quendam, qui Richardum Regem se apud eos ementientem, qui Ricardum Regem ille sibi arrogaret. Et Duglassius quidem cum exercitu in Angliam venit, sed cum Bedfordia atq; Exonia Duces cum copiis Anglorum aduentare audiret, in fugam se dedit: ad que tempora Oldcastellius non procula cœnobio Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro disciplina Wicclephantæ more isti absciderant, quin & in litaniis quas appellamus, Beata Maria virginis & ceterorum Diuorum nominis oblitterarent, proflus & delerant: qui libri postea apud Diu Albani delituit, missisque sunt abbate, qui cum eaperent. Capti sunt initio aliqui ex ipius intimis, inter quos reperti sunt precatioñ quidam libri, Diuotum imaginibus eleganter olim ornati, quarum capita, pro

XVII.
Huius Pra-
gæ Consta-
nitiam abit
litteris in
locis
Pragæ Ci-
uitatis affixis.

Non expectauit eas Salui Conductus litteras, Hussus, qui triduo antequam ea, Spira, signarentur, Praga, Constantiam discessit. Ne autem, aut aliquis de ipsius profectio- ne dubitaret, aut ipse non paratus illi se conferret, publice ait xis quibusdam litteris se Constantiam pergere testatus est. & antequam itineri se fereat, quædam in rem suam Pragæ conquisuit. Itud est exemplum litterarum, quas in publi- cis locis Pragensis Ciuitatis affixit.

Magister Ioannes de Husenitz, Sacra Theologie Baccalaureus, vult comparere coram Reuerendissimo Patre Domino Commodo Archiepi- scope Pragensis Apostolice Sedis Legato, in convocatione proxima omnium Prelatorum & Clericorum Bohemiae, paratum semper ad satisfac- tionem omnium, poscent eum de ea, que in eo est fide & spe, reddere rationem, & ad vindendum, & audiendum, omnes, & singulos, qui erroris pertinaciam, vel heresim quamcumque voluntib[us] imponere, ut se inscribant ibidem, iuxta Legis Dei & iuriis exigentia, & serro- ris pertinaciam, vel heresim in eo legitime non probauerint, ut ad pa- nam adiungantur TALIONIS. Quibus omnibus coram dicto Domino Archiepiscopo & Prelatu, & in proximo GENERALI CONCI- LIO CONSTANTIENSIS vidi respondere, & iuxta Sanctorum Pa- trum decreta & Canones, suam innocentiam in Christi nomine de- monstrare. Date die Dominicæ proxima post festum S. Bartholomæ, Anno Christi M. CCCC. XIV.

Intimatio Ioannis Hussi.

Qua de heresi coniunctus, heretici pœnas se subi- rum, & Constantiam se iturum Pragæ profiteatur.

Ego Magister Ioannes de Husenitz, omnibus notum facio, quod sum paratus stare coram facie Domini Archiepiscopi, & respondere de rebus omnibus de quibus sum false accusatus, in proximo conuentu Baccalaureorum. & præcipue de hacce, quod multis in locis hereti- cum me infimulans, non respicientes infirmam, non legem, non merita. Igitur cum hec statut, vos qui me dictis lacerariq[ue]n definitis, a- perte in confessione Domini Archiepiscopi progediamini, & pleno ore dicite, quas res à fide Catholica alienas, & quam falsam doctrinam ex me audieritis. Quod si in rem minima à fide Christi aliena de- prehensu fuero, aut in falsa doctrina, ut eam vel alias res alienas à fi- de Christi alienas delegam, obmiserem, & tanquam hereticus pa- nas dabo. Si vero nullus mihi restiterit, neque me hac de re accusa- rit, iterum vobis dico, quod paratus sum stare. CONSTANTIAE in celebri Congregatione adeo ut paciar mefisi in catu Theologorum, etiam in facie P[ATR]AE. Eo proficiatur, qui nouit in me existere tol- lam falsam doctrinam, atque alienam à fide Christi. Me rictissim non pigebit, tam parvo, quam magno, de veritate illa quam à Deo accep- quam defensam cupio, admittimus respondere.

Vixi optimi, qui veritatem diligitis, dicitur nunc, nunquid ali- quid vel contra legem Dei, vel hominum, hisce verbis suscipere cogi- tem?

Si vero ad audiencem non fuero admittitus, tum omnibus no- tun sit & manifestum, mea culpa hac minime accidisse. Date Do- minicæ proxima post festum S. Bartholomæ, Anno Christi M. CCCC. XIV.

Alia Ioannis Hussi epistola, in ostio Aulæ Regiae applicata.

Significo præterea toti Boemie, & omnibus nationibus, me vel- le fessi primo quoque tempore coram Concilio Constantiensis, in cele- berrimo loco, presente PAPA, PRAESIDENTE PAPA, presen- tib[us] denique omnibus, quicunque ad illum celeberrimum locum con- cenerint. Ecce confar pedem, quasquis suffisionem de me habuerit, quod aliena à fide Christi docuerim, vel defendenter.

Item doceat ibi ASTANTE PAPA, omnibus Theologie Do- gloribus, me villo vnguam tempore erroneam & falsam doctrinam se- cundum esse, & tenuisse.

Porro si me errore aliquo conuicerit, & me aliena à fide do- cuiusprobauerit, non recusabo. Q[uod] ASCVNQVE HAERETICI POENAS FERRE.

XXI.
Qualis
cius ad pro-
fectionem
apparatus
& quanta
versalia.

Has intimationes, Ioannes Hussus, tanto fastu non solum Pragæ, sed etiam vbiique in Regno Boemie publi- cauit, ut eas triplici idiomate scriptas esse voluerit, Latino scilicet, Boehmico atque Theutonico. Forsitan & in hoc ambiu[m] Christum æmulari, cuius mortis glorioſus titu- lus scriptus fuit Hebraicæ, Graecæ & Latine. Cæterum iis intimationibus nihil alind quæsiuise putabatur, quam vanam de doctrina sua gloriam, & sui iactantiam, corroborationem sibi adhaerentium, scilicet sua augmentationem, fau-

rem sui, odium Cleri, commotionem plebis, dissensio- nem & schisma in populis, & ampliorem nominis sui fa- mā. Quantus vero fuerit ad eam profectionem appar- tus, quanta pompa, quanta probationum & instrumentorum conquisitio, quanta calliditas atque versutia, longum esset ex illius Actis Boehmico sermone conscriptis referre. Paucæ libare liber, ad conjecturam de reliquis facien- dam. Erat Pragæ, Nicolaus, Episcopus Nazarenus hæreti- ce prauitatis Inquisitor à Sede Apostolica ordinatus. Ad hunc misit Huss Procuratorem suum, Magistrum Ioan- nem de Iessenitz, Iuris Canonici Doctorem, sciscitatum ab eo, An sciat vnum errorem, aut heresim Ioanni Husso imputare. Si affirmaret, ut hoc publice fatetur, atque ipsi denunciareret. Habet autem Procurator ille una secum Notarium publicum ac testes complures, qui quæcumq[ue] audiuerint testarētur, graphiarus autem in Tabulas publicas refert. Ibi Episcopus ad eum modum requisitus, respondit, se quidem persepsit collocutum fuisse cum dicto Magistro Ioanne Huss, nunquam tamen alium ipsum inuenisse, nisi tanquam legitimam christianum. Ea cum Procurator audisset, mox petit publicum à Notario con- fici instrumentum. Misit deinde Ioannes Huss eundem Procuratorem suum, ad Generalem totius Cleri Congre- gationem, Pragæ in Palatio Archiepiscopali constitutam, petens, ut per se, vel per Procuratorem suum in eum ca- tum admitteretur, scilicet ex omnibus & singulis Pre- laris Regni, An quispiam ex eis sciat ipsi vnam imputare heresim aut errorem, ut palam confiteretur, & offerret se- fe iuxta ordinationem iuris ad pœnam Talionis. Cum ve- ro in illam congregationem non admitteretur, neque per se, qui excommunicatus fuerat, neque per Procuratorem, propter praesens periculum; mox de eadem re pe- titiu[m] à Notario publicum fieti instrumentum. His non dum contentus, ipsum quoque Archiepiscopum Pragen- sem tentare aggressus est, per subornatam quandam personam magnam authoritatis, in hunc modum. Cum Pragæ in Monasterio S. Iacobi congregati essent omnes Barones & Proceres Regis & Regni Boemie, vbi & Archiepisco- pus aderat, curauit Huss, ut supradictus Episcopus Nazarenus sub proprio sigillo scriberet ad Regni Proceres, po- stulans, ut eundem Archiepiscopum Praganum interrogare- rent publice; An vnum errorem, vel heresim de Magistro Ioanne Huss sciret; si affirmasset! Hussus paratus esset de eo etiam in Regno Boemie satisfacere. Sin minus! ut hoc litteris & sigillo suo testaretur, illum nihilominus Con- stantiam iturum esse. Et Archiepiscopus quidem respon- dit, se non scire quidem vnum errorem aut heresim de illo, sed bene scire, quod Papa illum à communione fide- lium eicerit, à qua excommunicatione debeat scire, si- cut decet, exonerare. De hac Archiepiscopi responce patentes litteras cum sigillis dederunt Ioanni Huss, qui- dam Regni Barones, Dominus Zenko à Wartenberg, Burggrarius Arcis Pragensis, Dominus Botzko à Podie- brat, & Dominus Willælmus à Wartenberg.

Hus igitur eiusmodi munitus praesidiis, & proba- tionum instrumentis, latus iter arripuit, eo fane (vt mihi videtur,) cum splendore & pompa, quo solet Princeps quispiam ad nuptias, aut epulas profici. Habet autem Comitatu suo Nobiles quosdam Boemos, Dominum Vence- slauum de Duba, Dominum Ioannem de Chlum, & Hen- ricum de Latzenbock. Habet & examicis, & sectoribus suis non paruum (vt est conicere) numerum, qui tra- hebantur, & desiderio videndi Generalis Concilij, & amore Magistri. Feria Quinta, in perugilio sancti Galli Pra- ga exiuit, istudque profectionis sua diarium, in epistolis adamicos signauit, vt de itineris securitate, deque minimi iuxta ac maximu[m] in Ciuitate quas pertransiit fauore, a- pud suos Thrasonicu[m] more gloriolan diuenderet. Ita iste epistola tertia, quam Notimberga suis Pragam transmisit.

Salus à Christo Iesu. Scitote, quod nunquam equitauit in Czo- tato capitulo, sed manifeste, aperta facie, ab eo die, quo Bohemiam exiuit.

Primum in Pernau ciuitate, prinsquam veni, expectauit me Plebanus cum Vicariis. Et dum intrauit subam, tunc statim propriu[m] cantharum magnum vini, & valde charitatue suscepit cum suis sociis omnium doctrinam. & dixit se semper fuisse meum ami- cum.

Postea in noua Ciuitate valde grata omnes Teutonici me vi- derunt.

IV. aydiam pertransiuit, habentes magnum populum in ad- miratione.

Et dum venimus in Saltzschach, venimus ad hospitium, in quo fuit tunc cum Landgericht. Ibi assistentibus in auctuario Consulibus & Senioribus, dixi: Ego ego sum Magister Ioannes Huss: de quo, vt auctis multa mala. Queratis ergo à me. Et multis tractatis, valde grata omnia suscepimus.

Denum pertransiuit Hersbruck, & tunc per nocturnum in Enns Ciuitate. In qua venit Plebanus, magnus iurista, cum Vicariis, cum quo consuli, qui etiam grata omnia suscepit.

Et ecce venimus Norimbergæ, in qua aduentum nostrum mer- catores diuinauerunt, quin nos præcesserant, propter quod populus sta- bat in platea, aspiciens & querens, que esset M. Huss. Et ante prandium direxit mihi litteram: M. Ioannes Helvel Plebanus S. Lau- rentii, scribens, quod mihi vellet libenter loqui a longo tempore. Cui in eadem littera reiuniam, & venire, & venit, & quia scrip- tare in matrone, volens ap[osto]lari. Interim D. VVencelus direxit pro me, quia conuenienter Cives & Magistri, volentes me videre, & mecum conferre. Ego statim surgens a mensa transiui. Et dixerant Magistri, quod conscriveremus secreta. Quibus dixi: Ego predico publice, etiam volo ut audiant, quicunque voluerint, &c. Scriptum Nori- berge, Sabato ante Vndeclim millia Virginum.

De itinere porro Noriberga Constantiam, hæc ipse epistola quinta consignauit.

Salus à Christo Iesu. Venimus in Constitutam post festum O- mnium Sanctorum, sine omni vocamento, pertransiendo Ciuitates, applicando intimationes Latinas & Teutonicas.

Quomodo autem Constantia suscepimus fuerit, testa- tur Plebanus de Lanowitz Hussi contubernialis in epistola, quæ est quarta inter Hussi epistolas. Ita habet:

Liberi sumus omnino in Confessione. Et Magister quotidianè diu- nus pergit, & in tota via peregit hucusque, quamvis sacrarum cœnaturum nexus deuinatum esse non ignoraret.

Tale fuit itc eius Cacoangelici Prædicatoris, qui po- pulis vbiique prædicabar, redigendum esse Clerum huius temporis ad Euangelicam pauperitatem Apostolorum: de quo paulo post aliquis Bohemorum (cuius nomen libro suo appositum non cernitur.) sic scriptis aduersus Hussi- tas. Quare ergo recessisti, nisi quia ordinem ab Ecclesiæ traditioni- bus, auctiulo VVicelphi adhæseris, vbi tradit[us] erit et scribit, quod Ecclesia Romana est Synagoga Sa. ha: item, Imperator & Domini temporales sunt à Diabolo decepti, ut Ecclesiæ dotarentur? Hoc quidem communiter prædicatis, sed minime scitis que dicitis, qui manifeste, Ecclesiastis a bene dotata beneficia, per phas & nephias diri- pit & posidet. Hinc & VVicelphi (in h[oc] t[em]p[or]e relictus) Plebanus, & diues suis, absque alio que de eolatent comprobatur. Huss etiam reiunia populi multitudine, ad locum, in quo Indeus sacra[m]entum Eucha- ristianum deposituerat perrexit, humum retexit, vocem calitus delapsam, Crucifixus, mortuus, & sepultus est, ac resurrexit, audiuit, sed nihil nisi speciem panis vidit: cum tamen Indeus infantulum aspi- ceret, vt ab hac specie magis in fide christiana confirmatus, alii con- tribubitis præteriret, ad fidei christiana colenda atque suscipienda. Non alii sibi prohibet! Sed hic ipsa vobis & synagogis vestris profutura, non latuerant ista en. bie[sc]opum, & Magistratum Ciuitatis. Quomo- brem & ipsi ad videndum spectaculum aduenere, & Iudaos ad venien- dum oculisque conspicendum compuleret. His aduentibus, iterum audire sunt vobis Angelorum dicendum: Ascendit in cælum, se- det ad dexteram Dei patris. Ab his vobis, & à tanto miraculo, Catholici quidem in fide auita confirmatis, plurimi autem Hebreorum Christiana sacra suscepere. Nicolaus Laghus, ex Pel- bartho Themisario Minoritano serm. 78.

Aliquis hereticorum in Germania, VVicelpho & Hussico er- ore imbuens, in Sacra hostia, non nisi imaginem & figuram Christi, non vero ipsum verum corpus eiusq[ue], Christi esse affirmabat. Semel & iterum delatus, & ab Inquisitore heretico prauitatis sep[tem]bris admoni- tis, leguit. Quae etiam cum aufereret vobis exigitis persolvendas. Nonne hic accedit dictum Apostoli: Qui prædicant non furan- dum, furantur? & illud commune in ore vulgi: Qui mendicanti- bus virtus vertunt, quod obolum pro mercede sacrificij recipiunt, ipsi pa- gos & larsum amplissima accumulant? scilicet Culicem colant, & caniculum deglutunt? Hac ille Boemus, anno Domini M. CCCC. X VII.

II.

Aliquis hereticorum in Germania, VVicelpho & Hussico er- ore imbuens, in Sacra hostia, non nisi imaginem & figuram Christi, non vero ipsum verum corpus eiusq[ue], Christi esse affirmabat. Semel & iterum delatus, & ab Inquisitore heretico prauitatis sep[tem]bris admoni- tis, leguit. Quae etiam cum aufereret vobis exigitis persolvendas. Nonne hic accedit dictum Apostoli: Qui prædicant non furan- dum, furantur? & illud commune in ore vulgi: Qui mendicanti- bus virtus vertunt, quod obolum pro mercede sacrificij recipiunt, ipsi pa- gos & larsum amplissima accumulant? scilicet Culicem colant, & caniculum deglutunt? Hac ille Boemus, anno Domini M. CCCC. X VII.

XXV.
Obiecta
Husso à
Steph. Pa-
lertz Ca-
thol. fid.
affertore.

XXVI.
Fidem Ca-
thol. Deus
in Germ.
& Boem.
diuersis mi-
raculis il-
lustrat.

tione, quasi is innocentem, & recte de fide Eucharistie sentientem condemnasset. Vix poterit frementis plebis tumultum comprimere, & vi in dicti sequentem expectare imperare. Postridie, sacra rite christiano operatus, duas hostias ex formula orthodoxia consecravit, & alteram consumpta, alteram secum in vestito ferulio, ad rogum siccum, in quem hereticum licetores consercerant detulit. Affit & dico non in vestita mula ut specie sed poscenti sacrata Eucharistie sibi non poruit, quin euangiceret, atque prophanum illum in mediis fluminis vultus relinqueret. Disparens Sathanus, ad presentiam Dominici sacramenti in cineres exsus, tum demum liquido osculit, non imaginem, neque figuram, sed verum corpus Iesu Christi sub speciebus panis, verissime existere. Henricus Inquisitor dominicanus, Inquisitor haereticae prauitatis, parte 1. serm. 9.

III.

A simile accidit in Gallia, in heretico alio, qui praeterera magis artibus multos seducebat. Ignibus adjudicatus, quoties openi Sathanus implorasset, impetrabat, cum Sathanus virtute occulta, incendium toties restinguere. Audiuit ista Episcopus, & ne ab hoc portento, scandalum aliquod fidei Catholice pessillimum patrentur, sacram hostiam sumptu multitudine que voluntaria comitatus ad catastropham extinxerit detulit, quam mox inflammeri imperauit. Adnoto scire, non fecis atque arida stipula, ligna illa inserviunt composita ignem corripiuerunt, evidentissimo arguento praesentia diuine in sanctissimo Aletris Sacramento, quam potestates te nebrarum ferre non possint. Pat huic in Brabantia accidit. Haereticus fluminis additus, exiit non potuit, quandom Sathanus his vocibus, A diuina me, compellaret, donec mente quopiam Prudenter, Sacerdos Episcopo auctor fuisset, qui sacram hostiam ad locum supplicij deferret. Eadeta, hereticus in cincres combustus est, nec quicquam Demone optulante. Nicolaus Nissenus serm. de venerab. Sacram. Corporis Christi.

IV.

Istud quod adiungo, ad consolationem piorum Eucharistia cultorum, Ioannes dominicanus, haeretica prauitatis Inquisitor, narrabat. Paulo, inquit, antequam ad Colonensem transiit sum studium, fuerunt intra ciuitatem ibidem duae virgines, carne & animo forores, vnamines, & pacifice in vna domo vota castitas fuerentes, que diligentera Deo in labiis suis, & labore manuum vitem tenuerent consercerent. Vna autem ex eis, cuius anima primum placuit altissimo, que diuinissimum Eucharistie Sacramento multum dilexit, & deute sepe solita est sumere, corpore infirmata est, & tandem morbus tanto intulit, ut contra dictis nervis quibus labia & mandibula moueri consueverant, etiam adhuc toro conatu corporis & anime, ora aperte requirebat, ad cibum corporeum sumendum; tantopere superior mandibula inferiori coborebat, ut vix vel nullatenus ad minutissimum sumendum cibum, instrumento argenteo vel cochleari posset aperiri. Aestuata interea cordis desiderio, se morti appropriare conficiens, illud saluberrimum Christi viaticum, quod de terrenis celestes non efficeret, ut hoc munera prossidens fidens ad Christum migraret. Sed omnes, vel plurimi formidabant, id non posse ab eis sumi. Verum, ut confiteretur sacramentaliter, quod prius sepe facere consueverat, & ut ipso Christi Sacramento, sic credendo saltem manducaret, vocatus est Sacerdos afferens Eucharistie Sacramentum. Is absolutione a peccatis premissa, cum ante faciem Sponsa Christi, adorandum ab ea dominicum Corpus Christi elearet, statim & inopinata tantam virtutem se perceperit habere in corpore, & internum quendam insinuum in anima, ut subito ad anime & cordis biatum corporalia oras ampli laxaret, quibus confessus Sacerdos dominicum corpus letet invenit: canticisque qui aderant eam opinionem iniecit, ut omnes existimarent miraculum a sacra hostia patrum fuisse. lib. 2. cap. 7.

V.

Addebat & istud, idem Nider, pro eorundem piorum consolatione. Non, ait, aliquem misitem, Boarum nomine, generosum multum, & eriam apud seculum prudentem virum in Heripolensi diecesi, qui mihi satis familiaris fuit & notus, & quae sequantur, ut sibi consulerem paucum. Cum enim fuisset aliquando inuenit, cum filii Procerum, satis male in quibusdam educatus est, non verbum Dei, sed fistulatorum audire conseruerat, prudentius & gravium virorum societates fugit, & verba blasphemias Dei notantia vix aut nullatenus in ore continere potuit. Venit interea tempus, quo

pro acquirenda militia ire debuit ad terram quam Dei filius suis crux & pedibus consecravit, ubi cum aliis peregrini per loca varia, in quibus Christus passus est, deductus est, & ab alto tunc per Deigratiam visitari cepit. Nam quasdam orationes crebro ob Dei reverentiam dicere proposuit, & nubes effectus in terram propriam rediit, ubi in virum alterum mutatus est. Ex predicationem enim auditione distere cepit, quod longe deuictus a Deo, & an militando ante in diuina sanguinis proxima vocasset in mundo. Confessioenem Sacramentalem omnium facinorum suorum fecit, & pro loco ac tempore laesis secundum prudentiam consilia satisfecit, deinde, non modo ut ante senes, sed bis in anniversario Eucharistie Sacramentum suscepit, quo factu, in secunda communicatione degluta iam sacram hostia, quendam insolitus sumpere saperem, dulcem quidem, & prout coniunctio erat potuit, similes habentes odorem panis frumenti nouiter & optimis. Sed cum de hoc miraretur, & cogitaret, quod ibi sumpto materiali talis saporem & odorem dobere recedere, in isto autem nequeuerat, neque statim, sed post deglutitione hostiam perciperetur, & non statim in ipsa assumptione hostie adcederet, neque statim discederet, sed longo temporis tractu perfueraret, ac in aliis quoque perceptionibus continuaretur: cepit sequentia non trina vice Eucharistiam sumere, scilicet in festinatibus maioriibus, & tunc in qualiter communione, savor & odor predicti, in perceptibilitate & in continuatione augementaverunt, quoque ad tantam suavitatem deuenerunt, quod nulli rei dulci & suavi poterat comparari. Verberatus est interim Dei amans in sua conscientia, unde haec sentientia prouenient, an a latrone, vel ab hosti antiqui veritatis. In vitiis enim se habituatum esse finit, licet contritum se tam esse cederet de peccatis, que omnia animo reliquit, unde testimonium se habere conscientia non audiit de tam insolita recepta dulcedine, quod a Deo esset. Et diverso vero, operationem demoni adeo appropinquare Eucharistie effectu, vix animo concepit. Cumque diu in hac uacare ambiguitate, evenit, Deo disponente, tempus, quo sermonem a quodam litterato audiuit, distinguente inter virtuosam dulcedinem, que aliquando non sensit in gustu, sed percipitur sotum in vitorum, quam facit, fuga, & inter sensibilem dulcedinem, que perceptibilis animam iocundat, nonnquam & corpus, qua dotatur & cibantur ideo aliquando debiles & infirmi a Christo, ne a ceteris deficiant sancti parentitie operibus. Quo auditio miles, secessit de secundo genere hominum coniecit, & deinceps acrioribus virtutum operibus operam dedit. lib. 1. c. 12.

VI.

Refert Nider, & istud magis mirandum. Fuit, inquit, vir quidam plebeius laborator, simplicianus mundo, sed Deo reuera prudentior in ciuitate Nurebergensi, Bambergensi diecesi, meo tempore Cuius; modo non nomen proprium, sed vita fama bona occurrit. Filius hic existit confessionis, predecessoris mei in posteriori Nurebergensi, Fratris Eberardi videlicet: viri, vt tota Ciuitas milii testari potest, sed digni valde. Huius relatione didici, que sequuntur. Hic igitur simplicianus, temporali quidem substantia non mendicus fuit, sed rebus viuebat secundum seculum mediocriter, ad saluberrimum Christi viaticum, quod de terrenis celestes non efficeret, ut hoc munera prossidens fidens ad Christum migraret. Sed omnes, vel plurimi formidabant, id non posse ab eis sumi. Verum, ut confiteretur sacramentaliter, quod prius sepe facere consueverat, & ut ipso Christi Sacramento, sic credendo saltem manducaret, vocatus est Sacerdos afferens Eucharistie Sacramentum. Is absolutione a peccatis premissa, cum ante faciem Sponsa Christi, adorandum ab ea dominicum Corpus Christi elearet, statim & inopinata tantam virtutem se perceperit habere in corpore, & internum quendam insinuum in anima, ut subito ad anime & cordis biatum corporalia oras ampli laxaret, quibus confessus Sacerdos dominicum corpus letet invenit: canticisque qui aderant eam opinionem iniecit, ut omnes existimarent miraculum a sacra hostia patrum fuisse. lib. 2. cap. 7.

V.

Sciebat enim, quod semper Dei misericordia voluntatem bonam pro facto acceptat, quando propria negligentia opus extrinsecum non vetat. Testigatur quantum in sefuit quoquid potuit, se ad Eucharistie Sacramentum preparando, die presertim & hora qua Eucharistiam habere verisimiliter a Sacerdote proprio non valuit. Nam primum si opportunetas arriserat, sacramentaliter praconfessus est, cibum praecedenti die sumpsi moderationis vice ieiuniū: deinde vera deuotione per meditationes sicut in arce cordis coram DEI viuentis oculis matutare se & actuare solebat sollicitus quo potuit, & tandem infra Missa offi-

vium, & potissimum hora communionis, omni quo poterat desiderio à diuina clementia petuit, ut se tanti sacramenti participem efficeret, & bonam voluntatem pro facto acceptaret. In cuius evidentiā, ut corpus subiuceret spiritui, & vt d. una bonitas bona voluntatis munus pro facto acceptaret, idcirco cum Sacerdos suo proprio sacramentum sub specie panis solebat accipere, iste Dei famulus, tundens petitis, tam etiam labia sua aperit. Et eccliarives. Nam diuino (vix credi debet) miraculo accidit, vt quando ita fe dispossit, illico lingue eius hostie consecrate quadam particula adhaerere cepit deuote, dulciter, & sensibiliter, adeo vt necessarium videretur ei, aut istam quam sensit particularē deore, quod verbatur, ponere: aut, quod faciebat, percepit delectus. De quo cum miraretur epis, & tandem dubitaret, an illud adueniret diuinitus, quadam die cum diuina audisset, & percepisset, vt praetextum est, finito Missa officio certiorari volens, digitum ori imposuit, linguam tangere voluit, sed digitu alba quadam particula, vivis ostendit, sensibiliter inhebit, quam ori impositam sumpit vt area, sed deinceps per decursum suum vita, nunquam aliiquid simile percipere potuit, licet a bonis operibus, non minus quam prius minime deficeret. lib. 1. cap. 1.

A signo viuificæ Crucis, & oratione, signa.

I.

Vt huiusmodi, narrat Nider, in Saltburgensi metropoli quidam nobilis Sucher nomine, in armis famosus plurimum, de quo ex quo sequuntur, a multis graibus & valde dignis viris, audiui sepsum, quorum quidam eidem nobili conuersati fuerint separamentem. Sedit iste aliquando in castro suo, quod ab oppido Hallensi in valle distat circiter tribus milliibus, & quotidiana pro tunc capit nutrita gueras cum oppidanis praesati oppidi: propter quas secesseris & famulos eodem tempore tritos in armis coaceruauit vbi & quae voluit. Obsequi ergo capiti illi nobili Domino tam dislocuto in moribus, & Sacramenta Ecclesie, confessionis videlices & Eucharistie satis fugienti, quidam famulus ignorans, exercitatus, & in armis tritus, supra modum in occultis & variis territoriis viis peritus, & in prouidentia equis obsequios, sed nunquam visus in Christi Ecclesie. Quamvis enim nobilis ille fauicium ex quotidiana inimicitia gereret conscientiam, Ecclesie tamen pro audiende Missa aliquando frequentauit, & cubitum vadens, & surgens è lecto se crucis signis, & salutationibus Angelicis, ac quibusdam orationibus brevibus munire solebat. Cumque famulus de quo loquimur, omni tempore quo catari iuueni ad fidem Ecclesie iste solus extra maneret, ac semper in stabulo, vel hospitio, aut alibi se fugeret, nisi captiuus. At illa: Vos, inquit, mala sede, vel debili, diuini & approbatis exercitii Ecclesie non inhereris. & carmina, ac remedia prohibita vestris infirmitatibus crebro applicatis, idcirco raro in corpore curantur, & semper in anima pertulisti admissum. Sed laborationum & signorum lictorum vix efficaciam speraretis, facile & sepiissime curaremini. Ego enim nihil vobis applicui, nisi Dominicam Orationem, & Symbolum apostolorum cum signo viuificæ Crucis, & ecce iam sanati es. lib. 1. c. 4.

IV.

Ex istud non minus mirandum, narrabat ipse ille Nider. Prudentes & raptores, hoc tempore, obsidebant timentia, ut a præterea iniquis extorquent. In eos incidentiis quidam simplex & relictus, incolas citatis Alen que est apud Steenos. Cum captiuum esse, latrones renunciaverint, arqueilla, Ita sit in nomine Iesu dixisset, quantumcum omni caerulea, ad lustrale antrum, ab eis incolitus nebulos, & cum inferno pacium gerebat, lucet omnique ei non crederet: quia prout experientia dicit, in mortem vtriusque hominis istius nobilis seruus nequam machinabatur, sepe sapientia tentando, an videlicet Dei permisione, in illum Dei protectione defitum, potestet aliquando posset habere. Accidit enim nocte quadam, ut famulus illi sicut dormiente Domino suo in castro in camera, ad eandem subito & inopinata pulsus clamaret, Domine Domine, cuius euangelii sunt: Quid vis? At famulus: In instanti surgendo, armis accingimini, quia inimici vestri Hallenses adiunt, & circumdant castrum. Noluit autem nobilis ille sine signo Crucis, & sine orationibus solitus surgere, & inulta audita se immediate armis accingere, sed more solito Crucis signo se muniri, & consueti orationibus absoltus, tunc denunca foras prodit, sed parem mendacij illum esse reprehendit. Namque interrogatus de hostibus, primum tergulari, deinde post multas adiurationes tandem fassus est, ea de causa illam intemperie nocte excitasse, si forte Ecclesiastico more issem munire neglexisset, aut somno obrutus oblitus fuisse. Tunc enim iam spiritualis armis exarmatum, cogitabat inuidare. Ab eo tempore, nobilis capit Sacramenta Confessionis & Eucharistie frequentare, vnde illus corpore & rebus meritis paulo post a demonio perniciem anima sua & corporis querente liberari. lib. 1. c. 2.

Ab inuocatione Sanctissimæ Deigenitricis Mariae miraculum.

I.

Fuit, refert idem Nider, me inuenientis tempore, quedam in Constantiensis diecesi, in rurali villagio, ultra oppidum imperiale, & sat prope Lindaro, in terra non vixera, sed multum virginis era, fuit inquam ibi virgo adulta, facie pulchra & elegantior moribus. In huius affectu captiuus fuerat quidam, (vix ipsa mibi retulit) clericus, & quantum coniicio, erat sicut Plebanus, vir leuis moribus, & religiosus, fere nomine. Hic vixus suamentis ultra celare non valens, venit ad laboratorium dicte virginis, honestis verbis primum se rete demonis exhibens. Paulo post auctus est, ad amorem suum, verbis quibus potuit, animum virginis provocare. Hoc illa diuina instinctu percipiens, & mentem collatus paulatim se perdere intelligens, si serpentis caput non consererer, illico intacta mente & corpore respondit viriliter: Domine cum talibus verbis domum meam nullatenus

XXVIII.

frequenter, alioquin repulsam suscitatam vere curata mediante. Cui ille petulic: Esi me modo diligere, verbis monita dulcibus, venis; me tamen, tibi promitto amabis post modicum operibus arcta raris. Erat enim vir ille suspectus de maleficio, & incantator. Haec verba propnibili virgobabuit, nec se ad amorem viri vllatenus affectum id temporis perfecit. ceterum non multo deuoluto tempore, imaginationes morosas & amorosas deillo habere, vel potius pati cepit, omnino ignara quid tandem acciderit. Sensualia enim in ea velut serpens, ad rationis osculum aliquotiens pulsauit, & vt ad amorem illicitem illa vellit aperire tentauit. Hoc illa per ciens, diuinum inspirata ad matrem misericordie confugit, & Dei Matrem Virginem deuotissime pro auxilio filio impetrando implorauit. Statimque honestam societatem requirens, peregrinationem suscepit ad locum Eremitarum in presa deiati, ubi Ecclesia est in honoris eiusdem Dei genitricis consecrata. Ea ibi inuocata, confessa est sacramentaliter, ne malignus spiritus aliquem locum in se posset habere. Factum. Nam protinus in ea hostiis superstitionis omnis machinatio prorsus cessauit, neque unquam postmodum eam tetigit. Ibi etiam tunc informata est diuinus, qualiter se habere deberet, si eam contingent in re matrimonio estimationem faciat, sed ad diligendo Deum, deque obseruandis Christi preceptis & c. nifili sine peccato, maxime curabat. Desituta autem tandem viro, li. et effet nubilis, nullum tamen decerto virum, Christo quem elegat preferre voluit, sed solum filiolam, quam pater reliquit, secum, vidua hodie puto sancta, Deo militare non desinit, tam perfecte, ut nonnunquam eam a bono possesse esse Angelico coniicerem. Nider libro secundo, capite nono.

Factis istis a deuotione Beatissima virginis, voluit Deus, non tantum cultum eiusdem sacrae Dicipulae propagare, & ab haereticis vindicare, verum etiam haeretum Wicclephanum & Hussicam suffundere, quae docebat, omnia omnibus esse communia; omnia omnibus esse licita; adeoque nullum esse fornicationis peccatum, neminemque posse aut debere continenter vivere. Penetraverat eaheresis, in Sigismundi Regiam. Enimvero Barbara eius coniux, quamquam matrimonio deuincta fuisset Principi inter reliquos qui eum praeceperant sapientia, eruditione, & probitate clarissima, stultus tamen appellabat sacras virginis, quae pro Christi nomine passae fuisse, propterea quod voluptatis carnalis gaudia non gustassent. Hac vero ideo affirmabat, quod diceret, animas cum corporibus interire, neque post hanc quam viuimus aliam vitam superesse. Prateolus de vita & morte hereticorum lib. 2.

Dementasset alium suis illecebris ac fusiōnibus Barbara, at non Sigismundum Regem Romanorum, in fide Catholica innutritum, ac tantopere, sive à doctrina sanctorum Patrum, sive à vetustis recentibusque miraculis confirmatum, ut nullis laboribus, nullisque sumptibus parcere voluerit, quo quantocius Concilium Oecumenicum indiceretur, non minus ad schisma perniciosum extirpandum, quam ad haereses prosterendas. Narratus, quid egerit pro haeresi profliganda: quid pro schismate eradicando conatus hoc anno amplius fuerit, rerum Hispaniarum scriptores narrant. Concursum Oratorum, ait Mariana, ex toto orbe christiano, ad Cæsarem Sigismundum hebat, rebus Ecclesiæ turbatis in eo praesertim fore, cunctis nationibus sperantibus. Consensu, tribus Pontificibus denunciatum, ut sine frustatione Concilium generale haberiri finerent: ipsi abdicato Pontificatu in Patria essent potestate, eatenus simulationem prorsus & imaginem deponendi imperiū tantum fuisse, distinctius, lucidius, & frequentius percipere mereretur, quam de virginē in presens aliqua senserit. Omnia mundana fugit pro posse solitaria, quando valeat, festiuū admisus dubius, & alias quod tunc Ecclesiarum attrita limina; predicationi verbi Dei delectabiliter interfuit, & sanctos libros pro posse legere studuit, quorum sententias, & vitam Christi, ac passionis eius summum beneficium in domo, in foro, & in viis publicis, sive in laboribus corporis exerceretur, sive non, adeo deuote & ferventer animo sciuitreoluere, ac si presentia insisteret. Et licet viro, quantum virorū intererat, valde inuita exactum redderet debitum, id tamen reciproce nullatenus ipsa exigebat, sed ne ista causa mens occuparetur, preces ad virginem Beatissimam Mariam, quam dilexit plurimum capit multiplicare, vt à suo filio perissimo, donum daretur marito maioris continentia, quam habuente in matrimonio habuisset. De adulterio enim nulla ibi aderat suspicio. Hec casta feminis casta petitus tam fuit efficax, ut Ve-

nus in vro pene eradicate esse videretur. Nam maritus de se postmodum admirabatur sep̄us, unde sibi hoc castimonia manus, quod in se preter solitum sentiebat, aduenisse. Scitur etenim, nec absidentis, nec precibus, nec ieiuniis id petiisse à Deo, quod viroris merito à Deo dabatur. Propterea quadam vice satis benigne secreto virori dixit: Credo, nisi fallor, me frigidam esse: sed nescio qualiter procurasti. Non enim castam consuegi de maleficio suspectam habere potuit, quam summo horrore, talia nouerat datestantem. Habuerunt autem insimil a casta generatione quodam natos, quos mater omni conamine Deum a primæa state timere docuit. Ceterum, quod dictu vix est credibile, occupata in domesticis laboribus, vel debilitate vexata in puerperio, aut in necessitatibus propriis ministrans propriis infantib⁹, mens sancta femme inter ista sep̄us aliatiorem & deuotorem de rebus diuinis Christum concerentibus consecrata. Ea ibi inuocata, confessa est sacramentaliter, ne malignus spiritus aliquem locum in se posset habere. Factum. Nam protinus in ea hostiis superstitionis omnis machinatio prorsus cessauit, neque unquam postmodum eam tetigit. Ibi etiam tunc informata est diuinus, qualiter se habere deberet, si eam contingent in re matrimonio estimationem faciat, sed ad diligendo Deum, deque obseruandis Christi preceptis & c. nifili sine peccato, maxime curabat. Desituta autem tandem viro, li. et effet nubilis, nullum tamen decerto virum, Christo quem elegat preferre voluit, sed solum filiolam, quam pater reliquit, secum, vidua hodie puto sancta, Deo militare non desinit, tam perfecte, ut nonnunquam eam a bono possesse esse Angelico coniicerem. Nider libro secundo, capite nono.

Addit id Nider lib. 2. cap. 9. de eadem narrare, quantum illa ab ea inuocatione Beatissima virginis profecisset. Nulla inquam dissolutio, ait, in domo illius postquam marito iuncta est risa fuit, nullum currilitatis verbum, aut derisorum vterque in sua domo sufficierunt audire vel loqui, nomen Dī inimicis in vnam summa quaque & vagiorio, sed dominis regimini vidisse, plus monasterio quam hominum se ulavim comparasti habitaculo, nisi quod vir & vxoribus pariter habitauerint, perfette tamen sub lege posse. Agrotare autem in bona senectute capit maritus, & publice cum gaudio familia sua dicere: Scio me de hoc senculo migraturum in infirmitate profensi, de quo gauisus sum corde, quia nihil amplius me in hoc mundo delectat. Dixit, & factum est ut pradixit, quia sumptis Ecclesie Sacramenta deuota in brevi postmodum diem clausi extremum. Reliquis autem Deo deuotam iam vividam, que prius matrona existens Sanctorum coniugum, postea facta est mater sancta & consolatrix viduarum sibi complicitum. Supparem, an maiorem huic subiungit idem Nider, ab eodem cultu Sanctissima Deigenitrix.

II.

Et præterea, inquit, in ciuitate Basileensi minori, Constantiensis diaœcis, hodie, Margarita nomine, vidua, annum attinges prope exagessum, que cum primum effectuibilis fuerit, tamen in remanente matrimonio viro ciuidam honesto secundum seculum, sed non tam Deo suplici, quantum illa extitit. Fuit quidem illa corporali specie pulchra: ie. & elegantis corpore, sed illud in lego coniugij sic cogit seruire spiritui, per crebra ciuitia, abstinentias, & orationes, ut insinuit sancti spiritus, de rebus occultis, futuris & presentibus, quo ad ei contineat, & sua sancte vita effet accommodum, distinctius, lucidius, & frequentius percipere mereretur, quam de virginē in presens aliqua senserit. Omnia mundana fugit pro posse solitaria, quando valeat, festiuū admisus dubius, & alias quo tunc Ecclesiarum attrita limina; predicationi verbi Dei delectabiliter interfuit, & sanctos libros pro posse legere studuit, quorum sententias, & vitam Christi, ac passionis eius summum beneficium in domo, in foro, & in viis publicis, sive in laboribus corporis exerceretur, sive non, adeo deuote & ferventer animo sciuitreoluere, ac si presentia insisteret. Et licet viro, quantum virorū intererat, valde inuita exactum redderet debitum, id tamen reciproce nullatenus ipsa exigebat, sed ne ista causa mens occuparetur, preces ad virginem Beatissimam Mariam, quam dilexit plurimum capit multiplicare, vt à suo filio perissimo, donum daretur marito maioris continentia, quam habuente in matrimonio habuisset. De adulterio enim nulla ibi aderat suspicio. Hec casta feminis casta petitus tam fuit efficax, ut Ve-

lium Constantiense, aut ipse veniret, aut Procuratores cum plenaria facultate mitteret. Si detrectaret sciret se schismatis loco, ab omnibus Regibus & Principibus post hac haberi, quem merito omnes deinceps persequantur.

Eodem tempore Gregorius, Patriarcham Constantinopolitanum, ad Reges Galliarum, Narra & Aragonum Crato rem invaserat, qui colloquuntur cum Benedicto illis intercessoribus alicubi impetraret, quo cum de rebus Ecclesiæ posset conferre. Et quidem Narraeus, postulanti ingressum in Regnum Patriarchæ aperte negauit, sibiq; cordi & fusse & nunc esse unitatem Ecclesiasticam redixit, adeoq; velle Gregorio, ex congregatu & confluente Benedicti, se respondere ad litteras affirmat.

Ferdinandus autem Aragonus, animaduertens totum pondus hoc suis humeris incumbere, non modo quod virtusq; regni unus ipse gubernaculum teneret, sed etiam quod Benedictus ad unitatem Ecclesiæ solus adhortari posset, & prope impellere Legatum ad Sigismundum misit quem habuit honoratissimum Ioannes Iceri Dominum, ex vetusta Regum stirpe, & in literis humanitatis ex omni Hispania nulli secundum, idq; quod mirabile sit, sine preceptore, ea erat vehementis ingenij, & immortalis memoria felicitas, nemo ut fuerit hac ætate, ne ex iis quidem qui omnem operam atq; omne tempus in studiis posuerant, in quotidiano sermone abundantior, veterum testimoniorum preceptisq; referendis. Summa legationis fuit, non modo ut locum tempusq; atq; alia Sigismundo nota faceret, sed etiam ut eum eximio comitatu dederet Perpinianum. Hunc namque locum delegerat, itatim atque certior factus esset, Benedictus, Regemq; illo se contulisse. Statim enim atq; Legati Sigismundus functi mandatis apud Benedictum, Castellam ad Regem Ioannem iter intenderant, Ferdinandus Rex à Benedicto perierat, quem ad locum diemq; liberet in colloquium virtutemque conuenire: is vero Morellam quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & nunc quidem se velle Pontificatum deponere affirmat, nunc modum quo id faceret, ab his qui coniunctio comitio. In tabulas publicas redegerant, nullum ad conciliandam stabiliendamque pacem Ecclesiæ efficacius esse medium, renunciatione Pontificie dignitatis. Quod ergo illis, tam intimis, tam fidis, tam constantibus amicis & sectatoribus semel placuit, ipsi quoque non dispiuerat, orabat. Benedictus autem solennibus artificiis ludebat, & n

*Aduen-
tare.*For. No-
embr.* Chryso-
loram.

videretur, fore solenniter conuocandum. Idemque praedecessor ea quæ circa reformationem Ecclesiæ expedientia restabant, prout tunc suspendit, ipsumque Concilium usque ad tempus triennij præfatum, continutandum statuit & prorogauit. Postmodum vero ipso Alexandro praedecessore nostro (sicut Deo placuit) vita funeto, nobilique diuina fauente clementia ad apicem summi Apostolatus affumpis, dum tempus triennij eiusdem iam * aduenerat, & nos per vestigia eiusdem prædecessoris incedere, & ordinationem præfatum, ab eo in Concilio, (vt præfertur) factam puro corde & recta voluntate adimpleré properavimus, quibusdam rationibus tunc expressis, animum nostrum mouentibus, Concilium huiusmodi in Romana urbe (quæ paulo ante de manibus hostium recuperata, præsentiam nostram pro ipsius conservatione plurimum flagitabat) debito tempore conuocauimus. Verum quia veniente postea tempore constituto, prælati & cæteri qui huiusmodi Concilio interesse debebant, nequaquam in tanto numero conuenerunt, quātūr rerum agendarum pondus & magnitudo requirere videbatur: nos post alias prorogationes per nos factas tandem Concilium ipsum ad mensam * Decembri nunc præsentem, solenniter prorogauimus ac celebrandum statuimus. Locum autem infra certum tempus reliquimus declarandum, ut interim super eum matrius consuleremus. Post hæc vero, infra dictum tempus nondum elapsum, per litteras charissimæ in Christo filij nostri Sigismundi, electi in Regem Romanorum, & Hungaria Regis illustris, instantissime requisiti, vt non properaremus in declaratione huiusmodi loci pro Concilio faciendo, sed tam in declaratione loci prædicti, quam etiam in tempore dicti Cœcilij celebrandi superfedere vellemus, donec ipse nütios suos super hoc instructos ad nostram præsentiam destinaret: Nos votis eiusdem Regis, quæ ex zelo devotionis & puritate fidei emanare complicebamus, annuentes, aduentum prælatorum nuntiorum de venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanae Ecclesiæ Cardinalium & prælatorum, qui Roma in generali consistorio ad hoc vocati fuerint, voluntate, confilio, & assensu duximus expectandum. Deinde cum post Romanam urbem miserabilem casum ad nos tunc apud Florentiam existentes eiusdem regis nuntij accessissent, & ex parte eiusdem regis multa nobis circa materiam suggestissent, eorum andis relatis, pro pleniori expeditione dilectos filios nostros Antonium TT. sanctæ Cæciliae presbyterum, & Franciscum TT. sanctorum Cosmae & Damiani diaconum, sanctæ Romanae Ecclesiæ Cardinales, cum plena potestate super huiusmodi electione loci, & deputatione temporis, ac simul cum eis dilectum filium nostrum nobilissimum virum Manuelem * Chiffolaren. militem Constantiopolitanum, ad præsentiam eiusdem regis transmisimus: quæ ad eum venientes, tandem de ipsius regis confilio & assensu civitatem Constantiæ prouinciam Moguntinensem pro loco huiusmodi Concilij celebrandi, concorditer elegerunt, ac tempus ad initandum huiusmodi Concilium, statuerunt diem primum mensis Novembris proxime venturi. Deinde vero nos, qui pro quibusdam arduis & magnis negotiis cum eodem rege iuxta nostrum & ipsius desiderium personaliter conuenientes, certificati ab eo de habilitate, capacitate, & securitate civitatis Constantiæ antedictæ, quam securitatem ipse rex se præstirum, & in ipso Concilio personaliter affuturum pollicetur, volentes & eam intimis cupientes, ut præfata celebratio Concilij salubriter implicantur, & optatum consequatur effectum, huiusmodi electionem loci & temporis (vt præfertur) factam, authoritate Apostolica tenore præsentium de eorundem fratum nostrorum confilio & assensu ratificamus, approbamus, & confirmamus, ac ei Apostolici roboris adiuvium firmatatem, præfatumque Concilium in civitate prædicta Constantiæ, die prima mensis Novembris proxime venturi, iniiciandum, & auctore Domino exinde celebrandum, eadem auctoritate, & cōfensiū harum serie statuimus, pronuntiamus, & decernimus, venerabiles fratres nostros patriarchas, archiepiscopos, episcopos & dilectos filios electos, abbatibus & ceteros ecclesiæ & monasteriorum prælatorum, qui ortum dicuntur habuisse à quoddam Iohanne dicto VViccleff. Insuper etiam exhortamus omnes Catholicos hic congregatos requirentes, hortantes & monentes, ac in virtute præ-

stuti iuramenti & sanctæ obedientiæ eisdem mandantes, quatenus personaliter; nec non charissimos in Christo reges & nobiles viros, daces, principes, marchiones, & alios qui huiusmodi Concilio interesse debent, vel qui profide se possint quoquo modo per visceram charitatis Domini nostri Iesu Christi inuitantes & exhortantes, quatenus pro pace Ecclesiæ & omnium Christianorum, etiam personaliter, vel si personaliter non possint, per solennes oratores congruo tempore Concilio dicto debeant interesse: vt sic congregata fidelium multitudine copiola, ea quæ in eodem Concilio agenda incumbunt, Deo auctore & adiutorio salubriter ordinentur. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostræ ratificationis, approbationis, confirmationis, pronuntiationis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumperit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Laudes 5. Idus Decemb. pontificatus nostri anno quarto.

*Qua lectione per prefatum magistrum * Iob completa, idem dominus Franciscus Cardinalis surgens & stans supra schedulam ipsam primam resumens, legit eius residuum, cuius residuum nostra est.*

Esubinde cum venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanae Ecclesiæ Cardinalibus, & nostra curia ad hanc civitatem Constantiæ venimus tempore constituto: & nunc per Dei gratiam hic existentes, cum huius sacra synodi consilio intendimus insistere ad pacem, exaltationem & reformationem Ecclesiæ, & tranquillitatem populi Christiani: & quia in hac re tamardua non est propriis viribus aliquid præsumendum, sed Dei auctiorio confendum, ideo à cultu diuino inchoantes, hoc sacro approbante Concilio ordinatum, quod hac ipsa die specialis Missa ad hoc constituta diceretur, sicut per Dei gratiam nunc celebrata est, quam Missam etiam statuimus, & in hac & singulis aliis ecclesiis collegiatis secularibus & regularibus huius ciuitatis semel in hebdomada, videlicet feria quinta, hoc sacro Concilio durante, collegialiter celebrari. Et ut vero feruentius huic sacrae celebrationi fidèles insistant, quo ampliori gratia munere senserint se refectos, omnibus & singulis vere penitentibus & confessis, videlicet sacerdotibus dictas Missas celebrantibus, pro singulis Missis vnum annum, intercessentibus vero quadraginta dies de iniunctis * eis penitentiis, in Domino relaxamus. Ad cuius etiam Missæ celebrationem exhortamus venerabiles fratres nostros sanctæ Romanae Ecclesiæ Cardinales, nec non patriarchas, archiepiscopos, episcopos, & dilectos filios electos abbates, ceterosque in sacerdotio constitutos, vt & ipsi ad impletandum prædictum diuinum auxilium, cum deuotione singulis septimanis prædictam Missam celebrēt semel: quibus celebrantibus, & celebrationi intercessentibus, similes indulgentias clarigimur. Exhortamur etiam in Domino omnes & singulos qui Christi nomine gloriantur, vt ad obtinendam optaram consuñationem tantæ rei, diligenter insistant orationibus, ieuniis, & elemosynis & aliis piis operibus, vt Deus ex nostra & ipsorum humilitatione placatur, dignetur felicem exitum huic sacrae congregationi concedere. Præterea considerantes, quod præcipuum agendum in Concilio generali, secundum laudabiles * consuetudines antiquorum Conciliorum, esse debet de his, quæ concernunt Catholicam fidem: & attendentes, quod alia propter * summarum arduitatem exigent diligentiam, tempus sufficiens & studium, exhortamus omnes habentes peritiam sacrae literarum, ut diligenter secum & cum aliis illa cogitent atque tractent, quæ eis videbuntur ad hanc rem utilia & oportuna, & quamprimum commode poterunt, illa ad nostram & huius sacrae synodi notitiam perducant, vt tempore opportuno possint ea determinari, quæ videbuntur tenenda vel repudianda pro utilitate & incremento ipsius Catholicæ fidei, & specialiter cogitent circa nonnullos errores, qui à certis temporibus dicuntur in nonnullis partibus pullulasse, & maxime circa illos qui ortum dicuntur habuisse à quoddam Iohanne dicto VViccleff. Insuper etiam exhortamus omnes Catholicos hic congregatos,

tos, & alios ad hanc sacram synodus venturos, ut velint cogitare diligenter & prosequi, & ad nos & ad eandem sacram synodus perducere ea, per quæ possit Ecclesia & cōgregatio Catholicorum ad debitam reformationem & op̄ratam tranquillitatem, Deo iuuante, perduci. * Nostrorum namq; intentionis ac voluntatis est, ut omnes hac de causa hic congregati, cum omnino liberrate possint dicere, consulere & facere omnia & singula, quæ ad præmissa putauerint pertinere.

Vt autem notus sit modus, qui in huius sacrae synodi processus seruandus est, tam quoad quæ dicenda & determinanda erunt, quam etiam quoad consensum & gestum & * morem & compositionem, putamus in hoc recurrendum esse ad obliterandas antiquorum patrum, quæ maxime colliguntur ex canone Toletani Concilij, cuius tenorem duximus hic inferendum.

In loco benedictionis considentes Domini sacerdotes, nullis debent aut indiscretis vocibus perstrepare, aut quibuslibet tumultibus perturbari: nullis etiam fabulis vanis vel risibus agi: & (quod est deterius) obstinati disceptationibus tumultuosas voces effundere. Si quis enim (vt Apostolus ait) putat se religiosum esse, non refrenat linguam suam, sed leducens cor suum, huius vana est religio. Cultum enim suum iustitia perdit, quando silentium iudicij obstrepentium turba confundit, dicente Propheta: Erit cultus iustitiae, silentium. Debet ergo quicquid aut consultationibus confidentium agitur, aut à cauſantium parte proponitur, sic mitissima verborum relatione proferti, vt nec contentiosis vocibus audientiam turbent, nec * iudicij vigore * p̄t tumultu eneruent. Quicumque ergo in cōuentu Concilij hæc quæ præmissa sunt, violanda crediderit: & contra hæc interdicta, aut tumultu aut contumelias vel risibus Concilium conturbauerit, iuxta diuinæ legis edictum, quo præcipitur, Eiice derisorum. & exhibit cum eo iurgium: cum omni dedecore de confessione abstractus, à communī cœtu secedat, & trium dierum excommunicationis sententiam perferat. Et quoniam communiter contingere potest, quod aliqui ex considentibus non erunt in sedilibus debitis collocati, eodem sacro approbante Concilio decernimus, quod ex sessione huiusmodi nulli ecclesiæ vel personæ præiudicium generetur.

DE PVTA NT VR HIC Articulus approbationis scripturarum protonotariorum per quatuor nationes deputatorum.

Quia vero ad prosecutio- Item constituit, deputat & ordinem huius Concilij requiri- dinat dicta sancta synodus, pro runt certi ministri & offici- qualibet natione vixim protonotariales, ideo hoc sacro appro- tarium, videlicet pro natione Galbanante Concilio deputatum licet Iordanem de * Trambleyo, infra scriptos, videlicet pro natione Italica Iacobum Rho-ctos filios * Aragonum de Malibini de Ianua, pro natione Ger- spinis (loco cuius, quia manica Hermanni Duvergh, promotus sicut postea ad Eccl. pro natione Anglicana Thomam Esinam, per natione Polon. Itam notarios nationum, nem Italicam fuit electus & videlicet pro natione Gallicana appositus D. Iacobus Rho- Michaelis Blonensis & Ioannem dini de Ianua) Paulum de * Giardi, pro natione Italica Bar- Iuuenaco, Hermannum de tholomaeum de Guestis & Ioan- Duerck, Thomam * Polen Azel, pro natione Germani- ten. & Ioannem de * Tremenca Gunpertum Fabri & Gisellebley, notarios nostros, qui rum Bonenciam, & pro natione videndi omnes scripturas Anglicana Vulhelnum Porcel. quæ in eodem Concilio fit. Quibus dat autoritatem & plen- curam habeant specia- narian potestatem omnia & finem, ita quod concorditer & gual in presenti sacro Constanti- ordinate fiant, sicut decens ensi Concilio dicta, acta, affita- est. Et omnibus ordinatis ita, promulgata, publicata, letta, in prefato Concilio se sub- petita, & omnia alta quacunque scribant. Necnon dilectos gefa, & facta, & omnia que- tilios magistros Antonium cunque in posterum dicenda, a de luchis, Angelum de Rea genda, iactitanda, promulgantur.

te, Iob de Gestis, & Petrum da, publicanda, ligenda, peten- * Irilia prefati Concilij no- da, & quæcumque alia in & pro- tarios & scribas, qui subal- dido sacro Concilio, & ad dictum tinent notariis supradictis. sanctum Concilium quomodolibet Dilectum filium nobilem pertinentia, & facienda, & per- virum Bertholdum de Vrli- agenda, in formam publicam re- nis, comitem * Suionen, digendi, & alia conscribendi. Ap- & Palatinum, ipsius Conci- probatque dicta sancta synodus o- li custodem: dilectos filios mma & singula per ipsos proto- magistros Iohannem Basira, notarios & notarios in dicto sa- literarum Apostolicarum * cro Concilio & ad ipsum Conci- scriptorem, Iacobum de * Iu- lum quomodolibet pertinentem Campis, caufarum palati conscripta, & tam in publicam nostrum auditorem, Angelum formam, quam alias in scriptis & * Stiblionibus, caufarum actis quomodocunque redacta is- Apostolica camera audito- que nunc, sub quibuscumque ver- rem, & Petrum Pauli de lu- bis per dictum sacrum Concilium tinopoli canonicum Ra- fuerint statuta, decreta, ordi- uenates, decretorum Do- nata, pronunciata, & quomodo- tores, scrutatores votorum, liber diffini- quorum duo ex vna, alij ve- ta.

* Scruta- tionem.

* Corre- ctorem.

* Camplo.
* Scullioni bus.

Ballionib.
* Garentū.

* Baroneū.
* Pando.

* Nulloq.

Item eodem sacro approbante Concilio decernimus sequentem se- fionem Deo fauente tenendam die luna decima, septima mensis Decembri proxime futuri.

Lecti itaque schedula & bullæ prædictis, præfatus do- minus Cardinalis alta & intelligibili voce interrogans, scisitatis est, utrum omnibus & singulis in supradicta sche- dula contentis, ipsi sacrae synodo placent. Ad cuius in- terrogationem omnes & singuli prælati in ipsa synodo ex- istentes, concorditer * nemine discrepante, responde- runt, placet. De & super quibus omnibus & singulis ma- gister Iohannes de Sribanis, fieri petiit per protonotarios ad hoc per Concilium deputatos, de quibus in præmissa schedula fit mentio, publicum instrumentum & publica instrumenta ad perpetuam rei memoriam.

Quod ad ingressum Constantiam, Iohannis Papæ, & Sigismundi Romanorum Regis, atque aliorum attinet, Iohannes Naucrurus ista membra habebat. Tertia, inquit, die ante festum assumptionis Beatae Mariae Virginis, venit Constan- tiam Iordanus Cardinalis Albanensis Episcopus. Sequitur est eum non multo post Iohannes Papa, admo- nentibus quibusdam ne id faceret, quod veterentur, ne cum Pontifex accederet, priuatus exiret. Verum his posthabitis, circa Octobrem Bononia mōens, per Ven- tonensem, Tridentinumque agrum transiit, alpi- bus, accedens, procedensque, in vigilia Simonis & Iude- Constantiam applicuit, & prima nocte in cœnobio Erentzlingen dicto, extra Vrbis portas mansit, vbi pro munere hospitali Abbatem insulatum fecit. Mane fa- et obuiam illi venit Clerus totius vrbis solenniter con- gregatus, in processione cum reliquiis quam deuotissime portauit, totaque Civitas effusa est, dicens eum ho- norificissime in Palatium Episcopale. Subsecut- sunt eum nouem Cardinales, deinde ciuitas dona obtulit pro more patriæ, scyphum ex argento deauratum quinque marcarum: vinum Italicum, Alsatium ac prouinciale, & 40. maldrauenæ. Sequenti feria 6. venerunt sex Cardinali de eius obedientia Dominica ante festum Sancti Martini, congregari fecit Iohannes Papa Curiam. aderant omnes Cardinales, duo Patriarchæ, Archiepiscopi & Episcopi plures. In vigilia Sancti Martini Episco- pi fecit processionem solennem. venerunt item quinque

Cardinales.

Cardinales de obedientia ciuitatis. Sigismundus Romanorum Rex non dum aderat. Is vero in vigilia Nativitatis Domini venit in Vberlingen, quod oppidum dicitur milliari Germanico à Constantia. Sequebatur Regem Regina. Inde Rex certiori eum de aduentu suo, rogabatque ut cum Missis aduentum suum praestolari dignaretur. Noctu itaque ascendentia naves, Constantiam, circa medium non item adueniunt sunt. Rex ipse cum Barbara Regina, Cilia Comitissa. Sequebatur etiam Regina Boissensis Elizabet, & Anna Comitissa de Virtemberg, ex Burggraviis Norimbergensibus nata. Associatus fuit Regi Dux Saxonie Ludovicus, erat autem frigus, unde duces sunt milie res in aestuarium, ut calefacient se ad horam. deinde cum faculis ardenter intrauerunt Ecclesiam Cathedralem, in qua Papa Ioannes cantauit primam Missam. Rex vero legit Euangelium. Exit edictum à Cæsare Augusto, in habitu Diaconorum. Eo quoque die Papa ipse reliquias duas Missas nouas cantauit, & populum solenniter benedixit. Circa nouum annum venit ad Concilium Ludovicus Comes Palatinus Rheni & Dux Bavariae cum 400 equis. Securus est eum paulo post Ludovicus Dux Sclefic, cum 200 equis. Secuti sunt illos in numeri Principes tum Ecclesiastici, tum seculares: atque incredibili frequentia Principum atque Praelatorum ceperit Concilium celebrari, ita ut esset quandoque in eo loco equorum supra xxx. m.

Iacobus Cerritanus in actis Concilii Constantiensis addid certiora quae subiungo, ad diarium gestorum notitiam. Die i. mensis Octobris, Ioan. Pontifex, ex consilio S.R. E. Cardinalium Bononiae discessit, Verona cum esset duos ex Cardinalibus, Antonium S. Caeciliæ & Franciscum SS. Cosmæ & Damiani Constantiam praemisit, qui necessariae fiscipendi Pontifici, cum Oratoribus Regis Romanorum, & ciuiis disponerent.

Die 22 eiusdem mensis, idem Pontifex, vna cum Cardinali Brancato ad Monasterium S. Ulrici de Crutzlim Ord. Canonorum Regularium peruenit. Die Dominica 28. Octob. Constantiam, sub pallio, eques ingressus, ingenti totius cleri & ciuium honore suscepimus est. In perwigilio omnium SS. in Ecclesia Cathedrali, vespertinas preces Pontificaliter celebravit. Die omnium SS. post liberationem de Concilio inchoando factis publice & solenniter operatus est. Die Luna, 5. Nouembri, processio & inchoationi Concilii interfuerunt, Cardinales,

Ioannes Viaricensis, Ostien.

Angelus Landini, Prenestinus, Episcopi.

Iordanus Verinus, Albanensis.

Franciscus Venetus tit. S. Crucis in Hierusalem.

Antonius Aquilegenus tit. S. Susanna.

Ioannes Vilispionen. tit. S. Petri ad Vincula.

Thomas Tricarinus tit. SS. Ioannis & Pauli.

Gillelmus tit. S. Marci.

Antonius de Chalante tit. S. Cecilia.

Brenda Placeyntius tit. S. Clementis.

Diaconi.

Raynaldus de Brancatis S. Viti in macello mari.

Odo Columna S. Georgij ad relum aureum.

Petrus S. Angeli.

Lucidus de Comitibus S. Marie in Cosmedin.

Franciscus Florentinus SS. Cosmæ & Damiani.

Præter hos, Episcopi, Eleceti, Abbates, & Praelati diuersi numero 30.

Die 10. Nouembri, allate sunt litteræ ex Urbe à Iacobo Cardinali Legato, quod Petrum Mattheurium Romanum occupatorem profligasset, tumultuantem plebem reprefuisse, & Vrbis dominium pro Ioan. Pontifice & Sede Apostolica recuperasset. His in publico lectis, festa solenniter omnia perfabant, supplicationes indicauit, laudes & gratiae Deo peractæ, Pontifice ipso in cratinum, die Dominicæ sacra offerebant. Eadem die præcepit Pontifex omnibus ad Concilium spectantibus, ne quipiam suo iniustissima Constantia discederet, quo etiam die Constantiam venit Patriarcha Constantinopolitanus, & Philibertus de Neilhaco supremus Magister militum Rhodiorum. Die 15. mensis eiusdem, venit Landulphus Diacon. Cardin. Baroni. olim à Ladislao Rege in vincula coniactus, quem Ioanna Regi-

na, postulante Iohanne Pontifice è vinculis dimiserat. Die 17 rediit ex Legoe Germanica, Petrus Card. Cameracensis, cui omnes alii Cardinales obuiam iuerunt. Postriedie, postulanti F. Ioan. Dominici Cardinale Gregorij 12. Legato, assignatum est Cœnobium S. Augustini Ord. Eremitarum, pro hospicio eiusdem, cui cum insignia Gregorij 12. præfixis, ea nocte in sequenti delecta sunt. Dię spicantibus mane primo eadē re, decretum est, nou debere illa reponi, in loco obedientia Ioan. Pontificis. Die 27. eiusdem mensis Nouembri, venit Comes Cilia sacer Regis Sigismundi, vna cum Oratoribus Alberti Ducis Austriae generi eiusdem Sigismundi. Die subsequenti, Ioan. Huls, quod doctrinam V. Clephie in hospicio disseminaret, nequicquam monitus desistere vellit, ad Ioan. Pontificem, ab Episcopis Tridentino & Augustano, & à Domino Octobono I. V.D. Sigismundi Oratoribus, consentientibus Consilibus & Ciuiis Constantiensi, adductus inque quodam cubiculo Palatij Apostolici conclusus fuit. Cum aliquis militum obtruderet, saluum conductum, quasi illum Hulso Pontifex dedisset: Papa negavit: & petente eodem milite, ex Palatio Apostolico, ad aliam custodiā ductus fuit, curam eius agente Episcopo Lausaniensi. Camerae Apostolice Regente. Hoc ipso die redit à Sigismundo Rege Romanorum Henricus Lazebenboch, & literas de ipsius coronatione attulit. Die sabbati, prima mensis Decembr. de mandato Ioannis Pontificis, & assentu faciūt Concilij, deputati fuere ad examinandum Hulsum: ex Cardinalibz, Cameracensi, S. Marci, de Brancatis & Florentinus: ex Generalibus Ordinum, F. Leonardus de Florentia, Predicatorum, & F. Antonius de Pareto minoritana familia Magister, quibus adiuncti sunt, alijs sex viri doctissimi, quodie venerunt Constantiam, Episcopus Ratiponen. Archiepiscopus Rigen. Archiepiscopus Januen. & Archiepiscopus Viennensis.

Cedula continens in se certa adiumenta data Papæ ut de eis fierint statuta in Concilio.

Prima Cedula.

Præsupposita materia fidei que precedit, sequuntur quedam adiumenta super quibus reformatione prouidendum videbuntur.

Primo. ad submouendum omne dubium & concludendum ora oblongum, quod declaretur Concilium Pisani, omniaq. & singula acta & gesta in eo inde, secuta fuisse & esse rationabilia & Canonica, & ab omnibus & per omnia admittendum fore, & sub paucis Canonis admissi debere & executioni subiacere condemnata in eo & pro eorum executione.

Quod Papa teneatur & debeat expellere Petrum de Luna & persequi, & Errorum deiectos eorumque fautores & defensores, & istud omnia incumbat sibi & infra annuniciat & inde continuat.

Quod si per viam tractatus vtius posset terminari turbatio quam faciunt de Luna, Angelus, & eorum sequaces, quam per viam facit quod hoc licet Papa & facere posset, & dare licentiam tractandi, & conuersandi cum eis ad talem finem sine metu pene.

Quod ordinetur que Papa faciat die sue assumptionis in Officiorum & prærogativarum datione, & beneficiorum collatione, quod non valeant, & reducat Officiale Curia ad numerum & obseruantiam, que obseruantur ante schisma.

Quod Papa faciat Canonem ut si contingere in futurum super Papatu controværia oriri ex aliqua cau. vel occasione, Papa non valente, aut non lecente Generale Concilium conuocare, quod Cardinales Episcopi aut tres ex eis conuocare possint & debeant & locum assignare.

Quod ordinetur quod Papa die sue assumptionis Clero & populo prefribus debeat & teneatur facere profissionem, & prefare Iuramentum, quam & quod prestabant antiquitus Romani Pontifices prout fecit & Bonifacius octauus.

Quod in qualibet decennio seu vigesimo quinto anno à die ultimi Concilij Generale celebrabit Concilium, & ibi determinabit locum pro future Concilio.

Quod de turibus Ecclesie Romane nihil alienabit sine solennitate Iuris scripti, & ipsa non feruata & alienata à tempore Concilij Pisani curia altera non valeant, & renovat.

Quod de turibus altiarum Ecclesiarum sue piorum locorum nihil alienabit, nec alienationes per Praelatos Capitula & Conuentus, aut alios in beneficiis seu officiis Ecclesiastici institutis facta, aut fieri, dicta, solennitate conseruata, & constituta de eo non approbat.

Quod nullum Cardinalem prelatum, aut alium status Ecclesiasticum assumet, transferet, absoluat, aut remanebit ab Ecclesia.

Monasterio, Magistratu, vel administratione Officij vel beneficiis in titulum vel commendam perpetuam dato vel assignato, nec aliquem ex eis priuabit beneficio, officio vel administratione sine causa legitima & iuri scripti Ordine non seruato.

Quod Regibus, Principibus, Communicabilius, vel quibusvis Litis non subiicit Clericis, nec ipsius partem vel Praelatis, neg. tributa, penitentes seu quisvis exactiones concedit super aliquos ex eis iure scripto hoc sciri non concedente, & Praelati & singuli de Clero contrarium facientes in iure cadant & sint priuati beneficij & etiam excommunicati.

Quod nullum tractatum pecuniarium permette procedere neque fieri super Praelaturarum promotionibus, beneficiorum collationibz. & alius spiritualibus, sed se ad hoc offreres & mediatores puniet, & penas turas infligat.

Quod in arduis nihil faciet sine consensu Dominorum Cardinallium, & se subserbant in litteris per se sicut siebat antiquitus, vel per Notarium.

Quod si aliquid contra premissa, aut aliquid ex eis fieret in futurum quod non valeat, sed sit irritum & inane.

Secunda Cedula.

Sequuntur aliqua Conclusiones ad quas probandas & defendendas coram Concilio Generali se offerunt aliqui Praelati & Doctores super his deliberationem Concilij sufficienter congregati reuidentes.

Sacrum Concilium Pisani obligat Dn. Papam & Cardinalis ad hoc quod in presenti Concilio modis & viis rationabilibus tractent, de perf. & integra ratione Ecclesie, sive pace, & eius debita reformatio in capite & in membris.

Ad hoc non solum eos obligat dictum Concilium Pisani, sed etiam in natura & diuina.

Ad hoc etiam obligantur Praelati Ecclesie ad presens Concilium vocati, veletiam congregati.

Illi qui per inuicem affereret presens Concilium debere dissolui sine eius continuacione ad aliud Concilium, ubi dicta viu & reformatio finaliter concludatur, in casu quo in presenti non fieret, effent scatores schismatis, & de heresi rebemantur sufficiet.

In presenti Concilio non est reuocandum in dubium, sed pro fundamento supponendum quod Concilium Pisani fuit legitime & Canonice celebratum, & ideo stabile & firmum.

Concilium Pisani & presens Concilium unitate continuativa debent vivum Concilium. Quare iustus respectu illius non habet quomodo exequi debeat. Et super omnia der operam quod in tanta rerum grauitate non perdatur temporis in verbis otiosis & variis fabulationibus, sed cum omni diligentia & matritate omnia gerantur, tam in Conciliis, quam in audiencie. Attendat tamen, quod in responsionibus super omnibus que occurrent habeat verba bona, sed generalia, & conclusiones faciat cum deliberatione concilii, & aliquando totius Concilij.

Die 7. Decembri, porrectæ fuerunt tres cedulae seu libelli supplices Pontifici.

Diebus subsequentibus Constantiam venerunt, Abbas Cisterciensis, cum pluribus aliis Abbatibus & Doctribus, Episcopus Tullen, Abbas Sanct. Antonij Viennensis, Patriarcha Antiochenus, Archiepiscopus Bisuntinus, Mersburgensis & Basilicensis Episcopi, & tandem Rex & Regina Romanorum. Unde in continuas horas Pontifex in Ecclesia Cathedrali perseneruit, nocte & die Nativitatis Dominicæ, qua coram Rege & viuero Concilio facis de more operatus est.

Die 29. Decembri, Sigismundus Rex, in primis quecum Gregorio & Benedicto per Legatos egisset, Paribus in publico consilio renunciavit: deinde ut eorum, & Regum Christianorum Oratores exspectarent, ac sibi aliquot ex Cardinalibus depurarentur, quibus cum ea que ad concilium pertinerent tractaret, postulauit, ac impestrauit.

Hoc anno, in Regno Castellæ, in villa de Godoloiara, die 18. Maij, quodam Fratre Ordinis Sanct. Francisci coniuncte, in Cœlo Crux quadam niuea apparuit. Sed præstat hoc ex litteris Ferdinandi Regis Aragonum datis Sanct. Vincentio Ferrero, & ex his quas Sanct. Vincentius eidem Regi scripsit cognoscere. Et quidem ista Ferdinandus.

Religiose & dilecte noſt̄. Ex litteris ſide dignis nonnullorum fide dignorum villa de Godoloiara Regni Caffella, ne non teſtimonio iuſſam publici iſtrumenti nob̄ exhibiti percepimus, quod die 12. mensis Martij elapsi de proximo, quodam Fr. Ordinis S. Franciſci populo dicit villa verbum Domini publice nunciantur, & de Sacre Eucharistiā mysterio predicante, in calo Crux quedam niue ab omnib⁹. In eundem annum reicit Vaſtonius obitum Catharinae, Tarracorū cuiusdam Principis filie, que in monasterio Vaffenſeni diem clausit extremitum. Hac Mahometanis parentibus nata & Neapolim captiva adducta, Ioannae & regina Neapolitana studio, ſacris Christianorum leſe addixerat. Ab eadē Regina, B. Catharinae Vaffenſi donata, nomen illius in baptiſmo ſumpſit. In Vaffenſi poſtea monaſterio tibi eiusdem diſciplina, multiplici claruit virtutum ornamen‐to, donec terrena cœleſtib⁹ commutaret. Catiberus prebiter sancta vita, animam illius defunctor, quaſi ſtellam clarissimam ad ſuperna vidit ascende‐re: in omniq; cœleſti didicit, elle animam Catharinae filie principis Tarracorū. Obiit die 20. mensis Nouemb. An. 1414.

Respondit S. Vincentius, & quid circumstantiae Crucis adiacentes ſignificarent, expoſuit, hoc tenore.

Excellētissimo Principe, ac Domino potentiſſimo, Domino Ferdi‐nando Regi Aragonum ſcribiſſimo.

Iesu, Excellētissime Princeps & Domine, cum omnī modā reue‐renia & ſubieſtione recipi literas de miraculo ſpectabili, quod con‐tigit Godoloiare, predicante quodī fratre Minore de Sacramento Eu‐chariſtie, ſuper quo ratiō ſire metā intentionem. Non erit ergo reſtra ex cellētissima principali, quod quātum capere poſſam & peripio a‐pud Deum, iſtud miraculum contigit dupli ratione. Primo qui‐dem ad conſirmandam doctrinam Canonica predicanter. Nam

ANNO CHRISTI 1415.
Ioannis Papa 23. Sigismundi Regis Romanor. Anno 6.

Deprima mensis Martij, anno 1415, a nativitate &c. in magna aula palatii inferiori Apoſtoli, i. hora post mediam noctem, domino noſtro Ioan. Papa 23, ibidem exſiente & preſente, ac Romanorum rege Imperatore ferentiſſimo, & quatuor congregatis nationibus inibi, fuit per dominum patriarcham Antiochenum nomine & ex parte totius Concilij preſentata prefata domino noſtro Papa quadam ſchedula. Sieque nomine dicti Concilij fuit humiliiter ſchedula per eundem patriarcham, quatenus dignaretur dictam ſchedulam benigne acceptare, & dictus dominus noſtro Papa, recepta ſchedula, & ea ſecrete lecta, dixit quod fuit ſemper intentionis, dars pacem Eccl. ſie, & quod ad hoc venerat Conſtantiam. Et etiam dixit, qualiter dicto Concilio, non vi nec meru compulſus, non coactus, sed liberaliter ſponde obtulerat viam reſtationis ſui papatus & obtulit, quod nunquam fuit alterius intentionis. Denum dictus dominus noſtro dictam ſchedulam legit, cuius tenor talis est: Ego Ioan. Papa 23. &c. vt in bullā continetur: Qua lecta, fuit regatratum dicto Domino noſtro Papa per ſerviſſum principem regem Romanorum de bona & ſancta oblatione, deinde Cardinales ad idem fuerunt regatrat. Denum dominus Patriarcha ad idem, & etiam universitas Parifienſis ad idem. Quoſaſ dominus noſtro voluit quod in cratiſſimā ſuſcunda Martij, teneretur ſeſio, in qua publicaretur hec ſolemnia per eundem.

Sessio II. Quando Dominus noſtro Papa obtulit ceſſionem ſui papatus.

Anno a nativitate Domini 1415, indiſtione 8. pontificatus quo ſupra, die vero Martis ſeunda mensis Martij, fuit celebraſſa ſeffio, in qua Dn. noſtre celebrauit Miffam in Eccleſia maiori de S. Sancto. Qua celebraſſa, fuerunt lecta ſolennitatis, que confuerunt fieri in ſectionibus. Denum Dn. noſtre ſedens in cathedra ante altare, conuersus ad Concilium ibidem congregatum, legit ſchedulam tenoris ſequenti per D. Vitaliem patriarcham Antiochenum nomine Concilij traditam: alia voce ſic incipiendo.

Ego Ioan. Papa 23, propter quietem totius populi Christiani profiteor, ſpondeo, promitto, voueo & iuro Deo & Eccleſia & huic ſacro Concilio, ſpondeo & libere dare pacem ipſi Eccleſia per viam mea ſimpliſtis ceſſionis Papatus, & eam facere & adimplere cum effectu iuxta deliberationem preſentis Concilij: & quando Petrus de Luna, Benedictus 13. & Angelus de Corario, Gregorius 12. in ſuis obedientiis nuncupati, papatu quem prætendunt, per ſe vel procuratores ſuos legitimos ſimpliſtis cedant, & etiam in quoquacumq; caſu ceſſionis, vel deſeffio, aut alio in quo per meam ceſſionem poterit dari vnu Eccleſia Dei ad extirpationem preſentis ſchismatis. Et dum legebat illa clauſulam in preſcripta ſchedula, ſpondeo, promitto, voueo, & iuro Deo, flexit genua verius altare, ponendo manus ad pectus, & di‐

xit haec

retocabiliter debita executioni mandentur, quod vobis preſtare dignatur filius virginis glorioſis, Amen. Amen. Scripta in villa de Tamarit, 16. die Maij, cum ſubſcriptione de manu meapro ſigillo.

Inutilis ſeruus Christi & veftri. Tr. Vincentius Ferrer Predicator. Diagis lib. 2. hift. c. 64.

XXXV.
Obitus S.
Cather.
Tarracorū
Principis filie

xit haec verba: & ita promitto obſeruare. Quo factō, Imperator ſurgens de ſua cathedra, regatratus fuit eidem domino noſtro nomine concilii & ſuo, ſeſſendo genua, depoſendo corona, & oculando pedem eiusdem domini noſtri. Et etiam dominus Patriarcha fuit regatratus ei- dem nomine Concilii. Poſt hanc cantores incepunt canare. Te Deum laudamus &c. Et procurator Concilii Ioannes de ſcribanis, petiū nomine Concilii confici publicum instrumentum à protonotariis & notariis ac ſcribis ſedis Apoſtolice.

Et expofit de mandato domini noſtri fuit ſuper pra‐miſſa ſchedula oblationis, una bullā confecta.

PRIMA SESSIO POST MISSAM PAPÆ,
SE V T E R T I A IN O R D I N E
fēſſionum.

* Mart. 26.

De * Lunā viceſima quinta mensis Martij ſupradicti fuit ſeffio generalis, in qua praefidebat D. Petrus Cardinalis Cameracensis, tituli ſancti Chryſologoni prebiter Cardinalis: qui dixit officium Miffam, in qua rex Romano-rum in habitu Imperiali fuit cum suis nobilibus, prout de- cuit regem Romani, cui regi affiſtebat D. Franciscus Cardinalis Florentinus, diaconus Cardinalis tituli ſanctorum Coſmae & Damiani. In qua quidem ſeffione cantata Miffa de Domina noſtra de Annunciatione, factum fuit officium litaniarum cum introitu, exaudi uos Domine, quoniam benigna &c. & Collecta pro pace.

Subſequenter D. Cardinalis Florentinus, iuxta delibe‐rationem ſanctæ Synodi pronunciauit certos articulos, ſiue conſtitutiones ſeruandos ad perpetuam rei memoriam, quorum tenores ſequuntur.

Primitus tamē oratione lecta, qua fuit ſumpta de libro pontiſſicali. Tenore vero dicta oratione & conſtitutionum lectorum, ſequuntur, & ſunt tales: Ecce ſanctissimi ſacerdotes pramissi Deo precibus, fraternitatē reſtrā cum pia exhortatione conuenio, & per diuinum nomē obſeffor, vt ea que a nob̄ de Deo & ſacri ordinib⁹ vel ſancti morib⁹ nob̄ fuerint dicta, cum omni pietate ſuſcipiat, & cum ſancta reverentia perſuere intendant. Quod si forsan aliquis reſtrā aliter quam dicta fuerint, ſenſit, ſine aliquo ſru- pulo conſentio in reſtrā oratione copulariōis & ipſa de quibus dubitauerit, conſerenda rediſcat, qualiter Deo auxiliante aut do- ceri poſſet, aut doceat. Deinde vos obteſtatione obſcu- ro, vt nullus noſtrum in iudicando aut per ſonam accepit, aut quomodo liber fature vel munere pulſatus, à iuſto iudicio ſcierit avertatur aut diſcedat: ſed cum tota pietate quicquid certū noſtro ſe iudicandum intulerit, pertractare ouerit, vt nec discordans contentio ad ſubieſtione iuſtificia inter nos locum inueniat, nec in perquirenda equitate vigor noſtri ordinis, vel ſollicitudo reperficiat.

Qua exhortatione ſacta, idem dominus Cardinalis Florentinus, in ea deliberationem Concilii & Synodi predicatorum, pronunciauit conſtitutiones quaſe ſequuntur, videlicet has:

Ad honorem, laudem & gloriam ſanctissimae Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, pacemque in terris hominibus bona voluntatis diuinitus promiſſam, in Dei Eccleſia conſequendam, hac ſancta Synodus ſacrum gene-rale Concilium Conſtantinopolitum, nuncupata, pro reformatio-ne & unione diuine Eccleſiae in capite & in membris fiedi, in Spíitu ſancto legitime congregata, decernit, declarat, definit & ordinat, vt ſequitur.

Et primo, quod ipſa Synodus fuit & eſt rite & iuſte conuocata ad hunc locum ciuitatis Conſtantinopolitam, & ſimi-ler recte & rite & iuſte initiaſta & celebraſſa.

Item quod per reſeffio domini noſtri Papae de hoc loco Conſtantinopoli, vel etiam per reſeffio aliorum praefatorum ſeu aliorum quorumcunque, non eſt diſſolutorum hoc ſacrum Concilium, ſed remanet in ſua integritate & authoritate, etiam ſi que ordinationes factae eſſent in contrarium, vel in futurum fierent.

Item quod iſtud ſacrum Concilium non debet diſſolu-ri, neque diſſoluitur vſque ad extirpationem preſentis ſchismatis, & quoquacumq; Eccleſia ſit reformata in fide & morib⁹, & capite & membris.

Item quod ipſum ſacrum Concilium non transferatur ad aliud locum, niſi ex cauſa rationabili, & de conſilio huius concilii deliberanda & concluenda.

CHRISTI IOANNIS SIGISMUNDI
1415. PAP. XXIII. 6. REG. ROM. 5.

CHRISTI IOANNIS SIGISMUNDI
1415. PAP. XXIII. 6. REG. ROM. 5.

Eccleſiaſtici. SIGISMUNDI IOANNIS CHRISTI
1415. PAP. XXIII. 6. REG. ROM. 5.

385

Item quod Pralati & alii qui debent interfeſe huic con-ſilio, non recedant de hoc loco ante finitum concilium, niſi ex cauſa rationabili, examinanda per deputatos ſeu deputandos ab hoc ſacro concilio. Qua cauſa examinata & approbata, poſſunt recedere cum licentia huius vel il-lorum, qui habent vel habent auſthoritatem: & tunc rece-dens tenetur dimittere poſteſtem ſtam aliis remanentibus, ſub paucis iuriis & aliis per hoc ſacrum concilium in-dicendis, & in contrarium facientes exequendis. Super his autem articulis lectionis & approbatis per Cardinales & Concilium, magiſter Henricus de Piro, promotor & pro-curator Concilii nomine totius Concilii & Imperatoris po-terit instrumentum.

Meminit pontifici diſeffio, Cardinalis Florentinus. Enimero cum ſeconda feria poſt Dominicam Letare, in ſeffione publica propositum fuſſet, vt vnuſ pontifex Ec-cleſia praeſiceretur; Moguntinus autem Archiepifcopus teſtaretur, niſi Ioannes XXIII. iterum eligeretur, ſe nemini alteri obedientiam praefatrum: facta omnibus dicen-ſi, aliqui, multa & quidem gratiſſima crimina Ioanni obiecerant, indignumque pontificari dixerant, vnde paulo poſt, inter eum & Sigismundum, diſcordia ori-cepertur, propriea videns intentionem Concilii, ccepit pœnitentie, dicens ſe ac ſuos non eſſe ſecuros, nec ſe poſſe libere agere: Cepit deinde cum Friderico Duco Austrio agere, li ſi quoniam poſſet Conſtantia diſcedere. Fridericus porro, & Archiepifcopus Moguntinus, Sigismundo aduersantes, quod creſcere eius authoritatem ex oppreſſione Ioannis pontificis vererentur, non tantum, vt ſe-derer inuitarunt, verum etiam adiuuerunt. Ioannes iraque die 20. Martij, hora nocturna, depoſito pontificio habitu, grifea chlamyde & cappa induitus equum conſecdit, & Conſtantia diſeffit: mox nauiculam à Duco Austrio preparatam ingressus, in oppidum Schaffuſen peruenit. Cardinalium nemo fuit coniūc, ſicuti ſunt tamen poſtea plerique, ſub ſpecie reducendi arque reconciliandi, qui cum nihil proſerunt, Conſtantiam rediere, ne forte ſui dignitatibus priuarentur. Altera vero die Sigismundus rex proclamauit fugam Papa, & quod nemo curare debeat, ſicut enim quo pačto illum reduceret. Poſtridie, conuocatis principibus, accusauit Fridericum, quod author atque adiutor fuerit. Papā in fugiendo, in Concilio iniuriat, Christianae reipublice periculum maximum: eo quod nomine Friderico, in Concilio diem dixit. Ioannes pontificis autem in Schaffuſen terribus, in paraceue poſt meridiem abiit, ac in oppidum Lofenberg venit, & ab eo loco Friburgum conſugit, iturus inde, si fieri potuſſet ad Burgundia Ducem. Scriptis autem ex Friburgo Concilio in haec verba. Ioannes Epifcopus ſeruus ſeruorum Dei. Vi-niuersis innoſerit, quod cum propter metum, qui cadere potuit in conſtantem virum, de ciuitate Conſtantinensi re-cesserimus, ne hac occaſione Petrus de Luna, & Angelus Corriarius in ſitis obediētiis, allegantes impressionem no-bis factam, ſe quoquacum modo ab accessione retraherent, & ſe protraheretur effectus pacis & unionis Eccleſiae, ad quoniam effectum deſideria noſtra tendunt, ideo iſtud volu-niſmus omnibus quibus interest ſignificare. Datur Friburgi, &c. Concordia poſtmodum inter Sigismundum & Fridericum tranſacta, Fridericus Ioannem ex fuga retraxit, & vſque ad cellam Rudolphi perduxit, nec non Concilio in-de ſignificauit, quod niſi vi adhibita, non poſſet eum vi-terius perducere. Curante interim Concilio, captus, & in iſula S. Marco prope Conſtantiam carceri mancipatus eſt. Naucleus volum. 2. generat. 48.

Q Y A R T A S E S S I O
In ordine.

De Sabbathi tricesima & penultima mensis Martij ſu- pradiſti, fuit ſeffio generalis in eccleſia cathedrali Conſtantinopoli praedita: & cœ inane ante prandium, in qua ſe-lebravit Miffam de Spíitu S. rum ducenti patres, &c. Et ſu- dñis patriarcha Antiochenus, ibidem per actum officium de Spíitu in qua ſeffione fuit Romano ritu ſancto, cuius officii Miffam rum rex in habitu & insigniis celebravit dominus patriarcha

* contra-ſeſſiantes.

II.
Ioan. pon-
tificis ex ci-
uitate Conſtantinensi
fuga.

* Calan-

ad regē Romanorū spectan- Antiochenus. In qua sessione fuit tibus, & Cardinalis Florenti- Romanorū rex in habitu & tam nus pronunciauit articulos, insigniis ad regem Romanorum & constitutiones sequentes: spectantibus.

Nec non reterend. Patres domini Iordanus de Vrfinis, Angelus Lau- denfis, Antonius de * Salancho, Antonius Aquilegianus, Amadeus Salatiarum, Ludouicus de Flisco, Guilielmus S. Marci, Alamanus Pisanus, Franciscus Florentinus Cardinalis. Officio vero Missa sa- elo, legebantur litania cum introitu. Exaudinos Domine. Quibus factis, statim D. Cardinalis Florentinus legebat quasdam con- fessiones feruandas per concilium, quare tenores sunt inserti in se- rius. Quibus lectis & approbatis per generalē synodū, Hen- paternitatibus, * quod qualibet

Item fuit declaratum & conclusum, quod de qualibet natione eligantur tres, qui cognoscant de causis recedere violentiū, & penis recedentium sine licentia, infingendis.

Item quod pro bono vniōnis non cteentur noui Cardinales. Et ne fraude, vel dolo dicantur facti dudum Cardinales aliqui, declarat facrum Concilium pro non Cardinalibus haberi, qui non erant Cardinales publice repu- tati, & tenti in recessus eiusdem domini nostri Papae à ciuitate Constantiensi.

Quibus lectis & approba- Item placeat reverendissimi- tis per generalē synodū, Hen- paternitatibus, * quod qualibet ricus de Piro promotor Con- natio habeat eligere duos depu- cili, petet fieri à notariis con- ratos, qui vel eorum duo ha- bili & eorum qualibet, ipsius brante cognoscere de causis rece- conciliū nomine instrumentū dare voluntiam; atque habeant & instrumenta, presentibus i- potestatē referendi presidenti bidem illustrib⁹ principibus, qui erit pro tempore, qui presi- Friderico Burgiauio Nurem- dens habebit auctoritatem dan- cipibus, Frederico Bürggrao Nurenbergen⁹, Rodulpho duce Sa- di licentiam secundum casus exi- xonia, comite Suartburgensi, magistro curia regis Romanorum, co- mite Bertoldo de Vrfinis, ambasatoribus regis Francie, Angliae, Polonie, Noruegia, Cypri, nec non Ioanne de vicecomitibus de Mediolan⁹. Marchione Montiferrati, aliisque pluribus nobilibus & reverendis patribus in multitudine copiosa, testibus, &c.

Tenor vera dictarum constitutionum, de quibus supra sit mentio- sequitur & est talis:

In nomine sancta & indiuidua Trinitatis, Patris, & Fili, & Spiritus sancti, Amen. Hæc sancta synodus Con-

bus

stantiensis, gener⁹ concilium faciens pro extirpatione

presentis schismatis & vniōnis ac reformatione Ecclesiæ

Dei in capite & in membris fienda, ad laudem omnipotens

reverendis Dei in Spiritu sancto legitime congregata, ad con-

sequendum facilius, securius, liberius & vberius vniōni

& reformationem Ecclesiæ Dei, ordinat, * disponit, sta-

tuit, decernit & declarat ut sequitur.

Ei primo, quod ipsa Synodus in Spiritu sancto congre- gata legitime generale Concilium faciens, Ecclesiam Ca- tholicam militantem representans, potestatem à Christo immediate habet, cui quilibet cuiuscunq; status vel dignitatis, etiam si papalis existat, obediens teneatur in his que pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis, & reformationem generalem Ecclesiæ Dei in capite & in membris.

Item quod sanctissimus Dominus noster Papa Ioannes vigintimus tertius, Romanam curiam & officia publica il- lius vel illorum officiarios, ab hac ciuitate Constantiensi ad alium locum non muter, aut transferat, seu personas di- stitorum officiariorum ad sequendum eum, directe vel in- direc- te cogat, sine deliberatione & consensu ipsius sancti

synodi: & hoc, quo ad illos officiarios, vel illa officia, per quorum absentiam Concilium verisimiliter dissolueretur, vel laderetur. Et si contrarium fecisset, seu faceret in futu- rum, aut aliquos processus, seu mandata contra dictos offi- ciarios vel alios quoscunq; huic Concilio adhaerentes, etiam censuras ecclesiasticas, aut alias poenas quascunq; continebant, ut ipsum sequerentur, fulminasset, fulmina- ret, seu fulminaret, totū sit irritum & inane, ne eisdem processibus, censuris & penis, tanquam irritis & inanibus quomodolibet obediendū fore, & ea & eos irritat, quin- quo dicti officiarii in dicta ciuitate Constantiensi suis offi- ciis vtantur, & illa exerceant libere ut prius, quam diu ipsa

Item quod omnes & singuli translationes prælatorū, nec non priuationes corundem, aut aliorum beneficiorum quorumcunq; commendarunt, aut donationum reuocationes, monitiones, censura ecclesiastica, processus sine acta & gesta, gerenda, agenda, & fienda per prefatum do- minum nostrum, aut suos officiarios, seu commissarios in lationem Concilii, seu adhaerentium eidem, à tempore se- nisi recessus, cōtra adhaerentes huic Concilio ob aliquam im- pressiōnem, vim, metu, timorem sine aliā causā, sine culpam, quam posset imponere domino regi, neque sibi: sed propter sanitatem corporis, & offerret se impleturum omnia, que promisisset in concilio Constantiensi, & quod diligenter dominum Regem sicut vnguam, &

for. * suo

collegas.

Sup. scf. 4. Capitula quadā per modum Confir. Synod. in Cone- publicata.

Sup. scf. 4.

Sup. scf. 4.

libenter veller secum conuenire, si contingere ipsum ire Niciam ad Petrum de Luna, & secum conferre de modo vniōnis & reformatio- ne Ecclesiæ, & alia dixit, protū superius in eius relatione continetur, in die luna post diem Palmarum facta, & illa dixit tunc, quod Papa iniunxit sibi, non obstante quod accepit ab ore Cardinalis de Salancho, cum vnum & idem reputasset Papam & Cardinalem de Salancho, quod biusmodi relationem: & sicut dicerent vel scriberent contrarium, non posset in contrarium: & quod sat admiratur de hoc. Cardinalis vero de Salancho, qui ibidem erat presens, dixit quod Papa iniunxit sibi talia dare in mandato, licet dixit quod debet dicere, quod non propter impressionem, vim, metu aut ti- morem domini regi præcise, sed beneob timorem aliquorum nobilium de curia sua, de quibus habuisset Papatorem. Sed de perso- na regis non diffidet, quam diligit sicut vnguam. Super quibus serenis, dominus rex Romanorum petet ibidem per protonotarium sedi Apostolice, concilii, nationum, aliosque notarios & tabelliones ibidem existentes, fieri vnum vel plura, publicum seu publica, in- strumentum seu instrumenta. Similiter ambasatores regis Fran- cœi nomine archiepiscopi Rhemensis, & magister Benedictus de Vnsueritate Parisiensis, presentibus ibidem ambasatoribus * Suecia & Polonia regum, filio Marchionis Montisferrati, Ioanne de vice- comitibus de Mediolan⁹, Rodulpho duce Saxonie, aliisque ambasatoribus, lat⁹ & doctoribus in numero copioso.

Sup. scf. 4.

S E S S I O V.

Dilecti sabatti sexta mensis Aprilis, anno à nativitate Do- mini 1415. indict. 8. fuit sessio generalis in Ecclesiæ cathedrali Constantiensi deputata, in qua fuit serenissimus Romanorum rex præfatus in veste Imperiali cum nobilibus suis minististris sibi in insigniis. In qua ses- sione inter alios Cardinales ibidem existentes, presidebat Concilio D. Iordanus Episcopus Albanensis, Car- dinalis de Vrfinis. Et cantabatur Missa de Domina no- stra per D. Raynaldum Archiepiscopum * Rauen. fueruntque pronunciati articuli * Rhemensis. Qua cantata, illi & constitutiones sequentia ritum aliarum sessionum le- tates, per recuperandum D. An-gabantur litania cum introitu, dream electum Poznanien⁹. Exaudinos Domine, &c. & collecta pro pace vniōnis, ac euangelio, * & hymno, Veni creator Spiritus, &c. presentibus ibidem dominis Angelo Laudensi, Anto- nio Aquilegianus, Guilielmo S. Marci, Amadeo Salancho, & Franciscus Flo- rentino diaconis Cardinalibus. Absentibus vero Ioanne Viuarien⁹, Petro Cameracen⁹, Franciso Venetiarum, & Ludouico de Flisco Car- dinalibus, licet in dicta acuitate presentibus, ut publice cerebatur. Di- ctoque officio Missa, litaniis cantatis & dictis, surrexit de mandato totius sancti synodi reverendus pater dominus Andreas electus Poz- nanien⁹. Quodque dictus dominus noster Papa requirendus est ex parte dicti sacri Concilii quod ad illud revertatur, facturus & ad- impleturus quod promisit, voluit & iurauit pro vniōne danda Ec- clesiæ Dei: & cum intimatione, quod si infra terminum sibi ex parte dicti Concilii praesigendum, ad ipsum Concilium redire contemperit, aut plus debita distulerit, contra eum tanquam fautorum schismatis & suspectum de heresi procedetur, verequirunt sacra & canonica sanctiones.

Item statuit, definit, & decernit dicta sancta synodus, quod si dictus dominus noster Papa ad ipsum sacrum generale Con- cilium redire voluerit, & quod promisit, voulit & iurauit, efficaciter

Et primo declarat, quod ipsa in Spiritu sancto legitime congre- gata, concilium generale faciens, & Ecclesiam Catholicam repre- sentans, potestatem à Christo immediate habet, cui quilibet eiusus- cunque statutus vel dignitatis, etiam si papalis existat, obediens teneatur in his, que pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis, & reformationem dicti Ecclesie in capite & in membris.

Item declarat, quod quicunque cuiuscunq; conditionis, status, dignitatis, etiam si Papalis, qui mandatis, statutis, seu ordinationibus aut precipiti huius sacra synodi, & cuiuscunq; alterius concilii generali legitime congregati, super premisso, seu ad ea pertinentibus factis vel facientibus, obediens contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condigne panitia subiiciatur, & debite puniatur, etiam ad alia iuris subidia (si opus fuerit) recurrendo.

Primo, quod iuxta determinationem doctorum sacrae Theologiae & iuris Canonici, confirmatur & approbatur sententia late in con- cilio Romano de damnatione & doctrina Ioannis VVicleff, etiam per combustionem librorum eiusdem.

Aut si amera quædā in materia fidei & in materia Ioan. Hus in concil. etc.

K K 2 Item

for. der.
ti hic.

Item quod in eadem sessione committatur materia fidei per hoc sacram Concilium cum plena auctoritate, quoad doctrinam ipsius Ioannis VVicelii, nec non Ioannis Hus & suorum sequacum, reuerendi patribus dominis Cameracensi & S. Marci Cardinalibus, nec non dominio Episcopo Dolensi & abbati Cisterci, qui etiam aucti scriptis doctrinibus Theologia & iuris Canonici, videant super materia Ioannis Hus, * hic propter errorem ipsius Ioannis VVicelii, quibus etiam assignetur regimen processus causa per commissarios contra eundem Ioannem Hus facti.

Item quod idem dominus commissarius videant de modo procedendi super condemnationem articulorum quadragintaquinq; in specie, in Parisensi & Pragensi vniuersitatibus condemnatorum super materia Ioannis VVicelii.

Item quod scribant litera misia regibus, principibus, ducibus, comitis, vniuersitatibus studiorum per mundum ex parte huius sacri Concilii dicens Papa & alii circa premisa occurseribus, & quod quatuor prelati ex quatuor nationibus deputandi auctoritate eisdem Conciliis dicta missiva sua signata cum signo serenissimi principis regi Romanorum signent & corroborent. Super quibus Concilium respondet, Placet.

Item & subsequenter item D. Andreas electus per simile ausamentum verbale proposuit & per modum consultationis, quod necessarium esset quod Concilium supplicaret domino regi Romanorum hic presenti, super reductionem domini Ioannis Papa viceimperiorum ad ciuitatem Constantiensem, presentem requirendo eum, quod adimpleret promissa facta Ecclesia & Concilio Constantiensi cum honore ipsius Papa & in libertate eius. Responsum que fuit, Placet.

Ad hoc enim respondendo surrexit rex Romanorum, profenden- & dicendo, quod fuit quod dictus D. Ioannes Papa est in oppido Louffenburg Basileensis diocesis, & in manibus Frederici duci Austriae. Nescit si supplicaret sibi quod reueretur, an veller redire ad Concilium & ciuitatem Constantiensem: etiam si libenter velle redire, an posset: quia forsitan dux non veller dimittere de manibus suis. Sed quicquid sit de hoc, idem dominus rex Romanorum obulit se ad omnia mandata & precepta Concilii, & in casu quo ipsi Concilio placet, sibi Papa scribere, & eum rogare ut redire, & dirigere saluum conductum iuxta deliberationem concilii pro ipso Papa & omnibus secum redire voluntibus & ante & post, dummodo redire vollet & adimplere promissa. Etiam in casu quo concilium vellet, obulit se ad dominum rex paratum, quod vellet ire & dare omnem operam ad reducendum ipsum Papam, etiam ipso duce volente vel nolente. Responsum fuit communiter per concilium, Placet. Idem etiam dominus rex proposuit, quatenus misericordia exercitum suum gentes apertum contra ducem Austriae & contra oppidanum Schafbusen, in quo aliqui Cardinales & curiales esse discuntur. Dans in mandato illius principi Frederico Burggraui Nu-renbergensi capitano suo, ut mandaret dicti cardinalibus in Schafbusa existentibus, auctoritate curialibus & aliis redire voluntibus ad Constantiam ciuitatem, quod nomine ipsius regis dictis dominis Cardinalibus & curialibus redire voluntibus dare debet saluum conductum, & eos facere conduci per gentes libere cum eorum personis, familia & rebus, ad ciuitatem Constantiam: Qui dominus Fredericus Burggrauius iuxta commissionem misit dictus dominis Cardinalibus & curialibus dici verbo & in scripto. Et ad ipsorum dominorum Cardinalium notitiam deuenient, rescripserunt ipsi Frederico burggrauius, quod non vellent saluum conductum suum, nec redire ad ciuitatem Constantiensem, neque etiam sequi dominum Ioannem Papam 23, sed redire urbem Romanam, & simili opinionis effecit Cardinales, qui essent Constantia. Protestans nihilominus dominus rex, quod sit paratus dare ipsi Cardinalibus & Papa ac quibusunque redire voluntibus saluum conductum suum, iuxta deliberationem & ordinationem Concilii, & eos facere reduci per gentes suas libere ad presentem ciuitatem Constantiensem, & voluntibus id habere, si que impressio ac aliud casus fortuiti & eventuales in acciderint, vel effe excusatus. Super quibus omnibus & singulis a protonotariis & tabellionibus ibidem presentibus, petuit fieri publica instrumenta, presentibus testibus supradictis.

Ad illud respondendo surrexit reverendissimus pater dominus Franciscus Cardinalis Florentinus nomine suo & aliorum dominorum Cardinalium ibidem presentium, dicens quod domini Cardinales qui remanserint in ciuitate Constantiensi, omnes post recessum Papae de Constantia, ipsi existentes in palatio Apostolico concordarunt in hoc, videlicet quod si dominus noster Papa veller sequi viam quam oblitus, videlicet cessionis, ipsi vellent cum sequi & souere pro-

ut tenerentur, & eum defendere & tueri in honore suo. Et in eas quo declinaret ab ea via, & non adimpleret promissa, velle ab eo desistere & remanere cum Concilio: & vsque huc non fuit ipsi vi sum iuxta eius scripta & dicta, quod declinaret in contraria riam, propterea saluissent honorem suum de hoc, quod Cardinales (vt dicitur & refertur) scripserunt & dicunt de Schafbusa, quod non vellent venire neque sequi Papam, sed ire Romanam. Et quod eiusdem intentionis Cardinales Constantia existentes existant, nihil constat sibi neque alius dominus Cardinalibus Constantia existentibus, mirando satis unde huiusmodi relata procedant.

Vltima fuit per eundem dominum Andream electum Poznaniensem propositum, quod in ultima sessione fuit conclusum & delibera- tum, quod nullus recederet aut recedere deberet de Concilio non obtentia licentia, licet compertum sit contrarium, & quod alii qui recedunt in habitu disimulato, & tunc fuisse petitum, licet non conclusum: quod executio contra tales ita reuidentes deberet fieri per dominum regem, & pena infligi iuxta deliberationem presiden- tis Concilii: fuit per ipsum Andream propositum & dictum, si auctor placet illi, respondeat Concilium, Placet. futuressum per concilium, Placet.

Super omnibus his per modum auisamenti propositis, & alias per modum supplicationis &c. dicta & concilia bincide prefacie magister Henricus de Piro promotor huius concilii nomine & vi procurator nationis Germanica, petuit per reuendos patres dominos sedis Apostolica protonotarios & tabelliones quoscunq; vnuim & plura super his publicam & publica, instrucentum & instrumen- ta, ad perpetuam rem memoriam.

Quibus articulis sive constitutionibus lectis, dictum Concilium eos & eas uniformiter approbavit, & conclu- fit. Super quibus Henricus de Piro, promotor & prouo- cator ipsius Concilii, nomine eiusdem Concilii petuit in- strumentum.

SESSIO VI.

for. Gne-
sien.
Ioan. 10.

Ioan. 10.

De Mercurii decimaseptima mensis Aprilis supradicti, fuit sessio generalis in cathedrali ecclie Constantinensi supradicta celebrata: in qua primo, iuxta more & ritu aliarum sessionum, fuit celebratum officium de Spiritu sancto, per reuidentem patrem D. Nicolaum archiepiscopum * Gucznen- tem, & cantata litanie ac orationes more allarum sessionum, cu Euangeli, Ego sum pastor bon⁹. In qua sessione fuit rex * Romanus in insigniis rega-Romanorum in sua insigni im- libus, cui assisterant domini peritalibus cum suis nobilibus, & Iordanus de Vriniis, & An-eidem sessioni presidebat D. Ioanus Laudenus episcopi Car-anus episcopus Ostiensis Cardi- nales. Et eidem sessioni pra-nalis Viuariensis, presentibus o- renbergensi capitulo suo, ut mandaret dicti cardinalibus in Subafbusa existentibus, auctoritate curialibus & aliis redire volunti- bus ad Constantiam ciuitatem, quod nomine ipsius regis dictis domini Cardinalibus & curialibus dici verbo & in scripto. Et ad ipsorum do- minorum Cardinalium notitiam deuenient, rescripserunt ipsi Frederico burggrauius, quod non vellent saluum conductum suum, nec redire ad ciuitatem Constantiensem, neque etiam sequi dominum Ioan- num Papam 23, sed redire urbem Romanam, & simili opinionis ef- fecit Cardinales, qui essent Constantia. Protestans nihilominus domini rex, quod sit paratus dare ipsi Cardinalibus & Papa ac qui- busunque redire voluntibus saluum conductum suum, iuxta delibe- rationem & ordinationem Concilii, & eos facere reduci per gentes suas libere ad presentem ciuitatem Constantiensem, & voluntibus id habere, si que impressio ac aliud casus fortuiti & eventuales in acci- derint, vel effe excusatus. Super quibus omnibus & singulis a protonotariis & tabellionibus ibidem presentibus, petuit fieri publica in- strumenta, presentibus testibus supradictis.

In nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Patris, & Fili, & Spiritus sancti, Amen. Hæc sancta synodus Constantiensi generale Concilium faciens, & ecclesiæ catholicam representans, in Spiritu sancto legitime congregata, ad confequentium facilius pacem & unionem Ecclesie Dei, decernit, declarat, ordinat, statuit, diffinit, vt sequitur:

Et primo decernit & declarat, procuratorum super re- nunciatione Papatus facienda per D. Ioannem Papam vi- gesimuntertium, per quatuor nationes huiusmodi faci-

Conci-

Concilii deliberatum & ordinatum, esse bonum, utile & expediens pro vniione sanctæ matris Ecclesie.

Item decernit & declarat, quod dictus D. Ioannes Pa- pa vigesimustertius tenetur dare & facere dictum procuratorum, ad cedendum papatu pro bono vnionis & pacis Ecclesie, iuxta formam schedule per ipsum oblate, cuius procuratoris tenor sequitur in hunc modum:

PROCVRATORIVM DANDVM PER PA-
PAM IOANNEM VIGESIM V M TERTIVM,
decretem per Concilium.

JOANNEs Episcopus seruus seruorum Dei. Pridem ad laudem omnipotentis Dei, pacem & quietem totius populi Christiani, vnitatisque Ecclesie consummationem, ac extirpationem praesentis schismatis, generali Constantiensi approbante Concilio, viam cessionis Papatus libere obtulimus, illamque per nos fiendam cum effectu, promissione, voto & iuramento firmavimus, sicut in quadam schedula per nos in facro Concilio lecta, latius con- tinetur, & est talis:

Ego Ioannes Papa 23, propter quietem totius populi Christiani profiteor, spondeo, promitto, voveo & iuro Deo & Ecclesie ac hunc facro Concilio, sponte & libere dare pacem * ipsi Ecclesie per viam mea simplicis cessionis papatus, & eam facere & adimplere cum effectu, iuxta deliberationem praesentis Concilii: si, & quando Petrus de Luna, Benedictus de cimustertius, & Angelus de Corario, Gregorius 12, in suis obedientiis nuncupati, papatu quem præterunt, per se vel procuratores suos legiti- mos simpliciter cedant, & etiam in quocunq; casu cessionis, vel decessus, aut alio in quo per meam cessionem poterit dari vno Ecclesie Dei ad extirpationem praesentis schismatis. Ne autem prouentus tanti boni quibusvis foris humanæ casibus impediti valeat, aut modo quolibet retractari, sed expedite desideratum producat effectum, quod desideriorum nostrorum maximum est, ad dictam cessionem & renunciationem faciendam in omni casu in dicta schedule praefita obligationis nostra comprehensa, procuratores nostros & nuncios speciales in plenaria li- bertate & securitate constituti, sponte & ex nostra mera liberalitate constitutimus & ordinamus tales & tales, & ex ipsis quoslibet duos, ipsiusque ex eis quibuslibet duobus cedendi & renunciandi nostro nomine & pro nobis papatu, concedimus omnimodam autoritatem, facultatem & potestatem, ita quod occupantis conditio melior non existat, nec per occupationem aliorum potestas impedia- tur. Et quod duo quicunq; ex dictis procuratoribus con- stitutis, siue alii contradicentibus, ignorantibus, & irre- quisitis, & coram nobis praesentibus, & cessionem per- sonalem in dicta schedule obligationis nostra comprehensa, aut alium casum quemcumque in predicta schedula nostra obligationis comprehensum, vno perfecta fuerit in Ecclesia sancta Dei. Et si quoquis modo continget, hu- iusmodi procuratores, aut procuratores reuocare, etiam cum adiectione harum dictiorum, videlicet, de fratribus nostrorum sancta Romana Ecclesie Cardinalium Con- cilio & assensu: seu ipsum procuratorum seu procuratores ipsi vniuersalem Ecclesiam representante: promittentes, & iurantes Deo & Ecclesie & dicto facro Concilio, quod nunquam dictos procuratores, aut eorum aliquem, & potestatem illis modo premiso conce- fsum, ex quavis occasione, & causa orta vel oritura, etiam a iure expressa, & propter quam causam vel causas consti- tutus procurator reuocatur, tacite vel expresse reuocant, & debeat ipsi potest vel possit, direkte vel indirekte, reuocabimus: nec ipsum procuratorum ratione formæ aut personarum con- stituendarum, vel constitutarum, impugnabimus: nec contra ipsum procuratorum aut personas constitutas in eodem, quoquo modo, de iure vel de facto, in iudicio vel extra excipiemus: quodque non diximus aut fecimus, nec dicimus aut faciemus in futurum, vel direkte vel indire- cte, quomodo dicti procuratores potest sibi data in eodem procuratorio, iuxta cuius tenorem libere vti possint & valeant, renunciantes expresse omnibus exceptionibus & iuribus, que nobis competere possent de iure vel de facto, in predicti vel in futuro, circa reuocationem, annul-

Annal. Eccl. Tom. 15.

lationem, inuaidicationem procuratorii & procuratorum huiusmodi, quas quidem exceptiones & iura nolumus in hac parte aliquiter nobis suffragari: Et huiusmodi con- stitutionem & formam procuratorii, nec non renuntiationem per duos ex eis (vt praemittitur) fiendam, valere voluimus & statuimus, non obstantibus quibuscumque ex- communicationis, suspensiois, & alii inabilitudinis sententiis à iure, à nobis, vel alio quoconque in eos vel eo- rum aliquem, quacunq; autoritate vel causa promul- gatis, seu promulgandis, quibus forsitan nunc vel tempore cessionis & renunciationis huiusmodi, seu interim pro- curatores huiusmodi, seu aliqui eorundem sunt, vel erunt li- gati, quos & quorum quemlibet ad huiusmodi procurato- riū accipient, & predictam renunciationem faciendam, & absoluimus & habilitamus per presentes, non obstantibus etiam aliis contrariis quibuscumque volentes, quod renuntiatio huiusmodi per eos fienda, perinde va- leat, ac si cessionem huiusmodi personaliter fecissemus: suppletentes etiam de plenitude Apostolica potestatis o- peres defensus in hac nostra constitutione procuratorum, si qui interuenient, ita quod huiusmodi procuratores per quacunq; clausulas, etiam contra naturam constitutio- nis procuratorum in ea expresas, ipsi & eius effectui no- ciuas, seu inutiles, seu in ipso vtilis & necessarias non ex- pressas, sed deficientes, cuiuscumque tenoris vel effectus existant, nequeat quoquo modo impugnari, sed firmum & validum in omnibus & per omnia existat, ac si in eo clausula necessaria vel vtilis existent expresa. Quod quidem procuratorum, quoad totalem eius effectum, firmum & validum volumus remanere. Quodque ad clau- sulas huiusmodi obserandas, quæ essent contra naturam constitutionis procuratorum, si quæ essent apposita, nos ex certa scientia, omni via & modo quibus possuimus, promittimus, iuramus & obligamus Deo & Ecclesie ac dicto Concilio, declarantes ac statuentes ex superabun- danti ipsa iura, inquantum volunt, concedunt, aut fauunt, procuratorem vel procuratores ex certis causis vel alia- sis reuocari posse, vel irreocabilitate non constitui ea, quantum ad casum prædictum expresse, & ex certa nostra scientia, cum hic agatur de statu vniuersalis Ecclesie, & pace ac publica vtilitate totius Christianitatis, volumus locum non habere, nec præiudicium aliquod afferre. Nec nos per præmissam procuratorii constitutionem, ab obliga- tionem qua huiusmodi reuocari non constituit, faci- re iuxta deliberationem dicti facro Concilii, in quocunq; casu in dicta schedule obligationis nostra comprehensa, procuratores nostros & nuncios speciales in plenaria li- bertate & securitate constituti, sponte & ex nostra mera liberalitate constitutimus & ordinamus tales & tales, & ex ipsis quoslibet duos, ipsiusque ex eis quibuslibet duobus cedendi & renunciandi nostro nomine & pro nobis papatu, concedimus omnimodam autoritatem, facultatem & potestatem, ita quod occupantis conditio melior non existat, nec per occupationem aliorum potestas impedia- tur. Et quod duo quicunq; ex dictis procuratoribus con- stitutis, siue alii contradicentibus, ignorantibus, & irre- quisitis, & coram nobis praesentibus, & cessionem per- sonalem in dicta schedule obligationis nostra comprehensa, aut alium casum quemcumque in predicta schedula nostra obligationis comprehensum, vno perfecta fuerit in Ecclesia sancta Dei. Et si quoquis modo continget, hu- iusmodi procuratores, aut procuratores reuocare, etiam cum adiectione harum dictiorum, videlicet, de fratribus nostrorum sancta Romana Ecclesie Cardinalium Con- cilio & assensu: seu ipsum procuratorum seu procuratores ipsi vniuersalem Ecclesiam representante: promittentes, & iurantes Deo & Ecclesie & dicto facro Concilio, quod nunquam dictos procuratores, aut eorum aliquem, & potestatem illis modo premiso conce- fsum, ex quavis occasione, & causa orta vel oritura, etiam a iure expressa, & propter quam causam vel causas consti- tutus procurator reuocatur, tacite vel expresse reuocant, & debeat ipsi potest vel possit, direkte vel indirekte, reuocabimus: nec ipsum procuratorum ratione formæ aut personarum con- stituendarum, vel constitutarum, impugnabimus: nec contra ipsum procuratorum aut personas constitutas in eodem, quoquo modo, de iure vel de facto, in iudicio vel extra excipiemus: quodque non diximus aut fecimus, nec dicimus aut faciemus in futurum, vel direkte vel indire- cte, quomodo dicti procuratores potest sibi data in eodem procuratorio, iuxta cuius tenorem libere vti possint & valeant, renunciantes expresse omnibus exceptionibus & iuribus, que nobis competere possent de iure vel de facto, in predicti vel in futuro, circa reuocationem, annul-

Kk 3
bere

bere ratum & gratum, quicquid per praedictos procuratores aut eorum duos, actum, gestum, factumque fuerit in premissis, seu aliquo premislorum, firmiter habiturum si ne aliqua contradictione. Datum &c.

Quod Papa constitutus in procuratorio personas infra scriptas.

Item decernit, ordinat, diffinit & declarat, quod dictus dominus Ioannes Papa in dicto procuratorio ad dictam suam renuntiationem faciendam, praealios quos constitueret velit, constituit procuratores suos personas infra scriptas: Et primo pro natione Gallicana, dominos Theobaldum archiepiscopum Bisiuntinum, Guillermum episcopum Ebroensem, Ioannem episcopum Gebenensem, magistrum Benedictum * Gentiam magistrum, in Theologia, ordinis S. Benedicti. Pro natione Italica, Petrum archiepiscopum Lanuensem, Antonium episcopum Concordensem, Iacobum episcopum Adriensem, & Iacobum episcopum Tarufiponem. Pro natione Anglicana, Nicolaum episcopum Bathoniensem, Robertum episcopum Saresbriensem, Ioannem episcopum Lichfeldensem, Thomam Abbatem S. Mariae extra muros Eboracenfes, ordinis sancti Benedicti. Pro natione Germanica, Ioannem archiepiscopum Rigensem, Ioannem episcopum Luromuslensem, Petrum episcopum Ripensem, Andream electum Poznantensem. Onines constitutus, vel sicutem de qualibet natione duos.

* Gérianus.

* Gerardus.

* Dacien.

* dicta.

Concilium deputat legatos ad requirendum Papam super procuratorio faciendo.

Item deputat dicta sancta synodus, ac constituit, & ordinat ex parte huius Concilii suos legatos infra scriptos. De dominis Cardinalibus, reuerendum parrem dominum tituli sancti Marci, & Florentini Cardinales. Pro natione Gallica, * Theobaldum episcopum Carcasonensem, Ioannem * Datani in Theologia, Iacobum de Spars in Medicina magistros. Pro natione Italica, episcopum Feltrensem, abbatem sancte Marie de Florentia. Pro natione Germanica, Conradum abbatem Pinguaniensem, Lambertum de Stipe, decretorum doctores, ordinis S. Benedicti. Pro natione Anglicana, Thomam Polensem protonotarium sedis Apostolicae, Bernardum de Planheia decretorum doctorem, ordinis S. Benedicti, ad dictum D. Ioannem Papam vicecancellarium, ad pterendum & requirendum ex parte dicti Concilii, quod constitutus procuratores ad regnandum papatu, infra duos dies postquam fuerit requiritus, & procuratorium ad dictam renuntiationem faciat, & expediatur pro bono nationis & pacis Ecclesiae, sub * data forma & sub bulla.

Quod prelati predicti requirant Papam, quod veniat ad Concilium.

Item decernit & ordinat, quod dicti legati ipsum Ioannem Papam exhortentur, & requirant ex parte sacri dicti Concilii, ut veniat ad ciuitatem Constantiensem, sive ad villam Vlnz, aut ad villam Rauenspurg, vel ad ciuitatem Basileensem, ad tractandum & perficiendum per eum, quantum in eo, omnia & singularia expedire videbuntur pro vno & reformatione Ecclesiae, per hoc sacram Concilium deliberata & deliberanda.

Quod dicti legati portent Papa securitates debitas.

Item quod dicti legati securitates debitas ex parte huius sacri Concilii & serenissimi principis domini regis Romanorum, ipsi D. Ioanni Papa portent, & cum effectu realiter illi offertant atque tradant, casu quo iuxta premissa ad alterum de dictis locis cum effectu accedat.

Item quod dictus D. Ioannes Papa promittat, & iuret vnum de praedictis locis eligere infra duos dies, post requirionem super hoc eidem faciendam computandos, & infra decem dies a tempore dicta requisitionis, ad di-

ctum locum per eum eligendum accedere, & abinde non discedere sine consensu dicti concilii, vel quoque premissa fuerint cum effectu adimplenta. Et in casu quo opus sit faceret, recedendo sine consensu dicti Concilii, vel premissa non adimplendo, extunc prout extunc consentiat per bullam haberi pro non Papa, &c. cum clausulis opportunis. Et si non consentiat, tunc propter haec & multa alia procedatur contra eum, tanquam contra notorium fautorum huius schismatis, & suspectum heretica prauitatis, ut fuerit iuris & rationis.

Quod supersedeatur a processu contra Papam, donec habeatur responso.

Item quod pendebit istis supersedeatur de citatione & processu contra eum faciendo, donec super premissis habeatur eius responsio, dummodo saluus conductus ducis Aulicæ in forma petita infra horam sessionis diei crastinae, quæ erit Iouis decima octava presentis mensis Aprilis, pro dictis legatis & cardinalibus mittendis habeatur. Et si non habeatur infra dictum terminum, decernatur citationum per edictum, & alias procedatur contra dictum D. Ioannem Papam, ut fuerit rationis.

Si Papa adimpleuerit premissa, cessabitur a citatione.

Item quod in casu quo dictus D. Ioannes Papa, pro bono pacis & vniuersitatis Ecclesiae premissa adimpleuerit cum effectu, & dictum sacram concilium super eisdem contentauerit, celsabitur a citatione & processu, & agetur secum de securitate & prouisione status eius cum omni chaitate & honestate.

Quod dominus Vicecancellarius signet supplicationes consistoriales, partibus anditis.

Item decernit, diffinit, & ordinat dicta sancta synodus, quod dominus Cardinalis Ostiensis, sancta Romana Ecclesiae vicecancellarius, supplications consistoriales de iustitia partibus auditus, & alias ut in talibus in publico consistorio est fieri solitus, signet & expediat: quod si non fecerit, procedatur contra eum ut fuerit rationis.

Dantur commissarii contra Ioannem Hus.

Item quod in materia fidei contra Ioannem Husi auctoritate huius sacri Concilii procedant archiepiscopus Raginus pro natione Italica, pro natione Germanica episcopus * Flebbensis, magister Vrsinus Tukenda pro natione Gallica, magister Guillermus Comes pro natione Anglicana, in sacra pagina magistri, causam dicti Ioannis Husi & suorum sequacium examinando, & in illa procedendo vñque ad diffinitiuam sententiam inclusue.

for. * Fri-

singen.

* Freib.

* Slesw.

Commissarii predicti recipiant relationem dominorum Cardinalium.

Item quod praedicti commissarii recipient relationem dominorum Cardinalium Cameracensis tituli sancti Marci, & Florentini, de processu facto super condemnatione librorum & articulorum tam quadranginta quinque in Parisien. & Pragen, quam etiam ducentorum sexaginta in Oxoniensi studiis facta: nec non super condemnatione memoria Ioannis Wiccleff, ac confirmanda sententia lata in concilio Romano super condemnatione & combustione librorum praedicti Ioannis Wiccleff: & relationem super premissis facient nationibus, & huic sacro concilio, quam citius commode illam facere poterunt.

Decernitur citatio contra Hieronymum de Praga.

Item decernit dicta sancta synodus citationem contra Hieronymum de Praga, de heresi infamatum, quod dicta citatio contra eum exequatur in forma, qua sequitur:

Sacro-

Acrofancta Constantiensis synodus: generale concilium faciens, in Spiritu sancto fideleri congregata, vniuersalem Ecclesiam militante representans, Hieronymo de Praga, qui se magistrum in artibus quam plurimorum studiorum fore scribit & pretendit, que recta sunt, ad sobrietatem & non amplius sapere quam oportet. Scriptum quoddam tanquam ex tui persona affixum in portis ecclesie ciuitatis Constantiensis, alias dic Dominica quam cantabatur in Ecclesia Dei, QVASI MODO GENITI, ad nostram notitiam noueris peruenisse, in quo tuis obiectatoribus criminis erroris & heretis tibi obincubentis, te affectis publice responsurum, de quibus apud nos multipli- citer infamatus existit, & presertim de doctrina Ioannis Wiccleff, nec non aliis doctrinis Catholicae fidei obvian- bus, dummodo ad veniendum tibi saluus & securus conductus praebeatur. Et quia nostrum principalius interest, capere vulpeculas vineam Domini Sabaoth conantes demoliri, idcirco personam tuam tanquam de multorum errorum doctrina temeraria assertione suspectam, & multipliciter diffamatam, euocamus & citamus presentium sub tenore, quatenus infra terminum quindecim dierum a data presentium computandorum, quorum quindecim dierum quinque pro primo, quinque, pro secundo, & reliquos quinque dies pro tertio & peremptorio ac monitione canonica tibi praefigimus & assignamus in publica scelione huius facili Concilii, si ipso die festo fuerit celebrata, alias prima die sequenti, qua sessuonem esse contigerit, compares secundum tenorem praedicti tui scripti, responsurus ad ea quæ tibi aliquis vel aliqui in causa fidei voluerit obiicere, recepturus & facturus in omnibus iustitia complementum, ad quod à violentia, iustitia semper salua, omnem saluum conductum nostrum, quantum in nobis est, & fides exigit orthodoxa, presentium tenore offerimus, & etiam plenus assignamus, certificantes quod siue in dicto termino compares, siue non, nihilominus contra te per ipsum sacram concilium vel eius commissarios vel commissarium, lapso termino supradicto, procedetur, tua contumacia, in aliquo non obstante. Datum Constantia in sessione Concilii generalis decimaseptima die mensis Aprilis, sub sigillis praesidentium quatuor nationum.

Subsequenter vero venerabilis & circumscriptus vir dominus Benedictus magister Theologiae ordinis sancti Benedicti, unus de ambassiatoribus universitatis studii Parisenensis, ascendebat dictum ambonem, ubi huiusmodi decreta sue publicationes per Concilium fieri solebantur. Et legebat ibidem certas literas missivas directas, videlicet vnam concilio, aliam ambassiatoribus prefatis vniuersitatibus. In qua fuit insertus tenor alterius littera missiva, directa Pape Ioanni per eandem vniuersitatem, quarum tenores inseruntur sunt inserti: Recommendans nihilominus vniuersitatem predictam concilio memorato, offerens eandem ad beneplicium & confortationem Concilii memorati. Tenor vero literarum missuarum ambassiatoribus vniuersitatis Parisenensis directarum, sequitur & est talis.

Venerabilis & eruditus vir nosris fidelibus & sincere dilectis nuntiis ad sacrum generale concilium Constantiense nostra ex parte distinatis. Grauerit & cum magna cordis acerbitate ferimus venerabiles viri, magistri, & amici dilectissimi, sanctissimi domini nostri discipulorum. Nihilominus sua vota atque iuramenta amplectentes, & ea omni studio prosequi volentes, eadem domino nostro scribimus in forma que sequitur: Pacem ecclesiasticam, beatissime pater, tot annis torque laboribus & expensis questam, per vestram sapientiam atque charitatem videatur operatura diuinitas, si sacra Constantiensi conciliis ac vestre sanctitatibus idem fuerit animus patritorum & affectio. Neque tantum valebit diuidens malignitas, quin vobis in vnam conuenientibus, Spiritus sanctus animos fideliū in pacem agat & unitatem, cuiusmodi concordie non sine diuina motu nuper dedit studiosam operam vestra sanctas, cum Ecclesia sancte dare pacem per viam puram & simplici ciborum, alia per Pisanium Concilium de papatu electi, similliter cedentibus, ac etiam in quoque casu haberi posset, vnu spopondit, iuravit & votavit. In quod patuit affectus religiosa pietatis, & veri patri ad filios debita compassio. Naso si vera mater probatur per Salomonem, quod maluit materno carere titulum, quam puerum permittere famosa sectione: quanto magis summis Pontifex paternum affectionem patefecerit, si Ecclesia iam dilatamenti libenter diuisa redintegrations, suum dominum poshabuerit atque presideniam? Itaque non modo cum mente & intentione faci Concilii, verum etiam cum plus desideria totius Christianitatis & conditorum mortaliuum, quos nulla iustitia agitat vesania, his votis atque iuramentis vestra sanctitas videatur egisse. Non quod in hoc facto electis de papatu sit deferendum, quamvis & eorum animos in Domino lucrificare satagere deberet: sed quia tot populus & regnis ac nationibus illos sequentibus, & fortasse in altera rationem immensa discepulationis alias ventura, consuli oportuit: quorum salutem, vestra presidens in vestris votis & iuramentis protulisse videbimini. Quod si operis ab effectu probatum prosecutumque fuerit quazdum terrenum orbem mortale genus accollet, vestras laudes celebrabit omnis eas. Et pro abdicatione honoris momentanei, cum merito prattini semperne erit vobis paratum nomen cateris longe glorijs. Verum beatissime pater in hac re nos vnu mouet scrupulus, quod audiuitus vestram sanctitatem a Constantia Schafbusam secessisse. Non enim est illi locus potior ad amplitudinem faci Concilii ad tantam rem gerendam: deinde Constantia per vestram sanctitatem fuit electa, & per vestram obedientiam habebat amantisimum Christianissimum & inuidissimum Imperatorem, qui tranquillitatem & securitatem prestare poterat, & iniurias omnes propulsare: habebat sacrum collegium Cardinalium, quod non modo pro securitate vestra, verum etiam pro honore vestro atque gloria vñqueque decetas: habebat denique totam Ecclesiam sibi obedientem, longe exteris sperantem. In qua erat non minima Galliarum natio, que non minimo quidem verbo vestram sanctitatem offendit permisit. Vbi namigitur sanctissime pater personam vestrae celebrius, securius atque deuotius tractabatur, quam in

Concilium decernit literas missivas per mundum, informatorias de gestis synodalibus.

Item decernit sancta synodus, literas missivas ad dominos reges, principes & vniuersitates, per nationes huius faciei Concilii ordinatas & ordinandas, quam citius fieri poterit fore mittendas, sub sigillis quatuor prælatorum & quatuor nationum presidentium.

Post quorū articulorum publicationem fuit petitum per dictos dominos Atrebaten, & alios sibi assistentes, an placent. Et fuit responsum per omnes, nemine discrepante, Placet, approbando. Et promotor concilii petit instrumenta fieri. Dominus vero vicecancellarius, quantum ad articulum eum contingentem, respondit quod vñ vellet signare commissiones de iustitia, sed non quæ contra ius scriptum.

Quibus factis & auditis, proutius vir magister Henricus de Piro promotor presesus, nomine concilii & nationum ac omnium quorum interest, super omnibus letis, publicatis, & approbat, ordinatis atque dispositis petit sibi fieri per nos protonotarios sedis Apostolice, ibidem de quatuor nationibus, videlicet Iacobum Rhodini

* Polten.

for. * Sue-
dia.Epistola
vniuersi-
tatis Parisi-
cien.

3. Reg. 3.

vrbo

urbe vobis deuota, per vos electa, cum Ecclesia vestra, cum Imperatore Christiano. Et cum ceteris de vestris votis & instrumentis sanctissimis vestre clementia omni die congratulamibus? Non est aliquis tam ignarus rerum, tam crudus in re Christiane, tam nibil unquam de publica pace ac salute cogitans, quin intelligat, rbi in sacramento pacis duxit manebit sanctitas vestra, Concilium sacrum ac eius partes vniuersas omnem reverentie cultum, quem mortalem mortali proficeret fuisse est, vestra persona prabuitas. Postea cogite sanctitas vestra, clementissime pater, quid est in tractatu querenda pacis a sacro Concilio discedere, quid distidere. An primus sufficiat? an secundum damnatum? Et si probabilitate discedendo caperetur occasio, nulla tamen inueniretur discessio. Quod si hoc velle quisquam videbatur oppugnatuum, viderit ne sacri Pisanii Concilii validius callidus sentiret inconvenia fundamenta. Absit beatissime pater, ut in tanta re sanctitas vestra a sacro Concilio discordet: huius effet ab Ecclesi Dei discordare, absit à gloria nominis vestri, quod sacrum Concilium sine presentia vestra rem tam grandem trahat vel termineret. Vixi est, sanctissime pater, ut nullum in hac re habeatis priorem, nec perseverando fortorem. Propterea supplices vestram sanctitatem oramus, per sanctam Ecclesiam extra quam quis se ponit, se perdit, ob personam, ac etiam per pacem ad personam sanctam vestram, ut eam per pacem ad personam sanctam vestram, quod auctoritate vestra congregata datur. Nec in hoc adduxerit sanctitatem vestram male conscientiam permissus, ut occasione talis discessus vel quasi dilatationis complendi iuramenti, pax vniuersitatis per diem recordetur: nec pralgia sumptibus & odio conficiatur, ac sancta synodus dispergata, tantum rerum volumina rupta compage diffusa sunt, maiori postea periculo reuocanda: immo properet sanctitas vestra sacra synodi consilii acquirestere, & cum conclusione executioni scelerum demandare vestram sanctitatem, &c. Et quia de Constantiensis Concili fortitudine ac perseverantia gerimus in Domino fiduciam, cum quo sumus firmiter processuri, speramus vestris laboribus in milite reuocari Concilium, utne ad hanc pacem quasdam seruuntur laborare, atque ex fortuna non optata confisi finem optantem, pnde vos bortum maioris incumbere laboris, & hunc nostrum incrementum literis presentibus insertam, vniuersis patescere, & nobis sequitur quaque supra hoc gratia rescribere. Dirigat mentes & personas vestras & conseruet aliquid si licet. Datum Parisiis in congregacione nostra generali, apud S. Bernardum super hoc specialiter celebrata, die secunda mensis Aprilis.

Rector & Vniuersitas studii Parisiensis.
Litera missiva Vniuersitatis Parisiensis, destinata archiepiscopis, episcopis & doctoribus Italice nationis.

Feliciter Ecclesie successisse Dei, reuerendissimi patres & dominini, nuper existimauimus, cum & Deo volente, & vobis pro debito vocatio vestre coagentibus, dominum nostrum summum pontificem viam vorit cestoniam atque iuravit: hinc in tanta animorum alacritate Deo gratias egimus, ac tanta deuotione in sacrum Constantiense concilium famam pernoti, ut hoc diuinum concilium arbitrarentur. Vnde magis miramur, quod dominus noster ad eum modo tali discessit, proferim cum ex eo fuerit cum summa laude Ecclesie Dei fructu amplissimum allatus, nec venit in mente nobis, istum discessum posse prestare unioni incrementum. E quidem reuerendissimi patris ex multis papalum vel ambientibus vel occupantibus, bona verba sape audiuiimus, sed postea conatus eorum percepimus pollicitis obuiantes: non quod istud de sanctissimo domino nostro cogitet nostra filialis deuotio, sed quia iniuridebemus, ne minima quidem macula schismatis ab aduersariis sibi posset impingi. Cognoscita quantum sit periculum, in tractatu pacis Ecclesiastica Papam à concilio generali discedere: quantum nefas, ab eo disdescere. Propterea ergo in nationem velimus exhortari in Domino, ut in concilio generali Constantiensi perficiat, Dominum nostrum ad concilium generale redire persuadat: ac vota & iuramenta domini nostri amplectentes, pacem ecclesiasticam, nulla subterfugiendo discrimina prosequatur. Eandem nationem vestram prestantissimam tueatur summa aeternitas. Scriptum in congregacione nostra generali, apud S. Bernardum super hoc specialiter celebrata, secunda die mensis Aprilis.

lise sue

Subscriptio litera:
Benevoli vestri Rector & Vniuersitas studii Parisiensis.

Superscriptio praedictae literae.

Renerendissimi in Christo Patribus, Archiepiscopis, Episcopis, Doctoribus, & aliis Dominicis Italicas nationem in sancta & vniuersali synodo Constantiensi representantibus.

SESSIO VII.

Anno à nativitate Domini M. CCCC. XV. indictione octava, & Domini nostri, domini Ioannis diuina providentia Papae XXIII. anno v. die Iouis secunda mensis Maii, fuit seffio generalis in Ecclesia Constantiensis majori supradicta, ad hoc deputata mane hora Tertiariam, in qua fuit serenissimus princeps Sigismundus rex Romanorum & Hungariae &c. cum suis insigniis regalibus & nobilibus in predicitis sibi seruientibus, & in qua presidebat reuerendissimus pater D. Joannes episcopus Ostiensis Cardin. Viuarius, Et domini Angelus Laudensis, & Iordanus de Virginis Cardinales, ipsi domino regi nomine dictorum Cardinalium assistebant. Et antequam aliquid fieret, more solito fuit cantata Missa de Spiritu sancto, per reuerendum patrem dominum Ioannem Archiepiscopum Ragusinum, qua cantata, legebantur Litaniae, fuit officium Lituanarum curi Ecc. more aliarum fezionum introitu, Exaudi nos Domine, &c. collecta & hymno, Veni creator Spiritus, & aliis orationibus more aliarum fezionum, deinceps dictum & cantatum. Presentibus ibidem reuerendissimi Patribus, Branda Placentino Gulielmo S. Marti, Landulpho Barensi, Amadeo Salatiarum, Ludouico de Flisco, & Franciso Florentino Cardinalibus, ultra alias tres Cardinales presentes & adstantibus nominatos.

Quibus quidem petracis, procedendo ad ultiora, reuerendi patres Pileus archiepiscopus Iauensis ad legendum & publicandum qua legenda & publicanda erant, ad approbanda ea per concilium: ad approbandum vero eadem, Ioannes patriarcha Antiochenus pro natione Gallicana, Antonius episcopus Concordiensis pro natione Italica, Ioannes archiepiscopus Rigenis pro natione Germanica, & Thomas Abbas Sancte Mariae extra muros Eboracenae pro natione Anglicana, prefati, loco quo praesidiis concesserunt, & decreuerunt, videlicet ad novem dies post executionem, ipsamque citationem fieri voluerunt in formam publici instrumenti cum subscriptionibus quatuor notariorum, quatuor nationum, & sigillis quatuor prelatorum dictarum quatuor nationum muniri & corroborari, Serenissimus vero Romanorum rex prefatus, dixit, quod placet, quod detur sibi conductus nomine eius, & a protestatione, inquit, idem dominus rex tenetur sibi dare deure, & seruare sibi saluum conductum sibi datum, & non alias.

Protestatione Domini Regis facta Henricus de Piro promotor Concilii, petti decerni, & concedi per ipsam synodum citationem contra Ioannem Papam, & eius fautores, &c. Et ulteriori eidem Ioanni Papae ad comparandum, & aliis comparare voluntibus, per eandem synodum & illustrissimum Romanorum regem ibidem praesentem, saluum conductum concedi. Quibus concessis verbo per totam synodum & Romanorum regem, dictus reuerendissimus pater D. Pilus Archiepiscopus Iauensis legebat citationem decretam contra Ioannem Papam, & suos sequaces, ac receptatores, huiusmodi sub tenore.

lise sue orthodoxa diminutionem, fugiebat, se successus temporibus ad diversa loca declinanda, canit hoc omnia mala quae dici, & excoxitari possint, committendo, prout hec & alia in quadam papyri petitionum schedula, quam ibi in suis traxerat manibus, plenus continetur.

Quapropter ut prouideatur de remedio opportuno, idem magister Henricus sibi citationem personalem per editum contra dictum Ioannem Papam virginum tertium, eiusque fautores, receptatores, & sequaces, legitimam & per simile editum in Romana curia assendum, per sanctam Synodum in Spiritu sancto congregatam, decerni, & concedi postulauit. Et ulteriori dari, & decerni eidem Ioanni Papae ad comparandum, & aliis comparare voluntibus, per eandem Synodum, & illustrissimum Regem Romanorum ibidem praesentem, saluum conductum.

Quos quidem saluum conductum, & citationem, reuerendi Patres domini, patriarcha Antiochenus pro natione Gallica, Antonius episcopus Concordiensis pro natione Italia, Ioannes Archiepiscopus Rigenis pro natione Germanica, & Thomas Abbas Sancte Mariae extra muros Eboracenae pro natione Anglicana, prefati, loco quo praesidiis concesserunt, & decreuerunt, videlicet ad novem dies post executionem, ipsamque citationem fieri voluerunt in formam publici instrumenti cum subscriptionibus quatuor notariorum, quatuor nationum, & sigillis quatuor prelatorum dictarum quatuor nationum muniri & corroborari, Serenissimus vero Romanorum rex prefatus, dixit, quod placet, quod detur sibi conductus nomine eius, & a protestatione, inquit, idem dominus rex tenetur sibi dare deure, & seruare sibi saluum conductum sibi datum, & non alias.

Protestatione Domini Regis facta Henricus de Piro promotor Concilii, petti decerni, & concedi per ipsam synodum citationem contra Ioannem Papam, & eius fautores, &c. Et ulteriori eidem Ioanni Papae ad comparandum, & aliis comparare voluntibus, per eandem synodum & illustrissimum Romanorum regem ibidem praesentem, saluum conductum concedi. Quibus concessis verbo per totam synodum & Romanorum regem, dictus reuerendissimus pater D. Pilus Archiepiscopus Iauensis legebat citationem decretam contra Ioannem Papam, & suos sequaces, ac receptatores, huiusmodi sub tenore.

Tenor citationis contra Ioannem Papam XXIII.

Sacrofonda Constantiensis Synodus generale Concilium faciens, & ecclesiam Catholicam representans, in Spiritu sancto legitime congregata, vniuersitatem Christi fidelibus vniōnem & pacem Ecclesie ac gaudium sempiternum. Pridem post clandestinum recessum domini Ioannis Papae XXIII. ab hac ciuitate Constantiensi & hoc sacro generali Concilio Constantiensi vniōni & pacis ecclesie turbatum & impeditum, ipsam ecclesiam scandalizantem, per nonnullos prelatos & alios notabilis viros, ad eum ex parte huius facri Concilii legatos transmisso, eundem requiri ac moneri fecimus cum debita instantia, quatenus ad ipsum sacram Concilium & ad hanc ciuitatem Constantiensem redire, ea que pertinebant ad extirpationem praesentis schismatis, & reformationem Ecclesie in capite & in membris faciendam, impleturus, & cum effectu facturus, sicut promiserat, voverat, iuraverat, & in suis literis super conuocatione dicti Concilii concessis, se facturum publicauerat: & cum id facere nolle facta, non redeundo, & ad loca magis longinquu fugiendo, ostenderet, suum per venerabiles viros magistris Henrico de Piro Licentiatum in decretis, & Ioannem de Scribanis de Placentia, causarum & negotiorum huius facri Concilii promotores & procuratores, instanter requisiti, quatenus ipsum dominum Ioannem Papam XXIII. criminibus haecis, fautorum huius praesentis schismatis, Simonis, mala administratione, & notoria dilapidatione bonorum & iurium Romanae Ecclesie & aliarum ecclesiasticarum, & alii criminibus grauibus nedum infamatum, sed illis notorie in scandalum vniuersalis Ecclesie irritatum, & in suis actibus & operibus, vita ac moribus notorio ecclesiam Dei scandalizantibus, incorrigibilem: qui sic (vt praemittitur) clandestine, de nocte, hora suspecta, & habitu transformato, a dictis ciuitate & Concilio ge-

* apostolicarum.

Papatu, seu electionis huiusmodi declarationem, & aliis per supradictos promotorés propoſitus, & proponendis, deinceps & iustitia responſori, cauſaque quod non debat ſuspendi à totali administratione, ac alias in cauſa & cauſis & negotio huiusmodi di debite proceſſu, ac procedi viſu, aliasque dicturi, facturi & audiuti, ut iuri fuerit, & ratio- nis, indeque ſuper premissis iuſtitiae complementum viſu, ad ſententiam definitiūm in cluſu receptu: certifican- tes nihilominus eundem dominum Ioannem Papam & ſuos ſequaces, acceptatores & fautores ſic citando, quod ſue in dicto citationis huiusmodi termino comparuerint, ſue nō, ad premissa omnia & ſingula ad vteria & alias, (ut iuſtum fuerit,) contra eos per nos debite procedetur, iuſtitia mediante, ipſorum abſentia ſeu contumacia non obſtantē. Loca vero ſeffionis piaſtat audientia publica, literarum contradiſtarum & portarum palati Eccleſiarum & locorum predicatorum tanquam publica & idonea ad huiusmodi citationem publicandam & exequendam di- xiſimus eliget, quia preſentem citationem in iſta edito- rū publicorum, quæ olim in albo * praeſtoris ſcribeban- tur, ſuō quāli ſono preconio & patulo iudicio publica- bunt. In quibus huiusmodi citationē modo & forma pre- miffis decreuimus, & tenore preſentium decernimus pu- blicandam & exequendam, ne piaſtus dominus Ioannes & ſui fautores & receptatores & ſequaces ſic citandi, po- ſunt ſeu valeant de premissis aliquam ignorantiam cauſam pretendere, ſeu etiam allegare. Cumque non ſit veriſimile apud ipſos ſic ciratos incognitum remanere illud, quod tam patenter & notorie omnibus extitit publicatum, vo- lentes nihilominus & auſtoritate predicta deceſſentes, quod hæc preſens citatio modo & forma premissis execu- ta, prenominatos dominum Ioannem & ſuos ſequaces, receptatores & fautores ſic citato, totaliter arceat & ad- stringat, & perinde valeat, tantamque habeat roboris firmitatem, ac iſipſem dominus Ioannes & ſui fautores & ſequaces in eorum propriis perfonis citati & apprehenſi fuſſent, & eis huiusmodi citatio preſentialiter lecta, publi- cata & intimata fuſſerit: & ne dictus dominus Ioannes Pa- pa & ſui ſequaces vealent aliquo modo ſe excuſare, quo minus iuxta premissum terminum compareant, ut prefer- tur, quāquam ad hoc non teneamur, nihilominus ex fu- perabundanti eidem domino Ioāni & ſequacibus danus, & tenore preſentū concedimus tutum & liberum ſaluum con- ductum, ad veniendum ad hanc ciuitatem Conſtan- tien. & ſacratiſſimam synodum, ita quod in accessu nullum debeat & poſſit habere impedimentum, & etiam in ciuitate ſtarce, manere libere & ſecure: iuſtitia tamen ſemper ſalua, prædictum etiam ſaluum conductionem ſub eadem forma fieri & concedi fecimus prædicto domino Ioanni Pa- pa, & ſequacibus eius, & ſeruifimo Romanorum & Hungaria regē. De publicatione vero, lectrura, affixione & executione, ac ſalu conductione, datione & co- ceſſione premissis, modo premisso ſiendis, volumus, de- cernimus, & ordinamus vnu & plura, publicum & publica ſieri & confici instrumentum & instrumenta, quæ nobis plenariam faciunt fidem de eisdem. In quorū fidem & testimonio premissorum, preſenteſ literas citatorias ſu- per hoc ſolemniter decretas fieri fecimus, & propriis ſig- lis preſidentium quatuor nationum huius ſacri Concilii, iuſſimus & fecimus communiri. Datum Conſtantiae pro- uinciae Moguntinensis, in ſeffione publica in Eccleſia maio- ri Conſtantie, ſolemniiter celebrata, die Iouis ſecunda mensis Maii, iudicione vero octaua, anno Domini millesimo quadrageſimummo decimoquinto, pontificis pre- fatti domini Ioannis Papae XIIII, anno quinto.

Preſentibus ibidem illiſtribus Principibus, Rompolo Duce Sles- ſia, Frederico Burggraui Nurenbergensi, Ioanne Iacobu filio Mar- chionis Montisferrati, Ioanne de Vicecomitiu de Mediolano, & Si- gismundo de Boſſanis milite de Vngaria, & alia multitudine Chri- ſianorum copioſe, reſiſtibus ad premissę vocati ſpecialiter & roga- tis.

Super quibus omnibus & ſingulis idem dominus Archi- episcopus Iauuenſis requiruit at tota Synodo, ac placuerit ſibi quod die ſabbati proximo, que erit proxima dies mensis Maii, debeat te- neri ſeffio in materia fidei, videlicet ſuper condemnationem memorie Ioannis VViccleff. Et ſuit reſponſum per omnes de Synodo, placet, preſentibus ſupradictis reſiſtibus. Et ſic omnes domini de ſynodo re- cefſerunt.

Statim poſt & ante prandium de mandato quatuor preſiden- ſium quatuor nationum, in Eccleſia ſancti Stephanii Conſtantieni, & in bancho audientia literarum contradiſtarum, reuerendo patre domino Iacobu de Camplo electo Pennensi, locum tenente auditorum audientia contradiſtarum, ibidem ad banchem ſedente, ad horam illam pro audiencia contradiſtarum, & actum inſcriptum fa- cendum deputato, preſentibus reverendissimis patribus domini Ioanne patriarcha Antiocheno, & Ioanne Archi-epiſcopo Rigeni, de mandato eiusdem domini Iacobi locum tenentu, venerabilis vir do- minus Nicolaus de Hubancho lector literarum de iuſtitia, & aliarum que inib⁹ legi ſolent, legebat & execute fuit citationem ſupra- proxi- mā p̄ ſanctum synodum decrēat ad iſtantiam Magiſtri Hen- rici de Piro promotoris & inſtitutoris dicti Concilii. Qua leſta & execute, idem Henricus petuit ſibi fieri de huiusmodi lectura & pu- blicatione publicum instrumentum, preſentibus ibidem magiſtri Henrico Golthari, Ioanne de * Vroni de notariis publicis, & domi- no Petro VViccleff presbytero, Moguntinensi, Leodiensi & Tra- eniſti dieceſum, reſiſtibus ad premissa vocatis & roga- tis.

SESSIO OCTAVA.

Dileſabat quarti mensis Maii predicit fuit ſeffio ge- neralis in cathedrali ecclie Conſtantieni ſupradicta, in qua more ſolito fuit dictum officium Mifla per reue- rendiſſimum in Christo patrem dominum Ioannem pa- triarcham Antiochenum de beata Virgine. Officio cōple- to, legebantur litanie, vt in dicto & cantato, fuit cantus ſeffionibus ſicut cōſuetum est, introit⁹. Exaudi nos Domine, cum Euangeli⁹. Attende a Cœ. cum collectu ſu⁹ & litanie, falsi prophetis, &c. In qua ex Euangeli⁹, Attende a ſalfis feſſione inter Cardinales pre-propheſti, &c. & alii orationeſidebat dominus Ioannes Ebus, as hymno, Veni creator ſpi- piscoptus Oſiensis Cardinalis ritus, ſicut in aliis ſeffionibus.

Viuarfensis, in qua etiam ſeffione fuit ſeruifimo Roma- norum & Hungaria rex, tanquam Imperator cum insigniis regaliibus & nobilibus ſuis, cui inter Cardinales adſtabant do- mini Jordani de Vriniū, & Angelus Lauderis, Albanensis & Tu- ſculanensis Epifcopti, preſentibus ibidem reverendissimis patribus VVilhelmo ſancti Marci, Antonio de Salancho, Amadeo Salutia- rum, Ladouico de Elſico, Landulpho Barenſi, & Francio Florentino Cardinalibus. Deinde omnibus hi peracti, reuerendas pater domi- nus Vlde alii epifcopti Tholoniensis natione Gallici, aſcendebat ambo- nem, & fecit ſermone ad clerum cum themate: Spiritus veritatis docet in vobis omne veritatem, & cetera. Quia ſermonefacto, ſurre- xerunt magiſtri Henricus de Piro, & Ioannes de ſcribanis, promoto- res & procuratores Concilii & Synodi. Henricus loquens, preſentibus citatorum ad valutas ecclie maioris & audience contradiſtarum affixam, nec non vnam aliam in audience canarum lectam & citatorum in eisdem exactionibus nos comparuent, neque memori- am, heretiq. ac dogma quondam Ioannis VViccleff, minime qua- re condenmarit non debet, videtur curantū conuinciam ac cuiusam. Iſoſque conuincias repitari petuerunt, & in eorum conuinciam pronunciari, decerni & declarari dictum quondam Ioannem VVic- cleff, iuſſe dum vixit notorium hereticum & pertinacem, ac finaliter deceſſe ab hac luce impenitentem, iuſſe q. memoria & errores, pretenſa doctrinae & dogmatizationes, & preſertim 45. cum du- centi ſexaginta articulos per eum conuicſos, condenmandos fore, & per ſanctam vniuersalem Synodum Conſtantieni, ac paternatas qua- tuor prælatorum, pro preſenti die poteſtatem habentium, loco & no- mine quatuor nationum condenmarit, ac eius ofſa, ſab aliorū Chriſtī ſidelium oſibus ſeparari poſſit & ſecerni, exhibuari & proiici man- dari, aliaq. pronunciari, decerni & declarari, definiri atq. fieri, quod inſtum fuerit & expediens fidei ori hodo, inſtantem poſtularunt.

Et domino Pileo Archi-epiſcopo Iauueniſi electo ad le- gendum quæ legi debebant nomine Concilii, reuerendis patribus dominis Ioanne Epifcopto Lutomuſlenſi pro na- tione Germanica, Antonio Epifcopto Concordiensi pro na- tione Italica, Tolonensi. Epifcopto pro na- tione Galli- cana, & Guillermo Abbe monaſterii ſancte Mariæ extra muros Eboraci pro na- tione Anglicana, ad approba- dum loco & nomine nationum ascendentibus in locum, in quo huiusmodi iuxta determinationem Synodi fieri debeat, idem reuerendus Patet dominus Pileus Ar- chi-epiſcopus Iauueniſi, in ambo legit primo capitulo, firmiter credens. Quo leſto, domini Imperator,

Missam de spiritu sancto celebrandam hora terciarum ad videndum & audiendum, dictum quondam Ioannem VVicelleff definitum pronuntiari & declarari, fuisse, dum puxit, notorum hereticum & pertinacem, ipsius memoriam & errores, peruersaque doctrinas & dogmatis, & praeferit quadraginta quinque articulos condemnari, & eiusdem offa, si ab aliorum Christi fideliis offibus secesserint, poplum excomunicari & proici, vel ad dicendum & proponendum ac legendum causa rationabile, si quis allegere voluerit, cur pramissa fieri non debent. Alioquin ad promissorum executionem & veteriora, auctore Deo, procedetur, prout orthodoxe fidei fundamentum exigit, ratiisque dictaverit, & iuri ordo, citatorum contumacia seu absentia non obstante. Datum Constantia die quartam mensis Maii predicti, pontificatus domini Ioannis Pape vigesimi tertii anno quinto.

Deinde legit sententiam damnationis doctrinae Ioannis Wicelleff, & articulorum XLV. cuius tenor sequitur, & est talis:

Sententia damnationis doctrinae Ioannis Wicelleff, & articulorum XLV.

Sacrosancta Constantiensis Synodus, generale Concilium faciens, & ecclesiam Catholicam representans, ad extirpationem praesentis schismatis, errorumque & haereticorum sub eius umbra pullulantium eliminationem, ac reformationem Ecclesiae, in Spiritu sancto legitimè congregata, ad perpetuam rei memoriam.

Fidem Catholicam, sine qua (vit ait Apostolus) impossibile est placere Deo, a falsis eiusdem fidei cultoribus, immo peruersis impugnatoribus, & per superbam curiositatem intendentibus plus sapere quam oportet, mundi gloriam cupientibus, oppugnatam lupi, & contra illos per fidem Ecclesiae milites spirituales, opposito scuto fidei defensam fuisse, sanctorum Patrum scripturam atque gestis instruimus. Haec quippe bellorum genera, in bellis carnalibus Israelicis populi, aduersus gentes idololatras, prefigurata fuerunt. In his itaque spiritualibus bellis sancta Ecclesia Catholica in fidei virtute superni luminis radis illustrata, domino prouidente, & sanctorum patrocinio operari ferente semper innaculata permanens, erroris tembris, velut hostibus profugans, glorijs sine triumphavit. Nostris vero temporibus verus ille & inuidus hostis nova terramina (vit probati temporis huius, manifesti sunt) suscitauit, quorum dux & princeps extitit quondam Ioannes Wicelleff, pseudo Christianus, qui dum viueret, aduersus religionem Christianam & fidem Catholicam pertinaciter afferuit & dogmatizauit plures articulos, quorum 45, huius paginae duimus inferendos, qui sequuntur.

Articuli Ioannis Wicelleff.

1. Substantia panis materialis, & similiter substantia vini materialis, manet in Sacramento altaris.

2. Accidentia panis non manent sine subiecto in eodem sacramento.

3. Christus non est in eodem sacramento identice & realiter in propria presentia corporali.

4. Si episcopus vel sacerdos est in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non consecrat, non baptizat.

5. Non est fundatum in Evangelio, quod Christus misericordiam ordinauerit.

6. Deus debet obedire diabolo.

7. Si homo debite fuerit contritus, omnis confessio exterior est sibi superfua & inutilis.

8. Si Papa sit praescitus & malus, & per consequens membrum diaboli, non habet potestatem super fidèles ab aliquo sibi datam, nisi forte à Casare.

9. Post Urbanum Sextum non aliquis recipiendus in Papam, sed vivendum est more. Graecorum sub legibus propriis.

10. Contra scripturam sacram est, quod viri ecclesiastici habeant possessiones.

11. Nullus prałatus debet aliquem excōmunicare, nisi prius fecit eum esse excommunicatum a Deo: & qui sic excommunicatur, est hereticus ex hoc vel excommunicatus.

12. Prałatus excommunicans clericum, qui appellauit

ad regem vel ad Concilium regni, eo ipso traditor est regis & regni.

13. Illi qui dimittunt prædicare sive audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & in die iudicii traditores Christi habebuntur.

14. Licet alicui diacono vel presbytero prædicare verbum Dei, ab ipso auctoritate sedis Apotholicae vel Episcopi Catholici.

15. Nullus est dominus ciuilis, nullus est prałatus, nullus est episcopus, dum est in peccato mortali.

16. Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab ecclesia, possessionatis habitu alterius delinquentibus, id est, ex habitu, non solum actu, delinquentibus.

17. Populares possunt ad suum arbitrium dominos delinquentes corrigere.

18. Decima fuit pura elemosyna, & parochiani possunt propter peccata suorum prałatorum, ad libitum suum auferre eas.

19. Speciales orationes applicatae vni persona per prałatos vel religiosos, non plus profundunt eisdem quam generales, ceteris paribus.

20. Conferens elemosynam fratribus, est excommunicatus eo facto.

21. Si quis ingreditur religionem priuatam qualecumque possessionarum quam mendicantium, redditur incepitor & inhabilis ad obseruantiam mandatorum Dei.

22. Sancti instituentes religiones priuatas, sic instituendo peccauerunt.

23. Religiosi viuentes in religionibus priuatis, non sunt de religione Christiana.

24. Fratres tenentur per labores manuum vixum acquirere, & non per mendicitationem.

1 Prima pars est scandalosa & presumptuosa asserta, pro quanto sic generaliter & indistincte loquitur: & secunda eronea, pro quanto assert mendicitatem fratribus non licet.

25. Omnes sunt simoniaci, qui se obligant orare pro aliis eis in temporalibus subuenientibus.

26. Oratio praesciti, nulli yaleat.

27. Omnia de necessitate absoluta eueniunt.

28. Confirmatio iuuenium, clericorum ordinatio, locorum consecratio, referuantur Pape & Episcopis propter cupiditatem luci temporalis & honoris.

29. Vniuersitates, studia, collegia, graduationes & magisteria in eisdem, sunt vana gentilitate introducta, & tantum profundunt ecclesie sicut diabolus.

30. Excommunicatione Pape vel cuiuscunque Prałati non est timenda, quia est censura Antichristi.

31. Peccant fundantes claustra, & ingredientes, sunt viii diabolici.

32. Ditatorem clerum, est contra regulam Christi.

33. Sylvestris Pape & Constantinus Imperator errauerunt ecclesiam dorando.

34. Omnes de ordine mendicantium, sunt haereticii: & dantes eis elemosynam, sunt excommunicati.

35. Ingredientes religionem, aut aliquem ordinem, eo ipso inhabiles sunt ad seruandum diuina præcepta, & per consequens ad perueniendum ad regna celorum, nisi a postuauerint ab eisdem.

36. Papa cum omnibus clericis suis possessionem habentibus, sunt haereticii, eo quod possessionem habent, & consentientes eis, omnes videlicet domini seculares, & ceteri laici.

37. Ecclesia Romana est synagoga satanae, nec Papa est immediatus & proximus vicarius Christi & Apostolorum.

38. Decretales epistolæ sunt apocryphae, & seducunt à Christi fide: & clerici sunt stulti qui student eas.

39. Imperator & domini seculares seducti sunt à diabolo, ut ecclesiam dotarent bonis temporalibus.

40. Electio Pape à Cardinalibus, per diabolum est introducta.

41. Non est de necessitate salutis, credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias.

1 Error est, si per Romanam ecclesiam intelligat vniuersalem Ecclesiam aut Concilium generale, aut

pro quanto negaret primatum Summi Pontificis super alias Ecclesias particulares.

42. Fatuum est credere indulgentiis Papæ & Episcoporum.

43. Iuramenta illicita sunt, quæ fiunt ad roborandum humanos contractus, & commercia ciuilia.

44. Augustinus, Benedictus, Bernardus, damnati sunt, nisi penituerint de hoc quod habuerunt possessiones, & insisterent & intraercent religiones, & sic à Domino Papa usque ad infimum religiosum omnes sunt haereticii.

45. Omnes religiones indifferenter introductæ sunt à diabolo.

Idemque Ioannes Wicelleff libros dialogum & triologum per ipsum nominatos, & plures alios tractatus, volumina & opuscula composuit, in quibus praescriptos & plures alios damnabiles inseruit & dogmatizauit articulos, quos libros ad sui peruersi dogmatis publicationem publice legendos expoluit, ex quibus insuper multa scandala, damna animarum & pericula in diuersis regionibus, & presserrim Anglie & Bohemia regnis, secura sunt, aduersus quos articulos atque libros in Dei veritate exurgentes Magistri & Doctores Vniuersitatum & studiorum Oxoniensis & Pragensis, articulos praeditos scholasticis diu post reprobant: Reuerendiss. insuper Patres Archiepiscopi, Episcopi, pro tempore Cantuarensis & Eboracen sis Sedis Apostolicae Legati in Anglia, & Pragensis in Bohemia regnis, condemnant. Libros etiam eiusdem Ioannis Wicelleff comburendos fore, dictus Archiepiscopus Pragensis Sedis Apostolicae Commissarius in hac parte, sententiāter indicauit, & eorum qui superessent, prohibuit lectionem. Rursus his ad notitiam Sedis Apostolicae & generalis Concilij deducit, Romanus Pontifex in Concilio Romano ultimo celebrato, dictos libros, tractatus & opuscula condemnauit, iubens illos publice concremari, districtus inhibendo, ne quis Christi nomine insignitus, anderet aliquem seu aliquo seu aliqua ex dictis libris, voluminibus, tractatibus & opusculis legere, exponere vel tenere, aut illis quodlibet vi, vel illos, nisi in ipsorum reprobationem, allegare publice vel occulte. Et ut de medio Ecclesiae illa periculosa spurcissimaq; doctrina eliminaretur, iussit omnes per locorum ordinarios, libros, tractatus, volumina & opuscula huiusmodi, auctoritate Apostolica per censuram ecclesiasticam (etiam si opus esset cum adiectione, quod contra non parentes procederetur tanquam contra fautores heresis) diligenter inquiri, & repertos ac reperta, publice ignibus concremari.

Hæc autem sancta Synodus praefatos articulos quadragesima quinque, examinari fecit, & siue recensi per plures Reuerendiss. Patres Ecclesiae Romane, Cardinales, Episcopos, Abbates, Magistros in Theologia, Doctores iuris virtusq; & plures notabiles in multitudine copiosa: quibus articulis examinatis, fuit repertum (prout in veritate est) aliquos & plures ex ipsi, fuisse & esse notorie haereticos, & à sanctis Patribus reprobatos, alios non Catholicos, sed erroneous, alios scandalosos & blasphemos, quosdam piarū auiri offensios, nonnullos eorum temerarios & seditionis. Comperit est etiam, liberos eius plures alios articulos cointeneret similius qualitatū, doctrinamq; in Dei Ecclesia verna & fidei ac mortibus inimicam inducere. Propterea in nomine Domini nostri Iesu Christi hæc sancta synodus sententias praeditorum Archiepiscoporum ac Cœlii Romani ratificas & approbas, praeditos articulos & eorum quilibet, libros eiusdem, dialogū & triologū per eundem Ioannē Wicelleff nominatos, & alios eiusdem authoris libros, volumina, tractatus & opuscula, quoconque nomine censeantur, quos hic haberi vult pro sufficienter expressis, hoc perpetuo decreto reprobat & condemnat. Et eorum librorū & cuiuslibet opusculorum lectionē, doctrinā, expositionē & allegationē, nisi ad eorum reprobationē omnibus Christi fidibus prohibendo, inhibemus omnib. & singulis Catholicis sub anathematis intermissione, & ne de cetero dictos articulos vel ipsorum aliquem audeant publice prædicare, dogmatizare, tenere vel quomodolibet allegare, nisi ad eorum reprobationem, vt dictum est, iubens illos libros & tractatus, volumina & opuscula prælata publice concremari, prout decretum fuerat in Synodo Romana, sicut superius est expressum. Super quibus & exequendas & debite obseruandas, mandat praedita sancta Synodus ordinatis locorum vigilanter intendere, prout ad quemlibet pertinet, secundum iura & canonicas sanctiones.

Quia vero libris praeditis diligenter examinatis per Doctores & Magistros Vniuersitatis studii Oxoniensis ultra dictos 45, articulos, ducentos sexaginta extra dependentes collegerunt, quorum aliqui cum superdictis in sententia coincidunt, licet non in eadem forma verborum: & sicut alias superius dictum est, quidam ipsorum erant & sunt haereticii, quidam editiost, quidam erronei, alii temerarii, nonnulli scandalosi, alii insani, nec non omnes pene contra bonos mores & Catholicam veritatem fuerunt propria per dictam vniuersitatem scholasticę & debite reprobati. Hæc igitur Synodus sacrofascia cum deliberatione qua supra, praeditos articulos & eorum quilibet reprobat & condemnat, prohibens, iubens, mandans & decernens, prout de alius 45. Errorum ducentorum sexaginta articulorum tenores duximus inferiū inferendos.

Concilium pronunciat hereticum Ioannem VVicelleff, ac memoriam eiusdem condemnat, & mandat exhumari ossa ipsius.

IN SUPER quia auctoritate sententiae & decreti Romani Concilij, mandatoque Ecclesiae & Sedis Apostolicae, datis dilationibus debitis, processum fuit super condemnationem dicti Ioannis Wicelleff, & sue memoriae, dictis propositis denunciationibusq; ad vocandum eos, qui eundem sue eiusmemoria defendere vellent, si qui penitus existent. Nullus vero compatuit, qui eundem sue eiusmemoria defensaret. Examinitis insuper testibus super impenitentia finali, pertinaciaq; dicti Ioannis Wicelleff, per Commissionarios deputatos per Dominum Ioannem Papam modernum & hoc Concilium, seruatisq; seruandis, prout in tali negotio postulat ordo iuris, de eius impenitentia ac finali pertinacia, per evidenter signa testibus legitimis comprobata, fuit legitime facta fides. Propterea instant procuratore scilicet dicto opusculo legere, exponere vel tenere, aut illis quodlibet vi, vel illos, nisi in ipsorum reprobationem, allegare publice vel occulte. Et ut de medio Ecclesiae illa periculosa spurcissimaq; doctrina eliminaretur, iussit omnes per locorum ordinarios, libros, tractatus, volumina & opuscula huiusmodi, auctoritate Apostolica per censuram ecclesiasticam (etiam si opus esset cum adiectione, quod contra non parentes procederetur tanquam contra fautores heresis) diligenter inquiri, & repertos ac reperta, publice ignibus concremari.

Subsequenter dicta sessione (vt premititur) facta de mandato Dominorum praesidentium nationum, Giselerus Bouenec & ego notarii nationis Germanicae antedicti, accessimus ad portam vulgariter

Syntsport nominata civitas Constantinensis, per quam Papa Ioannes dicitur fugisse, pro executione viteriori ipsius citationis, & ibidem dictam citationem contra eam decretam, sigillatam & subscriptam, clavis dicta porto affiximus, eamq; affixam & extensam flare dimisimus per temporis spatium, deinde amovimus, & loco eius ibidem copiam in papiro affiximus, & flare dimisimus, presentibus ibidem probis viris Magistro Petro Bannin notario publico, Gofrido Calfen, Henrico Opperorde, clericis Leodiensis, Moguntinensis & Hildesheimensi diaconis, testibus, &c.

Die sabbati eadem hora vesperarum fuit congregatio generalis nationis Germanicae. In qua primo Magister Stalbergen, tandem Prepositus Ecclesiae S. Senerti Erfordiensis, fuit intitulatus, & surauit, &c.

Subsequenter fuit ibidem per Dominum Ioannem Abundi pro parte dominorum praesidentium propositum, quare ex consultatione certorum zelatorum vniuersitatis Ecclesiae Dei, deberet natio deputare tres prouidos & discretos viros, qui haberent tractare materiam vniuersitatis iuxta informationem dictorum zelatorum, & quia illa esset ipsi reuelata in secreto & arcane, ideo non esset expediens neque necessarium committi pluribus: quia timeretur quod fraud interuenire posset, si aliquis reuelatio que multum fore noxiua, cum dicta materia concernat practicam ad habendum vniuersitatem in Ecclesia Dei: & qua practica dimissa, forsitan per modicam obstatulam posset impediri prædicta vniuersitas.

Die dominica, quinta mensis Maii predicti, fuit congregatio deputatorum quatuor nationum hora quinta in loco in quonatio Ger-

Duc. Austr.
& reconciliatio cum
Sigismund.
Imp.

Locus ob-
scurus.

*Habun-
di.

IV.

manica congregari solet. Et erant Archiepiscopi & Episcopi circiter quadraginta, abbates multi, & plures Doctores de diversis studiis, nobiles insuper & Ambasatores regum circa virginem. Quibus omnibus ibidem vocatis per Serenissimum Dominum Sigismundum Romanorum & Hungariae Regem, dicto que Serenissimo Rege in medio iorum sedente, propositus & expositus qualiter fecisset guerram opportunam & neceſſariam contra Duxem Fredericum Austriae. Primo ex eo, quod idem Fredericus scandalizasset Ecclesiam & Concilium Constantiense in hoc, quod abduxit Ioannem Papam Vigesimaliterum noctis tempore, & quod non remansit per eos, qui totaliter Concilium pertalem abductionem & Pape fugam fuisseſſet dissolutum. Item ex eo, quod nonnullos Episcopos suis sedibus expulſerat, & abbates deorum monasteriorum, retinens Abbatias & Episcopatus in manibus propriis. Item ex eo, quod viduas & orphanos spoliasset bonis hereditatibus, quorum multi propter hoc inventi mendicantes per mundum. Et modo ille Dux Fredericus, ut prefertur, velle venire ad concordiam, & quod guerra ciffaret. Quapropter petitum concilium a Dominis deputatis, quod in hac materia debet facere, & qualem concordiam debet inre, tandem dicit quod Fredericus forsitan petat veniam, & stare velit iudicio & simplici verbo Domini Regis & Concilii. Eriam quod honor ipsius regis & eius uiramentum, quod alias dixit se fuisse, quod nunquam vellit facere pacem neque trengam cum dicto Duce. Et fuit per Dominos deputatos disputatum & conclusum, quod ex hoc nullum incurveret pernatum, quia simpliciter eum recuperet ad misericordiam, & tandem hominem captivum & Dominionem eius captivum. Allegabat enim multi, quod tale uiramentum in presenti casu non haberet eum ligare, & sic habitis consultationibus, de voluntate Domini Regis fuerunt missi quatuor Prelati ad associandum dictum Fredericum Ducem, & quod al presentiam Domini Regis. Quibus exequitibus, reversi fuerunt cum eodem & illustribus Principibus secum, videlicet Frederico Burggrauio Nurenbergensi, & Ludonico Duce Bavariae, in quorum incessu erat prefatus Dux Fredericus, & veniendo ad presentiam regis, prostratus sum ad genua, & ibidem Fredericu Burggrauio nomine ipsius Fredericii Ducis Austriae & ad eius rogatum, dirigendo sermonem ad regem, dixit, qualiter aunculus suis Fredericus Dux Austriae ibidem presens sibi supplicaverat de intercedendo pro eo apud regiam Maestram, videlicet quod de offensio quas sibi intulisset, Regia Maestram, ac suo Concio Constantiensi ac personis ecclesiasticis, aut aliis personis temporalibus, nobilibus, ignobilibus, viduis aut orphanis, peterer a regia Maestra veniam & misericordiam, dans se & personam suam, dominia sua & bona, totaliter in manibus & potestate ipsius Domini Regis, promittere se Papam reducere velle: salvo tamen honore ipsius Dux Fredericus, quod eidem Papa negue suis secum revertentibus, non inferatur vis in eorum propriis personis, sine bonis que seum appartenent. His dictis, prefatus Fredericus Dux Austriae dixit, quod ita pateretur & humilietur supplicaret Regie Maestri ipsius recipere ad veniam & misericordiam, ponens se & sua dominia & bona, quaeunque in manibus & potestate ipsius regis, simpliciter disponenda at omnem suam voluntatem. Supplicans tamen, quod Papa & suis secum reducendis, nihil sit in persona & rebus eorum quas adduxerant. Quam humilitatem Serenissimus Dominus Rex recipit, tangens fibram manum, & ulterius manibus iunctis, idem Dominus Fredericus Dux pronostit nunquam per se vel alium seu alios contra dictum Serenissimum Dominum Regem quous modo facere, sed sibi deligentius seruitorum esse. Super quo venerabilis vir Magister Ioan. * Abundi Adlocutus nationis Germaniae, nomine omnium & singulorum petiti sibi fieri per Dominum Benedictum Protontarium Propositum Alberegalis, & Iacobum Rhodini Protonotarium de Ianua, ceterisque notariis & tabellionibus ibidem existentes, unum velplura, publicum vel publica, instrumentum seu instrumenta, ad dictam cuiuslibet sapientia presentibus ibidem dictis Dominis Prelatis, Abbatibus, Doctoribus, & nobilibus, aliisque quamplurimi in multitudine copiosa.

Effectus litera submissionis Duxis Austriae, que scripta fuit in Teutonico, & sigillo suo sigillata, sequitur: & est talis:

Nos Fredericus, &c. recognoscimus, &c. Quod cum Serenissimi Principi indignationem inciderimus, venimus in propria persona ad conspectum dicti Domini nostri Regis Constantiam. Et nos personam nostram, territoria, homines, ciuitates, fortalia, & quicquid habemus & tenemus, nibil excepto, ad suam regalem gratiam dedimus & ponimus vigore representum taliter, quod ipse nobiscum & cum eis facere & ordinare possemus regalis libto voluntatis. Quicquid etiam qualibet persona vel persone ecclesiastice vel seculares, nobiles vel

ignobiles in quacunque dignitate vel statu constitute, nemine excepto, contra nos habet occasionem pro quacunque causa, nulla excepta, hoc totaliter possumus, & determinamus in arbitrium dicti Domini nostri Regis, sic & taliter quod quicquid ipse Dominus noster Rex inscrit in huicmodi, ordinauerit & dictauerit pro sua voluntate per nos erga quemlibet faciendum, quod istud facere & adimplere & finire debeamus absque omni dilatione & contradictione: debemus etiam & voluntus facere & procurare, Papam Ioannem ad Constantiam seu aliibi que Dominus noster Rex voluerit, presentare, aut facere presentari ad manus & potestatem dicti Domini Regis & sacri Concilii, quod presentialiter Constantia celebratur. Sperantes quod iusta verbum regum desuper nobis factum, quod dictus Papa Ioannes, & omnes secum venturi Constantiam aut ad alium locum deputandum, suarum virtutis & rerum ad eos pertinentium, quas secum ad huncmodi locum duixerint, sim securi. Et si dictus Papa Ioannes de Papatu depositus fuerit vel cesserit, tunc in voluntate prefati Concilii stabit, quomodo eidem de statu suo prouideatur. Noseriam volumus & debemus in hostagio Constantiam manere, quoque Papa Ioannes Constantiam, aut alibi, quo pro prefatis Dominis Rex deputauerit, peruenire, ut supra dictum est, & quoque omnes & singuli officiales, ciues & incole munitionum, ciuitatum & territoriorum in Suevia, Alsacia, partibus * Brisgoia, &c. Briscoia.

S E S S I O IX.
In qua producebatur executio citationis contra Ioannem Papam XXIIII.

DIE Luna decimateria mensis Maii supradicta, fuit Sesio generalis in Ecclesia cathedrali Constantiensi supradicta, in qua praesidebat Reuerendissimus Pater Dominus Ioannes Episcopus Ostiensis Cardinalis Viuariensis. Cui sessioni interfuit Serenissimus Princeps Sigismundus, Romanorum & Hungariae Rex, cum suis nobilibus & insigniis regalibus. Et fuit cantata Missa de Angelis, videlicet, Benedicote omnes Angelii, &c. per Reuerendum Patrem Dominum Robertum Episcopum Satesbirensem nationis Anglicanae.

Presentibus ibidem Reuerendissimus Dominus Ioannes Episcopo Ostiensi Cardinali, & Angelo Laudensi, Francisco Venetiarum, aliamanno Pisano, Jordano de Vinsis, Branda Placentino, Guilielmo S. Marci, Antonio de Saliancho presbytero, * Amadeo Salutarum, Raynaldo de Branca, Ludonico de Flisco, Landulpho Barensi, Odono de Columna, Francisco Florentino, & Luido de Comitibus, diaconi Cardinalibus, absen. Ius Petro Cameracensi, & Antonio Aqui-

* Amdeo
Odo iste
sit postea
in hac sy-

legensi

ado Papa
Marcius
v.
Luc. 21.

legensi Cardinalibus, sicut in ciuitate Constantiensi presentibus. Missa cantata, fuit cantatum officium, Exaudi nos Domine, &c. cum Litaniis, orationibus & collectis, cum Euangeliis. Erunt signa in Sole, &c. ac hymno, Veni creator Spiritus. Quibus suis surrexit venerabilis vir Magister Benedictus Gentianus, Monachus ordinis S. Benedicti, Ambassador studi Vniuersitatis Parisiensis, & proposuit quader venerabilis Mater Venerabilis studii Parisiensis recommendaret seipsum Concilio Constantiensi, mittendo sibi viam literam, quam ibidem in medium produxit, cuius tenor sequitur inferiori post lectorum aliorum, pro quibus seipso fuit deputata. Deinde surrexerunt honorabiles viri Magistri Henricus de Piro & Ioannes de Scribanis, promotores & procuratores Concilii. Idem Henricus loquens reproduxit citationem alias contra Ioannem Papam Vigesimaliterum tertium decretam, vna cum eius executione facta in publico instrumento, quorum tenores inferiori sunt inserti. Et ultius recitando, primo, quartus Dominus Ioannes Papa Vigesimaliterum eius receptatores, sequaces & fautores fuerunt citati ad dictum presentem, ad comparendum, respondendum & allegandum causam, & prout in dicta citatione continetur. Et ab hoc corudem Ioannis receptatorum & sequacium suis adherentium non comparentur, neque aliquas causas rationabiles allegantur, cur recessus dicti Domini Ioannis Papa clandestinus promulgarici non debeat fuisse & esse Ecclesie Dei sancti & damnosus, scandalosus & opprobiosus, ac vniuersi & pacis Ecclesie perturbatorius & nouus, ac nefandissimi schismatis nutritius & robatorius, hereticus, & suspicionis fidei scismatis, ac a bono vniuersi & pacis Ecclesie prefatus promulgaric, iuramenti & votis per Dominum Ioannem Papam super hoc factis, deviatum. Nec etiam allegantium causas, quare testes super notorietate criminum in citatorio expresso ruin recipi non debant, & deinde notoria pronunciari, & super eisdem tantum super notorius criminibus procedi. Et cur spes Dominus Ioannes Papa X XII. non debeat suspendi a totali administratione Papatus, propter notoriam, malam vel scandalosam administrationem & dilapidationem. Ipsos deinde Ioannem Papam, suis complicis & sequaces, primis tamen per Reuerendiss. Patres Dominos ex S. R. E. Cardinalibus, & quatuor Prelatos quatuor nationum, diligenter ante valutis huius maioris Ecclesie Constantiensi preconizatos, si non comparuerint neque repertur, petimus contumaces reputari, & in eorum contumaciam supradicta omnia & singula per hanc Synodum secundum formam citatoriis pronunciari, declarari & decerni, dictum recessum suum fuisse & esse sancte Ecclesie Dei scandalosum & opprobiosum, &c. Nec non crimina in ipso citatorio expressa, fuisse & esse notoria, & super eis tantum super notorius procedendum fore, & procedi debere declarari, dictum, Dominum Ioannem Papam a totali administratione papatus tam spiritualium quam temporalium, propter notarios Sedis Apostolice & alios tabelliones & notarios Synodi, vnum & plura conscripsi, publicum & publica, instrumentum & instrumenta. Presentibus ibidem illustribus principibus Dominis Ludowico Duce Bavariae, Rompolo Duce Zaganesi in Slesia, Ioanne Iacobu Comite Aquesanci filio comitis Montiserrati, Ioanne Comite de Friburg, Ioanne Carolo de Vicecomitibus de Mediolano, Philippo de Florentia, Nicolao de Gara magno Comite de Vngaria, & alia Christianorum multitudine copioza.

Quibus sic peractis, Dominus Andreas electus Poznanensis, de mandato dicti Synodi ascendebat locum in quo publicabantur edicta Concilii, & legebat ibidem certam schedulam alias in nationibus consilium pro officiis Concilii, &c. cuius tenor sequitur inferiori. Nec non literam inquitur per Vniuersitatem studii Parisiensis, cuius similiter tenor sequitur inferiori. Quibus lectis Henrico loquenti, petierunt a tota Synodo an placere, adiungentes, si aliquis esset cuius non placaret, iuxta auctoritatem & facultatem Concilii, posset libere surgere & dicere id quod sibi placet. Et sic de omnibus aliis fuit responsum per Dominum presidentem & omnes alios, Placet, nemine discrepante.

TENORES VERO EXECUTIONIS CITATIONIS
in valuis Ecclesiarum & portarum ciuitatis Constantiensi factae, nec non schedulae deputationum officialium, ac litterae missiae Vniuersitatis studij Parisiensis sequuntur, & sunt tales.

In nomine Domini, Amen. Anno a nativitate eiusdem millesimo quadragecentesimo decimoquinto, indictione octaua, die quarta mensis Maii, Pontificatus sanctissimi in Christo Paris & Domini, Domini Ioannis diuinaproxidentia Papa Vigesimaliterum, anno quinto, in meiorarii publici, & regium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum presentia, venerabilis vir Magister Ni-

for. *Gne.
nenfis.
Itud hic
abundare
videtur:

colau

*Bolos-
nis.

colas de Hubano, literarum apostolicarum scriptor & procurator, audiencia publica literarum contradictarum Domininostris Pape Lester, in Ecclesia S. Stephani Constantiensis, pro audiencia causarum apostolica specialiter deputata, mane hora confusa quafdam literas citatorias personales a sacrofancia Syodo Constantensi generale Concilium faciente, & Ecclesiam Catholicam representante in Spiritu sancto legitime congregata, ad instantiam venerabilium virorum Magistrorum Henrici de Piro Licientiati in decretis, & Ioannis de Scribanis de Placentia, causarum & negotiorum dicti Concilii promotorum & procuratorum, contra prefatum Dominum Ioannem Papam Vigesimalium & eius sautores, receptatores & sequaces emanatas, & sigilli presulentum quatuor nationum huius Concilii muneras & sigillatas, aceriam per quatuor earundem nationum in predicto sacro generali Concilio notarios subscriptas & signatas. Quarum quidem literarum citatoriarum tenor sic incipit: *Sacrosancta Constantiensis Synodus, &c. & sic finitur, Datum Constantia prouincie Moguntinensis, in sessione publica, in Ecclesia maiori solenniter celebrata die Iouis secunda mensis Maii, indictione octaua, anno Domini, &c. Ad instantiam & requisitionem prefaturum Magistrorum Henrici de Piro, & Ioannis de Scribanis promotorum & procuratorum, nomine quo supra, valvis seu portis ciuitatis Constantiensis, Guitpost vulgariter nuncupatis, vna cum earundem vera copia affixa, & ibidem affixa & extensa dimisi, deinde vero hora prima post meridiem eiusdem dieris, ipsas litteras citatorias originales, copia earundem per me affixa ibidem dimisi, a dictis valvis seu portis amoni, & mecum portavi, rogatus & requisitus a supradictis Magistris Henrico de Piro, & Ioanne de Scribanis promotoribus & procuratoribus nomine quo supra, instantiam, qui si fuerit publicatione & lectura huiusmodi per me notarium publicum infra scriptum, vnum vel plura, publicum seu publica sieri petierunt instrumentum seu instrumenta. Presentibus ibidem: venerabilibus & discretis viris Magistris Michaeli de Bolesfanis Licientiatis in decretis, Ioanne de Scribanis in Romana curia procuratore, Conrado Baldem, Henrico Hutenat, Ioanne Brunichusen, Robino Colini in dicta audiencia procuratoribus, Gifeler de Bouenensem sacri palatii Apostolici causarum notariis, & quampluribus aliis testibus ad premissa vocatis specialiter & rogatis. Paulus post ego Fredericus notarius infra scriptus, dictas litteras citatorias ad valvas dictae Ecclesia S. Stephani pro audiencia causarum Apostolica specialiter deputata affixa, & extensa per tempus dimisi, rogatus & requisitus per dictos Magistris Henricum de Piro, & Ioannem de Scribanis promotores & procuratores nomine quo supra, ut de huiusmodi affixione publicum consicerem instrumentum. Presentibus ibidem discretis viris Magistris Michaeli de Bolesfanis Licientiatis in decretis, Ioanne de Scribanis in Romana curia procuratore, Conrado Baldem, Henrico Hutenat, Ioanne Brunichusen, Robino Colini in dicta audiencia procuratoribus, Gifeler de Bouenensem sacri palatii Apostolici causarum notariis, & quampluribus aliis testibus ad premissa vocatis specialiter & rogatis.*

*Paulus vero post premissa ego Gifelerus Notarius infra scriptus vna cum predictis litteris citatoris, dicta ciuitatis Constantiensis valvas, seu portas, Rump harvorum vulgariter nuncupatas, accessi, & eisdem valvis seu portis easdem litteras citatorias vna cum earundem vera copia affixa, & ibidem ipsas affixas & extensas dimisi. Dextum vero ipsas citatorias originales post horam vesperorum eiusdem diei supradictae, copia earundem ibidem per me affixa, etiam in proxime dictis portis dimissi, removi & mecum deportavi, rogatus & requisitus a supradictis Magistris, Henrico de Piro & Ioanne de Scribanis, promotoribus & procuratoribus nomine quo supra, ut ipsi de huiusmodi affixione & amotione valvis dimisi, vnum vel plura, publicum seu publica consicerem instrumentum seu instrumenta. Presidentibus ibidem discretis viris Magistris Clemente de Cumis, & Basiano de Putalactis de Lauda, literarum Apostolicarum scriptoribus, & Ioanne Guaridi in dicto sacro Concilio pro natione Gallicana notario clerico Piclautienensis dioecesis, testibus ad premissa vocatis & rogatis. Et ego Gifelerus de Bouenensem clericus Moguntinensis dioecesis, Apostolica & Imperiali authoritatibus notarius, & in sacro Constantiensi generali Concilio supradicto pro natione Germanica Notarius, predictas litteras citatorias per edictum & personam supradictis valvis & portis affixa, & ut premitur amori, de quibus affixe & amotione presentis publicum instrumentum manu mea propria subscriptum conseci, subscripsi, & publicavi, signoq. nomine meo * solo & consue- tuisignau, rogatus & requisitus in fidem & testimonium omnium & singulorum premisserum.*

Egregius inclytique patribus viris ex omni gente dilectis, in salutifero Constantiensi Concilio vniuersalem Ecclesiam representantibus.

Egregius inclytique patres, viri ex omni gente dilecti, aliusque & salutiferum concilium: *Si labori, si granibus operibus per diversas vias pacem Ecclesie quefinisisti, non corpori, non mundani parcentes diutius, sed thesaurizantes in celo, iam constantius perfundam, iam ambulandum cauisti, iam opus est incumbere megi, cum turbidus austus primus dulce spirantes zephyros a Petri nauicula aliquantus spirerupit. Sed remis agendum, ut ad tranquillitatem portus ducatur in colum, Ian in rōs sibi catholicī populi constituta est, vos columnas Ecclesie firmas vniuersi laudant & venerantur, & pacem orantes populi, manus ad fidem tendunt. Nam adiuua est co- fidia per vestram perseverantiam, postquam Dominus nostri Pape discessum agnoverint. Quanquam discessum agere firamus, multumque sibi procedens passa est detrimentum, ut super scripto vobis notum fecisse putamus. Nunc igitur felix restis laboribus sit Ecclesia, fortunatique populi, quos in usum schismata tantisper tempora concurbanit: non enim tantu catus in vacuum erat conlocandus. Sed vi fructus laboris sequuntur aspidios, non dispersantur oves gregis propter pastoris absentiam, sed occasio sit hoc in centuplo maioris vnitatis: quo-*

In nomine Domini, Amen. Anno à nativitate eiusdem millesimo quadragesimo decimoquinto, indictione octaua, die vero sabbati quarti mensis Maii, Pontificatus Domini Ioannis Pape Vigesimalium anno quinto, paulo post horam Nonarum, Ego Gifelerus notarius publicus infra scriptus, in testum infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum presentia certas litteras citatorias personales, a sacrofanca Synodo Constantensi generale Concilium faciente,

* foliis.

* Rumphartom.

* vespere-
rum.

* ve-
strum.

Luc. 21.

tionis Gallicanæ, Nicolaum Episcopum Ploensem nationis Germanicæ, & Robertum Episcopum Saresbitensem nationis Anglicanæ, quibus dat potestatem in praedictis citandi in curia & extra eam, & alia faciendo, quæ ad dictas causas pertinent, & pertinebunt usque ad sententiam diffinitiū exclusiue.

CONCILIVM DEPVATAT SES- SIONARIO.

Item dicta sancta Synodus constituit & deputat in sessionarios, pro ordinando Dominos Praelatos, Ambassatores & ceteros in sessionibus Concilij, prout fieri solent est, videlicet de natione Gallicana antiquos nominatos, & de natione Italica Dominum Ioannem de sancto Seuerino, & pro natione Germanica Magistrum Eucherardum Lupi.

Item supplicetur per legentem predicta, Serenissima Regie Maiestati, quod loco Domini Comitis Bertholdi propter eius absentiam, prouideat de uno alio ad suum officium sufficiente.

Predictis lectis & publicatis, promotores perierunt ab ipsa Synodo, si placerent, adiuentes, si aliquis esset cui non placaret, iuxta autoritatem & facultatem Concilij posset surgere, & dicere id quod sibi placeret. Et sic fuit ab omnibus responsum per Dominum Praesidentem & omnes alios, PLACET, nemine discrepante.

SESSIO DECIMA.

Die Martis decimaquarta mensis Maii supradicti, fuit sessio generalis in Ecclesia cathedrali Constantiensi supradicta, in qua Reuerendus Pater Dominus Bertrandus Episcopus sancti Flori, Ambassiator Regis Cypris, cantauit officium Missæ de sancta Trinitate. Et prefigebat in eadem sessione Reuerendissimus Pater Dominus Ioannes Episcopus Ostiensis Cardinalis Viaticiensis, Rege Romanorum ibidem praesente in

Et Reuerendissimi Patres Dominorum regalibus in suis nominis Angelus Laudensis, & Ioribus. Litanis autem & a-damnum Vrbinis Cardinales assistiti in sessionibus legi cōsue- stabant Regi Romanorum ibidem, lectis & peractis, Reue- presenti in insigni regalibus cum reuelissimus Pater Dominus suis nobilibus. Presentibus ibidem Ioannes Patriarcha Antio- Branda Placentino, Franciso Vechenus, legebat Decretum ueitatum, Guilielmo S. Marci, suspensionis Papæ, cuius re- Antonio de Salacho presbyter, non sequitur in hunc modum: Amadeo Saltianum, Rainaldo de Branciforis, Ludovicus de Flisco, Landulpho Barensi, Odo de Colu- mna, Lucido de Comitibus, & Francisco Florentinus Diaconis Cardinals. Absentibus tamen Petro Cameracensi, Alamanio Pisano, Antonio Aquilegensi, & Thoma Tricaricensi Cardinalibus, licet in eadem ciuitate presentibus. Officio vero Missæ solemniter de sancta Trinitate peracto, fuerunt lechitania cum introitu: Exaudi nos Domine, &c. Euangelio, orationibus & collectis ad hoc deputatis, & hymno, Veni Creator Spiritus. Quibus sic cantatis, lectis & factis, surrexerunt Henricus de Piro, & Ioannes de Scribanis promotores, &c. Henricus de Piro loquens proposuit, qualiter ista sessio hodierna esset continuatio sessionis hesterne. Idcirco repetit citationem alias per dictum contra Ioannem Papam Vigesimalium decretam & heri reproducit, vna cum eiusdem executione facta in valvis Ecclesiarum & portarum iusta sui decretum, & hodie reproduxit de novo. Peritque per quatuor Praelatos quatuor nationum & duos Cardinales ad hoc deputatos, eundem Dominum Ioannem requiri extra valvas ipsius Ecclesie, in quibus dicta citatio fuit affixa & executata, & eius sequaces, receptatores & sautores, ad respondendum de & super omnibus & singulis contentis in citatione, ut premittantur contra eum decreta, seu causam quare minime tenerentur ad hoc allegandum, in- stanter postulauit. Et ultius in casu quo repertus non fuerit, ipsum Ioannem suspendi ab administratione totali Papatus in spiritualibus & temporalibus per sanctam Synodum Constantiensem. Predicta requisitione facta per promotores, accesserunt ad portas maiores eiusdem Ecclesie, in quibus communite huicmodi edita publicari solent, Reuerendissimi Patres Franciscus Florentinus, & Lucius de Comitibus Cardinales, Ioannes Patriarcha Antiochenus de natione Gallicana, Nicolaus Archiepiscopus Guezenensis de natione Germanica, Antonius Episcopus Ragusinus de natione Italica, & Nicolaus Episcopus Barthomensis de natione Anglicana. Presentibus ibidem Re-

CONCILIVM DEPVATAT SVOS indicos.

Item dicta sancta Synodus constituit & deputat in iudices, seu commissarios ad audiendum omnes causas, ad dictam sanctam Synodum per appellationem, seu querelam deductas, deuolutas, seu deducendas, & deuoluendas, Reuerendissimos Patres Matthæum Episcopum Pistoriensem nationis Italicae, Ioannem Episcopum Vaurensem na-

uerendis Patribus Dominis Benedicto Preposito Alberegalis, Iacobo de Rhodinius de Iamia, & Thoma Polon Sedis Apostolicae Protonotariis. Nec non Ioanne Guiardi prout natione Gallicana, Bartholomeo de Garsis prout natione Italica, Gumperio Fabri prout natione Germanica, cum Gifelero de Bouencon, & VVilhelmo Porcelli prout natione Anglicana Notaris & Scribis. Quibus Dominis in portis existentibus ex mandato & consensu aliorum, Reuerendissimus Pater Dominus Ioannes Patriarcha Antiochenus vocavit alta & intelligibili voce Dominum Ioannem Papam Vigesimum tertium, suos sequaces, fautores & receptatores, si essent ibidem, quod comparerent coram sancta Synodo, ad presentem eadem Ecclesia congregata, responsuri, audituri, vistiri & allegaturi, quare iuxta contenta in catariorum contra eos decreto, pronunciari non debeant tales, quales in eodem catariorum dicuntur diffaniati. Certificantes eodem, sive comparerint, sive non, quod nihilominus eadem Synodus ad ultiora prout iuri fuerit, procederet, eorum conuinciam non obstante, & alias dicendum causam, quare non debet idem Ioannes Papa ab administratione totali Papatus rerum spiritualium & temporalium suspendi. In quam quidem vocationem alii ibidem ex stentes prelati non inquirentes, consenserunt & voluerunt eam sufficere pro actu presenti. Super quibus Magister Henricus de Piro promotor sibi nomine dicti sancti Synodi vnuan vel plura, publicum seu publica conficerit in instrumentum seu instrumenta. Presentibus ibidem Frederico de Arnham notario audiencie contradictarum, Euerardo Lupi, Ioanne de S. Scerino, litterarum Apostolicarum & penitentiarie scriptoribus, & aliorum Christianorum multisudine copiofa. Et sic p[ro]f[ess]o Cardinales & prelati quatuor nationum reuersi sunt ad Ecclesiam & ad locum Concilii. Tunc Reuerendissimus Pater Dominus Franciscus Card[inalis] Iulius Florentinus prefatus, velut tituli Synodo, quatenus in vallo & extra valias Ecclesia praeclita mox per vocem Domini Ioannis P[etri] archie[pi]scopi Antiocheni, Dominum Ioannem Papam Vigesimum tertium, eiusque sequentes, receptatores & sequaces vorassem, iuxta tenorem dicti catariorum contra eos emanati, ad respondentem super sibi obiecta & obicienda, & alias dicit & retulit, prout in eodem catariorum plenus continetur. Qui quidem Dominus Ioannes Papa, neque sicut auctores, receptatores & sequaces apparuerunt, neque comparerunt. Et sic similiter prefati Domini prelati quatuor nationum responderunt suos testes, & retulerunt synodoprefati eos dictum mandatum sive executas, licet neminem apparuerit. Quibus relationibus factis, ad instantem petitionem dicti Henrici promotoris, Dominus presidens primo reputauit dictum Dominum Ioannem Papam, suos sequaces, receptatores & fautores, contumaces: & uniformiter dicti quatuor prelati quatuor nationum, & clande tota synodus reputauit dictos citatos, contumaces: & plerius in eorum conuinciam ad petitionem instantem dicti Henrici de Piro promotoris. Reuerendissimus Pater Dominus Guelphus S. Marci deputatus vna cum Reuerendissimis Patre Domino Iordanio de Vriniis Cardinale, simul cum Reuerendissimis Patribus Antonio Episcopo Concordiensi, Ia. obo Episcopo *Tenuisno, & Ioanne de Bononia pro natione Italica: Stephano Episcopo Dolensi, Abate S. Ruphi, ac VVilhelmo Malignetu, pro natione Gallicana: Nicolaus Episcopo Mersburgensi, & Andrea Eleto Poznanensis, pro natione Germania: Episcopo Lichefeldensi, & Abate sancte Marie extra muros Eboraci pro natione Anglicana. Commissarii ad examinandum testes inducendi, & ex parte synodi in causa inquisitionum & etiam principali contra Dominum Ioannem, sequaces, fautores & receptatores predictos, ipsi in medio synodi existentes, retulit qualiter de mandato Dominorum de sancta Synodo Constantiensis, cum dictis dominis deputatis examinatis testes in numero decem: quibus examinatis, & eorum dictis in scriptis redactis, perleguntur eorum dicta & depositiores. Quapropter licet dolenter id referat, non causa impediendi iustitiam, sed quod tantum ad hoc deuenit, quod huiusmodi scandalum in Ecclesia Dei sit exortum, retulit qualiter reperit fore depositum sufficientem, dictum Dominum Ioannem Papam fore dilapidatorem bonorum Ecclesie Romane & vniuersalium, Simoniacum, scandalosum & perturbatorem fidei christiana, & alias talem, quod merito debuit suspenderi ab administratione bonorum ecclesiasticorum spiritualium & temporalium: & illa retulit cum supportatione & correctione suorum collegarum. Subsequenter ascenderat in alium Reuerendissimus Pater Dominus Episcopus Dolensis, unus ex collegis ipsius Domini Cardinale, & retulit similiter prout ipse Dominus Cardinalis referbat, & subsequenter ceteri collegae omnium nationum ibidem congregati, dixerunt relationem sic esse prout facta erat. Quibus relationibus sic factis, Magister Henricus de Piro promotor patet per Dominos deputatos ad hoc, pronunciari dictum Dominum Ioannem Papam suspendum fore ab administratione Papatus & rerum aciu-

rium Romane & vniuersalium Ecclesie, tam in Spiritualibus quam in temporalibus, sibi interdicere vnde administrationem. Et mandari vniuersis & singulis Christi fidelibus, quod de cetero non obediant eidem, neque quicquam administret quod pertinet ad vniuersalem Ecclesiam. Et fuit petitum per eundem Magistrum Henricum promotorem, an sic placeat Dominis, primo presiderit, & deinde deputatis quatuor nationum. Et fuit responsum quod placet, per dictum Dominum presidentem, videlicet Reuerendissimus. Patrem Dominum Ioannem Papam Vigesimum tertium, suos sequaces, fautores & receptatores, si essent ibidem, quod comparerent coram sancta Synodo, ad presentem eadem Ecclesia congregata, responsuri, audituri, vistiri & allegaturi, quare iuxta contenta in catariorum contra eos decreto, pronunciari non debeant tales, quales in eodem catariorum dicuntur diffaniati. Certificantes eodem, sive comparerint, sive non, quod nihilominus eadem Synodus ad ultiora prout iuri fuerit, procederet, eorum conuinciam non obstante, & alias dicendum causam, quare non debet idem Ioannes Papa ab administratione totali Papatus rerum spiritualium & temporalium suspendi. In quam quidem vocationem alii ibidem ex stentes prelati non inquirentes, consenserunt & voluerunt eam sufficere pro actu presenti. Super quibus

Magister Henricus de Piro promotor sibi nomine dicti sancti Synodi vnuan vel plura, publicum seu publica conficerit in instrumentum seu instrumenta. Presentibus ibidem Frederico de Arnham notario audiencie contradictarum, Euerardo Lupi, Ioanne de S. Scerino, litterarum Apostolicarum & penitentiarie scriptoribus, & aliorum Christianorum multisudine copiofa. Et sic p[ro]f[ess]o Cardinales & prelati quatuor nationum reuersi sunt ad Ecclesiam & ad locum Concilii. Tunc Reuerendissimus Pater Dominus Franciscus Card[inalis] Iulius Florentinus prefatus, velut tituli Synodo, quatenus in vallo & extra valias Ecclesia praeclita mox per vocem Domini Ioannis P[etri] archie[pi]scopi Antiocheni, Dominum Ioannem Papam Vigesimum tertium, eiusque sequentes, receptatores & sequaces vorassem, iuxta tenorem dicti catariorum contra eos emanati, ad respondentem super sibi obiecta & obicienda, & alias dicit & retulit, prout in eodem catariorum plenus continetur. Qui quidem Dominus Ioannes Papa, neque sicut auctores, receptatores & sequaces apparuerunt, neque comparerunt. Et sic similiter prefati Domini prelati quatuor nationum responderunt suos testes, & retulerunt synodoprefati eos dictum mandatum sive executas, licet neminem apparuerit. Quibus relationibus factis, ad instantem petitionem dicti Henrici promotoris, Dominus presidens primo reputauit dictum Dominum Ioannem Papam, suos sequaces, receptatores & fautores, contumaces: & uniformiter dicti quatuor prelati quatuor nationum, & clande tota synodus reputauit dictos citatos, contumaces: & plerius in eorum conuinciam ad petitionem instantem dicti Henrici de Piro promotoris. Reuerendissimus Pater Dominus Guelphus S. Marci deputatus vna cum Reuerendissimis Patre Domino Iordanio de Vriniis Cardinale, simul cum Reuerendissimis Patribus Antonio Episcopo Concordiensi, Ia. obo Episcopo *Tenuisno, & Ioanne de Bononia pro natione Italica: Stephano Episcopo Dolensi, Abate S. Ruphi, ac VVilhelmo Malignetu, pro natione Gallicana: Nicolaus Episcopo Mersburgensi, & Andrea Eleto Poznanensis, pro natione Germania: Episcopo Lichefeldensi, & Abate sancte Marie extra muros Eboraci pro natione Anglicana. Commissarii ad examinandum testes inducendi, & ex parte synodi in causa inquisitionum & etiam principali contra Dominum Ioannem, sequaces, fautores & receptatores predictos, ipsi in medio synodi existentes, retulit qualiter de mandato Dominorum de sancta Synodo Constantiensis, cum dictis dominis deputatis examinatis testes in numero decem: quibus examinatis, & eorum dictis in scriptis redactis, perleguntur eorum dicta & depositiores. Quapropter licet dolenter id referat, non causa impediendi iustitiam, sed quod tantum ad hoc deuenit, quod huiusmodi scandalum in Ecclesia Dei sit exortum, retulit qualiter reperit fore depositum sufficientem, dictum Dominum Ioannem Papam fore dilapidatorem bonorum Ecclesie Romane & vniuersalium, Simoniacum, scandalosum & perturbatorem fidei christiana, & alias talem, quod merito debuit suspenderi ab administratione bonorum ecclesiasticorum spiritualium & temporalium: & illa retulit cum supportatione & correctione suorum collegarum. Subsequenter ascenderat in alium Reuerendissimus Pater Dominus Episcopus Dolensis, unus ex collegis ipsius Domini Cardinale, & retulit similiter prout ipse Dominus Cardinalis referbat, & subsequenter ceteri collegae omnium nationum ibidem congregati, dixerunt relationem sic esse prout facta erat. Quibus relationibus sic factis, Magister Henricus de Piro promotor patet per Dominos deputatos ad hoc, pronunciari dictum Dominum Ioannem Papam suspendum fore ab administratione Papatus & rerum aciu-

* fore succedit.

for. de-
centi.

TENOR VERO DICTAE SENTENTIAE SV SPEN-
sionis Papa, de qua supra fit mentio, sequitur
& est talis.

S Acrostanta generalis Synodus Constantiensis, Ecclesia Catholicam repræsentans, ad extirpationem praesentis schismatis, & reformationem Ecclesie in capite & in membris faciendam, in Spiritu sancto legitime congregata, vniuersi Christi fidelibus unionem, pacem Ecclesie & omnem bonum.

Pridem post clandestinum recessum Domini Ioannis Papa XXIII. ab hac Cittate Constantiensi, & hoc generali Constantiensi Concilio, vniuersi & pacis Ecclesie perturbatorem & impeditarium, ipsam Ecclesiam scandalizantem, per nonnullos Cardinales ac Prelatos & alios notabiles viros ad eum ex parte huic sacri Concilii Legatos transmissos, eundem requiri & moneri mandauimus & fecimus cum debita instantia, quatenus ad hoc sacram Concilium & ad hanc citatem Constantiensem redire, ea que pertinebant ad extirpationem praesentis schismatis, & reformationem Ecclesie in capite & in membris, impleturum & cum effectu facturum, sicut promiserat, vole-

parebat, adhuc ipsum de benignitate Ecclesie solita vique ad sessio-
nem diei presentis in dicta Ecclesia maiori per nos celebrandam, ex-
spectandum decreuimus, ut in processu dicta cause & instrumentis
suum per venerabiles viros magistros Henricum de Piro in Decre-
tis licentiatum, & Iohannem de Scribanis de Placentia, causarum
& negotiorum huic sacri Concilii promotores, inslanter requisiti,
quatenus ipsum Dominum Iohannem Papam, notorum Simoniacum,
notoriumque bonorum & rerum ac iurium Romane & alia-
rum Ecclesiarum Dei dilapidatorem, factorem huic peccati schismatis,
ac aliis criminibus gravibus Ecclesiam Dei scandalizantibus,
necdum infamatum, sed illi in scandalum Ecclesie notoria irrevi-
& incorrigibilem, qui, sicut premittitur, clandestina hora suscep-
ta & in habitu transformata, à dicta Cittate & Concilio gene-
rali fugit & recessit, gregem Dominicum ut mercenarius defensus,
heres, extirpationem & generalem Ecclesie reformationem, cui
se submisit, per dictum sacrum Concilium in capite & in mem-
bris faciendam, euitare cupiens, ad reuertendum ad
Cittatem Constantiensim & hoc sacrum generale Concilium de-
bet compellere, & eum ad hoc etiam per dictum publicum, in val-
oris Ecclesiarum, & aliorum locorum (vt est moris) affigendum,
citare & euocare personaliter, citationemque super hoc in forma iuri-
ris debita contra eum ac eius fautores, receptatores & sequaces, de-
cernere & concedere, & alias in & super premisum contra eos proce-
dere dignaremur, prout requirent canonice sanctiones. Ob quam
causam iustitia debet exequi volentes, prout tenentur, contra e-
undem Dominum Iohannem Papam 23. & alias prefatos citatio-
nes personalem decreuimus, ipsumque & alios predictos per edictum
publicum in valois Ecclesiarum majoris & Sancti Stephanii ac
portis dicta Cittatis assiximus, necnon per audientiam contradic-
torum (vt est moris) ad comprehendendum coram nobis nona die ab ex-
ecutione citationis huiusmodi computanda, citarim mandamus &
fecimus, viarios & auditulos per nos ordinari, decerni & declarari,
dictum iam clandestinum recessum fuisse Ecclesie Dei damnifi-
cum, scandalosum, & opprobriosum, ac vniuersi & pacis Ecclesie
perturbatorem & impeditarium, huiusque nefandis schismatis
vitiuitum & voboratium, heresi & suspicione fidei intro-
ducimus: & a bono vniuersi & pacis Ecclesie prefate promotionibus,
votis & iuramentis per ipsum Dominum Iohannem Papam super
hoc factis devitatum: telesque super notorietate dictorum crimi-
nium ad finem procedendam contra eos super talibus, tamquam super
notoriz, iurare viros, causasque, cur ipse Dominus Iohannes Pa-
pa ab omni administratione spirituali ex nunc suspendi non debet,
propter ipsius malam administrationem notorium Simoniacam, bono-
rum & iurium Romane & aliarum Ecclesiarum plurium notorie dilapida-
tione, quodque charitatis munitus, a premisâ defensore nouit, sed
continue perseuerauit & perseuerat, Ecclesiam Dei in premisâ na-
torie scandalizando: ea propter per hanc nostram sententiam pro-
nuntiamus, & decernimus, dictum Dominum Iohannem Papam ab
omni administratione spirituali ex nunc suspendi non debet,
propter ipsius malam administrationem notorium Simoniacam, bono-
rum & iurium Romane & aliarum Ecclesiarum dilapidationem
notoriam, eius facto culpabilis contingentem, ac ipsius super premisâ
incorrigibilitatem manifestum, & alias in & super premisâ, &
alios Ecclesiam Dei scandalizantibus notorie, contra eum ad ele-
ctionem à Papatu, seu electionis huiusmodi declarationem, &
alias per predictos promotores propostis & promouendis, de iure &
iustitia responsum, & alias in causa & causis & negotio huic infor-
midabile processu, ac procedi viros, aliisque dicturos, factu-
ros & auditulos, re iuris fuerit & rationis, indeque iustitia com-
plementum super premisâ vsque ad diffinitionem sententiam rece-
pturos, sicut in aliis nostris inde confectis litteris & instrumentis, su-
per eorum executione inde receptis, latere continetur. Et subse-
quenter dicta die nona, que fuit dies Luna decimatercia huius men-
sis Maij, coram nobis sessionem publicam in Ecclesia maioris dicti Ci-
ttatis de mane celebrantibus, comparaverunt predicti promotores,
& contumaciam dicti Domini Iohannis Papa citati, personaliter
non compararent, accusarunt, & ineius contumaciam petierunt,
illum ab administratione Papali propter causas superius expressas fa-
spendi, & alias contra illum iuxta fines in litteris dicta citatio-
nis comprehensor, procedi. Nos cum matuitate & mansuetude
scirent contrarium, tamquam contra fautores dicti schismatis; e-
iusque Domini Iohannis Papa fautores & sequaces, ad ponas iuri-
ris & alijs (vt fuerit rationis) autoritate sancta synodi fore pro-
cedendum, necnon irritum & inane, quicquid à quoquam quâ-
uis autoritate scient vel ignoranter in contrarium contigerit ar-
tentari. Datum Constantiensem prout Moguntinensis, in se-
ssione publica in Ecclesia maioris alta & intelligibili voce vocari, &
proclamari trina vice fecimus ad cautelam protonotarii Sedis Apo-
stolice & alij notariorum publicis cum eisdem ad rogatis, ibidem pa-
nacum populi multitudine presentibus. Et tandem facta nobis il-
lico super hoc relatione per commissarios prefatos, quod idem Domini
Iohannes Papa sic citatus, vocatus & proclamatus minime com-

parat, adhuc ipsum de benignitate Ecclesie solita vique ad sessio-

nem diei presentis in dicta Ecclesia maiori per nos celebrandam, ex-
spectandum decreuimus, ut in processu dicta cause & instrumentis
suum per venerabiles viros magistros Henricum de Piro in Decre-
tis licentiatum, & Iohannem de Scribanis de Placentia, causarum
& negotiorum huic sacri Concilii promotores, inslanter requisiti,
quatenus ipsum Dominum Iohannem Papam, notorum Simoniacum,
notoriumque bonorum & rerum Romane & aliarum Ecclesiarum dilapidationem
notoriam, eius facto culpabilis contingentem, ac ipsius super premisâ
incorrigibilitatem manifestum, & alias in & super premisâ, &
alios Ecclesiam Dei scandalizantibus notorie, contra eum ad ele-
ctionem à Papatu, seu electionis huiusmodi declarationem, &
alias per predictos promotores propostis & promouendis, de iure &
iustitia responsum, & alias in causa & causis & negotio huic infor-
midabile processu, ac procedi viros, aliisque dicturos, factu-
ros & auditulos, re iuris fuerit & rationis, indeque iustitia com-
plementum super premisâ vsque ad diffinitionem sententiam rece-
pturos, sicut in aliis nostris inde confectis litteris & instrumentis, su-
per eorum executione inde receptis, latere continetur. Et subse-
quenter dicta die nona, que fuit dies Luna decimatercia huius men-
sis Maij, coram nobis sessionem publicam in Ecclesia maioris dicti Ci-
ttatis de mane celebrantibus, comparaverunt predicti promotores,
& contumaciam dicti Domini Iohannis Papa citati, personaliter
non compararent, accusarunt, & ineius contumaciam petierunt,
illum ab administratione Papali propter causas superius expressas fa-
spendi, & alias contra illum iuxta fines in litteris dicta citatio-
nis comprehensor, procedi. Nos cum matuitate & mansuetude
scirent contrarium, tamquam contra fautores dicti schismatis; e-
iusque Domini Iohannis Papa fautores & sequaces, ad ponas iuri-
ris & alijs (vt fuerit rationis) autoritate sancta synodi fore pro-
cedendum, necnon irritum & inane, quicquid à quoquam quâ-
uis autoritate scient vel ignoranter in contrarium contigerit ar-
tentari. Datum Constantiensem prout Moguntinensis, in se-
ssione publica in Ecclesia maioris alta & intelligibili voce vocari, &
proclamari trina vice fecimus ad cautelam protonotarii Sedis Apo-
stolice & alij notariorum publicis cum eisdem ad rogatis, ibidem pa-
nacum populi multitudine presentibus. Et tandem facta nobis il-
lico super hoc relatione per commissarios prefatos, quod idem Domini
Iohannes Papa sic citatus, vocatus & proclamatus minime com-

Anno quinto.

*

SESSIO

SESSIO XI.

Die Sabbati vigesima quinta mensis Maij supradicti sicut tenta sessio generalis in Ecclesia maiori Constantiensis supradicta, in qua presidebat Reuerendissimus pater Dominus Iohannes episcopus Ostiensis, & erat ibidem presens serenissimus princeps Dominus Sigismundus Romanorum & Hungarorum Rex, in insigniis regalibus cum nobilibus suis sibi ministrantibus, cui adstabant inter Cardinales Dominus Angelus episcopus Preuenitensis, Laudensis vulgariter dicitur, & Iordanus Albanensis de Vrsinis Cardinales. Presentibusque aliis Dominis Cardinalibus, videlicet Francisco Venetiarum, Antonio Aquilegiensi, Alamanu Pifano, Petru Cameracensi, Branda Placentino, Antonio de Salanchop presbyteris, * Amadeo Salutarium, Raynaldo de Brancas, Ludouico de Elico, Landulpho Barensi, Lucido de Comite, & Franciso Florentinensi, & Odore de Columna diaconi Cardinalibus. In qua quidem sessione fuit cantata Missa de Spiritu sancto per reverendum patrem Dominum Episcopum Attributensem. Quia cantata, fuerunt lethe litania more solito canit introitum. Exaudi nos Domine, & collectis ac Euangelio & hymno, Veni creator Spiritus, & alii ad hoc requisitos. Quibus factis, cantatis, & dictis, honorabilis vir Magister Henricus de Piro, promotor & procurator causarum & negotiorum Concilij, surexit & propositus, quod pro parte sancta Constantiensis presentis, suis sententiis certi articulis, formati pro inquisitione facienda contra dominum Ioannem papam vigesim tertium, super notoria dilapidatione & mala administratione, factioria schismatis, criminis heresis vita, scandalo & incorrigibilitate ipsius Ioannis, in bonis Ecclesiis, & statu papali per ipsum loamen factis, habitus & perpetratis, dictisque positiones & articulos fore probatos per plures & diuersos notabiles testes, quorum aliqui Cardinales, aliqui Archiepiscopi, aliqui episcopi, & per alios magnos viros. Quapropter dictos articulos & eorum attestations in summa per dominos commissarios promulgatis, legi & referri Concilio petuit.

Ipsique Iohanni cum hoc statu terminum condecentem ad audiendum diffinitum per sanctam synodum, & super hoc aliquis depunctorum, qui ipsum ad hoc requirunt, iustanter postulauit. Et alias dixit, scilicet post status fuit prout & quemadmodum in quadam petitionum paprysi sedula, cuius tenor inferius est insertus, plenus continetur & habetur. Quia petitione fuit ad ascenderunt ambionem Domini commissarii, videlicet dominus Iordanus de Vrsinis cardinalis predictus, absente Guillelmo sancti Marci cardinali propter eius infirmatem, Andreas electus Poznanensis, & Bartholdus de Vuilingden auditor, dominus Bartholomaeus archiepiscopus Mediolanensis, Iohannes de Bononia de commissariis.

In qua quidem sessione, fuit cantata Missa de Spiritu sancto, per reverendum patrem dominum episcopum Attributensem. Quia cantata, legebatur litania, & alia in sessionibus fieri consueta. His autem peractis, dominus Andreas electus Poznanensis, legebat articulos formatos contra dictum Iohannem Papam, & Bartholdus Vuilingdenensis auditor, in summa dixit & declarauit, si articulus erat probatus, expones per tot testes cum eorum quantitate, qualitate & dignitate: quibus articulis & sumario attestacionum expositis, fuit ad instantiam promotoris commissaria deputatis, ad portandum dictos articulos Papae & summaria ad respondendum eisdem, & eundem ultraeius citandum ad audiendum sententiam ad proximam sessionem, pro die Luna proxime futura, prout in schedula quam Reuerendissimus pater dominus Iohannes patriarcha Antiochenus de verbo ad verbum legebat, infra scripti tenoris. Quibus articulis, summarie ac commissione lectis.

Post hanc autem fuit peritum per procuratorem Concilij, an placeret omnibus, quod fieri processus iuxta per eum petita. Et primo dominus Iohannes episcopus Ostiensis, respondit pro Collegio & seipso, quod placeret. Subsequenter existentes in ambone, videlicet Archiepiscopus Mediolanensis pro natione Italica, Andreas Poznanensis electus pro natione Germanica, abbas San. Lupi pro natione Gallicana, Thomas Poltenensis protonotarius pro natione Anglicana, responderunt, placet: & ultraeius pertotius synodi supposita responsum fuit, Placet.

Super quibus omnibus & singulis magister Henricus de Piro promotor petiit sibi fieri publicum instrumentum seu publica instrumenta, per protonotarios & notarios synodi & nationum, & alios no-

For. * Suedia.

tarios & tabelliones ibidem existentes. His expeditis, dominus Benedictus Gentianus ambasador studij Parisiensis, recommendauit universitatē Concilio, & offendebat certam literam missam directam synodo, quam de mandato Concilij legebat in ambo, presertim ibidem venerabilis & religioso viro domino Philiberto magno magistro de Rhodis, Henrico Rompoli duce de Zagam, Iohanne Iacobu comite Aquesanensi, filio marchionis Montiferrati, Cunero comite de Schwaartzburg, Comite de Dochenburg, Frederico duce Austriae, Comite Bertholdo de Vrsinis, Iohanne Comite de Friburg, ambasadoribus Francie, Poloniae, Norvegiae, Daciae, Sueciae, Cypriae, Narraregum, aliisque in numero copioso.

TENORES PETITIONVM, ARTICVLORVM, commissorum ac littera missua, de quibus supra fit mentio, sequuntur & sunt

Coram vobis sancta synodo Constantiensis vniuersalem Ecclesiam representante, hic in Spiritu sancto legitime congregata, Henricus de Piro licentiatu in decretis, & Iohannes de Scribanis de Placentia, promotores & procuratores huic eiusdem sancte synodi, dant & exhibent capitula, positiones & articulos infra scriptos, ad quos probandum se admitti petunt, crita onus superflua probatio-

In primis denunciant, dicunt, afferunt, ponunt, & si necesse fuerit, probare intendunt, quod dominus Papa vigesimus tertius, a tempore iuuentutis sua, seu dum Balthazar de Cossa appellabatur, fuit hominem malevolentis, inurecundus, impudicus, mendax, parentibus suis rebellis & inobediens: plerisque virtus deditus, ac talis & pro tali fuit communiter dictus, tentus, creditus & reputatus ab omnibus ipsis notitiis habentibus. Et adhuc dicitur, tenetur, creditus & reputatur protali & ut talis: ac fuit & est de premis manifeste ac palam, publice & notorie diffamatus:

Primus articulus probatur verus & notorius per duos Cardinales, per vnum protonotarium, per duos auditores, per vnum clericum cameram, per vnum Licentiatum in decretis, per vnum Archiepiscopum, per vnum scriptorem & abbreviatorem, & per vnum procuratorem vnius magni ordinis, per vnum Canonicum vnius magnae Ecclesiae metropolitanae, per vnum Episcopum & per multos alios notabiles viros de auditu, publica voce & fama.

Item quod dictus dominus Iohannes Papa, tunc Balthazar appellatus, per huiusmodi illitum questum & Simoniacam prauitatem, & procurationibus & mediationibus Simoniacis & aliis mediis illicitis, in paucis temporibus acquisiuit & congregauit multam iniquitatis manum, copiosumq; pecunia theaurum, propter quod ex rancia dicitur nomen & statum assumpit, & edificia sibi procurauit.

Sic fuit & est verum, publicum & notoriū. Sic ut premitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum communiter ab omnibus ipsis notitiis habentibus: & adhuc dicitur, tenetur, creditus & reputatur, & fuit & est de premis diffamatus manifeste, publice, palam, & notorie.

Secundus articulus probatur per duos Cardinales de notorietae & veritate, & per alios duos Cardinales, de auditu, publica voce & fama, per vnum archiepiscopum, per vnum procuratorem, per vnum Episcopum, per duos auditores de veritate & notorietae, & quam plures alios notabiles viros, & omniesceptiones maiores, de publica voce & fama.

Item quod deinde prefatus dominus Iohannes Papa, tunc Balthazar nuncupatus, mediante huiusmodi Simoniacam & damnata pecunia, promotus fuit ad Cardinalatum, pro quo soluit magnam pecuniam summam: & appellatus fuit dominus Balthazar Cardinalis sancti Eustachij. Et sic fuit & est verum, publicum & notoriū, ac de ipsis omnibus idem dominus fuit & est diffamatus palam, publice, &c.

Tertius articulus probatur per vnum Cardinale, quod publice & notorie hoc tenebatur in curia Romana, per vnum Cardinalem probatur de veritate, & per alium Cardinalem publice diffamatum & notoriū, per vnum archiepiscopum de veritate. Similiter per vnum procuratorem vnius magni ordinis, & per plures alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item quod post quam dictus dominus Balthazar, tunc Cardinalis sancti Eustachij appellatus, cunctam Bononiensem ut legatus ingressus, viis tyrannicis querens terras Ecclesie, & ciues & habitatores earum modo inhumano, impie, inique, & crudeliter rexit &

gubernauit, & à christiana pietate & iustitia diuina humanaque totaliter alienus, diversas datias, gabelas, extactiones, extorsiones & onera insopportabilitate impofuit, & aliorum exactionum & onerarum inauditorum, fuit inventor. Et tam per illos modos confimiles & exactions nimium onerosas per tyrannidem, & de facto taliter subditos opprefit, quod dictos Ciuitatem, comitatum, & terras Ecclesie ac ciues deparcerat, deuslatit & depopulauit, ita quod tempore sui regimini, mala, tyrannia, & violentia sua gubernacione cauistibus, multi fuerunt profugi, multi exiles, baniiti & exherediti, depauperati, & derelicti. Et ita ut predicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum, & communiter ab omnibus diuulgatum: & adhuc dicitur, creditur & reputatur, ac fuit & est verum. Ipseque dominus Iohannes de premis omnibus fuit & est granter diffamatus, palam, publice & notoriū.

Quartus articulus probatur verus per vnum Archiepiscopum, per vnum protonotarium, per duos Episcopos verus & notoriū, per duos auditores verus & notoriū. Similiter per vnum scriptorem literarum Apostolicarum, & per multos alios de auditu, publica voce & communi reputatione.

Item quod dictus dominus Iohannes Papa ob premissam fraternalē motionem, unum in aliquo non mutans, auaritie & cavarie infectus, & se Iohannem vigesimum tertium appellauit, & nominari fecit. Et dann credereatur mutatione nominis homo de virtutis ad virtutes mutatus, fuit fallax opinio. Quinimum contra sanctorum patrum decreta, & contra laudabiles Romane Ecclesie constitutinae veniendo, velut pagani diuina officia contempnit. Officium postulare non debet in diuinorum administratione exercitum: Missa & vesperis Papalibus interesse non curavit: horas canonicas dicere, ieunia, abstinentias, ceremonias, & alias canonica instituta, ad quas homines Christiani, & presertim clericis & Ecclesiast. adstringantur, iuxta formam Ecclesie seruare sicut erat, hoc fuit currenter more venatorum & armigerorum: & plus, ne cuparetur totaliter de hæreti, & ne expelleretur de Papatu, quam deuotionis vel charitatis causa. Sicque ut predicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum: dicitur, tenetur, creditur, & reputatur, atque de eis fuit & est verum, publicum & notoriū.

Decimus articulus probatur per vnum Archiepiscopum, per duos Episcopos, per vnum protonotarium, per vnum auditorem, per vnum archiepiscopum, per vnum procuratorem per vnum magnum priorem, per vnum decretorum doctorem & magnum officiarium in curia, & per vnum preceptorum & decretorum doctorem, & per multos alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item quod dictus dominus Iohannes Papa in virtute inualecens foris, & non se corrigit, certos referendarios & cubicularios ac Secretarios creavit, fecit & ordinauit mediatores, proxenetas ac procuratores pinguium & grossarum Simoniacarum Ecclesiarum cathedralium, abbatarum, monasteriorum; prioratum & beneficiorum vacantium ressortorum. Quodque subinde medium fructuum nondum natorum vel perceptorum, ante supplicationem vel saltu recuperationem literarum apostolicarum, impetrante solvere oportuit certainam summam ex pacto. Et nisi imperans mox solvisset, redit viarius absque cuiusvis oneris repositione. Eius fuit & est verum, publicum & notoriū.

Vnde decimus articulus probatur per vnum Cardinalem de veritate, & per vnum alium Cardinalem de veritate & notorietae, & per vnum Archiepiscopum, & per vnum procuratorem per vnum magnum priorem, per vnum decretorum doctorem & magnum officiarium in curia, & per vnum preceptorum & decretorum doctorem, & per multos alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item quod idem dominus Iohannes Papa registratoribus litterarum apostolicarum per expressum inhibuit, ne cuiquam sumptum ex registris litterarum apostolicarum traducerent, nisi prius & ante omnia pecuniam promissam solutam fore probaretur: propter quod multos litigantes, qui tantam sumptum soluere non posuerunt, in clara sua iustitia ob probationem defensione succumbere oportuit. Sicque auaritia & malitia dicti Iohannis Papa causaribus, iniurias equitati preualuit, & beneficia possessa fuerunt absque canonico titulo contra canonicas sanctiones palam, publice & manifeste.

Duodecimus articulus probatur per duos auditores, per vnum literarum apostolicarum scriptorem, per vnum auditorem, per vnum procuratorem ordinis, & per vnum procuratorem in curia Romana, & per vnum notabilem praepositum & multos alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item quod idem dominus Iohannes Papa ultrain supra proximo articulo

nomina-

nominatos, certos in Romana curia deputauit mercatores, qui beneficii, vacania curia pluribus diebus ad libram ponderarent, & plus offerentes supplicationem reciperen, & signari facerent, in dedecus sedis apostolice & perditionem animarum multarum. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Tertius decimus articulus probatur per unum protonotarium, duos episcopos, & per unum litterarum Apostolicarum scriptorem, & per multis alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item quod supradictus Dn. Ioan. Papa, ne aliqua supplicatione abf. Simonia & solutione signaretur, omnibus & singulis referendariis adiunxit, ut nullus sibi supplicatione aliquam signandam presentaret, nisi nomine referendariae presentant signata esset. Quodque nullus quamcumque supplicationem de vacante signari obtineret, nisi parvorem totius vel medie summe in supplicatione prius realiter receperet, & ipsi Papa responderet & tradiceret, alioquin talis referendarius haberet tantum soluere de bono suo proprio, in paenam transgressionis huiusmodi pretensi mandati Apostolici: & sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Quartus decimus articulus probatur per unum protonotarium, per unum Episcopum, per unum auditorem, per unum magnum Priorem, per unum literatum Apostolicarum scriptorem, & quam plures alios de auditu a referendariis: ac etiam alios episcopos & auditores de veritate & notorietaate, publica voce & fama, &c.

Item quod dictus Dominus Ioannes Papa ultra premissa, sepe & saepius contra Deum & propriam conscientiam suam ementibus plausis, bullas suas vendidit. In quibus scriptis beneficia obtinente & officia, ea in suis manus resignasse, & tunc se per huiusmodi consuetudinem & mendosam refigurationem, que numquam accidit, contulit vel conferri mandauit pro pecuniarum certa concordata quantitate, multos scinditus & que ad mendicitatem depauperando, palam, publice & notorie.

Quintus decimus articulus probatur per duos Cardinales de veritate & notorietaate, per unum episcopum, per duos auditores, per unum clericum camere, per unum secretarium Papae, per unum procuratorem vnius ordinis, per multos alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item quod anno Domini millesimo quadragesimo duodecimo, & de mense Augusti eiusdem anni, quidam Nicolaus de Pistorio mercator Florentinus, & dicti Domini Ioan. Papa assertus secretarius, laicus coniugatus, nuncius & legatus Apostolicus per dictum dominum Ioan. Papam tunc deputatus, venit ad partes Brabantiae, habens ab eodem Domino Papa potestatem excendi & percipiendi quodam subdum, quo fuit decima pars frauduum omnium beneficiorum in Cameracensi; Tornacensi, Leodiensi & Traiectensi, ciuitatis & dioecesis. Quodque non soluentes excommunicare posset per certum ad hoc deputatum vel deputandum subdelegatum, ac suspensionem in collegia, conuentus & capitula, interdictique sufficientiam in eorum Ecclesiis, qui sibi huiusmodi fructuum pecunias non traherent: per quod Ecclesiastica censura ad ludibrium & derisum, & tota septentrionalis Ecclesia gravior fuit & est enormiter scandalizata.

Vigesimus primus articulus probatur per unum Cardinalem, per tres Episcopos, unum auditorem, unum procuratorem in curia, & per alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item quod dictus Dominus Ioannes Papa supradictio Nicolao mercatore, ut prefuerit, in legatione existente, concepit, indulxit & commisit, ut idem Nicolaus quibuscumque hominibus vniuersitate fuisse ad facultatem voluntatis deputare posset confessores. Et quod huiusmodi confessores deputati, absoluere posset a pena & a culpa, certamen pecunias taxatis mediantebus. Quas quidem praeterea indulgentias idem mercator publicauit, & publicari fecit in certis locis, ciuitatibus & villis, ut pote Traiecti, Mechlinie, Antuerpie & aliis, de quibus maximas pecuniarum summas exhaustis & extortis, Christi fideles seducendo, & statim & ritum rotius Ecclesia Catholica enormiter scandalizando.

Vigesimus secundus articulus probatur per duos Episcopos, per unum auditorem, & unum procuratorem in curia Romana, & per plures alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item quod dictus Ioannes Papa vnu & eidem beneficium saepius pluribus diuersis, personis, vel etiam vni & eidem repetitis vicibus vendidit, & plerumq; vni venditum, per anticipationem antedatam alteri ementi conferbat. Et similiter de gratia expectativa, declarationibus & surrogationibus per impositionem silentiorum, ius iam quasi subforbit. Per quod quasi tota Ecclesia est labe Simoniacae de turpata, indignis repleta, tam in superioribus quam in inferioribus pralatis: omnique gradu Ecclesiastico lacusita, & per consequens quam si irreparabiliter scandalizanda.

Decimus septimus articulus probatur per testes superius nominatos & quam plures alios.

Item quod dictus Ioannes Papa canonice electos idoneos, usque ad saturitatem appetitus sui soluere non volentes, confirmare recusauit. Quodque indigos & minus idoneos, ad summam desideratas ascenderes, scandalose duxit promovendos & promovit, plerofq; etiam iniurias de suis Ecclesiis translatis, ut viduatas carius vendere posset, in dedecus & scandalam Christi fidem plurimorum, palam, manifeste, &c.

Decimus octauus articulus probatur per testes iam nominatos, & quam plures alios.

Item quod demde Dominus Ioan. Papa predictus, Concilio Pis-

For. * Ec-
clesiam
Dei.

audientia congregata, dicto Domino Ioan. Papa vigesimo tertio diffusa maxima Simoniana, malamque vitam, malamque suam famam per totum * universum orbem divulgas exposuerunt, afferentes ob ad mirabiliter scandalizatam, * monentes sepe & septem charitatue & requirentes eundem Papam Ioannem, quatenus a Simonia mercibus cessaret, atque fructus antefiendo, gratias & signatrices, & antiquum beneficium perceperet consilium, camera Apostolica soluendo, & dandos, tolleret & refecaret, sequie in vita & moribus emendaret, cum frequenti infanta fuerunt exhortati. Sicque fuit & est verum, publicum, &c.

Vigesimus quartus articulus probatur per quinq; Cardinales, quatuor Episcopos, tres auditores, per unum secretarium Papae, per unum licentiatum in decretis, per unum procuratorem vnius ordinis, & per unum protonotarium, & quamplures alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item quod dictus Dominus Ioannes Papa, vigesimus tertius a supradicto & nonnullis aliis pratis & ambasitoribus, tam Ecclesiasticis, quam secularibus, quam etiam doctoribus & magistris universitatum in decretis, per unum procuratorem vnius ordinis, & per unum protonotarium, & quamplures alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Vigesimus nonus articulus probatur per quatuor Cardinales de mala & scandalosa administratione, vita mala, & publica diffamatione: per unum archiepiscopum, duos Episcopos de notorietaate: similiter per duos auditores, per unum secretarium Papae, per unum clericum camere, & per unum licentiatum in decretis, & per unum procuratorem vnius ordinis & quam plures alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item quod dictus Dominus Ioannes Papa, vigesimus tertius a supradicto & nonnullis aliis pratis & ambasitoribus, tam Ecclesiasticis, quam secularibus, quam etiam doctoribus & magistris universitatum in decretis, per unum procuratorem vnius ordinis, & per unum protonotarium, & quamplures alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Vigesimus quintus articulus probatur per quatuor Cardinales, per quatuor Episcopos, tres auditores, unum episcopum, & unum magnum Priorem, per unum secretarium Papae, per unum clericum camere, & per unum protonotarium, & quamplures alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item quod de premissis omnibus idem Papa fuit & est publice & notorie diffamatus, & per totum mundum diuulgatus & infamatus, & quod de ipsis & eorum singulis fuit & est publica vox & fama, & vt talis & pro talis fuit & est ubique, ubi de his notoriis habetur, dictus, tentus, creditus, & reputatus: dicitur, tenetur, creditur & reputatur palam & publice, communiter & notorie, pro tali & vt talis.

Trigesimus articulus probatur per testes proxime de scriptos.

Item quod presatus Dominus Ioannes Papa, nonnulla diversa bona mobilia & immobilia diuersarum Ecclesiistarum & monasteriorum, titulorumque dominorum Cardinalium, tam Episcopatum quam aliorum presbyterialium & diaconarum, collegiorum, prioratum, Ecclesiistarum parochialium, & capellarum, caterorumque altiarium, hospitalium & locorum Ecclesiasticorum dictarum urbium Romanarum & prefertim Ecclesiasticorum principis Apostolorum de urbe, sancti Ioannis Lateranensis, ac aliis ad canonicos & personas Ecclesiasticas dictarum urbium spectantibus: necnon de bonus monasteriorum sancti Pauli, sancti Laurentii extra muros, sancti Alexii, sancte Sabine, & aliorum monasteriorum tam virorum quam mulierum, sola auaritia cecitate seducti, vendidit, alienauit, dilapidauit, & dissipauit, & aliqua eorum ad nihilum redigit adeo, quod in plerisque cessar seruitum divinum: & viderant decem vel virginis religiosi, hodie non sunt nisi duo vel tres quasi fame morientes. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Trigesimus primus articulus probatur per unum Cardinalem, per unum Episcopum, per unum clericum camere, per unum magnum praepositum, per unum auditorem, per unum procuratorem decretorum doctorem, per unum procuratorem vnius ordinis, & per unum literatum Apostolicum scriptorem, & per plures alios de publica voce & communi reputatione.

Item quod idem Dominus Ioannes Papa etiam iura mobilia & immobilia Ecclesiistarum Cathedralium & Collegiarum, monasteriorum, prioratum, studiorum, collegiorum, hospitalium, Ecclesiistarum parochialium, capellarum & caterorum beneficiorum & officiorum Ecclesiasticorum extra dictam urbem, tam in ciuitate & districtu Bononiensi, quam in aliis ciuitatibus, villis & locis dicti patrimonii Romane Ecclesie, quam extra ubique conscientia, eriam vendidit, alienauit & dissipauit, & preterea plura bona Episcopatus Bononiensis & Ecclesie sancti Petronij Bononiensis, & preferitam lapides, ligna & totam materiam, de quibus debebant completri adscita & fabricari dicta Ecclesia. Et pecunias ad dictam fabri- ciam ab antiquo ordinatas, recepit, & opus omnino ciffare fecit. Si militer omnes possessores, predia ac bona mobilia, & immobilia, ac donationem totalem collegij Gregoriani in dicta ciuitate Bononiensi per felicis recordationis Gregorium Papam undecimum fundati, profutentatione quinquaginta scholarium pauperum, &c. etiam vendidit & alienauit, ita quod de mobilibus nihil ibi remansit, & de immobilibus vix posset sufficiari congrue vnu solus scholaris. Et domum Saccardis habitandam tradidit, qui totaliter eam destruxerunt: &

Item quod propter premissa, & ipso culpante & causam dante, multa crimina, videlicet sacrilegia, adulteria, homicidia, spoliatio- nes, rapina & furti in vrbe Romana fuerunt commissa. Et ita fuit & est verum, publica vox & fama.

Vigesimus octauus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos episcopos, duos auditores, unum praecipitorem decretorum doctorem, unum licentiatum in decretis, & unum procuratorem vnius magni ordinis, & per unum procuratorem in curia Romana, & quamplures alios de publica voce & fama, &c.

runt: & eam vendidisset, si reperiret emptorem. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Trigesimus secundus articulus probatur per unum Cardinalem, unum Archiepiscopum, duos Episcopos, unum auditorem, unum Secretarium Papae, unum scriptorem Papae, & per multos alios de auditu, publica voce & fama.

Item quod dictus Dn. Johannes Papa premisis non contentus, sed etiam litterarum studia per salariorum subventionem subtiliter extrahere conatus est. Doctoribus studij Bononiensis per plures annos, & maxime a promotione sua ad Papatum, stipendia eorum ab antiquo tempore dicti studij non debita, & unde viuere & perinde studere & legere debebant, funditus abstulit & removit: & taliter fecit, quod tam nobis & solleme studium, quasi ad nihilum respectum deuenit. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Trigesimustertius articulus probatur per duos Cardinales, per duos Episcopos, unum Secretarium Papae, per duos auditores, per unum preceptorum Decretorum doctorem, unum licentiatum in Decretis, per unum procuratorem in Curia Romana, & plures alios de auditu, publica voce & fama, &c.

Item quod non solum dilapidauit bona & iura predicta mobilia & immobilia Ecclesiastarum, sed etiam super personas Ecclesiasticas tam illustris ambasatores dicti Dominum Ioannem Papam vigissimum tertium monuerunt & corripiuerunt charitatem, supplicantes eidem, quod Simonian & beneficiorum venditionem descreveret, & se in vita & in mortuis emendaret. Alioquin non dubitate propter scandalum subtraditione obedientis & alia inconvenientia secura. Quodque ipse Dominus Ioannes Papa incorrigibilis factus, huiusmodi monta salutaria forent. Ipsumque & alios prelatos duris & asperis verbis minarunt, & iniuriantur est palam & publice. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus articulus probatur per duos Cardinales, per unum procuratorem magni ordinis, & alios de auditu, publica voce & fama & communis reputatione.

Item quod deinde prefatus Dominus Ioannes Papa ad Constantiam veniens, post diuersas persuasions, exhortationes & rogamina, per hoc sacrum Constantiense generale Concilium denote factas & facta, ut pacem Ecclesie dare & Papatui cederet, cum alia tutor, promptior & securior quam via cessionis, non esset, ad rationem perfectam in Ecclesia Dei consequendam, attentis scandalis ex persona sua iam extortis, propter que existentes in aliis obedientiis, retrahebantur ab Ecclesia unitate: hoc anno Domini millesimo quadragesimo decimo quinto, die sabbati, secunda mensis Martij in sessione generali Constantiensi & in pleno Concilio generali Constantiensi, universalem Ecclesiam representante, Ecclesia Dei sponte sua promisit, vobis & iuravit cedere Papatui, sponte & libere dare pacem Ecclesie per viam sua simplicis cessionis Papatui, iuxta deliberationem eiusdem Concilii, prout in quadam schedula conscripta, quam schedula suam viua voce alta & intelligibili legit, dixit, iuravit, vobis & promisit, & alia fecit, prout in eadem, ad quam se referunt promotores & procuratores antedicti, continetur: Cuius tenor sequitur & est talis: Ego Iohannes Papa vigissimus tertius propter quietem populi Christiani, profitor, sponteo, roveo, iuro & promitto Deo & Ecclesie, ac huic sacro Concilio, sponte & libere dare pacem ipsi Ecclesie per viam sua simplicis cessionis, & eam facere & adimplere cum effectu, iuxta deliberationem presentis Concilii, si & quando Petrus de Luna Benedictus decimus tertius, & Angelus de Corario Gregorius duodecimus suis obedientiis nuncupati, Papatui quem praeuentur, per se vel procuratores suos legitimos similiter cedant. Et etiam in quoconque casu cessionis vel deceffus aut alio, in quo per meam cessionem poterit dari vno Ecclesia Dei ad extirpationem presentis schismatis.

Trigesimus sextus articulus probatur per unum Cardinalem, & per testes proxime descriptos.

Item quod propter premissa tota Ecclesia Dei notorie fuit scandalizata. Et ita fuit & est verum, publicum & notorium.

Trigesimus quintus articulus probatur per omnes Cardinales, & per omnes alios testes.

Item quod horrida & detestandorum criminum Dn. Ioannis Papa antedicti fama, immo infamia, celeri insinuationibus & multiplicatis vicibus non solum semel, sed pluries & sep Christianorum principum, totiusque populi Christiani prob dolor aures penetravit, inquit, quod serenissimus & iniquissimus rex, Princeps, Dominus Sigismundus Romanorum & Hungariae rex semper Augustus, in Lombardia existens, ad Civitatem Laudensem applicans, dictum, Ioannem Papam ibidem aduenientem, humili & denota prece rogauit, quatenus attento quod quasi totus mundus dissimilari non posset, mores & vitam emendaret in melius, & in unionem sancte matris Ecclesiastice & nunc tripartite, summis vigiliis & caris intendere dignarebatur, ut adfricatis per Pisanium Concilium tenebant, & Concilium generale in aliquo secreto loco, cuncto populo Christiano commodo soindiceret, iurauit: Et ut Ecclesia in capite & in membris reformaretur, etiam deute supplicauit.

Trigesimus septimus articulus probatur per unum literarum Apostolicarum scriptorem, per unum licentiatum in decretis, per unum procuratorem in curia Romana, & per alios de credulitate, &c.

Item quod dictus Dn. Ioannes Papa vigissimus tertius, precibus dicti serenissimi Principis Romanorum & Hungariae Regis, in parte condescendens, amplius a vitiis huiusmodi scandalosis, & praesertim Simoniacis hereticis, abscondebat & hanc Civitatem Constantiensem, pro loco multitudinis capace, & alias habili & idoneo, pro Concilio generali celebrando elegit, quod anno Domini 1413, mensie Novembre inchoauit, & per mundum publicauit. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Trigesimus septimus articulus probatur, ut in bulla de super confecta continetur.

Item quod deinde dictus Dn. Ioannes Papa Bononiam rediens, in prisianam & peioram Simonianam reciduauit: datarum anticipaciones vendidit, ius quecumque pro numerata pecunia litigatoribus absolu-

lit, & ad soluentium instantias, eorum aduersariis pluribus perpetuum plerique vicibus silentium imposuit de facto, turpiter & scandaloſe. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Trigesimus octauus articulus probatur per duos Cardinales, per tres Episcopos, per unum auditorem, unum scriptorem Papae, & per multos alios de auditu, publica voce & fama.

Item & neper viam iustitiae oppresi reuarentur, idem Papa Iohannes anno Domini 1414, plerisque vicibus dominis auditoribus per suos referendarios, & preferim per Dominum Iacobum de Camplo, nunc electum Pennensem, dicitur fecit & mandari, ne materias anticipationis datarum admitteret in iudicio, & ne datarum registratores, aut alios officiarios quoniam modo compellarent in his materiis priuationem iuri alterius concernentibus veritati testimonium perhibere, iustitiam notorie opprimendo. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Trigesimustertius articulus probatur per duos auditores, & unum procuratorem in Romana curia.

Item quod propter premissa & plura alia, reverendus pater dominus Episcopus Saresbiriensis & alij Christianissimi principis regis Angliae illustris ambasatores dicti Dominum Ioannem Papam vigissimum tertium monuerunt & corripiuerunt charitatem, supplicantes eidem, quod Simonian & beneficiorum venditionem descreveret, & se in vita & in mortuis emendaret. Alioquin non dubitate propter scandalum subtraditione obedientis & alia inconvenientia secura. Quodque ipse Dominus Ioannes Papa incorrigibilis factus, huiusmodi monta salutaria forent. Ipsumque & alios prelatos duris & asperis verbis minarunt, & iniuriantur est palam & publice. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus articulus probatur per duos Cardinales, per unum procuratorem magni ordinis, & alios de auditu, publica voce & fama & communis reputatione.

Item quod deinde prefatus Dominus Ioannes Papa ad Constantiam veniens, post diuersas persuasions, exhortationes & rogamina, per hoc sacrum Constantiense generale Concilium denote factas & facta, ut pacem Ecclesie dare & Papatui cederet, cum alia tutor, promptior & securior quam via cessionis, non esset, ad rationem perfectam in Ecclesia Dei consequendam, attentis scandalis ex persona sua iam extortis, propter que existentes in aliis obedientiis, retrahebantur ab Ecclesia unitate: hoc anno Domini millesimo quadragesimo decimo quinto, die sabbati, secunda mensis Martij in sessione generali Constantiensi, & in pleno Concilio generali Constantiensi, universalem Ecclesiam representante, Ecclesia Dei sponte sua promisit, vobis & iuravit cedere Papatui, sponte & libere dare pacem ipsi Ecclesie per viam sua simplicis cessionis, & eam facere & adimplere cum effectu, iuxta deliberationem presentis Concilii, si & quando Petrus de Luna Benedictus decimus tertius, & Angelus de Corario Gregorius duodecimus suis obedientiis nuncupati, Papatui quem praeuentur, per se vel procuratores suos legitimos similiter cedant. Et etiam in quoconque casu cessionis vel deceffus aut alio, in quo per meam cessionem poterit dari vno Ecclesia Dei ad extirpationem presentis schismatis.

Quadragesimus articulus probatur per duos Cardinales, tres auditores, per unum preceptorum doctorem, & unum magnum prepositum, & per unum licentiatum in decretis, per quatuor Episcopos & multos alios.

Item quod post huiusmodi requisitionem dictus Ioan. Papa dolose cogitauit se absentare, & clam recedere velle, & super his fuit publica vox & fama.

Quadragesimus quintus articulus probatur per duos auditores, per unum decretorum doctorem magnum officiale in curia Romana, & per unum procuratorem in Romana curia, & quam plures alios de notorietae.

Item quod post huiusmodi requisitionem dictus Ioan. Papa dolose cogitauit se absentare, & clam recedere velle, & super his fuit publica vox & fama.

Quadragesimus sextus articulus probatur per unum Cardinalem, tres auditores, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus septimus articulus probatur per omnes Cardinales, tres auditores, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus octauus articulus probatur per unum Cardinalem, tres auditores, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus nonus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, duos auditores, per unum procuratorem in Romana curia,

& quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus decimus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus undevicesimus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus secundus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus secundus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus secundus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus secundus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus secundus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus secundus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus secundus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus secundus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus secundus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus secundus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus secundus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus secundus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus secundus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus secundus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia,

& per unum secretarium Papae & quam plures alios de notorietae.

Item quod fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimus secundus articulus probatur per unum Cardinalem, per duos Episcopos, per unum procuratorem in Romana curia

& singulis publice & notorie diuulgatus & diffusatus, atque pro tali & vt talis in Romanacuria & extra, & vbiunque ipsius notoritatem habetur, habitus, tenus, nominatus & reputatus pro tali & vt talis parlam & publico.

Item quod de primis omnibus & singulis suis, & est publica vox & fama.

Quinquagesimus tertius & quartus articuli probati sunt per omnes testes superius descriptos publice & notorijs.

Hoc loco in exemplari vnde hac defuncta sunt, plus quam latus integrum folij vnius vacuum relictum erat, tanquam si plures articuli aut alia nescio que addenda fuerint.

In primis denunciant, dicunt, afferunt, ponunt, & si necesse fuerit, probare intendunt, quod Dominus Ioannes Papa vigesimus tertius a tempore iuentutis sua dum Balthazar Celli appellabatur, fuit homo malevolus, iniquus, impudicus, inuidax, parentibus suis rebello & inobedienti, plerisque virtus deditus. Ac talis & pro tali fuit communiter dictus, tenens, creditus & reputatus ab omnibus ipsius notoriam habentibus. Et adhuc dicitur, tenet, creditur & reputatur pro tali & vt talis. Ac fuit & est de primis diffusatus ac palam, manifeste, publice & notorijs.

Item quod dictus Dominus Iohannes tunc Balthazar appellatus, legatus Bononiae existens, ad Papatum illicet in diebus antebellis, in mortem bone memorie Domini Alexandri Papae extitit machinatus, & ut in eam ipse quam medicis suis Magister Daniel de Santa Sophia, artium & Medicina Doctor, veneno extinguerentur, prout extincti sunt, operam dedit. Sicutque ut predictus fuit dictum, tenens, creditur, & reputatur, iurisper tenetur, creditur & reputatur, atque fuit & est de primis in Ciuitate Bononiensi & extra per totum mundum publica vox & fama, sicutque & est grauitate & notorijs diffusatus.

Item quod Dominus Ioannes Papacum uxore fratri sui, & cum sanctis monialibus incestum, cum virginibus suprum, & cum coniugatis adulterium, ex alia incontinentia criminis, propter quae ira Dei descendit in filios diffidentiae, committi. & de his quia & publice diffusatus & scandalizatus est; Et sic fuit & est verum, publicum & notorijs.

Item quod supradictus Papa Ioannes nouum mandatum & simonie seculi perpetrandi, sex Parochiales Ecclesiastis Bononiens. & plurimis beneficis Ecclesiastica pro pecunia numerata vendidit meritis laici, qui ea tantum res prophana cum extrin posse non possunt, & iuribus & iuribus de factis possident. Ponuntque laici huiusmodi presbyteros ad celebrandum Missas pro sua libito voluntari, & plura alia uerba & maxima facit, & compisit in illis & aliis partibus, de quibus fama publica, immo verius infamia contra eum diuulgata est per viuenter suorum. Sicutque fuit uictum, tenens, creditum & reputatum, diciturque, tenetur, creditur & reputatur. Atque fuit & est publicum & notorijs.

Item quod dictus Papa Ioannes preceptoriam Cyprorum ordinis Sancti Laurentii diuinit in tres partes dissipando, & certus ex Dn. Cardinalibus particulariter per tripartitam particulas diuidentio, bastardo illiusfru Domini regis Cypriacis Aloisio, pro certa pecunia quantitate. Necnon fructus vacante & spona ultima praeceptoris deinde, eidem aloisio infanti vendidit contra ipsius ordinis regularia instituta, presertim cum huiusmodi bona spolijs & vacantia sint bona fiscalia pro solvendo stipendiariis contra infideles. Necnon eidem infanti in dicto quinto anno etatis sue constituto, per brillam concepsit, ut ea ait a posse proficeri, & professioni astringeretur, contra legem consensu qui per eum prestari non potuit. Et sic fuit.

Item quod Dn. Ioannes Papa uenquam predicata reuocare voluit, nisi cum patris & cotestionibus que sequuntur: Primo, quod restituere ut regi Cypriacis, quas dederat Papa pro empitione dicti preceptoris pro rato.

Item quod darentur Papa in continentia & omnino sex milia florinorum auri de camera, quod fieri oportuit, & soluti fuerant realiter pro hospitali per priorem Rhodi & procuratorem generalis religionis Dn. Nicolo de Robertis, idibus Augusti anno quinto, & per manus Eduardi de Recis mercatoris florentinensis.

Pro quibus sic solutis, religio hospitalis & predicti remanent adhuc obligati penes mercatores. Ita reseruauit Papa iunc & ante omnia pro dicto bastardo in quinto aetatis sua constituto super bonis religionis pensionem duorum milium florinorum de camera.

Item reseruauit pro dicto bastardo cameram magistrorum

lem, que vocatur Negera & finita, que valet communiter duo milia florinorum annuatim. Ad qua non

Et hic aliquantum spatij relatum est in archetypo.

dicti prior & procurator. Quibus sic peractis, Papa fecit eis dari per dictum Eduardum de Recis mercatorem bullas, qui dictas bullas referuabat usque ad solutionem dictorum sex millionum florinorum, quas bullas eidem Eduardo dederat Episcopus * Vulteranus, donec soluerentur sex milia florinorum supradictorum. Et sic fuit & est verum publicum & notorijs.

Item quod dictus Dominus Ioan. Papa fratrem Iacobum de Viriaco maiorem annis, expresse professum religionis Hospitalis, a votis, regula & habitu religionis absolutus factus, & ad seculum reduxit, & contrahendit in arronionum licentiam dedit, sexcentis ducatis primo datus. Et sic fuit, &c.

Item quod dictus Dominus Ioan. Papa predictus castellaniam scalarum dicti hospitalis, quam dictus frater Iacobus tenebat, simul cum predictis referuauit, & deinde ipsam cuidam fratri Heymaco de Vesello, pecunias datus contulit, quae castellaniam est conuentualis & regia, in qua deberent esse fratres capellani n. i. cum aliis clericis Deo seruientibus. Sicutque per diuinum cultu, & ordine transuerterit in scandalum Christi fidelium plurimorum palam & publice.

Item dicto Heymaco inueni etatis 14. annorum vel circa, concesserat Dn. Magister Rhodi licentiam ingrediendi religionem hospitalis, ut indilat facta professione & recepto habitu religionis, transiret ad conuentum religionis cuius equi & armis sufficientibus. Deo & religioni contra iniuriosos fideli Christiana militat. Et quod ipse fratris Heymacus vororum savorum & salutis proprie in memori, non ad conuentum transi, sed statim factus inobedienti & rebellis, ad dictam castellaniam emendam ad Papam misit. Quam castellaniam obtinens, omnia conuentus, tam vacantes, quam responsionem anuum occupauit, prout occupat, licentia per dictum Dominum Papam prius vendita. & concessa.

Item quod dictus Dominus Ioannes Papa predictus multa granaria, emilia & frumenta onera etiam Galicie in Auinione tyrannice ad diversos fines deminutus imposuit. Et praesertim tam in via regia apud Pisacum cum Galeo sub colore eiusdem apud Auintonem, quam in combustione Palatij apostolici Auinionensis per Dn. Marinum nepotem suum, & sutorum servitorum ad hoc (vt dicitur) missam & confitum capitancem dicti Palatij ad reparacionem eius, quam aliis deuersis modis, ac etiam de citate Auinionensi & coniunctu * canensis, quos tractant alienare diversimode, & maxime in manibus dicti regis Lazarai ponere, mediantebus certis tractibus contra unionem Ecclesie & magna peccata quantitate. Quod & fecisset, si ad optatum suum peruenire posuerit. Sicutque ut predictus fuit dictum, tenens, creditum & reputatum: diciturque, tenetur, creditur & reputatur palam, publice & notorijs.

Item quod dictus Papa Ioannes nouum mandatum & simonie seculi perpetrandi, sex Parochiales Ecclesiastis Bononiens. & plurimis beneficis Ecclesiastica pro pecunia numerata vendidit meritis laici, qui ea tantum res prophana cum extrin posse non possunt, & iuribus & iuribus de factis possident. Ponuntque laici huiusmodi presbyteros ad celebrandum Missas pro sua libito voluntari, & plura alia uerba & maxima facit, & compisit in illis & aliis partibus, de quibus fama publica, immo verius infamia contra eum diuulgata est per viuenter suorum. Sicutque fuit uictum, tenens, creditum & reputatum, diciturque, tenetur, creditur & reputatur. Atque fuit & est publicum & notorijs.

Item quod dictus Papa Ioannes preceptoriam Cyprorum ordinis Sancti Laurentii diuinit in tres partes dissipando, & certus ex Dn. Cardinalibus particulariter per tripartitam particulas diuidentio, bastardo illiusfru Domini regis Cypriacis Aloisio, pro certa pecunia quantitate. Necnon fructus vacante & spona ultima praeceptoris deinde, eidem aloisio infanti vendidit contra ipsius ordinis regularia instituta, presertim cum huiusmodi bona spolijs & vacantia sint bona fiscalia pro solvendo stipendiariis contra infideles. Necnon eidem infanti in dicto quinto anno etatis sue constituto, per brillam concepsit, ut ea a posse proficeri, & professioni astringeretur, contra legem consensu qui per eum prestari non potuit. Et sic fuit.

Item quod dictus Dn. Ioannes Papa uenquam predicata reuocare voluit, nisi cum patris & cotestionibus que sequuntur: Primo, quod restituere ut regi Cypriacis, quas dederat Papa pro empitione dicti preceptoris pro rato.

Item quod darentur Papa in continentia & omnino sex milia florinorum auri de camera, quod fieri oportuit, & soluti fuerant realiter pro hospitali per priorem Rhodi & procuratorem generalis religionis Dn. Nicolo de Robertis, idibus Augusti anno quinto, & per manus Eduardi de Recis mercatoris florentinensis.

Pro quibus sic solutis, religio hospitalis & predicti remanent adhuc obligati penes mercatores. Ita reseruauit Papa iunc & ante omnia pro dicto bastardo in quinto aetatis sua constituto super bonis religionis pensionem duorum milium florinorum de camera.

Item reseruauit pro dicto bastardo cameram magistrorum

Item quod communis hominum opinio, assertio, firma credulitas, ac vera reparatio, commune dictum, rumor indubius, vulgata fama, arg. verum & notorium fuit & est, quod dictus Dominus Ioan. Papa fuit & si homo peccator, notorie criminosis de homicidio, veneficio, & alii grauibus criminibus, quibus irreitus dicitur grauiter diffameris, diffimator honorum Ecclesie, & dilapidator eundem notorioris Simoniacus, pertinax hereticus, & Ecclesiam Christi notorie scandalizans, incorrigibilis, & alias talis, quod se papatu & eiusdem * administrationi, ac Sedi Apostolica & vniuersali Ecclesie regimini reddidit indignum.

Item quod dictus Dominus Ioan. Papa vigesimus tertius sepe & sapientia coram diversis prelatis & aliis honestis & probis viris perinsecuerer, diabolus studente, dixit, afferuit, dogmatizavit, & adstruxit, vitam aeternam non esse, neg. aliam post hanc: quinimum dixit & pertinaciter credidit, animam hominis cum corpore humano mori & extinguis ad instar animalium brutorum: dixit quo mortuum semel, esse etiam in nouissimo die minime resurrecturum, contra articulam de resurrectione mortuorum. Quodque de primis fuit & est dictus Ioan. Papa apud clerum & populum grauiter diffusatus. Sicutque ut predictus sit dictum, tenens, creditum & reputatum: diciturque, tenetur, creditur, & reputatur palam, publice & notorijs.

Item quod dictus Dominus Ioan. Papa sepe & sapientia publice dixit & profecit, se velle omnia facere opportuna pro unione Ecclesie sanctorum Dei, etiam vsque ad mortem inclinare. Nec in predictis a voluntate huic Concilij aliquo modo discedere. Et huc sunt vera, publica & notoria, & ut notoria habentur, tenentur & reputantur. Hoc loco scriptus fuit Articulus approbationis protontiorum, per quartu naciones deputatorum. Hunc, quia praeter rationem hic insertus videbatur, submotum hinc superioris in sessione prima suo correspondenti adiunctum offendit. Littera missiva Domini Ioannis Papae 23. missa Domino regi Romanorum de Cellis.

Charissimo in Christo filio Sigismundo Romanorum regi semper Augusto & Hungaria, & regi Es, dilecto que Christus & omnium veritas salus est, perpetue & feliciter adimpleri. Licit charissime fili prouidentiam tuam praecatru huius eti regis, rex regum insigniori clementia & clarae virtutum, licet tamen sepe & sapientia praelato titulo notam crudelitatem inferri permittas. Potes itaque velis, & ut velis depositum erga sacrum Concilium quod tua sapientia in qua potentia tanquam firmissimum fundamentum cum sufficiens intercessionibus operari, ut tui contemplatione honoris, personam nostram habeat recommandatam: & unione ecclesie semper salua honorem, famam & statum nostros, post dimissionem Papatus, quam pridem obtulimus, atque dudum aliquoties in manibus tuis possumus, quantum posibile fuerit, salvare & custodire dignificatur, & alia salutem nostram recipientia prosequatur magnifico cum effectu. Pro quibus apud districtum iudicem inter alios misericordie cultores, cum omnes gratia egeamus & tu misericordiam ac alia retributione praemia, utrue & vltieris consequeris, & per vniuersum orbem inter optimos Imperatores huiusmodi clementia & gloriose titulo mereberis comparari. Super quibus dilectionis virtute cogit nobis celeste pium querendare responsum. Datum Cellis Constantieni diecisi, Dominica 2. Mensis Maij, pontificatus nostri anno quinto. Instrumentum ratificationis articulorum factum per Dominum Balthazarem olim Papam Iohannem viginti tercium in oppido

Cellis.

In nomine Domini, Amen. Per hoc presentis publicum instrumentum cum est pateat evidenter, quod anno a nativitate eiusdem millesimo quadragesimo decimoquinto, & die luna vigeſim septima mensis Maij, indictione octaua, circa horam primarum in loco de Cellis Constantiensis diecisi, in Camera in qua Dominus Ioannes Papa vigesimus tercias stabat, per reverendos Dn. Iohannem Vauensem, Andream Poznanensem episcopos, Thomam sancti Martini extramuris Eloracenfes, Gasparem sancti Iohannis eremita de Perusio monasteriorum abbates, per sacrum Concilium Constantienense ad infra scripta commissarios specialiter deputatos, presentibus infra scriptis reverendis patribus Iacobo Rhodine de Lanua, & Thoma Polcon Sedi Apostolica protonotariis, & aliis notariis publicis, venerabilibusque personis alii inferiori nominatis, testibus adhibitis, &c. In primis dicti reverendi patres commissarii per organum dicti Vauenſis episcopi Dominio Iohanni Papae supradicto alta & intelligibili voce proposuerunt verba, quae sequuntur: Pater sancte, reverendi Domini mei Domini commissarii & deputati hic presentes, & ego cum eis, sumus transmissi ac definiti ad vestram sanctitatem ex parte sacri Constantiensis Concilii, ad inserviendum primo, offendendumque & realiter exhibendum vestra sanctitatem articulos formatos, & coram eodem sacro Concilio contra personam vestram productos super crimini nonnullis grauibus & oneribus, de & super quibus contra eandem sanctitatem, per dictum sacrum Concilium procedetur ad interrogandum & requirendum eandem, ut super eisdem articulis omnibus & singulis sufficienter haberetis respondere, eos constendo vel dissidente propterea vobis videbatur. Ac etiam ad videndum & sciendum, si huius processus velicitas vos opponere, seu aliqua pro vestra defensione in hac causa facere, dare vel allegare. Licit Pater sancte, cum de auctoritate nostro ad Constantiam quam elegere, per nuncios tuos sollicitare, nonne acceptant pro responso, quod

nigroque responso per sanctitatem vestram pridie in isto oppido coram reverendis Patribus Dominis de Tzsinis, de Salancho, de Salustio, Cameracensi, Florentinensi, sancte Romane Ecclesie Cardinalibus, Patribusque reverendis Tholosensi & Angustensi Episcopis, nonnullisque aliis praefatis & viris notabilibus presentibus ad hoc vocatis. Quod quidem responsum in scedula manu sanctitatis vestra subscripta, dicto sacro Concilio relatum, pleneque notificatum extitit. Ea propter dictos articulos quo pedicibus Vlaurenſis Episcopis, in sua tenebris manibus, eidem D. Ioanni Papa exhibuit, oblitus & tradere voluit. Eumque super eisdem interrogando requisitus, ut coram omnibus & singulis sufficienter, ut superius exprimitur, responderet, diceretque ac declarare vellet, si dicto processu eiusve parti se opponere re aliqua ad sui excusationem vel defensionem dare vellet, eos offendendo haec omnia libenter se receptatus. Quibus sic, ut premititur, exhibitis, interrogatis, requisitus, oblatis, & propofitis, idem Dn. Ioannes Papa dicit. Et verbo propositus, ipsum per Dei Ecclesia & eius unionem plura fecisti, etiam antequam in Papam suisset assumptus, pro certissimum tempore errorum & circa Concilium Pisanum & ante huius sacri Concilij Constantiensis congregationem. In quo etiam liberam cessionem sui Papatus obtulit, prout in schedula per cum in eodem Concilii in publica sessione tunc lecta & publicata, plenus continuatur. Subiungens triſtis vultu, ut apparuit, quod a Constantia & dicto sacro Concilio post ipsius schedule cessionem turpiter recesserat, quod benecognoscet: immo quod maluisset illa die sine anima sua preiudicio mortuus esse, quam in turpiter recessisse. Ea propter idem Dominus Ioannes Papa successore respondit, quod ipse contra superius recitatq nullam defensionem facere volebat: immo prout per dictam schedulam sua manu subscriptam, quam pridie eius ex parte ab oppido quo supra Cardinales superius recitati ad Concilium portaverunt, continebatur, volebat & presentialiter stare promisit. In omnibusque conformare omni ordinationi, deliberationi & determinationi dicti sacri Concilij, & insuper omnimodum processum per idem Concilium contra eundem habitum ratificabat, & ratum habebat, affirmandis quod non aliter voluit praedictis articulis respondere, affirmans Concilium Constantiensis sanctissimum esse, errareque non posse, ac Pisani Concilij fore continuatum, & quod ipse sacri Constantiensis Concilio nunquam contradicere vallet, etiam si in Bononia aut alio quouscunq loco sibi magis accepto personaliter iam esset, cum id sibi minus non esset, quam publice fateri in Papatu ius nullum haberet. Insuper, ut intelligeret idem Papa Ioannes Concilium non minus iuste invenerit legitime contra eum in previousis aut eorum aliquo processu, dicta testium super criminibus in quibus processum fit & fuerit contra eum productus, sepe dictus Vlaurenſis Episcopus aperuit, & sibi copiam dare oblitus ad finem, quod si contra eisdem eorum dicta quicquid opponere aut defensione aliquam suscipere vellet, id facere atque libere vti deberet & possit. Quibus per eundem Ioannem Papam & omnimod. d. fe. sione huiusmodi, praterquam ut hic sub sequitur expressius renunciatus, pro Concilio praedito se submisit: adiiciens, Volo quod Concilium sit defensio mea, quod scio errare non posse. Nec alia defensione qua unq vti vlo, supplicans se humiliare per Commissarios pronominatos eidem Concilio sincrater recommendandum fore: denumq, successu post premissa Episcopis Vlaurenſis pribatibus suo & commissariorū predictorum nomine aperio ore dixit: Pater sancte, nos ultra premissa in mandatis habemus vobis a signare remedium ad sententiam diffinitiam per dictum sacram Concilium contra personam vestram super omnibus & singulis, in quibus iam contra eandem processerat, proferendum, & prout ipsius * esse qualitas & natura requirunt. Ideo vobis terminum assignamus ad huiusmodi sententiam audiendam in Constantia ad diem crastinam hora sessionis confusa. Qui dictus Ioannes Papa inibi, ut apparuit, comparsus non curans, respondebit: Sunime mihi placet sententia ipsa, qua (supplico) quam cito latet, mihi deferatur, quam cum omni reverentia, etiam cum birreti mei depositione recipiam: etiamque, quantum in me fuerit, confirmabo, approbabo & emologabo, prout & dictum, processum, ac omnia contra me (ut superius est expressum) in Concilio gesta, exunc prout exiunc, & extunc prout exiunc ratifico, approbo & confirmo, promittoque contra eam me aliquo processu temporum non venire. Atque statim porrebitur & realiter ad manus traditis per Dominum Gasparem Abbatem & Commissarium superius nominatum, articulus & testium dictis omnium supradictis, supronominatoque protonotario Domino Thoma Polcon, Episcopus Vlaurenſis sepe dictus, dicto Ioanne Papa audiente, eundem Dominum Thomam & Jacobum Rhodini protonotarios superius expressos, alosque publicos notarios hic in serius descriptos, ad premissa & eo-

pleto, dicebantur Litaniae, Post cuis quidem officij Missa &c. ut moris est. Quibus per actionem fuerit lecta & dicta peractis, fuit facta relatio à Litania cum introitu, Exaudi nos Legatis & nuncis missis ad Domine, &c. more solito cum EuIoannem Papam, per organo angelio, Nunc iudicium est munus Domini Iohannis Episcopi diuine Princeps huic mundi episcopi Vlaurenſis, quemadmodum ceterisque collectis ac modum articulis & arte orationibus & hymno, Venit creatio stationibus contentis in pro toto spiritu. Quibus habitis, in celo sacri Constantiensis flante M. Henrico de Piro promoto Concilij contra ipsum Doctor & procuratore predicto, remunum Ioannem Papam ei, reverendi patres ac honorebiles & dem exhibitis, offerendo ex prouidi Domini Iohannes Episcopus parte Concilij ipsius, si quid Vlaurenſis, Andreas electus Pozna veller opponere, quod licet nuncis Gaspar Abbas Perusinus, bene pollet. Item intimato Thomas Abbas monasterij Sancte eisdem termino ad proferentem Maria exterritum Eboraci, Iacobum sententiam, quod rebus Rhodini de Ianua, Thomas spondisset verbo, se pro Dei Polcon Sedis Apostolicae protonotario Ecclesia & eius vnione plura tarius, magister Iohannes Guiardi fecisse etiam antequam fuisse & VVilhelmus Porcelli notary, letet in Papam assumptus, & gatis & nucimis heri per sacramente dicti Concilij Constanſynodum & ad terram Cellis, ubi tamen inchoationem, in Iohannes Papa vigesim tercias ex quo etiam obtulit liberam istebat, per os Domini Ioannis episcopatus sui cessionem. Et scilicet Vlaurenſis predicti, sibi que ex quod turpiter ab inde recel- partis ipsius synodi intemaruit, fecit, bene recognoscet: qualiter terminus ad ferendum malueritque illa die fine a sententiam fuisse prorogatum in nuna: sua praetudio mor- diem presentem, propter benevoli- tatus esse, quam ita turpiter tam responsionem de non appellata recessisse: quodque contra do, sed eam acceptando, & eam processum faci Cöciliū nul-approbare velle: & hoc mota dicta lam defensionem facere vo- Sancta synodus sue Concilium, lebat, led prout per schedulam paprycam: fuitque dictum per omnes, quod non placet, & sic filii, nibil legendo. Deinde de mandato Concilij Dominus Iohannes Archiepiscopus Rigenis bullam Papae portauit, & presentavit eam Concilio tanquam eius custos: qua presentata, fuit per magistrum Henricum Promotorem petitorum, an placet quod Dominus Viccancellarius tanquam ad eum pertinens, rumpi faciat arma Balhafari: fuit responsum quod ita, & placuit omnibus conformare omni res fisi dari tempus & hora arque ordinationi, declarationi & locis pro sua defensione. Qui Ioannem determinationi dicti sacri nos ipsius nuncis respondebat, quod Concilij, ac insuper omni- non vellet neque attestario- modum processum per i-nes, neque processus, nec quicquam dem Concilium contra e- opponere siue excipere, sed eam ap- undem habitum, ratificabat, probare velle & acceptare. Et ex- afficeret quod non aliter v- tunc approbavit. Et placet quod luit praeditis articulis te- Concilium ferret sententiam, dis- spondere, affirmans Conci- cens quod seiret Concilium errare lium Constantiente sancti- non posse: & lata huiusmodi sen- sum esse, errareque non tenita, obtulit separatum ad sub- posse, ac Concilij Pisani con- scribendum eandem. Et vltius tunc inquinatum: & quod ipsi dixerunt, quod dicta sententia de- sacro Constantiensis Con- beret ferri die luna proxima. Sed cilio nunquam contradic- ex quo materia protune non erat cere veller, etiam si in Bo- parata, idcirco de mandato Con- natoria, aut alias quois lo- cili intemarunt sibi dictam proro- co sibi magis accepto per gationem, de quibus reddidit se finaliter iam esset, cum id si- idem Iohannes contentum, regra- bi minus non esset, quam pu- tiando ipsius nuncis, supplicans ve- blice fateri se in Papatu nul- recommendarent honorem & sta- lum ius habere. De sententia tum ac personam suam Domino autem ferenda, quod summe regi Romanorum & Concilio, praefi- fibi placeret, ut quam citola- ut in quodam publico instrumen- ta foreretur, eadem referetur, to in notam recepto per dictos no- quam omni reverentia, et tarios, tenoris infra scripti, pleni- iam cum bireti sui depositio- us continetur.

Qua relatione facta, idem in se forer, confirmaret, rati- Henricus de Piro promotor & pro- ficiat, approbat, & emo- curator petuit pronunciari, prout logaret, prout dictum pro- & quenadmodum in quadam celum a omnia cōtra ipsum papyri schedula, quam ibidem in Concilio gesta, extunc r- suis tenebat manibus, etiamque de- ficiat, approbat, & con- verbo ad verbum perleget, pro-

reat vel obediatur sub pena fautorum dicti schismatis & maledictionis aeternae: punianturque hoc casu eligentes & electus, si consentiantur, ac illi adhaerentes, paenitentia per hoc sacram Concilium ordinantis. Suspenditurque dicta Synodus pro bono unionis ecclesiae, omnia iura politicia, etiam in Concilii generalibus edita, & ipsorum statuta, ordinationes, constitutiones & consuetudines, privilegia quibuscumque concessa, & penas contra quoscumque editas, in quantum effectum dicti decreti impedit possent quoquo modo.

*Sententia diffinitiva contra Ioannem Papam
XXIII.*

In nomine sancte & indiuiduae Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti, Amen. Sacrofanta generalis synodus Constantiensis, in Spiritu sancto legitime congregata, universalem Ecclesiam representans, invocato Christi nomine, solum Deum oculis habens, visis articulis in hac causa contra Dominum Ioannem Papam XXIII. formatis & oblatis, ac probationibus eorumdem factis, eiusdem submissione spontanea, vna cum toto processu huius cause habita iusta deliberatione super eisdem, per hanc sententiam diffinitivam, quam fert in his scriptis, pronuntiat, decernit & declarat, recessum per praefatum D. Ioannem papam XXIII. ab hac ciuitate Constantien. Concilio generali, clandestine & nocte, hora suspecta, in habitu dissimulato & indecenti factum, fuisse & esse illicitum, Ecclesia Dei & dicto Concilio notorie scandalosum, pacis & unionis Ecclesie turbatiuum & impedimenti, schismatis inueterati nutritiu, a voto, promissione & iuramento per ipsum D. Ioanne Papam Deo & Ecclesiae & huic sacro Concilio praestitis deuotarium, ipsumque Dominum Ioannem Simoniacum notorium, boronumque & iuriuum nedum Romanum, sed altiarum Ecclesiarum plurium, & aliorum locorum piorum dilapidatorem notorium, malumque spiritualium & temporalium Ecclesiae administratorem & dispensatorem fuisse & esse, suis detestabilibus in honeste vita & moribus Ecclesiam Dei & populum Christianum notorie scandalizantem ante eius assumptionem ad Papatum, & post vique ad ista tempora, implumque per praemissa Ecclesiam Dei & populum Christianorum notorie scandalizasse & scandalizare, postque monitiones debitas & charitatu, iteratis & crebris vicibus eidem factas, in praemissa malis & arroganti pertinaciter perseuerasse, que ex hoc notorie incorrigibili reddicisse, ipsumque propter praemissa & alia crimina in processu dictar causae contra eum deductam, & contentam, tanquam indignum & inutilem & damnosum a Papatu, & omni eius administratione spirituali & temporali amovendum, priuandum, & deponeendum fore. Et cum hoc dicta Sancta Synodus mouet, priuat & deponit, vniuersos & singulos Christicolas, cuiuscumque status, dignitatis vel conditionis existant, ab eius obedientia, & fidelitate & iuramento absolutos declarando. Inhibendo insuper vniuersis Christifidelibus, ne eundem (vt praemittitur) a Papatu sic depositum, de cetero in Papam nominent, aut illi tanquam Papae adhaerent, seu quoquo modo obediant. Et nihilominus ex certa scientia & de plenitude potestatis supplet dicta Sancta Synodus omnes & singulos defectus, si qui forsan in praemissa, aut aliquo prae-missorum interuererunt, eumque ad standum & mortandum in aliquo bono loco & honeste, sub custodia tutu Serenissimi principis Domini Sigismundi Roman. & Hungar. &c. regis, & vniuersalis Ecclesiae aducat & defensoris denotifili, nomine dicti sacri generalis Concilii, quando dicto sacro Concilio generali pro bono unionis Ecclesiae Dei videbitur condemnandum fore, & eadem sententia condamnat. Alias vero penas, qua pro dictis criminiibus & excessibus inferri deberent iuxta canonicas sanctiones, dictum Concilium arbitrio suo refernat declarandas & infligendas, secundum quod rigor iustitiae vel misericordiae ratio studebit.

Quod neuter contendit reeligatur in Papam.

Item statuit, decernit & ordinat dicta Sancta Synodus

pro bono unionis Ecclesiae Dei, quod nullo unquam tempore reeligatur in Papam Dominus Balthazar Cossa, nuper Ioannes Papa XXIII. nec Angelus de Coratio Gregorius XII. nec Petrus de Luna Benedictus XIII. iuris obtemperat, si contrarium fieret, id sit ipso factum & inane. Nullusq; cuiuscumque dignitatis vel praeminentie, etiam si imperiali, regali, Cardinalatus vel pontificale dignitate praefulgeat, eis vel eorum alteri contra hoc decretum villo unquam tempore obediatur, seu adhaeretur, sub pena fautorum dicti schismatis & maledictionis aeternae, ad quas contra presumptores, si qui in posterum fuerint, etiam cum inuocatione brachij secularis & alias rigide procedatur. Datum Constantie prouincie Moguntinenis, in sessione publica in maiori Ecclesiae solenniter celebrata, die Mercurij 29. mensis Maij, Anno Domini 1415, iudicione 8.

Pro iudicibus, quod vocentur prelati absentes.

Item decernit dicta Sancta Synodus, quod quatuor generales iudices deputari, debeant vocare prelatos abentes ad Synodum, & punire non venientes, prout eis de iure & secundum Deum videbitur expedire. Datum, &c.

INSTRUMENTVM RATIONIS
sententiae facta per Dominum Balthazarem, olim Papam, in villa de Cellis Constantien-sis dieceesis.

In nomine Domini, Amen. Per hoc praesens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter, quod anno a nativitate eiusdem millesimo quadragesimo decimo quinto, die Veneri ultima mensis Maij, iudicione octava, circa horam duodecimam in loco de Cellis Constantien-sis dieceesis, in domo habitationis reverendissim. in Christo patre & domini, Domini Balthazari Cossi, nuper Ioannis Pape vigesimi tertii nuncupati, in Camera ipsius Balthazari, praesentibus infra scriptis reverendissimis patribus, Dominis Iacob Rhodini de Ianua, & Thoma Polcon Sedis Apostolica protonotario, aliisque notariis publicis & etiam infra scriptis testibus ad inferius recitatae vocatis & rogatis, reverendi in Christo patres Domini Iohannes Vauvensis Episcopus, Gaffar Sandi Johannis eremite de Perufo decretorum Doctores, & Thomae Sancte Marie extra muros Eboracensis monasteriorum abbates personaliter existentes in praesentia dicti Domini Balthazari pridie Iohannis Pape vigesimi tertii nuncupati, per organum dicti Domini Vauvensis Episcopi, ex parte sacra generalis Constantien-sis Concilii sibi significabant & intitulabant diffiniri unam sententiam depositionis a Papatu contra eum die Mercuri ultimo praeterito, scilicet vigesimono nona presenti mensis Maij per dictum generale Concilium in sessione publica latam & publicatam fuisse, quam quidem sententiam ibidem sibi in scriptis exhibuerunt, & realiter tradiderunt ad finem, quod apollinis intellecta, diceret, declararetque an eidem sententia eam approbando acquiesceret, seu eidem se in aliquo opponere vel contradicere vollet. Qui quidem Dominus Balthazar ipsam sententiam sibi tradidit per seipsum ad partem legit. Et deinde ad respondendum eisdem prelatis super praemissa per eos propria, spatiis & temporis interiuallum habere voluit, ut super eadem sententia & petitis liberaret. Qui quidem prelati de hoc contenti, dixerunt eos habita deliberatione huiusmodi ad suum beneplacitum, ad ipsum redire velle, suam responsonem in praemissa auditur. Et sic ab eius praesentia provocari reciperunt. Et deinde eadem die & circa horam secundam post meridiem idem Domini Prelati ex parte dicti Domini Balthazari & ad eam presentiam pro audienda responsonem in praemissa vocati, ad eum personaliter accesserunt. Quibus cum supradictis protonotariis, notariis & testibus in eius praesentia constitutis, respondendo dixit, quod super dicta sententia per eum visa, letita, bene concepta, ac plenius intellecta deliberauerat, & ideo quantum poterat, & in eo erat, eandem sententiam, cuius tenor est talis. In nomine Domini, Amen. &c. vt supra, prout per dictum sacram Conclitum latam, & ab ipso Conclitio processerat & dicta erat, ex sua certa scientia approbavat, ratificabat, & emologabat, ac eidem processu contra eum ad eius depositionem per Conclitum factam, accepit & consentebat. Apponendo manus ad pedes eius, assertione libera affirmabat, iurans corporaliter suo proprio motu, quod nunquam contra eandem sententiam contra ipsam sic ut praemittitur latam, quicquam opponere, nec contra eam reclamare publice vel occulte, aut ab ea appellare veller, seu super Papatu quam-

cunque controversiam opponere: nec aliquo unquam tempore de eodem papatu se quotis modo intrumitteret, immo eidem papatu & iuri, si quod in eodem sibi qualitercumque competierat, seu si quod sibi nunc in eodem competebat, pure, simpliciter & absolute, libereque & sponte cedebat & renunciabat. Et ibidem omni modo, via & forma, quibus melius potuit, resignavit, cessit & renunciavit expresse. & in huius fidem tam de camera sua crucem papalem amoniti fecerat, acsi iniuratorem omnia & singula insignia papalia sicut disposita erat dicta die Mercurij, qua dicta sententia fuit lata, tunc coram prelatis predictis deposita. Dixitq; quod nullo unquam tempore sepro Papa gereret seu nominaret, aut nominari faceret, voluerit, quod ad ipsum papatum nunquam fuisse assumptus, quia ex post nonquam habuit bonum ieiuni, & si ministrarent alii & alias disceret, prout & quinadmodum in quadam petitione papyri schedula infra scripti tenoris coniuratur. Parentesq; sibi super premisso prouideri, nominib; quibus supra, deremcio opportuno. Quia petitione obliterata & recitata placuit Dominus praesidenti, omnibusque aliis & singulis suppositis huiusmodi synodi, super hoc rem edicari. Et statim Reuerendis Patres & venerabiles viri Dominis Bartholomeus Archiepiscop. Mediolanen. Stephanus Episc. Dolensis, Antonius Episc. Concordiensis, Andreas electus Pozuanensis, Nicolaus Episcopus Mersburgensis, & Patrikios Episc. Cortagenis decretorum Doctor, ascendente ambonem nomine nationum quatuor: & D. Bartholomaeus Archiepiscop. Mediolanen. ad hoc per synodum deputatus, legebat quasdam ordinationes & decretalia in Ecclesia Rom. obseruandas & tenendas, quarum tenores inferius sequuntur.

Tenores vero dicta petitionis & declarationis papyri schedularum de quibus supra fit mentio, sequuntur & sunt tales.

Qui in nonnullis partibus mundi peruersus mos pullare incepit, ut sacerdotes laicos sub vraq; specie panis videlicet & vini communicare non cesserint, contra Rom. & vniuersalibus ecclesiis: onus etiudinem approbatam, vnde scandala & heres verisimiliter oriri suspicantur: peccatum nos promotores & procuratores huiusmodi synodi, infra scriptos Reuerendos. in Christo patribus, Dominis Vitali Tholonen, & Frederico Augustensi Episcopis, ac venerabilib; religiosis & circumscriptis variis dominis & fratribus, Eymero de Arcis Licentiato in decretis priori Prioratus sancte Benigne Augustensis, Pantio Gaude Baccalaureo in Theologia ordinis fratrum Minorum, Begone de Rogero in decretis Licentiato Sistarcensis & Rigenensis ecclesiasticorum Canonico Officidi Vicanis, Petro Gaietano literarum patentiari scriptore Canonico Conferanensis, Ioanne Confessali Baccalaureo in decretis, archipresbytero Ecclesiastis, Henrico de Grauia Notario publico clero Leonensis dieceesis, testibus, &c.

In nomine sancte & indiuiduae Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti, Amen. Cum in nonnullis mundi partibus, quida temerarie afferere presumant, populi Christianum debere Sacramentum Eucharisticum sub vraq; panis & vini specie suscipere, & non soli sub specie panis, sed etiam sub spei, ie vini, populum laicum pallium communicent, etiam post coenam vel alias non ieiuni, & communicandum esse pertinaciter alferant, contra laudabilem ecclesiae constitutidinem rationabiliter approbatam, quam tanquam sacrilegum damnabiliter reprobare conantur: hinc est, quod hoc praesens Concilium sacram generale Constantiense, in Spiritu sancto legitime congregatum, aduersus hunc errorem saluti fidelium prouideri latagens, matura plurium Doctorum tam diuinum quam humani iuris deliberatione prahabita, declarat, decernit & diffinit, q; licet Christus post coenam instituerit, & suis discipulis administraverit sub vraq; specie panis & vini hoc venerabile sacramentum, tam non obstante, sacerdotum Canonum authoritas laudabilis & approbata consuetudo ecclesiae seruauit, & seruat, quod huiusmodi sacramentum non debet confici post coenam, neq; a fidelibus recipi non ieiennis, nisi in casu infirmitatis aut alterius necessitatis a iure vel ecclesiae concessio vel admisso. Et sicut hec consuetudo ad e-

Hunc locum alii sic legunt: uitandum aliqua pericula & Et similes quod sicut in primis.

scandala est rationabiliter in- ua ecclesia huiusmodi Sacramentum trudenda, quod licet in primi. recipere a fidelibus sub vraq; specie, tamen haec consuetudo ad ei- cramentum recipetur a fide- rationib; sub vraq; specie, & scandala delibus sub vraq; specie, po- conficiens sub vraq; specie, & stea a coiffientibus sub vraq; specie panis suscipiatur,

cum firmissime credendum sit, & nullatenus dubitandum, integrum Christi corpus & sanguinem tam sub specie panis, quam sub specie vini veraciter contineri. Vnde cum huiusmodi consuetudo ab ecclesia & sanctis patribus rationabiliter introducta, & diutissime obseruata sit, habenda est pro lege, quam non licet reprobare, aut sine ecclesiae autoritate pro libito mutare. Quapropter dicere, quod hanc consuetudinem, aur legem obseruare, sit sacrilegium, aut illicium, censeri debet eroneum: & pertinaciter asserentes oppositum praemissorum, tanquam haereticorum seu officiales eorum, aut inquisitores haereticorum.

regnis, seu prouinciis, in quibus contra hoc decretum aliqui fuisse possunt, aut presumptum, iuxta canonicas & legitimas sanctiones, in favorem Catholicae fidei contra haereticos & eorum fautores, salubriter adiuventas.

Quod nullus presbyter sub paenitentia communicationis, communicet populum sub utraque specie panis & vini.

Item ipsa sancta Synodus decernit & declarat super ista materia, Reuerendissimis, in Christo Patribus & Dominis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & eorum spiritualibus. Vicaris vobilibus constitutis, processus esse dirigendos, in quibus eis committatur & mandetur autoritate huius sacri Concilij sub poena excommunicationis, ut effectu alterius puniant eos contra hoc decretum excedentes, qui communicando populu sub utraq; specie panis & vini exhortati fuerint, & sic faciendo esse docuerint: & si ad paenitentiam redierint, ad gremium Ecclesie suscipiantur, iniuncta eis pro modo culpae penitentia salutari. Qui vero ex illis ad paenitentiam redire non curauerint animo indurot, pet censuras ecclesiasticas per eos ut haereticci sunt coercendi, in uocato etiam ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii secularis. Quibus lectis, Magister Ioannes de Sribani, & Magister Henricus de Piro promotores, petierunt responderi per Dominos Imperatores, Cardinales, & ceteros Praefatos, an placaret. Praefidens autem Dominus Ostiensis respondit nomine collegij Cardinalium, Placet. Similiter Rex Romanorum. Sic successive Reuerendissimi Patres Domini Episcopi, Antonius Cöcordiensis pro Italica, Stephanus Dolensis pro Galliana, Nicolaus Mersburgensis pro Germanica, & Patrius Cottagensis pro Anglicana, in ambo existentes, responderunt, Placet.

Quibus factis, promotores & procuratores predicti, Henrico de Piro loquente, petierunt nomine quo supra, deputari per dictam sanctam synodum certos Commissarios, in causa hereticorum ventilata, seu ventienda, & ad concilium ad prefatos deuoluta vel deuoluenda, orta vel oritura, prout & quoadmodum in quadam petitione papyri schedula, cuius tenor inferius est in seruo plenus continetur. Quia petitione data & intellecta, iuxta mandatum ipsius synodi Reuerendissimi Pater Dominus Andreas electus Poznanensis, in ambo legebat schedulam deputationis commissariorum cum eorum autoritate & potestate, qua inferior est in seruo. Qualelibet fuit questione & seruatum per dictos promotores & procuratores per ipsius Henrici de Piro organum, an dicti iudices placerent. Responsum fuit per dictum Dominum praefidens nomine collegij Cardinalium & suo, Placet.

Et subsequenter per Dominum Antonium Concordiensem, Dolensem, Mersburgensem Episcopos & Cottagensis predictos, nomine nationis suarum predicatorum, Placet. Similiter per omnes alios, praeterquam per Reuerendum Patrem Dominum Martinum Episcopum Attrebensem Ambasatores Ducis Burgundie, qui dixit, Dominus Henricus fore suscepimus Reuerendissimum Patrem Dominum Petrum Cardinals Cameracensem multis de causis, quas suo loco & tempore conguo dare vellet in scriptis, nullo modo consentiendo in dictum Dominum Cardinalis tanquam commissarium saltem in causa, quae speratur verti inter Dominum suum Duxem Burgundie & Parisensem, &c. Rege, regnorum erator in insigniis regalibus prefliorum annorum Hungaria debat, cuius enim gestis Dux Henricus Romanie electionis s. co-ricus de Bavaria, sciprum vero rationis vero 1. die autem Burggrauis Nurenbergensis, mense Iouis 4. mensis Iulij, fuit geniale sine pomum D. Ludouicus II. fessio generalis per sanctam Bauaria, Comes Palatinus synodum Constantiensem in Rheni. De corona autem eiusdem ecclesie Cathedralis Constantiensem interfuerunt. In qua etiam sefientia, supradicta, praesente ibi sione interfuerunt Reuerendissimi dicto Serenissimi. Domino Christo Patres D. Ioannes Ostiensis, Sigismundo Rom. & Hun. f. dictus Viuariensis, Iordanus Algarie, &c. Rege, cu insigniis banens, dictus de Vrfinis, & Angelis regalibus, & nobilibus fibi in his Tuscianus dictus Lauden. Epis. suis seruatis, videlicet Do scopi, Antonius tituli S. Susanna minis Ludouici Comite Pa- Aquileiensis, Petrus tituli S. Chrysostomo Rheni in pomo sive segoni Cameracensis. Franciscus timundo, Henrico Duce Bauatu S. Crucis in Hierusalem Veterie in ense, Frederico Burg- neriarum, Thomas tituli S. Ioannem Nurenbergensi in sce- nis & Pauli* Tricarin, * Alamanstro, & Andrea filio Suevalae nus tituli S. Eusebii Pisanus, Bran- Barone de Hungaria, in coro- da tituli S. Clementis Placentinus, na ministrantibus, carterisq; Petrus tituli S. Marci de sancto principibus in numero co- Marco, Antonius tituli S. Cecilia piso. Præsentibus ibidem de Salancho presbyteri, Raynaldus Reuerendissimi. Patribus Ioan- tituli S. Viti in Macello de Brancie Episcopo Ostiensis & Car- kafis, Ludouicus S. Adriani de dinali Viuariensis, Angelo Eliso, Landolphus S. Nicolai Ba- Laudensi, Iordanus de Vrfinis renfis, Amadeus S. Mariae in Cos-

Tenores dictæ petitionis & commissariorum deputationis papyri schedularum, de quibus supra fit mentio, sequuntur & sunt tales.

Item cum experientia doceat, continuo propter scissuram Ecclesia nouas oriri herefes, & aliquas antiquas renouari, difficiles pro singulis huiusmodi causis primituarum personarum de heresi suscepit, ad hoc sacrum concurrere generale Concilium, pro celeriori heresum extirpatione, perimus nos promotores & procuratores supradicti, aliquos ex Reuerendissimis patribus Dominis S. R. E. Cardinalibus, &

aliquos ex singulis nationibus indices & commissarios per vestiis reuerendissimas paternitates delegari & deputari ad huiusmodi causas heresum audiendum & terminandum, saltem usque ad conclusionem vel sententiam exclusive, cum omnibus & singulis emergentibus, incidentibus, dependentibus, & connexis.

Hec sancta Synodus Constantiensis in spiritu sancto legitime congregata iuxta Ierusalem ecclasiam representans, pro celeriore extirpatione heresum & ecclesie reformatione sacrae sanctorum specialiter deputat & eligit Reuerendissimos in Christo Patres Dominos, videlicet: Iordanus de Vrfinis, Antonius Aquileiensis, Petrus Cameracensis, & Franciscus Florentinensis, sancta Romana Ecclesia Cardinales. Et pro Italica natione Reuerendissimi Patres Dominos Concordiensis, Alexander, & Laudensis Episcopos & electum Pimenem: pro Gallicana Episcopum Gebennensem, Abbatem Gemeticensem, Abbatem de Clariuilla, & Magistrum Vrfinum de Callauando: Pro Anglicana Magistrum VVilhelmu Corff, sacrae Theologie Professorem, Magistrum VVilhelmu Cline, Magistrum Hugonem Houwez & Irenem VVenes decretorum doctorem. Pro natione Germanica electam Poznanensem, Magistrum Nicolam Dinkelsspuel, Theodoricum de Monasterio sacre Theologie Professorem, & Bertholdum VVildungen. Sacri palatii Apostolici causarum auditorem, ad audiendum & examinandum causas, & in ipsis iuridice procedendum, quarumcunq; brefum & errorum in fine Catholica & moribus, undeunque habeantur vel habent originem, & salubriter extirpentur, & contra quacunq; personas, cuiusunque fuerint status aut dignitatis, etiam si pontificali vel alia quacunq; ecclesiastica vel seculari prefulgent dignitate, de eisdem suspectas, petitiones, accusations & declarationes eisdem propofitas & proponendas recipiendam, partes vocandam, & in hoc sacro Concilio & extra citandum & publicandum, & alias seruatis seruandis procedendum, prout exigentia fidei & iuris ordo posuuntur. Nec non omnia & singula faciendum & exercendum, qua in præmissa & circa ea necessaria fuerint, seu etiam quomodo liber opportunity, cum omnibus incidentibus, emergentibus & connexis usque ad ipsarum causarum conclusionem exclusive. Sic tamen, quod si omnes intercessione non possint aut non velint, due partes ipsorum predicta, libere exequantur. In causa vero contra Iordanum Hufziam diu ventilata, que circa conclusionem existit, per iudices & deputatos huiusque in ea vterius cognoscatur & procedatur per eosdem.

S E S S I O X I V .

In qua Carolus de Malatestis renunciat papatu nomine Domini Gregorii XII.

Anno à Nativitate Domini 1415. Apostolica Sede A sede Apostolica vacante die vacante, regnanteq; Sereniss. vero Iouis 4. mensis Iul. fuit sessio & Inuictus. Princeps Domi- generalis. In qua Sereniss. Rom. & no Sigismundo Rom. Hun. Vngarie, &c. Rex, tanquam Imperator, &c. Rege, regnorum erator in insigniis regalibus prefliorum annorum Hungaria debat, cuius enim gestis Dux Henricus Romanie electionis s. co-ricus de Bavaria, sciprum vero rationis vero 1. die autem Burggrauis Nurenbergensis, mense Iouis 4. mensis Iulij, fuit geniale sine pomum D. Ludouicus II. fessio generalis per sanctam Bauaria, Comes Palatinus synodum Constantiensem in Rheni. De corona autem eiusdem ecclesie Cathedralis Constantiensem interfuerunt. In qua etiam sefientia, supradicta, praesente ibi sione interfuerunt Reuerendissimi dicto Serenissimi. Domino Christo Patres D. Ioannes Ostiensis, Sigismundo Rom. & Hun. f. dictus Viuariensis, Iordanus Algarie, &c. Rege, cu insigniis banens, dictus de Vrfinis, & Angelis regalibus, & nobilibus fibi in his Tuscianus dictus Lauden. Epis. suis seruatis, videlicet Do scopi, Antonius tituli S. Susanna minis Ludouici Comite Pa- Aquileiensis, Petrus tituli S. Chrysostomo Rheni in pomo sive segoni Cameracensis. Franciscus timundo, Henrico Duce Bauatu S. Crucis in Hierusalem Veterie in ense, Frederico Burg- neriarum, Thomas tituli S. Ioannem Nurenbergensi in sce- nis & Pauli* Tricarin, * Alamanstro, & Andrea filio Suevalae nus tituli S. Eusebii Pisanus, Bran- Barone de Hungaria, in coro- da tituli S. Clementis Placentinus, na ministrantibus, carterisq; Petrus tituli S. Marci de sancto principibus in numero co- Marco, Antonius tituli S. Cecilia piso. Præsentibus ibidem de Salancho presbyteri, Raynaldus Reuerendissimi. Patribus Ioan- tituli S. Viti in Macello de Brancie Episcopo Ostiensis & Car- kafis, Ludouicus S. Adriani de dinali Viuariensis, Angelo Eliso, Landolphus S. Nicolai Ba- Laudensi, Iordanus de Vrfinis renfis, Amadeus S. Mariae in Cos-

Principiū istud fello
nis in alio
exemplati
extatib[us] verbi.

ceterisque Cardinalibus, P. medin Salutarum Lucidus de Co- triarchis, Archiepiscopis, E- mitibus, Franciscus SS. Cosma & Damiani, Florentinum, Diaconi Patribus in copiosa multitu- communiter dicti, sacerdoti & R. E. dine in cuius quidem fessio Cardinales. Cantofole nosteris principiū prefatus Domi hymno Venientia Spiritus, cun- nus Romanus Rex indutus vestis, sequentia & oratione, Deus vestibus regalibus, recessit de qui corda fidelium, &c. per Ioanni- fia sede solita, & transiit ad nem Episcopum Ostiensis, lecta, Rel- aliam sedem positam in fronte uereni. Pater D. Ioannes Dominici te altaris, tanquam praefidens S. Sixti presb. Cardinales in sua o- pro tunica in Concilio, Ioanni bedientia, ac Magnificus vir D. Ca- dominici tituli S. Sixti Cardi rotul de Malatestis, quasdam lite- nate Ragusino, & Carolo de ras bullatas sue certa procuratoria Malatestis Domicello Arimi se mandata pro ipso Gregorio ad neni, procuratoribus Domini concordandum concilium generale, ni Angeli de Corario, Grego & in ea agenda & tractanda ap- ixi XII. in sua obediencia nun- probandum, autorizandum, nec cupati, ad authorizandum non ad tractandum & practican- concilium, & cedendum pa- dum, procurandum & concluden- parui nomine dicti Gregorii dum cum Regia Matestate, ac aliis sedentibus iuxta regem, in quibus sue prudentie videbatur ex- quodā bancho, recipientes pedire, & alia in ipsis procurato- verbus congregationem sy- ris, seu mandatis, quorum tenores nodi Constantiensis. Deinde inferius inseruntur, exhibuerunt cantatis antiphona, Veni san- & produxerunt. Quas quidem li- & Spiritus, ac hymno, Veni etas bullatas, superius ut premi- creator Spiritus, dicta; col- titur, exhibitas & productas de lecta de pace per dictum Do- mandato Domini regis ad tunc minum Cardinalis Viuariensis, praefidens, venerabilis vir Iohannes, subsequeenter per vene- blica & intelligibili voce perlegit. rabilem virum Domini Iohannes*, Quibus sic lectis & peractis, Reue- Bennner protonotarium Do- rendis. Pater D. Ioannes Dominici mini Ludouici Comitis Pa- Cardinales & Carolus praediti, latini, le & fuerunt duo bul- procuratores dicti D. Gregorii XII. le sequentis tenoris.

In sua obediencia nuncupati ante altare Concilii prope sedem praefidens constituti, dictus Carolus pra- dicto Reuerendissimo Patri ad legendum schedulam tenoris infra- scripti, maxime convocationem Concilii, approbationem, & ratificationem agendorum in eadem continentem, vice suas planarie comi- misit. Quia commissio facta, surrexit praefidens D. Ioannes Cardinalis sumpto themate, onus vniuersitatis in oratione estore, facta q; super eodem famosa collatione, prelibatam schedulam publice alta & intelligibili voce perlegit. Quia sic ut premiititur lecta, Reuerend. in Christo Pater D. Bartholomeus Ari bipl. Mediolanensis, rogante & exhortante prefato Domino presidente, ad instantem petitionem Magistri Henrici de Piro, huius sacri Concilii Constantiensis pra- motoris, ambonem ascendit, & in eoslibi assentibus reuendis patri- bus Domino Antonio Concordiensi pro natione Italica, Stephano Dolensi pro natione Gallicana, Nicolaus Mersburgensis pronatione Ger- manica, & Patrio Cottagensi pro natione Angliana, Episcopis in nationibus predictis praeditibus, quasdam capitulorum tenoris infra- scripti schedulas, quarum una in effectu continebat, quod Coniliu memoratum dictam convocationem, authorizationem & confirmationem, quantum ad eundem Donum Gregorium pertinet & attinet, eas admittit: & collegium ipsius Domini Gregorii XII. nunupati, alteri collegio, videlicet olim Ioanne Pape XXIII. & econverso, vnit at omnino fore decernit. Altera vero continet in effectu, quod no- tarii rogati de premis, non facient mentionem in instrumentis suis de Papa vel sede Apostolica, sed de Sigismundo Rom. & Vngarie, &c. Rege & regio Romanorum, ysd; ad cessionem per Carolum nomine dicti Gregorii faciendam. Quibus lectis, dicti Episcopi presidentes nomi- ne nationum suarum predictarum, & Ioannes Episcopus Ostiensis pro se & collegio suis Cardinalibus, instanti & petente Magistro Henrico de Piro promotori predicto, exhortanteque & rogante Serenissimo Princeps Domino Sigismundo Romanorum, &c. Rege, tunc praefidens, responderunt per verbum, Placet. Super quibus convocatione, au- thorizatione, confirmatione, admissione ac vniione, ac statutis & de- cretis, Magister Henricus de Piro promotor & procurator a sedi Se- dis Apostolice protonotarius, per dictum Concilium deputatus, nec non à notariis quatuor nationum, & quibuscum aliis tabellionibus pu- blicis ibidem adstantibus, vnius vel pluram fieri & confici, instrumen- tis seu instrumentis, publicis seu publica, tot quot essent necessaria, instanter requisiuit. Praefidens ibidem.

Hic erat locus vacuus in eo, ex quo ista sumpsumus,

exemplari: taliquam si praesentes hic non expressi adhuc fuissent exprimendi.

Tenores vero dictarum bullarum nec non sedularum & capi- tularum predictorum, de quibus supra fit mentio, sequuntur & sunt tales.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Ioanni tituli S. Sixti presbytero Cardinali Apollonica fe- dis Legato, & Ioanni in Patriarcham Constantinopolitanum electo, nostris & eiusdem sedis nuncis, & venerabilis fratri Wernerio Archiepiscopo Treuirense, nec non nobilibus viris Ludouico Comiti Palatino Rheni, & Carolo de Ma- latestis domicello Ariminensi, in provincia Romandie pro nobis & * sancta Romana Ecclesia Rectori, Salutem & Apostolicam benedictionem. Terrenas affectiones huma- nas tenebrente* conflat, liberandas pro modulo luminatio- nis. Cum lux illa quæ dixit, Ego sum lux mundi, se luminante ostendit: & pro quanto terreno detinentur affectu, minus illæ splendore contingunt. In quo edocemur, er- ore cœnandum, amore quæ rectum lequendum, & no- stra omnia ad illam pacem, quæ est cum Deo homini mortali, felicitate conferenda, contra quam negare non possumus, impio errore commissos circa Papatum nosque adserantur astutissimis epulosis, ad pacem & ecclesiam Christi clarum statum per viam renunciacionis pro progressu firmiter desiderantes, vt cum spes aliqua scintillaret, occurritus erogando. Ex eodemigit affectu continuato, intel- lecta prouidentia regia, cum affectione concordia ad eccle- sia pacem cum nationibus quas vocavit ad ciuitatem Con- stantiensis. Deinde inferius inseruntur, exhibuerunt cantatis antiphona, Veni san- & produxerunt. Quas quidem li- & Spiritus, ac hymno, Veni etas bullatas, superius ut premi- creator Spiritus, dicta; col- titur, exhibitas & productas de lecta de pace per dictum Do- mandato Domini regis ad tunc minum Cardinalis Viuariensis, praefidens, venerabilis vir Iohannes, subsequeenter per vene- blica & intelligibili voce perlegit. rabilem virum Domini Iohannes*, Quibus sic lectis & peractis, Reue- Bennner protonotarium Do- rendis. Pater D. Ioannes Dominici mini Ludouici Comitis Pa- Cardinales & Carolus praediti, latini, le & fuerunt duo bul- procuratores dicti D. Gregorii XII. le sequentis tenoris.

In sua obediencia nuncupati ante altare Concilii prope sedem praefidens constituti, dictus Carolus pra- dicto Reuerendissimo Patri ad legendum schedulam tenoris infra- scripti, maxime convocationem Concilii, approbationem, & ratificationem agendorum in eadem continentem, vice suas planarie comi- misit. Quia commissio facta, surrexit praefidens D. Ioannes Cardinalis sumpto themate, onus vniuersitatis in oratione estore, facta q; super eodem famosa collatione, prelibatam schedulam publice alta & intelligibili voce perlegit. Quia sic ut premiititur lecta, Reuerend. in Christo Pater D. Bartholomeus Ari bipl. Mediolanensis, rogante & exhortante prefato Domino presidente, ad instantem petitionem Magistri Henrici de Piro, huius sacri Concilii Constantiensis pra- motoris, ambonem ascendit, & in eoslibi assentibus reuendis patri- bus Domino Antonio Concordiensi pro natione Italica, Stephano Dolensi pro natione Gallicana, Nicolaus Mersburgensis pronatione Ger- manica, & Patrio Cottagensi pro natione Angliana, Episcopis in nationibus predictis praeditibus, quasdam capitulorum tenoris infra- scripti schedulas, quarum una in effectu continebat, quod Coniliu memoratum dictam convocationem, authorizationem & confirmationem, quantum ad eundem Donum Gregorium pertinet & attinet, eas admittit: & collegium ipsius Domini Gregorii XII. nunupati, alteri collegio, videlicet olim Ioanne Pape XXIII. & econverso, vnit at omnino fore decernit. Altera vero continet in effectu, quod no- tarii rogati de premis, non facient mentionem in instrumentis suis de Papa vel sede Apostolica, sed de Sigismundo Rom. & Vngarie, &c. Rege & regio Romanorum, ysd; ad cessionem per Carolum nomine dicti Gregorii faciendam. Quibus lectis, dicti Episcopi presidentes nomi- ne nationum suarum predictarum, & Ioannes Episcopus Ostiensis pro se & collegio suis Cardinalibus, instanti & petente Magistro Henrico de Piro promotori predicto, exhortanteque & rogante Serenissimo Princeps Domino Sigismundo Romanorum, &c. Rege, tunc praefidens, responderunt per verbum, Placet. Super quibus convocatione, au- thorizatione, confirmatione, admissione ac vniione, ac statutis & de- cretis, Magister Henricus de Piro promotor & procurator a sedi Se- dis Apostolice protonotarius, per dictum Concilium deputatus, nec non à notariis quatuor nationum, & quibuscum aliis tabellionibus pu- blicis ibidem adstantibus, vnius vel pluram fieri & confici, instrumen- tis seu instrumentis, publicis seu publica, tot quot essent necessaria, instanter requisiuit. Praefidens ibidem.

Locus ob- scurus.

De curia G. de Invola
In plica M. de strata in dorso in camera.

Gregorius Episcopus seruus servorum Dei, dilecto filio nobili viro Carolo de Malatestis, domicello Ariminensi, in provincia nostra Romandia pro nobis & sancta Romana Ecclesia Rectori, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum ad laudem omnipotentis Dei, & bonum ecclesie suæ sanctoræ, pro vniioni redintegratione & pace Christianorum, & schismatum extirpatione, per congregacionem eandem remotis (vt praimititur) praefidens, & praesentia dicti Balthasaris, vice nostra similiter autorizandi & confirmandi, plenam & liberam de plenitudine * potestatis concedimus tenore praefidens facultatem. Datum Ariminii, tertio idus Martij, Pontificatus nostri anno nono.

Locus ob- scurus.

Locus ob- scurus.

Locus ob- scurus.

bus tuae prouidentiae videbitur expedire, modis congruis & opportunis tractandi, practicandi & concludendi, quia tibi visa fuerint utilia & necessaria ad predicta, etiam si forent talia, quae mandata alia & ibi data excederent, quantumcumque mandatum exigerent specificum & speciale, & si videbitur tibi, aliqua magis contenire personam Ecclesiastice illa expediti faciendi per personam ecclesiastica, quam elegeris, & ei sive electa & iuxta tuam dispositionem facturae, praesentium tenore de plenitudine Apostolice potestatis plenam & liberam concedimus facultatem. Datum Arimini tertio idus Martij, Pontificatus nostri anno nono.

Decuria G. de Imola.

In plica. M. de strata in dorso in camera.

Quibus bullis lectis, Dominus Carolus (prout in eiusdem continebatur) habens maiorem autoritatem quam ceteri, commisit prefato Domino Ioanni Dominici Cardinali vices suas ad authorizandum & approbadum dictum Concilium. Quam commissionem in se recipiens, facta breui collatione cum themate, Omnes vñanimes in oratione estote, authorizauit Concilium, prout in schedula tenoris sequentis continetur.

Schedula authorizationis Concilii.

Q Via sanctissimus Dominus noster Gregorius Papa XII. audiuit, intellexit, atq; multipliciter est informatus de celebri fama huius sancte cōgregationis pro generali Concilio Constantiensi in Christi nomine congregatae, idcirco idem Dominus noster audiuimus ecclesiasticas vñionis & reformationis & extirpationis haereticarum prauitatis, commisionem fecit, prout in eiusdem literis nunc lectis dinoſcitur contineri. Cuius quidem commisionem & mandati vigore ego Ioannes miseratione diuina tituli S. Sixti presbyter Cardinalis, Ragusinus vulgariter nuncupatus, pro me & collegis meis in hac parte hic existentibus in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, Amen, autoritate Domini nostri Papae, quantum ad eundem spectat, vt predicta sancta vñio, reformatio, & haereticarum prauitatis extirpatio, Deo auctore, meliorem fortiantur effectum, & vt sub diuersorum professione pastorum possidentes Christiani, in unitate sancte matris ecclesie & charitatis vinculo coniungantur, istud factum Concilium generale conuoco, & omnia per ipsum agenda authorizo & confirmo iuxta modum & formam, prout in literis Domini nostri nunc lectis plenus continetur.

His autem peractis, Reuerendissimus Pater Dominus Bartholomeus Archiepiscopus Mediolanensis, legebat capitula & ordinationes conceptas per Concilium Constantiense. Tenores vero dictorum capitulorum sequuntur, & sunt tales: Cum principium cuiuslibet rei potissima pars sit, vt principium decens & amabile Deo & possibilis ecclesie redintegratione fiat, sacrosancta generalis Synodus Constantiensi in spiritu sancto legitime congregata, ecclesiam Catholicam representans, vt ista due obedientias, videlicet illa qua profitetur Ioannem XXIII. olim fuisse Papam, & illa qua profitetur Dominum Gregorium XII. esse Papam, vñiuitur una alteri, & altera alteri coniungantur sub capite Christo, dicta Convocationem, authorizatorem, approbationem & confirmationem nomine illius Domini, qui in sua obedientia dicitur Gregorius XII. nunc factas, quantum ad ipsum spectare videtur, quia abundans ad certitudinem pro bono cautela nemini nocet, sed omnibus prodest: in omnibus & per omnia admittit, & a modo has supradictas obedientias coniunctas & vñitas esse decernit & declarat in vno corpore Domini nostri Iesu Christi, & huius sancti vñiversalis Concilij generalis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Hac sancta Synodus ex certis bonis adspetibus statuit & ordinat, quod per notarios qui de premissis rogabuntur, in instrumentis pereos conficiendis nulla fiat mentio de Romano Pontifice vel de Sede apostolica, sed de anno regnorum Serenissimi & Inuictissimi Principis Domini Sigismundi Romanorum & Vngariae, &c. Regis, & hoc usque ad cessionem inclusum.

Quibus factis, predictus Dominus Ioannes Dominici Cardinalis, recessit a loco ubi ante altare fuerat, ad scannum seu locum in quo presbyteri Cardinales sedebant, per Lucidum Cardinalem de Comiti-

bus predictum introductus, & ad osculum fraternali receptus, & osculo pectorali, inter Reuerendiss. Patrem Dominum Franciscum cum Venetiarum & Antonium Aquilegiensem presbyteros Cardinales predictos collocatus sedebat. Subsequenter vero Inuictissimus ac Serenissimus Princeps Dominus Sigismundus Rom. & Vngariae, &c. Rex, de loco quo presidebat, ad sedem suam propriam regiam, in qua sedere solet in secessibus generalibus, accessit, & ibi sedebat. Premissis omnibus statuit premittitur per acta, Reuerendiss. Pater Dominus Alamanus tituli S. Euzebii presbyter Cardinalis, Pisanius communiter dictus, Missam celebravit de sancto Spiritu. Et venerabilis vir M. Theodoricus de Monasterio S. Theologia Professor, sermonem fecit, causis thematis: *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris. Quid dicta Missa finita, antea responso seu introitu, Exaudi nos Domine, &c. dictisque per Reuerendiss. Patrem Dominum Ioannem Episcopum Ostiensis orationib; lecto, Euangelio, si quis veniat ad me, &c. hymno, Veni creator Spiritus, iterum solenniter cantato, ac aliis precibus consuetis ad Deum deute profusis presidente pro tunce Domino Ioanne Episcopo Ostiensi, memoratus Carolus quandam aliam bullam Gregorianam, sigillo plumbeo sigillatam, sanam, &c. tenor in infra scripti exhibuit & produxit. Quam quidem bullam prefatu immedietate presidens, per prefatum Dominum Iob legi fecit publice alta vel intelligibili voce. Quibus peractis, surrexit prefatus Dominus Carolus, & quandam papyri schedulam tenoris infra scripti, quam in suis tenet, at manibus alta & intelligibile voce perlegit. In qua effigie altera ponatur peritio sua, videlicet an expedit quod, cesso Gregorii fiat in Conuentu antequam eatur Niciam, seu an Petrus de Luna cedere velit aut nolit experior. Qualecta prefatus Reuerendiss. Pater Dominus Bartholomeus Archiepiscopus Mediolanensis adhuc ut supra in ambonecum presidentibus praesertim existens, exhortante & rogante Reuerendiss. Patre Domino Ioanne presidebat prefato, quandam aliam schedulam certum in se continentem capitulum, in quo effigie continetur, quod Concilium Constantiense velit, quod resignatio Gregorii in Constantia pro utilitate & redintegratione sancte christianae, antequam eatur ad Niciam, cuius tenor inferius sequitur, alta & intelligibili voce legit. Ipsaque sic ut premititur lecta, surrexit M. Henricus de Piro prelatibus promotor, peritque per dictos presidentes, pro se & nationibus suis prelatibus & aliis respondere super premissis, per verbum placet, vel non placet. Et tunc memorati presidentes pro nationibus suis & earum qualibet, nec non Reuerendiss. in Christo Pater Dominus Ioannes Episcopus Ostiensis pro se, & suis collegis Cardinalibus responderunt per verbum. Placet. Super quibus productis & letis, dictus M. Henricus promotor & procurator petiit a Reuerendiss. Patribus sancta Sedis Apostolicae protonotariis, ac a nobis per dictum Concilium deputatis notariis, & a quibusunque alias notariis & tabellionibus publicis ibidem adstantibus, unum vel plura, publicum seu publica, tot quot essent necessaria fieri & consici instrumentum & instrumenta. Presertim ibidem testibus supra dictis.*

Tenores vero dictarum bullarum, nec non schedulerum ordine quo supra lectorum, sequuntur per ordinem, & sunt tales.

Tolluntur processus & cetera in duabus obedientiis hinc inde decreta occasione schismatis.

Aliud Capitulum.

Sacrosancta Synodus generalis Constantiensis, &c. Pro maiori pace & securitate vñionis Ecclesie, omnes & singulos processus, censuras, poenas & sententias in olim vocati Ioannis, & eius qui dicitur Gregorius XII. obedientiis cõiunctis occasione, vel ex causa schismatis hinc vel inde latas, decretas, promulgatas seu fulminatas; & omnem exinde contra eam maculam sine notam iuris aut facti, quo ad easdem obedientias tollit, abolet, & irritat atq; cassat. Omnes quoque & singulas personas dictarum obedientiarum cuiuscunque conditionis vel sexus existant, in statibus, dignitatibus & officiis, quae alias canonico seu rationabiliter tenent, possident & exercent, ad abundantem cautelam habilitar, & cum eis, quantum opportunum fuerit, aut indigent, dispensat haec sancta Synodus ex certis bonis respectibus: statuit, & ordinat, quod per notarios qui de premissis rogabuntur, in instrumentis pereos conficiendis, nulla fiat mentio de Romano Pontifice vel de Sede apostolica, sed de anno regnorum Serenissimi & Inuictissimi Principis Domini Sigismundi Romanorum & Vngariae, &c. Regis, & hoc usque ad cessionem inclusum.

His denique lectis, dictus Dominus Ioannes Dominici Cardinalis Ragusinus, per Cardinales sistentes in Concilio

receptus est ad osculum pacis, & collocatus est inter Franciscum Venetiarum & Antonium Aquileien. presbyteros Cardinales. Fuitque consequenter cantata Missa de Spiritu sancto per † D. Almanum Cardinalem Pilanum, cum sermone ad clerum. Et postmodum Missa officio finito, accelerat locum presidencia dictus Dominus Ioannes Episcopus Ostiensis Cardinalis Viuariensis. Fuitque dictum officium litaniarum, aliarum more sessionum, cum Euangeli. Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, &c. Et dictus Dominus Iob *Venerabilis legebat Bullam dicti Domini Gregorij ad cessionem Papatus, tenoris sequentis.

Procuratorum ad renuntiandum, &c.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio nobili viro Carolo de Malateftis, domicello Arimini, in provincia Romandiola pro nobis & sancta Romana Ecclesia Rectori, salutem & Apostolicam benedictionem. Diuina gratia dirigente, fideliter & pure conati fuimus ab ipso initio nostrae assumptionis schisma extirpare, & ecclesiam deducere ad clarum & pacificum statum integraliter, & ut debuimus, & voluimus, & continue cum potuitus adhibuimus diligentiam nostram: sed fluxus diuersarum cupiditatum renebrarum, at timore altissimi alienarum, multis & variis inuolutionibus sancto proposito obstiterunt, & per vias duras multiplice delicto ad strictos incedere compulerunt. Et cum nuper verisimiliter dubitaremus grauiora praeparari, recenter receperimus de celo lumen aperiri, & regiam maiestatem per maturos processus puramente ad lucem & pacem integrum christianorum, schismatisbus de ecclesia repulsi, desideria peruenire, corruptis affectibus obviando, & rectas vias optando. De quibus gratias altissimo reddimus, & ab eo latitiam sufficiimus, sine cuius gratia nullum recte efficiuntur fundamentum, à qua quidem diuina gratia nō dubitamus tuam nobilitatem & animum fuisse & esse constantem directum. Cum ergo destinaverimus Constantiam ad eandem regiam maiestatem dilectos filios Ioannem tituli S. Sixti presbyterum Cardinalem sedis Apostolicae legatum, & Ioannem in Patriarcham Constantinopolitanae electum, nostros & eiusdem sedis nuncios, cum certis literis & mandatis nostris fideliciter conceperis, secundum opportunitatem quæcumque videbatur: nunc vero spe bona concepta, dilata corde, christianorum pacem & integrum vñionem in Domino desiderantes, tuam nobilitatem in qua plene confidimus, & charissimam vice personali nostram tenemus, Duce Domino ad regiam maiestatem ipsam in Constantiam destinamus, ut animus tuus, quem semper inuenimus facrum vñionis amatorem, nobilitum letitia impleatur. Et propterea ad predicta omnia plenarie exequenda, te qui etiam in ciuitate nostra Ariminiensi, & in nonnullis pro nobis & eadem ecclesia in temporalibus ex Vicariis, omni modo, via, iure & forma, quibus melius fieri possit, tenore praesentum de plenitudine Apostolice potestatis procuratorem nostrum facimus speciali, dantes & concedentes tibi ut procuratori nostro, de plenitudine dictæ Apostolicae potestatis omnimodam, plenam & liberam facultatem nostrę & dictę ecclesie nomine tractandi, procurandi, totaliter concludendi, & effectualiter inducendi sinceram & integrum vñionem ecclesie sancte Dei, per omnem & quamlibet rationabilē viam coniunctim & diuīsim, quæ tibi procuratori nostro videbuntur accommodatae quomodo libet opportuna. Et specialiter renunciandi & cedendi omni iuri papatus ac titulo & possessioni, quod, quem, & quam habemus in eodem, sibi & ante videbitur tibi pro vñione huiusmodi expedire: nec non omnia & singula facienda, quae circa præmissa & quodlibet eorum erunt, aut tibi aut procuratori nostro videbuntur quomodo libet opportuna etiam si forent maiora ex prefatis, & mandatum exigerent quantumcumque speciale, & quæ nos ipsi facere possemus, si personaliter interessemus, præmittentes Deo & ecclesie sancta Dei, ratum, gratum, & firmum perpetuo irreuocabiliter habituros, quicquid per te procuratorem nostrum, auctum, gestum, seu factum fuerit in præmissis, idque facturos, dante Domino. inuolabiliter obseruari, præmittentes bona fide, & sub attestatione diuini iudicij, quod potestate huiusmo-

di tibi sic (vt præmittitur) attributam & concessam renicare non intendimus, nec renocabimus te verbo publice vel occulte, & supplentes omnem defectum, si quis in praesenti mandato fuerit admittus, vel in eo aliquid est omnifidum. Datum Arimini, sexto idus Martij, Pontificatus nostri anno nono.

Decuria G. de Imola.

Implica M. de strata in dorso in camera.

Qua schedula lecta, Dominus Carolus leuans se, dixit haec verba: Cum sanctissimus Dominus noster Gregorius Papa duodecimus, me suum procuratorem constituerat ad cedendum modo & forma, prout in suis literis lectis dico- scitur contineri: Ego Carolus supra dictus sciens intentio- nem Domini nostri sanctissimi Gregorii Papæ XII. fuisse & effectualem ad redintegrationem christianorum, si pos- sit largiente Domino fieri, & in hoc omnem, quantum in eo est, operam prestat per futuram Papatus cessionem per se & suos, & quod ab omnibus caueantur, quæ hoc sanctū propositum impedit possent aut differre: per hoc sacrum Concilium declarari & determinari, peto humiliter & instanter, utrum pro vñione ecclesie Dei & totali redintegratione per Dei gratiam procuranda, sacro Concilio utile & expeditius videatur, quod nomine prefati Domini nostri Papa fuit hic Constantia cesso, antequam Niciam acceda- tur, seu an Petrus de Luna, qui in sua obedientia dicitur Benedictus XIII. cedere velit vel nolit, experietur. Quibus dictis, prefatus Dominus Archiepiscopus Mediolan, in ambone existens, deputatus per synodum, respondit in modum qui sequitur.

Concilium determinat, quod utile & expeditius est, quod fiat in Constantia renuntiatio.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis determinat & declarat, expeditius & utile fore pro vñione ecclesie sanctæ Dei & totali redintegratione per Dei gratiam pro- curanda, quod nomine illius Domini qui in sua obedientia dicitur Gregorius XII. fiat hinc in Constantia cesso, antequam Niciam accedatur, seu an Petrus de Luna, qui in sua obedientia dicitur Benedictus XIII. cedere velit vel nolit, experietur. Subsequenter dictus Dominus Archiepiscopus Mediolan. legit capitula quæ sequuntur.

Potest vero idem Reuerendiss. Pater D. Bartholomeus Archiepiscopus Mediolanensis, adhuc ut supra in ambone cum predictis presidentibus suis afflentibus existens, ad instantem petitionem & requisitionem M. Henrici de Piro procuratoris predicti, ac exhortationem & rogationem Domini Ioannis presidentis prelati, quodam alia capitula, quorū primū in effectu continet, quod Concilium statuit quod Cardinalis non procedat ad electionem futuri summi Pontificis absque consensu Concilii, nec eligendus recipiatur sub pena maledictionis eternae, & quod Concilium suspendit iurā potissimum contra presentem decretem facientia. Secundum vero, quod electio futuri summi Pontificis valeat fieri modo & forma, loco & materia, &c. per Concilium fiendis, & quasque peccata habilitare, recipere & deputare ad electionem huiusmodi, tamen non obstantibus & aliis in ipsa constitutione contentis. Et quod Concilium non dissoluatur de necelectio fieri celebrata. Et quod Imperator impendat & verbo regio pronuntiat, & literas suas decernat, & aliaplura, prout in eisdem capitulis, quorum tenores inferioris inscribantur, publice alta & intelligibili voce perlegit. Quibus factis, M. Henricus de Piro procurator & procuratorem predictum, petuit per dictos presidentes in ambone, ut supra existentes, pro se & nationibus suis predictis & aliis, quorum interest, tunc praesentibus ibidem, responderi per verbum placet, vel non placet. Et tunc memoratis Domini presidentibus, ac Ioannes Episcopus Ostiensis, nominibus quibus supra, responderunt per verbum, placet. Sereniss. Princeps Dominus Sigismundus Rom. &c. Rex, respondit per haec verba, Promittimus & litteras decernimus. Quibus factis, venerabilis & circumplexus vir Dominus Ioannes praepositus Quinte ecclesiensis, quasdam literas regias & ipsius Domini regis sigillo magno maiestatis sua cera glauca impresso sigillatis, exhibuit, & produxit, easque publice alta & intelligibili voce tenor in infra scripti perlegit. Tenores vero dictorum capitulorum & literarum regiarum, de quibus supra fit mentio, sequuntur & sunt tales.

Quod vacante sede, non procedatur ad electionem Romani Pontificis.

Sacrosancta generalis Constantien. Synodus, ad facilius,

liberius & utilius integrum unionem ecclesiarum consequendam pronunciat, statuit, & ordinat, quod prae-textu cuiuscunq; cessionis aut vacationis Sedis Apostolicae sive papatus, durante praesenti Concilio facta vel facienda, ad electionem futuri Romani Pontificis nullatenus procedatur sine deliberatione & consensu huius sacri generalis Concilij. Et si quid fieret, sit ipso facto autoritate huius sacri Concilij iritum & inane. Nullusq; electus contrahoc decretrum in Papam recipiat, nec illi ut Papæ quoquo modo obediat, sub pena maledictionis aeternæ & fautorum schismatis. Puniturque in hoc casu eligentes & electus, si consentiant, ac illi ad haerentes, penas per hoc facium Concilium ordinandis. Suspendit quoque dicta sancta Synodus pro bono unionis ecclesiarum omnia iura positiva in conciliis generalibus edita, & ipsorum statuta, ordinationes, conuentiones & priuilegia quibuscumq; editas, in quantum dicti decreti effectum impedit postulant quoquo modo.

Sacra sancta Synodus Constantiensis, &c. pro maiori pace & sinceritate eius Ecclesie, omnes & singulos processus, censuras, penas & sententias in olim vocati Ioannis 23. & eius qui dicitur Gregorius 12. obediens iam coniunctis: occasione vel ex causa schismatis hinc vel inde latas, decretas, promulgatas seu fulminatas, & omnem exinde contractam maculam sive noram iuris vel facti, quo ad easdem obediencia, tollit, abolebit, irritat atq; cassat. Omnes quoq; & singulas personas dictarum obedienciarum, cuiusunque conditione vel tenuis existant, in statibus, dignitatibus & officiis, qua alias canonice seu rationabiliter tenent, possident & exercent, ad abundantem cautelam habilitat, & cum eis, quantum opportunum fuerit, aut indigent, dispensat.

Quod electio Romani Pontificis fiat modo & forma per Concilium ordinandum, & quod Concilium non dissoluatur, donec sit facta electio, & quod ad hoc Rex Romanorum

dictum operari.

Ad mandatum Domini Regis Ioannes prepositus de Strigoni Vice cancellarius.
Subsequenter prefatus Reuterensis Pater Dominus Bartholomeus Archiepiscopus Mediolanensis predictus, alius prout supra in ambone cum predictis nationum presidentibus eccliesi, ad mandatum & exhortationem dicti Domini Ioannis presidentis, instantepromitus & perente antedicto Magistro Henrico promotore & procuratore, quedam alia capitula tenorum infra scriptorum numero sex, fertiatis & successus legit. Quorum tenores sequuntur per ordinem, & sunt tales.

Concilium omnia per Gregorium duodecimum in sua obediencia alias canonice & rationabiliter gesta, approbat & ratificat.

Sacra sancta generalis Synodus Constantiensis, &c. omnia & singula per illum Dominum qui dicitur Gregorius XII. in sua reali obediencia, Apostolica authoritate mediate vel immediate, alias canonice vel rationabiliter hucusq; gesta, facta, dispensata, ordinata, concessa & indulta, & etiam usque ad tempus notitia sua renunciationis pro eo facti, quod tempus ultra mensem post huiusmodi renunciationem nolumus extendi gerenda, facienda, dispensanda, ordinanda, concedenda, & indulgenda, ex certa scientia ratificat, & ex superabundanti cautela ad certitudinem boni approbat, atque firmat, statuens & ordinans, quod ex causa vel occasione schismatis vel cuiuscunque macula, vel inhabilitatis ex eo prouenientium, non valeant infingi, vel contra ea excipi, aut in dubium reuocari, non obstantibus dispositionibus in contrarium facientibus quibuscumque.

Decretum, quod non relligatur Gregorius, non efficiendum ad ipsius Gregorii inhabilitatem.

Sacra sancta Synodus generalis Constantiensis declarat, statutum seu ordinationem factam alias per istud sacram Concilium, in quo inter alia cauetur, quod ille Dominus qui dicitur in sua obediencia Gregorius XII. nullo usquam tempore relligatur in Papam, non fuisse factam ad ipsius Domini Gregorij inhabilitatem, tanquam non sit capax Papatus, sed pro bono pacis ecclesiae, & futuri scandalis, scrupulis & suspicioneis evitandis.

Cum itaque sacra sancta Constantiensis Synodus in spiritu sancto legitime congregata, vniuersalem ecclesiam Catholicam matrem nosfram representans pro bono unionis in Ecclesia sancta Dei consequenda feliciter laborans, ac celeri (inquit) occursum casuum qualitas aliarumque circumstantiarum necessitas & presentium temporum dispositio patiuntur) vniuersitatem, & indubitate summum Ponitificis electionem faciente Domino celebranda, ut dum ad adificationem spiritualis patrii filii sponsique eiusdem matris sancte Ecclesie votum emititur, parturientis partes experient, conatus prosequens, & molestias perferens, acerbos dolores sentiat ad instar illius, ut post acceptam de antiquo & pestifero schismate victoriam antiqua felicitatis antea resumat, euangelum ecclie prouisionem cum omni diligentia solerter & studiose ac instanter & sedulo succurrere festinat. Veruntamen consilium idoneum parendi tempus expectat, ne inconsulta festinatio impetu partum precipiteret in aborium. Sicq; nonnunquam occulte forsan Dei dispositionem postponendum eligitur, & postponitur preferendum, prout his accidisse diebus ex humanorum defectu suppensionis confideratione. Cum inter cetera proinde statuerit & salubriter ordinauerit, quod hoc sacrum Concilium non dissoluatur donec lectio huiusmodi futuri Summi Pontificis fuerit celebrata: Nos qui tanquam Romane Ecclesie Adiutorius, dictique Concilii protector & defensor, ipsius Romana Ecclesie celere prouisionem totis precordis affectamus, & dicta sancte synodi statutis & ordinationibus colla nostra submissimus, euangelumq; in omnibus parere & intendere volumus, & debemus, animo deliberato ex certa scientia tenore prouenienti verbo regis promittimus & nos obligamus, quod omnem ad hoc operam efficeremus inpendimus, & bona fide curabimus, ac quantum in nobis est, legaliter faciemus, quod dicta sancta Synodus non dissoluatur, sed in suo labore conservabitur, manutenebitur & protegetur, quousq; dicta electio largiente altissimo fuerit celebrata, ac spiritus paralti virrus also suo, & secreto consilio obviantre, eidem sancta synoda concesserit, spiritum unitum ad felicem consummationem, & reformationem ecclesie sua sanctæ. Presentum sub nostra maiestatis signi appensione reffirmatio literarum. Datum Constantia anno Domini 1415. I. die mensis Iulii regnum nostrorum anno Vngarie, &c. 29. Rom. electionis 5. coronacionis vero primo.

Locus obseruatur.

Imperator potest & vult & debet concilio.

Concilium reservat, & se facturum declarat, quod prouidebit, vbi duo vel plures in eodem titulo ex diversis obedientiis concurrent.

Item sacra sancta Synodus Constantiensis reservat, & se facturam declarat, vbi duo vel plures in eodem titulo ex diversis obedientiis concurrent, quod sacrum Concilium cui debita mansuetudine & rationabilis equitate, ita quod una pars alia deterius non tractabitur, utriusque obedientiae honor, quantum fieri poterit, salvo, per se vel ad hoc specialiter deputandos, antequam separabitur, prouidebit modo & tempore opportunis.

Concilium recipit & admittit in Cardinales, Cardinales domini Gregorii Papa duodecimi.

Item sacra sancta Synodus Constantiensis, ex nunc immediate post cessionem seu renunciationem nomine illius domini qui dicitur Gregorius duodecimus, de Papatu per eundem faciendam, ipsum dominum Gregorium & reuerendissimos in Christo patres dominos Antonium episcopum Portuensem, Ioannem tituli S. Sixti, Gabrielem tituli S. Clementis, Angelum tituli sanctorum Petri & Marcellini, Blandellum tituli sancte Sabine presbyteros, & Petrum tituli S. Mariae in Cosmedin diaconum suum obediens Cardinales recipit & admittit, eosque ut tales haberent vult & ab omnibus venerari, nec non dignitate, emolumento, voce & aliis Cardinalium privilegiis, ut veros Cardinales vti, frui, pariter & gaudere, saluis tamen aliis constitutionibus & statutis, in praesenti sessione promulgatis, & inferius promulgandis, de electione Romani pontificis facientibus mentionem.

Quod officiarii domini Gregorii gaudent eorum officiis.

Item sacra sancta Synodus Constantiensis &c. statuit & ordinat, quod omnes officiales & curiales eiusdem domini qui dicitur Gregorius duodecimus, in officiis & gradibus ipsorum alias canonice adeptis gaudent, & ea rationabiliter administrent, prout alii officiales alterius indifferenter, salvo vbi in aliquo officio vniuersus vel certus numerus debet haberi secundum confuetudinem Romanæ curiae, circa quod sacrum Concilium sibi referuat prouidentium cum debita mansuetudine & rationabilis equitate, ita quod una pars alia deterius non tractabitur, utriusque obedientiae honore, quantum fieri poterit, salvo, per se vel ad hoc specialiter deputandos, antequam separabitur, prouidebit modo & tempore opportunis.

Quod nullus decedat sine licentia.

Item sacra sancta Synodus &c. Ne ante electionem futuri Romani pontificis & aliorum in eodem Concilio aegendorum, ipsum sanctum Concilium dissoluatur, perturbetur, aut contra eius salutem vel prosperitatem aliquid machinetur, vel etiam sancta ipsius statuta & ordinationes quomodo libet molestentur, aut transgrediantur, statuit, ordinat, & diffinit, quod quaecumq; persona Concilii, cuiuscumq; status, gradus, ordinis, aut præminentia existat, ab hoc sacro Concilio deinceps sine licentia Concilii vel ad hoc deputandorum recesserit, & quaecunque Concilii, aut quae alia persona ipsum Concilium quomodo liber perturbauerit, aut contra eius salutem vel prosperitatem quicquam machinata fuerit, vel ipsius facit Concilii, præfertim in hac praesenti sessione, statuta aut ordinationes temerarie violauerit, infregerit, aut transgressa facit ullo modo, tanquam unionem perturbans, schisma faciens, de heresi suspecta, aut rea criminis lese maiestatis, perpetuo sit infamis, omnique dignitate, honore, statu, officio & beneficio, ecclesiasticis & secularibus, etiam si Imperialis, regalis, Cardinalatus, aut pontificalis existat, ipso iure priuata, spe promotionis omnino sublata, nec aliquatenus aperiatur ei ianua dignitatis aut honoris, Ecclesiastici aut mundani.

Quod Imperator deo operari, vt Concilium sit tutum.

Item sacra sancta Synodus Constantiensis exhortatur

inuictissimum principem dominum Sigismundum Romanorum & Hungariae regem, quatenus placeat, patentes literas sua in auctoritate sigillis dare, & omnibus principibus, vasallis, & subditis sacri Imperii, & praesertim ciuibus & incolis civitatis Constantiensis precipere & mandare, quod manutenebunt & defendent prædictum sacrum Concilium in sincera & totali libertate in omni euentu usque ad electionem futuri summi pontificis, & alias quando duauerit. Et quod si & quando sacrum Concilium deliberauerit, ad electionem Romani pontificis hic fore procedendum, omnino ad hoc operam efficacem impendat, quod huiusmodi electio sit tam libera & secura: hoc attem specialiter iurent Rectores & Consules huius civitatis fideliter obseruare. Et quicunque istam libertatem, tutelam aut securitatem aliquiter impediuerit, fraudem circa eam fecerit, aut quantum in eo fuerit non obseruantur, cuiuscunque dignitatis, status, aut conditionis existat omni cessante priuilegio, eo ipso sententiâ imperialis banni incurrit, perpetuo sit infamis, nec ei in quam portae dignitatis pateant, nec ad aliquod officium publicum admittatur: quinimum omnibus feudiis, ac aliis bonis que à Romano tenet Imperio, sit ipso iure priuatus. Civitas autem seu vniuersitas Constantia, nisi Consules & Rectores predicti obseruerint aut si cōtra ea venerint, eo ipso banno Imperiali subiecte, & omnibus priuilegiis & libertatibus & gratiis Imperialibus seu regalibus sit penitus destituta.

Quibus sic peracta, dictus magister Henricus de Piro promotor, perii a dicti presidentibus nominibus quibus supra, respondere per verbum placet, vel non placet. Memoratique presidentes & Ioannes Episcopus Oltensis nominibus quibus supra responderunt ut prius, per verbum placet. Serenissimus Princeps dominus Sigismundus rex respondit sub isto verborum tenore, Promittimus & literas decernimus. Praemissa sic peracta, surrexit prefatus Ioannes prepositus Quinqueeccliarum, literisque dicti serenissimi principis sua manifestatio sigillo magno cera glauca impresso sigillata exhibuit, easque legit, rogante & mandante prelatib[us] domino Ioanne episcopo Oltensi proxime presidente. Quibus sic lectis, dictus magister Henricus promotor super potestate cedendi & renunciandi dicto Carolo & prefato domino, qui Gregorius duodecimus dicitur, iradita, statuit & decrevit promissum, petit nominibus quibus supra, unum vel plurimum seu publica, tot quot essent necessaria facie instrumentum & instrumenta, prefribus quibus supra.

Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper Augustus, ac Vngaria, Dalmatia, Croatia, &c. rex. Notum facimus tenore praemissa, quibus expedit vniuersis ad futuram rei memoriam. Qui statut termitos gentium secundum numerum Angelorum, & vtrorumque ministeria ordine miro dispensans, sicut choros angelicos variis dignitatibus, quæ propriis vocabulis (teste Apostolo) appellantur, mirabiliter insignit: sic & Ecclesiam adhuc militantem in terris, diuerti tam spiritualium quam temporali distinxit titulus potestatum, ut pulchra fidelibus, & infidelibus terribilis apparet, ut castorum acies ordinata, procedat proprie, donec regina tandem à dextris summi regis in vestitu sedeat deaurato, & fideliter in perpetui regnatura. Vnde constat quod omnis à Deo est potestas, qui solus potestatem habet in regno hominum, & quemcumque vult suscitare super illud. Nemo illi remere resistere videatur, quin potius tenetur quilibet in operibus manuum Domini exultare, per quæ semper iuxta prophetam misericordia & indicium constat. Sanè cum propter vacationem sedis Apostolicæ, Romani & summi pontificis electione & praeficio in nostra Constantiensis civitate, in qua ad præfatum generale Concilium celebratur, suo tempore iuxta eiusdem statuta Concilii immincat facienda, nos tanquam Romana Ecclesie adiutorius, dicti Concilii defensor, ac præferrimus dictæ civitatis Constantiensis dominus naturalis, volentes dictam electionem fore tutam, liberam & securam, omnibus & singulis principibus, vasallis & subditis faci imperii, & præferrimus ciuib. & incolis dictæ ciuitatis Constantiensis nostra fidelibus nostris dilectis districtis præcipimus & mandamus, quatenus dictum sacrum Concilium in pura, sincera, pacificaque libertate manuteneant & defendant, in omnem euentum usque ad electionem & perfectionem futuri summi pontificis inclu-

Deut. 32. iuxta lxx.

Ephes. 1. Coloss. 1.

Cant. 6.

Psal. 44.

for. * feli- citate. Rom. 13. Dan. 5.

sue. Et quod si & quando sacrum Concilium deliberauerit ad electionem Romani pontificis in eadem nostra ciuitate fore procedendum, omnem eum, diligentiam, solitudinem & operam efficaciter impendant, quod electio huiusmodi in plena libertate & securitate debite defendatur. Specialiter autem rectoribus & consilibus dicta nostra ciuitatis Constantiensis iniungimus, ut iuxta sacrorum canonum instituta, id ipsum corporaliter iurent fideliter obseruare. Quicunque autem istam libertatem, turelam aut securitatem aliquatenus impediuerit, violauerit, fraudem contra eam fecerit, aut quantum in eo fuerit non obseruauerit, cuiuscumque dignitatis, status, praeminentiae, aut conditionis existat, omni cessante priuilegio, eo ipso sententiam imperialis banni incurrat, perpetuo sit infamis, nec ei vnguami portae pateant dignitaris, nec ad aliquod officium publicum admittatur. Quinimo omnibus feudiis & aliis bonis, quæ a Romano tenet imperio, sit ipso iure priuilegium. Ciuitas autem, seu vniuersitas Constantiensis, nisi consules, & rectores predicti obseruauerint, aut si contra ea venerint, eo ipso banno imperiali subiaceat, ac omnibus priuilegiis, gratiis & libertatibus imperialibus, sine regalibus sit penitus destituta. Presentium sub nostra maiestatis sigilli appensione testimonio literarum. Datum Constantia anno Domini millesimo 415. prima die Iulii, regnum nostrorum anno, Vngaria, &c. 29. Romana electionis quinto, coronacionis vero primo.

Ad mandatum domini regis Ioannes prepositus de Strigonio Viccancellarius.

Luc. 2.

for. * cef.
sionem.

Postmodum vero surrexit Carolus prænominatus procurator, solemnemque & rhetoramicam proferbat collationem in themate sumpto. Facta est multitudo angelorum &c. Qua siquidem collatione facta sapientius Carolus quendam cessionem & resignationem schedulam, quam in sua tenebat manibus, ibidem perlegit: factaque ceſſat & renunciatur. & alia facit, prout in schedula continetur. Qua schedula rite premititur lectio, & praetextus reverendus pater dominus Bartholomaeus Archiepiscopus Mediolanensis, ad instantem petitionem magistri Henrici de Piro promotoris & procuratoris dicti concilii, nec non ad rogatum & exhortationem dicti domini presiden- tis, legit quoddam aliud capitulum in officio continuens tempus resig- nationis faciente Petri de Luna post requisitionem, & alia, ut in eodem capitulo continentur tenoris infra scripti, ibidem alter & intelligibili voce per legit. Quo quidem capitulo proximo superius re citato, lecto, de mandato præfati præsidentis prelatis magister Henricus in instanti petuit per nationum prædictarum præsidentes & alios prætactos super præmissa per verbum placet, vel non placet, responderi. Et tunc dicti nationum præsidentes, & Ioannes episcopus Ostiensis præsidentis, pro se & nationibus suis quibus supra, responderi per verbum placet, vel non placet.

Dicique præsidentes & alii supra recitati, responderunt nominibus quibus supra per verbum placet, super cessionem, resignationem, diffinitus & decretus & alii supra recitatis, præfatus Henricus promotor, sive procurator petuit a protonotariis & nobis notariis dicti concilii & alii tabellionibus suis quibuscumque, vnum vel plura, publicum seu publica, fieri & confici instrumentum & instrumenta, tot quo essent necessaria. Præsentibus tunc ibidem testibus quibus supra.

Tenores vero dictarum cessionis, sive renunciationis, nec non admissionis eiusdem schedularum, sequuntur & sunt tales.

Ego Carolus &c.

Luc. 2.

His autem perlegit, dictus dominus Carolus, facta pulchra collatione cum themate, Facta est cum Angelo multitudo militie & celestis &c. perlegit schedulam de renunciatione Papatus nomine dicti domini Gregorii in forma sequenti.

Carolus renunciatur Papatus procuratori nomine domini Gregorii duodecimi.

Ego Carolus de Malatestis, Ariminum, & nonnullarum aliarum terrarum in temporalibus variis, nec non provinciis Romandia &c. Rector pro fidelissimo in Christo patre, domino Gregorio diuina prouidentia Papa XII. & sancta Romana ecclesia generalis, atque eiusdem san-

for. * ha-
ber.

cissimi domini nostri Papæ procurator, habens ad infra scripta plenum, speciale, & irreuocabile mandatum, quemadmodum constat per bullam authenticam sanctissimi domini nostri predicti proxime letam, nulla oppositio aut coactus violencia, aut nullo ducens errore, ut omnibus aperte patet per effectum, quanta sinceritate, quantaque cordis affectione sacram unionem & redintegrationem Christianorum in unitate sanctæ matris Ecclesiæ prosecutus fuit, prosequaturque per viam etiam renunciationis inclusio, pure & libere & sincere procuratoria nomine ipsius sanctissimi domini nostri Gregorii Papæ XII. in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti renuncio & cedo expresse in his scriptis, realiter & cum effectu, iuri, titulo & possessioni quod, quem, & quam ipse habet in papatu, & resigno nomine præfati domini nostri papatum & omne ius papatus, titulum & possessionem, quod, quem, & quam habet coram Domino nostro Iesu Christo, qui ecclesia sua sancta est caput, & sponsus in hac sacrofanea synodo & vniuersali Concilio, sanctam Romanam & vniuersalem ecclesiam representante. Qua schedula leta, Archiepiscopus Mediolanensis, respondendo ad predictam, legebat in hunc modum:

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis, in spiritu sancto legitime congregata, vniuersalem ecclesiam Catholicam repræsentans, cessionem, renunciationem & resignationem pro parte illius domini, qui in sua obedientia dicebatur Gregorius XII. iuri, titulo & possessioni, quod, quem, & quam habuit in papatu, vel si quod, quem vel quam nunc * habuit in papatu, nunc per magnificum & potenterem dominum Carolus de Malatestis hic presentem, eiusque ad hoc procuratorem irreuocabilem, pro eodem domino qui dicebatur Gregorius XII. factas, admittit, approbat, & collaudat in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Post hanc autem hymno Angelico, solenniter cantato cum versiculo & collectis sequentibus, prefatus reverendus pater dominus Bartholomeus Archiepiscopus Mediolanensis, ad instantem petitionem magistri Henrici de Piro promotoris & procuratoris dicti concilii, nec non ad rogatum & exhortationem dicti domini presiden- tis, legit quoddam aliud capitulum in officio continuens tempus resig- nationis faciente Petri de Luna post requisitionem, & alia, ut in eodem capitulo continentur tenoris infra scripti, ibidem alter & intelligibili voce per legit. Quo quidem capitulo proximo superius re citato, lecto, de mandato præfati præsidentis prelatis magister Henricus in instanti petuit per nationum prædictarum præsidentes & alios prætactos super præmissa per verbum placet, vel non placet, responderi. Et tunc dicti nationum præsidentes, & Ioannes episcopus Ostiensis præsidentis, pro se & nationibus suis quibus supra, per verbum placet solenniter responderunt. Nec non serenissimus princeps dominus Sigismundus Romanorum & Vngaria &c. rex promisit, ut in capitulo continetur, & eidem præmissa recitata pla- cuerunt. Super quibus omnibus singulis sic actis, habitis, gestis, statutis & diffinitionibus, promisitque & dicit, memoratus magister Henricus promotori supra, a dominis protonotariis supradictis, nec non a nobis dicti concilii notario & alii tabellionibus publicis qui- buscumque, vnum vel plura, publicum seu publica, tot quo essent ne- cessaria, fieri & confici instrumentum seu instrumenta instanter re quisuit & petuit. Præsentibus tunc ibidem testibus quibus supra.

Tenore vero dicti capituli, de quo supra fit mentio, se- quitur & est talis.

Sacrosancta generalis, &c.

Quod requiratur Petrus de Luna, auctoritate Concilii ad edendum.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis, &c. Cum in Romana ecclesia dum grauis & pestilens exorta scissura, humani generis inimico procuraute innumerabilis Christiano populo artulerit detrimenta, quibus obviandis ac pro reintegratione fabrica Catholica quan- multa qualita fuerint remedia immensis laboribus, solitudinibus & expensis inter quæ præstantius & validius toti pene Christianitati dum & nuper etiam huic sacro concilio visum sit cessionem & renunciationem papatus

fieri per quemlibet pro Papa seu Romano pontifice se gerentem, nec haec tenus cessio, seu renunciatio huiusmodi facta, aut redintegratio, aut schismatis extirpatio fuerit subsecuta, misericors tamen & miserator Dominus sponsam suam sanctam ecclesiam diebus proximis respexit oculis pietatis, dum videlicet in hac sancta Constantiensis synodo præter nonnulla alia sanctæ unionis ecclesiæ preparamenta, coniunctis sub capite Christo in una ecclesia duabus, videlicet olim nuncupati Ioannis, & illius qui dicebatur Gregorius XII. obediens, magnificus dominus Carolus de Malatestis plenissimum ad hoc habens mandatum pro prefato domino qui dicebatur Gregorius XII. eiusque nomine omni iuri, titulo & possessioni, quod, quem & quam, vel si quod, quem, vel quam habuit in papatu, non sine magno ipsius domini qui dicebatur Gregorius XII. laudis præconiis cesserit, renunciauerit expresse, realiter & cum effectu, & resignauerit nomine predicti domini, qui dicebatur Gregorius XII. papatum & omne ius papatus, titulum & possessionem, quod, quem, & quam habuit in papatu: cumque Petrus de Luna, in sua obedientia Benedictus 13. nuncupatus, diudum memoratam cessionis & renunciacionis papatus viam acceptauerit, eamque diuersis promissionibus, votis & iuramentis firmauerit, nec adhuc fecerit, sed protulauerit vix modo, & prout fecerit toti Christianitati est notorium & manifestum, sancta synodus Constantiensis supradicta, nihil quantum in ea est, quod ad sanctam unionem vnde fuerit, volens relinquere impropositum: declarat, statut & diffinit, prefatam Petrum de Luna, ex superabundanti per procuratores facili concilii ad hoc specialiter constituyendos, loco & tempore opportuni fore solenniter requirendum, vt infra spatum decem dierum, requisitionem huiusmodi immediate sequentem, omni iure papatus quod se pretendit habere, nec non titulo & possessioni seu detentio eiusdem cedat & renunciat totaliter & absolute. Quod si non fecerit, dicta sancta Synodus ipsum dominum Petrum ex nunc, prout ex cuncte, pronunciat, decernit & declarat, fuisse & esse notorium schismaticum, antiqui schismatis in uitorem, defensionem, fauorem, approbatorem, incorrigibilem & pertinacem haeticum, à catholicâ fide deuium, promissionum, votorum & iuramentorum suorum transgresorem, & Ecclesiam Dci notorie scandalizantem, & propterea omni honore & dignitate, etiam papali, se redidisse indignum, ipsumque per sacros canones fore abiecum, eiecum, priuatum & precium ab omni iure seu possessione & derentione, que habet seu se pretendet habere in papatu, mandando, præcipiendo & inhibiendo eidem, ne se amplius pro Romano pontifice gerere præsumat, omnibus Christi fidelibus, etiam si imperiali, regali, cardinalatus, pontificali, aut alia quavis ecclesiastica vel seculari dignitate præfulgeant, ne eidem Petro aut eius successoribus in hac parte postea obedient, parent, vel intendant, aut auxilium, consilium vel fauorem præstante vel modo, sed cum tanquam schismaticum, ecclesiastice unionis perturbatorem & haeticum, vident & persequeantur toto posse, bona fide, realiter & cum effectu. Et huic sacro Concilio ac futuro per Dei gratiam Romano pontifici eligendo, contra dictum Petrum, eius successores, fautores atq; sequaces, quos etiam dicta sancta synodus tanquam schismaticos & haeticos vult persequi & haberiri, assistent fideliter & cum effectu: iniurissimum dominum principem Sigismundum Romanorum & Hungariae &c. regem exhortans specialiter & requiriens, quatenus tanquam Ecclesias adiuvatus & sacri concilii defensor, hoc item se mox tunc facturum, & suis & sacri Imperii subditis mandaturum promittere dignetur & fideliter obseruare.

Quo capitulo lecto, fuit responsu per deputatos quatuor nationum, placet, nec non per dominum Osiensem nomine collegii cardinalium, & demum per regem Romanorum, placet.

SESSIO XV.

Sabbati die, sexta dicti mensis Iulii, fuit sessio generalis Concilii loco & hora consuetis, in qua fuit Romanorum & Hungarorum rex cum nobilibus suis, sibi in ins-

gnis regalibus seruientibus, præsidente in eadē Ioanne episcopo Ostiensi cardinali Viuariensi, fuitque in eo celebratrum officium Missa de Domina nostra, per reuerendissimum patrem dominum Nicolauum Archiepiscopum Guezenen. Qua cantata, legebantur reliqua more sessionum, & reuerendus pater dominus Antonius episcopus Cōcordiensis legebat quoddam statutum, cuius tenor sequitur, & est talis:

March. 7.

Ioannes Hus ad-
ducitur in
Synodus.

Qua Missa can-
tata, fuit peractum officium litaniarum cum introitu. Exaudi nos Domine &c. collectus & orationibus ad hoc requisiti, iuxta exiguum temporum & officii, & euangelio, Attende a falsis prophetis &c. ac hymno, Veni creator spiritus. Quibus Missa & officio litaniarum peractus, fuit introductus magister Ioannes Hus, accusatus & concilii tanquam hereticus, de regno Bohemia ad medium concilii, ubi erat leatus in vnum altum scannum pro evlra alia sedilia communiarum ordinatum, ita quod omnis homo eum sufficienter videre poterat. Ipso Ioanne Hus hereticus sue hereticus ibidem constituto, ascendit ambensem reuerendus pater dominus episcopus Laudensis de ordine fratrum predicatorum, & fecit vnum breuem, compendiosum & laudabile sermonem assumens pro themate, Desfrustra corpus peccati, &c. ad Rom. 6. cap. in epistola vt affirmit, proxima die dominica. Quo sermone finito, ascenderunt ambensem, in quo dicta concilii publicari solent & eadem approbari, reuerendi patres Antonius Concordiensis. Stephanus Dolens. Nicolaus Mersburgensis. Guilielmus Tholenensis. Patruus Cortagen. episcopi, & Bertholdus Vildungenensis sacri palati apostolici calixtarum auditor, deputati per nationes ad approbadum acta, gesta & pronunciata nomine nationum. Antonius episcopus Concordiensis de mandato sibi inuicto, legebat quoddam statutum, imponendo silentium vniuersis & singulis in synodo existentibus, in hunc modum:

DECRETUM SILENTII.

Sacrosancta synodus Cōstantiensis &c. præcipit & mandat sub pena excommunicationis latæ sententiae, quam contravenientes incurrere vult ipso facto, & sub pena carceris duorum mensium & fautoriæ haeresis, ne aliquis cuiuscumque status, authoritatis, gradus, ordinis, præeminentiae, aut conditionis fuerit, etiam si imperiali, regali, cardinalatus, archiepiscopali præfulget dignitate, in hac præsentia sessione Deo auctore hodie celebraenda, ipsam confessionem seu pronunciantes & loquentes in eadem perturberet, murmuraret, impeditat, aut querens strepitum voce vel manibus aut pedibus faciat. Et quia iam materia Deo annuente tractanda per omnes nationes & sanctos patres, spiritu sancto dirigente, vñanimiter & concorditer conculsa est, prout audietis: prohibet & mandat eadem sancta synodus sub simili pena ac fautoriæ haeresis, ne quis clamare, contradicere, aut etiam surgere, disputare, vel defendere, aut alta voce loqui audeat, nisi ad hoc per ipsam sanctam synodum deputatus: alioquin contrafaciens decreuit eo ipso excommunicationis vinculo innodatos, penas carceris & duriores expressatis, minime evasuros. Quam quidem constitutionem deputati quatuor nationum, videlicet Antonius Concordiensis nomine Italicus, Stephanus Dolensis nomine Gallicanus, Nicolaus Mersburgensis nomine Germanicus, & Patruus Carthaginensis. nomine Anglicanus, dominus Ioannes Ostiensis prædicens nomine collegii cardinalium, per verbū, placet, approbarunt.

Quo quidem constitutionem deputati quatuor nationum, videlicet Antonius Concordiensis nomine Italicus, Stephanus Dolensis nomine Gallicanus, Nicolaus Mersburgensis nomine Germanicus, & Patruus Carthaginensis. nomine Anglicanus, dominus Ioannes Ostiensis prædicens nomine collegii cardinalium, per verbū, placet, approbarunt.

Nn 2 gno 6

gno & alias, de quibus est connectus, quod essent heretici, seditionis, captiosi, aurium piarum offensiosi, &c. per dominum praesidentem, dominum Romanorum regem, totumque synodum Constantiensem condemnari, librosque de quibus essent extracti, igne comburi debere, & alias sibi fieri iustitia complementum, prout in quadam papyri petitionum schedula, quam ibidem legebat, cuius tenor inserius est insertus, plenius continetur.

TENOR DICTÆ PETITIONIS PAPYRI
schedule, de qua supra sit mentio, sequitur & est talis.

Hoc loco in exemplari ex quo haec desumpta sunt, erat aliquantum spatii tanquam pro restantibus relictum.

Qua petitione in scriptis obliterata, de mandato & voluntate ipsius synodi Constantiensi, venerabilis vir dominus Bertholdus de VVitudiensi predictus incepit legere articulos formatos & dogmatizatos per Ioann. V. Wiccleff in hunc modum, quorū aliquos habuit pro lectione.

Sicut Christus est simul Deus & homo, sic hostia consecrata est simul corpus Christi ad minimū in figura, & verus panis in natura. Vel quod id sonat, verus panis naturaliter, & corpus Christi figura alter.

Cum mendacum hereticum de hostia consecrata, inter heretics singulas teneat principatum, ut ipsa ab Ecclesia extirperatur, secure denunciam moderni heretici, quod non possunt declarare nec intelligere accidentis sine subiecto. Et ideo omnes iste scilicet heretici in capitulo ignorantium Ioannis quarto; Nos adoramus quod scimus, Audacter prenoscimus omnibus istis scilicet & suis complicibus, quod non descendunt fidibus, quod sacramentum est accidentis sine subiecto, an requam Christus & tota triumphans Ecclesia venevit in finali iudicio equitanus super flatum angel: Gabrielis.

Sicut Ioannes figuraverit fui Heliā & non personaliter, sic panis in altari figura alter est corpus Christi, & absque ambiguitate hoc iste figurativa locutio. Hoc est corpus meum: sicut ista, Ioannes fui Heliā. Fructus istius dementia, que singitur accidentis sine subiecto, foret blasphemare in Deum, scandalizare sanctos, & illudere Ecclesia per verba accidentia.

Differentes, parvulos fidelium sine sacramentali baptisi o decedentes, non fore salvandos, sunt in hoc solidi & presumpti.

Iustus & brevis confirmatio episcoporum, cum ad dicitur istibz. tantum solennitate est, ex natione diaboli introducta, & ut populus in fide Ecclesia illudatur, & episcoporum solennitas aut necessitas plus credatur.

Omnis habituatus in mortali peccato, caret quicunque dominio & vsu lictu operis etiam boni de genere.

Ex principio fidei est per se notum, quod quicquid homo in mortali peccato fecerit, peccat mortaliter.

Ad verum secularē dominium requiritur iustitia dominanti, sic quod nullus existens in peccato mortalē, est dominus alienus rei.

Omnis religiosi moderni saipos necessitatis, ut hypocriti maculantur. Ad hoc enim sonat sua profectio, ut sic ieiunent, ut sic induant, & ut si faciant, quicquid indifferenter ab aliis observetur.

Omnis priuata religio sapit ut sic, imperfectionem & peccatum, quo homo indisponit ad Deo libere seruendum.

In his verbis, Voi mundi estis, sed non omnes, posuit diabolus pedem in insidias, quae pedem coparet Christiani. Introduxit enim confessionem priuatam & infundabilem. Et postquam confessor nota fuit, ut legem fecerit, quod non predatur populo malitia, sic confessio.

Coniectura probabilis est, quod talis quirite viue, est diaconus vel sacerdos. Sicut enim cognoscit quod iste est Ioannes, sic probabilis conjectura cognoscit, quod iste sancte viuendo constitutus est a Deo in cali officio sue statu.

Non ex testificatione hominis ordinantis, sed ex iustificatione operis capienda est probabilitas evidencia talis status. Deus enim potest sine talis instrumento digno vel indigno, personam aliquam in talis statu confidere. Nec est probabilior evidencia quam ex vita. Ideo habita vita sancta & doctrina catholica, sati est Ecclesia militanti. Error in principio & in fine.

Conservatio male plati, subtrahit acceptationem ordinum & aliorum sacramentorum in subditis, qui tamen necessitate cogente possent hoc ab eis capere, supplicando pie, quod Deus suppetat per miseros suos diabulos opus vel finem officii ad quod iurant.

Antiqui ex cupiditate temporalium, ex spe mutuorum iuuamenti, aut ex causa excusanda libidinis, licet deferrent de prole, copulentur ad iniuriam.

Hec verba, Accipiam te in uxorem, eligibiliora sunt in contractu matrimoniali, quam ista, Ego te accipio in uxorem. Et quod contra hendo cum una per haec verba defucro, & post cum alia per haec ver-

ba de praesenti, * debent frustrari verba prima per verba secundaria for, * non de praesenti.

Papa, qui se false nominat seruum seruorum Dei, nullo gradu est in opere euangelii, sed mundano. Et si sit in ordine aliquo, est in ordine demonum, Deo plus culpabiliter seruientium.

Papa non dispensat cum Simonia vel voto temerario, cum ipse sit capitalis Simoniacus, vobis temerarie seruare statum summe damnablem, error in fine.

Quod Papa, sit summus pontifex, est ridiculum. Et Christus nec in Petro, nec in alio talem approbat dignitatem.

Papa est patronus antichristi, non solum illa simplex persona, sed multitudo paparum a tempore donationis Ecclesia, cardinalium, episcoporum & suorum complicum aliorum. Et antichristi persona composite monstruosa. Non tam repugnat quin Greg. & alii papa, qui in vita sua fecerunt multa bona de genere, fructuose finaliter ponebant. Parvus & Clementis cum ceteris adiutoribz. in fide, non sicut papa, sed Dei adiutores, ad aedicandum Ecclesiam Dominis nostri Iesu Christi.

Quod ex fide euangelii ista papalis preminentia cepit ortum, est que falsum, sicut quod ex prima veritate error quilibet exortus.

Dondecum sunt procuratores & discipuli antichristi, papa, cardinalis, patriarcha, archiepiscopi, episcopi, archidiaconi, officiales, decani, monachi, bisuriati canonici, pseudofratres introdulti iam ultimo, & quatuors.

Pater luce clarus, quod quicunque est humilior Ecclesia, * servitor, & in amore Christi quo ad suam Ecclesiam * amatinus, est in Ecclesia militanti maior, & proximus Christi vicarius reputandus.

Omnis iniuste occupans quocunque bonum Dei, capit rapina furto vel latrociniu aliena.

Nec testum depositio, nec indicis sententatio, nec corporalium possessionis, sicut nec distinctus hereditarius, nec humana communatio sine donatu confort homini sine gratia dominium sine ius ad aliquod vel omnia ista simili. Error, si intelligetur de gratia gratum faciente.

Nisi esset lex charitatis intrinsecus, nemo propter chartas vel bullas habet habilitatem vel institutionem plus vel minus.

Nos non debemus prestare aut donare aliquid peccatori dum cognoscimus ipsum esse alienum, quia sic faceremus proditorem Dei nostri.

Sicut princeps vel dominus tempore quo est in peccato mortali, non sutorit nomen illius officii nisi nomine tenus & sicut equinoce: sic ne papa, episcopus vel sacerdos, dum lapsus fuerit in mortali peccato.

Omnis habituatus in mortali peccato, caret quicunque dominio & vsu lictu operis etiam boni de genere.

Ex principio fidei est per se notum, quod quicquid homo in mortali peccato fecerit, peccat mortaliter.

Ad verum secularē dominium requiritur iustitia dominanti, sic quod nullus existens in peccato mortalē, est dominus alienus rei.

Omnis religiosi moderni saipos necessitatis, ut hypocriti maculantur. Ad hoc enim sonat sua profectio, ut sic ieiunent, ut sic induant, & ut si faciant, quicquid indifferenter ab aliis observetur.

Omnis priuata religio sapit ut sic, imperfectum & peccatum, quo homo indisponit ad Deo libere seruendum.

Religio sine regulis priuata, sapit presumptionem blasphemiam & irrogantem supra Deum, & religiosi talium ordinum, per hypocritam confessionem priuatam & infundabilem, presumunt se super Apostolos exaltare.

Christus in scriptura non docet aliquam speciem de ordinis captiuitatis antichristi. Et ideo non est de suo beneficito quod sunt tales.

Capitulum autem istud in istis speciebus 12. continetur, que sunt, Papa, Cardinales, Archiepiscopi, Episcopi, archidiaconi, officiales, decani, monachi, canonici, fratres de quatuor ordinibus, & quatuors.

Ex fide & operibus quatuor sectarum, que sunt clerici Casarensi, varius monachus, varius canonicus atque fratres, euidenter elicio, quod nulla persona istarum est membrum Christi in sectorum catalogo, nisi in finis dicuum deseruerit acceptatam fidei sectam suam.

Paulus quandoque pharisaeus, propter meliorum fidei sectam Christi, de eius licentia sectam suam dereliquit. Et ob haec claustrales, cuiuscunque secta fuerint, debent libere ex mandato Christi exire ista vincula, & induere libere sectam Christi.

Sufficit laici, quod dent quandoque seruis Dei decimam suorum prouentuum, & cum isti paribus semper dant Ecclesie, licet non semper Deo, clero Casareo a papa vel a suis subditis agnito.

Potestas que singitur a papa & alio quatuor nouis secta, sunt similes, & ad seducendum subditos diabolice introducere, ut predicatorum Casareorum excommunicatio, citatio, incarceratio, & redditus pecuniarii vendicatio.

Multi sacerdotes simplices superant prelatos in huiusmodi potest-

state, imo videtur fidibus, quod magnitudo potestatis spiritualia plus consequitur filium imitatorum Christi in moribus, quam præstatum qui per cardinales & tales apostatas est electus.

Subtrahit populus decimas, oblationes & alias priuatas elemosynas ab indignis antichristi discipulis, cum hoc facere debat de lege Dei. Nec est timenda, sed gaudenter acceptanda maledictio vel censoria, que invenitur a discipulis antichristi.

Dominus papa, episcopi, omnes religiosi vel puri clerci, titulo perpetua possessionis dotati, debent renunciare illa in manibus brachis secularis. Quod si pertinaciter noluerint, per seculares debent cogi.

Non est maior hereticus vel antichristi, quam ille clericus, qui docet quod licitum est sacerdotibus & Leuiti legi gratia, dotari in possessionibus temporalibus. Et si sint aliqui heretici vel blasphemii, sunt illi clericis qui hec docent. Non solum possunt dominis temporales auferre bona Ecclesia ab habitualiter delinquentibus, nec solum hoc est, sed debent hoc facere sub pena damnationis eterna.

Deus non approbat quenquam damnari ciuiliter, vel ciuiliter iudicari.

Si fiat obiectio contra impugnantes donationem Ecclesia, de B. Benedicto, Gregorio ac Bernardo, qui pauca temporalia in paupertate possidebant, dicitur quod finaliter paciebant. Si iterum obiectio, quod singo sanctos iofos de ista declinatione a lege Domini finaliter penitentem doceat, quod sint sancti, & ego docebo quod finaliter paciebant.

Si scriptura sacra & ratione debemus credere, patet, quod discipuli Christi non habent potestatum coadie excedendi temporalia per censoria: sed haec attinentes, sunt filii Heli, filii Belial.

Qualibet essentia unum habet suppositum, secundum quod producitur aliud suppositum priori. Et ista est actio remanens, perfectissima, possibilis natura.

Qualibet essentia sue corporea sue incorporea, est communis tribus suppositis, & omnibus illis invenit communiter proprietates, accidentia & operationes.

Deus nihil potest annihilare, nec mundum maiorare vel minore, sed animas usque ad certum numerum creare, & non ultra.

Impossibile est, duas substantias corporales coextendi, unam continentem * latitatem, & aliam corporis quiescentem continuo penetrantem.

Linea aliqua mathematica continua componitur ex duabus strictis vel quatuor punctis immediatis, aut solum ex puncto simpliciter finiti. Vel tempus est, sicut, vel ex compositum ex instantibus immediatis. Item non est possibile quin tempus & linea, si sunt, taliter conponantur. Prima pars est error in philosophia. Sed ultima errat circa diuinam potentiam.

Imaginandum est, unam substantiam corpoream in principio suo dualiter esse ex indubitatebus compositam, & occupare omnem locum posibilem.

Quodlibet est Deus. Qualibet creatura est Deo.

Vbique omne est, cum omne est sit Deus. Omnia que euent, absolute necessarioue euent.

Infans prescitus & baptizatus, necessario uiuet diuinus, & peccabit in spiritu sanctum, ratione cuius merebitur ut perpetuo condemnetur, & ita nulliusque potest ipsum comburere pro hoc tempore vel instanti. Ut fidem affero, omnia que euent, de necessitate euent et, sic Paulus prefectus non potest vere pantere, hoc est, contritione peccatum finali impenitentia detere, vel ipsum non habere.

Quibus articulis lecti, similibus mandato & voluntate dominus Antonius episcopus Concordiensis legebat unam scholam per modum sententia condemnatoria dictorum articulorum, huiusmodi sub tenore.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis, Ecclesiam catholicam representans, ad extirpationem schismatis, errorumque & heresum in spiritu sancto legitime congregata: Auditio diligenter & examinatio libris & opusculis dannata memoria Ioannis Wiccleff, per doctores & magistros studii generali Oxoniensis, qui de eisdem libris & opusculis ducentos & sexaginta reprobos excerptendo colligerunt, & scholasticę reprobavunt articulos. Quos omnes haec sancta synodus petit examinari, & sapienter per plures patres Ecclesie Romane cardinales, episcopos, abbatibus, magistros in theologia, doctores & magistros studii generali Oxoniensis, qui de eisdem libris & opusculis ducentos & sexaginta reprobos excerptendo colligerunt, & scholasticę reprobavunt articulos. Quos omnes haec sancta Constantiensis Synodus declarat & diffinit, articulos infra scriptos, qui habita collatione per plures magistros in sacra pagina, reperti fuerunt confiniri in eius libris & opusculis manu propria scriptis, & quos etiam idem Ioannes Hus in publica audiencia coram patribus & praetatis huius sacri Concilii confessus fuit in suis libris & opusculis contineri, non esse Catholicos, nec tanquam tales esse dogmatizandos, sed ex eis plures esse erroneous, alios scandalo-

los,

losos, aliquos piam aurum offensios, pluresque eorum esse temerarios & seditiosos, & nonnullos eorum deesse notorios haereticos, & iamdudum à facis patribus & generalibus Concilii reprobatos, & damnatos, ipsosque prædicare, dogmatizare, aut quomodolibet appobare distri-
cte inhibendo. Sed cum infra scripti articuli expresse con-

tingantur in libris, seu tractatibus suis, videlicet in libro quem intitularis de Ecclesia, & aliis suis opusculis, ideo li-
bros prædictos & doctrinam & singulos alios tractatus &
opuscula in Latino, sive vulgari Bohemico per ipsum edi-
tos, aut in quoconque alio idioma per alium vel alios
translatos, hæc sacrofæcta Synodus reprobataque con-

demnat, ipsos comburendos publicis & solemniter in pra-
sentia cleri & populi in ciuitate Constantiensi & alibi, de-
cernit & diffinit: adiiciens, propriæ præmissa omnem eius
doctrinam merito esse & fore suspectam de fide; & ab om-
nibus Christi fidelibus evitanda: & vt de medio Eccle-
siae illa perniciose doctrina eliminetur, hæc sacrofæcta Sy-

nodus prorsus iubet, per locorum ordinarios, tractatus &
opuscula huiusmodi per censuram Ecclesiasticam, etiam si
opus fuerit, cum adiectione pena & fautoria haeresis, di-
ligenter inquiri: & repertos, ignibus publice concremari.

Si quis autem huius sententiae ac decreti violator, aut con-
temptor extiterit, statuit eadem sancta Synodus, per loco-
rum ordinarios & inquisidores haeretica prævaricatis, contra
talem vel tales veluti suspectum vel suspectos de haeresi pro-
cedendum. Visus insuper actis & actitatis in causa inquisi-
tionis de & super haeresi contra prædictum Ioannem Husum habi-
bitis & factis, habita per prius fidei & plenaria commissa-

riorum in huiusmodi causa deputatorum relatione, alio-
rumque magistrorum in Theologia, ac doctorum iuris v-
triisque inde, & super actis, actitatis, ac dictis testium fide-
runtque inde, & super actis, actitatis, ac dictis testium fide-

5. Prefictus etiæ aliquando sit in gratia secundum præ-
sentem iustitiam, tamen nunquam est pars sanctæ Eccle-
siae: & prædestinatus semper manet membrum Ecclesiae,
licet aliquando excidat à gratia aduentitia, sed non à gra-
tia prædestinationis.

6. Sumendo Ecclesiam pro conuocatione prædestina-
torum, sive sicut in gratia, sive non secundum præsentem
iustitiam, isto modo Ecclesia est articulus fidei.

7. Petrus non fuit, nec est caput Ecclesiae sanctæ Ca-
tholicae.

8. Sacerdotes quomodolibet criminose viventes, sa-
cerdotii polluunt potestate, & sicut filii infideles, sentiunt
infideliter de septem sacramentis Ecclesiae, de clauibus, of-
ficiis, censuris, moribus, cæteris & sacris rebus Eccle-
siae, veneratione reliquiarum, indulgentiis & ordinibus.

9. Papalis dignitas à Cæsare inoleuit, & Papa præfe-
ctio & institutio, à Cæsaris potentia emanauit.

10. Nullus sine revelatione assereret rationabiliter de
se vel de alio, quod esset caput particularis sanctæ Eccle-
siae; nec Romanus pontifex esset caput Romanae Ecclesiae.

11. Non oportet credere, quod iste quicunque est par-
ticularis Romanus pontifex, sit caput cuiuscunq; particu-
laris Ecclesiae sanctæ, nisi Deus eum prædestinauerit.

12. Nemo gerit vicem Christi, vel Petri, nisi sequatur
eum in moribus, cum nulla alia sequela sit pertinentior,
nec aliter à Deo recipiat procuratoriæ potestatem, quia
ad illud officium vicarii, requiritur & morum conformi-
tas, & instituentis authoritas.

13. Papa non est manifestus & verus successor principis
Apostolorum Petri, si viuit moribus contrariis Petro: & si
queritur auctoriam, tunc est vicarius Iude Scariothi. Et pa-
ri evidentiæ Cardinales non sunt manifesti & veri suc-
cessores collegi aliorum Apostolorum Christi, nisi vixerint
in contemptu. Idcirco propter præmissa & alia plura, præ-
fatum Ioannem Husum hereticum fuisse & esse hæc sancta Syno-

dus pronunciavit, & tanquam hereticum iudicandum &
condemnandum fore iudicavit, & condemnat per præsentes: di-
stamque appellationem, tanquam inimicam & scandalosam, ipsi
sed in Apostolicæ censuram Ecclesiasticarum, & clauis in
contemptu. Idcirco propter præmissa & alia plura, præ-

14. Doctores, ponentes quod aliquis per censuram Ec-
clesiasticam emendandus, si corrigi noluerit, iudicio secula-
ri est tradendus, pro certo sequuntur in hoc pontifices,
scribas & phariseos, qui Christum nolentem eis obedire
in omnibus, dicentes: Nobis non licet interficere quem-
quam: ipsum seculari iudicio tradiderunt, eo quod tales
sunt homicidae grauiores quam Pilatus.

15. Obedientia Ecclesiastica, est obedientia secundum

ad invenientem sacerdotum Ecclesiae, præter expressum

authoritatem scripturae.

16. Diuinius immediate humanorum operum est, quod
sint vel virtuosa, vel vitiosa: quia si homo est virtuosus, &
agit quicquam, tunc agit vitiose: & si est virtuosus; & ag-
it quicquam, tunc agit virtuosa: quia sicut virtutum quod
criteruntur, sicut peccatum mortale, inficit vniuersaliter
actus hominis vitiosi, sic virtus viuiscat omnes actus
hominis virtuosi.

17. Sacerdos Christi viuens secundum legem eius, &
habens notitiam scripturarum, & affectum ad ædificandum

continet & in dicta ciuitate Pragensi fuit & erat seductor, fautor &
eruditus ac defensor errorum quondam Ioannis VViccleff haereticus,
& ut talis & pro tali habitus, nominatus & reputatus in ciuitate
Pragensi, & in aliis paribus circumcidit.

Item articulus quintus decimus & eadem sextus decimus, in quibus
continetur, quod dominus Archiepiscopus Pragensis, exequendo
mandatum domini alexandri felicis recordationis Pape quinti, quo
sibi commisit & mandauit, ne extur in ante aliqui audierit in lo-
ci priuatis dictæ ciuitatis, nisi in Ecclesiasticalibus, collegiis,
parochialibus, monasteriis & eorum clementer ad populum prædi-
care. Quodque prædictus dominus Archiepiscopus continuando ex-
ecutionem literarum Apostolicarum huiusmodi, inhibuit in generali
Synodo tum Praga congregata. Ipse vero Ioannes Hus executionis
dictarum literarum, nec non sententia & prohibitioni huiusmodi de
facto se oppugnat, & post eandem prohibitionem de mense Junii, &
prædictum die 22. eiusdem mensis & expofit, pluribus & diversis vi-
cibus in quadam capella Bethleem nuncupata, predicauit, & ibidem
populum copiosum conuocauit, & conuocari procurauit, contra in-
hibitionem antedictam.

Item articulus quintus decimus & eadem sextus decimus, in quibus
continetur, quod dominus Archiepiscopus Pragensis, exequendo
mandatum domini alexandri felicis recordationis Pape quinti, quo
sibi commisit & mandauit, ne extur in ante aliqui audierit in lo-
ci priuatis dictæ ciuitatis, nisi in Ecclesiasticalibus, collegiis,
parochialibus, monasteriis & eorum clementer ad populum prædi-
care. Quodque prædictus dominus Archiepiscopus continuando ex-
ecutionem literarum Apostolicarum huiusmodi, inhibuit in generali
Synodo tum Praga congregata. Ipse vero Ioannes Hus executionis
dictarum literarum, nec non sententia & prohibitioni huiusmodi de
facto se oppugnat, & post eandem prohibitionem de mense Junii, &
prædictum die 22. eiusdem mensis & expofit, pluribus & diversis vi-
cibus in quadam capella Bethleem nuncupata, predicauit, & ibidem
populum copiosum conuocauit, & conuocari procurauit, contra in-
hibitionem antedictam.

Item articulus decimus septimus, in quo continetur, quod præ-
dictus Ioannes Hus tam de dicto mense Junii anno Domini millesimo
quadragesimo decimo, quam etiam ante & post in dicta capella
prædicando ad populum ibidem collectum & etiam in diversis aliis
locis ciuitatis Pragensis diversis vicibus, multos errores & hereses
tam ex dictis libris dicti quondam Ioannis VViccleff, quam ex sua
proteruitate & dolositate adstruxit, docuit, disputauit, & pro posse
defendit, maxime infra scriptos, videlicet:

Quod post consecrationem hostie in altari maneat panis mate-
rialis, vel substantia panis.

Item decimus octauus, in quo continetur, quod corpus Ecclesiae & quodlibet eius membrum iungitur Christo capi-
tati insolubilitate.

22. Papa, vel prælatus malus & prescitus, est equiu-
oce pastor, & vere fur & latro.

23. Papa non debet dici sanctissimus etiam secundum
officium, quia alias rex etiam deberet dici sanctissimus secundum officium, & tortores & prætones dicerentur san-
cti, imo etiam diabolus deberet dici sanctus, cum sit officiarius Dei.

24. Si Papa viuat * Christo contrarie, etiam si ascenderet
per * ritam & legitimam electionem secundum constituti-
tionem humanam vulgatum, tamen aliunde ascendere,
quam per Christum, dato etiam quod intraret per elec-
tionem a Deo principaliter factam: nam Iudas Scarioth
rite & legitime est electus a Deo Iesu Christo ad Aposto-
latum, & tamen ascendit aliunde in ouile ouium.

25. Condemnatio quadraginta quinque articulorum
Ioannis Wiccleff per doctores facta, est irrationabilis &
iniqua & malefacta & facta est causa, per eos allegata, vi-
delicet ex eo quod nullus eorum sit Catholicus, sed quilibet eorum aut est hereticus, aut erroreus, aut scandalosus.

26. Non eo ipso quo electores vel maior pars eorum
confernit viua voce secundum ritus hominum in perso-
nam aliquam, eo ipso illa persona est legitime electa, vel
eo ipso est verus & manifestus vicarius vel successor Petri
Apostoli, vel alterius Apostoli in officio Ecclesiastico. Vnde
protempore in hac verba dixit ad populum hec verba: Vt in anima
mea esset ibi, vbi est anima Ioannis VViccleff. Et post hanc literam
quandam falsificatam sub sigillo falso vniuersitatis studii Oxoniensis
plures publicauit. In qua continebatur, licet false, Ioannem VViccleff
suisse virum Catholicum & doctorem Euangelicum, bona fama & lau-
dabilis conuersationis, ab uno suo inuenientis & que in diem exitus sui.

Item articulus vigesimus quartus, in quo continetur, quod seculares
debet exterminari per potentiam, sed per disputationem in schola.

Item articulus vigesimus sextus, in quo continetur, quod dictus
Ioannes Hus ad secundum populum & simplices, aucti temerario
dixit, quod in Anglia multi monachi & alii magistri conuenissent in
quadam Ecclesia sancti Pauli contra magistrum Ioannem VViccleff.
& non potuerunt eum conuincere: sed statim concurrit & fulgor de-
cato descendit super eos, & rupit osium Ecclesie, ita quod ipsi
magistri & monachi vix euissent ad ciuitatem Londonensem. Et
hoc dixit ad authoritandum dictum Ioannem VViccleff, vnde pro-
tempore in hac verba dixit ad populum hec verba: Vt in anima
mea esset ibi, vbi est anima Ioannis VViccleff. Et post hanc literam
quandam falsificatam sub sigillo falso vniuersitatis studii Oxoniensis
plures publicauit. In qua continebatur, licet false, Ioannem VViccleff
suisse virum Catholicum & doctorem Euangelicum, bona fama & lau-
dabilis conuersationis, ab uno suo inuenientis & que in diem exitus sui.

Item articulus vigesimus unus, in quo continetur, quod seculares
debeant auferre clericis bona temporalia, quod hoc effet meritorum.

Item articulus trigesimus secundus & etiam trigesimus septimus,
in quibus continetur, quod Ioannes Hus existens in excommunicatione
& aggroviatione, atius se immiscerit, populo predicauit, & publice
dixit, quod non curaret excommunicationem: quia non potest ex-
communicari aliquis ab homine, nisi prius sit excommunicatus a Deo.

Item articulus trigesimus octauus, in quo continetur, quod Ioan-
nes Hus diversos errores predicauit, ex quibus scandala exorta sunt
inter prelatos & populum regni Bohemiae, & magistros ac scholares
studii Pragensis, & inobedientia subditorum quo ad eorum pra-
totos, & destruicio vniuersitatis studii Pragensis.

Item articulus septimus, in partibus in causa inquisitionis coram
Archiepiscopo Pragensi datus & oblatio contra eundem Ioan. Hus,
in quo continetur, qualiter Ioannes Hus ad populum dixit: Ecce Pa-
pam per defunctus, videlicet Alexander Quintus, nuper scriptis Ar-
chiepiscopo Pragensi pro extirpatione erroribus Ioannem VViccleff in Bo-
hemiam & Moravia, quod ibi sunt mulci homines, opiniones & errores
VViccleff contra fidem tenentes, quorum corda sunt heresi infecta. Et
ego dico & regnatio Deo, quod ego nullum Bohemum vidi hereticum,
& quod ad verba præmissa populus clamabat, Mentiur Mentiur.
Hus cum suis complicitus.

Item articulus novus, in quo continetur, quod idem Ioannes Hus
dixit in vulgaris ad populum: Ecce completa est prophetia, quam

predixerat Iacobus de Therano: Quod anno Domini millesimo quadragesimo nono surget unus, qui Evangelium, Epistolas & fidem Christi persequetur, per hac denotandum dominum Alexandrum, qui in iis bullis mandauit libros VViccleff remari.

Item articulus undecimus, in quo continetur: quod Alexander papa nuper defunctus, nescio ramen si sit in calo vel in inferno, qui scribit in cibis suis asinini, quod archiepiscopus remare deberet libros Ioannis VViccleff, in quibus multa bona continentur.

Item articulus alius de responsione sua quam fecit, in quo continetur, quod dictus Ioannes Hus literam post eius recessum de Bohemia, reliqua ad legendum populo, qua continet: ve pensantes laborem eius sollicitum, quem cum eis habuit, orarent pro eo, starent in doctrina Domini nostri Iesu Christi, scientes quia nunquam eis errores predicauit, quos sibi iniunxerunt. Et si vinceretur per falsos testes, quod non turbarentur, sed starent fixi in veritate.

Primus articulus in eo continens, qualiter Ioannes VViccleff diversos libros & opuscula in diuersis facultatibus tam in Theologia quam in Philosophia composuit, videlicet dialogum, triologum, &c. & quadraginta quinque articulos erroreos, probatur per libros VViccleff, per sententiam in Romano concilio promulgataem.

Tertius articulus in quo continetur, quod supra scriptae conclusiones & articuli sunt erroreos, similiter probatur per sententiam in Romano & Confluentensi concilio promulgataem.

Quartus articulus in quo continetur, quod Ioannes Hus sepe & sepius in disputationibus & in sermonibus publicis conclusiones, articulos & libros, &c. docuit & defendit, probatur per unum doctorem sacrae Theologiae, qui dicit se vidisse intimationes, in quibus continebatur, quod Ioannes Hus pretensas conclusiones, libros & articulos, tanquam catholicos volebat defendere, &c. per unum plebanum Pragensis diecesis fore verum, reddens causam scientiae, quia ita audiuit ab aliis ex communione & fama, & hoc etiam est publicum & notorium. Etiam quo ad secundam partem articuli, similiter per unum doctorem in theologia, qui dicit se audiuisse ab ore Hus, quod tenuit istam, quod substantia panis post consecrationem manet in sacramento altaris. Et subiungit quod erit audiut in quadam disputatione, ubi presidebat quidam magister Richardus, quod Ioannes Hus concessit istam, quod Ioannes Hus esset persona in diuinis. Et quod plures essent personae in diuinis quam tres. Similiter per unum doctorem in theologia fore verum ex communione & fama: per unum abbatem ex communione & fama: per unum vicarium cuiusdam Ecclesie Pragensis, qui dicit se audiuisse ab ore ipsius Ioannis Hus, prout articulatur: audiuissse ab ore ipsius Ioannis Hus, prout articulatur: per unum alium plebanum Pragensis diecesis, qui dicit se similiter audiuisse ab ore ipsius Ioannis Hus, prout articulatur: per unum magistrum in theologia, de veritate: & per multis aliis, ex communione & credulitate fide dignorum: per unum plebanum Pragensis diecesis, examinatum in paribus, per vicarium archiepiscopi Pragensis, qui dicit se audiuisse magistrum Hus prudicasse in capella de Bethleem de materia corporis Christi, & post multa conclusit, quod dictus Ioannes Hus multi rationibus probabat, opinionem quam tenet Ecclesia de sacramento corporis Christi, non fore veram. Similiter per unum plebanum Pragensis, dicens se audiuisse ad dictum Ioanne Hus, quod post consecrationem maneat panis materialis, sive substantia panis in sacramento. Et cum idem testis replicasset, allegando dicta sanctorum doctorum, scilicet Gregori: dixit idem Ioannes Hus, quod beatus Gregorius esset unus vocularius & dignarius, & quod dicta sua *rignativa composuit, per unum predicatorum Ecclesie Pragensis, qui dicit, quod cum quadam vice iste Ioannes Hus, fuerit in collatione cum aliis magistris, interrogatus quid sentiret de isto articulo, scilicet de sacramento, dixit quod Ioannes Hus respondit, quod hoc possit esse bene, quod post consecrationem maneat panis. Et cum corruptus fuisse per testem, tunc dicitus Ioannes Hus extraxit quandam librum de manu sua, & nitebatur probare quod maneat panis post consecrationem, sicut ante: quem ibi legebat, in quo error predictum continebatur, & inter cetera legebat in eodem libro, dicens: Inveniunt ipsi vnum vocabulum institutum, videlicet transubstantiationem, ut simplices decipiant, & ex tunc etiam idem Ioannes obtulit se velle omnibus predictum librum concedere: per unum prepositum, qui videtur concordare cum proximo super nominato teste, qui ab eo audiuit, quod post consecrationem maneat panis: per unum ministrum & pontificem cuiusdam Ecclesie Pragensis, qui dicit se mel interfuisse sermonibus Ioannis Hus, & hoc de anno Domini millesimo quadragesimo sexto, in estate, ubi magister Ioannes Hus ad populum predicando, dixit: Ecce scribatur in Biblia, Ego sum panis viuu qui de celo descendit. &c. & hoc in vulgari Bohemico percutiendo manu librum, oportet quod hoc excidam, Ego sum panis. Et ego dico, quod est Deus & panis post consecrationem, quia vides albedinem, rotunditatem, saporem panis, & fracturam audi, &c. per unum predicatorum & pontificarium, qui dicit se audiuisse in sermone magistri Ioannis Hus in capella de Bethleem: Ego dico

Ioan. 6.
vobis,

vobis, quod ibi accidentia cum subiecto manent, vt in exemplo, homo in tunica, & anima in corpore, sic Deus in pane: per unum doctorem in Theologia Pragensem, qui optime de veritate de hoc depositus. Similiter per unum plebanum qui dicit articulare fore verum, quia audiuit ab ore ipsius Ioannis Hus, & similiter deposit de tempore & loco, & subiungit, quod audiuit ab eodem Ioanne Hus, quod dicebat: Utinam Deus veler, quod anima sua esset ibi, vbi est anima Ioannis VViccleff. Similiter per unum plebanum magistrum in articulis, qui dicit se audiuisse ab ore ipsius Ioannis Hus, quod non esset determinatio Ecclesie, quod accidentia starent in sacramento altaris sine subiecto, & multa alia depositus.

Dicimus octauus articulus, in quo continetur, quod sacerdos existens in peccato mortali, non consicit corpus Christi, &c. probatur per unum plebanum ex communione fama: per unum doctorem in sacra Theologia, articulare fore verum ex communione fama: per unum abbatem, ex communione fama & Catholicorum: per unum alium plebanum, articulare fore verum, qui dicit se audiuisse ab ore ipsius Ioannis Hus: per unum doctorem in Theologia, articulare fore verum ex communione fama: per unum abbatem, ex communione fama sive dignitatem & Catholicorum: per unum alium plebanum, articulare fore verum, qui dicit se audiuisse ab ore ipsius Ioannis Hus: per unum doctorem in sacra Theologia, qui dicit se audiuisse ab ore ipsius domini Ioannis Hus: per unum alium plebanum, articulare fore verum, qui dicit se audiuisse ab ore ipsius Ioannis Hus: per unum doctorem in Theologia, de veritate, qui reddit optimas causas scientiae. Et per multis alios, de communione & fama & credulitate.

Vigesimus septimus articulus, in quo continetur, quod populus non debet credere bullis Papae, probatur per unum plebanum, ex publica voce & fama: per unum abbatem, ab auditu ab his qui audiuerunt ab ore ipsius Ioannis Hus: per unum vicarium probatur, vt per proximum probatum est: per unum plebanum, de veritate, qui dicit se audiuisse ab ore ipsius Ioannis Hus: per unum doctorem in Theologia, articulare fore verum ex communione fama: per unum abbatem, ex communione fama sive dignitatem & Catholicorum: per unum alium plebanum, articulare fore verum, qui dicit se audiuisse ab ore ipsius Ioannis Hus: per unum doctorem in sacra Theologia, articulare fore verum ex communione fama: per unum abbatem, ex communione fama sive dignitatem & Catholicorum: per unum alium plebanum, articulare fore verum, qui dicit se audiuisse ab ore ipsius Ioannis Hus: per unum doctorem in Theologia, de veritate, qui reddit optimas causas scientiae: per unum alium plebanum de veritate, qui dicit se audiuisse ab ore ipsius Ioannis Hus: Et per multis alios, de communione & fama & credulitate.

Huiusmodi inveniuntur in aliis de publica voce & fama.

Vigesimus octauus articulus, in quo continetur, quod sacerdos debet anferre clericis bona temporalia, & quod hoc efficit meritorum, probatur per unum abbatem, de veritate: per unum vicarium similiter dicit se audiuisse ab ore ipsius Ioannis Hus: quia tales conclusiones etiam habentur in tractatu suo. Et per multis alios de auditu, communione & fama, & etiam de veritate.

Vigesimus nonius articulus, in quo continetur, quod indulgentia Papae seu Episcopis concessa, nihil profunt, probatur per unum plebanum Pragensis diecisis ex communione fama, per unum doctorem in Theologia efficit meritorum, prout articulatur: per unum abbatem, de relata fide dignorum: per unum vicarium, ex communione fama: per unum alium plebanum ex communione fama sive dignitatem. Similiter per unum plebanum, articulare fore verum, ex notoria fama sive dignitatem.

Vigesimus primus articulus, in quo continetur, quod prefatus Ioannes Hus fuit excommunicatus, probatur per Archiepiscopum Pragensem, & per literas Archiepiscopi & per confessionem ipsius Ioannes Hus in actis.

Vigesimus secundus articulus, in quo continetur quod Ioannes Hus post hismodi excommunicationem diuinis se immisit, & populus predicauit, & quod non posse excommunicari per alium nisi per Deum, probatur per unum plebanum, quo ad celebrationem: per unum doctorem in Theologia, verum, restringens tamen dictum suum, quo ad predicationem: per unum abbatem, verum de auditu: per unum alium plebanum, verum: qui dicit se ita audiuisse ab ore ipsius Ioannis Hus, per unum doctorem in Theologia, verum. Similiter per unum alium plebanum, verum: quo ad sermones: & per plures alios, de communione & fama & credulitate: & per plures alios testes, in paribus coram vicario Archiepiscopi Pragensis suis productis & examinatis.

Vigesimus tertius articulus est superiorius probatus.

Vigesimus quartus articulus, in quo continetur, quod Ioannes Hus commovit populum contra clerum in sermone, dicens haec verba in effectu: Vere foret necessarium, quod quilibet, prout in lege antiqua Moysi fuit mandatum, vt qui veller legem Dei defendere, se gladio præcingeret, &c. probatur per unum plebanum, quo ad celebrationem: per unum doctorem in Theologia, verum, restringens tamen dictum suum, quo ad predicationem: per unum abbatem, verum de auditu: per unum alium plebanum, verum: qui dicit se ita audiuisse ab ore ipsius Ioannis Hus, per unum doctorem in Theologia, verum. Similiter per unum alium plebanum, verum: quo ad sermones: & per plures alios, de communione & fama & credulitate: & per plures alios testes, in paribus coram vicario Archiepiscopi Pragensis suis productis & examinatis.

Vigesimus quintus articulus, in quo continetur, quod Romana curia vel Ecclesia sui Synagoga Satanae, probatur per unum doctorem in Theologia, qui dicit sibi tantum confidere, quod Ioannes Hus dixit, quod Ecclesia Catholica non esset nisi numerus & prædictatorum: per unum abbatem, ex communione fama: per unum plebanum, ex communione fama: per unum canonicum, hoc esse verum ex auditu ab ore ipsius Ioannis Hus, prout articulatur: & quod non posse excommunicari per alium nisi per Deum, probatur per unum plebanum, quo ad celebrationem: per unum doctorem in Theologia, verum, restringens tamen dictum suum, quo ad predicationem: per unum abbatem, verum de auditu: per unum alium plebanum, verum: qui dicit se ita audiuisse ab ore ipsius Ioannis Hus, per unum doctorem in Theologia, verum. Similiter per unum alium plebanum, verum: quo ad sermones: & per plures alios, de communione & fama & credulitate: & per plures alios testes, in paribus coram vicario Archiepiscopi Pragensis suis productis & examinatis.

Canis clausus praecox languinarius.

Vigesimus sextus articulus, in quo continetur, quod prefatus Ioannes Hus prefatos errores renuit & defendit, probatur per omnes testes superius nominatos, per unum doctorem in Theologia, de veritate: per unum vicarium, articulare fore verum, ex fama notoria: per unum abbatem, articulare fore verum, ex communione fama: per unum plebanum, articulare fore verum, qui audiuit ab ore Ioannis Hus, &c. per unum doctorem in Theologia, de veritate: & per multis alios, ex communione & etiam de veritate.

Vigesimus septimus articulus, in quo continetur, quod prefatus Ioannes Hus docentibus & defendentibus, errores huiusmodi adserit in defensionibus eorundem, &c. probatur per unum plebanum, qui dicit se audiuisse ab ore ipsius Ioannis Hus: per unum alium plebanum, qui dicit se audiuisse sequacibus suis: per unum doctorem in Theologia, qui dicit quod istum articulare docuit in tractatu suo de Ecclesia, qui etiam allegat multas autoritates & rationes dicti Ioannis Hus, ad confirmandum conclusionem seu articulare superius nominatum: Et per omnes testes superius descriptos, ex communione & fama & credulitate.

Vigesimus octauus articulus, in quo continetur, quod Ioannes Hus diversos errores predicauit, ex quibus magna diuisio inter

gibros

gistros & scholares dicti studii Pragensis, Archiepiscopum, clericum & populum, est orta, quod etiam exortas sine magna scandala, & inobedientia populi ad Archiepiscopum & suos prelatos, &c. probatur per unum abbatem, verum, ex communi & notoria fera: per unum vicarium, verum & notorium: per unum plebanum, similiter verum & notorium: per unum doctorem in Theologia, verum, qui reddit optimas causas scientie. Similiter per unum decretorum doctorum, verum de veritate: per unum canonicum, verum de veritate: per unum magistrum in artibus, verum de veritate: per unum protonotarium, verum & notorium: & per multos alios, ex communi fera: per unum, qui dicit quod inter se sunt: alii autem deponunt de publica voce & fama.

Trigesimus nonius articulus, in quo continetur, quod Ioannes Hus fuit fautor & nutritor heresum, & de his publice diffamatus, probatur per unum doctorem in Theologia: & ab omnibus, prater quam ab his qui suam tenent partem, pro tali tenet: per unum abbatem, verum: per unum vicarium, verum & notorium: per unum plebanum, verum de veritate: per unum doctorem in Theologia, verum de veritate: per unum canonicum, verum quo ad primam partem. Similiter per unum alium doctorem in Theologia, verum: per unum protonotarium, verum quo ad primam partem. Similiter per multos alios de communi voce & fama.

Quadragesimus articulus est generalis, & probatus per omnes testes.

Impius eū in profundum malorum venit, contemnit.

Super articulis in causa inquisitionis contra Ioannem Hus, oblatis & productis in partibus coram vicariis Archiepiscopi Pragensis, & primo super articulo tertio, qui incipit: Item ponunt, &c. In quo continetur in effectu, quod Ioannes Hus in contemptu clatium existens excommunicatus, quoniam predicabat & divinis se insinuavit, &c. probatur per unum predicatorum, qui dicit articulum fore verum, salvo quod immisit se dinum: per unum altaris cuiusdam Ecclesie Pragensis, qui dicit quod quasi singulis diebus Dominica & festis predicabat ad populum: per unum magistrum in artibus, verum: per duos notarios publicos, verum: per unum predicatorum, verum: per unum alium notarium, fore verum, per unum clericum, qui dicit articulum fore verum, qui dicit ipsum predicare & diuinum officium pergere. Et ultius dicit, quod idem Ioannes Hus in sermone ad populum circa festum S. Iacobi, dixit: Pueri, sciatis quod Archiepiscopus excommunicauit me & alios appellantes, & non potest alias aliquem excommunicare, nisi quem excommunicat Christus, & non timeatis excommunicationem eamdem. Et per multos altos testes de publica voce & fama.

Quartus articulus, in quo continetur, quod dicitur Ioannes Hus multis errores & heresies docuit, &c. probatur per unum plebanum, verum, qui reddit bonas causas scientie: per unum notarium publicum, verum, publicum & notorium: per unum clericum, verum: & subiunxit, quod audierit quod plures collaudando se, dixit in sermone suo: Veniant omnes magistri de Parisiis: Ego volo cum ipsis disputare, qui libros nostros cremauerunt, in quibus honoris mundi iacuit, & per sex alios de publica voce & fama.

Quintus articulus in quo continetur in effectu, quod dominus Ioannes Hus populum in multitudine copiosa in capella Bertheleem congregatum diuerfide induxit, seu instruxit & confortauit in dictis erroribus opinioribus, probatur per unum predicatorum: articulum fore verum, notorium & manifestum: per unum clericum, de veritate, & adiungit bonas causas scientie, & per plures alios, de auditu, publica voce, &c.

Sextus articulus omittitur, qui tractat de exclusione Teutonicorum de civitate Pragensi, & expulsione eorumdem, qui non tangit precisem materialiter VVicicelli, licet videatur esse probatus.

Septimus articulus, in quo continetur, qualiter Ioannes Hus ad populum dicit: Ecce Papa nuper defunctus, videlicet Alexander V. nuper scriptis Archiepiscopo Pragensi, pro extirpanda erroribus magistri Ioannis VVicicelli, etiam in Bohemia & Moravia: & quod ibi sunt multi homines, opiniores & errores dicti Ioann. VVicicelli contra fidem tenentes, queror corda sunt heresi infecta: & ego dico & Deo regnator, quod ego nullum Bohemum hereticum vidi, probatur per unum predicatorum de veritate, per unum altaris de veritate, per unum Baccalaureum in artibus de veritate, per duos notarios publicos de veritate, & per multos altos testes de veritate, publica voce & fama.

Octauus articulus, in quo continetur, quod ad verbam premissa totus populus clamauit, Menitus Menitus, probatur per unum altaris verus, qui dicit se interfuisse: per unum baccalaureum,

qui dicit quod * Menitus: per unum propositum, qui dicit, clamauerunt, Menitus Menitus. Et per plures alios numero sex, de communi voce, &c.

Nonus articulus, in quo continetur, quod idem Ioannes Hus dicit, quod anno 1409. surget unus, qui Euangelium & epistles & fidem Christi perseguatur, probatur per unum altaris de veritate, per unum baccalaureum: in artibus, per unum notarium publicum, & per multos alios, &c.

Decimus articulus, qui incipit, item ponitur, &c. denotando Dominum Alexandrum, probatur per unum altaris, articulum fore verum, qui dicit quod inter se sunt: alii autem deponunt de publica voce & fama.

Vnde此中 articulus, in quo continetur, quod idem Ioannes Hus dicit, quod anno 1409. surget unus, qui Euangelium & epistles & fidem Christi perseguatur, probatur per unum altaris de veritate, per unum baccalaureum: in artibus, per unum notarium publicum, & per multos alios, &c.

Undevicesimus articulus, in quo continetur, quod Papa nuper defunctus, nescit tamen si sit in celo vel in inferno, qui scribit in canticis suis apud, quod Archiepiscopus creare deberet libros Ioannis VVicicelli, in quibus multa bona continentur, probatur per unum propositum de veritate, & per multos alios de publica voce & fama.

Duodecimus articulus, in quo continetur, Ecce appellauit contra mandata Archiepiscopi, & ex novo appello: vultus nubi adhucere: ad quod totus populus clamauit in vulgare Bohemico, volumus & adhucemus: probatur per unum presbyterum esse verum: per unum baccalaureum in artibus, esse verum, per unum notarium publicum, qui dicit, quod interfuit, quando dixit, si totus certus Cardinalium cum Papa dicenter, librorum combustionem iustam esse, nollem consentire: per unum alium notarium publicum, per unum rectorem cuiusdam parochialis Ecclesie, per unum altaris, & per multos alios de communi voce & fama.

Dicimus tertius articulus non est multum pertinens, ideo omittitur, licet sit probatus.

Dicimus quartus articulus, qui incipit, Idem dicit, ideo debet isti vultus, nubi adhucere: non timeatis excommunicationem, quia secundum ritum & consuetudinem Ecclesie appellasti mecum, &c. probatur per unum notarium publicum, qui dicit audierisse a Hus, quod legitime potest se ingenerere in diuinis sub tuitione appellationis, dicendo quod illam excommunicationem voluit habere pre benedictione, & per multos alios de publica voce, &c.

Dicimus quintus & decimus sextus articuli sunt probati in Constantia per testes ibidem receptos, vna cuā articulis sequentibus coram commissariis Concilii, & per multos altos testes in partibus coram vicario Archiepiscopi Pragensis, receptos similiter & examinati.

Item aduentum quod coram commissariis sunt nonnulli libri & opuscula, videlicet liber de Ecclesia, &c. quos libros dicitus Ioannes Hus fatetur se compoisse, verum tamen quod ad articulos extrahitos ex dictis libris, in suis responsionibus non precise respondit, sed certe modificationibus & limitationibus, ut appareat in artis.

Item ex artis apparet una protestatio, que videtur cruda, & alia in principio articulorum, si bene aduentur.

Item quo ad libros & contenta in eis, remitto me ad dominos Thelogos.

Subsequentur magister Henricus de Piro promotor predictus, nomine quo supra, exposuit & dixit: ex quo processus debite sit tenens contra Ioannem Hus, eiusque doctrinam & dictos articulos, non restat aliud nisi concludere & ferre sententiam.

Quapropter per causam huiusmodi per Synodum predictam conciliis & sententiam fert, iuxta petitionem per eum daram, debita fore verum, notorium & manifestum: per unum clericum, de veritate, & adiungit bonas causas scientie, & per plures alios, de auditu, publica voce, &c.

Sextus articulus omittitur, qui tractat de exclusione Teutonicorum de civitate Pragensi, & expulsione eorumdem, qui non tangit precisem materialiter VVicicelli, licet videatur esse probatus.

Septimus articulus, in quo continetur, qualiter Ioannes Hus ad populum dicit: Ecce Papa nuper defunctus, videlicet Alexander V. nuper scriptis Archiepiscopo Pragensi, pro extirpanda erroribus magistri Ioannis VVicicelli, etiam in Bohemia & Moravia: & quod ibi sunt multi homines, opiniores & errores dicti Ioann. VVicicelli contra fidem tenentes, queror corda sunt heresi infecta: & ego dico & Deo regnator, quod ego nullum Bohemum hereticum vidi, probatur per unum predicatorum de veritate, per unum altaris de veritate, per unum Baccalaureum in artibus de veritate, per duos notarios publicos de veritate, & per multos altos testes de veritate, publica voce & fama.

Octauus articulus, in quo continetur, quod ad verbam premissa totus populus clamauit, Menitus Menitus, probatur per unum altaris verus, qui dicit se interfuisse: per unum baccalaureum,

* videtur decessus, cetera inveniuntur.

Hus submittit le Concilio.

meracensis & Florentinensis Cardinalum similiter respondit. Tertio vero, vt prius interrogatus, respondit, vt inschedula paprica in hunc modum manu sua scripta plenius continuetur. Causa schedula tenor sequitur in hunc modum:

Ego Ioannes Hus in spe sacerdos Iesu Christi, timens Deum offendere, & timens incidere perjurium, nolo abiurare articulos omnes, & quemlibet ex illis, qui per falsos testes in articulariis producti sunt contra me: quia Deo teste, non praedicau, nec asserui, nec eos defendi, sicut dixerunt me eos defendisse, praedicasse & asseruisse.

Item de articulis extractis de meis libellis, saltem qui sunt debite extra eam quod quicunque ex illis includit aliquem falsum sensum, illum detestor. Sed timendo offendere Deum in veritate, & contra sanctorum sententiam dicere, non quemlibet eorum volo abiurare. Etsi possibile esset, quod toti mundo vox mea nunc parceret, sicut omnem mendacium & omne meum peccatum in die iudicii patebit, libentissime omniem fallitatem & omnem errorem, quem vnuquam ad dicendum conceperim vel dixerim, coram toto mundo reuocarem: ita dico & scribo libere & voluntarie. Scriptum manu mea propria, prima die Iulii.

Hic sunt qui fuerunt commissarii nomine Concilii, missum articulus ad ipsum magistrum Ioannem Hus vice, videlicet: Ioannes Archiepiscopus Rigenensis, Antonius Archiepiscopus Ragusinus, Bertholdus VVildungen, Theodoricus de Monasterio. His fuerunt testes, videlicet Ioannes de VValden Archidiaconus Lubecensis, Petrus Helpius Prepositus VVetzfloriensis, Henricus Heuborii Decanus sancti Petri Traiectensis, Petrus de Merachorepiscopus Traiectensis.

Subsequenter die veneri quinta Iulii, in loco congregationis dominorum deputatorum in domo fratrum Minorum, presentibus Thoma de Amelio legum doctore, auditore sacri Palatii, dominus Cameracensis, dominus Florentinensis Cardinales, Patriarcha Antiochenus, Episcopus Bathoniensis, Episcopus Sarensiensis, Archiepiscopus Rigenensis, Archiepiscopus Mediolanensis, Episcopus Feltrensis, electus Poznanensis, dictum magistrum Ioannem Hus interrogauit, an veller abjurare articulos quos confiteatur, & quos sunt in libris suis & manu sua scripti: & illos etiam qui sunt probati per testes, quos non negat se dogmatizasse, quantum probantur per testes: an veller iurare, quod non tenet nee tenebit, sed vult simul cum Ecclesia cauere contrarium. Respondit, quod vultflare in eo quod scriptum manu sua in presenti parte. Et facti sic hinc inde sua libris, quod non veller istihare sue opinioni, sed potius share cum tota Ecclesia, & cum tot doctis viris, quod sunt hoc sacro Concilio, tandem perficit in proprio statu premisso. Quia schedula sic lecta, magister Henricus de Piro promotor predictus, nomine quo supra, petit per dominos presidentes & sanctam Synodum libros ipsius Ioannis Hus, videlicet librum inutilitatem de Ecclesia, & alios libros suos sua opuscula in quibus prefati articuli repertuntur conscripti, condemnari ad combundendum, & sibi super hanc ministrari instituti complementum.

Peritio eius magistrus Henricus de Piro promotor facta, reverendus Pater dominus Antonius Episcopus Concordiensis, mandato & auctoritate Concilii & generali Synodi providendo ad sententiam, protulit eam in scriptis, prout in schedula quam legebat de verbo ad verbum, cuius tenor infraeius est insertus, plenus continetur. Vt

nisi namque ad verbum sua dictamen, Verum quia, &c. continens cum sequentibus in ea quo abiurare veller, veniret alia pena & prolatione sententiae: reperio deniam, Ioannem remaneat in perniciosa sua, & dicentem quod propter hominem quos docuit de opposto, non veller abiurare, sed milites comburi, quia per eius abiurationem generaretur scandalum illis, quos docuit de opposto: ergo nollet alio modo abiurare. Et tunc dominus Antonius episcopus obmisit verba illa, que pertinebant ad abiurationem, & proclamit ad alia verba sequentia, videlicet, & sumit sententiam, tradendo per sententiam eum iudicio seculari. Quibus factis, iuravit per ipsum Ioannem Hus, reverendi Patres dominum Archiepiscopum Mediolanum, suffraganeum domini Episcopi Constantiensis, episcopum Bangorens, pro degeneratione ipsius Ioannis Hus, ad locum ubi ipse Ioannes Hus existebat, autoritate & mandato ipsius sancte Synodi Constantiensis. ad finem, quod curie seculari tradidisset, ipsum Ioannem degradarunt, legendo verba ad hoc ordinata de libro pontificis, incipiente: O Iuda, amouendo ab eis quam ab indigno calcem, & subsequenter solemnitatis suis in iudicibus ad quolibet exhibitis, excubant eum casula, flosla, tendente fibris, & similiiter amouendo ab eo omnia sacerdotalia & clericalia.

Quibus factis, curia secularis recepit eum, & abduxit eum ad locum iustitiae.

Super quibus omnibus Henricus de Piro petit approbationem & executionem. Fuitque responsum per dominos deputatos omnium nationum predictos, ac dominum presidentem, regemque Romanorum. Placer.

Subsequenter fuit lecta per eundem episcopum Concordiensis, dominum Antonius legebant unam aliam sententiam, condamnando articulum illum. Quilibet tyrannus, &c. Et fuit responsum per deputatos nationum quatuor, praesidentem, & Regem, Placer. Subsequenter ad petitionem magistri Henrici de Piro, idem dominus Stephanus episc. Dol. contra impedidores venientium ad concilia generalia. Ludouicu comite Palatino Rheni, Frederico Burgragio Nurenburgensi, Carolo de Malatessis domicello Arminensi, Ludouicu duce Bauaria, Francie & Anglie, Polone, Norvegia, Suecia, Dacie, Ludouicu Neapolitanu, Ducus Mediolanensis ambasidoribus, Guntiero comite Svartzberg, Euerardo comite de Virsberg, comite de Frisinga, & alii nobilibus prelati & Christianis in numero copioso. Subsequenter fuit lecta una minuta per dominum Stephanum episcopum Dolen, contra impedidores venientium ad concilium, & recedentium ab eodem, cuius tenor sequitur inferius.

Tenores vero dicta sententia diffinita, & alterius tyrannici ac minute, de quibus supra sit mentio, seriatim sequuntur & sunt tales. Condemnatio illius propositionis, Quilibet tyrannus.

Precipue sollicitudine volens haec sacra sententia Synodus ad extirpationem errorum & heresum in diuinitate mundi partibus inualecentem pronidere, sicut tenetur, & ad hoc collecta est: nuper accepit, quod nonnullae assertiones erroriae in fide & bonis iuribus ac multipliciter scandalosa; totiusque reipublicae statum & ordinem subvertere molientes, dogmatizatae sunt, inter quas haec assertio delata est: Quilibet tyrannus potest & debet licite & in exercitu occidi, per quemque vasallum suum vel subditum, etiam per clanculares insidias & subtile blandirias vel adulationes, non obstante quocunque praefito iuramento seu confederacione factis cum eo, non expectata sententia, vel mandato, iudicis cuiuscumque. Aduersus haec errorem satagens haec sancta Synodus insurgere, & ipsum funditus tollere, prehabita deliberatione matura, declarat, decernit & definit huiusmodi doctrinam erroris esse in fide & in moribus, ipsamq; tanquam hereticam, scandalosam, & ad fraudes, deceptions, mendacia, productiones, periuria vias dantem, reprobat & condemnat. Declarat insuper, decernit & diffinit, q; pertinaciter doctrinam hanc perniciosissimam afferentes, sunt haeretici, & tanquam tales, iuxta canonicas sanctiones puniendi.

Constitutio Concilii contra inuasores seu spoliatores accedentium & recedentium à Concilio.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis, vniuersale Ecclesiana representans, in Spiritu sancto ad extirpationem schismatis, heresumque & errorum, nec non impius Ecclesiae in capite & in membris debita reformatio nem legitime congregata, ad futuram rei memoriam. Iustitiam & equitatem exerceti non dubitatur, si quos noxia voluntatis adeo captiuos peruerteret intentio, q; processibus Apostolicis impudenter obuientes, authoritatē sanctioris canonicis contemnentes, in aliorū prolabuntur iniurias & offensas, ecclesiastica censura percellat, & p demerito culpe, rigorem adiiciat iudicariae potestatis. Nam si quilibet per campum licentia, tenuo deposito modestia, vagaretur impune, facile quisq; seueret in proximum, & neruus disciplinantis iustitiae ruit posset, ipsum Ioannem degradarunt, legendo verba ad hoc ordinata de libro pontificis, incipiente: O Iuda, amouendo ab eis quam ab indigno calcem, & subsequenter solemnitatis suis in iudicibus ad quolibet exhibitis, excubant eum casula, flosla, tendente fibris, & similiiter amouendo ab eo omnia sacerdotalia & clericalia, qui per

qui per se vel per alium seu alios, quascumque personas Ecclesiasticas vel seculares, ad Romanam curiam super eorum causis & negotiis accedentes, illaque in eadem curia prosequentes, aut procuratores, gestores, adiutores & promotores ipsorum, ac etiam auditores seu indices, qui super dictis causis seu negotiis deputantur, occasione eorum emergentium huiusmodi verberant, mulcant, vel occidunt, cuiuscumque dignitatis, ordinis, conditionis aut status forent, praedicta vel eorum aliqua committentes, excommunicationis & anathematizationis sententias, a quibus nullus per alium quam Romanum pontificem posset, praterquam in mortis articulo constitutus, abfoluit, nec etiam tunc, nisi de stanco mandatis Ecclesiae aut satisfactione prestante, sufficiens cautione premissa, candelis accensis, & ad terram projectis, promulgauerant: eos qui taliter excommunicatis & anathematizatis vel eorum aliquo presumerent beneficium absolutionis impendere, similibus sententiis innodaverunt: eisque prædicationis, lectionis, administrationis sacramentorum Ecclesiastico rum, & confessionem audiendi interdixerunt officium: nec non quicunque iniuriatores quorumlibet ad sacra Concilia generalia venientium, seu stantium in ipsis, aut recentientibus, ac huiusmodi sacri Concilii, extirpationis schismatis, heresum ac errorum, ipsiusque Ecclesiae reformationis perturbatores, diabolico spirito instigante, nec dignitati ordini deferentes, Dei timore postposito, nefariis ac sacrilegii ausibus nonnullas personas Ecclesiasticas & seculares, etiam pontificali dignitate praeditas, ad sedem Apostolicam vel Romanam curiam, seu praefens generale Concilium in ciuitate Constantiensi prouincia Moguntiensi, ubi nunc Romana curia existit, in Spiritu sancto legitime congregatam venientes, aut recententes ab eisdem, inuidere, capere, arrestare, detinere, incarcere, multilare, occidere, ac spoliare bonis suis, vel iniuris afficerre quam plurimis, & alias male tractare, temeritate propria presumperunt, & dictum presumunt in Apostolica fidei & sacra Concilia vilipendium & contemptum, ac seditionis, schismatis, reformationis Ecclesiae, & correctionis morum, nec non heresum & errorum praedictorum extirparionis disturbium, statimque animarum periculum, & scandala plenum. Nos igitur volentes in præmissis, nec non aduersus quoquaque ad ipsum Concilium & qualibet alia futura generalia Concilia accedentes, aut stantes in ipsis, seu recententes ab eisdem, ne ab aliis Deum non timentibus, temerariis iniuris infestentur, & opprimantur violentiis, & ne quibusvis delinquendi aut excessus coquuntur, aut pateat audacia, de opportuno & salubri remedio prouidere, huiusmodi, nec non omnes alios & singulos alios processus, sententias & censuras aduersus quarumlibet personarum Ecclesiasticarum vel seculatum ad sacra generalia Concilia venientium, aut stantium in ipsis, seu recententibus ab eisdem, molestatores, perturbatores vel iniuriatores, authoritate Dei omnipotentis, Patris & Filii & Spiritus sancti extentes, omnes & singulos cuiuscumque dignitatis, gradus, status, vel conditionis fuerint, etiam pontificali, imperiali, regali, vel alia quacumque Ecclesiastica vel mundana præfulgeat dignitate, qui quacumque personas Ecclesiasticas vel seculares, quæ ad huiusmodi sedem Apostolicam vel Romanam curiam hoc præfenti facio durante Concilio, vel ad ipsum & quacumque alia generalia Concilia venientes & stantes in ipsis, aut ab eis recentes, temeritate propria per se vel alium alios arrestare, inuidere, capere, detinere, incarcere, multilare, occidere, aut bonis suis spoliare, vel iniuris afficerre, seu ipsos sic delinquentes receperire, aut alias quomodolibet impidere, seu ea perpertrantium facta & commissa, rata, & grata habere, vel eis dare auxilium, consilium vel fauorem, publice vel occulte, directe vel indirecte presumperint, vel præsument in futurum, similibus excommunicationis & anathematizationis sententiis innodamus

eo ipso. Terras quoque ipsorum & cuiuslibet qui in præmissis vel eorum aliquo transgressor vel contemptor fuerit, dum *tamen vniuersitatisq; sic transgressor vel contemptorum, ultra vnam diecensem non contineat, nec non omnia ciuitates, villas, castra, oppida, & qualibet alia loca in quibus huiusmodi excessuum patratores seu eorum receptatores, vel ipsi consentientes, fauentes, aut dantes auxilium, consilium vel fauorem publice morabuntur: nec non illa, in quibus huiusmodi personæ quæ sic temeritate propria detenta fuerint, quandiu extiterint in eisdem, memorata autoritate Ecclesiastico supponimus interdicto. Quod si terra eiusdem diuina dieceles vel amplius continet, dominium domicili principalis ipsius, & illam etiam in qua fuerit delictum communis, si sua sit, & duas alias quæ sub ipso sunt eidem loco magis * vicinae, interdicto subiacere volumus supradicto, ac etiam omnes & singulos huiusmodi excommunicationis & anathematizationis sententiis ligatos, in quibuslibet Ecclesiastico loco vbi tale delictum fuerit perpetratum, vel terris & locis propter hoc interdictis magis conuinicis vbi libet existentibus: omnibus diebus Dominicalibus & festis, pulsatis campanis, candelis accensis, publice nunciari, ac terras, ciuitates, villas, castra, oppida & loca Ecclesiastico interdicto predicto supposita, donec, ipsi sic excommunicati, meruerint ab huiusmodi sententiis beneficium absolutionis obtinere, dicimusque interdictum debuerit relaxari: ita tamen, quod nullus ex transgressoribus ac contemptoribus huiusmodi per alium, quam per Romanum pontificem, vel faci concilii autoritate possit, nisi dunataxat in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stanco mandatis Ecclesiae, satisfactione vel sufficienti cautione (si hoc commode facere possint) primitus praefixa, absoluti, vel interdictum huiusmodi relaxari. Eos vero cuiuscumque dignitatis, ordinis, status aut conditionis fuerint, etiam pontificali dignitate præfulgeant, qui contra tenorem praesentium processuum, talibus vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere præsumperint, volumus, statuimus, & decernimus similibus excommunicationis & anathematizationis sententiis foris innodatos eo ipso, eisque prædictio nis, lectionis, administrationis sacramentorum, & audiendi confessiones officium, autoritate interdicimus supradicta, insinuantes transgressoribus & contemptoribus in prædictis, quod spiritualiter & temporaliter (prout eorum requirent excessus & demerita) grauius procedetur, non obstantibus quibusvis confititionibus & quibuslibet priuilegiis, indulgentiis & literis Apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcunque tenorum existant, eisdem transgressoribus & contemptoribus, vel quibusvis aliis communiter vel diuinius à dicta sede concessis, etiam quod suspendi vel excommunicari, aut eorum terræ, dominia, ciuitates, villa, castra, oppida & alia loca interdicti non possint, etiam si de ipsis eorum tenoribus esset in ipsis processibus mentio specialis facienda, quæ, ne contra huiusmodi sententias & processus, quo minus includantur in eis, per ea valeant se, terras, dominia, ciuitates, villas, castra, oppida, & loca huiusmodi tueri, & quæ quo ad hoc, tollimus & penitus reuocamus. Et infuper mandamus, ut huiusmodi præsens processus ad communem omnium notarium dedicatur, chartas sine membranis processus continentis eosdem, in maioris & sancti Stephani Constantiensis Ecclesiasticarum vel seculatum ad sacra generalia Concilia venientium, aut stantium in ipsis, seu recententibus ab eisdem, molestatores, perturbatores vel iniuriatores, authoritate Dei omnipotentis, Patris & Filii & Spiritus sancti extentes, omnes & singulos cuiuscumque dignitatis, gradus, status, vel conditionis fuerint, etiam pontificali, imperiali, regali, vel alia quacumque Ecclesiastica vel mundana præfulgeat dignitate, qui quacumque personas Ecclesiasticas vel seculares, quæ ad huiusmodi sedem Apostolicam vel Romanam curiam hoc præfenti facio durante Concilio, vel ad ipsum & quacumque alia generalia Concilia venientes & stantes in ipsis, aut ab eis recentes, temeritate propria per se vel alium alios arrestare, inuidere, capere, detinere, incarcere, multilare, occidere, aut bonis suis spoliare, vel iniuris afficerre, seu ipsos sic delinquentes receperire, aut alias quomodolibet impidere, seu ea perpertrantium facta & commissa, rata, & grata habere, vel eis dare auxilium, consilium vel fauorem, publice vel occulte, directe vel indirecte presumperint, vel præsument in futurum, similibus excommunicationis & anathematizationis sententiis innodamus

* tamen terra.

* vicinas.

rum continentium eosdem, quibus sicuti nostris processibus tantam volumus fidem adhiberi in ecclesiasticis valuis, seu alii locis affixione publicent, & presos transgressores & contemptores huiusmodi excommunicationis & anathematizationis sententias ligatos, ac terras, ciuitates, villas, castra, oppida & loca præfata huiusmodi Ecclesiastico interdicto supposita, quam primum ipsis, vel eorum alicuius de hoc legitime constiterit, tandem in Ecclesiastico dominicis & aliis festis dies, dum inibi maior fuerit populi multitudine, campanis pulsatis, & candelis accensis & extinctis, denunciant, & interdictum huiusmodi inuolabilitati faciat obseruari per censuras Ecclesiasticas aut alia iuris remedia, inuocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachij secularis, donec ipsi transgressores & contemptores meruerint ab huiusmodi excommunicationis & anathematizationis sententiis absolutionis beneficium obtinere, dicendumque in eruditum merito debuerit relaxari, non obstantibus omnibus supradictis, seu si aliquibus coniunctum vel diuinius à sede predicta indultum existat, quod interdicti suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de induito huiusmodi mentionem. Datum Constantiae secundo Nonas Iulij, anno à nativitate Domini millefistmo quadragecentesimo decimoquinto, Sede Apostolica vacante, regnum Serenissimi principis Domini Sigismundi Romanorum & Hungariae Regis, videlicet electionis quinto, coronacionis primo, Hungaria vero XXIX.

Finita autem sessione, libri Ioannis Hufz fuerant combusti in platea palatii episcopalis, videlicet liber de Ecclesia & alia opuscula eiusdem.

S E S S I O XVI.

De Iouis II. mensis Iulij Die Iouis II. mensis Iulij præsupradicti, fuit sessio generali, fuit sessio generalis, in qua generalis in maiori Ecclesiastico presidebat reuerendissimus pater lebrata Constantia, in qua Dominus Iohannes Episcopus Oppidense reuerendissimus sacerdos Cardinalis Viuariensis Pater Dominus Iohannes E- tanquam antiquior Cardinalis, pscopus Ostiensis Cardinalis Procuratus ibidem reuerendissimus Viuariensis. Et fuit cantus patribus, Angelo Laudensi, tum officium Missæ de Spi- Jordano de Virsini, Ioanne Ragutio Sancto per reuerendum sacerdotem, Antonio Aquilegiensi, patrem Dominii Nicolaum Thomam Tricaricens, Brandam Pla- Episcopum Mersburgensem, Franciscum Venetiarum, Petrum. Quo completo, legi Cameracensi, Antonio de Salacho, banturianis, &c. more A. Lamanno Pisano presbyteris, liari sessionum. & Domi- Landulpho Barenzi, Ludovicu dnis Andreas electus Pozna- Flisco, Odone da Columna, Lucienensis legebatur certa capitula do Comite, Amadeo Salutaria- & ordinationes seruandas, rum, Raynaldo de Brancifore, & tenoris subsequentis:

Francisco Florenti diaconi Cardinalibus. Et fuit cantatum officium Missæ de Sancto Spiritu per reuerendum patrem Dominum Nicolaum Episcopum Mersburgensem. Quo cantato, fuit factum & per actum officium litaniarum cum intratu solito, videlicet, Exaudi nos Domine, collectis & orationibus ad hoc requisitis, ac Euangelio, hoc est præceptum meum, ut diligatis inuicem, &c. & hymno, Veni creator spiritus, collectis, versiculis, & Benedicamus. Quibus habitis atque peractis, ascenderunt amborem, in quo edicta fuit proposta & proponenda solent, reuerendi patres Dominus Andras electus Poznanensis, Antonius Concordiensis, Nicolaus Mersburgensis, Vitalis Tolonensis, Partricius Cortagensis episcopi, tanquam deputati per quatuor nationes ad legandum, approbadum, &c. illa que Synodus deliberavit. Item Dominus Andras electus Poznanensis, legebatur certa capitula, ordinationes & confirmationem seruandas de cetero, huiusmodi subtenore.

D E P U T A T I O A M B A S I A T O R V M C O N C I L I I A D Aragoniam. Subsequenter magister Henricus de Piro promotor nomine quo supra, petiit per eandem synodum declarari & decerni instrumenta depositionis papatus, renunciationis & approbationis factarum per Balzarem, in S. Sancto legitime congregata, secundum mentem & effectum ordinationis seu decreti in ultima sessione facti seu lecti, ad requirendum Dominum Petrum de Luna, Benedictum decimum tertium in sua obedientia nominatum, & alia faciendum, quæ fuerint necessaria &

Sacrosancta Constantiensis synodus, generale Concilium faciens, in S. Sancto legitime congregata, secundum mentem & effectum ordinationis seu decreti in ultima sessione facti seu lecti, ad requirendum Dominum Petrum de Luna, Benedictum decimum tertium in sua obedientia nominatum, & alia faciendum, quæ fuerint necessaria &

opportuna, facit, constituit & ordinat procuratores generales, videlicet reuerendissimos in Christo patres Dominos, Jacobum Turonensem archiepiscopum, Petrum Ripensem, Iacobum Adrien. Iohannem Gebennensem Episcopos, Iohannem Abbatem sancti Eligii Nouimen. Conradum de Sufaro sacra theologie magistros, Iohannem de Opzis sacra palatii auditorem, Petrum Paulum de Inflanopoli vtiusq; iuris, Lam pertum de stipite Priorem prioratum conuentualis de Bortua Leodien. diœcesis, Iohannem Vuellis, Hugonem * Holbabbe, Bernardum de Plantae decretorum, & Ioan. de Fabrica legum Doctores, presentes & acceptantes, & Benedictum Gentianum vniuersitatis Parisiensis sacra theologie professorem, absentem tanquam presentem, ita tamen quod ipsi omnes, aut ipsorum quatuor, vna tamen cum consensu Serenissimi principis Domini Sigismundi Romanorum & Hungariae Regis, si presuerint, aliis non voluntibus aut voluntibus, cum ipso domino Benedicto XIII. in sua obedientia nominato, aut aliis ab eo super hoc sufficientem potestatem habentibus, tractare & concludere, ac ipsorum quilibet in solidum, ipsi domino Petrum Benedictum nominatum (vt preferitur) require, & alia coniunctum vel diuinius facere possint, sic & prout in instrumentis publicis super hoc finis vel consciendis, eisque tradendis, plenus videbitur contineri.

Quibus lectis, idem dominus Andreas electus Poznanensis legebat certas minutias super requisitione Petri de Luna fienda, quorun tenores similiter sunt inferius inserti, & quas in continentib; ibidem tradidit ad ingrossandum notariis, atque scribis propter expeditiorem clerorum. Quibus lectis, iuxta morem alias obseruantur, super approbationem illorum que ibi decernuntur & statuantur, reuerendus pater dominus Antonius Episcopus Concordiensis nomine nationis Italica responderit, placet. Subsequenter dominus Vitalis Episcopus Tholensis pro Gallicana natione, Nicolaus Episcopus Mersburgensis pro natione Germania, & Partricius Cortagensis pro natione Anglicana responderunt, placet. Similiter dominus Iohannes Episcopus Ostiensis presidens nomine collegij Cardinalium responderit, placet.

Deinde magister Henricus de Piro procurator exposuit, quodlibet suis alias producta bullæ pro parte domini Angeli de Corario tunc Gregeri duodecimi in sua obedientia nominati, videlicet constitutiones ad renunciandum & regnandum papatum suo, necnon authorizationes Concilij presentis, quibus necessario Serenissimus papa dominus Sigismundus Romanorum & Hungariae, &c. rex pagina cum aliis supradictis procuratoribus per Concilium deputatis, ad Petrum de Luna iuris, uti haberent. Sed quia pericula ciuitatis entari debent, que entari possunt, ne ergo propter dictarum bullarum captionem, destrictionem aut alias malam custodiad, ipsi synodo Constantiensis periculum sine damnum generari posset, idcirco dictas bullas transumi mandare per protonotarios suis alios notarios Constanti per dictum Concilium, eisque Concilij Constantiensis authorizationem & decretum interponi taliter, quod hic & alibi ipsi transsumpto merito fides plenaria adhiberi posset. Et nihilominus repetit in validis Ecclesiastice exercita, accusans contumaciam omnium illorum quorum interest, non compunctionem, neque ipsi bullas transsumi mandare videtur, ac interponi antehabituem Synodi supradicta curantur, & in eorum consumaciam dictas bullas transsumptu per dictam Synodum instantanter postulauit. Et super hoc responderi per deputatos predictos nomine nationum quatuor, ad presidentem. placet.

Quibus sic propositis, domini deputatis, videlicet Antonius Concordiensis pro natione Italica, Vitalis Tolonensis pro natione Gallicana, Nicolaus Mersburgensis pro natione Germania, & Partricius Cortagensis pro natione Anglicana, & Iohannes Episcopus Ostiensis Cardinalis Viuariensis pro Collegio Cardinalium responderunt, placet.

Subsequenter magister Henricus de Piro promotor nomine quo supra, petiit per eandem synodum declarari & decerni instrumenta depositionis papatus, renunciationis & approbationis factarum per Balzarem, in S. Sancto legitime congregata, secundum mentem & effectum ordinationis seu decreti in ultima sessione facti seu lecti, ad requirendum Dominum Petrum de Luna, Benedictum decimum tertium in sua obedientia nominatum, & alia faciendum, quæ fuerint necessaria &

* Nouio men.
* Opzis.

sut inferius plenus continetur. Ad quae responderunt ipsi Domini p[re]lati deputati & presidens, Placet.

Quibus responsonibus facta & habitu reuerendus pater Dominus Andreas electus Poznanensis, auctoritate & mandato ipsius saufi sancte Synodi Constantiensis, pronunciavit & declarauit quadam capitula sue ordinationes in futurum seruandas huiusmodi sub teneore.

Item eadem Sancta Synodus ordinat, iubet & decernit, instrumenta in ratificatione sententie depositionis per hoc sacrum Concilium nuper lata contra Dominum Balthazarem de Cossâ, olim Papam vigeſimum tertium, nechon renunciationi per eum facta de Papatu seu iure quod in eo poterat prætendere, apud acta ipsius Concilij in loco suo congreu registrari seu inseri.

Idem ordinat & decernit, bullas & instrumenta olim Domini Gregorij Papæ duodecimi in sua obedientia nuncupati, nuper in cœfum Papatus per eum seu eius nomine facta in dicto sacro Concilio producta, in formam publicam transsumi, seu de ipsis transumpta publica fieriper protonotarios & notarios huius sacri Concilij. Quibus transumptis decernit fidem plenariam adhiberi tanquam ipsi originalibus autoritate ipsius Concilij.

D A T V R I V D I C I B V S P O T E S T A S C I T A N D I
sub pauprivationis illos, qui clandesine receſſerunt à concilio.

Item eadem Sancta Synodus reuerendis in Christo patribus Sarisbyriensi, Plocensi, Vautensi & Pistoriensi episcopis, alias pro audiendis causis ad præſens facrum Concilium deuolutis & deuoluendis, seu alias spectantibus, per idem Concilium deputatis, citandi etiam sub pena pauprivationis per dictum in curia exequendum ſufficienti informatione praemissa, omnes & singulos prelatos & curiae officiales, aliosque ad ipsum Concilium vocatos, qui ab hoc sacro Concilio clandestine sine licentia receſſerunt, vt infra certum competentem terminum eis affigandum, personaliter reuertantur & redeant, plenam tribuit p[re]fessionem.

Q V O D L I T T E R A E D E I V S T I T I A

expediantur.

Item eadem Sancta Synodus ordinat, vt litteræ de iustitia, alias in curia expedita, dummodo prius secundum antiquam curia confuetudinem debirum cursum suum faciant, Sanctæ Synodi nomine & ſigillo per reuerendum patrem & Dominum Iohannem Episcopum Ostienſi, Sandæ Romanae Ecclesiae Cardialem & Vicecancellarium, expediantur.

Q V O D P R A E S I D E N T E S H A B E A N T P O T E S T A
tem dandi licentiam receden-
tibus.

Item eadem Sancta Synodus quatuor præſidentibus nationum, ut ipſi omnies aut corum tres, ſingulis ad præſens Concilium vocatis seu vocem habentibus, & ab eodem recedere capientibus (vbi rationabilis cauſa subterit) licentiam recedendi dare poſſint, plenam tribuit facultatem.

M A N D A T V R I C A M E R A R I O , Q V O D C A R D I N A
libus, caterisque indigentibus debeat de bonis Ca-
mera p[ro]videre.

Item precipit & mandat Dominus Camerario Sanctæ Sedis Apostolicae, aut eius locum tenentis seu Vicecamerario, vt Dominis Cardinalibus & prelatis, caterisque indigentibus, in hoc sacro Concilio existentibus, de necfariis & vilibus debeat subuenire, & de bonis Camera p[ro]videre.

Su[per]sequenter Magister Henricus de Piro promotor, nomine quo supra, expoſuit, qualiter ex plurimis fide dignorum relatione, etiam hoc fama publica deferente, quod quidam Carolus de Dueil Dominus loci, & Henricus de Turre, cum plurimis armatorum comitiis, non tanquam nobiles, sed more predonum & turbatorum, Dominos Carcoſonensem & Ebroicensem episcopos, ac Magistro VVilhelmu[m] de Meda decanum Siluanectensem, Serenissimi ac Christianissimi principis Caroli regis Francorum consiliarios per ipsum, nechon Benedictum Gentianum in theologia, & Jacobum de Spais in artibus & medicina magistros, per viuueratatem Parisiensem ad præſens Concilium destinatos: & qui per idem Concilium, nechon Serenissimum & illuſtrissimum principem Sigismundum Romanorum, &c. regem ſemper Augustum, huius sacri Concilij adiucatum, protectorem & defensorem, ad Dominum Francorum regem pro bono viuueris Ecclesie, dictis, ſacri Concilij ac honore & utilitate ipsius Francorum Regis, mitiebantur cum ſua familia & aliis de huiusmodi ſacri Concilio & Romana curia reuertantibus, alias ignominioſe ac tyrannece in terris Romano imperio ſubiectis, uno ex capellani perempto & deobus ſeūfis Epifoci Carcoſonensis prædicti letaliter vulneratis, crudeliter & ſacrilego ceperunt, & nonnullis ex dicta familiā, & aliis per eosdem nobiles & predones, equis & bonis depraeditis per viam afflitti, & graniter iniuriatis dimisiti, præſatos Epifocios, nuncios & alios, nec pontificali dignitat[i], nec clericale ordinu[re] deſerendo. Ad caſtrum de Saty in ducatu Barenſi captiuos inhumaniter duxerunt, eorum bona inter eos vt predam diuidendo. Et quod poſsumus dicitur Carolus præſatos Epifocios & aliquos ex militari bus captiuos prædictis, volens ipſos ducre longius & transferre, panis affigere ac toribus & tormentis, à dicto caſtro, reliqui capti[us] ibi remanentibus, extra ſit tempore nocturno, ipſosque per nemora & flagna, flumina pariter & deuia inhumaniter longe perduxit à caſtro memorato. Quibus ad illuſtrum principem, videlicet Barenſi primo, & deinde Lotharingie ducum notoriam deductis, ipse videlicet Barenſis, illos qui in dicto caſtro captiuos remaſerant, eodē caſtro vi armorum capto, & Lotharingie duces, Epifocios & alios quos ſecum ducerat Carolus prædictus, armatorum potentia, eis adid * commun-

nitatis

ſtolarunt bonis, rebus, equis, &c. & aliquos de eorum familiis interfeuerunt, aliquos vero letaliter vulnerarunt. Quapropter petiit per ipsam Synodum reformationem super tali infamia, & contra eos procedere & procedendum fore, prout iuri ordo & dictamen rationis id requirit atque poſtulat, & alios petiit, prout in quadam minuta inferioris ſcripta plenus continetur. Et si placet Synodo, quod deputati responderant, Placet.

Qua expositio querulosa (ut premittitur) facta, Domini deputati quatuor nationum, viuis poſt alium, & ſubsequenter Dorantes Iohannes epifocus Ostiensis, nomine collegij Cardinalium, responderunt, Placet. & decruerunt processus contra eosdem & alios imputatores venientes, & euentis ad Concilium & de Concilio, vt ſequitur in minuta, quam Dominus Bertholdus de Vuidungen auditor legebat prout ſequitur in ſcripsi. Super quibus idem Magister Henricus de Piro promotor nomine procurator quo ſupra, petiit ſibi per protonotarios ac notarios Concilij, aliosque notarios & tabellionis ibidem exiftentes, viuum vel plura ſcripsi instrumentum ſeu inſtrumenta, in formam publicam tranſum, ſeu de ipsis tranſumpta publica fieriper protonotarios & notarios huius ſacri Concilij. Quibus tranſumptis decernit fidem plenariam adhiberi tanquam ipsi originalibus authoritate ipsius Concilij.

For. & alii in.

Mandat Concilium regiſtrari inſtrumenta ratificatione ſententie contra Iohannem Papam

XXIII.

Item eadem Sancta Synodus ordinat, iubet, & decernit inſtrumenta in ratificationib[us] ſententiae depositionis per hoc Concilium nuper lata contra Dominum Balthazarum de Cossâ, olim Papam vigeſimum tertium, nechon renunciationis per eum facta de Papatu, ſeu de iure quod poterat in eo prætendere, apud acta ipsius Concilij in loco ſuo cong[u]to registrari & inseri.

Mandat tranſum litteras de cefione Gregorij XII.

Item mandat & decernit bullas & inſtrumenta olim Domini Gregorij Papæ XII. in ſua obedientia nuncupati, nuper in cœfum Papatus per eum ſeu eius nomine facta, in dicto ſacro Concilio producta, in formam publicam tranſum, ſeu de ipsis tranſumpta publica fieri per protonotarios & notarios huius ſacri Concilij, quibus tranſumptis decernit fidem inſtrumenta ſeu in ſcriptis originalibus ipsiſi authoritate ipsius Concilij. Deputati vero quatuor nationum, eatum, & dictus Dominus Ostiensis collegij Cardinalium nominibus approbando, responderunt: Placet.

S E S S I O X V I I

De recessu Domini Imperatoris, quem Concilium bene-
dixit.

Die Luna quintadecima **D**ie Luna decima quinta menſi Iulij ſupradicti, fuit ſeffio Constantiae prouinciae Mo- generalis in Ecclesiæ cathedrali guntingis in Ecclesiæ maio- Constantiensi, mane hora conſue- riuit tenta & ſolenniter ta pro reſeffa ac ſelci travit. Se- celebriata ſeffio generalis, reſeffi Principi Domini Sigif- prefente ibi ferentissimo mundi Romanorum & Hungarie, Princeps Domino Sigismun- &c. regis, ac conſeffio ſendet[ur] do Romanorum & Hunga- uerendissimo patri Domino An- ria, &c. rege, vna cum quam gelo Corario Cardinali Conſau- pluribus principibus, Duci- tinopolitanu[m], olim Gregorio Papa- bus, Comitibus, & nobili- duodecimo in ſua obedientia no- bus. In qua celebriauit offi- minato, nuperrime papatu ſuo ciun Miſla Reuerendus Pa- renuant, preſenti ibidem pre- ter Dominus Vdalericus Epi- fato Domino Sigismundo Roma- scopus Verdenſis, preſide- nrum rege in habitu quotidiano, batque ſeffioni huiusmodi nechon preſentibus reuerendiffi- reuerendissimus pater Do- mis patribus Dominis Ioanne O- minus Iohannes Edicopus ſicniſi, Angelo Preneſtino, Iorda- Ostiensis Cardinalis Viuari- no Albanci Epifoci, Iohanne S- enbiſi, indutus pontificalibus: ſixti Ragusinensi, Antonio Aqui- & ſingulis ordinatis, lege-legieſi, Alamanno Pifano, Tho- bantur litaniae, acalite deuo- ma Tricaricensi, Branda Placen- te orationes more aliarum Antonio de Salancho preſbyteri, ſeffionum. Iphis autem o- Amadeo Salutariu[m], Rainoldo mibus expletis, Dominus de Branckafis, Ludovicus de Flifos, Sigismundus Rex preſdictus Landulpho Barenſi, Odono de Co- peſtum conſtitutionibus, in quibus cauetur, ne aliquis extra ſuam di- etam a fine ſue diaſcessi ad iudicium euocetur. Sed quod iudices à feſe deputati preſdicta, extra ciuitatem & diaſcessim, in quibus deputati fuerint, contra quosque procedere ſeu alii vel alii vices ſuas committere, aut aliquem ultra vnam dietam a fine dia- cesis eorumdem trahere non preſumant: & de duabus die- bus in Concilio generali, quam alii quibusque conſtitutionibus, à Romanis pontificalibus, tam de iudicibus delegatis, quam de per- ſoniis ultra certum numerum ad iudicium non vocandis, & alii editi, que noſtre poſſent in hac parte iurisdictioni atque poſteſta- ti, eiusque libero exercicio quoniamlibet ſuare, nechon omni- bus hiis que in dictis noſtriſ proceſſibus volumus non obſcure. Da- tum, &c.

Quibus leſtis, Domini deputati, & deputum Dominus Iohannes Epifocus Ostiensis, preſdens responderunt, placet.

Pietas
Imper. Si-
gismundi,

Oratio
Conci-
lii pro
Imp. pio.

hæ prefata iter arripiemt & alios septuaginta duos, ac dirigere, protegere, & con-hymno, Veni creator Spiritus, seruare digneris. Fuit re-tus. His peratis, reverendissimum: Te rogamus, amissus Pater Dominus Iohannes Edi nos. Secundo dixit, VT p̄f̄s̄ Oſtēns̄i Cardinalis Vī-
ECCLESIA M̄tuā & cūdēm uariēs, predicūs p̄f̄s̄, ac regem electum, ab omni-cessit ad altare, Serenissimo Dōbus inimicis viibilibus & mino rege Romanorum transi-
nūsibilibus, pr̄seruare & untead locum presidentie, vbi
defensare digneris. Tertio parabat sedes ipsi Domino Regi
dixit: VT EVNDEM IMPERATOREM CUM DOMINI Tordino Albanen-
TOREM ELECTVM ET SI & Angelo P̄f̄stino Episco-
PAM AD NOS INCOLVEMM P̄s Cardinalibus, ipsi Domino re-
REDVCERE DIGNERIS. Fu-
asistentibus in officiū solemnita-
itque responsum secundo & tū. Quibus bincide in locis pra-
terio, sicut primo. Comple-
libatis existentibus, fuit secunda-
ta Litanie, ipse p̄f̄s̄ rō incepit officium Litanie
conuerit se ad IMPERATO-
rum per cantores synodi. Qui-
rem, dicendo preces: SAL-
bus litanie dicitur, rege in loco suo
vīm fac seruum tuum Domi-
genibus flexi stante, pralibatus
ne, NIHIL proficiat inimi-
reverendiss. Pater Dominus lo-
cūs in eo: E S T O ei Domi-
hannes Episcopus Oſtēns̄i &
re-
nuntiis fortitudinis. Et de fidēs legebat: VT Ecclesiā
cantata oratione pro pace tuam & Imperatorem ele-
Ecclesiā, redeunque IM-
peratore ad fidēm suam, si aduocatum & defenso-
Dominus Antonius Episco-rem, ad perfētiorem redin-
pus Concordiensis legit reintegrationem vnitatis Eccle-
quandam bullam & alia ca-
sia p̄f̄s̄ iter arripiemt,
pitula infra scripta tenoris se-
dirigere, protegere & con-
quentis:
seruare digneris. Chorus re-
pordebat: Te rogamus, audi nos. Subsequenter legit: Ut
Ecclesiā tuam & eundem Imperatorem ab omnibus in-
imicis viibilibus & innibilibus pr̄seruare & defensare
digneris. Te rogamus, &c. Tertio legebat: Ut eundem Regem
Imperatore nad nos in columne reducere digneris. Chor-
us: Te rogamus, &c. Tunc officium litaniarum vterius
resolutio fuit completum per cantores sive chorū. Quo finito, idem
Dominus reuoluit se ad Imperatorem, legendō preces ad versiculum:
Salutē fac seruum tuum Domine. Respond. Deus meus
meus ad te veniat. Dominus vobifcum, Et cum spiritu tuo.
Ultimo legebat collectam ad ponendam pacem in Ecclesia Dei.
His itaque peratis, Rex Romanorum p̄f̄s̄ re-est illa se-
de, & reuersus fuit ad fidēm suam solitam, vna cum dicti Domini
Cardinalibus sibi in officio asistentibus. Tunc ascenderunt am-
bonem, in quo dicta & ordinationes Sancta Synodi Constanti-
ensis solent legi & publicari, reverendi Patres Domini Antonii Con-
cordiensis, Vitali Tholonenſis, Nicolaus Mersburgensis, & Patri-
cius Cortagensis Episcopi nomine quatuor nationum, superueniente &
ascendente postremo Domino Iohanne patriarcha Antiocheno.
Quibus ibidem existentibus, Dominus Antonius de manda-
to & autoritate ipsius Sancta Synodi legebat schedulam papryream
concessionum, legationum, saluicudatus & aliorum indultorum
reverendissimo Patri Domino Angelo Corario Cardinali Constan-
tinopolitano, per Concilium & Synodum concessorum & donato-
rum, in hunc modum:

Sacrosancta generalis, &c.

BULLA LEGATIONIS DOMINI ANGELI, O-
lim Gregorij duodecimi & p̄f̄s̄ e-
iusdem.

Sacrosancta generalis Constantiensis, in Spi-
ritu Sancto legitime congregata, vniuersalem Ecclesiā
am repräsentans: Cum CHRISTI fideles piis in Do-
mino & deuotis affectibus, multis temporibus, solli-
citidinibus, impenis, laboribus atque curis occupati
fuerint circa extirpanda schismata de Ecclesia sancta
Dei, & post atque inter omnia alia huius pestiferi morbi
quaesita remedia, toti pene Christianitati & huic tan-

dem sacro Concilio Constantiensi facilius & potius anti-
dotum ad hoc exequendum, visum fuit, renuntiationes
ac cessiones fieri debere per quemlibet pro Papa, seu Ro-
mano pontifice se gerentem, præcipue quoque propter
pacem & tranquillitatem Sanctae Matris Ecclesiæ, tota-
lis redintegrationis ordinem ad perfectionem, autho-
re bonorum omnium, deducendum, laudabilis humi-
litate prosequutus sit Dominus, videlicet reverendissi-
mus Dominus Angelus de Coratio, qui in sua obedien-
tia Gregorius duodecimus dicebatur, renunciando vi-
delicet, cedendoque expresse in scriptis realiter & cum
effectu, iuri, titulo & possessioni, quod, quem & quam,
vel si quod, quem, aut quam habuit in Papatu, & refi-
gnando Papatum & omne ius Papatus, titulum & pos-
sessionem, quod, quem, & quam habebat, vel habe-
re dicebatur, per manus magnifici viri Domini Caro-
li de Malatestis, pro Sancta Romana Ecclesia Arimini &
nonnullarum aliarum terrarum in temporalibus vica-
rii & rectoris prouinciae Romandiæ generalis, plenum
& speciale ad hoc mandatum habentis, quemadmodum
ingessus sive actis publicis, in sessione dicti facit Concilij
quarta die huius Mensis Iulij facta, per instrumen-
ta authentica comprobatur. Et attendens dicta Sancta
Synodus Constantiensis quam sponte & liberaliter in
prescriptis, cessione, renuntiatione & resignatione per
ipsum Dominum Angelum, & pro eodem processum
fuerit vsque ad effectum Deo gratum & commendabili-
ment inclusus, & etiam ad ipsius Sancta Synodi declara-
tionem, antequam ille Dominus qui in sua obedien-
tia dicitur Benedictus, cesserit, aut cedere voluerit ex-
periretur, quanto bona ex his Sancta Mater Ecclesiæ attulit, ac vniuerso populo Christiano prouentur,
sintque Domino largiente prouentura, & quod Serenissimus Princeps & inuictissimus Dominus Sigismundus
DEI gratia Romanorum & Hungariae, &c. Rex, supra-
dicta etiam pia consideratione aduertens, quædam cap-
itulo seu articulos, persona securitatem, ac quietem
vita & status condecorantiam dicti Domini Angelii, olim
in sua obedientia Gregorij duodecimi nuncupati, con-
cernentia, dictæ Sancta Synodo exhibuit atque porrexit,
volens dicta Sancta Synodus, quod Ecclesiæ san-
ctæ filii videant, quanta sibi benefacientes ipsa mater Ecclesiæ gratitudine prosequatur, præcipue tanti filij & de-
fensoris precibus inclinata, statuit, ordinat, & decernit,
quod dictus Angelus inter sancte Romanæ Ecclesiæ car-
dinales sit, & eile debeat Episcopali titulo, per præsens
Concilium aut futurum Romanum pontificem suo tem-
pore pro pace Ecclesiæ declarando, cum omnibus ho-
noribus & emolumentis & aliis debitis seu confusiis per-
petuo insignitus, secundu[m]que post Romanum pontifi-
cem dignitate & ordine habeatur, nec aliquis sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ Cardinalium sibi in hoc præferatur: sal-
tu, si ille qui in sua obedientia dicitur Benedictus, con-
similiter renunciauerit, & cesserit iuri, titulo & posses-
sioni Papatus, quod, quem, & quam se prætendit, ha-
bere, & ipsos ambos in eodem loco sine tractatu simili
personaliter concurrere contingat, quod tunc in faci
Concilij ante electionem, & futuri pontificis Romani
post electionem poteſtate exigit, inter ipsos duos grati-
ficando quis præsimeat, ordinare. Insuper dicta Sancta
Synodus statuit, ordinat, & decernit, quod dictus
Dominus Angelus quo adixerit, sit Sancta Sedis Apostolice in prouincia Marchia Anthonianæ & præfida-
tus * Farcensis, cum prouisione, salario, gagiis, mun-
eribus & honoribus solitis Cardinalis legatus de latere
in spiritualibus & temporalibus, atque Vicarius irreu-
ocabiliter permanens, cum omnibus & singulis facul-
tibus, & authoritatibus huiusmodi legatorum, quæ lega-
tis talibus concedi per Sedem Apostolicam in forma
plenissima constuerunt: quodque eidem Angelo fa-
uores & gratias Sedis Apostolice in præbendis, benefi-
ciis & aliis prouisionibus largiſtus impendantur. Præ-
terea dicta Sancta Synodus statuit, ordinat & diffinit, quod idem Dominus Angelus, ratione, & occa-

sione

sione spiritualis & temporalis administrationis Papatus, vere ac putative, quomodo cunque & qualiter cunque vñque in praesentem diem, & quoque per formam constitutionis pridie in dicta Sancta Synodo facta, eidem libet, quem & quam habuit aliquando, aut cuiusvis legatio-
nis, vicariatus, seu nunciatio Sedis Apostolice, aut alterius gestio[n]is sive administrationis nomine Romanæ Ecclesiæ, & maxime in prouincia Marchia Anthonianæ vel aibi, dum minori fungebatur officio, ac etiam occasio-
ne vel causa sue personæ non posit, neque debeat de a-
ctis, gestis, ordinatis, indulvis, concessis, receptis, leatis, habitis & erogatis, donatis & alienatis ac effusis, quita-
tis, liberatis, aut aliis quibuscunque seu qualiter cunque factis seu peractis per eum, seu eius nomine, aut ad eum vel potestatem eius quoquo modo pertenerint, ad cuius-
cunque officij vel cuiuscunque persona instantiam, cu-
iuisvis dignitatis, præminentis, status, gradus, ordinis vel
conditionis aut sexus, etiam si Papalis, Imperiali, vel re-
galis existat, de iure vel de facto, aut aliter qualiter cunque
conueniri, denunciari, accusari, vexari, inquietari, impe-
di[re] ordinarii sive extraordinarie, cum promotione vel si-
ne, in iudicio sive extra, per se vel per alium, Apostolica
Concilij prælensis aut alia qua[us] authoritate ordinaria
vel subdelegata, seu alias molestatia, nec contra eum inqui-
ri valeat, nec vñlo vñquam tempore realiter vel personaliter,
ciuiliter vel criminaliter aut mixtim, seu alias quomo-
docunque, etiam si dolus vel fraus auraliq ua alia corrup-
tela circa præmissa vel eorum aliquod re ipsa vel alias
notari possent, aut dicerentur quomodolibet interuenienti-
se: quodque idem Dominus Angelus non teneatur, nec
debeat cuiquam (vt præmittitur) persona in iudicio vel
extra de præmissis vel aliquo eorum, aut dependentibus,
emergentibus aut conexis, sive proorsus extraneis à præ-
missis vel aliquo præmissorum respondere, rationem red-
dere, aut calculum facere, etiam coram gentibus Aposto-
liche camera, vel alii quoquis modo, direc[t]e vel indirec[t]e,
publice vel occulte, nisi quatenus sibi propria conscientia,
cui quo ad hoc, totaliter relinquitur, dictaverit facien-
dum. Dicta namque Sancta Synodus ex superabundanti
liberat dictum Dominum Angelum de his omnibus, vñ-
niuersis & singulis, alisq; in quibuscunque pondere, numero,
& mensura, cuiusvis qualitaris, quantitatis, generis vel
speciei, iuris corpore comprehendens vel non, existant,
que omnia hic & eorū valores, nomina, cognomina, qual-
itates genera ac species habere voluit, & vult pro specifico
& expresse declaratis, ac si de eis expressa mentio facta fo-
ret, etiam si sacra fuerint aut prophana, communiter vel
diuiniū seu mixtum ad quemcunque valorem ascendant,
attentatib[us] & spontanea cessione Papatus per ipsum do-
minum Carolum de Malatestis procuratorem eius, pri-
dem in huiusmodi Sancta Synodo facta, p[ro]p[ter]o pace & vñ-
ione in Ecclesia sancta Dei prædicata, quantum in eo fuerit
modis omnibus promouendis, quibus Romanæ Ecclesiæ
obligatis aut obnoxios fuerit, vel dici potuerit, siue
possit: ex nunc quitar, liberat penitus & absolu[er]it: nec non
vult, & nunciat cum ab illis omnibus totaliter exemptum,
quitarum, liberum, & absolu[er]it, eidem Domino An-
gelo pro se vel suis hereditibus ac successoribus omnia
& singula sancta Romanæ Ecclesiæ & Apostolice camera
per eum qualiter cunque debita, vel alias pro eo plenarie,
libere & pure remittit, donat, & largitur. Tollit de-
nique ex certa scientia quo ad præmissa omnia, & singula
invalidat arque suspendit dicta Sancta Synodus, tam re-
stitutionis in integrum, quam de vacacione fedis, &
omnia alia iura & beneficia sive priuilegia, per quæ Roma-
næ Ecclesiæ Apostolice camera, aut futuro eius pontifici
contra præmissa vel aliquod eorum subueniri, aut de
ipsis vel eorum aliquid infringi, seu aliquiliter possent
transgredi, aut violari, decernens iritum & inane, si quid
in contrarium à quoque, quavis autoritate vel quoque in-
genio vel colore contigerit attentari, non obstantibus
quo ad omnia & singula supradicta, tam canonicis quam
ciuib[us] iuriis, & Apostolicis constitutionibus generalium
Conciliorum * constitutionibus, ac aliis dispositionibus
contrariis quibuscunque. Statuens & ordi-

nans dicta Sancta Synodus, quod quilibet futurus Romanus pontifex, omnia & singula supradicta studiat in uiolabi-
litas obseruare, eaque suis Apostolicis litteris in forma
plena, congrua & decenti approbet, ratificet, de novo
concedat, indulget, atque confirmet: & quod quicunque
Romanum pontificem eligentes, quoad hoc, ante sui Apo-
stolatus inthronizationem sub vinculo prestandi iura-
menti obligant efficaciter & adstringant, mandans & præ-
cipiens dicta Sancta Synodus, quod ultra sacri Concilij pu-
blica gesta seu munimenta, solito more super præmis-
sis conficienda, sicut super præmissis omnibus & quo-
libet eorum ad maiorem certitudinem patentes littera-
tis, liberatis, aut aliis quibuscunque seu qualiter cunque
factis seu peractis per eum, seu eius nomine, aut ad eum
vel potestatem eius quoquo modo pertenerint, ad cuius-
cunque officij vel cuiuscunque persona instantiam, cu-
iuisvis dignitatis, præminentis, status, gradus, ordinis vel
conditionis aut sexus, etiam si Papalis, Imperiali, vel re-
galis existat, de iure vel de facto, aut aliter qualiter cunque
conveniri, denunciari, accusari, vexari, inquietari, impe-
di[re] ordinarii sive extraordinarie, cum promotione vel si-
ne, in iudicio sive extra, per se vel per alium, Apostolica
Concilij prælensis aut alia qua[us] authoritate ordinaria
vel subdelegata, seu alias molestatia, nec contra eum inqui-
ri valeat, nec vñlo vñquam tempore realiter vel personaliter,
ciuiliter vel criminaliter aut mixtim, seu alias quomo-
docunque, etiam si dolus vel fraus auraliq ua alia corrup-
tela circa præmissa vel eorum aliquod re ipsa vel alias
notari possent, aut dicerentur quomodolibet interuenienti-
se: quodque idem Dominus Angelus non teneatur, nec
debeat cuiquam (vt præmittitur) persona in iudicio vel
extra de præmissis vel aliquo eorum, aut dependentibus,
emergentibus aut conexis, sive proorsus extraneis à præ-
missis vel aliquo præmissorum respondere, rationem red-
dere, aut calculum facere, etiam coram gentibus Aposto-
liche camera, vel alii quoquis modo, direc[t]e vel indirec[t]e,
publice vel occulte, nisi quatenus sibi propria conscientia,
cui quo ad hoc, totaliter relinquitur, dictaverit facien-
dum. Dicta namque Sancta Synodus ex superabundanti
liberat dictum Dominum Angelum de his omnibus, vñ-
niuersis & singulis, alisq; in quibuscunque pondere, numero,
& mensura, cuiusvis qualitaris, quantitatis, generis vel
speciei, iuris corpore comprehendens vel non, existant,
que omnia hic & eorū valores, nomina, cognomina, qual-
itates genera ac species habere voluit, & vult pro specifico
& expresse declaratis, ac si de eis expressa mentio facta fo-
ret, etiam si sacra fuerint aut prophana, communiter vel
diuiniū seu mixtum ad quemcunque valorem ascendant,
attentatib[us] & spontanea cessione Papatus per ipsum do-
minum Carolum de Malatestis procuratorem eius, pri-
dem in huiusmodi Sancta Synodo facta, p[ro]p[ter]o pace & vñ-
ione in Ecclesia sancta Dei prædicata, quantum in eo fuerit
modis omnibus promouendis, quibus Romanæ Ecclesiæ
obligatis aut obnoxios fuerit, vel dici potuerit, siue
possit: ex nunc quitar, liberat penitus & absolu[er]it: nec non
vult, & nunciat cum ab illis omnibus totaliter exemptum,
quitarum, liberum, & absolu[er]it, eidem Domino An-
gelo pro se vel suis hereditibus ac successoribus omnia
& singula sancta Romanæ Ecclesiæ & Apostolice camera
per eum qualiter cunque debita, vel alias pro eo plenarie,
libere & pure remittit, donat, & largitur. Tollit de-
nique ex certa scientia quo ad præmissa omnia, & singula
invalidat arque suspendit dicta Sancta Synodus, tam re-
stitutionis in integrum, quam de vacacione fedis, &
omnia alia iura & beneficia sive priuilegia, per quæ Roma-
næ Ecclesiæ Apostolice camera, aut futuro eius pontifici
contra præmissa vel aliquod eorum subueniri, aut de
ipsis vel eorum aliquid infringi, seu aliquiliter possent
transgredi, aut violari, decernens iritum & inane, si quid
in contrarium à quoque, quavis autoritate vel quoque in-
genio vel colore contigerit attentari, non obstantibus
quo ad omnia & singula supradicta, tam canonicis quam
ciuib[us] iuriis, & Apostolicis constitutionibus generalium
Conciliorum * constitutionibus, ac aliis disposi-
tionibus contrariis quibuscunque. Statuens & ordi-

tu[n]s dicta Sancta Synodus, quod quilibet futurus Romanus pontifex
etiam si regalis, Cardinalatus, Patriarchalis, Archiepiscopal, Episcopalis, ducatus, principatus, comitatus, marchionatus, seu alterius cuiusvis
dignitatis seu status, Ecclesiastici vel secularis existat,
qui Serenissimum & Christianissimum Dominum Sigismundum Romanorum & Hungariae, &c. regem, vel a-
lios cum eodem, ad conueniendum cum Domino Rege

Aragonum, pro pace Ecclesiae ad extirpationem praesertim schismatis per hoc sacrum Concilium ordinatos ad diem conuentione cunctes vel recedentes impediuerit, perturbauerit vel molestaerit, aut aliquod damnum in personis aut bonis aut famulis eorum intulerit, aut inferri per alium scelus, directe vel indirecte, clam vel palam, seu quoquo modo inferri procurauerit, sententiam excommunicationis auctoritate huius facii Concilii generalis ipso facto incurrit, absolutione eiusdem ipsi laceri Concilio, seu futuro unico & indubitate summo pontifici, praterquam in mortis articulo, specialiter reseruata: & vterius omni honore & dignitate, officio, beneficio Ecclesiastico vel seculari sit ipso facto priuatus.

Quod celebretur Missa singulis diebus Dominicis per Concilium, & fiat processio & intercessentes habeant centum dies indulgentiarum.

Quam pie & studiose pro Imperatore peregrinante Conciliū orat. Item ut Deus prefati Serenissimi Principis & aliorum cum eo addictam conuentione Ecclesiae sue greffis dirigere, & corda illorum cum quibus acturi sunt, ad eandem pacem seu clementiam inducere, & illos cum dicta pace obrenta ad dictum sacrum Concilium incolumes reducere dignetur, statuit, & ordinat Sancta Synodus, quod singulis septimis die Dominico fiat processio generalis in hac Civitate Constantiensi cum Missa solenni, quibus processione & Missa omnes prelati in hoc Concilio existentes, in ecclesie teneantur, vestimentis pontificalibus (ut est motis) induiti. Conceditur dicta Sancta Synodus cuilibet praemissis intercessenti cunctis dies indulgentiarum, & totidem cuilibet presbytero vnam Missam celebranti, & alias qui deuote semel in die PATER NOSTER ET AVE MARIA, pro dicta incolumitate orando dixerint, quadraginta dies indulgentiae in forma Ecclesiae consueata. Lectis supradictis, per deputatos quartuor nationum Dominum praesidentem, fuit concorditer respondens, Placet.

S E S S I O XVIII.

anno & indictione quibus supra, die vero Sabbati 17. mensis Augusti, fuit celebrata sessio generalis in maiori Ecclesia Constantiensi, in qua presidebat reuerendissimus pater Dominus Iohannes Episcopus Ostiensis, Sancta Romana Ecclesia Cardinalis & vice cancellarius, fuitque decantatum officium Missae de Assumptione beatæ Virginis Mariae per Domini cum introitu, Gaudemus omnium Petrum Episcopum Omnes in Domino, prout in festo lorensem. Quo finito, le Assumptionis beatæ Mariae Virginis Litanie & alia fies, Litaniis, orationibus, Venient more aliarum fessio, creator spiritus, Euangelio, &c. num. Quibus expletis, Do. Presbiteri ibidem reuerendissimus Antonius episcopus mis patribus Dominis Iohanne Concordiensi, legebat articulo, pisco Ostiensis Cardinali Vinariensis inferioris descripti presidenti, Jordano de Vratislaviensi, Albaniensi, Angelo Laudensi, Francisco Venetiarum, Iohanne Sancti Sixti, Antonio Aquilegiensi, Brinda Placentini, Alamanio Pisano, Thoma Tricaricensi, Guillermo Sancti Marci presbyteri, Raynaldo de Brancifisi, Amadeo Salutiarum, Landulpho Barensi, Lucido de Comite, Ludouico de Eliso, & Francisco Florentinensi diaconi Cardinalibus. Quibus Missa & litaniarum officiis solenniter peractis, ascenderunt ambonem, in quo sententia, edita, statuta & ordinationes Synodi Constantiensi publicari & legi solent, reuerendissimus patres Domini Antonius Episcopus Concordiensis, Andreas electus Poznanien, Nicolaus Episcopus Mersburgensis, Vitalis Episcopus Tholoniensis, & Thomas Abbas Sancta Maria extra Muros Ebriaci ordinis Sancti Benedicti. Idem Antonius Episcopus Concordiensis, de mandato ipsius Sancta Synodi legebat quedam capitula, statuta & constitutiones obseruantias & stylum cancellariae Apostolicae, & sub no-

tientis, reuerendos in Christo patres Dominos Pistoriensem Vaurensem, Ploceensem & Sarisbiriensem Episcopos, ad audiendum causas & querelas ad ipsum Concilium deuolutas & deuoluendas seu deducendas, vsque ad sententiam exclusive deputauit. Nequians igitur ipsa Sancta Synodus, diuersis aliis occupata negotiis, ipsarum causarum finali decisioni intendere, nolensque cas absque finali decisione diu propterea remanere, predictis Dominis Episcopis etiam causas ipsas finaliter, summarie, simpliciter & de plano sine strepitu & figura iudicij, finiendas & terminandas, assumptis libi in rimandis processibus & sententiis proferendis quartuor assessoribus de quartuor nationibus eiusdem Synodi per eos eligendis, partibus non suspectis, super quo eorum conscientia onerentur, causis rantum Cathedralem Ecclesiarum & maioribus earundem causarum duntaxat exceptis, plenariam tribuit potestatem. Et ut eo facilius negocia, & causa ad finem optatum perueniant, eadem Sancta Synodus, vt ipsi quattuor, aut tres, aut duos ex ipsis, aliis statutis horis non venientibus, terminos ipsos in ipsis causis occurrentes, teneri & obseruari facere, & alias vsque ad diffinituam sententiam exclusive in causis ipsis procedere possint & valeant, ordinat, statuit & decernit.

Q U O D A D H I B E A T U R F I D E S B U L L A E
C o n c i l i i .

Item statuit ordinat & decernit dicta Sancta Synodus, quod quibuscumque veris litteris sub bullâ ipsius Synodi conficiendis, in quibuscumque causis, negotiis & factis stetur firmiter in iudicio & extra, vbiunque exhibita fuerint vel ostense: illaque fides ipsis exhibetur, que veris litteris Apostolicis bullatis consuevit & debet merito adhiberi: ac eandem vim, illudque robur habeant in omnibus & per omnia, quam & quod ipsa littera Apostolica habent, & habere debent, & possunt quomodo, super eius bullâ vsu & custodia per Concilium liberabitur.

Q U O D C O M M I T T E N T E S F A L S U M C I R C A B U L L A M
C o m i l i i , p u n i a n t u r sicut f a l s a r y l i t t e r a -
r u m A p o s t o l i c a -
r u m .

Item praedicta Sancta Synodus similiter statuit, ordinat & decernit, quod omnes & singuli, qui dolum & fraudem seu falsitatem aliquam circa huiusmodi litteras bullandas dictâ Synodi pro tempore forsan comiserint: & illi etiam qui in hoc consenserint, aut talia fieri procurauerint, vel litteris falsis scientiæ fuerint, illas censuras Ecclesiasticas & penas incurvant, quas falsificatores literarum Apostolicarum, & qui illis litteris scienter vruntur, neconspicere illius causæ idem crimen incurvant, iuxta canonicas sententias.

Q U O D L I T T E R A E E X P E D I A N T U R S U P E R G R A -
t i a s p e r o l i m P a p a m I o h a n n e m c o n c i s i s , e x c e p t i s e x -
o r b i t a n t i b u s & e x p e c t a -
t i u s .

Item similiter statuit, decernit & ordinat dicta Sancta Synodus, quod litteræ tuper omnibus & singulis gratiis per Dominum Balthasarem tunc Iohannem Papam XXIII. factis, vsque ad ipsius administrationis suspensionem in spiritualibus & temporalibus, scilicet, quæ fuit die Marris decimo quarto, mensis Maii presentis anni, signatis posse fuit & debeat per reuerendissimum in Christo patrem & Dominum, Dominum Iohannem Episcopum Ostiensem, Sacrosanctæ Romanae Ecclesie Cardinalem & vice cancellarium, & quatuor sibi adiunctos de quartuor nationibus, videlicet Dominos Concordiensem pro Italica, Arminensem pro Gallicana, Theodoricum * Voym pro Germanica, & Dn Robertum * Appellien. pro Anglicana, authoritate dictæ synodi sub modis & formis, quibz summi pontifices litteras gratiarum & concessionum fuorum predecessorum Romanorum pontificum & similibus expedire consuerunt, iuxta constitutiones & regulas ac obseruantias & stylum cancellariae Apostolicae, & sub no-

* Noyon
** Niarn.
* Appel-
lien.
For. * Sa-
resbirensi-
tem.

mine

D A T U R P O T E S T A S I V D I C I B U S D I F F I N I E N -
di, & causas per duos cognoscendi.

Nuper sacrosancta & vniuersalis Synodus Constan-

mine & bulli dictæ synodi expediti, expectationibus & exorbitantibus duntaxat exceptis.

Ego Antonius Episcopus Concordiensis, die Sabbati decimoquinto presenti mensis Augusli, millesimo quadragesimo decimoquinto, superscriptam scripturam, prout iacet, de mandato omnium quartuor nationum rotius generalis synodi Constantiensi, legi, recitatu, & alta voce publicauit in sessione publica rotius ipsius generalis synodi Constantiensi in maiori Ecclesia Constantiensi congregata. In cuius fidem hic manu mea suis ripsi.

Qua quidem schedula lecta, idem Dominus Antonius Episcopus Concordiensis legebat vnam altam schedulam deputationis ambassiatorum, ad Italianam nomine synodi predictæ mittendorum, huiusmodi sub tenore.

Deputantur Ambasatores ad Italianam.

Sacrosancta synodus Constantiensi mitit Ambasatores suos ad Reuerendissimum Partem & Dominum, Dominum Angelum Corarium Episcopum Cardinalem, olim Gregorium XII. in sua obedientia nominatum, & dominos Cardinales secum existentes, & ad alios patres Italiam super factis & negotiis Ecclesiae cum instructionibus & facultatibus deliberatis & conclusis, quorum Ambasatorum nomina sunt haec, videlicet Dominus Archiepiscopus Mediolanensis, Archiepiscopus Ragusinus, Episcopus S. Flori, Abbas Florentinus Prepositus Quinque Ecclesiarum, Magister Iohannes * Scholji. Quibus lectis, fuit per deputatos & praesidentem concorditer responsum.

Qua protestatione finita legebat vnam cartam in pergameno manu sua propria: overscriptam renovationis errorum, & doctrine contentorum in articulis Iohannis VVicieff & Iohanni Hus. Protestans, faciens & dicens, vt in eadem cedula, cuius teor est inferius insertus plenus continetur. Ipsa namque cedula sua carta leta protestatus fuit quod si habuisset cognitionem per prius quam hodie haberet nunquam tenuisset illos errores, sed quidquid disputauit & fecit contra sanctam Catholicam fidem Romanam Ecclesiam non tenuit, neque fecit pertinaciter, sed disputauit, & ranguans non informatus tunc de veritate etiam dixit, quod predictam protestationem, renovationem, &c. ac abutationem, non fecit propter detentionem, immo in libertate constitutus esset, quando cognitionem quam hodie haberet vellet facere & gubernare se secundum quod legit & scripsit in eadem cedula offensas animas suam tanquam adolescentulam sponsa Christi videlicet Ecclesie sancte, recommendansque se omnibus Dominis Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, Prelatis, & toti Concilio regalando ipsi decorum bona doctrina & reductione eius de erroribus suis ad fidem rectam & Ecclesie unitam.

Super quibus omnibus Magister Henricus de Piro Promotor petit per Protonotarios, Notarios & Tabellones fieri vnum & plura publicum & publica Instrumenta.

Abiuratio Hieronymi de Praga.

Ego Hieronymus de Praga, artium liberalium Magister, cognoscens veram Catholicam Ecclesiam & Apostolicam fidem, anathematizo omnem heresim, præcipue eam, de qua haec tenus infamatus fui, & quam præteritis temporibus dogmatizauerunt & tenuerunt Iohannes Wiccleff, & Iohannes Hus in suis opusculis, libellis seu sermonibus ad clerum & ad populum, propriæ cauam prædicti cum suis dogmatibus & erroribus damnati sunt ab hac Constantiensi synodo tanquam heretici, & eorum doctrinae prædictas sententialiter damnata, maxime in non nullis articulis expressis, in sententiis per hoc sacrum Concilium contra ipsos latit. Consentio autem sancte Romanae Ecclesie & apostolicae Sedis & huic sacro Concilio, & ore ac corde profitor in omnibus & per omnia, & præfertim de clauibus, sacramentis, ordinibus, officiis & censuris Ecclesiasticis, indulgentiis, & reliquis sanctorum & Ecclesiasticali libertate, ac etiam de ceremoniis, & aliis omnibus ad religionem Christianam pertinentibus, prout ipsa Romana Ecclesia & Apostolica Sedes, & hoc sacrum Concilium profertur, & specialiter quod prædictorum articulorum plures sunt notorie heretici, & dudum à sanctis partibus reprobati, quidam vero blasphemii, alii erronei, alii scandalosi, quidam vero etiam piarum aurium offendit, & ipsorum nonnulli temerarij & seditionis, & pro talibus fuerunt prædicti articuli per hoc sacrum Concilium nuper condemnati, & inhibitus omnibus & singulis catholicis sub anathematis intermissione, ne de cetero dictos articulos seu eorum aliquem aliquis prædicaret, dogmatizare, vel tenere presumeret.

Item ego Hieronymus antedictus, quia in nonnullis articulis scholasticis ad perfidiam opinionem de vniuersalibus realibus, & quod vna communis generis essentia & specifica essentia esset, plura eiusdem speciei supposita &

quodlibet eorum, ut Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, & sic de singulis, & ad hoc inducendum velor exemplis sensibili descripsi quandam triangularem figuram, quam scutum fidei nominauit: ideo ad excludendum intellectum erroneum & scandalosum quem forralsis aliqui ex hoc acciperent potuerunt, dico, affero & declaro, quod dictam figuram non feci, nec eam nominauit scutum fidei ea intentio, ne, quod vellam dictam opinionem de viuenteribus, extollere super opinionem contraria, sic quasi esset scutum fidei, quod sine eius positione non posset fides aut catholica veritas protegi & defendi, cum nec dictae positioni velim pertinaciter adhaerere: sed hoc ideo dixi, quia in dicta figura triangularis descriptione ponebam exemplum, quod diuina essentia est tria differencia supposita & quodlibet eorum, scilicet Pater & Filius, & Spiritus sanctus, qui quidem Trinitatis articulus, est principium scutum fidei & veritatis catholicae fundamentum. Præterea ut cunctis pateat, quia fuerunt cause, quare fui reputatus adhaerere, & fauere dicto quondam Ioanni Hus, notum facio per praesentes, quod cum multoties audiuissem eum in predicationibus & scholis, credidi eum virum bonum esse, nec in aliquo obviare traditionibus sancta matris Ecclesiæ ac sanctorum doctorum, imo etiam cum nuper in hac iuritate mihi sufficiens oblati articuli per eum positi, & per hoc sacram Concilium datum, prima fronte non credidi suos esse, saltem in ea forma. Cumque ab aliquibus egregiis Doctribus ac Magistris in sacra pagina audiuissem affirmari quod sui erant, postulaui pro mea plena informatione, mihi ostendi libros manus sue, in quibus dicti articuli certineri dicebantur. Quibus mihi ostensis, manu propria ciudem scriptis, quam ut meum propriam bene cognoscere, dictos articulos omnes & singulos in ea forma quadam sicut sunt, reperi esse inscriptos. Vnde non immerito comprehendi & comprehendendo, ipsum & suam doctrinam cum eorum sequacibus per sacrum Concilium damnatam & reprobatam fuisse, tanquam haereticam & insanam. Et haec omnia supradicta dico pure, & sine conditione, ut iam plene & sufficienter informatus de predicitis sententiis, latet per hoc sacram Concilium contra doctribus dictorum quondam Ioannis Wycliffe & Ioannis Hus, & contra ipsorum personas, quibus sententiis tanquam deuotus catholicus in omnibus & per omnia humiliter consentio, atque adhaereo.

Item ego idem supradictus Hieronymus, quialias coram Reuerendissimis Patribus Dominis Cardinalibus, & venerandis Dominis Prelatis & Doctoribus & aliis venerabilibus personis huius Sacri Concilij, in isto eodem loco voluntarie, libere & sponte exponens & declarans intentionem meam, inter alia loquens de Ecclesia, eam tristitia distinxii, & ut percepit postea, tunc à quibusdam intellecta est, quod velle dicere, quod in Ecclesia triumphantem esset, cum tamen credam firmiter, quod ibi sit beatificata visio, & enigmaticam cognitionem excludens: nunc dico, affero & declaro, quod nunquam fuit intentionis mea dicere, quod ibi esset fides sub ratione fidei, sed cognitione fidem sub aquilaenter excedens. Et generaliter quicquid ibi vel ante dictum dixerim, refero & subiicio humili corde determinationi huius Sacri Concilij Constantiensis.

Insuper iuro, & per sanctam Trinitatem & per haec sacra sancta Euangelia, me in veritate Ecclesiæ catholicae semper & sine dubio permanens, & omnes qui contra hanc fidem venient, cum dogmatibus suis æternō anathematē dignos eos pronunciō. Et si ego ipsa aliquid (quod absit) aliquid contra sentire, aut prædicare præsumpero, cano nūn fūterit subiaceam, & æterna peccatum obligatus inueniat. Hanc autem confessionem, & professionis meæ paginam cotam hoc facto Concilio generali libere & voluntariè porrigo, & eidem me propria manu subscripsi, & hæc singula conscripsi.

Deinde Dominus Bertholdus de Wildung Sacri patui Apostolici causarum auditor, legebat quandam ordinationis schedulam concepcionem super regula sancti Francisci, & alia infra scripti tenoris subsequentis de confensu patrum.

Dilectis Ecclesiæ filiis, Generali & provincialibus mi-

nistris, custodibus, & exercitique ordinis Minorum Professoribus, salutem & omnipotentis Dei benedictionem.

Supplicationibus personarum, qua votu religionis sunt adstricta, illa præsternit libenter annūtus, quas ad finem tendere consimiles, per quem persone ipsa sub *pacata tranquillitate iuxta suam professionem quietant, ac sedulū & tranquillum in humilitate spiritu Domino reddere valuntur samulatum. Nuper siquidem supplicatio pro parte religiosorum virorum guardianorum & fratum vestri ordini, is concordum, videlicet Sagensis, de sancto Audomaro Morinensis diecesis, de Varennis Rhenensis, de Dola Bisuntinensis, de la Valle Cenonensis, de Elio Namnetensis, de Ambasie Turonensis, de sancto Ioanne Angelicensis, Xantoniensis de Bercio, de Tolco & de Fontiniaco communis Malacensis diecesis, infra provincias Francie, Burgundia & Tironensis, iuxta modum dicti ordinis existentium, nobis humiliter presentata continebat, quod diuinā cooperante clementia, temporibus his nouissimis regularis obseruantia vestri ordinis in praefatis concordibus in operi vigere, sed variis obstantibus impedimentis, per ministros & custodes illarum provincialium eis praestitis, in ipsa stricta obseruantia non medocriter impeditabantur, quarum impedimentorum occasione scandala multa pullulabantur: humiliare & deuote supplicantes, quatenus eis de remedio opportuno prouidere dignarentur. Nos igitur eorum supplicationibus tanquam iustis benigni auctentes, cipientesque multa scandala vestri ordinis tollere, atque iustitate in eo conservata fratres in paci dulcedine *conferunt, statuimus & decernimus eisdem supplicationibus fore prouidendum, & de facto, tenore praestituum etiā prouidendum, iuxta formam per Reuerendissimos Patres Dominos, videlicet Iordanum Episcopum Albanensem de Vrsinis, ipsius ordinis protectorem, & Petrum Laneti Chrysogoni presbyterum Cardinalem, Cameracensem vulgariter numerupatos, fandu Romanæ Ecclesiæ Cardinales & alios ex parte huius Sacri Concilii super hoc deputatos, specialiter auctoratum, ordinatum & traditum, atque per religiosum virum fratrem Ioannem Rhotanum in sacra pagina professorem, & vicarium Ministri Generalis antedicti, vnam cum aliis pluribus magistris & discretis *patribus ipsius ordinis ex una parte, & fratres praenominatos conuentus representantes ex alia concordatam, videlicet quod fratres conuentum praedictorum decretare, & quoniamque alud super hoc per sacrum Concilium Generale fuerit ordinatum, possint & valeant, quilibet in sua provincia, eligere sua fratribus obseruantia vnum fratrem idoneum, quem in scriptis Ministri illius provincialium, ipsius dictus Minister infra triodium post huiusmodi presentationem vnum vicarium constitutere debeat, ad ipsos regendum in solidum loco & vice eius, & eis prouidendum in omnibus quibuscumque & in ipsis modis quibus ipse Minister provincialis etiam proutdrepoffet, ita quod de ipsorum fratrum regimine in nullo posint se intronuere dicti provincialis, vel custodes, sed ad ipsos vicarios cura & correctio eorum omnino pertinet, excepto quod ad sue superioritatis cognitionem Minister provincialis ipsi posbit, si voluerit, visitare in proprio persona, & tunc panire de confessu maiorum & discretorum conuentus, in quo sit haec visitatio, quicquid punitione digni reperit: quem si constitutere renuerit modo predicto, ex tunica constituto eiusdem presentati, ad vicarium Ministri generalis inferius annotatum, deuolutatur & pertinet absolute. Qui quidem vicary huiusmodi trium provincialium, possint & debeant vna cum fratribus discretis sibi subditis, forma solita in electionibus ordinis servata, insimil eligere inter se vnum alium fratrem ad hoc sufficientem & idoneum pro eorumdem vicariorum correctione & totius stricta huius obseruantia in praedictis provincialibus melior regimine, quem per eos in scriptis Ministeri Generali ordinis qui erit pro tempore humiliter presentatum, ipsius Minister super illos suum vicarium constitutere infra triodium post illam presentationem benignè debeat & charitatem: alioquin ipsi triudo transacto, sit & habeatur vicarius ipsius generalis, autoritate ipsius curi Concilij confirmatus. Qui quidem vicarius generalis in sua congregatione, vel alias solus debeat & possit vicarios praetato (quoties opus erit) panire, & ipsis ac fratribus aliis sibi subditis prouidere in omnibus quibuscumque casibus, quibus Minister generalis ei potuisse prædictare, ne pofit, vt sepius contingit, quoties generali Minister indigent, longius oporteat euagari. Ex parte vice primaria constitutus in prefatum generalis Ministeri vicarium, fratrem Nicolaum Rudolphum apud vos de hac obseruantia laudabilis prouidentia, ad diligentia solerti multipliciter commendatum, quem volumus posse depoti, quoties vicarius & alii sibi attributis discretis sapientiæ videbitur expedire. Posit tamen Generalis Minister qui est, & qui erit pro tempore, ipsos fratres & conuentus in sua persona, quoties voluerit, visitare, prelibato vicario non obstante, & punire, si quid

* placida.

* confo-
uere.

* Rhota.
* fratrib.

in dicta visitatione puniendum repererit, sicut moris est in ordine, & alias facere consuevit. Veruntamen non intendimus, quod predicti vicarii propter mortem, depositionem seu mutationem illorum quorum vice funguntur, posint a suis officiis remoueri, vel in eis impediti, nisi super hoc confessum maiorum & discretorum sibi subditorum prius interierit, ad quos tempore eos depone, & alios eligere, antedicti Generali provincialibusque Ministri presentare modo & forma premisis (quoties fuerit opportunum) volumus & decernimus pertinere. Insuper posit & debeat ipsi Generali vicarius & sui successores, conuentus sibi pro tempore subditum, ad statum stricte obseruantia confundit, iuxta declarationes & statuta Sedi apostolica & ordinis reducere, tollendo quascumque superfluitates, siue sint in rebus mobiliis siue immobiliis, quantum fieri poterit bono modo, habito semper consilio maiorum & disretorum sibi obedientium, eligendo (si opus fuerit) aliquos fideles, qui ipsas superfluitates auctoritate huius Sacri Concilii vendant, conuentus, aut alias in ipsi operibus convertant. Insuper statutum, quod omnes & singuli conuentus predictarum provincialium, quoties major vel seniori parti fratrum in eis existentiam placuerit, ad hanc strictam obseruantiam se reducere, & vicariis antedictis se subdere, hoc libere facere possint. Et etiam singuli fratres cuiuslibet conuentus dicti ordinis, contradictione cuiuscumque non obstante, à quorum vicariorum obedientia & subiectione nullus exire posse sine speciale licentia vicarii generalis antedicti: non tamen per hoc intendimus, quin fratres & conuentus, qui voluerint, posint secundum hanc strictam obseruantiam vivere, manendo etiam immediate sub cura Ministrorum provincialium, exceptis tantum praemonstratis conuentibus & conuento de Mirabello Picauensi diecesis, quem volumus expresse & ordinamus, cura & regimini predictorum vicariorum sibi, & ex causa, ve siue in eo haec stricta observantia regularis in partibus illis sumptu exordium, ita in illo tanquam in atlitorum speculo semper eluceat. Ceterum cum iuxta sententiam Sapientie, volatilia ad sibi simili libenter conuentant, statuimus quod quando fratres huiusmodi obseruant, peregrinatione studio vel alias per mundum proficiuntur, ad loca conuentus communitatis ordinis declinet, si voluerint: ad alia vero loca fratrum in obseruantia sibi similium semper declinare tenentur, iuxta quod in statutis ordinis continetur. Insuper quilibet provincialis Minister provincialium præmissarum, vicario generali sedepito pro predicti duos conuentus in sua prouincia sibi fideli agnoscere, apud ad manendum, munitos libris & aliis rebus pro cultu divino, quios ab eodem vicario, per litteras aut alias in suo provinciali capitulo fuerit requisitus, eligendos per ipsam prouinciam, ita quod propter hanc aſſignationem mobilia quacunque dicti conuentibus pertinentia, quomodo cum, sit, non debent abigi seu segregari, secundum dispositionem predictoris vestri ordinis. Et si contingit, quod Minister provincialis & custodes, vel alioquin fratres huiusmodi obseruantie ab aliquo seu aliquibus conuentum præmonstratorum a quindecim mensibus circa violenter, & alios loco eorum ibidem collocauerint, vel mobilia ad ipsos conuentus seu aliquem ipsorum spem antea deportauerint: volumus & mandamus districte, predicti fratres indite recedere & exire a dicto conuentu, mandantes tenore presentium prælibato vicario generali, quatenus auctoritate nostra omnibus modis quibus fieri poterit honeste & licite ipsos exire, & predicta bona restituere compellat per censuras ecclesiasticas, & alii fratres & subditos suos de novo ibidem locando, omnibus quibuscumque districte probentibus, ne quis cum super hoc impeditre prefundat sub excommunicationis pena, sed magis ei prebeat uniusquisque super hoc requisitus per ipsum, potius auxilium & iuuamen. Statuentes plorius, ne deinceps fratres huiusmodi stricte obseruantie sicut capellani honoris, vel manente continuo in dominibus secularium causa confessionis vel dia, citram tamen aliorum fratrum vestri ordinis præiudicium, ne forsitan freno obedientia laxato, vel propria conuersatione feruor deuotionis eorum tepestat. Præcipimus insuper, & mandamus districte in virtute sancte obedientiae omnibus & singulis fratribus conuentum predictorum, & alii in futurum sub cura & regimine predictorum vicariorum constitutis, quatenus ipsi firmiter obediant, & pareant cum effectu in omnibus, in quibus fratres illius ordinis suis generalibus & provincialibus ministris obedire debent, aut tenentur. Ceterum cum predicti sint de voluntate partium (sicut preferuntur) per nos statuta & ordinata, districte inhibemus omnibus & singulis ministris & custodibus, qui sunt, & erunt in futurum, & alii fratribus vestri ordinis, ne occasione controuerse prius super his mota, aut proficationis in presenti Concilio facta, aut alia quicunque causa fratres de hac obseruantia prefentes vel futuros inquietent, molesteant, vel affligant, seu corum vicarios vel de secula noua, vel reprobata quomodolibet vocent. Nec etiam fratres dicti obseruan-

tie, alios fratres vestri ordinis aut elemosynas aut oblationes sibi dari, impeditre presunt: quod si de cetero alii alio facto circa premisa aut eorum aliquid hinc inde iniuriati fuerint, manus violentas in eis ponendo, eos incarceratione, arrestando, libris spoliando, aut alias maculam heresis falso imponendo, sententiam excommunicationis ipsi factio incurrant iniuriatores, à qua non posint, articulo mortis excepto, absoluti, nisi per eundem Cardinalem qui pro tempore huius ordinis erit protector. De ceteris vero leuioribus iniuriis verbalibus, omnes quicunque fuerint in hoc culpabiles deprehensi, per eorum praeditos punitur, circa premissa sententiarum fulminationibus aut appellacionibus interpositis, & litteris feliciter recordationis Alexandri Papa V. & earum confirmatione non obstante, quas tenore presentium renouamus, caſſamus & annulamus, ac nullius roboris vel momenti declaramus, & alii quibuscumque statutis apostolicis vel huiusmodi ordinis in contrarium editis non obstantibus. Nulli ergo, &c. Datum Constantia IX. Calen. Octobris, Anno a nativitate Domini millesimo quadragesimo decimoquinto, Apostolica Sede vacante.

Quod non obstantibus saluis conductibus Imperatoris, Regum, &c. posuit per iudicium competentem de heretica præiudice inquire.

Præsens sancta Synodus ex quo quis saluo conductu per Imperatorem, reges & alios seculi principes haereticis, vel de heresi diffamatis, putantes eosdem sicut suis erroribus reuocare, quounque vinculo se adstinxerint, conceſſo, nullum fidei Catholice vel iurisdictioni Ecclesiasticae præiudicium generari, vel impedimentum præstari posse, seu debere declarat, quo minus, dicto saluo conductu non obstante, licet iudici competenti & Ecclesiastico, de huiusmodi perfonarum erroribus inquirere, & alias contra eos debite procedere, esdemque punire, quantum iustitia statabit, si sios errores reuocare pertinaciter recusaerint, etiam si de saluo conductu confisi, ad locum venerant iudicij, alias non venturi: nec sic promittentem, cum fecerit quod in ipso est, ex hoc in aliquo remansisse obliatum.

Quod Dominus Vicecancellarius expedit Carolinam sub bullâ sacri Concilii Constantiensis.

Cum in generalibus Conciliis, maxime Lateranensi, prouide quædam fuerint statuta, libertatem Ecclesiasticae concernientia, que pia memoria Fredericus secundus in fervore devotionis Romanae Ecclesiæ tunc persistens, etiam quædam statuit & adiunxit, & deum per felicis recordationis Honori tertiū fuit eiusdem Frederici constitutio approbata, & consequenter per diuī memoria Caroli quartū eadem fuit approbata, & quædam alia in favore Ecclesiasticae libertatis adiecta, que in libro cancellariae Romanae Ecclesiæ latius continentur, hæc sancta Synodus decrevit & mandat Domino vicecancellario eiusdem Romanae Ecclesiæ, ut executorias litteras super ipsis expedit in forma solita.

CONFIRMATIO CONSTITUTIONVM FRIDERICI II.

ET CAROLINA CVM MVLTIJS ADJECTIBUS per Concilium Constantiense in decimanona sessione comprobata, quibus libertati Ecclesiasticae plurimum favetur, & que ob id prefato operi adiungitur, ut ex illa, quantum deferendum sit Ecclesiæ, quisque agnoscatur.

Acrosancta Synodus Constantiensis in speculum sue considerationis extollens, quam grauissima dispendia Ecclesiæ, monasteria, hospitalia, xenodochia, & alia pia loca, ac personæ Ecclesiasticae sic tempore guerrarum & lugubris schismatis pro dolor causante malitia & ambitionem mentum humanarum, & talia diversi coloribus, modis & titulis in hiantium improbe, hactenus pertulerint, maxime à tempore fel. recor. Urbani Papæ VI. inclusa circa, ac perferant incessanter in tallis, collectis, exactionibus, occupationibus, invasionibus, detentionibus, distra-

distraktionibus, concessionibus, venditionibus, infederationibus, emphyteuticis; & aliis locationibus, donationibus, dimembrationibus, dationibus, permutationibus, & alii variis & diuersis alienationibus, Regnorum, Provinciarum, Comitatum, Dominiorum, Territoriorum, Districtum, Civitatum, Castrorum, Villarum, & aliorum locorum, bonorum, iurum etiam spiritualium, ac iurisdictionum ad Romanam & Ecclesiasticas alias, monasteria, hospitalia, xenodochia, & pia loca, ac personas huiusmodi communitatibus vel districtibus spectantibus, aliiisque grauaminibus haec tenus à dicto tempore citra, & per ipsum tempus, seculi tempore usque in presentem item, præter seu contradictionem iuris scripti, quomodo cunctis & qualiter cuncte impositis, illatis, factis, seu presumptis, aut attenuatis. Ac intendens & cupiens circa reformationem immunitatis Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum, ac recuperacionem bonorum & iurum suorum diligenter intendere, quamvis dudum contra seculares potestates, nec non consules Ciuitatum, ac aliis qui Ecclesiastas, & viros Ecclesiasticos tallis, collectis, & exactioribus aliis aggrauante, nitebantur in Lateranensi Concilio immunitam Ecclesia prouisum fuit, per quod huiusmodi præsumptio sub anathematis distictione prohibita fuit, & illius fautores & transgressores excommunicationi subiacere præcepit huiusmodi Concilium, donec satisfactionem earundem impenderent competenter, ac etiam Constitutiones & sententiae, qua à talibus vel de ipsorum mandato forent promulgatae, inane & irrita haberentur, nullo tempore valitura. Et nullus vano in hoc deciperetur ertore, ut infra tempus sui regiminis huiusmodi anathema sustineat, quasi post illud non esset ad satisfactionem debitam compellendus, decretum fuit in eodem Concilio, & ipsum qui satisfacere recusat, & successorem illius, nisi satisfacere infra memorem, manere debere Ecclesiastica censura conclusum, donec satisfacceret competenter, cum etiam succedere debeat in onere, qui substituitur in honore. Et licet etiam in sacris legibus pro libertate & immunitate Ecclesiastica, sive Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum, multa salubria & favorabilia statuta fuerint, dudum fel. record. Honorus Papa II L. attente considerans, quod quondam Fridericus II. olim Romanorum Imperator, tunc sub obedientia & devotione sacra Romana Ecclesia perfidens, ad laudem eisdem Ecclesia & sacri decus Romanorum erit, cupiens, ut expurgatis quorundam erroribus, & iniquis statutis penitus desitibus de cetero Ecclesia & Ecclesiastica persona plena vigerent quiete, & securi libertate gauderent: ac pie & iuste attendens, quod quorundam peruersorum iniquitas adeo abundauerat, ut non dubitarent contra Ecclesiasticam disciplinam & sacros Canones statuta sua configere aduersus Ecclesiasticas personas & Ecclesiasticam libertatem, edictum lege, huiusmodi statuta iniqua irritauerat & præceperat initia annuntiari, & omnia statuta & consuetudines, contra Ciuitates & loca potestates vel consules, aut quacunque aliae personæ, contra libertatem Ecclesia & Ecclesiasticas personas huiusmodi edere, aut conseruare tentauerint, contra Canonicas & Imperiales sanctiones, de ipsorum Capitularibus infra duos mensis post huiusmodi legis publicationem penitus aboleri facerent: & si de cetero talia attentarent, illa ipso iure decreuit esse nulla, & eos sua iurisdictione priuatos: nec non locum ubi talia deinceps præsumpta fuissent, bannum mille marcarum auri fisco Imperiali præceperat subiacere: potestates vero, confuses, statuati & scriptores statutorum prædictorum, nec non consulari locorum ipsorum, qui secundum statuta & consuetudines memoratas iudicarent, ex tunc esse ipso iure infames, quorum sententias & actus legitimos ita tuerentur aliquatenus non tenere: quodque si per annum præfatarum Constitutionum inneni forent contempentes, bona eorum per totum suum Imperium mandauit impune ab omnibus occupari, saluis nihilominus aliis penis contra tales in Generali Concilio promulgatis. Et insuper voluerat tunc idem Imperator, quod nulla communitas vel publica persona seu priuata collectas, seu exactiones, angarias & perangarias; Ecclesiastis vel aliis piis locis, aut Ecclesiasticis personis huiusmo-

di imponeret, aut inuadere Ecclesiastica bona præsumere: quod si feceret & requisita ab Ecclesia vel imperio huiusmodi emendare contemneret, tripliciter refunderet, & nihilominus banno Imperiali subiaceret, quod sine satisfactione nullatenus remitteretur. Statuerat insuper, quod quacunque communitas vel persona per annum in excommunicatione propter libertatem Ecclesie violatam persistet ipso iure banno Imperiali subiaceret, a quo nullatenus extraheretur, nisi prius ab Ecclesia beneficio absolutionis obtinet. Et insuper ordinauerat, ut nullus Ecclesiastica personam in criminali questione vel ciuili ad iudicium seculare præsumeret trahere contra Canonicas sanctiones, & contra constitutiones Imperiales: quod si feceret, actor à suo iure caderet, & iudicatum non teneret, & index foret ex tunc indicandi auctoritate priuatus, quod que iudicis temporales, qui Clericis & personis Ecclesiasticis iustitiam denegare præsumerent, tertio requisiti, suam iurisdictionem amitterent, prout dicta Imperiali editali constitutione plenus continetur. Dictusque Honorius constitutionem ipsam de consilio etiam fratribus sacra Romana Ecclesia Cardinalium, qui tunc erant, auctoritate Apostolica approbans & confirmans ipsam mandauit in uolabilitate obseruari: nec non statuarios & scriptores prædictos, excommunicatos eadem auctoritate nunciari.

Et deinde ad evidentiam diuina memoria Caroli Quarti etiam Romanorum Imperatoris, semper Augusti deducendo, quod nonnullæ seculares personæ in potestatibus & officiis publicis constitutæ, videlicet Duces, Marchiones, Comites, & alij Domini temporales, nec non Consules Ciuitatum, oppidorum, villarum & locorum rectores, in eorumdem prouinciis, Dei timore postposito, statuta singularia, & iniquas ordinationes motu proprio, & de facto, contra personas Ecclesiasticas & Ecclesiarum libertates, & harum priuilegia considerant, illisque de facto & publice utrebantur, contra Canonicas & legitimas sanctiones, ut pote quod nulla bona temporalia in vim & potestate Ecclesiasticas personas compellere ad aliqua subidia laicis conferenda, prius Rom. Pont. consulto: & hac sumpta occasione, laici, in quam pluribus partibus, minus vel terroribus, seu aliquibus aliis modis aut coloribus diuersis dicunt, ut tallias, collectas, subidia, impositiones, vel alia quevis onera, quocunq; vocabulo seu nomine nuncupantur, Ecclesiastis vel clericis imponant, aut imponi cosentiant, vel permittant cum facultate interdum per ipsosmer laicos aut alios exigendi. Ex quo constitutio Lateranensis, quae ob pietatem laicorum fuit ordinata, in impietatem & grauebamnum & iacturam Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum vertitur. Ideo dicta sancta synodus hoc perpetuo statuit & ordinat, quod nulla persona secularis cuiuscunq; dignitatis ac status & conditionis existat, etiam in Imperiali, Regali, Cardinalatu, Pontificali vel alia quavis Ecclesiastica vel laicali præminentia & dignitate præfulgerent, à tempore fel. record. Gregorij XI. inclusus est citra (post eius quidem Gregorij decepsum schisma præsens proh dolor in Dei Ecclesia orum habuit) quavis occasione, seu colore quefito fuerint inuasa, occupata, usurpara, capta, seu detenta, huiusmodi Ecclesiastis, Monasteriis, prioratibus, mensisq; Cathedralibus & abbatialibus, Capitulis, Collegiis, seu Conuentibus, hospitalibus, xenodochiis & piis locis, videlicet illi & illis, cuius quorū vel quorum tempus & in tempore invasionis, occupationis, usurpationis, captionis, seu detensionis huiusmodi erant & nunc sunt, dummodo tempore inuasionis, occupationis, usurpationis, captionis, seu detensionis prædictæ, vel prius, possesso, Ecclesiastis, monasteriis, prioratibus, mensis Cathedrales, & Abbatiales, Capitula, Conuentus, hospitalia, xenodochia, & pia loca, aut per aliquem vel aliquod ex ipsis, coram aliquo de executoribus, sive conservatoribus, de quibus infra sit mentio, probetur infra tempus quadrimestre à die probationis prædictæ continuo currēdum, vel si fama de dicta possessione, aut fecunda inuisione, occupatione, usurpatione, captione, seu detensione huiusmodi erit in Diœcesi Ecclesiastis, monasteriis, prioratibus, mensis Cathedrales, abbatiales, Capituli, Collegiis, Conuentus, hospitalis, xenodochiis, vel pī loci huiusmodi, similiiter infra simile quadrimestre continuandū à die legitima citationis, monitionis seu requisitionis personaliter facta, vel si possessori copia commode habeti, aut bene repute ac legitime citari nō possit, tūc ex eo casu moneri & requiri valeat per edictum in aliquo loco diœcesis, vel ipsi diœcesi propinquæ, vbi inuasor, occupator, captor, seu detentor habitare co[n]sueuerat, ad habitandum vacua & expedita, plenarie, realiter, & cū effectu, omni cessante excusatione & exceptione, restituatur, reddatur & redintegretur, ac pacifice dimittatur sub penis, baniis, & cœfūris, & sub aliis, vt supra, & sub triplicata restituzione, & sub infamia & occupatione, & iuris amissione superius nominatis, quas negligētes, inobedientes, transgressores, rebelles, & cōtrafacientes, incurrit in ipso facto, à quibus penis & cœfūris & aliis prædictis non possint absoluiri, nisi prius factis (vt præfertur) plenis &

collectas, subsidia, impositiones, datias, pédagia, aut alia quavis onera huiusmodi imponendi vel exigendi ab Ecclesiastis, clero vel Ecclesiasticis personis in eorumdem Domini vel districtu aut alibi constitutis & comorantibus, alias ad tempus, alias ad terram summam, sub diuersis modis, formis vel conditionibus, in confessis literis Apostolicis vel aliis huiusmodi licentia comprehendens, idcirco omnes & singulas concessiones & licentias huiusmodi, etiam si de plenitudine potestatis Romanorum Pontificum aut Apostolicæ Sedi, quousmodi, & quibusquis personis sub quibuscumq; verborum tenoribus concessas, reuocat, cassat, annullat & irritat. Dicitq; Dominis, Comitibus & aliis, vt supra expressis, mandat & iubet in virtute sanctæ obedientie, & sub penis, banni & cœfūris, nec non in triplicem restitutionib; bus supra expressis, quas incurrit ipso facto. quod abinde in antea dictis concessionibus, licentias, aliqua & aliquibus ex ipsis nullo modo, per se, vel alium aut alios, directe vel indirecte, palam, publice vel occulte, imponendo vel exigendo, quoquo modo utruntur: quinimum priuilegia, concessiones & scripturas huiusmodi super dictis concessionibus & licentias confectas, de luce aboleri facient.

Item eadem auctoritate statuit, ordinat, decepit & declarat, quod Regna, Provinciae, Comitatus, Dominia, territoria, Ciuitates, districtus, terra, villa, Castra, fortalia, possessiones, edificia, grangia & quavis alia bona, res, iuria, iurisdictiones, actiones reales & personales, spirituales & temporales, ac patronatus & pertinencia eorumdem, & ab omnibus Christi fidelibus vbliber in omnibus & per Ecclesiasticarum Cathedrales, Diœceses, quæ Römanæ seu Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, Abbatialibus, Capitulis, Collegiis seu Conuentibus, hospitalibus, xenodochiis, & quibusvis piis locis, alicui vel aliquibus ex ipsis temeritate vel audacia, dolo, vi vel fraude, quomodocunq; & qualiter cuncte per quasvis personas Ecclesiasticas vel laicales, Capitula, Collegia, Dominos, Comitatus & Vnitesates, etiam in Imperiali, Regali, Cardinalatu, Pontificali vel alia quavis Ecclesiastica vel laicali præminentia & dignitate præfulgerent, à tempore fel. record. Gregorij XI. inclusus est citra (post eius quidem Gregorij decepsum schisma præsens proh dolor in Dei Ecclesia orum habuit) quavis occasione, seu colore quefito fuerint inuasa, occupata, usurpara, capta, seu detenta, huiusmodi Ecclesiastis, Monasteriis, prioratibus, mensisq; Cathedralibus & abbatialibus, Capitulis, Collegiis, seu Conuentibus, hospitalibus, xenodochiis & piis locis, videlicet illi & illis, cuius quorū vel quorum tempus & in tempore invasionis, occupationis, usurpationis, captionis, seu detensionis huiusmodi erant & nunc sunt, dummodo tempore inuasionis, occupationis, usurpationis, captionis, seu detensionis prædictæ, vel prius, possesso, Ecclesiastis, monasteriis, prioratibus, mensis Cathedrales, Abbatiales, Capitulares, Collegiis, Conuentus, hospitalis, xenodochiis, vel pī loci huiusmodi, similiiter infra simile quadrimestre continuandū à die legitima citationis, monitionis seu requisitionis personaliter facta, vel si possessori copia commode habeti, aut bene repute ac legitime citari nō possit, tūc ex eo casu moneri & requiri valeat per edictum in aliquo loco diœcesis, vel ipsi diœcesi propinquæ, vbi inuasor, occupator, captor, seu detentor habitare co[n]sueuerat, ad habitandum vacua & expedita, plenarie, realiter, & cū effectu, omni cessante excusatione & exceptione, restituatur, reddatur & redintegretur, ac pacifice dimittatur sub penis, baniis, & cœfūris, & sub aliis, vt supra, & sub triplicata restituzione, & sub infamia & occupatione, & iuris amissione superius nominatis, quas negligētes, inobedientes, transgressores, rebelles, & cōtrafacientes, incurrit in ipso facto, à quibus penis & cœfūris & aliis prædictis non possint absoluiri, nisi prius factis (vt præfertur) plenis &

Idem per omnia Rom. Pontif. dictas tallias, vel collectas imponente, vel imponi mandante, confensu Episcopi vel cleri non accedente. Episcopi vero, qui contra prædictum Concilium Lateranense, vel hanc constitutionem, imponendo vel imponi consentiendo vel exigendo consenserint, eis ingressus Ecclesiastis, ipso facto fit tandem interdictus, donec laitis Ecclesiastis, & clericis ac Ecclesiasticis personis plenaria ficerent satisfactionem. Prælati quoque qui contra sacrorum Canonum dispositionem, & contra constitutionem Bonifaci octaui, quae incipit. Vas electio, visitando, vel charitatibus subdium, nec non tallias & collectas imponendo, Ecclesiastis & Ecclesiasticis personis quocunque modo grauantes, ipso facto ab omni administratione temporalium & spiritualium (etiam in Pontificali vel alia dignitate existant) sint priuati, alii quidem collectas, seu exactiones, angarias & perangarias; Ecclesiastis vel aliis piis locis, aut Ecclesiasticis personis huiusmo-

in regressis restitutionibus. Et nihilominus exabundanti cautela ipsa sancta Synodus ex certa scientia praedicta bona, regna, Civitates & cetera, ut supra, illis quibus erant (ut praefertur) restituit, reddit, & redintegrat per praesentes. Et in super liceat Praelatis, Capitulis, Conuentibus, & rectoribus Ecclesiarum, monasteriorum, & locorum huiusmodi, quorum talia, regna, bona, & cetera erant, & nunc sunt, eorumque successoribus, aut eorum procuratoribus & Syndicis, auctoritate propria, alicuius consensu vel licentia minime requisitis, cautione tamen prius praestita, ut inferius denatur, possessionem illorum intrare, capere & recipere libere & impune, non obstantibus constitutionibus, priuilegiis Sedis Apostolicae eius auctoritate concessis, factis, concedendis, & faciendis, ac imperationibus sub quacunq; verborum expressione & tenoribus concessis, & etiam si de ipsorum tenoribus expedire facere mentionem speciale de verbo ad verbum, in totu vel in partem, quorum & quarum omnium ipsa sancta Synodus, hic pro expressis, lectis & insertis haberi vult & decernit, nec non praescriptionibus, consuetudinibus & aliis, contrariis & repugnabim; aut quois modo huic constitutioni de cetero nequaquam obstantibus quibuscumque.

Item dicta sancta Synodus eadem auctoritate ex certa scientia decernit & declarat, omnes & singulas concessiones, donationes, obligationes, venditiones, extenuations, pignorations, diuisions, separationes, dimembrations, permutations, declarations, reuocations, infederationes, paecta, prouisiones, promissio-

necationes, infederationes, reinederationes, ac censuum, fructuum, seu responsonum, allatum quocunque nomine seu vocabulo nuncupetur, extenuationem, extinctionem, paecta, prouisiones, pronosticaciones, senenias, & calios contractus quoscunq; etiam si iuramentis fuerint conualidatae & conualidati, etiam per viam aut modum, cuiuscunq; contractus, & in illis contenta, sub quacunq; verborum conceptione apparent, quibusvis Patriarchis, Primitibus, Archiepiscopis, Epi copis, eorumq; Ecclesiis Cathedralibus sive antiquis, sive post dictum schisma erectis, aut eorum mensis, capitulis, Collegiis, Comitatibus, seu Vniuersitatibus & personis, etiam Imperialis, Regalis, Reginalis, Pontificalis, Cardinalatus, aut cuiusvis Ecclesiastica vel mundana fuerint dignitatis, preeminentiae, status, vel conditionis, de in, pro, aut super Regnis, Provinciis, Comitatibus, Dominis, Territoris, Ciuitatis, districtibus, terris, villis, castris, forraletis, possessionibus, sedificiis, gran- gis, & quibusvis alii bonis, rebus, ac pertinentiis suis, iuribusq; iurisdictionibus & actionibus realibus & personalibus atq; mixtis, Cathedraliumq; Ecclesiastum dicessibus, ac patronatum iuribus, & quibusvis alii, tam spiritualibus quam temporalibus fine aliquo vel aliquibus predictorum ad Romanam, Patriarchalem, Metropolitanas, Cathedrales, Abbatiales, & qualius alias collegiatas & non collegiatas, regulares & seculares Ecclesiastis, monasteria, prioratus, menafiq; iparum Ecclesiastum, Capitula seu conuentus eorum, aliquos vel alias ex ipsius factas & factos, praeter vel contra dispositionem iuriscripti, a dicto tempore Urbani Papae VI. inclusive citra, quomodo cunq; & qualiter cunq; vsq; in praesentem diem, sub quibusvis titulis, iuribus, actionibus, causis, modis, conditionibus, viis sive formis, & quatuos occasione etiam motu proprio, ex certa scientia, & de plenitudine porestatis, ac cum suppletione omni defecuum, etiam de & cum consilio & consensu S. R. E. Cardinalem, sive per viam aut modum contractum quorumcunq; vel alias & auctoritate quacunq; etiam Apostolica, Imperiali, Regali, Reginali, Legatorum, Nunciorum aut Vicariorum Sedis Apostolicae, sive ordinaria, delegata, vel subdelegata, vel quacunq; alia, etiam si factum & concessum fuerit per illas personas, aut de & cum consensu illarum, ad quas in talibus de iure & consuetudine facere, concedere, & consentire pertinet, sive & esse ipso iure nullos & nullas, ac nullius efficacie, roboris & momenti, viribusq; euacuatos & euacuatas, & perinde censeret & haberet, sub & cum modificationibus infra scriptis, ac si facti & facta non fuissent. Concessionesque, donationes, & cetera huiusmodi, & alias quafuis, qua cum detrimento vel lascione Ecclesiastum, monasteriorum, mensarum, Capitulorum, Conuentuum, locorum, seu personarum alicuius vel aliquarum huiusmodi facta a dicto tempore Urbani Papae VI. citra, ex certa scientia, & auctoritate praedicta hac edita & constituta, sub & cum supra & infra dictis modificationibus reuocat, cassat, irritat & annullat. Et nihilominus, ad abundantiorē cautelam, collit, & penitus viribus euacuat, dicta; regna, loca, territoria, districtus, iura, iurisdictiones, &c. ac bona huiusmodi ad ius & proprietatem Ecclesiastum, monasteriorum, locorum, mensarum, Capitulorum, Conuentuum, & personarum huiusmodi, ad quas seu quas spectabant, & nunc spectant & pertinent, sub & cum supra & infra scriptis modificationibus restituit, reddit, & reincorporat penitus per praesentes, quorum omnium possessionem vacuam liberam, expeditam nihilominus illi, qui talia bona tenuerint & tunc tenebant, debeant etiam teneantur infra dictum quadrimetrum a die probationis vel citationis, monitoris seu requisitionis ut supra fienda, libere, totaliter & cum effectu vacua & expedita relaxasse, & dimisisse Ecclesiastis, mensis, Monasteris, hospitalibus, locis & aliis personis huiusmodi, ad quas ante concessiones praedictas spectabant & pertinebant, & nunc spectant & pertinent, seu spectare & pertinere possunt, sub pacis, bannis & censuris, & aliis ut supra, quas incurrit ipso facto, & a quibus non possint absoluiri, nisi ut supra continetur, etiam tamen iuris remediis pro praedictis executioni demandandis in suo robore permanuris. Et nihilominus liceat praelatis, & aliis, quoru talia bona (ut praefertur) erunt & sunt, possessiones, intrare & cetera, ut supra continetur.

Item dicta sancta Synodus eadem auctoritate ex certa

lia bona fuerunt, & nunc sunt, eorumque successoribus & Syndicis, auctoritate propria, alicuius consensu vel licentia minime requisitis, cautione tamen prius praestita, ut inferius denatur, possessionem illorum intrare, capere & recipere libere & impune, non obstantibus constitutionibus, priuilegiis Sedis Apostolicae eius auctoritate concessis, factis, concedendis, & faciendis, ac imperationibus sub quacunq; verborum expressione & tenoribus concessis, & etiam si de ipsorum tenoribus expedire facere mentionem speciale de verbo ad verbum, in totu vel in partem, quorum & quarum omnium ipsa sancta Synodus, hic pro expressis, lectis & insertis haberi vult & decernit, nec non praescriptionibus, consuetudinibus & aliis, contrariis & repugnabim; aut quois modo huic constitutioni de cetero Ecclesiastis, seu monasterio, hospitali vel loco huiusmodi residuum, quod declaratur ad restituendum illi qui soluerit, aut eius haeredibus, seu ius & causam aut titulum suum habentibus infra annum a die talis declarationis continue computandum, vel ad huiusmodi bona obligata usque ad satisfactionem ut infra declaratur, ipsi creditoribus restituendum, pro dicto residuo declarato, eo ipso praelatus, Capitulum, conuentus ac rectores talis Ecclesiastis, Monasterij, hospitalis vel loci, cuius vel quorum (ut praefertur) ipsa bona erant, sub pena excommunicationis sint adstricti. Et nihilominus pro securitate creditorum super satisfactione huiusmodi, nullus ex praelatis & aliis supradictis possit, aut debeat per se aut per alium, possessionem talium bonorum fuerit cum directo dominio incorporatum & solidatum, ac etiam q; Canon & census antiquis ante tempus Domini Gregorij Papae XI. pro illis praefari & dari soliti, consueci seu admissi, si qui praestabantur, debite persoluerent: nec etiam locum habeant in venditionibus bonorum, quorum iusta pretia apparetur & probabantur, conuentum, & locorum huiusmodi, quorum (ut praefertur) erant duntata, versa esse in permutationibus factis, vestis in evidente vilitatem Ecclesiastum, monasteriorum, & aliorum huiusmodi: nec locum sibi vendicent in concessionibus per Romanos Pontifices pro dotazione, in totum vel in parrem, ac alia quatuos subventione aliquarum Ecclesiastum, Cathedralium & aliarum indigentiam quacunq; Ciuitatum factis dealiquibus Ecclesiastis inferioribus, & bonis cari, dummodo huiusmodi Ciuitates ab antiquo & ante dictum schisma habuerint famam, titulum, & nomē Ciuitatis, & dummodo etiam huiusmodi concessa non fuerint alicuius Ecclesiastis, sed ab abbatalibus inferiorum Ecclesiastum: nec etiam sibi sortientur effectum in venditionibus, & aliis alienationibus bonorum hospitalium, xenodochiorum & aliorum priorum locorum quorumlibet que hospitalia, xenodochia, & pia loca, ut sunt, Ad sancto rum, sancti Spiritus in Saxia de Urbe, B. Marie noua deflentia, de scula, de seniis, ac de misericordia, de Paradiſo, & similia pro sustentatione pauperum & hospitalitate coſervanda constuerunt ab antiquo bona eorum vendere, aut taliter alienare, locare, aut vobis fructum concedere, secundum eorum statuta seu laudabiles & antiquas consuetudines pacifice hactenus coſervatas, priuilegiis etiam antiquis a Rom. Pont. quibusvis religiosorum Ordinibus bonorum & rerum huiusmodi indultis, ac etiam suis consuetudinibus, in talibus ab antiquo obseruatis, in suo robore permanuris, nec etiam in vicariatis, gubernacionibus, & ministracionibus, seu locationibus, aut feudiis Provinciarum, terrarum, castrorum, locorum, seu bonorum huiusmodi ad tempus nouem annorum, vel abinde infra duntaxat duraturis, predictis tamen in modificationibus non se ad predicta inuasa, occupata, usurpata, capta seu (ut praefertur) detenta, aliquiliter extendentibus. Ceterum decrevit praefacta sancta Synodus eadem auctoritate, quod quicunq; ex iustis & rationabilibus causis probauerit legitimate se, de, aut super Regnis, Provinciis, Ciuitatis, terris, castris, locis, vel bonis huiusmodi, vel eorum aliquo, pro preciis possolutis, vel ex causa depositi, sive mutui, aut alias ex iustis causis recipie debet a Romana seu aliis Ecclesiastis, monasteriis, prioratibus, hospitalibus, vel locis ipsis, seu eorum aliquo, aut ex praelatis, seu rectoribus corundem, occasione duntata Ecclesiastum, hospitalium, seu locorum praefotorum, ad quae ipsa bona pertinuerint, vel pertinerent, aliquas flore-

dicta præstatione tamen census soliti sive rationabilis: Ita tamen quod hanc cum euidenti utilitate huiusmodi tam per Rom. Pontificem, quam per prælatos & rectores secundum iuris scripti formam, etiam infederationes, emphyteuticas, concessiones, occupationes & reuocationes de bonis feudalibus ac emphyteuticis ante dictū tempus Gregorij XI. infundari soliti, ad Ecclesiastas, monasteria, hospitalia, vel pia loca huiusmodi quomodolibet deuolutis & deuoluendis in posterum, cum modificationibus infrastrictis pro censu & Canone solitis, aut ad auctis ante præfatis tempus Gregorij XI. & non de aliis, aut aliter villo modo possint etiam fieri concessiones, vicariatum, gubernationum, & administrationum, Regnorum, Proninciarū, Ciuitatum, terrarū, castrorum, locorum prefata Ecclesia Rom. quæcumque huiusmodi tempus concedi in vicariatum, seu administrationem per Rom. Ecclesiastas cōsueverunt per Roman. Pont. ad tempora nouem annorum, & abinde infra, & nō ultra, cum responsionibus, Canonibus, & censib. cōsuetis, melioratis seu ad auctis ante tempus præfatum, hoc addito, declarato, ac referuato, quod vicariis non soluentibus eidem Rom. Ecclesia censum ac canonem debitum in terminis appositis, vel saltem infra memorem post lapsum terminum eo ipso absque aliqua declaratione ad censem & Canones duplicitos persolvendos præfata Rom. Ecclesia teneantur ac ad stricti sint. Et si primus & duplicatum censem, & seu Canonem prædictos infra alium mensim sequentem non soluerint, ipso facto sententias, banna & penas huiusmodi incurrit. Si autem infra semestri lapsu primi termini præfati solutionem huiusmodi non fecerint de censu & Canone, ut præfertur, ipso iure cadant, ab omni possessione vicariatus, gubernationis & administrationis huiusmodi, & concessa ad liberam ordinationem Romani Pont. & Rom. Ecclesia præfati deuoluuntur, & deuoluuntur ipso facto intelligenti esse, & sicut cum omni rerum integritate & causa. Et illud idem intelligatur seruari, & fiat in & de vicariis, gubernationibus & administrationibus Provinciarum, Ciuitatum, terrarum, Castrorum, & locorum aliorum quorumvis, Ecclesiastarum, Monasteriorum, hospitallium, & locorum aliorum prædictorum, & cuiuslibet eorum. Præmissa quoq; extenduntur ad solutionem feudorum, bonorum emphyteuticorum, & aliorum locatorum responsiones quouis titulo, tam ad Romanam, quam ad alias Ecclesiastas, monasteria & loca alia supra scripta, communiter vel diuisum, prout de censibus & Canonibus vicariatum prædictorum superius continetur. Districti nihilominus inhibens, ne qua prorogatio seu noua concessione vicariatu, gubernatione, seu administratione huiusmodi de Regnis, Proninciis, Ciuitatibus, terris, Castris, & locis dicta Rom. Ecclesia, fieri possit aut debeat, nisi de Conilio & assensu Rom. Pontificum & Dominorum Collegij S. R. E. Cardinalium, eorum scrutatis votis, vel saltem per duas partes dicti Collegij in concordia, & non nisi pro euidenti causa, statu & honore Ecclesia præfata. Ita tamen quod debeat ipsi Cardinales in literis Apostolicis, vel cōtractibus desuper factis, vna cum Romano Pontifice propriis manibus se subscribere, ad instar antiquorum priuilegiorum Apostolicorum in perpetuum. Et si aliter fecerit seu alio modo in præmissis & infra scriptis omnibus, & contentis in presenti Capitulo, vel circa ea facta, seu declarata, etiam motu proprio, & de Cardinalium consilio seu consensu, seu alias & Apostolica, vel quavis alia auctoritate non teneant ipso iure, & nullum ins contrahentibus, vel recipiuntibus aliter acquiratur. Et nihilominus vicarii ipsi, gubernatores & administratores, quouis nomine nuncupentur, vel titulo, vel modo, etiam si sponte concederentur, vel alias contrarium facientes, ipsos processus, banna, sententias & penas ipso facto se nouerint incurrir: concessionibus, cōstitutionibus, priuilegiis Apostolicis, ac aliis quarumcunque personarum, nec non conseruandis, & aliis quibusvis in contrarium facientibus, ne quam obstantibus. Hoc sane intellecto, quod modifications ipse supra scriptæ, & ipsarum aliqua aliis qui tenent & tenuerunt Regna, Pronincias, Ciuitates, terras, Castra sive alia bona, ut in alio infra scripto capitulo continetur, scilicet in uasa, occupata, captata seu (ut præfertur) detenta

non valeant in aliquo suffragari: quinimo ad plenarie restituendum, reddendum, & ad alia faciendum (vt in eodem Capitulo continetur) protinus sint ad stricti.

Committuntur causa heresis certis iudicibus.

Item prædicta synodus Constantiensis omnes & singulas cauas & cauas hereticorum, ex errore & peruersa doctrina damnata memoria Ioannis Hus hereticorum in regno Bohemiae & in Moravia exortas, sapientes etiam criminales ex eis, vel eorum occasione contra quacumque personas, tam Ecclesiasticas quam seculares cuiuscumque status, gradus, ordinis vel conditionis aut præminentia existant, & quacumque præfulgeant dignitate, emergentes, dicitur; Ioannis Hus & dogmatis fallorum eiusdem fautorum, defensores & sequaces, Reuerendis in Christo Patrib. & Dominis, Dominis Joanni Patriarche Constantiopolitanis, & Ioanni Episcopo Silvanectensi coniunctim & diuissim committit audiendas, decideras, cognoscendas, & sine debito terminandas, cum omnibus & singulis suis emergentibus, incidentibus, dependentibus & connexis, & cum potestate citati personaliter omnes & singulos suspectos in fide ibidē degentes, & coram eis in genere & in specie nominandos coniunctim & diuissim, in Romana curia per dictū publicum & in partibus & in locis conuincinis affigendum & publicandum, cum ad easdem partes, præsertim ad prædictos de fide suspectos, pro huiusmodi citatione exequenda tutus non pateat accessus, habita tamē prius informatione summaria in præmissis, non obstante quod alias præfata synodus certis iudicibus generaliter quarumcunque heresum causas commiserit, usq; ad diffinitiuam sententiam exclusiue cognoscendi, & coram quibus aliquaz pendent indecisae, & alia contraria non obstantibus quibuscumque.

Item præfata sancta synodus vult, ordinat atque decernit, quod in dictis aliis heresum causis, ex iudicibus alias per Concilium prædictum deputatis, decem eorum, aliis absentibus, possint & valeant in ipsiis procedere, & terminos in predictis causis servare, vt eo facilis, commodius & celerius causa huiusmodi terminentur, in contrarium facientibus & non obstantibus quibuscumque.

Quod beneficiarii in Concilio præsentes, recipiant fructus beneficiorum eorum in absentia.

Item cum absentes causa reipublicæ ecclesiasticae persona, in ecclesiis in quibus beneficiari sunt, præsentes merito reputantur, ideoque ut omnes & singuli beneficiarii huius sacri Concilii præsentes, & qui ad illud pro tempore accederint, eo commodius ipsi Concilio interesse, & in illo usque ad finem valent remanere: dictum Concilium statuit & decernit, quod ipsi omnes & singuli pro residentibus sive præsentibus interim in suis beneficiis sunt habendi, ita quod omnes & singulos redditus, fructus & prouentus suorum beneficiorum ac residentiae personalis in ipsi beneficiis, in quibus residebant, aut in quibus resident, si eisdem Concilii prosecutio seu interestentia eis non obstat: ac alij etiam curiales beneficiarii, qui de suis beneficiis ad præfatum Concilium non accederint, alias tamen præsentes in curia, in eodem Concilio laborauerint, etiam si primam non fecerint residentiam personalem cōsuerant viuis tantum beneficij pro qualibet eorum vigore huius decreti eorūdem beneficiariorum absentiis de aliis suis beneficiis, de iure & cōsuetudine, priuilegio aut licentia suorum superiorum semper saluis, etiam si canonici, aut præbendæ, aut dignitates, aut personatus vel officia in cathedralibus & metropolitanis maiores post Pontificales, seu collegiatis ecclesiis huiusmodi principales fuerint, durante ipso Concilio, eisdemq; in eodem Concilio perdurantibus, etiam à tempore itineris arrepti huius ad præfatum Concilium, quoq; ad eadem sua beneficia ipso Concilio finito cōmode redire potuerint, aut quamdiu curiales prædicti in eodem Concilio laborauerint: cum ea integritate percipere valeant & debeat, cum qua illos perciperent, si in suis beneficiis prædictis interim personaliter residerent, & administrarent in eisdem, quotidianis distributionibus dantaxat exceptis, contrariis non obstantibus quibuscumque, & cum executionibus exprimendis in cancellaria, si fuerit opportunum.

Quod

* cognoscendas.

* Zopoludentis.

Locus obsecrus.

Quod littera super prouisionibus ad Patriarchales, metropolitanas & alias Ecclesiastas per olim Papam Ioannem usque ad suspensionem concessa, expediantur.

Item dicta sancta Synodus statuit, ordinat & decernit, quod littera super quibuscumque prouisionibus ad qualcunque Patriarchales, metropolitanas & alias cathedrales Ecclesiastas, ac etiam monasteria de quibuscumque personis per Dominum Balthasarem tunc Ioannem Papam XXIII. usque ad ipsius administrationis in spiritualibus & temporalibus suspensionem factis, de quibus per libros Reuerendissimi Patris Domini Ioannis Episcopi Ostiensis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancelarij & Cancelariae Apostolice constabit, per eundem Episcopum & Cancelarij sub nomine & bulla dictæ synodi possint & debeant expediti, quatuor deputatis nationum sibi assistentibus: & hoc, nisi ex libro ipso promotionum secundum stylum Cancelleriae appareat obstatulum, vel alias canonicum impedimentum. Præmissis vero lectis, sicut responsum per Dominos Episcopos deputatos nomine quatuor nationum, ac Dominum Ioannem Episcopum Ostiensis nomine collegij Cardinalium, Placez. Contradicente tamen Reuerendo Patre Domino Helio Aniciensi Episcopo pro se, & Domino Dominico de Ragusio, Ambasatore & Nuncio Archiepiscopi Spalatinus, qui duo in huiusmodi statutum super prouisionibus ad Patriarchales, &c. non consenserunt. Et Dominus Dominicus dixit ipsum statutum secundum omnia sua verba non placere, & præsertim ultimam clausulam, videlicet: Et hoc, nisi ex libro promotionum secundum stylum curiae appareat obstatulum.

S E S S I O X X.

Super monitorio contra Ducem Austriae pro Episcopo Tridentinensi.

Anno à nativitate Domini millesimo quadragesimo decimoquinto, indictione vero octaua, die Iouis vigesima primi mensis Novembris, fuit celebrata Sessione generalis in maiori Ecclesia Constantiensi, presidente in eadem Reuerendissimo in Christo Patre Domino Ioanne Episcopo Ostiensis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali & Vicecancelario. Fuitque decantata Misla solennis de gloriose Virgine Maria, per Reuerendum Patrem Dominum Antonium Episcopum *Zopolidentis. Qua completa, fiebant solemnitates more aliarum Sessionum. Quibus explicitis, Reuerendus Pater Dominus Antonius Episcopus Concordiensis, quadam legebat monitorij & aliarum ordinationum schedules tenoris subsequentes.

Decretum monitorij in causa Tridentina.

Sacraliter generalis Synodus Constantiensis, universis & singulis Christi fidelibus salutem & omnipotentem Dei benedictionem. Grauen querelam venerabilis fratris nostri Georgij Episcopi Tridentinensis accepimus, continentem quod Illustris Princeps Fredericus Dux Austriae, ipsum in canonica possessione Ecclesiæ & ciuitatis Tridentinensis, & oppidorum, castrorum, villarum, terrarum & locorum, iuriumque & aliorum bonorum mobilium & immobilium, ad eandem Ecclesiæ & ipsum Episcopum pertinenter, alias sexdecim annis pacifice existentes Ecclesia, Ciuitate, oppidis, castris, terris, villis, locis ac iuriis & bonis huiusmodi temerarie & de facto spoliasset, eaque novem annis citra detinisset, & adhuc detinet occupatas & occupata, fructus, redditus & prouentus subleando, & percipiendo ex eisdem, ac ipsum ceperit, & carceribus mancipatum affectasset pluribus grauius violentius ac iniuriosus, propter quæ anathematis, sacrilegij & alias poenas à iure contra talia perpetrantes promulgas incurrisset, quibus in sordeus per longa temporis, & infidei de praefenti: nonnullaque promissiones ac etiam certa iuramenta & litteras tempore sue captiuitatis, & ante seu post, in preiudicium libertatis ecclesiastice, dñeque Ecclesia Tridentinensis, damnum non modicum, ab eodem Episcopo incussionebus & metu extortis. Et vterius idem Fredericus nuper dum inter Serenissimum Principem Sigismundum Romanorum & Hungariae Re-

gem, ac ipsum Fredericum Ducem post executionem iustitia contra eundem Fredericum, per dictum Dominum Regem factam submissionis tractatus firmaretur, se iuramenti vinculo adstrictiisset, quod si quæ personæ tam Ecclesiasticae quam seculares dicto regi de ipso Frederico conquererentur, & ab ipso rege sibi petereni iustitia complemetum ministrari, ipse Fredericus Dux stare deberet ordinatio dicti regis, & facere que dictus Rex diceret & ordinaret, quod quidem licet Rex ipse Georgio Episcopo de præmissis grauerit coram eodem conquerente detinuisse & ordinasset, quod ipse Fredericus Dux Ecclesiastam, ciuitatem, oppida, castra, villas, terras, loca & iura & bona huiusmodi, quibus ipsum Georgium Episcopum notorie spoliauerat, notorieque detinet occupatas & occupata, eidem Georgio restitueret, ipsumque permitteret eorum possessionem in posterum pacifice vi & gaudere, nihilominus idem Fredericus Dux pro parte dicti Episcopi interpellatus & sufficienter requisitus, hoc facere non curasset haec tenus, nec curat de praesenti. Quapropter attenta præmissorum excessuum & spoliis notorietae & rei evidencia, idem Episcopus petit per nos super præmissis de opportuno remedio sibi prouideti, & litteras monitoriales contra præfatum Fredericum Duxem & occupatores ac detentores Ecclesiæ, ciuitatis, oppidorum, castrorum, villarum, terrarum, locorum & bonorum huiusmodi, etiam si ducale vel alterius ciuitatumque status, gradus, vel præminentia essent, decerni & concedi, ipsumque Fredericum Duxem & occupatores & detentores prædictos, sub penitus iuriis & constitutionis à diu memorie Caroli quarto contra tales facinorosos & sacrilegos editas, & aliis penitus gratioribus requiri & moneri, quatenus infra certum terminum idem Fredericus Dux & occupatores ac detentores prædicti, Ecclesiastam, ciuitatem, castra, oppida, terras, villas, iura & alia bona huiusmodi, quibus eundem Georgium Episcopum spoliasset, seu spoliauit, ac etiam quæ cunque ciuitas & bona ante & post per prædictam spoliationem ad dictam Ecclesiæ Tridentinam deuoluta, que detinentur seu detinent occupatas seu occupata, restitueret & restituerent, & alias sibi circa iniurias & perceptas & alia debite satisfaceret, & farisfacerent: nec non se, vasallos & subditos suos & Ecclesiæ sua prædictæ à prædictis iuramentis & promissionibus absolvi, & prædictas litteras cassari, irritari & annullari, humiliare & cum instantia debita postulavit, & alias circa præmissa petit & conclusit, sicut in petitionibus pro parte eisdem Episcopi verbo & scriptis, & in actis coram nobis inter dictas partes factis & redactis, plenius noscitur contineri. Nos vero * per notoriatem facti, & alia practicata in causa huiusmodi, coram nobis & à nobis deputatis, nobis constitut & conflat, petitionem huiusmodi fore iustam, * ipsumque Fredericum Duxem & occupatores & detentores antedictos monendos, petit, & tisque litteras monitoriales cōtra dictum Fredericum Duxem & occupatores & detentores huiusmodi, partibus ipsi auditis, & seruatis seruandis, prædictis partibus ad hoc legitime citatis, decreuimus fore concedendas, decernimusque & concedimus in forma quæ sequitur.

Monitorium in forma debita contra Duxem Austriae.

Sacraliter generalis Synodus Constantiensis, universos & singulis Christi fidelibus salutem & omnipotentem Dei benedictionem. Grauen querelam venerabilis fratris nostri Georgij Episcopi Tridentinensis accepimus, continentem quod Illustris Princeps Fredericus Dux Austriae, ipsum in canonica possessione Ecclesiæ & ciuitatis Tridentinensis, & oppidorum, castrorum, villarum, terrarum & locorum, iuriumque & aliorum bonorum mobilium & immobilium, ad eandem Ecclesiæ & ipsum Episcopum pertinenter, alias sexdecim annis pacifice existentes Ecclesia, Ciuitate, oppidis, castris, terris, villis, locis ac iuriis & bonis huiusmodi temerarie & de facto spoliasset, eaque novem annis citra detinisset, & adhuc detinet occupatas & occupata, fructus, redditus & prouentus subleando, & percipiendo ex eisdem, ac ipsum ceperit, & carceribus mancipatum affectasset pluribus grauius violentius ac iniuriosus, propter quæ anathematis, sacrilegij & alias poenas à iure contra talia perpetrantes promulgas incurrisset, quibus in sordeus per longa temporis, & infidei de praefenti: nonnullaque promissiones ac etiam certa iuramenta & litteras tempore sue captiuitatis, & ante seu post, in preiudicium libertatis ecclesiastice, dñeque Ecclesia Tridentinensis, damnum non modicum, ab eodem Episcopo incussionebus & metu extortis. Et vterius idem Fredericus nuper dum inter Serenissimum Principem Sigismundum Romanorum & Hungariae Re-

* videtur deesse quia.

* videtur legendum, ipsum Fredericum,

dieseis & eorum cuiuslibet pro tertio & peremptorio termino ac canoniamonitione assignamus, ita quod in his exequendis alterum non expectet, nec unus pro alio fecerit, prafatum Fredericum Ducem & quoqueq; alios Ecclesie & ciuitatis Tridentinensis, nec non & oppidorum, castrorum, terrarum, locorum, ac iurium, & bonorum quotumcumque ad ipsam Ecclesiam pertinentium, predictorum forsan occupatores & detentores, vasallos & subditos, etiam si dualis aut alterius cuiuscunq; dignitatis, statutus, ac praeminentiae fuerint, in eorum proprijs personis, si & vbi pro premisso cum ac infra scriptorum executione ad eorum presentias curus patebit accessus: Alioquin per editum publicum in audiencia publica contradicatum legendum, nec non cathedrali & S. Stephani Constantini, ac locis circumiunctis, videlicet Aquileiensi, Salsburgensi, Augustensi, Frisingensi, Brixinensi, Curicensi, Feltrensi, & Veronensi ecclesiis assignendum, & inibi publicandum ex parte nostra, Fredericum Ducem Austriae & alios occupatores predictos requirant & moneant, quos nos etiam tenore presentium sic requiri mus & monemus, ipsi; Frederico Ducis in virtute sanctae obedientiae & sub anathematis, faciliusq; priuationis omnium honorum feudalium, quae ab Ecclesia seu Imperio obtinet, & inhabilitationis sua & filiorum suorum masculorum ad obtinendum tam feuda quam officia & beneficia usque ad secundam generationem & honoris & famae ac communions in consilii principium, quam ipsum Fredericum Ducem iuxta constitutionem diu memorie Caroli IV. contra tales facinorosos & factilegos editam, à Sede Apostolica canonizatam & approbatam, quinquo & periti ratione iuramenti in manibus Regis Romanorum per ipsum Ducem prefisi, & aliis secularibus personis sub excommunicationis & priuationis minorum feudalium, quas ipsas personas facultates supradictas, nec non ecclesiasticis personis sub dicta excommunicationis & priuationis omnium beneficiorum ecclesiasticorum & inhabilitationis ad illa, & quecumq; alia beneficia in posteru obtinenda, ac suspensionis & diuinis quo ad capitula, nec non interdicti quo ad omnia territoria predicti Ducis Frederici, & ceterorum & occupatorum & detentorum censuris & penis, quas ecclesiasticas personas predictas, si in praemissis deliquerint, & mandatis & monitionibus huiusmodi non paruerint, seu non paruerit, incidere volumus ipso facto, & quas in ipsas ex nunc prout extunc, extunc prout exnunc, & extunc prout exnunc, excommunicationis sententiam innotamus. Inferiores vero Episcopis, qui in praemissis exequendis negligentes fuerint, vel eorum aliquis neglegens fuerit, post lapsum sex dierum terminum excommunicationis sententiam incurre volumus ipso facto. Absolutionem vero omnium & singulorum, qui praefatas nostras sententias, aut earum aliquam incurserint, vel aliquis eorum incurrit quo modo, nobis aut sumptu futuro Pontifici tantummodo referuamus. Loca vero obedientia & valuarum predictarum, tanquam publica & idonea ad executionem predictorum (vt praemittitur) publicandam ad instar publicorum editorum, quae olim in albo praetorio scriberuntur, duximus eligenda, que presentes nostras litteras suo quasi sonoro praetorio & patulo iudicio publicabitur, in quibus nostras litteras modo praemissa decernimus publicandas, ne pronominati moniti & citati, de praemissa aliquam ignorantiam pretendere valent, vel etiam allegare, cum non sit verisimile, apud dictos sic citatos & monitos remanere incognitum, quod tam patenter & notorie extitit publicatum. Volentes nihilominus & decernentes, quod presentes nostrae litterae dictos monitos & citatos perinde arceant & adstringant, ac si eorum proprijs personis publicatae fuissent. De executione praemissorum & de his quae in praemissa & quilibet praeforum vos prescripti venerabiles fratres Patriarcha, Archiepiscopi, Episcopi, vescovi, alii delegati nostri feceritis, seu aliquis eorum fecerit, nos per instrumenta publica seu alia legitima documenta legitime certificare non obmitatis sub pennis supradictis, quibus & cuilibet vestrum in praemissa plenam fidem. Datum Constantiae ix. Calen. Decemb. Anno à nativitate Domini millesimo quadragesimo decimoquinto, Apostolica Sede vacante.

Quibus

Quibus lectis, fuit responsum, dictum, & altavoce clamatum per Dominos Concordiem Italicam, Tholensem Gallicanam, Mersburgensem Germanicam, & *Cathaginem Anglicanam Episcopos quatuor nationum, & per eorum quolibet nomine ipsorum & cuiuslibet eorum, *Placit:* & per dictum Dominum Ostiensem nomine collegij Cardinalium, *Placet.* Procurator vero prefati Domini Duci, protestatus fuit de nullitate monitorij & de grauamine, & appellando petit instrumentum.

Iacobus Cerretanus in actis Concilij, addebat ea quae audiungere visum, propter diarium cognitionem in Concilio eodem gestorum.

Die Maris, 1. Ianuarij, electi Concilio postulauerunt Regem Sigismundum, ut libertati Patrum consuleret, ne prætextu sui salvi conductus, actionem contra Hussum institutam impidiret: annonam præterea sufficientem pretio moderato subministrari iuberet. Respondit ad omnia benigne Sigismundus, & tam reformationem Ecclesie, quam cognitionem cause Hussi Patribus liberam esse imperauit. Ea de re decrevit, hunc in modum, quod Concilium in causa fidei liberum esse deberet, & potest procedere contra eos, quos constat de haesiti esse infamatos, ita quod in publicum vocati, seruatis seruandis iuxta ipsorum merita iudicentur. Quod autem attinet minas & terrores, in scriptis, in certis locis, in fauorem Hussi expressos, quascumque violentias inferendas, Regiam maiestas suo mandato prohibitorum prouidit, & sufficientius prouidebit in futurum, si fuerit opportunum. quoad libertatem Concilij attinet, pariter talium conductum, omnibus vltro venientibus concessit, ex qua formula Nuncius Gregorij XII. & Benedicti XIII. indulxit, qui posseit Constantiam ingredi, ibidem morari, & exinde reuertiri, cum eis liberet.

Die 8. Ianuarij Nuncius Lunani aduenierunt. quos secuti sunt aliquot postea diebus, Episcopus Cameracensis, Archiepiscopus Moguntinus, & Episcopus Heribolensis. Die 12. Lunani Oratores in publico confusu, Petri Luna promulgitudinem renunciaverunt, qui paratus foret Nicam venire, & cum Sigismundo Rege Romanorum de toto negotio schismatis liberare. Polridie, Nuncius Regis Aragonum, eadem retulere, & Sigismundum ad congressum cum Ferdinando Rege inuitauere. Die 17. Ludouicus Dux Bavariae medius inter Regem Sigismundum & Comitem Ciliæ, vna cum Episcopis Wormaciensi, Spirensi, & Verdensi, nec non cum Oratoribus Archiepiscopi Treurense, nec cum Episcopis Anglie ingressi sunt. Hos postridie secuti sunt Oratores Gregorij XII. Fr. Joannes Dominici Cardinalis, medius inter Ducem Bauariae & Ducem Brige, ac Joannes electus Constantinopolitanus.

Die Veneris, 25. mensis Ianuarij, existente Domino Rege Romanorum in palatio sua habitacione secunda, in opusum Ecclesie Cathedralis Constantiensis conuenierunt ibi Prelati de qualibet natione deputati per sacram Concilium ad assistendum eidem Regi pro parte sacri Concilij in exhibenda audiencia Oratoribus Angeli Corratio, qui bus ibidem conuenientibus venerunt Dominus Joannes Tit. Sixti Presbyter Card. Ragutinensis, ac Dominus Joannes electus Constantiopolis, in obedientia Angeli Corratio, nominati pro parte eiusdem Oratores seu Legati definiri, simulq; cum eis Dominus Ludouicus Dux Bauariae, Dominus Wormaciensis, Spirensi, & Verdensi, Episcopi, & Oratores Domini Archiepiscopi Treurense, in obedientia eiusdem Angeli de Corratio existentes, ibidemq; cum essent Dominus Sigismundus Rex Romanorum à predictis Oratoriis sue Legatis Angeli Corratio requiriuit infra scripta.

Primo. *Vnum ipsi habent mandatum sufficiens, & si haberent quod illud exhibere doberent.*

Secundo. *Quod sacrum Concilium Constantiensis approbare debent.*

Tertio. *Quod in eodem sacro Concilio una cum aliis conuenire debent.*

Atque prafatus Dominus Joannes Cardinalis Ragutin. respondit se habere mandatum sufficiens, & illud se renitenti sua exhibere velle.

Super altis vero duabus dixerunt quod mandatum non haberent.

Addidit insuper Dominus Ludouicus Dux Bauariae, quod si ordinaretur quod Dominus Balthasar Costla dictus Papa Ioannes XXII. non presideret Concilio, offerebat pro parte sua & aliorum suorum Prælatorum quod Dominus Gregorius personaliter ad Concilium se transferret, vel saltem nullam viam respueret, per quam ad unionem veniri possit, super quo si aliquid in mandato prædictorum legatorum deficeret promitterebant quod suppleret. Et in casu quo predicta facere renueret, promitterebant state determinationi Concilij. Quibus sic dictis Dominus Rex Romanorum dixit eisdem, quod vias per quas ad unionem deueniri posset perscrutari & imaginari deberent easque in scriptis tradere, propter quod in crastinum infra scripti temporis cedulam porrexerunt.

Cedula porrecta per illos de obedientia Domini Gregorij, Domino Regi Romanorum super modo veniendo ad unionem & reformationem Ecclie.

VII.

Si placet Regia Maiestati & aliis ad quos spectat ingredi tractatum amicabilem super via cessionis que videtur etiam placere mul. is de diversis obedientiis hinc & inde. Tunc Illustris Princeps Dominus Ludouicus & Prelati de obedientia Domini Gregorij Pape XII. hic præfertiliter in Constantia existentes una cum Reuerendis Patribus Dominis Cardinalibus Ragutinensis, & Patriarcha, &c. Nuncius Apollonius sufficiens mandato ad hoc vt creditur fulcitur volunt dare omnem quam poterunt operam quod per eandem effectualiter procedatur. Et si per Practicam forsan deueniretur in illa via ad aliquam Conclusionem ynionis ad quam secundum circumstantias tunc adhibendas forte mandatum dicit Dominus Gregorij Pape, videatur a quibus non sufficere usqueque: tunc dictus Dominus Dux Ludouicus & Prelati de obedientia Domini Gregorij offerant se obrenitentes pleni & verius mandatum in brevi temporis spatio ab eodem, sive per De gratiam sincera & integra vno & vniuers & indubitate Patorum Ecclesie sancta Dei habeatur.

Insuper Prelati, Doctores & Magistri de prefata obedientia Domini Gregorii hic in Constantia præfertiliter existentes ad honorem Dei omnipotentis pro reuerentia Casareculminis, & zelo ynionis, ac Ecclesie reformationis iuxta desiderium Regia Maiestatis se offerant & exhibent una cum aliis Reuerendis ac venerabilibus Prelatis Nuncius, Doctribus & Magistris in Constantiensi. Concilio per Maiestatem Regiam & in eius proximitate congregatis pariter & pro rata & statu suo & cuiuslibet eorum deliberare tractare & conferre de omnibus mediis, & viis sincere, & integra vniuers Ecclesie sancta Dei, nec non reformationis, atque materiis sue negotiis in dicto Concilio agitandis usque ad conclusionem inclusi, sic tamen quod illi Dominus qui a nonnullis vocatur Dominus Ioannes XXII. non presidet ne intersit in eodem Concilio: inno omnia obligatio per personas Concilii sibi specialiter facta quo ad tractanda in Concilio relaxetur libertas conrendi loquendi & tractandi de singulis nullatenus impeditur, & vota omnium & singulorum sint libera & pura. Causa quoque ynionis Ecclesie per idem Concilium ante eius dissolutionem aut separationem diffinatur. Et dictus Dominus Gregorius XII. per Regiam Maiestatem de confessu Concilii & per dictos sibi obedientes ex nunc caritatis instantia debita requiratur, & pie in Iesu Christi visceribus exhortentur, vt infra certum terminum competentem per Concilium statuendum personaliter veniat aut plenum & sufficiens mandatum mittat ad allegandum si placuerit sua iura, & determinationi dicti Concilii vi præmittitur acquiescendum, sive autem dictus Dominus Gregorius comparuerit, aut mandatum huiusmodi misericordia, sive Non dicit tamen sibi obedientes, vt si volunt acquiescere determinationi eodem Concilio.

Responsio data per Concilium Domino Regi Romanorum, vt secundum illam si vult respondeat ad cedulam illorum de obedientia Domini Gregorij.

VIII.

Super eo quod Dux Ludouicus cum Prelatis de obedientia Domini Angeli, &c. dedit in scriptis de modo procedendi, &c. si Dominus Rex ruit confilium Concilii dicatur vt sequitur.

Et primo ad id quod ipse Dux & si offerunt, quod volunt dare operam quod per viam cessionis efficaciter procedatur. Dicitur quod predicti non declarant quomodo intelligunt hanc viam cessionis. Si enim intelligunt quod Dominus Angelus cedat cedente Domino Petro,

crum &
quid in ea
traclatū.

bus nominandi, ex quibus pontifex, quatuor deligeret. Ea omnia varie accepta sunt. Decretum: sessione in debere die 26. Martij celebrari. Huic Cardinales Cameracensis & Florentinus interesse voluerunt: Venetus & Aquilegiensis regularunt: ceteri infirmatarem, ne interest excusa runt alij, vt Columna, Sanct. Angelanus, & de Comitibus discelerunt.

Congregata postmodum in praesentia Regis sessione, predicti Cardinales, Cameracensis & Florentinus, Sigismundo Regi & Nationum deputatis protestaci sunt, se vellein obedientia Ioannis Papae persistere: stante illo in bono proposito dandi pacem Ecclesia per suam cessionem Papatus: ceterum illo à proposito resiliente, velle Concilio adhaerere. Adiunxerunt: parem quoque debere esse sessionem Concilij: quod etiam expectare deberet responsionem Ioannis, ad Legacionem directam super per tres Cardinales. Hi reuteri, retulerunt: quod Iohannes velit constituer Procuratores, omnes & singulos Cardinales, & octo Prelatos ex nationibus: dummodo Concilium triginta duos proponeret. Item quod velit per unam aut duas dietas stare à Constantia, vlaque ad deliberationem Concilij: quod nollet omnino dissolvi, vlaque quo perfecta vno conficeretur. Securitate quoque pro pontifice, & Duce Austriae petierunt, quae si non impetraretur: ad omnina oblatu nullatenus teneretur. Galli, Angli, & Germani, omnia illa pro factis reputantes, sessionem ad diem 30. Martij indexerunt. Cardinales autem vt authoritatem pontificiam tuerentur, illis tandem, pro parte Ioannis Papæ, quod volebant detulerunt: scilicet Sigismundus manifeste indicans, vt Iohannem Constanti Concilio restituere. Die 28. Aprilis, Oratores Concilij tandem persuaserunt Iohanni, vt Procuratores ad renunciandum Papatu depurare deliberauerit. Sed iam Patres, tam varia mutatione locorum, seu potius suffugio Iohannis irritati, citationem contra ipsum decreuerant: quam nulla ratione poterant illi ipsi Procuratores Cardinales impidere, neque vt mandatum Procuratorum datum à Iohanne, à Concilio acceptaretur impetrare. Inde citationem Regem, vna cum ipsis omnibus & singulis Procuratores ad renunciationem Papatus futurum, ac Iohannem Papam Curiam suam alibi non translaturum.

XVI.
Iohan. P. öt.
Schaffusa
discedit da
tis publicis
fui di
scensus lit
teris.

Inter haec Iohannes pontifex metuens, ne Sigismundus Rex contra Ducem Austriae moueret, Schaffusa discessit.

Pofulantibus Cardinalibus, idem Rex, nihil aliud, quam quod sessio, cui alias non seruatis propositis interesse recusat, non nisi ad meridiem eiusdem diei differreter respondit. Sessioni tandem inchoata, Iordanus Cardinals respondit: qui etiam sequenti die Pascha, flagitante Sigismundo sacris publice operatus est, ac post missa celebrationem, vna cum reliquis Cardinalibus, & Ora toribus Regis Francie, necnon vniuersitatis Parisiensis, alijsq; Principibus, Sigismundo Regi supplex frusta fuit, ne bellum contra Ducem Austriae indiceret. Præter alia in diem ordinata, decreuerant, vt pontifex de non disoluendo transferendoque Concilio litteras daret: Patres Concilij, formulam Procuratorij conciperent: Cardinals pontificem ad eam acceptandam inducerent: Concilium, custodiendos in Procuratores ad triginta vel quadraginta, ex omnibus nationibus proponerent: Oblatae à pontifice conditiones, correctioni Concilij subiacenter: Pontifice Iohanne morente, nemio ex competitoribus superstitibus, nisi sub conditione cessionis eligeretur: Iohanni pontifici ante, & post cessionem omnis securitas præstareatur: ac omnia demique seruarentur tentarentur; vniioni confiendae: Dedit interea Iohannes publicas litteras, cur Schaffusa discesserit: quarum hoc est exemplum.

Iohannes Episcopus seruus seruorum Dei. Vniversitatis & singulis Christi fidibus presentes litteras inspecturis salutem. Vniversitatis vestra, & vestrum singulis presentibus innotescat quod propter metum qui merito cadere poterat in constantem virum de Cittate Constantiensi, discessimus, & ad Terram Schaffusa Constantiensi. Dioecesis, peruenientem credentes exinde posse omnia & singula practicare, quae forent ad pacem & vniunionem Ecclesie Sancte Dei. quam de die in diem cordialiter exceptamus, causante humani generis hujus denotione, ac studio decorum domus Domini, pacemque vniuersalis Ecclesie diu à foribus ipsius exalantem vestra diligis, ac inde se prosecutur Serenitas, dum pro oppugnando pestiferis schistis viros opere & sermonem fortissimos inquam bellatores inclitos virijsque fratibus Ambasatores vestros, sic decenter, sive magnifice ceteri Regum, Principum, & aliorum Orthodoxe fidei Patronum optimorum cune, si dignum duxistiis aggredire. Debet etenim, vt hoc quod de eiusdem vniuersali Ecclesie praeradiis gestum est & geritur negotis vestram non debet aliquatenus latere claritatem. Daudum siquidem improbi terreni fastus ambitio misera, qua contentendum de Papa-

rario Gregorius XII. in eorum obedientiis nominati allegantes im preptionem nobis illatam quoque modo retraherentur à cessione presenti iuriis quomodo libet in Papatu, & si perturbaretur effectus pacis & vniioni huiusmodi, ad quarum verum & salutarem effectum supra media desideria nostra tendunt, & quantum in nobis erit adhuc ut pax & uno subsequantur huiusmodi in nullo celsabimus seu studia nostra quomodo fabri abraham. Datum Lofenberg, Basiliensi. Diec. pridie nonas Aprilis. Pontificatus nostri anno quinto.

Die 12. Aprilis, Constatinæ discessus Papæ de Losenberck innotuit. Die 19. eiusdem mensis, Cardinales, Sanct. Marci & Florentinus, à Concilio Legati, ad eundem abi erunt. die 20. Branda & Barensis Cardinales, Schaffusa Constantiam reuersi sunt: quo etiam die significatum est, Iohannem à Friburgo, Brisagum discessisse. Hic duo illici Legati, mandata Concilij eidem exposuerunt, postriedie, inde Nouemburgum concessit. Ludovicus Dux Bavariae, Friderico Duci Austriae author fuit, qui illum ipsum Friburgum reduceret. Is idem Sigismundum interpellauit, vt Friderico indulgeret. Huic Sigismundus respondit: Non dimittitur peccatum, nisi restitutus ablatum. scilicet manifeste indicans, vt Iohannem Constanti Concilio restituere. Die 28. Aprilis, Oratores Concilij tandem persuaserunt Iohanni, vt Procuratores ad renunciandum Papatu depurare deliberauerit. Sed iam Patres, tam varia mutatione locorum, seu potius suffugio Iohannis irritati, citationem contra ipsum decreuerant: quam nulla ratione poterant illi ipsi Procuratores Cardinales impidere, neque vt mandatum Procuratorum datum à Iohanne, à Concilio acceptaretur impetrare. Inde citationem Regem, vna cum ipsis omnibus & singulis Procuratores ad renunciationem Papatus futurum, ac Iohannem Papam Curiam suam alibi non translaturum.

Die nona Maij, deputatis sunt à Concilio, Fridericus Burggrauius Nurembergensis. & Bisuntinus ac Rigenensis Archiepiscopi qui Iohannem pontificem Constantiam reducerent.

Die 11. eiusdem mensis, Patres deputarunt Indices Comisarios, inter Ladislaus Regem Regnumque Poloniae, & inter Prutenos Marianos, Franciscum Cardinalem Florentinum, & duos ex singulis nationibus: scilicet ex Anglicana, VVernardum de Plagia Decreto rum Doctorem & Iohan. Thonos in Legibus Licentiatum.

Ex Gallicana, Iohan. de Matischone LL. Doctorem & Adamum de Cameraco, in vitroque iure LL.

Ex Germanica, Lambertum de stipite Decretorum Doctorem, & Conradum Seglauer Decretorum Doctorem.

Ex Italica Antonium Episcopum Concordensem Decretorum Doctorem, & Gasparum de Perusio LL. Doctorem.

Eodem die Iohannes Papa datis Friburgi litteris, tres ex Cardinalibus, scilicet Petrum tituli Sanct. Chrysogoni, Guillelmum tituli Sanct. Marci, & Franciscum SS. Cosmae & Damiani Procuratores suos instituit, formulamque Procuratorii ipsis misit. Concilium porro Regibus & Principibus Christianis, recessum pontificis significauit, & saepe illorum pro vniione Ecclesie implorauit. Ad istum modum Ladisla Poloniae Regi Patres scripserunt.

SERENISSIMO PRINCIPI DOMINO
V Valdislao Regi Po
loniae.

Sacrosancta Synodus vniuersalem representans Ecclesiam in Cittate Constantiensi, felicitate congregata.

Serenissime Princeps & Domine. Certe gerimus, & clarissima experientia rerum Magistra compertimus, quo zelo, quantaque denotione, ac studio decorum domus Domini, pacemque vniuersalis Ecclesie diu à foribus ipsius exalantem vestra diligis, ac inde se prosecutur Serenitas, dum pro oppugnando pestiferis schistis viros opere & sermonem fortissimos inquam bellatores inclitos virijsque fratibus Ambasatores vestros, sic decenter, sive magnifice ceteri Regum, Principum, & aliorum Orthodoxe fidei Patronum optimorum cune, si dignum duxistiis aggredire. Debet etenim, vt hoc quod de eiusdem vniuersali Ecclesie praeradiis gestum est & geritur negotis vestram non debet aliquatenus latere claritatem. Daudum siquidem improbi terreni fastus ambitio misera, qua contentendum de Papa-

tu capi-

XVII.
Littera Pa
trum Con
cil. ad Reg.
Polon.

tu cupiditas, & velut prodiens ex adipi iniqitas sponsam Domini vincam feliciter Catholicam Ecclesiam innumeris deformauit erroribus, nec dubium, que etiam tunice inconfutis IESV CHRISTI representasse debuerat imaginem, cupidus manibus predicatorum bipartitam, & velut velum templi pridem scissum per medium, nunc vero tripartitam esse conqueri potest, potius cum Propheta quomodo ipsi contendentes de Papatu super dolorem vulnerum plagaris crudeliores cumulantes immixerit tangunt pastores quondam Abrahæ super gregem crastitudine rixatatem templum Domini vicinum & sanctum ad instar tripolis dispergit diuersa virtutum macerie depingit, & scandalorum non pauci denigrare malum hactenus non verentur. Eatenus omnipotens de alto prospexit ad infima volens eiusdem sua spose, afflita atrociter infra mitibus compati propriis tot tantoque Orthodoxorum Patronum, ac status utriusque clieissimum Principum virorumque quamplurium inclitos & sapientes cunctos dignatus est aduersus mundi climatis in virtute Sancti Spiritus in hanc insignem & Casaream Constantiensem Cittatem Maguntinensem Provinciam feliciter conuocare, quo quanta paci ac perfecta securitas abundantia, quantaque rerum virtualium nec non aeris redundat temperie, nullus in ea nisi mentis inops hoc ignorat. Ad quam quidem Cittatem cum Dominus Iohannes Papa XXIII. virtus deuota quoniam insititia cum summis pontificis voto suo vocem virtutis daret, & altissimo reddere vota & Iuramenta, vt presertim nullatenus possit prenderet, sed minimum si res mens sibi conscientia timore servili afficiatur, fugiisque nonnunquam nemine persequente, sic quoque ipsi Dominus Papa licet loqui pudet, tacere tamen non expedit fortesibim consciens vano trepidus timore, ubi nec timoris teste Deo erant vestigia, noctis profunda expectata caligine, non attendentes statu sui gravitate, habitu turpiter transformato vigesimo primo, mens Martij proxime præteriti alias in profuso Sancti Benedicti clam ausus & ad quoddam oppidum per Ducem Fredericum de Austria, quod tunc occupatum eiusdem Frederici patrocinio vique peruenit, secundum quod hoc per prius inter ipsos fuerat callida factio securis commentatum. Verum quid ipsi Dominus Papa in dicta Schaphusa se sic solitariu sicut pascere in tetto recognitus, satagens quia exili sua culpa causati habere particeps & socios mox omnes & singulos Romane Curie officios quadam precipiti edicto seu mandato formidabiliter ad dictum oppidum a quo se sciuat sabato recessum infra sex die runt statim ad se adiuvans monuit & citauit. Quia de re fecerit sunt ipsum aliqui Domini Cardinales, qui fere omnes ipsum defruentes ad sacram Concilium sunt reversi, alij nibilonius sed pauci sui Pedagogi sua hucusque spectantur vestigia pradam versus non eum sequentes. Porro credentibus nobis ipsum in dicto oppido presertim tempore Pastoris Domini aliquantulum quietuisse, ipse vero die Veneris Sancta in qua contemplatione Crucifixi, cuius crux saltim in mente baulare debebat, non attento simplicem perniciose exemplum scandalo in quoddam aliud Oppidum eiusdem Domini Frederici dictum Loffembergh, ut transfiguratus & desertor, ac ubi iterum saltim pro aliquo notabili tempore pausasse, ac ibi si qua expedientia fuissent Concilium expectas debuerat, ad quoddam aliud Oppidum Friburgh, sic vagabundus & mobilis querens requiem & non inueniens, ierum ad magis extraneum locum supradicti Dux declinavit: hoc modo Pastor noster illius Pastoris boni Iesu Christi imitatus vestigia, qui non lumen quinimum agnum mansuetum vident Regem Romanorum puerum elongauit fugiens, & ductus est a Spiritu nescitar quo in defensione. Quid si Pastor iste lupum venientem, aut irati Nerois ridisset scutavit? quantoque se relictis oviibus ad fugam concurrit. O dolor pudore, o pudor dolore admixtus permaxime. Ecce in quanta summi Presulatus apex, velut in abyssu demergitur infamia, ut relitio castra tauroribus, tot tantorumque Patronum stupras aciesbus infusus, & perperam exponit periculus, & illuc timore non trepidat incidunt in larvans. Quo nempe puto Pastoribus suis contentat de bonum Pastoris fore non videmus cum ipsa veritas certam normam per quam Pastor à Mercenario seernitur tradidit, inquietus mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, &c. Quis ergo nisi Ieus omnipotens gregem sic desertum custodiet? Quis de cetero nisi Pastor bonus Iesu Christus vulnerato pectora ouibus languidis præbebit medicinam? Hac sim Princeps inclite, mandata & mirabilia testimonia verissima tamen presertim de summo Pontifice, qui & si sui honoris festigium vilipendere veritus non fuerit: attamen antequam tale ac tantum scandalam in Ecclesia Dei nasci permitteret, debuit citius mori eligere, nec suam obedientiam

obedientiam in derisum & despectum grauissimum apud Ecclesie e-
mulos sic ignominiose detraffise. Hac ad Pestre Regia Celsitudinis no-

ttitiam eatus volvimus deducere, ne sama nugarum velscripta con-
traria vos & vestros quoque falso suggestionibus à via quoquo

modo retorquant veritatis. Nec dubitet maiestas Regia ex recessi
Pape huic modi hoc sacrum Concilium perfici non debere immo-
tanto feruentius Deo ansipce ad eradi: a: dum tot spinas & tribulos
de agro Domini insifimus, quanto plus confidimus inimicum o-
mniem Zizaniam desper seminasse. Placeat rigiter velique ipsa se-
renitas banc sacrosanctam Synodum ad laudem Omnipotens Dei
& gloriam, nec novex stationem Sancte Matris Ecclesie, deo ut de-
bitum prosequi & manueneret favoribus quatenus vestris & alio-
rum Regum & Principum suffulta, presidiis ad unum ouile & uni-
cum & indubitate paforem sanctum & immaculatum, & pec-
catoribus segregatum cito & feliciter redicatur. Sufficiens pre-
fentes huius sacri Conuentus litteras veritatem clarissimam de his
scut hactenus gesta sunt, & que Deo proprio facient immi-
nent deo ut exspectantes: Decreta in publica Generali Conci-
lii sessione 22. mensis Aprilis Anno Domini Millesimo quadrin-
gentesimo quinto decimo, & sigillis quatuor deputatorum: scili-
cet: Italica, Gallica, Anglicana, & Germanica Nationum sig-
lata.

Die 17. Maij. Fridericus Burggrauius Nurembergensis, & Archiepiscopi Rigenis ac Bisuntinus, Ioannem Papam ad astrum Ceile, duobus milliaribus à Constantia dissi-
tum redixerunt. Postridie Concilium, quattuor Custodes illi deputauit: ex natione Italica episcopum Astensem, ex Germanica Episcopum Augustanum, ex Gallicana Epi-
scopum Tholonen. ex Anglicana, quendam Doctorem. Die vigesimo, idem accedentes, cauam aduentus sui eidem Ioanni expostuerunt, & illum ab administrati-
one spiritualium ac temporalium suspensum esse renun-
ciarunt: & tam bullam, quam annulum pectoralis ab eo
recepertur. Crimina, propter quae illum suspensum fuisse
significarunt, ille excusat fugam CastroCella, de qua ini-
sum labatur, negavit, testibusque purgavit: Custodiā ac-
cepit, & libros supplicationū postulatis illis tradidit. Tamen
Concilium, quinque ex Cardinalibus, scilicet Iordanum Vrbinum, Petrum Cameracem, Antonium Chalan-
tum, Atmedem Salutarium, & Franciscum Florentinum
ad Ioannem destinauit, qui persuaderent, ne Concilio con-
tradicaret, sed depositioni à Pontificatu libenter conferri-
ret, quod si reculareret: renuntiarent, grauiora posse adver-
sum illam à Concilio decerni. Respondit Ioannes, se velle
Concilio in omnibus obtemperare, atque sententiam de-
positionis acceptare, quod etiam manu propria subscri-
psit.

Die Luna, 3. Iunij, Balthazar Cossa, quondam Papa Io-
annes 23. de castro Cellæ, ductus est ad Palatium Episcopi
Constantiensis, dimidia leuca distans à Constantia: die 5.
eiusdem mensis, omnes familiares ab eo alegati sunt: ipse
vero ductus est Heydelbergam, ad custodianum Ludouici
Ducis Bauariae. Die 15. Carolus Malatesta, Orator Gregorij
12. Constantiam ingressus est. Acta sunt deinde plurima,
qua in Conciliaribus actionibus subsecutus enarrantur.
Die Louis 18. Iulij Sigismundus Rex Romanorum, Nar-
bonam discessit, vt Petrum Lunam, ac Ferdinandum Re-
gem Aragonum, in negotio Ecclesiastico unionis conve-
niiret. Postridie, Franciscus Cardinalis Florentinus, pro
concione, quid haec tenus in Concilio gestum sit, recentrit,
& tum ad reformationem ecclesie multa dixit, tum ad pre-
ces pro felici successu Concilij iugiter fundendas, omnes
hortatus est. Die 25. Iulij Carolus Malatesta, Fr. Iohan. Do-
minicetus, S. Sixti Ragusinus, & Antonius iir. S. Sustanna
Aquileiens. S.R.E. Cardinales, completa Legatione sua
recesserunt.

Die 23. Augosti, Patres Constantiensis, miserunt Archi-
episcopum Rigensem, qui Sigismundum Regem in Gal-
lia diuertentem hortaretur, ne occasione purificationis
Regum Gallia & Anglie dissidentium, in Gallia diuitius
moraretur, sed pro confiencia unione Ecclesie, ad Ferdi-
inandum Regem Aragonum quantocius se confer-
ret.

Die 25. mensis eiusdem, idem Patres, Episcopum Asten-
sem in Hungariam ire iussuerunt, qui Proceres eius Regni

Antequam tamen Imperator Concilium in Constantia existens vo-
cer ad locum per Dominum Benedictum deputandum, ipse Dominus
Benedictus prefatsum Dominum Imperatorem reddat certum & se-

curum de sua renunciatione forma & modo melioribus quibus indi-
cabit ordo rationis.

Pro statu vero dicti Domini Benedicti post eius renun-
ciationem offerunt sibi sequentia.

Primo quod ipso remanente in statu Cardinalatus habeat Vicari-
atum seu legationem à latere cum pleno Domino in spiritualibus
& temporalibus in tota obedientia quam actu habet & omnibus vi-
si & modis quibus nunc habet, hocnam excepto, quod non vo-
cabitur, ne denominabitur Papa, nec erit Papa nisi vniuersali-
ter ab omnibus in Concilio existentibus seu in electione vocem ha-
bentibus, iuxta determinationem totius Sacri Concilii tunc ut di-
ctum est congregati, deputaretur.

Item offerentur eidem Donino Benedicto, quod omnes promoti-
ti seu assumpti per ipsum ad quamcumque dignitatem, seu ad quad-
cumque officium manent in suis dignitatibus & officiis, iuxta dicti
Domini arbitrium seu dispositionem. Et interim etiam possit assu-
mere seu promovere illos qui sibi serviant seu seruirunt in sua obedien-
tia, nisi alter videretur dicto Domino simul cum toto Concilio ge-
neraliter prouidendum.

Item quod reverentia & honor per vniuersum orbem fiat sibi su-
per omnes Mundi Prelatos & Dominos temporales & spiritua-
les post Papam ubi contingat ipsum non remanere Papam vel re-
eligi.

Item quod illi qui habebunt competitorem manent sicut stant
in dignitatibus suis & officiis usque ad daceum vnius vel al-
terius, & uno decedente alter succedit in toto nisi Concilium ge-
nerale vniuersaliter congregatum alter pro bono vtriusque pariter
providetur.

Sipremissus per Dominum Imperatorem, & Legatos Sacri Conci-
lii prefato Domino Benedicto offerentur, habebitur ante recessum
Domini Imperatoris vno vera & perfecta, alter aut non sphe-
ratur quous modo de vno. Et si prefatus Dominus Benedictus beni-
gne humiliter & non rigoros tractetur, habebitur quod petitur, &
non alter.

Via electionis huiusmodi Summi Pontificis futuri videtur ali-
quibus hiis clausulis seruanda videlicet quod priores Cardinalium E-
piscoporum trium obedientiarum, videlicet Iohannus, dicti Petri, &
Gregorij, & priores Cardinalem Presbyterorum, & Priores Cardi-
nalium Diaconorum vtriusque obedientie duxatae habeant elige-
re summum Pontificem simul cum tribus notabilibus Prelatis seu
personis bone conscientiae cuiuslibet quatuor Nationem. Qui qui-
den Prelati eligentur per suam Nationem. Cardinales vero supradic-
ti eligentur seu deputabuntur per totum Generale Concilium v-
niuersalis Ecclesie, & sic essent viginti quatuor electores dun-
taxat, de quibus nulla natio seu obedientia vt videtur conqueri
posset.

PRAESENTATA PRO PARTE DOMINI PE-
tri de Luna, Domino Imperatori in
Perpinia-
no.

Die tert. Nouembris, Ferdinandus Rex requisuit Pe-
trum Lunam, vt sine villa exceptione Pontificatus renun-
tiaret: alias, obedientiam ei subtraheret. Ceterum Pe-
trus respondit, se necquam velle aliud facere: i-
pse qui comminabatur subtractionem obedientiae, fa-
ceret, quicquid liberet. His dictis, Rege abeunte, il-
le quoque dicescit, quadrangulis equitibus, & quin-
gentis balistariis lateri claudentibus. Secuti sunt eum
duo, sua factiosi Cardinales, atque multi Episcopi, &
Prelati. Apud Collibrium, quatuor tritemes reliquerat,
in quas concindit, & inde Raniscolam loci natura muniri-
cum castrum sese subduxit.

Inter hac Ladislaus Rex Poloniae, & Vitoudus eius fra-
ter, Patribus Constantiensibus, pro extirpando schisma-
te, proque aliis reipublica Christianæ grauissimis negoti-
is scripserunt litteras: quas propter multatum rerum
praesentis temporis noritiam placuit ad-
scribere. Ita ha-
bent.

SACRO SANCTÆ CONSTANTIE N-
fi Synodo vniuersalem Ecclesiam re-
präsentant-
ti.

Reuerendissimi Patres, & metuendissimi Domini. Quamvis
circa Principium sacri Concilij nostros Ambasatores Reuerendos
in Christo Patres Nicolom Archiepiscopum Genzesensem, Iaco-
& modis quibus nunc habet, hocnam excepto, quod non vo-
cabitur, ne denominabitur Papa, nec erit Papa nisi vniuersali-
ter ab omnibus in Concilio existentibus seu in electione vocem ha-
bentibus, iuxta determinationem totius Sacri Concilii tunc ut di-
ctum est congregati, deputaretur.

Item offerentur eidem Donino Benedicto, quod omnes promoti-
ti seu assumpti per ipsum ad quamcumque dignitatem, seu ad quad-
cumque officium manent in suis dignitatibus & officiis, iuxta dicti
Domini arbitrium seu dispositionem. Et interim etiam possit assu-
mere seu promovere illos qui sibi serviant seu seruirunt in sua obedien-
tia, nisi alter videretur dicto Domino simul cum toto Concilio ge-
neraliter prouidendum.

Item quod reverentia & honor per vniuersum orbem fiat sibi su-
per omnes Mundi Prelatos & Dominos temporales & spiritua-
les post Papam ubi contingat ipsum non remanere Papam vel re-
eligi.

Item quod illi qui habebunt competitorem manent sicut stant
in dignitatibus suis & officiis usque ad daceum vnius vel al-
terius, & uno decedente alter succedit in toto nisi Concilium ge-
nerale vniuersaliter congregatum alter pro bono vtriusque pariter
providetur.

Sipremissus per Dominum Imperatorem, & Legatos Sacri Conci-
lii prefato Domino Benedicto offerentur, habebitur ante recessum
Domini Imperatoris vno vera & perfecta, alter aut non sphe-
ratur quous modo de vno. Et si prefatus Dominus Benedictus beni-
gne humiliter & non rigoros tractetur, habebitur quod petitur, &
non alter.

Via electionis huiusmodi Summi Pontificis futuri videtur ali-
quibus hiis clausulis seruanda videlicet quod priores Cardinalium E-
piscoporum trium obedientiarum, videlicet Iohannus, dicti Petri, &
Gregorij, & priores Cardinalem Presbyterorum, & Priores Cardi-
nalium Diaconorum vtriusque obedientie duxatae habeant elige-
re summum Pontificem simul cum tribus notabilibus Prelatis seu
personis bone conscientiae cuiuslibet quatuor Nationem. Qui qui-
den Prelati eligentur per suam Nationem. Cardinales vero supradic-
ti eligentur seu deputabuntur per totum Generale Concilium v-
niuersalis Ecclesie, & sic essent viginti quatuor electores dun-
taxat, de quibus nulla natio seu obedientia vt videtur conqueri
posset.

PRAESENTATA PRO PARTE DOMINI PE-
tri de Luna, Domino Imperatori in
Perpinia-
no.

Die tert. Nouembris, Ferdinandus Rex requisuit Pe-
trum Lunam, vt sine villa exceptione Pontificatus renun-
tiaret: alias, obedientiam ei subtraheret. Ceterum Pe-
trus respondit, se necquam velle aliud facere: i-
pse qui comminabatur subtractionem obedientiae, fa-
ceret, quicquid liberet. His dictis, Rege abeunte, il-
le quoque dicescit, quadrangulis equitibus, & quin-
gentis balistariis lateri claudentibus. Secuti sunt eum
duo, sua factiosi Cardinales, atque multi Episcopi, &
Prelati. Apud Collibrium, quatuor tritemes reliquerat,
in quas concindit, & inde Raniscolam loci natura muniri-
cum castrum sese subduxit.

Inter hac Ladislaus Rex Poloniae, & Vitoudus eius fra-
ter, Patribus Constantiensibus, pro extirpando schisma-
te, proque aliis reipublica Christianæ grauissimis negoti-
is scripserunt litteras: quas propter multatum rerum
praesentis temporis noritiam placuit ad-
scribere. Ita ha-
bent.

fructus in dilatatione sancte fidei pronenisset; de quo tota hierarchia Sancte Matris Ecclesie potuisse iugiter granulari. Ceterum scripta vestra nouiter nobis oblatas de casu defendo & dolendo stragis nobilium gentium armorum Regni Hungariae quas rabies Turcorum crudelis & impia nuper in bello cum ipsis habito dedit & prostravit, cum omni reverentia & gratitudine receperimus, per quam inter ceteras vestras sanctitatem prudentissime declarata & descripta non benignissime & sollicite dignati fuisti requiri & bortari ad subventionem Regno Hungariae & regnolice ipsius faciendum, & ut ex hoc nos ostenderemus Catholicae fidei scutum fidelissimum & firmissimum ac verissimum defensorem. Sed quia ante exhibitionem literarum vestrarum a quibusdam mercatoribus nostris decantae vnonis Ecclesie diutius prestolata nouiter sit deuentum & deducum in statum quod ille Angelus de Corratio, qui se Gregorium XII. intulit, renuntiavit pure & libere Papatu etiam cuicunque iuri quod in eo sibi pretendebat competere & habere, & aliqua alia fecit quantum in eo fuit ad felicitatem & dispositionem praeontatae sacre vnonis habende, & ille Belthazar Cosca Iohannes I. vigesimus tertius in sua obedientia nominatus nibil minus a patento Papatu, in quo se ius habere dicebat realiter fuit electus, & etiam eadem renuntiavit. Serenissimus Princeps Sigismundus Romanorum Rex personaliter, nec non quam plures ali Reges & Principes Christiani, ac magna pars Christianitatis per suos solennes Oratores & Nuncios venerunt ad hanc Villam Perpinianam petentes instantissime, & vestram sanctitatem exorantes quatenus dignarentur renuntiare Papatu & omni iuri vobis competenti in eo pro dicta vnonione habenda allegantes ad id vestram sanctitatem multipliciter teneri. Et propterea vt sanctitas vestra non ignorat premissa per spatiuum duorum mensium vel inde circa hic moram trahentes nihil clarum & efficax ab eadem sanctitate vt afferunt obtinere valentes scandalizati & vacui recesserunt. Verum beatissime Pater cum grauissima pericula & scandala premaxime vnuersalia non solum temporalia, sed etiam spiritualia quod deterius est, fuit in more huius renunciacionis per sanctitatem vestram fienda, vt ex prmissis & aliis deprehenditur manifeste. Pro tanto pro Dei seruitio & bono prelubate vnonis habende nec non pro tantorum excitatione periculo & scandalarum supplicat sanctitati vestra humiliter & deuote filius vester Ferdinandus Rex Aragonum & nibilominus obsecrat per vistera misericordia IESV CHRISTI etiam solemniter & reverenter requiret sanctitatem vestram quatenus dignemini dicam renunciacionem facere pure & libere sine dilationibus, ad quam premissis attentis & aliis attendendis tenemini utroque iure diuino pariter & humano.

Similis requisitio facta fuit per Comitem Armeniacum.

Alia similis facta fuit per Comitem Fuxi.

Alia similis facta fuit per Ambassiatorem Regis Castellum.

Alia facta fuit similis per filium & Ambassiatorem Regis Nauarrae.

Littera Domini Narbonensis Archiepiscopi Camerarii directa de Narbona quibusdam Dominis Cardinalibus Constantiae commorantibus de recessu Domini Petri de Luna de Perpiniano ad Cocum liberum, & de requisitione ibidem facta per Oratores Domini Regis Aragonum, & eiusdem responsione.

Reuerendissimis in Christo Patribus & Domini meis praecipuis Dominis Dei gratia Iohanni Ostiensi Vicecancellario, Petro Cameracensi, Guillemino Sancti Marci, Antonio de Challant, & Annaco Salutarum, Sancte Romanae Ecclesie Cardinalibus.

Reuerendissimi Patres & Domini principi premissa recommendatione. Nonissime per vnum servitorum Domini Archiepiscopi Tholosani scripti Paternitaribus vestris Reuerendissimis recessum Domini Petri de Luna de Perpiniano apud Cocum liberum, ubi continua remanerant quatuor Galeas sue, post cuius recessum venerunt immediate sequenti, que fuit decima quinta huius dominus Rex Aragonum ad eum misit viros solennes ad requirendum eundem & protestandum ut in cedula hic inclusa, prout & fuerunt antequam Galeas ascenderent, quibus per ipsum de Luna

XXV.
Littera Ar-
chiep. Nar-
bonen. ad
quosdam
D. Card.
Concil.

XXIV.
Primoge-
nit. Reg.
Arag. Ce-
dulam Pe-
tro Luna
porrigit
pro renun-
tiatione.

audit in effectu eidem respondit ut sequitur. Domini vos bene reveritis, andsi que vos dixisti. Ego vado ad sanctum Mattheum, ad quem locum curiam meam transfulti, ibi delibero cum meis fratribus Dominis Cardinalibus & aliis, & deinde respondebo Domino Regi, qui vos misit, & sic ab eo recesserunt. Eadem autem die circa solis occasum intrauit Galeam, & in portu manxit tota illa nocte. Sabbati autem mane velu tensis nauigauit, & dicitur quod vadit Parricolam, cum ei vadunt quatuor sui Cardinales. Quintus autem scilicet Dominus P. Ranati vocatus Tholosanus remansit in Perpiniano senio & infirmarium confactu, etiam secundum quoniam primum equitare poterit. Multi pralati & alii in Perpiniano tunc existentes secuti sunt, aliqui per marecum eo, alii vero per terram. Et quia dominus rex Aragonum dixit quod volebat procedere ad subtractionem obedientia eidem Petro de Luna fiendam, domini Ambassiatores Sacri Concilii redierunt apud Perpinianum ad prosequendum dictam materialm. Infat etiam prefatus rex Aragonum quod dominus Imperator illuc redeat, qui hoc facere deliberauit, dum modo per ipsum Regem asseretur, quod infra certum terminum non longum subtractionem faciet, & postea partem nostra adharet. Nec alia occurrit mibi nota. Paternitates vestras Reuerend. conseruet alijssim. Scriptum Narbone 2. Novembri.

Vester frater Archiepiscopus Narbonen. & sancte Romana Ecclesie Cameraru.

Significat Dominus Rex Aragonum domino Regi Romanorum. qualiter ipse cum quibusdam aliis principibus & magistratibus certas requisitiones Petro de Luna fecerant, quas eidem mittit.

Excellentiss. principi Sigismundo Dei gratia Romanorum Regis semper Augusto, ac Hungaria, Dalmatia, Croatia, &c. Regi fratri nobis precarissimo, Ferdinandus eadem gratia Rex Aragonum, Sicilia, &c. salutem debitam cum honore. Sereniss. princeps frater nostre precarissime. Non desistentes in actu deducere quod super affectionem vnonis Ecclesie alias vestre intimam maiestati, herdie Mercurii decimaliter presentis nos vna similis cum ceteris Principibus & Magnibus, ac aliis de hac obedientia per Oratores nostros sancti, domino Pape Benedicto, & ceteris de Curia Romana quasdam requisitiones fieri fecimus, quarum copias eidem excellente mictum presentibus interclusas. Confidimus enim ut prius in clementia Dei quod non derit eius in Ecclesie optata vnonis effectus. Datum Perpiniani sub nostro sigillo secreto decima quarta die Novembri, anno a Nativitate Domini millesimo quadragesimo quinto decimo.

PROTESTATIO FACTA PER ORATORES & PROCURATORES domini Regis Aragonum Pralatis, qui cum Petro de Luna de Perpiniano recesserant, ut illic redire debeant.

Cum serenissimus dominus Rex Aragonum cum Ambassiatibus illustris Regum & Principum Castella & Nauarrae, ac comite Fuxi, ac aliis principibus obedientia sanctissimi Domini nostri Pape Benedicti in Villa Perpiniana congregatis & interuersi & intendentes vigilis animo quantum potius circa directionem negotii vnonis sancte matris Ecclesie supplicando continue, & cum debita reverentia requirendo sanctissimum dominum nostrum Papam super cessione per eum fienda, & alii viribus ac commode & opportunitate ad consequendum vnoniem iam dictam, & durantibus supplicationibus antedictis sanctissimus dominus Pape recessit a Villa Perpiniana & vos Reuerend. Patres pariter cum eodem, presentaque vestrum Reuerendarum Paternitatibus, pluribus ex causis in hoc negotio sit valde necessaria & utilis in dicta villa Perpiniana vbi de negotio dicta vnonie tractatur & continue tractabatur. Ideo Raymundus de Plano, Bonanatus Petri legum Doctores, & Petrus Serra Ambassiatore & Procuratore dicti domini Regis Aragonum, ex parte serenissimodissimi Regis prefatis instantia quanta possunt vos rogant, & cum debito honore pro interesse vnuersali Ecclesie, & alio quoconque quod prateendi potest requirunt quatenus redeat illico ad dictam villam Perpiniani & ibi conuenienter cum dicto domino Rege & Ambassiatibus aliorum Regum Principibus Pralatis, &c. & alii personae ibidem pro dicto negotio congregatis & interuersi tractando consuendo, operando & exequendo ea qua erunt necessaria, utilia, expedientia, seu etiam opportuna ad dictam vnoniem consequendum, alii enim cum debito honore protestantur de omni iure vnuersalis Ecclesie, & alterius cuius interficit.

Paulus Secretarius.

ALIA REQVISITIO ET PROTESTATIO per Dominum Regem Aragonum facta Pralatis, qui cum Petro de Luna recesserant, ut Perpinianum redire debeant.

Ferdinandus Dei gratia Rex Aragonum, Sicilia, &c. Reuerendis ac venerabilibus in Christo Patribus vnuersis & singulis Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Pralatis intra nostri dominum constitutis salutem & dilectionem. Cum nos cum Ambassiatoribus illustrissimum Regum & Principum Castella & Nauarrae ac comite Fuxi & aliis pluribus obedientia sanctissimi domini Papa Benedicti in villa Perpiniani congregatis in dictam vnonie circa directionem negotii vnonis sancte matris Ecclesie supplicando continue, & cum debita reverentia requirendo sanctissimum dominum nostrum Papam Benedicemus pro dictum super cessione per eum fienda, & alii viribus, ac commode, & opportunitate ad consequendum vnoniem tam dictam. Et durantibus supplicationibus antedictis item dominus nos Pape recesserit a villa huiusmodi Perpiniani, & nos pariter cum eodem presenti & que vestra pluribus ex causis in hoc negotio sint vitiles & accommodata in dicta villa Perpiniani, vbi de negotio & preparatorio dicta vnonia tractatur, & continue tractabatur. Ideo vos rogamus, requirimus, & etiam exhortamur pro interesse vnuersale Ecclesie, & alio quoconque quod prateendi potest, & posse quarenum recesserat illico ad dictam villam Perpiniani, & ibi conuenienter nobiscum & Ambassiatibus aliorum Regum, Principibus, Pralatis, Comite & aliis personis ibidem pro dicto negotio & preparatorio congregatis, & interuersi tractando consuendo, operando, & exequendo ea qua erunt necessaria, velia expedientia, seu etiam opportunitas ad dictam vnoniem consequendum, alias protestamus contra vos de omni iure vnuersali Ecclesie, & alterius cuius interficit, & quod possumus procedere ad remedia debita in predictis. Datum &c.

ALIA PROTESTATIO ET REQVISITIO facta domino Petro de Luna per Oratores domini Regis Aragonum quod committat vices suas alteri, vel redeat Perpinianum.

Beatissime Pater supplicationi & requisitioni factis & oblationis die nona presentis mensis vestre sanctitati sub hac forma. Beatissime Pater cum negotio extorsionis schismatis pestilentis antiquatum, prob dolor, radicati, & affectionis sancta vnonis Ecclesie diutius prestolata nouiter sit deuentum & deducum in statum quod ille Angelus de Corratio, qui se Gregorium XII. intulit, renuntiavit pure & libere Papatu etiam cuicunque iuri quod in eo sibi praetendebat competere & habere, & aliqua alia fecit quantum in eo fuit ad felicitatem & dispositionem praeontatae sacre vnonis habende, & ille Belthazar Cosca Iohannes I. vigesimus tertius in sua obedientia nominatus nibil minus a patento Papatu in quo se ius habere dicebat realiter fuit electus, & etiam eadem renuntiavit. Serenissimus Princeps Sigismundus Romanorum rex personaliter, nec non quam plures ali Reges & Principes Christiani ac magna pars Christianitatis per suos solennes Oratores & Nuncios venerunt ad hanc villam Perpinianam petentes instantissime, & vestram sanctitatem exorantes quatenus dignarentur renuntiare Papatu & omni iuri vobis competenti in eo pro dicta vnonione habenda allegantes ad id vestram sanctitatem multipliciter teneri. Et propterea vt sanctitas vestra non ignorat premissa per spatiuum duorum mensium vel inde circa hic moram trahentes nihil clarum & efficax ab eadem sanctitate vt afferunt obtinere valentes scandalizati & vacui recesserunt. Verum beatissime Pater cum grauissima pericula & scandala premaxime vnuersalia non solum temporalia, sed etiam spiritualia quod deterius est, fuit in more huius renunciacionis per sanctitatem vestram fienda, non solum temporalia, sed etiam spiritualia, quod determinerius est fuit in more huiusmodi renunciacionis per sanctitatem ve-

nionem: nam facta per sanctitatem vestram cessione de qua exstitit supplicatum, sicut etiam per misericordiam quod in concilio generali vniuersalium Ecclesie, quod breviter dante domino congregabatur, prouidebatur sancte matre Ecclesie per eos ad quas pertinebat, de indubitate, vicino, ac vniuersali pastore, forte per aliquam de practicia iam aperiens, vel per alias, aut alter in eodem concilio, per eos ad quas pertinet, sed dirigeat spiritu sancto disponetur et ordinabitur, cum alter nequeat in predicta legitime prouidere, extirparique speratur schismatis et pestiferum, et scismaticum scandalum et divisionibus, ob dictum schisma nunc nullum est, et quietum est oriri in posterum, nisi de dicta renunciatione remedio occuratur. Idcirco beatissime pater, humiles et deuoti vestri, Raymundus de Plano, Bonanatus Petri Legum Doctor, et Petrus Serra decretorum Doctor, Ambasatores et Procuratores Illustris. Domini Ferdinandi Dei gratia Regis Aragonum, Sicilia, et filii vestri deuoti, cum debita reverentia vestram sanctitatem videntes per vestram resonem, supplicationem et requisitionem predictis, non fuisse ut debuit, et congruit negotio vniuersalium Ecclesiarum satisfactum, stantes et perseverantes in supplicatione et requisitione iam factis, cum reperiret reverentia, ob Dei seruitum, et dictum beneficium vniuersitatis, et ex causis supradictis, et alia pluribus vestre sanctitati notissimis, et etiam tibi mundo, supplicant sanctitatem predictam, semel, secundo, tertio, ac sepe sapienter, et insister, et cum genuata in instantia, et dictis vicibus, cum dicta reverentia, eandem sanctitatem obsecrant, et requirent, quatenus exiguntur et implent operis effectum, per se, vel suos, Procuratores seu Procuratores, ad id plena et irreuocabilis potestate suffultos: altoquin, beatissime Pater, si sanctitas vestra supplicata et requiesca, quod non creditur, realiter non exequatur, et dicti supplicant et requirent, solum Dei seruitum in instantia, cui prius obligati existunt, zelo vnitatis sancte matris Ecclesie, et ratione republica, nomine Christianorum et quieti pacifice eorundem, cum eiusdem supplicantum repetita reverentia protestantur, de omni iure vniuersalium Ecclesiarum, ac ipsorum supplicantum, et alterius eius interfit, et de recurriendo ad remedia licita, iuridice et honesta.

Ceterum, beatissime Pater, quoniam possit Concilium generale Ecclesie vniuersalis in hoc casu tanta necessitatibus Ecclesie congregari, et in eo possit et valeant contenire omnes tam obedientiae vestra quam obedientiarum olim Ioannis, et olim Gregorii, qui alias consueverunt ad concilium congregari, quarum dictarum obedientiarum Gregorii et Ioannis licet ab aliquibus curiosis in dubium reuocatur, quoniam dubitandum non sit, et valeant illi dictarum diuinum Ecclesie confecta Perpetiani fuisse, Iacobus Turonen. Archiepiscopus voluit larum ei detrahere, datus his literis, ex quibus evidens cuique erit, quid actum indidem cum Petro. Ita habent.

Vniuersis Christi fidibus, Iacobus miseratione diuina sancte Turenensis Ecclesie Archepiscopu et minister indigne. Grata robore et pax a Deo patre et domino nostro Iesu Christo, qui nec velamine falli, nec fictione palamito decipi potest. Prelati cuiuslibet doctoris incumbit officio veritatem propalare, ne falsis asseuerationibus rei gestae series inculta et taciturnitate suffocetur, ac in errorum deuia animi ad vera prompte deducantur. Altissimo enim placuit mensurum suum indignum, ad cooperationem vniuersalium Ecclesiarum sua sancta, per ministerium sacri generalis Constantien. concilii deputare. Ne igitur temporibus futuri, certa scripta domini Petri de Luna qui Benedictus XIII, in sua obedientia appellatus veritati praedicare valent, et aliam quam veracem opinionem legencibus ingerere, cum ipso domino Petro peracta veridice riferere animus est.

Comperimus est denoti et felices consensi Christi fideles a trigesimo octo annis Ecclesiam Dei praeissimum sanguine filii sui acquistatum, ac sibi in sponsam copulatum, qua vnitate perpetua florere debet, propter aliquorum assertiones, quorum quilibet seper ministerium eius sponsum asserebat, fuisse et esse diuisam, diuisione laceratam, et penitus in precipitum deductam, domino permittente, et nostris demeritis exigentibus, nec enim est reperire malum, seu male speciem non commissam, dicto pestifero schismate durante, usque ad contempnum Dei exclusus, non obseruatione religionis Christianae, et disolucionem omnium pene bene vivendi modorum in statibus quibus cunque. Pro quo schismate extirpando, quamquam plures viae reperte extierint, scilicet concilii generali, reductionis obedientiarum in unum, conuentiorum, compromisisti, discussionis iurium, (quam dictus dominus Petrus iustitia appellavit) et viam cessionis. Quaenamque in se considerata bona sunt, tamen aliqua propter difficultatem earundem, alia propter impossibilitatem, alia propter longi temporis tractum tanquam non conuenientes, nec apte ad presentes schismatis totaliter sedandum omissem et reiecta sunt, sola via cessionis

vbi sanctitas vestra nolit id committere, supplicant eidem sanctitatem, ipsi amque exhortantur, obsecrant, et reverenter requirunt, quatenus illico revertatur, et predicta omnia et singula, quae essent, et premitur, per dictos commissarios fienda, et exequenda, faciat et exequatur, offeruntque se dicti supplicant, quod per se, et etiam viva cum aliis, hac ratione predicta congregatio prouidebitur, et prouideri facient per eos ad quas pertinet, de salvo conducta, et secundatibus, tam vestre sanctitatem suo casu, quam etiam suo casu dictis personae, seu persona. Nec quidem sum virilia, opportuna, ac etiam accommoda tractatus, et negotii dicta vniuersitatis. Et quietatio conscientiarum omnium, signanter illorum qui sunt de vestra obedientia: et etiam facta fuerit per commissarios dicti olim vocati Gregorii, habentes ad id posse legitimum, tempore quo procurator ipsius Gregorii nomine eiusdem renuntiavit praeponsi iuri, quod item Gregorius in Papatu habere dicebat. Et interim etiam predicta sic fieri supplicant, obsecrant, et reverenter requirunt. Alias enim protestantur de omni iure vniuersalium Ecclesiarum, et alterius ratiunis.

Paulus Secretarius.

Dic Louis, 28. Nouembris, missus est Prior Carthusie, frater S. Vincentii Ferrerii, ad Petrum Lunam, qui nomine Ferdinandi Regis illum moneret, ut procuratores ad renunciandum pontificatus constitueret.

Eodem die missi sunt a Ferdinandino Rege Oratores ad Sigismundum Regem, qui illi has conclusiones representarent.

I. CONCLVSIQ.

Omnis illi qui sunt de ista tribus obedientiis, scilicet Domini nostri, et Balthasaris Coffe. Et Gregorii manipulatori possint se congregare et sine licentia Domini nostri Papa, et facere concilium, nec necesse sicutus quod requiratur viterius, attentis requisitionibus iam factis.

II. CONCLVSIQ.

Nostri qui sunt de obedientia Domini nostri, cum aliis de aliis obedientiis, possint procedere contra dominum nostrum, et alias facere, prout ei videbant faciendum et pro vniione Ecclesiarum fienda.

III. CONCLVSIQ.

De processibus et anathemate quo sicut cont. dominum nostrum inclusus habeant confessio orenes, vel saltum maior pars illorum qui ibi sunt de obedientia domini nostri Papa.

Et quia Petrus Luna fuga elapsus, multa in rem suam fingebar, quasi non per eum steriles, quo minus pax et veritas, et in eo dubitandum non sit, et valeant illi dictarum diuinum Ecclesie confecta Perpetiani fuisse, Iacobus Turonen. Archiepiscopus voluit larum ei detrahere, datus his literis, ex quibus evidens cuique erit, quid actum indidem cum Petro. Ita habent.

Vniuersis Christi fidibus, Iacobus miseratione diuina sancte Turenensis Ecclesie Archepiscopu et minister indigne. Grata robore et pax a Deo patre et domino nostro Iesu Christo, qui nec velamine falli, nec fictione palamito decipi potest. Prelati cuiuslibet doctoris incumbit officio veritatem propalare, ne falsis asseuerationibus rei gestae series inculta et taciturnitate suffocetur, ac in errorum deuia animi ad vera prompte deducantur. Altissimo enim placuit mensurum suum indignum, ad cooperationem vniuersalium Ecclesiarum sua sancta, per ministerium sacri generalis Constantien. concilii deputare. Ne igitur temporibus futuri, certa scripta domini Petri de Luna qui Benedictus XIII, in sua obedientia appellatus veritati praedicare valent, et aliam quam veracem opinionem legencibus ingerere, cum ipso domino Petro peracta veridice riferere animus est.

Comperimus est denoti et felices consensi Christi fideles a trigesimo octo annis Ecclesiam Dei praeissimum sanguine filii sui acquistatum, ac sibi in sponsam copulatum, qua vnitate perpetua florere debet, propter aliquorum assertiones, quorum quilibet seper ministerium eius sponsum asserebat, fuisse et esse diuisam, diuisione laceratam, et penitus in precipitum deductam, domino permittente, et nostris demeritis exigentibus, nec enim est reperire malum, seu male speciem non commissam, dicto pestifero schismate durante, usque ad contempnum Dei exclusus, non obseruatione religionis Christianae, et disolucionem omnium pene bene vivendi modorum in statibus quibus cunque. Pro quo schismate extirpando, quamquam plures viae reperte extierint, scilicet concilii generali, reductionis obedientiarum in unum, conuentiorum, compromisisti, discussionis iurium, (quam dictus dominus Petrus iustitia appellavit) et viam cessionis. Quaenamque in se considerata bona sunt, tamen aliqua propter difficultatem earundem, alia propter impossibilitatem, alia propter longi temporis tractum tanquam non conuenientes, nec apte ad presentes schismatis totaliter sedandum omissem et reiecta sunt, sola via cessionis

recepta

recepta et approbata, quia ipsa est conscientiarum plene purificativa, iusta, rationabilis, a sanctis Patribus practicata, iure Canonico approbata, omni iuri consona, brevior, facilior, et expedientior. Hanc viam cessionis dictus dominus Petrus, dum Legationis officio in Francia fungetur approbavit, collaudauit, et contra bona memoriam Clementem VII, profecuta est.

Præterea dominii Cardinales, quorum dictus dominus Petrus erat unus, volentes prouidere Ecclesie Dei, mortuo dicto domino Clemente, ante ingressum conclavis pro electione futura, iurauerunt, et coronaverunt iterum, quod si etsi contingerebatur in Papam eligi, præquereretur vniuersitatem Ecclesie per viam cessionis inclusive: requisitus a Cardinalibus, veleorum maiore parte, et quia credebant, quod dictus dominus Petrus haberet magnam affectionem ad viam prædictam cessionis, cum quasi eius inventor, approbator, et publicator fuisset contra predictum dominum Clementem, ut dictum est, sub hac ipsis, quod Ecclesia per eam pacem daret, ipsum elegerent, et cum eundem exposi reuixerunt, ut per dictam cessionem viam Ecclesie prædictam pacem daret, sicut ante ingressum conclavis iurauerat. Accepteuit etiam exposi, promisi, iurauit, atque solemniter voulit dictus dominus Petrus pacem dare Ecclesie per viam cessionis, immo consequenter eandem cessionem, contenditibus secum de papatu, aut cum eius successori, cedentibus, decadentibus, vel electis obtulit, ac reipublica Christianorum pollicitus est, quam tamen cessionem nondum fecit, quoniam secum de papatu contendeant, illi videlicet qui Gregorius XII, dicebatur, in sacro Constantiensi concilio legitime in spiritu sancto congregato, in praesencia inuidissimi domini Sigismundi Romanorum regis semper Augusti, per ministrium magnifici Caroli de Malatesta, legitime ac iuridice renunciaverit: Dominus etiam qui Ioannes XXIII, dicebatur, post depositionem ipsius per dictum sacram concilium factam, hoc idem, scilicet cedere et renunciare volunt, atque facit. Non igitur restat ad veram pacem et perfectam in Ecclesia sancta consequendam, nisi renunciatio facienda per praefatum dominum Petrum: pro qua requirenda, et ipsius ad hoc indicendum, inuidissimus dominus Romanorum rex predictus, pacis Ecclesiastice seruientissimus zelator, et qui pro eadem gratia se per triennium personaliter laborauit, ad regnum Aragonum, ad presentiam dicti domini Petri, ac serenissimi Aragonum regis, cum maximis expensis, laboribus, et periculis accessit. Venerantur etiam cum eo venerabiles Patres Episcopi, Magistri & Doctores numero duodecim, viri utique doctissimi, peritis literarum et experientia rerum decoratis, et ego cum ipsis, ex parte prefatis sacri concilii, ad pacem Ecclesiastice consequendam misi, qui omnes, scilicet inuidissimus dominus Rex predictus, et Legati seu Nunci consili predicti, ipsum dominum Petrum, plures, diversis diebus et horis, ad pacem Ecclesiastice praefandam, primo in genere, motu, prefationibus, et affectu multiplicibus, humiliibus et gratissimis inducere vniuersitatem, et consequenter per expressum, tam ab ipso, quam ab deputatis per eum, et dominum Regem Aragonum schismatis sedari, per cessionem dicti domini Petri petentes, hortati sunt, et requirunt, rationibus efficacibus, aptis, materia convenientibus, et opportunitate, cum quanto poterant honore et reverentia sibi, ne excusationis verbis, sicut alias fecit, aliquo praetextu, aut sumpta occasione capere posset. Et quoniam prefatus dominus Petrus statuerit se magis quam vniuent aliquem ad vniuersitatem Ecclesie obligari, ac semper dixerit verba generalia in sui significacione opportuna, atamen ad speciem descendere differunt, per plures et diversas dilationes, exquisiti coloribus, negotiis, et duodecima Septembre, vsque ad quintam decimam Octobris sequentem inaniter prostrata, et promissa, quod dicta decima quinta die finem materia daret, cedula mandat, quam secunda die dare potuisse, illo tunc porrigitur. Quae quidem cedula, prima sua inscriptione, insitum colore dealbata existit, ac more tabule vermibus corrose, que nouiter depicta est spaciova videtur, ignorantibus ea que sub pictura abscondita sunt rationabiliter appareat.

Quare, ut latencia detegamus, circa singula eius puncta paulisper insitendum est.

Primo asserit, dominum Regem Romanorum sibi supplicasse, quod veller via aperire, quibus posset uno haberi, quod, pace sua, salutem dixerint, salutem continerent. quia prefatus dominus Romanorum rex, aperitionem nullam petuit, seu pro eisdem supplicauit, sed monendo, exhortando, et requirendo prefatum dominum Petrum rogauit, quatenus daret pacem Ecclesiastice, per viam cessionis, eandem viam expresse et simpliciter petendo, et de nulla alia faciendo mentionem.

Insuper in dicta cedula offert dictus dominus Petrus viam quam appellat iustitia, quare reuera debet dici discussionis iuris, quod ipse præ-

Annal. Eccl. Tom. 15.

rendit et quam viam esset securior, salubriorem, et que faciliter videri posset. At hac via est impossibilis, et per consequens difficillima, et que videri iuridice non potest. Nam ipsa fundatur super factum electionis dum Urbanus VI, qui fuit primus post mortem bona memoria dicti Gregorii XI, ultimi vniuersalium indubitate Romani pontificis; super quo facto reperiuntur instrumenta authentica penitus contraria, et depositiones notabilium personarum etiam contrarie. Nam per aliquam instrumenta et depositiones apparet, quod domini Cardinales, tempore quo dictum Urbanum elegerunt, erant in plena libertate, et quod ante eum tumultus fieret, electio erat de eo iuste et debite celebrata. Aliis autem instrumentis et probacionibus apparet, iustum metum in electione prædicta interuenisse. Ita quod dictus dominus Petrus habet magnam affectionem ad viam prædictam cessionis, cum quasi eius inventor, approbator, et publicator fuisset contra predictum dominum Clementem, ut dictum est, sub hac ipsis, quod Ecclesia per eam pacem daret, ipsum elegerent, et cum eundem exposi reuixerunt, ut per dictam cessionem viam Ecclesie prædictam pacem daret, sicut ante ingressum conclavis iurauerat.

Præterea offert dictus dominus Petrus viam cessionis modificata, et infra apparet, nullam aliam viam excludendo. Quod si intelligatur per hoc se omnem viam receptorum, que per Ecclesiam pro renuntiandum cessionem, contenditibus secum de papatu, aut cum eius successori, cedentibus, decadentibus, vel electis obtulit, ac reipublica Christianorum pollicitus est, quam tamen cessionem nondum fecit, quoniam secum de papatu contendeant, illi videlicet qui Gregorius XII, dicebatur, in sacro Constantiensi concilio legitime in spiritu sancto congregato, in praesencia inuidissimi domini Sigismundi Romanorum regis semper Augusti, per ministrium magnifici Caroli de Malatesta, legitime ac iuridice renunciaverit: Dominus etiam qui Ioannes XXIII, dicebatur, post depositionem ipsius per dictum sacram concilium factam, hoc idem, scilicet cedere et renunciare volunt, atque facit. Non igitur restat ad veram pacem et perfectam in Ecclesia sancta consequendam, nisi renunciatio facienda per praefatum dominum Petrum: pro qua requirenda, et ipsius ad hoc indicendum, inuidissimus dominus Romanorum rex predictus, pacis Ecclesiastice seruientissimus zelator, et qui pro eadem gratia se per triennium personaliter laborauit, ad regnum Aragonum, ad presentiam dicti domini Petri, ac serenissimi Aragonum regis, cum maximis expensis, laboribus, et periculis accessit. Venerantur etiam cum eo venerabiles Patres Episcopi, Magistri & Doctores numero duodecim, viri utique doctissimi, peritis literarum et experientia rerum decoratis, et ego cum ipsis, ex parte prefatis sacri concilii, ad pacem Ecclesiastice consequendam misi, qui omnes, scilicet inuidissimus dominus Rex predictus, et Legati seu Nunci consili predicti, ipsum dominum Petrum, plures, diversis diebus et horis, ad pacem Ecclesiastice praefandam, primo in genere, motu, prefationibus, et affectu multiplicibus, humiliibus et gratissimis inducere vniuersitatem, et consequenter per expressum, tam ab ipso, quam ab deputatis per eum, et dominum Regem Aragonum schismatis sedari, per cessionem dicti domini Petri petentes, hortati sunt, et requirunt, rationibus efficacibus, aptis, materia convenientibus, et opportunitate, cum quanto poterant honore et reverentia sibi, ne excusationis verbis, sicut alias fecit, aliquo praetextu, aut sumpta occasione capere posset. Et quoniam prefatus dominus Petrus statuerit se magis quam vniuent aliquem ad vniuersitatem Ecclesie obligari, ac semper dixerit verba generalia in sui significacione opportuna, atamen ad speciem descendere differunt, per plures et diversas dilationes, exquisiti coloribus, negotiis, et duodecima Septembre, vsque ad quintam decimam Octobris sequentem inaniter prostrata, et promissa, quod dicta decima quinta die finem materia daret, cedula mandat, quam secunda die dare potuisse, illo tunc porrigitur. Quae quidem cedula, prima sua inscriptione, insitum colore dealbata existit, ac more tabule vermibus corrose, que nouiter depicta est spaciova videtur, ignorantibus ea que sub pictura abscondita sunt rationabiliter appareat.

Potius viterius, quod in loco tutto sicut electio. Sipser hoc loci mutationem querat, voluntarium petierit et sineratione, diffagia querens. Nam si nolit aut non posset Constantiam venire, mittere posset procuratorem irreuocabiliter constitutum, qui eadem quia ipse effector faturus expletib; absque hoc quod sancti Patres qui plusquam per annum in dicto concilio fuerint grauiter mutatione loci, maxime quia distinxerint, non est necessaria Ecclesia, sed verius pacis eiusdem dilatina, et in casu impeditiva. Quid enim si mors contingereat Regi Romanorum, vel alio dictum negotium manutenerentibus? Constat, quod ipsa dilatio, est destruere totalem rationem Ecclesie.

Item Constantia loci electus, est medium securus, sed securissimus, quod per anni circulum probatum est: et in tantum, quod prefato tempore durante, ruror aliquis, vis, violencia, aut metus aliqui illarum siue factus non est. Nec est sufficendum, Romanorum Regem non posse aut debere securitatem dicto loco prestare, et sic per indirectum perdere meritum, famam, et gloriam, quas triennio laboribus corporalibus quamplurimis et expensis gravissimis perquisitur.

Q. q. 2
Postre-

dere, & per duos menses expeditus, tam per predictum Dn. Rom. Regem, quia per venerabiles legatos sacri concilii Constantiensis, & quia practicam predictam sanctam & iustam refutauerat, conclusit, dictum Dn. Petrum adhuc requirere, quatenus cedere. Similiter etiam conculserunt vna simili facere sereniss. principis Dn. Regis Castelle & Nauarra, ac illi fratribus Arsenius & Fuzio. Quia per eos conclusa die 9. Nouemb. presentis incepserunt facere dictum Dn. Petrum requirendo, in castro Perpiniani, in quo residebat, ministerio illustris, principi Gerunda, primogeniti domini Regis Aragonum predicti, in presencia dictorum dominorum Comitum & Ambasato rum, tam Regum quam aliorum supradominatorum: qui quidem similiter ipsum dominum Petrum requiruerunt.

Verum quia responso facta aper dictum Dn. Petrum, non videbatur, nec erat sufficiens, deliberauerunt prefati domini, secundo, & tertio, cum protestationibus & communicationibus certis ipsum requirere. Sed dictus dominus Petrus sibi ipsi consensit, a loco Perpiniani recipit, & ad galas suas se transfudit, assertus se iustum metu habere. Cumque secundo, & tertio, vt deliberauerunt fuerat, modo supradicto requireretur, in loco Coquno-liberi, die 14. Nouemb. respondit, quod ad locum, ad quem destinaverat accedere nondum venerat: & dum ibi esset responsum faceret, si id ipsum pro ea obtinuisse niteretur.

Considerare deuoti serui Christi fideles. & catholica animis quo resolveuti predicta. Certe, longo tempore rectam in lucem productam confitit dicit Dn. Petri intentionem. Hic homo verbia generalibus multum attractius semper vsus, profitebatur, nadum se velle cedere, sed etiā mortem suscipere pro munione ecclesiae: & dum videt reges, principes, prelatos plures, proceres, nobiles, caues, & incolae sue obedientia in vnum conuenire, ut mediis iuridicis matris sue Ecclesiae succurrant, & ipsam vniuersitatem, tam, qui verum se Christi vicarii afferit, cum maxima comuoda Dominici gregi tractari consenserit, mercenarii vices assumit, fugiendo, fuga enim, restle lege, praeuentum, suspectu reddi. Verum nedum fugi realiter, sed dictis & scriptis afferit, se debite omnibus, quia tu in eo est, & erat scissice: quia an vera fuit ex predictis compertum habebit. Sumit itaq; vires, capescit fortitudinem Christi. Non vos fuga deficeret, non falsa afferuerat ab incepto glorio retrahat. Christum, & eius armaturam, charitatem & perseverantiam induit, & praecepsit tenete. In messem Domini hora iacti appropiquet. Fideles facient quilibet, quod in eo est. Viri Ecclesiastici exemplo Pauli doctoris dilectionis, qui Petro iure resistit, denegant quod debet, pacem videlicet Ecclesiae per cessionem toties debitam, & per se qualem schismatis nutrienti tam peccatorum Petro Luna, & reprobante, ac populum a Deo robis traditum infruere, ea qua paci contrarie sunt auctelite. Vos pugiles Ecclesiae, principes, fortia fortiter compete. Sape enim, vt ait canon, per terrenum regnum, calce proficit. Hanc potestate culmina intra ecclesias, de quo domino redditur effo rationem, tenet. Vos vero fideles alii, superioribus vestris quibus a Deo data est potestis in his obedit, & per albarientiam, causam Dei & matris vestrae Ecclesiae defendite, ut si post gloriosum triumphum, in eadem carnaripositio, a vero sponso eius Christo, qui Deus est pater fortitudinis & consolationis, faciens virag, vnu, cui sit laus & honor in perpetuum, amen. Narbone, anno Domini M. CCC. XV. mensie Novembris.

Ista Iacobus Archiepiscopus Turonensis, de actis cum Petro Luna Perpinianensis significabat. Ceteri Petrus Luna, tam alia pro aliis dicere, publicare que pergebat, quia ad tortes repetitas illas requisitiones, ad iuritiones, obsecrationes, protestationes, & communiationes obdurabat. Accusabat imprimis viam cessionis, quam Gregorius XII. elegerat: deinde cōgregationem Constantensem reiiciebat, quasi haec nulla auctoritate coiuaserit, & in loco minus tuto, in quo multa per impressionem aetate sint, cōuenisset. Prater hanc, patres Constantiensis fugillabat, quod in pontificalem authoritatem sibi visurarent, atque plurima in gratiam Sigismundi regis ad imperium Italie aspirantis facerent. Dilicetum ad haec suuē Perpiniano excusabat, intimidationes & protestationes sibi factas respuebat, electio[n]es futuri Romani pontificis, si Constantia fieret, non ad Patres, sed ad Cardinales spectare deire inculcabat, contra vim & impressionem furaram, si quis inferretur, protestabatur, & ad extremum sibi non defuisse, neque defore voluntatem procurande vnonis Ecclesiastice, multis in speciem ostendebat: Seque huic rei concilium Paniscola ad mensim Febr. proxime venturi indexisse, & ad illud omnes prelatos obedientia sit vocasse, vt fucum facerent tam Ferdinandu[m] regi, quam alii regibus & principibus, qui haec tenus in eius obsequio persistebant.

Hactenus acta cōciliaria huius anni, M. CCC. XV. de negotio Ioannis XXIII. & Gregorii XII. de missione legatorum vna cum Sigismundo Romanoru[m] rege, ad Petrum Lunam, deque damnatione Ioannis Hus & Hieronymi de Praga hereticorum. quibus actionibus illustrandis, opera pretium fuit aliqua aliunde adducere, simulque quid alibi hoc anno gestum sit enarrare, antequam ad reliqua concilii anno insēquente gesta progrediamur.

Quoad negotium Ioannis XXIII. attinet, patres Constantiensis arrogarunt sibi in eum cognitionem & iurisdictionem, à dupli hypothesi: nimurum, q[ua]d magna parte eccl[esi]e dubitaret, an esset verus, certus, & indubitus pontifex: & q[ui] ipse ille videretur derulisse, sive se se permisisse concilio, cum illud ad abdicationem pontificatus conuocasset, inq[ue] eo, pmisiffet iure pontificio & titulo decedere, modis; omnibus qui à patribus meliores decernerentur, vnitatem ecclesiae procurare. A prima causa, potuit & debuit patrum cœtus in Ioannem, & quemcumq[ue] alii competitorum pontificatus, actionem instituere: cū in eo casu, ecclesia, perinde ac vacante Apostolica sede, esse cōsereret: ac proinde concilium, supra quemcumq[ue] Papam dubiu[m] & incertu[m], omniure eminaret, potestatemq[ue] haberet, tum de iure ad pontificatum, tum de alio quocunq[ue] emergente, ex quo aliquis inhabilis ad eam dignitatem cōsereret, cognoscendi, atq[ue] decernendi. A secunda causa, non tantu[m] in dubium & in incertum papam, sed etiā in verum, & indubitatum, potuit Patrum cœtus autoritatem, ex ea voluntaria submersione veri & indubitati pontificis acquirere: quemadmodum concilium quondam Roruanum, olim anno Domini 502. a Symmacho Papa, postulante Theodosio rege congregatum, in eundem Symmachum acquisiuerat, vt de iure electionis illius, & de criminibus illi à schismaticis obiectis cognosceret. In his duobus casibus, patrū cœtus, est super papam; alias, (vt defensor Symmachi patribus Romanis & Theodosio regi affirmabat) pontificem Romanum Deus suo fine questione reseruauit arborio, voluitque beat. Petri successores celo tantum debere innocentiam, & subtilissimi discussori indagini iniunctam exhibere conscientiam, ipsi vero quicquid vbiq[ue] seditum est submisit.

In illis duobus duntaxat casibus, patres Constantienses, aque de Joanne, atq[ue] de Petro Luna, iudicarunt, neq[ue] minus de Gregorio XII. iudicassent, si ille sponte pontificatus non abiesser. In ipsis etiā illis duobus casibus, lato decreto, Concilium eff[us]i papam dixerunt, seu intellexerunt: nō vero absolute, & citra casus adductos, aut sententiam proculerunt, aut iurisdictionem exercuerunt. Nam neq[ue] ipsi cōciliū aut indixerunt, aut inchoarunt, aut autorizauerunt, sed Joanni XXIII. imprimis supplices fuerunt, qui illud indiceret, conuocaret, auspiciaret, & autorizaret. Deinde postea Gregorium XII. proprio nomine (cum sepe pontificem esse reputaret) concilium, prius quā aliquid aggredierunt, indicentem, conuocantem & autorizantem audierunt; Cardinales ab eo creatos, intra collegium admirerunt, Joannes Episcopum Ostiensis, qui alias cōcilio praesidebat, tunc cum Gregorius indiceret, conuocaret & autorizaret conciliū, præsidere & praesesse cœtu seu concilio vertuerunt, aetate ab illo, vsq[ue] ad tempus cessionis, seu voluntariæ abdicationis, in concilio seu cœtu patrum, per procuratores sue facta, sue recitata, non sub titulo, neque sub nomine, aut anno sedis vacantis, receperunt, adeoque papam absolute supra concilium esse, factis ostenderunt.

Quonobrem non est, quod pontificia[m] maiestatis detraactores, plenis buccis iactent decretū Constantiense, de pontestate cōciliū super papam, & de pontestate reformandi ecclesiam in capite & in membris, cum id non de indubitato papa, neq[ue] de certo certissimo capire, neq[ue] absolute, sed ex voluntaria submissione se intellexisse, factis, quemadmodum diximus, demonstrarint. Neq[ue] etiam est, quod pontificia[m] innocentie calumniatores, ex Ioannis occasione, Romanum pontificem haec sim posse in carcere deblatterent. Ioannes enim XXIII. non certus, neq[ue] indubitatus apud Ecclesiam vniuersalem pontifex fuit, deinde crimen haec illi obiectum, obiectum non probatum fuit. Terro, in ea quam pro bono pacis Ecclesiae, & pro suffragienda vexatione, & ne tantopere, aut Patres in concilio, aut se in ve-

hemen-

hemetissima afflictione distineret, juris & defensioni cōfessione fecit, cōtra criminales & calumniatores, si quid aliud cōtenderent, ius & defensione sibi referuerunt, nec nisi ad abdicationem pontificatus, quam Patres omnibus modis virgabant, & quam ipse in tot anfractibus difficultatis bus pene oppresus quā circu[m] videre cupiebat, more eorum, qui probatum non probatum sit crimen, prædamnari potius, etiā cum præiudicio vita & fama, quā diutius discriuciari desiderant, consensit, vt a patribus per sententiam definitiā damnaretur. In qua quidē sententia diffinitiā, q[ui] Patres, nullius haec meminerint, argumento cōtenuit, euidentissimo, per summā aduersoriarum calumniā libidinem, impotis fuisse Ioanni innocentem, non minus quam pleraq[ue] alia à malevolis excogitata, neq[ue] satis legitime probata. Stat vtraq[ue] Christi protopastoris de vicario suo lenititia, vt & pascat tā oues quā agnos, id est omnibus quibus & agnis præsimineat, & fides illius nunquā deficiat, i.e. nullo turbine haecēs extinguitur. Sed his aliubi copiose.

Quod Petrum Lunam, seu Benedictum XIII. attinet, omnīa fecit refinendā pontificiæ dignitati. Et primum quidem, nunciis suis & Ferdinandi regis Aragonum, ad concilium Constantiense destinatis, præscripsit, ne mentionem renunciationis aut abdicationis facerent, sed illud tantum impetrarent, vt aliquos viros sanctorum doctrinā, & rerum vniū probatos designaret, qui vel arbitrii seu compromissarii, vnu ex tribus de pontificatu contendentibus, renunciarent, verum & indubitatum esse pontificem, cui reliqui iure si quod vel haberent, vel prætenderent, circa vlam cunctationem decederent. Itud si impetrare non potuerint, prorogationem concilii Constantiensi, in aliud commodius tempus vrgerent. Et istud quoque si negaretur, Regi Romanorum Sigismundo authores esse vellent, qui se vna cum patribus Constantiensiis, vel Niciam, vel Perpinianum, vel ad aliquem locum Ferdinando & sibi commodum, vicinumque transferret, concilio celebrando. Commiserat præterea, vt Joannis & Gregorii præsentiam interpellaret, quibus cum ille in alio quam Constantiensi concilio, de summa rerum disceptaret atque statueret. Haec summa Legationis fuerat. Legatis Regis Ferdinandi, quod adiutatos secum in pompā traherent nuncios Petri Lunae, pontificio apparatu prælignes, nulla species publici ex more honoris exhibita est, a Sigismundo Rege. Priuatis, nihil potuerunt desiderare. Introducti in concilium, astum & fastum Petri Lunae, in ipsis primis verbis detexere. Nihil omnino obtinuerunt ex his quā Patribus & Sigismundo proposuerant. Decretum, vt Petrus Luna, pontificatus cessionem, certam & breuem extirpandi schismatis viam insistaret, neque in alios anfractus diuenteret. Ad eum modum, cum Sigismundus Rex & Patres vniuersi responderent, Oratores, id quod extrellum fuerat, impetrarunt, vt ille quidem cum Ferdinandio apud Niciam conueriret, Patres vero Constantiensiis, Legatos delectos vna mitterent, quibus cum Petrus Luna de toto negotio transfigeret. Continentia valetudine impeditus Ferdinandus, Niciam accedere non potuit: cōnimero in affecto corpore, quāuis leuis causa timebatur.

Quod ultimum fuit, Sigismundus, Perpinianum agri Ruscinonis oppidum, in extrema Hispania accessit, si sua præsentis Regia augustaque maiestate, adducere Petrum Lunam posset, vt consentientis nominis Christiani fidei sepe permitteret. Perpauci Cesares, vt de hoste viatorum ferrent, tot labores adiere, quod Sigismundus bellum infelix, vt pacem Ecclesiasticam confuteret. Strenuum hominem, dignumque immortali laude, ob perpetuam in adiuvanda republica Christiana voluntatem, Ferdinandus rex, & Petrus Luna, nempe ex vicinis locis priores venerunt, consecutus est Sigismundus ad 13. Kal. Octobris, annatis equitibus quadrigentis stipatis, vili tamen cultu, remotoque & ipse auro & argento, mensarum instrumento omni ex stano vrens. Venerunt & à Regibus Gallia, Castella, & Vasconum Legati. In eius colloquii euenuit falso publica vertebarat. Summa omnium expectatio erat, par cupiditati metus. Ferdinandus rex lecto affixus, tantis multionibus impat, monere tamen, hortari, obtestareque Petrum Lunam, vt pacem terris Ecclesiastique red-

XL.
Regular
Gerson. ad
morū re-
formacionem ex de-
creto concilii accom-
modate.

sub Vrbano sexto inchoatum. Offendebant nonnullos, tam frequentes, quam in libro hac de re conscripto leguntur. Quamobrem idem Gerson, de probatione spirituum opuliculum scriptit; & Patribus representauit: ut ex illius regulis, quae de sancta & de aliis vulgabantur exp̄derent. Datum Constantiae in die S. Augustini anno 1415. scriptit in super tractatū de disputatione visionum verarum a falsis, utilem, discernendis iis, quae spiritu vel diuino, vel prophano afflatis aliqui, & praeferunt sc̄minas affirmant, vel existant, sibi esse secundum, vel extra somnium obiesta.

Prater hāc Gerson, notimillas regulas diuersis hominum gradibus prescribebat, ad reformationem morum Ecclesiae, ex decreto concilii accommodatas.

1. Nobiles & Magnates, ne pauperes per potentiam aut opprimant, aut opprimi permittant. Malos vsus in villa suā destruant.

Causas pauperum, viduarum & orphanorum libenter audiant, & tam cito, quam iuste iudicent. Munera pro iudicio faciendo, festi-

nando, aut relaxando ne accipiant. Nihil subditū extorquent.

2. Milites, neminem concutiant, nemini calumnam faciant,

stipendis suis contenti sint. Ad defensionem patrie & Ecclesiae gla-

dium ferant.

3. Simplices, ieiuniū ad missam veniant. In missa nec loquar, nec circumspiciant. Ante missam orent, vt gratiam Dei recipiant. In missa, passionis Christi memoriam habeant. Ante Eu-

angelium S. Ioannis ne excent. Conciones libenter & diligenter au-

diant. Post missam, gratias Deo referant.

4. Episcopi & Prelati, sint sine crimine. Malos arguant & corrigan. Bonos & pusillanes pacificare studeant. Verbū Dei opportune, importune predicant. Boni dispensatori officiū implent.

5. Clerici, doctrinam sanam, vitam sanctam, famam odorabilem habant. Inflitia induantur, viscera misericordia & pietatis offendant. hostiles pro delictis offerant.

6. Religiosi, prelati subditos suos custodiant, subditi, praetatu-

benigni obediunt, senes sint deoū, iuuenes laboriosi. Sit honestas in habitu, mediocritas in vita. Sint in clauſtro astuti, & ad iniuriam rari. Non sine ciuitate, sed clauſtrales, sint intenti psalmū, non causis. Non sit rumor in clauſtro, sed amor. In capitulo con-

fessio, non concensio. In choro simplicitas, non vanitas: circa altare reverentia honestas.

7. Diuitiae, ne quid iniuste acquirant. ne pauperes deficitant, sed sustineant. Operari sine mora & bene persolvant. Adulatrices, in mensa non habeant. Ad concordia vicinorum laborent.

8. Pauperes, diuitib[us] libenter & fideliter serviant: illis non inuidant, neque adulentur, aut detrahant, non impatienter pauperatae f[ac]tūneant, à furto abstineant. In iustitia non cupiant. Ecclesiastis, propter diuitias ne refugiant.

9. Virgines, non sint loquaces, sed corde & habitu simplices. virginitatem deparentis cogitant, ac diligent, choreas vident. Inter iuuenes non se deaneant, neque se palpari permittant, neminem illato amore diligant. Sordida & inhonesta verba fugiant. Oratores libenter dicant.

10. Viduae, continentiam diligant. In vestibus humiliiter se habent. Homines sufficiens, ne domi recipient. Familiā castam conservant. Per vias, ne discurrant. Confito proborum vitam instituent, a superiorum subiectione, ne se existant.

11. Nuptiae maritū diligant, superiores honore, regant familiā, domum gubernent, se, honestas & irreprehensibilis exhibeant.

12. Coniugii diligant. Parentes, in disciplina & correptione filios edificant. Filiū, parentes honore, illis obediant, cunctis ad Ecclesiam vadant: nihil eū furte subtrahant, à maledictionib[us] omnino caueant. In negotiis eorū fideliter laborent, ante eos non respondant.

13. Domini, seruos in veritate operantes non iadant, sed quasi animam suam diligant. non illas libertate aut pretio defraudent. quod in istis & aquam est ea prestant, minus eis remittant.

14. Servi Domini non ad oculum, sed in simplicitate cordis ferviant, in que omnī more sint illis subditū, in rebus custodiendis sint fidèles, nihil ex rebus illorum auferant, aut auferni permittant. mercédem, in superbiam vestrum non expendant. Rumores malos, ex quibus discordia posset oriri, fugiant, nec spargant. In remissionem peccatorum suorum laborent exerceant.

15. Mercatores, diebus festis ne mercentur, non peierent. Ab illiciō lucro caueant, propter dilationem, nihil charius vendant. Dedita, suo tempore dissoluant, ne mantuantur. Aequam statuerant, pondus & mensuram habeant.

16. Tabernarii, blasphemias & ludos ne permittant. mererentes, ne colorent, aut aduocent, aut recipient. In sua mensura, di-

tiant. Aquā vinōne miscent, nulla in re aliquem defraudent. malos ad hostitium non admittant. Hostib[us], nihil subtrahant. Ratiocinii ex aquo compitent, nihil supra iustum extorquent, peregrinos & pauperes libenter introducant, ac benigne habeant.

17. Senes, exemplo sint iuniorib[us], ad virtutem & pietatem. hos delinquentes admonent atque corrigan. Turpia verba non proferant. Delicta aliena non laudent. In Ecclesia sint frequentes.

18. Omnes prouisus, excommunicatos deuident, non se invenient. Pauperibus pro posse subveniant. Sacerdotes, religiosi & Ecclesiam reverentur & honorent, eorumque monita deute audiant.

Festa celebrant. Decimoparte solvant. Detractionem caueant. A blasphemia, iuramento, perjurio, mendacio, turpiloquio, scurrilitate, adulatio[n]e, & alijs lingue peccatis fibi temperent. Praecepta Dei & Ecclesiae exequantur. Penitentias in iunctas impleant. Ad opus bonum se mutuo protocent, & de malo reprehendant. eleemosynam largiantur, missas, conciones & diuina officia frequenter audiunt. Confiteantur seipsum. Abieta restituant, nouissima, dies noctes que cogitent. sint in fide vñanimes, in oratione compatiens, fraternitas amatores, misericordes, modesti, humiles, non redentes maleam pro malo, neque maledictum pro maledicto, sed econtra benedicentes. Deum timentes, & mandata eius seruantes. Qui hanc regulam feci sunt fuerint, pax super illos & misericordia.

Addebat præter hāc, pro Ecclesiasticis, subsequentia, quæ id temporis vtpolitum defecisse conquerebatur. sc.

1. Episcopus bonus, & probatus opere as doctrina, non puer, non homo carnalis, & spiritualium ignorans eligetur.

2. Clerici in duabus ciuitatibus & Ecclesiae præbendas vel præ-

atione non habeant.

3. Pro confessione, ordinatione, promotione, nihil exigatur, ni-

hil detur.

4. Nullus principium laicorum Capellaniū habeat, nisi ab Epi-

scopo datum, in casu ab Episcopo dependendum, vel corrigendum.

5. Nullus Episcopus aut sacerdos, pro muneribus, precibus, fauoriibus, aut ex acceptione personarum promoveatur.

6. Episcopi extra diocesum non morentur.

7. Non plures quam sufficienti ordinentur.

8. Episcopi & sacerdoti sp[irit]u acutu[n]o nō intersint, nec delectentur.

9. Sacerdoti nihil senioris, aut rusticū exercitii faciant, nec mer-

catores, venatores, aut negotiatorēs sicut.

10. Negotia cuiuslibet seculi diebus, & in ecclesia non trahentur.

11. Rectores Ecclesiarum, magis quam in suis, in Ecclesiasticis rebus sint strenui, & plus ista quam illa procurent.

12. Non licet Dominus & Prelati obsecrationibus supersticio-

genitilium attendere, nec diuitios consolare, aut stellarum cursus respicere in agenda.

13. Synodi provincialis, secundum patrum constitutiones semel vel bis in anno celebrentur.

14. Non licet Clerici & Episcopi, die Dominicō abesse à diuinū, sed missarum solenitatis ieiuniū interfere.

15. Clerici ad matutinum & vespertinum officium non venientes, déponantur. Ante horam tertiam, non prandeant. à Quinq[ue]gesima inque ad Pascha carnes non comedant. Aduentum Christi ieiuniū, a superiorum subiectione, ne se existant.

16. Prelati, ecclesiastis vel monasteriis consanguineos suis non pre-

sient. Psalmarum, canticularum, hymnorū ignoratos non ordinent.

17. Episcopi, sacerdoti, & maxime monachi atque religiosi, scripturis diuinis studeant, scientias litigiosas omisias.

18. Episcopi, oppressores pauperum & cyrannos potentes arguant & corrigan. Annis singulis parochias suas visitent cum effectu. Ad eorum mensam scripturam diuinam legantur. Grauamina subiectis non imponant.

19. Clericus scurrilis, vel turpiloquio dedit, ab officio retrahatur.

20. Clerici, in gestu, vestitu, victu, ristu, incessu, contumia deco-

rem obseruent, comam, barbam ne nutriant, nuptialia vitent coniuncta, tabernacula non ingrediantur. crapule & ebrietatis non seruant. per forū & plateas non discurrant. in aliena ciuitate, extra ecclesiastis vel probandas suas sine causa legitima ne morentur. actus secularium & procurationis non suscipiant. Aleatores, venatores, forniciarii, & reliqui criminibus notorii infames, communione priuenter.

21. Episcopi, vitem suppellecitem, mensam ac victum pauperū habeant, & autoritatem sua dignitas, fide & vita meritis querant, pro rebus transitorib[us] nō leuite litigent. de loco ignobilat ad nobiliorē per ambitionem & auaritiam ne transirent. Singularem caritatēm vñacum clericis custodian. A sua Ecclesia non absint, amplius tribus hebdomadis.

22. Monachi, ieiuniū & orationibus, in locis vbi renunciaverint seculo, sint intenti: nec Ecclesiastici vel secularibus negotiis, propria monasteria deferendo insistant.

Hæc proponens Gerson patribus Constantiensibus, ab illis infra scripta quarebat:

1. Ad quid expediat, aut quid utilitas Ecclesie confert, tam ma-

gnifica principum gloria, & tam superflua Prelatorum & Cardina-

lum pompa, vt quasi se homines effe nefere faciant?

2. Que utique abominatio, quod vnu tenet ducenta, aliis tre-

centa beneficia Ecclesiastica? Nonne inde cultus diuinus diminu-

tur, Ecclesia depauperatur, valentibus viris & doctoribus priuau-

tur, si delib[us] mala exempla dantur?

3. Quid sibi voluit, quod Cardinales solum de vna natione, vel

quasi de vna patria siebant, inter quos de singulis vel notabilibus lin- guis esse deberent Nunquid apud Christum est differentia Greco, & Latini, & Alemanni, Hispani & Hungari, &c.

4. Quid est quod hodie vnu, vnu medocriter doctus, tenet

quatuor, quinque, vel sex, vel octo beneficia, quorum uno non est di-

gnus, quibus octo sufficiunt, doctrinā, orationibus, & diuinis

laudes insistentes?

5. Attende, ex portis hodie equi, canes, aues, & superflua Ec-

clesiasticorum familia patrimoniu[m] Ecclesie comedere debent, quam

patrib[us] Christi? vel quam ad diuinū cultus ampliationem, & pro

insidelium conuersione, aut in huiusmodi pietatis operibus modis con-

gruis expendendum sit?

6. Quod hodie loca diuinū cultus, vt monasteria, & venerabiliū martyrum Ecclesie, Roma, & alibi, ob predicta, & ex prela-

tiorum iniuria deferte sunt & destruta?

7. Quid est etiam, quod hodie omnes medium Christianitatis

pungibus abundans beneficium tanquam centrum quietis ambunt,

derelicti partibus Ecclesie in circuitu vbi imp[er]ambulant non visita-

ti, & doctoribus immittuntur & promouent vacuū & incultū?

reique vbi sibi est debili, virtus imperfecta, schismatis abundans,

infideliū impugnat, opus effet in lege Christi expertioribus Prelatis,

doctoribus & magistris.

8. Quid est quod gladius Ecclesie, sc̄. excommunicatio, in sui

concepitum modo tan[us] leuit, & pro modica re, vt pro debito vel

huiusmodi tam crudeliter in pauperes extenditur?

9. Quid est quod vna causa super modica re durat tam milleis

annū? Quare istud prolixitas pauperum spoliatrix, convenienti modo non rescinditur?

10. Quare conuersis Iudeis, non datur vita necessaria, ne nece-

ssitate compulsi apostolat, & Christianos impietati arguant, &

quare non ordinatur, Iudeos inter Christianos morari non debere,

ni si vel Christiani seruendo, vel agros colendo, vel in mechanica la-

borando acquirant victum suum, non vero per usuras Christianos

spoliando?

11. Quid etiam sibi vult, quod quarundam Ecclesiarum cathe-

dralium Canonici, calcis rostrati, vestibus accutati, gladiis acci-

tti, abiecto habitu clericali & asperjatio militari, in armis & bala-

ludis se exercunt, ac Episcopi capa, superpellio, lbroque depositio,

arma sumunt, & in campus armati vt principes seculares pugnant?

12. Quid est, quod nonnulli prelati tertijs, spiritualē & tempora-

le quibusdam potentiis tyrannū & auarū, pro certa summa

sit homo hebetis ingenii, si iners & neglectior studii, si superbi & arrogans iudicari, si denique fuerit infectus & depravatus ex affectu alicuius vitii, quoniam tales excusat malitia eorum. Possent ista, & sistorum quodlibet, tam auctoritatibus, quam exemplis & rationibus multipliciter declarari, que quia nota sunt doctis, & alibi satis inueniuntur, breuitatis amor linquit.

V.

Sacra scriptura in sui primaria expositione habuit homines eruditos, non solum humana ratiocinatione vel studio, sed diuina reuelatione & inspiratione spiritu sancti.

Patet, de Apostolis & aliis, de quibus loquitur Lucas in Actibus Apostolorum c. 13. & Paulus plures enumerat diuisiones gratiarum, inter quas est, ait, interpretatio sermonum, & sermo scientiae, & sermo doctrine. Comparandiguntur sunt Doctores, in expositione sacra Scripturae, cum Doctribus, & illi quos conflat habere conditiones positas in precedentibus regulis, preferendi sunt non habentibus. Similiter habentes reuelationem, non habentibus eam; & dona gratis data possidentes, non possidentibus ea, ceteris paribus. Et proinde conuinicit ac reprehendit quorundam arrogantiam modernorum, usurpatum sibi illa de Psalmis: *Super omnes docentes me intellexi. & iterum; Super senes intellexi. & iterum; Super inimicos meos trudem me fecisti mandato tuo.* Sed vtinam aduerterent, si vere sint eis causa, quae iunguntur; *quia testimonia tua exquisiti, & lex tua meditatio mea est. & reliqua-*

VI.

Scriptura sacra non ita recipienda est nude & insolidum, contemptu alias traditionibus bonum, quin debet ad intelligentiam ipsius veram habendam, iuribus humanis, & canonibus, & decreti, & glossis sanctorum Doctorum frequenter & humiliter vti.

Patet ex precedentibus, & ex modo quem tenent haeretici, quos nunc impugnamus, qui Doctores valde diligenter allegant pro suis affectionibus colorandis & corroborandis. Sed tales, qui sunt aliquando nullius auctoritatis vel ponderis, sicut sunt aliqui glossatores decretorum, & decretalium, & non sancti, nec multum in Theologis erudit: & similiter aliqui, quos trahunt de numero Theologorum. Vnde sic arguitur aduersus eos. Si Doctribus, & in arte sua peritis credendum est, cur Doctribus per nos allegatis non vultis credere. Quos allegatis, bene intellecti sunt pro nobis, & alii qui ab illo villa comparatione plures sunt, & clariori sermone dicentes nostram sententiam. Si vero nec talibus in aliquo credendum est, cur eos pro vobis in confirmatione erroneorum spirituum & sensuum vestrorum, tam curiose, & exquisitissimo studio queritis allegare? vnde cumque colligentes & discepentes quantumlibet veniantur.

VII.

Sacra scriptura recipit interpretationem & expositionem, ne dum in suis verbis originalibus, sed etiam in suis expositionibus.

Patet ex precedentibus. Vnde si allegatur, exempli gratia, Augustinus, quod dixerit in sua glossa sua, sumendum esse sanguinem Christi in communicatione laicorum, & hoc de necessitate salutis: & alibi dicat oppositum, secundum intellectum qui prima facie colligeretur ex verbis, attendendum est ex dictis aliis, qualiter est concordandus sibi ipsi. Inuenitur enim dixisse; *Crede, & manducasti.* & ita dicere potuit; *Crede, & bibisti.*

VIII.

Sacra scriptura, dum per novellos homines inducitur, tanquam credenda sit in suis nudis terminis, absque alterius interpretis, vel expiatoria admissione, exponitur graibus periculis & scandalis, nisi soliter prouideatur, & confessio occurratur.

Patet ex precedentibus. Et quia ad veritatem tales implicant semetipos in dictis suis, prout in sexta regula deducimus est, dum aliquando pro fe inducunt Doctores, & inducitos contra fe non admittunt; dum præterea virate volunt glossam omnem, incidunt apertissime in multiplicem contradictionem, & ultra quam Iudei literales inducant, qui recipiunt in antiquis traditionibus legis expositiones suorum Doctorum multas & varias, vt Rabbi Salomonis, & Rabbi Moysi, & aliorum: quemadmodum

traditum habent in lege Deuteronom. 17. sub mortis intermissione sacerdotibus Leuitici generis esse credendum & obediendum. Ex hac præterea radice pestifera, orti sunt, & quotidie crescunt errores Begardorum, & Pauperum de Lugduno, & omnium similium, quorum multi sunt laici habentes in suo vulgari, translationem Bibliæ, in grande præjudicium & scandalum Catholicae veritatis, quale propositorum est in reformatio esse collendum.

IX.

Scriptura sacra in sua receptione & expositione authenticæ, finaliter resolutur in auctoritatem receptionem, & approbationem universalis Ecclesiæ, presertim primitivæ, qua recipit tam, & eius intellectum, immediate à Christo, & reuelante spiritu sancto, & alias plures.

Patet, quod Matthæus scripsit veraciter Euangeliū, & Nicodemus non, solum habemus ab auctoritate Ecclesiæ: iuxta illud Augustini, Euangeliō non crederem, nisi me auctoritas Ecclesiæ compulset. Hæc enim est ineffabilis regula, a spiritu sancto directa, quæ in his quæ Fidei sunt, nec fallere potest, nec falli, probationes omitti. Et quia hoc est primum principium in fide tenendum, quo non credito, non superest arguere contra sic negantem, sicut neque contra negantem prima principia in moralibus & speculabilibus argendum esse tradit Aristoteles, ideo additur consequitum, quod *Sacra scriptura in expositione, habet, & habere debet in reverentia & auctoritate maiori, consuetudinem universalis Ecclesiæ, circa ea qua Fidei Sacraenta respiciunt, & dispensationem ipsorum, quem auctoritatem Doctoris vienius particularis, etiam facit.* Et sic tradit S. Thomas, in illa quæstione qua querit; *Vtrum pueri infidelium, sint iniuriosi parentibus baptizandi, in ratione ad oppositum.* Vnde valde mirandum videtur apud aliquos consideratiuos, dum vident, quod statim ut Doctor aliquis cōpositu vnam Lecturam, vel vnam compositionem, aut glossam super decreta libis aut decretis redagit in scriptis, habet illa glossa seu lectura in tali reverentia, quod allegatur auctiuitate in scholis & iudicis. qui Doctor si viueret, non esset comparandus mille & mille his qui sunt viventes. Et ramen si tota vna Vniuersitas, exempli gratia, que habet doctores in omni facultate peritissimos, declararet aut determinaret vnam expositionem circa vnum paclum sacre scripturae, vel decretorum, sive decretalium, vix reputabatur aut recipietur huiusmodi testificatio. Quasi, videlicet, scriptura mortua sit maioris auctoritatis quam viua. Et si opponatur, quod in viuis pernuitur iudicium, proper peruerionem effectus: cur non similiter potest dubitari, quod in mortuis dum viuerent regnauerint huiusmodi passiones iudicii subuersuæ?

X.

Sacra scriptura patitur in suis letitoribus, Deo permittente, quod errant. & proterue agant; quatenus, qui probatis sunt manifesti, sicut ait Apostolus: & vt studio doctorum multipliciter existentur, prout notat Augustinus: & vt particulares veritates quotidiana exercitio inueniantur & eliciantur, ita illud; Plurimi pertransibunt, & multiplex erit scientia, & illud; Declaratio sermonum tuorum illuminat, & similia complura. Nihilominus dum sacra scriptura patitur in suis letitoribus aut allegatoribus peruersum & proteruum intellectum, aduersus illa que manifeste sunt in eadem scriptura tradita, & que declarata sunt per Ecclesiam Vniuersalem, & ita recepta per fidelium observationem, debet habere defensionem suam, magis indiciali severitate, & executione punitiuæ, quam ratiocinatione curiosa per scripturas, aut verba.

Patet ex precedentibus. Verificatur enim in talibus, quod stultus verbis non eruditur, quod etiam experientia quotidiana manifestat. Illa quippe tales negant, per quæ sola possunt & debent ad viam veritatis reduci. Et si nolunt aliqua credere, nisi quæ reperiunt in bibliis, inueniant illi si sciunt, formâ sacramentorum: & quod Christus misericordia aquam vino, &c. Debet itaque potius hoc sacramentum generale Concilium inuocare auxilium brachii secularis, si opus fuerit, quam per ratiocinationes, contra tales: attenta sua determinatione, que iam transit in rem iudicatam. Nihilominus in expugnatione tali, possunt aliqui Doctores de Concilio, vel aliunde scribere, vel aliter agere contra tales errores & errantes, perrationes, & per-

sua

suationes, & allegationes, quemadmodum nunc sit pro errorum confutatione præsens opusculum, sub generalibus regulis, quæ possunt latius trahi, & particularius applicari, per rationes deductas, ante decretum dicti Concilij.

I.

X. regule practice euident tractat.

In expugnatione huiusmodi debet in primis concedi proteruentibus aduersariis, quicquid est Theologie & rationabiliter concedendum; ut accepto illo in quo est controversia, facilius & compendiosius ad erroris depositionem inducentur. Debet enim concedi, sicut & sancta Synodus concedit, quod aliquando potius fieri, & factum est sine peccato, immo cum merito, quod aliqui laici communicarent sub utraque specie, sicut aliquando fieri consuetudo in fermento, ne uidazare videatur Ecclesia: sicut & Christus, & fors pluries post eum primitiva Ecclesia consuevit, & dedit hoc Sacramentum post canam. Concedatur etiam ipsi, quod contra sacram scripturam, nec auctoritas humana, nec consuetudo aliquarobur habet: sed addatur, quod interpretationem vel expositionem ipsi recipit; sicut in regulis deductum est.

II.

In expugnatione huiusmodi, principale illud circa quod persatur difficultas, sicut in puncto, centro, vel cardine est: si communio talis sub utraque specie sit precepta a generali à Christo, sub debito salutis eternæ, & indispiciabiliter ab homine: quenadmodum dicimus, quod baptismus aquæ est de necessitate salutis indispiciabilis per hominem; sic quod nulla auctoritate, vel consuetudine posit in introduci vel institui, vt certi homines baptismu aquæ non baptizarentur. Definit autem sacram Concilium, ex veritate, negatiuam. sicut nec sumptu Sacramenti, talis est necessitatibus ante cibum, vel etiam post cibum.

V.

In expugnatione tali, respondendum est ad auctoritates aduersariorum inducetas. Primo, quod aliquis conceduntur, pro quanto fundamentum veritatis dicunt esse sacram scripturam, &c. sedrite intellectam. Aliæ similiter conceduntur, pro quanto dicunt Sacramentum altaris aliquando sumptum suffit à laici sub utraque specie: quanuus probabilitus videatur, quod hoc observatio nunquam à tempore Doctorum communis apud omnes extiterit. Aliæ, que dicunt Sacramentum altari integræ sumi debere: sicut expressus inter omnes allegatos tradere videtur Gelasius Papa de conscr. dif. 11. Comperimus: debet exponi de auctoribus Ecclesiæ, qui celebrant protopopulo, apud quos semper fuit, & est, de necessitate precepti, saltem Ecclesiæ, quod sub utraque specie communicarent, instantum, quod plus obligantur hoc facere, quam quod ieiuni celebrent, iuxta Concilium Doctorum dicentium, quod ibi homo veniens ad perceptionem sanguinis, reperit primo ibi aquam, quam putans sive vinum degustat, & ita frangit ieiunum natura, debet conferre noviter vinum, & ita sumere. Et ita dicitur populus sanguinem bibere, quia ministrantes pro eis bibunt, prout intelliguntur auctoritates inducetas ex Canonibus Ecclesiæ, & iuxta verbum Augustini predictum. Credo, & bibisti. Est enim manducatio, & bibitio, iuxta communem distinctionem duplex. vna spiritualis per fidem & amorem, quæ necessaria est in adultis. Aliæ est Sacramentalis, quæ si sit sine spirituali, nedium non proficit, sed officit. Cadit tamen in precepto, dum eius sumptio nequaquam contemnitur: prout de confirmatione, & extrema vocatione dicitur à Doctribus, quæ dicuntur esse Sacraenta non necessitatis. Et de hoc Sacramento notetur, quod egit venerabilis Hugo de sancto Victore in morte sua. Ex quo colligitur, sumptionem sacramentalem non esse necessitatis sicut baptismum, quod etiam patet ex aliis notatis super quartum sententiarum per Doctores distinct. II. & per glossas Ioh. 6. & I. ad Corinth. 11.

III.

In expugnatione tali, declarari potest faciliter apud noientes proteruire, vel ex affectu præterire errare, quod sumptio Sacramenti sub utraque specie à laici, modo non est, nequæ vnguam fuit de necessitate precepti iuri diutini, sub pena damnationis eternæ. Attamen dum fieri à laici, precipient, vel promittente, vel consiliente Ecclesia, bene fieri, sicut dum conficiebant sacerdotes in fermento. Nam vero dum certaratione inolevit oppotest confundendo, per Ecclesiam laudata & iusta; que in suo poter ex tali consuetudine, quæ est optimale legum interpres: sumptio talis temeraria est, & presumptuosa, scandaloſa, sedicioſa, & Ecclesiastici ritus turbativa, & ex consequenti eterna damnationis inducita.

Nec valet, cum inducunt, quod laici plus merentur sumendum sub utraque specie, quam sub sola forma panis. Respondebit falsum esse: quia melior est obediëtia, quam viciā, & quia potest Ecclesia prohibere aliquia, quæ possunt aliquando meritum augere in aliquibus, propter melius bonum commune adipiscendum, vel malum declinandum.

IV.

In expugnatione tali diuidendum est, afferente talem sumptionem esse licet & utile laici sub utraque specie, tantum errant, quoniam illi qui dicunt eam esse necessariam de necessitate precepti diutini, & iuri indispiciabilis quasi Sacramenti.

Patet, quoniam illi secundi damnant apertissime de haeresi omnes & singulos, qui non volunt laicos taliter esse communicandos, & ponunt eos extra Ecclesiam. & ita

consequenter reputant, quod sola generalis Ecclesia sit apud illos, sicut olim fuit temporibus Augustini de Donatistis, quæ, quam horrenda sit presumptio, stupor est vide. Et valde notandum est, quod ex hac auctoritate Christi, nisi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis, Ioh. 6. volunt concludere ineuitabiliter errorem suum, & non attendunt, quod in eodem Capitulo Christus præmisit: Ego sum panis viuus: si quis manducaverit ex hoc pane, viuet in æternum; ut accepto illo in quo est controversia, facilius & compendiosius ad erroris depositionem inducentur. Debet enim concedi, sicut & sancta Synodus concedit, quod aliquando potius fieri, & factum est sine

peccato, immo cum merito, quod aliqui laici communicarent sub utraque specie, sicut aliquando fieri consuetudo in fermento, ne uidazare videatur Ecclesia: sicut & Christus, & fors pluries post eum primitiva Ecclesia consuevit, & dedit hoc Sacramentum post canam. Concedatur etiam ipsi, quod contra sacram scripturam, nec auctoritas humana, nec consuetudo aliquarobur habet: sed addatur, quod interpretationem vel expositionem ipsi recipit; sicut in regulis deductum est.

II.

In expugnatione tali, respondendum est ad auctoritates aduersariorum inducetas. Primo, quod aliquis conceduntur, pro quanto fundamentum veritatis dicunt esse sacram scripturam, &c. sedrite intellectam. Aliæ similiter conceduntur, pro quanto dicunt Sacramentum altaris aliquando sumptum suffit à laici sub utraque specie: quanuus probabilitus videatur, quod hoc observatio nunquam à tempore Doctorum communis apud omnes extiterit. Aliæ, que dicunt Sacramentum altari integræ sumi debere: sicut expressus inter omnes allegatos tradere videtur Gelasius Papa de conscr. dif. 11. Comperimus: debet exponi de auctoribus Ecclesiæ, qui celebrant protopopulo, apud quos semper fuit, & est, de necessitate precepti, saltem Ecclesiæ, quod sub utraque specie communicarent, instantum, quod plus obligantur hoc facere, quam quod ieiuni celebrent, iuxta Concilium Doctorum dicentium, quod ibi homo veniens ad perceptionem sanguinis, reperit primo ibi aquam, quam putans sive vinum degustat, & ita frangit ieiunum natura, debet conferre noviter vinum, & ita sumere. Et ita dicitur populus sanguinem bibere, quia ministrantes pro eis bibunt, prout intelliguntur auctoritates inducetas ex Canonibus Ecclesiæ, & iuxta verbum Augustini predictum. Credo, & bibisti. Est enim manducatio, & bibitio, iuxta communem distinctionem duplex. vna spiritualis per fidem & amorem, quæ necessaria est in adultis. Aliæ est Sacramentalis, quæ si sit sine spirituali, nedium non proficit, sed officit. Cadit tamen in precepto, dum eius sumptio nequaquam contemnitur: prout de confirmatione, & extrema vocatione dicitur à Doctribus, quæ dicuntur esse Sacraenta non necessitatis. Et de hoc Sacramento notetur, quod egit venerabilis Hugo de sancto Victore in morte sua. Ex quo colligitur, sumptionem sacramentalem non esse necessitatis sicut baptismum, quod etiam patet ex aliis notatis super quartum sententiarum per Doctores distinct. II. & per glossas Ioh. 6. & I. ad Corinth. 11.

VI.

In expugnatione tali, inducendas sunt auctoritates Doctorum sacra Theologia, qui scripserunt in hac materia, quas hic omittimus: partim quia fuerunt sufficienter allegatae in hoc facio Concilio, ante damnationem erroris predicti, partim quia multa sunt vulgata & note. Denique quia sunt pro hac parte experientia testimonium vobis diuulgatum: quale, quin negaret, debet non ratione sed sensu & flagellatione compesci.

VII.

In expugnatione tali proficeret videretur, quod Serenissimus Rex Romanorum inuocatus a sacro Concilio, acciperet factum illud prosequendum & terminandum, sicut & alias heres in Boemia, cum portentia, etiam brachii seculari, attento precipue, quod præsens fuit, & est in Concilio, vbi facta sunt decreta in hac parte, attento

gesisse videtur per schedam suam publice ad valvas Ecclesie affixam, qua perebar andiri, sub saluo tamen conductu, qui ei sic datus est, ut iustitia semper salua maneret, & quatum Fides Orthodoxa exigeret: qualis & Ioanni Hulsi datus fuisse a Sigismundo creditur, quod si Rex Sigismundus in suis literis ea caurela vobis non fuit, Concilium tamen declarauit, aliter haereticis conductum dari non debere: cum nemo hominum tantus haberi debeat, ut debeat plus ei concedi publica Principis fide, quam finit iustitia, & ratio Fidei Orthodoxae. Hus vero, ubi Constantiam venit, & vidit longe aliam ibi disceptandi rationem esse, in cetera doctissimorum ex omni natione hominum, quam Pragae in capella Bethleem, coram laicis nouarum rerum cupidis, aut in aula coram nobilibus Ecclesiasticorum censu audiis, aut etiam in foro coram minaci & Clero infesta plebe, vidit item notos, & sibi iandui infensos a clero Bohemicu adiutorios, ad accusandum patatos & instructos: caput de fuga circumspicere, facile considerans, se Patribus, de tor excitatis in Bohemia aduersus Clerum & omnem religionem malis, satisfacere non posse, nisi per publicam reuocationem & pœnitentiam, ubi aduerfaris suis licet libere, & absque omni metu, & furens admodum in Germania solent esse in turibus profundi & tenebroſi, sed honestus illum continuit, in quem non tantum Commissarij, verum etiam plerique Cardinales & Episcopi non exhorrener intuire, ut cum illo agerent. Inter hos, qui frequentius ad eum veniebant, fuit Didacus Magister Theologiae Ordinis Minorum: qui tanti fuit, ut ab Hulso confessionem audierit, in qua publice affirmabat, se non tenere panis remanentiam materialis, in Sacramento altaris, post consecrationem & prolationem verborum factam. Ter ille interrogauerat Hulsum, an teneret; Hulsum quoque ter respondit, se non tenere. Ad depositionem quoque Procurue dixit: False adducit mihi, quod substantia panis maneret post consecrationem hostie, manent, scilicet me dixisse, panem ibi remanere. Et contra Beneficium dixit: quod mentiretur, in simili scilicet depositione. Et respondendo ad dicta Brodae deponentis contra eum, quod post consecrationem Eucharistie teneret remanere panem, respondit: Dux & dico, quod in hostia remanet illa panis, qui dicit, Ego sum panis vita. Et de quo Apostolus dicit: Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Et de quo dicit quilibet Sacerdos in Missa: Panem calistem accipiunt, & nomen Domini invocabo. Idem respondit contra Magistrum Nicolau de Poduiniis, & contra Nicolaum Plebanum in Viserath deponentes, quod audiuerint a Magistro Hulso, quod in Sacramento Altaris post consecrationem remaneat substantia panis, respondit, mentitur. Idem fecit in publica audientia, argenteo Petro Cameracensi. Cardinale, hunc in modum: Positis vniuersalibus à parte rei, tunc sequitur, quod facta consecratione manet ibi panis materialis, quia manet ibi commensuia substantia panis materialis. alioquin ad defitionem singularis, desineret vniuersale. Respondit Hulso, quod vniuersale definit esse in hoc singulari, scilicet pane materiali definit, cum ille mutatur & transit in corpus Domini, sed nihilominus in aliis singularibus substantiatur. Alteri pariter qui replicabant, quod panis materialis ibi non annihilatur, respondit Hulso, quod non annihilatur, sed ibi ille singularis panis definit esse per transubstantiationem in corpus Christi. Idem præterea populo. quod ubi per Episcopum Constantensem, velut ordinarium loci, ei tamquam excommunicato inhiberetur, ipse vero nihilominus celebraret, Episcopus vero populum missæ eius intereste prohiberet, Hus capit de fuga circumspicere. Itaque Dominica Oculi, quæ tertia est in Quadragesima, ubi celebrazza Missam mane, accepit panem & vasculum vini, sequi abscondit in curru Domini Henrici Latzenbock, qui eo die educendus erat in rus pro apportandis straminibus, aenam, atque foeno, peracto prandio. Cum igitur Hulso in prandio non compareret, nec quisquam sciret vbinam esset, Latzenbock confessit adit Consulem Ciuitatis, quæstusque de fuga Ioannis Hulso, petit mox claudi portas urbis, equiteisque & pedites instrui, qui illum persequerentur fugientem. His itaque peractis, repertus est in curra latitans Hulso, mox

itaque peracto prandio Latzenbock imposuit eum equo, & adduxit ad palatium ad Papam. Ille vero saluum obtendens conductum, ait, se vinciri non debere, cui Latzenbock respondit. Ita decretum est, ut causam tuam iustifices, ne sit heretica, aut moriaris, ni renoues. Inter haec dicta Hulsi subito de equo desiliens, præcipui se in circumstantem Bohemorum multitudinem, (accurrerant autem supra ostoginta millia hominum) quem apparitos Papas & Cardinalium comprehendentes (qui deauratos præferunt baculos) in Palatium abduxerunt. quem Rex Romanorum libenter propter saluum conductum liberasset, nisi a doctis accepisset responsum: Nullo iure deberi saluum conductum haeretico in sua haeresi persistenti. Post octo vero dies, Hulso ad Prædicatorum duces cenobium, diligenter ibi custoditus est, quem docti plerumque visitarunt, ut eum à sua haeresi conserterent. Haec illa. Quamquam vero Hulsi se meli & iterum aufugerat, reductus tamen, adeo clementer in carcere detenus fuit, ut etiam in eo, non solum ad quodam articulos sibi obiectos breves responsiones, verum etiam libros scribere potuerit. Carcer quoque non quemadmodum in Germania solent esse in turibus profundi & tenebroſi, sed honestus illum continuit, in quem non tantum Commissarij, verum etiam plerique Cardinales & Episcopi non exhorrener intuire, ut cum illo agerent. Inter hos, qui frequentius ad eum veniebant, fuit Didacus Magister Theologiae Ordinis Minorum: qui tanti fuit, ut ab Hulso confessionem audierit, in qua publice affirmabat, se non tenere panis remanentiam materialis, in Sacramento altaris, post consecrationem & prolationem verborum factam. Ter ille interrogauerat Hulsum, an teneret; Hulsum quoque ter respondit, se non tenere. Ad depositionem quoque Procurue dixit: False adducit mihi, quod substantia panis maneret post consecrationem hostie, manent, scilicet me dixisse, panem ibi remanere. Et contra Beneficium dixit: quod mentiretur, in simili scilicet depositione. Et respondendo ad dicta Brodae deponentis contra eum, quod post consecrationem Eucharistie teneret remanere panem, respondit: Dux & dico, quod in hostia remanet illa panis, qui dicit, Ego sum panis vita. Et de quo Apostolus dicit: Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Et de quo dicit quilibet Sacerdos in Missa: Panem calistem accipiunt, & nomen Domini invocabo. Idem respondit contra Magistrum Nicolau de Poduiniis, & contra Nicolaum Plebanum in Viserath deponentes, quod audiuerint a Magistro Hulso, quod in Sacramento Altaris post consecrationem remaneat substantia panis, respondit, mentitur. Idem fecit in publica audientia, argenteo Petro Cameracensi. Cardinale, hunc in modum: Positis vniuersalibus à parte rei, tunc sequitur, quod facta consecratione manet ibi panis materialis, quia manet ibi commensuia substantia panis materialis. alioquin ad defitionem singularis, desineret vniuersale. Respondit Hulso, quod vniuersale definit esse in hoc singulari, scilicet pane materiali definit, cum ille mutatur & transit in corpus Domini, sed nihilominus in aliis singularibus substantiatur. Alteri pariter qui replicabant, quod panis materialis ibi non annihilatur, respondit Hulso, quod non annihilatur, sed ibi ille singularis panis definit esse per transubstantiationem in corpus Christi. Idem præterea populo. quod ubi per Episcopum Constantensem, velut ordinarium loci, ei tamquam excommunicato inhiberetur, ipse vero nihilominus celebraret, Episcopus vero populum missæ eius intereste prohiberet, Hus capit de fuga circumspicere. Itaque Dominica Oculi, quæ tertia est in Quadragesima, ubi celebrazza Missam mane, accepit panem & vasculum vini, sequi abscondit in curru Domini Henrici Latzenbock, qui eo die educendus erat in rus pro apportandis straminibus, aenam, atque foeno, peracto prandio. Cum igitur Hulso in prandio non compareret, nec quisquam sciret vbinam esset, Latzenbock confessit adit Consulem Ciuitatis, quæstusque de fuga Ioannis Hulso, petit mox claudi portas urbis, equiteisque & pedites instrui, qui illum persequerentur fugientem. His itaque peractis, repertus est in curra latitans Hulso, mox

homo, efficit verbo per transubstantiationem, verum panem carnem, & merum, id est vinum fit per transubstantiationem sanguis. Pater ista materia de consecrat. dist. 2. per sanctos Ambrosium, Eusebium, & alios. Vnde cantum supradictum approbatum ab Ecclesia, ab anno quo cepitum discere, cantauit in scholis, & in Ecclesia, post legi in officio & in misis, & predicauit in sermonibus, & nunquam predicauit, quod in Sacramento altaris maneat substantia panis materialis, de quo me veritatis inimici mendaciter accusarunt. Idem etiam Hulso, respondens ad articulos in carcere sibi oblatos, prope diem mortis sua, & primo ad illum, quod post conlectationem hostie in altari, maneret panis materialis vel substantia panis, respondit, non est verum, ac præterea ibidem scriptum: Et ego Iohannes Hulso, semper in fide seruus Iesu Christi, respondi ad articulos in eorum copia, sicut & in ista, iuxta meam conscientiam, de qua omnipotenti Deo debeo reddere rationem.

Hulso VVicellephum de predictat.

Quanta in Hulso fallacia.

Quam enim impudens fuerit Hulsi, ad omnia fere obiecta, quantumvis manifesta & notoria, tergiuersatio, inficiatio improba, excusatio calua, aut cauillatio callida, ex ipsius actis, tametsi a magno eius amico scriptis conictere licebit, vbi de re quendam textum historiæ viacere, ex Theutonico recitat placet. Ita enim habet. Hac contentione parumper sedata, ait Cardinalis Florentinus. Magister Iohannes Hulso, vos bene scitis scriptum esse, quod in ore duorum aut trium fabbit omne verbum, & videtis bene, quod viginti testes sunt contra vos, Doctores, Prelati, aliquis magna existimationis viri; quorum nonnulli ex auditu & communione fama, atque etiam aliqui ex propria scientia, omnium in factis iudicant causas, & aduersum vos testantur, quomodo igitur potestis contra eos omnes existenciari, aut negare? Respondit Iohannes Hulso: Cum Deus testis mihi sit & conscientia mea, quod ego ea, que illi aduersum me testificantur, neque predicavi, neque docui, neque in cor meum venerunt vnguam, etiam si omnes aduersarii me contra metuissent, quid possum? immo ad extremum non nocebit mihi. Respondit Cardinalis: Nos secundum conscientiam tuam indicare non possumus, sed secundum ea quae hic contra te producunt & probata sunt, & que rupsit ex parte confiteris. Arbitror vos velle omnes vos pro inimicio habere, qui contra vos testificantur, & testimoniorum statorum legitimas causas ostendunt. Illis certe nos credere oportet. Dixisti, Stephanus Palitz, vobis esse suspectum, qui tandem admodum benigne & amice habuit se in illis articulis, quos est libris vestris excerpti, quos & mitiores posuit, quam in vestris libris habentur. Irde secerunt & omnes alii Doctores. Dicitus item Cancellerium Parisiensem suspectum vobis existere: qui tamen usque adeo superexcellens Doctor est, qualis in tota christianitate vix reperiatur. Ad quartum & octavum articulos, quorum tenor est: Ponitur item, quod Magister Iohannes Hulso pertinaciter VVicellephorus articulos in ciuitate Pragense, tum in scholis, tum in publicis concionibus afferuit, ac predicanit. Ad hos respondit Iohannes Hulso, quod neque VVicellephi, neque ullius alterius errores predicaverit, aut securus est, & quod noller sequi ullam doctrinam erroneam. quod item VVicellephi non fuerit filii pater, neque Bohemus: an vero in Anglia vlos diffinuerit errores, id Angli viderint. Cumque si obiciereatur, quod condemnationi quadraginta quinque articulorum VVicellephi repugnauerit, respondit: Postquam Doctores quadraginta quinque articulos VVicellephi damnassent, eam ob causam, quod nullus ex in Catholicis esset, sed quilibet eorum hereticus, erroneous, aut scandalosus, ipse proper lastitionem conscientia sua, eis in illorum condemnatione non potuerit: & præcipue super isto articulo: Sylvester Papa & Constantinus Imp. errauerunt, Ecclesia datur. & super isto: Quando Papa, aut Sacerdos est in peccato mortali, non consecrat, neq; baptizat. Id autem loquitur cum discretione, id est, non digne, sed indigne hoc facit, & est tunc indignus ministeri Sacramentorum Dei. Cum autem Commisarii indices illi dicentes, Attamen articulus iste stat in libro tuo simpliciter, sine distinctione. Iohannes Hulso respondit, volo comburi, si articulus iste in libro meo cum tali distinctione non sit, sicut iam dixi. Dicebat etiam Iohannes Hulso, se non potuisse consentire in condemnationem huius articuli; Decimus sunt pura eleemosyna.

Triginta
quatuor
articuli
ex libris
Hulsi exor-
pti qui par-
tim ha-
retici partim
erronei &
partim fe-
cato.

Nulum iam istorum articulorum unquam pertinaciter tenui, aut adhuc tenere volo: sed propterea eorum damnationi vna cum aliis Magistris repugnauit, & non consensit, quod volebam audire à Doctore, & alios. Vnde cantum supradictum approbatum ab Ecclesia, post legi in officio & in misis, & predicauit in sermonibus, & bene fundat istriones propter quas articuli illi non debant damnari. Viterbius posuerunt contra Ioannem Hulso, quod Iohannes Hulso ad decipienda simplicem populum, temerarie dixerit, quod in Sacramento altaris maneat substantia panis materialis, de quo me veritatis inimici mendaciter accusarunt. Idem etiam Hulso, respondens ad articulos in carcere sibi oblatos, prope diem mortis sua, & primo ad illum, quod post conlectationem hostie in altari, maneret panis materialis vel substantia panis, respondit, non est verum, ac præterea ibidem scriptum: Et ego Iohannes Hulso, semper in fide seruus Iesu Christi, respondi ad articulos in eorum copia, sicut & in ista, iuxta meam conscientiam, de qua omnipotenti Deo debeo reddere rationem.

Ista de Hulsoamicus illius, in libro quem de eius Aetate scriptum. Cæterum nemo erat, qui non miraretur, aut non execraretur hominis lubricitatem & inconstantiam, quæ sic vertebat se in omnem partem, velut tortuosus coluber & lubricus anguis, ut palliatis responsionibus eluderet iudicium testiumque constantiam, quasi vero iudices potius credere deberent, illius conscientia, quæ soli Deo pater, quam tot iurat ac fidem dignis testibus, qui viderunt quæ apparetant; & contra quos ne minimam quidem inimicitia suspicionem, præfertim contra Cardinalem Cameracensem, & contra Cancellerium Parisiensem, contra Stokes Anglum, immo ne quidem contra Andreanum Broda, quem ipsam in scriptis suis, & in actis iudicij animum suum vocabat, potuerat legitime opponere. quasi præterea, aut contra proprios libros, aut contra professio- nem propriam de VVicellepho potuerit aliquid obducere, quo se aut non haereticum, aut non pertinacem fuisse, vel esse ostenderet. Enimvero ex solis illius libris, non pauciores triginta quatuor articuli, partim haereticii aut erro- neos articulos Iohannes Hulso, alius illorum errorum defensoribus auxilium tulerit & promotionem, ad quæscum respondit Iohannes Hulso, quod nullum errorem VVicellephi manu tenuerit, aut defendenter, nec de cetero facere velit.

Ista de Hulsoamicus illius, in libro quem de eius Aetate scriptum. Cæterum nemo erat, qui non miraretur, aut non execraretur hominis lubricitatem & inconstantiam, quæ sic vertebat se in omnem partem, velut tortuosus coluber & lubricus anguis, ut palliatis responsionibus eluderet iudicium testiumque constantiam, quasi vero iudices potius credere deberent, illius conscientia, quæ soli Deo pater, quam tot iurat ac fidem dignis testibus, qui viderunt quæ apparetant; & contra quos ne minimam quidem inimicitia suspicionem, præfertim contra Cardinalem Cameracensem, & contra Cancellerium Parisiensem, contra Stokes Anglum, immo ne quidem contra Andreanum Broda, quem ipsam in scriptis suis, & in actis iudicij animum suum vocabat, potuerat legitime opponere. quasi præterea, aut contra proprios libros, aut contra professio- nem propriam de VVicellepho potuerit aliquid obducere, quo se aut non haereticum, aut non pertinacem fuisse, vel esse ostenderet. Enimvero ex solis illius libris, non pauciores triginta quatuor articuli, partim haereticii aut erro- neos articulos Iohannes Hulso, alius illorum errorum defensoribus auxilium tulerit & promotionem, ad quæscum respondit Iohannes Hulso, quod nullum errorem VVicellephi manu tenuerit, aut defendenter, nec de cetero facere velit.

2. Nullus mortali criminis macularius, est de Ecclesia.

3. Sicut Christus non fuit palliatus temporalibus & Apostoli eius; ita nec Vicarius, nec successores debent temporalia possidere.

4. Nulla pars Ecclesia vnguiam exedit à corpore, sicut nec charitas ligans.

5. Paulus secundum presentem iustitiam fuit blasphemus, & non de Ecclesia: & simul fuit in gratia, secundum predestinationem.

6. Paulus nunquam fuit Diaboli, nec Petrus quando negavit Christum.

7. Predestinationis non potest finaliter excidere.

8. Quemlibet predestinationis, criminis, plus diligit Christus, quam aliquem prestitum in quacunque gratia sibi possibili fuit.

9. Predestinationis habent radicem gratiam, à qua non possunt excidere.

10. Nihil magna foret presumptio, que sine revelatione vel for- midine afferret, quod ipse sit membrum Ecclesia. Nam nemo nisi

predestinationis tempore suo, sine macula vel ruga est membrum Ecclesie.

11. *Iudas non fuit verus Christi discipulus.*
12. *Ecclesia est predestinaturum, sive fini in gratia, sive non, & illa est non habens maculam, neque rugam, sed est sancta & immaculata.*

13. *Criminosi, secundum presentem iustitiam, omnes sunt infideles, cum impossibilest quemquam peccare mortaliter, nisi de quanto in fide deficit.*

14. *Verba Petri Christo dicta, Quodcumque ligaueris super terram, &c. ex defectu intelligentie, & terrena ambitione multos christians terrent, ut timeant. Similiter & alii decipiuntur, praesumentes de plenitudine potestatis.*

15. *Si Papa, vel alius prætendat, se quouis signo absoluere vel ligare, omne quod ab ipso solvitur vel ligatur, habet consequenter concedere, Papam esse impeccabilem, & sic Deum.*

16. *Sacerdos omni dictum scriptura, sive undum quo sicut in sequela Christi, ut paupertatem, mansuetudinem, humilitatem, tolerantiam, castitatem, & laborem, illud supprimat & gloriant ad sui libutum; vel expressi repudiant, tanquam impertinens ad salutem.*

17. *Potestas Papa, non imitantur vitam Christi, non est timenda.*

18. *Dignitas Papalis, a Caesaribus Romanis ortum habet.*

19. *De nullo debet concedi, quod sit Caput vel Cardinalis aliquius Ecclesiæ particularis vel Vniuersitatis, nisi in vita Christo & Apostoli conformetur.*

20. *Papa, vita Beati Petri non conformis, non debet dici Papa, vel Vicarius Christi, sed potius Antichristi.*

21. *Papa, in vita disformis, non verus Prelatus, nec Sacerdos, nec christianus est, nec Cardinales tales sunt Apostolorum successores, sed Indi, fures, mercenarii, & larrones.*

22. *Papa est bestia, de qua habetur in Apocalypsi, & datum est illi bellum facere cum sanctis.*

23. *Quilibet potest licenter predicare, contra prohibitionem Papalem.*

24. *Papa non tenet rices Petri, sed habet magnam potestatem & dominium, ideo est sanctissimus.*

25. *Papa in instituto a Caesaris potestate emanauit.*

26. *Vallis qui videntes in Papa opera, detanto Christi contraria, vocant ipsum sanctissimum.*

27. *Christus obediens Diabolo.*

28. *Quilibet fidelis Catholicus debet videre, utrum mandatum Pape, sit in doctrina Euangelica & Apostolica. Sic! obediendum est ei. Si non! non.*

29. *Sibomo est virtuosus, qui quid agit, virtuose agit.*

30. *Sibomo est virtuosus, quicquid agit, virtuose agit.*

31. *Nulli Prelato est obediendum, nisi in Christi consilio, vel precepta.*

32. *Licet Clericis & laici iudicare iurisdictione potestatia, de omnibus pertinentibus ad salutem, & de operibus Prelatorum.*

33. *Deus suspendit per se quilibet criminis Prelatum a suo officio aut ministerio, dum actualiter est in crimen, quia efacio, quod est in mortali crimen, peccat quicquid fecerit. & per consequem probabitur ne faciat; & per consequens suspenditur ab illo officio.*

34. *Clericus ad sui exaltationem populum laicalem fibi suppetat, auaritiam multiplicat, malitiam protegit, & viam preparat Antichristi.*

Hos articulos aliquis exceperat ex libris Husse: ex quibus vel solis conuinci potuerat, de hæresi, & errore.

Iam quod Pragæ, presens, & ceteris consentiens aliquando fuerit, quando 45. articulus Ioannis Wicclephi damni uno omnium confitent, & sub grauissimi poenis prohibiti publice fuerunt, non solum a facultatis Theologicæ Doctoribus, sed etiam à tota natione Bohemica specialiter, atque etiam à tota vniuersitate Pragensi, & omnibus nationibus generaliter, quodque non ignorauerit, eosdem articulos alibi quoque solenni cum examine damnos fuisse, vt pote Oxonij & Londini in Anglia, Parisiis in Gallia, & Romæ in Concilio Generali, attamen tanta fuit improbitate & pertinacia repugnanti omnibus, & contra vniuersam christianitatem innitendi suo capiti, & sua prudentiae, ut nullis aut persuasionibus, aut terroribus potuerit vñquam adduci ut fateretur

eos articulos merito damnos esse, quos ipsemet olim cum aliis publice damnauerat, non video qua fronte certes & millies negabat, se hæreticum, aut pertinacem esse: cum præsertim sibi ipse contrarius scipsum proprio condemnaret iudicio, illudque Apostoli monitum (ad Titum 3. cap. Hæreticum hominem deuita, quis delinqvit, proprio iudicio condemnat) longe verissimum esse factò suo demonstrare. Néquem negare poterat, quod illos Wicclefi articulos primo damnasset, & postea, non solum in disputacionibus & concionibus, in scholis & templis, verum etiam in scripturis euangelitis, quos primum damnauerat probasset, memoriamque Wicclefi laudasset. Porro, cum contra Ecclesiæ sententiam indicaret, Wicclefum esse sanctum, oparetque ut anima sua esset cum anima illius, nescio, quomodo, eiudem hæresis & erroris contagione aperitus non fuerit, aut qua ratione negare potuerit, se non esse reum eiusdem damnationis, quam Wicclephus incurrit propter articulos quos aliquis in quadraginta claus distributos, hoc ordine recensuit atque numeravit.

1. *Contra Deum, & potentiam eius, continet articulos 10.*
2. *Contra venerabile Sacramentum Eucharistie.* art. 26.
3. *Contra Sacramenta in genere.* art. 4.
4. *Contra Sacramentum Baptismi.* art. 3.
5. *Contra Sacramentum Penitentia & Confessionis.* art. 7.
6. *Contra Sacramentum matrimonii.* art. 3.
7. *Contra Sacramentum ordinis.* art. 14.
8. *Contra Sacramentum Confirmationis.* art. 4.
9. *Contra Sacramentum trinitatis uinciones.* art. 1.
10. *Contra Venerationem & Reliquias Sanctorum.* art. 2.
11. *Contra orationes.* art. 2.
12. *Contra ceremonias.* art. 2.
13. *Contra testamenta.* art. 2.
14. *De peccatis mortalibus.* art. 8.
15. *Contra elemosynas.* art. 6.
16. *Contra Ecclesiam & eius structuras.* art. 5.
17. *Contra censuras Ecclesiasticas.* art. 3.
18. *Contra donationem Ecclesie.* art. 26.
19. *Contra Papam.* art. 36.
20. *Contra Cardinales.* art. 4.
21. *De schismate in Ecclesia Dei.* art. 3.
22. *Contrapotesatem, iurisdictionem & authoritatem Prelatorum.* art. 7.
23. *Contra priuilegia & bullas Papales.* art. 5.
24. *Contra indulgentias.* art. 3.
25. *Contra deicas & iura debita Prelatorum.* art. 10.
26. *Contra Clericos in communi.* art. 12.
27. *Contra Dominia in communi.* art. 12.
28. *Contra Dominos temporales.* art. 6.
29. *Contra Missas & horas.* art. 4.
30. *Contra iura & leges.* art. 12.
31. *Contra electiones.* art. 4.
32. *Contra Religiosos in communi.* art. 19.
33. *Contra Patronos Religionum.* art. 2.
34. *Contra Religiosos possessionarios.* art. 3.
35. *Contra Religiosos mendicantes.* art. 19.
36. *Contra ipsacronatus.* art. 1.
37. *Contra Vnuerstites & Collegia.* art. 1.
38. *Defuturorum contingentium necessitate.* art. 3.
39. *Contra Philosophiam.* art. 10.
40. *Contra Theologiam.* art. 8.

Summo omnium articulorum 303. quos Husse euidentissime suscipit, & amplectitur, cum Wicclephum sanctum fuisse affimat, cupitque eo loci esse, ubi anima Wicclephi torquetur. Sed nos ad natrationem ex Husse reuertimur, ut quis exitus fuerit causa Husse, vel ex eius amico scriptore habeamus. Ista habet.

Examinatis dictis testium, & recitatō articulis errorēis, in Patrum confessi, Cardinals Cameracensis iudea cause deputatus a Concilio dixit ad Ioannem Husse. Eniā dñe proposito sunt tibi, vt ex his eligas unam. Aut enim te offeras omnino totum in potestatem & gratiam Concilii, eiusque decretis super hac re acquiescas. Ita namque fiet, vt Concilium ob honorem Domini nostri Regis Romanorum nunc presentis, ac fratris eius Bohemia Regis clementer acturum sit te: um.

Aus si ex dictis articulis, quosdam tenere ac descendere intendens, desideres aliam audientiam: concedetur tibi quidem, sed tunc scias hic est: etiam magnos & illuminatos viros, qui fortissimi, habent aduersus articulos tuos fundamenta: verendum est, me in grauioribus in uoluntariis erroribus. Ideo confundendo tibi dixerim, non vi index. Tum alij vehementer eum exhortabane, ut in tua Domini Cardinalis consilium, se pro suis subderet. Concilio ad gratiam. Ad hac Iohannes Hus humiliter inclinatus capite respondens, seco venisse, & quando ponitur, tunc non est. Falso, quod sacerdos in peccato mortali non conficit. Falso, quod Domini à Clero auferant temporalia. Falso, quod decimas non soluant. Falso, quod indulgentia nihil sunt. Falso, quod gladio materiali suaserim Clerum percutere.

Hanc epistolam, quam Hussus scripsit, & introgressus in medio Doctorum & Magistrorum Vniuersitatis Pragensis, in pleno Concilio congregatorum legerat, cumque duobus Notariis publicis, & coram multis testibus, sigillo magno & praecipuo Vniuersitatis signari paterat: nonnulli in memoriam illi reuocarunt, neque fidem priorem, Catholicanque defereret, summis precibus obsecravit. Inter alios Stephanus Palitz, quid periculacem pertinacemque maneret, quasi spiritu prophetico illi predixit, & ne extremitati omnibus accesseret, ne sibi prædicteret, neue ad gremium Ecclesiæ reuerti differret, istis quae ex eius doctissimo adscribo horatus est. Rex, inquit, si non esset tibi periculum, quod multipliciter contra Sanctam Ecclesiam infligebat, aliud: hoc solum horrendum præsumptionis scandalum, ad limina tibi sufficeret dignationis, & notabilem disciplinam. Puto enim & firmiter estimo, quod cum tibi deficerit omnis tua non tam rationis quam iritationis, non tam disputationis quam dissipationis concertatio, antequam humiliatus reuocanda, ex tua sublimitate descendens pestilentem cathe dra, & vel sic tuorum lapidea corda confirme sequacum, tradest potius flammis & tritibus concremandum. plane oblitus Domini Iesu Christi, qui factus homo, seipsum nobis exemplar exhibens, cuius imperio subiecta sunt omnia, subiici tamen volui obedientie & imperio quorum intererat hominum, Matru scili et Maria Virgine, & Ioseph patutius Patria. Vnde & dicitur: Descendit cum illis in Nazareth, & erat subditus illis. Super quorum serie, Magister Husz, memento dierum antiquorum, cogite generationes singulas, & sic hinc inde inuenies, quod scriptura inquit: Interrogarem tuum, & annuntiabit tibi: maiores tuos, & dicent tibi: Rex Sigismundus ad Iohannem Husz. Audi Iohannes Husz. Cur non vis omnes errores abuiri, quos aduersum te male (vt tu dicas) depositur testes? Ego tamen eos abuiri volo, & abuiri iam omnes tuos errores, quod nullum eorum tenere volo, non quod ullum eorum prius tenuerit. Respondit Husz. Clementissime Domine Rex, hoc verbum abuiri non sonat ad hunc casum. Tunc Cardinalis Florentinus ait: Magister Iohannes, proponetur tibi sufficiens & idonea formula, secundum quam eos abuiri articulos: & tunc poteris deliberare, quid sis facturus. Et Rex Sigismundus: Iohannes Husz, ecclæ, inquit, via proprie fuit tibi: nempe, vt abuiri & reuocare errores hic condemnatos, subdique te gratis Concilio. Sic fieri, vt Concilium aliquid tibi gratis exhibeat. Si autem eos abuiri tamē erroris de cetero defendere volueris, Concilium & Doctoris habent iura sua, quidnam tecum finaliter agere debent. Et hoc alter quoque die repeterat ait: Quod tibi heri dixi, nunc iterum dico: non possem saepe repete: et atem habes; si vis, perice. Audis Dominus tibi duas propriae vias: Primo, vt omnino re committas in gratiam Concilii & tanto melius, quanto cuiuslibet articolis: & tunc poteris deliberare, quid sis facturus. Et Rex Sigismundus: Iohannes Husz, ecclæ, inquit, via proprie fuit tibi: nempe, vt abuiri & reuocare errores hic condemnatos, subdique te gratis Concilio. Sic fieri, vt Concilium aliquid tibi gratis exhibeat. Si autem eos abuiri tamē erroris de cetero defendere volueris, Concilium aduersum te procedet in tua tenore canonum. Hac si Magister Husz legisset, tui senioribus obedire, & conformis ritus Catholicis, humiliatus teipsum in faciem proiecisse, & exemplo Beati Pauli Apostoli fecisse: qui dum delectus in terram interrogasset, Domine quid me vis facere? Ad hominem, queſtus salutem, Ananiam videlicet remissus est: iubente Domino: Ingredere ciuitatem, & ibi tibi dicetur, quid te oporteat facere. Fecit quod Dominus iussit, & ab hominibus prelati consilium & mandatum suscepit, & sensus effectus cœcitate deposita, gloriosum lumen Ecclesiastis Sole splendidus, & Doctor gentium egregius eusque. Bonum tibi super millia auræ & argenti fuisse, si sic humiliatus fuisses. Sed quia egressus de ciuitate Sancta, vniuersaliter Sancta Romania Ecclesia, non solum unum prelatum, sed omnes Ecclesiæ Prelates damnabiliter diuidicantes & condemnantes, non hominibus, sed Deo te dictis debere obediere: nesciis quid dicas, neque periculum quod tibi in foribus immine obvolutus caligine considerans. Ecce, ut tibi videtur, diuino personali colloquio digna reputas, & diuina ordinatione repugnas. Audiisti dictum? Ego sum Deus, & extra me non est.

Stephanus
Palitz do-
ctissima
ad Husse
monita
quo eum
ad saniore
mentem
reducatur.

alter, & tamen idem ipse, Ego dixi Dō estis, & filii Ecclesi omnes. & Moy si: Ecce confitari e Deum Pharaonis. Item, idem ipse, qui Sau- lo rebelli iniustis quidem, sed aperte vociferans apparuit, dicens, vade in ciuitatem: non per seipsum, sed per ministerium & manus impositionem discipuli. Anania Paulus visum restituit, & baptismatis gratia innocentiam contulit. Hic idem ipse Deus viuum in secu- la, Petro claves Regni celorum condonans dixit: Quodcumque li- gaueris super terram, erit ligatum & in celo: & quodcumque sol- ueris, &c. vis ergo Magister Deo obediens, & Dei decretis contrarie- re: vt ex hac occasione euatoria, excutias te ab ordinaria & Sancta verba obedientia Ecclesiasticorum Pralatorum, & maxi- meveri Iesu Christi & Apostolici Vicarii, quibus manus tua & stu- dia tua contra tua sunt? Obediens te dico Deo! & obediens con- currens Dei. Ecce etiam Christus Iesus Dominus noster, non so- lum parentibus, sed & inter impiorum manus factus est obediens us- que ad mortem. Quapropter cautela, tu homo varus, & fragilis, & momentaneus, sine obediens properas ad mortem? Cito, & se- stius reingredere Ciuitatem Sancte Romanae Ecclesie, anniuer- sa, vnde sic contumax egressus es minus: & die, cui dicturus es: Do- mine, quid me vis facere? vt tui, exemplo tuo bono, quorum rui- na causa es, qui salutaris obediens condignam paenitentiam tibi con- reaßurgant, vt tandem caloſi queſtione, & tibi dicatur cum fi- delibus catris. Qui sunt isti, & vnde venerantur? Respondeatur, Hi sunt qui venerantur ex magna tribulatione. Ista Stephanus Pa- lerz, Iohanni Huso prædicabat, & predicabat, vt ab im- pendente anima & corporis periculo auerteret.

Multa alia Cardinales, Episcopi, Pralati, Religiosi, ci- tues, amici, eidem dies nocte inculcabant. At ille fa-etus quasi malleatoris inicus, ad omnia obdurabat.

Non intermittenda fuit artes illius, quibus euadere cogitabat, & tentabat. Retractus ex fuga, & muniro in car- cere diligenter custoditus, variis litteris & querelis per nobiles & comites via sua, odiose contra Papam & Patres Concilij compotis, & presentatis, atque etiam ad ex- citandum in plebe & nobilitate rumorem, publice ad values affixis, que fuit in carcere liberari. Cum autem nec pre- cibus supplicantium, nec expostulationibus comitum suo- rum de violato Salvo conductu quem ipse prior per su- gam viplanerat, nec quærulis oblationibus per Vences- laum Regem, nec minacibus litteris nobilium Bohemorum quorundam, neque etiam seditiosis ad publicas valvas intimationibus & querelis, ad excitandum rumorem in populo contra Ecclesiasticos, posset libertari, aliam callidius homo in astutia sua inuenit viam euadendi. quippe scripsit in carcere varios de pietate Christiana libellos, scilicet in Pa- ter noster. Interpretationem 10. preceptorum Dei de Sacramento Corporis Christi, de statu maritimonij, de penitentia, de tribus inimi- cis hominis, de peccato & eius origine, de amore & cognitione Dei, & de aliis: quibus acupabarum fauorem custodum carceris, magno pietatis fuso, & simulata (vt par est credere de ob- stinato hæretico) ad Christum deuotione, in hypocrisi lo- quens, ac benevolentiam captans: vt custodes misericordia mon, ipsum clam dimitterent. Cum neque id successeret, eo quod familiares Iohannem Papam 23. Constantia disce- dentes, Sigismundo & Concilio, claves carceris derulif- sent, Rex autem cum Patribus cautiorem custodiā illi decreuisset, cognitionemque causę illius maturasset: tum illa produxit Instrumenta testimoniorum, quae in Bo- hemia partim metu cleri, partim fauore adhærentium obti- nuerat, quibus sperabat se posse Patribus illudere, atque imponere. His iure ac merito suscepisti, & reieci cum viuis presentium testium depositionibus virgeretur: ad ter- guerandum, negandum, interpretandum, excipiendum, simulan cum, atque ad id genus alias artes & vafricies litigant se convertit. Tam callide enim ad articulos do- gmatum VViclephi respondit, vt quous angue auranguilla ad labendum lubricior videretur. Articulos quoque fa- ctorum & excessuum, vel negavit, vel in alios culpam con- cecit, vel mitius interpretatus est. Tandem conuictus: Do- toribus, qui eum & Hieronymum in carceribus visitane- rant, se una cum socio velle omnes hæreses abiurare dixit: si modo è carcere educeretur, & liber esse permittetur. Illud vero cum Patres abunde una cum aliis rebus ad com- modum vite spectantibus utriusque obtulisset: si modo v- terque manu propria contestaretur se errasse, & à recta fide

declinasse, idque ambo conscriberent idiomate Boemico, & in Bohemiam scriptam palinodiam remitterent: verum id omnino facere recusarunt, neq; ullam abiurationis formularum mittere in patriam voluerunt.

Ibi Sigismundus Rex, videns Iohannis Husi infidum & vafrum ingenium, instar Prothei aut chameleontis in o- minem formam vertibile, ad omnem decipiendi occasio- nem interclusa iram & vindictam pronum, ad omnem rebellionis proclive, denique ad afferenda VViclephi dogmata pertinax & obstinatum, hac oratione (quae in di- cta Husi actione historia recitatur) ad Patres Constan- tientis pronunciata rem ad finem fertur perduxisse. Andis Reuerendissimi Domini, multa ex Iohannis Hus libri excerpta, qua & ipse confitetur, & sufficienter testibus conuicta sunt, ex quibus vel- vnum satis foret, ad ipsum condemnandum. Quonobrem si noluerit eos errore reuocare & abiurare, poterit contra illum decernere, vt comburatur, aut agere cum eo iuxta iura vestra, sicut scitis. Scire quoque debet, illi, etiam multa vobis promiserit reuocaturum esse, atque etiam si hic reuocaverit, amplius credendum non esse. Ego namque ipse ei de cetero credere nolle. Nam si rediret in regnum Boemie, ad amicos & fautores suos, & iſos, & multos alios errores disseminaturus esset, & fierent nouissimi errores peiores prioribus. An- te omnia igitur interdicte ei prædicandi munus, & ne de cetero vadat ad amicos & fautores suos, nec amplius errores iſos dilabat. & eos articulos qui hic condemnatis sunt, mittite in Bohemiam ad fra- trem meum, atq; etiam in Poloniam, & in alia quoque loca, vbi nunc habet occultos discipulos suos & fautores: vt quicunque comperti fuerint eiusmodi tenere articulos, per Episcopos & Prelatos illarum terrarum castigentur, vt venenum istud penitus extirpetur. & scribat Concilium Regibus & Principibus, vt eo magis faciente Prelatis suis, quod in hoc sacro Concilio tam strenuam nauerint operam ad de- struendam istam hæresim. Idcirco finem facite, etiam cum aliis occul- ti eius discipulis. Ego enim breui hinc discipulus sum. Hæc Sigismundus Rex ad Patres Concilij in Refectorio Monasterii Fratrum Minorum Constantiae, die 8. Iunij Anno Dr. Mcccc xv.

Post aliquot dies, Patres, quatuor Episcopos, & quo- dam Nobiles Bohemos miserunt ad Iohannem Hus in car- cere custoditum, qui eum finaliter & ad extremum inter- rogarent, quidnam tandem facturus esset, an reuocaturus & abiuratus errors sibi sepius indicatos, nec ne? Cum quille flens, & magnam pietatem atq; humilitatem præ- ferens, ambagibus ageret, nihilque certi responderet, constituta est ei dies judicij, in Octauam Petri & Pauli A- postolorum, quæ est dies sexta mensis Iulij. Qua die edu- catus est in carcere per Archiepiscopum Rigensem, & introdu- citus in maiorem Ecclesiam Constantensem, vbi plena era- Sessio Concilij, præsente etiam Rege in habitu Imperiali & Regali corona, circumstantibus faci Romani Imperij Principibus electoribus, iuxta ordinem & officium suum, cum sceptro, pomo aucto, atque gladio, aliisque Principi- bus & proceribus Imperij, pro more solenni: admonitus que est iterum iterumque, vt erroneos VViclephi articulos, praesertim illos 45, qui tortes & in tam multis locis da- mani fuerant reuocaret & abiurare. Ipse vero post longas ambages, & excusatorias tergiuerationes, stulte in perniciem suam fatebatur, se non posse, renirente conscientia sua, condemnare, præseruit tres istos VViclephi articulos, scilicet Sylvestri Papa & Constantinus Imperator errau- erunt, quod dotauerunt Ecclesiam. Item, si Papa, aut sacerdos in mortalitate existat peccato, non ordinat, non consecrat, nec baptizat. Item, Decima sancte eleemosyna. His auditis, ascensis in pulpitum Episcopus Laudenfis, præclarum habuit sermo- nem ad Patres Concilij, de hæreticis, pulchre declarans: ni- hil in orbe terrarum pestilentius esse hæresi. Proinde o- mnes Reges & Principes Christianos maxime obligari ad hoc, vt ad hæreses extirpandas Catholicis Prælatis affi- stant, opemque ferant.

Finito eo sermone, surrexit Henticus de Piro Procurator Concilij, petens vt contra Iohannem Hus, sicut juris est procederetur. Lectus est ergo processus aduersus il- lum, longa serie, rebellionem, contumaciam, clauzum contemptum, & in hæresi pertinaciam eius complectens. Quo perleto, pronuntiata est in eum definitiua sententia Concilij Generalis. Postea celebrata est solenniter à

septem Episcopis eius degradatio, dum esset induitus o- stratus, vna consensio de doctrina Catholica Ecclesia. Hanc autem pulcherrimam vanitatem in eodem regno, su- stulit Iohan. Hus: & finali in hæresi pertinacia, indignum te diuina misericordia fecit, nullamque spem salutis ipse si- bi reliquit. Fuit inter reliquos testes, aliquis Prutenus, qui dixit, Iohanni Huso credendum non esse, etiam si re- uocaret: eo quod Bohemia egressus, retro ad suos episto- lam misit, in qua scriptum erat, etiam si reuocare cog- retur, ore tantum non corde reuocare veller, quod Hus coram audiens, neque diluit, neq; factum negavit: cum a- lioqui callidissime ad qualibet obiecta aliquam exculatio- nem afficeret.

Vtrius Rechenthal, qui præsens interfuit, atque omnia vidit, scribit, Iohannem Husiam ad rogum applicatum, interrogatum fuisse, an in eo mortis articulo confiteri vellet: eumque annuisse vt confiteretur. Verum vbi Sacerdos præmoniisset eum: Nihil profutura sibi Ecclesiæ Sacra- menta aut Claves, nisi ad hæresi sua resipiceret: eum re- spondisse: Non opus sibi esse confessione, cum non esset in aliquo peccato mortali. deinde voluisse eum Theutoni- ce ad populum concionari: ar Ducem Bauariae Palatinum Electorem id prohibuisse, & dixisse lictoribus, vt ex- quicunque iustitia, eumque comburerent. Addit, combu- sum fuisse cum omnibus quæ apud se habebat, cum vestibus, cingulo, loculo, calceamentis, &c. exortum au- tem fuisse ubi tertium odorem, eo quod in combustionis loco defossum fuerat paulo ante cadaver mulæ cuiusdam Cardinalis, cuius factio calefacta ab igne terra ex- halabat.

Sumpto de Ioanne Husi supplicio, cryptum est agi ad- uelus discipulum, complicem, atque cooperatorem illius Hieronymum de Praga, virum inquietum ac vehemen- tis ingenij, cuius scelerata patebant ex articulis in accusa- tione contra eum productis, quos brevissime commi- rogi.

Priusquam vero rogos incenderetur, adequantur, Dux Bauariae Ludovicus, & Dominus de Papenheim, admonentes eum, vt adhuc reuocaret, & iuxta vitæ parceret. Ille autem in cœlum respiciens, iterum quæsus est, fallo imputari: sibi erroneous articulos, cum nihil docu- isse, nisi veritatem Euangelij, in qua iam mori velit. His ita dictis, in censu eft à lictoribus rogos. Priusquam vero i- gnis flamma ad ipsum perueniret, alta voce bis cecinit: Christi filii Dei viui miserere nobis. Cumq; tertio canere cœpisset, flamma vento impulla canenti vocem interclusit atque erupit. Combusto toto corpore, lictores college- runt omnes rogi reliquias, cineres cum titionibus, & per bigam cuncta deportantes, proiecserunt ea in Rhenum proxime præterfluentem.

Hæc ex historia suspecti illius authoris, in Theutoni- cum à nouis Husitis, qui peiores sunt prioribus translata. Multa quidem ex his magnam præferunt speciem pie- tatis, qualia sunt, protestatio, oratio, manum oculorumque in celos eleutio, Psalmorum recitatio, & nouissimus ille cantus: verumtamen haec omnia Iohanni Hus nihil ad salutem profuerunt, quia tam grauis est culpa hæreses & schismatis, vt reo cetera quæ habet bona, inutilia cun- da reddat ad salutem. Paulus Apostolus, contra hæ- resim quæ mores est Fidei, pronunciavit: Sine fide impossibile est placere Deo. Idem ipse, contra schisma decrevit: Si habue- ro prophetiam & nouerim omnia mysteria, & omnem scientiam: & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam: & si distribuero omnia pauperibus: & ad extremum si tradidero igni corpus meum ita ut ardam, charitatem autem non habuero, nihil sum: nihil mihi prodest. Ceterum Iohannes Hus, charitatem qua diu- nisa & dispersa congregat & vnit, non habuit, factus propter hæresim, ille lupus qui rapit & dispergit oves. Enim uero ante ipsum erat in Regno Bohemiae vnu in Chri- sto populus, idem dicebant omnes, idem de fide & religio- ne lapiebant omnes, in eodem sensu de Christo & Sacra- mentis eius consentiebant omnes, idem erat per omnes Ecclesias vbiique ritus, vna fides, eadem ceremonia, eadem Sacramenta, vna unanimitas sub uno Princeps Pasto- rum Romano pontifice, vnu sensus de ordine hierarchi- co, & autoritate tam spiritualis quam secularis Magi-

ci.

2. Nuncupauit Iohannem VViclephi virum Sanctum, Euangeli- cum, Predicatorem, & vere fideli Doctorem, habuitq; in cubiculo suo iuuis imaginem cum diadematè depictam, quam & religiose ve- neratus est.

3. Quando Archiepiscopus Pragensis ex commissione sedis Apo- stolicae præcepit, omnes libros VViclephi ad se deportari; Hieronymus præcepit eius contemptor, intulit eum in Collegium Caroli, ac pub- lie intumauit, se doctrinas corundem librorum defensurum esse.

4. Alios quoq; Magistros ad defendendum docendum, vetitos illos libros induxit, non solum in Collegio Caroli, & in nigra Rosario: verum etiam alii quaque versum in Vniveritate Pragensi.

5. Exquisitos modos defendende illius doctrinæ nequiter excogitauit, vt ac fronde grassis in eos Magistros arg, Clericos, qui con- demnationem 45. articulorum VViclephi comprobarent. Nam per incarcerationes ac bonorum direcciones, aliasq; oppresiones eos de- terrebat satagebat à VViclephi reprobatione.

6. Quendam honestum virum, cultelliscom Pragensem, fecit capi, incarcera-ri, in media studio verberari, atq; illic ligatum crudeliter vexari, putridis ovis, poponibus, luto, lapidibus, emisu, & in eum proiectis, tanta sine projectis ut ac multitudine, vt ab illis projectis obrutus interierit, ac mortuus fuerit.

7. Fratrem Nicol. Ordinis Carmelitarum concionatorē Monasterij S. Mariae in arena, ob eandem causam, manu violata fecit extrabi- sum cum duobus alijs ē Monasterio, & captiuos abduci ad iudicem nouæ Ciuitatis Pragensis: qui duos illos hanc fecit ac fures in publico derinxit carcere: Nicolam vero domi impriso- nato carcere retinens, diuersis tormentis excruciat.

8. Cum non pesset Nicolaum illum, ad reuocandum ea quo con- tra doctrinam VViclephi dixerat compellere, fecit eum educi ad flu- men, syr submergebat. Projectus itaque ille ē nau in Multaniam, submersus utique periret, nisi clientis cuiusdam auxilio eruptus fu- issit.

9. Eam VViclephi heresim de pane materiali in Sacramento, quod non transubstantietur, nec corpus Christi sit ibi praestantialiter, secundum corporalem & realem existentiam, sed solum significatiue, sicut signatum in signo, variis scriptis & rationibus prae concinatis, maxime afferuit.

10. Dicit publice, neminem ad Confessorum, Virginum, aut etiam martyrum aureolan peruenturum esse, nisi corde crederet, considereturque, fidem & doctrinam VViclephi.

11. Quo latius VViclephi heresim propagaret, verba Canonis per cantilenas Bohemicas inuulgari fecit, ut etiam rustici crederent, si verba confessionis pronunciassem, sepe conficeret corpus Christi non minus quam sacerdotem, idque singulis horis quando libet.

12. Confinxit & alias diversas cantilenas in vulgari Bohemicu, è Biblia & Evangeliorum verbis sensibusque contextas pro confirmatione sua heresos, ut per eas laici sui sacram scripturam melius nosse & intelligere crederentur, quam ceteri Christiani.

13. Dicit laicos secta sua virtusque sexu, posse conficeret, Confessiones audire, ac qualcumque alia sacramenta, prolati modo aperte verbis efficer atque conferre, eaque maioriis esse virtutis & efficacie, quam illa qua à presbyteris Romana Ecclesia conficerentur.

14. Praga, & in diuersis locis publice inuulgauit, nullam excommunicationem timendam esse, nisi quis resuerit se prius à Deo excommunicatum esse.

15. Interdixit, Praga propter & contra VViclephi as positum, iusfit fortiter contemneru: quia nesciunt, ne Pape quidem data sit potestas à Deo, quempiam excommunicandi aut interdicendi. propter quod Clerus Pragensis vi compulsius fuit celebrare tempore Interdicti, etiam sub necis interminazione.

16. Dicit præterea, nullam esse Pape autoritatem Indulgentias concedendi. Quare persecutio est Indulgentiarum predicatorum, per brachium feculare multas eis irrogans iniurias. In oppido itaque domus, duos presbyteros Indulgentias publicaturos capiebat & incarcerauit, qui tamen fuga elapsi fuerunt ope Catholicorum.

17. Anno Domini 1411. post Octauas Pentecostes, quendam Indulgentiarum Predicatoreum captum, currii cum meretricibus (ad quarum mammas Indulgentiarum litteras suffundit) Praga impo- fuit, eumque roti Cittati illudendum circumuenit, ac tandem illius litteras publice combusit, annitentibus armatis plurimi VViclephi, & currum stipantibus, ne quis suspectius ferret.

18. Inuulgauit item, cuique laico licere verbum Dei predicare, vbi, & quando usui esse crederet, & quocumque loco vellet.

19. Dehortans homines à veneratione imaginam, cum Christi salvatoris Crucifixi imaginem, Praga, è regione domus dictæ Kreis- se pichi am vidisser, que in veneratione deuoti populi fuerat, eam non solum irrisit, sed etiam deiecit, & fercore humano instravit, dicens, nequamquam pingendas esse imagines.

20. Reliquas quoque sanctorum contemptit, iniurijsque plebi deridendas exposuit. Extrahit quippe de altari reliquias in Monasterio Sancte Marie in arena Praga, eas luto instravit, & pedibus calcauit.

21. Dixit, quod non minori veneratione obseruandus esset, quem Christus equitauerat astatu, quam plenum, velumque Maria Virgini, quod in eodem Monasterio habebatur.

22. Cum Praga ob heresim & seditionem, quidam VViclephita capite plexi sufficeret, ipse adiunctus sibi sociis corpora eorum sustulit, & in processione, non absoluere, sed isti sunt sancti decantauit: & in Misericordia, non Requiem, sed Gaudeamus cecinit, habens illos pro sanctissimi martyribus, excitata igitur per hoc seditione, Senatus populusque Catholicus per 15. dies in periculo fuerunt.

23. Idem in Rusiam profectus, eum VPitodus, frater Regis Poloniae, publica pompa introducetur in oppidum VVitebsk, progressus ei obuiam cum reliquis, tum Catholicus Christianus, tum Ruthenus schismaticus ipse reliquo Christianorum catu, ad Ruthenopublice transit, eorum tabulae & reliquias venerat.

24. Nisi denique fuit predictum VVitodium, cum sua Christianorum caterina, à fide Catholica auertere, & ad Ruthenorum feliciter inflevere. Ideo & Synagogas Ruthenorum introiuit, eorumque Sacra menta publice genuflexo adorauit.

De his igitur, & id genus pluribus articulis accusatus, testibusque & rerum evidentiis coniunctus, Hieronymus ille de Praga, quum arte custoditus, nulla posset fraude aut fuga evadere, ad gratiam Concilij quam Hus neglexerat callide configit, offerens se paratum ad reuocandam & abiturandam omnem heresim, praesertim vero VViclephi-

cam, de qua suspectus fuerat. Formulam vero reuocationis, à Iudicibus deputatis conceptam ipse manu propria scripsit & ex scheda publice recitauit. vñus primo ad Patres præfatione (quam ex verufo quodā exemplo adscripti) posse aquam à Cardinale Cameracensi interrogatus erat: An reuocare vellet heresim, de qua suscepit & infamatus esset: & an vellet eandem abiturare. Ita dixit;

Reuerendissime in Christo Pater, huius Sessionis Prædicens, Reuerendissime & Prodigiosissime mi Domine, pariterque Reuerendissimi in Christo Patres, sacrosancte Romane Ecclesiæ Cardinales, atq; Patriarchæ, Reuerendi quoque Patres & Domini Venerabiles, omnes Archiepiscopi, Episcopi & Abbates, Magistri quoque variarum facultatitudinum, atque prefantissimi, Dominique diversorum statuum & graduum, singuli & vniuersi: & vt neminem excipiam, sed breui isto compendio totum istum gloriosum cœcum in unum strigam contulitum, Torm præfens Generale facio sanctum Concilium. Cum ex hac heresi & historia consuet vere atq; veraciter, quod in templo Domini novi omnes offerunt aquabiter, sed vñusque quod potestis ut alij aurum, alij argentum lapideumque pretiosum: alij coccum, purpuram, byssum atque Hyacinthum: ego cum abiectioribus è plebe, in hoc sacro templo Dei, si Deo grates, & vobis pellestis capraru[m] obtulero, sati me fecisse putabo, quoniam & mulier paupercula, templo prebens duo era minuta: plus Regibus, ligna cedarina, & lapides onychinos, aurum, & argentum pro structura templi præbentibus, salvatori sententia fertur contulisse. Ne mirum, quoniam non redita, aut oblata, in talibus, sed animus donantis pensandus est. Et superest, quod vulgaris corroboratur proverbio: Ardorem solis, & inuiriæ imbur, ea quæ vñiora sum prohibent. Templum autem Domini voco sanctum, præfens sacrosanctum generale Concilium, nec potu[m] immerito, quoniam Apostolus Paulus ad particularē scribens Ecclesiam, ait: Tempium Domini sanctum, quod estis vos. Vos igitur præcellentissimi viri, vobisque consimiles, tamquam veri Salomonis Principes, in hoc sacro templo, vestre fulgida sapientia aurum, vobisque minores diuinorum eloquiorum argentum, ceteriq; inferiores per varias virtutum species, variae & distinctas operationes, tamquam coccum, byssum, purpuram & hyacinthum, ad facienda speciosa vas a templi, ad reformanda militantis Ecclesiæ sarcina, diu iam est quod offertis atque obtulisti, ego per vos, et, tantos, talesque gloriose viri, qui in comparatione vestrum nihil sum, omni genere virtutum habentes caput obrutum, quid offram. Ne tamen in hoc sacro templo constitutis, coram Domino, & vobis, totaliter vacuus appaream, saltem pellestis actionum mearum, & fidelium operationum hispidos pilos, cum procinctu libere ex anima offeram: multo genere precario obsecrans vos singulos atque vñiueros, ne despiciat taliter aut contemnatur, neque cum his oblationibus à templo Domini, quid estis vos, expellat, aut exiatur. Nam & ista suis in horis, & suis temporibus, tabernacula Domini subseruant. Et puto, vestra comprobatur sententia, quod & Domini Sabbath vineam, nedum botri, verum & soli reddunt non modo statos, sed & fieriosam. Et tantam prefaciunculam pro diuendis, quasi per abrupta & prærupta gradens, censueram predicandam. Post hunc dictum introitum, sequitur meum Offertorium, quod voluntarie ofero pro honore Dei & Sanctæ Fidei.

Abiurauit tandem ex formula, actis Concilij inserta, propter quam reuocationem & abiurationem, cum pessime apud Husitas audiret, quibus longe aliter ante prædicauerat, maxime vero indigne ferentibus eam in iuriam Baronibus & Nobilibus Bohemicis atque Moravia, VViclephita secta per Iohannem Hus, atque per ipsius Hieronymi prædicationis addictis, ille mente confusus (quandoque cor eius non erat rectum cum Deo) fluctuare ceperit. Memor enim præstine sua apud suos authoritatis & gloriae, ac præ oculis habens, animoque reuolens recentem reuocationis ignominiam, & graue secta opprobrium, in iuriamque Magistri: sibi meti præterea vehementius exsolus, mæstis cogitatibus fecum deliberabat, quidnam facere deberet. Graui enim confitabatur iustus conscientia pugna, & foris vexabatur detractionibus Hussitarum, & contemptu, priori existimatione per reuocationem amissa. Euentus enim rei testatur, ipsum non sincera mente in reuocatione locutum fuisse, sed meru pœnae verbis damnasse foris, quod animo comprobabat inutus. Cumque esset vñlati, & acris, non abiecti aut seruili animi, spiritu feroci, scientiaque & eloquentia dono superbus, aque honoris & gloriae auditus, inquietus item &

nouarum

nouarum rerum cupidus: videret autem sibi post reuocationem nondum plenam à Catholicis fidem habeti, sed suspicetam adiuc esse Patribus conuerationem suam, & callide obseruari sua colloquia: cœpit de fuga meditari. Nauctus itaque effugiendo opportunatam, aufugit: & longum iter emenit per Germanicæ provincias, peruenit vñque ad Bohemia confinia. Explorato autem ipsius itinere, captus & retractus à Duce Bauariae Iohanne, Constantiam reductus est, ibique tamquam relapsus, carceri inceptus, nullis Patrum & Doctorum pœnūsionibus induci potuit, vt reuocationem prius factam, denouo, comprobaret, ac ratam haberet. Dolebat quidem Patribus, illum tam misere à diabolo decepsum, & in erroribus obstinatum teneri. Quapropter nihil omissitabant eorum, quæ ad dehortandum à pertinacia facere viderentur. Cum autem viderent cum, ad omnes pias & salubres admonitiones sordum & immobilem, tandem constituerent ei diuicij. Ipse autem sua eloquentia confusus, petiti publicam audientiam, in qua aduersarii suis posset ad obiecta respondere. Ea impetrata: magno dicendi ardore, & criminis libi obiecta diluere, & VViclephi doctrinam probare, & Iohannem Hus præceptorem suum laudibus in cœlum extollere curauit, non sine ingenti admiratione auditorum. Patres igitur videntes eum penitus induratum, omni respectu digni, & in XXI. Sessione, ad penultimam diem Maij Anno 1416. publicarunt.

Ante eius sententia publicationem, Iacobus Episcopus Laudensis, Theologus ex Ordine Prædicatorum, pro Concio verba ad Patres & populum, præsente Hieronymo fecit, quem sermonem referre, operæ pretium fore existimavi: eo quod multa in eo de hoc Hieronymo recitancur, quæ vulgo in historiis non habentur.

Sermo Reuerendi Patris, Domini Iacobi Episcopi Laudensis. (roumum) In Sessione XXI. habitus Constantia, aduersus Hieronymum de Praga. Anno MCCCXVI. die 30. mensis Maij. Supreme Trinitatis inuocato nomi nō, pro presenti proposto occurrit mihi thema merito proponendum, videlet: Exprobavit inreduxitatem eorum, & duritiam cordis, Marci ultimo cap. & in Evangelio occurrente Orla. Reuerendissimi Patres, & Orthodoxi Domini, ceteri quoque fideles Catholicos. Quoniam igitur Hieronymus, peruersus & obstinatus hominibus, non leuita verba sed magis aspera obiicienda sunt: quia si p[ro]p[ter]ius contingit, vt vñlenis correctio spernitur, ac is aut acerba plagi, maior[er] attentione suscipiatur, & ideo qui verbo blando non corrigitur, necesse est vt acris arguantur. cum dolore quotidie absconde sunt vulnera, quæ leniter sanari non possunt, vt inquit Isidorus de summo bono. Certe etiam sic videtur, quod incredibilis sit pro sua perfidia merito exprobrandus, interest tamen in illum, in quibus rebus, & quantum eretur, & quantum facilius obsecrare possit: quia si p[ro]p[ter]ius contingit, vt vñlenis correctio spernitur, ac is aut acerba plagi, maior[er] attentione suscipiatur, & ideo qui verbo blando non corrigitur, necesse est vt acris arguantur. cum dolore quotidie absconde sunt vulnera, quæ leniter sanari non possunt, vt inquit Isidorus de summo bono. Certe etiam sic videtur, quod incredibilis sit pro sua perfidia merito exprobrandus, interest tamen in illum, in quibus rebus, & quantum eretur, & quantum facilius obsecrare possit: quia si p[ro]p[ter]ius contingit, vt vñlenis correctio spernitur, ac is aut acerba plagi, maior[er] attentione suscipiatur, & ideo qui verbo blando non corrigitur, necesse est vt acris arguantur.

Iniquitas quippe mortalium, in nostri perniciem, more patredinis sine fine vagaretur, si eam medicinaliter correctio minime reseraret. Nempe malum cum perfidie augetur: remediable bouam est, in peccato accelerata correctio. Occurrendum est itaque malis, occurrendum est scandali, neprogressu temporis impunita malitia conuulsat, & vires in iniquitate dissimulatio subministrat: sed debita correctio imperitiam doceat, & contumaciam atque cordis duritiam tenua disciplina compescat. Manifes[ta] siquidem crimina, non occulta correctione purgandasunt: sed palam arguuntur, qui publique peccaverunt: vt dum aperta obsecratio sanantur, & qui eos inuidando deliquerunt, corrigitur. Dum enim corrigitur vñus, pluri[us] emendantur: & melius est pro multorum salute quod vñus respiciatur, quam quod pro vñuis licentia multi periclitentur, inquit Gregorius in Registro, & Isidorus 3. de summo bono. Quoniam obsecrari publice sunt extirpandi, ne suis malis exemplis, falsa doctrina ac contagione peruersa, plarim sperdant. Sunt enim (inquit Gregorius) nonnulli, qui dum plus exquirunt contemplando quam capiunt, vñque ad peruersa dogmata erumpunt: & dum humilitate esse discipuli veritatis negligunt, Magistri erroris sunt. Sic ut enim approbanda est vera & docta simplicitas, sic reprobanda est falsitas, accurata composta, quæ honestum suis erroribus illicit, & per lingua ornamenta, laqueos deceptionis expandit. Et licet quisque incredibilis sit pro sua perfidia merito exprobrandus, interest tamen in illum, in quibus rebus, & quantum eretur, & quantum facilius obsecrare possit: quia si p[ro]p[ter]ius contingit, vt vñlenis correctio spernitur, ac is aut acerba plagi, maior[er] attentione suscipiatur, & ideo qui verbo blando non corrigitur, necesse est vt acris arguantur.

Contra in duratum sententia fatur. XLIX. Hieronymus, in iustitia & pertinacia, nonnulli, qui dum plus exquirunt contemplando quam capiunt, vñque ad peruersa dogmata erumpunt: & dum humilitate esse discipuli veritatis negligunt, Magistri erroris sunt. Sic ut enim approbanda est vera & docta simplicitas, sic reprobanda est falsitas, accurata composta, quæ honestum suis erroribus illicit, & per lingua ornamenta, laqueos deceptionis expandit. Et licet quisque incredibilis sit pro sua perfidia merito exprobrandus, interest tamen in illum, in quibus rebus, & quantum eretur, & quantum facilius obsecrare possit: quia si p[ro]p[ter]ius contingit, vt vñlenis correctio spernitur, ac is aut acerba plagi, maior[er] attentione suscipiatur, & ideo qui verbo blando non corrigitur, necesse est vt acris arguantur.

Hieronymus, in iustitia & pertinacia, nonnulli, qui dum plus exquirunt contemplando quam capiunt, vñque ad peruersa dogmata erumpunt: & dum humilitate esse discipuli veritatis negligunt, Magistri erroris sunt. Sic ut enim approbanda est vera & docta simplicitas, sic reprobanda est falsitas, accurata composta, quæ honestum suis erroribus illicit, & per lingua ornamenta, laqueos deceptionis expandit. Et licet quisque incredibilis sit pro sua perfidia merito exprobrandus, interest tamen in illum, in quibus rebus, & quantum eretur, & quantum facilius obsecrare possit: quia si p[ro]p[ter]ius contingit, vt vñlenis correctio spernitur, ac is aut acerba plagi, maior[er] attentione suscipiatur, & ideo qui verbo blando non corrigitur, necesse est vt acris arguantur.

Reliquas quoque sanctorum contemplasti, in quibus rebus, & quantum eretur, & quantum facilius obsecrare possit: quia si p[ro]p[ter]ius contingit, vt vñlenis correctio spernitur, ac is aut acerba plagi, maior[er] attentione suscipiatur, & ideo qui verbo blando non corrigitur, necesse est vt acris arguantur.

Reliquias quoque sanctorum contemplasti, in quibus rebus, & quantum eretur, & quantum facilius obsecrare possit: quia si p[ro]p[ter]ius contingit, vt vñlenis correctio spernitur, ac is aut acerba plagi, maior[er] attentione suscipiatur, & ideo qui verbo blando non corrigitur, necesse est vt acris arguantur.

Reliquias quoque sanctorum contemplasti, in quibus rebus, & quantum eretur, & quantum facilius obsecrare possit: quia si p[ro]p[ter]ius contingit, vt vñlenis correctio spernitur, ac is aut acerba plagi, maior[er] attentione suscipiatur, & ideo qui verbo blando non corrigitur, necesse est vt acris arguantur.

Reliquias quoque sanctorum contemplasti, in quibus rebus, & quantum eretur, & quantum facilius obsecrare possit: quia si p[ro]p[ter]ius contingit, vt vñlenis correctio spernitur, ac is aut acerba plagi, maior[er] attentione suscipiatur, & ideo qui verbo blando non corrigitur, necesse est vt acris arguantur.

Reliquias quoque sanctorum contemplasti, in quibus rebus, & quantum eretur, & quantum facilius obsecrare possit: quia si p[ro]p[ter]ius contingit, vt vñlenis correctio spernitur, ac is aut acerba plagi, maior[er] attentione suscipiatur, & ideo qui verbo blando non corrigitur, necesse est vt acris arguantur.

Reliquias quoque sanctorum contemplasti, in quibus rebus, & quantum eretur, & quantum facilius obsecrare possit: quia si p[ro]p[ter]ius contingit, vt vñlenis correctio spernitur, ac is aut acerba plagi, maior[er] attentione suscipiatur, & ideo qui verbo blando non corrigitur, necesse est vt acris arguantur.

Reliquias quoque sanctorum contemplasti, in quibus rebus, & quantum eretur, & quantum facilius obsecrare possit: quia si p[ro]p[ter]ius contingit, vt vñlenis correctio spernitur, ac is aut acerba plagi, maior[er] attentione suscipiatur, & ideo qui verbo blando non corrigitur, necesse est vt acris arguantur.

Reliquias quoque sanctorum contemplasti, in quibus rebus, & quantum eretur, & quantum facilius obsecrare possit: quia si p[ro]p[ter]ius contingit, vt vñlenis correctio spernitur, ac is aut acerba plagi, maior[er] attentione suscipiatur, & ideo qui verbo blando non corrigitur, necesse est vt acris arguantur.

tua duritie. Hic later tuum precipitum, hic est tuis labyrinthus erroris: hec tua obſtinatio tibi parat interitum. Licit enim sciolus & dicaculus fueris, tu atamen nimis presumptio decepte, & error erroris gradum multipliciter preparauit. Deliberauit itaque Hieronymus, te, tuamque frontem percute: semper tamen cum debita charitate, que dum vulnerat, sanat: & dum pungit, lenit: si forte non prebeas mihi faciem tuam vt per amurum, sed potius iuxta Evangelicum documentum, prebeas mihi & alteram. Percutiam tergitur, & vnam sanem: Debuissis equidem emolliri ex recordatione criminum commissorum, & ex visa tanta benignitate tuorum Iudicium. Sed quia obduriſti, ene ipsa tua criminis cogor in tuum faciem opprobriare. Attende quoſo, Catholici Domini, quanto fuit horum virorum, scilicet Iohannis Husz, & Hieronymi huius presumpta temeritas, vt homines viles, plebej, infimi, ortu ignoti, auderent nobile Regnum Bohemia totum concutere: Barones & Principes ad lites & dissensiones incitare, milites provocare, regimixta antiqua immutare, conuocare cohortes, dividere populos, inter ciues maxinas discordias commouere, ceteras ducere, satellites habere, armatos tenere, homicidia perpetrare vel procurare, spoliare Ecclesiastis, altaria prophaniare, omniaque diuina & humana temerare. O beatum Regnum Bohemia, finitus non fuisset homo iste. Valde quippe detestandum est, quod homines Ecclesiastici, sub cuiusdam praetextu sanctitatis, qui deberent Deo vacare, die noctuque precibus insisteret, pro peccatis populi cuius bona comedunt orare, tempus omnepietati & devotioni impendere: non verentur Regum & Principum curias infestare, lites commouere, decreta Regnorum pro libitu velle antiquare, dissensionibus infundare. O quanti mali radix fuit, horum duorum rusticorum presumptio, ex qua quot sunt homines ab utraque parte occisi: quot solennes Clerici detrudi: quot violenter expulsi, & exilio relegati: quot spoliatii: quot verberibus caesi, quot defolata Ecclesia: quot altaria prophanata: quot Monasteria destruta: Et si volebas Hieronymus, malos perseguere Clericos, cur bonos afflicisti: quid in sanctorum virorum Pragae Carmelitarum innocencia, quorum Predicatorem capisti, & Monasterium spolasti, culpe reperisti? Hoc & alia multa a te perpetrata, excudere debuerant omnem erga te misericordiam Ecclesia, easterum pia mater, piatas tibi visceria aperuit, vt tu aliquando sapere inciperes. At tu obduratus contempsti. Scio rigorem & modum, qui seruari deiret circa hereticos, & de heresi infamatos, erga te siue tempore tuum, illi debent diligenter inquiri, & capi, ac carceri mancipari, debent contra eos articuli recipi, & testes quicunque, etiam si sunt infames, refutari, nequam, & publica mererices, contra eos admitti, debent de veritate dicenda iuramento abfringi: & si tam dicere contemperint, debent equale torqueri, & variis tormentis extendi. Non debent aliqui ad eos, nisi magna necessitatibus causa admitti, non debent quoque publice audiiri. Si respuerint, debet eis misericorditer venia impendi. Si autem pertinaces extiterint: debent condemnari, & tradi brachio seculari. Certe non isto rigore, tecum aitum est: licet amplius quam Arius, Sabellius, Faustus, Nestorius, aut quisquam alii hereticorum fueris de hereſi infamatus. In Anglia, Bohemia, Francia, Vngaria, Polonia, Lituania, Russia, Italia, Alemannia, de tua heresi perulauit infamia. Fuiſti quidem, vt debent similes, captus, & ad Concilium adductus, nec nisi solaneſſitate vrgente reclusus. Super hac reclusione Reuerendissimi Domini mei Cardinales, de Vrſinis, Aquilegiensis, Cameracensis, Florentinus, personaliter queſuerunt, si posset alio magis commodo loco colloccari & si tuam fugam non fuissent veriti. (quia sepius fugeras) nedam in eorum domo, sed mensa & camere vniſquisque corum sua benebole pertraebat: Contra te non fuerunt nisi probatissimi, vt poteſ sacre Theologie Magistri, Sacrorum Canonum Doctores, Baccalaurei plurimi, solennium Ecclesiarum Curati, & omnes alijs venerabiles viri: qui coram te iurauerunt: & quorum neminem reprobasti. Articuli contra te adducti fuerunt, pro maxima parte de veritate probati. Tortus non fuisti, & vitam fuisse: quia vel sic humiliatus, omnes errores tuos penitus euomuſſes. Poena illa tuos aperiuſſet oculos, quos culpa precluserat. Ad te etiam quicunque venire voluerunt, ad tuam consolationem introiſſiuerunt. Recogita, quam benigna, quam dulciter, Reuerendissimi Domini Cardinales, & quamplures alijs teſuerint exhortati, & tibi ex corde compati: vt que velles respicere, quies supplicarent. Audientia quoque publica pluries tibi ad tuam concessa est libitum. Hanc vitam non habuſſes. Timo namque, ne illa audiētia, tibi nimiam preſtititerit audaciam. Sex enim incommoda tibi per te, in illa audiētia irrogata ſunt. Primum; quia omnium, tibi excusare volentium, ora obſtruxiſſi. Hi, teſornate orantem, profuit

L.
De Andree
electo Po-
lonianis.

profuit Alberto mors eſus, vt facilius à Concilio, Rege Ladislao perente, veniam impetraret. Tunc demum, Collegium Posnaniense, à Rege petiti, vt libi Episcopum arbitratu suo legere licet. Neque is abnuit: Solusque in consilium sacerdotum reuerenter ingressus, impetravit. vt de quatuor à se editis, inter quos etiam fuit Alexander Ducas Mazouia filius, eforo sua natus, vnuſ legeretur Episcopus. Leitus est absens, magnus omnium consensu, Andreas Lascaris Goslaicus, Decanus Cracoviensis, & Canonicus Posnaniensis, gente Goziembis, qui tunc fore Legatus cum tribus aliis, ad Sigismundum Regem Romanorum de causa Crucifera profectus erat. Aegre tamen is decreto Collegij cum voluntate Regia coniuncto affensus est, vt bonus, & non ignarus quantum onus in se fusciperet. cuius similes, tum illa, tum superior, tum reliqua etas habuit, & forte habet, habituaria est paucissimos: quippe paucis in memoriam reuocatis, illud quod aliquando Apostolus Polonorum Sanct. Adalbertus dicit: Facile quidem est gestare pedum, sed difficile reddere rationem.

Quod Cruciferos attinet. Suscepere quidem Sigismundus arbitrium caufa inter hos & Regem Ladislauum, & misso Archiepiscopo Strigoniense decreuerat. Carerum illi, quamvis omnia ex animi sententia, ab iniquissimo pro Polonis disceptratore obrinuſent, nullum tamen iniurias modum statuebant. Nam per id temporis, mercatores Posnanienses Gedani direptis eorum mercibus crudeliter interfecerant, latrocinantiumque in morem è Dobrinensi & Polonia finitima pradasagebant, per subornatos homines multa oppida & pagos in Polonia incendebant, & captos homines non modo plebeios, verum etiam equeſtres in patibulū agebant, cumq; ad extremum sub signis populabundi in Dobrinensem excurrissent, Regi Ladislao necessitatem inponerant, qui contra eos numerosissimum, & qui ad magnam orbis partem perdomandam potuſſet sufficere, exercitum educeret. Octo Sileſij Duces, & vnuſ Motavia Ptaefectus, eas Regis copias ad auxerant. Aderant & ex Riuſia, Lituania & Mazouia alii Duces cum suis auxiliaribus aliis. Vitoudus, non contente adesse nouit: Quid tam, inquit, stupidi hic statis viri? Christianus ego sum, & Magne Matre Dñe Maria ſemper addictus, in expiatuſ inconfiteſſusque in hoc bello occubui. Magna Maria, in cuius tutela vita mea, me eterni suppliciū reum esse non patitur. Sic me adhuc linguis compatem feruant, vt & delicta fatevi, & animum sacris Apofolici rite lustrare queam. Proinde Sacerdotem, qui confessionem exaudiat, & me expiatum reddat, accerſte quoſo. Rogatus: ecquid tantum beneficii à matre viuentium promuerillet. Respondit: peculiare ſibi id in vita fuſſe nomine; Septena quotannis in vita, ſua festa reuerentissime celebraſſe, religioſiſſimique ieunii ex pane duntaxat & aqua coluſſe; Sacris fuſſe quam ſtudioſiſſime operatum; illiciue tantum poteſ Deum cunctas animi vires dedicasse. Accerſto è proximo pago Sacerdote, cōfessione rite tranſeget, & impetrata errorum omnium remiſione, acceptaque nouiſima iuſtratione, id defuncti caput repente conticuit, perpetuoque quietuit. Ant. Bonſin. rer. Vngar. dec. 3. lib. 3.

Datum istud pietati in Diuam Dei parentem, non minus quam victoria insignis Ladislauus amici officium. Nam cum Turci Vngariā infestarent, Boſnaque à Sigismundo prius recuperatam, ipſi iterum fuſis proſtagatisque Vngaris eriperent, Ladislauus missa ad Turcas graui & minaci legatione, sex annorum iudicias, inter eas gentes, capitui Vngaris Proceribus liberatis confecit. Pacem quoque perpetuam confecit, ni Pipo Florentius Comes Themeliensis temere omnia turbafet, capto pro exploratore Gregorio Armeno Ladislai internuncio, qui Turcicę legationi de pace venienti tutum ad Vngaros accessum praefructurus antecellerat. Prospere tamen poſtea re contra Turcos gelſi aliquoties Nicolaus Petri Macedonis filius, abſente Sigismundo, eosq; Boſna expulit. Iuuit etiam Ladislauus Rex, Imperatorem & Patriarcham Constantiopolitanos, qui à Turciſ hoc anno vehe mente infestabatur & premebantur. Turcorum a. princeps Mahometes, recuperatis in Asia ijs qua Tamerlanes auius ademerat, Imperij Sedem Prusa Adrianopolim tranſtulerat, & iam

Ss

pedimentum

Valachoruſ Palatinus in chieſelam Polonorum recipitur,

Miraculum de cultu erga beatam Virg.

LII. Hēr. Reg. Angl. mira culosa de Gallis Vrſtoria.

pedium. Centum quinquaginta M. fuisse aliqui memoriabant, ita ut Anglorum numerum sextuplo excederent. Multum saepe in gente in Anglo incusserant, ita ut misso caducator e obtulerit Hare fluctum restituere, omne damnum Gallis facturum, si liber transire in Angliam permitteretur. At Gallis longe alia era ratio. Iam pro vietiis, debellatisq; Anglos habebant. Intra annos plus centum nullam reportarentur ab illis victoriam mirum in modum dolebant: nunc autem ob exiguum illorum numerum, nihil dubitare oportere de certo triumpho. Tempus venisse, quo de Anglis venias sumere liceret, omnique superiorum præliorum decus delere. Itaq; illis eam hostium paucitatem negligebat, pro nihilq; putantibus, tantum fiducie ac spiritu accessit, ut non de ratione beli cogitarent, sed vicisse iam sibi viderentur. Ergo passim efferebantur, maximo gaudio gloriabantur, iactabant se Anglium inclusum habere, nulli q; negotio victum iam in manu sua esse, duces ordinum iuniorum dimidere, captiuos sortiri, ac currum parare quo ex captiuis in triumpho duceretur: simili milites horribri, clamare: *Ad prolam, ad gloriam properate, ut iam depremis vestris, deferent laetitia regis.* Eo easmodi lætitiae libido, ut quoquo verum Nuncios ad ciuitates mitterent, qui iubenter, ut publice sibi gaudentes de victoria, perinde quasi certa non esset, gratularentur. Deo que gratias agerent, nequam ius acantes fieri posse, ut venti, sicut ait, gaudia sua ferrent Iam & ad Henricum nuntium misserant, quanti vellet se redimere, quem ferunt respondentes, sperare intra duas tretue horas ita viu ventrum, ut potius Gallis quam Anglis de redemptione facienda curæ esset. Istud quoque prodicunt est, Gallos, tota ea no[n]de quæ prælium antecessit, variis musicæ intrumentis animos suos oblectasse: perinde atq; in morem cygnorum suas exequias praecincent. Inter hæc, neq; à sacrilegiis, ne que à stupris &cædib, manus abstinerant, cū tamen Rex Henricus, edictum eiusmodi suo exercitū proposuisset: *Nemil's vñquam sacras ad spoliato, neve violato, quod si feceris, debito supplicio scelus hoto.* Ex quo cum accepisset militem quandam rapuisse de templo vasculum, in quo diuina Eucharistia asseruabatur, fertur iussisse agmen consistere: ac non prius illincabire permisisse, quam restituto vasculo, miles capite penas persoluitset. Porro ipso die pugnæ, qui in 8 Cal. Novemb. incidit, iussit: ut omnes pugnaturi, prima luce supplices se ad Deum conuerterent, ab eo vicituria peterent, peccata sua Sacerdotibus confiterentur, & Sacra Eucharistia sese reficerent, nec non Diuine Virginis Regine celorum opem implorarent. Factum ab omnibus & singulis, non impigre: prælium alaci us animis suscepimus: Gallorum, X. M. casis: reliqui profligati, & pars intercepti. Hec accepta à Gallis clades in feris Sanctorum Crispini & Crispiniani: ut debita supplicia impij fuerint, qui corundum martyrum vetusta loca, antiqua monasteria, verenda monumenta, sanctaque ossa manibus sacrilegii turpiter anno superiore violarant. Eminentiores Dukes, quos in hac zimuriana pugna defiderant Gallia, fure fratre ambo, Brabantus & Nieuernus: prætere此 Eduardus Dux Barenfis cum Iohanne fratre, Iohannes Comes Alenconius, Robertus Barenfis, Carolus Albertus Magister Equitum, Iacobus Castellionensis, David Ramburianus Magister Balistariorum, Viscardus Magister Boinus Regie, & Iacobus Pontifex Senonum, qui quamvis & Monachus & Episcopus esset, nihilominus tamen fundendo Christiano sanguini authorem se & antresignanum præbuit: vnde pœnas sanitæ & sacrilegij in Successionibus patrati luculentem exsoluit. Captiuorum præcipui fuisse, Carolus Dux Arelanus, Iohannes Dux Borbonius, Carolus Comes Vgelli, Attutus Comes Richemontius frater Dux Britannia, Ludovicus Comes Vindocenensis. Ferias SS. martyrum Crispini & Crispiniani, quibus Angli pugnauit, dehinc quotannis celebratissimas habuerunt.

Excepit alia quoque calamitas, id temporis, Regiam Caroli. Ad 15. Calend. Ianuarij, Ludovicus Delphinus Dux Aquitanæ mortuus est: Toxicum illi datum fuit fra-

de a perfidia coniuratorum, debilitandæ Burgundionis factioni, cui cum illius esset gener semper fauebat, nec per omnia consilis coniuratorum parebat. Eam ob mortem multos luctus incelsit. Iam Joannes 3. Caroli Regis filius, qui in Hagnonia apud soernam educabatur, nouis Delhius esse debuit, sed dubitabat fornidabatq; Hagnonus illum in Galliam deducere. Idem enim imminenter metuebat suo genero, quod iam genero Burgundionis acciderat, nempe ut & hunc perfidia coniuratorum veneno necaret, propter affinitatem Burgundionis: cum vxor huius Delphini Iacobus ex sorore Burgundionis nata esset. Millegatione ad Hagnionum euocatur nouus Delphinus, ad capessendum imperium Delphinatus, aliaque Regis beneficii, utque Hagnonus eum adducat: modo absit, nihilq; le immiscat Burgundio. Ea res anxius Hagnonio maiore inicit suspicionem. Voleant coniurati Delphinianus ab omnibus Burgundia factione fauore que alienum: & iam Carolum minimum natu Regis filium Pontiacentela Comitem, quamus modo quartu[m] decimum annum agem, Praefectum creant Parisensem: haud obscurè innuentes, hunc sibi maxime optare Delphinum, atq; inde Regem, ideo quod nulla necessitudine Burgundum attingeret. Ideoq; & generum Hagnoni necatum iri, nisi omnino partibus Burgundicis abstinuisset. Magnorum in regno Gallie mo. tum, fuerunt ista suscitabula, Deo non obscure vindicante Regem Carolum, qui Henrico Anglorum Regi, nō omnino iellum, aut sanguinem humanum sitienti iniuriam fuisset. P. acm. lius scribit, eam imprimis cötumeliam Henrico illam fuisse. Petebat is Catharinam Caroli Regis filiam, nuptiis per Oratores Responsum: eo tempore, neq; Ducibus vacare, neq; Regi optare esse ea de reagere. Hanc repulsa Henricus inter, retatus, ac veluti ignominia accepsit, domesticis malis agra te Francia, in Normaniam hyem appetente transiit. Polydorus lib. addit. vnū est: quod cum Henricus imparem se Gallis cerneret, adeoque minirae pugnandum decerneret: quinimo omnia abunde offerret Carolo: Galli, ad eum miserint, qui verbis & armis ad pugnam facerent. Quamquam autem responderit Henricus, sibi curæ esse, ne quid sit secus, quam Deus velit, quamque oportet: adeoq; dicere: *Ego Gallos armis prior non aggrediar: at ab eis prouocatus, certamen non negabo: sed tamen illud imprimis maxime que aeo, ut hæc humus ne Christiano sanguine infelixiter madeatur.* Tamen à Gallis nec quisquam impetrare potuit: quippe quibus cordi fuit, in angustias redactum Anglium, modis omnibus opprimere. Alterum est. Antequam Henricus in Normaniam transmitteret, cum militibus in naues imponendis operam daret, parvus abfuit quin à coniuratis quibusdam, pecunia à Carolo Rego corruptus interficeretur. Aliquis fidelis renunciavit. Richardum Comitem Cantabrigiæ, fratrem Eduardi Ducis Eboracenfis, Henricum Scruppum, & Thomam Graum equitem, facta coniuratione, necem illi machinari. Hos ita patre factos comprehendit statim iussit, dolens quod tales in tale crimen vocarentur, ac ipse amittere cogeretur eos cum primis, quorum virtute se hostibus terribiliorem fore confidebat. II. questionibus admotis, tam de coniunctione fassiliunt, quam non inficiati, accepta à Carolo grandi pecunia, statuisse se, Regem, vel viuum in hostium potestate tradere, vel prius interfere quam Normaniam attingeret. Henricus, vbi sati expletata habuit, quæ voluit, Principes invicem conuocauit, fontesque in suum conspectum adduci imperauit. Hos ille his verbis allocutus fuisse dicitur: *Sime ad eadem designatis, qui sum patriæ caput: prouulatio, & de omnium etiam interiti vos cogitatis, & patriam funditus perditum ire nitamini, neceste est.* Ceterum, si aliqua vos priuata monit iniuria: id profecto non erat faciendum in castro, que sine duce stare non possunt, nec causa communis placendi hosti. Scelus igitur scelus edidit, importunitissimum: cuius si quis in nostro exercitu sit conscius, ut vobis supplicio à facinore perficiendo deterreatur, hinc iam ad meritam penam sustinendam facebit. Postquam illi in militi conspectu, securi percussi sunt, Rex ad heroes conuerlus, inquit: *Videz summam hominum audaciam! Me persequuntur, qui omitta mea studia ad utilitatem Reipublicæ dies nocte q; me stimulando conseruo: quiens rei causa, nullus parco laboribus: qui denique de*

Henricus
Angl. Reg.
ge ob pœ-
tatem pre-
tegit.

Galli Her-
tico Angl.
Reg. in-
ter.

Henrici
pietas.

Coniura-
tio in Hen-
ricum de-
tegitur
auctores
adver-
sus.

LIV.
Exempla
castigata
a Deo per-
fidie in Ital-
ia.

Henricus
Reg. ad
Hennes
fusos ver-
ba.

Lellius Ca-
potius in
vrbis prodi-
tionis pos-
tulat.

CHRISTI IOANNIS SIGISMUNDI
1415. PAP. XXIII.6. REG. ROM.5.

Ecclesiastici.

SIGISMUNDI IOANNIS CHRIS.
REG. ROM.5. PAP. XXIII.6. 1415.

omnibus iuxta bene mereri studeo, & ad id natum me esse duco. Vtinam in vobis non sit quisquam, cuius in me tantam perfidiam increpare queam, ut malit me perditum, quam patram incolam em ac auctam imperio cernere. Ego tamen de vobis, nihil tale suffici: sed omnia aqua bonique facio. Si mihi per vos licet primo esse tumultum, deinde patram iuntare, & maiorum decus aduersus Gallos vltisci, id omnium periculi immemor vltro faciam. Sin nobis ita illud vobis modis omnibus aliquando fraudi erit, ita Deo volente. Talia dicenti, curætorum Ordinum Duces ad pedes protinus iacuere, pollicentes futurum, ut temper eius dicto audientes essent, neque paternerit suum Regem inimicorum in fidis circumueniri. Creditum est à plerisque, Richardum Comitem communicato consilio cum Henrico & Thoma locis, non vtrique paraſte Regem interficere, ut Carolo Regi Galliæ morem omnino gereret, sed ut ipse Regnum obtineret: ac patre facta coniuratione, maluile potestimo fateri se à Gallis, stimulante rei familiaris inopia, corruptum esse pecunia, quam Regnum affectasse: quo sua iam desperata salute, liberis suis per eum modum proprieferet, in quo facile Henricus cognito patris consilio seiuister. Ceterum habebat in matrimonio Richardus Comes Annam filiam Rogerij Comitis Marchæ, quæ reliqua vna erat ex sanguine Leonelli Duci Clarentiæ, cui Regni hereditas veniebat. Itius rei Richardus eius vir optime gnarus, habuit aliquam causam, cur regnum ipsum obtinere niteretur, quod postea Richardus eius Filius Dux Eboracenfis non occulit, sed palam repetebat. Henricus Scruppus, ne minimam quidem occasionem potuit praetextare, sceleris perperrandi: quippe qui haberet omnes causas Henrici non tantum colendi, sed etiam amandi & obseruandi, non minus quam Richardus Comes. Hunc quidem Rex, eo titulo Comitis ornauerat, plurimisque bonis dñauerat: illum vero omnibus intimioribus arcans adeo admouerat, ut plane vel in eo solo conuiesceret videretur. Vnde, siue publica, siue privata consilia tractarent, Scruppus vñus omnia decernebat. Namque tantam in vultu grauitatem, tantam in gestu modestiam, tantam in verbis religionem preferebat, ut quicquid ipse dixisset, velut otaculum cœlo delapsum Regis fastigium, & ex eius sententia fieri oportere iudicaret. Didicerat nempe — Simulare fidem, vulnusque minaces
Protegere, & blando fraudem protegere risu:
Plenus laetitia, lucrisque cupidine fernens,
Doltus & vñanimis odio turbare sodales.

Volut Deus eorum perfidiam detegere, & pariter cum illis Carolum Regem castigare: ad exemplum aliorum, qui sciant, fidem humanam non violare. P. Aemilius in Carolo 6. VV alsingham in Henrico 5. Polydorus lib. 22. bish. Angl. Meyerus annal. Flandr. lib. 15.

Non minora castigare perfidiam dedit exempla hoc, & superiore, nec non subseq[ue]nti Anno Deus in Italia, quando Sfortiam, quod Paulum Vrsinum violasset: Pandulphum Alopum, quod Sfortiam per fraudes in periculum adduxisset: Paulum Vrsinum, quod fidem Romanæ Ecclesiæ ad extrema non feruasset: Iulium Cælarem à Capua, quod Pandulphum, prodidisset, Iacobum quod Ioannam per fraudes circumuenissem ac deniq; ipsam Ioannam, quod Iacobum virum technis illaqueasset.

Non illibuit ea adscribere, ut quo in statu res Vrbica & Neapolitana per tempus Interpontificij fuissent, quidue calamitatis, fidei humanæ violatoriibus paratum sit, abundantecognoscatur.

Deinde à Pontificatu Ioanne XXIII. cum per Gregorij XII. spontaneam abdicationem, Sedes Apostolica Pontificem nullum haberet, placuit Patribus Constantiensibus alteram Legatum Cardinalem Romam mittere, quem Vrbicam & Patrimonium Apostolicum tantisper administraret, donec aliquis certus Romanus pontifex, ex sententia Concilij crearetur. Et quidem hactenus Iacobus Cardinalis Sancti Eustachij, nomine Iohannis XXIII. legatione functus fuerat: ceterum illo in ordinem redacto, Legatus quoque aliud adiunctus est, Petrus Annibaldus. Et Sancti Angeli Cardinalis. Operæ premium fuit alterum quoque adiungere, cuius consilio Romana Vrbs seruatur. Multi dominum eius ambiebant: sed nullus amplius quam Iohanna, Ladislai Regis Neapolitani soror: quæ à morte fratris, qui non levem Romanum occupauerat, cam ad se pertinere existimabat. Richardus Petra, cuius Caietus, molem Adriam pro illa occupauerat, & omnia in vrbe infesta faciebat. Lelli Caporius, cam nonnullis aīus Reginæ partiaris, Vrbem quoque prodere volebant. Lello male cessit perfidia. Iussu Legati caprus, & securi in Capitoliniæ aedibus percussus, meritam proditionis pavam luctinuit. Alij ab eo exemplo aliquantum repressi, donec Paulus Vrsinus ab Iohanna, Regina iam coniugata dimisus, ad uolasse, & titulo Proregis, pro eadem Iohanna salutatus, acquirende pro ipsa illa Regina Vrbi omnia fecisset, tanto cum impetu, ut necā Legato violando, neque à necessariis suis sibi temperauerit. Legati enim Apostolici domum diripiuit: Franciscum Vrsinum pro Ecclesiæ iuribus depugnante in carcere coniecit: Paulum Paullum capite immunit: nihilque eorum omisit, quæ in potestatem Vrbis redigendæ existimabat opportuna. Antonius Petri in notis diariis. Interim Iohanna Regina amoris, & artibus suis indulgebat: & hæc quæ narrare aggredior, ludibria fortunæ, vel de se edebat, vel de aliis exulta spectabat, Pandulpho Alopo, non minimam eius scena: partem luctinuit. Quis fuerit Pandulphus? quid vno cum Iohanna vel egerit vel rularit? statim enarrabo,

De Pandul-
pho Alopo
& quid v-
na cum Ilo-
anna Ke-
gia. Neap.
vel fecerit
vel tulerit.

Hoc quidem Richardus eius Filius Dux Eboracenfis non occulit, sed palam repetebat. Henricus Scruppus, ne minimam quidem occasionem potuit praetextare, sceleris perperrandi: quippe qui haberet omnes causas Henrici non tantum colendi, sed etiam amandi & obseruandi, non minus quam Richardus Comes. Hunc quidem Rex, eo titulo Comitis ornauerat, plurimisque bonis dñauerat: illum vero omnibus intimioribus arcans adeo admouerat, ut plane vel in eo solo conuiesceret videretur. Vnde, siue publica, siue privata consilia tractarent, Scruppus vñus omnia decernebat. Namque tantam in vultu grauitatem, tantam in gestu modestiam, tantam in verbis religionem preferebat, ut quicquid ipse dixisset, velut otaculum cœlo delapsum Regis fastigium, & ex eius sententia fieri oportere iudicaret. Didicerat nempe — Simulare fidem, vulnusque minaces
Protegere, & blando fraudem protegere risu:
Plenus laetitia, lucrisque cupidine fernens,
Doltus & vñanimis odio turbare sodales.

Volut Deus eorum perfidiam detegere, & pariter cum illis Carolum Regem castigare: ad exemplum aliorum, qui sciant, fidem humanam non violare. P. Aemilius in Carolo 6. VV alsingham in Henrico 5. Polydorus lib. 22. bish. Angl. Meyerus annal. Flandr. lib. 15.

Iacobus Sfortia Re-
gina cha-
ract. esse in-
cipit quod
ipso post-
modum se
re extitale
fuit.

Non illibuit ea adscribere, ut quo in statu res Vrbica & Neapolitana per tempus Interpontificij fuissent, quidue calamitatis, fidei humanæ violatoriibus paratum sit, abundantecognoscatur.

Hoc rursum statu ad Iohannam Reginam accessit Iacobus Sfortia, cum primum suam illi operam in re militari exhibitus aduenit. Erat is non formo quidem sed decoro corporis habitu, quem vt nullis aulicis mundicis exceleret, ita militari quodam ornatu condiebat. Vigor in membris bellicis, firmitas apta præliis bellisque: cumque castrensi quadam licentia virilem misceret inter ludicra hilaritatem, primis Reginam colloquis demeruisse viuis est. Auxit suspicionem rumor, quod iocanti secum Sfortia & coelibem vitam Regina exprobasse non semel se rebatur, cum diceret, eam atatem quæ vtrisque præliis pareret, male inter cruenta solum conteri, quæ eam in partem accipiebant, quasi vel ad nuptias, vel ad liberiores Reginæ amores tantum non palam Dux Sfortia inuita-

Pandulph. Sfortia cū Reginā familiatatem metuens decipio tollendo cogitare. retur. Id ergo periculofissimum Pandulpho vīsum. Vt enim sūpicaz timor est, vereri cepit, nō nouis captus curis Reginā animus, protritos longo vīsu amores fastidiret. Augebat inclinati semel animi timorem, sui ritualis astimatio: se nullis, nisi racendis laboribus præsignem, precautis honoribus oneratum, premi fortuna portius, quam ornati: illum plurimorum exercituum Ducem, ingentium bellorum viñorem, maxima claram laude, maiorem titulis, & fortuna sua fastigio superiore esse: addebatque non pauca, quae anxius metu animus, qua ex vano, qua ex vero libi ipse fingere suavit. Quare nihil cunctandum ratus, sénis suspicionibus Reginā auertere aggreditur. Composito ad summum mērem vītu, compertum sibi na: rabat, Sfortiam Aloysio Andegauensi Regnum per occultas insidias querere, nihilque propius abesse, quam vt rebus omnibus iam compotitis, Reginā incātam vincent, arcem occupet, Aloysi vixit. Vrbis inānibꝫ p̄ficit, se, quod Reginā vnam colere videretur, interimat: eius lēris se authores idoneos, indicia certissima habere. Reiatocitas, authōr gratiosus, siēta ad probabilitatem fabula, timidū fēminā animū vicere: atque vt in reformidolola, incerta plā consilij rem omnem Pandulpho commisit: ipse cuius maxime interfir videret, ne quid Rēpublica, ne quid communes amores detrimenti patentur. Eo ipso forte die Reginā salutatur ex more Sfortia venerat, suspicionum omnium ignarus: nihil p̄stīna hūnūtatis custodes, aulicique, an quia insidiae insidiarum erant, an ex compōsto immittarant. Reginā, in turrim cui Beuetelle novem est, immigrasse, vti iussi erant, nūciant. Eo cum Sfortia percutierit, circumventus, armis exutus, cæthenatus, in tētrum eius turris carcerem coniicitur, eumque ipsum quo Paulus Vrsinus Sfortia hostis ab ipso iam inde Ladislai excessu detinebatur: foeda calamitate duorum clarissimorum hostium fortunam æquante. Cæcē nimis, futuorumque improvidas sunt mortalium mentes semper. Verum vbi, vel cupiditatis, vel inconsulto timoris caligo accessit: tum enim iuxto, in suum ipsa exitium inconsulto imperiū ruunt, iis ipsi plerumque itineribus, quā fatali cæcitate quasi salutis compendia ingressa sunt.

Sfort. Pandulph. autūti capi- & in carcerem detinatur vbi & Pau. Vrsin. deti- nebatur. Primores Regni indignantur & cum Reginā, de fac̄to huiusmodi ex postulant.

Id enim iuxto Pandulphi Alopi exitus ostēdit, qui Sfortia gratiam, vīreque veritus: eius ruina Regni iacturum se fundamenta crediderat, contra quam euenit. Dici quippe vix potest, quantopere vincti Sfortia fama non plenē modo, sed primores etiam in Pandulphum accenderit, eos præcipue, qui Ladislao dum viceret chari, Dyrrachiae factionis studio tenebantur, cuius maiestatem retro Principum gloria augstante adeo turpibus flagitus imminuit, iāndūt indignissime ferēbat. Reginā ergo turmatum fortuna suāsset: nuptiis paratam se professi, procis aditum aperuit. Inclinato Novembri 1414. captus Sfortia, precipitata actum de nuptiis, exente constitutum. Ante exitum Decemb. quod mirum est, potissimum Regum Johanna thorū ambientium splendide legationes Neapolī vīsa, natalitas ferias eo anno latissimas reddidere. Legatis Regum Galliae, Hispaniae, Anglia, Cyprī fructu nitentibus, Comes Marcia Jacobus fauente Gallo, cui sanguinis coniunctione erat charissimus, eligitur. Sed inopia in sposo, infirmæque opes potissimum spectabantur: id vnum nitente, ex occulto Pandulphi suāsu, vt creditur, Reginā, ne præualidum Principeū si reciperet, publice, priuacimque minus posset.

Hæc vbi serio agi Pandulphus animaduerit: tempestatem inuidia à nouo sposo in se paratam acute prospicere, nouis se clientelis amicitisque munire decreuit. Sfortiam ergo, quasi officij causa salutatus adit in carcere: conditionem miseratur. Inuidos nescio quos Reginā simplicem animum in eum concitasse: se non inuito modo, verum etiā repugnante, quin hoc ipso tempore, inquit, vī fortissime, sublevando totū sum. Hæc tanti Sfortia grata à Pandulpho dicebantur. Sfortia, vt exīui animi simplicitate ac fide reliquos metiti solitus erat, verissima ad te deferti ratus, ingentes Pandulpho gratias egit, quas habiturus esset immortales, professurus palam viram, ac spiritum vni se acceptum ferre Pandulpho, si eo interprete earum finem misericordiarum recipere. Vbi retum, qua gesta erant, ignarum, promptumque ad gratiam cumulate exoluendū Sfortiam inuenit: tunc tandem apertus. Bono, inquit, animo sis Sfortia. Interpretē ego tibi haud me paulo potentiorem adorno. Sororom mihi esse sis Catharinam Alopam, gratia apud Reginā florētissima, hec machina ad Regum animum expungandū me auctore adhibetur. Tu tantum beneficiorum memorem animū para. quo dicto, abiit: rem totam, vt gesta erat, Iohannæ narrat: demonstraque communis incoluntatis propugnaculum Sfortiam ducem, si le Reginā audiat, futurum. At illa iamdui Pandulphi nuribus fruebat. Itaque eius permisū paucis post diebus in catetem ad Sfortiam redit, nūcianque, se, & Soro- re postulantibus, non modo libertati, sed dignitati eius quoque

Reginātus. Hæc, aliaque id genus magna animi commotioris libertate prolocutus magnos viros fama est. Ea dicendi li-

bētate territa Reginā, vt est pauentum obnoxiorumque mōs, mendacio rem exolut. Enim iuxto Comiti Camerario imperasse, eam vti rem ad consilium integrum deferret: verum illum sua prudentia in re presenti vīum, cum periculi proquinquāt, longas confulendi motas necessariū præcidebat. Cæterum vt res tota legitimis iudicibus cognoscatur, effecturam, neque quicquam prius Sfortia incoluntate, nisi grauior noxa compertatur, habituram. Accepere Proceres quod dabatur, iudicemque ipse postulauere, (ne quis Pandulphi mercenariis legeretur) Stephanum Caetam inter Iuris prudentes, sénis suspicionibus Reginā auertere aggreditur. Composito ad summum mērem vītu, compertum sibi na: rabat, Sfortiam Aloysio Andegauensi Regnum per occultas insidias querere, nihilque propius abesse, quam vt rebus omnibus iam compotitis, Reginā incātam vincent, arcem occupet, Aloysi vixit. Vrbis inānibꝫ p̄ficit, se, quod Reginā vnam colere videretur, interimat: eius lēris se authores idoneos, indicia certissima habere. Reiatocitas, authōr gratiosus, siēta ad probabilitatem fabula, timidū fēminā animū vicere: atque vt in reformidolola, incerta plā consilij rem omnem Pandulpho commisit: ipse cuius maxime interfir videret, ne quid Rēpublica, ne quid communes amores detrimenti patentur. Eo ipso forte die Reginā salutatur ex more Sfortia venerat, suspicionum omnium ignarus: nihil p̄stīna hūnūtatis custodes, aulicique, an quia insidiae insidiarum erant, an ex compōsto immittarant. Reginā, in turrim cui Beuetelle novem est, immigrasse, vti iussi erant, nūciant. Eo cum Sfortia percutierit, circumventus, armis exutus, cæthenatus, in tētrum eius turris carcerem coniicitur, eumque ipsum quo Paulus Vrsinus Sfortia hostis ab ipso iam inde Ladislai excessu detinebatur: foeda calamitate duorum clarissimorum hostium fortunam æquante. Cæcē nimis, futuorumque improvidas sunt mortalium mentes semper. Verum vbi, vel cupiditatis, vel inconsulto timoris caligo accessit: tum enim iuxto, in suum ipsa exitium inconsulto imperiū ruunt, iis ipsi plerumque itineribus, quā fatali cæcitate quasi salutis compendia ingressa sunt.

Regina honestis postulatis aduersari nihil ausa, præferrim cum fractus animo Pandulphus cedendum irruenti fortuna suāsset: nuptiis paratam se professi, procis aditum aperuit. Inclinato Novembri 1414. captus Sfortia, precipitata actum de nuptiis, exente constitutum. Ante exitum Decemb. quod mirum est, potissimum Regum Johanna thorū ambientium splendide legationes Neapolī vīsa, natalitas ferias eo anno latissimas reddidere. Legatis Regum Galliae, Hispaniae, Anglia, Cyprī fructu nitentibus, Comes Marcia Jacobus fauente Gallo, cui sanguinis coniunctione erat charissimus, eligitur. Sed inopia in sposo, infirmæque opes potissimum spectabantur: id vnum nitente, ex occulto Pandulphi suāsu, vt creditur, Reginā, ne præualidum Principeū si reciperet, publice, priuacimque minus posset.

Quibus Pā- dulph. cū Sfortia e- git vt eius gratiam ea p̄taret.

Iacob. Cō- Marcia e- spousa Re- ginae de- signatur.

Inuidia Procerum.

Julius Cæ- sar. Ca- pua res no- vas in re- gno mol- tur.

Nouo spe- so adueni- ent obvia- it Julius.

quoque

quoque consultum esse. Reginā placere, vt ipse è custodia educeretur, ea conditione, vt Catharinam Alopam vxorem duceret, dignam eo viro quem ipsa seruasset. Id à Reginā quasi vinculum firmatæ Sfortianæ fidei exigi, neque indotatam venire, dotis nomine Comitis stabuli dignitatem, quæ princeps totu Regno Neapolitano est, Sfortia à Reginā deferri, oclonis aureorum millibus in singulos menses alendarum gratia copiarum stipendij nomine ei- dem attributis.

Sfortia, qui summi beneficij loco nudam libertatem numerasset, vbi tanta dignitatis ornamentis instruam offerri sibi nec opinanti vidi, gratias immortales vindici arque assertori suo Pandulpho habuit, nuptiarum conditionē accepit: per eum se reuise profellus, (spiritumq; quem ipse, & Reginā debeat, illorum gratia libenter, vbi res polceret profulsum). Inter has voces è carcere edictus est mēre Martio 1415. tanto honoribus auctior, vt optandus illi carcer fuisse videatur. Libertati porro restituta, Aquilam, Itrium, & Capuam, ad Ioahnnā fidem pontum obvium equo defiliens elata voce Serenissimum Regem appellauit, latutauitque, eum reliqui Comites pariaſſentatione imitati, pedem, quod officii genus Regiolum, ex gentis more debetur, equitantis osculari sunt. Nēque inde desitit Iacobus, quāquam adulterii connubij conditions, Regem nomine, vītu, fastu, prærupta dominatione agere. Iulium Caſarem tantum, è cuius ore tam grata cupidis auribus appellatis accidenter, equitare secum iussit, cumque eo multum de Regni statu, Reginā moribus, regnandi artibus differuit. Iulius opportunitate mirificatus, Regine proſtratum stabulario pudicitiam narrare: Regni extremas calamitates à dubios fœdissimi capitibus, in aucto Regio, & rusticano milite (Sfortiam dicebat) illatas calamitati: Summam hanc esse: duobus tollendis, Regināque licentia coercenda regnandi artes omnes contineri. Hec in vnuersum, primo breui, mox de singulis plurima per otium pronis iam Iacobi auribus infundere: auctius Sfortiam præcipue, quem, vt præceptorem deuorare spe atque opinionē dignitatis capitaliter oderat.

Antequam Neapolī Sfortia discederet, Iacobum, à Iulio Cæſare, reliquisque Iulij comitibus, inde ab oppidis Vrbisque omnibus promiscie Regem salutatum, acclamatumque, rumor primo vagus, tum certi plures nūcij atulerant. Turbavit ea res Reginā animū, eoque instauratus accito Sfortia, ne suō nomine illum Regem diceret imperavit, confessusque ite iussit. Ille quamvis durum charus fuerat, cui fidelem fortē operam in bellis nauarūt: quare non parum Dyrrachinam sibi debere factio nem arbitrabatur. Ladislao extinto, muliebris imperij, vel rēgio, vel contemptu, Ladislaios milites vndeque conquiserat, sibiq; priuatim addixerat. Eade caula, maiora quam pro suo fastigio moliri credebatur. Neque præcipitabili consilia, quamquam acriter Pandulphi fortuna stimularet, vt prætextu demanda Regie ignominiae armari caperat Regiē vindicta, Regie pudicitia, Verū quia Sfortia inter noui principatus initia, vt memorauimus afflito, se vnum superesse crediderat, ad quem armorum principatus deferendus necessario esset, expectare maluit paratam, vt exītūmauerat fortunam, quam occupare. Vbi vero liberato Sfortia, imperium ac dignitas non restituta modo sed amplificata erat, authore Pandulpho, qui aduersus nouum Reginā sponsum, vīreque inimicos firmum collegam adoptabat: tum enim iuxto palam Iulius iram promere, Pandulphum probris maledictis que proscindere, Reginā ipsam aspernari. Et quoniam apud eam locum gratiae cum non habebat, quem celsus eius animus pati posset: primum apud nouum sponsum Iacobum omnibus artibus ambire, non iam sui extollendi potius, quam vīcīscendi hostis libidine succensus.

Iam Iacobum Marcianorum Comitem Ioan. sponsum Venetas appulisse certi nūcij Neapolim attulerant. Supena Ciuitas, Procereisque, imperium Reginā expectabant, vt ad Regni fines nouum Principeū deduceret, qui Sipontium nauī putitus erat, merebantur. Reginā in ter Pandulphus perlastrat, vt ne se minimueret: quam minimum honoris ac dignitatis Iacobō impertiret: qua etiam de caula, inter connubiales conditions hæc pri-

ma dicta erat Pandulpho iubente: ne Iacobus Regem tenuquam diceret, sed Reginā solummodo virum, Tarentinorum Principem, Calabriæque Ducem, speciosis videlicet titulis beneficiarium profiteretur. Mors Reginā præterrete Julius Cæſar constituit. Itaque illa neſciente ad Jacobum Regni iam fines ingressum conuolauit, splendido cum primorum Ciuitum comitatu, quos eadem in Regios procos intuīda concierat. Hi fuere Comites duo, Heraclætarum alter, alter Troianorum, Cecolinus Perusinus, Iacobus Sanzarius poete aūus, & Iohannes Petrus Orilia. Horum vbi dīcētūs, consiliumque Reginā innoruit, nihil morandū rata Sfortiam ornatissima patritiorum, regulorumque stipatū manu, ad excipendum Iacobum misit. Adiecit mandata, ne illum Regis titulo salutaret: cæterū omnia profūsissimæ demissionis officia impensis suo nomine cum illo obiret. Iacobum in tēra, dum hæc Neapolii agitur, Julius Cæſar ad Sipontum obvium equo defiliens elata voce Serenissimum Regem appellauit, latutauitque, eum reliqui Comites pariaſſentatione imitati, pedem, quod officii genus Regiolum, ex gentis more debetur, equitantis osculari sunt. Reginā Pan dulph. & Sfortia ca lumniatūr ac duos illos tollendos sua- der.

Sfortia Ia- cobo spon- to sit obvi- us.

Acria in- ter Sfortia & Iulium verba.

Sfortia pa- rantur in- dia, sed abſque ef- fectu.

actio fecerat, cædi patrande apertissimus visus est. In eius enim træctu dum trepidatur, dum aliud agitur, facilem forte sceleris perficiendi adiutum Sicarij credidere. Vbi ad eius ripas ventum est, incertos motus, dubios coniuratorum vulnus, reliqua que maleficos produnt signa fortia contutus, periculum, animi vulnusque praesentia discussit. Vexilliferum prære, confestim sequi confertam suorum turmat iussit; ipse omnium primus, agitata prius ferocem in modum præcellenti equo, cui spei nomine fecerat, flumini minaci vultu transauit: tum obuerso iterum equo signum in ripa statuit, terrentique non territo similis dum vniuersum suum agmen traiceret, inimicorum constitut. Ea specie perterefactis coniuratis, nihil iam insidiarum veritus Benueuentum ingressus est. I. i. dum præstolanti publicis in ædibus Iacobo legnius adcesserat, iterum à Julio Cæsare, probris, coniutiisque proscinditur; ipso Iacobo audiente Hind irritatis animis, reperita prouocationis Sipontinæ solennia, idemque alterationis modus, quamquam diuerso admodum fine conclusus.

Sfort, pro-
ditorie in
cacerem
detrudi-
cere

Sforti
ror in
animi
mina.

Iacobi in
Vrbem
Neap.in-
gressus.

Pandulphi
infælix
exiūs

LV.

negat Regem Iacob. Neapolim ante accessisse, quam Pandulphus in vincula coniectus sit. Id vero eo ordine factum narrat. Saluator quidam Auerfanus Ciniis, ingenib. Ioannæ ac Pandulphii beneficijs auctus, arcis nouæ in qua Sedes Regij erat idonea cum militum manu praepositus, virisq; fidelissimis credebat, ut certe Pandulphus sive securitati prospiciens arcis præficiendū à Regina curauerat, satis magnū munimentum in beneficiorū memoria sitū cōmuni hominum errore arbitratus. Etenim vulgo rādiu vetera beneficia valent dū recentium spē fountur, hæc si abit, illa evanescunt. Ergo periculosis Rex, ac procere, rati arcis nouæ domiciliū, in quo beneficiariu[m] Pandulphiu[m] nru spītū dūctū essent: Saluatoris animū, fidemq; omnib[us], cuniculis aggredi cōstituunt. Data Iulio Cæsari expugnandi hominis prouincia, illi cuius astu atq; impotentia Sforzā afflictiū an rea memorauimus. Is verēt pecunia, clientelisq; præpotētis, magna auri vi, maioribusq; promissis Saluatoris aggessus, breui felicissimeq; expugnauit, Saluator, vti in iussu erat, nocte intempesta milites ad capiendū Pandulphum in ei⁹ cōclauia induxit. Verū ille præfensio paulo ante periculo ad Reginā mature cōfugerauit, vbi ergo is nullus apparebat, custodib. tota arce circūmissis, ipsius Reginę cubiculū Saluator audacter ingressus, omnibusq; fructu angulis petrētatis, tandem sub iacentis Reginae ceruicis latitante extraxit, vixitq; vociferantur nequicquā Regina, se proditam, ac ius Regiū violatum. Forte pridie ei⁹ diei statim sub capiti Sforzā nuntium, Ioanna, Franciscum, Leonē, Alexandrum, ac Ioan. Sforzā liberos, aliosq; affines, quos obsides sive fidei fortia Neapol adduxerat, trepidē in arce nouam à Christophori Cafetani quas incolebant in yrbe aedes, tamquam ad rutilissum perfigum euocarunt. Eos ergo ēt in eadē tumultu vexatos. Marcus ait: & Iacobi Regis nomine, laxa quamquā custodia, dum de iis ipse cōsuleretur asseruatos.

Addit idem Marcus, vestē Sfortiā, argentiū, pecuniam signatam, equos, arma, omne deniq; domesticū instrumentum ad Manfredū Zagonarā Conuscianī Comitē se iubēte translatum, eum quippe virum Sfortiā fidū multis ex vetustate necessitudinis argumentis crediderat, verū deceptum se dolenter conqueritur. naufragium n. bonorū penī oraniū in portu ami. itaq; prater opinione factum esse. vñq; tandem didicisse, nihil esse in firmi amicitia fide, suum periculū in aliena calamitate metuētum. Vbi Pandulphum, Sfortianosq; vñs captos: Reginam fractā ac defitiram: arcē in protestatione venisse, Iacobo certi nuntij detulere: tum demum Neapol. Regio cultu, arcēq; ingressū, Regē à Regina dictum, à populo acclamatum. vera sc. afflictō ī amulo Regij nominis appellatione. Post paucos dies eorumdem procerum infestatione Pandulphus diris tortus cruciatus temerati Regij pudoris abfcissō capite pœnas luit, addita ad ignominiam laceratio extinti cadaveris, ac suspen- dium, aliaq; quib; ſæva etiā post mortē ita Regum umbras exagitat. Hæc à Marco, qui gerendo interfuit, ad annum c. 1000 xv. narratur, qua milii ob singularē eius virti in scriben do fidem, diligentiam, antiqui moris simplicitatem vero proxima videntur. Non tamen omnino Constantio fidem derogauerat. Sic Pādulphus finiit, vir fortunæ nullo umquam tempore mediocris, principio insimil. cum summa ex qua præcepit iterum, Regum vel amotibus, vel odiis vbiique nimis. Vir denique qui neq; summa felicitate indigens fuerat, nisi illam meruisset: neq; supplicio, nisi iniuria amulorum potius, quā legum sanctitati illud quo perire datū esset.

Pandalpho hunc in modum extinctio, Neaq; olim Sfor-
tia in munitissimum maritimæ arcis, quā ab ovo appellant, du-
carcerem traductus, ibi ad exquisitum postremæ fortunæ
ludibrium, reuinctis à tergo manibus, sublime sus; ensus,
raptimque per vices sape deiecius, seruū cuiusdam manu-a-
cerb flime tortus fuit Sacri crucialis speciosa causa prate-
xitur, quod extorquere per vim, perq; admotos dolores ab
illo Tricaricum Rcx vellet, addita etiā necis commina-
tione, ni faceret. Sed frustra, vel præsentium pulsabat tra-
cerbitatum dolore, vel fururorum minis iniunctus ani-

mus, & adueris semper celsior. Itaque alieno malo tentarunt, quem proprio non fregere. Malum liberis, malum affinis minitantur: ex his quos possunt, vincunt: quos nequint, exilio vlciscuntur. Catharinam Alopam

— 4 —

RISTI IOANNIS SIGISMUNDI
LIS. PAP. XXIII. 6. REG. ROM. 5. Ecclesiastici.

Ecclesiastici.

SIGISMUNDI IOANNIS CHRISTI
REG. ROM. S. PAP. XXIII. 6. 1415.

487

Sfortia vxorem, & Elisam filiam in sacrum sancte Claræ Monialium gynaceum, hoc est in honestu carcerem coniunctum, denique ut ex inimicorum commodo etiam vrant, Paulum Vrsinum Sfortia hostem, ille qui Sfortiam afflixerant adnitentibus, diuturno carcero, in quem à Ladiis lac coniectus erat non modo soluunt, sed etiam Pro Regem creant, Romamq; ad occupandam urbem mittunt: nec multo post, Tricaricum, Sfortia extorquent, non diuturna feliciter felicitate. Anno enim insequeente, Julius Caesar à Capua Regis imperio necatus est: tum Rex ipse in ordinem ab uxore redactus: Sfortia ad pristinam dignitatem restitutus, Regina denique iterum rerum potita, impudico iterum amator vniuit, nonque leuiores calamitates sibi accesserunt. Haec tanta rerum visceritudines, ut simulante oculos ponantur, quo intexte sunt ordine, quam potero paucissimis istic absoluant.

folis, qui eo ipso die Neapoliti venerat ex oppido in quod Caesar ponte secesserat, citatoque statim equo rem hero uti gesta est nunciauit. Erat ingenium Caesari inquietus, & turbulentus, prefertim ubi inuidia turbine ageretur. Principatus cupiditate Sfortiam peruerterat, Pandulpho extincto Reginam afflixerat, Regium titulum Iacobu illis repugnabibus primus detulerat. His rebus gestis, maxima omnia à Rege se ineruisse existimabat, iactabatq;. Ergo ubi Gallis ad summos honorum gradus euocatis, se præteritum bis, terque animaduerit (nam & ad Comitis Stabuli, & Camerarij, & Senescalli munera paucos intra menses, se ne appellato quidem, alij subinde post alios Galli homines adlegeri erant à Iacobu) fremens, frenedesq; secesserat è Regia, occasione iniuria teponendae imminens. Dum hanc meditaretur, publica quam narrauimus Neapolitanii populi consternatio à famulo audita, aptissima ad res nouandas visa. Eum

Iacobus posteaquam, & multorum sermonibus, & Pandolihi ipsius testimonio, qui inter mortuam Regij thori maculata eritis forte quam quereturbat parefecit. vsoribus Berlingerius in intinis Iacobi amicis esse horat, quare eoloquium Reginas sine arbitrio permisit.

Ibi Cæsar præfatus breui, quanta amplitudinem Dyrachmum Reges nati aiores semper sui, ipseque impræreuerentia coluisse; fessus plane eius quo Regina premis retur fortuna architectum se quidem eo tempore fuisse, cum sibi illa quem & maiorum claritas, & Ladislai benevolentia supra caro euexerant, predator nescio quem sfortiam, & stabularium Pandulphian anteferret. Verum naturali quadam in Reginam suam charitate, presentiumq; specie misericordium permotum, pristinæ splendori atque amplitudini illam restituere decreuisse. Vnum modo ilud ipsa policeretur, veterum iniuriarum obliuionem, eamque inseper quam tanto deberi merito censeret gratiam. Sibi quidem auita amplitudine contento viuereliceret, ipsi in illa miseria, um indignitate vitam non posse non esse acerbissimam. Hæc audentis Reginæ animum non vna cogitatione versabat. Primum omnium, nondolus si Iacobi Regis esset, qui per Cæsari simulatam benevolentiam sequendi in se acerbius causas quereret, suspicabatur. tum si vera affererentur, grauius ferrebat Cæsari se vitam debere, quam amittere. Vndebat enim extincti Pandulphi vulnus in dies acerbius, medicinamque omnem respuebat. Rursus præsentium malorum horrida facies, vt quanquam ab hoste remedium quereret, suadebat. His dum vndiq; oppugnaretur ex aduerso curis, alitumque si leuer, maius muliebri cogitatione consilium occurrit, quo & sua libertati, & Cæsaris exitio viam expeditissimam muniret. Exquisitis verbis Cæsari gratias pro tam propensa in levoluntate egit, & premia quecumque benefactori via effente profusissime promisit: verum eo esse res suas loco, vt tantum fortunæ sua commutationem ne sperare quidem auderet. Tum Cæsar: *Vno sableto homine Regina opus est: reliqua sequentur. Iacobum ego manu mea tollam.* Ad hanc vocem creata Regina, quasi strepitum intrantis audiret: *Iuli, inquit, silendum nunc est, abi, cras reliqua.*

Nox aderat iuxta: conjuges maritali chore. Ibi Icar

Res ergo accidit eo tempore incredibilis, vt infinita multitudo sine duce, promiscuum, & infime plebis, & honestorum ciuium vulgus, nullo neq; sexu habito, neq; aetatis discriminine arcem irrumperent, & Reginae conspectum publice flagarentur, idq; ita prefracte, vt res consternationi proxima videbatur. Berlingetus in trepidata, Reginam voluptatim cum Rege operam dare instantibus Neapolitanis Gallica simplicitate respondit. Perstabant illi nihilominus, negabantq; inde se, nisi Regina conspectu discessuros. Jacobus ad quem omnia per certos subinde nuncios affrebarunt, vbi nulla minorum praefectorum vel vi, vel arte si-
stii tumultu posse comperit, vultu ad hilaritatem benignitatemq; composto, salutavit benigne suo Reginae, nomine multitudinē. Reginam quidem in commodiore valetudine tam iucundo ciuium suorum conspectu prohiberi, ceterum si quid ab ea imprecatū cuperent, se nihilō se griorem eorum placitis implendis fore. Tum illi vna voce, Hoc à te, responderunt, vnum Rex omnes postulamus, ut nostram Reginam totam Regibus, quorum sunt innumerabilia in hanc urbem promerita, vt eo dignum est sanguine a cloco tractes, traharisque iubetas. Ita charum te nobis ipse feceris. Obstupescit ea Neapolitanorum confidentia insolentem publicas libertatis Regem, & quia fieri agi apparebat, collectis animis facturum le corū causa quod paterent, simulata alacritate iomisit.

Nox aderat iuxtaq; coniuges maritali thorō. Ibi Ioanna solito blandior in virum, qualem tu, inquit, vir dulcissime vxorem, qualis in flagitu proditionis acerbus, quam tuum misericordius ferre ingenium tractaueris, cras ex eius ore audies. Simul rei gestae seriem aperteuit, condicūtumq; colloquium, tum communī consilio quid sit agendum constituit. Postridie vbi Cæsar adesse nūciatus est, Rex præclusis cubiculis sui foribus, aditū portulanti, somnū exculari iussit, care securior Cæsar ad Reginā ex cōdicto properauit. Iam Rex pœnalis circum portas arcis murosq; firmauerat, ipse cum paucis Reginæ cubiculū intrarat, & post aulae tacitus latebat. Vix Cæsar aslebrar, cum ab ingenti gemitiu Regina exorsa, Iuli, inquit, celsis animi, & mea causa, vt video, plane interriti. Sed difficultates vides ingentes, & mea quidē sententia insuperabiles. Vnu tu es intra arcem Gallia Iacobi beneficiari plena sumus. Fac te occidere posse Regem, quod cogitas illo casō, quid mihi, quid tibi à Gallia reliqui futurū putas? At Iulius: Bono animo te Domina: hac omnia gō dimēs habeo, tu me tantū in tuorū numerū adscribe istius ego ebris abscondit caput mediū in arcē ante Gallorū ora proicit. Hoc vbi viderint, beneficū profecto loco à te illi cōfessiū petet, vt incermes ac nudos in patria remittas, quod ipsū Hungarū Andrea Rege ab altera Ioanna strangulato patrū memoria accidisse compertū est. Post hæc longo sermone ordinem patrandæ et ipsa nocte cædis exposuit, abiitque Rex egredīsum è Reginæ cubiculo. Cæsarem comprehendit illico cum famulo ab epistolis iussit; tortos, & rem omnem fassos

Vidit hæc forre audivitque Iulii Cæsaris famulus ab epi-

Annals Entomological Society of America [Vol. 41, No. 12, December 1948]

200

卷之三

1

1

tus fuit, quem illi nimia ambitio, & audacia consilia peperere.

Rex interea quasi ingentis aduersus se benevolentia compertam, mitius, honorificentiusque tractare instituit, libertiora cum amicis colloquia, cibros congressus, cuius foemini virilq; primarii permisit, exequi potestaten aliquando facere. hinc salutis aditus apertus Reginæ est. Ottinus Caracciulus, & Annechius Morniles nobiles Neapolitanis gratiosissimi in vulgo ea tempestate variis artibus fuere. Sfortiam vterq; eximie antequam in custodiam traduceretur colerant, neq; cum fortuna vetteret. His sine ad cuiusdam Florentini mercatoris hortos coenatum egrediam, quod Constantius affirmat, sive ad Ottini ipsius ades accitam priuati tripudij occasione ex condicione Reginam, auero à noua arce itinere, ad arcem quam vulgo Capuanam, nominant, concita ad eius conspectum misteriationemque multitudine, dederunt. Plebs vbi faustis in Reginam acclamacionibus populariq; illo furore incaluit, facile in Reginæ oppresores inflammata est. Quare Capuana ad nouam arcem obsidem, Gallosq; urbe pellendos armata occurrit. Rex inopinato malo territus, ad omni arcem aperto matritam, eoque obsidionis angustias faciliter eludentem transgressus est. Ibi paucos moratus dies, Lordinum quem Comitem stabuli Sfortia loco createrat desertum, direpta impedimenta, repentinam discessione militum, quos vetus Reginæ amor à longa seruiture respirantis aueterat, cognovit. Igitur animo fractus, conditiones, Reginæ nomine à primoribus ciuium latae patienter accepit. Conditiones haec fuerunt.

1. Gallos omnes primo quoque tempore è Regno eiiceret, quadriginta tantummodo suo arbitriatu secum, si vellet, retineret.

2. Regio titulo abstineret. Princeps tantum Tarentinus, Regique Vicarius, ut initio paci coniugij conuenerat, appellaretur. Regium nomine ac potestas, penes vnam Reginam esset, qua viro quadragenos milenos aureos annuam pensionem numeraret.

3. Sfortia vinculis educitus, pristinæ dignitati restitueretur.

Hac conditione Marcus tradit. paulo aliter Constantius, quæ qui vult adcat. Acta hæc Nonis Nouemb. hoc est sexto Nouembris die, qui sancto Leonardo sacer est. Hæc omnia vti cuenere, Sfortia vigilanti, & horarias preces, quas Beata Virgini perfolueret, in carcere perdiscenti, clarissima luce conspicuus idem Sanctissimus colli Ciuis, non multo ante, etenac prædixerat. cuius ille beneficij memor, quem non post recuperatam libertatem mente ex Alopa coninge suscepit filium, Leonardum appellauit. P. Bominus lib. 1. de rebus gestis Sfortia.

Felicius, & pro se, & pro republica christiana fecisset Ioanna, si Ferdinand Regi Aragonum assensisset. Deposebat illam Ioanni filio suo, in matrimonium. Cæterum illa tam potenter Principis thorum contempst, quanto damno suu vidimus. quanto christianitas? non est facile expondere. Regnum Siciliæ magna pars cauæ fuerat, diuini in Ecclesia schismatis, & hinc dissensionum inter Reges christiani. Quod, si Ioanna Ferdinandi filio detulisset, atque dubio procul citius suis de schismate, pro quo extirpando Ferdinandus tantum operæ posuerat. Neq; enim amplius adeo morosus Petrus Luna seu Benedictus XIII. suis, si suum affinem Ioannem, Regem Siciliæ aspexit. Quamquam vero Ioanna consilia Ferdinandi prætereret, is tamen conatus omnes adhibuit, vnoni Ecclesiasticae componendæ, & veteri diffidio euellendo. Viuebat id temporis in Regno Valentia, Vincentius Ferrarius, sanctitate & miraculis illustris. Hunc ergo voluit ad conuentum Nicensem, & paulo post ad colloquium Perpinianense euocare: vbi Petru Luna author estet Pontificatus abdicandi. In hac rem scriptis illi his ipsis verbis.

Religio, dilectio & deictio nostro, Vincentio Ferrary Ordinis Fratrum Predicatorum in Theologia Magistro.

Cum (vt vos credimus non latere) inter sanctissimum Domum nostrum Summum Pontificem, ac Romanorum Regem, & nos, per totum mensum proximum Junij in unitate Nicae pro radice inuestigatis schismatis euellenda, & concordia via breui vnoni sancta matris Ecclesie, mutua habeant fieri visiones, & properemus ad iter ob niniam temporis brevitas ad nos ibidem conferendum, vos cui dictus Dominus Summus Pontifex suus dirigit literas super hoc) af-

Seditio cōtra Regem.

Conditiones Reginae nomine à primoribus sibi datas acceptare cogitatur.

L VII.
Ferd. Rex Arag. pro tollendo schismate laborare non cessat.

Litteræ eius in hæc rem ad B. Vinc. Ferrer.

fectuoserogamus, in Donino requentes, quatenus cum in tam almine directione ministeris, opportuni sint deotorum fidelium intercessus, vestraque consilia & orationes existimemus nimiam chariora, abindecedatis, vos ad villam Cauchiliberi collatura, vbi dicitus Sanus Pontifex & nos perinde trahentes, vos in dubio in dimidio eiusdem mensis Junij in unitate personarum constitutum. Sperantes in Domino cuius res agitur, quod non paucum proficit laudanda vestra consilia, & exaudienda deuotio meritorum. Datum Valentia sub nostro Sigillo secreto die 18. Maii, anno a nativitate Domini 1415. Rex Ferdinandus. Diagys de rebus Provincia Aragon, lib. 2.

Iuit cum Rege Vincentius, à Cauchiliberi Perpiñanius vñque: atq; ibi omnem operam adhucuit flectendo Petro, & schismati eradicando, pro quo erat, non minus quam pro hærefi Wicclephitarum extirpanda, alii viri illustres, alibi terrarum laborarunt, hac tempestate.

Ex Anglis precipiti fuere, qui lernam monstrum hæresis & schismatis acri calamo confixere. Agmen eorum accitam priuati tripudij occasione ex condicione Reginam, auero à noua arce itinere, ad arcem quam vulgo Capuana, nominant, concita ad eius conspectum misteriationemque multitudine, dederunt. Plebs vbi faustis in Reginam acclamacionibus populariq; illo furore incaluit, facile in Reginæ oppresores inflammata est. Quare Capuana ad nouam arcem obsidem, Gallosq; urbe pellendos armata occurrit. Rex inopinato malo territus, ad omni arcem aperto matritam, eoque obsidionis angustias faciliter eludentem transgressus est. Ibi paucos moratus dies, Lordinum quem Comitem stabuli Sfortia loco createrat desertum, direpta impedimenta, repentinam discessione militum, quos vetus Reginæ amor à longa seruiture respirantis aueterat, cognovit. Igitur animo fractus, conditiones, Reginæ nomine à primoribus ciuium latas patienter accepit. Conditiones haec fuerunt.

1. Gallos omnes primo quoque tempore è Regno eiiceret, quadriginta tantummodo suo arbitriatu secum, si vellet, retineret.

2. Regio titulo abstineret. Princeps tantum Tarentinus, Regique Vicarius, ut initio paci coniugij conuenerat, appellaretur. Regium nomine ac potestas, penes vnam Reginam esset, qua viro quadragenos milenos aureos annuam pensionem numeraret.

3. Sfortia vinculis educitus, pristinæ dignitati restitueretur.

Suppar Richardo Ioannes Hickeleius, Augustinianus, Doctor Theologus, inimicus inimicorum Dei atque Ecclesia. Scriptis contra omnes hæreticos, schismatis, & alios persecutores Ecclesie, ingens volumen in tres tomos distributum, cui titulum fecit: *Deportestate Ecclesie*.

Æqualis superioribus Guillelmus Bertronius, Academia Oxoniensis aliquando Cancellarius. Hic cum vir expertus, doctus, prudens, & ingenio perspicaci, vidit pestilentem Wiccleff doctrine ad Ecclesia perniciem, & ad multarum animarum interitum tendere. Quare ad officijs uirginem pertinere indicauit, super hoc religionis negotio inquirere, & re accusati examinata, competentes iudices in tota causa constituere. Vnde elegit, & in unum congregauit duodecim viros doctissimos, videlicet, ex Ordinibus mendicantium sex, ex Doctoribus secularibus, seu non Regularibus, partim Theologis, partim Jurisperitis alios i.e., quibus totam rem commisit. Ex horum sententijs scripsit Bertronius, contra articulos Wiccleff lib. 1. de eius iusta condemnatione lib. 1. & dereminationum contra eundem lib. 1.

Ex his Theologis fuit, Thomas Wintertonius, Provincialis Augustinianus, qui causam Dei, Religionis, & Ecclesie, ingenti zelo, nec minore doctrina, contra Wiccleffum defendit, ediditque, de assertione Eucharistie lib. 1. Disputationum Theologicarum lib. 1. Absolutionis contra confessionem Wiccleff lib. 1.

Adiunxit se eidem socium, Simon Southarius, eiusdem instituti professor. & omni qua potuit diligentia, atque industria adlaborauit, vt impia Wiccleff doctrine refutaret, & ab Ecclesia Christi periculum illius hæresis propulsaret. Scriptis itaq; in hac Dei & Ecclesie causa, contra Wiccleffas lib. 1. De auctoritate Ecclesie lib. 1. De Sacramento Altaris lib. 1.

Accessit ad superiores Augustinianos, & Barchinianos,

Londini idem institutum professus, qui in quodam Concilio Londinensi contra Wiccleffas congregato, strenue se gessit, habitis aduersus eorum errores disputationibus doctissimis, vt quos ex eis conuertere non posset, saltu rationum momentis erroris conuinceret, & argumentorum pondere quodammodo comprimeret. Scriptis contra positiones Wiccleff lib. 1. & determinationum variarum lib. 1.

Eidem Synodo Londinensi, in qua decem Episcopi,

quadraginta quatuor Theologi, & 20. in iure vitroq; periti cōgregati sunt, interfuit Thomas Alcheburnus ex eadem religione Augustiniana, cumq; effet & multipli doctrina instructus, & zelo fidei plenus, omnes quos potuit, vt Wiccleffis errore dilucideq; demonstrauit, nec non contra Wiccleffas scriptis lib. 1.

Nicolaus Gorranus, in eadem professione, tam sacris, quam profanis literis adeo eruditus, vt iis temporibus do-

citor, Anglia & Gallia non viderit, palmam omnibus aliis

præcipuisse in hoc contra hæreticos certamine visus est,

cum super Pentateuchū Moysi, Iosuæ, Iudicis & Ruth, li-

Nic. Gor-
ranus.

Thom A. schebaru.
Ioan. VVcl
is Clunia.
Nic. Rad-
clifffus Be-
nedict.

LVIII.
Alii quoq;
viri illu-
stres tam
pro coqu
hærefi Vi-
ccliffe extir-
panda ste-
lant.
Richard.
Lauingha
Carmelit.

Ioan. Hic-
keleius Au-
gustin.

Guillelm.
Bertronius.

Ex Domi-
nic. Roger.
Dunoco.

Ex Augu-
st. VVinter-
tus.

Simon Sou-
tharius.

Barchinus.

Robert.
Hübner.

Ioan. Shar-
pus.

Ioan. Bro-
niardus.

quadraginta quatuor Theologi, & 20. in iure vitroq; periti cōgregati sunt, interfuit Thomas Alcheburnus ex eadem religione Augustiniana, cumq; effet & multipli doctrina instructus, & zelo fidei plenus, omnes quos potuit, vt Wiccleffis errore dilucideq; demonstrauit, nec non contra Wiccleffas scriptis lib. 1.

Non inferior his Ioannes Wellis Monachus Congregationis Cluniacenit, hæretori omnium, & praesertim Wiccleffitarum antagonista, qui aduersus illos euulgauit:

Eucharistia lib. 1. de Cleri pteoratina lib. 1. Pro reli-

gio pteuata lib. 1. Contra Nicolaum Herfordium lib. 1.

Nicolaus Radclifffus Benedictinus panter, eadem clas-

sem impleuit. Nam quicquid ingenio, industria, doctrina

poterat, id ornare ad fidei propagationem, & heresum ex-

circumponem totis viribus applicabat. Et quoniam in Wic-

cleffianæ hæresis infelicia incidit tempora, nullū noui mo-

uit lapidem, vt perfidum illud dogma, & impium eius pro-

gressum, perniciosemq; reipublicæ christianæ incrementum

impeditet. Wiccleffum igitur in priuatis colloquiis,

in domestica exhortationibus, in scholasticis disputatio-

nibus, in publicis concionibus, & tandem in scriptis libris,

tangam nouiarum doctrinarum inuentorem, antiquarum

desertorem, veritatis oppugnatorem, mendaciorum artifi-

cem & fabricatorem, inimicum Crucis Christi, Ecclesiae, &

perduellum perpetuo infestabatur. Scriptis contra eum

doctissimos de SS. Eucharistia dialogos. Item de imaginum

cultu lib. 1. & Vaticanicam animæ salubrem, lib. 2.

Sequitur Ioannes Sharpus, Philosophus & Theologus

hacestate per celebriter, pietatis etiam & diuinæ gloriae zelo

mirum in modum feruens. Ex controversia cum perfidis

Wiccleffis ad nominis sui splendorē maximam fecit

accensionem. Illi enim tanquam hydra terribilis capta sua

alium exerentes, cum his temporibus sanam de Sacramen-

to Eucharistie doctrinam, spiritu serpente inficeret, &

pestilente errorum veneno depravare conarentur, iste aeth-

leta Christi fortissimus l. ritu diuino armatus, Euangelico

gladio serpentibus istis linguis excidit, imo quodammodo

capita demissit. Scriptis determinacionum de Sacra-

mento Altaris contra Wiccleffas lib. 1. De orationibus

Sanctorum lib. 1. De suffragis viatorum lib. 1. De adora-

tione sacrarum imaginum, questionum lib. 1. De pote-

statu Sacerdotij lib. 1.

Ex Dominicanis, Rogerus Dimocous, Theologus Do-

ctor Oxoniensis, quo cum Guillelmo Bertronio, &

aliis Doctoribus Oxoniæ congregatis, Ioannem Wiccleffum

hæresi damnauit, & iterum cum Rege Angliae, Epi-

scopis & Doctoribus in Concilio Stanfredeensi, eamdem

ac omnes eius sectatores execratus, se inuictum Dauidem

contra hostes Ecclesie demonstrauit. Scriptis scutum Fi-

dei contra Wiccleffum, pro Eucharistia defensione, de Sa-

cramento Altaris, de Sacramentis pro auriculari confessio-

ne, & contra confessionem Wiccleffii.

Ex Franciscanis celebriores fuere, Ioannes Tiffington-

tonus Doctor Oxoniensis, quo cum Guillelmo Bertronio, &

aliis Doctoribus Oxoniæ congregatis, Ioannem Wiccleffum

hæresi damnauit, & iterum cum Rege Angliae, Epi-

scopis & Doctoribus in Concilio Stanfredeensi, eamdem

ac omnes eius sectatores execratus, se inuictum Dauidem

contra hostes Ecclesie demonstrauit. Scriptis scutum Fi-

dei contra Wiccleffum, pro Eucharistia defensione, de Sa-

cramento Altaris, de Sacramentis pro auriculari confessio-

ne, & contra confessionem Wiccleffii.

ExFrancis.
Ioan. Tif-
fingtonus.

Guillelm.
Vvodfor-
dus.

Nic. Fach-
nanus.

Guillelm.
Butlerus.

uincialis, quo in officio ita versatus est, vt non solum ad utilitatem Franciscanæ familie, verum etiam ad publicum rotius Ecclesiæ bonum omnes suas actiones contulerit, omnique auctoritate sua vltus fuerit, vt non cum supercilium præesse, sed cū humilitate prode se studuerit. Factus enim forma gregis, nihil charius, nihil antiquius habuit, quam alius omnibus exemplo virtutis præducere. Vir ingenij mitis & mansueti, super quo Spiritus sanctus merito requieuerit credebatur. Pictaram ad omnia vtilia impense coluit, charitatem quenquam excedit, semper, & in omnes pro occasione exercuit. Pacificus & concordie studiosus, vt adoptiu[m] Dei filium omnes agnoscerent. Vedit magno cum animi sui dolore turbas, discordias, & schismata, que per hac tempora pacem Ecclesiæ Catholicae perturbauerant, vnitatem luxauerant, imo pene dissoluerant. Quibus malis vt mederetur, & matrem Ecclesiæ omnes filios solarentur, accedente etiam Regis Anglie iusti, multa ad conciliandam pacem apposite scripsit, sc. De fraternitate christiana lib. 1. Deschismatibus Ecclesiæ lib. 1. De vniione Ecclesiæ lib. 1. Contra Wicclefitas præterea edidit: De valore Missæ lib. 1. De suffragiis viatorum lib. 1. De oratione lib. 1. & alia non pauca.

Non minor illo Guillelmus Butlerus, Professor Oxoniensis, doctrina, pietate, prudentia, iudicio & auctoritate ita apud omnes pollens, vt praestansimis quibusq[ue] viris, plurimum his nominibus laudaretur. Illius facta & scripta Alexander Papa V. magni fecit. Illum tanquam præcipuum Vnueritatis sua fñrem, Oroniensis reputauerunt. Eundem ordo suis voluit esse in Anglia ministrum Prouinciam. His temporibus cum fuissent translata sacra Biblia in lingua Anglicam, ex quo magnus diuinorū mysteriorum contemptus, infiniti errores, stultissime interpretationes, abusus intolerabiles, & scandala grauiissima secuta sunt, quando rusticci, artifices & mulierculæ, in quorum manus libri venerant, ea quæcunque legebant, se intelligere omnia existimabant. Guillelmus, vt his malis remedium tempestive adhiberetur, adhibitis in partem laboris alii doctis vires strenue laborauit. factumq[ue] est publicum edictum, vt omnium illa Biblia Anglicæ translatâ combureretur, ne imperio multitudine inde per se hauriret animatum, suatum venenum, vnde Pastorii suorum ductum secuta haurire posset salutem. Coibustis illis libris, rationem facti in scriptis reddidit, emisitq[ue] in lucem eruditum opus, cui titulum præfixit: Contra translationem Anglicam, lib. 1. scriptis etiam contra Wicclefitas, de indulgentiis Pontificis lib. 1. Et questionem variarum lib. 1. Ioannes Piseus de illustribus Angliae scriptoribus.

LIX.
DeB. Hen.
rico Hac-
quin.Da-
norū Reg.
filio.

In hunc annum M. CCCC. xv. scriptores rerum Franciscanarum, referunt mortem cuiusdam B. Henrici, filii Hacquini Danorū Regis. Ferunt pueritiam diuinis rebus addictum, neq[ue] à Matre Margarita, neque à Proceribus Regni adduci potuisse, vt à morte patris sui, sceptrum Regium capesseret, aut procreando successori vxorem acciperet, quin potius, vt molestas ea de re interpellationes effugeret, in quandam auiam solitudinem aufugisse, inq[ue] abdito quodam secessu, tertium quem vocant ordinem S. Francisci complexum, complures annos in extrema rerum inopia vixisse, exercitiis spiritualibus, orationi, & meditationi rerum celestium intentum. Tandem à suis diligentissime cōquisitum repertum, & in Regnum reductū, miraculo infigni sanctitatem vitæ supra terrena illustrauisse. Proceres (narrati illi ipsi scriptores) volebant illum reipublicæ administrandæ admovere. Mater, siue quod noller administratione Regni cedere, siue quod illum suum esse minime crederet, (ad eo aspectum illius a sp̄a pœnitentia immitauerat) captum, in ignem maxime accensum conici imperauit. In eo stetit aliquanto tempore illæsus. Specante & suspiciente prodigiū populo vniuerso. Itud diuina potentia argumentum, contra matrem pro successione virgere von curauit, sed Regno iterum egressus, austerritatemq[ue] vita prosecutus, longa peregrinatione suscepta in Italiam, ad vilenda Apostolorum ligninam, & S. Francisci sepulchrum venerandum venit, cumque apud Perusiam esset, febre brevi corruptus, ybi, quis ei et manifestalet, anima Deo reddidit. In eius obitu, campagna Ecclesiæ vicinioris sponte sonuerunt. Episcopus re-

ANNO CHRISTI 1416.

Interpontificij Sigismundi Regis Romanorum
Anno 2. Anno 6.

Diximus Sigismundum Regem Romanorum vna cum Legatis Concilij Constantiensis in Aragoniam iuissimus, & cum Ferdinando Aragonum Rege, ac Petro Luna egisse, vtis commodum totius Reipub. christiana priuata cupiditati anteverret. narrauimus preterea quemadmodum ille, cum septem horas continuas pari facienda atque exauditione quibus egeste præstabat, causam suam orasset, de sententia dimoueri non potuerit, sed varia causata tandem in Paniscolam sese subduxerit, & suorum catu congregato se esse & fore usque ad mortem verum Pontificem non minore pertinacia alleuerauerit. Nunc quid Narbonæ ab iisdem Rege Sigismundo, & Legatis Concilij, atque ora-

toribus

toribus Regum & Principum, qui aliquando à partibus Perri Lunæ itererant, transactum, quiduc postea in Concilio actum constitutumq[ue] fuerit, opera pretium est ex aliis actis Concilij Constantiensis cognoscere. Ita habet.

S E S S I O XI.

Congregatio ad audiendum relationem ambassiatorum missorum
ad Petram de Luna, & regem Argynum.

Anno à nativitate Domini millesimo quadragesimo decimo sexto, indictione nona, die vero iouis 30. mensis Ianuarij, fuit celebrata congregatio generalis in maiori Ecclesiæ Constantiensis, pro relatione Ambassiatorum missorum ad Petrum de Luna, in sua obedientiam Benedicti Papæ XIII. sic etiam per eius obedientiam (vt præseruit) nuncupati, qui ad generale Concilium debent & sunt consueti vocari per litteras opportunas dictorum Dominorum de Conc. Constant. qua emanent ab eis sub nominibus generalibus, & sub denominatione tituli dignitatum sue nominum appellatiuorū sine expressione propriorum nominum vel propriarum dignitatium, secundum formam hic concordata. & inferius insertam. Er quod dicta littera dirigantur nedium ad Dominos Reges & Principes & Cardinales, sed & ad alios quoqueq[ue] prælatos obedientia predicitæ Dñi Benedicti. Et q[ue] dicti Domini Reges & Principes ipsius obedientia, sumant onus faciendo presentari dictas litteras conuocatorias quilibet in regno & principatu sue prælati sui iurisdictionis, & specialiter Dñus Rex Aragonum sumat onus faciendo presentari dictas litteras conuocatorias regibus & principibus dictæ obedientia ista capitula firmantibus, & quod in dictis litteris conuocatoris præfigatur terminus ad interessendum in Ciuitate Constantiensi pro vniendo fe, & faciendo Concilium generale viva cum aliis ibidem congregatis, trium mensium computandorum à die presentationis dictarum litterarum finiæ Domino Regi Aragonum in Perpiniano, (si fuerit) vel alias in Ciuitate Barcinonensi, (si fuerit præfens vel absens) & in casu absentia sufficiat præsentare litteras antedictas vicario Regis, vel consiliarii dictæ civitatis, aut maiori parti eorumdem. Et viceversa, quod præfati Dñi Reges & Principes maxime dictæ obedientia Dñi Benedicti, faciente litteras conuocatorias ad prænominationes prælatos, ceterosque Dominos de Concilio Constantiensis similes litteris conuocatoriis ab illis de Concilio emanandis, vt præseruit, vel per suos ambassiatos vel procuratores mittendos, sufficienti potestate suffulcos, ibidem in Constantia congregatos, conuocabunt, hoc addito ac etiam intellecto, quod litteræ conuocationismittantur ad Dominum Regem Aragonum sexaginta numero, videlicet virginis que dirigantur ad Serenissimum Dominum Regem Castellæ & prælatos regni sui, & alia viginti, que dirigantur ad Serenissimum Dominum Regem Aragonum & vicariorum, & prælatos regnorum suorum, & decem que dirigantur ad Illustrissimum Dominum Regem Nauaræ & prælatos iurisdictionis ipsius, & quinq[ue] que dirigantur præpotenti Domino Comiti Fuxi, prout in eisdem litteris debet seruos continet.

I. LXX.
Nicola
Princip.
Atellin pe-
reginatio-
nes & do-
naria diver-
sis Ecclesiæ
oblata.

I.

clesia consequenda, concordata extiterunt cum Dei adiutorio modo infra scripto:

Tenor capitularum concordatorum.

Primo, quod conuocatio fiat per prælatos ceterosq[ue] viros ecclesiasticos in dicto Conc. Constant. sic per eius obedientiam (vt presertim) nuncupato existentes & cōgregatos de regibus & principibus prædiatis, cardinalib[us] & prælatib[us], ceteriq[ue] viris de obedientia dicti Dñi Benedicti Papæ XIII. sic etiam per eius obedientiam (vt præseruit) nuncupati, qui ad generale Concilium debent & sunt consueti vocari per litteras opportunas dictorum Dominorum de Conc. Constant. qua emanent ab eis sub nominibus generalibus, & sub denominatione tituli dignitatum sue nominum appellatiuorū sine expressione propriorum nominum vel propriarum dignitatium, secundum formam hic concordata. & inferius insertam. Er quod dicta littera dirigantur nedium ad Dominos Reges & Principes & Cardinales, sed & ad alios quoqueq[ue] prælatos obedientia predicitæ Dñi Benedicti. Et q[ue] dicti Domini Reges & Principes ipsius obedientia, sumant onus faciendo presentari dictas litteras conuocatorias quilibet in regno & principatu sue prælati sui iurisdictionis, & specialiter Dñus Rex Aragonum sumat onus faciendo presentari dictas litteras conuocatorias regibus & principibus dictæ obedientia ista capitula firmantibus, & quod in dictis litteris conuocatoris præfigatur terminus ad interessendum in Ciuitate Constantiensi pro vniendo fe, & faciendo Concilium generale viva cum aliis ibidem congregatis, trium mensium computandorum à die presentationis dictarum litterarum finiæ Domino Regi Aragonum in Perpiniano, (si fuerit) vel alias in Ciuitate Barcinonensi, (si fuerit præfens vel absens) & in casu absentia sufficiat præsentare litteras antedictas vicario Regis, vel consiliarii dictæ civitatis, aut maiori parti eorumdem. Et viceversa, quod præfati Dñi Reges & Principes maxime dictæ obedientia Dñi Benedicti, faciente litteras conuocatorias ad prænominationes prælatos, ceterosque Dominos de Concilio Constantiensis similes litteris conuocatoriis ab illis de Concilio emanandis, vt præseruit, vel per suos ambassiatos vel procuratores mittendos, sufficienti potestate suffulcos, ibidem in Constantia congregatos, conuocabunt, hoc addito ac etiam intellecto, quod litteræ conuocationismittantur ad Dominum Regem Aragonum sexaginta numero, videlicet virginis que dirigantur ad Serenissimum Dominum Regem Castellæ & prælatos regni sui, & alia viginti, que dirigantur ad Serenissimum Dominum Regem Aragonum & vicariorum, & prælatos regnorum suorum, & decem que dirigantur ad Illustrissimum Dominum Regem Nauaræ & prælatos iurisdictionis ipsius, & quinq[ue] que dirigantur præpotenti Domino Comiti Fuxi, prout in eisdem litteris debet seruos continet.

Forma autem litterarum conuocationis prædictæ talis est.

Miseratione divina Episcopi, Presbyteri, Diaconi Cardinales,

Patriarchæ, archiepiscopi, Episcopi, Prelati, & ceteri in Constantia

Provincia Moçuntinensis in Christi nomine congregati, illi sibi Principi Ferdinando Dei gratia Aragonum & Sicilia Regi, salutem & E-

cclisiaflicam vnuonem feliciter intuci.

Quanquam misericordia Domini neque mensuram ponere, neque eiusdem tempora definire possumus, in dies attamen quos diligit castigans, omnipotens habemus quod flagellar, vt in tentatione prouentum faciat, & probatos ampliori retributione præfèquatur. Ipsa siquidem permitteat a trigesima octo anni & amplius, populus eiusdem peculia, qui christiano nomine gloriantur, afflitti si inus posfero & exorbitabili schiusti prestant, cu[m] occasione omnium penitentia mordorū status contractus est, vt cessaret Angelus percutiens Altissimum exorauimus, & inde se ad id sudores nosros & animos capti auimus, propitiatur populo suo misericors Dominus deprecansur, & secundum alitudinem cali à terra corroborat misericordiam suam super timentes. vnde quanquam varios perpetuū suūmū pro pace Ecclesiæ conseq[ue]ntia labores, & per amicū circulum & ultra circa hoc vacauerimus, nondum tamen venit dies Domini in qua pace frui optabamus, verum appropinquat, sicut speramus in eius autore, qui arbas ipsius reperiens. Nam Dominus, qui Gregorius XII. in sua obedientia dicebat, sua sponte cestit: sic & Dominus, qui Ioannis Viginti misteriis dicebat, facere voluit, atq[ue] fecit. vt autē hoc id deficeret Dominus Petrus de

Luna

Luna, qui Benedictus XII in sua obedientia nominatur, Legatos & Nuncios nostros ad Serenitatem vestram & ipsum, cum serenissimo Rom. Rege, venerabiles & reverendos Patres & doctissimos viros archipisc. Turicensis & alios Collegas destinaveramus, qui quidem Domini Petrus admonitus, rogatus, electus & requisitus, habili miltate, aperte, debite, iuridice, & iustitia per ipsum iure diuino pariter & humano, & alias multipliciter debitam facerentur, sed buxus, disfluit atque, tesser, intotius Ecclesiasticalis, ac populi christiani taetum am & animis sue derivatum. Quam quidem cesso, em vi faceret, per nos fuit dictus Dominus Iherus de Luna requisitus plures, & per Principes & Comites notabiles obedientis sua. Idcirco ut filii pii marijus, compatiens, nimirum & quantum in nobis est, nisi sumus pa in praelatam obtinere, & anninos virtusorum virorum ad hoc dilecere, qd aterius in illo quiesceret verus Ecclie sponsus, congregati in vnu simul in Ecclesiam diuina muniamur, & indecentia qualibet que dicti schismatis occasione neplorularunt tollamus, & de medio auferamus. Hinc Serenitatem vestram obsecramus per viscera misericordie Dei nostri, & per affectionem sui preiosissimi sanguinis, & per precium redemptoris nostre ex ranis, requiriunus, & munemus, quatenus ob Deinostri reverentiam, ad tractandam in: nobiscum super infraeius reuatis, & subditis reflos qui opint & debeat Corvilia Gene-ralibus interesse, quos vna vobifcum presentibus conuocamus, monacis, inducatis, & eisdem autoritate a Deo vobis tradita, qua potestatis culmina intra Ecclesiam principatus proprio decorerentis, & de eadem reddituri estis rationem, iuxta dispositionis vobis tradi: ac dum conuocatis, vniuersitas mens immediate & sequentes presentatio: non Perpetuani aut Barboniae praecipue facienda, concordatam in capitulo die 13. Diemb. proxime laj Narbonae super materia vno- nis firmatis, de qua quidem presentatione cer. ab initio, in Constantia compareatis ad schismatis sedendum, vnonem Ecclie procurandum, reformatione etiam ipsius Ecclesiam in capite quam in membris con plendum, & electionem dicti Benedicti effectu alter faciendo, & ad electionem dicti Rom. Pontificis procedendum, ac pro aliis causis & rationibus, que ad Generale Concilium deirepertinent, & spectant. Et hoc enim populum, quem Christus suo sanguine pretioso acquisitum, in vnum ouile, ad gloriam eternam consequendam aptamente, ac debitum Deo & Ecclesie matris nostra reddi uiri, aeterna retributionis prmania & sequi poterit. Datum Constantia, &c.

Secundo, quod dictae conuocationes stenda per Dominos de Conc. Constant. & etiam per dictos Dominos Reges & alios, &c. nec non & congregatio & constitutio Concilij generalis stenda per dictos Dominos Reges & ceteros de obedientia dicti Vni Benedicti, &c. possint fieri & fiant generaliter, vt deferatur honori Concil. Constant. iam dicti, scilicet pro extirpatione schismatis & heretum, pro S. R. E. pro reformatione vniuersalis Ecclesie in capite & in membris, & pro vnioco eligendo pastore, & pro aliis causis & rationibus, que ad generale Concilium de iure pertinent & spectant. Sed ad partem promittatur & firmetur per Serenitatem. Dñm Imperatorem, & per dominos, praetorios, praelatos & ceteros speciales viros huc missos ex parte Dominorum de dicto Concil. Constant. nomine dicti Concilij & etiam proprio, mediante publico instrumento cum iuramentis, qd in Concil. Constant. vniendo & constituendo (vt praefitur) non tractabuntur, ordinabuntur, statuerunt vel tractari, ordinari aut fieri permitterunt directe vel indirecete aliqua concernente aut tangente dictos Dominos, Reges, Principes, Praelatos & alios de obedientia dicti Dñi Benedicti, vel aliquem ex eis, no solummodo duntaxat causa electionis dicti Dñi Benedicti, & electionis futuri Summi Pontificis & reformationis Ecclesie in capite & in membris, & in causa h. resum cum dependend. & emergend. &c. Et quod dicti Dñi de dicto Concil. Constant. ratificabunt & approbabunt huiusmodi promissionem & obligationem, medianibus publicis instrumentis, vt supra. Et quod nihilominus praedicta promissio, ratificatio & securitas specialiter confirmetur, & rata habeantur, & nouiter firmentur, & statuantur per dictum formandum Concilium sufficienter, prout fieri debet, & est solitum, antequam procedatur & procedi valeat ad aliquos actus, postquam fuerint vniiti. Et quod, si contrarium fieret, Domini Reges & Principes & alii de obedientia dicti Domini Benedicti ab expresso ex nunc agunt & dicunt, quod illa sic in contrarium facta per formandum & vniendum Concilium, habeantur pro inualidis atque nullis ipso iure, & quod ad obseruationem

* vnu
Ecclie
pro

etiam dominum Benedictum latet in processu & sententia inde ferendis contra eundem dominum Benedictum, de quibus in tertio articulo continetur. Et haec similiter de sententiis latet per dictum dominum Benedictum contra obedientiam dicti concilii, dominos, reges, principes, personas singulare, villas, loca, & quod statuatur in prima sessione dicti concilii, tempore quo fieri dicta vno, quod nunquam de cetero ratione, vel occasione dicti schismatis, aut adhesionis dicti domini Benedicti, & sui predecessoris domini Clementis possit contra dominos reges, principes, praetatos & alios de obedientia dicti domini Benedicti, quomodo liber procedi in iudicio, vel extra.

Quinto, quod per dictum formandum concilium approbentur, laudentur, & confirmentur, & etiam meliori modo, quo fieri possit, plenissime firmentur omnes & singulare concessiones, dispensations, gratiae factae per dictum dominum Benedictum quibusvis personis dictae sua obedientiae, de quibusvis dignitatibus, archiepiscopatis, episcopatis & officiis, & beneficiis alii quibusvis cuncte infra suam obedientiam, quae nunc est, de his, quae nunc possident, & quaecunque infundationes, inuenientur, contractus & alias concessiones, & gratiae vsque in diec prime requisitionis factae eidem Benedicto per reges & principes sua obedientiae, quibusvis personis sua obedientiae infra suam obedientiam, quae nunc est etiam secularibus, tam regibus Aragoni, Castellae, Nauarre, comitibus Armeniaci, & Fuxi, quam filiis, & liberis eorum, coniunctim & diuini, de his que nunc possident, & etiam aliis cuiusvis conditionis existant. Hoc tamen intellecto, & declarato, quod si ab aliquibus pralatibus, seu magisteriis, dignitatibus vel beneficiis quibusvis durante schismate fuerint separata, vel alias segregata aliqua membra, castra, villa, seu alia bona, redditus, prouentus, seu emolumenta a ceteris camera, vel alia iura quaecunque, de quibus fuerit aliquibus forsitan protium, vel facta collatio, seu in feudario infra suam obedientiam constitutis, quod predicta ipsi pralatibus, magisteriis, seu magistratibus, dignitatibus & beneficiis, vt capituli restitui & redintegrari valent per concilium antedictum, & ceteris de aliis dignitatibus & beneficiis prouideantur, prout prouidentia concilii fuerit vlsus, per dictas confirmationes & approbationes hic contentas nullum impedimentum his praestetur. Et idem fieri econuerso de alia obedientia.

Sexto, quod cardinales dicti domini Benedicti, si forsan voluerint ire, aut mittere ad iam dictum formandum concilium, seu ad electionem summi pontificis cum vacauerit papatus, altero de dictis tribus modis (vt supra in dicto tertio capitulo dictum est) faciendam, conuocati modo quo supra, & adhuc volentes opinioni dictorum dominorum regum & principum obedientia dicti domini Benedicti, deputentur, recipiantur, & admittantur, vt veri cardinales sancte vniuersalis Ecclesie, & vt tales habentur, & ab omnibus honorentur, nec non dignitatibus, emolumentis ac aliis cardinalatus priuilegiis, praeminentiis & praerogatiis (vt premittitur) frui pariter & gaude, saluis tamen aliis constitutionibus & statutis per dictum concilium promulgandis, de electione Romani pontificis facientibus mentionem.

Septimo, quod prouideatur per dictum formandum concilium circa officiales Romane curia dicti domini Benedicti, dum tamen eidem domino Benedicto non adhaerent post subtractionem obedientiae, (si eam fieri continet) vel post electionem praedictam.

Octavo, quod si ante renunciationem seu electionem dicti domini Benedicti pronominata, ipsum contingat decedere, promittant dicti domini reges & principes eius obedientiae atque iurent, quod non permittent fieri in eorum regnis & terris electionem aliquam per cardinales ipsius vel alios ipsorum vice, imo quantum in eis erit, modis omnibus prohibebunt. Et casu quo fieret per illos electio, illi sic electi per eos non adhaerent, nec obedient quo modo, neque in eorum terris & regnis illum sic electum aliquatenus sustinebunt, vel sustineri permittent. Sed electionem in dicto casu per dictum formandum concilium permittent fieri, & electo per illud in Papam in dictum

rum teneantur. Et etiam ambasatores regum & principum hic præfentes obedientia domini Benedicti, firmant & iurent dictis nominibus dictorum regum & principum pro se & successoribus suis, tenere & obseruare omnia & singula supradicta, quantum in eis erit.

Duodecimo, quod de prædictis omnibus & singulis firmentur, & tradantur, cuilibet partium * prædictorum tot, quot necessaria fuerint, publica instrumenta.

Anno à nativitate Domini millesimo quadragesimo decimo sexto, indictione nona, die Martis quarta mensis Februarii, Constantiae in Ecclesia maiori fuit congregatio generalis, & dominus Archiepiscopus Iacobus Turonensis, vnu ex ambasatoribus concilii ad partes Aragonie, in ambo existens, propofuit, quomodo iuxta contenta in capitulis Narbonensis omnes & singuli domini cardinales, prælati, ambasatores & procuratores existentes in ipso concilio, tenterentur mediis eorum iuramentis dicta capitula approbare, & supplicauit ira fieri. Domini vero de concilio ibidem stantes, nemine discrepante, responderunt, Placet. Approbaturque dicta capitula, & iuauerunt ea fideliter obseruare, videlicet domini Cardinales & Prælati ad pectora sua, ceteri vero domini ad sancta Euangelia corporale prefistere iuramentum, scrutantibus huic modo iuramento à dextero latere dominis Ioanne de Trembleio, sedis Apostolica Sacri Constantiensis concili protonotario, & sinistro vero latere Galtero Graffi, Prior ecclie Rhodi ordinis sancti Ioannis Hierosolymitani, cum nonnullis aliis sacri concilii notariis & scribis.

Nomina illorum qui iuraverunt approbationem capitulorum, & primo cardinalis.

Ioannes Ostiensis.
Angelus Praenetus Laudensis.
Iordanus Tusculanus de Vrsinis, Episcopi Cardinales.
Antonius Bononiensis.
Franciscus Venetiarius.
Ioannes Dominicus Ragusinus.
Antonius Aquilegianus.
Gabriel Senensis.
Petrus Cameracensis.
Branda Placentinus.
Angelus Veronensis.
Guillermus tituli sancti Marci.
Almanus Pisanius.
Antonius de Chalanco, presbyteri Cardinales.
Rainaldus de Branchacius.
Amedeus Salutarium.
Ludouicus de Flisco.
Odo de Columna.
Lucidus de Comitibus.
Franciscus Florentinus, diaconi Cardinales.
Ioannes Constantiopolitanus.
Ioannes Antiochenus Patriarcha.
Nicolaus Gneuenfus pro Ecclesia sua & rege Poloniae.
Petrus Archiepiscopus Ripensis pro se & rege Daciae, * Suctiae & Norwegiae.

Iacobus Placentinus pro se & rege Poloniae, & duce Witoldo.

Nicolaus Bathoniensis pro se & rege Angliae.

Robertus Saresbyensis pro se & rege Angliae.

Andreas Colocensis pro se & rege Romanorum.

Nicolaus Mersburgensis pro se & Archiepiscopo Magdeburgensi.

Ioannes Silericensis pro se & rege Daciae, Norwegiae, &c.

Martinus Atrebatenus pro se & duce Burgundiae.

Iacobus Adrensis pro se & Archiepiscopo Rauennatis.

Helias Aniciensis, nulli praeterquam Romanæ subditus Ecclesia.

Ioannes Vautensis pro prouincia Tholosana.

Fredericus Augustensis.

Patrius Carthagensis.

Iacobus Esinus.

Selefci-
con-

Martinus Aprutinensis.
Georgius Tridentinus.
Henricus Feltenensis.
Antonius Concordiensis pro se & Episcopo Aquensis.
Stephanus Dolenensis.
Vitalis Tolonenensis.
Ludouicus Bangovensis.
Ulricus Verdenensis.
Alanus Leonensis.
Ioannes Wormatiensis.

Ioannes Firmans pro se & Archiepiscopo Brundusino & Abbate sancti Nicolai de Ausino.

* Vlamingus Nolanus.

Nicolaus Assinas pro se & dominis Bertholdo Massenensis, & Andrea Nucerino.

* Sinonensis pro se & Abbe sancti Georgii de Veneris.

Ioannes Wamensis procurator Pomeraniensis.

Culmenensis, & Sambienensis Episcoporum.

Franciscus * Tudertinus pro se & abbatibus Marsianensis, & sancti Benedicti de * Gogabo de organis.

Episcopus Cassis pro se & tribus episcopis, & Abbe Auhulsteni in * Franconia.

Simon Anchonitanensis.

Blaflus Clafinus pro se & Perusineni, Cortonensi.

Vigiliensis, Messanensis, & Caferanensis Episcopis.

Ioannes Siluanectensis ambasator vniuersitatis Parisiensis.

Thomas Senensis Episcopi.

Ioannes * Rauentensis.

Andreas Poznanensis, ambasator regis Poloniae & magni ducis Witoldi fratri Lithuaniae ducis.

* Astrogius Militenensis, procurator dominorum * Archiepiscopi Simpratinensis & suorum suffraganeorum.

Ioannes abbas Cisterciensis, procurator specialis pro topo ordine Cisterciensi.

Gaspar sancti Ioannis eremis de Perusio, decretorum doctor, ambasator & procurator pro prouincia Burdegallenensi.

Matthæus Clareuallis ambasator Ecclesiæ Gallicanae, in Theologia magister.

Guillermus de Precibus ordinis Cisterciensis * Venensis diecesis.

Guillermus Sancti Pauli de Cornuto Turonensis diecesis.

Ioannes Virscampi * Nouomenis diecesis.

Guillermus sancti Salvatoris de * mane diecesis Magalonensis pro prouincia Narbonensi.

Guillermus de monasterio de Tellis Bituricensis diecesis, in decretis licentiatu.

Nicolaus sancta Mariae de Columba, ordinis Cisterciensis.

Placentinensis diecesis, pro se & abbatibus de Strata de * Benedulo, de S. Thoma, sanctorum Nazaræ & Celli Veronensis.

Siffridus de * Enagæ, ordinis sancti Benedicti Augu-

stensis, abbas sancti Petri Cabilonensis.

Euerardus abbas in Lantz pro se & monasterio suo, & tanquam pro parte omnium abbatum ordinis sancti Benediti Heribolensis diecesis.

Hermannus de Argauillarii, abbas sancti Petri ordinis sancti Benediti Tullenensis diecesis.

Alexander abbas monasterii sancta Mariae de Bello-

fonte, ordinis * veterum sancti Benediti diecesis Male-

censis, licentiatu in decretis, ambasator Ecclesiæ regni

Franciae pro prouincia Burdegallenensi, & procurator Epis-

copi * Lauconicæ.

Henricus abbas vtriusque iuris licentiatu, ambasator

vniuersitatis Andegauensis.

Abbas Otto Burnensis ordinis sancti Benediti.

Abbas * Rumensis. Ioannes Abbas monasterii de *

Robstodum Ebredunensis diecesis.

Ioannes abbas de Fontibus * prouincia * Ebricensi.

Abbas sancti ** * Massensis pro Ecclesia regni Fran-

ciae & Delphinatus.

Abbas

Abbas de Bolo in Anglia.
Abbas sancti * Gilsadii.
Abbas de * Lanthein, Abbates.

Nomina Ambasatorum & Procuratorum.

Stephanus de Galliaco canonicus & archidiaconus Lo-

sacenensis, in Ecclesia Tholosana procurator capitulo.

Magister Ioannes Basira, procurator domini Ludonici

Archiepiscopi Rothomageni.

Ioannes de Trembleio sedis Apostolice protonota-

rius, procurator capitulo Ebredunensis.

Nicolaus Verdus sacri palatii Apostolici caesarum au-

ditor, ambasator Archiepiscopi Bremensis.

Nicolaus Augemii & Guillermus Brilleti ambasatores

regis Cypri.

Thomas Abbas beatæ Mariæ Eboraci, ambasator regis

Angliae.

Petrus Canthon Ambasator Ducus Burgundiae.

Leo de Nastecu licentiatu in legibus, canonicus deca-

nus Bisuntinensis:

Theodoricus de Monasterio pro vniuersitate Colo-

nieni.

Ioannes Brum pro Episcopo Halberstadensi.

Prior de Rodis pro hospitalibus sancti Ioannis Hiero-

solymitani.

Antonius Moessi pro Episcopo Gratiopolano & ordi-

ne prædicatorum.

Abbas * Stoxii pro rege Norwegiae & monasterio suo,

& Episcopo Lincopeni.

Petrus de Meria pro Episcopo & capitulo Traiectensi.

Paulus de Praga pro Episcopo * Luthomiseni.

Iacobus Baruth pro Abbe S. Lamberti Saltzburgen-

sis diecesis.

Raimundus de Nonu bello pro Episcopo Bituricensi

& Abbate S. Tiberii Agathensis diecesis.

Frater Angelus Abbas monasterii in * Buna Salzbun-

gensis diecesis ordinis Cisterciensis, pro monasterio suo

& duce Ernesto Duce Austriae.

Petrus præpositus canonicorum regularium monas-

tri in Lægingen pro monasterio suo & Ioanne Burggraui

Nurbergeni.

Magister Petrus de Pulchra, pro vniuersitate studii

Viennensis.

Paulus Ladaura pro vniuersitate Cracoviensis.

Ioannes Hugueti pro vniuersitate Auinionensis & cer-

itis abbatibus.

Henricus de Abunden, pro vniuersitate Oxoniensi.

Stephanus Platou pro episcopo * Luthosmiseni & v-

niueritate Pragensi.

Petrus Parthis ordinis Theutonicorum pro dicto or-

dine.

Michael * Bolsonis pro capitulis Viennensis, Narbo-

nensi, Viuariensi, & Ebredunensi.

Andreas cantor Lubecensis pro episcopo & capitulo Lu-

bencen, nec non pro Episcopo & capitulo Brandenburgi.

Ioan. de Burnen, pro Episcopo Monasteriæ.

Guillermus Prothos pro Episcopo Rufensi, Attimican-

ensi & Africanci.

Ioannes Gretz Reginæ pro abbe * Mobedea Pra-

genensis diecesis, ordinis S. Benedicti.

Matthias de Ville præpositus in Vienna Patavienensis die-

cesis.

Conradus Abbas Pigamensis ordinis sancti Benediti.

Ioannes Gerwet pro Henrico Episcopo Verdensi.

Philippus de Lapla pro Abbe * Pridensi ordinis san-

cti Benediti.

Iacobus Alberti pro Archiepiscopo Rauennateni,

Ferrariensi Episcopo.

Parmensi Episcopo, & Marchione Ferrariensi.

Ioannes Gigati pro capitulo Venetensi.

Fredericus de Spiritu pro Archiepiscopo Rauennateni,

Episcopo Ferrariensi.

Parmensi, & marchione Ferrariensi.

Benedictus de Guillelactis clericus cameræ, pro epis-

copo Arcarantensi.

Frater Antonius de * Pecotto generalis ordinis Mino-
rum pro toto ordine.

Iacobus Conradini pro Episcopis * Gremensi.

Ramegustanensis, & pro abbate sancti Andreæ

cus Concordiensis, procurator Episcopi Concordiensis provincia Aquiliciensis.

*Langui-
met.
*Bufaya.

Ioannes de Boues, procurator regis Franciae, & procurator monasterii sancti Augustini.

Oliuerius * Longuenet in artibus & medicinis magister, baccalaureus in decretis, procurator Episcopi * Trenconensis, abbatum de * Bufagio, de Malarcyo, de Begardo, & Rhemensis sancti Benedicti Cisterciensis ordinis, & Venetensis & Rauenatensis & * Trecorenensis dicæcæsis.

* Godofredus Dauli licentiatu in legibus, procurator Episcopi Lemouicensis, & abbatis sancti Martialis Lemouicensis dicæcæsis.

Petrus de Rococello Prior prioratus contuentalis beatæ Mariae de Aurate.

Theodoricus procurator domini Archiepiscopi Tolosanensis, missus & nominatus pro prouincia Tolosana, & Episcopi Agathensis.

Raimundus de * Remeguerra licentiatu in decretis, Prior maioris Ecclesiæ Electæ, procurator Episcopi & capitulo Electensis.

Tierricus de sancto Deodato licentiatu in legibus & magister in artibus, ambasiator vniuersitatis Aurelianensis, & procurator episcoporum Tullensis & Xantensis.

Verneus militis, decanus Ecclesiæ Bambergensis, Breiensis dicæcæsis.

Hennicus de Molendino canonicus Bremensis, ambasiator domini Archiepiscopi Bremensis.

Guillermus Voris in vtroque iure baccalaureus, canonicus Ecclesiæ Gratianopolitanae.

Guillermus * Brucellis, domini Michaelis Archiepiscopi * Amham primatis Hyberniae, ac domini Thomæ episcopi Offoriensis procurator.

Guillermus de Speluna canonicus Nolensis, missus nomine illustrissimæ dominæ Ioannæ Nauarræ & Angliae reginae, & nomine proprio.

Robertus Prior Celinorum, vicarius & procurator abbatis Cluniacensis & eiusdem conuentus Matefoniensis dicæcæsis, pro ipsi & suo Cluniacensi ordine.

Simon Quataditorum canonici sancti Remigii, procurator dominorum episcoporum Andegauensis & Auiniensis.

Thomas Bonotant licentiatu in legibus, procurator episcopi Andegauensis, & omnium sanctorum Andegauensium, & Ioannis de Pratis monasterii ordinis Augustini Matouensis dicæcæsis.

* Ermogandus de Casseriis licentiatu in decretis.

Archipresbyter Narbonensis & Prior de Capite Itagno Narbonensis dicæcæsis, ambasiator vniuersitatis Montepessulani Magalonensis dicæcæsis.

Antonius de Zuanenuarde procurator prepositi, decani & capituli Ecclesiæ sancti Salvatoris Hexheberensis dicæcæsis, & decani & capituli Ecclesiæ beatæ Mariae, Curtacensis dicæcæsis.

Hugo de Tesseto, canonicus Ecclesiæ Catracensis, procurator episcopi Catracensis.

Ioannes * Dolior licentiatu in legibus, archidiaconus de Sabolio, & canonicus Ecclesiæ Cenomanensis prouinciae Turonensis, procurator decani & capituli Ecclesiæ Cenomanensis.

Frater Petrus de Saliente, celiarius monasterii Aureliaci, sancti Flori dicæcæsis, licentiatu in Theologia & in decretis, vicarius Episcopi Gratianopolitani, & procurator Vapincensis Episcopi, nec non abbatis Cochensis Ruthenensis dicæcæsis.

Ioannes * Honorodie vtriusque iurius licentiatu, ambasiator vniuersitatis Andegauensis.

Hugo Fabri, magister in artibus & medicinis, procurator episcopi Cameracensis.

Eltius scholaris pro abbate sancti Laurentii Fauentinae dicæcæsis.

Otto de * Milex præpositus Ecclesiæ Herbipolensis, pro se & episcopo Herbipolensi.

Ioannes * Habunde pro se & episcopo Eisteten & duce Franconiae.

Lampertus de Grolia, pro se & regno Hungariae.

Bertholdus Rucke præpositus Lubecensis, pro se & episcopis Tarbacensi, Oziliensi, & Coromensi.

Petrus Storch in Theologia doctor, pro vniuersitate studii Lipsensi.

Ioannes Creste licentiatu in vtroq; iure, pro duce Guillermo Bauariae, comite Hollandie, Hanonie & Zelandie.

Magister Albertus de Norenberga, pro se & episcopo Bambergensi.

Philippus de Lompresa literarum Apostolicarum scriptor, pro se & Bartholomæo abbate monasterii sancti Laurentii extra muros Tridentinenses.

* Cunzo de Suuola, auditor sacri palati Apostolici, & Albertus Varemptrapp pro se & Archiepiscopo Pragense.

Ioannes & Arnoldus Forcheim, literarum Apostolicarum scriptores, pro se & electo Getensi.

Michael de Ezedal, rector parochialis Ecclesiæ in Losen Vratislauensis dicæcæsis, pro præposito Martalenii ordinis Praemonstratenensis Constantiensis dicæcæsis.

Nicolaus de Ballionibus, Prior generalis ordinis sancti Sepulcri Domini.

Germinianus pro se & abbatte sanctæ Trinitatis Veronensis, ordinis Vallis Vmbrosa.

Bafilius de Trifis, procurator Episcopi Vicanensis.

Fredericus Episcopus Fulginatensis, pro abbatte monitis * Cassanensis, & Iacobus episcopo Spoletano, episcopo Nucerino, & pro Nicolao abbate monasterii de cruce faxi de Fulgino.

Dominus Arpinus de Alexandria, pro episcopo Albiganensi.

SESSIO XXI.

Anno à nativitate Domini millesimo quadragecentesimo decimo sexto, die vero sabbati trigesima & penultima mensis Maii fuit celebrata sessio generalis in maiori Ecclesiæ Constantiensi, præsidente eidem reuerendissimo patre domino Ioanne episcopo Ostiensi Cardinali Viuariensi, in qua quidem sessione dicebatur officium Missæ de spiritu sancto, cum litanis & aliis sessionibus requisitis. Quibus expleris, fiebat ferme ad clerum per reuerendum patrem Iacobum episcopum Laudensem, qui pro suo themate assumpit verba hæc, videlicet: Exprobrait Deus incredulitatem eorum & duritiam cordis. Et eo finito, magister Hieronymus de Praga in medio existens, ascendens quandam bancum, replicauit contra prefatum dominum Iacobum & eius sermonem, & alia cluera dixit, & allegauit. Quibus & aliis pluribus auditis, reuerendissimus parer dominus patriarcha Constantinopolitanus, vnuus de commissariis ipsius synodi, dicto magistro Hieronymo præsente & audiente sententiam diffinitiuam contra eundem Hieronymum de Praga, alta & intelligibili voce in scriptis legit & promulgavit, prout & quemadmodum in quadam schedula papyrea, quam in suis manibus tenebat, tenoris inferius inserti, pleniū continetur & habetur. Qua siquidem sententia lecta, & per synodum vnuersaliter approbata & per deputatos nationum, Antonium Concordie. Vitalem Tolonensem, Nicolaum Mersburgensem, & Patricium * Carthagensem Episcopos, ac prefatum dominum Ostensem, per verbum Placet, idem Hieronymus traditus est potestati seculari, & combustus fuit.

Tenor sententia diffinitiva late contra Hieronymum de Praga.

In nomine Domini, Amen. Christus Deus & salvator noster vitis * matura, cui⁹ pater agricola est, discipulos caterosq; fideles suos in illis instituens, inquit: Si quis in me non manferit, mitretur foras sicut palmes, & arceret. Cuius summi doctoris & magistri doctrinam sequens & preceptra exequens hæc sancta Constantiensis Synodus, in causa inquisitionis heretica prauitatis per eandem sancta Synodus mota, fama publica referente & clamorosa infusione demonstrante, contra magistrum Hieronymum dictum de Praga, dictum magistrum in artibus, laicū, ex cuius cause actus & processibus constat, eundem Hieronymum tenuisse, asseruisse, & dogmatizasse nonnullos articulos

*vera

Ioan. I. 5.

hæreti-

hereticos & erroneos, dudum à sanctis Patribus reprobatis, quoq; vero blasphemos, & alios scandalosos, & alios piarum aurū offensios, temerarios & seditosos, dudum per damnata memoria viros Ioannem Wiccleff & Ioannem Hus asertos, predicatoris & dogmatizatos, ac in nonnullis eorum libris & opusculis inseritos. Quicunque doctrina & libri prædictorum Ioannis Wiccleff & Ioannis Hus, ac Wiccleff memoria, dictique Ioannis Hus persona, per eandem sanctam Synodum & eius sententia de hæreti damnati & damnata fuerunt. Quamque damnationis sententiam idem Hieronymus postmodum, pendente huiusmodi inquisitionis causa, in eadem sancta Synodo cognoscens & profitens veram, Catholicam & Apostolicam fidem approbavit, & eidem consenserit, anathematizauitque omnem hæresim, præcipue eam de qua erat infamatus, & se confitebatur infamatum, & quam præteritis temporibus dogmatizauerunt & tenuerunt Ioannes Wiccleff & Ioannes Hus in suis opusculis, sermonibus & libellis, & propter quam seu quis cum suis dogmatibus & erroribus ab eadem sancta Synodo damnati fuerunt tanquam hæretici, & eorum doctrina similiiter damnata, præmissorumque omnium damnationem professus, & iurauit se in hac fidei veritate permansum. Et si ipse quicquam contra sentire, vel prædicare præsumperit, canonum feuerati subiacere, & æternæ peccæ volunt obligari. Nec non suam professionem manu sua conscriptam, eidem sancta synodo obtulit, atq; dedit. Post quas professionem & abiurationem multis diebus transactis, sicut canis ad vomitum rediens, ut virus pestilentissimum quod in suo latitabat peccore, publice euomeret, audientiam publicam sibi dari in eadem sancta synodo postulauit. Qua sibi concessa, coram eadem synodo publice congregata asseruit, dixit, & professus est in effectu, quod præfata sententia damnationis dictorum Ioannis Wiccleff & Ioannis Hus inique consenserat, & illam sententiam approbando mentitus fuit. Nec verebatur se confiteri in effectum, quinimo confessionem, approbationem & professionem suas super illorum damnatione reuocabat nunc & in eternum, asserens, se in libris Ioannis Wiccleff & Ioannis Hus nullam inquam hæresim vel errorum legisse, licet ante fierit confessus, & probarum sit evidenter, ipsum libros eorum diligenter studuisse, legisse, & dogmatizasse, & in quibus constat plures errores & hæreses contineri. Vnde idem Hieronymus de sacramento altaris & transubstantiatione panis in corpus professus est, se tenere & credere quod Ecclesia tenet, dicens se plus credere Augustino & ceteris Ecclesiæ doctoribus, quam Ioanni Wiccleff & Ioanni Hus. Constat insuper ex præmissis, eundem Hieronymum prædictis Wiccleff & Hus damnatis & eorum erroribus adhædere, illorumque fauorem fuisse & esse, propter quæ eadem sancta Synodus eundem Hieronymum palmitem putridum, aridum, in vinenon manentem, foras mittendum decernit, ipsumque hæreticum, & in hæretim relapsum, excommunicatum, anathematizatum pronunciat, & declarat, atq; damnat.

SESSIO XXII.

De vnoione Ambasiatorum regis Aragonum.

Die Louis decimaquinta mensis Octobris, anno à nativitate Domini 1416. Indictione nona, fuit celebrata Sessio generalis in maiori Ecclesiæ Constantiensi, ad hoc specialiter deputatis, & reuerendissimus pater dominus Bartholomæus Archiepiscopus Mediolanensis schedulari tenoris subsequentis legit & publicauit:

Decretum locationis ambasiatorum regis Aragonum.

Sacrosancta synodus Constantiensis, considerans quod ad suam & suorum ad hoc deputatum instantiam, oratores charismorum Ecclesiæ filiorum Iacobi & Ioannæ regis & reginae Hierusalem & Siciliæ illustrium requisiti fuerunt, vt quoniam expectant oratores charismati Ecclesiæ filii regis Castellæ & Legionis illistris huc ad synodum venturi, ad perficendum cum ipsa synodo Ecclesiæ vnoniem, placeret eisdem oratoriis dictorum regis &

regine, dimittere locum, quem in loco sessionis nunc teneat, tanquam qui eisdem oratoriis dictorum regis Castellæ venientibus debebitur, & durante præsenti Concilio, vadant ad partem sinistram immediate post ambasiatorum etiam charismati filii regis Anglie illustris. Ideo eadem syndicis & statutis, quod ob hoc sive veniant frue non veniant dicti oratori regis Castellæ, non prauidicetur eisdem regi & regina & eorum regnis, nec dictis oratoriis suis eorum nomine aut alii quibuscumque, quo ad locum & honorem, qui sibi in hac synodo debentur, tam in Sessionibus quam in processionibus & aliis quibuscumque. Et si contingat, quod medio tempore ante aduentum oratorum dicti regis Castellæ, aliquis vel aliqui oratores alterius regis sederent in loco prædicto, ambasiatoribus dictorum regis Iacobi & Ioannæ reginae dimisso, declarat eadem sancta Synodus, quod hoc erit de tolerancia, permissione & gratia, & pro hac vice duntaxat, & quod per hoc illi vel illis nullum ius acquiratur ex sessione prædicta, nec prauidicetur dictis ambasiatoribus regis & reginae prædictorum, & regnis ac processionibus vel aliis actibus, qui concurrent in hac Synodo.

Post hanc autem reuerendus dominus magister Antonius Taxal generalis ordinis B. Mariae de mercede, in dicto ambone existens, legit schedulam tenoris subsequentis:

Schedula lecta per Ambasiatorum regis Aragonum.

Nos Ioannes Raymundi Floch comes Cardona, frater Antonius Taxal sacra pagina magister, generalis ordinis beatae Mariae de mercede, & Raymandus * Xatmar miles, Sperans in Deo Cardona iurisperitus, Gundislaus Garzia de sancta Maria decretorum, & Michael de Nauera virtus iuris doctores, oratores & procuratores illustrissimi principis & domini nostri domini Alfonsi regis Aragonum &c. volentes & intendententes adimplere conuentionem Narbonæ initam inter serenissimum principem & dominum Sigismundum Romanorum & Hungariae regem, & procuratores nuncios & legatos præsentis congregationis Constantiensis ex una, & etiam oratores & procuratores ac nuncios dominorum regum Castellæ, Aragonum & Nauarra, nec non illustrissimum principem dominorum Fuxi & Armeniaci comitum ex alia partibus, præsentatissimus nos in hoc loco coram paternitatibus vestris, offerentes nos ad exequandam dictam conuentionem, & omnia & singula contenta in ea: & sic nunc attendentes quod in primo capitulo dictæ conuentionis continentur, quod conuocatio fiat per prælatos, ceterosque viros Ecclesiasticos huius congregationis, per literas que dirigantur ad dominos principes & alios de obedientia domini Benedicti Papæ XIII. quondam nominati, & viceversa, quod præfati domini reges & principes de obedientia dicti domini Benedicti faciant per literas conuocatorias ad vos prænominitos prælatos ceterosque dominos de congregatione præfenti, vel per suos ambasiatorum vel procuratores mittendos, vos hic in Constantia congregatos conuocabunt: & attento etiam quod conuocatorie literæ pro parte vestra dicto domino regi Aragonum præsentata fuerunt, volumus & nos satisfacere dicto capitulo, cuius tenor, quantum ad literas conuocatorias que in eo continentur, talis est: *Miseratione diuina episcopi, &c.* Post lecturam vero præfatus dominus Archiepiscopus Mediolanensis prædictas literas conuocatorias legit alta voce, in dicto ambone existens:

Littera conuocatoria.

Miseratione diuina Episcopi, presbyteri, diaconi Cardinals, Patriarchæ, Archiepiscopi, prælati & ceteri in Constantia prouincia Moguntinensis in Christi nomine congregati, illustri principi Ferdinando Dei gratia Aragonum, & Sicilia regi, salutem & Ecclesiastica vnoniem feliciter intueri. Quoniam misericordia Domini neque menitum ponere, neque eiusdem tempora diffinire possumus, indies attamen quos diligit, castigans, competitum

x. Cor. 10

* Xatmar
Sperans in
Deo, pro-
prium hie
nomine est,
non quid
complexu.

2. Reg. 24.

Psal. 102.

Luc. 1.

*Perpinia-
ci.Constan-
tienis cō-
ciliis sessio-
ne 20.*aptaueri-
tis debitū.

*p̄dīe.

habemus, quod flagellat, ut in tentatione prouentum faciat, & probatos ampliori retributione profecetur. Ipso siquidem permittente, a triginta octo annis & amplius populus eiusdem peculiaris qui Christiano nomine gloriamur, affliti fuiimus pestifero & execrabilis schismate presenti, cuius occasione omnium pene bene viuendi modum statutus contractus est. Ut ceterum Angelus percutiens, aliquid exorauimus, & indefessè ad id sudores nostros & animos aptauimus: propicietur populo suo misericors Dominus, deprecamur, & secundum altitudinem cœli à terra corroboret misericordiam suam super timentes se. Vnde quanquam variis perpetuis fuiimus pro pace Ecclesiæ consequenda labores, & per anni circulum & ultra circa hoc vacauerimus, nondum venit dies domini, in qua pace stui optabamus, verum appropinquare, speramus in eius auctore, quia arras ipsius reperimus. Nam Dominus qui Gregorius duodecimus in sua obedientia dicebatur, sua sponte cessit sic & Dominus qui Ioannes vice sumus tertiis dicebatur, facere voluit, atque fecit. Ut autem hoc idem faceret dominus Petrus de Luna, qui Benedictus decimotertius in sua obedientia nominatus, legatos & nuncios nostros ad serenitatem vestram, & ipsum cum serenissimo Romanorum rege venerabiles & reverendos Patres, & doctissimos viros Archiepiscopum Turonensem, & alios collegas destinaueramus. Qui quidem dominus Petrus admonitus, rogatus, exhortatus & requisitus humiliter, aperte, debite & iuridice, cessionem per ipsum iure diuino pariter & humano & alias multipliciter debitem facere noluit, sed hucusque distulit atque differt in totius Ecclesiæ scandalum, ac populi Christiani iacturam, & anima sua detrimentum. Quanquam quidem cessionem vt faceret, per vos fuit dictus dominus Petrus de Luna requisiitus plures per principes, & comites notabiles obedientia sua. Idcirco ut filii pii martyris sua compatiens, nititur, & quantum in nobis est, nisi fuiimus pacem predicationem obtinere, & animos virtuosorum virorum ad hoc allicere, quatenus in illo qui est verus Ecclesiæ sponsus, congregati in unum simul, matrem Ecclesiæ Parvulitatem, sacra Theologia professor, Ambasator Francorum regis. Et post eum fedebat dominus Ioannes Raymundus Flach comes Cardona, Ambasator Aragonum regis, & sic de singulis.

Quibus sic peractis, prefatu domini ambasatores regis Aragonum descenderunt ambonem, & iuerunt in scaanno, in quo sedebant domini Ambasatores regis Francie. Et interpositi fuerunt inter eodem in hunc modum, Primo enim in primo loco sedebat egregius vir Ioannes de Gerson cancellarius Ecclesiæ Parvulitatem, sacra Theologia professor, Ambasator Francorum regis. Et post eum fedebat dominus Ioannes Raymundus Flach comes Cardona, Ambasator Aragonum regis, & sic de singulis.

Quibus sic ordinatis, in bovisa concordia completis, reverendissimi domini Cardinales ac ceteri domini ac prelati pluialibus se induerunt, mitras capitibus imponentes, & reverendissimus pater dominus Ioannes Episcopus Ostiensis sanctæ Romanae Ecclesiæ Cardinalis, in eadem sessione præsidens existens, assumptis secum diacono & subdiacono, & aliis, ut est moris, diaconus dixit, alta voce cantando: Orate. Er hoc dicto, omnes genibus flexis per aliquod temporis intervalum orauerunt, &c. Omibusque ceremoniis completis solenniter, prout est de more aliarum sessionum, lectione Euangelio, Hoc est præsumptum meum, ut diligatis inquit. Archiepiscopus Mediolanensis legit & cetera, & capitula sequentia.

Nos oratores, & procuratores illustrissimi principis domini Alphonsi domini nostri Regis Aragonum, &c, conuocamus vos omnes prelatos, & ceteros dominos de hac congregatione, iuxta tenorem dicti capituli. Deinde prelati, & ceteri in ipsa congregatione existentes, per organum dicti Archiepiscopi Mediolanensis responderunt in hunc modum.

Nos miseratione diuina Episcopi, presbyteri & diaconi Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Prelati, & ceteri hic congregati dictam conuocationem acceptamus, & offerimus nos paratos sine dilatione quacunq; ad procedendum ad ultoriora. Et insuper requirimus vos oratores & procuratores predictos, quatenus ad vnoniem faciendam nobiscum procedatis iuxta tenorem tertii capituli conuentionis predictæ, quod incipit: Tertio, quod prefatis de obedientia domini Benedicti, &c. Oratores vero regis Aragonum responderunt per organum dicti domini Antonii Taxal, dicentes: Nos oratores & procuratores predicti, dicto nomine vnumus nos vobis iuxta tenorem capituli antedicti. Mox domini prelati & ceteri dixerunt, & responderunt per organum domini Bartholomei Archiepiscopi Mediolanensis, vt sequitur.

Nos miseratione diuina Episcopi, presbyteri & diaconi Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Prelati, & ceteri hic congregati, supradictam vnoniem vestram acceptamus, & econtra nos vobis procuratoribus predictis dicto nomine iuxta tenorem dicti capituli vnumus, & sic tam prelati quam ambasatores predicti, dixerunt submissa voce: In nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. Et super premissis perierunt instrumentum & instrumenta hincinde. Et praesidentes pro nationibus, ac cardinalis Ostiensis pro collegio cardinalium, responderunt, Placet.

Quibus sic peractis, prefatu domini ambasatores regis Aragonum descendenter ambonem, & iuerunt in scaanno, in quo sedebant domini Ambasatores regis Francie. Et interpositi fuerunt inter eodem in hunc modum, Primo enim in primo loco sedebat egregius vir Ioannes de Gerson cancellarius Ecclesiæ Parvulitatem, sacra Theologia professor, Ambasator Francorum regis. Et post eum fedebat dominus Ioannes Raymundus Flach comes Cardona, Ambasator Aragonum regis, & sic de singulis.

Quibus sic ordinatis, in bovisa concordia completis, reverendissimi domini Cardinales ac ceteri domini ac prelati pluialibus se induerunt, mitras capitibus imponentes, & reverendissimus pater dominus Ioannes Episcopus Ostiensis sanctæ Romanae Ecclesiæ Cardinalis, in eadem sessione præsidens existens, assumptis secum diacono & subdiacono, & aliis, ut est moris, diaconus dixit, alta voce cantando: Orate. Er hoc dicto, omnes genibus flexis per aliquod temporis intervalum orauerunt, &c. Omibusque ceremoniis completis solenniter, prout est de more aliarum sessionum, lectione Euangelio, Hoc est præsumptum meum, ut diligatis inquit. Archiepiscopus Mediolanensis legit & cetera, & capitula sequentia.

Congressum ambasatorum regis Aragonum.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis, in Spiritu sancto legitime congregata, ex certa scientia & etiam certis ex causis animos dictæ Synodi specialiter moventibus pro bono pacis & vnonies redintegranda in Ecclesia sancta Dei, statuit & decernit, ac salutis semper protestatione infra scripta, quam in omnibus infra scriptis capitulis, & in singulis coram partibus voluit habere pro repetita, liberaliter concedit, dilectis Ecclesiæ filiis, nobilibus, religiosis, & egregiis viris Ioanne Raymundo Flach Cardona comiti, fratre Antonio Taxal sacra pagina magistro, generali ordinis beatae Mariae de mercede, & Raymundo de Xantin militi, Sperantu in Deo Cardona iurisperito, Gundisalvo Garzia de sancta Maria decretorum, & Michaeli de Nauera iurisperito iurisperito, & alia sibi auctoribus, oratoribus, procuratoribus, ambasatoribus & consiliariis clarissimi ipsius Ecclesiæ filii Alphonsi regis Aragonum illustris, & pro maiori robore & firmitate cu[m] eisdem oratoribus presentibus conuenit ac pacificatur, quod Oratores prefati presentes, & alii venturi oratores eiusdem regis, hic du-

rante

Constan-
tienis cō-
ciliis sessio-
ne 20.Constan-
tienis cō-
ciliis sessio-
ne 20.*Plomali-
bus.

Ioan. 15.

Sperans in
Deo, pro-
prium hic
nomē est,
non quid
complexū.

rante concilio & pro hac vice tantum, tantam habeant vocem, tantæ virtutis & autoritatis, quanta essent voces omnium prelatorum ecclesiasticarumque personarum regnum & terrarum ipsius regis, que possidet citra & ultra mare, que ad generale concilium sunt assuetæ vocari, & hoc in hac natione Hispanica in qua erunt, quodque per hoc concilium expediantur negotia per nationes, iuxta modum qui in praesenti concilio hactenus obseruatus est.

Item quod clarissimi Ecclesiæ filii reges Castellæ, Portugalliae, & Navarrae illustres, habeant eandem gratiam, que etiam ex nunc intelligantur concessæ, in quantum ipsi vel procuratores eorum habent eam voluerint, ipsi ramen regibus Castellæ, & Navarrae obseruantibus capitula in ciuitate Narbonensi inter clarissimum Ecclesiæ filium Sigismundum Romanorum & Hungariae regem illustrem, & dilectos etiam ipsius Ecclesiæ filios procuratores & nuncios dicta Synodi ex vna, & procuratores & oratores predicatorum regum Aragonum, & Navarrae, & dilectorum Ecclesiæ filiorum Fuxi & Armeniaci comitum partibus ex altera concordata.

Item quod predicta cōcessio valeat pro prelatis & personis Ecclesiasticis predictis, tunc a Concilio absentibus.

Item solenniter protestatur, quod predicta concessio atque statuta, decreta, conuentiones & pacta huismodi, omnino intelligantur facta sine aliquo praeditio capitulo prædictorum, in dicta ciuitate Narbonensi concordatorum, quibus capitulis concordatis ac concordia: dicta sancta Synodus omnino flare intendit, nec ab eis in toto vel in parte recedere, & ita in praesentia oratorum predicatorum solemniter protestatur.

Subsequenter idem Archiepiscopus legit in ambone qua sequuntur.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis, in Spiritu sancto legitime congregata, viso & considerato capitulo secundo ex capitulo Narbonensis, inter clarissimum Ecclesiæ filium Sigismundum Romanorum & Hungariae, &c. Regem illustrem, & dilectos etiam Ecclesiæ filios, procuratores nuncios dictæ synodi ex vna, & procuratores oratores clarissimorum dictarum Ecclesiæ filiorum, Castellæ, Aragonum & Navarrae regum illustrium, & dilectorum Ecclesiæ filiorum Fuxi & Armeniaci comitum partibus ex altera concordatis, quod incipit: Secundo, quod dicta conuocatione sienda, &c. Volens in omnibus obseruare dictum capitulum, promittit, ratum habet, securat, & specialiter confirmat, ac nouiter firmat, ac statuit, & decernit in omnibus & per omnia, prout in dicto capitulo continetur. Vlo etiam quarto capitulo dictorum capitulorum, quod incipit: Quarto, quod per dictum vniendum concilium, &c. abolet, tollit, annullat eadem sancta Synodus quoscunq; processus, lenteas, ordinationes, flatuta & poenias, ut in dicto capitulo quarto supra descripto continetur, vsque ibi, & quod statuerit, &c.

Item statuit eadem sancta Synodus, quod nunquam de cetero ratione vel occasione dicti schismatis aut adhäsionis dicti domini Benedicti, & sui prædecessoris domini Clementis, possit contra dictos reges, principes & alios de obedientia dicti Benedicti, quomodo libet procedi in iudicio vel extra, ut in fine dicti capituli quarti supra scripti continetur. Vlo etiam quinto capitulo, quod incipit: Quinto, quod per dictum formandum capitulum & concilium, &c. eadem sancta Synodus approbat, laudat, confirmat, & meliori modo quo fieri potest, plenissime firmat omnes & singulas dispensationes, gratias & cōcessiones factas per dominum Benedictum prædictum quibusvis personis sue obedientia de quibusvis dignitatibus, ut in dicto quinto capitulo continetur, vñq; in diem primæ requisitionis factæ eidem domino Benedicto per reges & principes sue obedientia, ut in ipso capitulo continetur. Vlo etiam undecimo capitulo, quod incipit: Undecimo, quod dictus dominus rex, &c. Et attento quod dicitur in dicto undecimo capitulo ibi. Et quod in prima cessione dicta sancta Synodus, & alia fiebant quæ in sessionibus fieri solent. Eisdem completis, reuerendissimus pater dominus Bartholomeus Archiepiscopus Mediolanensis legit & publicavit ordinacionem sanctæ Synodi sub tenore sequenti:

SESSIONE XXXIII.
Iouis die quinta mensis Nouembris, anno à nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo sexto, Indicti nona, fuit celebrata generalis Sessione in maiori Ecclesiæ Constantia, præsidente eidem Sessioni reuerendissimo patre domino Ioanne Episcopo Ostiensi, sancta Romana Ecclesiæ Cardinali & Vicecancellario. Fuitque cantatum officium Missæ de Spiritu sancto per dominum Ioannem patriarcham Antiochenum. Quo explato, legebantur litanie, & alia fiebant quæ in sessionibus fieri solent. Eisdem completis, reuerendissimus pater dominus Bartholomeus Archiepiscopus Mediolanensis legit & publicavit ordinacionem sanctæ Synodi sub tenore sequenti:

for. *quod
hic.

Ephes. i.

Comissio deputatorum, data super informatione summaria facta ad effectum citationis personalis & per editum contra Petrum de Luna.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis, in Spiritu sancto legitime congregata, in authore pacis vno Deo nostro Iesu Christo, qui ubi sponsam vnam sanctam Ecclesiam sui pretiosi sanguinis pretio comparavit, quae in Christo Iesu summo Anguli lapide crevit in templu sanctum in Domino, iunctaque simul parietibus fecit utraq; vnum, vt in pace fieret locus eius, ad tollendum pacis obstatula, vniendamque scissuram fidelium, in qua ille * Christi aduersarius caput Ecclesie malignantium, dolens satis & erubescens, hominem constantem ex lutea materia, charatatem in terra tenere, quam in celo nequievauerat habere, ipsius sponsa Christi per schismata pestiferum pro dolor ingen, & tam diuturnis, ut pote tristitia annostrorum, temporibus iam peractis, charitatem vulnerauit, recessit vnitatem. Quae licet in magna parte Spiritus sancti gratia in praesenti facissima generali Synodo ad hoc praecepit inter cetera congregata, cooperante, coniunctas per electionem & renunciationem domini Balthasaris olim Ioannis vigesimaliter, & renunciationem Angeli de Corario, Gregorii duodecimi in sua obedientia nuncupati, qui inter se cum domino Petro de Luna, Benedicto de cimotero in sua obedientia nuncupato, de papatu cotendebar, quorum Ioannis & Gregorii Dei gratia in eadem sancta Synodo obedientiae sunt vnitae, adhuc tamen hostis ille vnitatis & pacis, in reliqua parte, videlicet in sua obedientia dicti domini Petri, Benedicti decimoterii nuncupati, seu eius parte per eiusdem domini Petri duritiam, pertinaciam & contumaciam, in graue & maximum scandalum vniuersalis Ecclesie & Christiani populi atque periculum fidei Catholicae & ruinae fidelium animarum, scissam detinet & lachrymabiliter vulnerat: idcirco eadem sancta Synodus inter cetera ad ipsum schisma & heres alias extirpandum, procurandamque ipsius Ecclesie vniōem, praecipue cōgregata, considerans quod praemissis attentis, totum huius reliqui schismatis pondus in persona dicti domini Benedicti consistit, & quod in eo solo stat, quo minus ipsum schisma radicibus extirperur, & per consequens resultet prafata vniō Ecclesie sanctae Dei: & attendens quod in diuturnis temporibus, quibus hoc schisma pestiferum * peractum est, omnium doctissimum virorum Christi fidelium ingenia, etiam cum summis studiis & laboribus, attentis maxime difficultatibus eiusdem schismatis, nullam viam possibilem & securam sine fidelium scandalo ad praeſatum schisma extirpandum reperi potuerunt, prater cessionem de papatu omnium contendentium, quam viam idem dominus Benedictus vocatus a suis, velut multorum Christifidelium vox testatur, ante suam electionem a suis in Papam, pro pace danda Ecclesia laudauerat & approbauerat, atq; in ipso conclavi quando fuit electus, promisit & iurauit prosequi vniōem Ecclesie per omnes vias accommodas, vñque ad cessionem de papatu inclusiue, si ipsum in papam eligi contingeret, vt cardinalibus qui tunc erant, vel eorum maiori parti expedire videretur, atq; post suam electionem idem promisit & iurauit: dictaque conditione postmodum etiā purificate extitit: & deinde pro pace daanda Ecclesia promiserit, & iurauerit papatu suo prætenso cedere, altero videlicet Ioanne & Gregorio cum eo contendente, cedente, mortuo vel electo, quae etiam conditione in ambobus, videlicet Ioanne & Gregorio prædictis, solemniter impleta est, vt præfertur: attendens igitur quod idem dominus, dictus a suis Benedictus, iam viginti duob⁹ annis completis, papatum secundū se tenuit, quibus temporibus multifarie multisque modis ex parte regum, principum, prelatorum & aliorum Christianorum, tam sua, quam alterius obedientia, etiam post purificationem conditionum prædictarum, fuit cum magnis & iteratis instantiis serioso solenniter, humiliter & deuoto requisitus, quantum pro tollendo huiusmodi schismate & pro vniōne ecclesie sancte Dei vellet suo prætenso papatu cedere, prout secundum omnium fidelium, seu majoris partis illorum iudicium tenebatur iure diuino pariter & humano, quod

for. * pro-
tractum.

facere ipse semper animo pertinaci atque effrenato, superbie ac tumoris spiritu correptus, recusauit, & subterfugia quadam adhibens, ad excusandum excusationes in peccatis, ecclesiam ipsam in huiusmodi schismate, qd ipse tollere potuit, relinques, nullam debitam curam aut diligentiam sufficiēt, & effectualem adhibuit ad ipsum schismata tollendum, & ecclesiam vniōem cōsequendam, sed ad vnum terrarū angulum in castro munitione Panischolae in labore maris, vbi ad eum non esset tutus accessus, se reclusit, vbi omni suo posse præfatum inueteratum schismata nutrit & fouet, & impedimenta quæcumque potest, præstat & procurat, ne ad dictam vniōem perueniri possit: quæ omnia secundum sanctorum decretalium inferunt manifestam. Eapropter super præmissis & aliis declarandis in processu & latius exprimendis, volens eadem sancta Synodus eucuare quod ex parte est, vt sequatur perfectum, & ad ipsum schismata penitus submovendum procedere, licet præmissa omnia notoria & vera communiter habeantur & reputantur, & super illis tota fideliū clamet multitudine, sibi ipsi sagittagis prouidere, quasi pro quodam huiusmodi prouisionis remedio fundamento, committit deuotissimis ecclesie filiis Guillermo tituli sancti Marci, & Francisco tituli sanctorum Coimbra & Damiani, dicto Florentino, sancte Romanae Ecclesie cardinalibus, Ioanni electo patriarcha Constantinopolitano, ac venerabilibus fratrib⁹ Stephano Dolensi, Roberto Saresbiriensis episcopis, ac dilectis Ecclesie filiis Iacobo electo Parmensi, Guillermo Pulchri nepotis, fratri Antonio Taxal generali ordinis beatę Marię de mercede, fratri Mauricio de Praga sacra pagina professoribus, Michaeli de Nauers, Nicolao Wordis iuriis vtriusque, & Ioanni Belles decrutorū doctoribus, & eorum maiori parti, quatenus super præmissis omnibus & singulis ac eorum circumstantiis, dependentibus & connexis, ac aliis ad ea quomodolibet facientibus, illorumque notorietate, fama & clamore, ac etiam qua loca insignia consistant viciniora dicto castro Panischolae, ad quae siturus accessus, summatie & diligenter inquirant, testes & alia probationum genera recipient, & examinent, eorumque dicta & attestations & alia quæcumque inuenierint, in scriptis & forma publica redigant, seu redigi faciant, & ea etiam sacra synodo representent, & fideliter referant, vt exinde ipsa synodus procedat, decernat & statuat, prout ad pacem & salutem Ecclesie & fidelium, extirpationem schismatis, & vniōem ipsius Ecclesie secundum iustitiam videbitur expedire. Darque eisdem commissariis & maiori ipsorum parti, testes per censuram Ecclesiasticam compellendi veritati testimonium perhibere, & alios quoque; præstantes ad prædicta impedimenta coercendi, & alia faciendo circa præmissa necessaria & etiam opportuna, plenam & liberam potestatem. Leēta autem dicta ordinatione, dictus patriarcha Antiochenus pro omnibus dictis synodi nationibus & de ipsarum consensu respondit per verbum, *Placet*. Et prafatus dominus Ostiensis, nomine collegii Cardinalium similiter respondit, *Placet*.

SESSIO XXIV.

Pro citatione decernenda contra Petrum de Luna.

Die sabbati viceimaoctaua dicti mensis Nouembris, fuit sessio generalis per synodū Constantiensem mane hora tertiarum, in Ecclesia maiori prædicta Constantiensi solenniter celebrata, in qua reverendissimus pater dominus patriarcha Antiochenus officium Missæ celebravit. Quo finito, more aliarum sessionum legebantur litanie. Præsidebat autem eidem sessioni dominus Ioannes Episcopus Ostiensis. Reverendissimus autem pater dominus Stephanus Episcopus Dolensis, de mandato & ordinatione sancte synodi & ordinatione ipsorum commissariorum, legebat citationem decretam contra Petrum de Luna, cuius citationis tenor sequitur, & est talis.

Tenor citationis contra Petrum de Luna.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis, in spiritu sancto legitime congregata vniuersalem ecclesiam re-

præsentans, vniuersis & singulis venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, ac dilectis Ecclesie filiis Abbatis, prioribus, praepotitis, decanis, Archidiaconis, tam cathedralium, quam collegiarum canonicis, parochialium & conuentuum ac regularium Ecclesiarum rectoribus, carcerisque viris Ecclesiasticis, nec non notariis & tabellionibus publicis quibuscumque ac aliis Christi morum Ecclesie filiorum Anglie & Castella regum, per vios solennes ambasatores, & deinde specialiter & singulariter ex parte eiusdem Ecclesie filii charissimi Wenceslai Bohemicæ &c. tunc Romanorum regis, & consequenter per alios plures cum magna deputatione & humilitate supplicatum, & etiā in viis præstiti iuramenti per eum requiritus, quatenus vellet prosequi vniōem ecclesie per viam mutuam cessiois sue & alterius contendentis cum eo de papatu apud quem similiter prosequi habebant in mandatis, & intendebarant. Quæ via fuerat, fuit & est ab omnibus Christi fidibus maxime à principibus & prelatis ac vniuersitatibus generalium studioru, atq; doctribus & prudentibus viris & peritis diuini & humani iuris, quod item Benedictus pro vniōe ipsius Ecclesie, ac tollēdo ecclesiæ scandalo & schismate, suo papatu cedere & renebatur & tenetur. Licer insuper idei Benedictus aliquorum deuictus instantia, Deo & Ecclesie promiserit, iurauerit & voverit, pro vniōe Ecclesie cedere papatu, altero de papatu cum eo contendente, cedente, mortuo vel electo, & Ioannis vigesimaliter eius eius fuerit, & cesserit, vt praefertur: fueritq; idem Benedictus posthac omnia, nullo pro Papa se gerente, nisi ipso, ex parte principum sue obedientiae, nec non vniuersorum fere fidelium solenniter per charissimum ecclesie filium Sigismundum Romanorum, qui propter hoc ad eum personaliter accedit, & clara memoria Ferdinandum Aragonum reges, atq; nonnullos alios principes & dominos sue obedientiae apud eum propter hoc personaliter accedentes, nec non legatos Francie, Angliae, & Castellæ prædictorum, nec non charissimi Ecclesie filii Caroli Nauarra regum, atque generalis concilii Constantiensi prouinciae Moguntinenis, sic per obedientias dicti Ioannis & Gregorii tunc nuncupati, cum magna deuotione, humilitate & instantia saepe requisitus, quatenus præmissis attentis, cum non esset humanitus possibile dictas alias obedientias ad suā obedientiam reduci, & in eo principaliter consuebat pondus schismatis & facultas illud tollendi, vellet dare pacem ecclesie, & schismata tollere per suā de suo papatu renunciationem, ad quod tenebatur de iure diuino pariter & humano, præferit cū nulla alia via sedandi schismatis prædicti per totum prædictum ingenia & labores tam diuturnis temporib⁹ potuerit ad hoc accommoda (vt præmititur) reperi. Idē tamen Benedictus, tandem prædicti schismatis & facultas * illis subueniendi, & a quo præmissa omnia mala & pericula prouenerunt & perdurant, constat & constitit adhuc: licet insuper idem dominus Benedictus existens cardinalis, ante ipsius electionem, ad tollendum dictum schisma viam renunciationis mutuā contendentium de papatu laudauerit, approbauit, & dixerit esse utilorem & faciliorē, & iurauerit soleniter cum aliis cardinalibus ipsius obedientiae imminentे electione summi pontificis Romani, in sua obedientia per eos fienda, quod si ipsum in Papam contingere assumi, prout fuit assumptus, ipse vniōem Ecclesie sine excusatione, dilatione & machinatione quibuscumque diligenter prosequeretur per omnes vias accommodas, etiā vñque ad cessionem papatus inclusiue, si præfatis cardinalibus qui tunc erant, vel eorum maiori parti videretur expedire, ipsisque in Papam assumptus, idem iurauerat, & postea dictis cardinalibus vel eorum maiori parti, immo omnibus præter viam, vñsum fuit expedire, quod ipse vniōem Ecclesie prosequeretur per viam mutuā cessionis, & quod illam offerret. Et hoc idem eidem Benedicto per eos in Papam assumpto, exstitit postmodum declaratum, & dicta purificata conditio. Furque deinde ex parte charissimi ecclesie fi-

for. * &

Is fuit Ca-
roli quarti
filius, & Si-
gismundi
frater.illud sub-
moxendi.

etiam

* illas

* Perpinia-
ni.

Phil. I.

Psal. 101.

*Certeria

etiam turbatur & scandalizatur, laeditur & periclitatur statutum vniuersitatis, Ecclesia predicta, diuque fuit turbatus, scandalizatus & lesus. Quod etiam scandalum tantum est, quod attento vniuersitatis Ecclesia statu, nulla ratione potest de congregatione fidelium remoueri, nisi ipso cedente, mortuo vel eiecto, etiam si haberet verum ius in patatu. Ex quibus idem Benedictus apparuit fuisse & effector ac nutritor inuerterati schismatis predicti, atq; schismaticus & hereticus esse censendus. Et super his omnibus fuit & est publice & diutius diffamatus, taliter quod sine scandalo Ecclesia dissimilari non potest, nec sine periculo tolerari. Super quibus clamore valido clamat & conqueritur populus Christianus, & praemissa que in facto consistunt, notoria reputat atque vera. Conuenientes igitur in ynum more solito canonice convocati ac representantes vniuersalem Ecclesiam, confidentes in Domino, qui copit in nobis bonum opus, duobus iam ipsius auxiliante gratia temoris impedimentis, & ipse perficit, & exurgens miserebitur Sion, quia tempus miserendi citius, qui venit tempus: econtra tertium, videlicet dominum Benedictum diu expectatum, sed ad cor adhuc minime reuertentem, decreuimus super praemissis omnibus & singulis fore summarie & de pleno per nos procedendum, propter quae super fama & notorietae praemissorum, summarie & simpliciter mandauimus per nonnullos venerabiles viros fratres & dilectos Ecclesia filios, Cardinales sanctae Romanae Ecclesiae & alios praelatos, & alios tam sanctae paginae quam virtusque iuriis professores, commissarios nostros ad hoc specialiter deputatos, inquiri, informationemque recipi, quam legitime receptam, referri iussimus in publica Sessione nostra totius sacrofanea Constantiensis Synodi. Qua plene audita & discussa, maturo decreuimus atque digesto consilio in & super praemissis saltem quantum ad officium praesentis iudicii pertinet, procedendum fore, vt in notoriis contra praefatum Benedictum, & si forsitan attenta natura praefati processus notoriis, citandus minime iuris rigore seruenter, citandum fore ad cautelam, in hoc duxat citationis articulo rigori iuris indulgendo, non intendentes super hoc quoquis modo formam notoriis processus seu eius ordinem obmittere seu relaxare, & judicialis seu ordinarii processus eligere seu exquirere formam. Et quia eundem Benedictum fecisse, & facere, quo minus ad personam suam pateat tutus accessus, super his recepta summaria & legitima informatione reperimus, nos specialiter & ex certa scientia eundem Benedictum citari decreuimus per edictum publicum, ad instar edictorum in albo praetorio positorum, citationemque in audiencia publica ciudem facit Concilii, quam vicem & effectum Apostolicae curiae & audienciae Apostolicae literarum decernimus & decreuimus obtinere, publice faciendam. Vobisq; omnibus & singulis & cuilibet vestrum qui super his exequendis publice fueritis requisiti, & fuerit requisitus, in virtute sanctae obedientiae praecepsimus & mandamus, quatenus vigore literarum nostrarum presentium per vos & alium, seu alios ceteris publice prefatum Benedictum, quem etiam nos earundem literarum tenore citamus. Ipsaque literas nostras publice legatis, vel legi faciat in audiencia literarum predicatorum, ac valuis maioris Ecclesia Constantiensis affigatis, seu affigi faciat. Insuperque & ex superabundanti (vt nihil in hac fine diligenti vigilancia videatur absolutum) ad personam ciudem Benedicti, si ad ipsum vobis vel aliqui vestrum requisitos vel requisito, tatus forsitan fuerit accessus: fin autem, ad portas dicti castri, villa seu loci Panicholae, si etiam illuc vobis vel vestrum aliqui (vt praemittitur) fuerit turus accessus, alioquin in Ecclesia Derrufensi & in valuis Ecclesiastri maiori villa sancti Matthaei, aut villa aut castri *Certeria eiusdem Derrufensis dicēsis, aut in locis circumuidinis, quae ad hoc idonea decernimus, in ipsorum locorum Ecclesiis inter ipsa Missarum solennia eisdem nostras litteras alta & intelligibili voce publice legatis, & legi faciat per vos vel alii, eundemque Benedictum citatis peremptorie, ac uno edicto peremptorio pro omnibus, quem etiam eodem nostro nunc per eisdem praesentes litteras citimus, ad comparendum personaliter in Ecclesia cathedrali

SESSIO XXV.

ANNO Domini millesimo quadringentesimo decimosexto, indictione nona, die vero lunae decimaquarta mensis Decembris, fuit Sessio generalis in maiori Ecclesia Constantiensi solenniter celebrata pro vniione oratorum & procuratorum magnifici domini commisum de Fuxo, & trium statuum* dominorum suorum,

ipius

ipsius & suorum, ipsius & suorum illorum nominibus. Fuerunt autem dicti ambasatores reuerendissimus dominus Petrus sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis de Fuxo, ac reuerendi patres Saucius Olorensis & Bernardus Adurenensis episcopi. Fuitque ibidem modus & ordo servatus in hac sessione, sicut in vniione ambasatorum regis Aragonum, prout in sessione vigesima secunda supra continetur. Postquam vero facta fuit vno & incorporatio ad sacram concilium, dictorum oratorum & procuratorum praefati magnifici comitis de Fuxo, triumque statuum dominorum suorum, reuerendissimus in Christo pater dominus Bartholomaeus Archiepiscopus Mediolanensis legebat schedulam tenoris subsequentis:

Decretum concessionis Olomucensis Ecclesiae in commendam.

Sacrosancta Constantiensis synodus concedit & committit custodiam, curam, regimen & administrationem Ecclesiae Olomucensis, in spiritualibus & temporalibus in regno Bohemiae & marchionatu Moraviae vacantes pro praesenti, & legitima administratione carentis per obitum bona memoriae Wenceslai patriarchae Antiocheni, qui auctoritate Apostolicae quoad viueret, eā habebat in commendam: in fauorem fidei, & vi necessitati & utilitati ipsius Ecclesiae occurratur, venerabili fratri Ioanni episcopo Lutonensi, vñque ad electionem futuri summi pontificis Romani, & expost ad tres menses immediate sequentes, mandans & committens venerabili fratri Ioaanni Episcopo Ostiensi, sanctae Romanae Ecclesiae Cardinali & vicecancellario, literas super hoc opportunas in forma debita & gratis de mandato expedire. Et post hæc de mandato concilii praedicti fuit responsum per dominos ad hoc deputatos, videlicet reuerendos patres dominos Antonium Episcopum Concordiensem pro Italica, Ioannem protonotariū Trembleio pro Gallicana, Gundisaluum de sancta Maria pro Hispanica, patricium Episcopum* Carthagensem pro Anglicana, Nicolaum Episcopum Mersburgensem pro Germanica nationibus, & Ioannem Episcopum Ostensem Cardinalem Viuarensem nomine Cardinalium per verbum, Placet.

SESSIO XXVI.

Pro vniione ambasatorum regi Navarre.

Dile Louis viceimquaerata mensis Decembris, fuit Sessio generalis in maiori Ecclesia Constantiensi solenniter celebrata, in qua fuit facta vno ad sacrum Constantiensi Concilium nomine illustrissimi principis domini Caroli regis Navarrae per suos solennes ambasatores, videlicet Guillermum Arnoldi Baionensem, & Nicolaum Aquensem episcopos, Eximium* Ayner canonicum & archidiaconum in Ecclesia Pampilonensi, in sacra pagina magistrum, & Ioannem de Letou legum doctorem. Fuit autem in hac vniione Oratorum Regis Aragonum. Antequam vero supra nominati regis fieri dicta vno & incorporatio, reuerendus pater dominus Franciscus Episcopus Asetus legit quandam schedulam certorum ordinacionis & decreti. Cuius tenor de verbo ad verbum sequitur talis:

Decretum de non derogando iuri alicuius nationis de prioritate votorum.

Sacrosancta generalis Constantiensis Synodus, in spiritu sancto legitime congregata, pro bono Ecclesiasticae vnionis, pacis & concordia nationum, ex certa scientia declarat, statuit, ordinat & decernit, quod saluis semper honoribus, locis, prærogatiis & excellentiis secundum morem laudabilem & consuetudinem Romanae Ecclesiae matris omnium Christi fideliun, ab antiquis debitib & consuetibus singulis & principibus orthodoxis, & eorum ambasatoribus & nunciis, tam in praefectia summi pontificis, quæ alibi etiam in hoc praesenti, & aliis quibuscumque conciliis generalibus, ratione ordinis in hoc sacro conci-

lio obseruati haec tenet, vel in posterum obseruandi inter nationes, sive in respondendo, sive in scribendo, aut sigillando, vel alias per quascunque scripturas, sigillationes, protestationes, seu collationes, aut aliqua huiusmodi gesta ab ipsis, aut eorum presidentibus, communiter vel diuinitus in ipso sacro concilio, sive alias in congregationibus generalibus, sive specialibus, seu locis aliis quibuscumque & qualitercumque, nihil omnino excellentia seu præminentia aut cuiuscumque alterius iuris, proprietatis aut possessionis, vel quasi alicui nationi per praemissa, vel aliquod eorum acquiratur, seu acquistum sit, seu quous modo accrescat, seu accrescere censeatur circa prioritatem vel posterioritatem, aut alias circa praemissa, illaque prohibet in futurum ad praemissa aut praemissorum aliquod quomodolibet allegari. Et insuper ex superabundanti cautele & ex certa scientia eadem sacrofanea synodus omnia & singula, ex quibuscumque, qualitercumque, quomodocumque, & vñque in praemissa habita sive gesta aliqua, per quæ possit aliqua prioritas vel posterioritas inter nationes easdem quomodolibet argui vel notari, omnino pro infectis haber, quantum ad effectum huicmodi, nullius efficacia, roboris vel momenti esse decernit, referens ipsi nationibus & cuiilibet eorum ante præsens concilium Constantieni alias competentes & competentia, prouiso quod per presentem ordinationem decretis, statutis, ordinationibus & constitutionibus in praedicta sancta synodo Constantiensi editis & promulgatis, non intendit alias in aliquo derogare, in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

Iacobus Cerretanus qui acta Concilii exactius scriptis infra scripta ad historica narrationis perfectionem addidit, quæ eadem isthac ex eadem causa ascribere visum.

Die 22. Ianuarii, Sigismundus Romanorum rex, datis ad Patres Constantiensis literis horatus est illos, vt literas conuocationis Ferdinandu regi Aragonum scriberent. Atque illi quidem istud non prætermiserunt, sed ex formula præscripta illi scripserunt, & Ioannem Opizoneum factri Palati causarum auditorem die 22. Febr. in Aragoniam cum istud literis miserunt.

Die 23. Februar. Iustinus de iuuenatio Aduocatus, pro parte Marionorum Pruthenorum, in congregatione generali Constantiensi multa proposuit contra Vladislauum regem Poloniae, & Alexandrum Vitondum eius fratrem.

Die Veneris penultima Februarii, Antonius, Prior generalis ordinis beatæ Mariæ de mercede captiolorum, Ferdinandi regis Aragonum orator Constantiam venit, & die Luna, secunda Martii, desiderium Regis pro extirpatione schismatis Patribus expoitum.

Dominica 1. Quadragesima, F. Leonardus Statii, ord. præd. generalis Magister, pro concione, multa de autoritate pontificis super Ecclesiastis, doctrinam disseruit.

Die 27. Martii, Ioannes patriarcha Constantinopolitanus, actionem contra Hieronymum Praganum hereticum redintegravit, & Patribus congregatis processum recauit.

Die ultima eiusdem mensis, causa contra Ioannem parvum Theologum damnatum introducta, & in aliis congregationibus non semel ventilata.

Die 22. Aprilis, F. Iacobus ord. præd. Episcopus Laudensis & sacri palati Apost. Magister, panegyricum in exercitu regis Ferdinandi publice celebratis, de laudibus eiusdem Regis dixit.

Die 23. eiusdem, Episcopus Tragutensis, Sigismundi Regis orator, literas regias, Parisiis die 5. Aprilis scriptas, Patribus representauit, ac nonnulla capitula proposuit.

1. Ne Rege absente, Patres, aliquid arduum diffinirent, sed tandem, donec ille reuertetur, diffirerent.

2. Si valde necessaria foret eis citia præsentia, quantocius admonerent.

3. Ad reformationem cleri, & totius Christianitatis incumbent.

4. Procederent in reformatione Ecclesiastiarum particularium, & per censuras Ecclesiasticas repeterent, ea que de dictis ecclesiis essent occupata per quoscumque, cui rei efficitur adiutorium gladii temporalis, cum propriis expensis.

5. Procederent in speciali, ad reformationem cleri Alemanniæ, in moribus, vestitu, iunctu, & maxime in armis clero detrahendis, & ne Ecclesiæ hereditario istre posiderentur, ac electi, ad ordinates prouocerentur.

6. Archiepiscopo Moguntino prohiberetur, & quibuscumque aliis, ne bellum mouerent in partibus Alemanniæ.

7. Electus Argentinensis, à ciuibus capitis, liberaretur, sum catione standi determinationis sacri concilii.

8. Supercederent ventilationi causarum regni Hungarie.

9. Nulla confirmationes fierent de electionibus Ecclesiæ cathedralium, seu regularium querumcunque.

10. Nisi pralato, nullique eminenti persona darent facultatem abeundi à concilio.

11. Ad regem Poloniæ, & ad magistrum ord. B. Maria Thentoniorum oratores mitterent, qui suaderent virisque parti perseuerare in inducia Lutetia Pariforum facti, & virimque confirmatis.

12. Carolo Malatiffa omnes conditiones promissa seruarentur, & bullæ concilii comprobarentur.

13. Ioannes Contarenus electus Constantinopolitanus, in titulo & dignitate sua seruaretur: atque omnes eius officiales recipierentur.

14. Iacobu comiti Marcie, vel Ioanne eius uxori, nihil concederent, nihil confirmarent.

15. Causæ mendacium suspenderentur.

16. Nullus ex ordine fratrum sancti Pauli primi Eremitæ, ad prelaturem promoueretur, aut ordinem exeat.

17. Iudicis in causa archiepiscopi Rhenensis contra Cardinalem Salutiarum deputarentur.

18. Ne bona Ecclesiæ Romana occuparentur, prouiderent: cum etiam, neque ipse quicquam voluerit permittere aut concedere aliquibus episcopis, quinimo proposuerit, tanquam aduocatus Ecclesiæ, illa defendere.

Die 15. Maii, Patribus Constantiensibus, orator Alphonsi Regis exposuit, promptam eiusdem in prosequendo unionis negotio voluntatem, eiusdemque datas Populæ die 9. Aprilis, ad Patres literas recitauit.

Die 16. Maii, Patres Constantiensis misserunt Henricum Latzenbock, qui Wilhelnum Argentinensem Eleatum, ac Cantorem eius Ecclesiæ, & reliquos conceptiarios, à ciuibus repeterent. Eodem die promotores facili Concilii, quarelam proposuerunt, contra nonnullos Regentes, ac ipsam vniuersitatem Pragensem, quod hæresim damnatam Wiccleff & Husli dogmatizarent. Patres autem, Vitalem Tolonensem, & Alanum Leonensem Episcopos iudices designarunt, qui de ea labe infamatis, diem in Concilio dicenter, & citationum exempla ad valvas Pragensis Ecclesiæ cathedralis affigerent: atque ad penas & cenfuras vsq[ue] contra infamatos procederent.

Die in sequenti, lectus fuit processus, contra Hieronymum Pragatum, huius tenoris. Coram vobis reuerendissimi Patribus & Dominis per sacrum generale concilium in materia fidei cōmissariis deputatis, promotor eiusdem facili concilii in finem & effectum, vt paternitatibus vestris de hæresi & aliis criminibus notoriis cuiusdam Hieronymi de Praga, vt asserit magistri in artibus de hæresi vehementissime suspecti, & per hoc sacrum Constantiensis concilium citati constare possit, denuntiat, dat, & exhibet positiones & articulos infra scriptos, quos & suo, & instigator nomine eiusdem concilii, citra superfluam probationem admitti petit.

1. In primis enim dicit, asserit, ponit, & probare intenit, quod in regno Angliae fuit quidam hæresiarcha, nomine Ioannes Wiccleff, qui nunc à seculis crepus est, & hæreses suas predicare ausus fuit, & dogmatizauit palam & publice.

Respondit Hieronymus, quod ipse non impedit probationem eius.

2. Item, quod ipse damnata memoria Ioannes Wiccleff, quasdam hæreses seminavit, & nonnullos libros super hæresiarcham, videlicet, quos & dialogum, & triologum etiam dicit, conscripsit: quoque in Anglia in diversis mundi partibus distribuit & diuulgauit, palam & publice.

Respondit, quod articulus non tangit eum, licet ruderit & legerit aliquos libros istius Wiccleff.

3. Item, quod inter cateros errores in dictis libris contentos, continebantur errores infra scripti, & primo quod

substantia panis materialis, & similiter substantia vini maneret in sacramento Altaris post consecrationem. Item, accidentia panis non manent sine subiecto in eodem sacramento. Item, Christus non est in eodem sacramento identice & realiter in propria praesentia corporali.

Fatetur, primas duas conclusiones, de tertia non recordatur.

4. Item, quod dicti libri per plerosque in Theologia magistrorum & locorum ordinarios diligenter visi & examinati fuerunt, & postea in diuersis studiis priuilegiatis, & præcipue in Olonæ, & in Praga, tanquam diuersos errores & hæreses in se cōrinentes reprobati, palam & publice. Dixit, se audiuisse.

5. Item, quod postmodum modernis temporibus insurrexerunt quida iniquitatis filii, videlicet Ioannes Hus, & Hieronymus de Praga prædicti, scientes dictorum librorum ut præfertur condemnationem, ac scandalū quod ex eorum dogmatizatione sequi potuerit & posset in ciuitate Pragensi ac in toto regno Bohemiae, & in diuersis aliis regnis, huiusmodi libros, & errores ac hæreses in eisdem contentos dogmatizantur, palam & publice. Dixit, quod dum erat adolescentis, habens ardorem discedendi, venit ad Angliam audiens de fama Wiccleff: & dum potuit habere exemplaria, scripti dialogum, & triologum, & portauit secum in patriam suam, videlicet Bohemiæ.

6. Item, quod dudum dominus Ioannes Papa XXIII. nunc dominus Balthasar de Cossa appellatus, concilium generale pro reformatione Ecclesiæ sanctæ Dei, & extirpatione hæresum in alma vrbe Romana de anno Domini M. CCCC. XIII. congregauit palam & publice. Credidit, quod hoc factum fuerit in Pisidia, & non in Roma.

7. Item, quod omnes libri & opuscula dicti quondam Ioannis Wiccleff, cuiuscunque artis vel facultatis existentes, eius nomine intitulati, legitime fuerunt in dicto Concilio damnati, & comburi mandati, & combusti. & nihilominus fuit inhibitum, ne quis Christi nomine insignitus auderet aliquem, vel aliquos, seu aliquam ex dictis libellis, tractatibus, opusculis, dicti Ioannis Wiccleff nomine inscriptis & intitulatis legere, expondere, discere, vel tenere, allegare, publice vel occulte etiam, auctoritate Apostolica, per censuram Ecclesiasticam, etiam si opus foret cum adiectione, quod contra non parentes procederetur tanquam contra fautores hæresum. & si quis huiusmodi sententia inhibitionis, decreti, atq[ue] iussionis violator aut contemptor existeret, statuit idem Concilium contra ipsum veluti suspectum de fide procedi debere. quod fuit, & est verum publice, & notorium. Respondit, quod de illa condamnatione librorum & articulorum nihil sibi constat: sed bene audiuit, quod dominus Michael misit aliquas bullas ad Bohemiam de combustione facta, quarum tamen ipse Hieronymus nullam vidit, sed audiuit à quodam prouidenti atatu viro, quod idem Michael combusserat aliquam antiquam regestram ante Ecclesiam S. Petri.

8. Item, quod omnia que in dicto Concilio fuerunt facta, & præseruit de dictissimorum librorum ac errorum & hæresum condemnatione, & librorum ipsius Wiccleff combustionis, ad indubitatem dicti Hieronymi noticiam peruerterunt, palam & publice. Negat, quod peruererit ad notitiam eius per aliquam certitudinem, cui credere erat obnoxius.

9. Item, quod post huiusmodi librorum & hæresum damnationem, & per dictum Romanum concilium librorum ipsius Wiccleff combustionem, & eorumdem in eodem concilio actuatorum plenam & indubitatem notitiam, dictus Hieronymus de Praga, dictos libros & hæreses in eis descriptas & contentas publice dogmatizauit, & disputauit, in diuersis mundi partibus, & præcipue in Bohemiæ, Hungariæ, & Poloniæ regnis, & propterea fuit de regno Hungariæ expulsus: & sic fuit, & est verum, publicum, & notorium. Respondit, quod non memoratur se dogmatizasse aliquem errorem, propter quem de Hungaria fuerit expulsus, sed propter literas Archiepiscopi Pragensis falso modo contra ipsum Hieronymum conceptas, propter quas Archiepiscopus Strigoniensis diu reuertit eum captiuat, & tandem ad Archiepiscopum Pragensis transmisit.

10. Item, quod de anno M. CCCC. IX. & de mensi Ianuarii eiusdem anni, quidam magister Matthias de Bryn, quandam disputationem publicam quodlibetum nuncupata in Vniuersitate studii Pragensis intimauit, & in ea fuit ma-

fuit Magna congregatio Magistrorum, Doctorum, & Scholarium, & honorabilium virorum, in diuersis facultatibus eruditorum, palam & publice. Fatur disputationem: de tempore vero non recordatur.

11. Item, quod dictus Hieronymus etiam in dicta disputatione Quodlibetum nuncupata interfuit: & cum intercesset, publice dicere non erubuit. Ioannes VViccleff fuisse virum Catholicum, & verisimilis libros compilasse, ac omnia in eisdem libris contenta, fuisse & esse verissima. Asseverat articulum esse fictum. De VViccleff dicit, quod in illis in quibus Ecclesia cum damnauit, ipse Hieronymus habet eum pro damnato.

12. Item, quod dudum anno M. CCC. supradictus Hieronymus de Praga, etiam ad defensionem dogmatum & errorum in dictis libris contentorum, viros, & præcipue Ciues Pragenses, magnas prudentias, dicituriam & potentias induxit, ipsosq[ue] & nonnullos scientiarum illuminatos viros, & præcipue illustrium Burgundie & Brabantie Ducum Ambassatores protinus in Ciuitate Pragensi existentes, ut secum ad defendendum errores & libros prædictos consistenter inuitauit: ac quanquam in eo fuit, ut dictus Hieronymus, vbi cumq[ue] eius notitia haberetur, fuit prorsus & utramque habitus tentus, nominatus & reputatus, atque pro lati & ut talis haberetur, tenetur & reputatur. Credit, quod Archiepiscopus Pragensis prosecutus sit processum Vienensem, numquam tamen vocato ipso Hieronymo. Negat quod sit incorrigibilis, & incusus appareret ipsum aliquo tempore fuisse aliqua sententia excommunicationis innotatum, iterum atque iterum petit humiliter se absoluere.

13. Item, quod expositus dictus Hieronymus expulsus de dicto Regno Hungariae, peruenit ad Austriae, ad oppidum Viennæ, Patauion, Diæc. & sic fuit, & est verum. Fatetur, quod venit ad Vienam, quod autem fuerit expulsus de Regno Hungariae dixit ut supra ad nonum articulum.

14. Item, quod de anno Domini M. CCC. X. de mense Septemb. dictus Hieronymus, ascensus de Hungaria venit ad Vienam, uti propter infamiam hæresis qua respulsus erat, per Officiale Curia, ad hæreticæ prauitatis Inquisitionis instantiam, & per Scribam causarum Consistorij eiusdem patriæ fuit arrestatus: coram quibus, & multis Sacrae Theologiae & Decretorum Doctoribus, arq; aliis Magistris, ac suppositis Vniuersitatis Viennensis, & in eorum præsenti, tactis factos sanctis Euangelis iurauit, & sub pena latæ sententiae, quam ab ipso Officiali latam sponte in se recepit nullatenus recedere, neq[ue] se quous modo ab eadē Ciuitate absentare: donec responsione facta ad articulos sibi obiectos, & testibus contra ipsum productis corroboratis, ipsa causa hæresis contra ipsum mota seu moueri incepit, sententia calculo terminatur: & sic fuit, & est verum. Fatetur articulum esse verum, quem moderatus est hoc modo, quia molestatabant ipsum contra iustitiam.

15. Item, quod in dicta causa aliquatenus per eundem Dominum Officiale processum, & testibus receptis in formariis, ipsi Hieronymo certas terminus peremptorius in huiusmodi causa assignatus fuisset, dictus Hieronymus. de dicto Anno Domini M. CCC. X. clam, furtive, & contumaciter de oppido Viennensi recessit, & aufugit, huiusmodi termino sibi præfixo minime expectato, prædictisq[ue] iuramento & obligationibus spretis & contemptis. Fatetur recessisse, non quod sperneret mandatum, sed coactus, timens ipsorum violentiam.

16. Item, quod huiusmodi termino sic ut præmittitur prædicto adveniente, & dicto Hieronymo minime comparrente, sed contumaciter absente, prædictus Dn. Officiale iuxta exigentiam criminum iudicitaliter decreuit, pronunciavit & declarauit, ipsum Hieronymum contumacem, & contumaciter recessisse, atq[ue] peritum, atq[ue] excommunicacionis sententias propter suppositionem hæresis damnabiliter incurrit, ipsumq[ue] de hæresi notabiliter suspectum fore, prout sic vel aliter, plus vel minus, in processibus super huiusmodi sententia confectis & emanatis plenius & clarius continetur. Dicit, quod post suum recessum pote- rant scribere, quod voleant.

17. Item, quod post præmissa, dicti processus contra ipsum Hieronymum decreti, fuerunt solenniter publicati, & valuis Ecclesiæ Pragensis & Cracoviensis, nec non omnium sanctorum, alias Sancti Stephani Viennensis, & in quampluribus aliis locis solennibus & insignibus diuersorum Re-

gnorum, & terrarum publice affixi & diuulgati: & sic fuit, & est verum. Credit articulum esse verum: non tamen venit ad ipsius notitiam, nisi per auditum.

18. Item, quod idem Hieronymus in prædictis sententiis iam per quinquennium vel circa damnabiliter & contumaciter inforbit, animo indurato claves Ecclesiæ contemnendo perseuerauit, prout in eis perseuerat, & inforbit in hodiernum diem. Negat articulum esse verum in eo, quod contempnit Claves Ecclesiæ: & se vñquam fuerit excommunicatus, petuit se absoluere.

19. Item, quod Reuerendissimus Pater Dominus Zbinco Archiepiscopus Pragen, in subsidium iuris per litteras excommunicationis dicti Officiale Viennensis, eundem Hieronymum, legitime coram eo vocatum & citatum, ac exigente eius contumacia ac hæresi, & criminibus notoriis, feruatis fernardis excommunicationis sententia similiiter innodauit, & sic excommunicatum publice denunciare mandauit, prout etiam tamquam talis denuntiatus fuit: in quibus sententiis per multos annos fordiuit, prout etiam sordet incorrigibilis & pertinax, non curas ad gremium San. Matris Ecclesiæ reuertit, quouis modo, & dictus Hieronymus, vbi cumq[ue] eius notitia haberetur, fuit prorsus & utramque habitus tentus, nominatus & reputatus, atque prolati & ut talis haberetur, tenetur & reputatur. Credit, quod Archiepiscopus Pragensis prosecutus sit processum Vienensem, numquam tamen vocato ipso Hieronymo. Negat quod sit incorrigibilis, & incusus appareret ipsum aliquo tempore fuisse aliqua sententia excommunicationis innotatum, iterum atque iterum petit humiliter se absoluere.

20. Item, quod dictus Hieronymus præmissis non contentus, sed mala malis accumulans, sententiis se huiusmodi sententiis ligatus, in contemptu S. Matris Ecclesiæ & scandalum totius Cleri Regni Bohemiae, in Ecclesia majori Ciuitatis Pragensis, de An. Dn. M. CCC. X. & de mense Aprilis, de manu cuiusdam sacerdotis comunicauit, & Sacramentum Eucharistia sumpsit, & sic fuit, & est verum, publicum & notorium. Quod primam partem, negat articulum esse verum, propter proxime dicta, C. ad illam partem, quod de manibus cuiusdam sacerdotis Sacramentum Eucharistia sumpsit, fatetur articulum esse verum: & adiunxit, quod tunc ille sacerdos absoluere ad canelam, quousque ab solutionem in posterum posse obtinere.

21. Item, quod veritas fuit, & est, quod dictus Hieronymus numquam aliquam absolutionem à prædictis excommunicationis sententiis humiliiter petuit vel obtinuerit.

Dixit, quod ipse in hodiernum diem non sciret se extricare: sed sive rite sit excommunicatus sine nou, non spernit, sed petit absoluere.

22. Item ponit ut supra, quod præfatus Hieronymus existens infamator & calumniator aliorum, & prædictum Ecclasiæ Dei & suorum Prelatorum, multis libellos famulos scriptis contra Papam, & Principes Illustres Dominos Ernestum Austriae, & Ernestum Bauariae Duces, & eos affixit in mediastino, & affligi procurauit: & specialiter contra Dominum Zbinconem Archiepiscopum Pragensis, se subscribendo, libellum famosum in multis locis affixit: & in Bethleem Capella de quadam fenestrâ Caput exponens tempore sermonis Ioannis Hulsi, dictum Zbinconem bonâ memorie infamauit grauitate, coram tota & maxima multitudine populi, & populum contra ipsum concitauit: & sic fuit, & est verum, publicum & notorium. Negat articulum esse verum, quod illi Dominis temporales, sed quod articulo scriptis contra ipsum Hieronymum ad Hungaros.

23. Item, quod de anno Dn. M. CCC. X. & de mense Octobris in Monasterio Carmelitarum, post festum S. Venceslai Martyris de mensa prædicto, idem Hieronymus Reliquias ibidem positas, & per vnum Fratrem eas custodiens fore, prout sic vel aliter, plus vel minus, in processibus super huiusmodi sententia confectis & emanatis plenius & clarius continetur. Dicit, quod post suum recessum poterant scribere, quod voleant.

24. Item, quod dictus Hieronymus ut sacrilegus, Ecclesiastarum & sacerdotum Dei inuafor, de anno & mense prædicto, manu violenta dictum Monasterium inuafit cum multis armatis & effregit, ybi aliquos Monachos vulnerauit, & vnum Prædicatorem, præcipue contra errores Ioani-

V Vicleph prædicantem captiuauit, & per multos dies in sua captiuitate, & in priua:is carceribus habuit, & eidem multis molestias intulit, & persecutio:nes. *Reffondit*, quod dum intraret dictum Monasterium causa orati, reperit Monachos tumultantes cum certis familiarib. laicis: & dum Hierony:cos reprehēderet, ille qui articulatur Prædicator verbis iniuriosis surrexit contra Hieronymum. Hieronymus conuersus est Magistro Ciuium, qui dedit sibi certos familiarices de suis, vi faceret eos capi: & sic Hieronymus capit tres, quorum duos dedit ad Scharlamm, terram retinuit pro se: cui saepe minatus est, quod velit eum submergere vel icer reuera, vt dixit, numquam habuit animum eum offendendi, licet eum saepius usque ad aquas duxisset.

25. Item, quod idem Hieronymus Benesum de Inter Ba-lestama Prædicatoru: Ordinis Fr. minorum colaphisauit in platea coram multis publice & iniuriose, & extracto præterea culello voluit eum percucere cum eodem, quem verisimiliter interfecisset vel læthaliter vulnerasset, nisi per quendam Magistrum Dislaum de Zuerenitz fuisse prohibitus & impeditus. *Dixit*, quod dum ille Monachus superbe responderet certis nobilibus, & Hieronymus de hoc eum increparet, ipse Benesus verbis iniuriosis insultauit. contra Hieronymus tunc manu rever:at eum per os.

26. Item, quod idem Hieronymus, Fr. vnum Ordinis Prædicatorum Monasterij S. Clementis in Praga ad apostoliam induxit, & cum eo, & cum aliis multis armatis ad Priorem veniens, ipsu: habitum Monachalem abiicere mandauit, & ibidem veste eum induit seculari: quem postea fuit in apostolica, qui etiam propreterea submersus est, & sic fuit, & est verum, publicum & notorium. *Quoad armatos negat articulum*. de iuene faretur, quia pietate motus, quod Prior non prouidebat sibi de necessariis: & quod ipse puer sponte posuit cappam ad pedes Prioris, & recepsit, & tandem casu fortuito baluendo se submersus est.

27. Item antedictus Hieronymus, quemdam Petrum de Valentia excommunicatum a Dn. Zbinckone bonæ memoriæ, aggrauatum & reaggrauatum propter appellationem fruolam de non repositione librorum Ioan. V Vicleph, per multos annos, sc. sex vel septem foui, pro suo seruitore: censuras Ecclesiasticas non aduertens. *Negat*, quod non aduertet censuras Ecclesiasticas, sed faretur, quod quæ bona poterat eidem Petro fecerat, non propter hac si excommunicatus, licet sevet ipsum excommunicatum.

28. Item idem Hieronymus in Regno Polonia: dissensionem magnam fecit, & propter infamiam hæreticorum cum captiuari debuit, furtive recessit & evasit. *Negat articulum* esse verum.

29. Item, quod an. Dn. M. CCC. XI. & de mense Aprilis, dictus Hieronymus seductor, & peruersus prædictor, hæretes nuper ad religionem Christianam conuersos, ad infidelitatis errore reducere conatus est, & præfertim in Lithuania & Rulja: intras Ecclesiæ, ipsorum fidem seu per fidem præterit hæreti Catholicæ communi Christianæ, à quib. magna munera ex hoc reportauit. & de hoc fuit publica vox & fama, in Polonia & Bohemia. *Reffondit*, quod illi erant baptizati secundum ritum Græcorum: & ipse Hieronymus interrogatus per Dicem VVilephum & Episcopum ipsius loci, si erant rebaptizandi, Hieronymi consuluit quod non, sed simpliciter in fide Romana instruendi.

30. Item, quod dictus Hieronymus suspectus est de articulo VVileph quadraginta quinque, quorum condemnationi factæ in Praga semper contradixit, & præcipue de remanentia panis & vini in Sacramento Alaris post consecrationem in Sacerdotio: & de hoc apud bonos & graues fuit & est graniter infamatus. *Negat articulum* esse verum, in eo quod contradixerit condemnationi quadraginta quinque articulorum, quia runc non fuit in Praga: & estimat, quod articulisti sunt facilius comprehendere, & stabat sub forma in serius annotata. Conclusiones autem erant istæ.

31. Item præfatus Hieronymus existens laicus in habitu & tonsura Clericali incedens multis & diuersis vicibus in diuersis Regnis, mundi partibus, in angulis & domibus prædicavit, Ioan. VVileph, & eius doctrinam approbavit, ac multos suis blandis sermonibus corrupit & pecuniam extorxit. sic fuit, & est verum. *Negat articulum* esse verum.

32. Item quod præfatus Hieronymus fuit & est fautor Ioan. Huius præcipius, ipsum in doctrina sua & hæresibus suis

probans: per Barones & Nobiles tam in Bohemia, quam Moravia eius causam promovit, cumque quantum potuit iustificauit, & per hoc multos induxit ad suam sequelam cateruatum. *Reffondit*, quod dilexit Ioan. Huius tamquam bonum hominem, & qui diligenter exercuit officium suum, non discurserat cum mulieribus, & à quo nullum auditum verbum hereticum: & quod multa imputabantur sibi, de quibus nullum habuit culpi.

33. Item dictus Hieronymus monitus per processus Apostolicos, ut huiusmodi hæreses, & fautoriam Ioan. Huius abiurarer, & ab hæresibus suis desisteret minime facere curauit: & citarum personaliter ad Curiā Romanam vt in materia fidei huiusmodi se purgaret, per annum & ultra non curauit, sed pertinx permanxit. *Negat*, quod r̄nguam ad ipsius Hieronymi manus peruenit aliqua citatio.

34. Item, quod idem Hieronymus, plures apparuit in plateis cum centum, & aliquando cum 200. armatis, faciens seditiones in Clerum, & populum VVicleph, repugnante, & sic fuit, & est verum. *Dixit* quod aliquando cum 700. apparuit, dum cum Rege equitanus, sed non suis. *Negat* simpliciter articulum esse verum.

35. Item, quod idem Hieronymus, dum Illustrissimus Rex Bohemia: fecit fieri & commisit iustitiam de Huius, & de aliis VViclephis, ipse veniens tamquam mendicus ad Regem in uno asino, nudipes, cum barba longa, & discinctus, equitauit, simulans hypocritice se Christi in hoc discipulum: vbi prædicando partem VVilephitarum multos attraxit, & per hypocrisim, hæreticos & feditiosos iam per Regem damnatos, à damnatione liberauit. *Nescit* quid dicit: sed sicut fidum esse mendacium.

36. Item dictus Hieronymus, ad confirmandum famam & sanctitatem simulatam ipsius VVicleph, ut falsarius literarum studi Oxoniens. in fauorem VVilephitarum quandam literam falsificatam legit & pronunciavit ascendas ad cathedram, sigillatam sigillo Vniuersitatis Oxoniens. vt ipse affructuit, licet false: quæ tamen litera fuit acquista falso & subreptio: & per VViclephitas confecta & fabricata, vt præsumitur. *Nescit*, an fuit falsa vel non, fuit enim sibi datum est in cibethra, per quandam iuuenem, vt in Scholis eam publicaret: quod dixit se fuisse.

37. Item, quod dictus Hieron, incitauit seculares Principes contra Clerum, & induxit multos nobiles & clientes ad spoliandum Clerum, & ipsis spoliatoribus sc. Quoche & Ratzkoni nobilis laicus frequenter adhæsit, & communicauit. *Negat articulum* esse verum, & quod non adhæsit prædictis, sed locutus est cum eis, nō tamquam cum spoliatoribus, sed tamquam cum suis Regi familiaribus.

38. Item induxit seculares, ad non curandum censuras, & ad vilipendendum Reliquias Sanctorum & Indulgencias. *Negat articulum* esse verum.

39. Item quod dictus Hieronymus est male fama, & male conditionis, sed rufius, hæresum seductor & dogmatizator: atque pro tali & vt talis habitus tentus, & nominatus, pala: & publice. *Reffondit*, quod parcat illi Deus quia talia vobis eum confinxit, & quod talis non fuit, nec est in via charitatis.

40. Item, quod dictus Hieron sepe & saepius, in diuersis locis & studiis, & præfertim Parisien. Colonien. & Heydelberg has infra scriptas conclusiones dogmatizauit, legit, tenuit, & pertinaciter defendit eas esse veras atque Catholicas, sc. *Hos undecim articulos infra scriptos omnes negavit*, & breviter dixit illa non esse sua verba: & ostendit scutum ibidem depictingum in uno folio de papiro, & illud declarauit ibidem in publico, quod nihil falsitatis seu erroris fuerat in eo. & dixit se illud scutum esse propter iuuenes, qui non poterant illam materiam difficilem faciliter comprehendere, & stabat sub forma in serius annotata. Conclusiones autem erant istæ.

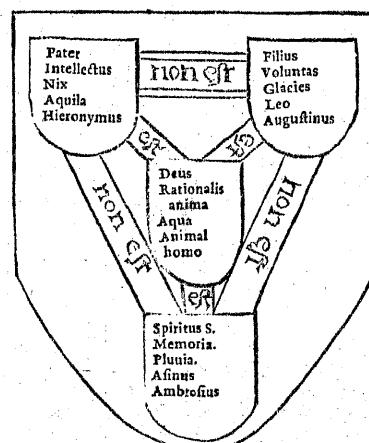
1. In Deo, sive in divina essentia, non solum est Trinitas personarum, sed etiam quaternitas rerum & quinternitas.
2. Ifares in diuina sunt sic distincta, quod una non est alia, & tamen qualiter earum est Deus.
3. Una istarum rerum est alia perfectior.
4. In rebus creatiis, vt in anima hominis est ponere Trinitatem rerum in una essentia, videlicet, memoriam, intellectum, & voluntatem in essentia anime humana.

5. *Animæ hominis est perfecta imago Trinitatis: isto solo dempto, quod anima hominis est creatura, & finite perfecta.*

5. *Animæ hominis est perfecta imago Trinitatis: isto solo dempto, quod anima hominis est creatura, & finite perfecta.*
6. *Memoria Angelii, sive voluntas eius, seu intelligentia est essentia Angelii, & tamen non est persona.*
7. *Potentia Dei absolute Deus Pater potuit non generare filium.*
8. *Omnia futura de necessitate conditionata euement.*
9. *Substantia panis in consecratione non converitur in corpus Christi.*

10. *Ioannes VVicleph non est hereticus, sed Ioannes.*

11. *Deus nihil poterat annihilare.* Propter hec per viuieristatem & Cancellarium Parisensem compulsus idem Hieronymus ad reuocandum, nisi clam à Ciuitate receperet. Scuti autem figura haec fuit.

Declarauit mysterium istis verbis.

Ego Hieronymus antedictus quia in nonnullis artibus Scholasticis ad persuadendum opinionem de viuieribus suis realibus, & quod una communis essentia est homo, afnus, bos, &c. quod, vna essentia specifica est plura eius de specie supposita, & quodlibet eorum ut Ambrosius, Hieron. Augusti. & sic de singulis: & ad hoc inducendum velut exemplo sensibili descripti quandam triangularem figuram, quam scutum fidei nominamus. Ideo ad excludendum intellectum errorium & scandalorum quam fortassis aliqui ex hoc acciperi poruerunt, dico, affero, & declaro, quod dictam figuram non faci, nec eam nominauit scutum fidei, ea intentione, quod vellem dictam opinionem de viuieribus extollere super opinionem contrariam, si quasi esset scutum fidei, quod sine eius positione non posset Fides aut Catholicæ veritas protegi, & defendi: cum nec dictæ positione velim pertinaciter adhæriter, sed hoc ideo dixi, quia in dictæ figuræ triangulari descriptione ponebam exemplum, quod diuina essentia est tria differentia supposita, & quodlibet eorum, scilicet, Pater, & Filius, & S. Sanctus, qui quidem Trinitatis articulus est pricipium scutum fidei, & veritatis Catholicæ fundamentum.

Quia structuram militantis Ecclesie profundamente nitorum Orthodoxi: fidei: carcerarum, virtutum collegio velut edificio, legibus vero ac moribus velut ornamenti vitetur, scutus excubias zelus fortitudinis trahit miles singulariter strenuus obseruat sollicito, ne quisvis stritora ipsa patiatur incursus. Et quia Sathanas à primo uero huic structurae inuidere dignoscit, quia ipsa destruens Ecclesie structura consurgit, de qua ipse projectus in diuina eloquio effigie restatur: ideo per quoddam ipsius militantis structura peruersos filios, vt eam euerteret & defractaret innumeris machinamenta, teste experientia, procurare non cessat. Quamobrem ingenii, nobis, speculatoris officia complectebitis, si fides necessitas, quib. etiam inest auctoritas, vt illius insidiis procello: presenti tempore, quo huic modi fundamenta cum suis artificiis & columnis Ecclesie satagit euertere feruentius, salutari: in Dn. remedio obueniatur. Sane, ex retro actis tam in precedentibus, quam in praesenti Constantiensis Generali, Concilii, non dubitamus per mundi clymata aurib. per crebri: fidelium, qualiter ipse Sathanas quoddam heresiarchas, sive damnavos ministros, & Ecclesie San. prærogatos, & maxime nostris temporib. suscitauerit, contra structuram rotius Ecclesiastici adfici molientes euertere fidei Catholicam, cum legibus Ecclesiasticis ac morib. a S. Patribus traditis, & hacenus per veros Catholicos obseruantur tenaciter: sc. quandam Ioan. VVileph, & Ioan. Huius heresiarchas, sicut clare patet ex eorum scriptis & operis, qui nimis intempestue appetentes Magisterium, & apud plebeios Legitatores nouelli & Rabbi vocari, sanis quoq. doctriniarum studiis ac traditionibus Sanctorum Patrum contemptis, ad insanas falsas conuersi, se vñj, ad summū damnationis errorib. implicarunt: adeo vt patrio eorum Sathanæ feliciter prefigit, qui super omnem quod coluit etiam in celo se machinabatur extollere, à summo cali vñj, ad inferni profunda deictus est: quia, secum quamplures in damnationis laqueos & deitatis errorum traxit, & trahere non quiescit: sic & ipsi super hierarchiam ipsius militantis Ecclesie, se suaq. traditiones

V.
Tenor litterarum citationis contra Baroness & nobilis in Regno Bohem. Huius fidei: fautorum.

Die Luna, 1. mensis Iunij, ingressi sunt Constantiam, Regis Portugallie & Algarbi Oratores, Ferdinandus de Castro, Alvarus Gonçalvi de Taxde, Milites, Egidius Martini, & Petrus Velascus Legum & vtriusque Iuris Doctores. Eodem die Patres Constantienses, affixo ad valvas Ecclesie Cathedralis edicto, omnes Ecclesiarum Praelatos, abentes, ad Concilium continuandum euocarunt: ac praeterea omnes Reges, Princes, Duces, Marchiones, & alios quos Concilii adesse aequum est, inquit inuidenter. Die 3. Iunij, lecta sunt litteræ Sigismundi Regis, qui precebat, ut Patres reuocarent sententiam latam in materia nouem articulorum Ioan. Parui. Itidem Archiepiscopus Moguntinus excusauit, quod numquam cum aliis principibus Contra Dicem Bavarie conspirauerit: numquam Ioan. VVileph, & Ioan. Huius heresiarchas, sicut clare patet ex eorum scriptis & operis, qui nimis intempestue appetentes Magisterium, & apud plebeios Legitatores nouelli & Rabbi vocari, sanis quoq. doctriniarum studiis ac traditionibus Sanctorum Patrum contemptis, ad insanas falsas conuersi, se vñj, ad summū damnationis errorib. implicarunt: adeo vt patrio eorum Sathanæ feliciter prefigit, qui super omnem quod coluit etiam in celo se machinabatur extollere, à summo cali vñj, ad inferni profunda deictus est: quia, secum quamplures in damnationis laqueos & deitatis errorum traxit, & trahere non quiescit: sic & ipsi super hierarchiam ipsius militantis Ecclesie, se suaq. traditiones

laborantes extollere, sibi quamplures adunarunt, etiam Sacerdotali dignitate circumfultos: exēplo Theoda & Inde Galilai, qui se aliquos magnos nouisrum sectarum Legislatores fore prætententes, multitudinem ad se prorūt acerunt in decium; sicut ex Apostolica attibus colliguntur euidenter, & quod amplius stupendum est, prænorūmaturum heresiari barum præcurrentibus temporibus, istis adeo excrenit perueritas & multitudine, prout ad noſtrum, multorum relatione fama publica referente proh dolor peruenit auditum, præsentim in Regno Bohemiae & Marchionatu Moraviae, quod nonnulli, qui etiam nobilitatis secundum carnem titulo præeminentem censemuntur, cōspirantes in simul, ad reñendos, & defendendos, tam Ioan. Husi hereſarcha prædicti, quā suos errores, seu impietates, vinculo astrinxerunt: quid, nouissime apponentes iniquitatem super iniquitatem, detrac̄tionib⁹, & superstitionis fulminis, eorum non contenti, etiam libelloz famozos, falsis calūpsis

fabulationibus eorum non contenti, etiam iuvos famosos, jactantibus
inurgisq; resertos, vt efficerit, & copiosa insuper signulorum di-
uersorum appensione munios, & in quibus loan. Huius cundem, iusto
tamen Dei iudicio, nostræ quoq; tam rite, quam sancte promulgatæ
tentia calculi, ignis voragine consumptum, iustificationum & laudum
pro ecclesiæ extollebat sat aurum, & se a quo publice heretum exercitari
intendit dominus cc cccc. apudnotas Stat. incunab.

praeconis extollere atq[ue]nt, & si quod publice, pergitum exercitandum
eiusdem, ac suorum sectatorum, & suarum herefum prædicatorib[us], vt
que ad sanguinem effusionem defensoris velint esse, proficiuntur, ut de se
sanguinem extremi delirantibus præberent spectaculum pariter &
exemplum, confingere nullatenus trepidarunt: prout haec, & alia, in
eisdem venenosis & calamitosis litteris, in congregatione nostra solen-
tissime Doctor, & Michael de Nantes V.I. Doctor.

Poftridie aduenierunt etiam, Iacobii Regis & Ioan. secun-
dæ Hierusal. & Sicilia Regina Oratores, F. Laur. de Neapo-
li Ordinis & S. Aug. S. T. Magister electus Auerfanus, Ioani.
de S. Proiecto Mateschallus miles Christianus Caraciolum
de Neapoli S. Clerici Dominus, Bertrandus de S. Auito, &

equum venenorum & calamitatum invenimus, & gloriari possumus, quod
exhibitibus continentur. Liceat itaq; misericordiam tot talium, & sutorum
perditionem, & frustrationem diabolicae nostrae materna pietatis
viscera amarissimo compunctionis dolore non possint, neq; debent su-
fissire: unde in reducenda etiæ peruersis obstinati satellitib; Diaboli,
pro eorū sananda infania, nostra solliciuina materna de cōtingeb-
ubil omisit. Nam docendo, scribendo, Legatos mittendo, disimulando,
blandiendo, etiam vltra quā expeditē fortasse extiit, expectando: sol-

hunc etiam curia publica de his factis obicitur, ac que confirmatione auctorum Ferdinandi patris, exhibuerunt.
Die 16. eiusdem, Oratores Iacobi & Ioan. Reginar. obedientiam Concilio detulerunt, & quamplurimis, Iacob. & Ioan. eius criminis, quod dicebantur, Perro Lunę adhæsisse, ipsi sumque ad occupandam Romanam Vibem sollicitasse, nec non eidē naues tritemes, & alia venturo obtulisse, innocentes fuisse ostenderunt. Prioribus Legatis, Iohannes Decanus Sacri Collegij: posterioribus, Franciscus Cardinals Florentinus, nomine Concilij responderunt.

Die 19 eiusdem, Oratores Constant. Cœcili quidam apud Castellæ & Nauatæ Reges, pro extirpatione schismatis obtinuerunt, ac quomodo iidem Reges obedientiam Petro Lunæ subtraxissent, & ad Concilium Oratores mitterent, renuntiarunt.

Die 24 eiusdem, Lichefelde, & Norwicen, Episcopi, Anglorum Regis Oratores, Constantiam ingressi sunt, quos ter tunc post die subsecutus est Episcopus Londoniæ, sero College

*in corrigere non curavit, in separarer, & in ijs suis vimineatam finaliter administrationem accepit: dum filii eius in bello per regis ipsi desella corruens fracta ceruicib. expiravit. Quapropter via Regia contra prefatos aberrantes procedere cipientes, & summaria informatio-
tio poit inde subiecit eis Episcopus London. coru Collega,
Die 11. Octob. Episcopus Patauian. Burggra. Nurimberg.
& Ludouic. Dux Bavariae, pro Sigism. Rego Romanorum
Defensores facri Concilij, ad eandem urbem concederunt.*

Duo præcipue hoc anno Patres Constantienses, ut vidimus egerunt. Alterum pro schismate extingendo; alte-

Latzkonem de Kravnen Capitanem Marchionatus Moraviae, Butz-
kouen Seniorem de Kunstat, alias de Podiebrad, & ceteros numero
quingentos & quinquaginta, & omnes alios supradictos peremptorie
citemus: quatenus ipsi, & quilibet eorum personaliter in propriis ipsorum
personis, oram nobis, Confidimus, vel alibi, vbi nostram resulere con-
tingeret, quinquefusim die ab executione presentium, modis & for-
ma a predictis facta, in loco sessionis publicae, si p[ro]p[ter]a die sessionis publicam
celebrari contingere: alioquin in proxima ex tunc sessione immediata
sequenti compareant, & quilibet eorum compareat, ad respendendum
in causa Fidei, in certis articulis, & prefortius articulis per prefatum
Ioan. Hus dogmatizatis, ac per nos d[omi]natis, eandem Fidei concernentibus,
eisdem affrendis, & ad ridendum contra eos ad omnia singula,
prout necessarium fuerit & expediet, procedi contra ipsos, p[ro]p[ter]ate
de Fidei suspectos nec non ad videlicum infligi ipsis, & eorum cuilibet pa-
nas, sententias & censuras contratales, ab homine, vel a iure promul-
gatas ac alias procedi v[er]a, ad diffinitiam sententiam inclusive, prout
inflitia suadebit, & ordo dictauerit ratione: vel ad docendam, & alle-
gandam causas rationabiles, si quas habeant, quare pramissa non debe-
ant, vel non possint fieri. Certe fiantur nihilominus, citatos predictos,
ac ipsorum singulos, quod sine comparuerint, sine copiarere neglexerint
in citationis termino super addito, nihilominus contra ipsos, prout ius tu
fuerit, alterius ad eandem sententiam diffinitiam procedetur, eorum
absentia, sine cotumacia non obstante. Loca vero audiencia, & valuarum

que omni-

que omnibus, etiam Regia, Cardinalitia, Patriarchali; Archiepiscopali, & quacunque alia exitos se esse fecerint. Hac in communi Petrus Luna scripsit & dixit: Sed praeter hæc, Ferdinandum Regem Aragonum, Regno pluim esse renunciavit; & anathemate percutiit, quo de defensu, & subditos suos ab eius fide & obedientia subtraxisset; aliosque Reges, Principes, & Ecclesiasticos ab eodem alienasset.

21

vnionis iamdictæ huissimodì villam nostram Perpiniani, multis Praelatis & viris egregiis ab his qui congregati sunt in Constantia destinatis, & quampluribus Ambasatoribus Regum Francie, Angliae; & quoquamdam aliorum Christianorum Principum sociatus intravit. Ibi imprimit nonnullis supernusci filiationibus Domini Benedicti locum dedimus, & non sine magno totius Ecclesie & negotiis de quo agebatur discrimine, ut eidem Domino Benedicto omnis tolleretur dissentientis materia, morem in diuersis prorogationibus

Enimvero Ferdinandus Rex, post tertiam, ex consilio Vincentij Ferrarij, monitionem, die Sacro Epiphaniæ, Domini, hoc anno 1416. publicatis editis toto Regno Aragonum; interdixit, ne quipiam suorum subditorum, Petrum Lunam, amplius Benedictum pontificem dicere, salutaret, haberet, colerer, aut ei obsequeretur, aut ab eo vel gratiam postularet, vel pœnas metueret, vel beneficia obtineret, aut ei quicquam fructuum vel prouentuum Ecclesiasticorum redderet: aut eum quisquam Ecclesiasticorum lequeretur, aut in eius Curia mortati presumeret: sed omnes & singuli, quacunque dignitate Ecclesiastica fulgentes, vel officio fungentes, Cardinales, Episcopi, Pralati, ad suas Ecclesiæ proprias discederent, in que eis residerent, sub pena amissionis reddituum, frumentorum, officiorum, & dignitatum quarumcunque.

Nos Ferdinandus, Dei gratia Rex Aragonum, Siclie, Valentie, Maioricarum, Sardinie & Corsice, Comes Barchinona, Dux Athenarum & Neopatrie, Robillionis & Celitanens. &c.

Per terrenum Beatum sepe celeste proficit: ut qui intra Ecclesias

lega
per terrenum regnum jere tunc prius: ut quoniam eccl^{esi}am positi contra pacem agunt Ecclesia, rigore Principum terrestrium. Hinc est, quod auctor pacis Ecclesia, illius prout auctoritate aliquorum disfolute, non immerito a seculi Regibus exigit rationem, qui eorum patuit aut ipsam credendam Ecclesiam custodia. Illud quippe felix Imperium, cuius diuisa in partes Ecclesia legibus reddit in unum. Et licet ab adolescentia naturaliter nobis & unitis, & patre Santa Matris Ecclesia fuerit amor, tamen postquam Regie apices dignitatis Altissimo disponente attigit, tanto ad illam ferventius nostra creuit effectio, quanto nos diuini humanisque legibus ad Christiani populi procurandum concordiam, dignitatem dicere nos reputauimus affectos. Nec fuit nostrum desiderium, huicmodi de solita voluntate contentum finibus, quinimum non cessaret in actuū indecessus laberibus profiliere. Et ut multo sileantur, quibus pro desiderio sine con sequendo secretam operam sollicitamque dedimus, & nonnulla alia etiam publica taceamus: illud tamen quamvis notissimum silencio minimi tradere volumus, quod pro celebrando visu inter Sandissimum Dominum nostrum Papam Benedictum, & Illustrissimum Regem Romanorum fratrem nostrum charissimum, & nos, in villa Perpiniani, prout exiret concordatum super facta ratione Sancte Matris Ecclesia, humanae affectionis immores videntur dicantur, habentes odio carnem nostram, valetudine corporali in ciuitate Valentia detenti, que non diu ante, nosque ad mortis portas approxinquare coegerat, contra medicorum nostrorum omnium consilium nos mari commisimus. & quamquam operante Domino propitiis semper vsque ad terminum loci ventorum flatu populariter: qualem tamen, & quam grauem infirmis tantum contraxerimus, ne dum vicini populi, sed longe distantes Insula audierunt, à qualicet auxilio erexit diuino, non tamen adhuc omnino liberati sumus: nec nos ab incepis mortis timor poterat retrahere, consummationem existimantes beatam, si illi diebus nostris contingenter finem dare, ut pax Ecclesie Dei redderetur. Et verum conseqeundo breuerit, à dicto Domino Benedicto suo yotius deliberaverit, dubitandi locus minime videatur: cum & Dominus Angelus vocatus apud suos Gregorius, & Dominus Balchazar à suis Iohannes nominatus, post ipsius vocati Iohannis condignam suis meritis delectionem, pure & simpliciter cesserint omni iuri, si quod eis forsitan competere in Papatu, eratque ideo impium suspicari, quod dictus Dominus Benedictus, qui se & promisconibus, iuramentis, & pollicitationibus ad prosequandam rationem Sancte Matris Ecclesia, per viam renuntiationis, omnibus illam alii preferendo astrinxerat, ut pene vniuerso notum est Orbi: quiique etiam sepius asseruit, quod summ aduersarium, ut conueniret in unum, ad mancipandum effectu, qua de cessione facienda promiserat totiens agitaret, quod per eum non stabat, quomodo veniretur ad actuū: alter mente gereret, quam humani auribus eius verba sonabant. Hacigitur, verisimili tamen, decepti fiducia, postquam Serenissimus Romanorum Rex frater noster charissimus, pro Ecclesie Dei vnitate & pace sectanda, ad quam virtusque habere animum ardenter & zelum, pro dictis visu, & facto

Annal. Eccl. Tom. 15.

rationis in uitium: affectione etiam singulari, quam ad eiusdem Domini Benedicti per sonam, honorem, ac statum semper in corde gesimus inflammati, ad finem, quod de consensu suo pax haberetur Ecclesie, & in tam eudenti casu & articulo singulari sui nonius gloriam exaltare, contineat minime por nimus, quia misis ad eum antequam nauem sea galeam in Coquolibet ascenderet Nuncius & Procuratoribus nostris, & aliorum Regum & Principum predicatorum, requisitionem & supplicationem predictas eidem sacerremus, humili ter duplicari. Quibus infra dicto per eum dato responso, incontinenti ventrum ducatu se commisit. & denique percepto, quod intra nostrum dominium, in castro de Paniscola idem Dominus Benedictus derelicto mari descederet, etiam per Nuncios & Procuratores nostros, & Regum & Principum predicatorum, requisitiones & supplications predictas eidem feceramus triplicari. Sed minime, si plicandi importunitas cor suum ad tanti boni & rations vinculum blandi potuit, quia in propria sententia pertinaciter adhereret, Attamen ex eo quod sic labores nostros debito sine frustari, quodque per omnes humani consilii notae laborantes nullum potuerint boni operis manipulū, ex iam prolixī schismatis tractatu adipisci: laxare decatero retia decrevimus. & invocato Christi nomine, & eius Virgini Genitrici salubri super his ieiuniorum omnium premisorum consilio, attento quod in cuius Constantia torus populus Christianus, qui sub obedientia predicatorum vocatorum Gregorij & Iohannis prius erat, tam per Principes & eorum Ambassatores solenes, quam etiam per Prelatos & alios quamplures notabiles viros congregatis existit, cum affectione sancta, pura, & simplici obediendi summo Pontifici, quem universalis Ecclesia sibi Canonicē preficiendum decreuerat: & quod nedium iniustum, sed inhumanius quoque videbatur illos viterbus nostra coniunctione priuati, quos ad uitatem & pacem sis esse constat affectos: deliberauimus per Ambassatores Regum & Principum predicatorum, obedientia dicti Domini Benedicti, & etiam omnes Prelatos, & alij Ecclesiastici viri, qui ad Generale Concilium consueverunt vocari, ad ieiuniorum ciuitatem Constantie, infra certum terminum conuenire, tractatui vno cum aliis ibidem redditum est congregari, ac etiam facturi diuino mediante presidio, quod una Ecclesie Orthodoxae tamdiu concupita, sub uno indubitate, & ab universalis Ecclesia reciproco. Pastore legitime habeatur: prout in certis super hoc capitula inter Serenissimum Dominum Romanorum Regem predictum, ac Ambassatores Congregationis Constantie, & diversorum aliorum Prelatorum cum eis ex una parte: nos, & alios Reges & Principes supradictos, obedientia dicti Iomini Benedicti, seu eorum Ambassatores ex altera concordia & firmata dino scitur concineri. Et non parum ad distam Catholivorum communionem nos illud nouum bonum alicet, quod ab oriente fidis apicibus & relatione productum, quod Grati sum a causa legitimiorum defensio scissarum, ardore Christi perfusi, Dominico gregi, si eidem unum & indubitatum Caput praefectus aggregari proponant. Verum quia vanum esset deliberare salubria, nisi collerentur de medio ea quam minime peruenire deliberata permitterent ad effectum: considerantes quod prlibata tan sancta virtusque Catholica Fidei conservatio a prouisio ac deliberaio non nostra, immo diuina, nullatenus perducit ad condignum valerer effectum, quamdui Prelati & alij subditi nostri sub obedientia dicti Domini Benedicti existenter, aut eius inserviis atque mandatis parerent: perfertum cum in responso quiam fecit dicta supplicationi & requisitioni vltimae, convocaturum se omnes Prelatos sua obedientie assent, ad celebrandum cum eo Concilium per totum mensen venturum Februario: deliberaturum ibidem, ut asserit, quod respondet dictis supplicationibus sibi factis, quas iam i se expresse negavit: sed quod, non ut cum ei deliberet, verum ut non possent ire Constantiam huiusmodi conuocationem ipse faciet, inter alii satis adeo apparet, quod dumnerat in villa Perpignani vbi negotia tractabantur Ecclesie, dixit, quia sessionem aliquam in Concilio, per septennium & ultra tenere voluit. Vnde conuocatio huiusmodi exquisita, de directo, deliberatione prouisio, & concordia per nos iam dictis facta certissime contradicit, & unionem ac pacem Ecclesie impedit manifeste. Quamobrem predictis omnibus, & alius pluribus plene assertis, quae aperi demonstrant, quod tam salutis & eudenti progressu pacis Sancta Matris Ecclesia, & eius immetterati schismatis annihilationi, obedire dicto Domino Benedictio, ac eum parere mandatis notiorum impedimentum adducit: de multorum Prelatorum, Comitum, Baronum, Militorum, Dominorum, & proboriorum virorum, ac Nunciorum hic presentium diversorum Regum, & Ciuitatum nostrarum consilio, prouidentem & ordinatum per nos & nosfros successores, nec non per quoscumque Ecclesie Prelatos, Duces, Comites, Barones, & quaslibet alias personas tam Ecclesiasticas quam seculares, cuiuscumque gradus, dignitatis, preeminentia, aut condicione existant nobis quomodocumq; subditos, & intra Regna nostra & dictece nostram degentes, prefato Domino Benedicto obedientes, non esse aliqualiter parendum, ac pricipiendo disdictis mandantes eisdem, quatenus dicto Benedicto minime tamquam capite obediere, adhucere, aut in aliquo parere presumant, nec eis bullas, aut quascumque litteras suas, vel suorum Officialium, vel delegatorum, Collectorum vel subcollectorum intraditionem nostram presentare, ac Collectoribus & subcollectoribus predictis, seu priuilegiis quibusvis alia personis de fructibus seu redditibus ad Cameram Apostolicam quomodolibet spectantibus responderem: preterquam illis ad quos nos in hec duxerimus depositandos. cum nostra intentionis existat illos, hū duxat at exceptis, quos in persecutione vniuersitatis Ecclesie expendere oportebit futuro unico & ab vniuersali Ecclesia recepto summa Pontificis fides personas integraliter reservare. Inungentes nihilominus, ac etiam ordinantes, quod omnes & singulis qui beneficia Ecclesiastica in Regnis aut terris ditionis ac domino nostro subiectis obtinent, cuiuscumque conditionis aut status existant, etiamque Cardinalatus aut Pontificale dignitate prouulgant, in suis Ecclesiis aut Beneficiis residant: nullusque eorum prefatum Dominum Benedictum, aut eius Curiam sequi, seu in eo quoque modo morari prasumat. Altoquin per illos quos ad colligendos fructus Camera Apostolica duxerimus vi primitur deputatos, omnes & singulos redditus beneficiorum qua obirebunt, precipitus arrestat, donec super hoc aliud ordinetur. Etiam disdictis inhabentibus vniuersis & singulis subditis nostris tam Ecclesiasticis quam secularibus, etiamque Pontificis prouulgant dignitate, seu quovis alio titulo, seu nomine censeantur, ne contra tenorem praesentum aliquod attentare, seu in aliquo contrarie presumant, si penas graues cupiant non subire. Mandamusque deum vniuersis & singulis Gubernatoribus, Vicariis, Iustitiariis, Catmedinis, Baiulis, Turatis, & aliis Officialibus nostris vbi libet constitutis, quatenus seruato tenore huiusmodi, prout ad eorum quemlibet pertinebit, quoscumque, deprehenderent aut nostrarum aliquatenus contraire, sub competenti custodia teneri faciant, nosque super hoc consilere non differant: facti deinde prout à nobis receperint in mandatis. In cuiusrei testimonium presentes fieri iustissimus nostro sigillo munita. Datum Perpignani, & propter indispositionem persona nostre. signatum manu nostri Primogeniti, die sexta Ianuarii, Anno à nativitate Domini, & CCCXVI. Regnique nostri quinto.

Et quidem hunc in modum edictum conceperat Ferdinandus, deque ea re, ac de eius publicatione, Sigismundum Romanorum Regem certiore fecerat, hac ipsa die sexta Ianuarii datis ad eum litteris: quia etiam die, Reges Castellæ, & Nauarræ, nec non Comites Armeniaci & Fuxi, credebat, iuxta pacta concordata, obedientiam eidem Petro Luno, in suis quaque Regnis atque Prouincias, quemadmodum scribit, subtracturos. Istud edictum quomodo publicatum fuerit, præstat ex litteris Iohannis Comitis, datis Petro Trilhæ cognoscere. Scribit iste interalia:

Et quia dico audiu, & verum fuit, quod Frater Vincentius debbat predicare die Luna sequenti in Castro, coram Domino Rege, & de ipsius mandato exponere populo capitula & concordiam facta, inter Serenissimum nostrum Imperatorem & ipsum: ego ipsa die Luna que fuit festum Epiphanie Iomini, remansi usque post prandium, & fui in predicatione dicti Fratris Vincenti, qui multum notabiliter Missa sollemni ad portam Capelle Castri superius per eum celebrata, astante ibidem populi multitudine copiosissima, usque, ut credo, ad decem millium personarum, predicauit, assumpto themate suo, videlicet, Obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrram: & capitulu ipsa eadem laudando & approbando, recessum dicti Benedicti & alia per eum facta reprobando exposuit. & facto sermone, ante tamen conclusionem, data sibi fuit littera subtractionis, signata sigillo Domini Regis, & manu Domini primogeniti signata: quam exhibuit & publicauit. & quia populus totus non intellexisset Latinum, dicta littera fuerat transcripta in eorum vulgari, in uno folio papyri, & sic lecta ibidem & publicata Rege, tribus Regis, primogenito, & alii quamplurimis nobilibus, ac dicti populi multitudine, & me presentibus. Quia publice facta, dictus F. Vincentius dixit ista verba, videlicet, Dominus Rex credit firmiter, quod hodie & ista hora, Domini Reges Castella & Nauarra

Rex	Ioan
égl	Ceu
tibus	Cor
pense	Baro
nem	nen
nis	ne
talor	ne

Ioan
Ceu
Cor
Bare
nen
nur

*similem fecerint publicationem subtractionis, quia misit eis nuncios suis ad deprecandum eos, quod ita facere vellent. Et tunc idem F. Vincentius venit ad conclusionem sue predicationis, sic dicendo: *Bona gentes, sicut tres Reges tali die, sicut est hodie, obulerunt Domino nostro Iesu Christo munera pretiosa, sic sicut tres Domini Reges, videlicet Castelle, Aragonum & Navarre hodie fecerunt istam oblationem Deo & sancte Matris Ecclesie, pro eius sancta unione. Scriptum Narbonae 12. Ianuarii.**

me. Scriptum Narbona 12. Ianuarij.
Nimis angustum campum, de Ecclesia bene merendi, in quo summa illius ista cupiditas latius excurrere potuerat, immatura mors Ferdinando dedit. Quarto enim Regniano nōdūm completo, integrissima aetate florens, in medio rerum maximarum cecidit cursu, secundo Aprilis die huius anni 1416. dignus longiori vita, eximiis animi & corporis donibus, natura magis ad misericordiam, quam ad severitatem propensus: qui crebris sermonibus libertenter surpabat, Ad tuenda, tenendaque Regna, Regibus aptius esse diligi, quam timeri.
Dedit eius benignitatis, sub vitæ finem exemplum, vel ad admirationem memorandum. A congressu Perpianianensi, Barcinonem peruenierat, extenuato corporis habitu præ diutino morbo, cuius ortum ignota causa attruit, incrementum navigatio, accessionem cura labore que rerum cum Sigismundo & Petro Luna componendarum, mæroque ex discessu tam obstinato eiusdem Petri Luna amici, & necessitate sua, qui primus eum quodammodo ferire gladio Regio coactus est. Addita sunt ad extremum ex ira atque indignatione, quam tamen frenauit, ægiritudini alimenta, & morti calcaria, & alioqui ægroti hominis, vt corpus, ita animum grauius afficit omnis offensia. Res est.
Intra g̃a, restituimus in passim recte vocatae quæ in tabula, prosequentibus aliquantulum collegis, ac ceteris veluti damnatum destinatumque inspectantibus ac miserantibus, ad Regiam perrexit. Iam magis ac magis tumultus inualescebat, iam vulgus passim fremere audiebatur, & se inuicem acuebant, nec exhortatores ex primoribus vñquam deerant. Ipsi etiam Magistratus palam consiliariorum Regis culpam hanc esse dicebant, ideoque si male consultum sit, in principem consilij publici, neminem ex his qui cum Rege sunt, cædem vitæ turum, præter vox rem ac primogenitum. Nam h̄i tres personæ apud eos sacrosanctæ habentur, Rex, Regina, atque Successor in Regnum, quamquam illa Gerunda p̄r eos dies agebat. Vbi p̄uenit Ceuellerius ad ianuam conclaui, vbi a Rege expellabatur, pulsavit ianuam, nam ministros in prima aula, vt moris est, reliquerat. Ianitor semiaperipto ostio, quis esset interrogauit, an Ioganes Ceuellerius. Hic aliquid fauoris ex nomine Magistratus acquirere volens, Consiliarius, inquit, sum Ciuitatis, an Ceuellerius? Ciuitatis inquam consiliarius. vt, an Ceuellerius esset dicere, respondit, Consiliarius. Tertio interrogatus, an Ceuellerius? non sum, att; alium quam Ceuellerium intromittere inessus non sum; tertio respondit: An me intromittas, an exclusas, in tua est mandatum. ego consiliarius vnu, sed pro omnibus sum: ideoque parvus refert interrogare denominare. Hæc

Paucis diebus quam Barcellonam venit, cum se nihil sane ex morbo coqualescere animaduerteret, dixit inter domesticos, se in animo habere Castellam petere, primum ut in celo ac solo natali maturius ad bonam valetudinem redire, deinde ut negotia Regis pueri recognosceret, atque ordinaretur, tum ut Granatense bellum necessitate intermissum restauraret, cum propter superiores causas, tum vero ut eo patro, atque in manus Ioannis Regis tradito, viciissim ab eo grandi pecunia adiuuaretur, ad luendum Regni sui patrimonium. Sed multo magis esse sua tum dignitate, tum uirtute, si citra alterius opem, & mutuo acceptam pecuniam, sola autoritate a suis populis quod suum esset recuperaret. Itaque aptius tempus esse ad rem tentandam, priusquam in Castellam ire, ne res ipsa diuturnitate obdureficeret, neue pecuniam hanc nisi ea indigeret, cogendam curaret, quae cum cogi commode nisi se praesente non posset, necessarium erat eodem iterum se redire, si obstinatos ad restituendum gratis patrimonium Regium populos suos intellexisset. Nam quod se absente peralium isti ad hoc ipsum adducerentur, non erat sperandum. Voluit igitur a minimis tentare Barcinonensium animos. Siquidem ut minimum est, si premium astimes, Regem vestigial pendere ciuibus suis, ita maximum, si reindignitatem, precipite in emundis obsoniis, cuius vestigialis imianes sunt Clerici, atque olim erant nobiles, que res adhuc in controv ersia est apud Aragonios. Et contigit forte prima pugna cum lanio, a quo Regius dispensator obsonium mercatus, in soliendo pretio cum portionem illam vestigialis non numeraret, primum lis, mox clamor, postremo atrox tumultus exortetur. Res hincad Regem, illinc ad Senatum Magistratusque deferuntur. Omnia vtobique, ira, sollicitudine, querimoniis, minis implentur. Rex iussit accersi Principem Magistratum Senatorumque, quos Consiliarios vocant, numero quinque, quorum Princeps est, qui saepius ceteris eum Magistratum gesit, vocaturque consilij caput, is erat Ioannes Ceullerius, qui velut ad mortem vocatus, cum detrectare non posset, initio concilio inter Primores ciuitatis iussus est bene sperare. Si periret ipse, se parentaturos ei sanguine omnium qui apud Regem essent. Neminem si moriendum sit, honestius inquam aut mortuum, aut vindicatum esse, præstaret patriæ generosam indolem animi; redderet ceteros suo exemplo ad capeſſendam virtutem alacriores. Nullum veterum Romanorum præclariorum fuis-

Expostatio Regis Ferdin. ratione vergalis solu-

Responsio
Ceuillerius ad Regem
Ferd. nomine Ci-
uit. Barci-

Tum Ceuillerius: Rekte in quidem Rex, quod dis viuum
esse quod restos sursum; & id quod opinor diuinus. Sed hoc ipsum
nuon magni momenti est, & quod tute conformidisti attingere. Sicut
enim te iure iurando adactum promissi conservaturum nostra pri-
uilegia, nec aliquod eorum resindere curaturum. Idem superiores
Reges, ut promiserunt, sicut souerunt. Quos cur nolis imitari Rex,
sed potius damnare, iusfirandumque tuum polluere, ac promissa tua
facere irrita, magnopere miramur, & tu pariter ac nostrarcausa do-
leamus, tua, qui (cum bona ventia dictum sit) iniuste facis, nostra, qui-
bus sit iniuria. Ex quo pariter optimus tuum honestatem, & nostram
virtutatem incolumente esse. Neque indignum duxeris Rex Clarissi-
me, te pro nostra in principem nostrum obseruania a nobis vel admone-
neri, vel rogari, ut & pudori tuo, & quieti tuorum populorum con-
sulas. Sed ego plusquam vnum pergo dicere, nec de iure tantum loqui
videor, sed etiam (quod absit) consilium dare. Quare id vnum quod
incepere am dicere: pro nostro iure dictum sit: vestigialia reipublica esse,
non tua: eaque condicione nos te Regem accipere, teque iure iurando
interposita rata hec nobis fore recipisse: ideoque nos sanctius (terum
pace tua dictum sit) certare, quam te, verum quid ad tuam honestatem
pertinet, ipse videbis. Id tamen quod meum est, ac meorum Col-
legarum, testatum apud te volumus, ut quantum coneris intellectus,
citus nos vitam quam istam libertatem tibi concessos. Neque
enim honestior ac gloriose nobis obitus contingere potest, quam pro
libertate, pro ornamenti, pro amplitudine patrie. Nec minus nos de-
functos celebrabunt cives nostri, quam suos celebrant Athenienses at-
que Romani. tametsi quod maximum est, merces nostra apud Deum
veluti martyrum (martyres enim sunt, qui veritati & iustitia es-
sunt) nobis proponitur. Quo magis, ut bonos & christianos decet,
quod facere nobeam, admonere te habeam. Prospicio, quo progredia-
ris, nece innocentia tua ciuitatis, ac tuorum salutis male consulas. Non
enim moriemur, si moriemur, inulti.

Replicat.
Rex.

Cum ista Rex audisset, adhuc iustum vindictam co-
hibuit, & solita clementia, conuerso ad assistentes vultu,
Quanta vesatur, inquit, in peccatis humanae veneficia? qui sub
vmbra iustitiae non intelligunt patricium se auaritia, vanitatis
preferre, & si propterea epeant, non temerarie ac iniurie
sed fortiter? Refers mihi non modo Athenienses, Romanosque, sed etiam
martyres, quas tu pro honesto, pro vero, pro religione contendas,
qui in proprio patria quidem verba facis, sed pro scelere, perfidia, superbia.
Quo de periculo nunc agitur? & propter quod tantas rerum verbos
rumque procelias? Credo, tempora solitaria, innoxii homines
ad necem suppliciumque trahuntur, rapinunturque, erariuntur denique,
ne dicam grauiora, compilatur: pro quo conservando tantum
conciatrum umidum deformis numerat. Vestigialia carnis similiun-
que ne Rex pendat ciuibus suis, id vos tantopere commouerit: in hoc sa-
lue & amplitudo patrie vertitur? pro hoc ibi mortem oppere ho-
nestissimum ac gloriosissimum est: hoc te Atheniensibus, hoc te Romanis,
hoc te martyribus simile facit? O rem inauditam, Regem suum
in seruitutem ciuium suorum redigere velle! Id vero pulchrum, lau-
dabile, & immortalis gloria dignum est! An non hac abieci? simorum
hominum consumacia est, atque ambitio, & Luciferi arrogantia, qui
dicit, Ponam sedem meam ad Aquilonem, & simili ero Altissimo.
tam posuisti vos Sedem ad Aquilonem, iam similes mihi esis, & nisi
fallor, etiam maiores. At enim iurando ad actum sum ad promittendum.
Vos adegitis? an mihi erat integrum nolle iurare ac pro-
mittere, cui proponebatur conditio? Si Regi professionem velle, iu-
randum pariter ac promittendum. Quid si non promittam? Rex non
ero. Videbis quoniam modo promittere cogitis, ac iurare, inope-
riare. Peierare enim est, non ex animis sentientia iurare, cuius tamen rei
penetratio culpa est. Ego enim idne proficiturum pro-
mis, (neque aliter licet) quatenus iustum sit. Nunc Regi leges
quas iurare ac conseruando patrimonio Regis, hoc me prefare prohibe-
bent, quas infringere, quam iustum iusfirandum, maius crimen est.
Nam de superioribus Regibus, quorum culpa aut necessitate in hoc de-
uentum est, nolo dicere. Non enim Regum nomina, sed egregia faci-
nora habent autoritatem. Illi naue hanc ad suum iudicium mo-
derari sunt: ego quoniam ei claram teno, non exemplum, sed ra-
tionem lego. Iurauit: si recte Ferdinandum sit. Si iuste & corri-
gendum. Neque enim iusfirandum est, quod nec ius, nec iurandum est.
Sed quid ego aduersus hunc disfuto, quoniam modis rationibus, sed mi-
nis necum agere ansus est, & tumultum ciuitatis, & cadem meorum
ostendere? Hoc plus est quam vestigialia iura defendere. Secundum pa-
liper in conclave illud interius. Ille vbi introiit, ut postea retu-
lit, circumferbat oculos, si quem laqueum, si quem gla-

dium, si quem humorem quo praefocaretur, si quam fe-
nestrarum equa precipitaretur, videret. Omnia imaginab-
tur, omnia timebat, omnia sonum stipitumque hor-
rebat, tanquam inexsiblē iam iam inferre tur, & verba Re-
gis apud se voluentem aduentus sui p̄cōnitentia incēperat.

Interea Rex cum ceteris consultabat. Omnes obse-
crabant, præcipue Garaus Ceruello præses Cataloniae,
Guillelmus Raymundus Moncada, Bernardus Caprera, ne
quid in consiliarium ciuitatis male consuleret, neve pre-
sentem furorem plebis imperite magis irritaret, daret rei
spatium, nondum adesse maturaretur, quod nunc negantur,
id vltro postea delatueros. Motum plebis esse torrenti si-
milem, qui ad breue tempus inflatus perennibus aquis
concitatius fertur, mox astutum ac feruorem perditurus, co-
gitaret, quod ipse perspicere poterat, necedum tantum be-
nevolentiæ contractum esse inter se & gentem Catalanam,
vt onus hoc libentibus animis possint accipere. Eius rei
causam esse, quod aliter quam fere eorum consuetudo, pa-
rum se familiarem præbuerit, ob ingentes fortasse curas
atque occupationes tot Regnotum. Additum quoque est,
non esse tentandum quid facere audeant, qui primogenio
dicere ausi sunt die quodam in dissensione de supplicio
fontis cuiusdam, nondum exscusatum esse atramentum,
quo exarata sunt instrumenta declarationis de successione,
& præter leges moreisque iam fieri. Ignorabat id rex ipse
Rex, namque eo in tempore in castris agebat.

His auditis vehementius commotus iussit euocari
Ceuillerium, ad certam se mortem euocari opinantem, at-
que reuocato ad clementiam animo, ei prope exangui, &
timorem ipso vultus habitu atque incessu declaranti, in-
quit: Quid ita mortis metu apud respsum non videri esse, qui tibi
pulchram ac gloriosam contra Regem tuum mortem ducis? Netime-
to: vine: & collegis tuis arque Cuius respondeas, vestigialia vestra vo-
bu integra esse, meque cedente ab hac pugna, penes vos quidem esse vi-
ctoriam, sed non tamendem me triumphatus. His dictis, Ceuil-
lerius abiit, postero die Rex, nullis præter domesticos
præmonitis, ex vrbe discessit, lectica vetus. Id cum pa-
lam factum est in ciuitate, partim latabantur quod tanta
tempestas sedata esset: partim vicem Regis dignitatis do-
lebant, quod talis suis ciuibus contumelia afficeretur, su-
censibant superbiam, atque auaritiam Magistratum, partim, & hi plerique omnes, dolebant vicem suam, qui
permagnis quaestibus ex Regis absentia fraudarentur. Enim
quodammodo in presenti certaine ciues fa-
uebant causæ ciuitatis, ita postquam refedit feruor animo-
rum, ad repentinum turbati Regis discessum, aquam fuisse
causa eius affirmabant. Miserunt ergo, qui orarent, ne
discederet ab eorum solo, neve hunc in modum declareret se in suam ciuitatem infenso esse animo, futuros se in
officio, pensaturos obsequiis aliis si quid offendissent.

Noluit reuerti, sed ad Aqualatam ire perrexit. Ibi re-
stamentum condidit. Legata plurima reliquit, religiosa
pleraque, ita ut non suppetenter pecunia quas relinquat.
Ante se mortuum, suspendit quæ domesticas atque of-
ficialibus quoconque ex tempore debebant, pernumerari voluit, & ab illis ipsis, an pernumerata essent, certior
fieri. Hæcatque cetera quæ ad anima salutem, ad domus
incolumitatem, ad regni stabilitatem vbi prouidit, inter
penetratos culpa est. Ego enim idne proficiturum pro-
mis, (neque aliter licet) quatenus iustum sit. Nunc Regi leges
quas iurare ac conseruando patrimonio Regis, hoc me prefare prohibe-
bent, quas infringere, quam iustum iusfirandum, maius crimen est.
Nam de superioribus Regibus, quorum culpa aut necessitate in hoc de-
uentum est, nolo dicere. Non enim Regum nomina, sed egregia faci-
nora habent autoritatem. Illi naue hanc ad suum iudicium mo-
derari sunt: ego quoniam ei claram teno, non exemplum, sed ra-
tionem lego. Iurauit: si recte Ferdinandum sit. Si iuste & corri-
gendum. Neque enim iusfirandum est, quod nec ius, nec iurandum est.
Sed quid ego aduersus hunc disfuto, quoniam modis rationibus, sed mi-
nis necum agere ansus est, & tumultum ciuitatis, & cadem meorum
ostendere? Hoc plus est quam vestigialia iura defendere. Secundum pa-
liper in conclave illud interius. Ille vbi introiit, ut postea retu-
lit, circumferbat oculos, si quem laqueum, si quem gla-

Enim Ferdinandus Rege patre ortus fuit, sed illum

XIII.

Qualisque ante tempus amisit. Ornamenta sortitus est animi corpo-
risque, sed ea apud statrem minus favorabilia fuerunt. Fe-
lix fuit prouentus liberorum, sed ob hoc liuore proximo-
rum perstrictus. Videlicet filium, Regis generum, sed ne p̄ la-
beretur extimuit. Rursus, vt à malis incipientes in bouis
delinamus, in administratione Regni ac bellis, à fratre pre-
teritus est, sed amicorum p̄tūdīo sua virtus non est desti-
tuta. Proditus ad Serapiliū: sed alii viatoris cladent
compensauit. Ad Anticheram sapientiū: ad extremum
voti compos effectus est. Rursusque Regnum ha-
reditarium sperauit, sed multis difficultatibus iactatus est.
Adeptus est possessionem Regni, sed rebels magno cum
status sui periculo compescere necesse habuit. Diadema
cum tanto pompa splendore accepit, nuptiisque celebra-
ritas filij vidit, sed subito morbo decubuit. Aspexit Ca-
farem in domo sua, & Petrum Lunam Regiam opem au-
xiliunque deprecantem, sed contumacia suorum exulce-
ratus est. Fuit Ferdinandus natura sane sublimi, ab omni-
tamen fastuosa: animo fidenti atque intrepido. sed ad-
uersus iustitiam veritatemque demislo acpusillo. In con-
tracores nocentesque vehemens: sed erga eos qui allega-
rent necessitates, paupertatem, morbum, ætatem, alia-
que misericordia cauſas clementissimus. Amator bellis
gloriae, sed ita ut pacem præoptaret. Liberalis inter pri-
mos, sed nonni religiosus ac meriti causa. In admittendis
ad intima domus turbis procerum, & exercenda fami-
liariter cum plurimis constudine, non ita facilis ut Re-
ges superiores extiterant, sed qui nunquam fore claudi-
vulnerit his qui se indigerent: & in cau, aut in itinere fa-
ciendo, si quem non facile posse accedere videbat, iuberet
homini viam aperi, & ad loquendum hortaretur, com-
petre & audiire, & responderet. Ab obſcenitate non fa-
ctorum modo, sed etiam dictorum ita abhorrens, ut perie-
nimius putaretur. Cibi vinique nullo paratu ad gustum,
sed ob dignitatem personæ magnifico ac splendido. Ve-
neris incredibili temperantia, &, ut affirmabant, intra-
matrimonij sanctitatem. Nam ut incertum est, cum alia
eum femina post coniugium habuisse vsum, ita nulla nou-
nocte cum vxore cubasse compertum est. Neminem do-
mesticorum patiebatur scortum in domum ducere. Si re-
sciebat, præsenti p̄na plecebat. Doctorum mitifice fau-
tor, & suorum ad studia horror. Nulli domesticorum
lalarum numerari voluit, nisi qui testimonium à facer-
to, Benedictus Papam supplices flagitant pariter & requiescant,
ut p̄ pacem Ecclesie concedere, restituereque rellet, per simplicem &
p̄ram renunciationem iuris, si quod habere se putabat in Pontificatu
Romano, secundum quod Gregorius XI. & Ioannes XXII. in suis obe-
dientiis nominati Pontifices iam fecerant. ceterū nec quisquam ab eo
impetrare poterant, præter procrasinationes & longissim temporis
dilatationes, per quas modis omnibus, quantum in ipso fuerat, procura-
bat diuisionem populi christiani, & irritationem tractatum iam
inchoatorum pro concordia & pace Ecclesie: offerendo via & modos
capitios, ex quibus non tantum prædicta via impeditur, sed &
populus christianus, in perpetua dissensione & schismate perseveraret.
Quoniam, ex omnium communis sententia decreta fuit, ut non
ministro nostro Oratoriis, & pro parte Aragonia & Narra-
Regem, Comitatuque armeniaci & Fuxii, primo, secundo, & ter-
tio, Benedictus requireretur, monereturque, ad viam cessionis seu
renunciationis toties promissam, & iure iurando oblatam, quam
omni iure diuino & humano facere tenebatur, ne illam amplius
diferret, sed quamprimum Pontificatu abcederet, omnique iuri si
quod haberet, vel se habere putaret, pure & simpliciter renun-
ciaret. It autem nomine nostro, & pro parte Regem ac Comi-
tum prædictorum requisitus primo, respondit, se neque habere il-
lam renunciationis viam, pro oblatione, promissa, aut pro iuricardio
robusta, neque illam omnino facere velle, ac præterea, illam
ipsam irritationem & inquam reputare, que cum dixisset, quam
quam nihil periculi illi imminenter, sed omnia circa se tuissima ha-
beret, tamen causatus, quæ invenit sibi esset Perpinianum amplius
manere, abinde discessit, & Collibrium abiit, viam maritimum itinere
elaberetur. Collibria cum esset, antequam mari se committeret,
a nostris, & alicorū Regum & Comituum supradictorum Oratoriis,
Hispalis, Corduba, Algarbi, Algezira, Jaen, Dominus Viscaya &
Moline. Uniusquis Archipiscopis, Dicubibus, Comitibus, Episcopis, Ma-
gistris Religionum, Abbatibus, Consularis, Prefectis, Iudicibus, Re-

mnibus
suis subdi-
cis ut ab
obedientia
Petri Luna
cedant.

513

Litterae Re-
gis Castel-
lae quibus
mandat o-

XIV.

I. Litterae Dei gratia, Rex Castellae, Legionis, Toleti, Galicie,
Hispalis, Corduba, Algarbi, Algezira, Jaen, Dominus Viscaya &
Moline. Uniusquis Archipiscopis, Dicubibus, Comitibus, Episcopis, Ma-
gistris Religionum, Abbatibus, Consularis, Prefectis, Iudicibus, Re-

ante

non exaudiuit, sed necessitatem nostrum patrum Regi Aragonum impo-
suit, ut is cum Rege Romanorum, & cum Oratoribus nostris Fran-
ciae, Anglia & Navarra Regum, nec non Patrum Concilii Constan-
tientis, concordia & pax quibusdam initis, omnis ad confessum
Generalium Concilii Constantientis derulerit. Consideratis itaque om-
nibus rebus & circumstantiis, que in hoc grauissimo negotio successu
temporis acciderunt, quamquam evidentissimum apud nos esset,
& Iesu Christi Beneficium, quantum in ipso est, pertinere vnu-
nionem sancte matris Ecclesie, neque unquam cessare procura-
re, vnde modis omnibus impeditur, inficiaturque, tamen huius
matris nostra mater Regina Catharina, altera Tutor & Rector Regno-
rum nostrorum, ad maiorem abundantiam, decreuerat alios suos
Nuncios ad eundem Benedictum Papam destrinare, qui illum secreto
ad candem confessionem ac renunciacionem viam, roties oblatam, promis-
san, iuratum hortarentur, de factoque definiuerat, Priorem Mo-
nasterii sancti Benedicti Vallisfoletani hominum insignis bonitatis ac
religionis, ac Doctorem Didacum Rodericum nostrum Auditorem &
Consiliarium, qui maiore qua poterant submissione & contentione,
pecculauerant, & contestati fuerant illum per salutem animae pro-
priae, & totius populi christiani, ut daret pacem Ecclesie, atque per-
mitteret fieri vnam verum certum & indubitatum Pastorem &
Restem omnium christianorum, neque vniuersitatem Ecclesie amplius in-
pediret, sed tandem sponete Romiscum ab eo, ceterum neque
bi quicquam respondit, ex quo posset sperari pax & concordia Eccle-
sie, quinquo aperitissime demonstravit, se in eorum esse, ut procur-
aret discordiam & schismam, non solum in Ecclesia Romana, verum
etiam inter Principes seculares, ne unquam vno Ecclesia conficiatur.

Quoniam, cum nos carissima relatione cognoscimus, & cognos-
camus, scilicet, Benedictum Papam esse causam & occasionem per-
niciose durationis schismatis, & perturbatorem vniuersitatis Ecclesie, ad-
iunctis etiam aliis grauissimis rationibus, ad id nos mouentibus, ac
volentes præterea nos conformare omnibus aliis Regibus & Principi-
bus christiani, qui iampridem apud se constituerant, nemini con-
tentientem de Papatu se velle obsequi, donec ab his quibus interest alii
quis vniuersitas & indubitate Pontificis eligatur legitimus Vicarius
Iesu Christi Salvatoris nostri, decernimus, declaramus & denuncia-
mus, nos, nosfrs successores, nostrorum Regnum ac dominiorum
Prelatos, Dukes, Comites, Equites, Milites, personas quascumque
tam Ecclesiasticas, quam secularis, Rectores Vrbium, Civitatum,
villarum ac locorum, populos cuiuscumque conditionis & statutis nobis
quoniam documque subditos, ab hinc in posterum, non amplius esse aut
fore, in obsequio & fide Benedicti, tamquam Papa. Ea propter vobis
omnibus & singulis supradictis pricipiis & mandamus, ut nemo
vestrum post bac Benedicto tamquam Pape obediatur: nemo Bullas eius,
aut quascumque litteras, aut illius ministrorum, officialiumque, or-
dinariorum vel delegatorum, Collectorum vel Subcollectorum recipiat,
aut infra fines Regnum ac dominiorum nostrorum inferat, ne-
que eius Collectoribus, aut Subcollectoribus, aut quibuscumque illius
ministris ac personis, fructus & redditus ad Cameram Apostoli, an spe-
cialiter deserat, sed in duxat, quos nos deputauerimus in eos fru-
ctu colligendos, futuropre vero & indubitate Pontificis redi-
cendum, de falso representet. Præterea pricipiis & mandamus, ne vobis ex
his qui aliquod beneficium vel dignitatem Ecclesiasticam in nostris
Regnis & dominis obtinet, etiam Cardinalitia, Archiepiscopalia,
vel Episcopalia aut alia quacumque dignitate praecineat, audeat se-
quieundem Benedictum, aut eius Curiam, vel in eadem quoniam
cumque manere. Quod si aliquis, vel aliqui contra fecerint his nostris
mandatis, auctoriter in illi obediens, vel illi sequi, vel in illius
curiam manere, vel illum pro Papa habere, vel colligere, vel exigere,
vel conferre prefatos redditus Camera Apostolica, alterius vel alii quam
a nobis deputato vel deputatio, etiam si fuerint Cardinales, Archi-
episcopi, Dukes, Comites, Episcopi, Equites, Prelati, persone in qua-
cumque dignitate Ecclesiastica vel seculari constitute, nos in eiusmo
de nos dictis contravenientes, penas pro demeritorum ratione de-
bitas decernimus, ut alii sint in exemplum. Insuper mandamus om-
nibus indicibus & insitulariis tam nostra Curia, quam omnium Ci-
nitatum, villarum & locorum, nostrorum Regnum & dominiorum,
accorun Locatenentibus, nec non omnibus quibus interest, ve-
modis omnibus procurent istud edictum nostrum inuolabiliter obser-
vare, neque aut ipsi contra illud quecumque permittant, aut faciant,
aut attinent, neque eos qui contra fecerint impune habeant, subpe-
nis corporalibus & realibus arbitrio nostro infligendis. Et ad effectum
presentium consequendum, sufficiet exemplar huius editalis man-
dati, manu & signo publici aliquius notarii signatum, transgressori
representasse, transumptum ex originali subscriptio manu charissi-

ma martris, Tutoris, & Rectoris nostra, signatoque secreto sigillo fu-
spicit Regi Aragonum nostri patrum & tutoris, nostrisque bullis
plumbis, pendente in candidi & viridi coloris serice, fumiulo, con-
firmato. Datum apud Vallisfoletum, die 15. mensis Ianuarii, anno
ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi M. CCCC. XVI.

Hæc Ioannes Rex Castellæ, auctore Ferdinando pa-
truo edicebat, dubioque procul, statim Castellam & Le-
gionem ab obediencia Petri Luna subtractam vidisset, si
ille superuixisset. Enimvero Sanctius Rojas Tolitanus,
& Alfonso Exeaus Hispalensis, Archiepiscopi, cum non
nullis quibusdam prælatorum Castellæ & Legionis, huic edi-
cto Regio aliquantum distulerunt obtemperare, quod di-
cerent, Ferdinandum minis & terroribus à Sigismundo
Rège Romanorum, & alii Regibus coactum fuisse, ne-
que sponte, sed metu impendentium terra macique ab aliis
Regibus bellorum in eam sentientem concessisse: quam
longe grauioribus Ecclesiam inuolueret posse erroribus
exsimabant, vbi nulla ratione cautum est, de futura ca-
nonica eleccione veri & indubitate Romani Pontificis.
Mouebant isti à Petro Luna, qui propterea Ferdinandum,
& alios Reges, schismaticos esse pronuncianit, ac
præterea literas in quibus Ferdinando Regnum Aragonia
abrogabat, ad varias vrbes misit, tantumque terroris præ-
fracte meritate illis meticolosus incusit, ut Castella & Le-
gio aliquantum temporis vacillarent, an à Petro Luna di-
cederent.

Antequam Ferdinandus vita excessisset, vt metum
istam Castellanorum & Legionis discuteret, vtque
illos à Petro Luna retraheret, miserat Conchensem & Lu-
censem Episcopos, & vna cum eis Ioannem Henrique-
zianum filium Praefecti maris, Ruizum Lopez Auolosum
Conestablem, Perafanum à Ribera Praefectum Andalu-
siae, & Gulterium à Toledo Archidiaconum Guadalaiaræ,
qui Ioannem Regem & Catharinam Reginam consiliis iu-
uarent, & refractarios illos ad obsequium Regium reuoc-
arent: dignus plane propter hanc curam extremam sem-
piterna memoria, neque minor Magno Constantino, qui
etiam suis temporibus magnum operæ pretium posuit, dif-
fensionibus Ecclesiasticorum componendis.

Non segnior patre Alfonso filius, in eodem vno-
nis Ecclesiastice negotio promouendo. Statim enim at-
que insignia Regni accepit, edita paterna contra Petrum
Lunanum comprobauit, & Cardinales qui cum eodem Pa-
niscolan secesserant admonuit, qui inueteratum ambitionis
deserent, & ad Concilium Constantiense propera-
rent. Tres tantum numerabantur, eius factionis Colle-
gium representantes, Carolus Vries tituli sancti Georgij
ad Velabrum, Alfonso Carillus tituli sancti Eustachij, &
Petrus tituli sancti Angeli. Hi responderunt, se neque pos-
se, neque debere verum ac indubitatum Pontificem Be-
nedictum: multo magis neque pusillum Christi gregem,
veramque eius Ecclesiam Paniscolensi in scopulo obse-
sam, oppressumque deserere aut prodere: quod illius Pon-
tificatus stabili & indubio iure niteretur, eiusque quantu-
mis modicus greci Ecclesiam Catholicam repræsen-
tare, ceteri schismatici & apostatae essent, qui sicut & ob-
sequium illius eiuitarent. Montebarant præterea Alfonsum,
fineret Pastores & personas Ecclesiasticas sui Regni, ad
Principem Pastorum redire: quo cum Concilium Gene-
rale de rebus Ecclesiæ disponendis possent celebrare. At
Alfonsum memor eorum, quæ vna cum patre, tam Perpi-
nianum quam Narbonæ decresserat, nequequam illorum
postulationibus acquieuit, sed Oratores destinauit, qui ad
Concilium Constantiense quantocius proficerentur, &
quemadmodum condicuum fuerat, schismati extirpando
cum ceteris Patribus incumbenter. Inter haec Cardina-
lis Tolofanus, Archiepiscopus Tarraconensis, Episcopi
Vicensis, Elnensis, Barcinonensis, Vrgelitanus & Gerun-
dus, electus Terutensis, Romae Corbeis Magister
Montesiae, Abbates, sanctæ Cucuphatis, Ripollen. Mon-
ferratinus, S. Crucis, Bagnolensis, Stannensis, Solsonensis,
& S. Petri à Rota Barcinonam conuocauerant alios Pra-
torum Regni Aragonum, vt & ipsi deliberarent, an aliquos
Oratores Constantiam dimitterent. Cumq; disceptarent,

non defuerunt aliqui qui suaderent, monendum Alfon-
sum, vt Petrum Lunam audiret neque desereret, vt ei obe-
dientiam restitueret, vt congregatio illius communica-
ret, vt fructus & redditus Apostolice Sedis illi non dene-
garet: vt Oratores suos, quos Constantiam ire iussérat, ab
ea profectione detineret. Verumtamen Alfonsum iniuncto
animo respondit, vt nulla ratione posse adduci, vt ea quæ
postulabant admitteret, aut femei rite constituta, sancte-
que confirmata insiceret. Quod si aliquis tam teinerarius
esse vellet, vt aliquid amplius aut exigere, aut expostula-
ret, iam illum apud se velut hostem Regiæ maiestatis, &
suorum consiliorum aduersarium proditoremque habe-
re. Ita cum Alfonso edixisset, plurimos ex his qui conue-
nerant, quique adhuc vacillabant Petro Lunæ detractit, O-
ratoresque Constantiam maturare imperat.

Et quia viderat Vincentium Ferrarium maximam par-
tem fuisse in colloquio Perpinianensi pro vniione Ecclesie,
ideo ad hunc, vt Concilio Constantiensi (à quo etiam vo-
cabatur) intercesserat litteras dedit, hoc tenoret.
Religioso dilecto, & deuoto nostro Fratri Vincentio Ferrarii
sacra pagina profaci.

Religioso & dilecto noſter. Qui aper litteram conuocatoriæ,
quam vobis missimus in praesenti, per congregationem Constantien-
sem excitam vna cum aliis ad personaliter ibidem comparendum
ob schismam sedandum & vniuere Ecclesie procurendam secundum
quod extiterat recordatum, vos affectuose rogamus, & per viscera
Iesu Christi requiramus, quatenus vt a vniuerso orbe agnitos fer-
uenda vestra intentio erga Ecclesiam vniendam, in Constantia quan-
tocius poteritis compareatis personaliter. Nos enim pro expensis &
sumptibus siendis, vt pote pro mensibus jux. quingentos & quadraginta
taflorenos vobis destinamus. Si vero ultra tempus predictum vos pro
eadem causa congerit moram trahere, pro illo etiam de sufficienti
pecunia vobis curabimus prouidere, cum nullus fiduci Orthodoxa pugil,
a tanto grandi Dei seruitio & totius christianitatis pace perenni, de-
beat se subtrahere, ob quod nec persona, nec bonorum facultatibus
parendum est: sed ad illud procurandum, etiam peregre debeat profi-
ciendi. Datum in monasterio Popleti sub nostro sigillo secreto die 15.
Aprilis, anno à nativitate Domini 1416. Rex Alfonso.

Non poterat tam cito quam volcabit, S. Vincentius
eo pertuere. Itaque alteras illi scripsit, istis verbis.

Religioso & dilecto nostro Fratri Vincentio Ferrarii, in sacra
pagina Magistro.

Religioso & dilecto noſter. Quia nunc tempus acceptabile est, &
dies salutis, operemur bonū dum tempus habemus. Ut igitur quod glo-
riosus vobis principio glorijs consumuet, vos rogamus, & per vis-
cera misericordia Iesu Christi requiramus & hortamur, quatenus
pro Deo cuius res agitur, iter vestrum versus ciuitatem Constantie,
vbi salus publica vestro genio auxilio, rauco gutture vos invocat matu-
ritatis, vt tanto bono (quod abist) vestra charitas non deficit peregre
proficiens. De quo nobis, ultra Dei seruitum, & immortalem glo-
riam meritorum complaciblē in immeum. Datum Bartholomeo
sub nostro sigillo secreto die ultima Augusti, anno à nativitate Domini
1416. Rex Alfonso.

Istud idolum zeli in ipso introit templi ab Aquilone; & hanc
ollam ab Aquilone succensam, & positam per illos ad irritandum
Dominum, aliquis pius & eruditus Doctor Bohemus, con-
siderans librum contra eam idolomaniam execrandam,
scripsit, in cuius proemio threnodiam ad Deum iustum
vincit, in cuius dirigenz ait, Loquar ergo in amaritudine anime meæ.
Dicam Deo, Vsq[ue]quo Domine clamabo, & non exaudies? vociferar-
bor ad te vim patiens, & non saluus? Quare ostendisti mihi labo-
rem & iniquitatem, predam & iniustiam, contra sanctam tuam
Catholicam & Apostolicam Ecclesiam? Quare spicis contempores ex
VVicelijo Hujus peruersi generis, & taceas concilante impio
iustitiose? Ecce quanta audiuimus & cognovimus, quæ illi in
damnationis sue sortem nepharia fecerunt & faciunt. Sanctua-
ria tua prophanauerunt, famosam vrbis Pragensis Ecclesiam Me-
tropolitam, cum Monasteriis & Parochiis defertas fecerunt, &
sublato iugi sacrificio, offerunt de fermento laudem, & eunes in
adiuventionibus suis, velociiores lupi vesperrinis, gregem Christi ne-
pharia predictionibus decipiunt, & fedeanis ipsi cum Principibus
& principiis terre: quorum presidio (vt cernitur) tabernacula non
sua diripiunt, & possident. & siis non tam Magistrilibus quam Ma-
gicæ artis deceptionibus, homines sexus promiscui decipiunt, vt dum
pro pace pœcum, & pro salute obdurare cervica silicem proferunt,
interficiant. Ecce enim eti capita draconum istorum,
Hujus & Hieronymi, exigentibus eorum meritis, in via hac, in

qua extento collo & oculorum nutibus ambulabant, dicentes in superbia cordis sui, lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus edificabimus, cum non esset illi comunitatio à via sua mala & peccata, ut vanam si i gloria acquirerent, ac sic nomina sua postea scilicet sue & parvulus celebri in dimitterent, spes salutis & Ecclesiastica puritatis societate desperita, prava nobilitatis exhereditatitudinis, vltro se flammas vltoribus heretici tradiderunt, tamen tu semper nequam, soboles Chanam non Abram, filij Inde proditor non Petri Christi Vicarii, genimina viperarum, sed draconum & venenum affidum insinabile, venuato ore defumant, in sanctam Ecclesiam tuam, vt in ea Dagonem, toris triumphali doctrina Catholica prostratum, penes sancta tuare possint, Babelem rediscant, & Hierichont amfauarent. In istius quidem tu es Domine, si disputationem tecum, &c.

XXII.
Cyprian.
contra he-
retic. &
schismati-
cos.

Hac & alia plura in prophano illos Hussitas, pius ille prescrivit, iusto zelo excandescens in veteratores & impostores, praedicantes, antesignanos quidem suos fuislancos: Patres autem Constantiensis iniquos & perfidos. An vero sancti poterant illi nuncupari, vel inter martyres deputari? Sanctus Cyprianus martyr decernit, dum de consimilibus olim sectariis, hereticis, & schismatis pronunciauit. Anesse, inquit, sibi cum Christo videtur, qui aduerterit Sacerdotes Christifaci: qui se à Clericiis, vel plebis societas fecerint? Arma illa contra Ecclesiam portat, contra Dei dispositio nem repugnat, hostis altaris, aduersus pacem per zeli discordiam non habebat. Quam sibi igitur pacem promittunt inimici fratrum? Quae sacrificia secelebrare credunt emulsi sacerdotum? an secum esse Christum, cum collecti fuerint, opinantur, qui extra Christi Ecclesiam colliguntur? Tales etiam occisi in confessione nomina Christi fuerint, macula ista nec sanguine abluitur. Inexplicabilis & grauis culpa discordia, nec peccatione pugnatur. Esse martyr non potest, qui in Ecclesia non est. Ad regnum perire non potest, qui cum que regnatur est denerat. Haec Cyprianus lib, de simplicitate praelatorum.

XXIII.
In candem
sencetiam
Irenaeus
martyr.

Antiquior Cypriano, Irenaeus Martyr Christi, & qua lia pronunciauit lib. 4. c. 62. Iudicabit, inquit, & eos quisque. Schismata operantur, qui sunt immanes, non habentes Deidectionem, sicutque velutini potius considerantes quam vnitatem Ecclesia, & propter modicas & quaslibet causas, magnum & gloriosum corpus Christi confundunt, & dividunt, & quantum in ipsis est interficiunt, pacem loquentes, & bellum operantes, veriliq[ue] anima per eorum haereses in æternum perirent, quarum sanguinem Deus, per suppliciorum iusta augmentatione, de manibus eorum requirit.

Omittit priuata vtrique flagitia, qualia fuerunt, malodientia in Vicarium Christi, Petri successorem, inque Episcopos aliquos Praelatos Ecclesiasticos, odium & inuidia in Clerum Catholicum, fastus & elatio mentis, seu criminandi, calumniandi & conuiciandi libido, Doctorum suggestatio, amor & admiratio sui, contemptus aliorum, aura popularis cupido inexplibilis, vanagloria, mendax hypocris, simulata sanctitas, inconstantia mentis, nugas, & alia complura vertiginosi spiritus excrementa, quibus se vtrique contaminavit: quae si ad illa reuocentur, quæ Paulus timebat inuenire in Corinthiis, scilicet contentiones, emulations, animosostates, dissensiones, detractiones, suspirations, inflationes, seditiones, nescio quomodo debeant inter Sanctos vel martyres numerari: vel ex decreto Pauli, qui cum manifesta opera carnis numeraverat, que sunt, forniciatio, impudicitia, immunditia, luxuria, idolorum servitius, veneficia, iniurie, contentiones, emulations, ire, rixa, dissensiones, scita, iniuria, homicidia, ebrietates, comediations, & hui similia, adiunxit, qui talia agunt, Regnum Dei non consequentur. Fructus autem spiritus est, charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Adversus huiusmodi non est lex. Attrauen, cum & fructibus spiritus sancti desitum, & operibus illis damnatis contaminatum fuisse vtrunque, Hussita perfectum habuissent: nihilominus martyrum honores omnes vtrique detulerunt, neque minores illos ambos dixerunt, quam Petrus & Paulus apud Romanos habiri sunt: more quorundam recepto, qui Caium fraticidam, & Iudam proditorem interfacia numina retulere, & calibibus parauere.

Calu m-

gustauerunt etiam donum celeste, & participes facti sunt spiritus sancti, gustauerunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque seculi venturi, & prolapsi sunt, rursus renouari ad penitentiam, rursus crucifigentes subinceptis filium Dei, & ostentum habentes, & Terra que lepe supervenientem habens imbre non germinat, maledicto proxima est, &c.

Addit quod vtrique, non tantum innumerabiles animas ad inferna destruxit & hucusque destruxit, verum etiam & corporales neces patruavit. Nam sepulchrum patens erat guttur vtriusque, quando in publicis concionibus & prælectionibus, & priuatis congressibus lingua sua dolore agebant, & stylus amborum erat ferreus, languine Catholicorum inebriatus, deuorans non tantum animas spiritualiter, sed & corporaliter carnes humanas, & eas quidem tantas, & in tanto numero, quantas nullus vnuquam deuorauit Cyclops Æthnaeus aut Lettrygon Formianus. Quot enim, & eorum, & consequentibus, & nostris etiam temporibus, ab illis, & ab eorum diabolica progenie, crudeliter interempti sunt, pij castaque ac Deo consecrati Cardinales, Episcopi, Sacerdotes, ministrialitatis & Monachi? Quot ex Catholica plebe laici? quot mulieres? quo virgines? quo Deo sacratae vestales? quo puteri? quo infantes? in Boemia, Germania, Belgio, Gallia, Anglia, Scotia, Dania, Suecia, Norvegia, Hybernia, Hungaria, Polonia, atque in vniuerso septentrione. Neque item leue crimen aut peccatum est sedicio, seu rebellio, cuius multis modis fuit & est vtrique reus, tum viuus, tum mortuus, adeo ut etiam Germania, Bohemia, Hungaria, & aliorum Regnorum haeresi infectorum motus, & tum nobilitatis, tum agricolarum aduersus Imperatores, Reges & Principes Catholicos seditiones, varijs in Imperio christiano tumultus, & quicquid est maiorum, qua per libros Hussi & Hieronymi, aliorumque Hussitarum excitauit vel Lutherus, vel Caluinus, vel Menno, vel aliqui, sine antiquiorum, sine recentiorum, sine contemporaneorum Lutheranorum, Caluinistarum, Anabaptistarum, aut quoconque alio nomine vocentur haereticorum, ex doctrina vtriusque excitauit, aut excite non desinunt, possint & debeant vtrique infelissimo iam damnato, ad amborum maiorem damnationem deputari. Sicut enim Arius pena indies (vt ait sanctus Hieronymus) crescit, ita & horum reatus indies augetur, quanto plures anima per eorum haereses in æternum perirent, quarum sanguinem Deus, per suppliciorum iusta augmentatione, de manibus eorum requirit.

Conformiter vtrque ad sententiam Paulinam, qui palam renunciavit, eos, qui corpus suum igni traderent ad exurendum, charitatem autem non haberent, nihil esse: scilicet, non sanctos, non martyres, sed reprobos, & damnatos igni sempiterno esse. Iam haeresis crimen, quod grauius, nocentius est quam aliquod peccatum aliud, cuius vtrique reus fuit, nescio, quomodo Sanctorum aut Martyrem efficiat: imo, nescio, quomodo non longe maiorem quam aliis peccatoribus huiusmodi damnationem vtrique conciliauerit. Enimvero si qui polluit vel occidit alienum corpus, dignus est gehenna, longe grauiore dignior fuerit, quianam pretiosorem corpore, haeresi contaminauerit atque necauerit: atque tanto amplius, quanto plures animas in barathrum damnationis, quemadmodum vtrique innumerabiles totis his ducentis superioribus annis, fere in omnibus Regnis & prouinciis septentrionalibus fecit & facit adhuc, secum præcipit. Adde quod vtrque non per ignoriam, sed sciens prudensque peccauit; fidem à pueris agnitarum non tantum eiurauit, verum etiam impugnauit, in perspectis atque eiuratis aliquando erroribus, obstinato animo perseuerauit, neque vllis aut precibus amicorum, aut aduersariorum reprehensionibus, aut superiorum mandatis, aut doctorum monitis, aut totius Ecclesiae consensu, precibus, & initiatione dimoueri à pertinacia tolerauit, nescio quomodo non sit in eorum numero quos Paulus voceretur, interdum ostendit dicens: Imposibile est, eos qui semel sunt illuminati,

XXIV.
Non spiti-
tiales tan-
tum nec-
animarum, sed & in-
nitas cor-
porales
Huss &
Hieron.
cum suis sa-
ctoribus
patruant
& adhuc
patruant.

In contum-
aces tan-
dem lata
sententia.

XXV.
Defenda-
tur Patres
Concilia ca-
lumnis
Hussitaru-
& haereti-
corum de fi-
de publica
violata.

Hussitaru-
velania
qui vtrique
que marty-
rum loco
habent.

CHRISTI INTERPONTI- SIGISMUNDI INTERPONTI- CHRISTI
1417. FICII ANN. 3. REG. ROM. 7.

Ecclesiastici. SIGISMUNDI INTERPONTI- CHRISTI
1417. FICII ANN. 3. REG. ROM. 7.

Calumniabantur præterea Patrium Constantiensum erga illos aequalitatem, quasi vtrique vim intulissent: cum tamen usque ad sententiam prolatam, imo & post prolatam, ad usque extremum momentum, quo Magistratus secularis rogam inflammati iussit, omnia benignitas paterna indicia vtrique abunde ostenderent. Quamquam enim ambo Constantiam venerint, non tam verecunde aliena discere, quam sua impudenter ingerere parati, docendi quippe quam discendi cupidiores, & popularis aures amantes: auditi tamen sunt in confessu patrum. Ioannes astate maior & autoritate habitus, doctrina ac facundia superior Hieronymus. Lecti ex omninatione patres diuini atque humani iuris Doctores, sepe cum his colloquio habuerent, dogmata eorum à lege diuina aliena esse monstrauit, neque bonis conducere moribus. Idem vtrumque rogauerunt, ne plus sapere quam Ecclesiavellent, sed sapienter ad sobrietatem. Peregrinas opiniones relinquenter, ingenia sua, qua quidem nobilissima essent, Wicclesitum infamia ne foderant. Eloquentiam, qua prediti essent, in corroborandis Ecclesiæ institutis, non ceterant, in edocendis populis, non dedocendis exercenter. posse eos & in conspectu Dei, in Ecclesia militante sublimem consequi locum, si reiectis nouitatibus Patrum vestigia sequerentur, adiunctionesque suas vnuersali Concilio submitterent. Stere in proposto pertinaces vtriusque animi, neque vieti rationibus vincit voluere, se veraces, se sancti Euangelij emulatores, se Christi discipulos esse. Romanam Ecclesiam, ceterasque per orbem dispersas Ecclesiæ, longe à traditionibus Apostolorum abiisse, quæ opes ac delicias selectarent, dominatum in populos, & primos in coniunctis accubitus exquirerent, canes, equos, parasitos, ac ludiones alerent, Ecclesiæ bona, quæ Christi pauperibus deberentur, per luxum lasciviamque consumarent. aut nefcirent prorsus diuina mandata, aut scientes contemnerent.

Sane Ecclesia Catholica, non minus christiana, quam humana fidei mater & custos, si eam aliquando alicui obligauit, canderem rem aequa luculentem prodit. De quo (Sigismundo) mihi nunciauit D. de Lefena, quod valde fuit gauis, quando ipse nobilis D. V. Venclaus dixit sibi, quod equo direxerat ad Constantiam, sine Saluo-conductu. Hussita, vt volentes solentes causam Hussi iugularent, priore quidem epistola, vbi sine Saluo-conductu Constantiam venisse se profiteretur, margini appressere, intellige, Papa. Postiores vero initio epistola, vbi etiam de Saluo-conductu agitur, Papa nomen inferuerit. Quin & ipse Hussus, literas veluti luteas finis sequerentur, adiunctionesque suas vnuersali Concilio submitterent. Stere in proposto pertinaces vtriusque animi, neque vieti rationibus vincit voluere, se veraces, se sancti Euangelij emulatores, se Christi discipulos esse. Romanam Ecclesiam, ceterasque per orbem dispersas Ecclesiæ, longe à traditionibus Apostolorum abiisse, quæ opes ac delicias selectarent, dominatum in populos, & primos in coniunctis accubitus exquirerent, canes, equos, parasitos, ac ludiones alerent, Ecclesiæ bona, quæ Christi pauperibus deberentur, per luxum lasciviamque consumarent. aut nefcirent prorsus diuina mandata, aut scientes contemnerent.

Cum hoc & alia haeretici pari consumacia deblatarent, Primo magna Synodi, vbi pertinaciam & inmutabiles animos perditorum hominum animaduerterent, tunc denum membra Ecclesiæ putida, quæ sanari non poterant, ne reliquum corpus insicerent, ressecanda censuerunt. Prolata in contumaces sententia, aequa Hieronymo atque Husso, spem salutis & incolumentis Patres aperuerunt, cum non semel, nec vnos hortatores miserunt, qui vel vnam vnicam abiturionem errorum illis persuaderent. Ad quam quod nullis rationibus, nullis precibus & monitis induci potuerunt, tunc deinde ex legè contra vtrumque actum est, cremondos esse, qui doctrinam Ecclesiæ Catholica respuerent, qui erronea dogmata diuulgarent, qui populum haeresos macula insicerent, qui Principibus populi maledicerent, qui sacra christiana violarent, qui loca & personas Deo dicatas iniuriis afficerent, qui seditiones & tumultus excitarent, qui omnia diuina humanaque contaminarent, euertenter, prosterrent. Ceteratis illis dubibus, Hussita, quemadmodum diximus, mentiebantur, quasi sub fide publica, quam saluum conductu vocant, sufficent existi, & quia etiam multum nouatores, eadem cantilena concerant, Catholicis Patribus imponentes, quasi illi in Concilio Constantensi, vel fidicin fregerint, vel non esse feruenda haereticis desinuerint: vel per iurum non nisi veniale peccatum esse censuerint, vel Pontifici in omnia pacata & iuramenta potestatem adscripterint, vel vna cum Sigismundo Romanorum Regem, per fraudem, in Hussum & Hieronymum egerint, ideo operae premiis est, innocentiam illorum & Catholicæ Ecclesiæ paulo fuisse demonstare, atque aduersarios vel mendacij, vel ignorantie coquuntur. Inprimis evidens est, quod Patres Constantiensis, Joanni Husso & Hieronymo Pragano fidem non fregerint. Nullam Husso, aut dederunt, aut dare imperarunt: nullamque fuisse ab Ioanne XXIII. Pontifice, qui Concilium conuocauit, & aliquanto tempore prefecit, datum scierunt. Ostendant litteras publicas, vel ab hoc, vel ab illis scriptas, subscriptas, signatas, authorizatas, illi missas, manus dabimus, si ostendent. Ceterum nullas alias, quam citationis o-

517

XXVII.
Ecclesia fi-
dem si ei
etiam ha-
eretico de-
dirillam ei
seruant,
Lib. 4. ep.
43. Indict.
13.
Gregorius
schismati-
cis cauit &
seruant.

Raymund.
de Balmia-
co & Bern-
ardus Ray-
mundi ha-
eretici fe-
cari.

Dei gratia! & Principum titulis Dei gratia? nempe ne agnoscant se periorum, Reges etc. tamen ludere: pereundum est sceleratis nebulonibus. Verum agite nunc, agite, agite tempus est. Neblones isti vnde retrodes sunt, ut canes: incitare fratres, ut ad pacem veniant, & commotum testimonium reddant. Agite, agite, agite, nemoue animi misericordia, etiam si Esa bona verba vobis proponat, Genes. 33. Regabunt vestram amicis, deprecabuntur, flebunt ut pueri: nolite misericordia moueri, ut Deus per Moysen mandauit Deuteronom. 17. & nobs quaque idem manifestavit. Agite, agite, agite, dum ignis caler: caete, ne ignis vester a sanguine frigescat. Fabricamini pinckpanck super incide Nembrod: decicite illis turrim. Non est possibile ut liberis sit a timore hominum, quandiu viuunt isti. Non potest vobis aliud dici de Deo, dum illi vobis dominantur. Haec Monetarius, Martinus pulchus, picus Martius, alas cedros rolli totidans & fodicanis, haec eadem alij furias vulturij, conscriptis editisque libellis, in Deum blasphemis, in Reges impis, in Principes contumeliosis, quos nemo non dixerit cordatus, perfidiae hoplothesas, & tyranicidij armamenta. Eiusmodi sunt, Matutinum suscitabulum, Campanarium homicidiarum, Secretum Franci, Franco-Gallia, Historie turbarum, Vita Catherine, Antiqui artus, Henricus Eremita, Episola Brucii, furor Francorum, Alethia, Concilium sacrum, Iunus Brutus contratyrrannos de potestate Principum & populi: nec non alia in sanctorum capitum somnia, & phreniti corum furores, ementitis prebris, confictis flagitiis, mendaciterque adiumentis sceleribus, atque conuiciis in Reges ac Principes pleni, atrocis in popularibus animis odio concitando vulgari, ut ad rebellionem, & ad perfidiam populos impellerent.

Non meliora Calvino Lutherus, Islebico Saxo, impuro eructat ore. Reputo, ait, illus Principes veluti recentes lentes, qua, priusquam inde pediculis nascentur, inanes arideque sunt: ego autem huiusmodi leuibus bene faueo, ut glorietur & cantent: Hic resideremus nos lentes super caput nobilitissimi animalis in terra in riniussum. Non sumus viles profapie, pediculis sunt parentes nostri, magni illi Gigantes, qui etiam Romanum Imperatorem syllabi, multosq; alios interficerent. Ego sine larva, sed aperte dico, Regem Anglie Henricum ipsum plane mentiri, & scurrum levissimum mendacis suis magis revere, quam Regem. Addit alibi idem Lutherus, lib. de potestate seculari, ad Ioannem Ducem Saxoniam: In Misericordia, in Bavaria, in Marchia, aliusque locus promulgauerunt tyrannici dictum, ut nota Testimonia hinc inde in Prefecturas tradantur. Hic subditis sic agant. Non foliolum, non litteram vnde am tradant, sub pericolo salutis sua. Quisquis enim id fecerit, is tradit Christum Herodi in manus. Illi enim agunt velut christicide, sicut Herodes. Ab initio mundi, admodum rara anis est Princeps prudens, albus vultu rarus Princeps probus. Sunt communiter maximi statu, aut peccati nebulones super terram. & Princeps est caro ferina in celo, id est rara avis. Idem in epistola contra duo Cæsaris mandata. Mendaces & oblitiosi sunt Princeps nostri, nec homines ratione prediti, sed Germanica bestia. Turca decies probior est prudentiorque, quam nostri Principes. Quid talibus fatuis contra Turcas prefesseretur?

Aequalia isti Calvini de Francisco I. christianissimo Galliarum Rege, deque alius eius tempestatis Principibus, in praelectionibus Danielis. In aulis Regum videmus primas teveri bestias. Nam hodie, ne repetamus veteres historias, ut Reges fore omnes fatui sunt ac bruti, ita etiam sunt quasi equi & asini brutorum animalium. quo igitur quisque audacior est ac proterius, eo plus audieratis consequitur in aulis. Idem in cap. 6. Nunc nihil aliud spectant Reges, nisi ut effarent suos lenones, vel scurras, vel qui ipsi adulantur. Inter, non erigunt nisi homines nibili, & quos Deus quas signominia rotuit. Et cum sint indigni, qui exstant in numero hominum, tamen ipsi sunt Reges Regum, quia Reges hodie sunt remancipia.

Ista & pleraque alia, que prætereo festiva acroamata, prima sectariorum capita Luther & Calvini in Reges & Principes christianos, non alio fine spargebant, quam ut perduellioni expeditam pararent viam, ut hoc classico subditorum animi excitati, in omnem rebellionis opportunitatem exubent. Nemo enim capitatores requirat arietes, & Regias arcas compullandas, atque exauctorando omnes Reges, istis laetoriis inter vulgum propositis.

Et ne quis me somnum somniare putet, en Lutheri decretum, libro de seculari potestate. Inter christianos nulla potest esse superioritas. Sunt enim Principes apparatores, listores, & carnifices Dei. Deus non vult diutius permettere. Non amplius nunc mandauit ut olim, quando homines ut feras venabantur. Populus communis sit intelligens. Clarius istud: Nulla est alia remedii ipses, nisi renegatio libertatis Evangelio, ut secundum ipsius semel destruktus omnius hominum omnibus legibus, omnia indicemus & regamus, Amen. lib. de captiuitate Babylonica.

Clarius adhuc istud, Lutheranico spiritu plenum, Thomae Monetarij oper. Germanic. Luth. fol. 132. epist. ad filios fed. Nolite pusillanimes esse, nolite perueris illis phantasias & sceleratis nebulonibus diutius adulari: incipite & pugnate pro Christo, castigareque volebat Martinus: quorum pars, omne iuramentum illicitum censuit, pars duobus tantum in causis adhuc, ut diuinanum testimonium non irrideant; ultroquin omnes peribunt. Tota Germania, Gallia, & Italia commota est: Magister vult

Scilicet, Hussi, Wiccleffi, Fratricellorum & Flagellantorum, nec non veterum haeticorum sectarios, detegre, castigareque volebat Martinus: quorum pars, omne iuramentum illicitum censuit, pars duobus tantum in causis adhuc, ut diuinanum testimonium non irrideant; ultroquin omnes peribunt.

ram

ad captiuitatem Babylonica.

Adhuc venerandam Patrum canitionem Martinus V. cum Paribus Constantiensiis respexit, statuitque, pro extirpatione tam execrabilis criminis, ut Hussite de periorio inquirerent, & perfidie conuicti castigarentur. Tantum ergo abest, ut Patres Constantienses, fidem vel Husso, vel Hieronymo fregerint, ut etiam, acceptum a maioribus fidei pignus ad posteritatem transmiserint, cum decreuerunt, nulla prorsus occasione, non vita tuendæ, non fidei propagandæ, peierandum esse.

ram

XXX.

Sigismundus Rex Romanorum, Ioanni Husso, non nisi eam quia à vi extera subditorū suorum euntem Constantiam in itinere tueretur, datis litteris concessit. Eius selui conductus, illæ sunt ipsissimæ litteræ, hoc tenore.

Sigismundus Dei gratia, Romanorum Rex, semper Augustus, & Hungaria, Dalmatia, Croatia, &c. Rex, vniuersis & singularis Principibus, Ecclesiasticis & secularibus, Ducibus & Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Nobilitatis, Procuratoriis, Militariis, Milites, Clientibus, Capitanis, Pocestatibus, Gubernatoribus, Presidibus, Publicanis, Officialibus quibuscumque Cuiutatum, oppidorum, vilarum, & locorum communitatibus, ac Recloribus eorumdem, categorique nostris & sacri imperii subditis & fidelibus, ad quos presentes litteræ peruenient, gratiam Regam & connebonam.

Venerabiles, illætres, Nobiles & Fideles dilecti.

Honorabilem Magistrum Ioannem Husso, sacre Theologie Baccalaureum, & Artium Magistrum, presentem offensorem, de Regno Bohemicum ad Concilium Generale in ciuitate Constantiensis celebrandum in proximo, transiuntam (quem etiam in nostram & sacri imperii protectionem receperimus & tutelam) vobis omnibus, & vestrum custodibus pleno commendamus affectu: desiderantes, quatenus ipsum, cum ad vos perueniret, gratae cœpisse, favorabiliter tractare, atque in his, quo ad celestiter & securitatem itineris ipsius pertinente, tam per terram, quam per aquam, promotiuam sibi velitis & debeatis ostendere voluntatem; nec non ipsum cum famulis, equis & aliis rebus suis singulis, per quoscumque passus, portus, portes, terras, dominicas, iurisdictiones, ciuitates, oppida, castra, villas, & qualibet alia loca restra, fine villa solutione tributi, telonii, aut alio quoniam solutione occere, omniq[ue] pro r[ati]o impedimento remoto, transire,flare, morari, & redire libere permitatis: sibi & suis, cum opus fuerit, defecato, & salvo velitus & debeatis prouidere conductu, ad honorem & reverentiam nostrae maiestatis. Datum Spire, anno Domini M. CCC. XIV. die Octob. 18. Regnum nostrorum Hungaria, &c. Anno 23. Romanorum vero 5.

Ad mandatum Domini Regis.

Michael de Pacell, Canonicus Vratislauiensis.

Quam benevolē & securē vbi que habuit fuit Hus etiam Constantia.

Hæc sunt Imperatoriæ fidei, ad numerum admodulata verba, ex operum Husso volumine exscripta, in quibus ea tantum continentur, quæ ad itineris celeritatem securitatemque spectabant; quæ quidem ab Imperij clientibus, Husso, Constantiam, etiam sine hoc Imperiorio diplomate properant, abunde prestrita sunt. Nullus, hominem sponte currentem retardauit: nemo in itinere, terra vel aqua, vim intulit, nemo vel teruncium à transeunte portori nomine exigit: omnia hospitalitatis officia vbiq[ue] ei exhibita; Constantia, benignissime habitus, aliquot lepmans liberum veritas, suo vix arbitrio, quamquam Pontificiorum deuotus esset, sacram tamen, idque domi seu in hospitio dixit, Pontificis & Palatinorum Pontificiorum benevolentiam non semel expertus: quemadmodum ipse Husso, datis Norimberga Pragam ad suos litteris testatur, istis ipsiis verbis.

Epistola tercia.

Salus à Christo Iesu. Scitote quod nunquam equitari in Czato capio, sed manifeste, aperta facie, ab eo die, quo Bohemiam exiui.

Primus in Pernau ciuitate, priusquam veni, expectauit me pl. baus cum viariis. Et dum in iruauit stabam, tam statim propinuauit canthrum magnum viu, & valde charitatis suscepit cum suis sociis omnem doctrinam. & dixit se semper iussi meum amicum. Postea in Nova ciuitate vnde grade omnes Teutonici me viderunt. P. V. ydiam pertransiuit, habentes magnum populum in admiratione. Et dum venimus in Saltzschach, venimus ad hospitium, in

quo fuit iudicium Landgericht. Ibi absentibus in astuorio Confessib[us] & Seniorib[us], dixi: Ecce ego sum Magister Ioannes Hus, de quo, ut scimus, audisti multa mala. Queratis ergo à me. Et nullus trahit, valde gratus omnibus suscepit. Demum pertransiuit Hirschpruck, & tunc pernoctauimus in Lauff ciuitate. In qua venit Plebanus, magnus lufsta, cum Vicarius, cum quo contul, qui etiam gravem omnia suscepit. Et ecce venimus Norimberg, in qua aduentum nostrum mercatores duolauerunt, qui nos praeserant propter quod populus fabat in plateis, sufficientes & querentes quis esset Magister Hus. Et ante prandium direxit mihi interam Magister Ioannes Helvætus plebanus sancti Laurentii, scribens: quod mihi vellet libenter loqui a longo tempore. Cu[m] in eadem littera reuinti, quod remittit, & venit, & quia scriperam intimationem, volens applicare, Interim. V. Venceslaus directus pro me, quia communiuit Civis & Magistri, volentes me videre, & mecum conferre. Egos statim surgens à mensa, transi. Et direxerant Magistri, quod conferremus se rete. Quibus dixi: Ego predico publice, etiam volo ut audiatur, quicunque voluerint, &c. scriptum Norimberg Sabbatho ante 11. M. virginum.

De itinere porro Noriberga Constantiam, hæc epistola quinta consignauit.

Salus à Christo Iesu. Venimus in Constantiam post festum Omium Sanctorum, sine omni nocturno, pertransiendo ciuitates, applicando intimationes Latinas & Teutonicas.

Delibertate apud Constantiam, Plebanus de Ianowitz Hus contubernalis, hec contestatur, apud

Hus, epist. 4.

Liberi sumus omnino in Constantia. Et Magister quotidie diuinaperagit, & in tota via peregit hucusque. Scire vescio, quia heri, Auditor, vinam sacri Palati Apostolici, cum Episcopo Constantiensi venerant ad hospitium nostrum, vna cum Officiali Constantiensi & Magistro locuti sunt, quiditer alteratio magna inter Papam & Cardinales versata sit, de interdicto fulminato prætempo contra Magistrum nostrum, & breuiter concluserunt, ut accedant Magistrum, intimantes sibi, quia Papade plenitudine potestatis sufficit tandem interdictum, & sententias excommunicationis contra M. Ioannem latas: rogantes enim h[ab]i: lominis, quod propter scandalum populi, & rumorem euicandum, solum eorum Missionariis, solemnitaribus, non interficit. Sed alio liberrime tam ciuitatem, quam Ecclesias, & quilibet loca visitare, iuxta placitum suum.

Etiops Hus, de Pontificis fauore, priusquam carceri mancipatus fuisset, ista scriptis, epist. 5.

D. Latzenbock cum D. Joanne Lepke fuerunt cum Papa, & locuti sunt secum de me. Qui respondit, quod nihil vult facere per violentiam.

In tanto Pontificis & Pontificiorum fauore cum esset grauissimum sibi scelerum conscius, de quibus locupletes ipsi ante oculos præter opinionem obuerbantur testes, sibi metuens fugam iniit; adeoque, etiam si fide publica munitus venisset, aut ab aliquo novo diplomatico tutelam in ciuitatemque prætendere potuisset, sibi præiudicium fecit, ne salui conductus vmbone amplius se posset defendere. De fuga Husi Vlrichus Reichental, ciuus Constantiensis, qui præfens sibi exaculo interfuit, in sua Teutonica de Concilio Constantiensis historia, apud Cochlæum narrat, cum in hospitio suo sepe celebrasse Missam, ac currente ad Missam eius populo. Quod vbiq[ue] Episcopum Constantiem, velut Ordinarium loci, et tamquam excommunicato inhibebatur, ipse vero nihilominus celebraret, Episcopus vero populum Missam interesse prohibebat, Hus capit de fuga circumfessus. Itaque Dominica Oculi, que tertia est in Quadragesima, ubi celebrasset Missam mane, a capitulo panem & vasculum viu, seque abscondit in curru D. Henrici Latzenbock, qui co die educendus erat in rus pro appetitu straminibus, avena, & fano, peracto prandio. Cum igitur Hus in prandio non appareret, nec quisquam sciret, vbi name esset, Latzenbock confusus adiit Consilium Ciuitatis, que Hus de fratre Ioannis Hus, peuit mox claudi porta vrbis, requirebat, & pedites infra, qui illum persequerentur fugientem. His ita paratis repertus est in curru latitanus Hus. Mox itaq[ue] peracto prandio Latzenbock impoosit cum equo, & adduxit in Palatium ad Papam. Ille vero salutem obtendens conductu, ait, se vinciri non debet. Cui Latzenbock respondit: ita decreta est, ut causam tuam iustifices, ne sis hereticus, aut morioris, nre noxes. Inter haec dicta Hus subito de equo desiliens, prorsus se se in cir-

Fugam cœtra omniæ contra Sigismundum datum & contra propria patra iniit.

Qua formula publica fidei fuerit euocata His son.

Si ducum fuit Hus

cumstantem Bohemorum multicudinem (accurrent autem supra 80. milia horum) quem apparitores Papa & Cardinalium comprehendentes, qui decurtos præferunt baculos, impalatum abduixerunt.

Hæc testis ille oculatus de fuga Husi, quam is contra omnem æquum & decorum, imo & contra Sigismundi Regis mandatum, & contra pacis propria inerat. Namque Sigismundus ei fugam peticulo capitis interdixerat: & is, conditionibus quas scripto cum Cesare pepigerat, eam de fuga non incunda, diserte adiuxerat. Mandato contraveniens, vim diplomatis eneruauit: & pacis temere violatis promeruit, ut ex fuga retraheretur, & in carcere coniiceretur.

Enimvero, vt & ipsi heretici I.C fatentur, fidei publica diploma, nemini patrocinatur, si quid is vel contra publicam fidem aut pacem peccaverit, vel nouo aliquo criminis commissio se felicem indignum eo præiuglio reddiderit. Ita Petrus Preimus in hereticorum scholis non postremus, de securitate qu. vlt. scriptis. Fides publica finitur, seu soluitur, puta, si accepta fide publica quia nouum commitat delictum, quia propter hoc puniri posse, & offendit. Angelus de malef. V. fama publica q. 5. angel. l. 1. §. 2. ff. de dolo. Roman. l. 2. §. si quis seruum. §. de acquir. posse. Natus de Banitio 2. part. 2. temporis. q. 16. & 17. vbi ait, promissione securitatem faciat habere conditionem. & vulgo dicatur, qui sidem accepti publicam, nihil contra eam commitat, id est, ipsi quoq[ue] non perturbat pacem publicam. Cum ergo Husius contra pacem publicam, sacra mysteria, sacris innodatis vinculis, obire aulsus fuerit, & Constantiensis Episcopi Imperio patere recusat, neconon Regis inhibitionem speruerit, non poterat iure merito, litteras salui conductus, etiam si illas ab Sigismundo obtinuerit, obtendere, ne ex fuga retraheretur: neve contra illum ex lege ageretur. præfertim, quod ex formula Salvi-conductus vltata, & iure communi præscripta, non nisi contra violentiam facti, non vero contra violentiam (si ita loqui licet) Iuris, defensio exhibeat.

Ita cœlebat item Petrus Preimus, quamquam hereticus, de Secur. q. 6. Imperatoria, ai, constitutio de iudicio capitalibus art. 7.6. prohibet, ne detur Salvi-conductus, vel accusatori, vel reo vel testimoniis, aduersus publicum iudicium; sed soli contra vim. item art. 15.6. mandat, vi accusatu, vel de criminis suspectis, qui extra coram sunt, & iure se defendere vel excusare petunt, à iudicemini non denegetur fides publica, contra vim ne tamen contra vim latinus extendatur: id est, ne detur coram iuri, vel iuri executionem.

Ex hoc Imperiali præscripto, ista est Saxonum formula, referente eodem Premo I.C. Ducum Saxonie Consiliario: Damus ibi fidem publicam, causam dicendi in iudicio, contra vim, non tamen contra iuri executionem. q. 7. de Secur.

Non absimilis Spirensium, Myngingeri, qui à patribus tam hereticorum sterit, teste Obser. 8.2. Iud. Imper. Camer. e. Quando, ait, datur aliqui securitas, vel Salvi-conductus, tunc intelligitur solum de violentia, que defacto contrarius insertur. & ideo me tempore, cuidam qui habebat Salvi-conductum, capto propter delictum vel maleficium, & supplicanti in Camera pro mandato deyelax, iudic. & citatione ad videndum, & petiti processus à Dominis affessoribus sunt denegati.

Contentit his ad Caroline Constitutionis prescriptum decretis, Vfelbenb. in comment ad Tit. C. de fatis. n. 4. & in supplémentis ad Sncid. Inst. de fatis. n. 5. & Eberh. Speckh. Professor Helmstediensis cent. 2. qq. Iuris. q. 1. §. 18. Sub hac fidei publica formula fuit enocatus Pragam, Hieronymus, Husi socius, vlt in act. Concil. Constant. Sess. 6. Receperunt & facturis in omnibus Iustitia complementum, ad quod à violentia (in iusta legi Dei & Iuris exigentiam) & si non erroris pertinaciam, vel heresim in eo legitime probauerint, vt ad pacem adiungantur Taliōnū. Quibus omnibus coram dicto Dn. Archiepiscopo & Prelatis, & in proximo Generali Concilio Constantiensi vlt respondere, & iuxta Sanctorum Patrum decreta & Canones, sicut innoventiam in Christi nomine demonstrent. Dicte Dominicæ proxima post festum Bartholomei.

Intimatio Ioan. Hus, qua de heresi coniunctus heretici p[ro]cesse se subiurum profiteretur. A Et. Hus. pag. 2.

Ego Magister Iohannes de Husse[n]t, omnibus notum facio, quod sum paratus starc coram facie Domini Archiepiscopi, & respondere de rebus omnibus, de quibus sum false accusatus, in

violentiam facti coercendam, non ad vim iusticie eneruantam: quam ne Husius experiretur, sepe ab ipso Rex petitur, vt Concilij iudicio se subiunctoretur, vt heresim abjuraret, vtque ne pertinaciter articulos clamatos assiceret: alioquin, nisi ab ea pertinacia desisteret (eiden prædictus Sigismundus,) fore, vt Concilium suo in ipsu[m] iure, iuxta censum Sanctorum Canonum vtereatur. Quimodo, in faciem illip[s]i dixit, se Concilio promisile si ipse articulos erroneos pertinaciter assiceret, quod nullum hereticum velit manutene: imo mallet ipse solus, per se, propriis manibus pertinacem hereticum comburere, quam tueri. Ideo sepe ei suscit, v[er]i omnibus, & omnino se subiunctoretur Concilio, quod si faceret, gratiam inuenturus esset apud papas: quia aliquid ad honorem Sigismundi & V. Venceslai Regum, nec non Regni Bohemiae, volet indulgere. Ita lego in actis Husi, (quangan ab ipsis Husiis viratis) pag. 15. Sigismundum Regem, cum in Concilio Constantiensi patrociniu[m] Husi ageret, ad Husum loquente, & litteras suas interpretantur.

Nos fidei (De V. Venceslai de Duba, & Iob. annua de Chlum) te commendamus, ne qua tibi fieret iniuria, sed libera tibi coram toto Concilio dicendi potest esse, & de tua fide atque doctrina respondendi. Idque, vt vides, Reuerendissimo D.D. Cardinalem & Episcopum, & ita præfiterunt, vt magna eis a nobis gratia habeatur. Et tamen nonnulli dicunt, nos de tue non posse ei patrocinari, qui aut hereticus, aut de heresi aliqua suscepimus. Nunc igitur id est, quod D. Cardinale, consilimus, ne quid obstinate defendas: sed in omnibus, que contra te allata sunt, & testimoniis tue dignis confirmata, eis, quia debes obediens, ijs ipsius sacrosancti Concilij autoritati submittas. Id si fieris, dabimus operam ut nostra fratris gratia, & tanta Regni Bohemiae causa, ab ipso Concilio, cum bona gratia, & tolerabiliter patientia, & satisfactione dimittaris. Similiter facile habebunt Prelati Concilij, quod de te statuant. Nos quidem tuus erroribus & pertinacie numquam patrocinabimur. Immo, nos bisce manus lignem tibi parabimus potius, quam ut ea que habemus, pertinacia te diutius vti patiamur. Nostrum itaque est consilium, ut ipsis Concilij iudicio stare velit. Ita Sigismundus Rex, Huso, quem ab omni violentia facti volui immunitum, non vero ab Iuris executione exemptum. Itaque, licet cane peius & angue hereticos detestaretur: quia tamen fidem suam interposuerat, diligenter effecit, ne quia homini fieret iniuria, neve illi aditus ad Concilium obstrueretur. In quo tamen cum is coniunctus fuisset, quod nobilissimum Bohemia Regnum totum concusserit, inter se Principes ad lites concitauerit, populum cum Clero commiserit, veteres leges antiquauerit, nouas induserit, connocauerit cohortes, spoliauerit Ecclesiæ, altaria profanauerit, hereses damnatas per immunitam facinora seminauerit propagaueritque, neque abiurare eas voluerit: noluit derogare iuri communis: ad quod ita Husus non semel pronocarat, editis publice his literis, quas ex ipsis eiusdem Husi actis exscribere videntur.

Exemplum litterarum, quas Iohannes Hus in publicis locis Pragensis Ciuitatis affixit. Acta Husi pag. 1.

Magister Ioh. de Husse[n]t, Sacra Theologie Baccalaureus, vult comparare coram Reuerendissimo Patre Dn. Conrado Archiepiscopo Pragensi, Apostolice Sedis Legato, in convocatione proxima omnium Prelatorum & Cleri Regni Boemie, paratus f[er]me ad satisfactionem omnium, poscenti eum de ea que in eo est fide & se redere rationem, & ad videndum & audiendum omnes & singulos, qui erroris pertinaciam, vel heresim quaecumque, voluntib[us] imponere, vt se inscribant ibidem, iuxta legem Dei & Iuris exigentiam. & si non erroris pertinaciam, vel heresim in eo legitime probauerint, vt ad pacem adiungantur Taliōnū. Quibus omnibus coram dicto Dn. Archiepiscopo & Prelatis, & in proximo Generali Concilio Constantiensi vlt respondere, & iuxta Sanctorum Patrum decreta & Canones, sicut innoventiam in Christi nomine demonstrent. Dicte Dominicæ proxima post festum Bartholomei.

Intimatio Ioan. Hus, qua de heresi coniunctus heretici p[ro]cesse se subiurum profiteretur. A Et. Hus. pag. 2.

Ego Magister Iohannes de Husse[n]t, omnibus notum facio, quod sum paratus starc coram facie Domini Archiepiscopi, & respondere de rebus omnibus, de quibus sum false accusatus, in

à Sigism. Salicicon ducti diplo ma hoc ad violentia facti coerendā nov ad iustitiam eneruandam.

XXXII. Verba Si- gism. ad Husum vnde patet illum non voluisse hanc à lucis execu- tione excep- tum.

XXXIII. Husus ad ius cōmu- ne sepius appellavit p[ro]ces- sū heretici si is talis pro- batur se subiurum offerens.

XXXIV.

proximo conuentu Baccalaureorum. & praeceps de hacre, quod multis in locis hereticum me infusulant, non resipientes Inflitum, non legem, non meritam.

Igitur cum haec sciat, vos qui me dictu lacerare non desinitis, a parte in confusione Domini Archiepiscopi progradientini, & pleno ore dicite, quas res a fide Catholica alienas, & quam falsam doctrinam ex me audieritis.

Quod si in reminima à fide Christi aliena deprehensus fuerit, aut infusa doctrina, ut eam, vel alias res alienas à fide Christi deligam, obmutescam, & tamquam hereticus penas dabo.

Si vero nullus mihi restiterit, neque me de hac re accusauerit, iterum vobis dico, quod paratus sum stare Constantia in celebre Congregatione, adeo ut patiar me fisi in cœtu Theologorum, etiam in facie Papæ.

Io proficiatur, qui nouit in me existere villam falsam doctrinam atque alienam à fide Christi. & proferat audacter, si quid contra me habuerit. Me vicissim non pigebit, tam parvo, quam magno, de Veritate illa quam à Deo accepit, quam defensam cupio, admonitus respondere. Viri optimi, qui veritatem diligitis, dicte nūc, numquid a liquid vel contralegensi Dei, vel hominum, hinc verbis suscipere cogitem. Si vero ad audiendum non fuerit admissus, tum omnibus notum sit & manifestum, mea culpa hec minime accidisse. Dominica proxima post festum Bartholomai.

Epistola applicata in ostia aulae Regiae. Ex Bohemico verba.

Significo præterea tibi Bohemia, & omnibus nationibus, me vellesisti, primo quoque tempore coram Concilio Constantiens, in celeberrimo loco, praesente Papa, presidente Papa, presentibus denique omnibus, quicunque ad illum celeberrimum locum conuenierint.

Eo conserat pedem, quisquis suspicionem de me habuerit, quod aliena à fide Christi docuerim, vel defenderim. Item doceat ibi astante Papa, omnibus Theologia Doctoribus, me vlo vnguam tempore eroneam & falsam doctrinam secutum esse, & tenuisse. Porro, si me de errore aliquo conicerit, & me aliena à fide docuisse probauerit, non recusabo quacumque hereticos ferre.

Hæc Hussus in seipsum decernebat, & ad peccatas hæreticis propositas properabat: non ignarus, neminem ab eis fore immunem: si conuincatur: etiam si fide publica, ad tribunal legitimum accesserit. Quamobrem, etiam sine litteris Salui-conductus, Praga, Constantiam iter aperte, namque Salui-conductus a Sigismundo Rege, Spiræ datus, sanguatus fuit anno Domini M C C C XIV. die Octobris 18. vt est in actis Russi pagina 1. Hussus autem Praga discens, Idibus Iulii 15. Octobris, anno eodem vt est in iilden Actis fo. 4. Vnde non ponit ad manus eius die quinto decimo, quod ille Praga exceperit perueniente: cum nondum eo die Spiræ is impetratus signatus; esset: & non modica Pragam inter Spiram, locoru sit intercapedo. Ergo sine litteris Regiis, iter Constantiam institutus: certus, illarum præsidium nullum fore, ad peccatas hereticorum evadendas: quod illæ litteræ à violentia tantum facti tuerentur, non vero à Iustitia rigore eximerent: & neq; fidei Catholice, neque Iurisdictio Ecclesiastica, de his modi personarum erroribus inquirere, & alias contra eos debite procedere, eosdem, punire, quantum iustitia sua debet, si suos errores reuocare pertinaciter recusauerint: etiæ de Salu-conductu confit, ad locum venerint Iudicij, alias non venturi: nec si premittentem, cum alias fecerit quod in ipso est, ex hoc in aliqua remansisse obligatum.

Ex his omnibus eidens est, Hussus & Hieronymus, numquam fuisse fidem à Patribus Constantiensiibus violatam.

Nullam enim in suis concuerant: & data à Sigismundo Regi, non poterat præiudicium aliquod aut impedimentum præstare, ne ex lege Ecclesiastica contra eos agereetur. Et quidem ista sufficerunt, ad integratatem Patrum Constantiensiū vindicandam, atque demonstrandam.

Quamobrem, cum Imperialibus decretis, aliquando contra eum, de comburendis VVicelphi libris ageretur: is ab Imperialibus scitis, ad Ecclesiasticos Canones prouocauit, causamq; suam contra Patres Constantienses, & contra Sigismundum Regem iugulauit, isto memorabilis, quod in libro de hereticorum libris legendis, scripsit. Nec imperiali, inquit, iudicio possunt Ecclesiastica iura dissolvi: prout haec non tanta & leguntur, d. 10. Capite, Lege Imperatorum, & extra de institutionib. in cap. Ecclesia S. Maria, cum suis concordantias. Et conclusis, vbi cum veritut periculum anima, vel tractantur legibus contraria, per Canones derogatur, ut patet 96. distinctione, Duo sunt. & Cap. si Imperator, cum suis concordantias. Lubet aducere istic eas leges, vt vel ex eis aduersariis perspectum habeant, Patres Constantienses fidem Hussus non fringit, etiam illa fuit ex diplomate Regis Sigismundi: ante cuis signationem profectus est.

Et quidem prima legis, ab Husso, ex d. 10. Cap. Lege Imp. adducta, haec sunt verba Nicol. i. Papæ, ad Episcopos in Concilio apud Coniunctionum villam, Siluanecto proximam congregatos, an. 863. Imperatorum leges, Evangelici, Apostolici, atque Canonis decretis, quibus postponendis sunt, nullum posse inferre preiudicium, afferimus.

Alteream legem Innocentius 3. Abbatu & Conuentu S.

Sylvestri scribes, scitum, nullamq; laicis facultatem, nullum Imperium super Ecclesiæ, personisque Ecclesiasticis esse decreuit. Non attendentes, quod laicis (etiam Religiosis) super Ecclesiæ & personis Ecclesiasticis nullas sit attributa facultas, quos obsequi di manu necessitas, non auctoritas imperandi, à quibus si quid motu proprio statutum fuerit, quod Ecclesiastum etiam respicat cōmodum & fauorem, nullius firmatis existit, nisi ab Ecclesia fuerit approbata. Extra de Confut. in cap. Ecclesia Sancti Marie Anno 1215.

Antiquior subsequens est, quam Gelasius Papa, Anastasio Imperatori Acacianis fauient, ob Acacij, male de fide Catholica meriti, scis diptychis in scriptum nomen dixit, an. 494. Duo sunt, Imperator Auguste, quibus i. rincipit hic mūdus regitur: auctoritas sacra Pontificis, & Regalis potestas. In quibus tanto gravius pondus est Sacerdotum, quanto etiam pro ipsi Regibus in diuino sunt redditus examinationem, &c. Nostri itaque inter hec, ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam redigi posse voluntatem, d. 96. Cap. Duo sunt.

Paria dixit an. 883. Joannes Papaalteri Imperatori. Si Imperator Catholicus est (quod salua pace ipsius dixerimus) filius est, non Praeful Ecclesiæ quod ad Religionem competit, discere ei conuenit, non docere, habet priuilegia sua potestatis, que administrandis legibus publicis diuinis in consecutus est, ut eius beneficis non ingratius cōtra disputationem ecclesiæ ordinis nihil vñperet. Ad Sacerdotes enim voluit Deus, que Ecclesiæ disponenda sunt, pertinere, non ad seculi potestates: quas, si fideles sunt, Ecclesiæ sua Sacerdotibus voluit esse subiectas. Non sibi vendicet alienum ius & ministerium, quod alterius deputatum est, ne contra eum tendat abrumpi, à quo omnia constituta sunt: & contra illius beneficia pugnare videatur, à quo propriam consecutus est potestatem. Non à legibus publicis, non à potestatis secuti, sed à Pontificibus & Sacerdotibus omnipotens Deus Christiana Religioni Clericos & Sacerdotes voluit ordinari, & disciri, recipique de errore remeantes. Imperatores Christiani subdere debent excusationes suas Ecclesiastici præfusibus, non preferre. d. 96. Cap. Si Imperator. Conformiter ad has leges, ab ipso Hussus probatas, Patres Constantienses Sess. XIX. decreuerunt, Iudici Ecclesiastico nihil obstare scira aut priuilegia Imperatoria ali cui concessa, quominus in causa fidei procedat. Presens San. Synodus, ait, ex quoris Salu-conductu per Imperatorem, & alios seculi Principes, hæreticis vel de hæreti diffamatis, (putantes eosdem sic a suis erroribus reuocare) quocumq; vinculo se astrinxerint, concesso, nullum fidei Catholice, vel iurisdictioni Ecclesiastice præiudicium generari, vel impedimentum præstari possit, seu debere declarat: quoniam nido Salu-conductu non obstante, licet a iudici competenti & Ecclesiastico, de his modi personarum erroribus inquirere, & alias contra eos debite procedere, eosdem, punire, quantum iustitia sua debet, in causa fidei cognoscendis, & in hæreticis puniendis. Aliud est Pontificium tribunal, aliud Regium: non minus quam alia sunt iura illius, alia alterius: & quidem illa superiora, haec minor: adeoq; hæc, illis spiritualibus subiecta, scitum & istud Hussus.

Quamobrem, cum Imperialibus decretis, aliquando contra eum, de comburendis VVicelphi libris ageretur: is ab Imperialibus scitis, ad Ecclesiasticos Canones prouocauit, causamq; suam contra Patres Constantienses, & contra Sigismundum Regem iugulauit, isto memorabilis, quod in libro de hereticorum libris legendis, scripsit. Nec imperiali, inquit, iudicio possunt Ecclesiastica iura dissolvi: prout haec non tanta & leguntur, d. 10. Capite, Lege Imperatorum, & extra de institutionib. in cap. Ecclesia S. Maria, cum suis concordantias. Et conclusis, vbi cum veritut periculum anima, vel tractantur legibus contraria, per Canones derogatur, ut patet 96. distinctione, Duo sunt. & Cap. si Imperator, cum suis concordantias. Lubet aducere istic eas leges, vt vel ex eis aduersariis perspectum habeant, Patres Constantienses fidem Hussus non fringit, etiam illa fuit ex diplomate Regis Sigismundi: ante cuis signationem profectus est.

Hussus, & Hieronymus, ipsi in seipsum sententiam dixissent, ille quidem, cum scripsit: Quod si in re minima à fide Christi aliena deprehensus fuerit, aut in falsa doctrina, vt eam vel alias res alienas à fide Christi deligam, obmutescam, & tamquam hereticus penas dabo: Hieronymus autem, cum pronuntiauit, stego ipse aliquando (quod absit) contra veritatem, ut Ecclesia Catholica, atque sentire aut predicare presumpero, Canum fuerit fabiaceam, & eterna pane obligatus inueni; etiam Hussus, inique & crudeliter in eos in Cœlio adiungit, quatenus fuille diuulgaret, & federe inter se iniquitatis initio, confirmatoque litteras atrocis furore plenas, ad Concilium mi-

serunt.

serunt. Hos ut in officio contineret Sigismundus, quid in Concilio transactum fuerit, & quantum benignitatem virtutis Patres ostenderint, perficipli, proque innocentia Patrum strenue laborauit. Ita habet ex Bohemico versu, apud Cochevum lib. 4. hys. Husitaram.

Sigismundus Romanorum & Vngarie, &c. Rex, Nobilium, Latzkonii de Crauari Capitaneo Marchionarius, Botzkonii de Cunstar, alias de Podiebrad, Czenkonii de Vuartemberg, & singulis aliis Baronibus, militibus, Clientibus, per Regnum Bohemiae, & Marchionatum Moraviae, ad partem Hussiticam colligatis, fidelibus nobis dilectis, gratiam Regiam, & omne bonum.

Nobiles, fideles, dilecti. Bene nos trahit memorialibus insidet, qualiter ante haec tempora Regnum Bohemiae, & terra Moravia, guerris aggrauat, fuerunt. Etiam vos bene notatio, quomodo circum circa vicini supradicti terris, non multa bene faciunt: & si fortassis aliquals ipsi da reetur occasio, liberter in ipsa, & in vos ipsos viuere manus emittet. Denique fideles dilecti, audiuimus, & quotidianæ relatione audimus (quod dolenter scribimus) quomodo vos Domini in Bohemia & in Moravia diuiniores facitis, partes souetis & disponitis: nescimus ratione quare. Et fortassis, etiam si vicini circumdantes vobis bene vellet: vostarem inter vos metis disponitis & cogitat, refra terras guerras destruere, de quo summopere dolamus: quia intelligimus, immo cognoscimus, in iacturam & præjudicium dignitatis Serenissimi & charissimi fratris nostri, ista omnia vestra confusa & fæderi vengere. Enimvero antiquis sic deductum est, quod nullus Dominorum in Regno, præter voluntatem Regiam, deberet aliquas ligas seu confederationes iuvare aut facere. Sed si vobis contra alterum alicuius actionem se habere prætenderet, hoc debet coram Regia maiestate, & iuria transe non gaudiis discuti, & difeni. Si vero hoc facitis proper Magistrum Ioannem Hys (nam, sicut percipiunt, alij ait, patrem Hys vocet, alij vero non) sicut velitis, vt cum Hys primo in Bohemia non inatus fuit, nosque in celum ximus, quod propter ipsam aliqui inciperunt partialitates tenere, statim nobis difficult: quia si prescribemus, quod exinde error multis sequetur, & quod non facile deducetur a thomum furea. Et quidem his præterendis, scimus Concilium in Constantia inchoatum fuit, ad quod, cum per sensum, cum ipse quoque Huss vellet profici, ibique interesse, plurimum sumus gauii, quod sperabamus propter insus aduentum omnes discordias tolli posse: quodque de omnibus his de quibus accusatus fuit, se expurgare debet, & quod propterea omnes scrupuli in Bohemia ciffare debent. Inter ea, nobis adhuc in partibus Rheni extensibus, peruenit Constantiam, & ibi sunt arrestati, scutide his iuri sufficienter oblii informati. Quod si prius ad nostram Celsidinem applicaret, ac nobiscum Constantiam processisset, fortassis negotia sua alium habuissent progriffum. Et Deus noster, quod tan ingenti dolore sumus atriti propter casum suum, quod etiam verbis non possumus sufficienter exprimere. Sed etiam omnes Bohemi, qui tunc temporis nobiscum adiungunt, bene perpendunt, quonodo nostram solitudinem pro ipso interpositum, quodq; plures farore permoti de Concilio exiunimus, immo verius de Constantia recessimus. At Patres, nobis intimaverunt dicentes: Si nullus admittere, vt iustitia in Conclito administraret, non haberent quid amplius eo loci agerent. Itaque haec in parte nihil iam amplius facere potuimus: neque etiam nobis pro cœlum negotio aliquid ulteriorum loqui licuit: quia exinde Concilium totaliter suisset dissolutum. Neque autem sunt ibi duo vel trius Clerici, sed de viuenda Christianitate Regum & Principum Ambulatorum: præsentem ex quo iam Reges & Principes, Petro Luna olim obedientes nobiscum vni sunt. Vnde non a liudowno tenemus, nisi quod hoc suorum Concilium, bono & recte ordine procedit & gubernatur. Et si vellet ita seruo & rigide partem Hys souere & defendere, hoc vobis effici nimis difficile, quod deberetis vos totius Christianitatis congregatio opponere. Et scitum andivimus, sunt iam taliter incipiuti, cum destinatione cuiusdam litteræ ad Concilium, multi pendentes sigilli, confundentes & clamantes Concilium propter Hys supradictum: quodque Concilium contra vos taliter provocatis, quod iam de facto efficitur, pro oppositione supradicta. Et fortassis iure ita est contra vos præcedetur. Si non obtemperabis, sicut obedientes sibi, etiam fortassis & Crucem contra vos obtinere poteritis: ex quibus premisis maioribus discrimina & scandalum sequi potest & oriri, de quo cordialiter doleremus. Et si tunc ad tollendam hoc, libet vobis numerus partes nostras interponere, etiam, ne fortassis veniremus nimis tarde. Ideo affectuose à robis omnibus, & a vobis quolibet desideramus, rogantes, quatenus consideratis, quilibet sub conscientia & honore, virum hoc fit con-

gruum & honestum, quod propter premissa inter vos debetis disporere, quodque propter hoc, Regna & terræ pericula & denauitioribus debetis subire. Et fortassis à talibus colligationibus & confitrationibus. Nam valde i. dignum arbitramur, (sic præmutitur) quod aliquis cum aliquo, præter sui Domini voluntatem, quod Cochevum lib. 4. hys. Husitaram.

Sigismundus Romanorum & Vngarie, &c. Rex, Nobilium, Latzkonii de Crauari Capitaneo Marchionarius, Botzkonii de Cunstar, alias de Podiebrad, Czenkonii de Vuartemberg, & singulis aliis Baronibus, militibus, Clientibus, per Regnum Bohemiae, & Marchionatum Moraviae, ad partem Hussiticam colligatis, fidelibus nobis dilectis, gratiam Regiam, & omne bonum.

XXXIX.
Hussitum.
Hussit in
Concl. a
dua facie
& quanti
benignit
ate Patres
Huso &
Hieronymo
ostende
re per
ficiunt.

XL.
Hus
de
cretis
C. &
exacerbat
omnia
Bohemia
curvant
&
progressus
ingentes
faciunt,
VVencesl.
Rege id im
pedire nō
valente.

XXXVIII.
Patru Con
stantiæ.
decretum
in materia
literaturæ
Salui-
con-
ducens.

Hussitæ
Conc.
crudeli-
tatis inhu-
mant.

collo

Et fortassis, etiam si vicini circumdantes vobis bene vellet: vostarem inter vos metis disponitis & cogitat, refra terras guerras destruere, de quo summopere dolamus: quia intelligimus, immo cognoscimus, in iacturam & præjudicium dignitatis Serenissimi & charissimi fratris nostri, ista omnia vestra confusa & fæderi vengere. Enimvero antiquis sic deductum est, quod nullus Dominorum in Regno, præter voluntatem Regiam, deberet aliquas ligas seu confederationes iuvare aut facere. Sed si vobis contra alterum alicuius actionem se habere prætenderet, hoc debet coram Regia maiestate, & iuria transe non gaudiis discuti, & difeni. Si vero hoc facitis proper Magistrum Ioannem Hys (nam, sicut percipiunt, alij ait, patrem Hys vocet, alij vero non) sicut velitis, vt cum Hys primo in Bohemia non inatus fuit, nosque in celum ximus, quod propter ipsam aliqui inciperunt partialitates tenere, statim nobis difficult: quia si prescribemus, quod exinde error multis sequetur, & quod non facile deducetur a thomum furea. Et quidem his præterendis, scimus Concilium in Constantia inchoatum fuit, ad quod, cum per sensum, cum ipse quoque Huss vellet profici, ibique interesse, plurimum sumus gauii, quod sperabamus propter insus aduentum omnes discordias tolli posse: quodque de omnibus his de quibus accusatus fuit, se expurgare debet, & quod propterea omnes scrupuli in Bohemia ciffare debent. Inter ea, nobis adhuc in partibus Rheni extensibus, peruenit Constantiam, & ibi sunt arrestati, scutide his iuri sufficienter oblii informati. Quod si prius ad nostram Celsidinem applicaret, ac nobiscum Constantiam processisset, fortassis negotia sua alium habuissent progriffum. Et Deus noster, quod tan ingenti dolore sumus atriti propter casum suum, quod etiam verbis non possumus sufficienter exprimere. Sed etiam omnes Bohemi, qui tunc temporis nobiscum adiungunt, bene perpendunt, quonodo nostram solitudinem pro ipso interpositum, quodq; plures farore permoti de Concilio exiunimus, immo verius de Constantia recessimus. At Patres, nobis intimaverunt dicentes: Si nullus admittere, vt iustitia in Conclito administraret, non haberent quid amplius eo loci agerent. Itaque haec in parte nihil iam amplius facere potuimus: neque etiam nobis pro cœlum negotio aliquid ulteriorum loqui licuit: quia exinde Concilium totaliter suisset dissolutum. Neque autem sunt ibi duo vel trius Clerici, sed de viuenda Christianitate Regum & Principum Ambulatorum: præsentem ex quo iam Reges & Principes, Petro Luna olim obedientes nobiscum vni sunt. Vnde non a liudowno tenemus, nisi quod hoc suorum Concilium, bono & recte ordine procedit & gubernatur. Et si vellet ita seruo & rigide partem Hys souere & defendere, hoc vobis effici nimis difficile, quod deberetis vos totius Christianitatis congregatio opponere. Et scitum andivimus, sunt iam taliter incipiuti, cum destinatione cuiusdam litteræ ad Concilium, multi pendentes sigilli, confundentes & clamantes Concilium propter Hys supradictum: quodque Concilium contra vos taliter provocatis, quod iam de facto efficitur, pro oppositione supradicta. Et fortassis iure ita est contra vos præcedetur. Si non obtemperabis, sicut obedientes sibi, etiam fortassis & Crucem contra vos obtinere poteritis: ex quibus premisis maioribus discrimina & scandalum sequi potest & oriri, de quo cordialiter doleremus. Et si tunc ad tollendam hoc, libet vobis numerus partes nostras interponere, etiam, ne fortassis veniremus nimis tarde. Ideo affectuose à robis omnibus, & a vobis quolibet desideramus, rogantes, quatenus consideratis, quilibet sub conscientia & honore, virum hoc fit con-

gruum & honestum, quod propter premissa inter vos debetis disporere, quodque propter hoc, Regna & terræ pericula & denauitioribus debetis subire. Et fortassis à talibus colligationibus & confitrationibus. Nam valde i. dignum arbitramur, (sic præmutitur) quod aliquis cum aliquo, præter sui Domini voluntatem, quod Cochevum lib. 4. hys. Husitaram.

CHRISTI INTERPONTI SIGISMUNDI
REG. ROM. 7. FICII ANN. 3. 1417.

CHRISTI INTERPONTI SIG

Deligunt
municipium
Thabor
ad sua per
agenda &
participan
da mysteria.

Coranda
cuiusdam
consilium
de Rege
non mu
tando.

Monaste
rium spo
liant abba
te occiso
& ingētem
rhabatur
inde afor
tant.

XLI.
Ladisl.
Rex Polo.
vxorē du
ci non si
ne aliqua
ignomini
a ob im
paritatem
coniugii.

collo induas, sine re per se ueris, ut capisci. Nicolaus, qui nō
fuerit Regem nō fructu minari, repente se ex illius conpe
ctu subduxit, & ad suos reuertens, malum quod non minus
sibi quam illis imminaret, si obuiam illi communi consi
lio itum non fuerit, exposuit: atq; iussus sententiam suam
dicere, pronuntiavit, sibi secessione opus esse videri, quae
locum multitudini, tum amplum, tum latissimum, ad pera
genda ipsorum & participanda mysteria præberer: qualem
le offerret mons Tabor, quintum à Praga distans lap
idem, in quo nunc municipium eodem vocabulo situm
est.

Ferunt ex viris, mulieribusq; & pueris turba miscellanea,
ad quadraginta millia hominum illo confluxisse, mensaq;
trecentas circum appositam fuisse, vino & calicibus instru
tas: factamque ibi mentionem noui Regis creandi, à cœ
remonijs pectorum minime dissidentibus: quam tamen mox
prævaricator, Coranda cognomine, citiusmodi verbis in
præsens disculpsit: Regem, inquit, habemus, & non habemus.
Vocabulo quidem Rex est, qui modo regnat: potestare autem tantum
dem vales, quanti pictum in pariete simulachrum. Idque vtrum
que rationibus nostris maxime conductus, si modo confirmare se
etiam nosfram atque corroborare cupimus. Primum enim ex titulo
Regis Romanorum magnum robur nobis accedit aduersus factionem
Romanam, que nihil contra Bohemos attentare andebit, quoad vide
bit Regem stare à religione ipsius. Nobis autem quantum oboesse po
terit Rex, qui viuens mortuus est? At si nobis ex priuatis Rex aliquis
existat, & interim aliquid vel domi, vel foris ingruat: talis, neque re
bus suis, neque nostris, propter imbecillitatem virium poterit consu
lere.

Non erat grata Nicolao ista oratio: cæteri omnes verba
Coranda comprobabant: & antealios Venceslaus Rex,
tametsi dicta in le contumeliosa inerant, Corandan tamen
laudauit, quemadmodum scilicet Dn. ille in Euangelio di
spensatorem iniquitatis, quod prudenter fecisset. Nicolo
vero etiam diligenter quæsito potiri nequivit: ipsa nobi
litate sensim iam consilia sua cum prævaricatoribus &
plebe infecta cõmiserente, ne alij alios auxilio destituerent.

Atq; hac item ratione elapsus est alter nobilis latro, ad
supplicium à Rege, propter summam perfidiam, crude
litatem & sacrilegium detinatus. Ingressus monasterium
quod Opparoutium appellant, hospitiq; cum tribus co
mitibus à Petro Abbatē benigne exceptus, tres mox alias
induxit, ac deinde virginis simul prædones, dato illis nego
tio, ut obuios quoq; Monachos trucidarent. Adhibita
sunt insuper sceni Abbati crudelissima tormenta, ut thefa
ros Monasterij proderet. Arille nullum omnino verbum
per cruciatum emisit, qua re exasperatus crudelis hospes,
omnia loca oculuſa inuasit, armaria effregit, cistas reclusit,
& quicquid in illis aurea, argentea, moneta inera, id to
rum diripiuit, mox donario per quam opulentem impia
mannus admodum, signa, inde & calices, & Cruces, atq; alia hu
iusti modi vniuersalia ex auto & gemmis pretioſa, plauſtris im
posuit, secum aucta domum alportauit. Trigesies ſester
riū æstimata fuerunt bona illa ablata: quæ Abbate quoq;
o cicio prædones rapuerunt. Et quidem Regi Venceslao
aderat voluntas, ut tot sceleris & facinoris protinus vindica
ret, sed in ſeditionibus, & magnis factionibus, ne ipſi qui
dem Reges que volunt præstare ſemper poſſunt. Dubra
nius hifl. Bohemica lib. 23.

Id temporis, in Polonia, Rex Ladislao, cum Elisabeth.
Pilecam, Ortonis Palatini Sandomiriensis filiam, proue
cta iam etatis & effeta vidua, in matrimonium duxiſſet,
magnum nomini ſuo infamiam, non modo apud ſuos, ve
run etiam apud exterios asperſit: ita vi Constantiense
Concilium quoq; ea fama, traducentibus Cruciferis Ma
rianis, impluerit. Huc accessit, quod præter imparitatem
coniugij, ex iuri Christianorum inceſtum quoque id era
matrimonium, cum Elizabeth Ladislao in loco ſororis ef
ſet, properterea quod is à matre eius de ſacro fonte fuiffet le
natus. Sed inſtante Rege, Parres, Conſtantines, legit
imas eſſe eas nuptias iuſterunt. Rex inde Cracouiam indi
cio Conuentu, Reginam quoq; eam ritu ſolenni fecit, nec
quicquam aduersantibus nonnullis Proceribus, & in pri
mis Sediicio Oſtrogojo Palatino Poſnaniensi. Quoni
am autem ea ab Archiepiscopo Leopolensi Ioanne Ref

ſotio coronata erat, veritus Nicolaus Archiepiscop. Gne
zneſlis, qui tunc in Concilio Constantiensis propter ſplen
dorem gratiosus erat (ita ut ſummus Pontificatus ad eum,
fi Blugoff credimus, deferetur, ſi eum ſuſcipere volu
ſet) ne ſio posterisque ſuia Archiepiscopis Gnezneſlis
ea prærogativa coronandi Reges & Reginas ſuſriperetur,
obtinuit apud Concilium, ut Archiepiscopus Gnezneſlis
deinceps Polonie Primas haberetur. Cromerus rerum Polo
nicarum hifl. lib. 18.

Edem tempore, cum nondum aliquis certus Pontifex
Romanus designatus fuiffet, Patres Constantienses, quem
admodum ad alia Regna, in Scotoriam quoq; Legationem
mifere. Ad Scotos iuit Abbas Pontiniaco, vir multa cru
dite, & vita sanctimonia insignis. Summa mandato
rum fuit: vt Concilio Generali Scotti adhærent. Venit &
a Petro Luna, Frater Henricus Hardyn Minoritanus An
glus, absurdas quasdam præterea opinioneſ pertinaciter
aſſerens. Huic Gubernator adhærens, Petrum Lunam, con
tra Clerum Scoria Concilio fauenteſ defendebat. Ceter
um vincere Clero, Frater is, niſi fuga euaſiſſet, fusciculos i
gnitos effugere ob hæſem, de qua coniuratus erat, nequiuſſet. Hector Boeth. Scotorum historie lib. 16.

Felicior Henrico Hardymio, Fr. Guillelmus, Holmus
Anglus, minoritanae familie hoc anno Domini 1416. pro
fessor, virtutis, pietatis, & bonarum litterarum ſed in pti
mis charitatis Christiane nomine quamplurimis com
mendatus. Postquam publica ſua ſtudia consummasset, do
num ad Cænobium ſuum reuertſus, intra priuatos parie
tes rei medicea dedit operam, ut non ſolum aegris homi
num animabus, ſed etiam infirmis corporibus ſalubriter
mederetur: exemplum Sanctorum Colma & Darniani, &
ante hos S. Lucae Euangelista, qui mentibus & corporibus
fanandis feliciter in cubuerunt aliquando. Neque ſane in
felicitati ei res ſucceffit. Namq; & artis medicea peritiam, ex
naturalium rerum cognitione affsecutus fuerat, & quod rei
caput est, ut ex effectis colligere licebat, donum curatio
nis à Deo accepferat. Erat ergo in omni hac praxi mire fel
ix. Morbos enim, qui aliis incurabiles videbantur, ſepi
piflamine curauit. Nullius vel vilissimi hominis tenuitatem
refugit, ſed, que erat eximia eius charitas, eque pauperes
ac diuites, ſummos atque infimos, indifferenter admisit,
parique ſolicitudine pro cuiusque infirmitate quemque
traftauit & omnes quos potuit gratificauit. His nomi
nibus non ſolum populo, ſed etiam Proceribus, & quod
primum est, Deo gratius fuit, quod gratiam quam gratis ac
cepferat, gratis impenderet. Ne autem posteros ſua ſcientia
fraudaret, ſed potius & mortuus alios mortis periculo eri
peret, iisque vitam prorogaret, egregium opus Desimpli
bus medicamentis elaborauit. Pithous, de Illustribus Anglia Scri
ptoribus.

Floruit eodem tempore, Henricus Dux Saxonie & Lu
neburgi, vel ad miraculum, ſed iam iuſtitie cultor insignis.
Placer, ad amulationē Principum, illuſtre illius quoddam
facinus narrare. Hic iuſtitiae tenacissimus Princeps, cum
multa egiftet, ut viu & improbatim latrociniantium ex
cluderet, & improborum ſceleri castigaret, de minimo
quoque & maximo ſtatuebat exempla iuſtitie, neque in
ſuorum perfonam apſiebat: quod oftendit in hoc facto.

Præfectus in arce Telle, vir indutrius, cum iure pro
panter in Luneburgum, aduenturo Principi necessaria pa
rare, ventus Aquilonaris penetrabat, tenuiter, ut ſolent
militares, indutum. Vidiſ is in via mantellum arantis de
propinquu rufiſi, accipiensque promiſt redditum in
dubio, cum redire. Quis non hoc permittat arcis Præ
fecto, per omnem ditionem ditissimo? Agricola non affue
tus reddi ab eius generis hominibus, quod attigere, recla
mabat: quod ille paruſi faciens, iuriu ſuorū ſuoperabundus.
Post non mutas horas ſequutus Dux, reperit ſtantem
iuxta viam hominem de ſuavitate querulante, & cum ar
tentus loqueretur, audienciam poſtulans, Dux ſterit, ut au
ditet. Ille vero: Quid est, inquit, optimus Princeps, quod publicos
infidolatoſ viarum persequeris? Ipsiſ tua arcis Præfectus iam pre
tarius, yſtem mihi ſuſit pauperi nudus, & ut vides ſub brumam al
genti. Dux tacitus ſecun rem perpendens, & deueteſ ſcu
tinum faciens, reperit, ut diximus, reclamanti veſtem
ſubla-

Archiep.
Gneſneſlis
Primas Po
lon. in
Concilio
ſtat. crea
tur.

XLII.

XLV.
Paulus Vr
ſinus occi
ditur poſt
eius nec
Roma ad
obſequiū
apoth. Se
dis ſedit.

XLIII.
De Fratet
Guillelmo
Holm. Au
glo Ord.
minorium.

XLIV.
Hær. Dux
Saxonie &
Lunenburgi
militis
iuſtitia
cultor.

I.

Pontific
hoc anno
creatur
Matthaus
V.

ſublatam. Cum autem rebus in oppido expeditis regref
ſum Dux faceret, ad locū ablatae veſtis perueniens, inſtrad
eſſe Praefectum: & Cur, inquit, pauperi reclamanti refem ab
ſtulſiſ: Tho miniflerio persequor huius publicos: & tu es, qui non
minor illis in meo patraſiſ? Multa parantem in ſu purgatio
nem dicere, ipſe equi derracto capistro, alligatum in arbo
rem appendit iuglandum. Mīta ſeuſtis iuſtitia, in Princ
ipe, quæ apud posteris aegre fidem inueniret. Sed vo
luit imitari Dauidem Regem, inter laudes ſuas numeran
tem, quod ipſe in marutino interficeret omnes peccato
res terre, ut diſperderet de domo Domini omnes ope
rantes iniuitatem. Krantzus libro decimo, Saxonia, capi
te 30.

Hoc anno, ad diem V. Auguſti, ad Collem floridum,
Fulginatenſis agri oppidum, caſus est Paulus Vrſinus, ad
extremum, Romana Eccleſia, propter Ioannam Regi
nam Sicilię, non nimis aequus. Nullo Pontifice Romano,
tunc in Vrbe & Eccleſia ſuperſtire, Roma dominium pro
Iohanna vſurpat, & tum Conſervatores, tum Capit
ula que vocant Regionum ex Regina nomine Vrbi im
poſuerat. Tandem à Sedi Apoſtolica Cardinalibus Le
gatis cieciſt, ad cum quem dixi Collem floridum copi
as eduxerat: obliuſque quas Bacchus Peruſino iniuri
as intulifer, nihil iniuricauit aut hostile metuebat. De
dit occaſionem hosti, eis iniurias vlcſcendi. Is itaque, Tar
taliā, hac tempeſtate in arte militari illuſtrum, cum de
lecta manu ad eum interficiendum, cohorteſque diripi
endas ante ſe præmiſit, qui ut erat imperatum, vagantem
Paulum extra mēnia, fretus auxilio Ludouici Columnæ &
Christophori Angelij confodit. Eius milites ſubito
pauo atroniti, ad arma recurrere, factoque in Tarta
liā ē loco ſuperiore impetu, niſi ſubſidiarium militem
Bracchius auxilio miſiſſet, ingentem ea die ſtrage edi
diſſent: ſed coeunte multitudine eum pugna habuit ex
iun, ut capi hostes ad vnum, arque rebus omnibus ſpo
liati dimitterentur. Paulo interfecto, Tartaliā ad occu
panda eius oppida cum ſuis copiis in agrum contendit
Romanum: Cardinales autem Legati, abrogato Magi
ſtratu a Paulo Vrſino Roma reliquo, tres Gubernato
res, & Iohannem Immolam, Senatorem Vrbi præſe
runt; qui alios Conſervatores, & Praefectos Regiona
rios deligerent. Ad hunc modum, Roma, ad obſequiū
una Sedi Apoſtolica rediit, procurantibus, Petro Han
nibalio Stephanico tit. Sanct. Angelii, & Iacobuſ Inſula
no tit. Sanct. Eustachij Cardinalibus Legatis. Antonius Pe
tri in notis diariis Mſ. & Anton. Campan. libro quarto, bſtor.
Bracchij.

RELATIO FACTA PER COMMISSARIOS IN
cauſa Tridentinensi ſuper executione mo
ritorii.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis: Deuo
ti commiſſarij noſtri in cauſa Eccleſia Tridentinensi, du
dum per hanc Sanctam Synodum deputati, vi ſe informa
rent impliciter & de plato ac ſine figura ac ſtrepiu iudi
cij, an monitorium alias per eandem Sanctam Synodum
contra illuſtrum Principem, eum Dominum Fredericum Du
cem Austriae & alios quoſcumque occupatores & de
teneatores Eccleſia & Ciuitatis Tridentinensi, ne non op
pidorum, caſtrorum, terrarum & locorum, ac bonorum &
iuriū ad diſtam Eccleſiam Tridentinensem perren
tium decretu, ſit debite executum, & cum potestate ci
tandi diſtum Dominum Fredericum Ducem & alios
quoſcumque detentores & occupatores ſupradictos, per
edictum publicum in curia Romana, in valis Eccleſia
rum maioriſ & Sancti Stephani Confantieniſi affi
dum, ad diſcum & opponendū quicquid * voce vel
in ſcriptis dicere, vel opponeſe voluerint contra dicti
monitorij executionem, in dicta curia & in partibus fa
ctam, ac etiam propter non appetitionem huiusmodi
monitorij, ad videndum & audiendum ſe declarari per
dictam Sanctam Synodum in peſtas in dicto monitorio
contentas incidit, & poſtea per eandem Sanctam Syn
odum commiſſum extitit, quod praefati commiſſarij vel
major pars iſorum præmia ſaſerent & exequentur, &
que ſuper hiſ reperiſſent eidem Sancta Synodo fideliter
referent: Dicunt, & referunt eidem ſacra Synodo, quod
coram iſiſ pro tribunali ſedentibus, vocato dicto Domi
no duce & aliis pro parte dicti Domini Epifcopi, instru
menta & alia probationum genera dictarum executionum
monitorij, tam in hac Ciuitate Constantiensi, quam in
partibus in omnibus locis in ipſo monitorio deputatis
per edictum publicum, cum conſerter de non tuto acceſ
ſu, fuerint producta, & ſeruari ſeruandis per eos ſecund
um formam eis traditam, audiroque procuratore &
defenſore dicti Domini Ducis ad ſingulos aetus citato, con
ſet eisdem ex productis dictas executiones & monitio

nec, fuisse & esse debite in locis debitis factas & executas, secundum formam praedicti monitorij, non obstantibus exceptionibus pro parte aduersa propositis, & terminum in dicto monitorio dico domino duci & occupatoribus praedictis constitutum, dudum lapsum esse, nec eisdem monitos doctissime satisfactum, aut paritum monitioni.

SESSIO XXVIII.

In causa Tridentinensi.

Dilectus mercenarius tertius mensis Martij fuit sessio generalis in maiori Ecclesia Constantiensis solemniter celebrata, praesidente in eadem domino Iohanne Episcopo Ostiensi. Fuitque celebratum in ea officium Missa cum introitu, cum sanctificatus fuerit, &c. per reuerendissimum patrem dominum Ioannem Patriarcham Antiochenum. Et praedicto officio completo, superuenit ibidem serenissimus princeps dominus Sigismundus Romanorum & Hungariae, &c. rex, cum iuriis nobilibus. Deinde vero legebantur Litanie & aliae orationes, quae in sessionibus legi solent. Praedictis vero peractis, accusata prius contumacia domini Frederici ducis Austriae & aliorum non audiendum se declarari incidisse penas contentas in monitorio, reuerendus pater dominus Nicolaus Episcopus Merseburgensis in contumaciam dictorum Dicorum Dicorum Austriae & aliorum, pronunciavit eisdem incidisse in penas contentas in monitorio, prout in schedula quam manibus te nebat, & legebat de verbo, ad verbum, cuius tenor est inferitus insertus, continetur. Erveniendo in eadem schedula ad insertionem monitorij, propter proximatem & laborem dominus Petrus de Lomburga, alias de Polonia, legebat monitorium, alias decretum: & in eo finito, dominus Nicolaus Episcopus prefatus continuauit sententiam declarationis vixque ad finem.

Declaratio in causa Tridentinensi.

Sacrosancta generalis Constantiensis synodus, Ecclesiastica Catholica representans, in spiritu sancto legitime congregata, ad futuram rei memoriam. Decet sanctam matrem Ecclesiam, eos qui salutis monita obstinata elatione contemnunt, non dimittere incorrectos, neque impiorum proteruiam sine digna castigatione præterire. Sane cum dudum de anno Domini millesimo quadringentesimo decimo sexto, cum iam dictus Fredericus dux per anteade hac ciuitatem Constantiensis receperisset, ipsa Synodo in consulta præfatumque monitorium in eius praesentia & suorum adiutoriorum & procuratorum prælentione decetrum, propter quandam tractatum concordie, quem sperabat in actis causa plene constare, in eius personam legitimam non potuerit habere executionem, per editum secundum formam monitorij antedicti. Et quia per eandem sanctam Synodum constituti fuerint commissarii tam de collegio reuerendissimorum patrum dominorum sanctorum Romanae Ecclesie Cardinalium, quam de nationibus singulis ad cognoscendum, videndum & examinandum, an antedictum monitorium esset debite executum: dictisque commissariis referentibus, ex productis constare dictum monitorium fuisse debite & in locis deputatis executum, conserisque notorie dictum Fredericum ducem & alios occupatores & detentores, nec non vasallos nobiles, capitaneos, officiarios, & subditos, supradictos, nullatenus præceptis in dicto monitorio contentis paruisse, sed eundem Fredericum ducem & alios occupatores & detentores supradictos, dictam Ecclesiam Tridentinensem, Ciuitatem, terras, oppida, castra, villas & alia iura & bona prædicta tenere indebet & cōtumaciter occupatas & occupata, contra sententiam & præceptum serenissimi regis Romanorum, cui iure iurando stare promisit, de quo & eius obligacione constat publicis documentis: ideo volens prefata Synodus tantam inobedientiam & rebellionem notoriam vñsciri cum Apostolo, ne tanti mali perueritas transferat presumtoribus in exemplum perhac sententiam quam fert in his scriptis, pronunciat, decernit & declarat, dictum Fredericum ducem Austriae, anathematis & sacrilegij vinculis innodatum, periuicq; * reum, necnon penas priuationis & inhabilitationis in constitutione Carolina prædicta contentas, eundem Fredericum ducem & alios occupatores & detentores, tam Ecclesiasticos quam seculares, vasallos, nobiles, capitaneos, officiarios & subditos Ecclesie Tridentinensis, & ciuitatis & aliorum bonorum prædictorum, sub penas, sententias & constitutionibus diuæ memoria Caroli Quarti contra tales facinorosos & sacrilegos editis, & alii grauioribus, requiri & moneri pro restitutione dicta Ecclesie & bono-

in dicto

rum prædictorum, ac plenaria satisfactione, & alias sibi de opportuno remedio protuleri.

Quapropter eadem sacrosancta Synodus super notorietate & aliis iuratis fernandis in causa huiusmodi certiorata ad plenitum eandem notorietatem & facti evidentiam & alia in ipsa causa agitata attendens, volens indemnitati Ecclesie prouidere, nec minus animarum salutis dicti ducis & aliorum occupatorum & detentorum, necnon vasallorum, nobilium, capitaneorum, officiariorum & subditorum prædictorum consulere, præhabita deliberatione matura, vñdecimo Calendas Decembribus sequentis eiusdem anni monitorium decreuit, cuius tenor sic incipit:

Decretum monitorij.

Sacrosancta generalis Constantiensis synodus, vniuersis & singulis Christi fidelibus salutem & omnipotentis Dei benedictionem.

Grauem querelam venerabilis fratri nostri Episcopi Tridentinensis, &c. & sic finit, litteras monitoriales contra dictum Fredericum ducem & occupatores & detentores huiusmodi, partibus ipsis auditis, & seruatis seruandis, prædictis partibus ad hoc legitime citatis, decreuimus fore concedendas decernimus, & concedimus in forma quae sequitur, que quidem forma sic incipit:

Monitorium decretum in forma.

Sacrosancta generalis Constantiensis synodus, vniuersis & singulis venerabilis fratres Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, &c. sic finit, Quibus & cūlibet vestrum in præmissis dabimus plenam fidem. Darum Constantia vñdecimo Calendas Decembribus anno à nativitate Domini millesimo quadrungentesimo decimoquinto, Apostolica sede vacante.

Declaratio in causa Tridentinensi.

Sacrosancta generalis Constantiensis synodus, Ecclesiastica Catholica representans, in spiritu sancto legitime congregata, ad futuram rei memoriam. Decet sanctam matrem Ecclesiam, eos qui salutis monita obstinata elatione contemnunt, non dimittere incorrectos, neque impiorum proteruiam sine digna castigatione præterire. Sane cum dudum de anno Domini millesimo quadringentesimo decimo sexto, cum iam dictus Fredericus dux per anteade hac ciuitatem Constantiensis receperisset, ipsa Synodo in consulta præfatumque monitorium in eius praesentia & suorum adiutoriorum & procuratorum prælentione decetrum, propter quandam tractatum concordie, quem sperabat in actis causa plene constare, in eius personam legitimam non potuerit habere executionem, per editum secundum formam monitorij antedicti. Et quia per eandem sanctam Synodum constituti fuerint commissarii tam de collegio reuerendissimorum patrum dominorum sanctorum Romanae Ecclesie Cardinalium, quam de nationibus singulis ad cognoscendum, videndum & examinandum, an antedictum monitorium esset debite executum: dictisque commissariis referentibus, ex productis constare dictum monitorium fuisse debite & in locis deputatis executum, conserisque notorie dictum Fredericum ducem & alios occupatores & detentores, nec non vasallos nobiles, capitaneos, officiarios, & subditos, supradictos, nullatenus præceptis in dicto monitorio contentis paruisse, sed eundem Fredericum ducem & alios occupatores & detentores supradictos, dictam Ecclesiam Tridentinensem, Ciuitatem, terras, oppida, castra, villas & alia iura & bona prædicta tenere indebet & cōtumaciter occupatas & occupata, contra sententiam & præceptum serenissimi regis Romanorum, cui iure iurando stare promisit, de quo & eius obligacione constat publicis documentis: ideo volens prefata Synodus tantam inobedientiam & rebellionem notoriam vñsciri cum Apostolo, ne tanti mali perueritas transferat presumtoribus in exemplum perhac sententiam quam fert in his scriptis, pronunciat, decernit & declarat, dictum Fredericum ducem Austriae, anathematis & sacrilegij vinculis innodatum, periuicq; * reum, necnon penas priuationis & inhabilitationis in constitutione Carolina prædicta contentas, eundem Fredericum ducem & alios occupatores & detentores, tam Ecclesiasticos quam seculares, vasallos, nobiles, capitaneos, officiarios & subditos Ecclesie Tridentinensis, & ciuitatis & aliorum bonorum prædictorum, sub penas, sententias & constitutionibus diuæ memoria Caroli Quarti contra tales facinorosos & sacrilegos editis, & alii grauioribus, requiri & moneri pro restitutione dicta Ecclesie & bono-

1417.

1417.

1417.

in dicto monitorio comprehensas & expressas incidisse, ipsisque Frederici ducis Austriae & aliorum occupatorum, & locorum, & alia loca quæcumque Ecclesiastico suppeditata interdicto. Vnde eadem sacrosancta synodus diuersos & singulos venerabiles fratres Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, ac dilectos Ecclesie filios abbates, priores, praepositi, decanos, archidiaconos, scholasticos, cantores, thesaurarios & canonicos tam cathedralium quam collegiarum, parochialiumque Ecclesiarum rectores, & loca tenentes corundem, craterosque plebanos curatos & non curatos, clericos, notarios & tabelliones publicos per Italiam & Alemaniæ constitutos, & alias vñliber & eorum quemlibet in solidum, ad quem, vel ad quos presentes nostræ literæ pertinuerint, tenore præsentium requirit, atque monerit primo, secundo, tertio & peremptorio terminis, communiter & diuinus, & eis & eorum cuiilibet in virtute sancte obedientie, & sub excommunicationis pena latæ sententiæ districte præcipiendo mandat, quatenus statim viis presentibus, dictum Fredericum ducem Austriae anathematis & sacrilegij vinculis innodatum, per iurique reum, nec non penas priuationis & inhabilitationis prædictas, ac corundem & occupatores ac detentores, vasallos, nobiles, capitaneos, officiarios & subditos inobedientes, & rebelles, prædictas penas, censuras & sententias alias in dicto monitorio contentas, incidisse, singulis diebus Dominicis & festiis in eorum ecclesiis, monasteriis & capellis infra missarum solemnia, dum ibidem populi multitudo ad diuinam audiendum, australis congregata fuerit, etiam alias vbi & quando & quoties expediens fuerit. Et postquam vigore præsentium ipsi, seu aliquis corum requisiti fuerint, seu fuerit requisitus, pulsatis campannis, candelis accensis, & demum extinctis & in terra proprieatis, publice denunciant & evitent, & ab aliis publice, quantu in eis erit, denuntiari & evitari ab omnibus Christianis & singulis sedis Apostolice, & alios nationum in eadem sancta synodo existentium notarios, & eorum quemlibet in solidum, notarios atque scribas in causa & processu prædictis. Qua lecta, dominus Cardinalis presidens respondit pro toto Concilio, Placet. Quo facto, aduocatus consistorialis instantibus dominis prosecutoribus & ministris, proposuit decretum citationis per editum, & illius executionem ad diem centesimū, qui illa die incidebat, & produxit bullam Decreti citationis, & instrumentum executionis, afferens signa notariorum in instrumento positæ, esse signa illorum quorum esse inscribuntur in illis. Et accusauit contumaciam dicti domini Petri, & petit illum alta voce vocari ad valvas Ecclesie, & ad hoc deputari duos ultimos cardinales diaconos, videlicet de comitibus, & Florentinum, duos sedis Apostolice & alios concilia notarios, & respondit præsidens pro toto concilio, Placet. Tunc dicti cardinales & notarii iuerunt ad valvas Ecclesie, & reuersi retulerunt per cardinalem Florentinum, illum vocasse trina vice alta voce, & neminem comparuisse. Et aduocatus consistorialis facta relatione, petiuit iterum dominum Petrum reputari contumacem. Tunc cardinalibus præsidens, mandauit legi per Episcopum Dolensem schedulam infra scripti tenoris.

Ordinatio lecta super contumaciam domini Petri de Luna.

Hæc sacrosancta synodus, præmissa, proposita & petita peraduocatum consistoriale, admittit, si & in quantum hinc admittenda de iure, & mandat notarii eiusdem synodi & causæ præsenti, proposita, petita & producta huiusmodi, atq; vocationem & relationem præmissas: Et quod idem dominus Benedictus sic vocatus & sufficienter expectatus, minime comparuit, nec comparet, redigi inter acta. Et de præmissis fieri publica instrumenta, quorumque fuerint opportuna, vt eadem synodus super præmissis deliberaret, iudicet & decernat, prout de iure fuerit faciendum, eisdem duci Frederico & occupatorib⁹ & detentoribus ac intrulis & intrudendis, ac contra dantes auxilium, consilium aut fauorem. Quem quidem processum etiā omnes & singulos processus necessarios & opportunos commitit vocationi Petro Episcopo Stragurieni, cum potestate subdelegandi, & aliis clausulis in forma debita & consuetu-
ta, supplens quoque eadem synodus omnem solennitatem defactum, si quis forsitan fuerit in præmissis.

* presby-
teros.

* reum.

In Conſi-
tientis Ca-
gilii Sell.
zo.

* reum.

1. Tim. 1.
2. Tim. 4.March. 18.
Luc. 17.

dinales ordinatum, quod praesidens responderet pro toto concilio, Placet. Et ad hoc super quolibet actu fieri habetur consensum cardinalium, & schedulam illius actus signatam per notarios nationum, & conferret cum lectura qua fieret.

SESSIO XXX.

In qua Concilium approbat subtractionem obedientie factam per regem Aragonum ipsi Petro de Luna.

Die Mercurii decima supradicti mensis Martii, fuit Sessio generalis in maiori Ecclesia Constantiensis solenniter celebrata. In qua quidem sessione reuerendus pater dominus Stephanus episcopus Cephalidentis, officium Missae de Spiritu sancto deuote decantauit: & reuerendissimus in Christo pater dominus Ioannes Episcopus Ostiensis, sancta Romana Ecclesia Cardinalis, & Vicecancelarius, huiusmodi sessioni praesedit. Interfuit etiam reuerendissimus princeps dominus Sigismundus Romanorum & Hungariae rex, cum multis sibi adstantibus principibus. Et lectione Litanis, ac aliis deuotis orationibus cum Evangelio, Dixit Iesus discipulis suis: Quoniam oportet semper orare, & non deficere, &c. Nuncii & oratores concilii, qui fuerant per concilium ad hoc destinati, fecerunt relationem per organum domini Bernardi de Planca decretorum doctoris, quomodo in castro Panischola Dertusensis diocesis cum favore & auxilio illustrissimi principis domini Alfonsi regis Aragonum fuerant, & Petrum de Luna Benedictum decimumtertium in sua obedientia nuncupatum, in propria persona apprehenderant, ac quod ipsum citauerant iuxta formam & tenorem citatorii ab ipso concilio decreti. Ipseque Petrus de Luna responseo dederat, prout haec & alia in ipsis instrumentis per dictum patrem dominum Bernardum exhibitis, ac de verbo ad verbum perleatis, plenus continentur. Promotores vero concilii petierunt apud acta registrari. Post haec autem venerabilis vir dominus Petrus de Lompurga in decretis Licienatus, quandam decreti schedulam perlegit tenoris subsequentis.

Concilium approbat subtractionem obedientie factam per regem Aragonum.

Sacrosancta Constantiensis synodus generalis, in Spiritu sancto legitime congregata, vniuersalem Ecclesiam representans, vniuersitatem Christi fidelibus salutem & omnipotentis Dei benedictionem. Dudum cum ad audientiam nostram * peruenierit, fama publica referente, quod nobilis vir Philippus comes Virtutum, nonnullique alii in hac parte commissarii & officiales sui ipsius de mandato & auctoritate, ac ratus & gratum habendo, contra venerabilem fratrem Albertum episcopum Astensem, patrem & pastorem animarum suarum, cui obedientia & reuerentiam debitas facere tenebantur, & qui vna nobiscum in hoc sacrofaneo Concilio generali onera humiliter suppontauit, ac speciali licentia nostra ad suam se transfluit Astensem Ecclesiam, nulla sumpta occasione iusta, temerarie & iniuste in dictum dominum Episcopum vi armata, aulam laicorum manus iniientes violentas, eundem ignominiose ad calrum, quod Vetus dicitur, dicta ciuitatis Astenensis perduxerunt, ibique carceribus manciparunt & detinuerunt, prout detinunt etiam incarceraatum de praesenti, carcilegium & excommunicationem aliasque censuras ecclesiasticas & penas iuris & constitutionis prouincie Mediolanensis Ecclesia (eius dicta Astenensis suffraganea existit) circa hoc editas & prolatas, & in partibus per ordinarios declaratas, damnabiliter incurrerendo: Nos de tantis tamque grauibus excessibus (vt supra ferrur) nobis relatis, qui inter cetera ad vniuersalis Ecclesia reformationem fumus hic congregati, ad quos super quibuscumque questionibus (si quas intentre volebat contra Episcopum prafatum) habere poterat recursum, non immrito dolentes, volentes super his inquirere veritatem, ipso comite (vt dicebatur) procurante per hos nuncios, venerabilibus fratribus Papieni & Nouariensi episcopis dari concessimus in mandatis, vt super obiectis per ipsum

bat & confirmat, decernitque illam per omnia debuisse & deberet ab omnibus fidelibus obseruari, iuxta ipsius seriem ac tenorem.

Concilium reuocat quandam constitutionem Petri de Luna, qua incepit, Ad futuram.

Eadem quoque sancta synodus Constantiensis, quandam constitutionem dudum (vt dicitur) a dicto domino Benedicto sic in sua obedientia nuncuparo, editam, qua incepit, Ad futuram rei memoriam. In dierum successu crecente malitia sic videmus mundum, &c. & finit, Datum Massilia apud sanctum Victorem, dictu quoquarto Kalendas Iunii, pontificatus nostri anno decimo tertio: declarat nullatenus comprehendere casum regiae ordinacionis praedictae, consequenter reges ipsos dictam ordinacionem condendo, promulgando, obseruando vel obseruari faciendo, etiam alios obseruatores eiusdem contra dictam constitutionem in aliquo non venisse, ipsamque si & in quantum regie ordinationi praefatae in casu premisso facta, aut promulgata, aut obseruatoribus eius quomodolibet obliuaret, tanquam impeditiuam in hac parte vniuersitatis ecclie, inueteratiq; schismatis nutritiua, omniaque inde sequita, decernit & pronunciat nullius fuisse aut esse roboris, efficacie vel momenti. Post praedicta dictus reuerendissimus dominus Cardinalis Vicecancelarius, nomine totius synodi respondit, Placet.

SESSIO XXXI.

Die Mercurii ultima supradicti mensis Martii, in Ecclesia maiori Constantiensi fuit Sessio generalis celebrata, & in eadem sessione fuit dictum officium Missa de Spiritu sancto per reuerendissimum patrem dominum Martinum Episcopum Aprurensem: Reuerendissimus vero pater dominus Ioannes Episcopus Ostiensis, Sancta Romana Ecclesia Cardinalis, huiusmodi sessioni praesidebat. Litanis autem & aliis orationibus expletis per dictum dominum praesidentem, more solito pontificalibus induit, legebantur per dominum Antonium episcopum Concordie, & Petrum de Polonia, sive sive ea que sequuntur.

Monitorium contra comitem Virtutum.

Sacrosancta Constantiensis synodus generalis, in Spiritu sancto legitime congregata, vniuersalem Ecclesiam representans, vniuersitatem Christi fidelibus salutem & omnipotentis Dei benedictionem. Dudum cum ad audientiam nostram * peruenierit, fama publica referente, quod nobilis vir Philippus comes Virtutum, nonnullique alii in hac parte commissarii & officiales sui ipsius de mandato & auctoritate, ac ratus & gratum habendo, contra venerabilem fratrem Albertum episcopum Astensem, patrem & pastorem animarum suarum, cui obedientia & reuerentiam debitas facere tenebantur, & qui vna nobiscum in hoc sacrofaneo Concilio generali onera humiliter suppontauit, ac speciali licentia nostra ad suam se transfluit Astensem Ecclesiam, nulla sumpta occasione iusta, temerarie & iniuste in dictum dominum Episcopum vi armata, aulam laicorum manus iniientes violentas, eundem ignominiose ad calrum, quod Vetus dicitur, dicta ciuitatis Astenensis perduxerunt, ibique carceribus manciparunt & detinuerunt, prout detinunt etiam incarceraatum de praesenti, carcilegium & excommunicationem aliasque censuras ecclesiasticas & penas iuris & constitutionis prouincie Mediolanensis Ecclesia (eius dicta Astenensis suffraganea existit) circa hoc editas & prolatas, & in partibus per ordinarios declaratas, damnabiliter incurrerendo: Nos de tantis tamque grauibus excessibus (vt supra ferrur) nobis relatis, qui inter cetera ad vniuersalis Ecclesia reformationem fumus hic congregati, ad quos super quibuscumque questionibus (si quas intentre volebat contra Episcopum prafatum) habere poterat recursum, non immrito dolentes, volentes super his inquirere veritatem, ipso comite (vt dicebatur) procurante per hos nuncios, venerabilibus fratribus Papieni & Nouariensi episcopis dari concessimus in mandatis, vt super obiectis per ipsum

* Antoni.

Luc. 1.8.

* Plathea.

* Plachea.

* vbi

Comitem aduersus ipsum Episcopum diligenter inquirent veritatem, & vocatis praefato Philippo comite, & qui forent enocandi, de premissis omnibus & singulis ac corum circumstantiis vniuersitatis simpliciter & de plano sine strepitu & figura iudicij se diligentius informarent. Et si dictum Episcopum in aliquo culpabilem reperirent, ipsum sub fida custodia retinerent, donec a liud à nobis, seu Romano futuro pontifice haberent in mandatis, nec non informationem huiusmodi in scriptis fideliter redactam, sub eorum clavis sigillis, ad nostrarum presentiam transmiserent, vt inde super hoc consultius agere valeremus. Si vero per informationem eandem dictum episcopum minime culpabilem reperirent, ipsum facerent plena libertate gaudere. Cuius quidem concessionis mandati tenorem haberi volumus pro sufficienter expresso. Verum postmodum nonnullorum fide dignorum relatione perceperimus, quod literae nostrae super huiusmodi concessionis mandato executa non fuerunt, dictaque Episcopi propterea super premissis procedere minime valuerunt.

Noe igitur, super premissis prius summaria informatione auctoritate nostra facta, attendentes quod subdit in eorum prelatos, & laici in clericos nullam habeant iurisdictionem & potestatem, & q; premissa in libertatis ecclesiastica & pastoralis dignitatis vilipendium non modicum & scandalum plurimorum redundante dignoscunt, non lentes huiusmodi offendam (sicut nec debemus) sub diffimulatione transire, & licet contra praedictos comitem eiusq; commissarios & officiales, in premissis possemus iuris seueritatem exercere, tamen ad eos magis contumendos mitius agere volentes, committimus infra scriptis fratribus nostris vel eorum alteri, quod si per summariam informationem, q; ad ipsum comitem eiusq; commissarios & officiales tutus non patet accessus, constiterit, ne propterea tanti tamque graues excessus nostris constituentibus oculis remaneant impuniti, per hoc prefens publicum dictum legendum & publicandum, ac in valuis maioribus Papieni, & Nouariensi & Asteni Eccletiarum cathedralium afigendum, dictum Philippum comitem, eiusque commissarios, officiales & quocunque alios, qui culpabiles fuerint in premissis, in eos & eorum quemlibet sub excōmunicationis & interdicti, & in eisdem ecclesiis, ciuitate Astensis ac exterris terris & locis dicta ciuitatis & eisdem comiti subiectis quoque titulo, penas quas ferimus in his scriptis, (si monitori huiusmodi non paruerit cum effeta primo, secundo, tertio requiratis & inoneatis, quem & quos tenore praesentium requirimus & inonemus, quatenus infra duodecim dies post electionem, publicationem & affixionem praesentium, vt supra faciendas, immediate sequentes, quorum duodecim dies quatuor pro primo, quatuor pro secundo, & reliquos quatuor dies pro tertio & peremptorio termino ac canonica monitione praedicta, Philippo comiti eiusque commissariis & officialibus huiusmodi praefigimus & assignamus, praefatum episcopum absque quolibet contradictionis obstaculo intra tres menses a die relaxacionis ipsius coram nobis personaliter accessum, & ibidem iuri paritum, libertati sua pristina restitutam, cum familia vniuersisque bonis suis absq; diminutione aliqua, realiter & cum effectu, offerentes dicto comiti & cuilibet poscenti bonum & breue iustitia complementum de persona praefati episcopi ministriare. Quod si forte huiusmodi nostris monitione & requisitione in dicto termino parere cōtempserit, ne propter viarum discrimina dicti Episcopi Astenensis differatur libertas, & vt paretur etiam iuxta quadam capitula dudum per oratores nostros ex vna, & quosdā altos tunc de praedicta obedientia praefati Petri existentis in regno Aragoniae fuit definitum & conclusum, qua quidem capitula per nos solenniter approbata fuerunt. Quodq; etiam venerabilis frater Archiepiscopus Auxitanensis, cui praedicta ecclisia Metropolitano iure subest, ad confirmationem aliquis electionis forsan facta, vel siendae, ad prouisionem aliquis in episcopum ecclie praedicta non procedat. Et quia etiam praedictus Petrus, seu Clemens septimus etiam in eadem obediencia nominatus, eius praedecessor, quatuor alii de quatuor declarant: eccliam vero ac etiam ciuitatem & com-

* Baionē.

DECRETVM SUPER REDINTEGRATIONE
Ecclie * Bayonensis.

Sacrosancta generalis Constantiensis synodus, &c. Attendens ad reformationem & redintegrationem vniuersitatis etiam omnium cathedralium eccliarum, qua chifmate praesenti durante habebant vel habent episcopos diuersarum obedientiarum, per quos ipsa cathedralis ecclie monstrose in capite & in membris videbantur & videtur gubernari, statut & ordinat, q; ecclie Bayonensis, que etiam duos simul per plures annos habuit episcopos, & inter alios bona memoria Petrum, qui fuit de obedientia Balthasaris, tunc Ioannis Papae vigintiiterti in sua obedientia nuncupati, nouiter defunctum, & superstitem venerabilem fratrem Guillermum hic praesentem, qui fuit creatus per Petrum de Luna, Benedictum decimumtertium in eius obedientia nuncupatum, deinceps per Guillermum episcopum regutar ac versus episcopus ipsius ecclie, nec non episcopatus Bayonensis vincius censetur, & illi clerici & populus ciuitatis & diocesis Bayonensis in omnibus consuetis, licitis & honestis, vt corum vero episcopo & pastori obdiant, & ipse eos benigne viceversa peralsteret, prout ad eius pontificale officium pertinet de consuetudine vel de iure. Inhibentes nihilominus venerabili capitulo ipsius ecclie, ne ad electionem aliquis loco ipsius defuncti Episcopi villatenus procedant, sed in illa supercedeant, prout etiam iuxta quadam capitula dudum per oratores nostros ex vna, & quosdā altos tunc de praedicta obedientia praefati Petri existentis in regno Aragoniae fuit definitum & conclusum, qua quidem capitula per nos solenniter approbata fuerunt. Quodq; etiam venerabilis frater Archiepiscopus Auxitanensis, cui praedicta ecclisia Metropolitano iure subest, ad confirmationem aliquis electionis forsan facta, vel siendae, ad prouisionem aliquis in episcopum ecclie praedicta non procedat. Et quia etiam praedictus Petrus, seu Clemens septimus etiam in eadem obediencia nominatus, eius praedecessor, quatuor alii de quatuor declarant: eccliam vero ac etiam ciuitatem & com-

for. + quo
que.

cta ecclesia pro parte obedientia dicti Balthasaris numerus canonorum ab antiquo institutus completus fuisse, prout de praesenti prouidit, quibus quidem domino Guillermo episcopo & canonicis quatuor assignauit, * quod bona immobilia, nec non iura, fructus, redditus, prouerbus & emolumenta ad capitularem mensam dictae Ecclesie pertinentia, in Castellae & Nauarre regnis existentia, & illa etiam ad ius & proprietatem ipsius mensae reducimus, ita quod ipsi quatuor canonici deinceps possint apud eandem ecclesiam personaliter residere, ac horis consuetis & divinis officiis interesse, ac stallum in choro & locum in capitulo cum ipsis aliis canonicis dictis habere, ac in omnibus fructibus, redditibus &c. praedicta mensa, ut veri canonici ipsius ecclesiae participare, dicto canonorum numero non obstante, quodque nullus in locum aliumius decedens, aut aliter canoniciatus & praebendas suas ipsius ecclesiae quomodolibet, praterquam per spontaneum cefsum dimittentium ipsius ecclesiae canonici Apostolica, vel ordinaria auctoritate admittantur, quounque ad dictum numerum sit deuenient: ac decreuit dicta sancta Synodus irritum & inane, si lecus super his factum fuerit, aut fieret in futurum.

SESSIO XXXII.

* pluma-
libus.

Odo iste
paulo post
fir papa
Martinus
V.

Odo S.
post factus
Martinus
V.

consuetis cum debita solennitate completis, instantibus promotoribus concilii, fuit accusata contumacia Petri de Luna per dominum Ardecinum aduocatum. Et iuxta petitionem ipsius dictus dominus Ioannes Episcopus Ostiensis huiusmodi sessioni praesidens, nomine concilii deputauit reuerendissimos patres dominos Odonem de Columna, & Lucidum de comitibus diaconos cardinales, tunc in ordine cardinalium postremos, reuerendosque patres Feltrensem & Mersburgensem episcopos, quibus dedit in mandatis, vi ipsi vna cum protonotariis, & notariis, atque scribis huius causae cum cursore sedis Apostolicae, dictum Petrum de Luna, ad valvas ecclesiae iuxta mores antiquos vocarent, & ipsi synodo vocacionem referrent. Qui quidem domini deputari, vna cum Iacobo R hodini & Thoma Polteni proronotariis Apostolicae sedis & huiusmodi cause notariis, ac Francisco de Mediolano Apostolicae sedis cursore, locu sessionis exeuntes, accesserunt ad valvas eiusdem ecclesiae. Et praefatus Franciscus cursore ipsum Petrum de Luna alta voce vocauit sub his verbis: Este hic dominus Petrus de Luna, Benedictus XIII. In sua obedientia nuncupati, vel aliquis pro eo qui compareat, responsurus coram sacro concilio in causa schismatis & heresis contra ipsum mora? Cumque nec ipse nec aliquis pro eo comparuisse, aut responsum dedisset, dicta vocacione triuia facta, ipsius synodi promotores & vna cum eis Benedictus de Guildelotis de Perusio, camera Apostolicae clericus, nomine huius sanctae synodi super huiusmodi vocacione & non comparitione, & non responsione, petierunt instrumentum & instrumenta. Quibus sic peractis, cardinalis de Columna vnu ex deputatis praenotis, commissionem eis factam, a dicto concilio adimpleuisse, dictumque Petrum de Luna modo praemissa per cursorem triuia vice vocasse, nec ipsum Petrum, vel aliquem pro eo ibidem comparuisse, aut responsum dedit, dicta sanctae synodo retulit: & deinde Franciscus de Mediolano cursor praefatus, de praemissa vocacione fecit relationem. His sic peractis dominus Ardecinus aduocatus praedictus, vocacionem & relationem huiusmodi petitur inter acta huiusmodi cause registrati. Et deinceps reproducta bulla citationis, alias contra ipsum Petrum de Luna decreta & executa.

Haec sacrosancta Synodus, auditis & consideratis relatibus, propositis, producatis & petitis, prefatum Benedictum sic in sua obedientia nuncupatum, legitime citatum, vocatum & expectatum, non comparentem, & qui in octaua Martii, ad quam etiam citatus extiterat, non comparuit, pronunciat, reputat & declarat contumacem, decernitque in eius contumaciā, eius absentia Dei repleta praesentia non obstante, fore in causa huiusmodi vltterius etiam vsque ad disfinitivam sententiam inclusive procedendum. Volens autem in eadem causa mature & cum summa grauitate procedere, commitit dilectissimis ecclesiæ filiis Guillermo tituli S. Marci presbytero, & Francisco tituli SS. Cosmae & Damiani, sancte Romanae Ecclesiæ cardinalibus, atque Iohanni electo patriarchæ Constantino politano, necnon venerabilibus fratribus Roberto Saresbiriensi, Iohanni Lichfeldensi, & Stephano Dolensi episcopis, ac electis Ecclesiæ filiis Guillermo Pulchri nepotis Franciæ, Iohanni de * Podemitis generali ordinis Prædicatorum, in obedientia Petri de Luna, Benedicti decimierti nuncupati in sua obedientia, magistris in sacra pagina, Michaeli de Nauers vtriusque iuris Aragonum, & Iohanni de Ledena legum, Nauarregum illustrum oratoribus, Iacobo electo Parmensi, Hermanno de Dwerck sedis Apostolicae protonotario, Roberto abbati Cluniacensi, Nicolao Woidis vtriusque iuris, Petro Nardi, Henrico Fleckel, decretorum, sedis Apostolicae capellaniis & auditoribus causarum palatii Apostolici, & Iohanni * Rellis decretorum doctoribus, quatenus ipsi vel eorum major pars examinent articulos, quos offerri contigerit, coram dicta synodo, vel coram dictis commissariis, & eis examinatis, super illis qui ipsis vel eorum maiori parti admittendi videbuntur, de quorum articulorum receptione & eorundem admissione, prefata synodus dictis commissariis, vel eorum maiori parti plenam confert & committit potestatem. Ipsi autem duo ex eis ad minus, super articulis prædictis, & aliis offerendis & eorum veritate & notorietate testes & alia probationum genera recipient, iurarique faciant, & examinent diligenter, ita quod occupantium conditio melior non existat, neque per aliquorum inchoationem, aliorum derogerat potestati: sed duorum

^{* carum} bus aut pluribus negotiis huiusmodi examinationis & receptionis testium inchoantibus, ceteri & quilibet dico siue bñni ex illis, etiam seorsum & separatis, ac eodem vel diuinitis temporibus testes & alia probationum genera etiam super articulis & aliis inchoatis recipere, examinare, ac mandatum huiusmodi vacante exequi, testiumque attestations & probationes alias vel * corum esse cunctum eidem sacra synodi fideliter referant, vt exinde eadem sancta synodus super premisis procedat, decernat, & iudicet, prout secundum Deum, iustitiae & aequitatem fuerit faciendum. Mandat insuper & committit eadem sancta synodus praefatis commissariis, & duobus (vt praemittitur) ex illis, quatenus ad dies, horas, & loca opportuna cundem Benedictum sic (vt praemittitur) nominatum, cirent, & citari faciant peremptorie publice coram ipsis in locis praedictis ad videndum, etiam recidi, produci, iurare testes, & alia probationum genera in causa huiusmodi quatenus opus erit, cum potestate citandi & cogendi testes praefatos quoscumque, si qui forsan à dicta depositione se lñtraxerint. Protestatur etiam eadem sancta synodus, quod per quoscunq; actus, ordinem, seu terminos iudiciorum seruatos vel servandos in hac causa, formæ processus, que de iure seruanda est, aut seruari sufficit in notoriis, renunciare non intendit nomine synodi deputatit reuerend. patres & dominos ad vocandum praefatum Petrum de Luna, videlicet Odonem de Columbia, Lucidum de comitibus Cardinales, Viennensem Archiepiscopum, Feltrensem, Tridentinensem & Lichfeldensem episcopos, & Antonium Taxal generalem ordinis S. Mariae de Mercede, Thomam Polensem, & Iacobum Rhodini sedis Apostolicae protonotarios, vna cum praesentis cause scribis, & Franciscum de Mediolano sanctæ Apostolicae sedis cursum. Qui deputati, vocarunt & citarunt praefatum Benedictum per curiorem antedictum, in hunc modum: Est hic Petrus de Luna, Benedictus decimusterius in sua obedientia nuncupatus, vel aliquis pro eo qui compareat pro eo, ad videndum aperiendi dicta testium, &c. Deinde dictis deputatis de valuis reuerentibus, dominus Lucidus cardinalis de comitibus, nomine condeputatorum retulit, ipsam vocationem per cursum antedictum trina vice susse factam, neminemque ibi comparuisse, aut aliquod verbum respondisse. Quo facto, & iterum petito publicari dicta testium, & decerni terminum ad dicendum contra dicta huiusmodi, reuerendus pater & dominus, dominus Stephanus episcopus Dolensis legebat quandam decreti papyri schedulam tenoris subsequentis:

Decretum de publicatione attestacionum & citatione ad contraobiendum.

Hæc sacroſancta generalis synodus Petrum de Luna, Benedictum decimunertium in ſua obedientia nuncu-

SESSIO XXXII

A nno & indictione quibus supra, die vero Mercurii, duodecima mensis Maii, fuit celebrata sessio generalis in maiori ecclesia Constantiensi. In qua reuerendissimus pater dominus Nicolaus Archiepiscopus Gnezzensis milianum celebravit. Fuitque presidens hunc sessioni reuerendissimus pater dominus Ioannes episcopus Ostiensis, Vicecancellarius sanctae Romanae Ecclesie Cardinalis. Et intererat huiusmodi sessioni serenissimus princeps dominus Sigismundus Romanorum & Hungariae rex, induitus vestimentis imperialibus, coronam in capite habens, adstantibus sibi reuerendissimis in Christo patribus & dominis, domino Angelo Prandifino & Iordano Albanen. Episcopis, sancta Romanae Ecclesie cardinalibus, illustrissimis principibus Rodolpho Saxonie in ense, Ludouico Bavarie ducibus in pomo, & Frederico Marchione Brandenburgensi in sceptro, & habitibus consuetis sibi seruientibus. Demum lectis Litaniis vna cum aliis deuotis orationibus, ut moris est, ascenderunt ambonem deputati & commissarii in causa heresis &c. contra Petrum de Luna, in qua reuerendissimus pater dominus Guillerius tituli sancti Marci, sancta Romanae Ecclesie presbyter cardinalis fecit relationem, dicens in esse quod ipsi commissarii processissent in causa, ad ea quia eis sufficiens commissa, quia primo ipsum Petru de Luna, Benedictum decimum tertium in sua obedientia nominatum, ad clandum & dari videndum articulos vocassent, & deinde certos articulos per procuratores causa oblatos recipissent, eosque ad probandum admisissent, telleisque tringantaocto Cardinales, Archiepiscopos, Episcopos, Prelatos, Doctores & alios super cibideam recipessent, iurareque fecissent, ac eos diligenter examinassent. Insuper dicto Petro de Luna sic sufficienter vocato, nonnulla iura per procuratores pro-
cesserunt, & cibideam recipiuntur.

SESSIO XXXIV

De Sabbati quinta mensis Iunii, anno à nascitute Domini millefimo quadringentefimo decimosextimo, indictione decima, fuit sessio generalis per sanctam synodum Constantiensem in maiori Ecclesia Constantie solenniter celebrata. In qua reuerendus pater dominus Thomas *Senonensis episcopus, missum de tempore celebravit. Praefedit autem reuerendissimus dominus Ioannes Episcopus Ostiensis cardinalis & vicecancellarius, & dictis demum litaniis & orationibus consuetis, cum Euangelio

Annal. Eccl. Tom. 15.

Luc. 14.
* incipiat
1. Petr. 4.

secundum Lucam: Homo quidam fecit cœnam magnam, domini commissarii in causa contra Petrum de Luna, ascenderunt ambōnem: & reuerendissimus pater dominus Guillelmus cardinalis tituli sancti Marci, de suorum collegarum consensu sibi assentientium pro thematē assūmens, Tempus est ut * veniat iudicium à domo Dei, &c. quod per pulchre deducens, processum per ipsum & suos collegas contra Petrum de Luna, à quibusdam Benedictum decimūnterū nuncupatum, iuxta commissionem eis super factam, habitam integrē narrat & recitat, vna cum probationibus articulorum simpliciter in huiusmodi causa produc̄t. Et facta dicta relatione, reuerendis patres domini Dolensis & Lichfeldensis Episcopi, respondendo articulos legerunt, videlicet summam probationem scriptam, super quolibet articulo dicendo post lecturam articuli: Iste articulus de veritate & notorietate probatur per tot testes & tales, declarando dignitates & gradus testium. Et his peractis, reuerendus pater & dominus episcop. Constantiensis legebat quoddā decretū, cuius tenor sequitur:

Hæc facio sancta synodus, audita relatione processus & probationum, & aliorum actorum in causa inquisitionis pendente coram eadem sancta synodo contra Petrum de Luna, Benedictum decimūnterū à nonnullis nuncupatum, super ferenda sententia & aliis in causa huiusmodi fiendis desiderabit; potestate autē alias concessām commissarii in dicta cœla, præterquam ad citandum eundem Petrum de Luna ad audiendum sententiam per eandem synodum ferendam, non intendit reuocare, super qua citatione atque sententia nullam dictos commissarios vult habere potestatem. Super præmissis dominus Ioannes Episcopus Ostiensis huiusmodi sessioni præsidiens, nomine synodi respondit, Placet.

S E S S I O X X X V.

Vno ambaſiatorum domini regi Castelle & Legionis.

Dic Veneris decima octaua mensis Iunii supradicti, sessio generalis in maiori Ecclesia Constantiensi fuit solenniter celebrata, cui interfuit serenissimus princeps Sigismundus Romanorum & Hungariae, &c. rex, cum insigni regalibus, & multis principib⁹ & nobilib⁹ sibi adstantibus, & sibi seruientibus. Et ante istius sessionis officium siue orationes solitas & consuetas, prælati plenialibus induiti, mitras capitibus imposuerunt. Consequenter reuerendi patres & domini, nobiles & strenui vii serenissimi principis domini Ioannis regis Castelle & Legionis ambaſiatores, & cum eis Petrus de Lomburga de Polonia, ambonem ascenderunt, ac ipsi ambaſiatores tria in effectu facere pro præsenti sessione proposuerunt, videlicet primo concilium Constantiense conuocare, secundo præsenti congregationi in Constantia se vnire, tertio subiecione obediencia factam in Narbona iuxta capitula ibidem concordata approbare. Et deinde Petrus de Lomburga legit quoddam procuratorum regis Castella. Quo lecto, frater Ludouicus de Valle Oleti, vnu de ambaſiatores dicti regis, de consensu suorum coambasiatorum legit quandam schedulam conuocationis, vna cum bullâ concilii conuocatoria, domino regi Castelle predicto per synodum missa, iuxta capitula concordata Narbonæ, cuius schedula conuocationis tenor talis est:

Schedula conuocationis.

In nomine sanctæ & indituitæ Trinitatis: Nos Didacus Conchenis Episcopus, & Ferdinandus Petri de Ayala maior præfetus Guipusťa, serenissimi domini regis Castelle consiliarii, Ioannes episcopus Pacen. Martinus Ferdinandi domicellorum præses, Ferdinandus Martini de * Danabœn. Segobiensis, & Didacus Ferdinandi Palentineñ. eccliarum decani, decretorum doctores, frater Ludouicus de Valle Oleti ordinis Prædicatorum, in Theologia magister Parisiensis, Ioannes Ferdinandi de Rupeflore decretorum doctoꝝ, oratores & procuratores præfati serenissimi domini Ioannis regis Castelle & Legionis, ac serenissima domina regina Castelle, & omnium quorum interest & interesse potest. Ad pacem & vniōnem sancte matris

Dauabs

Ecclesiæ puris ac sinceras affectibus anhelantes, volentesq; & intendentis adimplere conuentiōnem in Narbona intam inter serenissimū principem & dominum, Sigismundum Romanorum & Hungariae regem semper Augustum, ac reuerendos patres procuratores, nuncios & legatos praefatis congregatiōnis Constantiensis ex vna, & oratores ac procuratores serenissimi principis domini Ferdinandi clarae memoria Aragonum & Sicilia regis, tam suo proprio nomine, quam tutorio & tutoris nomine præfati serenissimi domini regis Nauarra, nec non illustris principis Ioannis comitis Fuxi ex alia partibus, præsentamus nos in hoc loco coram paternitatibus vestris, offerentes nos ad exequendum dictam conuentiōnem ac omnia & singula in ea contenta, & sumus nunc attendentes, quod in primo capitulo dictæ conuentiōnis continetur, quod conuocatio diuinarum obedienciarum fiat per prelatos caterosque: Iste articulus de veritate & notorietate probatur per tot testes & tales, declarando dignitates & gradus testium. Et his peractis, reuerendus pater & dominus episcop. Constantiensis legebat quoddā decretū, cuius tenor sequitur:

Miseratione diuina Episcopi, presbyteri & diaconi Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Prelati & ceteri in Constantia prouincia Moguntinensis in Christi nomine congregati, illiſtri principi, prout superiori continetur, &c. Qua ad finem lecta, idem frater Ludouicus legit, vt sequitur: Cui quidem capitulo satisfacere volentes, conuocamus vos omnes prelatos & ceteros dominos de hac conuocatione iuxta tenorem dicti capituli.

His sic lectis, reuerendissimus pater dominus Bartholomaeus Archiepiscopus Mediolanensis ascendens in ambonem, legit in haec verba:

Schedula acceptationis conuocationis.

Nos miseratione diuina Episcopi, presbyteri & diaconi Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, prelati & ceteri hic congregati, dictam conuocationem acceptamus, & offerimus nos paratos sine dilatione quacunq; ad procedendum ad vteriora.

Et insuper requiri⁹ vos oratores & procuratores prædictos, quatenus ad vniōnem faciendam nobiscum procedatis iuxta tenores tertii capituli conuocationis prædictæ, quæ talis est: Tertio, quod præfatis de obediencia dicti domini Benedicti decimūnterii, per quoddam, &c. ut superiori continetur, cuius tamen totum tenorem legebant. Et expost frater Ludouicus de Valle Oleti præfatus, quo ad secundum principale, quandam vniōnis schedulam legebat in haec verba:

Schedula vniōnis.

Nos oratores & procuratores prædicti, dictis nominibus vniōmus nos vobis iuxta tenorem capituli Narbonensis prædicti, approbantes & laudantes omnia quæ post vniōnem Aragonensem, contra dominum Benedictum agitata sunt & processu pridem, & eodem modo ac si per hanc vniōnem nostram ab hac sancta synodo nobis intercessentibus facta foret. Qua vniōne facta, præfatus dominus Archiepiscopus Mediolanensis legebat in hunc modum:

Schedula acceptationis vniōnis.

Nos prælati & ceteri congregati ut supra, dictam vniōnem * nostram acceptamus, profientes vos vice & nomine præfati serenissimi domini regis Castelle per omnia debitis modo & forma ac tempore contentis in dicto capitulo ter-

for. * vniōnem

tulo tertio, satisfac̄s, & econuerso nos vobis oratoribus & procuratoribus prædictis nominibus iuxta tenorem eiusdem capituli vniōnis. Quibus sic factis, reuerendissimus pater dominus Ioannes Episcopus Ostiensis Cardinalis & Vicecancellarius, nomine totius synodi respondit, per verbum, Placet.

Subsequenter oratores & procuratores illustrissimi domini Infantis Henrici ac ordinis sacre militiae sancti Iacobii de Spata generalis magistri, ambonem ascendentis, omnia & singula facta & acta per dominos ambaſiatores & oratores regi Castelle prædictos approbantes & laudantes, conuocationem fecerunt simili modo vt ipsius regis Castelle ambaſiatores, & similiter se huic conuocationi vniōnerunt, prout super istis conuocatione & vniōne statuerunt Ioannes de S. Iacobo, ordinis Minorū, vnu de ambaſiatorib⁹ prædictis, de suorū ambaſiatorum consensu quandam papyri schedulam legebat sub huiusmodi tenore:

Schedula conuocationis Infantis Henrici.

Nos Vitalis de Scoto miles commendator de * Camata, frater Ioannes de sancto Iacobo sacra pagina professor, Garsias de Vergara miles, Ioannes Alphonsi decretorum baccalaurei, procuratores & oratores illustrissimi domini Infantis Henrici ac ordinis sacre militiae S. Iacobi de Spata generalis magistri, simili modo conuocamus vos omnes prælatos & ceteros dominos de hac conuocatione iuxta tenorem dicti capituli. Deinde idem frater Ioannes legit, vt sequitur:

Schedula vniōnis eiusdem.

Nos oratores supradicti, dicto nomine vniōmus nos vobis iuxta tenorem capituli prædicti. Super quibus omnibus & singulis promotores conciliū petierunt instrumentum & instrumenta, & de post fuit cantatum, Te Deum laudamus. Quo finito, reuerendissimus pater, dominus Ioannes episcopus Ostiensis cardinalis ad presidendum iuit, & officium sessionis solitum solemniter incipiebatur. Et lectori litanij aliisque consuetis, præfatus Archiepiscopus Mediolanensis vnu cum ambaſiatoribus regis Castelle ambonem ascendit, & legit schedulam sequentem, legendō etiam illa capitula concordata Narbonæ, de quibus supra faciebat mentionem, quæ superius inserta fuerunt, vbi agebarur de confirmatione eorum.

Confirmatio capitulorum.

Iam sancta generalis Constantiensis synodus in Spiritu sancto legitime congregata, viso & considerato capitulo secundo ex capitulis Narbonensis inter charisimum Ecclesia filium Sigismundum Romanorum & Hungariae regem illustrē, & dilectos ipsius ecclesie filios promotores & nuncios dictæ synodi ex vna, & procuratores ac oratores charisimorum dictæ Ecclesie filiorum dominorum, Ferdinandi clarae memoria Aragonum & Sicilia regis, tam suo proprio nomine, quam tutorio & tutoris nomine, Ioannis Castelle & Legionis, nec non oratores Nauarra regum, & illustrium & dilectorum eiusdem Ecclesie filiorum Fuxi & Armeniaci comitum partibus ex altera concordatis, cuius quidem secundi capituli tenor sequitur sub his verbis: Secundo, quatenus dictæ conuentiōnis, &c. volens in omnibus obseruare dictum capitulum, promittit, ratum habet, securat specialiter, confirmat, & nouiter firmat, & statut, & decernit in omnibus & per omnia, prout in dicto capitulo plenius continetur. Vlo etiam quarto capitulo incipiente: Quarto, quod per dictum vniōnem concilium, &c. abolit, tollit, & irritat quoscunque processus, sententias, decreta, ordinationes, statuta & pœnas, &c. vt in dicto capitulo continetur, vsque ibi, & quod statuatur. Item statuit, quod nunquam de cetero ratione vel occasione dicti schismatis aut adhesionis dicti domini Benedicti, & sui predecessoris Clemens, possit contra dictos dominos reges, principes, prælatos, & alios de obediencia dicti domini Benedicti quomodoliberat procedi in iudicio, vel extra, vt in fine dicti capituli continetur. Vlo etiam quinto dictorum capitulorum incipiente: Quinto quod per dictum formandum conci-

lum &c. approbat, laudat, firmat, & meliori modo quo fieri potest, plenilime confirmat omnes & singulis concessiones, dispensationes & gratias, factas per dominum Benedictum prædictum quibusvis personis sua obedientia de quibusvis dignitatibus, &c. vt in dicto capitulo continetur. Vlo etiam undecimo dictorum capitulorum incipiente: Undecimo, quod dictus dominus rex Romanorum &c. & attento quod dicitur ibi, & quod in prima sessione &c. dicta sancta synodus facit, concedit, statuit, & ordinat in omnibus, & per omnia, prout in dicto capitulo continetur. Quibus sic lectis & completis, reuerendis patres Jacobus Rhodini sedis Apostolicae protonotarius, & Ioannes literarum Apostolicarum corrector, tenens librum Euangeliorum à parte dextra, & à parte sinistra dominus Thomas Polensis dictæ sedis protonotarius, & venerabilis dominus Jacobus Moretus, sacri palati Apostolici causarum auditor, tenentes libros sanctorum Euangeliorum, accesserunt ad dominos in hac sessione praesentes recipientes ab eis iuramenta. Et primo serenissimus D. Sigismundus Romanorum & Hungariae rex, consequenter vero & domini cardinales, archiepiscopi, episcopi, ceterique prælati & ambaſiatores omnia & singula capitula Narbonæ concordata, in omnibus & per omnia obseruare iurauerunt, & quilibet eorum iurauit, ac ea, quantum in eis fuit, receperunt.

Quibus iuramentis sic prælitis, Henricus de Piro promotor nomine præfati serenissimi principis domini Sigismundi surgens, publice dixit & inquisuit: Si aliquis efficeret in prædicta sessione, qui haberet mandatum sufficiens illustris principis comitis Armeniaci, quod illud exhiberet. Cancellarius autem studii Parisiensis surgens dixit, ambaſiatores Christianissimi regis Francorum certa habuisse scripta, quod dictus dominus Comes sequi vellet vestigia prædicti domini regis. Tunc dictus dominus Henricus nomine quo supra dixit: Ex quo non apparere mandatum sufficiens pro ipso domino comite, nullo modo per iuramentum supra per eum præstitum, ad obseruationem dictorum capitulorum in Narbona concordatorum, quod præstatum dominum comitem Armeniaci, vellet arctari, publice & solenniter fuit protestatus.

His autem sic peractis, præfatus Archiepiscopus Mediolanensis legit quandam papyri schedulam tenoris subsequens:

Iam domini Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & alii prælati ambaſiatores dominorum regum & principum, & alii in dicto concilio existentes, & singulare personæ & tanquam personæ suffulta ad hoc sufficienti potestate, iurent, prout sufficienter in dicto II. capitulo continetur.

Quæ prædicta omnia & singula, intelligantur & locum habcant, retento tenore omnium & singulorum capitulorum prædictorum Narbonæ concordatorum, quibus & eorum singulis dictæ synodus stare intendit, nec ab eis vel eorum aliquo in toto vel in parte recedere.

Ad quæ omnia & singula dominus episcopus Ostiensis vice cancellarius, & huius sessionis præfensus, nomine totius concilii respondit per verbum, Placet.

Subsequenter dominus & frater Ludouicus de Valle Oleti prædictus, existens in amboꝝ, legit schedulam sequentem:

Schedula approbationis capitulorum Narbonæ, facta per oratores regis Castelle.

Nos Didacus Conchenis Episcopus, & Ferdinandus Petri de Ayala maior præfetus Guipusťa, serenissimi domini regis Castelle consiliarii, Ioannes Episcopus Pacen. Martinus Ferdinandi domicellorum præses, Ferdinandus Martini de Clauilos Segobieni. & Didacus Ferdinandi Palentineñ. eccliarum decani, decretorum doctores, frater Ludouicus de Valle Oleti ordinis Prædicatorum in Theologia magister Parisiensis. Ioannes Ferdinandi de Rupeflore decretorum doctoꝝ, oratores & procuratores serenissimi D. Ioannis Castelle regis ac Legionis, ac serenissima domina regina Matris & tutricis eiusdem regnum gubernatrix, hic præsentes & personaliter constituti, dictis

Conſtantien. conc. ſeff. 20.

Conſtantien. conc. ſeff. 20.

nominibus quibus validius & efficacius possumus, inre videlicet forma, modo, via, causa melioribus omnia & singula decreta, statuta, protestationes per sacrofanciam & generalis synodus Constantien, nunc facta & edita, & quae nunc sunt seriosus lecta, ipsa habentes pro sufficienter expressis & reperitis solenniter, vice & nomine regis & reginae nostrorum praefatorum omnium regnum & terrarum suarum acceptamus, approbamus, assentimus, & solenniter affirmamus. Et similiter sicut ipsa sancta synodus protestata est, quod non velit recedere a capitulis in dicta cunctate Narbonen, concordatis, ita & nos dicitis nominibus solenniter protestamur. Ad qua tunc reuerendissimus pater & dominus Episcopus Ostiensis huius sessionis praefidens, nomine totius synodi respondit, Placet. Et consequenter praefatus Archicopius Mediolanensis, legir decretum tenoris infra scripti:

Quod non obstantibus iuramentis, licuit ab eius obedientia recedere.

Sacrofancia generalis synodus Constantiensis, in Spiritu sancto legitime congregata, pro bono unionis Ecclesiae & sacrofancie auctore Deo feliciter consummata, considerans quod per charissimam ecclesiam filiam Catharinam reginam illustrem, charissimi ipsius ecclesiae filii Ioannis regis Castellae & Legionis matrem atque tutricem, regnorumque & terrarum illius gubernatricem, atque per nonnullos prelatos, barones & notabiles personas regnum & terrarum regis praefati, requisita & praefixa fuerunt iuramenta & promissiones de non recedendo ab obedientia domini Petri de Luna, Benedicti decimotertii a nonnullis sicut nuncupati, sub certis formis, de quibus iam & instrumentis inde consecatis latius continetur, que quidem acta & instrumenta, & alias quascunque probationes praeditorum, praefata synodus de ipsis plene certificata, vult hic habere pro sufficienter expressis: quodque huiusmodi iuramenta & promissiones requisita & praefixa fuerunt impedimentum praefatae unionis, propter quae & illa nulla & irrita esse consentur: statuit, decernit, atque declarat, praefata omnia iuramenta & promissiones, ac omnia & singula inde secuta, fuisse & esse cassa, irrita & nulla, nulliusque efficacia, roboris vel momenti. Et nihilominus ad cautelam quatenus de facto processerunt, ea relaxat & cassat, irritat ac reuocat, declarans praefatos (vt premittitur) iurantes & promittentes, ad obseruantiam predictorum minime teneri & obligari. Quo decreto lecto, fuit per dictum dominum praesidentem nomine totius synodi responsum, per verbum, Placet. Et depositus frater Ludouicus legit, vt sequitur:

Schedula subtractionis obedientiae confirmationis, per unum de ambasatoribus regis Castellae lecta.

Nos Didacus &c. ambasatores & procuratores praefati, nomine procuratorio quo supra, confirmamus, & etiam approbamus subtractionem obedientiae dudum factam in Perpiniano domino papae Benedicto decimotertio, per felicis memorie dominum Ferdinandum Aragonum & Sicilię regem, nomine serenissimi regis Castellae & Legionis domini nostri, & per suas literas, sicut in eisdem latius continentur: etiam ex superabundanti cautela eam, nomine quod supra, de novo facimus, sicut in dictis literis continetur, & alio meliori & firmiori modo quo fieri potest & debet, de quo offerimus *literas praefati domini regis & matris in valida & expedienti forma daturos. Deinde dominus Petrus de Grado, vnu etiam de ambasatoribus regis Castellae & Legionis praedicti, quandam schedulam subtractionis obedientiae per prefatum regem dicto Benedicto in Castella *factam, in vulgari Castellano scriptam, publice legit. Et quia à multis non intelligebatur, praesentibus igitur non est inserta. Deinde frater Ludouicus praefatus solenniter fecit collationem, & facta collatione, pro complemento huius sessionis reuerendissimus pater D. Ioannes patriarcha Antiochenus Missam de Spiritu sancto celebrauit.

fot. * nos
literas

fot. * facta

SESSIO XXXVI.

A Nuo à nativitate Domini millesimo quadrageentesimo decimo septimo, die vero Iouis vigesima secunda mensis Iulii, fuit celebrata sessio generalis in maiori Ecclesia Constantiensi. Pro cuius introductione reuerendissimus pater Episcopus Attrebatensis missam de sancto Spiritu celebrauit, praesidebatque in eadem sessione dominus reuerendissimus Episcopus Ostiensis, sancte Romanae Ecclesiae cardinalis & vice cancellarius: & lector litanii, aliquis deuotis orationibus solitus, D. Antonius Episcopus Concordiensis legit quandam citationem contra Petrum de Luna factam, ad audiendum se priuari & sententiam ferri, cuius tenor sequitur:

Sacrofancia generalis synodus Constantiensis, venerabilibus fratribus Henrico Feltrensi, Stephano Dolensi, Ioanni Pacensi, Iacobo Placentino & patrificio Carthaginensi Episcopis salutem & omnipotentis Dei benedictionem. Frustra iudicium cognoscendo geritur, nisi quod cognitum est, iudicali calculo terminetur. Cum itaque eadem sancta synodus de meritis causa inquisitionis & pendentis, coram eadem sancta synodo contra Petrum de Luna, à quibusdam Benedictum decimum tertium nuncupatum, plene cognoverit, & in eadem causa ad omnes actus & terminos requisitos, rite & canonice pcesserit, decernit & mandat eadem sancta synodus, eundem Petrum de Luna, Benedictum decimum tertium (vt premittitur) nuncupatum, citari publice in valuis ecclesiae Constantien, alta & intelligibili voce dum in eadem Ecclesia diuina* celebrantur officia, & cum affixione praesentium literarum eisdem valuis, cum de praesenti audientia literarum contradictriarum minime teneatur, atque citat peremptorie & uno edito peremptorio pro omnibus, ad diem Lunæ 26. huius mensis Iulii ad comparendum in Ecclesia Constantiensi mane, hora qua dicta sancta synodus sedebit, & sedere co-suevit, ad audiendum ius & diffinitiuam sententiam per eandem synodum proferri, & pronunciari in causa praedicta. Quo circa paternitatibus vestris eadē sancta synodus mandat & committit quatenus vos aut duo vestrum, vocatis ad hoc aliquibus ex notariis & scribis in dicta causa deputatis, vel aliis, presentis citationis literas in valuis eiusdem ecclesiae per alterum ex dictis notariis, vobis aut duobus vestrum presentibus, publice alta voce & intelligibili legi faciat, ac eundem Petrum de Luna, Benedictum decimum tertium (vt premittitur) nuncupatum, in forma pramissa citari, literis; praesentes eisdem valuis affigi, ita quod citatio huiusmodi veniat in publicam vocationem, & eidem sacrae synodo tempore sessionis proxime futura, de gestis per vos in praemissis faciat relationem fidelem. Datum Constantiae, praefata synodo sedente in dicta Constantiensi ecclesia, vnde decimo calendis Augusti, anno nativitatis Domini millesimo quadrageentesimo decimo septimo.

Lecta autem praescripta citatione, idem dominus Antonius adhuc in ambo existens, de mandato sancte synodi dixit in effectu: Ne propter festum hodiernū, quod tamen in corpore iuriis minime reperitur, aliqui dubarent praesentem diem feriata esse, tunc ipsa sancta synodus praedicta omnem in praemissis supplet defectum, si interuenient. Super huiusmodi lectis & propositis D. Ostiensis huiusmodi sessionis praefidens, nomine concilii respondit per verbum, Placet.

Quibus sic factis, reuerendi patres Stephanus Dolensis & Henricus Feltrensi episcopi, vna cum notariis praesentis causae, ad tres ianuas maioris ecclesiae Constantiensis accesserunt, & in ipsarum qualibet supradictam citationem infra missarum solennia per Ioannem Guiardi praesentis causa notarium, alta voce legi fecerunt, dictumque Petrum de Luna, Benedictum decimum tertium à quibusdam nuncupatum, iuxtra tenorem citationis citarunt, & citari fecerunt.

Lecta vero huiusmodi citatione, vt premittitur, ipsi eandem citationem per bullam triplicatam in qualibet dictarum portarum vnam affigi per eundem Ioannem Guiardi fecerunt, super quibus lectio & affixione ipsi commissarii petierunt fieri instrumentum ac instrumenta.

Deinde

Deinde venerabilis vir Petrus de Lomburga licentiatus decretorum, in ambo ad hoc ordinato existens, legit decretum sequentis tenoris.

Decretum cassationis paenarum factarum per Petrum de Luna, vi-gore cuiusdam constitutionis pro ambasatoribus regis Castella.

Sacrofancia generalis synodus Constantiensis, in Spiritu sancto legitime congregata, vniuersalem ecclesiam representans, ex certis & iustissimis causis ad hoc eandem synodus mouentibus & inducentibus, annular, irritat, atque cassat, irritaque, nullas & cassas esse decernit atque declarat omnes priuationes sive paenae, aut priuationum sive paenarum declarationes, per dominum Benedictum decimum tertium in sua obedientia nuncupatum, à die nona mensis * Novembri anni à nativitate Domini millesimi quadrageentesimi decimiquinti citra factas, promulgatas, fulminatas seu pronunciatas, tam virtute cuiusdam praeterea constitutionis per eundem dominum Benedictum dudu promulgata, sub dato, Massilia apud sanctum Victorem, decimotertio Calendas Iunii, pontificatus sui anno decimotertio, quae incipit, Benedictus episcopus feriorum sacerdotum, ad futuram & perpetuam rei memoriam, In diem successus crescente malitia sic videmus mundum, &c. quam ex quacunque alia causa, occasione, colore aut ratione priuationis sive paenae, aut declarationis praedicta fuerint de beneficiis ecclesiasticis, dignitatibus, feudis, iuribus, statibus, honoribus, sive de quibuscumque alius rebus temporalibus sive spiritualibus, & de quibuscumque personis regularibus aut secularibus, regibus sive principibus, archiepiscopis, episcopis, & aliis Ecclesiarum pralatis, magistris ordinum, communitatibus, congregationibus, collegiis, vniuersitatibus, & quibuscumque alius personis laicis sive ecclesiasticis, omnesque alios processus excommunicationis, aut interdicti, sive suspensionis, aut cuiuscumque tenoris sententias super huiusmodi priuationibus aut paenis factas, promulgatos seu promulgatas, & omnia inde vel ob id facta, vna cum eadem constitutione, & eandem tanquam contrariam & impediriā vnonis sancte matris Ecclesiae, simili modo irritat atque cassat, & irritas sive irrita effecit decernit atque declarat, etiam si super pramissis, vel aliquo praemissorum apparet quacunque litera sive bullæ sub anteriori data, quae tam ante diem praedictum non fuerint plenariae executioni mandata. Et nihilominus ad cautelam absoluit, & absolutos * decernit omnes & singulos supradictos, & quocumque alios à predictis sententias excommunicationis, suspensionis & interdicti, seu priuationis (si quas virtute dictæ constitutionis, vel alias quocumque modo ex superdictis causis & aliis in praedicta constitutione contentis, contrarerint) nec non omnes processus tam super proprietate quam possessione, priuationes etiam beneficiorum que possidebant, & collationes de eisdem alis factas, aut excommunicationis, suspensionis, vel quascumque alias sententias in feo contra venerabiles fratres & dilectos Ecclesiae filios, Didacum Conchensem episcopum, nobilis virum Ferdinandum Petri de Ayala militem, charissimi Ecclesiae filii Ioannis regis Castellae & Legionis consiliarios, Ioannem episcopum Pacensem, & Martinum Ferdinandum militem, praepositum domicellorum dicti regis Castellae & Legionis, & religiosum virum fratrem Ferdinandum de Ileitis ordinis Minorum, eiusdem regis consiliarium, Ferdinandum Martini Segobiensis, & Didacum Ferdinandi Palentinensis Ecclesiarum Decanos & decretorum doctores, fratrem Ludouicu de Valle Oleti in Theologia magistrum Parisiensem, & Ioannem Ferdinandum de Rupe flore decretorum doctorem, ambasatores & procuratores prefati regis Castellae, & Petrum Ferdinandi archidiaconum de Grado in Ecclesia Oneten, ipsius Regis secretarium, consanguineos & familiares eorum à die prima mensis Aprilis anno Domini millesimo quadrageentesimo * decimquinto, citra factos & promulgatos, irritat, cassat, irrita atque cassas esse denunciat, statuitque & decernit ambasatores predictos, eos sanguineos, nec non eorum familiares, &c. perinde ad statum pristinum reducendos,

ac si priuationes, collationes, processus & alia secentiae predictae minime fuissent late, siue aut promulgatae, erit si super processibus, priuationibus aut collationibus vel sententis praedictis aliquæ literæ vel bullæ appareant sub anteriori data, quæ tamen ante diem praedictam non fuerint in partibus praesentatae, & plenarie executioni demandatae. Eadem quoque sancta synodus omnes priuationes, promotiones & translationes de quibuscumque ecclesiis cathedralibus sive collegiatis, & generaliter omnes concessiones beneficiorum seu dignitatum quarumcunque, etiam per priuationes dominorum Cardinalium sancta Romana Ecclesia per praefatum dominum Benedictum sic (vt premittitur) nuncupatum factas, aut morte, cessione, vel quoniam alio modo vacantium, omnesque singulas concessiones, gratias, dispensationes tam super matrimonii contrahendis, quam etiam super beneficiis & quibuscumque aliis regibus, principibus aut praelatis, seu etiam quibuscumque alius personis, communitatibus & collegiis, & generaliter omnia a eundem dominum Benedictum sic nuncupatum, infra limites seu dominia aut terras praefati charismi ecclesie filii Ioannis regis Castellae & Legionis subiectas aut subiecta, vsque ad diem decimam etiam mensis Iunii tunc currentis, acta, concessa & dispensata, quæ per prefessum decretum non sint aut fuerint cassata, cassaque denunciata, super quibus bullæ seu quæcumque alia literæ ante diem praedictum non fuerint confectæ, praesentatae & executa, pro bono quietis & pacis laudat, approbat, & confirmat, atque approbata & laudata esse declarat, ita tamen, q; per approbationem seu confirmationem praedictas nullum praividicium sive charissimo ecclesiae filio Alfonso Aragonum regi illustri, nec ipsius regis matri, uxori ac fratribus, vel familiaribus sive consiliariis aliqui corum, nec contra eorum aliquem valeat in iudicio vel extra praefata confirmatione vel approbatio allegari. Vult etiam eadem sancta synodus atq; statuit, quod per præmissum charissimo ecclesiae filio Carolo Nauarra regi, liberisne eius, aut magistro hospitali & conuentu Rhodi nullum praividicium generetur: hoc tamen declarato & intellecto, q; si ab aliquibus praelatis, magisteriis ordinum, communitatibus, congregationibus, collegiis, vniuersitatibus, & quibuscumque alius personis laicis sive ecclesiasticis, omnesque alios processus excommunicationis, aut interdicti, sive suspensionis, aut cuiuscumque tenoris sententias super huiusmodi priuationibus aut paenis factas, promulgatos seu promulgatas, & omnia inde vel ob id facta, vna cum eadem constitutione, & eandem tanquam contrariam & impediriā vnonis sancte matris Ecclesiae, simili modo irritat atque cassat, & irritas sive irrita effecit decernit atque declarat, etiam si super pramissis, vel aliquo praemissorum apparet quacunque litera sive bullæ sub anteriori data, quæ tam ante diem praedictum non fuerint plenariae executioni mandatae. Et nihilominus ad cautelam absoluit, & absolutos * decernit omnes & singulos supradictos, & quocumque alios à predictis sententias excommunicationis, suspensionis & interdicti, seu priuationis (si quas virtute dictæ constitutionis, vel alias quocumque modo ex superdictis causis & aliis in praedicta constitutione contentis, contrarerint) nec non omnes processus tam super proprietate quam possessione, priuationes etiam beneficiorum que possidebant, & collationes de eisdem alis factas, aut excommunicationis, suspensionis, vel quascumque alias sententias in feo contra venerabiles fratres & dilectos Ecclesiae filios, Didacum Conchensem episcopum, nobilis virum Ferdinandum Petri de Ayala militem, charissimi Ecclesiae filii Ioannis regis Castellae & Legionis consiliarios, Ioannem episcopum Pacensem, & Martinum Ferdinandum militem, praepositum domicellorum dicti regis Castellae & Legionis, & religiosum virum fratrem Ferdinandum de Ileitis ordinis Minorum, eiusdem regis consiliarium, Ferdinandum Martini Segobiensis, & Didacum Ferdinandi Palentinensis Ecclesiarum Decanos & decretorum doctores, fratrem Ludouicu de Valle Oleti in Theologia magistrum Parisiensem, & Ioannem Ferdinandum de Rupe flore decretorum doctorem, ambasatores & procuratores prefati regis Castellae, & Petrum Ferdinandi archidiaconum de Grado in Ecclesia Oneten, ipsius Regis secretarium, consanguineos & familiares eorum à die prima mensis Aprilis anno Domini millesimo quadrageentesimo * decimquinto, citra factos & promulgatos, irritat, cassat, irrita atque cassas esse denunciat, statuitque & decernit ambasatores predictos, eos sanguineos, nec non eorum familiares, &c. perinde ad statum pristinum reducendos,

SESSIO XXXVII.

D ie vigesima sexta supradicti mensis Iulii, Constantiae in Ecclesia maiori loco solito fuit publica sessio solenniter celebrata, pro cuius introductione reuerendissimus pater dominus Guillelmus tituli sancti Marci sancte Romanæ Ecclesiae cardinalis presbyter, missam de Spiritu sancto deuotissime celebrauit. Sessioni autem interfuit sere-nissimus princeps dominus Sigismundus Romanorum & Hungariae &c. rex, cum insigniis regalibus & suis nobilibus in eisdem libi seruientibus. Praesidebatque sessioni huiusmodi pontificibus insignitus reuerendissimus pater dominus Ioannes episcopus Ostiensis sancta Romana Ecclesiae Cardinalis & Vice cancellarius. Lectis deinde Litanis aliquis orationibus consuetis, sermonique cuius thema erat, Iustum iudicium iudicare, per reuerendum patrem dominum electum in patriarcham Constantinopolitana finito, contumacia fuit accusata Petri de Luna, non comparentis necq; diffinituam sententiam * auditentis: & inde fiebat relatio executionis citationis in ultima sessione decre-

Ioan. 7.
* senten-tiam ferri curantur

decretē per dominum Henricum Feltrensem Episcopum, vnum de commissariis deputatis pro executione citationis huiusmodi.

Facta autem relatione, ac iterum contumacia ipsius dicti Petri de Luna accusata, reuerendissimi patres domini de comitibus & de Fuxo cardinales, per sanctam synodum ad hoc specialiter deputati, de eiusdem synodi mandato vna cum protonotariis & praesentis causa notariis, & Ioanne Nepper sedis Apostolicae cursore, locum secessionis exentes, accelerunt ad valvas ecclesiae, & ibidem per organum cursoris interdicti praeformatum Petrum de Luna trinacice vocarunt, dicendo: *Est hic Petrus de Luna, ab aliquibus Benedictus decimus tertius nuncupatus, vel aliquis pro eo, qui compareat coram sancta synodo ad audiendum in scriptis ferri sententiam diffinitiū in causa schismatis & haeresis contra eum mota: Ipse autem nec aliquis pro eo comparuit ibidem, aut respondit, de quo fecerunt relationem.*

Facta autem relatione huiusmodi, iterato accusabatur contumacia ipsius Petri de Luna per magistrum Henricum promotorem coacili, instantissime postulando ipsum reputari contumacem. Et tunc dominus Stephanus episcopus Dolensis, quoddam decretum sive quandam schedulam legit in hac verba.

Hac sacrofanta synodus Petrum de Luna, Benedictum tredecimum à nonnullis nuncupatum, legitime citatum, vocatum, non comparentem declarat & reputat contumacem, decernitque in eius absentia Dei repleta presencia, fore in praesenti causa inquisitionis contra eum coram eadem pendente, per eandem synodum ad diffinitiū in causa sententiam procedendum.

Ista schedula sic lecta, reuerendissimus pater dominus Ioannes episcopus Ostiensis huiusmodi secessio praesidens, nomine ipsius sive per verbum, Placet, respondit. Et ex tunc reuerendissimus pater dominus Guillermus tituli sancti Marci presbiter cardinalis, quandam diffinitiū sententiae schedulam legit huiusmodi sub tenore.

Sententia contra Benedictum Papam tredecimum in sua obediencia nuncupatum.

De vultu eius hoc iudicium prodecat, qui sedet in throno, & ex eius ore procedit gladius bis acutus, cuius flatera iusta est, & aqua sunt pondera, qui venturus est iudicare viuos & mortuos, Domini nostri Iesu Christi, Amen.

Iustus est Dominus, & iustitia dilexit, & auctoritate videt vulnus eius. Vultus quidem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. Preat, inquit sanctus propheta, memoria illius, qui non est recordatus facere misericordiam, & qui persecutus est hominem inopem & mendicem: quanto magis pereat illius, qui omnes homines & Ecclesiam vniuersalem persecutus est, & perturbauit, Petri de Luna Benedictum tredecimi à nonnullis nuncupati, memoria? Qui quantum in ecclesia Dei vniuersum populum Christianum peccauerit, schismatis & divisionis Ecclesiae fouens, nutritius atque continuans: quantis, quamque frequentibus, deuotis & humilibus Regum, principum & prelatorum precibus, exhortationibus & requisitionibus charitatis iuxta doctrinam Evangelicam admonitus fuerit, ut pacem daret ecclesiae, & illius sanaret vulnera, ac eius partes diuinas in una compaginet & corpus vnum reficeret, quemadmodum ipse iuraverat, & diu fuit in sua potestate, quos tamen charitatibus corripientes nullatenus voluit exaudire, quot sint postmodum testes adhibiti, quibus etiam minime exauditis, neceſſe fuit secundum predictam Christi Evangelicam doctrinam dicere ecclesiae: quam quia etiam non audiret, habendus sit ranquam ethicus & publicanus: capitula in causa inquisitionis fidei & schismatis coram praesenti sancta synodo generali super premis & aliis contra eum edita, ac eorum veritas & notorietas, declarant manifeste. Super quibus rite ac canonice processo, & omnibus rite actis & diligenter inspectis, habitaque superillis deliberatione matra, eadem sancta synodus generalis vniuersalem Ecclesiam representans, in dicta inquisitionis causa pro tribunali sedens, pronunciat, decernit & declarat per hanc diffiniti-

Psal. 16.
Apoc. 21.
Ibid. 19.
Leuit. 19.

Psal. 10.
Ibid. 33.

Psal. 108.

Math. 18.
Luc. 17.

Math. 18.

uani sententiam in his scriptis, eundem Petrum de Luna: Benedictum decimun tercium (vt premititur) nuncupatum, fuisse & esse perirum, vniuersalis ecclesie scandalizatorem, fauorem & nutritorem inueteratī schismatis & inueterata scissura & divisionis ecclesiae sancte Dei, pacis & unionis eiusdem ecclesiae impeditorem & turbatorem, schismaticum & hereticum, ac à fide deuum, & articuli fidei, vnam sanctam Catholicam ecclesiam, violatorem pertinacem, cum scandalum Ecclesiae Dei incorrigibilem, notoriū & manifestū, ac omni titulo, gradu, honore, & dignitate sc̄ rediditī indignum, à Deo cieclum & precisum, & omni iure eidem in papatu & Romano pontifici ac Romanę Ecclesiae quomodo liber competente, ipso irre priatum, & ab ecclesia Catholica tanquam membrum aridum præcūsum. Idipsumque Petrum, quatenus de facto papatum secundum se tener, eadem sancta synodus papatu & summo Ecclesiae Romanae pontificio, omnī titulo, gradu, honore, dignitate, beneficiis & officiis quibusunque ad omnem cautelam priuat, deponit, & abicit, eidemque inhibet, ne deinceps pro papa aut Romano & summo pontifice se gerat. Omnesque Christicolas ab eius obedientia & omni debito obedientia ipsius atq; iuramentis & obligationibus eidem quomodo libet præstis, absolvit, & absolutorum esse declarat, ac omnibus & singulis Christifidelibus inhibet sub pena fautoris schismatis & haeresis atque priuationis omnium beneficiorum, dignitatum & honorum ecclesiasticorum & mundanorum & alii pœnis iuris, etiam si episcopalis & patriarchalis, cardinalatus, regalis sit dignitatis aut imperialis, quibus si contra hanc inhibitionem fecerint, sint autoritate huius decretac sententiae ipso facto priuati, & alias iuris incurrant pœnas, ne eidem Petro de Luna schismatico & haeretico incorrigibili, notoriū declarato & deposito, tanquam Papa obdiant, pareant, vel intendant, aut eum quoquis modo contra præmissa sustineant, vel receptent, sibiique praesent auxilium, consilium vel fauorem.

Declarat insuper, & decernit omnes & singulas inhibitiones, omnesque processus & sententias, constitutiones & censuras, & alia quacunque, per ipsum factos, factas, & facta, quae possent præmissis obnire, irritos, irritas, irrita, atque irritat, reuocat, & annullat: ceteraque pœnis, quas in præmissis casibus iura statuant, semper salvi.

Hac schedula sive sententia lecta, predictus Stephanus episcopus Dolensis, ex parte ipsius sive per effectu: Quamvis in processu cause huiusmodi nullus posset defectus allegari, tamen sancta synodus predicta ad superabundantem cautelam omnes supplet defectus, si qui interuenient. Ad que omnia & singula dominus presidens nomine rotius Concilii respondit, Placet.

SESSIO XXXVII.

De mercurii vigesimo octava supradicti mensis Iulii, Constantia in ecclesia maiori fuit sessio publica solenniter celebrata. Et reuerendus pater dominus Nicolaus Altilianensis, Missam de beata Virgine Maria celebrauit: reuerendus vero pater dominus Ioannes Episcopus Ostiensis, sancta Romana ecclesia Cardinalis & Vicenciararius huiusmodi secessio praesedit: & Litanis & aliis orationibus & solemnitatibus solitis lectis atque peractis, venerabilis vir dominus Petrus de Lomburga, legit quadam decreta tenoris sub sequentis.

Decretum, irritans pœnas latas contra ambasatores infantis Henrici.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis, in Spiritu sancto legitime congregata, ex certis & instansim causis eandem sanctam synodum mouentibus, nuper omnes processus tam super proprietate quam possessione, priuationes etiam beneficiorum quae possidebant, & collationes alias de eisdem factas, aut excommunicationis vel suspensionis vel quacunque alias sententias, in seu contra venerabiles fratres & dilectos ecclesiae filios ambasatores & procuratores charissimi ecclesiae filii Ioannis regis Castellæ, consanguineos & familiares eorum, à die

primo

primo mensis Apilis anni Domini millesimi quadragesimi decimisexti, circa factas aut promulgatas, irritauit & cassavit, irritauit & cassavit denuntiavit: statuitque & decreuit ambasatores predictos, consanguineos vel familiares ipsorum, perinde ad statum pristinum reducendos, ac si priuationes, collationes, processus & aliae sententiae predictæ, late aut pronulgatae minime fuissent, etiam si super processibus, prouisionibus ac collationibus & sententias predictis aliqua bullæ fine literæ apparent sub anteriori data, que tamen ante diem predictam non fuerant in partibus presentatae, & plenarie executioni demandatae.

Volens itaque eadem sancta synodus ex similibus causis mota, dilectos ecclesiae filios Vitalem de Scoto commendatorem de Caranaqua, & fratrem Ioannem de S. Iacobino ordinis fratrum minorum, in Theologia magistrum, & Barsiam de Vergara militem ordinis sancti Iacobi de Spata, ac Ioannem Alphonsi baccalaureum in decretis, ambasatores & procuratores dilecti Ecclesiae filii illustris Henrici Infantis Aragonia, Siciliae, &c. ac dicti ordinis sancti Iacobi de Spata magistri, simili fauore prosequi, ac eadem, quo ad præmissa, prærogativa gaudere, statutum & decretem, irritations & castigations predictas ad prefatos ambasatores predictorum Infantis Henrici & Magistri, & ad consanguineos & familiares ipsorum, decernit perinde extendi, ac si in supradicto decreto aut statuto fuissent vna cum predictis ambasatoribus regis Castellæ ac specialiter nominati.

Decretum revocationis vocum, ambasatoribus regis Aragonum concessarum.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis. Cum nuper in capitulis Narbona concordatis inter cetera cauta fuit, quod non ordinarentur, statuerunt, vel fierent alia directe vel indirecte concientia aut tangencia dominos reges, principes, prelatos & alios de obedientia Petri de Luna, olim Benedicti decimus tertius nuncupati, vel aliquem ipsorum, & post per hanc synodum concessum fuerit ambasatoribus & oratoribus charissimi ecclesiae filii regis Aragonum presentibus runc & aliis venturis, etiam per modum conuentiones & pacti, quod dicti oratores in natione Hispanica hoc durante concilio haberent vocem tantæ virtutis & autoritatis, quanta essent voices omnium prælatorum & ecclesiasticarum personarum regnum & terrarum dicti regis, quæ possiderit circa & ultra mare, quæ ad generale Concilium sunt assuetas vocari, cum protestatione tamen hinc inde facta, quod præmissa intelligerentur concessa sine preiudicio dictorum capitulorum, prout in decreto defuerit consecro latius continetur. Verum cum ambasatores charissimi ecclesiae filii regis Portugaliæ illustris, publice concessionem huiusmodi se opposuerint, & cum de huiusmodi concessione tractaretur & timeretur, quod adueniaturibus ambasatoribus charissimi ecclesiae filii regis Castellæ, ipsi verisimiliter de huiusmodi concessione sine decreto turbarentur & conquererentur, prout iam super hoc grauem exposuere querelâ, afferentes huiusmodi concessionis obscurantiam in eorum rendere lesionem, ac sui honoris non modicum prædicandum, & fore contra capitula predicta concordata: pendenteque huiusmodi tractatu, præfati ambasatores regis Aragonum leprosi in effectu dixerunt, & afferuerunt, quod dictos ambasatores regis Castellæ redderent contentos, & cum eisdem super hoc bene concordarent, & contra eorum voluntates dictis vocibus vt nollent: propter hoc & rationabiles alias causas, attento etiam quod ex hac quæstione agenda in hac synodo differi & impedi possent, prout haec tenus nonnulla bonum uniuersi ecclesie concernientia, retardata & dilata fuerint: eademque sancta synodus volens omnibus & per omnia eisdem capitulis inherere, & vnuquemque in sua iustitia confouere, pro bono pacis & concordia partium predictarum ac nationis Hispanicae & suppositorum eiusdem, ex certa scientia decernit & declarat, quod ambasatores regis Aragonum prædictis vocibus prælatorum, & aliorum absentium ille fuisset deputatus: quam tamen loci mutationem vel termini abbreviationem per annos ante præfixum terminum teneat summus pontifex legitimate & solenni-

Constan.
conc. sess.
20. 6. 2.

Constan.
conc. sess.
20. titulo,
Concilio
voeū am-
basato-
rum, &c.

Constan.
conc. fol.
36.

nullo modo possint, nec debeat in natione Hispanica superdicta, sed quod singulæ ambasiate regum Castellæ, Aragonia, Portugallia, & Navarra, habeant & repræsentent in natione predicta voces omnium prælatorum & aliorum absentium, qui consueuerant ad concilium euocari solum, & regnum duntaxat & dominiorum suorum, que habent in Hispania natione.

Quo lecto decreto, Sperans in Deo, unus de ambasatoribus regis Aragonum, in medio surgens, dictumque decretum in nationibus non fuisse positum allegans, de nullitate ipsius decreti fuit protestatus: & expoit nationum quatuor presidentes expresse dixerunt, & rerulerunt, huiusmodi decretum in nationibus fore lectum, & ipsius nationibus placuisse vt legeretur. Et tunc reuerendissimus pater dominus Ioannes episcopus Orléans, huiusmodi secessio praesedit. Lectisque litanis & aliis deuotis orationibus legi solitis, cum Evangelio secundum Lucam, Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est, reuerendissimus pater dominus Bartholomaeus Archiepiscopus Mediolanensis ambonem ascendit, legit, & publicauit decreta, quæ sequuntur.

SESSIO XXXIX.

A Nno à nativitate Domini millesimo quadragesimeti anno decimo septimo, indictione decima, die vero Sabati nona mensis Octobris, Constantia in Ecclesia maiori in loco solito fuit tenta & celebrata sessio publica, in qua reuerendissimus pater dominus Archiepiscopus Viennensis Misam de Spiritu sancto celebrauit, reuerendissimus vero pater & dominus, dominus Ioannes Episcopus Ostiensis, sancta Romana Ecclesiae cardinalis & vicecancellarius, huiusmodi secessio praesedit. Lectisque litanis & aliis deuotis orationibus legi solitis, cum Evangelio secundum Lucam, Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est, reuerendissimus pater dominus Bartholomaeus Archiepiscopus Mediolanensis ambonem ascendit, legit, & publicauit decreta, quæ sequuntur.

De conciliis generalibus, & prouisione erga futura schismata.

Frequens generalium conciliorum celebratio, agri Dominicana cultura est præcipua, quæ vepres, spinas & tribulos hæresim & errorum & schismatum extirpat, excessus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem uberrimam fertilitatis adducit. Illorum vero neglectus, præmissa disseminat atque fonet: haec præteriorum temporum recordatio & præsentium consideratio, ante oculos nostros ponunt. Eapropter hoc edicto perpetuo sanctum, decernimus & ordinamus, vt amodo concilia generalia celebrentur, ita quod primum à fine huius concilii in quinquennium immediate sequens, secundum vero à fine illius immediate sequentis concilii in seppennium, & deinceps de decennio in decennium perpetuo celebrentrur, in locis quæ summis pontifex per mensim ante finem cuiuslibet concilii, approbante & consentiente concilio, vel in eius defecatum, ipsi concilium depurare & assignare teneatur, vt sic per quandam continuationem semper, aut concilium vigeat, aut per termini pendentiam expectetur: quem terminum licet summo pontifici de fratribus suorum partium predictarum concordia: pendenteque huiusmodi tractatu, præfati ambasatores regis Aragonum leprosi in effectu dixerunt, & afferuerunt, quod dictos ambasatores regis Castellæ redderent contentos, & cum eisdem super hoc bene concordarent, & contra eorum voluntates dictis vocibus vt nollent: propter hoc & rationabiles alias causas, attento etiam quod ex hac quæstione agenda in hac synodo differi & impedi possent, prout haec tenus nonnulla bonum uniuersi ecclesie concernientia, retardata & dilata fuerint: eademque sancta synodus volens omnibus & per omnia eisdem capitulis inherere, & vnuquemque in sua iustitia confouere, pro bono pacis & concordia partium predictarum ac nationis Hispanicae & suppositorum eiusdem, ex certa scientia decernit & declarat, quod ambasatores regis Aragonum prædictis vocibus prælatorum, & aliorum absentium ille fuisset deputatus: quam tamen loci mutationem vel termini abbreviationem per annos ante præfixum terminum teneat summus pontifex legitimate & solenni-

* Hispania

Luc. 6.

Concilia
generalia
post Con-
stantiense
certis tem-
porib⁹ ce-
lebranda.

ter pu-

ter publicare & intimare, vt ad ipsum concilium celebrandum prædicti possint statuto termino conuenire.

Prouisio aduersus schismata futura.

Sivero (quod absit) in futurum schisma buri continget, ita quod duo vel plures pro summis pontificibus se gerent, à die qua ipsi dū vel plures insignia pontificatus publice assūmperint, seu inimilitare cœperint, intelligatur ipso iure terminus concilii tunc forte ultra annū pendens, ad annum proximum abbreviatus. Ad quod omnes prelati & ceteri qui ad concilium ire tenentur, sub pena iuris & aliis per concilium imponendis, absque alia vocatio ne conuenient, nec non Imperator, ceterique Reges & Princes vel personaliter, vel per folentes nuncios, tanquam ad commune incendium extinguendum per visceram misericordiae Domini nostri Iesu Christi ex nunc exhortati, concurrant, & quilibet ipsorum pro Romano pontifice gerentem infra mensem à die qua scientiam habere potuit, alium vel alias assūmptissimam papatum insignia, vel in papatu administrasse, teneantur sub intermissione maledictionis aeternae, & amissione iuris, si quod forte sibi quāsumum est in papatu, quam ipso facto incurat, & ultra hoc ad quaslibet dignitates aeternae & passione sit inhabilis, concilium ipsum ad terminum anni prædictum in loco depurato prius indicere, & publicare ad celebrandum, & per suas literas competitoribus vel cōpetitoribus ipsum vel ipsos prouocando ad causam, & ceteris pralatis, ac principibus, quantum in eo fuerit, intimare, nec non termino præfixo neglexerint) item ditimat, atque causam diffiniat, ac culpabiles in schismate procurando seu nutriendo, vel in administrando seu obediendo, & administrantibus fauendo, seu contra interdictū superius eligendo, vel calumniose allegando metum, etiam ultra prædictas penas, cuiuscunque status, gradus aut preeminentia existant, ecclesiastica vel mundana, sicut puniat, vt vindicta rigor luceat ceteris in exemplum. Vt autem metus seu impressionis molestia in electione Papæ eo formidolosius evenerit, quanto terminata fuerit, quomodo libet à quoquā sub pena fautoria schismatis obediatur. Quod si forte electionem Romani pontificis per metū (qui caderet in constantem virum) seu impressionem de cetero fieri continetur, ipsum decernimus nullius efficaciam vel momenti, nec posse per se cōfitemendum, etiam metu prædicto cefante, ratificari vel approbari: non tamen licet cardinalibus ad aliam electionem procedere, nisi ille sic electus forte renunciet, vel decedat, donec per generale concilium de electione illa fuerit iudicatum. Et si procedant, nulla sit electio ipso iure, sicut secundo eligentes & electus (sive papatu se ingesserit) omni dignitate & statu etiam cardinalatus & pontificali ipso iure priuati, & inhabiles de carero ad eisdem, ac etiam ad papalem. Nec etiam in aliquo eidem secundo electo, vt Papæ, sub pena fautoria schismatis obediatur quoquo modo: & eo casu concilium de electione Papa prouideat illa vice, sed liceat, immo teneantur electores omnes, aut maior pars ipsorum, quam cito sine personarum periculo poterunt, (etiam si periculum omnium bonorum immineat) transferre se ad locum tutum, & metum prædictum allegare coram notariis publicis & notabilibus personis ac multitudine populi in loco insigni: ita tamen, quod allegantes metum huiusmodi, habeant in ipsis metus allegatione exprimere speciem & qualitatem dicti metus, & iurare solenniter, quod metus taliter allegatus sit verus, & credunt se ipsum posse probare, & quod per malitiam seu calumniam, huiusmodi metum non proponunt, nec ultra proximum futurum concilium vlo modo possit differri allegatio dicti metus. Teneantur insuper postquam se transtulerint, & metum allegaverint, modo prædicto prouocare sic electum ad concilium, quod concilium si ultra annum pendeat à die prouocationis huiusmodi, intelligatur ad annum, vt supra, ipso iure terminus breuiatus. Et nihilominus electus ipse sub pena prædictis, & cardinales prouocates sub pena amissionis cardinalatus, & omnium beneficiorum suorum, quam ipso facto incurant, infra mensem à die prouocationis concilium ipsum (vt supra dicitur) indicere & publicare, &

Forma de profissione Papæ facienda.

Quanto Romanus pontifex eminentiori inter mortales fungitur potestate, tanto clarioribus ipsum decet fulciri fidei vinculis, & sacramentorum ecclesiasticorum obseruandis ritibus allegari. Eapropter, vt in futurum Romanis pontificibus in sua creationis primordiis & singulari splendorie luceat plena fides, statuimus & ordinamus, quod deinceps quilibet in Romanum pontificem eligendus, antequam sua electio publicetur, coram suis electoribus publice confessionem & professionem faciat infra scriptam. In nomine sancte & indiuidue Trinitatis, Patris, & Fi-

lij, & Spiritus sancti, Amen. Anno à nativitate Domini millesimo, &c. ego N. electus in Papam, omnipotenti Deo, unus Ecclesiam suo præsidio regendam suscipio, & B. Petrus Apostolorum principi corde & ore profiteor, quamdiu in fragili vita constitutus fuero, me firmiter credere & tenere sanctam fidem Catholicam, secundum traditiones Apostolorum, generalium Conciliorum, & aliorum sanctorum Patrum, maxime autem sanctorum octo conciliorum viuieris, videlicet primi Niceni, secundi Constantiopolitan, tertij Ephesini, quarti Chalcedonensis, quinti & sexti Constantiopolitanorum, septimi item Niceni, octauo quoque Constantiopolitan, nec non Lateranensis, Lugdunensis, & Viennensis generalium etiam Conciliorum. Eccliam fidem vsque ad unum apicem immutatam seruare, & vsque ad animam & sanguinem confirmare, defendere, & prædicare, ritum quoq; pariter sacramentorum ecclesiasticorum Catholicæ Ecclesie traditum, omnimode profsequi & obseruare. Hanc autem professionem & confessionem meam per notarium scrinariam sancte Romanae Ecclesie me iubente scriptam, propria manu subscriptam, & tibi omnipotenti Deo puramente & deuota conscientia super tali altari, &c. sinceriter offero in praesentia tali, &c. Datum, &c.

SESSIO XL.

Die Sabbati trigesima supradicti mensis Octobris, fuit celebrata generalis sessio in maiori Ecclesia Constantiens. Pro cuius quidem sessionis introductione Reuerendissimus Pater Dominus Iordanus Episcopus Albanensis sanctæ Romanae Ecclesie Cardinalis, de Virinis vulgariter nuncupatus, Missam de Spiritu sancto celebravit: Reuerendissimus vero Dominus Ioannes Episcopus Ostiensis sanctæ Romanae Ecclesie Cardinalis & Vicecancellarius, Pontificibus inditus, huiusmodi sessioni præsedidit. Lectisque Litanis & aliis orationibus in sessionibus legi solitis, Reuerendissimus Pater Dominus Guillerius tituli sancti Marci presbyter Cardinalis, quadam decreta publice legit sub his verbis:

Reformationes siendae per Papam una cum Concilio, antequam Concilium dissoluatur.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis, in Spiritu sancto legitime congregata, viueralam Ecclesiam representans, statuit & decernit, quod futurus Romanus Pontifex per Dei gratiam de proximo assūmendus, cum hoc sacro Concilio vel deputandis per singulas nationes beat reformatum Ecclesiam in capite, & in membris, & curiam Romanam secundum aequitatem, & bonum regimen Ecclesie, antequam hoc Concilium dissoluatur, super materias articulorum alias per nationes in reformatio oblatorum, que sequuntur.

1. Primo, de numero, qualitate & natione dominorum Cardinalium.

2. Item de refectionibns Sedis Apostolicæ.

3. Item de annatis, communibns fertuis & minutis,

4. Item de collationibus beneficiorum & gratiis expectationibus.

5. Item de confirmationibus electionum.

6. Item de causis in Romana curia tractandis, vel non.

7. Item de appellationibus ad Romanam curiam.

8. Item de officiis cancellariae & penitentiarie.

9. Item de exemptionibus & incorporationibus tempore schismatis factis.

10. Item de commendis.

11. Item de fructibus medi temporis.

12. Item de non alienandis bonis Romanae Ecclesie.

13. Item propter quæ & quomodo Papa possit corrigit & deponi.

14. Item de extirpatione Simoniae.

15. Item de dispensationibus.

16. Item de prouisione Papæ & Cardinalium.

17. Item de Indulgentiis.

18. Item de decimis.

Hoc adiectione, quod facta per nationes deputatione prædicta, liceat alii delicentia Papæ libere ad propria re-meare.

Quod procedatur ad electionem Romani Pontificis, absentia Cardinalem Petri de Luna, non obstante.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis, atten-

* Cunel-lis.

dens ea; qua iamdudum Narbona pto vnione Ecclesiae de admittendis in eadem synodo Cardinalibus obedientie Petri de Luna, olim Benedicti decimtertiij in sua obediencia nuncupati, concordata fuerunt, quodq; postnotoriā electionem dicti Petri de Luna, prefati Cardinales dudum secundum eadem concordata ante electionem huiusmodi vocati, infra tres menses & amplius a die electionis praedictae expectati non venerunt, statuit & decernit fore ad electionem Romani Pontificis iuxta decernenda per eandem synodum, eiusdem synodi authoritate procedendum, ipsorum absentia non obstante: quos, sicut consummatam electionem futuri summi Pontificis venerint, & eidem Concilio adhaerent iuxta dispositionem iuris & decernenda per Concilium, vna cum aliis ad electionem praedictam admittendos esse declarat.

De modo & forma eligendi Papam.

Ad laudem, gloriam & honorem omnipotentis Dei, & ad pacem & unitatem vniuersalis Ecclesiae ac totius populi christiani, ut electio futuri Romani & Summi Pontificis proxime celebranda, firmiori authoritate & plurimum roboretur assensu, & ne, attento statu Ecclesiae super dicta electione, in posterum vlla retractio, illusve scrupulus in mentibus hominum residet, sed ex illa sequatur vniuersitas, vera, plenissima & perfecta fidelium: facio sancta synodus Constantiensis, communis utilitate pensata, de speciali & expresso consensu & voluntate concordi sancte Romanæ Ecclesiae Cardinalium in eadem synodo personaliter existentium & collegij eorumdem ac omnium nationum praedictis Conciliis, ordinat, statuit & decernit, quod hac vice duxit ad eligendum Romanum & unum Pontificem, vna cum Cardinalibus sex prelati, vel alia honorabilis persona Ecclesiastica in sacris ordinibus constituta, de qualibet natione in eadem synodo pro tunc existentes, quos seu quas qualibet ipsarum nationum pro se ad hoc infra decem dies eligerit, ipsis Cardinalibus adiungantur. Quibus omnibus eadem Synodus eligendi Romanum Pontificem secundum formam hic expressam (quatenus opus est) tribuit potestatem, videlicet quod ille absque vlla exceptione ab vniuersali Ecclesia Romanus Pontifex habeatur, qui à duabus partibus Cardinalium in conclave existentium, & à cuiuslibet nationis duabus partibus eidem Cardinalibus adiungendorum & tunc adiunctorum, electus fuerit & receperit: quodque non valeat electio, nec electus pro summo Pontifice habeatur, nisi duæ partes cum Cardinalibus ad eligendum adiungendorum, & tunc adiunctorum, consentiant & consenserint in Romanum Pontificem eligendum. Statuit insuper, ordinat, & decernit, quod vota quorūcunque in electione huiusmodi emittenda, sint nulla, nisi (vt praemittitur) duæ partes Cardinalium, & duæ partes cuiuslibet nationis adiungendorum: & tunc adiunctorum praedictorum, praefatioriter seu per accessionem ipi vnum concurrant. Hoc etiam adiecto, quod pralati & alii cum Cardinalibus ipsi ad electionem huiusmodi adiungendi, & tunc adiuncti, omnes & singulis constitutiones Apostolicas etiam penales, circa electionem Romani Pontificis editas, atque consuetudines obseruari consuetas, quemadmodum ipsi Cardinals obseruare tenentur, & ad illorum obseruantiam adstringantur. Teneantur insuper iurare, & iurent dicti electores, & Cardinals, & alii, antequam ad electionem procedant, quod in huiusmodi electionis negotio attendant, quod eis imminebit (cum de creatione agitur Vicarij Iesu Christi, successoris beati Petri, vniuersalis Rectoris Ecclesiae, gregis Dominicani Directoris) puris & sinceras mentibus, (& quantum credant publica vtilitate vniuersalis Ecclesiae proficer, omni cuiuscunque nationis persona vel alio in ordinato affectu, odio, gracia vel favore abiectis) procedere, ut eorum ministerio de vtili & idoneo vniuersali Ecclesiae pastore prouideatur. Ordinat insuper, statuit & decernit eadem sancta synodus, quod infra decem dies ex nunc continue numerandos, quos decem dies omnibus & singulis sanctæ Romanae Ecclesiae Cardinalibus praesentibus & absentibus, & ceteris electoribus supradictis, attenta Romanae Ecclesiae notoria vaca-

tione, ad intraclaudum conclave in hac Ciuitate Constantieni in maiori domo communiaris eiusdem ciuitatis ad hoc ordinata, praesigit & assignat, prefati electores, Cardinales & alii supradicti intrent ipsius conclave ad electionem huiusmodi celebrandam, ceteraque faciendum, obseruandum, & prosequendum, quemadmodum in ceteris, prater primis, de Cardinalibus, & aliis in electione Romani Pontificis iure statuant & decernunt, quæ omnia; praemissis obseruatib; vule eadem sancta Synodus in suo robore permanere. Hanc autem formam & hunc modum electionis approbat, ordinat, statuit ac decernit pro hac vice, & ad omnem scrupulum submotendum eadem sancta Synodus omnes & singulos in eadem Synodo presentes & venturos, qui eidem synodo adhaerent, ad omnes actus legitimos in eadem synodo agendos, actus & passus (quatenus opus est) habilitat & habiles esse declarat, ceteris cunctis Conciliis decretis semper salutis, supplens omnes defectus (si quis forsan interuenient) in praemissis, Apostolicis etiam & generalibus conciliis editis, & aliis constitutionibus non obstantibus quibuscumque. Quibus decretis sic lectis, Dominus Joannes Episcopus Ostiensis Cardinalis huiusmodi sessionis presidens; ipsius Synodi nomine respondit, Placet.

S E S S I O X L I .

De Luna octaua mensis Nouembris, anno à nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo septimo, indictione decima, fuit tenta lessio generalis in maiori Ecclesia Constantiensi. Pro cuius sessionis introductio ne Reuerendissimus Pater Dominus Guillermus rituli sancti Marti, sancta Romana Ecclesia presbyter Cardinalis Milam de spiritu sancto, Serenissimo Principe Domino Sigismundo Romanorum Rege cum insigni regalibus interueniente, deuote celebravit. Et missa finita, Dominus Iacobus Episcopus Laudensis, sollemnem fecit sermonem ad iynodum, afflumens pro themate, Elige meliorem. Reuerendissimus vero Pater Dominus Joannes Episcopus Ostiensis, sancta Romana Ecclesia Cardinalis, huius sessionis praefectus. Litanis igitur lectis, aliquique in sessionibus legi solitis, cum Euangeliō secundum Ioannem, Si diligitis me, mandata mea scrutate: Dominus Petrus de Lomburga licentiatus in decretis, stans in ambone solito, quandam constitutionem felicis recordationis Clementis Papæ sexti, & alia quæ sequuntur, legit huiusmodi sub nomine.

C O N S T I T U T I O CLEMENTIS P A P A E S E X T I , S P -
per modo & forma tenenda super virtualibus Cardinalium in
conclavi existentium.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam: Licet in constitutione à felicis recordat. Gregorio Papa decimo praedecessore nostro super electione Romani Pontificis edita in Concilio Lugdunensi, inter cetera caueatur expresse, quod si eundem Pontificem in ciuitate, in qua cum sua curia residebit, diem claudere contingat extremum, Cardinales in palatio in quo idem Pontifex habitabat, omnes conueniant, & in eo singuli singulis tantummodo, nisi illi quibus ex patenti necessitate duo permituntur haberi, cōtentis seruientibus clericis vel laicis, (prout elegerint) vnum conclave, nullo intermedio pariete vel alio velamine, inhabitent in communi: Et quod diebus certis, non facta prouisione de Paflore, decursis, panis, vinum & aqua tatum eidem Cardinalibus, donec subsequetur prouisio, ministretur: Quia tamen, sicut frequenti multorum assertione & in Cardinalatu constitutorum perceptimus, non nulli ex Cardinalibus in observatione constitutionis ipsius grauati alias nimitti extiterunt, multi quoque ex ipsius duos in conclavi praedicto habuerint seruientes, non absque scrupulo conscientia propter ambiguitatem dictorum verborum, videlicet, Quibus ex patenti necessitate duo permituntur haberi, in dicta constitutione (vt praemittitur) contentorū, nos prouidere super his cunctibus, ex his & certis aliis causis rationabilibus, quæ nostrum ad id animum induxerunt, rigorem constitutionis ipsius, & etiam ad fratribus nostrorum supplicationem, in

4. Reg. 10.

Ioan. 14.

his prouidimus temperandum, authoritate A postolica statuentes, quod Cardinales postquam conclave huiusmodi seu clausuram pro dicta celebranda electione intrauerint, singuli duos seruientes tantum clericos vel laicos, prouiduissent eligendos, ac etiam singulis præter panem, vinum, & aquam in prandio, & in cena duntaxat vnum ferculum seu missum carniū vnius speciei tantummodo, aut pisces seu ouorum, cum vno potagio de pisibus vel carnibus principaliter non confectis & decentibus falsoamentis habete valeant vltra carnes salitas, & herbas crudas, ac caseum, fructus seu electuaria, ex quibus tamen nullum specialiter ferculum conficiatur, nisi ad condimentum fieret, vel saporem. Nullus vero eorum de alterius ferculo vesci possit. Licet etiam eis ex decencia honestatis habere in clausura huiusmodi, cum in lectis causa quefendi vel dormiendo esse voluerint duntaxat, intermedia seu velamina suum plenum tantummodo continarum, praedictis & felicis recordationis Clementis Papæ Quinti praedecessoris nostri & aliis constitutionibus Apostolicis contrariis, quibus per hoc in aliis derogare nolumus, non obstantibus quibuscumque. Null ergo omnino hominum licet hanc paginam nostra constitutionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpsit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursum. Datum Auinione, octauo Idus Decembbris, Pontificatus nostri annodécimo.

Capitula iuranda per electores Romani Pontificis &
cuffodes conclavi.

Ista sunt, quæ Cardinales & alii electores Rom. Pontificis in Concilio generali Constantieni, obseruare, & cuffodes iurare & facere obseruare tenentur, & ad quæ non ultra compelli possint ad cuffodes conclavi.

Primo, quod infra decem dies à die iam lati per Concilium decreti intrent conclave, videlicet hodie Luna octaua mensis Nouembris infra occafum Solis.

Secundo, quod quilibet non habeat vltra clericos vel laicos, quos duxerit eligendos, & simpliciter permittantur duos habere per constitutionem Clemencis Sexti, licet in constitutione, Vbi maius, non liceret habere duos, nisi ex patenti necessitate.

Tertio, quod in conclavi simul inhabitent nullo medio pariete vel alio velamine, nisi quando dormient vel quietescunt, & tunc licet habere intermedia seu velamina duntaxat simplicium continarum, quæ corriua conceduntur per dictam constitutionem Clementis Sexti.

Quarto, ita claudatur conclave, reseruato aditu ad secretam cameram, quod nullus, postquam inclusi fuerint, intraret valeat vel exire. Nullus ad eosdem electores aditus patet, vel facultas secrete loquendi aliquid cum eis, nec ipsi aliquos ad seuenientes admittant, nisi de consensu omnium aliqui pro his quæ ad electionem pertinent, vocarentur.

Quinto, quod nulli licet ad ipsos electores nuntium vel scripturam mittere.

Sexto, quod in ipso conclavi competens sit fenesta, per quam electoribus & seruitoribus vita necessaria ministrantur, per quam tamen nulli patere possit accessus.

Septimo, quod in singulis diebus postquam conclave intrauerint, præter panem, vinum & aquam, in prandio vnum duntaxat ferculum carnium vnius speciei tantum, aut pisces seu ouorum, cum vno potagio de pisibus seu carnibus principaliter non confectis & decentibus falsoamentis habentur, valeant vltra carnes salitas, & herbas crudas, ac caseum, fructus seu electuaria, ex quibus tamen nullum specialiter ferculum conficiatur, nisi ad condimentum fieret, vel ad saporem. Et in istis cibis restringitur per Clementem Sextum constitutio, Vbi maius, pro tribus primis diebus, quibus nulla ciborum erat limitatio, & pro sequentibus moderatur.

Octavo, quod est de mente constitutionis, Vbi maius, per Clementinam, Ne Roman, quod nullus intrare compellitur conclave, nisi omnes recularent, quia tunc cogidunt.

Nono, quod volentibus exire permittitur: sed si omnes exirent, Papa non electo, reintrare compellantur, nisi quos excusat infirmitas: sed qui sine causa infirmitatis exierit, amplius non admittitur, nisi omnes (vt praemittitur) exirent.

Decimo, quod exiens pro causa infirmitatis, ac etiam absentes, si superuenient re integræ, videlicet ante quam de Papa sit prouisum, admittantur in conclavi, in statu in quo erit electionis negotium.

Custodes conclavi iurent, quod præmissa omnia sine fraude & dolo in uiolabili faciant obseruari, neque Cardinales, & ceteros electores vltra præmissa coarctabunt, nec permittent, aut aliquatenus sinent per alios coarctari. Item quod eadem de omnes custodes, & maximè qui addentur vltra illos, quibus de iure competit, nominatim deputentur per Concilium, & iurent præmissa. Item videatur, quod si Dominus Rex est præsens, debeat pro sua maiestatis reverentia ab eo sedente in sede sua, per duos Cardinales recipi iuramentum.

Nomina iurandorum.

Fredericus Marchio Brandenburgensis, Guillermus Comes de Hennemberg, Philippus Magister Rhodi, Brorus de la Scala, Dominus Veronensis miles, Iohannes Raymundi Floch Comes de Cardona, Ferdinandus Petrus de Ayala miles de Castella, Martinus Ferdinandi miles, Raymundus * Aymar miles, Bertholdus Comes de Vrsinis, Guntherus Comes de Schwartzburg, Ludovicus Comes de Oettingen, Humbertus de Sabaudia bastardus miles, Hugo Comes de Hawgheberg, Saucius miles, Stanislaus miles, Ambasatores Regis Poloniae. Quibus omnibus sicut lectis, venerabilis & egregius vir D. Petrus * Clantiger decretorum Doctor, omnibus & singulis personis supradictis praesentibus, & intelligentibus, alta voce capitula superdicta per eos iuranda, de verbo ad verbum in Teutoniaco sermone ad intellectum exposuit. Quibus capitulis sic ad intellectum expositis, duo ex Reuerendissimis Dominis Cardinalibus (prout ordinatum fuerat) ad Serenissimum Principem Dominum Sigismundum Romanorum Regem, in sede sua regia existentem, vna cum libro Euangeliorum & Cruce sancta accesserunt. Ipsius Dominus Sigismundus Romanorum Rex, tactis Cruce & Euangelio praedictis, in manibus dictorum Dominorum Cardinalium praedicta capitula obseruare iuravit. Quo iuramento praefito, omnes & singuli praedicti singulatim ad pedes dicti Domini praedictis accesserunt, ibique tactis corporaliter & Cruce & Euangelio, in manibus eiusdem praedictis (vt praemittitur) dicta capitula firmiter obseruare iuraverunt. Deinde Reuerendus Pater D. Antonius Episcopus Concordiensis, & Ludovicus de Palude Abbas Treuorchiensis pro collegio Cardinalium, Pandulfus protonotarius de Albiano pro Italica, Theobaldus Archiepiscopus Bisuntiensis pro Gallicana, Nicolaus Episcopus Merseburgensis pro Germanica, Petrus Episcopus Olorensis pro Anglicana, Decanus Segobensis pro Hispanica nationibus, pro cuffodia conclavis deputati, in manibus dicti praedictis tactis Cruce & Euangelio praedictis (vt praemittitur) iuraverunt. Quibus iuramentis sic (vt praemittitur) praefiti & receptis, Reuerendus Pater D. Bartholomaeus Archiepiscopus Mediolanensis, legit sequens decretum sub his verbis:

Decretum de electoribus Romani Pontificis pro hac vice.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis, exequendo eiusdem synodi ordinationem, decretum & statutum nuper edita super modo & forma electionis hac vice Romani Pontificis, ad eligendum eadem vice Romani Pontificem, adiungit Reuerendissimus in Christo Patribus sanctæ Romanae Ecclesiae Cardinalibus, ex eorum voluntate & consensu expressis, venerabiles Ioannem Patriarcham Constantinopolitanum, Ioannem Rigensem Germanicæ, Guillermum Bituricensem Gallicanæ, Nicolaum Gnezensem Polonicæ, Bartholomaeum Mediolanensem Italicae, Iacobum Turonensem Gallicanæ Archiepiscopos, Ricardum Londonensem, Nicolaum Bathoniensem Anglicanæ, Didacum Conchensem, Ioannem Paenensem Hi-

* Aymar.
* Clantiger.

spanicae, Ioannem Gebenhen, Gallicanæ, Francicæ, Melitensem, Henricum Fe trensem Italicæ, Nicolaum Aquen, Hispanicæ, Simonem Tragurientem Germanicæ, Ioan Lichfeldensem, Ioannem Noruicensem Anglicanæ Episcopos, ac dilectos Ecclesiæ filios Iacobum Pennensem electum Italicæ, Robertum Cluniacensem Gallicanæ, Thomam sanctæ Mariæ *Eboracensem Anglicanæ monasteriorum Abbates, Leonardum generalem Ordinis predicatorum sacra pagina Italica, Thomam decanum Eboracenem Sedis Apostolica Notarii Anglicanæ, Pandolphum de Malatetis Archidiaconum Bononiensem Italicæ, † Walterum Graffii Priorem Rhodi decretorum Gallicane, Philippum de Madalia Archidiaconum penitentiarium in Ecclesia Barchinonensi sacra pagina Hispanicæ, Lambertum de Stipite Priorem de Berkenyo: Gundissimum Garsia Archidiaconum de Brunesta decretorum Wallachum Petri vtriusq; iuri Hispanicæ, Nicolaum de Dinkelshuvel, Cöradum de Sulato sacre pagina Doctores Germanicæ, nationum predicatorum in eadem synodo existentium & nominatorum, & per easdem nationes quilibet per se ad hoc electorum, praefatisq; sic (vt praemittitur) electis & adiunctis, eligendi cum ipsi Cardinalibus de eorum voluntate & consensu expressis, Romanum & Summum Pontificem secundum formam ordinationis & decreti predicatorum tribuit potestatem, supplens omnem defectum, si quis forsitan in electione predicatorum adiunctorum interuenierit. Quo decreto lecto, idem I. Bartholomæus Archiepiscopus Mediolanensis continuavit sub his verbis:

Decretum de non soliendo eligendum in Papam.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis, ad perpetuam rei memoriam. Omnis atas ab adolescentia sua prona est ad malum, ad id præsertim, ad quod cupiditatis & avaritiae stimulis incitat. Fiunt autem & facta sunt leges, ut earum in re humana refrænet audacia, tantaque sit inter improprios innocentia & refrænetur *licentia, nocendi facilius. Cum itaque nonnunquam eueneſe comperimus, quod electio Romano Pontifice: nonnulli sub praetextu cuiusdam abusivæ licentia, res & bona fide electi, quasi culmine diuinarum adepto, falso prætententes occupant concidi, nedum illius sic electi, in aliquando nonnullum, quos electos esse mendaciter configunt, domos, res & bona illorum, nec non & aliquando bona Cardinalium, aut electorum Romani Pontificis, & aliorum in loco conclavis existentium, etiam violenter inuadunt, recipiunt, occupant, & transportant, lucrifica exultantes, ex quibus (si permitterentur) plura pericula, scandala, rapina, furta, & nonnunquam homicidia sequerentur. Nos igitur tam scelerate temeritatis & audacie viam præcludere, & huiusmodi periculis & scandalis obuiare volentes, præfatum damnantes sceleratum abusum, talia fieri hoc edicto prohibemus, statuentes, quod quicunq; cuiuscunque status aut conditionis existat, contra hoc presumptamente, aut ad hoc auxilium, cognitum vel fauorem prebere, præter pœnas quas in violentos raptiores & occupatores huiusmodi, iura atque Apostolica & Imperiales constitutiones statuant, eo ipso excommunicationis sententiam incurant, à quanis per istam sanctam Synodum auctoritatum Romanum Pontificem, præterquam in mortis articulo & satisfactione, absoluvi nequeat, & omni officio, beneficiis, privilegijs ac dignitate ecclesiastica & mundana, seudiique & rebus alijs, li quæ, aut quas in Romana vel alijs ecclesiis obtinebit, fit priuatus, & intestabilis actio & passio existat: ciuitas vero quæ in præmissis culpabilis fuerit, Ecclesiastico subiaceat interdicto, huic adicentes (actioni), vi Domini temporales, rectoresque & officiales ciuitatis, vel loci, vbi electionem Romani Pontificis conigerit celebrari, illa imminentie, præmissa fieri sub grauibus penitentia publica & realiter prohibeant, & prohibitionem diligenter faciant obseruari ceteris constitutionibus *circa talia editis, in suo robore duraturis.

Decretum annulationis protestationum, conventionum, nec non sufficientium causarum & audience litium.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis, vt purius, sincerius, & liberius ad electionem Romani Pontifici-

cis proxime celebrandam procedatur, omnes & singulæ protestationes, quæ possunt puritati, sinceritati, libertati & efficacia electionis huiusmodi obuiare, nec non conventiones, pactions, promissiones, obligationes, ita menta, condicæ & intendimenta circa materiam electionis huiusmodi factas & facta, fiendas & fienda, ex abundanti damnat, reprobat, annullat & execratur, prout etiam de iure sunt nulla, mandans sub obtestatione diuini iudicij, & sub excommunicationis poena, quæ in contrarium facientes, vult & flatur ei ipso incurrere, & præcipies, ne quis (si quis forsitan talia fecerit) illis utatur, aut illas vel illa obseruet, cum plus Deo placeant talium transgressores, quam obseruatoris: illosque ab illorum, vel illarum obseruatione absolvit & liberaat, ac illeros & absolutos esse declarat. Præterea ut tam necessarium & salubre electionis negotium attentius procedatur, audienciam & omne malum causarum & litium exercitium in eadem sancta synodo & illius auctoritate constitutam & constitutam, præter audienciam curia camera Apostolicæ usque ad assumptio nem Romani Pontificis inclusivæ suspendit, & prohibet, irritum decernens & inane, quicquid in contrarium fuerit attentatum. Quibus decretis ac omnibus & singulis (vt praemittitur) lectionis & peractis, Dominus præfendens totius Concilij nomine, per verbum Placet, respondit. Deinde vero de mandato sacrae Synodi idem Reuerendissimus Dominus præfendens voluit habere decretum de securitate praesentis ciuitatis Constantiae, alias statutum & ordinatum, pro lecto & repetito in eadem sessione.

Introitum conclusus.

Eadem die hora tercia vel quasi post meridiem, Recuperendissimi reuerendique Patres & Domini S. R. E. Cardinales, Patriarcha Constantinopolitanus, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, venerabilesque Domini Priores, Decani, Archidiaconi, Doctores, ceterique electores predicatorum Domini, communiatas ciuitatis Constantiensis dominum pro conclavi paratam, pro electione Romani Pontificis celebranda, more solito intrauerunt.

Electio Pape.

Die Louis in festo S. Pontificis Martini Episcopi, undecima supra dicti mensis Nouembbris, Reuerendissimi, Reuerendique Patres & Domini sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, alioque electores predicatorum in conclavi predicto existentes, Reuerendissimum in Christo Patrem & Dominum, D. Odonem de Columna, S. Georgij ad velum aureum Diaconum Cardinalem, de Columna vulgariter nuncupatum, natione Romanum, concorditer in Romanum Pontificem elegerunt, qui Martinus Papa V. nominari voluit. Et sic per serenissimum & Inuictissimum Principem D. Sigismundum Romanorum Regem, vna cum sancta Synodo, apud predictam Ecclesiam maiorem huius ciuitatis Constantiensis maximis cum solennitatibus & laetitia fuit inchronizatus.

Coronatio Pape.

Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, D. Martini diuina pronidentia Papa Quinti anno primo, die Dominicæ 21. supradicti mensis Nouembbris, idem Sanctissimus Dominus noster more solito & in coronationibus Romanorum Pontificum hactenus obseruati consueto fuit apud Ecclesiam Constantien. honotifice coronatus, & deinceps per Dominos sacro sancte Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, alioque Prelatos, Ambasatores, & Romanae ciuitatis Officiales in sacro sancta Synodo predicta presentes, nec non Illustrissimum Principem D. Sigismundum Romanorum Regem, &c. à dextero, & Illustrissimum Principem D. Fredericum Marchionem Brandenburgum. Sacri Romani Imperii Archicamataram & Electorem, à sinistro lateribus eiusdem Domini nostri Papæ per equi frenum in quo sedebat, vna cum populo sa multitudine processionaliter ab Ecclesiæ Constantien. predicta usque ad monasterium S. Augustini conductus, & per circuitum ad Constantiens. ecclesiam predictam fuit solennissime reductus.

SESSIO XLII.

Anno Domini millesimo quadragesimo decimo-septimo, indictione 11. die vero Martis 28. mensis Decembri, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini, D. Martini diuina prouidentia Papa V. anno primo, fuit scilicet generalis in Ecclesiæ maiori Constantia, sanctissimo Domino nostro Papa prædicto personaliter præsente ibidem & præsidente. In qua Reuerendissimus Pater Dominus Antonius Episcopus Concordiensis Missam de sanctis Innocentibus devote celebrauit. Quia celebrata, Reuerendissimus Pater Dominus Guillermus tituli sancti Marci, sanctæ Romanae Ecclesiæ presbyter Cardinalis, de mandato sanctissimi Domini nostri ac sanctæ synodi prædictorum, in ambore solito stans, quandam bullam infra scripta tenoris publice legit.

Bulla liberationis facta & Domino Imperatori decustodia olim Ioannis XXIII. Pape, & traditione Domino nostro Pape facta.

Martinus Episcopus seruus servorum Dei, charissimo in Christo filio Sigismundo Regi Romanorum illustri, salutem & Apostolicam benedictionem. Dudum præfens generale Concilium Constantiense personam Balthasaris Costa, olim Ioannis Papæ XXIII. in sua obedientia nuncupati, post illius à Papatu per diffinitum sententiam eiusdem Concilij canoniam depositionem, per eandem sententiam ad standum & morandum in aliquo bono & honesto loco sub custodia tutæ nomine dicti sacri Concilij, quandi eidem sacro Concilio pro bono unionis Ecclesiæ Dei videretur, condemnauit: quem hucusque fideliter & diligenter tam per te, quam per dilectum filium nobilem virum Ludovicum Ducem Bavariae & Comitem Palatinum Rheni, tuo nomine sub fide & tutâ custodia, honeste & debite, tanquam unionis & pacis zelator deuotus conservasti.

Cum autem nuper nos & nonnullos nationum in eodem Concilio existentium deputatos, instanter & sepe requisiueris, quatenus personam dicti Balthasaris prædictam de tua custodia recipere, teque & eundem Ducem de eiusdem Balthasaris prædicta custodia liberare, & exonerare vellemus: Nos attendentes quantis laboribus & studiis pacem & unionem Ecclesiæ omnipotentis Dei nostri fueris prosequutus, satisque esse, quod tu onus dictæ custodia iam per biennium & pene sex menses laborioso (quo d' pro magno habemus beneficio) subiisti, volentes te ac eundem Ducem (ut insum est) ab omni onere liberare, eodem sacro approbante Concilio decernimus & ordinamus, personam eandem dicti Balthasaris nobis aut deputandis à nobis fore tradendam & assignandam, decernentes & declarantes, ac volentes (eodem sacro approbante Concilio) per traditionem & assignationem huiusmodi deputandis à nobis, per te aut dictum ducem vel alium, sicutius tuo nomine facienda, eo ipso quod illas fieri cōtingit, te & ducem eundem ab omni onere, debito & obligatione dictæ custodie, & alias occasione illius contradictricis apud nos & idem sacrum Concilium ac Ecclesiam vniuersalem, esse ac perpetuo remanere liberos, solitos penitus & immunes. Si quis autem hanc paginam decreti, ordinatis, declarationis & voluntatis nostræ infringere præsumperit, aut ei ausu temerario contrarie, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se noverit incurrirum, Datum Constantia in Concilio generali *sexti Cal. Ianuarii, Pontificatus nostri anno primo.

Quo decreto lecto, D. Ioannes Episcopus Ostiensis, sanctæ Romanae Ecclesiæ Cardinalis & Viccancellarius, totius synodi nomine per verbum Placet, respondit.

Super quibus omnibus & singulis egregiis legum Doctor D. Augustinus de Pisis, sacri Confessorij & filii d. Domini nostri Papæ Aduocatus. Nec non Magister Ioannes de Sribanis, & Henricus de Piro promotores & procuratores dicti sacri Concilij, nominibus, quibus supra sibi protonotariis, notariis, atque scribis dicti Domini nostri Papæ, & facti Concilii ad futuram rei memoriam, vnum & plura, seu tot, quot essent necessaria fieri petierunt, & qui libet ipsorum petiit, instrumentum publicum, seu publica

instrumenta. Presentibus ibidem Reuerendissimis in Christo Patribus & Dominis, Dominis Ioanne Ostiensi, Lauden, de Vrsinis, Venetiarum, Pisani, Veronen, Camerac, Tricaticen, Placentin, de Chalanco, de Fuxo, de Comitib. S.R.E. Cardinalibus. Nec non Regum, Principum, Prelatorum, Nobilium, vniuersitatum, studiorum, communitatum, & Collegiorum Ambassadoribus, & Nunciis, aliquæ Christi fidibus in multitudo copiosa.

Hactenus acta Conciliaria huius anni.

Quod electionem Martini Quinti Pontificis attinet, ad eam præter Cardinales admisissim, trigesima viri illustres, ex omnibus nationibus quæ ad Concilium conuenierant electi, non quod eis de iure conuenire Romanum Pontificem eligere, sed ut nemo ex vniuersa Ecclesia esset qui contra assumptionem Pontificem aliquid posset opponere. Sane, cum Cardinalibus id honoris datum fuit, ut nonnulli is, qui à duabus eorum partibus designaretur, summis Pontificis salutari, habereturque summa cautela int̄ eorum prospectum fuit: quando etiam extra Concilium, is tantum certus indubitarusque Romanus Pontifex suspicitur, qui à duabus partibus Collegij Cardinalium assumptus est. Iti sunt Cardinales, qui Conclave ingressi sunt, Constantia, non quidem in palatio Episcopal, seu vetus Apostolicum paratum, ut quidam affirmant, sed in Domo Communis Constantiensis instructum.

Episcopi.

1. Joannes de Bronbiaco, Gallus, Episcopus Cardinalis Ostiensis & Veltinus, Decanus, S. R. E. Viccancellarius.

2. Fr. Angelus de Anna, Crispi & Episcopus Laudunensis, Episcopus Cardinalis Praenitius.

3. Petrus Fernandi Frias, Hispanus, Episcopus Cardinalis Sabinius, dictus de Hispania.

4. Jordanus Vifinus, Domicellus Romanus, Episcopus Cardinals Albanus, Major Penitentiarius.

5. Ludovicus de Barro, Hispanus, Episcopus Card. Portuensis & S. Ruffina.

6. Antonius Corrius Venetus, Episcopus Bononiensis, Episcopus Card. Portuensis.

Presbyteri.

7. Franciscus Landus Venetus, Patriarcha Constantinopolitanus, presb. Card. tit. S. Crucis in Hierusalem.

8. F. Ioannes Dominici Florentinus, Episcopus Ragusinus Ordinis Predicatorum, presb. Card. tit. S. Xisti.

9. Antonius Pancertius de Porti Guario, Ferociensis, Patriarcha Aquilensis, presb. Card. tit. S. Susanna.

10. Alanius Adinarius Florentinus, Episcopus Pisanus, presb. Card. tit. S. Eusebii.

11. Gabriel Condulmerius Venetus, Episcopus Senensis, presbyt. Card. tit. S. Clementis.

12. Petrus de Aliaco, Gallus, Doctor Parisiensis, Episcopus Cameracensis, presb. Card. tit. S. Chrysogoni.

13. Thomas Brancatus Neapolitanus, Episcopus Tricaricensis, presb. Card. SS. Petri & Marcellini.

14. Branda de Casilloneis Mediolanensis, Episcopus Placentinus, presb. Card. tit. S. Clementis.

15. Angelus Barbadicus Venetus, Episcopus Veronensis, presbyt. Card. tit. SS. Marcellini & Petri.

16. Bandellus de Bandelli Lucensis, Episcopus Ariminensis, presb. Card. tit. S. Susanna.

17. Guillermus Philasterius, Gallus, Cenomanensis, Decanus Rheims, presb. tit. S. Marci.

18. Simon Cramado Gallus, Archiepiscopus Rhemensis, Patriarcha Alexandrinus, presb. tit. S. Laurentii in Lucina.

19. Antonius de Calanum Gallus, presb. Card. tit. S. Cacilia.

20. F. Petrus de Fuxo Ord. Minorum, presb. Card. tit. S. Stephanus in Caliomonte.

Diaconi.

21. Ludovicus de Flisco Genensis, Diaconus Card. S. Hadriani, S. R. E. Archidiaconus.

22. Amadeus de Salutis, Diaconus Card. S. Mariae Novae.

23. Raynaldus Brancatus Neapolitanus, Diaconus Card. SS. Viti & Modestini in Macello Martyrum.

24. Otto Columna, Domicellus Romanus, Diaconus Card. S. Georgii in Velabro.

II.
De electio
ne Martini
V. in Pon-
tificem fu-
sus.

III.
Nomina
DD. Card.
Conclavæ
pro elec-
cio ne ingre-
forum.

IV.
Custodes
Concla-
uis.
Surita in
anualibus,
lib. 12. cap.
66.

25. *Lucidus de Comitibus, Domicellus Romanus, Diac. Card. S. Marie in Cosmedin.*
26. *Petrus Mauriennus, Diaconus Card. S. Mariae in via latu.*

Onuphrius in Martino V.

Custodiam Conclavis suscepserunt, Sigismundus Rex Romanorum, Magister Rhodianæ militiae, Marchio Brandenburgicus, Comes Cardona, & nonnulli alii Duces, Comites, & Proceres præsentes, quibus ex singulis nationibus, singuli Praetati adiuncti sunt, ne qua vis electoribus inferretur, vel ne qua fraus ab illis conclusis committeretur. In primo confessu, Sigismundus Rex, cum deputatis à Concilio, iuramentum electorum, ex prescripta formula dictu audiuit. Altero ab ingressu die, supplicationibus vacuum est, sa. ris ex more operante Card. S. Marci, ac Ioanne Cardinale Ostiensi, sacri Collegij Decano, verba ad Patres faciente hortanteq; qui nullo respectu humano, sed bono tantum, publico Pontificem deligerent. Initio congressus, & illis aliis, *Signum magnum apparuit in eo, Miser amita sole, & in capite eius corona stellarum duodecim, & Luna sub pedibus eius, Virtutes Martini Columnæ, & felicitatem Ecclesiæ ex diefecto Petri Luna, magno apparatu verborum & sententiæ, explicaret, certissimæque tranquillitatis reipublicæ christiana, spem non indubiam ostenderet: maxime, cum duodecim stellas diadematis Ecclesiæ, duodecim esse Reges Catholicos, qui Concilio Constantiensi adhæserant, pari artificio diceret, & Regem Romanorum, Galliæ, Aragoniæ, Castellæ, Navarræ, Lusitanæ, Poloniæ, Bohemiæ, Anglia, Dania, Suecia, atque Neapolis, indigeret, à quorū serenissimi splendoribus in medio Patrum sanctissimorum resplendebat, non minus ornamentum quam robur & subfidium, res Catholica hastenus afflcta, tam contra hereticos, quam contra nominis christiani iuratos hostes Turcas haberet expeditare. Imperatoris Trapezuntini, & Regis Cyprii, qui etiam Legatos ad Concilium miserant, Philippus Concionator nullam mentionem in stellarum enumeratione fecerat, quod ille ab unitate Ecclesiæ & Oratores Regum ac Principum præuerterat, ad Vicarium Christi consilicandum.*

Ipsa die S. Martini, ostquam Cardinalis Aquileiensis sacram hostiam obtulisset, quartuor Candidati ex Scrutinio in primis prodierunt, Ostiensi, Columnius, & Salutarium Cardinals, ac iterum Episcopus Gebennensis, mox & quasi repente motu aduentis proculdubio Spiritus sancti, omnes Electores immutari, calculos suos in unum Columniū, ceteris quos primum designabant negligenter contulerunt, tantaque luctitia vrbem compleuerunt, ut sigismundus Romanorum Rex quasi se non capiens, primum ad oculum pedis conuolauerit, ceteroisque Principes & Oratores Regum ac Principum præuerterat, ad Vicarium Christi consilicandum.

Platina refert tantam fuisse omnium luctitiam, vt p̄gaudio loqui vix homines possent, effusus quoque nimio gaudio Imperator, nullo habito dignitatis sue dilerimine, conclave ingressus, & gratas omnibus egit, qui tantum virum & tam necessarium rei publicæ christiana prope extinctæ delegissent, & ante Pontificem prostratus, summa cum veneratione eius pedes exosculatus est, quem contra Pontifex amplexus, non secus ac fratrem in pietate habuit, eique gratias egit, quod sua opera & industria pax tandem Ecclesiæ Dei redditâ esset.

Thomus Walsinghamus scriptor histot. Anglicæ, narrat tantæ electionis prædictæ fuisse Episcopum Londonensem. Cum enim in eo, quod die sancti Martini factum est primum, scrutinio, alpexisse vota suffragatorum in partes quatuor diuisa, ipse inter omnes protulit ista verba: *Ego Richardus Episcopus Londoniensis, accedo ad Dominum meum Cardinalem de Columna, quo sermone audito, repente cuncti, ridentes per Dei gratiam in eandem conuenere perlonam.*

Addidicidem Walsinghamus quæ adscribo, & illico exierunt eum vestibus suis omnibus, & nonis eum renescierunt, ac super altare posuerunt, & deostulati sunt manus eius & pedes. His ita gestis, confestim vnu coruua, qui inclusi fuerant, fregit foramen in pariete, & clamauit: *Habemus Papam Martinum*, & tunc exierunt omnes in magnam Ecclesiam, cantantes, *Te Deum laudamus.*

In crastino Papa fuit factus presbyter, & die sequenti fuit conferatus Episcopus, & celebravit Missam suam primam, cui Missæ interfuerunt centum quadraginta mitrati. Sequenti Dominica, Dominus Papa fecit mane diluculo solennem processionem, transiens per Australem partem Ecclesia versus Occidentalem, vbi constitutus fuit quidam Clericus habens canabum & stappam, & combussit ea dicens: *Ecce Pater sancte sic transit gloria mundi.* Post hæc eodem die fuit factum quasi quoddam solarium pro coronatione Papæ, in altitudine habens viginti pedes. Prior sancti Ioannis de Clerkewell tenuit diadema Papæ in officio coronacionis. Ipso die post prandium Papa

equitauit per medium ciuitatis Constantiæ, quem sequebantur in equis omnes Episcopi mitrati & Abbares. Equus Papæ phaleratus cum rubeo Scarlato, equi vero cunctorum Episcoporum phalerati fuere candido panno biszino: & Imperator in hac equitatione tenuit frenum equi Papæ. Cum autem peruenisset Papa ad locum fori, illuc obviae rebibi omnes Iudei Clivitatis, qui porrexerunt sibi (sicut mos est) ceremonias ad legem suam, quas acceptas Papa proiecit post tergum suum, dicens: *Recedant vetera, noua sunt omnia.* *Hist. Anglican. in Henrico V.*

Addit *Surita lib. 12. Annalum cap. 66.* ipso quo Martino Pontifice inauguraratur die, Philippum Mallam Aragonum sacra Theologia Doctorem, facundissimo eloquio suo, ingentem alacritatem in Partu animis excitans, dum pro Concio publica, assumptis illis ex Apocalypsi verbis: *Qui vicit, faciam illum columnam in templo Dei, & illi aliis, Signum magnum apparuit in eo, Miser amita sole, & in capite eius corona stellarum duodecim, & Luna sub pedibus eius, Virtutes Martini Columnæ, & felicitatem Ecclesiæ ex diefecto Petri Luna, magno apparatu verborum & sententiæ, explicaret, certissimæque tranquillitatis reipublicæ christiana, spem non indubiam ostenderet: maxime, cum duodecim stellas diadematis Ecclesiæ, duodecim esse Reges Catholicos, qui Concilio Constantiensi adhæserant, pari artificio diceret, & Regem Romanorum, Galliæ, Aragoniæ, Castellæ, Navarræ, Lusitanæ, Poloniæ, Bohemiæ, Anglia, Dania, Suecia, atque Neapolis, indigeret, à quorū serenissimi splendoribus in medio Patrum sanctissimorum resplendebat, non minus ornamentum quam robur & subfidium, res Catholica hastenus afflcta, tam contra hereticos, quam contra nominis christiani iuratos hostes Turcas haberet expeditare. Imperatoris Trapezuntini, & Regis Cyprii, qui etiam Legatos ad Concilium miserant, Philippus Concionator nullam mentionem in stellarum enumeratione fecerat, quod ille ab unitate Ecclesiæ & Oratores Regum ac Principum præuerterat, ad Vicarium Christi consilicandum.*

Platina refert tantam fuisse omnium luctitiam, vt p̄gaudio loqui vix homines possent, effusus quoque nimio gaudio Imperator, nullo habito dignitatis sue dilerimine, conclave ingressus, & gratas omnibus egit, qui tantum virum & tam necessarium rei publicæ christiana prope extinctæ delegissent, & ante Pontificem prostratus, summa cum veneratione eius pedes exosculatus est, quem contra Pontifex amplexus, non secus ac fratrem in pietate habuit, eique gratias egit, quod sua opera & industria pax tandem Ecclesiæ Dei redditâ esset.

Platina refert tantam fuisse omnium luctitiam, vt p̄gaudio loqui vix homines possent, effusus quoque nimio gaudio Imperator, nullo habito dignitatis sue dilerimine, conclave ingressus, & gratas omnibus egit, qui tantum virum & tam necessarium rei publicæ christiana prope extinctæ delegissent, & ante Pontificem prostratus, summa cum veneratione eius pedes exosculatus est, quem contra Pontifex amplexus, non secus ac fratrem in pietate habuit, eique gratias egit, quod sua opera & industria pax tandem Ecclesiæ Dei redditâ esset.

Thomus Walsinghamus scriptor histot. Anglicæ, nar-

rat tantæ electionis prædictæ fuisse Episcopum Londonensem. Cum enim in eo, quod die sancti Martini factum

est primum, scrutinio, alpexisse vota suffragatorum in

partes quatuor diuisa, ipse inter omnes protulit ista verba:

Ego Richardus Episcopus Londoniensis, accedo ad Dominum meum Cardinalem de Columna, quo sermone audito, repente cuncti, ridentes per Dei gratiam in eandem conuenere perlonam.

Addidicidem Walsinghamus quæ adscribo, & illico

exierunt eum vestibus suis omnibus, & nonis eum renescierunt, ac super altare posuerunt, & deostulati sunt manus eius & pedes. His ita gestis, confestim vnu coruua, qui inclusi fuerant, fregit foramen in pariete, & clamauit:

Ecce Pater sancte sic transit gloria mundi.

Post hæc eodem die fuit factum quasi quoddam solarium pro

coronatione Papæ, in altitudine habens viginti pedes.

Prior sancti Ioannis de Clerkewell tenuit diadema Papæ

in officio coronacionis. Ipso die post prandium Papa

Argutum
ad sc̄ma
respolum.

VIII.
Philippe
Molla Ari-
gonius
cundissi-
mam in
Martini
laudæcon-
cionem ha-
bet.

IX.
Qualis fu-
rit Martini.

XI.
Grauis &
pernicioſa
inter Mar-
tinu Pa-

Indigebat tunc profecto tali Pontifice Ecclesia Dei, qui Petri nautilus schismatis & seditionum omnium fluctibus quasdam, in portu salutis gubernaculo admotus adducere sciret & posset. Patres Constantienses, non omnino poterant praे contumacia Petri Lunam. Misericordia ad ilium, præter alios, Benedictina familiæ duos excellentes Patres, qui proteruentem ad officium reuocarent. Courempsit, reiecitque recta monentes. Rogitus narrat elegans sc̄ma, quod de cœlum perstrinxerunt, duo illi Monachii a Patribus missi. Cum eos vidisset Petrus in arca vestre advenientes, dixerat: *Synodus cornos andiamus.* Ibi alter eorum ex tempore, sed apte, *Minime, inquit, mirum videri debet, si cornu ad diectum cadaver ac edimus.* Pecciferam ambitionem, proiectamque obstinationem hominis, fatis atque notariis: cui sananda, Martinus omnem operam adhibuit.

Adeptus enim supremum Magistratum, vt *Platina subiungit*, cum restare adhuc renascentis hydra caput cerneret, Petrum videlicet Lunam, cum aliquor anti-Cardinalibus & Praetatis Panischolæ tamquam in arte schismatis se se continentem, quibusdam Aragonia populis in vtrain partem inclinare adhuc tribubus: facio approbatæ Concilio, Alemannum Ademarium, patria Florentinum, tit. Sancte Eusebii presbyterum Cardinalem, virum doctissimum, cuius sepulchrum Romæ in S. Maria noua adhuc cernitur, Legatum in Aragoniam misit, qui sub poenis & censuris Ecclesiasticis Petrum admonet, vt ne amplius Pontificatum usurparet. Duo ex Cardinalibus qui cum Petro sentiebant, vtrinam Concilij & indubitate Pontificis sententiam intelligentes, Petro reiecto ad Martinum inclinarunt, duraque ceruicis illum adierunt, monentes, obsecrantque, vt tandem omnes reliquias schismatis de Ecclesia Dei tolleret, & iam à multis annis afflcta, variis que calamitatibus pene oppressa reipublica Christianæ confuleret: exemplo Gregorij 12. & Ioannis 23. qui ob salutem labores Ecclesiæ, ab illa dignitate volentes lubentes abidere. Frustra laborant. Petrus enim consuetis cævillationibus viis, respondit, id sibi nequaquam integrum esse. Si aliquid posset efficiere, veller cum Martino, si tamē vera esist, que de hominis integritate & humanitate ferebantur, conuenire, & in commune deliberare, quia ratione schismata extirpandum. Itaque id negotiis sibi permetterent, neque amplius ea de resolliciti forent. Verba dabat versipellis. Contra hunc ergo, Ademarius, ex prescripta Martini Quinti & sacri Concilij, censuras rotæ Aragonia publicavit, duoque illos in primis Cardinals Martino adiunxit. Qui in fine Petri Luna remanere antecardinales habitu sunt, quorum vnu Carthusiensis fuit, altervero Julianus Dobla appellatus est. De hac Ademariana Legatione, in sequenti anni narratione, amplior erit sermo. Non enim prius, ea que ex *Platina* commemo ratum, acta sunt, quam anno in sequente: cum tamen, vt narrat *Surita*, Martinus, facio approbatæ Concilio, statim atque allumptus est, Bernardum Burdegallensem, in Aragoniam, ante Ademarium præmisit: qui suam ad Pontificatus assumptionem, & Petri Lunæ abdicationem Alphonso Regi renuntiaret, & vtrumque officij admonebat. Et quidem Alphonsum, Bernardum Nuncium audit, & ad Petrum Lunam, vnum ex suis destinavit, qui, quod contra illum Constantiæ actum fuisse denuntiaret, atque si potuisset hominem duræ ceruicis ad saniora consilia inficeret. Cumque Petrus, quinque aut sex Episcopos vel Praetatos ab Alphonso postularet, quibuscum prætendebat de tota re delibera: policereturque omnia se facturam, que ad conficiendam Ecclesiæ unitatem conductoreret: Rex, Taracensis & Cæsaragustano Archiepiscopis, ne cnon Dertusano & Turiafonsi Episcopis permisit, qui Bolicadrum, vno lapide a Peniscola diffusum oppidiunt, ac si opus foret Peniscolam quoq; se se conferrent, si quid in rem Ecclesiasticæ unitatis à Petro obtinere potuerint.

Inter haec aliquid Alphonsum contra Martinum conseruit, iterum alium, ad Martinum Pontificem, Legatum, Georgium Ormonium destinavit, qui priora postulata Regia proponeret. Ceterum Martinus proposi tamen, de censu Siculo & Sardo in perpetuum remit-

pam & Alphon. Ara gon, regis
dissentio
ob postu
lata ab
Alph. non
imperata.

547

tendo, nihil omnino murabat; sed spolia ratiunt, si Petrum Lunam Paniscola conclusum intercepteret, & in ordinem redigeret interceptum, vna cum ditione Paniscola's castri & oppidi premium deferebat. Qua re offensus Alphonsus, in custodia quidem se velle habere castrum Paniscolaense dixit: nihil tamen violentius in Petrum Lunam statuere voluit. Vnde maxima occasio durationis schismatis, & gratum inter Martinum & Alphonsum simultatum: cum huc vienente Petro Luna, nullis Legationibus, nullis litteris, nullisque precibus Sedis Apostolicae flecti potuerit, vt in antiquam feueritus decerneret. *Scribit annal. lib. 12.c. 66. & 67.*

XII.
Ioanna Re-
gni Sicil-
legatione
ad Martin-
deltin. &
auxilia
ei police-
tur.

Et quidem ista Alphonsus Rex, propter denegatum censem perpetuum Regni Trinacriae, Contrarium in modum Ioanna Duratij Dux, & Regina Siciliæ, propter ipem ciudem Regni Siciliæ, quod ei Jacobus maritus præoccupabat, contra pacta. Enimvero, præter Legationem ad Concilium Constantiense destinatam, cuius principes fuere A. Archiepiscopus Achérantinus, Belfortis Spinellus de Iuuenatio Episcopus Cassanensis, Andreas de Iudice miles, & Franciscus de Archip. I. V. statimque intellexit Martinum fuisse renunciatum Pontificem, eundem Cassanensem Episcopum, & Laurentium Theologum Episcopum Trecatinensem, Oratores, Constantiam misit, qui Martinum assumpcionem gratularentur, auxilia recuperando Parrimonia Apostolico pollicerentur, nec non molem Adriam & Ostianum de holte Brachio receptas, illi offerent. *Acta Concil. Constantiens. Iacobii Corverani. Constantius bish. Neapolit. lib. 13.*

XIII.
De Brach.
& Vrb. Ro-
ma ab i-
pso capta.

Res est, vt narrat Capanus lib. 4. hist. Bracchianæ & Anton. Petri in Notis Diatribi. Bracchius, Ioan. exauctiorati Pöfificis amicus, sive pro eo retinendi, sive pro se stabilendi Imperij cupidus, totam iam Vmbriam in sua redegerat potestatem. Roma erat, quæ iniunctum animum ingenti cupiditate sollicitum habebat. Hanc vbi subegisset, nihil imperio suo defuturum existimabat. Nec Romanorum aliqui derant, quia in urbem occupandam vocarent, coniuratione que facta deditioinem facturos pollicerentur. Petrus Hannibalus, Sancti Angeli Cardinalis, Ioannis olim Pontificis Legatus, Bracchium enocare dicebatur. Is iraque cum omnibus copiis profectus in agrum Romanum, transiuntem Anienem non multum procul ab urbe castris confedit. Romanis pauca admodum erant praesidia: & agri vastationem pati reu putabant indignissimam. Jacobus Intulanus, S. Eustachij Cardinalis, Sedis Apostolicae Legatus qui Urbi præsidebat, vbi iam prope imminere hostem cognovit, & si nihil dubitaret, quid Bracchius animi fore ad Imperium occupandum: meru amen dissimilato, ad eius castra veluti ad amicum socium, iuit. Eius aduentum Bracchius magnifice ut parerat, exceptit. Querenti, quā ob ea uani Urbi admouisset exercitum, respondit: ea uani sibi eandem quam Pontificibus esse, gloriam impetrandi, nec tamen ideo Romanum occupatum venisse, ut Pontifici eriperet Imperium, sed & quādiu Pontifex absit Italia, vacuam præsidio, & multorum tyrannidi expostum custodiret. Legatus diu necquicquam exhortatus Romanum rediit: existimans paucorum consensu accitum hostem, nec ausum illum tam parua manu tantam aggredi Vrbem fuisse.

Vocatis ergo Ciuiibus in Concionem: *Bello, inquit, per-*
mūr Romanū: adeo multos qui paulo plus habeant potentia, vel insi-
mitias vestras, vel Vrbis fatum inuitat. Paulo ante perpesti Regem su-
nus: nunc si superius placet tyrrannum Roma patietur? & tamen me-
nibus atq; armis septi, & populi multitudine munis sumus: quanta,
si animi non fluctarent, hostis, ne vltimis quidem finis huius Vrbis
ausus fuisset attingere. Nunc quando nec fortuna vestra contente-
fit, nec fidei iacturam veremini: cogor non minus à vobis hoc sanctissimum imperium, quam ab hoste defendere. Maiores vestri qui ab o-
riente ad occasum extenderunt imperij fines, nulla virtute magis quā
sida acque integritate claruerunt vos, nisi iam pridem ab illo degenerasti, nil magis in contemptu habetis. Nec optimi Pontificis rem ego,
qui etiam si esset immensis, colendum tamen vobis pro fide & gloria for-
ret. Monet me vestigia minora labes: quib; vbi hostem reperitur pa-
citorum factio, quid nisi Domini vestri desertores appellabimini? Po-
tuit hoc in Rege Ladislao honestius, & pro potentia, & pro dignita-

re tolerari: & vbi semel delinqutitur, fato magis adscribitur quam voluntatis: sed à Pontificis fide deficeret, parere tyramo, quid hoc indignus Romano populo? & iam natura dicemini non satis totiens peccare dicisse. Preterea, patiemini ne cruentum hostium contaminare hanc terram? In qua tot monumenta Religio, tot sanctissimi ci- neres, tot templi, tot imagines Duorum immortalium. Patiemini, non hominum modo, sed sacrorum esse desertores? Quo animo fer- tis, tot Basilicas, tot Ecclesias, militum fieri stationes & ut ea quas an- clistissimo Religionis cultu celebrari solent, militari libidine polluantur? Extere gentes & nationes, quoniam vestram hanc terram ingrediuntur, pura mente, suspensoque animo vix attrahere velis audient muros, vix premere pedibus diuinum solum: vos non premendam hinc urbem, sed concilcandam, nec concilcandam solum, sed coin- quinam diripiendamque hostibus concedetis? Quid sinitimi di- cent? Quam pulchre perfidiam vestram obiciunt vobis? Esi scio, non omnes tam corrupto esse animo, ut coniuratiois auctores sequerintur. Hos ego nunc adiunco, hoc alioquin, Capite armis, fideles Ciues. Qui perfidi esse volent, eant ad hostem, vocent, introducant. *Nec in hoc quidem perstabilitur: paulo post, ab illo quoque defecit. Esi scio proditiones gratas esse hominibus interdum: pro- ditores tamen semper nefarios detestabilis que indicavi. Nec in ma-*

gis confidit hostis, quam nos qui confidimus deceptos esse reputabit. Hac dixit Legatus, & partim coniuratioinem restinxit, partim ciuium animos confituit, vt defendere se armis decreuerint. Bracchius, quem oppugnare urbem copiarum paucitate non posset, vexare agrum aggressus est. Continuos deinde complures dies late factis excursionibus, pontem Salarium præsidaria manu defensum durissima oppugnatione adortus vi cœpit, trajecto que in partientes campos exercitu, ad portas vique Vrbis magno cum impetu penetravit, ac stirbanis adfiscis depopulatis octuaginta circiter Romanos ciues interceptit. Hac tanta calamitate percussi illi, Legatos qui de pace agerent ad Bracchium in castra miserunt. Multa proponebantur conditiones: nulla tamen præter Vrbis deditio rem recepera est. Ciues habito inter te confilio, quoniam tantus ad portas instaret hostis, nec vlla spes est in auxiliis, Legato dissentiente, Vrbis Rectotem ac Defensorem appellatum intra mœnia cum exercitu, receperant: rati, si qua exteri- ni belli vis incubuerit, præsidio tanti. Dicis tu quod omnis futuros. Vrbem ingredienti, Legatus non occurrit: led se periculo ex tumultu orituro subduxit. Nam, nō nemo in Bracchij aduentum effusus est, vtq; sunt hominum magna nouis in rebus studia, vndique Vrbani apparatus in triumphi speciem præferebantur. Ramos oliuarum ouantes precepsant, & viuat Bracchius concubabant. Cardinalis San. Angeli ciuis deditiois author & interpres fuit: necquicquam petente Legato, hominem à studio Bracchii auertere. Ab hoc ut Legatus turus esset, vtque aliqui in parte Vrbis præsidere videbantur, in molem Adriam se receperit. Bracchius autem Capitolium ingressus, præsente Cardinali Sancti Angelano, senatore Urbi dedit, veteraque Magistratu abrogato nouum præpositus: iamque ad Imperij culmen videbatur peruenisse, nisi aduersus tantam gloriam, Cœlestes atq; homines statim in surrexisse, quippe quoniam alterum iam mensem molem Adriani necquicquam oppugnaserit, exercitum perniciose inuasit pestis; sive præalis intentu militis Solis auctus relaxauerat, sive densioris celli in fecerat perniciofa caligo. Corpora primum ocultus innadebat languor: inox paulatim deficiens, pestilens sitis ardor exurebat. Hæc non aqua, non liquore villo extingui sedariue poterat. Plerique bibendo lassif deficiebant pauloque post moriebantur. Bracchius vix quarta parte copiarum incolumi, veritus, ne populus, vel alieno horatu, vel suo impulso, in ægrotum & pene confectum exercitum concitaretur, Tartalium, Rugerium Perusinum, & Berardum. Cameretum, cum aliquot equitum alis, quas alicubi, & præcipue ad agrum Picennum reliquerat Romanum acciuit: rursusque frusta oppugnata arce, quoniam nouas copias idem ille moribus inuasisset: simul quod Neapolitanorum copias ad soluendam arcis obsidionem aduentabant, Roma discessit.

Id quomodo acciderit, qua ratione Vrbis in postularem Legati redierit, & quo in statu res Neapolitanæ sub Ioanna Regina essent, opera præmium est cognoscere, ad noti-

Legati re-
dierit &
quoniam ita-
tures Nea-
pol. sub Io-
an. Regin.

tiam futurorum euclitum, ex quibus reuolutio varia Po-
tificiarum rerum, precipue in Regno Siciliae, & in Vrb. Iu-
nabit etiam ista non ignorare, ad pernoscendam aulicorum
miseriam, principis suo tempore foeminarum fragili-
tatem, ac Sfortiana familiæ progressus, ex quibus illi
magno.

P. Bombinus libro 2. de magni Sfortia vita, rebusque gestis, ista narrabat, ex aliis. Bracchius, cuius fidei, Sfortia, à Iacobo Ioanna Regino viro in carcere compactus, se suaque commiserat, Michaelum Attendum Sfortiae pernece-
sarium, negatis quæ spoponderat stipendiis ab exercitu dimisit: quamquam elius opera plurimum ad Perusiam oc-
cupandam vlsus esset. Causa tam fœda perfidia fœdiores
memorantur. Cum enim Romana Vrbis Imperium va-
sti vir animi, & cupiditas immensa, spe & opinione de-
uorasset: idque nū fauente Tattalia, qui illi præcerat Tu-
scia: parti, quam patrimonium Sancti Petri nominant, con-
sequi non posset: Sfortia oppida in ea prouticia sita adhibere quasi perfidia mercede voluit, in enim Tattalia
atributis, aquam iniquissimam luis ansis virtutum illum for-
re existimat, cuius commoda honestis præferre consiliis
victum fuit. Id quia Michael latus non videbatur, ea
gratia negatis stipendiis, & igitrominoe dimissum ener-
uante.

Huc in modum repreßentato prodile Roma pre-
trio Bracchius, nihil ad eius Vrbis dominatum impedimen-
tibus curas. Euocati turmarum ductores Reguli aliquot,
Regina iussu, vt Sfortia au' picis militant: Franciscus
Vrbinus, Christopherus Caeranus, Comes duo Mon-
tisfisi & Carceraria, Comes Talincopij, Comes Man-
pelli, Vrbinus, à Monte Rolando, Iacobus Caldora,
multi præterea minoris nota nominisque obcuriosi
Dices. Insidiis, quæ illi à Monterisi & Caldorianis,
splendidoce celestis seruit, titulo commutauit, mortali
hi homini seruire dicere ut: atque Romani Ciues, ne se
Dñ. appellaret, magno pene comitio publice ab illo flagi-
tassent: ipse, ne noui principatus initia perrendendo ad-
uersus populi studia conuelleret, instantibus ita cessit, vt
modestiore vocabulo, Alma Vrbis defensorem te appelle-
ret.

Ioanna interim, Iacobio viro in ordinem redacto, iusta-
que pene custodia coercito, cum fœdam incertorum Pon-
tificium multitudinem, ad viuis sacrum Imperium reu-
catam, Otthonemque Columnam rite creatum Pontifi-
cem intellexisset: nec non occupari à Bracchio Vrbem
Romam & Sancti Angeli arcam obserdi, que Regio no-
mine, præsidioque tenebatur, vna, eadem fama, & a certis
ab obfesso Cardinali nunciis accepisset: ad demere-
dum nouum Pontificem, à quo ius nomenc Regium,
solemnemque inaugurationem expectabat, expeditio-
nem aduersus Bracchium decreuit, vt Vrbem, arcamque re-
ceptam nouo Pontifici restitueret. Et quia Bracco par-
ducto nullus præterea erat: Sfortiam, iam ab eo lae-
fistum ad soluendam arcis obsidionem, Romamque li-
berandam destinauit: nemine ambigente, quin plu-
ne diuinitus incolunis Sfortia seruatis fore, vt
fieri qui furentibus in sacra, Sacrorumque Sedem, ac Prin-
cipem Bracchianis obfisteret. Ad noctum fortissimi Im-
peratoris nomen, & ad pī bellī titulum, frequentissi-
mi, tum veterani, tum ex omni ordine tyrones conflu-
xerunt.

Inter hos Ioannes Caracciolius, antequam Ioanna a-
mores inflammati affuit: qui dum à Sfortia, quartum e-
quitem quem duceret non impetravit, militiam abnuit,
& ad Reginæ amores aditum sibi aperuit. Nam dum ce-
teri peregrinarentur omnes, qui illius officere lumini-
bus poterant, vel pugnarent: vnu ipse sine riuali, sine
comparatione melioris, arte hac quam narrabo obtinuit,
apud eam quæ iamdiu ante, illius complexum meditaba-
tur.

Ex prima Neapolitanorum nobilitate Iohannes or-
tus, rei familiaris angustiis, minor voto suo & fortuna e-
stat, atatis maturæ vir hoc tempore, quippe quæ quadra-

genariam attingebat. Sed forma plane egregia, quam au-
licias intupet munditiis, ac exquisita verborum, vestium,
motuum omnium elegancia condiebat. Hunc cum Io-
anna perdite amaret, qui ratione flaminas illi suas aperi-
ret, ex eius morbo, vt solers est amantium ingenium,
adiuuenit. Auerfabatur, refugientis ab iis sordibus na-
tura vi, mures tantopere Iohannes, vt nihil illi tristius cor-
rum commemoratione accidet, nihil eorum aspectu
feralius.

Iaque si in eos forte incidisset, lymphato similis qua-
cumque se aditus daret cœco impetu fugiebat. Ergo cum
pro Regi cubiculi fortibus latrunculorum intentus ludo
diem falleret inter aquales, murem Reginæ iussu ex au-
licias quidam in lusorium alutolam proœcit. nec mora,
qui ex aduerso stabar Iohannes (Sergiannem vulgo dice-
bant) amens metu arque horrore, confuso ludo, men-
si peruersa, præcepis in Reginæ cubiculum irrupit. Sta-
bat post velut amans mulier iipsum expectans, irruen-
temque, & in sinu se velenter inferenter amantis-
me complexa, suauitate insuper, ad onus nequiviam
proœcta verborum factorumque procacitate pellexit: cau-
samque sibi futuratum calamitatum concitauit: de quibus
aliquanto inferius.

At Sfortia honestissimis ad gloriam grassaturus viis, a-
ccerrimo delectu celester habito ad publicas contendebat
curas. Euocati turmarum ductores Reguli aliquot,
Regina iussu, vt Sfortia au' picis militant: Franciscus
Vrbinus, Christopherus Caeranus, Comes duo Mon-
tisfisi & Carceraria, Comes Talincopij, Comes Man-
pelli, Vrbinus, à Monte Rolando, Iacobus Caldora,
multi præterea minoris nota nominisque obcuriosi
Dices. Insidiis, quæ illi à Monterisi & Caldorianis,
splendidoce celestis seruit, titulo commutauit, mortali
hi homini seruire dicere ut: atque Romani Ciues, ne se
Dñ. appellaret, magno pene comitio publice ab illo flagi-
tassent: ipse, ne noui principatus initia perrendendo ad-
uersus populi studia conuelleret, instantibus ita cessit, vt
modestiore vocabulo, Alma Vrbis defensorem te appelle-
ret.

Sfortia in
Hostem
cum exer-
ciitu redit.

Bracchii
missis re-
neariorib.
ad pugna
frustra in-
uitat.

Ioan. Reg.
Sfortiam
carcerem e-
ducere que
Bracchio
opponat.

Ioan. Ca-
racciolius
ad Regin.
Ioan. amo-
tes sibi ad-
itum ape-
rit.

XIV.
Quomo-
do Vrbis in
potestatē

De mole
Adriana
nunc aree
S. Angeli
& adiacen-
tis regio-
nis situ.

Casarei

Cetarei Romae adiungitur. Eadem, qua ad Occidentem vergit solem, passibus ferme quingentis Vaticanos Orbis regnatos illos colles aspicit, qui longo traectu, modicis, seu erectis fastigiis, seu demissis, perperum multorum milijarium quasi aggerem ducunt, quorum cornu alterum ad septentriones post arcem amplio ambitu deflectens, Tyberi alluit, nulle ferme passus, & hincabarce, & diuerso, qua Flaminia adiut via ab Urbe procul. At altero cornu ex occidente Sole ad meridiem sensim respectantes, magnum trans Tiberinam regionis latus emensis, sinuoso excursu, creibris modo accessibus ad profunditatem, modo recessibus, quamvis angustius interdum, aliquando latius, totum tamen quod Manliano est ad Urbem iter egregie obsepiunt: adeo, ut totus hic quem descripsimus, quia late patet, seu Vaticanus, seu Heruliagi excursus, hinc, ingenti Tyberini amnis alveo, quasi fossa, inde perpetuo Vaticani rium iugo montium veluti aggere conclusus, illi iure belli feruunt, qui collum semitas, amnisque transmissum occupaverunt.

Retum autem in Urbe atq; ad arcem status, cum ad eius obsidionem soluendam Sfortia venit, erat huiusmodi. Urbem Romanam, que cis Tyberim infrequent, ut temporum ferebant calamitates habitatore incolebatur, Braccius tenet. Idem castris ad prata Muria, que à tergo arcis Adrianei Vaticani colibus ad septentriones subiacent, positis, vallum ac fossam à Tyberi ad colles duxerat, idoneisq; stationibus firmarat. Quare, hinc Urbe hostium Sede, inde castris atq; operibus cum arcem vindique concluderet, famam obsecrissimam creditum Pontificem Ioannem multi dixerant, nimio studio, siue priuata ambitionis restu abreptus, cum Braccio Ecclesiæ hoste, Ecclesiæ ipse Senator purpuratus quemadmodum attigit, modis conspirauerat. Et quamquam religionum omnium egregius contemptor erat, derisorque Braccius: quia tamen lacrima afflictam Imperii Urbem Romanam, Romanamque plebem, Cardinalis, quasi Pontificij Legati vana specie delusam, mansuram æquum in officio existimaret: Angelanum, Urbis Praefectum, magna cum ambitione verborum, honorisque amplissimi præfatione dixerat, cum ad obsidionem arcem ipse discederet. Neque sibi Angelanus defuit. In tanto circumstrepentes vndeque bellum terror, perinde atque in alta pace, omnibus aula deliciis frui: salutarum, deducecentiumque fluctus: nobilium adolescentium ephoria: stipatorum agmina circumferre: adeo imminentium securus, ut fugisse Braccium, vicese Sfortiam, non nisi è Sfortianus militibus, qui cum nihil tale cogitarent opere, primum audierit.

Vbi Sfortiam prima luce castra monisse, ac parte copiarum colles occupasse, reliquis prælio intentum aduentum Braccius per exploratores comperit, vasa proprie colligi, militem quædibz videbatur dissipari iussit. Ex oriente Sole trepidum è castris Braccianorum agmen effusum spectauere obsecrissim, fugientium verius quam recedentium apud hostes argumenta, rapi primo vel suas in castris, vel a micorum res: tum perturbatis Ordinibus vagum militem, ad signa quidem rarum, at alibi trepidante globo pessum, calonibus, lixitque misericri, abeuntibus classica non ceciniile: gradum addentibus, tympana, queque alia virilis fiducia signa militaris ferocia excogitauit non audit: proflus fugæ, qualis accepta clade, inops consili, animis infraicta esse consuevit. Unus ex omnibus Bracciis, cedere potius virtute consilioque inuesti hostis quam fugere notabatur. Ille interequitare dissipatos ordines, sistere modo incitatos, modo iter manu ac voce moderari, donec Milvio ponte Tyberim vniuerso cum incolu exercitu transgressus pontem exedit, ne Sfortia iter ad suos inferuos daret. Inde diuerter, alij alio quo quemque trepidario tulit, abidere Bracciani Duces: ipse in agrum Sabinum primo, tum Perusiam, Tartalia Tuscanellam, Camerinum Berardus concessere.

At Sfortia inuenta victoria apprime laetus, Urbem triumphantis more inuenitus est ad quam pugnaturus accederat. Primum omnium arcem ita ut erat armatus, militari equo infidens inuisit. Incredibilis illic obsecrissimus plausus, parentem eum, & liberatorem appellantium excitatus. In primis Iacobus Insulanus Cardinalis, Pontificis Legatus, tum suo, tum Pontificis nomine Victoriam gratulatus, aternam facti memoriam non modo apud Pontifices, sed etiam apud omnia posteritatis secula futura pollicebatur. Illum vnicum sacrofancæ urbis libe-

ratorum, illum iniustum Tyrannorum vindicem, illum Pontificæ maiestatis assertorem, diuturnum haud vanis laudationibus argumentum fore. Ingredetur bonis aubus aciem à se seruatam, frueretur alpestrum militum quos vitæ reddidisset. Se quidem non impensus quod viueret, quam quod tanti viri beneficio viueret gaudere: neque tanti facere, quodex deterrimi prædonis importuna crudelitate ereptam pristinam dignitatem retineat, quantu quod sibi inter purpuratum fortasse vni contigisset, ut sacra purpurea splendore amplissimum summis duobus deberet vicit; Pontifici inter facros, heroi Sfortie inter militares. Neque enim minoris se facere auctorem quam vindicem ac restitutorem dignitatibz sua.

Hæc & alia quamvis vera, exquisitis tamen, ut aulicorum sunt ingenia, eloquentiae coloribus fuisque depicta Cardinalis sic peregit, ut ex comparatione augustius Sfortie responsu videatur. Is enim ut fuit verborum partior, breuiloquentia militari, gaudere se ob Cardinalis, militumque incolumentem respondit. & ob Reginam ac

Cardin. S.
Angelide-
ditionis
author à
Sfortia in
arrecedu-
bit vbi
& mor-
us est.

Sfortiane
videlicet
præagiū.

Nannes
Spinellus
senator Ur-
bis confi-
tuitur.

Ecclesiastici. SIGISMUNDI MARTINI CHRISTI
REG. ROM. 7. PAP. V. I. 1417.

Vribis Senatorum necnon conservatores, & Praefectos Regionum constituerat. E Neapolitanis deliciis Spinellus, inter quos claro ortu erat loco, ad militares labores mature transferat, ijs sub magnò Magistro Sfortia ita inclutuerat, ut summis honoribus, curisque grauissimis inter primos dignus conferuerat. Certe Senatoris munus eo tempore longe erat splendidissimum, quodque præteriti temporibus non nisi Dynastis Regibusque committerebatur.

Dum hoc agit, trepidis nuncius Braccianorum reliquias reuiniscere afferunt. Nicolaus Picinus erat. Is Preneiste & Zagaron, quod Gabios fuisse aliqui existimant, iam inde a Braccii fuga quadringtonis cum equitibus insecederat. Inde infesto agmine circumiectos Vrbis agros depopulatus, Romanum petebat. Sed cum parato tempore hoste atque impigro res erat. Confestim cum florido peditem equitumque globo, ad portam cui Picinus appropinquare dicebatur, Sfortia aduolauit, pro inanibus opportunas reliqua ex copia stationes idoneis locis firmavit, quadratumque agmen ante ipsam portam ordinibus instructis stare iussit. Ipse delectis cum equitibus citato gradu progressus, manum cum Picinino conferuit. Acrior quam diuturnor ea pugna fuit. Fessos longo itinere vagoque excusis Nicolai equites recens Sfortianus equitatus, & ob proximam de Braccio vitoriam insuper ferox brevi fudit, fugauitque. Picinus dum suos fugientes increparerit, labentemque aciem restituere conaretur, à reliquis interclusis captus est, simulq; integra cataphractorum lepiuaginta quam ipse priuatis auspiciis ducebatur ala. Ita capitius penè iusto in triumpho præevertibus, Romanum item vitor Sfortia regresfus, Nicolaum inde Senatori Spinello, captiuos alios honestis alii ciuibz custodiendos hospitio munifico lautoque tradidit. Deinde contra Tartalliam Tuscanellam incubantem castris motis, vires illius aliquantum fregit, Viterbiensemque agrum ab eo defendit. Post hac algente iam hyeme, cum Roma & cinctigenitorum equitum præsidium Fuschno Attendulo duce reliquis, Neapolim reueneris, Ioanna author fuit, que Belfortem Spinellum Cassanensem, & Laurentium Tricaricenlem Episcopos, Oratores Constantiam mitteret, qui assumptio nem ad Pontificatum Martino Quinto gratularentur, simulque Romanum de Braccio recuperatan illi tum renuntiarent, tum offerent.

A. Campanus addit, quod cum Braccius Perusium rediisse, ac certiore nuncio allatum diceretur, Martinum fuisse legitimum Pontificem: ad hunc Perusini statim de constituendo Imperio, & lumina rerum Braccio permittenda miserint Legatos, insolito & nunquam ante auditio legandi more. Neque enim primores ciuitatis duxerat, verum summi atque infimi, & prope omnis ætas confenserit: itumque est in sententiam primum pedibus, mox etiam clamore. Legationis principes fuere Berardus Camers, & Matthæus Vbaldus, quorum opera Braccius plurimum vtebatur. Hi post aliquot menses re infecta redierunt, nec aliud quam indicatum Braccium religionis honestem, dirisiq; omnibus publice deuotum reculerunt: quod seminarium futura contentionis putant. libro quart. histor. Brachii.

Non minore diligentia. Martinus Pontifex, res fidei Catholicæ in Bohemia, contra Hussitas Calixtinos, seu calicis vsum temere virgentes, tutatus est. Iacobellus Misnensis, Iessinarius, Chrysan. Sutyna, Zdenko, Gyzin, Spitzka, Coranda, Idslaus, Markolt, & ceteri, Ioan. Hussi complices ac discipuli, facti in plebe errorum Magistri, ut calidissimo simulque nequissimo consilio simpliciorem populum seducerent, alteram Sacrofancæ Eucharistia speciem populariter obtrudebant. Ioannes, cognomine Cardinalis, Artium Magister, Decretorum Baccalaureus, totiusque cœtus Magistrorum Almae Vniuersitatis Studij Pragensis id temporis Rector, vel potius corruptor & seductor, arogen illorum duebar, & facem præferebat, nobissimo Bohemia Regno inflammando. Hic Diaboli satelles, latissimis astu, vaferime adornato pietatis prætextu, sub specie puritatis Euangeli, finestum impletatis & hæreticos rete, quo fortissimos olim Christiathletas Bohemos ir-

XVI.
Litera-
di-
cti Ioannis
per totam
Bohemiam
eungatae
sub nomi-
ne saluta-
ris confili
de vici ca-
licis.

cultas semper adaptare, probare, & disponere: & isto beato ac saltari, non tam gradi quam delectabilis, nec tam viti quam felici, se labore studiose de sollicitate exercere, quo saluberrimo manno calisto ex Husitum Calixtinorum confessione, totum Christum sub altera specie contineri. Reuerat igitur percipit laicus sub specie panis, verum corpus & sanguinem Christi, hanc secundum misericordiam terrae promissa vitam possum consequi feliciter & mereri. Si autem de antecessoribus nostris, aut coexistentibus nobis, non solum agri, quin etiam sanus, vel ignoranter, vel simpliciter hoc obseruat, non fuerit: seu necessitas agitudo, aut alio casu, nequam cause aut comode obseruari queritur: potest (ut fieri possit) a Dominino simplicitate coram aut necessitate misericorditer indulgeri. Quod si huic sacratissima Christi constitutioni, nosque fidei professi, humana quavis obiecto constitutio, que pridem in sacris Canonibus nondum est recepta, nec deposit (ut credimus) a futura, aut cuiuscumque potestis infidlis, aut ab hoc bono quod modicis retrahens terrena communio: etiam si nos in futurum, digni accipiunt, omnia cooperantur in bonum, ut ait Apostolus: Et nullus eis deperit huius Sacramenti fructus: In his vero Husitum, qui propter externas species panis & vini, ab unica Ecclesiæ impie deficiunt, & Ecclesiæ Prelatis rebelleres sum, omnia huius Sacramenti bona vertuntur in venena, atque in eternum anima um exticium. Qui enim indigne manducat & bibit, inquit APOSTOLUS, iudicium sibi manducat & bibit, non diuidicantis corpus Domini. Id quod maxime faciunt Husiti: qui a Sacramento unitatis abutuntur ad schismata & rebellionem, sumentes corpus Domini schismatis, corpus Domini mysticum, quod est Ecclesia, non diuidant, sed impie scindunt. Etenim unus panis, & unus corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus. Ideo & Christus in rebus hoc unitatis Sacramentum instituit, que ex multis vnum faciunt. ex multis quippe granis fit unus panis, & ex multis racemis seu viis vnum confluit viuum. Nihil ergo aliud faciunt Husiti & Calixtini, qui sub vtraque specie contra constitutionem & consuetudinem Ecclesiæ, Sacramentum Eucharistie accipiunt, quam Ecclesiasticam unitatem, qua non tantum representant, verum etiam conficit eamdem unitatem diuidunt: ac præterea multis peccatis se inimicunt, & eterni iudicis reos constituant. Primum, quia Ecclesiæ non audiunt, Ethnici & publicani comparantur ab ipso metu iudicatore nostro Matthaei 18. Secundo, quia Romanus i ontifici & summo sacerdoti in hoc resistent, ex lege diuina digni sunt morte, Deuter. 17. Tertio, quia Episcopis & Propositis suis non obediunt, peccatum ariolandi (uti diuina testatur Scriptura 2. Reg. 15.) & scelus idolatriæ per hoc incurvant. Quarto, quia pane vita abutuntur ad mortem, dum nonitate & rebellione sua plurimos fideliem pro quibus Christus mortuus est scandalizant. V. igitur eis, per quos scandalum istud venit. Expedire enim ei, ut suppensis ad collum mala asinaria demogerentur in profundum maris. Quinto, quia Sacramento communionis & veritatis abutuntur ad divisionem & discordiam, & per hoc sunt detestabiles & odibiles Deo. Ait enim Scriptura Proverbior. 6. Sex sunt que odit dominus, & septimum detestatur anima eius: hoc autem septimum est, qui seminat inter fratres discordiam. Sexto, quia in peccatis indigne accipiunt, ut ipso in schismatis, in rebellione, in defectum superiorum, in contemptum Ecclesiæ, &c. Ideo iudicium sibi manducant & bibunt. Septimo, quia per hoc in heresim mullos seducunt, qui propterea opinantur & credunt, plus contineri sub vtraque specie, quam sub altera: Christum impie diuidentes in duas partes, quem altera corpus, altera sanguinem eius continent. Octavo, quia per hoc multiplicem venerabilem Sacramento irreuerentiam irrogant, maxime circa calicem Domini, ut experientia docuit: non obseruant illud apostoli ad Hebr. 12. Per gratiam seruianis placentis Deo, cum metu, & reverentia. Etenim Dominus noster ignis consumens est.

Datum Prague, anno Domini MCCCC XVII. die X. mensis Martij, in plena Magistrorum congregacione, vniuersitatis sigillo subappento.

XVII.

Quanta vanitatis, falsimonia & temeritatis fuerit ille confilium Pragense.

Hic fuit viscus auctorius, hic laqueus venantium haeticorum, quo innumerabiles animas caperent, irreverent, & perderent, non tantum suo tempore, sed etiam subsequenter seculis, neque in uno Regno Bohemiae, sed etiam in amplissima omnium Germania. In qua Partium memoria, noui Husiti dogma istud à veteribus Bohemis Husitum pernitiosissime mutuatum, vbiique velut arietem præmisserunt, quo cætera contra Ecclesiæ falsa dogmata, magis impia, & minus probabilia, tanto facilis introducerent: cum iam in hoc de vtraque specie articulo authoritatem Ecclesiæ prostrasse existimat. Ceterum, cuius vanitatis, falsimonia, ac temeritatis sit illud Pragensium consilium: Iohannes Cochleus, qui sita historia Husitarum ipsum inseruit demonstrabat. Primum, inquit, videat Lector, ne circumueniat propositio, in quo thema esse fertur Litus Euangelica: quod quidem falsum est, quandoquidem lex Euangelica non quam precipit, Laicos, sub vtraque specie communicare debere.

Deinde consideret, aliter in propositio proponi, & aliter in fine concludi. Proponitur namque, An licenter sumi posse: Concluditur vero, nec esset necessario sumi, scilicet sub vtraque specie.

Potest animaduertat, protostolam, factu contrarium esse. Protostolus enim dicit: nihil contra Romanam Ecclesiæ diffinire, nec ullam notitatem inducere: scilicet vero & determinatio, penitus contrarium continet. Nam Ecclesia Romana, quinimo & universa Latinorum Ecclesia vsi contrarium, ac uolum visum est, laicus vtraque specie dare, quinimo & presens Concilium Constantiense Sess. 13. communionem sub vtraque specie laicos interdicit, cuius decretum secuti Patres Basilienses Sess. 30. ac postea Lateranenses, & nouissime Tridentini, dogma de eadem communione inter haereses & errores recensuere.

Quarto videat, quam fraudulentas sit excusatio, que necessitatem prætextat, & verum dicendi, & dubia explicandi: cum tamen satis constaret, vsum unius speciei in laicos, ante non suffiserebat, neg. in Bohemia, neg. in Moravia, neg. vlos Catholicos de vsu unius speciei prius dubitasse.

Quinto expendat Lector, omnia argumenta de fructu & vsu huius adorandi Sacramenti, nihil plane contra Catholicum vsu vnum tantum speciei facere. Quicquid enim boni ex perceptione huiss Sacramenti fideliibus provenit, non speciebus & accidentibus panis & vini, sed potius ipsi rei cõtentia, ut ipso corpori & sanguini Domini Iesu Christi tribendum, & acceptu referendum est. Iam vero ipsi Husiti constebantur, re ipsa contineri, etiam sub altera tantum specie totum Christum. In nullo igitur defraudantur commodo huiss Sacramenti laici, qui cum audiuisset, magno lethargo excitatus, aliquando se commouit. Nam captum sacrilegum, iussus igne concremari.

Mons est Bohemiae, Cuthnam, seu Cuthembergum vocant, in cuius oppidum venerat miles aliquis, quem

XVIII.
Ad quam
iteruent
iam Hul
stite pr
operi ex
promis
eo etiam
alterius
speciei v

Equitem

de speciebus panis & vini, sed de rebus potius contentis, hoc est de corpore & sanguine Christi mentionem facere. Iam vero constat, etiam ex Husitarum Calixtinorum confessione, totum Christum sub altera specie contineri. Reuerat igitur percipit laicus sub specie panis, verum corpus & sanguinem Christi, hanc secundum misericordiam terrae promissa vitam possum consequi feliciter & mereri. Si autem de antecessoribus nostris, aut coexistentibus nobis, non solum agri, quin etiam sanus, vel ignoranter, vel simpliciter hoc obseruat, non fuerit: seu necessitas agitudo, aut alio casu, nequam cause aut comode obseruari queritur: potest (ut fieri possit) a Dominino simplicitate coram aut necessitate misericorditer indulgeri. Quod si huic sacratissima Christi constitutioni, nosque fidei professi, humana quavis obiecto constitutio, que pridem in

Equitem auratum dicimus, haeretica sorde maculatus. Is in Ecclesiæ ingressis ad sacrum mysterium, magis irritare, quam venerari voluit sanctissimum Sacramentum. Sacerdos facio sanguine iam accepto, calicem in cornu altaris constituerat. Accedit miles, calicem abstulit, & cum turbam famulorum gratulabundus tabernacum ingressus, aliquot dierum impendium lucratus, primus omnium de calice hauriens, socios in idipsum inuitauit. Ita ludibrio sacra vasa habuere, irridentes. Sequutus marens presbyter, obuium habuit germanum stratum suum. Hie statim atque speciem ab uitiate Ecclesiæ recedunt, & Episcopis suis rebelleres sunt, atque per hoc indigne, & ad iudicium, Sacramentum uitatio sumunt. Puis enim Iulius, qui iuxta communem & visitatum Ecclesiæ ritum, sub vna tantum specie totum Christum in Sacramentum digne accipiunt, omnia cooperantur in bonum, ut ait Apostolus: Et nullus eis deperit huius Sacramenti fructus: In his vero Husitum, qui propter externas species panis & vini, ab unica Ecclesiæ impie deficiunt, & Ecclesiæ Prelatis rebelleres sunt, omnia huius Sacramenti bona vertuntur in venena, atque in eternum anima um exticium. Qui enim indigne manducat & bibit, inquit APOSTOLUS, iudicium sibi manducat & bibit, non diuidicantis corpus Domini. Id quod maxime faciunt Husiti: qui a Sacramento unitatis abutuntur ad schismata & rebellionem, sumentes corpus Domini schismatis, corpus Domini mysticum, quod est Ecclesia, non diuidant, sed impie scindunt. Etenim unus panis, & unus corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus. Ideo & Christus in rebus hoc unitatis Sacramentum instituit, que ex multis vnum faciunt. ex multis quippe granis fit unus panis, & ex multis racemis seu viis vnum confluit viuum. Nihil ergo aliud faciunt Husiti & Calixtini, qui sub vtraque specie contra constitutionem & consuetudinem Ecclesiæ, Sacramentum Eucharistie accipiunt, quam Ecclesiasticam unitatem, qua non tantum representant, verum etiam conficit eamdem unitatem diuidunt: ac præterea multis peccatis se inimicunt, & eterni iudicis reos constituant. Primum, quia Ecclesiæ non audiunt, Ethnici & publicani comparantur ab ipso metu iudicatore nostro Matthaei 18. Secundo, quia Romanus i ontifici & summo sacerdoti in hoc resistent, ex lege diuina digni sunt morte, Deuter. 17. Tertio, quia Episcopis & Propositis suis non obediunt, peccatum ariolandi (uti diuina testatur Scriptura 2. Reg. 15.) & scelus idolatriæ per hoc incurvant. Quarto, quia pane vita abutuntur ad mortem, dum nonitate & rebellione sua plurimos fideliem pro quibus Christus mortuus est scandalizant. V. igitur eis, per quos scandalum istud venit. Expedire enim ei, ut suppensis ad collum mala asinaria demogerentur in profundum maris. Quinto, quia Sacramento communionis & veritatis abutuntur ad divisionem & discordiam, & per hoc sunt detestabiles & odibiles Deo. Ait enim Scriptura Proverbior. 6. Sex sunt que odit dominus, & septimum detestatur anima eius: hoc autem septimum est, qui seminat inter fratres discordiam. Sexto, quia in peccatis indigne accipiunt, ut ipso in schismatis, in rebellione, in defectum superiorum, in contemptum Ecclesiæ, &c. Ideo iudicium sibi manducant & bibunt. Septimo, quia per hoc in heresim mullos seducunt, qui propterea opinantur & credunt, plus contineri sub vtraque specie, quam sub altera: Christum impie diuidentes in duas partes, quem altera corpus, altera sanguinem eius continent. Octavo, quia per hoc multiplicem venerabilem Sacramento irreuerentiam irrogant, maxime circa calicem Domini, ut experientia docuit: non obseruant illud apostoli ad Hebr. 12. Per gratiam seruianis placentis Deo, cum metu, & reverentia. Etenim Dominus noster ignis consumens est.

XII. Ut omnes seculares, qui communicaverunt sub vtraque specie, vel alios compulerunt, & presertim post inhibitionem sacri Concilii, abiurent illam heresim. & itarent, illam communionem non promouere, sed pro posse impedit.

XIII. Ut presbyteri, vel alii ordinati per Dominum Hermannum Suffraganeum Archiepiscopi Pragensis, capti per dominum Zdenkem de Vartemberg, ad Sedeni Apostolicam remittantur, neque alacrum est dispensetur.

XIV. Ut tractatus Ioan. VVicleph, translatis in vulgare per latorem Husi & Iacobellum, atque alii per ipsos in vulgari editi, in quibus erroris suos postuerunt, omnes & singuli repontantur ad manus Legati vel Ordinary, sub pena excommunicationis, quia illi non ablati, errores non cessabant.

XV. Ut tractatus Ioan. Hus hereticus, condemnatus in hoc sacro Concilio, sub pena excommunicationis repontatur apud eosdem.

XVI. Ut omnes tractatus Iacobelli sub compositione de vtraque specie, & de Antichristo, in quo Papam vocat Antichristum, repontantur, & comburantur. & similiter tractatus editus per ipsum, de remanentia panis post consecrationem in Altari.

XVII. Ut omnes cantilenæ, introductæ in preiudicium sacri Concilij, & virorum Catholicorum cuiuscumque status, qui VViclephisti, & scilicet & Cantilenæ in commendationem Iohan.

Hus, vel Hieronymi haeticorum condonatorum, prohibantur in omnibus ciuitatibus, villis, & oppidis, & quibuscumque mansionibus decantari, sub pena grauiissima.

XVIII. Ut prohibeatur, ne pastori per Clerum sine missione Ordinariorum predicetur verbum Dei, & sine autoritate Prelatorum. Quomodo enim predicant, nisi mittantur?

XIX. Ut omnes Magistri & sacerdotes, qui haereses & errores dogravitando vel predicando in predicto Regno semiuenerant, & ceteros ibidem inficerunt, errores ipsius Ioannis VVicleph, & Ioannis Hus, in hoc sacro concilio Conclito condemnatos abiurent, & quos predicatorum vel dogmatizauerunt revocent, ac ipsam condemnationem articulare, & se in mari operantur, quod liberè exercetur iurisdictio contra spiritualis & seculares, haeretis vel erroribus suspectos, aut de sautorum personarum condonatarum.

X. Ut mandetur omnibus & singulis de subdita obedientia sub pena excommunicationis: Quicunque aliquem Husitam, vel VViclephistam, vel ipsorum doctrinam pronoverit, vel personas cognoverit, & liberos ipsorum suspectos scierit, Diocesano, vel suis Officialibus denunciet, potestatem clauis concernentes, penitentia puniantur, ut contra eos ex officio procedat, iuxta Canonicas sententias.

XI. Ut ipsi seculares, qui VViclephisti & Husitum adhuc servant, ipsosque defendunt, & protexerunt, inveniunt, eis amplius non adherere, nec eos amplius fouere, ac eos persequi. & gesta Concilii super condemnationem articulorum Iohan. VVicleph, & Ioannis Hus approbent, & rata habeant: & idem de condemnatione personarum.

XII. Ut colligatio, quam fecerunt seculares cum secularibus & spiritualibus, in predictum facilius & spiritualibus, in sua iurisdictione per quenpiam secularem non intendant, si b pena excommunicationis. Si enim illa haeresis maledicta debet exterminari, operet, quod liberè exercetur iurisdictio contra spiritualis & seculares, haeretis vel erroribus suspectos, aut de sautorum personarum condonatarum.

XIII. Ut seculares, qui Clerum spoliauerunt, ad restituendum compellantur, quia peccatum non dimittitur, &c. Et quod obligent se, & iacent, amplius libertatem Ecclesiasticam non impide.

XIV. Ut expulsi à beneficijs, ad sua beneficia restituantur, & intrusus expellantur, & puniantur.

XV. Ut prophani omnes & singuli, sive in favore VViclephistarum, sive propter temporalia, puniantur iuxta legitimas sententias; ne contemptus Clauis approbetur, seu approbari videatur.

XVI. Ut iustus & ceremonia religione Christiana, circa cultum diuinum, imagines, & venerationes Reliquiarum, obferuentur, & talium transgressores puniantur.

XVII. Ut omnes & singuli spirituales & seculares, qui haereses & errores Ioan. VVicleph, & Ioan. Hus, in hoc sacro Conclito Conclito condonatos predicanter, dogmatizant, vel defendunt: & personas lo. Hus, & Hieronymi, Catholicas, vel sanctas promuniant, vel tenent, & de hoc conuicti fuerint, tamquam haeticis relapsi.

XVIII. Ut omnes seculares, per Ordinary moniti, contra exorbitantes in predictis, sub pena sautorie haereticis teneant auxilium præbere & favorem.

Hos articulos, Martinus Pontifex ex sententia Patrium Constantiensem Bohemis proponebat: cum secta Husitarum magis atq; magis inualeceret. Husites enim, cum vidissent Capellam Bethleem (quæ illis fuit prima pestilentiae cathedralis,) quantumvis amplam omnes auditores spectatoresq; capere non posse, non quidem impetrabant, sed ab ignavo Rege extollerant plures Ecclesiæ, in quibus plebi sue & prædicant, & Sacerdotum. suo iustu ministrarent.

Neq; his contentis, ad alia atrociora protractant: quibus auertendis, vel corrugendis missi articuli. Inter alia Fratres Ordinis Predicatorum, qui per solidam & Thomæ Aquinatis Theologiam, haeticis acerrime resistere solent, præcateris iniisi erant Husites. Cumq; apud Selciensem, vici iam ex Syllo narratius, nebole haberent Monasterium extra mœnia oppidi situm, p. imum illi fecerunt in illud imperium, & à fundamentis deiecerunt. Inde in nobilissima Bohemia, & Marchionatu Moravia.

XIX. Ut VViclephisti Pragensis reformetur, & VViclephista qui eam destruxerunt, realiter puniantur, & amouentur. quia alias VViclephista non reformata, & VViclephisti atque Husites in ea dominio, illi errores non cessabant.

X. Ut VViclephisti, & alii Ecclesiæ principales, & Doctores illi secta, ad Cariam, & Sedeni apostolicam venire compellantur. & sunt hi: Iohannes Leffinitz, Iacobellus de Misnia, Simon de Tyffia, Simon de Rochiniano, Chrysanthus de Brachatitz, Iohannes Cardinalis, Zdenko de Loben, Propositus omnium sanctorum, Zdislaus de Suicitz, & Michael de Czisko.

XI. Ut haeretarchæ principales, & Doctores illi secta, ad Cariam, & Sedeni apostolicam venire compellantur. & sunt hi: Iohannes Leffinitz, Iacobellus de Misnia, Simon de Tyffia, Simon de Rochiniano, Chrysanthus de Brachatitz, Iohannes Cardinalis, Zdenko de Loben, Propositus omnium sanctorum, Zdislaus de Suicitz, & Michael de Czisko.

X. Husites in Ecclesiæ & monasteriorum dobacchanatur.

chyniam, quam nunc Thabor appellant, ad xxx.m. hominum seduxerunt, neque modicum Regi VVenceslao metum incusserunt: maxime cum Clerum Catholicum non tantum continebant, verum etiam ad internectionem usque persequerentur: suum vero prophanum, ab Hermanno suffraganeo, iam praevaricatore, execratum potius quam consecratum attollerent.

Opus habuit, Conradus, Pragensis Archiepiscopus, Hermannum propterea à sacrorum administratione submouere, ita que vniuerso Bohemia Clero palam facere, data hoc tenore epistola.

Conradus, De gratia Sancte Pragensis Ecclesia Archiepiscopus, Eccl. Apostolice Sedis Legatus.

Vniuersitatis & singulis Dominis Prelatis, Plebanis, Ecclesiis, & Capellarum Reclibus, caterisq; Christifidelibus per Civitatem, Diocesim, & Provinciam nostram Pragensem constitutis, ad quos presentes peruerenterint, aut peruenire contigerit, salutem in Domino. Manifestum. & in facto notorium exsistit, qualiter, postquam Reuerendus in Christo Pater & Dominus Hermannus, Episcop. Nicopolensis nosfer in Pontificibus i carius Generalis, nuper transiisse ad exercendum officium suum propre Lippitz, ibidem contra nostram voluntatem, autoritate propria, officium suum Pontificale, circa consecrationem Clericorum, & in aliis, in nostrum, & Ecclesia preiudicium & contemptum, dignoscitur exercuisse, & exercere. Vnde ex causa premissa, & aliis nostrum animum mouentibus, prefatum Dn. Hermannum, ab officio nostri Vicariatus in Pontificibus amouimus, & anouemus, & ipsius presentibus ab eodem officio reuocamus, omnem potestatem sibi per nos traditam ab ipso in totum tollentes, ordinatos que per eundem Episcopum ab executione Ordinum per ipsos susceptorum suspenderentes: eadem Dn. Episcopo Officium in Pontificibus in nostra diocesi & prouincia interdentes, omnes, actus per ipsum factos & faciendo annulantes, irritantes, & annihilantes. Quam reuocationem & alia superius descripta, ad notitiam vniuersorum deducimus, & deduci volumus per presentes. Mandantes nihilominus omnibus & singulis Clericis, & aliis Christifidelibus, ut a prefato Episcopo Ordines minores ac maiores non recipiant, nec ordinatos ab eo ad aliquos actus adiungant, sub pena excommunicacionis: quam in contraria facientes, tempus currens, pro monitione Canonica, statuentes, formis in his scriptis. Datum Rudnicz, anno Du. m. CCC. die 15. mensis Marij.

Hoc edicto, nihil plane profecit Conradus. Huiusque enim, scilicet iam praevalente, in dederius prolapsi, presbyteros Catholicos de beneficiis Ecclesiastricis expulserunt, ac suos prius intraserunt: multis præterea egregios viros, Prelatos & Doctores, quicunque, vel in Curia Romana, vel in Concilio Constantiensi, aduersum Ioan. Huss & complices eius egerant, proscripterunt: Metropolitanam Ecclesiam Pragensem, quamquam in medio arcis, vndiq; circumstantia sit, thesauris & reliquiis despolierunt: ab ea deinde ad alia templo & Monasteria progressi, longeatores indidem bacchati sunt. Cochleus hist. Hussitarum lib. 4.

Hermannus tamen suffraganeus, deserit Ecclesie, seu contempta Pontificia dignitatis, penas paulo post divinitus dedit. Ziska enim hereticorum Doctor, per traectum ad piticinam demersit, quod non sponte forsitan, sed merito coactus, eos Hussitas sacris ordinibus initiauerit: quemadmodum alibi narrabimus. Ita, propter quos ille prævaricatus est, per eosdem prævaricationis penas luit: ad confirmandum illud vetus dictum: Per quæ quis peccat, per eadem punietur.

Fuit hic annus, Gallie in fuis, Hispanis letus. Castella Regina concedente, Fortunatarum Insularum nauigatio repetita est. Ioan. Bentacurtius homo Gallus, instruenda classe, quatuor Insulas subegit, maiorem Canarium obtinere non poruit. In ipso rerum cursu defuncto, Menautes propinquus successit, Regi nuncupato Rex. Martinus Quint. Pontif. Max. Mendum monachum iis insulis Episcopum dedit. Inter hunc & Menaute natu dissidia, Episcopo sufficiente gentis Barbaræ patrocinium, Menaute ad quæstum abutente, arrepta potestate. Insulanos quamvis Christianos effectos in seruiturem vendebat, nullo Religionis respectu. Petri Barua cum noua trium nanius classe, & Regina missus rebus præsidium, insulas redemptas auro, Peter Perae cuius Hilpalensi vendidit. Perae posteri, vñq; ad Ferdinandi Regis cognomento Catholici tempora, earum

inflularum obtinuere principatum. Non diu superauit Catharina Regia Vallisoleti ad 4.non. Iunij extinta. Fuit ingenio simplici & liberali, que virtutes in fraudem ab illis vertebarunt, qui eius aribus infidiabantur, obscuro loco homines, quorum cōsiliis fere regebatur: que magna Principum perniciose est. In Regium Toletani templi facellum fuisse illatum, vbi quindecim Sacerdotes perpetuū facti, suis & Henrici viri manibus quorū parentare constituit. Reginæ obitum, magna rerum immutatio cōsecuta est. Hac Ioan. Regem puerum, vñq; ad suum obitum, Vallisoleti, Diui Pauli vicinis ædib⁹, sex amplius annis limine continuaret, eretra libertate excundi, quicquame prater ministros aulea se admittendi. Ne à Procerib⁹ subtraheretur, matrariaq; existeter rerum nouandarum prouidebatur. Misera Regi dixerim, an Regis conditionem: rectorem omnium publico carere, vt ne Proceres quidem agnosceret se aduentes, loquendi audiendiq; commentium auferri Principi, & quia in cauea efficeri, extingui humanitas indolem. Indignum facinus: quasi altilem in aurario pullum, mihi sagines, qui ad sudorem & puluerem natus est. In umbra, & inter mulieres crescat puella in ista educatus: cui potius labore & vieti moderato corpus debet esse duratum, contra morborum caufas, & vt in bello frigus & iuxta patientia? Voluptatibus frangas animum, qui dies noctesque quasi in specula præsidere, & in omnes reipublica partes debet præsidiere: Næ ea molliores magno subditorum anno constabit. Pueris & adolescentiæ maior ætas similis erit, imbecilla, lubrica, dedita libidini, ac ceteris voluptatibus, quod in hoc Princeps perspectum fuit. Defuncta enim matre, quasi è tenebris, & ex materno vento in hanc lucem rursus egressus perpetuo hallicinum est: magnitudine negoti obrenatur animus, alicorum femper obnoxius Imperio, vnde continui motus exitere & graues. Sed hæc vitia accusare facile est: emendare quis posse: quis quod verissimum est, mulieribus munditas, Principibus labore contentire etiam in reate tenera affirmare audeat, apud eos, qui Imperij maiestatem molli, libidine, voluptatibusque defissiunt: ventri & turpissime corporis parti seruire, vita fructum vel maximum arbitrantur: Princeps cupiditatibus indulgere obsequij gratissimum genus putant? Ergo hæc initantur. Ab his tenebris, Iohannes Rex, quamvis ætate minor, ad Regi curam vocatus. Adiuncti viri Proceres, quorum consiliis respublica regeretur. Toletanus Archiepiscopus, vti erat vasto animo, honorisque quam satis effetauidior, ceteris contemptis, ad se rerum summi reuocabat, foliisque alieno nomine regnare cupiebat, non siue aliorum inuidia, obtestationeque. Eo auctore, qui omnium Aragoniis Regibus debere profitebatur, inter Regem & Marianum Aragoniam nuptiæ pacte sunt. Sancitum præterea, vt Catharina minor Castella Regis soror, vni ex Aragoniis fratribus connubio iungeretur, nullo eo quidem tempore designato. Martinus Pontifex legibus Ecclesiasticis late impedimenta, poterat inter futuros coninges soluere. Mariana de rebus Hispan. lib. 20. capit. 9. & 10. & 11.

In Galliis, inter continuas sediciones, initium huius anni, innocentissimi Delphini morte fœdatum est. Socer eius Hagnonius Comes, diu domi penes se illum educaebat, metuens semper periculum ab Aurelianensem maleficiis. Nam quod præter illam vnicam filiam liberos alias non haberet, in primisq; cuperet sobolem ex ea nasci, prout ab omni tumulo & Gallica feditio domi illura sua continuuit. Nuncautem sublati per seculis ambob⁹ eius fratrib⁹ Carolo & Ludouico, postq; ius soli illi obuenerat, diuinus diltinere non potuit. In medianam Galliam deducendus erat, tradendusq; agnus in medium lupiterum. Burgundio, non nisi cuti exercitu iustisque virib⁹, ducendum censebat. Hagnonius vero mitiore viri genio, pacē ac concordiam Regni se compositurū sperabat. Eam in rem dū totus Luretia incumberet, commeabat vñtro citroq; junior nobilitas Compendium ad Ioan. nouum Delphinum, quo sacer eum perduxerat, efficeruntq; vt ipse cu suis aquilibus, lusibus variis exerceretur. Interea sacer eius, dū pacis negotium ægre valde procederet, protestatus est palā in sequenti confi-

lio & ceteri Procerum, se Delphini secum dominum redactum, nisi pax inter coniuratos & Burgundionem firma & data coiuisset. Offensi libertate loquentis coniurati, de latitando & capiendo illo confilia agitarunt: qua de re Hagouinus factus certior, clam cum duobus tantum famulis ex Vrbe le propræpuit celeriter Compendium, mox cum Delphino in Hagnonia recusatus. Sed reperit illum lecto decumbentem, ac grauita agrotantem, torso inflato corpore, oculis veluti sedibus suis emergentibus, atque ita toxicu infectum refertumque, vt oculidum dumtaxat superuereret. Mortuus est octauo post Pascha die, hoc est 14. Calend. Maij. Siquidem dum forte cum nobis libis equalibus pili luderet, quidam subornatus, ambabas manibus venenatus illū per collum amplexus est: vindicata torquem anteum veneno imbutum inter ludendum traxit illum induisse, quem qui attulit, dicebat à matre eius pro munere misum: ab eoque infectum, oculu die expirasse. Alius addit, apostematum illi tuisse ex toxicu ad alteram aurem, quod intra corpus crepuerit, eoque fluore in oribundum præfocari. Vt ut est: constabat omnibus, odio & perfida coniuratorum necarum fuisse, ideo quod fœdus cum Burgundione perculsius. Malebant enim omnem Regiam stirpem maleficiis extinguire, quam Burgundionem per fœdus aliquod coniunctam videre. Sepultus est Delphini Compendij, in Dominico Diui Corneli, plorantibus, in primis lacoba eius uxore, ac parentibus illius Guillel. & Margarita Hagnonie Comitibus. Secuti sunt exinde maximus tumultus in Gallia: lucretus, cædes, rapinae, nulla quiete, nulla medicina, nulla malorum remedia, nullus ordo, vix ficies villa Regni: Deo, innocentis mortem, per multas calamitates vlciscente. Burgundionis, cum xxx. m. armatorum ad eam cædem vindicandam proficisci, plures ciuitates portas aperiuerere. Dolebant scilicet Regem mentis impotem turpiter circumscribi, eiusq; liberos Icelere atq; perfida ita necari: ideoq; Burgundionem Primate post Regem esse Galliarum, duplice patricium, omniumque Patriciorum caput ac Decanum appellabant. ipsi iure quo cui optimo, Regem male affecto, omnem Regni administrationem tradendam, remotis & creticiis vniuersis parue nobilitatis hominibus, maxime autem tam fœdis & atrocib⁹, particidis, qui Regiam omnem propemodum sobolem extinxissent Burgundio vt de particidis suppliciū sumeret, vtque Regni administrationem introductione reuerendissimus pater Dominus Guillerminus tituli Sancti Marci sancte Romanæ Ecclesiæ presbyter Cardinalis Milam de Spiritu sancto celebrait. Et iuxta ritum solitum Litaniis & aliis deuotis orationibus leatis, idem reuerendissimus pater Dominus Guillerminus Cardinalis nonnulla decreta, sive statuta per Dominum nostrum Papam ac Synodum eodem facta publice perlegit sub his verbis.

De exemptionibus.

Martinus Episcopus seruus seruorum Dei: Attendentes, quod à tempore obitus felicis recordationis Gregorij Papæ undecimi predecessoris nostri, nonnulli Romanii pontifices, aut pro Romanis pontificibus se gerentes, & insuis diuersis obedientiis reputati, prosua voluntate, aut per importunitatem petentium nonnullas Ecclesiæ, monasteria, capitula, conuentus, prioratus, beneficia, loca, & personas a iurisdictionibus ordinariorū tempore dicti Gregorij nullatenus exemptos, vel exempta, de novo à dictorum ordinariorū iurisdictionib⁹ exemerunt, in graue ipsorum ordinariorū preiudicium, nos volentes huicmodi preiudicio obviare, omnes exemptiones Ecclesiæ, cathedralium, monasteriorū, capitulorum, conuentuum, prioratum, beneficiorum, locorum, personarum quarumcumque, etiam si ex predictis aliquod monasteriorū fuerit exemptum, & postea subiectum monasterio diuersi habitus, vel coloris, à tempore obitus dicti Gregorij undecimi per quoscumque pro Romanis pontificibus se gerentes, etiam si per nos forsitan approbatæ fuerint ex certa scientia, vel inuonata parte non vocata de nouo factas, qua ramen ante exemptionem huiusmodi nulla exemptione gaudebant, sed simpliciter subiectieban-

* Fundatis
* Foundationis.
+ Schola-
rum.

tur ordinariæ iurisdictioni, nullumque ante illud tempus habuerunt initium, exceptis etiam exemptionibus, quæ vni toti ordinis, & qua Ecclesiæ, monasteris, capitulois, conuentibus, beneficis, sive locis, a prædicto tempore sub modo exemptionis aut conditione * feudatis, aut contemplatione nouæ * feudationis, seu vniuersitatibus studiorum generalium aut collegiis * Scholarium, aut per modum confirmationis, augmentis aut additionis factæ fuerint, aut concessæ, aut super quibus præsentibus & auditis (quorum intererat) autoritate competente ordinatum fuerit, seu in quibus ordinarij consenserint, & omnes exemptiones perpetuas per interiores à Papa factas, facto approbante Concilio reuocamus, etiam si super ipsis lis pendear in de cœla ipsam penitus extingentes, Ecclesiæ, monasteria, & alia loca prædicta in pristinam ordinarij iurisdictionem reducimus. Ceteris autem exemptionibus atque obitum dicti Gregorij habitis vel concessis, nullum volumus per hoc præiudicium generari, Insuff per non intendimus exemptiones decætero facere, nisi causa cognita, & vocatis quorum interest.

De vniuersibus.

Martinus Episcopus seruus seruorum Dei: Vniones & incorporationes à tempore obitus Gregorij vnde cœli factas, seu concessas, cum certa regula dati non possit ad querelas eorum, quorum interest, nisi fuerint impetrantes beneficia sic vñita, si non ex rationabilibus causis & veris facta fuerint, licet Apostolice Sedis authoritas interuenierit, reuocabimus iustitia mediante.

De fructibus percipiendis.

Martinus, &c. Fructus & prouentus Ecclesiæ, monasteriorum, beneficiorū vacationis tempore obuenientes, iuris & confuetudinis, vel priuilegij dispositioni relinquimus, illosque nobis vel Apostolice camerae prohibemus applicari.

De simonia.

Martinus, &c. Multæ contra Simoniacam prauitatem ab olim facta sunt constitutiones, quibus morbus ille non potuit competenter extirpari: Nos volentes decætero (vt possumus) attentius prouidere, facro approbante Concilio declaramus, quod ordinati simoniace, ab executione suorum ordinum sint eo ipso suspensi. Elecções autem, postulationes, confirmations, & quævis prouisiones simoniace Ecclesiæ, monasteriorum, dignitatum, personarum, officiorum, & beneficiorū ecclesiasticorum quorūcunque deinceps factæ, nulla sint ipso iure, nullumque per illas ius cuiquam acquiratur, nec promoti, confirmati, aut prouisi faciant fructus suos, sed ad illorum restitutionem, tanquam inique ablata percipientes, teneantur. Statuentes insuper, quod dantes & recipientes, ipso facto sententiam excommunicationis incurant, etiam si pontificali aut cardinalatus præfulgeant dignitate.

De dispensationibus.

Martinus, &c. Quorum beneficia propter officia conceduntur, reputamus absurdum, vt qui beneficia obtinent recusent aut negligant officium exercere: Nos igitur facro approbante Concilio omnes dispensationes à quibuscunque pro Romanis pontificibus se gerentibus concessimus quibuscunque electis, confirmatis, seu prouisis ad Ecclesiæ, monasteria, prioratus, contuberniales, decanatus, archidiaconatus, & alia quacunque beneficia, quibus certus ordo debitus est vel annexus, ne munus consecrationis Episcopi, sive benedictionem Abbatis, aut carteros debitos aut annexos ordines suscipiant præter illas, quæ secundum formam constitutionis Bonifacij octauii, quæ incipit, Cum ex eo facta sunt, reuocamus: statuentes, vt qui de presenti illos vel illa obtinent, infra sex menses à die publicationis huiusmodi constitutionis nonflare, & qui in posterum obtinebant, infra terminum iuriis se faciant consecrati, aut benedici, se ad alium debitum ordinem promoueri. Atioquin sint ipsi monasteria, Ecclesiæ, dignitaribus, personatis, officiis & beneficiis pro ipso iure priuati, & aliis libere conferantur, aut pro-

uideatur de illis, ceteris constitutionibus circa hoc editis, suo robore duraturis.

De dæcimis & aliis oneribus Ecclesiasticis.

Martinus, &c. Præcipimus & mandamus, iura, quæ prohibent inferioribus à Papa decimas & alia onera Ecclesiæ & personis ecclesiasticis imponi, districti obseruari. Per nos autem nullatenus imponamus generaliter super totum clerus, nisi ex magna & ardua causa & utilitate, vniuersalem Ecclesiæ concernente, & de consilio & consensu & subscriptione fracturis nostrorum sanctarum Romanarum Ecclesiæ Cardinalium, & prælatorum, quorum consilium commode haberi poterit. Nec specialiter in aliquo regno vel prouincia, inconsultis prælatis ipsis regni, vel prouincia, & ipsis non consentientibus, vel eorum maiori parte, eo casu per personas Ecclesiasticas & auctoritate Apostolica duntaxat leuenatur.

De vita & honestate Clericorum.

Martinus, &c. Inter ceteros prælatorum & Clericorum excessus hoc maxime inolevit, quod spreta in vestibus forma Ecclesiastica honestatis, plurimi delectantur esse deformes, & cupiunt laicos conformari, quodque mente gerant, habitu confectione. Vnde præter cetera quæ circa vestes, tonsuram & habitus Clericorum, tam in formis quam in coloribus, atque comam seu capillos, vitamque & honestatem Clericorum iura statuant, & quæ nimium collapsa sunt tam in secularibus quam in reguläribus, facro approbante Concilio innovamus, & præcipimus diligentius obseruari: illum specialiter abusum (codem approbante Concilio) decernimus penitus abolidum, quod in quibusdam partibus nonnulli Clerici & persona Ecclesiastica seculares & regulares, etiam (quod magis excusat) prælati Ecclesiæ, manicas ad cubitum pendentes, & longas cum magna sumptuosa superfluitate vestes, etiam filias retro & in lateribus cum fodatratis vltra oram excedentibus etiam in fissuris deferunt, & cum talibus in Ecclesiæ cum superpelliciis, ac aliis vestibus ad cultum & officium Ecclesiasticum ordinatis, etiam intra Ecclesiæ ipsas, in quibus beneficiari existunt, non verentur diuinis officiis interesse. Hanc vestimentum deformitatem in quibuscunque personis Ecclesiasticis reprobamus, ac usum talium inhibemus: contrarium autem facientes, vt transgressores canonum puniantur: specialiter statuentes, vt quicunque beneficiatus aut officium in Ecclesia gerens, in habitu huiusmodi diuinis officiis præsumperit interesse, pro qualibet vice à participatione prouentuum Ecclesiasticorum per mensam noverit se suspensus, fraterisque illi, fabrica illius Ecclesiæ applicentur.

Martinus, &c. Decernimus & declaramus, facro approbante Concilio, per decreta, statuta & ordinata, tam lecti in præsenti Sessione, quam concordata cum singulis nationibus eiusdem Concilio, & quæ in nostra cancellaria joni volumus & litteras in forma publica sub sigillo vicecancellarij voluntibus litteras confici, atque tradi huic facro Concilio, super articulis contentis in decreto super reformatione fienda, die Sabbati trigesima mensis Octobris proxime præteriti promulgata, suffit & esse iam factum. Quibus decretis ac statutis sic (vt præmititur) lectis, reuerendissimus pater D. Ioannes Episcopus Ostiensis, sanctæ Romanae Ecclesiæ Cardinalis & vicecancellarius, de voluntate nationum ex ipsis Synodi & eorum nominibus (vt afferuit) respondit in hunc modum: De mandato nationum respondeo, quod placent nationibus decretis recitata, & cuilibet placet concordia cum ipsa per Domum nostrum facta, & per præmissa fatentur dicto decreto iam esse satisfactum, non intendentes propterea, quod concordata cum una natione, in aliquo alteri nationi afferant præiudicium.

S E S S I O N E X L I V .

A nno, indictione & pontificatu quibus supra, die tertia Martis, decimanona mensis Aprilis, Constantiæ in ipsis Ecclesiæ maioris sanctissimo Domino nostro Papa Martino præsidente, more solito publica sessio solen-

niter celebrata fuit, Serenissimo Principe Domino Sigismundo Romanorum, &c. rege, insigniis regalibus induito interessente, pro cuius Sessionis introductione reuerendissimus pater Dominus; Nicolaus Affinitatenensis Missam de S. Sancto celebri, & huiusmodi Missa finita, lectioq; Litanis, & aliis orationibus legi consuetis, debite peractis, reuerendissimus pater Dominus Antonius San. Romanae Ecclesiæ presbyter Cardinalis, de Calancho vulgariter nuncupatus, quoddam Decretum sive statutum alta voce legit in hac verba.

Decretum de loco futuri Concilij proxime celebrandi.

Martinus Episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Cupientes ac volentes Decretu huius generalis Concilij satisfacere, inter alia disponenti, quod omnino modis generalia Concilia celebrarentur in loco quem sumimus Pontifex per mensam ante finem huius Concilij, approbat & consentiente Concilio, deputare & designare teneatur, pro loco dicti proxime futuri Concilij celebrandi supradicti, eodem consentiente & approbante Concilio, Civitatem Papensem tenore præsentium deputamus, & etiam assignamus, statuentes & etiam decernentes, quod prælati & etiam alij qui ad generalia Concilia debent conuocari, tempore prædicto Civitatem ipsam Papensem accedere teneantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ deputationis, & certam affixationis, statuti, decreti & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc tentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursum. Datum & actum Constantiæ in loco Sessionis publicæ decimotertio Calendas Maij, pontificatus nostri anno primo. Quo decreto lesto, Dominus Episcopus Ostiensis Cardinalis Viuariensis, nomine totius Synodi respondit. Placet. Et subsequenter D. Ardecius de Nouaria, ex parte Serenissimi Principis Sigismundi Romanorum Regis ibidem præsentis, & eius nomine, idem decretum approbavit & laudavit. Et subsequenter Dominus Augustinus de Lance de Pisæ legum Doctor, sacri consistorij aduocatus, nomine Domini nostri Papæ dictum locum sive Civitatem Papensem approbavit, laudavit, & ad Concilium huiusmodi celebrandum habilem esse dixit.

S E S S I O N E X L V . E T V L T I M A .

De dissolutione Concilij.

VENERIS die vigesimali cunctis mensis septadieti Aprilis, fuit celebrata Session generalis in maiorie Ecclesia Constantiensis, sanctissimi in Christo patre & domino, domino nostro Martino diuina proutientia Papa quinto in eadem præsidente, Serenissimo Principe domino Sigismundo Romanorum &c. rege, insigniis imperialibus induito interessente: pro cuius Sessionis introductione reuerendissimus pater dominus Antonius tituli sanctæ S. Faustinae, Romanae Ecclesiæ presbyter Cardinalis, Aquiliensis vulgariter nuncupatus, Missam de Spiritu sancto deuotissime celebravit. Qua finita, & Litanis cum solitis orationibus finitis & peractis, reuerendissimus pater Dominus * Vimbaldis miseratione diuina tituli Sancti. Vi in macello diaconus Cardinalis, de mandato ipsius Domini nostri, totiusque sacri Concilij, prout afferunt, alta & intelligibili voce pronuntiavit hæc verba, videlicet:

Absolutio Concilii.

Dominus, ite in pace. Et responsum fuit peradstantes, Amen. Quo facto, reuerendus pater Ioannes de * Podymontis Episcopus * Cathaniensis, frater ordinis Predicatorum, sacrae Theologie Professor, de mandato Domini nostri Papæ & contentus sacri Concilij (vt afferuit) ambo ascendit. Antequam autem ad talia se diuerteret, seu procederet, ambasatores Serenissimi Principis Domini Vladislai Poloniae regis, & Illustrissimi Principis Domini Alexandri, alias Vitoldi magni Ducis Lituanie, perierunt nomine dictorum Dominorum, quendam libellum & in eo contenta cuiusdam fratris Ioannis Falckenberg, notorie crudelissimos errores & heresies (vt dixerunt) continen-

tem, rite damnam tanquam haeticum per deputatos in causa fidei, ac etiam per omnes nationes Concilij, ac per collegium Cardinalium conclusum (prout dixerunt) constare publicis instrumentis, in sessione publica per facrum Concilium damnari, seu publice damnatum pronuntiari, antequam præsens Concilium dissolueretur, sanctissimo Domino nostro Papa præfato humiliiter supplicaret: alioquin nomine quo supra, protestabantur de grauamine, & de appellando ad futurum Concilium. Quibus sic factis, sanctissimus Dominus noster Papa dixit respondendo ad prædicta, quod omnia & singula determinata, conclusa & decreta in materiis fidei per præsens Concilium, conciliariter tenere & immutabiliter obseruare volebat, & nunquam contrarie quoquo modo: Ipsaque sic conciliariter facta approbat, & ratificat, & non aliter, nec alio modo. Et illud iterato fecit dici per organum domini Augustini de Pisæ, fiscalis & sacri consistorij aduocati prædicti, qui nomine Papæ à protonotariis & notariis ad scribendum acta Concilij ordinatis & deputatis, petit instrumenta publica fieri. Et extunc prælibatus Dominus Episcopus Cathaniensis fecit collationem solem, assumente pro themate hæc verba, videlicet: Vos nunc triſtiam habetis: Iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum. Qua quidem facta collatione, reuerendissimus pater Dominus Antonius tituli sanctæ Cacilie, S. Romanae Ecclesiæ presbyter Cardinalis, de Calancho vulgariter nuncupatus, de mandato ipsius Domini nostri Papæ & voluntate Concilij (vt afferuit) quædam decreta publice legit huius tenoris.

Ioan. 16.

Martinus Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpenam rei memoriam. Hoc etiam requirent præsente facro Concilio, & certis & rationabilibus acutis causis ipsum Concilium absoluimus, omnibusque & singulis in eo existentibus ad propriare meandi, ipso approbante Concilio, licentiam impartimur. Item auctoritate Dei omnipotentis & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius & nostra, concedimus omnibus & singulis, qui in hoc sacro Concilio & cœla ipsi interfuerunt, absolutionem plenariam semel in vita, ita quod quilibet de prædictis infra duos menses postquam ad eius notitiam concessio huiusmodi peruerteret, possit dictum beneficium absolutionis asequi in forma, similem concessionem fecimus in mortis articulo. Et intelligimus tam de Dominis quam de familiaribus eorumdem, sic tamen, quod à die notitiae præsentium pro absolutione in vita ieunient per annum sexta feria, & pro absolutione in mortis articulo per alium annum, nisi legitime fuerint impediti, quo casu habeant alia pietatis operæ peragere. Post secundum vero annum debeant eriam usque ad finem vitæ feria sexta ieunare, vel aliqua opera pietatis peragere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostra absolutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc tentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursum. Datum & actum Cōstantiæ loco sessionis publicæ dicti Concilij, decimo Calendas Junij, pontificatus nostri anno primo. Quibus decretis & statutis & aliis (vt præmititur) lectis & peractis, reuerendissimus pater Dominus * Vimbaldis miseratione diuina tituli Sancti. Vi in macello diaconus Cardinalis, de mandato ipsius Domini nostri, totiusque sacri Concilij, prout afferunt, alta & intelligibili voce pronuntiavit hæc verba, videlicet:

Absolutio Concilii.

Dominus, ite in pace. Et responsum fuit peradstantes, Amen. Quo facto, reuerendus pater Ioannes de * Podymontis Episcopus * Cathaniensis, frater ordinis Predicatorum, sacrae Theologie Professor, de mandato Domini nostri Papæ & contentus sacri Concilij (vt afferuit) petrum est instrumenta publica fieri ad perpetuam rei memoriam à protonotariis Sedis Apostolice, notariis ac scribis dicti sacri generalis Concilij.

Errores Iohannis VII. pape Anglia, & Iohannis Hus de Bohemia, damnati in hoc sacro generali Constantiæ Concilio.

* Prædictis.

Martinus Episcopus seruus seruorum Dei, venerabilibus fratribus Archiepiscopis & episcopis, ac inquisitoribus haeticis prauitatis vbilibet constitutis, ad quos litteræ crudelissimos errores & heresies (vt dixerunt) continen-

Epist. Marini V. damnationem errorum VViccleph

& Hus, à
Conc. Con-
stantiensis
factam, ap
probans.

1. Tim. i.

Aug. ad Fe-
stum epi-
stola 167.
Et 23. q. 4.
Quid fa-
ciet.

August. de
correc-
tione Donati
starum ad
Bonifa-
cium c. 5.
Et 23. q. 4.
Ipsa pie-
ras.

dictionem. Inter cunctas pastoralis curæ sollicitudines, qui bus premur incessanter, illa potissime fortius nos angit, ut hæreticis de finibus Christicolarum expulsis, siueque falsis doctrinis & erroribus peruersis penitus, quantum nobis ex alto conceditur, extirpati, orthodoxæ & Catholica fides integra & illibata permaneat, ac populus Christianus in eiusdem fidei sinceritate, quilibet obscuratio- nis semoto velamine, immobilis & inuiolatus persistat. Sane dudum plus quam omnibus retroactis temporibus in nonnullis regionibus & dominis, præteritum in regno Bohemiae & marchionatu Moraviae, a locis & districtibus illis vicinis, aduersus fidei Catholicae dogmata & Sanctæ Matris Ecclesiæ traditiones, non solum contra unum, quinimo contra plura fidei Catholicæ dogmata insurrexerunt quidam hæresiarchæ, circumcelliones, schismati & seditioni, Luciferina superbia & rabie lupina euæcti, demoniærionum fraudibus illi, de vanitate in id ipsum (littera for- rent de diuersis mundi partibus oriundi) conuenientes, & caudas colligatas habentes, damnatae videlicet memoriae Ioan. V. Viccleph de Anglia, Ioannes Hus de Bohemia, & Hieronymus de Praga, qui utinam alios secum ad infidelitatem interitum non traxissent. Nam ubi huiusmodi pestilentes persona peruersa dogmata pertinaciter seminarabat, in sua doctrina pestifera primordio prælati & alijs iudicariæ potestatis regimina exercentes, tanquam canes muti non valentes latrare, nec vlciscentes cum Apostolo in promptu omnem inobedientiam, hæresiarchas ipsos pestiferos & dolosos, eorum lupinam rabiem truculentam statim (ut adstricti fuerant) canonice coercere, cosque de domo Domini corporaliter eicere non curarunt, sed sa- crilegiam, falsam & perniciosem ipsorum Doctrinam, per longas moras negligenter connalere permisérunt: popu- lorum multitudo, illorum opinionibus falsis decepta, pro veris accepit, quæ diu mendaciter & perniciose ac damnabiliter seminarerunt, eisque credendo, à recta fide cecidit turba multa, & errore deinde inuoluit propter dolor paganorum, adeo quod per diuersa illarum, eisdemque conti- cinarum partium climata, oves Christi Catholicæ hæresiarchæ ipsi successive infecerunt, & in stercore mendacio- rum fecerunt putrefactare. Quapropter generalis Constantienensis Synodus tantum fidelium & fidei orthodoxa plaga & ruinam videns, exclamare compulsa est cum Augustino: *Quid faciet Ecclesia medicina, salutem omnium materna charitate conquirens, tanquam inter phreneticos & lethargicos affun- ans? unquid contemnere, nunquid defestare vel debet vel potest? certe non, secundum eandem, in uno virijs fit necesse est molesta, quia neutræ est inimica. Nam & molestus est medicus faciens hæretico, & pater indisciplinato filio, ille ligando, iste cadendo, sed ambo diligendo. Si autem negligant, & eos perire permittant (inquit Augustinus) ista mansuetudo potius falsa crudelitas est.* Fronde Synodus prefata ad omnipotentem Dei gloriam, ipsiusque Catholicae fidei ac Christiana religionis consertionem, augmentum & animarum salutem & præseruationem, eisdem Ioanne V. Viccleph & Ioanne in Hus & Hieronymum, qui inter cætera de lacro Eucharistie sacramento, & aliis Sacramentis Ecclesiæ & articulis fidei, aliter quam sanctæ Romanae ecclesiæ credit & tenet & prædicat & docet, quam plurimam temere & damnabiliter credere ac tenere, prædicare, atq; docere pertinaciter attentabant, velut hæreticos & pertinaces ac obstinatos iam à communione fidelium separatos, se domo Dei corporaliter eiecit, & spiritualiter eiecos declarauit, & alia nonnulla circa premisa vilia & scilicet statuit & decernit, per qua alij, qui causantibus hæresiarchis eorumq; falsis doctrinis huiusmodi spiritualiter de domo Dei exierunt, per vias canonicas reducerentur ad lenitas veritatis. Et quia (sicut dolenter accepimus) non solum in regno Bohemiae & marchionatus dominii & locis supradictis, verum etiam in quibusdam partibus & prouinciis contiguis seu vicinis eisdem, etiam nonnulli ex secessoribus & sequacibus hæresium ac errorum hæresiarcharum prædictorum, timore diuino & pudore humano prorsus abieciunt, nec de ipsorum & præsertim Ioan. Hus & Hieronymi interitu miserabiliter sumentes conuersionis & penitentia fructum, sed tanquam in profundum pressi peccatorum, Dominum Deum blasphemare non cessant,

Ioan. 8.

*indita.

Hebreo.

*arcta.

ecclesiasti

non de hæresi suspectis, & alii huiusmodi peruersa doctrina quomodolibet maculatis, plenior habecatur in futurum instruere, tam ad regnum Bohemiae & conuincias illi, quam alias quaslibet partes, in quibus hæc superstitionis doctrina quomodolibet pullulauerit, articulos infra scriptos sc̄tam dictorum hæresiarcharum concerentes, pro directione dictæ fidei decernimus transmittendos & etiam destinandos: super quibus vobis & aliis omnibus Archi-episcopis, Episcopis, & electis ac commissariis & inquisitoribus in virtute sanctæ obedientiæ precipimus, & mandamus, ut quilibet eorum infra limites & loca sua iurisdictionis, nec non regno & marchionatu & locis eis vicinis predictis, etiam si loca ipsa extra iurisdictionem eandem ultra duas diætas consistant, circa extirpationem & correctionem errorum ac hæresium & huiusmodi sectæ pestiferata. Qui autem de hæresi per iudicem competentem ecclasiasticum intuenti fuerint sola suspicione notati, seu suspecti, nisi iuxta considerationem & exigentiam suspicionis qualitatemque personæ, ad arbitrium iudicis huiusmodi propriam innocentiam cogitare devotione monstrauerint, in purgatione eis canonice *indicta deficiens, & se canonice purgatae non valentes, aut pro huiusmodi purgatione facienda, obstinatione damnabiliter iurare tenuentes, tanquam hæretici condemnentur. Qui vero dictam innocentiam monstrare ex quadam negligentia seu desidia, & purgationem huiusmodi facere omiserint, anathematis gladio feriantur, & visque ad satisfactionem condignam ab omnibus euntur, ita quod si per annum in excommunicatione huiusmodi perficerint, ex tunc velut hæretici condemnentur. Si quis vero super aliquo sapientia pestifera doctrina hæresiarcharum prædictorum, vel aliquibus articulis duntaxat scandalos, temerariis, seditionis, vel pia- rum aurum offensibus, culpabilis repertus fuerit, canonice puniatur. Si vero propter scolas infamiam aut suspicionem dictorum articulorum, vel aliquius ipsorum, quis repertus fuerit suspectus, & in purgatione canonica propter hoc sibi indicta deficeret, pro conuictio habeatur, & tanquam canonice conuictus puniatur. Et insuper felicis recordationis Bonifacij Papæ Octavi, prædecessoris nostri, quæ incipit, Ut inquisitionis negotium, renouantes & etiam ex- quentes, vniuersitas potestates & dominos temporales & iudices antedictos, quibuscumque dignitatibus vel officiis seu nominibus censeantur, exhortando requirimus, & mandamus eisdem, vt sicut reparari cupiunt & habent fideles, ac filios Ecclesiæ nuncupari, & in Christi nomine gloriariri, ita pro defensione fidei vobis Archi-episcopis, Episcopis & electis, ac inquisitoribus hæretica prævatis, & aliis iudicibus seu personis ecclasiasticis per vos ad hoc (vt præmititur) deputandis, fidem & communionem sanctæ matris Ecclesiæ tenentibus, pareant & intendant, præbeantque auxilium & fauorem in hæreticorum, nec non credentium, fautorum, receptatorum, & defensorum ipsorum inuestigatione, captione, custodia diligenti, cum ab eisdem fuerint requisiti, vt præfatas personas pestiferas alios secum perdere molientes, in pœnitentiam seu carcerem per vos Archi-episcopos, Episcopos, electos, & inquisitoribus predi- ctois aut deputandis a vobis vel ad locum de quo vos vel ipsi mandabitis, insta eorundem dominorum pœnitentem, rectorum seu iudicium districatum ducant, vel duci faciant sine mera, ubi per viros Catholicos a vobis Archi-episcopis, vel Episcopis, electis seu inquisitoribus, seu deputan- dis personis huiusmodi, vel velutrum aliquo depurato, sub *exacta & diligent custodia, ne fugiant, ponendo eos, etiam compeditibus & manicis ferreis teneant, donec eorum negotium per Ecclesiæ iudicium terminetur, & quod de hæresi à indice Ecclesiastico competenti, qui fidem & communionem dictæ sanctæ Romanae Ecclesiæ teneat, con- demnentur, præfati Domini temporales seu rectores, iude- cies vel eorum officiales seu nuncij, sibi relatos recipiant indilat, animaduerzione debita puniendos. Verum ne præiudicium & scandalum præfate fidei orthodoxa reli- gionis christiane, prætextu ignorantiae quenquam in hoc circumveni, aut versitos homines sub triuole excusatio- nis velamine in hac materia palliare cōtingat, & vt de conuincendis seu cognoscendis hæreticis, receptatoribus, fautoribus, credentibus, & adhaerentibus, nec

ecclesiasticis vel inquisitoribus, fidem & communionem Romanæ Ecclesiæ tenentibus, aliud recipient in mandatis: nec eodem in suis districtibus prædicare, domicilia tene- re, latem fouere, contraetus inire, negotiations & met- cantias quaslibet exercere, aut humanitatis solatia cum Christi fidelibus habere permittant. Et si tales hæretici pu- blici ac manifesti, licet nondum per Ecclesiastam declarati, in noctem graui crimine deceperint, ecclasiastica careant se- pultura, nec oblationes sicut aut recipientur pro eisdem: bona tamen ipsorum à tempore commissi criminis secun- dum canonicas sanctiones confiscata, non occupentur per illos, ad quos alias pertinerent, donec per huiusmodi iudi- ces ecclasiasticos super hoc potestate habentes, lente- ria declaratoria super ipso hæresi criminis fuerit promul- gata. Qui autem de hæresi per iudicem competentem ec- clasiasticum intuenti fuerint sola suspicione notati, seu suspecti, nisi iuxta considerationem & exigentiam suspicionis qualitatemque personæ, ad arbitrium iudicis huiusmodi propriam innocentiam cogitare devotione monstrauerint, in crucifixi, secundum quorundam locorum obseruantiam, iuxta infra scripta interrogatoria, ad quemlibet articulum conuenientia, respondere compellant. Nos enim contra omnes & singulos Archi-episcopos, Episcopos & electos & inquisitoribus, qui super extirpando hæretica punitatis fermento, & expurgando suum territorium, districtum seu locum de talibus malis & sceleratis hominibus, negligentes fuerint seu remisse egerint, visque ad priuationem seu depositionem pontificis dignitatis procedere intendimus, & procedemus, ac procedi faciemus, aliosque loco illorum substituemus, qui prout libet hæreticam possint & valeant confundere, & ad alias penas contra tales à iure infligendas, & alias grauiores (si expediat) infligendas, pro- cedemus, procedique faciemus, iuxta iuris & facti exigentiam, ac huiusmodi culpæ & criminis fœditudinem. Te- nores vero eorundem articulorum, seu capitulorum, de quibus supra sit mentio, sequantur per ordinem in hac verba:

*Et primo sequitur tenor articulorum Ioannis
VVicleff.*

1. Substantia panis materialis, & similiter substantia vi- ni materialis, remanent in sacramento altaris.

2. Accidentia panis non manent sine subiecto in eo- dem sacramento.

3. Christus non est in eodem sacramento identice & realiter in propria praesentia corporali.

4. Si Episcopus vel sacerdos existat in peccato mortali, non ordinat, non consecrat, non conficit, non baptizat.

5. Non est fundatum in Euangeliō, quod Christus Mis- sionem ordinauerit.

6. Deus debet obedire diabolo.

7. Si homo fuerit debite contritus, omnis confessio ex- terior est sibi superflua & inutilis.

8. Si Papa sit præscitus & malus, & per consequens mem- brum diaboli, non haber potestatem super fideles sibi ab aliquo datain, nisi forte à Cæsare.

9. Post Urbanum Sextum non est aliquis recipiendus in Papam, sed viuendum est more Gracorum sub legibus propriis.

10. Contra scripturam sacram est, quod viri Ecclesi- astici habeant possessiones.

11. Nullus prælatus debet aliquem excommunicare, ni- si prius sciat cum excommunicatum à Deo: & qui sic ex- communicat, fit ex hoc hæreticus vel excommunicatus.

12. Prælatus excommunicans clericum, qui appellavit ad Regem vel ad Concilium regui, eo ipso traditor est regis & regni.

13. Illi qui dimittunt prædicare sive audire verbum Dei, propter excommunicationem homini, sunt excom- municati, & in Dei iudicio traditores Christi habebuntur.

14. Licer alieni diacono vel presbytero prædicare ver-

Con-
stan-
tien. Con-
cil. sess. 8.

bun

bum D^ei, absque auctoritate sedis Apostolice, sive Episcopi Catholici.

15. Nullus est Dominus civilis, nullus est Prelatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.

16. Domini temporales possunt ad arbitrium suum afferre bona temporalia ab Ecclesia, possessionatis habitu alter delinquentibus, id est, ex habitu non solum acutu, delinquentibus.

17. Populares possunt ad suum arbitrium dominos delinquentes corriger.

18. Decimae sunt puræ eleemosynæ, & possunt parochiani, propter peccata suorum prælatorum, ad libitum suum eas auferre.

19. Speciales orationes applicatae vni personæ per Prælatoros, vel religiosos, non plus possunt eidem quam generales, ceteris paribus.

20. Conferens eleemosynam fratribus, est excommunicatus eo facto.

21. Sialiquis ingreditur religionem priuatam qualemcumque, tam possessionatorum, quam mendicantium, reditur inceptor & inhabilior ad obseruationem mandatum Dei.

22. Sancti instituendo religiones priuatas, sic instituerunt de peccauerunt.

23. Religiosi viuentes in religionibus priuatis, non sunt de religione christiana.

24. Fratres tenentur per labores manuum viatum acquirere, & non per mendicitatem.

Prima pars est scandalosa & presumptiose asserta, pro quanto sic generaliter & indistincte loquitur: & secunda erronea, pro quanto assertit mendicitatem fratribus non licere.

25. Omnes sunt simoniaci, qui se obligant orare pro aliis, eis in temporalibus subuentientibus.

26. Oratio præsciti, nulli valer.

27. Omnia de necessitate absoluta eueniunt.

28. Confirmatio iuuenium, clericorum ordinatio, locorum consecratio, referuantur Papæ & Episcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.

29. Vniuersitates, studia, collegia, graduationes & magisteria in eisdem, sunt vana genitilitate introducta, & tantum possunt Ecclesiæ sicut Diabolus.

30. Excommunicationis Papæ vel cuiuscunque prælati non estimenda, quia est censura Antichristi.

31. Peccant fundantes claustra, & ingredientes, sunt viri diabolici.

32. Ditare Clerum, est contra regulam Christi.

33. Silvester Papa & Constantinus Imperator errauerunt ecclesiam dotando.

34. Omnes de ordine mendicantium, sunt hæretici: & dantes eis eleemosynam, sunt excommunicati.

35. Ingredientes religionem aut aliquem ordinem, eo ipso inhabetur fuit ad obseruanda diuina præcepta, & per consequens ad pertueniendum ad regnum cœlorum, nisi apostolauerint ab eisdem.

36. Papa cum omnibus clericis suis possessione habentibus, sunt hæretici, eo quod possessiones habent: & consentientes eis, omnes videlicet domini seculares & cæteri laici.

37. Ecclesia Romana est synagoga Satanæ, nec Papa est proximus & immediatus Vicarius Christi, & Apostolorum.

38. Decretales epistole sunt apocryphae, & seducunt à fide Christi, & clerici sunt stulti, qui student eas.

39. Imperator & domini seculares, sunt seducti à diabolo, ut Ecclesiam dorant bonis temporalibus.

40. Elechio Papa à Cardinalibus, à diabolo est introducta.

41. Non est de necessitate salutis, credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias.

Error est, si per Romanam Ecclesiam intelligat vniuersalem Ecclesiam aut Concilium generale, aut pro quanto negaret primatum Summi Pontificis super alias Ecclesias particulares.

42. Fatuum est credere indulgentias Papæ & Episcoporum.

43. Iuramenta illicita sunt, quæ fiunt ad corroborandum humanos contractus & commercia ciuilia.

44. Augustinus, Benedictus & Bernardus damnati sunt nisi penituerint de hoc, quod habuerint possessiones, & instituerint, & intrauerint religiones: & sic à Papa usque ad ultimum religiosum, omnes sunt hæretici.

45. Omnes religiones indifferenter introductæ sunt à diabolo.

Tenor autem articulorum Ioannis Hus, sequitur
& est talis:

Constan-
tienf Con-
cill. 8.

1. Vnica est sancta vniuersalis Ecclesia, quæ est prædestinationis vniuersitas. & infra sequitur: Vniversalis sancta Ecclesia tantum est vna, sicut tantum unus est numerus omnium prædestinationis.

2. Paulus nunquam fuit membrum diaboli, licer fecit quoddam actus aribus Ecclesiæ malignantium consumiles.

3. Præsciti, non sunt partes Ecclesiæ, cum nulla pars eius finaliter exciderat ea, eo quod prædestinationis charitas, quæ ipsam ligat, non exciderat.

4. Due nature diuinitas & humanitas, sunt unus Christus.

5. Præscitus, et si aliquando est in gratia secundum præsentem iustitiam, tamen nunquam est pars sanctæ Ecclesiæ: & prædestinatus semper manet membrum Ecclesiæ, licer aliquando excidat à gratia aduentitia, sed non à gratia prædestinationis.

6. Sumendo Ecclesiam pro conuocatione prædestinationis, sive fuerint in gratia, sive non secundum præsentem iustitiam, isto modo Ecclesia est articulus fidei.

7. Petrus non est, nec fuit caput Ecclesiæ sanctæ Catholice.

8. Sacerdotes quomodolibet criminose viuentes, sacerdotij polluant potestatem: & sic, ut filii infideles, sentiant infideliter de septem Sacramentis Ecclesiæ, de clavibus, officiis, censuris, moribus, ceremoniis & sacris rebus Ecclesiæ, veneracione reliquiarum, indulgentiis & ordinibus.

9. Papalis dignitas à Cæsare inolenit, & Papæ perfectio & institutio, à Cæsaris potentia emanavit.

10. Nullus sine reuelatione affteret rationabiliter de se velatio, quod esset caput Ecclesiæ particularis, nec Romanus Pontifex est caput Romana Ecclesiæ particularis.

11. Non oportet credere, quod iste quicunque est Romanus Pontifex, sit caput cuiuscunque particularis Ecclesiæ sanctæ, nisi Deus eum prædestinaverit.

12. Nemo gerit vicem Christi vel Petri, nisi sequatur eum in moribus, cum nulla alia sequela sit pertinentior, nec aliter recipiat à Deo procuratoriam potestatem: quia ad illud officium vicarius requiritur & morum conformitas, & institutio authoritas.

13. Papa non est verius & manifestus successor Apostolorum Principis Petri, si viuit moribus contrariis Petro: & si querit auctoritatem, tunc est Vicarius Iudeæ Scarioth. Et pari evidencia Cardinales non sunt veri & manifesti successores collegij aliorum Apostolorum Christi, nisi vixerint more Apostolorum, seruantes mandata & consilia Domini nostri Iesu Christi.

14. Doctores, ponentes quod aliquis per censuram Ecclesiasticam emendandus, si corrigi noluerit, seculari iudicio est tradendus, pro certo sequuntur in hoc Pontifices, Scribas & Phariseos, qui Christum non volentem eis obediunt in omnibus, dicentes: Nobis non licet interficere quemquam, ipsum seculari iudicio tradiderunt, & quod tales sunt homicidi grauiores, quam Pilatus.

15. Obedientia ecclesiastica, est obedientia secundum adjunctionem sacerdotum Ecclesiæ, præter expressam auctoritatem scripturæ.

16. Divisio immediata humanorum operum est, quod sunt vel virtuosa vel vitiosa: quia si homo est virtuosus, & agit quicquam, tunc agit virtus: & si est virtuosus, & agit quicquam, tunc agit virtus: quia sicut virtus, quod clemen dicunt seu mortale peccatum, inficit vniuersaliter actus hominis virtuosi, sic virtus viauiscat omnes actus hominis virtuosi.

Ioan. 18.

17. Sacerdotes Christi viuentes secundum legem eius, & habentes scripturæ notitiam, & affectum ad adficandum populum, debent prædicare, non obstante prætensa excommunicatione. & infra: Quod si Papa vel aliquis Prælatus mandat sacerdoti sic dispolito, non prædicare, non debet subditus obedire.

18. Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad sacerdotium accedit: & illud mandatum deber exequi, prætena excommunicatione non obstante.

19. Per censuras ecclesiasticas excommunicationis, suspensionis, & interdicti, ad sui exaltationem cleris populum laicalem sibi suppeditat, avaritiam multiplicat, malitia protegit, & viam præparat Antichristi. Signum autem evidens est, quod ab Antichristo tales procedunt censurae, quas vocant in suis processibus fulminations, quibus clerici principalissime procedit contra illos qui denudant nequitiam Antichristi, qui clerum pro se maxime usurpat.

20. Si Papa est malus, & prefertur si est præscitus, tunc ut Iudas Apostolus est diabolus, fur & filius perditionis, & non est caput sancte militantis Ecclesiæ, cum nec sit membrum eius.

21. Gratia prædestinationis est vinculum, quo corpus Ecclesiæ, & quodlibet eius membrum iungitur Christo capit in foliobilitate.

22. Papav el prælatus malus & præscitus, est aquinoce Pastor, & vere fur & latro.

23. Papa non debet dici sanctissimus, etiam secundum officium, quia alias Rex deberet etiam dici sanctissimus secundum officium, & tortores & præcones dicerentur sancti, immo etiam diabolus deberet dici sanctus, cum sit officium Dei.

24. Si Papa viuat Christo contrarie, etiam si ascenderet per ritam & legitimam electionem secundum constitutionem humanam vulgatam, tamen aliunde ascenderet, quam per Christum, dato etiam quod intraret per electionem à Deo principaliter factam: nam Iudas Scarioth, rite & legitime est electus à Deo Christo Iesu ad episcopatum, & tamen ascendit aliunde in ouile ouium.

25. Condemnatio quadraginta quinque articulorum Ioannis Wicelleff per doctores facta, est ira ionabilis & iniqua & malefacta, & ficta est causa per eos allegata, vide licet ex eo, quod nullus eorum sit Catholicus, sed quilibet eorum aut est hæreticus, aut erroneus, aut scandalosus.

26. Non eo ipso quo electores vel maior pars eorum consenserit via voce secundum ritus hominum in personam aliquam, eo ipso illa persona est legitime electa, vel eo ipso est verus & manifestus successor vel Vicarius Petri Apostoli vel alterius Apostoli in officio ecclesiastico: unde licet electores bene, sive male elegerint, operibus electi debent credere. Nam eo ipso quo quis copiosus operatur meritorie ad profectum Ecclesiæ, habet à Deo ad hoc copiosus potestatem.

27. Non est scintilla apparentia, quod oporteat esse unum caput in spiritualibus regens Ecclesiæ, quod semper cum ipsa Ecclesia militante contueretur, & conseruetur.

28. Christus sine talibus monstruosis capitibus per suos veraces discipulos sparso per orbem terrarum, melius habuit Ecclesiam regularer.

29. Apostoli & fideles sacerdotes Domini strenue in necessariis ad salutem regularunt Ecclesiam, antequam Papa officium forent introductum: sic facerent, deficiente persumme possibile Papa ad diem iudicij.

30. Nullus est Dominus civilis, nullus est Prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.

Super præmissis autem articulis, quilibet de eis suscepit, seu in eorum assertione deprehensus, iuxta modum interrogetur infra scriptum.

In primis, virum cognoverit Ioannem Wicelleff de anglia, Ioannem Hus de Bohemia, Hieronymum de Praga, seu aliquem eorum, & vnde haberit eorum notitiam, & virum cum eis vel eorum aliquo, dum viverent, conseruationem vel anicitiam habuerit.

Item, virum sciens ipsos seu aliquem ipsorum excommunicatos, scientes participaverit cum illis, reputans & dicens taliter participationem non esse peccatum.

Item, virum post mortem eorum pro eisdem seu aliquo eorum ora-

verit, & publice vel occulte opera pietatis exercuerit, afferens eos fore beatos & saluos.

Item, virum eos vel aliquem eorum sanctos reputauerit, & dixerit, & eiis veneraciones velut sanctis exhibuerit.

Item, virum credat, teneat & afferat, quod quilibet Concilium generale & etiam Constantiense, vniuersalem Ecclesiam representet.

Item, virum credat, quod illud quod sacrum Concilium Constantiense, vniuersalem Ecclesiam representans, approbat & approbat in favore fidei & ad salutem inianmarum, quod hoc est ab vniuersis Christi fidelibus approbandum & tenendum: & quod condemnavit & condemnat esse fidei vel bonis moribus contrarium, hoc ab eisdem esse tenendum pro condemnato, credendum & afferendum.

Item, virum credat, quod condemnationes Ioannis Wicelleff, Ioannis Hus, & Hieronymi de Praga, factæ de personis eorum, libris & documentis per sacram generale Constantiense Concilium, fuerint recte & iuste factæ, & à quolibet Catholicoprotalibus tenenda & firmiter afferenda.

Item, virum credat, teneat, afferat Ioannem Wicelleff de anglia, Ioannem Hus de Bohemia, & Hieronymum de Praga, fuisse hereticos & pro heretici nominandos ac deputandos, & libros & doctrinas eorum fuisse & esse peruersos, propernos & quas eorum pertinacias, per sacram Concilium Constantiense pro hereticis sunt condemnati.

Item, virum habeat in sua potestate aliquo tractatus, opuscula, epistolæ, vel quacunque alia scripta in quocunque idioma per Ioannem Wicelleff, Ioannem Hus, & Hieronymum hereticos, seu eorum pseudodi, cipulas & sequaces editos vel translatos, edita vel translata, quod illos vel illa ordinario loci, vel eius commissario, seu inquisitori sub iuramento presentet.

Quod si apud scripta huiusmodi se habere non cognoverit, sed alibi, quod si uerilla circa suum ordinarium, vel alios supradictos in scripta certum terminum sibi praesigndem deponere.

Item, virum faciat, al quem vel aliquos habentes prefectorum tractatus, opuscula, epistolæ, vel quacunque alia scripta in quocunque idioma composta sive translata, quod illi vel illos delegat vel manifestet, pro purificatione fidei sive executione iustitiae.

Item, specialiter litteras interrogetur, virum credat sententiam sacram Constantiensem Concilii super quadraginta quinque articulorum Ioannis Wicelleff, & Ioannis Hus tringit articulus superioris scriptis, laram, fore veram & Catholicam, scilicet quod si prædicti quadraginta quinque articuli Ioannis Wicelleff, & Ioannis Hus tringit, non sunt Catholici, sed quidam ex eis sunt notorie heretici, quidam errorei, alij temporari & editi, alij pueri, alij puerorum aurum offerunt.

Item, virum credat, quod in nullo casu sit licet iurare.

Item, virum credat, quod mandatum iudicis iuramentum de veritate dicenda vel quilibet aliud ad causam opportunitum, etiam pro purificatione infamie faciendum, sit licitum.

Item, virum credat, quod per iurum scienter commissum, ex qua cuncta causa vel occasione, pro conservatione vita corporalis propriæ vel alterius, etiam in fauorem fidei, sit mortale peccatum.

Item, virum credat, quod delatore animo contemnit ritum ecclesiæ, ceremonias exorcismi & catechismi, aquæ baptismatis consecratae, peccet mortaliter.

Item, virum credat, quod post consecrationem sacerdotis in sacramento altaris sub relamento panis & vini, non sit panis materialis & vinum materialis, sed idem per omnia Christus, qui fuit in cruce passus, & sedet ad dexteram patris.

Item, virum credat, quod sacerdos sibi confundit communicandi laicis sub specie panis tantum, ab Ecclesia vniuersali obseruata, & per sacram Constantiensem approbata, sit se uanalis, quod non lucentem reprobare, aut sine Ecclesiæ autoritate pro libico immunitare.

Item, virum credat, quod Christianus ultra contritionem cordis, habita copia sacerdotis idonei, solida ereditate de necessitate salutis constitutus teneatur, & non laico, seu laicis quantumcum, bonis & deuotis.</p

pruis huiusmodi littera Pralatis ipsis, velorum Officialibus ad hoc deputatis exhiberentur, & per ipsos approbat forent.

2. Verum quia deinde etiam ipsi Pralati, seu Officiales, in consuetudinem traxerunt, & aliqui prae-textu statutorum Provincialium, seu synodalium similiter seruant, & seruant, quod litteras apostolicas nullus exequi audeat, nisi postquam Pralati, seu Officiales ipsi per se litteras, quas, Vidimus, seu Placet, nuncipiant, mandant et concedunt, quod possint exequi per indices in eis d. patatos, propter quod exequio litterarum apostolicarum, plus debito plenius querunt tardata f. sit, & sepe ipse littera Apostolicae executione caruerunt totaliter, in grauem iniuriam Sedis Apostolicae, & enorme imperium praedictum & gravamen.

3. Nosigit confitentes rationi consonum, ut quod huiusmodi schismatis calamitas introduxit, pacientem aperatur, concessionem predictam, & quecumque flatus circa precipita quomodo, bet facta, auctoritate apostolica, tenore presentium, hoc sacro Constantiensi approbante Concilio, reuocamus, cassamus, & etiam annulamus ac voluntus, & decernimus, quod iudices, & executores quicumque in litteris Apostolicae deputati, & deputandi, & alii quicunque, ad quos spectabat, ne non Notarii & Tabelliones superius requiri, vel requiri, absque huiusmodi littera, Vidimus, seu Placet, nuncipata, ac etiam licentia, vel assensu quorumcunque Pralatorum, Patriarchali, aut alia quaque dignitate insignitorum, & locorum Ordinariorum, aut Officialium eorundem; libere, huiusmodi litteras Apostolicas exequi debeant, & posint.

4. Nos enim eadem auctoritate decernimus, omnes & singulas sententias, quas predicti Pralati, & Superiores, aut eorum Officiales contra huiusmodi indices, vel executores, seu impetrantes, propter excommunicationem huiusmodi per eos facientes, forsitan inflaxerint, & promulgauerint, irritas, & inane, ac nullus excusare roboris, vel momenti.

5. Nec non quaecumque, qui contra premissa aliquid attentre prefiguerint, ab executione iurisdictionis Ecclesiasticae tres mensis, ipso facto si pessimum. Nisi ergo, &c. Si quis autem, &c. Datum Constantiae, 2. Cal. Maii, Pontificis atius nostri anno primo.

Sanctus Antonius Archiepiscopus Florentinus tit. 22. cap. 6. §. 4. duos alias Canones Concilij Constantien-sis, à Martino Pontifice probatos recenset.

1. Nullus Religiosus de Ordinibus Mendicantium quorumcumque, cuiuscumque status, conditionis, aut Religiosis existat, quomodo cumque & qualitercumque positis, vel debeat, virtute cuiuscumque licentie, aut indulti Apostolici, seu Fonsentiarie Papae curam gerentis vel alia quaque auctoritate haccevis, etiam per Bullas apostolicas facultatem quorumcumque Legaturorum & Nunciorum Seds presae, nec non & Fonsentiarie Romanae pro tempore curam gerentis, quam auctorum quorumcumque, sub quacumque verborum forma apparent, admitti aut recipi, per aliquos etiam superiores Ordines, seu Monasterii, aut loci Monastici, seu alias in Mora hum, vel in fratrem alium ex ordinibus Monastici si predicti vel alii expressis (ordine Carthusianum duntaxat ex cito) sub pena ex omninationis, quam tam recipientes, quam recepti ipsi factio incurvant. & quam ex nunc prius ex tunc onera quenam et transgresores quoniam dolibet in premis, scientia & auctoritate antefacti proficerint in his scriptis. & a nemine, nisi duntaxat a Romano Pontifice (pr. terquam in mortis articulo) excommunicari huiusmodi possint absolutionis beneficium quomodolibet obtinere, & nihilominus seu facta non teneant, & nullius exstant efficacie vel momenti. Decretures etiam & volentes, quod si quis haccius, virtute cuiuscumque licentie seu mandato huiusmodi fuisse receptus ad aliquem Monasticum ordinem, & habendum consuetum gestari per Monachos eiusdem ordinis suscipiat, sua professionem emiserit, sive non, sub dicta pena, tenetur in Monasterio in quo receptus fuerit (etiam si beneficia Ecclesiastica, seu Rectoriis Ecclesiastarum quarumvis obt. n. at) share in eius totali ordinatione, & in huiusmodi ordine Monastici Altissimo deservire. Si quis autem prae-textu huiusmodi licentie, vel sine habitu vel eum habitu vagando incedere, monitione previa teneatur & debet, ut infra terminum quindecim dieum, a die monitionis huiusmodi computandorum, ad eius Religionem vel ordinem, unde cum licentia vel sine licentia re esset, remcare. Quod si efficiere neglexerit, post ipsum terminum, ta. quam notioris Apostolata, excommunicatus in omnibus & per omnia, debet per quodlibet reputari, ab omnibus retrahari, etiam per invocationem auxiliis brachii secularium, quoties fuerit oportuum. In futuris autem nullius ex profisoriis aliquius ex ordinibus Mendicantium in aliquem Monasticum ordinem (Carthusianum duntaxat excepto) posset aut debet per quocumque recipi vel admitti, virtute aliquius licentia vel indulti, absque sedis huiusmodi licentia speciali, sub dicta pena, & nihilominus secus facta non teneant ipso iure: huiusmodi licentia & indultu, nec non Constitutionibus Apostolicis, & Mendicantium Ordinum predicatione, eti m si de illis speciali & expressa, ac de verbo ad verbum in nostra littera mentio habuaf ret, & aliis consuetudinibus apostolicis, & aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Salvo, si quem pro fausta lega manum in dilectione in Clericorum, sententiam latam à Canone adeo non rite constituit incidisse, quod factum non posset villa regia factio calari, nec

2. Insuper ad vitanda scandala, & malis periculis que timoratis conscientis contingere possint, Christi fidelibus miseri. orditer indulgens, quod nemo de mea à communione aliquius Sacramentorum, administratione, vel receptione, aut aliis quibuscumque diuinis, iuris & extra, prae-textu cuiuscumque sententia, aut censura Ecclesiastica, aut vel ab homine promulgata generaliter, teneatur abstine-re, vel aliquem citare, aut interdictum Ecclesiasticum obseruare, nisi sententia aut censura fuerit huiusmodi, vel contra personam, colligium, vel universitatem, aut communiam, vel locum certum, vel certam, à iudice publicata vel denunciata specialiter & expresse: Constitutionibus Apostolicis, & aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Salvo, si quem pro fausta lega manum in dilectione in Clericorum, sententiam latam à Canone adeo non rite constituit incidisse, quod factum non posset villa regia factio calari, nec

aliquo suffragio excusari. Nam à communione illius, licet non fuerit denunciatus, volumus abstineri, iuxta Canonicas sententias.

Aliqui dicebant, proxime superiorum Constitutio-nem neque ab omnibus probatam, neque perpetuam suisse. Ceterum sanctus Antoninus affirmat, Martinum Pontificem simpliciter, absoluteque editam, & ab eo confirmatam.

Quod attinet superiorum Constitutionem, de transi-tu Mendicantium ad alias Religiones, cam hoc anno Martinus Pontifex cum Gebenna al quantum in itinere substituer, innovauit, isto queverborum tenore quem adlungo euangelizavit.

Ita habet lib. 3. extraaug. com.
Viam ambitione cupiditatis Religiosis potissimum mendicantis predictam, & quecumque flatus circa precipita quomodo, bet facta, auctoritate apostolica, tenore presentium, hoc sacro Constantiensi approbante Concilio, reuocamus, cassamus, & etiam annulamus ac voluntus, & decernimus, quod iudices, & executores quicumque in litteris Apostolicae deputati, & deputandi, & alii quicunque, ad quos spectabat, ne non Notarii & Tabelliones superius requiri, vel requiri, absque huiusmodi littera, Vidimus, seu Placet, nuncipata, ac etiam licentia, vel assensu quorumcunque Pralatorum, Patriarchali, aut alia quaque dignitate insignitorum, & locorum Ordinariorum, aut Officialium eorundem; libere, huiusmodi litteras Apostolicas exequi debeant, & posint.

4. Nos enim eadem auctoritate decernimus, omnes & singulas sententias, quas predicti Pralati, & Superiores, aut eorum Officiales contra huiusmodi indices, vel executores, seu impetrantes, propter excommunicationem huiusmodi per eos facientes, forsitan inflaxerint, & promulgauerint, irritas, & inane, ac nullus excusare roboris, vel momenti.

5. Nec non quaecumque, qui contra premissa aliquid attentre prefiguerint, ab executione iurisdictionis Ecclesiasticae tres mensis, ipso facto si pessimum. Nisi ergo, &c. Si quis autem, &c. Datum Constantiae, 2. Cal. Maii, Pontificis atius nostri anno primo.

III. Approba-tio duoru Canonum Conc. Cé-stant. per Martin. fa-cia.

V. Martinas scribit Bohemis vt ad ecclesie unitatem redeant.

IV. Martinis cōfitionē de transitu Mendicacium ad alias religio[n]es innovat.

Si quis autem hoc attentre presumperit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Gebenni 3. Calend. Augu[st]i, pontificatus nostri anno 1.

Hac Martinus post concilium sanciebat.

Ioannes etiam Cochlaeus, lib. 4. h[ab]it. H[ab]itarum refert, Martinum Quintum, ex sententia concilii Constantien-sis, Bohemis, vt reliquo schismate, ad ecclesie unitatem redirent, scripsit, his verbis conceptis.

Martinus Episcopus, seruus servorum Dei, dilectis filiis, viuieris baronibus, & armigeris regni Bohemiae, sa-lutem & Apostolicam benedictionem.

Grauius admodum, sibi & horrenda quarela, nostras aures quotidiana clamoribus pulsat, (quod etiam dolenter referre cogimur) quomodo nonnulli religiosi sanis doctrinis, peruersi dogmatibus, per olim damnata memoria Ioannem V Vicellef, & Ioannem Hus, & per ipsorum sequaces superstites, damnabiliter infestos, ipsum regnum Bohemiae huiusmodi peruersis doctrinis & erroribus adeo infestaverunt & pestiferi impluerunt, quod iam fides Catholica, & Evangelica disciplina ibidem (ubi hactenus summa veneratio, & excellentijs devotione celebatur) fere cernatur extincta. Imagines crucifixi, beate Mariae virginis, & aliorum sanctorum irreuerenter stranguant, & conburuntur, & impudice defecuntur: Ritus & ceremonia, & alii ad cultum diuinum pertinentia penitus contumuntur; Diuina heu prophanantur, & ad prophanandum clerici catholici compelluntur; Excommunicati & interdicti, ad contumaciam clauis tolerantur & furentur: Rectores parochialium ecclesiastium, & alii beneficii sibi, laicali potentia, & crudeli senaria opprobrio expelluntur; nonnulli etiam ex ipsis viris ecclesiasticis variis iniuriis lacerant, per laicos captiuantur, exactionibus vexantur, & crudelissime cruciantur: Spolia vbiq[ue] per regnum supra clerum committuntur: Censu & redditu ipsorum, de quibus statu suu tenere deberent, violenter auferuntur: & (quod horrendum dictu est) catholici predicatori, & etiam certi magistri catholicum fidem predicantes & docentes, per cruciatus & tormenta, Neranica persequentes, fidem catholicam quam praedicauerunt & docuerunt, abjurare coguntur: Predicatori & doctores errorum predictorum per eos furentur, & laicali potentia defenduntur: Imagines predicatorum Ioannem Hus, & Hieronymi hereticorum condemnatorum, & festa celebrantur, & venerantur: Constitutiones suae contra determinationem & decreta sancte matris Ecclesiae, & praesertim super communionem sub verae specie, temerarie promulgantur: & nonnulli laici catholici, ad huiusmodi communicacionem sub utraque specie suscipiendam, manu seculari sapius constringuntur: Alio quoque molestationes, oppressiones, persecutions, & abominationes, quas lingua carnis exprimere, aut urce calamus via posset describere, quales nec tempore Pharaonis, nec tempore paganiorum persecutorum Ecclesie audire fuerunt, clero & populo catholicis inferuntur: quas & audiens pia aures exhorrescunt, & referre singula, veluti fama & relatione crebra ad nos perduca didicimus, non valentem. Et quoniam nonnullos ex ipsis (prout audiuimus) eadem peste nefanda labore cognouimus, grauius in animo conservamus, dum tales ac tanti viri, quorum progenites semper veri pugiles fideli Catholice, ac Ecclesiastici & clericis fortis defensores fuere, ad tantos errores & tyrannidem peruererunt. Nositur, qui ex iniuncto nobis care pastoralis officio saluti cunctorum Christifidelium prouidere disponimus, praecepit tamen ad fidem catholicam, Christi, cuius laici immeriti, in terra vices gerimus, sanguine dedicatum, ad defendendam etiam usque ad sanguinem tenemur: ad extirpandum huiusmodi errores, & ad defensionem fidei accurata solicitudine volebamus procedere, ut tenemur. Sed assida atque importuna charifissimi in Christo filii Sigismundi Romanorum & Hungaria regis (qui pro visione sancte matris Ecclesiae, multos & grauiissimos labores perculit) interventionem permoti, potissimum vero considerationem ac intuitum regni in huius Bohemia, quod hadem primum, ac ecclesia Romana semper obedientissimum extiterat, prohibemur a processu, expellentes paterna pieate ipsorum redditum ad obedientiam, & errores suis corrigere, ad quod tenebantur. Quare viuieratatem vestram ex superabundantia requiriunt & hortantur, quatenus ab huiusmodi erroribus & doctrinis peruersis, ac per ecclesiam damnatis, in anteecedentes, in gremium sancte matris Ecclesie, & fidei catholice, & ad obedientiam redire quantumcunque, nec non a persecutionibus & iniurie, ecclesie Dei & eius ministri catholicis per vos irrogatis affinientes, huiusmodi predicatoros peruersos, & doctores pestiferos amplius souere & defensare non velitis, sciri atque, quod in vir-

VI. Diversae legationes ad Pet. Lunam pro pace eccl. reddenda sed sine effectu ob pertinacem Petri animum.

Discrevit inter hos, quo erat acti iudicio Martinus, & Archiepiscopatum, non huic, sed eius collega Dalmatio consultit. *Surius annal. lib. 12. cap. 69.*

Eodem anno, cum regnum Galliae, per seditiones misceretur, Martinus quintus pacarii munere defungi volens, Virsinum & diu Marci cardinales legatos in Burgundia, Lutetiamq; misit, si quo modo inter principes tumultantes pacem cōponere posuisset. De administratione recipuit, per impotentiam Caroli regis, Burgundio & comes Armeniaci, quemadmodū superius narravimus, digladiabantur, & alter in alterum infesta arma mouebant. Paratus erat dux Burgundie, eternam cum omnibus nemine excepto pacem facere. Indictus à cardinalibus legatis conuentus Montrocii, ubi Iona amnis Sequanae miscetur. Post multas disceptationes, arbitrio cardinalium controvèrsia omnis submissa. Ab his decreta omnium iniuriarū obliuio ac similitatis obliuio. Pronunciari, ut ab eis villa vindicata & noxa, Burgundio, quod primus, nobilissimus, & rotius Galliae potentissimus esset, regni administrationem, dum Carolus sextus rex vixisset, pariter eū Delphino acciperet. Sancita, iureq; iurando cōprobata pacis federa, Regina, Parisi, multaq; alia ciuitates lati accepere. At Armeniaci, vix atq; discessere, maiorem in modū frenduere, & fidem datum cardinalibus fellere, omnesq; proditiones appellauere, quicunq; authores fuissent talis pacis. Non impune fuit Armeniacis, insurandum violasse. Parisenses, Armeniacum odisse pessime cōperant, quod eam pacem tam turpiter repudiasset. Infinitam restare videbant miseriā, nisi inter Delphinū & Burgundionem conueniret. Introductare illum in urbem, pacisque osores vel pellere, vel occidere maxime oportabant; verum adeo arcta custodiebantur, ut nec cōtentus agere, nec cōsilia cōmunicare possent.

Coniuratione tamen clancularia facta, nocte quadam Ioannem Villarium insulæ Adæ Toparchum, & quosdam alios nobiles fortisq; viros intromiserunt. Hi, vnam cum armatis ciuibus urbem peruoantes, pacē clamabant, adiungentes, viuit Burgundia. Ad nomen pacis, maiorē se ciuium multitudine associavit, ac primum omnium ex edibus Paulinis regem eduxit, huncq; equo impositū vna cū fratre regis Cypri per verbē circumduxit, ut quicquid facerent, id regis fieri nomine videretur. Ad sexaginta millia erat in armis congregati Parisi, qui quicquid Armeniaci esset non minis, aut coepserunt, aut crudeliter occiderūt, prater paucos qui aufugerunt. Eo in motu occisi primores viri, Bernardus comes Armeniacus idem magister equitum, Henricus, Marlius idem cancellarius Galliae, episcopi Constantiensis, Vellocaffius, Eburoiticum, Sylvanensis, comes magni Prati, Raymundus Guerra, Abbas dini Cornelii Coperidensis, & nonnulli alii. Ad haec officiales, omnesq; regis ministri cū aliis multis nobilibus. Siquidē armata plebs nobilitatis viros superabat, nec villa ratione semel cōcītata placari aut coliberi potuit. Plenae captiōnē erant omnes viris custodia, Palatina, Magloria, Martinica, Castellera & aliae. Cardinalibus legatis, & pontifici Rhemorū, propterea quod paci facienda adueniēssem, pepercérunt. Ĉauſa tantū furoris, quod pacem per papam & cardinales cōpositam, Armeniaci, tam turpiter contempserint.

Occisorū numerus quaquierū millia fuisse traditur. Quicquid plebs inhumanitatis poterat excogitare in Armeniacos exercēbant. Exangua cadaveria, Armeniaci, Marlii & Guerræ, simul nuda colligata, & vīco impacta, totos dies pueris scurisque trahenda demandarunt, per omnes vias, vicos & compita ciuitatis, talique completo ludibrio, extra muros, in profanam & communem Armeniacorum sepulturam abiecerunt. Tergo Armeniaci comitis crucem inciderunt Andreanam (Burgundionis symbolum) pībenda ut dicebant. Quicunque tota vrbe de hominē Armeniaci accusaretur, eusestio maestabatur.

Burgundio, ardita morte Armeniaci & aliorū nobilibus indoluit grauter, & suis iratus fuit, quod viuos non seruafent. Ea commiseratione tamen, nec quicquid potuit emolire Armeniacorum animos, quin viribus collectis exurgeant, accritis Anglis in suum auxilium, & Carolo Delphino, ne Parisum evocatus abiret aliebi retento. Hinc iterum Parisiis sedatio, sed iam ab Armeniacis excitata. Saevit est

quo ad

Quāto fūrō &
crudelitā
te plebs
Parisien, in
Armeniacos
deba-
chata sit
ob pacem
contem-
ptam.Numerus
occisorū.Angli ab
Armeniacis in auxiliū
accex-
suntur.

ab eis promiscue, praeunte insigni quodā latrone Cappalucha nomine carnifice ciuitatis. Angli ab eisdē Armeniacis accisi, Rothomagum obsidebant. Burgundio, reginam rediuit Lutetiam, ipsaq; praefectura urbis accepta, nihil omisit quod ad pacificationem pertinere videtur. Itaque rursus accessuit cardinales, pontificios legatos. Formula decreta concordiae hunc in modum. *In primis renouata oblitio omnium iniuriarū, ac veterum simulatum inter primores regni, absq; villa amplius profectione istru, aut odii memoria. Ut Anglia pannimite resisteretur. Ut omnia præstia deducere eusfigio absq; villo damno. Ut contra Anglos præstia augerentur. Ut bello gerendo duo duces constituerentur, Delphinus & Burgundio. Verg. a rege accepit stipendia iuxta numerum suorum militum. Simul duo creverunt prefeci arari, quorum alterum Delphinus, alterum Burgundio non invenit. vt ministris aliquot Delphinus in suam familiam accepit Burgundio, Delphinusque quoquam Burgundionis. Functiones, ministeria, beneficiaria que regis penes regem, ut decet, manenerent, illaque ipse conferret. de Delphinis, Burgundionisque, & aliorum magnatum consilio. Hoc in conuentu interfuerunt cum Rege, Regina, Delphinus, Burgundio, Britannus, Alencinus, Borbonius, & cardinales Virinus & S. Marci, ob hanc causam à Martino pontifice legati, aliquae primates, nec non & magnus Senatus Gallicus, die 16. Decembri. *Meyerus annal. Flandr. lib. 15.**

Quo anno, Ioannes de Bauaria, Episcopus Leodiensis, iam Subdiaconus, dispensatione Martini pontificis, Episcopatu dimisso, vxore accepit postquam Leodiensi Ecclesiæ annis XXVIII. inter varias molestasque curas præfuerit. Res est.

Iacobam, ex fratre suo neptē, grauibus affecerat dannis, eamq; Hollandia, Zelandia, & Hagnonia extrude-re nūfus, Dordracum, & Rotherodamū, Brilaniq; occupauerat. Ioannes dux Brabantia, patrocinio Iacobæ suscepit, illam in matrimonium duxerat, missisq; hoc anno Constantiā legis, dispensationem à Martino Papa, qua ille matrimonium eius cum Iacobæ contraceti ratificabat, impetravit: ac propterea iam haeceditatis per vxore securus, Ioannem Bauarum bello lacefuit. Hac iniuria impatientia Bauarus provocatus, magis excanduit, à contumeliis Hamatorum, qui eruptas provincias exprobrabant, nec deerant, qui de episcopatu resignando, de ducenta vxore, de Hannonia, Hollandia, Zelandia comitatu, de Frisia dominatu occundo, de Iacobi exturbando cantilenam occinerent. Et quidem cum ad eam rem tentandā titulis, ad obtinendum subsidis idoneis niti sibi videretur, aleā iaciendā plane existinuit, que si felicissime suministrerūt, si mediocriter, gubernationem patria, qui quicquid Armeniaci esset non minis, aut coepserunt, aut crudeliter occiderūt, prater paucos qui aufugerunt. Eo in motu occisi primores viri, Bernardus comes Armeniacus idem magister equitum, Henricus, Marlius idem cancellarius Galliae, episcopi Constantiensis, Vellocaffius, Eburoiticum, Sylvanensis, comes magni Prati, Raymundus Guerra, Abbas dini Cornelii Coperidensis, & nonnulli alii. Ad haec officiales, omnesq; regis ministri cū aliis multis nobilibus. Siquidē armata plebs nobilitatis viros superabat, nec villa ratione semel cōcītata placari aut coliberi potuit. Plenae captiōnē erant omnes viris custodia, Palatina, Magloria, Martinica, Castellera & aliae. Cardinalibus legatis, & pontifici Rhemorū, propterea quod paci facienda adueniēssem, pepercérunt. Ĉauſa tantū furoris, quod pacem per papam & cardinales cōpositam, Armeniaci, tam turpiter contempserint.

Occisorū numerus quaquierū millia fuisse traditur. Quicquid plebs inhumanitatis poterat excogitare in Armeniacos exercēbant. Exangua cadaveria, Armeniaci, Marlii & Guerræ, simul nuda colligata, & vīco impacta, totos dies pueris scurisque trahenda demandarunt, per omnes vias, vicos & compita ciuitatis, talique completo ludibrio, extra muros, in profanam & communem Armeniacorum sepulturam abiecerunt. Tergo Armeniaci comitis crucem inciderunt Andreanam (Burgundionis symbolum) pībenda ut dicebant. Quicunque tota vrbe de hominē Armeniaci accusaretur, eusestio maestabatur.

Burgundio, ardita morte Armeniaci & aliorū nobilibus indoluit grauter, & suis iratus fuit, quod viuos non seruafent. Ea commiseratione tamen, nec quicquid potuit emolire Armeniacorum animos, quin viribus collectis exurgeant, accritis Anglis in suum auxilium, & Carolo Delphino, ne Parisum evocatus abiret aliebi retento. Hinc iterum Parisiis sedatio, sed iam ab Armeniacis excitata. Saevit est

quo ad imperium hæ provinçia deuoluta noscebantur, cum frater huius maculam stirpem nullam reliquisset. Tertium erat, vt pontificem induceret, quo ille matrimonium Iacobæ reuocata dispensatione irritum faceret.

Imperator itaq; in omnibus ac singulis se promptissimum declarauit, & neptē suā ipsi libenter despondit, submotis dispensatione pontificia impedimentis vniuersis. Provinciarū quoq; praedicatorū dominarū benigne prōmisit, quatenus priuilegii earū non obstantibus prestatre posset. Brabantici etiā matrimonii improbationem à pontifice facile impetravit, eo colore, q; illud, & scandalofum ecclesiæ, & perniciōsum reipublica futurū diceret. His igitur ad eum modū succederibus, Ioannes de Bauaria, Elizabetha duxit, & contoucatis supradictis provinciarum ordinibus palam explicitū, quid postularet, & quo minus repugnantē sibi haberet Ioanem Brabantiae ducē, exemplar reuocatio-nis pontificie, quæ tardius ad illum peruentura videbatur, ab Imperatore libi transmisum, literis suis inferiū illi trāmisit, vt cito desperaret. Atque Brabantia has technas subodorat, non obstante ista pontificis reuocatione, duecem Ioannem Iacobæ mox coniunixerunt, quod eorum factū idem pontifex postea de integro comprobauit, causatus istam reuocationem sibi per Imperatorem fuisse extortam.

Ioanne de Bauaria ad hunc modū episcopatu defuncto, idē pontifex Martinus quintus, Constantiæ, magis idoneū pastore Leodiensi populo nō inuenit, q; Ioannem Wahlenrodum, quē multis experimentis habebat exploratissimum. Erat hic natione Germanus, patria Franco, professione doctror in iure, dignitate vero archiepiscopus Rigenensis, cuius pietate in ecclesiastis, prudenter in ciuilibus, dexterritate in vīrisq; negotiis prætractandis, magno reipub. cōpendio ibidē vīsus erat. Is igitur mox legitime inauguru-t, falutato pontifice Cōstantiæ discedens, quarta die Iulii eodē anno 1418. Leodium cū decenti comitatu ingressus est, ibidemq; ab initio statim ad finē vīsq; vitæ, tum in spirituā libis, tū in temporalibus negotiis ita se fessus est, vt cum pri-ficiis ecclesiæ Leodiensis fundatoribus episcopis facile compari posset. Praeterquā enim q; clerum in officio diligenter cotinueret, ipse etiā per se obire solebat, q; sui prædecessores per suffraganos expedire cōsuenerant. Tonfuris enim clericales, sacramenta confirmationū, & sacerdotum ordinationes ipse per se administrabat, inq; diuinis officiis assiduis, nec sacras preces, nec sacrificia in humeros alterius vīna reuocabat. In iustitia quoq; ciuiis diligentissimā agebat curam: ideoq; publicas reipublice functiones, velut Præturas, Consulatus, Quæsturas, & cōsimiles, nō precib⁹, aut pretio, sed meritis tribuebat, ad quas neminē admittebat, qui nō singulari prudentia atq; iustitia probatus esset, quoq; minus abusuum in dicasiteris inoleceret, ipsum nō piguit interdum interesse ac præsidere iudiciis, exempliq; suo docere iudices, ne personam respicēt, p̄derent iustitiam.

Statim atq; institutū Dominicanū professus est, post pietatis, & deuotionis, tam publicā, q; priuatē occupatio-nes & opera, torum le studiis literarum dedit. Itaq; vt erat ingenio capaci & perspicaci, non minus quam olim S. Augustinus, line præceptor, ex sola librorum lectione doctissimus euasit, Philologus, Theologus, Iurisperitus, Ora-tor, neque expers Mathefeos.

Memoria fuit adeo tenaci, vt eorum quæ semel didicis-
set, nunquam obliuiceretur. Eloquentia, rara, florida,
grātia, & doctrina varia, tam diuina, quam prophana exu-
berante, vt propter eam int̄ huius temporis concionato-
res, primus in tota Italia haberetur.

Est enim & hoc memorie proditum, ipsum quodā tem-pore cum p̄ tribunali federet, audiretq; quendā equitem cum quadā vidua contendente, quam ipse multo potētor obruturam gratia videbatur, aut pretio corruptis iudicibus, palam redarguisse ibidem testisfūrū oratione equitem, q; cum nō opprisebant, sed protectionem viduarum ac pupillorum moliri debere dicere. Priuilegia etiā ciuitatis, q; per Ioannem de Bauaria populo adempta fuerant, restituit, a conera quæ imposta fuerant relaxauit. Virtus sua, vt p̄le-risq; omnibus pīs, exitū illi peperit. Nam cū nihil mirum sit, euū improbus inuisus esse, qui charus est probus, non de-
fuerunt, qui huius vitæ insidiarentur, quo superstite suis cupiditatibus satisfieri non posse facile videbant. Itaq; ve-nenum poculo illius misericordia, & quod detestandis illo-
rum moribus esset contrarius, encētum esse voluerunt: cum vix decem menes ecclesiæ Leodiensi prefūsset, vir sanctus, verus Superintendens, dignus sane seculo melior-
e, ac prīca sanctiorum illorum virorum estate. *Meyerus su-
pra, & Suffridus Petri de Leodium episcopis.*

Hungarici quoq; regni negotiā, Martinus quintus pon-tifex sedulo curauit, & tam necessitate Ecclesiæ, quæ Sigismundo rege p̄sulante, fratrem Ioannem Dominici cardi-nalem S. Sixti, legatum à latere in Hungaria destinauit, qui regnū illud floridissimum ab hæreti Hussitarū perauden-

Dominic.
card. or-
din. præ-
dic.

Bonfin. re-
rum Vn-
garic. dec.
3.lib. 3.

Fratri Io-
ann. Do-
minici or-
tus & pro-
gressus.

Varia eius
scripta.

Cōventus
& decretū
pro paci-
ficione
principiū
regni,

VIII. Ioannes de
Bauaria e-
pisc. Leodi-
ensis etiā
episc. Leodi-
en. à
Martin.
PP. suffici-
tur.

Bis lau-
des.

Veneno
decimo
mense
sublatius.

I. X.
Martinus
de Hunga-
ria sollici-
tus legati
definat
fr. Ioann

Quid de
eo S. Vin-
cent. Fer-
rer.

rem vitam redierint, & instituto religioso sese addixerint. Sanctus Vincentius Ferrarius, qui hac tempestate in Italiā ex Hispanis penetraverat, & quā plurimis in locis summa cum virilitate animarū docuerat, à Florentiniis iniuitatus, vt illorum urbem saluberrimis concionibus recreare cupiebant, fatigabantque. Ab hoc fauore regio, cum Gregorius parum de renunciatione cogitaret, Florētī, in Ioannem Dominici culpam reiuentes, multis contumelias, probris, & conuictis, virū innocentem laerantur, quin & nōnulli ex pontificia Palarina, inter quos Leofardus Aretinus, & Theodoricus Niemus, literis, & scriptis variis, famā illius asperserunt, quasi ille cardinalis factus, negotium vniuersitatis, quod pridem toto conatu virgebat, deferuerit, & Gregorio sua for, authorique fuisse, ne viam cessionis oblatam, votam, iureirandoque premonstratam iniret.

Vox eius sonora quasi tuba, (quemadmodum narrat S. Antoninus archiepiscopus Florentinus) nec extollebatur, nec deprimebatur, sed valde imprimebat, non solum apte docens & delectans, sed & flētēns arq; emolliens corda, etiam obdura. Quanquam poetarum & philosophorum dogmata & sententias in mente haberet, rarisime tamen eos producebat. Sacra pagina erat testimonium sua doctrinæ, quam nouis & admirandis expositionibus illustrabat, virtutis rigidus, sed honestus obiugator. Deuotus & feruens, quotidie celebrabat, humilis habitu, incessu gratus, aspectu affabilis arq; amabilis, pauperibus & ignobilibus benignus, mediocribus cōmunis, magnatibus reverendus. Ad omnem materiam, in consiliis aptus & apertus. In conuersatione, non solum simplex, vt nemini dolos machinaret, vel per hypocrisim sese ostentaret, sed & rectus, vt aliorum non supplantaretur insidiis. Pudicissimus & circumspectus, ita vt nunquam sinistra vel suspicio de illo in hominibus oriretur.

Tantus pauperitaris amatōr, vt nō solum aurū & argentum ei decesserit in itinere, verum nec libros ad legendū ac predicationē, jmo nec biblia possideret. In cibi & potu abstinetia, sibi austerus, in vigiliis, pene nimius, adeo vt periculose exinde agrotauerit insomnia: In obseruantia regulati, exactissimus, sed qui singularitates euitaret. In laboribus religiosis, assiduus, in concionibus habendis, inq; prelectionibus, ac in cōfessionibus audiendis indeſsus: zelo promouenda, reformanda, religionis Dominicana tam vehementer exaltans, vt illius opera, quā plurima in Etruria, in utraq; Lombardia, inq; Sicilia, monasteria, tā viorum q̄ funeritatem, ad regularem viuendi normam, quam de obseruantia appellare voluerant, redierint. Eius opera, cōnobium S. Dominicī Fesulanum, & SS. corporis Christi Venetiis extructum est.

Abeius disciplina viri excellētes prodierunt, Antonius, postea archiepiscopus Florentinus, inter sanctos relatus, Ioannes Masius Florentinus, Andreas Duccius, Bartholomaeus Lappatius, Ioannes Piector, & alii preclarissimi, q̄ti suo tempore floruerunt. Enimvero illud Fesulanum monasterium, quo se cum multis discipulis reduxerat, voluit extare, seminarium vite religiosa, & toris sanctitatis, pro viris, non minus quam illud aliud, quod Venetiis condidit, pro sanctimonialibus Deo addidit.

Tantę porro, apud Florentinos authoritatis fuit, vt id temporis graffante schismate, & Innocentio septimo pontifice defuncto, non alium dignorem censuerint cui sumnam legationis ad sedem Apostolicā committerent, quam Fr. Ioannem Dominicū theologum, vt futuro pontifici persuaderet, qui vñionem Ecclesiæ procuraret.

Iam Martinus pontifex, vñiuersis fere regnis Europæis prospexerat, & felicibus auspiciis cōcilio Constantiensi finem impoſuerat, aliud non remanebat, nisi vt Romanam quoq; vrbis apiceret. Et quidē Sigismundus imperator, vna cum vñiuersis Germanis virgebat, ne Constantia discederet, sed indidem aliquandiu remaneret. Ceterum pontifici, & cardinalibus, non videbatur dignum diutius, in ea vrbē, quā honestū carceris loco habebant, demorari. Galli pariter Genuam trahabant, eo consilio, vt Auiionem pellicerent. Verum ne id quoq; integrū sibi esse Martinus, vel precepta dicebat, q̄ eius vrbis occasione, plurima reipublicæ Christianæ in cōmoda, pridē emerissem: ingenti cū damno ecclesiæ & vrbis Romæ. Itaq; dicaret, patrimoniu ecclesiæ, pér absentia pontificis, à tyrannis quibusdam in Italia occupatū distrahi & lacerari, vrbemq; Romæ, religionis Christianæ columē, cum rectore suo careret, pene ad interitum redactam esse, peste, fame, ferro, igne, sedi-

Amor
paupertatis.

Zelus pro-
mouenda
& refor-
mandæ re-
lig. Domini-
nicæ.

Viri excelle-
entes ab
eius disci-
plina.

Quāta a-
pud Flore-
tinis au-
thoritatis.

Fit Archi-
episc. Ra-
gusa, &
postea car-
din.

quod à Senenibus sollicitaretur, siue quod Gregorio impensis faueret, inq; pontifica cathedra perseuerare illū veller, quem bono publico pontificatus cedere Florentini cupiebant, fatigabantque. Ab hoc fauore regio, cum Gregorius parum de renunciatione cogitaret, Florētī, in Ioannem Dominici culpam reiuentes, multis contumelias, probris, & conuictis, virū innocentem laerantur, quin & nōnulli ex pontificia Palarina, inter quos Leofardus Aretinus, & Theodoricus Niemus, literis, & scriptis variis, famā illius asperserunt, quasi ille cardinalis factus, negotium vniuersitatis, quod pridem toto conatu virgebat, deferuerit, & Gregorio sua for, authorique fuisse, ne viam cessionis oblatam, votam, iureirandoque premonstratam iniret.

Et quidē haud negari poterat, illum pro pontificia dignitate Gregorio conferuanda plurimū laborasse: non tam omnino in culpam trahi debuerat, præsertim, cū acris iudicio ille perspicere tecnas Petri Luna, iudicantis nō tantū Gregorium, sed & vñiuersam ecclesiā. Sanc Ioannes, ad Sigismundum Romanorū regem, in habitu transformato profectus, ostendit, sibi non defuisse desiderium confiendæ vniuersitatis: cum regi modos & rationes extirpandi schismatis aperuit, & quo ordine concilium generale celebrareretur, indicauit, vnde postea Sigismundus rex, Ioanni XXIII. pontifici sua for accessit, qui illud Constantiam conuocaret.

In eo postmodum concilio generali, Fr. Ioannes Dominicū cardinalis, à Gregorio XII. legatus, pontificatus nomine illius depositus, & reliquis patribus in componēda pace ecclesiæ adeo strenue collaborauit, vt dignus esset, qui dignitatē cardinalitatem retineret. Voluit quidē sacerdotem purpurā deponere, & iter episcopos confidere. At Patres, Imperator, & Proceres non permisere: quinimum vt inter purpuratos remaneret, compulere. In Hungariā legatus, ad hæresim Hussitarum illuc recens exortam extinguidā, cum nonnullos gentis illius obdurato esse animo aspexit, adeo vt suaderet non sustineret: Sigismundus siadebat, vt in concumaces ex lege ageret, partuanq; illam scintillam tempestine extingueret, ne incendio postmodū adueniat, remedio nullus esset locus. Noluit Sigismundus seueritatem legum in pertinaces propositi exercere: vana spē adductus, aliarū rationum, quibus existimabat illos aliquādo ad vnitatem fidei posse reuerti. Budan Vngariæ metropolim, fr. Ioannes cum appulisset, vt illam in religionē & integritate fidei catholicae conferuaret, tantū concionibus, disceptationibus, sacrificandi quotidianā consuetudine, elemosynis, ac reliquis pietatis operib⁹ effecit, vt illa vrbis velut parentem optimum, sanctissimumque, & viuentē coluerit, & mortuum luxerit, nec non defunctō inferias celeberrimas perfolleret, comitantibus funus summis principib⁹, & magnatibus, vñiuersa nobilitate, clero, ac populo, cum is moriens, maximā opinionem sanctitatis apud omnes reliquerit, quam etiā miracula ad eius sepulchrum patrata, restata sunt, & merita illius viri apud Deum quanta sunt, abunde declararunt. Obiit autem hoc ipso anno M. CCCC. XVIII. etatis sua LXIII. sepultus in monasterio fratrum S. Pauli primi eremiti, vbi dicitur clare miraculis. S. Antonius tit. 23. cap. 11. §. 3. Ioannes Carolus Florentinus in eius vita. Leander Albertus de viris illustrib⁹ ord. pred. lib. 3. Ciacconius in Greg. XII.

Iam Martinus pontifex, vñiuersis fere regnis Europæis prospexerat, & felicibus auspiciis cōcilio Constantiensi finem impoſuerat, aliud non remanebat, nisi vt Romanam quoq; vrbis apiceret. Et quidē Sigismundus imperator, intercedente Casare Sigismundo, & à Carolo Francorum rege, Parisis imprestatas, seu adeo stabilitas, ad aliud biennium obseruerant: quas cum rex Ladislaus prorogatas esse voluisset, & hoc anno rursus apud Velunā Samagritia cum iisdem cruciferis de pace cōvenientem fecisset, atq; inde infecta re, dimissisq; proceribus discessisset, parvabituit, quin in Rastemburgensis commendatoris insidias, in venatione incederet. Sub quod tempus Vitoudus amissus paulo ante Anna vxore, alteram duxit Julianam viduam prioris materteram, atq; id matrimonium incestū Ioannes Cropidoli episcopus Viladislauensis, qui etiam regem in Lithuaniae forte secum erat, prater disciplinam ecclesiasticam iunxit, cum Petrus Vilnensis, vt id faceret, ne qua-

tioni-

eo S. Vin-
cent. Fer-
rer.

1418.

CHRISTI MARTINI SIGISMUNDI MARTINI CHRISTI
REG. ROM. 8. PAP. V. I. REG. ROM. 8.

1418.

CHRISTI MARTINI SIGISMUNDI MARTINI CHRISTI
REG. ROM. 9. PAP. V. 2. REG. ROM. 9.

1419.

Ecclesiastici. SIGISMUNDI MARTINI CHRISTI
REG. ROM. 9. PAP. V. 2. REG. ROM. 9.

569

tionibus: de Basiliis vero, ac sanctorum martyrum templis nolle aliquid cōmemorare, quæ aut ī corruerent, aut paulo post collapsū viderentur, abeundum sibi in Italiam renunciavit, vt in solio Petri resideret, ad quod illum suffragis & votis extulerant.

Monebat ergo omnes ac singulos, ferrent æquo animo, quod neccitas & ratio postularerit, & si Ecclesiā Romanā caput esse, matrem, ac magistrum omnū Ecclesiarum nō ignorarent, pateretur in ea suum pontificem commorari, ne supēcūs gubernator, à pupi ad prorām transfratur, cum ingenti nauigantium, hoc est in republica Christiana viventum pericolo atque detrimento.

Obtinuit non difficulter, ne abeunte interpellarent importunis deprecationibus: & sacro Pentecostes die saeculari solenni operatus, cū populo benedixisset, feria secunda quæ fuit xvii. Calend. Iunii, eiusdem solennitatis impendiis publicam pecuniam insuffiscent, iussos abire domum, & publico abstinere. Nouum inde per tumultum populus creauit concilium pro suo arbitratu, statuens annuam in reliquum esse administrationem, quo honor magis per multorū ciuitum capita crebresceret. Arbitrii sunt enim, perpetuum confutatum non esse alius quam perpetuum tyrannidem, quæ se aliquando cum magno ciuium proderet incommodo. Qui vero creati fuerū noui consules, quum cernerent debita legitimis ex causis conflata, nec posse ciuitatem ex his emergere, nisi cōmuni per omnium ciuium capitā instituta collecta, idq; iustis rationibus persuaderet ciuitibus conati essent, extrema sibi mala conciueret.

Die xxiii. Maii, à Bernatibus summo cū honore suscepit, per Sabaudiam, Vercellas penetrauit, & Nouaria, Parpiasq; visitatis, Mediolanū diuertens, à Philippo duce, clelio & populo Mediolanensi, nullo non genere honoris adhibito exceptus, primum in Metropolitana Basilica, pontificali cum maiestate, diuinam hostiam oblulit, praefentibus qui ad solennitatem cōsuluerant ad C.M. hominibus. In eius rei memoriam, Philippus dux, statuam marmoream Martino pontifici dedicauit, quæ ad hæc vñq; tempora, ad latuē dexterum eiusdem Basilicæ altaris maiori eminet.

Erat tunc quidē Philippus in armis, ditionem paternā repetens, defendantibus se acriter tyrannis, qui gūtata semel imperandi voluptate, nō ita facile de posse fuisse pellēbantur. Pandulphus Malatesianus inter alios, amplius Philippo incommodabat, capto Bergomo, in Brixianos mouens. Hunc inter, & Philippum, Martinus pontifex pacem conciliauit, coequa authoritate sua Philippum perpulit, vt Pandulpho quoad viueret Brixiam concederet, is vero tributum annum Philippo penderet, ac moriens Brixiam integrum eidem relinquēret.

Manuā postea concessit, vbi quatuor mensibus quibus habuit, varias legationes principi Italie audiuit, ac ipse cōplures misit, tum cōponendis dissidiis, tum facilitando reliko itineri, quod ad vñbem maturabat. Bononienses, aliquor ex suis destinauerant, atq; obsequium deferent. Imperatērū gratularentur, etiā obsequium deferent. Impetratērū non difficulter, vt magistrati vrbico, ab iisdem designato, potestas esset vrbem administrandi, si modo vñ ex tribus viris elecētū pontifex autoritate sua admisisset, confirmassetque, ac præter tributum annum, equitatum, peditatumq; expedītū, sedī Apolstolica & pontificia Romano pro tempore, pro quacunq; occasione sive præsidii, sive subfidi bellī, illi suo are suppeditarent, mitterentque. Ipse præterea pontifex, Iordanem fratrem, tuendis seruandisq; ditionibus ecclesiasticis, copiā ecclesiasticarum ducem præfecit, datis ea de re literis die xi. mensis Novembri. Tamen dum viueret magnanimit, cum hostibus importunitatis dimicauit, eosq; animi sui quadam insuperabiliti vñtute deuicit. Nam viuit mundi errorē, mirifica sapientia: amores, integrā mentis & corporis castitia: terrores, incredibilis animi fortitudine ac patientia.

I. Nomen, etiisque interpretatio. Vincentius à vincendo, quodā diuino præsigio nomen sortitus est. Vicit enim illa tria, de quibus si att. Augustin. in libr. de Agone Christiano. Quod cum cunctis eius erroribus, amoribus, terroribus mundus iste vincatur, sicut dicitur martyrium. Beatus autem Vincentius ticeat pro Christi confessione necatus non fuit, vt martyris potest: ramen dum viueret magnanimit, cum hostibus importunitatis dimicauit, eosq; animi sui quadam insuperabiliti vñtute deuicit. Nam viuit mundi errorē, mirifica sapientia: amores, integrā mentis & corporis castitia: terrores, incredibilis animi fortitudine ac patientia. Quomodo vero ea vicerit, docebunt ea, que de eius integrā vita, de operibus, omni admiratione dignissimis, infra memorabuntur, sed nō inepit de eis illud intelligi potest, quod apud euangelistam Ioannem in Apocalypsi describitur: Vidi, & ecce equus albus: & qui sedebat super eum, habebat arcum: & data est ei corona, & exiuit vincens, vt viiceret. Primum enim illus signi aperto, quæ hoc loco à Ioanne describitur, quamus literali sensu primū statim ecclesiæ & Christi significet, vt concorditer ab omnibus illustris scriptoribus expatriet, sed per equum album, primū statum Apostolorum intelligendum esse dicant, quorum tempore, ob nouitatem sacri baptismi, & ecclesiæ ipsa niteret & candida dicebatur: tamen non alienum est, si sermonem istum de hoc inclyto confessore Vincentio intelligamus, equus quidem dicit potest, tam ob magnanimitatem, quam habuit cū hostibus, quos paulo ante nominauimus, dimicando, quam ob predicationem ministeriū, quod exercebat, dum dicitur per viuerēs occidit regiones, Euangelium Christi longe latet diffundendo, nec

XII. Sedicio plebis
VVratislau-
sienis.

I. De vita,
sanctitate,
doctrina,
miraculis
& rebus
præclare
gestis S.
Vincent.
Ferrer. or-
din. pre-
dic.

nam equus solum dictus est, sed pulchrum fuit, ut adderetur albus, ob
nitorem videlicet pudicitia, qua emicuit: ob splendorem eruditum, qua
claruit: & tandem ob fulgorem doctrinae, quam mira operibus ad ve-
riam miraculorum coruscatione diffidit. Super hunc equum ab aliis Christi
fuit edit. Teste nempe Augustino Christi gratia est in sancti hominis a-
num, sicut Iesu in quo. Christus etiam in hoc equo sedens, habuit ar-
cunum, qui se veteris novius, testimenti scriptura, qua defendatur Christi
iana religio, vulneratur ac premitur hosti, deciscitur ac confunditur
Iudeorum perfidia, & heretorum perueritas. Et data est eis hunc hu-
equo ab corona triple: Una ex sideribus: hoc propter mirabilium
virtutum multiitudinem. De qua corona sit Ioannes in Apocalypsi: &
in capite eius corona stellarum duodecim: Altera ex auro, propter
eruditum magistrorum, doctrinae claritatem. De qua in Ecclesiastico
dicitur: Corona aurea super caput eius. Tertia ex lapide pretioso,
de qua dicitur in psalmo: Posuisti in capite eius coronam de lapi-
de pretioso. Hic equus, tam gloriosa corona insignis, exiit vincens
carnis voluptes, mundi delitias, demonum, versus. Exiit, inqua-
m, caput mandarinorum tribulationum, ut vincere carnem casitate,
mundum paupertate, damoneum humilitate, virtutia perfecta charitate.
Quo omnia cum scissis, ex gestis eius clarissime manifeste demonstrabili-
tur: Sed & huic tam strenue decantati, tam, gloriose ex prestat
hostibus triumphanti, multiplex & pretiosissimum primum promis-
tum, pro cuius amore pugnauit, in Apocalypsi dicens: Vincenti dabo
ecclae de ligno vite, q. est in paradiiso Dei mei. Et post lo posse:
Vincenti dabo manna absconditu, &c. Quia autem fuit ista tam
magnifica præmia, que figurare Vincenti a Iesu Christo promittuntur
in praefatis missis faciamus. Nam, tamen longe sumeretur oratio, si fin-
gula haec verba, quorum sensus est profundissimus, vellemus expōnere.

II.

Ortus & progenies, & quod fuit parentibus, aliquibus indi-
ciis, qualis quantu[m]que esset futurus antequam nasce-
retur, ostensus.

Beatus Vincentius ex Valentia clarissima Hispania ciuitate, & ex
antiqua honestag. Ferrariorum familia nativitatis duxit originem.
Parentes eius, post peractam in milia corporis delitiam iuuentutem, ma-
joriore etiam cum tanta morum elegantia & tam honeste, tamque
adagiis transgerint, quod non immoriter tam insignem filium habere
meruerunt. Inter cetera vero, quibus eoru[m] vita laudabiliter reddebatur,
illud seruare præcipue studuerunt, q. singulis annis, facto diligenter cal-
culo rerum, que erant eis eorumq. familia necessaria, id quod tandem
superfluum erat, pauperibus erogabant. Itaq. ambo p[ro] viuentis, hunc
filium generuerunt, qui non solum eis, sed & vniuersa patria eius perpe-
triu[m] gloriam comparauit. Euerunt ei & ali[u] duo filii, quorum alter Pe-
terus, alter Bonifacius nominatus est. Hic autem Bonifacius fuit vir v-
erius, tunc consuls omnium sui temporis eruditissimus. Qui mortua-
re, adhortatus a B. Vincentio, Carlus bisen[t]er ordinem eligit, eiusq.
habitum sibi in quodam monasterio extra urbem Valentiam, quo
vocatur porta calli. Inter illius autem ordinis fratres adeo religiosi, o-
versari sunt, quod post quatuor annos eum in eorum generali rectorē
elegerunt. Sa[nti] de hoc: ad B. Vincentii parentes redeamus. Quantu[m]
autem aut qualis esset Vincentius nascitus, patri uno, matre vero du-
abus indicis ostensum est, antequam ex vetero nasceretur. Patri namque
quadam nocte visum est dormienti, quod cum in ecclesia fratum pra-
dicatorum esset, quendam in ipsorum atrium habitu virum pulcherrim-
um, venerabilem predicatorum audirebat. Cumq. ea que ab illo dice-
bantur, magna cum auditate audiret, memorie commendare con-
seruit, hec verba à viro ei dici videbantur. Congratulor tibi, o fili cha-
rissime: quod post paulum uxor tua patet filium, cuius erit tan-
ta vita integritas, tanta doctrinae utilitas, tanta fama ac mirabilis
operum claritas, quod omnes Galliarum Hispaniarumq. populi cum
cangiam vnu ex veteribus Apostolis, venerabuntur: critici, frater or-
dinis cuius me vides. Post que dicta, multitudine, que ibi ad eis videba-
tur, magnis vocibus Deo gratias referebat. Itaq. dum & ipse in illius
modi gratia in actione se[m]e[m] multitudini conformem reddere conaretur,
statim somno solitus est, conatusq. vocis dormieum vxorem excitauit.
illa expergesita, capit virum curiose interrogare, quidnam sic vellet,
quo tam magnam vocem dormiens emiserit. Nec multum vir moratus,
sciscienti vixori somniū quod viderat, iucundissime indicauit. Igitur
super eare multa colloqui sunt. Verum quia à multa theologia sepe di-
cierant, bujusmodi somniū raram adhibendam esse fidem, nō mul-
tum de tali visione gauii sunt: sed tamen nō penitus fuit eis ablata spes,
quoniam crederent aliqua ex parte futurum esse id, quod per somnum
promiscebatur. Unde enim ipsam diuinam prouidentiam commiserunt. Ve-
rum ipsumulieri duobus indicis satie persuadebatur, nō omnino vnam
viri somniū esse existimandū. Vnum fuit, quod cum ante frigulos
filios, quos generat in vtero maxima cum molesta gestasset: tamen

Baptismus & nominis præsaga impositio.

Peractis deinde aliquot diebus, confirmatio die baptismi, amici & co-
gnati ad ecclesiam conuenire. Cum igitur deuentum est ad ea, que in-
puerū baptizandū fieri solet, inter eos, qui aderant longa fuit discep-
tatio de nomine impositione. Vnusq. ex eis, qui ad baptismum fure-
rantur, suum nomen in sancti imponi cupiebat. At sacerdos, videns
inter eos tantam disceptantiam, radio affectus, postea inquit. Quan-
tum vos exceptauit, ne vos video esse posse concordes: ego volo hui
infanti nomen imponere, sic igitur nomen eius Vincentius. Quod illi
audientes, conticuerunt, laudaueruntq. prudentis sacerdotis consilium,
ac simul dixerunt. Vocietur Vincentius. Fuit tamen post factū ma-
gna omnibus admiratio, illudq. non nisi Dei providentia euenisse arbit-
rariunt. Nam nec ex cognatu quidem, nec ex amicis, qui adstabant,
aliquis erat, qui Vincentius vocaretur. Multi autem ex eis, qui affa-
runt, ea, que gesta sunt, in ihu[m] modi nomini impositione memoria co-
diderunt, ut videlicet videre possent, si illi nomini futura opera Vi-
ncentii conuenirent. Denum vbi Vincentius adolevit, manifeste vide-
runt tam mirifica esse eius opera, ut rei & nominis nulla discrepantia
penitus appareret.

IV.

Ætas puerilis & bona eius indoles.

Matri præterea, Vincentium infantem educanti, plures causa obla-
te sunt, ut eum vlera, quam credit posse, tenerime diligenter, quemad-
modum enim parum molestia fuderat, tempore, quo eo grandia fuerat,
sic & dum eum parvulum nutritus, rarus erat in eo vagitus, & vbi-
cung, à matre collocabatur, tacitus quietescerat. Si quando in canabulū
positus vigilabat, apertos tenens oculos, secum totu[m] iocundus esse vid-
ebatur. Erat asp[ectu]s deorum, ut non modo matri, verum etiam singulis
parentes primi cum litteris imbuendū tradiderunt. Itaq. puer
in talibus exercitiis primos annos agens incredibile dictu[m] est, quam breu-
temperie quantum proficeret. Nondum namq. decimum annum atti-
legerunt. Sa[nti] de hoc: ad B. Vincentii parentes redeamus. Quantu[m]
autem aut qualis esset Vincentius nascitus, patri uno, matre vero du-
abus indicis ostensum est, antequam ex vetero nasceretur. Patri namque
quadam nocte visum est dormienti, quod cum in ecclesia fratum pra-
dicatorum esset, quendam in ipsorum atrium habitu virum pulcherrim-
um, venerabilem predicatorum audirebat. Cumq. ea que ab illo dice-
bantur, magna cum auditate audiret, memorie commendare con-
seruit, hec verba à viro ei dici videbantur. Congratulor tibi, o fili cha-
rissime: quod post paulum uxor tua patet filium, cuius erit tan-
ta vita integritas, tanta doctrinae utilitas, tanta fama ac mirabilis
operum claritas, quod omnes Galliarum Hispaniarumq. populi cum
cangiam vnu ex veteribus Apostolis, venerabuntur: critici, frater or-
dinis cuius me vides. Post que dicta, multitudine, que ibi ad eis videba-
tur, magnis vocibus Deo gratias referebat. Itaq. dum & ipse in illius
modi gratia in actione se[m]e[m] multitudini conformem reddere conaretur,
statim somno solitus est, conatusq. vocis dormieum vxorem excitauit.
illa expergesita, capit virum curiose interrogare, quidnam sic vellet,
quo tam magnam vocem dormiens emiserit. Nec multum vir moratus,
sciscienti vixori somniū quod viderat, iucundissime indicauit. Igitur
super eare multa colloqui sunt. Verum quia à multa theologia sepe di-
cierant, bujusmodi somniū raram adhibendam esse fidem, nō mul-
tum de tali visione gauii sunt: sed tamen nō penitus fuit eis ablata spes,
quoniam crederent aliqua ex parte futurum esse id, quod per somnum
promiscebatur. Unde enim ipsam diuinam prouidentiam commiserunt. Ve-
rum ipsumulieri duobus indicis satie persuadebatur, nō omnino vnam
viri somniū esse existimandū. Vnum fuit, quod cum ante frigulos
filios, quos generat in vtero maxima cum molesta gestasset: tamen

Laudabilis eius conuersatio tempore iuuenturis.

Vitam suam sicut in pueritia, sic & in adolescentia cum omni inno-
centia studuit ducre. Faciebat hoc non solum gratia, quā Deus, ipsu[m]
præueniens, in mentem eius à teneri anno infuderat, verum etiam quā
animi tu natura fortunatissima, quā summopere ad virtutes promi-
tuit reddebatur. Imitu[re] quoq. parentum diligentia, qui pueri inno-
centiam pronuntiav[er] in virtutes animum aduententes, multa blandi-
tum frequentiter, & exhortabantur, ut in ipsis virtute perse-
ueraret, ac quotidie niteretur esse melior. Itaque quemadmodum ab-

petivis parentibus didicerat, si debito tempore ecclesiæ frequentabat,
missarum solemnis intererat, predicatorum doctrinas hauriebat, re-
ligiose ieiunabat, pie Dei laudibus vacabat. Singulis hebdomadis bis,
id est, quarta & sexta, Feria ieiunare didicerat. Quod documentū adeo
tenaciter menti adolescentis impressum est, ut v[er]o ad felicem vita sua
terminum, huicmodi ieiuniū frequenter seruauerit. Quosq[ue]m
predicatores, qui Valentia Dei verbū predicabant, sine doctri[n]a, sine
inducti essent, quadam pia curiositate audire cupiebat. Quando ipsi
predicatores aliquid in beata virginis Maria praeconium dicebant, la-
tus officiebatur. Et ipsa mentis letitia lacrymas continere non po-
tuit. Igitur filium complectens ac deusculari, multis cum lacry-
mis benedixit. Filius quoque à collo patris pendens, ac paternis la-
crys plurimam communio, caput & ipsa vberime flere. Igitur
spirituali latititia, ac mutua pietate collachrymantur, Deo gratias
retulere. Moxque pater filium ad mare duxit, eique sanctum pro-
positum eius indicauit. Quia ex reverenter genisa, ac videns si-
lum ante se prostratum, ut matrem benedictionem acciperet, non
minus & ipsa caput collachrymar[et]. Tandem charissime fili, inquit,
hoc est, quod semper optauit, & quod à Domino mihi con-
cedi frequentissime postulauit. Tibi & nobis congratulor.
Tibi quidem, quia effugias huius caducæ vita misterias, no-
bis autem, quia à Iesu Christo nobis concedi meruimus,
ut nostri voti compotes nos esse videremus. Igitur Dominus
custodiat introitum tuum & exitum tuum. Det tibi
Deus celeste benedictionem, meam autem, quamdiu
vixeris, semper habebis. In his atque aliis huicmodi sermo-
nibus, illius die maximam partem consumperunt. Postero autem
die pater cum filio ad fratribus predicatorum conuentum se[nt]e contu-
lens in elemosynas erogabat, contracta facie eum facere prohibue-
runt. Quinimo terram partem substantia, qua eum contingebat, ei
concesserunt: quam ille quatriduo totam pauperibus erogabat.

V.

Magnus prosector in studio artium liberalium, & causa
ob quas à concubis plurimum ama-
batur.

Hū tot tantusq. præclaris adolescentis virtutibus accedebat illud.
quod cum raro in homine adolescenti posset reperi, solet quoque esse
maxima admiratione dignum. Namque antea, quam secundum &
vicesimum annum attingeret, tam pertinaci studio literis incubuit, ut
inter eos, qui Valentia philosophia theologiaq. proficiebant sum-
mus omnium haberetur. Inerat ei grande & acutum ingenium, tenax
indebetisque memoria, & continua in studiis perseverantia. Tane[m]
vero modestus fuit, ut nunquam vixit cum aliquo, sive loquendo si-
ne etiā disputando, contendere, parentibus tantum obedire, tan-
tumque honorare eos studuit, ut nunquam ab aliquo notari potuerit,
quod eis vel mininam dederit offenditionem. Ha[bit] tam mirifica virtutes
quod eius studiis, ut supra, in quatuor annis, eis erogabat, & in quibus eius amula-
tor esse studiis, sacra Theologie ac lectio[n]i sanctorum scripturarum,
exempli ipsius Dominicū, se totum dedit, ut videlicet cibis diuina
arma munitus, posset opportuno tempore Evangelii doctrinam longe
lateque diffundere. Nunquam oīciose stare vel loqui visus est. Vnde
cum vero tempus, aut orationibus, aut scholasticis exercitio[n]is, aut of-
ficiorum commissis occupabat. Erat in eo in cunctis, quae faciebas &
dib[er]ebat, multa & admirabilis humilitas. In conuersatione autem vi-
tria, quam diecūt, se[m]e[m] factus est, ut omnibus humanum exhibebat. Deinde quia,
ut supra scriptissimum, non solum morum elegantia, sed etiam doctrina
claritate excellens habebatur, ab eo qui in ipso fratribus conuentu pra-
erat, ei iniunctum est, ut pro fratribus adolescentium profectoru[m] de Die-
lectica & de Philosophia quippiam legeret. Quod quidem humilius
erat, sicut factus facturam recipit. Tant[us] autem erat in eo, quando
legebat, facundia & eruditio quod ex secularibus quoque iuuenibus
ad eum audiendum, ac sub eius disciplina proficiendum, supra se-
perauginta conuenerunt. In quo exercitio tres continuos annos con-
sumpsit. Deinde Prior ceterique fratres, grande eius ingenium con-
firmande, indigneque esse existimantes, ut tantus iuvenis Valentia
teneat, vnde in primis annis prædictum vidi, sive sibi aliquam perquiriam,
quæ his omnibus conueniat. Postremo, quoniam considero in te
multarum rerum esse pericula, tantumque morum elegantiam, quod illi
dilexerunt, sicut factus facturam recipit. Tant[us] autem erat in eo, quando
legebat, facundia & eruditio quod ex secularibus quoque iuuenibus
ad eum audiendum, ac sub eius disciplina proficiendum, supra se-
perauginta conuenerunt. In quo exercitio tres continuos annos con-
sumpsit. Deinde Prior ceterique fratres, grande eius ingenium con-
firmande, indigneque esse existimantes, ut tantus iuvenis Valentia
teneat, vnde in primis annis prædictum vidi, sicut factus facturam recipit. Tant[us] autem erat in eo, quando
legebat, facundia & eruditio quod ex secularibus quoque iuuenibus
ad eum audiendum, ac sub eius disciplina proficiendum, supra se-
perauginta conuenerunt. In quo exercitio tres continuos annos con-
sumpsit. Deinde Prior ceterique fratres, grande eius ingenium con-
firmande, indigneque esse existimantes, ut tantus iuvenis Valentia
teneat, vnde in primis annis prædictum vidi, sicut factus facturam recipit. Tant[us] autem erat in eo, quando
legebat, facundia & eruditio quod ex secularibus quoque iuuenibus
ad eum audiendum, ac sub eius disciplina proficiendum, supra se-
perauginta conuenerunt. In quo exercitio tres continuos annos con-
sumpsit. Deinde Prior ceterique fratres, grande eius ingenium con-
firmande, indigneque esse existimantes, ut tantus iuvenis Valentia
teneat, vnde in primis annis prædictum vidi, sicut factus facturam recipit. Tant[us] autem erat in eo, quando
legebat, facundia & eruditio quod ex secularibus quoque iuuenibus
ad eum audiendum, ac sub eius disciplina proficiendum, supra se-
perauginta conuenerunt. In quo exercitio tres continuos annos con-
sumpsit. Deinde Prior ceterique fratres, grande eius ingenium con-
firmande, indigneque esse existimantes, ut tantus iuvenis Valentia
teneat, vnde in primis annis prædictum vidi, sicut factus facturam recipit. Tant[us] autem erat in eo, quando
legebat, facundia & eruditio quod ex secularibus quoque iuuenibus
ad eum audiendum, ac sub eius disciplina proficiendum, supra se-
perauginta conuenerunt. In quo exercitio tres continuos annos con-
sumpsit. Deinde Prior ceterique fratres, grande eius ingenium con-
firmande, indigneque esse existimantes, ut tantus iuvenis Valentia
teneat, vnde in primis annis prædictum vidi, sicut factus facturam recipit. Tant[us] autem erat in eo, quando
legebat, facundia & eruditio quod ex secularibus quoque iuuenibus
ad eum audiendum, ac sub eius disciplina proficiendum, supra se-
perauginta conuenerunt. In quo exercitio tres continuos annos con-
sumpsit. Deinde Prior ceterique fratres, grande eius ingenium con-
firmande, indigneque esse existimantes, ut tantus iuvenis Valentia
teneat, vnde in primis annis prædictum vidi, sicut factus facturam recipit. Tant[us] autem erat in eo, quando
legebat, facundia & eruditio quod ex secularibus quoque iuuenibus
ad eum audiendum, ac sub eius disciplina proficiendum, supra se-
perauginta conuenerunt. In quo exercitio tres continuos annos con-
sumpsit. Deinde Prior ceterique fratres, grande eius ingenium con-
firmande, indigneque esse existimantes, ut tantus iuvenis Valentia
teneat, vnde in primis annis prædictum vidi, sicut factus facturam recipit. Tant[us] autem erat in eo, quando
legebat, facundia & eruditio quod ex secularibus quoque iuuenibus
ad eum audiendum, ac sub eius disciplina proficiendum, supra se-
perauginta conuenerunt. In quo exercitio tres continuos annos con-
sumpsit. Deinde Prior ceterique fratres, grande eius ingenium con-
firmande, indigneque esse existimantes, ut tantus iuvenis Valentia
teneat, vnde in primis annis prædictum vidi, sicut factus facturam recipit. Tant[us] autem erat in eo, quando
legebat, facundia & eruditio quod ex secularibus quoque iuuenibus
ad eum audiendum, ac sub eius disciplina proficiendum, supra se-
perauginta conuenerunt. In quo exercitio tres continuos annos con-
sumpsit. Deinde Prior ceterique fratres, grande eius ingenium con-
firmande, indigneque esse existimantes, ut tantus iuvenis Valentia
teneat, vnde in primis annis prædictum vidi, sicut factus facturam recipit. Tant[us] autem erat in eo, quando
legebat, facundia & eruditio quod ex secularibus quoque iuuenibus
ad eum audiendum, ac sub eius disciplina proficiendum, supra se-
perauginta conuenerunt. In quo exercitio tres continuos annos con-
sumpsit. Deinde Prior ceterique fratres, grande eius ingenium con-
firmande, indigneque esse existimantes, ut tantus iuvenis Valentia
teneat, vnde in primis annis prædictum vidi, sicut factus facturam recipit. Tant[us] autem erat in eo, quando
legebat, facundia & eruditio quod ex secularibus quoque iuuenibus
ad eum audiendum, ac sub eius disciplina proficiendum, supra se-
perauginta conuenerunt. In quo exercitio tres continuos annos con-
sumpsit. Deinde Prior ceterique fratres, grande eius ingenium con-
firmande, indigneque esse existimantes, ut tantus iuvenis Valentia
teneat, vnde in primis annis prædictum vidi, sicut factus facturam recipit. Tant[us] autem erat in eo, quando
legebat, facundia & eruditio quod ex secularibus quoque iuuenibus
ad eum audiendum, ac sub eius disciplina proficiendum, supra se-
perauginta conuenerunt. In quo exercitio tres continuos annos con-
sumpsit. Deinde Prior ceterique fratres, grande eius ingenium con-
firmande, indigneque esse existimantes, ut tantus iuvenis Valentia
teneat, vnde in primis annis prædictum vidi, sicut factus facturam recipit. Tant[us] autem erat in eo, quando
legebat, facundia & eruditio quod ex secularibus quoque iuuenibus
ad eum audiendum, ac sub eius disciplina proficiendum, supra se-
perauginta conuenerunt. In quo exercitio tres continuos annos con-
sumpsit. Deinde Prior ceterique fratres, grande eius ingenium con-
firmande, indigneque esse existimantes, ut tantus iuvenis Valentia
teneat, vnde in primis annis prædictum vidi, sicut factus facturam recipit. Tant[us] autem erat in eo, quando
legebat, facundia & eruditio quod ex secularibus quoque iuuenibus
ad eum audiendum, ac sub eius disciplina proficiendum, supra se-
perauginta conuenerunt. In quo exercitio tres continuos annos con-
sumpsit. Deinde Prior ceterique fratres, grande eius

*virū, eiobuiam extra vrbem eunib[us], fuit magno cum honore suscep-
tus. Panis vero post diibus episcopū & capitulum Valentina eccl[esi]a, & hi qui in ipsa vrbem magistratum gerbant, eum obsecraverunt,
vt aliquid de scripturā sacra, deg[er]at, facultate theologica legeret. Qued
libentianimo facturum sese ipso pondit. Itaque imperata facultate ab
eo, qui Aragonie prouinciam gubernabat, in ipsa Valentina vrbē &
eccl[esi]a sex annos cum incredibili omnium attentione, non solum legit
eis, qui in scholis vacabant studiis liberaliū artium, verum etiam viris
plebeis publice prædicauit, à quibus mira auiditate audiebatur, tan-
tag[er]e venerationis erat apud eos, vt in ipsa ciuitate solus doctus, solus
religio suā, ac solus sanctus, & solus Christi seruus haberetur. Tam au-
tam longe latet, non enim eruditio eius diffusa est, vt ex proximitate quoq[ue], viciniq[ue], ciuitatis multi concurrent, vt eum &
prædicantem audirent, & sub tam in signis literarum ac morum pra-
capacitate proficerent. Inter hec ipsa vena Valentiam vir, illa etate no-
minatus sumus, Petrus de Luna, vnu ex Romane eccl[esi]e cardinalibus,
missus legatus ad Carolum Francorum regem, à Clemente Papa, quem
in Fundensi vrbē in summum antistitem elegerat illa pars cardinalium,
quod ab Vibiano Papa sexto, tanquam à pontifice nō rite creato, disces-
serat. Is igitur auditus bis que de Vincentio doctri[n]a, & miris virtutis
sue ferebantur, eum secum duxit, ac tamdu[m] tenuit, donec per acto
legationis tempore ad ipsum pontificem rediit. Tam grata autem fuit
cardinali Vincentio conuersatio, vt viis multis precibus impetrare po-
uerit, ne eius curia sequeretur. Tandem impetrato, quod voluit, Va-
lentia reuersus, retulit se ad consuetudinem legendi ac prædicandi exercitia.*

IX.

Diaboli apparitio in specie venerabilis senis.

In ipsa autem ciuitate Valentia, licet fructum fecerit animarum, tamen quādūbi cōmōratur est. & demonum & hominum varias pertulit insidias, sed ut de inūsibilibus insidias omittamus, quibus o-
mnes à demumib[us] tentari fideles solent, de visibilibus hoc loco pauca subtilitatem. Quada nocte, cum finito matutinali officio ante B. Ma-
ria virgin oraret imaginem, & inter cetera virtus per seuerantia
a domino Iesu Christo sibi concedi petret, vñsa est ei adfere ante eucu-
los diabolū in specie senis valde venerabilis, cuius erat barba, vsq[ue] ad
genua prolixā, & pigerrima. Quieci dixit: Ego sum vnu ex illis
veteribus patribus, qui multis annis magna cum corporis
continentia, ac incredibili potu[c] cibis, paritate Egypti
solitudinem incolui. Et cum essem iuuenis, omnem cor-
poris voluptatem experiri volui. Postquā vero tempora in-
uenturis mea in variis delitiis consumpsi, in me reuerteris,
penitentia egi: & sic clementissimus Deus dedit mihi ve-
niā peccatorum meorū. Nunc igitur, si mihi seni creden-
dum est, qui habeo multarū rerū vñsum, tibi suadeo, vt flo-
rida etati tua cōpatriaris, & hanc corporis macerationem
nunc omittas, & vsq[ue] ad seneā referes. Nec dubites: pa-
racus est enim Deus, semper suscipere p[re]cipientes. Sanctus
autem Vincentius, vbi primo rem huiuscmodi vidit, fuit rebementi
timore commotus, sed postquam verba loquentis aduerit esse venen-
fera, diabolū effusipicatu[s] est. Vnde se[nt] Deo & B. virginis cōmen-
dans, nihil ad verba diabolū respondebat, sed se signo cruci muniens. Abi-
quit, peccifer serpens, namq[ue] ex subdolis verbis & dictis
tuis, tuu vnu ex Egypti patribus, sed ex inferni dæmoni-
bus vnu esēt conuinceris. Credidisti nouū militem Christi
tuū in fiduci possē superari. Adocuitur medici, qui nullum
in ea agitū signum esse cognoscētes, varia iudicia proferebant,
si qua tamen in ea agitudo esset, intrinsecus esse arbitrabantur. Tan-
dem videntes, quod nimis dolore torquebatur, consulente acerbiū sa-
cerdotem, cui illa confiteretur, ne videlicet inter tanti doloris rebem-
tiā sine sacra confusione descederet. Eligatur itaq[ue] ab ea vir Dei Vin-
centius, qui celeriter vñueniens, cameraliq[ue] in qua illa decubebat, in-
gressus, ac cunctū, qui aderant, ex more exclusis, cepit pullam exhorta-
tiū ad penitentiam. Mulier in initio nō audet manifestare furorem
amoris, quo occupata tenebatur, sed dicit facitq[ue] ea, qua confusione
Christianis religiosis ad ritum pertinet confessionem. Verum tamen
interea se[nt] propositum amorem, quo vrebatur, verbis exprimere, sed
quando dicere incipiebat, pudor verba labiis inherenter detinebat. Et
sic protrahebat vlerius verba, respondebatq[ue] ad ea, de quibus sanctus
confessor eam interrogabat. Et post multa verba, vlerio citroq[ue] habita,
tandem occultum ignem mulier celare non posse, sed omni formidine
pudoreq[ue] deposito. Scito, inquit, ô frater Vincenti, me non qui-
dem corpore, sed mente languere, & nisi tu mihi pro miseratione
succurras, scito me illico morituram. Iam enim annus est, quod tui amore adeo ardenter capta sum, vt non
difficilis, quam vt vsque in finem possis in gratia, de qua
loqueris, perseuerare. Respondit Vincentius: Ille qui dedit vt

inciperem, dabit quoque vt perseuerem. Itaque frontem ar-
maui cruci signaculo, & illico demon discessit.

XI.

Vox diaboli deterrentis, & virginis Mariae confortantis.

Ali tempore, dum circa quartam noctis horam in cella legerat li-
brum illum, quem edidit diu[er] Hieronymus, de virginitate beate Ma-
riae, & inter suauitatem lectionis ipsam virginem obsecraret, vt eius vir-
ginitatem custodiret, facta est ad eum vox huicmodi: Nō omnes
possimus esse virgines. Namq[ue] tametsi vñsq[ue] nunc te virginem
appellare potuisti, non tamen vltro patiar, vt tā hono-
rato nomine gaudes. Vir Dei ad h[oc] verba plurimū attendens,
intrat actus volvbat, quid sibi vellet sermo, quem audierat. Non
enim induci poterat, vt verba illa ore beate Marie emanasse crederet,
quippe que virginitas custodes virgo ipsa semper amauit, conforta-
uit, adiuuit, magnificauit. Genua igitur stetens, ab ipsa virginē pe-
tit, vt quid significare vellent verba illa terribilia, dignaretur ostendere.
Nec multo post ei beatavirgo multa cum luce visibiliter apparuit.
Et postquam sicut eum ostensione confortauit, letumq[ue] reddidit, hoc pa-
cto locuta est: Verba illa ad te paulo ante facta, diaboli fue-
runt, qui tibi proponit honorū operū difficultatem, vt ter-
ritus, ab accepta virtute defusitas. Tu autem caurus es, &
constantī animo perseueres. Et quanquā tibi cerebras para-
bit in siadas, ac frequenter conabuist[er] ut periclitetur virginis-
tas tua, vñsq[ue] ceterae virtutes quāe in te sunt, corrugant, tamē
ne diffidas, spera semper in Domino, quoniam ipse erit cly-
peus tuus, quo non solū arma diaboli poteris facile conte-
mnenere, sed & ipsum cūctasq[ue] artes & versutias eius magna-
niter superabis. Hac vbi a virginē glorijs dicta est, et a Vi-
ncentio gratia referuntur, & illa dispergit. Ex ea autē tempore Chri-
sti militi cōtum ferorū accessit, vt non terrestris homo, sed celestis
angelus esse videretur. Nunc subiicienda quoque sunt exempla qua-
dam, quibus patebit, quia a cōlilitate antiquis hostiū misere est eius
animum frangere, & ad libidinem inclinare.

XII.

Mulier eius amore cæcata, & a demono vexata, curatur.

Erat beatus Vincentius non solum virtutibus prædictis, sed etiam
corpe pulcher, & aspectu venustu quo siebat, vt esset eius virtutes
gratiore, sacerdotes, vt ab omnibus vehementer amaretur. Fuit igitur
Valentia mulier quadam, tam nobilitate generū clara, quam for-
ma corporis præstantis. Quia sagittore diabolo, capta est amore ipsius
Vincentis tam ardenter, quod nullam aut animi aut corporis quietem
habere potuit, sed singulis diebus frequentabat loca in quibus cum vi-
dere aut alloqui posset. Vincentius licet eam aduenire frequentius vi-
deret, tamen nihil tale suspicabatur, sed arbitrabatur eam aliquā de-
uotione moueri, vt & mulieribus conjectari est, que seruos Dei, qua-
dam naturali pietate affectuosis, quam facientes mares, p[re]s obsecrū
venerant. Illa autem in dies vehementissimo feruore amorū agita-
batur, ac tandem quid faceret nesciens delaberat graue & eruditinē
singere, vt si haberet opportunitatem alloquendi eum, & eidē mani-
festandi flammis ardentiis amorū, quibus intrinsecu vibratur. Itaq[ue]
lecto agitantibus more decubuit, capitq[ue], multo cū clamore magnos
ostendere cruciatu, ac dénum in lecto illo frequenter & illuc tam mi-
rabiliter versabatur, q[ue] cunctis, qui obstatib[us], ad suis commiseratio-
nem mirum in modum provocabat. Adocuitur medici, qui nullum
in ea agitū signum esse cognoscētes, varia iudicia proferebant,
si qua tamen in ea agitudo esset, intrinsecus esse arbitrabantur. Tan-
dem videntes, quod nimis dolore torquebatur, consulente acerbiū sa-
cerdotem, cui illa confiteretur, ne videlicet inter tanti doloris rebem-
tiā sine sacra confusione descederet. Eligatur itaq[ue] ab ea vir Dei Vin-
centius, qui celeriter vñueniens, cameraliq[ue] in qua illa decubebat, in-
gressus, ac cunctū, qui aderant, ex more exclusis, cepit pullam exhorta-
tiū ad penitentiam. Mulier in initio nō audet manifestare furorem
amoris, quo occupata tenebatur, sed dicit facitq[ue] ea, qua confusione
Christianis religiosis ad ritum pertinet confessionem. Verum tamen
interea se[nt] propositum amorem, quo vrebatur, verbis exprimere, sed
quando dicere incipiebat, pudor verba labiis inherenter detinebat. Et
sic protrahebat vlerius verba, respondebatq[ue] ad ea, de quibus sanctus
confessor eam interrogabat. Et post multa verba, vlerio citroq[ue] habita,
tandem occultum ignem mulier celare non posse, sed omni formidine
pudoreq[ue] deposito. Scito, inquit, ô frater Vincenti, me non qui-
dem corpore, sed mente languere, & nisi tu mihi pro miseratione
succurras, scito me illico morituram. Iam enim annus est, quod tui amore adeo ardenter capta sum, vt non
difficilis, quam vt vsque in finem possis in gratia, de qua
loqueris, perseuerare. Respondit Vincentius: Ille qui dedit vt

Dæmonis apparitio in specie Äthiopis, eum retrahere
cupientis.

Alla quoque nocte eidem oranti ante altare quoddam, in quo erat
image Iesu Christi crucifixi depicta, apparuit diabolus in specie vñ-
stis, būisemodi verba deponens: Orationibus ac cate-
ris operibus tuis, quibus te calum credis posse cōtingere,
tanquam insidiabor, donec faciat te turpiter vñctum succum-
beret. Ad quem sanctus Christi miles: Nullas tuas, ait, quale-
cumque insidias formidabo. Et diabolus: Nihil est, inquit,
difficilis, quam vt vsque in finem possis in gratia, de qua
loqueris, perseuerare. Respondit Vincentius: Ille qui dedit vt

me meipsum propriis manibus enecare decreueram, volui
tibi sapientiae cordis mei furorem mausifastare, sed me pre-
fertim tenuit pudor fæmineus, partim nomē sanctitatis &
innocentiae tuae, quæ me formidare fecerunt, ne tā execra-
bile facinus tibi aperiret. Itaq[ue] tanquam desperans, nemini
meum ignem indicare volui, tacitū vñsq[ue] ad hoc tempus re-
seruant. Mihi vero super hac iterum atq[ue] iterū cogitanti,
vñsum est potius, vt hanc corporis agititudinem fingerem,
quo locum tempusq[ue] opportunū haberem, quibus huius
ignis flamas poſſe extingueret, & optata voluptate porti.
Quamobrem meum corpus, q[ue] cernis esse pulcherrimum
expono potestis tuae. Sume igitur nunc de me voluptatē,
& principium faciamus, vt deinceps simus ambo indiffo-
lubili ac perpetuo amore coniuncti. Hac dicens, linteum, quo
tegebatur, amouit, & se[nt] e[st] tot am nudum exhibuit. Sæc[u]l[u] vero con-
fessor admiratus impudenti feminā audacia, ac scelus abominabile
execravit, imprimit eam commonere caput, vt nudum corpus tegerer.
Deinde à tam nefario opere abducere cū severitate multa conatus est.
Postremo & dixit, quod Iesu Christo à tenerū annis, iam corpus a-
nimatum, deuouerit, quodq[ue] se perpetua castitatem seruatum pro-
misserit, & ob id omnem terrenum amorem abducerit, omnemq[ue]
libidinem excretus fuerit. Quibus dicit, ab ea protinus discessit. Illa
tali reſponsione indignata, mox cogitauit in virum innocentem ob-
dere infamiam, & tanquam altera Phutiphara vxor, voluit clamare
quā mercē in hoc opus derelictibile conduxerant. Deniq[ue] post multa
salutis tortura, mulieris carita immutatum est, vt vñctime
flens, ac veniam petens super presumptionem, p[re]miserit vitam suam
infame facinus opponeretur. Beatus autem Vincentius eam rogauit, ne cui
ad eam sui causam modumq[ue] patet, accidit. Ut illa vñctimā
volvit vocem emittere, illi idem diabolus, qui ei nefandum amorem
ingesserat, eius corpus gratissimum vexare caput. Accurrunt igitur cun-
di, qui extra cameram expellant, & tanti doloris causam di-
gener inquirunt. Tandem vñctimā multa signia, mulierem à demonio ve-
xari sentiunt. Aduocantur itaq[ue] multi, quib[us] demonem nouerant ad-
iurare. Adhibetur præterea remedia, que huiusmodi adhiberi conſeu-
erant: Sed nihil cuncta valeant. Verum diabolus exorcisti ita
ſpondebat: Ex hoc corpore nunquam me pellere poteris,
nisi hue venerit vir ille, qui in medio ignis positus, vir non
potuit. Quarum igitur omnes, quid sibi velint verba, que diabolus
preficerat. Post longam autem rei scificationem, quidam ex h[oc] qui
aderant, in medium surgens: Aduocetur, inquit, Frater Vincentius,
nam ipse mulieris huius confessionem audiuit. Est etiā
vir & sc̄ientia & sanctitatem insignis, proptereaq[ue] certū nobis
esse debet, quod nemo sit, qui possit nobis illorum verbo-
rum significantiam aperiere verius. Affenserunt, & mox ad
B. Vincentium se[nt] conculerunt, vt ei rem, quā acciderat, exponentem:
orecanturque, vt dignetur vñctimā feminam, que, dum valebat, ma-
gnam erga eum benevolentiam se[nt] habere demonstraret. Ipse autem
& se[nt] plurimum difficilem probuerit, tamen ne rem insuetam facere
videtur, quandoquidem antea inservios semper vñctimā confuerant.
Accidit quod illi voluerint. Attamen secum multa cogitans, se[nt] le-
su Christo commendauit, cumq[ue] precatus est, vt pro immensa clemen-
tia sua dignaret misereri mulieris, quā a demonio non solum corpo-
re, sed & anima vexabatur. Postquam igitur vñctimā est in locum,
vñctimā vñctimā tenebatur, diabolus vñctimā tenebatur, diabolus vñctimā
emittens. En adeat, inquit, vir ille, qui in medio ignis non est astutus.
Nunc igitur hinc discedendum. Hac dicens mulierem seminata
relicta, discessit. Quis aderant, videntes tam grande miraculum, ob-
fluxerunt, eiusq[ue] sanctitatem maiori in veneratione habuerunt.

XIV.

Placida tolerantia insidiarum.

Nunc vñctimā subiiciendum, quo perspicue p[re]tate, quam patienter
tulerit flagitiorum contumelias, quies plurimum inuidabant. Fra-
ter quidam Valentia fuit ex ordine predicatorum, qui omnem etiā
vñctimā in se[nt] et laetitia turpiter duxerat, & ob hoc beatum
Vincentium exosum habebat, quia videlicet eum se[nt] incepit ab
& a malā vita abducere, & ad bene vivendum inducere comadatur,
Itaq[ue] non sicut equo animo viri Dei increpat[er] & salutifer mo-
tus, ei maligne detrahebat, & in eum multa sceleris conferbatur, dif-
fuminabatq[ue] multa, quibus celebri fama eius obscurari fecisset.
Igitur exercens corporū sui astutū obsecrare, quādam nocte mētricā
erga eum benevolentiam se[nt] habere demonstraret. Ipse autem
& se[nt] plurimum difficilem probuerit, tamen ne rem insuetam facere
videtur, quandoquidem antea inservios semper vñctimā vñctimā
fecit, sc̄ientia & anima vexabatur. Postquam igitur vñctimā est in locum,
vñctimā vñctimā tenebatur, diabolus vñctimā tenebatur, diabolus vñctimā
emittens. En adeat, inquit, mulier, qui in medio ignis non est astutus.
Hab eo dicit, abit meretrice, & lenoni, cum quo morabatur, ac
mulier alia dicit, quod in conuentu fratrum predicatorum cum fra-
tre Vincentio per integrum spatiū noctis dormiſſet: & cum idem fra-
ter Vincentius multam de ea voluptatem sensisset, non tamen dignam
eipso labore mercede reddidisset. Et ad h[oc] multa alia turpia adie-
cit, quā honestatis causa missa facimus. Lenon autem & plerique ali-
sceleris homines, qui beatum Vincentium summo odio habebant,
qui tanquam vñctimā reprobant, & ab libidinem inclinaret, se[nt] gagis-
tia denudabat & terribiliter arguebat, statim per vñctimā ciuitatem
rem diuulgauerunt. Per idem tempus erat Valentia Bonifacius, ipsius
beati Vincentii germanus, cuius supra mentionem fecimus, qui & illo
tempore erat in urbe ipsa vñctimā ex parte iuratis, quod est quoddam
magistratus genus, quo non solum vñctimā ciuitas, sed & vñctimā
p[re]fectoria ciuitates vñctimā confuerant. Huic multi ciuitum retu-
lerunt ex ordine rem omnem, quā de fratre eius Vincentio ferebatur.
Quis tanquam sceleris credere non potuit, quandoquidem confusa
erat vñctimā, quib[us] prædictus erat germanus eius, proper quod ar-
bitratus est, prout res se[nt] habebat, ab inuidis in innocentem h[oc] fui-
se confusa. Itaque ex eius confusione, qui vñctimā cum eo magistratum
gerebat, constituerunt, vt fieret per vñctimā quādam generalis pro-
cessio, cui singuli clerici ex singulis ordinib[us] interessent. Constituta
autem die Bonifacius ipse & collega sui ac cetera Valentina no-
bilitas constituerunt locum, in quo se[nt] collocare tempore huiusmodi

solemnitatum solebant, vbi & meretricem illam, quem se cum magistro Vincentio dormissi factabat, posuere: Ille seruit, si, ut singulos fratres ordinis predicatorum incidentes inspicere, & cum cum quo dormierat, fideliter indicaret. Procedentibus igitur singulis fratribus, cum transiret magister Vincentius, iurati eum meretrico fidentes, interrogauerunt an ille esset, quem nosse cupiebant. Illa respondens. No, inquit, iste est ille, quem quæratis. Scio enim hunc esse illum Dei seruum, ad cuius doctrinam audiendam omnes concurrunt: quem & ego, ex quo Valentiam veni, quatuor vicibus vidi prædicantem. Ille vero frater, quem nosse petit, senex est. Deinde vbi ipse Vincentius & post eum tres alii fratres ex more præteriorunt, mox aduenit frater ille, qui scelus aduisebat, & meretricem eum fine villo indice agnosceret, digitu demonstrans. En, inquit, hic est ille, quem quæratis. Finiit tandem præcessione, Bonifacius tertius, nobilis, qui ciuitati præfidebat, fratrem difamatorem ad se accersiri fecerunt, eique pœnam multam, ac etiam mortem, si opus esset, comminatus sum, nisi coram eis peccatum suum confiteretur, & aboleret infamiam, qua virum Dei Vincentium contaminaret. Ille terrefactus, statim fecit quod illi voluerat. Rem namque, vterat gesta, narravit. Deinde ab eis confusa dicitur, pergenitus ad Christi seruum Vincentium, qui hoc omnia ignorabat, multum lacrymans ab eo veniam petiit, & facilmente impetravit.

XV.

Benedictus Papa Auinioneum accersitum, suum confessorem eum constitutus, ac magistrum palatii.

Igitur ut eorum, quae deinceps scripta sunt, cum eis qui supra narrarimus, sit continuata narratio, quadam pro rerum noritate sunt aliud repetenda. Per illud tempus apud Auinionem, Gallia nobilissimam ciuitatem, commorabatur Benedictus tertius decimus, summus Romane ecclesiæ pontifex, quem dicimus sive missum legatum ad Carolum Gallicum regem a Clemente Pape, atq; postea apud undum sive creatum sumnum antistitem ab ea parte cardinalium, que ab Urba- no Papa sexto discesserat. Mortuo enim ipso Clemente apud Auinione, uno consensu omnium cardinalium, qui in ipsa vrbe confitebant, ipse Benedictus pontifex creatus est, quamvis duas aliae partes cardinalium, duos alios pontifices sibi elegissent. Quo factum est, ut schisma fit subsecutum inter populos Christianos: quandoquidem tres summum pontifices uno eodem tempore Romane Ecclesiæ præfidebant, quorum tandem quilibet sese legitime creatum sive arbitrabatur. Illud vero omitendum non est, quod singuli sive Galliarum Hispaniarumq; principes, & ciuitates ipsi Benedicto obediebant. Igitur Benedictus quamprimum ad summum sacerdotium electus est, missus nuncius & literis, virum Dei Vincentium ad se accersiri sibi: quia eruditus & sanctus viri, non solum erat, & secum habere voluit, ac in suum confessorem elegit, & magistrum palatii Apostolici instituit. Itaq; Vincentius, ne quis pontifici non obtemperare videbatur, quamvis molestem ei esset, si qui curiam terreni principis, tamen singula, que ei imposta sunt diligenter executus est. Confidens autem in Auinione, nonquam oriosus fuit, sed omne tempus dabat, aut lectioni sacrarum scripturarum, aut doctriinae verbi Dei, aut edificatione proximorum, aut vigilis crebri, ieiuniis, hymnis & orationibus. Ob quas res non modo ab ipso pontifice & vniuersis prelati, qui in ipsa vrbe commorabantur, verum etiam a cunctis Auinonibus ciuiis, tanquam Dei singularis fideliisque seruus, ac Christiana veritatem eximius docto, amabatur, obseruabatur, venerabatur, & egregiis laudibus excollebat. Fuerunt quampurim in tempore, qui salutariis sua fonsibus, exemplisque eius flexi, corruptos mores ac sceleratas ante actum vitam in sanctam conuersationem commutauerunt.

XVI.

Schisma, & labor viri Dei pro vniione Ecclesiæ.

Et quoniam, ut paulo ante memorauimus, tres summi sacerdotes præfidebant ecclesiæ Christiana, & quisque eorum se rite creatum siveuerabat, ob quod maximum schisma erat inter populos Christianos: fuerunt sane ea tempestate multi, qui in eam curiam summopere incubuerunt, ut ecclesiastam ad vniōnem reducere. Sed quia non ita, videretur, rem aggressi sunt, quod volebant, perficerem nequitterunt. Ob quod à multis, tam ecclesiastum prelatos, quam terrarum principibus res omnia, sive beati Vincentii commissae est, tanquam hominis, qui verax prudensque & esset & habebatur, nec quarere gloriam terrena dignitatis: proper que vniquisque arbitrabatur, neminem inter mortales reperi possit, qui tantum negotium, vel diligenter, vel prudenter, vel melius perficeret. Itaque imprimitur vir Dei Benedictum pontificem adiit, et quod sibi, ut vniuersos prelatos, & cum eis cunctis theologos, ac virtusque iurisconsultos, quorum Auinione magna multitudo erat, ad se accersiri inberet, & in consultatione ponit fac-

ret, quid ei esset in tanta ecclesiæ fluctuatione faciendum. Et præterea confuluit, ut potius in summa inopia agere vitam, quam quod propter terrenam dignitatem suam inter populos Christianos discordia soueretur. Propter haec & multa alia, que omissa facimus, tandem eidem Benedicto sibi, si opus esset, pro pace Ecclesiæ summo pontificio renunciaret. Pontifex non multum moratus, cedere quidem noluit, sed statim vocatis singulis prelati, ceterisque eruditis viris, qui eius curiam sequerantur, rem in consultatione ponit fecit, quem admodum ei B. Vincentius ante persuaserat. Verum quia res, de qua erat consultatio, & ardua & plurimum periculosa esse videbatur, ideo in eius agitatione ipsi prelati plurimi mensibus insterunt. At Vincentius interea nihil omisit, quominus sua opera vno ecclesiæ fieret. Namque multis Gallia & Hispania vrbes peragranit, sive videlicet conferens: modo ad Sigismundum Imperatorem, qui per ea tempora in Catalaniæ, Bonifacius tertius, nobilis, qui ciuitati præfidebat, fratrem difamatorem ad se accersiri fecerunt, eique pœnam multam, ac etiam mortem, si opus esset, comminatus sum, nisi coram eis peccatum suum confiteretur, & aboleret infamiam, qua virum Dei Vincentium contaminaret. Ille terrefactus, statim fecit quod illi voluerat. Rem namque, vterat gesta, narravit. Deinde ab eis confusa dicitur, pergenitus ad Christi seruum Vincentium, qui hoc omnia ignorabat, multum lacrymans ab eo veniam petiit, & facilmente impetravit.

XVII.

Ad prædicandum missus a Christo, cardinaliam respuit, & à curia cum licentia recessit.

Cum hec Auinione & Constantia gererentur, & quædam die B. Vincentius mente plurimum aguaretur, & intra se quereret, quid sibi agendum esset in tantarum angustia, repente magna vi febrium corripit sibi sentit. Post duodecim vero dies, quibus adeo grauiter decubuit, ut multi cum cederent moritur, ei visus est Iesus Christus, mirabilis claritate coruscans: quem inter multitudinem angelorum comitabantur beati Pares Dominicus & Franciscus, qui & eum confortauit, & letissimum ex sua visione reddidit. Deinde post multa huius verbis eum allocutus est. Constanus esto, & omnem mentis agorem penitus abscue. Sicut enim in multis tentationib; fortis feci, atq; ab hominum, & demonum insidiis vatiscripsi, sic & deinceps faciam, & vñq; in finem te mea gratia comitabitur, ac num ex hac corporis aggritudine & mentis angustia te liberabo. Cito enim erit pax ecclesiæ reddita. Tu ergo cum primū coquhalueris, ex curia Benedicti discede. Elegi namq; te in singularem euangelii mei praecōnem, & vñq; per vniuersas Galliarum Hispaniarumq; regiones euangelizans, in humilitate ac paupertate discuras. Et tandem post vberimum verborum operumq; tuorum fructu, in finibus terre feliciter morieris. Inter catena autem quæ euangelizabis, vlo vt populis extremum iudicium cito affuturum denuncias, populum scelerata reprehendens sine formidine. Et quoniam multas improborum calumnias parteris, ne timeas, quoniam tecum semper ero, & cum me duce, euaseris cuncta pericula, aduerteriorumq; insidias facile despiceris, vatem te adhuc expectabo, antequam mundi terminus adueniat. Hec dicens, genas B. Vincenti leuiter tetigit, tanquam videlicet ei signum singulari familiaritatis ostenderet. Moxq; adiecta multis que ad edificationem & instruendum militem suum erant necessaria, Christus ipse dissipauit. At Vincentius statim renovatis viribus, ex strato, quo decumbebat, surgit: vñq; exequi, que Christus usserat, in primū decrevit adire pontificem maximum, cui aperire sanctum pontificis propositum, & cuius licentia res ipsa facta, maiorem videret habere autoritatem. Igitur dū ad pontificem se conferre velleret, ecce ipse pontifex, magna prelatorum multitudine comitatus, conuentum Fratrum Predicatorum ingressus est, Christi seruum Vincentium inuisus. Itaq; vbi primū vidit virum sibi obuium offensorem, quem audierat gravissima aggritudine occupatum, & de cuius vita non multum sperabatur plurimum & admiratus & gauisus est. Post multos autem sermones inter eos habitos. Vincentius sumum animum Benedicto Pape manifestauit. Ille id agerens, multis vias inuenit, quibus Vincentius secum deineretur. Denique videns eum a propria dimoueri non posse, excogitauit singularem alliam viam, quia vel a proprio eum desistere siceret, vel animus eius facilius frangeretur. Vacantibus namque, tum Valentino, tum Ilerdensi, tum aliarum quarundam Ecclesiastum episcopibus, eum episcopum creare constiterit. Cumq; nec oblati huiuscmodi dignitatibus ipse Vincentius electeretur, quæda die conuocatis cardinalibus, qui Auinione commorabantur, paratoque ex more pœno, eum ad se accersitum, collegio eorum vna omnium voce voluit adnu-

merare. Vincentius hanc quoque dignitatem non quidem despexit, sed certe iustis de causis admittere noluit: Primum, quia se in dignitatem tam excellenti dignitate existimabat: Deinde quia longe vriteriora, & fructuosa animo cogitabat: Postremo, (quod & precipue eum movebat) quia si in talis dignitatibus gradu constitutus esset, ab ipsius pontificia curia discedere negauisset, atque ita nec Christi legationem exequi potuisset. Verumtamen ne ingratis pontifici maximo ipsius cardinalibus videretur, eis maximas gratias egit, ac manifestato animi sui proposito, ab eis licentiam authoratatemque euangelizandi postulauit. Summus autem sacerdos, ac cardinale audientes causas, quas vir Dei exposuit, indignum esse consenserunt, ut aliquando sicutum eius propositionum impeditur. Quas obres eum, quocunque voluisset, abiit permisérunt. Insuper ut efficacius & salubrissim populi Dei euangelium per mundum discurrens euangelizare posset, idem pontifex sponte sua magnam ligandu[m] absoluendu[m] potestatem ei contulit, mitens eum tanquam speciem apostolica sedis legatum est, quod dum ipse in portu Veneris consisteret, assuit nuncius à rege Hispania Ioanne missus, qui tradidit ei literas, quibus multis precibus & magna industria rediit rex eum in Hispanias reuocabat. Itaq; in Hispanias rediit, & post factum ibidem animarum vberimum fructum, profectus est in Gallias, & sic in Italianam plerius pontifici non potuit. Maru certe pericula nunquam formidauit. Navigauit enim ad insulas Balleares, quas nostro tempore Majoricam, Minoricamque nominamus. Dum vero per Gallias euangelizando discurrebat. Henricus rex Anglia permotus fama mirabilis operum eius, parata quædem natu, & in ea missis nuncius & litteris, eum ad se venire, & in eam insulam navigare obsecravit. Facto itaq; quod religiosus rex petierat, & eidem reuelatio multa futura, ad eius regnum pertinenter, que succedentem tempore fuerunt penitus subsecuta, atq; in ipsa Insula seminato verbo Dei, acquisitoque maxima ex eius doctrina fructu, inde discit. Et in Scottiam quæ est Anglia insula proxima, nauigauit. Iuxta eam in Hyberniam, quæ est alia Ocean maru insula, & in ea non multum commoratus, tandem in Gallias reuocatus est. In huiusmodi vero peregrinatione suis discursis vita sue talis ordo fuit. Nocte solum quinq; horas quieti tribuit, reliquas noctu pareces, vel orationibus, aut lectiōnibus sacrarum scripturarum transtulit, inde expedire dicebant, ut ipse, qui esset maximus pastor Ecclesiæ, quid sibi talia relinquit, diligenter perquireret. Itaque data sunt ab B. Vincentiū a sede apostolica literis, ut summum pontificis certiorum factaret, quanquam esset ea, quæ de ipsius iudicio tempore fateri dicebatur. Ipse acceptu lectisque literis, in his Apostolicis non obtemperauit. Compotus enim libellum quendam egregiu[m], in quo paucissimum complexus est singulas rationes, quibus moueri solebat, ut probabiliter ostenderet, ipsius iudicium nostru[m] temporibus esse propinquum. Libellum vero ad summum pontificem misit, qui eum examinaret, corrigeret, probaret, vel etiam improbareret, si forte ea, quia in ipso scripturam, aut lectionibus sacrarum scripturarum transliegit, manu autem in locum, quem sum predicaturum expetabat, se conferebat. Primum ipse missam cantu ex more celebrabat. Deinde verba salutis, prout spiritus sanctus mentis eius infundebat, pronuntiabat. Postea sermonem finito, volens populorum ad se concurrentium satisfacere deuotioni, ea manus osculandas præbebat, oblatesque fibi in firmos crucis signabat. Sic plurimi, quorum numerus nobis incertus, soli Deo cognitus est, diverso infirmitatibus genere laborantes, post factum in eis aviro Dei salutis crucis signaculum, perfecta sanitatis beneficium reportabant. Pro quatuor verum narratione alium locum excogitauimus. Verbatamen, quibus in huiusmodi languentium sanationibus vtebatur, hoc in loco subiiciemus. Signa, inquit, eos, qui crediderint, hæc sequentur. Super æuos manus imponent, & bene habebunt. Hæc primo dicebat. Deinde statim adiiciebat: Iesu, Maria filius, mundi salus, & Dominus, qui te traxit ad fidem catholicam, te conferuet in ea, & beatum faciat, & ab hac infirmitate te liberare dignetur Amen. Denique cibo sati paucu[m] corpus pro necessitate natura reficeret. Cibus eius ex pescibus frequentius erat, quos tamen non multo studio costos parat, volebat, sed quoniam religiosi viri statim convenienter videbatur. Ab eo anno, quo religionem prædicatorum professus est, usq; ad diem, quo migravit in vita, ab eis carnium abstinuit, nisi aliqua euidens necessitas eum alter facere compulisset: nunquam voluit, nisi uno servato vñ, vinum multa aqua dilutum, semper sumebat, illudq; aut semel, aut bis, & raro ter, & nunquam post tertiam vicem bibere vltus fuit. Et ut paucissimis verbi multa complectantur, constitutiones fratrum predicatorum, quæd singulas ceremonias, & ipsam regulam, vñcung, vñm esse contigerat, non minus seruabat, quam si in iporum clauso moraretur. Quadragesima annis, exceptis diebus Dominicis, ut plurimum ieiunauit. Nec vñquam talia ieiunia aliquo casu pretermisit, nisi per corporis aggritudinem ea prætermittere cogeretur. Inter vero discursus eius non quidem quod eis, qui nostri B. Vincentiū vitam lectuli sunt, necessarium sit illa scire, sed ne nobis memoria excidisse videantur. Unus eorum fuit Benedictus, cuius à nobis supramentione facta est. Alius, Gregorius duodecimus. Tertius, Ioannes vigesimus tertius. Itaque singulis hi summo pontifici priuatis, in eodem concilio, vñ omnium Patrum voce Martinus quintus creatus est. Quod ut factum est, ex illis tribus, quos modo nominauimus, Ioannes, & Gregorius, licet non libenter, tamen necessitate coacti, summo sacerdotio renunciaverunt, ipsique Martino cesserunt. At Benedictus, quoniam electio, qua creatus est, nulla ex parte reprehendi posse videbatur, nunquam induci potuit, ut renunciaret. Hæc quamprimum ad aures Vincentiū peruenire, non modo crebris literis eum ad huiuscmodi renunciationem adhortatus est, verum ipse se ad eum contulit, ac multis variisque actionibus ei suscitavit, ut decretus ac deliberatio ni Constantiensis concilii penitus obtemperaret. Denique videns, quod verbi sui fleti non posset, ab eo discessit, & ad consuetu[m] exercitia rediit.

X X.

De verborum eius & doctrina fructu & efficacia.

Quoniam inuenit in tempore multu[m] in locis verbum Dei euangelizanter, tamen dum ageret quodagestum annum, caput pere-

rius ueebatur. Illud præterea pro edomanda carne, & in memoria passionis Christi à prima adolescentia obseruauit, quod singulu nobis quibusdam flagellis è scutis confecto corpus suum multis cum lachrymis cedebat. Et si forte aliquis agritudinis impedimento id facere neguisset, hoc à suis sociis suis fieri volebat, eos per Iesum Christum obtestans, ne quid dubitarent, sed cum validissimis bussis cedente, elegit atque in socios quosdam fratres ex ipso predicatorum ordine, quorum quinque fuerunt. Petrus Muya, Ioannes de Pulchroprato, quem Tolosæ studiis literarum vacante ad predicatorum ordinem traxerat. Raphael Cardona. Iosephus Blaues, & Petrus Cerdan, qui omnes lucer fuerint vita & fama clari, duo tamen illi, quos ultimo nominauimus, tanta perfectione tantaque eruditiois fuerunt, ut eorum doctrina multis populis profuerit, iudicem in vita & post mortem multis miraculis claruerunt. Et quoniam magna populorum multitudo eum de loco ad locum euentem sequelatur, quorum pars publicam pro commissâ paenitentiam agebat, pars sola denotione movebatur, ut videlicet à viro Dei verba adiunctionis spiritualis audirent, & vi bene vivendi exemplum sument, excoegeratas est ab eo

xxi

Qualis fuerit ordo vita eius, dum prædicando per multas occiduas regiones diucurreret.

sicutum erat, vel audire confessiones paenitentium, velepisolas, euangelia, sacrosyno hymnos ex more decantare, quando & quoties mis-
sarium solemnia agebantur. Organa quoque portari faciebat, vt videlicet canus suauitate popularum affectus incenderetur vehementer,
& Dei laudationi vacare diligenter. Insuper quosdam nota-
rios elegit qui quoties a viro Dei de pace inter discordes tractaretur,
presto adfiscent, ac remissiones inter eos factas literis mandarent, ne
forse eos, vt a multis fieri solet, facti post parceret. Eos prateret, qui
eum pro agenda paenitentia sequerantur, singulis diebus post solio or-
casum per vites, & quacunque alia loca, ad qua declinabant, quaf-
dam processiones facere solebat, eisque quosdam hymnos, quos eo mo-
do procedentes cantarent, ipse componebat, ac iubebat ut quisq[ue] eorum
muditus humeris se ipsum flagellis caderet, & alta voce diceret: Hoc
sit in memoriam passionis Iesu Christi, & in remissionem
peccatorum meorum. Interque flagella tanta cordum deuotio,
tancut erat omnia luctu, tanta contrito, tanta religio, vt ipsi quo-
que incola locorum, ubi hec agebantur, non solum in lachrymas sol-
lentur, sed etiam complures ex eis, flexi talibus exemplis, virum
Dei sancti, amique societatem eius per multa terrarum spatia religiose
sequerentur. Ex quo factum est, vt aliquando supra numerum de-
cem milium hominum perteneret religiosa illa societas. Quin etiam
tanta multitudo consuebat, tam ad videndum istiusmodi spectacu-
lum, quam ad audiendam tam mirabilis predicationis doctrinam,
ne non solum in populosissimi viribus, sed etiam in campestribus lo-
co, usque ad elongata milia hominum frequenter conuenient. Et
quamvis talis corporis flagella in frigoribus, ventoribus, pluvia-
rumque sequentibus fieret tempore, nemo tamen ex eis unquam in-
currit, vel minimam agnitionem. Quam rem multi miraculo di-
gnam existimarent. Verum ne qua posset esse confusio propter concurre-
rentem turbam, elegit nonnullos, quorum neque fama, neq[ue] conser-
fatio poterat aut haberi, aut esse suspecta, quibus curam dedit, quae e-
ravit nichil necessaria, parare, stationes, diversioraque singulis distri-
buere, vt videlicet mares a feminis, clerici a secularibus separaren-
tur, & tandem omnia alia disponere, prout temporis, loci, rerumque
opportunitas postulasset. Quodquid eleemosynarum ei tribuebatur,
socii sui, prout cuique opus erat, distribui faciebat. Si quid vero su-
perfluum erat, pauperibus erogare solebat. Recunia quiores offere-
batur, a sociis suis accipi verabat, indebatque vt nihil, nisi que essent
quotidianu[m] vniuersalia acciperent.

Cum quodam die consules cuiusdam oppidi Gallie, quod Biterio dicitur, triginta ei aureos in eleemosynam obtulissent. & vir Dei eos nunquam vobissem accipere, atque illi eum in nomine Iesu Christi, & B. Marie virginis adiuvasset, re eos omnes acciperet, ipse, ne nomina tam veneranda spemere videatur, aureos quidem illico accepit. sed mox eos cuidam ex sociis dedit, iusque ut non prius ex oppido discederet, quam pauperibus, orphelis, viduisque distribueret. Omnimodum hominum non solum popularium, sed etiam principum & ecclesiastorum pralatorum vicia arguebat, non enim respiciebat personas hominum, unde nemini parceret, queaque ei reprehensione digna videbantur, ardenterque reprehendebat. Cum clericis tamen prudentius ageret. Nam quoties ad aures eius aliquod magnum & nefarium facinus clericorum perueniebat, eos aliquo in loco secreto congregabat, ac sic quoniam, quantum aut quibus de rebus opus erat, commonebat. Nec solam virtutem faciebat, verum etiam feminis, que in modum arcari fecerit. Nec minus multi sarcinae quorum in Hispaniam magna copia est, eius ignita eloquii incitati, sacrilegiam daahomerie secundam detestantes sacram baptismam percepserunt. Quorum numerus fere octo milium fuit. Multa preterea monasteria, multa hospitalia, multa sacra aedes, multi pontes pro fluviorum transitus, multū in locis fuerunt eis hortatae constructi. Ad iniuriarum odiorumque remissione, quam efficax fuerit sermo eius, testes sunt vniuersa vrbes, vniuersi populi apud quos verbum Dei seminauit. Nulla ciuitatis fuit, in qua ciues multiplicitate odios discordes conperit, a quo prius discesserit, quam eam magna ex parte pacatam concordemque relinququeret. Fuerunt fere innumerabiles, inter quos multū annua capitalia odia ob necem aut amicorum, aut affinium, aut consanguineorum excarserant, qui sermonibus eius permoti, adeo corde compuncti sunt, vt nequam veriti sine coram maxima hominum multitudine collachrymantur surgere ac clamare, se velle indulgere homicidio. Inter quae illud fuit memorabile, quod composuit magnam illam discord-

Ecclesiastici. SICISMVNDI MARTINI CHRISTI
REG. ROM. 9. PAP. V. 2. 1419.

diam, que erat inter duas nobilissimas Valentinorum familias, Solenorum videlicet & Ceneellarum, quorum animi ita erant disidentes, ac hostili odio incensi, ut multis annis varia cedes fuerint vtrig, perpetrata. Meretrices, lenones, homicidae, piratas, usurarios, Dei sanctorumque blasphematores, & huicmodi generu homines, in sceleribus perditos, fere quadrageinta milia reduxit, ad priorum flagitorum agnitionem, & ad agendam publicam penitentiam eo ordine, quem supra expressum. Nec mirum, si tam vehementer homines ad bene vivendum incitabat. Nempe cum sanctitate vita erat quedam in ea summa eloquentia, quam exornaverat in beatitudinem sententiarum grauis et splendor nitorque sermonis. Quo omnia reddebat eloqua et ignita, ita ut cuncta, que loquebatur, non ex ore terrefris homini, sed potius celesti angelii manare viderentur. Fuerunt multi, quibus diuinus concessum est, ut dum ipse predicaret, angelos Dei videant, super dum in humana specie frequenter descendentes. Ad omnia hoc accedebat, atque vox eius si erat à nature diffusa, quod

missa autem ad ecclesias quas periret ut in illis audiret, et proibito voluntate, prout visum esset, facile exprimeret. Nam pro rei necessitate acutam, grauem, gracilem ac sonoram vocem edebat. Multi insuper quasi miraculi in illo sufficiabant, quod cum numerus eorum, qui ex parte predicatorum audiebant, frequentissime tantu[m] esset, ut plures ab eo longissimum intervallo distare cogerentur, non tamen minus ab ea, qui plurimum abeant, quam illi, qui erant proximi, distincte audiebatur sermo eius. Illud autem omnium praestans istimum erat in eo, quod ea, que docebat, multis signis clarissimisque miraculis confirmabat, de quibus infra narrabitur. Maxima etiam admiratione dignum illud est, quod donu[m] linguarum, sicut & veteribus Apostolis, ei concessum est. Cum enim per illas singulas regiones quis supra memoriarum suas predicationes diffundere, & sua Valentina ac materna lingua fuerit semper locutus, tamen singulatam pueri, quam ex parte proiecti vtriusq[ue] sexus, eius sermonem per singula verba percipiebant, perinde ac si in singularum patria fuisse natu[r]a, & eorum idiomate fuisse locutus. Multi quoque Graci, Teutonici, Sardi, Hungari, & alii in aliis locis nati, qui cum non nisi materna lingua loquacient, nec aliam intelligenter, ad loca, in quibus predicabat Vincentius, cum aliis ad audiendum concurrentes, tandem concione peracta, fasci sunt se singula viti Dei verba percipisse non minu[n]u[m], quam si eorum lingua cum loquentem audissent. In illa Gallia regione, que nostro tempore Britannia dicitur, sunt quidam populi, quos Galli vocant Britones Britonizantes, quorum lingua soli ipsi cognita est, & quamvis plurimi eorum, Gallorum lingua loqui sciant, multi tamen non solum non nisi sua lingua loquantur, sed nullam aliam intelligunt. Qui tamen virum Dei, sui materno idiomate loquentem distincte intelligebant, ita ut singuli quoque pueri & semi-ne maximus fructus ex salutis causa eius doctrina percepissent.

XXII.

XII.
Quanta eius apud nobiles, itemque principes etiam infideles veneratio fuerit.

Dicendum deinceps est, quantum non solum apud populares, sed eti sicut apud clavisim patricios, atque ecclasiis curia excollet, & infus ne nimis longam texamus historiam, vnum solum hoc loco memorabimus.

etiam apud clarissimos principes, atque ecclesiarum praelatos & ipsos summos pontifices valuerit eius autoritas. Et imprimit illud dicamus, quod erat communis omnium confutatio, ut ex singulis verbibus, ad quas proficietur, omnis populi multitudo, omnisque nobilitas, & omnium clericorum ordo, ipsi quoque episcopi & ecclesiarum pralati e-gredientes, ei obuiam procederent, hymnoque decantantes, cum tan-quam vniuersitate Christi Apostoli intra ipsas urbes exciperent, sepe vero id ne fieret, ipse prohibuit. Sed ubi animaduerteret ex ea re populorum animos in Dei detractionem incendi, nec etia passus proberbi, quominus talis reverentia sibi exhiberetur, quod illi faciebant, permittebat quidem, sed propterea haudquaquam in superbiam animus eius efferebatur. Omnia enim propter Deum faciebat, & in ipsius laudem & honorem referebat. Et cum multi eius, qui ei obuiam pergebant, phar-terazia equis reverenter, ipse tamen vili asino vestitus, medius eorum humilissime indecebat, vel in calum erectos tenens oculos, vel humi de-fixos. Horum, quibus predicabat, artifices nihil penitus operabantur. Ipsique doctores qui prelegebant in locis, vbi florebant publica stu-dia liberalium artium, tamdiu a lectionibus recabant, donec concio eius absoluueretur. Tanta enim erat omnium cupiditas audiendi do-ctrina eius, quod pax infirmi domini recinere poterat, quia ad audiendum eum & ipsi docerentur. Locis vero in quibus predicebat, quam-

Extincto namque Aragonia rege Martino, cum nulli legitiimi filii ei relicti essent, qui regno succedere subsecuta est magna disceptatio inter multas clarissimas familias, cuinam regni sceptrum iuri debetur. Cumque multo tempore res ipsa in controverson fuisse, nec alius quis finis offendetur, qui ei disceptantibus pacem efficeret allaturus tandem fuit omnium communis sententia, ut aliqui eligerentur, qui

xxi

centius esset. Respondent illi, quod eum ante oculos haberet, ac dicunt se plurimum admirari, quod eum non videret, cum ipse in loco patulo esset, unde ab omnibus videripasset. Postquam haec Regina dixerunt, ad virum Dei Vincentium conuersi. Quid cause est, inquit, Pater optimus, quod Regina ad te venienti non assurgis, nec eam alloqueris? At ille, Nesciris, inquit, filii mei, nunquam fuisse a nobis permisum, ut feminæ in celas nostras introducerentur. Et quamvis hac Regina sit, tamen eam ingredi non permisi, ne siam personam acceptor. Et quoniam violentiam hanc fecit, vt me initio ingredi ausa sit, ideo quondam hoc in loco commorabitur, diuino miraculo fieri, quod eius oculi tenebuntur, ut quamvis coram habeat me, nunquam tamen videre possit. Hac audiens Regina, statim egreditur: *Vincentius autem fecitus est eam.* Quem illa videns, ante eum misum in modum humiliata est, ac pro commissione petit veniam. Cui dixit B. Vincentius: Nisi per mulierem ignorantium peccauissent, certe non impune tantam violentiam mihi fecisset. Vltor enim est Deus iniuriarum, qui seruis eius inferuntur. A modo igitur caue, ne quid ei modo committas in feruos Dei. Post multos vero inter se sermones, Regina discessit. Alia quoque vice eadem Regina volens explorare, an vita ipsius Vincentii salis in occulto esset, qualis soror hominibus videbatur: quadam nocte, magna virorum faminarumque nobilium comitate cœtrua, in concubitu Fratum Barcinone introducta, tandem venit in locum, ex quo per quasdam rimas eum videre poterat. Itaque intus, vidit virum Dei flexis genibus orantem, & circa eum maximam quandam effeclaritatem, ex qua magna radiorum multitudine profusus, circumquaque diffundebatur. Illa diligenter intueretur circum, sciens an in ipsa cellula aliqua cœra facies essent, unde tantus splendor procederet: ac tandem perpendens cum non humano opere, sed celesti miraculo fieri, ad conitantes conuersa. Abeamus, inquit, obsecro: non enim est de hoc diuino viro vltor ex experimento capiendum. Longe enim plura ac clariora sunt eius opera, q̄ ea, que extra videntur, vel fama referuntur. Eius igitur offendit id, quod ipsa viderat, ac inde siccus discesserunt.

Quomodo B. Dominicus eidem apparet, dedit testimonium virtutum eius, præcipue virginitatis.

Vltimo illud vnum dicendum est, quod est tam virginitatis, quam multarum aliarum virtutum eius testimonium mirabile, ac manifestum indicium, quod non solum a sancti huic hominibus, sed etiam a cœlestibus ciuiis venerabatur. Quadam enim vice dormienti B. Vincentio media nocte adfuit B. Dominicus, ex cuius corpore tanta lux emittebatur, quod totus locus mira claritate resplenduit. Ex quo experges adiutor B. Vincentius, ac videns virum infrastratum Prædicatorum habuit. Quis, inquit, es tu qui in hac hora huc te conculisti? Respondit ille: Ego sum Dominicus pater tuus, ad te à Christo Iesu missus, ut à me multa docearis, quæ te cognoscere omnino oportet, ut Dei legationem, ad quam electus es feruentius exequaris. Da mihi igitur locum, & simul in hoc tuo lectulo quiescamus. Moxque ad eum ait Vincentius: Et unde mihi à Pater sanctissime tantum honoris aduenit, ut tantus vir, cœlestis ciuius, ad me veniret, & mecum, qui mortalis sum, velit in vilissimo lecto meo quiescere? Nunquam id permittam: pedum vero tuorum vestigia humi prostratus adorabo. Quod rbi Vincentius facere voluit, Dominicus prohibuit, & ait: Age Vincenti, perinceptam virtutum semitam constanti animo gradiaris. Scito enim apud Deum magna esse merita tua, & ut iocundius vitam agere possis, volo te scire, quod multa sunt, quæ te mihi similem efficiunt, propter quæ non inumento dignus es ut mecum vno in loco quiescas. Primum es eiusdem religionis vinculo adstrictus, quo & ipse fui, quando mortaliter erā, & vestra vita fruebar. Deinde es euangelica doctrinae prædictor & doctor, à Christo, sicut & ego, missus ad euangelizandū. Es præterea virginitatis virtute insignis, quia me quoq; constat præstans tunc claruisse. Postremo sunt in te aliae multæ magnæ virtutes, in quibus tu optimus filius me patrem feliciter imitaris. In illo tamē tibi sum anteponendus, quod fui dux ordinis predicatorum. Tu igitur stude, ut quæ cecepisti, diligenter persequaris, ut non invenias te a me separandum.

XXIII.

In ea Galicie regione, quam nostri temporis vulgus Delphinatum vocat, est inter duos montes yallis quedam, quam sub illud tempus, quo B. Vincentius clarebat, habitabat gens quedam ferre barbarae, que erat tot malorum labi infecta, quod quicunque ex eis non vacasset lascivie, aut non paxisset ex rapto, vel non fuisset humani sanguinis effusione delectatus, aut non fuisset magicarum artium usus præfigitus, plebatur. Qui concubuerunt quidem, sed rem gesta considerantes menti considerant, Et quamprimum illuc, Vincentium adierunt, cumque per Iesum Christum, & omnes sanctos eius obsternantur, ut eis manifesta faciat singula illa, quorum partem proxima nocte viderant & audierant. Ille, quantum primo plurimum resisterit, persequitur item se adeo stricte obtestans vidit, eis omnem rem illic ex ordine manifestauit, orans ne cui reuelarentur.

MIRACVLA

1. Cum aliquando apud Valentiam Hispanie vrbem, B. Vincentius concionaretur, & à concione permulti ad cū concurrenter, vt ipsi bene precaretur, inter alios adfuit etiam Alfonlus quidam praeceptor alias, quibus prædictus erat virtutes, etiā iuriis sane quam peritus. Eum intuitus S. Vincentius, *Grati. lor.*, inquit, *tibi, opt. nejli.* *Noezi is fore, rt & patria & familia tua maximo s̄ ornamento.* *Suntum eum inter mortales dignitatem obtinerebū, meque vita functum maxime honore affites, & principia reverentiae prosequeras.* Tantum vide, vt in virtutum studio perleueres. Alfonlus hac viri Dei verba mandat memorie, dat operam vt in dies seipso melior euadat, post aliquot annos creavut Valentinus Episcopus, inde Cardinals, postrem iam grandævus, præter omnem mortaliū expectationem fit pontifex Romanus Calixtus co nomine III. Tum vero non immemor, quæ ante annos quinquaginta ipsi prädictisset B. Vincentius, tertio pontificatus lui mens eum sanctorum catalogo adscriptis.

2. Propter raram eruditonem, cum adhuc esset admodum iuuenis, ex decreto Patrum sui instituti, missus est Barcinonam. Philosophiae magister: qui quidem est honoris titulus, quo ornari solent iuuenes ordinis S. Dominicī. Vbi Barcinonam venit, nō modo Philosophiā prälegit in schola, sed etiam conciones habuit ad populum, namq; ab ipsa adolescentia mirifice instruētus fuit ad concionandū. Erat tunc famēs ingens iū in locis & magna annoꝝ caritas. Ea causa indicta sunt publicae preces, factæq; solennes processiones, à clero, & à populo vniuerso. Interea quodam die Dominico sermonem habuit Vincentius, aderant autē supra triginta hominū millia. Ibi tum ille diuinus permotus, *t'ou, inquit, & Barcinoneis gratos vos esse Deo pro beneficio vobis ab ipso collato.* *Hoc enim ante solū locum oributum duo magnæ naues tritico onus in portum vobis vestra appellent.* Iis verbis multi ē populo lætabantur, sed viri grauiores, cum eis necedum esset sancti vii perfecta virtus, parum eis tribuebant: nec decrant certe rationes, quæ non admirarentur, vt eis sermonibus fides haberetur. Itaque plus inde scandali & offenditionis, quam laetitia exiit in populo. Et Prior quoque illius & Fratres eum temeritatis arguebant: quibus ille placidissime respondebat ita fore, quemadmodū dixisset. Et certe vera eum dixisse rei docuir eventus, nauibus ante solis oceasum ad vrbem feliciter appulsi.

3. Perpinianī vir sanctus ardentissima laborabat febri, ita vt vita ciuis à multis pro deplorata haberetur. Adducebantur à fratribus Medici, quibus illi ait: *Non ego vestris opus habeo pharmaci: neque enim aut hoc tempore, aut hoc in loco, aut ex his cogitatione deceperit sum ē vita.* Longa mihi adhuc suspensa vita emetienda spatio. Post dies quatuor in columnam me videbitis. Abscedunt Medici, & die quinto Vincentius sanus apparuit.

4. Frater quidam Augustinianus, idemq; Prior coenobii cuiusdam in Catalonia, multa nefanda cū aliis quibusdam maledicis obrectatoribus in virū eiusq; doctrinā infesterat. Cernens autem eius mansuetudinem & in perferrendis iniuriis constantiam, vita quoq; sanctitatem, & falso eum criminatum doluit, captansque opportunitatem, eum adiit, veniam petiit, sc̄ vnum ex illis cſte confessus est viris feceleratis, qui contra ipsum eiusq; sanctam doctrinam conspirascent. Sed de tua humilitate & mansuetudine certo mibi, inquit, id pollicor, liceat multa in te impie commiserim, non me repulsem apud te passurum. Cui sic vir sanctus respondit: *Ego tamquam tibi, sociisque tuis ignoni, sed multo etiam magis tibi percit Deus, qui hanc tibi adspicitur mentem, ut hodie ad me venires.* Fessus igitur & consule anima tua, certus te brevi moriturū. Quam primum adito sacerdotem, eique peccata omnia, quorum potes meminiſſe, confitearis. Ille valde perterritus fecit ut iussus erat, deinde accepta benedictione, & pacis osculo, à viro Dei receperit. Necedum pertenerat ad locum, quo ire constituerat, & ecce subito corruens, expiravit, nō sine maximo sociorum eius terrore & admiratione. Porro S. Vincentius eodem momento ait ad illos qui ipsum comitabantur: *Oremus pro anima fratris illius, quem paulo ante horatū sum, ut sua peccata confiteretus, iam enim mortuus est.* Itaque eodem in loco eius exequias sunt celebratae: quibus peractis, nuncius adfuit, repentinum eius obitum indicans.

5. *Quod mea misericordia, et patratus Cœnobii S. Matritate de Podio, quod est Valentia, abdicata conobii sui curia, cōstituerat cum ceteris sequi virum Dei, eius animi pietatem animaduertens vir sanctus, libenter eū recepit. Pauclissimis inde elapsis diebus illi ad se accito ait: Hic tor fili, ut protinus coram me confitearis, ac deinde ad tuum reverarū monasterium. Illis enim tibi sepulchri locis erit. Porro dom iter facit, nunquam cesses a laudibus Dei, & si quid inquam vera contritione habuisti, id tam in te excitare concerz. Ad fore monasterii Fratres omnes te cupidissime praefolantur. Ille tametsi non satis viri sancti dicta affligeretur, tamen fecit libens omnia, factaque confessione, & percepta sancti viii benedictione, ad suum properauit conobium, mox vero vt eius limen attigit, spiritum exhalauit, eodemque momento illi quoque iussit B. Vincentius exequias fieri.*

6. Alexandria Longobardia civitas est, ibi concionante B. Vincentio, adfuit etiam Bernardinus ille, nunc toto orbe nominatissimus, professione Franciscanus. Id quidem temporis, sicut multis esset ornatus virtutib⁹, tamen etiam numerū iuuenis erat, & necedum apud Italos nomen eius celebre habebatur. Porro B. Vincentius iam toto orbe celebrabatur. Vbi autem cōcionem eius Bernardinus audiuit, admirans doctrinam, eloquentiam, & seruorem sancti viri, ad illum se contulit, cupiens in illius se amiciam insinuare, vt posset eius & verbis & exemplis institui, eius autem egregiam indolem facile animaduertens B. Vincentius, humanissime accepit, apud se illum cibum sumere voluit. Post multos vltro citroque collatos sermones, accepta benedictione Bernardinus abiit. Postridie mane cōcionante B. Vincentio, adeſt rufus Bernardinus. Ibi tum palam edixit B. Vincentius: *Noveritis chris̄m in te nos adfratrem quendam Franciscanum, qui pacis ab hinc anno erit insignis in tota Italia, atque ex eius tempore, tunc doctrina fructus voberrimi exiſtent, & liceat ego illum orare antecedam, attamen in Romana Ecclesiā ille me honore antecedit. Et vos quidem decet hoc nomine gratos esse Deo, ego vero reliqua illi Italia, me ad Gallias & Hispanias recipiam.* His dictis, eo rediit, vnde parumper dicens erat. Post annos decem, Bernardinus nomen Italiam omnem compleuit, & quamvis triginta annis ante illum ex vita decessisset B. Vincentius, sex annis ante Vincentium Bernardinus in sanctos relatus est.

7. Apud Cæſaraugastam, nobilem Aragonia vrbem, dum vir sanctus in agro concionem haberet, sermonem interrupit, & in multas lachrymas prorupit. Deinde tergit oculos columque fulsipiens paulisper filuit. Mox ad populum, rei nouitate attonitum, conuersus hilari vultu: *Non miramini, inquit, filii mei. Didici enim à Domino, hac hora Valentia ē vita abusiva matrem meam, & ea causa lachrymabam, at nunc illi gratiulus postquam iridem cognoui eam pie ac religiose hinc emigrasse & vivere cum Christo in celis.* Annotarunt eius verba plerique omnes, fusilesque verissima paucis post diebus, cum literæ de mattis eius obitu allatae essent, cōpererunt.

8. Eodem modo sororis quoque suæ mortem cum esset Tolci, diuina reuelatione cognovit. Fuit illa virgo vsque ad obitum suum, multisque annis reuerenter admodum quandam fratris sui Vincentii lineam tunicam apud se conservarat, quam morti iam propinquā, suo corpuloso imponi voluit, sicutque iacens, inter alia crebro hæc verba repetit: *Ora Deum pro me charissime frater Vincenti.* Tandem post horas duas, hac illius suprema verba fuere: *En frater meus Vincentius me deducit ad tribunal Iesu Christi, quibus dictis, mox animam reddidit.* Hæc autem omnia B. Vincentio inter sacrificandum reuelatae fuere. Itaque peracto sacrificio ascendit pulpitum, & omnibus palam indicauit. Post dies non paucos ex literis cognitum est, eadem hora misgrasse illam, qua B. Vincentius dixerat.

9. Bienniū eius spatio, quo fuit in Britanniis quendam ex eius sociis vexauit febris. Petiti is benedicti & circue consignari à sancto viro, vt posset eo morbo liberari. Et manus quidem suas illi beatus Vincentius imposuit, sed mox eum intuens. *Noveris, inquit, filiū ultra te expetere sanitatem, namque post dies octo hora prima Dominica diei morieris.* Consule igitur salutis anima tua. Ille paruit beato viro, & eadem hora, qua prædictum erat, vita functus est. Ad eius exequias multi conuenierunt sacerdotes, à quibus vir sicut posuit, ut

singuli pro illius anima terminas celebrarent, dicens reuelatione diuina se didicisse triduo illum purgatorii pœnas luiturum. Offeruntur ab illis missarum sacrificia, & à Vincentio gratie eis aguntur, indicaturq; missarum & precum suffragiis animam à pœnis erexit, ad cœlos euolasse.

10. Toulouse vir Dei in tanta populi frequentia sermonem habuit, ut cum multis locis decessit, in muros plerique concendere cogerentur. Inter eos iuuenis quidam in muro positus somno corripitur, & ab ipso muro si pendet medius, vt nisi Deus ferat opem, de eius salute actum esse videatur. Sentit id in spiritu vir Dei, (nam corporis oculis illum cernere non poterat) sermonemque interrumpens. Quidam, inquit, adolescentis à tergo meo somno oppressus hæret muro, qui nisi excitetur, animo & corpore perituras est. His auditis, mox accurrere quidam, & hominem conservarunt.

11. Apud Ilerdam sacerdos quidam sub externo habitu cultioribus vtebatuſ indumentis & rebus, quibus homines lascivi delectari solent, sed ea tamen non sinebat ab aliis videri, priuata delectatione contentus. Concionare autem ea in urbe viro Dei, & inter alia virtutia etiam seueruſ castigante eorum petulantiam, qui in corporis cultu essent immoderati & superflui, eius quem diximus, sacerdotis vitam omnepi, & conuersationem, studium omne, quod in corporis cultum conferret, singularum quoque vestium, quas sub exteriori habitu ferebat, formas & colores luculentè explicauit, vbi id ille sacerdos audiuit, obſtupuit, cogitanque secum nonnisi diuina reuelatione ea illum sciire potuisse, valde compunctus, omnem vitæ & vestium laſciā propudiauit, ſanctumque virum mensibus viginti duobus per multa Hispaniarum loca cupide & religioſe comitatus est.

12. Valentiae multi, relictis rebus temporariis, virum Dei affectabantur. In iis quidam, Caynam nomine, res suas pro aureis quadringentis distraxit, veniensque ad B. Vincentium; at feillum sequi velle, cupereque aurocos illos omnes non aliter, quam ipse vellet, expendere. Horante B. Vincentio, vt in Christi pauperes illos conferret, abiit ille, & ducentos quidem aureos elargitus est, reliquos in vīſus necessarios referauit. Inde ad virum Dei reuersus. Feci, inquit, Pater, vt voluisti. At ille spiritu sancto reuelante, sciens eum mentiri. Non es, inquit, dignus meo contubernio. Cum enim aureos ducentos tibi retinueris, certum est ne needum spem in Deo confiduisse, itaque me libero animo sequi non poteris. Ego vero in meo contuberno illos habere volo, qui fide & virtutib; non quia nūmī & opib; abundant. Ille, haec audiens, coram multis humi prostratus, cum multis lachrymis, & culpam suam faslus est & veniam petiuit, facileque impetravit, cum etiam reliquam pecuniam erogare conſtitueret.

13. Apud Derlhuscenae Cataloniae oppidum quodam die pro facienda concione in suggestum ascendit, sed præter morem diu tacitus permanit. Expectabat populus admirabundus, ille vero causam silentii eam effe dixit, quod sustineret aduentum quorundam, quos ipsi sciret fore graſſissimos, hortabanturq; vt venientibus locum preberent. Vix verba finierat, & ecce tota Iudaorum synagoga illuc accedens, ait feelle Vincentium concionantem audire; Accipiuntur iocundissime ab omnibus, & locus eis opportunus attribuitur. Porro vir sanctus antequam sermonem inchoaret ſcificabatur ex illis, cuius hortatu eo aduenient. Illi ſe respondent nullius ſuſionis, ſed tanquam diuino quodam inſtitu permutos, ſimil omnes ad ipsum audiendum accedere deliberaſſe. Orditur inde sermonem præceptio Dei, & tanta gratia proſequitur, vt magna Iudaorum pars in Christum crediderit.

14. Barcinone mulier quedam infantulum in genitalibus ruptum, ad B. Vincentium adduxit, orans, vt crucis ei ſignum imprimeret. Cui vir sanctus. Gaudie, inquit, filia. Infantulus hic brevi curabitur, & vbi adoleuerit, allegeur in clericum erit, theologus preſtantissimus. Iis dictis manum imponit infanti, & is evestigio ſanatur. Deinde temporis ſuccelſu euenerunt ea omnia, que vir sanctus prædicterat. Nomen viri, ſi quis noſſe velit, eſt Ioannes Solerius, hodieque ſupertet, & ob raram eruditonem apud Alphonſum Aragonum Regem in multo preio eſt habitus.

15. In villa quam Morellam vocant, non multum diſtante à Valentia, vir fuit & genere & virtutibus nobilis, habuitque vxorem iuuenem & quidem ſpeciosiflammam, & multis virtutibus ornatissimam, ſed eadem ipſa per interualla quaſi furore corripiebarunt, non ſine magno & ſuo & aliorum periculo, cum alioquin ſibi reddita, ſingulari prudenter & mansuetudine poſſeret. Ad ades eius, iuuitarite marito, venit B. Vincentius, moxq; oblatae ipſi mulieri beñe precatus eſt, imposuitque illi manum. Et quādū quidem illic moratus eſt nullam mulier furoris moleſtia paſſa eſt, ita vt iam ab omnibus plane curata putaretur. Abeunte autem marito cum familiā ad concionem S. Vincentii, illa ſola cum alia familiaris remansit, cibos necessarios præparatura. Sed cū illa ſemina aliis intenderet, hanc rufiſuſamenta corripuit, & ecce in ſaintem ſuum in fructu ſecat, partemq; coquit ad ignem, reliquam coenare refuerat. Abſoluta concione, maritus domum latus redit, ab occurrente coniuge perquirit, num ſit appuratum prandium. Illa reſpondet parata eſſe omnia. Rursus ſeſcitante marito, an pices commode coſti ſint, ait cum piceibut etiā egregias ſe coxiſſe carnes. Id vero ille moleſtia ferens, obiurgauit eam, ſciens B. Vincentium à carnibus abſtincere. Tandem aduerit illam more ſolito furiis agitatam proprium maſtaſe ſilium. Tum vero ingens omnium exiſtir luſtus, & clamor maritii in primis, qui eam calamitatem ferebat acerbiflame. Res geſta ad B. Vincentium perfertur, ille mox accurrit, extenta manu iubet omnes ceſſare à clamore & ciuilitate, porro infantis membra diſfecta ſibi offerri, quibus allatis, flebit genua, paucis obſerat Deum, inde crucem exprimit in cadaver infantis, ita dicens: Iesu Maria filiu, mundi ſalut & Dominu, qui huic infantia animam ex nihilo feci, eam in hoc corpus refuſiat, ad laudem & gloriā nominū ſui. Hac vbi dixit, cunctis ad ſpectantibus membra inter ſe coniunguntur, & infans reuixit. Ex tanto vero tamq; reuera ſtupendo miraculo, quanta illic omnium admiratio, quantu gaudium, quanta ad priorem erga ſanctum virum veneracionem accedit exiterit, facile per ſe quidem potest intelligere.

16. Alius quoque illi infans mortuus oblatus eſt, cui post breuissimam prece manu imponebat, mulieri eum offerenti dixit: Abi domum, & iugiter laude Deum. Infans bi dormit, ſed priuquam domum reverari, excieabitur. Crediti mulier, & abiit, cumque limen domus calcaret, infans ſe commouet, edit vagitus, matus fugit vbera ac poſtea matutinuſque peruenit etatē.

17. Valentiae ſub ſacra concione addueta fuit ad beatum virum mulier ab ipſo ortu muta. Ille paululum intermisſa concione ſuſcipiens in colum, moxque ad feminam conuerſus. Quid vū, inquit, filia? Illa reſpondit: Panem volo & loquendi facultatem. Tum ille: Panem quidem, inquit, donec eris in vita, habebis, ſed cum ob multam anima tua ſalutem lingue officio careas, noli fraſtra illud petere, quod nunquam ſiſiſtratur. Si enim loqui potuſſes, immodeſta mordacitate & corporis & anima vita perdiſſes. Abi igitur, & mente Deum laudare ne eſſes. Reſpondit illa: Faciam ſancte Pater, quod hortari, ſatimque obmuſur, & poſt annos ſeptem mortua eſt.

18. In quodam hospicio quindicem panibus ſupra duo hominum millia vir sanctus reſecit, parumq; vini, quodq; iam pene coacuerat, in optimuſum vinum mutauit, iſdem apponiuſſit. Cernens autem hospes tam inſigne miraculum, humi ſe abiit, & cum magnis clamoribus omnibus quiaderant, remque ignorabant, quod gestum erat indicauit, nec potuit eum compreſcere vir sanctus, quin omnes ad gratias Deo agendas hortarentur. Post cibū ſumptu iuſſit B. Vincentius, vt hofitiuſum pretium ſolueret, at ille nihil prorsus recipere voluit, id folium rogan, vt domui ſuſe & cunctis in ea habitantibus vir sanctus bene precaretur. Factum eſt ita: cumq; luce proxima hospes cum coniuge ad oppidum proficiſci inſtituſſet farinam vinumq; empturus, ciftā farina, doliumq; vino ſuauifimo abunde plenum conſpicit. Niſi prolixi ſuſtemus, ſi ſingulatim annotare velimus quoties vir beatus ſuis precibus id genus res auxerit, cum id fecerit ſapissime. Vnum hoc præterire non poſſumus, quod vinum, vnde ad ſex hominum millia, qui vitum ſanctum ſequebantur biberant, non folium nihil imminutum eſt, ſed etiam in decem annos ſeruatum (licer-

ram mul-

tam multum inde distribueretur, vt vni anno vix poſſet ſufſicer) morbos curauit eorum omnium, qui inde biberent.

19. Puella quadam à ſætiſſilio daemone obſeffa, tam etiā ſunibus eſſet vineta, vix ab octo viris ad B. Vincentium adduci poſtuit: in cuius conſpectu vt venit, clamores edidit ſane horrendos, itaq; ſe comparauit, vt omnibus terror in incutere. Primo igitur præcepit daemoni vir sanctus, vt eam vim remitteret, nec puelam exagitaret, mox ille obmutuit, & puella ſteti immota, obliquis oculis intuens in virum Dei. Deinde rufus in Chriſti nomine præcepit daemoni, vt quando & quam ob cauſam in puelam eſſet ingressus, ediceret. Tum ille fuiſſis eſt, ſe ante ſeptrium matrem puelam incitare conatum, vt maritum occideret. Illam vero, cum multos audiret ſtrepitus in aeribus ſuis, quos daemones excitarant, euigilasse, ſequi crucis ſigno muniflame, Chriſtique & B. Mariae virginis nomina appellasse: Tum vero nihil ſe potuſſe contra illam, quandoquidem nomina illa plurimum daemones formidarent: ſed puelam, filiam eius, eo quod cruce ſe minime conſignaverit, ſe inuaſiſſe, reliquias nil potuſſe no cere, quod crucis expreſſiſ ſignum. Illico tempeſtas diſperat, & mira redit aeris ſerenitas. Tum ille pulpitum ascendet, ita locuta eſt: Nisi pro nobis bodie Domini deprecari ſufficiunt ſancti apostoli, ranta his locis, chariſimi, exciſſerit tempeſtas, quod nec in arboribus frondes, nec in agro villa germina, vel quicquam pirens remanifient. Nec tamen velut nimium eſſe ſecuri, nam intra annum ſimilem ſtu experti ſtempeſtam, ſed crebris apud Deum precibus agite, vt pro ſuſ immensa clementia & vobis & rebus reſtrictis parcat. Hæc cum dixiſſet, in beatissimum Apoftolorum laudibus absoluſt conionem, & poſt dics paucos diſceſſit. Iam fluxerant vnde cim mēſes, & venit horrida tempeſtas quam ille prædicterat futuram. Eodem vero modo non ſemel ſe ſapissime, cum diuerſis in locis conionaretur, ortas tempeſtates ſigno crucis compescuit.

20. Liberante etiā vir sanctus daemonicum quendam, qui multas ei iniurias multaq; cōtumelias irrogarat, quem daemone in concione inuafit, ad quam ille eo animo accedferat, vt audiret aliquid, quod poſter criminari. Licer autem daemone rogarat ſanctum virum, vt ſe non expelleret à tam nefario homine, douec eſſet vltus iniurias eius, tamen audiuit ab illo: ſeruus sum Iesu Christi, qui etiam pro illis rogaruit, qui cum cruci affixerunt. Eius igitur nomine tibi præcipio, vt ab hoc peccatore recedas. Ad quæ verba exiit daemone cum voce terribili, & sulphureo factore, porro homo viſus eſt plane extinctus. Sed vir Dei negauit eſſe mortuum, voluitque vnum ex ſacerdotibus illic hæretare, donec ad ſe rediens, illi confeſſionem faceret. Id genus daemonicos ſupra ſexaginta diuerſis & locis & temporibus viri ſanckas curauit.

21. Sub quodam concione, quam vir beatus, Murcia habuit in Hispaniis, ipſa Domiuca Palmarum, tres equi terribiles in populum, qui concione intererat, toto impetu incurrerunt. Iam fugiebant homines, ſed cor habutarum ſanckus Vincentius, vt cruce ſe lignarent, ita fore inquietus, vt facile illi in fugam verterentur. Cumque hoc illi feciffent, vir sanctus in Chriſti nomine præcepit daemonicis, qui in forma equorum viſebantur, vt nullo laſo ab virbe abſcederent. Abierunt illi, & vir Dei ſic ad populum locutus eſt: Conſtant animo eſfore chariſimi, nec vos à demonibus ſinari in fraudem impelli. Daemones quidem illi, quos modo ſuſ eſtorum horrida ſpecie vidisti, diu hanc vrbem occuparunt, at nunc multa eſte cernentes à nobis via proſtagafe, multumque bone frigus epud vos exiſtiffe, conati ſunt quibusdam ex vobis perniciem adſerere. Sed Christo proprio illorū conatus irriti fuere: nec tamen fine aliquo maleſicio abierunt. Eſt enim inter vos ſemina quodam, que ſiā ſuam virginem, non aufa buſ adducere ſecum, domi reliquias, ſed ea ſi nunc domum redire, cerneret rem nefariam. His dictis, ſermonem profectus eſt. Porro mulier, auditio eius verbi, domum ſe contulit, & cum filia in lecto adolescentem cubantem offendit, rei autem indignitate commota, festina abiit ad virum Dei & coram omni multitudine quid ipsi accidisset, macta enarravit. Id genus flagitia non ſemel ille ſanckus vir per ſpiritum cognovit.

22. Haud procul Valentia pagus eſt ſancti Marthæ, in quo paucis diebus commorante ſanckus Vincentio, daemone accedit ſub habitu, & forma admodum venerabilis Eremite, vltroque ſe obruitur ad aſſeſtandum B. Vincentium cum concione dicente, ipſi ſermonem eius interrumperent, afſirmarentq; cum ſcriptura verba deprauare, & ad peruer-

ram mul-

fos sensus detorquere. Sperabant illi hac ratione beatum virtutum pidefactum, & eius famam obscuratum iri. Itaque cum iussu Ferdinandi Regis decretum esset, vt Iudei omnes, qui Perpinianii degerent, Dominica die B. Vincentii concioni interestent, (cui sane interfueret etiam Benedictus pontifex, & Sigismundus Imperator, & Ferdinandus Rex, & plerique Ecclesiarum prelati & principes, qui Ecclesia ad concordiam redigendam studio per id tempus Perpinianii conuenerant, atque etiam populus vniuersus) sub ipsa hac concione in tanta hominum frequentia Iudei surrexere in medium, & quemadmodum persuasi erant, B. Vincentium carpere non dubitauit. At ille nihil perturbatus: *Silete, inquit, non enim patitur nos populi Christiani, ut dum concio habeatur, verbi Dei fiat interpellatio. Sed hora pessima, omnes ad me venient, & videbimus num prauam ego scripturam sententiam deponam.* Fecerunt illi, quod dixerat, horaque statuta enim accedunt, tamque perficie & luculent ab eo discunt eorum omnium, quæ pro concione docuerat, veritatem, vt se plane viatos faterentur, idque postero die coram Pontifice, Imperatore, Rege, catervisque principibus, & populo vniuerso palam testarentur, seque de viro Dei mentitos assererent. Porro illi, qui Iudei harum rerum authores fuerant intra paucos dies male periebant. Quidam etiam alterius instituti monachus Tolosa degens, male in B. Vincentium animatus in publica concione confutare ea voluit, quæ superioribus diebus ille palam docuerat. Sed vixdum iniquæ obtricationis verba expleuerat, cum ecce subito corruit, totusque obmutuit, donee resipescens, mente à Deo veniam petiit, & à beato quoque Vincentio se veniam petiturum, & quæ contrailium dixisset, retractaturum promisit, eo voto nuncipato, rediit sanitas & lingua laxata est: mox ad S. Vincentium se confitens, veniam & petiit, & sine villa mora impetravit.

III.

RELIQVA GESTORVM B. VINCENTII.

Itaque post illustratas regiones illas, quas supra exposuimus, eam demum Gallia partem ingressus est, quæ nostro anno Britannia dicitur, ibique toto biennio continenter doctrinam salutis longe lateque diffidit. Quantum vero eo tempore fructuum fecerit, brevibus explicari nequaquam posse: licebit autem eius rei relex vno hoc argumento conjecturam capere. Si enim loca prope innumerata, in quibus paucos commoratus dies conciones habuit, in quedam propromodum tempore mutasse visus est, omnibus inde viis eliminatis, & sancti virtutum studiis & operibus introductis, quanto riberiores illi fuisse dicitur in Britannia doctrina sua, vbi totum moratu biennium, continenter eius populos insituit? Agebat autem tunc etatis annum septuagesimum, corpusque eius tum ob senectutem, tum ob labores, & cibi potius pauperiorum ratione, severitatem adeo confectum & extenuatum erat, vt ab aliis administrante agri posset ambulare. Nec tammen quicquam, de labore suo & soliti exercitu remittebat senex venerabilis, sed pro salute animalium grauitate sudabat. Vnum hoc in eo singulare cernebatur, idque à multis non alio quam miraculi loco habitum est, quod cum ante pulpitum, vnde erat concionaturus, consenserit adeo imbecillus esset, vt vix se componeat, ut loqui posse videretur, posseque alicuius facilius inveniret, non minus ardenter, eruditè, distinctè, ac luculentè sermonem per texit, quam consueverat etate florente. Nulli hominum ordini vel statui, nulli ateti, nulli sexui negatus est fructus doctrinae & sanctitatis eius. Neg, enim duxerat atate projectos, & sublimum rerum atque disciplinarum capaces erudiebat: sed etiam paeros certi ad se horis etiatis instituebat, docens eos quemadmodum cruce se signarent, orationem Dominicam & Angelicam salutationem atque fidei Symbolum enunciarent. Deinde cohererat, & amaret, parentibus & proximis quibusq; honorem haberent, & debita officia persolverent. In dandis consilii, nec diuines pauperibus, nec ignobilibus nobiles anteponebat, federa etiam causam ipsi adibant, vt ne doctrina ab ipso percepta obliuiscerentur.

Multa iu diebus, quibus agrotabat, locutus est, & admiratione & annotatione digna, que cum omnia in scripta referri non posse, ex iis pauca selectissima, eo die quo rumor ipsius est, virum sanctum decumbebat, & sacramentum ecclesiasticum esse munierunt, Episcopus & Magistratus, atque vniuersa Venetia nobilitas ad eum inuisendum pariter profecti sunt. Post multos autem sermones, plurimi citroque habitos, sic eis locutus est: Vni Britones, si meminisse volueritis eorum, quæ tota hoc biennio continententer vobis pro-

concio-

concence dixi, certe comperietis ea esse eiusmodi, quæ à veritate non discrepant, sed sicut vestrum salutis animalium profutura. Nolitis omnes, quot & quibus vitiis dedicata inueniri regionem vestram, & nihil in me fuit, quæ vestra possem saluti consulere, quod non promptissime & libentissime impetriderim. Vna igitur mecum Deo gratias agatis, quod & mihi graciæ sermonis contulerit, & vestros animos capaces meæ doctrinæ efficerit, vt ea ad vitam recte instituendam promoverentur. Vobis hoc iam superest, vt in is, quæ bene coepistis, perseveretis, & quæ à me didicistis, eorum nequaquam obliuione capiamini. Ego vero, poltequam Deo vilum est, vt in hac virbe decedam, apud eum tribunal vobis me patronum & perpetuum pro vobis deprecatore fore polliceor, si tamen à mea disciplina non recesseritis. Valete omnes, ego post dies decem migrabo ad Dominum.

Obitum suum praeditum.

Deinde vero prohibuit, ne tam frequentes ad eum inuisendum admitterentur, vt posset maiori fuis quiete, & verum diuinarum contemplationis liberis vacare. Tamei autem agituidines omnes, qui bus ambo ac cerebrum afflictus erat, patienter tulerunt, attamen in hac extrema, quæ omnium fuit molestissima atque gravissima, tantum declaravit patientiam, vt multi prudentes vires, & ipsi quoque medici, morbi genu, & egrati animum considerantes, se penumero diverterent ipsi videri impossibile, vt mortal homo maiori posset esse tolerantia prædictus. Cum quippiam facerent medici, quod corpus eius latere & dolore posset afficer, nullus ab eius ore, neque clavis neque vox edebatur, nisi tantum att. nomen Iesu, aut beatissime Mariae virginis, aut alium è sanctis. Dempto illo tempore, quo vel ihum, vel somnum capiebat, vel pro re necessaria quippiam loquebatur, semper Deo laudes offerebat, Magistratus autem Venetia, cum non ignorarent, in ea virbe nullum esse canonivorum, vt letis anteuerterent, quæ de eius humano sacro corpore orituras verebantur, ex illo scisitati sunt, quem velle habere locum sepulture. Quibus ita ait: Ego sum professione monachus pauper & seruus Iesu Christi: itaque non ego de meo sepeliendo corpore, sed de anima potius salute cogito. Interim tamen, vt quemadmodum in vita, sic etiam post obitum ex me pacem habebatis, obsecro vos, vt Priori Cenobii N. quod præ carceris meæ professionis cenobitis vestra vbi vicinus est, curam sepieliendi corporis huius relinquatis. Cum iam autem dies novem absissent, petit fibi legi passionem Christi, quemadmodum à singulis Etangelis suis conscripta. Deinde recitari vult septem illos Psalmos, quos penitentiales vocant, quos quidem Psalms, atque etiam totum Psalmum tandem dixit, donec & corporis viribus, & lingua officio esset desstitutus. Ad extrellum lecta est litania, quæ absoluca, mox totus quadam iocunditate & hilaritate perfusa, iuncta sublatissime manus & oculi in colum migravit ad Dominum.

Eius obitus.

Sub hoc tempore visa est per fenestram eius loci, in quo decumbebat, inuolare ingens multitudine papulonum miri candoris, qui præsum circumvolantes tam demum recesserunt, cum ille spiritus exhalauit, nec amplius vespere apparuerunt. Putantur sine dubio stiffe spiritus Angelici, qui felicem illam animam secum ad beatissimam celestem Hierusalem patriam adduxerunt. Eadem horæ eius corpore odor manans longe suauissimus. Per id tempore Venetia erat religiosissima dux Britannia coniuncta, cuius supra mentionem habuimus: quæ pro singulari in beatum virum devotione propriis manibus voluit abluere corpus defuncti, quemadmodum habet multarum gentium confusudo, vt corpora vita sanctorum lauant. Aquam vero ipsam, quæ illud abluit, diu accurateque conservauit, nec ea inquam corrupti potuit, nec inde avem vermes, aut aliquid sedeciat in eum est: in eo vero tamdiu gratissimum fuit odor, donec in eo vase, in quo asserubatur, penitus consumpta est: multi etiam, cum ex ea bibissent, variis sunt morbi liberati. Porro Britannia Dux exequias celebrandas curauit, quæ & ipsius dignitati, & beati viri meritis congruerent. Ad eos autem vniuersa pene Britannia adiuvauit, plerisque à duce euocati, alii sacrum corpus videre cupientibus, atque alii corporum soffitatem obtineant volentibus. Tanta autem erat multitudine que ferretur, ut seipso incommunabili bono, dolo ferentes auersum, ad se brachio sua virtutis reducere, & culpe ipsius lapsum volens in persona propria reparare, humana natura ministerio vobis est, vt sua mirabilis potentia, inde medelam ferret vobis, & adorare docerent, in fine tamen seculorum cum venit temporis plenitudo, misericordiarum pater ingenitus, virum suum per quod fecit & secula, decolli misit in orbem, vt hu-

manam carnem assumens, eterna vitam lapsis perditisque ostenderet, cui patrem protoplasti, in arcu crucis, proprio cruro dilucere, nobis, ecaliam aperiret. Viquetanti mysterium incarnationis videlicet & redemptionis huiusmodi veritas cuncte mortalibus innotesceret. Apostolos suos, quos in vita, doctrina, & operum suorum testimonium elegarat, aliosque discipulos in universum mundum ad predicandum Euangelium destinatus, qui suis eloquio, signis, & virtutibus veluti solis radiis orbem terrarum illuminarent, sed cum successu temporis callidi hosti iniquitas, antiqua & vistaria fraudis commen-
tit, humanum genitum grandis & sacratissima redemptio fru-
ctu priuare, & in eternam predam adducere molirentur, diuinam clementia semper generi miserari humano sue Ecclesie orthodoxa op-
portune subueniens, viros miseri plurimos, sanctitate & scientia pra-
diros, virtutibus redimitos, tempori conuenientes, qui velut diuini gregis arietes, rectum iter gregi suo ducatumque praberent, & bonis adhortationibus, operibus, & exemplis, hominum titubantes animos roborarent, aut Martini gloria, aut vita integritate, seu errorum gentilium, & hereticorum confutatione, vel diuina virtute, & promissa felicitatis eterna predicatione, eidem sacra Ecclesie pra-
sidia maxima & adiumenta tribuerent. At qui eiusdem predecessoris temporibus, cum in occiduis peribus Iudeorum maxime & insidium multitudine crevisset, ac literis & diuitiis affluenter propromo-
dum, tremenda quoque dies illa nouissima obliuioni pene tradita es-
set, diuina prouidentia altitudine que praeclarus viri eandem ecclesiam restaurare, & decorare disposerat, pro ipsorum salute fidelium. Vincentius, valentinianum ordinis fratrum Predicatorum, & sacra Thologia eximium professorem, aeterni Evangelii in se documentata habentem, veluti archetypum strenuum, ad Iudeorum eorundem Sa-
racenorumque & altorum infidelium confutando errores, ac extremitatemque iudicii diem, quasi alterum Angelum polantem per celum medium promiscuandam, en angelizandu[m]que sedentibus super terram, tempore opportuno transmisit, ut in omnes gentes, tribus, & linguis, populus, & nationes, verba salutis diffundere. Regnum Dei, diuine iudicis, appropinquare ostenderet, & aeterna vita semi-
tam demonstraret. Cum vero tunc tanti viri excellentiam, qui id gratia confecutus est, quod Angeli naturaliter fortioriuntur, ipsius quo-
que vita, & conversationis actus, idem Calixtus predecessor, ad adi-
ficationem fidelium & posterorum memoriam, ex parte aliquare-
censere decreveret, prout compertum & notissimum habuit, eundem praeclarum virum Vincentium in amplissima Hispaniarum urbium, Valentia S. civitate, ex Christianis, & honestis parentibus ortum, alitumque fratre, & excellentia vite atque miraculorum ipsius informata, volens ad posteriora procedere, invita sancte Romane Ecclesie mor-
tem, Venerabilibus fratribus nostris, tunc suis, Georgio Episcopo Ostien. & eidem Calixto predecessori tunc in minoribus constituto, ac Ioanni sancti Angeli Diacono Cardinali commisit, quod de veritate fidei & excellentia vite, ac miraculorum gratia, je aut eorum dum caliginosi huius labilem cursum, prout ingenio sui modulo consideraret, & iam sua etatis annum decimomodoquam attigeret, religiosis habitum ordinis minorat, summa cum deuotione recepit, ac demum regulari profissione solito more emissi, sacris literis tam efficacem operam dedit, ut magisterio in eadem Theologia faculta-
re dignus ab omnibus consenseret, & ob hoc ipsum magister insignia concessus est, ac deinde solita in talibus obtenta licentia, verbum Dei predicare, & eterna beatitudinem semina cordibus fidelium in-
fundere, erat denique & perfidiam Iudaorum & infidelium eo-
rundem confutare copit mirum in modum, ratione ostendens, quam terribilis index in ipso extremo iudicio reprobri & iniquus redemptor ipse futurum sit, in quibus quidem salutiferis predicationis, & laudabilibus actibus, utique adeo perseverans, ac multis Hispaniarum, Galliarumque, & Italiae provincias, quae nouum fidis peragrande illustrans, tandem in Britannia civitate Venetia. septuagesimum ei-
usdem etatis annum transiens, predicationis & vite cursum deuotissime consummavit, ac postquam Deus qui non permittit qua-
Ecclesia sua sancte profutura confitetur, aut abscondita latere sub modo, eos qui predicatione, ipsius diuini viri, spiritualium & corporalium sanitatum beneficia receptorum inserviunt, quod sancti-
tatu insignia, qua in ipso diuino viro cognoverant sedi Apostolica annunciant, ipsamque de eiusdem sancti viri operibus informarent. Itaque colenda memoria, Ioannes & Petrus quondam Britanum duces ac praelati, & alii ipsius Ducatus deuota persona, multique alia-
rum prouinciarum deuoti viri, apud quos vienes prefatus Vincentius Dei verbum serinauerat, fratres quoque ordinis memorati, se-
dem predictam iteratis vicibus, interpolatisque temporibus ediere, tenente locum eiusdem clauigeri se. rec. Martino V. ac postmodum Eugenio IV. & deinde Nicolo V. Romanis pontificibus predecesso-
ribus nostris. Sea clara memoriae Ioannes Castello & Legionis, ac Alphonse Aragonum Reges illustres, multique alii ecclasiarum praelati ac viri nobiles seculares, Uniuersitates quoque studiorum, ac ciuitatum. Nec non dilectus filius Martialis Auribelli, dicti ordinis gene-
ralis magister nomine ipsius ordinis, eandem sedem cum instantia

pulsauerunt, affirmantes, quod insignis vir ipse, dum in humanae egit, vocibus prophetarum, verbisque euangelicis ita embasit, ut precepit firmiter seruaret divina, & confilia minime prateriret. Diuina quoque laudes praco maximus, a iniurianti humana reprehensor fuit. Delegatoque sibi predicationis officio, ita functus est, ut necessarius ad vita tutelam contemptus, neum in futurum, sed nec in diem laboravit, illa veste, illo habitaculo, illi cibo contentus, quo Deus sibi in tempore preparabat, nullum munus (etiam oblatum) recipiebat, sed apud offertentes dimisibat, aut pauperibus erogari consuebat. Tantus in eo gracie fulgor apparuit, tanta spiritus sancti abundantia in eo fuit, tot de ore predicantis, speciosissima veritatis pondera procedebant, ut ingens multitudinem Iudeos, in lege etiam peritis, qui Christum pertinaciter venisse negabant, ad fidem Catholicam converteret, & efficacissimos multos ex eius predicatoris aduentu Christi nomine morti paratos fecit. Tanta in ipso viro diuino fuit autoritas, ut dicens, ut terrenis rebus, luxuque deditos homines, adeo in die futuri timore concuteret, ut terrena deficerent, & amarent ecclesia, ac lexitates & luxus omnium, in Dei pronocaret affectum. Omni die missam cantauit, omni die provocauit, omni die (nisi virginis adesse necessitas) ieiunauit. Consilii sancti & recta, nulli denegauit, uno ulti obulte, carnes non comedit, vestem lineam non induit, manus super agros frequentissime miraculose sanitatem fecuta imposuit, mores castissimos seruauit, multos strenuos actus fecit, ubi maxime super magnis rebus populos contendentes & Regna, pace composuit, & ubi veritas inconsuetu[m] Ecclesia Dei secessit, ut vires & vita seruaretur non frustra plurimum laborauit, ac in simplicitate, & humilitate ambulans, detractores persecutoresque suos cum mansuetudine recipiebat, & informabat. Per ipsum quoque diuina vir-
tus ad confirmationem sue predicationis & vite, tam per manus ipsius impulsionem, quam reliquiarum suarum, vestigium tactum, ac rotorum emissionem, multa miracula ostendit, sibi namque immundos eicit. Sardis auditum, mutis loquelam restituit, cacos illuminauit, leprosos mundauit, mortuos suscitauit, aliosque variis detentos languoribus miraculissime liberauit. Quorum omnium tam efficax assertio fuit, quod idem Nicolaus predecessor, plene de fama fidei, & excellentia vite atque miraculorum ipsius informata, volens ad posteriora procedere, invita sancte Romane Ecclesie mor-
tem, Venerabilibus fratribus nostris, tunc suis, Georgio Episcopo Ostien. & eidem Calixto predecessori tunc in minoribus constituto, ac Ioanni sancti Angeli Diacono Cardinali commisit, quod de veritate fidei & excellentia vite, ac miraculorum gratia, je aut eorum dum caliginosi huius labilem cursum, prout ingenio sui modulo consideraret, & iam sua etatis annum decimomodoquam attigeret, religiosis habitum ordinis minorat, summa cum deuotione recepit, ac demum regulari profissione solito more emissi, sacris literis tam efficacem operam dedit, ut magisterio in eadem Theologia faculta-
re dignus ab omnibus consenseret, & ob hoc ipsum magister insignia concessus est, ac deinde solita in talibus obtenta licentia, verbum Dei predicare, & eterna beatitudinem semina cordibus fidelium in-
fundere, erat denique & perfidiam Iudaorum & infidelium eo-
rundem confutare copit mirum in modum, ratione ostendens, quam terribilis index in ipso extremo iudicio reprobri & iniquus redemptor ipse futurum sit, in quibus quidem salutiferis predicationis, & laudabilibus actibus, utique adeo perseverans, ac multis Hispaniarum, Galliarumque, & Italiae provincias, quae nouum fidis peragrande illustrans, tandem in Britannia civitate Venetia. septuagesimum ei-
usdem etatis annum transiens, predicationis & vite cursum deuotissime consummavit, ac postquam Deus qui non permittit qua-
Ecclesia sua sancte profitura confitetur, aut abscondita latere sub modo, eos qui predicatione, ipsius diuini viri, spiritualium & corporalium sanitatum beneficia receptorum inserviunt, quod sancti-
tatu insignia, qua in ipso diuino viro cognoverant sedi Apostolica annunciant, ipsamque de eiusdem sancti viri operibus informarent. Itaque colenda memoria, Ioannes & Petrus quondam Britanum duces ac praelati, & alii ipsius Ducatus deuota persona, multique alia-
rum prouinciarum deuoti viri, apud quos vienes prefatus Vincentius Dei verbum serinauerat, fratres quoque ordinis memorati, se-
dem predictam iteratis vicibus, interpolatisque temporibus ediere, tenente locum eiusdem clauigeri se. rec. Martino V. ac postmodum Eugenio IV. & deinde Nicolo V. Romanis pontificibus predecesso-
ribus nostris. Sea clara memoriae Ioannes Castello & Legionis, ac Alphonse Aragonum Reges illustres, multique alii ecclasiarum praelati ac viri nobiles seculares, Uniuersitates quoque studiorum, ac ciuitatum. Nec non dilectus filius Martialis Auribelli, dicti ordinis gene-
ralis magister nomine ipsius ordinis, eandem sedem cum instantia

dicit fuere, legitime probata. Ideoque de consilio venerabilium fratrum nostrorum, tunc eiusdem sancte Romane Ecclesie cardinalium, ad ulteriora in canonizatione eiusdem Vincentii procedendum esse decrevit, & deinde ex more, dicta ipsorum testimonia fecit in diutius consistoriis generalibus publice recitari, ac postea votis eiusdem cardinalibus & prelati, qui in curia aderant omnes nomine discrepante consenserunt, ad canonizationem dicti Vincentii esse merito procedendum. Idem quoque Calixtus predecessor dicta die, videlicet tertia Iunii, Pontificatus sui anno primo in ipsorum cardinalium & prelatorum presentia, de ipsorum omnium consensu unanimi pro-
nunciavit atque decrevit Vincentium prefatum esse canonizandum. Quod publice & solenniter factum, in festo Apostolorum Petri & Pauli proxime sequenti videlicet tertio Calend. Iulii, pontificatus eiusdem anno predicto statuit, & etiam ordinavit. Postmodum vero dictus Calixtus predecessor, die solennitate Apostolorum huiusmodi (ut praesertim) adueniente, tam ex vita excellentia, quam miraculorum corruptione, nec non vera notitia quam de ipso Vincentio tunc vivente habuerat, eum virum compertum affectum fuisse gratiam, quam Deus omnipotens, sanctus & electus suis concordit, & consimilis signa, ex eo consecutus fuisse, quod ad cognoscendum fideles ac Dei ministros, veritas in suo Euangelio demonstrauit, pro sue informatione Ecclesia, ne posset errare, sic inquietus. Siquidem autem eos qui crediderint, hec sequentur. In nomine meo da monstra cuncta, linguis loquentur nolis, super agros manus imponent, & bene habeant. Ea propria eum auctoritate Apostolica canonicavit, & litterarum suarum (si desuper confecti fuisse) tenore, in sanctorum catalogo adscribendum esse decrevit. Vniuersos & singulos, Patriarchas, Archi-
episcopos, Episcopos, ceterosque Ecclesiarum pralatos monuit, & attempore hortatus est, tunc nihil minus iniungendo. Quod ostante Iulio Apri-
lis, festum eiusdem sancti Vincentii, sicut de uno confessore non pontifice anni singulari, deo & solenniter celebrarent, ac facerent a suis subditis, deuotione congrua celebrari, & etiam venerari, ut praesertim liberatio, vir illius cum votum vovisset, sive tamen illa recuperatur. Filius quoque eum ex infectione pestis ita percussus est, ut & vita migraret. Facto autem voto ab eis beato viro, pro resuscitatione eius, plena restitutus sanitati, apostematibus, diversisque infirmitatibus impeditos liberos fecit, ab epidemia, lepra, hydrocephalus, & aliis passionibus plures incolunes fecit. Prater hac, quedam alia testi-
cata & collecta reperi, quorum aliqua, & si non omnia, & precipue de resuscitatione mortuorum, quod est maximum miraculum, & e-
narrabo.

4. Quidam nomine Perinus infatuatus, & per suos incatenatus, duclus ad sepulchrum sancti viri, obdormiuit ibi: & apparente ei in somni beato Vincentio sanatus est, & reuersus ad rectum sensum. Post quod ex ore eius nomine Ioanna infirmata fuit ad mortem. Pro eius liberazione, vir illius cum votum vovisset, sive tamen illa recuperatur. Filius quoque eum ex infectione pestis ita percussus est, ut & vita migraret. Facto autem voto ab eis beato viro, pro resuscitatione eius, plena restitutus sanitati, apostematibus, diversisque infirmitatibus impeditos liberos fecit, ab epidemia, lepra, hydrocephalus, & aliis passionibus plures incolunes fecit. Prater hac, quedam alia testi-
cata & collecta reperi, quorum aliqua, & si non omnia, & precipue de resuscitatione mortuorum, quod est maximum miraculum, & e-
narrabo.

5. Abbas quidam Cisterciensis ordinis, duxit silencio prateriuncta. Mandans processus omnes super illa habitat, in ecclesia domus sancte Marie super Miercuriam de vrbe dicti ordinis ad perpetuam rei memoriam custodiri, & illorum copiam voluntibus exhiberi, ac etiam in officio ipsius sancti viri, quoad fieri posset, latius declarari. Caterum Calixti predecessoris, ut ad tantum confessori venerabile sepulchrum & ecclesias in quibus de eo festivitas celebraretur, & deo & affluentibus, fidelium confluente multitudine: omnibus vere pietatis & confessio-
nem suam significauit nuncius, qui significauit resuscitationem sui nepotis, de quo magnificas Deo egit gratias. & sancto Vincentio.

6. Iohannes filius Maydo ciuius Venetensis infirmatus est ad mortem. Facta oratione a suis ad sanctum Vincentium, liberatus est. Et quia non manifestaretur miraculum ipsum ad gloriam Dei & sancti, post aliquot menses iterum infirmatus est ita ut moreretur. Com-
patientes noti & amici patri & matri eiusdem multum eulangibus & lamentibus, omnes una voce clamauerunt: O beate Vincenti, ora pro eo ut renuiscat. qui statim surrexit incolam, manifestans omnibus miraculum, ne ut ingrato sibi deterius contingere.

7. Quidam Iohannes de Loffelino existens in Riparia Augusta non cupata, videris multos pueros natantes & iuuenes, capit unum puerum consanguineum suum penitus natare nescientem, & ducebat eum per Ripariam docens naturam, & tantum duxit eum, quod vene-
runt ad unum molendinum, ubi erat aqua altissima duarum lancearum, & ibi ambo occidderunt. & Iohannes quidem exiit natando, puer autem quindicem annorum submersus est, licebit super aquam ascenderit, in tertia autem vice suffocatus est. Erant autem ibi quadriginta viri & mulieres bac videntes, qui omnes puer compatientes, clamauerunt una voce dicentes, si tibi recommissu puer iste sancte Vincenti, pluries verba illa replicantes. Postea corpus ad littus applicuit, capite ac membris dissolutus. Videntes istud, cadaver eius omnes astantes, cum progenitoribus eius & consanguinitate ad sepulchrum sancti Vincentii detulerunt, ubi facta oratione a clero & populo, & voto emiso, puer surrexit incolam.

8. Iohannes filius Dognali Venetensis duxit annos xix. post biberionem aqua ex una aquaria argentei, ita tumidus effectus est, quod deinceps deinde ad genua, vmbilicus grossus & longus ultra genua, ad instar unius brachii, guttur eius etiam ita turgescit ut infelix asperire non valeret, qui ab omnibus medicis in cura derelictus, ut citio moriturus, vix unam in diem hostiam pro cibo poterat accipere. Demum accessit ad eum in extremis constitutum aunculus eius Dn. Henricus, dicens ei: Si placaret, orare beatum Vincentium pro te, vt sanctam recuperes, dicerem te ad sepulchrum illius. Qui statim oculos aperit. Cui dixerunt astantes: Vnde oremus pro te beatum Vin-

centi. contum.

centum. Qui respondit: Rego, ut faciat. Et faciens se elevari, rogauit omnes, ut simul cum eo orarent, ipseque votum voviit beato Vincentio, visitare sepulchrum illius cum imagine cerea. statimque ille umbilicus à parte inferiori aperitus est, ex quo exierunt multilapides grossi ad medium ouorium, & sanatus est.

9. Ioannes Guerre l'ocensis diocesis, Archerius illustrissimi duca Britannie, fuit vulneratus ad mortem ab aliquibus aliis Archeriis, in capite, brachio, & tibia, & grauius infirmus per dies octo decubuit. Demum qui curam eius gererant, cernentes eum morti appropinquare, vocarunt celeriter sacerdotem eius parochiam nomine Oliverum, qui veniens ad audiendam confessionem eius, & alia ecclesiastica sacramenta ministranda, inuenit eum loquaciam amississe, & in extremis laborare. Relictus igitur alio officio, recensuit recommendationem anime, inter que illa exprimitur. Volebat illum parochus extra camereum sepelire, eo quia sine sacramentis decessisset. Dux autem recessisset ad parandam sepulturam, quidam estantes circa corpus defuncti viri & mulieres, plorantes animam illam quasi desperitam, quia sine sacramentis de hac vita abscessit, intuorunt beatum Vincentium altius vocem, ut suis meritis & precibus, anima illa recuperaret ad corporis, ut possent saltem sibi prouidere de Ecclesiastici Sacramentis recipiendis. Et factio vniuersitatis ab omnibus voto, surrexit ille qui defunctus fuerat, afferens, quod viderat beatum Vincentium, cum multis associatum in alba, defendentem eum: quia damones in multis & variis speciebus apparentes verauerant eum, & nisi aduersisset beatus Vincentius, deuorassent eum. Gratias igitur agens Deo venit statim ad sepulchrum eius, & in illa ecclesia confessus est: votum emissum adimpluit, ac sanatus plene ex illis vulneribus postmodum pluribus annis superuixit. Quod totum viderunt plurimi presentes laici utriusque sexus, & sacerdotes.

10. Quidam mulier pregnans in partibus Britannie, una die venit ad tantum desiderium carnium humanarum ad comedendum, quod videbatur sibi debere mori, si non comedaret. Quod cum viro suo dixisset, & ille negaret implere desiderium suum, illa que amens erat, accepta opportunitate tuit filium suum parvum quem babebat duorum annorum vel circa, & occidit eum, dividensque in duas partes parvulus corpus, coxit unam partem, ut comedaret carnes illas, vir autem dominum reuersus, & inuentus factum, quanto dolore captus fuerit, quilibet potest coniudere. Parcens autem fatuitatibz vxoris, accipiebat partem filii dñi, & partem coctas, & portans ad sepulchrum patris Vincentii, multumque orans pro suscitatione eius, votum facto, suscitatus est puer, mirante tota Britannie, concurrentibus populis ad videndum tantum prodigium, & sanctum venerandum. Viderunt itaque omnes signa divinitatis facta in corpore parvuli in partes, per modum filii remanentes.

Demum alia omnia, reperi xxviii. defunctos, post mortem eius, per merita eius, & ad invocationem nominis eius resuscitatos, significationem & multum distincte à notariis in processibus factis, ad inquisitionem de vita eius & miraculis factis in diversis regnis.

11. Preterea, cum quidam in Hispania nauigarent per mare, vindicantes quidam nautum pyratarum venientem contrarios ad prædicandum, timuerunt vehementer ne ab eis caperentur. Unde caperunt se iniucem extorti, ut se commendarent beato Vincentio nouiter defundendo, cum multa miracula per eum Deus faceret, & beneficia plurima prestat. Dixit autem unus ex illis, Iacobus nomine, pugnus corpore, & minor fide: Quomodo poteris iste iudicare nos, qui non potuit se defendere, quin sciat illi moreretur? Qui statim loquaciam amisis, & os eius ita retortum est, ut sub una aurum esset. Reliquum autem omnes illi, Deo & beato Vincentio se commendarunt, auxilium postulantes, quo facto, ventus irruens contrarius illi pyratis, nauem illorum ad loca valde remota impulit. Liberati ergo ab eorum periculo, Deo & beato Vincentio gratias egerunt, argentes Iacobum de infidelitate atque blasphemiam. Hic ex flagello errorem suum cognoscens ac penitens, usum loquacis plene recepit. Tortuositas autem oris permanens, quousque ad portum applicabitur ille ad terram defensus, sepulchrum beati Vincentii adiicit, & ibi orans, ac peccatum suum deplorans, rectitudinem oris more pristino recuperauit. S. Antonius tñr. 23. cap. 8. §. 8. & 9.

Hec id temporis Deus, ad intercessionem beati viri patrare voluit, quo propheta Hussite, in omnem blasphemandi libidinem effusus, non dubitabant sanctos lacessere, quos & viuentes, & vita funestos Dominus mirandis modis mirificauit. Non minora, hoc ipso anno M. CCCC. XIX. ad invocationem Reginæ sanctorum omnium diuinae Deiparentis virginis Marie, apud Hallas Britannicas operari dignatus est. Producam tria mira miranda, ex Lypio.

I.

Binchium Hannone oppidum est, aere sanum, situ amenum, & utræq; bac date Regine Marti Caroli Quinti sorori, aliquando commendatum. In eo oppido mulier pauperina erat, qua operas locare mercede alia solita, atque o quea scutulo se se ac liberos tollerabat. Catharina illi uenit, & habebat infantem in cuius adhuc iacentem, Christophorulum. Ita eum reliquit, & ad solennes, ut dixi, operas ipso profecto Paschalitæ iuit. Post horas aliquot quam digressa, vicina mulier domum pulsauit, nec arte clausam (quid enim custodiatur in illa inopia?) eam intravit. Neminem reperit, sed vidit infans cuius appensum est cingulo aut fascia, qua ligatus superne fuerat. Obstupuit, accedit, mortuum vidit, & glacie frigidorem. Scilicet euenerat, ut solus infans voluntet se aut verteret, & è cum labetur pendulus, collo obstricto. Clamauit, querimoniam omnia & complorationibus complevit, aduenient, atque ipsa mater, tristissimam præfigo axiæ: quid, cum rum vidit? Collapsa iacuit, alterum pene fuisse. Matrona, & honestiores iam quadam excite erant) atque una viri solabantur, erigebant, & consecrare infans diuina Hallensi suadebant. Fecit ex animo, & verbis conceptis: ecce autem infans rigidus, & tres amplius horas mortuus, animam recipit, & se commovit, oblate in cibum aut potum libavit, denique valetudinem integrata, eum mater comitante matrona nobili Scarfina, & aliquot nocte siue hominibus Hallas detulit, obrulit, ac voti se absoluere.

II.

In arce Ligniaca, anno eodem M. CCCC. XIX. virgincula erat (Ioanna Maillartu nomen) que ad domesticos vissu aquam petrum iuit, è profundiore puto eum vicino. Is putem (obserua) quadrangula a circiter pedes altius à fundo erat, in superiori autem parte lapidibus marginatis, & saxo uno grandiori, cui adstare & inniti huius solent. Dum ergo puella fuisse aquam educeret & attraheret, saxum anterius, quod dixi, collapsum est, ipsa cum eo vna. Sed præter meritos, aliud etiam malum. Natutus laps, sue rupes, in parte pietatis immiterat, in hanc impetu decidit, & impactus est, ut caput granulariter lacerat, brachium, & tibiam. Tibiam quidem ita, ut cum extremitate fuisse iam viderint ad corporis totius modum. Semiboram deinde in aqua iacuit, priusquam auxilium adueniret: actu educta, mortua apparuit, arru & fredo colore, ad horas circiter trinas. Mater pueri cum pluribus, magnifica inter mortuos stabat: suggestum celebre notumque iam effigium, ad diuam hanc virginem Hallensem. Ita precies & vota offerunt, admittuntur: & color primum teter pueri abiit, vita redit, plague personata sunt, ac demum post paucos dies voti damnata mater Hallas venit, pueri comite, quam merito obtulit sua seruatrixi.

III.

Sunt hæc fere uniformia, fateor: & aliud eriam dicendum refat. Quid enim ista omittam: aut quid magis posse esse Dei potentiaz, matris gratia asserendæ, quam mortuos per eam suscitatos? Gentiles hic stupeant, improbi fileant, nec color sit ipsis vere miraculis diluendis. Ergo non rem, sed stilum tamem mutabo, & vertam.

*Senefia, qui pagis est Brabantia
Hallus propinquus, nimia mira edisseram
Olim accidisse, audire, res certissima est,
Firmata scripta seris, & testibus.
Firmata item tapete picto, textili,
Quem nunc videre templo in Hallensi licet.
Res sic habet. Matrona nupta parti
Propinqua, langue, mortuam prolem parit.
Amici & agnati, ut solet, mandant humo
Cadauer: abeant, atque luce postera
Matri haud volenti non volentes nunciant:
Sed nunciant: in lacrymas haec soluitur,
Diemque totum luget, ecce raffere
Videre visa specie honeste feminam,
Solatii qua haec lege faceret copiam,
Si vota conceperet Hallensi Dea.
Nihil morata concipit, dein vocat
Oraque presentes, suam prolem sibi
Saltem licet leniter oculis tangere,
Quam mensibus tot conditam in sinu suo
Mater culifera. spernere illi, & dicere
Prolem sepultam, & mortuam ante eridaum.
Inffitit hoc, & precibus iterum quæsere:*

Negantibusque, versa in iram edicere,
Sepotionis & cibi expertem fore,
Id donec impetrasset. His victiminis,
Eunt, rediunt, adferunt, in lectulo
Locant parentis. Illa lumen poscere,
Et intueri sedulo. Quid fit: puer
Mutat colorem, è pallidus punicat,
Motuque utrumque brachium, & bù ter gemit.
Desertur in sacram edem, ut vnde abulant
Ex lege facit: sed sacerdos in morsa es.
Adflabat are, & incurvant victimam
Deo immolabat: immolato, iterum tam
Moratur, & negat puerum vivere.
Hi dicere, ille abnuere: at ecce mox puer,
Et spiritum palam atque aquas emittere.
Ergo ille munus fungitur suum, hi suum,
Domumque redunt, denique à meridie
Sopitus iterum, Christiani tam gregis,
Demortuus infans, calciamque init domum.
Lipsia, in diuina virginie Hallen. cap. 17. 18. 19.

IX. Husitarū velutaria & progressus.

Patrata sunt haec miracula, ad suffusionem haereticorum Husitarum, qui in omnia sacra confusientes, neque diuinis rebus, neque sanctorum imaginibus, aut Reliquiis, aut Basilicis pepercunt. Pragæ, si alibi, hoc anno, haeretici vesanientes baccatam sunt abunde. Per hoc tempus surrexerat alijs pseudoprophetæ in ea vrbe, Ioannes quidam ex ordine Praemonstratenium, impius sane monachus, & ad omne scelus audax. Is cum apud S. Stephanum in Piscina prædicaret, neq; bene sapere videretur, inde amotus monasterium Carmelitarum inuasit. Ergo ut siam potentiam haereticis ostentaret, singulis ferme diebus sacram Eucharistiam per suas ecclesiæ circumuecebant. Has cū adhuc paucas esse dicenter, ductore Nicolao viro nobili, qui erat eius loci Dominus, vnde Ioannes Hus traxit originem, in Regiam tumultuarium iterum prorumpentes, Wenceslaum regem orauerunt, ut amplioris ipsiis affligente ecclesiæ, quia iam populi maiorem partem obtinerent. At Wenceslaus rex, nihil quidem in præsens Nicolao concessit, ceterū tandem duriore communione illi grauius irritauit, adeo, ut is è Regia abiens, populū magis ac magis inflamarit. Ab hoc ad eum modum cōcito, cum rex metueret, in arcem Wifligradensem vrbi vicinam, paruoq; tantum fluuo distinctorum sece recepit, & paulo post in castellum nouum (q; ipse construxerat) quinto distans lapide, cum paucis abiit, missis ad fratrem regem Sigismundum oratoribus, qui eius auxilium implorarent. Præter hæc Confusibus nouæ ciuitatis insecati. Frater quidam ordinis Eremitarum sancti Augustini feruerebat noua haereti, declamator ad populu eximius: qui vbi libera voce in vrbe etiā veteri austri fuisse haereticum disseminate, non passi consularis improbissimum hominem cooperant, & cum quibusdam sceleribus suis in rebras considerant, nunquam redditurum. Resciuit hoc alicuius atq; Ecclesiæ armati circumtulerunt, ibi; domum sceleris, suis incepti non cōsentienti diripiuerunt, & sublato ingenti clamore, futibundi prætoriū petierunt. Consulles xi. metu percusi, fuga saluati sunt: septem qui remanserant, & cū his Index vrbi, atq; alii nonnulli ciues rapim intercepisti, ex altissimis fencebris in forum præcipitati, lanceis ac veribus irati populi excepti, dirum spæctaculum dilaniati præbuerunt, stante in foro Ioanne monacho, & sarcum Christi corpus sanguinario populo ostentante. Cameratus Regni, qui cum ccc. equitibus ad sedandum tumultum accurrerat, vbi furentem populum animaduerit, de sua vita sollicitus, fuga sibi consuluit. Ea cum Regi renunciarentur, cunctisq; circumstantes attoriti facinus detestarentur, air Pincerna: At ego futura hec prælieram. Hunc rex indignatus correptum, repente ante pedes suos prostrauit, & arrepto pugione interficere conatus est: fed à circumstantibus impeditus, ægre illi vitâ dimisit, nec mora paralyti corpectus ægrotare caput, atq; intra xviii. dies, signatus nomibus haereticorum quos neci destinauerat, vita excellit, antequam villa Sigismundi fratris aut amicorum auxilia adcesserit. sylva b. b. Bohem. cap. 36. 37.

Dubrauius, aliqua addit ad præsentem narrationem. Intantum autem, ut Husitarum factio Pragæ contra Sena-

tum inualuerat, vt quod dici solet, vbi res præpostere geritur, plastrum ibi bouem traheret: adeo videlicet imbecilla erat Senatus authoritas, & valentissima populi audacia, cuius audax apostata signifer fuit, signum calicis per vicos & plateas preferens, turbamque antegrediens, & interim obseruans calicis contempores, antirifores. Venerat id temporis Pragam Zisco, malum patriæ fatale, sed haftenus bene reconditum, ne male posset facere. Natus is erat in Bohemia loco quidem equestris, sed re & censu tenui, quales non facile emergunt, nisi omnes difficultates audacter superauerint, iuxta illud dictum: Aude aliquid, si vis esse aliquid. Is Zisco, quod monoculam sonat, cum in noua ciuitate apud hospitem quendam diuertisset, anxius & sollicitum causam præscens eius curæ interrogauit. Illo respondentem: Inquit, summa, arma quæ habemus, omnia in arcem ad Regem deferre. Si iussu facimus! prefatio domestico in seditione intellima nos nudamus. Sun imperium derelcamus! reveremur in armatis Regionis in nos concitamus. Ad hæc Zisco: Bonum animalm habe hoffes, adest mihi cor solum ad liberandum vos cura ista: si vnuquisque vestrum arma induerit sua, seque Regi coram in armis representauerit, non audebit ille postulari ut arma excastra, sed gratia præterea erit, ut armati inde quamprimum recedant. Atque ita res cedidit, eademque Zisconem Pragensibus misericordie commendauit, ad omnem occasionem bene de illis merendi intentum. Incidebat apostola, de quo statim dictum est, cum pompa sacrorum per forum iuxta domum prætoriam, in cuius vestibulo accentus Prætoris secedebat, calici non assurgens, nec caput denudans. Istud vbi animaduerit Zisco, comprehendendi accensum iuicit. Fugam ille in domum ceptauit, sed in vestibulo adhuc correptus est. Adfuit confestim Nicolaus Prætor, & quid sibi vellet hic impetus, rogauit, & an se, an præsentem Senatum non haberent, ad quem sine tumultu quædam reuocari possent, dixit. At illi Prætorem, per eamque Hesitatem, qui in omnia sacra confusientes, neque diuinis rebus, neque sanctorum imaginibus, aut Reliquiis, aut Basilicis pepercunt. Pragæ, si alibi, hoc anno, haeretici vesanientes baccatam sunt abunde. Per hoc tempus surrexerat alijs pseudoprophetæ in ea vrbe, Ioannes quidam ex ordine Praemonstratenium, impius sane monachus, & ad omne scelus audax. Is cum apud S. Stephanum in Piscina prædicaret, neq; bene sapere videretur, inde amotus monasterium Carmelitarum inuasit. Ergo ut siam potentiam haereticis ostentaret, singulis ferme diebus sacram Eucharistiam per suas ecclesiæ circumuecebant. Has cū adhuc paucas esse dicenter, ductore Nicolao viro nobili, qui erat eius loci Dominus, vnde Ioannes Hus traxit originem, in Regiam tumultuarium iterum prorumpentes, Wenceslaum regem orauerunt, ut amplioris ipsiis affligente ecclesiæ, quia iam populi maiorem partem obtinerent. At Wenceslaus rex, nihil quidem in præsens Nicolao concessit, ceterū tandem duriore communione illi grauius irritauit, adeo, ut is è Regia abiens, populū magis ac magis inflamarit. Ab hoc ad eum modum cōcito, cum rex metueret, in arcem Wifligradensem vrbi vicinam, paruoq; tantum fluuo distinctorum sece recepit, & paulo post in castellum nouum (q; ipse construxerat) quinto distans lapide, cum paucis abiit, missis ad fratrem regem Sigismundum oratoribus, qui eius auxilium implorarent. Præter hæc Confusibus nouæ ciuitatis insecati. Frater quidam ordinis Eremitarum sancti Augustini feruerebat noua haereti, declamator ad populu eximius: qui vbi libera voce in vrbe etiā veteri austri fuisse haereticum disseminate, non passi consularis improbissimum hominem cooperant, & cum quibusdam sceleribus suis in rebras considerant, nunquam redditurum. Resciuit hoc alicuius atq; Ecclesiæ armati circumtulerunt, ibi; domum sceleris, suis incepti non cōsentienti diripiuerunt, & sublato ingenti clamore, futibundi prætoriū petierunt. Consulles xi. metu percusi, fuga saluati sunt: septem qui remanserant, & cū his Index vrbi, atq; alii nonnulli ciues rapim intercepisti, ex altissimis fencebris in forum præcipitati, lanceis ac veribus irati populi excepti, dirum spæctaculum dilaniati præbuerunt, stante in foro Ioanne monacho, & sarcum Christi corpus sanguinario populo ostentante. Cameratus Regni, qui cum ccc. equitibus ad sedandum tumultum accurrerat, vbi furentem populum animaduerit, de sua vita sollicitus, fuga sibi consuluit. Ea cum Regi renunciarentur, cunctisq; circumstantes attoriti facinus detestarentur, air Pincerna: At ego futura hec prælieram. Hunc rex indignatus correptum, repente ante pedes suos prostrauit, & arrepto pugione interficere conatus est: fed à circumstantibus impeditus, ægre illi vitâ dimisit, nec mora paralyti corpectus ægrotare caput, atq; intra xviii. dies, signatus nomibus haereticorum quos neci destinauerat, vita excellit, antequam villa Sigismundi fratris aut amicorum auxilia adcesserit. sylva b. b. Bohem. cap. 36. 37.

Rex Pin-
cerna suū
occidere
conatur.

Blasphemia.

Zisco fata-
le malum
patriæ.

Accensum quendam cum Præ-
tore occi-
dunt: de sc-
natoribus idem post-
modum fa-
ciunt.

Tumul-
tuarum po-
pulus ob
Augusti-
nianum quendam
Hussiticam
captum.

Principes fa-
ctionis à
consilio
Pragen-
occisi.

hæreti-

Anus hereticorum turbam ad arma concitata. hereticorum turbam ad arma concitata, ut in tumultu versi in omnes fideles saequarent. Et quidem genus Bohemorum erat semper ferum & crudele: ceterum accedente perfidia heretica, multo atrocius in cruduit, ut intolerabile euadaret vniuersis. Albertus Kramzinus lib. I. o. V. andalucie. c. 37. &c. 29.

Prandebat tunice tex & cinctus, cum Diuinus, cum ei Senatorum credis tam atrocis, *vt narratum*, nuncius de improviso superuenit: & in pragustorium, qui, *triduo ante hoc futurum se ciuisse*, dixerat, commotior factus, in apoplexiā incidit, ex qua decimo octavo post die occubuit. Fuit quidem stirpis nobilissimæ, sed virtù ignobilissimæ, de quo poterant homines illud Salustii dicere: *Venit atque sonno deditus, indoctus atque incultus, vitam scutis peregrinans transgeit: cui sane contra naturā corporis voluptati, anima oneri fuit*.

In vetero quodam codice de eo scriptu reperio, quo*d* iussit cocum quandam, qui sibi cibum petenti denegau*r*, veru*t* transfigi, & in modum assutur*e* torrei, quandam vero sacr*a* Theologiae Doctorem submergi, eo quod dixerat, eum regis nomine dignum esse, qui bene regnaret. Verum haec crudelia videntur.

Venit hanc etiudia viaeum.
Additur in eodem libro, quod canem quendam habuerit sibi charum & pretiosum, ob id maxime, quia morden-
do inuaderet, quemcunque ille digito demonstrasset, &
quod lietorem semper ad latus habuerit, ut alius timorem
incuteret, quem & compatiem suum vocauerit, eo quod
puerum illius de sacro fonte leuasset. An haec vera sint, ne-
ficio: parua tamen & leuia videntur, prae maximis & graui-
simis malis, quae per eius ignauiam regnum Bohemia in-
clytum, quod ipse a patre florentissimum acceperat, inua-
serunt, haereses, seditiones, sacrilegia, bella, cædes, & quid
non? Certe vinum illud malum (quod tamen præ cathe-
ris paruum videri queat) desolatio celeberrima viuenterita-
tis studii Pragensis, odiosum satis ad posteros nomen eius
redderet: quamvis grauior longe fuerit culpa circa illud
malum Ioannis Hus quam regis, quem ille malitiose de-

cepit. Ea tamen fuit rex iste generositate animi, ut à prisca fide & religione maiorum suorum, nullis portuerit haereticorum technis & machinationibus auerti. Mortuus est hoc anno M. CCCC. XIX. die xvi. mensis Augusti.

Quomo-
do & vi-
tulne
cis ac baronibus comitari. Hoc in Wenceslao neglectum
est, non audente Regina ingredi nouam ciuitatem. Dela-
tum est itaque cadaver ad Ecclesiam S. Viti in arce, & inde

Fuit inter cetera monasteriorum Aula Regie, apud ripam Multauia, qua Mosa fluuius illi iungitur, sicut in quo Regum corpora condeebantur, singularis excellentiae. Nam praeter templum magnifici & memorabilis operis, amplum dormitorium, ceteraque monachorum officinas affabre extiratas, & claustrum, quod non paruum concludebar

uisitæ
onaste-
ria & ec-
clesias Pra-
poliat. tis quo annis hinc paulatim crecentibus, ita ut a iuncto
visque deorum facilis lectio præberetur. Sed hoc decus,
post Wenceslai regis mortem, Hussitarum rabies deleuit.
Statim enim atque defunctus est, in crastino (ut habent ve-
tusti quidam codices Bohemorum) Pragenses tum anti-
quæ, tum nouæ ciuitatis Hussitæ, quorum duætor erat Io-
hannes Barbatus magister ciuium antiquæ ciuitatis, violé-
ter inuaserunt ecclesiæ & monasteria, in omnibus ciuitati-
bus Prage, hoc est, in noua, antiqua, & parua ciuitate Pra-
geni, frangentes vbiique imagines in eisdem. Vbi autem
peruenerunt ad Carthusiam Prage vicinam, monachos il-

ius monasterii captos eduxerunt inde in pratorium antiquae ciuitatis, monasterium ipsum omnibus & singulis rebus spoliantes. Altero autem die ipsum exusserunt, & omnino destruxerunt, monachos vero illius monasterii & ordinis, (quos populos inutiles, & qui velut siues in claustro faginarenni dicebant) alio migrare iusserunt.

Sigismundus Cæsar & Vngaria Rex, ad quem Bohemiam
egnum, mortuo sine liberis fratre, pertinebat iure haereditario, cum esset bello Turcico implicitus, nec fratri vi-
menti, nec reliquo eius coniugi Sophia, ex nobili domo du-
cum Bauaricæ progenitæ, opem celarem ferre poterat, licet
rebris esset nuncius ac literis excitus, & rogatus, ut auxilio
veniret. Interim vero Husita, semper in peius proficien-
tes, yires suas indies auegabant. Quia oberrata plebs, videns

es, vites itas iniles augebat. Quia obstatat pieos, vienes
opulentissima quoque templis & monasteria impune diti-
ti, ac sacrilegio spoliari, spe prædæ illecta, in maxima in vni-
lique confluebat multitudinem. Huic colluvieci turbæ
ne quid mali decessit) ducent se præbuit Ioannes, quem
nimicus, Zischa, nobilis gener, ex loco cui Trosnouia no-
men, censu tenui, in curia Regis à pueru enutritus, & bellis

in rebus exercitatus, vno carente oculo quem strenue
vngnus iampridem amiserat, infectus Hussitarum vene-
to, & rapinarum auidus. Is collecta ea perditorum ho-
minum multitudine, in Ecclesiis quæ restabant impe-
rium fecit, simulachra sanctorum & imagines magni
Dei perfregit, factaque monachorum inter Hussitas men-
tione, turbam inconditam & temulentam in monasteria
principie Prædicatorum & Carthusiensium impulit, quos
atrosque veluti præcipuos ipsius Hus delatores suspeccos
habuit. Eorum bona mox diripiuit, monachos percussit,
edificia stravit, & postremo ignem prostratis subiecit: atq;
mox veritatem impetum in templo, ritum Romanum in omni-
bus ceremoniis retinientia, in quibus altaria nudauit, con-
sergit organa, deleuit imagines, expulit foras pastores, &
in locum illorum fures & latrones substituit.

Æneas Sylvius memoriae pròdidit, nullum ètate sua renum rota Europa fuisse quam Bohemicum, tam frequenibus, tam augustis, tam ornatis templis dotatum. Tempore ^{et} in ecclesi ereta. longitudine arcae amplitudine

*ta, att, in cœnum erecta, longitudine aquæ amplius quin
mirabiliter fornicibus tegebantur lapideis, altaria in sublimi
osibita, auro & argento, quo sanctorum reliquias tegeban-
tur onusta, sacerdotum vestes margaritis tectæ, ornatus o-
mnis diues, preciosissima suppellex, fenestra alta atq; am-
plissima conspicuo vitro & admirabili opere lucem pra-
ebant. Neque hac tantum in oppidis atque urbibus, sed
in villis quoque admirari licebat. Hæc omnia fere, à ra-
cie Hussitarum in ruinam abidere: cum illi Giganteum pla-
ce in morem, non cum hominibus modo, verum etiam
cum Deo & cœlitibus, eorumque sedibus depugnarent.
Nulla alia magis impia facta, quam à religione læsa im-
pie profecta possunt excogitari.*

Regina Sophia, vt suæ incolumitati tantisper prospicere, donec Sigismundus rex auxilia vel mitretet, vel adferat, transflustrat se de arce Vicegradensi, in arce diu Venetia, et reslai a tunnibus plebeis aliquanto securiore, cuius mali

sesa tunc in multis piceis aliquanto leuiores, quam in
opere Pragæ oppidani huic arcis subiecti, haud dum confi-
sua cum veteri & noua Praga consociauerant, sed anti-
quam mordicus tenebant religionem Catholicam Roma-
nam. Hi, ut cum ipsa Regina, magis in tuto ab hostili in-
truissent, sutorum Vdalico Rosense, ad templum Diui
Iohannem, ad Palatium Archiepiscopi, & ad Domum Saxo-
num, alisque locis idoneis praesidia imposuerant. Pragen-
s aliquot Husitæ à Calixtinis invitati, per id forte tempo-
rufus ad montem fecerant, quo iam maxima homi-
nibus invenimus. Tunc in

im multitudine conuenerat, & Thaboritarum nomen amperat. Hi quasi Pragenium sociorum vicem dolerent, ad duabus Regis arcibus capitii illorum impendentes obseSSI, libere domi calicem atrectare non auderent, demoliendas illas, simulque tollendum in Bohemia regum nomen, & pro illo statum populariem constituendū, tandem vere liberi dicerentur & essent, operam suam nullitici sunt. Talibus verbis persuasi, cum Thaboritis Pragam redierunt, ductoreque Nicolao Husseneto, arcem cegradum maiore vi adorti, quam ut praefidum Regium posset resistere, ea per dedicationem capta, ad minorem

1

CHRISTA MARTINI SIGISMUNDI SIGISMUNDI MARTINE CHRISTI
1419. PAP. V. 2. REG. ROM. 9. REG. ROM. 19. PAP. V. 2. 1419.

Pragam oppugnanda, Ziscone præterea sibi adiuncto conuerit. Domum Saxonum, quæ pontem tutabar, adstrinxisse prohibebat, partim vi tormentorum, partim assultu expugnauit. Eadem fortuna ad S. Thom. templum, &c ad domum Archiepiscopi fuit, et eis omnia sedans, donec vtrumque praesidium dissiparetur, & quia cuique patebat ad arcem via confugeret. Regina catu suorum territa, arcisq; diffusa, inde se cum Vdalrico ad loca securiora subduxit. Instarunt Thaborites contendere, die noctuq; pugnare, ut arte poterentur: sed feliciore defensorum contentione, ab illa retro in minorem Pragam repulsi, eam deinde vtrique maximis incommodis adfixere; dum pro possessione illius acerbissime certarent. Sigism. occulite subsidia arci submittente, gistratum per seditionem obtinacauerat) secuti subiec-
let. Itaq; Pragenses, statim arq; ista accipere, exemplum V-
ratissimam. veriti, & de venia diffisi, manifesto deficiuerunt:
& in totum Regnum literas dederunt, ne q̄spiam Sigism ad
itum præberet, qui Dalmatice lingue hostis esset, nec alia
cura teneretur, q̄ Regni perdendi, qui antiquam ciuitatem
Pruthenorum Ordini iure pignoris obligasset, Brandebur.
autē à corona Bohemica alienasset, Io. ac Hierony. in Con-
stantiensi Coit. cremarii non solum possemisserit, verum et
percurasset: neconon dōgnata quia ipsi sequerantur, totis con-
natis. impugnaret. Et istud quoq; non minimū Hussit. in-
flammauit, quod Sigism. scripsisset, se breui venturū, Re-
gnauing; co modo gubernaturum, quo patet sius Carol.

Intervenit tandem Procerum nonnullorum; tanta clademotice indolentium, facta sunt inter Praefatos arcis & Pragen, inducit in hanc legem, ut ne Praefati, cōminionem vtriusque speciei interturbarentur; atque è diuerso, Praegenses, ne sacerdotes veterem ritum obseruantes, suis fedibus, neue monachos & sanctimoniales monasteriis expellerent: & in primis vt restituerent Vicegradum. Paetis induciis, Praga, rixandi, mutuusq; cædibus lauendi paula aliquantus per fuit: sed fortis Thaborita nullam intercediū noccendi faciebant, nec vlla ipsi iniurient quiete perfunctabantur.

Antequam igitur inducia præteriuolarent, dedit Sigism. Rex ad oēs in Bohemia Ordines literas, vt Brunnae in Moravia in cōspectu suo appaserent: nondum n. maturum videbatur, vt in Bohem. ad capescendum Regn. concederet. Conuenerunt tam multi, vt vix vlo alio tempore Brunna
fruēbantur.

Brunna Sigilm. recta via le^rragam contulit. Sed Vratisl. primo diuertere placuit: vnde postmodum tantæ turbæ, tantæ bella, tantæ cædes: quib impar Sigismun. necesse habuit opem à Martino V. implorare: & is bellum sacrum aduersus impios Hussitas indicere. *Dabruatus lib. 24. Syllabus ca. 28. 29. Cochlaeus hist. Hussitarum lib. 4. &c.*

tot hospitibus completa fuerit. Aderat & Sophia Regina. Pragenses ab aliis seorsim Vrbē ingressi sunt, vt parum tempestivā ambitionem, Dn. suo prætente, tubis, fistulis, tympanis præcedentibz ostenderent. Sequebantur sacerdotes prauitatiōne insignes; ad quotum aduentum, sacrifici in omnibz. Templis, a Legato Romani Pontificis fuit interdictum. Illi nihilominus in diuersorū suis orgya concelebrarunt, & calicem aliter quam conuenit propinarunt: docē mīterentur à Rege qui dicerent, non idcirco euocatos esse, vt ex domibz profanis noua tempia constituerent, sa- craque in illis sua peragerent: quā nisi facere intermisserint, auditors statim tale aliquid, quale vetus sonat hoc prouerbiū; *Foras canes, non amplius Antiftheria.*

C. 16. p. 143.

Iam ad fine in superioris anni, Martini, V. pontifex, Constantia, Mantuam vsq; peruenierat. Res Ecclesie vniuersae, & præfertim Neapolit. & Urbanae, presen iam illius vehementius desiderauerant, vt Romam quancocius p̄beraret, qui acta Conc. Constant. columnāabant, viuiq; illata fuit feb. 10. 23, criminalabantur Martini quoq; electionem in dubium vocabant, quasi & Ioan. 23, non iūre, sed iniūre p̄ pontificatu ceciderit, & Marten. non vacante Ecclesia, alienam cathedram descendere de iure nequaquam potuerit. Ea multorum cauillatio, non leuē timorem Mart. iñicit: me Germaniæ Principes, & subsciente alij exemplo illorum per eam occasionem aliquid quandoq; molirentur. Et quidem Ioan. exauthoratus, seruabatur in carcere Heydelber. apud

Pragenses, terrio die ad Sigismum admissi, fausta omnia
et Dn. suo precentur, sibiq; gratiam eius & fauorem mul-
tis verbis conciliare, studie, unt virq; ad Regni possessionem
accipiendam Pragam venire, obsecrantur. Deinde
queribundi, mortem ipsius Husi deplorarunt, querentes,
indignissimo supplicio vna cum ipso Hieronymumq; quo-
per ludouic. Bauaria Dicem. Itaq; vt hunc German. educeret,
& in Ital. aliquo tuto loco haberet, redimendū prouidit. ea-
que de caufa Sigismi. Regi, & Ludou. Ducis scripti, 30. m. nū-
mum aureorū pontifex Palat. Comiti nomine redēctionis
perfoluit, & eoque pretio perfoluto Balthasarū Palatino
carcere exemit.

que sublatū esse. Postremo, communionē virtusq[ue] specie super cætera Sacram. efferentes, illius vsum deprecabantur. Sigismundus, cætera quidē benignus, & lata facie residenſ audiuīt ad postulatā aut̄ de Hulſo & Sacram, vñt respōndit: superlede rent illis, nihil ad rem in præfens pertinentib[us], q[uod] non hic Brunna, sed potius Constantia dicēda erant, vbi Concilium adfuit, quod illis respondere ad quærelas istas poterat. Quod aut̄ Regni successionem attineret, satis ad tempus se venturum dixit: simulq[ue] edixit, vt columnas, vt Cogitabat, Matitiana carceri hominem perpetuo committere. Istud, cum apud Petr. Rubeum, agri Parmensi. Baronem, veretem amicūm apud quem diuerterat, in Ital. redux, intellexisset Balthasar, noctu, à Legato pontificis qui eum in via conuenierat, ad Thom. Fregelum magnā necifestatione coniunctum confugiens, maiorem omnib[us]. suspicitionem iniecit, nē rursus Iohanna innonaret. Erat enim vir magni animi, sagacissimumque, & qui priuatam vitam hequā quam posse pati cederetur.

cathenas, & alia platearum vincula atque impedimenta de viciis omnibus auferrentur, vtq; ab iniuriis monachis & monasteriorum inferendis abstinerent. Ista vbi le facturos receperunt, cōnūtatis quibusdam in Bohem. magistratibus, & pro Hussit. nūtius in locum repositis, qui Roman. colebant Religionem, flexi hinciter in Silesia, Vratislau. intisurus.

Erat ibi Ciuis quispiam Pragen. rerum suarum fatagens, quarum causa Vratisl. venerat. Is apud legatum Romani pontificis, tamquam Hussita, & Conic. Constantiensis calumniator delatus, pertractus fuit ad causę dictiōnem. Professus, discipulum s̄ esse ipius Hussi, amiculamq; eius vehementer app̄bare, nec vlo mortis supplicio adduci posse, vt Hussita esse dēliniat, traditus est carnifiscibus, ad supplicium dēmeritū dependentum. Trāt⁹ equis per ciuitatem vsq; ad rogum exurendus, magnam quidem Legato Apostolico, at lōge maiore Sigism. Regiūniū cōciliavit. Auxit inuidiam adducere maiorem Sigism. quod is Vratisl. authores ante annum patrati sceleris, populus Urbani, ma-

580

Aliquali
quies Pr
gæ redd
ta.

X.
Martini
Ioan. 2
Lud. Bau
tiæ Duc
redimit;

Brach. I.
rusin. ea
hostis m
guain p
tificia
tionis p
tem occ
pat.

mi felicitatis aeterna. Sane charissimo in Christo filio nostro, Alphonso Aragonum Rege illi ubi insinuante didicimus, quod licet Prior Provincialis Ordinis Fratrum Predicorum in Provincia Aragonie, iuxta morem ipsius Ordinis existens, pro tempore, ad quem id exinde Apofolos dicitur perire, in Regno & terris prefatis Regis dominionis subiectis, diversos Inquisitores hereticos praeferatis, officium ipsius & principaliter exercentes, in diversis paribus consueverunt deputare: tamen in regno Valentiae, quod inter cetera Regna & terras huiusmodi, non modicum membrorum fore dignoscit, sed nobile & amanum, Inquisitor, officium Inquisitionis huiusmodi per se, & principaliter exercens, hactenus minime extitit deputatus: sed per inquisitorem, in dominio ipsius Regis, citra mare & comitatum Rosellino pro tempore existentem, diversi locum tenentes, seu Commissarii, ad regendum & exercendum in ciuitate Valentia Provincia Tarragonensis, que notabilis & populosissima, prefatiq; Regni caput existit, diversis temporibus deputati fuerint: quodq; nonnumquam accidit, quod in ciuitate & Regno predictis, in quib; nonnulli iudeat, & magna viuenterates Saracenorum utriusque sexus, sub dominio Christi fidelium confiteantur, propter curandum Inquisitorum, ac locum tenetum, seu Commissariorum huiusmodi absentiam, vel mutationem, Officium ipsum non sicut hac tenus prout expedit gubernatum, ac super his que ad exercitum illius pertinent, nonnulli fuerint inconuenientia subsecuta. Quare pro parte dicti Regis nobsuit humiliuerat, vel officium inquisitionis Sigismundi per Inquisitionem in Ciuitate & Regno predictis, per se & principaliter deputandum, regi & gubernari facere, & alias in premisso opportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur, q; desideranter in votis gerimus, ut Fides Catholica, nostris praesertim temporibus, vobis profereatur, ac hanc etiam prauitas de finibus fidelium extirpet, ad Dei gloriam, & eiusdem Fidei saudorem, vt idem officium Inquisitionis ex felicitate in illis partibus proferetur, quo deinceps in ciuitate & Regno predictis, per Inquisitorem inibi continuo residentem, & principaliter deputandum diligenter peragatur, huiusmodi prefati Regis, ne non ducentorum filiorum, nobis etiam super hoc humiliter supplicantium, Incuratorum dicta Ciuitatis supplicationib; inclinati, volumus, & auctoritate apostolica ordinamus, quod officium Inquisitionis huiusmodi, in ciuitate & Regno predictis, per Inquisitorem in illis a Priore praefato, prout ad eum ex iudicio huiusmodi pertinet deputandum, qui imbi personaliter resideat, per se & principaliter, & non per Commissarios, seu locum tenentes huiusmodi ab eo, prefati, per quem inibi locum tenentes, seu Commissarii huiusmodi deputari confieverunt, vice prefetur, vel alterius cuiusq; Inquisitoris impedimentum, seu obstatu quoconq; de cetero regatur, ac est gubernetur. Decernentes ex nunc irritum & inane, secundum super huc quoconq; quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingit attentari. Non obstantibus constitutionib; & ordinacionib; apostolicis, & statutis, & consuetudinib; dictis Ordini coherari, iuramento, confirmatione apostolica, vel quicunq; firmatae alias roborant, ceteriq; contraria quibusq; nulli ergo omnino hominum licet, hanc paginam nostra ordinacionis, constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei aucto temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumperit, indignatione Omnipotentis Dei, & Beato rum Petri & Pauli apostolorum eius se noverit incursum. Datum Florentie. 6. Kal. April. Diag. lib. 1. c. 33. Ludo. Paranus lib. 2. c. 9.

XXI.
Statutum re-
tul Gallica-
rum.
Mart. Lega-
tum paci-
cum in Gall. mit-
tit.

Dolosum Delphini cum Bur-
gundie colloqui-
um.

Iura in-

super Crucem Christi, & S. Euangeliū sub verbo tua nobilitatis, sub parte sua future salutis aeternæ, sub quo verbo Principis, per fidem & iurandum suorum corporum, iurant que sequuntur. Nos Iohannes, Dux Burgundie, iuramus, quod post personam domini nostri Regis, omni obsequio & servitio honorabimus & amabimus personam domini Delphini, & obediemus illi, sicut eius dignitatem decet: nec patiemur villam serviri re quae sit in eius damnum: & toris nostris viribus tuebitur & defendemus eius honorem & dignitatem, & prerogativa omnibus, modis & illi semper erimus ut verus & fidelis pater, procurantes eius utilitatem, salutem, & comodum: eius damnum & incomodum ope propulsantes, & oppugnantes. & si quis illi bellum inferre studeat, resiliat illi tamquam mox inimico, & tranquilla proprio meo hosti.

Altera ex parte iuravit, & peierauit Delphinus, his verbis, Nos Carolus Delphinus Viennensis antedictus, quamdiu Deus nobis dabit hanc vitam, ad qualcumque dignitatem aut statum potius peruenire, promittimus & iuramus, quod omnia praeferita odia & similitates trademus perpetua obliuioni & amabimus omnium nostrorum affectu & fidei nostrorum dilectionis cognatum, Ducem Burgundie, antedictum, & in omnibus negotiis eius iurabimus eum, tamquam nostrum proprium fratrem, aut parentem. Eius honorum, utilitatem, dignitatem omnibus modis tuebitur, & quicunq; illi (quicunq; sit) iurari facere vellet, nos eum defendemus tamquam nos ipsos omnium, ut ibi nos sit. Quod si quis forte nobis sanguinis, ob querelas & discordias praeferat, illi, vel eius ditionib; per bella velociter in omnibus eum ipsiusq; ditionis defendemus, contra eos qui eum grauare conabuntur: que oia rata & firma, per nos, & ministros, populariterq; nostris omnibus modis seruare promittimus, & iuramus. Et voluntus, vromes Proceres Regni nemine excepto, omnes ministri & officiales Regis, oes ciuitates & populi insigniū ciuitatum & oppidorum, omnes flatus Ecclesiastici eandem inveni pacem. Ultra, submittimus nos, & vterq; nostrum, pro observatione & complemento harum omnium rerum, correctioni & coadiutione nostrae S. Mat. ecclie, & Sancti Patris nostri pontificis Romanii, & eius missis, & Legatis, ut via excommunicationis, anathematizationis, aggrauationis, regrauationis, interdictis in nostris dominatibus, & dominis, & also modo per brachium ecclesie, si ampli fieri posset. In testimonio huius, haec littera signauimus signum nostrarum manuum, & sigilla nostrorum, in ciuitate & Regno predictis, per Inquisitorem in illis a Priore praefato, prout ad eum ex iudicio huiusmodi pertinet deputandum, qui imbi personaliter resideat, per se & principaliter, & non per Commissarios, seu locum tenentes huiusmodi ab eo, prefati, per quem inibi locum tenentes, seu Commissarii huiusmodi deputari confieverunt, vice prefetur, vel alterius cuiusq; Inquisitoris impedimentum, seu obstatu quoconq; de cetero regatur, ac est gubernetur. Decernentes ex nunc irritum & inane, secundum super huc quoconq; quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingit attentari. Non obstantibus constitutionib; & ordinacionib; apostolicis, & statutis, & consuetudinib; dictis Ordini coherari, iuramento, confirmatione apostolica, vel quicunq; firmatae alias roborant, ceteriq; contraria quibusq; nulli ergo omnino hominum licet, hanc paginam nostra ordinacionis, constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei aucto temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumperit, indignatione Omnipotentis Dei, & Beato rum Petri & Pauli apostolorum eius se noverit incursum. Datum Florentie. 6. Kal. April. Diag. lib. 1. c. 33. Ludo. Paranus lib. 2. c. 9.

In Gallis, nondum plane confirmata pace inter Ioann. Ducem Burgundie, & Armenciacos coniuratos, Mart. Papa tranquillitatis publica cupidus, Alanum Pontificem Lugdunensem, eo misit Legatum pacarium. Carolum Delphinum, coniuratus, in partes suas traxerant: vixq; Iohannes, Burgundum aliquia arte oprimerent, pacis se cupientes ostenderant, ac Delphinum impulerant ad colloquium cum ipso illo. Iam enim decretum illis erat, per speciem pacis circumuenire hominem, ac quantolibet scelere cum de medio tollere. Igitur Meledunum in agro Parisien. colloquium indici pro concordia perficienda, impetravere. Ibi miratus Burgund. q; pacem quam totiens esset aspernatus, iam vltro, idq; magno studio offrarent, suplicatus fraudem subesse, haud temere cum Delph. congredecendum censuit, nisi contra oem perfidiam esset munitus. Adfuit tandem cum gradii armatorum numero. Venit & Delphinus, multo & ipse stipatus militi. Medio spatio inter vtrumq; exercitum, cum decem vtrinque comitibus, Delph. Burgundioq; ad colloquium concessere. Vterq; de equis desistere. Dux Iohannes se inclinans prosterret, Delph. hin. salutavit; prehendit ille ipsius dexteram, eumq; surgere iussit, ac de terra leuauit, & quicquid offendit esse poterat rem sit. Multa & magna signa, & verba, amicitiæ amorisq; ostensa. Inde in manib; Legati Romani,

tum vero que pro confirmatione pacis.

Duci, hoc

Burgund.

Delphin.

1419.

præcedente, qui sacer erat Virginis Matris Natali, omnia renouata fuerant de pace promissa & iuramenta. Neq; satris hoc, sed tursus eo die Dominicō, priusquam Dux intraret, omnia parricida innoverant, promiserant, confirmaverant, iurant, & peierant. Hinc venit in mentem cuiusdam mercatoris equorum, qui ad alium valde iurantem: *Quo tuo plus, inquit, iura, tanto minus tibi credo.* Burgundio non habuit eum sensum. Iuit in arcem, sed commeatu rebusq; omnibus vacuatum: quæ res multis grande iniecit metum: erantq; & preter clausa recens facta alia magna suspicione. Sed non est consilium contra Dominum. Duci ademptus erat cædes patrata est, ipsa fit litteras per Regnum, grande mendacium continentes. Scriptis: *Se voluisse seruare pacem, faciam apud Mel. dumnum & Poliacum, in qua omnium iuriarum pater est oblinio, ut veteribus Regni inimicis possit resistere. adixit: se dies 18. apud Monfratolium adiutum expeditasse Ducem Burgundie, capiendo confitio Angli pellendist: tandem Duce venisse, superbe, atque audeat cum contemptu locutum, prehendisse gladium, vt Delphin ferret: sed per Dei gratiam Delph. seruatum esse, atq; immenses enasisse periculum, ipsiusq; Burgundium per fidem suam fratribus eo loci esse interfectum. se velle omnino memor atam oblationem iuriarum, firmam in aeternum & ratam tenere. Datum Monfratolij ad confluentes sequane & Ione, decimo die Septembri gratia, ann. MCCCXIX.*

His literis nihil fidei est habitum, Nam Theobald, monachus acutus, Acriensis, Guido Pontallerius, Carol. Lonsius, Petrus Gaius, & qui eiā secretis erat Petrus Seginacius. Cum his processit ad primum viæ claustrum pontis. Occurrenti siccari: constitutum est: innouata omnia iuraria & fides publica, ne quid habaret. Reuersis illis, postremum rogauit Dux suos consiliarios, quid illis videretur, an concederet ad Delphinum, consilis fidei dare publicæ & reliquis omnibus: Hi nihil malis suspicati, responderunt, posse securi introire: audere se pariter cum illo ingredi. Eo accepto responsio insisit ex suis quosdam præcedente, intra virisque primam claustrum. Stabant ibi quidam ex proditoribus, dicebantque: ingredere ad Dominum: it enim opperitur. Intravit secundum claustrum, quæ continuo claudebatur, occurrenti illi Tanegyoy, iniecta in humerum eius manus, ecum, inquit, cui maxime confido, introvit septum colloquio preparatum, quod mox prætor Senonensis clausit.

Stabat Delphinus innixus clausura: cum eo decem eius familiates subvitis vestitus bene armati, gladio Delphin, accincto, complures item in proximis adib. armati, vt securus cædem perficeret. Procubuit illi Dux ad pedes, salutavitque. Respondit Delphinus: belle, cognatum charissimum aduenisse. Subintulit Burgundio, nonne patris illius, vt pro salute Regni, consilium vna caperet, Anglosque à Regno amoueret, venire. Delphinus porro caullo vltus: Rele, inquit, cognate: sed non effe bonus Abbas qui non tenet cœlum. Intellexit argutiam Burgundio, & se conuentu Mötroliana, probe tenuisse, seruasseq; cum affirmaret: Delphinus verso illi tergo, strictoq; gladio, mœtris, inquit, per gaturn tuum. Excusauit inde Dux: videbat n. mortem ob oculos: sed Delphinus, idem dictum repetit: & tempus esse (illus erat signum datum) dixit: ad quod verbum, Tanegyoyus parus securi ad hoc sub veste preparata, Ducem in faciem verberauit, eumq; instar bouis mactauit. Cadentem, Ludonice, quidam Lædus, gladio, vmbilicotenus transfixit, ita vt ex vulnere intestina exilirent. Delphinus tenens gladiū suum nudū, inter haec, puto illi satis habere exclamauit, permisitq; vt omnibus vestibus, præter thoracem & ocreas expoliarent: annulos, pretiosis digitis surripserunt: semelq; ac iterum cadauer, per totum cruentatum locum, vt ostenderetur mortuus, trahebant: Archenbaldum Flussatem super Ducas cadauer vt protegeret procumbentem, interficerent, aliosq; præterea nonnullos vulnerarent: decem vero illos nobiles interciperent, & in vincula conicerent.

Adipceptabat ista omnia Delphinus, gladio manū armatus districto. Iacuit tota nocte ibi exanime cadaver. Postero die cum thorace & ocreis sepultum est, in Dominicō Virginis Deiparae, ante aram Diui Ludouici. Facta illi piacularia sacra, non nisi numero 12. idq; priuata cinium pietatis, Religionis ac fidei prætextu, sub mente hypocritica, sub simulatione nefanda cōmititur. Iude proditionis Caroli perditissimum esse, discipulum. Non posse illi hærente, non posse turari ex familia Duci, vix ex pacto dimissi. Agebat tum Delphinus erat in Romam, decimum octauum: nobilis quidem iunius: at parentibus rebellis, & perditissimis hominib; deputatus ac seductus: à quorum consilio,

ingentes calamitates Regno Galliarum florentissimo acceleravit. Aliqui ex eius aseclis, in sejci latrocinijs & ex peries, dolebant lugebantq; grauissime Regni infelicitatem, haud ignari, quanta miseria esent supererentur non post multum temporis. Hi grauiter reprehenderunt latrones quo d omni in aeternum honore, per malam sua cōsilia, imprudentem spoliasset Delphinum. nec defuere quidam seniores, qui ab Delphino prorsus deficerent, ne inlenepta ætate, fa- main honore suum, illius consortio labefactarent.

Cæterum Delphinus fit futura faceret, eo ipso die quo cædes patrata est, ipsa fit litteras per Regnum, grande mendacium continentes. Scriptis: *Se voluisse seruare pacem, faciam apud Mel. dumnum & Poliacum, in qua omnium iuriarum pater est oblinio, ut veteribus Regni inimicis possit resistere. adixit: se dies 18. apud Monfratolium adiutum expeditasse Ducem Burgundie, capiendo confitio Angli pellendist: tandem Duce venisse, superbe, atque audeat cum contemptu locutum, prehendisse gladium, vt Delphin ferret: sed per Dei gratiam Delph. seruatum esse, atq; immenses enasisse periculum, ipsiusq; Burgundium per fidem suam fratribus eo loci esse interfectum. se velle omnino memor atam oblationem iuriarum, firmam in aeternum & ratam tenere. Datum Monfratolij ad confluentes sequane & Ione, decimo die Septembri gratia, ann. MCCCXIX.*

His literis veritas nomine Regis per Regnum missa.

Edictum Regis contra Delphini & paracidas.

Exaggeratio sceleris.

Multa ma-
la post ca-
dem feci-
ta.

Apud Atre-
bates Bur-
gundia fata-
ta.

XXII.
Protegfas-
Reg. Angl.
contra Gallos.

cassi velint vna cum sua posteritate appellari & haberi. Cōstatore omnib. modis omnium grauiusse reo esse perduelionis, quodquot consciē sint tā nefaria, fœda, & abomināda proditionis. Omnes si fallerent ecclesiā coertionem, cōfūrā, anathemata, sibi esse precatos: sefelliſe turpissime, prodidisse perfidissime, extra ergo oēm ecclesiā reiectos esse, repulſos ab omnib. fœcīs, abstētos, excommunicatos, anathematizatos, ipsosq; eſteanathemata vniuersos, nec in cōlo, nec in terra partem habere vllam aut locum. Omnia comiſſisse, omnia suis ipsorum votis, precatiōibus, con-ceptiōibus, falso sumis iuramenti perdidisse, repulſe, & abnegasse. Deo creatori suo, Christoq; redēptori suo fodiſſime esse nientiōs. Spiritu S pacis præſidi, custodi & cōciliatori mendaces & execrabilis esse inuentos. Quumq; vt ſocordem & vſāiam ſum omnib. ſecilis inauditi perſicerent proditionem, nullam cum cōlo, nullam cū Christo, nullam partem cū Deo habere pregelegiſſent, iūſtū & par eſſe, ne vllā in hoc Regno partem obtineant, cōfēſimus itaq; ac iudicamus, prædictū Carolū, qui ſe falſo audet adhuc nominare Delphi. omnesq; eius fœderatos atq; pernicioſos latrones, omnib. ſuis ditionib; dominatibus, & clientelis, per totū hoc Regnū, per totū hunc Christiā, orbē excidiſſe, illa omnia vacare, aliq; eſte diſtribuenda. & cū nullo vñquam iure memoratus Carol. Pontacens. ad ſolum Regnū, ad ius corona aspirare vltra poſſit: proq; reiecto, pro dānato à rerum natura, & Deo, à parentib; habendus omni ratione ſit: aequum eſſe vt in aeternū illo ſua ſpōkato hæreditate, Anglorum Rex Henricus, pacis ac quietis gratia, qua alioq; nullo poſſit modo parari, Rex Gallorū, pronuntietur, Catharin. noſtrā filiam, vxorem ducat. Particida quia nihil quam cruciarij ſunt, vbiſumq; inuenti, vbiſumque capti, crucibus patibulſq; ſuffigantur, quoq; neſaria proditionis ſei compierantur: ſimil quoq; illis adhærere, vel auxiliū quicquā aut fautoris præbere auiſ ſuerint.

Hoc modo ſceleris iſtū magnitudine exaggebatuſ in Delphī, ob iuuenilem ſtatem fatuum, ob iingenium nullis bonis artib. exultum, ob consiliarios ſtultos & improbos, odio & inuidia aeflantes, omnium atrium bonarum rudes & incſios, in malis vero reb. ab adoleſcentia nutritos, pauperum oppreſſores, matronarum virginumque ſupra-ſtores, ſeditiōs, ignobiles plorosque ac terra filios, ſedifragos, fraudis omnifaciā doliq; mali magiſtros, nihil minus quam fidei custodes, quib. nihil gratius ciuili discordia, domētica inquietudine, languinique Chriſtiani fuſione.

Ab horum perfido conſilio cēde patrata, tanta poſta ſe-ſcute eſt reipublica Galliarū, calamitas, quam ferē nullibi Regnū: de iſchismate ſeſdiſſimo, quod Gallorū aliqui, in perničiem ecclieſi Catholice aliquando promouerant, deque aliis exiſtib; morib; dignas, quamuis ſeras de Gallis panas Deo vindice experte. Philippus caſi Ducis filius, quamuis ageritimo tulifet animo neccm patris: vxiſi tamen ſua, foror ſc. Delphini, repudium aut certe odiū maritale veheſtimentis merenti, neq; quicquā, niſi, Domina, inquit, Michaelis frater tuus patrē meū occidit. Ita amor mutuus inter eos permansit: quippe mulier erat probitatem orum ſancta, magnaq; pace & amore cum Philippo vixit.

Apud Atrebates, in ēde Diuī Vedasti Episcopi, die Ve-neris, 3. Idus Octob. iuſta Philipp. patri magnifice fecit. Interfuerū Antitites, Ambianus, Camerace, Morinen. Tor-ſac. Atrebatenſiq; cum abbis complurib. ex circumie-ctis regionib; Pullati erant cum Philippo Ioan. Luceburgius, & Iacob. Haricuria. Reiuſ diuinam fecit Episcop. Ambianus. Concionē habuit Petrus Floraeus profiſione Do-minican. Inquisitor fidei Provinçia Rhemensis. Hic quoſdam ē nobilitate coniōne ſua multum offendit, quod de-hortaret nouum Duceū à vindicta ſumenda de patris cēde, quam vindictam ad ſolum Deum pertinere aſſerebat, iuxta illud: mihi vindictam, & ego retribuam. Sed nobiles contendebant, Deum vindictam velle retribuere, perrbac-chium Philippi nouū Ducis, Meyerus annal. Flandr. lib. 15.

Henticus inter haec Rex Angliae, Baioſenium Vrbem, Lexouiorū oppidum, Argeſtonium, Cadomum, & Rotho-magum de Gallis coſpit: atq; Cadomi in ſigne pietatis ex-emplum edidit: Reperit n. in arce magnas Ciuiū fortunas, qua-rum in numero erant pecuniae in templis diu depolita, ac ſacra vasa: que omnia tñ abſuit vt ipſe tetigerit, vt etiam in

templa ſubito referenda, ciuibusq; reſtituenda curauerit. vt ne p̄ter infiſitum ſuum, ſacrilegio rapinae contamina-re. De hac illius lenitate clementiaq; rumore quoquo-uerſum perlatō omnes propemodum vicinarum ciuitatum Principes Cadomum conuenturunt, ſeq; eius fidei cōmiferunt. Quare placuit omnib. publico edictō denuntiari po-pulis, eos fore cum fortunis ab omni periculo vacuos, qui ſua ſponte in Anglorum ditionem veniſent. Itaque in eius fidem venit Alenconum, Conſtantia, Faſcia, Fanū Landi, nonnullaq; alia oppida multo munificis. Philipp. Ducis Burgundi filius, Statim a morte patris, confeſſionis definatam animo tale parricidis exhibere negotiū, quo confliſtauit ad extreum meritas parricidij pñnas expēderent. Itaq; pri-mo per ſecretos nuntios, cum Henr. pacem fecit, conſiliaq; cōmunicauit: poſtea nomine Caroli Regis, Legatos de cōmu-ni pace ad eundē misit, qui ſimil rogarerit, vt Trecas ad colloquio cum Carolo veniret ibi pacē bonis conditōnib; conuenturam, & ſe eius filiā connubium consecutum. Conuenientib; Regibus, in magno Gallorū Procerum cō-uenit, iētum eſt fœdus, nouaq; aſſinitate corroboratū, col-loca-ta nuptiū Catheri. Caroli filia Regi Henr. Paſtio ſe-rius eiūſmodi fuit, vt Henr. vñq; eo diu in viueret, Regnum Francie gubernaret, adiunxit, regeret, idq; poſt Caro. mortē eodem obtineretur, q; qui optimo: & ſi contingere, vt Henr. prior moreretur, eius filio maiori natu ex Ca-thar genito Regni hæreditas veniret, ac principes Galli cō-cepit verbiſ, iſpi Henr. iuſtū ſum darent: atq; Carolus Delph. omniſ deiectus honore que gerebat, hostis patrie p-petuo haberecur. Secundum hæc, Henr. gerendarū retum munere ſucepto, Galliarū Regens nuncupatus eſt: in cuius verba Principes qui aderant, aderant autem frequentes, in-cipiente Philippo Burgundione Duce vltro iurarunt: quod eos iam pridē ex fama rerū geſtarū viri admiratio cōpifuerit, & maior caperet veneratio præſentis. Polyd. Angl. bīſ. lib. 22.

Thom. Vvalfingh. narrat, tres inter alias miraculofas vi-ctorias fuisse diuinitus datas Henr. Regi, infra oētua Aſsumptionis Beatissimae Deiparantis, propter ea q; eandem Regin. ſanct. oīum, Rex impēſius coluisse. bīſ. Angl. in Hē. s.

Quo tempore, Martin. V. Pontifex cura Pastoralis v. gl-lans diſpeltator, ne quibuscumq; promiſcuae, ouies Chriti, in Anglia, vbi adhuc Vviclephli memoria & hærefis vige-bant, cōmitten-terunt, Cathedral. Ecclesiā vacantib; Paſtores p̄tafecit, Ciceſtrenſi, Henr. Sarisburien. Ioan. Vvigor-nienſi Philipp. Roffensi Richard. Lincoln. Robertū, Exo-nienſi Edmūdum, Hereford. Thomam, ac Licheſfeld. alterum Thomam. Tum ad Londin, ſedem vacuam, Episcop. Herford. & ad eius ſedem Roffen. traduxit, ac in Roffensi demū ecclēſia Io. Langton Cantuari. Monachum Episcopū p̄pofuit: necnon, ſimil atq; Eboracenſi ſedem vacuā eſſe intellexiſſerit, ad eam Robertum Lincolniens. Episcopum tranſlit: Henr. Archiepiscop. Canthuariē authoritatē Aſtolicē nec quicquā contradicente, ſed in omnib; morē gerente.

Celebrauit hoc anno idem Archiepiscop. Londini Syn-dicū. In hac confeſſa eſt Regi Ecclesiasticorum prouen-tuum media decima. In eadem, Richard. Vvalker Vvigor-nienſi p̄ſbyter maleſici reus contra eam ſeſtam, ad cruce-cem Paulinam p̄dante Londoniensi Episcopo, poſtquā p̄oientiam egifet, publice exēcratus eſt: ac ſuaram p̄-figiarum codices atque instrumenta, flammis delictū p̄blicē. Auctor Antiquitatum Ecclesiæ Britanicae.

Eodem anno, Martin. Papa, Joan Heinsbergiū, electum Leodium. Episcopum auctoſitatem Apostolica confirmauit, qui 4. Idus Septemb. Leodium, cum ingenti Principiū, Baron. Equitum ac nobilium Comitatu, inter excellētiſſimum Parentē Principe, & illuſtrissimum Cliviuſ Duceū adueniens, ingenti lētitia tum cleri tū populi, in Episcopali cathedra collocatus, proximo Decēbri, quanquam nonniſi 23. annorum adoleſcēs Ordinē ſacerdotalem, magna ſub-ditorum voluptae accepit. Suffidus Petri de Leodium. Epſe.

Hoc ipſo anno, cum Rex Vladisl. ē Lithuania in Polon. reuerſiſſerit, veneſead eum duo Legati Martini Pont. Max. Iacobus Campiſ ſpoletanus, & Ferdinand. Hispanus Lu-censis Episcopi, de pace cum Cruciferis confiencia poſtulantes: qui comiter & liberaliter Rege habiti, cogniti-ta eius voluntate ad pacem propensa, in Pruſſiam inde-

tentat, fed eiſi legati a Cruciferis corrūpti.

Filius Regi, gundi p- cem cum Reg. Angel. inuit.

Sigismundus, Rex Rom. arbitriū cauſa ſibi deſumens iniquā eſt. Poloniſ ſententiam fert.

Ferdin. ip- ter Angl. & Gall. Reg. & ſi- bus ſe- riibus.

Tres mi- raculaſa vi- citorie Henrici Angl. Reg. diuina ſu- data.

XXIII. Mart. Poi- diuſorib; Paſtores Cach. ec- clesiſis in Angl. vaca- tibus p- ſicit.

XXIV. Io. Heins- berg. elec- tio Leo-dien. a Mat- tin. in conſi- mutat.

XXV. Martin. paſcen- ter Reg. Polon. & cruciferis conſiſſe.

ad Cruciferos contendunt. quorum corrūpti muneri-bus, cum monumenta ad cauſam iſpōrum pertinētia iſſi- dem iſpōs exhibentibus inſpexiſſent, ac deſcripsiſſent (ad quam forte rem magis, quā ad pacem faciendam, Cruciferorum rogaui atque ſumptibus venerant) Regis cauſam incognitam temere teſtimonio ſuo damnauerunt. Quia de- grauer poſtea Rex cum Pontifice quātus eſt. Ac fecit iſi deinde Regi potestatē produciſſi documenta cauſę ſuę.

Inter haec Sigismundus Rex Romanorū, arbitriū eius cauſa ſibi deſumpsit: Cruciferi iſtud primum, ſed ex com- poſito repudiauit, Wladislaus Rex in eos arna nouit. Bartholomaeus Capra Archiepiscop. Mediolanensis Martini Pontificis authoritate, bellum illud, ad nutum ſigismundi diremit: Is autem Legatos eā de retriuiſq; partis Wratſlauiam euocauit, vt ex compromiſo iam delectus iudex de toto negoziuſ deſerueret. Partes Cruciferorum aperteſſiſſe aegabat Sigismundus, neq; quicquā quod in rem eorum eſſet prætermiſtebat. Cum enim Legatos quos diuimus eo venire iuſſiſſerit, iſi ſe non niſi ad extreum compro- miſo p̄tinitam diem, poſt initium huius anni eo venit, ac veritus, ne die laſpa irritum eſſet compromiſum, vt Cruciferis graſificaretur, cauſa nō cognita, neq; diſcrepata, ſen-tentiam ex ſcheda, quam in pera paratam habebat, iniqui- ſum, inſerti quibusdam quā in controverſiam non ve- nerant, reciuit: reclamantibus neq; quicquā Poloniſ, & fidem, religionemque iudicis requirentibus. Fuere autem Archiepiscopus Gneſſens. Cracouienſis, Wladislaus, & Sendomirienſis Palatinorum, & non ēm alios Rēgiōrum comitū equos, vna cum Regio, cui cubicula-rius quidam baſtan. Regis ferens inſidebat, vno iētu interfecit: auriga, & ſefforibus eorum nihila cōtum, niſi quod cubiculati vefiſi ſuſtripta eſt. Rex aliquandiu exanimatus iacuit, tandem respirauit, cetera ſolpes, prater quod ſuſtripta pau. os dies, & manus dextera dolore affectus fuit.

Vulgo creditum eſt, propter inceſtum matrimonium diuinitus eo terrore correptum fuſſe, & ſane liberti tunc eum Sbigneus Oleſſnicius Secretarius eo de crime ob-iurgauit. Datum eſt & huic alteri culpe, nonniſi cauſe, quod Wladislaus Rex, ab Elisabetha Regina, cuius matrōnium Albertus Episcopus Cracouienſis idemq; Regi Cancellarius improbabat, incitatus; eidem Alberto in dicta cauſa Cancellarii munitis abrogauit, diemq; illi ad inſta-randum cōtra illum iudicium publicum pro comitiis dice-re voluſiſſerit. Et quidem Regina, ante diem Comitiorū, pu-blica omniū ordinū lētitia mortua eſt: iudicio autem in-ſtituto, id cōfucitus eſt Wladislaus, vt niſi cum primorib. in penitus cubiculū ſeſe ſubduxifet, & mox porta arcis clauſa, aut pons ſublatuſ non fuſſet, multum ibi ſanguinis effuſum eſſet. Offenderat præter haec Albertus Reginam, quod Ioanni eius filio, quem olim Vincētio Granoutio pe-pererat, diploma de Comitatu, quo iā Rege contra leges publicas ornatus erat, non signabat. Crom. dereb. Polon.

Hoc anno, palladium Rostockense, & publica Acadēmia, gymnaſiumq; litterarū, à Martino V. Pont. erec- tum & priuilegiis ampliiffimis ornatum eſt. Principes ipſi Ioan-nes & Albertus, & Ecclesiā permisere Magistris distribuen-das, ſenatus verbis conſtituit annua ſtipendia legentibus, multi ex vicinis contulere non pauca in dorem eiusdem Palladij priuilegiati.

Venerat ea tempeſtate de Praga homo hæreticus, in di-ceſſi natus Bremeri, oppido Vorden, applicuitque Ma-gabeburgum femina perfidia ſparſurus. Detectus Archiep-ſcopo Gunthero, captus, & examinatus, compertus eſt

qualem eum rumor detulit, coniūctusque, quā pertinax permaneret, degradatus, Curie ſeculari & ignitraditū e-uoſauit. Krantzus VVandal. lib. 10. c. 30.

Eodem anno Ioannes Nafſouii Archiepſcopo Mo-guntiū vitam cum morte commutauit. Adiungit MS. eremite horribilem de hoc in ſuccēſam ollam demero vi-fionem. Sed Nicolaus Serrarius, de huiusmodi nihil habuit auſteuerare. Potuit hoc, ait, ab iis laſtari, qui falfis eum de interempto Brunsuſensi Friderico criminacionib; one-rarunt. Non cuilibet quidlibet dicenti credendum. Illud cum ſ. Paulo Rom. 2. aſſeuero: Reddet Deus vnicuique ſecun-dum opera eius. Grauifimma ramen ſ. Gregorij lib. 4. dial. c. 3. teſtimonio conſtat, de Theodorico Rege Ariano Ioannis

Sigil. alie-na curans propria ne-gligit.

Rex Polo. in curva fulmine vix non ex-tinctus.

XXVI. Acadēmia Rostocken ſis a Mart. Papa era-cta.

XXVII. Hæretici Magdeburgi exiſtus.

XXVIII. Obiit Io-an. Nafſouii Archie-piſcop Mo-gunt.

XIX.
Dux Mediolani vicerē propria capite ple-
di curat.

Pontificis & Symmachī Patriij homicida dixisse magnā virtutis solitariū. Hēstero die, hora nona, inter Ioannem Papam & Symmachum Patrium discinētūs aequē dilectiūs, & vinclis manib⁹ dedūtūs, in hanc vicinam Vulcani ollati (Æthnaeām) iactatus est Theodoricus, Nicolaus Serrarius Moguntiacarum rerum lib. 5.

Hoc ipso anno, Philippus Dux Mediolanensis, integrati scūtū animi infamia se se turpiter fecerūt vñis est, quoniam Beaticem Tendam vxorem, adulterij cum Michaeli Orumbello citharēdo suspeccāt, nec in tormentis quicquam contrā pudicitia decus confitentem securi percussit. Eam, cum adolescentis ipse esset, & propter Ioannis fratris immanitatem, magna paterni imperij parte amissa, parte qua supererat magno in discrimine verante, omnium egen⁹, post mortem Facini Canis militarium copiacum suarum ducis, cui illa primo nupserat, eiusdem Facini bortatu, qui paulo post decessit, in matrimonium duxerat, quia & militum animos qui ei assuerant, & pecuniam qua Facinus abundabat, & Petronia, Alexandriae, Nonaria, atque Vercellorum dominium obtinebat, cum nuptiis secum trahebat. Hūtū non dubius opibus cum ad imperium peruenisset, eiusque opes omnes suas compoluisset, quia etas longe dispar erat, neque Philippo coniunct⁹, sed aut⁹ superinducta videbatur, vt se tam grātū matrimonio liberaret, vtq; demum Amadei Sabaudij filiam euentu sterilem ducere, illam turpitudinis insimulatam, iudicio contra eam peracto, interim iussit. Talis graniter Martinus Pontifex, tam atrocem notam, innocentem, vt quamplurimi affirmabant, sc̄minā interrogatam, neque Deus impune sicut Philippo, quem variis casib⁹ subinde afflixit, & prolem quam ex sabauda sperabat, vtrique negauit. Fulgojus lib. 5. c. 3. P. Iouii in Philippo. Bugati de rebus Mediolanen, lib. 5.

XXX.
Viri Illus-
tres in An-
gilia ex or-
din. Carmelit.
Fr. Steph. Par-
tingtonus Ebora-
canis.

Floruerunt id temporis inter Carmelitanos in Anglia aliquor viri Illustres, ad tuendam fidem Catholicā & libertatem Ecclesiasticā natū. Ex his vñus F. Stephanus Partringtonus Eboracensis, totius Ordinis sui per Angliam Provincialis, omnibus præstantioribus animi docebūt, omnibus virtutibus prædictis, & multiplici doctrina varietate instrutus. In Oxoniensi Academia, magnitudine & multitudine laborum, felicitate ingenij, soliditate judicij, acumen disputationum, & elegantia concionum celeberrimam sibi famam acquisiuit. Vocatus aliquando Londonum, vt ibid populum concionaret, ira conciliavit auditorum animos ac benevolentiam, vt eum tanquam oraculum quoddam sequerentur. Ab hac eruditio fama Principibus notus, & ad Regiam accedit, in lumino apud Regem Henricum fuit pretio. Hinc factus est ipsi Regina, & primogenito Regis filio Principi Walliae, aliisque primariis Regni viris à se creeris Confessionum. Quam primū autem Henricus Quintus Regale solium confundit, eum Oxonium destinat, contra Wicclifitas & Lollardos Commisariū, vt de illorum & aliorum erroribus inquireret & iudicaret. Ea legatione dum fungeretur, designatus Episcopus Meneuenis, nec multo post Cicestrensis Praeful electus: contentus prima sede, secundam noluit adire. Scriptis præter alia, contra VVicclifitas librum vñus. Contra Lollardos lib. 1. Contra statutum Parlamenti, quo inhibebatur, ne quis ante 21. etatis annum ordinem Mendicantium ingredieretur, lib. 1. Contra Nicolaum Herfordum lib. 1.

Thomas Czanieius.

Robertus Mascallus.

Suppar huic Thomas Czanieius, qui non modo ingenio, verum etiam calamo, vtpote bonis instructus artibus plurimum valuit, propter virtutis & eruditioñis nomen Ecclesiae Dublinensis Praelatus, & aliquando totius Hibernia Prorex, ab Henrico Rege constitutus.

Cui non inferior Robertus Mascallus Ludlowiae in Cambria natus, & ad magnam tum virtutis, tum eruditioñis perfectionē in eodem instituto prouectus: Regi Henrico IV. in iis qua ad Deum sunt & conscientia moderamen concernit addidit: & cuius opera non raro vñs est idem ipse Rex in gravissimis Regni negotiis, & in legationibus apud extēnos Reges, eumque tandem ad Episcopatum Herefordensem euexit, quem etiam Henricus V. cum duobus aliis Episcopis ex Anglia ad Concilium Constantiense, pro extirpanda Wicclifitarum heresi, proque Ecclesiastica vnitate confienda Oratorem destinauit. De

his suis Legationibus reliquit librum vñum, præter alia plura ingenij sui monumenta doctissima.

Non inferior illo Thomas Peuerellus, Suffolcensis: quem morum probitas, & eruditio singularis ita commen- datum magnatibus reddiderant, vt hoc intuitu magna securā sint dignates. Tres enim sic, eis temporis successi- uic habuit Episcopatus: Oſſāriensem in Hibernia, Landauensem in Cambria, & tandem Wigorniensem in Anglia.

Ioannes Wanifletus, & ipse Carmelitanus, ab adolescentia sua in pietatis & doctrina schola eniitritus, magnum nomen sibi comparauit, in humanioribus quidem litteris à sermonis elegantiā, in Philosophia à subtilib⁹ arguū, in omni denique Theologia, à consecratione foli- lidorum veritatis fundamento. Fuit sacratum scripturarum inreptus fidelis, concionum declinator zelosus, mysteriorum Fidei scrutator ac defensor industriosus. Scripsit Commentariorum in Sacram scripturam libros plures; Determinationum Theologicarum librum vñum. & alia non pauca. Pithes de Illibribus Angliae scriptoribus.

In id tempore, Venetorum Scriptores referunt, translationem authographi libri Euangeliorum S. Marci, abvbe Aquilegiensi, vbi seruabatur, Venetas. Aquilegienses, grauissimis calamitatibus oppressi, opem & patrocinium Venetorum, miserant imploratum. Itaque cum apud eos, illum quem diximus librum, Veneti, afferuari intellexi- fent, Nuncium, qui postularunt, illō miserant. Negare non potuerunt, turele indigentes. Ergo, vel non sine ingenti suorum dolore, sacro se priuari thelauro tolerarunt. Super- erat, vt aliquis Canonorum illum attrectaret, & Nuncio Veneto repræsentaret. Cæteris timore perterritis, aliquis Dardanus, audaculus, reuerentia omni proœcta, voluit librum de altari tollere, & Veneto tradere. Verumtamen statim atque alius librum accepit, ille ipse qui irreuerenter contrectata, non minus quam olim Oza, à contactu arce fœderis, dignas temeritatis pœnas luit. In furorem enim versus, manus impuras dentibus lacerauit propriis, tan- tumque in se defauit, vt paulo post animam emiserit: vel aſtruendæ fidei, authographo exemplo eius libri: vel de- terrendis hominibus, ne pari audacia præsumant, sacratas Deo conrectare. Niolas Dolonus, parte 7. Theatri Principum.

ANNO CHRISTI 1420.

Martini Pap. V. Sigismundi Regis Romanorum
Anno 10.

Q Vid hæretici in Catholicis audeant, quando multi- tudine aut viribus præstant, huius anni m. cccc. xx. tragica rerum Bohemicarum calamitas, abunde ostendit. Thaboritarni nomen, Hussite afflumperant, sicut ea castis vt vult Cromerus, sive ab oppido recens constructo munitione, aut à monte Thaboris nomine dicto, vt memorat Sylvius. Zischa enim Dux eorum monoculus, cum reliqua Sigismundo Rege ex fœdere Pelsina, bis à fidelibus inua- fuis, bis versutiis vñs, expene vieto viator euasiſſet, ac Aus- scan oppidum ad Lusnitium amnem in ripa situm, (ex quo Copius & Vlrichus fratres, vera fidei cultores, eiusque loci Domini, non partum populi partem cum hæreticis sentientem eicerant,) Quadragesimæ nocte aggressus armis expugnaliſſet, diripiſſet, incendiſſet, sed & Licum quo- que castellum ab eo loco mille passibus distans, quo se Vlrichus receperat, vi capiſſet, Vlricumque ac familiam eius vniuersam gladio occidiſſet, vni tantum vita retenta, qui reliquias obtruncaret: cum ciuitatem quam incoleret mu- ro ciuitatē non haberet, locum natura manutinum ad eundem amnem elegit, vix octo stadiis ab Auscha separatum. Hunc māpibus ciuitatē, & vt quisque tentoria fixerat, ita ex- dicare sibi domos imperauit, ciuitatique Thabor nomen indidit. Nam & comites eius, frarres Thaboritæ appellabantur, tanquam cum tribus Apostolis Salvatoris Christi transfigurationem in monte vidissent, indeque suas opinione & hæreses, quas veritates fidei dici volebant, mutati essent.

Ciuitas quamvis altis defensa rupibus, muro tamen & antemurali cingebatur. Lusnitius amnis maiorem vrbis

partem alluebat, quod reliquum, torrens non modicus am- bibat, qui cum recte in Lusnitio tenderet, faxe colle im- peditus, qua longa est cinita fletere ad dexteram iter coa- ctas, in fine vrbis maiori fluui miscebat. Spacium quo per terram accedebatur, (nam pene insulam duo amnes ef- ficiunt) vix pedes triginta protendebatur. Hic fossa profun- da manu facta, & triplex murus ea crassitudine, quia nullis machinis potuerit effringi. Tress in māpibus crebre, & propignacula, quia ipsi Thaboritæ expugnandū vrbium Magistri excoſitauerant, locis opportuni construēta.

Hic refugium omnium hæreticorum, arce inque, Zischa primum exerat: qui eum secuti sunt, pro suo quisq; inge- nio munimenta vrbis auxerunt. Hoc tamquam asylo extru- ēto, audaciores euasere hæretici, ad perdendos Catholicos. Cum autem turbam multam ad se vindicta affluente circum spiceret, & vñum Ducem omnes ideo abnuerent, vt ne in tuperbam elatus, impotenter quam optabat regereret, quatuor latrociniū antecognitos Duces, quos ipsi Capitaneos appellabant, sibi crearunt, Zisconem, Nicolaū Huls, Zbin- cohem à Bochou, & Chualum à Rzepice. Totidem capita Pragenses sibi constituerant, duo in veteri, & duo in noua ciuitate, vringi præterea quadraginta Ciues adiecti, vt eorum consilio res à capitibus administrarentur, data vltro ci- troq; fide per iuriurandum, illos fideliter in officio se gesturos, & Pragenses obedienter illis parturos.

Vanceo Thaboritarum sacrificium nugasissimus, au- dacissimulque, vha cum aliis apostatis, & præuatoribus, cætus hominum sermone editioſo congregabat, & turbas quo libuit impellebat.

Praga quoq; vñus apostata, magis quam omnes illi 44. vii delecti, plebis animos quo voluit inuertebat, nō quod sapientia illi aliquid supererat, sed plus satis ei eloquentia & licetia, quibus vulgas delectatur inerat, atque inde mi- ram sibi conciliabat frequentiam, cum in noua ciuitate ad ædem Diuā virginis sermocinaretur. Apocalypsim tunc in- terpretans, ex eaq; ad Sigismundum Casarem retrorsus, quicquid ibi de rufo Dracone narratur, indignatus ob edi- cūta in Bohemiā ex Silesia transmissum, quo Hussite & Thaboritæ prægrauari se arbitrabantur. Utigitur hi potius qui instituta Romana Catholica vetusta sequebantur Praga oppimerentur, author fuit depellendi inde omnes Catholicis illorum oſores. Expulsi, partem ad arcem Vicegradum, partem ad arcem Diuā Wenceslai, cui Czenco Var- tembergus, Regni summus Praefectus præfuit, cum omnibus suis forūnis configurunt. Furibundus apostata, furibundam turbam ad oppugnandas arcas incitauit. Czenco arcis Vene- cias Praefectus pro- ditor & perdidus.

Czenco arcis Vene- cias Praefectus pro- ditor & perdidus.

Ad Sigism. ciuitatum re- dit.

Siccius vñs Thabori- conditio.

I. De origi- nali nomi- nis Thabo- ritarum & ciuit. Tha- bor in Bo- hem.

II. Thabori-

Nona Tha- boritarum per- pendens Catholicis in ciuitate ex cogitata de die ex- tremi iudi- cii.

Quid Pel- fine per Zisconem actum.

Cuth-

partem alluebat, quod reliquum, torrens non modicus am- bibat, qui cum recte in Lusnitio tenderet, faxe colle im- peditus, qua longa est cinita fletere ad dexteram iter coa- ctas, in fine vrbis maiori fluui miscebat. Spacium quo per terram accedebatur, (nam pene insulam duo amnes ef- ficiunt) vix pedes triginta protendebatur. Hic fossa profun- da manu facta, & triplex murus ea crassitudine, quia nullis machinis potuerit effringi. Tress in māpibus crebre, & propignacula, quia ipsi Thaboritæ expugnandū vrbium Magistri excoſitauerant, locis opportuni construēta.

In Bechinensi subinde & Pelsinensi regionibus, ultra modum iidem Thaboritæ ſeuierunt, ferro & igne, templis, castella, arcis, monasteria deuastantes.

Inter haec Nepomucenae, Cladronense, Milewense, Hradistense, cum plerisque monachis combuſtaſunt, ac multi præterea mortales occisi.

Aix deinde firmissima Rabia vocabulo expugnata, in quam multas opes vicini congeſſerant, ſperantes tuto ſe illas loco credere.

Hæc omnia à Thaboritæ direpta, & fade distracta ſunt. Septem inſuper Monachi, qui depositos ibi Monasteriorum theſſauros custodiebant, igne conſumpti fuerunt, ſubditate poſtremo arcis iuste facies.

Ad arcem P. V. eze, quam praesidium Regium obtinebat, præteralia ſpolia multi etiam equi, multaque arma in- terceptaſunt, occisi in oppido equitibus, incantati ibi in die Parasceues, occasione deuotionis ſolennioris agitan- tibus. Equos statim Zisca ſuis diſtribuit, & ab hoc tempore armato equite in acie vñs eſt, iuſſisque arcem illam dirui, ne riſus recipræculum eſſet Regioſum.

Nona poſtmodum in ciuitate, perpendens Catholicis homi- nibus Thaboritæ inuatis, præuatoribus stupidos illorū animos falſa doctrina inſtatuantibus, quaſi iam ultimus im- mineret dies, impiis ad interitum, pñis autem, quales ipsi te- ſe fingebant, ad ſalutem. Salutari autem non poſſe, ne pios quidem, niſi in quinque ciuitatibus, nominabantque Ciuitates, Pelsinam, Launam, Slanam, Glatouiam, & Zati- um. Primam ſolem, alterā Lunam, tertiam Stellam, quartam Aurooram, quintam Segor cognominabant: cæteras ve- ro omnes, cum viciis, pagis, arcibus, igne de celo ad diem Pentecostes caſuro, & hiato terre, deflagraturas, peſſimum queſtas denunciabant. Faciebant, vt Catholici, alias qui- dem vibes, arcis, vicos & pagos deferent, Hussite vero deſertas inundarent, atque ad eas quinque properarent, & Catholicos adiutū illarum excluderent. Ad hanc denuncia- tionem, mifificus ex Bohemiā, Moraviaq; vitorum & mu- lierum cum liberis concurſus in illas ciuitates fuit, aliis vltro bona ſua donantibus, aliis vili preio diſtrahētibus, cer- taſq; res pro vanillissima ſpe permutantibus, vt quæ pleroq; co perduxit, vt ad extremū propter famem & ſitum, terum que omniū inopiam vñtibus ac vita deficerent. Quamquam autem die Pentecostes, ab hæreticis, huic incendio vñiuer- tali prædicta, imbris vehementissimi tota ferme Bohemiā pluſent, religioq; in rifum conuerſa, multum opinionis hæreticis vanitati detraxiſſer, vicit tamē obſtinatio eorum, quos rapinaram & sacrilegiorum cupiditate pelleixerat.

Ipsa Zisca, antecurſore Coranda vaſerrimo præuaricatore, Pelsinam ſe per familiarē ſermonem inſinuauit, mox eodem introniti Brecone in Swiſhōw, & Iahum Val- cum, Thaboritarum duces. Hi, (paucis exceptis, qui ſtudiū ſc̄la eorum præfererant,) cæteros ciues ſibi ho- ſtes deſtinarent, percutiēt, pecunias illis imperarunt, renuentes dare hoſtiliter diripuerunt, inſtinctore deinde Coranda, contra initium cum Regina ſædus. Monachos extruderunt, Mon- aſteriaq; ciuitatis omnibus rebus despoliarunt. Infestissimus namque Zisca Monachis erat, propriea quod ſorori ſuę flammis velata, nescio quis cucullatus viuum obſulſe dicebatur. Sed prætextum hoc potius ad velandam au- ritiam, propter quā ſe ad rapinas & ſacrilegia dederat, fuit. Nec enim adeo ſtultus erat, vt non intelligeret, etiam ſcelus ſuiffet admittim, ob vñus ſcelerati culpm, ne- quaquam infantes quoque illorū impetus au- dacter ſuiffere, factaque aliquoties in ſubeuntis, domo- que eorum eruptio, peſſime illos mulctauerent, donec ab obſidione penitus ſubmouerentur.

Hic dum Praga fierent, maiora illis foris Thaboritæ de- signabant. Arce ſeſem, Hradistie dicta, vi expugnata, ac

5

Sigismundus Cæsar in Silesia cum ageret, malum in Bohemianum minui sed augeri cernens, ipsomet adire Bohemos constituit, tum ut pacem reipublicæ adserret, tum ut diadema hereditarium acciperet. Hussita Pragenses, de aduentu illius cerri, in vicis & plateis vtriusque ciuitatis, columnas cum ipsis cathenis reposuerant, & accersito Zilcacum suo exercitu, atecum Vicegradensem arcta obsidio ne circumcinxerant. Sigismundus coacto exercitu, & auxiliis post se magnis in subsidium relictis, si illis copiis rem suam confidere non posset, ut Praga Rex coronaretur, Bohemie fines, cum Ducibus Silesia ingressus, Græcam primo, deinde Cuthnam petiit, ac inde quattuor milia equitum in subsidium obfessorum in arce, qui Hussitas foris laceferent misit, ipseque ad montes Cuthnenses castris po-

sitis, Pragenses euocauit, coramque grauitate cum illis ex postulauit, quod in vicis & plateis virtusque ciuitatis, columnas cum ipsis catenis reposuerint, quas nisi statim amolirentur, machinasque & arma ex noua ciuitate in arcen Vicogradum, ex veteri autem in alteram arcem conueherent, pro rebellibus se ipsos habiturum. Rogarunt illi, ut licet etiis in ciuibus aliis renunciari. Quo illi audito, cathebas & alia obstanti i duplicarunt, noua munimenta extuxerunt, arma plura procederunt, fossam ab arce Vicegradensi cum mulieribus & pueris effoderunt, ne tot deterrimenta quanta metuebant sustinerent. miserunt preterea ad Thaboritas auxilium peritum, ut si illo opus foret, per tempus fucrarent: simulque promiserunt operam se daturos, ut in his quoque dogmatibus, de quibus modo discentientib; inter illos conueniret, nihil dubitantes, quin tanto violentius contra vim Cæsaris stare, iisque recebras hæreles defendere valerent, quanto concordia vtrimerit.

x
f
r
E
f

V.
Orebitæ
vnde dicti
& eorum
impieta-
res.

Cum adhuc Sigismundus in castris suis se contineret, factus est a Cuthbenis certior, ingentem promiscuorum hominum multititudinem ad montem non longe à Lipnicio iacentem conuenisse, ut orgya sua cum sacrificulis suis celebrarent, eumque montem ab illis Oreb, & ipsos Orebitas cognominari, quorum bona pars ex eo numero esset, qui paulo ante carbones mineris confunditis ad officinas suppeditare soliti fuerant, nunc sub praetextu Religionis nouae & prophane, rapto viuere quam labori operam dare malle, per quæ officinae desererentur, & perfidorum cætus inualeceret. Territorium Græcense, vicinalaque gentes, ea hereticorum fæcio, fratrum Orebitarum appellata, magnis affecti cladibus. Sane fuit pestifera, atque immanis, neq; Thaboritarum crudelitate villa ex parte inferiori, aduersus quam Martinus Quintus Pontifex Maximus nominatum Crucem decrevit, neque tamen in tam, & Slanam diuerterant, metuentes ne extra illes ciuitates hiatu terræ absorberentur, congregarunt scilicet in unum locum, quem eis prævaricatores per peciem sacrificij constituerant. Ad quem armati sicut solebant postquam conuenissent, adiuvata concione, Concionator docuit tempus postulare, ut fratribus pro communis iþorum religione, Prage cum periculo decertantibus subuenirent, duces copiarium deligerent, diem profectiōnē pronunciarent. Omnia statim ut dicta sunt perfecerunt, & quinque ductores fibi elegerunt, quorum vnius erat prævaricator Petrus nomine. Eius ductu, tanquam religiosioris scilicet, Monasterium Porta Apostolorum vocatum, in via expugnarunt, & cum egregia bibliotheca illud exsisterunt, catena spolia inter se partientes. Vbi Pragam ventum est, placuit accessio ne tantum virium ipsius Casarem adoriri: quillo cognito, castra inde Boleslauiam mouit, copias vndique maiores contrahens.

plures annos extirpari potuit. Huius sectæ homines, quoties sacerdotes Catholicos intercepere, aut igne cremauerunt, aut nudos rigente hyeme superglaciem colligatos disuiserunt, quos autem parvū momenti existimauunt, disseatis virilibus abire permiserunt.

Postridie Thaboritæ ad Pragenses retulerunt, satis claræ cere, multos adhuc in rube restare, qui Sigismundo fauerent, eique confilia urbana proderent, non reccidebat haec vigilansibus quos habent Præfatis, nec itavt oportet per singulas domos explorantibus, Catholicine, an reli-

Eam fanaticam turbam ut Sigismundus dissiparet, aliquor turmas equestris Hungarorum emisit. Sed eques in montibus & sylvis parum nocere pediri potuit. Itaque cum paucis aliis sacrificulo, qui pro more illorum solito, corpus Christi in supite affixum turbis praeferebat, exarci interfecito, ceteri notis sibi diuerticulis elapsi sunt. gioni illorum consentientes illas inhabitarent. Proinde conuenire, vt noni Praefecti, non solum ex Prageusibus, sed ex Thaboritis quoque verbi praeficerentur, qui omnia de consilio communis peragerent. Res insolens videbatur, vt aduenire & hospites, tantum quantum incola & cives in urbe pollerent: factum ramen est, ut causam obrinerent.

Atque hinc Sigismundus auctis copiis, Pragam propius castra admovit. Alio item itinere Thaborite ingenti audacia Pragenibus opem ferre celerabant, nihil terri, quod illis ad oppidum Benesum, Petrus à Stellis cum cohortibus & turmis multis occurseret: sed instruti ad dimicandum vltro aciem aduerteri ostentabant, illosque ad pugnam lacescebant, quibus decertare non audientibus,

Monasterium oppidi cum aliis adificis compluribus in cenderunt, recte Pragam, corpore Christi praetato ire perrexerunt, effusis obuiam cum letitia Pragensibus, ad similem modum cum corpore Christi in ordinem compositi. Post datam acceptamque salutem, Thaboritarum priores per domos vino frumentoque & alio commineatu re Aduersus tales Regionum impetus interpellandos, Thaborite mulieribus iniunxerunt, ut in regione Vicegradi, fossilam à Monasterio Slovano, vsque ad eadem S. Catharinae ducerent, ipsi custodias armatas in Slovano, in Karlowo, & ad S. Apollinaris disposuerant: arcem vero alteram maiorem cum Pragensibus trinis castris obsederant,

ne obseſſis ſubſidio veniri, neue commeatuſ importari potuerit. Thaboritae & Pragenses in Pohorcelicio, Zacenſes & Launenſes in Strahouia collocați, & ex iis mixti, tumulum Bruscam occupare iuſſi. Summa rerum qua ad deſcenſionem pertinens faciliitas inclusiſ aderat, preter annoam, qua durante, non ſolum arcem, ſed ne Hradczanu quidem vicum arci adnexum, vlla vi expugnare poterant. Fame deinde premente, vt crudis herbis, aut equina carne, abſq; panibus illam leuare cogerentur, prope erat vt arceum hoſtibus dederent, niſi miſeriſ ſuccurrerent illi qui in Vicegrado erant, farina clam ſuppeditata, donec Sigismundus cum ſuis copiis adueniens, leuiq; inito prælio, abunde commeatu ſuppeditaret, ſequē Słanano inde confeſret, quam Willhelmuſ à Leporibus, occupato cum aliquoſ globiſ colle proximo, dum affingeret pacata inter Calarē & Pragenſes eſſe omnia, recipiit, nihilq; præterea niſi metum vi- ciinis Launenbiſ inicere cogitans, alſecutus eſt alſultu ſuo, vt Launæ quoque ciuitatis potiretur, plce ei portas aperiende, iniuitis decurionib⁹.

Strempum eodem tempore operam Bohuslaus Schuamburgius in regione Pelsineni nauavit, aduersus Chodones (ruficincti ita limitanei vocantur) occisis ex eorum numero amplius trecentis, & presbytero illorum cum equo & armis comprehenso, quem Pelsinam deducatum pyra extreucha cremari iussit, perfonantibus ad genem tympanis.

At Vlto Ric. Rcsens, qui nuper ad Calixtinos descivuerat, ac postea ad panem viuum redierat, aduersum praliū, contra Thaboritas montem Hradiste incolentes cecidit, vt in quo pullus fugatus; & impedimentis exutus fuit, à Nicolo Huls, qui cum quadringentis equitibus Prague elapsus, subdicio ad tempus superuererat Thaboritos. Ab ea clade Rcsensis, ex bonis suis expulit omnes, quia liā quam Romanam Religionē profiterentur. Captum etiam ab aduersariis tuncfuit, sed multorum oppidanorū Calicem appetentium voluntate, oppidum Reginā Hradecim, quod Sigismundus in suam tutelam suscepserat. Nihil igitur cunctatus Sigismundus, delectis ex Bohemis & Moravis decem millibus hominū, iussit illos oppidum aggredi, quod cum illi summo conatu facerent, oppidum tamē recipere non poterant, reuocati ad oppugnandam Pragam, Caput Regni.

VII.
are PGT.
aliqua
ciuitatis
Inter haec sacra militia, quam vulgo vocant Cruciatam, aduersus tam pertinaces, tamq; impios Bohemos, vbique gentium colligebatur. Martinus V. Pontifex illam decreuerat, diuulso isto quod adscribo editio.

Ma^{ri}tinus Episcopus, Seruus Servorum Dei.
Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis, Ele^{cc}sis, Administratoribus, Abbatibus, Prioribus, aliisque Ecclesiasticis ac Monasteriorum Prelatis, nec non christiana Religionis professis viib^{is} constitutis, ad quos praesentes littere pertinuerint, salutem & Apostolicam benedictionem,

Sacerdotes, seculares vel Regulares, ad id per vos assumenda, omnium pro huiusmodi deductione negoti Crucis signatorum confiteri voluntariorum confessiones audire, & huiusmodi Confessionibus diligenter auditis, pro peccatis suis & excessibus omnibus per illos commissis, etiam

ne ob-

Numerus
copiarum
Cruciatarum

VIII.
Sigil. Pra-
gam expu-
gnare ten-
tans infel-
titer pu-
gnat.

IX.

manum in iudicato in Clericos & Religiosos, nec non incendiarii & sacrilegi fuerint, iniunctis ipsi modo culpa, etiam cum aggrauatione congrua aduersus illos, ex ipsis; qui (quod absit) in progressu exercituum praedictorum, aiebant quoque aduersus VViculophiftas, Hufstrisque, & reliquo rurum fatores & defensores, iusdem instruendis ductu Romanorum Regis & illorum, qui exercituum (ut praeiustitit) Duceierint, eorum ordinationes & mandata temere transgredi presumperint, punitientia s. Iuris, ac alii quod de iure fuerint intungenda, debita absolutionis beneficiis, eadem auctoritate impendere positis, quoq[ue] opportunius fuerit, eligere ac deputare. Verum cum difficile videatur presentes litteras singulis exhibere, volumus, quod vnu, duo, sive tot ex vobis Patriarche, Archiepiscopi, Episcopi, & filii tleffit, Administratores, abbates & Prelati, de quibus Romanorum Regi prefato videbitur, huiusmodi litterarum transsumptum, publica manu confectum, eorumque sigilli munirum, persona, & loci singulis, vbi expedire videbitur, transmittere & infraire procureter, cui quidem transsumpto, velut originalibus, duci volumus atque de cernaria plenam fidem. Datum Florentie, Cal. Martii, Pontificatus nostri anno 3.

Hoc Romani Pontificis editum, curauit Sigismundus Cæsar per omnia Regna, ac præcipue per omnem lateitudinem Germaniam, in qua sane tunc ita viguit Religio, & contra omnem haereticum zelus populorum, vt facile potuerit ingens multitudine militum hac ratio te euocari. Efectus Sigismundus, non solum ab arcis obſidione Hussitas depulit, verum etiam ipsam vrbem obſidere cepit. Sabatho post festum corporis Christi, vñque ad solennitatem S. Iacobi Apostoli.

Iam etiam vñdique ex aliis cimtibus christianis Regnis, in quibus à Martino Romanorum Pontifice, Crux contra perfidos Bohemos proposita erat, copiae conuenerant, quarum numerus ad centum & quinquaginta Martiorum implesse dicitur, qui campos omnes Bructæ subiectos, vñque ad viuarium includendis certus destinatum, tentoriis suis completerunt. Ipse Sigismundus arcem tandem sancti Venceslai, cum Alberto Austræ Princeps genero suo, eumque Bavarie ac Saxonie Ducibus, cum Miltenib[us] & Brandenburgicis Marchionibus, ac Patriarcha Aquileiensis, ingressus est, choro eum Sacerdotum (nam Archiepiscopus aberat) cum gaudio excipiente.

Post deliberationem inde mox cum Princibus fratram, copias vñtra citraque flumen Vltuanum, per loca opugnatio apposita partitus, levibus pugnis prælusi prælium, deinde ad inuadendam Pragam dedit signum. Isto dato, ex tribus locis facta est irruptio. Ex arce maiore in minorem Pragam, ad expugnandam dominum Saxonum, quam validissimo præsidio munierant Pragenses. Ex arce item Vicogradensi in nouam ciuitatem, & in veterem ex campo holpitali. Misnenses cum Saxonibus, collem sub quo veteris Pragæ furca constituta est, quemque Zisco præoccupatum, validissimo præsidio, propugnaculis, fossa, ac sapibus munierat, adoriti iussi, magno illum & forti impetu in conspectu Sigismundi adorti sunt, per fossas & sapes vñque ad propugnacula transientes, vbi duas quoque mulieres pilis armatis obuias habuerunt, quæ mori, quam loco cedere maluerunt. Ibidem Zisco periculum adit, pene ab equitibus oppressus, si non rusticus ipsius cum flagellis præferratis illos submouisset.

Quo discrimine cognito, sacrificulus quidam arresto corpore Christi, (insigne fuerat Thaboritarum bellum) classicum campatula cecinit, at mox turbans post se multam trahens, ad collum perduxit. Ea conspecta Germani, diu in recineti in oppugnando, quamquam Sigismundus subsidia laborantibus semper subiitteret, non potuerunt, quin retrocederent cum magno male suo, alij ex colle metu præcipitati, plures in fuga interfici, insultantibus Thaboritaris perinde quali Antichristi milibus. Ac se continuo ad labores referentibus, vt si prælium redintegraretur, fosas altiores, latioresque, & plures quam prius munitiones haberent. At Germani male accepti, nihil nisi discessum meditabantur: nullo enim in loco valde prospere eis successit. Nam in quo vel superiores esse videbantur, id carius eis constitit, vel vnius virti nobilis cæde, quam vicitoria aduersus multos rusticos valebat.

His rebus Sigismundus commotus & anxius, cum ve-

lut in calebra haeret, accepit eandem belli execratioem apud plerosque ex aduersa parte versari, qui suarum, suorumque calamitatem miserarentur, & cuperent sagum togam mutare. Itaque tentauit, si alite finiri bellum nequeret, ut inducias saltem ad longius aliquod tempus fieret. At illi inducias quoque alla conditione facere abinrarunt, quam ut prius quatuor religionis capitata habeberet, & confirmaret.

Primum erat, ye verbum Dei per Regnum Bohemicum, libere, ab que cuiusquam interpolatione a faciliote annunciatetur.

Secundum, vt item libere Sacramentum Eucharistie sub virga fecerit, panis videlicet a. vini, omnibus Christi fidelibus; peccato mortal. hanc obnoxiam, ministraretur.

Tertium, vt à Clero, bonorum extiorum possesso, & in iuriusdictio auferretur, & ordo illorum; vt ad vitam Evangelicam & apostolicam (istud aliqui, de pecatâ Christi & Apostolorum, ex subtilibus scolâ & lepantis prestrucrunt) redigeretur.

Quartum, vt omnia peccata mortalia, ac præcipue publica, & alia legi Dei contraria virtus, in quoniam statu, rite, & cum ratione, per eos ad quos pertineret, corrigerentur, & prohiberentur.

Perfectis Sigismundus Rex ex itibus, Latet, inquit, anguis in herba, plenus veneno, insensibilis. An ignoramus, alios præterquam Sacerdotes in Regno extare. Concionatores, vt Sutores, Capones, stabul. iros? Quare, non libertas hic, sed summa licentia queritur. Deinde, vt rurisque frumenti requirant! Quasi nos corpus sine sanguine accipiamus, cum Dominus, Panem vnuum quem sumimus, se nominat. Vnus autem corpus ab quis sanguine nequit, sed manet cadaver, quod nec fibi, nec aliis prædest. Ac videate, aliam in super in veritate audem, qua infantibus illi lenocinantur, quibus calicem propriant d[omi]nes, non esse s[an]cto peccato mortali obnoxios, ideoque communione Eucharistie dignos, cum apostolis distinxerit; Probet autem seipsum homo, & infantes hoc facere nequeant. In hoc etiam, vt à Clero bona tollantur, sacrilegi, suis rebus, non autem Religioni consilunt: metuenter, ac merito, ne rapti & avarato ex camera nostra, argue alios templi restituere cogantur. Itaque malum, etiam illa que Deo consecrata sunt, in vnum sicut vertere, tam felicitate p[ro]iunt. Nam illud postremum de corrigendis peccatis, magis clementum. Qui enim fieri potest, vt audtoles delictorum, iudicem errorum censores & cu[m] omnibus notum sit, quanta inter seclaratos concordia existat. Primum, ne nos fallant anima persidorum sub vulpe latentes, si place differamus in personis respondere ad capita oblatæ, illisque interim remunimur, nos, cum maturo consilio deliberare, ac suo tempore illis ad optimam r[ati]onem velle: nunc autem rebus omnibus coronationem nostram anteuenire.

Placer, placet, exaltarunt Germani domitionem parantes, festinantesque, vt interim tempus cæteris contruenteris prolatandis promoueretur, ac statim dies præstiteretur diademetum induendo. Ita vltro inducias oblatæ, & Sigismundus Rex in Bohemia Pragæ coronatus, & inuenitus est, magnamque vim à coronatione protinus auri argenteique de templis omnibus abstulit, vt stipendum conductis militibus exsolueret, se obligans ad restituendum ablatum, cum primum lator fortuna atrissem.

Hinc Thaborite Regem coiuitiis infectati, quærebat: Vt: i tandem maiores heretici, illi ne quipillas & lignas, an qui aureas & argenteas imagines è templis exigerent? & ad confundam monetam, igni adarerent? Dominica sequente festum S. Iacobi Apolloni, in Ecclesia Metropolitana, quæ in arce sita est, à Conrado Archiepiscopo Pragensi (qui paulo post in heresiem prolatus, cum Hussitis sentire cepit) peractis Missarum solenniis, Regni Bohemicæ coronam accepit, & soluta obſidione, firmatisque præsidio arcibus, Pragensi & Vicegradensi, Cuthnam reuersus, mili in stipendum, clenodia Ecclesiæ, & tumbam S. Venceslai, expuro puto auro distribuit.

Soluta obſidione, Ziska, qui ciuitatem, ne à Rege caperetur conseruauerat, male persuasus à Sacerdotibus suis, vrbem à se conseruare, ipse pulcherrimis aedificiorum ornamenti despoliauit, ac uno impetu, insignes Basilicas, & ampla Monasteria, quæ in honorem & memoriam Beatae Mariae virginis Deiparentis, aut ciuitatis sancti de dicata fuerant, dissecit ac diruit, tanquam fas non frater, alterius, quam solius Dei nomine, Basilicas aut templum agnire.

Magnificum templum S. Iacobi, quod ad Monaste-

Sigil-
dicas
aduca-
expeti-
cogitar.

Condic-
betta
fetic-
popu-
laria.

Quid si-
gilio si-
condum
propos-
tas.

Arce Vi-
cegraden-
sium dedi-
tione acci-
piunt una
cum arce
Pragensi.

X.
Sigil-
in Bohe-
miam corona-
& inuen-
itus vnu
magnam
auri &
tempis
autem.

XI.
Pragensi
cum Ziska
post dili-
cetum
sum Sigil-
persidia &
immunita-
tes.

XII.
Fusior pre-
cedentium
enarratio.

rum FF. Minorum pertinet, ne destrueretur, defensum fuit à laniis. Pragenses autem argenteos tot aedificiorum decora deperdi, Ziskam obiurgauerunt. Ille orta dissensio ne, ad Thaboritas cum suis reuersus, multa loca fidelium expugnauit, maxima crudelitate in deuictos deserviunt. quippe oppidum Præpositi Vicegradensis, quod Æneas Pragatinum, vetustus Codex Prærensko vocat, diripiuit & exulit, cunctosq[ue] ibi Sacerdotes ac Religiosos, atq[ue] etiam seculares, & cum his mulieres, infantes, virginisq[ue] ac innocuos pueros, in Ecclesia cœclusos, immisso igne combusit.

Broadam Theutonicorum vi captam ac direptam, interfecto præsidio, concremant & denastauit, itavt 14 poetae annis sine habitatore desolata permanerit.

Comitauit quoque, non partu nominis oppidum vi caput, & in eo populares cum Sacerdotibus aedibus ligneis inclusos, ac frustra veniam petentes, igni dedit.

In territorio Pilzineni, cum vrbem egregie defensam expugnare desperaverit, quinq[ue] Monasteria, opibus & struturis insignia, combusit. In Claronensi autem, quod erat munitius, præsidium contra Cæsarem imposuit, & Sigismundum inde fugauit.

Pragenses quoque Hussites, post solutam obſidionem animosiores facti, tanquam in æmulaude audacia bellica & perfidia heretici cum Ziska certarent, Vicegradensem arcem, post festum Assumptionis Beatissime virginis obſidere cœperunt, in qua obſessi aliquandi, cum cetera decelerant, equinis carnibus vescabantur. Ad extremum, nisi Rex ad certam diem auxilium ferrer, ditionem paci sunt, quas quidem inducas ea lege admiserunt Pragenses, vt obſeffi, adueniente Sigismundo, prorsus quieterent. Rex ante diem venit, sub festum Omnitum Sanctorum, sed à Pragensibus repente inuafus, atque ingentem cladem, quietentibus ex pacto obſeffis, pastus, te infecta retro abiit, nec multo post Bohemia excessit. Ceciderunt in ea strage, 14. Proceres ex Moravia, ex Hungaria autem & Bohemis, alisque gentibus Barones & nobiles non pauci. Arx secundum pacam, Pragensibus dedita est, vt intelligere potuerit Sigismundus, in feliciter datam suis Capitanis aeream sancti Wenceslai tumbam, cum reliquis Ecclesiæ clenodiis, arque ornamentis. Secundam hæc, arcam etiam Pragensim, paulo post, Capitanis tradiderunt Pragensibus, nullo rerum defectu, nec vlla necessitate constrikti. Sed & nouum castrum, quod Wenceslaus frater Sigismundi construxerat, non longe post, à Pragensibus Hussites expugnatum arque deſtructum est.

Peronam præterea vrbem, in qua magnum erat Sigismundi præsidium, Pragenses adiuncto sibi Ziska, vi coeperrunt, vbi non solum Sacerdotes ac Monachos, quibus præcūtis infestis erant, sed etiam Barones ac nobiles quoldā, aliquos item Magistros Scholæ Pragensis cremauerunt, & puberes ac impuberes vñfusque sexus occiderunt.

Obtinuerunt & alias multas ciuitates, que Sigismundo parebant, Broadam Bohemicam, Lytomericum, Nymburgum, Cuthnam, Colonianum, Mutam, Grecium Politz, & alias, exceptis duobus oppidis, Budwissio & Petzina, & in his omnia bona Deo dedicata diripuerunt, inq[ue] prophanos vñs contererunt, personas vero Ecclesiasticas, quicunque capere potuerunt, quicunque ipsorum se etiam profiteri reuelabant, morte turpissima peremerunt. Sed hæc & alia plura immunitatis facilia, Dubravius, magis explicat.

Postquam obſidem, regis coronam Sigismundus, inde Cuthnas discedens, fœdus ibi cum suis de Regno, christianaque Religione tuenda percutiit, mandauitque, vt consilia belli communiter tractarent, dum ipse in Hungariam ad reparandas vires concederet. Interibi Praga nulla impia pax, assiduo inter se, etiam si alia decessent, de ritibus Scholæ, aut Ecclesiasticis contendebant. Nam Thaborites nihil horum ferre poterant, vt se quisquam, qui populum doceret, Artium Magistrum, aut Civilis Canoniqueuris Doctorem appellaret: quod dicerent, eiusmodi vocabula, doctrinam à lege diuina profetas alienam præferre. Deinde, vt quis Sanctorum Patrum scripta, tanquam authentica citaret, aut vñllum aliud, quam veteris & noui Testamenti ritum Thaboritarum suscepit, militiamque cum illo obituros: quos tamen ille vinclitos in vaporarium duci, & omnes comburi mandauit. Nactus deinde in arce Prie-

rius

mate vñctas, noa calices argenteos aureosq[ue], sed obtios quoque, sine luteos, sine ligneos, ad quem videlicet modum Apostolos usurpare, & eodem habitu Missam, quo cœnam quotidiam inibant, eandemque sine vñs cœmoniis, quemadmodum & baptisnum sine sale & oleo confecisse, nullas imagines, nulla organa musica, nullas aquæ alpiones, nullas auriculares Confessiones, nullum Eucharistia, aut mortuorum hominum cultum nouisse, communiscebantur, & ad hanc regulam Pragensium quoque Sacerdotes esse dirigendos clamabant. Contra illi, ritum Ecclesiæ verecum strenue defendebant, ac pro solo calice obtinendo solliciti erant, passimque illum in parietibus, in vexillis, in templis pingebant, vt haud inscite quipiam adscriperit:

To pingit calices Boemorum terra per vrbes,

Vt credas Bacchi numina sola coli.

Ergo dum se Thaborita à Pragensi Senatu contemni viererit, discessum inde minati sunt. Adsuic continuo apostolam in Boemiam virginem in arena, concionibus suis populum tenebat, & magna catena stipatus, domum Prætoriam intravit, occupansque honoratissimum subsellium, iam hoc insolentia plenum fuit, istud vero facinus etiam audacissimum, quod sigilla sibi, quod claves reddi, perinde ac Princeps Senatus est, iusserit, nouumque Senatum pro arbitrio Thaboritarum, tam in vetere, quam in noua vrbre instituerit, qui quidem Senatus, vt sibi ex suis, externisque amicos conciliaret, Pragensibus, Monasterium Zderasie, Thaboritis autem Monasterium Dominicanorum Diui Clementis diripendum, demoliendum que permitit.

Ad Diui Clementis, viginti sex demolitores ruina muri oppresi sunt. Hac clade cæteri nec quicquam exterriti, Coranda ductore, sub signis & vexillis ad Aulam Regiam, omnium in Bohemia splendidissimum Monasterium, hostiliter inuadendum progressi, facile expugnauit, quia nemo illiciterat, qui propaginaret. Nam Monachi, qui sibi eadem futuram præfenserant, siaduentum hostium expectassent, loco illo, rerum omnium copiosissimo relicto, fuga saluti sua consulerant, putantes copia illa contentos hostes, in ipsum Monasterium elegantissimum minime securitos. At illi fortunis omnibus aut interceptis, aut corruptis, postremo ignem adificis aliquor in locis subdiderunt, bustumq[ue] ex Basilica fecerunt, ac tum demum ex vino in celis hausto temulenti, vestibusq[ue] sacris per ludibrium induiti, quasi strenue regesta, cantantes iubilantesq[ue] Pragam reuertebantur, duranteq[ue] adhuc furore, arcam Vicegradum noctu agresi sunt. Sobrij illam, & ad omnes imperium vigilantes obtinebant. Ille v[er]t[er]e sicut madidorum magis incedenter, metum simulatum, nullum in stationibus, nullum pro muris excubitorum ostenderunt, passi illos vñque ad portam arcis subire. Eam vbi excindere pararent, alij saxa ex muro pronoluerunt, alij porta aperta imprefisionem fecerunt, temulentesq[ue] non secus atq[ue] pecora mactarunt, aut fugarunt. Cæterum octuaginta nobiliores, ab amicis intra vrbem funerari sunt.

Post haec Thaborite vasis collectis, agminatim Praga abierant, quærentes de Pragensibus Sacerdotibus, quod impedimento essent, quominus in vnam coirent superstitionem, egesisque vrbem, Ziskam, sumnum agminis Ducem constituerunt, vñanimitate male cum illo cogitantes, fœdusq[ue] pacientes aduersus Sacerdotes & populum Dei, qui Ecclesiæ Catholicæ tanquam veram matrem fidem agnoscabant, volentes illam ita disperdere in Regno Boemiae, vt ne nomen quidem Catholicorum amplius memoraretur, sed Thaborita, vbi que locorum, vt caput sibi cum suis Synagogis extollerent.

Hocigitur animo progredientes castellum Riczianum, in quo multi inerant Catholicæ viri mulieresque obuiam habuerunt, datoque ad expugnandum signo, brevi illud cœperunt, in ipso captos pro sua libidine saevientes. Inter illos erant undecim Sacerdotes, cuncta que iuberet Zisko se facturos promitterent, scilicet calicem se propinatu, ritum Thaboritarum suscepit, militiamque cum illo obituros: quos tamen ille vinclitos in vaporarium duci, & omnes comburi mandauit. Nactus deinde in arce Prie-

rius

Ecclesiastici. SIGISMUNDI MARTINI CHRISTI
1420. PAP. V. 3. REG. ROM. 16.

Ecclesiastici.

nica Hermannum Monachum, qui se Episcopum suffraganeum cognominabat, quamquam Thaboritarum non nullos confecraverit, quia tamen metu adactus id fecisse videbatur, pertractum ad piscinam submersit.

In opido Vodnana, quotquot Sacerdotes reperit, viuos in fornacem calcariam proiecit. Verti hinc iter ad peraultanda Vrici Rosenis bona, quod ille, præter alios Thaboritis aduersaretur. Huius rei pœnas coloni caibibus, eorumque pagi & vici incendiis luerunt. Receptum præterea ibi oppidum Prachatice violenter, in quo 135. oppidanis in platea occurrentes, flagellis Thaboritarum ferratis conatus, obtricque fuit, gloriantium, arcam Domini se purgare. Confugerant ad sacrarium cum Sacerdotibus 85. viri inermes, manus in cœlum tendentes, voceque flebilis supplicantes, vt eis tempus viuendi, pœnitendique prorogaretur, simulque pollicentes, eadem se dogmata cum Zilcone professuros. At ille sanguinarius respondit, *tempus plorians, non autem misericordie inflare*, admotisque malleolis & sarcinatis, incendium suscitauit, quo ad unum omnes deflagrarent.

Paulo ante vero concionatores Thaboritæ, conciones protus sanguinarias de vltione habebant, authore quodam Wenceslao capone, qui plura carteris, de lege nova veterique memoriter narrare, & ad id quod Thaboritis placebat, detorquere solebat. Is iam in hoc ipsorum præfenti seculo consummationem instare asteuerabat, in qua

bus Janus Bozkouitius ex Moraia præfuit. Itaque ex arce, in opere distentos eruptiones, crebraque sed minuta intercedebant prælia, ex quibus modo hi, non nunquam illi superiores discedebant. Adhibita deinde ad murum conuentum una & altera balista, quibus maiora faxa iaciuntur, sed totidem ex arce bombardæ opposite, una cum balistis disturbant, tortorem quoque occiderunt. Eodem tempore, ab altera arce telum ex maiore bombardæ in vertere Pragam auctum, uno ieiu quinque homines interfecit, inter quos mulier quædam prægnans erat, cuius fatus venre euolutus, tanti per fuit superites, dum tingeretur.

Obsidio diutius perleuerante, scripserunt obessi ad Regem, qui tunc Beronam erat, tertio à Praga lapide, in opia commearus se laborare, qui nisi intra mensem suppeditatus fuerit, actum de se iri. Rescripsit per eundem tabellarium Rex, non commearum modo, sed obsidionis insuper solutionem illis adfore, si ad tertiam hebdomadam fortunam presentem fortiter tolerauerint: ac mox in Moraiam suos extrusit, qui Præfidi Moraia dicentur, ut imperio Regis nobilitatem & plebem armaret, atque sine villa dilatione obessis succurreret. Ipse Lythomiritium festinavit, vt naues inde Beronam curribus aueheret, quibus ut posset ad conveatum in arcem transportandum. Sed adeo omnia loca per terram & aquam stationibus obessa, aut catenis impedita erant, ut omnis conatus frustra caderet.

Prætererat iam sesquimenis, ipsique obessi consumpcio omni frumento, equina tantum carne, non cuius salutari, vitam sustentabant. Illa quoque deficiente, indicias cum Pragensibus inerunt hac legi, vt si ad festum diem Omnim Sanctorum, ad horam quindecimam, Rex ipis auxiliu non attulisset, se illisarcem bona fide tradituros. Quo Rex cognito, ad arcem nouam, uno milliari à Vicegrado distantem, pridie eius diei qua præstituta deditioni erat, cum suis copiis venit, sed in crastinum diem differi profectiōne placuit, vt illis quoque per litteras significare posset, qui in altera arce præstia habebant, quid factio opus esset. Scriptum erat, vt diffinente manus hostium causa, bene mane impetum in domum Saxonum facerent, illamque expugnarent, aut incenderent. Nam se quoque tempestive venturam, Prægenfæque aggressarum esse.

Has litteras in itinere cum Pragenses forte intercesserunt, consiliumque Regis cognovissent, nouam, veteremq; & minorem Pragam cum manu delecta occupari, totamq; noctem in armis excubarunt, aduentum Regis expectantes. qui tametsi serius quam oportuit, vix duabus horis apparuerit, obessi tamen ab eruptione cōtra Pragenses sibi temperabant, ne fidem illis datam violarent. Approximante Rege, munitionibus extra portam magnis operibus excitatis, densi q; flagellantū stationibus instruc̄tus, Henricus à Crauar. Moraiae Præfetus Regem adiit, à pugna illius diei eum dehortaturus, quando nulla ex arce Vicegradum ab omni parte obsederant. Dicebat: *Noui go Rex, flagelliferos istos rusticos, ac nimis metuo, ne multum rapalemus, si in tempissimam cum illis pugnam inuerimus*. Hoc dicto communis Rex. Et ego, inquit, noui, vos Moraios esse meticulosos, non ideo ramen deterrebos, quoniam rusticos illos cum fortibus viris aggrediār. Tum Henricus, & præterea duodecim insignes Moraiae Proceres, equis desilientes: *Hic dies, dixerunt, tefis erit ciuitate que fortitudinē & metu, prout quisq; strenue pugnauerit, aut turpiter fugerit*. moxq; iuerunt in primam actem ad congregendum cum hostibus, in qua vitam prius omnes amiserunt fortissime dimicantes, quam loco demigrarint, cateris vndique fugientibus extra quadringentos, qui vna desiderati sunt, & infelix reliqui, prohibentib. hæreticis sepeliri Orthodoxos. Mox arce ingressi, prophanauerūt in illa templis, vastauerunt altaria, polluerūt palatia, deniq; desertam reliquerūt in pomori cultidam, Regem cum Hungaros ad nouam arcem configiente, & inde ad montes Cuthnenes le conserente, vbi ad dissimulandum ex clade accepta dolore, capiri fertur viride imposuit, leraq; facie cōiuīū cum honoratiorib. iniit, deinde equires misit, qui ad prædas agendas, ex bonis Victorini Kunstat, & stratis eius, qui societate bellicū Pragensib. & Thaboritis cōfirmauit, excurrente, ac ne simili inopia annone quali prius sui in altera Pragæ arce

confi-

conflicterentur, copiosissimo illos conmeatu instruxit. Dubravus bish. Boem. lib. 24. & 26. Sylvius bish. Boem. c. 40. 42. & ah. Cochlear bish. Huſtarum lib. 4. & 5.

Et quidem in perfida hæreticamq; Boemorum gentem, Martinus Papa, plenissimis indulgentiis concessis, Principes & omnes christianos inuitauerat: conueneratq; ad diem designatam, multitudo equitum pedumque, magnis vndiq; animis in eam expeditione. Alij pecunia, alij armis, alij reliquias apparatum contulerant, multi pro se miserat equitem aut peditem, subministratis sumptibus. Confluxerant frequentes cum magnis agminib. Principes, eo tempore quo Rom. Rex in Vngaria dilcellerat. Hunc cum expectarent, & tanta multitudinis exercitum diu alere sine fructu & labore, infiniti videretur, placuerat euocatis Proceribus, etiam Rege non expectato, conciliū super administro bello agere. Dum deliberaretur, incertum unde, ab hostibus an per incuriam, tentoria Principū terribili incendio exulta sunt. Stabant stupentes, incerti vnde hoc malum orum esset: dumq; trepidarē arma & equos educere, emere hostes ex vicino oppido Sachs., & implicitis Crucifixis Pontificibus ac fideliter gesisset, nunc multo fidelius gestorum omnia. Nullam iniuriam acceptam tanti apud cum fore, vt à fide & opinione laudis deficeret. Bella non magis virtute constare, quam fide. Se sic a pueris institutum, eum virum esse præclarū, quem nulla iniuria quanvis grates efficeret pollutini stum. Natum se sub Pontificum imperio, sub eodem & adoleſcē, & patria extorema a clū. Pulsis Roma Pontificibus, locum sibi in Etruria non fuisse. Illici receptis, se quoque aliquid habuissi virium, eandem sibi quam illis altissime fortunam: nec nunc quidem alieno esse animo, habere Deo gratias, opes quam nunquam antea maiores, & eas ipsas non aliena ope, sed beneficio diuino & virtute sua partas, has omnes Pontifici polliceti, ventrum in bellum cum exercitu, Romani iuriis oppida redacturum in potestatem, denique facturum omnia quæcumque pro resua facere quisquam posset.

Hærebat id temporis Florentia, Martinus Papa, maximis difficultatibus vndiq; implicatus, vel ab ynica, Brachij Perusini, de quo superioris narrauitus, occasione. Quomodo is pacem cum Pontifice inerit, & qua ratione ab eam discesserit, quidem in Italia hoc anno gestum sit, opera premit paulo est fusiū enarrare.

Vario beli eventu, Brachius, Sfortiam Ecclesiasticarum ditio num propignatorem laceſſuerat. Eas velitationes, cum Florentini agre ferrent, Brachium diris a Pontifice deuotum impulerit, vt pacem experetur. Ea de re missa Florentium ad Martinum Papam Marthæ Vbaldo Oratore, non difficulter qua postulabat imperatur: ea conditione, vt Brachius intra dies 15. presens debitum obsequium ac venerationem Pontifici exhiberet, cederet omnibus locis de Ecclesia Romana occupatis, præterquam Perusia, Todi, Iesi, Roccaconcordia, & Montalboto: populis ramei Perusini Ciucum deligeret, qui cum imperio nomine sanctæ Sedis iis præcesset, ipse Vicarius in triennium solennibus tabulis appellaretur, ac certo annuo stipendio Pontificia militie adscriberetur, præteritorumq; criminum causa, vinculis Ecclesiasticis exfolitus eorum nomine ex praescripto satisficeret.

Fere Regio apparatus, comitatique, Florentiam, non supplicis, sed quali triumphantis in modū venit Brachius: eademque pompa & comitatu ad Pontificis vsque atrium penetravit. Intrömolum ad interiora penetralia, procum benteque ad pedes, Pontifex perbenigne complexus eleuanit. Is ante Pontificis complexum, primum pedem, mox manum deosculatus, sua in superiores Pontifices officia commemorauit, neminem pro illorum imperio plura maiora que gesisset, redactam toties ac in fide retentam Bononiā, Ladislauum Regem non Roma solum, sed Lacio & Etruria depulsum, graves tum in Piceno, tum in Umbria toleratas obſidiones. Paucā deinde de fortuna sua difseruit: patris pulsum, diu in exilio egisse & atarem, à Bonifacio deceptum, in fide tamen mansisse: Perusiam urbem in qua ipse natus educatusque fuisset, non quidem Pontificis, sed Regis locis communibus Etruriae hostibus eripuisse, sic Thudertinos a Rege, sic Assisiates à Feltranis de licere coactos in suam receptos esse potestatem, qua omnia & si ad Pontificum iura pertinerent, ab hostium tamen

manibus esse detraha: quamdiu in Pontificum fuissent protestate, nihil contra esse inolitum, eodem se belli socios quos Pontifices iussissent, eodem amicos atque hostes habuisse, qua quanto maiora essent, tanto se grauiore dolore affectum, quod hostis esset iudicatus, quod diuina in eum imprecations habite, & quicquid vix in sceleratissimum quemque fieri potuerit, congregatu hominum, sermone, communione esse inhibitum: postremo templis, aris, focus interdictum sibi esse. Nunquam se neclāsiſſe, nec violasse Religionē Romanam, nec Dei aut Coelitum immortalium templo prophanaſſe, nihilo secus perinde quasi humana diuinaque polluſſet, funeflaſſetque, Religionis iniamicum iudicatum, deuotumque fuisse, quæ vt multo grauissima essent, ita se posthac quam aquiflum latrum animo, streuū conscientia rerum à se pro Ecclesia summa cum fide gesſtarum, modo opera sua Pōtīfex vteretur, nunquam pro sanctissima Religionē defatigatum iri. Postremo oratione Pontificis, ne grauiora hæc putaret, quam que ipse obtulit posset. Si quid vñquam fortiter pro superioribus Pontificibus ac fideliter gesisset, nunc multo fidelius gestorum omnia. Nullam iniuriam acceptam tanti apud cum fore, vt à fide & opinione laudis deficeret. Bella non magis virtute constare, quam fide. Se sic a pueris institutum, eum virum esse præclarū, quem nulla iniuria quanvis grates efficeret pollutini stum. Natum se sub Pontificum imperio, sub eodem & adoleſcē, & patria extorema a clū. Pulsis Roma Pontificibus, locum sibi in Etruria non fuisse. Illici receptis, se quoque aliquid habuissi virium, eandem sibi quam illis altissime fortunam: nec nunc quidem alieno esse animo, habere Deo gratias, opes quam nunquam antea maiores, & eas ipsas non aliena ope, sed beneficio diuino & virtute sua partas, has omnes Pontifici polliceti, ventrum in bellum cum exercitu, Romani iuriis oppida redacturum in potestatem, denique facturum omnia quæcumque pro resua facere quisquam posset.

Hæc & alia cum Brachius dixisset, Martinus Pontifex benigne respondit, hasque leges & conditioſ ſe deſtituit: Brachius exercitum omnem in Galliam iſalpinam traxit, bellum cum Bononiensibus gerito, oppida que capientur, Pontificis ſit: ante confectum b. illam, neque exercitum reducito, neque ipse in Etruriam ſine exercitu redito, Perusini, Aſſiſates, Cannareſſes, Spellam, Eſini, Gualdenſes, Thudertini, ſub Brachij imperio manno, Caſtellum plebis, Montemalboldum, Rocchiam contratacum ipse, filiique, nepotesq; in potestate habento, ac quibus velint vendunto, Lariontore, vice Pontificis uhi in locis gerunt: vita neciſſa, in municipiis potestate habendo: qui non parebunt, etiam ad Pontificis perſuggerint, bellum quantum velint inſernto: sed neque aduersus Romanum imperium, armis capiunt, nec hostibus prebento auxilium. Pontifex, equitatu, pedi, atque ſtenditum præbeto: Si Bononiensibus non ſub gerit, idque ſtendit, ipſe Vicarius in triennium ſolennibus tabulis appellaretur, ac certo annuo ſtipendio Pontificia militie adſcriberetur, præteritorumq; criminum causa, vinculis Ecclesiasticis exfolitus eorum nomine ex praescripto satisficeret.

Deſcondit in eas conditions Martinus Pontifex, tanto facilis, quanto grauioribus premebatur curis & angoriibus, qua ab ipſis Florentinis, qua à Genuensis, qua ab Alphonso Rege Aragonum, qua deniq; ab Ioanna Regina omnium mortaliū ſine levissima, ſue ingratisſima.

A Florentinis, loco iniuriaz accepit, quod yrbe in summam latitudinem, ab aduentu Brachij amici cftula, noctu carmina per yrbe ignominiosas cantari audiuerit. Primo statim noctis aduentu pueri, iuuenes, & ipſe ante ſuā limina mulieres hæc ad lyram concinbant: Brachius iniuditus omnem debellat gentem, Martinus Papa non valit quadrantem. Multis in locis hæc eadem patietibus inſcripta, nec præconiis ſepe faetis parebatur. Iſtud adeo Pontificis offendit animum, ſepe vt poſtea Florentinis quadrantem exprobauerit, capitaleque in eos odium conceperit, quod existimaret, illum canilenam, que incipiebat, Papa Martino non vale vno quatinus, non pueros edidisse, niſi quidam filii Belial eos docuſſent.

Leonardus Aretinus à Secretis Pontifici, cui dolorem ſuum Martinus aperuerat, curauit animum agriente in illicius aliquantum lenire. Itaque dixit: Cum alia ciuitas, Beatissime Pater, tibi & Romane ſed in tantas commoditates vtilitas que

attulerit, quantas dum in ea refedisti, Florentia contulit, ex quibus nihil gloriosus, quam Pontificatus iste tuus reperi poterit. Venisti Florentiam, cum nihil temporalis dominii posse derves, occupatu vbi que perducesseris oppidis, Bononia quoque parere abnunc, ut tibi necessarium fuerit, cum ex Ferraria Florentiam veniret, per Rauemam & Forliviensem agram longo ambitu iter deflece. Te autem Florentie commorante, & cetera oppida in potestate tuam rediere, & Bononia ipsa quae prius abfulerat cervicem submisit. Consultum ad hoc plurimum opportunitas huius urbis, propria quod Brachius Legatos hortatus est, ut suæ se fidei permittarent, nihil iniuria paucos esse. Nicolaus quoq; Atefinus, veritus, ne Philippus Maria Dux Mediolanensis, sui iuris Bononiens facturus Bentiuolum pertentaret ex præscriptione, quod Bononiæ à parente Ioanne Galeatio patrem, ac Joannem Mariam filio reliquit, quasi ditionis Mediolanensis portionem, sub usurpati imperij formulam reuocaret, egit iterum cum Bentiuolo, ut accepit florenorum numnum decem millibus, vnaq; Castro quod Bononiense vocavit, urbe ipsam Pontifici restitueret. Itaque Antonius Bentiuolus, Idibus Iulij, ditionem urbis fecit. Recepit cura ac procuratio, commissa est eidem Cardinali Condolmerio Gregorio Pontificis nepoti. Antonius paruo comitatu ad Brachium in castra venit, paulo post ad Pontificem deductus, honestatusque, semper postea in si de permanxit. Pigna de rebus atq; finitorib; lib. 6. Campanus hisp. Brachii lib. 5. S. Antonius tit. 22. c. 7. §. 2. Leonardus Areinus de rebus sui temp. Rubens hisp. Rauennat. lib. 7.

Pompeius Vizani addit, Bononienses ad officium reuocatos, Florentiam Oratores misisse, Richardum Pepulum, Bartholomeum Manzolum, & Petrum Scappium Equestri dignitate insignes, item Florianum SanPetrium I. V. Doctorem, Laurentium Cospium, Franciscum Guitotum, & Matthæum Mareschalcum ciues, qui obedientiam Martino Pontifici, vna cum Clavibus urbis redderent. Destinavit paulo post Martinus Papa, Bononiæ, Alphonsum tit. sancti Eustachij Cardinalem Legatum, cui Senatus populisque Bononiensis, pro Romana Ecclesia & Pontifice audiensi, iurecandum subiectionis, & fidelitatis ex formula dixit. Vizani derub. Bononiens. lib. 6.

Memorabat Leonardus Bononiæ, armis Brachianis, Martino Pontifici esse id temporis restitutam. Res est. Martinus Pontifex ut rebellem urbem recuperaret, nihil non egerat. Diris omnibus, Antonium Bentiuolum, qui Principe locum inuaserat, nec non omnes illius partarios denouerat, simulque Gabrieli Condolmerici Cardinali, Picenii Legato curam belli decernendi gerendique contra illos commiserat, atque Brachium ad stipendia merenda conducterat. Inter haec, & Nicolao Aretino, & Opizoni Polentano negotium dederat, ipseq; Ludovicum Alemanum Archiepiscopum Arelatensem internunciū miserat, si quo modo, etiam sine armis ad officium rebellis renocare potuisse. Nicolaus Aretinus officio defunctus, vehementius petere non desistit: Opizo quoq; Polentanus, Rauennæ, Pontificis Vicarius, Legatum suum Bononiæ pridie Kal. Martij misit. Fociliuji præterea, Fauentiæ, Fori Cornelij, Reguli, & Carolus Malatesta itidem Oratores destinauerunt: qui in sexaginta virum Senatum admissi, in quo & ceteri Magistratus urbis aderant, suorum Principum nomine, vt Martinum Pontificem aequo animo acciperent, suadebant: similque ostendebant, non pessillos, neque debere, veri ac legitiimi Principis detrectare imperium, Libertatis, quem prefererent titulum, nullo illus iusto casu, sed quadraginta tantum ab hinc anni, seditione populari adiunctum, neminem, vel mediocriter rerum peritum negare, Bononiæ ditione perpetuo iure suis, neminem nefare, vt vetustiora tacantur, à Pippino illam, pulsis inde Longobardis, receptione, Pontifici Romano suis restitutam. Pontificis Maximos, paterna benevolentia subiunctos sibi populos amplecti, sive reque, satisque ipsos, si sive eum, id reip; in totorum diffensionibus, tam expertas. Quoniam eum acciperent iam libenter & aequo animo Parentem optimum, & legitimum Principem benigne eos & humanter appellarent: alioquin facere Principes suos deinde non posse, quoniam Pontificis merent stipendia, & illius Vicarii essent, qui dicitur illius ac ius parerent. His nihil aliud à senatu responsum est, quam quod Bernardinus Zambeccarius vnu ex Magistratis dixit, cur venissent, opus nihil fuisse, quando iam adesent Pontificis internunciij, quibus responderent. His itidem Pontificis, cum Bononienses omnia negassem, plauuit Brachio exercitum admouere, armisq; rem expedire.

XVI.
Quomo-
do Ponti-
fex Bononi-
am per
Brachium de
Benti-
uoliis re-
cupera-
uit.

Nullum bellum à Brachio felicius gestum, nullum præter spem Pontificis coletius confectum, & in quo minus sanguinis perfusum sit, quam hoc Bononiense. Amisso enim agro Bononienses, quum nec auxilia commicatusq; suppetent, & fame graui vigerentur, emittere de pace Legatos tandem decreuerunt. Principes Ciuitatis erant, vt diximus, Bentiuolii, vt tunc publice Pontificis hostes, ita olim Brachio priuata amicitia & familiaritate coniuncti, à quibus Leopardi insignibus donatum, quidam authores sunt. Eos Brachius per Legatos hortatus est, ut suæ se fidei permittarent, nihil iniuria paucos esse. Nicolaus quoq; Atefinus, veritus, ne Philippus Maria Dux Mediolanensis, sui iuris Bononiæ facturus Bentiuolum pertentaret ex præscriptione, quod Bononiæ à parente Ioanne Galeatio patrem, ac Joannem Mariam filio reliquit, quasi ditionis Mediolanensis portionem, sub usurpati imperij formulam reuocaret, egit iterum cum Bentiuolo, ut accepit florenorum numnum decem millibus, vnaq; Castro quod Bononiense vocavit, urbe ipsam Pontifici restitueret. Itaque Antonius Bentiuolus, Idibus Iulij, ditionem urbis fecit. Recepit cura ac procuratio, commissa est eidem Cardinali Condolmerio Gregorio Pontificis nepoti. Antonius paruo comitatu ad Brachium in castra venit, paulo post ad Pontificem deductus, honestatusque, semper postea in si de permanxit. Pigna de rebus atq; finitorib; lib. 6. Campanus hisp. Brachii lib. 5. S. Antonius tit. 22. c. 7. §. 2. Leonardus Areinus de rebus sui temp. Rubens hisp. Rauennat. lib. 7.

Pompeius Vizani addit, Bononienses ad officium reuocatos, Florentiam Oratores misisse, Richardum Pepulum, Bartholomeum Manzolum, & Petrum Scappium Equestri dignitate insignes, item Florianum SanPetrium I. V. Doctorem, Laurentium Cospium, Franciscum Guitotum, & Matthæum Mareschalcum ciues, qui obedientiam Martino Pontifici, vna cum Clavibus urbis redderent. Destinavit paulo post Martinus Papa, Bononiæ, Alphonsum tit. sancti Eustachij Cardinalem Legatum, cui Senatus populisque Bononiensis, pro Romana Ecclesia & Pontifice audiensi, iurecandum subiectionis, & fidelitatis ex formula dixit. Vizani derub. Bononiens. lib. 6.

Cura Bononiæ tecuperande Pontifex exoneratus, alia longe grauiore, quonodo Genuenses, ab Alphonso Rege Aragonum tueretur, angebat. Ferdinando parenti mortuo in duobus nobilitissimis Aragonia & Sicilia Regis successor Alphonsum filius maximus natu, cuius clarissime & heroicæ virtutes, quorum fere omnium fastigium tenuit, eam etiam exceptionem habuerunt, immodecum regnandi & preferendi imperij cupiditatem: quod perpetuum fere sublimiorum ingeniorum vitium illum saepe ad non concessa prouexit. Isigitur nihil nisi celsum & ampli spæctans, occasioneisque omnes quærens, magnum subi nomen, magnamque famam faciendi, nire angebat, cum Sardiniam & Baleares, ac ceteras interiectas insulas teneret, vnam Aragonia regno & Sicilia interpositam, vel continuatam imperij sui seriem intersecere. Fuit Deus causa iniusto bello petitorum, quibus fere per miraculum victoriā de laoste, Pontificie authoritatis & monitoris negligente, concessit. In primis Ioannes Fulgosius bellū depellendi gerendiq; Dux renunciatus, tempestatis matri p̄r̄ qua classis portu educi nequibat, precibus ad Deum & Diuam Deiparentem institutis, temperauit. Cum enim rebus omnibus expeditis, homines sead concendēdum accingerent, res orta fuerat, qua prope factum erat, vt omnia euenterentur, aduersa tempestas validis flabitibus ventis, quorū rabies subinde crescēt, mire animo angi Dux, metuens die praefusta virgente, ne tantū confitiorū apparatus irri etaderent, tantamq; plagam Corsica amissæ respublica acciperet, quod impedimentū cum humanis cōsiliis expediti non posset, ad diuinā opem vir pius configit, ad ædemq; virginis Deiparentis Coronatæ accedens, solenni sacro ac supplicationibus Dei immortalis benignitatem expoicit. Pij animi est credere, preces optimi viri tam pia causa incensas auditas esse. In sequenti enim nocte aduersus ventus subito concidit, ac pro eo acer Seprætrio incubuit, in meridiem nauigantibus in primis secundus, qui nunquam interrupte tenore flans classem pacis horis in conspectum Bonifaciū tulit.

Postero die, quam classis Alphonso & Bonifacianis apparuit, vento qui cessauerat, acerrimo iterum coorto, Genuensibus secundo, hosti aduerso, Praefectus haud cessandum ratus, pacis milites cohortatus est, ut suæ & maiorum suorum virtutis & glorie memores acriter prælum imiret, cuius felicem exitum Dei præpotem is auxilio fredi sibi animo spondenter, qui ideo Deus exercitum iure appelleret, quod eius numen in victoria danda, vel ad menda in primis appareat: cuius rei iam evidētia signa dederit, vento ad-

Est autem Bonifacium urbs, quam veteres, sive ob similitudinem, sive qualia de causa, portum Syracusanum appellabant, nativa & opere munitissima, in præalto promotorio sita, quod rupes vndiq; abscessas arcu, inaccessas habet, maritima omne promontorium circumflue, præter exiguum parē, qua paulatim se extenuat continentis iungitur, pīq; formata adspicientibus præbet. Cingunt urbem prævalida mœnia crēbris ambientibus turribus. Sinus maris non plus ducentorū passuum latitudinis à fauibus milles passus introrsus retrahēt, radicesque præmontorij artinensis, altitudinis quamvis magnū alueum ferent, tūtissimam stationē nauibus ab omnib; ventis præbet. Rex situum urbis diligenter contemplatus, cum de expugnatione desperasset, ad obsidionē le contierit, copiisq; expositis, urbem veluti corona terra ac mari cinxit, & circumuallauit: consilio oppugnationis non tamē omnino omisso. Quarē bombardis statutis in loco quem campū Romanellum appellant, vnde soli urbs quati poterat, mœnia verberare instaurit, pedestribusq; copiis admotis, urbem crebris oppugnationibus subinde aggrediendo, constantiā obfessorum tentauit, qui brevi in lūmias angustias adducti sunt, hinc anno in opia premente, illinc Aragonensi nullā nocturnā aut diuturnā quietis partē dante, ut iuuentus nunquā armā exueret, cum multis locis militibus Regiis terra ac mari virginibus occurrēdū esset, neq; in tanta defendantium pacitatem essent, qui integrī fessis succederent.

Totigitur asperitatib; circumuenti, ac malis domiti, ad necessitatē cum Rege pacisendi adducti sunt, iis conditio- nibus, vt Rex permitteret Bonifacianos Legatos Genuam mittere, qui statum ciuitatis demonstrarent, quod si ad Cal. Ianuarii, quæ proximæ erant, subsidium à Genuensibus non submittetur, tum vero se fere urbe Regi tradituros, in quam rem viginti adolescentes Principum liberos, obsides dederunt. Genuenses, eius rei certiores facti, quod Alphonsum Corsicanis illis bello lacestis eriperet tentaret, confitim missis Oratoribus, Martinum Pontificem interpellarunt, vt & defensionem eorum, qui à sede Apostolica insula posse fuisse iure fiduciario obtinuerint, & Alphonsum à continuando bello, autoritate Apostolica deterreret. Martinus Pontifex, litteris, nūciisque ad Alphonsum destinatis, arma illi extorquere, etiam minis interpositis, frusta conatus est. Enimvero, ille & obsidionem non intermitit, & nonnisi in excusationem bellū suscepit, Garisam Cauaniliam Oratorem ad Pontificem dimisit.

Fuit Deus causa iniusto bello petitorum, quibus fere per miraculum victoriā de laoste, Pontificie authoritatis & monitoris negligente, concessit. In primis Ioannes Fulgosius bellū depellendi gerendiq; Dux renunciatus, tempestatis matri p̄r̄ qua classis portu educi nequibat, precibus ad Deum & Diuam Deiparentem institutis, temperauit. Cum enim rebus omnibus expeditis, homines sead concendēdum accingerent, res orta fuerat, qua prope factum erat, vt omnia euenterentur, aduersa tempestas validis flabitibus ventis, quorū rabies subinde crescēt, mire animo angi Dux, metuens die praefusta virgente, ne tantū confitiorū apparatus irri etaderent, tantamq; plagam Corsica amissæ respublica acciperet, quod impedimentū cum humanis cōsiliis expediti non posset, ad diuinā opem vir pius configit, ad ædemq; virginis Deiparentis Coronatæ accedens, solenni sacro ac supplicationibus Dei immortalis benignitatem expoicit. Pij animi est credere, preces optimi viri tam pia causa incensas auditas esse. In sequenti enim nocte aduersus ventus subito concidit, ac pro eo acer Seprætrio incubuit, in meridiem nauigantibus in primis secundus, qui nunquam interrupte tenore flans classem pacis horis in conspectum Bonifaciū tulit.

Qui Regias infido maris aquori, Regum veroanimos instabilisventorum vicissitudini similes dixerunt, iij enim uero aula inconstantiam, Principumq; liberas, vagasq; cupiditates animo comprehendentes mihi visi sunt. Neque id usq; amissi expressi, quā in Neapolitana Regia, dum Ioannæ imperii fluctuant. Causas illas leuitatis proprias habuit, præter muliebrem inconstantiam, licentiamque Regiæ, libidinis indomitas & procaces, ac se p̄ proprio quodāfato infelices. Nam vt illa sponte procos eruditio oculorum inducit, ita selectis iam seruili patiētia suberat. Ioannes Caraciolus primum omnium Regem agebat. Post eum Marinus Boffa, quem modicis ortū initis, scien- tia iurius clarum, potentibus adulantem, eoque Ioannæ per procos notum, Regni negotiis præposuerat, audiendarum que Regiarum causarum Præfectū dixerat. Minores alij Regiæ administrati, quos Ioanni & Marino spes, aut gratia conciliassent.

Hic cum non ex aequo, sed pro arbitrio tempublicam administrarent, & indignos quidem eucherent, benemeritos autem euenterent, nobilitatis animos offendebant, maxime Caraciolus, qui Ioannæ tyranū amatorio iure agebat.

uerso, haud dubio miraculo, extincto, ac Geniusibus prospero immisso, & nunc iterū excitato. A perspicuis igitur pene verbis Dei innitati, ad fortē & intrepidam operam ecclā animos & corpora pararent. Ea oratione Ducis intentati milites, alacti clamore pugnā poposcerunt, consecuerunt, Deoq; auspice classem hostiē ab obsidione Bonifaciū depulerunt, atq; ita periculis hostiē deuictatis, postquā pauco dies apud Bonifaciū morati essent, ibiq; omnia rite disponuerint, in patriā, re admodū insigni ac memorabili gesta, lati ouantef; redierūt. Desideratus est in eapuga Odo Lusitanus, Iacobi quondam Regis Cypri filius, & iam frater, quem Alphonsus amplissimo funerali honore extulit.

Causam huic bello in Genuenies moro, prætexebat Alphonsus, ab auxiliis Ludoticis Regi Sicilia ab illis decretis. Cum enim Ludovicus III. Andegauens. Ladislao Sicilia Rege vitali aura subtraēto, invenientia Regni Neapolitani recuperandi cupiditate flagraret, iuxtaque haud ignoraret, quanto sibi ad eam expeditionē prospere persicēdā, Ligustica nauigia prædictio esse posset, ipsamq; Fulgoſiū eius rei publica Ducē, Guelfi nominis sumū fatoorem ac promotorem esse intelligeret, sibi quam maxime expedire vi- sum fuit, si, quemadmodum maiores sibi facit, eam re Genuenīs ope atq; armis adiuuaret, quod quidem haud difficulter ab eo impetratum est, adeo vt de ipius Principis ac Senatus vnamitū cōfensus, Bapista Fulgoſius, vir eximis togæ bellicis, artibus cōspicuus, credicim triremibus, quarum maior pars Genuæ instruēta fuit, cum imperio præponeretur: qui deinceps aliquiād in signe Regi nauarchi nomen ac titulū sumū cum sibi ac Genuenīs nominis laude retinuit. Hac auxilia Gallis à Genuenīs suppeditata, Alphonsi animū vel tunc maxime irritarunt, quando Ioanna Regina auxilium pariter ab illo aduersus hostes postulauit, cīque adoptionis spem primo fecit, ac deinde titulum adscripsit. Perrus Bazzarri lib. 10. Folleti lib. 10. b. Genuen. P. Bombini lib. 2. de rebus Sforcie.

Ceterum, qua necessitas Ioannam Reginam, ad opem ab Alfonso petendam impulerit, ac quomodo Regnum Neapolitanum inter tam potentes competitores fluctuare, ita & inceperit, placet altius repetere.

Ioanna Ladislai Regis Neapolitani soror, fratre extinto, Regni possessionem occupauerat: & qua erat insigni libidine, totam se summa cum insamia Pandolphi adatam subiecera. Agreferebant Proceres, Regiam ab insamia homine contaminati, tempublicamque à inchoo administrari. Itaq; Ioannæ persuaserant, vt Iacobū Comitem Martiū sibi maritum adiungeret, vel titulo Duci Calabriæ, si Regiū nomen aut nollet, aut non posset illi communicare. Venit ille, Regis appellationem à nonnullis delata in libens vñparuit, Regem & virum cum autoritate se fore probauit, Pandolphum mœchum è viuis sustulit, Ioannæ frenos iniecit, ac in custodiam honestam coniecit, à qua illa astu muliebri libera, Iacobū talionem reddidit, proq; Pandolphio, Ioannæ Caraciolum honestissimo loco natum, ad in honestum contubernium admisit.

Qui Regias infido maris aquori, Regum veroanimos instabilisventorum vicissitudini similes dixerunt, iij enim uero aula inconstantiam, Principumq; liberas, vagasq; cupiditates animo comprehendentes mihi visi sunt. Neque id usq; amissi expressi, quā in Neapolitana Regia, dum Ioannæ imperii fluctuant. Causas illas leuitatis proprias habuit, præter muliebrem inconstantiam, licentiamque Regiæ, libidinis indomitas & procaces, ac se p̄ proprio quodāfato infelices. Nam vt illa sponte procos eruditio oculorum inducit, ita selectis iam seruili patiētia suberat. Ioannes Caraciolus primum omnium Regem agebat.

Post eum Marinus Boffa, quem modicis ortū initis, scientia iurius clarum, potentibus adulantem, eoque Ioannæ per procos notum, Regni negotiis præposuerat, audiendarum que Regiarum causarum Præfectū dixerat. Minores alij Regiæ administrati, quos Ioanni & Marino spes, aut gratia conciliassent.

Proceres indignati Andegauens ad Regnum ca-

pessendum
inuitant,

Itaque occultis litteris & Nuncis, Ludonicum Andegauensem ad regnum capessendum inuitabant, postquam lacus Martius, sive ingratitudinis nota, sive pectorum cum Joanna irritatorum caula, ritulus dignitatum exutus, habuit Franciscanum induisset.

Sfortiam inter cateros, vehementius irritauerat Caraciolum: vel in affinitatis incunabulis: quod narrare vñsum, ad causas subite mutationis Martini V. à mutatione Sfortiae, & subinde ab vñtruiq. subita muratione, ad mutationes Regiae Neapolitanæ ad Hispanos, & ab his ad Gallos, simile que ad artes Palatinas quibus aula Principum redundant, atque exitus fecidissimos, prostratae maiestatis ac pudicitia cognoscendos.

Eiecto paulo post ex aula Marino Boffa, propter aulicas fraudes pæfectas, Sfortia, qui vacuam regnaturo am plus Caraciolo prospectabat aulam, omnibus eum demerteri sibi actibus constituerat. Fratris ergo filiam forma moribus que præstantem virginem desponderat sancti Angeli Comiti, qui Ioannis Caracioli germanus frater fuit, dotis nomine Cirinolam oppidum in Appulis insigne, octo millibus aureorum assignarat. Ea affinitate rerum suarum statum firmauerat, nisi regnandi libido omnem haberet suspicem societatem, nullumq. sanctum duceret, nullum inuolabili le vinculum societatis. Iohannes enim Regiae apprime calens, qui eam esse aulicorum conditionem fati norat, vt vel vni apud Principem, vel nulli sint, Sfortiam è medio tollere quacumque ratione in ipsis iunctis affinitatis incunabulis decreuerat. Neque aberat suspicio, eam ipsam connubiorum facilitem a minime religioso homine exceptam, vt incatiorem Sfortiam quotidianis infidiis expiperat.

Noindum apud Iohannem struendarum calamitorum auditus ab recentibus Sfortiae meritis, calenteq; Regio in illu amore apertus erat. Vis quamvis occulta parari nulla poterat, in hominem armis assuetum, militibus assidue stipatum. Venena igitur timebantur. Id vbi Sfortia monentibus amicis suspici caput, qua erat militari simplicitate, aulam sibi deferendam dictitans, ne suspectam semper innisamq; vitam duceret, trans Vulturum vicinum, in castellu quod turrim Selavorum nominant, concesserat. Ducebat veterani sequuti, metuendam Regiae secessionem feerant, quam etiam auxerat Fuschinus Attendulus, cum ornatissima veteranorum irem equitum turma, à Sfortia, Roma accitus. Erant, qui vi persequendum censerent perduellem, neque impune maiestati Principis per licentiam impotens rusticani hominis illudi debere iactitabant. Qui speciosiora vñlibus posthabebant, contra omnia deuoranda existimabant, dummodo vires Regni integra, vnde Regia auctoritas & maiestas vivit, seruarentur.

Hac vicit pars ipsius præfertim Caracioli monitis, qui illud subinde sapienter inculcabat, veteribus usurpatum, iram sine viribus insaniam esse. Potissima huius amplectendi consilii causa, in ipsis Iohannæ inclinatione fuit, quæ cum adieciisse ad Sfortiam animum videretur, efficit. vt Caracioli ratiorem illius tollendi viam, per nimia, coque anticipata Regiae beneficia diceret. Et vero neque ingenium Caraciolo maleficum ad perpetrandi per speciem beneficiorum sclera deerat, & Iohanna cæca vœcordia nimiorum beneficiorum exitum minime prospexebat, & præferocem Sfortiae animum speciosis rerum gerendarum titulus deciperat promissimum erat.

Caraciolus igitur virtutem Sfortiae apud Iohannam extollendo, imminensque ab eo viro, nisi ingenti deliniretur munere, periculum ostentando, facile periret, vt in Beneventi, Sipontique possessionem admitteretur.

Longam hanc euertendi Sfortiae viam, breui obiata alia occasio præcidit. Leonellum Sanfeuerinum Beltrami paulo ante vita funeris, Sfortiae generum, ad paternam opida recipienda, quæ per vim ciuius patruus Marsici Comes occupauerat, Neapolis discessisse infecto ab Regina animo suspicio erat: propterea quod inconsulta, quin etiam inflata Regina discesserat. Eius opprimendi cura Sfortiae fuit demandata. Architectus consilij Caraciolus, causa

consilij hæc fuit, quod nudare Sfortiam Sanfeuerinorum præsidio, quorum opes erant ea tempestate ipfis etiam Regibus formidandæ, cogitaret. Neque cariasset successu fraus, si manus illi conseruissent, seu viceret Sfortia, sive vietus esset. Inimicities enim ex victoria, exiitum ex clade reportasset. Superauit astum tamen aulicum, militaris virtu prudenter. Priusquam quicquam tentaret, Leonellum amice conuenit, breuique patre monitum, patruus primus, deinceps etiam Reginæ conciliauit.

Hac dum à Sfortia agerentur, veritus, id quod evenit, Caraciolus, ne breui & facile Sanfeuerinos pacaret, ac proinde potentiorem ipse æmulum male ferret, alios superalios instituit ingenitus in fiduciarum artifex dolos: Casdoriam confestis, ac Monterisum, quos Sfortia in vincula ante coniecerat, liberos esse iussit, militibusque instruxit: Franciscum infuper Vrsinum bellum gloria tunc primum clarescentem, larga spe premiorum ad Reginæ euocauit stipendia, hostes videlicet apertos Sfortiae; illos iniuria laecitos propria, hunc à veteribus Vrsinorum in Sfortiam odis ac factionibus venenatum. Ad opprimendum Sfortiam, dum ille cum Sanfeuerinis in Lucanis pugnaturus cetereret, eos mittere destinauerat. Verum cum Sfortia felicitas ac prudenter, omnium opinione citius motuum illorum semina compressisset, dum hi instruerentur Dukes, tumultuarium rusticorum militumque ex vicinia manum, quibus redecentem illum opprimeret armavit, locutus in insidiis trans Pompeios Vesuviani incendij sauita olim deletos, ad Sarni fluvij trajectum illum, qui nunc Scafate dicitur. Eius rei certior factus in itinere Sfortia, cum vim aduersus tantam multitudinem minime turam existimaret, (& erat cum paucis, vt ad certam profectus pacem, comitibus potius quam militibus) ad astum verit. Milites, comitesque suos trito itinere Scafatem iussit pergere, ipse longiore circuitu solus annem multo supra conseruentem vadum transauit, vestitu habituque simulato, si Marco credimus, equitis gregarij, galeatus & hastatus, si Constantio, equiforis: equum quippe, inquit Constantius, nudum infidens, strigilem manu, cribrumque ferens, ad ripam alteram evasit. quocunque autem habitu, evasit certe, sed iniuria, infiduciamque vñscendendarum cupiditate prorsus ardens, vel ex hac noua occasione.

Iam antea obiama in itinere ad Ebulos (oppidum in Picentinis est) Franciscum Mormilem habuerat; frater is Anechinus Mormilis erat, quo cum arcta Sfortiae intercedebat familiaritas, eaque causa Caracioli odium inuerterat. Eius iussu dum Sfortia abesset, coniecit in carcere, durissime tortus Anechinus est. Litteras arcachis coheriptas esse ab Anechino ad Sfortiam notis Caraciolas aiebat, quas veluti ex itinere intercebras ostentabat. Eorum argumentum illa tormentorum dritate exprimere velle se. Sed nimis torquebat insontem, & solius Sfortiana amicitia pendente pœnas. Fictas enimero illas ab ipso Sergiane litteras fuisse, etiam tum vulgo fama loquebatur. Addebant quasdam: Anechinum virum esse apud plebem gratiosum, cuius tumultuantis, si pro Sfortia aduersus Regiam adulterum concitaretur, vires ferre non posset. Huius ergo fratrem, quem dicebam, monitum quid sui consilij esset, Neapolim premissi, ipse cum equitum ala subsecutus, sub signis vrbe intravit, subinde ad concitandam multitudinem, Regiae Iohannæ vitam, perhido consilio supplicium inclamans. Frustra eæ iactæ voces. Miris enim per eos dies Sergianæ artibus insiniam Neapolitanam plebem, qua nulla est vñlibi terrarum mobilior, sibi, suisque deuinxerat. Nemine igitur se ad eas voces commouente, per frequentia plebis loca, vrbe emens omnem, ad Virginis Coronatæ templum, quod ad Corrigias haec tempestate dicebatur, Sfortiana signa substiteret. Nuncios interim ad arcem, atque exarce frequentes. Ipso enim tumultus initio, caduceatorem ad Reginam Sfortia miserat, nunciaturum se in potestate maiestatis Regiae futurum, sive vita, si fortunatum securitatem ab importenti Sergianis tyrannide quam excuti viro fortis par esset, ipsa polliceretur.

Caraciolus igitur virtutem Sfortiae apud Iohannam extollendo, imminensque ab eo viro, nisi ingenti deliniretur munere, periculum ostentando, facile periret, vt in Beneventi, Sipontique possessionem admitteretur.

Longam hanc euertendi Sfortiae viam, breui obiata alia occasio præcidit. Leonellum Sanfeuerinum Beltrami paulo ante vita funeris, Sfortiae generum, ad paternam opida recipienda, quæ per vim ciuius patruus Marsici Comes

dum nuntij vñtro citroque frēquentes comearent, & parta omnia responderent, Sfortia deceptus, militem ad curanda corpora coepérat dimittere, cum repentinus ab arce turbis armatorum effunditur. Ducebat Vrbinus ipse agmen, partita veteranorum, partim ex nobilitate Neapolitanæ adolescentium. Hos ferociissime ob præsentem victoria spem, magnis clamoribus inuectos, pauci ab initio à Sfortia excepere ferocia pati. Dux ipse Sfortia, qui alii dimissis numquam discesserat, modo dispersum militem ad singula euocare: modo ordines, vt quisque se recipiebat influere: modo voce, saepe manu iuware suos, terrere hostes, Martis tam aduersi faciem minime omnium horrere. Crecente interim ad Regionum iuandas res (iis enim secundior afflare fots videbatur) vndique multitudine: signa paulatim, sed ordinibus quam maxime confectis, extra Vrbem ferri, portis ante captis iussit. Factum initio id adeo ex disciplina, vt vñtro abire, non vi pelli viderentur. Vrum vbi ex teatris, fenebrisque iam vndique, interque viarum angustias omni missum genere petebantur: patilo concitatus, coque solitarius incessit agmen: magnaque perperius, incredibili tum alias, tam postremo feedissimum in modum ad Corrigias damno affectus esset. Addebat mirabile in tam nobili Vrbe neminem vnum reperiiri, qui adeo probrosum impotentis semiviri iugum audiat, ne tum quidem, cum ipse ad libertatem, ac salutem vexillum exerent, excutere. Vnum habere quod etiam de multitudine Neapolitanorum conqueratur, quod aduersum se tam frequens pro tyrranno nuper arma cepisset ad Corrigianos defendere. Inde egredios collectis animis vicino in pago, quem Casale Principis nominant, Dux sicut, solutus, integris animis inuentos ad vñscendendos horruitur commilitones. Tres codem loco ad reficiendum militem dies substitit: quo tempore ad omnes Neapolitanos Proceres, quantum iniurias, literas, nunciosque dimitit. Mōuit aliquot, vt author est Constantius, quos Ladislai, Regiae que stirpis reuerentia, auerius impuros Regiae amores, stupratoresque Regij thoracis concitatabant. eos bellii socios, seu clan, seu palam habuisse testatur. Hinc quarto post die, copias vrbi admouit, agros vastavit, vilas subiectas inflammavit, Neapolitanosque terrore bellico ad id impulit, vt pauci initio interfese, turmarum deinde, remedium tanto malo querendum palam dictarent.

Nihil horum Sergianem fugiebat. vt vel tentaret animos sigit, vel mitigaret, ex arte per eos dies egredi, instruendo, perinde ac si Sfortiam aggrestissem efficeret, milite, Vrbinum iussit. Ipse ornato vectus equo superioribus Vrbis locis qua nobilitas ferme incolit, iter instituit. Credidit, & militi plebem, & sibi nobiles adolescentes, quod superioribus diebus euenerat, accessuros. Verum res longe aliter cecidit. Vrbanus inter exercitans plebis voces incitans: Caraciolus nobilium animos cum frustratenet, in arcem solus vnde exierat, reuertus est. Id maxime ferocem eius deiecit fertur animum, quod nunc exequatur.

Mos Neapolitanus nobilitatis est, vt ad certas in quas sublinde coguntur, publica ad negotia, Curias quas Sedilia ipsi vocant, oris interdum conueniant. Inter has vna est, quam Portus Curiam dicunt: propterea quod priscis atlibus proximum illi affusum mare, quod longe iam fecerit, portus præbebat eo loco vñlum. Ea primum Curia ex planis Vrbis assurgentis locis occurrit. In eam ergo primum Sergianus, qui ex aere nobilitatem exercitus exierat, incidit. Globum ibi otiosorum nobilium conspicutus, quid hic cessarent, quin arma ad patriam defendendam caperent, cum dixisset, filiu reliqui: ita tamen, vt contumaciam oculis, vultuque prefererent. Vnus libere respondit, Iannitus Strabonus: non hic patriæ, non Reginae salutem verari. si de illis ageretur, armatos omnes pugnacisque cernebat. Hoc respondit, continuacique reliquorum silentio maxime fractus dicitur Sergianus: adeo ut parato ad omniem fortunam animo in arcem fese confitit ab eo erat. nihil certe eo inconsulto à Regina, Reginae que senatoribus suscipiebat deliberationis: nihil reum decernebatur. Fotuerat etiam absens auctoritatem occultis artibus Iohannes Columna Martini Pontificis frater, qui anno superiore Iacobum Comitem

Legatio
ad Sfortia.

Responsio
Sfortiz ad Legatos.

Conditiones pacis
à Sfortia
præscriptae.

Sergianes exula-
rum abit
sed quo
autu.

Regina, vt pueri erat animi, nec sui iuris: vnum id examinata propemodum respondit: Irent, viderentque, quid ab illa Sfortia postularet. Fuere delecti iidem 10. vii. ad præstiratam diem: conditionesque pacis vñlità viatore accepere. Inter cateros hæ nominatim præscrip-
ta. Exularet Iohannes, neque vñlum publice rei partem attingeret. Anechinus liber è vñlum, quibusdam aliis adiutis è captiuorum numero, mitteretur. Stipendia ad eam diem Sfortia debita integræ numerarentur. Quattuor & viginti aureorum millibus si-
bi clades Corrigensis compensaretur. His cum mandatis 10.
viri Reginam adierunt, ne quid tam iusta hominis for-
tissimi moraretur postulata, acriter insisterent. Cunctan-
tem Reginam, & rem omnem ad consilium reiicien-
tem, ipse de quo maxime agebatur, ad conditiones omnes
accipiendas perpulit Sergianus, ac primum omnium suum exilium, suo ipse, tum Reginae chirographo pollici-
tus, confessum Prochyram exulatum abiit: fed cito, quod ipse prudenter prospexerat redditurus, & aliquod ingens malum Sfortiae patarturus.

Liberitas Regno & Regina recuperata, potius species libertatis erat, tenui inducta exulantis imagine Caracioli. Ille enim iure cum vñlum maxime regnabat. Villicarii illum dicentes in proximo. adeo quotidiani quamvis occulti à Regina, Regi que consilio ad illam Nuncij, qui bus de magnis & aequalibus Regni negotiis consulebatur. Propinquitas Prochyram ea mente delecta ab eo erat. nihil certe eo inconsulto à Regina, Reginae que senatoribus suscipiebat deliberationis: nihil reum decernebatur. Fotuerat etiam absens auctoritatem occultis artibus Iohannes Columna Martini Pontificis frater, qui anno superiore Iacobum Comitem

Malitia ad
Reg Al-
phon. A-
rag. Lega-
tum secon-
uerit.

Legatus
sub condi-
tione auxi-
lium pro-
mittit.

Alphon-
sio Reg.
adop-
tus.

Andegau.
cum clafe
prope Nea-
pol. aduen-
tus.

proces, predilectionesque contempserint. Quid vero à se expectari posse, qui Sedis Apostolice ex diurno naufragio lacerat & praefideat? Se quidem pretario Florentinorum misericordia ac beneficentia tenuem vereris maiestatis umbram tueri. Neque tantum habere virium, ut ab uno latrone Bracchio Romanam ditionem, Romanumque iter expeditre queat.

Hæc adeo acri oratione prolocutus est Pontifex, ut simul auxiliorum spem Malitia præcisam fore iniecerit, simul suspicione fecerit Andegauensem non sine eius voluntate in Italianum accitum. Dum ergo alia subsidia meditaretur, forte in Garfiam Cananiam Alphonsi Aragonum Regis ad Pontificem Legatum incidit. Agebaris, quemadmodum diximus, Regis sui causam hanc sane feliciter apud Pontificem Alphonso subiuratum, quod Corsicam Genuensis eripere Rex tentaret. Hunc neglecta Italicorum Principum lenta spe, promissis aggressus ingentibus Malitia, Reginæ solitudinem, vergentes annos demonstravit, facile adoptione in opulentis Regni hæreditatem, Regem cuius beneficio tableuaretur vocaturam. Quanto porro opere Regnum hoc Corsicæ, hoc est laxo sterili, à quo diris etiam Pontificis arceretur, prehabendum? Quam immortalis gloria tantum Regem ex ereta latronum manu clarissimæ stirpis Reginæ in omnem maneat aeternitatem? Id demum Reges maxime decere, ut afflitis Regibus manum portigant, seque supra homines euctos probent, quod hominum dominos, pene Deus quidem seruerit.

Inclinabat ad quæstusam & que ac gloriosem expediti-
nem Hispanianum, eo magis, quo maioribus indies libe-
ratoribusque Malitia promissis, eius cupiditatem incen-
deret, effusa porro liberalitate Malitia oppugnabat, quod

quotidianis nuncis omnia Neapolii in horas fieri & hora
accipiebat, neque defectionem, nisi præstent auxilio, sibi
posse. Expugnatus tandem Cauanilia, certum ab Alphon-
so auxiliū promisit, si ad illum Malitia, legitimis cum pro-
missorum confirmandorum mandatis accederet. Acceptit
Regina prona voluntate breui mandata, tabulasque, libe-
ra ad rem tantam conficiendam potestatis Malitia per Pas-
chalem Ciostum, qui Regina diu fuerat ab epistolis, tunc
legationis eius particeps destinata, intra octauum diem
Plumbino Neapolii, inde Plumbinum ad Malitiam, eo
loco, ne quid iter moraretur, præstolantem redierat.

Inde Malitia secundo vento in Sardiniam biduo delatus,
Regem ad Neapolitanam expeditionem, repugnantibus
quoniam ad vnum Proceribus omnibus, qui illi a sanctiore
consilio erant perpuliti, quando illum Reginæ nomine ad-
optauit, filium appellauit, Calabria Ducem creauit, qui
Regum Neapolitanorum primogenitus titulus defertur.
Et quia Alphonsus verebatur, ne eam Reginæ voluntate
Pontifex agre ferret: à Malitia id quoque obtinuit, ut
Regina confirmationem adoptionis, à Martino impe-
tiaret.

Confessit ergo ex parata ad Corsicum bellum classe na-
ues longas 16. Alphonsus Raimundo Perilio natalibus fa-
ctisque Illustri viro Neapolim cum militum magna manu
primo quoque tempore duendas tradidit: simul pecunia
quantum ad vocandum ad noua stipendiis Bracchium cum
idoneo Italorum equitum numero satis esset. Hæc in præ-
sentia nam paulo post se quoq; cum reliquo exercitus ro-
bore ad marem Reginam omni ope subleuandam affutu-
rum spopondit.

Precinctus classem eius rei nuncius, Paschalis. Hic casu, in
Ludouicum Andegauensem, apud portum Centumcellen-
sem, (ciuitatem veterem hodie vocant) incidit, quidq; ab
Alphonso in litteris ferret, vel in iustus pñ fecit. Ludouicus
nihil moratus, Neapolim recta eodem die cursum direxit,
camque urbem die tertio in conspectu habuit. Et quia ho-
stium prædiis portus omnes tenebantur, ad Sebetiam nñ
fauce accessit, stadio ferme ab Urbiis manibus, Hic à Sfor-
tia totoque exercitu suas per turmas tributo, à magna item
nobilium Neapolitanorum exulum manu, quibus vetus
Andegauensem à partium studio nomen inhaeserat, exceptus;
ingenti horum animos gaudio, pati hostium cura,
ne fera tandem Alphonsi essent subsidia impleuit. Aug-
ebat timorem, non ætas modo Ludouici bello viuenda, pri-

ma fortuna reuertentis exordia, florentes copias cum ve-
terano Duce, terrestris simul ac maritimus terum omnium
apparatus; sed multo maxime celeritas, qua & bellum con-
tinuo suscepit, & celeri nautigatione expectationem suo-
rum pariter hostiumque præuerterat. Præcipue terruit,
quod vixdum littus retigerat, cum ornata superbo re-
rum omnium paratu clalem circumnavigare mena insis-
tat, sive prospeculatum ad oppugnationem, sive tentatum
obfessos, nominisque sui studiosos.

Prouisum id Sergianni. Dies, noctesque, cum ex-
pedito militum globo, ignibus vndique ad fraudes arcen-
das incensis obequitare Vrbem. Idem minores Duces fa-
cere. Eo terrore parata multorum transitiones compref-
sa. At contra Sforzia, Regis, Regiarumque copiarum ad-
uentu præsidentior, castra Vrbem propriis admisit, sive
terrendi hostis, sive amicorum ad tumultus concindens
excitandorum gratia, quo locus irruptioni foret. Num-
quam maior amittendæ Vrbis metus apud hostes, neque
parapud Andegauensem ipses. Vicit ramen omnium ex-
pectationem vltimum Sergianni à desperatione confi-
lum. Edixit, ne Andegauensis factionis ciuitis domo egre-
di decem dierum spatio auderet, qui secus faceret, eius
cadem ciuius mortalium non condonabar modo, sed
imperabat. Et cœsi nonnulli sunt, priuata odio quibusdam
publicarum prætextu partium coercentibus. Eotero-
re domestica seditione prohibita, quam Sforzia maxime
expectabat: satis gnarus, lentam oppugnationem fore,
si nihil intus moueretur. Dum hæc maxime vtrime cu-
re feruerunt, spæcta ex alto inter Minerue promonto-
rium Capreasque Hispana classis, longatum 16, plurium
onariarum natum scenam omnem vertit.

E Sicilia, Duce Perilio toluerat, quo Perilius cum Ma-
litia è Sardinia traicerat. Alphonsi iussu, frumentum, reli-
quumque obfessis necessarium, commeatum nauibus im-
positurus. Inde Neapolim tranquillo noctis, ventorum
que secundo via breui peruenit, incredibili Reginæ, Re-
giorumque gaudio. Perilius classis Praetectorum Sergian-
nes tota Regia comitante excedentem in littore Regi-
nae nomine excœpit. Adeunti Regina assurgens, gratias pro
tam celeri opera immortales egit: dona etiam amplissima
concessit: aureum torquem suis ipsa manibus post humani-
tatem vtrime plenissimum colloquium imposuit: Oui
arcem clauibus traditis quasi pignus fidei, adoptionisque
Alphonsi attribuit: nullum denique maternæ, grataeque
voluntatis, vel in Regem absentem, vel in præsentem Pe-
rilium omisit argumentum. Postero die adoptionis ta-
bulas iamdiu à Malitia conscripsas, publice confirmavit, ac
Ducem Calabria Alphonsum præconis voce pronunciavit,
Aragonensem gentilitia insignia Dyrrachianis decussatim
adiungi in Regis clypeis, signisque iussit.

Affilius, quem vocant de Affiliis, sive temporis Iurisperi-
torum facile princeps, Decis. xvii. numero v. meminit
voluntatis Pontificie, secundum quam Alphonsi adoptione
fuisse ab Ioanne Reginæ factam, afferit. Dederit
id Martinus, sive iniuriant temporis, ne Alphonius amplius
irritaret, & schismata per Petrum Lunam resuscitaret:
sive suorum affinium interpellationi, ne illos obla-
tis ab Joanna Principibus exuto: aliquando viderit, in-
certum. Itud certum: Ioannam Reginam sibi per eam
adoptionem maximas calamitates accessuisse, simulque
in angustias non minores. Sedem Apostolicam conieci-
se, ea deliberatione. Constantius libro decimoquarto, Sum-
montius libro quart. histor. Neapolitan. Pandulphus Collenicius
libro 5. de rebus Neapolitan. P. Bombinus de rebus gñis Sforzia libro
seconde.

Mariana, diem & reliqua notat. In conuatu, ait, Prin-
cipum, adoptionis tabulae recitatæ ad 16. Kalend. Octo-
bris, quam Romanus Pontifex aliquanto post tempore
raram habuit. Ab hoc principio diuturna bella atque in-
ternecina Gallis & Hispanis nata sunt, alia ex aliis ad no-
stram etatem nexa. Alphonso Sardinia subdita, Corsica-
que Genuensis reliqua, in Siciliam maturauit, Panor-
numque tenuit, sublata mora, speique insistens noti Re-
gni confirmandi: eo ardenter cura, quod ante quintum
annum inspectis astris, aut occultiore arte Mathemati-
cus, Ca-

4
Cura Sar-
gianni.
XIX.
Aliqua turba in
Hisp. à
Martin. fe-
data.

XX.
Diversa
collegia in
Hisp. extorta
ad infor-
mandam inven-
tare.

XXI.
Infula Ma-
deræ rete-
gio.

XXII.
Oratores
Inp. Côte
Florent. ad
Martin.
Pont.

Dies con-
fessus.

XXIII.
Bellum Sa-
cum con-
tra Hulsi-
& reforma-
tio Cleri
indicta.

cus. Cœlum, dixerat, Alphonse Rex magna & mirabilia porten-
dit. ad Imperium Neopolitanum te fata vocant, breve primum,
neterrearis, neu denitas annum. Datur tibi certa Sedes, ingen-
tis, multum hominum. Ad Regnum renovato, tantum copia-
rum accedit, vt vel venatoribus, etiam opini Principatus obu-
rari sint. Deo fretu perge, quia tua tu fortuna vocat, certus, o-
minus prospere casura, atque ex animi sententia præclare. Mariana
de rebus Hispan. lib. 20. c. 10.

Quid hoc tempore, quando Cardinalis Placentinus
Legatum in Vngaria ageret, circa coheruerionem cuius-
dam hæretici accidenterit, Nider narrabat.

Quo, inquit, tempore in vniuersitate Viennensi le-
gi Biblia vel sententias, non longe in Hungaria reper-
tus est quidam artium liberalium Baccalaureus & pres-
byter, sed hæreticus talis, qui nec verus, nec nouum
testamentum, neque Doctores admittebat. Hic tam
mirabiliter singularis, & adeo singulariter mirabilis ex-
titit, vt secundum, me sciente, non haberet. Nam in
vniuersitate præfata post studium triuji aliquamdiu le-
ctiones à factæ Theologæ Doctoribus audiuit: post-
ea factus sacerdos in Hungariam descendit, & ibidem
prædicationis officium, & collationis Sacramentorum
exercitum habuit. Interim sciolus modicum de arti-
bus, displicentiam in ritu Fidei Christianæ acquisiuit,
& syllogizando, vel paralogizando potius, secum ta-
cuerant. ad exemplar Bononiensis Collegij, quod
ab Egidio Cardinali, Hispanis iuuenibus litteris infor-
mandis constitutum, Italica peregrinatione prefens erat
contemplatus. Anaiaæ exemplar emulati viri principes,
tota Hispania multa domicilia litteris adficauit anni
consequentibus, (vnde velut ex arca sapientia viri ma-
gno numero prodierunt in omni litteratum genere ex-
cellentes) maiora in ea vrbe tria, Vallisfoleti quartum.
quintum Compluti: minorum numerus initi vix po-
test. *

Quo Anno, Salmantica Diuini Bartholomei collegium
extrubatur, impensa Dieghi Anaiaæ, (qui ipso Constan-
tieni Concilij tempore, voluntate Martini Papæ, Con-
chenem Ecclesiam Hispalensi mutarat) amplis veci-
galibus attributis, vnde collega idoneo numero viam
iustarent. ad exemplar Bononiensis Collegij, quod
ab Egidio Cardinali, Hispanis iuuenibus litteris infor-
mandis constitutum, Italica peregrinatione prefens erat
contemplatus, Anaiaæ exemplar emulati viri principes,
tota Hispania multa domicilia litteris adficauit anni
consequentibus, (vnde velut ex arca sapientia viri ma-
gno numero prodierunt in omni litteratum genere ex-
cellentes) maiora in ea vrbe tria, Vallisfoleti quartum.
quintum Compluti: minorum numerus initi vix po-
test. *

Vno tempore Aragonis & Lusitanis ad noua impe-
ria superi adiurum aperiebant. Henricus Lusitanæ filius
ex astrorum cognitione, in qua magnam vitam par-
tem consumperat, suspicatus est in mari Oceani va-
stitate ad nouas insulas nouaque gentes cursum pate-
re. Missis classibus tentatum, si quod operæ pretium ex-
isteret. Olisponem inter & Fortunatas insulas, me-
dio propemodum interruito, insula hoc anno reper-
ta, angusta quidem spatii, ceterum eximia coeli soli-
que bonitate: vel condensæ sylvaæ indicio erant, cœdua-
que materia; vnde insula Madre nomen est factum. Ab
hoc principio extinta Africa littora lecta, atque ad ultimi-
tinas Orientis Solis oras, Asiam, Indos, Sinas, in-
nicta virtute à posteris penetratum est, ingenti gloria
nominis Lusitanæ, pari prouento. Mariana de rebus Hispan. lib. 10. II.

Interea Martinus Pontifex Florentia cum resideret,
venerunt ad eum Oratores Imperatoris Constantinopoli-
tanis, qui significabant, Græcos, quod ad Fidem Catho-
licam pertinet, velle in sententiam Latinorum veni-
re, si aquæ conditiones proponerentur. Hos benigne
ac splendide Pontifex suscepit, & Legatum è Latere crea-
vit Petrum Fonsecam Hispanum titul. Sanct. Angeli Car-
dinalem, in quauis facultate doctum, qui Constanti-
nopolim ad compondandas res proficeret. Verum
priusquam virum integrerrimum à se dimitteret, eo præ-
misit Fratrem Antonium Massanum, Minoritani Ordini
Generalem, qui Imperatoris, & Græcorum explo-
rata sententia, quid ea in resperandum vel faciendum es-
set Pontificem admoneret. Platina & Ciacconius in Marti-
no Quinto.

Eodem Anno Martinus Pontifex, Brandam Cardi-
nalem Placentinum, Legatum in Germaniam & Hun-
gariam destinavit, qui Sacrum in Hisprias bellum indi-
ceret, & mores corruptos Cleri, ad sanctiorem libel-
lam renocaret. Manuscriptus Liber apud Serrarium re-
stat, Martini iussu, Moguntiæ diæcesis visitationem
institutam per eundem Cardinalem, eandemque
in templorum quorundam thesis afferuari. Eiusdem
aliter

aliter respondere nequirit, dicebat: Homines estis nihil mirum si secundum hominem concluditis. Cumque haec lucta multis continuaretur diebus, & per fidus in sua pertinacia perseveraret: quinimo diceret, se in scientia sua morte velle: ex cogitauerunt viri prudenter, anima miseri plus quam corpori fauente, salind confilium. Vinculatur (dicebant ad Episcopi Officiale secretum) veris pellis iste arctus, ponatur ad cippum, & loris stringatur. In his forte pernotanti, vexatio dabit intellectum. Quo per ordinem facta, venerut in castino sapienti fideles animas cyrulogii, vide re volentes suu agrotum. Ad hos ille impatiens clamavit: Me queso, incinerare, paratus enim sum mori. Quoniamque animam meam frustra vexatis? Illivero fomenta auctoraria anima de Aegyptiorum thesauro Philosophico applicantes, ostenderunt erranti, quoniam imbecillum foter humanum ingenium: quam ars multa, vita breuis: iudicium fallax: tempus acutum, & similia, ac meditatum in his iterato reliquerunt, non minus quam ante avinctum. In castino vero redeunt, per diuinum lumen illustratum bonum hominem inuenientur. Vidi, inquit reus, quod anima mee salutem indecessu queritur: in litteris eminenter est, & in ore terrarum famati, paratus sum ingenium meum vobis submittere: Iubete quod placuerit: quia paratus sum, sine fictione obtemperare. Itaque iussus euocare perfidiam suam publice fecit. & ne mundo veteri seruiens, à vanis deciperetur, Ordinem Paulitarum in Hungaria intravit. Niderlib. 3.c.10.

XXV.
Mart. Ico-
nam Dei
parae An-
nuntiatore
Florent. vi-
tata eique
multa kar-
gatur.

XXVI.
Ecclesiam
Florent. in
Archiepi-
cragit ac
tempora cō-
fusat.

XXVII.
Mart. Flo-
rent. dis-
cedit & Ro-
ma venit.

Ruina san-
Vrbē pre-
ci ad me-
liorē statū
reducit.

marorum omnium penuria atque caritate. Nullum praeter urbanitatis indicium in Vrbē videbatur: dixisse, aut omnes ciues in quibus suis, aut extremam omnium faciem eo commigrasse. Ciuium iraque suorum calamitate permotus optimus Pontifex, animum ad exornandam ciuitatem, componendisque ciuium mores ita adiecit, vt brevi illam ad meliorem statum reduxerit. Hanc ob rem Roma, cum non modo summum Pontificem, verum etiam Patrem Patriæ appellauit. *Orlandus Malatolta hispanus. 3. par. lib. 1. In fixura in notis diariis Roman. Platina scriptus.*

Hoc anno, Euerhardus Archiepiscopus Salisburgen-sis, Concilium Provincialis, in causa Fidei ac morum, moniti Cardinalis Legati celebravit, inque eo canones 33. laberimus pronunciauit. *Tom. Con. Binian.*

Circa hunc annum, vixit puella quadam in Hollandia, oppido Schiedam Christo deuota, quæ intra octo & viginti annos, nullo corporali cibo refecta, Solo Domini corporis Sacramento, per singulos dies Dominicos accepto visitabat. Corpus attenuatum solis neruis cohaerens & ossibus carnes consumpta vites ademerat. Curiose experiri statuit sacerdos, si quid subfessus aliud, asserebat aliquando puellæ hostiam non consecratam, ut probaret si Dominicis Corporis sola virtus feminam sustinueret. Ferunt, mox destitutam viribus, factam veluti in agone: & nisi citius Dominicæ Eucharistie oblatione succurreretur, animam protinus efflasset. *Albertus Krantz. lib. II. Vandal. cap. 3. c. 3.*

Quo tempore Martinus Papa Florentiae hæsit, frequenter vilitauit iconam SS. Deiparentis, quam Annuntiata figura expressam Patres Seruitorum in sui religiosissimi Monasterij nobilissimo Templo assertuant, miraculis illustrissimam. Cum autem eam imaginem suis ornamentis argenteisque votis exutam ob extremam Fratrum in opem Pontifex conspexit, sericeis aulae auro intextis, & sacra supellestili tanto Pontifice digna exornauit: deinde frequentier ad eius altare sacra fecit. In cuius rei memoriam, vnum illud altare, cum nonnullas ob causas Florentiae aliquando sacris postea interdixisset, reseruauit, ad quod tunc omnes velut ad unicum, præcipuumque anima solatum, salutisque remedium Florentini potuisse recurrere. *Archangelus Gianni in 2. Centaria Annal. Seruitorum.*

Instantibus autem Romanis, ut demum Pontifex, Romanum ad Scedem Apostolicam concederet, Martinus Florentia discellurus, ciuitatem honore Metropolitico exornauit. Nam cum ante ab ipsa pene Vrbis origine, Episcopatum tantum habuisset, in Archiepiscopatum eorum Cathedram Ecclesiam translulit, eique ut matris, Volaterranam, Pistorensem, Feffulanamque Ecclesias Cathedrales subiecit. Præterea, Basilicam Sanctæ Mariae Novæ, Metropolitanam, nec non Templum Sanctæ Mariae nouellæ, ad quod apud Dominicanos toto tempore diuerterat, consecravit, & in hac Altare maius propriis manibus dedicauit. Indulgenterque utriusque Ecclesiæ reliquit. *Platina & Cuculus in Martino V. Sanct. Antoniu titul. 22. capit. 7. §. 2.*

Perafacta deinde solennitate Natalis Beatissimæ Deigenitricis, Florentia discessit: die 1. Septembri a Senensi Magistratu summis honoribus exceptus, ad hospitium extra Vrbem præparatum (pestilentia Senam affligente) diuerxit: Inde citatis itineribus, die 20. Septembri, Sabbatho peruenit, & per portam Flaminium ingressus, in cenobio Sanctæ Mariæ de populo pernoctauit: Dominica in sequente, summo mane per forum Columnæ, usque ad S. Marcum, deinde perviam Pontificiam, ad Palatium Vaticanum, sub auro vmbone processit, ingentis latitiae plausu, a Senatu populoque Romano comitate, inspectante que suscepit. Enimvero omnes & singuli non secus ac quoddam salutare sydus, vel unicum patriæ parentem, summo desiderio expectabant. Diem eius in Vrbem aduentus in fastis adnotauere Romani, 1. o. Kal. Octob. anno Domini MCCCC XX. Vrbem ille Romam adeo dirutam & vastatam inuenit, ut nulla ciuitatis facies in ea videatur. Collababantur domus, collapsa erant templa, defertivici, canofa & oblitera vrbs, laborantibus ciuibus sum-

induit:

induit; sed diutius portare non potuit. Frater, minis & terroribus omnia compleuit, eoque prefactam impulit, ut illam patri vehementius desideranti presentare coacta sit. Monasterio cœcta, & in domo paterna cubiculo quadam conclusa, totos quinque menses quibus velut in carcere tenebatur, meditatione rerum celestium, tanto diligenter, quanto ab omnium consuetudine magis remota tam sc dedit. Ibidem, cum vestem uniacam pauperi per feuestram eiecerit, ac tota integra hebdomada leunum pane & aqua modica tolerasset, à diuina reuelatione cognovit, se non amplius Minoritanæ, sed Dominicanæ familie discipulam fore. Paulo post à parentibus ei carcere soluta, in cenobio sanctæ Crucis, nomen inter sanctimoniales dedit, ac solitudinis contemplationis studio tantum se addixit, ut frequenter, & in extasim rapere, & ex redundantia suavitatis aulae perfunderentur. Ad tantam sanctitatis perfectionem, contemptu sui, mortificatione carnis, obsequio in omnes forores, caterisque virtutibus easias, ut pater in eius gratiam cœnobium sanctimonialibus sub invocatione S. Dominici extruxerit, ad quod clara voluntate maiorum translatâ, foret omnibus post securus viua immago totius spiritualis sanctitatis. Biennio, antequam humanis reb⁹ eximeretur, vita sue finem prauidit. Tandem, per multa incrementa virtutum cursus consummato, sacramentis Ecclesiæ deuotissime suscepit, Christi cruci affixi imaginem multis cum lachrymis complexa, ad cœlestem patriam, cuius delicias praegressauerat, euolauit. Corpus insculpta, aliquot diebus situatissimum odorem expirauit. Defuncta, aliquibus glorioſa apparuit. Sorores, ex more officia circa mortuam recitantes, quoties Requiam aeternam psalmodie adiungere voluerunt, toties vel inuite, Gloria patri, ad singulos psalmos exprimebant. Miraculis, vita sanctam Deus illustrauit. Post annum XIII. sepulchro reserato, lingua illius quam in laudes diuinæ, inque utilitatem proximorum, maximo cum fructu animarum exeruerat, integrerrima, quemadmodum etiam hucusque in religiosissimo illo cenobio asseruatur, reperta est. Aquæ, ex ablutione illius ossium residua aspergione, aliqua leprosa statim sanata est. *Pius lib. 3. de illis tribus Dominicanis.*

Eodem anno rebus humanis exemptus est Norwici in Anglia, Richardus Castrinus, in Ecclesia S. Stephani intra ciuitatem Vicarius, vit simplex & rectus, & plusquam mediocriter eruditus. In suis concionibus solebar hominum virtus non tam actiones verborum redarguere, quam lachrymis compassionis deflere: omnisque horrabatur, ut peccatum fugientes animarum suarum miserentur, cum imperita multitudine libenter familiares miscuit sermones, & ad pia colloquia turbis se ingerebat. Simpliciores quoque tanquam sui simillimos maxime dilegebat, talium dicens esse regnum celorum, vulgo cognominatum est bonus, prophetice spiritum dicitur habuisse, & rum in vita, tum post mortem multis miraculis clarissime. Scriptit Anglicus idiomate pleraque opuscula spiritualia. *Pithius de scriptor. Anglie.*

A N N O C H R I S T I 1421.
Martini Papæ 5. Sigismundi Regis Romanorum
Anno 4.

PUBLICABATVR inter haec toto Septentrione, Martini Papæ Quinti contra Hussitas graue edictum, quo hereticis & rebellionis crimine illi quidem notabantur, orthodoxy autem ad pestilentibus reprimens, largitione amplissimum Ecclesiæ gratiarum inuitabantur. Intolerandum istud Hussiticum vilum. Ergo comitis indicis frequentes, concilium quoque congregato, quale solet ab hereticis celebri, conati sunt, infamiam, iniuriam, & odium publicum de hereti, variis technis a se auertere: rebellionis autem seculis ipsi Sigismundo Regi acceptum referre, culpam in illum omnem granissimam seditionis transferentes. Virtutique rei superfluit publica documenta, que, ut dolus hereticorum, mendacium in hypocrisi loquentium, lecto-

CONCILIVM PRAGENSE HYSSITA-
RVM.

In nomine Domini Amen.

Incipit sancta Synodus, habita & rite celebrata, de anno Domini M. CCC. XXI. die VII. mensis Iulii, in inclita ciuitate Pragensi; sub Conrado Archiepiscopo eiusdem ciuitatis Pragensis, & sub potestate & mandato magnisiorum & nobilium Domini, magnatorum, Comitum, Baronum, nec non magistrorum, ciuium & communicatum eiusdem ciuitatis Pragensis, a militum, clientum, ciuitatum & aliarum communiatione Christianissimi Regni Bohemiae, & Marchionatus Moraviae, convenientibus ad illam fere ex unius distritibus clericis eiusdem Regni Bohemiae & Marchionatus Moraviae, & presidentibus in ea magistris, Joanne de Przibram, Procopio de Pilzna, * Iacobo de Misna, & * Ioanne de noua civitate. Statuentibus & exponentibus communis consilio totius cleri, & consensu uniformi, has salubres & ecclesiasticas regulas, ut omnes clerici predictarum ciuitatis & diocesis noverint, quid debeant in futurum obseruare.

Explanatio fidei ipsius sanctæ Synodi.

I.

De Sacra scriptura, Symbolis, Canonibus, & Ecclesiæ primitiva.

In primis pio & fidei corde credimus, & integramente credendum & assuerandum affirmamus, omne verbum sacre scripture noui & vetervi Testamenti, sanctum & catholicum, ac ab uniusdictis Christifidelibus venerandum, & tenendum eoto corde, assueramus & nunciamus. Item symbolum apostolorum, symbolum magni Niceni concilii, symbolum Athanasii, una cum omnibus aliis symbolis Catholicis, in Ecclesia primitiva tenitis & promulgatis, fideliter & ex integro credimus, & credendum ab omnibus assueramus. Omniaque decreta, statuta sancta, rationabilia & catholica Apostolorum & Ecclesiæ primitiva: quam pro matre & magistra fidei catholicæ honoramus, & qua discedere nefas putamus, tenenda & obseruanda decernimus & mandamus, ita ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa seruatis antiquas, nos quoque seruemus & custodiamus.

II.

De gubernatoribus & directoribus viuenteri cleri dicendum Pragensis, Olomucensis & Lythomisienis.

Item pro viuentero ordine, & honestate totius clericostri custodienda & retinenda, omnisque presumptione in clero huius Regni competenda, dignum duximus, eligere quatuor viros idoneos, scientia & vita comprobatis, principales & capitales, supremaque cleri gubernatores, directores, & ministratores in spiritualibus, cum consensu reuerendissimi in Christo Patri Archiepiscopi Pragensis, scilicet, magistrum Ioannem Przibram, magistrum Procopium de Pishna, magistrum Iacobum de Misna, & Ioannem Predicatorem de noua ciuitate, quorum directioni, dispositioni, & vocacioni, in omnibus licetis & honestis parere & obedere, sincere promittimus & spondemus, dando & concedendo plenam & omnitudinem super nos potestatem, omnes iniustos & rebellibus castigandi, puniendi, dirigidendi, deponendi, mutandi, vel alienandi, & quomodolibet aliter, exigente ordine & iustitia, peragendi.

III.

De habenda ab omnibus lege Domini scripta, discenda & promouenda.

Item, quod omnes sacerdotes totam legem Domini scriptam ex integrum, aut si nullatenus possunt, ad minus notam legem habeant, & ipsam tota sollicitudine elegant, & discant, & in se, & normam, & vitam Euangelicam & Apostolicam, nec non in alia studiis promouent; Verbum Domini uigeriter predicando, & constanter promulgando.

IV.

De nouitatibus absque ratione non inueniendis.

Item, quod nullus clericorum aliquam nouitatem inconsuetam, contra Euangelium, aut antiqua sanctorum Patrum præcepta & decretarationabilia, audeat incipere & docere, aut predicare. Sed ipsam ad predictos clari gubernatores & directores, aut ad Synodum provincialium deferat, & ipsam reprobet, aut ostendat, & presentem articulos contra sacratissimam Eucharistiam, & alia concomitantia, & per viuenteri statu & clericorum Pragensem prohibita, que & nos prohibemus, ut nemo tenere presumat, aut docere.

FFF

V. De

V.
De fide Eucharistie, & eius promotione.

Item, quod omnes sacerdotes in diuinissimo Eucharistia sacramento, & cordi fidelissime credant, & ore sincerissime confiteantur, tam sub forma panis, quam sub forma vini totum Dominum Iesum Christum, verum Deum & hominem, cum suo proprio corpore & sanguine, nobiscum esse sua presentia reali. Sicque ab omnibus tenendum fideliter populo nuncient & credendum. Eiusque sacratissima Eucharistie communionem diuinissimam, sub utraque specie vini & panis, quotienscumque spiritus Domini suggesterit, sanx semel tantum quotidie, aut alias diecum interuerso Christifidelibus vniuersis, tam sanus, quam agri, tam adulter quam insantibus, cum ingenio & pietatis consilio effectualiter exequendum promoveant, & velut donum omnium gratiarum ardenter populo recommodent.

VI.
De ordine & rito missae, iuxta decreta sanctorum obseruanda.

Item, quod ordo & officium sacra missa, in omniritu & gestu ab ecclesia primitia emanato & exemplato, & a sanctu primiuua ecclie approbato, tenuit, & in habitu communii, quem dili orarium, alii ornamenti appellant, circumscripsa ab eis omni superfluitate, festa & pretiositate, ab omnibus & singulis sacrificiis, nisi necessitas ineuitabilitate precepit, diligenter obserueretur.

VII.
Quod circa omnia Sacraenta, Eucharistia est conferenda.

Item statuimus, quod circa ministracionem omnium sex sacramentorum, sacramentum Eucharistie, velut virtus & confirmatio eortundet non deferatur, sed concurrat & ministretur. Quia teste B. Dionysio, nullum sacramentum rite celebratur, in quo Eucharistia non sumitur.

VIII.
Quod nullus sacerdos debeat ciuiliter & seculariter dominari.

Item, quod nullus sacerdos Christi, super pradiis, agri, domibus, censibus, aut quibuscumque alia prouentibus & possessoriis, ciuili & seculari iure dominetur, sed verius, & ad normam Euangelica paupertatis, & vita Apostolica, vixit & amissu moderato contenterit. Ipsas autem elemosynas, & facultates Ecclesie appropriatas, & dotations temporales, sive perpetuas, nemo secularium dominorum per se usurpare debet, aut auferre.

IX.
De conductoribus, & conuentoribus.

Item, quatenus amodo, nullus clericus audeat res Ecclesie quascunque in mercede conuenire, propter auaritiam, & damnosam sollicitudinem annexam. Sic nec sollicitudinem circa patrimonialia exercere, Niceno concilio hoc statuerit.

X.
De omnibus peccatis mortalibus destruendis & cohibendis.

Item statuimus in Domino Iesu Christo, & sub eterna damnatione denunciavimus, quatenus quilibet Christi sacerdos, omnia peccata mortalia, publica lege Dei prohibita, tota conatu, & abiecti, omni desidia, in se, & in omnibus aliis, diligenter, & pro posse curare, destruer, etielle, disperdere & dissipare debeat: nec aliquid huiusmodi malum, per omnia pericula rerum & corporum suorum, in se, & in suis subditis negligens permittere, ignorare, aut tolerare.

XI.
De nihil accipiendo & exigendo a septem Sacramentis.

Item, quod nullus sacerdotum Christi, à septem sacramenta, aut pro septem sacramentorum ministerio, imo, nec extra ministerium omnium sacramentorum, & aliis omnibus spiritualiter annexis, pecuniam aliquam aut dona accipiat, aut exigat: nec subobrent reliquias cuiuscumque pro orationibus recipere audeat.

XII.
De non cohabitando mulieribus.

Item, quatenus nullus sacerdos, cum mulieribus, maxime iuuenibus, nedum cohabitationem, sed nec conuerfactionem habeat, nec collaudia aliquia misceat, nec dominus earum, nisi salubris cogat necessitas, ex Apostoli precepto visiter, sed deuiter.

XIII.
De clero in fornicationem lapsi.

Item, si quis sacerdos in fornicationem lapsus fuerit, quod ad unum annum in carcere detenus puniatur, quod si plures lapsus fuerit, quatenus degradetur, & ab officio perpetuo suspendatur.

sedirent

XIV.
De clero in ebrietatem lapsi.

Item, si quia sacerdos in ebrietate aliquotiens repertus fuerit, aut tabernus, aut aleis inferuerit, quatenus in carcere detrudatur.

XV.
De hoc, quod sacerdos debet differre a laicis, veste, tonsura, & gestu.

Item, clericus, professionem suam etiam habitu & tonsura a communi populo differenti, gestu & incessu probet. Sed nec vestimentis, nec calceamentis decorum, sed tantum religionem querat.

XVI.
De clero scurrili, aut maledico.

Item, clericum scurrilem, aut maledicem, & vanum & turpibus datum, ioculatorem aut maleficem, ab officio dicimus remouendum.

XVII.
De clero percussore.

Item, quod clericis editionarii ne aqua ordinentur: & si in ordinibus fuerint, degradentur.

XVIII.
De confessione auriculari non prohibenda.

Item, nemo homines vere penitentes, humili corde peccata sua confessi presbyteris affectantes, quaenam temeritate ab eodem presumat repellere, aut pradictam confessionem velut illiciram: aut vim elanum, quibus peccata vere penitentibus a Domino Iesu Christo, per sacerdotem ministerialiter remitti creduntur, satisfactionis quoque remedia saluberrima, quoquo modo audiret prohibere.

XIX.
De fonte baptismi, & chrismatice.

Item, quod ecclesiarum directores, fontem baptismi temporibus licetis consecratum, oleum quoq; sacrum cum chrismate in ecclesiis suis habent, & habenda provideant, & solitu modo ungendi, interrogandi, & respondendi, & exorcizandi infantes baptizent, & baptizatos, mox, si idonei sunt & cibi capaces, sacramento corporis & sanguinis Domini communicent.

XX.
De clericis iudicando, a laicis non defendendo.

Item, si quia cuiuscum honoris clericus, iudicio Episcopi, aut illorum electorum, quoq; criminis fuerit damnatus, non licet eum cuiuscum, laico, quoq; modo defensare, sed ecclesiastico iudicio obtemperare.

XXI.
De modo orandi, & legendi clericorum.

Item, quod quilibet Christi sacerdos, cui tempus & locus facultem dant, ad horas canonicas sit obligatus, nisi meditatione, aut studio legendi, aut alia viliore ineuitabilitate sit precepitus necessitate. Quod si quis otio vacauerit, tempus, per quod aut orare, aut studere potuit, vane consumpsit, anathema sit.

XXII.
De quibusdam rationabiliter omissis.

Nunciamus, propter pericula aliqua futura evitanda, quod circa ritus ecclesiasticos, illa que sunt rationabiliter ex certa causa omissa in communiciatis Pragensem, quod hec habeantur, & teneantur pro omni, nisi magis rationabiliter, & magis ut illa causa interueniret, pro taliter resumendo. Hæc ergo sancti & rationabiliter statuta & decreta statuimus, immo potius antiqua statuta conciliorum, & sanctorum precepta renouamus: protstantes in ha omnibus, quod per illa in nullo fidei orbito bona Domini nostri Iesu Christi intendimus derogare: sed si de contrario aliquo eorundem insuetus edicti fuerimus, parati humiliter sumus emendare. Hæc in Synodo.

Decreta ista loco reformationis erant antiquis Hussitis. Nam pleriq; apostatae, plurimos errores enormissimos docuerant, inq; vñum nonnullos abusus adduxerant, propter quos apud exteros pessime audiebant Bohemi. Itaq; vt ea abolenter infamiam, simulque vt Martiniano editio aliquid pre se opponerent, ea decreta statuerant. Sed accidit illud, quod spiritus sanctus pronunciauit: Non est Pax impia. Statim enim atque ab vtero iustis Ecclesie Romanae errantes Hussitiæ, locuti sunt falsa, pro pace, faciem dissidiorum inuenierunt, excitataam a Thaboritis Symmisticis, quos in societatem errorum & armorum accuerunt.

Displicebat Thaboritis, quod viderent Hussitarum sacrificulos, ritu veteri sacrificiis vestibus ornatos facta facere, ac corpus Christi manibus attollere, illudque cernuos venerari. Quia in re impedienda, multo adhuc magis mulieres quam viri molesta erant, tam procacius illudentes, tu impudentius incurvant, vt sacrificuli deposito alieno, ad suum

reditent vestitum, & ita demum calicem propinarent. Ab

hoc principio perpetua permanens discordia inter sacerdotes Thaboritarum, & magistros atq; clericos Pragenses, neq; villis tractaribus, aut congregationibus publicis, in concordiam, quamquam id plurimi proceres Regni & civitatum tentarent, reduci potuerunt. Hac de re prolixa scripta est historia, à Ioanne Lulca Witz facerdote Thaborita, qui aduersus magistros Pragenses (inter quos primas tenebant labellus) de Misna, Ioannes Roliczana, Ioannis de Przibrâ, Wenceslaus de Drachow, & Procopius de Pilzna) vbiq; ruerunt partes Wiccleffi & Thaboritarum, quantum negare non potuerit, Pragenses Hussitas, datus arbitris, vbiique pro sua parte sententiâ obtinuisse: quandoquidem ad Romanas, & Catholice Ecclesie ritus, & instituta, multo proprius accederent quam Thaborita. Pragenses enim Hussites, affectabant cum Romana Ecclesia, septem sacramenta, & cœtuos circa eorum administrationem ritus & cœremonias; In Eucharistia verum corpus Christi; In Missa, ornamenti & vasa sacra; In baptismo exorcismi, vñctionem, chrisma, sal, patrinos, & id genus alia: In penitentia, confessionem auriculari, & satisfactionem, periciunia, eleemosynas, orationes, & clia pietatis exercitia; Extremâ vñctionem pro infirmis; Purgatorium ignem, & suffragia viuorum pro defunctis; Consecrationes, & dedications templorum, & altarium; Sacros ordines clericorum, fecta, & ieiunia ecclesie, & id genus alia permulta, que antiquo obseruant ritu Catholice Ecclesie filii orthodoxi, quemadmodum ex supra scriptis synodalibus decretis, & ex his inferius adiunctis articulis apertissimum est.

Pragenses magis ad Rom. eccl. accedebat.

VIII.
De sacramento matrimonii.

Item credendum est, & tenendum, quod sacramentum matrimonii vñq; in finem seculi libertatum, & libertandum est, & exercendum in personâ idonea & capacib; iuxta statuta sanctorum, & Ecclesie catholica, & regulas ab illa traditas & ordinatas: exclusis circa doceris, & ceteris excoriantiis, & signante hoc errore, quod filia in anni discretionis, & in aetate puellarie existente, & absque consentia parentum cuiquam matrimonium vnuente, sit diuertienda, propter dissensum parentum vel propinquorum.

IX.

De sacramento extremæ vñctionis.

Item credimus, & tenemus, quod sacramentum extreme vñctionis, poscentibus agris & infirmis, iuxta formam & ritum ecclesie sancte est ministrandum & exercendum, & nos hortamur omnes, & depositum abdolari, vt cum ingratiæ infirmitatem incidint, illud sacramentum non omitant, aut quoniam modis convenienter, quia contemptores illius, & aliorum sacramentorum sunt castigandi, & iuxta censuram ecclesie corrigendi.

X.

De preceptis Dominicis.

Credimus, & tenemus, quod dictem precepta Dominicæ, & cetera puncta euangelica, sunt à sanctis fidibus, sub obtentu salutis externe, obseruanda, in sensu vero, quem spiritus sanctus flagitat, & sanctorum sensu concors spiritui sancto desserit, & explanat: portissime attendendo ad marem & magistrum omnium nostrum ecclesiam primituam, spiritu sancto regulatam, & prætes eius, ac executiones eorum deinceps.

XI.

De puniendis reis.

Tenendum est & obseruandum, quod in occisione reorum non est lex vetus, in singulis suis iudicariis exequenda, & alleganda, nec ipsa occiso à quoquam est in propria causa, aut vindicta exequenda, nec in quenquam, nisi in eum qui alter corrigi nullatenus valet, nec unquam alter, nisi magna urgente necessitate, lex noua occidere licentiat, & per potestates legitimas iudicet, & autorizat. Hoc autem veris, cum magna compunctione, & cum conditionibus xvii, charitatis, & ipsa regula legi natura obseruetur. Quod tibi non vis rationabiliter, alteri ne facias.

XII.

De rebus alienis non inuidendis.

Credendum est, & tenendum, quod res alienæ, à quantitatecumque iusta, de communis lege non sunt auare inuidenda, nec concupiscenda, nec nocie tangenda, & plebs fideliū, in bonis suis non est opprimenda, iuxta documentum Pauli, mala non sunt facienda, vt veniant bona.

XIII.

De invocatione sanctorum.

Credimus, & ex sacra scripture competentes tenemus, quod sancti in celis, Christianis hoc fidibus suis orationibus, & charitatis auxiliis, pro capacitate sue eorum dispositio suffragantur, quos fieri possunt licite postulare, & exorari pro auxilio, & intercessione. Circa hoc tamen cultum Latrice soli Deo debitum ei non impendentes, sed in modicamine, prout decet ad sanctos se habere, ad eosdem habentes: & quicquid deordinati foret respectu ad sanctos, & super mensuram postulationis, hoc abvientes.

XIV.

De purgatorio, & de orationibus pro defunctis.

Item tenemus, & ex multis scripturis sanctorum Patrum, in lege Domini fundatis competentes credimus, quod animarum à corpore exsuctarum locis purgatoriis post hanc vitam si posset, que non ad plenum hic in via pro peccatis satisficerunt, post hanc vitam purgata salubrantur. Quodq; fideliis hic in via, talibus propter vinculum charitatis & spiritus, posse, & debent iustitia & orationibus, eleemosynis & sancti operibus pie suffragari. Circa hoc tamen semotis, & de testis, omni auaritia, lucris deordinatis sacerdotum, & qualibus Simoniaci exercebant, imo & hodie exercent.

XV.

De ritu sacrificandi & orandi.

Item tenemus, & firmiter obseruare intendimus, quod ritus & ordo, sacrificandi in missa, & vespere, & circa alia officia diuina, in signis & habitu consuetis, est legitimus, & debitus, prout circa missam in clauibus ordinis.

VII.

De clauibus ordinis annexis.

Item tenendum est, quod sacramentum ordinis solidum atax annexe sunt claves Ecclesie, & potestus solvendi, & confundi, & vasa sacra contredicandi, sic, quod non alteri statui, vel persona.

III.

Discordia inter Thaboritas & Pragenses Hussit.

VI.

De sacramento ordinis.

Item credendum, & tenendum est, quod sacramentum ordinis, duxit ab Episcopo, vel Episcopis est conferendum.

VIII.

De clauibus ordinis annexis.

XVI.

XVI. De

XVI.
De ieiuniis ecclesiæ.

Icum ieiunia in vigiliis sanctorum ipsi Deo facienda, & alia ieiunia debita, in Ecclesia sancta hucusque legitime obseruata, ipsi volumu obseruare, & nobis subiectos ad obseruandum tenere.

XVII.
De festiuitibus sanctorum.

Item tenendum, quod festiuitates sanctorum, presertim Domini nostri Iesu Christi, & que sunt beata virginis Maria, apostolorum Iesu Christi, sanctorum martyrum, & cetera antiqua in Ecclesia Dei, in celebratio ab antiquo obseruata modo debito, non solum ab opere servili corporali laboris, sed & abstinentia a peccatis, velut ebrietatis, & ceteris deordinationibus, sunt festiuita. De aliis vero festiuita minoribus, ex vñanimis consensu clerici congregatis, sibi iuxta dictum proprie quid concluserit, illas diminuendo, vel secus de eisdem ex infinitu spiritu constituendo, volumu contentari.

XVIII.
De sacris vasis, & ornamentis.

Item tenendum est, & firmiter obseruandum, quod res Ecclesie, & Deo dicatas, vt sunt ornamenti, & palla, & vas sacra, in ministerium Domini deputata, & alia cetera auferre, absque invenitabili & pia intentione, & necesse, & illa in alios humanos vñus conuertere & commutare, est sacrilegum & prophanum.

XIX.
De ecclesiis non defruendis, nec prophanandis.

Item tenendum est, & diligenter obseruandum, quod Ecclesiæ sue Basilicas exuere, sine destruere, absque invenitabili & stricta necessitate, aut ipso quomodo libet violare, aut contemptibliter prophanare; Altaria sacra subuertere, aut alia loca consecrata quoniam modo polluere, est grande sacrilegium, & nefas, & cuncta fidelibus execranda.

XX.
De speciali habitu clericorum.

Item, clericus professionem suam, etiam habitu & tonsura, & communione populo differente, gestu, & incessu prober, nec vestimentis, nec calceamentis decorum, sed religionem querat.

XXI.
De horis canonicas.

Item quilibet Christi sacerdos, cui tempus & locus dant facultatem, ad horas canonicas sit obligatus, nisi meditatione, aut studio in lege diuina, aut alto uisior invenitabili sit preseditus. Quod si quoniam otio vacauerit, & tempus, quo aus orare, aut studere poruit, rane consumperit, anathema sit.

XXII.
De ecclesiistarum dedicationibus.

Item placuit omnibus, quod in proxima generali congregatione secularium, petentur domini Barones, & omnes communites Regni, de confessando ad translationem dedicationum Ecclesiistarum huius Regni, ad unum certum diem Dominicum, vt ipsa die omnium fiat celebratio simili uniformitas.

XXIII.
De obedientia Episcopis praestanda.

Item tenendum, & fideliter obseruandum, pro vnitate & societate catholica in nobis perpetuo conseruanda, iuxta decretum Clementis; Omnes sacerdotes, & alii Christifideles subiecti teneantur Episcopis, etiam dyscolis, & alii propositis, in omnibus præceptis licet & honestis obediens, etiam si ipsi aliter (quod ab istis) agant quam debeat, iuxta præceptum Domini, quod dicit; Qua dicunt, facite, qua autem faciunt, facere nolite. & quod tales Episcopi non leviter sunt arguendi, sed potius suppontandi, nisi infidele errauerint.

Hos XXIII. articulos posuerunt hoc anno Pragenses Hussites: quibus cum longe plures opposuerint Thaborites, longum cõtentiois funem inter se traxerunt, multasq; ab intestino dissidio molestias, proceribus, & communittibus Regni, in generalibus statuum congregationibus peruerterunt. Quamvis enim honestiores haberent propositiones Hussites, quam Thaborites, hi tamen ne pilum quidem cedebant Pragensibus, argutiis sophistis, & armorum potentia præfidentes, viptore qui inter suos numerarent, Ioannem Zifcam, Procopium parvum, Procopium parvum, & alios copiarum ductores. Frustra igitur non semel, verbo & scriptis mutuo disceptarunt, nunc Pragæ, in prætorio, in collegio Caroli, in arce, in domo Petri Sweysyni, nunc in mortibus Cuthnisi, nunc in castro Conopissi, nunc in aliis locis, ubi quantumvis Thaborites, prolati per arbitrios sententiis succumberent, pertinax tamen semel con-

cepiti erroris afferendi studium, sophistis importunitatis bus eos vbique, tanquam iniuctos, argutos & loquaces reddidit. A parte Hussitarum Pragenium, stabat Conradus Westphalus, nuper Archiepiscopus Pragensis, qui ad illos à Romana Ecclesia defecratur, factus apostata. Eo auctore, præsultoreque, conabantur, culpam hereticoꝝ a se diuertere, puri puti putentesque schismatici atque heretici.

Cæterum, quod scelus rebellionis attinet, & tumultus in Regno aduersus Sigismundum & Catholicos excitatos, non distulerit Regni proceros Hussita labe infecti, principibus Germania, Regi Polonia, Vitoudo Duci Lituanie, & aliis circumiuicinis literas scribere, quibus & facinora sua excusabant, & Regem Sigismundum, naturalem & haereditarium dominum suum accusabant. Ex his ista est vna, data Fridericu Marchionis Misnia, hoc tenore.

Magistri ciuium, Consules, & Communites maiori, minori, & nouæ ciuitatis Pragæ, Capitanie Baronum, militumque & clientum, atque congregationis Bohemicæ, communites Regni Bohemiae. Illustrissimo principi ac domino Marchioni Misnia, dilecto fautori nostro.

Illustrissime princeps, ac faveans Domine, parata obsequia nostra, cum omni promptitudine.

Noz veraciter percepimus, illustrissimam potentiam vestram, Regi Hungaria Sigismundo, qui nos nostram lingua Christiani Regni Bohemiae, (quod ipso merito defendere deberet, ac velut verus haereditus Dominus protegere) proper affirmationem Euangelice ac diuina veritatis, absque culpa iniuste impugnat, auxilio fuisse, ad pendulum immaturum consilio nobile Regnum iſud, per iniquum & certissime falsam accusationem predicti Regis: cum tam nonnudus fuisse veraciter informati, quam ob causam, nos ex necessitate, contra crudelitatem & furentem infamiam eius, manu armata resistere oportuerit. Idcirco bene decussit illustrissimam dignitatem vestram, prius cognouisse causam veritatis, quam per volatilam famam inconsiderato confuso contra nos, tanquam contra eos qui demeruerint, vos cum vestris profecti essetis. Quod adhuc peccatum illustrissimam dignitatem vestram, clare cognoscere, ne ullam aliam famam de nobis credatis, nisi quod à predicto Rege, propter sanctam constitutionem Dei, (qua comprehensa est præceptu quatuor articulis, per sacram scripturam probatis, & à nobis confirmatis assertis, quos illustrissime dignitatem vestram in hæc presentibus literis transmisimus) post degatam audienciam, quam sepe humiliabit ab eo peccatum, requiriunt. Neque aliud in cor nostrum venit, nisi vt sanctam catholicam fidem, & salutarem constitutionem Dei, que omnino perfecta est, & salutem toti mundo afferit, possimus amare, & ab amore eius nullo modo declinare, neque in vita, neque in morte. Oportet igitur, nos illum in predictis & aliis Christianis articulis promovere ac obseruare, acque gladio seculari, qui nobis non frustra est diuinitus concessus, omnibus viribus nostris, iuxta ordinationem Dei, legitimate defendere.

Quare rogamus illustrissimam pietatem vestram, vt auxilium potentiæ vestra, à tali persecutori Christianæ fidei, ac terra nostra subtrahatis, ac vos ipsos retrahatis à densitatione eiusmodi terra Bohemia, si non vultis esse particeps eternæ damnationis, ad quam predictus rex declinat. Gratia vestra bene experta est, quomodo rex ille in predictionem vestram sapa ac manifeste machinatus est: nunc vero factus vobis amicus, prefigit vestis in hoc. Si non indignus est opere vestra contra nos, nunquam factus esset vobis amicus. Datum feria secunda post festum S. Procopii, Anno Domini M. CCCC. XXI.

Protestatio autem eorum publica, de quatuor articulis, sic habet.

Nos Capitanci, magistrisq; ciuium, Consules, & Scabini, tota communitas ciuitatis Pragensis, capitalis Regni Bohemiae, nostro, & aliorum fidelium nomine huius Regni.

Notum facimus vñueris Christifidelibus, quod fideles in Regno Bohemia instant, & Deo iuuante instare proponunt, sive per mortem, sive per vitam, quantum est possibile, pro articulis infra scriptis, nisi de opposito per sacram scripturam ac rationem vñiacem erunt edicti.

Articulus I.
Quod verbum Dei, per Regnum Bohemie, libere, & sine impedimento, ordinante, à sacerdotibus Domini prediceretur, & nuncieretur: iuxta sententiam salvatoris, Matthæi & Marci vñstimo. Eamus in mundum vñueris, predicate Euangelium omni creature. Nam secundum Apostolum; Verbum Dei non est alligatum, sed entendum

est secundum eundem, vt sermo Dei curat, & clarificetur vbique, 2. Thessal. 3. Et loqui linguis in Ecclesia Dei, nemo debet prohibere, vt dicitur 1. Corinth. 14.

Articulus II.

Quod sacramentum diuinissime Eucharistie, sub utraque specie, scilicet panis & vini, omnibus Christifidelibus, nullo peccato mortaliter indisponitis, liberè ministretur. Luxta sententia & institutionem Salvatoris, qui dixit, Accipite, & comedite; Hoc est corpus meum, & ieretur; Accipite, & bibite; Hic est sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effundetur. Matth. 26. Marc. 2. vbi dei etiam praecipit Apostolis, cum dicit; Hoc facite. Glosa interlinearia, Accipite, & aliis date in mean commemorationem. Et Ioan. 6. Salvator omnes fideles obligat ad sumptionem huius sacramenti, dicens; Amen, Amen, dico vobis, nisi manducaveritis carnem filii hominis, & beberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam eternam. Similiter & Paulus ait, 2. Cor. 11. Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat, &c.

Articulus III.

Quod dominium secularē, super diuinitatem & boniam temporalibus, quod concordia præceptum Christi clerici occupat, in prædictum sui officii, & dannum brachii secularis, ab ipso asperatur, & collatur, & ipse clericus, ad regulam Euangelicam, & vitam Apostolicam, quam Christus vixit cum suis Apostolis, reducatur, iuxta sententiam Salvatoris, Matth. 10. dicitur. Et conuaciat duodecim Apostolis, misit eos, & præcipiens dixit; Nolite posidere aurum & argentum, neque pecuniam in Zonis vestris, & Matth. 20. Principes gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt, potestatem exercent in eos. Non ita erit inter nos. Et Luce 2. 2. quod idem. & I. Petri 5. non dominantes in clero &c.

Articulus IV.

Quod omnia peccata mortalia, & specialiter publica, aliquæ de ordinatione legi Dei contraria, in quolibet flau, rite & rationabiliter, per eos ad quos spectat prohibentur & desfruantur, quia qui laudant, digni sunt morte, non solum qui ea faciunt, sed & facientibus consentientes, vt sunt in populo fornicationes, commissiones, furta, homicidia, mendacia, perjuria, artes superflue, dolosa, & superflios questus, avari, usurari, & huius similia. In clero autem Simoniacæ haeresis, & exactiones pecuniarum à baptismo, à confirmatione, à confessione, pro Eucharistia sacramento, pro oleo facio, à matrimonio, à tringita missa taxati, & ab alia missa emptis aut forisatis, à missis defunctionis, anniversariis, & aliis, à predicationibus, à sepulchris, à pulsationibus, à consecrationibus Eclsiistarum, aleclarum, & capellarum, pro prebendis, beneficiis, prelaturis, dignitaribus, personatibus, & ex quibus insurgunt multa barefes, & ecclesiæ Christi polluantur. In aliis autem mœris impiorum & iniusti, vt sunt impudicitia, concubinatus, cum augmento prophano filiorum & filiarum, alieq; fornicationes, ira, rixa, contentiones, flotationes, munera inconsueta, & illusio[n]es false, que omnia & singula quilibet Christifidelis, Christi seruit, & filius verus maris sua Ecclesia, tenetur in se, & in alia persequi, & ut ipsius diabolum edire & detestari. Servato tamen in omnibus ordine, & statu sua votacionis. Quia iuxta sententiam Apostoli, Gal. 5. tales Christi regnum non possidetur. Et si aliquis ultra banc nostram sententiam piam & sanctam intentionem, aliquis nobis ascribit impudicitia & enormia vitia, tanquam falsus & iniquus testis, à Christifidelibus habatur, cum non sit aliud in corde nostro, quam toris viribus & toto posse placere Domino Iesu Christo, eu[er]g[es]t legem, & præcepta, & hac puncta catholica quatuor, fideliter exequi & implere. Cuilibet autem nos pro hic impugnare volenti, & contra Deum & iustitiam auertere conanti & persequenti, in defendendo veritatem euangelicam, ad quam quilibet obligatur ex debito, iuxta vocationem nostram, potestate etiam nobis concessa brachii seculari, eidem veluti tyranno & Antichristo crudelissimo, vñq; ad ultimum resipere oportebit. Et si per quempli multitudinem nostra aliquis scandalofactus fuerit, cum mente nostra sit, omne crimen extingueretur.

Articuli excessuum & culparum, contra Regem Vngarie, quos intulit Regno & corona Bohemiae; oblati eidem per Barones, ac ciuitates Bohemiae.

VII.

1. In primis. Quia magistrum Ioannem Hus, sub fallo condicte, duplice lingua descripto, damnari ad mortem permisit: imo ipsum primus ore proprio, in maiestate sedens, condemnauit, in gravem iniuriam, & offendens, ac linguis Bohemorum.

2. Quamvis omnes schismatici, & obstinati heretici, ab Ecclesia habuerint plenam libertatem in Constantiensi concilio, ipse tamen malum accidit, contra honorem Regni nostrí, & omnem ordinem, & contra salutem conductum Papa, atque ipsius Regis, vñueris datum & concessum, alterum, scilicet magistrum Hieronymum de Praga damnari fecit & comburi.

3. Quia in predicto concilio, Christianissimum Regnum Bohemia, pro heretico, iniuste damnari permisit, & Cruciatem plenam iniuriam, contra Regnum predictum erigi, ad ipsum destruendum & delendum exhibere. Datum Pragæ anno Domini M. CCCC. XXI.

Hi sunt illi quatuor articuli, de quibus post annos XII. scilicet anno Domini 1433. disceptatum est in concilio Basileensi, quorum specie colore, Hussites in Regno Bohem

miæ, cum omnem virtutem pietatis abnegauissent, voluerunt opprimere catholicos. Et porro ne circumiuicini principes orthodoxi, in tumultuarios arma sumerent, voluerunt pariter Regem Sigismundum variis & enormibus criminationibus onerare, datis hoc tenore literis, quas adiungo.

Conradus Præcis Ecclesiæ Archiepiscopus, & Apololice Sedis legatus, Zenko de Wartemberg, alias de Wels, Henricus Berka de Duba, Ulricus de Hardetz, Hyneck Cruffina de Lichtenberg, Alzo Scopeck, Ioannes de Kalsko, Mikes de Sampach, Henricus de Wartemberg, Victorinus de Kunstat, Hinko de Kunstat, Hermaeus de Broten, Ioannes de Lichtenberg, alias Cruffina; Henricus Latzenbock de Ochlim, Wenceslaus de Swyretitz, Ioannes de Opotzna, Gual de Sternberg alias de Holitz, Amest de Remberg, Ioannes de Chlum, Wenceslaus de Gutenfein, Nicolaus de Valstein, Nicolaus de Monachu, Zdenick Mo-deck de Teynitz, magistri ciuium, atq; communites in clyræ ciuitatis, & iniuctæ in veritate vrbis Pragensis, Ioannes Ziska de Botzna, ciuitas & communitas de montibus Cutnis, vna cu[m] aliis nobilibus, baronibus, milribus, clientibus, ciuitatib[us] & cōmunitatibus Regni Bohemiae, illustri & magnifico principi, nec non Terrigenis, ciuitatibus, Budissin, Gorlitz, Sittauiae, Lobauia, Lubâ, & Camenetz, fuitib[us] nostris. Seruitutem parata, cu[m] desiderio omnis boni.

Illustrissime princeps, nec non nobiles, barones, milites, clientes, ceteriq; ciuitatum cōmunitates. Nouerit, qualiter inclytum Regnum corone Bohemia, innumeras & atrocias iniurias, & iniurias calamitas, vexationem, & excusiones villarum & oppidorum, inhumanasq; crudeliter occisiones virorum pariter & mulierum, & parvularum, vna cum alia innumeris detrimentis (que genibundum cor absg. lacrymia, nec videre, nec narrare poset) hæc tenus ab iniuctis, & crudelibus exterarum gentium hostibus perpessum est, & patitur, prob dolor, in pericula atq; damnæ omium nostrorum pariter, & detrimenta. Ideoq; vestram iustitrem magnificam, & generosam nobilitatem, prouidiasq; prudentias vestras, nos omnes vñanimi desuper compasione ex intimo corde commoti, confitentes, imo, prout deire debemus, requirimus, & monemus, quatenus, non veluti vñi Dei & famam negligentes, sed veluti viri strenui, memores vestrorum iuramentorum, quibus ure feudi & homagiali corona Regni Bohemiae præcipie est obligati, & ad ipsam prætendam, & ab omnibus iniunctis hostibus tuendam, prorsus de iure astrixi, tñtra ipsam amplus non infurgatis, ino in furgere quoslibet, velut fideles ipsius coronæ tutores, pro posse prohibeatis; prout honoris vestri puritatem, & iuramenti præstis integritatem, diligius firmius obseruare. Alioquin, contraversos, & quælibet huiusmodi secus facientem, veluti contra honoris neglectorem, & iuramenti præstis corruptorem, iuxta iuram Regni, remedio opportuno durior proceduremus. Significamus in super vobis grates excessus & culpæ serenissimi domini Sigismundi & c. Regis, quas ab ipso passi, præsentibus inclusas vobis destinamus. Datum in plena congregatione baronum, terra Bohemia & Moravia, & dominorum inclytæ ciuitatis Pragensis, nec non militarium & ciuitatum, ciuitatum & cōmunitatum in Czaslaueni ciuitate, Anno Domini M. CCCC. XXI. Sabbatho post Marcelli, id est, 6. Junii. Scheda autem inclusa, sic habet.

Articuli excessuum & culparum, contra Regem Vngarie, quos intulit Regno & corona Bohemiae; oblati eidem per Barones, ac ciuitates Bohemiae.

Articulus I. In primis. Quia magistrum Ioannem Hus, sub fallo condicte, duplice lingua descripto, damnari ad mortem permisit: imo ipsum primus ore proprio, in maiestate sedens, condemnauit, in gravem iniuriam, & offendens, ac linguis Bohemorum.

2. Quamvis omnes schismatici, & obstinati heretici, ab Ecclesia habuerint plenam libertatem in Constantiensi concilio, ipse tamen malum accidit, contra honorem Regni nostrí, & omnem ordinem, & contra salutem conductum Papa, atque ipsius Regis, vñueris datum & concessum, alterum, scilicet magistrum Hieronymum de Praga damnari fecit & comburi.

3. Quia in predicto concilio, Christianissimum Regnum Bohemia, pro heretico, iniuste damnari permisit, & Cruciatem plenam iniuriam, contra Regnum predictum erigi, ad ipsum destruendum & delendum exhibere. Datum Pragæ anno Domini M. CCCC. XXI.</

combussent, & monachos ordinis Cisterciensis in eodem Deo militantes occiderunt. Eodem impetu Brux oppidum fidelium expugnare machinabantur. Sed Marchiones Misnenses, Fridericus & Wilhelmus id audientes, & inde terris suis malum timentes, collecta multitudo armatorum contra eos procererunt, & congreessione facta duo milia Hussitarum interfecerunt, ceterosq; omnes in fugam turpem verterunt: ex parte autem Misnensem, vix quinquaginta occubuerunt. *Paul. Langh. in Chron. Citizen.*

Profecti fuerat ad hanc expeditionem Marchiones Misnenses, animati à Brandone cardinali Placentino, Martini Quinti pontificis in Germaniam, etiam in hunc annum legato, quo hortatore, magna expeditio à fidelibus aduersus Husitas suscepta est. Fuerunt eius Duces cōstituti, Archiepiscopi electores duo, Colonensis, ac Treuirenensis, & cum his comes Misnensis. In quorum auxilium, etiam Episcopus Leodiensis cruce signatus voluit adscribi. Ceterum cum nihil admodum eo conatu proficeret, praterquam quod tria quatuor castra, duali; ciuitates tantum caperent, Bohemia reliqua circa festum Omnium Sanctorum, omnes reuerterunt. *Suffridus Petri de Episcopis Leodiens.*

XIV.
Vladisl.
rex Polon.
Regnum
Bohemie
sibi delatu
acceptare
non vult.

Bohemie inter hæc viēto, pūloq; Sigismundo, ad Wladislaus Regem Poloniae, Regnum deferre nunciabantur, cum rex comitiis Lenciciensibus intentus fuisset. Antequā oratores eorum adueniissent, consultatum est: An eos pe- tentes, rex in suam fidem recipere. Re diligentius in Senatu agitata, placuit, vt rex regnum à Bohemis delatum ne recipere, propter heresies, quæ varie totam Bohemiam infecerant, & propter intestina gentis dissidia, factioseque diuersas, & quod inimicus capiendus erat Sigismundus Caesar, ad quem Regnum illud iure pertinere videbatur: nec aperte tamen id refutaret, sed ambiguos legatos dimisit, vt eo metu Sigismundus in officio contineretur. Solum conuentu Lenciciensi, venere deinde Bohemorum legati, quibus questis de Sigismundi superbia, & acerbitate, regnumque Wladislao deferentibus responsum est: Regem, vicem eorum dolere, ipsum quoq; multis insignibus iniurias à Sigismundo affectum, vt merito Bohemis, pro tam impensis eorum in se studiis, auxilio aduersus eum esse deberet. Sed quoniam res magna esset ac difficultis, quam postularent, nolle Regem quicquam de ea sine Vitoudi fratri confilio statuere. Hoc responso accepto, pars legatorum in Lithuania ad Vitoudum profecta est, ceteris Nepolomiciæ manendi locus datus, sumptusque suppedi- tati, ne in vrbe Cracoviensi propter hereticorum praefectionem superfederi factis necessaria esset. Indictis deinceps rursum comitis Nepolomeciam ad undecimam diem Novembri, legati Bohemorum (iam enim & ii, qui ad Vitoudum iuerant, reuersi erant) præcisa aperte omni spe suscipiendi à Wladislao Regni, dimissi sunt. *Cromeris rerum Polonicarum lib. 18.*

XV.
Martin.
pont. à Lu-
dou. & Al-
phon. Re-
gi Nea-
poli. com
petitor-
bus sollici-
tatur.

Cum hac in Bohemia ageretur, Martinus pontifex Roma iam residens, variis angebatur curis, à competitoribus Regni Neapolitanii, Ludouico Andegauensi, & Alfonso Aragonum Rege, sollicitatus. Contendebat Alfonius, vt in fidem recipetur, sacramentoq; fidelitatis fidei Romanae deuinciret, iam ab Ioanna Regina filius adoptitus datus, & Calabria Dux renunciatus. Abnuebat id primum Martinus: quod non potuisse, non agnosceret Regem, beneficiariumque Ludouicum, iam ab Alexandro Quinto, & Ioanne vigesimali in fidem eo nomine receptum: Sanctæ sedis esse diceret, beneficiarios suos non tollere, sed confirmare. *P. Emil. in Carolo 6.* Ex aduerso, Ludouicus, fidem & subsidia à pontifice, contra hostes implorabat, vel tunc maxime, cum iam viribus inferior esse ceperat, nec par resistendo.

Hunc in modum locutos fuisse Ludouici oratores Facius narrabat. *Existimamus non ignorare summe pontifex, Alphonsum Aragonum Regem à Ioanna Neapoli in dies expectari: etiam auxili nomine Neapolitanum Regnum inuadere conari, cuius rei haud ambigua argumenta sunt, quod s' à Ioanna in filium adoptari, & Calabria Duxem ac successorem institui per legatos voluit, priusquam è Corjica soluerit, que omnia sibi, illa haud repugnante concesserit, vt ea que viribus diffusa meruit, ne regno spoliatur, quamlibet conditionem ferre haud renuens, modo quamdiu viuat Regno frui, aut*

certe Regina nomen retinere posset. *Nesci illud ignoras, Braccium acer- rum inimicum tuum, ab eodem Regem mercede cedendum, cum multo equitatu in Campanum agrum transisse, mox hic oppidum bellum il- laturum, que Ludouico portas aperuerant, cui vni, cum refressa vix posset, quod is plus valer equitatu quam Sforzia, accedentibus noui Alphonsi viribus, quid arbitriari fore? Cedat sane, & ab in- pro desideri oportet. Quod si quo pacto acciderit, non debet aqua te- dum esse, quin id iuri & autoritati, quod sacra fæsta Romana Ecclæsia, tuq; eius princeps in eo Regno habet, tibi brevi tempore sit abla- turum. Rex sublimi animo, dominandi cupida, ex longinquo Hispania oris, ac gentibus feri profectus, omnia sua potestatis facies arbi- trio, pro lege, vettur, voluntate, nec tributum debitum penet, nec Re- gni coronam, quæ tui iuris est, à te accipere dignabitur, cuius exem- plum facti posteri, pontificibus deinceps auerst, atq; infest, aut certe contumaceserunt. Que cum ita sint, summe pontifex, tuarum par- tum fuerit, in id summa opere eniti, ne Ludouicus bello succumbat. Nâ cum sis Apolitica fæda dux & moderator, omni à teratione prouiden- dum est, ne quid detrimentum eius statu capiat. Braccio, hanc quaquam Regi comparando, tibi bellum inferente, magnam existimatione tua partem amissi. Quid igitur censes fore, si à Rege tam opulento, tibi tollatur auctoritas, quod quidem tibi facile contingere, (viriam fal- sum vates sim) si ad prouidendum in malo tardior fueris. Neque enim eas habet Ludouicus copias, quibus Alphonsi ac Ioanna vim sufficiere diutius queat. Tu vero, cum per Bracci transitum in Campanum a- grum, magno bello onere leuatus sis, poteris commode si voles Ludouicu- dum adiuicare, cui si opem tuleris, facile amissi recuperabis. Quod ne- nisi feceris, & Ludouicus Neapolitanum Regnum, & tu de pontificia maiestate atque auctoritate, non parum profecto amiseris. Quod ne eueni patiaris, per summam bonitatem tuam, ac per omnes superos obsecramus.*

Facto dicēdi fine, ea fore sibi curæ, pontifex, respondit, spemq; auxili præbuit, quod vt præstaret, duo illum poti- sum impellebant, primum, quod Braccium, quem ma- xime oderat, vlcisci cupiebat. Is enim amicitia pontificia deserra, ad vomitum rebellionis & contemptus pontificis reuterus, non tantum minabatur potentia eius deprimerre, atq; ad sacra pro vno denario centum celebranda compelle- lere, verum etiam transitione ad Alphonsum facta, pontificis qui ad Marsos pertinebant fines late populatus, Minia- num, sanctum Victorem, Castellum nouum, & sanctæ Lu- ciam dixipuerat, inq; potestatem suam redegerat, & pontifi- ci eadem oppida per internicos reposcenti, non aliud responderat, quam pontificem quideam verbis pacem age- re, ceterum re ipsa bellum gerere asperimū, quum aduer- sum se Tarratia auxiliatum hostibus misisset, tunc ruptum fedus, violatam amicitiam esse. Se non solum hæc oppida non redditurum, sed bello quacunque possit eius impe- riuum peritum, nec nouo fecere opus fore, quando priora soluta pace seruata non esset. Si Tyferno cederet, atq; pleno iure in potestatem tradaret, capta nuper à se oppida receperunt. Tam cōrumelio so responso, vehementer ut par erat irritatus Martinus, voluit majora subsidia Ludouico decernere, maxime, quod Ludouicum Apostolicæ sedi magis obtemperantem fore existimat.

Cum hac spe dimissi legati, Ludouico certiore facto, inde ad Florentinos, ac ceteras Italæ ciuitates, & ad Philip- sum Mariam Mediolanensis principem profecti, docu- re, quanto in periculo, vniuersusque fere Italæ principis status esset, si Alphonsum Regni Neapolitanii compotem fieri paterentur. Nam tanti Regni opes, vel moderatū Re- gem, neccidū imperii ac gloria cupiditate flagrantem, ad occupandum Italæ imperium allicere, atque incitare satis possent. Singulos populos, ac principes, ei postea, paro Regno nō futuros pares, qui nunc coniuncti, & ad bellum consentientes, illo haud dubie superiores futuri essent. De- testabile profecto cuius debere esse, qui sit in Italia natus, Hispanos habere dominos, & opulentissimam atq; ame- nissimam Italæ partem pati, Catalanorum prouinciam es- se. Simil summis precibus orabant, atq; obclabantur, vt Ludouico auxilium ferrent, ac bellum id omnino ad se per- tinere cogarent, nec sinerent Regem amicum, in quem maxime Neapolitanii Regni pars consentiret, eo Regno extrudi, vnde maximos fructus capere consueverint.

His atque huiusmodi verbis, ciuitatum ac principum a- nimos concitare conati, benignis modo reponsonibus

acceptis, redire ad Ludouicum. At Alphonsum dignitatis fuit arbitrus est, præsumquam è Sicilia solueret, legatum ad Ludouicum mittere, qui illum ab incepto reuocaret, aut si id non posset, bellum ei indicaret, quod Ioannæ mar- tri opem ferre cogeretur. Itaque Ioannem Ferdinandum magni consilii virū Neapolitani misit, qui cum prebrevi ad- venturum Ioanæ significaret, simul, qui Ludouico denun- ciaret, nisi è Neapolitanis finibus cum exercitu abfcede- ret, sece auxilio Regina venturum: & inuitum quidem ad- uersus eum arma suscipere, quo cum sibi affinitas, & ami- citia sit, sed eos, qui sc̄e in eius fidem & tutelam dederint, desituere, non videri id humanitas suæ. Quod si antiqua iura repetantur, inrelligeret Ludouicus, ad se magis, quam ad eum id Regnum pertinere, quod per Aragonum Reges quibus ipse successerit, ad quos Regnum id per Constantiam Manfredi Siciliæ Regis filiam, quæ Petri Minoris Aragonum Regis vxor fuit, ad se perueniat. Carolusque il- lum, qui primus pulso Manfredo Regnum inuasit, nullo iusto titulo Regnum tenuisse, quod ante eum Henricus Imperator Rogerii primi Siciliæ Regis gener, Regnum il- lud hereditarium legitimo iure tenerit. Se tamen quan- quis hæc sciret, noluisse Reginam vexare, existimante maxime iniquum esse, quæ Ladislao fratri successerit, hanc re- gno exiit: ipsius Reginæ obitum ab eo expestatius satius fu- fe, quia mortua, fortasse regnum sine certamine ad se redi- ffer. Monere, ac rogare se, vt ab incepto desistere in amicu- dum inducat, ciuitat; amicitiam retinere, quam iniamicitas experiri malit, q; si fecerit, perpetuam sibi cum eo gratiam atque amicitiam fore, si aliter animatus sit, bellum paret.

Cum his mandatis legatus Neapolitani profectus, postquam Alphonsum brevi venturum Ioannæ significauit, con- fetti ad Ludouicum accessit, & cum illi mandata Regis exposuit, irritatus his multo magis Ludouicus, Alphon- sum iniuste facere, atq; qui ipsum eo Regno expellere conetur, quod Carolo aio suo, legitimo iure à sacrofæcta Ro- mana Ecclesia concessum, ab eo iuste repetatur. Non esse sibi obscurum, Alphonsum, non ram ferre auxilium Ioan- nae in animo habere, quam eius Regnum occupare. Quod autem inquit, possessionis antiquitatem spectari oportere: rem ita non esse, sed quo iure, quoque titulo quis possideat. Nam que vel iusto bello parta, vel ab eo qui dandi potestate habeat tradita sunt, hæc iniuste possideri quis ar- guat? Non debere Alphonsum ignorare, id Regnum à col- legio Apostolico, summo omnium consensu, Carolo eius aulo olim traditum fuisse. Ceterum illum dominandi li- bidine, omnia humana ac diuina iura negligere. Se tum sperare, Deum æquum iudicem, vnde ius sit, inde vi- toriam daturam. Se vero neque denuntiationis belli, neque terroribus vllis, suscepimus expeditionem noctis silentio Carbonaria admissi. Factum ex condicio. Prima noctis vigilia motum Auerfa agmen de nocte media statuto loco consti- tit. Signo quo viri que conuenerat edito, pauci electo- rum equitum aggerate successerunt portæ: breuique agger ille obiectus, partim extrinsecus à milib; partim à con- iuratis intrinsecus disiectus est. Nec dubium fuit, quin ca- pta Neapolis ea nocte foret, nisi ingens trahens trabs me- diae per vim ad virumque stipitem peritum inserta portæ, ad aggerem sustinendum, viam equiti interclusisset. Eam enim dum amoliri nequirent, neque cædere, ne vigiles ex- citarentur, vellent, & quis ad portam relit, pedes viri qui primi venerant, inuierunt. Id sine magno propius ac- cidentium, desilientium ex equis, relatorum denique nullo rector equorum fremitu fieri nequaquam potuit. Ea re ex- citati custodes, conlamatum ad arma. Christophorus Caetanus cum insigni equitum turma ad locum adiula- uit, tantoque impense auxit. Quotidiana inde ad portas ob- servis prælia euenti prospero, paruo ad rei sumam mo- mento. Ne frustra tempus tereretur, auctor fuit Regi Sfor- zia, vt viribus animisq; iam auctiorem exercitū, expugnans que reliqua Reginæ erat propinquis viribus, archibusq; admoneret. Exutam his Neapolim state diutius non posse, neq; obsidionem hac arte solui, quin potius intercluso co- neatur, auctiorem futuram indies. Probavit consilium Lu- douicus; Auerfaq; primo tentari placuit. Neapolia est

Bracchii de Sfortia nis victoria.

Bracchius mira cele- ritate Neapolitan peruenit.

Prodicio Tattalia & finis.

Alphonf Rex cum clafe Neapolim ve- nit.

acceptis donis, Perusia, trium milliū veteranorū equitum agmen trahens, Neapolim per Samiū mouit, portentosa celeritate. Sulmonc enim Capuam vno die peruenit, iter videlicet milliū sexaginta emenfus. Capuam porro primis tenebris adeo taciturnus ingressus est, vt Sfortianos, non plus bis mille passibus Capua distantes, vico celebri, quod a sancta Maria nomen habet, in ipsis Capuæ ruinis cōdito, omnino latuerit. Prima ergo luce, Sfortiani de more pauci vico egressi ad ipsas cōtemptum Capuæ portas pradabundi accelerant. Hic egredios Campanos aliquos dum propulerent, afflentis; ex vrbe multitudine premērunt, reliqua Sfortianorum multitudo suis auxilium latura, armabatur partim, partim armata iam emittebatur. Vbi quod volebat Bracchius, in cauitum Sfortianum agmen quasi tumultuario pralio cum paucis Campanis pugnaturū, ab omni alio hoste securū, egressum vidit, parfactis repente portis, vndiq; totum equitati in terra factos miraculo hostes effundit. Augebat nō vna terrorem res. Inopinata hostium multitudo, Braccianorum signa quasi ē celo repente delapſa, Bracchius ipse ex inexpectato cōspectus, & quidem ex successu ferocior: Imperatoris Sfortia absentia, qui Auerfa cum Rego agebat, tantæ ignarus rei. Fortiter aliquam diu tamē impērum Sfortianum sustentauit. Abundante tandem multitudine, virgenteq; ferociter Bracco terga dedit. Vicus ab hoste captus, direptusque, eodemq; impetu, eadem die, nondū occidente sole Bracchius Neapolim vīctor patafacta per vim ad Reginam via peruenit. Nam Sfortia non ante suorū nunciata est clades, q; armatus Bracchius Auerfa mēnia vīctor, cuius magis quā iusto itinere prætergressus est. Magnū ea re dolorem cōcepit Sfortia, nam & fexcentos equos, & non nullos equites viros fortes amiserat, & quoniā fama bella constare satis norat, nimis secundam primā Bracchii in Neapolitan Regno expeditionem, aequo animo non fecebat. Quare in omnem rei bene genendae occasionem intentus, rem confecerat, nisi infestī semper magna illius gloria domestici prodidores interuenissent.

Non multo post quam Neapolim Bracchius peruenit, vt annone caritas leuaretur, iussus est iter in Lucanos, Calabriā, Brutios aperire, qua proiuincie velut horrea sunt vrbis Neapolitan. Paruit Bracci⁹, multisq; oppidulis ad Vefei radices receptis, Sarnum transgressus fuerat, reliqua expediturus. Nihil ad hominem opprimendū fieri poterat opportunius. Nam Sarni traiectus, faucesq; illæ, quibus circuiebti Neapolim aperiuntur campi, modico concludi pafidio poterant, & quicquid à tergo terrarū erat, Andegauensem sequebatur. Raptum ergo secretis viis equitatu omnem ad certam spem victoriae Sfortia post hostem duxit. Consilium nemini quidem patefecerat, sed facilis erat ex re conjectura. Militabat in Andegauenſiū exercitu Tattalia, milie cum cataphractis à Martino pontifice nō multo ante ad Ludouicum missus. Is siue vetere Bracchii amicitia ductus, siue priuata rei compendio excexcatus, q; neutrum ex duobus illis amissis extinctum vellet, siue insita motus levitate, Bracchium tota de re occulto per nuncios certiore creditur fecisse. Factus est certe impendētis ceterior periculi, tanquam celeritate rebus infelicitis Sarnū traiect, vt equites quatuordecim in eo traiectū, dum alii alios virgerent, amiserit. Non Sfortiam magis, quā Martinum & Ludouicum ea res momordit. Reuersum ergo Tattaliam in vincula rex conciecit: pauloq; post Nicolaus quidā iurisprudentia, ea tempestate Roma clarus, quem Colam Squarciam dicebant, à Martino pontifice illi causā pafectus, questionibus habitis, capite damnata, securi in Auerfa forte percussit. Hanc Tattaliæ pafitiones habuerū finem. Multum ad fūndandas Martini atq; Ludouici de Tattalia ſuspitiones momēti habuit, tunc quod Sfortia ad opprimendū Bracchium properanti adiungere se Tattalia noluerat, sed separato fēmper agmine diſunctis longo intervallo caſtris inceſferat, tunc quod capitio Tattalianos remittere, Sfortianos ad remigium ablegare Bracchii per eos dics instituerat.

Dum hæc Auerfa agerentur, Neapolim tandem Alphonfus valida cum claſſe ex Sicilia expeſtatiſſimus aduenit, in eunte tum Maio. Anni tempus, noui Regis, hæreditis, liberatorisq; pafentia ciuitatem suo nutu ad delicias pronā in omnem effudit licentiam quæſiti cultus, amantis hilaritatis

plebes, eques, proceres, miles, Regina ipsa, quanquam iusta omnia obsequia, in patre ſecuritatis publica videri poterant, in omnem adulatioñem effusi. Ita Maius actus, ita adoleuit Iunius. Secundæ inde iam cura in bellum veræ, quod bellum ſe pafente diu trahi, Hispana indignum maiestate rex arbitrabatur. Bracchium proiacte cum veteranis exire iuſſit, vt populabundū Sfortiam, vel ſemel opprimeret, vel paulatim carpēdo, ſenſim deleret. Precipitatā Iunius, maturæq; fruges prædatorem vndiq; Sfortia per pagos villasq; Campania disperferant. Palante, vt Bracchius opprimeret, inuitata celeritate filens agmen eduxit. Ea de re certior ab Neapoli per amicorum literas, perq; exploratores factū mature Sfortia, eos qui Auerfa reliqui erant milites eodem momento collectos, ſub signis raptim eduxit, ſimulq; deletoſ eſt fideliſſimi aliquot, permicib; equis impositos, circum per Campanum misit agrum, ad ſuos condicium in locū vndiq; cogendos: ibidem ſe inſtructis cum copiis in tempore adſuturum. Nihil horum Bracchium latebat, quippe qui exploratore frequentiſſimo, ac fidissimo trebatur. Mutauit ergo cōſilium, populatoribus omisſis Auerfam conuerit signa, vt ipsum Imperatorem Sfortiā viribus iam tanto imparem vrbe ac mēnibus excluderet. Id ipsum qua erat rei militaris prudentia futurum Sfortia diuinarat: eo maxime, quod nullus vspianus hostis apparebat. Quare vbi plerasq; predatorm coactas iam ex praefcripto turmas, hostem nullū vidit, nihil cunctatus, pradā omnem medio recepit agmine, Auerfamq; confeſtis ordinibus cōtendit. Posteaquā appropinquare Bracchium attulere praecurſores, copiarum Duces aduocauit, breui oratione edocuit, luſſe alias ſe pro gloria, nunc demū de ſalute decernere, hostem adeſſe: nihil ſe velle præterea addere, ne corū fidem virtutemq; parum habuiffe perſpectā videatur. Breuius illi Duces animorum pleni responderunt; Ageret tandem ipſe quod ſemper, ſe futuros quales ſemper. Addidit ex iis promptiſſimus; Aut remunerabere quod ſoles viuentes nos Imperator, aut mortuos laudabis. Proſpectabat ē proximo veteranorū hostium ferox agmē Bracchius, adeoq; ordinis constantiam, & interritam quandam incedentium ſecuritatē veritus est, vt quatuor agmina in qua copias ante diuiferat, in viuū cogeret, ne nimis firmū hostem impar ipſe, ſi aliter feciſſet, certo ſuo periculo incurſaret. Signa inde cani iuſſit, & impetum in Sfortianos facere. Nihil minus animorum apud hos erat, ſpes etiam maior, quod Regem armata cum cinitate auxilio affuturum ſperabant, nec vana ſpes fuit. Posteaquā continenter pugnando multum via dēlis ordinibus euecti vrbis mēnibus ſuccedere, aperit ſe repente portis Auerfanos rex Gallis nobilibus immixtis in transuerſum hostem effudit. Eam ad procellā dum Braccianorum animi oculiq; auertuntur, pradā omnem inco- lūne Sfortia cornu ſimilioris agmina celeriter producta in vrbem intulit. Ea cura liber, inexpectatus hostem à tergo inauia. Moiū nec opinata vis Braccianum primo, tum turbauit, deniq; auertit. Quare fugienti magis quam cedenti ſimilis, Duce fruſtra contra nitente, Neapolim retrocessit.

Dici non potest, quantum huius infelicitas pugnæ Bracchii exiſtimatione attruerit. Obſeruatū à peritū eſt, nihil amplius veteſe dignum fama ab eo Duce geſtum. At ipse veritus ne ex hac ipſa fortuna iam verentis inclinatio- ne vilor apud Reginam, atque Alphonſum indies fieret, eaque de cauſa promiſſis tandem excideret, continuo post cladem, importunitas qua poſtulatis, qua precibus, Capuam ex ſeſſione à Regina extorſit. Alphonſi id potius authorita- tis, capite damnata, ſecuri in Auerfa forte percussit. Etenim illa Sergiannis cura nimiam Bracchii potentiam non iniuria metuebat, ab ea enim, ſi quid valeſcevet, multo certior rui- na imperii, quam à Ludouico immeſebat. Sed vicit Alphonſi ſententia, qui ſera increpitans conſilia, armatum Bracchium ad hostes illico tranſitum pafente cum o- minum periclie, ſi promiſſa diſſerentur diuinus, pradi- cabat. Ita in Capuæ poſſeſſionem, quaſi in male pugnat-

pugnae pafium missus Bracchius, intentiore cuta Campa- num iam agrum ab affultante vndique Sfortia tueri cōpīt.

His rebus cius anni aëſtas, minoribus pafiliis conſequens Autumnus per occaſionem comportandū in oppida fru- gium fructuumq; tranſacti. Maiorem conciuit bellū mole- hyem. Eam ne quietam miles ageret, Sergiannis in Ori- liorum nomen odiū implacabile efficit. In Ioannis Petri Oriolia ditione Aceras erant. Has iure beneficiario Ladis- laus rex Gurrelo Ioannis Petri parenti ob ingentia cius vi- ri in ſe merita condonarat. Hoc oppidum Sergiannes com- meatibus qui ex agro Beneventano, circumiectaq; Samnii prouincia comportari Neapolim poterant, vñce inſetum effe demonſtrauit Alphonſo, neq; vñquā laxari annonam ea in vrbe poſſe, dum arce illa poterentur hostes. Alphonſus, tum hi de cauſis, tum quod otio languore militem no- lebat, ſimulq; muniti oppidi expugnatione ſam iis initii quarens, expeditione audeſſe ſuceptis: atq; vt exemplo ſuo labores militi minueret, ipſe ad oppugnandas Aceras cum exercitu proſectus eſt, ad iv. Iduum Nouembr. ipſo ſciliſt pridie Martinalium, fruſtra nitente Regina, vt diem inſe- quentem, quem inſigni ſerum omnium licentia Neapolitanū celebrant, ſecum tranſigerent. Recepit Aceris Ori- lia Sfortianorum veteranorū preſidium, Duces Sancte Mata- luno, omne ſub Sfortia bellū diſcretum expoſto. Huic rei militaris curam libere permisit, neq; dubitabat, quin auxilia opportunè ſubmiſſiſus eſſet Sfortia, non publica modo cauila, ſed priuata etiam, quæ arctiſſima ſecū intercedebat, iure amicitie. Duabus Alphonſus aduerſis partibus caſtra communicerat, vix uno miliari Aceris diſtantia, paucisque poſt diebus, vt Hispanum militem præclaro aliquo facio- re nobilitaret, nauibus euocatis ſociis ea qua ipſe conſiderat parte vrbe, magna vi, ſummiſq; clamoribus aggref- ſus eſt. Dum certaretur miſſilibus, nihil inſigne admodum ordinis cardinales duos pacis inter Alphonſum & Ludouicū conſtituenda gratia, ad virumq; Regum legarat. Ho- rum aduentu, nihil arma irritatis iam animis remittebant, quin potius cum ad ſe vana ſpe ludificandum miſſos ſacer- dotes ſuſpicaretur Alphonſus, acris oppugnari iuſſit illis pafentibus Aceras. Suspicionē Alphonſo faciebant, non modo illa vetera, quod auxilia Ludouicū pontifex palā mi- ſerat, quod intentaſſet Christianas ob bellum Corſicum in ſe diras, quod de Tattalia magni nominis preſecto capitale ſuſpicerat ſuſpiciū, ea tantū gratia, quod ſibi minus ini- micus videretur, ſed maxime illa recentia, quod dum inter- agendum de pace negligenter ſeruerat Regii excubias, oc- caſione ſtrenue vñſus Ludouicus, egregiā militum manū Aceras immiſerat: quodque longius rem ducere conſulto cardinales videbantur, dū forte veras tantę rei difficultates voluntatem cardinaliū parum in Alphonſum pronam, ſu- ſpicaces homines interpretarentur. Vtq; ergo cardina- lium inſpectante, ferociſſime iterum oppidum vndiq; ag- gressus eſt. Sed niſi ſumma ſerpa à præcipiti furore conſilia, raro quicquid preter pudorem irriti conatus paruit. Res hinc exitum habuit, vt fortissimi quibusq; militū amifis, aut magno cum vita diſcretim vulneratis, Rex, à temera- ria, vix tandem cardinalibus obſerantibus, pugna defiſer- ret. Cecidit inter alios ſummo cum Regis dolore Blaſeus Alagona Siculus, Paſlanitū comes, parumq; ab ea forte ab- fuit Guillelmus Moncata Goralanus Regi chariſſimus a- cerbo faxorum imbre fœde contuſis, ac lacer. eo tandem prælio Regii animis cecidere. Prefectorum, ducumq; pru- dentiſſimi frequentes Alphonſum adierunt, nullam in vi- ſpem, ſola fame domari obſeffos poſſe demonstrantes, neq; patientiaē militum diſſideret, erenim illos hyemis iam ſupra modumasperantis iniurias fortiter laturos, vt culpā, ſi qua eſſet, irriti conatus faltem ea conſtantia cōpensarent. Hæc dum ita gererentur, Ludouicus obſeffis auxilia deſtinabat, tum quia eius oppidi opportunitye ad Neapolim circumſedēdām priuari nolebat, tum quia eius incolamitatem ad ſuam maxime pertinere exiſtimationem arbitrabatur. Sfortia, quem leuanda obſidionē Ludouicus pafecerat, infeſta ſigna Neapolim dueturum ſe in vulgu, ad fallendum hostem ſerens, Auerfa ipſis diebus bruna- mount. At Alphonſus per expeditos equites itinere hostiū explorato, Aceras dirigi cognouit. Magno igitur cum e- quitū pediūnq; numero Ioannem Ventimiliam domo Siculum Hieracenum comitem venientibus obuiam ire iuſſit. Spes erat, Sfortia, ad Cafollam ignobilis amnis pon-

Obſidio Acerarū.

Bracchius infelicitate pugnat.

Bracchius Capuam & Regiam torquet.

Aceris ita- rum in cas- sum tenta- ta.

tem per vim diſtingendi, ſed eam ſpem Sfortiae celeritas elu- fit, turmas equitū binas, magnamq; peditū manum tranſi- duxerat, cum infeſta Siculus inruſit ſigna. Ferox inde pra- lium, & cruentū, & niſi noua accederent vires, certa cū ho- ſtium periclie. Quare pafculi ſaſtuſ à Ventimilia certior, ipſo pafiliū initio, Rex, Nicolaum Picinninum cum aliquot equitibus, vniuerſa vero clafſiſorum copia, ſubſidio la- borantibus cōfēſtim expediuſit. Eū paruo interallo Brac- chius, cui perſpecta Sfortiani equitis virtus erat, neque qui- quam nauali pediti aduersus equeſtre ſponte ſubſecutus eſt. In- terea Picinninus egegie rem gererat. Sfortianos qui trā- gessi erant toto ponte exegerat. Iamque tranſammem qua confeſtaſ hostis conſliterat, pugnabat. Dudum hoc ipſum expeſtabat Sfortia, vt hostem amne classum premeret. Fe- rociter ergo pugnante electorum denſo cataphractorum agmine aggrefſus eſt. Eo ipſo temporiſ momento ad pon- tem Bracchius peruenerat, hinc miſit extemplo qui ſuis nun- ciatent, vt pauo ſimilato tranſpontem hostes trahebant. Alphonſus, tum hi de cauſis, tum quod otio languore militem no- lebat, ſimulq; muniti oppidi expugnatione ſam iis initii quarens, expeditione audeſſe ſuceptis: atq; vt exemplo ſuo labores militi minueret, ipſe ad oppugnandas Aceras cum exercitu proſectus eſt, ad iv. Iduum Nouembr. ipſo ſciliſt pridie Martinalium, fruſtra nitente Regina, vt diem inſe- quentem, quem inſigni ſerum omnium licentia Neapolitanū celebrant, ſecum tranſigerent. Recepit Aceris Ori- lia Sfortianorum veteranorū preſidium, Duces Sancte Mata- luno, omne ſub Sfortia bellū diſcretum expoſto. Huic rei militaris curam libere permisit, neq; dubitabat, quin auxilia opportunè ſubmiſſiſus eſſet Sfortia, non publica modo cauila, ſed priuata etiam, quæ arctiſſima ſecū intercedebat, iure amicitie. Duabus Alphonſus aduerſis partibus caſtra communicerat, vix uno miliari Aceris diſtantia, paucisque poſt diebus, vt Hispanum militem præclaro aliquo facio- re nobilitaret, nauibus euocatis ſociis ea qua ipſe conſiderat parte vrbe, magna vi, ſummiſq; clamoribus aggref- ſus eſt. Dum certaretur miſſilibus, nihil inſigne admodum ordinis cardinales duos pacis inter Alphonſum & Ludouicū conſtituenda gratia, ad virumq; Regum legarat. Ho- rum aduentu, nihil arma irritatis iam animis remittebant, quin potius cum ad ſe vana ſpe ludificandum miſſos ſacer- dotes ſuſpicaretur Alphonſus, acris oppugnari iuſſit illis pafentibus Aceras. Suspicionē Alphonſo faciebant, non modo illa vetera, quod auxilia Ludouicū pontifex palā mi- ſerat, quod intentaſſet Christianas ob bellum Corſicum in ſe diras, quod de Tattalia magni nominis preſecto capitale ſuſpicerat ſuſpiciū, ea tantū gratia, quod ſibi minus ini- micus videretur, ſed maxime illa recentia, quod dum inter- agendum de pace negligenter ſeruerat Regii excubias, oc- caſione ſtrenue vñſus Ludouicus, egregiā militum manū Aceras immiſerat: quodque longius rem ducere conſulto cardinales videbantur, dū forte veras tantę rei difficultates voluntatem cardinaliū parum in Alphonſum pronam, ſu- ſpicaces homines interpretarentur. Vtq; ergo cardina- lium inſpectante, ferociſſime iterum oppidum vndiq; ag- gressus eſt. Sed niſi ſumma ſerpa à præcipiti furore conſilia, raro quicquid preter pudorem irriti conatus paruit. Res hinc exitum habuit, vt fortissimi quibusq; militū amifis, aut magno cum vita diſcretim vulneratis, Rex, à temera- ria, vix tandem cardinalibus obſerantibus, pugna defiſer- ret. Cecidit inter alios ſummo cum Regis dolore Blaſeus Alagona Siculus, Paſlanitū comes, parumq; ab ea forte ab- fuit Guillelmus Moncata Goralanus Regi chariſſimus a- cerbo faxorum imbre fœde contuſis, ac lacer. eo tandem prælio Regii animis cecidere. Prefectorum, ducumq; pru- dentiſſimi frequentes Alphonſum adierunt, nullam in vi- ſpem, ſola fame domari obſeffos poſſe demonstrantes, neq; patientiaē militum diſſideret, erenim illos hyemis iam ſupra modumasperantis iniurias fortiter laturos, vt culpā, ſi qua eſſet, irriti conatus faltem ea conſtantia cōpensarent. Hæc dum ita gererentur, Ludouicus obſeffis auxilia deſtinabat, tum quia eius oppidi opportunitye ad Neapolim circumſedēdām priuari nolebat, tum quia eius incolamitatem ad ſuam maxime pertinere exiſtimationem arbitrabatur. Sfortia, quem leuanda obſidionē Ludouicus pafecerat, infeſta ſigna Neapolim dueturum ſe in vulgu, ad fallendum hostem ſerens, Auerfa ipſis diebus bruna- mount. At Alphonſus per expeditos equites itinere hostiū explorato, Aceras dirigi cognouit. Magno igitur cum e- quitū pediūnq; numero Ioannem Ventimiliam domo Siculum Hieracenum comitem venientibus obuiam ire iuſſit. Spes erat, Sfortia, ad Cafollam ignobilis amnis pon-

XVII.
Copia à
Martin,
contra fra-
tricellos
misit.

XIX.
VVilhelm.
Taylor in
Angl. ex-
clusus.

simo huius seculi iteuntur. *Surita lib. 13. annalium. Constantius lib. 14. Summontius lib. 4. Collenutius lib. 5. hisf. Neapolitan. P. Bombinus lib. 2. de rebus Sfortia. Bartholomaeus Faccius lib. 1. & 2. de rebus Alphonsi.*

Eodem anno Martinus pontifex, misit copias non contentendas in Picenum, contra fratricellos hereticos, qui plurima castra & oppida erroribus infecerant. Fuga claphi nonnulli, in Graciam traicerunt, illi blasphemiarum pœnas morte luerunt, loca quæ haeresibus contaminauerant, diruta, ac terra aquata sunt. *S. Antonin. tit. 22. c. 7. §. 4.*

Eodem anno in Anglia, in synodo prouinciali ad Archipiscopum Cantuarie celebrata, Wilhelmus Taylor, liberalium artium professor, qui in Wigornensi diecesi, neque sanctos, neque Iesum Christum ratione humanitatis, esse pro salute Christiana inuocando docuit, quoniam eadem & similia dogmata ante coram Thoma Arundelio Cantuarie Archipiscopo confessus & detestatus esset, tanquam in haeresim relapsus, clericali ordine arque gradu priuatus, & laicali potestate traditus, exustus est. *Auctor antiquitatum Eccles. Britannicae.*

ANNO CHRISTI 1422.

Martini Papæ V. Sigismundi Regis Romanorum
Anno 5.

I.
Noua pax
inter Reges
opera car-
dinalium
a Martin.
missorium
conciliata.

*V*IVEBAT etiam in hunc annum Petrus Luna, summi pontificatus retinendi tam pertinax, vt nullis rationibus ad deponendum semel usurpatum noinen, adduci à quoquæ potuerit. Habuit Alphonius petitor Regni Neapolitan., quem Martino pontifici armulum opponeret, si ille vel adoptionis titulum confirmare recusasset, vel receperas in fidem aliquot à Ludouico vrbes dare distulisset, vel quod summa rei erat, in successione eiusdem Regni, impedimento foret. Enimvero poterat Regna suæ ditionis, Siculum, Aragonensemque, ab obsequio Martini subducere, ac iterum Petro Lunæ eadem addicere, vnde labores pro cōficienda vnione haec tenus exantlati in iritum cessissent, si schismæ extintum, iterum excitaretur ab Alphonso, sive volente, sive aliis preceunte. Itaque opus habuit Martinus Ludouico Andegauensi persuadere, vt quicquid duorum fidei cardinalium legarorum in Neapolitano Regno permiserauertur, ciuitatum ac castrorum, id omne Ioanna Reginæ & Alphonso restitueret. Aquila tantum Ludouici nomen eiurare noluit, odio Bracci, cui tradita ab Ioanna erat, non Ludouici charitate a quo deferrebatur. Huius expugnationem Bracco commisit Alphonsum. Curauit autem, vt antequam eo proficisciatur, Sfortia reconciliaretur. Noua pax inter Reges, opera cardinalium legatorum conciliata, exposcere videbatur, vt copiarum quoque Duces, cura eorundem pacatorum, in gratiam redirent. Iuxerunt tandem iam tamdiu infestas dexteræ, ad Sacromani Campaniæ syluam.

Sfortia in-
gens viræ
diferentia
adit.

Nec multo post, Sfortia, Caietæ, ad Regem Reginamq; salutandos honesto cum veteranorum comitatu, impetrata prius vtriusque venia profectus, ingens, si Louio credi fas est, vitæ disciپem adiit. In tritemem enim inuitatus à Rege, qui cardinali legato cum aliquot longarum classe nauium aduentanti obuiam ire destinabat, qua erat ingentis animi simplicitate, paruit. Verum rex, sive ira, seu luore vietus, vnicum illud Italie propugnaculum tollere per infidias cogitat. Parauerat enimvero culleum, cui insutum Sfortiam alto demergeret. Adstabant iam facinoris ministri, num Regis expectantes, ignaro tanta atrocitas ipso in quem parabantur. Dum hæc imminerent, cardinalis legati nauis citius Regis opinione proximo superato pro-motorio in conspectu fuist, simulque Regius Alphonsi animus ad innatam humanitatem flexit, cogitare coepit rex suopre ingenio minime barbarus, quam fœdum facinus ac inuidiosum futurum esset, si hospitis cardinalis oculos fuscæ clarissimi Ducis necce violarer, quantamq; labem suo in omnem posteritatem nomini, magni bellatoris fide Regia prodiit cuore aspersurus esset. Ea Regis cogitatio, sub vesperam oratores introductos audiuit, dominumque Genuæ delarum accepit. *Bizarius hisf. Genue. lib. II. Cs-
rim hisf. Mediolanen. part. 3.*

Pace ad

III.
III. Huic
Itinam
Bohem.
cædela-
ies & per-
fidia.

Ita Iouius: cuius fidei quicquid hoc est, quod mihi quidem incertum est, relinquio. Illa certa sunt quæ mox exequat. Antequâ Caieta discederetur, inter Sfortiam, Alphonsum, Reginamque ita conuenit, vt veteribus oblitteratis iniuriis, Sfortia vtrisque vbi opus esset militaret. Quod si qua forte inter Alphonsum ac Ioannam dissensio ostinetur, eum sequi ius esset, qui illius prior arma implorasset, honorarii interim nomine Sipontum in proximos annos quinque libera ditione recipere. Caeteram autem Alphonsum & Ioannam ideo cōcesserant, quia Neapolitani hunc annum pacatum quidem, sed pestilentem habuere. Multos mortales vis morbi in ea vrbis absumpsis, tentauit ferme omnes, neque intra vulgi funera clades stetit, dites etiam lautoque corripuit. Ergo Caietam rex & Ioanna fecisserant. Ad Regem, cardinalis legatus à Martino pontifice missus venit, qui ea omnia quæ Ludouicus fidei pacatorum crediderat Alphonso assigaret, certumque successionis in Regno Neapolitanô faceret, si Ioanna in filium adoptaret, sive ille fidei Apostolica iure iurandum fidelitatis praestaret, cōditionibus quibusdam paetis, in se receptis. Enimvero per eos dies Alphonius oratores ad pontificem iterum desinuerat, qui ius successionis Ioanna rogatu peterent, quo impetrato, celeriter resuens sunt. Secutus est eos cardinalis legatus, qui omnia autoritate Apostolica comprobaret. *Summontius hisf. Neapol. lib. 4. Surita lib. 13. annal. c. 15. Faccius lib. 2. P. Bombin. lib. 2. Constantius lib. 14. Collenutius lib. 5.*

II.
Philip.
Mediol.
princeps;
domino
Genue
potius.

Interea temporis, Philippus Mediolanensis princeps, mira quadam imperii proferendi cupiditate incensus, Liguria imminebat, eaque de causa comparato valido exercitu, & assidue exulibus eum ad maturandam illam expeditionem impellentibus, terra mariq; Genuam vrbem oppugnare constituerat. Thomas Fulgosius, ea tempestate rerum summam apud Genuenses administrabat. Is etiā instruēta classe, in hostem promovit, & ad necessitatem prælii adest. Istud primo atrox & cruentum, ad extremū Genuensis aduersum fuit, quinque nauibus amissis, ac præfecto classis capto. Hæc clades, simul ac Genuæ cognita est, non solummodo principis, verum etiam omnium ordinum animos, grauiorem in modum commouit. Placuit, Martinum pontificem eius clavis admonere, simulque flagitare, vt legatum ad Philippum victorem mitteret, pacis impetranda. Et quidem is confessum ire iussit Iacobum Insulanum tituli S. Eustachii cardinalem, Flaminum pro sede Apostolica præfectum. Thomas autem Fulgosius, cum se viribus imparem, & vrbem assiduis bellis grauissime affligat, simulque ob rem infeliciter gestam, plerorumque ciuium studia in aduersa factione sensu inclinare animaveret, omnes cogitationes & præsternu animi robur, quo dubiis sepe rebus aduersariorum suorum conatus superauerat, & represserat, maluit ad quietem ac otium priuatum transferre atque conuertere, quam Rempubl. cui iam sexennio, cum maxima sui nominis laude, nec minori totius Reipub. beneficio præfuerat, in manifestum discrimen, ac plane vltimum exitum adducere. Fratrum igitur, atque a liorum, quorum potissimum consilio in rebus arduis atque perplexis vt plurimum vtebatur, ac præcipue cardinalis legati persuasionibus inflexus, vrbis imperium Mediolanensis principi vltro cedere constituit: missisque ea de causa ad ipsum, & passim ad castra quæ iam vrbis imminebant oratoribus, cum eo iisdem conditionibus transgit, quibus olim, anno supra millesimum trecentesimum nonagesimo sexto, Antonius Adurnius Carolo Galliarum Regi, eisdem Reipub. administratione tradiderat. Hoc pacto Fulgosus Ducatu se abdicavit: Respublica autem vigintiquatuor oratores ad Philippum delinuit, qui obedientiam in celebri procerum conuentu, iusti etiundumque verbis solennem palam præstarent, ac simul claves vrbis eidem representarent. Ea omnia, vt maiore cum pompa exequentur Genuenses, voluit Philippus, vt in Basilica Ambrosiana peragerent, atque ipso absente, vexilla, claves, & obsequium Apostolico legato deferrent. Ceterum mutauit consilium, inique castrum, quod Louis portam appellant, sub vesperam oratores introductos audiuit, dominumque Genuæ delarum accepit. *Bizarius hisf. Genue. lib. II. Cs-
rim hisf. Mediolanen. part. 3.*

Caterum nihil lætius à Pragensibus acceptum, quam quod Westphalus Ille Conradus, qui se pro Archiepiscopo gerebat, manus quoq; suis illis dedit, seque fidei illorum commendauerit. Certiores mox facti, Iaromitum oppidum, Morauiam versus situm, diligenterum tum à Boemis, tum à Morauis, sub præfecto Morauo ex familia procerum Boskowitzia muniri, eo exercitus duxerunt, & mœnia ingentia pertinaci impetu inuaserunt: quippe ab ortu Solis usque ad meridiem illum continuauerunt, tanta suorum occidione, vt Pragensium plus minus septingenti, Thaboritarum autem nongenti desiderati fuerint. Minus posthac ferociuad circumuallandi oppidum se dederunt, mox ad colloquium obsecros inuitarunt, Pragensium loquente Praefecto, fururam statim obfidi solutione, si quatuor capita agnoscere voluissent. At illi responderunt: *Nihil nobis cum vestris capitibus errore plenis, nosnum Ecclesie Caput, sicut vnum Regem nostrum agnoscimus.* Caterum si hæc viræ mœnibusque cum ipsis pueris incolubibus exire, & tant in culib reularum secum auferre, quantum dorso gestare queat, de cunctate se Pragensibus, non autem Thaboritarum concesserunt. Et quidem Hussites ita factos, fidem suam obstrinxerunt, sed perfidi non fecerunt. Nam ipsum Praefectum Pragam capitium deduci iusterunt, viros muliereq; etiam ipsis vestibus despoliauerunt, ac plures virginæ nudatas in flumine submerserunt.

Deinde alias in transitu Ciuitates Morauis vicinas, aut metu, aut vi accepérunt, nempe Mutham, Politzkam, Curiam, Trutnoviam, in quibus omnibus Monasteria destruxerunt, Monachos deprehensoribus exuaserunt, & postea ad montes Cuthneus recipientes, corumq; oppidum opprimentium copias promoverunt. Suplices orabant montani, Pragans, ne argentarias, Regni totius gazā pessumdatu irent, unde sibi regnoque plusquam inimicis nocerent. At insta-

Annal. Eccl. Tom. 15.

Monachi
Apostolorum
furor in A-
fellow cui
Christus
insidebat.

Hussitæ à
Misericordiæ
bus casu.

bus excitabant, ad ferendum obsecrissim auxilium properantes, alacritatem non defendendi solum, sed pugnandi quoque induerunt. Intraque est utrinque pugna, fine vila præsum dilatione, nisi quod Boemi valde Misericordiæ contemnebant. Simul atque congressi sunt, tantus subito ad primum impetum paucis acieris Pragensium incepit, vt post cedem patricorum non sensim cederent, sed effuso cursu fugerent omnes. In hac fuga haud secus atque pecora trucidabantur, sine vilo vindicta solatio, poteratque deleri persequendo totus Pragensium exercitus, si Marchio insidias non timuisset.

In hoc deinde omnes ordines vna mente confundentes, vt data fide publica, utriusque factionis fautoribus, Morauis quoque accerfatis, Cziaslauiam conuenienter, de summa rerum consultaturi: fuitque consultatio ista in Regem contumeliosissima, q[uo]d tam magnanimus Rex, quam erat Sigismundus, vila contumelia de ita suo deterreri poterit. Major tamen Boemorum pars cum Pragensibus contrarium censuit, vt Regnum ei abrogaret, ac Legati rursus ad Vitoudum Ducem Lituaniae mittebantur, qui eum Regem salutarent, & vt in Regnum matare veniret, inuitarent: tametsi Morani extra paucos indignum sibi videri dicentes, vt fidem Sigismundi, tanquam hæredi datam mutare, ac senouo Sacramento Vitoudum, quem nunquam viderint obligare deberent. Nam Ziska, nullum potius, quam aliquem Regem volebat, quod diceret, libero populo nihil opus esse Rege. Nihilosecius clam submissi, qui in Lituaniæ ad Vitoudum irent, atque ij in via qua Oppauiam ambulabatur, à Joanne Oppauensem Duce intercessi, ad Sigismundum abducti fuere, qui celeberrimum Principium conuentum Norberge celebrabat, Legato Romano Pontificis presente, ac denuo vexillum Crucis contra hæreticos Boemos erigente.

Dura Car
losteyni
obsidio.

Hoc facto irritati magis quam perterriti Pragenses, in Boemia nobilissimam, in qua Regia corona asserueri solebat (Carolosteynam vocant, à Carlo videlicet IV. conditam) cum 24. M. armatorum circumfederunt, quadrifariam copias, ex eo numero per sex millia hominum distributis, & ad singulas stationes sagittariis atque machinis dispositis. Sagittarii vt tela & missilia in propugnatores continenter iacerent, ex machinis, vt muri & munitiones quaterentur, atque ignei globi ex eisdem emissi, vt paumenta & testa incenderent. Intolerantissima omnium grauolentia fuit, quam proiectis in arcem vasis, cadaveribus & humanis excrementis plenis, (vasa circiter duo millia numerabat Sylvius) tantam obsecrissim naufragium excitarunt, vt p[ro]pterea gravitate odoris, alii dentes nutarent, aliis plane deciderent. Et quia obsidio ad sex menses durauerat, instabat ad extremum famæ, quam frumento consumpto, pecore reliquo & equis interfecisti sustentabant. eum tamen animum in omnibus istis difficultatibus restringerunt, vt mori potius quam vlam ignominiam accipere (multi enim nobiles viri inerant) parati essent. Quacumq[ue] igitur ratione prouideri malis potuit, fortissime occurrabant, obsidionemq[ue] patientissime tolerabant. Fons erat extra cœnia in medio prærupta rupis, vnde aquam obsecrissim necessariam hauriebant, & turris desuper vetusta, quæ aquantes tucretur. Hanc Pragenses dirinere machinis conabantur. Fama est in potestate obsecrissim primarium quædam Pragensem castum factum, eumq[ue] in turris culmine delegatum, dato per irruptionem in matris flabello, quo lapides balista missos quasi muscas abigeret, parturos quippe concui suo Pragenses arbitrabantur. Illos nulla misericordia flexos saxa ingentia quam plurima proiecisse: hominem vero cum diem integrum perseuerasset hostium magis misericordia, quam ciuium suorum humanitate seruatum. Obsecrissim deinceps eius decreto iniquissimo, nisi Cruciferi id priores cōtempserint. Deinde prorogaturum quoq[ue] nihilominus in ostentatione preterea inani Pragenses ludebant, quia enim cibo etiam lauatore abundaret, prefectoris arcis hircum, qui vnicus superfluerat, exutum pelle medium diuisit, cruoreq[ue] pulchre maceravit, inspersis desuper pilis dampna, ex tormento sellæ detracitis, protinus partem illam ad ciuem Pragensem, qui prefectorum militarem agebat misit, qui suo nomine diceret, se recens captam damulam libenter cum illo partiri. Is, cum alii perfuas, habere obsecrissim transiit aliquem subterraneum, qui illis venandi quoq[ue]

facultatem præberet, hortantibus in primis sellulariis officibus, qui propter mollem animi, neq[ue] frigus diutius, neque laborem ferre poterant, obsecrissim in die S. Martini soluit. Ad obsecrissim porro Carolosteynum, Sigismundus Coributhus, Vitoudi Duci patruelis, duo milia equitum Lituanorum adduxerat, non omnino aduersante Wladislao Rege Polonico, ad quem Bohemi, vel ad Vitoudum Regnum deferebant. Namque ij ipsi in Poloniam reuertentur, repertoq[ue] Rege vna cum Vitoudo in Lithuania apud Meresciam idem quod prius postulauerant, adiungentes: sic eam facilius coniunctis Bohemiorū & Polonorum viribus, & Cruciferorum, & Sigismundi communis hostis iniurias vlcisci posse: quod ni faceret, Bohemis subactis, ne Poloniæ quidem ab iniustis Sigismundi aratis tutam fore. Quod ad Religionem attineret, omnia le moribus & institutis Ecclesiæ Catholicae remissaros esse, quatuor capitibus exceptis, quæ ipsa à Sigismundo quoq[ue] concedi sibi postularant, sed repulsa accepentes. Erant autem ea capita, vt sub specie panis & vini Eucharistiam ipsi vulgo accipere licet, vt libera esset cuiuslibet verbi Dei predicatione, vt publica esset facinorū correctio, & vt prædia, ex teraq[ue] bona Ecclesiastica, quæ Ecclæsiis & Sacerdotibus eripuerat, ne redherent. Quod si Wladislauus Regnum illud abnueret, vt Vitoudus id suscipiat. Diu eos Vitoudus suspensos tentuit, ostentata nonnulla spe, vel Sigismundi vlciscendi causa, sed id non recusaturum. Tandem ad 18. Cal. Septemb. Lublini certi eis responsum Regis pariter ac Duci nomine datum est, cuius ea fuit sententia. Licit ambo grauerit à Sigismundo, non esset tam sibi in animo, improbatum cum coetero. Seire, Bohemian Venceslai Regnum hereditario ad Sigismundum fratrem pertinere. Meminisse fuderum, que cum ipso sibi constet, quamvis non eadem fide virimq[ue] ferentur. Religionem etiam sibi, apud hæreticos regnare. Honoris autem Bohemorū gratia se omniratiōne curaturos esse, vt eis Sigismundū, & Pontif. Max. & Ecclesiæ Catholicæ à qua deficitur, reconciliarent. Quod si patiatur Sigismundus, alium eos habere Regem, sive adeo non patiatur, modo vt illi in viam regiæ Religionis, & ad societatem vniuersitatis Ecclesiæ redire vellent, Republica christiana causa alterutrum de ipsis, si ita Pontifici Maximo videretur, non esse recusaturum, quin id Regnum suscipiat.

Dimissa cum his mandatis Bohemorum Legatione, misit Rex Legatos ad Sigismundū Cæsarē, Ioan. Tarthoniū Cracoviensem, & Sbigneū Olessnicum Secretarium suum, qui commemoratis modeste superiorib[us]. Wladislau in eum beneficiis, illiusq[ue] vicissim in Wladislauum injuriis, perstare tamen Wladislauum in amicitia, nec mutare fidem ostenderent, petrerentq[ue] ab illo, vt cum Bohemis in gratiam redire, Ecclesiæq[ue] Catholicæ reconciliare clementer eos velerit. Si ille patetur, vtramq[ue] rem Wladislao cura fore, & velarmis, si aliter nequerit, eos ad officium reduceturum, & in ditionem eius, focierentq[ue] Ecclesiæ Catholicæ redacturum esse, modo vt postea vicipli Sigismundus cum ipso contra Cruciferos, secundū pacia conneta, tandem arma coiungeret. Eius autem rei præstans pugna interim Silesianæ potestate Wladislau vt esset tantisper quoad Sigismundus fidem suam apud eum liberasset. Venit inter hæcad Wladislau Corbauenensis Episcopus, Legatus a Cæsare, petens, vt Coributhū è Bohemia reuocaret, Cruciferos ne bello vexaret. Si quid ij deliq[ue]scent, iure cum eis apud Cæsaris tribunal, cui illi subiecti essent, ageret. Quod si iniuriantur Cæsaris offendetur, Cæsarē, si quid eiusmodi esset, correcturū esset. Si qua alia iniuria Iesu se esse à Cæsare arbitraretur, Polonis & Vngaros Proceribus rem disceptandam secundū foderā permitteret. Ad hæc sic responsum est, q[uo]d ad Cruciferos attineret, Regē satishaberc perpectā fidem, & aequitatem Cæsaris, paritur tamen eum fuisse eius decreto iniquissimo, nisi Cruciferi id priores cōtempserint. Deinde prorogaturum quoq[ue] nihilominus in ostentatione inanis ludebant, quia enim cibo etiam lauatore abundaret, prefectoris arcis hircum, qui vnicus superfluerat, exutum pelle medium diuisit, cruoreq[ue] pulchre maceravit, inspersis desuper pilis dampna, ex tormento sellæ detracitis, protinus partem illam ad ciuem Pragensem, qui prefectorum militarem agebat misit, qui suo nomine diceret, se recens captam damulam libenter cum illo partiri. Is, cum alii perfuas, habere obsecrissim transiit aliquem subterraneum, qui illis venandi quoq[ue]

quos

quos homines sub specie amicitiae dolis falleret. Cum his responsis dimisit Legatus. Sigismundus interim de re tota Martinum Pontificem admontuit: is autem Vitoudo prescripsit, hunc in modum.

Martinus Episcopus, seruus seruorum Dei. Nobili viro, Ale
xandro Lituaniae Duci, salutem & Apostolicam benedictionem.

Ianu primum famam vulgaverat, te Bohemos hæreticos p[ro]p[ter]e souere, apertis auxiliis eos innaturum. Quod scelus de te viro prudentissimo, & probato ianu Principe Catholicō, difficile creditur videbatur. Sed tamen scriptissimus nobilitat tua, paterna charitate monentes, vt ab omnī societate, coniunctione, & fidele hæretorum abstineres, & eosdem excluderes, & priuares fiducia subventionis tuae. Nunc vero per tuas litteras & inunciam dispositionem tuam nondubiam, nec obscuram, de inuidendo Regno, & suscipiendo prædictis in protectionem tuam habemus. Intelligentes sententiam animi tui, magno dolore commotis sumus. Videmus enim & manifeste comprehendimus te, si hoc feceris, ultra apericula fidei (quod est ante omnia declinandum) magnam & horribilem nouitatem, christianitatem nocuam moliri. ex qua multo maior sanguinis christiani effusio, & grauora scandala, & crudeliora vulnera subsequentur, quam ea sunt, quibus afferis hac via velle mederi. Nam nemini dubium est, quin Bohemii hæretici, si fuerint a p[ro]p[ter]e tui profutu destituti, ad obedientiam Ecclesiæ, & recte vivendinorum, & ad cultum Dei facile reduci possent, vel ea necessitate compulsi, si fuerint brevi tempore consuta tranquillitas, & deuota religio in Regno Bohemie, hac funestalabe purgata. Qui si viderint in protectionem tuam receptos, foverit atq[ue] defendit, acriores, & contra Ecclesiæ Dei instituta magis rebelles, & pertinaciores in hæretice. Nec nos multum mouet, quod afferis, te velle eos hac conditione recipere, vt errore deposito, ad debitan Romanæ Ecclesiæ obedientiam reuertantur. Omnia cum faciunt & pollicentur tibi, vt res tu laboribus & erroribus immiscent, & incendum maius exciterent. Per hanc viam simulatacorum reducio, non potest non esse suspecta, per quam viam querunt periculosa discordiam inter Principes christianos seminare: vt potentissimi Dominii inter se debeat antibus, Romano Imperio perturbato, & tota christianitate confusa, possent ipsi peccare licentius. Nec exsufframur debet, aliter evenerippe, si Bohemianum occupabu. Quod nullo modo per Electores Romani Imperij & Principes Alemanniæ tolerabitur, etiam taenite charissimo in Christo filio Sigismundo, Romanorum Rege illustri. Nec huic Regni exsuffratio tanta est, nec esse debet apud considerat am prouidentiam, vt pro euuare v[e]lis hæreticos, aliena per iniuriam occupare, & magnam christianitatem partem, novo bello confundere & permiscere, cum diminutione tui honoru & fame. & certa anima tua iactura: quæ, etiam ad omnia succedentes, diligentius cauedantur. Quiden proderit, est totum mundum luceris, anima vero tua detrimentum patiaris? Quod vero te afferis, non auxiliaturum dominij cupiditate, sed sola hæretorum reducendorum carcer, ipsos sub tuam dispositionem recipere, nullo modo probari potest. Nam cum per Dei misericordiam christianus Princeps existat, in causa Fidei, debet cum dispositione nostra & Ecclesiæ, & no[n] sibi, & Apostolica Sedi Legato transmissu, & reliquis christianis Principibus consentire, teg, cum his iungere contra hæreticos, non pro ipsis te defensorem exhibendo, specialem viam querere eorum conversionis, que hoc modo quæsta, sincera credi non potest. Sed qualemcumq[ue] ipsi animi habent, sinceritatibus, que inter christianos hucusq[ue] probata est, non conuenit, à communis consilio deuare, & eos vila speciali conventione suscipere. Quod nefatis, tibi paterna dilectione consilimus, te monemus, hortamus, tibi, etiam praepicimus in virtute nominis Iesu Christi, quod est nomen super omne nomen. Et si feceris, scito, te Deo omnipotenti, nobis & Ecclesiæ, quam Deus non deseret, & christiano nominu iniuriam facere: quam Deus ipse fecerit, sed vertet in periculum capitū tuū, & certe in anima tua damnationem. Nos vero, qui Icarini eis sumus in terris constitutus, in apice Apostolatus, ad conservationem veritatis & fidei christiane, dolenter, & tanquam contra vitam nostram, sed necessario, contra te & quocunque defensores hæretorum, auctore Domino procedentes, quia sic venemur ex iniuncto nobis officio. Sed cum multa in diebus tuis opera digna feceris, pro amplificatione Fidei sanctæ, cogite te non possumus, possumus tot recte facta velle ambitione corrumpere, & tantis sladiibus hominum causam dare. Quare, sili delecte, ab hac via, ab hoc modo, ab hac opione te retrahas, nec subdita mittas hæreticos, nec eorum venenosis pollicitationibus capias, que ibi certe sunt ad infestationem Sathanas, ad inquinandum sumam & fidelitatem tuam, insuoluendo te non belis & periculis, & effundendo sanguinem christianum. Sed si salutem & reductionem Bohemorum desideras, sicut debes, eos nullis ut viribus protectos horteris, vt ad prefatam Apostolicam Sedi Legatum,

ad hoc specialiter destinatum à nobis, habentem plenam & liberam potestatem, super omnibus in ista causa Fidei disponendi, mitant, & se humiliter submittant correctioni & dispositioni sue, à quo poterant etiam ad nos cum securitate transmisi. Sed tu ante omnia cauedilenter, ne ipso vila conditione tueris, quia certi sumus, quod à te deflirunt, statim humilis se inclinabunt, recreati autem per te, sicut continuo deterioris.

Quod si tu aliquo modo inductus, defensionem

Ianu primum famam vulgaverat, te Bohemos hæreticos p[ro]p[ter]e souere, apertis auxiliis eos innaturum. Quod scelus de te viro prudentissimo, & probato ianu Principe Catholicō, difficile creditur videbatur. Sed tamen scriptissimus nobilitat tua, paterna charitate monentes, vt ab omnī societate, coniunctione, & fidele hæretorum abstineres, & eosdem excluderes, & priuares fiducia subventionis tuae. Nunc vero per tuas litteras & inunciam dispositionem tuam nondubiam, nec obscuram, de inuidendo Regno, & suscipiendo prædictis in protectionem tuam habemus. Intelligentes sententiam animi tui, magno dolore commotis sumus. Videmus enim & manifeste comprehendimus te, si hoc feceris, ultra apericula fidei (quod est ante omnia declinandum) magnam & horribilem nouitatem, christianitatem nocuam moliri. ex qua multo maior sanguinis christiani effusio, & grauora scandala, & crudeliora vulnera subsequentur, quam ea sunt, quibus afferis hac via velle mederi. Nam nemini dubium est, quin Bohemii hæretici, si fuerint a p[ro]p[ter]e tui profutu destituti, ad obedientiam Ecclesiæ, & recte vivendinorum, & ad cultum Dei facile reduci possent, vel ea necessitate compulsi, si fuerint brevi tempore consuta tranquillitas, & deuota religio in Regno Bohemie, hac funestalabe purgata. Qui si viderint in protectionem tuam receptos, foverit atq[ue] defendit, acriores, & contra Ecclesiæ Dei instituta magis rebelles, & pertinaciores in hæretice. Nec nos multum mouet, quod afferis, te velle eos hac conditione recipere, vt errore deposito, ad debitan Romanæ Ecclesiæ obedientiam reuertantur. Omnia cum faciunt & pollicentur tibi, vt res tu laboribus & erroribus immiscent, & incendum maius exciterent. Per hanc viam simulatacorum reducio, non potest non esse suspecta, per quam viam querunt periculosa discordiam inter Principes christianos seminare: vt potentissimi Dominii inter se debeat antibus, Romano Imperio perturbato, & tota christianitate confusa, possent ipsi peccare licentius. Nec exsufframur debet, aliter evenerippe, si Bohemianum occupabu. Quod nullo modo per Electores Romani Imperij & Principes Alemanniæ tolerabitur, etiam taenite charissimo in Christo filio Sigismundo, Romanorum Rege illustri. Nec huic Regni exsuffratio tanta est, nec esse debet apud considerat am prouidentiam, vt pro euuare v[e]lis hæreticos, aliena per iniuriam occupare, & magnam christianitatem partem, novo bello confundere & permiscere, cum diminutione tui honoru & fame. & certa anima tua iactura: quæ, etiam ad omnia succedentes, diligentius cauedantur. Quiden proderit, est totum mundum luceris, anima vero tua detrimentum patiaris? Quod vero te afferis, non auxiliaturum dominij cupiditate, sed sola hæretorum reducendorum carcer, ipsos sub tuam dispositionem recipere, nullo modo probari potest. Nam cum per Dei misericordiam christianus Princeps existat, in causa Fidei, debet cum dispositione nostra & Ecclesiæ, & no[n] sibi, & Apostolica Sedi Legato transmissu, & reliquis christianis Principibus consentire, teg, cum his iungere contra hæreticos, non pro ipsis te defensorem exhibendo, specialem viam querere eorum conversionis, que hoc modo quæsta, sincera credi non potest. Sed qualemcumq[ue] ipsi animi habent, sinceritatibus, que inter christianos hucusq[ue] probata est, non conuenit, à communis consilio deuare, & eos vila speciali conventione suscipere. Quod nefatis, tibi paterna dilectione consilimus, te monemus, hortamus, tibi, etiam praepicimus in virtute nominis Iesu Christi, quod est nomen super omne nomen. Et si feceris, scito, te Deo omnipotenti, nobis & Ecclesiæ, quam Deus non deseret, & christiano nominu iniuriam facere: quam Deus ipse fecerit, sed vertet in periculum capitū tuū, & certe in anima tua damnationem. Nos vero, qui Icarini eis sumus in terris constitutus, in apice Apostolatus, ad conservationem veritatis & fidei christiane, dolenter, & tanquam contra vitam nostram, sed necessario, contra te & quocunque defensores hæretorum, auctore Domino procedentes, quia sic venemur ex iniuncto nobis officio. Sed cum multa in diebus tuis opera digna feceris, pro amplificatione Fidei sanctæ, cogite te non possumus, possumus tot recte facta velle ambitione corrumpere, & tantis sladiibus hominum est, bellumq[ue] magna celerritate, & ingenti animorum ardore comparatum. Intra paucos dies cunctæ copiae à Polonia, Russia, & Lithuania, quo iustæ sunt, conuenere. Interim autem Zenus, cum cognitioni causa apud Wladislauum insisteret, mandato Pontificis importunitati Cæsaris concessio, reuocatus est. Suspecta enim eius fides & integritas Cruciferis esse coperat. Ingressus autem Rex hostiem terram, compagito agmine, perinde ac si hostes in con-

Annal. Eccl. Tom. 15.

G gg 2 Specu

spectu essent, incedebat. Et habebant ijs sine supra triginta milia equitum pariter arque peditum, commissariisque erant rem vniuersa dimicationis discrimini, ne vastari sua sub oculis suis paterneretur, nisi Conradus Nemcius Silensis, vir scientia rei militaris praefans, temeritatem corum, quicunq; tanto exercitu pauci dimicare vellet, redarguisserent. Erant enim supra centrum milia bellatorum in castris Regis. Itaque Cruciferi mutato confilio, ad tutandas munitiones dilapsi sunt, reliqua aliquanta manu ad prohibendum Polonis Deruanciæ transfuturamnis. Sed ea facile à Polonis pulsa est, cæsis, captisque compluribus. Circum castella deinde & oppida Poloni arma circumulæ, Riesemburgum, quod Vambrezum Poloni vocant, vbi cathedra ac domicilium erat Culmensis Episcopi, & Golubum oppida cæpere, diripiæ, & incendere. Duæ Golubum arcæ imminabant, ex his inferiori p̄ficiarij militæ Cruciferorum ipsi incenderunt, quo facilius superiori defendarent, & equos suos, ne præda Polonis essent, interficerent. Sed superiore quoque Poloni, cum machinis eam qualassent, per deditiōnem potiti sunt. P̄ficiarij omnes, qui supra quadringentos fuerunt, cum quindecim Cruciferis in vincula coniecti. Ibi dum Rex castra habebat, venit ad eum quemadmodum diximus Corbauenfis Episcopus Cæsar, & cum responso, quod narrauimus dimisus est. Non intermittebant interea Poloni, populandi hostiles agros longe lateque dispersi infestare. Forte quadringenti Valachi expediti (rotentia Palatinus Regi auxilium miserat) sub Mariæburgu prædas agebant. In eos Cruciferi magno numero ex arce effusi, impetum fecerunt. Valachi venientium contra se hostium multitudine animaduerſa, in proximam sylam se receperant, ex equis desilierant, non insueto genere pugnandi pedestres, inter condensas arbores se defensuri. Descenderunt & Germani hostes, vel litantes, quemadmodum opinabantur, è latebris extraherent. Sed inox denso sagittarum imbre à Valachis obruti, cæsis, captisque primis fugam capeſſuere: sed in ea quoque fuga à persequentiis Valachis non parvum cladem accepere. Victores Valachis cum præda & capiūs in castra reuerti sunt. Alia quoque non minor clade peridem tempus Cruciferi inter Orloniam & Murinouiam pagos profligati sunt ab Andrea Brochocio p̄fecto Breſtensi, gente Oſſorio, noto magis viro fortissimo pio arque religioso. Erat is cum Mattheia Labifino Breſtensi, & Ioanne Coſceclio Inowlaſlauiensibus Palatinis, & cum omni nobilitate Cuiuaniensi, relictus à Rege ad p̄fidiū eius ora cum summo imperio, ne quid à Cruciferis ibi moueretur. Indignati vero Palatini, sibi cum p̄latum esse, domos cum clientibus per speciem comparandi commeatus recesserant. Perlit in castris Brochocio, nihil ea diſceſſione deterritus, diligentiusque seruabat excubias quoquo versus diſpoſitas. Erant in p̄fidiū Nefouiam oſtingenti equites Cruciferorum. Ii vi incautos Polonus opprimerent, silenti agmine circumuersti, à tergo, vbi nullas rebant seruari excubias, nocte eos adorti sunt. Sed non fefellere tamen. Et vltimas quidem excubias securas oppræſſere: verum à ſecundis ad tertias, & inde in caſta clamor perlatus, Brochocium cum suis excivit. Armis raptim correptis, hodi ſepta caſtrorum conuellere iam incipienti intrepide occurſum est, commissaque p̄atio. (lucebat forte Luna) cœſſit Polonis viatoria, dissipata fuga hostes, cum per ignota ſibi loca ſylasque errarent, agrestibus præda fuerunt per ſubsequentes dies. Magnus fuit numerus captiōrum, in quibus Commendatori Torunensis Vicarius, ac duodecim Cruciferi fuerunt. Nam Commendator ipſe fuga elapsus est. Rex Golubensi arce portitus, ad Coualouiam, quam Germani Schoneſe vocant, caſtra nouit: & in atris illius oppugnatio, ne aliquid incommodi accepit. Nam oppidum ipsi Cruciferi succenderant. Caprū cum paucis Dobrogostis Camenensis Caſtellanus, per cuius incuriam Drachium hand multo ante interceptum erat à Germanis militibus in Prussiam contendentibus. Tamenſi intra paucos dies ex ea à Polonis recuperata fuīt, Pauli Venizi Germani opera: qui cum eſſet inter p̄fidiarios hoſtium, Polonus clam noctu caſſibus venatoris in arcem ſuſtulit, à quibus mox p̄ſidium hoſtile dejectum eſt, Paulus perperuo cenſu donatus à Rege in Salinis Velciensibus, initium dedit familiæ Venzikorum, quam hoc tempore, quo iſta scribebamus, illuſtrabat, doctrina, pietate, religione, rei Ecclesiastice ornanda tuendæque studio p̄fatiſſimis Ioannes Venzik, Sigismundo III. Poloniæ & Stucie Regiæ ingeniorum ac morum censori longe chariflissimis, ex Abate Clarae Tumbæ, Episcopus Præmishensi, Rege eodem proponente, à Paulo Quinto Pont. Max. designatus. Sed omiſſa Coualouia op̄pugnatione, ad Toruniam Wladislaus Rex duxit. Forte dīdicerat ab exploratoriis, Cruciferis non contempndendas copias coegerit: quamquam non habebant iij in animo, aperto p̄alleo cum Rege manus conferere, sed occasione & opportunitatem bene rei gerendæ captabant. Contra hos ergo, fedecim Polonorum, totidemque Lituanorum vexilla misit. Sed priusquam in conſpectum ventrum eſt, hostes aduentu Po- lonorum cognito, fuga dilapsi sunt. Rex cum p̄fem grāſati Thorunie accepit, contagionem metuens, mutato confilio, vaſtatis modo suburbanis, in Culmenſe territorium exercitum reduxit, vt id ſue peruataſet, ſue in potestate ſuam redigeret. Interea Cruciferi, & ipsi inauspicati bellū perturbati, & nobilitatis, oppidanorumque ſuorum clamoribus & quārmoniis defastigati, Legatos ad Wladislaum de pace miferunt, nec difficulter impetrarunt. Pacis leges, ſupra Oſſani flum, & apud Melnum lacum in caſtris conſcripta: inter quas erant p̄cipue, vt Rex, Gālardi & Petri, Iudicium à Pontifice Maximō delegatorum decretum, Magister vero Cruciferorum, Pruffiſiū qui- dem Paulus, Lruoniensium vero Siffridus, pacta Torunensia, & Sigismundi Cæſaris, decreta diu ex compromiſſata repudiarent, Samagitiā, Sudos, Nefouiam, are tamē ab iſpis ditata, & materia asportata, Rex haberet, itemque dimidium Viſtulæ & Nauli apud Toruniam, Cruciferi vero redderet, quicquid de iis tunc cœpisset: praetertat omnes iniuriæ obliſterarentur. Quod si vtrius belum renouare vellet, vt ſubditis eorum impune licet dominis ſuis nullam opem ferre. Pecuniam quoque certam Regi Cruciferi numerare debebant: quamquam hoc monumentis literarum mandatum non eſt. Antequam hoc bellum decreuifſer Wladislaus, memorandum exemplum Clerus Polonus dedit, immunitatis Ecclesiasticae ſeruanda. Popoſcerat Rex ordinem Ecclesiasticum quinque milia florenorum, qui ei Pontifex Maximus conſeffrat. Verum ea de Synodi ſententia negata ſunt, ne quid eiusmodi in conuertenduim veniret, & quod nul- lum tunc Rex bellum aduersus haereticos Bohemos ge- rebat. Nam in eum vſum Pontifex Martinus eam exactionem induſſerat. Cromerus de rebus Polonia libro 18. & 19. Cochlaus historie Hufſitarum libro quinto. Dubrauius histor. Boem. lib. 26.

Functus hic annus fuit, in primis morte duorum Regum, scil. Henrici Angliae, & Caroli Sexti Galliarum. Di- ximus superius. Philippum Burgundionum Duce, vt paternas cadis in Carolum Delphini & coniutorum acer- rimus vindex eſſet, Regem Carolum, Reginam, Catharinam pueram, Regiam urbem, ſequē & ſua Henrico Regi Anglo promiſſe. In nunc, & ciuitates discordias laudaſi potes. illa Regem ē liberò ſeruum fecerunt. Catharina Anglo nupſerat, & matrimonij tabulis cautum erat, vt gener ſocero in Regnum ſuccederet, Carolo filio per hunc modum exhaere- dato, quod legibus fieri non poſſe videbarat, ab eo patre, qui nec mentis compos, nec ſui iuriis conſeruerat. Additum fuerat, vt etiamnam Carolo Rege viuente, Henricus Re- toris Galliatum titulo ſumma rei in Gallis p̄fæſſet. His rebus gestis iſte vxore abducta in Angliam redierat, reli- cto in procuratione rerum Gallicarum Thoma fratre, Clarenſi Duce, Coronata more maiorum, in Comitio Regni ab Henrico Cantuariensi Archiepiscopo Catharina, cum poſtea in Andibus ab exercitu Caroli Delphini Thomam occiſum intellexiſſer Henricus Rex, ſuſcepto iam ex Ca- tharina filio in Galliam tranſmisſi. Conatus eſt Martinus Papa, iſtud quicquid fuerat diſcordiarum componere. Ea proper Nicolaum Albergatū Bononiensem Epifcopum in Gallias ire iuſſerat Nunciū, qui arma ē manibus pugnaci-

extorquerat. Nihil efficere potuit. Vario euentu inter Regem & Delphinum pugnatum. Henricus Rex inibi bellis aduersus Delphinum intentus, Quarto Calend. Septemb. obiit, in horis Vicennariis, *Vizam lib. 6. hisp. Bonon. Massonius lib. 4. Annal. Franc. & Pet. Aemil. in Carolo 6.* Situe labore fractum, sive coeli gratae affectum, febrem contraxisse & ex eadecessisse, narrat *Polydorus hisp. Angl. lib. 22.* Motbo, quem sancti Fiacrii vulgus esse credit, defunctum esse, affirmat *Guagninus lib. 9. hisp. Francor.* Eam rem confirmat *Hector Boethius*, caulamque memorat hanc fusile. Briam in Gallis inuidens Henricus, cum alia cuncta fide populus fuisset, inter cetera Diui Fiacrii agros vastauit, ablatis quoque ex templo eidem Fiacrio sacro, quod in Meldensi est territorio, vasis sacris. Itaque postridie iactus morbo, quem Diui Fiacrii Galli nominant, nulla ope humana curari potuit, medicis omnem quam poterant curam adhibentibus. Quamobrem percutentes, quidnam id mali esset, quod tanta difficultate tolli non posset, respondeunt, *Diui Fiacrii morbum esse. ac denuo rogans: Quis nam is esset Fiacrius?* responderunt, Scotorum olim Regis filii. Tum ille: *Huius, inquit, nationis viri in nostrum credo exitium nativum, qui domi, forisque, viui ac mortui, imo etiam in Diuorum relati numerum, æque nobis infensi sunt.* Inde Corbolium delatus, corruptis ex morbo intestinis, tandem extintus, ac inde in capsa plumbea in Angliam vectus est: arque ad sacram Regum sepulchrum preciosissimo apposito monumento se pultus. *Sutorum hisp. lib. 16. Thomas v' Alvinghamus* hoc de eius extrema ægitudine, morte, & funeralibus, rudiore stylo reliquit. Rex itaque diutina intemperie, quam ex nimio & diuturno labore contraxerat, interim incidit in febrem acutam cum disenteria velimenti, que in tantum vires eius consumpserebant, quod medici eidem medicinas aliquas intrinsecus apponere non audebant, sed de eius vita penitus desperabant. Cernens igitur Dominus Rex sibi mortem proximam imminentem, conuocatis suis Ducibus, & aliis qui adesse poterant, pro Regnis tam Francæ, quam Angliae, ac Ducatu Normaniæ sapienter dispositis, testamentum confecit, & debita sua de suis thesauris & iocalibus superabundantibus soluenda constituit, sumptisque viuisci Corporis Dominicæ, & alii que ad christianum pertinent Sacramentis, in vera penitentia, fide recta, spe certa, & charitate perfecta, & bona memoria, hunc seculo & suis valefaciens, animam suam suo reddidit creatori penultimo die mensis Augusti, postquam regnasset novem annis, quinque mensibus & 14. diebus, tibique similem inter christianos Reges vel Principes non reliquit, unde eius mors non solum à Regnicolis Angliae & Francæ verum toti christianitati non merito erat defenda. Fuit enim pius in animo, rarus & discretus in verbo, prouidus in consilio, prudens in iudicio, modestus in vultu, magnanimus in actu, constans in gerendis, in peregrinationibus sacris frequens, in elemosynis largus, Deo deuotus, Ecclesiæ Prælatos & ministros promouens & honorans, belliger quoque insignis & fortunatus, qui in cunctis congregatis bellis semper victoriam reportabat. In Ecclesiæ confundiendis, & monasteriis fundandis magnificus, in donis sacris munificus, inimicos fidei & Ecclesiæ super omnia perseguens & impugnans. Rex Francie Carolus, auditâ morte sui generi, post solennes exequias & Missas in sua capella pro eius anima solenniter celebratas, accessito eius editio suorum Prælatorum & aliorum dominorum, qui concordia nuper inter Regna Francie & Angliae confenserat numero copioso, fecit eandem concordiam coram ipsis perlegi, & tam suo quam illorum iuramento super Corpus Dominicum & sancta Dei Euangelia denuo confirmari. Omnes præterea pene Francigenæ, qui eiusdem Regis Anglia æquum & discretum regimen post turbulenta & improbabam aliorum tyrannide experti fuerant, planè maximo condolebant, præcipue Parisienses & Rothomagenses, ciuidem Regis corpus in funeralibus obsequiis, legitime, & oblationibus pro eorum virtibus multipliciter honorantes, offerentes auri summas maximas pro eius corpore inter eodem tumulando, pro eorum honore & solamine singulati. Sed hoc fieri non poterat, pro eo quod testamentarie primitus legauerat, se apud Westmonasterium tumulandum, quod postmodum ut sequitur, honorifice compleverunt. Congregato interea apud Parisium & Rothomagum magno consilio virtusque Regni, Dominoq; Ioanne fratre Regi, Duke Bedfordia & custode Ducatus Normaniæ, ac Domino Duke Burgundia Regente Regis & Regni Francie, prout idem Rex Anglia viuens ordinauerat constitutis, nec non Comite Salisburieni, Comiteq; Southfolcia & aliis pluribus proceribus, ad tutelam castrorum & villarū inhibi relictorum, reliqui pene Comites & Domini cum Regis corpore, & Regina, Calesiam, deinde in Angliam redierunt, premissis Regis thesauris & iocalibus, in turri Londoniensi conseruandis. Regis quoq; exequis apud Cantuariam, & S. Paulum Londini, & Westmonasterium, ut tantu Princepem decuit solemnitatem celebratis, incepturn fuerat Parlamentu auctoritate & brevibus Henrici Regis Angliae sexti dicti Regis filij, pridem summoniti apud Westmonasterium, presidente eidem eius auunculo Domino Hunfrido Duce Gloucestria, prius Custode Anglia ex Commissione dicti Regis. Infra quod Parlamentum solemnes exequias Regis, ab omnibus statibus, ut prescribitur, fuerunt celebratae. Cuius Regis mortui apparatus si scire libeat, talis erat. Superposita namq; fuerat cista, in qua corpus eius habebatur, quedam imago statuta & faciei Regis mortui simillima, chlamyde purpurea satis longa & larga cum furrua de Erymn inducta, incepturn in una manu, & pila rotunda aurea cum cruce infixa in altera, Corona aurea in capite, super capellum Regni, & sandaliis Regis in pedibus impositis. & taliter eleuatus fuit in curru, ut singulis videtur potuisse, ut per hoc mœror & dolor accresceret, & eius amici & subdi pro eius anima Dominum tenerius exorarent. Ferrur etiam mille torticos magnos, per venetabiles personas circa eius corpus delatos, & pannos aureos, & sericos pro eodem oblatos. Adducti etiam fuerunt ad maius altare Westmonasterij tres dextrarum cum eorum servitoribus, ut moris est armis Regis Angliae & Francie optime armatis, & servores inibi expoliati, arma vero integre oblatæ, vexilla insuper circa corpus defuncti ferebantur, quæ armæ sancti Georgij, Angliae & Francie, ac imagines sanctæ Trinitatis, & sanctæ Mariæ continebant. Sicque corpus dicti Regis sive ad Monasterium fuit deductum, & ministerio Praelatorum, & Procerum Regni, inter Reges Angliae, ibidem inter feretrum sancti Eduardi, & Capellam sanctæ virginis, loco quo reliquia ibidem fuerant reconditæ, honorifice tumulatum, ac Parlamentum continuatum. *V' Alvingham, in Henrico Quinto.*

Eodem anno, ad 12. Calend. Nouembr. decepsit è viuis Rex Carolus Lutetia in ædibus Fani Pauli, cuius principatus annos habuit 42, sed omnes fere calamitosos. Factæ illi exequiae ad SS. Virginis, in quibus hostia fecit Constantiopolitanus Patriarcha: fed nemo Regij sanguinis interfuit, præter unum Bethfordium. Interfuisse refert Engerramus sexdecim millia inopum, qui singuli ternos albos accepserunt Regales. Conditus cum maioribus, ad sancti Dionysij. Carolus Delphinus die uno pullatus erat, nullisque iustis parenti factis, sumpta purpurea Regem dixit, ultima stirps Caroli Sexti Regis, reliquis toxicis sublatris a parricidio. Ita rursus duos habuit Gallia Reges, quum & ab altera factione Henricus puer Rex baptellatus. Mensi Julio præcessit Carolum, Michaelis filia, Philippi Burgundi vxor, in primo flore ætatis defuncta. Eamors non modo Gandavum, ubi decepsit, sed totam Flandriam reddidit attonitam & tristem. Amabatur quippe hæc Princeps ab omnibus maxime, ob animi dotes, singularisque eius virtutes. Pia cum primis erat, modesta & religiosa, liberalis, elemosynis aliisque piis operibus continentia intenta. Condita est in Monasterio Diui Bauonis ante maximum altare, iuxta Diui Liniani reliquias, quem in præcipuo habebat honore. Rumor erat datum illi toxicum ab Ursula Toparchi Villæ-veteris vxore, quæ admodum erat illi familiaris, adeo ut anulus seu sigillum eius illi fuerit creditum. Hanc Michaelis iam agrotans, sua familia abdicat. Patet facta impia rei fama Gaudenses mitum in modum confernati, centum & viginti è veltigio armatos miserunt, Ariam, qui Ursulam fugienter retraherent,

Gandavumque perduerent, ut dignum in illam ederent exemplum. Sed nihil obtinuerunt armati. Gouinus à Venter-villa familiaris mariti Ursulae veneficam protexit, il-lanque se ad Philippum Duceum ducturum promisit, vt ipse de illa quæ volueret statueret. Ita illi milites Gandauum reueterunt, parsque illorum in custodias à Senatu coniecta offenso nimis quod illam non adduxissent, nec minus offendit Gudentes Senatui ac Prætori Arienſi, quod illam mitri non curaserit. In exilium ire iuſſus à Gandenſibus Dominus Robacensis, quod cum familiaris esset Princeps non diligenter eam custodiſſet. Hunc Philippus reduxit, nec ſuſpetum habuit: grauis tamen de coniuratis ac patricidis erat ſufpicio, qui nunquam non moliebantur graue aliquod malum domui Burgundicæ. Hinc maiores nati motus, quibus fedandis oportuit defudasse Martinum Summum Pontificem. Meyerus annal. Fland. lib. 16. in Philippo Burgundione.

In Hispaniis, hoc ipso anno, Ioanni Regi Castelle, non nihil turbarum. Coniectus in custodiam fuerat ab Henrico, Duci Iacobi militia Magistro. Inde fuga clapsus, Montalbanum, in arcem Tago anni imminenteſ ſe ſubduerat, vbi tam graui obſidione ab eodem Henrico opprefſus fuerat, vt annona deficiente, non ſolum iumenta equi-que prophanas, ſed etiam nonnulla ſeda in cibum verfa fuit. Tandem Toletani Praefulsi, & aliorum procerum opera obſidione ſoluta, irerum Henticus copias in Regem duixerat, dolore percitus, ob Villenæ principatum ab incolis denegatus, & illud abrogatum, quod de Duci Iacobi di-ſtione erat conceſſum. vt haereditaria Henrici posteris eſſet. Non multum aberat à pugna, niſi Luper Mendoza Com- poſtellanuſ Epifcopus authoritate Pontificia interceſſerat. Eleonora quoque Regina, de Henrici filiū ſalute ſolli- cita, vltro citroque comandeando, ad depellendam impen- dentem tempeſtatem contulerat. Persuafum Henrico vti copias dimitteret, pelliſimi exempli rem eſſe diſtinguitibus, armis extorquere velle, quod legibus & aequitate poſſet. Arma tenenti, quid dari poſſe: cum portius maiestatis cri- mine teneretur. Deponenti, omnia ex ſententia obueni- tura. Regum patientiam exacerbare, paucis impune ſuſiſe. Tardus impetus habere, ſed vehementes, exitiā ſuſiſe. Sic in praefens diſceſſum fuerat ab armis. Rex tamen iniuriatum memor, hoc pacto vindictam ſumpſit. Madritum generales conuentus indixit huius anni 1422. principio. Aderat Ioannes Aragonius, aliique viri principes magno numero. Toletanus Praeful valetudine impeditus ad eſſe non potuit. Henricus & ſocij, cum vi à Rege pararetur, niſi ad conuentus accederent, conſilio inter ſe communica- to, vt Henricus & Garsias Manricus irent, Daualus atque Petrus Manricus refiſterent, ſeſque locis tutis tene- rent, inter ſe decreuerunt. Idibus Iunij, Henricus, Gar- ſiaque, Madriti praſto fuerunt, exce, tis hospito atque liberaliter habitis, proxima luce cum Regem ſalutariſt, in aream eius acciſſiſſent, vincula iniecta ſunt. Hentici cuſtodienda cura Garsia Toleto Otepſia Regulo de- mandata, Moræax, cuſtodiæ deſignata. Vrg. litanus Comes, qui à ſuperioribus annis in eaarce ſeruabatur, Madritum translatus eſt. In conuentu, maiestatis laſa poſtulati ſunt, quaſi conſilia prodendre rei publica cum Mauris perpe- tuis christiani nominis hostiibus communicarent. Qua- tordecim epiftolæ Magiftri equitum ad Iuzephum Re- gem in eam ſententiam producēt, recitatæque. Atrox id crimen iſum eſt. Henrici, Garsiaque bona, iudicium ſen- tentia publicata. Idem ſancitum de Petro Manrico, quid ei rei ſanam Turiasone abierat, atque de Daualo Ma- gistro Equitum, qui rebus deperatis, cum Catharina Hen- ricuſ vxore, Seguram prius locis præruptis in Conſtantinum ſitum oppidum, arduumque ascensi ſe contulit: deinde in Valentinos fines ſuga dilapsus eſt, ampla ditione relifta, quam in Castella obtinebat, Ariobriga, Ariona, Osorno, & Ribadeo, Candeleda, Arenis, aliisque oppidiſ magnu- numero, vnde Daualorum familiæ, ex magnis diuitiis, magna que potencia in præcepſ abire capi, ex aliena ruina, vi- fit, crenere alij, Fagiardi, Henrici, Sandouali, Pimenteli, Stuniac. Suspicio ſuit eas epiftolas conietaſ ſuſiſe: & ma- gni authores teſtantur, Ioannem Garsiam qui Daualo à

Commentariis erat, quæſione tormentis habita, eā ſe compoſuſſe confeſſum: ſed id ſuppreſſum, quoniam Re- gis erat & Procerum aliorum. & de confeſſo tamen, tan- quam de coniucto rerum capitalium, ſuppliū aliquan- to poſt ſumptum. Certe Alnarus Luna iam tunc Regis po- tēns, & ſolus ad ſumma potentiam vnde maiori impetu poſte paſcipitareſt, emadere fatagens, conſiliorum an- thor, in locum Danali Magiſter Equitum ſuffeſtus eſt. Gonſaluuſ Mefſia Diuſ Iacobi militia, pro Magiſtro mo- derator, cum libera deſerendī poſteſtate creatus. Ca- piutorum liberandorum cauſa, Martinus Papa, Petruſ Fu- xum Cardinalem Legatam in Hispanias deſlinauit, qui pa- cem inter Regem & principes Regios aequis conditioni- bus componeret. Obiit inter haec ex diuurno morbo, Coopluti ad 12. Kalendas Nouembriſ Archiepiſcopus Toletanus. In defuncti locum Ioannes Contrarius To- letanus Decanus, patria Riaciensis cooptatus a Collegio, Romam continuo abiit, vt electionem Martino Pontifi- ci probaret, vti erat more ſuſceptum. Surita annal. lib. 15. Marianalib. 20. cap. 12. Rodericus Santiuſ rerum Hispaniarum parte 4.

In Brabantia, aliquid hoc anno emerit, quod curam Martini Papæ depoſceret. Ioannes Banatus, ex Leodiensi Eiſcupo, ducta Iacobia Hannonia Hollandiæque Comi- te, durius aliquantum erga vxorem leſe geſferat. Enim- ter remotis Hollandicis martronis, virginibusque, quibus illa a pueritia affueverat, ipsa inuita, alias cadiuinxerat: ne- que quicquam, Margareta ſocru interpellante mutare vo- luuerat, à conſilio Euerhardi equitis, duruſ in priuina ſen- rentia perſiſtens. Eam hominis pertinaciam detexta fo- crus, Iacobam ſecum Canoyam Hannoniæ abduxeſt, cuius diſceſſio nobilitatem Brabantiam in primis male ha- buerat. Secuta eſt Ordinum contra Duceum conſeſſio- tio, & exinde de puniendis iis deliberatio, quorum con- filio & vxori duriſ, & nobilitati vrbibusque inimicis Dux effectus fuerat. Iacoba, hoc anno, inſtantibus proximis ſuis, mariti ſui conſortium auerſata, ex Hannonia Cale- dum ſe contulit, illincque in Angliam enauigauit. Mo- que miſſis Romam Legatis, Duci diuortium oppoſuit, adulterina dicens ea diplomatam, quorum virtute co- gnationis vinculum inter eos erat ſolutum. Dux Romam citatus, Epifcopum Cameracensem, & Ioannem Bonum Brabantia Cancellarium eo miſit, vt cauſam nuptiatum contra Iacobam procuratores defendenter. Atilla, non ex- pectato litis fine, Humfrido Gloceſtræ Duci nupſit, Hen- ricuſ V. Anglorum Regis fratri. Petruſ Dinauerum Braban- tiarum lib. 18.

Ad finem huius anni, ingens dolor exundatione Ty- beris Martini Pontificem exceptit. In peruigilio ſancti Andriæ adeo in immenſum Romæ crevit, vt per portam Flaminiam ingreſſuſ, totam vrbem in planu ſitam inundauerit, templerum Pantheon vſque ad altare maius re- pleuerit. Decrefcens autem biduo poſt, multa animalia paſſim ſecum traxit, multaque ciuibus damna intulit, qui non ſecus per viros nauigabant, ac per alueum Tyberis fa- cere conſueruerunt. Platina in Martino V.

Non intermiſt interim Pontifex curam vniuersaliſ Ecclesiæ, ſed quod pro reformatione Eccleſiaſtica disciplina, proque aliis neceſſitatis rei publica christiana, ex ſen- tentia Patrum Constantiſtum, in quintum proxime in- ſequente annuſ indixerat Papiæ in Inſubria Conſcilium, datis hoc anno ad Reges & Proceres christianos, & in pri- mis ad Prelatos Ecclesiæ litteris vniuersiſ & ſingulos ad congreſſum initiauit. Ha litera cum in Synodo Angli- canæ Ecclesiæ publicarentur, Cleri Nunciis ac Procurato- ribus ad Conſcilium profecturis, prouifum eſt ex syno- dali decreto ſubſidium. In hac Synodo Henricus quidam Webbe, qui ex licentia ſuſa turba Wiccleſitariuſ prodi- rat, & in Wigornienſi diocesi ordine Clericali legitime non recepito diuina ministrare, & prædicare aſuſ fueraſt, paenam fulſum adiudicatuſ eſt. Itaque in tribus Cathedra- libus Ecclesiæ, Paulina, Wigornienſi, & Bathonienſi, nu- dus in processiōnibus, virgiſ verberibusque publice ca- fuſe eſt. In eiusdem Synodi extremo, Henricus Wic- pre- biter quibusdam dogmatibus renunciare coaſtus eſt. Au-

dor antiquitatum Eccleſ. Britannica. Ad hos errores VVic- clephitarum extirpandoſ, plurimum in Anglia contulere tempeſtate, viri aliquot Illuſtres ex Ordine Carmelita- no. Ex his primas tulit, Alanus de Linna, patria Norfol- cenſis, in academia Cantabrigiensi Doctoř, Philoſophus & Theologus in ſignis, qui ſubtiliter diſputando, dilucide docendo, eruditè conſcionando, ſibi magnam laudem con- cilianuit, multis parem attulit vtilitatem. vir mira induſtria, & nullis laboribus fatigabilis. Sacras ſcripturas indeſcri- fa diligenter peruoluit, & in diuinis eloquiis multa diſſi- citoria explicando reddidit faciliora. In hoc conatu opti- maniam viam ſecurus, alia cum aliis ſacra ſcriptura loca con- ferens, & ad antiquos Eccleſia Patres, ſanctosque Doctořes recurrens, nihil temere, ſuoque foliuſ ingenio nixus, interpretatus eſt. Sacras etiam traditioſ, & perpetua doctri- na Catholica ſuſcepit, nobilitati & plebi perniciem indu- cere: priuilegium experimentum ſuę tyranndis ſumere ſole- ant, ab Eccleſiaſtice libertatis oppreſſione: que ſi eis ſuc- ceſſerit, nihil reliquum erit, à quo manus suas cōtinendas purabunt. quippe ſpoliatis rebus Deo dedicatis, nobili- um & aliorum ciuium bona non amplius ſacra ſancta per- manere poterunt. neque enim hominibus parere poſſunt, qui Deo iniurias facere didicerunt. Non diu impu- ne illis fuit, qui perfonas & res Eccleſiaſticas, Erici Re- gis cupidati, conſilio poffimo prodiderunt. Postquam e- cteſinam demonſtrauit. Selectiſſimos præterea quofq; cu- iulque atatiſ Scriptores perlegit, ac quid quicquid ſuo tem- pore crediderit, docuerit, tenuerit, ſcripferit, accurate no- rauit: & omnia, vel ad documenta fidei, vel ad mores recte formandoſ, omnemque vitam bene inſtituendam, pie, prudenter, eruditè retulit. Quod autem præfatos Doctořes non perfunctorie percurri, vel curſu legerit, ſed lumina cum attentione perlegit, argumento eſt, quod indices quoſ tabulas ille vocat, in pleroque incredibili ſe- dilitate compulerit: ex quibus omnia melioris nota, a- pud quemque Doctorem ad locos communes referuntur, & non diſſiſtulerit querenti inueniuntur.

Richardus Graſſalus Oxoniensis Doctoř, Richardus Snetiſhamus eiudem Academia Cancellarius, Iohannes Langdenus Monachus Benedictinus, eiudem Vniuer- ſitatis Theologus, Iohannes Luccus Maioris Eccleſia Oxoniensis Praepofitū, iſto codem tempore doctriña & e- raditione præfantes, propter ſacratum litterarum periti- ati, meruerant ab Archiepifcopo Caſthuariensi deſigna- ri, VVicclephi & aliorum ab haereticis male diuulgatorum librorum Cenſores. Graſſalus ſcripſit librum, De dilata- tione Fidei. Snetiſhamus contra quodamſ articulos VVic- clephi lib. 1. Langdenus ad Epifcopatum Roffensem cue- datus, nonnulla eodem argumen- to. Luccus, Dialogorum ad Thomam VValdentem lib. 1. Thomas ipſe VValdemus aliquid inſignes tomos contra VVicclephos, Huſitas, Lolardos, & alios haereticos, tantuſ existimatioſ apud Anglos, vt Carmelitani Romani ad Martinum Quintum miterint, rogatum, qui illos libros authoritate Apoſtolica comprobaret, eo fine, vt poſſent maiore ſuę vtilitate in publicum prodire. Pithens de illiſtribus Anglia Scripto- ribus.

Eodem Anno, Iohannes Gerechinus Archiepifcopus Vpfalenſis, ab impiis occiſus, multa ſigna ostendit ſancti- tatis vita. Natus hic patre Dano, & præclaris naturæ & for- tunæ dotibus ornatus, tantum industria & eruditione apud Regem Suecorum valuit, & ut ſummo Archiepifcoputus fa- ſtigio dignum iudicari. Ad eam dignitatem à Gregorio 12. Pontifice Maximo euectus, & pallio Archiepifco- pali ornatus, non multam operam poſuerat, in libertatibus Eccleſiaſticas, arque populis ſuę cura Pastorali commiſſis, ab iniuria & tyranndi vindicandi. Regnabat tunc apud Suecos Ericus, ex Pomaranie Ducibus, Margarita Regina ex loſore nepo, ſi quis alius, atrox & ſeuerus, quippe ex Suecia tradunt historię, ſolitus & vanis moribus de- ditus, parum recte de fide Christiana ſentire videbatur; eratque promptus ad haereses & ſchismata, pati pendens ſe à Catholicis Eccleſia vnitate ſeparari. proinde omnia illa, que prius per diuinum numen iurauerat, non ſolum nul- lū curare, ſed penitus contemnere ceperit, factus ſimi- lior duris tyranndis, quam Regibus modeſta & benigna- tate conſpicuiſ. Prima audacia in inviolabilem Cleri li- bertatem prorupit. Quiquid enim libertatis, aut priuile- giorum ipſe Cleri à diuina lege, aut humano iure, vel pa- ſtico Christiane Eccleſia contentuſ, ſue Regum ac Principiū induſto habebar, id vel caſtauit, vel ad ſuum modum

liter occisorum, in locaumentorum trahendis aratis applicate non erubuit: imo inter primas delicias duxit, videre & audire eas inter tantas angustias fatus ex se mortuos abiicere, & rursus atrae apponi, donec mortue; aut semianimes collaborentur. Nobilium procerum coniuges aut liberi, charissimis parentibus ortati, nihil gratiae, aut consolationis auge, prater durissimam atque inolerabilem seruitutem impetrare potuerunt: ne sola Roma suos Tarquinios, aut Sicilia suos Dionysios, vel Aegyptus suos Ptolemaeos habuisse videatur. nam Iusso tam insolenter se gessit, ut confusoribus aliorum nuptis, ac filiabus, prescriptissime pudicitiam, atque in prostibula relegasse videtur, corruptisque Matronarum fulcris, ne totis quidem virginibus abstineret: prorsus ut non ad regendam, aut servandam sed ad prædandam, perpendam, sceleribus polluendam, & in solitudinem redigendam missus aut natus visideretur. Tenebatur, pro officio Paforali, Ioannes Archiepiscopus, pro domo & populo Dei contra tyrranidem exurgere. Ceterum ab Erico, violentius quam iustius in Ecclesiastis Metropolitanam impositus, magis Regium Satellitem, quam vigilanteum Pontificem aliquot annis egit. Exinde vix maiore viuendi licentia, quam integrum Pontificem oportuisset, etiam ipsi Erico inuisus esse meruit. Ab hoc ipso Regepud Martinum Pontificem accusatus, causa eius Archiepiscopo Rigeni à Sede Apostolica commissa, anno Domini 1421, priuatus est Ecclesia Vpalenii, in Schalholensem Ecclesiam Islandie translatus. Ibi graues pœnitentiae parres, in expiationem præteriorum peccatorum voluntarie assumens, talem se in excolandis virtibus & diuinis præceptis præstitit, vt in numero bene beatusque viuentium extinaretur. Postremo ab impensis subditis suis occisus, miraculorum gloria diciter illustrali, qui profecto inter felices Pontifices numerandus fuisset, ob magnificientiam, quam in ædificiis sacris ostendit, & præclaras animi dores, nisi suam Pontificiam dignitatem tyrranorum avaritiae succumbere permisisset: quibus dum se nimium subiucere sustinuit, rursus ab eis ad seruitutem & abiectionem omni seruitute viliorum derudebatur: exemplum Pontificibus præbens, ne gloriam suam, quam à Deo eximiā habent, tam vilem existimat, ut tyrannorum obsequiū mancipari patientur. *Olaus in Metropolitano quart. & hist. Gotthorum Sueonumque libro 22.* Successit in Archiepiscopali officio Ioannes Hacquini Gothus Vastenen, qui quantumvis ante assumpcionem suam Monachus esset in Monasterio Vastenensi, vitæ sanctimonia insignis: tam à Patribus Ecclesiæ Vpalensis nequaquam electus fuisset, nisi Rex Ericus sic fieri statuisset. Ipsu enim cum essent viri prudentes, satis cōpertum habebant, eam Pontificiam amplitudinem, non sola opinione sanctitatis, sed etiam multis aliis partibus, & maxime singulari rerum experientias sustentari. Ceterum Rex, satis fore putans quacumque umbra fueri Christianam religionem, scripsit summo Pontifici Martino Papæ Quinto: qui à Regi importune rogatus, hunc Ioannem confirmauit, & pallio Archiepiscopali decorauit, concedens eidem, ut deposito habitu Ordinis Sancti Brigittæ, in reliquum veteretur habitu eorum qui vocantur Canonici Regulares S. Augustini. *Olaus supra in Metropol.*

In Aragonia, apud Grauum, obiit Fr. Petrus Cerdanus, Illyrianus, & Dominicanus Ordinem, sub Magisterio Sancti Vincentij Ferrerij professus: nec non sanctitatem eiusdem & doctrinæ vere studiosus. Par ei cum Vincentio concionandi labor, pro salute animarum feli ciissime suscepimus. Aequalis contentio virginitatis seruandæ, & summa virtutum consequenda. Virginem obiisse affirmant, qui narrant, campanas in eius obitu sponte per miraculum sonuisse: cadaver in sarcophago iacentem examine, luce cœlitus delapsa illustratum circumdatum que sive: populos mortis eius ignarus, nescio quo instanti interne commotus, hue atque illuc, donec Sanctum defunctum reperirent cursitasse: miraculus quamplurimis vita funerum claruisse: neminem, qui patrocinium eius, & praesertim in febribus quartanis implorauisset, non consecutum sive sanitatem: & non fecit at-

que si in numerum Sanctorum relatus fuerit, cultum peculiarem à populorum deuotione obtinuisse. *Franciscus Diagui in histor. Provinc. Aragon.*

ANNO CHRISTI 1423.

Martini Papa Quinti Sigismundi Regis Romanor.

Anno 6.

Anno 13.

Iam aduenierat tempus, in Concilio Constantiensis à Martino Pontifice & Patribus prescriptum, quo Concilium Papæ apud Insulæ celebraretur, ad reliquias schismatis extirpandas, ad hæretes blasphemias reprimendas, & ad veritatem restituendam Ecclesiæ disciplinam. Placuit Martino, sentientibus etiam Cardinalibus omnibus, qui illud inchoarent Prelatos aliquos premittere. Missi itaque sunt Papiam, Petrus Donatus Archiepiscopus Cretensis, Iacobus Camplo Episcopus Spoletinus, Petrus Rosatus Aquileiensis Abbas, & F. Leonardus Florentinus, Fratrum Prædicatorum supremus Magister. Ex transalpinis Regnis & prouinciis, præter duos Abbates Burgundos, & Ioannem Baftonum instituti Carmelitani religiolum, à Clero Anglicano missu, nemo adhuc venerat: illi tamen Legati Pontifici, cum nonnullis Prælati & Episcopis Italiae Concil. inchoarunt. Differit rem in aliquot dies libuit, donec ex omni natione aliquis superueniret. Sed neq; ex Gallia, neq; ex Germania, neq; aliunde quicquam comparebat. Parci namque momenti id fore putabant, q; sine frequenteribus suffragiis, & numerosiore autoritate esset inchoatum. Sed ecce dum hos expectant, tanta repente pestis Papiam invaserit, ut præsidentes Concilij mutare locum & tempus coacti sint. Ergo ex sententiâ Pontificis, placuit omnibus Senas migrare, quo maior iam ex omni natione multitudo quam Papiam conuenit. *Patina in Martino V. Pictus ad Angl. scriptoribus.*

Conabantur Florentini, Senensem gloria inuidentes, cœtum Patrum ad suam Vrbem pellicere. Huic rei, Senas pestilentia contagione infectas, rerum omnium laborare inopia, ac præterea tanta multitudinis quanta ex viuera Europa confluere, non omnino capacem. Ciuitatem Martino Pontifici vix non persuaserant, vt eos qui iam conuenerant Patres Florentiam commigare iuberet. At Senenses missa legatione, favam à Florentinis sparsam—pud Pontificem diluerunt, priorisque propotiti tenacem reddiderunt, qui datis ad Patres vndique congregatos literis imperaret, bono numine Concilium auspiciarentur, ea qua par foret solennitate. Pollicebarunt præterea Patribus, ac Magistratu Senensi, se ad proximos Septembres dies, vna cum Cardinalium Collegio affuturum, vt sacro cœtu more in Ecclesia Catholica recepto præsideret. Etiam maiorem partem suppellestis Pontificia Senas præmerat. suoque meratores, qui & aulam adornarent maiestate sua dignam, & cuncta omnia in aduentum suum necessaria prepararent destinauerat: vnde omnibus certissima spes iniecta promptissime illius voluntatis ad Concilium rite celebrandum.

Die 22. Augusti, in Basilica Princeps Senensis, Praes Concilij Pontificis, sacræ de Spiritu sancto operatus, supplicationibus per vicos & plateas Vrbis publice peractis, auspicatus est Concilium. Biduo subsequenti, eadem supplicationes ad maiores Vrbis Ecclesias continuatae. Interim ingens numerus Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, Prælatorum, Oratorum à viris Principibus missorum, nec non Theologorum & Iurisperitorum ex omnibus prouinciis Europeis quotidie successebat. Habita aliquot sessiones: in quibus Fidei Catholicæ, contra id temporis VVicclephitas, Hussitas, Lollardos, Admaritas, Orebitas, & alios hæreticos, Patres vñanimi consensu, cerissimis argumentis constabiliuerunt: sententiasque sive in Romano, sive in Pisano, sive in Constantiensi Conciliis prolatas, sive à Ioanne 23. Alexandro 5. Gregorio 12. & Martino 5. probatas, contra perfidos iterum prouinctauerunt, necnon bellum sacram in hostes Religionis & Ecclesia Catholica edixerunt.

September

III. Ob Parti
et cordia
dissoluatur
Cone.

I. Conc. Pa-
pæ, quæ
postea se-
nas trans-
latum.

September precipitabat, quo Martinus aduenire proponerat: cum profectibus re publica Christianæ osor totius boni Sathan inuidit, & inter haec tenus concordes Patres cantam discordiam seminarunt, vt Prælati Conciliates, & inter se, & à Præsidentibus Pontificis dissidere incepint, in re non leuis momenti. Non defuerunt, qui pridianum contagionis metum inuicent, alij, qui Pontificis aduentum vt dubium eleuarent: alij qui tumultus belli circum circa glificantis adducerent. Eo rem adduxerunt, vt & Martinus accedere Senas vereretur, & multi ex Patribus, dum nemo foret, qui authoritate præsentiore contineret, unde venerant reuertentur. Et quamquam Colonensis Archiepiscopus, maiori apud Reginam gratia & auctoritate q; honestum esset, iniufi cœla accedētem capi iussit: mox ad portam Capuanam, vt Ioannam in ordinem redigeret, cum armari aduolant. Portis clausis, ponteque sublato viatuum periculum, Alphonsusque repulsus est. Sagittis deinde & missilibus pugnatum, non absque Regis periculo. Ab iis initis ventum ad manus, diuisaque studiis ciuitate, in ipsis plateis dimicatum est.

Rex Alph. Neapolim in suā potestatā redigit.

Melior initio fortuna partis Aragonia fuit. Vrbe in potestatem redacta, diteptaq; atq; incensa magna ex parte, arx vbi Regina erat circumsesta, supremoq; conatu oppugnata, loci firmata, præsidiiq; fide stetit. Præsto cum Regina affuit Sforzia, c; propinquo, vbi castra habebat in uitatus: tū Alphonsus è Sicilia Bernard. Cabrera, è Catalaunis classis, in qua duæ & viginti rostratæ naues, octo onerariae erant. Ea classis ad quarum Idus Iunias huius anni, Neapol. apulsa, Aragonias vires quæ labare cooperant confirmavit. Denou intra Vrbem dimicatum: nouæ cædes, nouæ direptiones factæ. Regina Avernam deducta, quam prosequebatur Sforzia cum præsidio militari: ad quinq; millia cités studiis sua professi. Capti orum permutatio facta, Caraciolumque redditus libertati. Ventum ad extremum, Regina Alphonsi adopti onem, vt ingratis animi recidit Nolæd 11. Kalend. Iulij. Ludonicum Andegauensem tertium eo nomine, secundi filium, Roma euocatum, in eius locum substituit, ac Calabria Duce renuntiavit: qui principatus Regni destinatis hæredibus dati consuevit. Autores consilij, Sforzia Caraciolumque pars, momētis magna inclinationes fuit, in omni rei publicæ parte, in bello ciuili maxime, quod opinione hominum, famaq; gubernatur. Fortuna Aragonia partis ex eo conuerla, immutataq; Bracellus quem Sforzia opponeret, ab Alphonsio, è Vestinis, vbi ille Aquilam obsidebat accersitus, venire recusavit: seu diffidetia viatoris, seu spe eius Vrbis occupandæ, totiusque vicini traetus.

Ergo Alphonsus necessario in Hispan. nauigare constituit, ager more impatiēsq; ad noua belli subsidia colligenda: rameti alia species erat. Henr. frattis à vinculis extinēdi. Petrus alter Alphonsi frater, rebus, bello paceq; præfectus, ad quem Imperij summa rediret. Iacob. Caldora, aliiq; ex vtraq; gente Duces adiuncti. Caieta priuatum Anton. Luna præpositus, filius Arraldi Luna Calataberota Comitis. Alphon. confessa classem, in qua triremes decē & octo erant, oneraria duodecim Neapol. soluit Octob. mensē dimidiato. Iniquum anni tēpus erat. Itaq; coortis tēpestabat. disiecta in varia loca naues, correto tandem cursu, Massiliam tenuerunt, Vrbem in ora Phocaenæ Provinciæ nobilem, cœlebrem portu, & Andegauensem imperio parentem ea rem pefstate, ruptis catenis penetratum in portu est. pugnatum acriter terra matique ad multam diem. Noctis superuentu Cardone Comes Folchius abstinentum certamine iudicabar: certa pericula esse, ignotas Vrbis plateas, intus hostes, & cūcta in insidiis opportuna: ne si patarent quidē portæ, nisi explorato, nisi luce intrandum negare. Contra Ioan. Corbera, instandum perculsi disputabat: neque dandum spatium, quo vires animosque colligerent. Hæc placuit Regi tentatio, certamine instaurato, magno impetu in Vrbem irruperunt. Multum audaciaq; per tenebras irumpentes fuit: magna rapienti scelerumq; licentia. Illud religiose. Fœminæ incolumes conservatae, quæ ad Diuorum templis conseruerunt: ac ne res quidem quas detulerant ablata: vtrunque Regis edito. Diu Ludouici Episcopi Tolosani Carolo II. Rege Neapolitanogeniti olla ablaca, & Valentiam in Edetanis delata, quo le Rex confecta ad finem huius anni nauigatione retulit: fauens non obscuræ Petro Lune, cui per iniuriam ereptum Pontificatum memorabat, eiusque causam vt coram Patribus Senensi-

Alphon. in Hispan. na uigat.

Massiliam tempesta te pellitur.

Illam vi ex pugnat.

In Hispan. venit & schismatis fœmina renouat.

bus Ora

II. Datur
initium
Cone. Se-
nensi.

Aliquot
sessiones
habita.

V. Recense-
tur origo
diffiden-
tia inter
Alph. Reg.
& Ioan. Re-
gnm & quid
deinde ac-
cederit.

VI.
Fusior pre-
dictorum
& Italie
bellorum
narratio.

Sergian,
Caricolum.
Odiorum
causas in-
ter Alph.
& Reginā
spargit.

Regina ab
Alph con-
forio fe-
reparat.

Sergian.
in vineula
conducitur.

Alph. Regi-
nam cap-
te tentat.

Reg' nam
obdicit.

Sfortia à
Regina in

bus Oratores sui agerent, litemque illius nomine intendenter diligentius commendauerat, Martino Pontifici scrupulo iniiciendo, quod ex renacente disilio, nouis difficultibus Orbis Christianus implicaretur. Hac lib. 20. cap. 13. & 14. Mariana compendio perstringebat, que cum maximis momenti sint, ad causas non tantum dissolutionis Concilii, verum etiam bellorum Italiae, qua id temporis vel vigiliam & prudentiam Martini Pontificis oppidè exercuerunt, vel in gravissimis conariis impedimento fuerunt, necessarium existinuit, ea omnia, & quedam à Mariana neglecta, paulo luculentius exponere.

Alphonso, quæadmodum diximus adoptato, Sergianus Caracolus, veteris potentis ruinam ex illius secundis, catus fortuna prælagitor prospectabat. Iam Alphonsi paratas in se iras, quas magna arte sed intellecta occulcerat, animaduertebat. Iam amicorum cohortem, qua recens afflabat cura, conuersa velificatione dilabi a fœse in hæredem Regni & potentias æmulum videbat. Ad fraudes ergo, non rudes earum artifex diuertit. Suspicionum semina fuit primo & neglectim spargere: mox, vbi Reginæ aures timor amoreque dabant, paulo apertius: ad ultimum, palam odiorum causas inter parentem natumque serere. Monebat præcipue Alphonsi curaseo spectare, vt rerum ipa vivente paulatim portetur. Ambitioni sane, & impietati, studium religionis, castique exempli, confusa latentibus Regum cupiditatibus si paria, prætendere. Eripisse eius voces, quibus significarer, impudicos matris mores sibi coercendos, qui si necessitate natum contigissent, ferendi fortasse essent: nunc adoptione oblaros, emendandos esse. Afferebar ad hæc confirmanda, hatiquaque vana in specie argumenta. Arces, vrbes, opida, castella, qua in fidem rediiffent, Alphonsi nomine recepta. Regulos, Proceres, qui Andegauensem deseruerint, in Alphonsi verba iurasse. Veteres Regiae Dyrrachinæ clientes honoribus exclusi, Goralanos ornari. Itis arcis credi, Vrbes permitti. Vnum restare quod tandem moliatur. Iacobi Comitis Martij exemplo, vt æternis damnetur vinculis Iohanna, solusque regnet Alphonsum.

His atque aliis quæ fœcunda doli officina propignitauila, armatus Sergianus, tantum suspiccionum odiorumque inter Alphonsum ac Reginam sevit, vt familiaritatem primo, tum colloquia, denique domicilium etiam matris natum dirimeret. Nam vbi Caeta redire Reges, quod exente vere huius anni tertij & vigesimi contigit, Iohanna angustiis excusat Alphonso arcam nonam liberam reliquit, sibi Capuanam ad habitandum delegit. Altera res Alphonsi animum vulneravit. Dissimulauit tamen adeo calide dolorem, vt fraudis machinatorem Caraciolum suis artibus decepiter.

Regium Senatum Neapolii apud Calabriæ Ducem, hoc est Regis stirpis natu maximum cogi mos erat, cum Senatus idem Princeps ac præses esset, qui futurus hæres foret Regni. Senatum ergo cum in arcem nouam ad se vocalisset Alphonsum, proinde ac si de gravissimis Regni negotiis esset deliberatus, repente omni vindique clauso acribus custodiis exitu, Sergianem in vincula coniecit, retrumque in carcere illito abduci præcepit. Ipse antequam eius rei manaret rumor, equo vectus, ad Reginam, an exculaturus factum, an illam quoque ut plerique credidere vindicturus, incertum est, properauit. Sed rem totam paulo ante ex vili Bracci mencio, qui diligentiam custodum ipsa fortuna despectatione deluit Regina cognoverat. Itaque præmonitus raptim corporis custodibus, exclusit, non sine tumultu ac cædis periculo aditu Regem, frustra Regium titulum, frustra matris nomen identidem inclamantem, ac modo suam, modo matris nisi admitteretur indignationem minitantem. Vbi nulla spes in verbis reliqua: ad res, & vim ventum est. Perpetua fossa, arcem cingere aggressus est. Vias omnes frequenti milite interspedit, nunciosque tantæ rei ad Reges, ac Principes, summiq[ue] in primis Pontificem Martinum, ad facinus execusandos certos misit.

At Iohanna veterem suum tantis in malis respicere coaet liberatorem, paucis lectissimisque in consilium adhi-

bitis, cum etiam captiuitatis sue Martinum admonuisse, propere Sfortianum ad opem ferendam citatis nuncis euocauit: si id faceret, gratia locum altiore, veteres dignitatum titulos, stipendia amplissima pollicita. Ille vbi quo res loco esset accepit, omnem in celeritate spem positam intelligens, eodem die veterano cum equitatu Neapolim mouit, admirabilique constanza diem totum ac noctem in sequentem itinere continuato, summo mane Neapolis mænia à decimo milliari militibus ostendit. Ibi antequam quicquam hostile tentaret, caduceatorem ad Alphonsum modestis cum mandatis pæmisit: nihil sibi acerbius quam eorum inter se diffensiones accidere potuisse, quorum utrūque perpetuam regnandi felicitatem, pro multis magnifice in se meritis optaret. Orare se Regem, atque obsecrare, vt atque armis abstineat, quæ ut sint iustissima, cum in foeminam sint tamen, eamque parentem, & à qua in amplissimi spem Regni accirus sit, agrevisum iri cuiquam bono non impia. Arma enim uero si ponat, & publica hæreditatij Regni, & priuatum sue consulturum quieti. Si in incepto pergit, orare, ne in deteriore accipiat partem, quod Reginæ ipse præster, qua obligatus sit, fidem. Se nim Reginæ militaturum ex fœdere, quippe quæ prior in iis rerum angustiis ad eum configisset. Nimis audax hæc denunciatio Alphonso visa. Ergo Sfortia renuntiari hoc tantum iussit: Regnum suum, suo se arbitratu moderari velle, non alieno.

Iam antea Rex hoc ipsum quod euenit veritus, copias omnes duce Bernardo Centelia, quatuor diuinas in agmina, venienti Sfortia iussifer occurtere. Id vbi per exploratores Sfortia competit, similque rem omnem ad arma versa, ex Regis responsu intellexit: paucis suis ad optimam prædam hortatus, quam præsentem ex hostibus auto argentoque fulgentibus ostentabat: confessum omnes in suis insit turmas concedere, memoresque pristinae virtutis pugnam expectare. Non diu sene expectata est. Paulo postquam ad suis ordines quisque dilectus erat, Centelia prior pugnandi signum alacri tubarum sono dedit. Inde primum suorum equitum, quod Hispanis ferme Siculique conitabat agmen, ante primos ipse in hostem rapuit. Afsueuerat Hispanicis bellis Centelia, neque ultra Manu equitis infabilem leuemque concursionem expertus, nihil ab Italis militibus durius expectabat. Verum vbi graui veteranorum cataphractorum agmini illatus, nihil trepidationis atrulisse, pelli potius inde vtro se, irritata equorum equitumque ferocia animaduertit: firmatatem horreficens Sfortiani exercitus, flexis habenis in secundum se suorum agmen recepit: minuque quam pro re male gesta pauoris in illud intulit, propterea quod Italica disciplinae complures equites, superioribus astuerti inter Bracchium Sfortiamque præalis secundo illo agmine coniuebantur. Magis ergo utrumque animis pugna redintegrata, hortabatur Centelia, viderent, ne Hispani nominis gloriam spestante Rege, paucis inermibus Italies conculcadam præberent. Dum aliquamdiu pugna hæret, veritus Sfortia, ne duorum, qua integratisti supererant agmina tempora, mox suis prælio fessos, si opportune immitteretur, obrueret: duas selectorum equitum subductas è pugnatibus, tacite in proximum viuarium induxit, quod venerationi Regis sepositum, perpetuam aceria inter Campaniam portam, hortosque Regios, quibus Regium podium nomen est, Carolus Rex e nomine secundus seperat. Inde perfacto post secundum hostium agmen, tunu maxime prælio intentum, muro, improbus, coque terribiliora tergo ac lateribus impressionem fecit. Id vbi quæ fronte pugnabant Sfortiani animaduertere, sublato clamore integrarunt ipsi quoque pugnam. Non tulerg circumfusi iam vndique instantiisque acriter hostis vulnus Hispani. Momento soluta acies: adeo ut antequam duo reliqua hostium agmina occurrerent, secum illud è duplice confitum, vagasolueretur fuga. Horum ruina integratos oppresit. Paucae, hostes reliquos ad opem suis ferendam progressos, turmæ, ferociter aggressæ, illico fine vulnere auerterunt, ac cæco timore impeditos, nonnullis casis, partim ante, partim extra Neapolitanæ vrbis mænia intercepserunt. Nam hoc quoque insignis ad memoriam eo prælio

auxili-
voca-

Sfortia
duces
ad Ap-
mittit.

Acris inter
Sfortian
& Alphon-
Reg. Mil-
ties pugna.

Classis ex
Hispan. ve-
niens Al-
phonsum
recteat.

euenit:

uenit: vt victores eodem cursu quo fugientes sequebantur portas ingressi, nullo auso obstiterunt: quasi ad ludicrum spectaculum, per vicos, ac foras fugientem hostem sequerentur. Quin & ipse Rex suorum viâ clade, in arcem novam sece maturè considerat. Eum nihil cunctus Sfortia, eodem imperio viætricium copiarum vñs, fossa ac vallo operis subitarij concludi iussit. Ita virtute ac consilio clarissime omnium eius ætatis victoria parta est. In cruenta enim illa fuit, & gloria æque ac præda latissima, & qua Regnum ab Alphonso ad Iohannam reuocatum est, ne ipse qui dem hostes iniciati sunt.

E Sfortianis cecidisse primo impietualiquos, Hieronymus Surita, Hispanorum annalium diligens auctor, ex fide obscuri Scriptor narrat. Constantius & antiqua diaria casorum è Sfortianis neutrquam meminere. ex quo in suspicionem nonnulli veniunt, vel neminem, vel opidum paucos è Sfortia exercitū desideratos esse. Id ego in medio relinquo. Praeda quidem ingens armorum, vestium, equorum, omni luxu illustrum parta. Captiuorum numerus omnino insignis. Minoris nota plures trecentis, ex primoribus nonaginta sex numero, vt in vetustis diariis reperio. Inter hos præcipui, dux ipse Centelia, Raymundus Perillus olim Hispania classis Praefectus, Ioannes & Raymundus Moncata, Moslen Baldassæ, Moslen Corelia, neque pauciores ex Sicilia Dynastæ. In his Comites è Vintimiliorum familia duo, Fridericus & Ioannes. Hos aliosque Marco fratri filio custodiendos Sfortia tradidit. Ipse vbi munimenta quibus Alphonsum circumcluderet designauit, praefecti que quamprimum absoluenda comisit, Iohannam Reginam ita vt recenti pugna erat cruentus, ac decoro fædus adiit: à qua effusæ collaudatus, & liberator appellatus est. Sfortia recuperatam illi libertatem, ac maiestatem Imperij gratulatus, Franciscum Mormillem cum Vrbano equitatu, aliquot admixta veteranorum cohortibus, præsidio recuperata Vrbi reliquit: ipse ne victoriæ mora corrumperet, ad Aueriam obſidēdā eodem die perrexit.

Acta haec sunt sexta & vigesima Maij die, qua nulla Sfortia meo quidem in dicio gloriòsior illuxit, sive locum, sive cauam, sive euentum pugnae eo die feliciter pugnatæ respereris. Pugnatum enim est sub ipso maximorum Regum oculos. Causa pugnandi, fides Regibus obligata. Pugnae primum, integræ Regi opes & posseficio. Hæc nobilis illa est etiam apud exterios Neapolitanæ pugna, in qua exquenda, plurium, eorumque idoneorum auctorum fidem fecutus sum. Neq; enim modo Constantius & Sumonius, sed Zurita etiam, quodque grauius est, Bartholomæus Faccius horum temporum æqualis, rem gestam eo quo narramus modo persequuntur.

Fraetum eo prælio Alphonsum, & nequaquam abie & consilia agitant, ex insperato fors, numquam illi viro pertinaciter infensa erexit. Iam pridem ab ipso suscepit Neapolit. expeditionis initio, vires Corsico bello destitutas Neapolim auertere decreuerat. Numerosa ad Corsicu bellum classis per ea forte tempora quibus simulatum semiuam cum Iohanna parente secundo germe extitere, Barcinone adificari capta erat. Eam Rex Neapolim primo quoque tempore crescentibus iam palam suspiccionibus, adulatae discordia dirigi iussit, tandemq; posteaquam postremo prælio profugitus est, in arcemque compulsus, per expeditos homines celeri lembo vectos, præcipitare mortales omnes imperauerat. Sed illa iam curu felicissimo Barcinone soluerat, plenisque velis Narbonensem sinum frequentibus infamem procellis secabat. deniq; quartodecimo post acceptam cladem die, Aenariam Prochitamq; inter, incredibili obtestorum gaudio conspecta, Neapolim, sub ipsa noua arcis propugnacula recentem militem exposuit. Clalem Iohan, Catdona summo cum inperio regebat: nubibus constabat omnino sexdecim, ex iis deceim longæ, reliquæ oneraria. Miles iussu Regis ante arcis fossam tenebit, vt fiduciā virium obſidenti ostentaret. Castra exquisito vali atque aggeris opere communis, quod equitatus Sfortiam vim magnopere Hispanis formidandam didicerat. Nihil interea celabarit à Sfortianis. Iamque simul ac

Regina classis exalto in conspectu fuit, maritimum Vrbis latus vario operum genere communis est. Nam ad easq; tempora totus ille tractus quo mari vrbis alluit, muror caruerat. deinde pro vetere vallo ac fossa, quibus arcem ab initio circumsestam docui, idoneis locis erecta propugnacula, & fitmatæ nouo supplemento militum stationes. Eo res statu dies complures hastæ videbantur, cum singularibus tahtum paucorum ex provocacione certaminibus, ante hostiles Sfortianasque munitiones ludi potius quam bella exercerentur. Sed vt admirabiliter quodam ratione minimis momentis res omnes, sed bellæ præsertim circumguntur: ita ludicru exordio Neapolitanæ rei summa confecta est. Leue contractum erat inter Neapolitanos nonnullos equites, paucosque Hispanos pedites quadam die prælium. Illos nobilis adolescentes ex Orientalium familiæ, hos Iohannes Caus ducebant, ingentis animi Hispanus Centurio. Prælii finis est, vt Neapolitanî post multa fureartis, siue audacia edita exempla, tandem intra mænia minime turpi receptu pellerentur.

Dum tota Ciuitas huic intenta spectaculo, eo concurrit, Hispani milites duo ye: uastam item obseruarunt Vrbis inuincitum applicitam, ad vicinæ cuiusdam domus Solarium inumbrandum. Habuere enim id Neapolitanæ domus frequentissimum, vt quoniam angustissime ea Vrbs habitur, & ad inaccessibilem vndiq; altitudinem omniam indigenarum adueniarumque frequentiam adiunctorum extolluntur, ac proinde Solis aspectu via ac fenestra ferme parent: Solidis sece pavimenti superae integrant, apto torque folario ad salubritatem simul & voluptatem, nouam pene summis in teatris Vrbem suspendant. Nec ratio exercitii è sublimi præsipientibus iucundissimum spectaculum ea res præbuit, cum vel opificiis intentam, vel ludis lascivientem eam Vrbem bipartito quasi duplē aspercent: sublime per solaria, humi per compitac foras, tanta vtinque multitudine, vt qui Solaria tantum spectent, vacuas arbitruntur vias: qui feruientes tumultuante plebe vias, exhaustas domos, & omni cultore defertas existimet. Per eius igitur quam dicebamus vñs lapsum erupe per lasciviam primo iij milites, mox iisdem nutu manusque accessentibus pauci alijs fecuti silentio, & ob pacientem neglecti, vicinam ad portam dissiliere, cui nomen Petrucia fuit. Hic casis custodibus refractæ fore, vicinumque Hispanorum præsidium, quod ad eam tendebat portam intromissum, pauloque post vniuersus Alphonsi exercitus sub signis, trepidante ad tantæ rei nunciū multitudinem receptoris est. Rex eo successu mira latus, Petrum fratrem ad duplē canendum maritima oppugnatione terorem, ire cum classe iussit. Petrus classem confestim ad eam Vrbis partem quæ templum Sancti Nicolai & navalia interiacebat appulit. Ibi expoſito celeriter milite, Vrbe repentinu casu exterritam facile intravit, terrestribusque teles fratris copiis adiunxit, quæ iam ea Vrbi parte confederant, qua nunc regio Gotalana appellatur. Eo illa loco constiterat, quod ad cliuos entit, quos nobilitas incolit se posse desperabant: propterea quod hostium multitudinem loci iniurias factura inuperabile videbatur. Verum vbi nauales accessere socij, tulato iterum clamore Vrbi interiora nouo quasi prælio adorti sunt, ea via quæ ad Sancti Petri martyris adem exiguo flexu reciprocata ducit. Iam nox si vñpam alias horribilis & funesta, pugnantes opprefserat, eo fauor, quod tenebra discrimen omne impudentia & pudoris, humanitas & feritatis abstulerant. Neque sene discerneres, plus ne Vrbi pars illa quam hostes ferro flammisque delerent, an quæ integra adhuc stabant, miserabilior videbatur. Promissa quidem qua hostes poriebantur mortaliū cedes (neque enim inermibus parcerat) omnia luctu, & cadentium gemibus vulneratorumque repleverat. At quæ ab hoste nondum capta erat, capta tamen iam tunu faciem habebat. Puerorum vndique & feminarum agmina incertis delata errotibus, quid, quoque fugient nesciis, vagari, opem ab obuissimis petere, euлатu & questibus omnia miscere.

Dum ita trepidaretur, Reginæ iussi, quæ suam patritis

Duorum
militum
atus & au-
dacia.

Porta Pe-
tricia ab
Alphonsi
militib. oc-
cupata.

Vrbis Nea-
pol. oppu-
gnavio &
qua in ea
gesta.

A Sfortia
omnibus
Castellis
pellitur.

VII.
De dif-
fessionib.
in-
ter Floren-
& Philip-
Med. Du-
cem & qua-
re Marin.
Pont Flo-
rentinus
subiuratus
eber.

xi oppugnatione distinere Sfortia cogitabat. quippe qui capo & cacieirem cōmītere omnino temerarium iudicaret, cum ex multitudine, & robore lupari se facile animaduerteret. Ergo vndiq; discurrens, modo hōs, modo illos, prout se dabant occa- sio, vel p̄sūdicio, vel cōmētatio, vel oratione firmaturus adibat. Non multum tñ ea diligentia profecit, sive quia vergēte iam fortuna partiuim, minus conatib. euentu responderet, sive quia abundante Sfortianorū multitudine, & alacri tūm maxime milite, nihil eorum virtuti diu obfisteret. Ex omnib. paulatim pulsūs à Sfortia Castellis, Theate confedit, ipsi ferme bruma p̄tibus, qui Pontifici auxilio essent: Vrbem Foroliūj ab eis de Pontificis voluntate captam, tamq; locum idoneum, in quo eundo & redeundo quietem capere, & impedimenta tuto re linquere possent. Misericorditer Philipp. ad Florentin. Fran- chinum Iurisconsultum summā auctoritatis vitum, qui suis verbis dicet, le pacem cum eis omnino cupere, quacumq; Pontifex & Venet. conditione vellē, quorum arbitrio pacis leges esset permitturus: sicutq; vi Oratores ad Duceū mit teret, per quos speraret procūl dubio rem facile posse componi. Huic Oratori parum fidei adhibitum, q; eius verba ad dolum spectare existimarentur: ne tñ oblatā pax, ab eis sperni videretur, Bartholom. Valoris, & Nellus Iuriū consultus Mediolanum missi sunt: sed non adm issi in continent: qui nimo Laudae Pompeiā 40. dies expectare, co q; a loco peste infecto venirent, iussi: si quid Duce necesse haberet: si porro designatis ab eo quippiam expōnere vellent, in eorum esset arbitrio. Ad hæc Oratores: ad Duce non ad alios ire iussos responderunt: neq; pecc̄ fe, sed pacē secum ferre, quam si respueret: armis decērēdūm effe. Re infecta Oratores reuersi ciuitatem summo aduersiū Ducem odio inflammārunt: Florentini, legatione audita, de gerendo bello decteuerunt: Mart. tamen prius oūm admonuerūt, ac si quo modo Duci concordiam persuaderet adhuc posset implorarunt. Audirent preces illorū Pontifex: & quia Bracc. qui cum 3. m. equitū Flōrent. in auxiliū venturū se pollicebatur, vehementius metuebat, ne ea quę pace Florent. Sedi Apostolice restituta fuerat, ille iterū per eam occasionem inuaderet: Florentinorū ex his subiunctis augendae potētiae, non omnino patē fore Duce, prudens & stimator perspiciebat: Anton. Luscū, virum prudentiā & eloquentiā singulari, Oratore ad Duce destinauit, q; pacē illi in p̄fessis suaderet. Philipp. capti Foroliūj culpā in Marchionē Atestinū reiiciebat: le pacis cupientē esse præferebat: Ad eandē conficiendā Marchio, se a Duce mandata habere dicebat, Oratoresq; Florentinorū. Ferrariam euocabat: adeoq; Mediatores officio fungi videbatur. Interea cū variis incursionis in Flaminia vtrīmq; fierent, Ludouic. Alidosius Foro Cornel. proditione militis alicuius amissit, ipse vinctus Mediolanū misus. Ferunt, hanc calamitatē, ab vni bra pater- na post eius obitum, multis ante annis illi p̄dictā, t̄pūsq; & diem designatum. Ob eam causam decreta iterū a Florent. ad Pontificem Legatio, quā diceret: Duas iam Vrbes Pontificia ditionis cum omni territorio a Duce occupatas: rogatiq; pro cōmuni pace, ipse eas repereret. Fore, si d̄ egisset, vt ab armis cessaretur. Pontifex, vt paulo ante, nō esse libi id, propter Braccij Aquilā imminentis & Samnitium deuastantis molestiam, integrū respondit. Satisfecit tā quoad por- ret, cum ad eum preces alium quę oprabant Legat. Bononiā regendae præfecerit. Castigandis illis oīa siebant: quod Braccio multas ciuitates Ecclesiæ occupanti fauissent: quod cun- dem Braccium, Alphonso Aragonio Regnum Neapolit. in uidenti, vastantiq; subsidia destinassent: inq; obsidēna Aquila pertinaciter perseuerantem cōfiliis, viris & armis iuuen- rent, Marcellum IC. Oratore ad Pontificē milerunt, qui à Philippo rupta fædera accusaret, & Alphonso cardinal. fraudis postularet: q; eius auctu Foroliūj in Duceū potestate veni- let. Rogabat præterea, vt ciuitatem suā Pontifex a tyrannis eximeret, Philippoq; mandaret, oēm exercitum ad se euocare. Respondit Pontifex, se quod bello aduersus Braccij sucepto impeditoret, Flaminia reb. minus vacare in p̄fessis posse: eq; pp Gabriel. Condolmerū Cardinal. Legatum Bononiā, pro Alphonso Romā reuocato, destinare, cōtouerūs cognoscēdis, ac dissidiis componendis: modo Florent. nouarum rerum semina nō fererent, neue alienorū subditorum patrocinium suscipierent. Venit Bononiā Gabriel. Nicol. Atestinus ad Florent. misit, ne Alidosio quicq; patrocinij præstarent: sed in sua potestate Foroliūj esse paterarentur: curarunt sive ut copia Philippinæ in Insulam reducerentur: quo fieret, vt omnis raqua fausta contigere. Istud faustum. Alexander Vitoudus

belli occasio tolleretur. Huic respōsum est, non pati honorē Reipub. Florentinæ, à se statum loci & amici pro dñe rēfēcto habeti, reteq; Nicol. faceret, si daret operā, vt ciuitas pupili refūtaretur. Neq; n. aut fia, aut Duce ēste, aut aliena rapere, aut alienam culpam in se traducere velle. Suggillabant eo responso Mart. Papam, eius consilij authorem. Enimvero Archiepiscopus Genuensis, quem hoc anno Vicecomes Oratores Romā mittebat, ciuidē nomine Florentini re nuntiavit, se quia fecerit, Mart. gratia fecisse. misissē n. equites, qui Pontifici auxilio essent: Vrbem Foroliūj ab eis de Pontificis voluntate captam, tamq; locum idoneum, in quo eundo & redeundo quietem capere, & impedimenta tuto re linquere possent. Misericorditer Philipp. ad Florentin. Fran- chinum Iurisconsultum summā auctoritatis vitum, qui suis verbis dicet, le pacem cum eis omnino cupere, quacumq; Pontifex & Venet. conditione vellē, quorum arbitrio pacis leges esset permitturus: sicutq; vi Oratores ad Duceū mit teret, per quos speraret procūl dubio rem facile posse componi. Huic Oratori parum fidei adhibitum, q; eius verba ad dolum spectare existimarentur: ne tñ oblatā pax, ab eis sperni videretur, Bartholom. Valoris, & Nellus Iuriū consultus Mediolanum missi sunt: sed non adm issi in continent: qui nimo Laudae Pompeiā 40. dies expectare, co q; a loco peste infecto venirent, iussi: si quid Duce necesse haberet: si porro designatis ab eo quippiam expōnere vellent, in eorum esset arbitrio. Ad hæc Oratores: ad Duce non ad alios ire iussos responderunt: neq; pecc̄ fe, sed pacē secum ferre, quam si respueret: armis decērēdūm effe. Re infecta Oratores reuersi ciuitatem summo aduersiū Ducem odio inflammārunt: Florentini, legatione audita, de gerendo bello decteuerunt: Mart. tamen prius oūm admonuerūt, ac si quo modo Duci concordiam persuaderet adhuc posset implorarunt. Audirent preces illorū Pontifex: & quia Bracc. qui cum 3. m. equitū Flōrent. in auxiliū venturū se pollicebatur, vehementius metuebat, ne ea quę pace Florent. Sedi Apostolice restituta fuerat, ille iterū per eam occasionem inuaderet: Florentinorū ex his subiunctis augendae potētiae, non omnino patē fore Duce, prudens & stimator perspiciebat: Anton. Luscū, virum prudentiā & eloquentiā singulari, Oratore ad Duce destinauit, q; pacē illi in p̄fessis suaderet. Philipp. capti Foroliūj culpā in Marchionē Atestinū reiiciebat: le pacis cupientē esse præferebat: Ad eandē conficiendā Marchio, se a Duce mandata habere dicebat, Oratoresq; Florentinorū. Ferrariam euocabat: adeoq; Mediatores officio fungi videbatur. Interea cū variis incursionis in Flaminia vtrīmq; fierent, Ludouic. Alidosius Foro Cornel. proditione militis alicuius amissit, ipse vinctus Mediolanū misus. Ferunt, hanc calamitatē, ab vni bra pater- na post eius obitum, multis ante annis illi p̄dictā, t̄pūsq; & diem designatum. Ob eam causam decreta iterū a Florent. ad Pontificem Legatio, quā diceret: Duas iam Vrbes Pontificia ditionis cum omni territorio a Duce occupatas: rogatiq; pro cōmuni pace, ipse eas repereret. Fore, si d̄ egisset, vt ab armis cessaretur. Pontifex, vt paulo ante, nō esse libi id, propter Braccij Aquilā imminentis & Samnitium deuastantis molestiam, integrū respondit. Satisfecit tā quoad por- ret, cum ad eum preces alium quę oprabant Legat. Bononiā regendae præfecerit. Castigandis illis oīa siebant: quod Braccio multas ciuitates Ecclesiæ occupanti fauissent: quod cun- dem Braccium, Alphonso Aragonio Regnum Neapolit. in uidenti, vastantiq; subsidia destinassent: inq; obsidēna Aquila pertinaciter perseuerantem cōfiliis, viris & armis iuuen- rent, Marcellum IC. Oratore ad Pontificē milerunt, qui à Philippo rupta fædera accusaret, & Alphonso cardinal. fraudis postularet: q; eius auctu Foroliūj in Duceū potestate veni- let. Rogabat præterea, vt ciuitatem suā Pontifex a tyrannis eximeret, Philippoq; mandaret, oēm exercitum ad se euocare. Respondit Pontifex, se quod bello aduersus Braccij sucepto impeditoret, Flaminia reb. minus vacare in p̄fessis posse: eq; pp Gabriel. Condolmerū Cardinal. Legatum Bononiā, pro Alphonso Romā reuocato, destinare, cōtouerūs cognoscēdis, ac dissidiis componendis: modo Florent. nouarum rerum semina nō fererent, neue alienorū subditorum patrocinium suscipierent. Venit Bononiā Gabriel. Nicol. Atestinus ad Florent. misit, ne Alidosio quicq; patrocinij præstarent: sed in sua potestate Foroliūj esse paterarentur: curarunt sive ut copia Philippinæ in Insulam reducerentur: quo fieret, vt omnis raqua fausta contigere. Istud faustum. Alexander Vitoudus

VIII.
Cesar. Rex
Polon. &
Cruciferi
recov.

Lituaniarum

llator
procuran-
t. Pont.

Lituaniarum Princeps, Sigismundum Coributum fratre- lem, anno superiorē cum non contennendis copiis, sup- petiarum Boemis, quod iam narrauimus, submisserat. Ea re grantiflime Martinus Pontifex exacerbatus, Vladislao Re- gī Poloniæ, & Alexandro Duci, scripserat, monueratque, qui Coributum reuocarent, neq; amplias Sigismund. Cä- farū incommodeant: sed si quid occasione Cruciferorum eis nocuerit, id vniuersum arbitrio vel Sedis Apostolica, vel Procerum Vngarie, vt in pacis fuerat permitterent. Erat, quod Vladislau & Alexander ad vindictam de Cæsare sumendam incitaret. Superiori anni conuenta, que Eberhardus quoq; Generalis Cruciferorum Magister literis suis comprobauerat irrita fuere. Nam discedente Vladislao, non iunpluerant Cruciferi promissa, ita iubente Cæsare. Vnde cum iritatio animorum inter Principes maiores motu parere videretur, monitoribus Brando, Cardinali Placentino, Legato Pontificio, & Iuliano Cæsarino Came- re Apostolice Auditore, qui ad eos Principes conciliando, & ad heresēs Boemorum reprimendas à Sede Apostolica missi fuerant, Vngarorum Proceres cum Polonis conuen- tum experiri, nec difficulter impetravere, vt ad Kefinacum oppidum delectiū Regē de sententiā Comitiorum se- cum conuincirent, ibi constitutum, vt ad mediū Quadrage- finalis ieunij, ipsi inter Cæsar & Rex conuenirent, & Proceribus Vngarīs & Polonis arbitris, quemadmodum erat in fædere, de mutuis iniuriis disceptarent: Cruciferorum quoque Legati cum incūlentis mandatis vt adcessent. Congressi deinde Cæsar & Rex ad præstitutam diem apud Stateolum, cum de iniuriis mutuis inter se audientibus Proceribus expoſtulasent, adnrente Pontificio Legato, pacem inter se renouarunt: Cruciferi quoq; pacē conuen- ta apud Molnum lacum seruare iussi, dicto audientes fue- runt. Reuo carus deinde est à Rege Coributhus è Boemia, ibinon exigua vires habuerat, & autoritatem sibi apud Bohemos, præter Zisca factionem comparauerat: Pragen- sem Ciuitatem lenitate cum seueritate mixta in meliore formam redegerat, arcemq; munitissimam cui Carlistino nomen fuit, tēx totos mensēs frustra obfederat, & cum Sigismundi copiis leuibus præliis aliquoties prospere ferme dimicauerat. Missi deinde à Rege Sibigneus Oreschni- cius tunc primū designatus Cracoviensis Episcopus, Senduois Oltrorogius Palatinus, & Dobrogostius Ca- stellanus Posnaniensis, & Stanislaus Cioleus Procancellarius, ad regundos fines cum Cruciferis in Samagritiam, certis signis Samagritiam à Cruciferorum ditione diremerunt. Cromerus lib. 19. Michouins lib. 4. c. 4. 6. de reb. Polon. Cochleus lib. 5. h̄f. Hufit.

IX.
Vitoudus
legatū al-
pont. mit-
tūs ob-
sequiū Rom.
Sedī defer-
re velle.

Agebat tunc Roma apud Sedem Apostolicam, Gregoriū Cemiuulachus, Kioutensium in Russia Metropolites doctissimus, eloquentissimus, atq; religiosissimus. Eum Alexander Vitoudus, ad Martinum Pontifice in Legatum miserat, qui ostenderet, Ruthenos Greci ritus, qui in amplissimis eius protiniciis viuebant, vnitatis Ecclesiæ cu- pientissimos, obsequiū Romā Sedī velle deferre. E- nimvero paulo ante id temporis, Manuel Palaeologus Imperator Orientis & Euphemius Patriarcha Cohtantino- politanus, pro ea Sedis Apostolice communione obtinēda, Legatos ad Martinum: vicissimq; Martinus Pontifex precibus eorum permotus, ea de re suo Apocrisiarios Constantinopolim destinauerat. Itaq; illorum autoritatem fecutus Vitoudus, ipse quoque Gregorium, eadem ex causa Romanū ire iussit. Ex hac occasione, alia negotia que nomine suo apud Pontificem ageret, & imprimis vt patrocinium Boemorum ab se suscepitum excusaret, comi- serat. Hieronymus quoq; Pragensis, sacris literis appri- me eruditus, viris munditia & facundia singulari clarissimus, qui annos supra viginti in cromo Camaldulensi, in Apēnino Etrusco penitentiam hac tépestate egerat: poterat tam Alexandru Ducem, quam Gregorium Metropolitem ad eam communionem expertandam impulsile. Hic enim oriente apud Boemios Hullitarum heresi, fugiens peſtis- rum virus, in Poloniam transferat: Itaq; illorum autoritatem coniungeret. Interim Germanis non valde suecedebant impetus, quos ferocius, tum per pedites, tum per equites magnis propius adequantes faciebant: adeo vt obfessi vna eruptione sexaginta Germanos neci dederint, & to-

X.
Magnus
Sacri belli
aduersus
Bohemos
apparatus
ad nihilū
recidit,

Quid Kio-
uen. in
Russia Ar-
chiep. in
Laudem
B. Petri.

ridem captos in ciuitatem abduxerint : cum illi ne vnu
quidem ex Boemis cœpissent, & paucos fauiaslent. Pra-
currebant alij super alios nuncij, Zifconem cum terribil-
bus suis agminibus aduenire nuntiantes. Ad hos tun-
nuncios Germani noluerunt videri, quasi metu illorū
commouerentur. Sed postquam simul fere omnia in ca-
stris corum tentoria ardere cœpissent (quod quidem Zata-
zenses diuinitus, Germani autem fraude Boernorum pro-
ditione que accidisse interpretabantur), omissa obsidio
in iugis suis, ne dicam simile retrocesserunt.

XI.
Sigismun.
contra
Zisconem
& Hussitas
infelices
successus.

Ex ea re Sigismundus ingentem accepit dolorem, ad nihil videlicet recidisse tantum bellum apparatum. Sed quia fuit altitudo eius animi, ut nullis umquam periculis fucumberet, gerere incipit bellum, illudque continuare, vel cum suis tantum copiis (sexaginta milia erant) constituit. Adiutorum sibi asciuerat Albertum Principem Austriae, cui paulo ante filiam suam in matrimonium conlocaverat, & Fridericum Marchionem Brandenburgensem, cui totam illam Marchiam dono dederat, atque eum Comite Ducem eundem creauerat, propterea quod in iugis militari praestantissimus haberetur. Cum iis igitur universum agnum suum montibus Cuthnensibus adiunxit, à quo loco vino tantummodo millari Zisco cum Pragensibus abfuerat. Cuthnenses, Rege viso, Pragensibus reliqui illi se permiserunt. Pragenies cum Ziscone exercitus bus ad coldem montes admotis, castra à regione, castri Regii opposuerunt. Equestris prelio, sed leui, eo diu certarunt. Aliis diebus, peditibus quoque interiectis pugnatum: qua in pugna ducenti Prageniti à Cuthnensibus è puteis emergentibus interficiuntur. Praetare deinde vobis debatur in acie descendere, quam sic per partes carpia que diminuit. Magnæ vtrinque copias, non parvam vtrinque que sollicitudinem iniecerant, acies apte ordinandi. Sigillum in equitum vi ac numero spes victorie posita erat. quorum frequentiam ut in ostentationem adangerebubus, quorum greges secum ex Hungaria adiuxerat, posse aciem collocatis, ipsicem equorum viuis est. Atrox & Ziso carorum plaustrorumque numerum, quibus siuos, nam ab equi circumfundenter, proterrenturque, circum dedit. Praemissis vtrinque adhortationibus, ad militare dato signo concussum est vtrinque tam infelix animis, ad tres perpetuas horas praelium anceps steterit, cum insigni vtrinque partis clade. Interim cum cecus Zisco exploratore didicisset, non esse omnes equites, quos Sigismundus in acie ostenerat, sed boues quoque plurimi ibi adesse: tunc demum iussit omnes siuos ab ultimis eius iam subditiis cum lagitis & praeferratis flagellis encorari plaustrisque à latere prouolutis in ipsos equites emitti. Is nouus terror additus, verit retro equites Hungari quibus turbatis, pedulum mox axes vilque ad castra compulsa fuit. Rex abiecta spe fortuna melioris si vel aciem postero die instauraret, extractis nocte ignibus inde discessit. At Zisco cum Thaboritis abscentem sequi Brodani viisque quam Teuroniam vocant perrexit. Vbi tum complures Hungari submersi, dum amissio praetrepidae pontis transiit, flumen aquis tunc redundans trajecti cere festinarent. Fæde item in Cuthnenses, ira defectio nis stimulante, à Pragensibus scutum est. Porro Zisco ni scienti Brode vicinam esse Morauiam, iter in illam prosequi placuit, vrapud Moravos quoque & nomen fabri & spes faceret. Appropinquantibus illi Iglaudæ, plenis tente portis effus oppidanii in Thaboritis impetum fecerunt: Sed leui inito certamine, statim intra mænia repulsi sunt. Ab his oppugnandis Zisco ad interiorem proprians Morauiam abstinuit, & inde castris motis, multos si & Hussitum iam pridem sectatores in tutelam accipit. Vrbes & oppida validiora sibi adserta reperit. His ergo industria declinatis, Euantium oppidum, item Miglinum, vtrinque muris & fossis cinctum vi recepit: non inuenta tamen victoria, nisi quod apud Thaboritum paulo maior hominum, quam pecorum factura. Post hac pagis ac vicis benigne ac sibi obnoxie acceptus est donec Cremerium perueniret, quod Ponitrix Olomoucensis praesidio nobilitatis vicine, cuius sibi fidem, in re quod vocant faudi addictam habet, bene firmauerat.

ita ut aculus ferocia Zisconis, dum nullo assultu oppidum capere potuisset, haecenus retundetur, vt dicere: Non tam leuem sibi in Moravia, quam in Boemia auram spire: Inscensuque curru, temonem Boemiam versus conueriti iussit. In qua denuo Pragenibus contumelias, spoliis, ferroque, & flammis ac cædibus cuncta fædabat, vastabatque apud eos qui diuersa ab utrisque sentirent. Dubravice huc Boemam habet.

卷之三

CHRISTI MARTINI SIGISMUNDI
PAP. V. 6. REG. ROM. II.

Ecclesiastici.

SIGISMUNDI MARTINI CHRISTI
REC ROM. II. BAR. V. 6. 111

64

angustias eas esse nosset, in quibus explicare hostes suas acies minime posse, statu signiferum iussit. Exin commilitones prottempore hortatus, pugna copiam fecit. Certamen atrox commisum, vixit Zischa tria millia Pragensium occidit, reliquos in fugam vertit, nec mortuas, Cuthiam à Pragensibus instauratam, iterum vi cepit, atq; incendit: & qui Pragenses inerant, eodem igne consumpti. Mox successu rerum tuicens, infestis signis Pragam petuit, & ad sagittae iactum castrametus obsidere Vrbem cepit.

Erant & in ciuitate, & in exercitu plurimi, qui hoc dissidium detestabantur: & alij Zilchā alijs Pragenses accusabant. In castris quoq; tumultuatuū est, dicente milite, *indignum esse eā vr̄ beni armis premi, qua caput Regni esset, neq; dereligiōne secum disseriret: casuā breui Boemorum potentiā, si se hostes diuisos cognoverint, materiam belli satīs magnā à Romanorum Imperatore preberi: sicutum esse consilium, in se armā vertisse. Accepte Zilchā quae vulgo dicebantur, & aduocatam in concionem multitudinem, yas viharium quid forte aderat, descendens, gorium, ad discussionem Martini summi Pontificis. Hic Theodorico Coloniensi archiepiscopo causam commisit audiendam. Sigismundus indignatus, quasi Pontifex, falcem non in suam messem demisit. Oratorem ad Marti. misit, qui ea de re quereretur. Pontifex porro, quemadmodū de iure potuit, sic non omisit, optima ratione factum tueri: q; cognitione causæ ad suum tribunal legitimate devoluta fuisse: atq; ipse, siue ex arbitria, siue ex plenaria potestate, suū iure potuisset, id quicquid erat controverſia cognoscere.*

Tremendam ex
plu cui
dam iu
nis qui
mortem
iuste da
natus a
Deum
dicem p
uocauit

videtur, inquit, amari super me fieri, fratres, & hominem accusare, qui vobis salutem peperit. Recentes victorie sunt, quas me ducere consecuti estis. nunquam ego in aliquem locum vos duxi, unde victores non redireti. Vos clari, vos diuites: ego vestri causa lumen amisi, & iam in tenebris ago. Nihil mihi ex tot bellis feliciter actis, nisi nomen inane superflui. Vobis pugnatis, vobis vici: nec laboris paenite. Nec mihi cecitas dura, nisi quod rei non priore ex more consulere nequeo. Nec ego Pragenses melius causa apergitor: ipsi vestrum sanguinem, non meum sumum. Parum eis fuerit me iam utroq; lumine cassum perdidisse: vestris asili manus timent, & fortes in periculis animos. At vos certe, aut illos perire oportet, qui dum mihi parant insidias, vestras animas expectant. Domestica nobis arma timenda magis quam externa: ciuitates auferre seditiones oportet. Pragam prius expugnabimus, sed ita si que ciues exterminare licet, antequam diuinius nos fratre Sigismundum aliquis nuntius monuerit. Cum paucis eiusdem animi, tutius Imperatorem expectabimus, quam sibi nobiscum dubij Pragenses in castris militent. Verum ne me amplius accusetis, liberam vobis consulendi potestatem facio. Si libet Pragenses pacem dare: non ab uno: modo ab his insidiis. Si bellum decernitur: presto adsum. In utramque partem inclinaueritis. Zelosa vestri confilii adiutor fuerit.

Hi dicit̄, mutati militum animi, bellum decreuere: multitudine arma capere, festinare, muros adire, prouocare hostem, pro portis urbis pugnam ciere, egressientes ciuii in urbem repellere, Zisca ad oppugnationem urbis cuncta parare.

Oppidum est Pragensis Ecclesiae, non longe à Pelzina, cui Rochezana est nomen. Ex hoc loco puer obscuris parentibus, censuq; tenuissimo natus Ioan. nomine Pragam dudum venerat, mendicatuq; vietum quarens Grammaticam & Dialecticam didicerat: cumq; adolescentisset, nobilis cuiusdam pueri paedagogus factus, & cum valeret ingenio, linguaq; promptus esset, in collegio pauperum receptus, auditor Iacobelli hæreticiarum fuerat: postremo præsbyter ordinatus, prædicare verbum Dei Pragensis, sed corrupte cœperat, ex oppido vnde ortum habuit, Rochezana cognomine acquisito. Hic iam nomine & autoritate valebat, cum Zisca Pragam obsideret. Exit ergo consentientibus Ciubus, & in castra profectus, ciuitati Ziscam reconniliavit.

XV.
Cruce
gatni
cōtra
mosc
uener
dū pr
potius
fidei

Sigismundus autem Cæsar, vbi Zisca cuncta ex sententia cedere animaduertit, illumque iam vnum esse, ex quo res Boemæ dependerent, clam sibi eum conciliare tentauit. Itaq; Gubernationem totius Regni, militiæ Ducatum, & ingens auxi pondus quotannis illi promittere voluit, si se Regem Boemæ nominaret, & in verba sua iurare ciuitates cöpelleret. Magna profecto Regia dignitas ignominia, & Imperialis gloria extreum dedecet, nec non infamia Reipubl. Christianæ sempiterna, Sigismund. annis proœctum, ex Imperatorib. natum, Regem Romanorum & Cæsarem, cuius nomen Italia, Gallia, Hispania, Anglia, Germania, Hungaria, & tota Europa venerata est, quem barbaræ gentes non semel extinxerunt, supplicem vidit hæc cætas homini hand ex parentibus admodum nobilibus nato, feni, cæco, heretico, facrilego, & in omne scelus audaci. Sylvius hist. Boem. c. 44. 45. 46.

et a cupa, qui contra eos in bellum prouincierentur. Maxima igitur Catholicorum multitudo aduersus eos proficente, primum Crucis signati euasere victores, multis oppidis, castellis, & viculis hereticorum subuersis, occisisque multis. Verum postea cum nostri Principes plus prædam quam Fidei Catholicae detensionem sitire cœpissent, Imperatoris aduersum se sensere animum commotum, cuius Regnum inter se dividere maluerunt, quam illi saluū constare. Mutara hinc fortuna est, cäperuntq; Boemi fortius in Crucis signatos irruere, & maiora inferre damna, quam ab illis receperint. Cæca est semper humanae cupiditatis ambition, quæ dum modum nescit habendi, etiam quod habet amittit. Actum tunc de Boemis hereticis fuisse, si Principes Catholicos aurariam & ambitiosam cupiditatem, Fidei Catholicae amori & defensioni non anteposuerint. Cæsi ergo, spoliati, & confusi à Boemis Crucis signati, cum ignoratio in propria redierunt.

Obiit hoc anno infelici admodum morte in castro Helfenburgensi, Conrad. apostata ex Archiepiscopos Pragensi.

Ioan.
mus
mies

Annal. Eccl. Tom. 15.

XV.
Cruce
gnati
cótora
mosco
uenera
dú pri
potius
fidei
thold
fionem
tiunt
tur &
sua cu
gnom
adu
que
am
im

Ioan. I
chezan
hæresi
cha Z
Ciuital
conci

pro-
sec-
cf.
5,

Pra-
s &
ori-
ssidi-
tius.

1

Ducat. Saxon. Friderico Marchio. Mis-
sen à Sigismund. datur.

XVI.
Magna turba in
Franc. ob-
doto Reg-
comptore.

Carol. Del-
phin. se Re-
gem pro-
nuntiat.

Nicol. Al-
berg. ad cō-
ponendos
dissidentes
à Mart. mit-
titur.

reticos & schismaticos fortissime dimicauit. Is dum quodā mancē in ortu Solis, quoddā hæreticorum oppidū subito & ex improviso cum quibusdā alii Catholicis, inuadere dispo- sūt porta proprie emissionē pecorum ad campū aperta, ouicula pedib. equi cui insidebat, se casu subuolūs, paulū ante portam præcipitē dedit: qui prīusq; equum tursus con- scenderet, oppidani portas clauserunt, & omnes quotquot ex Cruce signatis præcipiti cursu intrauerant occiderunt.

Sigismund. Cæsar, post mortē Rudolphi & Alberti Du- cum Saxonia, Ducatum Saxoniæ vna cum Principatu ele- ctoratu, contrulit Frider. Marchionis Misneni Langrauo Thuringie, & heredib. illius in perpetuum: excluso Erico fratre defunctorum, quem Ducem Luneburgens in posterum voluit appellari. *Trithemius in Chron. Sponh.* Premiū fuit nauata opera, in bello quod aduersus Hussitas pro Si- gismundo Fidei Catholica defensore suscepserat. Is est Fried- ericus, primus ex Marchionib. Milnensis. Saxonia Dux & Imperij Elector, qui studium Vniuersitatis in Ciuitate Li- psciendi condidit, magnisq; collegis & stipendiis decorauit. *Chron. Citizen.* quod Mart. V. Pontifex maximis priuilegiis ornauit, & Pragano, iam hæresi Hussica contaminato defor- matog; oppoluit, murum & antemuralia ad temporis, aduersus prophanos Vycleph. Hussitas, Thaborense, & alios.

In Galliis, hoc anno, omnia turbulenta, Regium titulum ad se trahentibus, Henr. Anglo, & Carolo Delphino. Hen- ricus Anglus, patre Henr. defuncto, Regium Francie no- men usurpat, Francie Angliaq; se Regem, publicis pri- uatiq; literis, & forensi sigillo, monetaq; quam nouam cu- debat appellans, Ita, cum ex vetustissima Odouardi 3 quæ- rala, tum ex ea q; superius diximus causa, Francia Regnum vendicare se iactabat. Nam dum Cathatina, Caroli 6. filia, Henrico, huius Henrici patri nupsisset, haec matrimonio le- ges, authore Philippo Burgundo, dictæ erant. *Sippe Henrico* vita defuneretur *Carolus*, *Francie Regnum Henr. adiret: Sin contra*, & ex Henrico virilis proles superest foret, Carolo deficiente, Hen- ricus filius Francie Principatus adipsiceretur. Nulla de Carolo Del- phino, legitimo licet hærede mentione habita, tamquam ad eum nulla Regni portio attineret. Itaq; in Regia & pri- maria Francorum Ciuitate, mortuo patre Henrico, Henr. ipse tempora ambitione superbis, quamquam in An- glia, vnum annum agens educaretur, Regia appellatione acq; administratione vñus est, hebetis quidem ingenii, nec fatis ad Regiam maiestatem idonei, cui tametsi illustre ex- ordium fortuna concessit: deservit tamen postea, & vtroq; tandem Regno extrusum, misera seruiture senescere affectit.

Delphinus per eos dies in Pictoribus erat, quando Ca- roli patrem vita sumelum accepit. Animum ex ea morte tristitia & gaudio permistū habuit: nempe de obitu patris dolebat: gaudebat autem quod res ad se peruenisset, quam Regio nomine auctus, facilius se posse defendare sperabat. Itaq; conuocatis sua partis confederatis Principibus, le Regem Carolum septimum pronuntiavit, edictoq; sic ap- pellari decrevit, atq; impetravit: & ita spe tandem certa va- quam faciendi patriam hostib. Anglis erexit, maiore animo bellum comparauit. Ab hoc initio, Gallia, aduersitatum & miserationis plena deinceps multis annis fuit. Ita superioris temporis locuples & diuitiarum opulentis popu- lus, tolerantis aduersitatis primum sufficiens: frequentia tamen calamitatis attritus, tabescere, & quasi obstupescere cecepit. Nam toto Regno, hinc Burgundionibus, inde ab Anglis, mox ab his qui se rebus consulere dicebant, ita tu- multuabatur: ut difficile discernere esset, hostisne, an Fran- cis plus dampni miserabilis populo importaret. Carolo Del- phino Bituriges tanum parebant: nec nisi Bituricensi. Rex ab hostib. vocabatur. Militum cohortes & præfecti, sparsis locis arcis & ciuitates, nullo stipendio sustentati, sicurab hoste cum poterant rapiebant, ita ab amico atq; obtempe- rante, pro eorum libidine auferebant. Per has malorum o- minū tempestates, Carol. Rex à suis appellatus, ad primas Henrici infantulī gloriolas & faltus, intentione animo ni- xuq; erectus, armis ius tueri, & hostem extrudere Regno tentauit, vietis aliquando, atq; interdum vincentib. Francis.

Martinus pontifex misericors florentissimi Regni, Nicol. Albergatum Episcopum Bononiensem, Sedis Apostolicae Nunciū in Gallias destinauit, iussitq; ad pacem & concordia dissidentes reuocare. *Guagni. lib. 10. Polydor. lib. 23. Viziani lib. 6.*

Accidit interea, quod èt multam turbarum materia poterat inter Principes excitare. Mense Augusto venerat quædam mulier, quae se ferrebat Margeretam viduam Aquitaniam, sororem Comitis Philippi Burgundi. Hæc aliquandiu pro sorore Principes culta, tandem mense Octobi, fraude detecta, s. Kal. Nouēb. publice in foro exposita ignominia, Coloniam Agrippinam vbi egerat Canoniam remissa est.

Vigebat ista tempestate hæresis in Concil. Constantien. prædamnata, de tyrannis submouendis. In ea expugnanda, Canutus Episcopus Linconensis cū aliis Suecia Episcopis plurimum laborauit. Erici Regis Suecia, & præfectorum illius in subiectos tyrannidem iam expulsum. Aliquis En- gilbertus vicē patriæ miseratus, armis luctis tumultuariis, plusquam 30. arces iam expugnauerat. tyrranosque, à quib. occupat̄ fuerat, aut occiderat, aut proscripterat. Cum ei pugnat̄ omnia feliciter & pro voto succederent, accidit Senatum vtriusq; Regni, Sueonum & Gotthorum, apud Ostrogothos in oppido Vastrensi cōuocari. Ad eum locum accedēt Engilbertus, cōpēt vniuersos & singulos Pro- ceras diligenter adhortari, vt vices patriæ desolatae dole- rent, vt innocētū ciuitum calamitatis perpenderent, vt iniq;as tyrannorum leges abrogarent, vtq; tam fœdām indignamq; teruitatem amouerent, libertatemq; nimis dia amissam restituferent. Huic Canutus Linconensis Ecclesiæ Pontifex, qui tunc absente Archiepiscopo Uspalensi in Se- natu præsidebat, suo, & ceterorum Pontificum ac Procera nomine respondit: *Honestum quidem, & piū negotiū q;* Engilberte, *patriam à seru tute, innocentiam ab oppressoribus, incoleas ad iniuria liberare: attamen si tuāndum violare, fidē Regre præfitem infringere, crimen lese maiestatis incidere, inter atrocia facinora, semper fuerat reputatum.* Proinde constanter negamus vos tali modo ad restituendā libertatem cooperari: velle, ne, dū liberi esse queramus, parū honesti inueniamur. Ad hoc tursus Engilbertus. *Scio, inquit, Reuerendis Pontificis, & Illustres Proceres, Regib. & Principibus, in omni hominib. etiam hostib. seruandam esse fidem.* Proinde num- quādā in animū induit, rebellionem in Regē excitare. Nec mihi nomen Regi, aut Principis assumo, sed libertas asserorem me profiteor: etq; nomini ita fatuscere conabor, ut qui hadenū nostrā patriam, atque innocentia tanto tempore, tamque crudeliter & impie opprefserant, addiscant, alter regendos esse liberos homines, quam iumenta: quorum tyranorum nefaria facinora, si Rex Ericus tot importunisimis precib. & obsecrationib. monitus reppressit, nequaquam illi nobis molestii fuissent, nec nos Regia eins māiestati aliquod negotiū faceremus. Ceterū de tureiurando erga Reges obseruando, hoc à vobis Reuerendi Pontifices sive velim: *An aliqua lex diuina vel humana, Christiana vel Eth- nica, tā, ēuera & crudelis esse posit, que nos cogere poterit omni tyran- norum libidiu[m] obtenerare: videlicet, si filium in conspectu patriū dilaniarent, si conjugem in conspectu marii cōfūpserant, si cives fine- gib. & iudicis trucidarent: si diuinai & humanas leges perinde ac ani- les fabulas effiserent: nec licet effet tā atrocēs humanitatē hostes reprimere, & percutientib. dicere. Cur me cadiris? Cū tamē diuinis & humanis vēhementib. in tyranos, & nequaquam contra inno- centes feratur, propterea cū apud Etrnicos, quā apud oēs Christianos, maximi p̄ racōniū tyramnicida excoli cōsueverunt. Igittu si plus Regi quā patria, si plus tyranidī quā innoctētā, si plus prædonib. quā incolis fauere cōtendit, ego vos nō vt cives, ed vt plūbicos patrie hostes habē- dos statū: tāq; per ipsū Deū oīum innocentium defensorē, p̄ p̄arem mercedē cū atrocib. hostib. quos defendēdos, creditis recipiat.* Et qui de Engilb. ista prolocutus, Proceres tñm in sententiā adduxit, qui aduersus Regē sese illi cōiungeret, & bellū Regi edice- rent. *Magni hist. Goth. & Sueon. lib. 22.* Eodē an. Mart. Papa, agrū Roman. laronib purgauit, & partē eorū armis profili- gauit, partē gladio percussit. *Insurgit, in Notis diariis.* Eodem an. cū Goralani interalia Neapol. vrbis cōdificia, monasteriū ab hostib. vocabatur. Militum cohortes & præfecti, sparsis locis arcis & ciuitates, nullo stipendio sustentati, sicurab hoste cum poterant rapiebant, ita ab amico atq; obtempe- rante, pro eorum libidine auferebant. Per has malorum o- minū tempestates, Carol. Rex à suis appellatus, ad primas Henrici infantulī gloriolas & faltus, intentione animo ni- xuq; erectus, armis ius tueri, & hostem extrudere Regno tentauit, vietis aliquando, atq; interdum vincentib. Francis.

*Cum tua vestis Simon Petrus tempa tenerent
Sauag. Partenopen onerarent prælia, Sedes
Desirare sacras, & dirata tempa iacebant,
Sed pia Pontificis Martini de prole Columna
Cura, Sebastiani sedem concepit habendam.*

Regina rogat ante patrem: tunc sceptrā regebat
Alphonso Regini Hesperio de sanguine natus.
Summontius hist. Neap. lib. 4.

A N N O C H R I S T I 1424.
Martini Pap. V. Sigismundi Regis Romanorum
Anno 7. Anno 14.

I. Regius
Statua a-
qua absor-
berat.
XVII.
Canut. E-
pis. Lin-
cop. in ex-
pugnanda
hæresi de
tyrannis
submou-
dis pluri-
num la-
borat.

Trium Ecclesiæ hostium morte, Braccij tyranni, Petri Luna schismatici, & Ioannis Zifca hæreticorum ante- signani, insignis memoriar iste annus, qui pariter extre- mā mortalis Sfortia clarissimi Ecclesiæ propagatoriis, ab eius familiæ Illustriſsimis proceribus, recolitur. Hu- ius initio, contra Braccium humanitatis & diuinitatis ho- stem Martini Pontificis iussu pugnaturus, copias omnes ex hybernis aceritas, accelerandas quoque suis fatis eduxit. Res est. Eductum exercitum, pro militari more, ad fortiter, pro Ecclesia agendum admonuit, inque duas partes diuīlit. Alteram Francisco filio, addiō qui cam re- gereret Michaeli comis, alteram ipse ducentam suscepit. Quoniam vero hostes Aquilam petere accepérat, Aternum humen, quod à proximo oppido Pisacrum hodie Ita- li nominant, traiciendum confessim erat, vt illos praever- teret. Signa vixim mouerat, cum confuetum Aterni vadum nocturna pluia, turgidi impeditum ab hostibus, demersa medio amne scapha, prætentaque præacutis sudibus trahibusque vltiore ripa cognovit. Dextrorū ergo, quānnis in mare influit, verti signa iussit: eo loco in im- mensam latitudinem effusum facilis transi post ratus. Neque eum opinio fefellerat. Iam ad Aterni ostium per- nenerant, quo Bracciani etiam cognito Sfortianorum consilio parti celeritate per vltiorē tempiā decurrerant. Iam tēla omnis generis in Sfortianos coniici, vt transitu prohi- berent caperant, cum Sfortia iubente, equites cataphrati quinque sumpta casside, elatis hastis, insignibus vēti equis, amnis intrarunt. Illos Franciscus & Michael Duce- ses sequuti, post hos Sfortia. Hi non difficile træcētū experti, maiorem quam pro numero terrorem hostibus intulere, qui dum audacia Sfortianorum territigridum ali- quantum reuocasset, ingens octingentorum equitū sub- fecētū agmen, patuidos protrus, egitque præcipes. Iam pridem Pisacria quam Aternum interfluit, quadringtones equites, pedites non adeo pauciores, præsidio Braccius re- liquerat. Hi posteaquam annūm vītores Sfortianos flu- men trahiēre, suos fugere, trepidis nūcūs accepere, con- festim ad opem rei lapsē ferendam accurrerant. Horū im- perium adeo ferociter, & ex disciplina exceptit Franciscus Sfortia filius, vt patre in summa efforescentis in nato mili- taris gloria voluprate captiū, immotum diutius, obtorpe- scētēt, detinuerit, quā illi mortaliū omnium postrema voluptas iūit. Dum enim foribus filij fātis cōtemplātis immorarentur, intumescentē repentina procella vī mare, majoribus fluctibus eluctantes amnis vidas verberare ce- pit, atq; propellere: ex quo tumidior ille atque iratior, reli- quā Sfortianū equitatum aduersus Imperatoris præceptū diutius ceteriore in ripa detinuerat. Eam rem vbi ē spectaculo bellantis filij auillus Sfortia animaduerit, diu voce, manuq; turmas ad transiū innuit. Posteaquam id parum proficiebat, inrepidus ipse medios per fluminis tum maxime insanientis vorrices ad suos perrexit. Iam in tuta pro- modū euaserat, cum armigerum adolescentē incautius pro- gressum, vndis corripi, mergiq; vidit. Accurrit illico, comprehensum, periculo exemit. Hoc dum ageret, decumanus ē mari fluctus spumoso elat⁹ deflexusq; labro, equum quo ipse vehebat, ita perterrit, vt totū corpore ab impēden- tie vndatū mole refugiens, posterioribus defertus pedibus conciderer. Equi calus Sfortia epiphio exculsum sub aquas traxit, armis p̄ trāgauē. Dum proximi, nō suo magis q̄ Imperatoris periculo pauerent, bis vtrāmq; iunctā manū, fer- rea armata chirothea more precantis fūstulit. Inde equo ad ripā enatante, ipse aquis haustus nūsq; neq; viuus, ne- que mortuus, quamvis diligenter quæsus apparuit. Hic exitus magni Sfortia fuit, viri per omnes vītae partes vere Magni, quique vtrāmq; fortunam, quam reciprocante veluti rerum aucta expertas est, vbiq; summa, æquabili semper animi excelsitate superauit. Fidei vīque adeo tenaz, vt à Braccio s̄pē rediretur, quasi præcipterum imperandi ar- tium, mentiendi & peierandi prorsus ignarus. Rem milita-

rem virtute, & animi præsēntia, non astu & artibus coluit, quibus valere magis Braccium facebat. Honotum glo- riæq; audior, pecunia cōtempor, irasci facilis, promptior ignoroscere. Periculorum nō sane improudus, sed neglecto vltora modum. Denique, cuius si vīta, virtutēq; componas, bonum virum, fortē ducem, egregiū amicum sine dubi- tatione pronuncias. Posteritare, supra multos mortales felix. Nam & mares maximis Imperiis, & foeminas ex eius stirpe summis cōinguis diuina benignitas destinauit. Filios quippe suscepit, siue casti, siue furto genitos omnino quātuordecim, ex iis mares nouem, quinq; foeminas. Ex Trez- nia amica, oēto, Vrlam, Franciscū, Elisam, Albertū, Antoniam, Leonem, Ioannem, Alexandrum. His adde Honesti- nam furtivo item Tamirā, ex Calle oppido, Vmbra foeminae complexu genitam Aquapendente in Thuscia. E legitimis vxoribus tribus, mares quatuor, vnam foeminae Bo- sum, ex Antonia Salimbenia. Ex Cathatina Alopa Leonardum, & Bartholomæum, vt Iouius, vt Marcus, Bartholū & Ioannam. Ex Maria Marciana, Carolum, Trifariam ex his genus propagatum. Nam ē furto geniti Franciscus & Ale- xander, duobus initium fecere Principatibus. Ille Medio- lanensis Duces, hic Pisaurenses Dominos, per aliquā a- tates propagandūt. E legitimis qui nati sunt nuptiis, nemo præter Bohū posteros tūlit. Bartholus enim, & Leonardus cum foetro Ioanna pueritiam non excellere. Carolus, non arrā bilis virio, vt iocatū Iouius, sed pietatis studio S. Franci familiā secutus, Gabrielis accepto nomine sancte in ea virā duxit, donec Francisci fratris precibus à Pio II. Pon- tifice Mediolanensis Archiepiscopus lectus est. At Bosius maternarum in Etruria opum, paternaque additā ditionis hares, felici satione Caltri Arquati Dominos, Varzi Mar- chiones, & S. Flora Coinites, ad hac vīque tempora tran- fierunt, quibus non numero magis, quam bīnni claritatis ge- nere spectabiles, mūltarum accessione ditionum, patrum dignitatem egregie tuerunt. Non enim veteres hos modo Toparchiarum feruant, quos à maioribus accepere titulos, sed nonnos etiam adiecerat, siue collectis in vnum caput, siue in plura dispersis Dynastiarum appellacionibus. Etenim partis recenter eius dignitatis insignibus Duces numerant hanc atē tres, Signia, Fiani, Vnani. Principe vnum Val- montonij, vnum item Marchionis Proceri.

Neque infocundior sacrarum dignitatum ea stīps fuit. Tres enim edidit prætermores Præfices, Romani senatus Cardinales, Guidonem Ascanium Pauli Tertij, A- lexandrum Pij Tertij, Franciscum Gregorij Tertiūdecimi munere purparos. At Lucia progenies, qua nunc in Marchionibus Carauagij, Comitibusq; Burgi noui tantum voluptae cōfūpserant, ingens octingentorum equitū sub- fecētū agmen, patuidos protrus, egitque præcipes. Iam pridem Pisacria quam Aternum interfluit, quadringtones equites, pedites non adeo pauciores, præsidio Braccius re- liquerat. Hi posteaquam annūm vītores Sfortianos flu- men trahiēre, suos fugere, trepidis nūcūs accepere, con- festim ad opem rei lapsē ferendam accurrerant. Horū im- perium adeo ferociter, & ex disciplina exceptit Franciscus Sfortia filius, vt patre in summa efforescentis in nato mili- taris gloria voluprate captiū, immotum diutius, obtorpe- scētēt, detinuerit, quā illi mortaliū omnium postrema voluptas iūit. Dum enim foribus filij auillus Sfortia animaduerit, diu voce, manuq; turmas ad transiū innuit. Posteaquam id parum proficiebat, inrepidus ipse medios per fluminis tum maxime insanientis vorrices ad suos perrexit. Iam in tuta pro- modū euaserat, cum armigerum adolescentē incautius pro- gressum, vndis corripi, mergiq; vidit. Accurrit illico, comprehensum, periculo exemit. Hoc dum ageret, decumanus ē mari fluctus spumoso elat⁹ deflexusq; labro, equum quo ipse vehebat, ita perterrit, vt totū corpore ab impēden- tie vndatū mole refugiens, posterioribus defertus pedibus conciderer. Equi calus Sfortia epiphio exculsum sub aquas traxit, armis p̄ trāgauē. Dum proximi, nō suo magis q̄ Imperatoris periculo pauerent, bis vtrāmq; iunctā manū, fer- rea armata chirothea more precantis fūstulit. Inde equo ad ripā enatante, ipse aquis haustus nūsq; neq; viuus, ne- que mortuus, quamvis diligenter quæsus apparuit.

Hic exitus magni Sfortia fuit, viri per omnes vītae partes vere Magni, quique vtrāmq; fortunam, quam reciprocante veluti rerum aucta expertas est, vbiq; summa, æquabili semper animi excelsitate superauit. Fidei vīque adeo tenaz, vt à Braccio s̄pē rediretur, quasi præcipterum imperandi ar- tium, mentiendi & peierandi prorsus ignarus. Rem milita-

Eius felici-
tas in po-
steritate.

Inde Me-
diolan. Du-
ces & Do-
mini Pisa-
rii.

Cardina-
les.

Marchio-
nes Cara-
uagii.

III.
Dies obi-
etus Sfort.
& somniū
cius mor-
tis pra-
lāgum.

rum

Brachius eius annulus de ipsi morte dolet.

Adscriptum Sfortiae & logium.

IV.
Alia de,
Sfortia ex
Iouio,
Disciplina
donistica
& militaris.

Cultus &
vestitus.

rum gurgitibus miergi, opem nec quicquam implorantem: Hacridens ille cum peragaret, paucis exordientibus ora uere enixe vniuersi, traectum Aterni fluminis, vt in dieth alterum reiiceret. Addidere familiates aliquot plene flemtes causam, quod cauediut die Luna amnum transmissum Sfortia, vt lethalem iamdiu vates monissent. Nihil his ille motus, procedere ordines, & efferti signa iussit, vix oppidi portam cum vexillo Regio signifer egressus, lapso equo vexillum, procidens ipse, humi afflixit, quod deterrimia pudi milites omnis habitum, nihilominus neglectum ab illo est. Illud denique certum est.

Eius audita morte Braccium, non vt par erat sublato emulo latratur, quin potius alrum gementem, post effusas mortui laudes, diu mœstum silentium tenuisse: neque paucis quibus superfuit mensibus, vlla vñquam read hilariatem potuisse traduci.

Cumque causam ab eo amici scitarentur, dixisse, non tam se dolere, quod iamdiu vaticinandi laude aliquis nobilis Chaldaeus fatum Sfortiae ex astorum situ præfigens, eadem arte sibi quoq; post illum brevi percundiu cecinisset, quam ob amissum Virum Fortissimum. Magno Sfortiae istud posteri elogium adscripsere.

D. O. M.

Magno Sfortiae
Imper. I. V. Equitum Neapolitanorum Magis. II.

Romana Ecclesiæ Vexillifero

Regum Stirpi, Regum parenti.

Regum vindici. Regum Conflitorii.

Tyrannorum Exactori.

Romanorum Pontificum Propugnatori.

Vrbis Roma Liberatori.

Postris non degeneres.

Aeternitas nominis eius.

P. P.

P. Bombinus de rebus Sfortiae lib. 2.

P. Iouius qui vitam Magni Sfortiae scripsit, hæc memora tanda de eo reliquit.

In disciplina domistica & militari, cum ad multa conniuendum esse censeret Sfortia, nec exactissimus delictorum vltor esse veller, ita tamen institutum domicerat, vt contemptores Diuum achominum, limine penitus arcerentur, fures nocturnos, & interdu exposita ioci modo carptim inuolantes, maneret pena, nemo impune speculate tur. Abhorrebat vero plurimum ab insulis & morionibus, qui attraile laborarent, quod ancipiiti loco risum pariter & ludicum mouere possent: suo scilicet periculo admonitus, quod ad Colleum Senenlis agri oppidum infanus quidam, dum loco militari intemperanter lacereretur, & ob id irritantem faxo petere vellat, ipsi Sfortiae tegumentum capitum summo cum vita discrimine decussasset. Omni autem vita tempore in castis aleam perosus, vt Duci pariter ac militi maxime pestilentem, ita otij tempora transigebat, vt in vsum militiae ad palæstram cunctos ordinis exerceret. Tum enim mos erat multa arte luctari, ingentis ponderis saxum iactare, ferreum vectem iaculati, teretem palum, in terga conueris manibus eiubrare: saltuque & curvis plutum contendere. His in ludis ipse multum lacertosus, & industrius facile validissimum quemque superabat. Pluuiis, nocturnisque temporibus, quod nequaquam Latinas litteras atrigilis, vernaculis conscriptæ versibus, Heroum, & Gallicæ Procerum historiæ, pariter & fabule legebantur, vnde illi exempla pererent, quise Duce virtutis famam clarissimis factis extenderent decreuerint.

In cultu, vestituque, moderatus potius quam elegans, vel sumptuosus, oderat vestis munditias. Sagulorum autem etiam armorum nitorem, ita exigebat, vt maculam & æruginem, contumelia, & non unquam verbere vindicaret. Equiti ex hybernis æruginosa gestanti arma, in conspicuè hostium leuere imperauit, vt ad aperta casside in arietem prodiret: scilicet, vt cum periculo nosceretur, si parum grauiter dimicasset. Ceterū in pompa, & cum lustra gentur exercitus, saga serica, argento atque auro bracteata conspiciebantur: aurate item, & egregie perpictæ Bardæ, quibus equi Perfico more regebantur. Is vero eques sibi notabatur, qui decoras in casside crista nequaquam ostentasset. Mensarum apud eum honos, non in delicatis &

exquisitis dapibus, sed hilari simplicitate, perenni copia, comitareque, & frequentia conuictorum censebatur.

Pietate, Deum optimum, calitesque omnes, sincere co-luit. Cum neceſſe intelligeret, in bellis, rapina, cædibus ac incédiis cuncta miseri, neq; vel infanda scelerata posse semper puniri, corrupta iam militari disciplina, palam earum retumagnoscebat culpam, & veniam secreto precebat: quotidiana sacra audire, aut si instantे negotio impediretur, postridie ea repetere, & quotannis pio, pénitentique animo expiare sele, maximeque sacramenti hostiam rite suscipere solitus. Id vero demum, probi & verecundi ducis esse prædicabat, honestorem bellii causam sequi: iniudicata temple præstare, in captiuis pudicitiam tueri: nunquam abutisanguine militum, aut hostium cædere latari.

Pietatem quoque cum incredibili charitate erga propinquos, & rarissimo quidem exemplo ostendit. Bartholomem & Franciscum fratres, euastante Perusinum agrum lue pestis, apud Martianum extituli correptos morbo, adeo constanter inuisit, vt vel deprecantibus amicis ab his diuelli nequievit, quin desertis, & morientibus venastigeret, fomentaq; præberet, quibus demum celestiter exquirantibus sepulchrum extruxit, addiditq; aram, & sacerdotem, qui certis diebus inter sacra coru manibus parentaret. Pari quoq; officio, amoreq; Bosium patruelē complexus, ad Spoleti ex Castrensi per hyemem fatigatio neuis cœuulsum diligenterne fouit, elatumque insigni pompa fratribus sepulchro intulit. Sub hac disciplina educatum Franciscum filium, quem ab se Sfortia in Brutios ad dotales vices prosectorum dimitteret, ei attribuit eximiae virtutis duces & milites, qui bello, paceque atatem eius regerent. diu inuenem cohortatus, vt pietatem & iustitiam coleret, nobilique animi decreto existimat, virtute potius quam malis artibus, ad opes & ad gloriam contendendum. Illud etiam grauissimis præceptis adfecit, vt etiam atq; etiam caueret, ne amici, aut imperio subiecti vxorem, vñquam imputis oculis inueteret. Neminem vulnere, aut duro verbere punire, aut si id casu, autira præcipiti accidisset, extemplo lenitum, donatumq; digno munere longius ablegaret. Postremo nunquam indomiti oris equum ascenderet, nunquam eo vteretur, qui ab vngula molliore facile solem excuteret consuevit: quod te ab equo alioqui longe optimo, sed in frenum cotumaci, cui ob id Draconi nomen erat, quoniam suberto ex insidiis Bracciano hoste, irrita habernarum contentione abreptum se, & in Auerse fossam precipitatum memoraret. In Vmbris autem tumultaria in pugna, quoniam ex equo, cui à colore aui, Picea nomen erat, depugnat, eo inter colluctationes omnibus soleis discalciato, vix ipse pedibus eo relicto è manibus hostium evanis. His præceptis maxime vñs Franciscus, quod nemini ferre contigerat, omnibus consilii felix, & prælia virctor euasit, vt ipem de præclara indole, patris iudicio concep-
tum, fataque, & vota hominum impleret.

Eum vero prudentia, iudicique militaris tenorem vñque ad vitæ exitum constantissime tenuit, vt non temere quicquam in rei bellicæ negotio decerneret, nisi accito, vel in uno quoque centurione, & milite veterano, vt exquisitis separatis omnibus sententis, quod patrandum fore, multorum iudicio probaretur. Sed id tanta dissimulatio expetebat, vt semper alienis exordiis, & fabulis animi propositum celaret: atque apte demum ad id, quod vñlet in instituto nouo sermonem deferebatur, quoniam eo pacto nunquam prolatio interiore animi decreto, authoritatem suam egregie retineret, nec ob id persuasione prudentia animi ducum minorum inflarentur: quando ijs alia semper de causa vocatos, & fortuito demū sermonem in grauorem consultationem incidisse humanitate Duci facile existimarent. Verum illos confecto negotio, iucundus potius quam grauiter in corona laudabat, qui feliciter in disputacione diuinassent: & id quidem iucundiora gratia, quod liberaliter, & nullo fastu gloriam communicare vidererunt.

Ingenio natura fuit candido, adaptatoque potius quam latebroso & callido. Vnde cum dolis, occultiisque aulæ artibus parum valerer, facile in insidias præcepserunt: sed statim inde alienatus fatali quadam virtute, & diuino fauore resurgeret. Stata autem ætate, propter occultas homi-

nui voluntates, atq; ora fictitia, itemq; ad eludendos speculatores, cohibere linguam, iram stenare, ac opportune, apteque, varia persona vi diicerat, ita tamen, vt si quid simulatus faceret, aut diceret, à familiaribus atque domesticis facile nosceretur. Natura siquidem eos oderat, qui animo anticipi essent, multosq; recessus, & variis anfractus haberent, dissidente præterim fronte, in qua præclare apud generos ac probos, & fides, & pudor habitarent. In eo etiam supra quam credi par est, admirabilis rerum acnimum memoria viguit, tanta felicitate, vt cum nullis commentariis inniteretur, non modo militum suorum, verum & equorum nomina à multis annis repereret, nec in persolvente itipendia villa in re vñquam falleretur.

Litteras Latinas nequaquam arrigerat, sed admirabatur, secutus literas, atque vernacula, quæ ex vñ militari commodiore videbantur. His necessitate quadam rotum id otium, quod ex negotio supereret, vehementer addixerat, vt historias calceret, quas è Graci Latinisq; scriptoriis traductas lecitare erat solitus, inuitatis liberalitate ad id munus suscipiendum literatis, in quibus fuit Porcellij pater, ob tralatos Casare & Salustium, honesta domo cum horis donatus. Quod autem litteras nesciret, perurbane sese excusabat, quandoquidem vna, atque eadem manu librum simul, & gladium tenere minime didicisset.

Non caruit urbanitate in dictis, plerumque falsus, & capte, scireque reponens, si quis prouocando lacesteret. vt tun accidit, quoniam à Sergianno magno fenechalcho, ad exprobrandam generis nouitatem, ligonis fabula obiectatur: tu hoc, inquit Sfortia, vñ video, stirpis origine pars sumus, quoniam Adamus in mortalium primus, terram & ipsæ foderit. Sed ego certe quod inre diffiter non potes, illo meo ligone multo nobilior eris, quam tu tua pena; & pera: quo securitate lepide admodum hominem transfixit, quoniam in eo tanta cum inuidia dignitatem stupro quasitam, & patrem eius ad Prætoris tribunal, ignobilem scribam, adulteratoque restamento, falsi damnatum, scitissime notaſſer. Quoniam infideli armisque Pauli Vrsini exterritus, excessiſſer vñbe Roma, & in Algidio castra posuſſer, ad eum à Pontifice Cardinalis sancti Angh Legatus venit, vt fidem interponeret, confirmaretque hominem, ac in vñbem reduceret, inter multos autem fermones, Cardinalis quem dixisset: An Sfortia Vñsum timebis, quoniam si sub Columna tutissimus? Exemplo respondit: An non tibi Pater omnino infanus videbor, si dum fruſtra à ſurdō marmore operi nuplo, bellua ingens, dente ac vnguis ferox, ac hunc a ſepereffus incedens, mutuū inimicis fit formidanda! Non illepide, remota, & patrum expedita Columniorum auxilia designans, & Pauli Vrsini ingenium, præſentelque vires aptissime depingens.

Ladislao Rege magnis viribus Tudertum oppugnante, quoniam Braccius repentina & graui eruptione, Paulum Vñsum vñtem in inimicum suum adortus, ita copias eius cæcidisset, vt statione, & totis denique castris ipso Duce pulso, & fugiente pellerentur, non dubitauit Sfortia, quoniam circumuento & pene capto opem ferre maturarer, quoniam sibi in sua castrorum parte locum designatum tueri, ac inimici cladem otioſe spectare, optimo militia iure licuerit. Descendit enim ab acclini loco instrutis turmis, atque cohortibus, tardauitque impetum insequens, atque vi eto-ris hostis, adeo, vt longo, ac acerrimo certamine edito, Braciani intra portam compulsi, non mediocri accepta clade, terga dare cogerentur, vociferante, atque irridente Bracio, quoniam Sfortia communem inimicum, quem interficeret debet, clementia & stulta lenitatis nomine conseruasset. At Paulo inter metum & pudorem Sfortia gratias agenti, ille alta voce, vt omnes exaudirent, respondit: Non est, Patre, quod parem referre gratiam cogites, quoniam hodie cum signis, & copiis meo insigni beneficioſis conseruatus, quando id, quod strenue & peropportune factum ridetur, id rotum Regis, & publice omnium dignitati datum sit, nescilicet in oculis Regis ac meis inexplicable delictis admitteretur. Tu vero nibilo fecis inſtillari & persequi, venatis etiam tels me ipsum perges. Ego certe inimicis acceptis abs te inuriis, probe & strenue vñcias, quoniam emibifortuna, que nunc socium facit, aliquando hostem obtulerit. Id factum, dicuntque Ladislauus magnopere commendauit, Sfortiae que doio dedit equum phalcatum, atque item laciniam

ex purpura auroque insignem, argenteis squamosam bræteis, qua ille in ptiliis vñ soleret, vt palam in Sfortia, virutis, simul & clementia de cus reſtaretur. Is ipse ad extremum, Belliger graue Maris opus dum Sfortia tractat Sfortia magnitudinem gloria prima Ducum, Terri & opem rapidis merito generosus ab vñdis Dūmpuero, ingentem liquit in amne animam Hac memorant. At vera magis Polyhymnia magni Facta ducis fame tradidit, atque obitum. Scilicet vñdum dum sanguinet ingit Aeternum. Hasta atque armis conficiens equo, Commotum flum numen, voluisse nitente. Pollutis illum mergere voracibus. Ut fama & rapta Heros tumulatu honore Aeternus tanto funere Aeternus eat.

P. Iouius in vita Sfortiae, Antonius Franciscus Rainerius. Hec de Sfortia, Romana Ecclesia vexillifero, prælia Domini pugnante, isthinc referre vñsum, pari libertate atque necessitate, quaduini scriptores, in factos Ecclesiæ sanctissimos retulere, Moyſis, Iosia, Davidis, Machabæorum, & alio tum fortissimum Ducum, res fortiter & præclare, pro domo Domini geftas: ne scilicet aliquis aulæ manceps, me, quasi extra linea calamus produxissem, criminatio ne acerba, an barba opus habeat fuggillare.

Cafum Sfortiae edocitus Martinus Pontifex, grauissime tulit, quod tantum sanctioris maiestatis propugnatorem, in ipso rerum summo discrimine, amissit. Erant qui Martiam Francisci indolem, multis apud Pontificem extollerent, parem aliquando patri Sfortiae futurum, sive veteranum militem magnis tentamentis exercitatum, eius imperio ille subiiceret. Non deret autem Pontifex, sed aquilam potestare, quam pater obtinuerat, copiis derelictis præesse voluit, maxime cum intellexisset, iuuenem, postquam nonnihil doloris dedisset, ingenti animo ad milites dixisse, vt quemadmodum haec tenet sub patre Sfortia magna cum laude omni tempore meruisse, iisdem animis, eademque fide secum perseverarent, quæ bene inter se consentientium animorum fama, siad Romanum Pontificem, & ad Ludoicum & Ioannam Reges, siad hostes denique ipsos proficeret, nihil certe quam antea inferiore loco, & Sfortianum nomen, & res eorum omnes futuras: præterea stipendia commeatusque, ac vñbium & populorum gratiam, facile sibi comparatuſos. Quod si seculis fensissent, & diuersas in partes distrahi cuperint, tum demum & hostibus, & amicis, æque ludibrio fore. Probavit ista uti auspicio Pontifici optimam indolem Franciscus, ita vt dignissimum iudicauerit, qui paterno exercitu præcesset, qui nondum tertium & vigesimum ètatis annum excessisset, vñbium item populorumque omnia qui Sfortia paruerant imperio, administrationi succederet.

Perseuerabat interea obstinato animo in Aquila obſidione summo conatu Braccius, post Sfortiae interitum confidentior factus, contractiſque vñdique viribus, ad vñbem castra admouerat, omnique fere commeatu interclusam machinis quatiebat. Quod cum Martinus Pontifex, & Ioanna moleſtissime ferrent, & Philippus Mediolanensis Princeps, mihi non augeri Braccii vñres cum Flórentinis sentientis cuperet, haud cunctandum quin labantibus extremo periculo, & iam in 13. mensē producta a grauissima obſidione auxiliū implorantibus Aquilans subdūruntur, rati, iuſtūrunt omni ex parte exercitum cogi, & aduersus hostem, ad liberandam obſidione peritura vñbem, summa celestiter duci.

Martinus Pontifex inter hec, diras contra Braccium Ecclesiasticas iterum pronunciavit, ac triduanis supplicationibus, diuinam opem poposcit, vt exercitu piorum contra tam immanem tyramnum, pro re Ecclesiastica, tanta quanta est Regnum Neapolitanum, Sedis Apostolicae patrimonium, dicitacatu, vires & robur addere, deque Diuum & hominum contemptore, victoriam concedere dignaretur. Misit deinde Franciscum Piccolpafium Bononiensem, qui postea Mediolani geslit Archiepiscopatum, cum Pontificis signis Legatum, qui exercitu vñiuerſo suprema cum potestate intercesset. Conuenierunt vñlum in locum, qui sub Pontifice merebant,

Castra
victorii
dilecta
ponita.Prælium
ipitut.Bracciani
superantur.Bracchius
fuga salu-
tem quæ-
rere inten-
dit.Bracchius
ex equo
deciditur
& ad Fran-
ciscum in
castra de-
fetur.

bant; Franciscus Sforza cum Michaeli Attendulo, duo Ludotici, Sancti Seuerinas & Columna, Jacobus Caudola, & alij copiatum ducis. In huius bellū euentum, variis voris to- alij copiatum ducis. In huius bellū euentum, variis voris to-

vndique medici, magnis propositis præmiis, nihil inter- tatum persanando illi reliquuntur, viuere cun posse pro- dicentes.

Etiam triduum à suscepso vulnera supererat, quum Andreassus Castellus, tum quindecim annorum adolescens, alacer accurrens ad spectaculum, non immemor iniuria sua quondam à Braccio illata, styllo è chirurgi mani- bus extorto, cerebrum expiranti, ac toruis adhuc & micantibus oculis Braccio intuenti transfudit, omnibus qui aderant, in adolescentem animum admirantibus. Ex ea recenti plaga, Braccius, ad vesperam expiravit.

Itaque Kalendas Iunii Aquilaniorum furies ingeffi, haud longius ab urbe quatuor passuum milibus castra po- suere, ab hostilibus vero castris non amplius duobus.

Mons quidam haud magna altitudinis, sed transitu perdifficilis inter vtraque castra intercedebat. Ardebat propinquiores facti paribus animis in prælium pariq; fiducia utriusque exercitus, iamque Bracciani insolentius iactabundi vicitoriam in manu habere se existinabant, nihilque magis veritum Braccium ferunt, quam ne paruo detinente hostes cerneret profligatos. Is ut erat bellandi prælani- dique scientissimus, de hostium aduentu certior factus, montis eius summum, quod hostibus impendebat, duobus munierat castellis, & in iis magnas pedestres copias collocarat. Ad radices autem montis, qua hostibus in cam- pestrem planiciem defensus era, omnia quis ex proximo Aquila fluvio deductis in stagni similitudinem compleue- rat. Inde ipsius castra incipiebant, equitibus supra quatuor millia, robustis quidem & exercitatis, permunita, quos in quatuor & viginti ordines instruxerat, & quo magis hostes contemnere videbatur, misit in pectorum castra cum litteris tubicinem, quibus Duces omnes & hortabatur, & pro- uocabat in prælium, addebatque, per se eis licere, sine villa porsus vel molestia, vel impedimento, & montem ascen- deret, & ex eo in æquum campum descendere. Idque iure- iurando inviolatum fore affirmabat. Ibi Franciscus Sforza, conuersi ad tubicinem oculis, cum reliqui silentium tene- rent, permittente Pontificis Legato, *Dic, inquit, Braccio, nos pro voluntate nostra, in eum velinuitum, & in suam quidem rem na- luan venturos.*

Itum est postridie eius diei qui fuit 11. Iunij, in ho- stem, octo amplius horis varia fortuna pugnatum, ad extre- mum, sive diuino vt creditum est auxilio, sive ducum mi- litumque prudentia effecitum est, vt vno tempore vnoque momento vniuersa Ecclesiastica manus ingenti vndique sublato clamore, confertissima acie monceretur, ac ferretur in hostem, nec posthac quisquam amplius hostibus terga reverteret. Hunc tantum Bracciani imperium ægre sustinere ceperunt. Tum Pellinus Cotignolensis ingenti animo vir & manu promptis medios per hostes iter ferro apierens per Bracciana penetravit signa, eaque mox audacissime hu- mi prostrata deuoluit. Hunc Ludovicus Sancto Seuerinas, Paulus Cathena, & Fridericus Matelicensis fecuti, hostes acriter perturbarunt, eos ingruentibus vndique aliis re- repellentes, sternentesque palam magna cæde. Inclinata igitur te Bracciani territi animo deficients, loco cedere incepit, tum demum Braccius se errasse animaduertit, quod minus æquo iudicio hostium virtutem dimensus es- set, ab contempto hoste insperatam sibi cladem inferri clara voce obtestatus. Itaque desperata suorum fatute, omniem spem in fugæ auxilio ponens, in proxima sua ditionis oppida propterea contendit.

Viderat eum in fugam equum intendentem Franciscus, qui ex quo pugnari ceptum est, vigilansissimis eundem oculis assidue obseruabat. Ea igitur re perspecta, suis qui proximi essent, vt se sequerentur iussit, factoque agmine obuio quoque iam perterritos proterit, vulnerauit, prostrauit, viam viaperuit, & vertentem iam terga Brac- ciū, qui ne agnosceretur galeam abficerat, cum perfin- numerabilia occurrentium vulnera infsequeretur, effe- ctum est, vt ille fugiens, ab expedito & audacissimo Sforziano milite, cui Fulginato erat cognomen, sapienter ut se dederet, Franciscique fidei permittere, admonitus, nihilque respondens, in occupi laethali vulnera percute- retur, & ex eo præcepit in terram corrueret. Profligato Bracciano exercitu, ipse Braccius semianinis clypeo in castra relatus, quamquam amicis mitissimisque verbis Franciscus ad respondendum inuitaret, ille tamen nullum, seu grauante vulnera, seu indignante animo emisit. Acci-

tae effusione etiam le- tia & ga- tie Deo- polvra- riua adi-

Hactanta vicitoria parta, eiusque per loca finitima ve- lociter rumore perlato, non modo Aquilani obsidione & imminentissimo periculo, & Martinus Pontifex item ac Joanna Reginā maximo metu liberati sunt, sed vniuersa etiam oppida atque yrbes, quas in Piceno, in Umbria atque Etruscis Braccius obtinuerat, rebellionē concitata, in pri- stinam Pontificis Ecclesiæq; Romanæ potestatem rediere. Hæc pugna, que sanc acerrima & cruentissima fuit, vbi pri- mum Roma nunciata est, Martinus Pontifexta latitia affectus est, vt incredibile dictu fuerit. Cumque etiam in argumentum publica lætitia per omnia templū vbiq; aræ personaissent, tanta fuit exultantis multitudinis vociferatio, arque tumultus, vt vix plerumq; sonitus ille audiretur. Exsatiata post hæc omnium lætitia, decreta est ab eodem Pontifice tridū per vrbem supplicatio, vt faustatum rerum fautori inprimitus Deo honores ac laudes haberetur: cui ipse gratias ingentes agere non cessabat. eo enim ipso die quo dimicandum erat, Eucharistia sacrificium celebranti sibi, Deumque Opt. Max. multis lacrymis oranti, vt se Ecclesiastique ciuius à Tyranni immanis & hostis insolentissimi manu liberaret, quod piæissime orauerat, ex sententia enuit.

Bracchii cadaver, Pontificis iussu Romam delatum, in commune sterquilinum, Verano in campo, extra portam Næviam proiectum, vix leui cespite, sine villa exequiarum vel sepulta honore semitumulatum est, quod Braccius Ecclesiæ ac Romani Pontificis declaratus hostis, dicitur Pontificis non semel deuotus, nullo penitentia signo edito interficetus. Ita Ecclesiæ hostium acerbissimum vltus est Deus, eo memorabilior exitu, quod quamvis vix illus Pontificiorum inimicorum leni absumpcio sit fato, vix tamen aliquis, omnium adeo coniuratis Dei hominumque odiis sublatus est. *Iohannes Simoneta verum gestarum Sforzis lib.*
2. Julius Roscius Hortinus in Elogiis militaribus, ex Corio histor. Mediolan. parte 4. Infixa in nos diariis. Iouius in Elogiis. Eius im- agini Iouius Feroldus subscriptis carmen adiunctum elogio Iouiano.

Bracchius Dux ille fortis atque pugnacissimus,
Hostium quis sepe fregit armis felicissime,

Atque

Arque summum perfecitus est Sacrorum Principem,
Quique multis imperiis vitorum oppidis,
Ac potissimum occupauit ciuitatem Romam
Quique Regibus, tyrannis, vrbibusque liberis
Italum fuit pavori maximo & formidini
Hac representatur hostes, qua vides imagine.

Accelerasse Braccio fatalem horam, Corius memorat,
Andreas Castellum, cognomento Seniorem vindican-
dum in iuria & contumelia, qua ante aliquot annos, Brac-
cius, maiores suos aut sustulerat, aut affecerat. Perusia sub-
acta tyranus, cum ad totius Umbriae dominum imme-
di cupiditate aspiraret, Tudertinos sibi in primis in præ-
dam destinauerat. Proceres Castellæ familiæ ante alios, ea
ditione vniuersa, propter opes amplissimas & clientelas
numerolissimas potentissimi, obstant tam vasto defi-
cio, aliena, & presertim Ecclesiastici iuriis obtinendi. An-
dreas Quintus, eius stirpis illustrissimus, huius Andreassi
de quo dicimus annis, principem id temporis locum apud
Naharticos Guelphos, autoritate & imperio ornabat.
Hunc oportunum iniuria existimauit Braccius, sed quem
ad modum hominem opprimeret, tam facile non videbat.
Excoxit tandem plenum perfidia, atq; sauitia. Arcem
Colle Lunæ, nobilem in agro Interamnæ in primis ac mu-
nitam, Andreas id tempore, à Bonifacio IX. Pontifice iu-
re fiduciario possidebat. Placuit, illo incautum doliq; sim-
pliçem per speciem colloquij euocare. Habere se animum
vna cum illo & quadam in rem vtriusq; conferre, & genio
aliquantum indulgere. Fuit Andreas fraudis ignarus, Brac-
cius porro, vt & filios acciperet, impetravit. Tres omnino,
Iannottus, Galeotus, Paulus, vna cum patre Colle Lunam
venere. Ibi tyranus, non ditionis tantum, sed etiam san-
guinis humani sitiens, nec quicquam obsecrante Andrea,
in cotam oculis frustra clementia & sanguinis iura implor-
antis, crudeliter in modū tres illos filios iugulauit, patrem
postea suam orbitatem lenguineis fere lacrymis deplorantem,
laqueo gutturi innexo exanimauit, deinde ad extir-
pandam Castellorum vniuersam prolem, Iannotti filios,
quos ex Nicolao Monte Mariana vxore suscepserat, omni
studio inuestigauit. Aliquis minorita puerum Andreassum,
cum sodalibus extra portam vrbis ludo tempus fallentem,
ad primos rumoros Braccianæ diligenter, pallio quo am-
etus erat, religioso contextit, quæsitorumque ex oculis sub-
ducuntur, vibrasset enim illum repulisse statim, atque
obliquo vulnera medio illum gurgite traieciisse, pauloque
post ad pedes mortuum iacuisse. Id se iterum, id tertio
videti vidisse. Certa fidei auctor non erat, carter res
ipsa somnum probasse videretur. quippe media in pugna,
hortantis fidentisque militem, voce cognitam minens iu-
gulo quum sequeretur primus omnium mucrone primum
gutture, deinde ceruicem exhaustus.

Tradit insuper Legatos Perusinorum in castris quum
adescent, & hostium audirent aduentum, narrando aliquid
vt affoleret, quæsisse à Nicolao Picinino (erat is turmarū du-
ctor, pugnante corpore, sed ingenti animo) quid ei
futurū ex hoc bello videretur, illum secum cogitabundum
diu hæsse, respondisse tamen, omnia sub incerto euentu
esse, nec se diffidere de militum virtute, aut Ducis animo,
neque tam hostium terri numero, quam vereri, ne inu-
da diurna felicitati fata, cursum eius Imperatoris ab-
rumpendum statuissent. Id se ex conjectura videri coni-
cere, mutatos esse subito Bracchii mores, ex leni & comi du-
rum ac morosum factum, consilia veteranorum militum,
quibus ante id tempus vti plurimum consenserat, aut pro-
ficiens, aut reicere salutaria, & deteriora perni-
ciosaq; deligere, paulo ante, etiam in mulieres (inauditus
facinus) citra bellū iura & eius consuetudinem esse sequitum,
superos, primum ingenia mortalium in pœnam peccati,
deinde opes & fortunas euertere consueisse.

In sterquilinio Verrani agri cadaver cum esset semiu-
lum, paucis post annis, Nicolao Forrebracchius, cum
Romam & ipse (veluti deuocum huic familiæ) pulsò inde
Pontifice occupasset, patrui olsa collegit, & Perusia de-
portauit. Perusini, exquisitio christiano more, publico luctu, fu-
nebre pompa celebratis, grauiora inferorum supplicia
damnata animæ accumularunt, sibiq; notam non ignotam
affin-

dis, & Diu Valentini Episcopi Martyris Interamnæ
Tutelaris sacro corpori inuendo. Erat illi Sacerdos, quem
à facris faciens honestissimo loco domi habebat. Iuit ali-
quando Nicolaa in eam Basilicam summo diluculo, rata,
qua Sacerdos iam præiuisset, & diuinæ hostiæ litanea cau-
sa ad altare accessisset. Is autem plus solito tardius venire
sue neglexit, sue nequituit. At Nicolaa statim acque Basili-
cam intravit, Sacerdotem, eodem plane habitu, motu,
modo, ritu, specie, quo suus familiaris fuerat, ad altare repe-
rit, sacram Missæ sacrificium illo ipso recitante audiuit, di-
uinissimam Eucharistiam ex manibus illius ipsius desum-
psit, & religiosis officiis exsolutis domum reuertens, pro-
prium Sacerdotem, ad templum properantem, mora-
que excusantem, atronita reperit, dubioque procu-
fanciūtum fuisse Valentini tutelarem censuit, qui officio
functus fuisset. Quoad vixit, id secretum esse iussit Nico-
la, magna apud Interamnæ opinionem sanctitatis.
*Ex mo-
numen-
tis SS. & BB. Interamnæ, & aliorum qui ibidem cum
opinione sanctitatis obierunt, & Franciscus Zazera Neapolitan. de
nobilitate Italæ.*

Et quidem Braccius, ad illum modum extinctus fuit.
Ioannes Vrus sepe postea dixisse fertur, se quin illud bel-
lum gereretur Prætorem in Piceno fuisse, venisseque Af-
culum frequenti stipatum populo virum natu grandem,
promissâ & cana barba Mathematicum, & prælagium fu-
raturum rerum profitement, hunc se rogatum, effete vi-
ctor fuisse, Braccius, Aquilano bello, si hostes ad præ-
lium venientes, quæsisse ad cogitandum tempus; postridie
vero ad tribunal reuersum respondisse: Si Dux ipse bello
non interesset, vietorem futurum Braccianum exercitum,
sin præsente Duce congligeretur, minari stellas superiorum
hostem. Quæ res ut ante pugnam vtrvana neglecta, ita po-
stea ab euentu rei, & omnium de his infarto iudicio est
comprobata, interpretantibus illis vaticinium hunc in
modum, nisi prohibitus esse miles descendentes in con-
uallem hostes capti profligasset, coepisset, vñsusque in
pugna fuisse, etiam peditatu.

Erat etiam in hostium castris gregarius, & infirmæ sor-
tis miles, qui post factum Perusie tumultum, pulsosque se-
ditionis auatores in exilium, vltro cum plebeis exierat. Hic
se per somnum vidisse aiebat, Bracchium sublimi equo cir-
cumiectum magnam cædem hostium edere. Quum vero
ad le interfiendum vibrasset ensem repulisse statim, atque
obliquo vulnera medio illum gurgite traieciisse, pauloque
post ad pedes mortuum iacuisse. Id se iterum, id tertio
videti vidisse. Certa fidei auctor non erat, carter res
ipsa somnum probasse videretur. quippe media in pugna,
hortantis fidentisque militem, voce cognitam minens iu-
gulo quum sequeretur primus omnium mucrone primum
gutture, deinde ceruicem exhaustus.

Tradit insuper Legatos Perusinorum in castris quum
adescent, & hostium audirent aduentum, narrando aliquid
vt affoleret, quæsisse à Nicolao Picinino (erat is turmarū du-
ctor, pugnante corpore, sed ingenti animo) quid ei
futurū ex hoc bello videretur, illum secum cogitabundum
diu hæsse, respondisse tamen, omnia sub incerto euentu
esse, nec se diffidere de militum virtute, aut Ducis animo,
neque tam hostium terri numero, quam vereri, ne inu-
da diurna felicitati fata, cursum eius Imperatoris ab-
rumpendum statuissent. Id se ex conjectura videri coni-
cere, mutatos esse subito Bracchii mores, ex leni & comi du-
rum ac morosum factum, consilia veteranorum militum,
quibus ante id tempus vti plurimum consenserat, aut pro-
ficiens, aut reicere salutaria, & deteriora perni-
ciosaq; deligere, paulo ante, etiam in mulieres (inauditus
facinus) citra bellū iura & eius consuetudinem esse sequitum,
superos, primum ingenia mortalium in pœnam peccati,
deinde opes & fortunas euertere consueisse.

In sterquilinio Verrani agri cadaver cum esset semiu-
lum, paucis post annis, Nicolao Forrebracchius, cum
Romam & ipse (veluti deuocum huic familiæ) pulsò inde
Pontifice occupasset, patrui olsa collegit, & Perusia de-
portauit. Perusini, exquisitio christiano more, publico luctu, fu-
nebre pompa celebratis, grauiora inferorum supplicia
damnata animæ accumularunt, sibiq; notam non ignotam
affin-

affinxerunt, quod ossa profani hominis sublimi ac dignissimo templi loco reposuissent, tumuloq; insummo templi fastigio substrato, signis militaribus, & aureis torquibus suspensis, metnoriā seruulis seruitur ad posteritatis notitiam transmittere aliquando voluissent, vel adeo transmittere tolerassent.

X.
Dein uasore alieni thor & pena se-
cuta ac Bracchii laetitia.

Antequam Braccianis factis denarrandis finem impo-
suerō, auctarii loco vnum vnicum subiecero, vel ad eius sa-
uittam, vel ad alieni thori inuasorum penis, vel ad præte-
rito iure desumentiam vindictam calus memorandos co-
gnoscendos. Produxit & S. Antoninus Florentinorum Ar-
chiepiscopus, istud facinus in exemplar, sed paulo compendi-
o sius, quam descripsit Campanus, scriptor vite Brac-
cianæ. Res est. Bracchius in Tuderitimum aliquando contem-
dens, deducta ex hybernis parte copiarum circumfedit ho-
stem, ac breui deleuit. Sed vbi ex militia & labore secutum
est domestici otium, cogitatio animum incēsūt ducendā
vxoris, & sibolis procreandā defiderū, quod & Cives,
& amici omni studio persuaserunt. Nicolam Berardi Ca-
merti sororem desponderi placuit. Nuptiis patrio more
celebratis, ne nimis vxoris centeretur, in Tuderitimum
colligendi sui ab cibilibus studiis gratia concelesserat, quin
horrendum & atrox facinus nuntiatur.

Fulginci, & Nuceriae, præterant tres fratres. Ex his vnu-
quum saepe Nuceriam pergeret, in arcem diuertens, forte
in custodis vxorē oculos coniecit, nec multo post verba fa-
cta excepunt. Custos Dominum in adulterio deprehēdit,
in tempus itam dissimilat, & quo altior caderet vindicta,
tres simul fratres interficere cogitauit. q; vt efficer posset,
tyrannos, & cum aliquot Cives venatum ad saltus Nucer-
inos inuitauit. Duo fratres, Nuceriam, magna canum turba
contenderunt, tertium Trebulani (nam illi quoq; imperi-
tabant) ad feliciores ludos inuitauerant. Forte, & Berardū
Cameriem, qui paucis ante diebus Fulgineū venerat, Nu-
ceriam secum compulerunt. Quoniam vespri ad vrbe atq;
in fidias peruenissent, adulter frater, & Berardū intra arcem
recepti, diuersis in cubiculis dormitum iuerunt. Custos,
prima vigilia adulterum occidit, Cameriem in vincula con-
iecit. Peracta ade, alter frater qui ad am cum nocte in vr-
be diuenterat, prima luce tanquam à fratre accitus in arcem,
codem quo ille telo interimitur. Fulginates qui vna vene-
rant, pati sceleri, & ipsi vinciantur: facinus in occulto erat.

Inter ea tam nefanda cædis auetor, quo populum ad re-
bellionem excitaret, primores vrbis ad concionē pro fori-
bus vocatos hortatus est, vt ad libertatem recuperandā ar-
ma caperent, simulq; docuit, duros tyranos in vinculis te-
neri, eos se paulo post necaturum, non ausus quicquam de
cæde faceri, antequā populum concitasser. Cives contem-
pta hominis temeritate atq; perfidia, ne tantū facinus agi-
taret, neq; à fide deficeret, ad monebant, præsto fore tanti
sceleris vltorem Nucerinū populum, nec tam procul inde
Fulginatum fines esse, aduentur subdio reliquum fra-
tem, nunc locum esse pœnitentia, intercessus se pro ve-
nia, si consilij tam temerarij pœnitent. Ille vbi vidit frustra
de rebellione tentatum, duos ex satellitibus emisit, qui ne-
ficio quam reliquiam familiā, extra Fulginatum & Nucer-
inorum fines alportarent, veritus, ne scelere patefacto, ty-
rannus faciunt facultatē haberet. Illi tamen rei atrocitate
permoti, primum incerti quid acturi essent, multis vltro ci-
troq; agitatis, tandem tenui omnem ad tertium statrem de-
creuerunt, turius rati, liberos tyranni gratiam inite, quam
obfessos in arce omnī in se odia conuertere, nec discriminem
vllum esse perfidæ. quippe, si cōtinuiscent scelus! communi-
nem Domini, sin aperius! custodis fidem violandam.
Nondum à Trebulā redierat, satellites ad eum recta ierūt,
& rem omnē ut se habeberet patre fecerunt: duos fratres
occisos, Berardū, & Fulginatum atq; vñctos esse. Ille
celeriter Fulgineū, sine frēno, sine sella retersus, Bracco,
tam nefariam cædem, & Berardi periculū nuntiavit orans,
obtestansque, vt ad sceleris vltorem auxilio veniret.

Bracchius nouitatem exempli grauitate commotus, simul
quod amicū tam in graui periculo defenderint non essent, mil-
iti qui aderat subitam edixit præficationem, reliquos è sta-
tionibus euocari, & se celeriter sequi iussit: Ipse non ex-
pectato militum aduentu, cum paucis, Nuceriam profectus,

misso ad custodem caduceatore percontari iussit, cuius
hortatu, aut quanam causa tantum facinus admisisset. Ille
nullius hortatu, sed suo impulsu fecisse respondit. Causam
vero si nulla subesse alia, katis magnam esse, suorum que-
sse libertatem, & cum publicam omnium, tum priuatim
suum iniuriam vindicasse. Bracchius totum triduum in ob-
sidione commoratus, dum reliquæ conuenirent copie,
omnia quæ ad oppugnationem vñli videbentur futura, sca-
las, trabes, machinas comparaverat. Ornata erant varia op-
pugnationum instrumenta, vt si vno non proficeretur,
multis simul diuerso modo, diuersis locis oppugnationem
tentaret. Quarto die arcem vndique simul adortus, adiu-
uit muro qua præparauerat. Ibi profilentes inter primas
munitiones milites, custodis parentem, & præterea no-
uem & triginta satellites qui pro mænibus pugnabant, fu-
bita vi corripuerunt, ac manus & pedes reuinctos in fo-
rum traxerunt.

Tyrannus fratrū interfectoribus prospectis, rabie ma-
gis quam ira concitatus, parentem ante oculos occisum
canibus dispergit, satellites vario supplicio diuersis in lo-
cis aucti imperauit. quippe statim alij in cruce sublati, ali
equis distracti periēre, nonnulli subito ferro trucidati, ple-
riique quatuor in partes sceti expositique per triuia, & sua
perfida, & tytanica crudelitas fuere exemplum, ocu-
losque hostiles spectaculo faciuerūt feedissimo. Sed inre-
tiorem arcis ambitum, quamquam defensotibus vacuum
aliores muti cingebant. Custos vbi deiecit propugnacu-
lis suffodi ad radicem cuniculum, & turrim ferro excidi co-
gnouit, vt omni ex parte vltus moreretur, vxorem suspi-
cientibus hostibus suprēmo turris fastigio præcipitauit.
dubium tamen, ne in potestate tyranni deueraret, an vt
sua tam grauite exceptæ libidinis pœnas fueret. Iam ho-
stes cuniculo in turrim edito inferiore superauerant re-
studinem, fratres superne se accrime defendebant. Stri-
ci erant in subeunte gladij, nec comportata in eum vltum
deuerant saxa. Illi parieres, illi recta euula deieciebant. In-
gens militum sine mercede discriminē regniores affecerat
animos. Tum Bracchius magna strue lamento & stipu-
lapum comportari iusta, flamma atque fumo interiora tur-
ris complevit atque incendi. Simul oculi caligine fuman-
te defecerant, simul tabulata accepto confagabant igni.
Hoc malo subactus custos, quoniam iam nec incoctos lapides
vellere, nechostes intueri possit, Bracchij pœstati se arbitrio
permisit. Sic milites occupato cacumine, iusserunt
custodem, fraremque, quod illi paulo ante in muliere
docuerant, lapsu altissimo præcipitare. In mortuos quo-
que à tyrrano stœvum. Sic crudele facinus, nescio an cru-
delius punitum sit, monimentum illis, qui per adulteria vel
supra, calamitates grauissimas sibi accersunt. *Campanus in
vita Bracchii lib. vltimo, & quinto.*

Conradus Trincius fuit, Fulginatum tyranus, qui
vna cum Bracco cædem fratrum adeo atrociter vltus est.
Is ipse Braccianarum partium factus, Ecclesiæ Romanae re-
bus semper fuerat infestus. Contra eum Martinus Ponti-
fex, hoc anno, Franciscum Sforiam, cum Ecclesiastico ex-
ercitu destinauit. Sforia porro, iam à Martino, dilectus
suis Ecclesiæque alma filius sepius appellatus, & magnis
tum stipendis, tum pollicitationibus inuitatus, sine mora
iuit. Vbi Fulginatum primum agros passim popularis,
multa non tam municipia, quam oppida, partim per vo-
luntariam ditionem in potestate redigit, partim per
vim metumque capitur: deinde ad extremum castris admoti-
tis, Conradum omni spe auxiliū constitutum, ad has condi-
tiones compulit, vt Pontifici Ecclesiæque Romanæ deinceps
pareret, & quas Pontifex leges daturus esset, accipe-
ret. *Simoneta lib. r.*

Maius est, quod ab eodem Pontifice contra Aragonenses
missus, Neapoli patravit. Alphonsus Rex in Hispaniam
discedens, Petrum fratrem, Neapolitanis rebus præfe-
rat, & Iacobō Cardorē copiarū curam reliquerat. Philippus
Vicecomes, Guidonem, Torellū, cum clafe instruta Ioan-
nae Reginæ submisit. Recuperata hic Caieta, & nonnullis
maritimis vribus, quæ exemplum Caieranorum se-
cata, Regina se dediderat, classem Neapolim vñq; produxit.
Eodē tempore Franciscus Sforia copias vrbi admouit. Ea

dum, hinc Francisco terra, inde Genuenibus mari acriter
vrgentibus, brevi in magnas angustias adducta est, vt multi
duces cum cohortibus quas fecerunt habebant vrbe ex-
cesserint. At Caldora res ad iniqua inclinatas cernens, au-
xiliis ab Alphonso plane desperatis, sibi consulendum, ac
quod futurum erat, cum suo emolumento adiuuandum ra-
tus, occulta colloquia per internuncios cum Francisco fe-
dere coepit de Petro, ac Neapoſi deferenda, ſi stipendia ſibi
ab Alphonſo debita perſoluerentur, paucisque commuta-
tis verbis, res conuenit: postulatisq; ſtipendiis ex are con-
federatorum principum, Ioanna Reginæ, Philippi Duci,
& Martini Papæ perfoluti, quæ ingentem ſuminam con-
fecerunt, Caldora ſimulans, Petrum infantem pernicioſa
conſilia in ipsius caput occulta ſtruere, ipsum ſc. capiendi,
& carcere concludendi, cum copiis ipſe quoque ſuis Nea-
poli excedit. Quare Petrus infans, ſe ab omnibus fere
desertum, cernens, in arcem nouam ſe recepit; Franciſcus
autem & Torellus, pontificio & Reginæ nomine, vrbe, ſi
ne certamine potiti ſunt: Gotalanorum, Hispanorumque
& Siculorum domus direptæ, & ſi qui comprehensi, pro
captiuis habiti: nec quicquam præter arces ſuperfuit. Qui
arcem Capuanam tenebant, paulo poſt ſalutem paci, de-
ditionem fecerunt. Oſbidebat arx Regia, cui res frumen-
taria ceperat deſſe, magnus enim hominum numerus in
ipſo capte vrbi tumultu in eam confluerat. Sed eam in-
opiam vnius nauis interuentus ſubleuauit, que violentiore
vento de industria expectato, plenis velis ad arcem delata,
frumentum, quo erat in habendis delectibus, contrahen-
diſque copiis occupatus erat, cui poſtquam renunciati est,
amulſa Neapoli arcem obſideri, dignitas ſua ſtaruit eſſe,
fratrem quamprimum obſidione liberare. Itaque Artalem
Lunam, cum parte clafis, qua Catalaniā vñctus fuerat,
Neapolim confeſtim proficiſci iuſſit, & illi expoſit, qua
fratrem imperaret efficeret. Is ſecunda tempeſtate vñſus,
paucis diebus Neapolim appulit, cumque Genuenſium claf-
ſem, quæ prohibete potuerat, diſceſſiſſe reperieſſet, & ar-
cem famis periculo, & Petrum obſidione liberauit. Ad e-
ius clafis conſpectum Neapolitani confeſtim armati mæ-
nia compleuerant, ſtationibus opportuſis que locis diſpoſiti.
Ea res cum Petrum non lateret, ac poindit ſe ciuitatem ea clafe recipere poſſe diſſideret, omni ex arce
turba inutili ſublata, inde clafis conſecdet, ac Siciliam re-
petiuit. Clafis porro Genuenſium, poſt Neapolim cap-
tam, omnem oram Neapolitani Regni circumuecta, qua
dubia erant, Reginæ conſirmauit, qua imperium detrac-
bant, partim vi, partim meu ad ditionem adegit.

XII.
Pet. Ara-
gon. Boni-
fac. vrbe
in Corſica
interce-
pere tentat.

XI.
Conrad
Trinc. ful-
gina. Ty-
ran. Poſt
& Eadē
Fran. Sic-
ſubiguit.

XIII.
Genuenſi
tunc tem-
poris im-
perium.

XII.
Alia à Pa-
Neapoſi
conta-
ragona-
pacta.

XL
dum

Dum hæc in Regno Neapolitanō agerentur, Petrus Al-
fonſi frater inde ſolvens, ne nihil omnino contra Genuen-
ſium egisse videretur, Corsicam illorum ditionis insulam, ve-
xare conſtituit. Clafe itaque extemporaria inſtituta, cum
Bonifacium vrbe, olim ab Alphonſo oppugnatam præ-
teruereretur, ſubiit animū cogitatio expediendi, an, quod
frater tantorum laborum, & pecuniariū impenſis aperta-
vi aſſequi non potuerat, id ipſi furto inſidiarum ſuccede-
ret. Igitur omnia ſe apud Bonifacianos, vt in nulla ſu-
ſpectare, ſoluta & neglecta offenſurum ſperans, copiis non-
dum certa luce ſilenti in terram expofitis, vrbe aggref-
ſus est, ac parum abſuit, quoniam eam primo impetu caperet,
cum bono militum pars iam in illam irrupperet. Ceterum
Bonifaciani ſe riputo auditio, ex omnibus vribus partibus in
eum locum accurrentes, omnibusque viribus conniſi, Ara-
gonenses, non ſine ſuorum ſanguine, retro compulſos vr-
be eicerunt.

Eo tempore Genua, quamquam diurnis inestinis
malis laceraſt, tamen ditissimis commerciis, ac
late in multas Oſtientis partes extenso imperio florebant.
Nam in insula Cypro Famagusta celebre emporium po-
ſidebar: ad hæc insulam Chilum in Aegæo, ac Peram vrbe
in Bosphoro Thracio obtinebat, cuiusque in imperio Amaſtris
vrbs Ponti, & Bithynia, atq; in Taurica Chersoneso Cem-
balum, Soldana, Caffa (qua veteribus Theodosia fuit)
ſubiuncte erant, quæ etiam, palude Mæotica penetrata,
Tanam vrbe ad fluuium Tanaim, qui Europam ab Asia
diuidit, dicto audientem habebat. Ad hæc in vribes Sino-

pem, Trapezuntē, Sebaſtopolim, compluresque alias
dominorum voluntate föderare ſibi coniunctorum Conſu-
lēs mittebat, qui iurisdictionem inter Genuenes exerce-
ret, qui negotiorum cauſa, ſedes & domicilium, in illis
multis alii Orientis vribib⁹ collocabant: ex quibus etiam
longe lateq; Iux Euangelica claritat⁹, in variis infidelium
vel Schismaticorum prouincias, per religiosos Prædicato-
res & Minores, quorum illi ingenis fuerat numerus, ma-
gno cum ſalutis animarum prouento diffunderetur.

Quoniam vero indies magis acer Alphonſum,
ac Martinum bella recrudeſcebant, quæ etiam æque vt in
illum, ſic etiam in Ioannam Reginam, Philippum Viceco-
mitem, ac Genuenſis illius per id temporis imperio ſubie-
ctos, ſed Apostolice confederatos parabantur, placuit ex
communi confederatorum ſententia, Carmaniolam, qui ha-
bentus nomine Philippi rerum urbanarum administrationi
Genua præferuerat, ea cura liberare, atque bellicis denuo re-
bus admouere. In eius locum Iacobus Isolanus, titulus S.
Euſtachii cardinalis, communib⁹ illorum ſuffragiis ſubſi-
tutus est: vt ciuitatem ad reſ nouandas factione Thomæ
Fulgoſi ſollicitatam, in officio & in fide ſociali conſineret.
Quamquam non defuerat, quod communiter omnium
Genuenſium animos, praefidente Carmaniola, offendeter,
& ad defectionem incitaret. Is Franciſcus Carmaniola,
bellica virtute, rebusq; geſta eis tempeſtate celeberrimus,
Duci Mediolanenſium nomine, reipublicæ Genuenſium
adminiſtrande datum legatus, non ſatis habuit in ſubtem
exercitum vrbi impoſuſe, & Castelleti arcem, ceteraque
loca Ligūſtici imperii ex pacto obtinuisse, voluit præterea,
citra omnem conditionem Genuenſibus præſe. Itaque
cum non ignoraret, agre ac diſculte Rempub. proper
ſubſecutas conuerſiones retineri poſſe, niſi abſoluta quan-
dam & plenam in eam ſibi potestatem vſurpasset, nihil ha-
buit antiquius, quam vt ad reſindendum omnes futuras
moletias atque ciuitiles contentiones, ſenatum per ſuos in-
ternuncios & adminiſtratores affideſſe ſollicitare, vt totius Rei-
publicæ imperium, citra aliquam exceptionem, vel po-
tentias reſeruationem ſibi permittere: multisque largitio-
nibus & beneficiis, preſtantilium quemq; & optimum
ex Patribus, aliiſque primoribus ſibi promoveri ac deuinci-
re ſtudebat. Hæc etiam munificencia & mirifica liberalitas,
vñque adeo Senatum, aliosque patricii generis viros inſer-
xit, vt neglecta Rempub. priftina dignitate, poſthabitoque
publico bono, quaſtu priuato inſeruent, Rempub. ipſo
Carmaniola in hoc plurimum allaborante, eius arbitrio ac
voluntati omni ex parte ſubiecerunt. Rebus ad eum mo-
dum ex animo ſequentibus, voluit Carmaniola, ad reliqua
grauiorā manu admouere, & vexilli Georgiani, ſolitam,
longoq; vñſu receptam cærimoniam conturbare. So-
lenne fuerat, re aliqua præclare geſta, vexillum illud expli-
citum, magna pompa ouationis, ad Baſilicam S. Georgii
tutelaris deferre. Iſtud, Neapoli capta, & clafe viētrice
Genua reduta, cum Senatus ex more facere imperasset,
Carmaniola prohibuit: ſc. vt omnem priftinæ libertatis i-
maginem penitus extingueret, huic veteri conſuetudini ſe-
ſe fortiter oppoſuit, ratus, hoc modo principis ſui dignita-
tem longe cum maiori exiftimatione in Rempub. conſerua-
ri, atque ab omnibus ſuicis debere. Hæc tamen ſanta illa
aduersatio impeditio non potuit, quo minus magna ci-
uium frequentia vexillum implicitum in eadem vñſq; Geor-
gianam de more comitaretur, & populari applauſu, pro-
pter rem Neapolitanam feliciter geſta, Rempub. congra-
tularetur, quod quidem Mediolanenſium principis ani-
mum adeo exacerbavit, vt ſtatim, re intellecta, non ſine
maxima totius ferme ciuitatis indignatione ac fremitu,
vexillum ipſum ad ſe perduci iubet. Et quia ita natura com-
paratum eſſe videmus, vt ea ciuitas, qua diu aliquam li-
bertatis ſpeciem atque imaginem apud ſe retinuit, maiori
contumelia affici nequeat, quam ſi, opprefſa libertate, pe-
nituit vñuerſis ſuis veteribus inſtitutis atq; imaginibus ſpo-
lietur, idcirco populus Genuenſis, grauiffimis de cauſis cō-
motus, licet ſe vñtro, ſub certis conditionibus Mediola-
nenſium principi ſubieciſſet, nil ilominuſ tam, cum ad-
huc certa quædam præteritam victoriū memoria ſub-
inde omnium animis ingereretur, plane fieri non poterat,

quin dudum compressa indignatio & dolor erumperet :
que sanc temporis decursu , tensum accedentibus nouis in-
iuniis , maximas turbas in eundem principem excitatura vi-
debantur , vt itaque defectionis ansae præciderentur , opus
fuit Carmaniolam submouere , & cardinalem Isolanium re-
bus admouere : vel etiam hac de causa , vt ea vrbs , in qua
tantum momentum belli aduersus Alphonsum suscepiti
inerat , tantisper in sinu pontificio , seu vclut pignus fidei
Philippine remaneret , seu vclut à Philippi præfectis op-
pressa resiparet . *Bizarius lib. II. Foleta lib. 10. h. 8. Genuen.*

X V.
Florentini
Philippo
incommo-
dare studē-
etia exerci-
tu contra
eum missio.

Florentini
bis profi-
gantur.

XVI.
Florentini
legationē
ad pontif.
mittunt,
sed ab eo
contēmni-
fūr.

quin dudum compressa indignatio & dolor crumperet :
quae sanc temporis decursu , sensim accedentibus nouis in-
iuriis , maximas turbas in eundem principem excitata vi-
debantur , vt itaque defectionis ansae praecedenterunt , opus
fuit Carniolanam submouere , & cardinali Isolani re-

bus admouere : vel etiam hac de causa , vt ea vrbs , in qua tantum momentum belli aduersus Alphonsum suscepiti inerat , tanisper in sinu pontificis , seu vclut pignus fidei Philippine remaneret , seu vclut a Philippo praefectis oppresia respiraret . *Bizant. lib. II. Foleta lib. 10. b. fl. Genue.*

federatque recuperandarum, quæ propinquiora verbis effent, curam, ceteris rebus præferre. Quod legatum attineret, displace sibi, si, aut in partem ducis inclinaret, aut Florentinis iniquior esset. Scripturam se, vt in neutram partem declinaret.

Hærebant sc. animo Martini , cantilenæ illæ Florentinæ;

*Papa Martino, Signore di Piombino, Conte di Urbino, non
vale un lupino, ha, ha, ha.*

Braccio nostro padre valente ; rompe ogni gente ; ha, ha, ha.

Recenti quoque tenebat memoria, Martinus, Braccio pecuniam in stipendia in castra submissam; Ottoneum eius filium mercede conductum, Petrum Aragonium contra Genuesos excitatum, Alphonsum Regem contra se irritatum, à Florentinis: adeoque ab iisdem, seu iisdem auctoribus, seu incensoribus, pacem Italie turbaram, dictio-
nem Ecclesiasticam vexatam, Regnum Neapolitanum infestis armis laceratum, pontificiam maiestatem contem-
ptam, schisma Ecclesiae Catholicae propemodū extinctum, iterum restitutum, opera Alphonsi Regis in Aragoniam reducis. Quæ omnia cum grauissima essent, non potuit Martinus, non moueri, ad quem pertineret, publicæ vni-
tatis & tranquillitatis turbatores coercere. Notæ diariae Sfor-
ziane. S. Antoninus tit. 22. c. 8. §. 3. 4. 5.

rant: cum etiam ipsi alii ex parte, exercitum contra Philippum misissent. Ad sex millia equitum, & tria millia pedirum conduxerant, sub signis, Pandulphi & Caroli Malaestiarum, Vrsi ex familia Vrsinorum, Ludouici Obitii, Nicolai Tolentinati, & Arditii Cameriti. Carolus summa cum potestate exercitui praefectus, ad Forolivium directionis pontificie ciuitatem, infeliciter pugnauit. Florentini profigari, Vrsus ac Ludouicus in acie casi, Pandolfus & Nicolaus fuga dilapsi, plures desiderati, multi capti, ipsis Carolus inter eos vincitus, Mediolanumque ducitus. Clade tanti exercitus Florentia nunciata, Florentini non animo conciderunt: sed Ottone Braccii filium, cum magna equitatus paterni parte ad stipendia merenda conduxerunt: & quod is per aratam copiis ducendis nondum potens esset, Nicolaum Picinimum, qui cum ala equitum sub Bracco militauerat, illi consultore adiutoriisque dederunt. Hi quoque in valle Lamonis contra Ludouicum Manfredum Vicecomitis amicum & socium, infasto marte dimicarunt. Otto, incursione in eam vallem inconsultius facta, ab agrestibus interclusus, ut neque regredi, neque progreedi, neque pugnam conferre potuerit, interfectus, reliqui aut capti, aut dissipati, Picinimus intercepitus.

XVII.
Florentini
legationē
ad pontifīcē
mittunt,
sed ab eo
contēmni-
tur.

Post hanc secundam cladem, Florentini, Raynaldum Albitium, ac Verrium, Oratores ad pontificem tunc demum destinarunt, qui peterent, *urbes à Duce captas recuperare*, cum ipsis quoque auxilia fidei Apostolica ad id opportuna subministrare desiderarent. Dicebant, sublata esse Bracci ruper occisi impedimenta, facilissimum fore, si animus intendat, Ducus copias Flaminia pelli, camque in Ecclesia ditonem restitui. Conquerebantur præterea, nimios fauores per legatum Bononiensem contra Florentinos, hostibus scil. suis impendi, quibus equi, arma, vestes, comineatus, libe- rum iter subministraretur, suis vero haec omnia interdici: ac propterea plus odio in se quam adulterii ostentari. Periniquum videri tantas spes suppedeari illi, cuius pater, patruus, annus, progenitores semper hostes se Romanorum

pontificum ostendissent, eorumque ciuitates ac prouincias occupassent, oppugnari autem eos, qui omni ope, impensa, furore, Romanam Ecclesiam defendissent, quarum rerum recens adhuc extaret memoria. Rogabant ad extremum pontificem, ut legato imperet, si aut nequeat, aut nolit Florentini adesse, faltem ab initia abstineret: requirent pontificis honorem, ut se aequum iudicem, nulli fauientem parti, inter armis decentantes praebeat, quamquam aequus videretur, & pontificis officio dignius, his

fatere qui pro restitutione rerum suarum arma sumptu-
serit, quam cum eo sentire, qui bona Ecclesie usurpasset.
Hac quoque legatio a Martino pontifice contempta est,
asperente; Quamuis Braccius sublatus esset, Perusii tamen
ceteratumque virbitum, quas ille inique usurpauerat, pos-

Mari- ferat ad decimum calend. Iunias, ipso Pentecostes fest-
tis, insen- die, etate grauis, atque adeo nonagenarius. Iam videba-
terur, schifina; omnino esse sublatum. Iterum opera A-

phon⁹ excitatum est , vt haberet aliquem antipontificem
quem Martino opponeret . Duo qui superficiant annos
cardinales , Iulianus Dobla , & Carthusianus , rati ad se
lectionem pontificis pertinente , Egidium Munotum Ba-
cinonensem canonicum , nominatione temeraria in dico-
functi locum subrogauere , & Clementem Octauum dixi-
re . Vile erat ac nihili , quod ad eas fordes abiiciebatur .
plum Egidium nutantem , atque aduersus consensum co-
bis terrarum oblatum honorem suscipere recusante , A-
fonsi Aragonius rex confirmasse ferrur , incundique po-
tificatus auctor extitisse , nimirum Martino pontifici aeg-
facere cupiebat , ad Ludonicum Andegauenensem prope-
so , ab Alfonsi rebus Neapolitanis aduerso ; qui Ludo-
cum ante Regem Neapolitanum , Romanæque Ecclesiæ
beneficiarum nuncuparat , & nuper abdicataam à Ioan-
Regina Alfonsi adoptionem probassæ videbatur , viresq;
contra illum & confilia participassæ .

X. X.
Refellitut
Paulianus
de obitu
Petri Lu-
ia.

Ludouicius Pansanus, ciuis Hispalensis; atque è familia A-
fonsi Carrilii cardinalis sancti Euſtachii, pro certo affi-
mat in proprio Commentario, Petrum Lunam vene-
fuisse peremptum, infectis nebulis dulcioris quibus in
cundis menis liberant vesciebatur, à Thoma monach-
quo is multe & familiariter utebatur, de confessio ate-
conuicto sumptum supplicium, corpore in quatuor par-
discrepto. Consiliu auctorem cardinalem Pisanum ad
piendun Petrum Lunam in Aragoniam legatum, Der-
la, ubi tenebat operi intentus, aufugisse metu Roderi-
Alivianorum patrum. Petri Lunæ indigenam cedem vlc-

Haecque patet , et certum est , inquit , quoniam easdem vias
parantium , legati haud dubium capite , nisi celeriter I
spania finibus discessisset , re ex sententia patrata , nec
dissidio tamen complicito . Sed , si Alamarinus Adimari
Florentinus , quem *Pisanus* cardinalem Pisatum (eo quod
Pisatus Episcopus esset) appellat , ex testimonio Claci
ni Hispani , Tibure , xiv. calend. Octobris anno Domini
M. CCCC. XXII. diem clausit extremum , quomodo per
tuit anno 1424. venenum Petro Luna miscuisse ? An
pus fuit veneno , ad extingyendum capularem nonage
rium senem ? Quomodo id ante totis xxx. annis , qui
nomen pontificis usurpauerat Petrus Luna , & quo
do Pisanus , nonnisi sexto legationis anno , (si tamen
annis legationem obiit , is qui ante bienium obierat
non inita statim legatione tentauit . Impostura sunt P
sani , quibus vel Martinum pontificem , vel Adimari
cardinalem , homo liuidus voluit aspergere , parum i
mor , mendacia , leui obducta esse velo , & non difficu
lere transpare.

Mortuus est Petrus Luna, senio, & calamitibus g
uisimis confectus. Apud homines prodigiis in star fuit
maxima rerum varietate, tantisque procellis, tamdi
tam produxisse. Cadaver in eius arcis templo comp
tum funere translatio, inde Iglueca Aragonie oppo
translatum, ibique intra arcam loco profano reposit
etiam hodie integrum perseverat, in dictione comitis L
rate. Ecclesia Catholica, illegitimum fuisse pontifici
pronunciat, cum affutum, neminem pontificum vid
aut visurum annos Petri, prater Petrum de Luna ille
mum. Reliquit Petrus Luna aliquor ingenii sui mo
menta inter securas libellulas.

menta, inter qua extat libellus lingua Hilpanica compitus, quem appellavit consolations vita humanae, contra omnes labores & aduersitates, qua homini accipit possunt in hac vita. *Surita*, mortuum fuisse refert, a 1423, sed si tringinta annos pontificatum usurpauit, & a calend. Octobris anni 1394. sedem pontificiam condidit, oportet ergo dicere, illum usque in hunc annum 1423, vitam produxisse. Eo sedente Hieronymus eius medie generi Hebrewrus, contra illorum perfidiam scriptit librum longe doctissimum.

Egidius porto Munotius, natione Hispanus, ex provincia Aragoniae, oppido Terculi, diecesis Cesaraugusti studio Alphonsi Regis Aragonum Martino Papae infra Petru Lunae subrogatus, Paniscola mense Septem pontificium nomine, diadema, & officium inuaserat.

gatisque coronationis suscep*tis*, omnia, quæ veri pontifices initio pontificatu facere confuerunt, ipse quoque fecit, ac præter alia, nonnullos Anti-cardinales creauit: ut Martinus pontifex legitimus haberet, in quos virgam pastoralem extenderet. Enim uero, statim atque istam abominationem desolationis ere etiam esse in templo Dei comperit, anathema, in Antipapam, in anticardinales, inque authores & fautores tam execrandi schismatis pronunciavit, diemque omnibus illis, Romam dixit, quo in eos ex disciplina Ecclesiastica animaduertireret.

Interrupit interea conatus Alfonsi, Ioannes rex Castellæ, cum adhuc fratrem illius in vinculis detento, restituimus super quosdam perfugas, atque ad iudicium dedi, missa legatione postularet. Id ægre Alfonsum habuit, quasi importunis tum actionibus, tum interpellationibus Ioannis vrgereret. Flagrabat vindictæ cupiditate: sed grauissima plaga in Regno Neapolitano accepta, impar bello inferendo fuit. Itaque potius quam arma attingeret, omnia tentare constituit: ac rursus Dalmatum Archiepiscopum Tarraconensem, legatum ad illum ire iussit, qui congesum Ioannis, alicubi in Regno Valentino expeteret, & præterea libertatem Henrico captiuo, perfugis autem impunitatem admisrorum impetraret. Dalmatius, Ocanie dato Senatu, mandata sui Regis coram Castellæ Rex explicuit: *Debere eum agitatem posulati tandem, si minus Henrici propinquitate, fraternisque precibus moueri. Si quid peccatum erat, sati paenarum diuturnis vinculis datum. Sibi preinducit esse, nisi si arré liberato, causam non deserere. Tibi, inquit, Rex maxime confiderandum, ne priuatis tuorum cupiditatibus indulgendo, vtramque gentem nouis obiicias calamitatibus, si ventum erit ad manus.*

Erant in Castellæ Regia plerique, gratia, avaritia, timore, que deprauiati, ne Henrico liberato, suscepiti de eo capiendo consilii penas luarent, bonaque exulum eriperentur, contra cœtu alienæ editionis contaminati. Horum studiis fauebant alii, ante omnes Alciatus Luna, nimis gratia potentiæ ferox, satis magnum fructum ratus, si præsentibus fiveretur, neque conspectum longius intendens. His impudentibus, nihil effectum: ac ne impertratum quidem, ut inter se Reges colloquerentur. Ifstud vehementius postulabat Alphonfus: habere se, quod pro exaltatione Fidei Christianæ, & sanctæ matris Ecclesiæ, proque honore & vtilitate virtutisque, in medium proponeret, quæ si in præfens differentur, multa incommoda & scandala evenerint, quibus submouendis non amplius aut locus, aut tempus foret. Talia enim esse, quæ prætentem opem communem exigenter. Non erat Ioanni Regi obscurum, quid ille innueret, coqueretur: nimisrum, vt eum ab obsequio Martini legitimi pontificis, ad Paniscolense idolum alterteret. Ea propter congregatum semel ac iterum flagitiantibus legatis, primum varie excusauit, deinde aperte negauit.

Creditum est, Archiepiscopum Toletanum authorem
confilii fuisse, ne rex, aut ad colloquium properaret, aut
Henricum liberaret, aut à repetendis perfugis desisteret.
Fuit Ioannes Contrerius, qui à Concilio Senensi Ro-
mam profectus, Primatis nomine ac titulum à Martino Pa-
pa impetravit, primatisque nomine Archiepiscoporum
Toletanorum primus, Martini concessione vissit est, vi-
geminis eius diplomata indicio sunt, quorum exempla ad-

Cum patriarcha & primates rurum sint, & solum nomine differant, dignum censuere & debitum, ut eisdem etiam honoribus potiantur: Hinc est, quod nos de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium consilio, cuiusvis ambiguitati super hoc orite, vel oritura dubium tollere volentes, auctoritate Apostolica tenore presentium declaratus, venerabilem fratrem nostrum Ioannem Archiepiscopum Toletanum, qui Hispaniarum primas est, eiusque successores Archiepiscopos Toletanos, in Capella nostra, Concilio generalibus, Sessionibus, Consistoriis, & locis alius quibuslibet tam publicis; quam priuatis, quoescunque sedi Apostolicae notarios, & alias Archiepiscopos non primates, etiam si etate & promotione priores fuerint, procedere debere, quatenadmodum venerabiles fratres nostri patriarchae illas haecferent precessuerint & procederent. Volentes, & eisdem actio-

ritare statuentes, ut idem Iohannes Archiepiscopus, & successores sui, ac quiscumque alii primates, notaria, & alii Archiepiscopi non pri-
matibus praediti, in Capella, Concilia, Sessionibus, Confessoris, &
locis huiusmodi de cetero perpetuis futuris temporibus, ad instar pa-
triarcharum predicatorum proponantur, & preferantur, atque, &
primatus promotionibus Archiepiscoporum non primatum huiusmo-
di, ceterisque contrarii non obstantibus quibuscumque.

I.I.

Quamquam venerabiles fratres nostri Archiepiscopi & Prelati in
generali Concilio constituti, pro statu praefero vniuersali Ecclesie
arque nostro, & conservazione libertatis Ecclesiastice, curia, vigiliis
laborare & diligenter intendere teneantur, tu tamen, quem Hispaniarum
primatum esse tenemus & assertimus, & propterea, quemadmodum tam
pridem in nostra Curia experientia docuit, dilectis filiis
nostris & Apostolica sedis notaria, qui pralatii alia preferuntur, pra-
fereretur: sicut in concilio, eiusque sessionibus & aliis locis publicis
prefereretur, eo debes seruienti animari, & vigilanter intendere ad
omnia concernentia statum Catholica Ecclesie arque nostrum: quo
propter huiusmodi primatian excellentiore titulo dignitatis fore di-
gnoferetur insignitus. Quocirca fraternitatem tuam, quam fide fer-
uentem, & in bene gerenda rebus dicti Conciliis circumspectam esse
non dubitamus, requirimus & bortamur, ut cum Hispaniarum pri-
mas existas, sicut prudenter agis itera distan tibi à Domino sapien-
tiam, illa omnia in eodem Concilio circumpictias, consulis & prout-
deas, que pro felici statu Romana Ecclesia honore quo nostro & Apo-
stolica sedi tibi necessaria, vel vicia videbuntur: & que ad laudem
Dei, & pacem Christi dicitur noueris pertinere. Datum Roma apud S. Petrum. Surita annal. lib. 13. c. 28. 29. & seq. Maria-
na lib. 20. c. 14. Ciacconius in Petro Luna & Egidio Anti-

Hæc Martinus pontifex indulgebat, Ioanni Archiepi-
scopo Toletano, qui magna pars fuit Concilii Senensis, quod non nisi isto anno, die xix. Februario, virtute literarum Martini pontificis, datacum legatis anno superiore ad
Concilium Papense delimitatis, propter causas grauissimas
à nobis paulo ante insinuatissimis dissolutum, sive potius Basileam translatum est. De ea translatione, seu potius indi-
ctione, extat istud testimonium, publica auctoritate con-
ceptum, quod adiungo. Ita habet, inter acta Basilea.

In nomine Domini Amen.

XXIII.
De trans-
latione cō-
cil. Senen.
Basileam.Tenor re-
stitionis e-
lectionis ciuit. Basileen pro
futuro concil.

nica reuerendus Pater dominus Hartungus de Cappel de-
cretorum Docttor, sacri palatii Apostolici caesarum Audi-
tor: ac venerabilis & religiosus vir Fr. Theodoricus de An-
del monachus ordinis Praemonstratensis, in decretis Li-
centiatus, eiusdem ordinis procurator. Pro natione His-
panica, Petrus Alfonsi Abbas S. Vincentii, & Canonicus
Ecclesie Toletanae, qui tamen dixit se non habere aliquod
mandatum à natione sua, ad hunc actum faciendum, nisi
solum ad audiendum & referendum, de quo etiam solen-
titer fuit protestatus. Pro natione Angliae, reuerendus Pa-
ter & Dominus, dominus Franciscus Episcopus Aquensis,
& venerabilis vir magister Thomas de Merdona Canonicus Astoloen, in sacra pagina Baccalaureus. Qui deputati
supradicti, singulariter singuli ad infra scripta mandata sua
publicam formam (de territorio Senen. & natione Hispaniae exceptis) Seni in Capella domus operarii maioris Ecclesie Senensis, prope eandem Ecclesiam sita produxerunt,
& quilibet eorum produxit. Quibus sic congregatis, ac
missarum solenniis, alisque ceremoniis debitis & consue-
tatis ibidem completis, supradicti domini deputati singula-
rum nationum, ad infra scripta, singularia mandata, de qui-
bus per instrumenta publica, signis & subscriptione nota-
riorum publicorum tunc ibidem presenti signata & sub-
scripta legitimam fecerunt fidem, & ad huiusmodi elec-
tionem loci per ordinem processerunt, & inter cetera quam-
plurimis allegationibus, propositionibus, altercationibus,
diffensionibus, diuersorum locorum & prouinciarum hinc
inde inter ipsos deputatos habitis atq; factis, demum pro
loco futuri, & tunc celebrandi concilii proxime sectutis,
iuxta formam & tenorem decreti, sive constitutionis Con-
cilii Constantiensis, desuper factis, ciuitatem Basileensem
in natione Germanica consistentem, & in prouincia Bisun-
tinensi, tanquam habilem, sufficientem, & idoneam, ex
ipsorum certa scientia, vnamittere & concorditer nomi-
nauerunt & elegerunt, dictis tamen Nicolaus S. Donati, &
Petro Alfonsi Abbatibus, pro tunc expresse non conten-
tibus. Quo loco sive per ipsos dominos deputatos cle-
cto, supradicti domini quatuor presidentes Concilii, ex
parte domini nostri Papæ, dictum decretum sive constitu-
tionem Concilii Constantiensis, in quo continetur de modo
eligendi loca Conciliorum, nec non literas Apostolicas
cas domini nostri Papæ praediti, eius vera bulla plumbata
vt prima facie apparebat, more Romana Curia munitas,
super potestate dictis dominis praeditutibus, ad præsen-
tem actum, à domino nostro Papa praedicto concessa, per
venerabilem viram dominum Michaelem de Pisis decre-
torum Doctorem, & prefati domini nostri Papæ Secreta-
rium ibidem præsentem, publice, alta & intelligibili voce
coram dominis praeditutibus deputatis nationum, alij; sive
supradicti infra scriptorum tenorum, legi & publicari fe-
cerunt. Tenor vero decreti sequitur, & est talis.

Frequens generalium Conciliorum celebratio, agri Dominici pra-
cipua cultura est, quæ vespere, spinas, & tribulos herem, errorum &
schismatis extirpat, excessi corrigit, & formatam reformat, & vi-
ream Domini ad frumentum uberrime fertilitatis adducit: Illorum vero
neglectus premis diffuminat, atque souet. Hac præteritorum tem-
porum recordatio, & presentium consideratio, ante oculos nostros po-
nunt. Quapropter hoc editio perpetuo sancimus, decernimus, atque
ordinamus, ut immodo Concilia generalia celebrentur: ita quod pro-
ximum à fine huius Concilii in quinquennium immediate sequens,
secundum vero à fine illius immediate sequentia Concilii in septem-
nium, & deinceps de decennio in decennium perpetuo celebrentur, in
locis que summus pontifex, per mensem, ante finem cuiuslibet Con-
cilii, approbante & consentiente Concilio, vel in eius defectu ipsum
Concilium deputare & assignare teneatur, vt sive per quandam con-
iunctionem semper, aut Concilium vigeat, aut per termini pendenti-
tiam expectetur, quem terminum licet summo pontifici, de fratribus
suum sancte Romane Ecclesie cardinalium consilio, ob emergentes
forte causas abbreviare, sed nullatenus prorogetur. Locum autem pro
futuro Concilio celebrando deputatum, ab ejusmodi necessitate non
mutet: sed si casus aliqui forte occurrit, quo necessarium videtur
ipsum locum mutari, puta obſtacione, guerrarum, pestis, aut simili,
tunc licet summo pontifici, de predicatorum fratribus suorum, aut
duarum partium ipsorum consensu, atq; subscriptione, alium locum,
prius deputato loco vicinorem & aptum, sub eadem tamen natione

Decretum
de celebra-
tione con-
cilii.

subrogare, nisi idem, vel simile impedimentum per totum illam na-
tionem rigeret, tunc ad aliquem alium vicinorem alterius nationis
locum aptum, huiusmodi concilium poterit convocare: ad quem pre-
lati, & alii qui ad concilium solent conuocari accedere teneantur, ac
si à principio locus ille fuisse deputatus, quam tamen loci mutationem,
vel semiannuali abbreviationem per annum, ante proximum termi-
num teneatur summus p̄ifixus legitime & solenniter publicare, &
intimare, vt ad ipsum concilium celebrandum predicti possint statu
tempore conuenire.

Tenor bullæ talis est.

Martinus Episcopus, seruus seruorum Dei.

Venerabilibus Fratribus Petro Archepiscopo Cretensi, & Iacobo
Episcopo Spoletoano, ac dilectu filii Petro Abbate de Rosario sancti
Petri Aquilegeni, diaecesis, nec non Leonardo de Florenti ordinis
Fratrum Predicatorum ac sacra pagina professori, ac eiusdem ordinis
generali magistro, nostro & Apostolica sedis Nunciis. Salutem &
Apostolicam benedictionem.

Nuper siquidem cupientes generale Concilium, iuxta deliberationem
& ordinationem sancte Synodi Constantieni, ad deputationem
loci olim edem approbante Synodo per nos factam, in ciuitate Papia
autore Donino celebrari, vt illa in eo statueretur & fieret, qua ce-
derent ad laudem Dei, & bonum publicum Ecclesie sue sancti pos ad
ciuitatem predictam, pro futuro ibidem teneendo & celebrando Con-
cilio generali, nostros & Apostolica sedis nuncios, de fratribus nostros
consilio prouidimus destinando, vobis inter cetera, nomine &
auctoritate nostris ipsi Concilio praesidiendi, & imbi pro vestra sapien-
tia illa praoridendi, deliberandi, statuendi, decernendi & concluden-
di, qua ad conservationem & augmentum religionis & fidei Chri-
stiane, ac reformationem Cleri, & statu Ecclesiastici pertinentem
potestatem plenariam concidentes, prout in alia nostri literis plenius con-
tinetur. Nos igitur attendent, vt in bene gerenda rebus dicti Con-
cilio eo virili & perfetti proficie valeatis, quo ampliori fuerit per
nos auctoritate muniri, & ne proprie aliquem casum, qui solet quan-
doque contingere, celebratio & continuatio eiusdem concilii retardetur,
opportune prouidere volentes, discretio vestra, vbi legitima causa
subsistat, ipsum concilium de ciuitate predicta, ad quamcumque ci-
uitatem aliam eiusdem nationis, ad hoc liberam, habilem, & suffi-
cientem, de qua vobis videbitur, auctoritate nostra transferendi, il-
ludque prorogandi, mutandi & disfluendi, ipsamque concilium in
huiusmodi alia ciuitate, ad quam id forsitan transferri & mutari con-
tingerit, continuandi, tenendi, & celebrandi, & ad illud pralatos &
alios euocandi, eique nomine & auctoritate predicti praesidiendi, & in
eo quicunque decreta, eodem approbante Concilio ordinandi, statuendi,
& decernendi, illaque in publici sessionibus iuxta morem solemniter
publicandi, & approbandi, ac nihilominus, ante dissolutionem
presentis concilii, locum pro alio futuro concilio, inde ad septennium
celebrando, iuxta deliberationem & ordinationem predictas, etiam
ante mensem, vbi rationabilis causa esset, ne aliquo modo huiusmodi
loci deputatio differatur, nominandi, deputandi, & assignandi, &
alia in plurimis omnibus agenti, disponendi, statuendi, & exequendi
ac concludendi, que pro statu honore quo nostro & Romana Ecclesia,
ac tranquillitate & pace Republica Christiana nouerit profutura,
plenam & liberam de dictorum fratribus consilio, auctoritate Aposto-
licæ tenore presentium concedimus facultatem, ratum & gratum ha-
bitti, quicquid per vos super premis in eodem concilio propositum,
deliberatum, statutum, decretum fuerit, & conclusum: idque facie-
mus auctore Domino, vsque ad satisfactionem condignam inuolabi-
liter obseruari. Datum Roma apud S. Petrum, 8. calend. Martii,
pontificatus nostri anno 6.

Quibus quidem decretis & literis Apostolicis sic lectis,
& publicatis, praediti Domini quatuor praesidentes ibidem
praefentes, per organum dicti reuerendissimi domini Patris
domini Petri Archepiscopi Cretensi, vnius ex ipsis praesiden-
tibus, in ipsum locum, videlicet ciuitatem Basileensem, sub-
ire taadem (iuxta suum prouerbium) pericam, quæ trans-
lire non potuit, statuerat, vt leui damno honestatis detra-
cta, ingentem vtilitatem patria expenderet. Allegaverat
igitur occulte ad Ziscam, qui ei mente suam declararent,
sibi videlicet in animo esse, postea quā mille quotidie im-
periū & Regni Hungariae curis distineatur, vt Ziscam
pro se vicarius, atque administrator in Regno Bohemiae
praeficiat, si is ad obsequium Regium, carteros ordines cum
ciuitatis hacenus contumacibus adigeret. Appulsit
Cyclops tam lauto bolo. Sed hic deinde tantam turpitudinem à Sigismundo, & à Regno Bohemiae auertit, &
antequam id quod Sigismundus proposuerat conficeretur,

Annal. Eccl. Tom. 15.

propter hoc ipsum Concilium Senense non censeatur dif-
folutum esse, sed quod ipsi praesidentes cum inclytis natio-
nibus ad omnem reformationem hic possibilem concur-
tere vellet. Ethoc idem praefati deputati per ordinem si-
militer fuerunt protestati, quilibet pro natione sua, quod
ad reformationem hic possibilem attendere vellet. Quo
loco taliter electo & pronunciato ac assignato, & deputa-
to, vocati fuerunt in locum dicta congregatio reuerendissimi
Pates & domini, domini, Iohannes Archiepiscopus
Toletanus, Hispaniarum primas, nationis Hispanicae
praesidens, Iohannes Archiepiscopus Rothomagen, nationis Gallicanæ praesidens, Richardus electus Eboraicensis
Anglicanæ nationis praesidens, & Andreas Episcopus Po-
nianensis. In quorum praesentia dicta loci electio fuit so-
lemnis publicata, & per ipsos dominos Archiepiscopos & Episcopos approbata & confirmata, excepto, quod dictus reuerendissimus pater dominus Iohannes Archiepiscopus
Toletanus, Hispaniarum primas, Regnique Castellæ
maior Cancellarius, & supradicta nationis Hispanicae praesidens,
ad dictam electionem respondit se habere duas vo-
ces, vnam vt praesidens nationis sua Hispanica, aliud ve-
ro Archiepiscopus & primas Hispaniatum. Quantum
ad primam vocem, non posset consentire, nisi requisita &
consentiente natione sua predicta. Quantum vero ad se-
cundam vocem, videlicet vt Archiepiscopus & primas, di-
xit se consentire, & expresse consenserit. De & super qui-
bus omnibus & singulis præmissis factis & gestis,
praefati domini praesidentes domini nostri Papæ, nec non
deputati supradicti per ordinem, a honorabilibus & discretis viris do-
minis, Domingo de Capranica Apostolica Cameræ cle-
rico, Michaeli de Pisis supradicto, decretorum doctoribus,
nec non magistris, Antonio olim Michaelis de sancto Geminiano Curia caesarum Cameræ Apostolica &
Italicae de extra territorium Senense, Hermanno Voynem
de Rocken clericio Monasterien, diaecesis Apostolica &
Imperiali auctoritatibus, ac inclytæ nationis Germanicæ in
prædicto Concilio Senensi notariis, nec non Laurentio
Stafforde Anglicanæ nationis prædictarum notariis, clerici
Florentinæ, Monasterien, ac Linconien, diaecesis, ac
Francisco de Bononia, seruente armonum domini nostri
Papæ prædictis testibus ad præmissa vocatis specialiter at-
que rogatis.

Ad cum modum, praesidentes Cōcilia authoritate Mar-
tini pontificis designarunt locum Concilio, ciuitatem Ba-
sileam.

In hunc annum, Aubertus Miraeus, rerum historiarum di-
ligentissimus chronographus, refert mortem Iohannis Zi-
scam, quem diximus Fidei Catholicae, & Ecclesie hostis a-
ccerimus vltore p-
ximo ex-
tinguitur.
XXIV.
Zifica fidei
Cathol. &
eccl. hostis
acerimus
vltore p-
ximo ex-
tinguitur.

Horribile & barbaricum eius testamentum.

XXV. Thaborites post Zisca obti- duos im- manis- mos latro- nes sibi du- ces deligit. Orphanos se vocates.

Viraistorū Orphanorum & calamitatis Bohemiae ab eis illate.

XXVI. VVladis- laus Rex Polon. quartas nuptias cū Vitoudi ex sorore ne pre cele- brar.

Istratum Zisconem vlcere pessimo, extinxit, sed haud inten- statum.

Testamentum fuit rebus gestis dignum, vt fratres (sic enim Thaboritas compellabat) post mortem suam sibi sibellem detraherent, inque vsum tympani accommodarent, quo in acie vicentur, ad perpellendos strepitum illius hostes, præcipue Germanos: futurum dicens, tantam fore vim huic pelli exanguis, quanta illi vino fuit: ac perinde non secus atque à viuo ipso, sic à personante pete hostes timore percussi conciderent. Imperauit præterea, vt cadauer suum infepultum relinquetur, volucribus & feris deuorandam.

Post Zisca iterum, bellorum tamē motus in Bohemia non cessarunt: adeo calamitosi deinceps sion Bohemiae solum, sed etiam vicinis prouinciis, vt ex his liqueat,

nullum periculosis, crudelius, & pertinacius bellum gerri, quam quod hæretici suscitarint. Thaborites, vt ostenderent, quantum Ziscam dilexisserint, illo feritatis monstruo (quod cum humana manus conficerre nequiverat, Dei digitus è medio fusculit) mortuo, orphans se deinceps, velut amissio parente cognominarunt, nec vnum posthac sibi Duxem præfesse, tanquam neminem illi parere voluerunt, sed honorem illum inter plures distribuerunt. Horum insigniores duo Procopii erant, alter maior & Tomus diuīs, quia quondam presbyter, in morem fæderorum artondebat, alter minor, ex modica statu rur nuncupatus, & ipse prævaricator, amboque omnium bipedum nequissimi, truculentissimique, prossus quasi nefas esset, truci Zisca, alios quam immanissimos latrones succederet. Nulla autem incertæ temere Orphani isti subiabant, sed perpetuo in agri aut montibus vitiis subtentoris feram agrestemque degebant: vna cum vxoribus & liberis, quos secum in pluribus circumuehebant, rapto viuentes, & vtro coimeatus aduenctus à colonis non sufficit, rameti raro quieti erant, præda & rapinis illos sollicitantibus, quas sub specie tuenda sua religionis vnde cumque collubavit rapabant. Nec Pragensibus, bellis alias socii parcebant, quia nondum omnes cæteromias ab illis damnatas deposituerant, & in expeditionibus priores sibi partes vendicabant. Aggressi igitur Lythomyslium, quod Pragensis episcopo Lythomysensi ademerant, illud in dictione suam receperunt. Mox Slanam Pragensibus fæderatam expugnarunt, plurimis casis oppidanis. Decisiones vero atque fæderores, etiam Calixinos, & quotquot ex nobilitate inerant, simul vii cōtros, & in foro, vbi mensæ laniōnæ & officinae stabant, pertractos, igne illis subditos, omnes ad vnum ibi combusserunt. Præga inde insidiati, nocte quadam tempestuosa illam inuaserunt, sed ne tum quidem in tempore, à Pragensibus videlicet bene vigilantibus turpiter à invenientibus repulsi. Hic dum alii in alios culpam ingererent, in duas partes scissi sunt, & alteri quidem nouum Orphanorum vocabulum retinuerunt, alteri vetus Thaboritarum usurparunt, diuerisque iuerunt ad laniāndam, lacerandamque miseram Bohemiam. *Dubrava bīst. Bobm. lib. 2.7.*

Quo anno, ad diem xi. Februarii, Sigismundus Cæsar, à Wladislao Rege Polonie, auxilia aduersus illos nefastos impetravit, Cracoviæ, ex hac occasione cum legato Apostolico, & aliis principibus viris præsens. Wladislaus Rex, conciliante Alexandro Vitoudo, in consulta Senatus Polonico, quartas nuptias cum Zonca Russa, cui Sophia postea nomen fuit, Andreæ Kiiouiensium Ducis & sororis Vitoudi filia, idque sine dote, neque quicquam aduersantibus Polonis qui cum Rego erant, contraxerat: postquam à Sigismundo oblatum seu representatum matrimonium, legato Wladislai Zauissio Nigro ab hæreticis capto, effectu caruiss, sc. Obtulerat is Wladislao conjugum viricas filias sue, cuius Virgaria & Bohemia hæreditaria Regna futura essent, aut vero Agathia viduæ, que cum Wenceslao Rege fratre suo nupta fuisset, si magis par coniungim ipfi placaret: adhuc enim impubes erat filia Sigismundi: ei vero vidua dotem fore Silesiam, & centum millia florenorum. Hac cum legati a Cæsare ad Regem retulissent, re in comitiis Nepolomicensibus in medium proposita, inde Zauissius Niger de amplissimi con-

sili sententia ad Sigismundum de Agathia matrimonio conficiendo missus, cum Cæsarem in expeditione Bohemia occupatum sequeretur, eoque ab hæreticis profligato, in proximum oppidum Goram cum multis aliis ex acie felè recepisset, oppido per proditionem ab hæreticis captio, in potestate ipsorum venit, Pragamque ductus, per longum tempus in custodia habitus est. Et poterat quidein ante oblationem oppidi euadere, sed extrema quæque parti, quam socios suos, & milites Cæsarii Catholicos defere maluit. Eius igitur captiuitas diuturna impedimento fuit, quoniam matrimonium illud perficeretur. Itaque, quod nihil ad eam diem cum Cæsare constitutum fuisset, Vitoudus, suam ex sorore neptem Regi consilieruerat.

Imponendo nouæ nuptæ diademati, dies quam dixi duodecima Februarii huius anni designata fuerat. Ad eam celebritatē præter Polonos & Lituanos proceres, Sigismundus Cæsar cum Barbara vxore, Ericus rex Danorū qui tunc forte Hierosolyma religionis ergo iter habebat, Branda cardinalis cognomento Placentinus legatus pontificis, Julianus Cæfarinus Auditor Cameræ Apostolice, qui postea cardinalis fuit, Ludovicus Bauariorum, Zemowitz, Wladislaus, Cazimirus & Alexander fratres Maliorum, Bernardus Oppoliensis, Boleslaus Cessinensis, Ioannes Ratiboriensis, Cazimirus Ofuencimensis, Wenceslaus Oppauensem, duo Conradi albus & niger Cozlensem, Wenceslaus Zeganensem, Coributhus Vitoudi frater, Duces, itemq; Elbingensis & Torunensis commendatores, nomine magistri Cruciferorum Pauli Rudeofsi, aduenierunt. Tentatum est in illo conuentu à principibus de Hedwigi Regis filia, Boguslao Duci Stolpensem, Cæsaris necessario in matrimonium collocaanda: cum Wladislaus non obscure alienum à Friderico Marchione, cuius filio ea desponsa erat, animū præ se ferret, præterea quod is auxilla nulla ex pacto ipfi ad bellum Crucifericum miserat. Sed nihil tamē ea de re impetratum est, diffusadentibus Regi proceribus, fidemque rebus omnibus potiorem ducentibus. Diffusas & Vitoudus absens (venire noluit, nefcis qua de causa infensor Reginae factus) apud quem tunc Fridericus iunior educabatur, cum res tota ad eum à Rege reiecta esset, Cæsarque & Reges, ad ipsum ea de re Oratores allegassent. Accesisti etiam & Martini pontificis max. postea authoritas, qui Fridericum è sua familia Colunensis originem ducere profitebatur.

Effectum est autem in eodem conuentu, adhincente maxime cardinali legato pontificio, vt rex Wladislaus, Cæsar, præter voluntarios, qui certatim Crucis militiam à pontifice promulgatam amplectebantur, quinque millia equitum ad bellum contra Bohemos hæreticos promitteret. Paulo post, venit ad Wladislauum legatio Bohemorum, petens, vt quando ipse, Vitoudusq; nollent, Coributhum sibi Regem mitteret. Probauerat enim is priore expeditione Bohemis industriam, ac diligentiam suam. Non modo negatum, sed bellum quoq; denunciatum Bohemis, nisi hæremus abiicerent, & Romano pontifici dicto audiētes essent. Profectus est tamen iterum ad Bohemos Coributhus, Regem inficio, cum aliquanta facinororum & obætorum hominū manu, qua ad eum confluxerat. Quamobrem suspicione pontificis, Cæsaris, ac multorum præterea vita non potuit Wladislaus, quamvis promissa equitum auxilia duce Petro Meziuecio Cæsari misseret. Quin ea quoque, cum per Morauiam iter facerent, & suspecta se esse is quibus suppetias ibant, haud obscure animadueterent, opidisque excluderent, verita necubi opprimerentur, in Poloniā ab Olomucio reuertere, Wladislaus rex, vt eam suspicionem dilueret, eos qui cum Coributho profecti fuerant, confiscatione bonorum si extabant, si minus, perpetuo exilio damnauit.

In solemani porro Wladislaiano conuiuio, vbi ad vnam mensam reges & principes confedere, hunc ordinem tenuere. Sedebat in medio Sigismundus Cæsar, Wladislaus Rege dextrum, Erico Dania sinistrum latus ambiente. Proximus Wladislaus Branda cardinalis, deinde cæteri pontifices, Albertus Archiepiscopus Gnesensis, Ioannes Archiepiscopus Leopolienensis, Sbigneus Cracoviensis, Andreas

Pölna-

Połnaniensis, Ioannes de Valdon Lubussensis, Episcopi, & Julianus Cæfarinus Auditor Cameræ Apostolice, iuxta principibus secularibus cesserat. Matthias Episcopus Vilnensis, Sophiam Reginam, ad ritus latinos traduxerat, & ad pietatem informauerat. *Cromerus lib. 19. Milchouius lib. 4. c. 46. & 47. rerum Polon.*

Quo anno, ad initiantiam Inquisitorum Regni Poloniae Dominicanorum, in sacri offici executionis iuam, Regnum idem Poloniae constanti peccato se hæreticis opponuit, & has Seataus consulti tabulas in comitiis Regiis exaratas, contra eos promulgauit, sc.

Hæretici, & eorum fautores, vbiique per capaneos, & officia ciuilia capiantur.

Venientes de Bohemia, per Inquisitores hæretico prauitatis examinentur.

Quin intrasitum Ascensioni Domini de Bohemia non redierit, pro consueta hæretico repudetur, & bona ipsius confiscantur, ex heres esto: infamiaque perpetua, cum patribus progenitoribus successoribusque suis subducatur, nec vlo privilegio nobilitatis gaudeat.

Si quis iure communione contentus, guerras excitet, vel hæreses promoveat, contra tales omnes consangere debent, nec eidem vlo verbo confliue auxilium ferre, sub fide & honore, etiam si sit sangineiudicis, iuribus Regi semper saluus. Constitutiones Regni Poloniae Vislicen.

Iam vero in Bohemia tantum excreuerat potentia perfidorum, vt non contenti in Regno pro arbitrio omnia evuertere, foras exercitum ducere contendenter, vt etiam vindictam in hostes suos molirentur. Memores autem quam frequenter ab Friderico Misnia Marchione fuerint proficisci, in illum primo ducere statuerunt. Quatuor lanceatorum millia feruntur eduxisse, ea ferunt fuisse viginti, att (si minus) sedecim equitum millia; nam vna lancea, quatuor aut quinque equites complectitur. Ea manus obsecrit oppidum Misnia Duxa. Id veritus Fridericus, urbem vt poterat communivit, fortis imposito praefidio, quantum factis esse defensioni putaret. Armauit & foris sex millia suorum, que ex opportunitis locis obdidentes incurrerent. Vrbs acriter impugnata, aliquando fortiter defensa est. Vbi autem vrbis praefectus cum praefidio nocte egressus est, vt hostes inuaderet, quidam ex ciuibus hæreticis fauens, clam muro decipit, hostes admonuit, vt fortiter oppugnarent, nam abesset praefidium. Illi ergo acris instantes, ac sine intermissione oppugnantes, miseros ciues ita fatigant, vt amplius propugnare non possent. Hostes itaque muro inde & vrbe potiti, senierunt sine exemplo, in omnem ætatem, in virtutem sexum, in omnem ordinem. Multi ex ciuibus Ecclesiæ in modum castelli communite tentauerunt, vt in de se suosque defendenter. Hæretici autem superuenientes, iniecto igne, omnem illam multitudinem in incendio consumpserunt. Ad hunc modum miserabilis strage peracta, facta est ea vrbis suorum ciuium communis sepulchrum, ita ex alto dissimulante Domino, vt per occulam aliquod intulerit, vt in publico prouerbio adhuc commemorari soleat; Engilbertus, ad exercitum quem in expugnandis arcibus reliquerat teuersus, quicquid Danius in toto Regno erat obruit, & deleuit, salutatus ab omnibus totius Regni principes, & publica libertatis assertor. Nec Sueones, & Gotthorum patrem libertati restituuisse conatus, totam bellum molem in Hallandiam & Schonningiam transferens, nullam arcem, nullam ciuitatem, immo nullum tyrannum ibi resistenter inuenit. Tanta siquidem nominis eius formido omnes tyrannos inuaserat, nam abesset praefidium. Illi ergo acris instantes, ac sine quocunque venturis nuntiaretur, mox illi, perinde ac merito animata ad soliditatem configerent. Mirabilibus omnibus, inermem agricolaram multitudinem, potentissimis hostibus tam facile prævaluuisse, atque de eis incuruentum triumphum reportasse. Itud vero omnem humanam admirationem excedere videbatur, quod tam numerosus Engilberti exercitus, qui centum mille homines in se habebat, nullus penitus ex incolis, per quorum finies totius cundo & redeundo discurrebat, læserit, aut dampnum aliquod intulerit, vt in publico prouerbio adhuc quidem vnius gallinæ aliqui violenter abstulisse.

Videns ergo Ericus, tantam imperii sui partem ad armam consurrexisse, & vbiique prospere pugnauisse, nec facile ad obsequium reuocari posse, vehementer imprimitis suis praefectos increpare ceperit, quod Sueones tam stupida crudelitate ad iram prouocasset, quos debuissent calidius oppresuisse: coactus deinde est ingentem ex Daniis, & aliis confederatis principibus exercitum comparare, & immensum thesaurum in onerosam, & parum vtilem militiam profundere, qui amotione vnius fanguinarii præfeci. Et grauem bellum materiam potuerat aueruisse. Sed ex tam perniciose huius Erici imprudentia instruimus, maximum esse diuinæ iracundiae signum, quando à regibus & principibus prudentiam auferri permittit, confessum enim, & necessario, omnium subditorum salus in summum aliquod discrimen adduci consuevit. Nam cum torum illum exercitum classi impositum ad Sueciam transportaret, è vestigio horrida tempesta cœlum commouit & vndas, ex qua tandem ægre ereptus, amissaque maxima commilitonum parte, ad ciuitatem Stocholmensi peruenit, in qua mox durissima obsidione conclusus est. *Magnus, Gotthorum Suecnum bīst. Husitum lib. 2.2.*

Ioannes Haquini, Gothus, Vpfalensis Archiepiscopus,

Annal. Eccl. Tom. 15.

Proceres ad celeb- tam im- politionis diademati conve- nientes.

XXVIII. Duxa op- pidum Mi- nia ab hæreticis vi capta & interclusa stages in e caperata.

Mirandu facinus ad Pontē Bo- hem. vr- bē editu.

Ordo principiū in cœlum nuptiali.

Pölna-

Połnaniensis, Ioannes de Valdon Lubussensis, Episcopi, & Julianus Cæfarinus Auditor Cameræ Apostolice, iuxta principibus secularibus cesserat. Matthias Episcopus Vilnensis, Sophiam Reginam, ad ritus latinos traduxerat, & ad pietatem informauerat. *Cromerus lib. 19. Milchouius lib. 4. c. 46. & 47. rerum Polon.*

Quo anno, ad initiantiam Inquisitorum Regni Poloniae Dominicanorum, in sacri offici executionis iuam, Regnum idem Poloniae constanti peccato se hæreticis reprimendis, catholicis que defendendis, terram dominia, prouinciarum imperia, & amplissima vicitalia obtainere. Sed videre, aut agnoscerre nolebant, quæ hæc tenus, Martinus, vna cum reliquis Ecclesiasticis proceribus, in eius belli sacri apparatum fecerit, concessisseque. Quapropter, si hostes fecerint, nonnulli potuerant ad hunc diem euerteri, non per eum, aut Ecclesiasticos, qui abunde omnia fecerant, stetit, sed vel per ignauiam, auaritiam, discordiamq; Crucifignatorum, vel per ciuilia bella aliorum principum, quibus magis visum est, sanguinem cognatum fundere, quam contra hæreticos cum aliis arma contingere. *Kantzu Vandalie lib. 11. c. 6.*

Intererat Sigismundo Cæsari, Ericum Daniæ Regem, Crucifignatorum primarium, in exercitu habere. Non contemnendas copias, monitu Martini pontificis, illi ex Danis, Gorthis, Vandali & Suecis adduxerat. At domitica turbæ illi, ab incepto auerterunt. Proceres Suecum in comitio Vestenii, se eum Engilberto, de quo iam narravimus, aduersus illum coniuxerunt: atque iuxta exemplar à perdidue prescriptum, Erico significauerunt, se non posse liberandæ patriæ negotium omittere, nisi vellet vna cum eius Regia maiestate ad extrema pericula siue aliquo fructu deuenire. Iam enim eo processerat Regi præfectorum audacia & violentia, vt ob eorum intolerabilem seueritatem, vix aliquis ex Suecibus aut Gorthis inueniretur, qui se iratis Dalacarlis pro Rege obiiceret auerteret. Ex horum ergo procerum secularium (Ecclesiastici dissenserant) decreto, Engilbertus, ad exercitū quem in expugnandis arcibus reliquerat teuersus, quicquid Danius in toto Regno erat obruit, & deleuit, salutatus ab omnibus totius Regni principes, & publica libertatis assertor. Nec Sueones, & Gotthorum patrem libertati restituuisse conatus, totam bellum molem in Hallandiam & Schonningiam transferens, nullam arcem, nullam ciuitatem, immo nullum tyrannum ibi resistenter inuenit. Tanta siquidem nominis eius formido omnes tyrannos inuaserat, nam abesset praefidium. Illi ergo acris instantes, ac sine quocunque venturis nuntiaretur, mox illi, perinde ac merito animata ad soliditatem configerent. Mirabilibus omnibus, inermem agricolaram multitudinem, potentissimis hostibus tam facile prævaluuisse, atque de eis incuruentum triumphum reportasse. Itud vero omnem humanam admirationem excedere videbatur, quod tam numerosus Engilberti exercitus, qui centum mille homines in se habebat, nullus penitus ex incolis, per quorum finies totius cundo & redeundo discurrebat, læserit, aut dampnum aliquod intulerit, vt in publico prouerbio adhuc commemorari soleat; Engilberti exercitum, nec valorem quidem vnius gallinæ aliqui violenter abstulisse.

Videns ergo Ericus, tantam imperii sui partem ad armam consurrexisse, & vbiique prospere pugnauisse, nec facile ad obsequium reuocari posse, vehementer imprimitis suis praefectos increpare ceperit, quod Sueones tam stupida crudelitate ad iram prouocasset, quos debuissent calidius oppresuisse: coactus deinde est ingentem ex Daniis, & aliis confederatis principibus exercitum comparare, & immensum thesaurum in onerosam, & parum vtilem militiam profundere, qui amotione vnius fanguinarii præfeci. Et grauem bellum materiam potuerat auertere. Sed ex tam perniciose huius Erici imprudentia instruimus, maximum esse diuinæ iracundiae signum, quando à regibus & principibus prudentiam auferri permittit, confessum enim, & necessario, omnium subditorum salus in summum aliquod discrimen adduci consuevit. Nam cum torum illum exercitum classi impositum ad Sueciam transportaret, è vestigio horrida tempesta cœlum commouit & vndas, ex qua tandem ægre ereptus, amissaque maxima commilitonum parte, ad ciuitatem Stocholmensi peruenit, in qua mox durissima obsidione conclusus est. *Magnus, Gotthorum Suecnum bīst. Husitum lib. 2.2.*

Ioannes Haquini, Gothus, Vpfalensis Archiepiscopus,

xxix.

XXX. Ingentes in Dania turbae quo- damq; il- bero ducere.

XXXI. ad eam dignitatem à Martino pontifice, ad petitionem E-
rici Regis promotus, quamquam haberet pius animum
pax à pace & lego
lex à fave-
dotio pe-
cunda.

*Humilia-
to sacerdo-
tio necesse
est legis
concilia-
tionē fieri.*

XXXII. Calamita-
tes & vasti-
tates Gall.
ex turbis
inter Ca-
rol. VII. &
Henr.
Angl.

*Brigandi
in Galliis.*

ad eam dignitatem à Martino pontifice, ad petitionem E-
rici Regis promotus, quamquam haberet pius animum
erga ecclesiasticam libertatem, & salutem patriæ, quæ runc
vique ad desperationem corruebat, tamen cum non audi-
ret à principio pontificatus sui Regem à quo sublimatus
fuerat offendere, pars pro Republica in primis annis præ-
state potuit, dolentibus cunctis proceribus & prælatis Re-
gnum, quod minus efficacem pontificem sortita esset Eccle-
sia Metropolitana, quæ sua industria & auxilio, Suecanam
rempub. à tyrannorum violencia semper defendere con-
suebat. Forte hac vicissitudine punitus Deus in gratitudinem
nobilitatis, quæ tempore priorum Regum Birgeri &
Magni, nimis onerosa fuerat, non solum Vpaleris, sed v-
niuersa Ecclesia Suecana, parum prouidendo, quam cer-
tissima ruina mininaret statui militari, quando Ecclesiastici
status sua libertate priuarebatur. Non enim aliunde pu-
blica salus & concordia Regni, nisi à pace, pax à lege; Lex
autem non aliunde perenda, nisi à sacerdote. Is enim iuxta
diuinum oraculum, *Anglus dominus exercituum est, & legem ex
ore eius requirent: non ex ore tyrannorum, quibus perpetua*
*est cum omnibus legibus hostilitas. Igitur humiliato sacer-
dotio, necesse est legis conculationem fieri, qua concilia-
tata, Regnum non est amplius Regnum, sed periculum la-
trociniū. Proinde suo maximo periculo etran illi nobis-
les, qui purant se felices & illustres fieri Ecclesiasticarum
rerum iniusta occupatione, vel Ecclesiasticorum virotum
depressione, cum non solum diuinæ & humanae leges, sed
& ipsa naturalis ratio reclamaret, ipsique semper nrum de-
ducet, omnem rerum inopiam, & illiberalern seruiturem,
proprietatem audaciam comminetur. *Magnus lib. 4. de vita
pontificum & p[ro]p[ter]a.**

In Gallia, ex qua magna aduersus haereticos poterant
subsidia comparari, inter Carolum VII. & Henricum An-
glum, ingentes turbæ, à quibus plurimū sanguinis effusum.
Regni haereditas, parentes, adinuicem commiserat. Exinde
tanta erat per Galliam calamitas, & vastitas, ut nemo satis
possit explicare. Adiutuā verba scriptoris huius temporis.
In tantam, *inquit*, vastationem Gallia deuenit, ut à flumine
Ligeri usque Sequanam, & inde usque flumen Somonam,
mortuis aut profligatis colonis, omnes fere agri, & sine cul-
tura, & sine populo, à quo coli potuerint, per longa tem-
pora permanerint, paucis duntaxat portiunculis terre ex-
cepit. Apud Vornolum pugna commissa, vario marte pu-
gnatum, Angli nunc victi, nunc victores, neque in cruenta
victoria. Horrendum aspectu erat illuc casorum intueri ac-
ceruos, magnos & densos: præcipue vbi cum Scottis Gal-
lorum auxiliarii pugnatum est. Ex illis nullus, ut capiūs
abducetur, seruatus est. Aceruos auxerunt plurimum mi-
xta casorum Anglorum corpora. Hic acerbatus, crudeli-
tatiq[ue] pugnae Scotorum superbia causam attulit. Nam cum
ante pugnam, Dux Bethfordius, qui nomine Henrici im-
puberis te Franciæ administrabat, de conditione pugna
per nuncium percontaretur, responderunt Scotti, se eo die
nec Angli captiuos seruare, nec fei viros Anglorum ca-
piūos abduci velle, quod quidem responsum, animos An-
glorum in Scotorum odiū atque necem yehementer ac-
cedit. Ea infelicitas pugnae comodum accidit. Galliæ.
Nam tanta erat Scotorum superbia, habebantque adeo
Francos contempnū, ut dectruissent clanculum, si eo præ-
lio viros potuerint enaderé, nobilitatem omnem An-
degauæ, Turoniorum, Biturigum, & vicinarum regionum
trucidare, corumq[ue] domus, terras, vxores, possessionesque
omnes opimas sibi subdere: quod proculdubio non diffi-
cile factu illis fuisset, si, ut sperabant, Anglos hic vicerint.

Inter h[oc] grassabantur Brigandi, prædonū genus, à qui-
bus nusquā pauperes agricultores tuti esse potuerunt. Mi-
litæ item Burgundiones, Armeniaci, Angli, pauperes
in foueis per sua castra tenebant, qui centum, alias quadra-
ginta, aut quinquaginta, aut triginta, plures vel pauciores
tamē vna fouea, vel speluncam in castro effossa, donec pecu-
niā ab illis extorsissent. Ex his quamplurimi, fame, miseria,
vel squallore confecti necabantur. A Brigandis multi de
nocte è lectis capti, in densissimas fylas, ut soluerent re-
demptiones, portabantur. Qui nihil soluerint, aut fame co-
fiebantur, aut gladio cædebantur. Hi Brigandi adeo in-

ualerant in Normannia, ut quamvis quotidie multi capti
à ducibus patibulis strangularentur, purgari tamen regio,
ac oppiūi ea prædonū manus nullo modo potuerit. De-
cē milia Brigandorum ab Anglis uno hoc anno suppli-
cio fuisse affectos memoria mandatum est, non tamē por-
tuū terra purgari. Certum salarium ei constituta erat, qui
cumq[ue] Brigandum in fylis, vel alibi cepisset. Aliquis pre-
sbyter coactus ab Anglis dicere suam sententiam, quæ ra-
tione Brigandi possent opprimi, atque Normannia ab illis
liberari: *Liberabitur, inquit, ubi illis Normannia, si vos ex ea di-
scedit, non minus libere quam vere sacerdos pronuncia-
uit, ab Anglis omne maltine esce, quod ex eis multi præ-
dones prodirent, & ipsi, totius Gallia yasilitatem facerent,*
nunquam ante vimam.

Videtur enim uero erat, Campaniæ totius vastissimos a-
gros, totius Belcia, Brye, Galliæ, Carnotensis, Drocen-
sis, Cœnomanniæ, Perricæ, Vélocasses seu Vulgacinos tam
Franciæ quam Normanniæ, Belucenses, Caletenses, à Se-
quaria usque ad Ambianos, & Abbatis villam, Syluan-
tenses, Stæffionum, & Valesiorum usque Laudunum, &
ultra versus Hannoniæ, prorsus desertos, incultos, squa-
lidos, & colonis nudatos, dumetis & rubis oppletos, atque
in plerisque regionibus que ad proferendas arbores fera-
ciores existunt, arbores in dentilimarinum fylarum morem
potesta excreuise. Si quid autem tunc in diutis terris cole-
batur, id solum siebat in ambitu & contiguis locis ciuitatum,
oppidorum, seu castellorum, ad tantam distantiā, quā
quantam de turri vel alta specula speculatoris oculus præ-
dones incurantes intueri & spectare potuerint, qui vel cā-
pana tinnitu, vel venatorio aut alio cornu dans sonitum, per
hoc ad munitione recipiendi locum, cunctis qui tum
in agris agerent vel vineis, signum dabant: tantoque id visu
siebat, ut iumenta, & equi arietum, ipsi absque vlo ducēto-
re, auditioque speculatoris sonitu, ad castra vel munitio-
nes ad sonum currerent, cum primum soni essent arato:
quod & oves & suis longo viu assuefacti faciebant. Luc-
bat, scilicet, Gallia pœnas schismatis, diuturno tempore
à Rege Carolo sexto producēti. Soler enim Deus zelotes,
etiam in quartam generationem, non tantum in filios, aut
neppotes, vindictam iustissimam producere.

Ad continuandum bellum Gallicanum, hoc anno in
Anglia militum delectus habitus, pecunia confecta, & omnia
bellica instrumenta & adiumenta comparata sunt,
quo etiam anno, ad diem xii. Octobris Archipiscopus
Cantuariensis, clerum in Ecclesia Paulina conuocauit. In
ea Synodo Henricus Benford Wintoniensis Episcopus
Regni Canticularius, & Ioannes Stafford Bathontensis e-
lectus Episcopus Regni Thesaurarius ad bellum illud Gal-
licanum opem a clero petierunt. Interpositi paucorum
dierum deliberatione, Wilhelmus Linwod officialis Cu-
riae Cantuaricensis de Arcibus, hoc responsum ab inferioris
cleri Synodo accepit Episcopis declarauit: Non
esse penes cleri procuratores potestatem subsidium con-
cedendi. Nam cum indicata Synodo in fylis dicecessis
bus constituti essent, cleris his solutionibus consentiendi
licentiam expresse ademit: quia tantis tributis diu pen-
dendis, ad magnam inopiam & egestatem deueniſet. Ita
que cancellarius à superiori Synodo ad inferiorem trans-
fens, longa & diserta oratione de Regis necessitate, ac de
bello in Gallia egit, ac nec quicquam lūasit. Postridie ad-
erant ali consularii, atque proceres. Sed inferioribus
prælatis atque clericis in priori sententiā perseuerantibus,
nihil conceſſum est. Tum Synodus superior, cum inferioris
prælatos nulla ratione adduci posse cerneret, ut his bel-
licis negotiis subuenirent, decreui vltro decimam, sta-
tuitque, ut ea inuita & reluctante altera Synodo, ab vi-
nuero clero exigeretur. In hac Synodo Wilhelmus Rul-
fel Stamfordiensis frater, Stamfordiae, publice predica-
uit; Religiosorum atque Fratrum cum feminis concubitus,
licitos, & sine peccati reatu permisso esce. Is à Synodo
damnatus, tam nefandum & impurum dogma è fug-
gestu retractauit. Eodem etiam anno, die 24. Aprilis alia
Synodus Londini instituta, & decima Regi concessa est.
In ea multi fratres, seditione quædam dogmata retractabant.
Inter quos Wilhelmus Russel affirmabat, decimas perso-

*Libertu[m]
iustam fa-
cendoris
respon-
sum.*

*Gallia An-
glia & in-
terior Ge-
mania, mu-
tuis, mu-
tuis dif-
fici-
tis dif-
fici-
tis & rebus
Bohemie
affici-
tis e-
pen ferre
non po-
sunt.*

*XXXIV.
De Iacobis
Rege Scot
in custodia
Auglicana
detento.*

nales non cadere sub præcepto diuino. Hæc opinio vt
schismatica, non modo à Synodo, sed ab utrisque Cante-
brigeni, & Oxoniensi Academiis damnata est. Is autem
frater in transmarinas regiones profugit, ad eumque per-
sequendum & comprehendendum Synodus perquisitoribus
decreuit, ex singulis libris quadrantem. Profugerat
ante biennium, quod superius dicebamus, Iacoba comes
Hagnoniae, Hollandie, & Zelandia filia vnica Guillermi
Duci Bauariae, ac marito suo Ioanni Duc Brabantie sub
ymbra cognitionis nuntium remiserat, nupleraque Hum-
frido Glocestrio Duc in Anglia. Hæc re grauite offensi,
Brabantus, Burgundio, & Bethfordius frater Glocestrii,
Lutetia coacto consilio, veterunt Glocestri, ne aspiraret
ad possessionem ditionum Iacobæ, donec per Martinum
pontif. Romanorum, diuidicaret, vtrum eius cum Iacobæ
coniungit fuerit verum & legitimum, an non, quo
tempore, Philippus Burgundio, consensu Martini pontif.
iunxit sibi vxorem Bonam Atrebatem, Philippi comitis
Niuerensis patru sui viduā, mulierem morum sanctimo-
nia cum primis conspicuam, quo etiam anno nonis Ianua-
rii, hoc est pridie Epiphaniae Dominicæ de nocte obiit
morte subitanæ Ioannes Bauarus cognomine sine pietate
dux Lizelenburgius, procurator Hollandie & Zelan-
die, ymbrialis ante Episcopus Leodiensis, auunculus
Philippi Ducis, idem patru Iacobæ Bauarae. Mortuus
est autem apud Hagam Hollandie, & ibidem apud fratres
Dominicanos tumulatus. Sunt quæ toxicum bibisse put-
tent, datum per Margaritam Iacobæ matrem. Alii affir-
mant veneno sublatum per equitem Ioannem de Vlyet,
qui ad hoc à Duce Glocestriæ inductus seruitur, ne Ioan-
nes suppetias, quas promiserat Duci Brabantia aduersus
Iacobam ferret. Ioannes Vlyet, ob hoc facinus in Haga
comitis decollatus, & quadripertito dissecatus est. Enim
n[u]ero, statim atque illud constitutum fuerat, ne ante cogni-
tionem Martini pontificis, Glocestrius, possessionem ho-
norum Iacobæ iniret, id est Iacobæ, quinque millibus armatorum ex Anglia Calesiam translatis, in
Hagnonia properabant: & tam Brabanto, quam Bur-
gundio bellum inferre moliebantur, vt & Gallia, & An-
glia, & inferior Germania mutuis diffidiſtis distrahentur,
quoniam opem ferre possent, rebus Bohemicis per Hussi-
tas afficiſtis. *Anonymus scriptor de rebus Caroli VII. apud Mey-
ram, lib. 15. annal. Flandr. M[od]yrus sup. Audior Antiquitatum Eu-
clei. Britann. Suffridus Petri de Episcopis Leodiens.*

Narramus, Scotorum plurimos, ab Anglis, in prælio
Vernolienti casos fuisse. Subsidio Gallis venerant, odio
gentis Anglorum, siue vetusto, siue recenter a capiuitate,
vel etiam liberatione Iacobii Regis sui contracto. Plurimi
annis in custodia Anglicana detentum, dolebant. Ad hunc
tandem redimendum, liberandumque, multum opera
posuerant. Interuenti aliquorum, & praesertim Romanorum
pontificis, & Sigismundi Cæsaris, apud Anglos obti-
nuerunt, qui liber ad capessendum Regnum in Scotoriam
abiret: sed non sine pecuniaria redemptrione. Nam non
soluta centum millione Marcarum Sterlingarum parte
vna præsenti pecunia, ac pro altera datis obliibus, libe-
rum abire permisérunt, factis inter Regna induciis. Hen-
ricus Aberdonensis Episcopus, & Richardus Corual Ar-
chidiacus Laudoniae, cù aliis proceribus legatione per-
functi, Iacobum in libertatem vindicarunt. Ioannes Beth-
fordius, filius Duci Lancastria, ac frater eius Henricus car-
dinalis galero paulo post ornatus, inter Ecclesiasticos or-
dines haud in finum locum tenens, Iacobum ob insignem e-
ius virtutem & comitatem amici, rem impetratu difficultem,
authoritate qua praestabant confererunt, cum Ioanne
filium suum Ioannam, illi in matrimonium colloca-
serunt. Ita libertate & coniuge austus, Scotorum ingressus, ob-
uiam procedentibus magistratibus ac clero omni, Edin-
burghum, omnibus quæ latitia fieri amat, honorum generi-
bus, Dominica Passionis introductus, die xxi. Maii, in Se-
de Patrum collocatus, more recepto Ecclesiæ, rex corona-
tus & coronatus est, ac vxor eius Regina, Solennitate inaugu-
rationis peracta, Edinburghi, generale omnium Scotiæ
procerum consilium habuit. In hoc, iure iurando sece-
strinxit, Regnum suum, ac Ecclesiæ libertatem, ad mortem

vsque turaturum: ac mox imitantes Regem proceres idem
fecerunt. Quærelas quoq[ue] multorum, tum sacerdotum, tum
mercatorum, tum agrestium, de iniuriis quas passi fuissent
in interregno, cum ab aliis compluribus, tum maxime à
Mordaci gubernatori filio Waltero audiuit: & illū com-
prehensum, in arctissima vincula coniecit. Istud etiam non
abs re addidero, quo Iacobi Regis moderatio constet, at-
que prudentia. Nam cum pecunia defecset publica, quam
pro redemptione eius dare oportaret, tanta prudentia, tan-
taq[ue] moderatione in ea à populo exigenda adhibita fuit, vt
ne sentiret quidem populus, tantu[m] absfuit, vt dannum inde
acciperet. Paulo post alio concilio apud Peckham indicto,
Mordacum gubernatorem & Alexandrum eius filium, rei
pub. oppresores intercepit, in vinculis habuit, & ad extre-
mum in Foulilandum relegauit. Alios præterea eius vel fo-
cios, vel criminum reos, comites ac nobiles, numero xxv.
in castellum S. Andree conclusi, publica tranquillitatis &
iustitiae certissimus assertor. *Boeth. hist. Scotorum lib. 17.*

XXXV.
Alia Mar-
tin. opera.

XXXVI.
Synod.
Colonien.
& captiu-
ritas
Ducis
Monten.

XXXVII.
Sæuissima
peccis No-
tuogardie.

XXXVIII.
De quadâ
muliere in
Gallis
qua se san-
ctam fin-
gebat.

per revelationem didicerat, eratque mira abstinentia, singularissimæ etiam vitae. Plura alia de ea scribenda forent. Nunc autem cum spiritus almus sanctæ sua Ecclesiæ rector, verus, (ut creditur) hunc spiritum falsum detegere vellet, hæc mulier capta, & pœnis ut torquetur est addicta, quæ omnem veritatem confessæ est, qualiter prædicta cupiditas occasione fixisset, ut hoc modo se nutritet, & suæ paupertati subueniret, aut fortasse pro huic modi diabolò se in miseram famulam dedicauit. Inuenta est insuper morbum caducum habere, ac eundem sub extaticis excessibus quo fixerat palliare. De qua cum varia opinio esset, iudicatum est à doctis ad penitentiam eam admittendam, nec esse hereticam, quia illa quæ fecerat dimisit, nec obstinata permanxit. I. Tomo Gerson.

ANNO CHRISTI 1425.

Martini Papæ V. Sigismundi Imp. Romanorum
Anno 8.

I.
Berengarius iustitiæ in Aragonie prefecitus Alphonso Martino conciliare studet.

II.
Martin cardinalis Fuxen legatus ad Alphonso mittit pro conciliacione.

ALPHONVS rex Aragonum, Martino pontifici ini-
quier, idolum Paniscolense isto anno venerabatur, & propter illud Ecclesiam scindebat. Doluit istud in primis Berengario Bardaxino in Regno Aragonie iustitiæ praefecto, viro insigni. Is itaque vina cum proceribus Aragoniis, præfertim his qui à consilio secretioribus Alfonso fuerant, nihil non egit, ut Regem ad detestationem Antipapæ & schismatistarum induceret, illumque Martino vero pontifici conciliaret. Petro quoque Tituli S. Stephanii in Cœlio Monte presbytero cardinali Fuxensi author fuit, vt is Regem confangueum, ad extirpationem schismatis, datis literis admoneret: Pontificique sese offerret, ad operam omnem præstandam, in Alphonso emendando, ad que grevium Ecclesiæ adducendo. Placuit inferre literas legationis, datas Petro cardinali, istis verbis.

Martini Episcopus fuit seruorum Dei. Dilecto filio Petro tituli sancti Stephani in Cœlio Monte presbytero cardinali, in Regno Aragonie & omnibus aliis partibus, insulis, ciuitatibus, terris, & locis, charissimo in Christo filio nostro Alphonso Aragonum Regi illustri vbiq[ue] subiecti Apostolica sedis legato, salutem & Apostolicam benedictionem.

Christus filius Dei viuit ex alto calorum throno descendens, exemplum nobis reliquit, vt quemadmodum ipse discipulos quos elegerat, in vniuersa mundi partes destinavit, vt omnibus creaturis Euangelium predicarent, & sacra Christiana fidei instituta humanum genus elocerent, ita nos, qui licet immeriti eius vires in terris gerentes, Christiano generi profidemus, quantum ab ipso nobis conceditur, per suas sentias incidentes, ad fideli absentes oculos nostra confideratione intendamus, & ad ipsorum tempus postulare videtur, personas dirigamus idoneas, quæ executionem voluntatis & sollicititudinis nostræ per suas operationes Deo proprio valeant administrare. Cum itaque nihil in animo nostro insit ardenter, nibilque cum maiori affectione desideremus, quam videre vniuersalem Ecclesiæ in suis statutis ampliudine stabilitati, & sedem Apostolicam in sua auctoritate & fastigio conservari: Te. cuius personam Dei benignitate preclaris virtutibus illustratam esse cognovimus, quem etiam vita integritate, ac magnitudine consiliis, & rerum experientia, ac sacrarum litterarum doctrina plurimum valorem non dubitamus, in Regno Aragonie & omnibus aliis partibus, insulis, ciuitatibus, terris, & locis charissimo in Christo filio nostro Alphonso Aragonum Regi illustri vbiq[ue] subiecti, de fratribus nostrorum consilio, pro statu vniuersalis Ecclesiæ, & conseruatione dignitatis & libertatis Ecclesiæ, nostrum & Apostolicæ Sedis legatum de Latere, cum plena potestate facimus, constitutus, ac etiam ordinamus, atque te ad Regnum Aragonie, ac insulas, ciuitates & terras predictas tanquam pacis Angelum, vt in ipsiusellas & defensas, edifices atque plantes, deformatae reformes, & corrigenda corrigas, atque statuas, quicquid ad statum vniuersalis Ecclesiæ, & ad conseruandam dicta sedis auctoritatem, & Ecclesiasticam libertatem profuturum cognoveris, prout Ecclesiæ gratia infuso, tuaque tibi prudenter ministrabit, prouidimus destinandum, firma sperantes fiducia, quod actu tuos dirigente sapientia, que nouis prava in directa, & apera in via planas conuertere, per ea circumflexionis industria, in dictu paribus statu Ecclesiasticus ad suam debitam formam arque naturam dirigeretur. Tibi igi-

Cardin. de
mandato
Reg. initia-
nere subisti-
tute cogi-
tur.

III.
Cardin. le-
gatus ni-
neri se cō-
mittit Al-
phogn. con-
uenturus.

fed in

Ecclesiastici. SIGISMUNDI MARTINI PA- CHRISTI
REG. ROM. 15. PÆ V. ANN. 8. 1425.

sed in aliquo oppidorum comitis Fuxii tantisper demoraret, quoad aliquid certi Alphonsus decerneret. Die xxv. Iunii, Fratrem Ioannem remisit legatus, literasque Regi dedit, quibus illum serio hortabatur, ne suum congregatum vitaret, neque impedimento ei esset, ad legationis minus obendum. Itud tantum ab Alphonso obtinuit, vt Franciscum Rouram destinaret, qui nihil nisi vanas variasque aduersus Martinum pontificem quarimonias attulit, quasi is multa indigna contra Regem egisset, inque multis fidem datam fecellisset, adeoque demerueret, ne eius legati admitterentur, aut audirentur. Excusauit pontificem legatus, in seque recipit, quod super quibusunque præteritis, præsentibus & futuris, quæ inter illum, ac pontificem, aut Romanam Ecclesiam incidenter, pro protestatis plenitudine ita statueret, vt amplius ad Apostolicam sedem nulla prouocatione opus esset. Nihil ad ea Alphonsus: sed professionem in viteriore Hispaniam simulauit, atque legato iterum postulanti vix concessit, vt in ciuitate Balangari concederet, indidem legationis munere fungeretur, sed tantum quoad dispensationes & absolutiones illorum, qui à canonibus, vel constitutionibus synodalibus aut provincialibus, in sententiam excommunicationis, suspensionis, interdicti, sive cessationis diuinorum ipso iure vel facto incidunt, aut incidenter. Organiani in Vicoemotita legatus subsisterat, neque eam Regis concessionem admittere volebat, quod ca ratione vniuersalis Ecclesia & summi pontificis deprimeretur auctoritas, honore legationis non augeretur, sed diminueretur. Itaque iterum colloquium Regis, vel missionem postulauit: datis literis Organiani xxvi. die Septembr.

Alphons. cardin. tā-
quam le-
gat. hono-
ritate reci-
pi mandat.

Vitauit etiam tunc colloquium Alphonsus, sed nihil minus vniuersis Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Canonis, Capitulis, & aliis Religiosis & Ecclesiasticis personis, nec non gerentibus vices gubernatoris, corumque locum tenentibus, Vicariis, Baiulsi, Iustitiis, & aliis quibusvis Regni officialibus, Comitibus, Vicecomitibus, Baronibus, Militibus, vniuersitaribusque quæ rurumciuitatum, villarum, locorum & castrorum, & aliis singularibus personis & subditis suis, datis literis Turiafone die 2. Nouembris præscriptis, mandauitque, vt cardinalem, tanquam Apostolica fedis legatum honorifice reperirent, eisque mandatis, velut Apostolicis indifferenter obtemperarent.

Petita Re-
gis a lega-
to.

Misit etiam ad illum, Fr. Ioannem Cafanouarum, qui tria à legato postularet. 1. Corpus, vel saltem caput S. Litudouici confessoris, Mafilienib[us] creptum, concederet, in aliqua Ecclesiæ personis, nec non gerentibus vices gubernatoriis, corumque locum tenentibus, Vicariis, Baiulsi, Iustitiis, & aliis quibusvis Regni officialibus, Comitibus, Vicecomitibus, Baronibus, Militibus, vniuersitaribusque quæ rurumciuitatum, villarum, locorum & castrorum, & aliis singularibus personis & subditis suis, datis literis Turiafone die 2. Nouembris præscriptis, mandauitque, vt cardinalem, tanquam Apostolica fedis legatum honorifice reperirent, eisque mandatis, velut Apostolicis indifferenter obtemperarent.

Non placuit Petro, & si ira atque indignatio animus eius ad vñscendam iniuriam stimulabant, quicquam super ea re decernere, antequam Alphonsi voluntatem amplius cognosceret. Itaque continuo ad eum transmisit, qui a niniūm eius explorarent. Alphonsus autem secum reputans, nullam ferme aliam gentem sibi Neapolitanis in rebus aduersari potuisse, ac facile fore, vt Thoma principatum Genuæ recuperante, ipse cum classè proficisciens, Ioannam Reginam que promiserat præstatæ compelleret, placeare sibi auxilium Thoma ferri renuntiari iussit.

Hinc Thomas in clientelam Regis suscepit, classem cum Baptista & Abrahamo fratris confundit. Venerant cum illo Nicolaus & Ioannes Ludouicus Flisci, ipsi quoque patria extores, ac cum illis haud exiguum exulum numerus. Horum auctus numero Petrus, classem in conspectum Genuæ iterum produxit. In ea classiarii nomen Fulgosium magnis clamoribus crebro subiiciebant, si quos motus in vrbe potuissent iterato excitare. Postquam vero nihil non quietum, suisque locis valida præsidia imposita Thomas animaduerit, in orientalem plagam, vbi ipse tunc temporis magnas clientelas & fidos amicos habebat conuersus, portum Delphini, Sigestrum, Moneliam opida occupauit: Florentinisque copiis equestribus & pedestribus in terram expolitis, tota ora discutrens, totaque regione ab omni belli clade intacta, multos ad se attraxit. Sed & Philippus suis rebus intentus, classem quantum poterat hosti opposuit.

Thomas Fulgosus Aragonie claus & exlib[us] adiutus principatus Genuæ recuperare tentat.

Trahebat moras ex industria, Alphonsus, vni soli rei intentus, vt Martinum pontificem cuerteret, quem vnum solum sciebat sibi impedimento esse, in Regno Neapolitano consequendo. Itaque & Gallorum, & Rhodiorum animos, ab eo quærebant alienare, inque discrimen extremum coniiceret, si is necessitate bellum Florentini & Neapolitanum vietus, Gallos quidem sacro diu Ludouici corpore, Rhodianos vero possessione oppidi, decreto iniquiore spoliasset, quemadmodum Cafanouanus postulabat. Prae-

In planis Sigistri, aci prælio commissso, pari Marte discessum est. Ad Pontremulm, Philippiani, clade accepta, Clavarum fugientes conciserunt. Philippus suspicione adductus, optimatibus ciuitatis cum ipsis Florentinis, atq; adeo cum exulibus & Reipub. hostibus racita confensiōne conuenire, plerosque eorum Mediolanum exciuit, eosque, indicta causa, per anni integrū spatiū, non citra magnam inhumanitatis notam, & incredibilem totius Reipub. macorem atque varias querimonias, in libera custodia retinuit, quo anno transfacto, nonnullos dimisit, alios exilio multauit, vno tantū Nicolao Fisco carcere inclusos.

Anno exuncte, Cambium Bononiensem, & Vrbanum à sancto Aloisio Tunetum ad redditimendos captiuos legatos misit, cum quibus Ambrosius Spinula à Genuensibus misericordia iuit: qui tres à Rege Tunetano commiseri accepti, cum maxima parte captiuorum redempta reuersi sunt.

V.
Alphon. in
Hispan. nō
paruas
molestias
patitur.

Carol. rex
Vascon.
pacarii
munus su-
sccepit.

Caroli
ambitus.

Joan Arag
Carol suc-
cedir

Sententia
inter Re-
ges disce-
ptates lata.

Interea Alphonsus, qui turbas in Italia ciebat, ipse quoque non minoribus molestis in Hispanis afficiebatur. Iam duobus annis continuis, Henricus frater illius, in vinculis apud Ioanem Castellae Regem derinebatur. Volebat cum Joanne in colloquium venire. Ioannes porro, diem ex die decubebat, neque quicquam certi respondebat, adeoq; parvus artificia atque Alphonsus pontificium legatum, ipse pariter Alfonsum ludebat. Intellexit astum Alphonsus, & Caraugusti militum, equorum, armorum apparatu comparato, Castellae fines aggreditissim, Ioanni ostentabat magis quam inferebat bellum, quo finitimus populis terrore iniecto, Henricum ille est custodia dimitteret. De hoc bello depelendo Vallisoleti deliberatio suscepta est. Variae sententiae dictae, coram Ioanne, pars continuo decernebat bellum, oracij ore, in ipso conflietu ignauit. Alii cautiiores omni ratione tempestatem eam declinandam iudicabant: ac nisi necessario ad manus venire recusabant. Ioannis Regis sententia anceps erat, neque quid optimum factu foret, satis nimino prouidebat.

ni descenderet. Profligato enim Vbaldino, nullum praesidium in his locis esse, facileque fore, ut vallis Arni oppidis portiretur, eam oram omnem intermedium, & Aretinam & Florentinam esse. Spercere se primo impetu ea oppida consternata metu, suisq; auxiliis diffidentia in potestate deuenientia. Quod si accideret, seclusa a Florentinorum praesidio Aretina ciuitas, omniq; ope destituta ad Ducem deficeret. Cortonam quoque Aretinorum exemplum secuturam. Et haud dubium, si eius consilio Torellus stetisset, magnum iam discrimen adfuisse Florentinoru[m] terra, praeterritum omnibus ad resistendum repentinae hosti imparatis. Sed dux cautus necdum Picinino fatis fidens, salubre consilium omisit. Ita in eisdem locis captis pluribus castellis aucta hyeme est communoratus.

vinculum praecepit, & pia coetus Regis pontificis legare
videretur. Ibi Ioannes Aragonius a Rege fratre beni-
te atque splendide acceptus est. Eo auctore, dum de con-
ventionibus disceptaretur, & plenior a Castellae Rege atque
roceribus decernendi potestas demandaretur, hexo ita-
re in Vasconum fines sine maleficio penetratum, & ad
firaculum oppidum castra posita sunt, atate iam exacta.
Carolus interim rex Vasconum cognomento Nobilis, qui
carci manus in se suscepit, Olti extintus est, repentina
mori deficiente anima, Sabbathio, sexto Idus Septem-
bris, qui dies virginis matris natali ficeret. Corpus Pom-
pelone in templum maximum illatum, iusta exequiarum
regio apparatu facta.

Blanca Caroli defuncti filia, quæ morienti patri adfuit, continuo ad Ioannem Aragonium maritum, successionis insigne vexillum Regium misit, quo prælato in castris, res

Missus est præterea Venerias Laurentius Ridolphi iusti-
consulstus, magnæ vir au^toritatis, qui eos ad societatem &
commune fedus hortarerur, contra potentiam Philippi,
quem ostenderet non eo esse animo, vt rebus suis & parte
de se victoria acq^{ui}scat, raptum illum dominandi cupiditi-
tate ad violandam contractam secum pacem, simul ac Flo-
rentinos debellasset,arma aduersus Venetos moturum, de-
stinasce illum sibi Italⁱa imperium, quod vt facilius conse-
qui posset, Genuenses primo subegisset, quo par eis classe
maritima esset, appetuisse deinde debilitorem partem, vt ea
victa validiores appeteret. Eo illum societate Venetis iun-

200

Etum est, quo Florentinos destituerent, si aduerius eos armis mouisset, sed tanti facturum Venetorum fœdus, quanti fecerit Floréntinorum. Nullam fidem habendam verbis aut promissis eius, qui tam aperte Florentinos contra pacis conditiones fefellerat.

Recusatunt primo fœdus Veneti: pròpter societatem cum Philippo antea initam. Oratores tamen ad eum decreuerunt viros primarios, qui pacem illi suaderent, ne vi deretur aliena per iniuriam appetere. Trahebatur verbis à Duce res, & proscriptiando terebarat tempus, ut apparet illum maiora cupere, quæcumq; dicendo ostentaret. Ea dilatio nonnullam Venetis iniecit suspicionem, si superior Philippus suislet, omnem bellum molem ad se concessuram. Suspensos, consiliique incerti animos exerebat suscipienda belli curia verba Francisci Carmaniola, qui per id tempus à Philippo aufugerat. Is cum omnia Dicis consilia optime se callere referret, affirmabat, proculdubio illius esse animum, ut subactis Florentinis, Venetos bello appeteret: multisque verbis persuasit, ad fœdus cum eis ineundum pro communis defensione.

Contra hanc sententiam, quæ vero capiscatur, libi politinodum referenda. Tunc replicavit frendens ac prope insaniens Carmaniola, pauca esse quæ velit Dominae aperire: non sic consuevit Duce, non se meritum, qui pro illius salutē & rérum amplitudine, nec sanguini peperciter suo, vt amulius ludibrio prosteratur. Ianitores idem aci compellans vultu, irent, properarent, Franciscum Carmaniolum adesse, Duci, nec cuiquam alteri nunciarent, quod Princeps, vel mutus, si querela interdicteretur, nutu futurare intenderet. Iatitoribus vero ut erant iussi Zantino expondera esse quæcumque dicturus aduenieret, oblitinate respondentibus faciem conuertiri in arcem. Aderat vero propinquus ad simulam Philippus, & quicquid ille indignans furensque diceret exaudiiebat.

Tum commotior Carmaniola, satis superq; sibi constare divit. Philippium Mediolanum Duce, ut

Quas autem ob res, quoue pæcto, Carmaniola, à Philip-
po defecerrit, non abs re duxerim, Blandi verbis referre, vt
qui ingentes rerum moles mirandum in modum vel attol-
lere vel deprimere fortunam existimat: alieno id errato,
quam cæco, vt ferunt, versatilique illius ductu fieri intelli-
gent.

VIII. gant. Philippus Vicecomes, postquam opera Francisci Car-
Carma- maniolæ principatum Genue acquisiuit, confirmauitque,
nbia a tunc primum caput illius æmulis auscultare, cum re Genu-
llo ille se ad
ret, ac equum concidentes, cum parvo quem adduxerat
comitatus septis villa se se prospicit, & ad Ticini vada pro-
pete deitate. Hyporediam, deinde Carmaniolam oppi-
dum contendit.

ensi auctus existimauit omnes Italiae Principatus suo inferiores fore. Suggestum ei ferunt à Carmaniola ænulis, Oldrado Lampugnaneo, Zann no Ricio, & eius factionis cœtu, quæcumque ad illa gessisset tempora. Carmaniola non sibi gloriari ductum: nisi variatis in posterum ductoribus ostenderet suam esse prudentiam, atq; rerum omnium peritiam, per qua præclara & multis inaudita seculis absens gereret per Legatos, Imperator examissum ex prescripto & sententia adimplentes. Neque defuerant Genuenium quamplurimi, qui seueriorem eius administrationem apud Philippum eleuarent, futurumq; dicentes. Vrbem ab Imperio defecturam, si Cartmaniola diutius preeficeret. Hinc factum fuisse videtur, vt classi quam ingentem Alfonso Aragonum Regi ex Neapolitano Regno eiiciendo misit, Guidonem Torellum preeficerit, etiam reliquantem Fam

repulsa indignitatem, Carmaniola, qua erat iracundia impotentia inique tulit, atq; prosecutus est acerbinis maledictis. Vnde eius auxilium non ultra gloria obscurationem Philippo proponere, sed viri quem potentissimum esse sineret, audaciam prelati Guidonis iniuria concitatam, non sine ingenti periculo ali, dies noctesque insulurabant: & praeterea defectionem Genua, si hunc non submoueret, repreherrare non intermittebant.

Præualebat adhuc rerum à Carmagnola gestarum apud Philippum memoria, vt nihil asperius in eum decerneret: & tamen cum omnem illius potentiam in re militari administranda confidere sciret, Genue illum gubernationem cōtinuare faciebat: futurum ratus, vt quin à militia cessasset, abunde humili aspergeretur, qua ratione Philippus belli Florentini primordiis à Foroliuensisibus enixa rogatus illum præficere noluit, quinimo paulo post, etiam Gubernatione Genue, per praetextum bellicæ prefecturæ submouit, & in eius locum Cardinalem Iffolanum substituit. Itud porro patienter supra ingenij ferociam Carmaniola ferebar, fore sperans, quod aliquando amicis dixerat, vt maximis quas Philippi consultores, reique bellicæ ductores orditi erant, extricandis perficiendisque rebus, sed fortassis sero nimis rogarum ministrerent.

Litteris intercea Philippi admonitus, vt postquam à militia vacaret, trecentos equites sibi militantes missos faceret, concitatiore in inuidos exarsit animo, & Abbiate opidum quo Philippus duxerat se contulit. Ingressus vili se papa, quum arcis pontem attigilset, iussus à primo ianitore paululum expectare, iniquiori sibi Philippum ab aduersariis redditum illico intellexit. namque priore tempore confuerat, quoties Philippum etiam cubantem sa-

Venerorū
Principes
ad Legatos
Philippi
pro reconciliacione.

Philip. à
Florentia
postulat.

IX.
Veneri tā-
dem se Flo-
rent. con-
tra Philip.
iungunt.

X.
Quoran-
dam vana
de Marti-
fuspicio.

Franciscus Foscarenus, eate tempestate Reipub. Venerorum Princeps, & auctoritate que locum illum comitari solet, & probata multis rebus prudentia ius signis, tum, quod permultum valet apud multitudinem felici vit facundia se natum habuit, & ex sententia illorum Oratoribus Philippi respondit, per Legatos illi antea significasse, qua in sententia tum etiam perliterent: nisi infra Aemilia metas, quas suo beneficio dilatarit aciescat, Veneros et hostes futuros. Deduceret itaque & Flaminia & Etruria copias ablatas Pontifici & Florentinis restitueret: & reliqua præstaret inter conditiones propositas.

Acgre illi Philippus, quas Veneri sibi leges præscribebat videbantur. Aequam ergo pacem à Florentin. postulabat, ut ab Etruria ritus Venetos securius aggredieretur. Eam rem Veneti subodorati, societatem cum Florentiniis cipiabant: Florentinorumq; animi, ad eorum societatem, magis quam ad pacem. Dicis, quamvis conditiones essent aquiflentes, priores erant quod Pontificis cum intelligeret, hinc videlicet Philippum, hinc Venetos, Florentinorum pacem experire, ipse quoque in eam partem, ut Florentini cum Duce conciliarentur, non tam suo, quam amicorum consilio impulsi inclinavit. Erant enim plures infensi Venetis, quoru viris, quoniam auctoritate Pontificis contemnere, atque insolentius rebus Ecclesiasticis abuti viderentur, immixti cupiebant. Etiam inter Pontificem, Philip. Ducem, & Florentinos, Rome, de pace, aquis conditionibus cōtentum fuerat, ignorantibus Legatis Florentinorum, quid Venetis tractaretur: cum Decem viri Florentiae Reipub præfetti, omnem rem irritarunt. Conditionibus n. Romae præscriptis, cum animum adiuvaret, Legatis qui de ea pace cōrā Martino Papa discepauerant, per tabellarium imperarunt, ut conclusionem in octauum usq; diem differenter. Interim autem Laurentio Ridolphio apud Venetos Oratori, de pace Romae cōtentum esse significavit: nisi infra biduum de societate decernerent Veneti, nec essarium fore per Pontificem concordiam statui atque probari.

Veneri, non ignari Dueis animura iam à se alienum, & ad vicissitudinem paratum, societatem cum Florentiniis, quoad Philippus vixisset, pepigere. Summa fœderis hæc fuit. Equitum milia sedecim, peditum dimidio minus conficeretur. Classem, mari ac Pado hostem lacerferet, aqua effter vtriusque Reipub. impensa. Capta in Gallia tota Veneris, in Flaminia extra quamque iuriis essent Pontificis, Florentiis cedent. Veneti imprimitur licet inducas pacem ex arbitrio suo facere.

Publicato federe, & Marchio Ferrarensis Nicolaus, & Franciscus Gonzaga Mantua Dominus, in eam societatem venerunt. Idq; additum in fœdere, ut Nicolaus copiis Florentinorum præfetteret, vtq; Parma si expugnaret, aut à Philippo deficeret, eidem cōcederetur. Ea re nunciata Romæ, Pontifex, quemadmodum par erat exarfis: & cūdām per studienti, ut pacem Dicis negligenter, respondit: Sine paulo amplius caſfigari superbiā Florentinam, quæ nondum satis perpressa est. Cumq; ille adiungeret, arbitrii se, numquā permisuros Venetos, ut Florentini in eo bello lucecumberent, repulit, non esse verendum, ut Veneti pro aliorum salute suam in discrimen adducerent.

Eran quidicerent, Martin. Pontificem concupisse bellum protracti longius, quo fessi ac debilitati Florentinorum, animi, propter Dicis odium, se suaque sibi subiicerent. Sed hæc ad modum vanus suspicio fuit. Res erat. Alphonitus Atagonum Rex, Martinum euertere cogitans, Florentinos ad bellum Philippo, Martini, Ludouici & Ioannæ socio inferendum, illumq; à societate Martini aucterendum urgebat: quo faciliter Regno Neapolitano poteretur. Huiusclasse numerofida duce Petro fratre submisit: Fulgosus ad recuperandum Genua dominum sollicitatus: bellum Ligusticum illatum: Florentini à pace aequissimis conditionibus Romæ proposta diffusa distraictique: pax Veneta, in quam præter eos quos memorabam Princes, etiam Fridericus & Amedeus Sabaudi, ac Senenses ciues consenserent: Neapolitanorum ciuii Andegauinae factio[n]is facultates à Maitia Caraffa direpta, Palatia diruta vel flaminis exustanami aliorum tentati: Legatus Cardinalis Fuxius indigne habitus: Idolum Panificolene erectum: Ican, Regis Castellæ colloquium, de rebus ad Ecclesiam spectantibus tantope-

re queſitum, & quod pene præterioram, Florentia in He- truria, Perus Frias Hispan, Cardinalis subſidens: quo etiam loci hoc anno deceſſit. Corpus in Hispan. relatum, Burgis in templo maximo tumuli honorem habet. Ex obſcuro genere, tenui fortuna, conspicua fortuna, induſtia atq; dexteritas, Regum gratia Henr. Ioannisq; ad amplissimos ho- nores enuit. Medicis ſtatura fuit, turpis vita auraria ſordibus atq; libidine. Accidit ut Burgis cum Segobiensi Epifoco Ioan. Tordesilla rixaretur, Eum è Cardinali, familia quidam fuste eodē die doluit, atrocis facinoris inuidia penes herum ſterit, quamvis in ſeum, uti ipſe ſtūdium confeſſus est, qui terri facinoris patrator fuit, led ex poſtulatib;.

De Petro
Frias Ca-
din. Hilp.

re queſitum, & quod pene præterioram, Florentia in He- truria, Perus Frias Hispan, Cardinalis subſidens: quo etiam loci hoc anno deceſſit. Corpus in Hispan. relatum, Burgis in templo maximo tumuli honorem habet. Ex obſcuro genere, tenui fortuna, conspicua fortuna, induſtia atq; dexteritas, Regum gratia Henr. Ioannisq; ad amplissimos ho- nores enuit. Medicis ſtatura fuit, turpis vita auraria ſordibus atq; libidine. Accidit ut Burgis cum Segobiensi Epifoco Ioan. Tordesilla rixaretur, Eum è Cardinali, familia quidam fuste eodē die doluit, atrocis facinoris inuidia penes herum ſterit, quamvis in ſeum, uti ipſe ſtūdium confeſſus est, qui terri facinoris patrator fuit, led ex poſtulatib;.

Hoc anno Thaboritæ, Orphani, cum Pragensibus Calixtinis coeunt, tanta multitudine, oppidum Austium, quod Sigismundus Cesar Marchioni Milisenſi ad tempus conſeliferat, circumſederunt, ut præfectus oppido admira- bundus exclamauerit: Quo mibi tot canes, ad tam exiguum os circumrodendū? quippe pufillum oppidum erat, & quamquam egreditur munitum, multo tamen maiore hominum præſidio indigebat, quale statim Marchio submisit, insigni Saxoni numero & robore. Hos Thaboritæ proprius oppidum accedere poffi non sunt, sed obiuam ad pagum Preflice procedentes, manus cum illis conſeruerunt. Certatum est vtrinque magna contentione, duravitq; aliquamdiu prælium pari conatu: donec simul coorti vniuersi Orphani, Thaboritæ & Pragenses, tantum cedem Germanorum fecerint, quantum haec tenus nullo in prælio, plus quam xxi. m. Catholicorum caſa feruntur. Captum mox oppidum, atque concrematum, ac in illo omnes Orthodoxi ad internectionem occisi. Si tunc itum in Milisiam fuſſerit, aetum de illa erat: adeo terror, desperatio, fuga Milisenses inuaserat. Sed interpellarunt iter Pragenses, dicentes, prius dometicos quam externos hostes esse domandos. Superesse Pelsinenses, qui pertinacia ſuſtignissime calicem detrectarent: eorumque verbis authoritate, Myſam, Clatouiam, Domastium in eadem pertinacia contineri, cum ſummo omnium ipſorum dedecore, quibus vna ciuitas tamdui repugnaret. Pelsinenses, qui aſſidue ſuſpetant à Thaboritæ obſidionem habebant, pecus omne, frumentumque vnde panis, vnde etiam porus fieret, atque alta tuendis in aenibus necessaria large prouideant, quodque horum, maximum, pto Religione Catholica Romana morti parati erant. Itaque alacri & confanti animo, que difficulta obſidionis habentur tolerabant: nimis tres hostium inadomitorum exercitus, vim ingentem tormentorum, crebras, oppugnationes: aduerſus quas difficultates ſolatio fuit, quod crebris iniucem erupcionibus, malum pro malo hostibus reddebant: hoc præferrim leti prælio, quo viatores Camelum illis, quem secum velut nouum in Bohemia ſpectaculum circumducabant, vi eruptum in ciuitatem pertraxerant, occisis non minus trecentis in ea eruptione Thaboritæ.

Ea re irritati illi, atque magis exasperati, negauerant ſe prius, quam capta ciuitate, recuperatoq; Camelo inde abi- tueros: & cum aſſequi quod proposuerant tempore idoneo non potuerint, couſilium ceperunt, hymando con- tinuare obſidionem, atque statim hybernacula adificare ceperunt. decretum ut pars exercitus Clatouiam, que prona voluntatis eſſe dicebatur, ad accipendas Pragensium ceremonias, mitteretur. Qui miſſi erant, ſeſſere ciuitatem in amicitiam receperunt: mox & Domaslicum, nam Myſa iſdem ſe legibus Pribiconi Cenouensi dederat. His occupatis, & ad prophanos ritus traductis, tanto validius virgebant Pragenses, ne ſoli Pelsinenses plus ſapere quam cetera in Regno Ciuitates vellet, ſed tandem Calici manus darent, & bona pace ſaluis ſuis rebus fruerentur. At illi responderunt, dignam illa fide, dignam ea verbe id temporis Catholica ſententiam: Hand nos à nobis, ſed vos à nobis recufatis: prouide multo equius fuerit, ut vos oredeatis, unde defice non oportuit. Vtique deinde in magnis anno- ne versabantur angustiis. Nam obſeffi, dum de pleno ſine modo promerent, nihil de Hybernia obſidione cogitan- tes, ſeram in fundo inſtituere parsimoniam. Ipsos item obſidentes, horrea in pagis vicisque exinanita, non multum adiuuabant. Hancilli in opiam minime tolerantes, deci-

per cir-

per circuitum habitantes, alios Philistæos, alios Idumæos, Moabitæque vocabant. Bohemiam, terram promiſſio- nis eſſe dicebant. Cumque in proximam prouinciam exi- ſent, prius cum preda depopulatis agri reuertebantur, quam hostis cognouisset aduentum. Etat & tertius exer- citus, qui fratum Orebitarum dicebatur. Huic author fuit Bedricus presbyter Stamicensis, natione Moravus, qui ſprena religione Catholica, calcatoque Pontificio iurevo- xorem publice duxit, & illa mortua alteram ex Polonia ſuper- diuit, ex qua filios ſua nequitæ ſectatores ſuſſerit. Hic bellis affidus Silesiam infestauit. Sylvius hiſtor. Bohem. capi- te 47.

Hoc anno Thaboritæ, Orphani, cum Pragensibus Calixtinis coeunt, tanta multitudine, oppidum Austium, quod Sigismundus Cesar Marchioni Milisenſi ad tempus conſeliferat, circumſederunt, ut præfectus oppido admira- bundus exclamauerit: Quo mibi tot canes, ad tam exiguum os circumrodendū? quippe pufillum oppidum erat, & quamquam egreditur munitum, multo tamen maiore hominum præſidio indigebat, quale statim Marchio submisit, insigni Saxoni numero & robore. Hos Thaboritæ proprius oppidum accedere poffi non sunt, sed obiuam ad pagum Preflice procedentes, manus cum illis conſeruerunt. Certatum est vtrinque magna contentione, duravitq; aliquamdiu prælium pari conatu: donec simul coorti vniuersi Orphani, Thaboritæ & Pragenses, tantum cedem Germanorum fecerint, quantum haec tenus nullo in prælio, plus quam xxi. m. Catholicorum caſa feruntur. Captum mox oppidum, atque concrematum, ac in illo omnes Orthodoxi ad internectionem occisi. Si tunc itum in Milisiam fuſſerit, aetum de illa erat: adeo terror, desperatio, fuga Milisenses inuaserat. Sed interpellarunt iter Pragenses, dicentes, prius dometicos quam externos hostes esse domandos. Superesse Pelsinenses, qui pertinacia ſuſtignissime calicem detrectarent: eorumque verbis authoritate, Myſam, Clatouiam, Domastium in eadem pertinacia contineri, cum ſummo omnium ipſorum dedecore, quibus vna ciuitas tamdui repugnaret. Pelsinenses, qui aſſidue ſuſpetant à Thaboritæ obſidionem habebant, pecus omne, frumentumque vnde panis, vnde etiam porus fieret, atque alta tuendis in aenibus necessaria large prouideant, quodque horum, maximum, pto Religione Catholica Romana morti parati erant. Itaque alacri & confanti animo, que difficulta obſidionis habentur tolerabant: nimis tres hostium inadomitorum exercitus, vim ingentem tormentorum, crebras, oppugnationes: aduerſus quas difficultates ſolatio fuit, quod crebris iniucem erupcionibus, malum pro malo hostibus reddebant: hoc præferrim leti prælio, quo viatores Camelum illis, quem secum velut nouum in Bohemia ſpectaculum circumducabant, vi eruptum in ciuitatem pertraxerant, occisis non minus trecentis in ea eruptione Thaboritæ.

Ea re irritati illi, atque magis exasperati, negauerant ſe prius, quam capta ciuitate, recuperatoq; Camelo inde abi- tueros: & cum aſſequi quod proposuerant tempore idoneo non potuerint, couſilium ceperunt, hymando con- tinuare obſidionem, atque statim hybernacula adificare ceperunt. decretum ut pars exercitus Clatouiam, que prona voluntatis eſſe dicebatur, ad accipendas Pragensium ceremonias, mitteretur. Qui miſſi erant, ſeſſere ciuitatem in amicitiam receperunt: mox & Domaslicum, nam Myſa iſdem ſe legibus Pribiconi Cenouensi dederat. His occupatis, & ad prophanos ritus traductis, tanto validius virgebant Pragenses, ne ſoli Pelsinenses plus ſapere quam cetera in Regno Ciuitates vellet, ſed tandem Calici manus darent, & bona pace ſaluis ſuis rebus fruerentur. At illi responderunt, dignam illa fide, dignam ea verbe id temporis Catholica ſententiam: Hand nos à nobis, ſed vos à nobis recufatis: prouide multo equius fuerit, ut vos oredeatis, unde defice non oportuit. Vtique deinde in magnis anno- ne versabantur angustiis. Nam obſeffi, dum de pleno ſine modo promerent, nihil de Hybernia obſidione cogitan- tes, ſeram in fundo inſtituere parsimoniam. Ipsos item obſidentes, horrea in pagis vicisque exinanita, non multum adiuuabant. Hancilli in opiam minime tolerantes, deci-

mo exacto mense cum ea ignominia à manibus receſſerant, vt in hunc diem Pelsinenses gloriantur, ſe à Cæſare Sigismundo habere diploma laudis, & gratia plenum, in quo fit ad contemptum hostium hoc Epiphonema adie- ctit, vt hoc nomen, Pelsina, in fuciibus hereticorum perpetuo ama- reſcat. Dubrauius hiſtor. Bohem. lib. 27.

Sollicitus de eo bello Martin. Pontifex Romanus, cum ſecreta nullib[us] maiora, certiora, & fortiiora ſubſidia, quam in Regno Poloniae, coſparati, contra Bohemos hereticos poſſe, præter Brandam Placentinum, Cardinalem Legatum, & Julianum Cæſarini Auditorem, misit etiam a- lium à Latere Legatum ad Vladislauum Regem Poloniae, nō quidem Larinum, vt Cromerus & Mechouius volunt, (nam iſi à Nicolao V. in Cardinalium numerum relatus est,) ſed vt ex actis Adurens. Epifoci, de quibus anno ſub- fequenti dicens, Iordanem Cardinalem gente Vefinum: qui, ſi quid ſimilatrum inter Regem & Sigismundum vel remansifſet, vel enarum recens ſuſſerit, ſubmoueret, & au- xilia Cæſari anno ſuperiore exhibita impetraret. Iſtud por- ro ut tanto facilis à Rege Catholico obtineret, voluit cum ſacrificiſſimo munere delinire. Misit enim illi doho vnum clavis, quibus Christus Iesu author ſalutis noſtræ Crucifixus fuit. Acceptus eſt Cardinalis Vefinus cum hoc pignore veniens Cracouiam ſummo cum honore, multi- tudine omni cum ſacro ordine obuiam effusa: clavisque facer, voluntate Regis in Basilicam Craconensem illatus, vbi in hanc vſque diem ſumma cum veneratione aſſerua- tur. Congregauit Archiepifcopus Gnesensis, poſtulan- te Legato Pontificio, Synodum Cleri Polonici, Lancie. In ea de viginti millibus florenorū Regi Vladislao, Pontificis Maximini iuſſu ab ordine Ecclesiastico confer- dis, fruſtraactum eſt: cum etiam Stanislaus Panolouius Archidiaconus Plocensis, negaverit mandatum illud Pontificis Plocensis diæctum pertinere: quod in ea ac in tota Maſouia Rex nihil proptius iurisdictionis habuisse vi- deretur. Cromerus de rebus Polon. lib. 19.

XIV.
Vladisl.
fil. baptiza-
tur.

Ineunte Martio, initiatus eſt religione Christianæ ritu ſolenni, filius Vladislai, ante quartum menſem natus, cui ceremonia interfuerunt, Pontificis maximi, Cæſaris, Ve- netorū & Mediolanensem Dicuum, & nonnullotum aliorū.

Principum ut Rege inuitatorum Legati, cum amplis donis puerpera allatis. Remittit autem viſitum Vladislauis o- minibus munera. Puer, Vladislai nomen accepit, è facio fonte, quo tempore Iudei gens perfida, vbique hoc inter

Christians agens, quod ſolet mis in pera, cum comperti- eiſent Bohemis graſſatoribus in Christians armis & pe- culias ſuppedite, à Friderico Duce Bavarie per omnem eius diuītionem comprehenſi, coniuncti in carcerem, & are emunguntur. Procul eiſienda gens impia finibus Christians: qua hoc ſemper agit, quod in contumeliam Christi, & ſubterfionem vergit Christianorum. Multi eam principes finibus ſuis expulerunt: ſed aliquamdiu ex- ulantes, cum teneant quod ſolent, de viſeribus Christians, ūtrum extrahunt, & inueniant qui indigent, aut ſaltem lucra ſit, in prouincia locum accipiunt. Et quidem poterat contra Bohemos hereticos Sigismundus Cæſar maiores progresus facere, niſi principes Christiani potius voluerent contra le, quam contra hostes communes arma vertere.

Hoc Anno, inter Anglos & Brabantos dimicatum. Caſſam dederat Iacobus, tribus in ariſis viuentibus pridem coniugata. Extincto enim Iohanne Duce Bavarie, cui ex diſpensatione Martini Quinti nupſerat, Adolphus Bra- bantia Dux prior maritus, qui, & ſi mulier ab eo diuertif- feret, & Humfrido Duci Leceſtris in Anglia iuncta fuſſerit, necdumtiſſi convubij reliquerat, cum de magna dote age- retur, magnis vnde cumque copiis contractis, hosti Anglo- qui ſe in Angliam contulerat occurrit. Inerant eius auxiliis armis multorum principum, ad numerum, ut ferunt, octuaginta millium. Angli recepti Bergensi oppido, reli- quia etiam armis in poteſtatem redigere curabant. Brabantis oppidum inſtan- ter oppugnabant. illi cuin in alieno ſolo promiſas non ſperarent ſupperiā, qua Brabantis quoti- die accrefcebant, ad tractatus inclinarunt.

XV.
Iudei à Fri-
derico Ba-
var. mulctati.

Bellum in-
ter Anglos &
Braban-
tos.

XVII.
Hildeshei
episc. in fa
uorem ma
gni Duc.
Saxon. E
piscopat,
resignat
annente
Pont.

Conuenit, ut vterque Princeps missis Romam cum instruptione munitio, ibi cauamagi sinerent, declararetque Pointifex, utrius esset vxor futura. Præterea decretum est, ut Hannonia in potestatem Ducus Brabantie rediret, Jacoba autem in Philippi Burgundia Ducus manu esset, donec per Papam Martinum controversia de eo matrimonio es- set decisa.

Quo tempore Iohannes Episcopus Hildesemensis iam laborum pectus, cum arate ingrauecerer, Comes ipse de Hoia natus. Episcopatum suum in manus summi Pontificis permisit, in faveorem Magni Ducis Saxori amandum Episcopi Camenensis. Vtrique iam ante conuenerant, quantum aris promptum solueret Magnus, quantumque annum ad Iohannis vitam redderet: & vtrique missis ad summum Pontificem Martinum his de rebus Oratoribus, rem conuinmarunt. Iam Rex Danie Erius apud Magnum perfecrat, ut Ecclesia sua Camenensis sue esseorem haberet, quem ille voluisse, Regis Cancellarium. Quæ omnia legitimis apud summum Pontificem mandatis, & Principum instantiis perfecta sunt.

XVIII.
Grauis
Halbersta
dicens: Co
munitatis
rebellio.

Halberstadii autem communitas per ea tempora tumultuabatur gratissime, capitis eius Vrbis Consularibus, & in vincula coniectis. Id cum rescessit Episcopus, euocata vicinaria Vrbium primores, iussisse instare, ut tumultus pacaretur. Quod cum anniterentur, colloquium

habentes cum capitibus eius seditionis publica fide interposta euocatis, ostenderunt rem præ exempli, & quæ principibus, & vicinis Ciuitatibus merito disperceret. Si quid illis efficienda questionis in Senatus lumen esse iudicem. Episcopum loci legittimum Dominum, qui paratus sit criminosis iustitiam ministrare. Parcerent sibi natisque suis: parcerent Vrbi, non in ceptu, persisterent, vnde perpetuus Vrbi interitus proueniret. Cum audient vicinorum suorum Halberstadii confilia, paucis interloqui, responderunt habere se causam cum sua Ciuitatis Senatu, quam facile sine ipsis terminarent. Ierent, & suis intenti negotiis, aliena non curarent. Hoc responso redierunt, vicini in sui, & ipsi in Vrbem: & iam amplius exasperati, quattuor ex omni numero producitos in publicum gladio ceciderunt, domosque eorum direptioni subiecserunt: deinde multos ex ciuiis, qui locupletiores viderentur, captos ate & auro emunxerunt.

Cæforum & exactorum amici, Vrbe dilapsi, quo se quisque poterat, contulerunt. Alij Sigismundum Romanum Regem conuenientes, sententiam Imperialis edicti in Ciues reportarunt: alij vicinis quæsti Principibus, auxiliu implorabant; nonnulli immixti militari bus, excusiones fecerunt, incendiis & predationibus fauientes. His inclusi Vrbem alii affecti, Episcopum suum quem ante contemperant, adierunt, erui malis orantes, & veniam contempte Pontificie maiestatis autoritarisque depescantes. Vbi illum iam habuere pacatum: ad rebellionem grauiorem versi, stipendiarios coaduxerunt, vim vi repellere conati. Magnus Hildesemensis Episcopus, in eos eueritus, prædas abegit, ciues ad pugnam elicit, & intercessos spoliavit, cecidit. Sed maioris vilium est opus conatus ad perdomandos contumaces.

Halbersta
dium obsi
dione cin
gitur.

Auctores
& primarii
tumultua
rii deduci
tur.

Igitur Iohannes Halberstadiensis, Magnus Hildesemensis Episcopi, Communitates Magdeburgi Brunsvici, Goslarie, & de Honomerarma iunxerunt, Halberstadium obfusione cinxerant, ne capitalium rerum noxijs claberentur. Neque tamen ira poterant itineri obfusare. Diplomis est primus turbarum author, veritus, quod futurum sperabat, ne populo dederetur. Conquisitus tamen ab eis, qui præmis allecti, tot oculos ad eum inquirendum emiserant, & in castra retractus est. Eius frater, cum aliquot complicibus desiderabatur. Hunc ex Vrbe dedi postulabat: Vrbani diu reculabant: obsidentes bombardis admotis explosisque, tures & mœnia deformabant, grauiora comminati, nisi dictis obtemperarent, oppu-

gnatione plurimis diebus continuata, plebs coegerit priores, eos qui poscerent dederent, ne obfusione amplius premerentur. Dediti, vacuam eam qui deprehensus foris seruabant, publico casu sunt in caltris gladio. Episcopus deinde unum ex quacumq; Ciuitate Vrbi innuit, quia authoritate impertita, reb. ordinatis nouum deligent Senatum & dissipata reformarent. Ita ingens mortuus patiorum sanguine quiescit. Hic est exitus tumultuantium in populo.

XIX.
Ecclesia
Traiecti,
varius mo
ribus apta
ta.

Hoc est tempus vigesimi quinti post mille quadringentos annos, cum etiam Ecclesia Traiectensis variis mortibus agitur. Nam vacante morte Friderici Episcopatum, Martinus Pontifex permisit Spirensi Episcopo. Interneque annuum ad Iohannis vitam redderet: & vtrique missis ad summum Pontificem Martinum his de rebus Oratoribus, rem conuinmarunt. Iam Rex Danie Erius apud Magnum perfecrat, ut Ecclesia sua Camenensis sue esseorem haberet, quem ille voluisse, Regis Cancellarium. Quæ omnia legitimis apud summum Pontificem mandatis, & Principum instantiis perfecta sunt.

Eodem anno, Martinus Pontifex, Academiam Louaniensem, authoritate Apostolica, dato diplomate confirmavit. Cum enim Louanium seditionibus afflictum & paullatim vacue factum esset, mercionis plerisque in Angliam aut dilapsi: miseratione & cura Principem eius proximam habuit, primaria Vrbis instaurandæ, & alia aliqua via frequentandæ. Hæc occurrit, quam tunc in manibus habebat, Academiam condendæ: quam Vrbis fore animam, non vanus coniector diuinabat. Siquidem sperabat, ut exteris, non tantopere aut congeries lapidum, aut pratorum collumque aspectus, aut si qua reliquiae mercioniorum superfluerint, eo trahere possent in posterum, quam Musa & Minerua, quæ hic Seđem perpetuam figerent, multosque iacerdotes eorum perenni successione, quod huculque faciunt, producerent. Praerat Louanio Iohannes Dux, mitissimo imperio: & cum bella cessarent, artium amor subiit, & exemplum etiam, quod alia iam prouincia præbabant. Colonia enim, Lutetia, Pragæ, & Craconia Academia erat florens & copiosa Belgica ut haberet, vel ea potissima causa incitabat, ne liberos suos Belgæ magno impedio ad longinquaque loca mitterent, sed prompte sub Magisterio, sub manu & oculis eos viderent. Engilbertum Nassouium, in flagrante tunc gratia, & animi honestum, præcipuum auctorem fuisse, & Iohannem ad Academiam instituendam per pulisse, plurimia firmant. Vbi de re sedet, de loco liberaturum est: & multi Mechliniam, aere & munditie commendabilem suggerabant: sed vicit Louanium, præter miseracionis adspicuum, quem dixi, quod ingenio loci hominumque non alia Vrbs aptior otio studiorum videretur. Situ illius nihil salubrius, aut amanius. Aer purus & ridentis: loca passim vacua & delectantia, prata, agri, vineæ, luci, & rus in ipso Vrbe. Ciuius, nihil probius, nihil candius, officiosus, & alacrius ad ministrandum: adeo ut possit dicere, Solem non vide magis ad humanitatem & benignitatem factum. Decreto igitur iam de Academia, & de loco: missi sunt Legati ad Martinum Pontificem, cuius venia & autoritate opus erat ad instituendum grauiorum artium Scholam. Pontifex, bonarum artium sciens & cupiens erat: coequi facilis de Academia imperaturum. Diploma datum signatumque est hoc anno, hoc tenore:

Martinus Episcopus feruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Sapientie immarcescibili, cuius inextinguibile irradiat lumen, cuiusque insinuitus est; beatus omnem habens vigorem, & virtutis Altissimi dispensator, omniumque charis insumum elargitor ipse Dominus, ad hoc suæ miserationis dignatus, nobis licet innumeris sponsa-

priuilegia⁷
& gratia
ei a Mat
Papa con
cilia.

XIX.
Ecclesia
Traiecti,
varius mo
ribus apta
ta.

XX.
Fundatio
Academie
Louaniæ.

XXI.
Confir
matio A
cademie
Louaniæ.

Sua vniuersalia Ecclesia Regimen pia dispensatione commisit, & nobis debilitatis oculo ingum imposuit Apoloticæ servitutis, vt in Pe tri specula positi, tanquam de supremo vertice ad infinitum mundi, prototypique positos, qui non inveniatis fructus depositant, sed intelligentia spiritu eadem cuia initium est, verisimilis discipline conspicientis pertinendi sapientia diuinis educant eloquio reflecentes inveniunt, quid pro indisciplinis errantium curandum mentibus, pro huicmodi illustringenda Ecclesia ad Fidei propagacionem conserat Orthodoxæ, quid statu conueniat fidelium quorumlibet proficiam entius: & qualiter a fidibus ipsi proficiatis ignoratio tenebris, illi post supereminens summi opificis notionem, per eiusdem sapientia donum in via mandatorum directi, ad veri lumen pertinat claritatem solertia intendent, & ad quendam ipsius sapientia alimenta, litterarum studia, per que diuinum numerum, & eiusdem Fidei cultus protrudent militantis Ecclesiæ. Republica in spiritualibus & temporalibus cum animarum salute geritur, pax & tranquillitas ubilibet solidantur, omnisque conditionis humanæ dilatatur proferitas, nostra Pastoralis sollicitudinis ope, Apostolicisque facultatis propensus excutimus. Sane pro parte directorum sitorum, Nobilis viri Iohannis Dux Brabantie, ac prepositi, Decani, Scholastici, & Capituli Burgimagi, Scabinorum, & Communitatis oppidi Louaniensis Leodiensi Diocesis nuper exhibita petitio continebat: Quod licet in Ducatu Brabantie, & aliis dominis ipsius Dux, nec non etiam in Leodiensi, Cameracensi, Traiectensi, Morinensi, & Tournaciensi Diocesibus, caterisque ibidem circumiacentibus & Dominis, multa laus & insignia loca, populo Christiano, & rerum copia admodum opulenta existant, nullus tamen in illi loco esse nescitur, in quo saltus Generale vigeat studium litterarum: unde partium illarum plerique, commoda & vbi litterarum carentes, vel huicmodi litterarum imperitis subiacent, vel in remotis partibus degere habent, scientie huicmodi in eis sectantes incrementum. Verum opidum præstatum, quod de temporali dominio ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum & idoneum ipsius Dux existit, adeo rerum copia, aeris tempeste, nulleitudinem capacitate, atque domorum & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est referunt, quod ad huiusmodi receptandum reuocandumque studium aptum plurimum

Martinus ne
gata ab
Eugenio
IV. conce
sa fuit.

Potestatem fecisset amplissimam omne genus artium docendi, Theologiam Reginam scientiarum exceperat: vt tanto vehementius desiderium docendae illius ingeneraret: non ignarus, vehementiorem esse cupidinem excellentis alicuius professionis negare: & ex cupiditate maiorem conatur tentandi: & a tentamento atentatore, perfectiore virtutem concipiendae, consequendae artis. Neque sane falsus opinione fuit Martinus. Statim enim atque Eugenius Quartus, Pontifex Maximus Martini successor, postulante Philippo Bonno Principe, annulset, ve in ea Schola, Theologique quoque arcana docerentur: tanto studio in id studium Professores Louanienses incubuerunt, vt nulli Vniuersitati priuatis concedere voluerint, in tractatione rerum diuinarum, praesertim contra haereticos controversarum. In quibus, quod a solida, clara, & veridica Patrum Orthodoxorum, & praeceps SS. Augustini atque Thomae Aquinatis doctrina, neque aperte, neque per distortas, att extortas Commemorationes discesserunt, meruerunt perpetuo audire, Doctissimi, Integerrimique interpres mentis Diuinae: ac praeterea, fortissimi, Inuictissimi, felicissimi propugnatores Fidei Catholicae, Romanae Ecclesie. suffridus Petri de Episcopis Leodiensibus, Lipsius in Louniano.

XXIII.
Mart. Di
plomate
suo Vratil
auien. In
colis seru
pulum de
contractu
emptionis
& vendit
annui cen
sus existit

Hoc anno Martinus Pontifex, Clero, nobilitati, incolis & habitatoribus ciuitatis Vratislauiensis, scrupulm eximere voluit, de contractu emptionis & venditionis anni census, cum conditione reuenditionis. Scriptis eade re diploma, quod adiungo. Ita habet.

MARTINVS EPISCOPVS SERVVS
seruorum Dei, Venerabilibus Fratribus Treuerens. & Lubicinensi ac Almi
cenfi Episco
pis.

Regemini vniuersalis Ecclesie quamquam immorari, disposite Domino presidentes, curis anginur assiduis, vt iusta credite nobis dispensationis officium, subditorum quorumlibet paci & quieti (quantum nobis ex alto conceditur) intendamus: & dubia, que inter eos oriuntur pro tempore, ne litis anfractum, seu scandalorum partuantur solum, nostro moderamine declararentur. Sane petitio dilectorum filiorum vniuersorum, Clericorum, nobilium, incolarum, & habitatorum ciuitatis & diaecesis Vratislauensis nobis exhibita continebat, quod à centum annis circa & supra, & a tanto tempore, & per tantum tempus, cuius contraria memoria hominum non existit, in eisdem ciuitatis & diaecesis, ac partibus alii vicinis, quadam consuetudo rationabilis obseruata, prescripta, ac moribus vniuersitatis approbata, ad communem hominum utilitatem introducere fuisse: Pro quibus Princeps, Baro, miles, ciuis, siue oppidanus partium earundem, cum hoc expedire videbatur, melius pro tunc non valentes sibi confulere, persona Ecclesiastica, aut seculari, Collegio, aut vniuersitati, oppido, vel ciuitati, super bonis suis, dominis, oppidis, terris, agris, predictis, domibus, & hereditariis tunc confundere, & rendit, annios censu vnius vel plurius marcaram, aut giroforum Pragensem nummi Polonici, & pagamenti consueti, ad rationem, & pro qualibet marca anni censu, decem, undecim, tredecim, quattuordecim marcas, aut plus vel minus secundum temporis qualitatem, prout ipsi contrahentes tunc inter se coniuerant. Ipsi venditor tunc integraliter in pecunia numerata solvi coniuerant, bonis in ipso contractu tunc expressis, pro ipsius censu anni exsolutione in perpetuum obligatis. Et semper in ipsis contractibus expresso, ipsis venditoribus data fuit facultas atque gratia, quod ipsius annuum censum, in toto vel in parte, pro eadem summa denariorum, quam ab ipsi emporibus receperunt, quandcumque vellet, libere, absque aliquius requisitione, Contradictione, vel a sensu possent extingueare & redimere, ac se ab ipsius censu solutione extincione penitus liberare. Sed ad hoc huiusmodi census venditores iniit nequaquam per emptores arctati vel adstricti valerent, etiam ipsi possentibus & bonis obligatis penitus interemptis, seu destrutis. Eritque, & est talis contractus emptionis & venditionis per Episcopos Vratislauiensis pro tempore existentes, & eorum Officiales, nec non per diuersos Dominos temporales, locorum & terrarum

in quibus census huiusmodi constituti existant, tanquam licitus & communio utilitati defervens, sepius confirmatus pariter & approbus. Quodque etiam super huiusmodi censibus, plurima beneficia Ecclesiastica, Collegia, Canoniciatus, & probenda, dignitates, personatus, & officia, Vicaria, altaria, numero plusquam duo milia, de expresso confessu & voluntate Dominorum temporalium, sub quorum territoriis dicta bona obligata existunt, erecta, donata, & fundata, authenticis eorumdem Dominorum temporalium litteris, sigillis signatis & roboratis fore no[n]cuntur. Quodque etiam venditores eorumdem censum se nonnunquam ad ipsorum censum solutum, panis & censu Ecclesiastici Ordinariorum locorum sponte & libere submisum, sicut etiam aliqui eorum tractu temporis compulsi fuerunt, & compelli coniuerant. Tamen nonnulli ex venditoribus ipsis in arcum pranum conseri, cupientes eum alterius pecunia locupletari, huiusmodi census hucusque per eos antealibet & absque illa contradictione solutos, eisdem emporibus tam Ecclesiasticis quam secularibus solvere contradicunt & recusant: coniungentes huiusmodi emptionis & venditionis contractus fore & esse vsurarios, & illicitos: ipsis emportes, Ecclesiasticos & seculares, necon Collegia, Canoniciatus, & probendas, & dignitates, personatus & officia, Vicarias & altaria, ac beneficia huiusmodi istorum annorum censum spoliante & decinens sponiatos, in animarum suarum periculum, & rursum emporum praedictum, dannum & grauamen. & propterea, an contractus venditionis & emptionis huiusmodi liciti existant, nonnulla habetur. Quare pro parte eorumdem Cleri, nobilium, incolarum, & habitatorum Ciuitatis & diaecesis Vratislauensis nobis fuit humiliter supplicatum, vt, an contractus huiusmodi liciti vel illiciti censi debant, declarare, & alias eis in premisso opportune prouidere de benignitate Apostolica dignarentur.

Nosigitur huiusmodi supplicationibus inclinati, quia etiam ex relatione dilecti filii nostri Guillelmi tituli Sancti Marii presbyteri Cardinalis, cui negotium huiusmodi cum peritorum consilio commisimus examinandum, competrimus contractus huiusmodi iuridicos, & iuxta determinationem Doctorum licitos fore.

Ad huiusmodi ergo ambiguitatis tollendum dubium in premisis, prefatos contractus licitos, & iuri communi conformes, ac ipsorum censum venditores ad illorum solutiones (remoto contradictionis obstaculo) obligari, auctoritate Apostolica, reprobavit. Sane petitio dilectorum filiorum vniuersorum, Clericorum, nobilium, incolarum, & habitatorum ciuitatis & diaecesis Vratislauensis nobis exhibita continebat, quod à centum annis circa & supra, & a tanto tempore, & per tantum tempus, cuius contraria memoria hominum non existit, in eisdem ciuitatis & diaecesis, ac partibus alii vicinis, quadam consuetudo rationabilis obseruata, prescripta, ac moribus vniuersitatis approbata, ad communem hominum utilitatem introducere fuisse: Pro quibus Princeps, Baro, miles, ciuis, siue oppidanus partium earundem, cum hoc expedire videbatur, melius pro tunc non valentes sibi confulere, persona Ecclesiastica, aut seculari, Collegio, aut vniuersitati, oppido, vel ciuitati, super bonis suis, dominis, oppidis, terris, agris, predictis, domibus, & hereditariis tunc confundere, & rendit, annios censu vnius vel plurius marcaram, aut giroforum Pragensem nummi Polonici, & pagamenti consueti, ad rationem, & pro qualibet marca anni censu, decem, undecim, tredecim, quattuordecim marcas, aut plus vel minus secundum temporis qualitatem, prout ipsi contrahentes tunc inter se coniuerant. Epsi venditor tunc integraliter in pecunia numerata solvi coniuerant, bonis in ipso contractu tunc expressis, pro ipsius censu anni exsolutione in perpetuum obligatis. Et semper in ipsis contractibus expresso, ipsis venditoribus data fuit facultas atque gratia, quod ipsius annuum censum, in toto vel in parte, pro eadem summa denariorum, quam ab ipsi emporibus receperunt, quandcumque vellet, libere, absque aliquius requisitione, Contradictione, vel a sensu possent extingueare & redimere, ac se ab ipsius censu solutione extincione penitus liberare. Sed ad hoc huiusmodi census venditores iniit nequaquam per emptores arctati vel adstricti valerent, etiam ipsi possentibus & bonis obligatis penitus interemptis, seu destrutis. Eritque, & est talis contractus emptionis & venditionis per Episcopos Vratislauiensis pro tempore existentes, & eorum Officiales, nec non per diuersos Dominos temporales, locorum & terrarum

grinationis memoriam, alacri deuotione contulit, sequentibus orationibus eorundem humiliiter commendauit. Causa huius peregrinationis sola deuotio fuit. Chron. Spanheim.

XXV.
Vita S. Bern
ardini Se
neensis
ord. Min
orig. &
pauperia.

Hoceodem anno, Ordinem Minoritanum ornabat, & Ecclesiam Catholicam saluberrima doctrina illustrabat Bernardinus Senensis, tanta felicitate concionandi, ut vbiunque ad populum verba habuisset, morum admiranda mutatio sequeretur. Natus in urbe Senensi, ex nobili familia albizeferorum, ab ipsa infans praclarum sane virtutis specimen semper prodidit. Et quidam à teneris benigni scienti disciplinam ales studijs sancte legue coluit, prebili alimenta subruber potuit, quam inopem à se non reficiens dimisit. Sensi litterarum studiis adhibitus, mira discendi celeritate coetaneos omnes suos superauit, eisque illa omnia, qua à sacris Concionibus, quibus singulari attentione temper intererat, memoria retinere posset, pueri quidem simplicitate, sed magna tam dexteritate referebat, omniesque & singulos, ad virtutis & pietatis studium acriter feliciter, horribat. Fuit autem vixque adeo quoddam honestatis & integritatis exemplar omnibus, vi si forte adolescentes, dederis parum bonis inter se verba miscerent, eo adueniente, protinus coniuerant.

Postquam adolescent, relictis studiis Philosophicis, in quibus praeceps excellebat, animam ad sacros Canones, & sacrarum litterarum studia applicuit, in quibus triennio, magno cum fructu excedit. adeo carum amore captus est, vt reliqua fere omnia contempsit.

Vbi decimum & septimum annum attigit, sedulo, de aliquo vita genere diligendo, consilium cum Tobia consobrina sua, insigni pietate ac sanctitate feminam, init. Tandem post multas preces & lachrymas, post plurima benignitas opera misericors prestita, post variis corporis afflictiones & ieiunia, in speciatam religionem sodalitatem, quam vulgo Confraternitatem Disciplinatorem Beate Mariae Virginis vocant, concedit. Fuit enim locus ille, qui in domo hospitali de la Scala est, multo tempore vera pietatis & religionis exemplar ac speculum, ex quo omnes fere Italie latorum pie excitationes, vel devotionis studia manarunt. Itaq. Bernardinus fratrum omnium consensu admisitus, precis, corporis afflictiones, aliq. tum tuncunda, tum afera exercitit, noctu dux illi vixit, praecoxis copiofus scitulus est. Sæpius, ad annum Domini 1400, pestiferis atq. generali, innumeris peregrinij, in rebus mundi atq. indecedentes, ad celesterrimam illam rotundam, illi vixit, aequaliter, valde numerus agrotorum, & quibus quotidianis interdum 18. pestilentis contagione laniati, vitam cum morte miseris permutebant. Ad eam calanitatem aedebat huc mali, quod fratres duo & virgines, feminæ octodecim, Clerici quinque, pharmaco sex, pueri triginta sex, famuli sexaginta, cuncti egrorum miseriis deputati, eadem calamitate absunti fuerunt: neq. vili scire supererant, quæ malum pestiferum omnia deuastans repellent, vel misero iam infectos subleuant. Ibi tum Bernardinus vitro fibi cam de omnibus bene merenti occasione poposcit. Et quia se unum ad tantam morbidorum multitudinem recreandam sufficere non videbat, Religiosos duodecim, pietate & charitate precipitos, ad se vocavit, admonito, ut una secum Christi pauperes curarent, & viam suam pro amore illius, qui suam infinitam supplicia pro nobis depinxerat, & in dieo solo sacrificium nomen Iesu, hancque effigiem in isti fabrum deinceps arte sua imitarci, ex qua super ad libenter, in quodvis magnis discrimen inferent. Ille Bernardinus nominis Iesu cultor & predicator præcipios, cuius memoriam quasi oblitterat, ut cordibus fidelium imprimeret, vt que[m] mentes frigidas, ad amorem illius faciliter inflammareret, pictum vel sculptum in magna tabula ornata, pro concione ostendebat, & ad adorationem tabellæ illius, populus incitabat. Istud est simplicioribus videbatur deuterum, non incommodis viliis frangebatur, sed ea semper alacritate, illi seruiebat, ac si vel parentes, vel fratres, vel filios proprios traxisset.

Cum autem iam mensibus quatuor, & eo amplius, in ea domo sedulo ministrasset, peste sopita, dominum sercepit. Et quemadmodum ipse Christum Dominum in eius pauperibus morbo laborantibus visitarat, ita Christus bonus Dorvinus, rursus illum visitavit. Nam hospitale regale, paulo post pervenit, etiamque eis simplicioribus videbatur deuterum adesse, aliqui ramen nouitatem rei permoti, ad superfluitatem vel idolatriam pertinere arbitrabantur, quod populi magis illas literas, quam significatum per eas Iesum veneraventur. Exemplo Bernardini nonnulli Predicatores Minoritani, eiusmodi tabulas in processione circumcircabant, Crucis que de more preferunt, anteferentes. Hinc orte sunt ingentes in populo contentiones, alijs factum probabant, alijs improbabant, vel ut maxime, quando Bernardinus nonnulla pro concione diceret, que non omnes capiebant. Ea de causa apud Martinum Pontificem delatus, Romamque ad causam dicendam encolatus, postquam multa in defensionem ipsius insisterat, ut in optimam cœlestis vita viam à Domino diceretur. C. magis sollicita mente secum pertractaret, cui vita generis se pessum adduceret, cœlestis nomen in visione illi adfuit, significante mini-

medibus ad Beati Francisci institutum pertraxit. Ut igitur vota sua in rem conferret, omnia sua confilia cogitationesque, cum Ioanne Historio Franciscano Senensi, vita migratrici & prudentiae opinione præstantissimo contulit, cuius consil. ofretu, cunctas possessiones, & quidquid habebat pecunias, in gratiam Christi pauperibus distribuit, ac collocauit matrimonio pueris benigne impetravit, vt nudus nudum Christum expeditius sequeretur, prefixo que die, quifuit natals Beatissime Virginis Matri, in cenobio Franciscanorum Senensem, Christiane militie nomine ex animo dedit, ad annum Salutis 1404. Erat tunc annos natus duos supra viginti: quo tempore ad eum rigidus corporis sui dominor erat, vt hominibus terrena sapientie nimium dediit, non tam Deo seruire, quam delirare videbatur.

Interea hostis malignus, tantam tamque eximiam in inuenientiam animo petat, callide ei insidias trahere, modisque omnibus ut cum in fraudem impelleret, conari cepit. Erat Sensi matrona quadam cum suo marito, Fratribus Dni Franciscini addita, quam Diabolus, magnus pietatis preceptu, tandem cupiditate impuram amoris, erga Bernardinum inflammat, adeoque ealbidinis igne depensa est, vt diutius se eius amplexibus carere sine vita pericolo non posse existimat. Itaque quo tempore vir sanctus officiis panem de more mendicabat, illa venientem procul Bernardinum conspicata, benignus ad se verbis inuitauit, vt largiore aliquam elemosynam acciperet. Ille vero nihil insidiarum sufficiens, pedem in dorum intulit, quo ingresso, detestabilis mulier, mox turpem ei anorem suum explicauit, aperte illi assenerans, nisi consentiret, se vociferaturam, vim subi ab ipso intentari. Tum Bernardinus in hac angustia se coniectum cernens, tacitus ad orationum presidia, vt solebat in quoque periculo corsu fugit, cuius menti diuinum mox numen presens suggestum consilium, vt diceret mulieri, si concipitur vellet frati amplexibus, se rotam illico vestibus spoliaret. Quod cum illa faceret, vir sanctus flagellum, quod clam secum solebat deferre corripuit, eamque egregie flagellauit, donec omnis illa tentatio evanesceret.

Sacerdotio posthac initiatus, concionandi manus demandatum suscepit: ac in virgo, sane admodum se mirabiliter exhibuit, adeo ut Minister ordinis, perfecta eiu virtute & sermonis efficacia, Terre sancte Ministerium cum instituerit, quo non modo apud Christi fidem, sed etiam à christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam Dei, ut trecenta amplius Monasteria reformarit. Itaque Romanum Pontificem eius animi prudenter, sed etiam cum christiana Religione alienos fructum facere posset coepit. Deinde Italia Fratribus Cismontanis præficiens est, in quo officio, ita sua vix est potestate ad gloriam

mire splendore coruscans, supra illum aliquando apparuisse. Sanctus autem Antonius eius aequalis affirmat, quod Martinus Papa, habita prius solemni per Magistros & Prelatos discussione materiae, & per rationes, adiunctione illa ut superstitiosa & periculosa ostensa, prohibuerit illud amplius fieri, sicut populus sic ostendit, quod mandatum Bernardinus filius obedietia humiliter acceptauit, & integre obseruauit. Et ad hoc confutandum facete videbatur, quod haberet 2. q. 5. Confutatio. Quod Sanctorum Patrum documento non est sanctum, non est superstitiosis adiunctionibus presumendum. S. Antoninus 3. p. tit. 22. c. 7. §. 5. Surius homo 2. Marcus Vlyssipponensis 3. p. hist. Franciscane lib. 2. c. 11.

XXVI.
De B. Soro
re Coletta
Burgunda
clarilla.

Qyam
cerbos do-
lores ex
passione
Christi in
corde sen-
serit.

Omnia pa-
cientissime
tolerat.

Aequalis Bernardino fuit in eodem Ordine, Beata Soror Coletta Burgunda, Minoritarum institutum inter clarillas professa. Floruit hac eadem tempestate, virtutibus clarissimis in Gallia & in Germania insignis. Nata est in Burgundia, pago Coruensi, atque a teneri, in omnipotente, ac deo dilectione, praeceps erga passionem Salvatoris nostri educata. Quam autem feruenti amore in Christi passionem deflagraret, sic habet Stephanus Iuliacus citius vita scriptor & contemporaneus. Cepit id etate adhuc tenera, à matre sua scilicet instituta, que profecto & timebat, & amabat Deum, quotidie cum lachrymis & genitibus preces de Salvatoris passione recitabat, multum condolens in iuris & penit. quas ille pro generi humano redemptione libenter tolerauit. Eas autem preces Coleta puerilla diligenter audiens, adeo memoria mandauit, vt deinceps earum non posuerit oblinisci. Itaque quotidie hora meridiana, qua Christus Crucifixus est, angores cordis sentiebat vehementissimos cum Christo aterbisime patiente, virg. eos secretus & deuotus perserret, libenter ea hora ab aliis sedibus a dominibus, atque ita sola manens, omnes animi vires incendebat ad contemplandas iniurias, persecutions, conuictio, opprobria, horrendam & ignominiosam mortem, que Christus defidio salutis nostra patienter & cupide perpessus est. Porro in eiusmodi meditationibus scipissime extra se rapiebatur, & in Deum transformabatur ardientissimo desiderio & amore, ac precipue tamen sexus suis ab hora sexta matutina usque ad horam sextam vespertinam, mane auditamissa, nihil intermixtus manducans aut bibens, tamque erat feruenti & efficaciter Dominicæ commemorande passioni intenta, ut sepius numero pre doloris vehementia in manibus, pedibus, & latefus sibi rueret clavis & lancea confixa. Nullus veropotuerit exprimere, lacrymarum imbris & ansios genitium, quibus illa occupabatur tota hebdomada quam sanctam vocamus. In ipsa enim eius virtutum studioia iuuenture specialis quadam ei gratia collata fuerat circa Dominum passionem. Cum enim aliquando feruenti & profundeam meditata fuisset, Christus ei apparuit, indicauitque familiariter modum, quo passus esset, & quomodo singulis membris suis singulares pertulit crucias, humana salutis amore. Inde vero Coleta vehementissimum quandam concepit cordis dolorem & angustiam, ac nihilominus ardore quodam amoris & deuotionis erga Christi passionem in tantum incensa fuit, ut sepius reminiscens huius visionis & crudelium patrum, quibus affectum viderat corpus innocentissimum Salvatoris, plane desistueretur viribus, nihilque prorsus exterioris sentiret in statum altercum transformata. Atque ita in sancta hebdomada, multa eiduimus prestabantur sane memorabilia. Cum enim coronuissa reuertarentur in Missa passionis Christi, dolores quos passus est Christus in corpore suo, adeo renouabantur in corde & corpore illius, ut nonquam sic visu fuerit mulier labore parturiendo, quantum ipsa videbatur condolendo.

Nihil in hac vita Deognatus esse potest, & homini conducibilius, quam pro eius amore pati dolores & cruciatus. Ea enim re, vere eius amicus vel maxime fit conformis & consimilis. Certe ipse Dominus Iesus Christus tota vita sua graues & labores & dolores nostris amore perpeti voluit. Itaque & Coleta virgo ad eius similitudinem pro suo modulo hac in parte accederet diligenter studuit. Nam quoad existit perpetius faciliter doloribus & cruciatibus, alii post alias fecerentibus, & sepius duplicatis, que tamen omnia tulit patientissime. Inter alia magnam illi Crucem afferebat inflatio quadam continua, sine intermissione modo crescens, modo se remittens, quam tamen suauiter tolerabat. Prater hanc multis aliis affligebatur modis, interdum in solo corpore, nonnquam in anima, plerumque in vitroque, idque sane grauisime. Morbos ex aliqua naturali causa aduenientes placide ferebat: qui vero preter natura ordinem diuinum ei infligebantur, eos necessario perpeti oportebat, cum nec potuit illis pro suo arbitrio absoluiri. Ad illam quam diximus inflationem, aliae pena, vexationes, & infirmitates se adiungebant, quibus interdum tam miserabiliter obsecrabantur, ut octo dierum spatio vix una hora integrâ respi-

rare posset. quodque miserabile & commiseratione dignum est, cuius soleant alii, cum sani, tam agroti, in lectulū sui captare requiem & leuamentum, illa potius & deterius vexabatur. Nam est ob labores diuinis superet nonnquam se nocturna quieti dare, & corpusculum in lectulō reponere, at nunquam tamen requie illi poterit potuit, immo vero mox ut eo sercepit, nouis & langoribus & doloribus cruciabantur, idque nocte tota; & interdum usque ad meridiem. Neque eiusmodi argutissimi premebatur senilis aetate per hebdomadam, sed cunctis noctibus perpetius. Poiro Dominus & festiū diebus, & in magnis solemnitatibus, tanto acerbiores erant cruciatus.

Cum autem non mediocri laboraret morbo, nunquam tamen à diuinis voluit se laudibus subducere, nec propter sororum paucitatem aliquid de illis dimisit. Sed cum diuibus antribus sororibus preces omnes Canonicas ipsa perfoluerat integrè, solenniter & deuote. Vbi sane verisimile non deerat conjectura, Angelicos spiritus ei rense subfido, ut audiuerit officio & admiratio augeretur. Nunquam illa, quod sane admirabile est, in diuinis perfoluendis officiis villam vel teadium, vel laborem persensit, immo quanto ea prolixiora essent, tanto graviora quoque erant. Quod si interdum aliquam sentiret defoliationem, mox inchoato officio confortabatur, & tranquillabatur, psalmen suauiter in sonore spiritus, perinde ac si faciem summi Regis coram intueretur. Cum aliquando quoddam Monasterium visitaret, ac ibi quandam sanctimonialem reperisset, qua propter grauem morbum annis octo à diuinis non absque multo animi dolore absuerat officio, illique imperatissiter, Abi, hac nocte in Christi nomine ad preces nocturnas, & fac ibi pro viribus, illa abiit, diuinis precibus interfuit, vires & vocem recuperavit, nec minus, immo melius quam reliqua in columnis, nocturnas laudes decantavit.

Treter horas Canonicas, Coleta, orationes quoque Dominicas, quibus laice forores diuinum perfoluunt officium, tum preces horarias sancte Crucis, & duplices ut vocant vigiles defunctorum quotidianas recitabat. Mira etiam deuotione & ingenti reverentia afficiebatur erga diuinissimum Eucharistia Sacramentum, neque id mirum. Inde enim hauritur omnis contemplatio, in illo reperitur spiritalis conformatio, ibi suauiter sapit feruens meditatio, per illud donatum aeternam beatitudine. Itaque ubique quoniam est, quotidie Missam sanctissimam, in qua Corpus Christi consecratur, cum multis lacrymis deuotissime audiens, cum ceteris quotidie publice eam audirebat, alias priuatis & secrete, neminem tum admittens, prater sacrificantem & eius Ministrum, qui sacrificio interesset, ne diuinus ei collata specialia dona aliis forte innotescerent. Etsi autem publice cum multa pietate sacrificio interesset, maiori tamen effectu videbatur, cum priuatum ei interficeret. Cum ad sacre hostie elevationem veniret, profundissima humilitate, ingentique tremore adorabat eam, scipsum deprimit & vilipendens, plorans & gemens adeo, ut prospicere in lacrymas resoluta videretur, in eiusmodi quoque clamores erumpens ab intimis cordis angoribus expressos, ut omnes mirabiliter commiseratione finali & admiratione afficeret. De ipsius autem Sacramenti excellentia, virtute, sublimitate, & magnitudine, de Christi in eis praesentia, & de mysteriis eius tam perspicuum habuit notionem, ut qui adseruant, certe existimarent Christum ei reuera apparere in forma aliqua ipsi soli nota. Post hanc autem Eucharistie adorationem, sepiissime permanebat diuinus amor succensa flammis, sublata sublimis in spiritu, Deoque perfecte conuincta, ita ut sibi videretur tota transformata in Deum, & supra naturam raptis, sensibus corporis plane cessantibus a suis officiis.

Non raro etiam sub Eucharistia elevatione cernebat Coleta, eius qui sacrificium faciebat conscientiam, & quo in statu ille esset. Atamen, ne proderentur aliis dona Dei ipsi specialiter collata, clam & prudenter virtus sacrificanti indicabat, ut ea corrigeret, prorsus retinens modum, quo illa cognovisset. Habuit autem hoc ex speciali Dei gratia, ut quantumvis breui spatio sacra Eucharistia ei ostenderetur, nonnquam hec poterit, quin illuc esset verum Corpus Christi, plane neque cognoscere eius magnitudinem, prestantiam, & veram presentiam, statimque illud cum multis lacrymis & genitibus adoraret. Fuit aliquando in Monasterio suo in eae regione, qua solent vestitari album quam rubrum venum sacrificio adhibere. Ibitum sacrificantis sacerdoti obtulit ministris aquam, putans esse venum. Quando autem ventum est ad elevationem, Corpus quidem Christi adorauit Coleta, ea qua sibi humiliare, reverentia, lacrymarum & suffiorum copia. Cum autem Calix eleuaretur, noluit adorare, cognoscens in spiritu, non esse ibi sanguinem Christi verum. Porro complures Religiosi, tum seculares sumptuose conatis sunt, aut saltu expeterunt esse iuxta vel intra Oratorium, vbi Missam illa audiebar,

illa magnificentius operaturum id forte quidem pomposus, sed meo iudicio non efficiacus neque fructuofus. Dicitalius, magna nimis disimilitudo est morum meorum cum moribus parvolorum & rudium. Huic morbo & pharmacum atulit vir ille sanctissimus. Dicunt enim & verum est magnam esse morum disparitatem mibi debitorum, ad mores parvorum: nihilominus si prodes voluerit mores meos suis contemperat, & ad sublevandum iacentes aliorum me deprimat necesse est: Non bene conuenient nec eadem se de morantur maiestas & amor. Attamen scibit decessit amor, quid proderit instructio dum nec libenter audient nec dictis credent, nec imperatis obedient & quare maiestatem oportet omnem exire, & parvula parvulum se facere.

ANNO CHRISTI 1426.

Martini Papæ V. Sigismundi Regis Romanorum
Anno 16.

Quantum
ex preci-
Canonica-
rū lectio-
ne accep-
re delecta-
tionem.

Pro refor-
manda ve-
teri Mino-
ritate Re-
ligionis di-
cicapina
magno la-
borare su-
bit.

Mira eis
erga SS. Ex-
charist. Sa-
cram. de-
uotio &
reverentia.

XVII.
Iubileum
sub Matt.
PP.

XXVIII.
Praelata
Geron. re-
spon. ad il-
los qui cu-
ab instruc-
tis radio-
rum mem-
bris aba-
nentur.

Donum
scientia ha-
bitu & re-
uelationu.

Cum Religionis Minoritana veterem disciplinam nominis in-
clinatam cognovisset, parti ardore atque S. Bernardinus Senensis inflammata, ad eam restituendam magnis subiit labores. Itaque ut ille virorum, sic ista, saecularium reformandarum curam suscepit, & ad summam per seculum, per excelsas virtutes sororibus preuit. Quod ut tanto eius acius potuisse consequi, Benedictum quem putauerat esse verum Pontificem aliquando conuenit, autoritatemque & benedictionem apostolicam impetravit, quo secessit etiam difficultum munus exerceret. Eius diligentia vigilans, & conatus supra humanis, effidum est, ut Germanie & Galliarum Monasteria, in quibus Christi vir ex habitu noscebantur, ad pristinam sanctitatis formulam redierint. Coleta vero titulum Reformatricis & Instauratricis Regularis vite promoveruit: tunc temporis Wiccleffite, Orphanite, Thaborite, Orebite, & alij haereticis, Monastica vota & viuendi strictiores rationes irrident, aut contemnerent. Surius in vita, & Marcus Vlyssippon. p. 3. lib. 3. hist. Franciscane.

Eodem anno Martinus Papa, Romæ, annum Iubileum celebravuit, multis ad urbem ex orbe vniuerso concurrentibus, quod pax & tranquillitas vniuersum esset, & tanta copia annona, ut pondus tritici denariis 20. tritici 12. Roma de distraharetur. Cacionis in Martino V.

Id temporis Ioannes Geronius Parisiensis Cancellerius, vir sanctissimus, & in celeberrima illa vniuersitate Doctoris sacrae Theologiae laurea decoratus, atque in omniscienciarum genere versatissimus, cum videret Ecclesiastem Gallicanam non sine magna rudiorum iactura in fide, & pietate languore, indicauit nihil velius, nihilque magis incassarium excogitari posse, quam si denuo huiusmodi rudimenta mentes in Iesu Christi doctrina perpilarent, quod non dignatus est. Cum igitur manum operi admoveare pararet, cum quidam abalienante conantes obiciunt: Non decet Episcopum, Archidiaconum, Decanum eiusmodi tritici, & infantilibus iurisdictionibus vacare. At ille, Quis maior, inquit, ipso Christo domino, a quo omnis potestas, & praelatura qua in celo & in terra est procedit? & tamen dicit se constitutum a Patre supra montem sanctum, ad pradicandum preceptum eius & disciplinam. Cum vero alij obsercent dignitatem Cancelleriatus circa maiora occupandam, proponti illle calumniatoriibus Christum parulos amplexeantur dicens. O piissime Iesu quis ultra tuus es, & elatus de tua magnitudine vel scientia, parvitate deinceps parvulorum, ignoramus aut imbecillitatem audiret assernari, quando quae benevolentia in secula, in quo sunt omnes thesauri sapientie, & scientie Dei absconditi vise ad catechismos parvulorum amplexis beata brachia mansuetus inclinas? procul hinc omnis elatio. Et paulo post ad parvulos sermonem conuertens: si quis, inquit, parvulus est ventiat ad me, nihil erubescat, nihil trepidet, nihil expuecat, audier quisquis ille erit bona, item quedam mortalitate ore meo. Alius dicit: Non decet te Doctorem huic functioni demittere, sed post lectionibus & predicationibus publicis, aliusque questionibus maioris momenti vacare. Quid responderit vir ille doctissimus Doctoris gradum ob oculos sibi proponentibus attende. Dicunt, inquit, pro eruditione mea maioribus vacare debere, nescio pro�is, si quicquam maius esse potest, in quo parvulus mea persuasi valeat; quam, Deo dante virtutem, a fauibus canis infernali & ab ipsi gehenne portis animas eripere. & eiusmodi parvulorum animas plantare, aut rigare partem non indigneam horum Ecclesiasticorum, parvulus loquor presertim in studio, ut sis det incrementum Christus, sed idem afferent me in predicationibus publicis.

1. Ioannes de Rupet, cessa, Gallus, V. I. Doctor, Corrector litterarum Apofoliarum, Archiepiscopus Rothomagensis, Patriarcha Constantinopolitanus, presbyter Cardinalis tit. S. Laurentij in Lucina, S. R. E. Vicecan. ellarius.

2. Ludovicus Alanianus, Gallus, Canonicus Regularis V. I. Do-
ctor, ex Episcopo Maclouensi Archiepiscopus Arelatenus, Viccarius

& Prolegatus Bononiensis, presbyt. Card. tit. S. Cecilia, & Bononiensis Legatus.

3. Henricus filius Dux Lancastria, Regio Anglorum Regum san-
guine & familia ortus, Anglus, Episcopus Vintoniensis presbyt. Card.
tit. S. Eusebii.

4. Ioannes de Rupet, cessa, Gallus, V. I. Doctor, ex Episcopo Trica-
finensis, Castrensis, presb. Card. tit. S. Praedex.

5. Antonius Castranus Civis & Episcopus Senensis, Thesaurarius

Pape, & Camera Apostolica Clericus, presbyter Cardinalis, tituli S. Marcelli.

6. F. Nicolaus Albergatus, Civis & Episcopus Bononiensis, Or-
dinis Carthusianorum, presbyter Cardinalis, tituli sancti Crucis in Hierusalem.

7. Raymundus Maiorius Gallus DD. Doctor, ex Episcopo Trica-
finensis, Castrensis, presb. Card. tit. S. Praedex.

8. Ioannes Cervantes Civis & Archidiaconus Hispanus, ex
provincia Gallacia DD. Doctor, ex Episcopo Abulensis, Segobiensis, &
post Burgenensis, presbyter Cardinalis, sancti Petri ad vincula, tit. Eu-
doxie.

9. Ardinicus de la Porta, Novariensis, V. I. Doctor, Advocatus
Consistorialis, Clericus Camera Apostolica, & litterarum Apofoli-
carum Correcotor, Diaconus Cardinalis SS. Cosmae & Damiani.

10. Hugo Lusignanus, Regis Cypris frater, Cyprus, Græci, elec-
tus Archiepiscopus Nicosenus, Diaconus Card. tit. S. Hadriani.

11. Dominicus Ram, Hispanus, ex Episcopo Oscensi, Illerdensis,

& postea Archiepiscopus Tarragonensis, presb. Card. tit. S. Xysti.

12. Prost. Colomaz, eius fratris filius, Romanus, Protonota-

rius Apofolius, Diaconus Card. S. Georgii in Velabro.

13. Dominicus Capranica, Romanus, DD. Doctor, Secretarius
& Protonotarius Apofolius, electus Episcopus Firmanus, Diaconus

Card. S. Mariae in via latata.

14. Iulianus Casarius Romanus, Protonotarius Apofolius,
Diaconus Card. S. Angelii, Ciacconus & Onufrius in Martino V.

I.
Creatio
XIV. Car-
dinalium à
Mart. PP.
facta.

II.
De Nicol.
Albergato
Cardin. &
cius humi-
litare.

Ex his, quos Martinus Pontifex, virtutis gratia, honore Cardinalio decorandos putauit, Nicolaus Albergatus, nonnisi coactus, eam dignitatem suscepit. Cum enim Martini dissimulato consilio illum Romam ad se venire iussisset, atque ei iam ad urbem aduentanti obuiam ipsa dignitatis insignia misserit: Nicolaus ea admiratus, qua antea Episcopatum, animi magnitudine respuit. Verum paulo post id conspectum Pontificis progressus, cum eiusmodi honorem adhuc ab se modis omnibus auerteret, nonnisi facri anathematis intentione commotus assensit. Titulum autem S. Crucis, quem in sua creatione obtinuerat, adeo gratum habuit, ut postea pro insigni gentilitio ipsam solam Crucis effigiem præteruerit. Causa rei cum plurima difficultate adducto confuleret, verum ut etiam imminentia Italica mala auerteret. Cum his mandatis Nicolaus spectata multis in rebus sapientia & auctoritatis Roma profectus, 15. Calend. Octob. Bononiam venit, indidemque à Magistratibus & viuera occurrante ac gratulante ciuitate receptus, atque omnibus honoribus, qui Episcopo & Cardinali Legato à Latero Pontificis missis debentur, affectus, mox Otatoribus eorum ad quos bellum perirebat, cum mandatis conueniente Ferrariam iussis, ipse quoque eo 13. Calend. eiusdem mensis adiuit, ubi summam Nicolai Marchionis erga se humanitatem atque hospitalitatem expertus, viriisque partis Procuratorum enocatis, eius causa cognitioni operari dare singulari aequitate instituit. Horatus præterea fuetus Martinus per litteras Atestinum, ut tractationem pacis susciperet, reique usq[ue] adeo honesta operari impenderet. Isitaque publica & vtilitatis causa, tum quod noller Venetos ex calamitate Insubris maiores opes colligere, munus libentissime suscepit, ac separatis cum singulis Oratoribus Florentinæ ac Veneræ Rerum publicarum sociis ascripti sunt, atque est Venerorum consensu, ut Parma ciuitatis recipiceretur, Estanti, cuius olim fuisse, daretur. Missitem lociorum belli Oratores, cum Carmaniola litteris nuncilque, Amadeo Sabaudiae Duci faciliter periualebunt, ut permisla sibi Mediolanensi vrbe, si quous caperetur modo, cisdem etiam ipse adscriberetur federibus. Alfonso Rex Aragonum, pecunia Florentinorum adiutus, Petru fratre contra Genum cum tricemib[us] missis, se solito acris in bellum incumbere, ac reducendo in principatum Genue Thomae Fregosio vii ceperat afflittere promisit, quoniam vice versa socij illam recipienda per vim Coriscam, innare per se dera promiserunt. Non ignorabat Alfonso, Martini voluntate, Philippum Florentinum bellum intulisse. Itaque eo ardenter ad societatem inclinavit, quo eriam a Martino fuisse irritatus. Eodem enim tempore idem Pontifex, Alfonsum iudicatum anathemate percussit, quia is Rex agit ferens fauores a Romana Ecclesia prefecit Iacobi secundu[m] tunc Regni Sicilia: citra fretum Regiae, & Ludouico Andegauensi illius adoptivo, anticipam idolum in Paniscola Aragonia promontorio constiuerat. Quod ergo à Pontifice ad eum modum haberetur, ipse quoque Pontifici negotium facessere, & foedus inire cum Venetiis decrevit. Senceres item quibus cum Florentinis societas bellorum pacis dictum fuisse, noua haec foedera cum illis iungente non recusarunt. Ea societate inita, Veneti, omnium copiarum Imperium Carmaniola demandatum, conscriptisque sexdecim equitum milibus, peditum octo milibus, communis sociorū impensa, cum queque est equum, ut armati in ore cum fructu probent, ac satis fuerit Etrusco amissi recuperare, Veneti, quando n[on] bil[le] repertum, impensa nomine ceder Brixia: que si non aquet sumptus bellū, atque aliud quidam adiupicat, amplius deliberandum erit, hac quenadmodum à mecum sive dicuntur, eo sive in ore, quod nulla priuat a tangore vtilitate, se aqua bonaque a nobis facienda sunt, ac Principibus rei tempore, pluribus à lateribus oppugnare adorti sunt. Unus tantum Alfonsus socios deseruit. Namque Philippo de pace interpellante, non difficulter concordiam cum eo firmavit, receptis in premium portu Venetiis, ac Ericis castello, in Genuensi Riperia Orientali. Carmaniola, nequicquam care perterritus, Brixiam urbem quam primo intercepit destinauit. Tentata eius arcis per proditum occupationem, cum id patrum processisset, cum Guelphæ factionis primoribus qui Philippo aduersabantur, & præcipue Petro & Achille Aduogatis, multis pollicitationibus egit, ut silentio noctis resticto muro, inta incnia urbis reciperebatur. Ea ex parte occupata, Veneti septem mensim oppugnatione, totam tandem in suam potestatem redigere. Ad recipienda deinde Brixiani agri castella conuer-

fus Carmaniola, nonnulla de hoste cripuit. Philippus copiis ex Etruria in Almiliam contraxis, metiens, ne Forum Liuij, & Forum Cornelij, in Florentinorum potestatem venirent, eas Ciuitates Ecclesiæ, ad Idus Maias, Gubernatori Bononiæ, pro Martino Pontifice restituit. Qua re permutos Martinus, cum iam in potestate sua duas illas ciuitates haberet, atque subinde veretur, ne Philippus amissus Brixia, reliquiarum quoque urbium periculum subiret, Duce, Venetos, Florentinosque, litteris datis ad pacem horatibus, paulo post Nicolaum Cardinalem Albergatu[m] virum sanctissimum, prudentia & aequitate insignem, Legatum eadem se pacc ad illos misit: non tantum ut Philippo Crucis effigiem præteruerit. Causa rei cum plurima difficultate adducto confuleret, verum ut etiam imminentia Italica mala auerteret. Cum his mandatis Nicolaus spectata multis in rebus sapientia & auctoritatis Roma profectus, 15. Calend. Octob. Bononiam venit, indidemque à Magistratibus & viuera occurrante ac gratulante ciuitate receptus, atque omnibus honoribus, qui Episcopo & Cardinali Legato à Latero Pontificis missis debentur, affectus, mox Otatoribus eorum ad quos bellum perirebat, cum mandatis conueniente Ferrariam iussis, ipse quoque eo 13. Calend. eiusdem mensis adiuit, ubi summam Nicolai Marchionis erga se humanitatem atque hospitalitatem expertus, viriisque partis Procuratorum enocatis, eius causa cognitioni operari dare singulari aequitate instituit. Horatus præterea fuetus Martinus per litteras Atestinum, ut tractationem pacis susciperet, reique usq[ue] adeo honesta operari impenderet. Isitaque publica & vtilitatis causa, tum quod noller Venetos ex calamitate Insubris maiores opes colligere, munus libentissime suscepit, ac separatis cum singulis Oratoribus Florentinæ ac Veneræ Rerum publicarum sociis ascripti sunt, atque est Venerorum consensu, ut Parma ciuitatis recipiceretur, Estanti, cuius olim fuisse, daretur. Missitem lociorum belli Oratores, cum Carmaniola litteris nuncilque, Amadeo Sabaudiae Duci faciliter periualebunt, ut permisla sibi Mediolanensi vrbe, si quous caperetur modo, cisdem etiam ipse adscriberetur federibus. Alfonso Rex Aragonum, pecunia Florentinorum adiutus, Petru fratre contra Genum cum tricemib[us] missis, se solito acris in bellum incumbere, ac reducendo in principatum Genue Thomae Fregosio vii ceperat afflittere promisit, quoniam vice versa socij illam recipienda per vim Coriscam, innare per se dera promiserunt. Non ignorabat Alfonso, Martini voluntate, Philippum Florentinum bellum intulisse. Itaque eo ardenter ad societatem inclinavit, quo eriam a Martino fuisse irritatus. Eodem enim tempore idem Pontifex, Alfonsum iudicatum anathemate percussit, quia is Rex agit ferens fauores a Romana Ecclesia prefecit Iacobi secundu[m] tunc Regni Sicilia: citra fretum Regiae, & Ludouico Andegauensi illius adoptivo, anticipam idolum in Paniscola Aragonia promontorio constiuerat. Quod ergo à Pontifice ad eum modum haberetur, ipse quoque Pontifici negotium facessere, & foedus inire cum Venetiis decrevit. Senceres item quibus cum Florentinis societas bellorum pacis dictum fuisse, noua haec foedera cum illis iungente non recusarunt. Ea societate inita, Veneti, omnium copiarum Imperium Carmaniola demandatum, conscriptisque sexdecim equitum milibus, peditum octo milibus, communis sociorū impensa, cum queque est equum, ut armati in ore cum fructu probent, ac satis fuerit Etrusco amissi recuperare, Veneti, quando n[on] bil[le] repertum, impensa nomine ceder Brixia: que si non aquet sumptus bellū, atque aliud quidam adiupicat, amplius deliberandum erit, hac quenadmodum à mecum sive dicuntur, eo sive in ore, quod nulla priuat a tangore vutilitate, se aqua bonaque a nobis facienda sunt, ac Principibus rei tempore, pluribus à lateribus oppugnare adorti sunt. Unus tantum Alfonsus socios deseruit. Namque Philippo de pace interpellante, non difficulter concordiam cum eo firmavit, receptis in premium portu Venetiis, ac Ericis castello, in Genuensi Riperia Orientali. Carmaniola, nequicquam care perterritus, Brixiam urbem quam primo intercepit destinauit. Tentata eius arcis per proditum occupationem, cum id patrum processisset, cum Guelphæ factionis primoribus qui Philippo aduersabantur, & præcipue Petro & Achille Aduogatis, multis pollicitationibus egit, ut silentio noctis resticto muro, inta incnia urbis reciperebatur. Ea ex parte occupata, Veneti septem mensim oppugnatione, totam tandem in suam potestatem redigere. Ad recipienda deinde Brixiani agri castella conuer-

ipse

ipse cum Principibus in colloquium congressumque veniret, Venetas primo concessit. Ibi summis honoriibus à Secunillo ornatus, sic cum Francisco Foscato Duce causam egit, vt Senatus retehens viribus atq[ue] oppidis bello partis, te pacem complicitum esse promiserit. Romanum perseriptu[m] Senatus voluntate, visum est Legatum ipsum omnium gurarum, perq[ue] multum apud Insularem auctoritate valitum, eum adhuc hortarique, quæ socii Pontificis approbaré placuerint, ipse quoque non afferaret. Itaque pridie Kalend. Octob. litteris à Philippo de tuto per Lombardiam itinere acceptis, Mediolanum accessit, atque hominem, Venetorum avaritiam, & Florentinorum superbia[m] grauiissime accusantem, ad concordiam ineundam adduxit. Ipsius Calend. Ianuarii anni subsequenti 27. in has leges pacem compositus. Brixiam cum viuero agro, municipia & castella omnia circa Ollum, item vallem Canonican habent Veneti. Florentini ablati restituerentur. Allobros armis partare tenuerunt rationes, quibus Cardinalis permouisse Philippum visus est. Satius esse partem alicius, quam totius principatus periculum subire. Prudentis viri esse pare tempori, à quo omnia suuenda sunt consilia. Utile certe fore, nolle certare cum aduersa fortuna. Omnia non in eodem statu semper futura. Accidere posse, ut minore impensa recuperari amissum, quam quæ sint perdita. Denique eam esse Pontificis mentem, ut quacunque conditione prefinitus rebus confideret, in certaque victoria certissime tranquillitatne anteponeat. Poggios libro quinto historie Florentinae. Blondus decad. 3. libro tertio. Sanctus Antonius titulus vigesimalis secundo, capite octavo, §. 8. & 9. Signorius in vita Beati Nicolai Alvergati capite decimo. Pignalibro sexto, de rebus Atestinorum. Marcellus, in Foscato Duce. Sabellius Ennead. 10. lib. 2. Vizani libro sexto, histor. Bononiensis.

Addit Rubeus, quæ adiungo. Martinus Pontifex, ad Forumianas, Foro Cornelianasque res componendas, Ludouicum Alamannum, recens creatum Cardinalem, Bononia Legatum destinavit. Iam eius fratri filius, harū ciuitatum possessionem, paucis ante diebus, Romanæ Ecclesiæ nomine accepérat. Is itaq[ue] in Flaminium, cum insigni comitatu venit: & mense Iulio, Dominicus Capitanica designatus Episcopus Firmanus, speciale prudencia Cardinalis, ad Forum Liuum eius urbis Moderator, à Pontifice missus accessit: cuius multa ac præclarata fuere in eo Magistratura. Histor. Ravennatis lib. 7.

Secundum h[oc], Petrus, Alfonsi Aragonum Regis frater, qui aduersus Philippum classem adduxerat, feedere cum Philippo percuti, cum Veneris portum, & Ericem, duo in portu Lunæ castella, naturali sita munitissima, ex pacto receperat, digrediens è Ligustico sinu, cum classe ad Ceruanum Afrorum insulam profectus, expositus in terram naualibus locis, primo impetu eam cepit, atque diripiuit, incolisque omnibus vtriusque sexus, præter eos qui in suis delitabantur in seruitute adductis, in Siciliam redit, eo consilio, ut Neapolitani Regni oras vexaret, atque hostes à nauigatione acrieret. Facies de rebus Alfonsi lib. tertio.

Calabria Ducatus, & Castellum Nouum Neapolii, ab Aragoniis visque in hunc annum occupabatur. Hos itaque vt Joanna Regina eliceret, Ludouicum Andegauensem Ducem, quem in filium adoptauerat, in Calabriam cum copiis amandauit, qui eius Provincie possessionem, titulo primogenitura acciperet. Quamvis autem magis ex re fuisse, grauiore obsidione arcessu nouam in vicebibus urbis ad ditionem faciendam premeret; Carciolus tamen Joanna potens coram præsenibus dixit: se vel in ingressu Internunciorum videre, qui de Regno suo essent Papalista; ac postulantibus illis congressum Regium, in diem sequentem, 12. Aprilis reicit, horamque a meridiis quartam auditorio designauit. Nemo obuiam, Internuncius, excepto ignobili seruitio, & nonnulli ex familia Fuxensem processit. Alfonsus, ut conspectum venientium cluderet, horam designatam anticipauit: & hora tertia venatum abiuit.

Die 13. Aprilis, quamprimum acceperunt, Alfonsum, ut sacris intercesseret, ad templum SS. Virginis Gratiarum ac-

distinserat, aut certe periculo expoyeret. Summontius hist. Neapolitan. lib. 4.

Alphon.

Reg. con-

tra Ioann.

Regin.

& Mart.

Pot.

conatus.

Cæterum Alfonsum, eius Principatus retinendi, totiusque Regni recuperandi cupiditate semel inflammatus, nihil non agebat, vt Ludouicum & Ioannam possent aliquando in ordinem redigere. Et quia sciebat, Martinum Pontificem, vna cum Philippo Duce, illis superias ferre, ea propter, & Cardinalem Legatum in Aragonianam à Martino missum, variis artibus distinserat. Itaque pridie Kalend. Octob. litteris à Philippo de tuto per Lombardiam itinere acceptis, Mediolanum accessit, atque hominem, Venetorum avaritiam, & Florentinorum superbia[m] grauiissime accusantem, ad concordiam ineundam adduxit. Ipsius Calend. Ianuarii anni subsequenti 27. in has leges pacem compositus. Brixiam cum viuero agro, municipia & castella omnia circa Ollum, item vallem Canonican habent Veneti. Florentini ablati restituerentur. Allobros armis partare tenuerunt rationes, quibus Cardinalis permouisse Philippum visus est. Satius esse partem alicius, quam totius principatus periculum subire. Prudentis viri esse pare tempori, à quo omnia suuenda sunt consilia. Utile certe fore, nolle certare cum aduersa fortuna. Omnia non in eodem statu semper futura. Accidere posse, ut minore impensa recuperari amissum, quam quæ sint perdita. Denique eam esse Pontificis mentem, ut quacunque conditione prefinitus rebus confideret, in certaque victoria certissime tranquillitatne anteponeat. Poggios libro quinto historie Florentinae. Blondus decad. 3. libro tertio. Sanctus Antonius titulus vigesimalis secundo, capite octavo, §. 8. & 9. Signorius in vita Beati Nicolai Alvergati capite decimo. Pignalibro sexto, de rebus Atestinorum. Marcellus, in Foscato Duce. Sabellius Ennead. 10. lib. 2. Vizani libro sexto, histor. Bononiensis.

Cæterum, quid Legato Apostolico, cum Alfonso Rego, in Aragonia negotijs fuerit: præstat ex ipsis Actis eiusdem Cardinalis Fuxensis cognoscere.

Ad ultimum mensis Februario huius anni M. cccc. xxvi. Orgianum, ubi Petrus Fuxus Cardinalis, quid Alfonsum deliberaliter, præsolabatur, venit Iacobus Pellegrini Legum Doctor, ab Alfonso Rego missus Orator, & cum litteras Regias, datas Valentia 27. Februario eiusdem anni Petro Legato representasset, ex formula informationis, eadem que anno superiori postulauerat, Regem à Legato petere significauit. Legatus, pari constantia, qua primum Ioanni Calanouano Confessori Regio respondit, & neque corpus, nec caput S. Ludouici, quod inter Marsiliensia spolia Alfonsum rapuerat, illi se posse concedere renunciavit: idemq[ue] non semel, cum non semel, sed toto integro Martio, sapienter iteratis vicibus Orator postularet, repetit: donec is die sancto Louis finem petendi fecit, & inde re frustra tentata ad Alfonsum reuerlus est.

Transacta porto solemnitate Paschali, Legatus, inter nuncios misit, Rogerium Episcopum Adurensem, Rudolphum Rolandi V. I. Doctorem, facti Palati Auditorem, Petrum Arnaldum de Vicecomitatu Secretarium, & Odemundum de Loco in Decretis Liceiaturum: qui litteras ferrent, & Alfonsum Regem flagitarent, ne amplius diffireret, obediens postquam iam liberato fratre Henrico, nulla difficultate impediretur, quo minus possit Legationem Sedis Apostolicae excipere. Die 11. Aprilis, Valentiam, Internuncij venerunt. Alfonsus, quamprimum illos aduenisse intellexit, familiariis suis coram præsenibus dixit: se vel in ingressu Internunciorum videre, qui de Regno suo essent Papalista; ac postulantibus illis congressum Regium, in diem sequentem, 12. Aprilis reicit, horamque a meridiis quartam auditorio designauit. Nemo obuiam, Internuncius, excepto ignobili seruitio, & nonnulli ex familia Fuxensem processit. Alfonsus, ut conspectum venientium cluderet, horam designatam anticipauit: & hora tertia venatum abiuit.

Legatus Apostoli inter nuncios ad Reg Alphon. mit. tit.

Calabria Ducatus, & Castellum Nouum Neapolii, ab Aragoniis visque in hunc annum occupabatur. Hos itaque vt Joanna Regina eliceret, Ludouicum Andegauensem Ducem, quem in filium adoptauerat, in Calabriam cum copiis amandauit, qui eius Provincie possessionem, titulo primogenitura acciperet. Quamvis autem magis ex re fuisse, grauiore obsidione arcessu nouam in vicebibus urbis ad ditionem faciendam premeret;

Carciolus tamen Joanna potens coram præsenibus dixit: ea intentione, ut haberet quem Ludouico Regi oppositum ad manus haberet, si is forte, successoris securus, quemadmodum non ita pridem Alfonsum, grauis aut ingratius Regina esse voluisse: vel quod magis metuebat, si forte se ab Joanna constituidine excludere conatur. Id enim non obscurè insinuauerat Ludouicus, quando probrum Joanna obiecit, quod apud omnes nomine concubinae promiscue audiret. Ea de causa author Joanna fuit, que Ludouicum in Calabriam ablegarer, bellisque rebus contra Aragonios occupatum

cessisse,

IV.

Derebus

Neapolit.

Alberga.
Card. Le-
gar. Princi-
pes inter-
fe diliq-
tes ad con-
cordiam in-
eundam ad-
ducunt.

distinserat, aut certe periculo expoyeret. Summontius hist. Neapolitan. lib. 4.

VI.

V.

Quid Lega-
to Apof.
cum Alph.
Reg. in A-
ragon, ne-
gotijs fue-
rit.

cessisse, & ipsi quoque eo se contulerunt, & absoluto sacrificio, litteras Legati, simili & preces illi derulerunt, identem ingeminantes, ne permitteret Cardinalem Orgaliam tamdia morari, neue colloquium eius diutius subterfugere. Ne Ecclesiam probro & contumeliam in signi afficeret, ne scandalum orthodoxis praestaret, sed quicmadimodum pat est Misiun à Sede Apostolica admitteret, susciperet, audiret. Verba illis dedit Alfonsus, seq; dolete, quod non per eum starct, quod Legatum tantopere distinxeret, affirmauit, ac interim se velle liberare respondit. Vrgebant, per interpositas personas, Internuncij Regium decerterum. Ille vero die 15. Iohannem Astinum Secretorum suorum conscientiam ad illos destinavit, qui diceret, Regem non posse, ante suum ad Reginam matrem abitum, audiendis illis vacare. Die sequenti, referebat abiturum. Non iuit, sed multis diebus hafsit. Internuncij inter haec, diebus singulis, horam qua ad sacra audienda Rex se conferebat, summa diligentia obseruabant, & vii idem intercesserunt omnia postponentes, nihil aliud à pertinacilio summis precibus postulabant, quam dare illis aures, admitteret Legatum, rationemq; dignitatis & familie illius habere dignaretur. Cum ille sordis auribus omnia audiret, tandem quid à Rege postulatur amplius essent, scripto conceperunt, ac die 21. eiusdem mensis Aprilis, ante Missarum solennia, illi porrexerunt. Scriptum erat.

VII.
Scriptum.
Internunciorum Alphonoi. Regi porre-
ctum.

Christi Principis. Orthodoxa fidei professores, sacra sanctam Ecclesiam Romanam, cuius caput est Christus totius humani generis Redemptor, ac eiusdem Redemptoris Vicarium Summum Pontificem seruare fidei, & devotionis promptitudine venerantes, eidem Vicario suo submittente capita non reputarunt indignum, & non immunito, cum eiusdem Redemptori testimonio comprobaverat, prefatum Vicarium, & eius Successores habere plenam & totalem potestatem, ligandi & soluendi quamcumque personam, Fidei christiana zelatrix, & testimonio sacra & humana scriptura luculentiter ostenditur, quinimo ut Philosophi, Iamue vera fidei nondum agnoscentes, sed solatione naturali instigati, huic mundi inferiori Monarchiam, tunc fore beatam iudicarent, dum vnius Principis totale regnum committantur. Omnia nonne vnitatem, tamquam sui confertiam appetunt, cum in humani entibus eadem nisi solidius, aut validius respetuerit. Et quamus microcosmi vniuersalis dispositio, & Pastoratu sollicitudo ad prefatum Christi Vicarium noscatur in immediate pertinere, tanquam ad unum, & omnium membrorum totius vniuersi caput, variis tamen, & innumerabilibus sollicitudinibus agitat, non valer cuncta mundi clima personaliter visitare. Idcirco curam Pastoralem suis humeri incumbentem, pro fabri subditorum reiudicio suis membris, iuxta eorum qualitatem concedenter quadam invenitibili necessitate habit communicare, & per subventionem membrorum preditorum, onus in partem facultus comprehendetur. Ita nempe artis prouisio naturam emittatur. Tese enim experientia in fallibiliusculare videmus vniuersa membra corporis organici, capitis suo defensionem prebere, & omnia queque sibi nocue posse tenet proficere. Et inde legitur in veteri testamento, & ante Ecclesia militanti foundationem, plures & varios ad gentem & populum Legates suffis destinatos, quorum aliqui presentia disposerunt, alii vero futura predixerint. Erficiuntur postquam sancta Mater Ecclesia sanguine Domini nostri Iesu Christi extirpabilita, fucrunt sancti Apostoli & ceteri Ecclesiæ Pastores ad diuersas mundi partes in suis diuinis missis Legati, quorum doctrina & exemplis Fides Catholica sicut non mediocriter exalta. Et quia omnia Christi actio, nostra instratio esse debet, iurum conditores & permissores Summi Pontificis officium Legationis tanquam vtile & necessarium in suis Codicibus commendantes decreto irrefragabili approbarunt, & magnam partem curae Pastoralis, Legatis, a Latere destinatis concesserunt, quorum decreti & statuti, sub panis formidabilibus, & absque contradictione obedire inserviunt: que omnia & singula singulis referendo sunt notoria, & nulla valent arguere. Hinc est quod sanctissimus Dominus noster Dominus Martinus Papa Quintus sancta Romana Ecclesia vnicus & indubitus ac vniuersalis Pastor, in acuminis sua considerationis premisa remunerans, & intuitum suis Aprilis, & in Claustris Ecclesie seu Contentus Fratrum Augustinianorum prefata Cuiusitatis Valentinie, eidem vniuersa Regia Maiestatis, videlicet, Reuerendum in Christo Patrem Dominum Rogerium Adurensem Episcopum, & Rodolphum Rollandi vtriusque Iuris Doctorum, Oderum de Loco Licentiatum in Decretis, & predictum Petrum Arnaldum, qui die Sabbathi que computabatur 13. dies huic mensis Aprilis, & in Claustris Ecclesie seu Contentus Fratrum Augustinianorum prefata Cuiusitatis Valentinie, eidem vniuersa Regia Maiestatis, post recessum a sua Missa litteras prefati Domini Legati presentationi subditum dirigens, ex corris & necessariis causis ipsum mouerunt, supplicantis humiliter, quatenus prefato Domino Legato, certum & congruum locum sepperitum, in quo facie ad faciem eidem Serenitati, ea pro quibus militur expondere valeat, assignare. Quodque eis plenam audientiam dare dignaretur eadem Regia Serenitas, cum

cum in dicto loco de Orgalano absque confusione & vituperio Ecclesiæ Romanæ, persona & dignitate eiusdem nequeret vicerius remaneare. Quam quidem audientiam predicta serenitas obtulit se daturam. Post quarum quidem litterarum presentationem ad notitiam predictorum Ambasatorum peruenit, quod eadem Regia Maiestas est de proximo à predicta Cuiusitatis Valentinie, nulla eius data audientia recessura, proper cuius recessum verisimile dubitamus, ab eadem Regali Celsitudine debitam responsum super postulatum non obtinere. Idcirco pro parte prefati Domini Legati, & de eius debita diligenter appearat, & ad omnes effectum sibi ad causam sua Legationis viles & necessarios, & ad honorem sancte Matris Ecclesiæ, prefati Oratores & Nunci speciales in presentia vestra Serenitatis constituti, cum omnium humilitate & debita reverentia eidem suppliant, cum ea deuotio ne quipossit, & ipsi exhortantur & requirunt, quatenus ob reverentiam Domini nostri Iesu Christi, & sua propria aucta Matris Ecclesiæ, de cuius necessaria reparatione in pralibatis Regno & terris principaliter prefatus Dominus Legatus diuina favente gratia intendit pertractare, ac iuxta commissionis sue seriem, virtus & quecumque noscere possent extirpare, virtutes plantare, deformitas ad conformitatem reducere, & cetera ad Legatum de Late & spectantia pater-nostre propensius exercere, ut eidem plenam & liberaam auditum prestat, eundemque Dominum Legatum ad effectus premissos in dicto suo Regno & terra, velit benigne admittere, sibique in primis & eorum singulis auxilium, favorem, & subuentioem, quories opportunum fuerit, ut conuenit, admittere & quecumque impedimenta eidem praefixa, an in futurum forsan per quicquam prestanta, brachio Regali ad honorem dicta landa Matris Ecclesiæ removere, & remoueris facere, & omnibus suis subditis qualicumque fulgeant dignitate pricipere & mandare, ut eidem Domino Legato efficaciter obediant circa premisam pariter & incendant, ut per hec & alia bona, que facies in extremo iudicio, dum iustus index retribuerit vniuersaque iusta opera sua, perennem vitam adipisci valeat, & in sanctorum gaudium collocari. Praefata fuit supplicationis sue requisitionis cedula originalis, Illustriissimo Principi Domino Alfonso Aragonum Regi, in Capella sancte Catharina sita in Palatio Regali apud Cuiuitatem Valentie, per Reuerendum Patrem Dominum Adurensem Episcopum, & alios in ea descriptos, die Dominica, que fuit 21. mensis Aprilie, anno nativitatis Domini M. CCCC. XXV. mane paulo ante Missam, prefatus ibidem Ioanne de Miglos, Gallardo de Mille, Cantates, Bernardo de Masparante, Ioanne de Costra, & Berrando Broqueti Scutifris, testibus. Facta fuit collatio cum vera supplicationis & requisitionis originali cedula, per Petrum Arnaldum de Vicecomitatu, apostolica & Imperiali Authoritatibus Notarium.

Excusabat omnia superiora, Aduren. & que Rex à Legato petierat, non esse leuis momenti, sed dissensionem Regorum simul & damnam Ecclesiæ secum afferentem demonstrabat, cum Alfonso post multas altercationes vltro citroque habitas, remissionem fructuum de bonis Ecclesiæ receptorum, attulit in medium; & pauca se inde percepsisse, multo plura pro redintegratione Ecclesiæ expendisse, labores & danina ingentia tulisse, ac se & Regna sua pro eadem Ecclesiæ periculis quam maximis expoliuisse, & tamen illa pauca sibi negata esse, cum rame longe maiora tyrannis Italiae de proprio Camera Apostolica, & de patrimonio Ecclesiæ concedantur, exaggerauit; atque Castrum quod petierat, iam in Commisum cecidisse, ordinem seu Monasterium illud, pluris quam valeat condemnaturi esse. Corpus sancti Ludouici, velit nolit Pontifex, aut Rex Galliarum, in sua potestate perpetuo fore: neque velle illud cuiquam restituere: sequi non debere, neque posse villo modo Legatum admittere, quod is non amplissimam, sed limitatam authoritatem à Pontifice haberet: & ex defectu potestatis ineptus censeretur ad exercendum Legationis officium, ex quo etiam defectu, non potuerat postulata sua exaudire.

Et hic etiam Adurenus constantissime stetit, Legatumque Corpus S. Ludouici, propter intercessione tertij, alia vero propter grauissimas causas contendere non posse, non autem ex defectu potestatis assertur, multaque de amplissima Legati facultate in edificationem, non vero in destructionem Corporis Ecclesiastici differunt, cumque Rex, eundem Legatum, quod neque sibi, neque suis in quicquam condescendere voluerit, luggillasset, ac perinde quod de puncto honoris contendere videtur, exprobrasset, dixissetque, Ecclesiasticos non debere contendere de puncto honoris, neque alia habere, nisi dunitaxat saccum & peram more Apostolorum: Adurenus reposuit, nec Legatum, neque suos contendere de puncto honoris, sed

quanto Ecclesiastica dignitas erat maior temporali, tanto plus quam laici erant adfricti ipsi virti Ecclesiastici ad servandum Ecclesiam Dei in suis libertatibus illisam, & inanuenter obnoxij. Ad ultimum post multa hinc inde proposita & relata, Adurenfis interpellare, monere, obsecrare, & approbar. Et quia contentum ipsa cedula, Omnipotens Dei laudem, & ipsius Ecclesie, ac vestra Regalis dignitatis honorem, nec non Regnum & terrarum predicatorum tranquillitatem, & Christi fidelium in eisdem degentium antimerior salutem, prefatq. D. Legati debitum inducere noscurunt, pro tanto Nunci & Oratores supradicti, super narratis & petitis in ipsa cedula V. R. S. iteratis vicibus, & cum debitis instantiis adierunt, debitam responsionem super ea sibi fieri humiliiter postulando: prelibata tamen Celsitudo eam haec tenus non solum facere distulit, sed etiam non ignorans predicitam D. Legatum vnius anniversario cum magna multitudine familiarium suorum in loco Organi Vrgellenfis Diocesis moram traxisse, & trahere de presenti, ac die 27. eiusdem mensis iterum in Palatinam redierunt, atq. Regem responsionis admonuerunt. Alfonsum se non posse his rebus vacare respodit, sed Communicatores quibus cum omnia conferrent, designare se velle reiunientur. Adurenfis, non alia se in praesens habere tractaret, sed duxat taxat congregum Legati cum illo obtinere, affirmauit. Rex ex priore visitata formula, maiorem, altioreneque eam rem poltulare indagationem reposuit, simulq. Valentia Oriolana discedens, Internuncios animi suspensos, & ingentibus expensis grauatos, inidem reliquit. Patienter eam contumeliam illi ferentes, Valentia substiterunt, & quos noſſi Sedis apostolicae equiores Palatinos, precibus facturant, qui Regem adducerent, ad Legatum audiendum. Nemo ex his audebat mactare. Visum est, expectare redditum Alfonſi. In perugilio SS. Pentecostes, quod in 18. diem Maij inciderat, vna cum sorore sua, coniuge Primo- geniti Portugalie, Valentiam reuertit. Paniscolensis inter haec Antipapa intrusus, solennia Pontificatus exerceret. Illi singulis diebus, responsionem Regiam, magnis precibus vigebant. Rex totis octo diebus, subterfugiebat. Die 27. eiusdem mensis Maij, illum ad sacra prouidentem obseruant, & cum eos audire detinetaret, scripto concepit postulationem illi obtulerunt, hoc tenore.

Principes Excellentissime.

X. Postulatio ab Internuncio Alphonſo oblatā.

Sancta Mater Ecclesia, velut altera Hierusalem à summa Dei prouidentia defendens, pretioso sanguine Domini nostri Iesu Christi instituta, mirabilis & indissolubilis uirginitate, ac a mortis inextinguibili seruore, per operationem Sanctissime Trinitatis ipsi Redemptori nostro Iesu Christi desponsata, extra quam nullam mudi creatura ad salutem eternam valer attingere, voce dulciuſa & fidei irrefragabili dogmatis, tenet ac credit Beatum Petrum Apostolum suisse immediatum ipsius Domini nostri Iesu Christi Vicarium, & in regimine Pastorali officiū verum & indubitate Successorem, cui ex superna prouidentia Pontificalis authoritas, non solum in terris, sed etiam in celis legitur attributa, veritate infallibili inquietu. Quodcumq. ligaueris super terra, erit legatum in celis. Hec est omnium Christi fidelium, vera & indubitate assertio, cui nulla finib[us] valet aduersari opinio. Hec est Beati Pauli Doctoris Gentium assertiva profectio, qui scribens ad Corinthis inquit, nescit quoniam Angelos iudicabimus, quanto magis secularia? Que verba ad ipsam Beatum Petrum, & alios Ecclesie Pastores nunciata fuisse vulnunt. Et priuissa quidem testimonio veteris testamenti lucide fulcuntur. Legitur enim in Deuteronomio: Si d[omi]n[u]s f[ac]ile & ambiguum apud te iudicium esse prospexerit, & iudicium inter portas video variari, venies ad Sacerdotes Leuiticū generis, & ad iudicem qui fuerit pro illo tempore, & facies quecumq. dixerint qui praesunt loco quem elegerit Dominus, sequerisq. eorum sententiam. Qui autem superbius nolens obediere sacerdoti imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, decreto iudicis morietur. Hinc legitur, q[ui] ipse B. Petrus praecepit, Primi p[ro]pter terrae & homines cunctus, Episcopis ianguam a Deo misit, & ad regimen sancte Matris Ecclesie destinatis obediere. Priuissa protanto exordita fuere, quoniam pro parte Reuerendissimi in Christo Patris, Domini Petri tit. S. Stephani in Celiō-monte presbyteri Cardinalis de Fuxo vulgariter nuncupata, in Regno & terra vobis Domino Alfonso Aragonum Regi Illustrissimo subiectus, apostolica Sedis Legati à Latere, die 21. mensis Aprilis immediate præteriuit, per Reuerendum in Christo Patrem ac Dominum Rodolphum Episcopum Adurensem, Rodolphum Rollandi V.I.D. Odonem de Loco in Decretis Licentiatum, & Petrum Arnaldum de Vicecomitatu urisperitum speciales Nuncios & Oratores Prefati Domini Legati fuerit vestra Regia Serenitati quadam cedula humiliiter presen-

tata, cuius tenorem & effectum eadem Regia Serenitas habere digneatur presentibus sufficienter expresso, ad quam quidem cedulam predicti Nunci & Oratores se referunt, & ab ea & contentis in ipsa nullum modo discedunt, sed illam per ipsam, & è contra confirmant, & approbar. Et quia contentum ipsa cedula, Omnipotens Dei laudem, & ipsius Ecclesie, ac vestra Regalis dignitatis honorem, nec non Regnum & terrarum predicatorum tranquillitatem, & Christi fidelium in eisdem degentium antimerior salutem, prefatq. D. Legati debitum inducere noscurunt, pro tanto Nunci & Oratores supradicti, super narratis & petitis in ipsa cedula V. R. S. iteratis vicibus, & cum debitis instantiis adierunt, debitam responsionem super ea sibi fieri humiliiter postulando: prelibata tamen Celsitudo eam haec tenus non solum facere distulit, sed etiam non ignorans predicitam D. Legatum vnius anniversario cum magna multitudine familiarium suorum in loco Organi Vrgellenfis Diocesis moram traxisse, & trahere de presenti, ac die 27. eiusdem mensis iterum in Palatinam redierunt, atq. Regem responsionis admonuerunt. Alfonsum se non posse his rebus vacare respodit, sed Communicatores quibus cum omnia conferrent, designare se velle reiunientur. Adurenfis, non alia se in praesens habere tractaret, sed duxat taxat congregum Legati cum illo obtinere, affirmauit. Rex ex priore visitata formula, maiorem, altioreneque eam rem poltulare indagationem reposuit, simulq. Valentia Oriolana discedens, Internuncios animi suspensos, & ingentibus expensis grauatos, inidem reliquit. Patienter eam contumeliam illi ferentes, Valentia substiterunt, & quos noſſi Sedis apostolicae equiores Palatinos, precibus facturant, qui Regem adducerent, ad Legatum audiendum. Nemo ex his audebat mactare. Visum est, expectare redditum Alfonſi. In perugilio SS. Pentecostes, quod in 18. diem Maij inciderat, vna cum sorore sua, coniuge Primo- geniti Portugalie, Valentiam reuertit. Paniscolensis inter haec Antipapa intrusus, solennia Pontificatus exerceret. Illi singulis diebus, responsionem Regiam, magnis precibus vigebant. Rex totis octo diebus, subterfugiebat. Die 27. eiusdem mensis Maij, illum ad sacra prouidentem obseruant, & cum eos audire detinetaret, scripto concepit postulationem illi obtulerunt, hoc tenore.

inquietu-

inquietis: Firmissime tene, & nullatenus dubites, omnem hereticum, vel schismatis, cum Diabolo & Angelis eius eterni ignis intendit, & participare, nisi ante finē vita Ecclesia Catholice fuerit incorporatus. & subdit: Omni homini, qui Ecclesia Catholica non teneretur, neque baptismus, neque euenio myna, neque mores pro Christi nomine suscepit, proficeretur ad salutem, ut violatores libertatis Ecclesiastice, que peccatis exigentibus in Regis & terris predicitis non medicum conciliatur, & communicantes cum predicitis schismatis, fautoribus adherentibus & sequacibus, ac sententiis excommunicacionis, suspensionis & interdicti in eos à iure, & alias per processus Apofolicos tam generaliter quam specialiter promulgatas, & penas, quas tam predicti, quam quicunque, alii dicta sedis mandatis non obedientes, incurruunt, & diei incurrunt, facamus. Ita quanta est talium defensibilis ambitio, quam fada & periculosa habitat, qui innumeram animarum caterum sua damnata collusione ipsi Satanae deglutiens subiungit, & in hoc seculo ac futuro, a communicatione ipsius Ecclesie propter huiusmodi sententias & panas, ac irregularitatis laborem rubiginosam, quibus inde innodantur, & a quibus ciitra Sedis, aut Legatis eiusdem abolutionem & dispensationem liberari nequeunt. Tales nempe abhorret natura diuina pariter & humana, contraria: tales insurgunt leges & Prophetæ, & nimis, cum sua veritas contagione mundi elementa sordidantur & inserviantur, absit fideliis christiani cum talibus conuersatio, qui diuinam maiestatem damnata & irremissibili pertinacia offendunt, ipsamque Ecclesiam non modicum scandalizant, hominum mores approbatissimos subvertunt, & vniuersam Dei fabricam fedare moluntur. Ad quorum extirpationem, & norborum huiusmodi exclusionem sancti Petres in Dei Ecclesia Presidentes, quorum est cura perpetua talibus mordacibus, & fidem Catholicam sua collusione ledentibus, more prouidi veri patris familias, herbas infuctuas per suorum colonorum farculum excenti, obuiare, remedia salubria nutri diuino inuenientes, iura quamplurima condiderunt, de quibus profecto David Prophetæ loquitur: Exurgat Deus & dissipantur inimici eius, & fugiant qui oderunt eum à facie eius. Et subdit: Sic ut deficit unus deficiant, scilicet siuit cera à facie ignis, sic pereant à facie Dei. Et sequitur paulo post: Deus facit habitate bonos vnam in domo. Ex quorum verborum veridica sententia luculentur ostendit, omnes hereticos & schismatis, tanquam ones morbias fore à domo Dei, hoc est à sancta Matre Ecclesia abiiciendo, & repellendo, ut in ea habitent homines vnius moris, id est vnius indubia & intermetu Fidei. Contra illos etiam Apofolus Paulus scribens ad Corinthios ait: Expurgate vestis fermentum, ut sitis noua confersio. Et quia nullus sane mentis dicere potest, Regna & terras huiusmodi sic infelix Legato non indigeret, maxime cum scriptum sit, speccauerit populus, orabit pro eo sacerdos, si vero Sacerdos prospexerit, qui pro eo orabit, quasi dicat. Nullus. Premissa vero omnia & singula, ac quod p[ro]p[ter] memoria Iohannes Papa XXII. vniuersal[is] Ecclesie Pastor indubitate prouidebat prouidens casus, per suam Extravagantem Constitutionem quae incepit: Super Gentes & Regna, statuit & decrevit, omnes Christi fideles, etiam Regal dignitate preeditos, dicta Apofolica Sedis Legatis impudentes, & eisdem ingressu denegantes excommunicationis sententia subiaceat, eorumque Regna & terras Ecclesiastico esse supposita interdictio ipsi factos considerare, & merito ponderare debet E.V.R. Celsitudo. Hinc est Princeps Illustrissime, quod cum prefatis Dominis Legatis ad extirpationem hereticorum principaliter missus, sanctuarum sanctorum executor, & verbi diuinum non otiosus auditor, ut de talentis suis commissari coram Dei Majestris ratione debitat reddere, & requirita fuerunt illustrissimo Principi & Domino, D. Alfonso Aragonum & Sicilia Regi, prebent materialia admirandi ciuem Illustrissimo Principi propter duo inter alia. Primopropter formam, que per eos afficerit fuisse seruatam in gestis, que ab Oratorum & Nunciiorum f[ac]tis missorum officio sunt de more aliena. Secundo propter materialia explicatam, & conclusionem factam in explicitis. Afferunt enim dictum D. Cardinalis primo per Balduchum Rodolphum V.I. Doctorem, & dictum Petrum Arnaldum, & successore per plures alios familiares & Nuncios suos destinatos, Legationem Apofolicanam commissam ut afferunt, seu mandatum dicto D. Cardinali, de qua per Apofolicas litteras, ut ait, constat, eidem Serenitati Regie extitisse reuenerent intimatam. Cum tamen sit verum nunquam Legationis Apofolicae dicti D. Cardinali mandate Apofolicas litteras eidem Dominu Regi per quemque presentatas exhibitus esse suisse, vel ostensas, eti[us] sit verum, quod verbo predicatorum vel alterius ad dicti Domini Regis ait: d[omi]n[u]s uenierit rumor aliquis de Legatione predicta, quatenus eidem Domino Legato, ad predicta vestra Regna & terras liberum progressum, auxiliandum, consilium & fauorem, toutes quoties opus fuerit velit probare, & eidem aſſistere cum effectu, ad extirpandum, & penitus euellendum Paniscolensis autores, adherentes, & sequaces predictos, donec & quoque ad gremium ipsius sancte matris Ecclesie reclinent, & Sandificato in Christo Patri ac Dominino nostro Martino diuinaprotidentia Pape Quinto, vero & indubitato leſti Christi Vicario, nec non prefato eius Legato debitam praefiterint obedientiam, & eundem Dominum Legatum, pro primis, & aliis officiis sua Legationis huiusmodi concernentibus, in predictis terris & Regnis, semper impedimentis quibuslibet libere admittere: quibus petunt ipsi Nunci & Oratores per V. R. S. debitam responſionem, suspensionem & interdictum in eos à iure, & alias per processus Apofolicos tam generaliter quam specialiter promulgatas, & penas,

extirpandum, & penitus euellendum Paniscolensis autores, adherentes, & sequaces predictos, donec & quoque ad gremium ipsius sancte matris Ecclesie reclinent, & Sandificato in Christo Patri ac Dominino nostro Martino diuinaprotidentia Pape Quinto, vero & indubitato leſti Christi Vicario, nec non prefato eius Legato debitam praefiterint obedientiam, & eundem Dominum Legatum, pro primis, & aliis officiis sua Legationis huiusmodi concernentibus, in predictis terris & Regnis, semper impedimentis quibuslibet libere admittere: quibus petunt ipsi Nunci & Oratores per V. R. S. debitam responſionem, suspensionem & interdictum in eos à iure, & alias per processus Apofolicos tam generaliter quam specialiter promulgatas, & penas,

XI. Rex in Internuncios excandens.

Præsentata fuit in Capella Beatae Catharinae Palatii Regalis Valenciae, per dictum Dominum Adurenf. Episcopū, & alios, &c. dic Lunæ prædicta 27. mensis Maij, præsentibus quibus supra.

Excudit Alfonſus, quando Internuncij authorizabant presentationem scheda suprascripta, & mox portas palatii claudi, & Consiliarios euocari, qui super ea solennitate deliberaret imperauit, ipse interim ad sacrum audiendum concessit. Decreuerunt, ac nomine Regio, Internuncius renunciarunt. 1. Adurenfis, cum collegis & familiariis qui Ecclesiasticeſſent, in Palatio Regio detinetur. 2. Notarii, familiares Internunciorum caperentur. 3. Internuncij, nullatenus à Palatio recederent, quo ad super scheda portenta amplius decerneretur. Absoluto sacro, Alfonſus, id quod era tertium Internuncii dixit, sed Adurenſe percontante, Aniuberet, ne à Palatio præsentirecederent, mutata sententia, de palatio subiungit, & ne Valencia excederent, pronunciauit. Promptum se obedire, Adurenfis reuelit, vtque celerius negotio responderetur quam demisse postulauit. Magna hinc secuta est inter proceres & reliquos ciues conſternatio, cum omnes aut metuerent, aut exspectarent, aliquid gratius à Rege irato in Internuncios decerni. Quamobrem cum amici suspicarentur, vel eos trucidandos, vel saltē aut in carcere coniiciendos, vel Regno ciuciendos, eorum confortum vitabant. Vnde ingens sublannatio audiebat eorum, ab his qui Paniscolensi idolo inclinabant, quiq; Legatum electum, Martinumq; Pontificem delectum cupiebant. Quibus Sedis Apostolicæ honor, & Ecclesiæ vnitatis vita ipsa charior fuerat, iij qui dim Internuncij condolebant, sed nec illos conuenire, neque Alfonſo quippiam ea de re dicere audebant. Illi tandem sive in Domino posita, pro cuius Ecclesia se omnia perpeti velle proposuerant, h[ab]e[re] constantissime tolerarunt, & Diuimum adiutorium supplicibus votis flagitarunt. Postea die, qua fuit 28. mensis Maij, tandem respondit Alfonſus, priori scheda, sed in scheda concepto quemadiu-

go verborum tenore. Quaerper Venerabilis in Christo Patrem Rogerium Adurenſem Episcopum, ac Rodolphum Rollandi vtriusque Iuris Doctorem, Odetum de Luco Licentiatum in Decretis, & Petrum Arnaldum de Vicecomitatu, Nuncios & Oratores ad sensus ex parte Reuerend. in Christo Patris Domini Petri tituli S. Stephani in Cello monte presbiteri Legatus ad extirpationem hereticorum principaliter missus, sanctuarum sanctorum executor, & verbi diuinum non otiosus auditor, ut de talentis suis commissari coram Dei Majestris ratione debitat reddere, & requirita fuerunt illustrissimo Principi & Domino, D. Alfonso Aragonum & Sicilia Regi, prebent materialia admirandi ciuem Illustrissimo Principi propter duo inter alia. Primopropter formam, que per eos afficerit fuisse seruatam in gestis, que ab Oratorum & Nunciiorum factis missorum officio sunt de more aliena. Secundo propter materialia explicatam, & conclusionem factam in explicitis. Afferunt enim dictum D. Cardinalis primo per Balduchum Rodolphum V.I. Doctorem, & dictum Petrum Arnaldum, & successore per plures alios familiares & Nuncios suos destinatos, Legationem Apofolicanam commissam ut afferunt, seu mandatum dicto D. Cardinali, de qua per Apofolicas litteras, ut ait, constat, eidem Serenitati Regie extitisse reuenerent intimatam. Cum tamen sit verum nunquam Legationis Apofolicae dicti D. Cardinali mandate Apofolicas litteras eidem Dominu Regi per quemque presentatas exhibitus esse suisse, vel ostensas, eti[us] sit verum, quod verbo predicatorum vel alterius ad dicti Domini Regis ait: d[omi]n[u]s uenierit rumor aliquis de Legatione predicta, quatenus eidem Domino Legato, ad predicta vestra Regna & terras liberum progressum, auxiliandum, consilium & fauorem, toutes quoties opus fuerit velit probare, & eidem aſſistere cum effectu, ad extirpandum, & penitus euellendum Paniscolensis autores, adherentes, & sequaces predictos, donec & quoque ad gremium ipsius sancte matris Ecclesie reclinent, & Sandificato in Christo Patri ac Dominino nostro Martino diuinaprotidentia Pape Quinto, vero & indubitato leſti Christi Vicario, nec non prefato eius Legato debitam praefiterint obedientiam, & eundem Dominum Legatum, pro primis, & aliis officiis sua Legationis huiusmodi concernentibus, in predictis terris & Regnis, semper impedimentis quibuslibet libere admittere: quibus petunt ipsi Nunci & Oratores per V. R. S. debitam responſionem, suspensionem & interdictum in eos à iure, & alias per processus Apofolicos tam generaliter quam specialiter promulgatas, & penas,

XII. Alfonſus ad priorem schedam Internuncii facta responsio.

dini Regie, deo quod dictum est, eundem Dominum Regem suisse multiplicatis vicibus suppliciter requisitum, quod eundem Dominum Cardinalem, ut Apostolicum Legatum admittat, & locum sibi assignet, in quo sit, ut afferatur Legationis effectum declareret, & Apostolica mandata iuxta sibi, ut ait, potestatem adimplere voleat, attributam. Et multo fortius et mirandum, deo quod dicti proponentes afferant, quod per dictum Dominum Regem, ne prioribus dicti Domini Cardinali Oratoribus, nec ea, adhuc super admissione dicti Domini Cardinalis ad Legationis officium exercendum existit delibera-tereforsam. Scire enim debet, tam dictus Dominus Cardinalis, quam dicti eius Nuncios, seu Oratores, quod erant plene & debite, de potestate & Legatione sibi mandatis constaret, an tamen dictus Dominus Rex etiam scilicet admittere debeat ad dictam Legationis officium exerendam, non ex leibus causis sed vehementibus cogitur plurimum deliberare. Est enim notiorum, quod in sacra Constantiensi Synodo Generali decretum existit & sanctum, quod pro extirpandis heretis, errorum & schismatum tribulis, reprobis & spinis, excessibus corrigenda, deformata in agro Dominico reformanda, & vinea Domini ad frumentum uberrime fertilitatem adducenda, Concilia Generalia celebrantur, & quadam continuatione vigeant, aut per penden-tem annos, scilicet in cedula ultimo oblata per venerabilem in Christo Patrem Rogerianum Adurensium Episcopum, eiusque socios Nuncios, seu Oratores ad Regiam Serenitatem pro parte Reuendam in Christo Patris Domini Cardinalis Fuxens, destinatos partim, ut non perit, quale est id, quod dicitur, quod per confessorem suum eadem Regia Majestas dicto Domino Cardinali precepit quod a progressu sue Legationis deficeret, & de Regis & Terris Regie ditionis recceveret, cum in narratis in dictorum oratorum cedula dicatur can-tem Regiam Serenitatem super aduentu eiusdem Domini Cardina-lis non potuisse deliberare, neque pro tunc suum detegere intentum, sed quod cito super petitis per dictum Dominum Cardinali delibe- rare, que recte pensantibus non sapient mandatum quod a Legatio- ni progressu deficeret, nec quod recedat a sue teri & ditionis, sed poti- um delibera-ri super petitum intentum partim, ut remoraris quale est, quod in eadem cedula ponitur, quod Dominus Rex dixit Regna & terras huiusmodi non indigere Legato, quodque id nullus sans mem-bris & alia de Regis & terris dicti Regis extirpandi, ea autem, iux- ta dictorum Constantiensem decretorum seriem, vim, & potestatem, in Generali Concilio sunt peragenda, & ad id sub magnarum inti- matione paucorum, Pontifex tenetur, propterea debuit, & tenetur ipse personaliter venire. Nec quilibet sane mentis potest & debet probabi- liter deliberare, si particulariter cuiusdam contra Concili decreta, contraque formam & effectum eorum talis potestas recte conce- ditur. Nunquam Reges & Principes, grandissima membra & notabilitas Ecclesie orthodoxe, quorum intererunt & presentia Pro- uincialia Concilia, quoad predicta maxime integrantur, passim & indistincte admittere solent Legatos, ad exercendam & in eorum Regis & terris, que Papa ut Caput, eisque & roti Ecclesie universali alter congregata sunt simul reservata. Nunquam Rex absque magnifica & perniciosa deliberatione profili debet, ad tantum, & tan- grande, non sibi soli, sed per exemplum ceteris Con Regibus & Prin- cipibus orbis terre, toti denique universalis Ecclesie, cuius est caput Pa- pa & ipsi membra, praeiudicium generandum. Nunquam sunt par- ticipanda, & aqua per Cesarem, eum, & alios Reges super propria- dis predictis in Concilio inchoato apud Papam, continuato apud Ci- uitatem Sonarum, & adhuc de iure pendenti, & super illius indebi- tolliter, sed augetur, & tante enim quodam decreto, quod in Constan- tiensi Concilio dicatur esse factum canoris sequentis. Frequens Generalium Conciliorum celebratio in Agro Dominico, precipua cultura est que per repes, spinas & tribulos heresum, errorum, & schismatum extirpat, ex eius corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frumentum uberrime fertilitatem adducit, illorum vero negle- citus premissa diffringit, atque sonet hac præteriorum temporum re- cordatio, & presentium consideratio ante oculos nofros ponuntur. Ex propter hoc editio perperuo statim, sancimus distictiusque ordinamus, ut à modo Concilia generalia celebrantur, ita quod primum à fine huius Concilii in septembris, & deinceps de decennio in decen- nium perpetuo celebrantur in loco, quem summus Pontifex per men- sem ante finem cuiuslibet Concilii approbante, & assidente Concilio, vel in eius defectum, ipsum Concilium depature, & signare teneatur ut sic per quandam continuationem ait Concilium vigat, aut per terminum pendentiam expectetur, quem terminum licet summus Pon- tifici de fratribus suorum S. R. E. Cardinalium consilia ob emergentes forte casus abbreviare, sed nullatenus prorogetur, locum autem pro fu- turo Concilio celebrando deputatum ab eo, evidenter necessitate non mutet, sed si forte casus aliquis occurrit, quo necessarium esse videatur ipsum locum mutari, puta obsidio, guerræ, aut simili: tunc licet summus Pon- tifici de predictorum fratribus, aut duarum partium ipsorum con- sensu, atq; subscriptione alium locum prius deputato loco in in- rem & aptum, sub eadem tamnatione subrogare, nisi idem, vel finis impediti per totam illam nationem vigaret, tunc ad aliquid alium vi- cinorum alterius nationis locum aptum huiusmodi Concilium poterit con- uocari ad quem Prelati, & alii, qui ad Concilium solent conuocari accedere teneantur, ac si a principio locis ille fuerit deputatus, quam tam- men loci mutationem, vel termini abbreviationem teneatur dictus

XIII.
Eiusdem
Regis ac-
cunda ce-
dula re-
ponit
in tempore
datum.

Summus Pontifex legitime, & solemniter per annum ante prefixum terminum intimare, & nunciare, ut ad ipsum Concilium celebrandum possint predicti statuto termino conuenire. Si vero quod absit in futurum schismaz oriri contigerit, ita quod duo, vel plures pro Summis Pontificibus se gerent, vel insignia recuperent Papaliam, vel in Pa- pati ceperint ministrare, à die, quo ipsi duo vel plures se gerent per Summis Pontificibus, vel insignia Papalia publice sumperint, seu administratione capient, intelligatur ipso iure terminus Concilij forte ultra annum pendens ad annum proximum abbreviatus, ad quod omnes Prelati, ac ceteri, qui ad Concilium trecentur sub ponti iuri, & aliis per Concilium imponentes ab his votatione aliquia, nec non Imperator, ceterique Reges, & Principes, vel personaliter, vel per sollemnes Nuncios tamquam ad commune incendum extingendum, per viscera misericordia Domini nostri Iesu Christi ex nunc exhortati, conuenire teneantur. Et propterea in continentia infra mensam à die, quae scientiam habere poterit alium vel alias assumptissima insignia Pa- palia, vel in Papatu administrasse teneatur sub pena maledictionis aeterna, & ammissione iuris, si quod forte sibi quisque fuerit in Pa- patu, quam ipso facto incurrit, & ultra hoc ad omnes dignitates aetuae, & passus factus sit inhabilis, Concilium ipsum ad terminum anni predictum loco prius deputato celebrandum indicere, & publi- care, & per suas litteras competitori, vel competitoribus, ipsum vel ipsos pronoucando ad causari, & ceteris Prelatis, & Principibus quantum in eo fuerit muniare, & administratione Papatus renunciare, nec obediens, vel administrans nisi faciendo, seu contra interdi- cendum superiori eligendo, vel calumniosis in allegando metum, etiam ultra predictas ponas, de cuiusque gradus, status, seu praeminentie existant Ecclesiastice, vel mundana, sic puniam, ut vindicta rigor transeat ceteris in exemplum, ut autem metus, seu impressio mo- lechia in electione Papae formidolus sit extiterit, quod iuri christia- nitati lamentabilis eorum incusio sed factio perspicietur, ultra pre- dicta specialiter duximus statendum, quod si quis huic modi metu, vel impressione, aut violentiam electoribus ipsiis, vel aliquo- rum in electione Papae intulerit, se ficerit, aut fieri procurauerit, vel factum ratum habuerit, aut in hoc Concilium dederit vel favorem aut scienter receperauerit, vel defensauerit, aut negligens in exce- quitione pontificis memoriam extiterit, cuiuscunque status, vel praeminentie fuerit etiam si Imperiali, Regali, Pontificali, vel a- lia quaque ecclesiastica, aut seculari prefulgeat dignitate, illas plena- ipso facto incurrit, quae in Constitutione felicis recordacionis Bonifa- ci ci Papa Octau, que incipit, ecclisis, continentur, illisque effectua- liter puniatur. Cuius vero etiam si, quod absit, Urbs Romana fuerit, vel alia quaque vniuersitas, quotidianum consilium vel au- xilium dederit, aut fauorem, vel infra mensam taliter delinquentem pro tanto facinus enormis exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dictam urbem Pontificale, ut supra, sit eo ipso digni- tate prædicta, non obstantibus privilegiis quibusque. Volumus insu- per, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc decretum solemniter publicetur, nec non vobis, & quandoque Romani Pon- tificis electio immensis facienda, aut ingressu Conclavis legatur, & publice intimetur, & nihilominus existentes, pro ut dictatur in Conci-lio Senensi, quamvis non decretum, nec determinatum, sicut tamen per plurimos & magna autoritatibus quam etiam nationes opinatum propter tanti facinus enormitas exegerit, & facultas ei affuerit non duxerit panendum, co ipso subiaceat ecclesiastico interdicto. Et ni- hilominus præter dict

esse Legatum publice intimarunt, & sibi iterum requestas solem fecerunt in scriptis & per cedula, tenor sequitur, sub hac forma.

Rerum Legationis bullae Reg. Rom. 16.

Princeps excellentissime, quamus deuotis vestris Reuerendo Patri Domino Roggerio, Episcopo Adurense, Rodolpho Rollandi V. I. D. Odoto de Lucein Decreti Licentiatu, & Petro Arnaldo de Vicecomitatu iurisperito oratoribus, & nuncius per Reuerendum in Christo Patrem & Dominum, D. miseratione diuina tirlus fandi Stephani, in prius deputato celebrandum indicore, &c. publicare, &c. ad locum Concilij personaliter accedere, ne inde difidere donec, per Concilium casu schismatis plenarie sit finita, & quod nullus contendunt in ipso Concilio, ut Papam prouideat, quinimo, ut Ecclesia Dei yrico, & indubitate Pape liberius, & citius gaudeat, sicut ipsi omnes de Papatu contendunt, post quam dictum Concilium incepit fuerit ipso tare ab administratione sufficiens, nec eis, aut eorum alteri, donec causa ipsa fuerit per Concilium terminata, quomodo libet a quoquam sub pena scutoris schismatis obediatur, pro ut hec, & alia in dicta constitutio ne latius continetur. Cuius quidem decreti, seu constitutionis tenorem, hec sunt in Synodus hic habere voluit pro sufficienter expressum, nec vero quod salubriter, & pro parte vniuersali Ecclesie, inserviunt, ex distorsione, & sinistra interpretatione ad novam forte Populi christiani redundare posset, hec sancta Senensis Synodus in Spiritu sancto legitime congregata, decretum seu constitutionem prefatam eo dant taxat casu locum sibi vindicare declarat, & vnde intelligi, cum duo aut plures a verba, & indubitate sancta Romana Ecclesia Cardinalibus se pretenderent ad apicem summi apostolatus electos in consilium Regni manifesti, huius appetens habere presentiam R. S. C. & recessu C. R. S. in quo tempore presentacionis ipsius cedula prima erat, ac arbitratione temporis, infra quod inserviunt suam proponere ambassiatam constitutionem plenius constitutur. Et quod dicti decretri editio non potuit obtiniri, imo, vt dicitur exitir per dictum Senensis Concilium denegata, magna uno permixtima habende mature deliberationis materia super requisitis per dictos Oratores singuliter dicto D. Regi. Et heres ista adeo leuis, & parva, que grandi, ut delibetur in ea non egat tempore, & qua non sit cum ceteris Regibus & Principibus, cumque rotunda, & vniuersali Ecclesia communicanda, & plenus delibera randa, & non per unum solum Regem, alio maxime grauitate eius statim tangentibus, occupatum, acceptanda sunt ut nec impedimentum afferre Legatus apostolicus Sedis eos a suis repellere Regis interdicere exercitum offici legationis, libertatem Ecclesiasticam violare, fauorem se prebere schismatum, & errorum prout minus vere, & temerarice assertum, sed in veritate, plene deliberandi cautelam affir merent sapienter decet in re etiam non tam ardua pacem Ecclesie, & ministris sedis ipsius reformationem praecepi, honorem concupiscentem, & inseguo totu corde extra misericordiam oras, & discenti tanto principalis mansuetudinis exemplo, quia provocata non ledit, offendit, & iniuriant, cum deberet, non vise sciret ab ob loquendo diffidere, & apponentes digito oris suu immaculata fiducia erga Deum, & Ecclesiam, Regia excellencia V. sibi vito favoris schismatum, & errore non labe expectent die dicti Oratores, si voluerint, cum fuerit deliberatum mature respondere, quadam recessione dicto D. Cardinali per nuncios suos transmittit Regis Celsitudine ad saepe dictum Dominum Legatum missum, eidem Domino Legato porrecte fuerunt supplicationes, in quibus E. R. S. gratias fieri possebat, quam quidem supplicationum instas, rationabiles, & honestas idem Dominus Legatus ad exaudiri suu gratiam admisit, quis ignorat R. S. V. multas gratias per ipsum Dominum Legatum factas per suas patentes litteras, in quibus eundem Dominum Cardinalem Legatum in Regis, & teris suis antedictis nominat, exequitione debite fore emanandas, praecepisse, proper que ne dum Legatio cuiusmodi nota verum etiam ex predictis & quamplurimi aliis actibus adeo notori exsistit, quod nulla possit tergiversatione celari, & licet quolibet pramissorum de per se ad inhibitionem huiusmodi merito dici posset, sufficiens nihilominus tamen ad memoriam R. S. reducitur, quod dulcum de anno Domini millesimo quadragesimo vigesimo quinto, die 23. Mensis Augusti E. R. S. tunc apud locum de Nautillo existens, & campum sine exercitu gentium armigerorum inibi tenens contenta fuit, quod dictus D. Cardinalis Legatus transferret ad Civitatem Bellegari inibique moraretur, & flaret quamdiu E. S. a suis Regis absens fuerit vel donec super hoc alter ordinasset, & quod inibi suo proutetur Legationis officio, non obstantibus editiis, seu inhibitionibus per E. S. factis, ac panis in eisdem adiectis, pro ut per Regias patentes, eidem D. Cardinali Legato directas plene constat litteras. Et sic certe loquendo cum omnimoda correptione, & reuerentia Legationis huiusmodi non potest pretendi ignorantia.

Dicuntur

Dicitur etiam in ipsius responsionis cedula dictis oratores posuisse in sua prima seculula R. S. per ipsos oratores nuncios sufficiere, sed cum veritate loquenda, positum simpliciter fuit quod S. R. fuerit supplicatum. Rursus contractur in ipsius responsionis cedula sufficiens fuit in Constantiensi Synodo decreatum, quod pro extirpando hereticis errorum, & schismatum tribulis, veribus, & spiritis, excubibusque corrigitur deformatis in agro Dominicano reformati, & vivi, & ieiuni, ad frumentum vberinam fertilitatem adducenda, Concilia generalia celebrentur, & quadam continuatione vigeant, ad id rimicopserentur, dicunt, & replicant profuti oratores, quod hoc concessum, id cum praesenti legatione est compatible, neque in aliquo fibi inutilem adversantur, nec propter hoc supremo potestat ordinario D. Papam, ad quem tamquam ad caput totius Ecclesie, talibus morbis celebranter obducere ex necessitate urgente, legatos, & Nuncios mittere fecerat, ac legatis, & Nuncio Sedi ipsius neq; Episcopis, seu hereticis & prauitatis inquisitoribus, quo minus heres & hereticos, presertim iam per Concilium generale damnatos, ac via queque extirpare, virtutes & bonos mores inserere, & alia que in ipsa prima Cedula continentur, pro ut ad quenquam ipsorum plus vel minus pertinet officium facere & exercere videntur existit.

Ad id quod dicitur per dictos Nuncios sufficiere supplicatum, quod emendem D. Legatum R. S. in sua portestate seriem admittere dignare, ad effectum suum exercendi potestat, hoc verum per R. S. mandimentum a presbito, de quibus in ipsa prima Cedula in consueto, & in secundum specie fuit clare deducatur, cum nunquam per ante dictius D. Legatus esse admitti, sed dantaxat locum in quo facie ad faciem S. R. alloqui posset, sibi assignari posset. & ad id, quod dicitur, vi si ciupiam in particulari contra ipsius sacri Constantiensis Concilij decreta contraria formam, & effectum eorum talis potestas concedatur, numquam Reges, & Principes tenent statim admittere Legatos & Principes Serenissime dicti primo quod recipere Legatum Apostolicum in nullo est contra ipsa decreta, quod Legatus Apostolicus humilietur, & deuote, vniuersi Christiani recipere tenentur, & esdem favorem, auxilium, & debitam obedientiam prestat, eorumque decretorum in iuialibilitate obseruare, certum est, quod ab aliis Regis, & Principis voluntate summi Pontificis possunt, debent, & tenentur presertim, cum agitur de fide, vi in casu proprii Legatos mittere, & neceſſitatis Ecclesie prouidere, ad id quod dicitur, quod ea, que in Cedula per ipsos oratores traditae pectuntur sunt Pape & Capiti, & Regibus, ac Ecclesie, vniuersi filii congregati, simul referata Princeps Serenissime, cum omnimoda reuerentia, & honore dicit quod ab aliis fideli assendum, quod Papa abh. Concilio generali, & Regibus hoc facere nequeat, cum non reperatur in re, seu decreto aliquo causum quia Papa solus ipsius legati, ac quicumque aliis Episcopi, prout plus vel minus ad ipsos pertinet, possint heres, & vitia extirpare, deformia reformare, virtutes & bonos mores inforce, ab eo enim de mente, & co-decunislibet fideli Christiani, tenere, quod predili Constantiensis Concilij decreta, & requiratur per dicti Domini Cardinalis Nuncios cum Cedula per eos obsecrata die prima presentis mensis Iunij, dat, & offert dicta Regis Celsitudine que mandat in publicam formam per suum Secretarium redigi dictaque Nuncios tradit, & de traditione confitit, publicum instrumentum, simul cum insertione dicta Cedula, cui per presentem respondetur, & de illa sine nullam confici publicam seu authenticam scripturam, illamque non claudi, publicari, nec authenticari quomodo libet sine istis: vbi vero, quantum non sit de more per dictos Nuncios seu oratores publicum instrumentum, requisitum, aut scriptura publica seu authenticata conferenda excribit per quenpiam alium notarium, iubet & requirit idem D. Rex ad requisitorum, & confectorum pedem hac inseri, iliaque non claudi, publicari, seu authenticari quomodo libet si neque ignorat prefatum D. Legatum vnius anni spatio infra terminos Legionis sue deliberationem hanc excepta esse non absque opprobrio, & confusione Ecclesie Romane, persona, & dignitatis suorum, & consolacione ipsorum hereticorum, potiusserit etiam E. R. S. post inclinationis relaxacionem, divina clementia cooperante ante se ferre oculo mensu factum deliberare, & posset si placet, dietem super quo ceteri leges, & Principes nullum habent intereste ut sat ex predictis colligatur. Ita ergo Princeps Serenissime dispergit, sine

admirationem non recipiat E. R. S. de cedula per ipsos oratores cum firmiter credant in facto, & in iure veritatem dixisse. Præterea Princeps Serenissime licet pramissis intimationes mitem sufficiere debant, tamen dicti oratores & Nunci ex superabundanti cautela protestat Legationis huiusmodi de qua per quoddam publicum trans actionis instrumentum tribus Notariis corroboratum plane consistat, quodque in manibus V. R. S. offerunt cum omnimoda reuerentia, & honore de novo intimant, & publicant.

Præfatus Dn. Aragonum Rex ultima cedula per Dn. Adurense, & Ambassiatorum ceteros de Legati officio & potestate, tradita, licet responsio non fuisset petita, de eadem respondere curavit etiam in scriptis per cedulam sub hac forma.

ad ea que in cedula replicationis oblate per venerabilem in Christo Patrem Adurense, Episcopum, & Rodolphum Rollandi V. I. D. Odotum de Lucein Licentiatu in Decretis, & Petrum Arnaldum de Vice Comitatu nuncios seu Oratores ex parte Domini. Cardinals Fuxen, ad Serenissimum Regiam definiatos tanguntur de decreto Constantiensis, an scilicet detraherit quicquam de Potestate Papa & Legatum eius generaliter, quo ad heres & aliorum vitiis, reduplicare voleat, & virum res, seu factum P. Panisola fit in, & infra terminos dicti Constantiensis decreum, & virum sanctam, in dictis decretris rigeant, seu locum habeant in casibus in dicta replicationis cedula contenta, que per dictos Nuncios assertae ponuntur in dicta eorum cedula, cum aliis, que tanguntur in ea etiam posita sine veritate praecidio quod Cardinalis Legati verbo vel simplici scriptura sit credendum, aut eius potestatis, & officii plena habeatur notitia, non sunt magni effectus quoad rem, que tractatur: Respondendo Illustrissimus Domini. Rex Aragonum, & Sincille dicit, quod quo ad se, ut iam alias est dictum magna causa subest plenus, & maturum deliberandi, nec videtur Regie maiestatis res adeo explorata, quod extra generale Concilium posse forte per quenpiam recte deliberari. Quare persistendo in responsionibus iam factis, quas hic quatenus aptarivalent ad contenta in dicta replicationis cedula haberit, vult pro repetitis, & nouiter datis, quo ad illa de mera, que sibi impingitur, quia in tanto tempore, quod ipsi computant non deliberavit cum veritate, que notorie pater, se excusat propter occupationes, quas habuit, & habet in aliis eum multatum tangentibus, & quia tempora per eos mentionata, quae praeterierunt, & quia nunc instant non sunt communis uata temporibus, que ad bene deliberandum arduitas negotiorum exposcit, sed sine procrastinatione intendet pro Dei reverentia, & honore Ecclesie, ad deliberationem habendum quam debet, quam habitat, ut alias dicit dicti Nuncios si expellere voluerit tradere, quod si recurrerint per Nuncios suos dicto Domino Cardinali transmittat, & habet pro responsione nouissime proposita dicta supplicata, & requiratur per dicti Domini Cardinalis Nuncios cum Cedula per eos obsecrata die prima presentis mensis Iunij, dat, & offert dicta Regis Celsitudine que mandat in publicam formam per suum Secretarium redigi dictaque Nuncios tradit, & de traditione confitit, publicum instrumentum, simul cum insertione dicta Cedula, cui per presentem respondetur, & de illa sine nullam confici publicam seu authenticam scripturam, illamque non claudi, publicari, nec authenticari quomodo libet sine istis.

Recepta Cedula precedentem, & licentia redeundi ad Dominum Legatum in Orgaziliu existentem, Dominum Adurense & ceteri Ambassiatorum sine scandalo vel damnatione corporum suorum ad Dominum Legatum sunt responderi de Mense Iunij Anni presentis post principium.

Post Ambassiatorum predictorum recessum D. Rex Aragonum praecognitari fecit per rotum suum Regnum, & requiri omnes, & singulos praelatos, & beneficiarios maiores dicti Regni, ne recipiunt Apostolicas litteras, vel legatos eius, ne illa exequi auderent, sub pena confiscationis omnium bonorum in vim cuius mandati Regij Reuerendissimus D. Cardinalis de Fuxo ut prior Orgaziliu fuit personaliter requisitus, cui quidem requisitioni D. ipse

Bohemorum hereticis victoria & magna de Milene sib. strages edita.

inuadi. Altis fossis, sublimibus vallis, sudibus praecutis se cinxerant, ut telis hostes petere, ipsi laeditur possent. Grādibus præterea catenis munitionem cinxerant, ut nulla vi ad eos penetraretur. Stere tamen Misnenses, cum auxiliariis, in campis aciem, veluti pugnatū ostentantes. Non passi sunt diutius Bohemi, vt est genus hominum indomitum & effrene, ad pugnam prouocati, eduxerunt & ipsi in aciem, ac principia ferratis catenis deuinxerunt, vt disfici caput acie minimè potuerit. Vix pugna capta est, cum Buſſo signifer, præditione facta in fugam se cum suis coniecit. Magnum rerum momentum, vbi signa cedunt. Stere aliquamdiu primi depugnantes: at postremi fugam Buſſonis cernentes, cum non parua suorum manu, & ipsi quoque fugam arripiuerunt. Tunc Bohemi cedentibus imminentibus, multos ex eis ceciderunt. Cæsa feruntur eo die XI. M. pugnatorum, carteris turpi fuga proklapsi. Ferunt aperta voce Buſſonem hostib. prædictis exercitum, vt se de Friderico Marchione, qui nuper eius germanum, præditionis reum, capite damnauerat, vindicaret: cum illam necem iniustam esse affirmaret. Quam ergo armis non potuerat vindicasse, hanc scelē fuisse præditione vltus est: hoc vno non contentando, sed memoriam perpetuo commendando exemplo, vt Principes tam Ecclesiastici quam seculares sibi caueat, ne nimium iis, quos vel in propria, vel alterius eis sanguine seu affinitate iuncta personis gratuitissime aliquando leserunt confidant, aut eis summamente præstent, in bello imprudente permittant: memores illius moniti. Ne credas inimico tuo in aeternum. Krantzus Vandal. lib. I. c. 7.

XXII. Pont. Glocestria Du cis matr monium improbat.

Eodem anno, Martinus Pontifex, matrimonium Humfridi Glocestriæ Duci cum Iacoba Bauaria contractum, nullius esse momenti, sed adulterium esse iudicauit, ad eumq; modum iritum esse pronuntiavit, vt etiam si mors Brabanti, cui primum nuplerat, forte intercessisset, aut intercederet, haud tamen licere Glocestrio Iacobam habere vxorem. Id simul atq; Glocestrius irellexit, Leonoram Cobariam, quamvis natibus sibi imparem, & antea non illi solum, sed, vt fama vulgauerat, pluribus communem academic matrimonio sibi copulauit.

XXIII. Ob. Ger ard. Crassi.

Defunctus est 12. Kalen. Octob. Gerardus Crassus patria Colonensis, magna atque insigni vita sanctimonial aptud Germanos & Belgas clarissimus. Meyerus annal. lib. 16.

XXIV. Pont. pro immunitate Eccle. in Lusitania restituenda laborat.

Eodem anno, Martinus Pontifex, pro immunitate Ecclesiastica in Regno Lusitanie restituenda pluriū laborauit. Ioannes Rex, qui ob multa memorabilis gesta, bona memoria cognominatus est, multis grauamini bus, ad annum Dn. Mccccxx. Clerum Lusitanum oppresserat. Read Sedem Apostolicam ab oppressis delata, Pontifex Ioann. offici admovit: & nisi statuta profana antiquaret, Ecclesiastica censuram illi ostentavit. Paruit monitus Rex obsequientissimus, & totum negotium Martini arbitrio permisit. Martinus porro, omnia illa, de quib. post multas altercationes inter Regem atq; Clerum contenerat, auctoritate Apostolica approbavit. Huins Ioan. Regis Petrus filius Dux Comitbricensis, vir bello & pace clarissimus. Martini Pontificis monitione excitatus, vt Sigismundum Cæsareum aduersus hostes adiuuarer, longissimam peregrinationem non suscepit: & ex ea occasione multas Europæ, Asia, Africa Vrbes vidit. Hic ipse Petrus, non solum militari disciplina excellens, verum etiam litterarū studiis deditissimus, & multarum artium eruditio pollēs, multa prosa & versu scriptis, nonnullaq; è patro sermone in Latinum vertit: & inter hæc carmina, quæ extant, doctrina & prudenter pœna de moribus compositi. Is ipse ex Isabella Comitis Vrgeltani filia, suscepit præter alias filium Iacobum, postea Cardinalem San. Eustachij Archiepiscopum Olissiponensem, iuuenem animi modestia & granitate, ingenij acumen & eruditio præstantissimum, & continentissimum, qui cum omnis libidinis expers esset, & in grauium innum morbum incidisset, à quo liberari posse medici dicebant, si feminæ accederet, magis animo, & maiori puritate respondit: Malle se mori, quam fœdari aut pollui. Ms. Bibliotheca Vaticana num. 2687. Nonnus de Regum Portugal. Genealogia.

Non minore constantia, Clerus & Senatus Polonia,

contra Vladislatum Regem, pro immunitatibus, & libertatis tam Ecclesiastica, quam secularibus laborauit. Semper memoria dignum est facinus, quod ediderunt, in Lanciciensibus istius anni Comitiis. Promiserat Rex anno superiori in Comitiis Prestensis, confirmaturum, & autorum se nobilitatis libertatem, & prærogativas stationes Ecclesiæ ac Monasteriorum remissorum, Cuiatienses attenuauerat, pensione liberaturum, si filii suorum Vladislatum anno superiori natum, Regem post se designarent, conuerteret, vt iis de rebus Rex in proximis futuris Comitiis, diplomatis in singulos Palatinatus datis, diligenter careret. Verum is murato, suauis Sigismundi Cæsar, consilio, cum negaret id se facturum esse, attamen priora sua postulata & conuentu de filio repeteret: confurgens omnis Senatus, diploma suum, quo Regi de filio promitterebat, à Sibigne Cracoviensi Episcopo, cuius fidei concordatum fuerat, receptum, magno cum fremitu ac tumultu Rege inspectante concerpsit. Sic re infecta conuentus ille solitus est. Alia tamen via, Rex, id quod cupiebat postea perfecit, cum singulos Senatores priuatim, quemadmodum Cæsar monuerat, prenasser, & singulis chirographa exegiſſerit item quæ à Cuiitatibus, & plebisq; Conuentibus, præsertim Russie & Podolia nobilitatis. Per pauci de proceribus reperti sunt, qui maiorem Reipublicæ, quam priuatorum commodorum suorum, & gratias Regiarum rationem ducerent. Porro Vitoudus condicō è Polonia magna numero mercenariorum militum, fecit eodem anno expeditionem in Pscouenses Russos, liberos tunc, sed postea in ditione Moschorum redactos. Nec ea expeditio satis prospera ei fuit initio, quippe quæ nulla iusta de causa suscepit, esset: perennibus fere pluviis madente humo, per se etiam viginosa, ita vt neq; progedi commode exercitus, neq; papulari posset. Ad extreum tamen Pscouenses, magni vi auri & argenti, infecti pariter & signati, pacem redemserunt. Vladislaus vero per idem tempus de nobilitate Russica suæ ditionis, quinq; millia equitum, duce Ioan. Cobilenio gente Grimalio, præfecto Sanocensi, in auxilium Sigismundo Cæsari contra Turcas misit, qui ad Brassovum vltq; / quod oppidum ad confluentem Serethi ac Danubij fluvium, in extremis Valachia & Moldavia transalpina finibus fuit. Longiter enim, duos menses in eo loco campestri, vna cum Vlachis, qui & ipsi ex fœdere iussi Regis præsto fuerunt, castra habuere, dum Cæsareum ultra constitutum tempus expectarent. Vbi vero non venturum esse, Bohemicis rebus impeditum, intellexerunt: pacato agmine, quemadmodum domo profecti erant, reuertere.

Poterant id temporis, nullo fere negotio, Turcae, aut de levi, aut profigari: cum inter se duo fratres, Mustapha & Amurathes, Baiaethis filii, de imperio certarent, Iesu autem Iosephus, qui natu minimus erat filiorum Baiaethis, ad Græcos se recipiens, Christianam religionem assumpserat. Cæterum magis lubitum fuerat Proceribus Europæis feralibus odiis inter se dissidere, quam viribus coniunctis contra hostem communem ducere.

Obiit hoc anno in Polonia Lascaris Episcopus Posnaniensis, ac longam & pernicioſam successorib. Miroslao Naleenco Iureconsulto ac Datario Apostolico, & Stanislae Ciolco Poetæ, Procancellario Regni item reliquit: cum hic sacri collegi suffragijs, & Regis auctoritate, ille Martini Pontificis Præfusione niteretur. & Miroslaus quidem consecratus, possessionem tam en bonorum adire invito Regi non potuit: Stanislaus vero omnia bona Episcopi in potestate sua habuit: quamquam non nisi post biennium Episcopas à Pontifice renunciatus, Miroslao vita defuncto. Cromerus lib. 19. Laonicus lib. 4. & 5.

Eodem anno, Ludovicus Comes Palatinus Rheni, Dux Bauariae, Princeps Elector, filius Ruperti quondam Romanorum Regis, vir pius & inclitus, amore Domini nostri Iesu Christi in terram sanctam profectus, Saluatoris nostri sepulchrum Hierosolymis cum ingenti deuotione visitauit. Barbam autem quam in suscepta peregrinatione nutrita erat, in memoriam eiusdem peregrinationis deponere noluit: ac propterea Barbatu cognomen adepitus est. Iuerat cum Ludovicu, Iohannes Comes Spohemensis: forte, parentitiae causa: quod ex curiositate, multos Mathematicos,

Conſtantia Cler. & Senatus Pol. contra Regem pro immunitate & libertate Ecccl.

XXVIII. De Cingarais & cordi moribus.

XXIX. De quoda Manfredo Ordin. Pradicat. & congregatiōne per eum in lituā.

XXVI.

XXVII. Ludou. Com. Pala. & Elec. f. pulchrum Dom. viliat.

Auruspi-

Auruspiſces, Exorcistas, Magos, futuromini coniectores aliquando aliis, plurimaque eis fidem adhibuerint. Habuit præterea in aula sua, alchymistas, quorum causa multam pecuniam inaniter profudit: homo nimis curiosus, & nouarum rerum cupidus, ac multoties ab illis deceptus. Chron. Spanheim.

Forte & Cingaros admirabantur, de quibus hac Cratizus. Paucos ante annos, in Germania apparuerant, homines nigredine deformes, Sole excoeti; in mundi veste, & vsu rerum omnium fœdissimi, furtis in primis acres, præsternit fœminæ eius gentis, nam viris ex furo fœminarum vietus est. Cingaros, vulgus appellat. Ducem, comites, milites inter se honorant. Veste præstantes, venaticos canes pro more nobilitatis alunt; sed vbigenentur, nisi furtum, non habent. Equos furtios saepe mutant: maior tamen pars pedibus graditur. Canino ritu degit: nulla religionis genti cura. In diem viuit, ex prouincia in prouinciam demigrat. Per aliquot intervalla hominum reddit: sed in multis partes scindit, vt non iidem in eundem facile redeant locum. Recipiunt pax & viros, & fœminas volentes in cunctis prouinciis, qui le illorum miscent contubernio. Colluuius hominum mirabilis, omnium perita linguarum: rusticæ plebi fraudulenter imminens, vbi foris illa laborat in agris, hi spoliis inuigilat caſellarum. Chirontianæ pertinaciter vendit, multaq; coniectare præsumit perpetua fulilitate. Ferunt ipsi ex iniusta sibi poenitentia mundum peregrinantes circumire. Sed fabellæ sunt. Hominum genus est, in peregrinatione natum, nullam patriam agnoscens, otio deditum, furto viuens. Krantzus Saxoniæ lib. 11. c. 7.

Eadem tempestate emerit, & ista Congregatio hominum, virorum ac mulierum, cuis meminit San. Antonius. Archiepiscopus Florentinus. Venerabilis, at, vita quidam Manfredus nomine, Vercellensis, Religiosus Ordinis Prædicatorum erat peritus & timens Deum. Hic prædicans in partibus Lombardia, nescio quo ductus spiritu, annuntiabat populus propinquum Antichristi aduentum: & quasi tempore suo esset futurus, inducebat ad hoc suas rationes ex Scripturis, præcipue Apocalypsi. Ex terrore huius doctriæ experimentis horribilia quæ facturus sit cum venerit Antichristus, (in quo omnes concordant) multi vtriusque sexus conuentes seculi iuvenes & virgines, senes cum iunioribus, habitum sub eo, repererunt tertij Ordinis, se de poenitentia Beati Dominici, ita vt transcendenter numerum quadragesimorum, marces centrum, scimina trecenta & supra. Hi in communi viuebant, separatis viri à mulieribus, de labore manuum suarum in sudore suo panem quarentes, non omisssis diuinis officiis, & frequentantes confessionem & communionem; in summa honestate & charitate conuerentes: omni possessione & redditibus omnino carentes. Omnes Lombardi erant, & simplices. Profecti Bononiæ cum patre Manfredo, Martin. Pontifice postea Florentæ conuenerant. Conabatur Martinus, existimans genus illud periculorum posse scandala generare, congregationem illam dissoluere: eum iubebat singulos ad propria redire. Sed non potuit: ita omnibus illis ad Manfredum spiritualiter affectis, vt nulla ratione ab eo auelli potuerint. Redolebat præterea eorum conuersatio in conspectu laicorum, vt ab omnibus molestiis defendarentur: eo quod in arctissimo vietu, honestissime & alacriter Deo inferirent. Et quamquam Martinus prohiberet, eis elemosinas dari: vt in patriam & ad suos redire compelleret: tamen ne mo Pontifici imperanter ea in re obtuperabat, compassione & deuotione populi erga illos feruente. Examinari etiam fecit Martinus illum Manfredum. Sed nec in eo, nec in illa congregacione aliquid reprehensione dignum repertum est. Pontificis in Vrbem Romanam reducem, fecuta est illa ipsa congregatio, quam item Manfredus laetè doctrina frequentis nutriebat, & cum tanto rigore discipline regebat, vt pro minimis etiam contentionibus in vincula seu cippis coniceret. Maior pars eorum Romam, in Da, breui obdormivit. Residuus uivebat in magnis vita angustiis. Aliqua ex eis vexabantur à dæmoniis. Aliquis Iuniorib. apparebat spiritus in vestibus albis vt Angeli lucis: si tamē globuli precorij illis Mantuanum incursionem fecit. Litteris autem quas

ostenderentur, disparebant. Aliqui sperabant Manfredum Pontificem futurum, & Antichristum venturum. Sed nihil horum euenit, & Manfredus, nimis aliquando visionibus illarum credulus, Romæ temporibus Eugenij Papæ in Dn. quievit, in Conuenio Mineris sepultus. Bernard. Senensis contra illum aliquando concionatus est: & Manfredus vicinus contra Bernardum, in aliquibus doctrina sua illum suffigillans. Desuncto Manfredo, diuīs sunt milites in duas partes, quæ & paulatim desecerunt per mortem, & aliquæ in spiritu. & quæ expectauerant, non videbunt, nec illum Papam, nec Antichristum. s. Anton. tit. 22. 7. §. 8.

A N N O C H R I S T I 1427.

Martini Papæ Quinti Sigismundi Regis Romanor. Anno 10. Anno 17.

Philippi Ducis Mediolanensis apud Brixiam coactis copiis, Venetorum etiam & sociorum; consliterat exercitus, superiore anno, quemadmodum dixi, contra Ducem conscriptus. Is postea quæ neq; detulerit neq; repellere potuerit, miserat Martin. Papafumum virum & præstantissimum S. Crucis Cardinal. Nicolaum Albergatum, qui dissidentes ad pacem adduceret. Rem ad Kalend. Ianuarij huius anni proprie modum confectam, Philippi Ducis subita mutatio discutit. Enimvero, cum Carmaniola & Cardi. Legatus, ad oppidum & arcu agri Brixiani, atq; in primis ad Brixia viris possessionem, Venetis ex pacto constitutam, iuissent, re infecta redierunt. Et quidem Nicolaum, Brixiam, ramo olius prælato introeūtem, Episcopus, Clerus, Magistratus & populus, qui vsq; ad riuam Mellam cum cruci, & vexillis, gratias Deo solemnibus hymnis decantatis agens, obuiam prodit, summo honore exceptit, tamen cum is in agrum inde Brixianum exiit, vt ē castra ipsa viri apposita, quæ à Philippi custodibus tenebantur. Venetis Magistratibus, præsentibus tradi iuberet, oēs præclusis portis inuenit, asserentes se neq; Venetos, neque eorum amicos intra oppida recepturos. Quod vt Nicola⁹ vidit, vehementer permotus, reuerti ad Philipp. voluit: sed Venetorū Praefecti prohibuerunt, qui rem nō verbis sed armis decernendam dixerunt, atq; ad singula quæ resistebant oppida, deinceps Senatus auctoritate exercitum adduxerunt. Ita Nicola⁹ ad reddēdā impedita legationis ratione, p̄gress⁹ est.

Tanta Philippi mutationis causam fuisse creditum est, factas sibi occulere, de quib. tamen Veneti exploratum habuerint, ab Amedeo Duce Sabaudia pacis & fœderationis secum incūda pollicitationes. Monile tū eum magis, credit F. Blondus, Mediolanum voces, qui probrum esse Duci persuadent, Brixianum prædictione interceptam deservere, ac præterea non ignobilem Mediolanens principatus partem, hosti ad totius Lombardia dominatione aspiranti grantibus, & simplices. Profecti Bononiæ cum patre Manfredo, Martin. Pontifice postea Florentæ conuenerant. Conabatur Martinus, existimans genus illud periculorum posse scandala generare, congregationem illam dissoluere: eum iubebat singulos ad propria redire. Sed non potuit: ita omnibus illis ad Manfredum spiritualiter affectis, vt nulla ratione ab eo auelli potuerint. Redolebat præterea eorum conuersatio in conspectu laicorum, vt ab omnibus molestiis defendarentur: eo quod in arctissimo vietu, honestissime & alacriter Deo inferirent. Et quamquam Martinus prohiberet, eis elemosinas dari: vt in patriam & ad suos redire compelleret: tamen ne mo Pontifici imperanter ea in re obtuperabat, compassione & deuotione populi erga illos feruente. Examinari etiam fecit Martinus illum Manfredum. Sed nec in eo, nec in illa congregacione aliquid reprehensione dignum repertum est. Pontificis in Vrbem Romanam reducem, fecuta est illa ipsa congregatio, quam item Manfredus laetè doctrina frequentis nutriebat, & cum tanto rigore discipline regebat, vt pro minimis etiam contentionibus in vincula seu cippis coniceret. Maior pars eorum Romam, in Da, breui obdormivit. Residuus uivebat in magnis vita angustiis. Aliqua ex eis vexabantur à dæmoniis. Aliquis Iuniorib. apparebat spiritus in vestibus albis vt Angeli lucis: si tamē globuli precorij illis Mantuanum incursionem fecit. Litteris autem quas

II. Philippi mutationis causæ.

I. Philippi mutationis causæ.

Cardina-

Bellum v.
trinque in
stauratur.Philippi
copiae ex.
ax.III.
Card. Al-
bergat. a
Pont. iterū
Legatus
pro cō-
cordia desti-
natur.

Cardinalis Legatus Brixia agit discedens ad Venetos de-
derat, in Senatu lectis, conciti ira Veneti, bellum priore
maius accuratiusq; constituerunt gerere. Quod vero pacis
fēdere, apud Ferrariam primum iecto, non paucas dimis-
erant copias, quas Philippus mērcēde coriduxerat, nouos
conquerire milites ducebantq; & quōd retinerat, nu-
mero ex Carmatiola fēcēta diffinito augere, prima cur-
ra fuit. Impetum postea in Maſtuanum agrum à Philip-
pensibus factū audiētēs, cōsulto palam factō dēcre-
runt Philippī bello omnibus viriū conatibus perse-
quendū. Reuocati in illud Florentini & si pacē fessi o-
prabant, prima securi sunt fēdēra. Amadeus autem Sabau-
dienſis Dux, & si elapo tempore, nihil gesserat mēmoratu-
dignum, renouando huic bello intentius promisit incum-
bere. Eius duxū Montisferrati Marchio, noua cum Vene-
tiis contra Philippum accepit fēdēra. Alèxandriam Ci-
uitatem sibi vicinam, pro se pāctū retinere, si quando illā
Philipp. amissit. Orlandus item Palauicinus, cui plūtima
effēt in Cremonensis, Placentinis & Parmenībus ca-
stella, Venetorū fēdēra securis est: & Genitūbus extor-
tes, Thoma Fregoso ad vetustam Reipubl. administratio-
nei aspirante auctore, bellum, quod, marciū Alfonsi
Aragonum Regis auxilio destituti, terra continuo gesse-
rant, folio acutis gerere promiserunt. Tantis tamen cir-
cumdati implicitusq; bellis Philippus, triplici expedi-
tione primus laceſſe hostem ceperit. Pugnatum est ter,
hoc anno. Ad Gotholengum Brixianorum castellum, &
ad Stūmū Cremonensis vicum, dubio vtrīmq; Marte-
discēsum est. Apud Macloidum tertia pugna commissa,
Philippi copiae superatae, magna strages edita, caput Caro-
lus Malateſta copiarum Imperator, & cum eo equitum pe-
ditumq; circiter viii. m. impedimenta omnia direpta. Tan-
ta clades fuisse dicitur, vt si Carmaniola captiuos retinere,
cursuq; victoria ſequi voluifet, Philippum Principatu-
eicere haud magno negotio potuifet.

Hac clade Philipps accepta, continuo dedit operam
ad exercitū atmis equisq; celeriter instaurandum, dein-
de ad alienam opem sibi configiendum ratus, ad Sigismundū
Regem Romanorum in Germaniam rogatum auxilia
Oratores misit: ac præterea, cum Sigismundū bello
Hufisticū implicatus, sibi non poſe quicquam aduersus
Venetos polliceri intellexit, Martinum Pontificem, iam
non per Legatos, sed occulte incepillavit, vt velut ipse
sua sponte de pace cum Venetis & Florentinis agere per-
geret, Nicolausq; Cardinalem totius controvēſie iam
lidentem, reuerti uber. Martinus autem, statim argū ac-
cepit, Venetos, omnia Brixiana caſtra, Philippo frusta
reſſentē eti pūſile, Albergatum Legatum qui de concordia
ageret, iterum destinavit. Is autem 18. Kal. Septembr. Bo-
noniam ſe retulit: deinde post triduum Mediolanum ad
Philippum accedit: ac iterum Ferraria ad partes audiendas
confedit, totosq; ſeptem menses discordis ſubmouendis
incabuit. Non effugit ab illis prāliis, Carmaniola, apud
Venetos in ſuptionem proditionis: quod & Carolus Ma-
lateſtam. & captos bello equites, omnes fere nobiliores &
bello aptos dimiſiſet, & cunctando prædæ partendae va-
caslet, neq; Præfectos fugientes inſecutus eſſet, neq; e-
ſtigio parta victoria caſtra, Cremonam verius mouiſet.
Tanius enim timor occupauerat omnes, tanta rerum de-
ſperatio animis hominum inerat, tanta victoria fana veris
falla adiiciens increbuerat, vt procuſdubio omnes ferme
in ditionem Venetorum venturi fuissent omni ſpe melio-
ris fortunæ p̄cīa. Poterat procuſdubio obſidere Cre-
monam, pōte Adduano nullo reſtente iungere, & popu-
lariſ agiſ Mediolanum vſq; arma proferre. Nam & A-
mēdeus Sabaudia Dux, & Marchio Montisferrati aliquip.
denuo duximus excitando, vt hereticos ipsos qui Deitum postpo-
to, Ecclesia, Monasteria, & alia pia loca Apostolorum, Martyrum &
Confessorum ſanguine dedicata, eorumq; imagines concremant &
evertunt, ac fidem Catholicam in Germania, & alibi confundere
quod Venetis præbuit ſuptionem immutari animi pro-
ditorisq; Carmaniolæ. In hoc bello eniuit præcipue virtus
Franci Sfortiæ, qui non contemnandas copias Philippo
Duci aduixerat. Pagis lib. 6. de reb. Florent. Sigoni. in vita Nicol.
Albergat. 10. S. Anton. tit. 22. c. 8. f. 11. Simoneta de rebus gefis
Sfortiæ lib. 2. Blondus decad. 3. lib. 3. Sabellius Ennead. 10. lib. 2.

Non poterat, quemadmodum cupiebat Sigism. Cæſar o-
pem ferre Philippo, bello Hufisticō, quin & Turcico diſtri-
ctus. Hoc enim anno, hæretici Bohemii in Moravia, Sile-
ſiamq; duxerant: neq; vlli ſexti, atati, ordinis pepercerant,
omnia rapinis, cædib, & iricendiis fœdantes. Inde dīgrediſſi,
Miſiniam, Lufatiām q; invaderet, & oppidum Brux obfe-
de. Lubanam præterea Vrbē expugnauerunt, inq; ea in-
gentē in Catholicorum numerū peremerunt. Ibi Paſtor
Ecclesiæ de eminentiori loco hortabatur: Cives, vt pro
Christi honore fortiter dēceſſarent: pollicitis Regnum
Cœlorum iis, qui p̄to Fide Orthodoxa ab hæreticis inter-
ſicerentur. Illautem improbi non ferentes libertatē ſacer-
dotis, captiū & quattuor equis alligatum, iſsq; in diuersum
actis crudelissime dīſcipserunt. Clerus omnis in ecclesiis
ſe recipiens, implorans auxilium Deipara Virginis, Salve
Regina ſonoris vōcibus decantabat. Inter orandum adſue-
runt cū cruentis hostes gladiis, & ſacerdotes in primis con-
foderunt, raptos pueros diſſecuerunt medios, templū pro-
fanarunt, cadaueribus atq; cruore omnia tepleuerunt: &
exinde exiliēt alias Ecclesiis incenderunt, Monasteria
ſubuerterunt, Monachos & ſacerdotes trucidarū, annis fe-
mininas ac virgines Deo ſacratas obuerunt, puellas, iuno-
refq; ſeminas ad libidinem referuerunt. Ea Vrbē ferro &
igne conſumpta, in aliā nomine Golbergam conuerſi,
ſimili ſtrage ac ſeuſia illam perdidērunt. Infelix tragedia
ſubuerſatum Vrbium omnē exſuperat fidem: neq; aut lingua,
aut calamus ſufficit, teralem ſeuſitiam crudelium hæ-
reticorum explicare. Paruulos vna cū matrib. perimebant.
Incredibile memoratū, quo furore in Monasteria, & viroſ
Sacratos bacchati ſunt. In ſola Morauiā, per vnam hanc æ-
ſtatem deceim Vrbes Muratas ſubuerterunt: & ſe Christianos
deceitū, circumciterū. m. impedimenta omnia direpta. Tan-
ta clades fuisse dicitur, vt ſi Carmaniola captiuos retinere,
cursuq; victoria ſequi voluifet, Philippum Principatu-
eicere haud magno negotio potuifet.

Contra hos, Sigism. Cæſar auxilium à Martin. Pontifice
implorauit. Is vero, Henr. Episcopum Vintoniensi tituli S.
Eusebij prebiterum Cardinal. Legatum in Germaniam,
Hungariam, & Bohemiam destinavit, bello ſacro indicen-
do. Quid hæretici per id temporis patrauerint, quidue à
Christi ſidelibat ad hostes. Fidei extirpandos Martin. vo-
luerunt, ſolit ex literis Pontificis cognoscere. Ita habent.
Martinus Episcopus ſeruus ſeruorum Dei, dilecto filio
Henrico titulo Sancti Eusebij prebitero Cardinali, in v-
niuersa Germania, ac Hungaria & Bohemia Regnis Apo-
ſtolicæ Sedis Legato, ſalutem & Apoſtolicam benedictio-
nem.

Saluatoris omnium Domini, qui ſepro redēptione Dominici gregis, vt illum ſue hæreditatis partē pafceret, in p̄fum immolarū
non abruſt, vices, licei immerti gerentes in terris, circa eū ſedem gregis
excubias, vt in ſaluatoris noſtri exarēdēſons beneplacitus ad celeſtē ſlōgl̄am euocetur, vigiliū vacuam aſſidū: & p̄ſertim nere-
probōrum & hæreticorum ad precipita queq; trahentium inſania di-
ſentis ſue maligritatis & vefitatis laqueis in confitilem. Dei tunica
ſe ſe redunt, quig ſalſis & vefanis dogmatibus, & dannatis errori-
bus, heretiq; ſenioris Orthodoxam fidem euertere molientes, vni-
uerſum Regnum Bohemia, & partes illi conterminas inſerunt: ac
cipientes eorum temeritatē quantum cum Dn. poſſimus obuiare,
ſideles militē Christi pugiles, athletas viuifica Crucis qua nos ad
damnationē redemit characlē inſignitos, contra prefatos hereticos
denuo duximus excitando, vt hereticos ipsos qui Deitum poſtpo-
to, Ecclesia, Monasteria, & alia pia loca Apostolorum, Martyrum &
Confessorum ſanguine dedicata, eorumq; imagines concremant &
evertunt, ac fidem Catholicam in Germania, & alibi confundere
quod Venetis præbuit ſuptionem immutari animi pro-
ditorisq; Carmaniolæ. In hoc bello eniuit præcipue virtus
Franci Sfortiæ, qui non contemnandas copias Philippo
Duci aduixerat. Pagis lib. 6. de reb. Florent. Sigoni. in vita Nicol.
Albergat. 10. S. Anton. tit. 22. c. 8. f. 11. Simoneta de rebus gefis
Sfortiæ lib. 2. Blondus decad. 3. lib. 3. Sabellius Ennead. 10. lib. 2.

ſalubri

IV.
Fidelis
Hufſitū
ſeuſitū.

ſalubri reductione ad gremium ſancta matrē Ecclesiæ paternā ſolli-
cuine vigilantes, vt quandoque ad cor reuerti ab huicmodi reſpi-
ſcant erroribus, quib; gregem ipſum ſeducere & inficere molinuntur,
& ſi forſan in eorū obſtinatione perſeuerare voluerint, dummodo huicmodi

Te ad vniuersam Germaniam, ac Hungarię & Bohemiam Regna, ſibi plena poſteſtati legati de Latere officium committendo, de fra-
trum noſtrorum conſilio, tanquam pacis Angelum prouidimus deſti-
nandum, proue in aliis noſtris literis deſuper conſectis plenus con-
tineat.

Nos igitur cupientes, vt huicmodi legationis officium ad laudem
& gloriam diuinū nominis, ac pacem & ſalutem fideliū animarū
eo faciliter exquirat, quo ampliori fuerit autoritate preditus, dire-
ctis in celum oculis ad illū cuius res agitur, diuinam & humanū
preſidium inuocantes, vt huicmodi adiuti prefidiū, eorūdem hæ-
reticorum temeritatē, niſi ſe ad Christum conuerterint, coercere &
comprimere valeamus, chariſmos in Christo filios noſtrō Reges, ac
diellos filios Duxes, Marchionis, Principes, Barones, Comites, Ca-
pitaneos, Magistratus, & quolibet alios officiales, eorumque loca re-
tinentes, communates quoque ac vniuerſitates, ciuitatum, terrarum,
oppidorum, caſtrorum, villarum, & aliorum quorūcunque loco-
rum, catērosque Christiani nomini ſelotes, ſtatū, dignitatis, & re-
ligionis ſtūliber, vlibet per Angliam, & in locū quib;libet conſiſ-
tutoris, rogamus, requiriſſim, & hortamur, ac per aperſionem ſan-
guinis omnium gloriosissimi redemptoris paternū affliſtibus obſer-
vamus, in ſuorum remiſſionem peccatum in eis ſuadentes, vt ad V Vic-
cleffistarum, Huſitārum, & aliorum hæreticorum prefatorum ſub-
verſionem & exterminium, ac ad impendandum tibi contra eos pro-
futura ſuſſagia, quibus tam ſalutari ſe negotiū perſecutio adiuuat,
potenter atque viriliter ſe accingant, quos ſpiritualibus donis, indul-
gentiis videlicet & peccatorum ſuorum remiſſionibus, de ipſorum fra-
trum conſilio prouidimus mittendos. Quocirca circumſpectioni tua
per Apoſtolicā ſcripta committimus & mandamus, quatenus ſuper
te, vel vñerabiles Fratres noſtri, Patriarchas, Archiepiscopos, & E-
piscopos, ac diellos filios Elec̄tos, Administratores, Abbates, Priorēs,
alioſque Ecclefjarum & Monasteriorum Prelatos, & catēros Chri-
ſtiane religionis professe, vlibet per Germaniam, & alibi reſiden-
tes, quos tibi in coadiutores ſuper hi duxeris eligendos, quos per te, vel
deputandoſ a te, contra hæreticos ipſos exercitum convocari, vel ex-
peditionem, aut quamvis aliam ordinationem ſeri contigerit, ad pre-
missum tam ſalutare negotium perſequendum, veluti pracones fortes,
exaltando in ipſo Crucis nomine voces vſtris in ſingulis ciuitibus
& diocēſibus, terra, caſtris, villa, & locis Anglii quib;libet, vbi
congrue proſpexerit, vel proſpexerint, iuxta datam tibi & illis à Deo
prudentiam, quibusq; Christi ſidelibus ad id audiendum conflu-
tibus, quibus vere penitentia & confeſſio, ut incendiarii, vel
ſacrilegi ſuiderint, debilitate ab ſolutione beneficium impendere, & ini-
gere penitentiam ſalutarem, etiam ſuicmodi peccata etiam grandia
& enormia ſent, propter que dicta ſedē eſſet merito conſulenda, li-
bere & licite valeas authoritate predicta, tenore preſentum indu-
genſi. Verum quia difficile videſeretur preſentes literas ſingulis exhibi-
cunt, verbum quod cu huicmodi literarum tranſumptum, propria
notarii publici manu conſectum, euoque ſigillo impendiens manum,
per ſenioriſ ſenioriſ, & alioſque elegerit, catho-
lici ſacerdotes, ſtudentes & procurent, illudque ſidelibus ipſis id deuote
ſuſcipere volentibus, tuis ac ipſorum eligendorum exhortationibus, ac
opportuni monitionibus premit, vt cum debita reverentia tam glo-
riofum ſignum recipiant, idque contra peruerſa molimina, & con-
tra eorū hæreticorum ſuicordibus impriment, & negotiū hu-
icmodi ſidelibus & feruentibus animis perſequantur, eadem autho-
ritate concedas, & ipſi eligendi concedante, eorumque humeris affigat
pariter & affigant.

Nos enim ab intiſis noſtri preordiſis afflantes, vt totiori in-
noſcat, quanta mentis noſtra amaritudine ſuſlinemus, contra gre-
gem Christi talia perpetrantes, tantisque inſolentis & facinoribus
quantum cum Deo poſſimus obtinet. Et vt fideles ipſi ad eo ſer-
uentur animentur, quo vberiore gratiam exinde ſe noſerint per-
ceptruros, de omnipotenti Dei misericordia, & beatorum Petri & Pauli
Apoſtolorum eius authoritate conſiſt. illa, quam dedit nobis Deus
ligandi atque ſoluendi poſteſtatem, eisdem ſidelibus, qui Crucis eius-
dem ſigillo ſcupto, per illud tempus, quod per te vel alium in huic-
modi predicatione eis duxeris, prefigidum, & quoties pro extirpa-
tione heretum ad te veniendo, vel quo fideles ipſos contra eosdem hæ-
reticos accedendo tranſiſeris, contra illos prefato exercitu in per-
sonis propriis interfuerint, & expenſis quilibet re inihi interfuerint, ſine
ſtrada iter arripiuerint, ſi in ipſo itinere fuerint vita ſunt, plenam
ſuorum peccatum, de quibus corde contrari, & eis confeſſi ſuuerint,
veniā in impunitum, & in retribuione inſuſorū ſalutē aterna pol-
licemur augmentum, eis vero, qui non in personis propriis illuc acceſ-
ſerint, ſed ipſorum duntaxat expenſis, inexta ſuorum facultatum
qualitatem & exigentiam, idoneos deſtinauerint bellatores, ac il-

le, qui licet alienis expenſis, proprio tamen adierint in personis, ple-
nam ſuorum concedimus veniam peccatorum.
Ceterum vero iis qui in propriis personis intereffe, & propter in-
opiam ſuū expenſis alios deſtinare nequaerint, dummodo huicmodi
durante perſecutione negozi, in ieiunis & orationibus perſeuerent,
ſuppliciter exorando, quod altissimus dignetur ipſis fideliū de per-
uerſis hæreticis victoriā concedere, ſexaginta dies de iniunctis eis pa-
reūtis mifericorditer relaxamus. Huicmodi quoque remiſſionis
volumen & condeſimus eſſe participe, iuxta quantitatē ſubſidii, &
deuotionis affectum, eos omnes, qui durantibus expeditione & exer-
citū ſupradictū, pro huicmodi conſumatione negoti congruē
miſtrauerint, & circa illud auxiliā & conſilium impenderint op-
portuna. Vniverſoſpræterea & singulos, quos eodem ſigno crucis mu-
niri contigerit (vt prefert) illo priuilegio, illaque immunitate ge-
dere decernimus, que cruce ſignat, pro terra ſancta ſubſidio, in ge-
nerali Concilio ſunt conſeſſa: eorumque perſonas, nec non familiām,
res, & bona, ſub beati Petri & Apoſtolicā ſedī, atque noſtra prote-
ctione permanere debere. Statuentes inſuper, vt bona prediſta ex-
tunc, donec decorum rediſt, vel obitū certiſſime conſittere, integrā
maneat & quieta. Illorū vero Archiepiscopos, Episcopos, nec non Ar-
chidiacoſi, & alii ſuperores, eorumque officiales, ipſos ac huicmodi
bona authoritate prædicti, etiā ſeueantur, non permittendo eos contra huic-
modi ſtatiū tenorem ab aliquibus indebito moleſtari. moleſtato-
res, & contradictores quoq;libet, & rebelleſ, per censuram Ecclesiastici-
cam, & alia iuri ſuſſagia, appellatione poſtpoſta compenſendo, in-
uocando etiā ad hoc ſi opus fuerit auxilium brachii ſecularis. Non
obſtan, ſi aliquibus communiter vel diuīſim à diuī ſede ſit indu-
tum, quod interdicti ſuſpendi, vel excommunicari non poſſent per li-
teras Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad
verbū de induito huicmodi mentionem.

Caterum vt ipſus viuifica crucis ſigno munit, eo faciliter reddan-
tur huicmodi remiſſionum & indulgentiarum participe, quo ſelli-
beris eximere poſſe conſpexerint ab onere delictorum, tibi, & eisdem
Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Elec̄tos, Administratores, Abba-
tes, Priorēs, alioſque Ecclefjarum & Monasteriorum Prelatos, & catēros Chri-
ſtiane religionis professe, vlibet per Germaniam, & alibi reſiden-
tes, quos tibi in coadiutores ſuper hi duxeris eligendos, quos per te, vel
deputandoſ a te, contra hereticos ipſos exercitum convocari, vel ex-
peditionem, aut quamvis aliam ordinationem ſeri contigerit, etiam ſuicmodi
volentibus, etiam ſuicmodi peccata etiam ſuicmodi peccata etiam ſuicmodi
peccata etiam ſuicmodi peccata etiam ſuicmodi peccata etiam ſuicmodi
peccata etiam ſuicmodi peccata etiam ſuicmodi peccata etiam ſuicmodi

dicitur Dominum Cardinalem nobis commissum publicare, & reue-
renter exequi, ut tenemur, vobis coniunctum & diuinum committimus
& mandamus, in virtute sancte obedientie firmaveris in iungendo, qua-
tenus literas ipsas Apostolicas, & plenum effectum earundem, in Ec-
clesia nostra cathedrali, villisque & locis aliis nostris diaecesis, ac in
Synodi, & Capitulo, clericis congregationibus, coram clero & po-
pulo specialiter ad hoc vocatis, clare, distincte, & aperte, in vulgari,
cum exhortationibus deoitis & inductionibus, diebus Dominicis &
festiis, receptionem vestram presentium proxime immediate sequen-
tibus, publicetis, & sic faciatis ab aliis publicari. Intimantes eisdem
clero & populo, ac Christifidelibus nostris diaecesis quibusque, quod
nos autoritate Apostolica, nobis ut prefertur commissa, certos ordi-
nauimus & deputauimus, prout tenore presentium ordinamus &
deputamus, predicatores & confessores in locis diversis nostris diaecesis,
videlicet duclos in Christo filios, fratres Iacobum Groue, & Thomam
Ashe, monachos Ecclesie nostra Cantuarie, in Ecclesia & ciuitate no-
stra Cantuarie, fratrem Ioannem VVotton Priorem Doverie, apud
Douvres, magistrum Mattheum Ashton legum Doctorem, apud
VVingham, magistrum Thomam Moome in Decretu Lientinatum,
apud Dole, & Sandwicum, ac illas partes, & magistros, Ioannem
Gorsich Baccalaureum in Theologia, Vicarium Ecclesie de VVro-
tham, ac Ioannem Botle in legibus Baccalaureum, apud Maydefon,
& in illis partibus, magistrum Ioannem VVarrere legum Doctorem,
Restorem Ecclesie beate Marie in Marisco & Romeney, ac magis-
trum VValterum Adam in legibus Baccalaureum Restorem Ecclesie
parochiale de Aldington, & dominum VVilhelmu Lote vicari-
um de Lyde, ibidem, & pro partibus illis, quos ad hoc tam in mu-
nere sufficiens, quam in scientia idoneos, pro populo nostra diaecesis
reputamus, quietiam predicatores verbum Crucis salutiferum, &
ipsius admirabile signum, cunctis Christifidelibus insinuabunt, propo-
nent, & publice predicabunt, iporumque confessiones audient, eosq;
appeciat curiam absoluunt, & signum sancte Crucis biusmodi omni-
bus & singulis suscipere voluntibus concedent, & ipsorum humeris
affigunt, iuxta & secundum formam & effectum informationum,
instructionum, & articulorum prefati domini Cardinalia mature
in hac parte digestorum, quos vobis transmittimus presentibus alli-
gatos, adquæ omnia & singula faciendum, & exercendum, prefatu
Predicatoribus & Confessoribus duisim vel coniunctum, ut prefer-
tur, autoritate qua supra, plenam commitimus in Domino potes-
tatem, abolitionibus ramen omnium & singulorum Crucis signato-
rum, in casibus grauibus, propter quos sedes Apostolica foret consu-
lenda, prefatio domino Cardinali specialiter referatur.

Volumus insuper, & auctoritate supradicta mandamus, quod sin-
guli predicatores & confessores superius nominati & deputati, in re-
fris manibus corporalia presentiumenta, quod ipsi que sibi com-
mittuntur in premis, iuste, bene, & fideliiter exequantur, iuxta &
secundum informationes & instructiones superius nominatas. Si qui
vero fuerint, qui huiusmodi sancte Crucis signum à nobis efficerent
recipere, ad nostram accedant presentiam, qui semper paraueri-
mus, per Dei gratiam, in persona propria, cum toris animi deuotione,
totum id eis, quod nobis auctoritate sua supra committitur, impartiri.

Dicitur insuper predicatoribus & confessoribus, nostra pro parte vo-
bu exponere mandamus, quod ipsorum singuli, nomina singulorum
per ipsos, & eorum quemlibet Crucis signatorum, redigi faciant in
scriptoram. Moneant etiam iudem predicatores & confessores Crucis
signatos huiusmodi quoque, quod ante ipsi spiam suscepitam
Anglia iurisdictionem, ac præter Crucis prædicationem, Synodum totis sex mensibus totius cleri Anglicani cele-
brauit, inque ea magna contra Wicclefistas statuta perse-
cutio fuit, ab Wilhelmo Linwood officiali Curiae Can-
tuariensis de Arcibus, Thoma Bronge vicario Archiepi-
scopi generali, atque Thoma Beckington Decano de Ar-
cibus, certa quadam via, iurisque formula descripta, qua
in Wicclefianos & reliquos hereticos foret procedendū.
Author Antiquatum Ecclesiæ Britannæ. Diuina, seruum Braban-
tarum lib. 1. 8.

Duo quarebat Martinus pontifex, quando sacram bel-
lum indicebat; vnum est, ut haereticorum rabiem, in sacra-
tas res & personas bacchantium reprimeret; alterum ut prin-
cipium Christianorum odia, si illos ad piam expeditionem
excusaret, &arma que in se mutuo verterant, in hostes Fi-
dei auertiret, extingueret. Enimvero, si aliquando, certe
hoc anno feralibus odiis inter principes Catholicos, fere
in omnibus Regnis Europæis certabatur.

In Gallia, Franci & Angli de Regni possessione cōtem-
debant. Hi Carolum VII. domi Regem natum, propagu-
abant, Angli, Henricum suum puerum, Galli Regem obtru-
debat. Ioannis Bedfordia, Philippus Burgundia, & Ioan-
nes Britannæ Duxes, fædere apud Ambianum percussi, à
partibus Henrici stabant, multaque tentabant. Lutetia, in

poteſta-

priore viuente marito, quod iam aliquoties diximus, con-
iugem sibi aſciuerat: & controvæſia Romæ apud sedem
Apostolicam necdum decisa, bullas adulterinas variis in
locis affixerat, continentes, connubium Brabantii Ducis ac
Iacobi à Martino pontifice rescissum. Amplissimas po-
ſeffiones, quas nomine dotis Iacobi fecum ferebat, Hum-
fridus appetebat, illudq; cum ea coniugium ratum esse cu-
piebat. Itud porro, cum inter Humfridum & illam ipsam
Iacobam, Marinus, referentibus Virsino ac Veneto cardinalibus iudicibus, diremisset, & Iacobam in manus Sabaudie Ducis custodie tradendam decreuisset, Humfridum grauiter offendit. Ergo, ut vindictam de summo pontifice
lumeret, tragædiam istam temerario aſciuſ excitauit. Ri-
chardum Cadravum procuratorem Regium subornauit,
qui coram se Regis minoris Curatore, & Eliensi, Bathoniensi, atq; Noruicensi Episcopis, nec non coram Staffordia & Huntingdonie comitibus, & Waltero Hungerford
Theſaurario, ac Radulpho Cromwel barone Regis con-
ſiliaris, praefentibus, ab omnibus (quemadmodum ille ex-
primebat) iniuriis, grauaminibus, & præiudicis, per po-
nitionem, aut Romanam Curiam, in Regem, atque Regnum
illatis, seu inferendis, ad proximum generale Concilium
prouocaret. Itaque simulatque compertu est, cardinalem,
irrequisito Rego, & curatore Regio, potestate & insignia
legationis suscepisse, procurator appellationem ab eo atq;
pontifice ad Concilium, in scriptis, temere interposuit, in
qua non minus præfaſte, quam impie exprefſit, quod nul-
lus Apostolicæ fideis legatus venire debet in Regnum Re-
gis Anglie, aut alias suas terras, & dominia, niſi ad Regis
Anglia pro tempore existentis, vocationem, petitionem, requiſitionem, ſeu rogarum. Si quid autem cardinalis, non
tanquam legatus, ſed tanquam cardinalis, dicere, aperiſſe,
aut proponere à pontifice Regi vellet, ſibi licet. In qui-
bus rex catenus ei subueniret, quatenus id iuribus & priuilegiis ſue Regie corona, atque inclity ſui Regni Angliae
poſſit efficeret. Hac appellatione ex ſcripto recitata, car-
dinalis legatus, in praefenti superiori nominatoruſ praefulsum
& procerum, ut aliquid temporis daret, fertur dixiſe: quod
non fuerit, nec sit, neque foret ſue intentionis, per ingreſ-
ſum ſuum in Angliam, neque per aliqua per eum ſacta, ſeu
facienda, dicta, ſeu dicenda, legatina potestate quam
ſuſcepferat ſine permifſu Regio exercere, nec iuribus, priuilegiis,
libertaribus, aut confuetudinibus Regis atq; Regni
in aliquo derogare, aut contrauenire, ſed eadem omnia &
singula conſeruare, defendere, manutenere, atque robo-
rare. Praefructus ſicilicet Humfridus viam ſchismati Anglicano, cuius ea intentio fuit in primis, ne supremus Paſtor
cognosceret vultum pecoris ſui, neue potestatem, quam am-
plissimam à Christo in vniuersam Ecclesiam accepit, exer-
ceret, utque Anglia a ſuo ſupremo capite ſenſim deficeret.
Exercuit tamen cardinalis, eam legatiānam tum temporis in
Anglia iurisdictionem, ac præter Crucis prædicationem,
Synodum totis sex mensibus totius cleri Anglicani cele-
brauit, inque ea magna contra Wicclefistas statuta perse-
cutio fuit, ab Wilhelmo Linwood officiali Curiae Can-
tuariensis de Arcibus, Thoma Bronge vicario Archiepi-
scopi generali, atque Thoma Beckington Decano de Ar-
cibus, certa quadam via, iurisque formula descripta, qua
in Wicclefianos & reliquos hereticos foret procedendū.

Author Antiquatum Ecclesiæ Britannæ. Diuina, seruum Braban-

tarum lib. 1. 8.

tem, & aperte certificari per vestras, & ſic certificari vrieque ve-
ſtrum per ſtas literas parentes harum ſeriem, ac nomina, & cognomi-
na Crucis signatorum huiusmodi, que vos ad predicatoribus & con-
fessoribus prædictis recipere volumus, in schedula literis vestris certifi-
catoris annellenda, decripta continentis authenticis ſigillata. Da-
ta in Munro nostro de Slyndon, prima die mensis Ianuarii, Anno
Domini 1428. & noſtra translatione anno XV.

Has Martini pontificis literas, legationem Henrici car-
dinalis Vintoniensis continentes, Archiepiscopus Can-
thuariensis, totius Anglia primas euulgabat, non obstan-
te, Regis pueri protestatione, aut potius Humfridi Gloceſ-
tria Ducis ſritola interpellatione, ne sine permifſu Regio,
legationis munus in Anglia cardinalis exercebat. Res est.
Humfridus, Iacobam Bauaram Brabantia Ducis nuptam,

poteſte Henricianorum poſita, nutabat. Carolus poteſ-
rat vrbē potiſſi, ſi coniuratorum dolus non fuſſeret deteſetus.
De coniuratione certior factus Bedfordiensis, quos reperit
delicti affines, pœna affecit: ac ſecundum hanc, ex ea re co-
gnito ciuium animo, foleretur accurate que vrbem inuiuit.
Carolus, Crauantum, magno fuorū damno obſedit: duobus
millibus ſuorum in prælio amissis, & quadringtonis ab
hoste captis. Amisit & nō nullas in agro Laudunensi atces,
quas Sarisberiensis recepit: qui etiam Cenomanorū ciui-
tatem opibus & armis opulentissimam, & Fanū Sufanna
per ditionem habuit: ac Mena arce, & oppidis nōnullis,
partim vi, partim pactionibus poſtit. Vbi autem Ioan-
nes Britanniæ Dux, veritus ne Angli Francis vičis, oculum
ſuo quoq; principatiuſ adiiceret, ad Caroluſ defecit, & Ia-
cobus Scotorum rex à Carolo postulatus, eidem auxiliares
copias ſubmiſit, tunc vero fors bellī variavit: maxime quā
do Bedfordiensis, partim noui militum delectus habendi
cauſa, partim curāndi nonnullas ſimultates inter principes
Regi ex iñuidia ortas, in Angliam difſecit. Secutus eſt id
temporis Duxem, & Henricus Vintoniensis Episcopus, ac
diu Eusebius cardinalis, Apoſtolicæ Sedis legatus, qui res
Apoſtolicas ſepe affiliatas, conſilio & opibus iuandatas ma-
xime omnium curauit: nihilq; non egit, vt bellum Gallicum
inter Caroluſ & Henricuſ, ex bono & aequo dirimeretur:
vt has quas ad mutuam perniciem comparauerant vtrumq;
copiaſ, potius vel in haereticos, vel in Turcas Sigismundo
Cæſari infellos mitterent. Nihil impetrare potuit, de ea
pace Regum, cardinalis, vtrisque ad mutuam perniciem in-
tentis. Polydorus lib. 2. 3. Guigninus lib. 10. Aemilius in Carolo VII.
Proxiſ Gallis & Anglis, Belge, Scotti, Dani, & Hispa-
niæ etiam in armis fuere. In Belgio, Philippus Dux Burgun-
die, contra Iacobam Bauaram, eiusq; ſequaces pugnabat.
Scotti & Dani, contra Reges ſuos tumultuabantur, atque
imperium detrectabant. Scotti, Iacobus rex imperabat.
Huic Alexander, Mordaci ex Gubernatoris filius, pari au-
dacia atq; pater obtemperare recufabat, vtq; habet quodrum
prædictio niteretur, latronum manum aduersus Iacobum
contraxerat: non multum diffimili cuenter, à paterno, niſi
quod ille capitul ſupplicio pœnas dedit, Alexander alicubi
deportatus, tandem Regis clementiam non fruſtra implorauit.
Evidem Iacobus, fatis habuit corā magnatibus Re-
gi hominem obiurgasse, quod latrones in terris suis aut
touiferet, aut ſaltem non perſectus fuifet: ac mox blande
rurus appellatum, ne denuo in ſe talia admitteret, abire li-
bere permifit. Difficile curatur, qui criminis trahitatis, ſe-
mel, vel iterū laborauit. Nam Alexander in memor quantum
accepifſet gratia, quod impunitus dimiſſus fuifet, cō-
tumeliam ac infamia captiuitatis Regi injuriaſ aſcribens,
collecta in itinere prædonum magua multitudine, Enuer-
nes Regum oppidum acceſſit, vbi quoniam hoſpitaliter atq;
amicis cum gregi nebulaū ingressus acceptus eſſet, totum
oppidū hostiliter ditripiuit, atq; incendit, arcemq; obſedit:
materiamque inſignis clementia iterum Regi miniftrauit.
In obſide Eruenensi arce, Regiorum aduentū metuens,
in Loquhabrianis diſceſſerat: deinde defertus a ſuis militi-
bus, ac Rege perſequente, in Hebrides iſulas profugerat:
vbi quoniam nūquam laterē poſſet, vbiq; eum perſequenti-
bus iis qui in fide Regis permanerunt, incertus & anceps
quid agendum eſſet, iam confiliū in Hyberniam trahi-
cendi conceperat: iam rufus (quoniam nec illuc tuto ab Regi
apparitoribus elſe poſſet) in meritorum Regia, quam ſe-
mel expertus erat, ſpem aliquam fore (ſi quoniam nondū ve-
niſſet in manus, culpam ſuam confeſſus eam imploraf-
fe) arbitratus, Regem ſupplex adire cogitauerat. Sed com-
municato cum amicis confiliū, tutius viſum erat, aliquem ex
amicis mittere, qui peteret, vt in Hebridibus ſibi permane-
re liceret, ſe iam agnoscere culpam, nō modo poſteriorē,
quæ ob priorem gratiam grauior eſſet, ſed etiam priorem,
que pœnam haud dubie magnam meruerat, ſeq; iam ſen-
tire, quid beneficiū tum à Rege acceperit, quum caſtigatio-
ne diuinxat verborū leui ac paterna accepta dimiſſus fuif-
ſet. Itaq; poſt Magdonaldum, & duodecim ſcelerum eius ſocios ac
miniftri, prolataſ a carcere chlamydes, in quibus faber
calceos ferreos mulieris pedibus affigebat, induſ totum
diem per vrbem circumduci iuſſit, quo maius probrum,
pudorque maior, ſi quis reliquias proſtituti pudoris homi-
nibus erat, inefſet. Hoc iterum, ac tertio item die fecit.
Tum Magdonaldo principi caput perfecari iuſſit, ac in
portam altissimam proponi. Truncum vero corpus coruſ
pabulum in patibulo expoſi. Socios quoque eius in cru-
ce strangulari. Hector Boethius Scotorum his. lib. 17.

Erius porro rex, Danis tunc præterat, bello Wandalico
diſtentus, ne tantum quantū volebat, Sigismundo Cæſari
aduenerat, ac ſe in manus ipſius committeret, tum ea ſe verba
auditurum, nūc fruſtra fieri, quæ quoniam relata Alexandro
effent, non tamē hac in ſe ſpēm reconciliationis omnem
abiiciens, quoniam alio conſugere, vbi tutus eſſet nūquam
poterat; iterum atq; iterū ſempre magis humilibus ac ſup-
plicibus obſecratis precibus, vt vitam modo concederet, a-
mificis rogatim miferat, & cum nullum eorum rex audifer,
ipſe in feſto Pascha captata opportunitye, in fordida veste
Edinburgum ingressus, depositis omnibus vſtibus lineam
duntaxat ſubculam indurus, qua corpus tegebat, ad ſan-
cta Crucis, vbi rex ſacrificari tererat, ad genua cius prouolu-
tus, misericordia ſuam delictorum precatus eſt, eius
in nomine, qui nō de dignatus fuifſer in ſuico de cœli
filio per mortem eius culpam humanā delere, ac qui quo-
tidie per infinitam ſuam mifericordiam gratiam pœnitenti-
bus ac petentibus faciat, & p̄cipue eo Pascha feſto, quo
omne genus hominum mutata vita veniam commiſſorum
obſecrat, & ille qua eſt facilitate, eam largitur. His verbis,
Rex eadem
relapſo i-
terum i-
gnoscit.

Rex acerri-
mus ſe-
cile-
rū vindex.

De quoq;
in ſigni-
patione
poteſta
ſupplicio
affecto.

X.
Scotia tur-
batur.

VIII.
Intentio
Mart. po-
nt. in faci-
belli indi-
ctione.

IX.
Galla in
ſe diuifa.

Annal. Eccl. Tom. 15.

XI.
Bellū inter
Danos &
Vandalic-
cas vrbes.

VVandalicæ
vrbes
tumultuantur.

aduersus haereticos, auxiliorum submiseret. Vrbes Wandalicæ, classem nō continebant, quæ insulas Daniæ Regni invaderet, emiserant. Geminam de eis victoriam hoc anno rex Ericus reportauit, ac præterea prudentia humana vñs, bellum quod illi intulerat, in propria eorum visseera avertit: cum ad communitates vrbium literis datis, Consulares Senatores accinsseret, quod aduersus antiqua fœderas, & promissiones in Regno plurimas, quæ magno essent vribus incremēto & profectui, iniquo ab illis bello premeretur, nisi ipsi suos Consulates ab eo consilio auertentes, & ad leges pacis ac fœderas conuerterentes, cogitatur se, quomodo initiat aliarum nationum mercatoribus, cives omnium vribum Wandalicarum Regno suo excluderet. Non eodem vultu ha litera vbiq; lecta sunt. Lubicenses, quiete. Wismarienses, per earum occasionem tumultuari, cœfulares oratores, qui pridem missi fuerant ad Regem, prodictionis insulantes, proconsulē & consulem, publico iudicio damnarunt, & in foro productos secuti perusterunt, Rostockenses, quum similes ab Rege literas acceptissent, nec haberent eo nomine quod Senatu suo opponerent, occasione tamen eorum cornua in Senatum erigentes, rebus nouandis studierunt, & sexaginta viros euexerunt, qui de publica utilitate agerent cum Senatu. Horum ea fuit opera, vt antiquum vrbis statum repererent, ac ciuibus multas iam restitutas libertates repeterent. Tandem, tandem tantū egerunt, vt quatuor Proconsules exigerint, inq; fugam concescerint. Hamburgenses quoque, & ipsi se comonuerunt, & sexaginta virum consilio excitato, virum consularem Ioannem Cletzzenum gladio publico percusserunt. Sundris item trifis se cōmouit erinnys, nam aliqui sumpta audacia ex literis Regiis, cruentum cōsilium de opprimendo Senatu ineuntes, viros sex consulares intercepserunt, & in vincula ciuica coniecerunt, ac postremo, non rotis, quod temperatum esse vellent, sed gladio trucidarunt. Wismarienses etiam, aliarum ciuitatum sequunt exemplum, veterem Senatum exauthorarunt, & nouum creare concilium. Ita Pragenis illa ante aliquot annos perpetrata in Senatum vrbicum laniens, pernicioſo exemplo transit ad vicinas & remotiores vrbes, vt plebs nō difficile moueretur, ad excutiendū iugum magistratus, & potestatis superioris à Deo instituta. Per hos tumultus, neq; Ericus rex, neque vrbes illæ, neq; prædicatores sacri bellii, potuerunt tantas vires vel mittere, vel cōparare, quanta potuerant colligi, ex numeroſissimis populis Wandalicarum & Danicarum vribi, ad debellandos haereticos, in Bohemia graflantes. *Krantzus Vandal. lib. I. I. I. 12. 13. 14.*

XII.
Graues in
Regno Ca-
stella tur-
bae.

Sed & occidentalia Regna, hoc anno, non absq; tumultu. Henrico principe, Alfonsi Aragonii Regis fratre liberato, res Castellæ amplius exacerbata sunt, tripli ante ambitione cōuulsa, Aluari Lunæ, quem Regis Ioannis potenterem esse diximus, Ioannis, Henrici, Aragoniorum fratrum. Hos proceres alii sequebantur, vt quemq; spes varia, aut beneficiorum memoria incitabat. Aragonis fratribus inter se conciliati, è tribus factionibus gemina facta, Reipublicæ nihilominus extitales. Maxima procerum pars in perniciem Aluari conspiravit, quem in aula, cū paucis, iisq; nouis hominibus, acq; eius beneficio obligatis, superbe, & auare dominari dolebant, nulla militari arte, nullis virtutibus, vna ingenitatem, & assimilatis ad tempus officiis, ad eum à quo magnis beneficiis obstrictus esset, tentiam exilii in Aluarum protulisset. Vbi exacerbatum Regem, & poss Ferdinandū everti satis patuit, iis qui occasionem rei maturanda acriter speculabantur, à Rege Vasconum de multis eximinibus coram Castellæ Rege postulatus est: factiosum hominem esse, perfida cum proceribus cum externis consilia agitasse: sermonis etiam accusavit fidebat; prorsus ut Reginam de turpi amore appellasse, rumor esset, & magni vii affirmarent: vere, an falso, compertum ne tum quidem fuit, & multa ex inuidia crimina affeta, creditaque putamus fuisse. Turiasone, quo Aragonii fratres ante biennium conuenierant, coniurationis in eum inacta semina, tandem ad matuoritatem peruenere, vel tunc maxime, quando Aluarus cohorti prætoria præfectus est. Noua auctorati, par inuidia tunc succedit.

Tunc Castellæ proceres, inter se consiliis atque dolori-

bus communicatis, per literas & nuncios, quo teñtor res esset, magistri militares, Calatravae Ludouicus Gusmanius, Alcantarae Ioannes Sotomaior, Velascus Regio cubiculo præfectus, Ioannes rex Vasconum, Henricus frater, & alii complures fœdus inter se sanctissimo iurecurando, atq; omnibus execrationibus sanxerunt, eosdem amicos, insimilis consue habituros, Regisque auctoritate incolimi datus operam, ne quid detrimenti respublika caperet, pessimis quorundam consiliis atque actionibus perturbata. Id fœdus mense Novembri anni præcedentis auspicate, Orcilla in Mediæ campestris agro isti erat, totius actionis ministro Petro Manrico, quem inquero & ardenti hominem ingenio fuisse huius aetatis monumenta docent. Rei persiccienda opportunitas quarebatur. Tauri Zamoræ Castellæ rex abierat, principio huius anni 1427. Henricus Aragonius imperata prius, dein de negata curiam accedendi facultate, Oceania in vltiorem Castellam moui splendido comitatu stipatis, & cum armis ad omnem casum paratus. Rex Septimanas secesserat. Aragonii fratres, & coniurati proceres Vallisoleti se tenebant. Principes studiis diuini, qui que separati ab aliis suis agitant conuentus. Pauci, quibus otium Republica charius erat, medium personam gerebant, aliena contouersia spectatores magis esse quam participes desiderantes.

Inter discordes, Regi parum auctoritatis erat, præter infamiam ignauiam, quasi beneficiis vix animi compoti. Huic oblatus est à coniuratis libellus, aulae vitia, & Aluari criminationes continens. Postulabant, rationem aliquam inuestigari publica calamitatis procurandæ. Re deliberata, datum iudicis in causa ferme è coniuratis, maris præfectus, Calatrava magister, Petrus Manricus, Ferdinandus Roboreus, obscurus quidem homo, pecuniosus tamen, & fisci rationibus, avarioque Regio præfectus. His cognoscendi facultas cœcessa est de criminibus quæ Aluaro obiiciebantur. Si sententiæ variarent, Benedictini cœnobii præfetus adiunctus, quod maior pars decerneret, id fixum ratumque fore. Illi consilio communicato, pronunciarunt, primum videri, relieto Aluaro, Regi concedendum Cigales, faciendamque potestatem Aragoniis fratribus, ipsum conueniendi: deinde adiecerunt, Aluarum è curia submendum, annuum & semestre exilium fore.

Proh dedecus atq; ignominiam Regis dixerim, an prouincian, an atatis. Eruptum principi, quod est in principatu beatissimum, nihil cogi. Imperatum à subditis; Rex obtinerant, & Cigales abiit. Coniurati, salutatum accessere. Henricus aliquamdiu in genua procumbens, lacrymas etiam poenitentia indices profudit, adeo humanis ingenii parata simulatio est. Aluarus Ayllonem suæ ditionis oppidum se contulit, magna nobilitate prosequente, honoris & præsidii causa. Excepit procerum contentio, ad Regis familiariatem nitentium variis artibus, apud quem tantum gratia posset, vt se, & sua alieno arbitrio manciparet. Ferdinandus Roboreus carceros auctoritatem anteibat, ante proximus Aluaro, & nunc sublato cœnulo validior: prorsus ut simulari valeret, sape ad eum rex & proceres Senatu habendo venitarent: quod nouo & ignobili homini inuidiosum erat, vt saepe in contrarium veritur aulae fauor, nisi modum adhibeas.

Ceperat rex iracuus esse Ferdinandus, quod festinatione præcipite in eum à quo magnis beneficiis obstrictus esset, tentiam exilii in Aluarum protulisset. Vbi exacerbatum Regem, & poss Ferdinandū everti satis patuit, iis qui occasionem rei maturanda acriter speculabantur, à Rege Vasconum de multis eximinibus coram Castellæ Rege postulatus est: factiosum hominem esse, perfida cum proceribus cum externis consilia agitasse: sermonis etiam accusavit fidebat; prorsus ut Reginam de turpi amore appellasse, lugubri animo vñsus est, ex quo Aluarus ab eo fuerat distractus. De eo loquebatur per diem, de eo cogitabant noctibus, mentisque oculis absentes speciem identidem sibi presentabant.

Æterna

Stoicoru epmis. Æterna constitutione nexuq; causarum latentium (quod fatum vocant) quemq; hominem suum cursum peragere, neq; aliquid esse in nostris consiliis ad exitandum quod est immortali legi destinatum. Stoici, genus alioqui philosophorum cum primis grau & severu, persuadere conati sunt. Strate sane & inaniter, non enim maior furore potest, q; homini per q; homo est, consiliorum suorum & vita arbitrium detrahere. Sed causam tamen extitisse aliquam fateri necesse est, quæ Regem Castellæ, & Aluarum Lunæ ita costrinxerat, ac conglutinauerat animis, & ita deuinixerat voluntatis, vt diuelli vix possent, quamvis publica ex ea re inuidia flagrarent ambo, maiori Aluarus, prorsus ut Seianes, Patrobius, Polycletos, Asiaticos Romanorum principium libertos, veterum odiorum nomina superaret. Hinc factum est, vt neque rex infamia moueretur, quæ ex ea familiaritate erat, neque Aluarus exitium prouideret, ad quod magnis itincribus festinabat: nempe *moderata duram, violenta in precepis ruunt, quoque magis humanus fauor extulit, hoc se magis deprinere homines debent, variosque casus metuere, memores inconsistanti humane.*

Aliorum opinio. Aliqui causam referunt in astra, conditionemque nascendi, vnde principum inclinationes ostensionesque ortum habere affirant. Certius, diuina mentis interpretes, in diuinae vindictæ gladium totum id reuident, quando in mente propter peccata Deus perstringit, cum aciem suam retundi non vult, vt in praesenti accidit.

Necessariu ergo prouidentes, ii qui in aula Regis erant, Aluarum propediem reuocandum, maioriq; in gratia futurum suspicantes, quasi inimicis, fortunaq; superatis, maiori conatu ad eum amicitiam niti cœperunt. Ipse etiam Vasconum rex, Henrico inuidens fratri, quem in magna apud Castellæ Regem gratia esse, & priorem auctoritatis locum obtinere dolebat, Aluaro fauere cepit, eiusque reuocandi consilia agitare, vnde ingens discordiarum materia, & hinc fratrum colluctatio, & inde Regnorum Hispania perturbatio, & propterea nulla inde subfida; in hostes Christianitatis, & aduersarios fidei, in quos Martinus pontifex, & Sigismundus Cæsar, bellum sacrum mouebat. *Marianlib. 20. 4. 15. & 16.*

In Aragonia Regno, quid hoc anno cum Alfonso Rege Petrus Fuxus egerit, præstat ex ipisis actis cognoscere.

His peractis D. legatus videns se amplius nō posse proficere, misis per prius D. Regi Aragonum dulcibus literis, & benignis in se continentibus, qualiter cum beneplacito dicit D. Regis attento, quod ad legationem ultra nequibar procedere, nec per ipsum stabat ad partes & terras fratrum suorum redire, proponebat & remanere, donec D. noster Papa per eundem D. legatus de omnibus actis plene per literas & nuncios cōsulstus daret aliud in mandatis: offerens se ad dicti D. Regis beneplacita & mandata, fines Regnum & terrarum D. Aragonum Regis, facta prius per eum protestatione solenni, quod ipse recedere proponebat cum intentione redeundi ad legationem D. N. Papæ, & iuxta Sedis Apostolic, ordinationem eft egredi, & in loco Fuxi ad visitandum fratres suis accedit cum suis.

Interim D. Aragonum rex literas per ipsum D. legatum transmissas, receperit, quibus vñs & consulis ad eundem D. legatum in Fuxo existentem misit Ambasiatorem suum D. Franciscum R. Ruyra cum literis Regiis clausis & patentibus preces & rogamina, vt rediret ad legationem suam, & quod idem Dn. rex desiderabat multum eundem D. legatum videre, vt plus cum eo, quam cum aliquo alio de negotiis Ecclesiæ tractaret, in se continentibus, quibus receptis, & auditis credentia dicti D. Francisci D. ipse legatus dixit se velle deliberare super iis cum fratribus suis comitibus Fuxi, & Conuearum, & deliberatione præhabita cum illis, respondit dicto D. Francisco, quod libenter votis dicti D. Regis Aragonum volebat complacere, dummodo cu honore suo redire posset, quod se minime facere arbitrabatur, nisi D. Aragonum rex repararet per suas patentes literas editas quæ publicari fecerat, de non obediendo literis Apostolicis, & legatorum eius, nec videbat, quod patentes litteræ Regia per ipsum D. Franciscum Ruyda D. legato portante sufficerent, cui D. Franciscus respondit, quod propter hoc non staret, sed idem D. legatus per consilium suum or-

Legati ad oratorem Reg. reponulum. dinari faceret literas patentes tales, quales veller, & illas mitteret D. Regi, nā pro certo tenebat, quod iuxta voluntatem ciuidem D. legati idem D. rex transiit, & literas ipsas expeditas, & sigillatas, literæ igitur ordinatae ad placitum dicit D. legati circa finem mensis Junii anni prædicti per D. Franciscum Ambasiatorem prædictum D. Regi Aragonum sunt transmissæ per cursorem festinum, & interim D. ipse legatus deliberauit visitare D. Genetricem suā in Beatino, quam longe diu non viderat, & præparauit facere cuncta necessaria ad legationem, dictuque D. Franciscus in loco Fuxi literas regias expectaret, quod & fecit.

Accedit igitur D. ipse legatus ad visitandum D. matrem suam misitque Tolosæ cum literis credentia D. Odertren, de Loco, de mense Iulii post principium ad querendum reuerent. in Christo patrem D. Bernardum de Innocio episcopum, decretorum doctorem, Bernardum de Roferio decretum. Doct. Cancellarium Tolosanum præfentum relatorum. Qui Basaten. & Cancellarius, cū familia condecidit, iuxta votum eiusdem D. legati ad loca de Maxeriis, & de Fuxo accesserunt parati deseruire dicto D. legato, vt optabat in legatione sua, dominusq; Rodulphus Rollandi V.I. D. Aueni, vocatus etiam per D. legatum venit ad defensionem illi.

Itaq; circa medium mensis Iulii anni prædicti D. ipse legatus receptis literis patentibus D. Regis Aragonum, quas petebat, præparatis omnibus cum Ambasiatore prædicto Regio versus Organilianum ad legationem suā direxit suos gressus pro honore sedis Apostolica, & legationis suæ secūducens centū & viginti equites in comitium sita, & expensis, & cum librata solemissi in quorum numero fuerunt duo episcopi, vide ilicet Dn. Rogerius Adoren. & Bernardus Battafren, ad sibi assistendum per D. legatum, electi reuerend. magister Ioannes Roccia in facta pagina professor ordinis Minorum in primariū suum assumptus, duo auditores caufarū Rollandi & Roserio prædicti Doctores, duo abbreviatiores magister Petrus de Mollexo & Gaufridus Mabilerti magistri in artibus, & in decretis licentiat. Sec. maior Dn. Odertus de Lico in Decretis Licentiat propter absentiam D. Petri Arnaldi de Vicecomitatu Secretarii principalis, post recessum prædictum de Regno Aragonum per D. legatum cum omnibus & actis ad consultandum D. nosstrum Papam transmissum sacerdotes, & cantores, ac clerici pro capella decenti numero, officiarii domestici Camerarius, & ceteri notabiles viri, & maturi triginta, & vltre scutiferi nobiles filii baronum, & militum, ceterique familiares, omnes & singuli, moribus, & vita bene cōpositi condecenter iuxta eorum statu honorifice pro excellentia dictæ legationis induit expensis dicti D. legati, & adornati.

Applicuit igitur D. legatus cum tota sua familia circa finem mensi Iulii villam Organiliani Vrgellen, diœcesis, ybi paucis stetit diebus, & exinde dictis continuatis de mensi Augusti sua persona generosa cunctisque suis intollerabili ardoribus, & caloribus expositis, rectiori via, & breviori transeundo per terras aridas, & in aquos singulis diebus ad preuenientium intollerabiles astus de media nocte vñque ad horam tertiarum cum facibus, & intorciis submittendo personas, & equos viarum periculosis infinitis discriminis, & periculis, cum anhelio, continuo, & indefesso labore. D. ipse legatus cum suis transiit faciens per Illerdam Dertusam applicuit in vigilia assumptionis beate Mariae, & in castrum Assumptionis iterum transiit, in se continentibus, quibus receptis, & auditis credentia dicti D. Francisci D. ipse legatus dixit se velle deliberare super iis cum fratribus suis comitibus Fuxi, & Conuearum, & deliberatione præhabita cum illis, respondit dicto D. Francisco, quod libenter votis dicti D. Regis Aragonum volebat complacere, dummodo cu honore suo redire posset, quod se minime facere arbitrabatur, nisi D. Aragonum rex repararet per suas patentes literas editas quæ publicari fecerat, de non obediendo literis Apostolicis, & legatorum eius, nec videbat, quod patentes litteræ Regia per ipsum D. Franciscum Ruyda D. legato portante sufficerent, cui D. Franciscus respondit, quod propter hoc non staret, sed idem D. legatus per consilium suum or-

XVIL Labores quos in itinere legatus cum suis passus est.

Valentiam solemnitatem ingreditur.

Annual. Eccl. Tom. 15. Minim. 3 Super-

XVIII. Arag. Rex obuiam legato procedit extra ciuitatem dextram ei dat & caput tegete rubet ipso Regis dæto procedente.

Legatus cū cruci erecta & legationis insigniis Regis & Regis visitat.

In eccles. Cath. benedictionem & cetera ad legatum pertinencia exercet.

XIX. Rex edicta contra legatum & fidem Apostoli post affigimandat.

Patientia legati regis frangit.

XX. Concordant de consulta fed. Apostoli super nonnullis capitibus.

XXI.

Superuenient denique Arbalistæ, & ultra foris ciuitatem Dn. Alfonfus Aragoni rex illustris, in persona propria, capite discoperto, cu Archiepiscopo Vlizonen, Regni Portugallæ, cum sua Regia familia obuiam venit eidem D. legato, reuerentiam impedit, osculum sibi tradidit, & parte dextram in progressu post plurimas reuerentias, & iuritationes mutuas eidem D. legato renuenti affigauit, ipsumque cooperari fecit, etiam capello rubeo cardinalatus dicto D. Regis capite discoperto cum prefato D. legato, reuerentur suumq; reatum recognoscant, paratus est enim idem D. noster ob Dei reuerentiam, dictaque Regie maiestatis contemplatione eos adobidentiam, & unitatem sancte matris Ecclesie clementer recipere, benignè reconciliare, ac bene, & charitatue tractare. Quod si Egidius, & sequaces suis prefatis adobidentiam animo industrato venire recusat, idem D. rex dictum Egidium, & omnes, & singulos ipsius sequaces, & sibi adhaerentes, in manibus, seu posestate eiusdem D. nostri D. Martini seu suo legati, ac alterius ad hoc specialiter deputaci reponat iuxta demerita puniendos, respondit D. rex, exacta cum diligentia intercedet super contentis in dicto capitulo, ac open, & operam efficacem exhibebit taliter quod diuinum seruitum, pax, & bonum Ecclesie, subsequantur, prout dictus D. rex largius dixit predicto D. legato.

Post prandium dicta die, quæ fuit vigesima tertia Augusti D. ipse legatus cū omnibus suis, cum cruce erecta, & in signis legationis sua accessit ad palatium Regis, D. Regem, & Reginam, ac fratrem Regis iuniorum tunc infirmum visitavit, eisdem reuerentiam impedit, & cum eodem D. Regi collationem fecit, neq; ad domum episcopalem est reuersus.

In crastinum qua fuit dies beati Bartholomæi, & in sequenti Dominica D. legatus ad cathedralem accessit eccl. in sede episcopal preparata solemniter colloctatus, diuina officia audiuit ibidem, benedictionemque, & cætera quæ pertinent ad legatum exercuit, atque fecit.

Pro eo vero, quia in die B. Bartholomei, quæ fuit sabbathio in valvis eccles. cathedralis, & sui palatii Dominus ipse legatus suis mandauerat affigi certas schedules sigillatas, per

quas denuntiabatur cunctis, quod auditores sui inciperent audienciam suam die Luna sequenti. D. rex hæc audiens fuit valde turbatus, ordinanteque dicta publica fieri per totam ciuitatem Valentia cum voce tubarum, & sono nauriorum, quibus mandabatur vniuersis regnocolis, quod non auderent habere recursum ad quoscunque indices delegatos vel subdelegatos Apostolicos, nec vti literis illorum sub pœnis formidabilibus, & dicta dicta fuerunt publicata die Luna sequenti per totam ciuitatem Valentia cum magno viruperio, & scandalo Apostolica sanctæ sedis, & vniuersali eccl. sacrofæctæ, & abinde nulli, etiam episcopi, vel prælati audebant recurrere ad D. legatum, nec ipsum vilitare.

D. autem legatus patienter haec omnia tolerans pro maiori bono suis omnes desolatos, & non immimento stuprificos confortabat verbo pariter, & exemplo, cum sua patientia, benignitate, & humilitate, frangendo iram, & vincendo motum animi dicti Regis, quem iis non obstantibus sepius personaliter visitauit, & diuina mediante gratia suis mellifluis, & dulcissimis verbis, & precibus placauit, & pacificauit, & ad tractandum de negotiis principalibus ipsius legationis induxit.

Cum itaq; praefatus D. legatus, & rex tractatu sunni per totum mensum Septemb. cum diuersis consilis conciunctum, & separatum tenuis, & vñq; ad medium mensum Octobr. editis praemissis semper durantibus continuasset. Tandem super nonnullis capitibus adeundam fore sedent Apostolicam, & consilendum, antequam vltius procederet D. legatus, ad suam legationem concordantem adiunxit, & dicta capitula, & contenta in eis de D. legatus, s, & in quantum poterat seruare, & cum D. nostro Papa, quod ea firma, & rata haberet, fideliter instare, consultis super his prius omnibus & singulis episcopis dicti Regis, & in ipsis Capitulis manibus propriis subscriptis, & D. Alfonfus rex Aragonum in persona propria pro parte sua, illa eadem capitula obseruare firmarunt, atque iurarunt, & exinde instrumentum publicum sigillo vtriusque eorum sigillatum, fuit confectum: Tenor vero capitulorum vbi episcopi prædicti se subscripterunt; talis est.

Sequuntur ea quæ reuerend. in Christo Pater D. Petrus

Tit. S. Steph. in Cœlio monte presbyter card. de Fuxo sedis Apostoli legatus debita cum instantia ex parte SS. in Christo Patris & Dn. nostri Martini diuina prouidentia Papa V. à serenis. principe D. Alfonso Aragoni Rege postulauit.

Primo quod idem D. rex dat operam efficacem ut Egidius & alii cum eo in castro Paniscola Dertus. diucessis intrusi, ad gremium sacrofæctæ Rom. Eccl. & ad obdientiam eiusdem SS. D. N. Martini veri, & indubitate Jesu Christi vicarii, humiliter, & deute, reuerentur, suumq; reatum recognoscant, paratus est enim idem D. noster ob Dei reuerentiam, dictaque Regie maiestatis contemplatione eos adobidentiam, & unitatem sancte matris Ecclesie clementer recipere, benignè reconciliare, ac bene, & charitatue tractare. Quod si Egidius, & sequaces suis prefatis adobidentiam animo industrato venire recusat, idem D. rex dictum Egidium, & omnes, & singulos ipsius sequaces, & sibi adhaerentes, in manibus, seu posestate eiusdem D. nostri D. Martini seu suo legati, ac alterius ad hoc specialiter deputaci reponat iuxta demerita puniendos, respondit D. rex, exacta cum diligentia intercedet super contentis in dicto capitulo, ac open, & operam efficacem exhibebit taliter quod diuinum seruitum, pax, & bonum Ecclesie, subsequantur, prout dictus D. rex largius dixit predicto D. legato.

Secundo, quod omnia, & singula edicta, inhibitiones, & decreta, pœnasq; ac multas in eis adiectas contra eundem Antiph. Dn. nostre eiusdem legatos Eccl. sedis Apostolica libere, quiete, & pacifice, ac sub absq; contradictione vti officio non permittendo, eos seu eorum alterum in officiis predictis executione per se vel per alium direxte vel indirecte impediri, aut vexari quoque modo tollendo & ammouendo omnia & singula impedimenta, per eum seu alios hactenus operata. Resp. placet.

Tertio quod permittat sedis Apostolica collectores, qui pro tempore fuerint fructus, bona, & iura Camera Apostolica libere, quiete, & pacifice, ac sub absq; contradictione vti officio non permittendo, eos seu eorum alterum in officiis predictis executione per se vel per alium direxte vel indirecte impediri, aut vexari quoque modo tollendo & ammouendo omnia & singula impedimenta, per eum seu alios hactenus operata. Resp. placet.

Quarto, quod Ecclesiam Romanam, & omnes alias ecclesiæ in Regno, & terris suis vbiq; constitutæ, personæque ecclæsticæ, vniuersitatem, conditionem, statutum, aut præminentiam existant, earum præiugia, libertatis, frætūtis immunitatibus, ac omnibus aliis iuriis, libere, & pacifice, vii, & gaudere faciat & permitta. n. placet.

Quinto, quod omnes, & singulus prelatos, & alias personæ ecclæsticæ sui dignitatibus, beneficiis, seu bonis aliis, per ipsum, seu auctis de eius mandato spoliatis, ad easdem dignitates, beneficia, atque bona, & indule plenarie restituat, & in eorum plena libertate, ac possessione pacificare reducat, eosque in posterum suarum dignitatibus, beneficiorum, & aliorum bonorum fructibus, iuriis & emolumenta libere, & quiete, vii, & gaudere permitat, Resp. placet. D. Regis exceptis illis de quibus loquutus est cum D. cardinali, prout continetur in positione dicti D. Regis.

Sexto, quod a moléstiatione, & vexatione Regni Apulia omnino defstat, nam si eadem Regia maiest. aliquas ad eiusdem Regni Regiam fecit impensas, presto se reddit predictus D. noster cum Regia trahare prefata. & iuxta possiblitas suam eidem satisfaciat serenitatem, quod si forsitan eadē cœlesti in aliquod in Regno predicto prætent, parata est sua SS. per personas neutri parti suspectas iustitiam facere ministrari. Resp. D. rex, quod materia huius capituli legislationis induxit.

Memoriale sue appunctamenta eorum D. Regi concedantur.

Primo, corpus sancti Ludouici.

Secundo, concessio, & remissio omnium iurium Camere Apostolica beneficiorum, & ecclæsticarum quarumcumq; etiam cathedralium, ac etiam fructuum, reddituum, prouenium, & emolumentorum ecclæsticarum episcopatum Valen. & Sigobren. nunc vacantium, & iliarum ecclæsticarum, que de mandato D. Regis tenentur per aliquos, qui fructus, & emolumenta percipiunt teruram, ac aliarum ecclæsticarum, que vacabunt vñque ad diem concordie finiendo, tam per dictum Regem, quam alios de sui voluntate perceptorum imponendo silentium semper omnibus, & singula quorun interest, ne inde lites oriuantur saltem de facto, mediante bulla Apostolica. Item remissio, diffinitio, & quietantia censum debitorum vñq; ad diem dictam finiendo, & quietantia censum debitorum vñq; ad diem dictam finiendo, concordie pro insula Sicilia, Sardinia, & Corice, ac etiam postmodum ad vitam dicti D. Regis hoc adiecto, quod à die finite dictæ concordie in ante de quinquennio in quinquennium dictus D. rex solummodo teneatur dare Pape vñque cum eum esse contigerit infra quolibet quinquennium vnum pallium panni de auro pro recogni-

Capitula per legem Apostoli ex parte pontificis à Regi Alphonso postulata.

CHRISTI MARTINI SIGISMUNDI
1427. PAPÆ V. IO. REG. ROM. 17. Ecclesiastici.

SIGISMUNDI MARTINI CHRISTI
REG. ROM. 17. PAPÆ V. IO. 1427.

tione dictorum feudorum in cuius traditione pallii detur sibi bullæ, & quæ annua illius quinquennarii.

Item quod in emendam expensarum & laborum pro Eccl. sustentatorum per D. Regem detur, & concedatur sibi, centum quinquaginta mille florinorum auræ Aragonum.

Item quia præcis temporiis, & paulo post acquisitionem Regni Valentinæ ad fidem Christi, quod ante per Mauros, & infideles Saracenos, prob dolor, detinebatur fuit fundata per Regem Aragonum religio sub honore, & titulo B. Mariae de Minetis, & cum ad presentem etiam iamdiu est altissimi gratia regnum predictum Valentie. & patriæ dictæ inimicū liberata, infilag. Sicilia incuribus infidelium ingister, & continuo deusserus, concilietur, & fere destruktur, adiutorioq; indigat, fidelium Christianorum, D. N. decem ordines transferat ad dictam insulam Sicilie, offerens se Regia maiest. bona recompensatione redditus in dicta insula Sicilia assignare vñq; ad debitam equivalentiam, quod si D. N. Papa istud nollet Castrum de Paniscola quod alias fuit per D. Benedictum dismembratum concedatur D. Regi, & suis cum omni iurisdictione redditibus & pertinentiis vniuersis, hoc adiecto, quod quilibet rex dum nouiter ad regnum fuerit electus teneatur presentare quoddam pallium panni de auro sancte Mariae de Minetis infra annum primum adepti regimini, si autem D. noster placet, quod dictus ordo transferatur quod ex nunc, & statim dictus D. rex habeat possessionem dicti Castris Paniscole, & postmodum stat translatio, & vbi effectum eadem translatio non haberet de iure, vel de facto, quocunque causa vel causa, vel etiam haberet effectum in omnibus dicto Regi, dictum Castrum sit concisum & donatum, vt est dictum.

Item quod de prelaturis, seu ecclesiæ cathedralibus, vel Abbatibus, vel Vicariis nunc vel que vacabant, vñque ad diem finiendo concordia prædicta se obligare sub excommunicatione sententia sue pena in persona, & etiam interdicti in dictis suis appositione exequi facere, & adimplere cum effectu, & procedere contra Paniscole, prout inferioris continetur in quodam capitulo, incipiente.

Primo, quod dictus D. rex dat operam efficacem &c. D. Papa statim, & ante recessum dicti cardinalis legati à Romane curia in publico Consistorio pro conservatione honoris, & fama D. Regi, & subditorum ipsius dicti habeat pronunciare, declarare, & publicare scripturam sue cedulaem sensu sequentem. Martinus episcopus Eccl. inseratur. Que Data fuit Roma apud sanctos Apostolos Iude Iulii pontificatus nostri anno nono, & affixa in valvis Roma nono Augusti anno predicti, verum quoniam ea, quia in dicta bullæ continentur, si eorum in officia, ac sub absq; contradictione vti officio non prodire paratur se fideliter habenter, ac lederent, scilicet in vulgi labio, & de facto statum, honorem, famam, opinionem, & existimationem illustribus Alfonsi Aragonum & Sicilia Regi, eisq; vñque vasallorum, regnum, & terrarum, ac etiam subditorum.

Nos igitur circa ea subliri, ac iuridice prouisione vñi volentes, ipsam bullam & contenta in calibamine iustitia recequentes, eiusdem causis, & contritione diligenter, ac debite consideratione pensata, nouimus veridice ab emula, & inquis per falsum, ramorem nobis, & eis dictis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefacta. Nunc autem prædictorum veritate cognita magna solemnitas examinatione, ac graui, & matura deliberatione præante, bene, plene, ac verisime informati nobis, & sedis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefacta. Nunc autem prædictorum veritate cognita magna solemnitas examinatione, ac graui, & matura deliberatione præante, bene, plene, ac verisime informati nobis, & sedis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefacta. Nunc autem prædictorum veritate cognita magna solemnitas examinatione, ac graui, & matura deliberatione præante, bene, plene, ac verisime informati nobis, & sedis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefacta. Nunc autem prædictorum veritate cognita magna solemnitas examinatione, ac graui, & matura deliberatione præante, bene, plene, ac verisime informati nobis, & sedis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefacta. Nunc autem prædictorum veritate cognita magna solemnitas examinatione, ac graui, & matura deliberatione præante, bene, plene, ac verisime informati nobis, & sedis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefacta. Nunc autem prædictorum veritate cognita magna solemnitas examinatione, ac graui, & matura deliberatione præante, bene, plene, ac verisime informati nobis, & sedis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefacta. Nunc autem prædictorum veritate cognita magna solemnitas examinatione, ac graui, & matura deliberatione præante, bene, plene, ac verisime informati nobis, & sedis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefacta. Nunc autem prædictorum veritate cognita magna solemnitas examinatione, ac graui, & matura deliberatione præante, bene, plene, ac verisime informati nobis, & sedis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefacta. Nunc autem prædictorum veritate cognita magna solemnitas examinatione, ac graui, & matura deliberatione præante, bene, plene, ac verisime informati nobis, & sedis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefacta. Nunc autem prædictorum veritate cognita magna solemnitas examinatione, ac graui, & matura deliberatione præante, bene, plene, ac verisime informati nobis, & sedis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefacta. Nunc autem prædictorum veritate cognita magna solemnitas examinatione, ac graui, & matura deliberatione præante, bene, plene, ac verisime informati nobis, & sedis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefacta. Nunc autem prædictorum veritate cognita magna solemnitas examinatione, ac graui, & matura deliberatione præante, bene, plene, ac verisime informati nobis, & sedis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefacta. Nunc autem prædictorum veritate cognita magna solemnitas examinatione, ac graui, & matura deliberatione præante, bene, plene, ac verisime informati nobis, & sedis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefacta. Nunc autem prædictorum veritate cognita magna solemnitas examinatione, ac graui, & matura deliberatione præante, bene, plene, ac verisime informati nobis, & sedis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefacta. Nunc autem prædictorum veritate cognita magna solemnitas examinatione, ac graui, & matura deliberatione præante, bene, plene, ac verisime informati nobis, & sedis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefacta. Nunc autem prædictorum veritate cognita magna solemnitas examinatione, ac graui, & matura deliberatione præante, bene, plene, ac verisime informati nobis, & sedis Apostolica esse subreptum, minusq; debite, & contra veritatem ore suggestum, quorum occasione sic minus veri de presenti instruisti insitare, & requirente nostra curia procuratore sibi ad dictam bullam processum publicandum, & alia faciendum, que in actis contrinentur, & processibus indefact

bullam omnibus processus acta, gesta, & sententias, si qua sint, vt est dictum, ac omnia, & singula supradicta in ea, & in ipsis contenta, & processus, & quidquid ex suis sequentiis est, vel ob ipsam ipsas, vel ipsa sequi possit in posterum. reuocamus cassamus & annullamus, cassamus, atq; nulla denuntiamus, ipsa q; bullam processus, sententias, & acta, sine gesta inde facta, & quidquid vniuersis, hoc adiest, quod quilibet rex dum noviter ad regimen fuerit euangelii teneat presentare quoddam pallium panni de auro sancta Marie de Minetissa infra annum primum adempti regimini, si autem domino nostro placet, Et a bullâ, & ex ea sequata minima facta forent, seu etiam processus sent, vel de ea vel eis abunde aliqua memoria possit haberri, & inobedientes, excommunicationis sententiam proferent. Et mandant. Et prefentes, & publicari, ac per nostras Apostolicas literas Regibus certu principibus, dominis, communitatibus, ab vniuersis Christifidelibus, tam Ecclesiasticis, quam secularibus municiari, & in valuis affigere Roma, & locis alius vbi fuit bullâ affixa predicta, ac etiam alibi vbi fuerit vtile, opportunum, seu bene vsum, & expediens D. Regi &c. de qua quidem cedula sua scripture, pronuntiatione, declaratione, publicatione, sicut litera, seu bullâ Apostolica necessaria, & opportuna cum omnib; integritate, dicta cadule, sine scripture, omni dimensione seclusa salvo, & sollemniter protestato, quod casu, quo summus pontifices predicti, & alia in inferno expressata, facere nollet, recusaret, seu differret quoniam modo, quod per promissa, vel alia quacunq; in sequentibus dicti expressa, seu firmata, quounque vinculo iuramento, seu causa non intendit D. rex approbare, seu fundare iurisdictionem D. Papæ legati, seu aliorum officialium ipsius, ultra quem habeat. Ita quod idem D. rex remaneat omnino ille sus, & in eius pleno iure, prouocat ante confectionem horum capitulorum, ac si presentia capitula, vel aliquod iporum non fuissent facta, seu firmata. Secundo, quod concedatur corpus sancti Ludonici cum bullâ necessaria plena, & opportuna, absoluendo D. Regem, & alios q; quibus sententia, tam ecclesiastica, quam mundanis, si quas forte incurterint occasione captiōis corporis antedicti. Tertio concessio, & remissio omnium iuriū Camera Apostolica beneficiorum, & ecclesiastarum quarumcunq; etiam cathedralium, ac etiam fructuum, reddituum, prouenientium & emolumentorum ecclesiastarum, episcopaliū Valentinii, & Segobicen. Bernardo Garriga Rectoria de Carbena dioces. Valen. Iacobu Pestell scholari capella Regia beneficium perpetuum in eccl. de Olig. dieceps Cartagen. Petro Valerio scholari capella Regia beneficium perpetuum de Callosa dieces. Cartagen. Francisci de Burgos Medicis Reginis: Vicaria perpetua Villa Algezira dieces. Valen. Michaeli Garriga Vicaria loci de Agres dieces. Valen. Marino de Dosa Rectoria de Langues dieces. Cesaraugustani. Petro Ioannis Rectoria de Benicha dieces. Valen. Honoratus de Linio Pracentoria eccl. Maiorican. Ioanni de Baris scholari Capella Regia Vicaria sancti Egidii Cesaraugustani. Camiano Salellus canonicius de Grussona dieces. Vrgellen, vacans per mortem Beringarii de Cesa noua. Ioanni de Marques scholari Capella Regia beneficium sancte Mariae Magdalene in sede Valentinie. Antonio de Collideon beneficium curatum in eccl. Dertufen, vacans per mortem Francisci Perer. Bernardo de Ruberti, praepotteria S. Antonii Cesaraugustani. Ioanni Sancio della Torre, archipresbyteratus de Sobarre. Bernardo Cappeir canonicius Grossona vacans per mortem Petri Cortares dieces. Vrgellen. Emolabolo cantori capelle Regie Rectoria Villa nota de Mayans dieces. Vrgellen. Ludouico Agricola canonicius de Grossona vacans per mortem Perri Villae dieces. Vrgellen. Bernardo Vbol Rectoria Eccl. loci de Valerib; dieces. Terracon. Ioanni Calmo Rectoria loci Dorpres dieces. Dertufen. Petro Gauella beneficium commensale sedis Dertufen, in altari sancti Petri institutum. Ludouico Saruelo canonicius eccl. Enroliti dieces. Cesaraugustani, vacans per mortem Francisci del Amata. Raymundo Erau Rectoria eccl. de Enona dieces. Valen. Antonio Fuster, alias Oliver, Rectoria Eccl. de Maho dieces. Maiorican. Petro Calder Rectoria eccl. Villefranche dieces. Valentin. Guillermo Berelles cantori Capella Regia Rectoria eccl. de Benicalen, dieces. Maiorican. Petro Romei canonicius Valen. Guillermo Valle Rectoria eccl. de Orteles dieces. Dertufen. Antonio Donarios studenti in iure canonico vicaria eccl. de Fauara dieces. Cesaraugustani. Ita videlicet quod dictus summum pontificis personam predictam illi scilicet, qui possident, fet ne, aut detinent beneficia supradicta, aut aliqua ex eisdem illa confirmet, & conferat sublati impedimenti, & litigia quibuscumque, & si aliqua possidentur ab aliis abq; canonico titulo etiam concedantur illa, ex predictis, quibus sunt assignata superius, si vero possidentur aliqua cum legitimo titulo sicut deuota recompensa personis superioribus nominatis. Item pro serenitate conscientiarum D. Regis, & auctoritate suum imperitorum petere posset, quoniam modo vila vnguam temporibus in futurum. Item quia prisca temporibus, & paulo post acquisitionem Regni Valen. ad fidem Christi, quod ante per Mauros, & infideles Saracenos, proli dolor, detinebat, fuit fundata per Regem Aragonum religio sub honore, & titulo beate Marie de Monteflo, & cum ad profens, etiam diu est Altissimi gratia Regnum prædictum Valente. & patria sic ad dictis inimicis liberata, insulæque Siciliae incuribus infidelium iugiter, & continue insultetur, adiutorioque indigeat fidelium Christianorum D. noſter dictum ordinem transferat ad dictam insulam Siciliam Regia maiestate pro bona re-

ri, & corum quilibet insolidum ad eundam labores, & expensas, &c. cum à tempore primi editi Regii diuerso causa tam ecclesiastica, quam profana vilitate sint in Romana curia inter subditos D. Regis, & clavis edicta libere non poterant partes, vel eorum altera adire dictam curiam, ob quod ab solatis fierint, fructus bona, & iura Camera Apostolica libere, quiete, & pacifice recipere, ac sua absq; contradictione, vii officio non permittendo, eos eorum alterum in officiis predicti exequione declarando reportat omnes ante promulgationem prefatti editi Regii nō obstantibus processibus, actis, & sententiis quacunq; firmatis, & ratificatis, cū non obstantibus, & alia clausulis necessariis, & opportunitate committendo dictas causas, cum plena potestate D. legati, qui in partibus suis iuris, &c. & cum potestate personarum ecclesiasticas cuiuscunq; conditioni, statu, aut preminentia existant, eorum privilegiis, libertatibus, immunitatibus franchitatis ac omnibus aliis iuribus, libere, ac pacifice uti, & gaudere faciat, & permittat. Resp. Placet. Quarto, quod omnes, & singuli prelatos, ac alias ecclesiasticas personas suis dignitatibus, omnia, & singula in predictis Capitulis, & quolibet eorum contenta prouidendi, peragendi, exequendi, & finiendo cum effectu. Item quod si contingat illis de Paniscola alias q; per manus D. Regis facere facta errorum cum Papa vel alias nihilominus D. Regi concedantur, tenentur, firmantur, & seruent plene omnia & singula supradicta, &c. omnia, & singula supradicta promittit, firmat, & iurat, dictis D. cardinali Euxi, nomine, & vice pape, vt legatus ipsius tenere, exercere & adimplere in omnib; casum effectu, & vbi in illis, seu aliquo eorum aliquod impedimentum praestaretur de iure vel de facto per Papam, vel alium eius nomine, seu dicti cardinalis, vel illa seu aliqua corundem concedere seruare, implore, vel exequi, recusaret, seu differret, dictus D. Papa vel quinque alii eius nomine pro ipso facto nomine papam vel eo meliori modo, titulo, causa, seu ratione, quibus dici possunt castrum Paniscola cum eius pertinentiis ut supra cadat, seu incorporetur, sit, & applicetur dicto D. Regi, & eius corona sine aliqua declaratione seu iure, vel fasti solemnitate, ipsiusque castrum nunc prout adueniente dicto casu concedit, & donat eidem D. Regi ex causa, & modo predicti iuxta, & secundum facultatem per D. noſtrum Papam sibi attributum.

Sequuntur ea que reuerend. in Christo Pater D. Petrus Tit. S. Stephani in Calio mōte presbyter cardinalis de Fu- xo vulgariter nuncupatus, sedis Apostolica legatus debita cum instantia ex parte sanctissim. in Christo patris, & domini D. Martini diuina prouidentia Papæ V. à sanctissim. principe D. Alphonso Aragonum Rege postulauit.

I. quod id est D. rex det operam efficacem, vt Egidius, ..., & alii cum eo in castro Paniscola Dertufen. dieces. intrusi ad gremium Iacofsanæ Romanae Eccles. & ad obedientiam eiusdem sanctiss. D. nostri D. Martini veri, & indubitate Iesu Christi vicarii, humiliiter & detute revertantur, suumq; reatum recognoscant, paratus est enim, idem D. noſter ob Dei reverentiam, dictus Regi maiestatis contemplatione eos ad obedientiam, & ad uitatem sancte marie Ecl. clementer recipere benignè reconciliare, ac bene, & charitativè tractare, quod si Egidius, & sequaces sui prefati ad obedientiam animo induato venire recusent idem D. rex dictum Egidium, & omnes, & singulos eius sequaces, & sibi adherentes in manibus, seu potestate eiusdem D. nostri Martini, seu eius legati, ac alterius ad hoc specialiter deputatricem ponat iuxta demerita puniendas. Respondit D. rex, quod post decpcionem Dn. Benedicti semper sibi duplicitur gesta Paniscola, optauitq; continue, vt Paniscolen reducerentur ad gremium sancte matris Ecl. continuando Zelum, quem gestit, & gerit ad bonam Ecl. debitam operam efficacem, quod reducantur, & praefit debitam obedientiam summo pontifici prout sperat, & credit, quod faciant, vbi vero resistent, contradicent, seu nolent predicta facere, compellat eos remedii opportuni ad prestandum obedientiam D. Papa, efficaciter, & reducat eos ad gremium sedis Apostolica abq; aliqua dilatatione, promittens, & iurans hoc cum effectu complere, & hoc sub excommunicatione pena sue sententia in personam & etiam interdictu in omnibus ditionibus suis appositione, eorum signilia impeditum manita, alterum alteri dicti prefati D. legatus item nunc pro tunc, & tunc pro nunc, prout in scriptis, quas etiam incurrit, & incurrit voluit predictus D. rex ipso facto si contenta in presenti Capitulo contra Paniscolen, non faciat cum effectu summum, tamen pontifice concede, firmante, seruante, exequente, & impleto omnia, & singula edita, inhibitions, constitutiones, & decreta, paniscola, & multas in eis adiectas, contra eundem sanctiss. Dn. noſtrum eiusq; legatos Eccles. sedis Apostolicae, ac personarum ecclesiasticarum libertatem hactenus edita, & fierent, ac prestatione dicti iuramentum, una cum prenominatione testi-

*bus praesens fui, eaque de mandato dictarum partium, scribi feci, & classi. Corrigitur autem in lineis xx. mille xxxxi. benicalem, & alibi in eadem Majoricen. in liij. *Regina infantiam, & Ivi. o-**

mnibus, & singula supr.

Et me Guillermo Raymundo de sancto Ioanne clero Lashorien. publico auctoritate apostolica notario, qui praevisi, omnibus, & singulis dum sic agerentur, & fierent, una cum praeomniatis testibus praesens fui, & haec praesenti publico instrumento, signum meum consuetum apposui requisitus & regatus in fidem, & testimonium praemissorum.

XXV. His peractis D. ipse legatus pro breuiore expeditione sui regressus ad urbem decreuit per mare procedere dimis-
sa maiori parte familia sua in quodam castro de comitis Fuxi, vocati Castilione Farfaniæ, Abbatius Agaren. dic-
cessis Vrgellen, in comitatu Vrgelli, & principatu Catha-
lonie. Quod audiens dominus rex Alphonsus commen-
dauit D. legati, in hac parte propositum, & eidem obtulit
duas galeas gentibus, & necessariis communitas, vnam
galeam de Corellia militis, aliam Ioannis de Correga, fa-
ciens in eius capitaneum D. Ludouicum de Aquilone mili-
tem, quas galeas dominus legatus acceptavit, & regari-
tus est domino Regi, ac de mense Octobris usque ad me-
dium Nouembris, expectando galeas predictas, & ven-
tum prosperum, interim necessaria sibi, & suis cum eo in-
gredi in galeis ordinatis prouiderit fecit.

XXVI. Preparata igitur sunt banderiae & vexilla de armis do-
minorum Regis Aragoniæ, & legati pro galeis, & tubis ga-
learum, panis bis coctus, in magna copia, & de ceteris pro-
visionibus in grandi abundatia posita sunt omnia in galeis
predictis, postquam Valentia applicuerunt a dominis A-
ragonum Regi, & Regina, ac exercitu prelati, & maioribus Regi dominis ipse legatus gratiosuscepit congedia,
diuidit de D. legati familia, partem viam secum sumens,
reliquam dirigens ad villam Castilioniæ Farfaniæ.

XXVII. Intravit mare dominus ipse legatus post medium men-
sis Novembris cum domino Aduren. episcopo, & aliis ele-
ctis de sua familia usque ad numerum triginta, & ultra in
tempore indisposito nauigandi non timens maris subire
pericula pro Dei Ecclesia, spem ponens in Christo Domi-
no, cuius est beati Petri Naucula, sic cum his famularibus
galeas procedunt usq; ad rupem Castræ de Paniscola, transi-
tum palam, & coram facientes, non inuasi aliquo modo, nec
turbati per intrusum, & schismaticos inclusos in Villa. Sic
procedit usque ad remitum Yberis in Dertusa, vbi passi
sunt turbationes maris, & grandia naufragii pericula, ita
q; Chateria id est pertinet ex transflusso positæ in sum-
mitate arboris nauis cum velis, alterius galearū in qua do-
minus Archiepiscopus Terraconen. qui associabat D. le-
gatum, usq; ad Barchinonam erat, & multi de D. legati fa-
milia imperu turbinis fracti fuere, cū magno tremore exi-
stentium in ea, quos Deus subito à periculo liberauit, de-
ditque tranquillia maria, sic deueniunt prospere ad ci-
tatem Metropolim Terraconen. quam rogaru dicit D. Ar-
chiepiscopi D. ipse legatus cum suis exiens de galeis pro re-
creatione, et ingressus à cunctis ecclesiasticis, & seculari-
bus ciuitatis predictæ, & per D. Dalmatium de muro Ar-
chiepiscopum dicitur ciuitatis, ut legatus honorifice rece-
ptus, & solemniter festivatus. Tertia die postmodum cun-
cti ad galeas sunt reuersi usque Barchinonam feliciter pro-
cedentes, vbi ab episcopo, & cunctis ciuitatis Barchinonæ, fuit solemniter receptus, & notabiliter recolle-
ctus & renouata vietalia, & cetera necessaria galera, Sic in eadem ciuitate Barchinona per dies quindecim tur-
batione maris, & ventorum impetu obſistentibus, cum
moram traxisset, D. ipse legatus accepto congedio ab Ar-
chiepiscopo Terracon. & ceteris prelatis ac ciuibis in ci-
uitate Barchinonæ existentibus, cum suis mare est ingressus usque ad locum liberum, & passuum fremitus Narbon, prospere procedendo, quamvis inibi alias Ambafatores D. Regis Aragonum, cum galcis, qui non audientes ultra progreedi propter maris periculum expectauerant, per tri-
ginta dies adhuc remanentes reperissent, D. ipse legatus munens se crucis signaculo pro Dei ecclesia tanta particu-
la subire non dubitans, spes Dominici auxilii roborus, post triduum decreuit ultra fore nauigandum, captata ho-

Nauigatio
legati ad
urbem
redeuntis.

Tempesta-
te ora
naufragii
periculum
luit.

Terraco-
nem ap-
pellit.

Barchino-
na sole-
mpter ex-
cipitur.

ra prævia diei, in aurora velis datis ascendunt maria, im-
munes illi transuent maris hæc grandia pericula. Cum i-
taque literis suis per terram D. legatus aduentum suum per
mare, quibusdam familiaribus suis, & amicis in Atenione
existentibus, specialiter magistro Thomæ Tosceti Baccalaureo in decretis familiaribus suis in Atenione tunc degenti, nunc Camerario suo intimasset. Idem magister Thomas frater D. Regis Ludouici in Terascone existente pro portibus prouincia, & D. Cattequinum de Chastell. proupositum Parisiensem pro portu de Aquis mortuis subito adiutuit, dictoque magistro Thome idem domini literas pa-
lagii, & receptionis honorifice, ac recreationis personæ dicti D. legati, & suorum non obstante, quod galeæ essent Cathalanoruim, cum quibus prouinciales ipsi guerram ha-
bent non modicam, & inimicitias capitales, ob reuerentia dicti D. legati favorabiliter cōcesserunt, & cum eisdem literis idem magister Thomas citissime portus predictos etiam usque ad ciuitates Aquen. & Marsilia, ut se prepararent ad recipiendum D. legatum, casu quo veller descendere cum prædictorum literis visitauit. Ita quod transuent D. legato per maria & portus prouincia, ac si cum Cathalanis, quorum erant galeæ, vt praefertur, nullæ es-
sent inimicitia, tutus patuit accessus, & sine turbatione aliquia, cum illis galeis transiit D. ipse legatus, & in quolibet portu etiam Marsilia habitantes, cuncti cum honore exibant in littore obuiam D. legato si descendere volueret, sic portus omnes prouincia transeunt, Ianuam usque procedentes.

In ante vigilia Natalis Domini ciuitatem Ianuam D. legatus cum suis ingressus est per dominos cardinales Bononiae, & Cypri, ibi existentes, fuit honorifice receptus, & in domo cuiusdam de Campo Fragosa collocatus. In dicta ciuitate Ianuam D. legatus solemnizauit festum Natalis Domini cum die sequenti. In die vero beatu Ioanni Euangelista post prandium D. legatus galeam ingressus est cum suis procedentes vterius, plurima pericula, & fortunas per-
feci sunt, audientes etiam tres galeas pyratarum adesse in confinibus illis trepidantes cauti in harentes terra, nau-
garunt usque prope castrum de Plumbi, quo in loco se re-
creantes audiuerunt pro vero pyratas predictos ab illis cō-
finibus recessisse, vterius commeantes usque ad vibem ve-
rulam peruererunt, vbi D. ipse legatus per dies tres reman-
sunt, & Epiphania solemnia celebravit, ac aduentum suum exinde domino nostro Papæ intinxit procurauit intrans flumen Tiberis per duos dies extra vibem apud sanctum Paulum, domum suam in vibre existentem, interim faciens
præparari remansit.

In Regno quoq; Poloniæ, non omnino omnia quieta, proper simulantes inter Wladislauum Regem, & Alexandrum Vitoudum Lituaniam Ducem. Authoris fuerat, vt pro-
brum obiiceretur Regina. Fecerat, siue odio Regina, siue cupiditate Regni, quam apertius postea præ se tulit, stimu-
latus, seu deniq; rumoribus hominum vulgatis permotus, angente suspicionem in decrepita Regis astate, tertio quod instabat Regine puerperio, cū omnibus minime malis Regis actionibus moderaretur, facile credulum hominem, vt in pudicitia Regina inquireret, induxit. Captae due puer-
lae, pedissequæ Regine, Catharina & Elizabetha forores Sciuocouæ, quæ omnium esse confitæ videbantur, terro-
tormentorum adhibito, confessæ sunt de libidinibus Regiæ: sed verene, an falso, incertum est. Editi nominatim, cum quibus illa rem habere confiduisse diceretur, Hincia Rogouius, Petrus Curouius, Laurentius Zaremba, Petrus Crasca, Joannes Conespolius, Petrus ac Debeslaus Seccocii. Ex his tres ultimi re intellecta profugerunt, reliqui indistincta causa præceribus, qui cum Rege Grodnum, vbi hæc agebantur, à Vitoudo euocati venerant, partim gra-
tia, partim metu assentientibus, in carcere conieci, pedissequæ in Lituaniam relegatae, maritos ibi postea na-
tæ sunt. Regina non auditæ, plena mortalitatem ex tam insigni infamia, Cracouiam remissa est. Remittebat in Lituaniam asseruandam in custodia, nisi Poloniæ proceres, & in primis Joannes Tarnouius Palatinus Cracouensis, cuius magna tunc erat authoritas diffusissima. Is enim cum id à Rege clam agi ex apparatu cutrum, & mox

ipius

XXIX. Per prouincias proutus bin-
ei patet ac celustus.
Prouincias cum Cathala-
nis bellum gerent.

Ianuam in-
greditur.

Ad vibem
vet, perue-
nit & pollu-
ta Romam
tendit.

Turba in
Polon. Re-
gina adul-
terii insi-
mulata.

ipius confessione cognovisset, percontatus est Regem, quid pueris ex ea natis facturus esset? cumque rex secum eos tote, & in spem Regni educatum iri, respondisset: *A-
page, inquit Tarnouius, tunc Reges nobis relinquere vñ, quos ipse,*

duum mare ipsum probro officia, pro tuis liberis non agnosca?

Caterum Senatus frequens eo rem perduxit, vt Regna le suo ipsius, & septem honestarum & nobilium fœminarum iureitando purgaret. Iurarunt cum ea Catharina Niccolai Michalouii Sandomiriensis Palatini vxor; Cochna, que cum Iacobo Conepolio Siradiensi; Heduigis, que cum Ioanne Glouacio Malouia, palatinus: Anna que cum Sigismondo Brezio Marschalco; Clicha, que cum Naouio Mocrisio nupta fuerat; Helena Pauli Bogumilowicj iudicis vxor, & Helena Cotca virgo. Iudicium deinde in Ioannem Straßum à Regina efflagitatum est, quod is princeps hunc de ipsa rumorem apud Vitoudum & Germanos sparsisse diceretur: atque is neque confessus, neque coniunctus, cum se etiam decreto Petri Vidaui iudicis Siradiensis, cui rex cognitionem eius causa mandarat, iureitando purgasset, & accusatores ad singulare certamen provocaveret, in carcere tamen à Rege coniunctus est Sandomiria: vbi patrum absuit, quin fumo & vapore prunarum illatrum necaretur. Et quidem post hanc infamia Regina con-
quieuit, sed ramen res ea dissidii, quod deinceps inter Regem & Vitoudum accidit, feminarium fuit. Id vero dissi-
diendum gliscens, Sigismundus Cæsar, malevolentia quadam ductus, maxime inflammatu. Cum enim subolcesceret, subiurat esse Regi Vitoudum, conciliandum eum sibi ef-
fe existimauit, de cuius consilio Regem totum pendere non ignorabat, vt vel committeret eos inter se, vel facilius ipse Regem simplicem circumscriberet. Itaq; colloquium vtriusque expetiuit, verum id Turco bello implicatus, in tertium annum distulit. *Cromerus lib. 19. Polonicarum rerum.* sc. hac erat gracia, quā Wladislao Regi, pro tantis, quan-
ta superius narrauimus, officiis rependebat Sigismundus Cæsar, non mitum, si & Martino pontifici, in eo quod adiungo factò, non multum gratius. Res est.

Bello Florentinorum aduersus Rempublicam Genuen-
sem nondum plane restincto, quo facilis Florentini Philippicam potentiam defatigarent, Thomâ Fulgosium prin-
cipatum Genueni deieciunt, denue in suas partes ac studia deduxerant. Hic porro aduersus patriam arma ferre minime grauatus, ineunte huius anni vere, Antonio Fllico ac Freycobaldo Florentinorum legato secomites præben-
tibus, cum quadringtonis equitibus, & octingentis pedestribus, oram maritimam ingressus, usque ad vibem, prius in-
digenis trium Vallium ad defectionem sollicitatis produ-
xerat, popularique nomine, sublato clamore, identicem ingeminato, vibis mania, qua Feritor aminis decurrat, summo impetu adortus fuerat. Inde summa cum ignominia à præsidariis præter spem & expectationem repulsus, cum summa celeritate in municipium, vulgo Villa de quarta dictum secepsisset, Ligusticum agrum, non modicam incommo-
dis, quoad eius fieri potuit afficiebat: quandoquidem reparata in Fasic monte munitione, qua paulo ante ab hoste ibidem erecta fuit, facile, citra aliquod suum, suo-
rumq; periculum, illinc subiectum agrum variis excursio-
nibus inquietaret. Qua fane in re haud parum adiuuabantur, atq; diuendidit, facturus multo grauiora eidem mil-
itia, nisi cardinalis legatus, qui id temporis in Aragonia, Regem perrinacis in defendingo antipapa tenacem, ad saniora consilia renocare fatigebat, iatercessisset. Vix ob-
tinere potuit, vt nonnulli viuim & sexaginta mille aureorū, ab ea militia acciperet, quibus soluendis, castellum Boni-
passus, & alterum S. Hippolyti martyris diuendere coacti sunt. *Bosius hist. Rhodiæ lib. 5.*

Hoc anno, magistratus Bononiensis, cardinale legato Apostolico, fundamentalem lapidem sacrante, manibusq; propriis in fundamentis effossis ponente, inchoauit Xeno-
dochium, quod titulo mortis appellatur. Martinus au-
tem pontifex, Antonium Bentiuolum Romanum euocatum comitis dignitate exornauit, & cum honore stipendio nonnullis Campania Romanæ locis præfecit, ne is Bononiæ præfens turbas cieret, aut ciuitatem ad defensionem sollicitaret. *Vixani lib. 6.*

Eodem anno Philippus comes S. Pauli & Liniaci, Ducus Brabantia frater, ad quem morte fratris ducatus pertinebat, Romanum tum iter ad ornauerat, vnde inde Hierosolymam proficilcererat. Addiderant se comites Louaniensium nebilissimi, Ludouicus Pinnoccus eques, Ioannes Pinnoccus, Radulphus à Dorna, Michael Abalonius. Portu non con-
siderante pontifice, vt tam longinquam peregrinationem inire, cum domum reuerteretur, morte fratris in itinere cognovit. Quare accelerata profectio, in fine Mai-

XXXIV.
Nic. Prunius Academ. Louaniens. initium fecit.

Vniuersitatis Louaniens. facies & ad- ministratio- nis forma.

Rector.

Carol. V. Imp. loco ceclit & la- tus Rectori texit.

Promotor.

Conser- tor.

Louanium ingressus; principatus ibi de more suscepit. Quia vero Leodienses obstatant, ne qui in Academia Louaniensi studentes fructus prebendarum suarum integrum perciperent; Nicolaus Prunius, ac Henricus ab Hougardia Doctorum Leodium profecti, Bullas Martini pontificis, quae id assentirent, cōmonstrarunt. Missus Romanum Henricus à Mera Doctorem, ut Theologiam in Academia prailegi impetraret. Ceterum cum Leodiensis nihil continebit portuit, Episcopos Romanum appellauit: Praesidesque Academias, obstantes, exsqueentesque in canonicos Leodienses sententiam bullæ pontificie, excommunicatione percussit. *Diuinus rerum Brabantiarum lib. 19.*

Is est Nicolaus Prunius Iurisconsultus, qui in primis auspiciis Academias Louaniensis, quando velut in possessionem missi professores sunt, magno in procerum conuentu publice perorauit, initiumque Academias fecit, tanta felicitate, ut nemini vniuersitatum orthodoxarum ea schola cedat, viris eruditione illustrissimis, doctrinae, in primis catholice puritate, ordine pulcherrimo, & autoritate præstantissima.

Lipsius eius vniuersitatis lumen, faciem, & administrationis eius formam ostendebat. Rector, & Senatus sunt, qui regunt, & Dux Ioannes, huius cuius proxime meminimus Philippi frater, monitus Martini pontificis, omne ius suum in eos contulit, ac liberam potestatem in studiosos permisit. Rector à Senatu Academicu creatur, idque sanguis semeltristis, ut nunc res haberet. Antea reperio, trimitemodo dignitatem fuisse, atque id durasse ad annum M. CCC. XLVI. id est per viginti circiter annos. Atque inter primos illos fuit Joannes Eechoutius nobilis vir, è maioribus Lipsi, qui patris eius auunculus major, in Burgundica aula postea vixit obiitque. Magna est hæc dignitas, & splendorem ei dant Accensi, siue Bedelli, vt vocant: quorum vnu, prelato grandi argenteo sceptro semper præcedit & dicit, famulis sequentibus, interdum & octo præcent, cum suis quisque sceptris, sed in solenni processione, aut die festo. Obuerunt omnes ora, venerantur & cedunt, atque alius qui quis ciuicus vel politicus honor fasces huic submittit.

Aiunt Carolum quintum Imperatorem, cum forte Louanius esset, loco cœfissile, & latus Rectori texisse, raro humanitatis exemplo. Amplius, Rector insigne potestatis purpuram gestat, & in humeros extensam epomidem reicit, cuius oræ per illius variegatis prætexuntur. Caputum vocant, nec abs re. nam olim caput eo velare solent, & sic gestare. Hoc palam liquet ex pontificio diplomate, in quo Rector deficibitur, & ornatur: estque à principum imitatione & exemplo, quorum talis ille olim cultus. Hic Rector, ut tetigisti, ius omne in scholasticos habet, causas audit, decidit, mulctat, puniit. Cui rei Promotor etiam est, (sic prætorum schole appellant) qui iubente aut consentiente Rectori, neque alteri, manus inicit, in custodiam & vincula etiam dicit. Grandioris noxæ conuictos punit, vel capite, si visum est. Sed raro visum: & omnis ista iudiciorum sceleritas in pecuniaris fere mulctas desinit, mitigatq; crimen, vel atas adolescentia, vel & fauor qui studiis debetur. Si ciuis cum studio agat! rei forum sequitur, id est ad Rectorem venit. Si studiosus in ciuem! aliud huic rei tribunal repertum est, neque ad Urbanum aut secularis magistratum itur.

Est enim Conseruator (nomen illi, quia iura Academias seruat & tuerit) qui tribunal suum habet, & Adfessorem iurisperitum, ad quem causa habe tales coiiciuntur, & aguntur, imo licet ad eum è tota Brabantia euocare, etiam as aut aliud debitum petere: magno studiorum commodo, qui domo se, aut certe oppido non mouent. Quod si aliquis non pareat, hoc tribunal cum Ecclesiasticum sit, potest fulmen aut telum excommunicationis exerceat, quod item Rector. Singulare hoc ius est, & olim ac nuper late obtinuit: nunc pernicacia oppidorum, quæ si uentur, itemque remissione & frigore Academicorum, restringitur: & causas alias non dico. Si tamen sic pergitur, breui non nisi nomen & memoria eius erit. Huic muneri solet præfici aliquis Antistitutus, & fere Abbas Gertrudanus, qui in vrbe agit.

Est & aliis in Academia honos, super illum conservatoris, quem Cancellarium dicunt. Is iurisdictione abstinet, duntaxat titulos & honores, exactis studiorum spatiis, auctoritate pontifica conferit, dico Magisterii, Licentia, Doctoratus, ut Academiarum mos nunc habet. Hoc munus vindicat præpositus diuini Petri, & illo absente Decanus, ac proximum à Rectori in cōuentibus publicis locum tenet. Senatus qui omnia ad gubernat, quinque sunt classes, sive ut loquuntur, Facultates, Theologia, Iuris canonici, Iuris ciuilis, Medicina, Artiumque. In has Doctores omnes veniunt, adsciscuntur & aliqui non Doctores, ut prudentia aut ysus ab iis suadent, in illam artium præcipiū magistris. Hæc & Decanum habet, scorsum in confessibus honestandum. Hic Senatus, ut dixi, Rectorum creat: idem omnia moderatur & temperat, & Rector, & si nomen magnum, tamen potentia fere ut Venetorum Dux est, & à Senatu suo pender.

Hæc administratio & regimen est Academias, quæ studiorum ratio, fundamenta, aut adiumenta dicam. Primū, est publicus locus, vbi tres primariae scientiae docentur, Theologia, Jurisprudentia, Medicina: prima inferius, superne duas reliqua, & sunt auditoria in vniuersum quinq; Præter hoc Athenæum, quod liberis auditionibus seruit, (nemo enim adigitur) sunt etiam Pædagogia quatuor, vbi strictior disciplina, & pueri vel adolescentes in primis artibus, atque ipsa Philosophia maxime, instruuntur. Egredi, aut abesse, sine venia non fas: & præceptores ius suum tenent, & tempus non temere dispensant. Sunt ea quatuor, Liliu, Falco, Castrum, Porcus, ita enim nomina ab insignibus suis habent. Denique tertius est locus, linguarum notiæ destinatus, quem àre vocant collegium trilingue: nam Hebraica, Græca, Latina illuc præceptores suos habent. Alio nomine Busidianum dicitur, nimirū ab auctore Hieronymo Busilio, præposito Arien, gratio apud Carolum quintum viro, & qui moriens opes suas in hos studiorum vsus reliquit.

Est & aliud Collegiorum genus, vbi non tam docetur, quam alitur iuuentus, & subdia studiorum in certos annos habet. Primum omnium quod Theologorum dicitur, institutus Ludovicus Riickius, Louaniensis patricius & principis Questor. Ipse, inquam, institutus anno M. CCC. XLII. sed alii auxerunt, & fundamentis ab eo factis, ut sic dicam superstruxerunt. Divisum est, & vt facilius regimen esset, alterum factum, quod paruum appellant. Accepti Besstionem cardinalem, magnum in Græcis virum, hic fuisse, & hospitio exceptum, memoriam sui reliquise, Biblia manuscripta. Id fuit anno M. CCC. LXIII. cum legatus à S. sede in Belgium esset.

Eminet iisdem Theologiæ studiis dicatum Collegium pontificium, ab auctore Hadriano sexto, postea pontifice, sed cum ceperit, Decanus hic in aede diuini Petri erat. Alii etiam auxerunt, & industria ac probitate præsidum incrementa cepit, ac nunc capit. Alia sunt, sacrae facris etiam studii, sed minoria. In iure primum fuisse opinor, quod diuini Ieronimi titulo dedicarunt, & Collegium Iuris appellarent. Robertus à Lacu præcipius auctor, alioque deinde studii eius Antecessores, anno M. CCC. LXXXIII. Successit quadriennio posterius S. Donatianus, quod nomen ita habet, quia primus auctor, Antonius Haueron, præpositus eius adis Brugis erat. Ille cepit, & dominum, ac vestigia aliqua dedit, sed tenuiter: postea Ioannes Carondeletus, Episcopus Panormitanus, apud Cæsarem gratiosus, repaurauit, ornatuit, auxit, sic luculent, ut merito alter conditor habeatur. Est & tertium Winckelianum, iuri dicatum, & si (quod mireris) à Doctore Medico Ioanne Winckelio, anno M. CCC. LII. Ab his exempla alia successerunt, aut & quedam præierunt: ex quibus duo sunt adficiis conspicua, Sabaudianum, & Dalianum: atque illud iuuentute etiam frequens satis est, & floret, hoc modice, sed ob splendorem principis sibi in palatium legit, & Louanium venient, eo diuerterit. Nouum Leodiensem, & si perfectum non est, tamen affectum, & surgit auspicis serenissimi Ernesti Bauari, magnanimi principis, & literarum velut parentis. *Lipsius lib. 3. Louanius. 2. & seqq.*

Volui ista producere, tum propter gestorum Martini V.

Cancellarius.
V. Faculta- tes.

Studioru- ratio.

Collegium trilingue.
Collegium Theolo- gorum.

Collegium pontificium.

Tria Iuris collegia.

XXXV. I. Hiems omnis frigoris expers.

Collegium Sabaud. & Dalian.

Colleg. Leodiensem.

CHRISTI MARTINI SIGISMUNDI
1427. PAPAE V. IO. REG. ROM. 17. Ecclesiastici.

SIGISMUNDI MARTINI CHRISTI
REG. ROM. 18. PAP. V. II. 1428.

ANNO CHRISTI 1428.

Martini Papæ V. Sigismundi Regis Romanorum
Anno 11. Anno 18.

Pontificis, quo auspice Vniuersitas Louaniensis condita est, commemorationem, tum propter ordinis hierarchici in Ecclesia Catholica ostensionem: in qua vt nemo sibi honorem nisi vocetur vt Aaron, ita nemo sibi arrogat aut minus docendi, aut honorem Doctoris, nisi mittatur, aut constitutatur ab eo qui est super vniuersum Ecclesie corpus, in quo quidem Deus posuit, alios quidem Pastores, alios autem Doctores, in confirmationem eiusdem corporis mystici, sed non sine Ministerio illius, cui iniunxit, Pasce oves, Pasce Agnos.

Non multum à Louanio absunt Hallæ, oppidum, vel cultu Diue Deiparentis Marie, apud eius iconam insigne. ab eius hospitaliticis invocatione, hoc anno, puerum quemdam diu animalium, & in voragine mortuum repertum, item vitam recuperans, idem Lipsius narrat, his verbis ipsiusmis quæ adiungo.

Cantipratum pagus est in Cameracensi tractu, atque ibidem religiosorum catus cum Abbat. Vir inhabitabat, cui nomen Iohannes Bidau, atque illi puer bimulus, nomine Martinus. Dies Dominicus erat, & vt cum vxore mane facis operari christiano more, ad Templum eunt. Emanent, & alibi apud amicos prætendit, nec nisi a meridie, secunda hora, domum remeant. Statim problema suum oculis & affectu requirunt (nouimus parentes) non reperiunt. Quarunt in vicinia, & ab ipsis vicinis, si quis vidisset, negare omnes, pater percelli: & rogare igitur, sese in quaerendo adiungent, sic ubi forte puer (ne longe tantillus poterat) aberrasset. Eunt, reliquum diu illum & totam noctem questionis donant, addunt diem alterum in vesperam. Tunc vicini desperantes inuenire, & bona fide alibi periisse arbitrati, patri valedicunt, & vt idem filio lo faciat, suadent. Domum quisque suam redeunt, etiam pater ad noctam vxorem, eo uesterque noctis quod frigidissima forte tunc aura erat, nec tenellus puer sub dioscibus esset, posset subfondere. In hoc doloris astud Diuam Virginem, qua Hallis colitur, animum & precies pater vertit, & votum peregrinationis addit. Statim in somnum soluitur, & viso monetur querere etiam puerum, certo inueniendum. Luce orta vicinos iterum adit, & rogar secum eandem operam dare. Haud facile inducuntur, & Irritati, a iunt, spem fuisse, nonne biduum iam pœne quæsiuimus, inuenitus esset, si esset. Tamen instantem sequuntur, & omnes agros, dumeta, fossas, scrutantur, donec ipsam sub meridiem ad voraginem aliquam, limo & aquis obsitam, ventum. Pater instincu aliquo interno. Erhit, ait, perquiramus. Illi negare puerum eo pedes tulisse, quo ægre ipsi possent. Eunt tamen, ecce iacentem, & cœno atque aquis obvrum, repitant. Triste spectaculum, nec audent tollere, nam sponte, aut casu mortuos tangere, nisi Iudice permittente non licet. Ille igitur aduocatur, venit, indulger, puerum deinde ad templum deferunt, mox vt putabant terræ dandum, sed patrem spes non deserit, & Diua Virgo excitat, atque internum robor adicit. In altari igitur problem collocat, ante ipsam Diuæ illius imaginem, & prolatus in genia, calidis precibus lacrymisque opem poscit. Ad stabat turba hominum, ipse Abbas Cantipratanus Nicolai, & puer (ò mirum) statim vitam & vocem recepit, surgit, cum patre dominum abit, cum eodem mox Hallas venit, gratias acturi, & laudes Diuæ meritis propagatur. *Influs Lips. in miracul. D. Virg. Hallen. c. 20.*

Antequam vltorius progediar, id etiam obiter anotare licuit, nempe hoc anno, hyemem omnis & glaciei, & frigoris experiem fuisse: quodque non caret admiratio, mense Decembri passim arbores floruisse, quin & fructum protulisse adiungint, quæ sane aeris virulenta exercet, mox etiam terras & maria pertugata est. *Bizars hist. Genes.*

lib. 11.

* * *

Proxime narravimus, præcedentis hyemis incredibilem intemperiem, atque elementiam. Ceterum æstate huius anni, ingens & insolita Italia, siccitas inter prodigiosa certe habeti posset, ab iis præcipue, qui assiduitate imbrum, inundationes fluminum, & quicquid modum excessit, inter prodigia numerant. Nam cum ab exitu Junij usque ad 7. Idus Decembres, nullus, ne minimus quidem imber terras perfudisset, non torrentes modo, sed vberissimi quoque fontes proflui exaseruerunt. Plus ramen metus, quam calamitas ea res attulit. Nam præter pestem aliquantum locorum, & præfertim Romæ graffantem neque agrorum sterilitas villa, neque annona caricas ob id fecuta est. Porro, ut hoc in presentia breuiter dicatur, hæc diuturni squaloris causa contententer referri potest, in illam ineluctabilem naturalis vicissitudinis legem, quod, alternata contrariorū permutatione, rerum successio constet. Sic enim & in homine diuturnas febres, nativi caloris dissipatione sequitur hydrops, sive & hydrope intercedente putredine febris: vnde & magnam siccitatem magni imbrevis sequi solet. Sic & pluviis diuturnis, calores immensi redent, & aperta serena, quod vt per continuatas pluvias densata tellus, tum vaporibus, tum attrahenti calido via intercludit: sic inter qualiores assiduos, aliunde per asperantes venas attracta vaporum atque exhalationum copia perennis pluvias circuitum præstet. Omnia porrò hæc, illa æterna sapientia operatur, quæ attingit à fine usque ad finem fortiter, quæque influentia sua vitali, omnes abditos secundarum cauillatum permeat ac temperat recessus, agendi que modos, vt vincat malitiam humanam, vltore afflatus omnipotentis virtutis. Sed hæc obire. Grauita sunt, quæ hoc anno pertulit, Italia, Bohemia, alia prouincia Europeæ, & in primis ipsa Ecclesia.

In Italia, bellum non tantum Florentinum, verum etiam Neapolitanum rerudescere videbatur. Cum enim Philippus Vicecomes, Dux Mediolanensem, Brixia posse fuisse exciditer, refaci Ligustica sub eius imperio supra modum fluctuare, vt contra tot hostes potentior foret, Florentinisque ac Venetis negotium faceſeret, Mariam Amedei Sabaudiani Ducis filiam sibi matrimonio iunxit, simulque interim Alfonsum Aragonum Regem ad Neapolitanum Regni recuperationem summopere est adhortatus, ad eam promouendam ipsi omnem suam operam & studium pollicitus, confisus fore, vt ab utroque aduersus hostes in bello iuaretur.

Præter hæc, Jacobum Isolanum Cardinalem è Pontificis voluntate Genuensis Præfectum submouit, & Bartholomeum Capram Cremonensem, eundemq; Mediolani Antistitem, sufficit, Martino Pontifici non obfusus in dictis inquietor, quod eius de pace inter se ac Florentinos & Venetos Legatus, Nicolaus Cardinalis Albergatus, magis in partem Venetorum inclinasse vifus esset. Ille idem Cardinalis Sancta Crucis, iussu Pontificis, ad componentem inter dissidentes pacem, Ferrarie, cum Oratoribus eorum quorum bellum intererat, subfiterat.

Florentini diuturna impensa exhausti pacem optabant. Sabaudia Ducis, qui iam cum Philippo affinitatem contraxerat, Otatores pacem suadebant, haudquaquam Philippi postulata improbabiles, maxime cum talis videbantur, quæ omnem bellum timorem excuterent. Veneti inter se in eternum dubi, hinc maiorum rerum appetitus, ad bellum continuandum eos urgebat, ceterum periculum dubium euuentus bellici, eos seuocabat: potissimum, quando videbant Philippum defectione vallis Camonica (quæ 4. Kal. Decembri Veneto se permiserat) motum, maiore apparatu bellum instruere, magnisq; præmiis Sigismundum Cæsarem, ut in Italianum profectus ipsum tueretur, aduocare.

Re pacis, contentionibus variis protracta longius, Veneti, initio Februario huius anni, Franciscum Barbarum Oratorem ad Nicolaum Atelstylum miserant, petentes

Pax inter Venet. & Florent. ex

vna & Philippum Du-
cem ac eo-
rum socios
ex altera
partibus
conficitur.
daret operam, ut pax an bellum futurum esset, quam pri-
mum decerneretur: eumque monuerant, quibus maxi-
me conditionibus initam cuperent, Nicolaus Marchio
non immemor lexitatis, qua quidem plurimas iniurias ul-
tro acceptas vindicandi cupidus Philippus fide deceperat,
nonante negotium suscepserat, quam ex ipso cognoscet,
iis quae semel probaster, deinde statuunt. Pace per multos
dies agitata, cum interim Atestinus Venetorum par-
tes constanter tueretur, & si quid inexplicabile incidisset,
eius cognitionem ad Cardinalem reiceret, tum Legatio-
nis munere, tum probitate sui neutrif suspectum, tandem
virtute eiusdem Legati, auctoritateq; quintum post men-
sem constituta est his conditionibus.

Brixian, eiusque agrum omnem Veneti retinerent. iisdem
traderetur Bergomum cum iis finibus, qui pertinent ad Adurnam. De
oppido & valle Martiniana Cardinalis cognoscet, num sit iuris
Bergomatis Ecclesie. Si effe conseret, tum ea cum fide restituerentur.
Castellum in agro Cremonensi capta, Philippus dimitteret. Rolandus
& Antonius Palauincius Venetis sociorum effent numero, eodem in-
reverteretur Alfonius Verminus Carmanola beneficia posse deret sua. Phi-
lippus si quid in eiuris aut dominij quacumque ratione sibi vendi-
carent, de eo Cardinalis effet iudicium. Milites utriusque imperio sub-
iecti, nullo edicto prohiberentur, quo minus priuatis pradis in al-
terutra effent ditione, arbitratu sua, ut ante fruerentur. An Tur-
ricella Venero deberetur, idem Cardinalis statueret. Hetruria &
Flaminia Philippus in posterum abstineret. Florentiu liberata fo-
rare per Genuenses maritima navigatio, propriaque in nauibus in-
signia sustollerent, qui Pisani olim clasibus prepotentis populi re-
xilla geflarent. Flisci & Fregosi in Florentiorum fide qui essent,
cum bona Philippis gratia castello suis potirentur. De pars belli tem-
pore, Cardinalis indicaveret. A Kalendis Maiis iudicium effent, qui quid
ante eam diem nactus fuerat, id sibi haberet. Seprimo die Philippus
Bergomo cederet. Intra sexaginta, amicos atque socios vierque profi-
terentur, quos pacis commode frui volueret, modone quem post caputum
bellum socium, aut in clientelam receptionem ederet.

Dicunt à Venetis socii, Mantuanus, Ferrariensis,
Palauincius, Montisferrati Marchio. A Florentini socii,
Senenses, nonnullique extremae Liguriæ Domini. De
Paulo Licensium tyranno, nullam in partem astum est,
verbis tantum significatum pro amico ab utrisque habe-
ti. Finium designandorum arbiter, Ferrariensis designatus.
Nonis Martij, Cardinalis Legatus, Ferraria Mediolanum
profectus, pacem à Philippo ratam habitam litteris
suis significavit, certumque tempus Bergomo tradendo
postulauit.

Pace 14. Kalend. Iunij promulgata, Veneti in Basi-
lica sancti Marti, rem diuinam ingenti celebritate, ob eam
causam fecerunt. Philippi tamen magis magisque indies-
sese efferentis inquis ingenium, propter vires atque ex-
istimationem imminentem minime quieuit: sed ad Alfon-
sum, ad incommodandum Martino Pontifici, eam quam
dixi Legationem, magno tamen suo potius incommodo
misit. Cum enim Alfonius Neapolitanam expeditionem
dies noctesque meditaretur, simulque ad eam perficien-
dam Genuensem opes, ac potentiam maritimam, sibi ma-
ximo vni & adiumento futuram prospiceret, ubi pri-
mum Philippus gratias egisser, ut eos sibi arcta benevolentia
obstringeret, splendida atque honorificam Legationem
ad senatum habuit. Oratores fuerunt Bernardus Co-
natiensis, & Andreas Bibius, Illustres Equites, ac singu-
lari prudentia rerum vsu exercitati, quibus etiam
Berengarium Clauellum, insignem iurisperitum &
praelaris dotibus ornatum adiungere placuit. Hi omnes
Gentiam appulsi, moxque in Schatuum intromissi, & cau-
la Legationis sua exposita, breui post, eiusdem, aliquorum
que Ordinum decreto, inscio & inconsulto Praefide, qua-
tuor viri creati sunt, quibus renouanda cum Rege pacis
Cardinali de Fuxo, quas responsiones per Dominum Rog-
gerium Adurensem Episcopum cum litteris Domini no-
tri Papæ, & faci Concilii Dominorum Cardinalium,
vna cum littera patenti Apostolica bullata, per quam Do-
minus noster Papa Castrum Paniscola, cum villa & perti-
nentia suis ipsi Regi & successoribus suis concedebat,
Idem Dominus Cardinalis de Fuxo, prefato D. Aragonum
Regi transmisit, dictusq; D. Episcopus Adurensis de men-
se April, anno praescripto cum eodem D. Rege Aragonum

Philip. in-
quietus.Alphon-
s Rex Genu-
ses in suas
partes tra-
hit nulla
Philipp.
Duc. facta
negatione.

da Républica, retinerent. Quæ sane usurpata licentia,
quamvis Philippianum, usque natura magnum & ex-
celsum, haud parum offendere, ipse tamen ingeniosus si-
mulandi atque dissimulandi artifex, a quo animo, ut pra-
senti temporis conditioni commodius inferuiri, ferre vi-
debat.

Enimvero non defuerunt Genia noui Reipublica
perturbatores, ac præter ceteros, Barnabas Adurnius, hu-
ius factionis facile Princeps, qui ea tempestate incertis fe-
dibus vagabatur. Is sane, cum propter Ducalem poten-
tiam aperto Marte configere non auderet, opera cuiusdam
Sacerdotis, cuius fidei atque amicitia plurimum confide-
bat, vrbis arcem, in quam ipse liberum accessum habebat,
occultis arque clandestinis consiliis occupare studuit: ea
tamen proditio per exploratores Ducali præfecto paterfa-
ctafuit, ex quo omnes qui ad occupandum castrum pro-
cesserant, magna quadam calliditate ac stratagemate com-
prehensi, & maior pars in crucem acti, laqueo vitam finie-
runt. Adurnium paulo post, Praeses, missa contra eum haud
penitentiam manu, inchoata expeditionem, nec sine ali-
qua clade, parique euentu quo paulo ante Fregosum, re-
linquere coegit. Lazarus hif. Genuens. lib. 11. S. Antoninus
tit. 22. c. 8. §. 11. Poggitus hif. Florent. lib. 6. Pigna hif. Atestin. lib.
6. Sabellius ennead. 10. lib. 2. Folieti hif. Genuens. lib. 10. Blon-
dus decad. 3. lib. 3.

Intra hæc, dum Alfonius Rex Aragonum, prehen-
saretur, & prehensaret, Cardinalis Fuxus, Apofolica Se-
dis Legatus ex Aragonia in urbem, die 8. Ianuarij redit, &
quid pro Sede Apofolica perpessus fuisset, quidue cum
Alfonso Rege pro extirpando schismate, pro quo concor-
dia in eundam constitueret, Martino Pontifici, & Patribus
expofuit. Hæc omnia, auctor gestorū hoc anno Cardinalis
Fuxi, ordine & verbis quæ adiungo, breuiter descripti.

Post Epiphaniam Domini die tertia, quæ fuit octau-
ia Ianuarij, Anno Domini 1424. Dominus Legatus urbem
ingressus est, a cunctis Dominis Cardinalibus obriam sibi
ocurrentibus, & pluribus Curialibus, usque ad pallium
Dominum nostri Papæ, ab eodem Domino nostro Papa sibi
ocurrente cum gaudio gratio, & benigne fuit receptus
& a cunctis Dominis Cardinalibus prædictis cum tubis la-
tante & honorifice usque ad domum propriam solenniter
associatus fuit & receptus. Itaque per ingressum viris
Reuerendissimi Domini Cardinalis de Fuxo finitus est Lega-
tio, de qua supra, in quidem Dominus Cardinalis multas
iniurias, damnæ, pericula, & expensas gravissimas, ago-
nizando, ut bonus miles Christi, & cercando semper inui-
etus ad honorem Dei & sanctæ Romanæ Ecclesie, pro ex-
piratione schismatum Paniscola existentium, & pacifica-
tione Dominorum Papæ, & Regis Aragonum, usque ad
exinanitionem vita propria, & corporum pro Dei Eccle-
sia passus est, & aquanimitate tolerauit, eum suis fructum
patientia obtinendo.

Demum idem Dominus Cardinalis captata die oportuna
Domino nostro Papæ, & facro Collegio de cunctis
plena relationem fecit, & super Capitulis per eundem
Dominum Cardinalem, cum Domino Rege Aragonum
tratatis, & receptis, idem Dominus noster Papa deliberationem
facete voluit pleniorum, Dominis Cardinalibus
Placentino & Nouariensi visitationem prædictorum Ca-
pitulorum, & vteriorem communicationem huiusmodi
negotiorum, cum eodem Domino Cardinale de Fuxo fieri
commissit, & post aliquot dies iidem Domini Deputati,
coram Domino nostro Papa & facro Collegio suam
fecerunt relationem, postquam de mense Februarioj, Do-
minus noster Papa prædictis Capitulis singulariter singu-
lis in scriptis respondit, & responsiones tradidit Domino
Cardinali de Fuxo, quas responsiones per Dominum Rog-
gerium Adurensem Episcopum cum litteris Domini no-
tri Papæ, & faci Concilii Dominorum Cardinalium,
vna cum littera patenti Apostolica bullata, per quam Do-
minus noster Papa Castrum Paniscola, cum villa & perti-
nentia suis ipsi Regi & successoribus suis concedebat,
Idem Dominus Cardinalis de Fuxo, prefato D. Aragonum
Regi transmisit, dictusq; D. Episcopus Adurensis de men-
se April, anno praescripto cum eodem D. Rege Aragonum

in ci-

Proditio
detrecta.VI.
Card. Eu-
xus Romi
ex Aragon.
redit &
quid ege-
rit Pont.
& Patribus
referat.VIII.
Bellum in
Italia duo-
bus in lo-
cis recu-
derat.

in civitate Valentia in crastinum festi sancti Georgij fuit,
& promissa presentauit, dictus Dominus Aragonum Rex
de mense Iuli, Dominus Adurense Episcopus responsio-
nem expectanti, verbo respondit, & attento quod Dominus
Adurense non habebat protunc redire ad Rom. Cu-
riam, idem Dominus Rex per Præpositum de Eiusla fa-
miliarem suum transmisit, suam intentionem præfato Do-
mino Cardinale de Fuxo & Vicecancellario suo in urbe
existenti. Super quibus responsis diuersi tractatus cum Do-
mino nostro Papa tenti sunt, dicto que Domino Regi re-
missi, & per eundem Dominum Regem, super singulis da-
tae responsa, & propter distantiam terrarum Domini Regis
Aragonum ab urbe, & pestem, quæ in Roma viguit multo
tempore, in qua, Domino Cardinale de Fuxo, plurimos per-
didit familiares, percussos pestilentia vita functos & ipsius
absentia oportuit, hinc inde per loca & castra peragri,
dilata sunt hæc negotia conclusionem oratram recipere,
viisque ad festa Natalis Domini Anno M. CCC. XXVII.

Rebus cum Alfonso Rege constitutis, cum nihil amplius, in Italia turbationis timeretur, duobus in locis eo-
dem anno bellum recruduit, alterum Bononiense, alterum
Lucense.

Bononienses, qui in illius vicini tot potentatum
belli temporibus maximas opes cumulauerant, nouos
concurrent motus, prorsus detestandi, quos accepta à Ro-
mano Pontifice maxima beneficia, à rebellionis sceler
nequinerunt deterrere. Erat Ciuitatis pro Pontifice Gu-
bernator, Ludovicus Alamanni, patris Sabaudensis, Ro-
manæ Ecclesie sub titulo sanctæ Cæciliae Cardinalis, quem
dum aduenit Arelatensem Archiepiscopum fuisse ostendimus. Is, statim arque pax inter Philippum ac Venetos
& Florentinos publicata fuerat, metu omni liber, Ludo-
vicum Columnensem sexcentorum duces missos fecit.
Columnensis, eti repulsa ageretur, quod tamen Pon-
tifici sanguinitate iungebatur, nihil molesti ad ultionem
meditatus est. Seuerinas, cupidis rerum nouarum Bononiensis animis fecit, & opem tulit. Causa rebellioni
præterea breui explicabimus.

Bononia multis ante seculis, in Schæciam Maltraversiamque factio[n]es bipartita fuit. Prima, quæ ab insig-
nibus familia Populorum capit nomen, in tres scissæ est
partes, Bentiuolios, Zambecharios & Cannitulos, quo-
rum Bentiuolij origine nobiliores, à Ioanne qui per an-
num vrbi dominatus, & à Duce Mediolani primo Ioanne
Galeacio Philippi genitore superatus est, incrementum
accepterunt. Zambechariorum familiam doctissimum
Iureconsultus Carolus Zambecharius, potentiorem pri-
mus reddidit. Cannituli vero à majoribus nullam acce-
pere populi sequelam, sed Ecclesia Ioannisque Vigesi-
mitri Pontificis Romani pecunia fauoribusque dita-
ti, nouam & ipsi sectam quisiuerunt. Antonius Bentiuoli,
patria exul, Roma, apud Martinum Pontificem ho-
nestissime habebatur. Fratrum ex Cannitulis quatuor
Baptista erat natu maior, ex Zambechariis fratribus quinque,
Cambiis natu primus apud Philippum Mediolani
Ducem arario præter, ceteri quorum Bartholomæus
Abbas maior erat, Bononia habitabant. Primus Baptista,
qui opibus afflueret, & se se fortunas ferre nequeret,
Zambecharios rerum inopes, & pompa splendorisque
appetentissimos pellexit. His ciuium, qui & Legati mo-
res fusi direxerunt, & opes alienas diripere cuperent, fauor
confidentissimus, rebellionem contra Pontificem poten-
tissimum suscitavit. Spes, quam postmodum inanem repre-
sentavit, & se se ac fortunas ferre nequeret, Zambecharios
rerum inopes, & pompa splendorisque
appetentissimos pellexit. His ciuium, qui & Legati mo-
res fusi direxerunt, & opes alienas diripere cuperent, fauor
confidentissimus, rebellionem contra Pontificem poten-
tissimum suscitavit. Spes, quam postmodum inanem repre-
sentavit, & se se ac fortunas ferre nequeret, Zambecharios
rerum inopes, & pompa splendorisque
appetentissimos pellexit. His ciuium, qui & Legati mo-
res fusi direxerunt, & opes alienas diripere cuperent, fauor
confidentissimus, rebellionem contra Pontificem poten-
tissimum suscitavit.

Tirubauit illico Flaminia, rebellaruntque cum Bo-
noniensibus ea Prouincia, nisi magna adfuerit diligentia
Dominicus Capranicensis electus Firmanæ Ecclesie Epis-
copus, cui Martinus Romanus Pontifex, acceptas à Phi-
lippo Forumliuj & Formicorinelij ciuitates dederat gu-
bernandas. Is namque non modo fatuscentem Forocor-
nelij cumulatum compressit, sed etiam circumferentem ar-
ma recipiendis Petrio & Bolognesio castellis, populo Bo-
nonensi obstitit, copiis fretus raptim vnde contagi-
atis, quasque Carolus Malatesta fidelissimus Ecclesie &
Pontificis in Arimino Vicarius sibi misit. Erat, vt supe-
rius diximus, mortuum Bononie principio, in agri Bononiensis finibus Tolleninas, pace sociorum Veneti & Flo-
rentini populorum cum Philippo constituta, Florentiam
accessurus. Hunc, quia requitus Bononiensium sequi
stipendia recusasset, improbus impetit Seuerinas, pu-
gnaque pro tempore acriter conservata est, Seuerinate ob-

praedam impigne vrgente, Nicolao ob salutem viriliter resistente. Tandem, quod assolet, minorem maior pars superauit. Nicolao enim cum paucis equorum velocitate fretis, fuga prolapso, Seuerinas ingentem equorum armorumque & impedimentorum pradam perduxit Bononiensium. Ab hoc facinore Tollentinatis patrato, Bononienses, elatiore certe rem suam gerere occuperunt.

X.
Mart. flo-
rentem ex-
ercitu con-
tra rebel-
les immi-
tit & Bo-
noniensib-
s sacris in-
terdicit.

Sed Martinus Pontifex potentatus Ecclesiæ vires exercens, contractis vndique copiis sex million mercenarij equitatus, peditatus quartuor million, florentem immisit exercitum, & prouincia Gubernatorem electum Firmanum, copiis autem exercituique Ducentorem Iacobum Caudolam prefecit. Addidit etiam Pontifex castris Autoniu[m] Bentiuolum, cuius ope & gratia, agri oppida nullo cum negotio recepta sunt. Bononiensis eriam Pontifex facis interdixit, ceremoniisque omni diuinorum rerum beneficio ritu[m] è ciuitate sublatis, cuius interdicti ea ratio fuit, vt quicunque ex incolis arma induerent, haud sacr[us] intercesserent, ac pro putrido & abiecto ab Ecclesiæ membro haberentur: eademque labe inquinandas censuit eos, quicunque ex alienigenis auxilio Bononienses aut ope aliqua prosequerentur. Etsi vero qui inveniunt Ciuitali rebellium studiosi, spiritualem sententiam ea peruvicacia spernerent, qua dominium Pontificis abiecerant, maxima tamen populi pars paruit interdicto, nec era amplius pristina ciuitatis forma, & ob eam sacrum rationem, & propter multa quæ ibi nefaria committebantur: quippe in qua multi occiderent, relegarent plurimi, ac omnia vbiique latrociniis fodarenrur. *Blondus dec. 3. lib. 3.*

Alius ad hu-
ius rebel-
lionis co-
gnitionem in
pleniori
narratio.

Carolus Sighonius, addit aliqua ad huius rebellionis cognitionem pleniori. Postquam, Nicolaus Cardinalis sancta Crucis, ad 15. Kalend. Maii constituisset, ac mox pridie Nonarum, pacem factam, maxima cum populorum letitia publicasset, inde idibus sese Bononiam retulit, atque in loco extra urbem semoto, ad sanctam Mariam Valoris viridis sedis, ut commodius reliquum controvries posset componere. Ita 15. Kalend. Junij, exercitus vtrinque dimissis, miserae ciuitates aliquando tandem à diuturnis bellii calamitatibus respirarunt. Interim Nicolaus audiens gladios passim impune à ciuiis in urbe gestati, ac quodammodo civili tumulti perniciosum aditum aperi- ri, vicem ciuitatis sue sollicitus, Kalend. Augusti in urbem se summo mane recepit, ac rei diuinæ opera data, opportunam opem diuinum numinis implorauit. Hora inde noctis sequentis secunda, Canerulus Ecclesiæ aduersarij, iam pridem in patriam restituti, cum factione sua armati sese in forum prouiperunt, coeque occupato, ad terrorem aduersariorum, ignem in quasdam tabernas ligneas iniecerunt, & Palatium cum Legato capere constituerunt. Quare recepta, Bentiuoli, signo campanæ regioni sue dato, continuo se cum patre Pontifici compararunt, arque in forum procursare aduersus Canerulos instituerunt. Quod vt Nicolaus accepit, imminenti seditioni, ac cruento certamini occurserit, & statim seruare Ecclesiasticum propterea, sese illis obuiam ad aedem sancti Donati tulit, atque eos orare pro salute patriæ, & liberoru[m] suorum incolumente instituit, vt paulisper conceptum animi impetum inhiberent, nec nqi quicquam vsque ad redditum ad illos suum tentarent. Nam se Canerulos ad ponenda arma, & saniora capienda consilia deducturum. Inde in forum progressus, Baptisam Canerulum, factionis Principem se nuncauit, ac multis verbis factis, denum rem ita cum eo composuit, vt Antianos crearet, & publicis quibusdam vangelibus eos ad sumptus necessarios sustinendos instrueret. Pontifex centum equites, totidemque pedites conductos haberet, qui Legato sacramentum dicerent. Officia Vrbana ac Castrensa ciuib[us] ipsis patenter, atque in has conditions, Baptista, & socij, se ab armis discessuros, ne que aliud in urbe molitorios, fide interposita promiferunt. Inde Palatium adiit, vt haec pacta confirmari Legati ipsius subcriptione curaret, atque ad fores progressus, ipsas sibi ac suis aperiri à custodibus iussit. Has patentes vt attenti Caneruli cognouerunt, repente in eas fide violata imprefectionem fecerunt, ac stationibus incassum obnientibus

Qua perfida
Baptista
Canerulus Palatiū
Legati oc-
cupauerit.

superatis, ipsam ianuam occuparunt. Comites autem Nicolai, cum periculum, indignitatemque viderent, ipsum exanguem, ac proprie in illa turba elisum à foribus retraxerunt, ac domum (ne occideretur ab infestis capit[us] eius Canerulus) reduxerunt. Interim Palatum ab illis captum, & fæde direptum, & Legatus in custodiam datus est. Quæ vt Bentiuoli acceperunt, haud ultra sibi conandum rati, poeta S. Donati vrbe se præcipites effuderunt.

Nonis inde Augusti, Magistratus, quibus Respubli-
cafatur commissa, pro certo habentes Martinum ira ac-
censum, urbem armis oppugnaturum, atq[ue] hanc iniuriam
vi quacunque prosecuturum, Centum & Plebem Castel-
la fibi eo bello accommoda futura putantes, Nicolaum ad
se venire iusserunt, eo nimurum consilio, vt ab eo castra
illa repererent, & si abnueret, potestatem hominis naeti,
præbere compellerent. At ille edicti superbia, atque eu-
identi rei indignitate permotus, qua Episcopalis & Cardi-
nalitia dignitas in ordinem redigebatur, se iturum nega-
uit, ac mox infidias eo nomine sibi patari sentiens, sub no-
tione assumpto Fratris Predicatorij Ordinis habitu, uno
cum Comite Monasterium sancti Dominici adiit, ac po-
ste his se fluebibus exierat, summo mane per portam
sanctæ Mamæ vrbe excessit, atque Carthusam, & inde
Mutinam abiit. Inde 10. Kalend. Septembri Legatus,
qui apud Canerulos seruabatur vrbe electus, quarto au-
tem Ides Septembri familia Episcopi Episcopio pulsa,
postridie vero consilio aduocato, ac multis verbis in Epis-
copum, & Martinum Pontificem, pro cuiusque ingenio
aclibertate acerime dictis, decretem est, vt in loco Nico-
laei alias Episcopus ederetur, ac statim Bartholomæus Zam-
becharius, Caroli filius, Abbas sancti Bartoli Ferratiensis
est nominatus, qui professus se Centum & Plebem popu-
lo traditurum, continuo ad Episcopum, nullo comitante
Canonico, sed fisi Magistratus prosequentibus, abiit.
Inde Canonicus, vt eum eligerent, imperatum. His se eli-
gere posse negantibus, quia populo fuisse electus, Vexil-
ifer respondit, populi nominationem esse, Canonorum veri electionem. Huius rei iudicium cum ad Iuris consul-
tos Canonici retulissent, illi responderunt, non vacante E-
piscopi Sede, Canonicos electionem celebrare non posse.
Verum tamen Bartholomæus se pro Episcopo geslit, & Vi-
cario constituto, ius per annum integrum dixit.

His rebus cognitis Martinus Pontifex, vehementius inflammatu[m], 6. Kalend. Septemb. edictum promulgauit, in quo grauissimas derestationes in Canerulenses, & acro-
rum interdictum in Ciuitatem explicauit: quod Legatum suum, & ipsum vrbi Episcopum & Cardinalem, turpiter in sui contumeliam exigilent, his verbis: *Nam dilectum filium nostrum Nicolau[m], tituli sancte Crucis in Hierusalem, prebiterum Cardinalem, perpetuum Administratorem Bononiæ: si Ecclesiæ, auctoritate Apostolica deputatum, suum concuem, & patrem anniarum suarum, taliter pertraherunt, contra omne debitorum charitatis in proximum, & reverentiam tantipatris, quod praefatus Dominus Nicolaus Cardinalis coactus est claudisse, & tanquam inco-
guitus excedere ciuitate, & diocesis suæ predicitis, neque eo modo quo de-
cebat Cardinalem in edere, sed mutato habitu (qui inde rece-
dere aliter nullatenus permissem), eundem libertate priuarunt, in deducere & opprobrium nostrum, & Apostolica Sedis vilipendium & contemptum.* Carolus Sighonius in vita Nicolai, capite II. & 12.

Georgius Garnefelius Carthusianus, in vita eiusdem Cardinalis Nicolai, memorat, hanc indignitatem in Nicolau[m] admissam: quod cum i[us] qui Bononia summa renum prætererat, Nicolaum, quem studiosissimum Ecclesiasticarum patrum, atque ex ea re suspectum, suisque mutationibus aduersissimum existimabant, euocandum ad sese suis consiliis decreuerint, eam operam necio cuiquam vilissimo homini injunxerint. Ea levitas atque velania ciuium, in stuporem & in aerorem ingentem Nicolau[m] adduxit. Continuit tamen sese, & nuncio nihil graue, aut indignum, neque quicquam magis, quam occupationibus distineri, ne accedere valeret, respondit. Hanc suorum Ciuium stoliditatem secum indignanti, aduenire ad eum sex ex primoribus ciuium nunciatur. Quare cum vereretur, ne quid violenti fieret, euocari

fami-

familiam omnem iussit, vtq[ue] ciues ingressi sunt, fores claudi. Iam ad conspectum sui Pontificis aderant, & propone-
re, necio quæ, velle videbantur. Verum Nicolaus prior ad
illos conuersus, dure atque aspergime, vrbes & culpa exige-
bat, exemplo Thomæ Cantuariensis increpare illos ad or-
tus: *Exsistare se, inquit, omnino mente alienatus est Bononiensis*
cives seque ob id summo dolore affl[i]ti, cum eorum cura illi credita sit.

*Confusus filios ad patrem ire, Ciues ad Praesolem: contra naturæ &
iuris ordinem esse, neque vñquam audire, vt ad inferiores superior
accusat. Bononiensis, cum simplex illorum Episcopus esset, de-
betis illi honore semper exhibuisse: nunc cum Cardine etiam apice
fulget, & Legationis etiam potestate praemineat, in tam stolidam res-
pectum illos adiuctos, vt per vilissimum nuncum euocare ad se non
erubuerint. In iuriam hanc non tam sibi, quamquam & sibi, quam
Apostolica. Sedi illam exsistare, cuius vices in dignitate atque
Legatione sustineret. Sprecum se esse à Bononiensis, non sibi proper-
se, sed propter eorum errores, ac peruersos prefaci actosque mores cordi &
cœurs esse. Vereretur se, ne iuriatum Deum breui vñorem sentiant, atq[ue]
propterea, vt ad rectam viam, & saniores se mores conuertant, hortari.*

Hac atq[ue] huiuscmodi cuti summa grauitate atque au-
thoritate paterna que charitate monuit, qui aduenerant
Ciues muti & elingues effecti sunt, vt nec verbum vul-
lum ex ciuium ore prodierit, sed vt venerant declinatis
ceruibus abscesserint. Sic olim gartulus & procax Philo-
sophus, loquentे Spiridione Episcopo, in Concilio Nicæ-
no obmutuit. Paulus post, cum mutato habitu periculo se-
cripuisset, Bononiensis, de ea re certiores redditi, miris ex-
agitari furoribus occipuerunt, inque contumeliosas voces
erumpentes, hostem publici, ac patriæ illum proditionem
appellarunt. Non destiterunt tamen, quin Oratores ad eum
Mutinam mitterent. At Romæ, vt nunciata est Bononiensium
defectio, Pontificis & Ecclesiasticorum animos graui-
dole ac perturbatione affectit. Cumq[ue] Nicolai opera pos-
se labentibus rebus adhiberi remedia Martinus Pontifex
consideraret, confessim ad illum raptim perscriptis literis,
ne Romanum redire, neque iniussu suo regione egredere-
tur, strictioribus mandatis iniunxit. Eam ob rem cum Mutinæ
plerorū mefies moram traxisset, neq[ue] moueri Bononiensium
indutus posse animi viderentur, componendæ con-
trouries gratia, quæ occasione Cremonensis & Bergo-
nensis agri finium exorta fuerat, Ferrariam venit, atque ea
congrua execuzione sedata, consulto primum Pontifice
Romam redit, biennioque apud Martinum in Curia fuit,
vita sanctiorum, consiliorumque grauitate præcipus.

Garnefeltius cap. 12. & 13.
Leander Bononiensis, ista addit. Cum Bononiensis Ci-
uitas ab Ecclesiæ defecisset, & Martinus Pontifex ad eam
obsidem exercitum misserit, dirisque Ecclesiasticis re-
belles deuouisset, tunc F. Dominicus Magacosta Prior Pre-
dicatorij Conuentus, mandato Pontificio obtemperandu[m]
e[st]e suscit. quapropter vrbe electus, exultare compulsus est.
Cum autem P[ro]t[er]ix, Sacramentis Ecclesiæ ciuitatem mul-
tate decreuisset, neque repetiretur, qui inhibitionum ac in-
terdicti apostolicis litteras introferre aderet, tunc B.F. Cö-
radinus Brixiensis Dominicanus, suo sanguine omnino iu-
ra Ecclesiæ propugnaturus equum intrepide ascendit, atq[ue]
vrbe egrediens Pontificis Legatum qui cum exercitu ade-
rat. Ille viso sancti Patris F. Conradini consilio fideli,
Apostolicas litteras diuinorum inhibitorias ipsi publicandas tradidit. Eas acceptas, quo facilius manifestarentur, ha-
stæ affigens, in urbem reuenerit, & ad forum deueniens vo-
ce contenta clamare caperit: *Ecco vobis, Deo & Vicario eius re-
bellibus, vniuersa diuinorum sacramentorum.* Nullus quan[us] os-
cillatione tergitur sibi poterit. *Igurasse nemo audire.* Litteras inspicere,
errorem corrigit. His dieis, & auditis a multitudine ciuium,
illico F. Conradinus capit[us], & carceri manipulatur. Cuncti
excandescentes coniurati, mortem illi machinabantur. Ex
illis autem quidam in medio surgens ait: *Necem huic fratri
infrendo, nihil diuidacemus, quam optatam illi pro Ecclesiæ mortem*. Ab
hoc consilio, inter primores variatum sententis. Alij di-
mittendum, alijs perimendum dicebant. Praualuit illorum pars,
qui liberandum, & e carcere educendum edixerant.
Sanctimoniam vita fuisse certum est, quæ illum periculo
mortis, & tandem vinculis exemerit. Eductus ab Ergastu-

lo, neq[ue] minis, neq[ue] terroribus auocari potuit, quominus in contra Re-
publicis declamationibus, Pontifici esse obediendu[m], &
Ecclesiæ sanctæ subiiciendum populum, complurimi rationibus ostenderet. Istud vero, rebelles, in viueros Do-
minicanos adeo inflammauit, vt omniem annonam eorum
diripuerint, inq[ue] militem distribuerint, ac præterea editio
promulgato vetuerint, ne quis, ali quid ad viatum necessa-
rium, illis iam extrema fere fame laborantibus, vel com-
modato, vel gratu[m] concederet. Tunc licet humano vide-
rentur desituti suffragio, diuino tamet minimè priuaban-
t. Plures enim ciues Deum magis, quam scelerum ho-
minum minas veriti, clam, vel sub vestibus defetentes, ali-
quid anno[rum] illis subministrare nitabantur. Beatus autem
F. Conradinus, neq[ue] istis animo deiectus, veram Pontificis
æxilitatem defendens, neq[ue] aduersa corporis pertimescens,
populam quotidie palam, vt Ecclesiæ obediret ad proponebar,
propter quæ in carcere denudo retrusus, ibi etiam subsidio
vitæ priuatus est. Torsis illis diebus, quibus in carcere deri-
nebatur, nihil prorsus comedit, solo duntaxat Eucharistia Sacra-
mento satiatus, quod eo die, quo carcerali custodia
mancipatus fuit, præsumperat. Ibi ad orationes cum se fe-
tum contulisset, meditationiq[ue] diuinorum ardentissime va-
cavat, in aerem eleuatus visus est à custodibus carceris, & ea
propter à Magistratu[m], qui id compererat, liber dimissus.
Leander de viris illustribus Ord. Pred. lib. 5.

Aliud bellum in Italia, id temporis exarit. Florentini enima, cum viderent rem Ecclesiæ per Bononiæ rebellium in Flaminia titubantem, imprimis Castellionem oppidum, quod sub Apennini jugis vallem Anomonis in Flaminia claudit. inuadere & occupare aggressi sunt. Possede-
rat illud permissione Romanorum Pontificum multis ante seculis gens Manfreda, & superiore Philippensi bello Ludouicum Manfredum, qui cum eo oppido in Florentinorum partibus fuerat, quia Philippo bene cupuisse insi-
mulatus erat, Florentini in carcere conelerant: nec tam aduersus id oppidum natura loci munitissimum quicquam molesti prius intentauerant, quam pace sua cum Philippo firmata, res Pontificias in Flaminia nutantes conspexit. *Blondus dec. 3. lib. 3.*

Lutetia etiam bellum, nullis id suspicibus, subito, eodem anno exorcum est, ex cuius occasione, inter Philip-
pum Mediolani Dicem, & Florentinos nupera pax consti-
tuta, irritata fuit. Causa eius ea fuisse memoratur. In missio-
ne equitum pediutumque, quæ post pacem fieri consuetuit, Nicolaus Fortebracci Florentinorum equitum turmæ
prefectus, coactis militibus qui missione ægro ferebant a-
nimō, magna manu agrum Lucensem populabūdus intra-
uerat. Occupabat eius urbis tyrannidem Paulus Guinifius, qui in bello Philippensi nulli hærens, præcipue extra pacis
federa, relictus est. Nicolaus, siue sua sponte prædandi
causa, siue quorundam Florentinorū quibus bella quæstui
fuerant, sua in illum arma monerat. Is porro improviso
bello lacefuit, addubitus in id Florentinorum consilio
fieret: per Oratores suos Nicolai questus iniuriam petuit, vt
se veluti amicum auxilio tuerentur, ac si id graue videretur,
ne h[ab]ili pecunia, ope, subdicione fanerent. Scire enim se
non esse vnius equitum Praefecti vires adeo validas, vt diu-
tis in armis possent suis opibus perfistere. Responsum am-
biguum datum est, neque tyranno fautores se, cum feedere
exceptus esset, neq[ue] inimicitan[us] armati, & ad bellum para-
ti Fortebrachij in se velle suscipere. Quicquid Nicolaus e-
gerit, vltro & nullius impulsu egisse, nec esse auctoritatis,
ab incepto dimouere eum, qui sui iuris esset, & Floren-
tini amicus. Ratus quod futurum erat Guinifius, veritufq[ue]
Florentinorum calliditatē, qui alieno nomine fecerit, cer-
tarent, ad Mediolani & Venetorum Ducum, itemque ad
Pontificis Maximiaures Nicolai iniuria exposita, subsidiū
postulauit. Nicolaus, captis nonnull s[ed] de Lucensi agro ca-
stellis, cum Guinifio vires ad defensionem decessit, Flo-
rentinos hortauit, est ad eum urbem illi epipedum: facile
quidē id fore in ciuitate nullo praesidio suffulta, se quidem
si pecunia fauore, assisterent, intra paucos mensis urbem
illis traditurum. Re Florentiae inter paucos primum, bel-
lum aduersus tyrannum sumendum esset, & talis vrbs in
potestatem redigenda, sepiusq[ue] quæstus consiliis discus,

XV.
Legati Apo-
stoli indu-
stria tres
maximi
exercitus
contra ha-
reticos in
Bohem, du-
cuntur.

Catholici
victi.

Thabori-
tarum pro-
gressus.

variis sententiis disceptabatur, partim noua reprobantium bella, quietemque suadentium, partim id probantium certamen, ex quo ciuitas opulentior tali subacta vrbe esset futura. Major populi pars, Guinisi perdidit odio bellum affectabat, prudentiores senioresque, vt rem difficultem in honore quam abhorrebat. Raynaldus Albitius ex equestri ordine populi partes securus, oratione ad voluntatem illius accommodata, bellum pro comitio sua sicut. Nicolaus Vzonus, qui quietem armis præferebat, dissuadere conatus est: vel hac potissimum ratione, quod non satis pataret, an Martinus Pontifex, qui diutius infensum animum in Florentinos grauissimus de causis geslerat, pateretur, eam Vrbem Florentinorum Imperio subdi, neque etiam satis liqueret, an Philippus Mediolanensis Dux esset copias suas Guinisi subministratus, & an Scenenses de sua libertate solliciti fibi timentes, pro defensione eiusdem Guinisi Florentinis arma inferrent: sperandumque sit, Deum magis fautorum repellenti iniuriam quam inferenti, magisque prospecturum saluti eorum, qui se iuste defendunt, quam qui oppugnant iniuste, ac proinde, iniustaarma, rara comitur Victoria, infamia, opprobrium, dedecus, sequatur plerumque. Ea & alia huiusmodi Vzonus dicebat, neque tamen persuadebat, Florentinis ad arma potius quam ad pacem intentis. Haec statim atque Martinus Pontifex intellexit, datis ad Florentinos litteris, eos à bello inferendo, modis omnibus quibus potius dehortatus, simul admonuit, vt Castellionem Ludouicu Manfredo restituente, ipsumque Ludouicum è vinculis dimiterent. *Poggiius histor. Florentin. lib. 6.*

Italia pacem, cum ad eum modum curaret Martinus, Bohemiæ quoque Regnum, Catholica integrirati, & Sigismundo Cæfari vindicare non intermisit. Vbi enim armata Huisciam & Wiccleffiticam heresim crescere indies animaduerit, priusquam pestis amplius inualeaseret, Henricum Cardinalem Vintonensem, natione Anglicum, Regia stirpe natum, Legatum in Germaniam proficiſci iulfit, qui contra Bohemicam labem vicinas gentes in armis concieret, & Sigismundo Cæfai adiumento foret. Eius Legati industria, tres maximi coacti sunt exercitus, singuli sufficiens ad opprimendam Bohemiam. Vnum ex illis ducebat Otho, Archiepiscopus Treverensis, quem securus est totus Rhenus ab Oceano vsque ad summum eius fontem, ac præterea tota Suevia & Bavaria, secutæ sunt illum Ducem. Secundum exercitum duxerunt Saxonia Duces, quos secutæ sunt Hassia, Thuringia, Saxonia, & Sagnales quas vocant ciuitates. Tertium duxit Marchio Brandenburgensis, quem secuti sunt Francones, & alii. Hi tribus locis Bohemiam ingressi, postquam sylvam Herciniam penetravere, iuncti simul ante Misnam castrametati sunt. Hanc urbem Prichicho Elenotensis inter haereticos quanto doctior atque facundior, tanto crudelitatem ac perfidia nequior, præcedenti nocte ex manibus fidelium rapuerat. Erat igitur consilium exercitus, hanc urbem prius recuperare, quam vltnerius procederent. Sed cum haeretici collecto raptum milite in eos properare nunciarentur, Crucifignati, non visum hostem fuderunt, Thacouiamque pertentes, instrumenta bellica cum præda omni ibi amiserunt. Nondum Cardinalis Legatus in exercitu fuerat, sed ad Thacouiam fugientibus occurrens, admiratus est toti Ducum, tot fortium virorum panidam foedamque fugam: ac collecto animo, vt in hostem, omni ex parte debiliorem redirent, magnis precibus hortatus est, quod cum frustra conaretur, & ipse turpis fugæ comes effectus est. Vix sylvam ingressi erant, cum superuenientes Bohemi postrem agmen lacefere coepissent. Fæta est profusor ac pauidior fuga, nec prius Theutones fugere, quam Bohemi persequi destiterunt. Hostes impedimentis direptis, Thacouiam expugnantes, machinisque bellicis porti sunt. Exin Misnam populati, cum per Franconiam redirent, ne Bambergensem agrum Norembergensemque vastare, pecunia placi diuitem exercitum in Bohemiam reduxerunt. *Mutius Germ. chronic. libro vigesimo septimo. Sylvius histor. Bohem. capite 48.*

Dubranus addit, à Thaboritis, septingentos Bauaros ad Thacouiam fuisse interceptos, quos nudatos flagel-

lis & clavis verberando subicerint. Nec in Misnam solum, verum etiam in Marchia, Lusatiaque & Silesia, arma funesta hoc anno expedierunt. In his omnibus prouinciis, septuaginta fere castella & oppida, in portis suis ac mœnibus, signa armaque Thaboritarum viderunt: tanto metu insiguum quoque virium, ut Erfordia, Magdeburgum, Brunswicum, Luneburgum, nouis aduersus illos munitionibus & propugnaculis fæse communiquerint. *Dubranius lib. 27.* Thaboritarum pseudo Sacerdotes, hi vel maxime bellorum audissimi fuere, vt pote Catholicorum sanguinem praetere stientes. Hivis in Theutones acris concitarent, Bohemiam, terram promissionis nominabant, circumiacentes vero Germania populos, alias Philistæos, alias Idumæos, Moabitæ aut Amalechitas vocabant, quibus omnia mala debere inferri prædicabant. *Cochlaeus hist. Hussit. lib. 6.*

Trithemius addit. quod Sigismundus Romanorum Rex, hoc anno, Martino Papa V. consentiente, innumerabilem pecuniam ab omni Clero & populo totius Alemaniae leuauit, contra Bohemos schismatics & haereticos, cum eis pugnaturus. Qui mille habebat florenos, dabat duos, qui vero centum florenorum exitit possessione locuples, quartam viuis floreni partem pendebat: reliqui omnes viri & mulieres, filii & filiae, mercenarij & familiares, quotquot annum 15, etatis fixæ implessent, nullo penitus excepto, i. 3. Hallenes singuli persoluebant. Magna quidem exæctio, sed pro fide Catholica parua, aut nulla porcius fuit utilitas subsiquita. Fuerat tamen aliqui inter Alemanos, qui huic exæctioni colla submittere recusarent. *Chron. Sponheim. Krantzus memorat, istud quod adiungo hoc anno in Saxonia accidisse.*

Rei nouitas, ait, suo à nobis iure depositit, vt in litteras mittamus memoria digna diuturna. Venerat ab Roma in Saxonia prouinciam, specie Nuncij Apostolici, quidam falso nomine Marcellus, cum fratre Hospitalis, ut appareret sancti Ioannis, Carnales illi fratres, & ambo professione minores Religiosi veste proœcta, litteras præferabant Apostolicas. Marcellus satis eloquens & doctus, qui se Magistrum in Theologia asserteret, indulgentias plenarias pollicitus dantibus pro redemptione captiæ, pro Rego Cypr. per diæcem Zwerinensem profecit, multo quæstus facto. Venit postea Lubican, atque Pontifici fæse exhibuit. Ille & vultus hominis, & litterarum faciem perpendicularis, primum suspicionem falsi concepit, deinde vbi introitus omnia perfexit, reperit falsarium. Ille tamen nihil mutato vultu intrepidus stabat, pollicitus omnia facere & perpeti, de re sua liquidanda Episcopus coegerit præstatre iuramentum, ne quoquis paclio, nisi dimissus abiret. Ille non grauatum præstitit. Frater eius breui morbum contrahens, vita excessit. Marcellus etiam, vbi primum licuit, nomine commonito, secreto abfæcit. Episcopus interim rem Summo Pontifici detexit. Ille falsarium remandauit seruari, & ad formam iuris in eum procedi. Erat tum Cardinalis Anglicus per Germaniam in Legatione causæ Bohemicae cum potestate de Latere. Huic Martinus Pontifex prescripsit, vt falsarium ad se perductum examinaret, & iure in eum ageret. Iam audiebat, Lubica dilapsum, peruenisse Coloniam. Era autem multis in locis Italiae non ignotus Marcellus. Nam Venetus pridem ob similem cauam erat in carcere, per sumnum elapsus ingenium. Simulauit ad mortem se agrorare. Scribebat, vt erat artis medicinae peritus, receptam, quam potionem formare iussit in apotheca, simulans se accepturum. Erat autem somniferu vehemens. Eo accepto, rogauit ad se admitti Fratrem Ordinis Minoru, vt coram Deo sinceram faceret conscientiam morituras. Aduentantem ad se in carcere fratrem blande inuitauit, vt de ea potionem gustare non detrectaret. Simplex Frater nihil veritus malibibit, nec diu post in somnum solitus est grauissimum. Marcellus detracta illi veste monachali, hanc induit, & assimulata voce Fratris, è carcere educi postulauit. Quasi iam impletio circa carceratum officio. Extractus Monachaliveste, & pro Fratre dimissus, sic elapsus Venetus, venit Coloniam. Id compertum habens Legatus Cardinalis, hominem sibi non ignotum, honorifice ad se inuitauit: venienti manus inicii, & in carcere compingi imperauit. Ex hoc ille,

incer-

incertū quibus modis, falsis custodibus fuga sibi consuluit. Sed magna diligentia latitans, inter moniales conquistatus, & ad Legatum pertractus, carceri perperuo addictus est. In Brule Archiepiscopi Colonensi, arce afferuabatur, & iam in obliuionem venisse videbatur: cum Theodoricus Archiepiscopus, nescio quid incommodi passus, hominem medicinam profitement liberavit. unde carcere eductus, specie comparanda Pontifici medicinæ, elapsus, in Aquilonares oras concessit, sententia damnationis quam Cardinalis Legatus in eum tulerat miro artificio & cunctu elula. *Krantzus libro undecimo Saxonia, capite decimo-sexto.*

XVIII. Delegatio ne Vintoniana & expeditio ne Germanica alta narratio.

XVI. Collecta in Germ. à pop. & Cle-ro conseruante P. P.

XVII. De quadam Minori, falso qui se N. c. Apo- mensebatur.

XIX. Golubecia à Sigis- Imp. infe- lixiter ten- tata.

Scepusionis Praefati glorio- fia mortis.

XX. Aurelianu in Franc. ab Anglis obfiderur.

neitia solo adæquata fuerint, maturo consilio, & manibus obfessorum, octauo Nouembri die, nec ipsi Sancti Aniniani, & Sancti. Auti Basilicis & claustris Collegiali bus partitum, Sancti. Viatoris, viroisque Sancti. Michaelis, Sancti. Laurentij, Martrij corporum, eleemosynæ Sancti. Paterni, capellæ Sancti. Maturini, Prædicatorum, Minorum, Carmelitarum Ecclesiæ deuallatis, nam primus turbo Ecclesiæ Augustinensis cis pontem me tu imminentium disiecerat. Subiérunt eandem postmodum stragæ vicino vallo virbis Parechia Sancti. Petri in semita lata, Sanctorum Lupi, Marci, Gerualij, Eutritij, Vincentij, Lazari, Paterni, Cappellæ Sancti. Aniani, Ecclesiæ remotores, etiam in ipsum B. Mariae Magdalene insigne Virginum Monasterium, Decembribus antepenultimo. Ingens iterus incellerat Carolinos. Actum erat de illis, si hanc Vrbem perdidissent. Carolus Rex omnibus fere spoliatus, ad tantam redactus erat pauperatem, ut in tantum priuati hominis viuere videretur, deque fuga in Hispaniam cogitaret.

Belgium quoque, non omnino quietum hoc anno fuit. Philippus Burgundio, Iacobam Iohannis fratris reliquit, armis premebat, donec illam adduxisset, vt se Hagonia, Hollandia, Zelandia, ac Friesæ haeredem agnosceret, ipsumque horum Principatum Præsidem ac Procuratorem creasset. Accidit illic in Belgio istud narrandum.

Frater Thomas Conecta, gente Brito, Ordine Carmelita, maxima populi admiratione, fauore, & concursu facias habebat Conciones Cameraci, Tornaci, Atrebati, Samarobriga, in Pontaco, Tariannæ, aliisque locis, ita ut sapientius in vna numeraret Concione circum se xvi. aut xx. m. hominum, quod vix videtur credibile. Fune per medium tensio, vitos à mulieribus dispescerat. Grauissime autem inuehebatur in velamina quædam feminarum, quæ turrita eo tempore super capitulum gestabant, sic vt in tanto mortalium numero, ne vna quidem ad eum modum ornata conuenire ausa fuerit ad eius conciones. Incitabat enim pueros, vt tutres illas, de capitibus quarumcumque detrahent, illasque conuictis incesserent. Simul in sacerdotum impudicitiam & avaritiam vehementer quoque detonabat. Ita per menses quinq; vel sex regnauit, reprehendens etiam nonnulla, quæ nunc friuola viderentur. Verum vbi sacerdotum in se odium adeo concitatum intelligeret, vt metuendas eorum insidias, existimat, consenso nauijio, ex portu Fani V. Valerici, in Britanniam vnde venerat facefluit. Fusus haec Engeranus, qui postea Romæ fuisse igne crematum commeminit. *Meyerus libro de cimo sexto Annal. Carolus Sauffys annal. Eccl. Aurelianensis. libro 14.*

Ibidem in Belgio, hoc anno contigisse Lipsius memorat istud mitum, mirandum, de puer quodam, ad inuocationem Sanctissimæ Deigenitricis Mariæ, quæ a pudicatu mirabiliter obdormit, & avaritiam & avaritiam vehementer quoque detonabat. Ista per menses quinq; vel sex regnauit, reprehendens etiam nonnulla, quæ nunc friuola viderentur. Verum vbi sacerdotum in se odium adeo concitatum intelligeret, vt metuendas eorum insidias, existimat, consenso nauijio, ex portu Fani V. Valerici, in Britanniam vnde venerat facefluit. Fusus haec Engeranus, qui postea Romæ fuisse igne crematum commeminit. *Meyerus libro de cimo sexto Annal. Carolus Sauffys annal. Eccl. Aurelianensis. libro 14.*

Sancti Hilarii vicus est minus nobilis, iuxta Cameracum nobilissimum oppidum. Eius incola Stephanus Morelius fuit, cui vox Firmina; Et hoc prolem ei non prolem peperit, Anno millesimo quadragesimo vigesimo octavo. Mortua enim erat, & obliterata, ac firmata omnes, que partitione interfuerunt, ita indicabant: idque explorato, cum lauissent, fonsque igni, experiente, aut elicente vita, admouissent. Iuerigitur in terra communis, & profana, de more sepelitur: & alijs quidem curam aut cogitationem eius vnu deporunt: at non Mater, cui duplex luctus: & à morte prolis, & à morte, quod nondum consors & particeps duini baptizati & lauaci fuisse. Itaque plura illud miracula in se vno continet, diuinæque benignitatis & potentiae totum fontem manat, atque ostendit. Verbis Lipsianis istud dabo.

Sancti Hilarii vicus est minus nobilis, iuxta Cameracum nobilissimum oppidum. Eius incola Stephanus Morelius fuit, cui vox Firmina; Et hoc prolem ei non prolem peperit, Anno millesimo quadragesimo vigesimo octavo. Mortua enim erat, & obliterata, ac firmata omnes, que partitione interfuerunt, ita indicabant: idque explorato, cum lauissent, fonsque igni, experiente, aut elicente vita, admouissent. Iuerigitur in terra communis, & profana, de more sepelitur: & alijs quidem curam aut cogitationem eius vnu deporunt: at non Mater, cui duplex luctus: & à morte prolis, & à morte, quod nondum consors & particeps duini baptizati & lauaci fuisse. Itaque plura illud miracula in se vno continet, diuinæque benignitatis & potentiae totum fontem manat, atque ostendit. Verbis Lipsianis istud dabo.

XXII. Diuersa miracula ope Deip. Virg. patrata.

Diuersa in se complectens.

rum vel naturam pugnat, usque ad diem quintumdecimum à prolis
sua morte. Et iam fidentior esse, ac palam affirmare illam viuere:
guarant certamque factam ex viso nocturno, quod sapienter euenisset.
Mulieres denique administras importuna virget ac propellit ad hor-
tum ire, unde cum patre Stephanu, & puerum terra iam tot dies con-
ditum contemplari, & arbitrari, equid eius rei esset. Refoudiunt
trespedes tiriter defossum puerum, tertiaeque superne pedibus in-
culcata; vident ipsum, & miraculum, pulchellum, vivendum, & rose
inflat, quod dicitur, rubentem. Nulla nota mortis in corpore, ne no-
xa quidem, nisi quod maxilla altera terra agefus & imprefione at-
trita leniter esset. Mirantur trepido gaudio, nec audient tamen tollere:
quippe iam diu in mortuum: & contra calamum omnem, ad Paf-
torem suum cuncti. Ille venit, ipse quoque stat attonitus, & signa vita
palam videt. Shadet, quoniam in Diuina Virginis patrocinio puer es-
set, deferri ad proximum pagum, Vertenguellum, qui frequentior
erat, & ubi ea celebatur. Eunt, obfetrix, feminæ magnapompa: &
quia dies inclinabat, & pagus secundo lapide aberat, prouida mater
Sacrae candelæ cerea partem donat, que in laterna praebet. Mi-
run hic alterum, cum lento passu irent, ut amat hic sexus, pars illa
cerei, cuius modulus fœquipalmis erat, non defecit, ne minuit qui-
dem. & perseueravit ardore ac lucere, ac sexta vesperina ad lucem
sequentis diec, line villa, ut dixi, immunitio. Mirum tertium. Via
anterior, quam imitant, & petrebant, tota illastris, inflat diei erat;
statim ab agmine, tenebre & nox excipiebant. Iam in propinquuo Ver-
tenguelly erant, & de Pafatore audiunt, non esse inibi, sed in arce ali-
qua (Vert. a nūm ei nōmen) cum Profecto, viro nobili contiuarci.
Ergo pater Stephanus, cum editui S. Hilarij vxore, que Comes hese-
rat, illuc celeri pede eunt, reperiunt arcem sub templo prandij clau-
sam, pulsant, repulsant: nemo audit, vel admittit. Quid tamen!
Sponie (quartum miraculum obserua) dum astant, portula, maiori

porte (ut sit in arcibus) *inserta*, sponte aperitur, dat aditum: in eunt, & ad alteram portam accedunt. Pulsant item, & nomine conspecto portula aperitur, pergit ad tertiam, sit idem. Veniunt igitur ignari omnibus in *canaculum*: Henricus Dammanus, Praefectus arcis inclamat, *Quis intronum fesseret?* & *Socios, an hostes?* Imo exsilit, & ianitor conspecto gladium educens, in eum ingruit: & scelste, inquit, vbi fides? Ille excusare & deprecari, sedulo se portas omnes clausisse, neque reclusisse, & testem filiam Praefecti, qua adfuerat dare. Admiratio in locum eum suscepit: & videt imbellem manum, & hostile milie. Itaque preces admissi exponunt, & *Pastorem posse, ut Virtus quicunque tam puerum (rei ordinem breviter addunt)* velut facio fonte ablutum, Christi numeris adscribere. Surgit nouitate hac & illa atronit, & comitantur eum e consilio, viri fami- neque ad viginti. Ipse Praefectus equum in sterni inbet, & consensu, eum quinque comitibus eodem intendit. Vocata autem virginem filia, portas maiores aperiri illico iubet, frustra, iam sponte omnes re- ferauerant: aut ut verius dicam, Virgo mater illas aperuerat. Ipse signo Crucis identidem se signare, & tamen pergere, donec ad templum cum Pastore aduenirentur. Ibi puer, omnibus conspicuus, signa vita clara nituit, sanguinem fillat & navibus, os aperit claudique, idem in oculis, & denique genita etiam ac lacrimatur: & veris quidem grandibusque lacrimis, & quas detergere linteo & excipere licebat. Ergo baptisatum Pastor, in coram omnibus (ad septuaginta hominum crux) indulget: & vixit puer quinque horas circiter, in arca Beatae Virginis reclinus: at mox (quintum miraculum) inflatus visus palum liquefere & tabescere, & sic ad mortem ire. Terra igitur ibi sacre mandatur: & sextum miraculum addam: Possum. Fortuna mater absens & in letto, ipsa illa hora, sensit manus filii arescere, ante lactantes, & quas nulla arte donec puer baptismi tinctus, & vero mortuus esset (vide Sympathiam) potuit resuscitare, aut exsiccare.

Huc reuiduo, & tor homines testes: ò rei miranda! & quid omnis calunia vel impudentia hęc contra posset? Ego vero te Dina veneror supplex, atque inuoco: quia puerum à morte ad vitam, donec in veram vitam surgeret, reduxisti: nos quoque benigna intrare, & effice, ut momentanea hac vita fundēti, ad illum aeternam, te duce & directore veniamus: quod per illum quem genuisti, te que genuisti precarum, ò Dina Diuorum.

Et istud quoque aliud, hoc eodem anno m. ccc. xxvii. eiusdem Diuae Virginis ope accidit. Captiuus aliquis in ultima Gallia è carcere, ad instar D. Petri eductus est. Rem narrabo cum Lipsio.

Guillelmus Mosterius, Picardus gente, non bona sua sorte in Pictonie fines venit, negotiis causa. Bellum autem, quod diximus, ea

tempestate Anglis cum Gallis veteris & diurnum erat, manebatque, Regetunc Galia Carolo Septimo. Incidit igitur in Anglo-rum manus, & captiuus abducitur in oppidum San. Michaelis, ac deinceps circiter mensa detinetur. Detinetur, nam redimias quas ab eo pocebat, olluginta aureorum, homo fortunae modicus expedire non poterat: neque spes erat. Sed nec fraude, aut vi euadendi: queniam in pectus profundum demisert, atque ibidem pede vtroque firmiter bovis illigatum tenebant. Dum igitur mefus & anxius iacebat, ac forte panis frustum comedebat, quod superne diecerant: mentem ei retigit memoria & affectus erga Duam Hallensem Virginem, cuius nomen & cultus tum in Picardia frequenter erat. Itaque toto corde eam inuocauit, & a squallore, padore, ac tenebris illis, liberari opus eius optat. Preces vix fuderat, somnus eum mollier ampliebat, & mane cum expurgiscurat, (re ipsis, & nobis suspenda) videt felibrum à vinculis & carcere, & tribus adeo miliiariis ab ipso oppido Sancti. Michaelis abiunctum. Dum miratur, gaudent, & vis credit: ecce Angli equites aduenient, praeteritorum & nobilium aliqua manus. Hominem taenitem in agro vident, & ipsi quoque mirantur, accedunt. Erat inter eos centurio Tournebolius nomine, qui agnoscit: & Tunc captiuus ille noster es? Vnde huc qua vi, fraude, arte? Guillelmus ex gaudio iterum confusus: Domine, vera audi, inquit. Nec frus, nec vis mea, aut aliena huc adduxit, & arcta custodia (nostris ipse) eduxit. Diua Virginis hoc totum est, ad quam preces equidem fudi, & illa ignarum ac dormientem huc transfixit. Rem vides, crede, & colisti beneficio tu quoque suffragator accede. Terigit horinam religio, itemque alios dimittunt, re tamen explorata: atque diploma, quo se curior transeat, donant, eoque Miraculum consignant, cuius seculorum & restos proficentur. Id ipse Moisterius Halla secum tulit, atque ibi liberatricem merito et veneratur.

Non minus istud mirandum est, sed quod ante **xxiiii.** annum acciderat. Auem in finibus Harmonie & Picardie oppidum est, Ducibus Archontanis iure & municipio subditum: vsu tam
en & transactione aliqua, Principium Belgica factum, ut prae-
dicare, munire & rueri facilius pro suo arbitriatu posset. Quid
hic mirandum evenerit, iam dicam. Erat Iohannes quidam Sam-
peniensis Gallus natione, ex oppido Affernaco in Campania, op-
por. Ispiebat morus, Hallas ad videntem Virginem affectabat:
& in via duos Comites (beu parum fidos) reperit Nicolauim Bare-
num, & Petrum Normannum. Illi benigna appellarunt, & Quo-
tier? in Belgiam. Nos vna: te pietas, nos luculent trahit, & me-
catores sumus. Auennas iuncti venimus. Statim misere Gallia su-
perueniunt, qui duos illos furti & rapinarum nimis ex vero argu-
unt: atque illi duo iam capti istum, falso. Fatentur in tormentis,
quattuor argenteas pateras se farto abfuffisse, vendidisse, & triuen-
tem pecunia huic Iohanni coſſisse. Amplius, tres alias in oppido
Sanct. Maxenij, partitione eadem facta. Denique preter hac ac-
que alia furti, cedem patras innoxij viatoris: & huius quoque con-
ſciunt atque adiuuat Iohannem fuisse. Itaque illi in ifdem vincu-
& confidolia habeatur: & Nicolauis iam edictus, & Crucis admotus,
in eaſe ſuffendulus, religione raditus liberat culpa omnis Io-
hannem, & retocat quicquid accularat. Alter Petrus contra, &
palam iterumque aferit, & in extremis fallere se Deum homineſ-
que negat: Iohannem confortem facinorum illorum vereſſe. His
Pratoribz ultra ambigere, & Iohannem eodem adigere: & tam
men quia innoxiū ſe proclaimabat, populū hortari, ut ſacrificio
Miffa intereffe vellet, in gratiam veniamque criminum mori-
turi. At Iohannes, Immo potius o Prator, inquit, Dominicam
orationem & Angelicam ſaturationem ſinguli recitent, honore Bea-
tae Virginis Hallensis, ad quam ibant. Et quoniam in innocentia pa-
ratus erat, illi non emerit, & ſed illi non emerit, & illi non emerit,

rum prejus est, ad illam appello, ea me tueatur. Post dicta, carni-
fex hominem Crucis applicat, laqueo illigat, scalis deicit: & il-
le viuere perseverat: quod alij mirantur, carnifex indignatur. I-
taque sicut trahere & stringere, genibus niti super eum & preme-
re, omnia facere, quo acceleranda mortis essent. At ille tamen viue-
re, & palam videre (postea fassus est) pulchra & angusta facit fœ-
minam at tergo sibi stantem, que amplectetur, & circumdaret,
velut in turclam suam receptum. Hora amplius sic existitur: atque
ecce de mirabilius supereius in operis nis nobis. In hunc p[ro]p[ter]eum

vizi- ecce de mirantibus superuenientibus in equo vir nobilis, Iohannes Sellius, o-
nvi- mniibus ibi à virtute, stirpe, & opibus notus. Is ad Praetorem: Do-
Rem mine, inquit, precibus à te posco, hunc innoxium hominem mihi do-
in Pi- nes, aut portius Beatae Virginis, cuius nomine & monitu huc veni. Il-
us, ea le impellitur, iam ante inclinatus, & solui tubet, ac fibi habe-
re. Accedit Sampenoius ad suum servitorum, grates gratias agit.
Ille à se abdicat, & ad Diuam, inquit, Hallensem perge, eum promi-

seras, auctorem tuae salutis agnoscere, & meam ab illa depositare. Nos quoque facimus, ô clemens, ô pia: & ut hunc innocentem laqueo moris exsufisti, sic nos nocentes & vitiosis illigatos absoluimus, & ad beatam tecum regna perducere. *Lipsius in Diua Hullen, c. 1.23.22.*

Voluit Deus id temporis ea patrare miracula ope Virginis Matris, quando Hagiomachi cultum eiusdem ridebant, & statuas, imagines, templorum, & aras ei deuotus prophanabant, euertebant, inflamabant; pro quibus Martinus Pontifex, pro officio Pastorali pugnabat: non minus, quam contra illos, qui personas cultui diuino & Deigenitricis addidicatae, fæcilius videlicet & clericos, violare, & ad forum seculare trahere non dubitarent. Contrahos sanctionem edidit isto anno, hoc tenore quem adscribo.

Martinus Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Ad reprimendas insolentias transgressorum, corumque presumptionem refrenandam, si verius Ecclesiastica disciplina lente sciat, eorum voluntas procluor sit ad peccandum, & exemplum in puniatis periculosis in alios derelinatur. Propter quod ad Praefidentis officium pertinet, sic debitam executionem adhibere iustitia quod commissa iam punit, & committendorum in posterum audaciam interdicat. Sane sicut dispi. center accepimus, nonnulli diversorum regnum & Terrarum iudices, aliquae officiales laici & laicale personae, iuridictionem in temporalibus exercentes, exerceantur que facientes non attendentes, quod laici in clericis, & Ecclesiasticis personas, & illorum bona, nulla sit attributa potestas, praetextu huiusmodi (quod asserant in sua dominis ad se pertinere coercere via facti, quae vere & siccile attentata asseruntur, etiam in quocunque loco sacro vel religioso, quantumcumque Deo dicato, ex quaunque causa, etiam si ratione delationis Corporis Christi, collationis Sacramentorum, & beneficiorum Ecclesiasticorum venditionis factarum, aut aliarum rerum & bonorum ad Ecclesiastas & Ecclesiasticas personas pertinenti unum quoniamcumque etiam si sola negatione vel affirmatione turbatio facti interveniat, & ad eos recurritur, cognitionem ad se spectare pro eo quod factum & nouitas, que pretenduntur, etiam sine alia violencia, quamvis in loco spirituali, & in loco sacro fuerit religioso, equaque immediate, ut pretenduntur spiritualia non existant, propterea amissi nos Ecclesiasticas personas Ecclesiasticas quantumcumque, res causae occasio unde dependent & derivantur, pia, sacra & Ecclesiastica sit aut spiritualis ad forum suum, & ipsarum cognitionem trahunt, & respondere cogunt, nec non procuratores fiscales in curis temporibus

multo tamen agere procurant. ad quos (quod deterius est) nonnulli Prelati & personae Ecclesiasticae in superbiam & elationem datus ad superiorum & sibi subiectum iacentibus per tales inuentiones & cunctas alias personas Ecclesiasticas & religiosas, habent plerunque recursum. Et propter eis in sistemis regni & terris Cuiuslibet, castris & locis, auctoritas & iniuris dictio Ecclesiastica penitus absorbuntur. Et nihilominus ipsi laici iudices, alios laicos respondentes in foro Ecclesiastico super rebus quantumcumque Ecclesiasticis, vel spiritualibus & concordentibus immediate Ecclesiasticas personas, ne respondeant, & iudicetur Ecclesiasticis ne cognoscant, inhibitiones fieri sub grauibus penitentiis temporalibus faciunt & procurant: Et si secus fecerint, emendam pecuniariam excessiuam exigere, ac vastatores in dominibus, & piis aliis locis Ecclesiasticis & religiosis inducere, ac loca ipsa personae Ecclesiasticas vocalibus, & parvamenta Ecclesiastica & bonis mobilibus ac aliis spoliis, illaque vendere & alienare, fructus quoque & prouidentiam ad temporalitatem ad manus suas ponere, necnon diuersas iniurias & molestias reales & personales eidem personis Ecclesiasticis inferre non verentur, in Dei offensam, animarum suarum periculum, Ecclesiastica libertatis vilipendium & plurimorum grauamen prauidicum & iacturam. Nos igitur aduersus talia presumptuum temeritatem, remedia apponere & super his salubriter prouidere cupimus, at concilii Milieutianen. ac felicissimi Innocentij Papa 3. predecessor nostris constitutionibus super hoc editis auctoritate apostolica, exercita scientia, hac nostra irrefragabili constitutione perpetuo duratura, tenore presentium statuimus, decernimus, ac etiam ordinamus, quod omnes & singula personae Ecclesiasticae seculares & regulares ordinum quorumlibet, quacunque exceptione suffulter, etiam Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, Abbatiali, vel alia quaque profulgent dignitate, que aliam personam Ecclesiasticam Collegium vel Conventum, in actione reali, mixta vel personali, ciuiti vel criminali, etiam occasione cuiuscumque summissi, etiam iuramento vallante, vel alias ad forum, sine iudicium

laicale, directe vel indirecte (de qua in foro Ecclesiastico ordinarii consenserunt, posit vel debat deire, vel de consterudine aut auctoritate cognosci) trahere presumperit causam ipsummet omne ius eius in possessione vel perterritorio vel ad rem, causa vel occasione huiusmodi quomodolibet competens, ex ipso perdant per-

nius & amittant & singulare persone, excommunicationis : capitula vero & consentanea suspensionis & interdicti sententias incurvant ipsò facto, et si persona ipse & eis in premisis adherentes & servientis in aliquo rebeller fuerint & incontinenti non obedierint, omnes illas per priuationem suorum beneficiorum Ecclesiasticorum quorumcunque que obtinebant & in quibus, & ad que ius quoniamlibet competit, & inhabilitationem ad alia in posterum obtinenda, coerceri & compelli voluntus antedictas. Et nihilominus omnes & singulos iudices & executores, Communates domini, laicos & laicales personas postquam exceptum fuerit de nominis iurisdictione eorum, aut evidenter appareat huiusmodi cognitionem ad eos de iure non spectare, talia presumentes, & ea fierimandantes seu eorum nomine & mandato facta rata habentes, vel eis faciendo dantes auxilium consilium vel fauorem, cuiusque preminentia dignitatis gradus, ordinis vel conditio-
nis existant, seculares personae, eorum videlicet singulos officiales quo cuncti nomine conuantur & consiliarios & priuatis personae, que premissorum principales perpetratores existent, excommunicationis sententiam incurrere volumus: ipsò facto, nullusque ab eisdem sententia per alium quam per Romanum Pontificem (proterquam in morte articulo constitutus) absolvi valeat, si non posset, & premissa omnia non tantum ad futura, sed etiam ad presentia & pendentia extendimus, auctoritate memorata, quod que etiam procurator fiscalis casuarum Cur. Camera Apostoli-
ce contra culpabiles in premissis despici summaria infra matri-
ne probhabita, per se vel alium seu alios agere & procedere possit
& valeat nihilominus concedentes. Non obstante si aliquibus
communiter vel diuinitate A sede Apostolica fit induitum quod inter-
dicti suspendi vel excommunicari non possum, per litteras Aposto-
licas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum
de earum propriis nouimibus ac indolito huiusmodi mentionem, &
quibuslibet constitutionibus, privilegiis, indultis & litteris Apo-
stolicis, de quibus eriam plena & expressa ac de verbo ad verbum
in nostris litteris habenda esset mentio specialis, caterisque con-
traris quibuscumque. Nulli ergo, &c. nostrorum statuti, decret
ordinationis & voluntari infringere, &c. Datum in Roma apud Sav-
uos Apostolos Kalendas Februario, Pontificatus nostri anno vi
decimo.

Eodem Anno Lugduni in Galliis, Iohannes Gerson Stylum exercuit, contra quendam Medicum superstitionis, apud Quasitores Fidei in Montepesulano delatum. Curandis renibus sculpebat in numismate figuram Leonis caelitis, cum characteribus insolitus. Offendebat Gerson, nullum effectum, aut naturae vi, aut illa psum duno, aut cooperacione Angelica posse habere, aut facere, illud numisma: sed merum esse pigmentum damonis, ad illudendos præcipitandoque seductos. Ostendebat & istud, tales conficientes, & infipientes, numismata, seu annulos huiusmodi, de fide esse suspectos anathematis subiectos. & secundum iustitia rigorem plectendos, si errare perseuerauerint. Neque eorum audiendas esse allegationes de Moysé, Salomone, & Aucicenna: quasi Moyses aliquas imagines, pro obliuione veri memoria consulpserit: aut Salomon nondum à mulieribus idololatris seductis exorcismis quosdam exercuerit: & Aucicenna activitatem animæ rationali in materiali exteriore tribuerit: cum & Aucicenna hac in parte errauerit: & illi nequicquam tale aut finixerint, aut fecerint. Scripsit pariter Gerson, contra obseruatorum astrorum in genethliasi humana: contra obseruatorum dierum & maxime diei Sanctorum Innocentum, in operibus humanis auspiciandis: nec non contra magicos errores quibus quamplures illo tempore, irreti-

Quattrocento
ti. Tomo pri-

A N N O C H R I S T I 1429.
Martini Papæ V. Sigismundi Regis Romanor.
Anno 12.

I.
Dexteritate Card. Fuxi funeris sumum schisma sublatum.

Faustissimus omnium hic annus. Martino Pontifici, & Ecclesiæ viuens, fuit, schismate omnium fuisse istimo, dexteritate & felicitate Petri Fuxi Cardinalis, Apostolicae Sedis Legati, sublatro. Egidius Muriotius, qui Clementis 8. nomine Pontificatus inuidet presumperat, Pontificatus nomen abdicavit, insignia depositit. Cardinales quos penes se habebat, loco moti, de graduque dei, quem inauspicio occuparant. Alfonso Aragonum Rex, in Martini Pontificis gratiam: quem vt ante meum continere, ita nouo nunc officio conciliare, in partem traducere erat propositum. Peninsulae Hospitalarii militibus detracta, quorum in ditione ab antiquo fuerat, Regi cessit. Egidius nonnulla compensatione Balearis Episcopus factus est. Alfonso Borgia, Valentia Pontifex renunciatus: quæ merces nauatae opera fuit Egidio & sociis sanandis, ad summum & maximos honores aditus. Tarraconia in Catalaunis à Petro Fuxo Episcopi Tarracensis prouincie ad Concilium euocata, antiquum Ecclesiastice disciplinæ morem refumpere. Sic diuturno, & maximo post hominum memoriā Pontificum dissidio finis tandem allatus est. Pro diuino beneficio ad omnia alaria supplications habita, piacula in staurata superis propitandler, vt quæ erant collata conferuerant, & tantis muneribus adderent perpetuitatem permixto lacrimis gaudio precantium. Quo modo, quo ordine, quaque solennitate hæc omnia gesta sunt, placet acta ipsa, quamvis radio re stilo concepta, producere. Ita habent.

II.
Fusa narratio quo modo, quo ordine & qua solennitate omnia gesta fuerint.

Card. Fuxi Sed. Apost. Legat. à Mar. Pont. deputatur in Aragonia.

III.
Ad suam legationem inquisissimo anni tempore imperterritus proficitur.

IV.
Iter describitur.

& recreationem suorum, per octo dies ciceriter requieuit inibi, postquam ad cimitatem Appamiarum Fuxi Comitatus domus paterna, & nobilium germanorum suorum applicauit, ad preparandum ex integrō ingressus Commatum. Cumque ad Auenionem, & vsque ad Appamiam cursores ab Illustri Dn. Alfonso Aragonum Regem replicatos pro celesti ad legationem ingressu suscepisset, in via infra paucos dies libratis suis, & certissime preparatis ad locum Fuxi veniens de Mense Maij Anni praescripti, ex parte Regis praedicti recepit specialem Nuncium, in Appamia. Praepositum cum litteris dicti Regis super celiorum ad huiusmodi legationem ingressu.

Ad hanc tante legationis Apostolicae Sanctæ Sedis, idem Dominus Legatus, Reuerendos Dominos Adurense, & Bethlemitatum secum sumpsis Episcopos, & de studiis generalibus Tholosano, & Auiniensi. duos Doctores legum, sacrificans Carpenteroracten. ac Cancellarium Tholosanum Relatorem praesentium, & plures alios in luce peritos pariter, & Scriptores, & sicut decebat tantum Legatum, & tam magnum & generosum Antistitem ad decus Sanctæ matris Ecclesiæ, scutiferos nobiles, de terris germanorum suorum ultra solitos pro honore legationis huiusmodi secum sumpsi usque ad numerum triginta, totidemque presbyteros, & Cantores experts in arte musicâ pro Capella, preparatisque omnibus familiaribus suis solenniter in vestibus, & euectionibus, ac decenti apparatu usque ad numerum centum & vigintiequatum ad eiusdem Domini Legati sumptus continuos & expensas, cum Cruce Dominicâ, tubis, armis, terribiles & agrestes montes Pirenaeos de Fuxo versus locum Podij Ceritani, qui terrarum Domini Aragonum Regis pro illa parte introitum methodum faciendo, Vrgelli ad ciuitatem peruenit, in qua, vt Legatus solenniter receptus fuit per Vrgellen. Episcopum, & per ciues ibidemque obuiam demandato Regis praedicti superuenit discretus vir Franciscus Martorelli Canonicus Valentinus Officiarius dicti Regis ad asciendum ex parte ipsius Regis praefatum Dn. Legatum in via.

In Sede Vrgellen, praedictus Dominus Legatus cum Ascensionis Dominicæ solennitatem egisset, per villam Otagalitani vicecomitatus Castrobini nepos sui, filii Domini Comitis Fuxi transitum faciens versus Barchinonam, cum familia tota, litteris & nunciis ex parte dicti Regis ut citius veniret ad eum pro negotiorum Ecclesiæ expeditione feliciter interpellatus, diebus & noctibus continue acceleravit suum accessum præcipitem, & in via prope villam de Oliana Vrgellen, diaœcis ex parte dicti Regis ad magis accelerandum iter, egregium virum Magistruum Ioannem de Funis Vicecancellarium eiudem Regis Legum Doctorem cum apparatus solenni habuit obuium oratorem, cum quo per semitas breviiores, usque ad Barchinonensem ciuitatem Regiam, quam citius accessit, ac die duodecima Maij pro tunc que fuit Louis ante festum Pentecostes post prandium horæ vesperatum per eundem D. Alfonso Aragonum Regem in propria persona & extra ciuitatem obuiam sibi exeuitem, & per totam suam curiam, necnon Patriarcham Hierosolymitanum Administratorem perpetuum Ecclesiæ Barchinonensem. Archiepiscopum Terraconensem, & quamplures alios Episcopos, Abbatibus, & Prelatos, Cleri & populi multitudinem copiosam, vt extimo usque ad numerum sexaginta millium personarum, & ultra idem D. Cardinalis, cum pro cessoibus & apparatibus debitibus, vt Legatus à latere Apostolicae Sedis fuit honorifice receptus, & in Sede, ac domo Ecclasticorum decenter collocatus.

In castinum vero, que fuit dies Veneris, dictus D. Legatus accessit cum omnibus suis ad Palatium dicti Regis, vbi dictum D. Regem requisivit, & rogauit instanter, vt efficaciter intendere ad negotia Ecclesiæ peragenda, cum ex parte D.N. Papæ de his quæ in favorem eiudem Regis a Etate Romæ, & conclusa fuerant, per Ambasciatores suos proprios recipisset notitiam pleniorum, cui dictus D. Rex gratiore respondit, quod super omnibus deliberaret ad plenum, & sibi daret barum & breve responsum.

Dumq; tunc completerunt dies Pentecostes Domini-

V.
Comitatus Card. Legat.

VIII.
Legat. sua infinitam apud Regem reiterat.

VI.
Celeritas in itinere.

IX.

Quanto honore & populi cœrcuri Barchinona exceptus fuerit.

VII.
Regem ac cedit & quadam à Rego Pon. nomine postulat.

X.
Tirasonc appellat.

Quantum

Rex Legato ob reue rentiam & dignitatē tribuerit. sequenti in eadem ciuitate Barchinona dictus dominus Legatus in Ecclesia Cathedrali cum praefato Dn. Regem folienni officio Missa interfuit, ac dictus Dn. Rex eidem Dn. Cardinali, & Legato in Sede, & honoribus detulit, vt decubat, & recepit cum aliis praesentibus ab eodem Domino Legato benedictionem, sollemnam, & indulgentias confueras, haec eadem in Capella dicti domini Regis in Palacio predicatorum pariter, & obseruauit, cum honoriscentia singulari praesentibus dicti D. Aragonum Regis.

Intrauit Calatarubium prefatus D. Legatus die 10. Junij anni praedicti, in domo Episcopi Tiroconensis collocauit diebus octo continuis, pedestre ad palatium dicti Regis quotidie cum suis personaliter accedens, multiplicatas feceit instantias debitas apud eundem D. Aragonum Regem, praesente D. Regem Nauarra, fratre dicti Regis, & interuenientibus Terraconen, Archiepiscopo, & maioriibus Aragonum, Valentia & Principatus Catalonia, Comitibus ac Nobilibus fere viuercis, cumque idem Rex sapientius sollicitatus fuisset, tractatum cum eodem D. Legato super negotiorum Ecclesiæ, pro quibus missus fuerat expeditione felicis. Cumque proper gentium armorum, & nobilium dicti Regni fere omnium maiorum inibi factam congregationem, & dicti D. Regis versus Castellæ, & Aragonum limites recets, acceleratione, dictus D. Rex nullatenus erga predictam Ecclesiæ negotia intendere posset, multipliciter occupatus, & impeditus praefato D. Legato dedit responsum, quod ipse Rex erat contentus de bullis principali super excommunicatione ipsius Regis à Dn. N. Papa concessa, ac cum magnis precibus interuenientibus dictorum Regis & Regni maioribus, praefatum Dn. Legatum rogauit instanter, vt placere fisi ire versus villam Calatarubij Tiroconis, diaœcis, vbi & ipse Rex ad plenum intendere circa negotia Ecclesiæ sine defectu promisit: & ibidem duos de Consiliariis suis ad castrum Paniscola destinauit, scilicet, Dn. Alphonsum de Borla V.I.D. & Dn. Franciscum de Arynio militem Secretarii principalem eiusdem Dn. Regis, ad tractandum ex parte Regis cum Paniscolensis de reductione ipsorum ad gremium Ecclesiæ Sanctorum Dei. Fuit etiam tunc dictus dominus Legatus pro bono Ecclesiæ etiam instans & deprecatus, etiam per Prelatos, tunc Barchinona praesentes, vt condescenderet votis dicti Regis, & premis attentis, idem Dn. Legatus, prout Dn. Rex volebat, Calatarubium ire consenserit, dictusque Dn. Rex cum sua militia eadem hora recessit versus Calatarubium, cum gentibus armorum, faciendo suas breviiores dietas auctu calorum nimio, itinere praedicto: & octavo die post recessum dicti Regis illum fecutus est, cum grauibus & intensis calibibus, oneribus, sumptibus, & expensis prefatus Dn. Legatus.

Louis illa dies onerosa valde exitit tardi, & languoribus D. Legati affligens corpus, & spiritum, & terribilis familia sua viuentera: nam cum hora assignata praedicta idem Dn. Legatus ad palatium D. Regis Aragonum peruenisset, humiliter calle pedestri ab hora tercia praedicta post meridiem vsq; ad undecimam in . . . noctis præfatis D. Joan. Nauarra Rego, & Terraconensi Archiepiscopo, nec non Iohanne de Fines vicecancellario dicti D. Aragonum Regis, & Berengario de Bardassina Jurisperito, & Barone Alphonso de Borla V.I.D. & Francisco de Arynio milite Secretario dicti Regis, & Dn. Roggerio Aduren. Iohanne Berthlemitarum episcopis, Iohanne Abbate S. Seueri Aduren. diaœcis, Rudolpho Rollandi V.I.D. Carpen. Sacrista Canonicus Aquen. Sacri Palati Auditore, & Thoma Troteti Camerario familiaribus dicti D. Legati, cum quibus Bernardus de Roferio decretorum Doctor, Cancellarius Tolofanus, qui haec dictauit, & familiaris dicti D. Legati, & eius Auditor praesens fuit, diutius exitit altercatum praefato D. Alphonso Aragonum Regem, afferente quendam articulum inter carteros alias Valentia inter prefatos Regem & Legatum concordatos ira intellectis, & sic explicari debere, quod si D. N. Martinus Papa V. esset in posterum ipsi Regi contrarius, quod tunc iurata, & firmata per ipsos Legatos, & Regem, & per amplius ibidem iuranda, & firmanda locum non haberent pro parte ipsius D. Regis: sed quod ipse Rex posset agere, & facere, ac se intromittere de Ecclesiastice negotiis, que sibi de iure vel conuentu regnum suorum, & patriæ sunt permissa, dictusque Dn. Legatus respondit contenta in praefato articulo, & iurata sic intelligenda fore, & intelligi debere, prout de iure intellectum, & quemadmodum Valentia tunc temporis fuerunt iurata, scripta, recitata, firmata, & hinc inde sigillis vtriusque ipsorum Legati & Regis sub publicis documentis authenticata, & communata: super quo aliquamdiu altercatio, post multa verba nominati Domini, Legatus & Rex Aragonum in praefencia omnium praeditorum, libere & sponte firmarunt, & iuraron super sancta Dei Euangelia, hinc inde, vnu alteri, scilicet ipse Dominus Legatus nomine Dn. N. Papa, & Dominus Rex proprio nomine Regio, omnes & singulos articulos inter eos Valentiam, alias vt prefertur concordatos, firmatos, & sigillatos vtriusque Dominorum sigillis, cum additionibus, modificationibus, pro parte ipsius Regis per Ambasciatores suos Romæ cum D. N. Papa expeditis omnino, & inviolabiliter obseruare.

Post longa alteratio nem, tandem Rex & Legatus conueniunt, & pateruntur amato ac filiis vtriusque famularum.

XII.
Noua inter Legatum & Regem contuleria.

Legatus Regi acquiescere non vult.

Rex indigatus.

XIII.
Legati magna mentis & constantia.

Ibidem dicto Instrumento Articulorum Valentia firmatorum perfecto, & præmissis petatis in continentibus Dominus Rex in præfatorum præsenti dixit se velle quod in castinum dictus Dominus Legatus haberet publicare seu publicari facere vnam litteram Apostolicam bullam super excusatione dicti Domini Regis a fatoria Ichnimatis Paniscolensi. & super reparatione eorum, quæ D. N. Papa Martinus Quintus per edictum publicum affigi fecerat in valuis Ecclesiæ Sancti Iohannis Lateranensis. B. Petri, & in Ecclesiæ Narboneñi. & Atenionensi. & cum hoc ipse Rex non deberet reuocare edicta Regi alias per ipsum in regnis suis publicata. Prædictis Domini Regis Aragonum verbis ibidem Dominus ipse Legatus dixit se non posse hoc facere quovis modo, quia super hoc aliud a D. N. Papa habebat expresse in mandatis, ac etiam quia in articulis concordatis alias per ipsos de hoc nihil actum fuerat, nec per Ambassiatores dicti Regis Roma transmisso fuerat hoc pertinui fieri, sive dictum; dictus Dominus Aragonum Rex resistebat continuo in proposito nihil faciendi, nisi fieret publicatio litterarum prædictarum.

Dominus vero Legatus in quadam Camera dicti Palatij retraxit se cum suis, acceritis secum etiam Dominis Terraconens. de Bardassino, de Borla, & de Funnis ipsius Regis consiliariis, quibus manifestauit, & declarauit, qualiter publicationem dictarum litterarum nullo modo facere poterat, nec illi contentire pro eo, quod D. N. Papa in præsenti Dominorum Cardinalium sibi iniunxit, & ceteris præalentibus omnino turbatis existentibus, & afflictis pra angustia spiritus, nescientibus quid dicere, at tonitis, in silentio constitutis, spiritu impellente diuino, & feruore sincerae charitatis erga Ecclesiæ, ac Sanctæ Sedis Apostolice honorem, intrepidus iraque dictus Legatus, & zelo diuino acensu eodem instanti presentibus exorsus est viriliter, que sequuntur offerens se param facere quicquid ad honorem Dei, & Ecclesiæ, ac Regie Serenitatis Dn. Aragonum Regis facere posset, præterquam publicationem prædictarum Bullæ sic stricte sibi per D. N. Papam, nisi expeditis negotiis Paniscolensi fieri omnino prohibitam, & si quid alius de persona sua vellet Dn. Rex præfatus, idem Dn. Legatus erat facere paratus, & contentus, & adhuc se offerebat, immo si Dn. Rex dubitaret de publicatione prædictarum Bullæ iuxta ordinacionem Dn. Papæ post expeditionem Paniscolensi. vt præfertur fienda, idem Dn. Legatus obtulit se obligare velle carceri in persona sua propria, casu quo ille tunc deficeret in publicatione prædicta, & donec ipsa publicatione post expeditionem Paniscolæ realiter fuisse facta, & hanc viam per præfatos Consiliarios relatam dictus Dominus Rex eadem facere amplius proclamari: ex quibus verbis idem consiliarius perrerit ad dictum Dn. Legatum quam cito sunt reuersi, commotionem dicti Regis, & indignationem referentes acerbam.

Prædictus cingulo fidei, constans animo, & magnanimitate illustri, pro honore Dei & Ecclesiæ pace cuncta partipendens aduersa Dn. ipse Legatus, quamvis omnes tunc præsentes tam sibi, quam dicti Regis consiliarij afflentes inducere eundem Dn. Legatum, toto posse subdentes persuasiones in iure fundatas, sequentes & afferentes, quod cum hoc esset præter mandatum Dn. N. Papæ, eidem Dn. Legato factum, videlicet, quod fieret publicatio litterarum huiusmodi in sermone in Ecclesiæ, dixerunt Dn. Legatum sine nota, & reprehensione hoc posse facere pro tanto bono, & ad complacendum dicto Dn. Regi, maxime cum istam viam Dn. Papa eidem Dn. Legato expresse non prohibuisset, & si Dn. Papahic prælens existeret, & statim D. Regis ac negotiorum Ecclesiæ videret, esset verisimiliter hunc modum publicandi concessurus & permisurus.

Firmus in fide idem Dn. Legatus, ibidem prædictis Consiliariis eiusdem Regis respondit, quod tunc modum publicandi nullatenus permitteret pro eo, quia in præfencia Dominorum Cardinalium per Dn. N. Papam sibi iniunctum & strictissime inhibuit fuerat ante expeditionem negotiorum Paniscolæ litteras prædictas omni via, & modo ne publicaret, & ideo publicationi litterarum huiusmodi de presenti (nisi prius expeditis ne-

rentur edita publice, sed solum occule in Camera Regia per ipsum Dn. Regem in conspectu aliquorum præsentium, quemadmodum & bullæ prædicta per D. N. Papam, præsentibus aliquibus Praelatis, & personis notabilibus Romæ fuerat in conspectu D. N. Papæ notificata, & lecta, ac deni post expeditionem negotiis Paniscolensi ipse Dn. Legatus erat præsto dictam bullam in publico facere publicati, quodque tunc dictus Dn. Rex etiam in publico sua edita faceret reuocari, quam viam per Consiliarios suis relatam idem Dn. Rex noluit acceptare, sed per amplius turbabatur, & commouebatur vehementius contra D. N. Papam, & Ecclesiæ, proponens facere grauiora.

Dolore percussi nimio intrinsecus Consiliarij Regij prædicti attentes eosdem Dn. Legatum, & Regem, sic in contraris voluntatis firmatos, alia expedientia querere voluerunt, dicto Dn. Regi applaudere cupientes, tale expediens eidem Dn. Legato referentes, quod in castinum diceretur in Ecclesiæ B. Mariae Maioris Calatarubij solenniter missa Spiritus Sancti præsenti præfato Dn. Legato, & in sermone coram populo legeretur dicta bulla, ad hanc faciendum voluntati dicti Dn. Regis, ad hoc ne cordia rumpetur, quod seminime posse facere Dn. Legatus respondit, nisi infideliter ageret non laruando sibi per D. N. Papam specialiter iniuncta & stricte comi-

Tunc coram eodem Dn. Rege præfatis Consiliariis & ceteris præalentibus omnino turbatis existentibus, & afflictis pra angustia spiritus, nescientibus quid dicere, at tonitis, in silentio constitutis, spiritu impellente diuino, & feruore sincerae charitatis erga Ecclesiæ, ac Sanctæ Sedis Apostolice honorem, intrepidus iraque dictus Legatus, & zelo diuino acensu eodem instanti presentibus exorsus est viriliter, que sequuntur offerens se param facere quicquid ad honorem Dei, & Ecclesiæ, ac Regie Serenitatis Dn. Aragonum Regis facere posset, præterquam publicationem prædictarum Bullæ sic stricte sibi per D. N. Papam, nisi expeditis negotiis Paniscolensi fieri omnino prohibitam, & si quid alius de persona sua vellet Dn. Rex præfatus, idem Dn. Legatus erat facere paratus, & contentus, & adhuc se offerebat, immo si Dn. Rex dubitaret de publicatione prædictarum Bullæ iuxta ordinacionem Dn. Papæ post expeditionem Paniscolensi. vt præfertur fienda, idem Dn. Legatus obtulit se obligare velle carceri in persona sua propria, casu quo ille tunc deficeret in publicatione prædicta, & donec ipsa publicatione post expeditionem Paniscolæ realiter fuisse facta, & hanc viam per præfatos Consiliarios relatam dictus Dominus Rex eadem facere amplius proclamari: ex quibus verbis idem consiliarius perrerit ad dictum Dn. Legatum quam cito sunt reuersi, commotionem dicti Regis, & indignationem referentes acerbam.

Prædictus cingulo fidei, constans animo, & magnanimitate illustri, pro honore Dei & Ecclesiæ pace cuncta partipendens aduersa Dn. ipse Legatus, quamvis omnes tunc præsentes tam sibi, quam dicti Regis consiliarij afflentes inducere eundem Dn. Legatum, toto posse subdentes persuasiones in iure fundatas, sequentes & afferentes, quod cum hoc esset præter mandatum Dn. N. Papæ, eidem Dn. Legato factum, videlicet, quod fieret publicatio litterarum huiusmodi in sermone in Ecclesiæ, dixerunt Dn. Legatum sine nota, & reprehensione hoc posse facere pro tanto bono, & ad complacendum dicto Dn. Regi, maxime cum istam viam Dn. Papa eidem Dn. Legato expresse non prohibuisset, & si Dn. Papahic prælens existeret, & statim D. Regis ac negotiorum Ecclesiæ videret, esset verisimiliter hunc modum publicandi concessurus & permisurus.

Firmus in fide idem Dn. Legatus, ibidem prædictis Consiliariis eiusdem Regis respondit, quod tunc modum publicandi nullatenus permitteret pro eo, quia in præfencia Dominorum Cardinalium per Dn. N. Papam sibi iniunctum & strictissime inhibuit fuerat ante expeditionem negotiorum Paniscolæ litteras prædictas omni via, & modo ne publicaret, & ideo publicationi litterarum huiusmodi de presenti (nisi prius expeditis ne-

gotiis

Regi ibidem obtulit sumptuoso, quod edita non tollerentur, dummodo factum Paniscola expediretur, & quod si ipse Dn. Rex nollet eum vii Legatione sua, dummodo prædictum negotiorum Paniscola fieret, contentus erat, & quod post negotiorum Paniscolensi expeditem ipse erat contentus curare præfatas litteras Apostolicas publicari, tam instanter requisitas, vbiunque idem Dominus Rex voluisset, quam viam dictus Dominus Rex non acceptavit, sed semper prosequitur publicationem prædictam.

Videns itaque præfatus D. Legatus, se amplius non posse proficere dictumque Dn. Regem concordiam rumpere velle, toto corde suo tum tribularetur, ad Deum artentius per dominum nostrum Papam fiterunt conceleste cum aliqua declaratione eorum, quæ in ipsis litteris continentur, ut postulat scire hoc posset. cuius præfatus dominus Legatus se non posse assentiri respondit, cum prædictus quod omnis via publicationis, & manifesterationis litterarum prædictarum, vbique que factum Paniscola expeditem est, sibi fuerit per D. N. Papam interdicta.

Cum tunc alia via non occurserent, nec alius expediens ad concordandum, dictos dominos Legatum & Regem super huiusmodi publicatione, & ad pacem & concordiam posset reperi, cum iam per noctis ingressus Itaræ meridie hora decima, dictus dominus Legatus ad præfatum dominum Regem personaliter est ingressus, & in premisorum omnium, & singulorum, ut supra à principio nominatorum præsentia præfatus dominus &c. suo verbo incipiens feroci voce, & animo dicit inter cetera, quod Capitula alia vice per eosdem Regem & Legatum in Civitate Valentia iurata in omnibus non fuerant Roma seruata, sed immutata in aliquibus, etiam in substantia, & quod Vicecancellarius eius Deus suis predicitus, qui Roma pro eodem Rege, accesserat, non habebat posse concludendi, sed toto referendi, & posito quod Dominus Papa publicationem litterarum prædictarum sic stricte eidem domino Cardinali prohibuisset, adhuc idem dominus Cardinalis debebat illam publicationem saltem, ut prædictum erat in Missa facere pro tanto bono pacis, & ad tollendum scrupulum conscientiarum plurimorum sui regni, & ibidem impropertauit dictus dominus Rex præfato domino Legato, dicens, quod Dn. Papa eidem Dominus Cardinali vice secundum, fecerit de sic stricte ipsum astringendo super remissam publicationem, atento quod erat Cardinalis, & Legatus apud Regem, quia sibi vel vni alteri Ambassiatori seu Nuncio Dominus Papa talia iniungere non debuisset, subdens quod sibi Regi loquenti ab initio dispuicit, ipsum Dominum Cardinalem de Fuxo parentem suum pro istis negotiis inter Papam & ipsum Regem mediatorum fuisse, maluisse, inquit, quod alius Cardinalis maior inimicus dicti Regis, qui eset in Curia Romana, fuisse Legatus missus quantum vero erat de persona ipsius Dn. Cardinalis, & sui fratri Comitis Fuxi, ipsos habebat charitosimos, tanquam parentes.

Intrepidus itaque ibidem Dominus ipse Legatus, spem suam penitus in Deo cum omni Urbanitate, & benignitate solita, ut sequitur præfato Dominus Regi respondit, quod in Romana Curia de substantialibus prædictorum Capitulorum, alias inter ipsos inuicem iuratorum nihil fuerat immutatum, nisi cum consensu Ambassiatorum ipsius Domini Regis, & de potestate ipsius Vicecancellarii, non se intromitteret: Quod autem dominus noster Papa sibi Cardinali loquenti fecisset iniuriam non videbat, & quod in hoc ipse Dominus Cardinalis dispuisset eidem Dominus Regi non credebat demeruisse pro eo, quia etiam & de publicatione dicta bullæ facta in Consistorio, & dealia, quam secum portabat, non tamē publicanda vise que post finitum negotiorum Paniscola, Nicolaum Aymedici seruitorem dicti Regis eidem Dominus Regi expresso transmisserat, & dictus Dominus Rex eidem Dominus Legato tam in Comitatu, Veneti, quam in Appamii, & certam alibi in viavt veniret ad legationem, nuncios, & litteras quamplures transmisit: sed quia reuocatio edictorum videtur tangere personam suam, ne pro aliqua re tangente ipsum videretur stare Dominus ipse Legatus eidem Dn.

Annal. Eccl. Tom. 15.

iterum re-
culat.

XVIII.
Legatus
Regem ite-
rum requi-
rit.

XIX.
Rex & Le-
gatus ab
inuicem
discedunt.

Lega-
to
repu-
fan-
pas-
sus, ac tot-
& tanta
perpe-
sus,
animo ca-
men non
concidit.

personæ

Legat. ire-
rum intre-
pide Regē
accedit.

personaliter accessit intrepidus, suo gerens in animo cui-
quam, nisi soli Deo patefacto consilio dictum Regem re-
rum fortius requirere de obseruando iurata, ac generale
interdictum apponere in omnibus regnis & terris dicti
Regis, cum huiusmodi proposito ingredi camaram Re-
gis praedicti, cum tunc ipse Rex ad Dominam Reginam
coniugem suam pro accipiendo congedium ab ead aliam
camaram accessisset, ac eidem Regi, quod dictus Domin.
Cardinalis in camera inferiori existeter dictum fuisse; i-
pse Domin. Rex his non obstantibus recepto congedio a
Domina Regina de Legato non curans descendens de ca-
mera Reginae recedebat, & iam sibi equo Regio preparato
pedem in stapeda tenebat, volens recedere, videlicet do-
minum Legatum recusans: sed ausiliatus per aliquos subi-
to, quod Legatus ad eum veniebat, videns eum, retraxit
se ab ascensi equi, & ad dominum Legatum accessit cum
proposito firmato nihil concludendi, aut concordandi
cum eodem Domin. Legato, prout idem Domin. Rex post-
modum facta concordia ibidem publice confessus est,
cumque post aliquot passus ad locum ubi Domin. Legatus
accessit ad palatium Calatarubij, ubi erat Domina Arago-
num Regina ad visitandum eandem, quam in suo appa-
ratu Regio, circumstantibus sibi Dominis Dalmat. Terra-
conensi. Archiepiscopo Consiliario Regio, & Vice Re-
ge seu locum tenente per Dominum Aragonum Regem
in recessu deputato, Tironem. Episcopo, Proceribus,
militibus, nobilibus, multisque mulieribus & domicel-
lis, vt decebat, associatam, quam letam de concordia
reperit Deo gratias referente, ibidemque per Concilium
Regium conclusum extitit, attento quod ipsa die
propter recessum Dominorum Regum fieri nequiverat,
fireret in castrium in dicta villa Calatarubij per vicos &
plateas publicas, & solennis reuocatio editorum Regio-
rum, & ad omnes partes terrarum & regnum dicti Do-
min. Aragonum Regis pro reuocatione huiusmodi pub-
liciter laborauerat, & multos fuerat passus labores: idcir-
co ob reuerentiam Dei & Ecclesiae, ac ipsius Domin. Car-
dinalis Legati, & sua domus, obvulsi se omnia ei futura
seruare, & per omnia sacrae prout ipsi Domin. Legato
placebat, mandans, vt iutarent omnes, qui praesentes fu-
erant in scrota rupta: quibus subito introductis, &
cunctis attonitis, admirantibus vniuersis, ac si prout & quia
de celo prouenire hoc factum, ibidem illis introductis
praemissa sua verba, idem Domin. Rex Aragonum iterum
recitauit dicens, quod ob reuerentiam Dei & Ecclesiae,
& propter amorem ipsius Domin. Legati, & sua domus,
quam domum habebat ita charam, sicut si esset fratri sui,
praeceps erat & paratus, omnia heri iurata seruare, & per o-
mnia facere, prout ipsi Domin. Legato placeret, volebat
tamen, quod si Dn. Papa non seruaret promissa, quod in
eum casum Domin. Legatus esset tunc de parte Dn. Ara-
gonum Regis, quibus dictis, ad complendum omnia, i-
dem D. Rex liberaliter cum voluntate summa ibidem pro-
cessit: firmavit in continentia omnia Capitula, & iurauit ea
sernare.

Rex mira-
culo ad
concordia
permou-
etur.

XX.
Ingens o-
mnium ex-
hac con-
cordia la-
titia.

Tantæ nouæ rei & miraculosæ, ac insperatae concor-
dia, finem optatum circumstantes pregaudio, & intima
cordium dulcedine, ex abundantia latitiae loqui vix po-
tent, ora & oculi lachrymis rigabantur, Deo de tanto
miraculo gratias referebant, principaliter intuentes quod
spiritus Sancti gratia nescit tarda molimina, Sapientis dictum
experti, quo cautum est, Cor Regi in manu Dei est, ibidem
Domin. Terraconensi. Archiepiscopus antequam recede-
rent dictis Regibus publice in Ecclesia regnariandum for-
re Deo de tanta concordia persuasit, & dicti Reges de pa-
latio ad Ecclesiam maiorem libenter procedentes Domin.
Legatum in medio eorum ponentes cruce legationis ante
re eum erecta eadem hora processerunt, hinc currant ve-
lociter ianitores Regis per omnes Ecclesias dictæ villa-
e pro facta concordia attrahentes campanas: inde cam-
panæ omnes trahuntur, hinc populi cateruatum confluent
ad rem intuendam tam nouam, Armigeri equites de pa-
lafridis descendunt, Episcopi, pro tunc Abbates, & ca-
teri. Ecclesiastici de dominis properant ad mirum intu-
endum hoc negotium & insigne, pre cursu proprio vix
anhelare valentes: sic cuncti fideles conuenerunt, & hinc

isthinc circumspicunt Dominos Legatum & Reges, ad
Ecclesiam procedentes, simul intrant Ecclesiam, magnis
vocebus Te Deum Laudamus, à cunctis etiam laicis decanta-
tur, tantaque inlurexit latititia, quod corda cunctorum
astantium iucunditatem suspensa nec tenere modum, nec
sufficere poterant congaudentes. Hymno dicto, & orationibus,
de medio Dominorum Regum flexis genibus
coniuicione suam pro accipiendo congedium ab ead aliam
camaram accessisset, ac eidem Regi, quod dictus Domin.
Cardinalis in camera inferiori existeter dictum fuisse; i-
pse Domin. Rex his non obstantibus recepto congedio a
Domina Regina de Legato non curans descendens de ca-
mera Reginae recedebat, & iam sibi equo Regio preparato
pedem in stapeda tenebat, volens recedere, videlicet do-
minum Legatum recusans: sed ausiliatus per aliquos subi-
to, quod Legatus ad eum veniebat, videns eum, retraxit
se ab ascensi equi, & ad dominum Legatum accessit cum
proposito firmato nihil concludendi, aut concordandi
cum eodem Domin. Legato, prout idem Domin. Rex post-
modum facta concordia ibidem publice confessus est,
cumque post aliquot passus ad locum ubi Domin. Legatus
accessit ad palatium Calatarubij, ubi erat Domina Arago-
num Regina ad visitandum eandem, quam in suo appa-
ratu Regio, circumstantibus sibi Dominis Dalmat. Terra-
conensi. Archiepiscopo Consiliario Regio, & Vice Re-
ge seu locum tenente per Dominum Aragonum Regem
in recessu deputato, Tironem. Episcopo, Proceribus,
militibus, nobilibus, multisque mulieribus & domicel-
lis, vt decebat, associatam, quam letam de concordia
reperit Deo gratias referente, ibidemque per Concilium
Regium conclusum extitit, attento quod ipsa die
propter recessum Dominorum Regum fieri nequiverat,
fireret in castrium in dicta villa Calatarubij per vicos &
plateas publicas, & solennis reuocatio editorum Regio-
rum, & ad omnes partes terrarum & regnum dicti Do-
min. Aragonum Regis pro reuocatione huiusmodi pub-
liciter laborauerat, & multos fuerat passus labores: idcir-
co ob reuerentiam Dei & Ecclesiae, ac ipsius Domin. Car-
dinalis Legati, & sua domus, obvulsi se omnia ei futura
seruare, & per omnia sacrae prout ipsi Domin. Legato
placebat, mandans, vt iutarent omnes, qui praesentes fu-
erant in scrota rupta: quibus subito introductis, &
cunctis attonitis, admirantibus vniuersis, ac si prout & quia
de celo prouenire hoc factum, ibidem illis introductis
praemissa sua verba, idem Domin. Rex Aragonum iterum
recitauit dicens, quod ob reuerentiam Dei & Ecclesiae,
& propter amorem ipsius Domin. Legati, & sua domus,
quam domum habebat ita charam, sicut si esset fratri sui,
praeceps erat & paratus, omnia heri iurata seruare, & per o-
mnia facere, prout ipsi Domin. Legato placeret, volebat
tamen, quod si Dn. Papa non seruaret promissa, quod in
eum casum Domin. Legatus esset tunc de parte Dn. Ara-
gonum Regis, quibus dictis, ad complendum omnia, i-
dem D. Rex liberaliter cum voluntate summa ibidem pro-
cessit: firmavit in continentia omnia Capitula, & iurauit ea
sernare.

Die eadem iucunditatis & latitiae Veneris, quæ fuit Iu-
nij decimo sexto, hora vesperarum Domin. Legatus
accessit ad palatium Calatarubij, ubi erat Domina Arago-
num Regina ad visitandum eandem, quam in suo appa-
ratu Regio, circumstantibus sibi Dominis Dalmat. Terra-
conensi. Archiepiscopo Consiliario Regio, & Vice Re-
ge seu locum tenente per Dominum Aragonum Regem
in recessu deputato, Tironem. Episcopo, Proceribus,
militibus, nobilibus, multisque mulieribus & domicel-
lis, vt decebat, associatam, quam letam de concordia
reperit Deo gratias referente, ibidemque per Concilium
Regium conclusum extitit, attento quod ipsa die
propter recessum Dominorum Regum fieri nequiverat,
fireret in castrium in dicta villa Calatarubij per vicos &
plateas publicas, & solennis reuocatio editorum Regio-
rum, & ad omnes partes terrarum & regnum dicti Do-
min. Aragonum Regis pro reuocatione huiusmodi pub-
liciter laborauerat, & multos fuerat passus labores: idcir-
co ob reuerentiam Dei & Ecclesiae, ac ipsius Domin. Car-
dinalis Legati, & sua domus, obvulsi se omnia ei futura
seruare, & per omnia sacrae prout ipsi Domin. Legato
placebat, mandans, vt iutarent omnes, qui praesentes fu-
erant in scrota rupta: quibus subito introductis, &
cunctis attonitis, admirantibus vniuersis, ac si prout & quia
de celo prouenire hoc factum, ibidem illis introductis
praemissa sua verba, idem Domin. Rex Aragonum iterum
recitauit dicens, quod ob reuerentiam Dei & Ecclesiae,
& propter amorem ipsius Domin. Legati, & sua domus,
quam domum habebat ita charam, sicut si esset fratri sui,
praeceps erat & paratus, omnia heri iurata seruare, & per o-
mnia facere, prout ipsi Domin. Legato placeret, volebat
tamen, quod si Dn. Papa non seruaret promissa, quod in
eum casum Domin. Legatus esset tunc de parte Dn. Ara-
gonum Regis, quibus dictis, ad complendum omnia, i-
dem D. Rex liberaliter cum voluntate summa ibidem pro-
cessit: firmavit in continentia omnia Capitula, & iurauit ea
sernare.

Sequenti die Sabbati, quæ fuit mensis Junij 17. dies
cum tubis & Naquariis scribis & notariis publicis praco-
nia patenti altissima voce eo solennius, quam fuisse
per prius publicata dum furant apposita edicta ipsa Re-
gialiter, & expresse per verbum Recusamus, fuerunt
per omnes partes villa Calatarubij reuocata ad magnum
honorem Dei, D. Papæ, & vniuersalis Ecclesiae, ac ipsi-
us D. Legati.

In die sequenti Dominica Junij die decimo octavo, ad
mandatum eiusdem Domin. Legati processio facta exti-
tit propter concordiam huiusmodi per villam Calatarubij
la peditam, & in maiori Ecclesia solennis Missa di-
cta est, & ferme ad populum per Magistrum Iohannem
de Polomar, Vicarium Domin. Episcopi Barchinon. Dec-
retorum egregium professorem prætentibus cum suis
curiis, & apparatibus D. D. Legato, & Regina præli-
batis, cum præfatorum, Nobilium, & populi multitudi-
ne copiosa.

In castrium, quod fuit dies Lunæ Junij decimo nono,
ad multiplicatam instantiam, & reiteratas preces Sere-
nissime D. Mariae Aragonum Reginae, & germanæ Do-
mini Regis Castellæ, cum pro certo noua peruenientia ad
eam, quod suis viri Domin. Aragonum Rex Castellam in
castrium intrare proponebat, ac pro parte dicti Regis
Castellæ ad procedendum obuiam fieret congregatio
gentium armorum, cum utrumque præfata Domina Re-
gina ex contentione huiusmodi pati non immerito dubi-
taret detrimentum nimium, & irreparabilem iacturam,
præfatus Dn. Legatus deuictus ad rogandum dictos Do-
minos Aragonum & Nauarræ Reges, ne Castellam in-
trarent ad villam Farise, in confinibus Castellæ Tironen-
sis. diæcis, infra tamen regnum Aragonie, ubi iudicium
Reges tentoria sua tenebant in campis, cum Domin. Adu-
rensis. Epi-

XXI.
Legat. Re-
ginam ac-
cedit.

XXII.
Reuocatio
editorum
Regiorum.

XXIII.
Proces-
sio & misa so-
lemnis Ca-
latarubij.

XXIV.
Legat. ad
Regem A-
rag. contra
Regem Ca-
stellæ ca-
stramenta-
rum profi-
ciscitur, in
stante Re-
gina ve-
ros, si fieri
potest, cœ-
ciliat.

XXV.
Quantis
cum labo-
ribus Re-
gina & Le-

CHRISTI MARTINI SIGISMUNDI
1429. PAP. V. 12. REG. ROM. 19. Ecclesiastici
1429. PAP. V. 12. REG. ROM. 19. PAP. V. 12.

711

Episcopo, & maiori parte sua familie, pro bono, &
honne Regum, & regnum ipsorum personaliter, cum
magno æstu, & citius, quia periculum imminet diece-
batur, accessit, ubi dictum Dominum Aragonum Regem
in campo cum gentibus suis inuenit, quem, vt ipse Rex
vidit, graciecepit, & audiuit benigne admonitiones
suis de non intrando Castellam: cuide Domin. Rex
respondit, necessario ipsum oportere intrare Castel-
lam, & plurima alia secreta, ex intimis eidem Domino
Legato, vt suo conanguineo, & de domo Aragonia de-
scendente ipse Domin. Rex Aragonum explicuit illi fo-
li, & locutus est confidenter, postquam verba de facto ex-
peditionis Paniscolensem idem Domin. Legatus est eidem
Domin. Aragonum Regi locutus: qui Rex ibidem suo
proprio nomine tantum, & non nomine dicti Domini
Legati, volens, vt dixit operis per effectum completere
promissa pro accedendo ad castrum Paniscola nomine suo
Regio, & ad faciendum reductionem ad gremium Eccle-
siae Dei de Paniscolensis premisso, siuos duos princi-
pales Consiliarios, Magistrum Alphonsum de Borja, V.
I.D. & Pontium de Pontibus ciuem Valentinum, cum om-
nia authoritate Regia, & potestate iterum transmisit, qui
deputati cum eodem Dn. Legato congedio a dicto Lega-
to versus Calatarubium sunt reuersi, & die Mercurij, pre-
fati duo deputati siuos direxerunt gressus versus castrum
Paniscola Dertusen. diæcis, distans a Calatarubio, per
quinque dieras legales.

Calatarubij residens ipse Dn. Legatus, ac predictis de-
putatis per Domin. Regem Paniscola transmisso dum ex-
spectaret responsum, & superuenientem noua ad ipsos Do-
minos Legatum, & Archiepiscopum Tetraconensem, &
ab alia parte etiam ad præfatum Dominam Reginam,
quod Domini Reges Aragonum & Nauarra infira re-
gnū Castellæ cum suis gentibus constituti, date bellum
Castellanis, dispositarunt, sequenti die Junij 28. Dn.
ipse Legatus ad impendit bellum huiusmodi, ex quo
franges magna dubitabatur verique verisimiliter enueni-
re, & sequi perpetua dissensio inter Castellanos, & Ara-
gonenses, & finalis destrucción Regorum, & partium
prædictarum multipliciter precibus, & fleribus dictæ
Domin. Reginae, & cum multiplicata instantia Prælatorum
Calatarubij existentium; nec non per litteras, & nunciis
Magnatum & Nobilium plurimorum Aragonum, &
Nauarra Regorum prædictorum deuictus, communica-
tioque prius super hōc consilio cum Terraconensi Ar-
chiepiscopo & ceteris Prælatis tunc Calatarubij præsen-
tibus, & in præsencia eorum Prælatorum prius, &
cum instrumento publico solenniter protestato, qualiter
pro pace Regum præfatorum tractanda, & bello campe-
stri inter eos impediendo, cum hocde iure ad Legati A-
postoli. Sedit pertinere officium, fines legationis exire in-
tendebat, cum intentione & animo remeandi, & suum
in legatione interim super agendis Domin. Terraconensi.
Archiepiscopum quantum potuit, & de iure sibi permis-
sum fuit constitutus Vicarius generalis, cum præfata Re-
gina, Episcopo Tironensis, militibus Aragonum, &
Nauarra Regorum Nobilibus, Proceribus, & mulieri-
bus associata, idem Domin. Legatus Episcopum Aduren.
& siuos auditores, duos Doctores supra nominatos, &
maiores partem sua familie de scutiferis, & Clericis fe-
cium ducens, eadem die collato prius in vim specialis fa-
cilitatis Decanatu collegiatæ Ecclesiae

Sancti Seuerini extra muros Burdegallæ hono-
rabilis Viro Domino Petro Arnaldo de Vicecomitatu,
Decretorum Doctori antiquo familiari, & Secretario di-
cti Domini Legati, qui Decanus nouiter de Roma ad-
eundem Dominum Legatum, cum nonnullis facultatibus
eadem hebdomada applicuerat, versus Castellæ limites, ac
cessit usq; ad locum Farisea pro tempore procedendo, vbi
Castellæ descenderunt Capitanæ maiores, videlicet, nobilis
Aluarus de Luna Comestibularius Castellæ, & Admi-
randus, ac Petrus de Varico, Petrus de Velasco, & quidam
alij potentes Nobiles de Mendoza, & nonnullalij mili-
ties, ac per prius hinc inde pro tractatu protogationis tre-
nus per illam diem, & dato silentio balistris, & hene-
cariis, qui iam mutuo ab utriq; parte incipiebant decerta-

Regina ad
excitum
Castellan.
venit, &
Castella-
nis honori
fice cum
Legato ex
cipitur.

Annal. Eccl. Tom. 15.

gatus ad
castra per-
uenient,

Inducit
bidini.

Ooo 2 re, ac

Regina cū Legato de concordia tractat. Concordia inter dissidentes Reges.

XXVIII. Legatus & Regina ad Regem Castell. nouiter exacer- batum ite- rum rede- unt, cum que placa- te student.

re, aciam quattuor homicidia fuerant subsecura, vltra quendam domicellum leutiferum dicti D. Legati, Arnaldum de Roallis nuncupatum, quem à longe dominum suum cum Castellani loquentem expectando, quidam Castellani descendentes ab exercitu per insidas absque aliatione vel causa per prius lethaliter in capite vulnerarent, quam iniuriam pro maiori bono pacis, & ne turbarentur traherent, idem Domin. Legatus, licet valde dolens de scutifero suo, patienter tolerauit. dicti Dominus Legatus, & Regina per sex horas continuas tractatum inter partes, cum magistris, & reiteratis laboribus, ac discursibus continuo præfato Domino Legato de uno exercitu ad alium discurrendo continuauerunt, & finaliter sub certis pauci, & capitulis, conuentis concordatis & per præfatum Comestabularium, & quosdam prænominitos Castellanos obseruari iuratis, ad partes Aragonie eadem die incepunt redire, Castellani in monte remanentibus.

In crastinum, quod fuit dies prima mensis Iulij Dominus Legatus, & Regina prædicti, secuti sunt cohortes Dominorum Aragonum, & Nauarræ Regum prædictorum usque ad Civitatem Seguntiae, vbi cum magna poena potuerunt vite necessaria inuenire, & vix, vbi sub tecto reclinarent caput illa nocte extra mania ciuitatis prædictæ: cunque eadem die, eo quod Domin. Rex Castellæ in propria persona cum innumeris equitum, & pedum armatorum multitudine copiosa, prædictos Reges causa inuadendi eorum regna eos insequeretur, pretendens se per Reges præfatos, qui contra suum velle, & inhibitiones exprellens per suis Ambassiatores eis verbo, & scriptis factas regnum suum Castellæ, cum armis, & hostiliter fuerant ingressi, & Castellanorum exercitum suum, in quo suis Comestabularius pro eodem Rege præcerat fuerant cum bello parato aggressi multipliciter, & atrociter iniuriatum dicti Dn. Legatus, & Regina fuisse ad plenum certificati, dimissis dictis Aragonum, & Nauarræ Regibus recta via versus Aragonum redeunibus ad præsentiam Domini Regis Castellæ ad pacificandum eum, & ad complendum pacem inter ipsos tres Reges prædictos, de Civitate Seguntiae usque ad villam Sancti Stephani nuncuparam, retrocesserunt, vbi prope dictum Domin. Regem Castellæ, cum suis tenoris magnificis, in campis inuenierunt, & hora Completorij, vel circa applicantes per eundem Domin. Regem Castellæ fuerunt honorifice recepti: cunque sole declinante ad occasum mox appropinquaret, ex ordinatione dicti Regis Castellæ præfati Domin. Legatus, & Regina ad villam prædictam Sancti Stephani cum suis ad quiescendum accelerunt, vbi cum magno Clangerio eadem nocte permanserunt, & mane facto ex ordinatione dicti Domin. Regis Castellæ ad Burgum Oxomensi ciuitatis accelerunt, ante cuius magni dictus Domin. Rex Castellæ tentoria sua fixit, cum magno honore Regio, & Potentatum infra dictum Burgum, & domum Episcopalem, & Domin. Legatus, & in quadam alia domo cuiusdam Villensis Domina Regina, & sui, vt minus male potuerunt, fuerunt collocati majori parte familiarium eorumdem supra humum, vel stramine herbarum, & sibi equorum dormierunt illa nocte, & per nouem dies sequentes.

giam.

Post tres dies cum præfati Comestabularius, & milites ad Burgum Oxomem peruenient ad Regem, Domin. Rex Castellæ consilium tenuit, cum eisdem & loco responsionis per duos Iurisperitos dicto Domino Legato bona qua præfati Reges Aragonie & Nauarræ, & fratres eorum, & Patres à domo, & regno Castellæ percepérant ex integræ sigillatim, gradatim, & successive, ac mala, ingratitudines, & iniurias, quas dictis domui, & regno, ac personæ ipsius Regis Castellæ intulerant, & artentauerant diuersis vicibus & temporibus, durante per sex horas horologij huiusmodi colloquio explicari fecit, subdens eosdem Reges, & regnum Castellæ talia amplius non posse, nec debere relinqueret impunita: dictique Dominus Legatus, & Regina in suis precibus apud Regem amplius instabant, quibus se non posset talia tolerare, & dimittere inulta cum honore suo Regio deduxit. Responsis & conclusis, nec amplius proficeret valentes præfati Domin. Legatus, & Domin. Regina recepta à Domin. Rege Castellæ licentia, cum iam mutasset sua tentoria, 15. Iulij Calatarubium sunt reuersi præfatis diligencias prædictis Domin. Aragonie, & Nauarræ Regibus retulerunt, expliciti, & eos idem Rex patienter audiuit, & sibi retinuit deliberationem: & post dormitionem in secreto habuit Domin. Legatum fete per horam, & locutus est sibi de multis secretis, & arduis confidenter, & ex post vocauit duos Doctores, qui à cunabulis fuerunt in seruicio domus sue, & mandauit eis, quod informarent Legatum de omnibus quæ euenerant in regno suo, tangencia statum suum post mortem patris sui, quod & fecerunt, & tenuerunt Legatum per tres horas, ac sequenti Dominicana in Cathedrâ Oxomensi Ecclesia. Domin. Legato in superiori loco à latere dextero altaris collocato, & Domin. Rego Castellæ post eum in eodem latere sedente ab

Regina cū Legato de concordia tractat. Concordia inter dissidentes Reges.

Sequenti die 26. Iulij noua superuenient grauia Domin. Regem Castellæ omnino dispossitæ, cum suo grandi exercitu inuadere & ingredi Regnum Aragonie. Quod cum præfatus Domin. Aragonum Rex perpendisset, et iam dispossit obuiam illi procedere cum feroci animo destruendi illum. Domin. Castellæ Regem, & deuincendi, vel fulciendi ab eo suam & regnum suorum destrictionem: fecitque ibidem Domin. Rex per omnes partes Valentia Aragonie regnum, & principatus Catalonia, cum summa repentina diligentia multiplicatis curforibus publicari, & præconizari constitutionem Re-

XXIX. Rex Castellæ iniurias à Rego Aragon. sibi illatas exponit.

Rex Arag. subdicos iros ad bellum ex confitu- tione Regi cogit.

giam.

libus ibi praesentibus, & illos dirigeret in prouisione noui Roman. Pontificis secutura, taliter, quod amplius non esset schisma; quem Capellum idem Rouira, ne facta Ecclesia impedirentur, licet per antea fuisse, & pro tunc esset de vera obedientia Dn. N. Martini Papae V. tamen pro tanto bono nullatenus impediendo infestatus recepit, licet renues & iniuitus.

Egidius Sandi Munonis iunior nepos dicitur Egidius pro Cardinale tit. S. Marie in Cofmedin.

Simon de Praes se gerens pro Camerario Sedit Apost.

Bernardus Tornei Decretorum Doctor se gerens pro Prothonotario.

Fr. Ioan. Benedicti Lemouicensis Ord. Minorum, se gerens pro Episcopo Nicomedensi.

Ioannes Piquerii Aragonensis. Canonicus Regularis Magister in Theologia, se gerens pro Magistro Sacri Palati Apostoli.

Guillelmus Cauerius se gerens pro Auditore Camera Apostoli.

Gerardus Gerardi Gallicus, se gerens pro Subdiacono Domini. Pape.

Franciscus Iohannis se gerens pro Clerico Camera Apostoli.

Ioan. Solabro se gerens pro Sacrista D. Pape.

Raymundus de Mirabella Siculus, Decretorum Doctor, se gerens pro Confiliario Camere.

Olyuerius Anglus Legum Doctor, se gerens pro Indice Marchiali.

Antonius de Campis Presbyter, se gerens pro Secretario Domini. Pape, Abbreuiatoreque scriptore, & registratore litterarum Apostoli.

Guillelmus Cardona, se gerens pro glossatore litterarum Apostolicarum.

Rodoricus Aluari, se gerens pro glossatore litterarum Apostolicarum.

Iacobus Pinissery, se gerens pro glossatore litterarum Apostolicarum.

Petrus Roggerii Gallicus, se gerens pro glossatore litterarum Apostolicarum.

Bernardus Orla, se gerens pro glossatore litterarum Apostolicarum.

Paulus Verboz Brito, se gerens pro glossatore litterarum Apostolicarum.

Bernardus Sarraugali, se gerens pro scriptore Penitentiaria.

Bernardus Generi, se gerens pro scriptore Penitentiarie.

Guillelmus Bartholomai, se gerens pro scriptore Penitentiarie.

Andreas de Portu, se gerens pro scriptore Penitentiarie.

Dominicus Benedicti, se gerens pro scriptore Penitentiarie. multique alii, tam Clerici nobiles, & Laici familiares, & curiales, tam de tempore Petri de Luna, olim Benedicti Papae XIII. in sua obedientia nuncupati, quam praefati Dominici. Egidius Munonis Clementis Papae VIII. a suis praefatis nominati, vnamiter concordes, & in actu praentes, exceptis fratre Dominico de Bona Fide Carchusensi & Baptista olim Priore de monte Allegria, gerens se pro Cardinale titul. Sanct. Petri ad Vincula, qui per praeminentiam Domin. Egidium fuerat, & erat in carcere per tres annos continuos, vel circadeturus pro eo, quia eidem Dominico fuerat impositum, quod cum Iohanne Carerij Baccalaureo in Legibus Rutenensi. diaecesis etiam pro Cardinali titul. Sanct. Stephani in monte Caelio se gerenti contra ipsum Egidium volendo procedere ad nouam electionem alterius tertij Papae proposuerat facere nouum schisma, & pro nominato Eximino Dahae pro Cardinali ut praefertur se gerente, cui, ut dicebat, placebat vno Ecclesiae, sed non modicam repentinus, per quem prae nominati Egidius, & sequaces procedere intendebant: & ideo ne turbaret alios vel recederet, & per sui recessum nouum scandalum generaret, gentes Regis, illum tanquam turbatorem scandali, fatorem aliorum, & a concordia aliorum se segregantem in opinione sua solitarium,

ne deterius inde contingere, incarcerauit, & praesentes duos praefatos & pratenos Cardinales incarcerauit, detinuerunt vnde ad aduentum Dn. Legati ad castrum Paniscola praefatum.

Cateris vero supra nominatis praefatis, & consenientibus, praefatus Dominus Egidius in cessione publica induit Papalibus insigniis in castro Paniscola die Sanct. Annae predicta primitus, & ante omnia pro Serenitate conscientie sua, & suorum sequacium, ut dixit publice & solemniter, omnes processus, sententias, fulminations, & censuras, depositiones, inhabilitationes, per suum praedecessorem olim Benedictum Papam XIII. in sua obedientia nuncupatum, & ipsum in suo praemissu Pontificatu, contra omnes & singulos ei non obedientes, & specialiter contra Dominum Odonem de Columna, quem secundum eorum opinionem reputabant anti-Papam, & schismaticum, & omnes sibi adhaerentes factos, pronuntiatis, & fulminatus verbis, & in scriptis per suas literas, & suas praefatas bullas plumbaras, expresse & specialiter reuocauit, & omnes illos, qui praefato Domini Odoni adhaerant, & obedierant, & specialiter ipsum Domin. Odonem de Columna ad omnes dignitates, & honores, specialiter ad Papatum, motu suo proprio habilitauit, restituit, & reintegrauit: Deinde idem Domin. Egidius ibidem solemniter proposuit coram omnibus, qualiter post obitum sui predecessoris olim Benedicti XIII. electus ab ibidem praetentibus suis fratribus pratenis Cardinalibus Papatum receperit ad aliis fines, quam ad hoc principaliter, ut pereius medium, Dei Ecclesiae vera, & indubitate vno sequetur, & cessaret, & extirparet orname schismatis, & iam a primis diebus sua noua assumptionis ad Apostolatum veraciter gessit in animo, & disposuit, ac firmavit pro tanto bono vniuersitatis Ecclesiae sponte, & liberaliter se velle renuntiari dignitatem officio, ac honori Papali, quod vnde iam de fuisse, ut assertur, si impeditus non fuisset, & astitisset sibi plena & libera facultas oportuna: nunc vero, videlicet alterius, dixit plenam, & liberam optatam facultatem, & opportunitatem, complend, desideratam resignationem, & renunciationem, sibi adesse, confitens expresse viam renuntiationis huiusmodi, esse viam plenam, viliorem, securiorem & brevioriem ad consequendum veram & indubitatem vniuersitatis Ecclesiae Dei. Quibus dictis idem Dominus Egidius Munonis ibidem in Sede Papali constitutus Papalibus induitus insigniis, dicens publice, attestans, & assertens se esse in plena sui libertate non coactus, nec adstrictus a quoquam viuente, non inductus precibus, vel munieribus, sed solum ad honorem Dei, & pro Ecclesiae Dei indubitate vniuersitatis, quam dante Domino absque dubio videbat ex sui renuntiatione, ut dixit, procedere solemniter, publice, verbo & scriptis renunciavit expresse dignitatem, honorem, & officio Papali, cum magna deuotione, & ibidem de Cathedra Papali descendens, accessit ad Cameram, & depositis omnibus vestimentis, & insigniis Papalibus, induit quantum vestibus Doctoribus, ut simplex Doctor secularis exiuit, & post omnes prae nominatos pratenos Cardinales, cum omni humilitate in Sede se posuit, supplicans, & requirens, quantum citius, quantum in eis esset de bono & indubitate Papa Ecclesiae Dei per eorum electionem prouidenter, qui feruatis feruandis solemnitatibus feruari folitis, & exclusis ipsi prateni Cardinales Domini. Odonem de Columna in Papam, quantum in eis fuit, solemniter & concorditer elegerunt, & Domini. Martinum Papam Quintum indubitatum Papam renunciavint, & publicarunt hymnum, Te Deum Laudamus, publice decantantes, & processionem solennem pro noua assumptione Domini Martini per totam villam Paniscole solemniter fecerunt, dictusque Domin. Egidius, ut simplex Doctor de castro discedens, processioni interfuit, & in villa in quodam hospiti remansit, amplius pramora ad castrum redire non curauit, sed castrum in manibus Dominorum Ambassiatorum predicatorum, qui ibi tunc pro Domino Rego Aragonum præstes erant, dimisit cum in-

uentariis

Egidius in signia Papatus deponit.

A Cardinis lib. partis aduersa Marti. V. verus P. renuntiatur.

Ecclesiastici: SIGISMUNDI MARTINI CHRISTI
REG. ROM. 19. PAP. V. 12. 1429.

uentariis bonorum Ecclesie ad hos fines, ut illa rediderent Domino nostro Martino Papæ, vel deputatis ab eo.

XXXIV. Legatus versus castrum Paniscola tradidit.

His peractis, & praefatis Dominis Legato, & Aragonum Regi intimatis, dictus Dominus Legatus cum beneplacito Domini Aragonum Regis de villa Calatarubij versus Castrum Paniscola iter arreptus est, cum omnibus suis, secunda die Augusti, dirigendo cunctis Prelatis, & Ecclesiasticis suas per vniuersas terras dieti Domini Regis litteras ad Concilium per eundem Domum Legatum de mense Decembri Dertusen celebrandum, & per quinque dies continuos, cum magno astu & labore per terras, & loca arida iter suum continuans, peruenit ad villam sancti Matthæi Dertusen. Diaecsis, que fuit sexta die Augusti, ubi recepit obuios sibi praefati Domini Aragonum Regis Ambassatores de Paniscola venientes, Magistrum Alphonsum de Borda, & Pontium de Pontibus, qui sibi

Papalem sancti Sylvestri, & Cenuale sacra Romana Ecclesie obtulerunt, que iocalia idem Dominus Legatus cum magno gaudio recepit, & dictus Magister Alphonius, quadam munimenta, que prænomina-tus Dominus Egidius super renuntiatione iuriis ad Papatum, quod se habere prætendebat, fecerat, tradebat eidem Domino Legato sub bulla plumbea tenoris sequentis.

XXXV. Bulla plumbata super cessione Egidii Munonis Legato tradita.

Incomprehensibilitas Dei iudicis, inuestigabilis via eius, grandem nimurum stuporem considerantibus ingerunt, & causam profecto non leuis admirationi inducent. Quis enim in illorum consideratione non stupet? quis non stupende miretur, & timeat illa iudiciorum factis in posterum beſtitur, quin potius conſet autentice de eisdem, præfatis litteras motu proprio non ad diuinus infantiam expeditas, ad recte memoriam in futurum insinuas publicari. Nulli ergo minimo horum liceat hanc paginam inſtracionis, renuntiationis, & voluntatis infringere, vel ea aufus temerario contraruere, si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Perri & Pauli apollerum, senecrit. Datum Paniscola Dertusen. Diaecsis, 7. Kalend. Augusti, Pontificatus nostri anno 5. — de Cilia Rodericus — Plumbum — Sanctus Petrus — Sanctus Paulus — ab alio latere — Clemens Papa VIII. Et ibidem etiam Magister Alphonius predictus sine aliqua alia solennitate tradidit Domino Legato quoddam Instrumentum, quod pro serenitate conscientiarum suarum Domini Paniscola fecerat sub hac forma:

In nomine sancte & indiuidua Trinitatis Patri, & Filii, & Spiritus sancti. Amen. Per hoc publicum Instrumentum, cuncti patet eisdem, nec considerando difcute, vel manifestare loquendo, quis inquam intelligere valeret discretam lucem, equitatis occulte, qua Iesus Christus Dominus noster, dum Ecclesiam, quam non solum in seculorum, sed etiam mirabiliter suo sanguine preiioso fundauit, & in arc immobili per confirmationem solidem stabiliuit, vt portet Inferi aduersus eam non prævalent, humano iudicio, quodammodo derelinquens plam frequentem tribulationum etiam diffusarum vexari permitit incommode, & in subueniendi expectatione languere, vt sapientissimus ponderator, qui in slatera rectissima populorum merita, & delicta, appendens, vitoraque prædictis, rituit, & siuia nobis tamen ignota at tempore quidem sancte memoria Gregorii Papæ Vndeclimi, predilectoris nostri, a quo anni 52. vel circiter effluvere predictis exigentibus menorato iudicio declinato, Ecclesia ipsa Domino permittente schismatis primo, deinde sub schismatis vel, procurante humani generis hoste, pleraque incommoda perpeſsa est, nequum, quod amare deponimus, vere vniuersitatis & pacis reintegratione latetur, que omnia infra nobis anapaetioris reuolentes, & sinceram rectamque intentionem, quam in nostra, ad summi Apostolatus apicem assumptionem, ac ex tunc accuratius habuimus patitur, & liberam cessionem, & renuntiationem, depositumque in signum Papalium, tunc temporis nominati Clementis Papa Octavi, nunc vero Egidii Sancti Munonis, palam, & publice facit, & per me Notarium in scriptum, ut continetur in litteris inde conscriptis publicatis, alio, & intelligibili, voce in Camera Parlementi Cestri Paniscola Dertusen. Diaecsis, in Confiliario publico tenuo per ipsius affinitibus sibi Reuerendissimi in Christo Patribus Dominis, Dominis sacra Romana Ecclesie Cardinalibus, nec non praefatis egregiis & circumscriptis viris, Dominis Alphonso de Boria Iuris virtusque Doctore, Serenissimi Domini Alphonsi Regis Aragonum Confiliario, & Pontio de Ponte Clue Valentini. Ambassatores Regis eiusdem, ad ipsius runc Clementem specialiter destinatis Prelati quoque, & alii multis notabilibus, & probis viris patulo post ibidem Reuerendissimum in Christo Patrem & Domini, Dominus Julianus Episcopus Ostiensis, Franciscus tituli sancti Clementis presbyter, ac Egidius sancte Marie in Cofmedin Diaconus eiusdem sancte Romane Ecclesie Cardinales, sacrum Collegium Cardinale facientes ad Pontem Pontificis electionem volentes procedere, Reuerendissimum Patrem & Dominum, Dominum Simonem electum Antiochenum, Camerarium Domini Papa requisiuerunt, vt eis locum ad Conclavi tenendum assignaret eidem, qui quidem Dominus Camerarius ipsis pro Conclavi huiusmodi certam partem dicti Castri illico assignauit, quam eidem Domini Cardinales donec reputantes, & intrantes Conclavi, audita Missa de saudo Spiritu ibi, necnon clauso Conclavi, ac cufido, praefati tres Cardinales soli inibi remanescentes, ad electionem Romani Pontificis, pro ut in testium, ac in me Notarii in scriptorum presentia, retulerunt, se in modum qui sequitur processisse, videlicet, quod habentes pro octo dies solum Deum, considerantes, quem christiane religionis infamiam detinimantque, fidem quoguo molisti, & pericula que habentur emergerent, ac emergere verisimile erat, attendentes ex pessimo scismatico, quod simili illa, & iuri suo renuntiare, proprie quod scismatico se voluit, ne sectionem illius proficeret, quanto magis nos, postquam ad optatum Ecclesie vniuem, ad pacem per iustitiam, aut mutuacionis, vias, vt cupimus peruenire non possumus tanto dis-

Hinc est quod Nos propensius attendentes, quod quanto validiora, certiora, & firmiora sunt, in huiusmodi Apostolatus officio iura nostra, tanto lucidius ea ducimus pro pace, ac reintegratione religionis Christianae relinqueremus: non enim semper de summo iure disputandum est, saepe quidem rigor iustitiae, Republica utilitatis, & temporis edictus, nam simul illa, & iuri suo renuntiare, proprietas scismatico se voluit, ne sectionem illius proficeret, quanto magis nos, postquam ad optatum Ecclesie vniuem, ad pacem per iustitiam, aut mutuacionis, vias, vt cupimus peruenire non possumus tanto dis-

reque christianorum occurseretur, vnum in mitem, nomine discrepante per viam spiritus sancti, Reuerendissimus in Christo Patrem & Dominum, Dominum Odorem de Columna in sua obedientia nominatum Martinum Quintum, quem ipse Dominus Clemens, die predicta, paulo ante suam huiusmodi cessionem, tollendo sententias & processus contra ipsius ratione schismatis latos, & factos habilitarat de apostolice potestatis plenitude, usque ad summum Pontificium includere in Romanum Ponitatem & Paform, ac verum Christi Vicarium, & Beati Petri successorem, concorditer elegant, sicut summa, & luet absentem, repererunt, ut talem, & à Christi fidibus sic debere recipi decrevere, eundem Martinum V. etiam nominantes, quibus, ut affirmaverunt inter se, ut præmittitur, sacerdotalis testes, & me Notarii infra dictos vocari fecerunt, ipsi adhuc existentes in Conclavi, ubi præmissa in effectu per ipsius Domini Ostiensis organum referentes, voluerunt, requiriuntque per me Notarium infra scriptum fieri super illis, vnum, & plurapublica instrumenta.

Acta fuerunt hec anno, Indictione die, mense, & locis, quibus supra, presentibus praestantissimis dominis Egidio Sancti Munonis, qui ut premitur, resignavit, & Ambassiatoribus supradictis, ac Venerabilis & circumfuso Viro Domino Bernardo Toreteti Decretorum Doctore ad præmissa vocati, specialiter & rogatis.

Ego Antonius de Campis litterarum Apostolicarum Abbreviator, Scriptor, & Registrator publicus, Apostolica & Imperiali auctoritate Notarius, qui a præmissis cessionibus; atque renuntiationi, per me, ut præmittitur publicatus, nec non dictorum trium dominorum Cardinalium pro Conclavi requisitione, hanc ipsius a signatione relationeque, electione huiusmodi præfensi, hoc publicum instrumentum per alium, mea fucis occupata negotia scriptum in hac publicam formam redigi, signo que meo consueto signavi, & hic me propria manu subscripti rogatus, & requisitus in fidem, & testimonium præmissorum, hac electionem dominorum supra in fine additam approbando.

Cum itaque locus sancti Matthæi non distaret a Castro Paniscole nisi per tres legias, idem dominus Legatus voluit & ordinavit, quod dictus dominus Egidius cum omnibus suis in Castro, & villa Paniscola existentibus, faciendo debitum suum & honorem, ut tenentur sanctæ Sedes Apostolicae impendendo, & domino nostro Martino Papæ V. cuius personam ipse dominus Legatus representabat, personaliter venirent sibi obulam, & in eadem villa sancti Matthæi publice praestarent obedientiam, & consequerentur reconcilationem, absolutionem, & habitationes eius necessarias, quod praefati Ambassiatoribus effaciter tractarunt, & obtinuerunt. Itaque die Sabbathi sequenti, quæ fuit 13. Augusti, praefatus dominus Egidius, cum suis prætensis Cardinalibus, exceptis prædictis incaceratis, personaliter venit ad villam sancti Matthæi a vespere in domo Rectoris dicta villa prope Ecclesiastam maiorem, collocata, & cum in craftinum, quod fuit dies dominica, de manu antequam fuissent reconciliati dicti Paniscolenses diuinis officiis, & in Ecclesia prædicta sancti Matthæi se ingererent, dominus Legatus hoc audiens, Magistro Alfonso Ambassiatori prædicto dixit qualiter ipse erat informatus, quod Paniscolenses illamet hora se ingerebant diuinis officiis in Ecclesia nondum reconciliati & antequam obedientiam debitam præstirissent. Quod audiens prædictus Ambassiator, eodem instanti ad Paniscolenses prædictos accessit, & illos, quos in Ecclesia repeperit, exire fecit, & in continentem, licet eis esset valde graue, omnes extinxit, & dominus Legatus domum vicinias, illis exclusis in eadem Ecclesia cum Ambassiatoribus prædictis, cum magna apparatu, & cum omni populo dictæ villa, solemnem audiuat Missam, in sede Legationis sua solenniter collocatus, & benedictionem, ut Legatus, populo contulit, & indulgentias conseruas.

Eadem die dominica ducentibus illis praefatis Ambassiatoribus, postquam dominus Legatus de vespere Assumptionis Beatæ Mariæ ab Ecclesia prædicta recessit, prænominatus dominus Egidius in habitu Doctoris simplicis, vna cum prætensis suis Cardinalibus præfatis, & ceteris prænominatis, personaliter accessit ad domum, seu Palatium Magistri Montesia, quod est extra Muros dictæ villae sancti Matthæi; prope Conuentum Prælatorum, &

XXXVII.
Egidius cu
suis Cardi
nalibus de
mando
Legati, ad
villam S.
Matthæi
personaliter
venit.

Paniscole
s nondū
reconcilia
ti, è tem
plo exire
coguntur.

Reuerendissime Pater, ego & ipsi alii hic mecum existentes, audiuius à side dignis, vos si effe sacra sancta Sedi Apostoli, & Sanctissimi domini nostri domini Martini diuina prouidentia papæ V. Legatum à latere, ideo venimus ad impendendam, & exhibendum, reuerentiam, praestandomque obedientiam & fidelitatem vobis nominatis, personaliter accessit ad domum, seu Palatium Magistri Montesia, quod est extra Muros dictæ villae sancti Matthæi; prope Conuentum Prælatorum, &

Paniscole
s ad cœ
lum nra,
à Legato
admittutur.

XXXVIII.
Actus re
tentis &
submissio
nis Egidii
& ceteris
Card. Fu
xo Martini
V. tanq
ue & ind
ubitati
Pont. Le
gato fa
cta.

XXXIX.
Actus ab
solutionis
& rehabili
tationis E
gidii & so
ciotū eius.

presente publicum instrumentum per alium fidem scriptum, in hanc publicam formam redactum retinui, signo que meo solito signavi, requisitus in fidem & testimonium præmissorum.

Quibus peractis cum esset folis occasus, sicut venerant Paniscolenses prædicti ita prædicta simul, cum Ambassiatoribus prædictis recedentes decenter, per omnes Episcopos præfatos, & alios maiores de familia eiusdem domini Legati osculati, & honorifice recepi & collocati.

In craftinum, quod fuit festum Assumptionis Beatae Mariæ, præfati dominus Egidius, & omnes alij Paniscolenses, vna cum Ambassiatoribus Regiis ad domum domini Legati de manu accesserunt, & eundem dominum Legatum ad missam sollemnem, ad Ecclesiam prædictam assecrunt, & in missa interfuerunt, sic collocati. Post pri
mum Ambassiatorum Regium, Magistrum Alphonsum prædictum, à latere cathedre eiusdem domini Legati, dominus Oddone Dertusen, Rogerio Adurensi, Ioanne Bethlehemi, & Francisco Segobricensi, Episcopis, ac Venerandis in Christo Patribus Ioanne Abate Monasterii sancti Severi, Ordinis sancti Benedicti i Aduren. Diocesis, egregii viris Bernardo de Rosergio Cancellario Ecclesie Tolosan, Rodulpho Rolandi Canonico Aquensem, V.I.D. & Sacri Palatii causarum Auditore Philippo genio, Medicina Doctoribus, ac quampluribus aliis testibus fide dignis, ad hoc specia
liter vocatis, atque rogatis.

Et ibidem paulo post, & quibus supra praesentibus præfatus dominus Alfonius annuentes eidem domino Egidio, & illis, qui cum eo venerant, ut præmittitur, dixit hæc verba in effectu.

Illustrissime Pater, ad tollendum omnem conscientie scrupulum, supplicatur vestre Reuerendissime Paternitat, ut auctoritate præfati domini nostri domini Martini diuina prouidentia papæ V. dominum Egidium, & omnes supradictos absoluere, habilitare, & ad gremium sancte Matris Ecclesie recipere, ipsiusque in eadē prædictum statum reducere dignemini, & ibidem præfatus dominus Egidius in persona propria dixit hæc verba. Ita permissus & rogatus, & alii, qui cum eo venerant, ut præmittitur, quasi uno contextu similis absolutionem, habilitationem, receptionem, & reductionem petierunt, dictusque dominus Legatus auditis petitionibus, & supplicationibus huiusmodi, ipsum dominum Egidium, & alios supradictos, qui cum eo venerant, ut prefertur auctoritate apostolica per præfatum dominum nostrum Martinum papam V. sibi concessa, ab omnibus sententiis, penitentibus & multis, quas occasione præmissorum incurserant, absoluunt, ipsoque habilitant, & in prædictum statum repudiant, ac sancula Matris Ecclesie gremium recepit auctoritate apostolica per præfatum dominum nostrum dominum Martinum papam Quintum sibi concessa, offerentes, bene, prie, & benigne illos tractatutrum, & pro eius facturum quaque sibi posibilia: de quibus omnibus & singulis dictus dominus Legatus in quantum sanctam Romanam Ecclesiam, & sedem apostolicanam legationemque sibi commissam concernebant, vnum & plus a petiti sibi dari, & concedi instrumentum & instrumenta per notarios infra scriptos ad perpetuam rei memoriam. Ata fuerunt hec sub anno, Indictione, mense, die, loco, & pontificatu proxime supradictis, presentibus etiam testibus quibus supra.

Et me petro Arnaldo de Vicecomitatu, Decano Ecclesie sancti Severini extramuros Burdigalens. Decretorum Doctore, apostolica & imperiali auctoritatibus, Notario, qui a præmissis omnibus & singulis supradictis, dum sic successus, ut præmittitur, fuerit, & agerentur, vna cum prænominatis, testibus, ac infra scripto Notario, præfensus, caue sic fieri vidi, & audiui, & id eoz hoc præfensus publicum per alium fideliter conscriptum instrumentum exinde retinui, & in hanc publicam formam redigi, signo que nomine mei solito & consuefacto signari rogatus, & requisitus in fidem, & testimonium omnium & singulorum præmissorum.

Ego thomas trutte lucionen. Diocesis, publicus, apostolica & imperiali, auctoritatibus, notarius, qui in præmissis omnibus & singulis supradictis, dum sic, ut præmittitur, agerentur, dicerentur & fuerint, vna cum domino petro Arnaldo de Vicecomitatu Notario & testibus supranominatis præfensus, eaque omnia & singula sic fieri, vidi & audiui, ac vna cum præfato Notario, in notam sump-

Acta fuerunt hec sub anno, Indictione die, mense, & loco, ac Pontificatu supradictis, presentibus in Christo Reuerendis Patribus Dominis Roggerio Adurensi, Ioanne Bethleemiti. Episcopis, & Venerando in Christo Patre Ioanne Abate Monasterii sancti Seueri de sancto Seuero, Ordinis sancti Benedicti Adurensis Diocesis, egregiusque viris Bernardo de Rosergio Cancellario Ecclesie Tolosan. & Rodulpho Rollandi Canonico Aquen. & sacri Palatii causarum Auditore V. I. D. & quoniam pluribus aliis testibus fide dignis, ad hoc vocatis specialiter & rogatis.

Et me Petro Arnaldo de Vicecomitatu Ecclesie S. Seuerini extra muros Burdegalesi Decretorum Doctore, Apostolica & Imperiali auctoritatibus Notario, quia prmissis omnibus & singulis, datus, ut premittitur, agerentur, & fierent, vna cum predicitis testibus prefens, eaque fere vidi, & audiui, & ideo hoc presens publicum per alium fideler conscriptum instrumentum exinde reiunui, & in hanc publicam formam redagi, signoque & nomine meo solitus, & confutis signis rogatus, & requisitus in fidem, & testimonium omnium, & singulorum prmissorum.

XLII.
Franciscus
Rouira si-
muliter Car-
dinalatus
sponte ce-
dit.

Subsequente die eadem, & loco predictis honorabilis & circumspectus Vir Dominus Franciscus Rouira Decretorum Doctor, renunciationem de Capello, honore, & titulo Cardinalatus S. Clementis sponte fecit, in manibus praediti Domini Legati, veniam petiit, & obedientiam praestitit, ut patet per Instrumentum publicum inde reportum, cuius tenor sequitur sub hac forma.

In nomine Domini Amen. Anno Nativitatis eiusdem 1429. Indictione 7. die vero 16. mensis Augusti, Pontificatus, Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini Martini diuina prouidentia Papa Quinti, anno eius duodecimo apud sanctum Mattheum Dertifensem. Diocesis in domo Magistri Monasterii, & in Camera Paramenti coram Reuerendissimo in Christo Patre & Domino, Dominio Petro miseratione diuina tituli sancti Stephani, in Caelio-monte, SS. Romana Ecclesie Presbitero Cardinale inchoata familia de Fuxo, meque Notario, & testibus infra scriptis presentibus constitutis personaliter honorabilis & circumpectus Vir Dominus Franciscus Rouira Decretorum Doctor proposuit, & dixit, quod olim ipse ficeret tunc, & antea de obedientia presati Domini nostri, Domini Martini Papae Quinti existebat, & continuo fuerit ab Ambassiatoribus predictis Serenissimi principi Domini Aragonum Regis pridie Paniscola existentibus, videbant Reuerendum Parorem Dominum Egidium Sanctorum Munionis in viuenterali Ecclesie Episcopum olim Paniscola dicta diocesis a suis Clementem Papam Octauum nominatum nolle ad pacem & tranquillitatem ecclesie dandas accedere, vna cum suis iam creatis, & per eum de novo creandis Cardinalibus, in quorum numerum dictum Rotiram omnino esse volebat certos facere actus ad pacem, & tranquillitatem predictam facientes, instigavit fuit & Capellum Cardinalatus, & tituli sancti Clementis ad eodem Dominum Egidio recipere, quorum precibus & rogationibus consensum ad Capellum, & titulum Cardinalatus huiusmodi, ab eodem Dominum Egidio recipiendum proficit, & recepit, atquebusque omnibus, & singulis per dictum Dominum Egidium, & suis Cardinales factis presentian vtili exhibuit solum, & duxerat, ad finem dictum Dominum Egidium, & alios reducend ad gremium sancte Matris Ecclesie, & obedientiam Domini nostri Martini Papae. Hinc est quod ipse Dominus Franciscus tanquam ille, qui ex confessu prolatione, & titulare receptione huiusmodi nullum ins acquiserat, in eisdem iurisdictionibus cum primi de seipsum acto & attentato, humiliiter petivit, & absolutionem beneficio & sententia, quas propter hoc incurrit in eis quoniam premissa de facto facta fuerant, etiam de iure, & de facto sua sponte, & mera voluntate non coactus, non coniunctus, nec vi, nec dolo, seu alias inductus, expresse resignavit, & renuntiavit, quam quidem renuntiationem, & resignationem predictus Dominus Cardinalis Legatus Apostolica Sedis auctoritate admisit, eundemque Dominum Egidium lumen ad gremium sancte Matris Ecclesie recipit, & auctoritate predicta absolvit ab omnibus sententiis, censuri, penia, atque multa aduersus Paniscolam. & eorum quilibet per Apostolicam Sedem, & Serenissimum Dominum nostrum Martinum Papam V. fulminatis, latit & promulgatis, resiuit, & reintegravit, & habilitauit ad omnes & singulos honores Ecclesiasticos, & dignitates in posterum assequendas, de quibus omnibus & singulis, predictus Dominus Cardinalis Legatus petit sibi fieri vnum vel plura, publicum seu publica, instrumentum sue instrumenta, ad perpetuam rei memoriam, per me Notarium infra scriptum. Acta fuerunt hec sub anno, Indictione, die, mense, loco, & Pontificatu supradictis, presentibus ibidem Reuerendis in Christo Patribus Dominis Roggerio Adurensi, Ioanne Bethleemiti. Episcopis, & Venerando in Christo Patre Ioanne Abate Monasterii sancti Seueri, Ordinis sancti Benedicti Adurensi. Diocesis, egregiusque viris Bernardo de Rosergio Cancellario Ecclesie Tolosan. Decretorum Doctore, & Rodulpho Rollandi Canonico Aquen, & sacri Palatii causarum Auditore, vniusque Iuris Doctore, ac quoniam pluribus aliis testibus fide dignis, ad hoc vocatis specialiter, & rogatis.

Et me Petro Arnaldo de Vicecomitatu Decano Ecclesie S. Seuerini extra muros Burdegalesi. Decretorum Doctore, publico Apostolico, & Imperiali auctoritatibus, Notario, quia prmissis omnibus & singulis, datus, ut premittitur, agerentur, & fierent, vna cum predicitis testibus prefens, eaque fere vidi, & audiui, & ideo hoc presens publicum per alium fideler conscriptum instrumentum exinde reiunui, & in hanc publicam formam redagi, signoque & nomine meo solitus, & confutis signis rogatus, & requisitus in fidem, & testimonium omnium, & singulorum prmissorum.

Successive tractatum extitit ad instantiam Paniscolensem, quod Dominus Legatus ad castrum Paniscola accederet pro recipiendis iocalibus munimentis, & priuilegiis Ecclesie ibidem reconditis, quod eis concessit, & ad demonstrandum, quod Dominus Egidius & sui sequaces, erant in plena libertate, voluit idem Dominus Legatus, quod postquam intendebant Paniscolam cum eodem Dominio Legato redire, quod ipsum praecederent, & de receptione suadecenti Villa, & Parochiali Ecclesie Paniscola disponerent, quod & fecerunt gaudenter, ipsiusque Dominum Legatum prae fatus Dominus Egidius, & sui omnes, vt Legatum Apostolicum cum Clero, & populo ultra longe obuiam occurrentes, receperunt, & cum processioneibus solenniter introduxerunt, & ex ordinatione dicti Domini Legati in Portali dicta Villa, & in valnis Ecclesie Parochialis, necnon in ostio aulae maioris Castri Paniscola, fucrunt apposita arma Domini nostri Martini Papae cum insigniis Papalibus depicta, & in pde armis Dominorum Legati, & Regis Aragonum, prae fatusque Dominus Legatus cum sua tota familia, cunctis parentibus existens Castrum Paniscola, decimanona mensis Augusti est ingressus, & ibi collocatus, prae fato Dominio Egidio, & suis omnibus inferius in villa hospitatis, in Castro prae dicto repetit in celum, & Cameram Paramenti de pannis, & ornamenti, ac tapetis veteribus & vestitis Ecclesie pene consumptis de spoliis & armis Domini Gregorii Vndecimi patrata, & die sequenti sabatti idem Dominus Legatus ad demonstrandum, quod ille locus Paniscola & Caltrum, erant in plenum in manibus Domini nostri Papar reducta ex speciali facultate sibi per Dominum nostrum Papam attributa, Magistrum Alphonsum de Boria Ambassiatorem pronominarum ad requestam Domini Aragonum Regis, sepius, & instanter repetitam publice pronunciant in Episcopum Valentinnum, & sequenti die in Ecclesia Parochiali dicta villa in sui presentia, presentibus dicto Domino Egidio, & ceteris Paniscolensis reducitis, per Dominum Episcopum Adurensium astabitas Segobricens, & Bethleemiti. Episcopis in presentia totius populi solenniter consecrati fecit, omnesque in Castro ad prandium ingredi volentes, festinavit.

Absolutorum & rehabilitatur.

Post haec die Lundi sequenti Dominus Eximus Dahae incarceratus in Castro Paniscola in superiori Camera turris dicti Castris supplicari fecit Dominus Legatus, quatenus dignaretur sibi concedere, quod duo de familiaribus eiusdem Domini Legati, quos per fenestram viderat, secum loquerentur, videlicet, Dominus Rodulphus Rollandi, vniusque Iuris Doctor facti Palatij Apostolici Auditor, & Dominus Thomas Troteti, dicti Domini Legati Camerarius, qui de mandato Domini Legati accesserunt ad illum, cum quibus ad plenum de materia vniuersitatis Ecclesie locutus est, & se facturum obtulit, omnia quaecunque predictus Dominus Legatus ordinaret, cui humiliter per sonam suam, & statim suum recommendauit. Quibus auditis Dominus Legatus & omnes sui de reductione illius literati, & tam famosi viri gauis sunt, dictusque Dominus Legatus super expeditione illius dicit castrum assignauit, qui fuit die Martis, de mane idem Dominus Legatus in presentia Episcoporum & Clericorum sui Consilij fecit venire dictum, Dominum Eximum personaliter coram eo in Cameram Paramenti Castris prae dicti, qui Dominus Eximus, ibidem sponte & libere obedientiam Domino Martino Papae praestitit, & Capello resignavit, prout in instrumento inde consecro latius continetur, cuius tenor sequitur in hunc modum.

In nomine Domini Amen. Anno Nativitatis eiusdem 1429.

Et me Petro Arnaldo de Vicecomitatu Derano Ecclesie S. Seuerini extra muros Burdegalesi. Decretorum Doctore, publico Apostolico, & Imperiali auctoritatibus, Notario, quia prmissis omnibus & singulis, datus, ut premittitur, agerentur, & fierent, vna cum predicitis testibus prefens, eaque fere vidi, & audiui, & ideo hoc presens publicum per alium fideler conscriptum instrumentum exinde reiunui, & in hanc publicam formam redagi, signoque & nomine meo solitus, & confutis signis rogatus, & requisitus in fidem, & testimonium omnium, & singulorum prmissorum.

Successive tractatum extitit ad instantiam Paniscolensem, quod Dominus Legatus ad castrum Paniscola accederet pro recipiendis iocalibus munimentis, & priuilegiis Ecclesie ibidem reconditis, quod eis concessit, & ad demonstrandum, quod Dominus Egidius & sui sequaces, erant in plena libertate, voluit idem Dominus Legatus, quod postquam intendebant Paniscolam cum eodem Dominio Legato redire, quod ipsum praecederent, & de receptione suadecenti Villa, & Parochiali Ecclesie Paniscola disponerent, quod & fecerunt gaudenter, ipsiusque Dominum Legatum prae fatus Dominus Egidius, & sui omnes, vt Legatum Apostolicum cum Clero, & populo ultra longe obuiam occurrentes, receperunt, & cum processioneibus solenniter introduxerunt, & ex ordinatione dicti Domini Legati in Portali dicta Villa, & in valnis Ecclesie Parochialis, necnon in ostio aulae maioris Castri Paniscola, fucrunt apposita arma Domini nostri Martini Papae cum insigniis Papalibus depicta, & in pde armis Dominorum Legati, & Regis Aragonum, prae fatusque Dominus Legatus cum sua tota familia, cunctis parentibus existens Castrum Paniscola, decimanona mensis Augusti est ingressus, & ibi collocatus, prae fato Dominio Egidio, & suis omnibus inferius in villa hospitatis, in Castro prae dicto repetit in celum, & Cameram Paramenti de pannis, & ornamenti, ac tapetis veteribus & vestitis Ecclesie pene consumptis de spoliis & armis Domini Gregorii Vndecimi patrata, & die sequenti sabatti idem Dominus Legatus ad demonstrandum, quod ille locus Paniscola & Caltrum, erant in plenum in manibus Domini nostri Papar reducta ex speciali facultate sibi per Dominum nostrum Papam attributa, Magistrum Alphonsum de Boria Ambassiatorem pronominarum ad requestam Domini Aragonum Regis, sepius, & instanter repetitam publice pronunciant in Episcopum Valentinnum, & sequenti die in Ecclesia Parochiali dicta villa in sui presentia, presentibus dicto Domino Egidio, & ceteris Paniscolensis reducitis, per Sedem apostolicam & Dominum nostrum Martinum Papam Latin & fulminatis, restituit, quod eundem Dominum Eximum, & reintegravit ad omnes honores Ecclesiasticos, beneficia, & dignitates in posterum assequendas, omnem infamie maculam, & irregularitatem, & quancunque alienam inhabilitationem propter prmissum incurvias, auctoritate predicatorum prae fatus, cum videbat, quod per actus predictos, diuina optulante gratia, pax vera, & indubitate unitas in Papatu, & in Dei Ecclesia in personam Serenissimi Domini nostri, Domini Martini Papae. Quinti perfecte completa fuisse, & secuta saltatio illorum Dominum Egidium, & alios, quoniam plurimum sibi placebant, & de illis non immrito erat contentus, omnino submittens se ordinationi dicti Domini Cardinalis Legati, qui auctoritate eiusdem Domini nostri Papae, eundem Dominum Eximum ad gremium sancte Matris Ecclesie recepit, absoluitque ab omnibus, & singulis sententiis, censuris, panis, atque mulctis contra Paniscolenses per Sedem apostolicam & Dominum nostrum Martinum Papam Latin & fulminatis, restituit, quod eundem Dominum Eximum, & reintegravit ad omnes honores Ecclesiasticos, beneficia, & dignitates in posterum assequendas, omnem infamie maculam, & irregularitatem, & quancunque alienam inhabilitationem propter prmissum incurvias, auctoritate predicatorum prae fatus, cum videbat, quod per actus predictos, diuina optulante gratia, pax vera, & indubitate unitas in Papatu, & in Dei Ecclesia in personam Serenissimi Domini nostri, Domini Martini Papae. Quinti perfecte completa fuisse, & secuta saltatio illorum Dominum Egidium, & alios, quoniam plurimum sibi placebant, & de illis non immrito erat contentus, omnino submittens se ordinationi dicti Domini Cardinalis Legati, qui auctoritate eiusdem Domini nostri Papae, eundem Dominum Eximum ad gremium sancte Matris Ecclesie recepit, absoluitque ab omnibus, & singulis sententiis, censuris, panis, atque mulctis contra Paniscolenses per Sedem apostolicam & Dominum nostrum Martinum Papam Latin & fulminatis, restituit, quod eundem Dominum Eximum, & reintegravit ad omnes honores Ecclesiasticos, beneficia, & dignitates in posterum assequendas, omnem infamie maculam, & irregularitatem, & quancunque alienam inhabilitationem propter prmissum incurvias, auctoritate predicatorum prae fatus, cum videbat, quod per actus predictos, diuina optulante gratia, pax vera, & indubitate unitas in Papatu, & in Dei Ecclesia in personam Serenissimi Domini nostri, Domini Martini Papae. Quinti perfecte completa fuisse, & secuta saltatio illorum Dominum Egidium, & alios, quoniam plurimum sibi placebant, & de illis non immrito erat contentus, omnino submittens se ordinationi dicti Domini Cardinalis Legati, qui auctoritate eiusdem Domini nostri Papae, eundem Dominum Eximum ad gremium sancte Matris Ecclesie recepit, absoluitque ab omnibus, & singulis sententiis, censuris, panis, atque mulctis contra Paniscolenses per Sedem apostolicam & Dominum nostrum Martinum Papam Latin & fulminatis, restituit, quod eundem Dominum Eximum, & reintegravit ad omnes honores Ecclesiasticos, beneficia, & dignitates in posterum assequendas, omnem infamie maculam, & irregularitatem, & quancunque alienam inhabilitationem propter prmissum incurvias, auctoritate predicatorum prae fatus, cum videbat, quod per actus predictos, diuina optulante gratia, pax vera, & indubitate unitas in Papatu, & in Dei Ecclesia in personam Serenissimi Domini nostri, Domini Martini Papae. Quinti perfecte completa fuisse, & secuta saltatio illorum Dominum Egidium, & alios, quoniam plurimum sibi placebant, & de illis non immrito erat contentus, omnino submittens se ordinationi dicti Domini Cardinalis Legati, qui auctoritate eiusdem Domini nostri Papae, eundem Dominum Eximum ad gremium sancte Matris Ecclesie recepit, absoluitque ab omnibus, & singulis sententiis, censuris, panis, atque mulctis contra Paniscolenses per Sedem apostolicam & Dominum nostrum Martinum Papam Latin & fulminatis, restituit, quod eundem Dominum Eximum, & reintegravit ad omnes honores Ecclesiasticos, beneficia, & dignitates in posterum assequendas, omnem infamie maculam, & irregularitatem, & quancunque alienam inhabilitationem propter prmissum incurvias, auctoritate predicatorum prae fatus, cum videbat, quod per actus predictos, diuina optulante gratia, pax vera, & indubitate unitas in Papatu, & in Dei Ecclesia in personam Serenissimi Domini nostri, Domini Martini Papae. Quinti perfecte completa fuisse, & secuta saltatio illorum Dominum Egidium, & alios, quoniam plurimum sibi placebant, & de illis non immrito erat contentus, omnino submittens se ordinationi dicti Domini Cardinalis Legati, qui auctoritate eiusdem Domini nostri Papae, eundem Dominum Eximum ad gremium sancte Matris Ecclesie recepit, absoluitque ab omnibus, & singulis sententiis, censuris, panis, atque mulctis contra Paniscolenses per Sedem apostolicam & Dominum nostrum Martinum Papam Latin & fulminatis, restituit, quod eundem Dominum Eximum, & reintegravit ad omnes honores Ecclesiasticos, beneficia, & dignitates in posterum assequendas, omnem infamie maculam, & irregularitatem, & quancunque alienam inhabilitationem propter prmissum incurvias, auctoritate predicatorum prae fatus, cum videbat, quod per actus predictos, diuina optulante gratia, pax vera, & indubitate unitas in Papatu, & in Dei Ecclesia in personam Serenissimi Domini nostri, Domini Martini Papae. Quinti perfecte completa fuisse, & secuta saltatio illorum Dominum Egidium, & alios, quoniam plurimum sibi placebant, & de illis non immrito erat contentus, omnino submittens se ordinationi dicti Domini Cardinalis Legati, qui auctoritate eiusdem Domini nostri Papae, eundem Dominum Eximum ad gremium sancte Matris Ecclesie recepit, absoluitque ab omnibus, & singulis sententiis, censuris, panis, atque mulctis contra Paniscolenses per Sedem apostolicam & Dominum nostrum Martinum Papam Latin & fulminatis, restituit, quod eundem Dominum Eximum, & reintegravit ad omnes honores Ecclesiasticos, beneficia, & dignitates in posterum assequendas, omnem infamie maculam, & irregularitatem, & quancunque alienam inhabilitationem propter prmissum incurvias, auctoritate predicatorum prae fatus, cum videbat, quod per actus predictos, diuina optulante gratia, pax vera, & indubitate unitas in Papatu, & in Dei Ecclesia in personam Serenissimi Domini nostri, Domini Martini Papae. Quinti perfecte completa fuisse, & secuta saltatio illorum Dominum Egidium, & alios, quoniam plurimum sibi placebant, & de illis non immrito erat contentus, omnino submittens se ordinationi dicti Domini Cardinalis Legati, qui auctoritate eiusdem Domini nostri Papae, eundem Dominum Eximum ad gremium sancte Matris Ecclesie recepit, absoluitque ab omnibus, & singulis sententiis, censuris, panis, atque mulctis contra Paniscolenses per Sedem apostolicam & Dominum nostrum Martinum Papam Latin & fulminatis, restituit, quod eundem Dominum Eximum, & reintegravit ad omnes honores Ecclesiasticos, beneficia, & dignitates in posterum assequendas, omnem infamie maculam, & irregularitatem, & quancunque alienam inhabilitationem propter prmissum incurvias, auctoritate predicatorum prae fatus, cum videbat, quod per actus predictos, diuina optulante gratia, pax vera, & indubitate unitas in Papatu, & in Dei Ecclesia in personam Serenissimi Domini nostri, Domini Martini Papae. Quinti perfecte completa fuisse, & secuta saltatio illorum Dominum Egidium, & alios, quoniam plurimum sibi placebant, & de illis non immrito erat contentus, omnino submittens se ordinationi dicti Domini Cardinalis Legati, qui auctoritate eiusdem Domini nostri Papae, eundem Dominum Eximum ad gremium sancte Matris Ecclesie recepit, absoluitque ab omnibus, & singulis sententiis, censuris, panis, atque mulctis contra Paniscolenses per Sedem apostolicam & Dominum nostrum Martinum Papam Latin & fulminatis, restituit, quod eundem Dominum Eximum, & reintegravit ad omnes honores Ecclesiasticos, beneficia, & dignitates in posterum assequendas, omnem infamie maculam, & irregularitatem, & quancunque alienam inhabilitationem propter prmissum incurvias, auctoritate predicatorum prae fatus, cum videbat, quod per actus predictos, diuina optulante gratia, pax vera, & indubitate unitas in Papatu, & in Dei Ecclesia in personam Serenissimi Domini nostri, Domini Martini Papae. Quinti perfecte completa fuisse, & secuta saltatio illorum Dominum Egidium, & alios, quoniam plurimum sibi placebant, & de illis non immrito erat contentus, omnino submittens se ordinationi dicti Domini Cardinalis Legati, qui auctoritate eiusdem Domini nostri Papae, eundem Dominum Eximum ad gremium sancte Matris Ecclesie recepit, absoluitque ab omnibus, & singulis sententiis, censuris, panis, atque mulctis contra Paniscolenses per Sedem apostolicam & Dominum nostrum Martinum Papam Latin & fulminatis, restituit, quod eundem Dominum Eximum, & reintegravit ad omnes honores Ecclesiasticos, beneficia, & dignitates in posterum assequendas, omnem infamie maculam, & irregularitatem, & quancunque alienam inhabilitationem propter prmissum incurvias, auctoritate predicatorum prae fatus, cum videbat, quod per actus predictos, diuina optulante gratia, pax vera, & indubitate unitas in Papatu, & in Dei Ecclesia in personam Serenissimi Domini nostri, Domini Martini Papae. Quinti perfecte completa fuisse, & secuta saltatio illorum Dominum Egidium, & alios, quoniam plurimum sibi placebant, & de illis non immrito erat contentus, omnino submittens se ordinationi dicti Domini Cardinalis Legati, qui auctoritate eiusdem Domini nostri Papae, eundem Dominum Eximum ad gremium sancte Matris Ecclesie recepit, absoluitque ab omnibus, & singulis sententiis, censuris, panis, atque mulctis contra Paniscolenses per Sedem apostolicam & Dominum nostrum Martinum Papam Latin & fulminatis, restituit, quod eundem Dominum Eximum, & reintegravit ad omnes honores Ecclesiasticos, beneficia, & dignitates in posterum assequendas, omnem infamie maculam, & irregularitatem, & quancunque alienam inhabilitationem propter prmissum incurvias, auctoritate predicatorum prae fatus, cum videbat, quod per actus predictos, diuina optulante gratia, pax vera, & indubitate unitas in Papatu, &

Absolutio & rehabili-
tatio Fr.
Domin. à
Legato da-
ta.

X L V I I .
Legatus
Caltrum
Paniscola
de Mart. V.
Pont. Man-
dato Ara-
gonum
Regi dimi-
tit.

nibus eiusdem obedienciam Domino nostro Martino Papæ prestatit, Capello, & titulo Cardinalatus renuntiat, ut in instrumento inde confessio, latus continetur, cuius tenor sequitur in hunc modum.

In nomine Domini Amen. Anno Natiuitatis eiusdem 1429. In die vero Mercurii, que fuit 24. mensis Augus., Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, D. Martini diuina prouidentia Papa V. anno 12. in Castro Paniscola, & in Camera principali coram Reverendissimo in Christo Patre & Domino Domino Petro diuina miseratione. S. Stephani in monte Calvo SS. R. E. Presbitero Card. inclyta domus de Fuxo, meque Notario & testibus infra scriptis presentibus constitutus personaliter, honestus & Religiosus vir, Fr. Dominicus de Bona-fide, Ordin. Carthusiensis, inter illos olim Paniscola cum Domino Egidio Sancti Munitionis in insu- li Ecclesia Episcopo, olim in dicto loco Paniscola Clemente Papa III. a suis nominato tunc S. Petri ad vincula presbyter Cardinalis nuncupatus, sua sponte, & libera voluntate suum delibet faciendo, & reddendo eidem Domino Cardinali Legato nomine predicti Domini nostri Papæ recipienti veram obedienciam & fidelitatem iuramentum prestatit, & nihilominus Capello Cardinalatus, honori, & titulo predicti, & omni iuri, sibi in eis seu ad illa quoniodolibet competenti, pure, simpliciter, & liberaliter, in manibus prefati Domini Cardinalis expresse renunciavit, quam quidem renunciationem seu resignationem dictus Dominus Cardinalis Legatus Apostolice Sedis auctoritate admisit, & ibidem dictum Fr. Dominicum, auctoritate predicti ad gremium sancte Matris Ecclesie receptus, absoluens ab omnibus & singulis sententiis, censuris penitentiarum multarum, contra Paniscolenses de Sedem Apostolicam & per dictum Dominum nostrum Marinum Papam, latius, & fulminans, restituens eundem Fr. Dominicum, & reintegravit ad omnes honoris Ecclesiasticos, beneficia, & dignitates, in posterum asequendas, omnem infamiam maculam, & irregularitatem, & quacunque aliam inhabilitationem; proper premissis, incursum, auctoritate predicti penitus abolendo, & tollendo; de quibus omnibus & singulis predictis idem Dominus Cardinalis Legatus petiit sibi, in unum vel plura publicum, seu publica instrumentum sue instrumenta ad perpetuam rei memoriam, per me Notarium infra scriptum. Atque fuerunt hec sub anno, indictione, die, mense, loco, & Pontificatus supradictis, presentibus ibidem Reuerendis in Christo Patribus Dominis Roggerio Adurensi, & Ioanne Bethlemiti. Episcopis, & Venerando in Christo Patre Ioanne Abbatte S. Seueri de S. Seuero, Ordinis sancti Benedicti, Adurensi. Diaconi, egregiisque Viris Bernardo de Rosario Cancellario Ecclesie Tholosanae Decretorum, & Rodulpho Canonicis Aquen. I. V. & sacri Palatij caesarum Auditore Doctoribus, & quanplurimis aliis testibus fide dignis, ad hoc vocatis specialiter atque rogatis.

Et me Petro Arnaldi de Vicecomitatu Decano S. Seuerini extra muros Burdegalens. Decretorum Doctor, publico, apostol. & imperiali auctoritatibus Notario, quia pramissa omnibus & singulis, dum sic, re praemittitur agerentur & fierent, una cum pronominatione testibus praesens fui, eaque sic fieri, vidi & audiui, ideoque hoc publicum prefens per alium fideliter conscriptum instrumentum exinde confici, & in publicam formam redigi, signoque & nomine meo solitus & consuetus signauis, & requisitus in fidem & testimoniis prae missorum.

Sequenti die Iouis, post prandium iocalibus quibusdam Ecclesia, videlicet Cruce Domini, & quibusdam aliis reliquiis, ac vestimentis Ecclesiasticis, licet paucis ibi respectis, respectu corum, que olim Benedictus ibi recon siderat, & libris utriusque facultatis, licet in parvo numero, respectu multitudinis librorum, quos idem Benedictus olim ibidem recollecterat, & cunctis paramentis, ceterisque mobilibus modica exstimationis, respectu eorum, que ibi Benedictus de Auenione asportari fecerat, inueniariatis exceptis paramentis Camera Paramenti, & capelle necessariis, que, & plura videntur necessaria, Castro Paniscola pro Ecclesia Dei, & Domini nostri Papæ, ac sui honestate levanda, & infamia detrahentium evitanda, pro honore Domini Regis Aragonum, cui de mandato Domini nostri Martini Papæ habebat, dimittere villam, & Castrum idem Dominus Legatus dimisit receptisque regestris plurimorum Romanorum Pontificum in eodem Castro reperitis usque ad numerum triginta bottarum ex illis impleratum, & maioribus, & antiquis Romanæ Ecclesie Priuilegiis ibidem etiam repertis, & his Dertusam direxit in the-

cis suis ferreis, specialiter & diligenter usque ad quantitatem trium sarcinatarum, exactoque a Domino Egidio iumento, si sciebat aliqua pruilegia fuisse alibi bauletata, dato responso, quod non, nisi qualdam recognitionis Feudales Regni Trinacriae per Dominum Ferdinandum patrem huius Regis factas, per illum, qui Dominum Benedictum olim passionauerat bauletatus extra, & fractis sigillis originalia ad manus Domini Alfonsi Episcopi Valenti tandem peruererant, quibus peractis, cum suis versus ciuitatem Dertusam, in qua celebratur erat Concilium, idem Dominus Legatus tradidit villa, & Castro Paniscola in manibus dicti Domini Regis Aragonum, iter sumus direxit, latissimus, quia de principali negotio sue Legationis feliciter erat per Dei prouidentiam, expeditus, dictus Dominus Egidius cum sua familia ad Villam sancti Matthai, & prefati Magister Eximinus Dahe, & Frater Dominicus de Bona-fide, sequendo Dominum Legatum ad ciuitatem Dertusam accesserunt, omnesque tam maiores, quam minores, qui cum olim Benedicto, & Egidio prefatis ibidem moram traxerant, schisma souendo, ab eodem Castro, & Villa Paniscola foras recesserunt, dictum Legatum pro maiori parte sequentes pro consequentibus prouisionibus opportunis.

Sequenti die Veneris, qui fuit 26. Augusti, prefatus Dominus Legatus intrauit Dertusam cum processionibus solemnis, per Episcopum, Clerum, & populum Dertusensem honorifice receptus, & in domo Episcopali collocatus, ubi, expectando diem decimam Septembbris profuturo Concilio, remansit, & diem decimam mensis Septembbris, ad quam Concilium conuocauerat, expectauit, qua die adueniente, prefatus Dominus Legatus videns, & attendens quod Pralati & Capitula in magno numero non venerant, obstantibus viarum discriminibus, & impedimentis, cum consilio & assensu eorum, qui iam venerant Concilium usque ad diem decimam nonam eiusdem mensis, prorogauit, & interim, & exinde continebat ad prouidendum, Paniscolenses de Beneficiis pro luctatione vita ipsorum iuxta facultates super hoc specialiter a Domino nostro Papa sibi directas iuxta qualitatem personarum Paniscolensium predicatorum, intendit, & laborauit.

Adueniente die præmissa decimana Reuerendissimus Dominus Legatus predicatoris in cathedra sua Legationis solemnis predidens, Missam Sancti Spiritus pro initio Concilij in Cathedrali Ecclesie Dertusensis coram se per Reuerendum in Christo Patrem Dominum Ioannem Rocca sacra pagina eximium Professorem Episcopum Bethlemitanum, celebrari, & ad Clerum in medio Missæ per eundem Dominum Episcopum in Pontificalibus solemnis predicare fecit, quam prædicationem idem Reuerendus Dominus Episcopus Bethlemitanus, sicut magnus ingenio, profundus eloquii sacræ paginae & subtilitatum eius, elevatus scrutator Petrarum, & Metaphysices ac Philosophorum peritissimus sectator, alto stylo, peritiori lingua disiecta propterea differuit, sive cunctorum astantium mentes, & alta etiam ingenia, refecit, & a cunctis astantibus commendari summe promeruit ex tanto, & tali sermoni solemni: præsentibusque inibi pro Concilio fuisse.

M E T R O P O L I T A N A R V M Ecclesiastum.

Terraconen. & Cæsaraugstan. tunc vacantes Vicarij Generales.

Episcopus Ilerden.
Episcopus Dertusen.
Episcopus Valentin.

Superuenerunt post aliquor dies deum cum D. Rege Aragonum & Regina.

Episcopus Tirafonen.
Episcopus Gerunden.
Episcopus Ocen.
Episcopus Vicens.
Episcopus Eluen.

Legatus
Dertusam
contendit.

X L V I I I .
Dertusam
ingredens
honorifice
excipitur.

Legatus
Concil.
Dertusam
celebrat.

X L I X .
Presentes
in Concilio
a Legato
celebrato.

Vicarius

Vicarius generalis Episcopi Barchinonensis.
Vicarius generalis Episcopi Vrgellen.
Vicarius generalis Episcopi Segobricen.
Vicarius generalis pro federaante Majoricen.
Pro Capitulo Tarazon. vnu canonicus & decretorum Doctor.
Pro Capitulo Cesaraugustinum. canonicus & decretor. Doct.
Pro Capitulo Barchinonensi. vnu canonicus, & in sacra Regina professor.

Pro Capitulo Valentin. vnu canonicus & decretorum Doctor.
Pro Capitulo Gerunden. vnu canonicus & decretorum Doctor.
Pro Capitulo Ilerden. vnu canonicus & decretorum Doctor.
Pro Capitulo Vicen. vnu canonicus & decretorum Doctor.
Pro Capitulo Segobricen. vnu canonicus & legum Doctor.
Pro Capitulo Ocen. vnu canonicus, & licentiarus.
Pro Capitulo Tirafonen. vnu magister in Artibus, & licentiarus in Theolog.

Pro Capitulo Maioricen. vnu canonicus & Doctor.
Pro Capitulo Eluen. vnu canonicus, & sacrificia, Baccalaureus in decretis.
Pro Capitulo Vrgellen. vnu canonicus, & decretorum Doctor.

Canonicorum Regularium Ord. S. Augustini.

Abbas Ageren. decretorum Doctor.
Abbas Desfangan.
Abbas Celtona.
Prior Roten Ord. S. Augustini.

Monachorum Nigrotum Ord. S. Benedicti.

Abbas Alonis Ord. S. Benedicti.

Abbas S. Michaelis de Cufano.

Abbas Cardona.

Abbas Gerenfis.

Abbas S. Cucufath Barchinon.

Abbas de Aymerio.

Abbas S. Saturnini de Tauernolu.

Abbas S. Perri de Rodis.

Abbas Balnearanno.

Abbas S. Felicis Guioxelen.

Abbas S. Marie de Rosio.

Abbas de Riccopollo.

Abbas Monti Aragonum.

Abbas S. Benedicti de Bagis.

Monachorum Alborum Cisterciens. Ord.

Abbas Populeti.

Abbas de Benifassano.

Abbas Valli digne.

Abbas S. Bernardi Valentie.

Abbas de Scarpiori.

Abbas Lanaten.

Abbas de Petra.

Abbas Valli Bona.

Abbas sancta Fidia.

Abbas de Verola.

Ordinis Praemonstratensis.

Abbas de Pulchro Podio.

Ordinis Montesie.

Magister Montesie.

Ordinis B. Maria Mercedis.

Magister ord. Mercedis.

Prior Ecclesie B. Maria Mercedis in Barchinona.

Fuerunt insuper plures Priors conuentuales diuersorum ordinum, Decani, & Præpositi, Archidiaconi, cathedralium & collegiarum Ecclesiarum facultarum, & regularium, usque ad numerum ducentorum, & ultra, quorum plures in numero graduati in aliqua de facultatibus approbatis existabant viri literati & honorabiles, præstantiores, & maiores in toto clero Regnum Aragonie, Valentiae, & principatus Cathalonie, qui sancta Sedi Apost. & D. N. summo pontifici, D. Martino Papæ V. & mandatis reuerendis D. legati humiliiter obedientes ad Concilium huiusmodi venerunt, & continuarunt, iussa, & mandata sancta Sedi Apost. & eiusdem D. legati prompto animo, & obedienti recepturi congaudentes per amplius de successu prospero, & felici negotiorum Ecclesie Dei, per diligen-

gentiam, humilitatem, & patientiam præfati D. legati, per eundem D. legatum sperantes de omnibus ad plenum certiores, existimantes esse magnum Dei donum, & eis, ac toti Regno, ac dominio D. Aragonum Regis ad magnam omnipotentis Dei gratiam reputantes misericorditer fuisse concessam, quod Ecclesia Dei, & sancta Sedes Apost. eiusque summa auctoritas, Ecclesiarum, Regnum & Domini predictorum, libertas ecclesiastica, que hofis humani generis malitia procurante per seculares potestates in rotu pene in illis partibus pessimata, & opere, vexato, violata, & iura ecclesiastica, & ecclesiastorum viorum existebant occupata, usurpata, & pene in totum absorpta, ita quod nisi cum miraculo desuper ex diuina, & spirituali dispensatione humarum iudicium reparandi, & reducendi ad felicem statum pristinum, formam, modum, & remedium diffidebat se posse assequi, intueri in posterum, & habere. Nunc in presentiarum per medicinæ eiusdem D. Legati præparacula assequentur ad plenum, beatum, perpetuum, felicem, & omnialunde dignum eundem Dn. Legatum extimantes, qui talia tam ardua, & iudicio humano pene irreparabilia, & ad effectum prosperum perduci desperata negotia sua prouidentia & prudentia circumspecta cum iniunctibili longanimitate & patientia, & vera humilitate ultra humanum modum, diuina sibi suffragante gratia, ad optatum finem perduxit, per omnia admirantes tam generofum virum de stirpe Regia, & illustri domo Aragonum, & Fuxi comitatu insigni prodeuntem, tanta, & talia, tam dura, & aduersa, etiam in persona propria grauiora, opprobria, indefessos labores, in supportabilesque perferre potuisse, aut aequo animo tolerare, de tanto tamque virtuoso in aduersis comprobato viro Apost. Sedis Legato pacis Angelo Deo, & sanctæ Sedi Apost. ac D. N. summo pontifici Martino Papæ gratias ex cuncto corde & ore per soluentes.

Celebrata igitur prædicta Missa, & officio peracto, Dn. Legatus cum ibi presentibus introiit Aulam, pro Concilio iuxta locum Capitularem Sedis Dertusen, decenter præparatum, & ipso in cathedra sedenti, ibidem in continentis aliis stanitibus ad vitandum lites & dissensiones cunctis auscultantibus, pronuntiavit ante omnia, quod quisque federet sine preiudicio Ecclesiarum, pro quibus comparabant, & quod impropterum quoad prærogativam sedium, ex hoc nullum præiudicium se queretur, de quo fecit retineri publicum instrumentum, & de pronuntiatione huiusmodi omnes & singuli fuerunt valde contenti, ita, quod ibidem sine quacunque dissensione ad placitum ex curialitate, vnu alteri deferendo federunt, vt fratres habitantes in vnu, in Christi charitate coniuncti, & ibidem duos notarios, vnu pro se, alium pro Concilio ad redigendum in scriptis actus Concilii, & vnu decretorum Doctorem procuratorem fiscalem depitauit. Omnipotens pacifice, & sine contentione sedentibus, & honorifice collocaitis, eadem hora idem D. Legatus cordetenus solennem a regham proposuit, per quam causas propter quas venerat, inimicauit, videlicet:

Ad extirpationem schismatum, & Paniscolensium reductionem.

Ad D. Regis Aragonum cum D. N. Papa reconciliacionem & pacificationem.

Ad libertatis Ecclesiasticae in illis partibus reparacionem, & reintegrationem.

Ad Ecclesiastum, & totius status Ecclesiastici illarumque partium felicem reformatiōem.

Quæ cuncta idem D. Legatus solemnis deduxit, etiam cum auctoritatibus facti eloqui & sanctorum, intimando eis qualiter per Dei gratiam tria priora plena fuerant iam per eum feliciter expedita, sic, quod non restabat nisi quartus punctus de reformatiōne, super qua efficaciter velle intendere, & ad Dei laudem, & Ecclesiastici status honorem ea obtulit, illos exhortando, vt super reformatiōne huiusmodi vellent etiam ipsi diligenter vacare, intimando sibi, quæ duxerint reformatiōne indigere.

Cumque ibidem per procuratorem fiscalem consumata absentiū, nec comparentium fuisse solenniter accusata, surrexit D. Dominicus Episcopus Illerdensis pro se &

L.
Sequitur
acta Con-
cili.

I.I.
Prima Sel-
cio.

Secunda
Sessio.

cunctis de concilio ipsi presentibus, solemnem propositio-
nem reuerentia, & honoris reuerend. D. Legato, prout est,
vir literatus in iure divino & humano decretorum Doctor
solemnis & eloquens notabilitet petorant, scipsum, & to-
tum clerū mandatis eiusdem D. Legati humiliiter offeren-
do, de tantis laboribus pro ipsis ecclesiis & clero per eundem
D. Legatum aequanimitate toleratis, gratias multipliciter re-
ferendo, ac supplicando eidem, ut abfentes supportare di-
giuaretur ad tempus sua benignitate assueta, dictusq; D. Lega-
tus ibideam votis eorum benigne annuit, & iuxta desiderium
ipsorum prout petierunt decreuit per quatuor dies se-
quentes, quosq; abfentes adhuc fore expectando. Cumq;
multi cum procuratoriis se in Concilio pro absentibus in-
gesissent, ad visitandum interim huiusmodi procuratoria
an forent sufficiens, Vicariū Terracoton. Abbatem Agen-
ren, & vicariū Cæsarauistum fide vacante decretorum
Doctores cum Notariis Concilii, deputauit, & diem Louis
seuentem, quæ erat quarta dies futura pro secunda ses-
sione ordinauit, sive prima sessio fuit pro illa die finita.

Tertia Sessio.

Aduerente Iouis predicta, quæ fuit xii. mensis Se-
ptembri, idem D. Legatus, quia occupatus febribus, se-
fitionem tenere nequiuuit vsque ad diem sequentem Sabbathi,
& de Sabbatho vsc; ad diem Luna sequentem proro-
gauit sessionem, quæ die Luna 16. Septembri, reuerend. Dn.
Legatus licet debilis, & infirmus in loco, vbi pitus, secun-
dam tenuit publicam sessionem, & per eundem Dn. Lega-
tum fuit propositum, quod cum super pluribus, ecclesias,
clerum, & statum ecclesiasticum cōclementibus reforman-
dis, esset necessario prouidendum, videbatur sibi vnde pro
meliori expeditione, & cleri, quod certi superis videndis,
recollegendis, & auxiliandis, dictusq; Dn. Legato & Concilio
referendis depurarentur. Quo auditio per D. Illerden. Lega-
tum ex parte totius Concilii eidem Dn. Legato
fuit humiliiter supplicatum, dictusq; D. Legatus benigne
votis eorum annuit, & certos viros notabiles, & expertos
de Concilio deputauit super premissis, sive secunda hu-
iusti modi sessio fuit pro illa die finita.

Insuper causantibus infirmitatibus grauibus febri-
um tumoribus etiam tibiarum, & sciatica praetulerint dicum
D. Legatum plurimum grauibus, quas referentibus me-
diciis ex laboribus excelsis, quos in precedentia state in
prosequitione negotiorum, & legationis huiusmodi per-
tulerat, absque dubio incurserat ipse D. Legatus, amplius
in sessionibus publicis esse nequiuuit, sed de termino ad ter-
minum facta sunt prorogationes vsc; ad diem Martis vi-
decimam mensis Octobris: interim tamen deputari per D.
Legatum recollegunt omnia in scriptis, quæ eis vila sunt
reformationibus indigere, tradideruntque ea D. Legatus,
& Dn. Legatus iussit ea communicari toti concilio: & in
concilio vnum fuit, quod adhuc quedam erant addenda,
qua fuerint addita, & sapienter in concilio re-
censita omnia, & acculata, ac per D. Illerden. & Valentini.
Episcopos ex communis voto totius concilii specialiter vi-
sitata, & studiis ruminata, & cum consensu totius concilii
Dn. Legato presentata: super quibus idem D. Legatus
retinuit sibi deliberationem.

Aduentum igitur die Martis vndecima Octobris, Dn.
Legatus infirmitatibus præmissis adhuc grauatus, non va-
lens descendere ad cathedralē Ecclesiastis Dertusen, & ad
locum sessionis, ideo decrevit in Tinello Episcopalis domus,
vbi erat collocatus, tenere sessiones Concilii exinde,
& dicta die congregato concilio ibidem sessionem tenuit,
& solito more ipso in cathedra presidente certis de concilio
honorablem collocauit, & sedentibus, fuit per procurato-
rem fiscalem solo niter accusata contumacia abfentum qui
procuratores non miserant, vel idoneos excusatores, licet
tam diu fuerint expectati, & dictus D. Legatus pronuntia-
uit illos conjurates, peccatores, fuerint litera contra illos,
& concessa. Quibus peractis exinde retentis publicis in-
strumentis prædictis D. Legatus, licet per infirmitates suas
valde vexatus, & debilitatus, vt melius potuit, verba pro-
positus omnibus inibi in concilio congregatis, qualiter in-
uetteratum schisma longo tempore, proh dolor, partibus
illis viguerat, pro cuius extirpatione S. D. N. D. Martinus
Papa V. more pii patris diuersis vicibus tam cardinales Le-

Dn. Le-

gatos, quam alios Nuncios ad illas partes transmiserat cum
magno sumptibus, & expensis ad extirpandos Paniscole-
nes, eorumque sequaces, & complices, & ad exterminan-
dos huiusmodi damnati schismatis auatores efficaciter in-
tenderat, quodque propter fortitudinem Castri Paniscola-
(quod est tam forte, & inexpugnabile) licet etiam serenissim. Dn. Alphonsus Aragonum rex suam super hoc fe-
cerit diligentiam, iidem schismatici in Castro prefato in-
clusi, vsque aunc nequierunt haberi, & quomodo ad e-
radicationem corundem Paniscolensium ipse D. loquens
ad has partes Legatus à latere per D. N. Papam fuerat de-
stinetus, & pro expeditione felici negotiorum predicatorum,
& aliorum statum & libertatem Ecclesiarum, & to-
tius clerici illarum partium concernientium per quinque an-
nos continuos in legatione huiusmodi iugiter laborando
cum codem D. Rege eundo etiam & redeando per mare,
& per terram ad urbem Romam, pro concordandis & con-
cludendis per D. N. Papam & Regem præstatum, prædictis
negotis efficaciter laborauerit, & peruenierit cum diuino
auxilio per medium pacis & concordia Dn. Papæ & Regis
predicatorum ad finem, & effectum concupitum, addens
insuper qualiter ipse D. Legatus de beneplacito D. N. Pa-
pæ, & de Sabbatho vsc; ad diem Luna sequentem proro-
gauit sessionem, quæ die Luna 16. Septembri, reuerend. Dn.
Legatus licet debilis, & infirmus in loco, vbi pitus, secun-
dam tenuit publicam sessionem, & per eundem Dn. Lega-
tum fuit propositum, quod cum super pluribus, ecclesias,
clerum, & statum ecclesiasticum cōclementibus reforman-
dis, esset necessario prouidendum, videbatur sibi vnde pro
meliori expeditione, & cleri, quod certi superis videndis,
recollegendis, & auxiliandis, dictusq; Dn. Legato & Concilio
referendis depurarentur. Quo auditio per D. Illerden. Lega-
tum ex parte totius Concilii eidem Dn. Legato
fuit humiliiter supplicatum, dictusq; D. Legatus benigne
votis eorum annuit, & certos viros notabiles, & expertos
de Concilio deputauit super premissis, sive secunda hu-
iusti modi sessio fuit pro illa die finita.

Insuper causantibus infirmitatibus grauibus febri-
um tumoribus etiam tibiarum, & sciatica praetulerint dicum
D. Legatum plurimum grauibus, quas referentibus me-
diciis ex laboribus excelsis, quos in precedentia state in
prosequitione negotiorum, & legationis huiusmodi per-
tulerat, absque dubio incurserat ipse D. Legatus, amplius
in sessionibus publicis esse nequiuuit, sed de termino ad ter-
minum facta sunt prorogationes vsc; ad diem Martis vi-
decimam mensis Octobris: interim tamen deputari per D.
Legatum recollegunt omnia in scriptis, quæ eis vila sunt
reformationibus indigere, tradideruntque ea D. Legatus,
& Dn. Legatus iussit ea communicari toti concilio: & in
concilio vnum fuit, quod adhuc quedam erant addenda,
qua fuerint addita, & sapienter in concilio re-
censita omnia, & acculata, ac per D. Illerden. & Valentini.
Episcopos ex communis voto totius concilii specialiter vi-
sitata, & studiis ruminata, & cum consensu totius concilii
Dn. Legato presentata: super quibus idem D. Legatus
retinuit sibi deliberationem.

Aduentum igitur die Martis vndecima Octobris, Dn.
Legatus infirmitatibus præmissis adhuc grauatus, non va-
lens descendere ad cathedralē Ecclesiastis Dertusen, & ad
locum sessionis, ideo decrevit in Tinello Episcopalis domus,
vbi erat collocatus, tenere sessiones Concilii exinde,
& dicta die congregato concilio ibidem sessionem tenuit,
& solito more ipso in cathedra presidente certis de concilio
honorablem collocauit, & sedentibus, fuit per procurato-
rem fiscalem solo niter accusata contumacia abfentum qui
procuratores non miserant, vel idoneos excusatores, licet
tam diu fuerint expectati, & dictus D. Legatus pronuntia-
uit illos conjurates, peccatores, fuerint litera contra illos,
& concessa. Quibus peractis exinde retentis publicis in-
strumentis prædictis D. Legatus, licet per infirmitates suas
valde vexatus, & debilitatus, vt melius potuit, verba pro-
positus omnibus inibi in concilio congregatis, qualiter in-
uetteratum schisma longo tempore, proh dolor, partibus
illis viguerat, pro cuius extirpatione S. D. N. D. Martinus
Papa V. more pii patris diuersis vicibus tam cardinales Le-

Dn. Legato, cum humillima supplicatione, vt clero, & ec-
clesiis, Regnorum, & terrarum D. Aragonum Regis, citra
mate conuentum, pluribus mensibus insupportabili-
bus, & paupertate grauatis compatiendo, licet & ipsi ad
plenum cognoscabant, & expressè confitebantur, sum-
mam, quam offere eidem intendebant non esset iuxta per
eundem D. Legatum labores, expensas, & sumptus in le-
gatione huiusmodi, pro honore, & utilitate Ecclesiarum,
& cleri predicatorum, supportatos, erogatos, & consum-
ptos, prout cunctis erat notorium, & manifestum, eorum
tamen omnium & singulorum existentium in concilio vn-
animi, & concordi afflens mera, & spontanea voluntate
ultra cum humilitate & reuerentia pro dono obtulerunt
summam vigintitrium millium florenorum auri de Arago-
nia, de tam parua oblatione, respectu laborum, & sum-
ptuum suorum, & eriam maioris summae multo ad causam
procurationum, sibi debitum, veniam humiliiter poslu-
entes, quorum bonum velle, & concordem animum, ac
de eorum paupertate iuxta posse, eidem D. Legato seruire,
& complacere omnino dispositum, præstatum Dn. Legatus
vir generosus, nobilis, & illustris attendens, & æstimans
potius bonam voluntatem illorum, quam oblatam sum-
mam, & donum, eorum precibus annuit, & oblatam sum-
mam prædictam gratis acceptauit.

In crastinum, quæ fuit die Sabbathi, quinta Nouembri
 anni superioris annorati in Tinello domus Episcopalis Der-
tusen, fuit congregatum Concilium, & tenta sessio publi-
ca, in qua reuerendissim. Dn. Legatus presentibus lega-
tionis sua octo Episcopis, videlicet Trafonien. Ilerden.
Gerunden. Ocen. Dertusen. Vicen. Eluen. Valentini. Epi-
scopis, Abbatibus & carteris supradictis, & aliis pluribus
qui superuenierant, vsque ad numerum trecentorum viro-
rum notabilium in Concilio congregatorum, primitus, &
ante omnia octo patentes literas Regias, quas super diuer-
sas ecclesias, & clericum illarum concernentes, à Dn. Rege
Aragonum per concordiam factam, & ad bonum, utilita-
tem, & commodum Ecclesiarum & cleri predicatorum ob-
tinuerat, sigillo Regio magno impendiens, ad robur in fu-
turum perpetue sumptus ligillatas obtulit, & donavit in
Metropolitanarum Ecclesiarum Terraconen. & Cæsarau-
istum. Archiuis ad futuram rei memoriam originalibus
recondendis, de quibus sub sigillo suo transumptum au-
thenticum cunctis ecclesiis, præcipue cathedralibus cōcessit.

Regis patens litera, in qua Dn. Alphonsus rex illustris
super fæna Dei Euangelia, & Euangelice testatur se iuraf-
fe, iuratque & promittit in sua bona fide Regia, quod à die
concordia cum reuerendissim. in Christo Patre D. Petru-
cardinali de Fuxo Apostol. Sedi Legato inire, & abinde
non faciet edita conti libertatem Ecclesie, nec aliquid
de bonis Ecclesie vniuersalibus, vel eius particularis recipiet,
vel recipi permitteret, nisi in casibus à iure communi vel pa-
triæ concessis, nec apponet manus in iura Cameræ Apost.
primitus lecta fuit ibidem, tenorem qui sequitur in se ha-
bens.

Nos Alphonsus Dei gratia rex Aragonum, Sicilia, Videntia, Maiori-
carum, Sardinia, Corsica, Comes Barchinon, Dux Athenarum,
& Neopatria, ac etiam Comes Rosilonis & Ceritanie, nobilis
dilectus, & fidelibus consiliariis nostris, vniuersis & singulis gerenti-
bus viis Gubernatoria generali, iustitia, Salmedina, Vicarii, Bai-
lii, Subvicarii, & Subbailli, eorumque successoribus salutem, &
dilectionem. Recent quernlosa expositione Celsitudini nostra super
facta pro parte venerabilium, & dilectorum consiliariorum nostrorum
prelatorum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum in Con-
cilio per reuerendissim. in Christo P. D. cardinali de Fuxo, Sed. Apost.
Legatum, consanguineum nostrum charissimum in ciuitate Dertu-
seni de prestante celebrato congregatarii displicenter percepimus,
quod vos, seu aliqui vestrum diuinam non metuentes vltionem con-
tra clericos, & alios crimina falsa moneta, & alia enormia fidei im-
ponitis, eo que ab Ecclesiastice aliisque locis libertate, & immunitate
Ecclesiastice gaudere debentibus extrahit, & vestram iurisdictionem
prater nostram mensem indebit exercitio, eisdem clericos re-
xando omnime, & Ecclesiasticas libertates, & immunitates viola-
ndo, vt inde à vobis, & vestri dominationibus pecunia se redi-
mant, & tueantur, quod nec immerito mea Maistrati summe dis-
plicuit. Quapropter volentes nostros subditos, præcipue clericos, &
personas Ecclesiasticas in eorum iuribus, & libertatis confouere, &
a nemine indebito molestari, vobis, & cuilibet vestrum diuinum tenore
presentium, & mandamus, subire & indignationis nostrae incursum,
panaque mille florenorum Aragonie de bono vestris, si contra feceris,
irremissibiliter habendorum, priuationis que officiorum, quatenus
a talibus falsis criminibus impositionibus contra clericos, & Eccl-
esiasticas personas, eorumque vexationibus, & libertatum, iurium,
& immunitatum Ecclesiasticarum fractionibus, & violationibus vos
abstineatis, & cessatis: super prædictis taliter vos habentes, vt iuris-
dictio, seu libertas Ecclesiastica illa penitus relinquatur, & omnis
materia scandali, vexationis, seu malicie auferatur, hocque non mu-
tetur seu differatur aliqua ratione, seu causa, cum sic fieri, servari,
& exequi volumus, & penitus iubemus. Datum Dertusa, sub nostro si-
gillo communis, die 12. mensis Octobris, anno à Nativitate Domini
M. CCC. XXIX.

Rex Alphonsus.

Annal. Eccl. Tom. 15.

P P 2 Ter-

Dn. Legato, cum humillima supplicatione, vt clero, & ec-
clesiis, Regnorum, & terrarum D. Aragonum Regis, citra
mate conuentum, pluribus mensibus insupportabili-
bus, & paupertate grauatis compatiendo, licet & ipsi ad
plenum cognoscabant, & expressè confitebantur, sum-
mam, quam offere eidem intendebant non esset iuxta per
eundem D. Legatum labores, expensas, & sumptus in le-
gatione huiusmodi, pro honore, & utilitate Ecclesiarum,
& cleri predicatorum, supportatos, erogatos, & consum-
ptos, prout cunctis erat notorium, & manifestum, eorum
tamen omnium & singulorum existentium in concilio vn-
animi, & concordi afflens mera, & spontanea voluntate
ultra cum humilitate & reuerentia pro dono obtulerunt
summam vigintitrium millibus florenorum auri de Arago-
nia, de tam parua oblatione, respectu laborum, & sum-
ptuum suorum, & eriam maioris summae multo ad causam
procurationum, sibi debitum, veniam humiliiter poslu-
entes, quorum bonum velle, & concordem animum, ac
de eorum paupertate iuxta posse, eidem D. Legato seruire,
& complacere omnino dispositum, præstatum Dn. Legatus
vir generosus, nobilis, & illustris attendens, & æstimans
potius bonam voluntatem illorum, quam oblatam sum-
mam, & donum, eorum precibus annuit, & oblatam sum-
mam prædictam gratis acceptauit.

In crastinum, quæ fuit die Sabbathi, quinta Nouembri
 anni superioris annorati in Tinello domus Episcopalis Der-
tusen, fuit congregatum Concilium, & tenta sessio publi-
ca, in qua reuerendissim. Dn. Legatus presentibus lega-
tionis sua octo Episcopis, videlicet Trafonien. Ilerden.
Gerunden. Ocen. Dertusen. Vicen. Eluen. Valentini. Epi-
scopis, Abbatibus & carteris supradictis, & aliis pluribus
qui superuenierant, vsque ad numerum trecentorum viro-
rum notabilium in Concilio congregatorum, primitus, &
ante omnia octo patentes literas Regias, quas super diuer-
sas ecclesias, & clericum illarum concernentes, à Dn. Rege
Aragonum per concordiam factam, & ad bonum, utilita-
tem, & commodum Ecclesiarum & cleri predicatorum ob-
tinuerat, sigillo Regio magno impendiens, ad robur in fu-
turum perpetue sumptus ligillatas obtulit, & donavit in
Metropolitanarum Ecclesiarum Terraconen. & Cæsarau-
istum. Archiuis ad futuram rei memoriam originalibus
recondendis, de quibus sub sigillo suo transumptum au-
thenticum cunctis ecclesiis, præcipue cathedralibus cōcessit.

Regis patens litera, in qua Dn. Alphonsus rex illustris
super fæna Dei Euangelia, & Euangelice testatur se iuraf-
fe, iuratque & promittit in sua bona fide Regia, quod à die
concordia cum reuerendissim. in Christo Patre D. Petru-
cardinali de Fuxo Apostol. Sedi Legato inire, & abinde
non faciet edita conti libertatem Ecclesie, nec aliquid
de bonis Ecclesie vniuersalibus, vel eius particularis recipiet,
vel recipi permitteret, nisi in casibus à iure communi vel pa-
triæ concessis, nec apponet manus in iura Cameræ Apost.
primitus lecta fuit ibidem, tenorem qui sequitur in se ha-
bens.

Nos Alphonsus Dei gratia rex Aragonum, Sicilia, Videntia, Maiori-
carum, Sardinia, & Corsica, Comes Barchinon, Dux Athenar.
& Neopatria, ac etiam Comes Rosilonis, & Ceritanie, &c. Atten-
dentes in reuerendissim. in Christo Patr. Dn. Petru diuina prou-
dencia cardinali de Fuxo vulgariter nuncupatum Legatum Apo-
stolicum nomine, & vice D. Papa, & nos plura, & diversa pacta,
conventiones, & Capitulo fuisse hincinde practicata, facta, & fir-
mata, vt in instrumento publico inde facto, & alto in Regali Palatio
Valentia, vigeſimafeptrima mensis Octobris, Anno à Nativitate Domini
millesimo quadragesimo vigeſimoseptimo, & clauso per di-
lectos, & fideles nostros Franciscum de Arno Secretarium, & nota-
rium nostrum, & per Guilelmum Raymundum de S. Ioanne cleri-
cum Caſtrene dieccenū publicum auctoritate Apost. notarium, hac
& alia latius sunt contenta, que quidem pacta, & conventiones in-
tra reſponſiones ad ea, & omnia, & singula in illis contenta, cum
modificatione, expreſſione, declaracione, tamē primi Capitali in-
cipiens.

In nomine sancte & individuae Trinitatis Recolimus à nobis &
nostra curia dudum emanasse capitulum, loquens de materia citatio-
ni, & processum per Dn. Papam

L.V.
Tertia litera, per quam D. Alphonsus rex illustris inhibet, sub magnis & formidabilibus penitibus officiariis Regis, ne clericos incarcereant, iurisdictionem ecclesiasticam libertatem & immunitatem infringant, aut ab ecclesiasticis personis exigant, vel extorquent impo- sterum. Tradita fuit in Concilio sub tenore sequitur.

Alphonsus Dei gratia rex Aragonum, Sicilia, Valentia, Majorica, Sardinia, Corsica, comes Barchin. Dux Athenarum, & Neopatria, ac etiam comes Rosiliorum & Ceritanie nobilibus, dilectis, & fidibus Consularis nostris gerentibus vices Gubernatorum generalium, In- stituta, Salmedinia, Vicaria, Bailliu, Subvicaria, & Subbailliu, ceri- ficiis officialibus & fidibus nostris, ipsorum officialibus loca ten- tibus, presentibus & futuris salutem, & dilectionem. Clamosa expo- sitione pro parte venerabilium & dilectorum consiliariorum nostrorum prelatorum, aliarum, ecclesiasticarum personarum in concilio, quod per reverend. D. card. de Fuxo Sed. Apost. Legatum in ciuitate Dertusa celebratur, ad presentis congregatarum, nostra Celsitudine imperata facta disfidenter perceperunt, quod vos, seu aliqui vestrum non merentes faciem vestram in alienam messem immittere; sed scanda- la, & odiosantes, ecclesiasticas libertates, immunitates, & iura indistincte in- fringant, & violent religiosos, canonicos, aliosq; clericos, etiam in sa- cris ordinibus constitutos, & in habitu, & tonfa reperitos vestrum car- ceribus mancipando, & ab ipsis pecunias damnabiliter extorquentio, & alias multimodo molestando, non sine notoria Dei offensa, & eccl- esiaistica libertatis praeditio nimis manifesto.

Quoniam supplicato super hunc nostrum humiliter Maiestati, & cunctis instantia geminata digna- remur debite prouidere. Nos cupientes nostrorum subditorum quietem

principie clericorum, ac volentes, quod uniusquisque sua, & non aliena iurisdictione, latetur, & iura, ac libertates ecclesiasticae illa se obserue- tur, vobis, & cui libet vestrum dicimus tenore presentium, & sub ira, & indignatione nostra incursum, pacnam, duorum millium florenorum Aragonie de bonis contra facientium iremissibiliter habitorum, ex- pressi, confute, & de nostra certa scientia subvenimus, quatenus scandala, dissensiones, & iurta inter vos, & ecclesiasticos indices posse vi- tando, iure, immunitates iurisdictiones, & ecclesiasticas libertates, prelati, aliosq; personis ecclesiasticis penitus obseruerit, & ab aliis fa- ciatis intollerabili ex obseruari, aliosq; personas ecclesiasticas ecclesiasti- cae iurisdictioni submissas, contra ius, & iustitiam directe, vel indirecte minime capias, vexet, seu modo aliquo molestias, nec per quenpiam molestari, aut vexari aliquatenus permitteat; quin imo eisdem cha- ritatice, & reverenter, ut Christianum decet religionem, tractet, & debite veneratione effectu in suis iuribus, & pro ecclesiastico, liber- tatis, iurisdictione, defendat: hoc enim Deus sentiet accepit, & nostra exemplarum complacebit Maiestati, qui est contrario con- tra vos ad dictarum penarum exactiōnem, & alias procedere merito cogeneretur. Datum Dertusa, sub sigillo nostro communis, die duodeci- ma mensis Octobris, anno à Nativitate Domini M. CCC. XXIX.

Rex Alphonsus.

Quarta litera Regia, per quam D. Alphonsus A- ragoni rex illustris inhibet, sub magnis & formidabilibus penitibus cunctis ducibus, comitibus, baronib; & vasallis sub- ditis suis, ne in terris suis, castris, vel locis criminosos clericos, & ecclesiasticas personas criminibus . . . aduersus Ecclesiasticos iudices de talibus iuristis debitis facere non manuteneant, vel defendant, assecurent, vel sustineant, vel gindagium tribuant contra iurisdictionem ecclesiasticā. Tradita fuit in Concilio sub tenore sequenti-

Alphonsus Dei gratia rex Aragonum, Sicilia, Valentia, Majorica, Sardinia, Corsica, comes Barchin. Dux Athenarum, & Neopatria, ac etiam comes Rosiliorum & Ceritanie, egregii Nobilibus, & fidibus Consularis nostris gerentibus, Vicecancellario, eiusq; Regenti, vicel- rentibus Gubernatorum nostrorum generale, Iustitiis, Vicaria, Salmedinia, Bailliu, eaterisq; officialibus & fidibus nostris, sub ira & indignatione nostra incursum, ac pena trium millium florenorum Arago- niae de illorum bona, qui contraferent, exigendorunt, aliosq; penas nostro arbitrio reseruant, expredecimus, & de certa nostra scientia mandamus, quatenus prelatos, eorumque officiales ecclesiasticos iudices in eorum circa processum constitutionum Conciliu provincialis Terracon. in casibus sibi permisiss aduersus inuasores, raptore, occupatores personarum, & rerum ecclesiasticarum minime perturbe- ti, impediatis, seu molestatis, & ab aliquo perturbari, impedi, seu etiam molestat, nullatenus permittatis, quin imo eisdem prelatos, indices & officiales eorum, eadem iurisdictione in dictis casibus eis vt preferit permisi, eisdem vii libere, & exercere suerit, ac etiam permittiatis, eisque circa exercitium, & usum huiusmodi auxilium prestiti debitis, & fauorem seruando, in, & super præmisso, & etiam circa temporalium occupationem, concordiam bon. mem. Car-

reponuntur, vt iudicium euadant debita iuritione, vobis, inibi eos manu- tenetis, defendatis, & sustinetis, guidatis, & assecuratis, quod in Dei offendam, & eccl- esiaisticae iurisdictionis prædictam manifestam no- scitur redundare. Nosigitur volentes, scuti nec debemus iurisdictio- ni eccl- esiaisticae in aliquo derogare, sed eam potius confouere, & futura scandala, que propter ea possunt de facili inter Nosros subduos evenire, debite obviare, vobis, & vniuersq; vestrum dicimus presentium se- rie, & iubemus sub ira, & indignatione nostra incursum, pacnam, decem milium florenorum Aragonie de bonis contra facientium habendorum, quatenus Italia ad statum debitum reducentes, vestrum iurisdictioni bus, & prærogatiis minime abutentes, sed de talento vobis tradito vos contentos . . . clericos, seu ecclesiasticas personas ad casta, baronias, villas, & loca vestra taliter recurrentes, vos, seu vestri offi- ciales, aut subditis minime recipiat, guidetis, sustinetis, seu etiam assecuratis, receptari, guidari, fuerit, sustinerit, aut assecurari ab aliquo nullatenus permittatis, quin potius, quoties, & quando per eo- rum iudicis requiri fuerit, vel alter vestrum fuerit requisitus, ipso dictis vorum iudicibus confundit tradatis, & radi faciat, omni fa- uore, dilatione, & excusatione cœcti, hocque non immuterit seu dif- feratur ratione aliqua, siue causa, si predictas penas cupitis evitare. Datum Dertusa, sub sigillo nostro communis, die 12. Octobris, anno à Nativitate Domini M. CCC. XXIX.

Rex Alphonsus.

Quinta litera patens Regia, per quam D. rex Alphonsus Aragonum rex illustris, sub magnis & formidabilibus penitibus inhibet Vicecancellario, & omnibus consiliariis suis, ne prouisiones, vel alias processus constitutionum prouincialium contra inuasores ecclesiastarum, & ecclesiasticorum virorum iurisdictione, letetur, & iura, ac libertates ecclesiasticae illa se obserue- tur, vobis, & cui libet vestrum dicimus tenore presentium, & sub ira, & indignatione nostra incursum, pacnam, duorum millium florenorum

Aragone de bonis contra facientium iremissibiliter habitorum, ex- pressi, confute, & de nostra certa scientia subvenimus, quatenus scandala, dissensiones, & iurta inter vos, & ecclesiasticos indices posse vi- tando, iure, immunitates iurisdictiones, & ecclesiasticas libertates, prelati, aliosq; personis ecclesiasticis penitus obseruerit, & ab aliis fa- ciatis intollerabili ex obseruari, aliosq; personas ecclesiasticas ecclesiasti- cae iurisdictioni submissas, contra ius, & iustitiam directe, vel indirecte minime capias, vexet, seu modo aliquo molestias, nec per quenpiam molestari, aut vexari aliquatenus permitteat; quin imo eisdem chari- sitate, & reverenter, ut Christianum decet religionem, tractet, & debite veneratione effectu in suis iuribus, & pro ecclesiastico, liber- tatis, iurisdictione, defendat: hoc enim Deus sentiet accepit, & nostra exemplarum complacebit Maiestati, qui est contrario con- tra vos ad dictarum penarum exactiōnem, & alias procedere merito cogeneretur. Datum Dertusa, sub sigillo nostro communis, die duodeci- ma mensis Octobris, anno à Nativitate Domini M. CCC. XXIX.

Rex Alphonsus.

Quarta patens litera Regia, per quam D. Alphonsus A- ragoni rex illustris inhibet, sub magnis & formidabilibus penitibus ne quis criminibus cle- ricos aduersus Ecclesiasticos iudices de talibus iuristis debitis facere non manuteneant, vel defendant, assecurent, vel sustineant, vel gindagium tribuant contra iurisdictionem ecclesiasticā. Tradita fuit in Concilio sub tenore sequenti-

Alphonsus Dei gratia rex Aragonum, Sicilia, Valentia, Majorica, Sardinia, Corsica, comes Barchin. Dux Athenarum, & Neopatria, ac etiam comes Rosiliorum & Ceritanie, egregii Nobilibus, & fidibus Consularis nostris gerentibus, Vicecancellario, eiusq; Regenti, vicel- rentibus Gubernatorum nostrorum generale, Iustitiis, Vicaria, Salmedinia, Bailliu, eaterisq; officialibus & fidibus nostris, sub ira & indignatione nostra incursum, ac pena trium millium florenorum Arago- niae de illorum bona, qui contraferent, exigendorunt, aliosq; penas nostro arbitrio reseruant, expredecimus, & de certa nostra scientia mandamus, quatenus prelatos, eorumque officiales ecclesiasticos iudices in eorum circa processum constitutionum Conciliu provincialis Terracon. in casibus sibi permisiss aduersus inuasores, raptore, occupatores personarum, & rerum ecclesiasticarum minime perturbe- ti, impediatis, seu molestatis, & ab aliquo perturbari, impedi, seu etiam molestat, nullatenus permittatis, quin imo eisdem prelatos, indices & officiales eorum, eadem iurisdictione in dictis casibus eis vt preferit permisi, eisdem vii libere, & exercere suerit, ac etiam permittiatis, eisque circa exercitium, & usum huiusmodi auxilium prestiti debitis, & fauorem seruando, in, & super præmisso, & etiam circa temporalium occupationem, concordiam bon. mem. Car-

dinalis

dinalis Conuenarum, & Capitula in Curia S. Cucupatis Valentini, per nos celebrata, confecta, contrarium faciendo, solentes robis, & cuilibet vestrum omne posse: In quorum testimonium, presentes no- stras literas fieri insimus, nostro sigillo communimunitas. Datum Dertusa, die 12. mensis Octobris, anno à Nativitate Domini M. CCC. XXIX.

Rex Alphonsus.

Sexta litera patens Regia, per quam D. Alphonsus Ara- gonum rex illustris declarat, Clericos, & Ecclesiasticos vi- ros, actu in seruicio Regio, non deservientes, nec in pitaphio magistrature, domus sua Regie nominatum descriptos, qui fraudulerent ad evitandum de commissis per iudicis ecclesiasticos ordinarios eorum condignam punitionem subire, & vt maneant de suis criminibus & delictis impuni- ti, & incorrektis literas familiaritatis Regie obtinuerunt, vel obrincebunt, praetextu literarum huiusmodi, sic, obtinuerunt, non esse, nec haberi debere pro familiariis, 'nec priuilegii familiariitatis Regie debere gaudere, & hoc sub magna & formidabilibus penitibus in concilio traditum, scuti sub tenore sequitur.

Nos Alphonsus Dei gratia rex Aragonum, Sicilia, Valentia, Majorica, Sardinia, Corsica, Comes Barchinon. Dux Athenarum, & Neopatria, ac etiam Comes Rosiliorum & Ceritanie. Egregia nobilibus, dile- citis, & fidibus consularis nostris quibuscumque, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Vicecomitibus, Baronibus, Nobilibus, Militibus, ge- nerofisq; personis, & alia Dominis temporalibus, in Regis, & terra- riis nostris constitutis, eorumque officiis presentibus, & futuris, nec non gerentibus vices Gubernatorum nostrorum generalibus, Alguaseris, Iu- stitiis, Salmedinia, Vicaria, Subvicaria, Bailliu, Subbailliu, sub- diu & vaillia nostris aliis quibuscumque, & eorum loca tenentibus, priuilegiis etiam, & futuris salutem, & dilectionem.

Pro parte venerabilium, & dilectorum consiliariorum nostrorum prelatorum, & personarum ecclesiasticarum in Concilio quod per R. P. D. Card. de Fuxo Sed. Apost. Legatum consanguineum nostrum charisimū in ciuitate Dertusa celebratur de presenti congregatarum nostra maiestati expositum exitit cum querela, quod vos, seu aliqui vestrum in alienam messem falcam posere non verentes, prelatos eosdem coram iudicis, & personas ecclesiasticas, ipsorum iurisdictionem in ipsorum subditis exercere volentes, & signanter circa ecclesiastarum suarum visitationes, seu piauimus ultimari voluntatum fidulium de- funderunt adimplendas exequationes, & damnati detegit, & iuris- criminis extirpationem, & alias multipliciter impedit, & etiam perturbata diversa mandata penalita, inhibitiones & banda, ac diuersas preconizationes contra libertates ecclesiasticas, & præi- dicium ecclesiasticae iurisdictionis faciendo, prohibetis, & . . . seu non permittit literas, seu prouisiones ecclesiasticorum iudicium super his, que ad eum forum pertinent, & spectant in locis restra iuris- dictio, seu vestri Domini publicare, ea occultando, lacerando, ca- piendo, & alias impidiendo non sine magno eorum praetudicio, vestra- rum animarum periculo manifesto. Ad nostram igitur maiestatem super premisso habito pro parte prefatorum prelatorum, & aliarum ecclesiasticarum personarum recurso, & supplicio debita cū instan- tie debite prouiderit, nos, vt nostra congruit Regie dignitati merito to- tuum intuentes qui puto, quemq; meritorium, utile, & neces- sarium fuerit, eorumque officiis prelatorum incumbere, ecclesiastis dirige- re, & visitare, animabusq; fidulium defunctorum suffrigari, & ipsorum pia ultima voluntates adimplere, cupienteq; viscosum, contagiisq; iuris- criminis, & usurpatum morbum, qui animos committentium absorbet à Christicō, præcipue nostris subditis radicitu eulli, vobis, & cui libet vestrum dicimus, & expredecimus, & scriptis in charta. Scriptoris portionis domus nostra pro nostro familiari, per annum, & ultra qui- tationem ordinariam compurando, priuilegio latrari minime valeat, vel quo se ueni, quinimo si obtinere quod modo huiusmodi familiari- litatis priuilegium, laicus, vasallus, aut aliis clericis fuerit, dicto priuilegio familiariitatis fraudulerent obstante non obstante, iudicio, seu examini sui prelati, siue Domini, & superioris ecclesiastici subii- ciatur omnino, & de criminibus, & excessibus per eum commis- sa, & committenda nonnullaque transacte inquirira. Tenore presentium dicimus, & nostra intentionis fuisse & esse declaramus, quod persona aliqua, nullus, nisi nostru continetur infestit seruitus, & officio seruitur, quo receptu est, & scriptis in charta. Scriptoris portionis domus nostra pro nostro familiari, per annum, & ultra qui- tationem ordinariam compurando, priuilegio latrari minime valeat, vel quo se ueni, quinimo si obtinere quod modo huiusmodi familiari- litatis priuilegium, laicus, vasallus, aut aliis clericis fuerit, dicto priuilegio familiariitatis fraudulerent obstante non obstante, iudicio, seu examini sui prelati, siue Domini, & superioris ecclesiastici subii- ciatur omnino, & de criminibus, & excessibus per eum commis- sa, & committenda nonnullaque transacte inquirira. Tenore presentium dicimus, & nostra intentionis fuisse & esse declaramus, quod persona aliqua, nullus, nisi nostru continetur infestit seruitus, & officio seruitur, quo receptu est, & scriptis in charta. Scriptoris portionis domus nostra pro nostro familiari, per annum, & ultra qui- tationem ordinariam compurando, priuilegio latrari minime valeat, vel quo se ueni, quinimo si obtinere quod modo huiusmodi familiari- litatis priuilegium, laicus, vasallus, aut aliis clericis fuerit, dicto priuilegio familiariitatis fraudulerent obstante non obstante, iudicio, seu examini sui prelati, siue Domini, & superioris ecclesiastici subii- ciatur omnino, & de criminibus, & excessibus per eum commis- sa, & committenda nonnullaque transacte inquirira. Tenore presentium dicimus, & nostra intentionis fuisse & esse declaramus, quod persona aliqua, nullus, nisi nostru continetur infestit seruitus, & officio seruitur, quo receptu est, & scriptis in charta. Scriptoris portionis domus nostra pro nostro familiari, per annum, & ultra qui- tationem ordinariam compurando, priuilegio latrari minime valeat, vel quo se ueni, quinimo si obtinere quod modo huiusmodi familiari- litatis priuilegium, laicus, vasallus, aut aliis clericis fuerit, dicto priuilegio familiariitatis fraudulerent obstante non obstante, iudicio, seu examini sui prelati, siue Domini, & superioris ecclesiastici subii- ciatur omnino, & de criminibus, & excessibus per eum commis- sa, & committenda nonnullaque transacte inquirira. Tenore presentium dicimus, & nostra intentionis fuisse & esse declaramus, quod persona aliqua, nullus, nisi nostru continetur infestit seruitus, & officio seruitur, quo receptu est, & scriptis in charta. Scriptoris portionis domus nostra pro nostro familiari, per annum, & ultra qui- tationem ordinariam compurando, priuilegio latrari minime valeat, vel quo se ueni, quinimo si obtinere quod modo huiusmodi familiari- litatis priuilegium, laicus, vasallus, aut aliis clericis fuerit, dicto priuilegio familiariitatis fraudulerent obstante non obstante, iudicio, seu examini sui prelati, siue Domini, & superioris ecclesiastici subii- ciatur omnino, & de criminibus, & excessibus per eum commis- sa, & committenda nonnullaque transacte inquirira. Tenore presentium dicimus, & nostra intentionis fuisse & esse declaramus, quod persona aliqua, nullus, nisi nostru continetur infestit seruitus, & officio seruitur, quo receptu est, & scriptis in charta. Scriptoris portionis domus nostra pro nostro familiari, per annum, & ultra qui- tationem ordinariam compurando, priuilegio latrari minime valeat, vel quo se ueni, quinimo si obtinere quod modo huiusmodi familiari- litatis priuilegium, laicus, vasallus, aut aliis clericis fuerit, dicto priuilegio familiariitatis fraudulerent obstante non obstante, iudicio, seu examini sui prelati, siue Domini, & superioris ecclesiastici subii- ciatur omnino, & de criminibus, & excessibus per eum commis- sa, & committenda nonnullaque transacte inquirira. Tenore presentium dicimus, & nostra intentionis fuisse & esse declaramus, quod persona aliqua, nullus, nisi nostru continetur infestit seruitus, & officio seruitur, quo receptu est, & scriptis in charta. Scriptoris portionis domus nostra pro nostro familiari, per annum, & ultra qui- tationem ordinariam compurando, priuilegio latrari minime valeat, vel quo se ueni, quinimo si obtinere quod modo huiusmodi familiari- litatis priuilegium, laicus, vasallus, aut aliis clericis fuerit, dicto priuilegio familiariitatis fraudulerent obstante non obstante, iudicio, seu examini sui prelati, siue Domini, & superioris ecclesiastici subii- ciatur omnino, & de criminibus, & excessibus per eum commis- sa, & committenda nonnullaque transacte inquirira. Tenore presentium dicimus, & nostra intentionis fuisse & esse declaramus, quod persona aliqua, nullus, nisi nostru continetur infestit seruitus, & officio seruitur, quo receptu est, & scriptis in charta. Scriptoris portionis domus nostra pro nostro familiari, per annum, & ultra qui- tationem ordinariam compurando, priuilegio latrari minime valeat, vel quo se ueni, quinimo si obtinere quod modo huiusmodi familiari- litatis priuilegium, laicus, vasallus, aut aliis clericis fuerit, dicto priuilegio familiariitatis fraudulerent obstante non obstante, iudicio, seu examini sui prelati, siue Domini, & superioris ecclesiastici subii- ciatur omnino, & de criminibus, & excessibus per eum commis- sa, & committenda nonnullaque transacte inquirira. Tenore presentium dicimus, & nostra intentionis fuisse & esse declaramus, quod persona aliqua, nullus, nisi nostru continetur infestit seruitus, & officio seruitur, quo receptu est, & scriptis in charta. Scriptoris portionis domus nostra pro nostro familiari, per annum, & ultra qui- tationem ordinariam compurando, priuilegio latrari minime valeat, vel quo se ueni, quinimo si obtinere quod modo huiusmodi familiari- litatis priuilegium, laicus, vasallus, aut aliis clericis fuerit, dicto priuilegio familiariitatis fraudulerent obstante non obstante, iudicio, seu examini sui prelati, siue Domini, & superioris ecclesiastici subii- ciatur omnino, & de criminibus, & excessibus per eum commis- sa, & committenda nonnullaque transacte inquirira. Tenore presentium dicimus, & nostra intentionis fuisse & esse declaramus, quod persona aliqua, nullus, nisi nostru continetur infestit seruitus, & officio seruitur, quo receptu est, & scriptis in charta. Scriptoris portionis domus nostra pro nostro familiari, per annum, & ultra qui- tationem ordinariam compurando, priuilegio latrari minime valeat, vel quo se ueni, quinimo si obtinere quod modo huiusmodi familiari- litatis priuilegium, laicus, vasallus, aut aliis clericis fuerit, dicto priuilegio familiariitatis fraudulerent obstante non obstante, iudicio, seu examini sui prelati, siue Domini, & superioris ecclesiastici subii- ciatur omnino, & de criminibus, & excessibus per eum commis- sa, & committenda nonnullaque transacte inquirira. Tenore presentium dicimus, & nostra intentionis fuisse & esse declaramus, quod persona aliqua, nullus, nisi nostru continetur infestit seruit

bitiones, seu banda contra libertates ecclesiasticas, seu ecclesiastica iurisdictionis emanatas, reuocatas, sicut nos presentium serie delibera-
te & consulte reuocamus, & cassamus, ac pro reuocatis & casu habe-
ri volumus, & iubemus, litterasq; ex provisiones iudicium ecclesiastici
corum in iis, que ad ipsorum forum pertinent, nullatenus impediendo,
in iis taliter vos habentes, quod apud nos per prefatos, alias aliquos eo-
rum pro primis non cogitat de cetero haberi recursum. Sicuti quod
illos ob cuim causam, seu culpam praemissa eorum iurisdiction, & offi-
ciorum exercitium quoque modo impeditur, taliter puniemus, quod
eis ad ponam cedet, & alii merito ad exemplum. Datum Dertusa
sub nostro sigillo communis, die 12. mensis Octobr. M. CCCC. XXIX.

Rex Alphonsus.

LX.
Octaua litera patens Regia, per quam D. Alphonsus A-
ragonum rex illustris cunctis Nobilibus, Gubernatoribus,
& Iustitiis secularibus Regnorum suorum mandat, ne in eo-
rum terris, & dominiis permittant, vel sustineant quoscunq;
Quæstores, qui multos faciunt abusus contra honorem Dei,
& ecclesie, vti officio Quæstorū, vel illud exercere, nisi seū
deferant testimoniales literas dæcesani Episcopi, in cuius
dæcesi quætere intendunt, & hoc mandari sub magnis pa-
nis obseruari. Tradita fuit in Concilio sub tenore sequenti.

Nos Alphonsus Dei gratia rex Aragonum, Sicilie, Valentie, Maior-
icarum, Sardinie, Corsica, comes Barcinon, Dux Athenarū, & Neo-
patrie, ac etiam comes Rosiliensis, & Ceritanie. Quoniam ad illitam
potius, quam ad licita illa insatisfacti auraria vorago damnabiliter
inclinatur, proinde diuersa scandala in gentibus orti sunt, expeditis,
imo necessarium esse merito recensemus, vt Reges aliaq; terrena potes-
tates ausi temerario, & dannatio, vt aurum subtili, vel fallaci
ingenio potius extorquent, quam populum ad deuotionem incitent,
varios quæstus pro ecclesiis hostiis libi, & aliis diuersis mode, cum no-
stra, vel nostrorum officiis in literis facere satagunt, & sermones col-
lacionis, & alias in populo expositiones varias statim habere pra-
parant, & dilectorum consiliariorum nostrorum pater-
latorum, & aliarum ecclesiasticarum personarum in Concilio, qd ad
per reverendum in Christo P.D. Card. de Fuxo Sedi Apostoli Legatum con-
sanguineum nostrum charissimum in ciuitate Dertusa celebratur de
presenti congregatis, quod nonnulli eleemosynarum
Quæstores ausi temerario, & dannatio, vt aurum subtili, vel fallaci
ingenio potius extorquent, quam populum ad deuotionem incitent,
varios quæstus pro ecclesiis hostiis libi, & aliis diuersis mode, cum no-
stra, vel nostrorum officiis in literis facere satagunt, & sermones col-
lacionis, & alias in populo expositiones varias statim habere pra-
parant, & dilectorum consiliariorum nostrorum pater-
latorum, & aliarum ecclesiasticarum personarum in Concilio, qd ad
per reverendum in Christo P.D. Card. de Fuxo Sedi Apostoli Legatum con-
sanguineum nostrum charissimum in ciuitate Dertusa celebratur de
presenti congregatis, quod nonnulli eleemosynarum
Quæstores ausi temerario, & dannatio, vt aurum subtili, vel fallaci
ingenio potius extorquent, quam populum ad deuotionem incitent,
varios quæstus pro ecclesiis hostiis libi, & aliis diuersis mode, cum no-
stra, vel nostrorum officiis in literis facere satagunt, & sermones col-
lacionis, & alias in populo expositiones varias statim habere pra-
parant, & dilectorum consiliariorum nostrorum pater-
latorum, & aliarum ecclesiasticarum personarum in Concilio, qd ad
per reverendum in Christo P.D. Card. de Fuxo Sedi Apostoli Legatum con-

Rex Alphonsus.

Postmodum ibidem præfatus D. Cardinalis super refor-
matione ecclesiastica, & status ecclesiastici partium prædi-
ctorum in Concilio præficens iuxta capitula per concilium
ad reformatum sibi tradita de, & super diuersis ecclesiastis,
& clericis, ac statum ecclesiasticum concernientibus didicit,
& publicauit, ac coram se per notarium publicum in Con-
cilio in præsencia omnium solenniter de verbo ad verbum
alta & intelligibili voce perlegi fecit viginti duas constitu-

tiones, de vestibus rubis non defendit, cui se opposuit præ ec-
clesia & dæcesi Vrgellensi vicarius D. Epifcopi Vrgellen-
sis, dicens ecclesiam Vrgellensem habere in obseruantia, &
confuetudine defendendi, cui per D. Legatum, vt doceret
de priuilegio, & iure speciali, alias non audiatur, fuit in-
iunctum, nec docuit, sicut recepta sunt omnes, quarum
tenor per ordinem sequitur, & est talis.

Anno quo supra, & die Sabbathi, que fuit & intitulabatur quinta mensis Nouemb. Anni superioris annotati in domo Episcopali Dertusensi prædicto D. Card. Legato præidente, reuerendisq; in Christo Patri D. Trafasonen, Ilerden, Gerunden, Oſcen, Dertusen, Vicen, Eluen, & Valentin. Episcopis, ac aliis Prelatis, Syndicis, & Procuratoribus assi-
stentibus, meque Notario publico, & testibus infra scriptis præsentibus fuerunt lecta, & publicatae per Cipressum Belauerii constitutiones infra scriptæ, quas mandauit i-
dem D. Legatus per vniuersas ciuitates, dæceses, & loca prouinciarum Tarraconen, & Cesaraugstan. in iuviabilitate obseruari, quarum quidem constitutionum tenor se-
quitur, & est talis.

I.

De vita, & honestate clericorum, & prohibet certas
vestes, & folleratas.

Decet vita ecclesiastica professor tanto præ ceteris honestate polle-
re, quanto ad vulgari populo segregati, Dei sunt in fortis astempi, &
in domo Domini familiaribus obsequiis insistentes, morum compo-
sitionis & honestatis ceteris se prebeat speculi & exemplum: Hinc
est quod circa clericorum vitam moribus adornandam, & honestatem
gestu, actu & habitu exhibendam, & ab indecentibus secularium re-
rum negotiis merito recensemus, vt Reges aliaq; terrena potes-
tates nosca ab eis auellant, & viam erroris huiusmodi pro posse ex-
cludant. Sane igitur querela expositione nostra maxime super facta
pro parte venerabilium, & dilectorum consiliariorum nostrorum pater-
latorum, & aliarum ecclesiasticarum personarum in Concilio, qd ad
per reverendum in Christo P.D. Card. de Fuxo Sedi Apostoli Legatum con-

sanguineum nostrum charissimum in ciuitate Dertusa celebratur de
presenti congregatis, quod nonnulli eleemosynarum
Quæstores ausi temerario, & dannatio, vt aurum subtili, vel fallaci
ingenio potius extorquent, quam populum ad deuotionem incitent,
varios quæstus pro ecclesiis hostiis libi, & aliis diuersis mode, cum no-
stra, vel nostrorum officiis in literis facere satagunt, & sermones col-
lacionis, & alias in populo expositiones varias statim habere pra-
parant, & dilectorum consiliariorum nostrorum pater-
latorum, & aliarum ecclesiasticarum personarum in Concilio, qd ad
per reverendum in Christo P.D. Card. de Fuxo Sedi Apostoli Legatum con-

I L.
Contra clericos concubinarios.

Ad extirpandam incontinentiam maculam, qua inter cetera vita, ad diuinum prouocat maiestatem, & ecclesiastici status honoris deducit in vilipendium, & contemptum, plura tam à sacris canonibus, quam à constitutionibus, & Legatorum apostolica Sedi prouincialiumque, & synodalium medicaminum sunt propria preparata fomenta, attamen, prob dolor, penitus eliminari nequeunt, propter quod est iugiter infestendum, ne multiplicatus inualeat, vt Christi militiam valeat defensare. Hinc cogimur vetera pariter, & noua commemoratione remedia, & sollicita meditatione pensare, quod beneficii ecclesiastici quibuscumque perpetuo sit præsumptus, & effe-
ctus inhabilit ad dignitatem, officium, vel beneficia ecclesiastica obti-
nenda, in virtute sancte obedientia sub excommunicatione pena
eadem religioni ordinis militari insungentes, quod honestis vestibus
in panno, colore, forma, & habitu videntur, prout in fundatione i-
psorum ordinum, & secundum statuta regula portare, & incedere
tendent, & obligati existunt.

IV.

Quod constituti in sacris, & beneficiati habeant pro-
pria brevia.

Ne diuina servitutis censua, quem de fructu laborum suorum of-
ferre tenetur qualibet clericus, ecclesiasticum beneficium possidens, vel
in sacris ordinibus constitutus, dum per occupationes alias conuen-
ti Ecclesie interesse non valit, ex defectu breviarii omittatur, prouide
duximus statuendum, vt per locorum ordinarios beneficiati prædicti,
& in sacris ordinibus constituti ad habendum propria Brevia-
ria infra tempus ipsorum ordinatorum arbitrio moderandum coer-
tione districti cogantur, nallusque de cetero in Diaconum ordine-
tur, qui non habeat breviarium, & in practica, & peritia diuina
officium faciendi per examen repertur idoneus.

V.

Vt nullus non idoneus promoueat ad sacros ordines.

Nihil est quod Ecclesie Dei magis officiat quam indecens promocio
indignorum, nam dum indignus ad sacros ordines patet accessus, in-
ordinatus crescit ambitio & proficiendi in scientia, cura, & studiis
amputatur, & ecclesiastici ordinis dignitas dicitur in contemptum.
Vnueros igitur Epi; copos sub ostentatione diuini iudicii commone-
mus, vt vniquisque tanquam seruum fidelis & prudens, quem con-
stituit Dominus super familiam suam, sic fideliter & prudenter at-
tendant, cui diuina sacramenta committant, ne si ultra debitam
mensuram alicui credant, aut infidelitatem, si scienter, aut impru-
dentie, signoranter, in districto iudicio valeant culpa notari, sed
prouidi ad sacros ordines de estate, moribus, & scientia debito subi-
ciantur examini, & circa eos, que à sacris Canonibus, Constitu-
tione D. Sabinen. & Constitutionibus Provincialibus, & Synoda-
bus, & nostra etiam statuta sunt, sic teneantur, & obseruen-
tur, nec sub se futuri profecti aliquis ordinetur, nisi actualiter
tempore promotionis reperiatur idoneus, sane quia aliqui, proprii
prælati notitiam fugientes, vel alii exquisita mode minus idonei,
imo penitus illiterati, sacerdotiale officium ambierunt, omnibus Ec-
clesiarum prælati iniungimus, eorum conscientiam onerando, vt si
de aliquorum insufficientia eorum aures notabili fame pulsaverit,
tales examinationi subiiciant, & si eos sic insufficientes reperiant, ab
officii sacerdotiali exequitione suspendant, usque quo, per studiis exer-
citorum debitam sufficientiam fuerint affecti. Ceterum ut addiscen-
di & proficiendi in scientia opportunitas clericis conferatur, ecclesi-
istarum prælatos, & Capitulo propensus exhortamur, vt circare for-
mandas & conseruandas scholas artium, solerter, ac diligenter in-
tendant, vt tales in scholis clericis muriantur, qui merito fieri valam
sacerdotes.

III.

Coatra religiosos ordinis militaris concubi-
narios.

Inter sollicitudines nostræ legationis officio incumbentes illa pre-
cipue est, virtutes inserere, & vita eradicare: licet enim sacri can-
nonibus strictissime sit cautum, religiosi castitatem seruare, concu-
binas vitare, vt debitam alitissimo valeant reddere famulatum, quo-
randam tamen relatione fidelium nostris viribus est intimatum,
quod aliqui militarium ordinum religiosi, non solum creatoris, sive
offenses, verum etiam fame sua prodigi, & proprii persecutores ho-
noris, mulieres ita in eorum dominibus possem admittunt, cum ei co-
habitant, & morantur, quod nisi celeriter adhibeatur remedium,
præceptoris, eccliesi & contentus, ac eorum membra, & bona ipso-
rum ad irreparabilem desolationis opprobrium deducentur, prout iam
debiente eccliesia grandem patientur ruinam, attendentes autem
vulgatum infeniam, gracie scandalum, & vehementer suscep-
tionem exorta, cum inter alia substantialia regula, obibis religioforum
annexa sit, custodia castitatis, porta & principium aliarum virtutum,
sitque iam nostro salubri statuto prouisum, super continentia
ecclesiasticarum personarum, quod præcipuum renaster obseruari,
peculiaris tenet, prout decet, circa religiosos sedite luxurie in-
volutos, rigorem dulcioris misericordia temperantes, in regulari con-
stitutione sancimus, vt quisque religiosus ita studiose votum castita-

ppp 4 quod

plerat terciam vicem visitare presumant, de quo non sciant, quod in illa agitudo salutare pœnitentia suscepint sacramentum, adiuvantes, ut cunctis nota sit præsens constitutio, quod locorum ordinarii saltē in anno, videlicet, in festo Nativitatis, resurrectio Domini Pentecostes, & Assumptionis virginis gloriose, teneantur, in principalioribus ecclesiis sue diocesis, vel territoriis, constitutionem hanc facere republicare.

XX.

Quod circa Saracenos obseruetur Clementina.

Zelus diuinæ honoris nos conuincet, ut quod tam patenter in offendam diuinæ nominis cedit, & quod ut opprobrium fidei Christianæ diffidere & vallere pro virib[us] emitimur, zelatorem ipsum principem veræ fidei, vigilente cultorem D[omi]n[u]m Aragonum Regem, omninoque ipsius ditione prelatos, barones, nobiles & milites, ac viuierates monemus, & per visceris diuinæ misericordie obsecramus, quatenus Clementinam de Iudeis & Saracenis sic prout ad unum quemque pertinet obseruant. Eisdem nibilominus iniungentes, quod antiorum Canonum, Conciliorum Provincialis & Synodalium statuta, ad Dei honorem & exaltationem fidei Christianæ contra Iudeos & Saracenos, & in opprobriis ipsorum edita, quatenus iniubilabiles obseruantur opem & operam adh[er]ebant officiæ, & ab eorum subditis renaciter faciant obseruari, ut plenaria observationis executione clausant, & protinus seruitus obsequio diuinæ propitiationis munere reportant, sediuinam & Sedi Apost. effigie volvunt rationem.

Publicatae fuerunt supra scriptæ constitutions omnes, & singulae in Concilio provinciali, de mandato reuerend. Dr. Legati, anno, die, mensi, loco prædictis, præsente me Venando de Caferario clero Laſturen. diœcesis, publico auctoritatibus Apost. & Imperiali notario, ac actiorum in dicto Concilio scriba: In quorum testimonium hic mea propria manu scripsi, & signum meum, quo vtor in publicis instrumentis appofui consuetum.

Loco & Sign.

Iis peractis, & super eis retentis publicis documentis, reuerend. D. Legatus sicut benignus est, atq[ue] dulcis, cunctos ibi præsentes benignè allocutus est dicens: Per Dei gratiam in eum adesse cōciliū, petens ex sua magna humilitate, & virbanitate veniam ab eisdem, si cuiquā eorum particulariter, vel in cōmuni displicuisse, vel fuisset ingratuus, offerens se facturum apud D. N. Papam & Sedem Apost. pro ipsius in communi, & in particulari quicquid posset, dans eis licentiam liberā quando vellent ad propria rediendi: tunc ibide cuncti, Petrus ex sua magna humilitate, & cōcordata. Præfatus D. Legatus licet multū gereret in animo, illi ecclesia melius ac fieri potuissit prouidere, iuxta cōcordata, condescendens votis D. N. Arag. Regis, causam pro predicto Fr. Beltrando super prouisione de Ecclesia Maioricensi, fienda, illiusq[ue] Fr. Beltrandi sufficiencia, moribus, & vita, R. D. Rogerio Episc. Aduren. informationem recipiendam, & referendam commisit. Idem D. episcopus informatione debita recepta de omnibus, & singulis premillis necessariis & opportunis reu. D. Legato licet infirmitatibus grauato, sed D. Rego Aragoniū multum instante in præsentia auditorū, & aliorum de concilio præfati D. Legati, relationem fecit, ac prefatū honorabilem, & religiosum virū D. Beltrandum Alberti de militari genere procreatum, monachū exp̄esse professum, Priorem prioratus de Allaiano ord. S. Benedicti, virum vtiq[ue] moribus, & vita, ac religione, & cōpertenientia scientia, ac prouidetia multipliciter commendatū, sexto nonas mensis Novemb. pontificatus S. D. N. Martini Papæ V. anno xii. in ciuitate Derutæ, in domo episcopalī, in camera vbi agrotauerat præfatus D. Legatus, in Episcopum Maioricensi, pronuntiavit, in vim facultatum per eundem D. N. Papā sibi transmissari, in registro Sedi Apost. Romæ descriptarum. Insuper cum præfatus D. Legatus infirmitatib[us] suis molestarectū diutius per totum mensi Decemb. non obstantibus agitudinibus suis, attendens ad prouisionem Paniscolensib[us] pro posse de beneficiis vacantibus prouidit multis ex Paniscolensib[us], specialiter illis, qui in Paniscola reputabantur maiores. Cumq[ue] in vim aliquarum facultatum in favorem D. Aragonum Regis D. Legato per D. N. Papam directarū quædā incerto numero ad certa beneficia obtinendū pro bono vniuersalis ecclesia sopit, & abolito iure, q[ue] super eisdem nonnulli alii se habere prætendebant. D. Aragonum rex nominavit, iuxta concordata prædictis nominatis beneficiis huiusmodi idem D. Legatus contulit in vim facultatis specialis in registro Sedi Apost. Romæ descripta.

Præterea cū D. Legatus præfatus suis præmissis infirmitatibus plurimum de mensi Novemb. grauaretur, nec visitare posset D. Aragonum Regem, & Reginā, qui ad ciuitatem Derutæ pro curia Catalonia tendens venerant. Idem D. rex & Regina multū dolentes de infirmitatibus dicti D. Legati, eundem in grebbano iacentem, tanq[ue] dilectum valde ab eis, & charum confanguineum sepius personaliter, & familiariter visitarunt, quicquid cōsolationis, & gaudii sibi perferentes & medicos peritiores sui Regni & Curie ad ipsum D. Legatum venire iubentes pro remedis fa-

Card. Legat. ægrotans à Rege & Regina sapientius visitatur.

Præterea cum iuxta alias facultatem DD. rex & Regina Arag. certos vñq[ue] ad numerū centum cum magnis prærogatiis ad beneficia vacuaria nominant D. Legato, idē D. Legatus eisdem nominatis gratias, & literas super nominationibus huiusmodi concessit, & expediti mandauit in vim specialis facultatis in registro Sedi Apost. Romæ descriptæ.

Cum

Pont. Legatum per literas in sua ægitudine conformat.

LXXXIII. Legatus prouidet de Eccl. Maiorice, iuxta facultatem sibi à pontif. concessam.

Prouidet Paniscolensibus de beneficiis vacantib[us].

Confert a. l. beneficiis & gratias ad nominationem Regis.

LXXXVI. Alphonius Arag. Rex contra Boſerius Africæ Regem felicititer decerat.

Cum itaque Paniscolensibus, postquam essent reducti, D. Legatus de mandato D. N. Papæ literas ad beneficia vacatura concedere haberet cum magnis prærogatiis idem D. Legatus ipsi Paniscolensibus gratias huiusmodi pertenentibus concepit, iuxta facultatem super hoc eidem D. Legato directam in registro Sedi Apost. Romæ descriptam. Feiuitatibus Natalis Domini aduentientibus, D. Legatus suis infirmitatibus granatus nequivit in publico in cathedrali ecclesia Derutensi diuinis interesse officiis, sed per suos in sua capella solita factum fuit officium solemnitatis. Sic; cōforatus D. Legatus de mensi Decemb. cœpit modicum contialescere, & pro expeditione negotiorum occurrentium in foro pœnitentiali, & contentioso suas facere signatures. Auditores sui circa administrandam partibus iustitia intendeant, & abbreviatores circa expeditionem literarum, prout ocurrerant negotia in vitro que foto.

Insper D. Alfonius Aragonum rex illustris in persona propria apud eundem D. Legatum multiplicata, & cōtinuata multis diebus fecit instantia, pro prouisione fienda de Episcopo ecclesia Maioricensi, iam diu vacantis, petens, & requirens dictū D. Legatum quatenus in vim facultatis specialis super ecclesiæ cathedralibus tempore concordia vacantibus sibi concessa, cum ad votum ipsius Regis iuxta concordata ille, sicut præmititur, tempore ecclesiæ huiusmodi vacantia habetur de mandato D. N. Papæ prouidere de illa religioso viro fratri Beltrado Alberti monacho Priori ord. S. Benedicti, de militari genere, p̄creato, probo viro, & honesto, bona scientia, & fama laudabilis, declarans idem D. rex suam intentionem, q[ue] illum, & nō alium quemcunq[ue] volebar ad dictam ecclesiæ promoueri, petens & requirens ita fieri iuxta cōcordata. Præfatus D. Legatus licet multū gereret in animo, illi ecclesia melius ac fieri potuisset prouidere, iuxta cōcordata, condescendens votis D. N. Arag. Regis, causam pro predicto Fr. Beltrando super prouisione de Ecclesia Maioricensi, fienda, illiusq[ue] Fr. Beltrandi sufficiencia, moribus, & vita, R. D. Rogerio Episc. Aduren. informationem recipiendam, & referendam commisit. Idem D. episcopus informatione debita recepta de omnibus, & singulis premillis necessariis & opportunis reu. D. Legato licet infirmitatibus grauato, sed D. Rego Aragoniū multum instante in præsentia auditorū, & aliorum de concilio præfati D. Legati, relationem fecit, ac prefatū honorabilem, & religiosum virū D. Beltrandum Alberti de militari genere procreatum, monachū exp̄esse professum, Priorem prioratus de Allaiano ord. S. Benedicti, virum vtiq[ue] moribus, & vita, ac religione, & cōpertenientia scientia, ac prouidetia multipliciter commendatū, sexto nonas mensis Novemb. pontificatus S. D. N. Martini Papæ V. anno xii. in ciuitate Derutæ, in domo episcopalī, in camera vbi agrotauerat præfatus D. Legatus, in Episcopum Maioricensi, pronuntiavit, in vim facultatum per eundem D. N. Papā sibi transmissari, in registro Sedi Apost. Romæ descriptarum. Insuper cum præfatus D. Legatus infirmitatib[us] suis molestarectū diutius per totum mensi Decemb. non obstantibus agitudinibus suis, attendens ad prouisionem Paniscolensib[us] pro posse de beneficiis vacantibus prouidit multis ex Paniscolensib[us], specialiter illis, qui in Paniscola reputabantur maiores. Cumq[ue] in vim aliquarum facultatum in favorem D. Aragonum Regis D. Legato per D. N. Papam directarū quædā incerto numero ad certa beneficia obtinendū pro bono vniuersalis ecclesia sopit, & abolito iure, q[ue] super eisdem nonnulli alii se habere prætendebant. D. Aragonum rex nominavit, iuxta concordata prædictis nominatis beneficiis huiusmodi idem D. Legatus contulit in vim facultatis specialis in registro Sedi Apost. Romæ descripta.

Facta ea pace, Ioannes rex Castella, cum acceperet per fidos Saracenos non parua intulisse clamna Regus suis, vt erat catholicus & deuotus, sacerum in primis diuina Deiparentis Guadalupenſis templum visitauit, ibique oblati dona, quæ extra fretum Herculeum ad Austrum spectant iusta rent, sed longe etiam progrederentur. Huic opera factum est, vt tam hominum industria, quam tempestatis evenienti, Africa bona pars quæ ad Æthiopiam pertinebat, & Insulae multæ Oceani Lusitanorum ditioni cederent, atq[ue] dinub[us] benignitate, lumen Christianæ fidei admitterent. Ut vero commodius ista efficeret Henricus, in Algarbil Regno, Lusitanæ parte secreto, ybi Sagris oppidum est, ad lacrum promontorium sedem constituerat, vt inde classem emitteret, & Orientis viam aperiret. Morre autem prohibitus est, ne eo perueniret, anno xatis sua LXVII. salutis vero humanae 1460. extinctus, nullis liberis reliquis, vt qui cœlibem, & absque önni libidine vitam egisset. Meyerus annal. Flandr. libr. 16. Nonius de Regum Portugall. Genealogia.

LXXXVII. Ioann. rex Portug. de Barbaris triumphat.

Henricus eius filius geograph. peritus cui ferenda sunt tam ad orientem quæ ad occidentem Hispanorum navigationes.

LXXXVIII. Poterat, & Sigismundus rex Romanorum, aliquid insigne contra Turcas gessisse, nisi, & Wladislao Regi Poloniae, preposito quodam factio in commodiare maluisse, & Bohemico interim bellum distictus fuisset. Rés est. Ex illo inaupicato bello Turcico, quod superiore anno ad Goliobiciam frustre suscepserat, reuersus Sigismundus. Wladislaus Regem incusabat, quod is promissa (cum tamen is fructu miserat) sibi auxilia non misseret, & maiore in eum odio exardescens, consilium illud suum de adiungendo sibi Vitoudo virgebat, colloquiumque flagitabat. Ifud non difficulter impetravit. Dies dicta cōuenientia apud Lufcum, ad sextam diem Ianuarii huius anni. Eo dum cōuenienter, Sigismundus cum Barbara vxore, rex, & Vitoudus, auctum est aperta fronte de mutuis offensis; ac de Valachis maxime. Postulabat Cæsar ex formula foederis, ut Valachiam sectū pariter subiugarent, & pariterentur: propterea, quod remini sati fidi essent Valachi, & quod sibi ad Turcicum genero suo Austriorum Duci Moraviae donare, quo bellum presto non fuissent. Negabat Wladislaus id facturum, passurum esse, parere enim sibi Valachos antiquitus. Nam quod suspectas Cæsari non venissent, ipsius, non illorum esse culpan. Venisse enim vna cum Russis, & expedita frusta superiori anno. Et celsit quidem ea in re Vladiquo Cæsar, ceterum secreto longe alia cum Vitoudo egit. Societatem enim cum eo inuit, ac diadema Regium ipsi pollicitus est, vt cum cum Wladislaus Polonisq; committeret. Non recubabat Vitoudus, homo ambitiosus, & ingens spiritus, sed negabat, sibi iniurio Wladislaq; accipere licere. Itaque ad Wladislaum callide & blonde affectata Cæsar, & vxore eius via, perfectumque est, vt si cohonestanda patria gratia non abnueret, si Senatus Polonicus assentiretur. Ad Senatum cum res relata esset, & præses ipse Vitoudus hoc sibi cocted pateret, dicendisq; sententiis, quo minus libere dicerentur, non optimo exemplo intercesseret, princeps Albertus Lastrembeicus Archiepiscopus Gnesensis, longis verborum ambigibus vñs, nihil tamen certi statuebat. Post hunc Sbigneus Oleffnicius Cracoviensis Episcopus, præfatus indiguisse rem tantam longiori deliberatione, grauiissimis verbis Vitoudi presentis consilium reprehendit: pectorum conuento quaque rex, quæcumq; cum Polonis sanctissimo iurecurando interposito olim firmasset, & quibus Lithuania Polonia adiunxissent, admonuit, turpem esse prudenti seni, & fatuo gloriæ principi, intempestiuam illam ambitionem, que magnas secum clades atq; calamitates Lithuaniae iuxta ac Polonis importatura esset: cogitaret, venenatam illam esse ofam, & exitiale munus, quod sibi à deuto, & communii hoste Cæsare offeretur, non hoc illum Vitoudi à proposito defletere nequeant, Polonorum Regnum, concede Wladislaus ad eum deferent, vt quando tam appetens esset Regni, ab amicis id potius, quā ab hostibus acciperet. Ceterum sperarint beneficio illo oblato emolumentum iri Vitoudum, quem aduersando frangere non poterant, an reuera id aiebant, impendens à tanta illa conspiratione exitum patriæ sentiens, non grauata Vitoudo longe vegetationi solertia Regnum concedebat, cuius iam ipse satur, & perne peractus erat, & filios paruos, Regno admisit, stratiis principatum Lithuaniae adeptum, Regni etiam administrandi moderatorem fere magis quam partipem adhiberi: vñquam illud Cæsaris consilium multo ante notum sibi fuisse, sed non se credidisse, Vitoudum tanta prædita tantaque in eam diem à se præclare patet, & sempernam suuominis memoriam aliena fraude contaminari. Hac elocutum Sbigneum Ioannes Tarnouius Palatinus Cracoviensis graui oratione, & ipse rem illam, & conatum Vitoudi exaggerauit. Hos frequens Senatus magno consensu fecerit est. Itaque repulsa passus Vitoudus, iratus, frenesque foras se propuluit, munitans, quando sic ipsis videretur, alia id se via tamen affecitum esse. Correptus deinde rex à Senatu, quod tam facilis atq;

credulus, hostem suum in Rēgo suo ad perniciem suam, reique publicæ Polonæ grasilari patueret, ni sibi caueret etiam arque etiam, futurum esce, vt mellitus dolis eius caperetur. Nec mora, proceres Lufco frequentes discesserunt, quos rex proxima nocte securus est. Cæsar paucos dies cum Vitoudo commoratus, veritusque, ne quem in se dum Poloni infensi interderent, propere in Vngariā rediit.

Venerat autem Lufcum ad Regem, & ad Vitoudum, Andreas Constantinopolitanus Theologus, de Sodalito Dominicano, magister Apostolicæ palatii, Legatus pontificis max. postulans, vt vel pacatis consilii & paœtionibus, vel armis, Bohemos, ad rectam religionem, pacemque reducerent, pergraves enim ii erant Cæsari, & vniuersæ Germania: Sape magnos exercitus profligabant, Silesiam, Misnia, Austria, & ceteras finitimas regiones infestabant, & subiugabant, ita vt Sigismundus necesse habuerit Alberto genero suo Austriorum Duci Moraviae donare, quo eam ab hereticis vindicaret. Sed nihil tamen pontificius Legatus propter dissidium Regis atque Vitoudi Ducis impetravit. Incitabant Vitoudum assentatores, quibus plena semper sunt principum aulae, vt ceptam rem perageret. Itaque misit is Galtodium palatinum Vilnensem, & Rummoldum Mariscalcum oratores ad Regem, & ad primores Polonos, qui frequentes Corenum ad Regem de impediendis Vitoudi consiliis conuenerant. Fuit autem Legatorum extrema oratio, Vitoudum, sive volentibus, sive nonuentibus Polonis Regem fore. Ad eam legationem, qui responsum Vitoudo referunt, Sbigneus Episcopus, & Nicolaus Michalouius Palatinus Sandomiriensis de Senatu missi, cum eum foederum, & iuris iurandi sui, ac temerarii, pernicioseque propositi, inceptique admonuerint, ac nidecideret, Polonus armatos conatus eius obuiam iutros asseuerant, ille in Wladislaum culpam reiecit, ab eo se detrectantem, ad id impulsu esse: non fore autem è dignitate sua, si rem senil institutam, leuiter remitteret. Nec sane remisit per intermissiones promissum à Cæsare diligenter, in circuitibus maxime Cruciferis, qui nullam incommodandi Polonis occasionem etiam in pace prætermittabant, fœdusque & societatem cum Vitoudo inibant.

Id vbi apud Polonus increbuit (nam & litera, & nuncii aliquot intercepisti erant) conuenero proceres ad Regem Sandomiriensem, ad Natalem SS. virginis, (nam eum diem ibi rex, sicut transitus, seu Assumptionis eiusdem Vislicæ libenter peragebat) decreta iterum Legatio ad Vitoudum, cuius principes fure Sbigneus Episcopus iterum, & Ioannes Tarnouius palatinus Cracoviensis. His datum in mandatis, vt si aliter animum Vitoudi à proposito defletere nequeant, Polonorum Regnum, concede Wladislaus ad eum deferent, vt quando tam appetens esset Regni, ab amicis id potius, quā ab hostibus acciperet. Ceterum sperarint beneficio illo oblato emolumentum iri Vitoudum, quem aduersando frangere non poterant, an reuera id aiebant, impendens à tanta illa conspiratione exitum patriæ sentiens, non grauata Vitoudo longe vegetationi solertia Regnum concedebat, cuius iam ipse satur, & perne peractus erat, & filios paruos, Regno admisit, stratiis principatum Lithuaniae adeptum, Regni etiam administrandi moderatorem fere magis quam partipem adhiberi: vñquam illud Cæsaris consilium multo ante notum sibi fuisse, sed non se credidisse, Vitoudum tanta prædita tantaque in eam diem à se præclare patet, & sempernam suuominis memoriam aliena fraude contaminari. Hac elocutum Sbigneum Ioannes Tarnouius Palatinus Cracoviensis graui oratione, & ipse rem illam, & conatum Vitoudi exaggerauit. Hos frequens Senatus magno consensu fecerit est. Itaque repulsa passus Vitoudus, iratus, frenesque foras se propuluit, munitans, quando sic ipsis videretur, alia id se via tamen affecitum esse. Correptus deinde rex à Senatu, quod tam facilis atq;

LXXXIX. Vitoudis dñteris legatōnib; ad cū misis à proposito auctoritati uequit.

XC. Ponafex auctoritatē suam incepto- nit.

XCI. Thabori- te in vici- nias prouincias iterū immaniter debacchā- tur.

bus et-

porcos pascerent, quam homines regerent: vt pote omnes fere apostatae, omnibus contaminati, leceribus, aut prævaricatores male conciliati: nam alios magis præcipios rectores non habebant.

Ea indignitas non minus quam desolatio terræ & vastitas saniores aliquando tandem ordines commouit, vt de somno surgerent, & ad aboleendas eiusmodi pestes vigilarent. Inter eos Iohannes de Przibram, vir doctus, & magna apud Hussitas, dum eis consentiret, autoritatis, vt pote præcipios inter quatuor Cleri publice deputatos Rectores, cœperit etrores suos agnoscere, atque respicere, multosque libros aduersus Thaboritas scribere, & in publicum edere. Vtque eos à crudelitate, quam in bellis exercebant reuocaret, quandam tractaturum de conditionibus iusti belli compofuit, & fæcere eorum tyrannidem agentibus, maxime vero Procopio Raso definiuit: sed nihil omnino præfecit.

Docuit sane, vt bellum sit iustum, requiri, vt bellator obseruet sedecim conditions charitatis, quas Apostolus prima Corinthiorum decimo tertio commemorat, quia ubi non est charitas, non potest esse iustitia. Item requiri, vt causa iusta, & recta intentio, legitima persona, non sacerdos aut Clericus. Eam postremam conditionem his verbis perscripsit, ultima conditio, & in hoc Regno summopere necessaria est, vt nemo sacerdotum, seu Clericorum, contra diuinam autoritatem, audeat secularia bella seculariter administrare, quod si fecis contingat, torus exercitus periculo damnationis laborat.

Pro isto probando, sunt multiplices scripturæ, veteres & nouæ. Primo ad hoc est præceptum Apostoli prima Timothei tertio. Instruens Timotheum Episcopum, & omnem alium Christi sacerdotem, non esse vinclentum, non percussorem, non superbum, non irascendum, non litigiosum, & repetitur ad Titum prim. Si enim Iudeas sacerdotibus & Pontificibus, non licebat quenquam occidere: longe magis sacerdotibus Christi non licebit, qui omnibus pacem, non bellis immisereret. Scriptis & tertias Wladislaw ac Vitoudo litteras, quibus eos ad fanguinis iura feruanda hortatus, vt coniunctis viribus ad Bohemos hæreticos reprimendos insurgerent, vtque Sigismundo opem communem contra hostes Fidei ferrent, interpellauit. Et quidem Poloni, nihil non egunt ut Pontificia voluntati in extirpandis hæreticis morem gererent. Nam & cum Vngaris constituerant, vt certo loco, certoque die huius anni conuenirent, ac de refacienda Regum suorum amicitia toties interrupta inter se tractarent. Sed neque ad constitutam, neque ad comprehenduatam diem Vngari affuerunt: Sigismundo, alia magis quam amicitia cum Wladislawo confilia agitante. Cromerus lib. 19. Miechouius lib. 4. c. 47.

Item profiteor, quod in officiis Ecclesiastici omnes pro posse obligantur, & debent se Ecclesie Matri & metropolitane conformare. Ad hoc enim hortatur instantissime Apostolus Philippenses capite secundo dicens: Si qua ergo consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua societas spiritus, si qua visceris miserationis, implete gaudium meum, ut idem sapiatis, vñvñs id ipsum sentientes: subaudi, in fide, & moribus. Cuius ratio naturalis datur ex Philosopho, qui dicit: Quod minima riuina in nati magna, tota periclitat nati, sic parva diuisiones in moribus, in populo faciunt maxima incommoda vñueris. Faciunt enim necessario, vt alij sua magis probent, & aliorum reproben, ac contemnent. ex quo sequuntur odia, amputationes, & contentiones, vt modo experimur, in vñuerio Rēgo isto. Et idcirco subdit Apostolus ibidem capite tertio. Verumtamen ad quod peruenimus, vt idem sapiamus, & in eadem permaneamus regula.

Contra hoc facit superba præsumptio Thaboritarum, quæ sic describitur. Sacerdos Thaboriensis est, qui in facie quidem pius & mansuetus, sed interius impius & tyrannus: exterius innocens & purus, sed interius à cruce fæcitus & squallidus: exterius submissus, sed interius super omnes erectus, qui nemini subesse patitur, præfæcse cunctis molitur: præsumit se meliorem, quia non credit se superbiorem. De omnibus se intromittit: à lapientibus vultum auertit: reordinat ordinata, reficit facta, quicquid ipse non fecit, aut non ordinavit, nec regere factum, nec pulchre astimat ordinatum. Iudicat iudicem torius Regni vñspare: qui digniores fuerant, vt

Clericum
bella exer-
cere non
vult.

ceps & audax, in omnia diuina temerarius, & in sancta singula impius & prophanus. & infra. Item profiteor, tenendum & credendum, quod nullus sacerdos Christi, aut alius Clericibus insignitus, debet aut potest corporaliter bulla exercere, aut quemquam, etiam infidelem, de lege communi occidere, aut vulnerare: aut quod minus est, ad sensum apostoli, percute: aut in persona propria bellare, aries bellorum dirigere, & ad bellandum seu occidentem innanit pronoscere, aut aliquo facilem crudelitatem exercere, aut exercitatus à secularibus & sacerdotibus prohibitis, mirabiliter excusare, seu verba, aut proverbia crudelitas, ad inuidendam acrius, profere, & homines ad securitatem succedere & irritare. Facit ad hoc preceptum Christi, Mart. 26. dictum ad Petrum: Conuerte gladium tuum in locum suum: Omnes enim qui gladium accepimus, gladio peribant. Hæc Præribamus, aduersus sanguinarios Thaboritas profitebatur. apud Cocheleum bistor. Hujus libro sexto, Dubrauus bistor. Bohem. libro 27. P. Langius in Chron. Citizen.

XCHI.
Aurelian.
Vrbis at-
tissima ob-
sidione
puella per
puellem
miraculose
liberata, &
Angli ab
ea variis
cladibus
afflitti.

Eam profastorum hominum crudelitatem, cum reprimere cogitaret Martinus Pontifex, belli Gallicani molles illum ipsum vehementius distrahebat. Anglorum copia obsidione cinxerat Aurelianorum urbem adeoque tam arce cives oppreserant, ut ad dieum xviij. Februarij, in summas angustias redacti, iam de eius deditione patetis cum Duce Burgundionum conditionibus consultaretur, nisi operis ex improviso, egenis omnis spei Deus attulisset. Puellam ergo Gallicanam iuueniam 18. circiter annorum, cui Ioanna Darcie nomen, ex pago Dam-Remigio, in finibus Barri vel Lotharingia, patris ac matris exiguum ouile custodientem, filumque colo trahentem vocem de celo fuscitauit, armaque corripere iussit, Aurelianenses obsidione soluturam, Regem Francorum inaugurandum Rhemos ducturam. Nihil cunctata prope ad Robertum Baudricurtum Vallicoloris Gubernatorem illa iuit, visionem indicauit, precataque est velles illi indumenta virilia equumque ad ferendas Regi supperias commodare: multisque fuit puellæ compata facundia ferro, sed tamen auditus à Roberto per deciduum. Nec enim is ad credendum facilius, donec persenfit Iohannam prophetico more levuisse cladem, qua perculsus fuerat Regis exercitus in eadem obsidione, ad dieum xxi. Februarij, in qua plerique nobiles, plurimi milites fuerant interempti, quara eodem ipso die, eodem cladi momenco ei exposuit. Manserat enim apud Robertum illis retro diebus intacta virgo, licei multis usque appetita dominecorum ludibriis, sed frustra. Tunc illam equitem virili indutam oportento ad Carolum Regem detinuit, in duorum nobilium, Iohannis de Meths, & Bertrandi de Polongi, duorumque fratum suorum, Iohannis & Petri Darciorum tutissimo comitatu. Totam pene Franciam emens, & hostium, latronumque cuneos extra periculum prætergressi, Calinoum urbem Turonie circiter xviij. Februarij diem ad Regem Carolum adhenerunt: quem Iohanna agnitus inter multos proceres speciem Regis de industria fingentes, prius coram, deinde secreto allocuta est: visionis seriem viuueram enunciante, promisitque, fauente Deo, Anglos se regno exacturam, eumque securae ad suscipiendam lacrymuguris inunctionem Rhemos deduceturam, si eam armis instrui quantumvis pauca militum manu iussurit. Mirantibus Rege, & qui ab eius consiliis, plerique etiam Sacra Theologia, & Iuris Doctoribus, eius negotijs cauia conuocatis, etiam ex decreto Senatus Parisiensis (qui cum Pictavius confidebat) puella interrogata probataque, vium est non esse villo modo rem aspernandam, & Regi maxime, quod illa teoretissimum quiddam ei referasset. Anceps rerū Carolus, dum solus in Oratorio suo die festo Sanctorum omnium remansisset, intensissime Deum fuerat deprecatus, ut si ipse esset legitimus Regni Francorum haeres, velle ei Regnum conferuare. Si minus: ut dignaretur eum consolari. Tum vero virginis matris Christo compatis opem singulariter implorauit. Eratq; id secretum Regis haud ulli mortalium nedium cognitum, sed nec villo modo suspeccatum. Puella tamen, ut fidem sui faceret, secreta hoc sibi à Deo reuelatum, addicis temporis & locorum

circumstantiis, Regis sigillatum recensuit. Puellam igitur Rex, armis, equis, & omni apparatu militari instruxit, vexilloque, cui ipsa protinus Sacratissima Iesu, Maria, nominis inicitib[us] curauit. Cumque illari præterea gladio donare vellet, omnino recensuit, inferens, alio fibi opus, quem diuinum erat edoceta in Ecclesia Sancte Catharinae de Fera-Sylua, in Turonia, quinque crucibus in mucrone lamina scriptum inter donaria antiqua dependente. Miratus Carolus, gladium diligenter inquiri, & inventum puella adferri imperauit, & sic armatam ad obsidionem Aureliae soluendam cum pano milite transmisit: & successit ex animi sententia. Nam octauo aduentus sui in Aurelianam ciuitatem die, Anglos armis felicibus exegit, non sine certissimis pietatis argumentis. Erat enim ei summa erga Dcūm Deique genitricem deuotio: Sacerdotali confessione quoque fere hebdomada conscientiam purgabat, & sacrofanciam Eucharistiam purgabat: nomina Iesu & Marie, frequens vsurpabat, inscribebat episcopis: vexillum ei condidit, cui cum nominibus Iesu Maria ad picta erat Beata Virgo nuncium de celo fasciens ex ore Gabrielis lumen album manu promensis: & quo die Aureliam aduentare oportuit, omnem militem peccata prius confiteri, concubinas procul amandare iussit, & frequens orationi incubuisse est animadserfa, totamque spem in Dei vnius auxilio reposuisse. Igitur Iohanna Comite Dunensi notha Aurelianensi ad eius latus progrediente, multisque aliis lectissimis nobilitatis circumfusa equitibus, vespere ante vigesima nona Aprilis, Anno Mccccxxix. post Pascha, Vrbem ingressa, omnium ordinum, omnis sexus exultatione excepta est. Suberat ei vigoranii ingentibus pars negotiis, & promptus præcipiisque destinatis exequendis. Itaque die secunda Maij, singulas Anglorum arces, & ageres, quos ex aduersorum invenientibus extrixerant, statim diligenter perlustrauit, Vesperarum diuinum officium in Ecclesia Cathedrali pernigilio Inventionis Sancte Crucis deuote audiuit: postridie festi Ascensionis Dominicæ, quod celebribatur quinta Maij, arces & ageres Anglorum cispontem in portorio, deinde vero Turriculas imperterrita obsedit, impressionemque fecit ab aurora ad noctem, ubi utimque viriliter dimicatum: Iaculo quamuis in collo transfixa, infraclita tamen animi prins oratione ad Deum fusa, impetu facta, vexille ad murum applicito, partim trucidavit, partim subegit hostes arce decidere. nec promptum erat huius Anglis ferre supperias obfessis, metu ne simul arces suas in quibus erant amitterent. Intempera igitur nocte, deinceps etiam sequente luce omni Anglorum milite stationes deferente, die proxima octaua Maii decretæ sunt publicæ supplicationes, cantarum est Te: cum, aetæque Deo Omnipotenti gratia, B. Virginis Decipara, sanctissime Pontificibus Cuatrio & Aniano patronis ciuitatis, pro interficiis in obsidione preces oblationesque Deo factæ. Maxima eius diei exultatio fuit, quia ciuitas liberationem suam ex hostibus Anglis intraspexit. Affluxit omnis populus, & quibus etiam crepita senectus, viri ac mulieres, adolescentes, virgines, omnis ætatis, omnis sexus, Iohanna virtutem laudantes, nec satius eius visione exsaturati, illis & ducibus nobilibusq; singulis summo applausu congratulatum.

Soluta obsidione Aurelianensi, bellum aliis in locis Anglis intulit, ac variis Ducum conatibus circumiecta oppida que hostis occupatae recepit, leuibus quidem præliis, sed que tamen in summam viuueræ rei spem proficerent, Anglo fatigato. Ad tria hostium millia in Belsia casla. Menfe Junio eiusdem anni, Iohanna, Carolum conueniens, quod erat alterum caput sui negotijs, Regi persuasit, eundum Rhemos ut consecraretur ibi more veterinno maiorum. Nec diuinu fauoz si offerenti defuit Carolus, utque Augustior suis, hosti formidolosi or foret, authore ac duce puella, Rhemos ad sacrum christina Regnique insignia suscipienda profectus. die vii. Iulij, sancto inunctus est oleo: cum in itinere aliquo oppida de hostibus recuperasset. Sacratus coronatusque, Suestiones recepit.

XCV.
Alio de ea
deinde puer-
la ex aliis
partitio-
nes.

Sed de puella Sychronum puerella scriptorem legamus. Ducta, inquit, Ioanne, Franci Victoria portuntur. Et Clasdes Dux Anglorum submergitur in aqua Ligeris, ex turri in profundum defilire coactus ardente tauri. Ducta Ioan. puerella Franci vnu, miles fugauit Anglos, & duo fugienti decem milia. Dei voluntas erat victoriam ponere in sexi sagili. Castra hostium expugnata, turres fractæ, sagitta Anglorum nihil non ante penetrates, retusa acie, nihil amplius poterunt. Repente fortuna invenitatus curvus. Francor. res que hactenus deiecit, prostrate, ac miserabile sunt, erecta protinus sunt, affulsa, diuinum felicitas: Anglorum vero res hactenus secundissime retro dilabiti coperunt. Tantus solo puella nomine eorum animis paucis incepit, ut magno corum plurimi firmarent Sacramento, quod solo eius audito nomine, aut signis eius conspicit, vires animumque perderent, ita ut nec arcus tendere, nec iacula vlla mittere valerent. ne se ferire hostem (vt soliti erant) haberent pœnitentem. Mirabilis Deus in sanctis suis. Ioannes nothus Aureliensis idem Comes Dunensis in Carnatibus, & Iodina puella duces principi omnibus in rebus & bellis erant. Angli omnibus locis excusi, fusi, fugati, caesi. Trecia Regem honoris suscepit Iohannes Acutus Episcopus loci Landstissimus: Rheni, Catalaunum, Compendum, Bellouacum, Lanunum, Sueviam, Senones, Carnutes, alieque ciuitates & populi pulsis Anglis in fidem redierunt, sola Dei gratia & benignitate. Meyerus, causam victoriarum addit. Regem Carolum penituit, morum antea vita quotidie precibus de clarimini veniam a numeris pœnitentia. Crebras supplicationes per omnes Regni Ecclesiastices inducerat. Cradiderim per Gallias pios fuisse homines quorum erant per octauas ipsius festi, matutinalibus, vespertinibus, Missis, apud clericorum horarum officia interessent, centum: qui vero Missa totidem: & qui in primis ipsius festi pœnitentia, similiter centum: qui autem in secundis, totidem: Illis vero qui prima, Tertia, sexta, & nonne, ac comploriorum indixerat. Cradiderim per Gallias pios fuisse homines quorum erant per octauas ipsius festi, matutinalibus, vespertinibus, Missis, apud clericorum horarum officia interessent, singulis oclatariis, ipsorum diebus, etiam centum dies, de iniunctis sibi pœnitentis misericorditer relaxauit. Non vero qui huius vespertinæ mundi, superfluous herefus somemus, guerrarum turbinibus, nec non pesti, & aliarum que diecim, & diuinæ Majestatis vi formidamus offensa circumfrenant, calamitatibus diffundis fines (prob dolor) adducere recernamus pœnitentia, amplioribus spiritualiis recompensationis impeditis fides eosdem ad impertienda: pro reverentia Sacramentibus modi, & vt illi, quo pœnitentur & seruentur iporum corda perlungit potiora reverentia & devotionis exercitio, firmare sumptuose cupientes, singulis ex eis vere pœnitentibus & confessis, qui & quotiens in ipsius sacramenti profecto iniquum vel loco illius aliud pium iuxta tuorum consilia Confessorum opus fecerint centum, & qui premissa in Ecclesiis quibus illa celebrari contingere officio interfuerint, nec non Episcopis & aliis Prelatis superioribus, qui dicti officiis libenter interessent, sed quo minus es in ipsius Ecclesiis interessent, pro conservando suarum dignitatum iuribus & alias legitime tunc impeditis pro matutinali ducentos & pro Missa officiis totidem, ac pro qualibet vespertinæ die ducentos, reliquarum vero videlicet Prime, Tertia, Sexta & Nonne ac comploriorum festi octuaginta. Rursus aut in quibuslibet oclatariis diebus pro singulis matutinalibus Missarum & Vespertinorum similiter centum, nec non reliquarum horarum officiorum huiusmodi quadranginta: illis præterea qui processiones in quibus ipsius vespertinum Sacramentum dicti festo iuxta prefatarum ritus Ecclesiastices deferent continuo secuti fuerint a quibuslibet in festo & Oclatariis diebus huicmodi pro pace & tranquillitate Ecclesiæ missas denote celebrantibus pro singulis ipsarum, nec non alii in eodem festo Euchariastia Sacramentum deuote sumentibus etiam centum, singulis annis. Postremo vice qualibet eis, qui dum corpus Dominicum communicandis defertur infirmis illud cum incenso luminari procedendo vel sequendo veneretur similiter, centum, & qui tunc illud alias deuote secuti fuerint etiam quinquaginta dies de omnipotenti Dei misericordia ac Beatorum Apostolorum eius Petri & Pauli auctoritate confessi de iniunctis eis pœnitentis misericorditer relaxauit. Quodque in festo & diebus oclatariis huicmodi etiam in terris & locis Ecclesiastico quibus auctoritate superpositis interdicto pulsatis campanis tauris apertis, & alta voce excommunicatio profusa exclusis, sed interdictu, ut citius reconciliari studeant admitti, & illi qui causam vel occasionem huicmodi interdicti dedirent altari tunc nullatenus appropinquamibus, Missa & officia premissa licite celebrari possint auctoritate Apostolicæ concedimus per presentes, alia quo circa obseruationem interdictorum à nostris sum in instituta predecessoribus in suo robre duratur. Et insuper vniuersos Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & alios Ecclesiasticos Prelatos monens & hortans in Domino ac eisdem per apostolica scripta in virtute Sancta obedientie districte precepimus mandamus & in remissione peccatum in iungimus, ut per se vel alios eorum subditis per singulas suarum ciuitatum &

to vehementius flagitarent. Dedicata de te diploma, quod adiungo.

Martinus Episcopus, servus servorum Dei. Ad futuram reme mortam. Ineffabile sacramentum: quod sacerdos in eternum Christus Dominus instant, quam pro peccatoribus subire voluit sue mortis tempore, nobis, ut eo refecti diuinatus ipius participes sint, in memoriale reliqui gloriosi corporis & sanguinis eius mysterium,

gentis au-
garter.

Diploma
indulgen-
tiarium.

Regem que
nuncquam
viderat
guoscit.

De gladio
dictæ pu-
ella.

Rex Fran-
ciz Rhe-
mos Due-
puella pro-
ficietur
& ibi inu-
gitus.

XCV.
Mart. Petri
Corpo-
ris Christi
celebra-
tem nat-
tis indu-

Inter hos retum turbines, Martinus Quintus Pontifex, de diuina ope sollicitus, quo facilius Dei benignitatem imploraret, sacerdoti corporis Christi celebratatem, complurimis indulgentiis ex thesauro Christi meritorum auxit; ut eam celebratam frequentiores populi confluentes, diuinam misericordiam precibus coniunctis tan-

diœcœs. Ecclesiæ in Dominica feriam & festum predicta proxime precedente salutaribus ad venerationem portissime Sacramenti humiñmodi monitis & exhortationibus præficiunt litterarum contientiam & officium publicare & insinuare procurent, vt eodem suffragante mysterio subdit & fideles ipsi gratiarum vberiori fulciantur augmento & ab illo, qui se pro ipsis immolauit hostiam post huius vite cursum ad gloriam perducant eternam. Verum quia difficile foret presentes litteras singulis exhiberi, volumus & eadem autoritate decretimus quod ipsarum transumpto manu publica & sigillo alius Episcopalis vel superioris Ecclesiasticae Curie munio tanquam prefatis, si originales exhiberentur, litteras plena fides adhibetur, & perinde sicut ac si predicta originales litteras forent exhibitis vel offensæ.

Datum Roma apud Sanctos Apostolos 7. Kalen. Iunij Pont. nostri anno duodecimo.

XCVI. Legari à Cō. Prou Rigenſi ad Martin. Pont. contra oppreſſores Ecclæſia misſi à fratre Ordinis Theu ronicorū crudeliter cum ſuo coniaturt aquis ſuſſocati.

Henticus per hæc tempora Archiepiscopus Rigenſis, Concilium Prouinciale, cum suis ſuffraganeis celebrauit. In eo multis decretis, que ad statum Ecclesiæ pertinerent, opera pretium vilua est, Sedem Apostolicam aduersus oppreſſores Ecclesiæ inuocare, detegere que per nuntios calamitosum Ecclesiæ statum, quod ab iis qui auxilio terreni fuſſerit impoſiti, opprimi tentaretur. Delegerunt ad eam legationem Decanum Reualienſem, cum aliquot colligis de singulis Ecclesiæ, quibus Rigenſis, Tarbatensis, quae proconsules, ex filiis suis Clericos Romanam Curiam viſitare iuxtere, vel vt in aliquo Italiæ palladio collocati litteris inumberent. Erat ea societas itinerantium ſexdecim personarum profecta terrestri itinere ad initium Quadragesima. Hi cum Grebbinum, in finibus Lioneſie peruenient, ibi ab arcis praefecto Gofmino de Alſchemberge, Ordinis Theutonicorum fratre, crudeliter inuasi fuere. Primum ademptis litteris perlectisque, terra proditiones appellavit, & quicquid ab illis in purgationem diceretur, de priuilegiis Clericorum, prefertim Romipetarum, irrisit, magis quam audiuit. Mox rebus omnibus, & non patua pecunia ſpoliatos, vobis deinde exutos, manusque ac pedes ligatos, in profluente annem Liua, ſub glaciem detruſit, crudelissimoque exemplo demerit. Ita Frater Ordinis Diuæ Mariae, manus ſuas, ſacerdotum & innoxiorum iuuenum miferanda nece conſecravit. Idem ille egregius carnifex, ut facinus ſuum immane aliquo modo defendaret, terra Pontificibus scriptit: Noveritis, inquit, nuper à me deprehensos prouincia proditiones, Clericos vestras, rebus & vita excusse: nullius iuſſi, aut conſilio, sed (quod tantum finibus Praefectum ſit) puto funeris ministratio, publicis hostiis tali medio. Eam rem nemini præter me imputandum ego profiteor: nam publicam peregrinationem. Huid quod ſcribebat, non aliud erat, quam auctarium calamitatis, cum misericordis insultaret. Krantz. PPandal. lib. 1. c. 16.

XCVII. Vita & obituus B. Con radini Bor nati Or din. Pra dic.

Hoc Anno, rebus humanis exemptus est, Beatus Con radinus Bor natus, Brixiensis, Dini Dominicæ institutum profellus. Parauit adolescentis operam dedit litteris: vbi, cum aſſequenda ſtudiorum laurea omnia iam parata com perifuerat, neque leſto iſto honorario Doctoris titulo, Religioni ſed dedit. Antequam ſacræ eius religionis ſolenne votum conciperet, tribus continuis diebus ſine ci bo & potu permaniſſit, vigiliis & orationibus, pro felicitate nouae vite antipicio intentus. In eam admiflus, tantum in bonitate, disciplina, & scientia profecit, vt reliquias tuos coaluminos facilime ſuperauerit: precipue in concionandi munere, ex quo vberrimos fructus tulit. Cilicium ei ad nudam carnem perpetuum, ieiunandi conſuetudo continua, humiliata cordis maxime profunda: regulatis vita tantus rigor, vt ad Bononiense cenobium ſu Ordinis sanctioribus disciplinis informantum viſus fuerit præ ceteris eximius. In ea tam ad tua cura, ſpecimen & exemplar omnium preclara gemitorum exhibuit: ſibi ſeu erus, aliis leniſſimus, adeoque calenitate, vel maxime proficiens. Comperit aliquando, quemdam ex Fratribus ſue curæ ſubiectis, nelfio quid edulitorum, lego Dominicana à communi Refectorio interdictorum, in cubiculum orationi, lectio & quieti designatum in

Par huic Io. Haintonus Carmelita, in eadem facultate Doctor, concionator celebris, in explicandis dinini eloquii felix, clarus, dilucidus, Hebraicæ linguae peritus, & Graecæ non ignarus: qui in Sacra Scriptura libros, aliquot insignes Commentarios, & nonnulla Concionum volumina, vna cum aliis doctissimis lucubrationibus poſte reliquit.

XCIX. Ioan. Hain tonus Carmelita Do ctor & co con ionator celebris.

Suppar

tulife. Proceſſit eo senior, oſtium pulſauit, Fratrem, an aliquid obſoniorum in cella haberet, interpellauit, ſe que velle cum eo extra ordinem inibi commellari, per diſſimilationem auſuerauit, adeoque ad promedium quod recondiderat aſtu non illepidio adduxit. Comedit vna ſimul, & gratis peractis, nulla obiurgatione adiueta, tanta benignitate (poterat, & debuerat, abutentem loco, contraque leges Obſonatorem caſtagre) tam tum pudoris præuatori ingeffit, vt poſt hac mores mutauerit, neque qui quam talis quid vniquam admisit. Beatissimum Deiparentem precipuo venerabatur affectu. In rebus arduis, ad orationem & tutelam illius conſugiebat. Tentamentum libidinis, in primis ipſis ſenſus moribus, ferrea catena qua corpus ſuum cruentauit, effugauit. Duas inter Virgines, Virginum Primiceria Dei mater illi aliquando appariuit, & quadam ſacro vnguine renes illi perunxit, a quo tempore nullum vniquam ſtimulum carnis perſenſit. Creditum eſt, Virginem perpetuo fuſſe. Adiunxit Mater pietatis, nihi illum à Filio poſtulaturum, quod non pro voto impetraret. Confessionibus audiendis admotus, profuſiſſimis lacrimis, criminis aliorum vel minima quæ audierat, deplorabat, ſuoque exemplo ad exitus lacrimarum ex oculis deducendum, pénitentes concibat. Propheticō ſpiritu, multa, & in his pestilentiam breui (designata tempus) Bononiae ceſſarum, pénitentia, ruiſſerit impoſiti, opprimi tentaretur. Delegerunt ad eam legationem Decanum Reualienſem, cum aliquot colligis de singulis Ecclesiæ, quibus Rigenſis, Tarbatensis, quae proconsules, ex filiis suis Clericos Romanam Curiam viſitare iuxtere, vel vt in aliquo Italiæ palladio collocati litteris inumberent. Erat ea societas itinerantium ſexdecim personarum profecta terrestri itinere ad initium Quadragesima. Hi cum Grebbinum, in finibus Lioneſie peruenient, ibi ab arcis praefecto Gofmino de Alſchemberge, Ordinis Theutonicorum fratre, crudeliter inuasi fuere. Primum ademptis litteris perlectisque, terra proditiones appellavit, ut facinus ſuum immane aliquo modo defendaret, terra Pontificibus scriptit: Noveritis, inquit, nuper à me deprehensos prouincia proditiones, Clericos vestras, rebus & vita excusse: nullius iuſſi, aut conſilio, sed (quod tantum finibus Praefectum ſit) puto funeris ministratio, publicis hostiis tali medio. Eam rem nemini præter me imputandum ego profiteor: nam publicam peregrinationem. Huid quod ſcribebat, non aliud erat, quam auctarium calamitatis, cum misericordis insultaret. Krantz. PPandal. lib. 1. c. 16.

XCVIII. De Roberto Colmano in Anglia Ordini Minoriorum.

Tres de eius familia peste absumpti.

II. Congediū ſeu bene placitum ab eudi ex Regno Aſtagoniam.

C. Ioh. Ba tis Trans abtinus.

CL. Obit. Ioh. nis Ger son.

CII. Institu tio Ordini e quætris aurei Vel leris à Phil. Due Bur gund.

Suppar eidem, & inſtituto, & profiſſione Iohannes Ba tis Transabtinus, vir pius, prudens, & eruditus, Theolo gus inſignis, Graecæ doctus, Philosophus non contemnen dus, qui pēm de ſe conceptam ſupererat, dum multos in ſignes libros doctrinæ ſuę indicis maniſtillimus docte exarauit. Pithaus de Illibribus Anglia Scriptoribus.

Eodem anno obiit Iohannes Geron, Gallus, Monachus Cœleſtinus, Cancellarius Parifiensis, vir doctus & pius: multis operibus in lucem editis clarissimus. Bellarminus de Scriptorib. Ecclesiastici.

Hocanno in agro Casleton pago Bullizelia, capta ſunt fieri miracula & prodigia in honorem ſacrosanctæ Virg inis, Deiparentis Mariæ, quo etiam anno Philippus Dux Burgundia, ad laudem Dei, & Reuerentiam Matris eius glorioſe ac Sancti Andreae Apoſtoli, nec non ad exalta tionem fidei & Sanctæ Ecclesiæ, & exaltationem virtutum & honorum morum, decimo die Ianuarii, in ſtitutio Equeſtre Ordinencuſtituto velleris autem: conſpectu velleris Gedeonis, quod intemeratam ſanctissimam Virginum Reginæ Mariæ Virginitatem significat, illapſumque Dei in eius puri ſlimum grenum in memoriam reuocat. Meyerus annual. Hland. lib. 16.

Igitur Vigilia Pentecostes, pro eo quia in dicto loco Orgariliani, quidam adolescentis habitor dicti loci peste occubuerat, & viuis de familiā ſua ſeruor Domini Be hlemitarum Epifcopi fuerat etiam poſte inuafus à dicta Villa exiuit & ad Caſtrum Ciuitatis, quod eſt diæcesis Virgellenſ. & Vicecomitis Caſtri boni cum pauci accedit, careris de familiā ſua in Sede Virgellenſ. a dicto Caſtro per viam miliare diſtantib[us] collocatis, & in die Pentecosteſ in Ecclesia Villa dicti Caſtri cum tota ſua familiā ſole mitatē Pentecosteſ deuote obſeruauit, & Pentecosteſ die tertia Reuerendus in Chriſto Pater Dominus Franciſcus de Thoma Virgellenſ. Epifcopus ſenex, & de crepitus, cum principaliſbus de Capitulo ſuo in Caſtro praedicto eidem Domin. Legato personaliter impeſtit reuerentiam, & honorem. Iouis ſequentis, quæ fuit oſtendit dies Ianuarii Idem Dn. Legarus, quiā à Domino Alphonſo Aragonum Rege illuſtrissimo per litteras & nuntios perie rat, vt praefertur, & obtinuerat, licet cum magna difficultate, quia niſi propter inſtitutem perſone luſu non con ceſſifet à legatione licentiam, & ad propria redēndi miſit ad Villam, de Vllederonā, Dertufen, diecāſis, Magnum Ioh. Ferrari Decretorum Doct. familiarem luſu ad Domina Mariam Aragonum Reginam in loco praedicto exiſtentem pro Congedio recipiendo ab ea cum decentibus oblationibus, reuerentia, & honoris.

Mitrad Reginam pro Congedio.

Propter item iterū migrare cogitare.

Mitrad Reginam pro Congedio.

III. Ante abi tū diſcordias inter Epif. Virgelli & ci uies ac Cō munipatē Sedi Virgel li a longo tempore vige ntes compone reſtudet.

IV. Pax inter diſcordentes partes per Card. Le galat. data ſub certis capitula tionibus quarum te nor hic in feritur.

Petrus Fuxus Cardinalis, hocanno, finem legationi luſu Aragonensi, imposuit. Quid adhuc egerit: quid ei con tigetit: quemadmodum in urbem reuererit: auctor Actu rum illius narbat his verbis.

Post festa Natalis Domini, Dominus Legatus, granatus huuiſmodi inſirmitate, contracta ex humiditate fluminis Iberis, ad pedem domus Epifcopalis tranſeuntis, & ex indispositione aeris dicta Ciuitatis Dertufensis, in qua iam peccati vigeſt, & duo de familiā Domini Legati fuerant ea percuti, cum viuis illorum decesserit, per ſonam ſuam & Curiam ad Ciuitatem Ilerdenſem mutare decreuit, hæc mutatio, propter indispositione perſone eiusdem Domini Legati dilata fuit.

Dies 3. poſt festum Epiphany, de mensie Ianuarii, anno à Natiuitate Domini Mccccxxx, per aquam, (cum per terram, granibus premissis inſirmitatibus equitare nequiuſſet,) idem Dominus Legatus cum ſua Curia, Ilerdenſ, ad Epifcopale Palatium venit, ibique honorifice receptus fuit: ſuis familiaribus per Canonicos & Clericos dictæ Se di, magni cum honore in eorum aedibus collocatis. Ibi dem euſdem Curia aperta fuit, ad faciendam inſtitutam in foro iudiciali, & concedendas gratias, Indulgentias, & diſpenſationes neceſſarias perentibus in foro judiciali.

Mitrad Reginam pro Congedio.

nem, quā fecimus in his scriptis pronunciamus, decernimus, & declaramus, definitius, & arbitramur, pro ut in sequentibus articulis continetur.

In primis igitur pronunciamus, sententiam, arbitramur, ordinamus, & declaramus Cives incolas, & habitatores Civitatis Virgellensis, prout etiam circa, quam extra eandem Civitatem existentes, veros rassallos & fideles Reuerendissimo Patri Episcopo, & Ecclesia Virgellensi, esse, & suisse simile que vicinque reputando fore, & reputari debere.

Item quod homines, viri & sexus dicta Civitatis extra Civitatem eandem existentes qui in posse nostro firmarunt huiusmodi compromissum ingrediuntur quandocumque ei placuerit dictam Civitatem, notificato primis ipsi Episcopo die sua aduentus; & quod dicta die ingressuorum firmant, sub magnis paenitentiis, & obligationibus iuxta morem patrie vi fortius scripserint, pacem, & veram amicitiam, cum omnibus familiaribus dicti Episcopi infra vel extra dictam Civitatem in eiusdem Episcopi scriptio existentes, & eam dñe in nobis in Christo Capitulo, & singularibus eiusdem Ecclesie Canonice, & familiaribus eorundem, nec non aliis quibuscumque personis dicta Civitatis, & viceversa, Capitulum, Canonici, familiares, & alia personae predicit, fauere tenentur.

Item quod Homines predicti qui vi præmittitur intrabunt, petant humiliter, atque personaliter veniam ab Episcopo prefato, & dicant hoc verba, vel in effectu similia: Senhor nos venimus a Vos como a nosre senhor, supplicando os que se ey lo pleit, que nos haueat mehan, in en autre cause hauem ostendur vre lenhorie, nos volliat perdonar, & also que nos haueam fest no auem feit autent de offendre vostre senhorie, ne de la giesja, mas per softenir nofres franchisees cibertad, quibus dictis, & supplicati parcat eis, & bona corde.

Item quod super Iurisdictione, seu Iurisdictionis exercitio, quam, & quondam consules ipsius Civitatis exercere solebant, ad ipsosq; pertinere dicebant, & efferebant, unde discordia, & dissensiones materiae predicta susepserunt principium, quod ex tunc Episcopus Virgellensis consentiat, vt a sententia per constitutionem Terracensis latet, & quibusvis aliis occasionis præmissorum absoluantur.

Item rescrivamus Nobis, quod possumus ordinare, sententiae, promulgare, definire, & declarare, super factis, vsanciarum, tam nouarum quam antiquarum iuxta potestatem Nobis attributam.

Item praeter etiam rescrivamus Nobis, quod si quis vel quis articulus, siue Articuli remanerint, super quo, vel quibus non ordinauerint, aut pronouuerint, quod quidam fuerimus in Regnis & terris huiusmodi, dum nobis placuerit, possumus ordinare, & declarare super illo, vel illis.

Item quod si ad intelligentiam præmissorum, per Nos pronuntiatur, sententiatorum, aut declaratorum, verteretur, siue oritur aliquod dubium, nunc vel pro tempore, quod quandiu in istis terris, & dominacionibus Domini Aragonum Regis erimus possumus per Nos ordinare, declarare, & specificare, & quod hoc idem in nostra absentia possit Dominus Terracensis. Archiepiscopus facere.

Item, quod Homines prefati, qui Civitatem ingredientur, Homagium & fidelitatem suramendum in manibus dicti Episcopi prefare, reueantur sicut fecerunt, tempore, quo idem Episcopus receperus fuit ad suis Episcopatus possessionem.

Item, quod si Homines predicti, qui ingredientur, seu eorum aliqui aliqui bona a prefato Episcopo, & alii sibi adhærentibus pertinentia habuerint, & recuperent, & sibi ipsis appropierint, statuta bona extent ea prefato Episcopo, & alii predicti eedere, & restituere tenentur & vice versa de his, que Episcopus, & alii predicti a supra nominatis hominibus recuperent pariter reddere, & restituere tenentur.

Item, quod homines predicti, illi tamen, qui sunt extra dictam Civitatem pro censibus, aut servitutis, aut aliis oneribus, vel Iuribus occasione possessionum suarum, debitarum a toto tempore, circa, quo fructus ex eisdem possessionibus excrescentes, non recuperant, nunc solvere non tenentur, sed, qui fructus recuperaverunt illionera, & solvere soluant, & solvere tenentur.

Item quod postquam homines fuerint in dicta Civitate, nullus tam de intra, quam de extra existentibus de his, que durante discordia, acta vel gesta fuerunt, alteri impropriet, vel maledicent, facta, vel nata aut, quod ad iniuriam vnius, vel alterius pro-

cedat, verbo loquaciter preferre presumat, quod si secus factum fuerit illud cuiusunque status, gradus, ordinis vel Conditionis existat ad Carceris perpetuo condamnatur: quem ex nunc ipso facto condamnamus, & condemnatum fore declaramus, bonis ipsis etiam confiscatis.

Item quod electio Consulium, nunc, & perpetuo fiat, & in ea procedatur modo, & forma per Episcopum, & Consules prefatos nominet ordinatis.

Item quod omnes, & singuli pro causa presenti, vel ab ea dependente incarcerati a Carceribus liberentur, & relaxentur, & a pace, & tregua restituantur, ad quod partes hinc inde consentiant, quodque omnes lites super pace, & Tregua mota, & vicinique pendentes indecisa extinguantur supprimantur, & penitus, & funditus sopia censeantur, & super illis processibus duo elegantur Arbitrii per partes memorias, qui causam, & causas easdem vicia sola sententia, seu pronunciatione terminent, & decidant.

Item quod si aliqui homines sine de illis, qui sunt extra, siue de illis, qui sunt intra Civitatem Virgellensis, durante huiusmodi discordia, nomine Communitatis aliqua debita, quocumque nomine censemantur, contraxerint, quod Civitas predicta sine Communitate, nullo modo ad ipsius solutionem teneantur, sed solum, & duntaxat illi, qui hanc fecerunt obligationem.

Item quod nullus de cetero sub pena confiscationis omnium bonorum suorum & perpetui Carceris hac occasione damnifice aliquam personam, qui consilium, auxilium, vel favorem prestatuerit alicui ex partibus predictis.

Item quod omnes, & singuli, tam illi qui sunt de praefecti extra, quam intra Civitatem eandem, teneantur completere, & obseruare reductionem consularium per Episcopum, ultimo loco factam.

Item quod postquam illi, qui nunc sunt extra Civitatem, eandem intrauerint & predictam in quantum eos tangit preficerint, quod ex tunc Episcopus Virgellensis consentiat, vt a sententia per constitutionem Terracensis latet, & quibusvis aliis occasionis præmissorum absoluantur.

Item rescrivamus Nobis, quod possumus ordinare, sententiae, promulgare, definire, & declarare, super factis, usanciarum, tam nouarum quam antiquarum iuxta potestatem Nobis attributam.

Item praeter etiam rescrivamus Nobis, quod si quis vel quis articulus, siue Articuli remanerint, super quo, vel quibus non ordinauerint, aut pronouuerint, quod quidam fuerimus in Regnis & terris huiusmodi, dum nobis placuerit, possumus ordinare, & declarare super illo.

Item quod si ad intelligentiam præmissorum, per Nos pronuntiatur, sententiatorum, aut declaratorum, verteretur, siue oritur aliquod dubium, nunc vel pro tempore, quod quandiu in istis terris, & dominacionibus Domini Aragonum Regis erimus possumus per Nos ordinare, declarare, & specificare, & quod hoc idem in nostra absentia possit Dominus Terracensis. Archiepiscopus facere.

Item, quod Homines prefati, qui Civitatem ingredientur, Homagium & fidelitatem suramendum in manibus dicti Episcopi prefare, reueantur sicut fecerunt, tempore, quo idem Episcopus receperus fuit ad suis Episcopatus possessionem.

Item, quod si Homines predicti, qui ingredientur, seu eorum aliqui bona a prefato Episcopo, & alii sibi adhærentibus pertinentia habuerint, & recuperent, & sibi ipsis appropierint, statuta bona extent ea prefato Episcopo, & alii predicti eedere, & restituere tenentur & vice versa de his, que Episcopus, & alii predicti a supra nominatis hominibus recuperent pariter reddere, & restituere tenentur.

Item, quod homines predicti, illi tamen, qui sunt extra dictam Civitatem pro censibus, aut servitutis, aut aliis oneribus, vel Iuribus occasione possessionum suarum, debitarum a toto tempore, circa, quo fructus ex eisdem possessionibus excrescentes, non recuperant, nunc solvere non tenentur, sed, qui fructus recuperaverunt illionera, & solvere soluant, & solvere tenentur.

Item quod postquam homines fuerint in dicta Civitate, nullus tam de intra, quam de extra existentibus de his, que durante discordia, acta vel gesta fuerunt, alteri impropriet, vel maledicent, facta, vel nata aut, quod ad iniuriam vnius, vel alterius pro-

ritatibus,

ritatibus, Notarium sub signatus manus propria) scripti ego Petrus Editionis Clericus Piclauen. Diocesis, Apostolica auctoritate Notarius, demandato, prefati Reuerendissimi Domini mei Cardinalis de Fuxo Legati, & cum monumentis in hisfermis transcriptis, cum eorum originalibus, & cum originali omnium & singulorum superscriptorum, sibi eisdem tenoribus penes eandem D. Cardinalem remanentibus, correi, & presentibus me subscripsi in fidem, & testimonium omnium & singulorum præmissorum. Acta fuerunt hæc in Manso Axiris Druen. Diocesis Anno à Nativitate Domini M. CCCC. XXX. Indictione 8. die vero non. mensis Augusti Pontificis in Christo Sanctissimi Patris & Domini nostri, D. Martini diaconi a prudentia Papæ V. anno eius 13. presentibus Reuendo in Christo Patre & Domino de Roggerio Episcopo Aduren. & Domino Petro Arnaldo de Vicecomitatu Decretorum Doctore Decano S. Seuerini, extra muros Burdegalen. qui in predicta Correcione marum, tenuerunt testibus ad præmissa vocatis, specialiter rogatis.

Loco signi.

Finis MS. Archivii Vaticani de Legatione
Cardinalis Fuxi.

VI. Res Gallicæ.

Transactis rebus Aragonensis. Martinus Pontifex, ad Gallicas turbas sedandas animum adiecit. Carolus Rex superioris anni victoriis erectus, bellum contra Anglos, qui plurima adhuc in Galliis pro Henrico Rege occupata tenebant, circumferebat, nacltus ducem virginem, Ioannam Darciam diuinatus missam. Vistum est Parisos exercitum ducere. Eodem proficisci, Berfortus Anglus Dux, cum duodecim milibus obviam fuit, specie prælii conferendi. Cum variis ludificationibus videretur tempus frustrare, appareretque cunctando id querere, vt consenserente bello impetus Francorum languesceret, tum vero Rex Carolus copias verbi admovit. Vulnus ibi ad portam Diuui Honori Ioanna accepit, reque infecta, quod Berfortensis in urbem regrescis, diligenter virtuteque nullum locum omnia attentati hosti opportunum reliquum fecisset, copias reduxit, ac bellum ad Fanum Petri Mosteriensis verit, illudque recepit. Caritatis Fano frustra tentato, castra inde mouit, vt obesse à Burgundianis Compendio opem ferret.

Hic longealiam fortunam nacltus est Ioanna, quam qua Aurelianum seruauerat. Et quidem in oppidum irrupit, sed eruptione postea facta, in potestatem hostium venit, ac Rothomagum ducta, ab Anglis, falsa religionis, superstitione insimulata, igne cremata est, hoste iudice, nemine eo loco pro captiva hincere aiso. Memorant quidam ab Guillemino Flauiacensi hostibus venditam, eamque prodicionem suam statim fecerunt mortem puellam prædicta confirman. Priusquam sententiam hostis in eam dicceret, frequenti foro & crebris consultationibus illam tentauit, de Fide atque Religione christiana multa scrutans. Arbitrabatur enim, mulierem magia aliquia edocant, à Carolo Rege assumptam esse, & propterea à Catholica veritate Carolum aberrasse, indignumque esse cui Regnum deberetur. Sed supra feminæ vires fuit, pluribus cum hoste per assentationem sentientibus prævalere, quamquam se, & quacumque gefislet, Apostolica Sedis examini permitteret. Apud tyranos semper fuere iniqui cōsultores, qui affectione mala, vel assentatione cœci, infonentes pro nocentibus, vt cum principibus gratiam inirent, damnare magis, quam absoluere curarent. In eam enim partem propensiores sunt, in quam Princeps animum procluem vident.

Obit puella, hoc anno Dominicæ pietatis M. CCCC. XXX. mensi Maio, Aurelianensis statuam ei posuere. Anglicanum retum Scriptores, puellam iuremerito damnata affirmant: Galli cōtra summis effuerunt laudibus. Dati, consequentibus annis, in causa, à Callisto III. iudices, eam iniuria fuisse damnata pronunciarunt. Anno namque 1456. Isabella, Ioanna Mater, rescriptum à dicto Pontifice obtinuit, quo Joannes Archiepiscopus Rheims, & Guillelmus Parisiensis, caufæ illius cognitores esse inebantur. Innumerabiles itaque testes, super Ioannam natalibus, vita, religione, moribus, rebus gestis fidem fecere, virginem illam iniuria damnata, arque ita pronunciatum est, ab illis Antistitibus, anno 1456. Nonis

Iulij, quartum retum acta in Ieritio Parisiensis Ecclesia adhuc seruantur. Aerea fortissima virginis, ante Christi Crucifixi imaginem flecentis, statua, Aurelia in ponte super Ligeri visitur, accepti beneficij monumentum. Ioannes Comes Durenensis, annos natus vnum & quinquaginta, iubente Callisto Pontifice, interrogatus de rebus à puella gestis Aurelia, quæ superius narrata sunt, illa omnia affirmauit. Idemque testis de eius pudicitia interrogatus, respondit, nullum à quoquam nisi castæ & pudicæ modestæque virginis signum in ea deprehensum; idemque alij affirmauerunt e magno numero producisti testes idonei, atque omni existimatione maiores. Quo magis mirandum, post tot annos Ioannæ cineres impudicitie argui, quos grauissimi scriptores laudant. Alanus, qui Gallico sermone res gestas Caroli VII. memoria mandauit. Antonius Pontifex Florentinus, Gerso insignis Theologus, Aeneas Sylvius, Fulgosi lib. 3. Georgius Cafellanus in vita Philippi Boni, Coritus in histor. Mediolanens. & Laonicus Chalcondylas lib. 2. de rebus Turcicis.

eam iniuria damnata pronuntiavit.

Res Angliae in Gallica in determinem statutum abeunt.

Cæterum, siue iure, siue iniuria damnata fuerit, res Angliae eius aduenienti turbari ceperit, in determinem statutum publicum abierte. Creditum est, in poenam accidisse, quod Crucis signatorum exercitus, qui in Bohemiam contra haereticos lectus erat, in Gallos invaseret. Henricus Cardinalis Vintoniensis, missus fuerat à Martino ad Anglos Legatus, ut pecuniam militaremque cogeret aduersus Bohemos, qui de Christi fide & doctrina non recte sentirent. Hic milibus quartuor armatorum in Gallos traductis, se cum Bethfordensi coniunxerat, inque Francos arma conuerterat, quæ in christiana religionis hostes accepisset.

Ea re vehementer commotus Martinus, alium Legatum Card. Albergat, ad conciliandos Reges, hoc anno destinauit, ac post ad cumulandam auctoritatem nouo hoc privilegio in signauit, 5. Kalend. Decembr. Cum inquit, te ad pacificandum Regnum Francie commissio tibi plena Legationis officio, vt pacis angelum destinemus, nos volentes tibia concedere, per qua animarum salutis ales prouidere, circumpositione omnes & singulare personas, iam Ecclesiasticas, quam seculares, quæ à Catholica Fidei, & sancta Matris Ecclesie documentis deuiantes, in heretim quomodolibet collapsa fuerint, postquam ad veram & Catholicam fidem redierint, & errores suos abituraverint, & reconciliandi, & dispensandi, tenore præsentium plenam & liberam cōficiuntur facultatem.

Inde litteras has ad Henricum Regem Angliae II.

Kalend. Ianuarii scriptis, orans, vt se exorabilem ad rem constituantem suam secuturam mortem puellam prædictam confirman. Priusquam sententiam hostis in eam dicceret, frequenti foro & crebris consultationibus illam tentauit, de Fide atque Religione christiana multa scrutans. Arbitrabatur enim, mulierem magia aliquia edocant, à Carolo Rege assumptam esse, & propterea à Catholica veritate Carolum aberrasse, indignumque esse cui Regnum deberetur. Sed supra feminæ vires fuit, pluribus cum hoste per assentationem sentientibus prævalere, quamquam se, & quacumque gefislet, Apostolica Sedis examini permitteret. Apud tyranos semper fuere iniqui cōsultores, qui affectione mala, vel assentatione cœci, infonentes pro nocentibus, vt cum principibus gratiam inirent, damnare magis, quam absoluere curarent. In eam enim partem propensiores sunt, in quam Princeps animum procluem vident.

Venit is Cardinalis primo Altissiodorum, medendis tam longis misericordiæ Galliarum miseriis. Concesserunt eo Gallorum, Anglorum, Bungundionumque Legati, sed frusta. Nihil enim ibiactum est. Itaque oportuit Nicolai Reges ipsos conuenire. Henricusque in primis animū, magnis cladiibus irritatum demulcere. P. Aemilius in Carolo VII. Massonus annal. lib. 4. Guagninus lib. 10. Aubertus Miranus in Chron. Sigonius c. 1. vte Nicolai Albergati Cardinalis.

Meyrus Annal. lib. 16. de Ioanna Viragine prolixius ista adiuncta narrabitur.

Tertio Kalend. Iunias, pridie feriarum sanctissimi Corporis Christi, Rothomagi, in veteri foro retum venientium crema igni est Ioanna puella, ab nullam quidem instantiam caufam, sed per odium solum Anglorum. Aufus est Petrus Cochon, Anglus genere, Bellouacorum Episcopus in gratiam Bartholdij Rectoris Gallie innocentem virginem morti adiudicare. Nihil enim non designant tales Episcopi, seu vmbra potius Episcoporum. Ecclesia Rothomagensis Episcopo tunc carebat. Puella, nec aduocatum, nec patronum sua in causa habere licebat. Simplicem ac illiteratam virginem, multis, Episcopus, ciuique col-

Mart. P. ad Regem Angl. ferbit de Legato à se missio.

Aduentus Legati in Gallias.

V.

Finitur Cardin. Legatio.

V.

Aurelianæ statuam ei ponunt.

V.

Iudices à Calisto Papa in eius causa dati

V.

ritatibus,

legae interrogationibus de Fide Catholica fatigabant, vti illaquearent, ac circumuenient illam aliquo in lapso. Sed frustra haec omnia. Respondit enim sapienter valde, & Catholice. Et quamquam famam spargerent, magam esse & maleficam, nihil tamen tale in illa potenter deprehendere. Sed illud in crimen vocabant, quod virili ueste vteretur. quod tamen facile purgauit, nec vsa est eo amictu, nisi solum in rebus bellicis, quemadmodum diuinatus dicebat sibi fuisse praecepum. Habebat alessores ille Episcopus Aegidium Abbat Ficicampi Theologum, Nicolaum Abbam Gemeticensem Iureconsultum, Petrum Priorem Longeville, & alias complures, quorum nemo, ne hiscere quod dem ausus est contra Anglorum voluntatem. At Inquisitor Fidei per Franciam Fr. Ioannes cognomento Magistri Dominicanus, scrupulo conscientia prohibitus, sapienter ab horum confessu abstinuit, quod non aequa integrte Nicolaus Raulinus, scholaque Parisiensis fecisse videntur. Bethfordius autem vt Philippum Duxem Burgundie placarer, huc ad eum mendacia scripsit, Ioannam, neminem super terram voluisse agnoscere, praeter solum Deum, & sanctos Paradisi. Reiecisse statuta Papa, & iudicia Concilia Ecclesie, cumque videret se morituras, confessam esse, si iuritus illos qui se illi apparerent, mendaces ac falsos esse. Per eos se spiritus esse deceptam, qui polliciti fuerant eam liberare. Est qui refert proditam ab ipsis Gallis, propterea quod quicquid illi gloriose gerente, feminas adscriberetur. Sic perit vindex Galliarum. Cineres crematae virginis sparserunt in flumen, nec vnde ea ex die victoriam aliquam insignem ex Gallis reuulerunt. Polydorus in rebus Anglicis narrat, se finixisse granidam ut tempus mortis extraheret, quod quidem argumento sit, quam multa & varia de illa Angli configerent mendacia.

IX.
Alius auctor de eadem Ioanna.

Scriptor autem Latinus eius temporis, de eadem virgine tradit ista. Compendium, ab Anglis obfiderunt. Puella eruptio nem facit, & capit, duxa Rothomagum vbi tunc erat Rex Henricus adolefcens. Petrus Cauchon Bellacorum tunc erat Episcopus, Confiliarius praeceptor Regis Angliae. In eius diocesi quoniam capta puella erat, conuenit ut ipse inquisitionem faceret de puella, quam maleficam & haereticam esse, per inuidiam insimulabant. portius Gallos Catholicos, quam in Bohemos haereticos, subfidiariis illos Cruceignatos ex Anglis duxisset, coactus fuit Martinus Pontifex, ad profecendum illud bellum contra Hussitas toties iudicatum, alium destinare Legatum. Enimero, qui inter illos vocabantur Thaborites, a suis Sacerdotibus ad saudandum, diuersis libris ac sermonibus indies magis ac magis incitati, non intermittebant in fines Catholicorum cruentissimas facere incurssiones. Ioannes Czakpo, presbyter Taborensis, ante alios librum ediderat, de bello & effusione sanguinis, atque occisione omnium malorum in hoc mundo, malorum nomine omnes, qui non essent Thaborites in suis. Is liber cum esset plenus perfidia, mendaciis, ac tyrannie a scelis inaudita, libenter a Thaborites legebatur: vnde secutae sunt Catholicorum oppressiones, violentationes, exactiones, rapinae, furia, sacrilegia, combultiones, terrarum vasitas, vrium, locorum & prouinciarum excidia, strages, & homicidia. In Monasterio Bellensi, quod postea a fundatis euerterunt, Monachos exquisito genere supplicij, primum manibus pedibusque truncatis excarnificarunt. Gobin populissimum oppidum, cum omnibus inclusis oppidanis concernerunt. Wratissima virbe frustra oppugnata, omnia eius suburbia, & alia longe lateque adiacentia oppida populi, excedenter, flammis viscerunt, & populos ad internacionem delevrunt. Tripartito agmine se diuiserant. Pars in Ungariam, alia in Polonię, tertia in Austriam duxerat, igne, ferro, que, omnia fœdantes, vastantesque. Mitem erat cernere, tantum vnius Regni haereticorum potentiam. Sed excreuit illorum ferocia, per Catholicorum sue ignauiam, sive similitates. Principes inferioris Germanie, Guntherus Archiepiscopus Magdeburgensis, Ioannes Halberstadiensis, Magnus Hildesheimensis Episcopi, Willelmus Dux Brunsvicensis, Ludonicus Provincialis Thuringiae, Ioannes Marchio Brandenburgensis, & multi alii praeterea Comites & Barones, à Martino Quinto exclamissemus, scilicet Diuas Agnetem, Margaritam, & Catherinam, ab illisque quod hoc fecisset, obiugatam. Hac fuit causa mortis. Dicebant hostes eius qui iudices erant, relapsam esse in haeresim abiurataam, adduxerant enim eam, ut iuraret se ultra non dicturam, sibi reuelationes factas esse. Data brachio seculari, Rothomagi combusta. Collecti cincres vniuersi, & de ponte in Sequanam demersi, ne quid forte reliquiarum feruari, aut colli posset. Postquam Normannia pulsis Anglis in fidem rediisset, vidimus eum processum & examinatum, ex quo quidem processu non sufficienter conuictabat, ipsam de aliquo errore dogmatis, contra veritatem doctrinæ Catholice assertione conuictam, vel in iure confessam, & per hoc haeresis atque relapsus manifeste fuisse fundamentum, quamquam etiam preter hoc poterat processus huiusmodi ex multis capitibus argui vitiosus, coram capitalibus inimicis saepe eam reculatis, denegato etiam ei omni consilio, qua simplex puella era, factus & habitus, quemadmodum ex libello quem desuper, ab eodem Carolo, expedito a nobis consilio edidimus, si cui, ad cuius manus venerit legere vacauerit, latius poterit patere. Pulsis enim de Normannia Anglis, idem Carolus Rex, per plures Regni Praelatos, & diuini atque humani iuris doctores homines diligenter processum predictum examinati & discuti fecit, & de ea materia plures ad eum libellos conscriperunt, quibus coram certis à Sede Apostolica, ad cognoscendum, & iudicandum de huiusmodi materia iudicibus delegatis, exhibitis, & mature perlegit, per eosdem iudices in sententiā quam prædictum exigit condescensum. Et sententia contra eam data sub Anglorum imperio, cassata est & reuocata. Missa erat à Deo, ne quis ponat carnem brachium suum: ne Anglorum superbia suis nimium fideret viribus. Gloriantur in sua potentia, Deo non attribuebant suas victorias. Ostendere illis Deus voluit, quod stulte & impie fecerunt, suis duntaxat fidentes viribus, & victoriam ostendit in sexu fragili, sicut in Delbora, Judith, Hester. Hæc & plura alia de virgine, ille *Anonymous Synchirus pueræ*, apud Meyerum lib. 16. Annal.

Quodautem Henricus Cardinalis Vintoniensis, Legatus ad sacrum bellum contra haereticos ciendum missus, portius Gallos Catholicos, quam in Bohemos haereticos, subfidiariis illos Cruceignatos ex Anglis duxisset, coactus fuit Martinus Pontifex, ad profecendum illud bellum contra Hussitas toties iudicatum, alium destinare Legatum. Enimero, qui inter illos vocabantur Thaborites, a suis Sacerdotibus ad saudandum, diuersis libris ac sermonibus indies magis ac magis incitati, non intermittebant in fines Catholicorum cruentissimas facere incurssiones. Ioannes Czakpo, presbyter Taborensis, ante alios librum ediderat, de bello & effusione sanguinis, atque occasione omnium malorum in hoc mundo, malorum nomine omnes, qui non essent Thaborites in suis. Is liber cum esset plenus perfidia, mendaciis, ac tyrannie a scelis inaudita, libenter a Thaborites legebatur: vnde secutae sunt Catholicorum oppressiones, violentationes, exactiones, rapinae, furia, sacrilegia, combultiones, terrarum vasitas, vrium, locorum & prouinciarum excidia, strages, & homicidia. In Monasterio Bellensi, quod postea a fundatis euerterunt, Monachos exquisito genere supplicij, primum manibus pedibusque truncatis excarnificarunt. Gobin populissimum oppidum, cum omnibus inclusis oppidanis concernerunt. Wratissima virbe frustra oppugnata, omnia eius suburbia, & alia longe lateque adiacentia oppida populi, excedenter, flammis viscerunt, & populos ad internacionem delevrunt. Tripartito agmine se diuiserant. Pars in Ungariam, alia in Polonię, tertia in Austriam duxerat, igne, ferro, que, omnia fœdantes, vastantesque. Mitem erat cernere, tantum vnius Regni haereticorum potentiam. Sed excreuit illorum ferocia, per Catholicorum sue ignauiam, sive similitates. Principes inferioris Germanie, Guntherus Archiepiscopus Magdeburgensis, Ioannes Halberstadiensis, Magnus Hildesheimensis Episcopi, Willelmus Dux Brunsvicensis, Ludonicus Provincialis Thuringiae, Ioannes Marchio Brandenburgensis, & multi alii praeterea Comites & Barones, à Martino Quinto exclamissemus, scilicet Diuas Agnetem, Margaritam, & Catherinam, ab illisque quod hoc fecisset, obiugatam. Hac fuit causa mortis. Dicebant hostes eius qui iudices erant, relapsam esse in haeresim abiurataam, adduxerant enim eam, ut iuraret se ultra non dicturam, sibi reuelationes factas esse. Data brachio seculari, Rothomagi combusta. Collecti cincres vniuersi, & de ponte in Sequanam demersi, ne quid forte reliquiarum feruari, aut colli posset. Postquam Normannia pulsis Anglis in fidem rediisset, vidimus eum processum & examinatum, ex quo quidem processu non sufficienter conuictabat, ipsam de aliquo errore dogmatis, contra veritatem doctrinæ Catholice assertione conuictam, vel in iure confessam, & per hoc haeresis atque relapsus manifeste fuisse fundamentum, quamquam etiam preter hoc poterat processus huiusmodi ex multis capitibus argui vitiosus, coram capitalibus inimicis saepe eam reculatis, denegato etiam ei omni consilio, qua simplex puella era, factus & habitus, quemadmodum ex libello quem desuper, ab eodem Carolo, expedito a nobis consilio edidimus, si cui, ad cuius manus venerit legere vacauerit, latius poterit patere. Pulsis enim de Normannia Anglis, idem Carolus Rex, per plures Regni Praelatos, & diuini atque humani iuris doctores homines diligenter processum predictum examinati & discuti fecit, & de ea materia plures ad eum libellos conscriperunt, quibus coram certis à Sede Apostolica, ad cognoscendum, & iudicandum de huiusmodi materia iudicibus delegatis, exhibitis, & mature perlegit, per eosdem iudices in sententiā quam prædictum exigit condescensum. Et sententia contra eam data sub Anglorum imperio, cassata est & reuocata. Missa erat à Deo, ne quis ponat carnem brachium suum: ne Anglorum superbia suis nimium fideret viribus. Gloriantur in sua potentia, Deo non attribuebant suas victorias. Ostendere illis Deus voluit, quod stulte & impie fecerunt, suis duntaxat fidentes viribus, & victoriam ostendit in sexu fragili, sicut in Delbora, Judith, Hester. Hæc & plura alia de virgine, ille *Anonymous Synchirus pueræ*, apud Meyerum lib. 16. Annal.

X. Thaborites à facer dotibus suis ad se. uiendum incitati in fines Catholicis, cruentissimas incurssiones faciunt.

Sententia Anglorum contra Ioannam lat. per Praelatos Regni Francie facta & revocata.

tati hoc anno magna agmina duxerant in Bohemos: sed frusta. Cum enim in Misnia configendum videretur, voluerunt Principes, ut iure militari, is in cuius Principatu prælium iniretur, accipienda forte damna refunderet, caueretque de damage infecto. Marchiones Misnenses, tam magnis & multis Principibus, de domino caendo se purabant impares: simul affirmabant, quod non eorum expeditio, sed communis populi christiani causa ageretur. De hac cautela, contentione in immensum crescente, cum finem non inueniret, dissoluta est magnis impensis & laboribus compactata expeditio, non considerantibus illis, singulorum res fuisse in medio, neque Bohemos sola Misnia contentos, ad alias quoq; vrbes & provincias bellari proferre. Neque illud animaduertebant, Christi causam, non Misnensem, & si in illorum solo configeretur, fuisse. Thaborites & Orphani, cum tantum à Principibus collectu exercitum configere non audere interpretarentur, maioribus sumptis animis, atrocis vbique defauerunt: præfecti quando eam de se opinionem conceperint, quod iniuncti est, quia irrationabiliter agit omnia, & amat delictabilita, sicut bestia. Duo cornua cins, sunt duo Testamenta, quibus vbiq; defendit sua facta bestialia. Mira res, quia totum corpus est bestiale, preter duo agni cornua, quia scilicet tota vita eorum est bestialisima, ignorans celestia ut bestia, nec ea curans, nec intelligens, ut bestia, duntaxat, protoco Brifto habet eis illa cornua, sed nihil penitus de eius vita. Quicquid enim agit peccatum vel loquitur, semper defendit lege Dominica, scilicet vetere, vel noua, & nihil in eis est Christi, misericordia Domini frequens verbalis reformantia. Quod autem loquitur ut Draco, ratio est, quia verba habet ut plurimum fallacia, & veneficia. Et potestatem omnem exercet magna bestia in tyrannie, & bellorum saecula frequenti. & seua victoria. Et haec saeua figura toti mundo mirabilia. Hinc etiam appellant eos Doctores, Diabolos incarnatos. Vnde Parisiensis libro suo vitorum probat, quod raptore in multis demonibus sunt peiores. Primo in hoc, quia Diabolus eos depredatur, qui male agunt, sed raptore eos depredantur, qui bene & optime agunt, & à malo recedunt. Item, quia Diaboli deferunt Angelos, asperos custodiunt, sed haereticis raptore, nec assidenti Angelo, nec ipsi Deo. Item quia Diabolus, qui in inferno, vbi est locus torquendi & non miserandi, sed raptore, qui in inferno, vbi est locus locutio, & non miserandi, sed raptore aduerserunt, reuera rapinas intermitterent, & naturam demonum, ac formam belluarum nullatenus induerent.

Ista & alia Przibramus, de Procopio & Nicolao Thaborites, qui indigne ferentes eius defecionem, litteris eum tentauerunt ad se reuocare. Enimero per id tempore illis defecit multis eorum, sed etiam a Thaborites postquam a Thaborites, qui in inferno, vbi est locus torquendi & non miserandi, sed raptore, qui in inferno, vbi est locus locutio, & non miserandi, sed raptore aduerserunt, reuera rapinas intermitterent, & naturam demonum, ac formam belluarum nullatenus induerent. Ita haberunt.

In nomine Domini, Amen. Quia in hi gemebundis, & infusis temporibus (prob. heu) erroribus vbique scatentibus & totam terram (heu) propter perfidiarum polluentibus, amore solo dulcissimi Iesu crucifixi, conabatur à principio profide eius catholicis, vire ultimæ appetitæ & in defensione eius, etiam cum fune & vita periculis, voluntarie & libenter posse tenere, vbiq; ad punctum vita defudare. Ecce ex auctoritate, dolente omnium malorum auctore, & improba probra in plurimos excitante, confusur ex auctoritate me testes iniqui plurimi, & vincendo numerum contra me nimis, sunt multiplicati viri vanissimi, pectoris & fidei hostes publici, & suggestio eis vices tyrannie, in omnia scilicet & salubria destruant & subueniant. Eas res cunctis fidelibus, non tam spectanda quæ lugenda, prorsus, pro magnitudine malitia nec illis genitibus compensanda. Ecce enim (ut pretuli) inter hec piorum hominum aureascula, virtutum cultu & fidei candore super conditum refugientia, surrexere in medium suscitante Sabathana, veri pseudolite, hypocrite, vocentissimi, falsarum virtutum quidem colore premiti, vulgariter scatentibus, ac plebeia laude commendatis, verantamen in rei veritate vasa diaboli, sub specie oulati rapacissimi, hostes electorum acerrimi, predonesq; fidei corrupciissimi, ac vitiosi, geruntur vel procuratores Antichristi, & quod infelicitas est, inter haec omnia statu populo gratissimi: quirelato Domino, fonte veritatis parvissimo, diffecto quoq; Ecclesiæ vniuersali consortio, & omnium sanctorum Doctorum dogmate saluberrimo, concurrent ad cunctas dissipatas, videlicet ad quasdam doctrinas turbidas, & impuras. M. Ioannis V' Uicelph, & tandem Petri dicti Layne, Angli, sceleris eiusdem V' Uicelph obstatissimi, & defensoris pertinacissimi, quibus vsg, ad vertice impletis, depravatis & corrupti, quasi insane bellum, abiecta humantur natura, in medium ouium proficeret, & omnia que erant in suo ordine caperent uertere, leges & plementa, inter omnia gratularis, quia pro nomine Domini merui-

Protestatio.

Reuocatio.

XV.
Fides Apo-
stolica.XVI.
Ecclæsia.
Catholica
vna.Vnitas Ec-
clesiar.XVII.
Deus vnu-
s in cœfencia,
trinus in
personis.XVIII.
Recta fides
de Christo.XIX.
Scriptura.

contumelias accipere: dignum duxi, fidem meam breui hoc compendio cunctis fidelibus detegere, & rationem de ea qua in me est fide & veritate more quo debeo supremo iudici extremam rationem reddere, simplici ore & corde singulis referare. Veruam, antequam quicquam in hac re dixerim, proposita palam & publice, quod non intendeo quicquam in vita mea duere, afferere vel tenere, quod esset contra omnipotens Dei legem, undeque verisimiliter & contra doctrinam, & fidem Apostolicam aut contra facrificantam vniuersalem Ecclesiam, & Catholicam. Quod si quicquam horum, (quod ab isto a me) dixerim, vel vnuquam dixi, a mea plurima ignorantia, presumptio vel insipientia ex mea prout ex tunc hoc totum reuoco & retrahit & ab omnibus capi haberi pro errato.

I.

In primis integra, & tota fide profiteor, quod haec solain mundo via est regia certissima & securissima, cui libet fidei esse viuere & mori immobiliter, irrefragabiliter in fide à Domino Iesu Christo tradita & in fide sanctorum eius Apostolorum omnium, vniuersaliter & ex integrō, quoad omnia eius substantialia distincte, vel ad minus in vniuersali apprehensa & professa: quomodo cuncte mundus, quoad accidentalia ipsius fidei videatur variari seu alterari.

II.

Item profiteor fidelis corde & ore, quia omni voluntate & desiderio sum in spe, & esse cupio in re ex integrō inuiolabiliter & inseparabiliter membrū S. Matris Ecclesiæ Catholice vniuersalis & Romanæ per totum orbem diffusa, in Apostolicis Sedibus à B. Petro Apostolo Principe fundata, & vsque modo continuata, & supra firmam petram tam firmiter roborata, quod porta inferi non possunt aduersus eam quomodolibet præualetere, de qua Augustinus loquitur 33. q. 4. Recurrat, & notatur q. 3. dist. legimus, & l. q. 1. muti. Apud quam fateor integrissima Christi auctoritate, sepmē seruari Sacraenta, & singula Christi & Apostolorum suorum retineri privilegium ad remittendam peccata & consequenda Spiritus sancti charismata. Extra cuius sancte scilicet Ecclesiæ Catholicae, vnitatem, etiam si quis miracula faceret, nihil est, ut dicit Augustinus 1. q. 1. Tuncamur, & c. ita sit, & c. extra. Facit ad hoc Cyprianus 23. q. 1. dicens: Alienus est, profanis est, bofis est, habere non potest, & vnuus Ecclesia non tenet vnitatem. Ad idem Hieronymus eadem quast. cum vnuus, & canon. gad. q. Arreca, & B. Ambrosius 2. q. 7. Beati. & Beda 24. q. 1. Quaeunque. Quorum omnium causam dat Augustinus, dicens: Turpis est enim omnia pars, vnuus suo non congruens; & ponitur dist. 8. quoniam contra.

III.

Item profiteor, me firmiter & inuiolabiliter tenere omnia sacra laudes Ecclesia prædictæ Symbola, Concilia generalia & Catholica, ordinationes, leges & statuta salubria, & potissimum Ecclesiæ primitiva decreta & præcepta, quæ ab omnibus pro matre & magistra est habenda & sequenda, iubente ad hoc me Domino & dicente: Non transgredias terminos quos posuerunt patres tui. Et alibi: Maledictus qui transuersit terminos proximissimis. Et ad idem Deut. 27. & Saluator: Quocunque dicunt facite. Ad quod valde proprie loquuntur Beda, Homil. infra oīt. Ascensionis, Cum venerit, &c. dicens, Perfectum ritus magisterium, est Ecclesia Primitiva semper actus imitari. Et infra: Nec dubitandum, quia quorum nunc vestigia sequuntur, ad coram in futuro summa premia pertinetur. Hac ille. Nec obstat ut hodie repugnant heretici, dicentes, quia non sunt in sacra scriptura expressa. Sufficit enim Catholica, quod sunt docta in illo principio Apostolico: Itaque quinque edificationis sunt, inueni custodi, & alibi: Omnia honeste & secundum ordinem sunt à vobis. Sententia ista plane docetur per Augustinum in Canone dist. 11. Ecclesiasticū, ubi dicitur: Si enim attenderimus confutardines Ecclesiæ, non per scripturas à Patribus traditis nihil existimare, quantum Religio de trinitate natura sit, intentive (id est intende) insufficientibus liquido confablit. Hæc illa. Quod ergo seruavit & commendauit sancta antiquitas, seruare tenetur minus cauta posteritas, nec aliqua presumptione ea debet violare.

IV.

Item profiteor, me toto corde credere, & immobiliter & inuiolabiliter tenere, quod Dominus noster Iesu Christus est verus Deus & homo: Deus genitus aeternitatem, & homo natus ex purissima Virgine Maria temporaliter, geminat quidem subtilitas, sed vnuus persona; aquilis Parti secundum Divinitatem, minor Patre secundum humanitatem. Credo etiam eadem professione reliqua omnia, quæ sancta Mater Ecclesia Catholica tradidit de Christo credenda, in omnibus Symbolis & Conciliis supradictis.

V.

Item credo firmiter & immobiliter, quod tota Lex vnuus, & noua, secundum omnes libros Canonicos ab Ec-

clesia acceptatos & auctorizatos, expleno & integro, Deo auctore, & Magistro Spiritu sancto edita & instituta: plena undeque profunda & incomprehensibilis Dei sapientia, virtute & veritate, saluberrima institutione super omnes leges perfectissima, & omni virtute virtuosissima, & omni robore constantissima & solidissima: ita ut potius cælum & terra vniuersa transirent, quam minimus eius apex, autiota, antequam fieret, non implerum deperiret, & quod designat non impletur.

VI.

Item profiteor salubriter & catholice, quod pro veneratione sacrae scripturae & errorum orationum generaliter ab Ecclesia prompta depulsione, & pro hereticorum parata & acuta reprobatione, & omni ex aduerso dissidentium in intellectu scripturæ tollenda dissensione: & presumptionum singularam repressione, credendum esse multo amplius & superalios viventes: standum esse solidius testimonio Beatissimi Augustini, Hieronymi, Ambrosii, Gregorii, & ceterorum Ecclesiæ Doctorum, in eorum concordi scripturarum explanatione: tum ob auctoritatem Ecclesiæ, tum ob manifestam excellentiam, diuina eorum sapientia & scientia: tum ob probatam sanctitatem eorum vita religiosissima. Ratione cuius, viventes sancti, & rogantes Deum deuotius, pro scilicet scripturæ agnoscendis, sunt verisimiliter exauditi: tum ratione hoc cogente & suadente, posita distincte, 20. c. 1. Quæ enim ratione quique magis nititur, eo maioris auctoritatis verba eiusesse probantur. Sancti autem Doctores diuine scripturae tractatores, sicuti pleniori gratia Spiritus sancti ita ampliori scientia aliis præcelentibus ratione magis adhuc esse probantur. Hæc ibi. Tum etiam apostolica persuasione 1. Cor. 12. dicente: Ut non sit schismata in corpore, quoddam posuit Deus in Ecclesia: primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores. Et ad Ephes. 4. dicit: Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam vero Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores, &c. Vnde reor verissime, quod nimis est presumptione & cæsa superbia hodie errantium, reprehendere & contemnere scientias tantorum virorum, quorum vnuus illorum valuit mille scientia & vita super omnes eos, & homines temporum modernorum.

VII.

Item profiteor, me firmiter & inuiolabiliter tenere omnia sacra laudes Ecclesia prædictæ Symbola, Concilia generalia & Catholica, ordinationes, leges & statuta salubria, & potissimum Ecclesiæ primitiva decreta & præcepta, quæ ab omnibus pro matre & magistra est habenda & sequenda, iubente ad hoc me Domino & dicente: Non transgredias terminos quos posuerunt patres tui. Et alibi: Maledictus qui transuersit terminos proximissimis. Et ad idem Deut. 27. & Saluator: Quocunque dicunt facite. Ad quod valde proprie loquuntur Beda, Homil. infra oīt. Ascensionis, Cum venerit, &c. dicens, Perfectum ritus magisterium, est Ecclesia Primitiva semper actus imitari. Et infra: Nec dubitandum, quia quorum nunc vestigia sequuntur, ad coram in futuro summa premia pertinetur. Hac ille. Nec obstat ut hodie repugnant heretici, dicentes, quia non sunt in sacra scriptura expressa. Sufficit enim Catholica, quod sunt docta in illo principio Apostolico: Itaque quinque edificationis sunt, inueni custodi, & alibi: Omnia honeste & secundum ordinem sunt à vobis. Sententia ista plane docetur per Augustinum in Canone dist. 11. Ecclesiasticū, ubi dicitur: Si enim attenderimus confutardines Ecclesiæ, non per scripturas à Patribus traditis nihil existimare, quantum Religio de trinitate natura sit, intentive (id est intende) insufficientibus liquido confablit. Hæc illa. Quod ergo seruavit & commendauit sancta antiquitas, seruare tenetur minus cauta posteritas, nec aliqua presumptione ea debet violare.

VIII.

Item profiteor, omnia septem Ecclesiæ Sacraenta authore Deo tradita, & suorum Apostolorum auctoritate instituta, esse ab omnibus firmiter & inuiolabiliter credenda, tenenda & veneranda: quæ sunt sacramentum Baptisma, confirmatione, ordo, sacra sanctorum Eucharistia, Penitentia, Matrimonium, & vnuus extrema. Quæ singula sunt ex fide Catholica, tanquam Ecclesiæ necessaria & salubria antidota à cunctis approbanda & tenenda.

Canonicas
auctoritas.Matth. 5.
Luc. 21.XX.
Credere
quatuor
Doctoriis,
Ecclesiæ.Doctorum
auctoritas
sæc. Pauli.XXI.
Auctoritas
Ecclesiæ in
Symbolis &
Conci-
liis.
Prover. 21.
March. 23.XXII.
Tradicio-
nes & con-
futardines
non scri-
pta.
Rom. 14.
1. Cor. 14.XXII.
Septem Sa-
cramenta
Ecclesiæ.XXIII.
Baptiza-
datus.* Inqui-
tabilis.Aqua con-
secrata.XXIV.
Sacra-
mentum con-
sumatio-
nis.XXV.
Sacra-
mentum Ordini-
nis.

Ad Tit. 1.

Distin-
ctio-
gradus Epi-
scopi &
Presby-
teri.

* Ariani.

* Quæda.

* Attendi-
te & Picar-
di.Episco-
rum con-
secratio.Summa-
lo deo.* Forte e-
contra.
In ordina-
tione Epi-
scop. tres
Episcopos
esse ope-
rat.

Item

CHRISTI MARTINI SIGISMUNDI MARTINI CHRISTI
1430. PAP. V. 13. REG. ROM. 20.Ecclesiastici. SIGISMUNDI MARTINI CHRISTI
REG. ROM. 20. PAP. V. 13. 1430.

I X.

Item profiteor tenendum in uiolabiliter, quod Sacramentum Baptismatis more Ecclesia in fonte consecratio cum solitis exorcisis & catechisis, cum consuetis interrogationibus & responsionibus, cum chrismate & oleo sacris & cum patribus ac trina immersione à sacerdotibus est exercendum. Et hoc, si ad ipsa singula adest congrua opportunitas loci, temporis, & personarum, & non præpedit inueniēta necessitas aliquid eorum, facit ad hoc Canon Ambrosii de cons. distinct. 4. cap. venit. Et Augustinus cap. iam interpretari, & sic non est aqua profana & adultera, super quam nomen Dei inuocatur, etiam si à profanis & ab adulteris inuocetur. Et idem cap. sicut noſſis. & cap. vnuus autem. Ad idem Gregorius cap. Sacerdotes. Et Canon. cap. sicut parvulus. Et Rabanus cap. ante, & c. postquam.

thaginiensi, cap. Episcopus, vbi dicitur, quod si alter quazm statutum est fiat, nihil videtur huiusmodi rationem. Hæc ibi. Ex Concilio Antiocheno, & ad idem eadem distinct. cap. placet omnibus, ex Concilio Carthaginensi. Ad idem videtur sonare Apostolus 1. Timoth. 4. dicens, noli negligere gratiam, quæ est in te, quæ data est tibi per Proprietatem cam in impositione manuum presbyteri. Vbi dicit Lyra, dicit manum in plurali: quia in conformatio Episcopij plures requiruntur alii Episcopi. Hæc illa. Et ad idem loquitur Gorra super eadem littera, vbi etiam Glossa ordinaria dicit, super verbo presbyteri inquit, id est presbyterorum, quæ minus tribus esse non possunt. Hæc Glossa.

XII.

Item profiteor esse tenendum, quod soli sacramento ordinis duntaxat tradita sunt à Domino claves Ecclesiæ, scilicet potestas ligandi & soluendi, peccata remitteri, & retinendi, Eucharistia conferandi, & vasa sacra contrectandi, sic quod non alteri statut vel personæ.

XIII.

Item profiteor tenendum, & credendum ab omnibus firmiter & inuiolabiliter, quod Christus verus Deus, & verus homo est, & viuit in Sacramento Eucharistie viabilis, secundum suam propriam naturam & substantiam corpoream, & secundum naturalem eius existentiam, eadem penitus in numero, quam sumpit de virgine Maria, & secundum quam residet in celo in dextera Patris.

XIV.

Item pro maiori huius fidei expressione, & hæreticorum confutatione, profiteor credendum ex toto corde firmiter, & tenendum, quod totus & integer Christus, Deus & homo, secundum sé totum, & secundum corpus suum naturale, est & viuit in Sacramento visibili altaris, secundum veram existentiam & naturam corporis sui & sanguinis, & secundum veram existentiam naturalem suæ humilitatis, & Deitatis, animæ & Spiritus, suppositaliter in eodem, secundum hæc ibidem existentes & viuentes, & secundum existentiam naturalē omnium suorum membrorum naturalium, ibidem in Sacramento vita natura viuentium, quæ sumpit de Maria Virgine, & secundum quæ sedet ad dexteram Patris. Credo insuper, quod non minus, nec secundum minus aut maius, Corpus Christi, & totus Christus, est in Sacramento sensibili quam est in celo. Sententiam istam deduxi plene per congeriem magnam scripture, pene omnium Doctorum à primo ad ultimum, ut patet alibi.

XV.

Item profiteor credendum & tenendum, quod Sacramentum pœnitentia, via cum suis tribus partibus, viudicet confessione auriculari facienda idoneo Sacerdoti: contritione & satisfactione est necessarium ad salutem, ita ut ipsa pœnitentia contemplativa aliqua eius parte, non sit falsus. Pater sententia ista per illud Salvatoris dicens, Legatis, id est pecatoribus, ite ostendite vos Sacerdotibus leprosyram. Hoc probat Augustinus libro suo de visitatione infirmorum, vbi dicitur, quod d'omnianum est superfluitus dicere quod saluat peccatorum sine Sacerdote ad Deum salutem confitio. Ad idem Clemens Decreto suo quod incipit, Quotidiana. Ad idem Origenes homilia ultima super Luit. Ad idem Eusebius Cesariensis, de Ecclesiastica historialib. 6. Ad idem Chrysostomus exponit, 26. quast. 7. Alligant. Et in libro de reparacione lapsi. Et ad idem Concilium Carthaginense 26. quast. 6. is qui. Et Concilium Epaphorense eadem quast. & cap. Presbyter. Et Concilium Laodicente, cap. hic qui. Et Hugo lib. de Sacramentis parte 14. cap. 1. Et patet quod hæretici sunt, qui confessionem auriculari reprobant & contemnunt, vel Sacerdotes, qui ex contemptu, satisfactionis opera non iniungunt, nec confessores absoluunt, nec absoluere se credunt.

XVI.

Item profiteor tenendum & credendum, quod Sacramentum matrimonij in personis idoneis & capacibus, iuxta statuta Ecclesiæ & regulas ad hoc traditas, & ordinatas, sancte & legitime est exercendum. Exclusis ab hoc irregularibus copulis, que modo sine legibus exercendo

trans-
impositio
manuum,

XXVI.
Claues ad
ordinem
spectant.

XXVII.
Christus
in Eucha-
ristia sub-
stantiali-
ter.

XXIX.
Tres par-
tes pœni-
tentiae.

Lic. 17.
Probatio
multiplex.

XXX.
Matrimo-
nium.

Exorbitantiae.

transfunt, & aliis exorbitantibus: & signanter hoc errore, quod filia in anni discretionis in aetate puellati existens, & absque consensu parentum, cuiquam nubens sit diuertienda, propter parentum dissensum vel propinquorum.

XVII.

Item profiteor tenendum diligenter & credendum, quod Sacramentum Extremaeunctionis aegris & infirmis exercitio sancteunctionis, iuxta formam Ecclesie Catholice est ministrandum, & ex debito exercendum. Institutio huius Sacramenti plane patet Marci 6. vbi Salvator pricipiente, Apostoli olco vngebant multos aegros, & fababantur. Et Iacobus Apostolus idem praecepit, dicens: *infirmitas aliquis ex vobis inducat Presbyteros Ecclesie, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & si in peccatis sit, dimittentur ei.* Vnde patet, quod haereticis sunt, qui hoc Sacramentum contemnunt, & vunctionem hanc blasphemant & despiciunt. Nec eos iuvat, quod inaniter gariunt, dicentes: Apostoli balsamo pretioso vngebant, & agri sanitatem accipiebant: qui de medicis spiritus & mentis, faciunt Apostolos medicos corporis, qui sensu falsificant scripturam Christi & Apostoli: *Tum quia Apostoli patrimenti erant, preciosissimum illud virginatum Balsamum habere pro omnibus aegris non valebat: Tum pro eo quia illam vunctionem pro salute corporis laici vel domestici expeditius ficerent, & aegros suos sine presbyteris vngarent: Tum quia Iacobus dat legem perpetuam, ut inducent omnes christiani presbyteros ut orent, & vngant, quod de balsum olei facere, eis esset impossibile vel difficile.* Vnde Glossa dicit: *Vngentes eum oleo, subandis sacro.*

XVIII.

Profiteor, quia credendum est firmiter, & ore & corde confitendum, quod Corpus Christi, seu Christus, verus Deus & homo existens veraciter in Sacramento modo supradicto, est in eodem a fidelibus cultu latitiae colendus, & adorandus, & inuocandus, ut Deus Redemptor & creator, & per consequens, ut sumunum bonum ibide diligendus, requirendus, honorandus & tremendus. Hanc sententiam practice comprobant Doctores sancti, antiqui maxime, videlicet Dionysius in Ecclesiastica Hierarch. c. 3. Ambrosius in oratione summe sacerdos. Augustinus lib. suo in speculo. Chrysostom. Moral. 7. & alii multi, ut probauit alibi.

XIX.

Profiteor vere & catholice, salua semper subiectio ne, reuerentia, & obedientia sancte Ecclesie Catholice & Romanae in omnibus licitis & honestis, quod iuxta sententiam Apostoli, quam sumpsit a Domino, quam & tradidit Ecclesia, omnes fideles possunt elice & catholice de illo pane edere, & de calice bibere, iuxta institutionem Christi dicentes: *Amen, Amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filij hominis, & liberabit eis sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Quod interlinearis exponit de manducaione sacramentali & benedicunt. Et hoc idem comprobant fere omnes Doctores antiqui & sancti, & iuxta antiqua allegatione scriptura uniformi. Veruntamen hic Deum timens & mores impios aliorum praecanens, fateor, quod quilibet personas de Ecclesia communia fidelium sub utraque specie repugnantes, damnatae aut haereticare non intendo, sed Dei obedientiam, humanae obedientia prefereo, iuxta illud 1. q. 3. non semper. Et 8. seq. ex lib. 1. c. 2. de tempor. ord. Dilectus. Et Salvator: *qui amat patrem suum in auctoritate super me, non est me dignus, & alibi, qui non odit patrem suum, subaudi in his, quae contra Deum sunt non est me dignus.* Propter quod, potius humiliter respondere eligo iuxta illum Canonem 2. q. 7. c. Nos si, vbi dicitur: *Subditis forma datur, humilietur reuidenti prelati, si forte eos ad statum cogere valuerint, & quiveribus & cruciatis iustificatis exigunt, ut eis in malo saevores & adiutores existant, licet eis in huiusmodi vocem contrarie questionis prouerpere: Curnos verberibus affligitis?* Nobis iniuste iuris in iusti, nungam vobis inobedientes aliquid suimus, nisi sane, cum ad malum cogimus, videamus, qui prohibet ab incepto, scilicet Deum. Hec ibi.

XX.

Item profiteor, me firmiter tenere & credere, quod Beatissima Virgo Mater Maria, & alii sancti vniuersi qui sunt in Ecclesia triumphante, fidelibus in Ecclesia militante & dormiente degentibus & postridentibus, suis quotidianis orationibus & charitatiuis auxiliis & iuaminibus, pro votu merito & capacitate vniuersaliter suffragantur, & indigentibus postridentibus fidelium opitulantur. Et quod fideles in via, possunt scienter & catholice, pro sui indigentia eisdem inuocare & exorare, & ad exorandum pro te esdem humiliter implorare, & expostulare circa talia adoratione cultu latitiae soli Deo semper referuato. Ad quod proprius loquitur scriptura Job 33. dicens: *Si fuerit pro eo Angelus loquens, id est, pro peccatore, vnu desinibus, ut annuntiet homini equitatem aliquam, misericordie eius, scilicet Dominus, & dicere: liberatum, ut non descendat in corruptionem, inuenient enim in quo ei proprie. Et patet quod si Angelus interpellat pro peccatore, & obtinet salutem ei & liberationem, omnino gloriosa virgo Maria, & quilibet Apostolorum & aliorum magnorum sanctorum. * Simile habes Amos 2. quod Iacob flens rogauit Angelum. Simile Genes. 19. Loth dixit ad An-*

gelum:

Item profiteor pie, & religiose imprimis praeoccupando in hoc puncto fidem Euangelicam & Apostolicam, quam quilibet catholicus in omnibus semper debet supponere, quod fideles tenentes cum Ecclesia & sanctis Doctoribus: quod in Sacramento Eucharistiae, post consecrationem non maneat panis materialis, non sunt ex hoc ratione aut haereticis appellandi: tum quia Ecclesia sic tradidit, tum quia Doctores sancti multi & antiqui non sine gratia & mero confunduntur: tum quia hodierni heretici pro suffragio suarum haeretum, oppositum huius, scilicet remanentiam panis materialis in Sacramento, totis viribus evincere conantur. Vnde Ambrosius: *Quantis igitur ritu exemplis, ut probemus hoc non esse, quod mutura formauit, sed quod beneficium consecrat, maiorem esse vim benedictionis quam naturae, quia benedictione etiam ipsa natura mutatur.* Et ponitur de confec. dist. 2. Reuera, vbi probat dictum suum multis exemplis sacrae scriptura, scilicet exemplo petrae mutata in aquam, virge Moysis mutata in corpus serpens: fluuij mutati in sanguinem, &c. Quilibet commode potest addere illud exemplum, quod Dominus in fornace Adae, argillam nudam mutauit in corpus vitium Adae. Et Ioannes dicit, *quod potens est Deus de lapidibus istis suffitare filios abrahae.* Quod videtur ad intellectum magis credibile, quam Deum posse panis materiam in corpus suum verum conuertere. Dicat enim qui sciit quomodo lapis posset esse, aut ex lapide isti filius Abrahae: puto intellectum mortalium hoc non posse apprehendere, & tamen illud est fide credibile. Vnde cōfidenter dico, quod Deus potest plus facere, quam intellectus noster intelligere: & ad idem Augustinus: *Dixi vobis, quod ante illa verba, quod offertur panis dicitur, sed cum verba Christi de prompta fuerint, iam non panis dicitur, sed corpus Christi appellatur.* Hac ille de verb. Domini sermone 5. & eadem verba ponuntur de confec. dist. 2. in calice, per Ambrosium.

XXI.

Item profiteor veraciter, quia ante annos viginti, Magister Ioan. Hus cum Magistris & Doctribus nationis Boemie, ex pleno consilio suo, & consensu vnumanis, nullo, vt dicebant, contradicente, reprobauerunt, refutauerunt, & prohibuerunt publice coram omnibus, & manifeste, istos articulos Ioannis Wicleph, quod scilicet panis materialis remaneat in hostie post consecrationem. Item quod in Sacramento accidentia non stant sine subiecto. Item quod Christus non est in eodem Sacramento identice & realiter in propria praesentia, subaudi & existentia corporali, vna cum aliis articulis circa 40. Hoc idem fecit facultas Theologorum Pragensem: hoc idem Doctores in Romana Curia: hoc idem Doctores in Anglia, & Doctores in Francia. Propter quod securius est cum illis sentiendum, praeceps in illis tribus punctis, & cum sanctis Doctribus Ecclesie, quam cum Ioanne Wicleph omnes tales haereticante, & necandissimos haereticos impudente, & Petro Anglo ipsum in hoc publice defendente.

XXII.

Item profiteor, me firmiter tenere & credere, quod Beatisissima Virgo Mater Maria, & alii sancti vniuersi qui sunt in Ecclesia triumphante, fidelibus in Ecclesia militante & dormiente degentibus & postridentibus, suis quotidianis orationibus & charitatiuis auxiliis & iuaminibus, pro votu merito & capacitate vniuersaliter suffragantur, & indigentibus postridentibus fidelium opitulantur. Et quod fideles in via, possunt scienter & catholice, pro sui indigentia eisdem inuocare & exorare, & ad exorandum pro te esdem humiliter implorare, & expostulare circa talia adoratione cultu latitiae soli Deo semper referuato. Ad quod proprius loquitur scriptura Job 33. dicens: *Si fuerit pro eo Angelus loquens, id est, pro peccatore, vnu desinibus, ut annuntiet homini equitatem aliquam, misericordie eius, scilicet Dominus, & dicere: liberatum, ut non descendat in corruptionem, inuenient enim in quo ei proprie. Et patet quod si Angelus interpellat pro peccatore, & obtinet salutem ei & liberationem, omnino gloriosa virgo Maria, & quilibet Apostolorum & aliorum magnorum sanctorum. * Simile habes Amos 2. quod Iacob flens rogauit Angelum. Simile Genes. 19. Loth dixit ad An-*

gelum:

XXXIV.
Panis ma-
terialis
post con-
secrationem
factam ab
mane in
Sacramen-
to.

Substan-
tiam panis
mutari.
Matth. 13.

Verba Au-
gustini.

XXXV.
Articuli
Wicleph
a Io. Hus
damnati
An. 1408.
& hic liber
scriptus est
An. 1428.
Multiplex
Wiclephi
damnatio.

Maria me-
rita homi-
nium pre-
uenientia.

XXXVI.
Orationes
Sanctorum
pro viuis
& existen-
tibus in
purgatori-
o. Inuo-
cacio San-
ctorum.

Matth. 12.

XXXVIII.
Ieiunia Ec-
clesie.

vere po-
nit.

Sacrilegia
haereticis
contra fan-
tomas
vicio.

Verba Au-
gustini.

Verba VVI
ciphida
B. Virginie.

XXXVII.
Purgatori-
o am-
matum.

* Addo Si-
militer fa-
citur au-
fum

uiolabilitate obseruanda. Nec nisi in casibus necessitatibus ab Ecclesia concessis a quoquam violanda: & hoc agendum est habendo ante oculos terrible illud exemplum Ionathas, de quo 1. Reg. 14. qui dum ieiunium a parte suo indumentum contumaciter violauit, iratus est Deus, & responsum dare noluit oratione populo, & Ionathas ex hoc mortuus erat adiudicatus & totus populus valde propter hoc in via ieiuniorum super inimicos danuisticatus. Quod si vius patris ac praefidis ieiunium indumentum, erat tam distincte seruandum, quid putandum est de ieiuniis totius Ecclesie, & concordia innumerabilium Patronum sanctorum ieiunia huiusmodi in indicent & praepiciunt? Sententia ista pater primo per Augustinum, & ponitur de consecrat. distinctio 5. Ieiunium. Item de consecrat. distinctio prima silent. Item de consecrat. distinctio tertia sacerdotibus. Et cap. non licet. Et ex Concilio Laodicensi, Non portet. Et ex Concilio Agathensi cap. placuit. Conformater intelligo a carnis certis diebus, vt Sabbathis, & diebus Rogationum, abstinentiam esse.

XXV.

Item profiteor, festa omnia antiqua ab Ecclesia salubriter & rationabiliter instituta, ut festa omnia Christi, Beate Mariae, sanctorum Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, & Angelorum esse celebranda, & in cultu divino & memoria sanctorum Martyrum expendenda. Sententia pater de consecrat. tertio. Ex Concilio Lugdunensi cap. pronunciandum. Vnde Bernardus: in sanctorum festis & gaudere & confundiri debemus: Gaudere, quia patres nos premisimus: confundi quia eos sequi non possumus, nec imitari contendimus. Nec mirum hoc (cum ut dicitur Hebrei 8.) Omnis ciuitas exultauit atque lateta est ad gloriam Mardonii, qui ad imperium Assueri precedebat, fulgens vestibus regis, hyacinthis & acrinis, coronam auream portans capite, amictus pallio serico atque purpureo. Omnia exultandum & letandum est in diebus sanctorum, quos summus Rex Deus incomparabiliter amplius glorificauit & exaltavit in coeli palatio. Contra hoc faciunt homines erronei, & dicunt illud Psalm. *Quiesceri faciamus dies festos Dei a terra.*

XXVI.

Item profiteor vere & catholice, quod omnes titus Ecclesiae laudabiles, omnes vsus & consuetudines, cultum & laudem Dei sapientes, & institutionem morum prouinentes, omnia inquam, talia quia veliter & communiter seruat Ecclesia, licet non sic explicita, sed implicita in scriptura, sunt a catholice obseruanda. Nec obstat obiectio errantium dicentium, quod talia non sunt explicita in scriptura, ideo sunt tanquam inutilia reicienda: quia Augustinus dicit (ut supra allegatum est) *Si enim attendetis consuetudines Ecclesie, non per scripturas a Patribus traditas, nihil estimare, quantum Religio derrimat latura sit, intemere reflectientibus liquido constabit.* Hac ille. Vt nam ergo isti errabundi, qui non credunt dictis omnium sanctorum Doctorum, de interpellatione sanctorum, saltent credant suo Doctori adducto hic in testimonium & damnationem eorum.

XXIII.

Item profiteor & firmiter credo, quod locus ignis purgatorij, post hanc vitam animarum a corpore exuram, & saluandarum, non ad plenum hic in via per satisfactionis remedium purgatorium, est ponendum: quodque fideles hic in via talibus propter culminum charitatis & spiritus, possunt & debent, ieiuniis & orationibus, & elemosynis, & sanctis oblationibus pie suffragari, lemoris omnibus auarissimis questibus, & questus lucris, paup. & conuentibus prohibitis a lege Diuina & Patrum sanctorum constitutis, quas solent facere sacerdotes Simoniaci & avari. Hanc sententiam fundant pene omnes Doctores antiqui, in dictis Christi dicentes. *Aliquod peccatum non remittit in hac seculo, neque in futuro.* Et in dicto Apostoli 1. Corinth. 3. *Saluabitur, sic tamen, quasi per ignem.*

XXIV.

Item profiteor, teneo, & tenendum credo, ieiunia Ecclesie: videlicet ieiunium quadragesimae, sextae feriae, quatuor temporum, & ieiunia, quae dicuntur Vigiliae Ascensionis, sancti Spiritus, Trinitatis, Nativitatis Christi, & Vigiliae ante festa sanctae Marie, sanctorum Apostolorum, sancti Ioani Baptista, & aliorum sanctorum Martirum. Similiter & alia ieiunia ab Ecclesia instituta, esse ab omnibus in abstinentia ab ouis, lacrimis, & carnis in-

Ionathas
filius Saul
Regis.

XXXIX.

XL.
Ritus &
conser-
vantes Eccl
esiarum.

Omnia in
scripturis
expressa:
verba VVI
ciph.

t. Cor. 14.
Rom. 14.

Aug. epist.
118.

Ritnum eō
tempore,
tria mala
incurrunt

XLI.
Conformati
tas in diui
nis officiis

Similatu
do.

Qualis Sa
cerdos
Thaboren
sis.

XLII.
Ritus & or
do sacri
candi opti
me dispon
ficius.

Triple
peccatum
in mutatis
ritibus Mi
se.

dita custodimus: hec quidem toto orbe terrarum obseruantur, da
tur intelligi, vel ab ipsis apostolis, vel plenariis Conciliis (quorum
est in Ecclesia saluberrima auctoritas) commendata atque statuta
reimiri. Et infra: Quod enim neque contra fidem, neque con
tra bonos mores esse coniunctur, indifferenter est habendum, & pro
eorum, inter quos vniuersit, societas seruandam est. Et infra: Et
tu ad quam forte Ecclesia venieris, eius morem serua, si cuicun
us non rite est scandalum, nec quenquam tibi, haec illi ambo. Et
hunc canōnem opto valde, vt omnes catholici valde
discutiant, obseruent & custodiant, & tanquam aureum
scutum contra omnes exorbitantes haereticorum hodie
in omnes ritus & cultum Dei saeuientium, praeferant: ne
ista tria mala incurvant. Primo ne commendata atque statuta
Apostolorum & pleniorum Conciliorum, superbe dirumpant. Se
condo, ne societatem christianam anuitant & perdant. Tertio,
ne toti mundo scandalum fiant.

XXVII.

Item profiteor, quod in officiis ecclesiasticis omnes pro posse obligantur, & debent se Ecclesiae matris & metropolitanae conformare, in piallendo maistrinas, missis, vesperas, & cetera officia publica, & in orando horas canonicas, & alia multa, que Concilium Tolentum antiquum per omnia praecepit. Et ponitur distinctio 12. de his qui. Et ad hoc hortatur instantissime Apostol. Philip. 2. dicens: Si qua erga confitatio in Christo, si quod solatium charitatis, si quod aeterna spiritus, si qua visceris miserationis, implete ga. dium meum, ut idem sa. tatis vniuersim id ipsum sentientes, subaudi in fide & moribus, cuius ratio naturalis datur ex Philosopho, qui dicit, quod minima rima in nau magna, tota poterit nauem. Sic paruae diuisiones in moribus, in populo, faciunt maxima incommoda vniuerso populo: faciunt enim necessarium, vt aliqua magis probent, & aliorum reprobent & contemnant. Ex quo sequuntur odia, emulaciones & contentiones, vt modo experiamur in omni regno isto. Et idcirco subdit Apostol. ibidem cap. 3. Verumtamen ad quod peruenimus, ut idem sapientius, & in eadem permaneamus regula. Contra hoc facit superba presumptio Thaboritarum, quia sic describitur. Sacerdos Thaborense, qui in fucie quidem pius & mansuetus, sed interius impius & tyrannus: exterius innocens & purus, sed interius a truore ferocius & squalidus: exterius submissus, sed interius super omnes eructus, qui nemini subesse patitur, preesse cunctis mortali: presumit se meliorem, quod non credit se superbiorem, de omnibus se intronuit, a sapientioribus vultus auctoritatem redimbat ordinata, reficit facta: quicquid ipso non fecit, aut non ordinavit, nec recte factum, ne pulchrestum at ordinatum: indicat iudicantes, praetudicat iudicata, infrenis, inflexibili, preceps & audax, in enona divina temerarius, & in sancta singula impius & prophanus.

XXVIII.

Item profiteor pice, sancte, ardenter & catholice, quod totus ritus & ordo communiter sacrificandi seu missandie Sanctorum traditionibus, tanquam ex auctoritate missis, & priorissimis gemmis, decentissime elaboratus, & comportatus, & cultui divinissimae Eucharistiae, & eius honori & magnificentia saluberrime & sapientissime adaptatus: in suis singulis ritibus & moribus, videlicet in gesti, signis & habitu, seu vestimentis consuetis, putainalba, humerali, orario, puto manipulo, mappula, cinchorio & calulu, more Ecclesiae vniuersalis tentus & observatus, in loco sacra & tempore decenti, ac aliis circumstantiis, ad sacrificandum correquisitis (circumscriptis ab eisdem omni pompa & aliis deordinationibus) a cunctis sacrificantibus est obseruandus, & absque ineuitabili necessitate a Christi Sacerdotibus non est pretermittendus, sed opereretur exequendus. Ita professio haber plenam probationem ex Scriptura, & testimoniis Sanctorum supra immediate in duplice professione allegatorum: contra facientes peccant enormissime illo triplici virtu supradicto, scilicet contra Apostolicam institutionem, que imperat, vt omnia secundum ordinem

Ecclesie fiant, & etiam contra Generalium Conciliorum authoritatem, & contra omnium sanctorum Doctorum approbationem, quos alii pro toto situ misere abunde comportauit. Secundo, peccant in & contra societatem omnium, cum quibus vivunt. Tertio, peccant in totum mundum, quem scandalizant. Unde resecrarius cuiuslibet christiano, talium missas fugere & salubrissimis vitare, quam eis astare, & sua praesentia eas approbare, suadente hoc Canone de consecrat. distinctio 1. Eccl. claram, & cap placuit, ex Concilio Africano. Ad contemptum quorum & confusionem adduco eis Magistrum eorum Ioannem Wicleph, qui lib. de potestate Papae, approbat omnia ornamenta supradicta, declarans maximam utilitatem morum & virtutum per eandem designari. Item de Apostolacap. 18. approbat totum ritum Missae a principio fere visque ad finem, dicens cum egregium, & egregie declarat, concludens de omni ritu illis, & dicens: certum quidem est quod omnia talia de tanto sunt laudabilia, de quanto excitant, vt Ch. iustus plus amerit. Hæc illa. Quamvis preponderantiam eorum supra virtutes non commendat. Et idem in eodem libro, scilicet de potestate Papæ dicit, quod Christus & Apolosi * vixit ostenter ornamenti, docendo, vt faciam similitudinem. Hæc illa. Erubescat ergo discipulus à Magistro suo, & in hoc sit sicut Magister eius: Christo precipientem hoc & dicente: Non debet esse discipulus super Magistrum: sufficit discipulo vt sit sicut Magister eius. Wicleph autem celebrauit Missas suas ritu & forma Ecclesie, facient idem Thaborites, vel confundantur dicti Wicclephistiæ.

XXIX.

Item confiteor contra huiusmodi errantes, & schismatica præsumptione delinquentes, quod saluberrimum est fidelibus, obiicere eis Magistrum eorum ibi, tractatu de gradationibus scholastis cap. 3. sic primo obiicitem & catholice toluerent & dicentem. Sed hic redargui: nisi per improbantes istam rationem. Non, inquit, legitur, quod Apostoli habuerunt caput & barbas rasas, sicut nos veimus: nec dixerunt horas canonicas, vt nos facimus, nec seruamus: nec iuxta ritus in celebrando, sicut nos facimus, ergo omnia talia sunt ficticia. Quis stultus nescit, quoniam istud non sequitur. Sed oportet fidem nominare humiliter * capiose quomodo aliqua sunt docta in implicita in sua specie vel suo principio, & aliqua explicite in suo individuo. Tunc dicitur, quod supposita quacunque ali ceremony, virtuosa & licita, sicut docta per appositiones in suo principio. Nam si principium fuit Paulo, quod omnia secundum ordinem sunt, dum tales ritus fuerunt ordinati docentur in isto principio. Hæc illa. Ex quibus patet, quod teste Magistro eorum, huiusmodi sunt superbi & captiosi, quibus opponendum est, quod variantes in his sine euicta necessitate virtuosa possent dici schismati, propter allegationes & probations Sanctorum supradictarum. Addo his de * platis Sacerdotibus & approbatione eorum Hieronymum 12. questione prima, Duo sunt. Augustinum in lib. de contemptu mundi, valde late.

XXX.

Item profiteor religiose & catholice quod aquæ consecratio est licita in religione christiana, patet per Augustinum de consecratione, distinctio. quarta, Non est vide supra allegat. Et idem Ambrosius eadem distinctio dicit: Venit sacerdos ad fontem. Et conformiter profiteor, quod aquæ consecratio, & eius aspersio est licita, patet ea distinctio. Vbi Alexander Papa Quintus, à Beato Perro, dicit aquam, &c. Et idem ex Agathensi Concilio, quod pœnitentes aqua benedicta sunt aspergendi. Episcopo manus eis imponeat, & cinere alpergendi sunt. Et ponitur distinctio prima in capite. Et de sale benedicto Rabanus testatur de consecrat. distinctio quarta Exemplum. Et Beda ibidem cap. sal. test. Et idem censendum est de consecratione caseorum, ouorum, & carnium, palmarum, & rerum aliarum, quorum omnium fundatio in lege

poni

ponitur cum dicitur in Apost. 1. Timoth. 4. Sanctificatur enim cibus per verbum Dei & orationem, id est, per Euangelium vel Psalmum lectum desuper & Orationem Dominicam, & coelestas Ecclesie: & ad idem eadem distinctio ex Concilio Laodicensi. Non oportet in ecclesiis seu basilicis ageri, id est coniuncta pauperum facere, & intus manducare, & accusatus sternere. Et ad idem Ambrosius: Maxime sacerdotibus conuenit orare tempora Dei honore congruo, & etiam cultu altare Dei efflendi. Et ponitur distinctio 68. Non satis. Et ad idem Chrysostomus Moral. 73. loquitur de magno honore & reverentia imperiis concordent. Ad idem eadem distinctio ex Concilio Laodicensi. Non oportet in ecclesiis exhibenda. Vocat enim eam sanctam domum, palatium summi Regis: & qui intrant ecclesiis ut mulieres videant, mirum est quod eos tonitrum non occidit, & quod fundamenta ecclesiæ, cum eis non euelluntur. Et lib. de occidente Martyrum dicit, quod ecclesia est schola celestis in qua sunt omnia animarum medicamenta.

XXXIII.

Item profiteor conformiter, quod altaria Ecclesiæ debent esse sacra & ab Episcopo dedicata & consecrata. Patet de consecrat. distinctio 1. Nullus presbyter. Et ad idem Concilium Agathense cap. Altaria. Et ad idem Concilium Tiboricense ibidem, quod in locis vel altaris profanatis nemo celebret. Item profiteor de veris reliquiis Sanctorum Martyrum, Apostolorum & aliorum Sanctorum, quod sunt veneranda, & honeste conservanda. Nam dicit Apostolus 1. Corinth. 12. Vos autem effigies corpus Christi, & membra demembri. Eralibi: Nescitis quoniam corpora vestra membrorum sunt Christi, tollens ergo membrum Christi, faciam, &c. Considerate ergo debemus, quanta gloria, & quanto honore honorabuntur à Deo in æternum illæ sanctorum particularæ, & quanto amore amabuntur huiusmodi corpora à Deo & sanctis eius. Vnde Hieronymus, ad monendis sunt omnes, vt diligenter caueant per inrium, non solum in altari, sed in sanctorum reliquiis, & in communione. Et ponitur 22. quæst. 1. habemus. Et ad idem Concilium Tiboricense 27. quæst. 6. si plures. Et ad idem Chrysostomus libro de constantia Martyrum dicit: Ita profecto & demones, qui vero latronum & principes & magistri sunt, vbi coronatorum Martyrum corpora videant postea longe, illico ab aspectu eorum fugiant patidi & affluti. Et infra: Prefiguramini corpora Martyrum, que plaga per Deo exceptant, & quia signata propter Christum in membris suis impressa circumferunt. Hæc illa. Et si hi credere nolunt, saltent credant suo Magistro Wicleph, qui tradidit magno de Eucharistia cap. 9. sic dicit: Sed video adoramus imagines, nude vt signa. Deinde autem debemus, quantum sufficiens adorare. Et infra: Conceditur ergo quod reliquia, imagines, & sacramenta, sunt cum prudentia adoranda. Ille ergo qui sciet suspender considerationem signi sensibili, & appendere communem intentionem & affectionem in creatione imaginis, modo quo clericis suspendit scripturas, concepido sententiam. illæ in quæ adoraret latronum Deum in illo signo. Hæc illa. Eccl. 1. Magister Petrus Anglicus post eum sic dicit: Adoranda sunt cum prudentia sacramenta, imagines, & Sanctorum reliquiae.

XXXI.

Item profiteor religiose, quod vasæ sacra non debent contrectare & contingere nudis manibus illi qui non sunt clerici, nec habent licentiam ingredi in sacrarium. Patet hoc ex Concilio Agathensi distinctio 23. Non oportet. & c. sacras.

XXXII.

Item profiteor iuste & catholice, quod basilica vel Ecclesia christiana sunt ab episcopis dedicande & consecrandæ, & super omnes mundi domos, & palatia omnium Regum, amplius ab omnibus honoranda, & omnii opere facto veneranda. Patet hoc primo ex iniunctio Saluatoris Ioann. 2. Nolite facere domum Patri mei domum meum. Scriptum est: Domus mea domus orationis vocabitur cunctis diebus, vos autem fecistis eam speluncam latronum. Et patet grauis sententia contra inhonorantes dominum Domini. Si ergo expulit Christus vendentes & ementes de templo: omnino hodiernos haereticos hercorantes & accubantes in templis, omnia stabula facientes de templis, omnino tempora comburentes nefandissime, vel destruentes. Et si Christus non sinebat vas transferre per templum Iudeorum, & illam dominum Domini, omnino non sicut illa pessima facere, in dedecus templi sui. Vnde Apostolus de edentibus in Ecclesia. Nunquid domos non habet ad edendum & bibendum, in ecclesiam Dei contemnit? Et hac summa ponitur distinctio 42. Parisiensem. Et

XXXIV.

Item profiteor, quod imagines Christi & Sanctorum, exclusa ab eis indecentia seculari in cultu indecenti, possunt licite in Ecclesiis christianorum haberi & utiliter retineri. Patet sententia de consecrat. distinctio 4. per Gregorium, &c. Venerabiles imagines christiani non Deos appellant, neque seruant in se Deum, neque spem salutis ponunt in eis, neque ab eis expectant futurum iudicium, sed ad memoriam & ad recordationem primiutorum venerantur, eas & adorant, sed non seruant in cultu diuano, ne aliqui creature. Hæc illa. Vnde Doctor eorum Wicleph, in suo decalogo super primo mandato cap. 13. dicit. Vnde licet introducere sunt imagines in Ecclesiis, post firmatatem fidei primitive, vt sint libri lacorum & signa recordaria in templis christianis, vt adorent debite sanctos Dei, tamen in veteri Testamento hoc non licuit. Deinde allegat Gregorium in registro pro illa sententia in Canone hic allegato ex libro 10. Epist. ad Serenum Episcopum dicentem: Si quis imagines sacre voluerit, minimi probabile, adorare vero imagines omnino petat. Sed hoc fraternalis tua sollicitus admonet, vt ex visione rei geste,

XLVII.
Confer
atio alta
rium.

Reliquia
Sanctorū
veneran
da.
1. Cor. 6.

VViclephi
de veneran
dis reli
quiis &
imagini
bus.

* M. Petr
Anglicus.

XLVIII.
Qnomo
do vena
ti debeat
imagines.

* vii sunt.

Matth. 10.

* Pane.

* Thure.

Determinatio
Io.
VViclephi.

* additio.

Superbi &
captiosi Ta
boritha.

XLV.

Lacis fa
cra vali
nde tangere
non licet.

XLVI.

Inhonora
te domum
Dei.

z. Cor. 11.

VVicelph
de imagi-
nibus.

Matth. 22.

XLIX.
Signare si-
gno Cru-
cis, plu-
m est & fre-
quentissi-
mum.L.
Approba-
re Cleri gra-
dus & offi-
cia.* Aposto-
lis.Hierar-
chia Eccl
esistica.Cantic. 5.
1. Cor. 12.
Membra
Eccl
esiae
sub uno ca-
pice.Politia Ec-
clesistica,
omnes a-

dorem compunctionis perticiant, in adoratione folius Trinitatis pro-
sternatur. Et eadem sententia patet lib. 18. epif. 45. Et pati-
t quod imagines tam bene quam male possunt fieri: be-
ne ad excitandum, facilitandum, & accendendum men-
tes fidem, vt colant deuotius Deum suum. Et infra: Non
tamen negandum est, quin imagines Ecclesiæ possint benefici. Pro-
bat late per Beatum Bedam super 3. Reg. 6. probantem mul-
tis scripturis, imagines licite posse fieri, non ad adoran-
dum & colendum; subdentes de Christo; Alter enim Salua-
tor vidento imaginem Cœsari in denario, non iussit Cœsari sua
reddi, sed potius reprehendisse imaginem Cœsari, ratione idolola-
tria in moneta. Et istam sententiam Beda, Wicelph vere dic-
te esse catholicam, reprobaret ibidem.

XXXV.

Item dico & profiteor de signo Crucis, quod signa-
re, & benedicere nos debemus cum illo, ad occurrentem
& obviandum salubrem omnibus periculis. Facit ad hoc
de consecrat, distinctio quarta vbi dicitur: *Nunquid non omnia Christi natae a fæderotali ministerii, Crucis figura persicuntur?* Ad idem Augustinum ex dictis Basilij distinet. 11. cap. Ecclæsiastarum. Et de consecrat distinet. 4. cap. postea signatur. Ad idem Chrysostomus Moral. 54. dicit: *Etenim omnia quo secundum nos, & que salutis sum, per ipsam persicuntur, & regenerari oportet, crux accedit, & finaliter mystico illo cibo, & si consecrari, & si quocunque alius facere, vbique symbolum, id est, signum virtutis nobis assit: propter hoc & in domo, & in muri, & in ianuis, & in fronte, & in mente cum modis inscribimus et studiose. Hæc ille, & multa bona commendabilia vide ibidem.*

XXVII.

Item profiteor fideliter, rationaliter & catholicice, quod ego approbo, & approbando dico omnia officia ecclæsiæ, gradus, dignitates, & ministeria ecclæsiæ, & quod statum suum ecclæsiæ Catholicæ valde licita & expediens, tanquam à lege veteri, & Hierarchia ecclæstiæ præsignata, à ratione & ordine naturali & metaphysico, & principiis, & positionibus omnium scientiarum literariorum, & humanarum politiarum: Imo ab ipsa hominis conditura propinquissime exemplata & elaborata, videlicet quantum ad accolitos seu hostiarios, Subdiaconos, Diaconos, Presbyteros plebanos, Decanos, Archidecanos, Episcopos, Archiepiscopos, Cardinales, Patriarchas, & Papam, & si qua sunt alia officia, que ponuntur per Iudorum libro septimo Etymolog. Et in canone distinct. 21. Cleros. Et distinct. 25. Perleclites. Vbi etiam ferre tractatur de omnibus illis. Et idem de Accolito dist. 23. Presbyteri. Et ex Canonibus Apostoli distinct. 35. Episcopos. Item distinct. 60. Nullus. distinct. c. placuit. Et ad idem Damasus Papa scribit Hieronymo distinct. 56. Osiris. De Diacono 1. Timoth. 3. & distinct. 28. nullus. Per Gregorium & cap. decernimus. De Presbytero & Episcopo 1. Timoth. 3. & distinct. 93. Ex Synodo sancti Sylvestri. De Decano & Archidiacono Concilium distinct. 60. nullus. Et distinct. 50. in capite, de Episcopis, Archiepiscopis, Patriarchis, & Primatibus, ex decreto sancti Clementis, distinct. 82. Vbi etiam de vno qui præstis omnibus. Et ad idem prævno super omnes, distinct. 23. Decre-
tum, & cap. in nov. & cap. sequenti, & quod ibi notatur & allegatur. Et distinct. 50. considerandum, & distinct. 93. S. inimicus. Per Clem. entem. Ad idem optime Ambrosius. Et ponitur 2. quæst. 7. Beati Petri & Paulus eminentes inter viuencias apostolorum, & speciales quadam prærogativa præcellunt. Veri inter ipsos, qui cuius preponatur incertum est: puto enim illos aequales esse meritos, qui aequales sunt in passione, & simili eos fidei devotione vixisse, quos simul videntur ad Martyrion gloriae peruenisse. Non enim sine causa factum putauimus, quod vnde die, in vno loco, sub uno persecutore p[ro]ficiunt: vna die ut ad Christum pariter peruenirent, & vno loco, ne alteri Roma decesserent, sub uno persecutore, vt equaliter crudelitas virumque perfringere. Dies ergo præmerito, latus pro gloria, persecutor decessus est pro virtute & in quo loco idem tandem martyrium pertulerant? In vno gradu, qui non sunt de principalibus membris Ecclæsiæ, sed de appendicis, qui principalibus opitulantur, fularem totius corporis exercere, & ex his pater, quomodo ecclæsia tota & multitudo eius ad modum virginis morientur. Hæc illa. Ad idem Hieron. & ponitur 2. q. 1. Hæc est fides, & ad idem, idem Hieron. 14. dist. legitima, vbi datur ratio & causa quare vno super omnes eligitur: quia in schismatis remedium. Omnim autem illorum graduum distinctio optime declaratur per Gregorium & Bonifacium dist. 90. sic dicentium. *Ad hoc dispositionis præfatio ducit et ordinis confitit esse distinctos, ut dum ren-*

te. Ita etiam in Politica Ecclæsiastica, quæ est multi-
tudo, vertex, regula, & forma omnium aliarum Politi-
tarum in mundo, conuenit esse unum primum voce,
& opere virtuosissimum, quoad omnem virtutem &
sanctitatem, summum & immediatum Christi Vicari-
um * sibi super omnes viuentes, necessitate status
& ordinis exigente, sumillimum: potestate in omnia
spiritualia eminentissimum, & morum p[ro]christitudine
decentissimum. Aliquando si status excellentia meri-
toria peccando vel descendenter vel caderet, status qui-
dem excellentiam & si retineret, sed efficaciam gratui-
tam, & meritioram quantum in eo est quod totam
Ecclæsiæ nimis nocenter offendere, & totum ordinem
sue politia confundere, & in omni principia su-
pradicata, & in ordinis eorum incredibiliter delinqueret.
Et pater, quoniam est periculum, quantus casus,
& demeritum (quia mundo intolerabile) Summi Sa-
cerdotis, & quantum eius meritum, dum stans in sta-
tu altissimo, stat in culmine diuinæ gratie, & vertice
cu[m]libet virtutis: & idem intelligo de omni alio sta-
tu sub illo principio, maiorem & minorem acceſſum
ad ipsa v[er]a v[er]a v[er]a ultimum clericum. Sententia ista pa-
tet in Canone 11. quæstio tertia precipue. 1. quæst. prima,
v[er]a v[er]a v[er]a. Et 40. distinct. hono, per Chrysostomum. Et
quod ibi notatur, magis enim peccati quilibet Clericus,
quam Laicus, eodem genere peccati, & magis litera-
tus quam non literatus. Ad idem eadem distinet. cap.
4. qui peccat. Et quod notatur de electione, cum in cunctis. Et
ad idem diuinis notatur 9. quæst. 3. aliorum. Quod
autem huiusmodi gradus fere omnes vel plures fuerunt
in Ecclæsiæ primitiva, pater de Accolitis tempore Apo-
stolorum, per Hieronymum in Prologo ad Colossenses, &
21. distinct. Cleos. Et distinct. 25. Perleclites. Vbi etiam fe-
re tractatur de omnibus illis. Et idem de Accolito dist.
23. Presbyteri. Et ex Canonibus Apostoli distinct. 35. Epis-
copos. Item distinct. 60. Nullus. distinct. c. oportet Deo plus obediens quam ho-
minibus. Addo his notanter, quod obedientiam negans su-
per causam iustum, non addat violentam, & rebellem pro-
tertiu[m] sed humilem, modestam, & omnique virtuo-
sam renitentiam, iuxta Canonem supra allegatum 2. q.
7. Nos.

H[ab]it[us] prece-
dit.

* ci.

Status ex-
cellenta
in Papatu.Grad[u] Cle-
ricorum in
primitiva
Ecclæsiæ.Vnus super
omnes.Æ qualitas
inter Petru[m]
& Paulum.Vnitatis
graduana
in Ecclæsiæ.

rentiam minores potioribus exhibent; & potiores minoribus dile-
ctionem impendentes, vera concordia sueret & ex diuersitate connexio
& redi officiorum gereretur administratio singulorum. Neque enim
vniuersitas poterat aliaratione subfistere, nisi huiusmodi magnus eam
absolutio, cui irruquit in ferratur sententia, & cap. 2. per Augu-
stinum. & 8. cap. seq. & Hieronymus distinet. eadem. cap. si
qui, & cap. si quis hominem. & cap. vaqui, & Gregor. eadem
q. c. ipsa. & idem 4. cap. seq.

cum aliquis per Augustinum, & cap. certum §. illicita. Ad idem
11. quæst. 3. Hieronymus cap. quomodo per Augustin. cap. ri-
diculum est. & cap. cui est, vbi dicitur, quod non est petenda
absolutio, cui irruquit in ferratur sententia, & cap. 2. per Augu-
stinum. & 8. cap. seq. & Hieronymus distinet. eadem. cap. si
qui, & cap. si quis hominem. & cap. vaqui, & Gregor. eadem
q. c. ipsa. & idem 4. cap. seq.

XXXIX.

Idem profiteor legitime, quod Sacerdotes Domini
& alij viri ecclæsiastici, possint licite habere quilibet bo-
na temporalia ecclæsiæ collata & appropiata, ad suam &
pauperum indigentiam, cum modestia & debita mensura
sufficienter sustentandum, & ipsa titulo ex diuino Euani-
geliu[m] rite possidere, & possidendo iure dispensare, iuxta
illud Apostoli 1. Timoth. 6. *Habentes alimenta & quibus te-
ganur, his contentissimus.* Vbi non dubium per alimenta in-
telligit cibum & potum, & necessitatem sufficiensem ad
officium suum Sacerdotale, meritorie exequendum, &
per tegumenta intelligit necessaria pannorum genera &
domorum; exclusis ab utroque superfluitatibus, & exces-
ibus viciolis, prohibitis à iure & scriptura, etiam sententia
ista per eundem Apostolum iniungentem Episcopo, vt
sit non solum domui sue bene præpositus, filios habens
subditos & educatos cum omni castitate: sed vt sit suscep-
tor viuclarum & pupillorum, & aliorum egenorum edu-
cator. *Viduæ inquit honoræ, subaudi de sustentatione Ec-
clæsiæ, quam etiam iuber Episcopo eligere, alere & sus-
tentare in numero ecclæsiarum egenorum, quæ omnia fieri
non possunt, nisi præsupposta & præhabita ad hoc dotatio-
nem fidem, & suffragia bonorum temporalium.* Senten-
tia ista patet per B. Hieronymum, hunc textum Apo-
stoli sic exponentem. Et ponitur in Canone 31. quæst. 1.
*Quomodo, vbi sic dicit: Vidua, inquit, eligatur, non minor 60.
annorum quæ fuerit viuis viri viror. Hoc communè preceptum est de
his viuis, quæ de ecclæsiæ paciuntur elemosynis, & idcirco eras pre-
scribitur, ut illæ tantum accipiant pauperum cibos, que iam laborare
non possunt. Similique confidera, quod que duos habuerit viros, et
iam si unus est & decrepita, & egenus, Ecclæsiæ pendia non meretur
accipere. Hæc ille. Pater etiam ista sententia plane 12. q. 1.
fuerit, non solum bonis & honestis, sed etiam discolis, sed non indi-
colis. Quia act. 5. dicitur, quod oportet Deo plus obediens quam ho-
minibus. Addo his notanter, quod obedientiam negans su-
per causam iustum, non addat violentam, & rebellem pro-
tertiu[m] sed humilem, modestam, & omnique virtuo-
sam renitentiam, iuxta Canonem supra allegatum 2. q.
7. Nos.*

XXXVII.

Item profiteor humiliter, sincere & veraciter, quod
teneo & volo vsque ad mortem in meam, esse humiliter sub-
iectus & obediens Ecclæsiæ sanctæ Romæ, & eius Sum-
mo Pontifici & legitimo, & omnibus aliis Prepositis &
Praelatis meis, & hoc in omnibus licitis & honestis, Deo
& legi eius non aduersis, iuxta illud Salvatoris: *Super cathe-
dram Moysi federari Scribe & Pharisæi, quacunque dixerint vobis,
de cathedra, id est ex officio, quod malo non imperat, facie:
secundum opera vero eorum nolite facere.* Et Apostolus: *Omnis
animus p[ro]statibus sublimioribus subdita sit, non est enim potestas nisi
à Deo: que autem à Deo sunt, ordinata sunt, itaque qui resistit potestas
statu, ordinatio Dei resistit, qui autem ordinationi Dei resistit, sibi
damnationem acquirit.* Et hic notanter adiicio: Quod tem-
per fideliter obtemperare officio, & potestatis, sed non
semper praesidenti voluntati: semper officio, sed nun-
quam malo imperio. Non enim est semper malum, non
obedire, quia cum aliquid præcipitur contra Deum, Pra-
lato non est obediendum 11. quæst. 3. non semper. & 8. c.
seq. Extra lib. 1. tit. 11. de Tempor. ord. cap. Dilectus. Et sic
intelligo Apostolum dicentem: *Subditi estote Prepositis ve-
stris, non solum bonis & honestis, sed etiam discolis, sed non indi-
colis.* Quia act. 5. dicitur, quod oportet Deo plus obediens quam ho-
minibus. Addo his notanter, quod obedientiam negans su-
per causam iustum, non addat violentam, & rebellem pro-
tertiu[m] sed humilem, modestam, & omnique virtuo-
sam renitentiam, iuxta Canonem supra allegatum 2. q.
7. Nos.

XXXVIII.

Item profiteor Euangelice & fideliter, quod claves
soluendi & ligandi, peccata remittiendi & retinendi, date
sunt à Christo Ecclæsiæ sanctæ in Beato Petro principaliter,
& in aliis Apostolis, quibus habet potestatu[m] intromit-
tendi in ecclæsiam, & in sacramenta omnia reiiciendi de
ecclæsiæ per excommunicationem, & ipsa exercitum
& executionem: Profiteor esse eminenter & principaliter
apud primum Ecclæsiæ officium, & communiter apud alia
officia, modo & forma ab ecclæsiæ legitime & rationabiliter
limitata, quorum executione semper standum est & pa-
rendum, dummodo huiusmodi exercitia sunt clavis ecclæsiæ
(imo verius executo[r] clavis) non verius executo[r]
clavis) non errante. Vnde Salvator: *sicut clavis non audie-
rit, scribitur, ut illæ tantum accipiunt pauperum cibos, que iam laborare
non possunt. Tertio in paupetes. Quarto in adficia &
vñis ecclæsiæ. Ad idem Concilium Antiochenum
12. quæst. 1. Episcopus Ecclæsiastarum rerum habent potestatum.
In quibus dicitur, quod in quatuor partes bona Ecclæsiæ sunt dispensanda.
Primum in Sacerdotes & ministros Ecclæsiæ. Secundo in redimen-
dos captiuos. Tertio in paupetes. Quarto in adficia &
vñis ecclæsiæ. Ad idem Concilium Antiochenum
12. quæst. 1. Episcopus Ecclæsiastarum rerum habent potestatum.
Et idem Hieronymus cap. mos est. In quibus dicitur, quod in
quatuor partes bona Ecclæsiæ sunt dispensanda.
Primum in Sacerdotes & ministros Ecclæsiæ. Secundo in redimen-
dos captiuos. Tertio in paupetes. Quarto in adficia &
vñis ecclæsiæ. Ad idem Concilium Antiochenum
12. quæst. 1. Episcopus Ecclæsiastarum rerum habent potestatum.
Et idem Hieronymus cap. mos est. In quibus dicitur, quod in
quatuor partes bona Ecclæsiæ sunt dispensanda.
Primum in Sacerdotes & ministros Ecclæsiæ. Secundo in redimen-
dos captiuos. Tertio in paupetes. Quarto in adficia &
vñis ecclæsiæ. Ad idem Concilium Antiochenum
12. quæst. 1. Episcopus Ecclæsiastarum rerum habent potestatum.
Et idem Hieronymus cap. mos est. In quibus dicitur, quod in
quatuor partes bona Ecclæsiæ sunt dispensanda.
Primum in Sacerdotes & ministros Ecclæsiæ. Secundo in redimen-
dos captiuos. Tertio in paupetes. Quarto in adficia &
vñis ecclæsiæ. Ad idem Concilium Antiochenum
12. quæst. 1. Episcopus Ecclæsiastarum rerum habent potestatum.
Et idem Hieronymus cap. mos est. In quibus dicitur, quod in
quatuor partes bona Ecclæsiæ sunt dispensanda.
Primum in Sacerdotes & ministros Ecclæsiæ. Secundo in redimen-
dos captiuos. Tertio in paupetes. Quarto in adficia &
vñis ecclæsiæ. Ad idem Concilium Antiochenum
12. quæst. 1. Episcopus Ecclæsiastarum rerum habent potestatum.
Et idem Hieronymus cap. mos est. In quibus dicitur, quod in
quatuor partes bona Ecclæsiæ sunt dispensanda.
Primum in Sacerdotes & ministros Ecclæsiæ. Secundo in redimen-
dos captiuos. Tertio in paupetes. Quarto in adficia &
vñis ecclæsiæ. Ad idem Concilium Antiochenum
12. quæst. 1. Episcopus Ecclæsiastarum rerum habent potestatum.
Et idem Hieronymus cap. mos est. In quibus dicitur, quod in
quatuor partes bona Ecclæsiæ sunt dispensanda.
Primum in Sacerdotes & ministros Ecclæsiæ. Secundo in redimen-
dos captiuos. Tertio in paupetes. Quarto in adficia &
vñis ecclæsiæ. Ad idem Concilium Antiochenum
12. quæst. 1. Episcopus Ecclæsiastarum rerum habent potestatum.
Et idem Hieronymus cap. mos est. In quibus dicitur, quod in
quatuor partes bona Ecclæsiæ sunt dispensanda.
Primum in Sacerdotes & ministros Ecclæsiæ. Secundo in redimen-
dos captiuos. Tertio in paupetes. Quarto in adficia &
vñis ecclæsiæ. Ad idem Concilium Antiochenum
12. quæst. 1. Episcopus Ecclæsiastarum rerum habent potestatum.
Et idem Hieronymus cap. mos est. In quibus dicitur, quod in
quatuor partes bona Ecclæsiæ sunt dispensanda.
Primum in Sacerdotes & ministros Ecclæsiæ. Secundo in redimen-
dos captiuos. Tertio in paupetes. Quarto in adficia &
vñis ecclæsiæ. Ad idem Concilium Antiochenum
12. quæst. 1. Episcopus Ecclæsiastarum rerum habent potestatum.
Et idem Hieronymus cap. mos est. In quibus dicitur, quod in
quatuor partes bona Ecclæsiæ sunt dispensanda.
Primum in Sacerdotes & ministros Ecclæsiæ. Secundo in redimen-
dos captiuos. Tertio in paupetes. Quarto in adficia &
vñis ecclæsiæ. Ad idem Concilium Antiochenum
12. quæst. 1. Episcopus Ecclæsiastarum rerum habent potestatum.
Et idem Hieronymus cap. mos est. In quibus dicitur, quod in
quatuor partes bona Ecclæsiæ sunt dispensanda.
Primum in Sacerdotes & ministros Ecclæsiæ. Secundo in redimen-
dos captiuos. Tertio in paupetes. Quarto in adficia &
vñis ecclæsiæ. Ad idem Concilium Antiochenum
12. quæst. 1. Episcopus Ecclæsiastarum rerum habent potestatum.
Et idem Hieronymus cap. mos est. In quibus dicitur, quod in
quatuor partes bona Ecclæsiæ sunt dispensanda.
Primum in Sacerdotes & ministros Ecclæsiæ. Secundo in redimen-
dos captiuos. Tertio in paupetes. Quarto in adficia &
vñis ecclæsiæ. Ad idem Concilium Antiochenum
12. quæst. 1. Episcopus Ecclæsiastarum rerum habent potestatum.
Et idem Hieronymus cap. mos est. In quibus dicitur, quod in
quatuor*

Distinctio
nes pro tol
lenda dif
cordia opi
nionum.Dominii
Boemi ne
sint nimis
attenti ad
res Eccles.LVIII.
Nec laici
in Clericos,
ma
nuis exten
dane.
1. Tim. 5.Episcopi
est indica
re Clerum
sum.LIX.
Quomo
do licet
Chaffia
no bellum
gerere.

sed quod illae potestates rationabiliter sint distinctæ & ad idem legitur distin. 9.6. cum ad verum & optime 2. quest. 7. S. item cum David. & ad idem quod notatur de Iude. Nouit. vbi dicuntur, quod iurisdictiones Ecclesiasticae & seculares sunt distinctæ & quod Papa non habet utrumque gladium. ad idem de appell. si duobus, & hi dicunt, quod Papa non debet se intronitare de temporalibus, de for. comp. licet & c. extenore; & ad idem in quest. 1. Magnum, per Ambros. ad idem vide, quod notatur 10. distin. in lege. Ad idem 11. quest. 1. Te quidem. Alij vero, tamquam mediatores, & concordatores iurum dicunt, quod ille dñe potestates sunt distinctæ quoad exercitium, sed tamen quod proprietatem, vt ratiæ potestas. B. Petro est concessa: sed exercitium gladii temporalis Papa committit Imperatori: & hoc notatur distin. 10. Quoniam. alij ad idem dicunt, quod Papa habet utrumque gladium aliquo modo; quia spirituale habet autoritatue & exercitiae: sed non exercitatiae, seu practice & administratiae; non enim potest eum imperare & administrare, seu exercere, sed regulare alii videtur, pro canonum concordia meliori & legi. Diuinæ & Christo conformiori, quod Praelati sunt Domini omnium rerum Ecclesiasticæ, iure & dominio diuino & Evangelico. Sed nullatenus sunt Domini iure ciuii seu seculari cum eius exercitio. & sic dicunt intelligenda esse iura, & canones Hieronymi, Augustini, Bernardi, & ceterorum sanctorum, qui dicunt, quod Praelati rerum Ecclesiasticæ sunt procuratores & dispensatores, non domini & ad hoc calligant Hieronymum 12. quest. 1. vbi dicit rubrica Clericus nihil seculare, subaudi, seculariter, habeat, ad idem Hieronymi Canon ead. q. Duo sunt. & Ambros. de fuga seculi. & ponitur ead. quest. cui portio. & Greg. cap. quia tua, vbi rubri, dicit. Clerici nihil proprium possideant: hi intelligunt iuste ciuiili, & ad idem c. sequens. & Augustin. c. nolo, & c. non duatis, & c. expedit. Ita igitur protractiū sicut proponere, propter Dominos Boemos, articulum suum tertium satis indiscretæ & festiue practicantes, & multum opto, ut omnes & singuli materiam illam non intelligentes, in hoc puncto oculos distinguant, & canones plurimos sollicite videant, & diligentissime discutiant, ne animas suas in peruersa, patria, & ignorancia articuli inmaniter decipient, & externaliter perdant.

XLIV.

Item profiteor, quod brachium seculare non debet in Clerum delinquentem iu. iudiciorum sue poenas, supplicia & iudiciorum sanguinis inferte, nisi in casibus à Deo & lege Dei admissis, aut à iure concessis. Ad hoc videtur esse scriptura Ezechiel 33. vbi dicit Dominus. Sanguinem de manu iniquitorum requiram, non populus terra, sed ego. Item ad idem Apol. scribi Timotheo dicens ad Epilcopum. Ad uerius presbyterum noli accusationem suscipere, nisi sub duabus, aut tribus testibus: peccantes autem, coram omnibus argue, ut ceteri timorem habeant. Testificor coram Deo, ut hac custodias. Vbi platum est, quia Apostolus docet Epilcopum de actu iudicandi & puniendo Clerum suum; quod non faceret, nisi ad eum iurisdictio & punio periret. & adhuc sunt multa iura, & primo ad hoc est 9.0. distin. per totum, ad idem 11. quest. 1. nec inquam Episcopum, aut reliquos Clericos, apud indicem secularem accutare presumat. ad idem ex Concilio Parisiensi, nullus & mulris canonib, & Cenciliis generalibus sequentibus. Ad idem 21. quest. 5. si Episcoporum, per Gregorium. Ad idem Ambros. 23. q. 8. conuenior. quo modo autem hoc fieri debeat, & quomodo non debeat, distinguunt Gratianus 2. q. 7. Nos si § item cum David. & 11. q. 1. § cum ergo per his ita & § ex his omnibus.

XLV.

Item profiteor, quod bella Christiana non sunt à quam attentanda & exercenda, nisi vbi, & quando lex noua licentiat. & potestas legitima auctorizat, & causa iusta impellit & necessitat. Nec contra alios, nisi in fidei destructores, & innocentium oppresores, & regionis aut Reipubl. inuatores & vastatores & alios pertinaces & sceleratos legis Domini transgressores, qui alii modis leuotibus, nul-

latenus à sua pertinacia reduci, possunt & coegeri: & per potestatem legitimam, intelligo cum Augustino potestatem Dei iubentis, & Principum, apud quos belli authoritas & consilium est. Vnde Augustinus, & ponitur 23. q. 1. quid culpatu. sic dicit. Ordo (inquit) naturalis immortalium paci accommodatus, hoc poscit, ut suscipiens bellum authoritas, atque consilium, penes principes sit. & ad idem loquitur Augustinus terribilissime, ead. quest. 8. dicens: Quicunque percussit malos in eo quod mali sunt & habet causam interfectionis, minister Dei est: qui vere sine aliqua publica administratione, maleficum, furem, aetate, & adulterium & perirem, vel quemlibet criminis inimicorum interficeret, aut trucidauerit, vel membris debilitauerit, velus homicida iudicabitur, & tanto acriter, quanto non sibi à Deo concessam potestatem abusevit usurpare non timuit, huc ille. Hic sincero corde exopto, ut omnes sacerdotes, & moderni bella gerentes, hac Augustini regulâ seipso discuterent, an ceterum tam periculosa bella attentarent.

XLVI.

Item profiteor, quod ad bella Christiana rectificanda, requiruntur à bellanibus haec conditiones, à sanctis dictæ, & à me quandam in tractatu parvus comportate. Prima quod persona debellatura exclusa penitus a crimine obseruet 10. conditiones charitatis, iuxta illud: si habuero fidem, ita ut mones transferam, &c. Nam vbi charitas non est, non potest, esse in istitia 24. quest. 1. vbi per et per Augustinum. Item cum hoc sit persona modo supradicto ad bella legitimata. Item, quod bella non incipiatur contra aliquem, nisi os Domini interroget, vtque ad revelationem & agnitionem voluntatis Dei, per orationem vel Domini lege patet. 2. Parallel. 18. de Isolaphat & de Dauid 1. Reg. 30. Item ut bellum sit ex re petenda, hoc est ut sit causa iusta. Item ut bellum sit iustum ex modo, & hoc ex modo rectæ intentionis 23. q. 1. Militare. Vbi dicuntur, quod bellum sit intollerabile, dum prædam exactiores accumulant, & rapinas in stipendia comitant, & dum captivi in bello misericordiam non praestant, sed eos immaniter trucidant: ut dicitur ead. quest. Noli, & ut dicitur ead. quest. per Augu. Quid inculpatum in bello? nocendi cupiditas, vicescendi crudeleitas, iniplacatio, & im- placibilis animus, feritas rebellandi, libido dominandi & si qua sunt, ut auara inuasio, cupida direptio, mundana ostentatio, non necessaria occisio. Hoc enim nullo modo debet deprimerre voluntas, sed meum est necepsitas, ut dici Aug. cū hac regula Christi: Quod tibi non vis in tali casu, alteri non facias: & quod tibi via in tali casu, alteri facias. Constat autem quod nemo bellantiū vellet sibi rationabiliter, vt in crimine occidatur, & ad infernum dirigatur: ergo ad idem tenetur alii similiter. Hec, & si qua sunt similia, in bellis iuste sunt culpanda. Item bellum iustificatur, ex iusto operante & exequente. Item ex intentione iusti finis, & intentione promouenda non destruendæ veritatis aut iustitia. Item ut sit pro ædificatione partæ in bono, non pro destructione. Hæc scripti mox in initio, ut ab iniustis bellis præsumptores reuocare, & bella iusta propalarem. Sed heu scripta hæc, in hodiernis bellatoribus patum videntur proficere, quia fere nullam harum conditionum reperiuntur obliterare.

XLVII.

Item profiteor, tenendum & credendum, quod nullus sacerdos Christi, australiis clericalibus insignitus, debet aut potest corporaliter bella exercere, aut quemquam etiam infideli de lege communis occidere, aut vulnerare: aut quod minus est ad sensum Apostoli, percutere, aut in persona propriæ bellare, acies bellorum dirigere, & ad bellandum seu occidendum inmaniter protocare, aut aliqua facilitate crudelitatem exercere, aut exercitatas a secularibus & sacerdotibus prohibitas, mirabiliter excusare, seu verba aut prouerbia crudelia, ad iniudicandum acris proferre, & homines ad securitatem succendere & irritare. Facit adhuc præceptum Christi Matth. 26. dicentis ad Petrum: converte gladium tuum in locum suum: omnes enim qui gladium accepint, gladio peribunt. Quomodo autem intelligatur ille dictum Christi, egregie declarat Canon 23. quest. 8. S. I. vbi sic dicitur. De Episcopis vero, vel quibuslibet Clericis, quod nec sua auctoritate, nec auctoritate Rom. Pontificis armis arripere va-

lent, fa-

Potestas le
gitima.Vt licet
crimina
punire.Multiu
ra contra
Bellatores
Sacerdoti
des.

1. Tim. 3.

1. Pet. 3.

Tractus
specialis
ad Proco
pios tyran
nos.

Matth. 7.

Ex quibus
iustifica
tur bellu.Multiplex
illius arti
culi repro
batio.Dictum
Christi ad
Petrum.

Item profiteor, quia scripta dicta, & facta singula M. Io.

Hus, & M. Matthæus non obstantibus assertioribus vel di
ctis suis meis quibuscumque, de tanto probo & non plus,
de quanto ipsa probantur à Deo & Ecclesia Catholica, &
de quanto ipsa à veritate Catholica, & à sancte Ecclesia Do
ctoribus, & ab Ecclesia Catholica prouis non dissonant,
nec discordant. Sin autem alicubi dicentur vel sentient
prædictis ex Christo contrarie, hoc in eis nullatenus ap
probare intendo.

L.

Item profiteor, quia scripta dicta, & facta singula M. Io.
Hus, & M. Matthæus non obstantibus assertioribus vel di
ctis suis meis quibuscumque, de tanto probo & non plus,
de quanto ipsa probantur à Deo & Ecclesia Catholica, &
de quanto ipsa à veritate Catholica, & à sancte Ecclesia Do
ctoribus, & ab Ecclesia Catholica prouis non dissonant,
nec discordant. Sin autem alicubi dicentur vel sentient
prædictis ex Christo contrarie, hoc in eis nullatenus ap
probare intendo.

L.I.

Item profiteor fideliciter & Catholice toto corde & animo,
q. non placet mihi articuli infra scripti lo. Vycleph. in libris
eius positi, & ab eisdem fideliciter extracti. Primo cum dicit
quod nunquam creditur secundum Augustin, vel aliquem
ex hoc Catholicum credere, vel tenere, corpus Christi ha
bitus in Eucharistia existentiam singularem in sua esen
tia. Item quod Corpus Christi non est secundum se in Sa
cramento. Item quod Corpus Christi est non Corpus Chri
sti in Sacramento. Item, & sic videtur Corpus Christi post
ascensionem nedum non moueti in terris, nec esse: sed vir
tus sua est per rotum mundum. Item sicut Corpus Christi
non est essentialiter in hostia, sic non est aliquid essentialiter
in ibidem. Item Corpus Christi non est essentialiter in Sa
cramento, sed in celo. Item nullo istorum modorum cor
pus Christi est in Sacramento, scilicet nec essentialiter, nec
substantialiter, nec corporaliter. Item non sunt singula
miracula sine patentia rationis: sed forte summum miracu
lum, intendere tantum molem sicut est tota corporeitas
Corporis Christi in infinitum modico loco: ergo cum non
subtil ratio isti miraculo, videtur ipsum non esse singulare.
Item non enim admittitur, quod eadem materialis essen
tia sit simul secundum naturam suam per diuersa loca. Item
sicut enim Deus non potest facere eandem rem in numero
esse simul per diuersa instantia: sic non potest facere eandem
essentialiter materialiter esse simul per diuersa loca: nec
diuersas substantialias materialis esse simul tempore per
eundem locum adæquatum. Item quod repugnat idem cor
pus esse sic substantialiter per multa loca. Item quod fidelis
Theologus etiā laicus non crederet predicanti, quod cor
pus Christi est septipedale in quacunq; parte hostie. Nam
tantum incredibile foret fidelibus, quod ibi sit illa septipe
dalis substantialis corporeitas cum dimensione panis per eun
dem locum, sicut quod ibi sit Corpus Christi. Item falsum
est, quod corpus Christi habet existentiam corporalem in
Sacramento. Item quod inualubil error, quo generatio si
gnorum granii corde nititur trahere corpus Domini, quod
suum est secundum suam substantialiam versus terram. Sed
Paulus dicit è contra: Que sursum sunt querite. Item quod ad
tollendam istam idolatriam atq; blasphemiam dicit Au
gustinus ut recitatur deconf. distin. 2. ca. nov. Est hoc corpus,
ipsum & non ipsum: ipsum inquam, corpus secundum Sa
cramentalē figuram manducatur sicut fideles: & non i
psum secundum suam naturam. Item, quod Corpus Christi
non est hic in Sacramento secundum substantialiam, sed Sa
cramentaliter & in signo. Item, quod si brevis, & levius
per euangelizationem tringeret Ecclesia isti finem, ci
licet deuotionem, pietatem, vel virtutes alias, subducat
his omnibus ritibus, quis dubitat, quin illa sacramenta &
Magistrorum Theologica facultatis eiusdem viuenterit
Pragensis, & similiter Magistris & Doctoribus in Anglia,
& à Magistris & Doctoribus Parisiensi, & ut percepia
Magistris & Doctoribus in Roma, & à Magistris viuenter
alium, quorum decreta in hoc reprobare est peric
culo æternæ damnationis laborare.

XLIX.

Item profiteor pie, humiliter & obedienter modo à me
supraposito, quod prædictorum Doctorū & Magistrorum
nationis Bohemicæ prohibito, qua cum hoc in eadem cō
gregatione vna cum M. Ioan. Hus præferte & consentiente,
prohibuerunt istos duos articulos Ioan. Vycleph. vide
sicut quod in Sacramento Altaris post cōfessionem ma
neat panis materialis: Et quod accidentia nō stant sine sub
iecto, est licita atque iusta pro eo, quia S. Doctoribus fere
omnibus & Ecclesiæ conformis & consona.

Hi articu
li tanq
venient
videtur.

LII. Item

LXIV.
Renatio
contra re
probation
pia Ioann.
Hus, & M.
Matthæus.

LXV.
Reproba
tio articu
lorum Io.
Vycleph
de corpore
Christi.

Colof. 3.

Paratus corrigi à quoque rectius sentiente.

Desiderium emendandi.

Raso, id est Procopio maio.

LXXV. Sigism. Imper. Vla- disl. Regi Polon. in- comoda re quæstis Vitou- dum Li- thuan. Du- cem ad ti- tulum & diadema regum in- flammat.

Comitia Poloni. de Successione ad Regnum.

Legati ad Vitou- dum Ducem ex comitiis missi.

& ex causis supradictis: Videlicet, ut poscentibus rationem de fide credendorum, & de veritate tenendorum, præbeam, Atque per hoc ut Catholicos in bonis confirmem: hæreticis occasionem aduersum me quærentibus, occasionem Poloniae vniebat. Sic et enim ambitio, ut modum prorsus nesciat, si semel ei habens laxaueris. His responsum à Vitoudo datum, quæ ille præ se ferebat, non nouandarum, sed stabilitarum rerum suarum causa ea se facere, ne incitatus ab hostibus opprimetur: propterea, quod acceptissit petuisse à Rege Bohemos, ut se per Poloniam in Prussiam & Lithuania exercitum ducere patetur: ac de eo se prætermore à Rege celatum esse. Rex, vbi nulla ratione Vitoudum de sententia deduci posse animaduertit, simulq; maturari coronationem prefutura ad decimoseximum Calendas Septembres diem didicit, negotium dedit Ioanni Zarnicouio Succamerario Posnaniensi, nobili & impigrd homini, ut ad confinias Poloniae & Saxoniae, vbi possessiones ipse luculentas habebat, obseruerat, atque internuncios Cæsar & Vitoudi, per Prussiam, vltro citroque comineantes, interciperet. Nec male successit Zarnicouio negotium. Etenim Baptifam Cigalam Iureconsultum Genuensem, & Sigismundum Rothum Silesium, à Cæsare ad Vitoudum proficentes copit: ex-cussoque inconsulte dimisit: Scripturas ab eis ablatas, ad Regem attulit. Missa autem erant ij, ut Vitoudo dubitationem omnem eximerent. Dubitabat enim is, an Cæsar, siue vt vulgo loquuntur, Rex Romanorum, qui Imperatorum diadema nondum adeptus est, potestarem habeat noui Regni instituendi. Veniebant præterea, vt diplomata Cæsarea, quibus in Lithuania Regnum constituebatur, & Vitoudus Rex creabatur, ipsi deferrent, ac diadema ad tempus allatum iuri ab aliis Legatis promitterent. Habant & alia quædam mandata, de fæderibus & societate Prussiensium arque Liuonienium Cruciferorum aduersare: vt hac ratione Vladislauum Regem & Regnum Polonie, ad inicium committeret. Intelligens autem Vladislauum, quorū Cæsaris & Vitoudi conarus & molimina (narrat Cromerus, quid ex ea occasione accidit,) & noua cum Cruciferis Prussiensibus arque Liuonienibus fœderata inita spearent, anno presenti, qui fuit post Christum natum millesimus quadringentesimus, trigesimus, Comitiis Lednam (pagus hic est in tractu Lublinensi, venationib; tantum nobilis) inditæ, vt Polonorum voluntates beneficis suis, sibi, liberisque suis obstringeret, Regique successionem alteri de filii suis, vtrum ipse post se edidisset, stabiliter, veteres priorum Regum ac Principum donationes, & immunitates confirmaret: permulta Equestris Ordini, nonnulla etiam Ecclesiastico, pauca oppidanæ rusticaneque plebi induxit, ac de pensionibus & oneribus remisit. Horum præcipua his fere capitibus continentur. Honores ac Magistratus, sacri iuxta ac profani, vt nonnulli indigenis, in suo cuique tracu mandentur, neque quicquam eorum cuiuspiam, priusquam vacet, promittatur. Arces, & Praefecture, ne cuiquam Ducali genere orto, neut exterrite. Non omisere tamen Poloni longiorum custodiæ: quæcum suspesta esset Cruciferis, suorum sibi consiliorum & conaturum consciis, misit Paulus Rusbordius Magister perquisitum ab iis, hostes ne eos an amicos ducere deberet: responsum est: nihil eius referre, si ipsi intra fines suos armati, rerum suarum curam habeant. Si bellum illarum sint, indicatos id esse prius. Aegerime hæc tulit Vitoudus, vbi rescripsit: sed tamen dolorem apud hospites ad celebritatem inuitatos, sedulo dissimulauit, & ad finem Septembres eos apud se retinuit. Fuerunt autem ij, duo Magistri Cruciferorum, Prussiensium & Liuonienium, cum primoribus Commendatoribus: item, Moschorum, Tucherium, & Odoioviensem Raflorum Duces, & Princeps Tartarorum.

Forte tunc antracem morbum, siue ex angore animi, seu qua alia ex causa, Vitoudus contraxit: neque tamen quicquam de ambitione sua detraxit. Cum autem inuitis Vladislao & Polonis, voti se compotere fieri posse desperaret, arte sibi tentandum esse duxit, quod aperta vi poragere non poterat. Sciebat Vladislauum hominem non malum, haud difficulter se exorari posse, si cum in Lithuania, cuius visenda desiderio teneri cum nouerat, extraxisset. Quod si qui forte Proceres Polonicum cum eo venissent,

eum admonerent iterum arque iterum, & ad sanam mentem reducerent. Rebellenem enim moliens, nouo Sacramento Lithuaniae omnem adigebat, & arcis finitimas Poloniae vniebat. Sic et enim ambitio, ut modum prorsus nesciat, si semel ei habens laxaueris. His responsum à Vitoudo datum, quæ ille præ se ferebat, non nouandarum, sed stabilitarum rerum suarum causa ea se facere, ne incitatus ab hostibus opprimetur: propterea, quod acceptissit petuisse à Rege Bohemos, ut se per Poloniam in Prussiam & Lithuania exercitum ducere patetur: ac de eo se prætermore à Rege celatum esse. Rex, vbi nulla ratione Vitoudum de sententia deduci posse animaduertit, simulq; maturari coronationem prefutura ad decimoseximum Calendas Septembres diem didicit, negotium dedit Ioanni Zarnicouio Succamerario Posnaniensi, nobili & impigrd homini, ut ad confinias Poloniae & Saxoniae, vbi possessiones ipse luculentas habebat, obseruerat, atque internuncios Cæsaris & Vitoudi, per Prussiam, vltro citroque comineantes, interciperet. Nec male successit Zarnicouio negotium. Etenim Baptifam Cigalam Iureconsultum Genuensem, & Sigismundum Rothum Silesium, à Cæsare ad Vitoudum proficentes copit: ex-cussoque inconsulte dimisit: Scripturas ab eis ablatas, ad Regem attulit. Missa autem erant ij, ut Vitoudo dubitationem omnem eximerent. Dubitabat enim is, an Cæsar, siue vt vulgo loquuntur, Rex Romanorum, qui Imperatorum diadema nondum adeptus est, potestarem habeat noui Regni instituendi. Veniebant præterea, vt diplomata Cæsarea, quibus in Lithuania Regnum constituebatur, & Vitoudus Rex creabatur, ipsi deferrent, ac diadema ad tempus allatum iuri ab aliis Legatis promitterent. Habant & alia quædam mandata, de fæderibus & societate Prussiensium arque Liuonienium Cruciferorum aduersare: vt hac ratione Vladislauum Regem & Regnum Polonie, ad inicium committeret. Intelligens autem Vladislauum, quorū Cæsaris & Vitoudi conarus & molimina (narrat Cromerus, quid ex ea occasione accidit,) & noua cum Cruciferis Prussiensibus arque Liuonienibus fœderata inita spearent, anno presenti, qui fuit post Christum natum millesimus quadringentesimus, trigesimus, Comitiis Lednam (pagus hic est in tractu Lublinensi, venationib; tantum nobilis) inditæ, vt Polonorum voluntates beneficis suis, sibi, liberisque suis obstringeret, Regique successionem alteri de filii suis, vtrum ipse post se edidisset, stabiliter, veteres priorum Regum ac Principum donationes, & immunitates confirmaret: permulta Equestris Ordini, nonnulla etiam Ecclesiastico, pauca oppidanæ rusticaneque plebi induxit, ac de pensionibus & oneribus remisit. Horum præcipua his fere capitibus continentur. Honores ac Magistratus, sacri iuxta ac profani, vt nonnulli indigenis, in suo cuique tracu mandentur, neque quicquam eorum cuiuspiam, priusquam vacet, promittatur. Arces, & Praefecture, ne cuiquam Ducali genere orto, neut exterrite. Non omisere tamen Poloni longiorum custodiæ: quæcum suspesta esset Cruciferis, suorum sibi consiliorum & conaturum consciis, misit Paulus Rusbordius Magister perquisitum ab iis, hostes ne eos an amicos ducere deberet: responsum est: nihil eius referre, si ipsi intra fines suos armati, rerum suarum curam habeant. Si bellum illarum sint, indicatos id esse prius. Aegerime hæc tulit Vitoudus, vbi rescripsit: sed tamen dolorem apud hospites ad celebritatem inuitatos, sedulo dissimulauit, & ad finem Septembres eos apud se retinuit. Fuerunt autem ij, duo Magistri Cruciferorum, Prussiensium & Liuonienium, cum primoribus Commendatoribus: item, Moschorum, Tucherium, & Odoioviensem Raflorum Duces, & Princeps Tartarorum.

Forte tunc antracem morbum, siue ex angore animi, seu qua alia ex causa, Vitoudus contraxit: neque tamen quicquam de ambitione sua detraxit. Cum autem inuitis Vladislao & Polonis, voti se compotere fieri posse desperaret, arte sibi tentandum esse duxit, quod aperta vi poragere non poterat. Sciebat Vladislauum hominem non malum, haud difficulter se exorari posse, si cum in Lithuania, cuius visenda desiderio teneri cum nouerat, extraxisset. Quod si qui forte Proceres Polonicum cum eo venissent,

eos quo-

Cæsaris &
Vitoudun
missi inter
cepti.Polonie
nobilitas
armatur &
vias obli-
det.Legati Cæ-
saris pro-
gredi non
audient.LXXVI. Vitoudus
arte tenta-
re quæ-
rit quod
aperte con-
sequi se
non posse
videt.

eos quoque vel blanditiis deliniri, vel munieribus corrumpi, vel metu denique compesci posse. Itaque misso ad Vladislauum Legato, præterita excusat: iam se omnem de Regno cogitationem depositisse ostentauit, ac Regem in Lithuania ad venationes inuitauit. Cupiebat Rex ire in cum aliquanto octuagesimum annum excessisse: Princeps impiger, & vegeto ingenio: abstemius in omni vita, nihil præter aquam bibere solitus: in vicu temperans, temporis perparcus, ita ut supra mensam iudicaret, & responsa Legatis daret: ceterum in Venerem proclivior: in extenuos liberalis: fuos vero metu magis quam beneficentia in officio concinere solens. Habebat in more, ut procuratores bonorum suorum rapinis ditatos excuteret, atq; expilarer, rursusque præficeret. Memorant & illud de eo, quod fontes, vel pellibus virorum conteos, molossis laniando obiiceret, vel illos ipsos ad induendum se fuisse, quo gulam frangerent, compelleret.

Præbuit tunc Sbigneus, aliud iniuncti animi inter Lithuaniae exemplum. Dimittebat illum Vladislauus in Poloniæ, comiter & liberaliter acciperet, vnum Sbigneum negligebat. Vbi Vilnam peruentum est, instabat Regi Vitoudus ornatō, ne sibi Regium diadema inuiderer. Negabat ille, licet id sibi concedere, Polonis reclamantibus: sibi seruare: si quid autem humanitas sibi accideret, vt ad cultum diuinum eam conuerteret, assensus non est: ne rei alienæ contactu, aut noxam, aut noxa famam incurrit. Incidit etiam tunc Vladislauus in discrimen, ab eodem ipso Sutrigellone, quem impense diligebat, quemq; Ducem Lithuaniae præficere cogitabat. Homo ille nihil, & ebriosus, & præcipitis itacundus, conciliatis sibi largitione non nullis, nequequam expectata Regis autoritate, principiatus inuaferat, ac pro Duce se iam gerebat. deinde magis ac magis insolescens, assentatoribus frigidam, quod a iuri suffundentibus, oblitus omnium beneficiorum Regis, fratrnæque necessitudinis, contumeliosus eum tractare: carceris, & exilio veteris memoriam reficere: veniente tempus dictans, cum vlcisci eum probe posset: Polonus, qui cum Rege erant asperius appellare: Internuncios, qui à Rege in Poloniæ, quive ex Polonia ad Regem mittebant excutere, epistolæq; restringere: & ad extremum, cum Podolia Prefectum, qui eam prouinciam Vitoudi nomine administraverat, in vincula à Podoliis coniectum, omnemque eam prouinciam dominationi Lithuaniae exemptam, intellexisset, homo violentus & impotens, in Regem fremere, & maledicis cum Polonoque incessere, palamque vinculauit necem presentibus intentare, ita ut excubare omnes die noctuque circum Regiam necesse haberent: donec is Podolia à Rege extorquere potuisset. Non intermisit tunc Martinus Pontifex, statim atque detineri Vladislauum Regem in Lithuania celeri nuncio accepisset, ad Sigismundum Cæsarem, & ad Sutrigellonem de liberando Regem scribere. Enimvero creditum est, Sutrigellonem, non infcio Sigismundo tantum scelus ausum fuisse: namq; is Vitoudum aliquando meruens, ad Sigismundum profugerat, cumque eo in multis consueverat. Cromerus de rebus Polonia lib. 19.

Addit Albertus Krantzius, rerum Vandalicarum acutatus scriptor, quæ adiungo.

Vitoudus, per hæc tempora (qui & Alexander) Dux Lithuaniae, pollicitus est Romanorum Regi Sigismundo, si se Regem declararet, certum expeditorum millia per annum integrum suis impensis (quæ in ea gente nō magna sunt) in Bohemiam militaturos mitteret. Sigismundus conditione compatabat, quum cuperet Bohemis fœnum iniicere, misit Archiepiscopum Saltzburgensem, cui adiunxit Guntherum Magdeburgensem, qui eis vice coronationem solemnitatem implerent. Sed inuidit fortuna tantis successibus. Quenam essent in itinere Archiepiscopi, magna iam parte peracta, occurrit illis Nuncius, Vitoudum iam emigrasse de mundo. Itaque re infecta vertetur iter retro. Per quæ tempora, Christianus Kobanth, Martinus Pontifici iam diu commendabilis, factus Olbiensis Episcopus, Ecclesiastum suum visitavit: arque cernens Fratrum de Ordine Theronicorum moliticem, inde ad Ericum Regem Danicæ declinavit, quum haberet nonnulla eius negotia.

Atque ita quidem Sbigneus, non sine magna ipsius Vitoudi admiratione: cuius interim morbus inualecebat, ita ipse desperatione vita sue cogitationem omnem de Regno abiiceret, & ad mortem, uti Christiano Princeps dignum

LXXXVIII.
Aliud Sbignei
Constantiae ex-
emplum.Rex in ma-
gnam dif-
ficiem in
Lithuania
incidit.

LXXIX.

Christia-
nus Ko-
banth Of-
ficiensis E-
piscop.Sss
tia, apud

LXXX. Obitus Othonis de Zegenhan Archiep. Treuer. & eius laudes.

LXXXI. Post eius obitu multa mala in Eccle. Treuiren. subeute.

LXXXII. Italia turba.

tia, apud Sedem Apostolicam promouenda. Coram eo questus est, Ecclesia sua pressuram ab eo Ordine: simulque roganit Regem, ut absente se Ecclesiam suam dignaretur habere commendatam, qua in mari, & ad mare magna ex parte esset. Magister porro Thentonius Cruciferorum, veritus, ne Rex protectionis titulo sibi aliquid incommodi adferret, aut eam offam è fauibus eriperet, Diacecum Osilicem ingressus, omnia eius praesidia in ditionem accepit, firmavitque suis impositis militibus. Krantzus Vandali libo vnde cimo capite vigefimo secundo.

Quo anno, in Germania, obiit Otto de Zegenhan, Archiepiscopus Treuirenensis, Treuiri, ante altare Beatae Virginis, in Ecclesia maiori sepultus: homo certe magnificus (verbis sicut Trithemij) & in Deum singulari deuotione preditus, qui Ecclesiam suam optime rexerit, & multa bona fecit. Caput S. Matthiae Apostoli, quod multis annis in castro Erenbreitstein, iuxta Confluentiam, inter Pontificum thefanores sexuum fuerat, ad maiorem Ecclesiam Treuirensem cum ingenti deuotione transstulit: quod in eadem Ecclesia vsq; in præsentem diem seruatur in magna deuotione & honore. In eadem Ecclesia Treuirense, Missam de Beatae Dei Genitrici semper Virgine Maria instituit, quæ perpetuo post matutinas ibidē solenniter omni die à Choralibus decantatur. Amator & benefactor erat pauperum, atq; debellator superborum fortissimus. Ipse primus, Ordinis Cisterciensis monasteria circa Treuiri, cum multis laboribus & impensis reformatum: in quod sanctum opus Ioannem Rhodem de Carthusia extractum, Abbatem Sanct. Matthiae instituit.

Ottonem mortuo, multa in Ecclesia Dei apud Treuiros mala subsequuntur sunt. Nam Canonici in Electione discordantes, maior & pars senior elegit Iacobum de Sirck, maioris Ecclesiae Scholasticum, Heribopolensemq; Præpositum, virum bonum, & omni honore dignum. Alia pars infirmior, videlicet Fridericus de Cracoua Præpositus Treuirenensis, & quidam alias Canonicus, dictus de Pittingen, elegerunt Vdalricum de Manderschit, ex qua dissensione Treuirense Ecclesia magna suscepit incommoda. Vdalricus enim, & si iure infirmior, tamen armis potentior, auxilio suorum, Comitumque de Vireberg, & aliorum nobilium, castella & munitiones Archiepiscopatus contra laborem, viribus imparem, obtinuit, & à subiectis hominibus consueta homagia suscepit. Hinc Iacobus compulsus, auxilium summi Pontificis inuocauit. At Papa, citatis partibus, audiens causis, electionem factam reprobauit, & vtroque abiecit, Archiepiscopatum Treuirensem Rabano de Helmstat Episcopo Spirensi, promotione Ludouici Comitis Palatini Rheni, assignauit. Hinc orta sunt infinita mala: & Ecclesia Treuirense plusquam in cccc. m. florenrum damnum suscepit. Totius enim patria Comites, Barones, & militares, Vdalrico adhærentes, Apostolica mandata spernabant: & contra Rabanum saeuentes, Vrbem Treuironum quæ illi saepe, biennio ferme obsederunt, lapides & bolos & vicinis montibus in eam frustra iacentes: sed tandem re infecta confusi abiuerunt. Denique Papa intelligens mandata sua contemni, terram diaecesis Treuirense Ecclesiastico interdicto supposuit ferme per iv. annos. Tandem Conradus Archiepiscopus Moguntinus, Theodosius Archiepiscopus Coloniensis, & Fridericus Episcopus Vormatiensis, vices suas interponentes, finem contentionibus per amicabiles tractatus impostruerunt, & secundum Rabanum pronuntiaverunt. Vdalricus non potens illi resistere, Româ profecti statuit, veniensq; Thurgeum morbo corruptus interiit: vnde in posterum Rabanus Episcopatum pacifice gubernauit. Chron. Sponheimer.

Hoc ipso anno, Italice res aliquantum turbata, nonnulli hil molestie attulerunt Martinum Pontifici. Philippus Mediolani Dux, quamquam Principem Senatum Venetum per causam matrimonij sui Mediolanum initiasse, (quod quidem visum est parum congruens eius ordinis gravitati, ac proinde negatum pectus pestilentiae in urbe gliscere) multisque alii obsequiis eos permulcerent, dolore tamen pacis paulo ante facta, quasi indigne & inique sibi imposi-

tae, ac desiderio amissorum oppidorum incitatus, dubiam ac labantem Lucensi motu Italæ pacem maiore diffidij mole concutere annus est. Ante per aliquot dies, sed aliquanto serius quam oportebat, vt pote iam tradito ex patre Bergamo conatus fuerat otium conuellerere, pertinaci or in afferendis Cremonenorum finibus: cuius controuerse & ipse, & Venetus, arbitrum sumperant Nicolaum Atestinum. Ea via, quæ plane recta videri poterat, cum res non succederet, obliqua inicit, vñus opportunitate tumultus Lucen, quippe à Gallia citeriore Florentiam reuersus Nico lus sorore Bracci Stella natus, cui ex eae Fortebracij cognomen fuit, quodiam diximus, Lucensem inualerat: ac deinde Florentini, à quibus is fuerat sollicitatus, bellum in illos, nec quicquam dehortante Pontifice decreverant. Fortasle Florentinos impulerat spes propagandi imperij, sub ea popularitate, quod vellet ciuitatem seruatu Pauli Guinisi subtractam libertat adiungere: vel priuatum in Guinisi odiū, quod Philippi amicitiam iporum societati præstulisset: vel facultas denique nullo negotio parrandæ rei, quod inter foederis participes Guinisi nomen exprefse relatum non fuerat, fed verbo tantum ac sub fide ei cauatum. Ergo, cum Fortebracius belli initium fecisset, Philippus quoque Franciscum Sfortiam dimisit, palam iactans, tem fœsi patris amulacione libertatem illibatum conferuare velle, quoq; modo libuisse sine cuiusquam respectu agere. Is ergo ex Gallia in Hebruriam transiit instructus suis & compluribus voluntariis militibus, quos prouincia quietia leste non poterat. Sfortia adueniuit, Fortebracius a Luca mænibus in Pifanos fines concessit, Guinisi autem veritas, ne deducto exercitu ipse præda esset, cum Florentinis qui illud bellum ex professo suscepserant, clam coepit agere de Urbe ipsis pecunia tradenda, quod subdoratus Sforriam Guinisi cum liberis ad Philippum in vinculis misit, libertatemque Lucensibus restituit. Eam datam, cum armis extorquere vellent Florentini, Philippus eam turbandas quietis ansam artipiens, Genuenibus, ut cum Lucensibus Societatem intrent mandauit, atque ab se Nicolaum Picinnum ducem postularent, iniunxit, belli Florentini occasionem, socie tuendæ Urbi prescriptio ne habiturus. Cum autem Genuenses, libertaris, & rerum suarum solliciti, de iis omnibus, Atelini, & Venetis fecissent certiores: atque ille quo sum legario eorum, nimis ad conspirationem in perniciem ipsius spectaret, Genuenibus pariter impetravit, vt ea ab Venetis peterent, quibus negatis, quemadmodum non erat dubium futurum, animi vtrinque irritarentur. Summa postulaturum Philippi exitit, fas ut esset Genuenibus tueri Lucenses, aduersus Florentinos. Ita existimauit, per causam Genuæ, quæ in fide ipsius esset, pace neglecta, ex traecto ex Hebruria in Galliam togatam belti incendio occasio nem sibi non defore tentanda Brixie atque Bergomi. Curauit Martinus Pontifex ipso statim initio belli illud restinguere: quandoquidem Guinisi una cum suis auxiliis illius implorasse. Carterum nec quisquam monendo, oblecendo, exsecrando, exsecrando à Florentinis impetrare potuit, studio proferendi imperij inflammatum. Vulgata fuere in publicum, atque à vulgo decantata nonnulli Florentiae haec verba: *Ave Maria, gratia plena: habita Luca, adiutor Sena,* quibus etiam verbis non obscure bellum ab iisdem Florentinis denuntiabantur Senensisibus. Sollicitabant Florentini Franciscum Sforiam, vt explero tempore quo Philippo fœsi addixerat, apud illos stipendia mereretur. Verum tamen is deficeret à Philippo recusauit: maxime quando iam Martini Pontificis opera, a Philippo, cui nulla virilis seboles fuerat, in filium adoptatus, & in antiquam illufreumque Vicecomitum familiam cum omnibus liberis posterisque infernus fuisset: & quo maiore studio, maioreque beneficio obstringeretur, gener delectus esset, Blanca Maria unica filia adhuc puella desponsata, vexilloque in quo erat depicta panthera, oppidisque tribus, Castellatio, Bosco, & Fregarolo Alexandrinus agri non ignobilis donatus, quo tempore, Nicolaus Atestinus, magnum seueritatis dedit exemplum, cum Vgonem no-

cu

Nic. Are stini ma gna in fi liu m feuer tas.

cuiuspiam coniuge in adulterio de precebas, ex prescripto legis necaser, eo maiore in tanta calamitate animi pœnitentia, quo filium vehementius amabat. Tantam tamque exanimam animi firmitudinem, simulque seueritatem extollit Decembrius in eo Dialogo, quem de litteratum excellenti conficerat, sub persona Leonelli, ipsius Nicolai filii. Pigna libro 6. monatib. 2. Sanct. Antonius t. vii. 22. cap. 9. Orlando Malafesta his tor. Serens, libro secundo par te 3.

Bononienses interim ad officium Sedis Apostolicae, opera Nicolai Albergati Cardinalis Episcopi redierant. Is enim antequam in Gallias Legatus proficeretur, imponentiam Bononiensem fregerat; remque eo adduxerat, vt Martinus Pontifex, Lucido de Comitibus Cardinali Ostiensi, vniuersam pacis tractationem permiserit: isque post multa vltra citroque perpolita, tandem ad has conditio nes, Bononienses induxerit, vt Bartholomeus Zambeccarius Episcopatum Nicolao dimitteret: Pontifex vero Abbatiam Sanct. Bartoli Bartholomeo, ademptam reddi à Marchione curaret. Cives, Magistratus urbicum arbitrio suo legerent, idem Cives, omnes agri Bononiensis praefecturas, haberent. Legatus Pontificius, alteras claves portarum Urbiis retineret. In suffragiis ferendis, aliquem vnum authoritate sua destinaret, alterum Antiani quos vocauit proponerent, è quorum sententia omnia dependenter. Legatus in Palatio Urbico, Antiani in eo quod Notariorum dicebatur habitarent. Item 300. equites, & 200. pedites: nec pauci, nec plures iisdem Ancianis ad Urbiis circulam conducerent. Antiani, tres ex suis Cives Pontifici proponerent: ex quibus ille vnum Prefectum Iustitiae designaret. Stabilitis iis conditionibus, tum de mun Cardinalis Lucidus Bononiam ingressus, sacra Urbi restituit: ceterum non diu post, Cannetulorum furto, Urbiis ad rebellionem asperit: & Episcopo Torpen si, quem ad Urbum reuocaro Lucido, Martinus Bononiensis prefeccerat, necessitatē emigrandi imposuit. Ponte pons Vizani lib. his tor. Bononiens. Carolus Siganus in vita Nicolai Card. Albergati c. 12.

Eodem anno, Martinus Pontifex, concessit Fratribus Augustiniensibus corpus Sanct. Monicæ matris Sanct. Augustini, ut illud Romam, ad sui cenobij Ecclesiam, ab Ostia Tyberina portarentur intenderet.

Dedit ea de re diploma, quod legitur apud Iosephum Pamphilum Episcopum Signum, in Chron. Ord. FF. Eremitarum S. Augustini, istis verbis conceptum.

Martinus Episcopus fenus seruorum Dei. Vniuersis Christi delibus presentes litteras in specturis. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Pia caritas atque deuotio, quæ ex Christiana professione & Passionalis officij debito, ad sanctorum reliquias afficimus, nos impelli, vt circa Sacra Reliquiarum conseruationem, earumque venerationem, omnistudio & diligentia inuigilemus: quo fides nostra, sine qua nemo salutem consequi potest, in magnitudine sue maiestatis conservari, & spirituali incrementum suscipere vallet. Super sequendum venerabiliter fratre nostro Petro Episcopo Eleventh. Apostolica Camera Sacraria, & Confessore nostro, pro parte dilectorum filiorum Augustini de Roma Prioris Generalis, & universorum Fratrum Ordinis Sanct. Augustini, cuius ipse Episcopus etiam professor existit, nobis supplicante, corpus Beatae Monicæ Sancti Augustini Matris, exercitus prius reflectibus & cauis, preferimus, quia corporis dicti sancti ipsius Ordinis fundatoris in quadam Ecclesia Papies dicti Ordinis venerabiliter prout debeat reconditum existit, à loco Civitatis nostra Ostiensis, ubi sepulturam & reconditum fuerat, ad Ecclesiam Domus Fratrum dicti Ordinis de urbe transferendi, & in ipsa Ecclesia recondendi & sepeliendi Gratiam concessimus: cuius concessione autoritate prefatum corpus in dicta Ecclesia debitis ceremoniis & condigna reverentia, ibidem die nona Aprilis, que fuit Dominica Palmiarum, translatum & reconditum existit. Nos itaque, Episcopi, Prioris, & Fratrum predictorum denotionem huiusmodi religiosis personis convenientem approbantes, atque considerantes, quod ob translationem predictam de sanctitate huius corporis, maior apud Christifideles natitia haberipotest, quam si in quouis alio loco reconditum fuisset: translationem & repositionem huiusmodi ratus habentes & gratias, eas ex certa

scientia, auctoritate Apostolica, tenore preservium confirmamus: & ut erga dictam Sanctam Monicam magis inflammetur fiduciam ipsorum deuotio, quasi pars precepcionis ad omnium necitiam eas deducit volumen per presences. Nulli ergo omnino hominum licet habeat paginem nostram confirmationis & voluntatis interfingere vel ei autem temerario contrarie. Si quis autem, &c. Datum Roma apud SS. Apostolorum, Kalend. Maij, Ponificis nostri anno xxi.

Fer idem temporis, Martinus Pontifex, Studiorum Academiam in urbe S. Andreæ apud Scotos instituit, quam Iacobus Rex frequentissime inuisit. Interfuit nonnumquam Studioorum disceptationibus, quibus mirum, in modum delectatus, plurimi eos priuilegiis donauit. Inter cetera hoc fieri voluit, vt Theologia ac Decretorum Doctores optimos quoque ad fæse semper mittere pectentum Magistratus Ecclesiasticos: reliqui viti Schofasci ad minoria faceidotia, quæ ad Regiam pertinebant donationem. Itaque eo vivente plurimi literati facerdotia & a amplissimos honores, labori præmia adepti sunt. Ad hæc edixit, ne quisquam, nisi ve minimum Baccalaureus, seu Theologia, seu Decretorum, in Ecclesia Cathedrali ad Canonicatum admitteretur, pecterque qui insigni nobilitate clarus: neu cuiquam hereditatem insignem ad eundi ius esset, qui proflus iuriis civilis aut municipalis ignorans esset. Cumque magnum iam templum Abbatiæ Sancti Andreæ perfecte reædificatum magnatum ac Præsum impensis ingentibus fuisset, confectioni illius interfuit. Diutius quoque cultus, hoc Rege, decentibus mirum in modum ornatus est ceremonia, introducendo novo cantandi ritu musico: qua in arte plurimum impetrabat, vicosque domi in ea peritissimos alebat. Insuper quæ vocant Organa, qualia nunc sunt, (ante enim veteribus, & nescio an satia ad saecula harmoniam accommodis cantibus vrebantur) cum primum in Scotiam per eum adducta sunt. Boethius, Scotorum historiarum libro de cimo septimo.

Floruerunt id temporis in Anglia aliqui viri insignes, qui Ecclesiam Catholicam multiplex doctrina, voce & scriptis relictis illustrarunt: Robertus Hundeslaus Monachus Ordinis SS. Trinitatis, varia eruditione instruatus, & integratè morum laudabilis. Scriptis Synodalium Sermonum, librum vnum & Epistolarum ad diuersos librum vnu.

Iohannes Bernegamus Carmelita, Theologus insigniter doctus, scriptis super Magistrum sententiarum libros uniuersitatis.

Vichardus Flemingus, vnu ex duodecim Doctribus aduersus VVicliche errores designatis, & ad Senense Con cilium Orator. Scriptis Orationes aliquot, quas in eodem Concilio magna facundia dixit.

Super hos autem eminuit, Thomas Valdensis Carmelita, confundens, profligansq; errorib; VVicliche, & aliorum hæreterorum, hoc seculo natus.

Hæc est Thomæ VValdensis Carmelitæ vita.

Ex Iohanni. Trithemio, Raphaeli Volaterrano, aliisque probatis scriptoribus, atque ipsiusm Authoris Operibus excerpta. Per F. Nicolaum Aurifiscum, Senensem Carmelitam.

Thomas VValdensis Ordinis Fratrum Eremitarum Beatissime Dei genetricis Mariae de monte Carmelo, natione Anglicus. Patria Londoniensis, ac Prior Provincialis Angliae, Patrem reuocato Iohannem. Matrem vero Methylensem homines claros atque spectabiles. Ab infantia sacram Carmeliticam familiam ingressus, ita in ea vita sanctimonia, morum grauitate, ac disciplinarum omnium eruditione profecit, præstantem vero Theologica, vt non modo inter clarissimos ac præstantissimos tempes statis viros a probatis scriptoribus connumeretur, verum etiam inter beatos. Raphael namque Volaterranus, libro vigesimo primo sua Antropologia de Carmelitico Ordine differens. ita ait: *In quo iam famam consecuti sunt * Andreas Hierosolymitanus. Andreas Presul Felicianus. Cyrus vir Grecus. Franciscus Martini. Gerardus Bononiensis, doctor Parisiensis, Guido Perpinianensis. Genitalis qui postea presul fuit Majoricensis, Iohannes de Bacoone, lo-*

LXXXV. Academia S. Andreæ in Scotia à Martin. Pont. insti tuta.

LXXXVI. Viri docti in Anglia.

LXXXVII. Vita B. Thomas VValdensis Carmelite. Patria. Infantia.

Scientia.

* forsan. Albertus.

Trium lin-
guarum pe-
titus.Henr. V.
Ang. Reg.
confessor.Eius tem-
pore Iohan-
nus V. Vic-
leff. Heresi-
m in Angl.
spaggit.Tho. Val-
den. cōtra
eum cala-
mū strin-
git. & Ang-
lia ab ha-
resiam cō-
maculatā
emundat.
Volumini-
bus suis il-
lis qui con-
tra nosos
hæresiar-
chas scri-
perunt &
methodū
refutandā
hæreseos
aperuit.Alphonse
à Castro de
Tho. Val-
den testi-
monium.Opus suū
aduersus
hæreticos
Martin. V.
Pont. dica-
uit.

hannes Balistari, Petrus de Casa, Petrus Thomas Patriarcha Constantiensis, Thomas VValdensis qui ad Martinum Quintum, contra sciam VViccleistarum scriptis. Qui omnes doctissimi viri scrip-
ta etiam plura reliquere. Duo quoque ultimi inter Beatos con-
numerati. Hæc Raphael. Fuit ingenio acutus, tribus linguis videlicet Hebreæ, Græca, atque Latina optime ins-
titutus, in Scripturis Sanctæ eruditissimus, in Philosophia Aristotelica nobiliter doctus, ad disputandum fatus idoneus,
Conuersatione & scientia insignis, egregius. Verbi Dei declinator ac Henrici Anglorum Regis huius nominis V. Confessor & Secretarius.

Eius dexteritate ac eloquentia plurimum fidens ad Regem Poloniae eum delegavit, cuius legationis occasione Vietnam pertransi, multa ab Hebrewis se didicisse te-
statur, ad Sacramentalem confessionem spectantia. Hu-
ius tempore insignis quædam bestia in Anglia surrexit, Iohannes scilicet VViccleph. Sacerdos Magister in artibus, vir ingenio acer, & eloquens, qui omnium præ-
cedentium hæreticorum impia dogmata exuscitans præfertur. Faxit Deus utique ad sua veritatis maiorem Confirmationem ad manus piorum perueniant & cum iis alia plura quæ indefessus hic Pater scribere curauit.

Moritur autem Rothomagi in suo Conventu Carmeli-
tico honorifice tumulatus sub Sigismund, Imperatore An-
no Martini V. ultimo, nostro vero redemptionis 1430. in-
dictione 8. 3. Nonas Nouembri.

A N N O C H R I S T I 14. I.
Martini Papæ Quinti Sigismundi Regis Romanor. Anno 14. Anno 21.

Hecannus, II. Kalen. Martij, Martino Pontifici, vite po-
streus fuit. Antequam ex humanis discederet, rem-
publicam Christianam aduersus hæreticos, schismaticos,
curare ingentibus ausis conatus, & bellum Sacrum in-
dixit, & concilium Generale, ad præscriptum Constan-
tienis decreti, promulgavit, adque illud Balilex celebran-
dum, Julianum Caesarium Cardinalem Legatum destina-
uit. Quæ causæ vtriusq; decreti fuerint, placet ex ipsiis eius-
dem litteris cognoscere. Ita habet, ea epistola quæ est pro
sacro bello.

I.
MARTINVS EPISCOPVS SERVVS SER-
ourum Dei, dilecto filio Juliano, Sancti Angeli Dia-
ciano Cardinali, salutem & Apoloticam
benedictionem.

In hac terrestri patria gerentes (licet immeriti) rices Christi, le-
manus vigiles, more laetoris, tam mentales quam corporales oculi in circuitu, visuri, quid gregi nobis commisso expediatis, & quid op-
eris impendi debeat circa ipsum: vt illius fulti præsidio, cui cogita-
tiones hominum preparantur, quique arcum fortium superat, &
infirmos robore potenter accingit, nostri partes offici salubriter &
vtiliter apponamus, præsternit ad consilendum genibus, quæ veri-
luminis claritate, siveque Catholica in inuium perdentium tene-
brarum miserasilit deuinariunt, Diabolica fraude decepta: vt do-
gmatib. & erroribus contagiosis Hussitarum & Bohemorum, doctri-
num Christi peruertere molientiam, quibus fidem eundem qua-
sinebilo sumi caligini obfuscare satagant, obuietur, hæreses de
finibus fidelium Christi extirpetur, nec non fideles ipsi, per illumi-
nationis predicationem & seminationem Verbi Dei antidotum, à noxiis er-
roribus huicmodi præseruantur.

Necquidem à veritate aliqua ratione dedit Al-
phonse. Nam vi ipsius Thomas asscerit, innumera fere
huius impij viri volumina vidit, ac legit, ex quibus hæreti-
ca dogmata exhauriens, ea, eo quo videtur ordine conte-
xuit, ac constantissime confutauit. Ut autem præclarum
hoc opus tunc, ad manus Catholiconum omnium per-
venire posset, eoque instar gladij ancipitis aduersus hære-
ticos omnes vi possent. Martino huius nominis V. San-
cta Romana Ecclesia Pontif. Maxim. dicauit, atque ex-
aminandum obiuit. Quo examinato atque Apostolica
authoritate comprobato quod ex pontificali diploma-
te constat, quem antea inuigandum vir modestissimus denegasset, vi typis postea excluderetur permisit. Multa
etiam alia scripsisse fertur quæ vtrinam ad manus nostras
peruenissent. Videlicet.

Super sententias lib. quatuor.

Super vices Bibliorum libros postillam Scholasticam.

& etiam

di loca, iuxta tuam seu eligendorum predictorum estimationem, &
proxima moderatione taxationem fecissent, in hanc expeditionem con-
tribuant, & pariter persolvant. Volumus autem, & sub excommuni-
cationis via precipitus, quod ad audiendum confessio per te
deputati (vt præfertur) ultra viuum medium grossum Bohemicum,
etiam fronte oblatum, ac nulla arte que situm, a constituentibus ipsis re-
cipere non præsumant.

Vero, quia difficile foret presentes litteras singulis exhiberi,
volumus, ac eadem autoritatē decernimus, quod ipsorum litterarum
transumpto, manu publica tuoque sigillo munto, tanquam origi-
nalibus litteris huiusmodi, vbi quietani in iudicio, quam extra firmi-
ter stet, atque plena fides adhibeat, perinde ac si dicta originales
littere forent exhibere, vel ostense. Datum Roma apud sanctos Apo-
stolos 3. Idus Ianuarii, Pontificatus nostri anno 14.

Agebat Nurembergæ Julianus Cardinalis, confe-
rens in commune cum Sigismundo Rege Romanorum,
de hereticis partim reprimendis, partim retocandis. Vi-
sum est, superiores Martini Pontificis litteras diuulgare,
& aliquam manum grassatoribus Thaboritis opponere. Er-
go in hunc modum Episcopis scribebat.

Julianus miseratione diuina, sacrosanctæ Romanae
Ecclesiæ sancti Angeli Diaconus Cardinalis, in Germania Apostolice Sedis Legatus, Reuerendo in Christo Pa-
tri & Domino Episcopo Misnensi, vel eius Vicario, Salu-
tem, & mandatis nostris, imo verius Apostolicis, firmiter
obediebat.

Oportet (vt inquit Apostolus) hæreses, vt hi qui probati sunt,
manifesti siant. Quenadmodum enim aurum in fornace probatur,
ita vir iustus & iunctus Deum, qui se cuorū pro domo Domini
oppónit, in tempore tribulationis. Sane, prob dolor, abominanda
heresis VVicclephistarum & Hussitarum, omnes superiorum tem-
porum hæreses crudeliter superant, diebus nostris in malis: qua tan-
tam cordibus corum oblationem & sententiam invenit, vt more a-
spidis furdo obturant aures suas ad maternas voces Ecclesiæ & san-
ctam doctrinam eius. Ita vt nec actione, ratione aut manifestitudine
vel exhortatione iam scidi posse videantur ac præter pestifer dogma-
ta que omne genus blasphemie proclamant, omnem humanitatem
& pretatem a se penitus exuerunt & quasi belua effetti nihil aliud
quam sanguinem, & predam Catholicorum anhelant. Horum sce-
leres & acrilegia in Deum & homines ac sacramenta Ecclesiæ, &
tempora Deo dicata, homicidia, rapina & omnis humanopolitia sub-
uertenda cupiditas tamnotoria sunt & omnibus manifesta vt super-
uacuum sit nouare per singula. In armis & violentia solum confi-
dunt ferocius & igne erroris suis defendere conantur: Et super omnia
nebulae obitum confiterunt, illibata permaneant & quieta, illa-
que interim sub locorum ordinariorum protectione persistant, ac per
ipsos conceperint auctoritate prædicta tueri: mandantes eisdem ordi-
nariis, vt non permittant eisdem Crucis signatos, contra huiusmodi
statutis & concessionis tenores pro quonia molestari: molestatores &
contradicentes quoscumque ac rebeller, per curiam Ecclesiastici, am-
& alia iuris remedia, appellatione postposita compescendo, intoca-
to ad hoc, stupor fieri, auxilio brachii secularis. Non obstantibus,
si aliquibus communiter vel diuīsim, a dicta sede sit indultum, quod
interdic & suspendit, vel excommunicari non possit per litteras Apo-
stolicas, non faciente plenam & expressam, de verbo ad verbum, de
indulto huiusmodi mentionem.

Ceterum, vt ipsius via crucis signo muniti, aliquæ mit-
tent, reddant huiusmodi remissioni & indulgentiarum ma-
gis capaces & aptiores, tibi, ac eligendis presbyteris idoneis, seculari-
bus vel Regularibus, eadem auctoritate indulgemus, vt confessio-
bus eorum diligenter auditis, ipsi pro commissis, etiam si manus vio-
lentas in Clericos vel Religiosos inuicentes, vel incendiarij Ecclesiastarum,
vel alias Sacralegi fuerint, informa debita Ecclesiæ, absolutionis be-
neficium impendit, ac quilibet per te eligendis impendat, ac iniungat,
vel iniungat penitentiam salutarem, etiam si talia fuerint, pro-
pter que Sedes ipsa foret merito consulenda. Super vero peregrinatio-
nis, seu abstinentie, & alijs votis similibus, que fideles emisissent pre-
dicti, etiam si ultra marina, vel Apostolorum Petri & Pauli eorum
debito ordine in Bohemiam ad extirpationem hereticorum,
si nolint ad gremium reveri fauilla maris Ecclesiæ. Seu cum pia-
preces & orationes ad victoriam plusquam arma valere consue-
rint, imitari debent sanctum Moysem qui pro populo pugnat
in faciliatatem. Ita tamen, quod ipsi, cum quibus tibi, vel eligendis
prosperatis, sic diffundere contigerit, expensas, quas ad huiusmo-
di

muni Leuit. & qui clangendo tubis populum animabant in bello. Oremus ergo sine intermissione suppliciter & denote lacrymisque & precibus impetravimus a Deo gratiam ut exercitus noster Catholicus pro Domino Domini & salute populi certaverit victoriam obtinente de iniunctis fidei. Dehortemur etiam ipsis paginis fidei & Catholicos atque hereticos & discordes ac inimicis inpluribus mundi partibus heretica prauitate; ad huiusmodi heresies extirpandas & Pacem inter Catholicos Principes, & ceteros christianos componendas, animum efficaciter intendamus, super qua requantum in nobis fuit dedimus operam efficacem, tibi nomine, & auctoritate nostris ipsi Concilio presidendi, ac in illo pro tua sapientia illa propoundedi, deliberandi, ordinandi, statuendi & decernendi quae ad laudem & honorem Dei & conseruationem religionis fidei christiana, statum Ecclesie, reformationem quoque totius Cleri, & Ecclesiastici status, in moribus & vita, nec non reductionem Orientalis Ecclesie & quorumlibet aliorum oberrantium ad gremium Ecclesie militantis, ac conseruationem Ecclesiastica libertatis salutem quoque & quietem, & pacem regnorum, Regum, Ducum, Principum & quorumlibet fidelium populorum, noueris pertinere, ac etiam ibidem cum debita maturitate & deliberatione prout in tantare conuenit, & omnino proponendi, decernendi, concludendi, exequendi, per quae hereses & idoneos sacerdotes, cum potestate Crucis signandi & absolutionis & afaiciendi que in litteris Apostolicis continentur iuxta formam & tenorem ipsarum (quarum copiam sub nostro filio & manu publica authenticam vobis transmittimus) ordinatis ac deputatis. Datum Nurembergi, Bergensis Diocesis Anno Domini millesimo, quadragesimo vigesimo primo, Indictione nona, die vero vigesimali mensis Martii, Pontificatus sanctissimi in Christo Patri & Dominino, Domini Eugenii, dñina prouidentia Papa Quarti, anno primo.

Martinus namque Papa, iam defunctus erat; haud diu enim post editam a se bullam Cruciatæ superuixit: cum tam prius bullam indicte onis Concilij, edidisset, hoc tenore.

II.

Martinus Episcopus, Seruus Seruorum Dei. Dilecto filio Iuliano S. Angeli Diacono Cardinali, Apostolicae Sedis Legato, salutem & Apostolicam benedictionem.

Dum onus universalis gregis Dominicæ, superna dispositione inuincitum diligenter attendimus, & quod singulis christiana recipi plie occurrentibus per nos ipsos debitam Apostolicam servitutem, exequi non possumus, animo nostro reuelimus nonnunquam viros fidem ferentes, dignitate ac scientia preditos & rerum agendarum experientiis conficiens, in partem nostrorum & Ecclesie Romane negotiorum assumimus, vi domi tempus postulat, eorum operationibus, vices nostras supplentes, ministerium nobis commissum, divina assistance gratia iuxta vias nobis ex alto concessas exequi valeamus.

S. 1. Dendum siquidem satrum generali Constantiensi Concilium ex certis causis sine expressa statuit & decernit primum generali Concilium, in quinquennium ex tuni proximo futurum, secundum vero à fine illum immediate sequentis Concilia in septuennium, & deinceps de decennio, in decennianam perpetuo fore celebrandum, in loco per Romanum Pontificem, per mensum ante finem causitibet Concilii, approbante & consentiente Cœcilio, vel in defectu ipsius, per ipsum Concilium deputandis & assignandis, vt illa qua circa statum & bonum publicum ecclesia, & Dei agenda & expedienda restabant, matris possente deliberatione completeri.

S. 2. Prout quantum in nobis fuit in Concilio Seni ultimo celebrato factum extitit, in quo per nostros & Sedis Apostolica Nuncios tunc in dicto Concilio Senensi praesidentes, eodem approbante Concilio, Ciuitatem Basileensem, pro loco proxime futuri tunc in septuennium celebrandi Concilii deputata extitit, prout in decreto prefatis Senensis Conciliis & aliis nostris litteris desuper consedit plenus continetur.

S. 3. Cum autem finis huiusmodi septuennii quo Concilium ipsam in eadem Ciuitate Basileensi tenendum & celebrandum fore statutum fuit, instare noscat, cumque propter notoriam agitatem nostram in ipso futuro Basileensi Concilio, Deo autem celebrando, iuxta desiderium cordis nostri interesse non possumus, te vitam integratam & sapientiam preclarum, & magnitudine Concilij consiliarii ac in maximis nostris, & prefatis Ecclesie negotiis diuina exhortatione instruimus & optimis institutis excolamur.

Sacras ad collabentes instauramur. Agrum Romanum latrocinitis infestatum, sciaris & grossis toribus necatis tutissimum reddidit.

Vrbem Romanam ad eam bonorum omnium copiam felicitatemque adduxit, vt Augusti tempora redire videantur.

Regnum Neapolitanum cupidat, ut quorundam eripuit, ac Ioanne Regine vindicavit.

Heresici, Bohemian & circumsicinas provincias sedantibus, vastantibusque bellum sacrum indixit.

pacis definandum prouidimus, & cum supra omnia in ipso futuro Concilio ad reformandum statum Ecclesiasticum, qui hoc tempore indigere videtur, abundantem nequit & frigescente charitate hominum, suscitatis inter fides belis, & discordis ac inimicis inpluribus mundi partibus heretica prauitate; ad huiusmodi heresies extirpandas & Pacem inter Catholicos Principes, & ceteros christianos componendas, animum efficaciter intendamus, super qua requantum in nobis fuit dedimus operam efficacem, tibi nomine, & auctoritate nostris ipsi Concilio presidendi, ac in illo pro tua sapientia illa proponendi, deliberandi, ordinandi, statuendi & decernendi quae ad laudem & honorem Dei & conseruationem religionis fidei christiana, statum Ecclesie, reformationem quoque totius Cleri, & Ecclesiastici status, in moribus & vita, nec non reductionem Orientalis Ecclesie & quorumlibet aliorum oberrantium ad gremium Ecclesie militantis, ac conseruationem Ecclesiastica libertatis salutem quoque & quietem, & pacem regnorum, Regum, Ducum, Principum & quorumlibet fidelium populorum, noueris pertinere, ac etiam ibidem cum debita maturitate & deliberatione prout in tantare conuenit, & omnino proponendi, decernendi, concludendi, exequendi, per quae hereses & idoneos sacerdotes, cum potestate Crucis signandi & absolutionis & afaiciendi que in litteris Apostolicis continentur iuxta formam & tenorem ipsarum (quarum copiam sub nostro filio & manu publica authenticam vobis transmittimus) ordinatis ac deputatis. Datum Nurembergi, Bergensis Diocesis Anno Domini millesimo, quadragesimo vigesimo primo, Indictione nona, die vero vigesimali mensis Martii, Pontificatus sanctissimi in Christo Patri & Dominino, Domini Eugenii, dñina prouidentia Papa Quarti, anno primo.

S. 5. Et contradictores quolibet & rebellis cuiuscumque statutis, gradus, preeminentia, relictione existant & quatuor Ecclesiastica vel mandana, etiam si regali, vel Pontificali prefulgent dignitate auctoritate nostra per censuram Ecclesiasticam, & alia iuris remedia, appellatione postposita, compescendi, & super his quots opus fuerit auxilium brachii secularis invocandi, omniaque alia & singula in eodem Basileensi Concilio, agenti, tractandi, disponendi, statuendi, declarandi, decernendi & concludendi qua in primis, & circa ea pro statu nostro, & eiusdem Ecclesie & salute animarum fideliū, extirpatione heresem & errorum de agro Dominico, reductione quoque oberrantium populorum, & conseruatione Ecclesiastica libertatis, & pro quieto statu republice christiane nec non reformatio ne in omnibus membris suis, noueris profutura, plenam & liberam, auctoritate predicta, tenore presentium concedimus potestatem, ratum & gratiam habitu quidquid super premis per te rursum eu dem Basileensi Concilio ordinatum, statutum, deliberatum, & decretum fierit & conditum, idque faciemus auctore Domino vsque ad satisfactionem condignam inuolabiliter obseruari.

S. 6. Quocirca circumscriptio in eae per apostolica scripta mandamus, quatenus tibi in iunctum Ministerium laboris huiusmodi, pro Divina, & dilecta Sedis, ac nostra reuerentia, sic in eodem future Concilio dicto nomine pro tempore presidens ad honorem Dei, Ecclesie atque nostram, salutem quoque & pacem populorum fideliū, iuxta datam tibi à Dominopudentiam laudabiliter exequaris, quod ex tuis fructuosis operibus fructus optati prouenant, quos speramus, tuque deinde illam, quipias causas agentibus superna retributione impen dit gloriam consequi merearis felicitati aeterna.

Datum Roma apud SS. Apostolos: Calend. Febr. Pontificatus nostri, Anno decimoquarto.

Hæc ingentia, bono publico totius christianitatis Martinum Pontificem conantem, apoplexia opprescit, extinxitque, certe inter Pontifices Magnos, nemini secundum, qui schismate quinquaginta annorum sublato, pacem & unitatem Ecclesie reddidit.

Romanum reveris, Italicas resturbatas, pace inter dissidentes Principes composita, constituit.

Ditionem Ecclesiasticam, à tyrannis occupatam recuperavit. Pueros rebellis perdonavit.

Vrbem intestinis discordis afflictam recreavit, adficiit exortum, moribus & optimis institutis excolavit.

Sacras ad collabentes instauravit.

Agrum Romanum latrocinitis infestatum, sciaris & grossis toribus necatis tutissimum reddidit.

Vrbem Romanam ad eam bonorum omnium copiam felicitatemque adduxit, vt Augusti tempora redire videantur.

Regnum Neapolitanum cupidat, ut quorundam eripuit, ac Ioanne Regine vindicavit.

Heresici, Bohemian & circumsicinas provincias sedantibus, vastantibusque bellum sacrum indixit.

Concordia, Papense, & Senense inchoauit, Basileense vero futurum renuntiavit.

Sigismundum Regem Romanorum aduersus Eusebi hostes non semel adiunxit.

Obit. Aetratis anno 63. meritorum & glorie plenus. Sepultus ene manifolante ante SS. Apostolorum capita in Basilica Lateranensi, cum hoc elogio.

Martini Papa Quintus, sedit annos XIII. mens I. dies XII.

Obit Anno M. CCC. XXXI. die XX. Februario. Temporum suorum Felicitas.

Falsus auctor Summa Angelica, cuius occasione Canoniste, futilis quæstiones excitarunt, & Petrus Martyr in 2. Samuel. cap. 13. calumniam huic Pontifici inuissit. Nam quod ille auctor in verbo, Papa, Martinum Quintum alii cum sorore sua germana matrimonium relaxasse scribit, impudentissimum esse commentum, vel ex ipso S. Antonino quem citat, conuincit. Ille enim in summa tomo 3. tit. 1. cap. 1. de affinitate in fine dicit, Martinum Quintum post longam Theologorum & Canonistarum de eae consultationem, dispensasse cum quodam, qui consummauerat matrimonium cum germana eius, quam (vloquin) cognoverat fornicarie: germanam propinquam, non sororem vocans. Itaque dispensauerat in impedimento affinitatis, quam ex fornicatione actu contraxerat, cognita prius foro, eius quam possea in matrimonio sibi adiunxerat. Sanctus Antoninus Archiepiscopus Florentinus hoc in Martino famam redarguisse scribit, quod nimis cupide insisteret cumulationi pecuniae, vt nequaquam dicere valerer illud primi Apostolici; Argentum & aurum non est nihil, quia in celothes favent ea, porcarum pauperum manus. Sed ipsum thesaurum temporalem valde augmentatum, manus propinquorum, præcipue nepotis, Principis Salernitanus (ad quem eo moriente deuenit) stipendiarios & hostes Ecclesie erogantes consumperunt. Platina in Martino V. Genebrardus lib. 4. Chronol. S. Antonius p. tit. 22. c. 7. §. 3.

BREVIARIUM EIVS SECVL.

Pontifices Romani.

Urbanus VI. sedit ann. II. menses 6. dies 8.

Bonifacius IX. sed. ann. 14. mens. II.

Innocentius VII. sed. ann. 2.

Gregorius XI. sedit contra suos competitores ann. 6. mens. I.

Alexander V. sed. contra competitores mens. 10. dies 8.

Ioannes XXIII. sedit contra competitores ann. 5. dies 15.

Martinus V. sed. ann. 13. mens. 3. dies 12.

Reges Romanorum.

Wenceslaus usque ad abdicationem sed. ann. 22. & ultra.

Robertus Bauarus ann. 10.

Sigismundus, ad vique hæc tempora, an. 21.

Concordia.

Romanum sub Ioanne XXIII. contra Husitas.

Pisanum sub Alexandro V. pro schismate extirpando.

Constantiense sub Ioanne XXIII. Gregorio XII. & Martino V. pro schismate & heresi eradicandis.

Papiense & Senense, sub Martino V. pro reformatione Ecclesie.

Patres, quorum doctrina Nouatoribus contraria:

I. Realitatem & transsubstantiationem Eucharistiam, nec non sacrosanctum Missa sacrificium, affirmant. Durandus de S. Portiano in 4. d. 10. q. 1. Ludolphus Carthusianus parte 2. vita Christi, cap. 56. Thomas VValdens, in summa. Et reliqui, qui contra VVicclephum scripserunt, præsertim autem Scholastici.

2. Honorem & invocationem Sanctorum. docent. Durandus & reliqui Scholastici in 4. sent. dist. 45.

quest. 4. art. 1. Augustinus Triumphus Anconitanus, summa de potestate Ecclesiastica quest. 17. art. 3. ad 2. Thomas VValdens, in summa. 3. Vsum ac venerationem sacrarum Reliquiarum & imaginum, præcipue vero S. Crucis, & imaginis SS. Virginis probant. Miracula insignia, hoc tempore patrata. item Thomas VValdens, in summa. Augustinus Triumphus loco citato. Etaли qui contra VVicclephitas, Thaboritas, Orebitas, & Orphanos Commentaria ediderunt.

4. Communionem sub una specie. Patres Concilii Constantiensis Gerson, & alii qui contra Calixtinos & Hussitas dimicarunt.

5. Primatum Romani Pontificis. Augustinus Triumphus in Summa quest. 7. art. 2. Durandus 4. sent. dist. 24. quest. 5. Petrus Paludanus 4. sent. dist. 24. quest. 6. Ludolphus Carthusianus p. 2. vita Christi cap. 1. Petrus Bertrandus Cardinalis in tractatu de Origine & vsu Iurisdictionum, quest. 2. Thomas VValdens in Summa.

6. Infallibile iudicium Ecclesie Romanae in decisionibus, decretis & traditionibus. Patres Conciliorum huius temporis, qui acta sua probari à Pontifice Romano postularunt. Triumphus in summa q. ro. art. 3. Durandus 3. sent. dist. 25. q. 2.

7. Liberum arbitrium. Thomas VValdens in Summa. Aluarus Pelagius lib. 2. de planctu Ecclesie, cap. 8. Durandus & alii Scholastici 2. sent. dist. 24.

8. Fidem solam ad salutem non satis esse, nisi cum bonis operibus ac diuinorum mandatorum obseruatione conciuncta, speciatim vero cum charitate. VValdens supra. Gerson in pluribus locis. Ludolphus Carthusianus 1. p. vita Christi cap. 66. Durandus & alii 3. sent. dist. 23. S. Vincentius Ord. Prædic. pluribus in locis.

9. Bona opera divina gratia ope subnixa, digna esse ac meritoria vita aeterna. Idem auctores qui supra.

10. Abstincentiam à certis cibis. ac ieiunium Ecclesiasticum, præsertim sacrosancta Quadragefima. Durandus & alii in 4. sent. dist. 15. Ludolphus Carthusianus 1. p. vita Christi c. 22. VValdens in Summa.

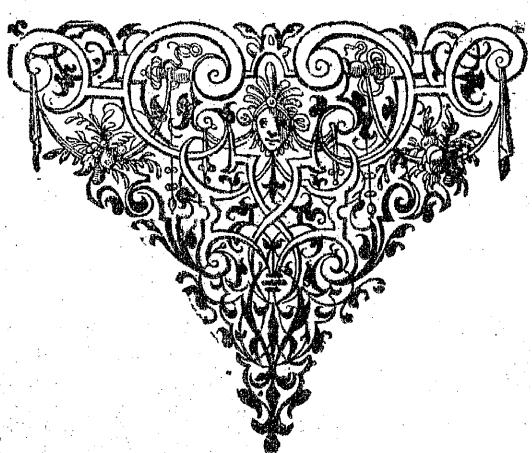
II. Calibatum Sacerdotum, ac Religiosorum, vota, & ceremonias professionis Ecclesiastica ac Religiosa. Gerson pluribus in locis. Durandus & alii 4. sent. dist. 37. Ludolphus 1. p. c. 64. VValdens supra.

12. Penitentia Sacramentum, Confessionem & sacerdotalem absolutionem. Durandus 4. sent. dist. 17. Ludolphus 1. p. c. 20. VValdens in Summa.

13. Purgatorium, Preces & Suffragia pro defunctis. Ludolphus loco citato. VValdens in Summa. Durandus & alii 4. sent. dist. 45. S. Vincentius Ferrierus in diuersis locis.

Heretici huius temporis:
Ioannes VVicclephi. Ioannes Huss. Hieronymus Prageni Petrus Dresen. Iacobellus Misnensis. Zischa Dux Thaboritarum. Procopius Raus. Ioannes Rokyzana. Pirkardus Adamitarum pater. Bedricus author Orebistarum. Pragenses. Orphani. Thaborita. VVicclephitæ. Hussitæ. Calixtini.
Schisma Ecclesiæ Quinquaginta annorum,
in quo
Clemens VII. Robertus antea vocatus, sedit annos 15, mens. 11, dies 28.

Benedictus XIII. alias Petrus Luna, sedidit annos circiter 30.
Clemens VIII. antipapa, antea Egidius Munitionis vocatus, sedidit annos 5, donec Martinus V. summa felicitate unitatem Ecclesiæ restituisset, Deo unitatis & charitatis auctore, cui, ac Diuæ Deiparenti, Reginæ cœlorum, Matri Ecclesiæ, Triumphantici hostium, laus sit & gloria, Amen.

APPENDIX.

P. VINCENTIVS IVSTINIANVS IN CONVENTV COLONIENSIS ORDINIS PRÆDIC. SS. THEOLOGIÆ PROFESSOR ordinarius.

EQYO ET CANDIDO LECTORI S.

Dicitur superis diebus Liber Apologeticus pro vita, & morte Ioannis Dunsi Scotti, alias Doctoris subtilitatis, in eiusdem operibus prefissus. Occasione illius opusculi Author nactus est, ex reverendissimis admodum P.F. Abrahami Bzouii, SS.Theolog. Doct. & Ecclesiast. Annalium scriptoris verbis, quibus utrōque tomox. Annalium primæ editionis, in iunctum anno Christi 1294, afferuntur: nimis hoc anno, volens nolens ex humanis abit. Ioannes Dunsi, natione Scotus, ex Minorum Familia, &c. Multis hinc apertis in dictum P. Bzouii inuestigat est Apologomenus ille author, & Bzouium ad ius vocat, inauditus damnat, Actoris simul & Iudicis vice gerens quod equitatis ratio, & iuria caudent. Verum ut recti seruaretur formam iudicij, R. P. F. Nicolaus Ianssenius (quem vt confratrem, ita amicum habeo) defensurus, R.P. Abrahamum Bzouium Ecclesiasticorum Annalium scriptorem, atque illico mentem subiit Tibi eum deberi, qui & indicare posses & defendere. Quocirca quod tacitus expendi, ipsa re exequor: vti videoas me in omnes intentum occasiones, si quo forte symbolo obseruantiam erga Te mean. Tibi approbare possum. Suscite igitur, illustrissime Antistes, quod pleno affectu dico, ET CONSECO pauculas horas reciendi animi gratia, non cruciandi his Animaduerstionibus impedes. Interea communem Deum obtestabor, vti Tuam Illustrissimam Cellitudinem diu sospitem huic virbi fiorentemq; conseruet. Coloniae Agrippinae ex Conventu S. Crucis Ord. Predicorum IV. Kal. Novembris anno à partu Virginis M. DC. XXI.

Illustriss. & reverendiss. Celsitudinis Tuæ deuotissimus cliens,
Fr. Vincentius Iustinianus Ord. Predicorum.

Eiusdem Epistola Dedicatoria
Ad Illustrissimum ac Reverendissimum Dn.
Dn. PETRVM FRANCIS CVM
MONTORIVM, EPISCOPVM NEOCASTRENSEM, Sedis Apostolicæ per tractum Rhenanum
cum potestate Legati à latere
Nuntium,

ILLVSTRISSIME DOMINE,

Inter faustas omnium ordinum appreceptiones, quibus tuum in urbem hanc Agrippinam aduentum gratulanatur, nefas sit me unum obmutescere, qui sub eodem, quo Tu cœlo loqui didicerim, & in alieno constitutus solo hoc datum à natura munus Tibi impendere gestio. Te omnes ut patrem obuiis vlnis accepertis, cuius virtus multis locis cognita atque perspecta in sui admirationem traxerat. Et vero non vane auguratis sunt futurum Te in hoc Tractu Rhenano totius aquitatis arbitrum, qui summa moderatione Neocastrensem ciuitatem Praeful rexeris: atque inde abreptus Pontificis Legati vicem Aunione virbe Pontificia perfundens, ea quidem laude, vt iam minus dolentem Aunionenses à se Pontifices esse translatos. Neque his limitibus virtus tua se inclusit, sed Lutetiam insuper Parisiom pertrugata est, ubi omnibus etiam nunc inhaeret, qualem alieni limis temporibus laboranti Reipublica Te ostenderis, quanta prudentiae commendatione in deciden-

Eadem Illustrissimo Domino
Dn. PETRO FRANCISCO MONTORIO
Episcopo Neocastrensi, &c.
F. NICOLAVS IANSENIVS, BELGA
Ord. Predicorum.

ILLVSTRISSIME DOMINE,

A nimaduerstiones meas pro R. P. Abrahamo Bzouio est, quam id gratum mihi fuerit. Non decebat, vti ego de mea lucubratio incula existimarem, Tibi acceptam aliquando fore: tacita enim mihi inciderat cogitatio, fatis esse, si calumnias viro integerim impositas retunderem ac prorelarem. Quia vero factum est beneficio P. Vincentii Iustiniani (qui non paucas nec leues notas mihi suggerit) vt Te modo ex Iudice Patrem ac defensorem nuncupare possum & debeam; easdem meas Animaduerstiones altera hac editione recognitas, auctoritas, & castigatas nomini Tuо inscribo. Neque aliud hinc expecto, quam vt is qui in illas impegerit, elitis dentibus obstupescat, & referat pedem, — vt præcepit canuto sedit vnde minantes

Inscopulus, & frater redit.
Ita fiat. Antuerpiæ Kalendis Februarii M. DC. XXII.

APPENDIX.

APPROBATIO.

HAS Antinaduersiones, iustasque vindicias R.P.F. NICOLAI IANSENII, vidi & lubens approbavi, ex commissione R.P.F. COSMAE MORELLES, S.T. Magistri, Ord. Pred. Inquisitoris Apostolici in Coloniensi Territorio. Datum in Conventu nostro Prædicatorio Coloniae, anno 1621. 24. Octobris.

F. IOANNES NYS, Domin. & Vicarius
supradicti P.M. Inquisitoris.

R. P. F. NICOLAI IANSENII, BEL
GÆ ORD. PRÆDICATORVM, ANIMAD
uersiones & Scholia

XN
APOLoGIA M VPER EDITAM

DE VITA ET MORTE

IOANNIS DVNS SCOTI,

Aduersus R.P.F. Abrahamum Bzouium eiusdem Ordinis SS. Th.
Magistrum, & Historie Ecclesiastice Scriptorem.

P R O L O G U S.

Quidam, eni nominis parcitum volo, nuper tanquam caballus, freno omni excuso, in immoderata cucurrit scriptioem, quia defensurus Ioannem Duns Scotum a calunnia, vt hinnit, imposita, conutio Abrahhamum Bzouium historia Ecclesiastice Scriptorem, contumelia Ordinem sanctum, ipsumq; adeo Thologorū Phœnicem Angelicum Thomam conutur obtruere. Non opprimit enim uero hic suo cursu. Solet quidemaries muro adamantino impactus ruderia quedam excutere; sed que decussa molipulcherrimæ ornamento potius sint quam dedecori. Ita plane cum summa omaia à summis, fit interdum ut summa a minorib; impetrant, & canes delicatulus molosso lacefiant. Nullus vero detrahet Angelico Doctori, quod illi omnes concedunt, nemo arguit furti, qui sanctitatem eius arbitratu sine felle. Scriptorint alii similia: nullus ea methodo, hoc stilo quo S. Thomas, & puduisse eum ex alio decerpere, cuius nomen supprimere: Magister præterim, vt fugitur, cui nostrū Aquinatem nihil detulit maligius sit, qui asserat, cum id pugnet cum innocentia tanti Doctoris. Sed hoc me ad stuporem vsque defigit, famosum hunc libellum excidisse viro, à quo ipse pridem, omnem procul acerbitate reieci (ita semel extant humana iudicia) & qui de seipso testatur C.A.P. XI. se malle, aliquid proprii urbi deperdere, quam de immodestia vel apparetur notari. Vtrum ex vero, indicabit quisquis modestia studiosus.

Primo igitur in Apologia pro Ioanne Scoto causas præmittit, cur Bzouius non ita benevolus in Doctorem subtillem: nam

CAPITE PRIMO

VT demonstret P. Abrahamum Bzouium certe de causa ad op**probria** & contumelias Scoti (vt ipse minus latine loquitur) impulsum; dubius potissimum incitatum est tamquam ex tripode recusat. Prima, quod Scotus doctrina S. Thomas aduersarius: altera, quod inservit Conceptionis propagator sit precipitu.

A prima censeo fluxisse, vt Bzouius minor laude dignus ducerebatur, non ut maledictis incesseret: quod hic confidenter admodum faciat. Ita ille, qui ceteros modestia oblitus ringitur, in ipso scriptio vestibulo eam exulare iubet. dixerat paulo ante (cap. 5. Vitæ Scoti) si præter intentionem reponso nostra in aliquo ipsum leserit, sibi imputet. Et meminisse eum oportuit illius Iurisprudens maxime: *Omnis vita caret, oportet, qui in aliud paratus est scribere.*

Quam temere in nosmet legem facimus iniquam.

Et vero si in ipso limine tam grauiter peccat, quid porro sperandum? fidelis esse non potest, cuius fides ipso latum principio laborat: vt nesciam, qua ratione lector tot congeta maledicta excusare possit. Porro licuisse S. Thomas, vt à magistrorum sententiis velut ad veritatis sententiam declinet, nulli videbitur mirum qui expederit hunc virum fanfumis electum esse, cui tribueret colsum thesauris sapientia & scientia Dei, cui Spiritus sanctus ad aures insisteret, cuius scholam ingredetur Paulus, quem ipse Christus securum esse doctrinæ sua iuberet. Hac si Scoto contigis-

lent,

APPENDIX.

sent, quot tela & iacula expectasset Bzouius? nescio tam, an plura excuti posserint. Cum ergo non lateret Scota, quanti in Ecclesia Doctor Angelicus haberetur, & omnes existimarent veritati probe consilium, cuius fax clarrisima esset Thomas; eius temporis suppar in tam varia opinione iustitiae, vt Auctor libelli fateatur (cap. 5. Vitæ Scoti) Anno M. DC. XII. Roma excusas theses in generalibus Comitiis propugnandas, que singulæ expressis lancti Thomæ dogmatibus contrarent. Hocce est veritati insistere? Ita, inquiet: cur id Scoto non liceat? Dico, si patitur, & si ne contumelia, alium esse sensum totius pœne Ecclesiæ. & quod affirmit minus vere (cap. 2. Vitæ Scoti) cōstat ubiq; de victoria à Scoto reportata pro immaculata Deiparae conceptione; dicant omnes, qui nec Thomistæ nec Scotistæ, sed veritatem amant, an non vniuersale pro D. Thomæ doctrina contra Scotum usurpari possit. Sed nolim hoc ita asserere, vt mordicus teneam, & idcirco vel Scotistas, vel alii quemcumque conuiit, ac contumelias proscindam. Ceterum desinente vivere Angelico Thomam omnes sibi habebant persuasim nil ultra desiderari in Theologicis, quod non absolutissime & verissime pertractasset, qua opinio cū animos imbuisset fere singulorum, qui Theologie operam dabant (excipio paucos, quos semper in transuersum agit malignitas: neq; enim quidquam ita pulchrum, vt nemini videatur turpe) factum est, vt acris quidam existimauerint de Scoto, hec quippe ratiocinabantur: Si S. Thomas datus fit Ecclesiæ Sol, tenebris erroris dissipandis, stabilendisq; sententiis, quæ cum veritate sunt coniunctissime, ac deinde pronuntiauerit Innocentius VI. vir insigni sanctitate, eos qui ab Angelici Doctoris mente discesserit, sibi semper per veritatem suspectos; non est Scotus, quamvis ingenii acutissimi, ea laude dignus, qui cumulatus suis erat prior doctrinae Thomisticae: cui pleraq; sua sic opposuit, vt eius verbis, teste cap. 5. Vitæ Scoti, celeberrimæ conclusiones è diametro S. Thomæ verbis contraria prælo subiectasint. adeo; liceat Scotus semel aut iterum duntaxat D. Thomæ meminerit (quod is hoc Cap. I. quo Scotum excusat, præclare aduertit se putat) ipso tamen meridie clarissimus est, pugnantissima scribere voluisse. Ne irascatur Scoti vindex à me hic vnum adferri superlatuum, qui tot tamq; acerbos XI. Capitum spatio congregauit. Quod pugnantissima voluerit scribere, testis mihi locuples Caietanus: qui tristissimus fuit in Scoto, & si hoc vñ liceat, vere Scotomastix. Ille in Prefat. ad primam partem: *Complures, inquit, Theologi, neq; adeo contentendi magnum sibi nomen ingenii ac doctrine facturos hinc se se putauerint, si reluti munitionis armis fortissimi duces solent; ita illi Partem banc primam suis machinationibus oppugnarent.* Iohannes vero Scotus regia prater ceteros bac in re laborante, subtilitate & copia, quippe qui SINGULÆ PROPE EIVS PARTIS HERBA LABEFACTARE CONTENDAT. Quid Caietano respondeat Scoti vindex? imo quid libi pse respondeat, qui Anno M.DC. XII. raro sane exemplo, Roma in Comitiis sui Ordinis Generalibus Discordiam concordem discordem esse, ac manere debere assuerit? Theses, quarum epigrapha erat *Discordia concors inter S. Thomam & Scotum*, hoc medio Syllogisticu impugnauit: *Quicunque Thomam Aquinatem Ioanni Scoto in sententia sociare pergit, hereticus est.* O Diu! ergone Constantius Sarnanus, ex Ordine Minorum Cardinalis, hereticus? ille hoc opus magno molimine est aggreditus, vt Scotum cum S. Thomas pacis federe conciliaret. Equidem (ait Franciscus Remondus in funere eiusdem Sarnani) quid ea de reali sentienti, nescio: hoc certe confit, si id efficeret potuit, fuisse admirabilis ingenii: si solum voluit, eximie charitatis. ergo Constantius Sarnanus hereticus? quid sibi respondeat Scoti afferor? maxime cum ad hoc argumentum grauiter exarserit Archiepiscopus Armanianus Hibernia Primas, Scoti amantisissimus? Tacebit hic, & dicet porro:

Bzouius & similium error est ipsi Diuino Thomas iniurius, laudes eius non posse confidere, nisi aduersarios, maxime Scotum primarium eius antagonismus denegent, laccent, iniuriis & contumis onerent.

Vere erat, qui sic sentit. Sed dic mihi, bone vir, ex quo Bzouio hoc promulgisti? ne quidem is somniauit, quod ei appingis. nolo dicere, falso, caluniose, virulente: quod fere contra te soles; nam ex lege tua (cap. 5. Vitæ Scoti) o-

nni vita, (maledicentie presertim) careat, oportet, qui in aliud paratus est scribere. Deinde, fateris hic Scotum D. Thomæ ANTAGONISTAM PRIMARIUM: nonne hoc est dicere q; passim dicitur, Scoto id fuisse consilii, vt contraria D. Thomæ scriberet, qui iam miraculis clarescebat, cuius doctrina folis instar diffundebatur toto passim orbe? videris volens nolens (de quo postea) dicere veritatem. Imo velis, nolis, tibi ipsi cōtradicis, cuius haec sunt verba cap. 4. Vitæ Scoti. *Cum Scotus tam praelatos Scholasticos, Alensem, Vuarrom, D. THOMAM, D. Bonaventuram, Henricum, Agydiūm, Richardum & alios VALIDE IMPUGNAVERIT;* &c. nonne illuc fatearis, quod hic negas? à calamum sui inimicorem!

Sed audi porro, & sis ipsi cui index: neque enim te iudicare constitui, rogo tantum: nunquid hoc est temere ferre iudicium, vbi affirmas Bzouii esse errorem, D. Thomæ laudes non posse confidere, nisi is eius aduersarios contumelias obtuas? Nec Bzouius prudentissimus vir, nec Thomistarum aliquis istud per insomniū assenuit. Quasi vero non splendeat S. Thomas, nisi denigretur Scotus, non rutiler aurum, nisi despicias in argentum. Velim profecto, cōtaffes quo loco Bzouius, vel ei quispiam similis id dixerit. Imo, inquietis id persualium sibi habet Bzouius, qui in Scotum acerrimus sit. Nempe ita lynceus es, ita Pegaseus, vt momento Romam aduolte è musæ tuo Louaniensi, ibi; pertuadas secretissima mentis Bzouianæ. Sed ita sit, & fuerit Bzouius acriter inquietus, vt blateras; non tamen hinc certo colligis cū hoc errore duci, vt putet laudibus S. Thomæ quidquam detracatum iri, nisi Scotum conuiit in secesserit. Ex eo enim, quod ab heretico B. Maria calunniator alienus sit Catholicus, non continuo hic sentit Deiparae laudes non posse vñquam confidere, nisi eundem illum hereticum impetratis arguat, scelustum homuncione apto appetet, maledictis & conuiitis instructissimum maledicto persequatur. Vim argumenti huius percipe, & ruer tuum de Bzouio iudicium.

Bone Lector, cum videretur Scoti vindex posse augurari causam hanc primam exstissem minus benignæ in Scotum laudationis; aliam sibi confinxit, quam ausim afferre nunquam in mentem venisse Bzouio, dum Scoti vitam & mortem scriberet. Extra oleas ergo vagatur hic caballus, atque vt tempore statim de immaculata Conceptione sibi spatio congregauit. Quod pugnantissima voluerit scribere, velut Pegasus aliquis fontem Hippocrenes, ita infit: *Alietur, quod Bzouium & ei similes in Doctorem subtilem commovit, est quod mysteriis facio sancti immaculatisimo Conceptionis MARIAE propugnandi ducem & antequam semper se probaverit.* Si dixisset (commouisse videtur) esset tolerabilis. Sed pro instituto suo pergit, & feruat hic eam artem, quam solet in Conclusionibus texendis. ibi cum simpliciter quedam afferat; nulla probatione vñritur: & hic audacter afferit, nihil probat. Certe in re tam graui proferenda erat Bzouii sententia ipsissillius verbis, ne quid desit, ne fabricare dicatur *entia diminuta.* Sed video leporem: quem an capere possim, attende Lector.

Iam abhinc annis forte sex aut septem cōcitatissimis est grauissimus turbo in Ordinem S. Dominicæ tota fere Hispania. Anti-Thomistæ agere fecerant vel scindillam aliquam opinionis S. Thomas circa Conceptionem fulgere: totis ergo viribus eam oppressum & exstinctum eunt. Sed quo scandalo, nouit orbis Christianus. In Italianum peruersit tempestas, & in primis Neapolim, illam cultam & splendidam urbem, S. Doctoris patrocinio æternum, vt spero, futuram. Prorex instabat, virgebat, minabatur: nihil mouit inclitos Proceres Neapolitanos: assuerunt, quod S. Thomas, & tandem ybique altum de hac materia silentium. At me hinc videtur Scoti vindex bellum hoc renouare, aut (si id minus placet, quia ne verbum quidem aperitum ex hoc ore) videri cuiusdam posset ad hoc esse conatus. Vide, Lector, quam benignus sim, qui si non corrigo, quod dixi, infirmo saltem: & vltra affero, verius illum mihi videri id fecisse, vt postquam alte tinxerit hominum mentes eo colore, vel portius hoc fimo omnium naturæ implerit, plenissime curlu in Bzouium irruat. Subscritit enim: *Scotum pie & modeſte pro Conceptione Laborarem mordes & lageras.* Vbi hoc tandem locorum? ea de causa? pergit statim, additque *Ob hanc sententiam à Bzouio &*

APPENDIX.

Bzouiani zeli hominibus diris (*Scotum*) deuoueri, & maledicūs impeti.

Belle, optime! scilicet. Si esset huius zeli Scotista, putarem mihi licitum quiduis fingere, & scriberem, que Sabinorum ritu somniarem, vt sententiae mea robur aliquod accederet. Bzouius certe nunquam existimauit Scotum hanc ob rem coniugio villo adscendunt, imo nec sale quidem in iurandū esse, cum manifestum sit ex Scoto ipso, quam modeste circa sententiam de immaculata Concepcionē fenserit. Is enim in 3. lib. sent. dist. 3. q. 1. cum dixisset communem opinionem esse quod B. V. fuerit in peccato concepta, & tres deinceps opiniones possibiles subiecerit: *Quid, inquit, horum. trium sit factum, Deus nouit. Si non repugnaret autoritati Ecclesia vel Scriptura, probable videtur, & pium, B. V. peccati originalis fuisse expertem.* Hac subtilis Doctor: *Cuim piri doctissimi modestiam utram iniurarent hac tempestate, qui eandem sententiam amplectuntur & predicant, inquit Barth. de Medina, publicus ac primarius S. Th. apud Salmanticenses Professor, in 3. partem q. 27. art. 2.* Hinc quoque liquet, hanc de immaculata conceptione opinione cunctanter valde, & omnino trepide a Scoto propositam fuisse, nihilque eum absolute pronuntiare ausum, vt notat Guilielmus Estius vir doctrina & sanctitatis laude conspicuus Cancellarius nuper Duacensis, in 3. sent. d. 3. §. 5. & Barth. de Medina citatus. Quomodo igitur à Deipara de hac questione diuinus edocetus fuit, & ad eam defendendam animatus? Quomodo Oxonia Parisios appulit, vt sententiam hanc assereret, cruenta bella eius gratia susciperet, gereret, debellaret? quomodo haec eadem de causa Parvus Coloniam venit? ecquando nostros insipient ipsa Parvissim Academia confundit? Quo anno? quo die? quo in loco? edidisse nobis. O Sabini, Sabini! domini nominatores, reimplicatam vestram nouis hic Scotti assertor figmento nouo illustravit. Stenim haec veritati innixa subsistente, profecto in Antiquis Authoribus, qui eo tempore vixerunt, velutique ad minus Annalibus, valde accurate reperitentur haec omnia ad annos anno, quorum tamen nulla in antiquioribus fit mentio: Sed in nuperis duntaxat, & recentioribus Auctoribus, & scriptis: vt propreter opima iure, non nisi suspecta, consuetaque censenda sint. Quod si vester Bernardinus de Buris, tanquam Antiquior adducatur. Ille certe apud cordatos viros, hac in re modicam fidem meretur, vt pote qui circa hanc materiam, apertissimus mendaciis, plurimisque figuris ac somniis sua scripta exominauerit, & altero post Scotum secuto vixerit. Maxime cum, si farceret, in pertinaciam sententia de immaculata Conceptione princeps fuerit Franciscus Maironus, & alii qui post Scotum docuere. Scio quidem P. Oledam ex alio quidpiam tradere: sed testis hic in proprio causa vel suspectus est, vel non audiendus.

At quomodo Scottus Coloniam Parisiis venit ab Universitate Coloniensi euocatus, vt in ea facultate sententiam istam propagaret? Quomodo illi Coloniensis facultas acclamauit (vt ait Interpres Cap. 3. vita Scotti) quae facultas nondum erat? vt pote 80. annis post mortem Scotti prius fundata: Instituta quippe fuit Anno M. CCC. LXXXVIII. sub Urbano VI. teste Iacobu Middendorpio V. I. Doctore, & eiusdem Universitatis Coloniensis Procancelario. Certe Scottus Colonia particularium tantum Lector sui Conuentus esse potuit. Nec inibi tantæ existimationis vñquam fuisse inde appetet, quod nullum ex tribus ciuidem Universitatibus Gymnasiis, Scottum in patrum elegerint, sicuti Montanorum S. Thomam, Laurentianorum B. Albertum Magnum in patronos tutelares sibi ab initio adoptarunt.

Huc vñque liquet, quam fideliter Scotti index Lectori suo obrutus caussas inauditæ maledicentæ, quarum primam assero id solum in Historico ponuisse (si tamen) vt Scotti minus elegans encomium scriberet: alteram vnam, quam certus sum ab auctore esse fictam, nisi is exprimat, vnde hauserit. sed ne mirum videatur, si ex tali cerebro hic partus; cum multa fingant, qui de fonte biberunt caballino. Itaque excogitata ea est ad firmandam sententiam de immaculata Conceptione: cuius gratia adserit in-

gentem contrameliam, quæ & ipsum & alios de maledicentia suspectos reddit. Sic vt haec tenus homo modestia studiosissimus, velim, nolim, non posse de immodeſtia vel apparenter notari.

De ceteris hoc Capite omissis commodius infra in Supplemento.

CAPITE SECUNDÖ

Auctor libelli interpretatur Bzouium.

Bzouius. *Hoc anno (1294.) volens nolens ex humanis abiit Ioannes Dunius, natione Scottus ex Minorum familia.*

Lector, vt clariss incedam, posthac vocabitur mihi Interpres, qui ante Scotti index vel assertor: quod ne excusat, statim subiicit.

INTERPRES: ait hic Bzouium deuiasse à recta Chronologia, adducitque Auctores, qui Scottum dicant obiisse Anno 1308. & probat hercule verosimiliter ex Epitaphio Scotti Coloniae Agripinae. Dico, verosimiliter: neque enim demonstrative. Advertant, queso, tam Herwartus, quam Interpres. Nequidquam sibi usque adeo de hac sarcophagi inscriptione gratulantur, quippe tumulus Scotti non ante lamina ænea (cui versus citati ab Interprete sunt insculpti) exornatus est, quam ab eius obitu ducentis ferme annis, exstincto iam Sixto IV. cum Pontificis huius effigies eidem laminae videatur incisa. Vnde constat, nisi certius aliquid proferatur, illud saltem non esse efficax argumentum. Quidquid tamen sit, habuit & suos autores Bzouius, neq; is ignorauit Scotti mortem à nonnullis reiici in annum 1308. quandoquidem Tom. XIV. Annalium variis locis dicit Scottum vel obiisse 1294. vel 1308. Itaque sibi sapit Interpres, vt doceat Bzouium. Et quid miri, si cum plures inter se dissident, vñus sententiam occupet, quæ minus vera? Ex quo facile purgatur Bzouius, & discutitur omnis nebula coniutorum.

Inferit vero Interpres non minus fideret quam acerbe, Bzouium voluisse acceleratam Scotti mortem, qui eidem quatuordecim annos vita surripiat.

SCHOLION. Nisi hoc sit temere iudicare, multo minor, imo ne quidem, fuit calumnia (quam Interpres ab aliquo forte ore tenus dictam in dignissime tulit CAP. I.) existimasse scilicet viros prudentes, Scottum tum à se, cum, quod ego addo, à suis incitatum, vt non disimulante in Aquinata scripta inueheretur. Advertat vero Lector, quam acte sit ac certum Interpres iudicium: quaecumque asserit, vult esse sole ipso clariora, certiora Sibyllinis versibus: & asserere id illi est, quod probare. En nobile specimen: *Bzouius acceleratam voluit Scotti mortem, qui quatuordecim annos vita eidem surripiat.* Proba, si potes hanc tuam conjecturam, nisi fallor, vanissimam & indignam homine Christiano. Cur acceleratam voluit Scotti mortem? an forte, quia alios fecutus eo anno Scottum obiisse narret Bzouius? Quin potius affimes hoc argumentum esse benevolientia in Scottum, qui ante eum in vñus esse voluerit, quam natus erat? quod enim tunc scribat mortuum, nil detrahit ciui etati: quia si tibi vixerit triginta quatuor annos Scottus, & Bzouio: qui ergo surripiere dicendus? si tu Scotta D. Aquinata dicas natum esse M. CC. X. cum M. CC. XXIV. in lucem prodierit, ac diem extremum clausisse M. CC. LX. cum obierit M. CC. LXXIV. an idcirco opinor te acceleratam voluisse S. Thomæ mortem, & quatuordecim vitæ annos eidem surripiere? O suspicione, quam ipse in hæritico Balarrone damines; quid in religioso?

Exagitat deinde Interpres tò volens nolens, quibus verbis ait Bzouium extra sphæram historiacam velitando vagari. An forte, quia Theologicum sit volens nolens? Ita videtur velle. Sed ego opinor in historia etiam verbo attigi posse, que ad diuinam sapientiam proprie specant: nisi malit interpres eadem facilitate condemnare Eusebium, & Baronium. Porro explicat tò nolens, si ex nolitione naturali id puret Bzouius; non esse Scottum reprehendendum, cum omnes tam boni, quam mali si nolebant moriantur. Si de nolitione rationis inefficaci sue conditionata; Seru-

APPENDIX.

CAPITE TERTIO

Interpres obscuritatem, quam Bzouium in Scoto esse affirmat, reiicit.

Bzouius: *Vir (Scotus) admirans subtilitatem eruditiois ob profundissimam dicendi scribendig, obscuritatem oxorevè, id est, tenebris, quod claram obscurissimam Anaxagora cognomen fuit, cognominatus.*

INTERPRES: *Sic incipit Bzouius Scotti elegia. * sed Herwartus ipsum notauit in græci oxorevè: quia in vñica vocabulū labitur.*

SCHOLION. Herwartus multa acerbe, & post illū rem actam agit; quia coniuria forte cumulata coniuris magis elucentur. Illud vero de hac græca voce forsan nescisces, ni faciem tibi prætulisset Baratus: At is breui quoq; probabitur esse oxorevè, hoc admirabilius, quo id minus creditur, sed videamus, quam re ehe didiceris ab illo Græcas literas. Herwartus, inquis, ipsum notauit in Græci oxorevè. Itane vero, ita loquatur Bzouius; continuo Barbarus sit, cōtinuo oxorevè: tu cum Scottum defendas, sis Demosthenes, sis Phœbœ ipso lucidior. Sed timeant sibi Græci noctem ab hoc Sole, ab hoc Demosthenes vapulet Præficianus: dixisses, notauit ipsum in græcis esse rō oxorevè, opinarer te vel esse Græcum, vel ab Herwarto tantillum didicisse, quo Bzouium impugnares; pueri te docebunt, ea quæ terminantur in os masculini generis adiectiva, quarto casu habere, ov, vt ὁ οξοτενός, τὸ οξοτενόν. Hic interpretem egisti: sed vere fuisti oxorevè.

Bzouius: *Ioannes Dunius, natione Scottus.*

INTERPRES: *Hic est Bzouii error, in quominus peccat, quia non solus incedit, * ostendit cap. 1. (Vita Scotti) ipsum esse Hibernum, & cap. 2. non à natione, sed à familiâ cognominatum Scottum. Ita Interpres. dispiciamus singula.*

SCHOLION. Ait esse errorem Bzouii, sed quo non solus ducitur: Nempe Scotti omnes se opponunt Hibernis: & miror ab Interpretate non esse animaduersum, quod ait cap. 5. Vita Scotti M. Guilielmum Viuillorion in Epilogo ad 4. sent. ita locutum esse de Scotto: *Te primitus Scottia genuit, te postmodum Anglia docuit.* Digladiantibus ergo inter se Historicis, aliis hanc illarum partem afferentibus vt probabilitorem, si eam teneat Bzouius, errabit? decidatur hæc lis: & à decisione dic eum errare, qui contraiuerit veritati. Intra tamen Cap. VIII. accuratius discutiam, cuius patria sit Scottus. Ceterum ex eo, quod Bzouius adiecit, Ioannem Duns ob profundissimam dicendi scribendique obscuritatem vocatum esse oxorevè, id est, tenebris sic inferat.

INTERPRES: *Et modo ostendo ex ipso Bzouio sibi contradicente non à natione sic vocatum: quia proxima fere linea ait ab obscuritate cognominatum Scottum: ergo non à natione: ergo Bzouius incaetus sit illaqueator.* Quod profecto argumentum non videtur mihi demonstrativum, imo vix Topicum: iudica Lector, & attende.

SCHOLION. Fidem tuam, Lector: nunquid Interpres Magno Augustino, & S. Thomæ Doctori Angelico notam inuitat? Certum est in primis B. Augustinum fuisse excutifum diuinam sapientiam, & licet non scripsit eo ordine quo Scottus; variis ramen in libris sparsum habet, expresse vel implicite, quemcumq; in Theologica atea ventilantur. Et quis ferat Scottum præ D. Thoma, qui ordinatissimus fuit, diffusus subtiliora, elevatoria, magisq; immaterialia? Interpretem hinc malignum dicere aliquis posset: non ego, qui hoc eius dictum in Scotti commendationem excidisse opinor. quippe cum Scottista Scottum amerit magistrum; vt ad illius amorem pelliciat, quocumq; potest, hoc modo scribendi, Scotti aut præcelluisse omnibus in dissoluendo, quæ subtilia, in explicando, quæ eleuata, in differendo de his, quæ à materie abstracta. Recte facit, non improbo: Scottum præfert aliis, quæ primus discendi ardor nobilitas est magistris. Vt inam Interpres tam modeste egisset cum Bzouio! quem, cum Thomista esset, nulla voluit ratione excusare, & velit nolit Bzouius, maledicus fuit. Abiit Bzouius; volens nolens maledicus es, & par pari tibi retulit Scottista.

At penitus res examineatur. De obscuritate Scotti facile, vt meaest perfido, certior fieris, qui sequentia Interpretis verba auditis deuorat. Sic prolequivit: *Absurditas & tenebris, multis opinonibus, qua Scotto adscribuntur, ipsius non sunt, sed eorum qui ipsum quasi sequentes, & non apprehendentes* in aliquam falsitatem deviant, neg. excusare, quod quodam Scottistas, qui multa in locis Scotto tenebras offuderint, nonnullosq; minus veras opiniones tribuerint, comantes eas ex ipso defendere, quorum errores vel falsitates Scotto minime imputari debent.*

SCHOLION. Principio hic vocantur opiniones multorum Scottistarum absurdæ & tenebris. Magna laus! quia, spero, nunquam Thomistæ à suis Fratribus ornatibus. Deinde, Scottistæ, de quibus hic Interpres, vel vivi sunt vel mortui. Si mortui: scripta haud dubio reliquerunt, quibus opiniones illæ absurdæ continentur: nam illos (mortuos) adhuc deuiri afferit. sicuti Lector hæc scripta repererit,

APPENDIX.

caute tractet. Si vni sunt Professores quibusdam in locis, qui etiam hodie densas Scoto tenebras offundunt. Quid agis, Interpres? in quam scyllam & charybdim discipulos præcipites trahis? Ad scholas, ad scholas, & studiosi; sed D. Thomas, ad quas ipsum cœlum vos quondam inuitauit. Interpres sat catum se ostendit in multis hac sua scriptione; sed nemo ira Argus, quem non sopor interdum occupet:

Quandoque bonus dormitat Homerius.

Præterea: Ab Interpretate hic insimulatur quidam DD. Scotista, qui ex Scoto tenebras hauriant pæne Ægyptias, cum ipse Interpres sub eodem clima, & ex eodem cœlo lucem clarissimam. Illi itaque sunt Ægyptii & Pharaonis affecte, hic in terra Gessen, & Hebreum, id est, iuratum (an Bzouio, an Scottista illis?) se simulat. Si accederem me contingat Scotistas, quos Interpres arguit, non minus forte accusabunt, quam accusentur. Quo ibit discipulus?

Incidet in scyllam, cupiens vitare charybdis.

Aut, si placet, hæredit

Spernique metuque inter.

Ego puto latius & modestius facturum fuisse Interpretem, si viros, qui fortasse bene meriti sunt de Scotoria doctrina, hac macula non adspersisset. Quid enim? inquiet haud immerito. Nos omne vitæ tempus transfigimus per Scottistica doctrinæ explanationem, atque is absurdos appelleret, & tenebris oppletos? quod in Bzouio Thomistam carpit, esse malevolum; Scottistam in Scottista posse carpere videatur.

Quid illæ voces te ferunt, bone vir? Scotti obscuritatem in Scotti affectas deriuantur is, quo illorum merito? vapulet discipulus, dum euadat Magister. Suadeo tibi, vt me

hore spongia hanc notam effingas. Ceterum de Scotti doctrina, si à me petis, quid dicam; ita cæsio: Non inficior, quin Scottus laude dignissimus sit, tum oī ingenii excellentiæ, tum ob disputationes acute habitas & scriptas: cuius à D. Thomas difiduum minus fortasse obfuit, quam concordia proficiens: vt eleganter Franciscus Remondus In funere Conf. Sarnani, qui cum addat fortasse, non videtur affirmare locutus. Verum quia supra dixisti, ad Scottum intelligendum maiorem attentionem requiri, quod subtilius differat, quam quinis aliis; & hoc, si cum S. Thoma comparetur Scottus, non facile iudicaturus est regius arbiter (cum in confessio sit tam difficilia, forte difficiliora, ab Angelico Doctore quam Scotto esse pertractata;) dicere maiorem attentionem pro Scotto necessariam, velut qui profundior sit, videtur esse nubes regendas obscuritatis inuenta. Sed nigredo non potest celare nigredinem: aut si maius, per nigredinem nulla expellitur nigredo, sed intensior sit. Ceterum vt constet, quam Scottus debeat à claritate commendari, audi Trichiemium, quem citat cap. 5. Vita Scotti. is ita, vt indidem refers, Vir, inquit, Scottus, in diuinis scripturis studiosus & eruditus, &c. adeo profundus, vt eius scripta paucis sint penetrabilis. Luculentè idem asseruit Guilielmus Eltius S. Th. Doctor, & nuper Academia Duacensis Cancellerius, vir insigni pietate & doctrina. Hic in Praefatione ad primum sentent. In doctrina, inquit, Theologica nobis vita una subtilis obscuritas, sine obscuritate subtilitas: quare soler multorum mediocria ingenia à lectione abstrahere, quale quid Ioannis Scotti propter obscuram subtilitatem accidisse narrat Trichemius, & ipsa PROBAT EXPERIENTIA.

Legatus item Joannes Gerfon Cancellarius Parisiensis Tomo 4. lect. 1. Peenitemini, confid. 5. litera C. & constabit, utrum in Scotto non sit densa & spissa obscuritas.

Indignissimum enim tuus Interpreti visum Scotti obscuritatem, si quae in eo est, cum Anaxagora comparatam, Quod Scottum, inquit, Anaxagore Clazomenio in malo comparat, Bzouio: parcat tibi Deus, poteras enim si oculus simplex esset & columbinus multifarum in bono eidem comparare. quod uero excellens fuerit Philosophus: quod patrimonium & dimidia sponte religuerit, * cetera terrena neglexerit. Et paucis intercictis: sed & tenebris operis, quae in revero est, in Anaxagora à te facta videtur: Laetus enim predicta de Anaxagora accurate commemorat: de tenebris operis ne verbum facit.

SCHOLION. Ex proxime dictis facile innotescit Scottum ab Interpretate ipso non satis purgatum de obscuritate: & cum Bzouio scribet à pluribus Anaxagora doctrinam fauilla explosam, velut quæ parum firmis iisdemque obscu-

ris fundamentis niteretur; cur non potuit vnum alteri conferre, saltem quoad documenta tum difficilia, tum minus clara? Parcat, at, tibi Deus. Spero, ô meticulose Interpretis, non dehisces terra Bzouio, nec is fulmine concideret, nec peribit apoplecticus ob immensum hoc flagitium, in cuius pœnam Deum iamiam irruentera videris deprecari velle, tam solite adiungis, parcat tibi Deus. Deinde exoptas, ut Bzouio Scotorum cum Anaxagora quoad egregias virtutes, siue vt verbis tuis utar, in bono, contulisset. Votum non probum mea sententia (nolo dicere improbum, quia vide ri posset coniunctum aliquod mihi excidisse) quid enim? laudaturus Scotum Bzouio, eius virtutes (quas per tò bono intelligis, nñquid?) cum Anaxagora comparatui ibit? quasi Scottus gentilis sit, non Christianus. modica profecto esset virtus Scotti, nisi Anaxagoræ virtutes longissime superaret. An forte vera aliqua virtus in Anaxagora gentili? Per illam, tibi spondeo; cœlos nunquam Scottus intrasset, quæ vera virtus sine charitate? At Thomistam hie ago: Scottus enim (an vt Anaxagora sit similis?) contendit virtutes morales acquisitas, etiam sine charitate simpli ceter, & perfectas esse virtutes.

Sed, inquis, tenebris operis in Anaxagora à te facta videtur: Laetus enim &c.

SCHOLION. Ut Anaxagoram omni ioco & omnibus tenebris cripferes, solum Laertium adduxisti. Hic tibi acutissimis videris: & modo vnum tibi Autorem ad fecias, Bzouium caligine & tenebris inuolutum thrafonice asseris. Si porro legiles hunc Poetam & Oratorem, cuius magna apud literatos fides, cuius verba coartatio subiectam, noluisses ab obscuritate liberare Anaxagoram, qui eius defensione in tenebris te coniceris. Audi ergo virum eloquentem, & in Philosophicis vide an non versatissimum. Ita loquitur: Nihil est ad risum accommodatum Anaxagora doctrina: audite obsecro: Hic nobilissimus ortus parentibus omnino persuasum habuit se à Deo immortali hominibus datum, ad rerum celestium secreta aperienda. A sole philosophandi initium faciens, illum Peloponneso paulo maiorem esse voluit. Et cuius natura? ferre; si Deo placet, nihil enim aliud esse solem, nisi laminam igneam ardorem (Plutarchus lib. de Superst. asserit docuisse esse lapidem ignitum) in luna esse habitaciones & montes & vales. dices hominem ibi commoratum auctoritatem. Item stellas esse lapides: cœlum lapidibus coagulationem esse: ex iis aliquos ob incredibilem citatissimi motus celeritatem è terra in cœlum rapi, alios rident in terram detrudi: ita ut nos cum per vias incendimus, lassa interdum putemus, quæ stelle fuerunt. Quam preclare vir iste occubuerit, si ceteri Philosophi suis eum stellis, hoc est, lapidibus obruiuissent. Ne ille non inuidet! Ægyptorum Regibus superba Matulosa. Et ne quis existimet eum talia per iocum effudisse, ob hanc vnam causam ultimo supplicio affuet tam præclaræ dogmata suo ipse sanxit interit. Pap. I. excellentem Philosophum! Si hoc Interpreti non sit Philosophica seita tenebris inuoluere; per incitementem, sicut Anaxagoras & Scottus clarissimi. Cauebit sibi posthac Interpretis ab Anaxagora, ne cum eo fors sentire videatur, & nihil sit eius doctrina ad risum accommodatum. Autoris nomen, qui hæc perfecit, studiose prætermittit (quia puto hoc mihi licere, sicut interdum & Bzouio de quo infra) sed ne quis porro cauilletur; is est Franciscus Remondus in Orat. VI. qua docet Philosophandi laborem esse imminutum. Et caue dicas, Interpretis, cum loqui ex aliorum sententiis, quod tam facile refutabo, quam minus vere dicetur. disce qui intelligendi sint Oratores, qui Poetas non videris intelligere, ad quod iam proprio.

Sed heus, vt pateat liquido, quæna scripterit hæc Bzouio absque omni malevolentia; audiendus est Petrus Radulphius, quem testem sibi familiarem esse voluit Interpretis, & quem citat, ac sequitur Henricus Sedulius in hæc verba: Scottus ob excellenti ingenii subtilitatem, & subobscurum differendiprofunditatem Grace oxðrōs nomen inhebit verius, quam à regione. Quomodo (Senensis scribit) Heraclito cognomen Scotti non fecit orationis obscuritas. Hæc pura, puta verba Radulphii & Sedulii Minoritarum, vt appareat quam liber à contumelia Bzouio. Ut vero fatear, quid de hoc sentiam, dico, licet ob dogmata à Remondo exagitata merito ostendere appellari potuerit Anaxagoras, Heraclito tamen id cognomen præ ceteris obtigit. Quod mecum clare af-

APPENDIX.

seit Sedulius. Sit ergo Scottus inflar Anaxagoræ, vel Heracliti potius, mortevis: cum talem esse velint duo praefontissimi Minorita: quorum alter Episcopus Senogalienis, alter Minister Prouincialis in Belgica.

His additum non minoris authoritatis, Franciscum scilicet Gonzagam, quondam Ministrum Generalem ord. Minorum, & Mantuanum deinde Episcopum; cuius verba adducam infra Cap. X.

CAPITE QVARTO

Conatur Interpretis offendere à Bzouio infamia carmina ignoti autoris aduersus Scottum edita, idque speciem habere libelli famosi.

Bzouius: Scriptis, Scottus, præter logicas difficultates, Commentarios in Euangelium, Apostolum & Magistrum sententiarum, quibus aliquis illud carmen, quod visioneuidam, Ezechiel Propheta, D. Hieronymus proposuerat subscriptis:

Hic labor, ille domus, & inextricabilis error.

Vt quondam Creta fertur Labyrinthum in alta

Paricibus textum cœci iter, anticipemque

Mille via habuisse dolum, quo signa sequentur

Fallere indeprimitus, & irremediabilis error.

tutem merito emblematis loco iſud epigramma eius operibus prefixum. Hacc Bzouius.

INTERPRES: Vbiique, Bzou, in Scottum iniquus es: dum catalogum scriptorum eius texis, duas fere partes furtive translili.

SCHOLION. In Scottum iniquus es. Nisi ego cæcus sum, qui hanc nubem non videam, constat sibi Interpretis in imponendis conuictiis. Sed vtitur hac arte, vt eloquentia sua (qua scilicet multo maxime superat maledicentiam) variet epitheta, ne lectorum tadio adficiat, sed debet aduertere, Lectoris aures foribus illis iam nunc ita est obstruas, vt vel surdus sit, vel doleat vehementer, illum suauissima dicendi facultate ad creberim conuictia abutit. Accusat Bzouius, quod duas fere partes omnium scriptorum Scotti translatis: & hoc non facit furtive, sive, vt ita dicam, subracte, sed adiective, prioribus conuictis nouum addens, neque enim modo alter appellare possim, qui exhaustus sim toties illa excusando. Recenset vero Bzouius, tamquam is ita scriberet: Scriptis, Scottus, præter Logicas difficultates, & commentarios, in Euangelium, Apostolum, & Magistrum sententiarum.

SCHOLION. Si verba tua, Interpretis, sic referset Bzouius; confessim estet mendax, veritus, reus callidae scriptoris: & hac de re, si indolem tuam noui, diem illi diceres apud Nicanorem, Diomedem, Manutium, & virum amplissimum Erycium Puteanum, qui tribunal interputationis, & Orthographiae erexerint: nescio tamen an homo philosophus videbit hos rei literaria Arisarchos. At non dicit Bzouius aliquam sententiam non infaciabitur Interpretis. Restant modo in Physicam L. 8. Quæstiones super L. de Anima, quæ duo Philosophica sunt. Item Lectura super Genesim ad lit. L. 1. Quodlibeta L. 1. Collationes L. 1. De primo principio L. 1. Theorematia L. 1. De cognitione Dei L. 1. Tetragrammata quedam L. 1. Quæ sepiem, utriusque titulus indicatur, parvam molem efficiunt, ac in multis sunt momenti. Ad oculum Lectori exhibeo, quid à Bzouio prætermisum, & qua de causa: præfert, an malevolentia ductus sit, quam Interpretis vbiique non dissimilanter ei impingit.

Secundum Interpretem dedit Scottus orbi Christiano

hæc opera:

,, Scriptum Oxoniense super Sententias: Reportata vocant, lib. 4.

,, Scriptum Parisiense super Sententias: Reportata vocant, lib. 4.

Quodlibeta, Liber 1.

Collationes, L. 1.

De primo principio, L. 1.

Theorematia, L. 1.

De cognitione Dei, L. 1.

Tetragrammata quedam, L. 1.

,, Sermones de tempore, L. 1.

,, Sermones de SS., L. 1.

,, Commentaria super 4. Euangelistas.

,, Commentaria super Epistolæ Pauli.

Lecturam super Genesim ad literam, L. 1.

,, In meteorâ L. 1. habetur MS. in Colleg. Magdalén. Belliol. & Oriolani. Oxonii.

,, De modis sacrificandi, L. 1. MS. Oxonii in publica.

,, Quæstiones super Prædicamenta, L. 1.

,, Quæstiones super Perihermenias, L. 2.

,, Quæstiones super li. Priorum, L. 2.

,, Quæstiones super li. Posteriorum, L. 2.

,, Quæstiones super lib. Elenchorum.

,, Quæstiones super Metaphysicam, L. 12.

,, Expositiones Metaphysicæ, L. 12.

,, Collectiones conclusi. Metaphys. L. 12.

,, Super Categories, L. 1.

Super Physicam, L. 8.

Quæstiones super Lib. de Anima.

,, De perfectione statuum, L. 1. MS. Cantabrigie in Collegio S. Benedicti.

,, Commentarium Imperfectorum L. 1. MS. in Collegio Mertonensi, Oxonii.

Abunde milii cautius est, nec est cur verear naſum & ronchos Interpretis Bzouiani, qui ad vnguen Scoti monumenta retulerim. Eliciamus coram, quid ex iis omnibus citatur à Bzouio, quid omnissum furruit. ait

Bzouius: Scriptis, Scottus, præter Logicas difficultates, qua patitur verborum complectitur ut minimum tertia partem operum Scotti, quæ à me prænotantur hoc indicio*. Nam quidquid super Metaphysicam scriptis, illis Bzouii verbis omnino est intelligendum; cum etiam hodie in ipsa Logica quam plurimæ Metaphysicæ quæstiones agitantur, & in Metaphysica interdum etiam Logicales. quod si nemus; lege Franciscum Suarez in Metaphysica: nostrum item P. M. Araujo primarium Cathedraicum Salmanticense To. I. M. Ioannem Sanchez in Logica: nec porro negabis, nisi induxeris animum pugnare pugnaciter. Cum id probe sciatur Bzouius, compendiose sub difficultibus Logicas videri debet comprehendisse & Metaphysicas: fortasse & Physicas, cum is qui Philosphorus est, vocari possit Logicus: & sane, opinor Bzouium illis verbis comprehendere voluisse omnes disputationes Philosophicas. Habeamus igitur iam plusquam tertiam partem operum Scotti: quia videtur Interpretis in epigraphis seu titulis librorum vim fecisse.

Bzouius: Scriptis, Scottus, præter Logicas difficultates, Commentarios in Euangelium, Apostolum & Magistrum Sententiarum.

Hic referset nobilissima pars Operum Scotti, quam supra prænotauit hoc signo „, potuissim addere comprehensum etiam Sermones de Tempore, & de Sanctis: quos esse super euangelii aliquam sententiam non infaciabitur Interpretis. Restant modo in Physicam L. 8. Quæstiones super L. de Anima, quæ duo Philosophica sunt. Item Lectura super Genesim ad lit. L. 1. Quodlibeta L. 1. Collationes L. 1. De primo principio L. 1. Theorematia L. 1. De cognitione Dei L. 1. Tetragrammata quedam L. 1. Quæ sepiem, utriusque titulus indicatur, parvam molem efficiunt, ac in multis sunt momenti. Ad oculum Lectori exhibeo, quid à Bzouio prætermisum, & qua de causa: præfert, an malevolentia ductus sit, quam Interpretis vbiique non dissimilanter ei impingit.

Hæc ex alto Scotti hoste caco indicio sine vltre trutina tibi transmissi. Quisnam ille hostis; indicat cap. sequenti, & subiungit, Parcat Deus Senensis, si tam peruerso reprobno ad typographum, Scholam Theologorum, & universam Ecclesiæ præstat eo fructu, quem ex illi Commentariis in lucem datu carent.

SCHOLION. At ego iubeo illum per multas noctes exclamare: Parcat mihi Deus, quod Scotti admiranda M. S. haecenus in lucem non emiserim. Sextus Sceniensis vir doctus iuxta & modestus lib. 4. Bibliotheca S. ait se legisse fragmentum Scotti in Epistolam ad Romanos valde eruditum ac sensu profundum, sed iuxta Authoris nomen, tenebris osum, obscurum, & vix in eius schola detinu periretur. *** Id cum proximis annis typographus Lugdunensis excudere moliretur, & ab ipso epigrapha effigiat, operis, vt fieri solet, initio presigendū, venit ei illico in mentem,

APPENDIX.

nullum aptius carmen laboris obscuritatis conuenire, quam illud quod Hieronymus, &c. Cui subiecit Bzouii Interpres. Parcat Deus Senensis, si tam peruerso responsi typographi ab editione fragmenti deterruerit. Nempe vberissimo fructu spoliauit Ecclesiam.

Vt dicam aliquid de hoc fragmento, dum haec scribere rem, admonuit me Colonia Vbiorum R. P. F. Vincentius Iustinianus ibidem in conuentu nostro studiorum Regens, locum Senensis, vbi de Typographo agitur videri sibi suppositum, cum non reperitur in eius Bibliotheca anno 1566. Venetis excusa (quo anno est viuis excessit Sixtus Genua in Conuentu FF. Præd. de Castello) nec in aliis editi onibus Lugduni & Francofurti Anno 1575. quamobrem Bibliotheca Senensis additum ab anonymo aliquo, vel à R. P. Ioanne Hayo Societ. Iesu. Is enim Bibliothecam Sixti auxit, vt manifeste liquet ex editione ciuidem Bibliotheca Parisiis apud Rolinum Theodoricum A. 1510. & P. Antono Possevino in suo Apparatu Sacro, Verbo, Sixti Senensis ad calcem, vbi resertæ editiones Bibliothecæ Sixti: diximus, inquit, in Italia, & in Gallia, & in Germania Bibliothecam hanc Sixti Senensis prodiisse, sciendum est eam à Francisco Franciffo Veneris A. 1566. Francofurti autem A. 1575. Colonia A. 1586. Lugduni autem noua tabula Chronographica quin & alicubi scholiis illustrata à Joanne Hayo Societatis nostræ Theologo A. 1591. & 1592. sumptibus Sibylle à Porta excusam. Hac ille. Quia notâ deprehendit exemplum: Cicero in primis eloquentia parentis Oratore l. 2. *villud inquit, africanum quod est apud Lucilium, apud Naum, & plura huiusmodi.* Imo legat clarissimos Ecclesiæ Doctores, Augustinum, Hieronymum, Chrysostomum, aliosq.; passim inueniet, quod hic carpit. Idem videtur est in plurisq; Annalibus prefertim vbi non est tanti indicate singula, quia ipsi rei parum adiungunt pondus.

At inquit (Cap. V.) *quatuordecim Commentariorum libros in Ezechielem edidit Hieronymus, qui posset aut vellet eos legere, ut de suis nugis iudicium ferat, ego tandem plura ex eis percurri non sine labore, & tandem inueni carmen illud in Proemio l. 4. libri ad Eusebium.*

SCHOLION. Querebas scilicet illud carmen: quod ego, imo quis poëeos candidatus reprehendat: facilime cum enim scribat D. Hieronymus oratione soluta, & carmen diuerso soleat charactere perscribi; versis paulatim pagellis ipsum occurrere neceſſe est, vel indicio ad marginem sic notatur, ut facile queat dignosci. quamquam errare possunt diutius, qui nesciunt, quibus numeris carmen distinguatur a prola. Sed nimis minutus sum.

Quapropter vno solum teste, cuius fides apud literatos, est omni exceptione maior, vno, inquam, teste tibi os obstruam. Is erit Iustus Lipsius delictum Mafarum, & omnis literatura princeps. hic editurus exempla Politica (qua Interpres vocabit nugas, cum sit è variis historiis excerpta) exempla illa editurus, non alienum ab arte literaria existimat, si nullus se auctoritate muniet, cumque aduerteret nonnullis id posse dispicere, ita præmonuit: *Exempla quae hic sunt, aut in aliis erunt, scito ab optimis, nec obuius semper auctoribus esse. & cur non eos editi? quia nouissimi, aut Grammaticis commatis illacura videantur, & aut à vano aut pufillo animo esse; à vano, si lectionem variam iat: à pufillo, si diffida credi.* Hæc legit, & Bzouium insipiam: *Quis possit, aut velit Auctores omnes summo studio perlegere, ut de suis nugis iudicium ferat?* Oculorum tibi os est hoc lapide, nec mūstis.

INTERPRES cap. 6. *Vita Scotti post operum eius claram & succinctam hecile narrationem ita finit: Scriptis Scottis alias varios Tractatus, inter quos dubium non est scriptissime Tractatum de immaculata Conceptione, pro qua tot cruenta sustinuit bella.*

SCHOLION. Bone aruspex, cum tot bella gesserit Scorus (quod falsum est ostendi Cap. I.) cur nihil ad posteros transmissum est? nihil de hac materia ab aliquo editum? Item, inquis, dubium non est quoniam scriperit. Si ex mente tua ad veritatem hoc assenseris, supine profecto fuit negligenter, quicumque Scotti discipulus, rem tam admirandam, ista cruenta bella, nec typis nec literis commendauit. Infelix vel hoc capite ars Chalcographica, quæ altero deinceps seculo inuenia hunc aureum Scotti fetum prætermisit! Ego vero ita astimo, si est editus aliquando fuerit, omnes gallinaceos & anseres pennis potius exuendos fuisse, quam ne viuis transmitteretur ad posteros. Sed quo tandem locorum abiit ille Tractatus? an fors apoclecticus interierit? Interrogare saltem possum, si nihil altero. Sed dic, fides, vbinam locutum esse Syncdochicas: quemadmodum dici solet

libi. 9. Nunquam. C. extra cerebrum Interpretis: quo sale vtor, quia videtur posse: tu vti vis, etiam si non possis, nec debetas.

Ex quibus omnibus liquet, non tam aspere Bzouii fuisse perstringendum, cum ille ipsius Scotista grauiorem mereatur castigationem, qui, vt dicebam, tot Scotti volumina patiatur tenebris obsoleto cere, & cum tincis ad blattis pugnare iussiterit. Hæc, velim, notasset Interpres, atque haud dubie obtulisset Bzouio palmam neruosa scriptio[n]is, qui pauculis verbis potiora & pleraque Scotti volumina complexus est. Sed cheu! non notauit, ideoque sine neruis scripsit, & tamquam caballus effrenis in Bzouium irruit.

Pergit porro, & stomachatur à se non sine labore inuenit cillum illud Carmen, quod visioni cuidam Ezechielis D. Hieronymus propositum. Ait vero oportuisse Bzouium in id incumbere, vt annoraret locum illum Hieronymi, ne Interpres post cauillatus labore querendi fatigaretur.

SCHOLION. Primo sat is illi esse debebat in Bibliotheca Senensis, & à Bzouio id citari: parum enim ad rem consilus citatio hæc tam plena. Nescit Interpres motis esse apud Oratores & Historicos (arque hoc cuiquam argumento sit eum vix salutare Rhetoricam) ut non raro scriptis suis interferant sententiam aliquam, nulla loci annotatione, interdum Auctoris nomine suppresso. Non crederet, nisi firmaverit exemplum: Cicero in primis eloquentia parentis Oratore l. 2. *villud inquit, africanum quod est apud Lucilium, apud Naum, & plura huiusmodi.* Imo legat clarissimos Ecclesiæ Doctores, Augustinum, Hieronymum, Chrysostomum, aliosq.; passim inueniet, quod hic carpit. Idem videtur est in plurisq; Annalibus prefertim vbi non est tanti indicate singula, quia ipsi rei parum adiungunt pondus.

At inquit (Cap. V.) *quatuordecim Commentariorum libros in Ezechielem edidit Hieronymus, qui posset aut vellet eos legere, ut de suis nugis iudicium ferat, ego tandem plura ex eis percurri non sine labore, & tandem inueni carmen illud in Proemio l. 4. libri ad Eusebium.*

SCHOLION. Querebas scilicet illud carmen: quod ego, imo quis poëeos candidatus reprehendat: facilime cum enim scribat D. Hieronymus oratione soluta, & carmen diuerso soleat charactere perscribi; versis paulatim pagellis ipsum occurrere neceſſe est, vel indicio ad marginem sic notatur, ut facile queat dignosci. quamquam errare possunt diutius, qui nesciunt, quibus numeris carmen distinguatur a prola. Sed nimis minutus sum.

Quapropter vno solum teste, cuius fides apud literatos, est omni exceptione maior, vno, inquam, teste tibi os obstruam. Is erit Iustus Lipsius delictum Mafarum, & omnis literatura princeps. hic editurus exempla Politica (qua Interpres vocabit nugas, cum sit è variis historiis excerpta) exempla illa editurus, non alienum ab arte literaria existimat, si nullus se auctoritate muniet, cumque aduerteret nonnullis id posse dispicere, ita præmonuit: *Exempla quae hic sunt, aut in aliis erunt, scito ab optimis, nec obuius semper auctoribus esse. & cur non eos editi? quia nouissimi, aut Grammaticis commatis illacura videantur, & aut à vano aut pufillo animo esse; à vano, si lectionem variam iat: à pufillo, si diffida credi.* Hæc legit, & Bzouium insipiam: *Quis possit, aut velit Auctores omnes summo studio perlegere, ut de suis nugis iudicium ferat?* Oculorum tibi os est hoc lapide, nec mūstis.

Ad quem reuertor, & aio excusari merito posse, si scribit citatis operibus, que Scotti ipse maximi fecit, ad alia si progressus: præfertim cum existimat, si Scottista: totius manuscripta negligant, fieri non posse ut grauius acciderit ab eo, qui hoc ipso nomine vel dici debet parum adiutus Scotto, vel quod verius, non esse animo malevolentio in Scottum, quod minutiore prætermiserit.

INTERPRES cap. 6. *Vita Scotti post operum eius claram & succinctam hecile narrationem ita finit: Scriptis Scottis alias varios Tractatus, inter quos dubium non est scriptissime Tractatum de immaculata Conceptione, pro qua tot cruenta sustinuit bella.*

SCHOLION. Bone aruspex, cum tot bella gesserit Scorus (quod falsum est ostendi Cap. I.) cur nihil ad posteros transmissum est? nihil de hac materia ab aliquo editum? Item, inquis, dubium non est quoniam scriperit. Si ex mente tua ad veritatem hoc assenseris, supine profecto fuit negligenter, quicumque Scotti discipulus, rem tam admirandam, ista cruenta bella, nec typis nec literis commendauit. Infelix vel hoc capite ars Chalcographica, quæ altero deinceps seculo inuenia hunc aureum Scotti fetum prætermisit!

Exagit Interpres Cap. V. præter illa, quæ in prædictis refutata sunt, mendacem fuisse Bzouii, quia Senensis dicat carmen illud subscriptu operibus Scotti, cum soli fragmenti inuenia hunc aureum Scotti fetum prætermisit! Ego vero ita astimo, si est editus aliquando fuerit, omnes gallinaceos & anseres pennis potius exuendos fuisse, quam ne viuis transmitteretur ad posteros. Sed quo tandem locorum abiit ille Tractatus? an fors apoclecticus interierit? Interrogare saltem possum, si nihil altero. Sed dic, fides, vbinam locutum esse Syncdochicas: quemadmodum dici solet

Membrum vnum dolent, cetera membra dolent.

Si vr-

APPENDIX.

cili Scoto fatigaris? legisti eius scripta, sed non capis, immo laberis etiam post diurnum studium; numquid ergo, saltem hyperbolice.

Hu labor, ille domus, & inextricabilis error:

Vbi sane aduertendum est, per errorem non intelligi error in fide (sicut Theologi plerumque rō error accipiunt) sed humanum, seu diuagationem quandam per ambages. Nemo inficias icir, quin multi studendo errant, seu diuagantur, & post summos labores, aſsequi nequeant rei veritatem, immo, vt dixi etiam in errorem incident id est ut explicat D. Augustinus T. 3. in Enchir. *potent vel approbent verum esse, quod falso est, vel falso esse quod verum est: vel certum pro incerto, siue falso siue verum est.* Qui Augustini locus suppedum cataplasmata imponendum vulneri, quod Bzouius inflixisse videtur.

Ex quibus infero, salua auctoritate Illustrissimi Cardinalis: Propositio Bzouii sic sumpta, ut sumi debet, non aſſerit absolute opera Scotti continere labyrinthum inextricabilem, nec meretur censuram maledictæ, & iniuriosæ propositionis. Certissimum sum de mente Bzouii, & hoc loquendi modo: quo nullatenus constituit Scottum accusare erroris, quemadmodum ex encomio ei dato clarius evadet.

Sed priusquam Scholia mea in hoc caput finiam, demonstrabo Bzouiano Interpreti, quatenus conueniat inter D. Hieronymum & Bzouium in carminis huius explanatione. Dixi supra Cap. IV. aliam esse à D. Hieronymi mentem Bzouianam. Sic ostendo: cum illustris illi Ecclesiæ Doctori, quem & S. Augustinus de locis Scripturae difficultis ſepe consuluit, in Ezechielem Commentarios scriberet, deuenierat ad miram illam visionem (sciat Interpres, quam accurate Hieronymus viderim) qua Deus Sacerdotibus ac Leuitis, vbi Solymorum, ipique principi ciuitatis suam ex omni Palæstina portionem distribuit, quo facto addidit porto Deus: *statera iusta, & ephippiata, & barba iusta erit vobis.* Cuīus & ceterorum, quæ sequuntur, explanationem, petri Hieronymus ab Euſochio, vt precibus eius posset ad finem perducere, ait enim Scripturam esse oceanum & labyrinthum, iuxta illud Ps. 17. *Posuit te nebras latibulum suum, & nubes in circuitu eius.* Vnde nolit perfectam veritatem sibi vindicare scientiam, *Sed nosse cupientibus aliquia doctrina indirecere, non humanis viribus, sed Christi misericordia. Tenebra itaque & nubes & labyrinthus Scriptura sunt latibulum Dei, quibus iuante ipso Deo detextis & fugatis, diuina sapientia innoscit.* Alius omnino ab hoc sensu Bzouius. Sed in hoc dici potest conuenire, quod sicut Hieronymus dixit, Scripturam esse, quia labyrinthum & tenebras & nubem, quia difficillima est intellectu, ita Bzouius Scottum multa habere obscura, quia, vt iam ostensus est multis Scottis nihil aliud fuit quam tenebra.

Ceterum (quod forte etiam ad rem esse iudicabit Lector) apprime notandum est locus, ad quem Hieronymus peruenierat. Ita se habet: *statera iusta, & ephippiata, & barba iusta erit vobis.* Commendat Iudei, vt ex fide primis suas offerat. *Hoc contra negotiores maxime,* inquit Hugo Cardinalis, *de quibus Oſee 1.2. Chanana in manu eius statera doſosa. Vel contra eos, qui peccatum suum alleuiant, alienum vero nequaquam. Vel contra illos, qui alios vituperare volunt, & alienum vituperium sustinere non volunt.* Arguit nempe Phariseorum zelus, qui ceteros peccatores maledictis perstringunt, ipsi in foribus & crassis peccatorum fuligine voluntur. Simulator es, ô Pharise, & ex eburnea vagina gladium obtusum plumbeumque educis. Infelix! pellis tibi leonina, sed aures asinine.

CAPITE SEPTIMO

Interpres accusat Bzouium, quod omisit alii Scriptoribus, qui praedixerunt Scotti loquuntur, secundus si Louum, qui in Scottum debet statutus: quem Louum mala fide vñum esse in Historia variis testimoniis comprobavit.

INTERPRES: Omisit alii Scriptoribus.

SCHOLION. Scriptores non paucos, qui de Scotti morte agunt, adducam infra Cap. X.

INTER-

APPENDIX.

INTERPRES. Securus sit Iouium.

SCHOLION. Nego. Vtrum recte, ostendetur infra item Cap. X. Quem Iouium mala fide vsum esse in hisloria variis testimoniis comprobatur.

SCHOLION. Ad hoc inter alios citat Interpres Lipsium 1. Polit. c. 8. in hac verba: *Paulus Iouius, inquit, multorum iudicis magis acerba, quam libera experitur: acserit valde in vi- rum eunt. ego de eo sic censio: stylō bonam grauenque esse, & plane ad hisloriam, iudicio ac fide ambiguum. vbi effectus non distabunt, relium: vbi illi adsanct, obnoxium: ad gratiam se dat & auram.* Sequor auctoritatem magni Lipsii: & quedam haud dubie scripsit Iouius, ob quae minus benignum fert iudicium. Sed an his omnibus, quae Bzouium refert, ad gratiam se dedicit, & auram, nec in morte Scotti narranda alios secutus sit, neque ipsum alii; infra videbitur Cap. VIII. & X.

Non debuit certe Iouius, quondam Episcopus in vera Dei Ecclesia, tam acerbe & inordaciter facerari. Quem virum vel tantum auctissimo, ut eius elogium hic inferendum duxerim. Tale ei scriptis Nicolaus Reusnerus:

PAVLVS IOVIVS NOVOCOMENSIS.

*Summo vir ingenio, multaque doctrina, peritus
serum & exemplorum omnis
vetustatis,*

Scriptor historiarum sui temporis inicitus:

*Proter quas non modo vitas aliquor Pontificum, &
Principum Italiae, ac in primis Mediolani Vice-comitum;
Sed & elegia virorum tam armis, quam literis illustrium
in Museo suo ad viuum expressa, exacte describendo;*

Sempiternam ingenii & doctrina laudem retulit:

*Praterea etiam nonnullis eiusdem aliis operibus, de rebus Turcicis
& de Piscibus Romanis perceperitis.*

Singulari virtutis ergo Episcopus Nucerinus creatus:

Mujarum & Gratianam Cypriod.

Obiit anno M. D. LII. 3. Idus Decemb. etatis sua LXIX.

INTERPRES vero, postquam Iouium mendacem esse historicum afferuit, grauissime invenit in Bzouium, qui alterius ambigua fide scripsit mortem Scotti, quod iure nego & perngeo: vt Cap. X. ostendam. Porro inter cetera verba humanissima, quibus Bzouium amicet tractat, ita illum alloquitur:

In gratiam Ordinarii tui, Dini Thome antagonistam, & immaculata Conceptionis propugnatorem primariam Scottum coniuncti de- dignare, & iniuriae lacrare volisti. Et paulo post: Cum alias sive in tua Hisloria (quod Cap. XI. inquirat) tum maxime in eo, quod contra ius & fas Magistrum Franciscanum familie Do- borense subtilem tot maledictam & coniunctis oneraverit, pacem turba- re, anciuitiam violare, quantum in te sis, tentasti. Item alibi: Scottum despigis, non qualis fuit, sed quo scelerior & criminofor reperiri nullus potest.

SCHOLION. Quam elegans est hic in coniunctis? plau- stra plenissima. Non est perditur olearum & operam, quisquis tironibus Grammatica, ex hac Apologia coniunctandi & male dicendi formulas concinnari. Sed quo iu- re vestigemus.

CAPITE OCTAVO

Interpres arguit prima Iouii verba, que Bzouium recenset: *deinde ergo, temeritatem loci, quod celum Hibernia crassum, ingenio excolendis ineptum, gentesque Hibernicas recordissimis Scy- this stolidiores afferat. ipse vero adducit multa de pri- se sanctitate & literatura Hiber- norum.*

Iouius: *Nemo corum, qui non insano Christiana pietatis amore flagrantibus illico se ferociitate in feritatem addixerunt, Ioanne Scotti in grauissimis studiis acrior, aut subtilior fuit: cum admira- rans voluminibus commentationum editis nouam de nomine suo scitam condere, & in Aquinatis scripta non dissimilanter invenire.*

Hec transeo, ait Interpres: sed recolligit se, & non potest non cauillari epitheton hoc, non insano.

SCHOLION. Excusari potest Iouius, ut comparauerit amorem Christiana pietatis, cum amore mundo: quo-

rum hic plerumque infanus est, ille non infanus. Et sic ru- cauillatio, preferitum quatenus derivatur in Bzouium.

Iouius: *Natus est, Scottus, in ultima Britannia ad Caledoniam siluam, ut minus mirum sit Anacharsin summa sapientia Philoso- phum apud recordissimos Scythas, crasso atque excolendis ingenii importuno celo patriam habuisse.*

INTERPRES: *Non sufficit Bzouii genio ipsum Scottum lace- rare, nisi etiam in patriam, & gentem eius lingua actuat.*

SCHOLION. Nihil minus putauit Bzouius: iam dixi, Iouius auctor est. Tu vero contextis nobis insignem fateor catalogum eorum, qui in Hibernia floruerunt sanctitate & miraculis: quique exteris nationes ad Christi fidem traduxerunt. Bonum factum! & laudo charitatem, qua patriam tuam, & gentem illustrasti. Carterum opinor curio- siorem te fuisse in praedictis Iouii verbis discutiendis, ut catalogum illum & patriam tuam encoria texeres (quod valde probo) quam ut Iouium, multoque minus Bzouium infectare. quia tamen ubique Bzouium compellas, tamquam surdus sit (obsurdum forsitan prae tot ante iactis coniunctis) quia, inquam, Bzouium ubique compellas, licebit mihi etiam te percunctari. Ac principio velim, mihi deli- neas, quae Scotiae regione sit silua Caledonia.

INTERPRES: *Caledonia Argatheliam & vicina loca comple- plescit, paucis milliariis, angusto mari interiacente, ab Hibernia, maxime a tractu Dunso, in quo Scotia ortus est, distat. idem est clima- tis & colli temperamentum, eadem fere virtusque gentis ad bona- rum artium studia aptitudo & capacitas: virumque calum in- dice*, Iouio, crassum & excolendis ingenia ineptum: utraque gens, Hibernica & Scotica, recordissima, stolidissima, & stupidissima est.*

SCHOLION. Natus, qui eas ita inferret, plusquam falsus esset. At grauen tibi ipsi iniuriam infers, qui tam indocte, meo quidem iudicio, siluae Caledonie situm describas. Hec quippe non est statuenda in tractu Scotiae Hibernie proximo, cum angustior ibidem sit tellus, quam tot immensitas solitudines, que toto quondam orbe fuerunt notissima, complectantur. Sed a Cosmographis omnibus (quos videre mihi contigit) iuxta situm veterem sic delineatur, ut per mediariam Scotiam longissima siluarum & lucorum serice in Septentrionem excurrat. cuius nominis solum vestigia modo apud oppidum Sterlingium extant. Doctissime Interpres, spondeo, doctior euades, si hanc mean animaduersionem diligenter excuseras.

Et vero dum hic iterum de patria Scotti ingeris, videris mouere Camarinam, quae an tibi nunc foreat, olface. CAP. I. Vite Scotti adducis argumenta, quibus illum coniunctas Hibernum esse. Primum defumit a ciuitate Dun Hibernica, & Hibernis maiorum traditione hoc afferentibus. Quod argumentum si efficax est, Scottus erit Ioannes Duns, non Hibernus. Conabor ostendere: Primo id Scotti omnes afferunt: in quo iam pares sumus. Deinde in tabulis Geographicis vnam quidem repetio urbem Dun in Hibernia, sed tres in Scotia. Scrutare tabulam Europae Abrahami Ortelii, viri clarissimi, eiusdem Angliam, Scotiam, Hiberniam vicinasque insulas simul positas, item Scottiam seorsum exhibant: videbis ciuitatem Dun in extremparte fluminis Dunc nuncupati. quod, prout modo comprehendere potui, in mari Hibernico, aut Scottico, vel potius Dunbretton Firth in continentem excurrat. Altera ciuitas Dun in tabula Scotia sita est ad mare Germanicum, a priori illa longo intercallo, in prouincia quam vocant Merniam. Tertia denique visitur non adeo procul Sterlingio, quod ei est a parte ferme Meridionali, & scribitur ab Ortelio Down, sicut Hibernica ipsa Downe. In postrema hac natura est forte Scottus, que non longe distet a silua Caledonia. haec autem absit, siue olim abeat a continentem Hibernie plus centum quadraginta milliariis, & Septentrionem versus a populis Caledonii accolebat. Etiamne hic putas Scottum colum eiusdem esse temperamenti cum Hiberno? illud, inquam, sub quo prodit Joannes Duns ex mente Iouii, & omnium Scottorum? Nos profecto experimur, quam diuersum sit Brabantia aut Flandriae ca- lum, ab Hollandico & Frisio, quanta nationum diuersitas, quam minori hercle a se inuenire spatio distinguitur.

Alterum argumentum, quo Scottus a te Hibernia afferi-

APPENDIX.

non enim cis Gramplium natus est Scottus: ergo etiam susti- nendo auctoritatem Iouii natus est apud homines maxime barbaros; qui Silvenses appellantur: Quid censes? Sun- ne hi pares (vel quid aliud) recordissimis Scythis ingenii praestantia? sic argumentari tecum possit Iouius: nam de Bzouio, non est, cur vel faciam mentionem.

Recitato catalogo bene longo Sanctorū Hibernie Interpres ex ante dictis, qua prioris male dicta sunt, civita- tem Dun scilicet & siluam Caledoniam, Hibernis esse pro- ximas, in Hiberniam transit, cuius colum & solum probet Ortelius in Theatro, quod eruditis omnes tam aude dire- ficiuntur. Is ex illo sic refert, tu attende: *Incola, inquit, qui cu Gramplium montem meridionale partem habitant, sunt bene morati & humaniores: lingua videntur Anglici, qui alteram partem Septentrionem versus accolunt, genus hominum asperum ac longe durissimum est. Silvenses dicuntur, hi sago & interior tunica hiberni- co more, tincto croco amictantur, nudis, genitibus incedant. Arma sunt arcus & sagitta, cum eis admodum latu, paginem ex uno tan- cum latere acutum senum sub zona forunt. Hi lingua Hibernica omnes videntur (fortasse quod ab Hibernis oriundi, sive originem dicunt, qui Pictos Australes & Boreales, qui nunc Scotti, subegerunt circa annum 700.) sive duplex est in Sancta lingua & mores gemini. Quid ait, bone vir, numquid qui Scotti est, Hibernice loquitur? triuolum esse tuum indicium ian vides. Ar enim uero, si mihi pro Ioanne Duns velut Hiberno esset dimicandun, adducerem Auctores sequestros, qui neutrī partiū sunt addicti, quo modo vtar, atq; ut Scotti defendant esse Scotti natione, non citabo Scottos. eccl: ccc: 1.*

Principio tu ipse cap. I. Vitæ Scotti inducis eum in epita- phio tuo ita loquentem: *Scotia me genuit, anglus me suscepit, Gallia me docet, Colonia metet.* Quod argumentum mihi palmare est, & 237 ad 238, quo scriptum permissim validissime, qui citet illud haberit apud Gonzagam de Orig. Se- rap. Religionis. t.p. pag. 84. Guilielmum Vuorillon in Epi- logo ad 4. sentent. & Gregorium Ruis ante Comment. Scotti in 4. aliosque, dicere vero, quod per Scottiam intelliguntur. Et infra: *Gens huius insulae tanet videntur rigis*, & bar- baro ritu compotis. *** nudi & inernes ad bella procedunt: tribus tamen videntur armorum generibus, lanceis longis, iacula, & scu- ribus: Gens agrestis in hospitatu, (quo epitheto Caucatum ex- ornat Horatius) summis repletis delicias labore carere, & sum- mas diutias libertate gaudere. In multis solum instrumentis (Nota) commendabilem interior gentis iustus diligentiam.* Hæc summatim hinc inde ex Gyraldi historia Ortelius. Vbi lates? hec audis, nec perstringis Gyraldum, quem testem vnum pro Hibernia adducis? Stupeo, stupeo. At presto tibi sum, & succurro hac ratione: eti pleraque gens talis, qualcum depinxit Gyraldus, prodire tamen ex illa quedam ingenia possunt, quibus merito gloriatur Hibernia: sicut & fieri potest, ut ex iisdem parentibus oriuntur plerique ingenio excellentes, & vnu interdum arque alter stupidissimus.

Enim uero tota inuestio cynica, quam subnebit Inter- pres, cum nitatur eo fundamento, quod clarissime subrui, pertinet ad Sarcaenum: in quo vno tropo is videtur esse versatissimum. Sed pro Capitis huius corone notanda sunt verba Interpres: qui, postquam vult videri docuisse necessario gentem Hibernicam & Scotticam à Iouio appellari recordissimam, stolidissimam & stupidissimam, ita subiungit: *Ego certe timerem si inter eos ageret Bzouius, ne pos- sit scismas alium recordiam manualem sentire.*

SCHOLION. Aducite Lector: omnis animi recordia abscessit (vtro hoc largior) sed teste ipso, ut appetere, Inter- prete, remansit sola manualis. Si manibus recordes sunt, quomodo non ingenio? diceret profecto aliquis, non posse manus esse recordes, nisi & tale sit ingenium. Decernant dialegti, an hoc argumentum valide concludat.

CAPITE NONO

Conatur Interpres impingere Bzouio maledicam columnam, quae Iouio recenset Scottum Christiana dogmatibus illisffe, fidem sacra- rum rerum confundit: contra quam propositionem, & aliam eiusdem adducit confutare cuiusdam S. R. E.

Cardinalis.

Bzouius: *Paulus Iouius eloget aliud, ut virum ornauit.* Verum scilicet protinus capitulo, & dicendi genere Christiana dogma- tibus illisffe videtur, cù pessimi inducit, & questione dubitabiles sacra- rum rerum fidem nequaquam tenet, & figurantur caligine confusifet.*

INTER-

APPENDIX.

INTERPRES: *Hoc maledicta calumnioria assertio (heu! Le-*
ctor, horresco referens) satis refusa manet ex elogio Scotti ad-
ductu in eius vita: & nunc adduco contra eam illustrissimi N. S. R. E.

cardinalis viri omni doctrinarum genere profundissime exculti (ad-
do censuram, quia videtur hoc ab Interpretate nimio reci-
*tandi calore pratermissum) * qui de hac propositione ita censem:*

Hac verba & propositione non iniuriosa solum sed iniuriosissima
sunt: & praterea dum non a Scottum dubitabundam in rebus fidei,
cui refellendo statim mihi obiciebat ex Cap. 6. Vita Scotti
principios eius auditores fuisse Guilielmum Occam ma-
gistrum nominalium, Ioannem Iandunum, & alios, quo-
rum praelaria monumenta Philosophia & Theologia mirum in mo-
dum locupletata & ornata est. Nempe qui de discipulis illis
Scotis certior esse vult, legat varia decreta Ioannis XXII.
& deprehendet, quam fallo haec dixerit Iouius. Sed audi-
mus censuram illustrissimi Cardinalis: Quid haec verba sonent,
iam liquet. Scottus scriptae de Incarnatione, de Trinitate atque ar-
ticulis fidei, in quibus veritas sic et infallibilis, sic est una, & una
est anima via ad illam dicit: ergo semit Bzouius (nihil minus) in-
genia Franciscanorum diuertitur a veritate via distorto utinere: at
cum in omnibus iustitia, maxime tamen in rebus fidei ad dextram vel
ad sinistram deuenire non debeamus, sed si. ut iudicio summi Pontificis
& Ecclesie; idoneo aliquem in rebus fidei, de quibus Scottus, de-
uiari a veritate distorto idem est, & diceat etiam hereticum esse,
quod qualem mereatur censuram, ex supradictis iam satis apparet.

SCHOLION. O Cicero, o Quintilian! o tempora tan-
dem sequiora! oponit Bzouio Interpretis viri Illustrissimi
auctoritatem, nevidet quia labo cum adspicat, qui opus
suum suppressit optimo cōfilio, ne priuati alicuius censura
videretur emanasse: à quo bona eius pace appello ad Sig-
nūm & Manutūm Italie, Mercatorem, Iacobum Mon-
atūm, Marcum Velscrum Germanie, in Belgica nostra, Iu-
stūm Lipstūm, Lētinūm Torrentium Epīl. Antuerpiens.
Ioānūm Bochium, Erycium Puteanum, Autubertum Mirāu-
m, Ioānūm Wouerium, virūm amplissimum & commissarium
seu Praefectūm Financiarū Alberti & Isabellæ serenissi-
morū principū BelgI, Franciscum Swecritum F. Pe-
trum Castellanum, Nicolaum Vernulūm. Hi politioris
literaturē principes atque Aristarchi longe altere de verbis
Iouii sentient, quam is ait (vix credo) S. R. E. Cardinalem
censuī. Concidamus singula, quæ adferit.

Iouius: *Hic, Scottus, protinus captio sive dicendi genere. Idem*
tot fere verbis recitat Petrus ab Opmeer Belga (cuius inge-
nium omnium pene disciplinarum capax fuisse dicitur) in
*Chronico ad annum 1294. Ioannes Duns, inquit, alias Scottus **
captio sive differendi genere Christiana dogmata enarrans pastum, in-
*dicta quiesce, lues confexit. Pertexuit telam Chronicus Op-
merianus D. Laurentius Beyerlinck S. T. L. Archipresbyter*
Antuerpiensis & librorum Censor, liberali ingenio vir,
magna que industria.

Iouius: *Christiania dogmatibus illusisse videtur Scottus, cum*
pasim inducta questione dubitabundus sacrum rerum fidem ne-
quaquam tenus signorum caligine confidisset.

SCHOLION. o Christiana dogmatibus necessario significat assertiones Theologicas, quarum nulla est à SS. Literis, Conciliis, vel supremo Christi Vicario definita. Item per
tò *sacrum rerum* intelligendae iterum conclusiones, que in vitramque partem possunt ventilar. & hoc non obscure colligitur ex rō fidei, per quod nullo pacto significatur veritas fidei (prout Theologi accipiunt,) sed fides latine inter ceteras notiones, idem est quod auctoritas, iuxta illud Virgilii 9. Aeneidos:

maxima rerum

Verborumque fides.

Item Ciceron pro Archia: Tabularum fides. Et, quod maxime ad rem facit, antiquis Rhetoribus ac Grammaticis à fide aliquem abducere, id est quod pellicere ad se aliquem, & ab aduersa parte diuellere: quo virtutus Tullius pro Flacco. Vnde infero, rerum sacrum sive Christianorum dogmatum si dem confundere nihil est aliud, quam sententias, que de rebus sacris vel Theologicis ab omnibus tenentur, nō tamē definite sunt ab Ecclesia, reuocare in dubium: nequam te-
nu signorum caligine, id est, dicendi scribere, obscuritate.

Fidem vestram appello, viri clarissimi, rei literarie Iudices: estote arbitrii, num hæc Iouii sententia latina sit, an vero per fidem intelligat definitionem Ecclesie aut scripture. Lis hæc per vestrum tribunal agitanda est, & cum Iouii his-
toriam scripsit latine, de eius elegantia & sermonis emphaesi vobis iudicandum.

Quid ad hæc, Interpretis? nimis me hercle Theologici-
cōs & oratione procedis. Dicebas etiā nunc à Iouio Scottum

infringenti hæreses: minime vero: sed ipse hoc vnum dicit, & hoc plures assertunt non Thomistæ, Scottum, & fi-
dei Diuini Aquinatis abduxisse suos discipulos, & in partes suas traxisse, adeoque illius corum sententias, qui illas ab omnibus semper tenendas existimabant, hoc profecto

non est appellare in fide dubium. Studeat latine lingue Inter-
terpes, & ego cura à fide Illustrissimi Cardinalis abducā.

Pergit Iouius: *Qui, Scottus, aliquot praelaracius Ordinis in-*
genia ad optimam frugem nata, distorto ad veritatem itinere suspen-
disse perdidiisse videatur.

Interpres hic prosequitur censuram Illustrissimi Car-
dinalis. egovero scio ab ipso negari quod à Iouio adducatur, cui refellendo statim mihi obiciebat ex Cap. 6. Vita Scotti
principios eius auditores fuisse Guilielmum Occam ma-
gistrum nominalium, Ioannem Iandunum, & alios, quo-
rum praelaria monumenta Philosophia & Theologia mirum in mo-
dum locupletata & ornata est. Nempe qui de discipulis illis

Scotis certior esse vult, legat varia decreta Ioannis XXII.

& deprehendet, quam fallo haec dixerit Iouius. Sed audi-

mus censuram illustrissimi Cardinalis: Quid haec verba sonent,

iam liquet. Scottus scriptae de Incarnatione, de Trinitate atque ar-

ticulis fidei, in quibus veritas sic et infallibilis, sic est una, & una

est anima via ad illam dicit: ergo semit Bzouius (nihil minus) in-

genia Franciscanorum diuertitur a veritate via distorto utinere: at

cum in omnibus iustitia, maxime tamen in rebus fidei ad dextram vel

ad sinistram deuenire non debeamus, sed si. ut iudicio summi Pontificis

& Ecclesie; idoneo aliquem in rebus fidei, de quibus Scottus, de-

uiari a veritate distorto idem est, & diceat etiam hereticum esse,

quod qualem mereatur censuram, ex supradictis iam satis apparet.

SCHOLION. Benigne Lector, axioma est apud Philoso-
phos tritum, *conciuso una impossibili, non esse absurdum si plura*
inveniuntur: sic admissa una falsitate aut eo quod minus ve-
rum est, multæ falsitates aut minus vera recte sequuntur. Sed fundamentum, cui proxima censura iunitur, à me de-
structum est: ergo & ipsa vim suam perdidit. Ostendi,
ostendi locutum esse Iouium de assertionibus, quæ licite
trahuntur in controversiam, quamus interdum non satis
candidae ad veritatem.

Nunc te iterum compello, Interpretis: Vides, quid ege-
ris? quam imprudens Apologiam tuam sententia vel cen-
sura viri Illustrissimi confarcinari? quid dicit, cum vide-
rit tela tua esse retusa & confrastra? sic illinas chartis tuis a-
licium indicium, quod ab ipso auctore suppeditavit? quod
excitationis forte causa in aduersaria contecum? quod
situta est, quam exspectes gratiam à tua euulgatione? S. R. E.
Cardinalem barbarum facis, qui tam crasse latina verba
intelligat. Sed vnum tibi patet effugium, quod studio no-
men tacueris: quo silentio effecisti, utile sibi gratulaturus
sit de feruata nominis existimatione. Quid enim? facili-
ne Iouium excusat, ut constet, quam parum deliquerit
Bzouius.

CAPITE DECIMO

Interpres primo imponit calumniam Bzouio, quod affirmat (cum id
dicat Iouius) Scottum manifesti vel occulti criminis, per mortem apo-
stolicam penas fuluisse. Secundo ostendit temerariam esse & impium
ex sola repentina vel violentia morte aliquem iudicare crimi-
nosum. Tertio merum esse signum, quod Bzouius
cum Iouio de apoplexia Scotti
blaterat.

Iouius: *Manifesti aut certe occulti criminis, apoplexia correptus,*
Scottus, pana perfoscat.

INTERPRES: *Indicis summa remitterat, & crudelitatem,*
impium malvolentem & crassa mendacia spirant haec verba.

SCHOLION. I. Hic paucis verbis quinque encomia ram-
infigit glomerantur, ut indigna sint refutatione & relatu-
re. Sed exprestis illa Interpretis quo cateros ad modestiam ze-
lo suo inflammet.

INTERPRES: *Oculus tuus, Bzou, alta non reperiet criminis,*
quam duo, quæ tibi sunt maxima: scilicet impugnasse doctrinam D.
Thome, & propugnasse S. Marie immaculatam Conceptionem, pro-
pter hec tua inuidia in Scottum accusa est.

SCHOLION. II. Non equus es, ô modeste Censor: fin-
gis Iouium ob duo crimina Scotto infestum esse. Si propter

aliquid; forte quia Diuini Thomæ aduersarius.

SCHOLION. III. *Manifesti vel occulti criminis.* Vnum i-
demque crimen manifestum esse potest, & occultum, v. g.
Scottus teste Interpreti, primarius fuit Sancti Thomæ an-
tagonista, idque ea rectate cum ille coruscaret miraculis, e-
iusque opiniones vbique in omni lyceo docerentur. Labo-
factauit Scottus, seu verius conatus est, Doctoris Angelici

doctri-

APPENDIX.

doctrinam: necq; est dubium, quin id temporis longe plu-
rimierant Thomistæ, ac propemodum vniuersi, hec &
modo. Audierunt hominem differentem, monumenta ei-
us perlegerunt: multa in iis approbarunt pauci. Scottus ex-
go suas sententias ascerbat non secundum multorum fali-
um. Hoc ita factum est, vel vt publice plerique sint of-
feni: quod vocatur forte, à Iouio, crimen manifestum: vel
ut nemo grauiter offensus sit, licet Scottum sciens in ple-
risq; Dia Thome aduersantem: & hoc, opinor, vocat cri-
men occultum: illis quidem qui nescirent an ex intentione
aduersaretur, Scotto autem manifestū, qui sciret quid ageret.
* Sed notare te velim, fieri posse vt quis à Deo grauiter
puniat, nec peccauerit mortaliter, immo à pœna, etiam mortis,
violente incussa, statim saluetur. Legistis hanc Theo-
logiam? si nescias, docebim Alphonsus Tostatus Cap.
XXXI. in 3. Reg. Cap. XIII. Item tuus Lyranus 3. Reg. cod.
cap. vbi sermo est de lacrymabilis nece viri Dei, qui 2. Pa-
ral. 12. appellatur Gad, alias Addo. Intentauerat hic mias
coelestes Ieroboam idolatræ: at quia omisso Dei præ-
cepto, illusus ac deceptus à Pseudopropheta, cibo se refecit,
in reditu à Leone exceptus occubuit: fuit hoc supplicium
grauis leuis peccati, nec mortaliter, vt ibidem docent Au-
tores citati. Noster Hugo Cardinalis dicit Prophetā esse sal-
uatum: cōsentient Lyranus & Abulfans: qui porro existi-
mar nec purgaticæ flammis tolerasse. Puniri tamen pro-
pheta debuit variis de causis, quas inidem refert Abulen-
sis: & ingeniose discutit, cur cadaver fuerit à Leone serua-
tum, & caralitus à corpore nō discesserit, nec Leonem ti-
muerit. Exemplum hoc sit tibi in ista omnium, & explicata
illud Iouii, manifestant occulti criminis, non de sceleris aliquo
mortali (quod sentire esset temerariam) sed leui fortassis
aut apparenti crimen, cui Scottus potuit fuisse obnoxius; si
sententias quasi iudicabat veras esse, minus caute impugna-
rit, licet hæc nullus eius opinio sit damnata. Hæc ego
benignus ex conjectura pro Iouio: quamquam Iouiani e-
logi vindices atrocissimi aliquid propediem tibi insurra-
bunt. Inter cetera si Iouium interpretabuntur. Dedit Scottus
panis manifesti: si studiose & publice; vel occulti, si studiose &
quasi per cuniculos id est: Criminis, quia aliquot præclaras sui Or-
dinis ingenia ad optimam frugem nata, distorto scilicet ad veritatem
itinere, suspendisse perdidisse, videatur. Quam id verum sit, tu-
pis sat clare infinitus in vita Scotti cap. 6. vbi ait: Precipit Scottus
audiotores fuere Aluarus Pelagius, Guilielmus Occam Magister No-
minatium. *** Ioannes Iandunus, Burles & alii, quorum præclaras
monumenta Philosophia & Theologia mirum in modum locupletata
& ornata est. Itane vero? præcipi Auditores Scotti Occam
& Iandunus: hi, quo sole Ecclesiam illustrarunt; nempe id
docent varia literæ seu decreta Ioannis XXII. quibus Oc-
cam & Iandunus, item alii haud dubio Scotti Auditores, de
hæresib; item Alphonsus de Castro Minorita, aliquie
erroneam vocant. Que censura à multis infligit alteri
cuidam opinioni Scotticæ: qua subtilis iste assertit essentiam
seu naturam Sacramenti Pœnitentia consistere in Absolu-
tione sola, Contritione vero & Confessione tantum
esse dispositiones necessarias. De quo videndum noster Pe-
trus auditores Euchaistia cap. 23. assertent, ante Cō-
cilium Lateranense non fuisse dogma Fidei, Transubstan-
tiationem panis in Eucharistia, quod falso est, & aduersa-
bitur. Inter cetera si Iouium interpretabuntur. Dedit Scottus
panis manifesti: si studiose & publice; vel occulti, si studiose &
quasi per cuniculos id est: Criminis, quia aliquot præclaras sui Or-
dinis ingenia ad optimam frugem nata, distorto scilicet ad veritatem
itinere, suspendisse perdidisse, videatur. Quam id verum sit, tu-
pis sat clare infinitus in vita Scotti cap. 6. vbi ait: Precipit Scottus
audiotores fuere Aluarus Pelagius, Guilielmus Occam Magister No-
minatium. *** Ioannes Iandunus, Burles & alii, quorum præclaras
monumenta Philosophia & Theologia mirum in modum locupletata
& ornata est. Itane vero? præcipi Auditores Scotti Occam
& Iandunus: hi, quo sole Ecclesiam illustrarunt; nempe id
docent varia literæ seu decreta Ioannis XXII. quibus Oc-
cam & Iandunus, item alii haud dubio Scotti Auditores, de
hæresib; item Alphonsus de Castro Minorita, aliquie
erroneam vocant. Que censura à multis infligit alteri
cuidam opinioni Scotticæ: qua subtilis iste assertit essentiam
seu naturam Sacramenti Pœnitentia consistere in Absolu-
tione sola, Contritione vero & Confessione tantum
esse dispositiones necessarias. De quo videndum noster Pe-
trus auditores Euchaistia cap. 23. assertent, ante Cō-
cilium Lateranense non fuisse dogma Fidei, Transubstan-
tiationem panis in Eucharistia, quod falso est, & aduersa-
bitur. Inter cetera si Iouium interpretabuntur. Dedit Scottus
panis manifesti: si studiose & publice; vel occulti, si studiose &
quasi per cuniculos id est: Criminis, quia aliquot præclaras sui Or-
dinis ingenia ad optimam frugem nata, distorto scilicet ad veritatem
itinere, suspendisse perdidisse, videatur. Et hoc facit illud Innocentius VI. Qui D. Thomæ sapientiam
in codice loco. lib. 1. c. 1. ita disertis verbis, Scottus, in-
quit, & ceteri Doctores Catholicæ ante Concilia illa vixerunt, in
quibus accurritas hec omnia explicata sunt, quod si hoc tempore su-
perficeret; fine dubio Ecclesie definitioni ac sententia acquiesceret.
Hæc Bellarmini verba non negabit Interpretis, adeoq; iam

incipier Thomistæ etiam credere, qui interdum vera ali-
qua proferant. Vnde, etiam si hæc nullus publico Ecclesie
decreto præfata Scotti sententia damnata non sint; ne-
mo tamē est, quia si damnarentur, fatetur iure esse da-
mnatas.

A P P E N D I X.

Doctrinam vero à me supra positam amplectitur Bzouius, qui probe sciat, etiam si quis morte immatura, violenta, repentina, apoplexia aut alia non vulgari moriatur, non idcirco esse impium, immo aliquando (velut Propheta per pœnam illam omni expurgatus labecula) ad Beatorum fides euolare. quod ego plane confido, & mecum Bzouius, Scoto accidisse ob insignem modestiam ceterasque virtutes, quas in eius vita sat clare recensuisti.

Hac animaduersione constat, quid dicendum ad duo illa, quæ Interpres principio exigit, omniaque eius argumenta facile dissoluuntur: quia supposito illo documento, uti debet, nihil faciunt ad *ad egyptum*.

Iouius: *Scotus penas percoluit, ita quidam vt nimis festinato facere pro mortuo tumulatus, cum redeunte vita sero morbi impetu natura discuteret, frustra ad petendam opem miserabilimugitu edito, pulsatoque diu sepulchri lapide, eliso tandem capite periret.*

INTERPRES: Ostenditur merum esse fomentum, quod Iouius de apoplexia Scotti blaterat: cum dicas Iohannes Stommelius oratione de hac re Colonia, vbi Scottus obiit, pro rostris habita nibilis impudentius, nibil inconsultius, quam id afferere, cum eius rei nulla habeatur mentio nec libris scripta, nec epitaphiis inscripta, &c.

SCHOLION. Cur non addis, quis iste Stommelius, & quando oratio ista habita? Aut fallor, aut non sine ratione id subticisti, hunc Ioannem vocat Stommelium: fortasse vocari debuit Stommelius: ut ex sequenti scheda ad nos transfinxit liquido colligitur. Ita habet: Anno 1621 de hac ad alteram vitam peste consumpti migrarunt Bonna in Conventum nostrum. Conuent Reuerendus, deuoti ac perdidicte Confessores nostri, videlicet 16. Augusti R. P. Reynerius Scriba Kempenf. 9. Decembrie Reuerendus, pius ac multum vigilans Pater Iohannes Stommelius Colonensis, Procurator in nominato Conventu, &c. Docet, queso, Interpres, hunc Stommelium alicuius esse a Stommelio. Sed hoc omisso audi, quid de re ipsa sententia. Ego nolim lacertosus defendere Iouium, & malo omnes viros Religiosos, praesertim probatae vite, suauissima morte defungi. Iouius tamen videtur fecutus alios scriptores, quos Stommelius forrasse nunquam vidit, aut videre noluit. Et in primis inter antiquos habebit debet bina editio Operis 6. dierum Sexta Aestate mundi (prior in luce venit Anno M. CCC. XCVII. altera aliquot post annis) sic loquitur vtraque: *Iouius Scottus Ordinis Minorum &c. apoplecticus interit: quanvis à plerisque putatur, quod vnuus fuerit defossus.* Andreas Theuctus insignis Galliarum Cosmographus, & magnus Scotti encomista, ita mortem eius describit: *On left: que si morte fuit estrange, car comme souuent il tombast en apoplexie, & demeurast en extase quelque fois plus d'un iour entier immobile, l'spirit & sentiments totalement aspois, ou errans hors le corps; adiunt que tel acces le surprenant en lieu, au quel les personnes ignorant sa complexion & maladie, ou il fut enterré comme mort, iassent que peu après reviennent à soy, & ainsi enterré pour neant il crast, & de la teste il poussoit le pierre, qui le tenoit enclos de maniere quil fust trouue à force de se apper, & se froisit & escarboille la teste.* Latine sic reddo: Legitur eius mors suisse stupenda: nam sicut frequenter corripiebatur apoplexia, & in extasi berebat interdum plus integrum immobilitatem, spiritu & sensibus omnino sopitis, aut animo extra corpus duagante; congit ut hoc ei accideret quadam loco, vbi incolae inscidentes hanc illius complexione & morbum, velut mortuum sepelierunt: quanvis aciu redente vita sibi redditus, & se pulsum se adiutens vociferatus sit, & caput ad lapidem, quo regem batu, immegerit: ita ut postea sit repertus capite quassato & contuso. Addit Theuctus sic non posse credere, quod de hoc Iohannes Scotto scriperunt Petrus Messias, Petrus Crinitus, Iohannes Volaterranus aliique Itali, pugione transfixum esse a discipulis, qui pertinaciam & subtilitatem magistri ferre non possent. Id ait esse minus credibile, cum ipsi hoc narrarent de altero Iohanne Scotto, qui vixit Anno DCCC. LXXXIX. quod facile adducor ut credam.

De morte item Iohannis Duns sic tradit. Opinearius: *Mortuum apoplexia Calamus Agrippina atque aste aram maximam sepulatum apud Minorem redeunte spiritu in sepulchro eum expirasse tandem fuit: quod Ianus Vitalis expressit suo hocce reraficio, & à Bzouio refertur.*

*Quod nulli vnguam hominum accidit, viator,
Hic Scottus iacto semel sepulitus.
Et bi⁹ mortua: omnibus Sophis⁹
Argutus mag⁹ atque captivus,
Eiusdem fere sententia est Laromus, cuius item epigramma Bzouianis Annalibus insertum ex Iouio ita habet:
Quocunque humani fuerant iurisque sacrae,
in dubium veniant cuncta, vocante Scoto,
Quid: quod in dubium illius sit visa vocata,
morte illam simili ludificante frusta;
Cum non ante virum vita iugularit adempta,
Quam viuis tumulo conditus ille foret.*

Idem sentiunt Iacobus Philippus Bergomensis Ord. Eremitarum S. Augustini in supplemento Chronicorum lib. 13. Theodorus Züningerus volum. 2. lib. 7. Simon Maillus in diebus Caricular. colloq. 4. Anton. Poitou. in Apparatu Sacro. Martius Delrio disquis. Magic. libr. 2. quæst. 29. feb. 2. & Genebrardus Monachus Benedictinus. & Archiepiscop. Aquensis, lib. 4. Chr. pag. 693. edit. Paris. ann. 1600. Anno, inquit, 1308. Mortuit Colonia Iohannes Scottus Doctor subtilis circumferatur, fusse scilicet violentam: hinc ille color, quo carent ossa aliorum. fuisset autem honorificentius Scotto, si ossa eius intacta quicquid essent. Quid dicas Interpres races, scio.

SCHOLION. Martius Delrio disquis. Magic. libr. 2. quæst. 29. feb. 2. & Genebrardus Monachus Benedictinus. & Archiepiscop. Aquensis, lib. 4. Chr. pag. 693. edit. Paris. ann. 1600. Anno, inquit, 1308. Mortuit Colonia Iohannes Scottus Doctor subtilis ... Non dum mortuum fuisse, quando in sepulchrum illatum es fuerunt: Sed dum taxat letargo correptam: quod aperio sepulchro, postea innonti, dum in gradibus Mansoloi detinatur manibus repertus. Addatur his Iouius, qui cum se a gratiatis & auram, malæ fidei est obnoxius: utrum hic se ad gratiam dederit, coniectura assequi nullatenus possum.

Aduduc mihi Interpres tota scriptorum sententias, quibus expresse negant Scottum fuisse apoplepticum: nam illi, quos citat laudatores in eius Vita non affirmant cum solere corripi apoplexia. Si totidem adducere nequeat; dico eos, qui laudarunt Scottum, cum id tantum facere vellet, non debuisse virtutem nature, ingenii admisce-

INTERPRES: *Dic ergo, Bzouij, qua fronte, immo quam si ne fronte & mente, contra torrentem scriptorum cum mendaci Iouio affra, non tantum apoplexia Scottum obiisse, sed viuum tumulatum esse, magnum miserabilem edidisse, & capite ad sepulchri latiden eliso expirasse?*

SCHOLION. I. *Contrtorrentem scriptorum.* Cur non posuisti verba, quibus apoplepticum negent? ego plures tibi Auctores adduxi, qui id testentur. potuit tamen non fuisse apoplepticus: quia id quod vnuus tantum asserit, interdum potest esse verius, quam quod multi.

SCHOLION. II. *Viuum tumulatum esse.* Hoc tu ipse contra te probas testimonio S. Bernardini Senensis, qui ad veritatem sic scribit, tom. 4. serm. 1. extra ord. accidit subi Scotto, quiuit fuit extractus de sensibilius ad insensibilius, & ita fuit elevatus, quod fratres qui ignorabant hunc solutum eius morem, redentes ipsum fore mortuum, subterraverunt eum viuum, & postea renientes eius discipuli, scientes id sibi sapientia accidere, quid foret de eius modo interrogantes, ripserunt cum viuum subterratum fore & sufficiatum. Minus quidem latine, sed tamen vere. *Quid ad haec?* Bernardinus à te productus, nonne contra te? Sanctus? Vicarius aliquando Generalis tui instituti?

Vis alios? vis ministerium Generalem, qui te sua auctoritate confodiat? is erit Franciscus Gonzaga, ex ministro Generali tuae professionis, Episcopus Mantuanus, z. p. de origine Seraph. relig. V. Scottus: vbi haec habes: F. Iohannes Duns Scotus vir admiranda eruditio subtilitate prædictus, ob dicendi obscuritatem Graec (Scotinus) dicitur, quod olim Heraclito cognomen fuit. fuit per diuinum interdum & amplius immobilitate se pultum se adiutens vociferatus sit, & caput ad lapidem, quo regem batu, immegerit: ita ut postea sit repertus capite quassato & contuso. Addit Theuctus sic non posse credere, quod de hoc Iohannes Scotto scriperunt Petrus Messias, Petrus Crinitus, Iohannes Volaterranus aliique Itali, pugione transfixum esse a discipulis, qui pertinaciam & subtilitatem magistri ferre non possent. Id ait esse minus credibile, cum ipsi hoc narrarent de altero Iohanne Scotto, qui vixit Anno DCCC. LXXXIX. quod facile adducor ut credam.

De morte item Iohannis Duns sic tradit. Opinearius: *Mortuum apoplexia Calamus Agrippina atque aste aram maximam sepulatum apud Minorem redeunte spiritu in sepulchro eum expirasse tandem fuit: quod Ianus Vitalis expressit suo hocce reraficio, & à Bzouio refertur.*

Venit

A P P E N D I X.

VENIT SCOTUS PARISIJS COLONIAM, cum morbo quodam laboret pecuniarum, ita ut alij actis & scriptis lenibus, quasi mortuus iaceret. Cum autem morbi gari, cum pro mortuo haberent ac sepeliri fecissent, constanter jactum est, eum viuum sepulatum. Qui id postulat efficacius probari, audiat quæ subiecto: Annis abhinc ferme quatuor aderat Colonia Agrippina Minister Generalis FF. Minorum Conuictualium. Is honoris causa, & pio defero aperiri iussi tumulum Iohannis Scotti. aperto, cum soleant mortuorum ossa albore, inuenita sunt eius admodum esse rubicunda. Cum obstupesceret P. Minister, quæsivit à medico peritissimo, quem aduocauerat; quæ effet causa rubedinis? respondit ille: Rererendissime Pater, nosti quid de morte Doctoris subtilis circumferatur, fusse scilicet violentam: hinc ille color, quo carent ossa aliorum. fuisse autem honorificentius Scotto, si ossa eius intacta quicquid essent. Quid dicas Interpres races, scio.

SCHOLION. III. *Mugitum miserabilem edidisse.* Idem censet Theuetus, vbi supra. Et dici potest hyperbolica locutione: *tum viuam redeunte vita sero morbi impetu natura discuteret, vero finillimum est Scottum alte ingemuisse, sicut profecto tui & ego gemeremus.*

SCHOLION. IV. *Capite ad sepulchrum lapidem eliso expirasse.* Consentit Theuetus, qui re hanc dubie bene examinata id afferret: nec fuisse asserturus, si inde notam aliquam Scotto inveniendam pateret.

Hactenus etiam consideratis Iouij verbis & obiectis Bzouio, nihil aut parum inferri potest, ex quo ille maledicetus, nedum hic censetur. Modo ad ipsa, quæ Bzouij sunt, veniamus.

CAPITE VNDECIMO

Interpres adiutitur invenire Bzouij excusationem dicente predicta coniuria & iniurias ab aliis in Scottum scripta esse.

INTERPRES: *Predicta coniuria & iniurias ab aliis in Scottum scripta esse.*

SCHOLION. Hoc numquam dixit Bzouius, nec confessus est illa esse coniuria, sed iocos & sales sine acero.

Bzouius: *sed in eum, Scottum, hac alij luserint: ego viuum vel hoc nomine laude dignum duxerim, quod se non subtili profunditatem, occasionem ingenii obtusioribus præterit, quæ se attollerent ad arcana recondita tum acri oculo peruestiganda, tum acri voce & calam ab aduersariis, fidei Catholice defendenda.*

INTERPRES: *Mirum est, Bzouij, ista pueris persuade ostendit computatione laboris 30. & aliquor annis ante hunc annum 1294. ita Lullus scholam erroribus aperire: at Geserus in Bibliotheca, Lazarus Zeznerus in epistola ante operam Lulli impressa Argentorati anno 1508. docent cum floruisse anno 1311. & sic non ante, sed post Scottum secundum tuum de Scotti morte errorum ad minus 17. annis floruit, sed & ipse ad annum 1312. scribis eum vixisse, & ad annum 1260. dicit Alexander IV. eius erroris & putidas blasphemias dannasse, dicit etiam fuisse 40. annorum vel amplius antequam Grammaticam Parisiensem discere inciperet, & postea scripsisse libros, qui per Alexandrum damnati sunt, quasi ita sint, secundum veram non tuam, que se pessime faltit, arithmeticam, 100. annorum vel amplius fuit Lullus, quando ad Saracenos ad prædicandam fidem se conseruit, vbi res ipsa teste occubuit: licet male obiisse parum pie interpretetur.*

Ita Interpres: qui diligentissimus censor & supputatot adiudicare me hercule desiderat: videtur enim hic plus fluuisse arithmeticæ (cum tamen eiusdem imperitus sit, ut Cap. I. ostendat) quam historia intelligenda vel conciliandæ. Sed fateor nonneminem, cuius ille exemplum est, terrare posse in ferendo iudicio, quot vixerit annos & quando mortuus sit Lullus, nisi legere & disculperit accurate, quæ Auctores grauiissimi de hac re tradiderunt. dicit ergo

INTERPRES: *Mirum est, quomodo vbique in annorum computatione laboris, &c.*

SCHOLION: Tacuisse sanius tuam hanc arithmeticam, Interpres. Vide enim & attende, quan recte Bzouij scripterit, quam immerito tu pro censore te vendires. Verum est, quod aduersus ex Bzouio, Raymundi Lulli crassos intelligentiam sit, explicati. Deinde cum ibi institutur compositio, non ad amissum omnia componenda sunt, certe

non fuit mens Bzouij, aliquo maledicto impetrere, quam satis declarat ultimis suis verbis.

Constat modo hisce Animaduersionibus, quam causa & effreni impetu in Bzouium iuerit Interpres: cuius illum nemo vnguam modestus adspiceret: & fors iniuriam intulit Scotto non minimam, quod libellum prorsus immo modestum modestissimis ipsius monumentis praticeret. Ceterum tanquam in Apologia sua fuerit Cato aliquis, aut (quia Patriarcham suum conatur imitari) S. Franciscus, raro modestia exemplo ita concludit.

INTERPRES: *Timeo carissimorum Scottistarum censuram, quod remissi communis Magistri innocentiam & honorem proprietas, quod ipsius fama detrahentem omnibus quibus porci viis iustis non monorderint: sed condonabunt, si euifid Magistri vestigia secutus aliquid iuriis proprii perdere, quam deimmodestia vel aparente notari egerint.*

SCHOLION. Quid hic Cicero aliquis aut Antonius exclamat, nisi ô Dei arque hominum fidem! Tenetur, tenetur: vel hic si vnuam manifeste arguendus est. Ironice loquitur, & hypocritice, vita dicam. Scit quot infames contumelias euomuerit, & viuere vulnus modestus, non auctor fuit eloqui (quod iudicet Lector an suppleri possit) summe pertulans & immo modestus, veretur, ne post tot cunctia expresa acerrima Scottistarum censuræ sit obnoxius. Tu ne illorum censuræ, quos supra Cap. III. absurditatis arguisti? an alios designas? nempe & hic Scottistarum tibi carissimis infers iniuriam, quasi tam acerbo sint animo, & tam inordaci denite (quod scio, pro tuis loquor, esse fallum) ut timeret debras rigidissimam illorum censuram; cum astimatur sint, ne quidem satia maledictorum hic esse congruum. Si hoc fuit aliquid iurius sui deperdere, nescio quid summo & plusquam summo agere. Sit tamen ita, ut Scottista aliquis te audeat hoc nomine stilo perseguiri; noli agere in illum coniunctis: egotibi subsidiatius ero miles, & candido ac puro sale, quem in his notis, non dubitem, gustauisti, te velut ipse impeterer, ibo excusatum.

CAPUT DVODECIMVM.
Interpres post Scotti vindictas male tentatas afferit Raymundo Lulli sanctitatem & doctrinam.

INTERPRES: *Mirum est, Bzouij, quomodo vbique in annorum computatione laboris 30. & aliquor annis ante hunc annum 1294. ita Lullus scholam erroribus aperire: at Geserus in Bibliotheca, Lazarus Zeznerus in epistola ante operam Lulli impressa Argentorati anno 1508. docent cum floruisse anno 1311. & sic non ante, sed post Scottum secundum tuum de Scotti morte errorum ad minus 17. annis floruit, sed & ipse ad annum 1312. scribis eum vixisse, & ad annum 1260. dicit Alexander IV. eius erroris & putidas blasphemias dannasse, dicit etiam fuisse 40. annorum vel amplius antequam Grammaticam Parisiensem discere inciperet, & postea scripsisse libros, qui per Alexandrum damnati sunt, quasi ita sint, secundum veram non tuam, que se pessime faltit, arithmeticam, 100. annorum vel amplius fuit Lullus, quando ad Saracenos ad prædicandam fidem se conseruit, vbi res ipsa teste occubuit: licet male obiisse parum pie interpretetur.*

Ita Interpres: qui diligentissimus censor & supputatot adiudicare me hercule desiderat: videtur enim hic plus fluuisse arithmeticæ (cum tamen eiusdem imperitus sit, ut Cap. I. ostendat) quam historia intelligenda vel conciliandæ. Sed fateor nonneminem, cuius ille exemplum est, terrare posse in ferendo iudicio, quot vixerit annos & quando mortuus sit Lullus, nisi legere & disculperit accurate, quæ Auctores grauiissimi de hac re tradiderunt. dicit ergo

INTERPRES: *Mirum est, quomodo vbique in annorum computatione laboris, &c.*

SCHOLION: Tacuisse sanius tuam hanc arithmeticam, Interpres. Vide enim & attende, quan recte Bzouij scripterit, quam immerito tu pro censore te vendires. Verum est, quod aduersus ex Bzouio, Raymundi Lulli crassos intelligentiam sit, explicati. Deinde cum ibi institutur compositio, non ad amissum omnia componenda sunt, certe

APPENDIX.

etoritate eiusdem Alexandri censuram Ecclesiasticam distinxit; quod cum præterea, & tanquam certissimum lari-
gariis, nihil addo. Deinde de Lullo mentionem facit Bzo-
uius post encomium Scotti, acdenique An. M. CCC. XII.
& sicreto putas errasse historicum? ipsam rei veritatem ex-
pressit. At quo modo? *Gesnerus in Bibliotheca, Lazarus Zez-
nerus in epist. ante opera Lulli impressa Argentorati Anno 1608. docet
eum floruisse anno 1311, quæ ergo, scriptissime aliquid potuit An. 1260?*
Hic tuus Achilles facile deicitur, cum Raymundus vixerit
vixit annum artatis centesimum, & scriperit quedam ab-
surdum Anno 1260. quædam item aliis annis usq; ad annum
si luet, 1311. Quod edidit nonnulla Anno 1260. patet
ex Prætolo, quæ Bzouius citat. Idem docet absolutissimus
auctor Iodocus Coccius Tom. 1. *Thesauri Cath. lib. 1. a. 2.* Item
Iacobus Gualterius Societ. Iesu, Franc. Pegna, super dite-
ctorum Eymericus, alioq; & tu hoc facile concedes, ut error
Bzouius. Sed audi porro: scriptis item Raymundus circa
annum 1311. ut notatidem Iodocus Coccius Tom. 1. *Thesauri
Cath. lib. 2. a. 2.* & in Indice, quo anno quicq; Auctor vixerit,
cuiadiungo Gesnerum & Zenznerum, quos tu citas, & vel-
lēm, aperiū dixisse, quis & qualis Zenznerus: neq; enim
illud sine causa à te exigo. Ex his ita infers: *Quæ sit a fin
cundum veram, non tuam quæ scriptissime fallit, arithmeticam, 100.
annorum vel amplius fuit Lillus, &c.*

SCHOLION. Neque id negabit Bzouius, nec ego, ne-
que tu negare potes, eum diutissime vixerit Raymundus,
& præter iam citatos id conuincet (si tamen aliquid con-
uincat, cuius libri expurgatur) Theodorus Zuingerus, qui
in Theatro suo hunc Lulum facit nobilissimum Chym-
istam additque eum Anno M. CCC. XXXIII. *multa scriptis
se opuscula & ologinta post annis (nisi mendum sit exemplarum)*.
*Epistolam accuratoriam ad Robertum Anglorum Regem: cuius, Lulli
vit alonguitatem lapidis energie tribuunt. Vnde tecum, sed alio
senſu, infero: Secundum veram Bzouiarithmeticam 100.
annorum vel amplius fuit Lillus, quando ad Saracenos ad-
p; predicandam fidem se contulit. De hac prædicatione, de
 vita, de morte, de sanctitate Lulli, quia si vis, tecum
agam.*

Bzouius Tom. XIII. ad annum 1260. ex Bernardo
Lutzenburgensi & Prætolo ita scribit: *fuit is, Lillus, genere
Catalanus, conditione lacus.*

INTERPRES: *Quod sit, Lillus latum esse, non debuit te
lateri fuisse terræ Ord. S. Petri nostri Francisci: ita enim testantur
Gonzaga. 3. p. de Orig. Seraph. Religionis in Provincia Maiorica,
Conuentu 1. P. Dax. 4. p. Chronicis nostris lib. 4. cap. 3. P. Lopexaez
visitator tertii Ordinis.*

SCHOLION. Pœne adducor, ut absolute credara fuisse
Raymundum tertij Ord. S. Francisci: sed grates Auctores,
quibus me addico, id videtur negare, aut sumnum eos sen-
su, quem subiectam, admittere. In primis F. Baltazar W. er-
linus ad Trithemium in Raymundo Lullo asserit fuisse
eremita; consentit Mariana lib. 15. de rebus Hisp. cap. 4. con-
sentit Iodocus Coccius in Indice. Carolus Bouillus Sam-
sarensis, indeat fuisse eremita vagum & errorem. Gre-
gorius XI in Bulla, de qua post latius, eum vocat etièm
Maioricaram, vt etiam in Epistola ad Archiepisc. Tarraco-
nensem data Anno 1372. Nicolaus Eymericus appellat
meteoreum, Franc. Pegna latum, quid dicam? ergo Ray-
mundus Tertij Ordin. S. Francisci fortasse, cum veste ere-
mitica indueretur, ac cingetur fune, habitus est Franciscan-
cus, licet nullivquo monasterio se tradidisse legatur.
quamquam ipse Lillus facitur à se absoluta esse *artem par-
uum anno 1307. incife lanuarij, Pisis in monasterio S. Do-
minici.* Quin hic dixerit fuisse Ordinis Prædicatorum: sed
nolim hoc tam leui argumento asserere: & dico vltra iccir-
co forte habitum esse Franciscanum, quod more ferme om-
nibus eremitis confuerit, in ea oratione, quam *Confiteor vo-
camus, sanctum etiam Franciscum deprecaretur.* Vel deni-
que fuisse potuit tertij Ordinis, quales ego multos vidi,
quos laicos dicere (cum etiam matrimonio dent operā)
ini ipsi se esse tertij Ordinis affirmarent. & hi quoq; anna-
libus vestris inferuntur: nescio tamen, an debeat inter illos
Raymundus fieri itaq; potest, vt quis scilicet, & tertij Ordin-
is. S. Francisci. nunquid? Hoc si ita est, cur grande pia-
colum comilis Bzouius, cum ex vero asseruit esse laicum,

qui externe eremitam se gessit: male tamen vi in hoc tecum
fientiam, eremita, asseritur, qui tota pœne Europa longe
lateque discurrevit.

INTERPRES: *Esto: humana fragilitate in aliquibus errau-
rit Raymundus; cum à multis populis colatus vt sanctus, sanguinemque
pro fide effuderit, christiana pietate censemendum est labem illam di-
luisse, & per Dei misericordiam veniam obtinuisse.*

SCHOLION. Cum à multis populis colatur vt sanctus, san-
guinemque pro fide effuderit. Vitam Raymundi strictim mali-
attengere, quam vt incerta pro certis extrudant. Eam par-
tim ex ipsius Raymundi libris, partim ex Auctoriis fide
dignis shabat. Videtur natus esse in insula Baleari maiore,
& hoc quidem honestis parentibus, cum affines & consan-
guinei longo postmortem eius interuello, varijs apud Re-
gem Aragonum criminationibus nostrum Eymericum de-
nigraverint, vt inveni dicemus. Fuit vero imperitus litera-
rum, qui nulla didicerit: nec Bzouius eum asserit, post
quam natus esset annos quadragesima, studijs Gramati-
ca, sed Carolus Bouillus, imperitus fuit literatum, docti-
ssimus tamen & subtilissimus, vt ferunt Lullistæ, ac scientia
celitus infusa

(sic credere fuisse)

qua affirmant sermo patrio viginti amplius voluminibus
ca rebus tum diuinis tum humanis tradidisse, que vix ac-
ne vix quidem, expoliti doctrina homines assequantur legendi: vt pre-
stige oculorum & ludibria potius artum, quam vera artis quibusdam
videantur, inquit Mariana. Horum aliquot per scriptis
in lucem se dedit ex extremo, & iuxta Carolum Bouillum, in
Gallias, iuxta Zuingerum, in Angliam, iuxta id quod Lulli
de seipso scribit in Praefatione lib. de secretis nature seu quin-
te essentia, Romam se contulit, & in Anglia quidem Chym-
istam agens aurum purissimum confecit, si vila fides
Zuingeri, in Gallia à Philippo Rege nihil obtinuit, ac de-
nique a Pontifice fuit reiectus. quod adeo verum est, vt ipse
in Prologo libri, cuius titulus *Arbor scientiarum, conqueratur
in haec verba: Defolasse sum, quoniam id pro quo annis triginta
laboravi, ad finem deducere non posui.* Item quia libri mei modicis
apprehenduntur. Et dico vobis, quod plures me tenunt profatu, quod de
huiusmodi negotio me intronitto. Etenim si vera sunt, quæ Ca-
rolus Bouillus ex auditu refert, vagum fuisse & erroneum,
nullibi locorum diu constitisse, sed easdem vrbes & de-
scripte, & iterum repetitæ. Maioricam, Cyprum, Nea-
polim, Pisias, Germaniam, Parisios sola A.R.T.E MAGNA
imbuere tentauisse, constat profecto nullum fuisse virtus
in eo specimen, ex quo inter Ecclesiæ processus cense-
runt. Sed & deinde Raymundo, ait Bzouius ad annum 1312.
ista non parua coniectura: quid illi cum Generis martronis, à
quibus XXV. M. numnum emunxit? quid evenire cum bello fa-
cro? quid solitario cum vagabundo excursu? ad martronis? ad cor-
radendum aurum? tantum aurum inuitis martris? Quid? si tan-
tum aut poterat conquire, cur Pontifex sacro bello in-
tentus eius opera non fit? cur hominem reiecit, contem-
psit? At dicit

INTERPRES: *A multis populis colatur vt sanctus, sanguinemque pro fide effudit.*

SCHOLION. Ergo vitam debuit meliore vita com-
mutasse, cum in omni sua peregrinatione crassissimos ex-
ores docuerit. Verum esto: tratecerit in Africam, & pre-
dicavit fidem: an forte aliud docuit, quam scriptis erat pro-
prietaria quæ scripserit, censuta ecclesiastica in nodus, ne-
que exsolutus fuisse legitur, aut errores suos renouasse.

Equidem si errores conscriptos Saracenis vulgauerit, & in eo mu-
nere mortem opperierit; illi viderint, qui nomine Martyris, illum
dignantur, an honores, qui Martyris pro veritate occumbentibus
debentur, ille ex sensu Catholicæ mereatur. Inter hæreticos
vero illam ponit Bernardus Lutzenburgensis, Prætolo,
Iodocus Coccius, & Iacobus Gualterius Anno, in-
quit, circiter 1260. in medium prodit hic Historio, Ray-
mundus Lillus, multis spargens libellos, ac dulitanis Iesum Christum lib.
in Crucifixi forma apparsisse, sequè ex eius ore doctrinam suam ac-
cepisse. Eadem pene Genebrardus. Hocne est sancti natio-
nem & virtutibus præditum appetitus occupavit, quin ha-
beatur pro Sancto? & haberetur quidem à Balearibus vt
Martyr. Sed priuata illud auctoritate, & fortassis grauissime

errant;

APPENDIX.

errant; qui nullo Sedis Apostolica suffragio, Raymundum
inter Sanctos modo referunt & olim retulerunt, quasi vero
non sapient factum sit, vt temeraria plebis deuotione, ij
qui hæretici fuerant, Diuorum catalogo sint adscripti: nam
(vt plerisque alios omittant, ait Bzouius ad annum 1372.)
Hieronymus Italus, qui dicitur fuisse auctor heresis Fratricellorum,
multi annis apud Vereianum pro sancto quondam h. ibitum est & cul-
tas Bonifaciu tamen VIII. circa annum Domini 1297. cum exhu-
matus fuit & comburi, vt refert Prætulus lib. 8. cap. 2. de Scito here-
ticorum. Item refert Pegna. p. 2. Directori Inquisitorum
quam quæ videlicet, quod ab his à quibus honorari debet, derivab-
tur, & deducebant ipsum in ridiculum & sibitum, & quia reputa-
batur tamquam fultus & phantasticus? Dic mihi, Interpres,
quomodo his censes possit à Christo institutus? At negas
errores illi obiectos scriptis eius contineri? recitat quinq-
tos Genebrardus; Pon. acus, Gualtherius, Prætulus, Nico-
laus Eymericus, indignos qui hic numerentur. Negas er-
ores à Gregor. XI. (cum ei 20. volumina Lulli obtulisset
Eymericus, velut de hæresi suspecta) negotium rei discuti-
enda accepit D. Cardin. Ostiensis, qua deinde, postquam
per virginis S. Theologæ Doctores, diligentissime exami-
nata erit, condemnatur Gregorius, & exiit iussit, vt constat
Extra ragunt ab codem data Auinione 8. Kal. Februar.
Pontificatus Anno 6.

Hic audio insurgentem Interpretem, qui dicat Bullam
hanc esse scriptitam, & ab Eymericu confitam. Probat
I. Quod Bulla ista non reperiat inter extraugantes Pon-
tificias, cum laetus quæ sit. II. Quod sententia lata sit
contra Eymericum à Reuerendissimo Dn. Bernardo Ep-
iscopo Castelli, qua damnatur Eymericus, tamquam Bullam
illam confinxerit, & a Daza 4. p. Chronicorum lib. 4. c. 3.
Falsificator Bullæ Apostolicae vocatur. Addo gratis, & dico
videti Eymericum causæ ceci disce, qui ob calumniam Ray-
mundo impositam exulare sit iussus. Hæc summa defen-
sionis Lulliane: nos cam validis argumentis, qui fieri pot-
erit, suffodiemus.

INTERPRES: Putatur à multis Lullistæ intelligit, quorum
putare nullius est sapientis ex tuorum maxime censuris doctrinam
Lulli magna ex parte hereticam esse sed grauissimis fundamen-
tis alij tenent id ortum esse ex surreptitia Bulla Apostolica à vestro P.
Nicolaio Eymericu Inquisitore confita.

SCHOLION. In primis hic agendum est de doctrina Lulli-
ane, ac deinde quid Eymericus noster hac in re præsti-
terit.

Certum est Raymundum initio fuisse idiota, nullisq;
literis instructum, cum asserant ipsi Lullistæ doctrinam eius
non fuisse humano studio comparata, sed a Deo sibi revelata. Quo-
modo reuelata id dicit Mariana: ipse, Lillus, ea dogmata se
diuinus accepit confirmat, in monte obiecta Christi De specie qua-
si Crucifixi. A Christo igitur Sapientia fuit imbutus, tam-
quam Minos à Ioue, vel Numa aliquis à Dea Aegeria:
sed quomodo, si extraordinarius fuit Doctor, errores &
falsa dogmata scriptis suis inferuit? Deus certe non est au-
tor, nec propagulator errorum; & forsitan, vt cautius deci-
perit Raymundus, Christi sibi apparentis speciem præ-
tendit, qui enim ratione Christi Lulli Magister cum, teste
Apost. 2. ad Timot. c. 3. *Omnia scriptura diuinitus inspirata virili-
s sit ad dicendum, ad arguendum, ad corrigendum, ad erudiendum in iusti-
tia, vt perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum in fructu:* neque
aliqua harum conditionum doctrinæ Lulli conueniat, que
neq; consentanea sit Concilii, neque SS. Patribus, nec tra-
ditionibus Ecclesiæ, sed propriis instinetibus refuta, in-
terdum Alchimistica, quæ vehementer soleat à SS. Docto-
ribus confutarit, item illa, quæ de Trinitate continet abfir-
ma, refellantur à Theologis grauissimis, ab ipso Vazquez lo-
co ab Interpretate citato à Bellarmino, Francisco Suarez, Io-
doco Coccio, Iacobo Gualterio?

Et dicit Iohannes Gerlon Tom. 1. Epist. 2. ad F. Bartholo-
mæum Carthus. circa finem, item in Examine doctrinæ
parte 2. princip. considerat. 1. ab Academia Parisiensi,
cuius libros esse repudiatis, quod erroribus esset obno-
xi: Item testatus fit Alphonius Mendoza Ord. S. Anguiti-
ni, Salmanticae SS. Theo. Professor Vespertinus, cum qua-
stiones Quodlibeticas agitaret, Iohannem Germonem Par-
isiensem Cancellerium, & Petrum Ciruelo Salmantinæ Ec-
clesiae Canonicum lib. de nouem quest. Paradox. q. 6. Me-
taphysici, fatus inuestigat esse in Raymundum: qui dicant
illud fuisse à Darnone transfigurante se in Angelum lu-
cis, omneaque eius artem esse phantasticam & inutilem?
Genebrardus etiam nostri fecili diligenterissimus scriptor
lib. 1. de Trinit. pagin. 20. idem in hac causa iudicium tollit.
Præterea afferat Iohannes V Wolfius, eti alienus ab religio-

ne Catholica (qui sit hæreticus seculi 14.) Raymundum
multa impia scripsisse, qui diabolica audacia assererebat se sua
à Christo sibi apparente habuisse.

Ac fateatur ipse Lullus in Praefatione lib. de secretis natu-
re, seu quinta essentia, se non modica desolatione repletum fuisse, quo-
nam tanto tempore laborauerat, vt sua per orbem terrarum diffi-
geretur doctrina, & inde modicum effectum consecutus fuerat, & eti-
am quia videlicet, quod ab his à quibus honorari debet, derivab-
tur, & deducebant ipsum in ridiculum & sibitum, & quia reputa-
batur tamquam fultus & phantasticus? Dic mihi, Interpres,
quomodo hic censes possit à Christo institutus? At negas
errores illi obiectos scriptis eius contineri? recitat quinq-
tos Genebrardus; Pon. acus, Gualtherius, Prætulus, Nico-
laus Eymericus, indignos qui hic numerentur. Negas er-
ores à Gregor. XI. (cum ei 20. volumina Lulli obtulisset
Eymericus, velut de hæresi suspecta) negotium rei discuti-
enda accepit D. Cardin. Ostiensis, qua deinde, postquam
per virginis S. Theologæ Doctores, diligentissime exami-
nata erit, condemnatur Gregorius, & exiit iussit, vt constat
Extra ragunt ab codem data Auinione 8. Kal. Februar.
Pontificatus Anno 6.

At magnum est argumentum Bullam hanc esse confi-
stam, quod non reperiat in Registro Gregorij XI.

Respondeo in primis, nullam posse causam assignari,

cu

cu

APPENDIX.

cur Eymericus tam graui scelere se contaminasset, qui vir mulus fuit praedictus viribus, & in maxima apud Gregorium XI. & Clementem VII. existimatione. Mitor saepe cur viuenti Eymericu & euulganti suum Directorum infame istud crimen a nemine impropertatum sit: vt vrehe mens hinc oritur suspicio, aut Bullam à Lullistis sublatam, vel casu perditam esse. Non dico solam è Registro sublatam, vel solam perditam: nam perierunt integra duo volumina, quibus continentur litterae Apostolicæ eius anni concernentis causas communes, & statum communem reipublicæ, vt optime notat Bzouius. Deinde: certissimasunt indicia, ex quibus conicere licet extraugantem illam editam esse, cum idem D. Gregorius binas alias Annos 2. & 4. sui Pontificatus ediderit, quibus non obscure indicatur, libros Raymundi suisse erroneos, quos ad se mitti voluerit Ponifex, & diligentissime examinari. Perleculi sunt a viiginti S. Theologia Magistris, cumque erroribus oppleti deprehenderentur, quid restabat aliud quam censura illam tulit Gregorius teste Eymericu: & fatentibus Lullistis an. 1376. in archivis Barcinone, Tarracone, & Valentiae recepta est: vt inde existat demonstratio illam non suisse confitam, quam Antistites tam celebrum cunctarum, in Ecclesiarum suarum monumentis voluerint adseruari. His successit, non obstante sententiam quam tulerat Bernardus Episcopus iussu Alani Cardinalis, vrbis Paulo IV. in Indicem libitorum prohibitorum referrentur vniuersa Raymundi opera, & pro huiusmodi haberentur, quod haecen tota Italia obseruatum est. Plura si luber, dabit Bzouius ad An. 1372. vbi accuratissime totam hanc rem perrerat, vnde ego pleraq; verbis hinc inde paullum immutatis, decerpsum.

INTERPES. *Dam in Fundatorem sanctissimum nihil audent, in doctorem eius subtilissimum lingua maledicas acuunt.*

SCHOLION. Is virus est Bzouius: sed an ex rei veritate, & quemadmodum imponis: satis arbitror, ostendi.

INTERPES. *Sed nego ipsi Seraphico Fundatori olim, maxime quod eius sacratissima signata tales lingue pepercerunt.*

Vtautem constet, quis vir fuit Eymericus, quem indignatione perciti Lullista vt falsificatorem traducere non ventur, intexui hic eius Epitaphium, quod visitur Cirona in Catalonia in Conu. Ord. Prædicatorum: vbi is obiit sanctissime etatis suæ anno 80. exploso, a Virginis partu 1399. pridie aonas Ianuarii, ita habet:

Hic iacet R.P.F. Nicolaus Eymericus, qui fuit predicator veridicus, Inquisitor intrepidus, & Doctor egregius: nam ultra undecim sacram voluntaria compilauit, & etiam quadriginta annos pro fide Catholica viriliter deservit.

Patrocinium Eymericis egregie suscepit Fran. Pegna S. Rota Decanus, qui commentariis doctissimis ipsius Directorum illustravit: quod (vthie dicam) nulli falsitati obnoxium est, cum viuente ipso Eymericu ab Inquisitoribus omnibus approbarum sit, hodieq; approbatur. Et quoniam Pontifices Maximi per tot facula Bullam falsificatam (vt præclare isti fingunt) circumferri patientur quomodo non Eymericus ab ipsis asseritur perdire memoria, quem publicis monumentis Apostolica Bulla falsificatorem traducunt: a quo flagitio numquam recessit: quod scripto edito vehementer tutatus sit?

Haec si Interpres considerasset attentius, noluisse doctriina Lulliana assertor nuncupari, cum illani patrocinio suo magis opprimeret, veritate amplius patefacta. Ceterum pro Lullo adducit Bellarmiū de Scriptor. Eccles. & Pinedam in Advertentia ad privilegium Ioh. Regis Aragonum fol. 3. tamquam Lulli fautores: sed hi lequeftri sunt, neq; ad alteram partem inclinantur. Præcerea citat P. Lopepaez in lib. de regul. & confit. Tertiij Ordinis, at hic Lullista est & eiusdem cum Interprete fideliter tandem solita haud indole Bzouium acris de Lullo scripsisse affirmat (iterum tamquam ex triponde) eo quod Lillus fuerit Franciscanus, & Immaculatae Conceptionis propugnator. Somnia! Somnia! quæ tanto citius euanescunt, quanto facilius Interpres per hæc Scholiam expurgescetur.

S V P P L E M E N T V M.

Enigne Lector, supra Cap. I. quedam certe contumeliosa excederunt Interpreti, quæ in hanc partem extreamam à me sunt reiecta: sic ait ibidem:

Ilogue ex parte Capitibus demonstrat. §. 5.

Quorum præcipuum & caput est, Sixtinam legem partim ab ipso latore, partim ab Innocentio VIII. succedentiibus Pontificibus revocatum est. §. 6.

Qua in re cū Vincentio st̄ excellenti ingenio viri, qui Sed. Apostol. eiusdem Ministrorum facultate liberos ediderit, in ḡb. Catharsimaticā

APPENDIX.

Dei Ancillam sūisse perspicuis verbis docent; tamēsi ut pingere, ira quoque id scribere vetitum olim fuisset eadem Sixtina sanctione. §. 7.

Nerofus tamen id ipsam probat, quia sapientissimi homines, non tantum nostri, sed aliorum quoque Ordinem etiam Minoritici Pro- fessores (ex quo nulla sufficiat eos amicitia causa mentiri) quibusdam aliis Domini patentia signata impressa fuisset, literis monumentisq; mandarunt, quod stante Sixti precepto integrum non erat. §. 8.

No tamen hac occasione nonnulli viri aut femine, qui summam nequitiam religionis simulatione contegunt, hanc signatum gloriam superhis simulacra incitati sibi mendaciter arrogent; contra tamē scelus gratissimis verbis rationibusque agere placitum fuit. §. 9.

Sicut etiam aduersus immodicas signatum B. Francisci & B. Catharinae laudationes. §. 10.

Quæ omnia noster Vincentius tam egregie discutit, vt dubites, fueritne doctior, an modestior. Tandem votet, vt sicut disputationem candide & sine felle scriptis, eandem omnes, præcipue Franciscani, modestè interpretentur. En cius verba, quibus controversiam absolvit:

Te autem beatissimum Preceptum Dei Matrem, & Angelorum Imperatricem, te Ecclesie propaginaculum, te omnium sacrarum Religionum Patronam (cuius sanctissimis vi Deo gratias precibus, si: i: immobili est, si quid malis non est, me debere profiteor) obseruo, vt quatinusmodum a Deo Opt. Max. mihi tanto munere indigno obtulisti, vt seruum tuum Franciscum, conservi sui patrisque mei Dominici socium, communionem, & quasi germanum fratrem à puero vehementer dilexerem, eiusque Ordinem, ex quo tanquam è sacro fonte innumerabiles Sancti promovarunt, que ac meum ipsum amauerim; ita nunc quoque pro data tibi à filio potestate nostram hanc elucubrationem ab omnibus Dei seruū (quos cuiuscunq; Ordini sunt, summa pietate veneror) precipue vero à tuis filiis exstiterunt colligati prius, quam ita in seminario scribendo insurgeant, & veritatem nude, abq; somnacho & maledictione afferverent, quod ut per R.T. fiat, si aliquando quid meditetur aduersus hanc Apologiam ex animo opto, ac diu incolorem meique amentem manere voleo.

Obsequio Paternit. T. deditis.

Laurentius Beyerlinck.

Harum penes me autographum fideliter seruo, vt li quido appareat, quid vitæ grauissimi de modestia illa Apologia senserint. Porro censura prædicta etiam modo vi gente non minus quam ante, indignantur haud dubie Minorites tui, O Interpres. & si tibi frons ferrea, pro te erubescunt. Praest his in Belgio vir tunus doctus tum modestus, quem p̄t carteris omnibus scio vehementer esse commotum, ille paratissimus est, & nos promptissimi ad pacem atque amicitiam atrox firmandam, quam initam & firmatam postter reliquerunt Dominicus & Franciscus.

Sed cheu in mortales sequisse nihil erat, nisi & diu luerent. O Interpres, illum illum Solem clarissimum, Angelicum Doctorem atræ nube tegere voluisti, quo eius merito? nescis quod tibi odium concilias, cum Solis limpidissimam facem obscurare contendis? Doleo, doleo vicem tuam.

Licuit, inquis, D. Thomæ nostri Alexandri Aenfis (ex quo multa, maxime in 2. 2. p. f. f. art. est) Albertique Magni * sententias deferas. Quo teste res constat: autore nescio quo firmamenti trium ordinum, p. 1. de Viris Illust. citante Gerson & Brulif. Cur non addis, quo loco id dicat Germon & Brulif? suspeclum mihi negotium. Quid Brulifer dicat, nunc etiam nescio si dicat aliquid, non puto mentionem fecisse furti: sicut nec Germon, qui solum hoc asserit fuisse Alexandrum Aenfem familiarem S. Thomæ, id est, hunc eius scripta diligenter peruvolutasse.

Sed dic, amice: qui sacras reliquias pio affectu furaretur, vere fur esset: nonne ergo & tu S. Thomam, quanvis pic sit furatus, furem appellas?

Tefor & caelum & flyga,

Amantissime mihi redditæ fuerunt, & quidem co tempore rediute, quo nullum magis opportunum, vt has tuas reponerem. Quippe curiosi indignatione legebam Apologiam R. P. Cauelli, in qua vestr R. P. Bzouius aliquantum vapulat, & durior a flagra excipit, quam ex tammodo Diabolico impingu posse existaueram. ego enim in Cauello nihil recalcitratio vñquam deprehendit: sed præter ingenuis facultatis columbam quoque finefoli simplicitatem sui amplexatus. Necell, quod R. T. mecum exposulet, quaj censura mea missagium hæc Apologia esse consecuta, cum eam nanguan vide-

ridiana

A P P E N D I X.

ridiana luce clarius est. Deinde ex veterum scriptis, ex Aristotele, Augustino, Alenfimel fugit instar apis argumentosæ, & dulcissimos fauos stipat, quibus nutritur Ecclesia, non est furis instar, nec pii quidem, habendus. Denique ut alius quispiam illo vetustior pæne eadem scriptisse videatur, non dicendus est vir Angelicus rem alienam mutuatus esse. Ad quod efficaciter conuincendum infero iudicium Roberti Bellarmini S. R. E. Cardinalis, qui de secunda parte Doctoris sancti ita censet: *Mirum est valde, quod magna pars Prima Secunda & Secunda Secunda inueniatur iisdem verbis in primo & tertio libro Speculi Moralis Vincentii Bellouacensis: & quidem non v. detur Vincentius potuisse Speculum suum morale confire ex doctrina & verbis D. Thomæ, cum ipse obierit Anno Domini M. CCLVI. ut testatur Antonius Senensis ex Vasa in Bibliotheca P.P. Predicatorum, & S. Thomæ obierit Ann. M. CC. LXXIV. & in extrema etate summanam Theologiae confecerit.* Sed neque villo modo est credibile (Nota) S. Thomam Summa sue partem Secundam, eamq; nobilissimam ex alio scriptore habuisse. In his angustiis nihil mibi occurrit, nisi speculum illud Morale fortasse, non esse Vincentii Bellouacensis, sed alicus auctoris posterioris, qui fortasse Vincentius etiam diceretur, quique secundum partem S. Thomæ in compendium redigere voluerit. idq; videatur posse confirmari ex eo, quod Speculum Morale grauius multo esse videretur, quam sint speculū doctrinale, naturale, & historiale, qua tria sine villo dubio sunt Vincentii Bellouacensis.

Ex quo patet, quid generatim de S. Thomæ operibus sentiendum, non esse scil. de furto traducenda, nec pio, neque impio. Et fortassis impius fuit, qui pium illud furum primus assernit.

Ad te reuertor, Interpres, & finio: siue fateris siue conuinceris, quam multis in rebus teneare, non vides? quot conuitia tibi exciderint? quam aspera in Ordinem Sanctum? in Doctorem Angelicum? quam acerba in Confratrem Prædicatorem? quem nec subiit vnquam in Scotum proterue irruere? qui, cum esset Thomista, vt hoc tibi concedam, innocue iocatus est? innocue dico, & absq; omni maledicentia: quam si inesse dicas τῷ *volens nolens*; negabo constanter, cum sit vocabulum medium, & teipso iudice optimum sensum adimitat. Cetera obscuritatem videntur, ac nimiam subtilitatem arguere, quam inesse Scoto multi eius discipuli exemplo suo docuere, qui cum capere illum non possent, quamuis studiosissimi, opiniones teipso teste, absurdas & tenebrisosas inuixerunt: q; hoc detegere videatur Bzouius (quasi vero nō sit apertissimum) illum maestas conuitis, sed maestari non potest, & instar palmæ.

ab ipso

Sumit opes animumque ferro.
Hoc scilicet stipendium viri bene meriti de Ordine Minoritarum. Bzouius ergo de hoc bene meritus? confidenter affero, non bene tantum, sed optime. Probatum eo, quod nec ipsa inficietur malignitas. Peruenerat Bzouius in historia sua Ecclesiastica ad Annum 1199. Hic primum se aperiebat campus exspatiandi in laudes *D. Francisci*, quod tam continue & fideliter facit, ut sparsim ab anno 1215. *S. Francisci*, *Franciscorum res gestæ, eruditio, sanctitas, miracula luculente scribantur*. Ibi inuenies *B. Petrum Cata-neum*, *B. Moricum*, *Benedictum Aretinum*, *Ioannem Pa-*

F 1 N 1 S

INDEX

rentem, Helenam Paduanam, S. Antonium item Pataui-
num, Guidonem Cortonensem, Stephanum & Raymundo
Carbonerios, Humilianam Florentinā, Alexandrum
de Ales, Accursum, Bertholdum Ratisbonensem, S. Bon-
nauenturam, quos præter complures alios, paucis annis
spatio recenset Historicus. Omitto ceteros, qui tota
passim historia occurrunt: ut satis mirari nequeam, ô In-
terpres, quod supra Cap. VII. à te improperatum est, Bzo-
rium in suis Annalib. quoad potuit studuisse, ut pacem,
quæ constituta est inter Prædicatorum & Minorum fami-
liam, turbaret, & amicitiam violaret.

Diversa plane mens & aliud iudicium Ioannis de Carthagena viri doctissimi, & cui ordinis: is quamvis hæc de Ioanne Scoto in Annalibus legisset, ita censuit: *Insigne ac per celebre hoc opus admodum reuerendi ac eruditissimi Magistri F. Abrahami Bzouii Ord. Prædicat. summa animi voluptate & attentione perlegi: quod cum certam mibi fidem faciat, quam multiplex sit Auctoris eruditio, quam ille acri iudicio polleat in rerum veritate ac falsitate diiudicanda &c. censeo non modo dignissimum esse, quod typus committatur, sed ut à præstantibus viris quibuslibet diligentissime legatur. Præsertim quod nihil hactenus in eo argumenti genere prodierit, quod styligrauitate, narrationum fide &c. cum illo comparari posset. Ita est ac certissimum esse affirmo.* Actior tibi acies, quam Ioanni de Carthagena? id me hercle afferet, quisquis sordidam tuam Apologiam clarissimis eius monumentis prætulerit. Ipse afferit se vehementer recreatum lectio ne Bzouiana, tu Bzouium flamas & furias cōtentionum cudere affirmas. Itane? tu videris, an tibi hoc conuenire possit: ego de me testor hac scriptione nihil minus esse conatum. Statuatur, statuatur hæc dicendi modus: imo cum Bzotio & teipso, quia vtrunque grauiter læsisti, visis hisce scholiis in amicitiam redi: palinodiam cane tot conuictiorum: & tunc, si iubes: raceo.

AD LECTOREM.

Benevolo & Christiane Lector, si quid in predictis scholis
luserim aut dixerim acrius, ignosce, non potui sic animaduertere
in Apologiam sane durissimam, quin excideret aliquid, quod conten-
tius, nihil tamen minus modeste tum *grauiā coniuitia*, tum sinistras
interpretationes iugularet. opto, non fuisset mibi oblata *ansā defendendi communem Ecclesie Historicum*, quem scio virum prudentem
esse, & qui se lubenter abstineat ab omni grauiori *Censura*, nisi quam
ipsa veritas & necessitas extorquet. Ego in primis rebementer nec semel
ingemui sociale quoddam pralium exarsisse inter Prædicatorem
& Minoritam: sed consolatur me quod vulgo aiunt, Amantium
ira est amoris redintegratio. Memini etiam legisse Chrysostomum
& Epiphanium sibi inuicem verbo literis qd aduersatos fuisse, &
vnum alteri prædictissime mortem atque exsilium (quamquam hoc re-
felli Baronius) & tamen post vitæ functos claruisse miraculis. Voueo
hanc faciat Deus gratiam Interpreti BZouiano, quam mihi appre-
cari non possum, quia nec litigare volui, & maximi illum fa-
cio, qui ignotus viuit omnibus, sibi notus

& Deo

*

I N D E X

IN TOMVM XV. AN
NALIVM ECCLESIA

STICORVM.

Prior numerus semper annum Christi, posterior numerum marginalem, seu paragraphum denotat. Sed cum isti s^epe sint valde prolix*i*, ne Lector nimium querendo fatigaretur, aliquando punctum numeri, vel etiam folium libri notare necesse fuit, quod ex litera numerum praecedente Lector facile intelliget.

A	B B A S in Boudeloo , ne schismate pollueretur, Abbatiam suam reliquit.	1393.3	ibid.
	Abbas de Fussellis in regno Castellæ captus, cur & quomodo.	1393.7	1389.4
	Abbas S. Facundi à Petro Luna Antipapa cum aliis ad Bonifacium IX. missus.	1404.2	Albertus Attestinus concessionem Bonifacij IX. Ferraria Gymnasium erigit. 1391.13. ante mortem , cōcubinam sibi matrimonio iungi facit.
	Abbas quidam à Bonifacio IX. mittitur ad Regem Angliae pro tuendis Ecclesiæ iuribus.	1391.5.	1393.8
	eius ad Regem oratio.	ibid.	Albertus III. Austriacus confirmationem Academiæ Viennae ab Urbano VI. petit.
	Abbas Riuipullensis Legatus Regis Aragoniæ pro Petro Luna.	1398.3	1383.2.4.
	Abbas Cisterciensis venit Constantiam ad Concilium.	1414.33. fol. 383. col. 2	Alberti Marchionis Attestini humilis ingressus in Vrbem Romam. 1390.5. privilegia à Pontifice obtenta.
	Abbas quidam Ord. Cisterciensis emisso voto S. Vincentio Ferrerio, nepoté suum defunctum viuum recipit.	1419.7. puncto. 5	ibid.
	Abbas quidam Biordum Perusinæ ciuitatis præfectum rebellem occidi curat, sed parua gratia.	1394.1	Albertus Sueciae Rex ab Optimatibus constitutus deposito Rege Magno.
	Academia Pragensis à Carolo IV. extracta.	1378.43	1394.10
	Cracoviensis à Ladislao Rege instituta.	1408.11	à Teutonibus corruptitur.
	Rostochiensis à Martino V.	1419.2.6	ibid.
	Item Louaniensis. 1425.20. eiusq; forma, collegia, Rector.	1427.3.4.	à suis oppugnatur & capitur.
	S. Andreae in Scotia erigitur sub Iacobo Rege.	1430.85	Albici Pragensis Archiepisc. sordida avaritia.
	Acerra ab Alphonso infeliciter obfessa.	1421.16.17	1402.8
	Acta in controversia schismatis inter Gregorium XII. & Petrum Lunam.	1408.4.	Alexander Strozza Dominicanus moritur, eiusque vita.
	Acta Concilij Pisani.	1409.7	1383.22
	Acta Concilij Constantiensis compendio recitata.	1414.4.	Alexander der Vitodus Lithuaniae Dux contra Tamerlanem bellum suscipit. 1399.10. Cæsari reconciliatur.
	iterum prolixè recitata per sessiones.	ibid. 32	1423.8
	Acta Legati Apostolici cum Alfonso Rege Aragoniæ.	1426.5. & seq. item 1427.13. & 1429.1. & seq.	Alexander V. in Concilio Pisano eligitur. 1409.7. sessione 20. encyclicam scribit. ibid. 12. Ladislauin Neapolis Regem excōmunicat. ibid. 13. eius ortus & progressus. ibi. 16 res ab eo gestæ. ibid. de bello Turco sollicitus. ibid. 17. itē de hæresi Hussitarū extirpanda. ibid. 18. rebus Ecclesiæ mederi studet. 1409.20. Bononia Romam vocatus venire non potest. 1410.2. Nicolaum Attestinum aurea rosa donat. ibid. 3. moritur.
	Adamitæ hæretici eorumque origo.	1421.9. & 10.	ibid. 6
	à Ziska deleti.	ibid.	Alis Bassi Baiaczethem Turcarum principem ope morionis ab internecione Cadilarorum auertit.
	Adam Cardinalis Anglicus quid Bonifacio IX. de indulgentiis suggesterit.	1390.4	1395.7
	Adolescens quidam submersus factō voto ad S. Vincentium Ferrerium, resuscitatus.	1419.7. p. 3.	Alphonsum Ferdinandi Castellæ & Aragoniæ Regis filius.
	Ademarius Pisanus Cardinalis Legatus Martini V. ad Petrum Lunam Antipapam	1428.6	1413.28. Antipapæ pedes osculatur & Euangelium cantat. ibid. eius insignis magnanimitas. ibid. 29. patientia & mansuetudo. ibid. 30. vñionis Ecclesiasticæ diligens promotor. 1416.16. scribit ea de re Vincentio Ferrerio.
	Adulterium grauiter vltum.	1414.10.	ibid. 17. multa postulat à Martino V. sed reiegitur. 1417.11. Corsicam Genuensis eripere tentat, sed infelici successu. 1420.17. ab obsidione vrbis Bonifacij depellitur.
	Ætnia insula proditione ab Alfonso Aragoniæ Regeca-pta.	1423.6	ibid.
	Africanorum de predationes circa Italij oras.	1390.6	regnum Neapolitanum petit.
	Agnes de monte Politiano, que & qualis. 1380.19. in vita S. Catharinae Senensis, puncto. 86	1421.15	cum classe Neapolim venit.
	Agnes quædam in Anglia ab amentia curatur à S. Albano.	1389.4	ibid. 16
	Alanus Linna Carmelita, insignis Wiclephistarum antagonista.	1422. fol. 631. co. 1	Accerram obserit sed infelici successu.
	Alberti, eorumque secta qualis.	1399.8	ibid. eam tertio infelici citer tentat.
	à Bonifacio regressa.	ibidem.	Dux Calabriæ pronuntiatur.
			& in filium adoptatur à Ioanna Regina, idque consenti Rom. Pontif.
			ibid.
			Petri Lunæ Antipapæ causam agit & schisma fouet.
			1423.4 inter ipsum & Ioannam Reginam discordia.
			ibid. 5
			Neapolim submota Reginam in potestatem redigit.
			1423.5 amittit.
			ibid.
			in Hispaniam nauigat.
			ibid.
			Massiliam tempestate pellitur.
			ibid.
			eanique vi expugnat.
			ibid.
			in Hispaniam venit & schismatis semina renouat.
			ibid.
			Reginam Ioannam obserit.
			1423.6
			à Sfortia superatur.
			1423.6

INDEX.

- classe Hispanica recreatur. ibid.
duorum militum aitu & audacia singulari Neapolim recuperat. ibid.
Ænariam insulam proditione capit. ibid.
Braccium ad se vocat. ibid.
Sforziam ledet. ibid.
in Hispaniam redire cogitat. ibid.
odio Martini Ponificis creat & fouet Antipapam. 1424.21.
Castellæ Regem ad felicitatem inducere conatur. ibid.
eius propositiones. ibid.
Legatum pro concordia missum suscipere recusat. 1425.3
potesta tamen recipit. ibid.
quid postulauerit. ibid.
dolo tamen agit ut Martinum V. euertat. ibid.4
magnas molefias patitur. ibid.5
à Martino V. excommunicatur, & se vindicare intendit. 1426.3
eius contra Ioannam Regnam conatus. 1426.4
Legatum Apost. audire non vult. ibid.5
inter ipsum & Legatum Apostolicum variè discepuntur. ibid.5
Martinum V. Pontificem conutus afficit. ibid.8
internuncios pacis contumelia afficit. ibid.9
in eos excedens. ibid.11
iniquum ipsius mandatum. ibid.16.
nouum timorem Martino V. inicit. ibid.19.
editum contra Legatum Apostolicum affigi mandat. 1427.19.
eius perita. ibid.22.
à Rhodianus pecuniam vi extorquet. 1427.31.
petitur ab eo ut Antipapam submoueat. ibid. 21.24.
Genuenses in suas partes trahit. 1428.4
tandem post longam altercationem cum Legato Pontificis conuenit, & schismam tollit. 1429.1. & seq. & 11
noua inter ipsum & Legatum controversia. ibid.12.
miraculose ad concordiam permutetur. ibid.19.
contra Africæ Regem feliciter pugnat. ibid.86.
Alphonsum Aragonum competitor regni Castellæ. 1412.10.
moritur. ibid. fo.341.co.2.
Alphredi Angliae Regis constitutio pro libertate Ecclesiæ. 1398.11.
Alvarus Luna Ioannem Castellæ Regem regit. 1427.12
ex aula pellitur. ibid.
Alythia Wiclephi liber pestilens. 1402.8
Amaliam petra in Hispania vnde dicta. 1410.32
Ambrofius Spinula à Genuensisbus Tuncrum missus ad redimendos captiuos. 1425.4.
Amedeus Sabaudia Dux Schismatistarum fautor, diuinitus percutitus, agit penitentiam & moritur. 1383.16.
Amedeus Sabaudia Dux Philippo Vicecomiti Mediolanum principi bellum infert. 1427.3
Amuratus Turcarum Princeps multas sibi subiicit vites, & quas. 1390.10.
Lazarum Mystra Despotam oppugnat & vincit. ibid.
occidit post pugnam a Christiano quodam vulnerato. ibid.
Anacopaleosis rerum gestarum a obitu Gregorij XI. vsq; ad tempora Concilij Constantiensis. 1414.4
Anathema Concilij Ro. in Antipapam & Ioannam Siciliæ Reginam. 1378.2.6
Andreas Broda Theologus Bohemus Huslo responder. 1413.49.
Andreas Lascaris Posnaniensis Episcopus. 1415.50.
Andreas Bontempus Perusinus vicarius Vibani VI. in Pinceno. 1379.12
Andreas Cracoviensis fit Archiepiscopus Kiouiensis. 1400.12. portionem S. Crucis à Principe acceptam Lublini miraculo coactus reliquit. ibid.
Anglus Acciolas Card. Legatus Bonifacij IX. Ladislauum Siciliae Regem vngit, & coronat. 1390.1. eius Regni tutor & gubernator. ibid.
Angelus Corriarius Cardinalis Venetus in Pontificem Ro. eligitur & Gregorius XII. appellatur. 1406.12. vide Gregorius XII.
Anglie Regj cōstitutiones pro libertate Ecclesiastica. 1398.21
Anglia Rex in Proceres suos graecatur, & cur. 1397.5.
ducem Glocestriae & Arrundelie comitem occidit. ibid.
Anglicani plurimi docti viri. 1430.86
Anglicanus clerus Ecclesiasticae immunitatem & Pontificis dignitatem egregie tuerit. 1378.40
Angli in Flandria pro Vibano ingentia tentant. 1383.9.
item in Anglia bello accinguntur omnes qui arma ferre posuit. ibi.10. magnâ partem Flandriae occupant. ibid.
contra Wiclephista egregie dimicant. 1387.3
quidam etiam illo veneno insificantur. ibid.
Angli Bonifacio resistunt & in quibus beneficia Roma obtineri nolunt sed in ipsa Anglia. ibid.
excommunicatio à Pontifice in Anglos ferri soluta. ibid.
Angli Wiclephista Germania & præserim Bohemia turbant. 1402.9
nostræ quid sine & vnde originem trahant. 1391.4

Acta

- Aule Regiae monasterium Pragæ ab Hancius dicitur. 1419.9
Aurelianum in Francia ab Anglis obsecum. 1428.10. quo in eius circuitu tempa deuata. ibid.
Aurelianensis Dux ab Antipapa cōtra Burgundum excitatus. 1404.5.
ob Ducissam Burgundia de adulterio interpellatam & alias flagitia a Burgundie Duce Ioanne occulit. 1407.10
D. Aychardus quis fuerit. 1392.9
habuit sub se 900. monachos. ibid.
horum intra triudum 445. mortui sunt. ibid.
quando obierit. ibid. à Landis vbi colatur. ibid.
B. Biazetes Turcarum Rex ob Christianorum discordias integras prouincias occupat. 1383.17
Christianorum discordia res suas promovet. 1390.11.
Cracovianus contra datam fidem occidit. ibid.
à morione perfidia arguitur. ibid.
eius progressus Christianis terribilis est. ibid.
eius in Oriente progressus. 1391.3
Vidynam urbem occupat, & incolas contra datam fidem trucidari permittit. ibid.
iterum à morione perfidia arguitur. ibid.
Nicopolim contra fidem stratagemate occupat, nec vult reddere. ibid.3
eius in Oriente progressus. 1392.10
Silistræ occupat & ciues contra datam fidem trucidantur. ibi.
Smyrnæ & Rhodiis inceptis. ibid.2
Constantinopolim obsideret, sed frustra. 1393.5. Christianos vincit apud Nicopolim. ibi. eius verba ad Comitum Niuerensem. ibi. castrum ad fauces Bospori Thraciæ defendat. 1394.6. Imp. Costar. ad indignas conditiones adgit. ib.
ducit vxorem Stephanum Walachum principis foro. 1395.7. ab ea percutitur. ibid. Cadillatos suos perdere volēs à morione facto commento auerterit. ibid. Tamerlanem Scytam victoris sui obicem excitat. 1398.6
à Tamerlane capitur. ibi. 6 eius inter finis. ibid.
Baldus Iuric. Vibani VI. Pontificis suscipiendum suadet. 1378.35. eius ea dñe consilium. 1381.2.3
Balthasar Thuringia Landgravius Iudeos ejicit. 1410.35.
Balthasar Cossa Legatus Pontificis. 1402.3. Venetos & Genuenses conciliare conatur. 1404.12. dissuadet Gregorio XII. abdicationem Pontificatus. 1407.3. fo.272.co.1
à Gregorio XII. deficit. 1408.10
Bononiensis perfundat neutri Pontifici paredium. ibi.15
prefectus copiarū ecclesiasticarū cōtra Ladislauum. 1409.15
fit Papa & Ioannes XXIII. vocatur. 1410.7. videlicantes X. III.
Bandrefsi in vrbe Ro. potentes. 1394.1. Bonifacij IX. Pontifici infensi. ibid. 2.
Baptista Fulgosi Genuensis nauarchus. 1420.17
Barbaricum duorum Lithuaniae supplicium. 1410.32.
Barbuda in Märios euntis temeritas & casus. 1394.5
Barchinhus Anglus Wiclephi aduersarius. 1415.58
Barnabos Mediolanensis Princeps Vibani VI. infestus. 1382.4
mortuus. 1385.2. idque veneno. ibid. prodigia ante eius mortem ibid. quantus eius thesaurus. ibid.
Barnabas Adurnus Genua arcem frustra tentat. 1428.5
Baronum Bohemiae tergiversatio contra Carolum IV. & ad eos Imperatoris responso. 1378.44. in historia Caroli.
Bartholomæus Mezanucca Cardinalis Vibano rebellat, & ob id deponitur. 1382.8
Bartholomæus Prior montis Auentini à Romanis capite plexus. 1405.6
Basilica futuro Concilio destinatur. 1424.23.
de ea re decreatum. ibid.
Basilica S. Petri Romæ à Paulo V. absolta, magnificentissima. 1388.9.10
In Polonia in loco vbi reperte sacra hostia à Iudeis culta perfolia. 1399.13.
Baucij Proceres Principatu Tarentino exuti. 1378.15
Belga inter se schismate diuisi & in factiones ob Pontifices Ro. 1391.1
Bellum inter Genuenses & Venetos, eiusque causa & successus. 1380.11. componitur. 1381.21.
item bellum ob insulam Cyprum. 1383.17
Bellum contra Duxem Austriae propter Carinthiam. 1378.44
Bella à Carolo V. in Italia gelta. ibid.
Bellum rusticum in Anglia à Ioanne Balao Wiclephista suscitatum. 1381.12
Bellum sacrum contra Ladislauum Neapolis Regem. 1409.15
Bellum Neapolitanum inter Alfonsum Aragoniæ Regem & Ludoivum Andegauensem quomodo gefum. 1421.16
Bellum sacrum contra Husitas infelix. 1423.10. itē 1427.5
inter Anglos & Brabantos. 1425.16
inter Danos & Wandalicas vrbes. 1427.11
Benedictus XIII. Antipapa. Vide Petrus Luna.
Beneventi Regulus in Regno Castelle dat turbas. 1391.7
Berengarius iustitia Aragonia præfectus Alphonsum Regem Martino V. Pontifici conciliare studet. 1425.1
nostræ quid sine & vnde originem trahant. 1415.fo.387.co.2

Anna. Ecclesiæ Tom. 15.

a 2

religio-

INDEX.

religiosos Capellanos Pontificios deponit & ad monasteria redire compellit, 1396.6
Pontificatus cedere non vult, 1397.2
contra Galeazium Ladislao Siciliae & Neapolis Regiam auxiliis mititur, 1397.6
Martinum Arragonium Siciliae inuasorem ad se pertrahere studet, sed frusta, 1398.7
contra Galeazium Mantuanum subsidium mititur, ibid. 10
pro iuribus Ecclesiasticis Legatum mititur ad Richardum Angliae Regem, ibid. 10
varie vexatur & iezatur, 1399.5
fructus primi anni sibi ex beneficijs reseruat, ibid.
a Leodiensiibus deferitur, ibid.
iubilatum indicit ad annum, 1400.
Albatorum feclam cohibet, ibid. 8
apud Anglos instar pro subdicio ferendo Imp. Constantino, ibid. 9
Andream Cracoviensem Archiepiscopatu Kiowiensem praeicit, 1400.12
Bentiuolo titulum Vicarij Bononiae negat, 1401.9
Bononiam a Galeazio occupatam recuperat, 1402.3. ite
1403.11
Sigismundum Hungariae Regem offendit fauens Ladislao amulo, 1403.8.9
exercitum versus Bononiam educit, & multa recuperat, 1403.11
Dominicanos in Hispania inquisidores constituit, 1403.
24. moritur, 1404.3
S. Bonaventura Baduarius occiditur, 1399.13
Bononiam dominum Ioannes Bentiuolus occupat, 1401.9.
a Galeazio pullitur, 1402.2
Bononiensis Urbano VI. addicti, 1380.9
& Bonifacio Nonn Florentinos animati, 1390.2. templo
D. Petronio addicte, 1390.16. eorum erga Bonifacium
deuotio, & gratia illis repensa, 1392.5. verbum suum tol-
lendo schismati tam Pontifici quam Antipape offerunt,
1407.8
apud eos seditio, 1411.4. Ioanni Pontifici se subiiciunt,
1412.9
qua apud eos factiones, 1428.8
conspicant contra Pontif. Legatum & rebellant, 1428.8
sacrifici ipsi interdicunt, ibid. 10. Legatum ejiciunt &
alium Episcopum eligunt, ibid. 11. opera Nicolai Alber-
gati Sedi Apostoli reconciliatur, 1430.83. sed postea denuo
rebellant, ibid.
Bonorum Ecclesiasticorum raptore excommunicatur, 1381.
19
Bopardie monstrum natum, 1388.11
Borra secura Martino Regi Aragoniae familiaris, quantum
pecunia sua faceris congescent, 1410.28
Bozena Archiepiscopus Gaesnensis moritur, 1391.7. suc-
cessor ei constitutus a Bonifacio, ibid.
Bracius Perusini iniugi oratione Camertes ad concordiam
reducit, 1411.6
Bononia paficitur a Ioanne Pontifice, 1414.3
Romani oppugnat & capit, 1417.13. & seq.
Romae dominum se appellat, ibid. 14
arcem S. Angelii obfider, ibid. obfisionem soluit, ibid.
magnum partem Pontificia dictoris occupat & partes
Ioannis XXII. fœtus, 1419.10. eius impium dicatum, ibid.
monita Martini V. contemnit, ibid.
excommunicationem contemnit, ibid.
in gratiam a Pontifice recipitur, ibid. 17. ad Pontificem
venit, & quid cum illo locutus sit, 1420.14
leges fedderis cum Pontifice, ibid.
Bononiam Pontifici recuperat, ibid. 16
de Sforzianis victoria, 1421.6
mira celeritate Neapolim venit, ibid.
infelicitate pugnat, ibid.
Capuan a Regina Ioanna extorquet, ibid.
excommunicatur iterum, 1424.6
cum hoste congrexit, ibid.
ipsius exercitus superatur, ibid.
fugam tentat, ibid.
ex quo dejeicitur & capit, ibid.
eius arrogans dictum de Romano Pontifice, ibid.
moritur, ibid.
eius cadaver in sterquilinium projicitur, ibid.
eius mors accelerata ab Andreasio Castello & cur.
7
eius horrenda in Castellis crudelitas, ibid.
contumelia horrenda Nicolaus Castella ab ipso illata, ibid.
eius mortis diuersa præfigia, ibid. 8
osa eius Perufum allata & honorifice sepulta, ibid. 9
de eius crudelitate insigne exemplum, ibid. 10
S. Brigitta Sueca a Bonifacio IX. canonizata, 1391.10.
eius rei diploma, in quo eius vita & opera recessentur, ibi.
Brigandilatrones in Gallia qui, 1424.32
Bruges Bonifacio Pontifici addicti, 1394.9
Gaudau confiteunt & communicant, ibid.

Cardi-

INDEX.

Buda Hungaria metropolis ab Hussita fatione conser-
uata à quo, 1418.9
Buldrinus Pontificiarum copiarum ductor quis, 1386.6
Pancale ortus, ibi. etiam mortuus copias ductauit, ibid.
memorable experimentum in ligone, an ad bellum ire
deberet, ibid.
Bulgaria olim Mygia à Turcis nullo iure occupata, 1391.3
Bulla canonizationis S. Vincentij Ferrerij, 1419.5
Burburgi in Flandria imago B. Virg. lae la sanguinem emit-
tit, 1383.11
Burgundus schismati fauet & somentum praebet, 1387.14
eius in hoc negotio perunacia, 1393.3
Burgundiæ Dux Ioannes Aurelianensem Ducem occidit &
cur. 1407.10. varia & gravia illi in satisfactionem & po-
nam propofita, sed nequaquam accepta eiusque animi
presentia, 1408.16
a Delphino occiditur, 1419.21
Burgundo Regni Gallici administratio commissa, 1418.7
Burgaudus Gallicarum copiarum ductor Auinionem capi-
& Antipapam in arce obfider, 1398.3
fit Genuenium Prefectus & Venetus oppugnat, 1403.13
impotenter Genuenibus dominatur, 1404.13. in inui-
diad adactus & cur. 1408.15. Genuenii & Medioli-
nensi prefectorus exiuit, 1409.24
Busto Vicedom. Minenses Hussitis prodit, 1426.21
C.
Ceci multi illuminati per votum ad Ecclesiam corporis
Christi factum in Polonia, 1399.13. cap. 7
Coelestinus III. crucem ad quintam expeditionem bellis-
cri predicauit, 1410.15
Calixtini, Hussiti dicti, 1416.40
Calamitas V. Rosis Romæ & Italiae ex absentia P. 1378.3
cleri Gallicani tempore schismatis, 1381.6
Caldora Neapolim Francise Sforzia relinquit, 1424.11
Calepinus Turcarum Imp. Sigismundi Imp. vincit, 1409.17
Calunista in Francia Regum mortes machinat, 1416.
28. eorum crudelitas, ibi. fedelis doctrina ibi. perfidia, ibi.
Calua S. Dominici transferri & miraculis fulget, 1383.21
Camertes ad concordiam redacti oratione Bracij Perusini,
1411.6
Cancellarius Oxoniensis Wiclephi sectator, 1382.18
Canes Rhodij Christiani blandiuntur. Turcas inuadunt,
1399.15
Canonizatio S. Brigida ob schisma impeditur, 1381.23
Carabrigienses in scholares & Academiam insurgunt, 1381.13
Regis edictum contemnunt, ibi. in clericos infanunt, ibi.
eorum Rex iupens, ibid.
Canetuli factio Bononicensis, 1428.10. Palatum spoliat &
Legatum Pontificis, ibid. 11
Cantuarensis Archiepiscopus Visitationem instituit, 1388.6
cum Episcopo Elenchi contouersia, ibid.
Canutus Lincepinus Episcopus in hærci de tyrannis sub-
mouendis plurimum laborat, 1423.17
Canuti Angliae Regis constitutio pro libertate Ecclesiae,
1398.11
Capitula iuranda ab electoribus Ro. Pontificis, 1417.fo.
543.co.1
Capitu cuiusdam ope B. Virg. Hallensis miraculosa libera-
tio, 1428.12
Cardinales quinam electioni Vrbani VI. subscriperunt, 1378
10
Cardinales multi ab Urbano VI. deficiunt & cur, 1378.14
Antipapam creant & cur, ibid. 16
Romam relinquunt & milites consribunt, ibid. 17
Urbano VI. vt Pontificatus relinquat persuaderetur, ibi.
Antipapam creant, ibi. scribunt Regibus & Principibus,
ibid. 18. item Urbano VI. Pontifici, ibid. 19. excom-
municantur, ibid. 21. varia eorum scelerare recententur,
ibid. 22. cauillationes refelluntur, ibid. 29
quidam torti coniurationem detegunt, 1385.3
Cardinalis Rauennas Apostata, 1385.9
valde iniuriosus in Vrbani VI. ibid.
pileum Cardinalatus publicè comburit, ibid.
Cardinalis Gebenensis Vrbani VI. agnoscit legitimum
Pontif. 1378.12. finit se creari Antipapam sub nomine Cle-
mentis VII. 1378.17. vide Robertus Genevensis.
Cardinales schismati Regis Gallie & aliorum Principum
consilium de schismate tollend non admittunt, 1394.5.
formajurisitrand cui se obstringebant, ibid.
Cardinalis Fuxus Legatus Martini V. ad Alphonsum Arra-
goniae Regem pro schismate extirpando misus, 1427.13
quid egredit & passus sit, ibid. & seq. prolixo narratur.
Romam redit & Pontifici narrat quid efficerit, 1428.6
eius dexteritate funestissimum schisma tandem compo-
situm, 1429.1. eius rei prolixa narratio, ibid. 1. & seq.
Cardinalis quidam contra Vrbani VI. praedicans subita-
nea morte percutitur, 1378.38
Cardinalis Reatinus Vrbano VI. inimicus multa mala illi ir-
rogat, 1384.7. Pontificem Nucerii obfider, 1385.6

a dæmonibus flagellatur, ibid.
tentatura dæmons, ibid.
vicio, ibid. lectus vilissimus, ibid.
Hierolyam cum matre proficiscitur, ibid. puncto 13.
seuer Crucigeros in Prussia reprehendit, ibid.
quomodo Lincopia excepta, ibid.
monasterium ingreditur, ibid.
Tyberim inundat in suum alueum redire cogit, ibid.
dæmonem abigit, ibid.
miracula, ibid.
obitus, ibid.
ad eius obitum concursus, ibid.
S. Catharina Senensis a quibus orta, 1380.19. eius educatio,
ibid. visio, ibid. progressus in virtutibus, ibid. etemi-
deudierum, ibid. votum seruandæ virginitatis, ibid.
amplectitur Ord. S. Dominic, ibid. eius sapiens re-
spousum, ibid. quantum corporis cultum detestata fu-
erit, ibid. puncto 9. dæmon illam tentat, ibid. capillos
sibi præcindit, ibid. parentes eam vilissimus obsequiis
mancipant, ibid. puncto 11. gratauer feri sui contem-
ptu & iniurias, ibid. puncto 12. eius capitolum columbam
inidentem conspicit parens, ibid. puncto 13. asperitas
victus, ibid. p. 14
corporis afflito, ibid.
strati duritia, ibid. p. 15
a Christo inititur, ibid. p. 18
crebra visiones, ibid. p. 19
contritioni peccatorum confessario suo imperat, ibid.
puncto 19. Christus ei apparet, ibid. p. 23. nauigans ven-
tum proferum imperat, ibid. puncto 24.
Varie a diabolo tentatur, ibid.
colloquio diuino recreatur, ibid.
quastra Christi cum illa familiatitas, ibid. puncto 28.
Christus eam sibi despondet, ibid.
creberim è communiat, ibid. p. 29
seruilibus actionibus sele occupat, ibid.
in igne iacent non leditur, ibid.
velum eius ab igne illesum, ibid.
liberalitas in pauperes, ibid. p. 33
Christus in forma pauperis ab ea eleemosynam petit, ibi.
puncto 35.
vinum & panes multiplicat, ibid. puncto 37. & 79. hu-
militas & mansuetudo, ibid. 39. morbo cancri laboranti
seruit, ibid. p. 40. nullum cibum capere potest, ibi. p. 42
figmata Christi recipit, ibid. p. 46
perditissimos homines ad salutem perducit, ibid. puncto
51.52.53.54
mortuos iucitat, ibid. puncto 56
peste correpos ianat, ibid. p. 57.60
varios mortbos à diuersis pellit, ibid. 65. & seq.
absens fecit quod longe ab ipsa geratur, ibid. p. 73
grauissimum schisma prædictum, ibid. 74
e Christi inibus communionem percipit, ibid. p. 83
moritur, ibid. puncto 89.
varia post eius obitum miracula, ibid. puncto 90.
Catholicon in Bohemia magna strages, 1425.12
effusa fuga, 1428.15
Cautio Cardinalium ante electionem Gregorij XII. de-
schismate tollendo, 1406.11
Christus in cruce pendens apparet F. Hieronymo Fulginati
Dominicano, 1393.9
Cingari qui & quales, 1416.28
Cimphum pugna in Anglia, 1389.9
S. Clara Gambacorta Ord. Præd. eiusq; mirabiles sanctitas,
1410.3. eius lingua integra reperta, ibid.
Clemens VII. Antipapa. Vide Robertus Genevensis.
Clerici Catholici in Bohemia tam a Rego Wenceslao, quā
nus effugit, ibid. ricus funeralis & sepulture eius, ibid. 46
Casus memorabilis de Megalo Leicario Genuensi, 1380.12
Caspe Arragonie Civitas conuentui nouem virorum des-
tata, 1412.10
Castellæ Rex ab excommunicatione absolvitur, sed ab An-
tipapæ legato, 1393.7. stat pro Petro Luna Antipapa,
1395.1
Castellæ Regni quinq; competitoris, 1412.10
Catherina Senensis Vrbani VI. Pontificem agnoscit,
eiusque de ea te testimonium, 1378.36
Carlftein arx ab Hussiti frustra occupatur, 1422.fo. 626. eo.1
Carrariensem cum Venetiis bellum, 1405.8. milerrinus fl-
nis, ibid. enormia flagitia, ibid.
S. Catherine Tartarorum Principis filia moritur, 1414.35
Catherine Castellæ Regina moritur, 1417.14
S. Catherine Sueca Vrbano VI. Pontifici consentit contra
Antipapam, 1378.37. fuit illa S. Brigitta, 1381.23
cum coniuge suo vocet virginitatem, ibid.
Romanam ad matrem venit, ibid.
pudicitia eius aliquoties miraculose conseruata, ibid.
humilitas, patientia, & alia virtutes, ibid.
dæmon illam præfocare tentat, ibid.

Comes

- Comes Niernensis à Baizetha captus & vita donatus. 1393.5
Baizethis ad eum verba. ibid.
comes Hardeccius ab Hussitis captus. 1426.21
Communio vtriusque speciei in Concilio Constantiensi prohibita. 1415.fo.415.co.2
Concilium Papiense inchoatur. 1423.1
Senas transfertur. ibid.
Concilium Senenae aliquot festiobus celebratur. 1423.2
ob patrum discordia dissoluitur. ibi.3. eius rei causa. ibi.4
Concilium duobus tantum casibus supra Papam. 1415.32
Concilium Pragense Hussitarum. 1421.1. eius decreta. ibi.2
Concilium Parisense in quo Galli à Petro Luna Antipapa feedunt. 1398.2
item aliud de tollendo schismate. 1399.1
Concilium Perpiñianum ab Antipapa celebratum. 1408.4
Concilium Pilanum. 1408.12
tenor literarum ipsius conuocationis. ibi.14. qualis ad il-
lud concursus. 1409.2. quinam Cardinales. ibi.6. eius
acta. ibi.7. eligit tertium Papam. ibi.8. nihil profuit. 1411.1
Coniuratio contra Vrbanum VI. Pontif. 1384.6
contra Regem Angliae. ibi.8. & 1400.13. punta. ibid.
item. 1403.18
Concordata quædam Concilij Constantiensis ratione Pe-
tri Luna. 1416.1. & seq.
Congregatio Canoniconum Scopolinorum instituta. 1408.23
Congregatio Benedictinorum S. Lutinae. ibid.24
Conclusiones Doctorum Bononiensium in materia schismatis. 1408.3.fo.291.col.2.puncto.7
Conradinus Dominicanus vir Sanctus literas interdicti Bononiae publicat. 1427.12. capitul. & dimittitur. ibid.
Comparatio inter Archiepiscopum Toletanum & Compo-
stellanum. 1394.5
Conradus Pragensis Archiep. Sigismundum coronat, deinde fit Husita. 1420.11. moritur. 1423.13
Conradus Triucus Fulginatum tyrannus. 1424.11
Confilia trium illustrium loris confitorum de profecione Gregorij XII. Saxonam. 1407.3.fo.266.col.2
Confiliū Vaiueritatis Pragensis pro extirpatione hæ-
recon. 1413.40. Ioannis Hussi p̄ suis. ibid.41
B. Conradini Bornati Ord. Præd. Vita & obitus. 1429.97
Constantia ciuitas celebrando Concilio definita. 1413.6
Concilium Constantia ad suggestionem Sigismundi Imp. a Pontifice indicatum. 1413.6. & 18. & cur. ibi.21
securitas praefita per Imperatorem omnibus ad Conci-
lium venturus. 1413.7. item securitas praefita per Imp. Gregorio XII. ibid.8.
tenor iuramenti Constantiensium super obseruatione capitolorum à Pontifice petitorum. ibid.9
capitula per Ambassatores Papæ à Constantiensibus petita. ibid.11. licentia Archiepiscopi Colocensis commissarij Imp. Constantiensibus data. ibid.12
litera indictionis Concilij. ibid.19. cur congregatum. 1414.4. vt schisma tollatur, & hæresis Ioannis Hussi. ibi.
quid in eo actum compendio recitat. ibid.4
eius acta prolixè recitantur per sessiones. ibid.32
introit, & bulla conuocationis. ibid. deputatio ministrorum. ibi. fo.381.co.1. diaria rerum in eo gestarum enarratio. ibi. fo.382.co.1
ei Ioannes XXIII. offert cessionem sui Papatus. 1415.1
fert contra eum sententiam definitiūm. ibi. fo.414.co.1
prohibet communionem vtriusq; speci. 1415.f. 415.co.2
ordinat modum eligendi Pontificis. ibid. fo.420.co.1
confirmat acta Gregorij XII. ibid.co.2. & eius honorem tetur. ibid.
Dæmoniacus quidam ope B. Virg. Hallensis liberatus. 1405.12. puncto.8
Demoniaci multi liberati voto facti ad Ecclesiam corporis Christi Posnanie. 1399.13.ca.5
David primogenitus Reginæ Scotie ob libidinem captus, p̄ fama digitos suos præmodens moritur. 1402.13
Czenco Vartenbergus Bohemiae Regni Praefectus proditor & perfidus Hussita. 1420.1. ad Sigismundum Regem redit. ibid.
Dæmoniacus quidam ope B. Virg. Hallensis liberatus. 1380.1
Demoniacus quidam ope B. Virg. Hallensis liberatus. 1405.12. puncto.8
Demoniaci multi liberati voto facti ad Ecclesiam corporis Christi Posnanie. 1399.13.ca.5
David primogenitus Reginæ Scotie ob libidinem captus, p̄ fama digitos suos præmodens moritur. 1402.13
miraculus post mortem claret. ibid.
Decretum Flandriae Comitis de recipiendo Vrbano VI. 1378.32
Deficientes ab Innocentio VII. diuinitus puniti. 1404.16
Delphinus Galliae veneno occisus. 1417.25. tumultus in Gallia post eius obitum. ibid.
Delphinus Galliae Carolus Ducem Burgundie proditoris occidit. 1419.21. factū illud falsis literis excusat nititur. ibid.
Diffensiones Principum Cathol. dissoluerunt maximam expeditionem Cruci signatorum, Thaboritas vero animarunt ad cruentissima facinora perpetrāda. 1430.11.12
Dertufa Concilium celebratur à Legato Martini V. 1429.48. quinam Episcopi & Prelati interfuerint. ibi.49. eius acta. ibi.50. prima sessio. ibi.51. item secunda, & tertia. ibi. quarta sessio. ibi.52. tenor Constitutionum Synodalium, ibid.62. contra Clericos concubinarios. ibid.63

contra

- contra religiosos ordinis militaris concubinarios. ibi. 64
vt constituti in sacris habeant propria breviaria. ibid.65
vt nullus nō idoneus p̄moveatur ad sacros ordines. ibi.66
de modo instruendi populum in fide. ibid.67
reliqua vide. ibid.nu.seq.
finis Concilij. ibid.82
Diabolus cur hoc tempore visibiliter raro appareat homi-
nibus pijs. 1379.21
Diabolus nobili cuidam in forma serui famulatur. 1414.27
apparet Vincentio Ferrerio in forma venerabilis senis.
1419.fo.572.co.1
in forma æthiopis eidem. ibid.
Diarium profectionis Joannis Huds Praga Cōstantiæ. 1414.23
Diarium rerum gestarum in Concilio Cōstantiensi. 1414.33
item. 1415.6
Dioecesis Patriarcha Alexandrinus Administrator Car-
cassonensis unionem suadet. 1398.1
Diploma Vrbani VI. contra schismaticos. 1378.23
Bonifacij IX. de festo visitationis 1390.3
de constitutione Friderici Imp. pro libertate Ecclesi-
stica. 1391.9
de canonizatione S. Brigitte Sueca. ibid.10
Diffensio de Pontifice eligendo inter Italos & Gallos Car-
diniales. 1378.4
Diffensio inter Duxem Aurelianensem & Burgundū. 1403.21
Diffensiones domésticas in regnis Castellæ & Arragoniæ.
1391.7
Diffidium inter Venetos & Carrarienses. 1404.10
inter Cardinales Gallos & aliarum nationum. 1415.12
inter Hispanos & Anglos ob precedentiam. 1417.1
inter Thaboritas & Præges Hussitas. 1421.3. & 1422.12
Diuinu virtus in aliquos factilegos. 1383.11. & seq.
in Iconoclastam. 1383.19
Dominicus Magacota Dominicanus mandato Pontificio obtemperandum siadens Bononia ejicitur. 1428.12
Dominicus de bona fide obedientiam Martino V. prefat, & Cardinalatu sebadicat. 1429.46. absolvitur & re habilitatur. ibid.
Donum Regina Hungariae Vrbano VI. oblatum. 1379.12
B. Dorothea Prutena, vidua, mulier sancta eiusque vita & mors. 1399.12
Duo Franciscani Granatae ob fidei prædicationem occisi. 1397.4. ab Hispanis coluntur ut martyres. ibid.
Duxa Misnia Ciuitas ab Hussitis capta, & miserandum in modum vastra. E. 1424.28
Ecclesia hæreticis semper fidem seruavit. 1416.27
Edicatum in Anglia contra Lollardos seu Wiclephistas. 1401.17. eius cauila. ibid.
Edictum Caroli VI. Galliae Regis de unione & schismatis abolitione. 1407.3.fo.263.co.2
Edicta Polonorum contra hæreticos. 1424.27
Edmundi Regis Angliae constitutio pro libertate Ecclesi-
stica. 1398.11
Edmundus Eboracenſi Dux Richardū regē deserit. 1399.17
Edmundi Mortimerij prodigiosa nativitatis exordia, rebelli-
lio, captiuitas. 1402.12
S. Edhelreda virgo & Regina apparuit iuueni cuidam & clades imminentes predicere iubet. 1389.4
eius circa foemina miraculum. ibid.6
Eduardi Regis cōstitutio pro libertate Ecclesiastica. 1398.11
Eduardus Angliae Rex Vrbani VI. Pontif. agnoscit. 1378.33
Egidius Munotius opera Alphonsi Arragonie Regis Petro Lune succedit, & fit Antipapa. 1424.21. vocatur Clemēs.
VIII.
creat Cardinales & obit officia Pontificis. ibid.
Papatu sebadicat. 1429.32
modus & forma renunciationis. ibid.33
in signia Papatus deponit. ibid.34
de ipsius cessione bulla plumbea. ibid.35
cum suis sequacibus de mandato Legati venit ad villam S. Matthæi. ibid.37
actum reverentia Martino V. exhibet. ibid.38
absolutur & cohabilitat actu solenni. ibid.39
Legatum ad Ecclesiam comitatur. ibid.40
renunciat Cardinalatu. ibid.41. & 43.
Elizabetha mater Marie Hungariae Regine, Nicolai Gar-
Palatini cōfiliis nimis confidē sibi periculū creat. 1384.6
ficta benevolentia Carolum Regem suscipit. 1385.12
cōsentit in necē Caroli Regis. 1386.1. & occidi curat. ibi.
ipſa paulo post occidit. ibid.2
Elizabetha Langrauia Hermanno Thuringie & Hassie Principi trientis despontata. 1405.12
tres ei proles peperit. ibid.
status quodam filia sue reliquit, quarum una Hallis, miraculis clara. ibid.
obiit vicepsimo quarto ætatis anno. ibid.
Emanuel Paleologus Constantinopolitanus Imp. venit in Gallia & Anglia, postulans auxilium cōtra Turcas. 1400.13
Genuam venit, & muneribus accedit. 1399.14
17. Flaminia rebellare volens à Cardinali Caprauina in officio continetur. 1428.9
Flandria miseriæ vestatur. 1383.9
ab Anglis oppugnat. ibid.10
Flandria Comitis de Denna captiu erga suum domiuam. 1379.14
papam

papam. 1378. 31. eius decretum de Vrbano recipiendo. ibid. 32.
Flandri Vrbano VI. constanter adhæserunt. 1378. 31
 suo Comiti rebellant. 1382. 26
 vincuntur à Gallis. ibid.
 obtinatisimè reluctantur suo Comiti, cō quād schismatis Gallos in Provinciam induxerit. 1383. 9
 eorum infanía. ibid.
 vineuntur ab Anglis. ibid.
 eorum erga Bonifacium constantia. 1390. 12. 1393. 3
Florentini Vrbano VI. fideles. 1380. 8
 ei subsidium pecuniarium mittunt. 1383. 2
 frusta tentantur ab Antipapa. 1387. 2
 in Ecclesiā iniuri. ibid.
 placando Vrbano Pontifici Legatos mittunt, sed nimis præfractos. ibid. 3
 à Pileo Pratano exCardinali ad defectionem sollicitati. 1389. 2
 à Galeazio impetu. 1390. 2
 Regis Galliæ postulata de Bonifacio repudiādo rejecunt. ibid.
 per Oratorem apud Cardinales in conclavi congregatos de schismate tollendo instant. 1406. 10
 conuantur Patres Concilij Papalis ad suam vibem pellere. 1423. 1
 cum Philippo Mediolanensem Duce discordiam exercent. ibid. 7
 ei incommode student. 1424. 15
 bis profiguntur. ibid.
 Legionem ad Pontificem mittunt, sed contemnuntur. ibid. 16
 ad Cæsarem & Venetos mitrunt conquerentes de Philippo Duce Mediolanensem. ibid. 17
 multa aduersa patiuntur ob desertum Pontif. 1425. 6
 Caftellionem occupant. 1428. 13
 Forma absolutionis Cruciatorum. 1382. 23
 Forma iurisfundi Cardinalium schismaticorum ante electionem Antipapa. 1394. 5
 Forma professionis a Papa facienda. 1417. fo. 140. co. 2
 Forma eligendi Papam. 1417. fo. 142. co. 1
 Fortunata insula reperitur. 1393. 7
 earum fecunditas. ibid. natiuitas repetita, & oppresio. 1417. 24
Franciscus Prignanus Vicarius Vrbani VI. in Campania. 1379. 12
Franciscus Sforia Iacobi filius in locum Patris Pontificio exercitu pascitur. 1424. 5
 Braccium superat & capit. ibid.
 in Fulginites mittitur. ibid. 11
 Neapolim obdidet & capit. ibid.
 eius constantia. 1425. 10
Franciscus Carmaniola Genuæ praefectus. 1424. 14
 libertatem vibis vult opprimere. ibid.
 verixim S. Georgij non vult deferri more antiquo. ibid.
 amouetur. ibid.
 negligitur à Vicecomite Philippo. 1425. 8. & adit prohibetur. ibid.
 Dux Sabaudia accedit. ibid.
 Venetos in Vicecomitem accedit. ibid.
 à Venetiis proditoris insimulatur. 1427. 3
Franciscus Retza Dominicanus B. Virginis deuotus moritur. 1407. 21
Franciscus Zabarella proponit modum sodandi schismatis, & qualiter. 1404. 6
Franciscus Rouita Cardinalatu cedit. 1429. 42
Franciscani duo Granata occisi ob fidem prædicacionem. 1397. 4
 Fraticelli exusti & profigati. 1421. 18
Fridericus Brunsvicensis in Imperatorem electus a Comite Waldeckio occiditur. 1400. 4
Fridericus Archiepiscopus Magdeburgensis. 1382. 11
Fridericus Archiepiscopus Colonensis scribit Leodensi bus pro Vrbano VI. 1379. 10
Fridericus Iunior Triana Rex Mariam filiā regni hæredem relinquit. 1379. 14
Friderici Imp. constitutio de libertate Ecclesiæ renouata. 1391. 9
Fridericus I. Imp. quartam expeditionem belli facit suscipit. 1410. 14
Fridericus Beneventanus Castellæ gubernator ob cædem famili cuiusdam amotus. 1393. 7
 Lusitanos respectat. ibid.
 sedatur. ibid.
Fridericus Arragonius Comes Luenensis competitor regni Castellæ. 1412. 10. Regi se submitrit. 1414. 30
Fridericus Austria Dux Ioannem Papam XXIII. fugit ex Concilio Constantiensi meditante adiuuat & cur. 1415. 2
 ex fuga retrahit. ibid. submittit se Imperatori, & veniam petit. 1415. p. 3. fo. 397. co. 2

accusat in Concilio Constantiensi ab Episcopo Tridentino. ibid. eaque causa ventilatur. 1417. 1
 Fulmine in Suecia mille sexcenti homines occisi. 1394. 10
 Furiosus quidam in regno Castellæ pro sancto habitus, Christianos excitat contra Mauros, sed cum danno. 1394. 5
G.
Abrinus Fundulus Cremonæ dominus supplicio affectus. 1413. 22
 eius atrocia, sed memorabilia verba. ibid.
 Galeazi. vide Ieannes Galeazius.
Gallia Clementi VII. Antipapa addicta. 1380. 2. quis rei causa & fomenta. ibid. 4
 eius Rex Carolus excommunicatur. 1381. 6
 Gallia diuersi Proceres Antipapam visitant. 1389. 1
 Gallia Regis propositum de schismate tollendo elusum per Petrum Lunam. 1394. 5
 Gallia quot & quanta mala tulerit ob schismata. 1408. 1
 eius calamitates & vastitas ob bellum cum Anglis & Burgundis. 1424. 32
 in se diuisa. 1427. 9
Galli Rom. Pontifikatum in sua gente retinere fatigunt. 1378. 2
 Antipapam quanti fecerint. 1381. 8
 à Baizeth apud Nicopolim cæduntur. 1393. 5
 Jubileum celebrant iniuto Rege. 1400. 9
 impotenter Genesibus dominantur. 1404. 13
Gallicana Ecclesia schismati & Petro Luna Antipapa renunciat. 1398. 2
Gallia Principes acriter instant pro schismate tollendo. 1407. 9
 Antipapani relinquent. 1408. 1
Galli ab Anglis cæduntur. 1415. 52. **Henrico** Anglia Regi iniuri. ibid. 53
 Gandenfis suo Comiti rebellant. 1382. 26
 vincuntur, & quidam illorum diuinitus puniuntur. ibid.
 Gediminus Magister stabuli Lithuaniae Ducis, Vitenem dominum suum occidit. 1386. 4
 eius filius Olgertas duodecim filios habuit. ibid.
 Genealogia Caroli I V. 1378. 44
 Genuenses Vrbani VI. colunt. 1380. 10
 cum Venetis bellum gerunt, eosq; valde affligunt. 1380. 11
 ob Cyprum cum Venetis simultatem habent. 1383. 17
 Cyprum fere totam subigunt. ibid.
 inter se tumuluantur. 1396. 28
 Regi Gallia principatum vibis deferunt, certis conditionibus & quibus. ibid.
 tremens contra Tamerlanem in Orientem mittunt. 1398. 9
 luxum vestimentorum coercent. ibid.
 à Gallis, quibus se subiecerat, acerbè premuntur. 1404. 13
 eorum instinctu vel vi ab Innocentio VII. deficiunt. ib. 14
 oratores Romanum mittunt, & pro securitate publica ad tollendum schismata se obligant. 1407. 3. fo. 265. co. 2.
 eorum quantum Imperium. 1424. 13
Georgii XIV. Bohem. Regis perfidia. 1416. 28
 Gerardus de Zypa Abbas D. T. Abbatiam suam relinquit, ne schismata polluantur. 1393. 3
 Gerardus Craflus Coloniensis moritur. 1426. 23
 Germani cuiusdam Theologi dictum de calice laicis dato ad Iacobellum. 1416. 40
 Germanorum mox in consiliis capiendis. 1426. 21
 Gnesiacus Archiepiscopus fit primus Poloniae. 1416. 41
 Golberga Lusatia ciuitas ab Hussitis vastata. 1427. 4
 Graci permutas discordias Turcam in auxilium vocavit, & in Europam pelleverunt. 1391. 3
 Turcis seruire, quam Latinis subesse maluerunt. 1397. 8
 Grauissimæ turba in regno Hispanie. 1393. 7
Gregorius Pontifex fidem schismaticis datam seruauit, 1416. 27
Gregorij XI. morituri cura pro vnitate & concordia Cardinalium seruanda. 1378. 1. mors. ibid. 2
Gregorius XII. eligit qua cautione. 1406. 12
 nomen asumit & decreta de vniōne Ecclesiæ edit. ibi. 15
 Antipapa scribit & ad vniōnehortatur. ibid. 16
 item collegio Aetate cardinalium. ibid. 17
 item Roberto Regi Romanorum. ibid. 18
 à Ladislai militib. in mole Adriani fugere cogitur. 1407. 1
 Lucan tendit vniōnis causa. ibid. 2
 Legatum mittit ad Petrum Lunam. ibid. 3
 accipit ab eo litteras. ibid.
 diuerfum Principum ad eum legationes pro tollendo schismate. ib. fo. 265. co. 2
 eius varie difficultates, & cause quo minus Sauonam se conferre potuerit. ibid. fo. 266. co. 1
 in summo periculo constitutus vindicatur a Paulo Vrificino. ibid.
 Vibis exit & Semas venit. ibid. co. 2
 vindicatur à calumniis Theodori Nicae. ibid.

cogitat de Pontificatu abdicando. 1407. 4. fo. 272. co. 1
 alium locum præter Sauonam, Petru Lunæ perfundere conatur, ibid.
 excusat à concionatoribus quod non sit eo profectus, ibid.
 articuli cui non potuerit nec debuerit eō proficiunt, ibid.
 non fuit eo profectus, ibi. 9
 accusatur à Leoardo Aretino, ibid. 5
 laudatur ab Antonino, ibid. 8
 varij in illum motus, ibid. 9
 epistola ad Antipapam, ibid.
 schedam accipit ad Antipapa & ei respondet, ibid.
 deferitur à diuersis, ibid. fo. 293. 2
 in desertores fert sententiam, 1408. fo. 294. co. 1
 monitorum vndeant, ibid. 9
 Concilium indicit, ibid. 10
 portenta Senas eanti quæ contigerint, ibid. 10
 nouos Cardinales Senis creant, ibid.
 ipsius Cardinales Legatos mittunt ad diuersos, & quis eius fructus, ibid. 11
 Romani & multi alij eum relinquunt, ibid.
 deffetus penè ab omnibus Arimini. deinde Aquilegia Concedit Concilii conuocandigratia, ibid. 17
 deponitur in Concilio Pisanu, 1409. 7. sessione 14
 Concilium Aquilegiae celebrat contra Pisanos, ibid. 9
 meditatur fugam, & protestatur, aliumque modum vniōnis proportionis, ibid. 10
 Constantia iofus insignia deficiuntur, 1414. 34
 offerit Concilio Constantiensi abdicationem Papatus, 1415. fo. 416. co. 2. & abdicat se Papatu, ibid. & seq. eius aucta appropiatur a Concilio, ibi. fo. 421. co. 1. & Officiarij in suis officijs confirmantur, ibid.
 moritur Recaneti perpetuus Piceni Legatus, 1419. 16
 eius epitaphium, ibid.
 Gregorius Ceniuilachus Kiouienium Meropoliens Rulorum Legatus, 1423. 9
 Guido Regiulanus Ord. S. Dominici vir magnæ sanctitatis, 1394. 12. moritur, ibid.
 Guido a Roia Archiepiscopus Simoniacus & schismatis cus, 1408. 3
 interficitur, 1409. 23
 Guilielmus Holmius Anglus Minorita qualis, 1416. 41
 Guilielmus Bertronius scriptor contra VViclephitas, 1415. 58
 Guilelmi Anglia Regis constitutio pro libertate Ecclesiastica, 1398. 11
 Guilelmus Siculus eremita quanta sanctitatis & austera- tis, 1404. 27. obitus, ibid.
 Guilielmus VVodfordius VViclephi trialogum refutat, & multa alia scriptit, 1415. 58
 Guilielmu Barletus egregius VViclephitarum antagonista scriptor contra vulgaram Bibliorum Anglicorum translationem, ibid.
 Gymnasium Ferrariae erectum ab Alberto Atestino. 1391. 3
 item Erfurdie, ibid. 14
H.
Hæresis in Septentrione ynde creuerit, 1402. 15
 in Vandalia pullular, 1403. 23
 quantum crimen, 1417. 23
Hæreticus quidam ope diaboli ab igne liberatus praesertim S. Eucharistia combustus, 1414. 26. p. 2. item aliis, ibid.
 p. 3
Hæreticus quidam Magdeburgi exustus, 1419. 27
Hæretorum patroni repressi, 1410. 34
Hæreticus pertinacibus latus conductus patrocinari non debet, iuxta decretum Concilij Constantiensis, 1415. fo. 44. co. 2
Hæretorum est fidei simulare & perfidiam inferre. 1416. 28
Hæreticus quidam in Hungaria quomodo conuersus & monachus factus. 1420. 24
 Halberstadtj grauis sedition, 1425. 18. obsidio, ibid.
 Hamburgenes reliquias S. Vincentij Piratis eripiunt. 1403. 22
 Hedvigi filia Lodouici Vngarie Regis, 1384. 6
 fit Polonia Regina, 1386. 4
 nubit Jagelloni Lithuaniae Principi, ibid.
 eius pium dictum, ibid.
 fallo adulterii apud maritum insimulatur, idj; cum ingni delatoris dedecore, 1392. 12
 eius vita sanctitas, pietatis opera & mors, itemq; miracula, 1399. 11
Henricus Saxonie & Luneburgi Dux mirus iustitia cultor, 1416. 44
Henricus Portugallie Regis filius Geographie peritus & naviagationum Indicarum author, 1429. 87
Henricus Castellæ Rex qualis, 1379. 15. liberalis admodum ibid. moritur & Toleni sepelitur, ibid. ei succedit Iohannes

filius, ibid.
Henricus alias Castellæ Rex schismaticis fauens variè exerceatur, 1396. 8
 Legatum ad Petrum Lunam mittit, vt schisma tollatur, sed frustra, 1397. 3
 ab illo deficit, 1400. 9. moritur, 1406. 19
 qualis fuerit, ibid. virile facinus in Proceres suos perpetratum, ibid. post ipsius mortem qualiter Ferdinandus frater cum filio fe geserit, 1407. 12
Henricus Danie Regis filius Franciscanus, 1415. 59
Henricus Scrupus Anglia Regis intimus Consiliarius ob perfidiam & ingratiudinem punitus, 1415. 53
Henricus Lancastrius Herefordie Dux apud Richardum Angliae Regem defertur, & in Galliam exulatum abit, 1399. 17. reuocatur & in Regem eligitur, ibid. Regnum capescit & inaugura, ibid. legatos ad Synodum mittit, cuiq; modestia, ibi. variè in eum coniurationes, 1400. 13
 Anachoretam occidit & cur, ibid. 14. edictum promulgat contra Viclephitas, 1401. 17. in ijs profligandis diuinis incepit, ibid.
 diuinis à nece seruatur, ibid.
 coniurantes in illum puniti, 1402. 10. magis artibus impeditis vix evadit, ibid. 11. Innocentio adhaeret & de conuratis trium, hat, 1404. 15. nimis exactionibus populum ad feditionem concitat, 1405. 10. quodam Episcopos ad altorem cathedralm euchi curat, 1407. 20. in eo mature virtutis exemplum, 1413. 31. moritur, ibid.
Henricus V. Anglia Rex quanta prudentia Regnum auspiciat sit, 1413. 33. duo conobia adficat, ibid. exteros a Sacerdotijs excludit & cur, ibid. hæreticos compescit, ibid. à Lollardis hæreticis penè occulsi, 1414. 8. quanto odio hæreticos persecutus, ibid. 9. eius miraculo de Gailis victoria, 1415. 52
 à Deo ob pietatem protegitur, ibid. 53. coniuratio in illum detegitur, & in autores adueritur, ibid. eius ad Principes suos verba, ibid.
 contra G. llos progressus, 1419. 22. pac cum Burgundo, ibid. fœdus cum Gallo, ibid. tres miraculæ victoriae ob cultum B. Virg., ibid.
 moritur, deq; eius morbo relatio, 1422. fo. 62. co. 2. & seq. sepulta eius magnifica, ibid. fol. 62. co. 1. & 2
Henricus Vintoniensis Episcopus Cardinalis, Legatus Ro. Pontif. in Bohemiam, 1428. 15. 18
 fugatur cum exercitu ab Hussitis, ibid.
 Hermannus Suffraganeus Pragæ ad Hussitas deficiens deponitur, 1417. 24
 submergitur ab ipsi Hussitis, ibid. 23
 Hiems omnis frigoris expers, 1427. 36
 Hieronymus Fulginas Ord. Prædicatorum vir Sanctus, 1393. 9. morienti Christus in cruce apparuit, ibid.
 Hieronymus Pragensis Ioannis Hussi adiutor in dissemi- nanda heresi, 1402. 8. in Concilio Constantiensi abi- rat heres, 1415. fo. 439. co. 1. & 2
 clanculum discedit, & propter iactantiam in via captur & reducitur, 1415. 46
 articuli accusationis contra eum, ibid. 48
 abiurat hæresi, ibid. 48
 relapsus condemnatur, ibid.
 contra eum ferme Iacobi Episcopi Laudensis, ibid. 49
 processus, 1416. fol. 504. co. 1. comburitur, 1416. fo. 496. co. 2. tenor sententiae definitiæ contra eum, ibid.
 quid ipsius scelotors post morte ipsius fecerint, 1417. 20
 quanta mala perpetraverit, ibid. 24
 S. Hildegardis propria, 1415. 39
 Hispani ob schismata distracti, 1380. 13
 Historia tragica duorum Armigerorum in Anglia, 1378. 40
 Historia & monita præclara Caroli IV. sua manu scipta, 1378. 44
 Historia de Megolo Lercario Genuensi, 1380. 12
 Historia miraculosa imaginis B. Virg. à quodam Britone violata, 1383. 11. item aliquot sacrilegorum, ibid. 12
 Historia prolixa ciuitatis & miraculosa liberationis Sa- mulius Ducus Korecij, 1383. 20. puncto 26.
 Historia prolixa hofia sacra à Iudeis cultro perfoßla in Polonia, eiusq; miracula, 1399. 13
 Historia memorabilis de Bernardo Caprera Siculo, 140. 30
 Historia duorum amantium, vnius serui Christiani, alterius puellæ nobilis Saracenæ, 1410. 32
 Honoratus Comes Fundanus Bonifacij IX. hostis, 1396. 1
 hostis Ecclesiæ iudicatur, ibid.
 Hostia sacra post incendium miraculosa reuelatio, 1385. 10
 Hugo Aubriotus Burgundus hæreticus qualis, 1381. 7
 Humfredus Glocestrie Dux Iacobam Bauaram ducit uxore 1422. fo. 630. co. 2. id matrimonium irritum pronuntiat Pontifex, 1425. 22
 Legatum Pontificis impediare conatur, vt se vlcscatur, 1427. 6. 7
 Hungaria in potestatem Ladislai Regis Neapolitani redi-

gitur, 1401.16. sed citio relinquitur, 1403.9
Hungari Proceres Sigismundum Regem ob flagitia capiunt, 401.16
Hungarorum ingenium quale ex sententia Margarita Sici-
lia Regina, 1385.12
Hussitae in Boemia inualescent, idq; Wenceslai Regis igna-
tia, 1408.18. quædam illorum dogmata, ibid. quis & qua-
lis illorum progressus, ibid. 19. & 1413.47. contra decre-
tum quoddam Thologorum responso, 1413.45
diuinis & humanis rebus infestis, 1414.16. eorum idolo-
mania & velania, 1417.20. & seq. 24. ijs fides feruata,
1416.26. decretis Constantiensis Concilii exacerbiti in-
gentes turbas dant, ibid. 40. montem Thabor occupant
ad sua sacra peragenda, ibid. 40. monasterium spoliant
occiso Abbatem, 1416.40. ad quantum irreuerentiam pro-
ruperint ex promiscuo vñi viriisque specie, 1417.18
in Ecclesiæ & monasteria debacchantur, ibid. 20
in Catholicos insurgunt & Ecclesiæ spoliant, ibid. 22
eorum velania & Progressus, 1419.9
armati Eucharistiam circumferunt, ibi. arcem & alia lo-
ca expugnant, ibid. quanta damna templis & monasterijs
intulerint, ibi. Senatores Pragenses è fenestra deiijunt,
ibi. ab arce D.VVenceslai belluntur, ibi. inducunt inter il-
los & præfectos arcis, ibid. Conciliabulum Prage cele-
brant, 1421.1. crimen rebellionis à se auertere intun-
scriptis ea de reliteris, 1421.4. eorum capitauei, ibid.
eorum protelatio de quatuor articulis, ibid. 5.
Regem Sigismundum varijs criminibus onerat datis ad
duces literis, ibid. 6.
varios eius excessus numerant, ibid. 7.
contra eos Martini V. & Sigismundi Imp. infelix cona-
tus, ibid. 8.
alia monasteria exurunt, 1421.13
alia infandæ crudelitatis & perfidiae, 1422.3
arcem Pragensem capiunt & deformant, ibid.
à Misericordiis cæduntur, ibid.
Sigismundo Regnum auferre intuntur & Vitoudo Li-
thuanus principi offerunt, 1422.4. fo. 626.co.1
arcem Karlsteinam frusta obsident, ibid.
Crucifixus fundunt & fugant, 1423.15
progressus, 1425.12
rivalia fructu obident, ibid.
Austriam vastantes vñque Viennam perueniunt, 1426.21
Misericordiis cæduntur, ibid.
Lubanam Vrbem Lusatia & Golbergam occupant, &
vstant, occisis omnibus tam Ecclesiastis quam laicis,
1427.4. decem Moraviae Ciuitates subuentur, ibid.
superior incredibilem Catholicorum exercitum, 1428.15
Hussitarum dogmata & fides, planè diuersa à Luther, &
Caluin. an. 1430.14.15. & deinceps.

I.

Iacobus Hollandæ Comitis Ioannis Brabantia Ducis
vxor à nepote vexatur, 1418.8. à marito Ioanne Bauaro
durius habita recedit & alteri nupti, 1422. fo. 630. co.2.
ob eam rem controuersia, 1424.33. tribus maritis viuen-
tibus copulata, 1425.16
Iacobus Comes Virgitanus in Arragonia Gubernatoris
nomen & officium in eo Regno vñfupat, 1411.5. Regnum
afficit sed non obtinet, ibid. multum ei nocuit cædes
Archiepiscopi Cafaraugustani, ibid. competitor Regni
Castella, 1412.10. reiectus hostilia tentat & capit, ibid.
fo. 343. co.1. mater eius mulier superba, eiusque dictum,
ibid. Ferdinando Regi bellum inferens in potestate
eius peluente, 1414.30.
Iacobus Marciæ Comes Rex Neapolis designatur, 1415.54.
Neapolim ingreditur, ibid. Reginam in carcera, Pandul-
phum occidit, ibid. 55.56. cius infestos experit, ibi. con-
ditiones præscriptas accepte cogit, ibid. 56
Iacobus Scotia Rex doctos vñice coluit, 1413.32. ab Anglis
captus pecunia redimitur, 1424.34
Iacobus Sforcia Ioanna Reginæ Neapolitanæ charus esse
incipit, 1415.54. Pandulphi astuta circumventus in car-
cerem coniurit, ibid. è carcere edicunt & vxorem dû-
cit, Comes q; stabuli creatur, ibid. nouo Regi fit obuiam
& cum Iulio Cæsare à Capua altercatur, ibid. ipsi instru-
tur infidile, ibid.
iterum carcere mancipatur, ibid.
eius foro virilis animi mulier, ibid. Neapolim ductus
dirè torquetur, ibid. 55.
è carcere liberatur, ibid. 56
Brachium profigat, 1417.14. ceruam in tentorio suo trâ-
figit, ibid.
vrbem Romam triumphans ingreditur, ibid.
Nicolam Picinum vincit & capit, ibid.
in periculo vite constitutus ab aula discedit, 1420.18
Neapolim intrat, & cum suis exire cogitur, ibid.

Ioan-

Neapolim obfider, & agrum vastat, ibid.
Legatis ad se missis quid responderit, ibid.
in maximum periculum redactus, ibid.
Pontifici Andegauensem commendat eosque euocat, ibi.
militibus consilium suum aperit, ibid.
à Reginæ Ioanna deficit, eiq; vexillum remittit, ibid.
Neapolim cum exercitu adit, ibid.
vrbem infeliciter tentat, 1421.16
ingens vita discrimen adit, 1422.1
à Ioanna Reginæ in auxilium vocatus conducatorem ad
Alphonsum mitrit, 1423.6
acris inter ipsum & Alphonsum pugna, 1423.6
clarissima de hoste victoria, ibid.
Reginam Ioannam Nolani dicit, ibid.
ad oppugnationem Neapolis se parat, ibid.
Aquila obfessa superpedita fert, ibid.
Braccium omnibus caffellis exuit, ibid.
aquis submergitur, 1424.1. qualis & quantus fuerit, ibid.2
quatuordecim liberos reliquit Duces & Comites, ibid.
item aliquot Cardinales & Marchiones, ibid. eius de sua
morte pætagium, ibid.3. elogium, ibid. disciplina dome-
stica & militaris, ibid. 4. cultus & vestitus, ibid. pietas in
Deum, ibid. charitas in propinquos, ibid. prudentia &
judicium militare, ibid. ingenium apertum & can-
didum, ibid. historiarum amator, ibid. vrbanitas in dictis,
ibid. magnum eius clementia exemplum, ibid. Vide Ma-
gnus Storya.

Iacobus Vrbinus Cardinalis Pontificatus ambit, 1378.2.7
Iesu nomine inuocato captiuus quidam liber euadit,
1414.2.7

Ignis periculo multi eripi voto ad Ecclesiæ corporis Chri-
sti Positana facto, 1399.13. ca.2

Imago miraçulosa B. Virg. apud Clarum montem in Polo-
nia, 1383.20

multa edit miracula, ibid.
locu[m] morienti non potest, ibid.

defendit Oppolensem Ducem à ferro barbarorum, ibid.
ad mortem damnatam liberat, ibid. mortuam puellam
fuscitat, ibid. item tres alios mortuos, ibid. item alium,
ibid. furdo & muto loquela & auditum reddit, ibid.

hidropicum pedibus & lumini bus captiu[m] sanat, ibid.
dæmoniacum liberat, ibid. paralyticam & mutam sanat,
ibid. ex co[sm] vñsum reddit, ibid. immobilis perfat, & vulnera
illata obducunt non permixt, ibid. submersum ad vitam
reuo[ci]at, ibid. naufragantes Melitenses à periculo liberat.
ibid. puncto 17. in praesenti mortis periculo constitutus
mirabiliter eripit, ibid. p.18. captiuum solutus vinculis e-
ducit, ibid. p.19. leprosum sanat, ibid. p.21
vñceribus plenum sanat, ibid. p.23
a prædonibus vulneratum curat, ibid. p.24.
filium vñcum defunctum matrì viuum reddit, ibid. p.25

Imago B. Virg. inuenta in Vaccæs populi concursum exci-
tat, & cultrum auget, 1400.14

Impostor cuiuidam poena, 1382.21

Impostor quidam ab Vrbano detectus palinodiam canit,
1385.10

Impostor quidam singens se Regis filium, concrematur,
1401.36

item aliis singens se filium Regis Daniæ, 1415.61

Inæ Anglie Regis constitutio pro libertate Ecclesiæ, 1398.11

Indulgentia in feito Visitationis, 1390.3. in diplomate. in
articulo mortis quomodo & qualiter valitæ, ibid. 4

Infirmi multi sanitati restituti voto facto ad Ecclesiæ cor-
poris Christi Polonia sitam, 1399.13. cap.3

Ingratitudo punita, 1410.32

Innocentius III. bis crucem Prædicavit & contra quos,
1410.16

Ingulphus Abbas de militia ordine suscipiendo quid scri-
bat, 1398.11

Innocens quidam suspensus vita conferuatur ope B. Virg.
Hallensis, 1405.12. p[ro]n[u]ctio 11.

Innocentius VII. eligitur, & qualis si fuerit, 1404.4

mittit encyclicas ad Principes, ibid. 5. à calunnia vindic-
atur, ibid. 11. Gentiles & multi alij ab eo deficiunt,
ibid. 14. Viterbiæ consultationem haberet an Pontificatum

relinquere debebat nec ne, 1401.5. Romani contra eum
tumultuant, ibid. 6. fugit ex Vrbe, ibid. reuocatur, ibid.

eius laus, ibid. sollicitudo pro rebus Neapolitanis, ibid. 7

à calunnia defenditur, ibid. 9. peremptores Archiepisco-
pi Eboraësis grauissimis céleris castigati, 1405.10. domi-
num Vrbis recuperat, & magno honore exceptus Ro-
manam ingreditur, 1406.1.2. pacem cum Ladislao Rege
facit, ibid. 5. diploma edit contra occupatores bonorum
Ecclesiasticorum, ibid. 7. moritur, & varia de eius morte
iudicia, ibid. 8.

Inquisidores ex ordine Prædicatorum, 1378.4.2

Instrumentum publicum continens renotem decreti Car-
inalium de iurecurando ante electionem Pontificis,

1420.18

Neapolim intrat, & cum suis exire cogitur, ibid.

1406.14

Neapolim obfider, & agrum vastat, ibid.
Legatis ad se missis quid responderit, ibid.
in maximum periculum redactus, ibid.
Pontifici Andegauensem commendat eosque euocat, ibi.
militibus consilium suum aperit, ibid.
à Reginæ Ioanna deficit, eiq; vexillum remittit, ibid.
Neapolim cum exercitu adit, ibid.
vrbem infeliciter tentat, 1421.16
ingens vita discrimen adit, 1422.1
à Ioanna Reginæ in auxilium vocatus conducatorem ad
Alphonsum mitrit, 1423.6
acris inter ipsum & Alphonsum pugna, 1423.6
clarissima de hoste victoria, ibid.
Reginam Ioannam Nolani dicit, ibid.
ad oppugnationem Neapolis se parat, ibid.
Aquila obfessa superpedita fert, ibid.
Braccium omnibus caffellis exuit, ibid.
aquis submergitur, 1424.1. qualis & quantus fuerit, ibid.2
quatuordecim liberos reliquit Duces & Comites, ibid.
item aliquot Cardinales & Marchiones, ibid. eius de sua
morte pætagium, ibid.3. elogium, ibid. disciplina dome-
stica & militaris, ibid. 4. cultus & vestitus, ibid. pietas in
Deum, ibid. charitas in propinquos, ibid. prudentia &
judicium militare, ibid. ingenium apertum & can-
didum, ibid. historiarum amator, ibid. vrbanitas in dictis,
ibid. magnum eius clementia exemplum, ibid. Vide Ma-
gnus Storya.

Ioannes Minorita Theologus ob fabellam, qua fastum Ec-
clesia Procerum perstrinxit, recitatam, in carcere du-
citur, 1378.38

Ioannes Botleshamus Episcop. Roffensis acerrimus Wicle.

philharum hostis, 1401.17

Ioannes Cetina Franciscanus Granatæ ob fidei Prædicatio-

nem occisus, 1397.4

Ioannes Thomacellus Bonifacium IX. à coniuratis libe-

rat, 1396.1

Ioannes von Wæs concionator, schismatics exigitat,
1392.9. fugit Gandavum, ibid.

Ioannes Montagu Wiclephista imagines deturbat, 1387.8

Ioannes Rigenus Archiepiscopus fit Patriarcha Lithuaniae,
1393.5

Ioannes Boltesham Dominicanus fit Episcopus Rofensis,

Ioannes Cropido Gaefnealem Episcopatu[m] inuadens etiam

quos habebat Episcopatus perdit, 1391.6

Ioannes Croatæ Praefectus Elizabetham Hungariae Regi-
nam & alias Caroli Siculi interfectoris occidit, 1386.2.

Mariam Reginam capiæuam dimittit & ad Sigismundum

adducit, ibid. 3. paulo post horrendo supplicio tollitur,
ibid.

Ioannes Gepsoriacus Theologus, ob liberius defensam Ec-
clesia libertatem in carcere comiçatur, 1380.4. ad Vi-
banum proficisciuit,

Ioannes Gnesensis Episcopus moritur, & qualis fuerit,
1382.11

Ioannes Lignani de Urbano propheta, seu prædictio vera,
1383.1

Ioannes Bridlingtoniensis Canonicus Regularis in Anglia

religionem ingreditur, 1379.2.1

à eccl[esi]i malitia diuinatus seruatur, ibid. fit Prior, ibi.

quomodo in illo officio se gessit, ibid. singularis deuoti-
o[n]is, ibid. mira patientia, ibid. res exterias qualiter cura-
uerit, ibid. laudari se audiens abcedit, ibid.

vñam gloria[rum] quantopere fugerit, ibid.

miracula, ibid. obit[us], & post cum miracula, ibid.

translatio corporis eius, 1404.18

Ioannes Balæus Wiclephista bellum rusticum in Anglia

excitat, 1381.12. fit editio[n]um minister, ibid. datamen-
tas poena, ibid.

Ioannes VViclep[hi] hereticus & eius delitamenta, 1381.15

impia dogmata, 1382.13. 14. 1415.11. habent multos fecta-
tores, ibid. 16. paralyticus percutitur, 1385.13. moritur, ibid.

14. ciu[us] offa exhumari precipiuntur, 1415.fo.397. co.2

in S. Euchariastis blasphemus, ibid. 15. eius errorum ini-
tia & progressus, ibid. 16. eius errores dannantur in Cö-
cilio Constantieni, 1415.fo.396. co.1. item eius libri, ibi.

Ioannis Archiep[hi] Moguntianus falso accusatus de occiso
Friderico Brunivicensi, 1400.4

Ioannes Aragonia Rex Antipapæ adhæret, 1387.17. eius

crudelitas, ibid. luxus & dissolui mores, 1388.4. fouet Pe-
trum Lunæ Antipapam, 1395.1. morbo repento extin-
gitur, ibid. qualis eius vita, ibid. moderatio, ibid. 5.

Ioannes Galeazius Mediolanensis Toparcha, 1378.12

absolutionem ab Vrbano petiit, 1385.11. templum tum-
ptu[m] sumptu[m] Mediolanii aedificat, 1388.9

F

introducitur in Concilium Constantiense, 1415. fo. 423. co. 2. eius articuli leguntur, ibid. fo. 424. co. 1. & 2. libri prohibentur, & ipse degradatur, ibid. fo. 426. co. 1. & fo. 421. articuli damnantur, & ipse pertinax mater, ibid. fo. 421. co. 1. ipsius libri combituntur, 1415. f. 433. co. 1. reuocat errorem de Sacramento Eucharistiae, 1415. 46. fugam init, sed capit, ibid. Wiclephum depraedat, ibi. quanta in illo fallacia, ibid. trigesita quatuor articuli heretici & scandalosus ex eius libris excepti, ibi. fo. 473. co. 2. trecenti tres errores Iohannis V. Viclephi in 40. classes distributi quos Huss amplexus est, ibid. fo. 474. co. 2. monetur ut reuocet errores, sed tergiueratur & effugiat captat, ibid. 47. scripta epistolam Pontifici dirigendam, ibid. à Sigismundo Imp. monetur ferio, ibid. obstatnatus manet, ibid. quam varijs artibus euadere tentauerit, ibi. scribit libellos in carcere, ibid. nullam reuocationis forinam vult mittat in Bohemiam, ibid. constitutus ei dies iudicij, ibid. degradatur a septem episcopis, ibid. dicitur ad supplicium, ibi. rogo imponitur & cōburitur, ibi. tertiarius odor exortus, ibid. qualis eis fatus conductus datus, 1416. 10. quā beneole & secure vbiq̄e habitus, ibid. fugaminij contra omne & quām, ibid. non est ei fructa, ibid. 37. Iohannes XXIII. alias Balthazar Costa, eligitur Bononia, 1410. 7. quā & qualis antea fuerit, ibid. damnationem Ladislai Regis Neapolitani ab Alexandro V. factam, ratam habet, ibid. 8. Cruciatam indicit, ibid. 9. Romanum venit, 1411. 3. iuramentum fidelitatis accipit, ibi. exercitum luftrat, ibid. Legatos prouincij dat, ibid. Cardinales creat, ibid. Ladislaus Neapolis Regem excōmunicat, ibid. fatrem amittit, ibid. 8. audit Legatum Regis Poloniae, ibid. 9. noui contra eum motus a Ladislae Neapolis Rege, 1412. 1. vrbem ab ammonae caritate liberat, ibid. 3. Roma Concilium contra Ladislae celebrare decernit, ibi. 4. Concilium contra Iohannem Huss Rome inchoat, 1413. 1. eius edictum contra Hussi hereticis, ibid. 2. labores pro extirpatione heretici, ibid. 3. fugit a facie Ladislae Regis Neapolitani, ibid. deliberatio de loco & tempore futuri Concilij, ibid. 6. dicit Concilium Constantiense, 1413. 18. cum Sigismundo Imp. colloquitur & cur, ibid. 20. pro Regno Bohemiae sollicitus scribit VVenceslao Regi, 1413. 35. Principes Christianos invitati ad celebrationem Concilij Constantiensis, 1414. 3. eius introitus Constanti, ibid. 32. feb. 381. co. 2. offert & promittit cessionem Papatus, 1415. 1. fugit Constantia, ibid. 2. & 1415. 13. citatur a Concilio, ibid. fol. 393. col. 1. epistola ad Concilium ex Schafhausen, 1415. 2. & 14. retrahitur ex fuga & capitur, ibid. item 1415. 18. causa disfissionis eius referuntur, ibid. 3. citatur ad Concilium, 1415. fol. 399. col. 1. accusatur multorum criminum, ibid. fol. 405. col. 2. item fol. 406. col. 2. & probatur. scribit Sigismundo Imp. ibid. fol. 411. col. 1. approbat sententiam Concilij Constantiensis contra eum latram, & cedit Papatu, ibid. fol. 414. col. 2. formula cessionis ipsius, 1415. 10. dedit Schafhausen & de eare literas dat, 1415. 16. Heidelberga ducitur, 1415. 18. inde a Martino V. redimitur, 1419. 10. venit ad Martinum V. eique pedes osculatur, eis submittit, ibid. 15. fit Cardinalis, ibid. Florentia moritur & sepelitur, ibid. Iohannes Fulgulus Dux Belli a Genuenibus contra Alphonsum constituitur, 1420. 17. Iohannes Gerechinus Episcopus Vpſalensis in Suecia occiditur, 1422. fo. 631. co. 1. de ipso prolixa historia, ibi. & seq. Iohannes Contrairensis Tolteranus Archiep. Primatis nomen à Martino V. obtinet, 1424. 22. Iohannes Thaulerius defenditur in Concilio Cōstantienti, 1415. 39. Iohannes Hacquim Archiep. Vpſalensis, 1424. 31. Iohannes Haintoni Carmelite Doctoris & Concionatoris celebrata laudes, 1429. 99. item Iohannis Bati Transabrinii, eiusdem instituti & Professoris, 1429. 100. Iohannis Knosi impia prolati, 1416. 28. Iohannes Nauouius Archiep. Moguntinus moritur, 1419. 28. Iodocus Barbatus Marchio Brandenburgicus Imperator electus septe menſū imperavit, & qualis fuerit, 1410. 27. Iohannes Vellis scripta contra VViclephistas, 1415. 58. item Iohannes Sharpus Philophorus & Theolog. Iohannes Hickeleius Augustinius varia scribit contra hereticos VViclephistas, 1415. 58. Iohannes Bromiardus egregius VViclephistarum antagonista, ibid. Iohannes Castellæ Rex ab Antipapa recedit, 1416. 14. a matre & dibus quasi cauea inclusus, 1417. 24. marti de fune & succedit, ibid. ab Henrico D. Iacobio Magistro capitulus deuenitur, 1420. 19. fugiens ab eodem obdatur, 1422. fo. 630. col. 1. vindictam lumen, ibid. Carolo Regi

Vaſcomus hue Nauarra, defuncto succedit, 1425. 5. Iohannes Lustranix Rex Ecclesiæ immunitatem laedit, 1426. 24. Pontifici monenti obtemperat, ibid. de barbaris triumphat, 1429. 87. eius filius Henricus Geographæ peritus & nauigationem Indicarum author, ibid. Iohannes Dominicus Ord. Prædicatorum Legatus Martini V. in Hungariam, 1418. 9. eius ortus, scripta, zelus, miracula, ibid. nr. Archiepiscopus Ragusinus, & postea Cardinalis, ibid. gesta in Hungaria, ibid. Iohannes cognomento Cardinalis Hussitarum antesignanus, scribit literas nomine salutaris consilij, 1417. 15. re fellitur, ibid. 17. Iohannes Hildesheimensis Episcop. resignat Saxonie Duci, 1425. 17. Iohannes Caracciolus ad Reginae Ioanna amores viam sibi aperit, 1417. 14. eius fitamias & ad Pontificem Legatum, 1419. 11. eius auctoritas, ibid. Regina procul & tyrannus, 1420. 18. Sfortiam occidere molitur, ibid. exulatum abit citio reuersus, ibid. in aperiā erupit tyranidem, ibid. odiorum causas inter Alphonsum & Reginā spargit, 1423. 6. in vincula conjicitur, ibid. pro multis captiuis liberatur, ibi. Iohannes Walenrodis Episcopus Rigenensis fit Episcopus Leodiensis, 1418. 8. veneno perit, ibid. Iohannes de Pizibram Husita, contra Thaborense scripta, corundemq; p̄fēdo-Sacerdotum descriptio, 1429. 92. clericum bella exercere vetat, ibi. & 1430. 11. 12. 13. suis coloribus eosdem depingit. Eiusque fidei profissio, ibid. 14. 15. & seqq. Iohannes V. Viclephi siam heres in Anglia spargit, contra quem Thomas VValdensis calumna stringit, Tria magna volumina conserbans, 1430. 87. Iordanus Vrſinius Card. Legatus Martini V. ad Ladislausum Regem Poloniae, 1425. 13. Roma motibus bellicis concutitur, 1392. 1. 1. Italia in solita siccas, 1428. 1. Iubileum ab Urbano VI. indictum Bonifacius IX. celebrat, 1390. 3. Mediolanensibus concessum, 1391. 11. iterum Romæ celebratum, 1400. 9. & Praga à VVenceslao, ibid. 10. à Martino V., 1425. 27. Iudeus quidam Iudaica perfidia & versutia occisus, 1379. 16. Iudeus quidam sacram hostiam sumens infante vagenter experitur, 1414. 26. Iudei Germania pelluntur, 1385. 22. in Regno Castelle trucidantur, 1391. 8. Poiania in Polonia tres S. Euchariastæ particulas cultis confidunt, unde crux profluxit, & multa miracula facta, 1399. 13. in Hispania idem tentantes grauissimo supplicio afficiuntur, 1406. 20. ob puerum emeratum & morti destinatum è Misnia & Thuringia eicti, 1410. 35. multi in Arragonia conuersi, 1413. 51. item 1415. 35. à Bavarie Duce multati, 1425. 15. Iudicium nouem virorum pro tranquillo Castella Regno & Rege nominando institutum, 1412. 10. fo. 340. co. 2. eius iudicij regulæ, ibidem persona, ibid. fo. 341. co. 1. ordo in vocandi competitoribus, ibid. col. 2. tenor sententie corundem, ibid. fo. 342. co. 1. Iulianus de Loba Anicardinalis absoluitur & rehabilitatur, 1429. 41. Iulius Cæsar à Capua res nouas molitur, 1415. 54. fo. 485. co. 1. nouo Regi obuiam, & cum Sforria altercatur, ibid. & seq. nouum Regem in ipsam Reginam & Pandulphum, Sforiam que incitat, ibid. eius noua molimina, ibid. fo. 487. co. 2. capit & occiditur, ibid. Iustitia Arragonica quam habeat autoritatem, 1395. 5. Iurandis ratio ad reliquias Sanctorum pro crimine purgando, 1416. 29. Ius Pontificis Ro. in dejicio vel approbando Ro. Imperatore assertur, 1400. 5. Juuentis cuiuidam iniuste ad mortem damnata ad Deum prouocatis tremendum exemplum, 1423. 14. K.

Kouienium in Russia Archiepiscopus quid in laudem S. Petri dixerit, L. 1423. 9. Adslaus Iagellones Poloniae Rex, 1386. 4. prius fuit Lithuaniae Dux & Gentilis, ibid. sed baptizatur & fit Christianus, ibid. facit Lithuaniae Christianam eamq; Polonia Regno adiungit, ibid. magnus Ecclesiæ defensor efficitur, ibid. quam religiosus fuerit, ibid. non solum Rex, sed etiam Apollonius, 1387. 11. varias extruit & dorat Ecclesiæ, ibid. ad Urbani VI. Legatum mittit, ibid. patitur Crucigeros Marianos insitos, 1403. 17. Ladislaus Caroli Siciliae & Neapolis Regis filius Patri succedit, 1386. 8. Bonifacio non se subdit & ab eo inuestitur, 1390. 1.

Romam ad Bonifacium venit & quid ibi egreditur, 1392. 6. Soranum Comitem reprimit & Aquilam aliasque ciuitates recuperat, 1393. 2. Romanus proficisciatur, & veneno petitur, ex quo balutis, quam diu vixit, 1394. 3. in summas angustias redactus, 1396. 1. auxilio Pisaniorum & aliorum itemque Bonifaci Neapolim premis, 1398. 8. vibem & Regnum recuperat, 1400. 15. quodam Proceres hostes declarat, 1401. 13. Raymundum Vrſinum in gratiam recipit, ibid. ad capessendum Hungaria Regnum vocatur, 1401. 16. proficisciatur, sed citio reverterit, 1403. 8. eius epistola ad Sigismundum Hungarum regnum, ibi. 10. multos Proceres Neapolitanos occidit, ibid. 9. Bonifacio & Apostolicæ sed, ingratius & formidolofus efficitur, ibid. 10. dominium Vrbis Romæ affectat, 1404. 8. rebus Ecclesiæ infensus, ibid. 9. Romanus ingreditur, dominiū vrbis occupatur, 1405. 6. pellitur cum partarijs, ibid. 7. eius res gesta mortua vxore, ibid. 7. varia eius in Pontificem & Ecclesiasticos iniuria, 1406. 3. censuris Ecclesiasticos cum suis perstringitur, ibid. 4. ingratisudo iusti taxatur, ibid. 5. pax aliqua inter ipsu & Pontificem constituitur, & monili Hadriani reddit, ibid. 6. eius detestabilis conatus in unione Ecclesiæ impedienda, 1407. 1. eius milites Romanum occupant, sed ejiciuntur, ibi. iterum post Gregorij XII. discessu Romā occupare nititur, 1407. 3. fol. 26. 6. col. 2. eius intentio in fœundo schismate, 1408. 8. epistola ad Florentinos data negotiū unionis incit, ibi. excusatoria ipsius litera ad Gregorium, ibi. fo. 295. co. 2. Gregorium XII. Aquilegia fugientem suscipit, qui tamē ab illo discedit, 1409. 10. Florentinos & Senenses vexat, ibid. 11. ab Alexandro V. excommunicatur, ibid. bellum sacrum contra eum inducit, ibi. 15. etiā à Ioanne XXIII. excōmunicatur & crux cōtra eū prædicatur, 1410. 20. iterum Romā tentat, ibi. 21. vincitur à Lodouico Andegauensi, ibi. 22. iterum excommunicatur & Regni priuatur ob contumaciam, 1411. 3. Pontifici reconciliatur & schismata exurat, 1412. 5. mater eius moritur, ibi. 6. conditions pacis inter ipsu & Pontificem, ibid. 7. Paulus Vrſini necessarios perlequit, ibi. 8. iterum sit fecidrages, eiusque execranda facinora, 1413. 4. Ioannem Pontificem & Vrſinum euertere conatur, 1414. 1. morbus eius & mors, ibid. 2. Vrſinos iam moriturus occidi iubet, quod tamē non est factum, ibid. Ladislaus Poloniae Rex à Crucigeris Liuonia & Prussia militibus vexatur, 1394. 7. eius studium oppugnando Turcas nisi impeditus fuisset, ibid. quādam monasteriā adficat, ibid. negotiū unionis Ecclesiæ ei cordi fuit, 1398. 6. VVenceslao Bohemia Regi superetas fert, 1404. 19. cum Crucigeris pacem facit, ibi. 21. collegium VVassouia extruit, ibid. 22. ab obedientia Gregorij XII. recedit expeditas Concilij sententiam, 1408. 15. Marianos crucigeros insigni clade afficit, 1410. 32. mittit Legatum ad Ioanem Pontif. 1411. 9. Cracoviā pedes venir religionis causa, 1412. 12. in Lithuaniae & Samogiciam fidē Christianam primus intulit, 1413. 2. eius insignis humilitas, ibid. 26. scribit Concilio Constantiensi, 1415. 23. controversiam quam habebat cum Crucigeris Prussiae, Concilio Cōltanensis submittit, 1415. 51. vxorem ducitnigobilem, 1416. 41. in curru fulmine penè occiditur, 1419. 25. & Imperatori Sigismundum oblatum acceptare non vult, 1421. 14. ad Sigismundum Imp. Legatum mittit, 1422. fol. 62. co. 2. quartas nuptias celebrat cum Vitōdi ex sorore nepte, 1424. 26. Cæsari auxilia promittit contra hereticos, ibid. eius filius baptizatur, 1425. 14. quo filiu in Regem declarari obtinuerit, 1426. 25. Lamia à Prædicatoribus exulta, 1404. 28. Landulphus Cardinalis Barenis Legatus Concilii Pisani Francfurti, 1409. 4. Laſcaris Episcopus Posnaniensis moritur, 1426. 26. Laurentius Ridolfius Florentinorum Legatus ad Venetos contra Philippum Medioli, 1425. 6. Lauretana domus coelestibus flammis colluet, 1390. 15. Lazarus VValachia Princeps reliquit Stephanum filium successorem, 1395. 7. eius filia nubis Baiazezhi Turcarum principi eumque vim biberre docet, ibid. Lazarus Myſia Despotus Amurathi Turcarum principi se subiecti, 1390. 10. incitatus a quodam Palatino ab eo recedit, ibid. oppugnat & vincitur, ibid. Ludovicus Melioratus Innocentij VII. nepos quidam Romanos occidit, 1405. 6. Ludovicus Calabriga Dux cōpedito Regni Castelle, 1412. 10. Ludovicus Achaenensis Petri Luna Antipape studiofus, 1402. 17. Genuensis Boccaudum dar præfectum, in quem finem, ibid. 18. Reginam & Delphinum Galliæ abducere tentat, led a Burgundo prohibetur, 1405. 4. occiditur ob varia scelerā, 1407. 10. & seq. Loddardi in Anglia VVicelphi sceleratores, eorumque temeritas & progeslus, 1389. 9. miraculis confutantur, ibid. Nordouenensis Episcopus se illis opponit, ibid. eorum turbas in Anglia, 1394. 8. Regem Henricum V. occidere tentant, sed frustra & puniuntur, 1414. 8. iterum insurgunt, ibid. 9. Londinenium insolentia, 1382. 19. in clerum malitia & iniurias, 1394. 8. Louaniensis Academiæ fundatio, 1425. 20. forma, & Collegia diuertia, 1427. 34. Lucenti bellum qua occasione ceptum, 1428. 14. Luchini Vinaldi Genuensis moderatus animus, 1396. 3. cōparatur cum Alexandro Magno & Scipione Africano, ib. Lubana Ciuitas Lulatia ab Hussitis vaftata, 1427. 4. Ludovicus Fliscus Cardinalis ab Innocentio VII. deficit, 1404. 14.

Ludolphus Meisterman tumulti Hussitarum Prage vulneratus, 1408.19
Lutheranorum & Calunitarum perfidia, 1416.28. ijs fides seruata Tridenti, ibid.27
Lutherus quid de Principibus euomuerit, 1416.28. eius decreta, ibid.
M.
M Aderæ insulae detectio, qualis eas sit, & vbi sita, 1420.
Magdonaldus quidam in Scotia insignis praedo, quomodo punitus, 1427.10
Magnus Suecia Rex ob varia crimina depositus, 1394.10
Magnus Sfortia Ro. Ecclesiæ addictus, & tyrannis quibusdam oppositus, 1386.4. eius genus, ibid.5
parents mira fecunditas, ibid. ei adhuc puer ad bellum proclivitas & tyrocinium, ibid. ad maiora a patre instruitur, ibid.7
Vnde ei nomen Sfortia, ibid. à Iohanne Pontif. ad Ladis laum Regem Neapolis deficit, 1412.2
pecunia a Pontifice oblatæ fortiter & ingenuæ reicit, ibi. Vrbiis persequitur, 1414.1. Vide Iacobus Sfortia.
Mahomet Granatæ Rex Saracenus. S. Vincentio permituit in suo regno prædicatione Christianæfidei, 1419.1. puto 22
Manfredus Ord. Præd. Antichristi aduentum prædicat, & congregationem pœnitentiam intitut, 1426.29
Manuel Imp. Constantiopolitanus ab Italiae Principibus contra Turcas auxiliu non frustra petet, 1391.3. imagines venerari derrectat, ibid. exploratorem, seu monitorem mittit ad Regem Hungariae, 1393.5
Margarita Sicilia Regina Carolo viro suo protectionem in Hungariam dissuaderet, sed frustra, 1385.12
marito absente & occiso auarè imperat, 1386.8
ab ea populi deficiunt, ibid. dotat Xenodochia & Ecclesiæ, & moritur, 1412.6
Margarita Atendula Iacobi Sfortia soror virilis animi mulier, 1415.54
Maria Friderici Trinacriæ Regis filia, per vim in Aragoniam ducta, & matrimonio iuncta, 1379.14. multorum malorum id causa fuit, ibid.
Maria Loduici Hungariae Regis filia, Sigismundo Caroli Imp. filio impuberis defonfata, 1384.6
ab Vngaris non Regina, sed Rex vocata, ibid. paulo post repudiata, 1385.12. iterum recipitur occiso Carolo, 1386.1 confituta in summo vita discrimine vita donatur, ibid.2
Maria Specelata Ord. Prædicat. virgo Sancta & miraculosa clara, eiusque vita, 1393.10
B. Maria Septempedana mulier Sancta moritur eiusque via paucis describitur, 1395.8
Mariani Crucigeri vide Crucigeri.
B. Marcolinus Ord. Præd. vir Sanctus moritur, 1396.11
Marinus Boffa qualis, 1420.18. aula Neapolitana exiguit, ibid.
Marinus Barbuda magister equitum Alcantara, temere in Mauros procurrentes occiditur, 1394.5. eius vanum epitaphium, ibid.
Martini Arragoniæ Rex Siciliam in potestate filij redigiri, 1399.4
Petro Luna abdicatione Pontificatus dissuaderet, 1397.3. mors, 1400.28 prodigia, ibid.
Martini Regis Arragoniæ nepos ducit Marian Friderici Trinacriæ Regis filiam, 1391.1. Siciliam inuidit, & in schismate perleuerat, 1398.8
in Hispaniam tendens Nicream venit & Antipa pœs promovet, 1405.1. Archiepiscopum Montis Regalis expellit, 1407.19. moritur, 1409.22
Marinus V. fit Papa, 1417.fo.544. coronatur, ibid.
edit Bullam liberacionis Ioannis XXIII. ibid. fo.545. co.1 quinam præter Cardinales eius electioni interfuerint, ibid. co.2
quanta omnium ex ipsius electione lætitia, ibi. fo.546. co.1 fit sacerdos & celebrat primicias, ibi.7. qualis fuerit, ibi.9
laborat pro Petro Luna ad fannæ mentem reuocando, sed frustra, ibid.10
postulata Alphonsi Arragoniæ Regis reiicit, vnde de grauis oritur diffensio, 1417.1 res fidei in Bohemia curat, ibid. 15. eius varia decretæ, 1418.1. epistola, qua approbat damnationem errorum Wiclephi & Hussi, ibid. fo.557. co.2. epistola pro literarum Apostolicarum libera executione, 1418.2. approbat duorum Canonum Concilii Constantiensi, ibid.3. constitutio de transitu mendicantium ad alias religiones, ibid.4. scribit Bohemis ut vñatatem Ecclesiæ redeant, ibid.5. legatio ad Petrum Lunam, sed sine fructu, ibid.6. seditiones in Gallia comparent tentat, 1418.7. Legatum in Hungariam mittit, ibid.9. Romanum inutis Germanis & Gallis rendit, ibid.10. in irinere gesta, ibid. Regi Poloniæ inducias cum Crucigeris seruare mandat, ibid.11. Ioannem XXIII. è carcere Heidelbergi redimit, 14.9.

Miraculum circa diem festum S. Osvini, 1384.9
Miraculosa sacra hostia reuelatio in Ecclesia exulta, 1384.10
Miraculum circa sacram sudarium apud Geuenenses, 1384.12
Miraculum S. Albani circa amentem somnam, 1389.4
Miraculum S. Ethelredæ virginis & Reginæ circa fuuenem, 1389.5. aliud eiusdem circa mulierem quandam, ibid.6
Miraculum circa S. Eucharistiam vñto diuina, ibid.7
Miracula in Anglia contra Lollardos, 1389.9. 1414.13
Miraculum circa quandam, qui in communione matrem hostiam postulabat, 1396.7
Miracula sacra hostia à Iudeis cultris perfoisse, 1399.13
Miraculum de imagine B. Virg. Bononia in muro depicta, 1401.10
Miracula virginis Hellenis, 1405.12. puncto 3. & seq. item 1407.15. 1408.22. 1410.38. 1419.9. item 1428.22
Miraculum insigne circa S. Eucharistiâ Valdaria, 1408.21
Mira cul pro veritate corporis Christi in Eucharistiâ, 1414.12
Miracula diversa pro fide Catholica astrenua circa Eucharistiæ Sacramentum, 1414.26
circa cultum S. Crucis, ibid.27
ad inuocationem B. Mariæ Virg. ibid.28. aut circa eius cultum, 1415.51
Miracula Vincentij Ferrerij, 1419.2
Milites Hussitas saepius profligant, 1424.28
eorum oppidum Duxa ab Hussitis magna strage affectu, ibid.
Mirandu facinus ibi, editum, ibid.
Modus sedandi schismatis propositus à Zabarella, 1404.6
Modus obseruanus in publicâ confessione Conciliorum, 1418. fo.563. co.1
Monachus impostor dat turbas in suo monasterio in Anglia, 1380.14
Monachi cuiusdam horrendus exitus, ibid.16
Monachus cum Rege pugnans in aere visus, 1410.32
S. Monicæ corpus Romam transfertur, 1430.84
Mons ruficorium in Sacia, vnde dictus, 1394.10
Monstrum Boppardie, 1388.11. in ditione Treuerensis, 1393.11
Monstrum maritum in Hollandia specie mulieris, 1403.20
Moraui à Sigismundo ad Hussitum resistendum euocati, coruine fortitudi, 1420.12
Moraui decem ciuitates ab Hussitis vastatae, 1427.4
Morto quidam Baizetzi Tarcarum Principi per fidem obijcit, 1390.11
Mors quorundam Episcoporum, 1382.11
Mors subitanæ duorum nouorum coniugum, 1383.23
Alberti Atesini, 1393.8
Mortui viginti octo à S. Vincentio Ferrerio post mortem excitati, 1419.7. p.10
Mortui ad vitam reuocati ope B. Virg. 8.12. Hallensis, 1405.12. p.7. 1410.38. 1419.8
Mortis periculo multi eripi voto facti ad Ecclesiæ corporis Christi Polonia, 1399.13. ca.6
Mortui multi excitati per votum ad Ecclesiæ corporis Christi Posnaniæ ritam, factum, 1399.13. cap.1. & 4.
Mulier quidam in Gallia se sanctam singit, 1424.38
Mulieri pietate Sigismundus Hungariae Rex è carcere liberatur, 1402.7
Mulierum Hussiticarum petulantia, 1409.18. fo.13. co.1
Narrationes diuersæ de electione Vrbani VI. & causa schismatis fecuti, 1378.2. 5. 11
Narratio de causis & fomentis schismatis in Regno Gallico, 1380.3
Narratio facti cuiusdam Schelktopff in imaginem Crucifixi, 1383.19
Narratio de rebus Hungaricis, & Caroli Siciliæ Regis ad illud Regnum prætensionibus, 1384.6
Orebite vnde dicti & eorum impietas, 1420.5
Origo cultus B. Virginis Hallensis, 1405.12
Orlandus Palaucius vir potens, 1427.2
Orphani Hussite vnde dicti, & eorum vita, 1424.25
Offia Bracij Perusum allata & sepulta, 1424.9
Olaldus Muller de Seveld maiorem hostiam in communione potulans penitenti terra absorberet, 1396.7
S. Osvini Regis & martyris dies violatus prodigio vindicatur, 1385.9
Otto Brunsvicanus Joannæ Siciliæ Regine maritus Vrbanus VI. addictus, 1379.2. Marian Trinacriæ Regis herede Marchioni Monteferrati vxorem sed frustra petit ab Vrbanis, ibid.4. constans nihilominus tempore manit in fide Vrbanis, ibid. Vrbanus porcum genu flexo porrigit sed negligit, 1378.3. Lodouicum Andegauensem ad res nouas in Regno Neapolitanum tentandas incitat, 1386.8 excommunicatur, 1387.2. res nouas in Regno Neapolitano molitur, 1388.1
Otto de Zegenhan Episc. Treuerensis obitus & laudes, anno 1430.8.0.

INDEX.

post eius mortem multa mala subsecuta, propter schismatis electionis, *ibid. 31*
P.
Pallatum Apostolicum Romæ à Romanis tumultuāribus direptum, *1405.6*
 Pandulphus Alopus quis fuerit, *1415.54*. Ioanna Reginæ amorisbus seruit, & ab ea extollitur, *ibid.*
 Iacobus Sforzæ exiit & carcerem molitur, *ibid.*
 eum libi reconciliat & affinem facit, *ibid.*
 à nouo Rege altero statim Regni die decollatur, & à peccatis suspenditur, *ibid. alia de ipso narratio, ibid. 55*
 Panicale Baldini patria, quæ ciuitas & vbi sita, *1386.15*
 Panicale castellum Petri Lunæ Antipapa latibulum, *1418.6*
 dedit Alfonso Regi Arragoniae, *1429.47*
 Panificentes nondum reconciliati templo exire coguntur, *1429.36*
 Papam Catholicum esse supra Concilium eiique non subiecti probatur, *1415.37*
 Parisenſis schola maximæ authoritatis, *1402.17*. scribit Cardinalibus de tollendo schismate, *1408.8.fo.191.co.2*
 Pafinus quidam ope B. Virg. Hailenſis mirabiliter ab aquis seruatus, *1405.12.puncto 6*
 Paforis cuiusdam execranda seruita, & populi temeritas, *1407.17*
 Patauiculus Urbano VI. addicti, *1380.10*
 Patres Concilij Constantiensis difuduntur à calumnijs hereticorum de violata fide publica, *1416.16*
 Patres Concilij Baſiliensis fidem Hussitæ datam seruerunt, *1416.27*
 Patriarcha Antiochenus offert Ioanni XXIII. cedulam nomine Concilij Constantiensis, *1415.1*
 Patriarcha Constantinopolitanus venit Constantiam ad Concilium, *1414.32*
 Paulus à Castro quale dederit Consilium Gregorio XII. circa abdicationem, *1407.3.fo.266.co.1*
 Paulus Burgenſis generi Iudei, religione Christianus, dignitate Episcopus, quando floruerit, *1383.12*
 tres habuit filios ante baptismum ſuſcpros, viros magnos & doctos, *ibid.*
 Paulus Archiepiscopus Montis Regalis in Sicilia à Martino inuato Regni expulitus, *1407.19*
 Paulus Vrbanus Gregorius XII. in ſummo periculo confutatum liberat, *1407.3.fo.266.co.1*. Roman conſeruerat à fraude, & vi Ladisla Regis Neapoltani, *ibid. co.2*. quantum fuerit, *1409.15*. fidem non seruit, fed Ioanna Reginæ ſtudet, *1415.54*. carcere eductus fit Prorex, *ibid. 55*. occiditur, *1416.45*
 Pax inter Venetos & Genuenes, *1381.22*
 inter Carolum Siciliæ Regem & Vrbani VI. parum vera, *1383.5*
 inter Mediolanenses Duces & Pontificem, *1403.12*
 inter Ioannitas & Saladinum Aegypti, *ibid. 13*
 inter eosdem & Peleponesi Principem, *ibid. 15*
 Pax inter Venetos & Florentinos ex una, & Philippum Mediolani Duce ex altera parte, *1428.3*
 Peftis in Anglia, *1379. 19*. item alia ibidem grauiſſima, *1389. 9*. item Nouoguardia in Ruffia, *1424.37*
 Perfidie caſtigata varia exempla, *1415.34*
 Periculo mortis erexit multi voto ad Ecclesiam corporis Christi in Polonia, *1399.13.cap.6*
 Periuri à Deo, Sanctis, & dæmonibus caſtigati, *1416.28*
 Perpiniani conciliabulum celebrat Petrus Luna Antipapa, *1408.4*. quid in eacum conuentus habitus à Sigismundo Imp: & Ferdinando Rege tollendi schismatis caſta, *1415.34*
 Perifum ciuitas bellicofa & nobilis eiusque ſitus, *1386.6*
 Perifini legationem pro Brachio mituit ad Martinum V. Pontif. sed rejeicitur, *1417.14*. Bracii oſla deferrunt & ſepelunt, *1424.9*
 Petra amantium in Hispania, vnde dicta, *1410.32*
 Petrus Arragoniæ Bonifacium Corsicæ vrbem fruſtra tentat, *1414.12*
 Ceruam Africæ inſulam capit & vaſtat, *1426.3*
 Petrus Fuxus Card. Legatus Pontificis ad Alphonſum Aragoniæ Regem, *1426.5*. eius actorum prolixa narratio, *ibid. & 1427.13. & 1430.1.3.4*. Roman redit, *ibid. 25*. item 1428.6. vide Cardinalis Fuxus.
 Petrus Arragoniæ Rex Regnum Sardiniae & Siciliæ petit, ſed non conſequitur, *1379. 13*. redditus Pontificios ob ſchismatis ſequitur, *ibid.*
 diuinus punitus perit Maurico veneno extinxetus & quomodo, *ibid. 15*
 Petrus Dredensis primus contouersiam mouet de communicatione ſub viraque ſpecie, *1408.20. item 1409. 19. fo.318.co.2*
 Petrus Cerdanus Dominicanus Vincentij Ferrerij ſocius qualis, *1422.fo.632.co.1*
 Petrus Ferdinandus Eremitarum S. Hieronymi fundator moritur, *1383.22*

eius

INDEX.

eius congreſus cum Ferdinandῳ Rege Aragoniæ ratione ſchismatis componendi, *1414.30*
 quam ſplendide ab eo exceptus, *ibid.*
 Ferdinandi primogeniti cum ſua ſponsa ſanctificat, ibi. initiatuſ ad deſerendum Pontificatum ſed fruſtra, *ibid.* citatur ad Concilium Conſtantinense, *1415.fo.422.co.2*
 poſtulat colloquium Sigismundū di Imp. *1415.11*
 reſponſum Sigismundo datum, *ibid.19*
 cedula iuxta quam offert eſſionem Papatus, *ibid.20*
 ſimpliſter recuſat cedere, *ibid.22*
 fatigatur varijs protestationib⁹, ſed fruſtra, *1415.27. & seq.*
 eius ſigmeta ab Archiepifco Turonē deteguntur, *ibid.30*
 eius peruicax animus, *ibid.34*
 Regis Arragoniæ ſchedas contemnit, *ibid.*
 edictum edit contra Iudeos, *ibid.35*
 citatur à Concilio Conſtantinense, *1416. ſeffione, 24.fo. 500. co.2*
 Procuratores cōtra eum conſtituant & in contumacia contra eum procedunt, *1416.fo.529.co.2*
 eius decretū retoſcantur, *ibid.*
 obedientia ei ſubtracta approbat, *1417.fo.536.co.1*
 ferentia contra eum profertur, *ibid.fo.538.col.1*
 à Ferdinandῳ Arragoniæ Rege deſeritur, *1416.8.9*
 ſubtractio obedientia eius approbat, *1417.1*
 poena ab ipſo inflicta caſſantur, *1417.fo.537*
 deponitur, *1417.1*
 nihil curat, nec electiſtū vallis promiſſis martini V. *1418.fo. 565.co.2* moritur tandem, *1424.19.20*
 Icriſpit quedam, *ibid.*
 cadaver eius adhuc integrum, *ibid.*
 Petrus de Candia Minorita Cardinalis Mediolanensis eligitur in Papam, & vocatur Alexander V. vide Alexander V.
 Petrus Friaſ Cardinalis fute percuſſus, *1425.10*. quis & qualis, *ibid.*
 Petrus Comes S. Pauli fratris in Ducatu Brabantia ſuccedit, *1427.33*
 Petrus Lusitanus Regis filius qualis, *1426.24*
 Philibertus de Neiharo Magifer equitum Rhodiorum venit Conſtantiam ad Concilium, *1414.33*
 Philippus Gezza Cardinalis pro Vrbano ſollicitus, *1378.27*
 Philippus Ripindon Canonicus de Lyceſtria Wiclephi feſtator, *1382.18*
 Philippus Arreuelda Gandenſum rebellum Dux, eiusque oratio, *1382.2.6*. occiditur, *ibid.*
 Philippus Alenconius Vicarius Vrbani VI. in Etruria & Vmbria, *1379. 2*
 Philippus Mediolanensis Dux Martino V. ſtatua erigit, *1418.10*
 Philippus Audax Burgundia Dux (ſchima touet, & auger, *1392.9*
 Flandros ad ſchismata pertrahere conatur, *1393.3*. eius reſponſum quod Anglis dedit unitatem poſtulantibus, *1393.3*. in cauſa ſchismatis ſedandi à quibuidam arbiter nominatur, *1398.4*
 Philippus Molla insignem habuit orationem in electione Martini V. *1417.8*
 Philippus Dux Mediolanensis propriā vxorem adulteri acuſatam capite plechi iuſſit, *1419.2.9*
 Genoæ domino potitur, *1422.2*
 Franciūm Carmaniolam praefectum ſuum ab amulsi inductus negligit, *1415.8*
 à Florentiis & quam pacem poſtulat, *ibid.*
 ad pacem Albragato Cardinali inducit, & quibus rationibus, *1426.2*. mutatur & bellum re crudescit, *1427.1*
 cauſe mutationis ipsius, *ibid.2*
 eius copia caſe, *ibid.*
 Alphonſum Arragoniæ Rege ad bellum Neap. incitat & Pontificem irritat, *1428.2*
 eius inquietus animus, *ibid.3*
 Philippus Bonus, Dux Burgundia, Princeps Belgarū, inſtituit ordinem Equeſtrem Aurē Velleſis, *1429.10.2*
 Pileus ex Cardinalis Epifcopus Rauennas deponitur, *1387.13*
 Florentinos ad defectionem ſolicitat, *1389.2*
 Romam exercitum ducenti diuina vindicta territus defitit, *1390.2*
 Bonifacio multas vires reſtituit, *ibid.*
 galerum Cardinalium recipit, *1390.14*
 Pileus Marinus Archiepifcopus Genuensis egregium charitatis exemplum, magiſtratum misericordia excitat, *1404.12*. ſchismati ſe ſubducit, & ſe abdicat, *1408.15*
 Piligrinus Epifcopus Salisburgensis Concilium celebrauit, *1386.12*
 Pilina Ciuitas Bohemæ ab Hussitis occupata, & quid ibi à Zifca aetum, *1420.2*
 iterum ab ijs obſeſſa, ſed fruſtra, *1425.12*. pro Catholica fide mori parati, *ibid.*
 Pileani ab Innocentio VII. deficiunt, *1404.14*. & ſtatiſ ſeditionibus agitantur, *ibid.15*
 Pileus Concilium celebrauit, *1409.1. & seq.* eius acta & ſeffio-

Quo-

Q Valis differentia in fide ſeruanda inter hæresin & Catholicam Ecclesiam, *1416.28*
 Quatuor Cardinales ſchismatici Martino V. reconciliati, *1419.14*
 Quatuordecim Cardinales à Martino V. creati, *1426.1*
 Quidam à morte & patibulo, qui falconem amiferat, ope B. Virg. Hallensis ſeruatus, *1405.12. puncto 5.*
 Quidam inter aquas ſeruatus in immensi & ſubito diluicio, *ibid. puncto 6.*
 Quid hereticū de iuramento ſentiant, *1416.2.9*
 Quid Augustinus de peririo, *ibid.*
 Quinq; competitores Regni Castellæ, *1412.10*

INDEX.	
Quomodo Turcæ in Europam penetraverint,	1391.3
Quomodo Ioannes Hus hæretum in Boemia sparserit, & quibus progreſſibus,	1408.19. item 1409.18
R.	
R aimundus de Baimaco hæreticus fide accepta securus	1416.27
Rapirus Caroli IV. ab angelo,	1378.44
Rauenne aliquot reliquie repertæ,	1395.9
Rebecca infantum in utero collisio typus calamitatum Ecclesie,	1378.1
Rebellio multarum Ciuitatum in Germania rēpore Wenceslai Imp.	1388.5
Regina Poloniæ adulterij infimulata iuricurando se purgat,	1427.29
Regule iudicij nouem virorum in Regno Castellæ,	1412.10
fo. 340.co.1.	
Regula Fratrum de pœnitentia Ord. S. Dominici approbata,	1405.14
Reliquæ quadam Florentinæ Ecclesie,	1403.5
Res Anglicæ in Galliis in deteriorem statum abeunt,	130.6
Rhodius libi & Smyrnæ mercuentes ab Antipapa auxiliū postulant,	1390.11
Caria in insulam capiunt, & in ea rectem confiunt,	1399.15
canes alunt excubiarum gratia, & de ijs miranda, ibid.	
Richardus Anglia Rex Urbano VI. fauor. 1380.15. In Proceros suos graſſiſt, & quodam occidit.	1397.5
Archiepiscopum Cantuarium profligat,	ibid.
contra eum litera ad Bonificium.	ibid.
Regi Gallie auxilium mittit,	ibid.7
ege ferit Cletri testimoniū pro iure Pōificis.	1398.10
Proceres a se alienari, & depontiri.	1399.17
cuius extrema calamitas.	ibid.
tententia in eum lata, ibid. fame perit, ibid.	
post mortem adhuc viuere à quibusdam flagitur,	1404.16
Richardus Arundelius Comes capite truncatus,	1397.5
eius umbra Regem terret,	ibid.
constituta ante mortem,	ibid.
Richardus Caſtrius Anglus fæcerdos vir pius.	1420.32
Richardus Lauingenus Carmelita Anglis scribit cōtra wilephitas,	1415.58
Ritus confeſſandi & distribuendi cruceſ ad bellum profetatur,	1410.9. fo. 322.co.2
Robertus Praganus Orator Wenceslai ad Ioannem Arragoniæ Regem,	1388.4
Robertus Humbletonus egregius Wilephistarum oppugnator,	1415.58
Robertus Mafcallus Carmelita Anglus insignis,	1419.30
Robertus Geneuenus Cardinalis Antipapa creatur & Clemens VII. appellatur,	1378.17
qualis ſiuerit,	ibid.
excommunicatur,	ibid.25
quinam populi illum fecuti ſint,	ibid.30
milites conſcribit,	1378.39
cuius conatus contra Urbaniū VI.	1379.2
pugna & fuga,	ibid.
triginta ſex Cardinales habuit.	1380.4
vbique emiſſarios deſtinat ad Reges & Princeps ſibi adiungendos.	1381.1
omnia turbat, & inter Rhodios milites discordias ſemnat,	1383.18
magnam exercet crudelitatem in eos qui Urbano VI. adhærebant.	1379.7
Wenceslai Imp. legatos contumelia afficit.	ibid.
Urbaniū excommunicat, & Regem Gallie contra ipsum incitat,	1387.1
Ludouicum Andegauenſium Ducem Regem Neapolis electat,	ibid.
Wenceslaum Imp. ad ſe pertrahere conatur,	ibid.
doloſe Urbaniū VI. vtſe Concilij cognitioni ſubmittat,	
inducere tentat, ſed fruita,	ibid.
Florentinos follicitat ad defectionem,	ibid.2
Eccleſia Neapolitanæ ſuppelleſtē militib. ſoluendis deſtinat,	ibid.
Concilium generale poſtulat,	1387.12
Aragonios & Burgundos in partes suas trahit,	ibid.14
à Rego & Proceribus Galliz inuiuitur,	1389.1
omnia vexalia habeat.	ibid.
Ludouicum Andegauenſem Regem Siciliæ & Hierusalem dicit,	ibid.
populos in Urbaniū irritare conatur,	ibid.
indulgentias promittit ijs qui contra Turcam militaret,	1390.11
totum per orbem contra Bonifacium concitat,	1391.1
Regni Siciliæ, vt Bonifacio noceat, tribuit Ludouico Andegauenſi & Martino Arragonio,	ibid.
Martini Saluam Pamplonensem Episcopum Cardinalem facit,	1391.8
totus peadet ab Aurelianensi & Burgundo,	1392.9

litera ad Legatum in Regno Castellæ agentem,	1393.7
mors,	1394.4
quam noxius Ecclesiæ fuerit iſte Antipapa,	ibid.
quaſta eius tandem egestas,	ibid.
quiſ eius in ſchismate ſuccellor,	ibid.5
Robertus Bauarus eligitur in Imperatorem Ro.	1400.4
Colonia coronatur.	1401.1
Roman proficiſci cogitat,	
eiulque iuramentum, ibid. Galeazio infenſus & cur. ibid.	
2. eidem feribit hoſiles literas, & respōſum accipit. ibi.	
3. turbatus ob cladem à Galeazio acceptam, à Florenti-	
nis animatur. ibid. 4. in Germaniam redire volens à Ve-	
netris reuocatur & pecunia à Florentinis accipit. ibid.6	
Venetia venit. ibid. in Germaniam reddit. 1402.1. eius rei	
cauſa. ibid. 6. pertinaciter addicetus Gregorio XII. 1409.	
4. Alexandro V. infenſus & cur. ibid. 16. moritur. 1410.24	
blasphemis infenſus. ibid. Vniuersitatem Heidelbergenſem fundavit, & collegium Sancti Spiritus, ibid.25.	
eius epitaphium,	ibid.
Robertoſus Colmannus Ordin. Minorum, in Anglia floret.	1429.98
Robertoſus Neapolitanus Dominicanus vir ſanctus clarer	
miraculis, 1393.9. triennium post mortem incorruptus	
durat, ibid.	
Rodericus Conimbricensis Minorita propheticō ſpiritu ple-	
nus Urbanus VI. Pontif. agnoscit,	1378.38
Rogerius Waldenius Episcoparum motus à Bonificio. 1399.	17.
Rogerius Dimocous egregius Wilephistarum antagoniſta,	1415.58
Rogerius Episcopus Adurensis internunciſus Legati Apo-	
ſtolicī apud Alphonſum Aragoniæ Regem,	1426.5
prolixa eius cum Rege diſertatio,	ibid. & seq.
Roma admodum ruinaſ in templis & aedificijs initio Pon-	
tificatus Bonificij IX.	1390.4
à Ladislao Rege aliquoties occupata eo mortuo ſtatim	
deficit & ad Pontif. reddit. 1414.3. a Brachio occupata,	
1417.13	
Romani Urbaniū VI. vt Roman redeat, rogan, & quodā-	
modo compellunt, 1388.2. tumultuantur & cur.	1389.1
tumultuantur contra Innocentium VII.	1405.6
Rupertus Palatinus incendiarios in ardente calcaria in-	
ſiicit.	1388.5
Rufiſci in Anglia bellum mouent,	1381.12
impudens corum ad Regem reſponſum,	ibid.
Lancastriæ Ducis domum vastant,	ibid.
alia corum geſta & impieras,	ibid.
Archiepiscopum Cantuarianem occidunt,	ibid.
Rex veniam illis offert.	ibid.
Rufiſci Huiſſitæ & presbyter eorum combuſtus.	1420.6
S.	
Sacerdos Wilephista in fine vitæ reſipicit,	1387.8
Sacerdotis cui uilam liberum diuīum,	1424.32
Sonico Praganus Archiepiscopus diligens Wilephiliſtōrum inueſtitigat & exiſtor, 1402.8. in Hungariam auxiliū contra hæreticos petendi gratia profectus, moritur,	
ibid. item 1408.20. 1409.18. accipit ſucessorem plane indiſignum.	
Sinco Lepus, Pragensis Antiftes, Concilium Cleri celebrat ad Huiſſi hæretum reſtinguendam,	1408.19
excitat à quodam ad refiſtendum hæreticos, & obtene-	
perat, ſed vano niſi,	1409.18
libros hæretorum ſupra ducentos comburiſ,	ibid.
irridetur hæreticis cantionibus,	ibid.
Saluus conductus hæreticis pertinacibus patrocinari non debet ex decreto Concilij Constantiensis.	1415. fo. 441. co. 2
Samogita fidem Chriſti ſuſcipiunt, 1413.25. ignem olim co- luerūt, ibid. proni ad relapſum ibid. de carpe pulchra nar- ratio,	
Samuel Dux Korrecij miraculosè liberatus, ann. 1617. eius que rei historia,	1383.20. fo. 26
Sariburiensis Episcopus contrariaꝝ Cantuarianis excom- munitatur,	1388.6
Sartor quidam Wilephista blasphemus exurit.	1396.6
Sauona ciuitas vniat Eccleſiaſtica componēdæ deſtinata.	
1407.3. fo. 265. co. 2. ad hoc eorum magiſtratus ſe obli- gat pro ſecuritate,	
Sibigneus Oleſcius Cracoviensis Episcopus, Vitouſo Li- thuanianus Princepi acceptionem coronaꝝ Poloniæ diſſu- det, 1429.8. eius fortudo, caue re manerata. 1410.32. inexpugnabilis eius conſtantia contra Vitouſum, 1430.7.78	
Schelkropf Iconoclaſta diuinitus punitus,	1383.19
Schisma pernicioſiſimum & maximè diuturnum poſt mor- tem Gregorij XI. eiusque origo, 1378.2. & seq. cauſe ibi-	
14. quomodo ſe variis principiis in eo habuerint,	1378.34
poit	
post Concilium Piſanum recrudescit,	1411.1
pro illo tollendo Concilium Conſtantinense indiſtum,	
1414.4	
tandem tollitur,	1429.1. & seq.
Schismatis tollendi ratio ſæpe ſed fruſtra quaſita,	1402.
16. item à multis Prælatiſ & Principiibus tentata,	1407.3. fo. 264
capitula in eum finem proposita,	ibid.
Scipioſenſis præfecti gloriola mors,	1418.19
Scotia turbata,	1427.10
Scotiæ Regis erga rebellem insignis clementia,	1427
10. acerrimus ſcelerum vindex,	ibid.
Scoti à diuina gratia liberari petunt & quomodo,	1379.
19. à Wilephistiſ ad Angliam inuadendam incitati,	1414.
14. Seditio Parifiſis orta, vnde,	1380.4
Flandrenſium contra ſuum Comitem,	1382.26
plebiſ Vratſatiuſiſis,	1418.12
Sententia damnationis doctriṇaꝝ Iohannis Wileph. & articu- lorum, XLV.	1415. fo. 396. co. 1
Sergiannes quis & quantus in aula Neapolitana.	1420.18
exularum abit. ibidem; vide Iohannes Caraciolus,	
Sermo funebris in ſepulchro Carelli IV. in quo varia ei⁹ vir- tutes referuntur,	1378.47
Sermo Iacobi Laudenii contra Hieronymum de Praga,	1415.49
Sefſiones Concilii Pisanii,	1409.6
Severinus Cracoviensis Dominicanus gente Hebraeus do- cillimus, dicitissimus, felicissimus, quādo vixerit, 1398.	
13. Sforția nomen & genus vnde 1386.5. à Iohanne Pontifice ad Ladislauum Neap. Regem deficit,	1412.2
Pontificis & Vrſinios conatur euertere 1414.1. multa Ec- clesiæ oppida occupat, ibid.3. vide Iacobus Sforția,	
Siccas Italia memorabilis,	1418.1
Sicilia Regni narratio,	1392.7.8
Sigismundus Corbutus Lithuanis Bohemis auxiliū fert ſo- tra Sigismundum & cur. 1422. fo. 627. co. 2. reuocatur,	
1423.8	
Sigismundus Malateſta à Bonificio IX. Senator vrbis crea- tus,	1394.1
Sigismundus Catoli IV. filius Mariam Hungariæ Reginam duxit,	1386.3
Bohemiam in Hungariam Venit, ibidem inaugurator, i- bid.	
Legatum ad Baiazeſhem Turcarum Principem mittit,	
1391.3	
quid reſponſi ab illo accepit,	ibid.
ceditur & fugatur ab illo apud Nicopolim,	1393.5
vix fuga elabitur,	ibid.
auxilium a Bonificio Pontifice contra Turcas petit,	
1395.7	
à Proceribus capitul ob varia flagitia, & in carcere de- traditū,	
1401.16	
eius crudelitas,	ibid.
& carere euadit & quomodo;	1402.7
ad regnum reddit & Bonificio Pontifici rascitatur & cur.	
1405.89	
VVenceslauſ fratrem Bohemicum Regem impugnat, 1404.19.	
à Calepino Turcarum Imp. victus,	1409.17
fix Imperator Romanus,	1410.26
idque ſui iphiſi ſententia,	ibid.
eius varia virtutes,	ibid.
ſchismatis tollendi cupidissimus,	1411.2
epiſtola ad Pontif. de coronatione ſua, 1414.6. Pontificis ad ipum reſponſoria,	
1412.7	
eius coniux hæretiſ VVilephifta inſecta,	ibid.29
eius magnus conatus ad tollendum ſchisma, ibid.30. po- ſtulat colloquium Gregorij & Benedicti,	
interēſt Concilio Conſtantienſi, 1414. & 1415. paſſim re- cedit ex illo 1413. fo. 435. co. 2. tendit in Arragoniā, ibid.437	
co. 2. Peripinianum venit ad Regem Arragoniæ & Anti- papam 1415.34. Oratio ad Patres in Concilio de Huiſſo,	
ibid.47	
capita quædam patribus proponit per Oratorem 1416. fo. 503. co. 2	
qualem ſaluum conductum Huiſſo dederit.	1416.30
eius verba ad Huiſſum,	ibid.32
ſcribit Huiſſit, quid & qualiter cum Huiſſo actum, ibi.39	
pacem inter Gallum & Anglium facere mifit,	1417.26
Cruciferis fauer contra Polonos, 1419.25. redarguitur	
Legato Regis Polonia, & ſe excusat, ibid. aliena curans ſua negligit, ibid. in Bohemiā cum exercitu tē dit. 1420.32. contra hæreticos conatus ibid.6. annonæ penuria ſub- leuat, ibidem. eius ingens exercitus contra Huiſſitas. ibi-	
dem, 7. Pragā expugnare tentans infelicitate pugnat, ibi- dem 8.	
inducias ab Huiſſitis petere cogitur,	ibid.9
eius ad condicioneſ Huiſſitarum reſponſio.	ibid.
Pragæ coronatur & vim magnam auri & argenti ē tem- plis auſter.	ibid

INDEX.

in Silesia immanserit debacchatur, ibid.	
Hungariam Poloniā & Austriae deuastant, anno 1430. 10. 11. 12.	
Eccundem impia flatura, ibid. 69	
Thebodesci Card. Ro. constantia, 1378. 37	
Theodoricus Perutius fit Episcopus Leodiensis contra Ioannem Bauarum, 1407. 14. eius tyrannis, in Clerum ibidem, occiditur cum patre & multis suorū milibus, ibidem.	
Theodorus Niem exaltè narrat causas cur Gregorius XII. & Petrus Luna Antipapa concordare non potuerint, 1408. 8	
Thomas Arundelius, fit Archiepiscopus Cantuariensis, 1396. 6	
VViclephista persequitur, ibid.	
à Rege profligatus ad Bonifacium profugit, 1397. 5. fit Archiepiscopus S. Andreæ in Scotia, ibid. à Rege incepit coniuris, ibid. in integrum resiliuntur, & Rex ei fit supplex, 1399. 17. libertatem Ecclesiasticam egredi tuerit, 1407. 7. moritur, 1414. 10.	
Thomas Latimerus eques, Anglus, VViclephista zelofus, 1387. 8	
Thomas Conneæta Carmelita concionator in Belgio quan numeros habuerit auditorum, 1418. 21	
Thomas Buronus Episcopus Roffensis moritur, 1389. 3	
Thomas Glocester Dux strangulatus, 1397. 5	
Thomas Cardinalis Vrbanus Vrbanus VI. fidelis, 1380. 7 postea superius capimandatur, 1387. 3	
Thomas Palmerus VViclephistum infector, 1415. 58. item Thomas Vintertonus,	
Thomas Sanctorinus ab Vrbano deficit, & Proregis Neapolitanus virilium viupar, 1386. 8	
vrbē Neapolitanā potitur, ibid.	
legationem ad Antipapam, & Andegauensem destinat, 1386. 8. excommunicatur, 1387. 2	
Tomas Valdeñis Carmelit. eius summa doctrina & optima vita qui contra errores wicelli plurima lcripsit, 1430. 87.	
Thomacellus Bonifacium à coniuratis liberat, 1396. 1	
Thomas Czanieus & Peuerellus Carmelitæ Episcopi insignes, 1419. 30	
Thomas Fulgosus Genuensium Dux contra Philippū Miam infaustiter pugnat, 1422. 2. principatum recuperat intendit, 1425. 4	
Tractatib Episcopatum commotio, 1425. 19	
Tresvno tempore Pontifices & qui, 1411. 1	
Treivensis Archiepiscopus Hierosolymam proficicitur, 1425. 24.	
mula Bella, ibidem ex schismatica electione, 1430. 80. 81	
Tumultus Leodij contra Vrbani sequaces exortus matutē reprimuntur, 1382. 27	
Tumultus Romæ post mortem Bonifacij IX. 1404. 3	
Tumultus in Anglia ob nimias exactiones, 1405. 10	
Huberum qualis Virs eiusq[ue] de scriptio, 1390. 7	
Turba in Regno Castellæ & Arragonie post mortem Martini Regis, 1410. 2. 9. item 1427. 12. in Regno Poloniæ ob Reginam adulterij insimulatam, 1427. 49	
Turca inter Christianorum discordias rebus suis intendit, 1383. 17	
eius progressus, ibid. 1391. 3	
Turca in Europam à Græcis euocati seu asciti, 1391. 1 intra Constantinopol ad habitandum recepti, 1394. 6 postea iterum electi, ibid.	
ante Baizethem vino abstinere soliti, 1395. 7 eorum mores in coniugiis instruendis, ibid.	
apriusq[ue] integratate multum degenerarunt, ibid.	
vinci potuerunt, nisi Christiani discordes essent, 1426. 25	
Iyberis inundatio ingens, 1422. fo. 630. co. 2	
Tyranus à priuato occidinequit, 1407. 13	
Tyranus punita, 1410. 33	
V.	
V Alachorum Palatinus in clientelam Polonorum suscipitur, 1415. 51	
Vaentina Ludouici Caroli Regis Gallie fratris vxor vene- ficia, 1388. 7. multorum causa, ibid. quam scelle- ra, 1407. 10	
Vallensum fœminarum facinus inauditus in cadavera ca- forum, 1402. 12	
Venetiad extrema redacta à Genuensibus, 1380. 11 primum bombardis vī contra Genuenses, 1381. 22. inter eos & Genuenses ob Cyprū similitas recrudescit, 1383. 17	
Venerarum matronarum pietas in captiuos Genuenses, 1381. 22.	
Vita S. Coletæ.	1425. 2. 6
Vita Petri Olai Ord. Cisterciens	1378. 43
Vita Catharinae Sueca,	1381. 23
Vita Ioannis Bridlingtoniensis,	1379. 21
Vita Nicolai Veneti Ord. Præd.	1380. 18
Vita S. Catherine Senensis,	1380. 19

Vita S.

INDEX.

Vita S. Brigittæ Sueca,	1391. 10
Vita Elizabetha Landgravia,	1401. 12
Vita Conradii Bornati. Ord. Præd.	1429. 97
Vita S. Vincentij Ferrerij,	1419. 1
Vira F. Ioannis Dominicij,	1418. 9
Vita S. Bernardini Senensis,	1425. 25
Vnguentu quo Angli Reges inunguntur vnde & quale sit,	1399. 17
Vladislau Poloniæ Rex, Vide Ladislaus	
Vrbanus II. primus crucem aduersus Saracenos predicavit, quanto concursu populi,	fo. 335. co. 1
Vrbanus VI. verus & legitimus Pontifex,	1378. 1 & seq.
qualis fuerit & quis, quomodo ad Pontificatum ecclæsus, ibid. 6	
post eius electionem tumultus,	ibid. 7
sedato tumultu inthronizatur,	ibid. 8
populo benedict & ad Ecclesiam Lateranensem transfit,	ibid. 8
eius epistola ad Generalem suum,	ibid.
in concionibus efficacia,	1405. 2
Petru Luna Antipapa est à confessionibus, & exculatur à schismate, ibid. item	1419. p. 15
in Granata Regno Euangeliū predicat,	1408. 26
duas Vrbes Saracenorum conuertit,	1409. 25
multos Iudeos conuertit,	1411. 9
Ferdinandum Castellæ Regem promulgat,	1412. 10
oblocutoribus respondet,	ibid.
defendit,	1415. 44
ad cum literæ Ioannis Geronis,	ibid. 45
quanta eius authoritas,	1416. 19
moritur,	1419. 1. & 3. fo. 583. co. 1.
eius nominis interpretatio,	ibid. puncto. 1
ortus & progenies, & prefagium parentibus ipius oftensum, ibid. puncto 2. baptimus.	ibid. p. 3
ætas puerilis & bona indoles,	ibid. p. 4
Laudabilis conuersus tempore iuuentutis,	p. 5
magnus profectus in studijs,	p. 6
S. Dominici ordinem ingreditur,	p. 7
optima conuersatio in religione,	p. 8
diabolii apparitio in forma tenis,	p. 9.
item in forma æthiopis,	p. 10
muller eius amore cæcata & à dæmone vexata,	p. 12
scorium in eius cellam introductum,	p. 13
placida tolerancia in fiduciarum,	p. 14
labor in schismate tollendo,	p. 16
ad predictum mislus à Christo Cardinalatum respuit & a curia recedit,	17
de propinquitate extremi iudicij prædicat & scribit, p. 18	
hortatur Antipapam vt Pontificatu cedat,	p. 19
verborum eius & doctrina efficacia,	p. 20
ordo vite eius in prædicando,	p. 21
quanta eius veneratio,	p. 22
conuertit homines putæ vallis,	p. 23
B. Dominiciani apparitio,	p. 24
miracula varia, 1419. 2. fo. 579. co. 1. & deinceps. item	
diuerti post eius obitum, 1419. 4. & 7. reliqua gestorum eius, 14. 9. 3. bullæ canonizationis eius,	ibid. 5
Vindici ciuina in violatores cœnobij cuiusdam in Anglia, 1379. 18. in violatores faci exarati, 1384. 11. in aliquot fraterclegos, 1383. 11. & seq. in Leonoclaflam, ibid. 19. in violatorem faci peculij, 1385. 21. in Regum occidores, 1386. 2. in violatorem SS. Eucharistie, 1388. 1. 2. in violatorem templi, 1391. 16. in Regno Castellæ, 1395. 4. in cues Holmenes in Suecia,	1408. 25
Violanta Regis Arragonie filia nubis Lodoico Andegauensi,	1391. 1
S. Vincentij Ferrerium ante se positum videre non potest & cur,	1419. 1. p. 22
Virgo infana ope B. Virg. Hallensis curta,	1407. 15
Vito Caroli IV.	1378. 44
Viso horrenda in conobio Neapolitano,	1380. 17
Catherina Senensis,	ibid. 19
Raimundi,	1380. 19
Vitodus Lithuanie Dux contra Tamerlanum bellum suscipit,	1399. 10
Regnum Bohemie ab Husitum oblatum recusat, enique ad eos responsum, 1422. fo. 626. co. 2. Casari reconciliatur, 1423. 8. legatum mittit ad Pontificem pro Ruthenorum reconciliatione, 1423. 8. contra Ladislauum Poloniae Regem instigatur,	1429. 88. 89.
Martinus V. autoritatem suam interponit, ibi. 90. Regium titulum ambit, Quod Rex Polon. ne fieri impedit, ut, 1430. 76. eiusdem obitus & vita,	1430. 77
Vita S. Coletæ.	1425. 2. 6
Vita Petri Olai Ord. Cisterciens	1378. 43
Vita Catharinae Sueca,	1381. 23
Vita Ioannis Bridlingtoniensis,	1379. 21
Vita Nicolai Veneti Ord. Præd.	1380. 18
Vita S. Catherine Senensis,	1380. 19
diuersis Regibus & Principibus significat,	1386.
de quib[us]dām Cardinalibus maiestatis reis suppliciunt, ibid. 9	
Genua difedit soluta prius magna pecunia summa, ib.	
in Regem Castellæ & Legionis lacrum bellum iudicavit, ibid. 10	
Lucam venit,	ibid.
Perautum venit,	1387
Thoma Vifino Cardinali infensus eum capi manda-	
ibid.	
de Regno Neapolitano sollicitus,	1382.
Neapol. veritus properat,	ibid.
in via casu muli portantis valde affigitur,	ibid.
visione animatur vt Roman redcat,	ibid.
volens nolens Romanum redit,	ibid. 2
in Anglia diuersos Episcopos vel transfert, vel præfici-	
Ecclesijs, 1388. 6. iubilatum promulgat,	1389.
& festum visitationis B. Mariae instituit,	ibid.
moritur non sine suspicione venit,	ibid.
eius epitaphium,	
Vita auferitas & acta quædam ante mortem,	ibid.
W.	ibid. 4
Walduræ insigne miraculum circa S. Eucharistiam, 1408. 2.	
Wallensum fœminarum (in Anglia) facinus inauditum i. cadavera cœforum,	1402. 2.
VValterus Tyler ruficorū seditionis in Anglia tribu- nus, quam arrogans, & qualis eius exitus.	1381. 1.
Vandalica ciuitates tumultuantur.	1427. 1.
Venceslai cuiusdam Husita sanguinaria concio, 1420. 12	
S. Venceslai sumptuosa Capella Pragæ a Carolo IV. extra- cta.	1378. 43
VVenceslaus Rex Ro. legatos ad Vrbani mitit & diadema Im- perij petiit,	1378. 13
Robertum Antipapam ad obedientiam Vrbani hortatur sed frustra,	1379. 7
magni studio conatur Vrbano VI. diuersos populos conciliare, ibid. 10.	
filium Ioannis Arragonie Regis in matrimonium petit.	
1388. 24	
Roman se velle venire fingit, & Pontificem decipit, ibid. 3	
cuius luxus,	ibid.
multæ ab eo Ciuitates deficiunt,	ibid. 5
eius ignavia,	1389. 11
similitas cum Rege Hungaria fratre suo,	1394. 10
Ioanem Galeazum creat Ducem Mediolanensem, 1395. 11	
Rhemos ad Regem Gallie schismatis tollendi gratia pro- ficiuntur,	1397. 1
quanta dona à Rege Gallie accepit,	ibid.
eius heret ad Regem Francie pro tollendo schismate, 1398. 5	
ignavia crudelitas insignis libido & alia flagitia, 1399. 6 ob igniam & varia flagitia, ab imperio deponitur, 1400. 1. 2	
fententia depositionis eius,	ibid. 3
horrenda eius facinora,	ibid. 4
carnificis semper secum habet, eūq[ue] cōpatrem suum vo- cat,	ibid.
infars baptisterium, bimulis aram coronationis cōfir- cat,	ibid.
Sacerdotem vxoris Reginæ confessariū peccata reuelare nolentem submergit,	ibid.
vxori flagitijs eum dehortanti lupanar minatur, ibid. dem.	
bis capitul. & fuga elabitur,	ibid.
arcem Pragensis dolo intrat,	ibid.
qualem Magum aluerit,	ibid.
Praga Iubileum celebrat,	1400. 10
neglit Husitarum progressum imò potius ed latatur,	1402. 8
à Sigismundo fratre impugnatur,	1404. 19
hæresim Husitarum sua ignavia in Boemia inualefecit permitit.	1408. 18
Legatos Pisas mittit ad Concilium,	1409. 5
eius de vino follicitudo, neglecta arc,	1410. 20
pincernam suum vult occidere, 1419. 9 mors, ibid. deci- ius moribus & vita plura,	ibid.
VViclephista Libecæ exultus,	1402. 14
VViclephista ab Anglis Lollardivocati & cur,	1381. 16. &
1387. 10. item caputari & cur, ibid. corum turba & ma- litia, 1394. 8. item 1395. 10. corum errores quidam, 1396. 6. seditione & funesta voces,	1414. 11.
VViclephi impia dogmata,	1382. 13
VViclephanus cuiusdam impia assertiones, 1382. 15. 16. vide Ioannes VVicleph.	
libti exuruntur,	1402. 8
excrabiles conclusiones,	ibid. 9
VVilhelmus Courtneius Cantuarienis Archiepif. pallium ab Vrbano petit & accipit,	1482. 12

V Vicle-

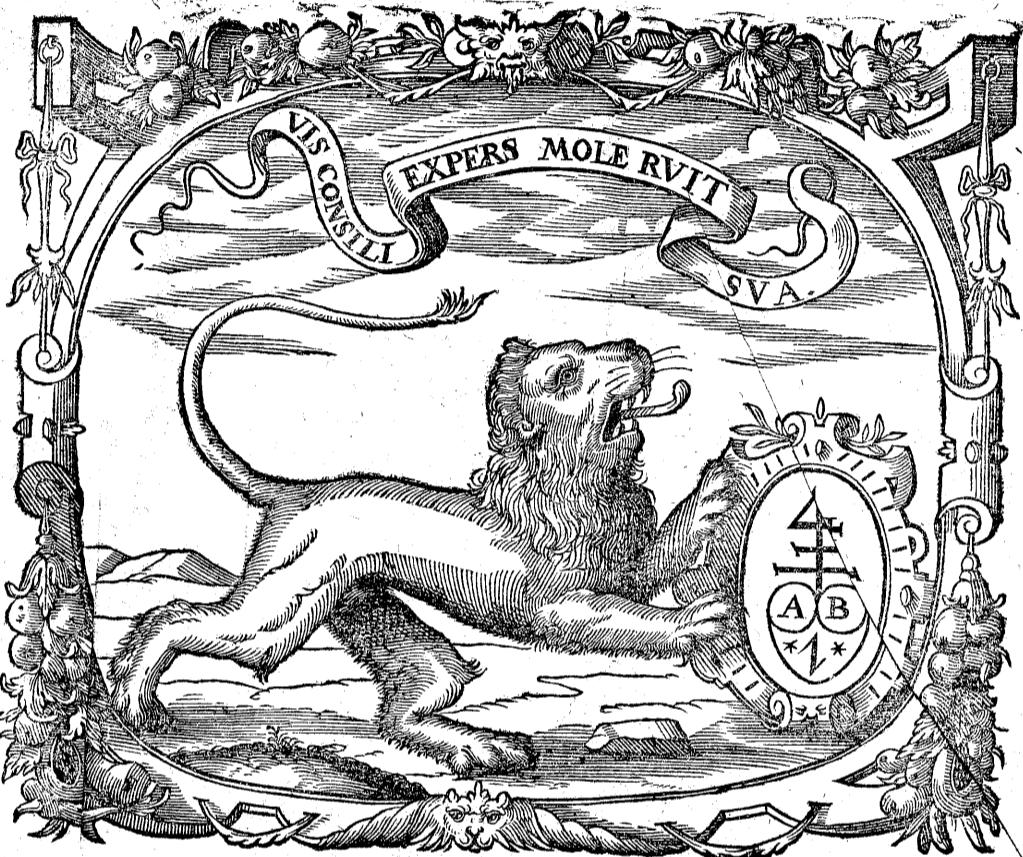
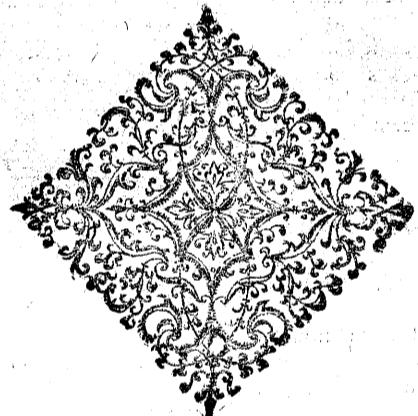
I N D E X.

- VVicelphi dogmata damnat, ibid.
& oppugnat, ibi. 7. moritur & successorem accipit, 1396. 6.
VVilhelmus Taylor hereticus exustus, 1421. 19
VVilhelmus Ruffel erronea quedam docuit, 1424. 33
VVilseacum oppidum prodigo hostia sacra post incen-
dium reuelata celebre, 1387. 10. prodiciones, ibid. 14.
VVismariensis ciuis phrenetici horronda tragodia, 1407.
16.
VVismarienses Legatum & Consules suos capite plectunt,
1417. II.
Senatum antiquum exauthorant, ibid.
VVisenec Milniae oppidum metu Hussitarum ab inco-
lis desertum, 1426. 21
VVormatiensis Clerus à ciibus varie vexatus, 1407. 18
VVeratislauensis plebis seditus contra Scinatum, 1418. 12. ijs
à Martino V. ferulatus ademptus de contractibus emp-
tionis & venditionis, 1425. 23
X Enodochium Bononiae extructum, 1427. 32
Z Agrabienis Episcopus in Hungaria contra Mariam Re-
ginam cum aliis conspirat, 1384. 6. legatione fungi-
tus.

F I N I S I N D I C I S.

Errata grauiora sic corrigere.

Anno 1378. nu. 10. lin. 1. pro XV. lege XI. an. eodem nu. 17. lin. 4. sparata, forte, paramenta. a. 1384. nu. 9. l. 10. delaturum
lege dolaturum. a. 1378. nu. 35. lin. 7. diligere, lege diligere. fol. 12. 3. col. 1. lin. 16. vox, legē mox. an. 1387. nu. 1. lin. 21. Rhenus
lege Rhenos. fol. 137. col. 2. lin. 6. S. nuenium lege. Genuenium fol. 138. col. 1. lin. 1. Neapolitanum le. Nicopolitanum fol.
164. col. 1. lin. 45. vanus le. vnuus. fol. 173. col. 1. nu. 7. lin. 12. fixuram le. fissuram. a. 1407. 1. lin. 12. Sciona le. Saona. a. 1407. nu. 9.
lin. 2. grauissimo adde, negotio. ibid. lin. 13. cum. le. cur. fol. 274. col. 2. lin. 20. corporis, le. corpus fol. 277. col. 1. lin. vlt. à fine,
lin. 2. Tra patru. le. parui. a. 1407. nu. 16. lin. 4. inficiendum, le. interficiendum. a. 1407. 16. lin. 8. vulnis, le. vlnis. a. 1408. 20. lin. 2. Tra-
fenis. le. Dresdensis. a. 1419. fol. 186. col. 1. lin. 2. à fine Britannicas, le. Brabanticas. a. 1420. 17. lin. 14. vnam; adde Coriscam;
Arrag. Reg. a. 1426. fol. 673. col. 2. lin. 11. à fine contendere, le. concedete; fol. 700. col. 2. li. 7. pocta, le. porta;

COLONIAE A GRIPPINAE,
ANND ANTONIVM BOETZERVM,
SVB SIGNO RUBRI LEONIS.
ANNO M. DC. XXII.

